Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

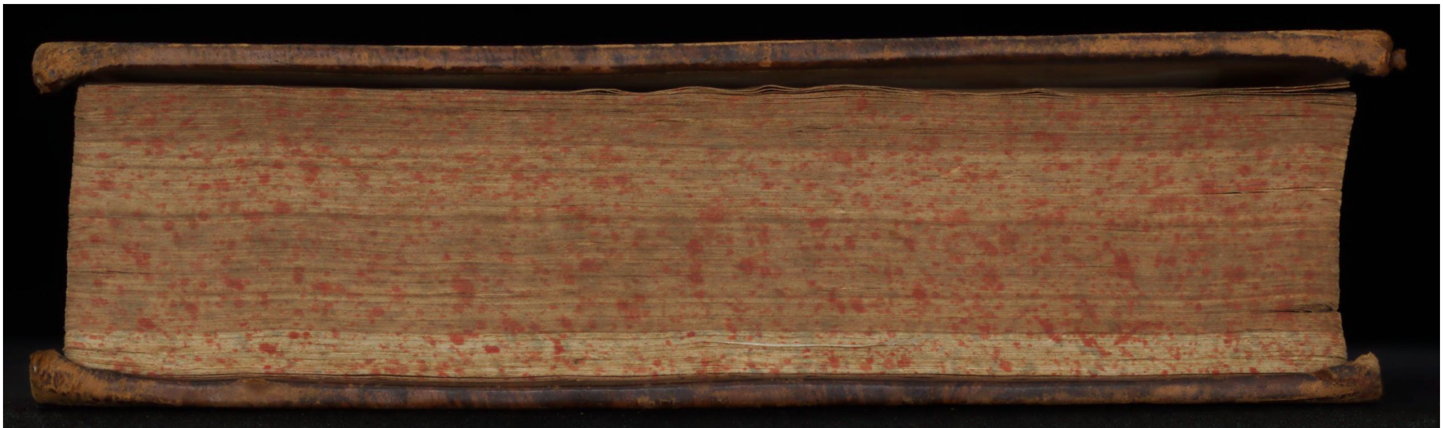
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

p. 285. l. 5. itemque.
l. idemque.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

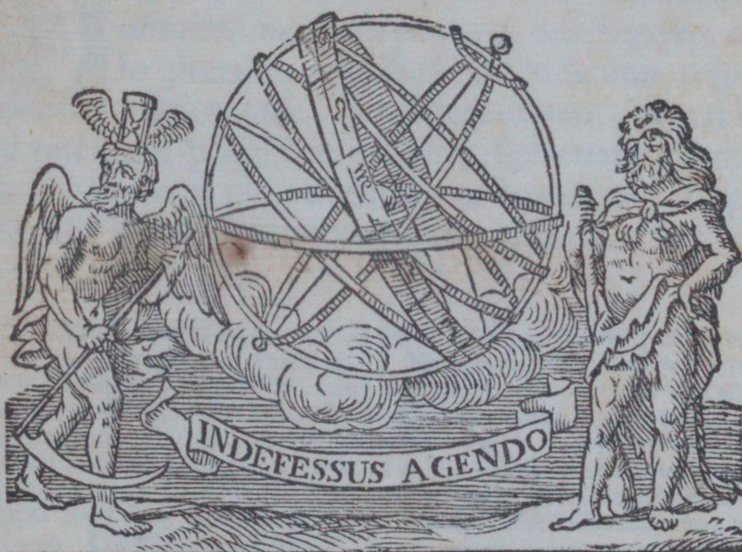
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

KW 292 G 27

M. TULLII CICERONIS ORATIONUM

TOMI PRIMI

PARS II.

AMSTELODAMI,
Ex Typographia P. & I. BLAEU,
Proſtant apud WOLFGANG, IANSSONIO-WAESBERGIOS, BOOM, à SOMEREN, & GOETHALS.
MDC LXXXXV.

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ACCVSATIONIS IN C. VERREM

Liber Tertius,

De Frumento, ſeu *Oratio Frumentaria*.

ORATIO OCTAVA.

OMnes, qui alterum, judices, nullis impulſi inimicitiis, nulla privatim laeſi injuria, nullo praemio adducti, in judicium reipub. cauſa vocant, providere debent, non ſolum quid oneris in praeſentia tollant, ſed etiam quantum in omnem vitam negotii ſuſcipere conentur. Legem enim ſibi ipſi dicunt innocentiae, continentiae, virtu- 1

Liber tertius] Tertius hic accuſationis liber eſt, non, ut vulgo inſcribitur, quintus: ſicuti a nobis initio demonſtratum eſt. Continet autem furta Verris in omni frumenti genere, in decumano, empto, & æſtimato. Hunc enim ſibi ordinem accuſationis orator hoc libro conſtituit. Genus cauſæ honeſtum eſt. Conſtitutio conjecturalis, ſimplex: verſatuſne ſit in re frumentaria Verres avare & incontinenter. *Hott.* In veteri codice titulus aſſignatus fuit: *Liber ſecundus de lege frumentaria.* Nannius.

In judicium reip. cauſa vocant] Communi utilitate commoti. Patrocinii tamen, non accuſationis cauſa ad hanc ſe accuſationem deſcendiſſe, dicit in libro de officiis II. *Sed hoc quidem*, inquit, *non eſt ſæpe faciendum: nec unquam niſi Reip. cauſa, ut duo Luculli: aut patrocinio, ut nos pro Siculis.* Hottomannus.

Non ſolum quid oneris in præſentia] Vox *ſolum* non comparet in Pall. aut editionibus anni CCCCLXXXIII, anni CCCCXCIIX: ideoque habuerim pro ſpuria. certe ſæpius ſubaudiri, notius eſt, quam ut probari debeat. *Gruterus.* Nec in Franc. legitur *ſolum.*

Quantum in omnem vitam negotii ſuſcipere conentur] Voces illæ *negotii ſuſcipere conentur*, admodum mihi ſuſpectæ tanquam ortæ a calamo librariorum, non ore aut mente Tullii. *Grut.*

Legem enim ſibi dicunt innocentiæ continentiæ &c.] Vulgata *indicunt*, ſed alterum eſt in Metelli codice, ut & in Melchioris Hittorpii ſchedis; qui libri cum præterea non agnoſcant verbum *continentiæ*, Gulielmius id vellet tollere: & profecto qui innocens eſt, idem & continens. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

tutumque omnium, qui ab altero rationem vitae repoſcunt: atque eo magis, ſi id, ut ante dixi, faciunt nulla re commoti alia, niſi utilitate communi. Nam qui ſibi hoc ſumſit, ut corrigat mores aliorum, ac peccata reprehendat, quis huic ignoſcat, ſi qua in re ipſe ab religione officii declinarit? Quapropter hoc etiam magis ab omnibus ejuſmodi civis laudandus ac diligendus eſt, qui non ſolum a repub. civem improbum removet, verum etiam ſe ipſum ejuſmodi fore profitetur ac praeſtat, ut ſibi non modo communi voluntate virtutis atque officii, ſed etiam ut quadam magis neceſſaria ratione recte ſit honeſteque vivendum. Itaque hoc, judices, ex homine clariſſimo atque eloquentiſſimo, L. Craſſo, ſaepe auditum eſt, cum ſe nullius rei tam poenitere diceret, quam quod

Qui ab altero rationem vita repoſcunt] Aptiſſima ſimilitudo, & mire conveniens. Vt qui Reip. debitor eſt, ſi alium debitorem rationes reddere jubebat, audiendus non ſit, niſi primum ipſe rationes referat: eodem modo, qui ſe ſcelere aliquo obligarit, niſi priore loco pœnas luat, ab alio ſi repoſcat, minime ferendus eſt. Vide Divinat. *Hottom.* Iuven. *Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes?*

Quis huic ignoſcat?] Quid ita? an quoniam vindicandi maleficii ratio ex hoc capite ducitur, Reip. intereſſe ut maleficia vindicentur? quod cum generale ſit & univerſum, ipſum quoque omnino accuſatorem complectitur. Et cum accuſandi voluntas hoc habeat rationis, ut aliis exemplum ſtatuatur, ſi vera eſt voluntas, ad id ſe, quod proclivius eſt, applicabit. Pœnæ igitur ſe primum accuſator offerat: tum alios in crimen vocet. *Hottom.*

Qui non ſolum Reip. civem improbum removet] Magis placet, *a Rep. civem improbum*, & ſi omnes libri habent *Reip.* F. Vrſinus. *Qui non ſolum ab repub. civem &c.*] Ita Pal. ſec. Met. & Hit. niſi quod duo poſtremi adhuc *quod non.* quomodo item fuit in Fabr. fidem facit editio Lambini. Vulgata, *ſolum reip.* ſed præter edd. antiquas in quibus *ſolum R. P.* quod & in Pal. pr. quod tam *republ.* notare poteſt, quam *reipub.* Gruter. Franc. *re.p.*

Communi voluntate virtutis] Pro ſua virili parte. *Hottom.* Vide Manut.

Sed etiam ut quadam magis neceſſaria ratione recte] Egregie Hittorpianus & Metellanus: *ſed etiam vi quadam neceſſaria.* niſi quod hic, *ut.* quæ particula cum non invenuſtam anadiploſin heic efficeret, viſa eſt ſcribis legitima, addideruntque de ſuo *ratione*, quod a duobus illis libris omnino non agnoſcitur; ut teſtatur ſancte Gulielmius, qui locum iſtum confirmat illo ex Adelphis Terentii, ubi vis voluntati opponitur: *Illæc fidem nunc veſtram implorat Demea: Quod vos vis cogit, id voluntate impetret.* Gruterus.

Ita hoc judices ex homine clariſſimo] Vetus. *Itaque hoc judices.* ut ſit. αἰτιολογικόν non ſimilitudinis adverbium. *Nannius.* *Itaque hoc judices*] Eſt a Pal. ſec. Met. & Hittor. publicata prius; *Ita.* meis auribus minus apposite, reſpuitque, fide quoque mſ. ſui Nannius. *Gruter.*

Quod

quod C. Carbonem umquam in judicium vocaviſſet. minus enim liberas omnium rerum voluntates habebat: & vitam ſuam pluribus, quam vellet, obſervari oculis arbitrabatur. Atque ille his praeſidiis ingenii fortunaeque munitus, tamen hac cura continebatur, quam ſibi, nondum confirmato conſilio, ſed ineunte aetate, ſuſceperat. quo minus etiam perſpicitur eorum virtus & integritas, qui ad hanc rem adoleſcentuli, quam qui jam firmata aetate deſcendunt. illi enim, antequam potuerunt exiſtimare, quanto liberior vita ſit eorum, qui neminem accuſarint, gloriae cauſa atque oſtentationis accuſant: nos, qui jam, & quid facere, & quantulum judicare poſſemus oſtendimus, niſi fa-

Quod C. Carbonem] Cicero ad Papyrium Pætum, Epiſtola *Ain' tandem? Tres*, inquit, *fratres fuere, C. Cn. M. Carbones. Marcus Publio Flacco accuſante condemnatus fur magnus ex Sicilia. Cajus, accuſante L. Craſſo, cantharidas ſumpſiſſe dicitur. is & Tribunus pl. ſeditioſus, & P. Africano vim attuliſſe exiſtimatus.* Et in Bruto. *C. Carbo propter perpetuam in populari ratione levitatem morte voluntaria ſe ſeveritate judicum vindicavit.* At de L. Craſſo in eodem libro ſic ſcribit, *Accuſavit C. Carbonem eloquentiſſimum hominem admodum adoleſcens; ſummam ingenii non laudem modo, ſed etiam admirationem eſt conſequutus.* In libro de offic. II. *Nam L. quidem Craſſus. Cum eſſet admodum adoleſcens, non aliunde mutuatus eſt, ſed ſibi ipſe peperit maximam laudem ex illa accuſatione nobili & glorioſa.* Quot vero natus annos eam cauſam egerit, docet in ejus perſona Tullius libro de orat. III. *Quippe*, inquit, *qui omnium maturrime ad publicas cauſas acceſſerim, annoſque natus unum & viginti, nobiliſſimum hominem & eloquentiſſimum in judicium vocarim.* Quo tamen loco videamus ne librarii culpam admiſerint, ac pro *undeviginti*, *unum & viginti* ſcripſerint. cum ſcilicet Cornelius Tacitus in Dial. de oratore aperte teſtetur eam tum Craſſi ætatem fuiſſe. *Nonodecimo*, inquit, *ætatis anno L. Craſſus C. Carbonem, uno & vigeſimo Cæſar Dolabellam, altero & XX Aſinius Pollio Catonem iis orationibus inſecuti ſunt, quas hodieque cum admiratione legimus.* Memorabilis autem hujus Craſſi fiducia fuit, qui cum ex Conſule provinciam Galliam obtineret, atque in eam Cn. Carbo, cujus patrem damnaverat, ad ſpeculanda acta ſua veniſſet, non ſolum eum inde non ſummovit, ſed inſuper locum ei in tribunali aſſignavit, nec ulla de re, niſi eo in conſilium adhibito, cognovit auctor Valerius. Idem ſcribit, dum accuſationem Craſſus inſtrueret, & Carbonis ſervus ſcrinium plura continens quibus facile opprimi poſſet, ad eum attuliſſet, ut erat ſignatum, cum ſervo catenato ad eum remiſiſſe. *Hott.*

Nondum confirmato conſilio] Vide ne verius ſit, *conſilio confirmata*, ut ad *ætatem* referatur. certe non multo poſt ſequitur, *firmata ætate*. Gulielm.

Quo minus etiam perſpicitur eorum virtus] Metelli *percipitur*: ſed haud dubio vere Hittorpii excerpta, *præcipitur*, id eſt cogitatione animi & ſpe qualis futura ſit intelligitur. *Idem.*

Quid facere poſſemus, oſtendimus] In Quæſtura, qua Sex. Peduceo Prætore Siciliæ functus eſt. *Hottom.*

Et quantulum judicare poſſemus, oſtendimus]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

facile cupiditates noſtras teneremus, numquam ipſimet nobis praeciderermus iſtam licentiam libertatemque vi-
2 vendi. Atque hoc ego plus oneris habeo, quam qui ceteros accuſarunt, ſi onus eſt id appellandum, quod cum laetitia feras ac voluptate, verumtamen hoc ego amplius ſuſcepi, quam ceteri; quod ita poſtulatur ab omnibus, ut ab iis ſe abſtineant maxime vitiis, in quibus alterum reprehenderint. Furem aliquem, aut rapacem accuſaris? vitanda tibi ſemper erit omnis avaritiae ſuſpicio. maleficum quempiam adduxeris, aut crudelem? cavendum erit ſemper, ne qua in re aſperior, aut inhumanior fuiſſe videare. corruptorem, adulterum? providendum diligenter, ne quod in vita veſtigium libidinis appareat. omnia poſtremo quae vindicaris in altero, tibi ipſi vehementer fugienda ſunt. Etenim non modo accuſator, ſed ne objurgator quidem ferendus eſt is, qui, in quod in altero vitium reprehendit, in eo ipſe deprehenditur. Ego in uno homine omnia vitia, quae poſſunt in homine perdito ne-

dimus] Vetus. *Et quantillum dicere poſſemus*, *oſtendimus*, ſed ſuperior lectio magis arridet. diſſimilem enim ſe facit adoleſcentibus, qui accuſationes temere ſine judicio ſuſcipiunt. *Nann.*

Atque ego plus oneris habeo] Legendum puto, *ſubeo*. Nam hoc, *habeo*, natum fortaſſe eſt ex errore librarii, qui ſcripſiſſet, *oneris ubeo*, omiſſo *ſ*. deinde ab alio factum eſt ex *ubeo*, *abeo*, & *habeo*. verumtamen quia ſcriptum eſt, *habeo*, in vetuſtiſſimo cod. nihil mutavi. *Lambinus.* *Plus oneris habeo*] Lambinus divinat *ſubeo*, ſine cauſa neceſſaria. nam ſic loquitur Tullius lib. v. in Verr. cap. 15. *Gruterus.*

Quod ita poſtulatur ab omnibus, ut ab iis ſe abſtineant maxime vitiis, in quibus alterum deprehenderunt] Vetus. *Quod ita poſtulatur ab hominibus, ut ab iis ſe abſtineant maxime vitiis, in quibus alterum reprehenderint.* Vt τὸ *omnibus* mihi magis placet, quam illud *hominibus*: ita *reprehenderint* malim, quam *deprehenderint* qui enim accuſat, non *deprehendit*, ſed *reprehendit*. Nann. *Vt ab iis ſe abſtineant*] Hit. & Met. *ut his abſtineant*, omiſſis aliis. non male. nolui tamen ſequi, quod & alteri ſua eſſet venuſtas. ſed mox *reprehenderunt* mutavi in *reprehenderint*, iiſdem auctoribus, & Nanniano codice. *Gruterus.*

Fuiſſe videar] *Fore*, poſtulare videtur oratio: ut ſit, *fore videar*. Hottom. Cave Hottomannum hic audias. Hoc volebat Cicero cavendum erit, ne quid in omni vita committas, unde fuiſſe videaris aſperior. *Gravius.*

In eo ipſe deprehenditur] Sic Pall. & edd. omnes. Gulielmius inclinabat in Hitt. & Met. ſcripturam *reprehenditur*; quam ſane vix admiſerim. *deprehenditur* enim is qui quaſi in ipſa αὐτοφωρίᾳ plane tenetur, neque habet quo ſe excuſet. *Gruterus.*

Mea

nefarioque eſſe, reprehendo: nullum eſſe dico indi-
cium libidinis, ſceleris, audaciae, quod non in iſtius
unius vita perſpicere poſſitis. Ego in iſto reo legem
hanc, judices, mihi ſtatuo: vivendum ita eſſe, ut iſti
non modo factis dictiſque omnibus, ſed etiam oris ocu-
lorumque illa contumacia ac ſuperbia, quam videtis,
diſſimillimus eſſe, ac ſemper fuiſſe videar. Patior non
moleſte, judices, eam vitam, quae mihi ſua ſponte an-
tea jucunda fuerit, nunc jam mea lege & conditione
neceſſariam quoque futuram. Et in hoc homine ſae- 3
pe a me quaeris, Hortenſi, quibus inimicitiis, aut qua
injuria adductus ad accuſandum deſcenderim. mitto
jam rationem officii mei, neceſſitudiniſque Siculorum:
de ipſis tibi inimicitiis reſpondeo. an tu majores ullas
inimicitias putas eſſe, quam contrarias hominum ſen-
tentias, ac diſſimilitudines ſtudiorum & voluntatum?
Fidem ſanctiſſimam in vita qui putat, poteſt ei non
inimicus eſſe, qui quaeſtor conſulem ſuum, conſiliis
commiſſis, pecunia tradita, rebus omnibus creditis,
ſpoliare, relinquere, prodere, oppugnare auſus ſit?
Pudorem & pudicitiam qui colit, poteſt animo aequo
iſtius quotidiana adulteria, meretriciam diſciplinam, do-
meſticum lenocinium videre? Qui religiones deorum
immortalium retinere vult, ei, qui fana ſpoliarit omnia,
qui ex thenſarum orbitis praedari ſit auſus, inimicus
non

Mea lege & conditione] Quam mihimetipſi mea voluntate ſtatui, atque indixi. *Hottom.*

Neceſſitudiniſque Siculorum] Quæ inter nos dum Quæſturam gererem, interceſſit. *Idem.*

Quam contrarias hominum ſententias] In hanc eandem ſententiam ipſe in Lælio ſic ſcribit, *Diſpares mores, diſparia ſtudia ſequuntur. nec ob aliam cauſam ullam boni improbis amici eſſe non poſſunt, niſi quod tanta eſt inter eos, quanta maxima poteſt eſſe, morum ſtudiorumque diſtantia.* Idem.

Conſiliis commiſſis] Cum illo communicatis, ejus fidei *commiſſis*. Nam *commiſſa conſilia* alia in re alibi dicuntur. *Idem.*

Meretriciam diſciplinam] Vitæ rationem impuram, atque impudicam. qualis doceri ſolet a meretricibus. *Idem.*

Domeſticum lenocinium] Rubrii perductoris domeſtici. *Idem.*

Ex thenſarum orbitis] Ex hoc & alio tertiæ orationis loco, capio conjecturam, & Ædilem Verrem fuiſſe, & cum Ædilis viam a Vertumni ſigno ad circum maximum, in qua thenſæ du-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

non eſſe qui poteſt? Qui jure aequo omnes putat eſſe oportere, is tibi non infeſtiſſimus ſit; cum cogitet varietatem libidinemque decretorum tuorum? qui ſociorum injuriis, provinciarumque incommodis doleat, is in te non expilatione Aſiae, vexatione Pamphiliae, ſqualore & lacrymis Siciliae concitetur? qui civium Romanorum jura ac libertatem ſanctam apud omnes haberi velit, is non tibi plus etiam quam inimicus eſſe debeat, cum tua verbera, cum ſecures, cum cruces ad civium Rom. ſupplicia fixas recordetur? An, ſi qua in re contra rem meam decreſſet aliquid injuria, jure me ei inimicum eſſe arbitrarer: cum omnia contra omnium bonorum rem, cauſam, rationem, utilitatem, voluntatemque fecerit, quaeris, cur ei ſim inimicus, cui populus Romanus infeſtus ſit? qui praeſertim plus etiam, quam pars virilis poſtulat, pro voluntate populi Ro-
4 mani oneris ac muneris ſuſcipere debeam? Quid illa, quae leviora videntur eſſe, non cujuſvis animum poſſunt movere? quod ad tuam ipſius amicitiam, ceterorumque hominum magnorum atque nobilium faciliorem aditum iſtius habet nequitia & audacia, quam cujuſquam noſtrum virtus & integritas? odiſtis hominum novorum induſtrias: deſpicitis eorum frugalitatem: pudorem contemnitis: ingenium vero & virtutem depreſſam

cebantur, muniret, iniqua & improba ratione pecuniam coegiſſe. vide infra Aſconium de thenſis, & orbitis. *Hott.*

Ex thenſarum orbitis] Ita mſſ. omnes, ita edd. ante Lambinum, cujus editiones, *ex cenſorum orbitis*: quod quid ſit, adhuc exſpecto qui explicet. *Gruter.*

Civium Romanorum jura ac libertatem] C. Gracchus legem tulerat, ne de capite civis Rom. injuſſu populi judicaretur. *Hottom.*

Haberi velit] Sic Hit. Met. Fabr. vulgata, *vult.* eodem res redit, ſed cur excludamus id, quod videri queat auctoris genuinum? *Gruterus.*

Arbitrarer] Rectius putarem, *arbitrarere* cum præſertim continuo ſequatur, *quæris*: & Hortenſium alloquatur. *Hottom.*

Ceterorumque hominum magnorum] Prius impreſſi, *ceterorumque omnium majorum.* ſed alterum extat in Fabr. in Hitt. in Met. *Gruterus.*

Virtutem depreſſam] Ne ſi emerſerit, ſuo ſplendore veſtram illam nobilitatem obſcuret. Moleſte patiebatur nobilitas, populum Romanum novis hominibus, honores & imperia mandare. *Hottom.*

Non

ſam exſtinctamque cupitis: Verrem amatis. Ita credo: ſi non virtute, non induſtria, non innocentia, non pudore, non pudicitia: at ſermone, at litteris, at humanitate ejus delectamini. nihil horum eſt: contraque ſunt omnia cum ſummo dedecore ac turpitudine, tum ſingulari ſtultitia atque inhumanitate oblita. Huic homini ſi cujus domus patet, utrum ea patere, an hiare ac poſcere aliquid videtur? Hunc veſtri janitores, hunc cubicularii diligunt: hunc liberti veſtri, hunc ſervi ancillaeque amant: hic cum venit, extra ordinem vocatur: hic ſolus introducitur, ceteri, ſaepe frugaliſſimi homines, excluduntur. ex quo intelligi poteſt, eos vobis eſſe cariſſimos, qui ita vixerunt, ut ſine veſtro praeſidio ſalvi eſſe non poſſint. Quid? hoc cuiquam ferendum putas eſſe, nos ita vivere in pecunia tenui, ut prorſus nihil acquirere velimus: ut dignitatem noſtram, populique Rom. beneficia non copiis, ſed virtute tueamur: iſtum, rebus omnibus undique ereptis, impune eludentem circumfluere atque abundare? hujus argento domus veſtras, hujus ſignis & tabulis

Non pudore, non pudicitia] A quibus omnibus eſt multo remotiſſimus. *Hottom.*

Patere, an hiare] Sumpta a beſtiis tranſlatione, quæ ſimul eum, a quo paſtum accipere conſueverunt, aſpexerint, hiare ſolent. Ex quo intelligi voluit, ædes nobilium, quoties ipſe intro recipiebatur, ſolitas eſſe aliquid ab eo recipere. *Idem.*

Qui ita vixerunt, ut ſine veſtro præſidio ſalvi eſſe non poſſint] Aſpere, ſed ſubtiliter dictum. Alii certis hominibus præſidio ſunt, quod eos charos habeant. Vos vero non quo Verrem ametis, propterea eſtis illi præſidio: ſed ideo amatis, quod præſidii veſtri indigeat, cujus vobis mercedem prolixe cumulateque perſolvit. *Idem.*

Populique Romani beneficia] Honores, quos adepti ſumus, virtute potius, quam opulentia & facultatibus ornemus. *Idem.*

Impune eludentem] Laſcivientem, neminem præ ſe ducentem. *Idem.*

Hujus argento dominia veſtra] Haud ſecus Fabr. Hitt. Met. eximie, *dominia* poſita, pro *magiſterius*; ut Græci *βασιλείας*, tunc enim maxime oſtentabatur ſupellex argentea. admodum frigide hactenus cuſi, *domus veſtras.* Gruterus. Muſæ ne ſirint, ut hic Gruterum ſequamur. Nuſquam *dominia vini* pro *magiſteriis* aut *regnis vini*, ut vocantur ab Horatio, leguntur eſſe dicta. Novi *dominos* dici, illos bibendi magiſtros, Martialis:

Qui me reſpiciet Regem dominumque vocabo.

Sed dominia fuiſſe a Cicerone appellata hæc magiſteria nunquam in animum inducere poſſum ut credam, & propter cau-

bulis forum comitiumque ornari? praeſertim cum vos
veſtro Marte his rebus omnibus abundetis? Verrem
eſſe, qui veſtras villas ſuis manubiis ornet? Verrem eſ-
ſe, qui cum L. Mummio certet: ut plures hic ſocio-
rum urbes, quam ille hoſtium ſpoliaſſe videatur? plu-
res hic ſolus villas ornamentis fanorum, quam ille fana
ſpoliis hoſtium ornaſſe? & is erit ob eam rem vobis
carior, ut ceteri libentius ſuo periculo veſtris cupidi-
5 tatibus ſerviant? Verum haec & dicentur alio loco,
& dicta ſunt: nunc proficiſcemur ad reliqua, ſi pauca
ante fuerimus a vobis, judices, deprecati. Superiore
omni oratione perattentos veſtros animos habuimus. id
fuit nobis gratum admodum: ſed multo erit gratius,
ſi reliqua voletis attendere: propterea quod in his omni-
bus, quae antea dicta ſunt, erat quaedam ex ipſa va-
rietate ac novitate rerum ac criminum delectatio. nunc
tractare cauſam inſtituimus frumentariam: quae ma-
gnitudine injuriae fere criminibus ceteris antecellit:
ju-

cauſam, quam dixi, & quia vox dominii nuſquam apud Tullium occurrit, & quia in iſtis compotationibus non tam argenti ratio habebatur, quam vini. In conviviis lautioribus argentum exponebatur in abacis, ſed in illis ſympoſiis certabant poculis. Retinenda igitur editionum omnium ante Gruterianam, & librorum, quos docti conſuluerunt, quoſque ipſe inſpexi, lectio. Domus ornantur, cum abaci in domibus exornantur argento pretioſo. *Græv.*

Forum comitiumque ornari] *Comitium* in foro fuiſſe, locus hic oſtendit quem ſubjiciam ex Epiſtola II. libri III. epiſt. ad Atticum, *Metellus tamen poſtulat ut ſibi poſtero die in foro obnuntietur: nihil eſſe quod in campum noctu veniretur: ſe hora prima in comitio fore. Itaque ante diem* XI. *Kal. Ian. in comitium Milo de nocte venit.* Plinius præterea in lib. XV. cap. XVIII. *Colitur*, inquit, *ficus arbor in foro ipſo ac comitio Romæ nata.* Tectum autem fuiſſe comitium ſcribit Livius decad. 3. lib. 7. eoque populum convenire ſolitum apparet ex Ciceronis verbis. *Hottom.* Ludos edituri magiſtratus ſolebant forum & comitium aulæis, ſignis, tabulis, aliiſque rebus pretioſis exornare. vide Sueton. Iul. x, & quæ ibi notat Caſaubonus.

Veſtro Marte] Veſtra ſponte. Tranſlatum ab Imperatoribus, qui ſuis ipſorum auſpiciis & copiis bellum gerunt. *Hottomannus.*

Suis manubiis] *Manubiæ* prædam ſignificant de hoſtibus captam. Vult igitur hæc Verris furta in Siculos, quaſi in hoſtes facta videri, & ſocios in loco ac numero hoſtium a Verre habitos fuiſſe. *Idem.*

At novitate rerum] Eſt in Metelli *nobilitate.* Forte non male, inquit Gulielmius. nam pleraque eorum quæ libro antecedenti objecta Verri, ita pervulgata, ut cuivis de populo notiſſima eſſent. *Gruterus.*

Magnitudini injuriæ ac re] Sic Fabr. & Met.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

jucunditatis in agendo, & varietatis minus habebit. veſtra autem auctoritate & prudentia digniſſimum eſt, judices, in audiendi diligentia non minus religioni tribuere, quam voluptati. In hac cauſa frumentaria cognoſcenda haec vobis proponite, judices, vos de rebus fortuniſque Siculorum omnium, de civium Rom. qui arant in Sicilia, bonis, de vectigalibus a majoribus traditis, de vita victuque populi Romani cogituros. quae ſi magna, atque adeo maxima vobis videntur, quam varie & quam copioſe dicantur exſpectare nolite. Neminem veſtrum praeterit, judices, omnem utilitatem opportunitatemque provinciae Siciliae, quae ad commoda populi Romani adjuncta ſit, conſiſtere in re frumentaria maxime. nam ceteris rebus adjuvamur ex illa provincia, hac vero alimur ac ſuſtinemur. Ea cauſa tripertita, judices, erit in accuſatione. primum enim de decumano, deinde de emto dicemus frumento, poſtremo de aeſtimato. Inter Siciliam, ceteraſque 6
provincias, judices, in agrorum vectigalium ratione hoc intereſt, quod ceteris aut impoſitum vectigal eſt certum, quod

Met. antea impreſſi *injuriæ fere.* Grut. Non capio, quid ſibi *re* hic velit, ſive facinus, ſive copias intelligas. Scripſit forte Cicero: *Magnitudine injuriæ & rei.* ut paullo ante *novitate rerum & criminum.* Sed retinenda codicum aliorum ſcriptura. *Grævius.*

In audiendi diligentia] Quanto iſtud melius retro vulgatis. *in audiendo diligentiam.* eſt autem a Metel. & Fabr. *Gruterus.*

Non minus religioni] Non minus propter rationem officii veſtri, quam propter fructum jucunditatis & oblectationis attendere. *Hottom.*

De vita victuque populi Romani] Rebus quibus populus Romanus alitur ac ſuſtinetur. *Idem.* Recte. *vita* enim, eſt quo vitam ſuſtentamus & tuemur. Ab Ennio dicuntur piſcatores *vitam mari quærere* h. e. victum. Sic ſæpe vita Latinis, ut Græcis *βίος*. Grævius.

Inter Siciliam] Siciliæ quædam civitates provinciales ſunt, quædam liberæ, liberarum quædam fœderatæ, quædam non fœderatæ. *Hottom.*

Vectigal eſt certum] Certa & definita non frumenti, ſed pecuniæ ſumma, quam populo Romano quotannis in frugum ſive copia, ſive inopia perſolvant. Ac de toto hoc genere ut breviter dicamus, hoc intelligi oportet, *civitates* alias *vectigales* fuiſſe, alias *liberas* atque *immunes.* *Vectigalium* autem alias certum (aut in pecunia ſcilicet, aut in frumento) vectigal ſolviſſe: quæ *ſtipendiariæ* dicebantur, alias *decumanas* fuiſſe, quæ decimam frugum partem ſolvebant. quod vectigal, quia ex annorum ratione, & frugum copia aut inopia pendet, modo minus, modo amplius eſt, non certum appellatur. Harum utra-

quod ſtipendiarium dicitur, ut Hiſpanis, & pleriſque Poenorum, quaſi victoriae praemium, ac poena belli: aut cenſoria locatio conſtituta eſt, ut Aſiae, lege Sempronia. Siciliae civitates ſic in amicitiam fidemque recepimus, ut eodem jure eſſent, quo fuiſſent: eadem conditione populo Romano parerent, qua ſuis antea paruiſſent. perpaucae Siciliae civitates ſunt bello a majo-

utrarumque Livius mentionem facit lib. XXXVI. his verbis, *Cateræ civitates Aſiæ, quæ Attali ſtipendiariæ fuiſſent, eædem Eumeni vectigal penderent: quæ vectigales Antiochi fuiſſent, eæ liberæ atque immunes eſſent.* Decumanarum autem agri aratoribus Romæ a Cenſoribus locari ſolebant, ut eos ſuis civitatibus colerent, ea lege ut decimam frugum partem populo Romano penderent. Eas porro decumas publicani a populo Romano emebant certo pretio, quod Quæſtoribus ærarii repræſentabant. Decumas autem poſtea qui in operis erant, ab aratoribus exigebant. Hæc de vectigalibus. Liberarum civitatum aliæ fœderatæ ſunt, quæ ſcilicet hoſtes nunquam fuerunt, ſed ad amicitiam ſociali fœdere jungendam coeunt. Exteri populi omnes aut provinciales populi Romani ſunt aut liberi. Liberorum alii fœderati ac ſocii, alii non fœderati. *Liber populus*, inquit Proculus, *eſt is qui nulli alterius populi poteſtati eſt ſubjectus, ſive is fœderatus eſt, item ſive æquo fœdere in amicitiam venit, ſive fœdere comprehenſus eſt, ut is populus alterius majeſtatem comiter obſervaret. Hoc enim adjicitur, ut intelligatur, alterum populum ſuperiorem eſſe, non ut intelligatur, alterum non eſſe liberum.* L. 7. D. de capt. & Poſtlimin. Et Sueton. in Auguſto ſic ſcribit: *Vrbium quaſdam fœderatas, ſed ad exitium licentia præcipites libertate privavit.* Aliis ſine fœdere, & ſuis legibus & ſuis vectigalibus uti permittitur. Hi alii liberi populi dicuntur. *Exteros* vocat Cicero Verrina 4. Siculos, primum quod omnium nationum exterarum princeps Sicilia ſe ad amicitiam populi Romani applicuit. Et Verr. 6. *Mihi credite judices, cum multas acceperint per hoſce annos ſocii atque exteræ nationes calamitates & injurias, &c.* Hoc ita eſt, cum duo tamen fœderis genera numeremus ut Proculus. Quod ſi tria, ut Livius: & ut videtur Cicero qui blanditiæ cauſa *ſocios* appellat provinciales: tum erit aliud. Iam *provinciales* alii ſunt *vectigales*: alii *ſtipendiarii*. *Vectigales* qui incertum, *ſtipendiarii* qui certum. Ac de hoc triplici vectigalis genere videndus Appianus lib. de bell. civil. I. *Hottomannus.*

Cenſoria locatio] Agri enim earum civitatum publicati, id eſt, populi Romani facti, Romæ a Cenſoribus locari ſolebant aratoribus, qui eos civitatibus illis colerent, ea lege ut certum frumenti numerum quotannis populo Romano penderent. Quod etiam in quibuſdam Siciliæ civitatum agris factum eſt, ut modo oſtendet: & Verrina VII. declarat his verbis, *Qui publicos agros arant, certum eſt quid ex lege Cenſoria dare debeant. Cur iis quicquam præterea ex alio genere imperaviſti?* Ex quibus intelligi volumus certi vectigalis genera duo fuiſſe, alterum pecuniæ, alterum frumenti. *Idem.*

Vt Aſia lege Sempronia] Corrige, *Aſiæ*, quod ſententia perſpicue flagitat. *Legem* autem *Semproniam*, quam Tib. Sempronius Gracchus tulit, ut iis, qui agrum acciperent, pecunia quæ Regis Attali fuiſſet, divideretur. Hæredem autem populum Romanum reliquerat Attalus Rex Pergami. Florus epit. 58. *Idem.*

Perpaucæ Siciliæ civitates] Septendecim. Vide ſup. *Idem.*

Qua-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

joribus noſtris ſubactae: quarum ager cum eſſet publicus populi Romani factus, tamen illis eſt redditus. is ager a cenſoribus locari ſolet. Foederatae civitates duae ſunt, quarum decumae venire non ſoleant, Mamertina, & Taurominitana. quinque praeterea ſine foedere immunes civitates ac liberae, Centuripina, Haleſina, Segeſtana, Halicienſis, Panormitana: praeterea omnis ager Siciliae civitatum decumanus eſt: itemque ante imperium populi Romani ipſorum Siculorum voluntate & inſtitutis fuit. videte nunc majorum ſapientiam. qui, cum Siciliam, tam opportunum ſubſidium belli atque pacis ad rempublicam adjunxiſſent, tanta cura Siculos tueri & retinere voluerunt, ut non modo eorum agris vectigal novum nullum imponerent, ſed ne legem quidem venditionis decumarum, neve vendundi aut tem-

Quarum ager] Non omnium privatorum, ſed tantum ipſius civitatis. *Hottom.*

Tamen illis eſt redditus] Itaque paulo poſt ſic ſcribit, *Voluerunt eos in ſuis rebus intereſſe.* Nam Hiſpanis, Aſianis, Pœnis non eſt redditus, ſed cives Rom. eo migrarunt, qui agros illos conduxerunt. Hoc primum genus Proculus in l. 7. D. de capt. & poſtliminio reverſis non numerat. Cicero tamen Verr. 6. *ſocios* videtur pro omnibus appellare. *Majores noſtri facile patiebantur hac eſſe quam plurima apud ſocios, ut imperio noſtro quam ornatiſſimi florentiſſimique eſſent, apud eos autem quos vectigales aut ſtipendiarios fecerant, tamen hac relinquebant.* Idem.

Fœderatæ civitates] Fœderis tria ſunt genera. Vnum quo bello victis leges dicuntur. ubi enim omnia ei qui armis plus poſſet dedita eſſent, quæ ex iis habere victos, quibus multari eos velit, ipſius jus atque arbitrium eſt. Alterum cum pares bello æquo fœdere in pacem atque amicitiam venirent. Tunc enim repeti, reddique per conventionem res, & ſi quarum turbata bello æquo poſſeſſio ſit, eas aut ex æquo ſimul, aut ex formula juris antiqui, aut ex partis utriuſque commodo componi. Tertium genus eſt, cum qui hoſtes nunquam fuerint, ad amicitiam ſociali fœdere jungendam coeunt. Ii neque dicunt, neque accipiunt leges. id enim victoris & victi eſt. Hæc Livius libro bell. Maced. IV. *Idem.*

Immunes civi] Quæ nihil penſitant. ſic Verrina VII. *Qui ſunt immunes, ii certe nihil debent.* Idem.

Præterea omnis ager Siciliæ] Id eſt, præter ſeptemdecim, quæ certum frumenti vectigal lege Cenſoria pendunt: & liberas fœdere, aut ſine fœdere. *Idem.*

Decumanus eſt] Decimam partem ſuarum frugum pendit populo Romano & a Cenſoribus locari ſolet. *Idem.*

Ne legem quidem venditionis decumarum] Cenſores haſta in foro poſita decumas Siciliæ, auctione vendebant. Eas publicani redimebant, & pecuniam populo Romano repræſentabant. *Idem.*

Neve vendundi aut tempus] Hoc modo Fabr. & Met. recepta lectio, *vendundis.* Gruterus.

VI

tempus, aut locum commutarent: ut certo tempore
anni, ut ibidem in Sicilia, denique ut lege Hieronica
venderent, voluerunt eos in ſuis rebus ipſos intereſſe,
eorumque animos, non modo lege nova, ſed ne no-
mine quidem legis novo commoveri. Ita decumas le-
ge Hieronica ſemper vendundas cenſuerunt, ut iis ju-
cundior eſſet muneris illius functio, ſi ejus regis, qui
Siculis cariſſimus fuit, non ſolum inſtituta, commu-
tato imperio, verum etiam nomen maneret. Hoc jure
ante Verrem praetorem Siculi ſemper uſi ſunt: hic
primus inſtituta omnium, conſuetudinem a majoribus
traditam, conditionem amicitiae, jus ſocietatis, con-
7 vellere & commutare auſus eſt. Qua in re primum
illud reprehendo & accuſo, cur in re tam veteri, tam
uſitata, quidquam novi feceris. ingenio aliquid aſſecu-
tus es? tot homines ſapientiſſimos & clariſſimos, qui il-
lam provinciam ante te tenuerunt, prudentia conſilio-
que viciſti? Eſt tuum, eſt ingenii diligentiaeque tuae.
do hoc tibi & concedo: ſcio, te Romae, cum praetor
eſſes, edicto tuo poſſeſſiones hereditatum a liberis ad
alie-

Vt ibidem in Sicilia] Id ante Verrem Prætorem factum eſt. at poſtea Cenſoribus, ut Romæ venderent permiſſum. *Hottom.*

Eorumque animos &c.] Adjecimus encliticam, juſſi a Met. & Fabr. *Grut.*

Muneris illius functio] Penſionis illius ſolutio. ſic infra. *Tamen hoc vobis eſt ſtatuendum, quid aratorem ipſum arationis nomine muneris in Remp. fungi ac ſuſtinere velitis.* Vlpianus in Titulis, *Dos quæ ſemel functa eſt, amplius fungi non poteſt: niſi aliud matrimonium.* Sic Paulus dixit *eas res quæ pondere, numero & menſura conſtant, functionem in ſua ſpecie recipere:* id eſt ſolutionem. *Hottom.*

Sapientiſſimos & clariſſimos] Non potui excludere vocem poſtremam, inventam non modo in Met. ſed etiam Fabr. niſi quod is *clariſſimoſque.* aliis edd. id verbi abeſt. *Gruterus.*

Ingenii diligentiæque tuæ] Sic Hitt. ſic Fabr. & Met. non *prudentiaque*, quod in hactenus cuſis. *Idem.*

Scio te Romæ] Dicta hæc ſunt, & explanata libro Accuſat. primo, ſupra. & alibi. *Hottom.*

Poſſeſſiones hæreditatum ad alienos] Vetus codex. *Edicto tuo poſſeſſiones hæreditatum a liberis ad alienos.* quæ pars orationis haud dubie requiritur in hac triplici contentione, a liberis ad alienos, a primis hæredibus ad ſecundos, a legibus ad libidinem. *Nann.* *Poſſeſſiones hereditatum a liberis ad alienos*] Adjecimus modo illud *a liberis*, admoniti a Nannii ſcriptis, item Fabr. & Met. quod tamen non eſſe Ciceronis legitimum clamat Palatinus ſecundus; admittendumque potius *a ſuis ad alienos.* quid elegantius? Iuriſconſultis n. *heredes ſui*, ſunt filii. *Gruter.*

Exi-

alienos, a primis heredibus ad ſecundos, a legibus ad libidinem tuam tranſtuliſſe. ſcio, te edicta ſuperiorum omnium correxiſſe, & poſſeſſiones hereditatum non ſecundum eos, qui proferrent, ſed ſecundum eos, qui dicerent teſtamentum factum, dediſſe: eaſque res novas abs te prolatas & inventas magno tibi quaeſtui fuiſſe ſcio: eundemque te memini cenſorias quoque leges in ſartis tectis exigendis tollere & commutare, ne is redimeret, cuja res eſſet: ne pupillo tutores propinquique conſulerent, quo minus fortunis omnibus everteretur: exiguam diem praefinire operi, qua ceteros ab negotio excluderes, ipſe in tuo redemptore nullam certam diem obſervares. Quamobrem novam legem te in decumis ſtatuiſſe non miror, hominem in edictis praetoriis, in cenſoriis legibus tam prudentem, tam exercitatum: non, inquam, miror, te aliquid excogitaſſe: ſed quod tua ſponte, injuſſu populi, ſine ſenatus auctoritate jura provinciae Siciliae mutaris, id reprehendo, id accuſo. L. Octavio & C. Cottae conſulibus ſenatus permiſit, ut vini & olei decumas, & frugum minutarum, quas ante te quaeſtores in Sicilia vendere conſueſſent, Romae venderent, legemque his rebus, quam ipſis videretur, edicerent. Cum locatio fie-

Exiguam diem præfiniri operi] *Præfinire*, melius opinor legeretur. *Hott.*

Ipſe in tuo redemptore] Apertius eſſet, *cum ipſe*: ut in impreſſis quibuſdam. *Idem.*

Frugum minutarum] Frumenti & leguminum. *Idem.*

L. Octavio & C. Cottæ Conſulibus] Franc. *L. Octavio & Cotta Conſulibus.*

Ante te] Antequam venderes, antequam Prætor Siciliam obtineres. *Hott.*

Quam ipſis videretur] Nonnulli ſic correxerunt, *Quæ ipſis videretur*: imperite, cum alibi hac ipſa locutione ſit uſus: ut in orat. pro C. Rabirio per d. *Fit*, inquit, *S. C. ut C. Marius, L. Valerius* Coss. *adhiberent Tribunos pl. & Prætores quos eis videretur.* Et Livius, *Mitteretque cum imperio, quem ipſi videretur, qui rem gereret quoad Manutius convaluiſſet.* Idem. *Legemque his rebus, quam ipſis videretur, edicerent*] Vetus. *Legemque rebus, quæ ipſis videretur, edicerent.* Sed video hanc ſyllepſim apud caſtiſſimos authores in magno & multo uſu. Horatius in Satyris,

——— *Notante*

Iudice quo noſti populo. Nannius.

Malim legi, *dicerent*, pro, *edicerent.* &, *quam*, pro, *quæ*, ut eſt ſcriptum in libris antiq. *Lambinus.* *Legemque his rebus, quæ ipſis videretur, edicerent*] Eſt a membranaceis Nannii. Vulgata, *quam ipſ. vid. dicerent.* ſed Pall. & olim editi ſervant tamen *edicerent.* Gruterus.

A Cen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

fieret, publicani poſtularunt, quaſdam res ut ad legem adderent, neque tamen a cenſoriis ceteris legibus recederent. Contra dixit is, qui caſu tum Romae fuit, tuus hoſpes, Verres, hoſpes, inquam, & familiaris tuus, Sthenius hic Thermitanus. Conſules cauſam cognorunt: cum viros primarios, atque ampliſſimos civitatis multos in conſilium advocaſſent, de conſilii ſententia pronuntiarunt, ſe lege Hieronica vendituros.
8 Itane vero? prudentiſſimi viri, ſumma auctoritate praediti, quibus ſenatus legum dicendarum in locandis vectigalibus omnem poteſtatem permiſerat, populuſque Romanus idem juſſerat, Siculo uno recuſante, cum amplificatione vectigalium, nomen Hieronicae legis mutare noluerunt: tu homo minimi conſilii, nullius auctoritatis, injuſſu populi ac ſenatus, tota Sicilia recuſante, cum maximo detrimento atque adeo exitio vectigalium, totam Hieronicam legem ſuſtuliſti. At quam legem corrigit, judices, atque adeo totam tollit? acutiſſime ac diligentiſſime ſcriptam: quae omnibus cuſtodiis ſubjectum aratorem decumano tradit, ut ne-

A Cenſoriis legibus] Quæ ſunt in aliis provinciis de vectigalibus conſtitutæ. *Hottom.*

Cauſam cognorunt] Sic Francii, editi: *cognoverunt.*

Cenſoriis cæteris legibus] An perplexe loquitur, *Cenſorias leges* nunc appellans, quas modo *a Conſulibus datas* dicebat? Quid vero illud eſt quod dicit, Quæſtores ante Prætorem Verrem decumas vendidiſſe, cum biennio ante Præturam Verris Sicilienſem Conſules illi fuerint a quibus venditas fuiſſe declarat? Ego quid reſponderi poſſit, non intelligo. niſi & hic & paulo poſt pro Coss. reſtituendum ſit Cess. qua nota verbum *Cenſoribus* ſignificatur. Nam præterquam quod convenire hæc non poſſunt cum illorum Conſulatu, ſicuti oſtendimus: tum illud affirmare liquido poſſumus, nuſquam nos legiſſe decumas a Conſulibus, ne extra ordinem quidem venditas fuiſſe. Cenſorum enim hæc eſſe cura conſuerat. Et cum ante Verrem Prætorem (quemadmodum paulo ante dixit) Quæſtores in Sicilia vectigalia vendere ſolerent, tum hanc curam Cenſoribus impoſitam fuiſſe eo veriſimilius videtur, quod Cicero in orat. contra Rullum ſic ſcribit, *Cenſoribus vectigalia locare niſi in conſpectu populi Romani non licet.* Et altera rurſus oratione, *Vectigalia locare nuſquam licet, niſi in hac urbe hoc ex loco, hac veſtrum frequentia.* Hottom.

Qui caſu tum Romæ fuit] Mſ. Metelli, *caſſu.* & ſic M. Tullium ſcripſiſſe ex Quintiliano diſcimus. annotat Gulielmius. *Gruter.*

Omnibus cuſtodiis] Quæ tantam facit Decumano poteſtatem ſpeculandi & obſervandi aratorem, ut neque, &c. *Hottom.*

Vecti-

neque in ſegetibus, neque in areis, neque in horreis,
neque in amovendo, neque in aſportando frumento,
grano uno poſſet arator ſine maxima poena fraudare
decumanum. Scripta lex ita diligenter eſt, ut eum
ſcripſiſſe appareat, qui alia vectigalia non haberet: ita
acute, ut Siculum: ita ſevere, ut tyrannum: qua le-
ge Siculis tamen arare expediret. nam ita diligenter
conſtituta ſunt jura decumano, ut tamen ab invito a-
ratore plus decuma non poſſit auferri. Cum haec eſ-
ſent ita conſtituta, Verres tot annis, atque adeo ſae-
culis inventus eſt, qui haec non commutaret, ſed e-
verteret: eaque, quae jamdiu ad ſalutem ſociorum,
utilitatemque reipub. compoſita comparataque eſſent,
ad ſuos improbiſſimos quaeſtus converteret: qui pri-
mum certos inſtituerit nomine decumanos, revera mi-
niſtros ac ſatellites cupiditatum ſuarum: per quos oſten-
dam ſic provinciam per triennium vexatam atque va-
ſtatam, judices, ut eam multis annis, multorum inno-
centia ſapientiaque recreare nequeamus. Eorum o- 9
mnium, qui decumani vocabantur, princeps erat Q. ille
Apronius, quem videtis: de cujus improbitate ſin-
gulari graviſſimarum legationum querimonias audiſtis.
Ad-

Vectigalia non haberet] Eoque accuratius de iis retinendis, & amplificandis cogitaret. *Hottom.*

Ita acute ut Siculum] Gentem Siculam acutam natura & controverſam fuiſſe, ſcribit Cicero de Clar. orat. *Idem.*

Diligenter conſtituta] Ita Decumani rationibus conſultum ac proviſum eſt. *Idem.* *Conſtituta ſunt jura decumani*] Vetus. *Conſtituta ſunt jura decumano.* Nannius. *Conſtituta ſunt jura decumano*] Eſt a libris Nannii ac Metelli. publicati alii, *decumani.* Gruter.

Cum hac eſſent ita conſtituta] Franc. *Cum hac eſſet ita conſtituta*, nimirum ſi ſic ſcripſit Cicero, illa lex, de qua egit. Deinde in illis, *qui hac non commutaret*, idem codex non agnoſcit *hac*, ut ſubaudiatur *legem.* Grævius.

Quæſtus converteret] Veteres omnes, *converterit.* quod cum ſuperioribus verbis concordat. *Hottom.* Contra in præcedentibus legit vetus. *Qui hæc non commutaret, ſed everteret*, atque ita idem eſt συγχερόντισμος, verborum *commutaret, everteret, converteret.* quamquam ille ipſe non eſt tam ſanctæ religionis, quam quidam Grammatici volunt. In editis eſt, *commutarit, converterit.* Nannius.

Graviſſimarum legationum querimonia] Franc. & Vict. aliæque edd. *querimonias.* Cur id ſine libris mutavit Gruterus. *Gravius.*

Adſpicite, judices, vultum hominis & adſpectum, & ex ea contumacia, quam hic in perditis rebus retinet, illos ejus ſpiritus Sicilienſes quos fuiſſe putetis, cogitate ac recordamini. Hic eſt Apronius, quem in provincia tota Verres, cum undique nequiſſimos homines conquiſiſſet, & cum ipſe ſecum ſui ſimiles duxiſſet, non parum multos, nequitia, luxuria, audacia, ſui ſimillimum judicavit. Itaque iſtos inter ſe perbrevi tempore, non res, non ratio, non commendatio aliqua, ſed ſtudiorum turpitudo ſimilitudoque conjunxit. Verris mores improbos impuroſque noſtis. Fingite vobis, ſi poteſtis, aliquem, qui in omnibus iſtis rebus par ad omnium flagitiorum nefarias libidines eſſe poſſit; is erit Apronius ille: qui, ut ipſe non ſolum vita, ſed etiam corpore atque ore ſignificat, immenſa aliqua vorago eſt, aut gurges vitiorum turpitudinumque omnium. Hunc in omnibus ſtupris, hunc in fanorum expilationibus, hunc in impuris conviviis principem adhibebat: tan-

Ex ea contumacia] Iuriſconſulti a contendendo, Grammatici a tumendo dictam eſſe *contumaciam* putant: quibus hic locus & ſuperior, qui eſt infra, ſuffragari videtur: ut *contumacia* nihil aliud ſit quam habitus oris, ſuperbia & arrogantia quadam inflati atque intumeſcentis. *Hottom.*

Illos ejus ſpiritus Sicilienſes] Sic omnis vetus lectio edita ſcriptaque. Lambinus tamen aliquot editionibus obtruſit nobis, *illos etiam ſpiritus &c.* Gruter.

Non res, non ratio] Non quod negotia inter ſe communia haberent. *Hott.* Conjunguntur hæc, quia *res* hoc eſt, negotiatio ſine ratione non poteſt eſſe. Plaut. Prolog. Amphitr.

Vt res rationeſque veſtrorum omnium
Bene expedire vultis. Græv.

Studiorum ſimilitudo] In orat. pro Cluent. *Magnam*, inquit, *vim habet ad conjungendas amicitias ſtudiorum ac naturæ ſimilitudo.* Hottom.

In omnibus iſtis rebus] *Iſti*, legendum: ut in multis impreſſis. *Idem.*

Is erat Apronius] Vetus. *Is erit Apronius.* haud dubie melius. fingitur enim is qui talis futurus eſſet, non qui jam eſſet. *Nannius.* *Poſſit; is erit Apronius ille*] Ita egregie Nann. & Met. codd. præ vulgato, *erat.* Gruterus.

Sed etiam corpore] Statura fuiſſe ſignificat Apronium vaſta & ingenti, habituque corporis opimo atque obeſo. *Hottom.* *Non ſolum vita, ſed etiam corpore*] Vox *etiam* non eſt in Met. mſ. minimeque deſideraverim. Sæpius ſubaudiri, multis exemplis oſtendit olim Rivius in caſtigationibus ad Tullium noſtrum. *Gruterus.*

Aut gurges vitiorum] *Ac gurges* eſt in vetere libro, rectius: & paullo poſt, *ſi plus abſtulerit*, pro eo quod eſt in vulgatis, *ſi plura ſuſtulerit.* Fulv. Vrſinus. Muretus quoque cenſebat legendum eſſe *ac gurges vitiorum.*

Hunc in omnibus ſtupris, in fanorum expilationibus, hunc impuris] Vetus. *Hunc in omnibus ſtupris, hunc in fanorum expilationibus, hunc impuris, &c.* atque ita

tantamque habebat morum ſimilitudo conjunctionem
atque concordiam, ut Apronius, qui aliis inhumanus
ac barbarus, iſti uni commodus ac diſertus videretur:
ut, quem omnes odiſſent, neque videre vellent, ſine
eo iſte eſſe non poſſet: ut, cum alii ne conviviis qui-
dem iiſdem, quibus Apronius, hic iiſdem etiam po-
culis uteretur: poſtremo, ut odor Apronii taeterrimus
oris & corporis, quem, ut ajunt, ne beſtiae quidem
ferre poſſent, uni iſti ſuavis & jucundus videretur.
Ille erat in tribunali proximus, in cubiculo ſolus, in
convivio dominus: ac tum maxime, cum accubante
praetextato praetoris filio in convivio ſaltare nudus coe-
perat. Hunc, uti dicere inſtitui, principem Verres ad 10
fortunas aratorum vexandas diripiendaſque eſſe voluit:
hujus audaciae, nequitiae, crudelitati, fideliſſimos ſo-
cios, optimoſque cives ſcitote hoc praetore traditos,
judices, atque addictos fuiſſe, novis inſtitutis & edi-
ctis, tota Hieronica lege, quemadmodum antea di-
xi, rejecta & repudiata. Primum, edictum, judi-
ces, audite praeclarum: quantum decumanus edidiſſet
ara-

ita epanaphora triplici repetitione per tria commata pulcherrime contexitur. *Nannius.*

In cubiculo ſolus] In manuſcripto *ſocius*: quod valde placet. *Hottomannus.* *In cubiculo ſocius*] Sic habent libri veteres: vulgati autem, *in cubiculo ſolus.* Lambinus. Veneti ac alii: *in cubiculo ſolus.* quod non incommodo ſenſu legi videtur. *Camerarius.* *In cubiculo ſolus*] Liquido Pall. Nann. & Met. libri agnoſcunt *ſolus*, ut & olim editi omnes. neque aliter legendum; cum ſuperius cap. 4. de Verre ſimiliter dixerit. hoc moneo, ne Lambino credamus, confirmanti, in ſuis mſſ. reperiſſe *ſocius* quod ipſe non modo admiſit in contextum, ſed obſequentem habuit quoque Mich. Brutum, alioſque. *Grut.* *Solus* eſt quoque in Francii M S S.

Prætextato] *Prætextam* pueri *togam* ad annum XVII. geſtabant: quo tempore puram, quæ etiam virilis dicebatur, ſumebant. *Hottom.*

Saltare nudus cœperat] Græcorum hic mos erat in conviviis, apud Romanos turpis. itaque in Piſonem id ipſum Gabinio: in ſecunda Catilinaria Catilinæ ſociis crimini dedit. *Idem.*

Verres ad fortunas aratorum vexandas dirip.] Non potui non ſequi exemplaria Fabr. & Met. quæ non agnoſcebant illud vulgatum, *Verres ad evertendas fort. ar. vex. dirip.* & quis non ſentit eam vocem heic aut ſuperfluam, aut non ſuo loco poſitam? *Gruterus.*

Addictos fuiſſe] Ejus poteſtati atque arbitrio permiſſos. Tranſlatum ex addictis, quorum conditio non multum diſſimilis ſervorum conditionis eſſe videbatur. *Hottom.*

Quantum decumanus edidiſſet] Profeſſus eſſet. Vulgus, *Perſcriptum declarationem dediſſet.* Idem.

aratorem ſibi decumae dare oportere, ut tantum arator decumano dare cogeretur? Quomodo, quantum popoſcerit Apronius, dato. Quid eſt hoc? utrum praetoris inſtitutum in ſocios, an in hoſtes victos inſani edictum atque imperium tyranni? Ego tantundem, quantum ille popoſcerit? poſcet omne, quantum exaravero. Quid omne? immo plus etiam, inquit, ſi volet. Quid tum? Quid cenſes? Aut dabis, aut contra edictum feciſſe damnabere. Per deos immortales, quid, quid eſt hoc? veriſimile enim non eſt. Sic mihi perſuadeo, judices. tametſi omnia in iſtum hominem convenire putetis, tamen hoc vobis falſum videri. ego enim, cum hoc tota Sicilia diceret, tamen affirmare non auderem, ſi haec edicta non ex ipſius tabulis totidem verbis recitare poſſem: ſicuti faciam. da, quaeſo, ſcribae: recitet ex codice. Recita edictum de profeſſione. EDICTVM DE PROFESSIONE. Negat me recitare totum. nam id ſignificare nutu videtur. Quid praetereo? an illud, ubi caves tamen Siculis, & miſeros reſpicis aratores? dicis enim, te in decumanum, ſi plura ſuſtulerit, quam debitum ſit, in octuplum judicium daturum eſſe. Nihil mihi placet praetermitti. Recita hoc quoque, quod poſtulat, totum recita. EDICTVM

DE

Aratorem ſibi decumanæ dare oportere] Legendum videtur, *aratorem ſibi decumanæ*, ſeu *decumarum nomine dare oportere*. Lambinus.

Ego tantundem] In manuſcripto, *Eho tantundem?* Alii, *Ego tantum dem?* disjunctis verbis. quæ lectio recta eſt: cum hæc vulgata vitiata ac depravata ſit. *Hottom.*

Quantum exaravero] *Exarare* hoc loco, non *arare*, ut ſæpe alias: ſed ex aratione percipere, & ſata colligere ſignificat. ut infra, *Quod iis plus frumenti imperabatur, quam quantum exararant.* Idem.

Per deos immortales quid eſt hoc?] Veteres & impreſſi nonnulli, *Quid, quid eſt hoc?* quod non improbo. *Idem.* Sic & Manutius, quem ſequimur.

Dicis enim] Satius putarem, *edicis enim.* Hottom. Quamvis conjecturam Hottomanni veram eſſe judicem, non tamen audeo cum Grutero contra libros omnes illam recipere. *Græv.*

In octuplum] In quo ſimplum, opinor, continetur: ut in furti manifeſti actione. Petebant igitur ſepties tanto amplius, quam quantum eis ablatum eſſet. *Hottom.*

Totum recita. EDICTVM *&c.*] Sic Pal. pr. nam ſec. *totum ψήφισμα de judicio in octuplum.* verum antiqua editio facit etiam pro nobis. poſteriores aliquot adjecerant, *totum. Recita edictum*

de

DE IVDICIO IN OCTVPLVM. Iudicio ut arator
decumanum perſequatur? miſerum atque iniquum, ex
agro homines traduci in forum, ab aratro ad ſubſellia,
ab uſu rerum ruſticarum ad inſolitam litem atque ju-
dicium. Cum omnibus in aliis vectigalibus Aſiae, Ma- 11
cedoniae, Hiſpaniae, Galliae, Africae, Sardiniae,
ipſius Italiae, quae vectigalia ſunt: cum in his, in-
quam, rebus omnibus publicanus petitor ac pignera-
tor; non ereptor, neque poſſeſſor ſoleat eſſe: tu de
optimo, de juſtiſſimo, de honeſtiſſimo genere homi-
num, hoc eſt, de aratoribus, ea jura conſtituebas,
quae omnibus aliis eſſent contraria. Vtrum eſt aequius,
decumanum petere, an aratorem repetere? judicium
integra re, an perdita fieri? eum, qui manu quaeſie-
rit, an eum, qui digito licitus ſit, poſſidere? Quid?
qui in ſingulis jugis arant, qui ab opere ipſi non re-
cedunt, quo in numero magnus ante te praetorem nu-
merus, magna multitudo Siculorum fuit: quid fa-
cient, cum dederint Apronio, quod popoſcerit? re-
linquent arationes? relinquent Larem familiarem ſuum?
venient Syracuſas, ut, te praetore, videlicet, aequo
jure, Apronium, delicias ac vitam tuam, judicio re-
cu-

de judicio octuplum. EDICTVM. ex ſuperabundanti. *Gruterus.*

Quæ ad vectigalia ſunt] Legendum putarem, *Qua vectigalia ſunt.* ut ſit, ex qua parte, vel quibus in locis vectigalia ſunt in Italia. *Hottom.* *Ipſius Italiæ, quæ vectigalis ſit*] Sic legi debet, non, ut eſt in libris vulgatis, *quæ vectigalia ſunt.* hæc enim verba aut nihil hoc loco ſignificant, aut ſententiam corrumpunt. Iam non omnis Italia erat vectigalis. idcirco ita dixit, *in vectigalibus Italiæ, quæ vectigalis ſit.* Lambinus.

Petitor ac pignorator] Prætoris auctoritate pignus pro ſecuritate rei accipiat, poſſeſſorem nihil in ea re deterius facturum. *Hottom.*

Integra re] Nondum erepta re. *Idem.*

Qui digito licitus ſit] In auctione qui licitabantur, id eſt pretium augebant, digitum tollere ſolebant, ut dictum eſt Verr. III. ſupra. *Idem.*

Qui in ſingulis jugis arant] Hunc locum intelligimus ex Varronis & Plinii verbis, quæ ſubjiciam. Varro de re ruſtica lib. I. *In Hiſpania ulteriore metiuntur jugis, in Campania verſibus, apud nos in agro Romano ac Latino jugeris. Iugum vocant quod juncti boves uno die exarare poſſint.* Plinius autem lib. XVIII. cap. III. *Iugerum, inquit, vocatur, quod uno jugo boum in die exarari poſſet.* Idem. Pro *jugerum* legendum eſt *jugum* apud Plin. ut ex ſuperiore loco Varronis patet, & ex ſequentibus Plinii, id vidit etiam doctiſſimus Harduinus.

cuperatorio perſequantur? Verum eſto. reperietur aliquis fortis & experiens arator, qui, cum tantum dederit decumano, quantum ille deberi dixerit, judicio repetat, & poenam octupli perſequatur. Exſpecto vim edicti, ſeveritatem praetoris: faveo aratori, cupio octupli damnari Apronium. Quid tandem poſtulat arator? nihil niſi ex edicto judicium in octuplum. Quid Apronius? non recuſat. quid praetor? jubet recuperatores rejicere. Decurias ſcribamus. Quas decurias? de cohorte mea rejicies, inquit. Quid? iſta cohors quorum hominum eſt? Voluſii haruſpicis, & Cornelii medici, & horum canum, quos tribunal meum vides lam-

Recuperatorum rejicere decurias] Erant item ut Romæ, Senatorum, ſic in provinciis, civium Rom. (ex quibus conventus conſtabant) *decuriæ*. Dabat autem actor judices: dabat reus. tum omnia nomina judicum ſcribebantur, ut & actor quos vellet rejiceret ex rei judicibus: reus ex actoris. *Hottom.*

Iubet Recuperatorum rejicere decurias] Omnes alii etiam impreſſi libri, *Recuperatores.* & ſic poſtea perſæpe legimus, *rejicere Recuperatores.* Quare putarem ſic corrigendum, & locum interpungendum. *Iubet Recuperatores rejicere. Decurias ſcribamus. Quas decurias? de cohorte mea rejicies; inquit.* ut illa verba *decurias ſcribamus*, aratorum verba ſint. quod vero ſequitur, in Verris perſona dicatur. Similiter fere hac ipſa oratione locutus eſt. *Recuperationes rejice: quod adverſum edictum feceris. ex quo numero? ex eadem cohorte.* Idem. *Iubet recuperatores rejicere. Decurias ſcribamus. Quas dec.*] Ita Pall. & vet. editio, quemadmodum cupiebat diſtingui Hottomannus. nam medii ævi: *Iubet recuperatorum rejicere decurias. Scribamus. Quas dec.* porro videtur adhuc legendum ex Fabr. & Met. *exſcribamus*. Gruterus. Paullus Manutius quoque recepit hanc diſtinctionem. Sed in Victor. editione legitur: *jubet Recuperatores rejicere decurias. ſcribamus quas decurias.* Francii autem primus ſic diſtinguit, uti recte diſtinxit Hottomannus & Manutius. *Iubet recuperatores rejicere. Decurias ſcribamus. quas decurias?* Sed & ſequentia ſic idem diſtinguit. *De cohorte mea. Rejicies inquit.* Sed *rejicies* puto delendum. Hæc enim verba ſunt Verris. *De cohorte mea, inquit* ſcilicet ſcribamus decurias. Sic vocat more Romano illum indiculum judicum, qui in his aratorum cauſſis erant ſeſſuri, ut Romæ album judicum dicebatur decuria. Rejecerat Prætor recuperatores, qui ſolebant ex conventu dari, & novorum judicum decurias conſcribebat ex cohorte ſua, quas ſane aratoribus non licebat rejicere. Sequentia hoc clariſſime oſtendunt. *Grævius.*

Horum canum] Verba ſunt Verris. Canes autem dicit ſuos aſſeclas, omnia ubique ad prædam & rapinam perveſtigantes. ſic Verr. 3. ſupra. *Multa ſibi opus eſſet, multa canibus ſuis, quos circa ſe haberet.* At *lambere dicuntur tribunal*, quod eo alantur, & illud quaſi alumnam ac nutriculam ſugant. Hæc cum ita ſint, tamen Ammianus Marcellinus libro xv. de fratribus Cybiratis hunc locum intelligit, qui cum cives Rom. non eſſent, de Prætoris cohorte eſſe non poterant, & *lambere* idem ipſe in malam partem pro *lacerare* ſumere videtur. *Hottom.*

lambere. Nam de conventu nullum umquam judicem,
nec recuperatorem dedit. iniquos decumanis eſſe aje-
bat omnes, qui ullam agri glebam poſſiderent. Ve-
niendum erat ad eos contra Apronium, qui nondum
etiam Aproniani convivii crapulam exhalaſſent. O prae- 12
clarum, & commemorandum judicium! o ſeverum e-
dictum! o tutum perfugium aratorum! Atque, ut in-
telligatis cujuſmodi iſta judicia in octuplum, cujuſmo-
di iſtius de cohorte recuperatores exiſtimati ſint: ſic
attendite. Ecquem putatis decumanum, hac licentia
permiſſa, ut tantum ab aratore, quantum popoſciſſet,
auferret, plus quam deberetur popoſciſſe? Conſidera-
te cum veſtris animis voſmetipſi, ecquem putetis, prae-
ſertim cum id non ſolum avaritia, ſed etiam impru-
dentia accidere potuerit. multos neceſſe eſt. At ego
omnes dico plus, ac multo plus quam decumas abſtu-
liſſe. Cedo mihi unum ex triennio praeturae tuae, qui
octupli damnatus ſit. damnatus? immo vero in quem
judicium ex edicto tuo poſtulatum ſit. Nemo erat vi-
delicet aratorum, qui injuriam ſibi factam queri poſ-
ſet: nemo decumanorum, qui grano amplius ſibi, quam
deberetur, deberi profeſſus eſſet. immo vero contra,
ra-

Crapulam exhalaſſent] Quorum nondum ebrietas vinolentiaque deferbuerat. *Hottom.*

Impudentia accipere] Vt cui lege atque edicto liceat. & hæc ſcriptura aperta eſt: cum alii plerique vetus mendum retineant, *imprudentia accidere.* Idem. *Solum ſine avaritia, ſed etiam ſine impudentia accipere pot.*] Scripſerat Cicero, indicante Metelli codice; *ſolum avaritia. ſed etiam imprudentia accidere pot.* alludit Pal. pr. in quo, *ſine imprudentia accidere pot.* Gruterus. Metelli codicis ſcripturam probat quoque Francii liber primus, in quo iiſdem verbis legitur. Et ſane quo magis conſidero, quo magis vulgata lectio mihi improbatur. Quomodo enim decumanus ſine avaritia poteſt accipere, cum plus poſcit, quam ſibi debetur, quamvis ſine impudentia propter edictum poſſit accipere? Sed optime Metelli & Francii MSS. potuit fieri inquit Cic. ut non modo avaritia impulſus plus acciperet decumanus, ſed etiam imprudenter, cum putaret ſibi vere tantum deberi. *Grævius.*

Omnes dico plus quam decumas abſtuliſſe] Vetus. *At ego omnes dico plus, ac multo plus quam decumas*, &c. non mediocrem acrimoniam affert iſtiuſmodi ἐπανόρθωσις. Nannius. *Plus, ac multo plus quam*] Eſt a mſſ. Fabr. & Metel. prius deerant nobis illa, *ac multo plus*; quæ tamen fuiſſe item in Nannii libris, ſæculum fere eſt quod monuerat. ſed nimirum Belgarum ſcripta alpes non tranſeunt. *Gruterus.*

rapiebat & aſportabat, quantum a quoque volebat, Apronius: omnibus autem locis aratores ſpoliati ac vexati querebantur: neque tamen ullum judicium reperietur. Quid eſt hoc? tot viri fortes, honeſti, gratioſi, tot Siculi, tot equites Rom. ab uno homine nequiſſimo ac turpiſſimo laeſi, poenam octupli ſine ulla dubitatione commiſſam non perſequebantur? quae cauſa? quae ratio eſt? una illa, judices, quam videtis: quod ultro etiam illuſos ſe & irriſos ab judicio diſceſſuros videbant. Etenim quod eſſet judicium, cum e Verris turpiſſimo flagitioſiſſimoque comitatu tres recuperatorum nomine aſſediſſent, aſſeclae iſtius, non a patre ei traditi, ſed a meretricula commendati? Ageret videlicet cauſam arator: nihil ſibi frumenti ab Apronio relictum, bona ſua etiam direpta: ſe pulſatum verberatumque diceret. conferrent viri boni capita: de comiſſatione loquerentur inter ſe, ac de mulierculis, ſi quas a praetore abeuntes poſſent deprehendere. res agi videretur.

Vllum judicium reperietur] Nullus extitit, qui judicio decumanum ſit perſequutus. *Hottom.*

Sine ulla dubitatione commiſſam] *Commiſſa pœna*, *multa*, hæreditas dicitur, cum quid quamobrem peti poſſit, commiſſum eſt. *Idem.*

Illuſos & irritos] *Irriſos*, non dubito quin ſit legendum: quam ſcripturam etiam in impreſſis veteribus nonnullis reperio. *Idem.* *Quod ultro etiam illuſos ſe, & irritos ab judicio deceſſuros videbant*] Vetus. *Quod ultra etiam inluſos ſe & irriſos ab judicio deceſſuros videbant.* Nann. *Quod ultro etiam illuſos ſe & irriſos ab judicio diſceſſuros videbantur*] Pro *irriſos*, ut eſt a quibuſdam emendatum, placet ut reponatur *irritos*, quo modo prius legebatur: nam *illuſos* & *irriſos* idem fere eſt. præterea *irritos* refertur ad fruſtrationem judicii, non ad ludibrium: nam de perſonis dici, teſtimonio eſt Tibullus illo verſu,

Venit & a templis irrita turba domum. F. Vrſinus.

Illuſos ſe & irriſos] Sic Nannii, ſic Metelli codex: placuitque prorſus Gulielmio, præ vulgato *irritos*, quod & in Pall. & Vrſiniano. tanquam *irritum*, vox ſit ſacrorum, cum res divina non recte facta. Tibullus. *Venit & a templis irrita turba domum.* ita & Iuriſconſultis, *teſtamentum irritum*, non recte factum. *Gruterus.* In Francii primo ſcribitur quoque *irritos*.

Non a patre ei traditi] Quis hic patri locus? Franc. *non a populo Romano ei traditi.* quod verum eſſe videtur. Nam quamvis ipſi Prætores legerent comites ſibi & contubernales: videntur tamen a ſenatu & populo nonnulli eis fuiſſe commendati. *Gravius.*

De comiſſatione] Pluribus verbis oſtendi in commentariis Horatianis, *comiſſari.* & *comiſſationem* eſſe dicendum, non, *comeſſari*, & *comeſſationem*: idque ex Varrone. *Lambinus.*

Res agi videretur] Simularent ſe colloqui & conferre de aratoris controverſia. *Hottom.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

retur. ſurrexiſſet Apronius, nova dignitas publicani, non ut decumanus, ſqualoris plenus ac pulveris: ſed unguentis oblitus, vino vigiliiſque languidus. omnia primo motu ac ſpiritu ſuo vini, unguenti, corporis odore compleſſet. dixiſſet haec, quae vulgo dicere ſolebat, non ſe decumas emiſſe, ſed bona fortunaſque aratorum: non ſe decumanum eſſe Apronium, ſed Verrem alterum, dominum illorum ac tyrannum. Quae cum dixiſſet, illi viri optimi de cohorte iſtius recuperatores, non de abſolvendo Apronio deliberarent, ſed quaererent, ecquo modo petitorem ipſum Apronio condemnare poſſent. Hanc tu licentiam diripiendorum a- 13
ratorum cum decumanis, hoc eſt, Apronio permiſiſſes, ut quantum vellet poſceret, quantum popoſciſſet, auferret, hoc tibi defenſionis ad judicium tuum comparabas, habuiſſe te edictum, recuperatores daturum in octuplum? Si mehercule ex omni copia conventus Syracuſani, ſplendiſſimorum honeſtiſſimorumque hominum, faceres poteſtatem aratori non modo

do

Nova dignitas publicani] Habitu & ornatu multo magis exculto & nitenti, quam quo ſolent eſſe publicani. *Hottom.*

Sed quærent, quomodo petitorem ipſum Apronio permiſiſſent, ut quantum vellet, poſceret] Vetus codex integra fere periodo plenior eſt. *Sed quærerent, quomodo petitorem ipſum Apronio condemnarent, hanc tu licentiam diripiendorum aratorum, cum decumanis, hoc eſt, Apronio permiſiſſes, ut quantum vellet, poſceret.* Ingens hic vulnus perſanatum eſt. *Nannius.* *Petitorem ipſum Apronio condemnere p.*] Alias, *permitterent:* alias, *condemnarent:* al. *condonarent.* Lamb. *Quærent, ecquo modo petitorem ipſum Apronio condemnare &c. Apronio permiſiſſes*] Exemplaria Italica in hunc uſque diem integra deſtituuntur periodo; quam immiſi libris noſtris, auctoritate codicis Nanniani; cui accedit & liber Metelli. habent, inquam, pleræque editiones tantum, *quærerent quomodo pet. ipſum Apronio permitterent.* perperam. *Gruterus.* Cur *petitorem ipſum?* quem alium condemnarent? Dein omnes aratores petitores damnabant hi comites Verris. Adde, *damnare Apronio*, durum admodum eſt, quamvis norim poſſe explicari, in Apronii gratiam condemnare. Sed quo magis hæc conſiderabis, quo abſurdiorem eſſe ſententiam deprehendes. Scripſit Cicero *condonare Apronio*, hoc eſt non modo damnare, ut perdat, quod petebat ſibi reſtitui, ſed & Apronio petitorem ipſum tradere vexandum pro lubitu. Sic pro Cluent. 69. Pro Flacco 11, & multis aliis locis. *Grævius.*

Ad judicium tuum] Ad hanc accuſationem. *Hottom.*

Habuiſſe te edictum] Id eſt, in edicto. niſi forte ita ſit legendum ut paucis verſibus interjectis, *Item habuit in edicto, &c.* Idem.

do rejiciundi, ſed etiam ſumendi recuperatores; tamen hoc novum genus injuriae ferre nemo poſſet, te, cum tuos omnes fructus publicano tradidiſſes, & rem de manibus amiſiſſes, tum bona tua repetere, ac perſequi lite atque judicio. Cum vero verbo judicium ſit in edicto, re quidem vera tuorum comitum, hominum nequiſſimorum colluſio cum decumanis, ſociis tuis, atque adeo procuratoribus: tamen audes illius judicii mentionem facere, praeſertim cum id non modo oratione mea, ſed etiam re ipſa refellatur? cum in tantis incommodis aratorum, injuriiſque decumanorum, nullum ex iſto praeclaro edicto non modo factum, ſed ne poſtulatum quidem judicium inveniatur? Erit tamen in aratores lenior, quam videtur. nam, qui in decumanos octupli judicium ſe daturum edixit, idem habuit in edicto, ſe in aratorem in quadruplum daturum. Quis hunc audet dicere ara-

Te cum tuos omnes fructus] Secunda perſona poſita exempli cauſa. quaſi dicat aratorem aliquem. nota locutionem. *Hottom.*

Tum bona tua repetere ac perſequi] Terentius in Eunucho.

Sed tu quod cavere poſſis, ſtultum admittere eſt.

Malo ego nos proſpicere, quam hunc ulciſci accepta injuria. Idem.

Colluſio] Neque Siculi dentur judices, neque alii: qui nomine judices: revera, ſocii in præda & furtis eſſent. *Idem.*

Procuratoribus] Qui tibi in prædando operam ſuam navarent. *Idem.*

Tamen audes illius judicii mentionem facere] Vetus. *Tamen audes ullius judicii mentionem facere.* Sed vulgata magis placent. non enim de numero agitur judiciorum, ſed de ipſa natura judicii. *Nannius.* *Illius judicii mentionem facere*] Malebat Gulielmius *ullius*, ut erat & in Met. & Nann. ſed non auſus ſum eidem obſequi, ob rationem quam produxit ipſemet Nannius. *Gruterus.*

Non modo factum judicium] Non, conſtitutum, ſed habitum, vel exercitum. ut ſi diceret, non modo nunquam de ea re judices cognoverunt, &c. *Conſtitui* vero judicium a Prætore dicitur in privatis cauſis, cum judicibus ſumptis imperat ut de controverſia cognoſcant: quod cum facile ac perſpicue ex Ciceronis locis innumeris intelligatur, ſane mirum eſt has a Budæo locutiones ad forenſia noſtra vocabula ita tranſlatas in prioribus annotationibus fuiſſe, ut quod vulgo dicimus, *Facere ſuper aliqua re proceſſum aut inſtantiam*, *conſtituere judicium* interpretetur & in cauſis publicis, *Evacuare finem non procedendi*, *conſtituere quæſtionem.* cujuſmodi alia ſunt in iiſdem annotationibus permulta, quæ Latinæ linguæ ſtudioſus facile animadvertet. *Hottom.*

In quadruplum daturum] Si minus arator dediſſet, quam popoſciſſet Apronius, infra. *Idem.*

Quis hunc audet dicere aratoribus infeſtum aut inimicum fuiſſe?] Non dubito quin pro *inimicum* ſit legendum, *iniquum*,

aratoribus infeſtum aut inimicum fuiſſe? quanto lenior eſt, quam in publicanum? Edixit, ut, quod decumanus edidiſſet ſibi dari oportere, id ab aratore magiſtratus Siculus exigeret. Quid dereliquit judicii, quod in aratorem dari poſſet? Non malum eſt, inquit, eſſe iſtam formidinem, ut, cum exactum ſit ab aratore, tamen ne ſe commoveat, reliquus metus judicii ſit. Si judicio a me vis exigere, remove Siculum magiſtratum: ſi hanc vim adhibes, quid opus eſt judicio? Quis porro erit, qui non malit decumanis tuis dare, quod popoſcerit, quam ab aſſeclis tuis quadruplo condemnari? Illa vero praeclara eſt clauſula edicti, quod omnium 14
controverſiarum, quae eſſent inter aratorem, & decumanum, ſi uter velit, edicit, ſe recuperatores daturum. Primum, quae poteſt eſſe controverſia, cum is, qui petere debet, aufert? & cum is non, quantum debetur, ſed quantum commodum eſt, aufert? ille autem, unde ablatum eſt, judicio ſuum recuperare nullo modo poteſt? deinde in hoc homo luteus etiam

quum, quomodo legebat etiam Faernus. *F. Vrſinus.*

Magiſtratus Siculus] In eo autem injuria eſt, quod ſi plus quam debeat, arator dederit, idque velit repetere, ad magiſtratum Siculum petere non poſſit: ſcilicet a quo tantundem ſolvere coactus eſt, ſed ad Verris aſſeclas: a quibus iterum damnabitur. *nam dubitatio damnationis, illis recuperatoribus, quæ poterat eſſe?* ut ipſe ait infra. *Hottomannus.*

Quid dereliquit judicii] i. Quos judices? Siculos enim relinquere judices in condictionis cauſa debebat. *Idem.* Franc. *quid reliquit judicii.*

A me vis exigere] Verba ſunt decumani. Si vis id, quod plus quam debebas ſolviſti, judicio repetere. *Hott.*

Quam aſſeclis tuis quadrupli condemnari] Vetus. *Quadruplo condemnari.* Nann. *Quod popoſcerit, quam ab aſſeclis tuis quadruplo condemnari*] Sic quoque Met. & Fabr. quippe vulgata *poſcerent*, &, *quadrupli.* quod ultimum damnant etiam Nannii exemplaria calamo exarata. *Gruterus.*

Si uter velit] Ita ſe edicti injuriam poſſe tegere putabat, ſi judicium hoc recuperatorum in utrius arbitrio reliquiſſet. Atqui non erat dubium quin hos decumani judices poſtularent. Sed paulo infra ſemel atque iterum ſic ſcriptum eſt, *ſi uter volet.* quo modo quidem ſcripſiſſe hoc loco Tullium ſuſpicamur. *Hottom.*

Homo luteus] Id eſt homo nihili, ut in Piſonem, *ex luto & argilla factus.* & in VI actione, *luteum negotium*, id eſt, futile. Sed Veneti & alii quoque libri *lynceus* perpetua ironia. *I. Camerar.* *Homo lynceus*] In Aldino & aliis quam multis, *luteus:* quæ lectio melior eſt ſine controverſia. Nam quid hoc ſignificat? Homo cum ſit lynceus, tamen vult videri callidus. Ecquinam enim cal-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

etiam callidus ac veterator eſſe vult, quod ita ſcribit, SI VTER VOLET, RECVPERATORES DABO. Quam lepide ſe furari putat? Vtrique facit poteſtatem, ſed utrum ita ſcripſerit, ſi uter volet, an, ſi decumanus volet, nihil intereſt. arator enim tuos iſtos recuperatores numquam volet. Quid? illa cujusmodi ſunt, quae ex tempore ab Apronio admonitus edixit? Q. Septitio, honeſtiſſimo homine, equiteque Romano, reſiſtente Apronio, & affirmante, ſe plus decuma non daturum, exoritur peculiare edictum repentinum, ne quis frumentum de area tolleret, antequam cum decumano pactus eſſet. Ferebat hanc quoque iniquitatem Septitius, & imbri frumentum corrumpi in area patiebatur: cum illud edictum repente uberrimum & quaeſtuoſiſſimum naſcitur, ut ante Kalendas Sext. omnes decumas ad aquam deportatas habe-

callidi ac verſuti ſunt, niſi lyncei? At *lutei* dicuntur, hebetes & tardi, ut apud Plautum in truculento, *Blittea, & lutea eſt meretrix, niſi quæ ſapit in vino ad rem ſuam.* Talem autem fuiſſe Verrem cum ſæpe alibi, tum hoc loco declarat, quem ſubjiciam ex ſuperioribus. *Itaque excogitat quid? nihil ingenioſe, nihil quod quiſquam poſſit dicere improbe, vel callide: nihil ab ipſo tectum, nihil veteratorium expectaveritis: omnia aperta ac perſpicua reperientur, imprudentia, amentia, audacia.* Hottomannus. *Homo lynceus, etiam callidus, &c.*] Sic repoſui, ſecutus codices emendatiores, in his Aldinos. *Luteus* autem, id eſt, hebes, & ſtultus, & nullius judicii. atque ita Hottomannus quoque emendavit. malim tamen legi, *bliteus.* Lambinus. *Homo luteus*] Sic Pal. pr. Met. & Aldinæ. at veterrimæ quæque *lynceus.* quod retinuit Victorius ac Lambinus: reprehendit autem Hottomannus. reperi in Pal. ſec. *lautus*; quod non admodum diſplicet. *Gruter.*

Iſtos recuperatores nunquid volet] Vetus. *Tuos iſtos recuperatores nunquam volet.* puto rectius eſſe ſi aſſertive, quam ſi interrogative legatur. *Nann.* *Tuos iſtos recuperatores numquid volet?*] Secutus olim eram libros fere omnes vulgatos, quibuſcum congruunt duo manuſcr. ſed in exemplis Caroli Sthephani impreſſum eſt, *numquam volet.* quod ſi ſine nota interrogationis legatur, non eſt rejiciendum, immo vero, ſcripturis omnibus, meo quidem judicio, anteponendum. quod ego eo certius aſſevero, quod cod. ille longe omnium antiquiſſimus, atque optimus ita habet. *Lambinus.* Magis placet, ut eſt in antiquo libro, *numquam volet* ſine interrogationis nota. *F. Vrſinus.* *Numquam volet*] Eſt a Nann. & Met. nam publicatur paſſim, *numquid volet?* Gruterus.

Antequam cum decumano pactus eſſet] Tranſegiſſet de ſumma decumæ nomine perſolvenda. *Hottom.*

Ad aquam deportatas] Ad litus freti Siculi, unde Romam avehantur decumæ. ſic infra, *Coge ut ad aquam tibi (id quod ſummi juris eſt) frumentum Ennenſes metiantur, &c.* Idem.

Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

berent. Hoc edicto non Siculi, nam eos quidem jam ſuperioribus edictis ſatis perdiderat atque afflixerat, ſed iſti ipſi equites Roman. qui ſuum jus retinere ſe contra Apronium poſſe erant arbitrati, ſplendidi homines, & aliis praetoribus gratioſi, vincti Apronio traditi ſunt. Attendite enim, cujuſmodi edicta ſint. NE TOLLAT, inquit, EX AREA, NISI ERIT PACTVS. Satis haec magna vis eſt ad inique paſcendum. malo enim plus dare, quam non mature ex area tollere. At iſta vis Septitium, & nonnullos Septitii ſimiles non coercet: qui ita dicunt: Non tollam potius, quam paciſcar. His hoc opponitur, deportatum habeas ante Kalend. Sext. Deportabo igitur. Niſi pactus eris, non commovebis. Sic deportandi dies praeſtituta tollere cogebat ex area. Prohibitio tollendi, niſi pactus eſſet, vim adhibebat pactioni, non voluntatem. Iam vero illud non ſolum contra legem Hieronicam, nec ſolum contra conſuetudinem ſuperiorum, ſed etiam contra omnia jura Siculorum, quae habent a ſenatu populoque Romano, ne extra ſuum forum vadimonium promittere cogatur. Sta-

Sed illi ipſi] Omnes ad unum libri veteres, *ſed iſti ipſi*. quod non video cur temere ſit mutandum cum præſertim eos demonſtret quos in judicium produxerat. *Hottom.*

At iſta vi Septitium] Vetus. *At iſta vis Septitium, &c.* Nannius. *At iſta vis Septitium*] Hoc quoque firmat auctoritas Met. & Nann. vulgata *namque vi.* Gruterus.

Ne tollam potius quam paciſcar] Malo in area relinquere, quam inique tranſigere. Sic enim, ut in aliis prope omnibus corrigendum, *Non tollam, p. q. paciſcor.* Hottom. *Ne tollam potius, quam paciſcar*] Vetus. *Non tollam potius, quam paciſcar.* ſuperius magis antique, qui *ne*, pro *non* uſurpabant. *Nannius.* *Non tollam*] Aſſentior nunc iis, qui hic legi volunt, *non tollam*, cum præſertim ita ſcriptum ſit in cod. illo ſæpe a me commemorato, Fr. Fabricii Marcodurani, viri doctiſſ. Quamquam vulgatam, *ne tollam*, non auſim damnare. reſpondet enim hoc, *ne tollam*, verbis edicti, *ne tollat*. Tum quidam grammatici veteres, *ne*, pro, *non*, poſitum eſſe volunt *Lambinus.*

His hoc opponitur] Haud aliter Fabr. & Met. non *apponitur*, ut in vulgatis. *Gruterus.* *Opponitur* jam olim fuit in editione Manutii.

Vim adhibeat] Cogebat invitum decidere aratorem, & inique tranſigere. *Hottom.*

Extra ſuum forum] Moris erat ut in certis provinciæ ſuæ oppidis, magiſtratus Rom. conventum certis temporibus haberent, ubi jus dicerent: & quo qui in vicinia erant vadimonia conſtituerent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Statuit iſte, ut arator decumano, quo vellet decumanus, vadimonium promitteret. ut hic quoque Apronio, cum ex Leontino uſque Lilybaeum aliquem vadaretur, ex miſeris aratoribus calumniandi quaeſtus accederet. Quamquam illa fuit ad calumniam ſingulari conſilio reperta ratio, quod edixerat, ut aratores jugera ſationum ſuarum profiterentur. Quae res cum ad pactiones iniquiſſimas magnam vim habuit, ſicut oſtendam, neque ad ullam utilitatem reip. pertinuit: tum vero ad calumnias, in quas omnes inciderent, quos vellet Apronius. Vt enim quiſque contra voluntatem ejus dixerat, ita in eum judicium de profeſſione jugerum poſtulabatur. cujus judicii metu magnus a multis frumenti numerus ablatus, magnaeque pecuniae coactae ſunt: non quo jugerum numerum vere profiteri eſſet difficile, aut amplius etiam profiteri, quid enim in eo periculi eſſe poſſet? ſed cauſa erat judicii poſtulandi, quod ex

rent. Hoc *forum* dicitur, & cum magiſtratus conventum egit, *forum agere* dicebatur. Civitas autem illa *territorium* a Iuriſconſultis appellatur. l. de verborum ſig. *Hottom.*

Quod vellet decumanus] *Quo vellet*, ſine dubio, item ut in impreſſis pleris que libris, corrigendum, ut infra, *Quocunque is vellet*, &c. Quid ſit autem *vadimonium*, in Quinctiana explicavimus. *Idem.* *Statuit iſte, ut arator decumano quod vellet decumanus vadimonium promitteret*] Vetus. *Statuit iſte, ut arator decumano quo vellet decumanus.* Longe id caſtius, ſed non opus eſt ſemper accinere ſuffragium quaſi ἐπῳδὸν. Nannius.

Cum ex Leontino] Agro. *Vrbs* enim, *Leontini*, ut ſupra diximus, appellatur. *Hottom.* Sic Victor. Car. Steph. Manutii aliæque vetuſtiores editiones. Lambinus: *cum a Leontino.* Gruterus neſcio unde & cur, edidit, *a Leontinis.* Ex Leontino autem ſcilicet agro ut recte jam Hottomannus. Nam urbs non dicebatur Leontinum, ut vult Mannutius, ſed Leontini, quod perperam idem negat, etiam nunc *Lentini.* vide Cluver. Sicil. antiq. lib. 1, c. 10. *Gravius.*

Calumniandi quæſtus accederet] *Calumniandis*, in patiendi ſignificatione rectius, opinor, legeretur. Multa ſunt apud Ciceronem generis ejuſdem ac ſignificationis, ut illud pro Cælio, *Magnum crimen vel in legatis inſidiandis, vel in ſervis ad hoſpitem necandum ſolicitandis.* Hottom.

Iugera ſationum ſuarum] Columella ſcribit *ſemijugerum* Gallos *Arepennum* vocare. *Idem.*

Quid enim in eo periculi eſſe poſſet] Non enim ex jugerum numero, ſed ex fructibus perceptis decumæ pendebantur. *Idem.*

Cauſa erat judicii poſtulandi] Apronio & ceteris decumanis. Quod ſi pro *poſtulandi*, *formidandi* vetus liber aliquis haberet, lubentiſſimo animo eam lectionem comprobarem. Rationem enim, non cur decumani judicium poſtularint, ſed cur aratores formidarint, exponi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ex edicto profeſſus non eſſet. Iudicium autem quod
fuerit, iſto praetore, ſi, quae cohors, & qui comita-
tus fuerit, meminiſtis, ſcire debetis. Quid igitur
eſt, quod ex hac iniquitate novorum edictorum in-
telligi velim, judices? Injuriamne factam ſociis? at
videtis. Auctoritatem ſuperiorum repudiatam? non
audebit negare. Tantum Apronium iſto praetore po-
tuiſſe? confiteatur neceſſe eſt. Sed vos fortaſſe, 16
quod vos lex commonet, id in hoc loco quaeretis,
num quas ex hiſce rebus pecunias ceperit. Docebo,
cepiſſe maximas, omneſque eas iniquitates, de quibus
antea dixi, ſui quaeſtus cauſa conſtituiſſe vincam, ſi
prius

poni oportebat. Et ſic fere loquitur infra, *Iſte, æquiſſimus homo, formidinem illam ſuam miſeris Agyrinenſibus injiciebat, Recuperatores ſe de cohorte ſua daturum.* Hott. *Sed cauſa erat judicii pertimeſcendi*] Sic legendum eſt, non, ut in libris vulgatis, *poſtulandi.* judicii (inquit) de profeſſione jugerum metu, magnus frumenti numerus ablatus, magnæque pecuniæ coactæ ſunt: non quod eſſet difficile numerum jugerum profiteri, ſed quod ex edicto profeſſus non eſſet. propterea quod fuit longior oratio interpoſita, ab illo loco, *Cujus judicii metu, &c.* aliis verbis, ut memoriæ auditoris conſulat, eandem ſententiam exprimens, *ſed cauſa* (inquit) *erat judicii pertimeſcendi, &c.* Lambin.

Quod vos lex commonet] Quæ de pecuniis repetundis lata, de pecuniis ereptis quæri jubet. *Hottom.*

Sui quæſtus cauſa irrupiſſe] Alii, *conſtituiſſe.* quæ conjectura longius a verbo remota videtur omnino. Ego veteris ſcripturæ veſtigia ſecutus, *reperiſſe* legendum arbitrarer. *Idem.* *Quæſtus cauſa irrupiſſe convincam*] Vetus. *Sui quæſtus cauſa conſtituiſſe convincam.* Nann. *Sin quæſtus cauſa reperiſſe convincam*] Iam olim conjectura ductus, edendum curavi, *ſui quæſtus cauſa reperiſſe convincam*, maneoque in ſententia, niſi quod pro *convincam*, ſcripſi, *vincam.* ut habent codices veteres. Nam lectio vulg. *irrupiſſe*, ferri non poteſt. Non celabo lectorem tamen, in codice illo antiquiſſ. ſcriptum eſſe, *ſui quæſt. cauſa conſtituiſſe vincam.* quæ ſcriptura mihi magis placeret, ſi legeretur, *inſtituiſſe*, pro, *conſtituiſſe.* Lambinus. *Conſtituiſſe convincam*] Sic Pal. Nann. editioneſque exoletæ. neque abit Fabr. aut Met. niſi quod ii *vincam.* Victoriana *erupiſſe convincam.* Lambinus edidit *reperiſſe vincam*, quod & admiſit Aldus Nepos; natum e conjectura Hottomanni. *Gruterus.* Nuperrime Pariſiis ediderunt, *ſui quæſtus cauſſa cepiſſe* neſcio quo ſcripto editove meliore auctore. Sed cur reſpuamus, quæſo, tot optimum codicum ſcripturam? Si conſtituere jus dixit Cicero, *conſtituere judicium, actiones*, quæ omnes locutiones apud illum occurrunt, ut in Rull. *Lex, quæ jus melius Syllanis conſtituat, quam paternis*, cur non dixerit etiam *conſtituere iniquitates*, hoc eſt eorum iniquorum edictorum, ac judiciorum, quæ injuriis infinitis afficiebant aratores, auctorem eſſe. Modo dixit, *iniquitatem novorum edictorum.* Recepi quoque ex Metelli & Fabricii codice *vincam* hoc eſt invictis argumentis probabo, ut *vero vincere* apud Plautum. Lib. XI ad fam. ep. 28: *Id quidem me capere, niſi & anteacta nota & reliqua mea ſpes tacente*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

prius illud propugnaculum, quo contra omnes meos impetus uſurum ſe putat, ex defenſione ejus dejecero. Magno, inquit, decumas vendidi. Quid ais? an tu decumas, homo audaciſſime atque amentiſſime, vendidiſti? tu partes eas, quas te S. P. Q. R. voluit, an fructus integros, atque adeo bona fortunaſque aràtorum omnes vendidiſti? Si palam praeco juſſu tuo praedicaſſet, non decumas frumenti, ſed dimidias venire partes, & ita emtores acceſſiſſent, ut ad dimidias partes emendas. ſi pluris vendidiſſes tu dimidias, quam ceteri decumas, cuinam mirum videretur? Quid vero, ſi praeco decumas pronuntiavit: revera, hoc eſt, lege, edicto, conditione plus etiam, quam dimidiae venierunt? tamen hoc tibi praeclarum putabis, te pluris, quod non licebat, quam ceteros quod oportebat vendidiſſe? Pluris vendidi decumas, quàm ceteri. Quibus rebus id aſſecutus es? innocentia? Adſpice aedem Caſtoris: deinde, ſi audes, fac mentionem innocentiae. Diligentia? codicis lituras tui contemplare in Sthenii Thermitani nomine: deinde aude te dicere diligentem. Ingenio? qui teſtes interrogari priore actione nolueris, & iis tacitum os tuum praebere malueris, quantumvis, & te, & patronos tuos, ingenioſos eſſe dicito.

Qua

cente me probat, dicendo vincere non poſtulo. Iuſtin. 11, 13: *Cum vincere conſilio cæteros non poſſet.* Græcius.

Magno, inquit, decumas vendidi] Altera hypophora. *Decumani*, quod magnam vim eis Verres in aratorum bona permiſerat, quamplurimo decumas emerant. quod quia ad ærarii commodum & utilitatem maxime pertinebat, ob eam rem Verres ſe populi Romani gratiam, & in hoc judicio defenſionem conciliari poſſe ſperabat. *Hottomannus.*

Adſpice ædem Caſtoris] In cujus ſartis tectis exigendis ſine ulla religione prædatus es. *Idem.*

Diligentiaque] Corrige, *diligentia?* cum interrogandi nota. ut in Aldino, & in multis impreſſis. *Idem.*

Codicis lituras] In quo coram delatum facis nomen Sthenii, cum abſens reus eſſet factus. *Idem.*

Qui teſtes interrogari] Non fuit defenſus priore actione C. Verres, neque interrogati teſtes: adempta conſilio accuſatoris ea facultate Hortenſio, dum in teſtium interrogatione Cicero primam actionem conſumit. *Idem.*

Iis tacitum os tuum præbere] Melius forte Metelli *tacitus.* os præbet qui verberari ſe aut contumelia affici impune patitur, ut notum ex Terentii Adelphis. *Gruterus.*

Ingenioſos eſſe dicito] Conceſſio Ironica.

Qua re igitur id, quod ais, aſſecutus es? Magna eſt enim laus, ſi ſuperiores conſilio viciſti, poſterioribus exemplum atque auctoritatem reliquiſti. Tibi fortaſſe idoneus fuit nemo, quem imitarere. At te videlicet, inventorem rerum optimarum ac principem imitabuntur omnes. Quis aratorum, te praetore decumam dedit? quis duas? quis non maximo ſe affectum beneficio putavit, cum tribus decumis pro una defungeretur, praeter paucos, qui propter ſocietatem furtorum tuorum nihil omnino dederunt? Vide inter importunitatem tuam ſenatuſque bonitatem quid interſit. Senatus, cum temporibus reip. cogitur, ut decernat, ut alterae decumae exigantur: ita decernit, ut pecunia pro his decumis ſolvatur aratoribus: ut, quod plus ſumitur, quam debetur, id emi, non auferri putetur. Tu, cum tot decumas non S. C. ſed novis edictis tuis, nefariiſque inſtitutis exigeres & eriperes magnum te feciſſe arbitrabere, ſi pluris vendideris, quam L. Hortenſius, pater iſtius Q. Hortenſii, quam Cn. Pompejus, quam M. Marcellus, qui ab aequitate, ab lege, ab inſtitutis non receſſerunt? An tibi unius anni, aut biennii ratio habenda fuit: ſalus provinciae, commoda rei frumentariae, ra-

nica. Præbuit enim hoc ſilentium occaſionem exiſtimandi populo, nihil eſſe quod poſſent dicere atque defendere. *Hottom.*

Cum tribus decumis pro una defungeretur] *Defungerentur* recte ſe habere ſentio. Veneti *defrugeretur*, id eſt, carperetur. haud ſcio an ſine cauſa repoſito verbo, quamvis ruſtico, inuſitatiore tamen, & hoc loco tranſlato. *Camerar.* *Tribus decumis pro una defungeretur*] Nonnulli impreſſi, *defrugeretur*. Vtra ſit melior, ſtatuere equidem facile non poſſum. Nam fieri poteſt ut hoc verbo facete Cicero ſit uſus: quod ad frugum jacturam & amiſſionem indicandam non male accommodatum eſt. Id ego, ut vere dicam, neque negare, neque affirmare auſim. Quare doctioribus judicium relinquo, quibus antiquorum codicum major facultas erit. *Hott.* *Pro una defungeretur*] Ita omnes mſſ. noſtri & edd. uſque ad Victorianam; quæ, *defrugeretur*, hoc eſt *carperetur*, inquit Camerarius. *Gruterus.* Pall. accedit prim. Franc.

Temporibus Reipub.] Difficultate rei frumentariæ. *Hottom.*

Quam M. Marcellus] Vetus. *Quam C. Marcellus.* Nannius.

Vnius anni ratio] Vt vectigal eo anno quam maxime amplificares: in poſterum nihil unde ſolvi poſſet relinqueretur. *Hottom.*

ratio reip. in poſteritatem fuit negligenda? cum ita
rem conſtitutam accepiſſes, ut & populo Romano ſa-
tis frumenti ex Sicilia ſuppeditaretur, & aratoribus
tamen arare atque agros colere expediret? Quid effe-
ciſti? quid aſſecutus es? Vt populo Romano, praeto-
re te, neſcio quid ad decumas accederet, deſerendas
arationes relinquendaſque curaſti. Succeſſit tibi L. Me-
tellus. Tu innocentior, quam Metellus? tu laudis &
honoris cupidior? tibi enim conſulatus quaerebatur,
Metello paternus honor & avitus negligebatur. mul-
to minoris vendidit, non modo, quam tu, ſed etiam,
17 quam qui ante te vendiderunt. Quaero, ſi ipſe exco-
gitare non poterat, quemadmodum quam plurimo ven-
deret, ne tua quidem recentia proximi praetoris veſti-
gia perſequi poterat, ut tuis praeclaris, abs te prin-
cipe inventis & excogitatis edictis atque inſtitutis u-
teretur? Ille vero tum ſe Metellum minime fore pu-
taſſet, ſi te ulla in re imitatus eſſet: qui ab urbe Ro-
ma, quod nemo umquam poſt hominum memoriam fe-
cit, cum ſibi in provinciam proficiſcendum putaret,
litteras ad Siciliae civitates miſit, per quas hortatur &
rogat, ut arent, ut ſerant beneficio populi Romani.
Hoc

Ratio Reip. ut ſatis frumenti in Sicilia ſuppeditaretur] Vetus defectum quem aſteriſcus * indicat eumque per magnum, integerrime reſarcit. *Ratio Reipublicæ in poſteritatem fuit negligenda, cum jure ita conſtitutam accepiſſes, ut & populo Romano ſatis frumenti ex Sicilia ſuppeditaretur.* Nannius.

In poſterum fuit negligenda?] Nihil hæc quidem ſcriptura habet vitii per ſe, & eſt bonis ſcriptoribus & ipſi M. Tullio uſitata: ſed quia codex ille antiquiſſ. habet, *in poſteritatem*, ſic eſſe legendum arbitror. *Lambinus.*

Quid aſſecutus es? ut prætore te, neſcio quid ad decumas accederet] Vetus. *Quid aſſecutus es, ut pop. Rom. prætore te neſcio quid, &c.* Nannius.

Tibi enim conſulatus] Populi ſumma erat poteſtas in creandis magiſtratibus. itaque inire omnes a populo gratiam ſtudebant, ad quam aditus iis facillimus patebat, qui ærarium locupletaſſe putarentur. Eſt autem ironia. Minuſne Metellus locupletare ſtuderet ærarium, ut paternum avitumque honorem conſequeretur. *Hottom.*

Serant in beneficio populi Romani] In iis agris qui cum eſſent publicati, tamen illis ſunt redditi. infra. *Idem.* *Litteras ad Siciliæ civitates miſit, per quas hortatur, & rogat, ut arent, & ſerant in beneficio pop. Rom.*] Vetus. *Litteras ad Siciliæ civitates miſerit, per quas hortatur, & rogat, ut ſerant beneficio* pop. Rom. ut vel *in* ſubintelligas, vel
be-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Hoc petit aliquanto ante adventum ſuum: & ſimul o-
ſtendit, ſe lege Hieronica venditurum, hoc eſt, in
omni ratione decumarum nihil iſti ſimile facturum.
Atque haec, non cupiditate aliqua ſcribit adductus,
ut in alienam provinciam mittat litteras ante tempus:
ſed conſilio, ne, ſi tempus ſationis praeteriiſſet, gra-
num in provincia Sicilia nullum haberemus. Cogno-
ſcite Metelli litteras. Recita epiſtolam L. Metelli.
LITTERAE L. METELLI. Hae litterae, judices, 18
L. Metelli, quas audiſtis, hoc quantum eſt ex Sicilia
frumenti hornotini exaraverunt. glebam commoſſet in
agro decumano Siciliae nemo, ſi Metellus hanc epiſto-
lam non miſiſſet. Quid? Metello divinitus hoc venit
in mentem: an ab Siculis, qui Romam frequentiſſimi
convenerant, negotiatoribuſque Siciliae doctus eſt?
quorum, quanti conventus ad Marcellos, antiquiſſimos
Siciliae patronos, quanti ad Cn. Pompejum, Cos.
de-

beneficio, hoc eſt, *beneficium*, ſive in *beneficium* interpreteris, ut ſit ſeptimus caſus. *Nannius.* *Serant in beneficio populi Rom. Hoc petit &c.*] Lambinus edidit; *ſerant. In beneficio populi Rom. hoc petit.* Nannii codex non habet vocem *in.* legitque ſtatim, *propter hoc petit. &c.* Locus lubricus. *Gruter.* *Beneficia* dici agros, qui cum publicati eſſent, redditi erant Siculis, quis ſibi perſuadeat? Beneficia populi Romani ſæpe magiſtratus appellant: ſed non agros populo victo conceſſos. Præterea *ſerere in beneficio populi Romani*, pro in agro, quem debent gratiæ Romanorum Ciceronem ſcripſiſſe quis credat? In Seneca, Valerio Maximo, aut aliquo declamatore apud Senecam patrem ſi legerem, forte non rejicerem. Sed Ciceronem ſic locutum unquam eſſe in animum inducere non poſſum ut credam. Mihi igitur perſuaſiſſimum eſt Tullii manum eſſe, quam ſervavit vetus Nannianus: *ut arent, & ſerant beneficio populi Romani.* ut ſecure publicum agrum arent, & ſerant, ſe beneficio populi Romani uſuros, nec plus ab iis quemquam exacturum quam lege Hieronica, & aliiſque, quas beneficio populi Romani haberent, liceret. Ne ſe patiantur novis illis edictis Verris quæ beneficium populi Romani pæne everterant, deterreri ab arando, & ſerendo: uſuros illos, ſe prætore, beneficio populi Romani, quo ante Verris præturam uſi fuerant. *Grævius.*

Hoc petit aliquanto ante ſuum adventum] Vetus. *Propter hoc petit aliquanto ante ſuum adventum.* Nannius.

In alienam provinciam] Nondum enim Verres deceſſerat. *Hottom.*

Frumenti hornotini] *Hornum & hornotinum*, quod ipſius anni eſſet, veteres dicebant. *Idem.*

Metello divinitus hoc evenit] Sine conſilio & ratione, quaſi hoc a diis eſſet infuſum ejus menti. Suet. Iul. 1. *Satis conſtat Sullam* &c. *tandem proclamaſſe, ſive divinitus, ſive aliqua conjectura.* Grævius.

Ab Siculis doctus eſt] Mallem *edoctus.* Guilielm.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

deſignatum, ceteroſque illius provinciae neceſſarios fieri ſoliti ſint, quis ignorat? Quod quidem judicium nullo umquam de homine factum eſt, ut abſens accuſaretur ab iis palam, quorum in bona liberoſque ſummum imperium poteſtatemque haberet. Tanta vis erat injuriarum, ut homines quidvis perpeti, quam non de iſtius pravitate & injuriis deplorare & conqueri mallent. Quas litteras cum ad omnes civitates prope ſuppliciter miſiſſet Metellus, tamen antiquum modum ſationis nulla ex parte aſſequi potuit. diffugerant enim permulti, id quod oſtendam: non ſolum arationes, ſed etiam ſedes ſuas patrias iſtius injuriis exagitati reliquerant. Non mehercule criminis augendi cauſa dicam, judices: ſed, quem accepi ipſe oculis animoque ſenſum, hunc vere apud vos, &, ut potero, planiſſime exponam. Nam, cum quadriennio poſt in Siciliam veniſſem: ſic mihi affecta viſa eſt, ut hae terrae ſolent, in quibus bellum acerbum diuturnumque verſatum eſt. quos ego campos antea colleſque nitidiſſimos viridiſſimoſque vidiſſem, hos ita vaſtatos nunc ac deſertos videbam, ut ager ipſe cultorem deſiderare ac lugere dominum videretur. Herbitenſis ager, Ennenſis, Murgentinus, Aſſorinus, Imacharenſis, Agyrinen-

Quod quidem judicium] Quæ teſtificatio exiſtimationis, quam de ſuo Prætore provinciales haberent. *Hottomannus.*

Tanta vis erat injuriarum] Legendum fortaſſe eſt, *Tanta vis erat iſtius injuriarum, &c.* Alioqui ſubintelligenda vox, *iſtius*. Lambinus.

Nulla ex parte exequi] Efficere ut tantum agri ſereretur, quantum antea ſolebat. *Hottom.* *Nulla ex parte exequi potuit*] Vetus. *Nulla ex parte aſſequi potuit.* Nannius.

Criminis augendi cauſa dicam] Suſpectum Gulielmio vox *cauſa*, tanquam ſcribæ additamentum. *Gruterus.*

Accepi ipſe oculis animoque ſenſum] Quid mihi agros deſertos intuenti in mentem venerit: quid mihi de iis rebus cogitanti viſum ſit. *Hottom.*

Sic mihi affecta viſa ſunt] Adeo inculta erant omnia, & horrida: tanta erat vaſtitas & ſolitudo. *Idem.*

Murgantini] Vrbs Murgantina ſita in meditullio Siciliæ ad Symæthum fluvium. Sed Enna, cujus incolæ Ennenſes, nunc vocatur *Caſtro Ianni.*

Aſſorinus Macharenis] *Imacharenſis* non *Macharenſis* ſcribendum eſt hic, & infra, ſi Ptolemæo, & Plinii alphabeto Sicilienſi credendum eſt, qui in littera *I*, ponit hanc civitatem, non in *M*, ut quidam emendarunt. *Fulv. Vrſinus.* Vere Fulvius. Vrbs *Imachara* oppidum Si-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

nenſis, ita relictus erat ex maxima parte, ut non ſo-
lum jugerum, ſed etiam dominorum multitudinem
quaereremus. Aetnenſis vero ager, qui ſolebat eſſe cul-
tiſſimus, & quod caput eſt rei frumentariae, campus
Leontinus, cujus antea ſpecies haec erat, ut, cum ob-
ſitum vidiſſes, annonae caritatem non vererere, ſic e-
rat deformis atque horridus, ut in uberrima Siciliae
parte Siciliam quereremus. labefactarat enim vehemen-
ter aratores jam ſuperior annus, proximus vero fundi-
tus everterat. Tu mihi etiam audes mentionem facere 19
decumarum, tu in tanta improbitate, tu in tanta acerbi-
tate, in tot & tantis injuriis? Cum in arationibus, & in ea-
rum rerum jure provincia Sicilia conſiſtat, everſis fundi-
tus aratoribus, relictis agris, cum in provincia tam locu-
plete ac referta non modo rem, ſed ne ſpem quidem ul-
lam reliquam cuiquam feceris, aliquid te populare puta-
bis

Siciliæ mediterraneum. vide Cluver. Sic. antiq. 1, cap. 8. Sic *Aſſorus*, quæ & *Aſſorium* appellatur, eſt urbs Siciliæ inter Ennam & Agyrium, nunc *Azaro*. vid. eundem lib. 11, cap 7. Agrium vero eſt oppidum in ſublimi colle ſitum, nunc *S. Filippo d'Agirone*, & non nunquam *d'Argirone*. vide cap. 6 ejusdem libri.

Sed etiam dominorum] Quaſi pro derelictis haberentur. *Hottom.*

Cujus antea ſpecies] Alii omnes veteres, *cujus antea ſpes.* abſurde, cum de ſpecie, ac viriditate, luxuriaque agrorum loquatur. Mendum natum eſt ex linea impoſita, *ſpes*. Idem. Vetus. *Cujus antea ſpecies hæc erat, ut cum eum obſitum vidiſſes, &c.* Infinitis partibus rectius iſtud quam illud. loquitur enim de vultu, ut ſic dicam, illius loci, qui talis erat ut ubertatem videretur polliceri. *Nann.* *Cujus antea ſpes hæc erat*] Mſſ. Nannii item Pall. *ſpecies*, ſicque edidere Lambinus atque Aldus Nepos. Sed vide num rectius ſit alterum. Tibullus. *Nec ſpes deſtituat.* Mamert. Genethl. Maximiani: *Nullus ager fallit agricolam, niſi quod ſpem ubertate ſuperat.* Gruterus. Nihil iſta ſpes agricolarum quam ſcilicet habent de ſemente, quæque illos fallit, cum nihil metunt, ad hunc locum. Recte veteres libri, & inter hos Francii *ſpecies*, & recte *ſunt* interpretati Nannius & Hottomannus. *Grævius.*

Siciliam quæreremus] Adeo diſſimilis erat ab illa quam antea videramus, ut non agnoſceremus. *Hottom.*

Tu etiam audes mihi mentionem facere decumarum, tu in tanta acerbitate] Vetus. *Tu mihi etiam audes mentionem facere decumarum, tu in tanta improbitate, tu in tanta acerbitate.* Nannius. *Tu in tanta improbitate*] Hoc totum, quod aberat a libris vulgatis: repertum in antiquiſſ. codice, *in tanta improbitate*, repoſui. *Lambinus.* *Improbitate, in tanta*] Recepi iſthæc ſuaſu mſ. Nannii. prius deerant, neque hærent in Pall. nam heic jam deficiunt exemplaria Metelli atque Hittorpii; magno Criticæ rei malo. *Gruterus.*

Aliquid te populare putabis habere] Quo gratioſius eſſe apud populum poſ-

 ſis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

bis habere, cum dices, te pluris, quam ceteros, decumas vendidiſſe? Quaſi vero aut populus Romanus hoc voluerit, aut ſenatus hoc tibi mandaverit, ut, cum omnes aratorum fortunas decumarum nomine eriperes, in poſterum fructu illo commodoque rei frumentariae populum Romanum privares: deinde, ſi quam partem tuae praedae ad ſummam decumarum addidiſſes, bene de populo Romano meritus viderere. Atque perinde loquor, quaſi in eo ſit iniquitas ejus reprehendenda, quod propter gloriae cupiditatem, ut aliquos ſumma decumarum vinceret, acerbiorem legem, duriora edicta interpoſuerit, omnium ſuperiorum auctoritatem repudiarit. Magno tu decumas vendidiſti. Quid ſi doceo, te non minus domum tuam avertiſſe, quam Romam miſiſſe, decumarum nomine? quid habet populare ratio tua, cum ex provincia populi Romani aequam partem tu tibi ſumſeris, atque populo Romano miſeris? quid, ſi duabus partibus doceo te amplius frumenti abſtuliſſe, quam populo Romano miſiſſe? tamenne putamus patronum tuum in hoc crimine cerviculam jactaturum, & populo ac coronae ſe daturum? Haec

ſis, quaſi ejus vectigalia amplificaris. *Hottom.*

Partem tuæ prædæ] Si ex tuis furtis partem aliquam tibi detraheres, quam ad decumas adjungeres. *Idem.*

Vt aliquos ſumma decumarum vinceret] Vt pluris, quam alii Prætores, vectigalia venderet. *Idem.*

Cerviculam jactaturum] In Hortenſio frequenter actionem & geſtum (cujus, ut ſcribit Val. Maxim. ille perſtudioſus fuit) reprehenſum fuiſſe, Gellius & Quintilianus teſtatur. *Idem.*

Et populo ſe ad coronam daturum] Difficilis locus. Nam *coronam* pro multitudine populi (quæ, quia circum ſubſellia rotundum facit ambitum, & quaſi circum, *corona* interdum nominatur) non video qui commode hoc loco accipere poſſimus. tum quod *dare ſe populo*, & conjuncte, *dare ſe ad coronam*, eadem ſententia, tam continenter, mihi non eſt veriſimile dixiſſe Ciceronem: tum quia nulla huic locutioni *dare ſe populo*, vel *ad coronam*, quæ quidem huic loco conveniat, ſubeſſe ſententia videtur. Coronari autem oratores Romæ ſolitos, quaſi qui civem ſervaſſent, civica corona eis deberetur, nuſquam legiſſe memini niſi forte hoc ſignificet Cornelius Gallus his verſibus quos ſubſcribemus,

Sæpe perorata percepi lite coronam:
Et data ſunt linguæ præmia digna meæ.

Apud Donatum autem in Terentii commentariis locum hunc ſic deſcriptum reperio, *Cerviculam jactare, & populo ſe accommodare.* Vidi qui reponendum putarent, *ac corona*: pro multitu-

Haec vos antea, judices, audiſtis: verum fortaſſe ita audiſtis, ut auctorem rumorem haberetis, ſermonemque omnium. Cognoſcite nunc innumerabilem pecuniam frumentario nomine ereptam, ut ſimul illam quoque ejus vocem improbam agnoſcatis: qui ſe uno

titudini populi, quæ (ut dixi) coronam facit: ſed hanc ſententiam jam ante refellimus. Neque jam dubitamus, quin conjectura noſtra vera ſit, Hortenſio ab oratore objici, quod populo ad coronam recipiendam quaſi re bene geſta, & cive ſervato præbiturus eſſet. *Hott.* *Et populo ad coronam daturum*] Vetus. *In hoc crimine cerviculam jactaturum ac populo ac coronæ ſe daturum.* Nannius. *Et populo ſe, ac coronæ daturum?*] Sic reſtitui, codicis illius longe omnium antiquiſſ. auctoritatem ſecutus, cum tamen multo ante ex Donati verbis in Adelph. quamvis corruptis, conjeciſſem ſic eſſe legendum. ſic autem Donatus ad illud Terentii. *da te hodie mihi. id eſt, inquit, accommoda te ipſum voluntati meæ. nam ad animum tranſtulit, quod eſt corporis.* ut in Eunucho, *mihi ſeſe dare: ſermonem quærere.* Cicero *cerviculam jactare: populo ſe accommodare.* Hactenus Donatus. Quæ cum ſæpe mihi negotium feciſſent, ut ſuſpecta, atque adeo depravata: quod, cum Donatus exemplum hujus locutionis, *dare ſe alteri*, ex Cicerone proferre deberet, id non præſtaret iis verbis, quæ in vulgatis editionibus reperiuntur: ſenſi tandem, pro *accommodare*, legendum, *ac coronæ dare*, de qua conjectura nullus jam relinquitur dubitandi locus, poſteaquam librorum antiquorum auctoritate comprobata eſt. Coronam autem ſignificare interdum per tranſlationem ſermonis, multitudinem inſtar coronæ circumſtantem, licet ex M. Tullii locis compluribus intelligere. *Lambin.* Scribendum eſt, ut Nannii codex oſtendit, *populo ac coronæ ſe daturum*, id eſt ſe committere & quodammodo jactare populo & multitudini. Coronam vocabant circumſtantem populi multitudinem, quæ ad judicium ſpectandi & audiendi cauſſa convenerat. Cicero in Bruto: *At iſti Attici cum dicunt non modo a corona, quod eſt ipſum miſerabile, ſed etiam ab advocatis deſeruntur.* Solent oratores veteres, ſi quid populare aut magnificum dicerent, in quo exſultare & triumphare eorum oratio poſſet, convertere & applicare ſe ad circumfuſam populi multitudinem, ut ab iis melius oratio excipi & intelligi poſſet, ſicuti contra, cum invidioſum aliquid, & quod minus gratum ad populi aures accideret, ſummiſſe id & ad ſolos judices dicebant. Vtriuſque rei apud Ciceronem in orationibus exempla ſunt. Dicit igitur nunc Cicero. Quid, inquit, Hortenſi, quid eſt? Populare tibi videtur, & in eo jactare cirviculam poteris, quod Verres decumas magno vendiderit? quid ſi doceo, duabus partibus eum plus frumenti furto domum avertiſſe, quam Romam miſiſſe; tamen etiam ne audebis te in hac præclara venditione frumenti jactare, & populo ac circumſtanti coronæ te dare, quibus hanc rem gratam accidiſſe in annonæ caritate putas? *Dare* autem *ſe populo*, idem hoc loco fere valet, quod apud eundem Ciceronem dialogo de oratore: *Id quoque toto capite annuit, ut ſe Craſſo daret.* Et epiſtolis ad Atticum: *Video ut equites veſtri huic ſe dent, ut daturi ſint.* Et epiſtolis ad familiares: *Quare da te homini, complectetur, mihi crede.* I. Lipſius. Vera hæc ſunt, inepta, quæ Hottomannus de corona civica oratoribus dari ſolita. Quod etſi verum eſſet, quis tamen ſic loquitur *dare ſe populo ad coronam* ſcilicet accipiendam. Nemo, mihi crede, nemo. *Grævius.*

Auctorem rumorem haberetis] Notanda locutio. in lib. de officiis I. dixit in eandem ſententiam, *Nihil præter auditum habere.* Hottom.

Ejus vocem improbam] Ita & Veneti. & ve-

uno quaeſtu decumarum omnia ſua pericula redemturum eſſe dicebat. Audimus hoc jamdiu, judices: nego quemquam eſſe veſtrum, quin ſaepe audierit, ſocios iſtius fuiſſe decumanos. nihil aliud arbitror in iſtum falſo eſſe dictum ab iis, qui male de iſto exiſtimarint, niſi hoc. nam ſocii putandi ſunt, quos inter res communicata eſt. Ego rem totam, fortunaſque aratorum omnes iſtius fuiſſe dico: Apronium, Veneriosque ſervos, quod iſto praetore fuit novum genus publicanorum, ceteroſque decumanos, procuratores iſtius quaeſtus, & miniſtros rapinarum fuiſſe dico. Quomodo hoc doces? quo modo ex locatione illa columnarum docui iſtum eſſe praedatum? opinor, ex eo maxime, quod iniquam legem novamque dixiſſet. Quis enim umquam conatus eſt jura omnia, & conſuetudinem omnium commutare cum vituperatione ſine quaeſtu? Pergam atque inſequar longius. iniqua lege vendebas, quo pluris venderes. cur, jam addictis & venditis decumis, cum jam ad ſummam decumarum nihil, ad tuum quaeſtum multum poſſet accedere, ſubito atque ex tempore nova naſcebantur edicta? nam ut vadimonium decumano, quocumque is vellet, promitteretur: ut ex area, niſi pactus eſſet, arator ne tolleret: ut ante Kal. Sext. decumas deportatas haberent: haec

& verum eſſe judico. Aliqui *probam* εἰρωνικῶς. quod cum aliqui non advertiſſent, *probroſam* ſuppoſuerunt. *Camerarius.*

Vno quaſtu decumarum] Sola ea pecunia quam ex decumarum venditione conciliavit. *Hottom.*

Omnia ſua pericula] Id eſt, ſi quando in judicium vocaretur, ſe judices largitione corrupturum, & damnationis periculum evaſurum. *Idem.*

Audimus hoc jamdiu] Vulgata *audivimus*; ſed noſtrum eſt a Pall. meliusque convenit. *Gruterus.*

Quomodo ex locatione columnarum] Argumentum ex conſentaneis. Nemo gratis eſt improbus. Non pervertit igitur jura & leges Siculorum Verres ſine quæſtu. *Hottom.*

Iniquam legem, novamque dixiſſet] Ne pupillus Iunius a redemptoribus ſocius admitteretur, itaque is excluderetur cuja res eſſet. *Idem.*

Iura omnia] Forte *jura communia.* Guilielmius.

Iniqua lege vendebas] Erat iniqua lex, ut tantum arator daret, quantum ſibi deberi decumanus edidiſſet. *Hott.*

Arator, ne tolleret, Kal. Sextilibus decumas deportatas haberent] Vetus. *Arator*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

haec omnia, venditis jam decumis, anno tertio te edixiſſe dico: quae ſi reipub. cauſa faceres, in vendundo eſſent pronuntiata: quia tua cauſa faciebas, quod erat imprudentia praetermiſſum, id quaeſtu ac tempore admonitus reprehendiſti. Illud vero cui probari poteſt? te ſine tuo quaeſtu, ac maximo quaeſtu, tantam tuam infamiam, tantum capitis tui fortunarumque periculum neglexiſſe; ut, cum totius Siciliae quotidie gemitus querimoniaſque audires; cum, ut ipſe dixiſti, reum te fore putares; cum hujuſce judicii diſcrimen ab opinione tua non abhorreret; paterere tamen aratores indigniſſimis injuriis vexari ac diripi? profecto, quamquam es ſingulari crudelitate & audacia, tamen abs te totam alienari provinciam, tot homines honeſtiſſimos tibi inimiciſſimos fieri nolles, niſi hanc rationem & cogitationem ſalutis tuae pecuniae cupiditas ac praeſens illa praeda ſuperaret. Etenim, quoniam ſummam & numerum injuriarum, judices, vobis non poſ-

rator ne tolleret, ut ante Kal. Sextiles decumas, &c. Nann. *Vt ante Kal. Sextiles &c.*] Particulam *ut* adpoſui volentibus membranis Nannii. *Gruterus.*

Hæc omnia venditis decumis] Vetus, & quidam impreſſi, *Hæc omnia jam venditis.* placet. *Hottom.* Merito recepit Manutius, neſcio cur reſpuerit Gruterus.

Tempore admonitus] Quod ita emolumenti tui ratio poſtularet. *Hottom.*

Reprehendiſti] Vetus. *Tempore admonitus deprehendiſti*, puto utrumque tolerabile, ut reprehendere ſit retrahere, quod omiſſum erat, & quaſi ſua manu revocare: deprehendere ſentire quod antea nondum intellectum erat. *Nannius.* *Reprehendiſti*] Codex vetuſtiſſ. habet, *deprehendiſti.* ego lectionem vulgatam retineo, nonnulli, *repræſentaſti* legi volunt. *Lambin.* Apage correctores iſtos, qui hic argute inepti ſunt. nam aptiſſimum hoc loco verbum *reprehendendi*; inque fugitivis retrahendis proprie ſedem habet; migrationes in alia multas, ut oſtendit Gulielmius in veriſimilibus. *Grut.*

Cui probari poteſt] Cui fidem facies, quis poterit perſuaderi. *Hottom.*

Tot honeſtiſſimos tibi inimiciſſimos fieri nolles] Vetus. *Tamen totam abs te abalienari provinciam, tot homines honeſtiſſimos tibi inimiciſſimos fieri nolles.* Nannius. *Tot honeſtiſſimos*] Deeſt vox *homines* poſt *tot*, quæ eſt in manuſcripto. infra etiam *præclara hominum honeſtiſſimorum* legendum eſt, cum in vulgatis deſit vox, *hominum.* F. Vrſinus. *Tot homines honeſt. ac locupletiſſimos*] Tres voces interſertæ ſunt auctoritate libri Nanniani. *Gruterus.* Sed harum duarum vocum *& locupletiſſimos* nullum extat veſtigium in veteribus libris Nannii, aliorumque. In margine quidem Lambini conſpiciuntur, ſed ſine nota veteris codicis: *Homines honeſtiſſimos* eſt quoque in Caroli Stephani editione. *Grav.*

poſſum exponere, ſingillatim autem de uniuſcujuſque
incommodo dicere infinitum eſt, genera ipſa injuria-
21 rum, quaeſo, cognoſcite. Nympho eſt Centuripinus,
homo navus & induſtrius, experientiſſimus ac diligen-
tiſſimus arator. is cum arationes magnas conductas ha-
beret, quod homines etiam locupletes, ſicut ille eſt,
in Sicilia facere conſueverunt, eaſque magna impenſa,
magno inſtrumento tueretur, tanta ab iſto iniquitate
oppreſſus eſt, ut non modo arationes relinqueret, ſed
etiam ex Sicilia profugeret, Romamque una cum mul-
tis ab iſto ejectis veniret. fecit ut decumanus Nympho-
nem negaret ex edicto illo praeclaro, quod nullam ad
aliam rem, niſi ad hujuſmodi quaeſtus pertinebat, nu-
merum jugerum profeſſum eſſe. Nympho cum ſe vellet
aequo judicio defendere, iſte viros optimos recuperato-
res dat, eundem illum medicum Cornelium, is eſt Arte-
midorus Pergaeus, quin in ſua patria dux iſti quondam,
& magiſter ad deſpoliandum Dianae templum fuit, &
haruſpicem Voluſianum, & Valerium praeconem. Nym-
pho, antequam plane conſtitit, condemnatur. Quanti,
fortaſſe quaeritis. nulla erat edicti poena certa. frumenti
ejus omnis, quod in areis eſſet. Sic Apronius decumanus
non

Sigillatim autem] Vetus. *Singillatim autem.* Nannius.

Arationes magnas conductas] Cum multos agros aratorios colendos ſuſcepiſſet: ex quorum fructibus decumam ſolveret. *Hottom.*

Magno inſtrumento] Iis rebus omnibus, quæ fructus quærendi, cogendi, & conſervandi gratia paratæ ſunt. Sed *inſtrumenti* nomine quæ res intelligantur, cognoſce ex Vlpiano in l. inſtrumento, & l. quæſitum eſt, D. de inſtructo, vel inſtr. leg. *Idem.*

Nymphonem negaret ex edicto &c.] Eſt a Pal. ſec. nam pr. *necaret.* vulgata hodie, *vocaret*, & poſt, *profeſſum non eſſet*, contra utrumque mſſ. *Gruterus.* In Francii libro *vocaret* quidem legitur, ſed negandi particula non invenitur.

Æquo judicio defendere] Æquis judicibus. *Hottom.*

Artemidorus Pergamenus] Non ex Pergamo minoris Aſiæ urbe, ſed Perga Pamphiliæ oppido, ut apparet ſupra. Περγαῖος tamen Strabo appellat: ut fortaſſe *Pergæus*, aut per irriſionem *Perganus* a Cicerone dictum ſit. Veteres quidem omnes libri *Pergameus* habent. *Idem.* Gruterus hic ſecutus eſt Manutium, qui legit *Pergæus.* Sed Victor. C. Steph. & Lambin. *Pergamenus.*

Antequam plane conſtitit] An profeſſus numerum jugerum non eſſet. *Hottom.*

Edicta pœna] Corrigendum putarem, *edicti*, in ſecundo caſu, ut modo paulo ante. quid enim edicta pœna ſignificat? *Idem.* Vetus. *Edicti pœna.* Nann.

Re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

non decumam debitam, non frumentum remotum atque
celatum; ſed tritici ſeptem millia medimnum ex Nym-
phonis arationibus, edicti poena, non redemptionis ali-
quo jure tollit. Xenonis Meneni, nobiliſſimi hominis 22
uxoris fundus erat colono locatus. colonus, quod decu-
manorum injurias ferre non poterat, ex agro profugerat.
Verres in Xenonem judicium dabat illud ſuum damna-
torium de jugerum profeſſione. Xenon ad ſe pertinere
negabat: fundum elocatum eſſe dicebat. dabat iſte judi-
cium, ſi pareret, jugera ejus fundi eſſe plura, quam colo-
nus eſſet profeſſus, tum uti Xeno damnaretur. Dicebat
ille, non modo ſe non araſſe id quod in ſatis erat, ſed nec
dominum ejus eſſe fundi, nec locatorem: uxoris eſſe: eam
ipſam ſuum negotium gerere: ipſam locaviſſe. Defende-
bat Xenonem homo ſummo ſplendore, & ſumma aucto-
ritate praeditus, M Coſſetius. Iſte nihilominus judicium
H-S LXXX dabat. Ille tametſi recuperatores de cohorte la-
tro-

Redemptionis] Decumarum, vectigalium. *Hottom.*

Fundum eum locatum eſſe] Veneti: *Fundum eum locatum eſſe, dabat teſtes, judicium.* Forte legendum, *Dabat teſtes, iſte judicium.* Camerar. *Fundum eum locatum eſſe*] Omnes alii veteres, *Fundum elocatum eſſe:* quam lectionem tantiſper conſervabo, dum mihi auctoritate alicujus antiqui codicis evincatur. Nam cum proba ſit, & probam habeat ſententiam, eam ſine cauſa immutare, petulantis eſſe arbitror, & facilitate ſtudioſorum abutentis. Diſſimilis eſt ejus loci ratio qui proxime ſequitur; *Dabat teſtes, judicium:* quæ lectio tametſi omnium, quos vidi librorum, auctoritate nitatur, cum tamen aperte vitiata & corrupta ſit, levem & infirmam reddit illorum auctoritatem, quod eodem modo de loco illo judicari volumus, in quo ſcriptum eſt, *quod in ſatis erat*, cum in aliis, *quod ſatis erat*, deminute & vitioſe legatur. *Hottom.* *Fundum eum locatum dicebat*] Vetus. *Fundum eum elocatum dicebat.* Nannius.

Si pateret jugera ejus fundi] Hoc & in Divinatione expoſui, & in orat. pro Q. Roſcio. Dicitur & *ſi paret*, ut apud Vlpianum l. inter hæc verba. D. de verb. ſign. & apud Paulum l. hæc verba, ſub eod. tit. *Hottom.*

Tum Xeno damnaretur] Vetus: *Tum uti Xeno damnaretur.* Nann. Sic & Palatinus primus & ſecundus. *Gruter.*

Non modo non araſſe ſe id] Vetus: *Non modo ſe non araſſe id.* Nann.

Id quod in ſatis erat] Ita citat neſcio ex quibus veteribus Hottomannus, & ſecutus eſt P. Manutius. at mſſ. noſtris & edd. aliis abeſt præpoſitio. *Gruter.*

Vxorem eſſe] Vetus. *Vxoris eſſe.* Nann. *Vxoris eſſe*] Ita liber Nannii. aliorum, *uxorem*, quomodo item paſſim vulgata, nec omnino male. *Gruter.* *Vxoris eſſe* eſt in editione Caroli Stephani. Sed in Victor. Manut. Lambini, legitur, *uxorem eſſe.*

H-S LXXX.] Coronatorum duum millium. Nam ſubauditur vox *millium.* *Hottom.* Vetus. *M. Coſſutius iſte nihilominus judicium dabat.* Omiſſo numero
ſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

tronum ſibi parari videbat, tamen judicium accepturum
ſe eſſe dicebat. Tum iſte magna voce Veneriis imperat,
ut Xenon audiret; dum res judicaretur hominem ut aſ-
ſervent: cum judicatum ſit,ad ſe adducant,& illud ſimul
dixit; ſe non putare, illum, ſi propter divitias poenas da-
mnationis contemneret, etiam virgas contemnere. Hac
ille vi & hoc metu adductus, tantum decumanis, quan-
23 tum iſte imperavit, exſolvit. Polemarchus eſt Murgen-
tinus, vir bonus atque honeſtus. is, cum pro jugeribus
quinquaginta medimna IↃCC decumae imperarentur,
quod recuſabat, domum ad iſtum in jus eductus eſt: &,
cum iſte etiam cubaret, in cubiculum introductus eſt:
quod niſi mulieri & decumano patebat nemini alii. Ibi,
cum pugnis & calcibus conſciſſus eſſet, qui DCC medim-
nis decidere noluiſſet, mille promiſit. Eubulides eſt Groſ-
phus, Centuripinus, homo cum virtute & nobilitate domi
ſuae,

ſeſtertiorum, neſcio an recte. certe judicium non fuiſſe tum peractum, ſequentia indicant, ſed fieri poteſt, ut in jactandis minis, etiam ſummam mulctæ oſtentaverit. *Nannius.*

Tum iſte magna voce Veneriis imperat, ut Xenonem adirent, dum res dijudicaretur] Vetus. *Tum iſte maxima voce Veneriis imperat, ut Xeno audiret, dum res judicaretur.* Quod rectius arbitror. voluit enim minas ſuas exaudibiles eſſe ad terrorem reo. *Idem.* *Ut Xeno audiret*] Hoc eſt, ut ille exaudire poſſet minas Verris. Sic Ovidius lib. II. Amorum: *Riſit ut audirem tenera cum matre Cupido.* emendatio hujus loci eſt ab Nanniano, & Pal. ſec. inepte enim in hunc uſque diem lectum *Xenonem ut adirent*: eique non cohærent illa ſequentia, *ut aſſervent, ut adducant*; quomodo diſerte extare in Fabriciano teſtatur Lambinus. nam vulgati heic quoque *dum judicaretur*, item *ut adſervarent*. quid, quod inſolens eſt locutio, *imperat ut adirent*. potius dixiſſet, *adeant*. Palatinus pr. etiam alludit huic correctioni, habuit enim primo *Xenon ut audirent*, moxque ab eadem manu fictum *audiretur*. Gruterus. Forte Cicero ſcripſit *Xenon*, dixerunt enim veteres *Plato* & *Platon*, *Cimo* & *Cimon*, ut alibi oſtendi. Et ſic recte in C. Steph. editione paullo ante: *Xenon ad ſe pertinere negabat.* Græv.

Dum res judicetur, &c.] Quamvis hæc ſcriptura parum a vulgata diſcrepet, tamen quia ita ſcriptum eſt in antiquiſſ. illo codice, arbitror eam illi eſſe anteponendam. *Lambin.* *Iudicaretur* eſt in Nanniano, ut & Francii, non *judicetur* ut edidit Lambinus & Gruterus. *Græv.*

Pœnas damnationis contemneret] Nihilomagis decumanis, quantum vellent exſolveret. *Hottom.*

Domum ad iſtum in jus deductus eſt] Vetus. *eductus eſt* hic plenum eſt, quod ſæpius antea nunc *duci*, nunc *educi* nominavit. *Nannius.* *In jus eductus eſt*] Habent iſtud Pall. & Nann. ut omittam edd. rancidæ vetuſtatis. vulgata *deductus*. Gruterus.

Virtute & nobilitate domi ſuæ princeps] *Suæ* hic æque delendum cenſeo, ut Gronovius lib. II, c. 46, ubi vide cauſſas. *Grævius.*

Tret

ſuae, tum etiam pecunia princeps. huic homini, judices, honeſtiſſimae civitatis honeſtiſſimo, non modo frumenti ſcitote, ſed etiam vitae & ſanguinis tantum relictum eſſe, quantum Apronii libido tulit. nam vi, malo, plagis adductus eſt, ut frumenti daret, non quantum haberet, ſed quantum cogeretur. Soſtratus & Numenius, & Nymphodorus ejuſdem civitatis, cum ex agris tres fratres conſortes profugiſſent, quod iis plus frumenti imperabatur, quam quantum exararant, hominibus coactis, in eorum arationes Apronius venit: omne inſtrumentum diripuit, familiam abduxit, pecus abegit. poſtea cum ad eum Nymphodorus veniſſet Aetnam, & oraret, ut ſibi ſua reſtituerentur, hominem corripi ac ſuſpendi juſſit in oleaſtro quodam: quae eſt arbor, judices, in foro. tamdiu pependit in arbore ſocius amicuſque populi Romani in ſociorum urbe ac foro, colonus aratorque veſter, quamdiu voluntas Apronii tulit. Genera jamdudum innumerabilium injuriarum, judices, ſingulis nominibus profero: infinitam multitudinem injuriarum praetermitto. Vos ante oculos animoſque veſtros tota Sicilia decumanorum hos impetus, aratorum direptiones, hu-

Tres fratres conſortes] Nihil muto. fortaſſe tamen moveri hæc verba ſuo loco potuerunt: & poſt vocem *Nymphodorus* temere collocari: cum eo tamen ut ſingulis articulis ſingulæ diſtinctiones apponantur: *Tres fratres, conſortes, ejuſdem civitatis*, &c. Sunt autem *conſortes*, qui agrum eundem ſortiti ſunt, & inter ſe poſtea regionibus diviſerunt. *Hottom.* Imo *conſortes* dicebantur, coheredes quamdiu hereditas diviſa non erat. Gloſſæ: *conſortes* κοινόβιοι, σύγκληροι. Inde & *conſortium* ſocietas & communio coheredum. Contra *diſſortes* poſtquam diviſerant. Gloſſæ: *diſſortes* διακληρωθέντες. Salmaſius exercitat. Plin.

Quantum exararant] Collegerant. Vide infra. *Hottom.*

Hominibus coactis] Probo lectionem vetuſti codicis, *Hominibus exactis*: id eſt, expulſis, ejectis. *Idem.* Recepit Manutius, ſed ceteri libri, quos Victorius, Nannius, Lambinus, Gruterus conſuluerunt, omnes refragarentur. Hominibus autem coactis eſt venit cum hominibus, quos collegerat Apronius ad diripienda iſta bona, non cum lictoribus & apparitoribus prætoris. *Græv.*

In oleaſtro quodam] Hodie legitur *quadam*, ſed contra Pall. & edd. veteres. *Gruterus.*

Quæ eſt arbor judices in foro] Vetus. *Quæ eſt arbor judices Ætnæ in foro.* Nannius.

Singulis nominibus profero] In unoquoque eorum quos nominavi. *Hottomannus.*

At

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

hujus importunitatem, Apronii regnum proponite. Contemſit Siculos: non duxit homines: nec ipſos ad perſequendum vehementes fore, & vos eorum injurias
24 leviter laturos exiſtimavit. Eſto: falſam de illis habuit opinionem, malam de vobis: verumtamen cum de Siculis male mereretur, cives Romanos coluit, his indulſit, eorum voluntati & gratiae deditus fuit. Iſte cives Romanos? At nullus inimicior aut infeſtior fuit. Mitto vincla, mitto carcerem, mitto verbera, mitto ſecures: crucem denique illam praetermitto, quam civibus Romanis teſtem humanitatis in eos ac benivolentiae ſuae voluit eſſe: mitto, inquam, haec omnia, atque in aliud dicendi tempus rejicio. De decumis, de civium Romanorum conditione in arationibus diſputo: qui quemadmodum eſſent accepti, judices, audiſtis ex ipſis. bona ſibi erepta eſſe dixere. Verum haec, quoniam ejuſmodi cauſa fuit, ferenda ſunt: nihil valuiſſe aequitatem, nihil conſuetudinem: damna denique, judices, nulla tanta ſunt, quae non viri fortes, magno & libero animo affecti, ferenda arbitrentur. Quid ſi equitibus Rom. non obſcuris, neque ignotis, ſed honeſtis, & illuſtribus, manus ab Apronio, iſto praetore, ſine ulla dubitatione afferebantur? quid exſpectatis? quid a me amplius dicendum putatis? an id agen-

At nullus inimicior] *Nullis*, in tertio caſu, non dubito quin ſit legendum. *Hott.* *At nullis inimicior*] Eſt ab Hottomanni conjectura, nam ſcripti editique *nullus*. Gruterus. Nullus inimicior fuit nimirum civibus Romanis. Quæ cauſſa recedendi ab omnium librorum ſcriptura? Si *nullis* inveniretur in codicibus, probarem. *Grævius.*

Hujuſmodi caſus affuit] Quoniam hæc fuit quaſi quædam communis fortuna, atque calamitas. *Hottomannus.* *Quoniam ejuſmodi cauſa f.*] Etiam hæc ſcriptura ex antiquiſſimo illo codice ſumta eſt. ac, ne fruſtra lectorem morer, dum ſingulas ſcripturas a vulgata lectione differentes, auctoritate codicum veterum confirmo, lectori aſſevero, omnes ſcripturas diſſimiles, a me probatas ac receptas, mihi denique adſcriptas, vel ab illo antiquo libro, vel ab aliis eſſe petitas. *Lambin.* *Quoniam ejuſmodi cauſa fuit*] Sic Lamb. e Fabriciano. vulgata, *quoniam hujuſmodi caſus adſuit.* quomodo item, Pall. niſi quod a ſecunda manu eſſet in pr. *fuit.* uterque autem deſtituebatur illo noſtro *verum*, quod proxime antecedit. *Gruterus.*

Polli-

agendum, ut eo celerius de iſto tranſigamus, quo maturius ad Apronium poſſimus, id quod illi ego jam in Sicilia pollicitus ſum, pervenire? qui C. Matrinium, judices, ſumma virtute hominem, ſumma induſtria, ſumma gratia, Leontinis in publico biduum tenuit. atque ab Apronio, judices, homine in dedecore nato, ad turpitudinem educato, ad Verris flagitia libidinesque accommodato, equitem Rom. ſcitote biduum cibo tectoque prohibitum: biduum Leontinis in foro cuſtodiis Apronii retentum atque ſervatum, neque ante dimiſſum, quam ad conditiones ejus depactus eſt.
Nam quid ego de Q. Lollio, judices, dicam, equite 25
Romano ſpectato atque honeſto? Clara res eſt, quam dicturus ſum, tota Sicilia celeberrima atque notiſſima: qui cum araret in Aetnenſi, cumque is ager Apronio cum ceteris agris eſſet traditus; equeſtri vetere illa & auctoritate & gratia fretus affirmavit, ſe decumanis plus quam deberet non daturum. refertur ejus ſermo ad Apronium. Enimvero iſte ridere ac mirari, Lollium nihil de Matrinio, nihil de ceteris rebus audiſſe. mittit ad hominem Venerios, (hoc quoque attendite, apparitores a praetore aſſignatos habuiſſe de-

Pollicitus ſum venire] Vetus. *Pervenire.* Nannius.

Leontinis in publico biduum tenuit] Id eſt, in via, ſub dio. ut infra. *Senator populi Romani, quod in vobis fuit, in veſtro oppido jacuit, & pernoctavit in publico.* Hottom.

Cuſtodiis Apronii retentum] *Cuſtodiis*, cuſtodibus, apparitoribus. Plautus in Captiveis, *Ita vinculis cuſtodiiſque circummuniti ſumus.* Idem.

Depactus eſt] Cum quibus vellet Apronius conditionibus tranſegiſſet. *Idem.* *Ad conditiones ejus depactus eſt*] Vetus. *Ad conditiones ejus dejectus eſt* Sed puto vulgatum melius. quia in turpibus & malis conditionibus depaciſcimur ſive depeciſcimur, utrumque enim invenitur, quamquam id ipſum & in bonam partem quandoque uſurpatum videas. *Nannius.*

Is ager in Apronio] Particula *in*, ut otioſa, & in hunc locum importune conjecta, tollenda de libris, ac repudianda eſt, auctoribus omnibus veteribus etiam impreſſis. *Hottom.* *Cum is ager in Apronio cum cæteris agris eſſet traditus*] Vetus. *Cumque is ager Apronio, &c.* Nannius.

Mittit ad hominem Venerios] De Veneriis dictum eſt ſupra. *Hottom.*

Apparitores] Miniſtri dicebantur magiſtratuum, derivata ex eo appellatione, quod iis perpetuo apparere, eorumque imperio præſto eſſe ſolebant. Itaque etiam *ſtatores* appellabantur. Sed *de apparitoribus* vide quæ dixi Verr. III. ſupra. *Idem.*

Me-

decumanum, ſi hoc mediocre argumentum videri poteſt, iſtum decumanorum nomine ad ſuos quaeſtus eſſe abuſum,) adducitur a Veneriis, atque adeo attrahitur Lollius commode, cum Apronius e palaeſtra rediſſet, & in triclinio, quod in foro Aetnae ſtraverat, decubuiſſet. Statuitur Lollius in illo tempeſtivo gladiatorum convivio. Non mehercule quae loquor crederem, judices, tametſi vulgo audieram, niſi mecum ipſe ſenex, cum mihi atque huic voluntati accuſationis meae lacrymans gratias ageret, ſumma cum auctoritate eſſet locutus. Statuitur, ut dico, eques Rom. prope annos XC natus in Apronii convivio, cum interea Apronius caput atque os ſuum unguento perfricaret. Quid eſt, Lolli? inquit. tu, niſi malo coactus, recte facere neſcis? Homo quid ageret: taceret, reſponderet, quid faceret denique illa auctoritate & aetate praeditus neſciebat. Apronius interea cenam ac pocula poſcebat. ſervi autem ejus, qui & moribus iiſdem eſſent, quibus dominus, & eodem genere ac loco nati, praeter oculos Lollii haec omnia ferebant. Ridere con-

Mediocre argumentum] Neque enim apparitores niſi a Prætore juſſi, decumanis paruiſſent: non jubebat autem Prætor, niſi ſui quæſtus & emolumenti cauſa. *Hott.* *Si mediocre argumentum videri poteſt*] Vetus. *Si hoc mediocre argumentum videri poteſt.* Nannius.

Quod in foro ſtraverat] Male Lambinus & Gruterus *quod in foro ſtatuerat* contra Francii, aliorumque veterum librorum, & optimarum editionum Victorii, C. Stephani & Manutii auctoritatem. *Grav.*

In illo tempeſtivo gladiatorum convivio] Quid *tempeſtivum convivium* ſit, non videtur intellexiſſe Manutius. Sic enim explicat, quaſi tempeſtivum convivium laudi duceretur, cum ſic non debeat appellari gladiatorum convivium, cum tempeſtiva convivia ſemper vitio vertantur. Sic enim dicebantur illa, quæ de die inibantur, hoc eſt ante legitimam cœnæ horam, quæ erat nona. Martialis:

Cum jubet exſtructos frangere nona toros.

Quæ igitur hora ſeptima aut octava cœperant agitari, dicebantur *tempeſtiva*, licet protraherentur in noctem. ut olim docuit maximus Salmaſius. Ea vero erant hominum genio indulgentium, & luxurioſorum, non ſeveriorum. *Gladiatores* autem hic non ſunt qui artem gladiatoriam faciunt, ſed homines perditi, ſcelerati, audaces, quibus aratores alioſque vexabat. vide quæ notavi ad VII ad fam. I. *Idem.*

Eodem genere ac loco nati] Infra, ſervum Apronium appellat. Erat autem Verris libertus. *Hottom.*

Præter oculos Lollii hæc omnia ferebantur] *Præter oculos*, ante oculos. & ſic lo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

convivae, cachinnari ipſe Apronius, niſi forte exiſtimatis, eum in vino ac luxu non riſiſſe, qui nunc in periculo atque exitio ſuo riſum tenere non poſſit. Ne multa, judices: his contumeliis ſcitote Q. Lollium coactum ad Apronii leges conditioneſque veniſſe. Lollius, aetate & morbo impeditus, ad teſtimonium dicendum venire non potuit. Quid opus eſt Lollio? nemo hoc neſcit: nemo tuorum amicorum, nemo abs te productus, nemo interrogatus, nunc ſe primum hoc dicet audire. M. Lollius, ejus filius, adoleſcens lectiſſimus, praeſto eſt: hujus verba audietis. nam Q. Lollius ejus filius, qui Calidium accuſavit, adoleſcens & bonus, & fortis, & in primis diſertus, cum his injuriis contumeliiſque commotus in Siciliam eſſet profectus, in itinere occiſus eſt. cujus mortis cauſam fugitivi ſuſtinent: re quidem vera nemo in Sicilia dubi-

locutus eſt Livius lib. belli Maced. VIII. *An non prater omnium oculos tantum auri argentique in triumpho L. Scipionis, &c.* Sic Varro Eumenidibus, apud Non. Marcellum, qui etiam hunc locum citat, *Prater matris Deum ædem exaudio cymbalorum ſonitum.* Hottom.

In vino ac luxu] Franc. M S. *in vino ac lucro*, hoc eſt cum genio indulgeret, & eodem tempore ex Lollio lucrum captaret. Hanc lectionem videntur probare ſequentia, nam *vino* & *lucro* apponitur *periculum* & *exitium*. Græviús.

Nemo tuorum amicorum, nemo abs te interrogatus] Nonius Marcel. in dictione *producere*, ita hunc locum citat. *Nemo tuorum amicorum, nemo abs te productus, nemo interrogatus.* Probat, inquam, ex hoc loco, uſum eſſe *producendi* verbo Tullium. Mihi autem quare hoc repudiemus, cauſa eſſe nulla videtur: cum præſertim oratoris conſilio mirifice conveniat. Hoc enim idem valet ac ſi diceret, neminem poſſis producere, atque interrogare, &c. *Hott.* *Nemo hoc non neſcit, nemo tuorum amicorum, nemo abs te interrogatus, nunc ſe primum hoc dicet audire*] Vetus. *Nemo tuorum amicorum, nemo prompte abductus, nemo abs te interrogatus, nunc ſe primum hoc diceret audire.* Non magni momenti id, ſed ex fide mihi referendum videbatur, quicquid diverſum, aut amplius inveniſſem, modo non plane abſurdum videretur. *Nannius.* *Nemo abs te productus*] Nunc primum adjicitur Ciceroni ex Nonio, qui id laudat in *producere*. veſtigiaque ejus remanſerant in mſ. Nannii, præferente *nemo prompte adductus*; quod Gulielmius refingebat in *nemo pro te adductus.* ut Cicero mirifice eos qui ab ipſo Verre pro ſe adducerentur, contra illum teſtimonium dicere confirmet. *Gruterus.*

Mortis cauſam fugitivi ſuſtinent] E Græcis fontibus derivata locutio. Nam αἰτίαν ὑπέχειν Græce dicimus. Similiter Epiſt. ad Attic. libro XIII. *Nunc vero cum de Magno conſtet, nonne furor ejus omnem cauſam ſuſtinet? Fugitivos* autem dicit, qui in Sicilia Athenione duce graſſabantur. *Hottom.*

bitat, quin eo ſit occiſus, quod habere clauſa non potuerit ſua conſilia de Verre. Iſte porro non dubitabat, quin is, qui antea alium ſtudio adductus accuſaſſet, ſibi advenienti praeſto eſſet futurus, cum eſſet parentis in-
26 juriis & domeſtico dolore commotus. Iamne intelligitis, judices, quae peſtis, quae immanitas in veſtra antiquiſſima, fideliſſima, proximaque provincia verſata ſit? Iam videtis, quam ob cauſam Sicilia tot hominum antea furta, rapinas, iniquitates ignominiaſque perpeſſa, non potuerit hoc novum ac ſingulare, atque incredibile genus injuriarum contumeliarumque perferre? Iam omnes intelligunt, cur univerſa provincia defenſorem ſuae ſalutis eum quaeſivit, cujus iſte fidei, diligentiae, perſeverantiae, nulla ratione eripi poſſit. Tot judiciis interfuiſtis: tot homines nocentes & improbos accuſatos & veſtra, & ſuperiorum memoria ſcitis eſſe. ecquem vidiſtis, ecquem audiſtis in tantis furtis, in tam apertis, in tanta audacia, tanta impudentia eſſe verſatum? Apronius ſtipatores Venerios ſecum habebat: ducebat eos circum civitates: publice ſibi convivia parari, ſterni triclinia, & in foro ſterni jubebat: eo vocari homines

Habere clauſa ſua conſilia] Celare non potuerit, ſe teſtimonium contra Verrem dicturum. *Hottom.*

Studio adductus] Cum nullas ſuas injurias perſequeretur. *Idem.*

Iam videtis] Omnes alii, *Iamne videtis:* & ſic emenda. *Idem.* Victorii tamen C. Steph. Manut. Lambini editiones ut & Franc. MS. *ne* non agnoſcunt.

Non potuerit novum] *Hoc non potuerit,* ut in omnibus. *Hottom.*

Cujus iſte fidei] Suam in accuſando induſtriam commendat, quod non Verris tantum, ſed etiam Apronii crimina nota & perſpecta habeat. *Idem.*

Stipatorios Venerios] Omnes alii libri, *ſtipatores* quod quamobrem immutari debuerit, conjectura aſſequi non queo. *Stipatores autem* dicit, qui eum aſſectarentur, qui latus ejus cingerent. *Idem.*

Eo vocari] *Eo convocari,* corrige ut in aliis libris. *Idem.* *Eo vocari*] Malim *eo evocari.* certe ſic Pall. ſed ſine particula *eo.* Hottomannus ait alios legere, *eo convocari*, idque recepit P. Manutius: neſcio quam bene. *evocare* autem verbum eſſe judiciale, aliquoties teſtatum reliquit auctor hiſce Verrinis. mox ſcripſi, *ſterni triclinia, & in foro ſterni*, fide codicis Fabricii. *Gruterus.* MS. Francii quoque *evocari homines honeſtiſſimos.* Sed *o.* excidit. Vulgata non eſt ſollicitanda. Eſt enim *eo*, in illum locum, forum nimirum, ubi ſibi juſſerat ſterni triclinia, invitari juſſit honeſtiſſimos homines ad convivium. *Nam voco* eſt invito ad epulas. Hinc *revocare* eſt cum qui me in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

mines honeſtiſſimos, non ſolum Siculos, ſed etiam equites Romanos: ut, quicum inire convivium nemo umquam niſi turpis impuruſque voluiſſet; ad ejus convivium ſpectatiſſimi atque honeſtiſſimi viri tenerentur. Haec tu omnium mortalium profligatiſſime ac perditiſſime, cum ſcires, cum audires quotidie, cum videres: ſi ſine tuo maximo quaeſtu fierent, cum tanto periculo tuo fieri paterere atque concederes? & tantum apud te quaeſtus Apronii, tantum ejus ſermo inquinatiſſimus, & blanditiae flagitioſae valuerunt, ut numquam animum tuum cura tuarum fortunarum cogitatioque tangeret? Cernitis, judices, quod & quantum incendium decumanorum impetu, non ſolum per agros, ſed etiam per reliquas fortunas aratorum, neque ſolum per bona, ſed etiam per jura libertatis & civitatis, iſto praetore, pervaſerit. Videtis pendere alios ex arbore, pulſari autem alios & verberari, porro alios in publico cuſtodiri, deſtitui alios in convivio: condemnari alios a medico & praecone praetoris: bona tamen interea

invitavit rurſus invito Phædrus lib. I fab. 26:

Vulpis ad cœnam dicitur ciconiam
Prior invitaſſe. &c.
Quæ vulpem cum revocaſſet, intrito cibo
Plenam lagenam poſuit.

Alia exempla in promtu ſunt, & vix cuiquam paullo humaniori incognita. *Grævius.*

Nemo unquam niſi turpis] Propter odorem teterrimum oris & corporis. *Hottom.*

Et blanditiæ flagitioſæ] *Fœminis*, inquit Aſconius, *& maxime meretricibus blanditiæ conveniunt.* Ergo hoc ad Apronii infamiam ac turpitudinem pertinere voluit. *Idem.*

Nunquam animum tuum cura tuarum fortunarum] Nunquam tibi in mentem veniret, tempus fore cum abs te horum ratio repoſceretur. Apud Nonium Marcellum locus hic corrupte legitur hoc modo, *Nunquam tua me cura, tuarumve fortunarum cogitatio tangeret.* Idem.

Pulſari autem alios & verberari] Franc. *pulſari alios, aut etiam verberari.* Eſt autem *verberari* virgis cædi. Hinc apud Comicos *verbero* eſt maſtigia, ſervus qui verberibus, hoc eſt flagris cæditur. Itaque Iuſtinus lib. I dixit *ſervilia verbera.* Mox idem rectius diſtinguit. *Quid? Eſt hoc populi Rom. imperium?* Græv.

Deſtitui alios in convivio] *Deſtitui* pro *conſtitui*: ut libro accuſat. V. *Qui quia Cleomenem in defendendo filio læſerat, nudus pene eſt deſtitutus.* Q. autem Lollium intelligit. Sic apud Plautum. *Hoc Herculis & jam fanum Veneris quod ſit: ita duo deſtituit ſigna hic cum clavis ſenex.* Sic in oratione C. Gracchi apud A. Gellium, *Iccirco palus deſtitutus eſt in foro, veſtimenta detracta ſunt.* Item apud Livium lib. VII. ubi de Galli & Manlii Torquati duello loquitur, *Duo*, inquit, *in medio armati deſtituuntur.* Hott.

ea nihilominus eorum omnium ex agris auferri ac diripi.
Quid eſt hoc? populi Romani imperium? populi Romani
leges? judicia? ſocii fideles? provincia ſuburbana? nonne
omnia potius ejuſmodi ſunt, quae, ſi Athenio viciſſet,
in Sicilia non feciſſet? non, inquam, judices, eſſet ul-
lam partem iſtius nequitiae fugitivorum inſolentia con-
27 ſecuta. Privatim hoc modo: quid? publice civitates
quemadmodum tractatae ſunt? audiſtis per multa indi-
cia & teſtimonia civitatum, & reliquarum audietis.
Ac primum de Agyrinenſi populo, fideli & illuſtri bre-
viter cognoſcite. Agyrinenſis eſt in primis honeſta ci-
vitas Siciliae, hominum ante hunc praetorem locuple-
tium, ſummorumque aratorum. ejus agri decumas cum
emiſſet idem Apronius, Agyrium venit. Qui cum eo
cum apparitoribus, id eſt, cum minis ac vi veniſſet,
poſcere pecuniam grandem coepit, ut, accepto lucro,
diſcederet. nolle ſe negotii quidquam habere dicebat,
ſed accepta pecunia quam primum aliam civitatem
occurrere. Sunt omnes Siculi non contemnendi, ſi per
noſtros magiſtratus liceat: ſed homines & ſatis for-
tes, & ſatis plane frugi ac ſobrii: & in primis haec ci-
vitas, de qua loquor, judices. Itaque homini in pri-
mis improbiſſimo reſpondent Agyrinenſes, ſeſe decu-
mas ei, quemadmodum deberent, daturos: lucrum,
cum ille magno praeſertim emiſſet, non addituros.
Apro-

Si Athenio viciſſet] De Athenione cognoſce infra. *Hott.* *Quæ ſi Athenio viciſſet, in Sicilia non feciſſet*] Vetus. *Quæ ſi Athenio viciſſet, rex fugitivorum in Sicilia, &c.* Sed puto ex gloſſemate marginali in contextum irrupiſſe. *Nannius.*

Cum emiſſet idem] Verres agrorum Siciliæ decumas auctione pluris licitanti vendebat. Emere quamplurimo ſolebat Apronius, quod quantum aratores poſceret, tantum ab iis auferret. Ipſis tamen poſtea civitatibus & aratoribus decumas nonnunquam remittebat, pretium quanti emerat exigens, & lucri præterea nonnihil. *Hottom.*

Aliam civitatem occurrere] Vtrum, *accurrere* corrigendum eſt, ut nonnulli pu ant: an *occurrere* ſic dictum eſt, ut Græci dicunt καταντᾶν? quod Lucas in eo libro, in quo res geſtas ſcribit Apoſtolorum cap. XVI uſurpat, Κατήντησε δὲ εἰς Δέρβην καὶ Λύστραν. Idem. Recte *occurrere*. Sic *occurrere ad vadimonium* apud Suetonium, eſt præſto eſſe, obire vadimonium. ad quem de hac notione plura notavi. *Gravius.*

Cum ille magno præſertim emiſſet] Et co-

Apronius certiorem facit iſtum, cuja res erat, quid
rei eſſet. Statim, tanquam conjuratio aliqua Agyrii 28
contra rempublicam facta, aut legatus praetoris pulſatus eſſet, ita Agyrio magiſtratus & quinque primi accitu iſtius evocantur. Veniunt Syracuſas: praeſto eſt Apronius: ait, eos ipſos, qui veniſſent, contra edictum praetoris feciſſe. Quaerebant, quid? reſpondebat, ſe ad recuperatores eſſe dicturum. Iſte, aequiſſimus homo, formidinem illam ſuam miſeris Agyrinenſibus injiciebat: recuperatores ſe de cohorte ſua daturum minabatur. Agyrinenſes, viri fortiſſimi, judicium ſe paſſuros eſſe dicebant. Ingerebat iſte Artemidorum Cornelium medicum, Valerium praeconem, Tlepolemum pictorem, & ejuſmodi recuperatores: quorum civis Romanus nemo erat: ſed Graeci ſacrilegi, jampridem improbi, repente Cornelii. Videbant Agyrinenſes, quidquid ad eos recuperatores Apronius attuliſſet; illum perfacile probaturum. condemnari cum

eodem pretio remittere decumas aratoribus vellet. Nam *lucrum*, ut infra conſtabit, ſumma erat pecuniæ aut frumenti, quam Apronius decumas aratoribus remittens, ab iis una cum pretio, quanti decimas emerat, exigebat. Vnde illud in Divinatione, ſupra. *Mancipes a civitatibus pro ſrumento pecuniam exegerunt.* Non tamen in pecunia numerata perpetuo dabatur. quin ne decumas quidem decumani pecunia numerata perpetuo coemebant: ut apparet multis ex locis. Cum autem magno emiſſet Apronius, nolebant Agyrinenſes, ſi tantidem acciperent, quanti ille emerat, inſuper aliquid adjungere. Atque hoc eſt quod ſupra dixit, *Poſcere grandem pecuniam cœpit, ut accepto lucro diſcederet.* Nonnulli hoc loco corrigere voluerunt, *Cum illi emiſſent:* quod abſurdum eſt. *Hottom.*

Cuja res erat] C. Verrem. *Idem.*

Ad recuperatorem] In quo ipſo paratiſſimum ſibi exitum videbant. *Idem.*

Artemidorum Cornelium medicum &c.] Sunt a Fabriciano. nam publicata retro lectio: *Artemidorum medicum Cornelium, pictorem Tlepolemum*, omiſſis ceteris. *Gruterus.*

Tlepolemum pictorem] In manuſcripto, *præconem:* quod eo mihi probabilius videtur, quia ſæpe antea præconem in recuperatoribus nominavit. ex cohorte enim judices a Verre dabantur. At pictor Tlepolemus, de quo infra, ex cohorte non erat. *Hottom.* Sed vide Manut.

Repente Cornelii] L. Sulla victor, proſcriptorum ſervis, qui firmis corporis viribus, & ætate integra eſſent, amplius decem millibus libertatem dedit: eoſque cives Romanos eſſe, & Corneliorum nomine appellari voluit: ut ex plebe perpetuo decem hominum millia, qui ad ſua mandata præſto eſſent, haberet. Appianus ergo cum dixit Artemidorum medicum Cornelium, Cornelii nomen, utpote inviſum, de induſtria inculcavit. *Hottom.* Rectius Manutius, quem vide.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

cum iſtius invidia infamiaque malebant, quam ad ejus conditiones pactioneſque accedere. Quaerebant, quae in verba recuperatores daret. Reſpondebat, ſi pareret adverſus edictum feciſſe: quae ſe in judicio dicturum ajebat. Iniquiſſimis verbis, improbiſſimis recuperatoribus conflictari malebant, quam quidquam cum iſto ſua voluntate decidere. Summittebat iſte Timarchidem, qui moneret eos, ſi ſaperent, ut tranſigerent. Pernegabant. Quid ergo? In ſingulos H-S quinquagenis millibus damnari mavultis? Malle dicebant. Tum iſte clare, omnibus audientibus, qui damnatus erit, inquit, virgis ad necem caedetur. Hic illi flentes rogare atque orare coeperunt, ut ſibi ſuas ſegetes fructuſque omnes, arationeſque vacuas Apronio tradere liceret: ut ipſi ſine ignominia moleſtiaque diſcederent. hac lege, judices, decumas vendidit Verres. Dicat licet Hor-
29 tenſius, ſi volet, magno Verrem vendidiſſe. Haec conditio fuit iſto praetore aratorum, ut ſecum praeclare agi arbitrarentur, ſi vacuos agros Apronio tradere liceret. multas enim cruces propoſitas effugere cupiebant. quantum Apronius edidiſſet deberi, tantum ex edicto dandum erat. Etiamne ſi plus edidiſſet, quam quantum natum eſſet? Etiam. Quomodo? Magiſtratus ex ipſius edicto exigere debebant. At arator repetere

Quæ in verba recuperatores daret] Dixi pro Quinctio ſupra. *Hottom.*

Adverſus edictum feciſſe] Aratores. *Idem.*

Quæ in judicio dicturum eſſe dicebat] Si pateret recuperatoribus, aratores ea feciſſe quæ Apronius dicebat ſe in judicio dicturum. Oſtendit iniquitatem judicii. Nam verba formulæ edenda ſunt, ut proinde ſciat reus, cedere an contendere ultra debeat. *Idem.* *Quæ in judicio dicturum eſſe dicebat*] Vetus. *Quare ſe in judicio dicturum ajebat.* Nannius. Cenſeo Ciceronem ſcripſiſſe: *Qua de re ſe in judicio dicturum ajebat.* Secutus ſum veterem codicem, niſi quod *quæ*, pro *quare* reliquerim. Margo Lambini: *quæ ſe in judicio*, ex Fabriciano credo. Sed Car. Steph. ed. *qua re quæ ſe in judicio dicturum ajebat.* Alterutrum abundat. *Gravius.*

Quid ergo?] Timarchidis verba, ſuadentis Agyrinenſibus ut mallent tranſigere, quam judicio contendere. *Hott.*

H-S *quinquagenis millibus*] Mille ducentis quinquaginta coronatis. *Idem.*

Si audet] Vetus. *Si volet.* Nannius. *Si volet*] Eſt a Pall. & edd. vetuſtiſſimis. ſæculi prioris, *ſi audet*; a quibus abit exemplar Nannii. *Gruter.*

Re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

tere poterat. Verum Artemidoro recuperatore. Quid, ſi minus arator dediſſet, quam popoſciſſet Apronius? Iudicium in aratorem in quadruplum. Ex quo judicum numero? Ex cohorte praetoris praeclara hominum honeſtiſſimorum. Quid amplius? minus te jugerum profeſſum eſſe dico: recuperatores rejice, quod adverſum edictum feceris. Ex quo numero? ex eadem cohorte. Quid erit extremum? Si damnatus eris, nam dubitatio damnationis, illis recuperatoribus, quae poterat eſſe? virgis te ad necem caedi neceſſe erit. His legibus, his conditionibus, erit quiſquam tam ſtultus, qui decumas veniſſe arbitretur? qui aratori novem partes reliquas factas eſſe exiſtimet? qui non intelligat, iſtum ſibi quaeſtui praedaeque habuiſſe bona, poſſeſſiones, fortunas aratorum? Virgarum metu Agyrinenſes, quod imperatum eſſet, facturos ſe eſſe dixerunt. Accipite nunc, quid imperarit: & diſſimulate vos, ſi poteſtis, vos intelligere, ipſum praetorem, quod tota Sicilia perſpexerit, redemtorem decumarum, atque adeo arationum dominum ac regem fuiſſe. Imperat Agyrinenſibus, ut decumas ipſi publice accipiant, Apronio lucrum dent. Si magno emerat, quoniam tu es, qui diligen-

Recuperatores rejice] Mihi ſuſpectus eſt hic locus, quamvis libri omnes conſentiant. Quomodo enim Apronius aratoribus, quos in judicium vocabat, poterat dicere, *rejice recuperatores?* Scripſiſſe puto Tullium: *recuperatores recipe.* Veni in jus ad recuperatores, qui cognoſcant, num minus jugerum profeſſus ſis. Hinc quærunt aratores: *Ex quo numero* ſcilicet ſumentur recuperatores? *Gravius.*

Aratorum dominum ac regem fuiſſe] Vetus. *Arationum dominum ac regem fuiſſe.* Sed hoc languidius quia perſonis caret. *Nannius.* Recepit tamen Carol. Stephanus: *arationum.* Recte. ſic in præcedentibus corrupte in Francii legebatur *decumanorum.* Sicut & fuit decumarum emtor Verres, ſic arationum dominus. hoc eſt, omnes arationes in ſuam poteſtatem redegerat, ut illarum proventum inſtar tyranni contra fas eriperet Verres aratoribus, & interciperet. vide infer. cap. 33. *Gravius.*

Decumas accipiant] Quas emerat Apronius. *Hottom.*

Lucrum dent] Et pretium quanti emerat, & aliquam præterea pecuniam. *Idem.*

Si magno emerant] Ab Apronio, cui pecuniam tantam, quanta primum emerat, rependerant. Iubet enim Verres habere eos ſibi decumas, & pretium ſibi reddere. ut infra. *Iubet Segeſtenſes a Docimo tantidem publice accipere.* Idem.

Si magno emerat] Sic legendum eſt, non,

ligentiſſime pretium exquiſiſti, qui, ut ais, magno vendidiſti, quare putabas emtori lucrum addi oportere? Eſto: putabas. quamobrem imperabas, ut adderent? Quid eſt aliud capere & conciliare pecunias, in quo te lex tenet, ſi hoc non eſt, vi atque imperio cogere invitos lucrum dare alteri, hoc eſt, pecuniam dare? Age, quid tum? ſi Apronio, deliciis praetoris, lucelli aliquid juſſi ſunt dare, putate Apronio datum, ſi Apronianum lucellum, ac non praetoria praeda vobis videbitur. Imperas, ut decumas accipiant, Apronio dent lucrum, tritici medimnum XXXIII. Quid eſt hoc? una civitas ex uno agro plebei Romanae prope menſtrua cibaria

non, *emeras*, ut habent nonnulli libri vulg. ſubintelligitur enim, Apronius, qui parvo a prætore decumas emerat, cum ipſum prætorem in decumis ſocium haberet, ut alibi dicetur. *Lamb.* Sed editiones pleræque ut Victor. Car. Steph. aliæque *emerant*. male.

Pretium exquiſiſti] In auctione. *Hottomannus.*

Emptori lucrum] Apronio, qui magnum jam commodum ſentiebat, cum illi pretium eſt redditum, quod nimio decumas emerat. *Idem.*

Quamobrem imperabas] Nam ſiquando provinciales decumas ab ipſis decumanis accipiunt, & pretium rependunt, & ſua voluntate nonnunquam lucrum decumano dant, tantum puta, quantum facere deductis operis & impendiis potuiſſet, ſi Romæ aut alibi frumentum vendidiſſet. At *lucrum hoc imperare*, rapere eſt: quod legibus vindicatur. *Idem.*

Apronio dent lucrum] *Lucri*, putarem corrigendum: ut ſæpe poſtea. *Idem.*

Tritici medimna XXXIV.] Hujus notæ ignoratione multa in hac oratione depravata ſunt, quæ caſtigare facile eſt ſi legamus, MED. & intelligamus *medimnum*: ut perpetuo vox *millia* ſubaudiatur: item ut H-S, id eſt ſeſtertium millia, & hujus ipſius & ſuperioris orationis locis innumeris. Hanc autem notam etiam in manuſcripto libro ſæpe offendi ex cujus ignorantia etiam alius error, qui infinitis locis hujus orationis tenebras offudit. Cum enim *modium* numerum librarii ſcriberent, hanc notam frequenter exarabant, MOD. quæ vix credi poteſt quam crebro cum alia ſuperiore commutata ſit. Nos Dei benignitate, quem in Chriſto Ieſu, Deo & Domino noſtro colimus, magnam harum macularum partem, quæ hos pulcherrimos libros inquinarant, ac turpiſſime contaminarant, eluiſſe ſtudio ac labore noſtro arbitramur. XXX. autem & III. hoc loco ſimiliter legendum eſt, ut paulo infra pagina inſeq. *Idem.* *Tritici medimna* XXXIV.] Vetus. Pro hoc numero XXXIII *medimna* habet, eandemque ſummam in ſequentibus retinet. *Nann.* *Tritici medimnum* XXXIII.] Eſt a Nanniano. nam prius cuſi, XXXIV ſine illo *millia*. conſulatur heic Hottomannus. *Gruter.* Sed *millia* nec in Nannii, nec in Francii, nec in aliis libris veteribus invenitur, nec in editionibus melioribus. In Francii MS. legitur: *medimna* XXXVIII. Verum recte Hottomannus & Manutius: *medimnum* XXXIII. *Gravius.*

Plebi Romana] Vetus liber, *plebis*: & ſic emenda. *Hottom.* *Ex uno agro plebei Romana*] Sic legendum putavi. & vero ita habet vetus codex unus. *plebei*, autem, patrius caſus eſt antiquus,

baria praetoris imperio donare Apronio cogitur. Tu magno decumas vendidiſti, cum tantum lucri decumano ſit datum? profecto, ſi pretium exquiſiſſes diligenter, tum, cum vendebas, x̄ medimnum potius addidiſſent, quam

M. Tullio, & T. Livio, & aliis in hoc nomine non inuſitatus. *plebis* tamen habet alius, non minus antiquus. *Lamb.*

Plebi Rom. menſtrua cibaria] Probe explicat Italiæ ſuæ novum ſidus Vincentius Contarenus lib. de frumentatione. ſcripſi *plebi*; cogentibus Pall. & edd. antiquis, item Victoriana. recentior *plebu.* forte melius *plebei*. Gruter. Cum *plebei* invenerit in antiquo codice Lambino. quid dubitamus recipere, cum ſententia hunc caſum poſtulet. Nonne millies legitur apud Livium, & in inſcriptionibus antiquis *tribunus plebei?* Grævius.

Plebei Romanæ menſtrua cibaria] Intelligitur a Cicerone menſtrua annona quæ lege Terentia plebi donabatur eo triennio, quo Verres fuit in Sicilia. Frumenti illius numerus acceſſit ad medimnum XXXIV M. Sed imminutus eſt modus frumenti a Tullio ad crimen augendum, nos eum amplificemus & producamus ad LV M. medimnum. qua ratione fiet ad illum tertiæ circiter partis acceſſio. Medimna ſingula modios Romanos capiunt ſex. Erunt igitur menſtrua modium Romanorum CCC M, quæ ſufficiunt hominum LX millibus alendis, ut modus frumenti fuerint modii quini. Vinc. Contar. de frumentar. largitione cap. 7. Cap. 10. id ipſum confirmat. Tum temporis, inquit, lege Terentia & Caſſia, quæ & ſimpliciter Terentia dicitur, ex Sicilia aut decumarum aut emtionis nomine advehebantur Romam quotannis ad octuagies bis centena modium millia. Ex iis DCCCC modium Siculorum, quæ DCCCCLX ſunt Romanorum millia lege Terentia ſunt importata ad largitiones faciendas, quæ, ſi verum eſt accepiſſe hac lege publicum frumentum ad LX hominum millia tres paullo amplius menſes plebem Romanam aluerunt, cum eſſet menſtrua largitio CCC M modiorum. vide & cap. 2 de lege Terentia. Verum non video qui crimen auxerit Cicero numerum frumenti ſi imminuit. Quo plus frumenti abſtulerat Apronius, tanto crimen erat majus. Cicero potius oratorum more dixit, tantum illum frumentum aſportaſſe, quantum prope ſuffecerit menſtruæ largitioni plebis Romanæ, quamvis tertia pars eſſet addenda, ſi ciborum menſtruorum, plebi lege Terentia debitorum, modum deberet implere. ideo adjicit *prope*, ne in reprehenſionem incurreret. *Grævius.*

Tu magno decumas vendidiſti] Tolle notam interrogationis, & colloca poſt illa verba, SIT DATVM. *Hottom.*

X *medimna*] Corrigendum eodem modo putarem, x *med.* id eſt *medimnum millia*. Idem. *Decem medimna potius addidiſſent, quam* H-S. DC.] Hanc pecuniæ ſummam videtur Cicero conſtituere pro medimnis XXXIII. ſi enim medimna in modios reſolveris, deinde ſingulis modiis ternos ſeſtertios attribueris, provenient H-S. DXCIII. deſunt ergo integritati iſtius ſummæ non niſi ſex ſeſtertia. Ceterum medimna ſingula, ſingula millia ſignificant: quo more ſeſtertia mille ſeſtertios. *Nannius.*

Medimnum potius] In his Verrinis, vix receſſimus a numeris medimnum modiorumque ab Hottomanno nobis repræſentatis; non quod convenirent cum mſſ. noſtris; ſed quod tempus nobis deeſſet excutere membranas illas. fecimus hoc tanto fidentius, quod veriſimiliora ipſius eſſent quam vulgata: & alioquin eundem jam antea ſecuti fuiſſent Manutius ac Lambinus. *Grut.* *Medimna* ſignificare mille medimnos, credidit & Scaliger, ſed certis & liquidis rationibus refellitur a Gronovio, qui oſtendit veteres promiſcue dixiſſe *modii* & *modia*, *medimni* & *medimna*, ut *loci* & *loca* non magis autem modia & me-

quam H·S IↃC poſtea. Magna praeda videtur: audit
reliqua, & diligenter attendite, quo minus miremini
Siculos re neceſſaria coactos auxilium a patronis,
conſulibus, a ſenatu, a legibus, a judiciis petiviſſe. V
probaret Apronius hoc triticum, quod ei dabatur, im
perat Agyrinenſibus Verres, ut in medimna ſingul
31 dentur Apronio H·S tres. Quid eſt hoc? tanto nume
r

medimna ſignificaſſe mille modios. aut medimnos, quam *loca* mille locos. vide lib. III de Seſtert. cap. I. Recipienda igitur cum Manutio emendatio Hottomanni $\overline{X}$ *medimnum*, hoc eſt decem millia medimnum. Aut omiſſa eſt nota M, quam abſorpſit ſequens vocabulum *med.* cujus prima littera quoque *M* eſt, aut ſcripſerunt librarii $\overline{X}$ lineola capiti impoſita, quæ millenarii nota eſt, ut Probus Grammaticus docuit. *Gravius.*

H·S DC.] Subauditur *millia.* id eſt, coronatorum quindecim millia. *Hott.* Non ſubauditur *millia*, ſed pondo, aut pondera ſc. argenti, quæ illam ſummam, quam Hottomannus poſuit, conficiunt, aut interpretandum *ſeſtertia ſexcenta.*

Vt probaret hoc triticum] Cum enim frumentum non ſatis probum dari diceret, aliquid inſuper pecuniæ poſcebat: quam Cicero ſæpe poſtea *acceſſionem* appellat. *Hottom.* *Probaret*, non eſt, quod Manutius putat, probum eſſe diceret, ut eo tanquam probo contentus eſſet. *Probare* eſt experiri, experimento capto cognoſcere, quamvis id perneget G. Scioppius, poſtea vero probum judicare & approbare. Illud eſt cauſſa, hoc effectus. Sic Modeſtinus l. 32. π ad l. Cornel. de falſis: *Menſuras vini aut frumenti publice probatas corrumpere.* id eſt, publice examinatas & poſtea probas judicatas. Nec aliter Mela l. 39 π de ſolut. *Si ſoluturus tibi pecuniam, eam apud nummularium, quoad probaretur, depoſuerim.* Hoc loco, inquit Sciopp. *probaretur* non ſignificat ad obruſſam exigeretur, ſive inſpiceretur aut examinaretur, ſed pro ſpectata & probata agnoſceretur. Fallitur. *Probaretur* hic u tique eſt exigeretur. Clariſſime hoc pa tet ex trito illo loquendi genere, quo toties apud veteres occurrit, cum Cen ſores dicuntur *opus locare*, & poſtea *pro bare*, hoc eſt inſpicere & examinare num bonum ſit. Plaut. Trinum. IV, 3,42: *E eorum ingenio horum ingenium probant*, pro quo Terentius dicit *ſpectant*. Hic *probant* non eſt laudant, approbant, ſed exigunt aliorum ingenia ad ſuum, & inde æſtimant, & pendunt. Vt & in Perſ. II, 2:

Tu ex ingenio mores alienos probas.

Sic & in leg. 12 π de re militari, *tribuni militum dicuntur probare frumentum*, quod Lampridius de Alexandro Severo dicit; *annonam militum diligenter inſpicere.* Apud Varronem de re Ruſtica Romana, ut & apud veterem Latinum interpretem Lucæ cap. XIV, 19, *probare boves* eadem in notione. Porro recepi ex Nannii libro optimo, ex quo & Metelli multæ in his orationibus lacunæ ſunt expletæ, hæc verba, quæ in aliis deſiderantur: *quod ei dabatur.* Sic enim in illo ſcribi teſtatur Nannius: *Vt probaret Antonius hoc triticum quod ei dabatur, imperat.* Receperat id jam ante Carolus Stephanus, quod miror a ſequentibus editoribus fuiſſe neglectum, cum maxime faciat augendo crimini. *Gravius.*

Apronio H-S III.] Id eſt, Numi ſeſtertii tres. Sed quoniam de millibus perpetuo loquitur, legendum potius putarem, *Vti in medimnum ſingula, dentur Apronio H-S tria.* ut utrobique vox *millia* ſubaudiatur. ut infra, *Neque multum. bina, aut terna millia addebat.* ubi de hac ipſa re loquitur. *Hottom.*

Peſſi-

ro frumenti lucri nomine imperato & expreſſo, nummi praeterea exigentur, ut probetur frumentum? an poterat non modo Apronius, ſed quivis, exercitui ſi metiundum eſſet, improbare Siculum frumentum, quod iſti ex area, ſi vellet, admetiri licebat? Frumenti tantus numerus imperio tuo datur & cogitur. non eſt ſatis. nummi praeterea imperantur. dantur. parum eſt. Pro decumis hordei alia pecunia cogitur. jubes H-S XXX lucri dari. Ita ab una civitate, vi, minis, imperio, injuriaque praetoris eripiuntur tritici medimnum $\overline{\text{XXXIII}}$, & praeterea H-S LX. an haec obſcura ſunt? aut, ſi omnes homines velint, obſcura eſſe poſſunt? quae tu palam egiſti? in conventu imperaſti? omnibus inſpectantibus coegiſti? qua de re Agyrinenſes magiſtratus, & quinque-primi, quos tu tui quaeſtus cauſa evocaſti, acta & imperia tua domum ad ſenatum ſuum renuntiaverunt: quorum renuntiatio, legibus illorum, litteris publicis mandata eſt: quorum legati, homines nobiliſſimi, Romae ſunt, qui hoc idem pro teſtimonio dixerunt? Cognoſcite Agyrinenſium publicas litteras: deinde

Peſſime. Cicero intelligit ſeſtertios tertios. Medimnus tum temporis quindecim ſeſtertiis erat, quomodo pro probatione medimni penderentur tria ſeſtertia. *Medimna ſingula* eſſe ſingulos medimnos jam ante vidimus. *Græv.*

Tanto numero frumenti in lucri nomen imperato] Vetus. *Lucri nomine imperato.* Nannius.

H S XXX.] Subaudi *millia.* id eſt coronatos ſeptingentos & quinquaginta. *Hottom.* Cur ſubaudiatur, quod toties inculcat, *millia.* Imo H-S triginta, ſunt ſeſtertia triginta, hoc eſt ſeſtertii tricies mille.

Medimna XXXIII.] Emendo, *medimnum:* ut ſupra. *Hottom.*

H-S LX.] Error manifeſtus. Nam III millia. H-S. in ſingula medimnum millia, ſi medimnum ſint XXXIII millia, efficiunt XCIX millia ſeſtertium. Iam pro decumis hordei XXX millia exacta ſunt, quæ omnia, ſummam efficiunt CXXIX millium H-S: id eſt coronatorum CIↃ CIↃ CIↃ CCXXV. Emenda ergo, H-S CXXIX. *Idem.* Falſa hæc omnia. H-S LX ſunt ſeſtertia ſexaginta, hoc eſt ſexaginta millia nummum ſeſtertium; ſunt centum quingenti coronati, quos accepit pro probando frumento, cum in ſingulos medimnos tres ſeſtertii pendi juberentur. *Græviuſ.*

Aut, ſi omnes homines] In Franc. primo alia manu emendatum legitur *haud, ſi omnes homines.*

Quos tui quæſtus cauſa evocaſti] Vetus. *Quos tu tui quæſtus cauſa evocaſti.* Nann. *Quos tu tuique*] Eſt a Nanniana, vulgata enim, *quos tui*, tantum. *Gruterus.* *Tu* eſt a Nanniano, non *tuique.* Iſtud *que* reſpuit ſententia & veterum librorum, inter quos Franc. prim. ſcriptura. *Grævius.*

Ro-

de teſtimonium publicum civitatis. Recita litteras publicas. LITTERAE PVBLICAE. Recita teſtimonium publicum. TESTIMONIVM PVBLICVM. Animadvertiſtis in hoc teſtimonio, judices, Apollodorum, cui Pyragro cognomen eſt, principem ſuae civitatis, lacrymantem teſtari ac dicere, numquam poſt populi Romani nomen ab Siculis auditum & cognitum, Agyrinenſes contra quemquam infimum civem Rom. dixiſſe aut feciſſe quippiam: qui nunc contra praetorem populi Romani magnis injuriis, & magno dolore publice teſtimonium dicere cogerentur. Vni mehercule, huic civitati, Verres, obſiſtere tua defenſione non potes: tanta auctoritas eſt in eorum hominum fidelitate, tantus dolor in injuria, tanta religio in teſtimonio. Verum non una te tantum, ſed univerſae ſimilibus afflictae incommodis, legationibus ac teſtimo-
32 niis publicis perſequuntur. Etenim deinceps videamus, Herbitenſis civitas honeſta & antea copioſa, quemadmodum ſpoliata ab iſto ac vexata ſit. At quorum hominum? ſummorum aratorum, remotiſſimorum a foro, judiciis, controverſiis: quibus parcere & conſulere, homo impuriſſime, & quod genus hominum ſtudioſiſſime conſervare debuiſti. Primo anno venierunt ejus agri decumae tritici medimnum XVIII. Ati-

Recita litteras publicas] Locus ſic poſtulat, *Recita. littera publicæ.* Hott.

Cui Pyragri cognomen eſt] Aut *Pyrager* legendum eſt, aut in tertio caſu *Pyragro.* Hanc enim locutionem conſuetudo Latini ſermonis repudiat. *Idem.* *Cui Pyragri cognomen eſt*] Vetus. *Cui Pyragro nomen eſt.* Nann. Sic & Carolus Stephanus. vere. vide quæ ad Iuſtinum noto. *Grævius.*

Tanta authoritas eſt in eorum hominum fidelitate, tantus dolor injuriæ] Vetus. *Tanta authoritas eſt in eorum hominum fidelitate, tantus dolor in injuria.* τοῦτο ὁμιόπτωτον concinnius apparet, & minus flexuoſum. *Nannius.* Recepi & hic Nanniani libri ſcripturam. Verum ego in poſterum parcior ero in indicando, quæ ſumſimus ex Nannianis, cum notæ ejus verſentur in omnium manibus. *Gruterus.*

Verum non una te ſed univerſæ ſimilibus] Vetus. *Verum non una te tantum, ſed univerſa ſimilibus.* Nann. In Franc. melius *perſequuntur.* quam vulgatum *perſequentur.* Id enim tum faciebant. *Grævius.*

Tritici medimna XVIII.] Corrige *medimnum:* & ſubaudi, *millibus.* Emerat enim non pecunia numerata decumanus, ſed

Atidius, iſtius item miniſter in decumis, cum emiſſet, & praefecti nomine cum veniſſet Herbitam cum Veneriis, locuſque ei publice, quo deverteretur, datus eſſet: coguntur Herbitenſes ei lucri dare tritici medimnum XXXVII millia, cum decumae veniſſent tritici medimnum XVIII. Atque hoc tantum triticum lucri coguntur dare publice, cum jam privatim aratores ex agris ſpoliati atque exagitati decumanorum injuriis profugiſſent. Anno ſecundo cum emiſſet Apronius decumas tritici medimnum XXV, & ipſe Herbitam cum illa praedonum copia manuque veniſſet: populus publice coactus eſt ei conferre lucri tritici medimnum XXVI & acceſſionem

H-S CIↃ

ſed certa pactione frumenti omnium frugum cujuſvis generis decumas. *Hott.*

Accenſus iſtius item miniſter] Vetus. *Atidius item iſtius miniſter.* Nann.

Herbitam] Herbita Siciliæ urbs eſt inter Symæthum amnem, & Heræum montem. Cluverius putat hodie Nicoſiam dici, quem vide Sicil. antiq. II, 8.

Tritici modium XXXVII.] Legendum puto, *medimnum.* Nam in lucro (ut ante dixi) & ipſum pretium, id eſt tritici medimnum XVIII, & incrementum continetur. quod eo probabilius videtur, quia continuo poſt idem eſt mendum, ubi tritici modium XVIII legimus: cum *medimnum* (ut paulo ante) legendum conſtet. & rurſus paulo poſt, *Tritici modium* XXV *&* XXVI, pro *medimnum.* Error ſane (ut paulo ante poſui) natus eſt ex notis *med.* & *mod.* quas librarii, non ſatis ad negotium ſuum intenti, plerumque commutarunt. *Hottom.* *Coguntur Horbitenſes ei lucri dare modium* XXXVII.] Vet. *Coguntur Herbitenſes ei lucri dare tritici mod.* XXXVII *millia.* Cæterum hanc notulam M°. obſervavi in veteri codice, nunc pro medimnis, nunc pro modiis capi, ſed confuſis ſignis, M°. enim modios, Me. medimna indicat. Dictum autem eſt eadem figura *lucri dare*, qua *acceſſionis dare*, ut ſubintelligas nomine vel cauſa. ejuſdem rationis propemodum videtur, quod noxæ dativum potius quam genitivum malint. *Nannius.*

Tritici medimnum XVIII *millibus*] Sic eſſe legendum oſtendit ſimilis locus infra, non longe, ibi, cum *decumæ veniſſent tritici modium* CVIII *millibus.* Nam cum medimnus contineat ſex modios, facile cuivis apparet, XVIII millia medimnum efficere centum, & octo millia modiorum. Multa autem hic ſunt emendata in his & modiorum, & medimnorum, & ſeſtertiorum numeris: quæ diligens & attentus lector facile, etiam nobis tacentibus, animadvertet. *Lambinus.*

Atque hoc triticum lucri coguntur publice dare, cum jam privatim aratores ex agris ſpoliati] Vetus. *Atque hoc tantum triticum lucri coguntur dare publice: cum jam privati aratores ex agris*, &c. Nann.

Decumas tritici medimnum XXV.] Sequimur hic Francii primum, niſi quod *modium* in illo ſcribatur, & Paulli Manutii editionem, cui ſic legendum eſſe perſuaſit Hottomannus. In ceteris ſine ſententia, *decumas tritici* XXV *millibus.* Grævius.

Cum illa prædonis copia] *Prædonis*, Accenſi Timarchidis. *Copia*, Veneriis & apparitoribus. magis tamen placeret ut *prædonum* legeremus. *Hottom.* *Cum illa prædonis copia*] Vetus. *Prædonum copia.* Nannius. Firmat Franc.

H-S MM.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

H-S CIↃ CIↃ. De acceſſione dubito, an Apronio ipſi data ſit, merces operae, pretiumque impudentiae. De tritici quidem numero tanto, quis poteſt dubitare, quin ad iſtum praedonem frumentarium, ſicut Agyrinenſe frumentum, pervenerit? Anno vero tertio in
33 hoc agro conſuetudine uſus eſt regia. Solere ajunt barbaros reges Perſarum ac Syrorum, plures uxores habere: his autem uxoribus civitates attribuere, hoc modo: Haec civitas mulieri redimiculum praebeat, haec in collum, haec in crines. ita populos habent univerſos non ſolum conſcios libidinis ſuae, verum etiam adminiſtros. Eandem iſtius, qui ſe regem Siculorum eſſe ducebat, licentiam libidinemque fuiſſe cognoſcite.

H S MM.] Quinquaginta coronatos: ſed pro hac nota ſcribe CIↃ CIↃ. *Hott. Et acceſſionem* H-S. MM.] Vetus. *Populus publice coactus eſt ei conferre modium* XXI. *acceſſionis* ∞ ∞. Ex qua nota quantum datum ſit intelligas, ſed quid datum ſit non exprimitur. *Nann.* Vide Manut. Sed centum millia non ſunt, ut ille vult, ſcutatorum tria millia, ſed viginti quinque millia.

An Apronio ipſi data ſit] Vtpote non magna. *Acceſſio* autem, pecunia numerata conſtat, quæ, cum in frumento lucrum datur, præter lucrum additur: opinor, ut frumentum probetur. *Hottom.*

Redimiculum præbeat] Quid ita non *in redimiculum* legamus, item ut poſtea, *in collum, in crines?* &c. Hujus autem conſuetudinis Plato in Alcibiade priore mentionem facit his verbis, Ἐπεί ποτ' ἐγὼ ἤκουσα ἀνδρὸς ἀξιοπίστου, τῶν ἀναβεβηκότων παρὰ βασιλέα, ὃς ἔφη παρελθεῖν χώραν πάνυ πολλὴν καὶ ἀγαθὴν ἐγγὺς ἡμερησίαν ὁδὸν, ἣν καλεῖν τοὺς ἐπιχωρίους ζώνην τῆς βασιλέως γυναικός. εἶναι δὲ καὶ ἄλλην, ἣν αὖ καλεῖσθαι καλύπτραν. καὶ ἄλλους πολλοὺς τόπους καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς εἰς τὸν κόσμον ἐξηρημένους τὸν τῆς γυναικὸς καὶ ὀνόματα ἔχειν ἑκάστους τῶν τόπων, ἀπὸ ἑκάστου τῶν κόσμων. *Audivi enim ex uno eorum qui ad Regem ierant fide digno, cum ſe regionem plane amplam & fructuoſam præteriiſſe diceret, unius prope diei iter longam, quam incolæ Reginæ zonam vocitarent. Eſſe aliam præterea, quam rurſus calyptram nominarent, itemque alia loca eſſe quamplurima, eaque amœna ac fructuoſa, quæ mundo Reginæ attributa eſſent, & quorum ſingula ex ſingulis ornamentis nomen adepta eſſent.* Idem ſcribit Athenæus libro I. Videte eum. Probus in Themiſtocle; *Magnis muneribus ab Artaxerxe donatus in Aſiam rediit, domiciliumque Magneſiæ ſibi conſtituit: namque hanc urbem ei Rex donarat cum duabus aliis, quæ panem præberet, ex qua regione quinquaginta talenta quotannis redibant. Lampſacum item unde vinum ſumeret & Myuntam ex qua obſonium haberet.* Hott. *Redimiculum præbeat*] Legendum cenſet Hotomannus, *in redimiculum præbeat.* ego tamen ſcripturam receptam magis probo: & ita excudi etiam olim juſſeram, nempe *redimiculum præbeat*, ſine præpoſit. *in.* Lambinus.

Iſtius qui ſe regem Siculorum eſſe dicebat] Vetus. *Qui ſe regem Siculorum eſſe ducebat.* Alterum jactationis, alterum perſuaſionis, utrumque tamen rectum eſſe poteſt. *Nann.* *Qui ſe regem Siculorum eſſe dicebat*] Quidam lib. vet. habent, *eſſe ducebat.* quos nunc ſequor. *Lamb.*

Æſchi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

te. Aeſchrionis Syracuſani uxor eſt Pippa: cujus nomen iſtius nequitia tota Sicilia pervulgatum eſt, de qua muliere verſus plurimi ſupra tribunal, & ſupra praetoris caput ſcribebantur. Hic Aeſchrio, Pippae vir adumbratus, in Herbitenſibus decumis novus inſtituitur publicanus. Herbitenſes cum viderent, ſi ad Aeſchrionem pretium recidiſſet, ſe ad arbitrium libidinoſiſſimae mulieris ſpoliatum iri: liciti ſunt uſque eo, quoad ſe efficere poſſe arbitrabantur. ſupra adjecit Aeſchrio. neque enim metuebat, ne, praetore Verre, decumana mulier damno affici poſſet. Addicitur medimnum XXXV millibus

Æſchironis Syracuſani uxor eſt Pippa] Hoc nomen adulteræ Cicero libenter inculcat, & quia mimi filia, & quia vox *Pippa* cum Chelidone non parum convenit, alterum avis nomen, alterum ſoni, quo aves utuntur. Catullus de paſſere. *ad ſolam dominam uſque pippiebat.* Nannius.

Pippæ vir adumbratus] Tranſlatum a pictoribus, qui *adumbrare* dicuntur, cum leviter informant, ut quaſi umbra duntaxat ejus rei, quam picturi ſunt, appareat. Nam exprimere poſtea dicuntur, cum adhibent colores. Itaque ſæpe hæc quaſi contraria inter ſe Cicero opponit; ut Tuſcul. II. *Eſt enim gloria, ſolida quadam res & expreſſa, non adumbrata.* Similiter actores in ſcena, veluti qui Priami aut Achillis perſonam ſuſtinent, adumbrati dicuntur: & hoc loco *vir adumbratus*, qui mariti nomen ac perſonam ſuſtinebat, cum eſſent alii revera Pippæ mariti. *Hottom.*

Pretium rediſſet] Si decumæ illi addicerentur in auctione. *Idem.* *Si ad Æſchrionem precium rediſſet*] Vetus. *Si ad Æſchrionem precium recidiſſet.* Nannius. Num antehac apud Æſchrionem unquam fuerat, ut jam ad illum redire poſſet pretium? Omnino cum Carolo Stephano recipienda eſt Nanniani codicis ſcriptura, quam immerito alii editores contemſerunt. *Græv.*

Quoad efficere ſe poſſe] Quoad videbatur ferri aliquo modo poſſe. *Hott.*

Addicitur medimnis MM.] Vet. *Addicitur medimnis* VIIIC. Melius hæc octo millium ſumma, quam illa duorum millium conveniet cum ſequentibus locis, ubi bis eundem numerum repetit his verbis. *Nannius.*

Addicitur medimnis MM.] Dimidio fere pluris quam ſuperiori anno. quantum autem in decumis fuit ſuperiore anno, ex his verbis patebit. *Anno ſecundo*, inquit, *cum emiſſet Apronius decumas tritici modium* XXV *millibus.* quæ ſumma fere dimidio minor quam octo millia medimnorum, quæ in ſe continent XL octo modiorum millia. Ac rurſus *Intellexit iſte ita magno vendidiſſe, ut amplius ex Herbitenſibus exprimi non poſſet, demit de capite medimna* DC. *jubet in tabulas pro medimnis* MMMVIII *referri* &c. Pro hoc numero habet vetus codex VIII. jam ſingulas monadas in his libris pro totidem millibus capi, ſupra admonitum, idemque annotatum a Georgio Agricola. Cæterum hunc numerum MMMVIII octo tantummodo millia ſignificare hac ratione mihi perſuadeo, ſcriptum ſcilicet olim fuiſſe MMMV. Inſolenti certe modo, ſed non ſemel in Verrinis obvio. Alius librarius, qui voluit indicare has litteras omnes eſſe millenarias, pro tribus MMM. tres notas in margine aſſcripſit, id alius rurſus in eo contextum retulit, atque ita nobis ex ſuperfluo iſtæ tres monades accreverunt. Conjecturam meam

bus dimidio fere pluris, quam ſuperiore anno. Aratores funditus evertebantur: & eo magis, quod jam ſuperioribus annis exhauſti erant, ac paene perditi. Intellexit iſte ita magno veniſſe, ut amplius ab Herbitenſibus exprimi non poſſet. demit de capite medimnum CIↃ CIↃ CIↃ IↃC jubet in tabulas pro medimnum XXXI referri XXXI & CCCC. Hordei decumas ejuſdem agri Docimus eme-

meam vel vero, vel veriſimile niti, ſequentia indicabunt. Verres enim iſtam licitationem octo millium jubet ad ſexcenta diminui, ac pro eo numero in tabulas referri DMMDIV. hoc eſt, ut ego computo ſeptem millia, quingenta & quadringenta. Cur autem factum ſit ut D redundet, hanc, quæ mihi certe utcunque probabilis videtur, cauſam accipe. Librarius, cum vidiſſet in hoc numero D ante MM præponi, & notam eſſe credens quingentenariam, eam integrum poſt M rejecit hoc modo MMDIV. Alius qui alibi offenderet DMMIV. alibi MMDIIII. credens D deeſſe, quod utrobique invenerat. in unum contulit, & ſuo codici DMMDIIII aſſcripſit. *Idem.* *Addicuntur medimnum* CCIↃↃ CCIↃↃ CCIↃↃ IↃↃ] Id eſt medimnorum XXXV millibus. ſic autem legendum eſſe recte conjecit Hottomannus. *Lamb.* *Addicitur medimnum*] Cornelius Fronto Grammaticus in exemplis elocutionum, adducit in voce *dimidio*, Ciceronis verba, ex libro, quem Tiro in lucem edidit, ut ſcribit Quintilianus lib. x. inſcriptum *Commentaria cauſarum*; ex quibus totus hic de Herbitenſium decumis locus corrigi poteſt. ſunt autem hæc: *De decumis Herbitenſium per triennium cum primo anno venditas dicat tritici modium* XLIIII. *Secundo tritici modium* XXV. *millibus* DCCC. *anno tertio ſuprajaciente Æſchrione venditas dicunt medimnum* VIII. *mill. centum, id eſt modium* XLVIII. *millibus* DC. *dupla ſumma anni proximi. addicitur medimnum* VIII. *millibus* C. *dimidio fere pluris quam ſuperiore anno.* Ex hujus autem loci collatione, Ciceronis verba, quæ non bene a quibuſdam emendata ſunt, ita reſtitui poterunt. *Primo anno venierunt ejus agri decumæ tritici modium* XLIIII. paullo poſt: *anno ſecundo cum emiſſet Apronius decumas tritici modium* XXV. DCCC. & poſt, *modium* XXV. infra, *addicitur medimnum* VIII. C. *dimidio fere pluris quam ſuperiore anno &c. jubet in tabulas pro medimnum* VIII. C. *referri.* F. Vrſinus.

Dimidio fere pluris, quam ſuperiore anno] Non igitur *medimnis* MM aut CIↃ CIↃ ſed *medimnum* XXXV. *millibus* legendum omnino eſt. *Hottom.* *Dimidio fere pluris, quam ſuper.*] Quo anno venierant decumæ medimnum XVIII millibus. *Lambinus.*

Amplius ab Herbitenſibus exprimi non poſſet] Lucri nomine, ut annis ſuperioribus. *Hottom.*

Demit de capite] *Caput* ſumma erat principalis: cui reſpondet *lucrum*, & *acceſſio.* Summam autem intelligo pretii, quo decumæ a publicanis emuntur, velut in hac auctione *med.* XXXV *millia.* Idem.

Medimna DC.] Emenda ut paulo poſt CIↃ CIↃ CIↃ IↃC. & pro *medimna*, lege *medimnum*. Reſtabant igitur XXXI millia, & præterea CCCC. *Idem.*

Pro medimnis MMMVIII *referri* DMMD *&* IV.] Nemo eſt, qui ex iis quæ modo diximus, non facile intelligat legendum eſſe, *Medimnum* XXXV *referri* XXXI *&* CCCC. Conſideret autem lector ſtudioſus veſtigia veteris ſcripturæ. MMMVIII. pro XXXVM. & DMMD. pro XXXIM. facile enim pro X. M. ſupponi potuit. item IV. pro CCCC. *Idem.*

Pro

emerat. Hic eſt Docimus, qui ad iſtum deduxerat Ter- 34
tiam, Iſidori mimi filiam, vi abductam ab Rhodio tibicine. Hujus Tertiae plus etiam quam Pippae, plus quam ceterarum, ac prope dicam, tantum apud iſtum in Siciliensi praetura auctoritas valuit, quantum in urbana Chelidonis. Veniunt Herbitam duo praetoris aemuli, non moleſti, mulierculàrum teterrimarum improbiſſimi cognitores. incipiunt poſtulare, poſcere, minari. non poterant tamen, cum cuperent, Apronium imitari. Siculi Siculos non tam pertimeſcebant. Cum omni ratione tamen illi calumniarentur, promittunt Herbitenſes vadimonium Syracuſas. Eo poſteaquam ventum eſt, coguntur Aeſchrioni, id eſt, Pippae, dare tantum, quantum erat de capite demtum, tritici medimnum CIↃ CIↃ CIↃ IX. Mulierculae publicanae noluit ex decumis

Pro medimnum CCIↃↃ CCIↃↃ CCIↃↃ IↃↃ *referri*, CCIↃↃ CCIↃↃ CCIↃↃ CIↃ CCCC] Id eſt, pro medimnum XXXV millibus referri XXX millia, & mille quadringentos. nemo eſt, qui non facile videat ita legendum, & has ſummas quadrare. deme enim de medimnum XXXV millibus, tria millia, & ſexcentos medimnos, reſtabunt XXX millia, unum mille, & quadringenti. *Lambinus.*

Vi abductam ab Rhodio tibicine] Donatus in illud Terentii, *Multæ ſunt cauſæ quamobrem cupio abducere: Abducere*, inquit, *dixit tanquam ab ſtulto: nec per verum meritum, ſed per fraudem.* Cicero, *Per vim atque dolum abducta ab Rhodio tibicine.* Hottom.

Duo prætoris æmuli non moleſti] *Æmulum* dixit pro *rivali*, qui eandem amat; ut in illo Terentii, *Et iſtum æmulum, quod poteris, ab ea pellito. Æſchrionem* autem, propter uxorem: & *Docimum* propter *Tertiam* ſignificat. *Idem.*

Mulierculàrum teterrimarum improbiſſimi cognitores] *Cognitores* (ut alibi declaravimus) præſentium dicuntur, qui *procuratores* abſentium. Contumelioſe autem *cognitores* appellat, quaſi non ſuum ipſi jus perſequerentur, ſed mulierum: utpote quibus id Verres libidinis cauſa conceſſerat: itaque paulo infra, *Coguntur*, inquit, *Æſchrioni, id eſt, Pippæ dare tantum, &c.* In orat. pro Cæcina, *Ebutium viduarum cognitorem* contumeliæ loco appellat: quod alendis earum litibus & controverſiis ipſe aleretur. *Idem.* *Mulierculàrum deterrimarum improbiſſimi cognitores*] Vetus. *Mulierculàrum teterrimarum improbiſſimi cognitores.* Sunt autem hic *cognitores*, non procuratores ad litem, qui cauſam familiarius cognitam habent, ſed procuratores ad negotia decimarum ſcilicet. uxores enim illorum decumanæ erant re vera, ipſi in re uxoria procuratores. *Nannius.* *Mulierculàrum teterrimarum*] Haud aliter Pal. & Nannianus. Vulgata *deterrimarum.* eandem vocem revocavi quoque infra cap. 35. *Gruterus.* Vide de voce *cognitor* Gronov. de pec. vet. IV, 3.

Tritici modios MMMDC.] Lege *medimnum*, ut ſupra: & ſcribe ſic, *medimnum* CIↃ CIↃ CIↃ IↃC. *Hottom.* *Tritici modios* MMMDC.] Audivimus ſupra ſexcenta medimna de capite eſſe detracta octo millium, ea debent conti-

mis nimium lucri dare, ne forte ab nocturno ſuo quaeſtu animum ad vectigalia redimenda transferret. Trans actum putabant Herbitenſes, cum iſte, quid de hordeo inquit, & Docimo, amiculo meo? quid cogitatis? A hoc agebat in cubiculo, judices, atque in lectulo ſuo Negabant illi ſibi quidquam eſſe mandatum. Non audio numerate H-S XV. Quid facerent miſeri? aut quid recuſarent? praeſertim cum in lectulo decumanae mulieris veſtigia viderent recentia, quibus illum inflammari ad perſeverandum intelligebant? Ita civitas una ſociorum atque amicorum duabus teterrimis mulierculis, Verre praetore, vectigalis fuit. Atque ego nunc eum frumenti numerum, & eas publice pecunias decumanis ab Herbitenſibus datas eſſe dico: quo illi frumento, & quibus pecuniis tamen a decumanorum injuriis cives ſuos non redemerunt. Perditis enim, & direptis aratorum bonis, haec decumanis merces dabatur, ut aliquando ex eorum agris atque ex urbibus abirent. Itaque cum Philinus Herbitenſis, homo diſertus & prudens, & domi nobilis, de calamitate aratorum, & de fuga, & de reliquorum paucitate publice diceret: animadvertiſtis, judices, gemitum populi Romani, cujus frequentia huic cauſae numquam defuit. qua de paucitate aratorum alio loco dicam. Nunc illud, quod paene praeterii, non omnino relinquendum videtur. nam, per deos immortales, quod de capite ipſo demſit, quo tandem modo vobis non

tineri in iſtis MMMDC modiorum, id an ita ſit, jam ſtatim liquebit. Continent enim ſingula medimna ſenos modios, quamobrem ſi ſexcenta medimna per ſenarium multiplices, abſolute conficient tria millia modiorum & ſexcentos. Vides egregium æquamentum utriuſque ſummæ. *Nannius.*

At hoc agebat in cubiculo judices] Melius *atqui*, pro *at*, ut eſt in manuſcripto. *F. Vrſinus.*

H-S XV.] Subaudi *millia*, id eſt, trecentos ſeptuaginta quinque coronatos. *Hottom.* H-S XV.] Vetus. H-S XII. *Nannius.* Non *millia* ſubaudi, ſed lege *ſeſtertia quindecim.*

Quod de capite ipſi dempſit] *Ipſe*, aut *ipſo*, legendum potius arbitrarer. *Hott.* Teſtatur Lambinus in margine veteris codicis ſcriptum eſſe: *Quod de capite iſte demſit.*

Quo tandem modo ferendum, verum etiam animadvertendum videtur] Vetus. *Quo tandem modo, vobis non modo ferendum,*

non modo ferendum, verum etiam audiendum videtur? Vnus adhuc fuit poſt Romam conditam, dii immortales faxint, ne ſit aliter, cui reſp. ſe totam traderet temporibus coacta & malis domeſticis, L. Sulla. hic tantum potuit, ut nemo, illo invito, nec bona, nec patriam, nec vitam retinere poſſet: tantum animi habuit ad audaciam, ut dicere in concione non dubitaret, bona civium Romanorum cum venderet, ſe praedam ſuam vendere. Ejus omnes res geſtas non ſolum obtinemus; verum etiam propter majorum incommo-

dum, verum etiam audiendum videtur. Malim vulgatam lectionem, quæ indicat, id nullo modo ferri debere, & inſigniter puniendum. quamquam vetus exemplar etiam magni ponderis verba habeat, ſcilicet ne audiendum quidem, tantum abeſſe ut ſit ferendum. *Nannius.*

Quo tandem modo vobis non modo ferendum, verum etiam audiendum videtur?] Ita Lambinus, ſed ex libro Nannii. prius cuſi, *modo ferendum verum etiam animadvertendum videtur.* Palatini accedunt ſcripturæ Nanniæ, niſi quod omittant, *vobis non modo*; neque aliter edd. vett. *Gruterus.* Franc. accedit Palatinis. Hanc Nanniani codicis ſcripturam ſecuti ſunt Carolus Stephanus, Lambinus & Gruterus.

Cui Reſpub. totam ſe tradidit] Vetus. *Cui Reſp. ſe totam traderet.* Nannius. *Totam ſe traderet*] Aliæ edd. *tradidit*, ſed noſtrum eſt in membranis Nannii. *Grut.*

L. Sylla] Vetus. *L. Sulla*, ſic *cypreſſus & cupreſſus.* Nannius.

Nec vitam retinere poſſet] In hanc ſententiam Salluſtius in conjuratione ſic ſcribit, *Nam uti quiſque aut domum, aut villam, poſtremo vas aut veſtimentum alicujus concupiverat, dabat operam, ut is in proſcriptorum numero eſſet: neque prius finis jugulandi fuit, quam Sulla omnes ſuos divitiis explevit.* Hottom.

Vt dicere in concione non dubitaret] Bona proſcriptorum pro roſtris a Sulla vendita oſtendit in orat. contra Rullum, his verbis, *L. Sulla cum bona indemnatorum civium funeſta illa auctione ſua venderet, & ſe prædam ſuam diceret vendere, tamen ex hoc loco vendidit.* Loco autem, in quo eam habebat orationem, dicit, id eſt, roſtra: & in eandem ſententiam ſic ſcribit lib. 2. de offic. *Eſt enim auſus dicere, haſta poſita, cum bona in foro venderet, & bonorum virorum, & locupletum, & certe civium, prædam ſuam ſe vendere.* Idem.

Verum etiam propter majorum incommodorum & calamitatum metum] Sic legendum arbitror, non, ut habent omnes libri & vulg. & manuſcr. *malorum incomm.* Animadverti autem ſæpe ab imperitis illis librariis & *i* pro *l.* & contra *l* pro *i.* ſcriptum eſſe. *Lamb.* *Propter majorum incommodorum*] Probavimus Lambini conjecturam. vulgo *malorum.* corrupte. *Gruterus.* Probavit etiam Paullus Manutius. Vere autem Tullius. Nam in rep. mala quædam & iniqua ferenda ſunt interdum, majorum malorum avertendorum cauſſa. Hinc Quintil. lib. XI, cap. I. ex Ciceronis oratore de proſcriptorum liberis: *Quid crudelius, quam homines honeſtis parentibus ac majoribus natos a rep. ſubmoveri? ſed legibus Sullæ continetur ſtatus civitatis, ut his ſolutis ſtare ipſa non poſſit.* Sic & Florus ſenſit III, 23: *Repetitio* bonorum nimirum damnatorum a Sylla civium, quæ vendita erant, *procul dubio labefactabat compoſitam civitatem. Expediebat ergo quaſi ægræ ſauciæque reipublicæ requieſcere quomodocunque, ne vulnera curatione ipſa reſcinderentur.* Vide & Cicer. II ad Attic. ep. 2. *Gravius.*

modorum & calamitatum metum, publica auctoritate defendimus. Vnum hoc illius ſenatus conſulto reprehenſum decretumque eſt, ut, quibus ille de capite demſiſſet, hi pecunias in aerarium referrent. Statuit ſenatus, hoc ne illi quidem eſſe licitum, cui conceſſerat omnia, a populo factarum quaeſitarumque rerum ſummas

Publica auctoritate] Carbone occiſo, totam ſe Sullæ arbitrio Reſpub. tradidit: comitiorum, creandorumque magiſtratuum ſummam ei poteſtatem permiſit: quin etiam lex a L. Flacco Interrege lata eſt, ut quæcunque Sylla, aut tanquam Conſul, aut tanquam Proconſule geſſiſſet, rata & fixa manerent. Ejuſdemque præterea ſtatua aurea Equeſtris in palatio pro roſtris publice poſita eſt, in cujus baſi grandioribus litteris inciſum eſt, *L. Sullæ Imperatori Fauſto.* Plutarchus, Appianus & Cicero in Rullum. *Hottom.*

Vnum hoc illius] Subaudi *factum* : vel *decretum* Senatuſconſulto reprehenſum eſt. *Idem.*

De capite dempſiſſet] Summas imminuiſſet pretii, quo decumas coemiſſent. Nos lingua noſtra *demptionem capitis* nominamus, *le rabais.* Idem.

A populo factarum quæſitarumque] Quid ſi, *Ab ipſo factarum?* ut paulo poſt, *Quod ex ea pecunia remiſerit, quam ipſe quæſierat* : nam etiam ad amplificationem hoc pertinet: ut cum ipſe Sulla eas res quæſierit, de capite tamen in iis diminuere non poterit. Quinetiam hoc eo probabilius videtur, quia in libris manuſcriptis ſæpe hac nota uſos conſtat librarios *ipo* pro *ipſo*, hac vero *po.* pro *populo*, quod, ne longius abeamus, etiam proximum locum corruperat, quem quinto ab hinc verſu ſcriptum in aliis libris hoc modo reperies, *poſſet pro lege* : cum re vera legendum ita ſit, *po. eſſet, id eſt populo eſſet pro lege. Res* autem *factas* dicit, pro *quæſitas*, & *paratas*; ut alibi frequenter *pecuniam facere*, ut ſupra. *Idem.* *Ab ipſo partarum, quæſitarumque*] Sic omnino legendum, *ab ipſo*, inquam, non a populo, quemadmodum recte emendavit Hottomannus. præterea, *partarum*, repoſui pro illo corrupto; *factarum.* ita locus totus reſtitutus eſt. atque hanc reſtitutionem confirmant verba illa, quæ paullo poſt ſequuntur, *Quod ex ea pecunia remiſerit, quam ipſe quæſierat.* Lambinus. *A populo factarum quæſitarumque &c.*] Hottomannus & Lambinus heic ſe præbent ſatageos; non neceſſario. *Res factæ a populo*, partæ ſunt, neque enim ignota formula, *rem facere; rem factam habere.* Terentius Adelphis: *Porro autem dum ſtudeo, illis ut quam plurimum facerem, contrivi in quærendo vitam atque ætatem meam.* ſic Gulielmius. *Gruterus.* Probat emendationem Hottomanni etiam Manutius. Verum merito tuetur Guilielmus *factarum* contra Lambinum, (nam ſic & *populum facere* pro colligere apud Flor. l. 1, ubi vide quæ notavi) ſed etiam *a populo* non eſt immutandum. Nam a populo conſtitutæ erant ſummæ, quas nulli licebat imminuere. Hinc dicit Tullius veterum religione legum, quas populus ſcilicet tulerat, de pecunia publica reprehenſum eſſe Sullam. Nam quamvis Tullius non longe poſt contendat, ex ea pecunia, quam ipſe ſcilicet Sulla quæſierit, remiſiſſe, nimirum de pretio rerum ſub haſta venditarum, quia tamen illa pecunia, quæ ex venditis damnatorum bonis conficiebatur, referebatur in ærarium, recte dicitur illa *a populo facta & quæſita*, quia populi erat, quæ debebatur ærario. Si librarii peccarunt, in hoc peccarunt quod ignorantia veteris ſermonis addiderint præpoſitionem *a.* ſcripſiſſe Tullius videtur: *Statuit ſenatus, hoc ne illi quidem eſſe licitum, cui conceſſerat omnia, populo factarum quæſitarumque rerum ſummas imminuere.* Quæ nimirum bono & commodo populi

mas imminuere. Illum viris fortiſſimis judicarunt pa-
tres conſcripti remittere de ſumma non potuiſſe: te
mulieri teterrimae recte remiſiſſe ſenatores judicabunt?
ille, de quo lege populus Romanus juſſerat, ut ipſius
voluntas populo Romano eſſet pro lege, tamen in hoc
uno genere veterum religione legum reprehenditur.
tu, qui omnibus legibus implicatus tenebare, libidi-
nem tibi tuam pro lege eſſe voluiſti? In illo reprehen-
ditur, quod ex ea pecunia remiſerit, quam ipſe quae-
ſierat: tibi concedetur, qui de capite vectigalium po-
puli Romani remiſiſti? Atque in hoc genere audaciae 36
multo etiam impudentius in decumis Segeſtenſium ver-
ſatus eſt: quas cum addixiſſet eidem illi Docimo, hoc
eſt Tertiae, tritici modium quinque millibus, & ac-
ceſſio-

puli factæ quæſitæque res erant, ut æra-rii reditus illis augerentur. Sic apud Tacitum 1, ann. 9 Auguſtus dicitur populo & plebi legaſſe quadringentics tricies quinquies, hoc eſt populo legaſſet quadringenties, nimirum ærario inferendum, plebi vero tricies quinquies, nimirum quod plebi dividatur viritim. Labes iſta forte profecta eſt a repetitione ultimæ litteræ præcedentis vocis, quæ, ut ſæpe factum, bis ſcripta fuit. Sed poteſt lectio vulgata ferri. *Græv.*

Illum viris fortiſſimis] Contentio, in qua trium ex rerum comparatione crimen augetur: perſona decumanorum, remittentis poteſtate, & qualitate vectigalium. *Hottom.*

Ille, de quo legem populus Romanus juſſerat] Vocem, *lege*, quæ eſt in lib. vulg. olim, ut inculcatam, ſuſtuleram, putans ſupervacaneam. nam quod populus Romanus juſſit, lex eſt. Nunc pro *lege*, *legem*, edidi, libri veteris auctoritatem ſecutus. *Lambin.* Cave hic audias Lambinum, cum ceterorum librorum ſcriptura ſit longe efficacior. *Lege* tamen non eſt in Francii primo. Dein ſtatim in eodem legitur: *ut ipſius voluntas populo Romano & poſſe eſſet pro lege.* forte: *& eſſe poſſet pro lege.* Græv.

Veterum religione legum] Auctoritate legum, quæ quicquam remitti vetant. Dicit autem *religionem*, quod magiſtratus omnes, quinque diebus quibus creati erant, in leges jurare cogebantur.

In decumis Segeſtenſium] Supra inter liberas & immunes civitates Segeſtanam nominavit. Ex quo de mendo ſum ſuſpicatus: quod tamen quomodo ſit corrigendum non video, niſi forte *Eceſtenſium* legamus: quos Plinius libro tertio capite de Sicilia, inter ſtipendiarios nominat. *Idem.* Vide Manut.

Hoc eſt, tritici modium quinque millia] *Quique millibus* legendum eſſe, dubium nemini eſt; ſed quod dixit, *hoc eſt*, deeſſe aliquid oſtendit. *Hottom.* *Quas cum addixiſſet eidem illi Docimo, hoc eſt tritici modium quinque millia*] Mutilum hoc eſſe credo, videtur enim aliquid præceſſiſſe, cui iſta interpretatio, hoc eſt *tritici modium* &c. adhibenda ſit, ut exempli cauſa ita fingamus, *quas cum addixiſſet eidem illi Docimo* H-S. XV *millibus addixiſſet*, hoc eſt *in tritici modium quinque millia.* id obiter annotandum, non legi debere *quinque millia*, ſed *quinque millibus.* vitium hoc frequenter obvium ex notulis oritur. nam V M. cum nullum certum caſum deſignent, errorem dedere librariis, ut in eos caſus, in quos non congrue-

ceſſionem adſcripſiſſet H-S MD, coegit Segeſtenſes a Docimo tantidem publice accipere. id quod ex Segeſtenſium publico teſtimonio cognoſcite. Recita teſtimonium publicum. TESTIMONIVM PVBLICVM. Audiſtis, quanti decumas acceperit a Docimo civitas, tritici modium quinque millibus & acceſſionem. Cognoſcite nunc, quanti ſe vendidiſſe retulerit. LEX DECVMIS VENDVNDIS C. VERRE PR. Hoc nomine videtis tritici modium CIↃ CIↃ CIↃ de capite eſſe demta, quae cum de populi Romani victu, de vectigalium nervis, de ſanguine detraxiſſet aerarii, Tertiae mimae condonavit. Vtrum impudentius a ſociis abſtulit? an turpius meretrici dedit? an improbius populo Romano ademit? an audacius tabulas publicas com-

gruebat, deſcriberent. *Nannius.* *Cum addixiſſet eidem illi Docimo tritici medimnum* IↃↃ.] Sic eſt legendum. nam verba illa, *hoc eſt, tritici medimn. quinque millibus*, primum adſcripta fuerunt ab eo, qui hanc notam IↃↃ. declarare vellet: deinde a librario, omiſſis Ciceronis verbis, in contextum orationis tranſlata. quod ſi quis volet ita legi, *medimnum* IↃↃ. ſeu *quinque millibus, id eſt, modium* XXX *millibus*, non repugnabo. nam cum medimnum ſex modios contineat, ut diximus, non eſt incredibile Ciceronem medimnorum rationem ad modios redegiſſe. Præterea nomen, *Tertiæ*, ex illo antiquiſſimo libro reſtituimus. unde credibilius eſt natam eſſe hujus loci depravationem, quam ex eo, quod proxime diximus. ſignificat autem Docimo addictas eſſe decumas Tertiæ cauſa, quæ mulier ab eo ad Verrem deducta fuerat. *Lambin.* Valde veroſimilis eſt Lambini conjectura. Si *Tertiæ* reperit in antiquiſſimo illo Fabritii Marcodurani libro, nullum eſt dubium, quin id nomen ſit recipiendum. Ex illo autem Nanniano ac Metelliano codice infinita loca in his Verrinis orationibus ſunt reſtituta & redintegrata. *Gravius.*

H-S MD.] Coronatos trecentos ſeptuaginta duos. Nam hæc nota ſeſtertios nummos ſignificat mille quingentos. *Hottom.* Atqui mille quingenti ſeſtertii faciunt tantum coronatos triginta ſeptem & dimidium, ut locus iſte ſit procul dubio corruptus, & aut aliquot M, id eſt millia omiſſa, aut poſterior nota depravata. *Gravius.*

A Docimo tantidem publice accipere] Apertus locus, & qui dilucide id quod ante de lucro diximus, ac perſpicue confirmat. *Hottom.*

Tritici modium quinque millia & acceſſionem] Corrige, *Quinque millibus, & acceſſione.* Idem.

Tritici modium MMM *de capite eſſe dempta*] Duobus igitur millibus vendidiſſe ſe decumas in tabulas retulerat; atque hoc eſt, quod ſtatim dicet, *An audacius tabulas publicas commutavit.* Idem.

Hoc nomine videtis tritici modium MMM *de capite eſſe dempta*] Vetus. *Hoc nomine videtis tritici modium* VIII *de capite eſſe dempta.* ſed hic numerus mihi ob hyperbolem detractionis non valde arridet, maloque ſummam vulgatæ lectionis, vel ob id quod tacita alluſio videtur in hoc nomine *Tertia*, cui tria millia modium donavit. *Nann.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

commutavit? Ex horum ſeveritate te ulla vis, aut ulla
largitio eripiet? ſed ſi eripuerit; non intelligis, haec,
quae jamdudum loquor, ad aliam quaeſtionem, atque
ad peculatus judicium pertinere? Itaque hoc mihi re-
ſervabo genus integrum totum: ad illam, quam inſti-
tui, cauſam frumenti ac decumarum revertar. Qui
cum agros maximos ac feraciſſimos per ſeipſum, hoc
eſt, per Apronium, Verrem alterum, depopularetur,
ad minores civitates habebat alios, quos, tanquam ca-
nes, immitteret, nequam homines & improbos: qui-
bus aut frumentum, aut pecuniam publice cogebat
dari. A. Valentius eſt in Sicilia interpres: quo iſte 37
interprete non ad linguam Graecam, ſed ad furta &
flagitia uti ſolebat. Fit interpres hic, homo levis atque
egens, repente decumanus. emit agri Liparenſis, mi-
ſeri atque jejuni, decumas tritici medimnis IↃ C. Li-
parenſes vocantur. ipſi accipere decumas & numerare
Valentio coguntur lucri H-S XXX millia. Per deos im-
mor-

Ex horum ſeveritate te ulla vis arripiat, aut ulla largitio eripiet] Ignava eſt illa repetitio ac proinde addubito, num ſit legendum, *Ex horum ſeveritate te ulla vis, aut largitio eripiet.* Nannius. Sic omnino Francii primus.

Sed ſi eripuerit, non intelligit, &c.] Vetus. *Sed ſi eripueris, non intelligis*, &c. Mihi hæc perſeverantia apoſtrophes valde arridet. *Nann.* *Sed, ſi eripuerit*, &c.] Legendum fortaſſe eſt: *ſed eripuerit: non intelligis*, &c. ut ſit conceſſio, hoc modo. ſed demus tantum apud judices pecuniam, aut gratiam valituram, ut abſolvere: non intelligis, &c. *Lamb.* Vict. tamen Manut. al. edd. *ſed ſi eripuerit* ſcilicet te vis aut ulla largitio, aut legendum: *ſed ſi eripieris.* Græv.

Non intelligis] *Non intelligis*, poſtulat ſententia; ut interrogatione periodus claudatur. *Hottom.*

A. Valentinus] Vetus liber, Aldinus, & quidam alii, *Valentius*: & ſic poſtea legitur. *Idem.* *Aulus Valentinus eſt in Sicilia interpres*] Vetus. *Aulus Valentius eſt in Sicilia.* Et rectius, nam poſtea eundem Valentium nominat. *Recita*, inquit, *teſtimonium Liparenſium, deinde quemadmodum Valentio nummi ſint dati.* Nannius.

Quo iſte interprete ad furta] Dialogia ludit in voce *interpres*. Is enim dicitur *interpres*, cujus opera ad alterius linguam intelligendam utimur. Sed *interpretem* dicit, cujus opera ac miniſterio in furtis & flagitiis uſus eſt. *Hottom.* Abutitur in poſteriore loco voce *interpres*. Nam interpres ſæpe Latinis ſignificabat proxoneta, per quem, ut Aſconius dicit, inducitur pactio. Itaque interpretem dicit Valentium, cujus pactionibus prædas agebat in minoribus Siciliæ oppidis. *Grævius.*

Medimnis D C.] Nihil muto. Nam cum agrum miſerum & jejunum appellet, D C *medimnum* millibus ejus decumas veniſſe, non eſt veriſimile. *Hott.*

H-S XXX *millia*] Septingentos & quinquaginta aureos. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

mortales, utrum tibi ſumes ad defenſionem? tantone minoris te decumas vendidiſſe, ut ad medimna ꟾↄↄ H-S XXX millia lucri ſtatim ſua voluntate civitas adderet, hoc eſt, tritici medimnum duo millia? an, cum magno decumas vendidiſſes, te expreſſiſſe ab invitis Liparenſibus hanc pecuniam? Sed quid ego ex te quaero, quid defenſurus ſis potius, quam cognoſcam ex ipſa civitate, quid geſtum ſit? Recita teſtimonium publicum Liparenſium, deinde quemadmodum Valentio nummi ſint dati. TESTIMONIVM PVBLICVM, QVOMODO SOLVTVM SIT, EX LITTERIS PVBLI-

Vtrum tibi ad defenſionem] Vtraque defenſio inanis eſt; itaque teneri Verrem, neque elabi poſſe oſtendit. Erat enim relatum in tabulas dediſſe Liparenſes H-S XXX. id eſt, medimnum duo millia: quæ ſumma pro agri tenuitate major eſt, & iniquior quam ferre poſſit. Quærit igitur, an ſua voluntate civitas tantum dedit: quod non eſt veriſimile: an ab invitis potius expreſſerit, in quo eum lex tenet. Vtrum igitur horum dixerit, in eo culpa & crimen hærebit. *Hottom.*

Tibi decumas vendidiſſe] Aut, *te decumas vendidiſſe*, legendum eſt, aut *veniſſe*, pro *vendidiſſe*: quod mihi veriſimilius videtur. *Idem.* Vere, ſi quid video, Francii: *an tum magno vendidiſſe te decumas, & expreſſiſſe.* Græv.

Vt ad medimna DC.] Non quo & hæc tritici, & illa pecuniæ numeratæ ſumma daretur, hujuſque illa eſſet acceſſio: dictum eſt enim jam antea, & aperte commonſtratum, lucri nomine & caput, & lucrum præterea contineri: quod etiam ex eo intelligi licet, quod modo XXX ſeſtertium millibus medimnum duo millia æſtimat, id eſt ſingula medimna ſeſtertiis nummis quindecim: quæ & vulgata etiam hoc tempore æſtimatio eſt, & cum aliis hujus orationis locis conveniens. *Ad medimna igitur* DC. ita accipio, quaſi diceret, *pro medimnis* DC. præſertim cum veriſimile non ſit, *ad* DC *medimna duo millia* inſuper addita fuiſſe. *Hottom.*

Tritici medimna II *millia*] *Medimnum*, ſecundo caſu, corrigendum: ut ſtatim *vendidiſſes*, pro *vendidiſſet*, ut in multis impreſſis. *Idem.* *Hoc eſt tritici medimna* II *millia*] Vetus. *Hoc eſt tritici* Mº. ∞ ∞. Sed & hoc quoque male. nam XXX millia H-S. lucri cauſa data, ſi deni quini ſeſtertii in medimna ſingula imputentur, duo millia medimnum faciunt, H-S. XXX millia. *Nannius.* *Hoc eſt tritici modium* II *millia*] Sic eſt legendum, non *medimnum*. Nam ſi decumæ medimnis ſexcentis duntaxat venierunt: quomodo medimnorum duo millia lucri ab illa civitate addi potuerunt? nunc autem cum medimnus, ſeu medimnum ſex modios contineat, atque ita ſexcenta medimna tria modium millia & ſexcentos conſtituant, lucrum illud fuit quidem improbum, atque impudens, ſed tamen Verris mores id tulerunt. Iam modius lege ſeſtertiis nummis tribus erat æſtimatus, interdum tamen duobus duntaxat æſtimabatur. Ita duo modium millia, ſeſtertium quinque millibus, aut paullo pluris æſtimarentur, atque hac eadem ratione ſexcenta medimna, id eſt, tria millia modiorum, & ſexcenti, decem millibus ſeſtertium eſſent æſtimandi. Porro, quod ait Hottomannus, hic lucri nomine caput, & lucrum contineri, probare non poſſum. *Lambin.*

Quemadmodum Valentio nummi ſint dati] Franc. *quemadmodum numi ſint dati.*

Se-

BLICIS. Etiamne haec tam parva civitas, tam procul
a manibus tuis atque a conſpectu remota, ſejuncta a
Sicilia, in inſulula inculta tenuique poſita, cumulata
aliis tuis majoribus injuriis, in hoc quoque frumenta-
rio genere, praedae tibi & quaeſtui fuit? quam tu to-
tam inſulam cuidam tuorum ſodalium, ſicut aliquod
munuſculum, condonaras: ab hac etiam haec frumen-
taria lucra, tanquam a mediterraneis, exigebantur?
Itaque qui tot annis agellos ſuos ante te praetorem re-
dimere a piratis ſolebant, iidem ſeipſos a te pretio im-
poſito redemerunt. Quid ergo? a Tiſſenſibus perpar- 38
va & tenui civitate, ſed aratoribus laborioſiſſimis,
frugaliſſimiſque hominibus, nonne plus lucri nomine
eripitur, quam quantum frumenti omnino exararant?
ad quos tu decumanum Diognotum Venerium miſiſti,
novum genus publicani. cur hoc auctore non Romae
quoque ſervi ad publica vectigalia accedant? Anno ſe-
cundo

Sejuncta a Sicilia in inſula inculta] Lipara inſula eſt cum oppido, dicta a Liparo Rege Siciliæ, citra Siciliam eſt, abeſtque ab Italia XII paſſuum millibus, Plinius. *Hottom.* *In inſula inculta*] Liber ille vetuſtiſſ. habet, *in inſicula inculta:* unde libenter & facile fecerim, *in inſulula inculta, &c.* Lambin. Sane *inſulula* in ſuo ſe reperiſſe codice teſtatur Nannius, quod non erat contemnendum. *Gravius.*

Cuidam tuorum ſodalium] *Sodalium*, per contemptum: nam *comites* magiſtratuum, *miniſtri* imperii ſunt. *Sodalium* igitur, id eſt ſociorum prædæ & furtorum. *Hottom.*

Redimere a privatis] Vetus longe rectius. *Redimere a pyratis ſolebant.* Prætorem enim in eodem maleficio ponit, quo prædones. *Nannius.*

A Tiſſenſibus] Plinius *Tiſsinenſium* mentionem facit, non *Tiſſenſium*, libro III cap. III. *Hottom.* *Tiſſa* parvum fuit oppidulum ad radices montis Ætnæ ſitum, ubi nunc *Randazzo*, teſte Cluverio II Sic. antiq. 6. cujus incolæ *Tiſſenſes*, & Plin. III cap. 8. *Tiſſinenſes*, Græcis *Tiſſæi*. In Franc. eſt *Tiſſenenſibus.* ſed in ſequentibus idem liber legit: *Tiſſenſes.* Græv.

Et aratoribus laborioſiſſimis] Vetus. *Sed aratoribus laborioſiſſimis.* Nann.

Diognetum] *Diognotum*, opinor, antiqua & vera lectio eſt; nam illa nihil ſignificat. *Hottom.* *Diognotum*] Placebat iſtud Hottomanno, neque aliter Pal. ſec. vulgata. *Diognetum.* Grut.

Cur hoc auctore] Si iſtius exemplum & auctoritatem ſequi volumus. *Hott.*

Non Romæ ſervi publici ad vectigalia accedant] Apparitores, lictores, accenſi, aliique magiſtratuum ſtatores, quales in Sicilia ſunt Venerii. Vlpianus in Titulis, *Servus publicus, Prætoriſve, parte dimidia teſtamenti faciendi habet jus.* Cicero Philippica 13. *Quos Antonius deliciarum cauſa loris in convivio cædi jubebat a ſervis publicis.* Idem. *Non Romæ ſervi publici ad vectigalia accedant*] Vetus. *Non Romæ quoque ſervi ad publica vectigalia accedant.* Nannius. Caroli Stephani editio politiſſima: *Non Romæ* quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

cundo Tiſſenſes H-S XXI lucri dare coguntur inviti: tertio anno CIↃ CIↃ medimnum tritici lucri Diognoto Venerio dare coacti ſunt. Hic Diognotus, qui ex publicis vectigalibus tanta lucra facit, vicarium nullum habet, nihil omnino peculii. Vos etiam nunc dubitate, ſi poteſtis, utrum tantum numerum tritici Venerius apparitor iſtius ſibi acceperit, an huic exegerit. atque haec ex publico Tiſſenſium teſtimonio cognoſcite. TESTIMONIVM PVBLICVM TISSENSIVM. Obſcure, judices, praetor ipſe decumanus eſt, cum

quoque ſervi publici ad publica vectigalia accedant. MS. Francii: *ſervi publice ad vectigalia accedant.* Fortaſſis *ad vectigalia* irrepſit ex interpretatione magiſtri, quæ fuit appoſita margini, & Cicero ſcripſit: *Non Romæ quoque ſervi ad publica accedant.* ut apud Senecam ep. 101: *Ille qui mari & terra pecuniam agitabat, qui ad publica quoque, nullum relinquens inexpertum genus quæſtus, acceſſerat.* & apud Horat. in epiſtola ad Mecænatem:

Pars hominum geſtit conducere publica, ſcilicet *vectigalia.* ſed quia tamen vectigalia nonnunquam apponitur, ut apud Sueton. Vitell. 7: *Sinueſſanos Formianoſque, quorum publica vectigalia interverterat, non niſi terrore calumniæ amovit,* & ſtatim in hac oratione: *qui ex publicis vectigalibus tanta lucra facit.* Probo lectionem optimi illius libri, quem Nannius evolvit, a quo non longe abit Francii. Facit enim magis ad rem augendam apud judices, ſi dicas *non Romæ ſervi ad publica vectigalia accedant*, quam ſi dicas, *non Romæ ſervi publici ad vectigalia accedant. Accedere* autem *ad vectigalia*, pro conducere vectigalia eſt locutio elegans. Sic apud C. Nepotem in Attic. 6: *Ad haſtam publicam nunquam acceſſit.* vide Gronovii notas ad Senecæ ep. 101. *Græv.*

H-S XXI.] Subaudi *millia*, id eſt, quingentos viginti quinque coronatos. *Hottom.*

H-S MM *modium*] Corrige, MMM *medimnum*: nam H-S nota nihil ſignificat ſine numero. Numerum autem duorum millium ad frumenti ſummam pertinere, manifeſtum eſt. *Modiorum* vero minor omnino ſumma eſt, quam ut de ea tantum quereretur, & in medimnis non in modiis æſtimatio fiebat. *Idem.* *Tertio anno* H-S. MM *modium tritici lucri*] Vetus. *Tertio anno* H-S. XII *modium tritici.* ut divinare non poſſum uter numerus rectior (proniore tamen animo in hoc, ut malim XII millia quam duo. quia ſuperiore anno exegerat H-S. XXI.) ita facile ſentio, utrobique vel ſeſtertios, vel modios delendos eſſe. quod ſi in iſta deletione mihi optio detur, modios expungere velim, quia ſecundo anno ſeſtertii dati ſunt, non modii, ergo veriſimilius anno tertio quoque ſeſtertios datos. Deinde quod Verres lucri vult dari, id plerumque ſeſtertiis, raro modiis conſummatur. *Nannius.* *Tertio anno* XII *modium trit. mill.*] *Duodecim modium tritici millia*, ſive *duo medimnum tritici millia*, id eſt, XXX ſeſtertium millia. ſic autem legendum, non *duo millia modium.* Lambinus.

Vicarium nullum habet] *Vicarius* & *ordinarius* relata ſunt. Vterque ſervus: ſed ille in hujus quaſi domini peculio ſervus. *Peculium* autem eſt, quicquid permiſſu domini ſervus in bonis habet. Martialis, *Eſſe ſat eſt ſervum, jam nolo vicarius eſſe. Ordinarium* Iulianus *diſpenſatorem* appellat l. & ideo D. de inſt. act. *Hottom.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

cum ejus apparitores frumentum a civitatibus exigant,
pecunias imperent, aliquanto plus ipſi lucri auferant,
quam quantum populo Romano decumarum nomine
daturi ſunt? Haec aequitas in tuo imperio fuit, haec
praetoris dignitas, ut ſervos Venerios Siculorum do-
minos eſſe velles. hic delectus, hoc diſcrimen, te prae-
tore, fuit, ut aratores in ſervorum numero eſſent, ſer-
vi in publicanorum. Quid? Ameſtratini miſeri, im- 39
poſitis ita magnis decumis, ut ipſis reliqui nihil fieret,
nonne tamen numerare pecunias coacti ſunt? Addi-
cuntur decumae M. Caeſio, cum adeſſent legati A-
meſtratini. ſtatim cogitur Heraclius legatus numerare
H-S XXII. Quid hoc eſt? quae eſt iſta praeda? quae
vis? quae direptio ſociorum? Si erat Heraclio ab ſe-
natu mandatum ut emeret, emiſſet. ſi non erat, qui
poterat ſua ſponte pecuniam numerare? Caeſio renun-
tiat ſe dediſſe. Cognoſcite renuntiationem ex litteris.
Recita ex litteris publicis. LITTERAE PVBLICAE.
Quo S.C. erat hoc legato permiſſum? nullo. cur fecit?
coactus eſt. quis hoc dicit? tota civitas. Recita teſti-
monium publicum. TESTIMONIVM PVBLICVM.
Ab hac eadem civitate anno ſecundo, ſimili ratione ex-
tortam eſſe pecuniam, & Sex. Vennonio datam, ex eo-
dem teſtimonio cognoviſtis. At Ameſtratinos, homines
tenues, cum eorum decumas medimnis DCCC vendidiſ-
ſes Banobali Venerio, cognoſcite nomina publicanorum,
co-

Aliquando plus ipſi auferrent] Vetus cum majore integritate. *Aliquanto plus ipſi lucri auferant, quam quantum pop. Rom.* &c. *Nannius.*

Ameſtratini miſeri] *Ameſtratus* & dorice *Amaſtratus*, eſt oppidum Siciliæ circa Alæſum amnem, nunc *Miſtretta.* Veteribus quoque dictum fuit Mytiſtratum, incolæ *Mytiſtrateni.* vide Cluver. lib. II Sicil. antiquæ.

H-S XXII.] Quingentos quinquaginta coronatos. *Hottom.*

Med. DCCC.] Scribe plene *medimnis:* ne quis imperitus medimnum millia ſignificari putet: quæ ſumma hominibus quidem tenuibus nimium immenſa eſt. *Idem.*

Cognoſcite nomina publicanorum] Ironia. Latina enim eſſe debebant: *Banobalis* vero Græcum. *Publicani* enim cives Rom. at qui civitate donabantur, ii in aliquam Romanam familiam tranſibant: hoc eſt, quod dixit, *Servi, in publicanorum numero eſſent.* Nunc hoc
ad-

cogis eos plus lucri addere, quam quanti venierant, cum magno veniſſent. dant Banobali med. DCCCL, H-S MD. Profecto numquam iſte tam amens fuiſſet, ut ex agro populi Romani plus frumenti ſervo Venerio, quam populo Romano tribui pateretur, niſi omnis ea praeda ſervi nomine ad iſtum ipſum perveniret. Petrini, cum eorum decumae magno addictae eſſent, tamen invitiſſimi P. Naevio Turpioni, improbiſſimo homini, qui injuriarum, Sacerdote praetore, damnatus eſt,

H-S

addidit, ut doceat Græcos homines, ſervos publicos, non cives Rom. decumas emiſſe: quod ſolis *publicanis*, id eſt, civibus Rom. legibus licebat. *Hott.* Banobal Punicum potius nomen eſt, ut Hannibal, Aſdrubal, quam Græcum.

Cogis eos plus lucri addere, quam quanti venierant] Hoc falſum eſt, ſi lucrum a capite ſeparemus: nam H-S CIↃ IↃ. quæ lucri ſolius nomine data ſunt, pretium efficiunt non amplius centum medimnorum, ducta æſtimatione qua ſupra uſus eſt. Verum igitur apparet, quod ante diximus, in lucro ſummam quoque principalem numerari: ut non pluris eſſe lucri ſolius ſummam, hoc loco affirmet, quam capitis: ſed in eo injuria ſit, quod cum ingens atque iniqua eſſet ſumma capitis, nimioque decumæ veniſſent, eam etiam auxerit in lucro imperando. *Hottom.*

Med. DCCC.] Scribe plene *medimnis*; ut ſupra. *Idem.* *Dant Banobali medimna* DCCC, H-S. MD.] Vetus. *Dant Banobali medimna* DCCCL. Numeros qualeſcunque libuit aſſcribere, ut ſtudioſis divinandi materiam ſuppeditarem. venditæ erant decumæ DCCC. Hæc ſi multiplicaveris per quindecim ſeſtertios, tanti enim ut in ſuperioribus patet, medimnum veniebat, fient in totum duodecim millia ſeſtertium. Cæterum illi plus lucri quam decumarum nomine coacti erant dare Banobali. quamobrem hic numerus qui multo minor eſt, ſcilicet H-S. MD. nequaquam convenire poteſt. neſcio ergo num legendum ſit XD. hoc eſt quindecim millia, numerus certe ultra decuplum exaugendus eſt, ſi eum majorem velimus reddere. *Nannius.* Caroli Stephani editio ſequitur Nanniani codicis ſcripturam: *Dant Banobali med.* DCCCL. *Profecto nunquam.* quod præſtat, quam incertis aliorum conjecturis jactari.

Quam Prætori] Vetus, *populo Romano* recte, & ſic emenda. Error natus eſt ex notæ ignorantia; cum librarii grandioribus litteris ſcripſiſſent *P. R.* ſignificantes, *populo Romano*: alius *Prætori* interpretatus eſt. Errore contrario peccatum eſt in libro Cæſaris de bello civili I. *Dent operam Conſules, populus Romanus Tribuni pleb. ne quid detrimenti, &c.* Nam pro *populus Romanus* ſcribendum eſt *Prætores*: ut cuivis licet vel ex ipſo loco, vel ex oratione Ciceronis pro Dejotaro facile intelligere. *Hott.*

Quam prætori tribui pateretur] Vetus. *Quam populo Romano tribui pateretur*, idque ſincerius eſt. Fefellit librarios, quod ſæpe in antiquis codicibus P. R. nunc prætorem ſignificet, nunc populum Romanum. Accuratiores libri ubi prætorem indicant has litteras P. R. non diſtinguunt, ubi populum Romanum diſcrimen interjiciunt, hoc modo P. R. *Nannius.*

Petrini] Petra Siciliæ oppidum in edito colle ſitum, cujus incolæ *Petrini.* hodie illud dicitur *Petraglia.* vide Cluver. Sicil. antiq. lib. II.

P. Nævio] *Nævio* ſcribi debere ex veterum & lapidum & numiſmatum auctoritate ſupra docuimus: & infra ſcribendum iiſdem auctoribus *Brocchus*; quod eſt *Furiæ* gentis cognomen in antiquis etiam denariis. *F. Urſinus.*

H-S

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

H-S LII dare coacti ſunt. Itane diſſolute decumas vendidiſti, ut, cum medimnum eſſet H-S XV, decumae autem III XV millibus veniſſent, hoc eſt H-S XXXV, ut lucri de-

H-S VIII *dare coacti ſunt*] Totus hic locus ita corrupte legitur in hoc libro, & aliis, quos vidi, omnibus; ut diutiſſime ſpem ejus reſtituendi omnem abjecerim. Aliquando tamen Dei benignitate, qui mihi ſemper omnibus in rebus præſto eſt, mihi viſus ſum ita illum commode ſanare poſſe, ſi quod modo dixi meminerimus, æſtimari ſcilicet medimna ſingula quindecim nummis; & ſingula medimnum millia, H-S quindecim millibus. Quod apertiſſime convenit cum duabus ſummis inferioribus. H-S XLV, & med. MMM. ubi tamen corrupte H-S legitur pro *med.* nam ſupradicta æſtimatione *medimnum* tria millia cum H-S XLV millibus quadrant. Vbi vero legitur *medimnum* XV *millibus*, ſi pro *medimnum*, *modium*, reponamus; efficient *medimnum* MMD. hoc eſt (eadem ſcilicet æſtimatione) H-S XXXVII millia & præterea quingentos. Cum igitur MMD *medimnum* millia H-S efficiant XXXVII millia & quingentos, atque hæc capitis, ſine lucro, ſumma fuerit; ſatis conſtat, in lucro ſolo *medimna* fuiſſe duntaxat *quingenta*, id eſt, H-S VII millia & D. cum quidem in univerſo medimnum ponat tria millia, nummum vero XLV. ut appareat non ita depravatum fuiſſe locum, quin veræ tamen & germanæ lectionis quædam quaſi veſtigia ſuperſint. Vbi enim H-S VII legitur, ſcribendum oſtendimus XXXVII millia, & D. ubi vero medimnum XV modium. In quo perfacile fuit errare, præſertim cum mod. & med. ut dixi, notis ſcriberentur. Quod autem ſcriptum eſt H S MMM. ſi ante hæc verba, *Hoc eſt* H-S. ita ponatur *medimnum* MMM. hoc eſt, H-S XLV. locum integrum & ſanatum ſic habebimus: *Petrini cum eorum decumæ magno addictæ eſſent, tamen invitiſſimi* H-S XXXVII *millia & D dare coacti ſunt. Itane diſſolute decumas vendiſti, ut cum modium* XV *millibus veniſſent, medimnum* MMM. *hoc eſt* H-S XLV. *lucri decumano darentur?* Nam *ut* poſtremum tollendum eſt. *Hottom.* H-S VII *dare coacti ſunt*] Vetus codex, H-S. LII *dare coacti ſunt*, qui numerus legitimus eſt, ut mox docebimus, cur autem ex quinquaginta facta ſint quinque parum liquet, niſi fortaſſe olim notulæ fuerunt quibus ſimplices numeri ad decuplum aſſurgerent. Vt exempli cauſa V ſit quinque V quinquaginta V̄ quingenta. Certe Budæus author eſt in ſecundo de aſſe, apicem porrectum ſuper quemcunque numerum millia ſignificare. Cur autem id ſuſpicer in cauſa eſt, quod plerumque hunc ſcriptum codicem indecuplum diſſentire video. Sequitur deinde, *Ita ne diſſolute decumas vendidiſti, ut cum medimnum* XV *millibus veniſſet.* hoc eſt H-S. XXXXV falſum id eſſe, ipſa computatio oſtendit. nam cum medimnum conſtet XV ſeſtertiis, fient ex quindecim millibus medimnorum, ducenta vigintiquinque millia ſeſtertiorum. Recte igitur hic vetuſtus codex, qui ita habet, *ut cum medimnum eſſet quindecim ſeſtertiis* (intelligit autem ſeſtertios nummos, quibus ſingula medimna comparabantur) *decumæ autem veniſſent medimnum* III. (haud dubie millibus) *hoc eſt* H-S. XXXXV. Si tria iſta millia medimnorum multiplices per quindecim ſeſtertios, hoc enim eſt precium uniuſcujuſque medimni, reſultat inde ſumma quadringenta quinque millium. Sequitur deinde, *ut lucri decumano* H-S. MMM *darentur.* hæc tria millia non ſeſtertiorum, ſed medimnorum ſunt. nec lucri, ſed decumarum, ut ex vetuſto codice, quem ſupra citavimus patet. Habet in hoc loco vetuſtum exemplar ad iſtum modum. *Vt lucri decumano* H-S. LII *darentur*, ut etiam ſupra dixit. nam hic eandem ſummam repetit. Partes igitur, ut mihi legendum videtur, in unum contraham. *Petrini cum eorum decumæ magno ad-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

decumano H-S $\overline{\text{LII}}$ darentur? At permagno decuma ejus agri vendidi. Videlicet gloriatur, non Turpion lucrum datum, ſed Petrinis pecuniam ereptam. Quid Halicienſes, quorum incolae decumas dant, ipſi agro immunes habent: nonne huic eidem Turpioni, cum decumae * c med. veniſſent, H-S XV CIↃ dare coact ſunt? Si id, quod maxime vis, poſſes probare, haec ad decumanos lucra veniſſe, nihil te attigiſſe: tamen hac pe-

addictæ eſſent, tamen invitiſſimi P. Nævio Turpioni improbiſſimo homini, qui injuriarum Sacerdote prætore damnatus eſt, H-S. LII *dare coacti ſunt. Ita ne diſſolute decumas vendidiſti, ut cum medimnum eſſet* H S. XV *decumæ autem* III *veniſſent, hoc eſt* H-S. XXXXV. *ut lucri decumano* H-S. $\overline{\text{LII}}$ *darentur.* Nannius.

Cum eſſet medimnus H-S. XV. *&c.*] Hæc eſt vera hujus loci reſtitutio, ex codicibus partim vulgatis, partim manuſcr. ſumta. ſummæ autem valde inter ſe quadrant. Venierant decumæ Petrinorum modium XVIII millibus, ſeu medimnum tribus millibus (medimnus enim ſex modios continet, ut ſæpe diximus) hoc eſt, **LLS**. XXXXV millibus. ſinguli enim medimni quinis denis ſeſtertiis erant æſtimati. Verres coegerat Petrinos dari lucri decumano ſex modium millia, id eſt **LLS**. XV millia: ſiquidem ſinguli modii binis ſeſtertiis, & dimidio erant æſtimati. Aut igitur male decumas vendiderat, aut Petrinis injuſtiſſime & improbiſſime pecuniam eripuerat. Non diſſimulabo tamen, ſcriptum eſſe in illo codice antiquiſſ. *ut lucri decumano* **LLS**. LII. id eſt, quinquaginta duo millia darentur. & ſupra **LLS**. LII *millia dari coacti ſunt.* quas ſcripturas non ſum ſecutus, ut mendoſas. non eſt enim veriſimile plus lucri nomine datum eſſe decumano, quam quanti decumæ veniſſent: quod factum eſſet, ſi ſcripturæ illæ veræ eſſent. nam decumæ venierant duntaxat tribus medimnum millibus, id eſt, XVIII modiorum millibus qui modiorum numerus XXXXV. **LLS**. millibus erat æſtimatus. *Lambinus.* In hoc loco, peſſime habito in omnibus editionibus ceteris, reſtituendo ne latum unguem receſſi ab omnium optimo codice Nanniano, & Caroli Stephani editione, quæ ipſe Nannius aſſeruit erudite in ſuis animadverſionibus. Quin & ſic in Fabriciano codice reperiſſe Lambinum ejus editionis margo videtur innuere. *Gravius.*

Permagno decumas ejus agri vendidi] *Modium* XV millibus, id eſt, *medimnum* MMD. *Hottom.* Vnde *vendidiſti* Gruterianam contaminarit ignoro. Recte ſane Franc. M S. Edd. Victorii. & alia *vendidi.* Græviús.

Non Turpioni lucrum datum] Nam *medimnum* habuit duntaxat D. hoc eſt H-S VII millia, & D. *Hott. Videlicet igitur non Turpioni lucrum datum ſed Petrinis pecunia ereptæ*] Vetus. *Videlicet gloriatur non Turpioni lucrum datum, ſed Petrinis pecuniam ereptam.* Nann.

Sed Petrinis pecunia ereptæ] In manuſcripto & impreſſis quibuſdam, *pecuniam ereptam:* & ſic emenda. Ridet autem Verris amentiam, quod non minus iniquum ſit contra leges a Petrinis auferre, quam eodem modo Turpioni tradere. Itaque utrum dicat, teneri tamen, & nihil defenſionis habere. *Hott.*

Quum decumæ C *med. veniſſent* H-S XV *dare coacti ſunt*] Depravatus locus, qui quomodo reſtitui poſſit, conjectura aſſequi non queo. Etenim ſive de medimnis tantum intelligamus, & ſeſtertiis numis, levior ſumma eſt, quam ut ejus mentionem facere voluerit: ſive de medimnum, & H-S millibus, multo major, quam ut ſoli Halicienſium incolæ tantas decumas penderent. *Idem.*

Li-

pecuniae per vim atque injuriam tuam captae & conciliatae tibi fraudi & damnationi eſſe deberent. Cum vero hoc nemini perſuadere poſſis, te tam amentem fuiſſe, ut Apronium ac Turpionem, ſervos homines, tuo liberorumque tuorum periculo divites fieri velles, dubitaturum quemquam exiſtimas, quin illis emiſſariis haec tibi omnis pecunia quaeſita ſit? Segeſtam item ad immunem civitatem Venerius Symmachus decumanus immittitur. is ab iſto litteras affert, ut ſibi contra omnia S.C. contra omnia jura, contraque legem Rupiliam, extra forum vadimonium promittant aratores. Audite litteras, quas ad Segeſtanos miſerit. LITTERAE C. VERRIS. Hic Venerius quemadmodum aratores eluſerit, ex una pactione hominis honeſti gratioſique cognoſcite. in eodem enim genere ſunt cetera. Diocles eſt Panormitanus, Phimes cognomine, homo illuſtris, ac nobilis. Is agrum in Segeſtano, nam commercium in eo agro nemini eſt, conductum habebat H-S ſex millibus. pro decuma cum pulſatus a Venerio eſſet, decidit H-S XVI millibus, & IↃCLIIII. id

Liberorumque tuorum] Publicatis enim tuis bonis, inopia & egeſtate laborabunt. *Hottom.*

Illis emiſſariis] *Emiſſarii* dicuntur furtorum conciliatores, qui in ſingulas civitates ad prædam & rapinam immittuntur. *Idem.*

Vt ſibi contra jura omnia, contraque legem Rupiliam] Vetus. *Vt ſibi contra omnia S C. contra omnia jura, contraque legem Rupiliam.* Nann. *Contra omnia jura*] Gulielmius inclinat legere, *contra communia jura.* neque enim fieri poſſe, ut uno delicto omnia jura violentur. *Gruterus.*

Homo illuſtris ac nobilis arator] Vox *arator* in veteri exemplari deeſt. *Nann.* Recte vetus, non enim aratoribus tribuitur nobilitas. Merito Carolus Stephanus hanc ſcripturam eſt amplexus. quamvis non ignorem *nobilis* eſſe ſæpe famoſus, celebris, ut *nobilis arte ſutor*, apud Phædrum. Sed aſſentior codici omnium optimo. *Gravius.*

Commercium in eo agro] Id eſt, in eo agro res contrahere & quærere poſſunt. *Commercium* enim eſt rei contrahendæ & quærendæ facultas. *Hottom.* *Is agrum in Segeſtano (nam commercium in eo Panormianis eſt) conductum habebat*] Haud dubie male. Vetus. *Is agrum in Segeſtano, nam commercium in eo agro nemini eſt.* Excuſat autem Cic. cur conductum, non ſuum araverit, nimirum qui caruerit jure commercandi. Neſcio an legendum. *Nam commercium in eo agro nemini Panormitanorum eſt :* ut ſoli Panormitani ſint excluſi. *Nann.* Nanniani codicis ſcripturam expreſſit Carolus Stephanus. Ejus veſtigia ſunt in Franc. *nam commercium in eo agro neminem, conductum.*

H-S *ſex millibus*] Centum quinquaginta coronatis. *Hottom.*

H-S *ſexdecim millia & DCLIV.*] Coronatos paulominus quingentos ſexaginta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

id ex tabulis ipſius cognoſcite. NOMEN DIOCLIS
PANORMITANI. Huic eidem Symmacho, Annejus
Brocchus, ſenator, homo eo ſplendore, ea virtute, quam
omnes exiſtimatis, nummos praeter frumentum coactus
eſt dare. Venerione ſervo, te praetore, talis vir, ſenator
41 populi Romani, quaeſtui fuit? Hunc ordinem ſi digni-
tate antecellere non exiſtimabas, ne hoc quidem ſcie-
bas judicare? Antea cum equeſter ordo judicaret, im-
probi & rapaces magiſtratus in provinciis inſerviebant
publicanis: ornabant eos qui in operis erant: quem-
cunque equitem Romanum in provincia viderant, be-
neficiis ac liberalitate proſequebantur: neque tantum
illa res nocentibus proderat, quantum obfuit multis,
cum aliquid contra utilitatem ejus ordinis voluntatem-
que feciſſent. Retinebatur hoc tum neſcio quomodo
quaſi communi conſilio ab illis diligenter, ut, qui
unum

ginta tres. *Hottom.* *Dedit* H-S *ſexdecim millia*] Vetus. *Pro decuma cum pulſatus a Venerio eſſet*, *decidit* H-S XS. DC LIIII. Mihi illud *decidit* ad oſtendendam injuriam nervoſius videtur. qui enim poſt longam licitationem, paulatim detrahendo de ſumma quæ petitur, ad eum numerum venit quem voluit, atque ita tranſigit, *decidere* dicitur, ut ægre videatur ea mulcta ſalutem redemiſſe. In numero vero exemplaria conveniunt, *ſexdecim* enim *millia* & XS. parvi momenti ſunt. Id nonnihil contra Budeanam obſervationem, quod ut XS. chiliades ſignificant, ita DC. non chiliadas, ut ſint ſexcenta millia, ſed ſex tantummodo centurias, denotant. *Nannius.*

Hunc ordinem, ſi dignitate antecellere non exiſtimabas, ne hoc quidem ſciebas judicare] Vetus. *Si dignitate antecellere, non exiſtimabas, nec hoc quidem ſciebas judicare.* Neutrum placet, arbitror autem ſic legendum. *Hunc ordinem ſi dignitate antecellere non exiſtimabas, ne hunc quidem ſciebas judicare.* Vocat enim Cicero in invidiam Verrem quod ordinem de ſe aliquando judicaturum contempſerit, atque ita in eo tractando ſe geſſerit, tanquam neſciret penes eos judicia eſſe. *Idem.*

Cum Equeſter ordo judicaret] Ante Sullæ legem, ante decennium. *Hottom.* Hinc conqueritur de hujus ordinis judiciis Florus III, 17: *Iudiciaria lege Gracchi diviſerant populum Romanum, & bicipitem ex una fecerant civitatem. Equites Romani tanta poteſtate ſubnixi, ut qui fata fortunaſque principum haberent in manu, interceptis vectigalibus ſuo jure depeculabantur remp.* Grævius.

In operis erant] Qui ſocietati operam dabant aut in portoriis, aut in ſcriptura, aut in decumis exigendis, vide ſupra. *Hottom.* *Ornabant eos quicunque in operis erant*] Vetus. *Ornabant eos qui in operis erant, quemcunque*, &c. Parum vel nihil iſta differunt, ſed tamen id ipſum viſum eſt annotare. *Nannius.*

Retinebatur hoc tum neſcio quomodo quaſi communi conſilio] Franc. *Retinebatur hoc tum neſcio quo quaſi conſilio.* lego: *neſcio quo quaſi communi conſilio.* Grævius.

Omnes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

unum equitem Romanum contumelia dignum putaſſet, ab univerſo ordine malo dignus judicaretur. Tu ſic ordinem ſenatorium deſpexiſti, ſic ad injurias libidinesque tuas omnia coaequaſti, ſic habuiſti ſtatutum cum animo ac deliberatum, omnes, qui habitarent in Sicilia, aut, qui Siciliam te praetore attigiſſent, judices rejicere, ut illud non cogitares, tamen ad ejuſdem ordinis homines te judices eſſe venturum? in quibus, ſi ex ipſorum domeſtico incommodo nullus dolor inſideret, tamen eſſet illa cogitatio, in alterius injuria ſeſe deſpectos, dignitatemque ordinis contemtam & abjectam. quod mehercule, judices, mihi non mediocriter ferendum videtur. Habet enim quendam aculeum contumelia, quem pati pudentes ac viri boni difficillime poſſunt. Spoliaſti Siculos. ſolent enim inulti eſſe in injuriis ſuis provinciales. vexaſti negotiatores. inviti enim Romam ra-

Omnes qui habitarant in Sicilia] Vetus. *Omnes qui haberent in Sicilia.* Quod incommodum eſt, niſi *haberent*, pro *habitarent* interpreteris, ſic enim Plautus in Aulularia loquitur. *Patri avoque amicus hujus, qui nunc hic habet.* Nann. *Qui habitarent in Sicilia*] Lambinus *haberent*, fide codicis Nann. nec diſplicet; ſed tam antiquatas voces temere invehere non auſim, quam facile enim ſcriba ſyllabam omiſit? *Gruter.* Cicero tamen, ſi veteres libros, quos Lambinus inſpexit, non contemnimus, hoc verbo in hac notione uſus eſt quoque lib. 3 de nat. Deorum 22: *Valentis & Phoronidis filius, is, qui ſub terris habet, idem Trophonius.* quamvis editi ibi, *qui ſub terris habetur.* ſed perperam, auctore Giffanio. *Gravius.*

Iudices rejicere] Imperfecta ſententia. Quod enim ſequitur, pendet a tribus illis particulis *ſic*: nota igitur interrogans nulla niſi poſt verbum *venturum*; membrum autem poſt *rejicere* ponatur; articulus, poſt *tamen.* Hottom.

Quem pati prudentes ac viri boni] Vetus codex, *pudentes*: & ſic puto corrigendum. *Idem.* *Quem pati prudentes ac viri boni difficillime poſſunt*] Vetus. *Quem pati pudentes ac viri boni difficillime poſſunt.* idque rectius. Nam verecundus acerrimum ſenſum doloris in ſui ignominia percipit. *Nann.* *Quem pati pudentes*] Ita Pal. ſec. & Nann. editi fere *prudentes*; minus prudenter, improbavitque etiam Hottomannus. *Grut.*

Solent enim inulti eſſe in injuriis graves] Vox iſta *graves*, in veteri non habetur, & obeſt ſententiæ, niſi pro *graves* legas *gravibus* mutato caſu, ut intelligatur, Siculos ne in magnis quidem injuriis vindictam affectare. *Nannius.* *Graves* ſane M S. Francii, Victorii & veteriores editi, ſed *provinciales* legitur in Caroli Stephani, Lambini, Manutii, Gruteri editionibus. Vnde vero & ex quo libro hoc *provinciales* hauſerint, nondum potui perveſtigare, ſilentibus omnibus. Sententia tamen hanc vocem poſtulat. *Gravius.*

Inviti enim Romam] Locus hic meam de negotiatoribus ſententiam confirmat. Eos nimirum in provincia ſedes fortunarum ſuarum ac domicilium habuiſſe. *Hottom.*

raroque decedunt. Equitem Romanum ad Apronii injurias dediſti. quid enim jam nocere poſſunt, quibus non licet judicare? Quid, cum ſenatores ſummis injuriis afficis? quid aliud dicis, niſi hoc? cedo mihi etiam iſtum ſenatorium: ut hoc ampliſſimum nomen ſenatorium non modo ad invidiam imperitorum, ſed etiam ad contumeliam improborum natum eſſe videatur. Neque hoc in uno fecit Annejo, ſed in omnibus ſenatoribus: ut ordinis nomen non tantum ad honorem, quantum ad ignominiam valeret. In C. Caſſio, viro clariſſimo & fortiſſimo, cum is eo ipſo tempore, primo iſtius anno Cos. eſſet, tanta improbitate uſus eſt, ut, cum ejus uxor, foemina primaria, paternas haberet arationes in Leontino, frumentum omne in decumas auferre juſſerit. Hunc tu in hac cauſa teſtem, Verres, habebis: quoniam judicem ne haberes providiſti. Vos autem, judices, putare debetis, eſſe quiddam nobis inter nos commune atque conjunctum. multa ſunt impoſita huic ordini munera, multi labores, multa pericula, non ſolum legum ac judiciorum, ſed etiam rumorum ac temporum. Sic eſt hic ordo

Raroque decedunt] Pal. ſec. *deſcendunt*, *alii* maluere *diſcedunt*. Gruter. Francii quoque liber *decedunt*, cui tamen hic nullus locus. Reciperem Palatini codicis lectionem, ſi loqueretur de iis, qui Roma in Siciliam irent. ii enim dicebantur deſcendere, qui ad maritima loca & inſulas ſe conferebant, non qui ex inſulis in continentem ibant. Forte Cicero ſcripſit, *inviti enim Romam raroque concedunt*. Nam *concedere* pro ſe conferre in aliquem locum, frequens veteribus. Plautus Aul. IV, 5:

Tantiſper hic ad januam conceſſero.

Hoc eſt me conferam ad januam. ſed exempla quantumvis multa in promtu ſunt. *Gravius.*

Equitem Romanum] *Equites* in numero multitudinis & oratio & ſententia poſtulat: niſi forte enallage numeri poſita intelligatur. *Hottom.* Mirum hic contra libros auditum fuiſſe ab editoribus Hottomannum. Quoties enim *eques* apud Livium, Suetonium, Tacitum & pro equeſtri ordine, & pro equeſtribus copiis, invenitur? *Gravius.*

Cedo mihi etiam iſtum ſenatorem] Vetus. *Cede mihi etiam iſtum ſenatorium.* Nannius. Merito ſequitur hunc librum C. Stephanus. *Gravius.*

Nomen Senatorum] *Senatorium*, rectius putarem. *Hottom.*

Conſul eſſet] Cum M. Licinio Lucullo. *Idem.*

Iudicem ne haberes providiſti] Iudicem enim rejeciſti. *Idem.*

Legum ac judiciorum] Quod & judicia ſoli hoc tempore exercent & lege de pecuniis ob rem judicandam captis tenentur; cum ea ſoluti equites fuerint, cum ad eos judicia tranſlata ſunt, ut patet ex orat. pro Poſtumo. *Idem.*

Temporum] Quorum ex inclinatione modo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ordo quaſi propoſitus atque editus in altum, ut ab
omnibus ventis invidiae circumflari poſſe videatur. In
hac tam miſera & iniqua conditione vitae, ne hoc qui-
dem retinebimus, judices, ut magiſtratibus noſtris in
obtinendo jure noſtro ne contemtiſſimi ac deſpectiſſimi
eſſe videamur? Thermitani miſerunt, qui decumas e- 42
merent agri ſui. Magni ſua putabant intereſſe, publice
potius quamvis magno emi, quam in aliquem iſtius emiſ-
ſarium incidere. Appoſitus erat Venulejus quidam, qui
emeret. Is liceri non deſtitit. Illi, quoad videbatur ferri
aliquo modo poſſe, contenderunt: poſtremo liceri deſti-
terunt. addicitur Venulejo tritici mod. $\overline{\mathrm{VIII}}$. Legatus
Poſſidorus renuntiat. Cum omnibus hoc intolerandum
videretur, tamen Venulejo dantur, ne accedat, tritici
mod. VI, praeterea H-S CIↃ CIↃ. ex quo facile apparet,
quae merces decumani, quae praetoris praeda eſſe videa-
tur. Cedo Thermitanorum mihi litteras & teſtimonium.

TABVLAE THERMITANORVM, ET TESTIMONIVM.

modo aliis atque aliis gratificandum, atque inſerviendum eſt. *Hottom.*

Ab omnibus ventis invidiæ] Nulla res ſit, ex qua invidia naſcatur, quæ invidiam huic ordini non conciliet. *Idem.*

In hac miſeria] Omnes alii, *In hac tam miſera*, quod ſine cauſa rejiciendum non putamus. *Idem.* *In hac tam miſera & indigna conditione vitæ*] Vetus. *In hac tam miſera & iniqua conditione.* Congruentius id multo in Senatoria fortuna nulia indignitas, ſed iniquitas multa, dum temporum culpam coguntur præſtare. *Nannius.*

Thermitani] Duo fuerunt oppida Siciliæ, quæ Thermæ dicuntur. Alterum eſt *Thermæ Himerenſes*, nunc *Termini*, alterum Thermæ Selinuntiæ, nunc *Sciacca.* utrumque colonia Romanorum eſt, prius hic Cicero intelligit, de quo plura ſunt alias notata. Incolæ *Thermæi* & *Thermitani.*

Tritici mod. VIIC.] *Mod.* VIIM. id eſt, *millibus*, legendum potius putarem. Verbum tamen *millibus* integre ſcribendum. *Hottom.* *Addicitur Venulejo tritici mod.* VIIC.] Vetus. *Addicitur Venulejo tritici mod.* $\overline{\mathrm{VIII}}$. *Nann.* Reſtituenda eſt libri Nanniani ſcriptura, ex quo tot loca ſunt reſtituta. cui etiam ſubſcripſit Carolus Stephanus, niſi quod ejus capiti impoſitam millenarii notam perperam omiſerit. *Grav.*

Tritici mod. VI.] Et hic lineola numeri VI apicibus inſcribenda omiſſa eſt. Scribendum enim $\overline{\mathrm{VI}}$ hoc eſt modium ſex millia.

H-S MM *millia*] Aut *tria millia* legendum: aut verbum *millia* inducendum. Efficit autem illa ſumma coronatos LXXV, hæc quinquaginta. *Hott.* Rectius Manutius H-S II millia. Sane *millia* delendum ſi notas millenarii retinemus, ut bene monuit Hottomannus.

Merces decumani] Pecuniæ videlicet numeratæ. *Hottom.*

Prætoris præda] Modium videlicet ſex millium, id eſt, H-S XV millium, coronatorum vero CCCLXXV. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

NIVM. Imacharenſes jam omni frumento ablato, jam omnibus injuriis tuis exinanitos, tributum facere miſeros ac perditos coegiſti, ut Apronio darent H S XX millia. Recita decretum de tributis, & publicum teſtimonium S.C. DE TRIBVTO CONFERENDO. TESTIMONIVM IMACHARÉNSIVM. Ennenſes, cum decumae veniſſent agri Ennenſis medimnum CIↃ CIↃ CIↃ CC Apronio coacti ſunt dare tritici modium XVIII, & H-S III millia. Quaeſo, attendite, quantus numerus frument

CO-

Imacharenſes jam omni] Vetus. *Acharenſes jam omni.* Vulgata lectio ſincerior videtur, quanquam in ſequentibus mentionem faciat Acharinorum. *Nann.* Melius ſane veteres *Imacharenſes*, a quibus non erat recedendum, ut oſtendimus ſuperius. Franc. lib. *Macharenſes.* Forte dixerunt veteres *Marcharenſes* pro *Imacharenſes*, ut dicebant *Spania* pro *Hiſpania.* Grævius.

Tributum ferre miſeros ac perditos coegiſti] Vetus. *Tributum facere miſeros ac perditos coegiſti.* Etſi utrumque rectum, mire tamen mihi blanditur illud *facere tributum*; quod populus, cum tantum nec in ærario, nec in vectigalibus haberet, tributim coactus ſit eam pecuniam conferre. *Nannius.* *Tributum facere miſeros &c.*] Habent iſtud Pall. & Nann. hactenus vulgatum, *ferre*, minus invidioſum eſt. *Gruterus.* *Facere tributum* placuit etiam Carolo Stephano. Eſt autem hoc, tributum, quod impoſuerunt, colligere ut *exercitum*, *rem facere*, de quo alias. *Græv.*

Vt Apronio darent H-S XX *millia*] Quingentos coronatos. *Hottom.*

LXXMMM.] Imperite ſcriptum pro *Tribus & ſeptuaginta millibus.* Corrige ſic. IↃↃↃ CCIↃↃ CCIↃↃ CIↃ CIↃ CIↃ. vel ſic, LXXIII *millia &* H S III *millia.* Sunt autem H-S III *millia*, coronati ſeptuaginta quinque. *Idem.* *Medimnum* MMMCC. *Apronio coacti ſunt dare tritici mod.* LXXMMM. *&* H-S. III *millia*] Vetus, *Ennenſes, cum decumæ veniſſent, agri Ennenſis medimnum* VIIICC. *Apronio coacti ſunt dare tritici mod.* XVIII. *&* H-S. III *millia.* Vulgatæ lectionis numerus præter alia incommoda, vix quid ſibi velit, ad liquidum divinare poſſes. Si enim LXXMMM. pro ſeptuaginta tribus millibus intelligas, modioſque ad medimna contrahas, duodecim millia medimnorum continent, ſuperexcreſcente uno modio, qui numerus, ſi ad medimnorum III millia & ducenta reſpicias, ultra quadrupli habet proportionem, ſin LXXMMM nonniſi tria millia, & ſeptuaginta monadas interpreteris, ut minor numerus majori præpoſitus ſit, iſta mediocritas mihi magis arrideret, intelligoque id totum præter decumas acceſſionis nomine datum eſſe. Iam quod vetuſtus liber habet, *redemptas eſſe decimas* VII. *& ducentis, coactos autem dare Ennenſes tritici modios* XVIII. *&* H-S. III *millia*, aliquam anſam nobis videtur adferre ad conjecturam faciendam; *tria* enim *millia medimnorum*, ut habent libri impreſſi XVIII millia modiorum faciunt. Superſunt CC medimna, quibus H-S. III millia reſpondent, quod ſi in unum conjungere velis, quod in utroque exemplari ſanum videtur, ita textus concinnandus eſſet. *Ennenſes, cum decumæ veniſſent agri Ennenſis medimnum tribus millibus & ducentis, Apronio coacti ſunt dare tritici modiorum* XVIII *millia & H-S.* III *millia*; atque ita fieret, ut tantundem eſſet in acceſſione, quantum in capite. *Nannius.* *Apronio coacti ſunt dare tritici modium* XVIII *millia, &c.*] Hæc eſt vetuſti codicis ſcriptura. *Lambinus.*

Nam

cogatur ex omni agro decumano. nam per omnes civitates,quae decumas debent, percurrit oratio mea: & in hoc genere nunc, judices, verſor, in quo non ſingillatim aratores everſi bonis omnibus ſunt, ſed publice decumanis lucra data ſunt, ut aliquando ex eorum agris atque urbibus expleti atque ſaturi cum hoc cumulo quaeſtus decederent. Calactinis quamobrem imperaſti anno tertio, ut 43
decumas agri ſui quas Calactae dare conſueverant, Ameſtrati M. Caeſio decumano darent, quod neque ante te praetorem illi fecerant, neque tu ipſe hoc ita ſtatueras antea per biennium? Theomnaſtus Syracuſanus in agrum Mutycenſem cur abs te immiſſus eſt? qui aratores ita vexavit, ut illi in alteras decumas, id quod in aliis quoque civitatibus oſtendam, triticum emere neceſſario propter inopiam cogerentur. Iam vero ex Hyblenſium pactionibus intelligetis, quae pactae ſint cum decumano Cn. Sergio, ſexies tantum, quam quantum ſatum ſit, ablatum eſſe ab aratoribus. Recita ſationes & pactiones ex litteris publicis. Recita. PACTIONES HYBLENSIVM CVM VENERIO SERVO EX LITTERIS PVBLICIS.

Nam per omnes civitates] Videtur ſcribendum: *Iam per omnes civitates.* Grævius.

Non ſigillatim aratores] Rectius puto, quod nonnulli ſcribunt, *ſingulatim*; ut continuo poſt, *Sed in quo publice, &c.* Hottom.

Everſis bonis omnibus ſunt] Scribendum cum Franci primo: *everſi bonis omnibus ſunt. Everti bonis* Ciceroni eſt in uſu, non *eſſe bonis everſis.* Græv.

Decumanis lucra data ſunt] Exiſtimo Ciceronem ſcripſiſſe: *Decumanis lucri data ſunt*, ut in aliis hujus orationis locis ſemper eſt locutus, & bene docti homines expoſuerunt. *Idem.*

Calatinis] Legendum eſt *Calactinis*, & paullo poſt *Calactæ*. Nam *Calate* ſive Γαλατὴ eſt in mediterraneis Siciliæ, unde Plinio *Galatini*. Sed *Calacte* eſt littoralis urbs, ut ipſum nomen oſtendit, καλὴ ἀκτὴ uti vocatur Herodoto VI, poſtea dicta eſt καλάκτα. Philip. Cluv. antiq. Sic. II, 4.

In agrum Muticenſem] *Mutyenſem* putarem corrigendum, *Mutyenſes* enim, non *Muticenſes*, & Plinius & Strabo vocant. *Hottom. In agrum Muticenſem*] Vetus, *In agrum Mutienſem.* Nannius. Nannio & Hottomanno ſuffragati ſunt C. Stephanus, P. Manutius & Gruterus. Sed Victor. & Lamb. rectius cum vetuſtioribus *Muticenſem*, aut potius Mutycenſem. Vrbs enim eſt Mutyca, Græcis Μύτυκα, nunc *Modica*, oppidum mediterraneum inter Pachynum & Syracuſas. Incolæ Μυτυκαῖοι. Sane *Mutycenſes* legi quoque apud Plin. III, 8. in omnibus MSS. auctor eſt Vir eruditiſſimus P. Harduinus in notis politiſſimis ad Plinium. vid. & Cluv. Sic. antiq. II, 10. *Gravius.*

Cognoſcite item profeſſiones ſationum, & pactiones M. nenorum cum Venerio ſervo. Recita ex litteris public PROFESSIONES SATIONVM, ET PACTIONE MENENORVM CVM VENERIO SERVO EX LI TERIS PVBLICIS. Patiemini, judices, a ſociis, ab ar toribus populi Romani, ab iis, qui vobis laborant, vob ſerviunt, qui ita plebem Romanam ab ſeſe ali volunt, ſibi ac liberis ſuis tantum ſuperſit, quo ipſi ali poſſunt: a his, per ſummam injuriam, per acerbiſſimas contumelia plus aliquanto ablatum eſſe, quam natum ſit? Sentio, ju dices, moderandum mihi eſſe jam orationi meae, fugien damque veſtram ſatietatem. non verſabor in uno gener diutius, & ita cetera de oratione mea tollam, ut tame in cauſa relinquam. Audietis Agrigentinorum, fortiſſi morum virorum, diligentiſſimorum & locupletiſſi morum hominum querimonias: cognoſcetis, judi ces, Entellinorum ſummi laboris, ſummaeque indu ſtriae dolorem & injurias: Heracljenſium, Gelenſium

So

Cognoſcite pactiones Menenorum] Perturbatus plane locus. Vetus codex hoc modo, & rectius, *Ex litteris publicis pactiones Hyblenſium cum Cn. Sergio. Cognoſcite item profeſſiones ſationum, & pactiones Menenorum Recita ex litteris publicis. Pactiones Menenorum cum Venerio ſervo.* Hott. *Cognoſcite pactiones Menorum*] Vetus, *Menentorum.* Nannius. *Meneni*, Plin. lib. III, 8. *Menanini.* In nummis, teſte Harduino Μενανῖνοι, & Μηνανῖνοι. Oppidum *Mena*, & *Menena*, inter Ennam & Syracuſas, nunc *Meneo.* vid. Cluver. Sic. antiq. II, 8. Vere Victorius & Manut. & prim. Franc. *Menenorum* non, ut Gruter. & vulgati alii *Meneniorum*. *Meneni* enim dicuntur non *Menenii*. Grævius.

Per ſummas contumelias] Vetus, *Per acerbiſſimas contumelias, &c.* Nann.

Audietis Agrigentinorum fortiſſimorum virorum diligentiſſimorumque querimonias] Vetus, *Audietis Agrigentinorum fortiſſimorum virorum diligentiſſimorum, & locupletiſſimorum hominum querimonias:* ſed quia poſtea inquit *Cati nenſium locupletiſſimorum*, non puto Ciceronem tam conjunctim duas gente eodem titulo ornare voluiſſe. *Idem* Merito hoc animadvertit C. Stepha nus, qui hanc lacunam, ut infinita alias ex hoc codice in ſua ſupplevit editione. Vellem Gruterum alioſque poſteriores editores hoc munuſculum codicis Nanniani non repudiaſſe. *Græv.*

Entellinorum] Entellæ fuit olim oppidum Siciliæ ad Crimiſum amnem, cujus non niſi rudera ſuperſunt. vide Cluv. II. Sic. antiq. 12.

Heraclienſium, Gelenſium, Solentinorum] Adhæſi hic Lambino, non temere ſuſpicatus lectionem hanc ejus eſſe a codice Fabriciano. Vulgati, *Her. Incilienſium, Ætnenſium, Solentinorum.* At *Ætnenſium* antea ſane meminit Tullius, *Incilienſeſque* parum noti ſunt; eorumque loco habent Pal. *& Cilienſium.* ceterum ſi Plinius lib. III. cap. 8. comparetur cum hac nomenclatura; dabit & accipiet lucem. *Gruter.* Pro *Incilien-*

ſium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Solentinorum incommoda proferentur: Catinenſium, locupletiſſimorum hominum amiciſſimorumque agros vexatos ab Apronio cognoſcetis: Tyndaritanam, nobiliſſimam civitatem, Cephaloeditanam, Alentinam, Apollonienſem, Engynam, Capitinam, perditas eſſe hac iniquitate decumarum intelligetis: Murgentinis, Aſſorinis, Elorinis, Ennenſibus, Letinis, nihil omnino relictum: Citarinos, Acherinos, parvarum civitatum homi-

ſium mallet Cluverius *Ancylienſium*. *Ancylium* enim fuiſſe oppidum ex Diod. Siculi excerptis docet lib. 11 Sic. p. 389. Cl. vero Iacobus Gronovius legendum conjicit *Alicyenſium*, quorum alias meminit Franc. liber: *Heraclienſium*, *Hennenſium*, *Solentinorum*. Inter Pachynum & Lilybeum, haut procul a mari in edito loco *Gela* Siciliæ urbs & fluvius, incolæ *Gelenſes*, *Geloi*, & *Gelani*, de qua multis Cluv. lib. I. Sic. antiquæ. cap. 15.

Solentinorum] *Solentum* & *Solus* urbs Siciliæ inter Eleutherum amnem & Thermas Aimerenſes vulgo *Solanto*. Incolæ *Solentini*, & *Soluntini*, in nummo antiquo Σολοντῖνοι. vide Cluver. antiq. Sic. II, 3.

Tyndaritani] *Tyndaris*, quæ & *Tyndarium*, oppidum Siciliæ, incolæ *Tyndarienſes*, & *Tyndaritani*. in cujus ruinis etiam nunc ædes Divæ Mariæ dedicata, quæ vocatur *Santa Maria di Tindáro*. vide Cluv. Sic. antiq. II, 5.

Cephalœditanam] *Cephalœdis* & *Cephalœdium* oppidum Siciliæ maritimum & inter Alæſiam & Thermas. Himerenſes nunc Cifali. Cluv. Sic. antiq. II, 4.

Alentinam] *Aluntium* Siciliæ maritimum oppidum, inter Lilybeum & Pelorum, nunc etiam *Aluntio*, quod & *Alontium* dicitur, & ut ex Cicerone hic apparet *Alentum*, ſicuti dixerunt *Soluntum* & *Solentum*, incolæ *Aluntini*, male in multis editionibus ſcribitur *Haluntinus*, ut ex nummis & Græcis ſcriptoribus dudum oſtenderunt viri docti. vid. Cluv. Sic. antiq. II, 4.

Apollonienſem] *Apollonia* fuit oppidum ſupra Catalactam & Aluntium mediterraneum. Cluver. Sic. antiq. II, 12.

Engynam] *Engyum* & *Enguium* Siciliæ civitas mediterranea, incolæ *Engyni*, & *Enguini*. male hic ſcribitur *Egginam*, ut docet Cluv. 11 Sic. antiq. II.

Capitinam] *Capitium* urbs quoque mediterranea illius inſulæ, nunc *Capizzi*: ejus incolæ *Capitini*.

Murgentinis] *Morgentia*, *Murgantia*, *Morgentium*, & *Morgantium* oppidum Siciliæ mediterraneum ad Symæthum fluvium, de quo Cluv. Sic. antiq. II, 7.

Aſſorinis] *Aſſorus* & *Aſſorium*, oppidum Siciliæ mediterraneum inter Ennam & Agyrium, nunc *Azaro*, incolæ Aſſorini. Cluv. ibid.

Elorinis] *Elorus*, & *Elorum*, frequentius tamen ſcribitur *Helorum*, oppidum Siciliæ, & fluvius ad quem ſitus, non longe a Pachyno promontorio. Cluv. Sic. antiq. I. 13.

Letinis] Nulli ſunt in Sicilia *Letini*; nemo ſane illorum meminit. Itaque Ortelius, & Cluverius dudum conjecerunt legendum eſſe *Ietini*. Nam quamvis apud Plin. III, 8. Ietenſes dicantur. In nummis tamen vocantur Ἰαιτῖνοι, & a Diodoro Siculo in eclogis Ἰετῖνοι, ut Cl. Harduinus ad Plinium docuit. *Gravius*.

Ciratarinos] Veteres libri, *Citarinos*, quæ ſcriptio ex Plinio & aliis confirmatur. *Hottom.* *Citarinos*] Legendum eſſe *Cetarinos*, cenſet Cluv. Sic. antiq. II, 2. & ſic legitur apud Plin. III, 8: *Cetarini*, *Cacyrini*. *Cetaria* urbs fuit inter Segaſtanorum emporium & promontorium, ubi etiam hoc tempore *cete* ſive thunni magna copia capiuntur.

Acherinos] Hos nemo veterum novit.

mines, omnino abjectos eſſe ac perditos: omnes denique agros decumanos per triennium populo Romano ex parte decuma, C. Verri ex omni reliquo vectigales fuiſſe: & pleriſque aratoribus nihil omnino ſuperfuiſſe: ſi cui quid aut remiſſum, aut relictum ſit, id fuiſſe tantum, quantum ex eo, quo iſtius avaritia con-
44 tenta fuit, redundarit. Duarum mihi civitatum reliquos feci agros, judices, fere optimos ac nobiliſſimos, Aetnenſem & Leontinum. Horum agrorum ego miſſos faciam quaeſtus triennii: unum annum eligam, quo facilius id, quod inſtitui, explicare poſſim. Sumam annum tertium, quod & recentiſſimus eſt & ab iſto ita adminiſtratus, ut, cum ſe certe deceſſurum videret, non laboraret, ſi aratorem nullum in Sicilia omnino eſſet relicturus. Agri Aetnenſis & Leontini decumas agemus. Attendite, judices, diligenter. agri ſunt feraces, annus tertius, decumanus Apronius. de Aetnenſibus per pauca dicam. dixerunt enim ipſi priore actione publice: memoria tenetis, Artemidorum Aetnenſem, legationis ejus principem, publice dicere, Apronium veniſſe Aetnam cum Veneriis, vocaſſe ad ſe magiſtratum, imperaſſe, ut in foro ſibi medio lecti ſternerentur, quotidie ſolitum eſſe non modo in publico, ſed etiam de publico convivari: cum in eis conviviis ſymphonia caneret, maximiſque poculis miniſtraretur, retinere ſolitum eſſe aratores, atque ab iis non

vit. Hinc vitiatam eſſe hanc vocem ſuſpicari licet, ſcripſiſſeque Ciceronem *Cetarinos ac Schernos*. *Schernos* ſane mediterraneis populis accenſet Plin. III, 8. & apud Ptolem. *Schera* eſt oppidum Siciliæ circa Cratam. Cluver. Sic. antiq. II, 2. Probat hanc Cluverii emendationem Harduinus ad Plinium. Franc. prim. *Athermos*.

Ex omni reliquo vectigales fuiſſe] Quod ſuperat ex decumis, id totum C. Verri ſolviſſe. *Hottom.*

Quibus quod tum aut remiſſum, aut relictum ſit] Vetus, *Si cui quid aut remiſſum aut relictum ſit*. Nann. *Si cui quid aut remiſſum*] Haud aliter Nann. nam Pal. *cui quid tum aut rem.* editi, *quibus quod tum aut rem.* Gruter.

Retinere ſolitum eſſe aratores] Lambini editio, *retineri ſolitos eſſe*. ſi a Fabr. laudem. ſed tamen fere ſuſpicor, *ſolitum eſſe*, ortum e verſibus præcedentibus. Sane, quamvis abſit, nihil deſideres tamen. *Idem.*

Ni-

non modo per injuriam, ſed etiam per contumeliam,
tantum exprimi frumenti, quantum Apronius impe-
raſſet. Audiſtis haec, judices, quae nunc ego omnia
praetereo ac relinquo. Nihil de luxuria Apronii lo-
quor, nihil de inſolentia, nihil de ſingulari nequitia ac
turpitudine: tantum de quaeſtu ac lucro dicam unius
agri & unius anni, quo facilius vos conjecturam de
triennio, & de tota Sicilia facere poſſitis. Sed mihi
Aetnenſium brevis eſt oratio. ipſi enim venerunt: ipſi
publicas litteras deportarunt. docuerunt vos, quid lu-
celli fecerit homo non malus, familiaris praetoris, A-
pronius. id, quaeſo, ex ipſorum teſtimonio cognoſci-
te. Recita teſtimonium Aetnenſium. TESTIMO-
NIUM AETNENSIUM. Quid ais? dic, dic, quaeſo, 45
clarius, ut populus Romanus de ſuis vectigalibus, de
ſuis aratoribus, de ſuis ſociis atque amicis audiat. L me-
dimnum, L H-S. Per deos immortales, unus ager uno
anno CCC millia mod. tritici; & praeterea H-S L mil-
lia

Nihil de inſolentia] In vetere libro additum eſt, *nihil de permiſſa ab iſto licentia*, poſt verbum *inſolentia*. F. Urſinus.

L *medimna*] Quinquaginta medimnum millia, cum trecentis modium millibus aptiſſime conveniunt. *Medimnum* igitur legendum. Addendum autem etiam videtur de pecunia numerata, de qua poſtea commemorat, H-S L. id eſt, coronatos CIƆ CCL. ut ſic legamus, L *medimnum*, L H-S. *Hottom.*

L *medimnum*, L H-S, *per deos immortales, &c.*] Vetus, H-S. L. *per deos immortales, unus ager uno anno* CCC *millia mod. tritici, & præterea* L *millia lucri dat Apronio.* Cæterum incorruptiorem credimus vulgatam lectionem. Moris enim eſt Ciceronis, quod antea per medimna breviore numero contraxit, id poſtea ut res major videatur in modios diffundat. L autem medimna ex ſe reddunt CCC millia modiorum. Cæterum iſta ſumma tota eſt lucri, neque nomine decimarum, ſed acceſſionis data, quod Cicero poſtea evidentiſſime declarat. *Nann.* Recepit hanc conjecturam Hottomanni Gruterus contra veteres libros. Sed quia tamen hujus emendationis clara ſunt in iiſdem libris veſtigia Grutero ſubſcribo. In aliis enim legitur L *medimna*, in aliis L H-S. nullus dubito, in curia librariorum propter repetitionem ejuſdem litteræ L alterutrum, ut fit, prætermiſſum eſſe in ſcribendo. *millia*, quod eſt in Gruteri editione, ubi habet L H-S delevi, auctoritate codicis Nanniani. Sed priori L *med.* adponenda eſt nota millenarii & ſcribendum $\overline{L}$ *medimnum*, & poſterior explicanda quinquaginta ſeſtertia, aut quinquaginta ſubaudi ſeſtertium millia. *Grævius.*

Et præterea L *millia*] Lego H-S L *millia*, quod infra de pecunia numerata ſe dixiſſe affirmat. *Hottom.* H-S ex conjectura Hottomanni, Lambinus, P. Manutius, Gruterus, contra vete-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

lia lucri dat Apronio? tantone minoris decumae venierunt, quam fuerunt: an, cum ſatis magno veniſſent, hic tantus tamen frumenti pecuniaeque numerus ab aratoribus per vim ablatus eſt? utrum enim horum dixeris, in eo culpa & crimen haerebit. Nam illud quidem non dices, quod utinam dicas, ad Apronium non perveniſſe tantum. ita te non modo publicis tenebo, ſed etiam privatis aratorum pactionibus ac litteris: ut intelligas, non te diligentiorem in faciendis furtis fuiſſe, quam me in deprehendendis. Hoc tu feres? hoc quisquam defendet? hoc hi, ſi aliter de te ſtatuere voluerint, ſuſtinebunt? Vno adventu, ex uno agro, Qu. Apronium, praeter eam, quam dixi, pecuniam numeratam, CCC millia mod. tritici lucri nomine ſuſtuliſſe? Quid? hoc Aetnenſes ſoli dicunt? immo etiam Centuripini, qui agri Aetnenſis multo maximam partem poſſident: quorum legatis, hominibus nobiliſſimis, Androni, & Arthemoni, ſenatus ea mandata dedit, quae publice ad civitatem ipſorum pertinebant, de iis injuriis, quas cives Centuripini non in ſuis, ſed in aliorum finibus acceperunt, ſenatus & populus Centuripinus legatos noluit mittere: ipſi aratores Centuripini, qui numerus eſt in Sicilia maximus hominum honeſtiſſimorum, & locupletiſſimorum, tres legatos, cives ſuos, delegerunt: ut eorum teſtimonio non unius agri, ſed prope totius Siciliae calamitates cognoſceretis. Arant enim tota Sicilia fere Centuripini. & hoc in te graviores, certioreſque teſtes ſunt, quod ceterae civitates ſuis ſolum incommodis commoventur: Centuripini, quod in omnium fere finibus habent poſſeſſiones, etiam ce-

te-

res libros omnes receperunt. Forte Cicero ſcripſit L, ut & *H-S* & *millia* Romanæ locutionis imperiti adjecerint. Nam veteres dixiſſe *dare* L, æque ut *dare quinquaginta millia* ſeſtertium, quis tam hoſpes eſt in litteris, qui hoc tempore id ignoret? *Gravius.*

Maximus honeſtiſſimorum] Hoc amplius omnes libri veteres, *Maximus hominum honeſtiſſimorum*, quod non improbo. *Hottom.*

In omnibus finibus] *Omnium finibus*, ſen-

terarum civitatum damna, ac detrimenta ſenſerunt.
Verum, uti dixi, ratio certa eſt Aetnenſium, & pu- 46
blicis, & privatis litteris conſignata. meae diligentiae
penſum magis in Leontino agro eſt exigendum, pro-
pter hanc cauſam, quod ipſi Leontini publice non ſane
me multum adjuverunt. neque enim eos iſto praetore
hae decumanorum injuriae laeſerunt: potius etiam adju-
verunt. Mirum fortaſſe hoc vobis, aut incredibile vi-
deatur, in tantis aratorum incommodis Leontinos, qui
principes rei frumentariae fuerunt, expertes incom-
modorum atque injuriarum fuiſſe. Hoc cauſae eſt, ju-
dices, quod in agro Leontino, praeter unam Mnaſi-
ſtrati familiam, glebam Leontinorum poſſidet nemo.
Itaque Mnaſiſtrati, hominis honeſtiſſimi, atque optimi
viri teſtimonium, judices, audietis. ceteros Leontinos,
quibus non modo Apronius in agris, ſed ne tempeſtas
qui-

ſententia poſtulat, cum dicat eos arare tota Sicilia. *Hott.* *In omnibus fere finibus*] Vetus, *Centuripini quod in omnium fere finibus habent poſſeſſiones.* Nannius. Probarunt merito *omnium* ex Nanniano C. Steph. P. Manut. & Gruterus.

Verum ut dixi ratio certa eſt] Vetus, *Verum uti dixi ratio certa eſt.* Nannius. Et ſic C. Stephanus.

Penſum magis exigendum] Spectandum eſt, quantam diligentiam in eo adhibuerim, quam accurate meum officium fecerim. Tranſlatio ab operis diurnis muliercularum deducta, quibus penſa lanea, aut linea nenda traduntur. Similis figura libro de orat. III. *Nunc ad reliqua progrediar: meque ad meum munus penſumque rovocabo.* Hott. *Meæ diligentiæ penſum magis*] Hunc locum in libris & vulgatis & manuſcriptis & vitioſa interpunctione, & caſus mutatione depravatum, emendata interpunctione, & generandi caſu facto ex ablativo, correxi. *meæ autem diligentiæ penſum*, id eſt, meæ diligentiæ partes, & munus, & quaſi opus. *Lambinus.* Conjecturam Lambini nullo librorum præſidio ſubnixam in contextum poſuit Gruterus. nec poſſum damnare. Nam ratio hujus emendationis certa eſt, quam nullæ convellent cavillationes unquam. Dixerat enim Ætnenſium rationem certam eſſe, & publicis & privatis litteris conſignatam, non Ciceronis diligentia, ſed ſuorum ſcribarum in publicis monumentis urbis, & patrum familias in ſuis tabulis. Ideoque de his nihil ſe dicturum ait. Sed Leontinos noluiſſe illum in indagandis furtis Verris multum juvare, ideoque ſuam diligentiam in perveſtigandis furtis, quæ apud Leontinos facta ſunt, inprimis requiri. *Grævius.*

Potius etiam judices, adjuverunt] *Iudices* Gruterus admiſit ex margine Lambiniano, ſi certum eſſet ex Fabritiano codice id additum fuiſſe, non repugnarem. Sed incerta hæc ſunt. Et cum ceteri omnes tam editi quam ſcripti repugnent, non potui aſſentiri Grutero, præſertim cum videatur neſcio quid vaſtum & agreſte ſonare *judices adjuverunt.* Grævius.

Tri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

quidem ulla nocere potuit, exſpectare nolite. etenim non modo incommodi nihil ceperunt: ſed etiam in Apronianis illis rapinis, in quaeſtu ſunt compendioque verſati. Quapropter quoniam me Leontina civitas atque legatio propter eam, quam dixi, cauſam, defecit, mihimet ineunda ratio & via reperiunda eſt, qua ad Apronii quaeſtum, ſive adeo, qua ad iſtius ingentem immanemque praedam poſſim pervenire. Agri Leontini decumae anno tertio venierunt tritici medimnum $\overline{\text{XXXVI}}$; hoc eſt, tritici mod. $\overline{\text{CCXVI}}$. magno, judices, magno. neque enim hoc poſſum negare. itaque neceſſe eſt aut damnum, aut certe non magnum lucrum feciſſe decumanum. hoc enim ſolet uſu venire iis, qui magno redemerunt. Quid ſi oſtendo, in hac una emtione, lucri fieri tritici modium C? quid, ſi CC? quid, ſi CCC? quid, ſi CCCC millia? dubitatis etiam, cui iſta tanta praeda quaeſita ſit? Iniquum me eſſe quiſpiam dicet, qui ex lucri magnitudine conjecturam capiam furti atque praedae. Quid ſi doceo, judices, eos, qui, CCCC millia modium lucri faciunt, damnum facturos fuiſſe, ſi tua iniquitas, ſi tui ex cohorte recuperatores non intercederent? num quis poterit in tanto lucro, tan-

Tritici medimnis XXXVI.] Corrige *medimnum*, ut infra: & ſubaudi millibus. *Hottom.* Recte *medimnum.* ſed adde numero XXXVI millenarii notam, lineolam tranſverſam, cum Manutio. & ſic in ſequentibus.

Tritici mod. CCXVI.] Nam ſepties triginta ſex efficiunt CCXVI. ſunt autem in medimno ſex modii. *Tritici modios.* Corrige *modium.* ut infra; & ſubaudi *millia.* Hottom.

Conjecturam faciam furti] Vetus, *Conjecturam capiam furti.* Nannius.

Si tua iniquitas ſit, ut ex cohorte recuperatores non intercedant] Vetus codex hic omnia ſarta tecta facit. *Si tua iniquitas, ſi tui ex cohorte recuperatores non intercedant.* Librarii cum legiſſent conjunctis & conſertis verbis SITVI ultimam litteram T ſuſpicati, ex SITVI. SIT VT fecere. *Idem.* *Si tua iniquitas, ſi tui ex cohorte recuperat.*] Haud aliter Nann. cod. nam vulgata varie mutata pro ingenio correctorum. Vetuſtior, *ſi tua iniquitas ſit, ut ex cohorte, &c.* ſicque Victoriana. nam Hott. *ſi ut tua iniquitas fuit, tui ex coh. &c.* Verum longius hæc abit a prima, cui accedunt Pall. & veſtigia retinent emendationis noſtræ. ejuſdem libri fide mox mutavi *iniquitatem* in *improbitatem.* Gruterus. Sic fœdiſſime inquinatus locus codicis Nanniani auctoritate fuit purgatus. Sed C. Steph. & Lambini editiones: *Si, ut tua iniquitas fuit, ſi tui ex cohorte recuperatores.*

Quin

tantaque iniquitate dubitare, quin propter improbitatem tam magnos quaeſtus feceris, propter magnitudinem quaeſtus improbus eſſe volueris? Quomodo igi- 47
tur hoc aſſequar, judices, ut ſciam, quantum lucri factum ſit? non ex Apronii tabulis, quas ego cum conquirerem, non inveni: & cum in jus ipſum eduxi, expreſſi, ut conficere tabulas ſe negaret. Si mentiebatur, quamobrem removebat, ſi hae tabulae nihil tibi erant obfuturae? Si omnino nullas confecerat litteras, ne id quidem ſatis ſignificabat, illum non ſuum negotium geſſiſſe. ea eſt enim ratio decumanorum, ut ſine plurimis litteris confici non poſſit. ſingula enim nomina aratorum, & cum ſingulis pactiones decumanorum litteris perſequi & conficere neceſſe eſt. Iugera profeſſi ſunt aratores omnes imperio atque inſtituto tuo: non opinor quemquam minus eſſe profeſſum, quam quantum araſſet, cum tot cruces, tot ſupplicia, tot ex cohorte recuperatores proponerentur. In jugero agri Leontini medimnum fere tritici ſeritur perpetua atque aequabili ſatione. ager efficit cum octavo, bene
ut

Quin propter iniquitatem tam magnos quæſtus feceris: propter magnitudinem quæſtus, improbus eſſe volueris] Vetus, *Quin propter improbitatem tam magnos quæſtus feceris: propter magnitudinem quæſtus, improbus eſſe volueris.* Vtrobique anthypallage, ſed ea abſolutior eſt in ſecundo loco, omnibus undecunque verbis mutuo inverſis: quale eſt illud, *Non vivendum, ut edas; ſed edendum, ut vivas.* Nannius. Vides etiam hunc locum optimi codicis ope ſanatum eſſe. *Improbitas* autem *quæſtus*, eſt magnus quæſtus, & impudenter factus, ut *improba ſpes, improbus labor.* Et ſuperius lib. I. *Hujus improbiſſimi furti, ſive adeo nefariæ prædæ.* Grævius.

Ratio decumarum] Alii libri, *decumanorum*, quod probo. *Hottom.*

Cum tot cruces, tot judicia, tot ex cohorte recuperatores proponerentur] Vetus, *Cum tot cruces, tot ſupplicia, tot ex cohorte recuperatores.* Alteram lectionem commendat varietas, alteram vis amplificandi. *Nannius.*

In jugero] Franc. prim. ed. Vict. & aliæ *in jugere.* quod non mutandum, Tibullus: *Et multo innumeram jugere paſcat ovem.* Sic & paullo poſt *ex jugere ararent*, iidem libri. *Grævius.*

Perpetua atque æquabili ſatione] Plana & integra, cum pars nulla eſt, quæ non ſeratur. *Hottom.* Minime gentium. Sed *perpetua atque æquali ſatione* eſt hanc ſerendi rationem, nempe ut medimnum tritici in jugero ſeratur, ſemper & ſingulis annis omnes Leontini tenent. *Grævius.*

Ager efficit, cum octavo] Cum octo pro uno medimna colliguntur. *Hottom.*

Ager efficit cum octavo] Sic puto diſtinguendum. *ager efficit cum octavo, bene*
ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ut agatur: verum, ut omnes dii adjuvent, cum decumo. quod ſi quando accidit, tum fit, ut tantum decumae ſit, quantum ſeveris: hoc eſt, ut, quod jugera ſunt ſata, totidem medimna decumae debeantur. Hoc cum ita eſſet, primum illud dico, pluribus millibus medimnum veniſſe decumas agri Leontini, quam quot millia jugera ſata erant in agro Leontino. Quod ſi fieri non poterat, ut plus quam decem medimna ex jugere ararent, medimnum autem ex jugere decumano dari poterat, cum ager, id quod perraro evenit, cum decumo extuliſſet: quae erat ratio decumani, ſi quidem decumae, ac non bona venibant aratorum, ut pluribus aliquanto medimnis decumas emeret, quam jugera erant ſata? In Leontino jugerum ſubſcriptio ac
48 profeſſio non eſt plus XXX millium. Decumae XXXVI medimnum venierunt. Erravit, an potius inſanivit Apronius? immo tum inſaniſſet, ſi aratoribus quod deberent licitum eſſet, & non quod Apronius imperaſſet neceſſe fuiſſet dare. Si oſtendo, minus tribus medimnis in jugerum neminem dediſſe decumae, concedes, opi-

ut agatur, id eſt, effert, ſeu reddit cum octavo, bene ut agatur. *Lambinus.* Optime Lambinus. Si libri veteres ſubſidio eſſent, valde placeret *reficit*, ut Manutius ſcripſiſſe Ciceronem conjecit. Sed ſine iis nihil immutare auſim, quamvis videam hunc locum a viris doctis ſic laudari, ac ſi in libris editis legeretur *reficit*. Græv.

Decem medimna ex jugere ararent] An potius *exararent*, ut alibi ſæpe; vide infra. *Hottom.* *Decem medimna ex jugere ararent*] Vetus, *Ex jugero ararent*, idque conſtanter. Verum ego legendum arbitror non *ararent*, ſed *exararent*, hoc eſt, cultu agrorum obtinerent; ita enim Cicero perpetuo loquitur. *Nannius.*

Non eſt plus XXX.] Subaudi *millium*, ſed quid dico ſubaudiendum? Nam & Baſileæ, & Lutetiæ multis ante annis excuſi libri vocem illam conſervant. Cenſeo igitur reponendam. *Hottomannus.*

XXXVI *medimnum*] Subaudi *millibus*. Idem. Imo appone cum Manutio, quam librarii ſomnolenti, aut nimis properantes omiſerant, millenarii notam, quam ſi & appoſueris præcedentibus XXX non eſt ut *millibus*, quod libri multi & editiones vetuſtiores non agnoſcunt, verbis Ciceronis inſeras. Neſcio unde *medimnis* irrepſerit in Gruterianam, quod ſequentes editiones tenuerunt, cum Franc. & vetuſtiores editiones recte *medimnum*. Græv.

Tum inſaniſſet] Quippe qui pluris emiſſet, quam quanti eſſent decumæ. *Hottom.*

Neminem dediſſe decumæ] Legendum videtur, *decumarum nomine*. quamquam hæc lectio vulgata, quam & veteres codices

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

pinor, ut cum decumo fructus arationis perceptus ſit, neminem minus tribus decumis dediſſe. Atqui hoc in beneficii loco petitum eſt ab Apronio, ut in jugera ſingula ternis medimnis decidere liceret. Nam cum a multis quaterna, etiam quina exigerentur: multis autem non modo granum nullum, ſed ne paleae quidem ex omni fructu, atque ex annuo labore relinquerentur: tum aratores Centuripini, qui numerus in agro Leontino maximus eſt, unum in locum convenerunt: hominem ſuae civitatis in primis honeſtum ac nobilem, Andronem Centuripinum, legarunt ad Apronium, eundem, quem hoc tempore ad hoc judicium legatum & teſtem Centuripina civitas miſit: ut is apud eum cauſam aratorum ageret, ab eoque peteret, ut ab aratoribus Centuripinis ne amplius in jugera ſingula, quam terna medimna exigeret. Hoc vix ab Apronio in ſummo beneficio, pro iis, qui etiam tum incolumes erant, impetratum eſt. id cum impetrabatur, hoc videlicet impetrabatur, ut pro ſingulis decumis ternas decumas dare liceret. Quod ſi tua res non ageretur, a te potius poſtularent, ne amplius quam ſingulas, quam ab Apronio, ut ne plus quam ternas decumas darent. Nunc, ut hoc tempore ea, quae regie, ſeu potius tyrannice ſtatuit in aratores Apronius, praetermittam: neque eos appellem, a quibus omne frumentum eripuit, & quibus

dices comprobant, ferri poteſt. Paullo poſt autem, *ut cum decumo*, edendum curavi, ut habent omnes libri veteres, rejecta lectione vulgata, *cum decumano*. ut *cum decumo autem*, id eſt, hoc poſito, agrum extuliſſe cum decuma parte. *Lambinus*.

Vt cum decumo] Alii *decumano*, inepte cum paulo ante hoc modo ſit locutus; & ſenſus eſt, etiam ſi cum decumo, id eſt decies tantundem quantum eſſet ſatum, perceptum eſſet. Nam plerumque cum octavo, raro cum decumo fructus percipiebatur. *Hottomannus*.

Atque hoc] Vetus, *atqui*, quod magis placet. *Idem*.

Vt jugera ſingula] Corrigendum putarem, *Vt in jugera ſingula*; ut etiam paulo poſt loquitur. Alioqui ſenſum non video. *Idem*. *Vt in jugera ſingula*] Vocula *in* recepta fuit primitus a Manutio & Lambino de conjectura Hottomanni. eam ego admiſi quod conſpiceretur in Pal. pr. eſſetque in ſec. *uti jugera, &c.* Gruterus. Confirmat *in jugera* etiam Franc. prim.

Ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

bus nihil non modo de fructu, ſed ne de bonis quide
ſuis reliqui fecit: ex his ternis medimnis, quod bene
ficii gratiaeque cauſa conceſſit, quid lucri fiat cogno
49 ſcite. Profeſſio eſt agri Leontini ad jugera xx
millia. Haec ſunt ad tritici medimnum xc, id eſt
tritici mod. DXL millia. deductis tritici mod. CCXV
millibus, quanti decumae venierunt, reliqua ſunt tri
tici CCCXXIV millia. adde totius ſummae IↃXI
millium modium tres quinquageſimas, id eſt, tri
tici modium XXXII millia CCCC, ab omnibus e
nim ternae praeterea quinquageſimae exigebantur
ſun

Ad jugera XXX.] Corrige, *jugerum*, ut ſupra. *Hottom.* Franc. *ad jugera* XXX. quod non eſt immutandum. Eſt enim circiter XXX millia jugera. Suet. Iul. 20: *Campum Stellatem* &c. *diviſit extra ſortem ad viginti millibus civium.* ubi vide quæ notavimus. *Gravius.*

Hæc ſunt ad tritici medimna XC.] Corrige *medimnum*, & ſubaudi *millia*: nimirum cum ternæ decumæ exiguntur. Cum enim triginta ſunt jugerum millia, decumæ non amplius medimnum XXX millium eſſe debebant. At ternæ exactæ ſunt, id eſt XC medimnum. *Hott.*

Hæc ſunt ad tritici medimnum, &c.] Vt tres decumæ in ſingula jugera darentur: id eſt, pro ſingulis decumis ternæ decumæ darentur. legendum autem, *medimnum.* Lambinus.

Deductis tritici modiis CCXVI *millibus*] In hoc numero nullum eſt vitium: triginta enim ſex medimna per ſenarium multiplicata hanc ſummam conficiunt; ille qui ſequitur, vitio laborat. *Nannius.*

Quanti decumæ venierunt] Ipſius capitis. *Hottom.*

Reliqua tritici CCCXXIII.] Vetus, *Reliqua tritici* CCCXXIV. Idque recte; nam nonaginta ſexcuplata, tantum enim medimnorum ex triplicata decimatione colligitur, reddunt ex ſe quingentos quadraginta modios, quibus ſi detrahas ducentos & ſexdecim, quanti publicanus redemit, manent in reſiduo trecenti viginti quatuor. Adde totiu ſummæ quingenta quadraginta milli modiorum tres quinquageſimas, id eſt, tritici mod. XXXI. CCCC. un quinquageſima totius ſummæ decem millium eſt & octingentorum modiorum, quæ triplicatæ hunc numerum abſolvunt 32400. *Nannius.*

Totius ſummæ DXL *millia mod.*] Emenda *millium*, & quod dicit *adde*, intellige ad ſuperiorem ſummam CCCXXIV. *Hottom.*

Adde totius ſummæ IↃXL *millium modium, tres quinquageſ.*] Hanc rationem ſic ſubducito. quinquageſ. quingentorum millium modium, ſunt decem millia: hæc decem millia triplicata conſtituunt XXX millia: quinquageſima XL millium ſunt octingenti modii. his triplicatis, fiunt bis mille quadringenti. exſtat hæc ſumma, XXXII millia, CCCC modii. *Lambin.*

Tritici mod. XXXII CCCC.] Id eſt, tritici modium triginta duo millia, & præterea quadringentos. Tot enim efficiunt ternæ quinquageſimæ ſuperioris illius ſummæ. Quod vero ſequitur, *ab omnibus*, parentheſi includendum eſt; pendet enim ſententia, quæ abſolvitur his verbis, *Sunt hæc jam ad H-S. &c.* Hottom.

Ab omnibus enim ternæ] Tolle notam articuli, ſeu virgulæ, ut vulgo vocant, & accipe ternas quinquageſimas, quæ ſummam, ut dixit, efficiunt XXXII millium & CCCC. *Idem.*

Ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſunt haec jam ad CCCLVI millia CCCC mod. tritici. At ego CCCC millia lucri facta eſſe dixeram. non enim duco in hac ratione eos, quibus ternis medimnis non eſt licitum decidere. Verum, ut hac ipſa ratione ſummam mei promiſſi compleam, ad ſingula medimna multi H-S duo, multi H-S quinque acceſſionis cogebantur dare: qui minimum, ſingulos nummos. hoc minimum ut ſequamur, quoniam XC medimnum millia du-

Ad H-S CCCXL.] Tolle notam H-S. quæ nihil ſignificat, & repone *M.* quæ nota eſt millium. Sed ne ſic quidem locus eſt integer. Nam proxima ſumma ad ſuperiorem adjecta, modium efficit trecenta quinquaginta ſex millia. & præterea quadringentos: quomodo legendum eſt hoc loco, ſine dubio. *Hott.*

Sunt hæc jam ad ſeſtertia trecenta quadraginta mod. tritici] Primum delenda eſt hæc vox *ſeſtertia*, ut plane ſupervacanea; deinde numerus iſte infra magnitudinem juſtam conſiſtit. Vetuſtus autem codex excedit, in quo habentur *trecenta ſexaginta.* Ex trecentis enim vigintiquatuor, & triginta duobus millibus ac quadringentis, coit ſumma CCCLVI millium & quadringentorum. Iam ut quadraginta millia conficias, is enim eſt ſcopus Ciceronis, & tantum in lucrum refertur, opus eſt adhuc XXXIII millibus & DC. ea complenda ſunt ex XC millibus ſeſtertiorum, quos ſi binos cum dimidio in modium imputes: non multum deerit ſummæ iſtius integritati, quem Cicero conſtituit: hunc defectum ille, ut non magnum, in maximo numero negligendum putavit, ut enim numerum rotundent, exceſſus defectuſque non magnos auctores contemnere aſſueverunt. *Nannius.*

At ego CCCC *millia*] Nam ad hanc ſummam deſiderantur adhuc modium XLIII millia, & præterea ſexcenti. *Hottom.*

Quibus ternis medimnis] Multi enim quaterna & quina ſolverunt. *Idem.*

Ad ſingula medimna multi H-S duo] Corrige *medimnum*; quod ex ſumma intelligitur: & accipe ſeſtertium duo millia, ut ex loco patet. Georgius Agricola *duorum* legendum putat, opinor, propter nomen *acceſſionem*; ſed hæc locutio frequens eſt in hac oratione: quod ſemel dictum volui, ne, ſi in multis ab eo diſſentiam, nonnulli ejus librum a me non lectum putent. Sed niſi quis totam hanc orationem accurate legerit ac perpenderit, non facile de uno aliquo aut altero loco judicare poterit. *Idem.* Temere nimis Gruterus contra libros admiſit conjecturam Hottomanni, cum nunquam ſubaudiatur *millia*, in quo toties lapſus eſt Hottomannus in hac oratione, & alios decepit: multo minus in ſequentibus legendum cum eodem Hottomanno, *ſingula nummum*, quod itidem recepit Gruterus, exemplo peſſimo. Nam *ſingula nummum* Latinum non eſt, pro ſingula millia nummum. Franc. prim. *in ſingulos nummos.* Fefellit Hottomannum cum ſeſtertia duo legit pro duobus millibus nummum ſeſtertium, ad *duo* credidit ſubaudiri *millia.* Sed hunc errorem diu exploſit Gronovius, ut ſupra notabamus. Reſtituendum igitur hic, ut habetur in omnibus melioribus editionibus, *medimna ſingula* & *ſingulos nummos*, in præcedentibus H-S duo, ſunt ſeſtertii duo. *Grævius.*

Singulos nummos] Emendo, *ſingula nummum*, ut ſupra, *ſingula medimnum*; & ſubaudi *millia*: quæ fortaſſe cum eſſent addita, depravata nota ∞ pro CIↃ ab imperitis librariis omiſſa ſunt. *Hottom.* Peſſime, vide præcedentem annotationem.

Quoniam XC *medimna duximus*] Atqui *medimnum* XC *millia duxerat*, ſic igi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

duximus, accedant eo novo peſſimoque exemplo H-S
x c millia. Hic mihi etiam dicere audebit, magno
decumas vendidiſſe, cum ex eodem agro dimidio pl
ipſe abſtulerit, quam populo Romano miſerit? c c x v
modium millibus decumas agri Leontini vendidiſti
ſi ex lege, magno: ſi, ut lex eſſet libido tua, parvo
ſi, ut, quae dimidiae eſſent, decumae vocarentur, pa
vo vendidiſti. multo enim pluris fructus annui Sicilia
venire potuerunt, ſi id te ſenatus, aut populus Roma
nus facere voluiſſet. etenim ſaepe decumae tanti ve
nierunt, cum lege Hieronica venirent, quanti nun
lege Verrea venierunt. Cedo mihi C. Norbani decu
mas venditas. C. NORBANI DECVMAE VENDI
TAE AGRI LEONTINI. Atqui tum neque judiciu
de modo jugerum dabatur: neque enim erat Artemi
dorus Cornelius recuperator: neque ab aratore magi
ſtratus Siculus tantum exigebat, quantum decumanu
ediderat: nec beneficium petebatur a decumano, u
in jugera ſingula ternis medimnis decidere liceret: nec
nummorum acceſſionem cogebatur arator dare, nec ter
na

igitur legendum. *Hottom.* Sive *millia* addas, ſive x c millenarii notam cum Manutio adjicias, eodem res recidit.

H-S x c *millia*] Coronatorum duo millia: ſupra ducentos quinquaginta; hac autem ſumma, quadringentorum millium numerus completus eſt: ad quam x L I I I millia, & ſexcenti præterea deſiderabantur. Ducta enim æſtimatione ſingulorum modium ad binos H-S. & aliquanto amplius, fiet idem numerus modium quadraginta trium millium, & præterea ſexcentorum. *Hott.*

c c x v i *decumas*] Legendum ut ſupra, c c x x v i *modium millibus, decumas agri Leontini vendidiſti.* Idem. In Franc. tamen æque ut in aliis non legebatur *modium millibus.*

Si, ut lex eſſet libido tua, parvo] Exigua enim ex tam ingenti ſumma pars ad populum Romanum pervenit. *Hott.* Sed vide Manutium, qui de corruptione & ſanatione hujus loci eru dite diſputat.

C. Norbani decumæ venditæ] *C.* hic *Norbanus*, qui Prætor Siciliam provinciam obtinuit, in aureo nummo deſcriptus eſt cum titulo C. NORBANVS PR. S. C. Ab eodem cuſus argenteus etiam denarius reperitur, in cujus altera parte, ad indicandam Sicilienſem hanc Præturam, *faſces, ſpica, & navis prora* ſignata ſunt. *F. Urſinus.*

De modo jugerum] Ni aratores numerum jugerum eſſent profeſſi, infra. *Hottom.* *Atque tum neque judicium de modo jugerum dabatur*] Vetus, *Atqui tum neque judicium de modo jugerum dabatur.* Nannius.

Artemidorus Cornelius] Invidioſe addidit *Cornelius*, nomen a Sylla cum civitate Græcis & ſervis quamplurimis ſuæ factionis hominibus conceſſum, vide infra. *Hottom.*

Quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

nas quinquageſimas frumenti addere: & tamen populo
Romano magnus frumenti numerus mittebatur. Quid 50
vero iſtae ſibi quinquageſimae, quid porro nummorum
acceſſiones volunt? quo id jure, atque adeo quo id potius
ore feciſti? nummos dabat arator. quomodo? aut unde?
qui, ſi largiſſimus eſſe vellet, cumulatiore menſura ute-
retur, ut antea ſolebant facere in decumis, cum aequa
lege & conditione venibant. Is nummum dabat. Vnde?
de frumento? quaſi habuiſſet, te praetore, quod venderet.
De vivo igitur erat aliquid reſecandum, ut eſſet, unde A-
pronio ad illos fructus arationum hoc corollarium num-
morum adderetur. Iam id porro utrum libentes, an inviti
dabant? libentes? amabant, credo, Apronium. inviti?
qua re niſi vi & malo cogebantur? Iam iſte, homo amen-
tiſſimus, in vendundis decumis H-S faciebat acceſſiones
ad ſingulas decumas: neque multum; bina aut terna mil-
lia addebat. fiunt per triennium H-S fortaſſe I Ɔ millia.
Hoc neque exemplo cujuſquam, neque ullo jure fecit:
neque eam pecuniam retulit: neque hoc parvum crimen
quemadmodum defenſurus ſit homo quiſquam umquam
ex-

Quo id potius ore] Franc. *quo id potius more.*

Qui ſi largiſſimus eſſe vellet] Liberaliſſimus in populum Romanum. *Hott.*

De vivo igitur aliquid reſecandum] Id eſt, de eo quod pro arationis impenſa perceperant, præter quod unum nihil erat omnino reliquum factum aratoribus, purum ac reliquum appellat. Tranſlatio autem ſumpta eſt ab imperitis medicis, qui non modo redundantia, & quæ reliquo corpori nocent, urere, & ad vivum amputare ſolent, ſed etiam de vivo aliquid reſecare. *Idem.*

Aliquid reſecandum] Vt quemadmodum incolumitatem integritatemque ſanitatis retinere, qui ita ſecantur, non poſſunt: eodem modo ſalvi eſſe aratores non poſſint. *Idem.*

Hoc corollarium nummorum] *Corollarium*, inquit Varro, *dicitur, quod additum, præterquam quod debitum. Ejus vocabulum fictum a corollis: quod hæ, cum placuerant actores, in ſcena dari ſolitæ.* Idem.

Homo amentiſſimus] Avaritia & cupiditate. *Idem.*

Numerorum faciebat acceſſione ad ſingulas decimas] Vetus. *H-S. faciebat acceſſiones.* Cæterum res eadem, vox diverſa, idem enim *ſeſtertius & nummus* apud Romanos. *Nannius.*

H-S D *millia*] Coronatorum duodecim millia ſupra quingentos. Sed hæc ſumma neque binis, neque ternis H-S millibus convenit: quin potius, ut bina tantum ducamus, fiunt per triennium D X L millia: ſi terna, octingenta & decem millia. Quare & minorem ſummam eum duxiſſe apparet, & ſuo more ſummam integram quingentorum potius dixiſſe. *Hottom.*

excogitavit. Quod cum ita ſit, audes dicere, te magn decumas vendidiſſe, cum ſit perſpicuum, te bona fortu naſque aratorum, non populi Romani, ſed tui quaeſtu cauſa vendidiſſe? Vt, ſi quis villicus ex eo fundo, cui H- dena merces eſſet, excisis arboribus ac venditis, demti tegulis, inſtrumento, pecore abalienato, domino XX mil lia nummum pro X miſerit: ſibi alia praeterea centum confecerit, primo dominus, ignarus incommodi ſui, gau deat, villicoque delectetur, quod tanto ſibi plus mercedi ex fundo refectum ſit: deinde, cum audierit, eas res, qui bus fundi fructus & cultura continetur, amotas & ven- ditas, ſummo ſupplicio villicum afficiat, & ſecum male actum putet: ita populus Romanus cum audit, pluris de- cumas vendidiſſe C. Verrem, quam innocentiſſimum hominem, cui iſte ſucceſſit, C. Sacerdotem, putat ſe bonum in arationibus fructibuſque ſuis habuiſſe cuſto- dem ac villicum. cum ſenſerit, iſtum omne inſtrumen- tum aratorum, omnia ſubſidia vectigalium vendidiſſe, omnem ſpem poſteritatis avaritia ſua ſuſtuliſſe, aratio- nes

Quiſquam unquam excogitavit] Lege: *excogitabit*, aut *excogitarit*. Græv.

Si quis villicus] *Villicus, agri colendi cauſa conſtitutus, atque appellatus a villa, quod ab eo in eam convehuntur fructus, & evehuntur cum veneunt. A quo ruſtici etiam nunc quoque viam, veam appellant, propter vecturas: & vellam, non villam, quo vehunt, & unde vehunt.* Varro de re ruſt. 1. *Hottom.*

Ex fundo cui H S dena merces eſſet] Omnes alii libri, *ex eo fundo*: ſed in eo quod ſequitur, legendum potius putarem, *Cujus H-S denum merces eſſet*, ut ordo ſit, cujus merces, id eſt, proventus, ſeu vectigal, eſſet denum millium H-S. id eſt, coronatorum CCL. *Idem.*

Vt ſi quis villicus ex fundo cui H-S dena merces eſſet] Vetus, *Vt ſi quis villicus, cui H-S. dena meritaſſet.* Id ſi rectum erit, *qui* pro *quis*; *cui* pro *qui*; *meritaſſet* pro *meruiſſet*, capi neceſſum eſt. Eſt autem hic *merces* fructus ſive proventus, nunnunquam & uſura. Horatius.

Quinas hic capiti mercedes exigit.

Nannius. *Qui ſeſtertia dena meritaſſet*] Id eſt, HS. decem millia. alii libri habent. *cui* HS. *denum millium merces eſſet*. alii, *cui* HS. *dena merces eſſet*. Lambinus. *Qui H-S dena meritaſſet*] Ita Pall. nam ed. vet. *mercaſſet*. Victoriana, *cui H-S dena merces eſſet*, quod & in exemplari Nanniano: ſecutique ſunt Manutiani poſteriores. *Gruterus.* Victorii editionem & Paulli Manutii hic ſequimur. eam expoſuit Nannius. In Franc. *qui ſextërc dena meritaret.*

Demptis tegulis, inſtrumento] Inſtrumento fundi ea continentur, quæ fructus, quærendi, cogendi, conſervandi gratia parata ſunt. *Hottom.*

Viginti millia nummum] Coronatos IↃ. *Idem.*

Item populus Romanus] Vetus liber, *ita populus Romanus*. F. Vrſinus. Sic & Franc. prim.

Vt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ıes & agros vectigales vaſtaſſe atque exinaniſſe; ipſum
naximos quaeſtus praedaſque feciſſe; intelliget ſecum
ıctum eſſe peſſime: iſtum autem ſummo ſupplicio di-
gnum exiſtimabit. Vnde ergo hoc intelligi poteſt? 51
ɛx hoc maxime, quod ager decumanus provinciae Si-
iliae propter iſtius avaritiam deſertus eſt. neque id ſo-
um accidit, uti minus multis jugis ararent, ſi qui in agris
emanſerunt; ſed etiam, ut permulti locupletes homi-
ıes, magni & navi aratores, agros laetos ac fertiles
leſererent, totaſque arationes derelinquerent. Id adeo
ſciri facillime poteſt ex literis publicis civitatum, pro-
pterea quod lege Hieronica numerus aratorum quot
ınnis apud magiſtratus publice ſubſcribitur. Recita
andem, quot acceperit aratores agri Leontini Verres.
OCTOGINTA TRES. quot anno tertio profiteantur.
TRIGINTA DVO. Vnum & quinquaginta aratores
ta video dejectos, ut his ne vicarii quidem ſucceſſe-
int. Quot aratores, adveniente te, fuerunt agri Mu-
ycenſis? videamus ex litteris publicis. Centum octo-
ginta octo. Quid? anno tertio? Centum & unus. Octo-
ginta ſeptem aratores unus ager iſtius injuria deſiderat,
ıtque adeo noſtra reſpub. quoniam illa populi Romani
vectigalia ſunt, hunc tot patrumfamilias numerum de-
ſiderat & repoſcit. Ager Herbitenſis primo anno ha-
buit aratores ducentos quinquaginta ſeptem, tertio
cen-

Vt hi minus multis jugis arent] *In mi-ıus multis*, apertius, opinor, legere-ur, *jugum* autem, ut ſupra dixi, vo-ant, quod juncti boves uno die exa-are poſſunt. *Hott.* *Neque id ſolum a-ctum eſt uti hi minus multis jugis ararent*] Vetus, *Neque id ſolum accidit.* Parvum d, ſed tamen rectius. id enim actum eſt, quod effici voluimus: id accidit quod fortuito contigit. *Nannius.*

Latos & fertiles deſererent] Admiſi ıanc ſcripturam quorundam librorum, quod magis placuiſſet Gulielmio, quam ıltera, *latos*; annotaſſetque vocem eam domeſticam de agris notæ optimæ & fœcundis. *Gruter.* Nihil certius. Virg. Georg. l. *Quid faciat lætas ſegetes.* vide ibi Serv. Apud Iuſtin. *lætitia pabulorum.* Et apud ſcriptores rei ruſticæ *lætamen* eſt ſtercus quo agri lætantur, hoc eſt fœcundantur, ac fertiles redduntur. *Græv.*

Quot anno tertio profiteantur] Scri-pſiſſe Tullium non dubito: *quot anno tertio profitebantur?* ut paullo poſt: *quid tertio anno?* Qui huic emendationi non aſſentiunt, velim ex vulgata ſcriptura commodam efficiant ſententiam. *Idem.*

centum viginti. hinc centum triginta ſeptem patre
familias extorres profugerunt. Agyrinenſis ager, quo
rum hominum! quam honeſtorum! quam locupletium
ducentos quinquaginta aratores habuit primo anno prae
turae tuae. Quid tertio anno? octoginta, quemadmo
dum legatos Agyrinenſes recitare ex publicis litter
52 audiſtis. Pro dii immortales! ſi ex provincia tota cen
tum ſeptuaginta ejeciſſes, poſſesne ſeveris judicibus ſal
vus eſſe? Vnus ager Agyrinenſis centum ſeptuagint
aratoribus inanior cum ſit, vos conjecturam totius pro
vinciae non facietis? Atque hoc peraeque in omni agr
decumano reperietis: quibus aliquid tamen reliqui fueri
ex magno patrimonio, eos in agris minore inſtrumento
minus multis jugis remanſiſſe, quod metuebant, ſi recef
ſiſſent, ne reliquas fortunas omnes amitterent: quibu
autem iſte nihil reliqui quod perderent fecerat, eos plan
non ſolum ex agris, verum ex civitatibus ſuis profugiſſe
Illi ipſi, qui remanſerant, vix decuma pars aratorum, re
licturi agros omnes erant, niſi ad eos Metellus Roma lit-
teras miſiſſet, ſe decumas lege Hieronica venditurum; &
niſi ab iis hoc petiviſſet, ut ſererent quam plurimum: quod
illi ſemper ſui cauſa fecerant, cum eos nemo rogaret,
quamdiu intelligebant, ſeſe ſibi & populo Romano,
non Verri & Apronio ſerere, impendere, laborare. Iam
vero, judices, ſi Siculorum fortunas negligitis: ſi, quem-
ad-

Quam locupletum] Vetus, *Quam locupletium*. Nannius.

Atque hoc peraque] Magis placeret, *atqui*. Hottom.

Minus multis jugis] Alii omnes, *minus multis locis*: ſed ſic proxima pagina locutus eſt, ut hoc loco legitur: ut nihil putem corrigendum. *Idem*. *Minus multis locis, minores remanſiſſe*] Vetus, *Minus multis jugis remanſiſſe*. Nannius. *Minus multis jugis remanſiſſe*] Mendum aliquod ſubeſſe ſenſeram olim in voce, *minores*, quæ eſt in libr. vulg. Hottomannus legendum putat, *timore remanſiſſe*. Ego dubitabam, putabamque potius aliquid præterea deeſſe, ut familia, aut aliquid ſimile, & legendum, *minore*, ut ſit *minore* inſtrumento, minus multis jugis, minore familia. Nunc autem, quando eam video abeſſe ab illo vetuſtiſſimo codice, delendam cenſeo. *Lambinus*. *Minus multis jugis remanſiſſe*] Vulgati amplius, *jugis minores remanſ.* Sed ea vox abeſt Fabrit. & Nann. & tantum turbat. *Gruterus*.

Iam vero ſi Siculorum fortunas negligitis] Vetus, *Iam vero judices ſi Siculorum fortunas negligitis*. Nannius.

Hac

dmodum ſocii populi Romani a magiſtratibus noſtris
ractentur, non laboratis: at vos communem populi
Romani cauſam ſuſcipite atque defendite. Ejectos ara-
ores eſſe dico: agros vectigales vexatos atque exina-
nitos a Verre: populatam vexatamque provinciam:
haec omnia doceo litteris civitatum, & privatis prima-
riorum virorum teſtimoniis. Quid vultis amplius? num 53
expectatis, dum L. Metellus is, qui multos in iſtum
eſtes imperio & poteſtate deterruit, idem abſens de
ltius ſcelere, improbitate, audacia teſtimonium dicat?
non opinor. At is optime, qui ſucceſſit iſti, potuit co-
gnoſcere. Ita eſt: verum amicitia impeditur. At de-
bet nos certiores facere, quo pacto ſe habeat provin-
cia. Debet: verumtamen non cogitur. Num quis in
Verrem L. Metelli teſtimonium requirit? nemo. num
quis poſtulat? non opinor. Quid ſi teſtimonio L. Me-
telli, ac litteris haec omnia vera eſſe docebo? quid
dicetis? utrum Metellum falſum ſcribere? an amicum
laedendi eſſe cupidum? an practorem, quemadmo-
dum provincia affecta ſit, neſcire? Recita litteras L. Me-
telli, quas ad Cn. Pompejum, & M. Craſſum Cos.
quas ad M. Mummium praetorem, quas ad urbanos
quaeſtores miſit. EPISTOLA L. METELLI. DE-
CVMAS FRVMENTI LEGE HIERONICA VEN-
DIDI. Cum ſcribit, ſe lege Hieronica vendidiſſe,
quid ſcribit? ita ſe vendidiſſe, ut omnes, praeter Ver-
rem. cum ſcribit ſe lege Hieronica vendidiſſe, quid
ſcribit? ſe per iſtum erepta Siculis majorum noſtrorum
be-

Hæc omnia doceo civitatum, & privatis primariorum virorum teſtimoniis] Vetus, *Hæc omnia doceo litteris civitatum & privatis primariorum virorum teſtimoniis.* Nann. *Hæc omnia doceo civitatum & privatis primariorum virorum teſtimoniis*] Videtur aliquid deeſſe ad ſententiæ ornatum, quod ex vetere libro addi poteſt, ſi legatur: *Hæc omnia doceo litteris publicis honeſtiſſimarum civitatum, & privatis &c.* F. Vrſinus.

Provincia affecta ſit] Vetus, *afflicta ſit.* Nannius. *Provincia affecta ſit*] Nann. *afflicta.* ſed videtur alterum melius. *Gruterus.*

Quas ad urbis quæſtores miſit] Vetus, *Quas ad urbanos quæſtores, &c.* Nann.

beneficia, jus ipſorum, conditionem ſocietatis, amicitiae, foederum reddidiſſe. dicit quanti cujuſque agri decumas vendiderit. deinde quid ſcribit? Recita de epiſtola reliqua. SVMMA VI DATA EST OPERA A ME, VT QVAM PLVRIMO DECVMAS VENDEREM. Cur igitur, Metelle, non ita magno vendidiſti? quia deſertas arationes, inanes agros, provinciam miſeram perditamque offendi. Quid? idipſum quod ſatum eſt qua ratione quiſquam qui ſereret inventus eſt? Recita litteras. LITTERAE. ait ſe miſiſſe & praeſentem confirmaſſe, ſuam interpoſuiſſe auctoritatem. tantum quod aratoribus Metellus obſides non dedit, ſe nulla in re Verri ſimilem futurum. At quid eſt tandem, in quo ſe laboraſſe dicat? Recita. VT ARATORES, QVI RELIQVI ERANT, QVAMPLVRIMVM SERERENT. Qui reliqui? quid eſt hoc reliqui? quo ex bel-

Dicit quanti] Vetus, *Dicit dein quanti.* Vox autem *deinde* quæ ſequitur, abeſt a manuſcripto, & recte, opinor. *Hottom.*

Summa data eſt opera a me] Vetus, *Summa vi opera data eſt a me.* Nannius. *Summa vi data eſt a me opera*] Addidi ſyllabam *vi* ex mſſ. Nannii. Ita orat. præcedente: *Hominem ſumma vi retinere cæpit.* Terent. Adelph. *Summa vi defendam hanc.* Gruterus.

Ait ſe miſiſſe, & confirmaſſe] Hoc amplius liber optimus & perantiquus, *præſentem confirmaſſe:* quod eo mihi rectius videtur, quia paulo infra ita ſcribit, *Niſi præſens confirmaſſem.* Hott.

Tantum quod] Inſolens locutio, cujus tamen geminam reperio in lib. Ep. ad Attic. XV. in ea cujus initium eſt, IV *Kal. Hæc cum ſcriberem, tantum quod exiſtimabam ad te orationem eſſe perlatam.* Senſus eſt non obſcurus; hic enim ſignificat, quod alibi dicit, *Nihil propius factum eſt quam:* vel *tantum non:* quod cum alii non intellexiſſent, hunc locum immutare voluerunt. At Suetonius in Auguſto pro paulo ante uſurpaſſe videtur, loquens enim de Auguſto, *Iuliam*, inquit, *primum Marcello Octaviæ ſororis ſuæ filio, tantum quod pueritiam egreſſo nuptum dedit.* Idem. *Tantum quod aratoribus Metellus obſides non dedit, ſe in ulla in re Verri ſimilem futurum*] Deeſt hic negativa particula *non.* Rectius ergo vetus. *Se non ulla in re Verri ſimilem futurum.* Nann. *Tantum non aratoribus Met. obſ. dedit*] Ita Victorii editio. & liber Nann. aliæ, *Tantum quod arat. Met. obſ. non dedit:* quod habent item Palatini. quam bene neſcio, receperunt tamen Lambinus, Aldus Nepos, alii. *Gruterus.* *Tantum quod* apud Suetonium & Ciceronem quid notaret, non intellexit Hottomannus. Eſt enim *tantum quod* Latinis, quod aliter dicunt *commodum*, *vix.* *ut tantum quod pueritiam egreſſo*, cum vix, aut commodum pigritiam eſſet egreſſus. vide quæ notavi ad Luciani pſeudoſophiſtam. Recte quoque I. Fr. Gronovius ad Liv. XXXIII, 5, vindicavit hoc loco veterum librorum ſcriptorum, *tantum quod aratoribus Metellus obſides non dedit.* pro non longe abeſt, quin dederit obſides, propemodum dedit. vide ejus notas. *Gravius.*

No-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

bello? qua ex vaſtitate? quaenam in Sicilia tanta cla-
des, aut quod bellum tam diuturnum, tam calamito-
ſum, te praetore, verſatum eſt, ut is, qui tibi ſucceſ-
ſerit, reliquos aratores collegiſſe & recreaſſe videatur?
Cum bellis Karthaginienſibus Sicilia vexata eſt, & poſt 54
noſtra patrumque memoria, cum bis in ea provincia
magnae fugitivorum copiae verſatae ſunt, tamen arato-
rum interitio facta nulla eſt. tum, ſemente prohibita,
aut meſſe amiſſa, fructus annuus interibat: tamen in-
columis numerus manebat dominorum atque arato-
rum. tum, qui M. Levinio, aut P. Rupilio, aut M'. A-
quillio praetoribus in eam provinciam ſucceſſerant, a-
ratores reliquos non colligebant. Tantone plus Verres
cum Apronio provinciae Siciliae calamitatis importa-
vit, quam aut Haſdrubal cum Poenorum exercitu,
aut Athenio cum fugitivorum maximis copiis, ut tem-
poribus illis ſimulatque hoſtis ſuperatus eſſet, ager ara-
retur omnis, neque aratori praetor per litteras ſuppli-
caret, neque eum praeſens oraret, ut quam plurimum
ſe-

Noſtram patrumque memoriam] Sine dubio probabilior veteris libri ſcriptura, *Noſtra patrumque memoria.* Athenionem autem dicit, de quo nos ſæpe antea: & bellum illud ſervile, quod bello Punico ſecundo exortum eſt, quod cum opprimi a Prætoribus non potuiſſet, C. Fulvio Conſuli mandatum eſt: cujus belli initium fuit Eunus ſervus, natione Syrus, qui contracta agreſtium ſervorum manu, & ſolutis ergaſtulis, juſti exercitus numerum implevit. Cleon quoque alter ſervus ad LXX millia ſervorum contraxit, & copiis junctis contra populum Romanum exercitumque ejus, bellum ſæpenumero geſſerunt. Florus in Epiſt. lib. LVI. *Hottom.* *Et poſt, noſtra patrumque memoria, cum bis in ea*] Ita quidam libri Hottomanni. aliæ edd. *noſtram patr. memoriam.* peſſime autem Lambiniana, cui incubuit ſphalma typographicum *bis* pro *bis* tranſiitque de editione in aliam. *Gruterus.* Non ortum eſt hoc bellum ſervile bello Punico ſecundo, ſed poſt tertium, anno V. C. 621. de quo Florus III, 19 & alii.

Cum bis in ea provincia] Nonius Marcellus in dictione *interitus, bis in eadem,* ſed nihil muto. *Hottom.*

Verſatæ ſint] Vetus *verſatæ ſunt,* quod Nonius confirmat. *Idem.*

Tamen aratorum internecio] Nonius Marcellus ex hoc loco, *interitio* verbum a Cicerone uſurpatum eſſe probat: mihi tamen quicquam immutare religio eſt. *Idem.* *Tamen aratorum interitio*] Sic legit Nonius Marcellus: quem quamobrem non ſequerer, nulla cauſa viſa eſt: ad quem accedit vetuſti codicis auctoritas. *Lambin.* *Interitio*] Sic Pall. ſic Nann. probatque Victorius lib. III. variar. lect. cap. 2. antea erat *internicio.* Gruterus. P. Francii quoque codex clare ſcribit *interitio.*

ſereret: nunc autem, ne poſt abitum quidem huju importuniſſimae peſtis, quiſquam reperiretur, qui ſu voluntate araret? pauci eſſent reliqui, qui L. Metel auctoritate in agros atque ad ſuum larem familiaren redirent? His te litteris, homo audaciſſime atque a mentiſſime, jugulatum eſſe non ſentis? non vides, cun is, qui tibi ſucceſſit, aratores reliquos appellet, ho eum diſerte ſcribere, reliquos hos eſſe, non ex bello neque ex aliqua hujuſmodi calamitate, ſed ex tuo ſce lere, importunitate, avaritia, crudelitate? Recita ce tera. TAMEN PRO EO, VT TEMPORIS DIFFI CVLTAS, ARATORVMQVE PENVRIA TVLIT Aratorum, inquit, penuria. Si ego accuſator totie de re eadem dicerem, vererer, ne animos veſtros of- fenderem, judices. Clamat Metellus: niſi litteras mi- ſiſſem. non eſt ſatis. niſi praeſens confirmaſſem. ne id quidem ſatis eſt. reliquos, inquit, aratores. reliquos? prope lugubri verbo calamitatem provinciae Siciliae
55 ſignificat. addit, aratorum penuria. Expectate etiam, judices, expectate ſi poteſtis, auctoritatem accuſatio- nis meae. dico aratores iſtius avaritia ejectos: ſcribit Metellus, reliquos ab ſe eſſe confirmatos. dico agros relictos arationeſque deſertas eſſe: ſcribit Metellus a- ratorum eſſe penuriam. hoc cum ſcribit, illud oſten- dit, dejectos, ejectos, fortunis omnibus expulſos eſſe po-

Iugulatum ſentis?] Vetus, *non ſentis?* placet. *Hottom.* *Iugulatum non ſentis*] Vetus liber, *jugulatum eſſe non ſentis.* F. Vrſinus.

Hoc eum diſerte ſcribere] Græci διαῤῥήδην, ἐναργῶς, id eſt, plane, aperte, dilucide, definite, nominatim. Livius Decadis IV libro VI. *Tum decretum Phaneas, in quo id diſerte ſcriptum erat, oſtendit.* Et lib. V. *Alteram ex duabus conditionibus, quæ modo diſerte a Quinctio datæ ſunt, legit.* Plautus in Amphytrione.

Satin' hoc plane, ſatin' diſerte here nunc videor tibi locutus eſſe? Hottom.

Expectare etiam judices, ſi poteſtis] Vetus, *Expectate etiam, expectate ſi poteſtis.* Nannius. Et ſic C. Steph. ed. & Grut. niſi quod hæc, *expectate etiam judices, expectate, ſi poteſtis.*

Dejectos, ejectos] *Dejectus*, qui de loco, in quo erat, pulſus eſt. *Ejectus*, qui prohibitus eſt accedere. Sed in orat. pro Cæcina, dum orator ſuæ cauſæ ac tempori ſervit, hanc ſubtilem differentiam eludit. *Hottom.*

In-

populi Romani ſocios atque amicos. quibus ſiqua calamitas propter iſtum, ſalvis vectigalibus noſtris, accidiſſet, animadvertere in eum vos oportebat: praeſertim cum ea lege judicaretis, quae ſociorum cauſa eſſet conſtituta. cum vero perditis profligatiſque ſociis, vectigalia populi Romani ſint deminuta: res frumentaria, commeatus, copiae, ſalus urbis atque exercituum noſtrorum in poſteritatem iſtius avaritia interierit, ſaltem commoda populi Romani reſpicite, ſi ſociis fideliſſimis proſpicere non laboratis. Atque ut intelligatis, ab iſto prae lucro praedaque praeſenti nec vectigalium, nec poſteritatis habitam eſſe rationem, cognoſcite, quid ad extremum ſcribat Metellus. IN RELIQVVM TEMPVS VECTIGALIBVS PROSPEXI. In reliquum tempus ait ſe vectigalibus proſpexiſſe. non ſcriberet, ſe vectigalibus proſpexiſſe, niſi hoc vellet oſtendere, te vectigalia perdidiſſe. Quid enim erat, quod vectigalibus proſpiceret Metellus in decumis, & in tota re frumentaria, ſi iſte non vectigalia populi Romani ſuo quaeſtu pervertiſſet? Atque ipſe Metellus, qui vectigalibus proſpicit, qui reliquos aratores colligit, quid aſſequitur, niſi hoc, ut arent, ſi qui poſſunt, quibus aratrum ſaltem aliquod ſatelles iſtius Apronius reliquum fecit: qui tamen in agris ſpe atque exſpectatione Metelli remanſerunt? Quid ceteri Siculi? quid ille maximus numerus aratorum, qui non modo ex agris ejecti ſunt, ſed etiam ex civitatibus ſuis, ex provincia, denique bonis fortuniſque omnibus ereptis, profugerunt? qua ratione ii revocabuntur? quot praetorum innocentia ſapientiaque opus eſt, ut illa aratorum multitudo aliquando in ſuis agris ac ſedibus

Interiit: ſaltem commoda] In manuſcripto, Aldino, & veteribus impreſſis, *Interierit: ſaltem populi Romani commoda reſpicite.* quæ lectio mihi rectior, & probabilior videtur. *Hott.*

Saltem commoda veſtra reſpicite] Vetus, *Saltem commoda populi Romani reſpicite.* Nannius.

Quan-

56 bus collocetur? Ac ne miremini tantam multitudinem profugiſſe, quantam ex litteris publicis, aratorumque profeſſionibus cognoviſtis, ſcitote, tantam acerbitatem iſtius, tantum ſcelus in aratores fuiſſe (incredibile dictu eſt, judices: ſed & factum, & tota Sicilia pervulgatum) ut homines, propter injurias licentiamque decumanorum, mortem ſibi ipſi conſciverint. Centuripinum Dioclem, hominem locupletem ſuſpendiſſe ſe conſtat, quo die ſit ei nuntiatum, Apronium decumas redemiſſe. Dyrrachinum, primum civitatis eadem ratione mortem oppetiſſe dixit apud vos homo nobiliſſimus Archonidas Elorinus, cum audiſſet tantum decumanum profeſſum eſſe ex edicto iſtius ſibi deberi, quantum ille bonis ſuis omnibus efficere non poſſet. Haec tu, tametſi omnium hominum diſſolutiſſimus, crudeliſſimuſque ſemper fuiſti, tamen numquam perpeterere, propterea quod illi gemitus luctuſque provinciae ad tui capitis periculum pertinebant: non, inquam, perpeterere, ut homines injuriae tuae remedium morte ac ſuſpendio quaererent, niſi ea res ad quaeſtum & ad praedam tuam pertineret. Quid? illud perpeterere? attendite judices, omnibus enim nervis mihi connitendum eſt, atque in hoc laborandum, ut omnes intelligant, quam improbam, quam manifeſtam, quam confeſſam rem pecunia redimere conentur. Grave crimen eſt hoc, & vehemens, & poſt

Quantum ille bonis ſuis omnibus efficere non poſſet] Fortaſſe legendum, *reficere non poſſit.* verumtamen nihil muto: cum præſertim ſic habeat vetus codex. *Lamb.*

Tamen nunquam perpetere, quod ille gemitus luctuſque &c.] Vetus, *Tamen nunquam perpeterere. propterea quod illi gemitus &c.* Nannius. Neceſſario ſententia vocem hanc ab aliis omiſſam requirit. jure illam ſuæ reſtituit editioni C. Stephanus. Non erat prætereunda Grutero. *Grævius.*

Omnibus enim nervis mihi contendendum eſt] Vetus, *Connitendum eſt.* Nann.

Omnibus enim nervis mihi connitendum] Melius ita liber Nannii, quam hactenus vulgati *contendendum.* Grut. Arripuit Nannii libri ſcripturam quoque C. Stephanus.

Quam confeſſam rem] Franc. *quam profeſſam rem.* quod præfero vulgatæ. *Profeſſum* enim eſt quod palam omnibus innotuit, apertum, indubium Phædr. IV,

Nec ad profeſſa mortis audacem viam
Fabricaſſet Argus opere Palladio ratem.

Iuſtin. VIII, 4: *Bœotii orant, ut profeſſum adverſus Phocenſes ducem Græciæ exhibeat.* Senec. *Odia profeſſa.* Græv.

Non

& poſt hominum memoriam, judiciaque de pecuniis re-
oetundis conſtituta, graviſſimum, praetorem populi Ro-
mani ſocios habuiſſe decumanos. Non hoc nunc primum 57
udit privatus de inimico, reus ab accuſatore. jam antea
n ſella ſedens praetor, cum provinciam Siciliam obtine-
ret, cum ab omnibus non ſolum, id quod commune eſt,
propter imperium, ſed etiam, id quod iſtius praecipuum
eſt, propter crudelitatem metueretur, millies audivit,
cum ejus animum ad perſequendum non negligentia
tardaret, ſed conſcientia ſceleris avaritiaeque ſuae refre-
naret. Loquebantur enim decumani palam, & praeter
ceteros is, qui apud iſtum plurimum poterat, maximos-
que agros populabatur, Apronius: perparvum ex illis
magnis lucris ad ſeſe pervenire: praetorem eſſe ſocium.
Hoc cum palam decumani tota provincia loquerentur,
uumque nomen in re tam turpi nefariaque interpone-
rent: nihilne tibi venit in mentem exiſtimationi tuae con-
ulere? nihil denique capiti ac fortunis tuis providere?
um tui nominis terror in auribus animiſque aratorum
verſaretur: cum decumani aratoribus ad pactiones fa-
iundas non ſuam vim, ſed tuum ſcelus ac nomen oppo-
nerent: ecquod judicium Romae tam diſſolutum, tam
perditum, tam nummarium fore putaſti, quo ex judicio
e ulla ſalus ſervare poſſet? cum planum fieret, decumis
contra inſtituta, leges, conſuetudinemque omnium ven-
di-

Non ſolum id, quod commune eſt pro-ter imperium, ſed etiam id quod ipſius ræcipuum eſt] Male interpuncta oratio enſum reddit ineptum. Ego ſic legen-um cenſeo, *Non ſolum (id quod com-mune eſt) propter imperium, ſed etiam id quod ipſius præcipuum eſt) propter cru-elitatem.* Hottom.

Id quod commune eſt] Omnium ma-iſtratuum. *Idem.*

Id quod ipſius præcipuum] Id eſt, pro-rium, peculiare. *Idem.*

Avaritiaque ſuæ frænaret] Vetus, *re-ænaret.* Nannius.

Quo ex judicio te ulla ſalus ſervare] Deam intelligit, quam populus Romanus coluit, cui ædes vota in bello Samnitium a C. Iunio Bubulco Cos. Romæ extructa eſt. Terentius in Adelphis.

Ipſa ſi cupiat ſalus
Servare prorſus non poteſt hanc fami-liam. Hottom.

Contra inſtituta legis] Legendum putarem, ut ſæpe alias, *Contra in-ſtituta, leges, conſuetudinem, &c.* Idem.

Spon-

ditis, in aratorum bonis fortuniſque diripiendis decumanos dictitaſſe, tuas eſſe partes, tuam rem, tuam praedam: idque te tacuiſſe, &, cum diſſimulare non poſſes, potuiſſe tamen perpeti & perferre, quod magnitudo lucri obſcuraret periculi magnitudinem, pluſque aliquanto apud te pecuniae cupiditas, quam judicii metus poſſet? Eſto: cetera negare non potes. ne illud quidem tibi reliquum feciſti, ut hoc poſſes dicere, nihil eorum te audiſſe: nihil ad tuas aures de infamia tua perveniſſe. Querebantur cum luctu & gemitu aratores. Tu id neſciebas? Fremebat tota provincia. nemo id tibi renuntiabat? Romae querimoniae de tuis injuriis, conventuſque habebantur. ignorabas haec? ignorabas haec omnia? quid? cum palam Syracuſis, te audiente, maximo conventu, P. Rubrius Qu. Apronium ſponſione laceſſivit, ni Apronius dictitaret, te ſibi in decumis eſſe ſocium: haec te vox non perculit? non perturbavit? non ut capiti & fortunis tuis proſpiceres excitavit? Tacuiſti: ſedaſti etiam lites illorum, & ſponſio illa ne fieret laboraſti.

58 Pro, dii immortales! hoc aut innocens homo perpeti potuiſſet, aut quamvis nocens, qui modo judicia Romae fore putaret, non aliqua ſimulatione exiſtimationi ſe hominum venditaſſet? Quid eſt hoc? ſponſio fit de ca-

Sponſione laceſſivit] *De ſponſione*, cognoſce ex orat. pro Quinctio, ſupra. *Hottom.*

Non aliqua ſe ſimulatione exiſtimationi hominum vindicaſſet?] Veteres libri hoc modo, *Non aliqua ſe ſimulatione populi Romani exiſtimationi vindicaſſet?* quod ſine cauſa immutare non auſim. Nonnulli tamen ex iis, *Non aliqua re.* quod aperte falſum eſt. ut illud Aldinum. *Populi Romani exiſtimationi hominum.* Idem. *Non aliqua ſe ſimulatione exiſtimationi hominum vindicaſſet*] Vetus, *Exiſtimationi hominum venditaſſet*, id eſt, vendibilem ac probabilem aliquo modo reddidiſſet. Quod quo mihi magis adlubeſcit, ſed tamen optio in medio eſt, eligat quiſque quod malit: ego in rebus fere paribus meam cenſuram libentius addo: nam in multum variante pondere quid opus eſt, cum id omnibus conſtet. *Nannius.* *Non aliqua ſimulatione exiſtimationi ſe hominum venditaſſet?*] Alii libri habent, *exiſtimationi populi Romani vindicaſſet?* alii, *exiſtimationi hominum venditaſſet?* quod poſterius nunc probo. *Lamb.* *Non aliqua ſe ſimulatione exiſtimationi hominum venditaſſet*] Haud aliter editio Victorii, niſi quod ultimo verbo finxerit, *vindicaſſet*, contra Pall. & Nann. in quo reſtat alterum & belle hic convenit. iidem tamen Pall. habent, *non aliqua re ſimulatione P. R.* quod & in editt. antiquis,

capite ac fortunis tuis. tu ſedes & quieſcis? non perſequeris? non perſeveras? non perquiris, cui dixerit Apronius? quis audierit? unde hoc natum, quemadmodum prolatum ſit? Si quis tibi ad aurem acceſſiſſet, & dixiſſet, Apronium dictitare, te ſibi eſſe ſocium: commoveri te oportuit, vocare Apronium, nec illum ante tibi ſatisfacere, quam tu omnium exiſtimationi ſatisfeciſſes. cum vero in foro celeberrimo, tanta frequentia, hoc verbo & ſimulatione Apronio; re vera tibi objectum eſſet: tu umquam tantam plagam tacitus accipere potuiſſes, niſi hoc ita ſtatuiſſes, in re tam manifeſta quidquid dixiſſes, te deterius eſſe facturum? Quaeſtores, legatos, praefectos ſuos, tribunos, multi miſſos fecerunt, & de provincia decedere juſſerunt, quod eorum culpa ſe minus commode audire arbitrarentur, aut quod peccare illos aliqua in re judicarent. Tu Apronium, hominem vix liberum, contaminatum, perditum, flagitioſum: qui non modo animum integrum, ſed ne animam quidem puram conſervare potuiſſet: eum in tanto tuo dedecore profecto ne verbo quidem graviore appellaſſes: neque apud te tam ſancta re-

quis, quæ tamen *vendicaſſet*. Gruterus. Miror Nannium hæſitaſſe, Lambinum damnaſſe certiſſimam optimorum librorum lectionem. *Aliqua ſimulatione exiſtimationi hominum ſe venditare*, eſt ſimulata aliqua virtute ſtudere efficere, ut homines bene de te exiſtiment. Iuſtin. V, 3: *Iam Alcibiades hanc operam civibus venditabat.* C. Nep. Att. *Non florentibus ſe venditavit.* Sed & Cicero non ſemel in epiſtolis ad Atticum. *Vendicare ſe hominum exiſtimationi*, nihil eſt. *Gravius.*

Quicquid dixiſſes] *Dixiſſent*, legendum potius arbitrarer ſententia quidem aperte poſtulat. *Hottom.* *Quicquid dixiſſes, te deterius eſſe facturum*] Videtur nihil mutandum, errareque qui legendum cenſent, *quicquid dixiſſet*: etiam ſi eos adjuvet vetus codex. hoc enim dicit M. Tullius: numquam tacitus tantam plagam accepiſſes, numquam rem tantam tacitam tuliſſes, niſi hoc ita ſtatuiſſes, te, quicquid dixiſſes ad id, quod tibi & Apronio objectum eſſet, id ipſum, quod eſſet objectum, tua oratione deterius eſſe facturum: nihilque umquam dicturum, quo id, quod tibi objectum eſſet, diluere, aut refellere poſſes. Quod ſi quid hic eſſet mutandum, ita potius legendum putarem, *deteriorem eſſe facturum*: ut, *deteriorem*, referatur ad *plagam*. Lamb.

Sed ne animam quidem puram] Teterrimum enim odorem ſpirabat: ut dixit infra. *Hottom.* Periodus tota impura, nihil tamen eluunt mſſ. noſtri aut edd. vett. *Gruterus.*

Neque apud te] Ineptus ſenſus: ut mihi non ſit dubium quin pro *neque*, re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

religio ſocietatis fuiſſet, ut tui capitis periculum n
gligeres, niſi rem tam notam eſſe omnibus, & tam ma
nifeſtam videres. Cum eodem Apronio poſtea P. Scan
dilius, eques Rom. quem vos omnes noſtis, eandem ſpon
ſionem de ſocietate fecit, quam Rubrius facere voluera
Inſtitit, oppreſſit, non remiſit: facta eſt ſponſio H-S v
coepit Scandilius recuperatores, aut judicem poſtular
59 Satiſne vobis praetori improbo circumdati cancelli vi
dentu

reponi oporteat: *atque* & legi ſine interrogatione, εἰρωνικῶς. vox enim *profecto*, ironiam ſignificat, ut *credo*, ut *ſcilicet*. Hottom. *Eum in tanto tuo dedecore, ne verbo quidem graviore appellaſſes, atque apud te tam ſancta, &c.*] Sic edendum curavi, poſita interrogationis nota poſt, *videres?* ſententia optima. ſed non diſſimulabo pro, *atque*, ſcriptum eſſe in nonnullis libris manuſcr. *neque*. præterea in omnibus fere vulgatis poſt vocem, *dedecore*, ſequi deinceps, *profecto*, ut fortaſſis ita legi poſſit, *eum in tanto tuo dedecore profecto, neque ne verbo quidem gr. appellaſſes, neque apud te tam ſancta religio ſocietatis fuiſſet, ut tui capitis peric. neglig. niſi rem tam notam eſſe omnibus videres. ſine nota interrogationis.* Lambinus. *Neque* retinent Palatini libri.

Tui capitis] Tuæ exiſtimationis. *Hottom.*

Facta eſt ſponſio H-S v *millium*] Hic eſt locus qui Budæo prope ſolus errorem objecit, ut *ſeſtertia* in neutro genere mille valere ſeſtertios exiſtimaret. Eum enim ita citavit, *Facta eſt ſponſio ſeſtertiis quinque.* Quare cum paulo poſt, hanc eandem ſummam ita repetitam videret, *Cogit Scandilium quinque illa millia nummum dare Apronio:* ratiocinatus eſt *ſeſtertium* in neutro genere *mille ſeſtertios* valuiſſe. Quod mihi ſane permirum videtur. Primum quia neque in Aldino, neque in aliis libris aliter hic locus legitur, quam in hoc noſtro exemplari ſcriptus eſt. deinde quia eadem ipſa ſumma ita repetita eſt, ut vox *millia*, adderetur. *Cogit*, inquit, *Scandilium Apronio* H-S v *millia mercedis nomine ac præmii dare.* ut Budæus nulla ratione di
vinare poterit, illam ſuperiorem notan
H-S, in neutro genere, potius quan
hanc poſteriorem accipiendam eſſe
Præterea non Latine, opinor, Cicero
nem loquentem facit, cum illum dixiſſ
contendit, *Facta eſt ſponſio ſeſtertiis:* ne
que enim *ſeſtertiis*, ſed *ſeſtertium* ſole
dicere. ut pro Q. Roſcio, ſupra. *Legi
timæ partis ſponſio facta eſt*. niſi forte par
ticulam *cum* adjungat: ut ſupra, *Cum
tertia parte ſponſio facta eſt.* Sed quid at
tinet plura? cum Tullius ipſe paulo poſt
de nummis ſeſtertiis loqui ſe manife
ſtiſſime doceat. *Idem.* *Facta eſt ſponſi*
H-S v *mil.*] Pall. uterque rejicit illud
mil. ſecundus vero virgulam habet ſupra v. edd. primæ etiam non agnoſcunt
illud *mil.* hæc pono, ob Budæum, qui
hunc locum ita laudat tanquam expreſſum fuiſſet, *ſponſio, &c.* Gruter. Tot
ſeſtertia in neutro ſignificare tot millia ſeſtertium, ut quinque ſeſtertia ſint quinque millia ſeſtertium jam lippis & tonſoribus notum eſt. ut perinde ſit, ſive legas *facta eſt ſponſio ſeſtertium quinque*, ſive *ſeſtertium quinque millium.* Et quia *mil.* reſpuunt Pall. codd. Franc. prim. & edd. primæ, cur id addamus non video. *Gravius.*

Recuperatores aut judicem] Vide quæ dixi in orat. pro Cæcina infra. *Hottomannus.*

Circumdati cancelli videntur] Id eſt, ſatiſne vobis teneri videtur, neque elabi poſſe, quin horum alterutrum fateatur. *Cancelli* ſunt ſepta ex ferro, in modum retis facta. Tranſlatio ſumpta eſt a beſtiis, quæ ſeptis & cancellis continentur, ut effugere non poſſint. *Idem.*

Quid

entur in ſua provinçia ; immo vero in ſella ac tribu-ali, ut aut de ſuo capite judicium fieri patiatur prae-ens ac ſedens: aut confiteatur, ſe omnibus judiciis con-inci neceſſe eſſe? Sponſio eſt, NI TE APRONIVS N DECVMIS SOCIVM ESSE DICAT: provincia ua eſt: ades: abs te judicium poſtulatur. Quid facis? uid decernis? Recuperatores dicis te daturum. bene is: tametſi qui erunt tantis cervicibus recuperatores, ui audeant in provincia, cum praetor adſit, non ſo-um contra voluntatem ejus, ſed etiam contra fortu-as judicare? Verum eſto. manifeſta res eſt, cum nemo ſſet, quin hoc ſe audiſſe liquido diceret, locupletiſſi-nus quiſque certiſſimus teſtis eſſet: nemo erat Sicilia ota, qui neſciret decumas eſſe praetoris, nemo, qui ion audiſſet ita Apronium dictitaſſe: praeterea con-entus honeſtus Syracuſis, multi equites Romani, viri rimarii, ex qua copia recuperatores rejici oporteret, ui aliter judicare nullo modo poſſent. Inſtat Scandi-ius poſcere recuperatores. tum iſte homo innocens, ui illam ſuſpicionem levare atque ab ſe removere cu-eret, recuperatores dicit ſe de cohorte ſua daturum.
Pro deum hominumque fidem! quem ego accuſo? in 63
uo meam induſtriam ac diligentiam ſpectari volo? quid ſt, quod ego dicendo, aut cogitando efficere aut aſſequi debeam? teneo, teneo, inquam, in mediis vectigalibus po-

Recuperatores dicis te daturum. bene ais] Franc. *Recuperatores dicis te daturum. bene ais.* quod verum eſt. Sic & inferius cap. 62: *bene ais Alba*, idem codex, ubi vulgo *agis*. Apud Comicos pro hoc ſæpe dicitur, *bene narras*. Eiρωνικῶς vero dicit, recte dicis te recuperatores daturum. *Grævius.*

Qui erunt tantis cervicibus] *Cervices* pro audacia, ut ſæpe alibi: tranſlatione a bubus ſumpta, quorum ii valentiſſimi judicantur qui cervicibus ſunt duriſſimis. quaſi dicat, quis tantum onus invidiæ ſuſtinere poſſit? *Hott.*

Ex qua copia recuperatores rejici oporteret] Moris erat ut cum primum actor, deinde reus aliquot *recuperatores* dediſſet, uterque quos ſibi ſuſpectos haberent, rejiceret. Nomina autem in libello ſcribebantur, ut ſuperius intellectum eſt. *Idem.*

Teneo in mediis vectigalibus populi Romani in ipſis fructibus provinciæ Siciliæ furem manifeſto avertentem rem frumentariam] Vetus, *Teneo, teneo inquam in mediis vectigalibus populi Romani in ipſis fructibus provinciæ Siciliæ furem manifeſte avertentem.* Vt mihi anadiploſis in *teneo* ad-

populi Romani in ipſis fructibus provinciae Siciliae fi rem manifeſto averrentem rem frumentariam omnen, pecuniam maximam: teneo, inquam, ita, ut nega non poſſit. nam quid hic dicet? Sponſio facta eſt cu cognitore tuo Apronio de fortunis tuis omnibus, ſocium ſe tibi in decumis eſſe dictitaret. expectar omnes, quantae tibi ea res curae ſit, quemadmodu hominum exiſtimationi te atque innocentiam tuam pro bari velis. Hic tu medicum, & haruſpicem, & prae conem tuum, recuperatores dabis, aut etiam illu ipſum, quem tu in cohorte tua Caſſianum judicem ha bebas, ſi qua res major eſſet, Papirium Potamonem hominem ſeverum, ex vetere illa equeſtri diſciplina Scandilius poſtulare de conventu recuperatores. Tu iſte negat ſe de exiſtimatione ſua cuiquam, niſi ſu commiſſurum. Negotiatores putant eſſe turpe, id fo rum ſibi iniquum ejurare, ubi negotientur. Praeto provinciam ſuam totam ſibi iniquam ejurat. O impu dentiam ſingularem! Hic poſtulat ſe Romae abſolvi qui in ſua provincia judicavit, ſe abſolvi nullo mod poſſe

admodum placet, ita facetia ex paranomaſia τῶ *averrentem*, importunior videtur in tam atroci oratione, quæ delitias omnes aſpernatur. *Nannius.* Recepit tamen C. Stephanus *averrentem*, ut cetera fere omnia libri Nanniani, tanquam optimi & fideliſſimi.

Cum cognitore tuo Apronio] *Cognitor* præſentis dicitur, qui *procurator* abſentis. Hoc igitur dixit εἰρωνικῶς, ut ſupra *procurator* & infra, *Cur tu Apronium malebas, quem omnes tuum procurare in decumis negocium loquebantur?* Hottom. Non intellexerunt interpretes quid hoc loco *cognitor* ſit. Sic quidem proprie dicebatur voluntarius ſuſceptor alienæ litis, ſed interdum latius patet, ut ſuperius lib. 2, *datum Sthenio abſenti cognitorem.* Quin & honeſtiore vocabulo ſic dicebantur delatores, tanquam qui cauſas fiſci, atque ita populi & principis ſuſciperent ſponte ac tuerentur, cujus operæ pretium partes de proſcriptorun bonis accipiebant, ut ait Gronoviu lib. IV de pec. vet. cap. 3. quem vide Hinc & Manilio *cognitor urbis*, eſt defenſor urbis, ἔκδικος, σύνδικος. Si Apronius hic dicitur cognitor Verris, qui eſt delator aratorum, & ſimul quaſ cauſſam Verris ſuſcipit in agenda præda & furtis, ac extorquendo frumento & pecunia. *Grævius.*

Ni ſocium tibi in decumis] Probabilior eſſet ſententia & apertior, *Ni ſocium te ſibi in decumis.* quomodo in Aldino & aliis prope omnibus impreſſum eſt. *Hottom.* *Ni ſocium tibi in decumis eſſe dictitaret*] Vetus, *Ni ſocium ſe tibi in decumis eſſe dictitaret.* Nann. Franc. *ni ſocium te ſibi.*

Caſſianum judicem] Vide orat. pro Sex. Roſcio ſupra, & Aſconium in Milonianam. *Hottom.*

An-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ɔoſſe? qui plus exiſtimet apud lectiſſimos ſenatores pecuniam, quam apud tres negotiatores metum valere? ɔcandilius vero negat ſeſe apud Artemidorum recuperatorem verbum eſſe facturum: & tamen auget atque onerat te bonis conditionibus, ſi tu uti velis. Si ex provincia Sicilia tota ſtatuas idoneum judicem, aut recuperatorem nullum poſſe reperiri, poſtulat a te, ut Romam rejicias. Hic enimvero tu exclamas, hominem improbum, qui poſtulet ibi de tua exiſtimatione judicium fieri, ubi te invidioſum eſſe intelligebat. negas te Romam rejecturum: negas de conventu recuperatores daturum: cohortem tuam proponis. Scandilius rem ſe totam relicturum dicit, & ſuo tempore eſſe rediturum. Quid tu ibi tum? quid facis? ɔcandilium cogis. quid? ſponſionem acceptam facere? Impudenter tollis exſpectatum exiſtimationis tuae judicium. non facis. Quid ergo? Apronio permittis, ut, quos velit, de cohorte ſumat recuperatores? Indignum, uni

Auget atque onerat] Legendum *ornat*: ut in quibuſdam impreſſum. *Hott.*

Et tamen urget, atque onerat] Sic repoſui, quamvis in nonnullis libris legatur, *& tamen auget*, *mendoſe*, opinor. Lambinus.

Et tamen auget atque onerat, &c.] Lambinianæ *urget atque*. ſed alterum reperi in primitus cuſis, in Victor. Manut. Hottom. in Pall. itaque repoſui in poſſeſſionem ſuam. augetur enim conditione, cui offertur melior, interim hæreo num & hic locum habere poſſit, *ornat*; quemadmodum loquitur ad Quirites poſt reditum: *non modo augere & ornare oratione &c.* mecum ſentit & Hottomannus. *Gruterus.*

Vt Romam rejicias] Sponſionis factæ judicium, & diſceptationem. *Hott.*

Suo tempore eſſe rediturum] *Suum tempus* dixit, ſibi commodum & opportunum. ut Actione prima, *ſuum judicium*: quod ita interpretatur Aſconius. Contrarium eſt in eadem oratione, *Alienum tempus offenderat.* Idem. Hæc verba in Francii non leguntur.

Sponſionem acceptam facere] *Acceptam miſſam facere*, legendum videtur. Nam ſi *accepta* eſſet, ſublatum de Verre judicium, ſed factum. Niſi forte *acceptam facere*, dictum putamus, ut alibi ſæpe, pro *acceptum ferre.* Idem.

Sponſionem acceptam facere?] Nihil muto. nam *acceptum facere*, eſt verbis liberare debitorem: idemque propemodum valet, quod acceptum ferre. Vlpianus lib. XLVI. Digeſtorum, titulo de acceptilationibus. *Sic Stichum, aut decem ſub condicione ſtipulatus, Stichum acceptum fecerit, & pendente condicione Stichus deceſſerit, decem in obligatione manebunt, proinde ac ſi ea acceptilatio interpoſita non fuiſſet.* Iulianus. *Qui hominem, aut decem ſtipulatus eſt, ſi quinque accepto fecerit, partem ſtipulationis peremit, & petere quinque, aut partem hominis poteſt.* Hottomannus tamen legendum putat, *acceptam miſſam facere.* Ego, ſi quid mutandum eſſet, legi potius oportere putarem, *ſponſionem factam miſſam facere.* Lambinus.

uni potius ex iniquis ſumendi, quam utriſque ex ae
quis rejiciendi fieri poteſtatem. Neutrum facis eorum
Quid ergo? eſt aliquid, quod improbius fieri poteſt
cogit enim Scandilium quinque illa millia nummun
dare atque adnumerare Apronio. Quid potuit elegan
tius facere praetor cupidus exiſtimationis bonae: qu
ab ſeſe omnem ſuſpicionem propulſaret? qui ſe eripe
61 re ex infamia cuperet? Adductus erat in ſermonem
invidiam, vituperationem. dictitarat homo improbu
atque impurus Apronius, ſocium eſſe praetorem: vene-
rat res in judicium atque diſcrimen: poteſtas erat iſti
homini integro atque innocenti data, ut, in Apronium
cum animadvertiſſet, ſeſe graviſſima levaret infamia
Quid excogitat poenae? quid animadverſionis in Apro-
nium? cogit Scandilium Apronio ob ſingularem im-
probitatem atque audaciam, praedicationemque nefa-
rie ſocietatis, H-S V millia mercedis ac praemii dare.
Quid interfuit, homo audaciſſime, utrum hoc decer-
neres: an id, quod Apronius dictitabat, tu de te pro-
fiterere ac dictitares? quem hominem, ſi quis pudor
in te, atque adeo ſi quis metus fuiſſet, ſine ſupplicio
dimittere non debuiſti: hunc abs te ſine praemio diſce-
dere noluiſti. Omnia ſimul intelligere potuiſtis, judi-
ces, ex uno crimine Scandiliano: primum, hoc non
eſſe Romae natum de ſocietate decumarum, non ab
accuſatore fictum: non, ut ſolemus interdum in defen-
ſionibus dicere, crimen domeſticum ac vernaculum,
non

Eſt aliquid quod improbius fieri poteſt] Eleganter: tanquam ſi ne illo quidem uſurus fuiſſet, ſi reperire potuiſſet quidpiam impudentius. Inepte Lambinus: *Eſtne aliquid &c. poteſt?* & contra libros. *Gruterus.*

H-S V *millia*] Centum & viginti quinque aureos. *Hottom.*

H-S. D *millia mercedis nomine ac pramii dare*] Vetus, H-S. *quingenta millia mercedis ac pramii dare.* Eadem forma qua ſupra annotavimus *lucri dare.* Nannius. Franc. X *millia.*

An tu de te proferres] Vetus, *An tu de te profiterere.* Idem. Sic Car. Steph. editio. Sed Victor. P. Manut. aliique: *tu de te proferres*, ſine *an.* Lambini vero editio, quam ſequitur Gruterus: *tute de te proferres ac dictitares*, niſi quod Gruterus ex Nanniano recte ſubſtituit *profiterere.*

Crimen domeſticum ac vernaculum]

Ver-

non ex tempore periculi tui conſtitutum: ſed vetus, excogitatum jam, &, te praetore, jactatum, & non ab inimicis Romae compoſitum, ſed Romam de provincia exportatum. Simul intelligi poteſt illud iſtius in Apronium ſtudium, Apronii de iſto non modo confeſſio, verum etiam commemoratio. eodem accedit, quod hoc quoque intelligere poteſtis, iſtum ſtatuiſſe in provincia ſua exiſtimationis ſuae judicium extra cohortem ſuam committendum fuiſſe nemini. Ecquis 62
eſt judex, cui non ab initio decumani criminis perſuaſum ſit, iſtum in aratorum bona fortunaſque impetum feciſſe? quis hoc non ex eo ſtatim judicavit, quod oſtendi, iſtum decumas nova lege, atque adeo nulla lege, contra omnium conſuetudinem atque inſtituta vendidiſſe? Verum, ut iſtos ego judices tam ſeveros, tam diligentes, tam religioſos non haberem: ecquis eſt, ex injuriarum magnitudine, improbitate decretorum, judiciorum iniquitate qui hoc non jamdudum ſtatuerit & judicarit? Etiam ſane ſit aliquis diſſolutior in judicando, legum, officii, reip. ſociorum, atque amicorum negligentior, quid? is poſſitne de iſtius improbitate dubitare, cum tanta lucra facta, tam iniquas pa-

Verna ſervus eſt domi noſtræ ex ancilla natus. *Crimen vernaculum*, domi natum & confictum ab accuſatore. *Hottomannus.*

Ex tempore periculi] Ex eo tempore quo in judicium vocatus es. *Idem.*

Excogitatum jam, & te prætore jactatum] Aldinus. & alii libri veteres, *cogitatum.* quod magis arridet: cum *excogitare* fingere potius: & comminiſci ſignificet. tametſi, ut verum dicam, neutra ſatis hujus loci ſententiæ congruit. Exiſtimarem ita potius corrigendum, *Cognitum jam, & te Prætore jactatum*, niſi forte melius ſic fuerit, *Cognitum jam te Prætore & jactatum.* Idem.

Sed vetus, agitatum jam] Sic emendavi, cum in aliis libris legatur, *excogitatum*, in aliis, *cogitatum*, plane mendoſe. Quod autem Hottomannus reponendum cenſet, *cognitum*, non placet. *agitatum* autem, perſpicue rectum & verum eſt: & facilis fuit depravatio, faciliſque lapſus ex, *agitatum*, in, *cogitatum*, deinde in, *excogitatum.* Lamb.

Sed vetus, excogitatum jam] Corrigit Gulielmius *exagitatum.* a Rubrio. ſcilicet & Scandilio. Sic quoque uſus lib. 1. Ep. ad Familiares. *Gruterus.*

Quod ex hoc quoque intelligere poteſtis] Sic emendavi lectionem vulgatam, quæ eſt, *quod hoc quoque, &c.* nam deerat præpoſitio, *ex. quod* autem jam non conjunctio eſt, ſed pronomen, ſeu nomen. *Lambinus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

pactiones vi & metu expreſſas cognoverit? cum tanta praemia civitates, vi atque imperio virgarum, ac mortis metu, non modo Apronio atque ejus ſimilibus, verum etiam Veneriis ſervis dare coactas. Quod ſiquis ſociorum incommodis minus movetur: ſi quem aratorum fugae, calamitates, exilia, ſuſpendia denique non permovent, non poſſum dubitare, quin is tamen, cum vaſtatam Siciliam, relictos agros, ex civitatum litteris & epiſtola L. Metelli cognoverit, ſtatuat, fieri non poſſe, ut de iſto non ſeveriſſime judicetur. Erit etiam aliquis, qui haec omnia diſſimulare ac negligere poſſit. Attuli ſponſiones ipſo praeſente factas de decumarum ſocietate, ab ipſo prohibitas judicari. quid eſt, quod poſſet quiſquam manifeſtius hoc deſiderare? Non dubito, quin vobis ſatisfecerim, judices. verumtamen progrediar longius: non mehercule quo magis hoc vobis perſuadeatur, quam jam perſuaſum eſſe confido: ſed ut ille aliquando impudentiae ſuae finem faciat: aliquando deſinat, ea ſe putare poſſe emere, quae ipſe ſemper habuit venalia, fidem, jusjurandum, veritatem, officium, religionem: deſinant amici ejus ea dictitare, quae detrimento, maculae, invidiae, infamiae nobis omnibus eſſe poſſint. At qui amici? O miſerum atque invidioſum, offenſumque paucorum culpa atque indignitate ordinem ſenatorium! Albam Aemilium ſedentem in faucibus macelli loqui palam, viciſſe Verrem, emptos habere judices, alium H-S C C C C millibus, alium H-S I Ɔ, quem minimo, C C C. Atque ei cum re-

Veneriis ſervis] Erant ſervi templi Veneris Erycinæ, Græcis ἱερόδουλοι. Varro VII de Latina ling. *ut ſocietatum ut fanorum ſervi.* Tales erant apud Larentinates ſervi Martiales teſte Cicerone pro Cluentio. Item Corinthi Venereæ meretrices, quæ a dominis Veneri erant mancipatæ. Strabo lib. VIII. H. Valleſ. ad Euſeb. Hiſtor. Eccleſ. l. 6. ubi vide plura.

Infamia nobis omnibus eſſe poſſint] Conjicit Gulielmius *bonis omnibus*. Grut.

Sedentem in faucibus macelli] Vide pro Quinctio, ſupra. *Hottom.*

H-S C C C C *millibus*] Coronatorum decem millibus. *Idem.*

H-S D.] Subaudi, millibus, id eſt, duodecim millibus & præterea quingentos. *Idem.*

Quem minimo C C C.] Septem coronatorum millibus & præterea quingentis. *Idem.*

Licet

eſponſum eſſet, fieri non poſſe: multos teſtes eſſe di-
cturos, me praeterea cauſae non defuturum: licet her-
cules, inquit, omnes omnia dicant in illum, niſi ita res
manifeſta erit allata, ut reſponderi nihil poſſit, vici-
mus. Bene ais Alba: ad tuam veniam conditionem.
nihil putas valere in judiciis conjecturam, nihil ſuſpi-
cionem, nihil anteactae vitae exiſtimationem, nihil
bonorum virorum teſtimonia, nihil civitatum auctori-
tates ac teſtimonia: litteras manifeſtas quaeris. Non
quaero judices Caſſianos: veterem judiciorum ſeveri-
tatem non requiro: veſtram in hoc fidem, dignitatem
religionem in judicando non imploro: Albam habebo
judicem, eum hominem, qui ſe ipſe ſcurram impro-
biſſimum exiſtimari vult: qui a ſcurris potius ſemper
gladiator, quam ſcurra appellatus ſit. afferam rem ejus-
modi in decumis, ut Alba fateatur, iſtum in re frumen-
taria, & in bonis aratorum aperte palamque eſſe prae-
datum. Decumas agri Leontini magno dicit ſe vendi- 63
diſſe.

Licet hercules, inquit, omnes omnia] Franc. *non licet hercules, inquit, omnes omnia.* Diſtingue: *Non. licet hercules, inquit, omnes omnia.* Non ſcilicet curo, aut non fiet. *Gravius.*

Omnes omnia dicant, in illo niſi ita res] Vetus codex. *In illum.* & ſic puto corrigendum. *Hott.* *Licet hercules (inquit) omnes omnia dicant*] Vetus liber habet, *omnes omnia dicant in illo*, ſive ut emendavit Ant. Auguſtinus, *in illum:* ſed puto inepti alicujus gloſſema fuiſſe, quod ab imperito librario fuerit in contextum receptum. *Fulv. Vrſinus.* *Omnes omnia dicant in illum: niſi &c.*] Interpunctio a me eſt, lectio a vetere libro Hottomanni: prius editi, *dicant: in illo niſi, &c.* P. Manutius omiſit *in illo*, haud poterat ſe expedire facilius. *Gruterus.*

Litteras manifeſtas quæris] Depravatus aperte locus. Nam & litteras protulit ac recitavit antea manifeſtiſſimas: & poſtea cum Albæ conditionem recipit, non litteras, ſed res allaturum ſe oſtendit. Sic igitur legendum exiſtimarem, *Nihil civitatum auctoritates, teſtimonia, litteras: res manifeſtas quæris.* Nam voculam *res* omittere præſertim *ras* ſyllabæ tam proximam, facillimum fuit ſcriptoribus, non valde ad negotium ſuum attentis. *Hottom.* *Res manifeſtas quæris*] Sic reſtituit Hottomannus, & recte. *Lambinus.* *Litteras manifeſtas quæris*] Hæc eſt omnium edd. & Pall. lectio. Lambinus ſecutus eſt fere Hottomannum, qui cenſebat reſcribendum, *auctoritates, teſtimonia, litteras; res manifeſtas quæris:* quod idem recepit P. Manutius, nimis ubique pronus in conjectanea hominis Galli. quod miremur in Italo *Gruterus.*

Gladiator quam ſcurra] Nam *ſcurræ*, liberi: *gladiatores*, ſervi viliſſimi: ut ſupra oſtendi. Sic in orat. pro Quinctio, *Nævium ſcurram* appellat, *& libertate uſum* dicit, *quo impunius dicax eſſet.* Hottom.

diſſe. Oſtendi jam illud initio; non exiſtimandum ma gno vendidiſſe eum, qui verbo decumas vendiderit re & conditione, & lege, & edicto, & licentia decu manorum, decumas aratoribus nullas reliquas fece rit. etiam illud oſtendi, vendidiſſe alios magno de cumas agri Leontini, ceterorumque agrorum: & le ge Hieronica vendidiſſe: & pluris etiam quam te ven didiſſe: nec aratorem quemquam eſſe queſtum. nec enim fuit quod quiſquam queri poſſet, cum lege aequiſ ſime ſcripta venirent: neque illud umquam aratoris in terfuit, quanti decumae venirent. non enim ita eſt ut, ſi magno venierint, plus arator debeat, ſi parvo, minus. Vt frumenta nata ſunt, ita decumae veneunt. aratoris autem intereſt, ita ſe frumenta habere, ut decumae quam plurimo venire poſſint. dum arator ne plus decuma det, expedit ei decumam eſſe quam maximi. Verum hoc, ut opinor, eſſe vis caput defenſionis tuae, magno te decumas vendidiſſe, agri vero Leontini, qui plurimum efficit, tritici mod. CCXVI millibus. Si doceo, pluris aliquanto potuiſſe

Aratoris autem intereſt] Quanto enim plus habet frumenti, tanto pluris ſunt decumæ. *Hottom.*

Decumam eſſe quam maximam] Longe melior lectio quæ eſt in manuſcripto codice, *Decumam eſſe quam maximi.* & ita ſenſus poſtulat. *Idem.* *Expedit decumam eſſe quam maximi*] Sic legendum, & ita ſcriptum eſt in duobus libris manuſcr. *Lambin.* *Decumam eſſe quam maximi*] Eſt a cod. ſcripto Hottom. & Lamb. vulgo *maximam.* Gruterus.

Atque aliorum quidem agrorum proport. magno decum. vendidiſſe] Hic locus miſerum in modum lacer & mutilus erat: nunc ex auctoritate veteris codicis in integrum reſtitutus eſt. fuerat autem totum hoc membrum a ſcriptore librario prætermiſſum, *atque al. q. agr. proport. m. dec. vendidiſſe*: dum ab uno, *vendidiſſe*, ad alterum tranſit. *Lambin.*

[*Atque aliorum*] Vncis incluſa ſunt a mſſ. Lambini, quem non deſcribit. nolui auctoritatem ejus contemnere, ſed dignum non duxi, cui plenaria adhiberetur fides. itaque locum feci notabilem, neque enim horum littera ulla in Pall. aut edd. vetuſtis. *Gruter.* Nec in Palatinis, nec in Nannii M S. nec in editionibus Victorii, Caroli Stephani, P. Manutii hæc verba leguntur. Sententia quoque loci ea non exigit. Cur igitur ex uno codice illa intrudamus. *Grævius.*

Tritici mod. CCVI.] Corrige, CCXVI. ut infra. *Hottom.* *Tritici mod.* CCVI.] Vetus, CCXVI. qui numerus verus eſt: repetit enim eandem ſummam quam ſupra his verbis poſuit, deductis tritici mod. CCXVI. quanti decumæ venierunt. *Nannius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

uiſſe te vendere, neque his voluiſſe addicere, qui
ontra Apronium licerentur: & Apronio multo mi-
ioris, quam aliis potueris, tradidiſſe: ſi hoc do-
:eo; poteritne te Alba, tuus antiquiſſimus non ſolum
ımicus, verum etiam amator, abſolvere? Dico equi- 64
em Rom. hominem in primis honeſtum, Q. Minu-
:ium, cum ſui ſimilibus, ad decumas agri Leontini tri-
ici mod. non CIↃ, non CIↃ CIↃ, non CIↃ CIↃ CIↃ,
ſed ad unas unius agri decumas tritici mod. XXX millia
voluiſſe addere, & ei poteſtatem emendi non eſſe fa-
ɛtam, ne res abiret ab Apronio. negare hoc, niſi forte
ıegare omnia conſtituiſti, nullo modo potes. palam
es geſta eſt, maximo conventu, Syracuſis: teſtis eſt
ota provincia, propterea quod undique ad emendas
lecumas ſolent eo convenire. quod ſive fateris, ſive
convinceris, quot & quam manifeſtis in rebus tenea-
re, non vides? primum tuam rem illam & praedam fuiſſe.
Nam niſi ita eſſet, cur tu Apronium malebas, quem
omnes tuum procurare in decumis negotium loque-
bantur, quam Minucium decumas agri Leontini ſu-
mere? deinde immenſum atque infinitum lucrum eſſe
factum. nam ſi XXX millibus mod. tritici tu commo-
tus non eſſes, certe hoc idem lucri Minucius Apronio
libenter dediſſet, ſi ille accipere voluiſſet. Quantam
igi-

Dico equitem Romanum] Franc. *Doteo equitem Romanum.* Græv.

Amicus verum etiam amator] *Amicus*, inquit Donatus, interpres Terentii, *animi eſt: amator vero corporis.* Hotomannus.

Tritici mod. XXX millia] Id eſt, tritici modium triginta millia. *Idem.* *Tritici mod. XXX voluiſſe addere*] Vetus, *Tritici mod. mill. XXX voluiſſe addere.* Nihil in hoc boni, niſi ut planum faciamus, inverſo ordine aliquando ſcribi a librariis, M XXX. nunc rurſus XXX millia. *Nannius.*

Quot & quam maximis in rebus teneare, non vides] Vetus, *Quot & quam manifeſtis in rebus, &c.* Idem.

Nam ſi D XXX *mod. tritici*] Deceptum puto librarium notæ ſimilitudine cum CIↃ. quæ nota eſt mille ſignificans, ſcriptum eſſet. Nam & modo paulo ante, & paulo poſt præciſe *modium triginta* dixit, *millia* ſubaudiens: ut hoc loco legendum appareat, *millibus triginta modium tritici.* Hottom. *Nam ſi* D XXX *mod. tritici commotus non eſſes. Nota quingentenaria* D *ſcilicet exterenda*] Vetus autem multo rectius, *Nam ſi* XXX *mod. tritici commotus non eſſes.* Nannius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

igitur illi ſpem praedae propoſitam arbitramur fuiſ qui tantum praeſens lucrum, nulla opera inſumta, co- temſerit atque deſpexerit? deinde ipſe Minucius nu- quam tanti habere voluiſſet, ſi decumas tu lege Hi- ronica venderes: ſed quod tuis novis edictis, & in- quiſſimis inſtitutis plus aliquanto ſe, quam decumas a- laturum videbat, idcirco longius progreſſus eſt. At A- pronio ſemper plus etiam multo abs te permiſſum eſt, quam quod edixeras. Quantum igitur quaeſtum p- tamus factum eſſe per eum, cui quidvis licitum ſit, cum tantum lucri voluerit addere is, cui, ſi decum emiſſet, idem non liceret? Poſtremo illa quidem ce te tibi praeciſa defenſio eſt, in qua tu ſemper omn tua furta atque flagitia latere poſſe arbitratus es: ma gno te decumas vendidiſſe, plebi Romanae conſuluiſſe annonae proſpexiſſe. Non poteſt hoc dicere is, qu negare non poteſt, ſe unius agri decumas x x x milli bus mod. minoris, quam potuerit, vendidiſſe: ut etiam ſi tibi hoc concedam, Minucio ideo te non tradidiſſe quod jam addixiſſes Apronio. Ajunt enim te ita dicti tare; quod ego expecto cupioque te ita illud defen- dere. verum ut ita ſit, tamen non potes hoc, quaſi praeclarum aliquid, praedicare, magno te decumas ven- didiſſe, cum fuiſſe fateare, qui multo pluris voluerint
65 emere. Tenetur ergo jam, judices, & manifeſto te- netur avaritia, cupiditas hominis, ſcelus, improbitas, audacia. Quid ſi haec, quae dico, ipſius amici defen- ſoreſque judicarunt? quid vultis amplius? Adventu L. Metelli, praetoris, cum omnes ejus comites iſte ſibi

ſuo

Decumas XXX *mod. minoris*] Subaudi *millibus*, ut ſuperiores loci declarant, niſi forte potius addi oporteat. *Hottom.*

Decumas XXX *mod. minoris*] Vetus, *Decumas* XXX *millia modiorum*, &c. Sed legendum XXX *millibus*; verum id vitium obvium ubique, & facile animadvertitur. *Nannius.* Recte additum eſt, & ubique addi debet, aut illius numeri nota.

Tenetur igitur jam judices] Vetus, *Tenetur ergo jam judices.* Leviculum hoc, ſed hic numerus conſtantior aliquanto, & minus effluens videtur. *Idem.*

Pan-

o illo panchreſto medicamento amicos reddidiſſet; litum eſt ad Metellum: eductus eſt Apronius: eduxit vir primarius C. Gallius, ſenator: poſtulavit a Metello, uter edicto ſuo judicium daret in Apronium, QVOD PER VIM AVT METVM ABTVLISSET: quam formulam Octavianam & Ro-

Panchreſto medicamento] Ad verbum, *dicamento* ad omnia utili & accomodato: qualis eſt herba, quam Pacem ſive Panacæam indidem ſumpto mine Græci vocant, ut Plinius ſcri. Pecuniam autem ſignificat, qua a ſuos ſibi omnes amicos devinxe. *Hottom.* *Illo panchreſto medicamen- amicos redemiſſet*] Vetus, *Amicos ldidiſſet.* Quod ſincerius puto. Eſt aun *panchreſtum* medicamentum, quod omnes morbos ſit utile, qualem ëtæ ſuam *panacem* fingunt. *Nannius.* on dubito quin pro *panchreſto*, legenim ſit *panchriſto*, cujus ſcripturæ vegia in veteri quodam libro adhuc reanent in litura. pecuniam enim apllat per tranſlationem, medicamenm illud, quo Verres utebatur taniam antidoto quodam ad omnia pato: quoque inuncto, hoc eſt, qua imerata pecunia, omnes difficultates evaſurum confidebat. Apte autem *nchriſtum* accommodavit ad *medicaentum*, ut quoniam tranſlato verbo mel uſus eſſet, in tranſlatione peraneret, & ex ea magis jocaretur. Eam tranſlatione ſupra quoque uſus eſt, im de eodem Verre dixit: *Verum palæritas ita defendebat, ut ab illis ipſe untor diſcederet.* Φάρμακον ἔγχειστον, oc eſt medicamentum quod inunctum odeſſet, dixit Theocritus in Cyclope:

Οὐ δὲν ποτ' ἔρωτα πεφύκη φάρμακον ἄλλο
Νικία, οὔτ' ἔγχειστον, ἐμοὶ δοκεῖ οὔτ' ἐπίπαστον.

aullo poſt pro *aditum eſt ad Metellum*, gitur in vetere libro, *aditus eſt Melus.* de Panchreſto videndus Plinius. *Vrſinus.* Hallucinatur Fulvius. non Χρίω, ſed a Χρηστὸς· Πάγχρηστος mnibus utilis.

Eductus eſt Apronius] In jus & ſic loquutus eſt Aſconius in orat. in toga candida, *Deinde Græci, quos ſpoliaverat, eduxerunt Antonium in jus ad M. Lucullum prætorem, qui jus inter peregrinos dicebat.* Sic noſter paulo ſupra, *Et cum in jus ipſum eduxi, expreſſi, &c.* Sumptum videtur de Græcorum conſuetudine, qui εἰσάγειν interdum omnino dicunt, interdum εἰσάγειν τὴν δίκην. Plato in Apol. Τὸν μὲν γὰρ διαφθείροντα ἐξεῖρον, ὥς φῄς, ἐμὲ εἰσάγεις τουτοισὶ καὶ κατηγορεῖς. Demoſthenes. Περὶ στεφάνου, φεύγοντα δίκην εἰσάγων, οὐκ ἀδικήματος οὐδενός. in l. 1. D. de eo quod met. cauſ. *Hottom.* Franc. *Adductus eſt Apronius.*

Eduxit vir primarius C. Gallus Senator a L. Metello, ut ex edicto ſuo judicium daret in Apronium] Vetus, *Eduxit vir primarius C. Gallus Senator, poſtulavit a Metello, ut ex* &c. hic rurſum vides *educere*, eſſe reum facere, ſive accuſare. *Nannius.*

Quod per vim aut metum abſtuliſſet] Formula judicii, grandioribus litteris ſcribenda. Verba Vlpiani ſubjiciam, quæ ad hunc locum faciunt. *Ait Prætor, Quod metus cauſa geſtum erit, ratum non habebo. Olim ita dicebatur, Quod vi metuſve cauſa. Vis enim fiebat mentio, propter neceſſitatem impoſitam, contrariam voluntati. Metus autem propter inſtantis, vel futuri, periculi cauſa, mentis trepidationem. Sed poſtea detracta eſt vis mentio: quia quodcunque vi atroci fit, id metu quoque fieri videtur.* Hottom.

Formulam Octavianam] Quam L. Octavius, Prætor cum eſſet, inſtituerat. Et hoc conſulto addidit, ad laudem præſentis L. Octavii judicis: ut ſuperiore orat. *Formulam* autem modo actio-

Romae Metellus habuerat, & habebat in provincia.
impetrat: cum hoc diceret Metellus, praejudicium
de capite C. Verris per hoc judicium nolle fieri. T
Metelli cohors hominum non ingratorum aderat Ap
nio. C. Gallius, homo noſtri ordinis, a ſuo familiariſſi
L. Metello judicium ex edicto non poteſt impetra
Non reprehendo Metellum. pepercit homini amico,
quemadmodum ipſum dicere audivi, neceſſario. non
prehendo, inquam, Metellum: ſed hoc miror, quom
do, de quo homine praejudicium noluerit fieri per
cuperatores, de hoc ipſo non modo praejudicarit, v
rum graviſſime ac vehementiſſime judicarit. Primu
enim, ſi Apronium abſolutum iri putaret, nihil era
quod ullum praejudicium vereretur. deinde, ſi, co
demnato Apronio, conjunctam cum eo Verris cauſa
omnes erant exiſtimaturi, Metellus quidem certe ja
hoc judicabat, eorum rem cauſamque eſſe conjunctan
qui ſtatuerit, Apronio condemnato, de iſto praejud
cium futurum. & ſimul una res utrique rei eſt arg
mento: & aratores vi & metu coactos Apronio mu
to plus, quam debuerint, dediſſe: & Apronium iſti
rem ſuo nomine egiſſe, cum L. Metellus ſtatuerit no
poſſe Apronium condemnari, quin ſimul de iſtius ſce
66 lere atque improbitate judicaretur. Venio nunc ad e
piſtolam Timarchidis, liberti iſtius, & accenſi: de qu
cun

actionem dicit, ut locus oſtendit: & *Octavianam* ab auctore nominat, quo modo *Publicianam*, *Paulianam*, *Favianam*, *Calviſianam*, & cæteras Iuriſconſulti nominant. Prætores enim ſe judicium ex ratione damni & injuriæ actoris daturos edicebant. Cicero pro Com. *Sunt jura, ſunt formulæ de omnibus rebus conſtitutæ, ne quis aut in genera injuriæ aut in ratione actionis errare poſſit. Expreſſæ ſunt enim ex uniuſcujuſque damno, dolore, incommodo, calamitate, injuria, publicæ a Prætore formulæ, ad quas privata lis accommodatur.* Hottom.

Romæ Metellus habuerat] In Prætur
Hoc autem amplificandi cauſa ſubjun
xit, ut oſtenderet ſe jus æquiſſimum
impetrare non potuiſſe. *Idem.*

Præjudicium ſe de capite C. Verris p
hoc judicium nolle fieri] Et hic vox ne
ceſſaria deeſt. Vetus, *Præjudicium a*
de capite C. Verris nolle fieri. Nann.

Epiſtolam Timarchidis] Lambinus hi
& infra aliquoties reponit *Timarchid*
neſcio an e mſſ. ideoque nihil volu
mutare, Palatinis noſtris & editioni
bus veteranis ſilentibus. *Gruter.* Im
in margine notavit in vetere libro habe

I

ım dixero, totum hoc crimen decumanum peroraro. laec epiſtola eſt, judices, quam non Syracuſis in aeibus Apronii, cum litteras conquireremus, invenimus. niſſa eſt, ut ipſa ſignificat, ex itinere, cum Verres ım de provincia deceſſiſſet, Timarchidis manu ſcripta. Recita epiſtolam Timarchidis: TIMARCHIDES VERRIS ACCENSVS APRONIO SALVTEM DIIT. Iam hoc quidem non reprehendo, quod adſcripſit, ccenſus. cur enim ſibi hoc ſcribae ſoli ſumant? L. PAPIRIVS SCRIBA. volo ego hoc eſſe commune accenſo-

Timarchidi, ſi conſtaret in Fabricii bro tanquam pervetuſto, & notæ optiıæ hanc lectionem fuiſſe repertam, ullus dubitarem eam tanquam genuiam agnoſcere. Sic enim ſæpe veteres 'lyſſi pro Vlyſſis, ut ſuperius & ad eiſtolas quoque, quæ ad familiares inribuntur, annotavimus. *Grav.*

Totum hoc crimen decumanum perorabo] Jetus, *Totum hoc crimen decumanum eroraro.* Nannius. Veriſſimam ſcriuram exoſculor cum C. Stephano. *Gravius.*

Iam hoc quidem non reprehendo, quod adſcribit, accenſus] Hoc ſignificat, cum ccenſorum officium non ſit magiſtraus, aut honos ullus, aut adminiſtraio honorata, ſed miniſterium humile, & contemtum, inepte, & inſolenter adſcribi, *accenſus.* Nam qui eſt imperator, conſul, prætor, ædilis, cenſor, hæc ipſa honoris nomina ſuo nomini adſcribit. verbi gratia, M. Cicero imperator, M. Cicero conſul, illi, aut illi S. D. & idem de ceteris ſentiendum: ſed Timarchidem ita ſcribere, Timarchides Verris accenſus Apronio S. D. ridiculum eſt. quamvis ſcribæ hoc uſurpent: ut L. Papirius ſcriba. æque ineptum, & ridiculum, ſiquis lictor, aut viator ita ſcribat, ille lictor illi S. D. ille viator illi S. D. hæc eſt hujus loci ſententia. Nam alii quidam hic mera narrant ſomnia. *Lambinus.*

Cur enim ſibi hoc ſcribæ ſoli ſumant?] Non obſcure ſignificat *accenſi* munus non omnibus apparitoribus, ſed *ſcribis* tantum concedi ſolitum fuiſſe, tametſi κατ' ὑπόκρισιν dicunt, ſe non reprehendere quod libertus *Timarchides* nomen illud ſibi ſumpſerit, opinor cum viator tantum, ſtatorve eſſet. Supra tamen permultis locis *Timarchidem* hoc nomine appellavit, ut ſupra, *Interea iſtius libertus & accenſus idem Timarchides.* Et ſupra, *Crebro dimittebat ſe accenſus ad aurem Timarchides.* Erat autem nomen ordinis & promotionis in militia, ut Aſconius ſcribit: inde dicti, quod ad neceſſarias res ſæpius accirentur. quemadmodum ex Varronis verbis, quæ Nonius refert, intelligimus. Cum ergo honeſta eſſet *accenſorum* procuratio, quippe quorum opera vicaria Imperatores multas ad res uterentur: credibile eſt hoc Ciceronem ſignificare huic viatori, indignum fuiſſe eum honorem nomenque mandare. De *accenſo* etiam dictum eſt ſupra. *Hottom.*

L. Papirius ſcriba] Hoc quorſum pertineat, fateor mihi obſcurum eſſe: ſuſpectumque omnino locum, tanquam mendo & vitio alicui affinem. *Idem.*

Commune accenſorum] Verbum *accenſorum* abundat: niſi vehementer me animus fallit. irrepſiſſe autem opinor ex adnotatione alicujus ſtudioſi viri. cujus in libro ſubſcriptum hoc gloſſema inventum eſt, ſub illis verbis, *Hoc eſſe commune.* ut *hoc* particulam ita declararet, non *ſcribarum*, ſed *accenſorum.* Idem.

Quod

ſorum, lictorum, viatorum. Fac dilige- tiam adhibeas, qvod ad existimati- nem praetoris attinet. Commendat Apr- nio Verrem, & hortatur ut inimicis ejus reſiſtat. B- no praeſidio munitur exiſtimatio tua, ſi quidem Apronii conſtituitur diligentia atque auctoritate. Ha- bes virtvtem atqve eloqventia- Quam copioſe laudatur Apronius a Timarchide! qua- magnifice! cui ego non putem illum placere oport- re, qui tantopere Timarchidi probatus ſit! Habe- svmtvm vnde facias. Neceſſe eſt, quod redun- darit de veſtro frumentario quaeſtu, ad illum potiſſi- mum, per quem agebatis, defluxiſſe. Scribas, ap- paritores recentes arripe. cvm L. Vvlteio, qvi plvrimvm potest, cae- de, concide. Videte quam valde malitiae ſuae con- fidat Timarchides, qui etiam Apronio improbitati- praecepta det. Iam hoc, Caede, concide, non- ne verba domo patroni depromere videtur, ad omn- genus nequitiae accommodata? Volo mi frate- fratercvlo tvo credas. Conſorti quidem i- lucris atque furtis, gemino & ſimillimo nequitia, impro- bi-

Quod redundaret] Lege hic, *redundarit*.

Apparitores recentes arripe] Qui nuper cum L. Metello venerunt. Hoc autem nomine & accenſi, & interpretes, & lictores, & viatores, & alii denique omnes Imperatoris miniſtri intelliguntur. *Hottom.*

Caede, concide] Impartire aliquid de præda cohorti Metelli. Sic enim paulo poſt hoc ipſum interpretatur, *Vulteium corrumpat, ſcribas accenſumque pretio deliniat.* Idem.

Malitiæ ſuæ confidat] Lambini editiones *militiæ*, ſed contra alias edd. & Pall. inter verba nequam eſſe illud *cæde concide*, oſtendit Varro apud Nonium in *Probiter*: & Lipſius ad Plauti Aulu-lariam pluribus explicuit, libro v. Epiſtolicar. quæſtionum Epiſtola 14. *Grut.*

Non verba domo patroni] Vetus, *Nonne verba domo patroni.* Nannius. Si liber eſſet minoris bonitatis, non paterer quicquam immutari. Nam *non* poni interdum pro *nonne* alibi oſtendimus, nec ignorant politiores homines. Sed in his Verrinis Nannianus & Fabricanus codex cynoſuræ loco debet editoribus eſſe. *Gravius.*

Volo mihi fraterculo tuo credas] Vetus adhuc blandius, *Volo mi frater fraterculo tuo credas.* Nannius. *Mi frater fraterculo*] Ita Lambinus ex Nannii codice. nam antea editi *mihi fraterculo.* Gruterus.

Gemino & ſimillimo] Tranſlatum a ge-

itate, audacia. IN COHORTE CARUS HABERE. 67
Quid eſt hoc, IN COHORTE? quo pertinet? Apronium doces? quid? in veſtram cohortem, te monitore, n ſua ſponte pervenerat? QUOD CUIQUE OPUS IT OPPONE. Qua impudentia putatis eum in dominatione fuiſſe, qui in fuga tam improbus ſit? ait, mnia pecunia effici poſſe. DA, PROFUNDE, OPPONE, ſi velis vincere. Non hoc mihi moleſtum eſt Apronio ſuadere Timarchidem, quam quod hoc idem patrono ſuo praecipit. TE POSTULANTE OMNES INCERE SOLENT. Verre quidem praetore, non Sacerdote, non Paeduceo, non hoc ipſo Metello. SCIS METELLUM SAPIENTEM ESSE. Hoc vero ferri am non poteſt, irrideri viri optimi, L. Metelli, ingenium, & contemni ac deſpici a fugitivo Timarchide. SI VULTEIUM HABEBIS, OMNIA LUDIBUNDUS CONFICIES. Hic vehementer errat Timarchides, qui aut Vulteium pecunia corrumpi putet poſſe, ut Metellum unius arbitratu gerere praeturam. ſed errat conjectura domeſtica: quia multos per ſe, & per alios multa ludibundos libidinoſe apud Verrem effeciſſe vidit: ad omnes eoſdem patere aditus arbitratur.

geminis, qui inter ſe ſolent eſſe ſimillimi. in orat. pro Q. Roſcio, *Simillima & maxime gemina ſocietas hæreditatis* ſt. Hottom.

In cohorte charus habeare] Vetus, *In cohorte charus habebere.* Et rectius; non enim illi optat gratiam apud cohortem, ſed ejus gratiæ illi ſpem & fiduciam facit, quo audacius tentet. *Nannius.* *In cohorte carus habebere*] Eſt a Nann. mſſ. melius quam vulgatum, *habeare.* Gruterus.

Quod cuique opus ſit oppone] Vetus codex & quidam impreſſi, *appone.* Hott.

Dare, profundere, opponere] *Da, profunde, appone.* Idem. *Da, profunde, oppone, ſi velis &c.*] Sitne a conjectura an libro Hottomanni, neſcio; adeo hic parcus eſt verborum. malim tamen quam Lambinianum, *dare, profundere, oportere ſi velis.* editi enim & ſcripti noſtri, *dare, profundere, opponere, ſi velis.* Gruterus.

Non ipſo Metello] Alii omnes, *Non hoc ipſo. Non hoc ipſo Metello.* Hott.

Hoc vero ferri jam non poteſt] Pal. pr. *fieri utique jam &c.* ſec. *ſperari jam &c.* illud *utique* non diſplicet. *Gruter.*

Omnia ludibundus perficies] Vetus, *Conficies.* Nannius.

Sed erravit conjectura] Franc. *Sed errat conjectura domeſtica.* Melius. Repetit enim quod modo dixerat: *Hic vehementer errat.* paullo poſt idem codex *patere aditus arbitratur*, pro vulgato *arbitrabatur.* Grævius.

Con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

tur. facilius vos efficiebatis ludibundi, quae volebat
a Verre, quod multa ejus ludorum genera norati
INCVLCATVM EST METELLO, ET VVLTEI
TE ARATORES EVERTISSE. Quis iſtuc Aproni
attribuebat, cum aratorem aliquem everterat? aut T
marchidi, cum ob judicandum, aut decernendum, au
imperandum aliquid, aut remittendum, pecuniam ac
ceperat? aut Sextio lictori, cum aliquem innocente
ſecuri percuſſerat? nemo. omnes ei Verri tunc attr
buebant, quem nunc condemnari volunt. OBTVDE
RVNT EIVS AVRES, TE SOCIVM PRAETORI
FVISSE. Videſne, hoc quam clarum ſit, ac fuerit
cum etiam Timarchides hoc metuat: concedeſne, no
hoc crimen nos in te confingere, ſed jampridem a
crimen aliquam defenſionem libertum quaerere. libe
tus & accenſus tuus, & tibi ac liberis tuis omnibus i
rebus conjunctus ac proximus, ad Apronium ſcribit
vulgo eſſe ab omnibus ita demonſtratum Metello, tib
Apronium in decumis ſocium fuiſſe. FAC SCIA
IMPROBITATEM ARATORVM. IPSI SVDA
BVNT, SI DII VOLVNT. Quod iſtuc, per deos im
mortales, aut qua de cauſa excitatum eſſe dicamus i
aratores tam infeſtum odium, atque tantum? quantan
injuriam fecerunt Verri aratores, ut eos etiam libertu
& accenſus ejus tam irato animo his litteris inſequatur
68 Neque ego hujus fugitivi, judices, epiſtolam vobis reci-
taſſem, niſi ut ex ea totius familiae praecepta & inſtituta,
& diſciplinam cognoſceretis. Videtis, ut moneat Apro-
nium? quibus rebus ac muneribus inſinuet in familiarita-
tem

Concedes, non hoc crimen nos in te confingere] Vetus, *Concedeſne, non hoc crimen nos in te confingere.* Nann. Recte. Arripimus cum C. Stephano. *Grav.*

Quibus rebus inſinuet] *Quibus ſe rebus*, legendum potius videtur, *Hottom.* *Quibus rebus ac muneribus inſinuet in familiaritatem Metelli*] Vetus, *Quibus rebus ac muneribus ſe inſinuet, &c.* Nann. Hic nec codicem Nann. nec Hottomannum audio cum Carolo Stephano, Mich. Bruto, Grutero, qui *ſe* inculcant, quod a ſciolo inſertum eſt, qui ignoravit *inſinuare* apud Tullium & alios ſcriptores ſic per ellipſin non infrequenter poni. Cicer. 1 de orat.

Quod

em Metelli? Vulteium corrumpat? ſcribas accenſumque retio deliniat? ea praecipit, quae vidit: ea monet alieum hominem, quae domi didicit ipſe. verum in hoc rrat uno, quod eaſdem exiſtimat vias ad omnium famiaritates eſſe munitas. Quamquam merito ſum iratus Ietello: tamen haec, quae vera ſunt, dicam. Aproius ipſum Metellum non pretio, ut Verrem, non conivio, non muliere, non ſermone impuro atque improbo oſſet corrumpere: quibus rebus non ſenſim atque moerate ad iſtius amicitiam adrepſerat, ſed brevi tempore otum hominem, totamque ejus praeturam poſſederat. Cohortem autem Metelli, quam vocat, quid erat, quod orrumperet, ex qua in aratorem recuperatores nulli dabant-

uod ita nati eſſemus, ut & blandiri & ppliciter inſinuare iis poſſemus, a quibus ét petendum. Virgil.

Tum vero tremefacta novus per pectora cunctis
Inſinuat pavor.

lautus Ciſtell. l. 1, 94:

Inde in amicitiam inſinuavit cum matre & mecum ſimul.

t apud hunc Comicum, & apud Tulum noſtrum plura ſunt exempla. Mouit id quoque Manutius olim, & miror codicum, & illius auctoritatem conmſiſſe poſteriores editores. *Grav.*

Scribas accenſumque] Vulteium opior, ſignificat: cum eum Timarchides lo in loco, in quo ſcribarum mentioem fecit, nominarit. *Hottom.*

Verum in hoc erat uno] Defectus uius litteræ *r* ſententiam totam corrumit. Vetus, *Verum in hoc errat uno.* Nann.

Sum iratus Metello] Quod teſtis retiuit. *Hottom.*

Non ſermone incauto atque improbo] *Incauto*, qui non cavetur. Inſolens loutio, cujus ſimilem reperio apud Cornelium Tacitum libro primo, *Conſultaque ex duobus itineribus breve & ſolitum ſequatur, an impeditius & intentatum, eoque hoſtibus incautum.* Idem. *Non ſermone incauto atque improbo poſſet corrumpere*] Vetus caſtiorem lectionem habet, *Non ſermone impuro atque improbo.* Quid enim incautus ſermo facit ad corruptelam prætoris. *Nannius.* *Non ſermone impuro, atque improbo*] Secutus ſum hoc loco exemplar Caroli Stephani. quibuſcum nonnulli libri manuſcripti congruunt. Nam alii libri habent, *ſermone incauto, atque improbo.* quam lectionem ſi quis probabit, incautus ſermo erit intelligendus, qui caveri non poſſit. *Lambinus.* *Non in ſermone incauto & improbo*] Sic vett. edd. ſic Pall. noſtri, ſic Victorius, ſic Hottomannus. Lambinus nobis ſubſtituit ex editione Caroli Stephani, *impuro.* quod & in mſ. Nannii. Sed cur id vocis degeneraſſet in alteram? fuit cum divinarem *inlauto*, neque adhuc pœnitet: ſed nihil pertendo. *Gruterus.* Non hic recedendum erat a codice Nanniano, cauſſam dixit ipſe Nannius.

Ad iſtius amicitiam adrepſerat] Idem loquendi genus apud Tacitum legas ann. 3, 50: *Suorum ipſe flagitiorum proditor, non virorum animis, ſed muliercularum adrepit.*

Ex qua recuperatores nulli dabantur] Vetus hic redundantior eſt, ſed ut puto ocioſe, *Ex qua in aratorem recuperatores nulli dabantur.* Mihi generalitas magis placet, ut in nullos *recuperatores* ex cohorte ſint dati, potius quam id ſolum-

bantur? Nam quod ſcribit, Metelli filium puerum eſ
vehementer errat. non enim ad omnes praetorum fili
iidem aditus ſunt. O Timarchide, Metelli eſt filius
provincia, non puer, ſed adoleſcens bonus ac puden
dignus illo loco ac nomine. veſter ille puer praetex
tus, in provincia quemadmodum fuiſſet, non diceren
ſi pueri eſſe illam culpam, ac non patris exiſtimare
Tune, cum te ac tuam vitam noſſes, in Siciliam t
cum grandem praetextatum filium ducebas? ut, etia
ſi natura puerum a paternis vitiis, atque a generis
militudine abduceret, conſuetudo tamen eum & diſc
plina degenerare non ſineret? Fac enim fuiſſe in iſ
aut C. Laelii, aut M. Catonis materiem atque indolen
Quid ex eo boni ſperari atque effici poteſt, qui in patr

li

modo contrahi ad ſpeciem *aratorum*. Nannius. Non puto ego damnandam eſſe fideliſſimi codicis ſcripturam, quam & approbavit Carol. Stephanus. Nam quamvis in neminem dabat ex cohorte ſua recuperatores Metellus, quia tamen hic de aratorum cauſſa præcipue agitur, aratorum quoque fit mentio: quaſi diceret. Nulli a Metello in aratores dantur recuperatores, ut ante fiebat prætore Verre. *Gravius.*

Quod ſcribit Metelli filium puerum eſſe] Ex his verbis conjectura ducimur, deeſſe locum epiſtolæ Timarchidis: in quo de Metelli filio mentio fiebat. *Hottom.*

Veſter ille puer prætextatus] *Prætexta* pueri *toga* utebantur aduſque annum ætatis ſeptimum decimum. quo tempore puram, quæ *virilis* dicebatur, ſumebant. *Idem.*

C. Lælii, M. Catonis materiem] Qui ſapientes habiti & nominati ſunt. Cicero de Amic. & lib. de Offic. III. *Hic eſt M. Cato, qui puer apud M. Druſum avunculum educatus, metu mortis adduci non potuit ut Latinos civitatem petentes apud avunculum adjuvaret. ille ipſe qui ad Sullam a pædagogo deductus, cum proſcriptorum capita in atrio aſpexiſſet, gladium petit ut ſua manu crudeliſſimum tyrannum interficeret.* Idem. *Fac enim fuiſſe in iſto C. Lelii, M. Catonis ma*riem atque indolem*] Vetus, *Fac enim eo aut C. Lelii, aut M. Catonis &c.* Nan *Materiem, atque indolem*] Hoc, *ma teriem*, mihi ſuſpectum eſt. quid ſi l gamus, *naturam, atque indolem?* v rumtamen nihil mutare auſim, præſe tim cum ita ſcriptum ſit in omnibus l bris manuſcr. *Lambinus.* *Materies* e quod in proverbio dicitur, lignum, quo Mercurius, aut potius Lælius, a Cato ſculpi poteſt. *Gravius.*

Quid ex eo boni ſperari atque effici p teſt, qui in patris luxurie ſic vixerit] Ha in Verris filium, qui in judicio ſedeb cum patre atratus, eo conſilio dicun tur, ne in epilogo, ut mos erat, pro ductus ab Hortenſio conciliet miſeri cordiam judicum patri. Hac enim com miſeratione uti mos erat: ut Cicero i orat. pro Sulla, pro Flacco, & aliis *Hottom.* Iuven. Sat. 14 pulcherrime:

Si damnoſa ſenem juvat alea, ludit &
heres
Bullatus, parvoque eadem movet arm
fritillo
Nec de ſe melius, cuiquam ſperare pro-
pinquo
Concedit juvenis, qui radere tubera terra,
Boletum condire, & eodem jure na-
tantes

Mer-

ıxurie ſic vixerit, ut nullum umquam pudicum, neque
ıbrium convivium viderit? qui in epulis quotidianis,
lulta aetate, per triennium inter impudicas mulieres,
intemperantes viros verſatus ſit? nihil umquam a patre
ıdierit, quo pudentior, aut melior eſſet? nihil umquam
ıtrem agere viderit, quod cum imitatus eſſet, non, id
uod turpiſſimum eſt, patri ſimilis putaretur? Quibus in 69
:bus non ſolum filio, verum etiam reip. feciſti injuriam.
uſceperas enim liberos non ſolum tibi, ſed etiam pa-
iae: qui non modo tibi voluptati, ſed etiam qui ali-
uando uſui reip. eſſe poſſent. Eos inſtituere atque eru-
ıre ad majorum inſtituta, atque civitatis diſciplinam,
on ad tua flagitia, neque ad tuas turpitudines debuiſti.
ſſet ex inerti atque impuro, & improbo parente navus
: pudens, & probus filius: haberet aliquid abs te reſp.
ıuneris. nunc pro te Verrem ſubſtituiſti alterum civitati.
iſi hoc forte deterior eſt, ſi fieri poteſt, quod tu ejuſmo-
i evaſiſti, non in hominis luxurioſi, ſed tantum in
ıris ac diviſoris diſciplina educatus. Quid iſto feſtivius
ɔre arbitramur, qui eſt tuus natura filius, conſuetu-
ine diſcipulus, voluntate ſimilis? Quem ego, judices,
uamvis bonum fortemque facile paterer evadere. non
enim

Mergere ficedulas didicit, nebulone parente
Et cana monſtrante gula. cum ſeptimus annus
Tranſierit puero, nondum omni dente renato,
Barbatos licet admoveas mille inde magiſtros,
Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
Semper, & a magna non degenerare culina.

Vide Plutarchi libellum de liberorum educatione.

Reip. feciſti injuriam] Ideo in rep. Lacedæmoniorum educatio liberorum non permittebatur parentibus, ſed ejus curam ſuſtinebat ipſa reſp. ne ſcilicet educatione prava injuria fieret reipublicæ. vide Plutarchi Lycurgum.

Non ad tua flagitia, neque] Hoc totum, *ad tua flagitia, neque*, quod aberat a libris vulgatis, repertum in codicibus antiquis, reſtitui. *Lambin.* *Ad tua flagitia, neque*] Circumſepſi hæc uncis, quod in nullo invenerim Pall. aut veteri editione: Lambinus tamen affirmat ſibi inventa in codd. antiquis. *Gruterus.*

Eſſet inerti atque impuro] Vetus plenius ac melius, *Eſſet ex inerti atque impuro & improbo parente &c.* Nann.

Quamvis bonum fortemque facile paterer evadere] Subſtituerunt nonnulli, *quantumvis bonum* contra libros veteres. *Quamvis* enim, eſt quantumvis, valde Cic. 3 de orat. 26: *Quare bene & præclare quamvis nobis ſæpe dicatur, belle & feſtive nimium ſæpe nolo.* Grævius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

enim me inimicitiae commovent, ſi quae mihi cu
iſto futurae ſint. nam ſi in omnibus rebus innocens fu-
ro, meique ſimilis, quid mihi iſtius inimicitiae noc-
bunt? ſin aliqua in re Verri ſimilis fuero, non mag
mihi deerit inimicus, quam Verri defuit. Etenim, j
dices, ejuſmodi reſp. debet eſſe, & erit, ſeveritate j
diciorum conſtituta, ut inimicus neque deeſſe noce
ti poſſit, neque obeſſe innocenti. Quapropter nul
res eſt, quamobrem ego iſtum nolim ex paternis pr
bris ac vitiis emergere. id quod tametſi iſti difficile eſ
tamen haud ſcio an fieri poſſit: praeſertim ſi, ut nun
ſit, cuſtodes amicorum eum ſectabuntur: quoniam pa
ter tam negligens ac diſſolutus eſt. Verum huc lon
gius, quam voluntas fuit, ab epiſtola Timarchidis d
greſſa eſt oratio mea. qua recitata, concluſurum m
eſſe crimen decumarum dixeram: ex quo intellex
ſtis, innumerabilem frumenti numerum per trien
nium averſum a repub. eſſe, ereptumque aratoribu
70 Sequitur, ut de frumento emto vos, judices, doceam
maximo atque impudentiſſimo furto: de quo dun
certa, & pauca, & magna dicam breviter, attendite

Fru

Severitate judiciorum conſtituta] Prim. Franc. *veritate judiciorum conſtituta. Veritas* enim eſt juſtitia, quæ præcipue in judiciis quæritur, ut oſtendit ὁ πάνυ I. Fr. Gronov. ad 11 Senecæ de ira c. 29. Cic. pro Cluent. *Vt omnes intelligant, in concionibus eſſe invidiæ locum, in judiciis veritati.* Sic *veritas rei* pro juſtitia cauſſæ reſtitui in Lælio c. 25. *Græv.*

Cuſtodes amicorum eum ſectabuntur] Hoc velim aliquis eruditior interpretetur: cui ego magnam gratiam ſum habiturus, ſtudioſus lector infirmitatem ingenii mei excuſabit, quam fateri malui, quam (quod plerique faciunt) quenquam in fraudem inducere. *Cuſtodes* quidem, ut ex Cicerone docet Servius in lib. Æneid. v. *dicebantur quaſi magiſtri militiæ. qui ad militiam euntibus dari ſolebant, quibus primo anno regerentur.* videndum etiam cum omnia i hunc puerum acerrime dicantur, & niſ hoc loco turpitudo lateat, orationi cauſa vehementer lædatur, an *cuſtode amicorum perductores* ſignificet, de quo tamen dubitatur, aliquis judicabit. *Hottom.* Non abit longe ab hac Hottomanni ſententia Manutius. Sed nihil hic obſcæni. Dicit Tullius, ſe neſcire an non fieri poſſit, ut frugi evadat, & fortis ac bonus, præſertim ſi ejus neceſſarii, quod nunc faciant, ei apponant cuſtodes, qui eum obſervent, & ejus educationis curam gerant, cum a patre negligatur. Suet. Tib. 12: *Non ceſſavit efflagitare aliquem cujus libet ordinis, cuſtodem factis ac dictis ſuis.* Græv.

Abreptumque aratoribus] Vetus, *Ereptumque aratoribus.* Nann.

Fru-

rumentum emere in Sicilia debuit Verres ex ſenatusonſulto, & ex lege Terentia, & Caſſia frumentaria. mundi duo genera fuerunt: unum alterarum decuarum: alterum, quod praeterea civitatibus aequaliter ſſet diſtributum. Illius decumani tantum, quantum ex rimis decumis fuiſſet, hujus imperati tritici mod. ıↄccc mil-

Frumentum emere in Sicilia] Altera rs cauſæ frumentariæ, in qua de fruento empto breviter commemorat. ege Rupilia tenebantur populi Siciliæ ctigales populo Romano frumenti antum vellet certo pretio vendere. pecunia Prætori ex vectigalibus attrii ſolebat, qui populo frumenti nuerum quem is poſceret curabat. *Id umentum, emptum dicebatur.* Hottoannus.

Certarum decumarum] *Alterarum demarum*, ex iis quæ ſequuntur, legenm apparet. & ita legitur in codice anuſcripto perantiquo. *Alteras* aum *decumas* ſignificat, quæ præter prias a Siculis dabantur, accepta tamen cunia. *Idem.* *Vnum certarum decuarum*] Vetus, *Vnum decumarum*; oiſſa dictione *certarum*. Cæterum Bueus in ſecundo de aſſe, legit non *cerrum*, ſed *ceterarum*. Nann. *Vnum, terarum decumarum*] Sic habent duo bri manuſcripti: & ita legendum, ut cte indicavit Hottomannus. Alteras nim decumas dicit, quæ præter primas Siculis populo Romano dari debeant, accepta a prætore pecunia. ſic ina: *Decumarum nomine tantum erat abtum, quantum voluntas Apronii tuleit: pro alteris decumis, emptoque fruento aut nihil datum, aut tantum datum, uantum reliqui ſcriba fecerat, &c.* Lamb. *num ceterarum decumarum*] Retinui ctionem primarum editionum, a qua ihil recedunt Pall. ſequentes publicaunt *certarum*. Nannii liber voce illa ligioſa omiſſa habebat, *unum decumaum*. at Hottomanni vetus; *unum alterum decumarum*. Gruterus. Hottomanni libro cum accedant duo Lambiiani, nullus dubitavi, ſententia id xigente, & verbis ſequentibus, *alterarum* reponere. C. Stephanus, ut ubique fere, Nanniani codicis ſcripturam expreſſit, omiſſo *certarum*. Græv.

Illius decumani tantum, quantum ex primis decumis fuiſſet tritici mod. D C C C.] Nimirum modium tricies: quantum ex ſumma pecuniæ, quæ eſt in annos ſingulos, ad nonagies exiſtimare licet. Nam deſiderari aliquid hoc loco certum eſt ante hoc verbum *tritici mod.* D C C C, nimirum *hujus*, ut ſubaudiatur, *imperati*. Fuit enim hæc ſumma imperati, ut mox dicemus. & apparet ex eo quod dicit infra. *Nam ut illud miſſum faciam permultos aratores in alteras decumas, & in hæc* D C C C *millia modium, quod emptum populo Romano darent, &c.* Sic igitur ſcribamus, ut poſt *fuiſſet*, ea non ponatur quam Græci *κόμμα*, Latini *membrum* appellant, poſt *κόμμα*, vox *hujus*. ut ſit, *hujus tritici mod.* I Ↄ C C C *millia*. Hottom. *Illius decumani tantum, quantum ex primis decumis fuiſſet, tritici mod.* D C C C.] Si hic textus purus eſſet, mirum diligenti lectori videretur, cur certus numerus modiorum in primis decimis ſtatuatur, cum pro anni ubertate neceſſe ſit, eos nunc pauciores nunc plures eſſe; rurſus in ſecundis decimis quæ gratuitæ non ſunt, ſed emuntur, ne ibi quoque certa ſumma definiri poteſt, quum ipſæ primarum decumarum proventum imitentur: quamobrem magis libet vetuſto codici attendere: qui poſt verbum fuiſſet, hypoſtigmen habet, deinde hæc verba ſubjungit. *Hujus imperati tritici mod.* DCCC. ut *octingenta illa millia* ſolummodo pertineant ad tertium frumentum, quod Cicero *imperatum* vocat, quod non a ſingulis colonis, ſed a civitatibus petebatur. Sed tamen fieri nequit, quin Cicero etiam in decumano frumento cer-

millia: pretium autem conſtitutum decumano in mo[illegible]

ſi-

tum numerum poſuerit, quod poſt eventum temporis commode fieri licuit: tum enim pro re nata pecuniæ attemperantur, alioqui ſupputatio ſeſtertiorum qui pro illis impenſi ſunt, nulla ratione induci potuiſſent. Cætera quæ ſequuntur, quantum ad numerum attinet, mire inter ſeſe collidunt. *Pretium autem conſtitutum decumano in modios ſingulos H S. ternos, imperato H-S. quaternos. Ita in frumentum imperatum H-S. duodetricies in annos ſingulos Verri decernebantur, quod aratoribus ſolveret.* Hactenus Cicero: ſi pro D C C C quaterni ſeſtertii in ſingulos modios ſunt dandi, fient H-S. non *duodetricies*, ſed *tricies bis.* Atque eandem ſummam effici ex his numeris annotavit Budæus. Cæterum ego arbitror, faciliorem lapſum fuiſſe in notulis iſtis numerariis D C C C, quam in dictione iſta ad plenum deſcripta *duodetricies.* quod ſi ſtatuamus modiorum fuiſſe D C C millia, ex quadruplicatu exurgit illa ſumma, quam Cic. poſuit, nimirum *duodetricies.* Subjunguntur deinde illa verba Cic. *In alteras decumas ferme ad nonagies.* Ego opinor hanc ſummam non confici ex ratione ſecundarum dicimarum, ſed ex *frumento imperato*, quod in ſingulos annos ſit *duodetricies*, intra triennium fit octuagies quater, cui ſexies deeſt, ut plene abſolvat nonagies. ac proinde dictum eſſe a Cicerone ferme ad nonagies. atque ita iſta verba, *in alteras decumas*, e ſuis ſedibus detorta in alienum locum immigraſſe. Hæc mea opinio eſt, quam caſtigatiores libri aliquando inventi, vel aſtruent vel infirmabunt. Si quis malit Budæum ſequi, illi ſecundus & quintus liber de aſſe adeundus eſt. Iam ſi quis ſummam omnium conficere velit, quam Cicero his verbis deſcribit: *Sic per triennium ad hanc frumenti emptionem Siculienſem prope centies tricies erogatum eſt*: Si ergo ex octuagies quater velis efficere centies tricies, addendum eſt quadragies ſexies. Sed nos ſtatuemus quadragies quinquies adjungendum eſſe, nec ad plenum ſit centies tricies, ut cum verbis Cice[illegible] nis convenire queamus, qui ait p[illegible] pe centies & tricies erogatum eſſe. [illegible] hanc hypotheſin admittamus, er[illegible] in frumento decumano D millia m[illegible] pro quibus ſeſtertii terni dati in m[illegible] dios ſingulos decies quinquies e[illegible] ciunt, ii rurſus intra triennium trip[illegible] cati, quadragies quinquies ex ſe r[illegible] dunt. ſed hoc me male habet, qu[illegible] tam exiguum numerum in frume[illegible] to decumano ſtatuere compellam[illegible] Cæterum mutilum eſſe locum, m[illegible] cum ſentit doctiſſimus ille Gulielm[illegible] Budæus. fingam igitur mihi lecti[illegible] nem novam, non quod id proben[illegible] cum fatear hoc ipſum meram eſſe h[illegible] riolationem, ſed ut imperitior aliqu[illegible] ſentiat, hic omnia ſarta tecta non eſſ[illegible] *Illius decumani tantum quantum ex prim[illegible] decumis fuiſſet, hujus imperati tritici mo[illegible] D C C millia. precium autem conſtitutu[illegible] decumano in modios ſingulos H-S ternos[illegible] imperato H-S quaternos: in frumentu[illegible] imperatum H-S duodetricies in ann[illegible] ſingulos Verri decernebatur, quod aratori[illegible] bus ſolveret, id ter repetitum intra trien[illegible] nium ferme ad nonagies exurgit.* In alte[illegible] ras item decumas pro D millibus mo[illegible] diorum in ſingulos annos H-S decie[illegible] quinquies attributum, id recurſu trien[illegible] nali triplicatum quadragies quinquie[illegible] efficit. Sic per triennium ad hanc frumenti emptionem Sicilienſem prope[illegible] centies & tricies erogatum eſt. *Nannius.*

Hujus imperati in annos ſingulos tritici mod. I Ↄ C C C millia] Hujus frumenti æqualiter civitatibus deſcripti, & diſtributi, &, ut ipſe Cicero appellat, imperati. Sic infra: *Nam, ut illud miſſum faciam, permultos aratores in alteras decumas, & in hæc I Ↄ C C C millia modium, quod emtum populo Romano darent, non habuiſſe, &c.* Lamb. *Hujus imperati tritici mod. I Ↄ C C C.*] Sic hodie fere legitur ex libro Nannii. quippe Pall. non recedunt ab olim impreſſis, in quibus ſolum, *fuiſſet tritici mod.* D C C C. *Gruterus.*

ingulos H-S terni: imperato H-S IIII. Ita in frumenum imperatum H-S bis & tricies in annos ſingulos Verri lecernebatur, quod aratoribus ſolveret: in alteras decumas ferme ad nonagies. ſic per triennium ad hanc frumenti emtionem Sicilienſem prope centies & tricies ero-

H-S *ternos*] *Terni*, vetus codex. & ic emenda. Illud autem animadverſione dignum eſt hoc loco, quod frumenum, quod præter decumas Siculi dabant, populus Romanus carius emeret, quam vulgo veniret. Nam ſæpe antea *medimnum*, id eſt ſex modios, XV ſeſtertiis nummis fuiſſe oſtendit. cum hic pro alteris decumis XVIII ſeſtertios in medimnum, imperato vero XIII attributos dicit. *Hottom.*

H-S *duodetricies*] Falſum. & hoc vidit Budæus, qui hunc locum, ut ait, mendoſum maluit relinquere, quam quicquam aſſerere. Nos parva immutatione ita hunc locum emendavimus, ut cuivis noſtram hanc ſententiam probatum iri confidamus. Sic igitur legimus, II *& tricies:* quod ſic interpretamur, *bis & tricies*. Nam in annos ſingulos tantundem ſine ullo errore efficitur. Mendi autem occaſionem hoc attulit, quod cum hic locus notis ita ſcriptus eſſet, H-S II *& tricies:* & alii poſtea imperiti librarii ſic eum deſcripſiſſent, *duo & tricies*, alius tandem corruptam locutionem animadvertens, deterius in *duodetricies* corrupit, niſi forte *duo & tricies* Latine dictum putemus, ſimili figura qua Fabium in annalibus *duo & triceſimo anno* dixiſſe Agellius teſtatur, lib. V. cap. IV. *Mortuus eſt*, inquit, *Fabius, anno duo & viceſimo, Rex fuit anno viceſimo primo.* Et qua Cornelium Tacitum uſum plerunque Budæus obſervavit, cum diceret, *Vna & viceſimanorum principes ſextadecimanos duodeviceſimanoſque lævum cornu compleſſe, Abduxit Alexandria duodeviceſimanos, tertianoſque.* Plinius lib. II. *Quantas enim dimetiens habet ſeptimas, tantas habere circulum duo & viceſimas.* Sed ſuperior conjectura magis arridet, ut *bis & tricies* ſimiliter dictum ſit, ac *bis & vicies* in epiſtola prima lib. ad Attic. XI. *Ego in ciſtophoro in Aſia habeo ad H-S bis & vicies.* Et Suet. in Cæſare, *Galliam quæ patet ad bis & tricies centum millia paſſuum.* Idem.

Bis & tricies **LLS**.] Sic hunc locum emendavit Hottomannus, & recte. nam quater octingenta ſeſtertium millia, efficiunt bis & tricies ſeſtertium centum millia. *Lambinus.* H-S *bis & tricies*] Et hæc lectio a conjectura Hottomanni. editi enim ſcriptique H-S *duodetricies*. Videatur præter Hottomannum Nannius, atque Budæus. *Gruter.* *Bis & tricies* H-S ſunt octoginta millia coronatorum.

Ferme ad nonagies] Sunt ducenta viginti quinque millia coronatorum.

Sic per triennium ad hanc frumenti emptionem Sicilienſem prope centies & tricies erogatum eſt] *Per triennium*, ſic accipe. Per ſingulos annos triennii. Nam etſi ex nonagies & bis ac tricies non integram hanc ſummam efficiamus, ſed tantum centies & bis ac vicies: tamen hæc eſt conſuetudo Ciceronis, ut plerunque numerum denarium inchoatum efferat pro perfecto. quod & alibi plerunque obſervavimus, & Aſconius quodam loco admonuit. Et ſi *triennium* integrum ſumamus, efficiemus H-S ter & centies ſexagies ſexies. Similis locutio infra, *Quod Antonius uno adventu; & vix menſtruis cibariis fecerit, id iſtum per triennium feciſſe. Muto inquam hæc omnia quæ ab iſto per triennium perfecta ſunt.* id eſt, per ſingulos annos triennii. *Hottom.* *In alteras decumas ferme ad nonagies, ſic per triennium ad hanc frumenti emptionem Sicilienſem prope centies erogatum*] Vetus, *In alteras decumas fere ad nonagies, ſic per triennium ad hanc frumenti emptionem Sicilienſem prope centiens & triciens erogatum.* Id libuit annotare, quia obſervavi iſtiuſmodi adverbia non minus in ens, quam in es in veteribus codicibus ſcribi. *Nannius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

erogatum eſt. Hanc pecuniam tantam datam tibi e
aerario inopi atque exhauſto : datam ad frumentum
hoc eſt, ad neceſſitatem ſalutis & vitae: datam, u
Siculis aratoribus, quibus tanta onera reſp. impone
ret, ſolveretur: abs te ſic laceratam eſſe dico, ut poſ
ſim illud probare, ſi velim, omnem te hanc pecunian
domum tuam avertiſſe. etenim ſic hanc rem totam ad
miniſtraſti, ut hoc, quod dico, probari aequiſſimo ju
dici poſſit. Sed ego habebo rationem auctoritatis meae
meminero, quo animo, quo conſilio ad cauſam publi
cam acceſſerim : non agam tecum accuſatorie : nihi
fingam : nihil cuiquam probari velim, me dicente,
quod non ante mihimetipſi probatum ſit. In hac pecu-
nia publica, judices, haec inſunt tria genera furtorum
Primum cum poſita eſſet pecunia apud eas ſocietates,
unde erat attributa, binis centeſimis foeneratus eſt,
deinde permultis civitatibus pro frumento nihil ſolvit
omnino: poſtremo, ſi cui civitati ſolvit, tantum detra-
xit, quantum commodum fuit: nulli, quod debitum
71 eſt, reddidit. Ac primum hoc ex te quaero: tu, cui
publicani ex Carpinatii litteris gratias egerunt, pecunia
pu-

Prope centies & vicies erogatum] Sic eſt legendum. nam nonaginta & triginta, efficiunt centum viginti. Intellige autem hanc ſummam, *centies & vicies*, per triennium de publico Verri eſſe erogatam ſingulis annis : & ita toto triennio ad tricenties & ſexagies eſſe erogatum. *Lambinus.* Sic edidit P. Manutius, quamvis libri repugnent.

Datam tibi ex ærario inopi] Tum tamen poſita adhuc erat apud eas ſocietates, unde erat attributa : ut nunc dicet. ſed quod debetur ærario, idem in ærario eſſe intelligitur, & eſt Rhetorica amplificatio. *Hottom.*

Omnem te hanc pecuniam domum tuam avertiſſe] Franc. prim. *Omnem hanc pecuniam domum tuam revertiſſe.*

Non agam tecum accuſatorie] Elatorie ſuperlatis verbis, cum criminis augendi cauſa odioſa, quæ per ſe leva ſunt, exaggerantur. Sic in oratione ſequenti. *Latine me ſcitote non accuſatorie loqui.* Hottom.

Nihil probare velim me dicente] Vetus. *Nihil cuiquam probari velim.* Nann.

Binis centeſimis fœneratus eſt] *Centeſimæ* dicuntur, cum ſingulis Kalendis pars ſortis centeſima uſuræ nomine perſolvitur, ut ſi in centum H S millia ſingulis menſibus mille ſeſtertii ſolvantur. *Binæ*, cum duo millia. de quo late dixi in Diſputat. de uſuris. *Hottom.*

Tu, cui publicani ex Carpinatii litteris] Quæro verbum, unde *tu* regatur, inquit Manutius. Verum eſt, nullum verbum, unde *tu* pendet reperies. Sed ſic ſolent interdum veteres loqui, ut poſt interpoſitam longam parentheſin, ſic forment orationem, ac ſi novam quan-
dam

publica ex aerario erogata, ex vectigalibus populi Romani ad emendum frumentum attributa, fueritne tibi quaeſtui: penſitaritne tibi binas centeſimas. Credo te negaturum. turpis enim eſt & periculoſa confeſſio. Mihi autem hoc perarduum eſt demonſtrare. quibus enim teſtibus? publicanis? tractati honorifice ſunt: tacebunt. litterae eorum? decreto decumanorum remotae ſunt. Quo me igitur vertam? rem tam improbam, crimen tantae audaciae, tantaeque impudentiae, propter inopiam teſtium ac litterarum praetermittam? non faciam, judices. utar teſte. quo? P. Vettio Chilone, homine equeſtris ordinis honeſtiſſimo atque ornatiſſimo: qui iſti ita amicus & neceſſarius eſt, ut, etiam ſi vir bonus non eſſet, tamen, quod contra iſtum diceret, grave videretur: ita vir bonus eſt, ut, etiam ſi inimiciſſimus iſti eſſet, tamen ejus teſtimonio credi oporteret. Admiratur & exſpectat, quidnam Vettius dicturus ſit. nihil dicet ex tempore, nihil ex ſua voluntate, nihil, ut ei utrumvis licuiſſe videatur. Miſit in Siciliam litteras ad Carpinatium, cum eſſet ma-

lam periodum ordirentur, quaſi nullam haberent ſuperiorum verborum rationem. Quin & nonnunquam poſt illam interpoſitionem ſubjiciunt verba, cum quibus connecti deberent primæ illæ voces in initio periodi poſitæ, quæ ad ſententiam potius quam ad illas voces poſſunt referri. Livius *C. Mutius adoleſcens nobilis, cui indignum videbatur* &c. *quorum ſape exercitus fuderit: itaque magno audacique aliquo facinore eam indignitatem vindicandam ratus, primo ſua ſponte in Caſtra hoſtium intrare conſtituit.* hic nihil eſt quod reſpondeat his verbis: *C. Mutius adoleſcens nobilis.* poſt interpoſitionem enim longam incipit *itaque magno audacique exemplo.* quod perinde eſt, ac ſic dixiſſet, *Is itaque, de quo dicere cœpi Mutius*; ut erudite docuit I. F. Gronovius ad illum locum, quem vide, ut & ad Liv. lib. XLIV, c. 40. Sic hoc loco, *Tu, cui pecunia ex Carpitani litteris*, &c. *fueritne tibi quæſtui*, eadem loquendi ratione dicitur, ac ſi Cicero ſcripſiſſet, *Tu, cui pecunia ex Carpitani litteris* &c. *tu*, inquam, *quæſtum ne illo feceris.* Sed ſententiam reſpicit, non verba, ac ſi dixiſſet, *tibi, cui pecunia*, &c. *tibi, dico, fuerintne quæſtui.* Grævius.

Quibus enim teſtibus? publicanis?] Quanto hæc ſcriptura ſit lectione vulgata concinnior, quis non videt? & tamen, ne quis exiſtimet ex ingenio meo, aut cujuſquam, qui vivat, eſſe natam, aſſevero eam eſſe in duobus codicibus antiquis, quibus uſus ſum, & in illo Fabric. comparere plane expreſſam. Idem dico de illo ſuperiore, *Primum cum poſita eſſet, &c.* Idem de aliis omnibus, quas ſecutus ſum, quamvis propter multitudinem de iis nihil ſignificarim. *Lambinus.*

Nihil dicet ex tempore] Id eſt, *Nihil fictum, nihil ad tempus accommodatum.* ut infra. *Hottom.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

magiſter ſcripturae, & ejus ſocietatis publicanorum quas ego Syracuſis apud Carpinatium in litterarum allatarum libris, Romae in litterarum miſſarum apud magiſtrum Tullium, familiarem tuum inveni: quibus ex litteris impudentiam faenerationis, quaeſo, cognoſcite. LITTERAE MISSAE L. VETTII, L. SERVILII, C. ANTISTII, MAGISTRORVM. Praeſto ſe tibi ai futurum Vettius, & obſervaturum, quemadmodum rationes ad aerarium referas: ut, ſi hanc ex foenore populo pecuniam non retuleris, reddas ſocietati. Poſſumus hoc teſte, poſſumus P. Servilii, & C. Antiſtii magiſtrorum litteris, primorum hominum atque honeſtiſſimorum, poſſumus auctoritate ſocietatis, cujus litteris utimur, quod dicimus, obtinere? an aliqua firmiora, an graviora quaerenda ſunt, cum Vettius, tuus familiariſſimus; Vettius, tuus affinis, cujus ſororem habes in matrimonio, tuae frater uxoris Vettius, frater tu

Magiſter ſcripturæ] In Sicilia qui tamen non tam *magiſter* erat, quam *pro magiſtro*. vide infra. *Hott.* *Cum eſſet magiſter ſcripturæ ejus ſocietatis*] Ita legitur in manuſcripto, ſine conjunctionis nota, quæ eſt in vulgatis. *F. Vrſin.* *Et ejus ſocietatis publicanorum*] Eſt a libro Hottomanni. nam Pall. *& ſex publicorum.* editi omnes, *& ſex publicanorum.* Gruterus.

Quas ego Syracuſis apud Carpinatium in litterarum allatarum libris. Romæ in litterarum miſſarum apud magiſtrum Tullium familiarem inveni] Vetus brevius citra iſtam ſpeciem battologiſmi. *Quas ergo Syracuſis in litterarum miſſarum libris apud magiſtrum L. Tullium familiarem tuum inveni* Nannius. Nanniani codicis ſcripturam expreſſit C. Steph.

Impudentiam fœnerationis quæſo cognoſcite] Vetus, *Impudentiam fœneratoris, &c.* Nann. Recepit hoc C. Steph.

Litteræ miſſæ L. Vectii, L. Servilii] *Vettii* ex argentei denarii auctoritate ſcribendum eſt: atque hic *Vettius* vel ſupra Lucius, vel hic Publius prænominandus eſt. pro *C. Antiſtitis* ſuſpicor legendum eſſe *C. Antiſtii.* hæc licet levia ſint, miror tamen non fuiſſe ab aliis animadverſa. *F. Vrſinus.* Sic in titulo antiquo, qui penes me eſt, invento in agro ſuburbano: C. ANTISTIVS. ADVENTVS. LEG. AVG. PR. PR. *Grævius.*

Ad ærarium referas] Magiſtratus, qui pecuniam publicam adminiſtraſſent, Romæ ad Quæſtores ærarios rationem referebant. *Hottom.*

Reddas ſocietati] Fœnus enim alienæ ſortis capere niſi injuria non poſſet. *Idem.*

C. Antiſtitis magiſtrorum primorum hominum] Vetus, *Poſſumus P. Servilii & C. Antiſtitis magiſtrorum litteris primorum hominum &c.* Nannius. Hanc lectionem arripuerunt Car. Stephanus, Lambinus, & Gruterus. Ceteri non habent *litteris.*

An aliqua firmiora, an graviora quærenda ſunt, cum Vettius] Sic repoſui ex primo Francii, quæ ſunt robuſtiora, ut ſic dicam. *Grævius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

tui quaeſtoris teſtatur impudentiſſimum tuum furtum,
certiſſimumque peculatum? nam quo alio nomine pe-
cuniae publicae foeneratio eſt appellanda? RECITA 72
RELIQUA. Scribam tuum dicit, Verres, hujus per-
ſcriptorem foenerationis fuiſſe. ei quoque magiſtri mi-
nantur in litteris: etenim caſu ſcribae tum duo magiſtri
fuerunt cum Vettio. Binas centeſimas ab ſe ablatas fe-
rundum non putant: & recte non putant. Quis enim
hoc fecit umquam? quis denique conatus eſt facere,
aut poſſe fieri cogitavit, ut, cum ſenatus publicanos
uſura ſaepe juviſſet, magiſtratus a publicanis pecuniam
pro uſuris auderet auferre? Certe huic homini ſpes nul-
la ſalutis eſſet, ſi publicani, hoc eſt, ſi equites Romani
judicarent. minor eſſe nunc, judices, vobis diſceptanti-
bus

Tui quaeſtoris impudentiſſimum tuum furtum] Vetus codex integrior, *Vectius frater tui quaeſtoris teſtatur tuum impudentiſſimum furtum.* Nannius.

Pecuniae publicae foeneratio eſt appellanda] Deeſt aliquid hujuſmodi, *Ferendum non putat, tolerare non potuit.* niſi forte ἀνανταπόδοτον eſſe dicamus. quale alibi non uno loco notavimus. *Hott.* Iam hæc lacuna ex codice Nannii eſt repleta, ut nunc ſtellis nullis indicibus corruptionis, ſit opus.

Fœneratio eſt appellanda] Poſt hæc verba adſcripta ad oram cujuſdam M S. erant hæc verba: *indicaturum ſe ac patefacturum minatur.* quæ ſint M. Tullii nec ne ſint neſcio. ad ſententiam quidem hujus loci valde quadrant. *Lambinus.*

Perſcriptorem fœnerationis] In tabulas debitorum nomina retuliſſe, litteris conſignaſſe. De *præſcriptione* dictum eſt Verrina III. & antiquorum conſuetudine, in obligationibus quæ nominibus fiebant. *Hottom.* *Perſcriptorem fœnerationis*] Vetus, *Perſcriptorem fœnerationis fuiſſe*; quod rectius puto, ut ſcriba rationes earum uſurarum confecerit. *Nannius.*

Et ſcribæ tum duo fuerunt] In manuſcripto, *Et enim caſu ſcribæ tum duo magiſtri affuerunt.* quod valde arridet. *Hottom.*

Ferendum non putant] Præſertim cum graviores & acerbiores eſſent. Nam unas centeſimas vel acerbiſſimis fœneratoribus ſatis videri, idem ſcribit libro epiſt. ad Attic. IIII. *Idem.*

Uſura ſæpe juviſſet] Obſerva, *uſura.* pro *uſu & commodo pecuniæ.* quæ propria eſt hujus verbi ſignificatio. Similiter in libro Tuſc. diſput. I. *Natura dedit uſuram vitæ tanquam pecuniæ, nulla præſtituta die. quid eſt igitur quod querare, ſi repetit cum vult?* Sed poſtea recepta loquendi conſuetudine factum eſt, ut quemadmodum *locatio* pro *locationis mercede* accipitur, eodem modo *uſura*, pro *uſuræ mercede & pretio* diceretur: de quo fuſius in libris de uſuris explicavimus. *Idem.* Nihili eſt *uſura juvare.* Scribendum puto *verſura juviſſet*, id eſt, mutuo, & quidem gratuito. Nam *verſura* mutuum, ſive gratuitum, ſive fœnebre. Sueton. Calig. 41: *Præbita advenientibus pecunia fœnebris, appoſitique qui nomina palam ſubnotent quaſi adjuvantium Cæſaris reditus.* Veſpaſ. 19: *Convivabatur aſſidue, ac ſæpius recta ac dapſili, ut macellarios adjuvaret.* I. Fr. Gron. IV de pec. vet. 3.

Minor eſſe nunc, judices] Ita Manutiani

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

bus debet: & tanto minor, quanto eſt honeſtius alienis injuriis, quam re ſua commoveri. Quid ad haec reſpondere cogitas? Vtrum factum negabis? an tibi hoc licitum eſſe defendes? negare qui potes? an ut tanta auctoritate litterarum, tot teſtibus publicanis convincare? licuiſſe vero qui? ſi mehercule te pecuniam tuam, non populi Romani in provincia foeneratum docerem, tamen effugere non poſſes. * ſed publicam, ſed ob frumentum decretam, ſed a publicanis foenore accepto: hoc licuiſſe cuiquam probabis? quo non modo ceteri, ſed tu ipſe nihil audacius improbiuſque feciſti. Non mehercule hoc, quod omnibus ſingulare videtur, de quo mihi deinceps dicendum eſt, poſſum, judices, dicere audacius eſſe, aut impudentius, quod permultis civitatibus pro frumento nihil ſolvit omnino. Major haec praeda fortaſſe eſt: ſed illa impudentia certe non minor. Et, quoniam de illa foeneratione ſatis dictum eſt, nunc
73 de hac tota pecunia averſa, quaeſo, cognoſcite. Siciliae civitates multae ſunt, judices, ornatae atque honeſtae, ex quibus in primis numeranda eſt civitas Haleſina. nullam enim reperietis aut officiis fideliorem, aut copiis locupletiorem, aut auctoritate graviorem. Huic iſte in annos ſingulos, cum ſexaginta tritici millia mo-

tiani & Lambinus: at in aliorum edd. verbum præterea, *minor eſſe cura nunc, &c.* quod & in Pall. *Gruter.*

Tamen effugere non poſſes] Similiter Modeſtinus Iuriſconſultus libro Digeſtorum XII tit. Si certum pet. *Principalibus*, inquit, *conſtitutionibus cavetur, ne ii qui provinciam regunt, quive circa eos ſunt, negotientur, mutuam pecuniam dent, fœnuſque exerceant.* Hottoman. *Non poſſes. Nunc cum fæn.*] Inter, *poſſes*, &, *ſed publicam*, &c. liber vetus unus habet lacunam: ex qua licet intelligere aliquid deeſſe. Et vero, ut non ſit lacuna, tamen lector attentus facile animadvertat deſiderari aliquid tale. Nunc vero cum pecuniam reperiare fæneratus eſſe non tuam, ſequitur nunc, ſed publicam, &c. Ne hoc quidem celabo lectorem, in codice illo omnium antiquiſſ. hoc totum deſiderari. *fænore accepto. hoc licuiſſe cuiquam probabis? quo non modo ceteri:* ut intelligat, codices vetuſtiſſimos & optimos, interdum, & alicubi eſſe mendoſos ac mutilos, neque uſquequaque eſſe integros atque emendatos. *Lambinus.*

Huic iſte annos ſingulos] Corrigendum putarem, *Iſte in annos ſingulos.* Hottom. *Huic iſte annos ſingulos*] Vetus, *Huic iſte in annos ſingulos.* Nannius.

Quanti

modium imperaviſſet, pro tritico nummos abſtulit, quanti erat in Sicilia triticum: quos de publico nummos acceperat, retinuit omnes. Obſtupui, judices, cum hoc mihi primum Haleſiae demonſtravit in ſenatu Haleſinorum homo ſummo ingenio, ſumma prudentia, ſumma auctoritate praeditus, Haleſinus Aeneas: cui ſenatus dederat publice cauſam, ut mihi fratrique meo gratias ageret, & ſimul qui nos ea, quae ad judicium pertinerent, doceret. Demonſtrat, hanc iſtius conſuetudinem ac rationem fuiſſe, cum omnis frumenti copia decumarum nomine penes iſtum eſſet redacta, ſolitum eſſe iſtum pecuniam cogere a civitatibus, frumentum improbare: quantum frumenti Romam eſſet mittendum, tantum de ſuo quaeſtu ac de ſua copia frumenti mittere. Poſco rationes: inſpicio litteras: video frumenti granum Haleſinos, quibus LX millia modium imperata erant, nullum dediſſe: pecuniam Volcatio, Timarchidi, ſcribae dediſſe. Reperio genus hujuſmodi, judices, praedae, ut praetor, qui frumentum emere debebat, non emat, ſed vendat: pecunias, quas civitatibus diſtribuere debebat, eas omnes avertat atque auferat. Non mihi jam furtum, ſed monſtrum ac prodigium

Quantierat] Quanti vendebatur. vide ſuperius ad orat. Cicer. pro Roſc. Amer. 2.

Obſtupui judices] Vetus, *Obſtipui judices:* atque ad eum modum non ſemel ſcriptum reperi. *Nannius.* *Obſtipui*] Sic eſt ſcriptum in illo codice antiquiſſ. quomodo & apud Plautum ſæpe hoc ipſum verbum ſcriptum reperitur. *Lambinus.*

Haleſinus Ænias] Vetus, *Ænaas.* Nannius.

Cui ſenatus dederat publice cauſam] *Cauſam dare*, pro negotium dare, notanda locutio, cujus nullam adhuc ſimilem reperire potui. *Hottom.* *Dederat publice cauſam*] Nihil mutandum. dederat cauſam autem, id eſt, dederat totam controverſiam litteris perſcriptam, ut eam me doceret. *Lambinus.* *Publice*, eſt auctoritate juſſu & nomine totius ſenatus. Sic *publice litteras dare* dicitur ſenatus, cum ejus nomine litteræ mittuntur ad aliquem.

Mihi fratrique meo] L. Tullium fratrem dicit patruelem, qui cum Cicerone profectus erat in Siciliam, inquirendorum Verris criminum cauſa. Idem libro de finibus v. *Unaque nobiſcum Q. Frater & T. Pomponius, & L. Cicero frater noſter, cognatione patruelis, amore germanus.* Hottom.

Decumarum nomine] Alterarum. *Idem.*

Sexaginta millia modium] Vetus, *Sexagena millia modium.* Nann.

Civi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

gium videbatur: civitatum frumentum improbare, ſuum probare: cum ſuum probaſſet, pretium ei frumento conſtituere: quod conſtituiſſet, id civitatibu auferre: quod a populo Romano accepiſſet, tenere.
74 Quot vultis eſſe in uno furto peccatorum gradus? u ſi ſingulis inſiſtere velim, progredi iſte non poſſit. Improbas frumentum Siculum. Quid? ipſe quod mittis peculiarem habes aliquam Siciliam, quae tibi ex alio genere frumentum ſuppeditare poſſit? Cum ſenatus decernit, ut ematur in Sicilia frumentum, aut cum populus jubet: hoc, ut opinor, intelligit, ex Sicilia Siculum frumentum apportari oportere. Tu, cum civitatum Siciliae vulgo omne frumentum improbas, num ex Aegypto, aut ex Syria frumentum Romam mittis? Improbas Haleſinum, Cephaleditanum, Thermitanum, Ameſtratinum, Tyndaritanum, Herbitenſe, multarum praeterea civitatum. Quid accidit tandem, ut horum populorum agri frumentum ejuſmodi, te praetore, ferrent, quod numquam antea, ut neque mihi, neque tibi, neque populo Romano poſſet probari, prae-

Civitatum frumentum improbare, precium ei frumento conſtituere, quod conſtituiſſet, id civitatibus auferre] Ingens hic defectus, ſed juſtum ſupplementum habes ex veteri exemplari, *Civitatum frumentum improbare, ſuum probare; cum ſuum probaſſet, precium ei frumento conſtituere, quod cum conſtituiſſet, id civitatibus auferre.* Nannius.

Quot vultis eſſe in uno furto peccatorum gradus?] Vetus, *Quot voltis eſſe in uno.* Idem. Sic in veteribus libris ſcribitur *Volcanus* pro *Vulcanus*, *volgi* pro *vulgi*, *jocunde* pro *jucunde*.

Progredi iſte non poſſet] Hoc quid ſignificet, non diſpicio. Effugere quidem & elabi hoc judicio, verbum *progredi* non declarat. quod ſi, *ipſe non poſſem* legeremus, nihil eſſet apertius. niſi forte hoc ſignificet, ſingula peccata tanta ſunt, ut ſi pluribus verbis eorum indignitatem explicare vellem, ſumma & maxima viderentur: neque majori indignitate ſcelera poſſe ſuperari. Mihi tamen correctio magis arrideret. *Hott.* Hanc conjecturam ipſe Hottomannus non auſus eſt recipere, nec ullus editor, receperunt tamen nuperrime invitis omnibus libris, tam ſcriptis manu quam typis, Pariſienſes.

Quid accidit tandem cur, &c.] Sic legendum eſt: atque ut ita legatur, ratio & conſuetudo Latine loquentium poſtulat. ita enim loquitur, *nihil accidit, quamobrem*, ſeu *quare*, ſeu *cur hoc facere debeam.* licet tamen & hoc modo legere: *Qui accidit, ut horum, &c.* Nam ſic quidem loquuntur Latini, *accidit, ut*, &c. ſed, *nihil accidit, ut*, vel, *aliquid accidit, ut*, &c. arbitror apud bonos ſcriptores non reperiri. *Lambinus.*

Man-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

praeſertim cum ex iiſdem agris, ejuſdemque anni frumentum ex decumis Romam mancipes advexiſſent? quid acciderat, ut ex eodem horreo decumanum probaretur, emtum non probaretur? Dubiumne eſt, quin iſta omnis improbatio cogendae pecuniae cauſa nata ſit? Eſto: improbas Haleſinum: habes ab alio populo quod probes. eme illud, quod placet: miſſos fac eos, quorum frumentum improbaſti. Sed ab iis, quos repudias, exigis tantum pecuniae, quantum ad eum numerum frumenti ſatis ſit, quem civitati imperas. Dubium eſt quid egeris? In medimna ſingula video ex litteris publicis tibi Haleſinos H-S quinos denos dediſſe. Oſtendam ex tabulis locupletiſſimorum aratorum, eodem tempore neminem in Sicilia pluris frumentum vendidiſſe. Quae eſt ergo iſta ratio, aut quae potius amen- 75
tia, frumentum improbare id, quod ex eo loco ſit, ex quo ſenatus & populus Romanus emi voluerit: ex eo acervo, ex quo partem tu idem, decumarum nomine, probaris: deinde a civitatibus pecunias ad emendum frumentum cogere, cum ex aerario acceperis? Vtrum te lex Terentia Siculorum pecunia frumentum emere a Siculis, an populi Romani pecunia frumentum ab Siculis emere juſſit? Iam vero ab iſto omnem illam ex aerario pecuniam, quam his oportuit civitatibus pro frumento dari, lucrifactam videtis. Accipis enim H-S XV pro medimno. tanti enim eſt illo tempore medimnum.

re-

Mancipes advexiſſent] *Mancipes* hoc loco appellat publicanorum principes, Romanos homines, qui vectigalia quæſtus ſui cauſa redimebant. *Hottom.*

Quem ei civitati imperas, emendum] Sic habet codex ille vetuſtiſſimus. hoc primum. deinde hoc totum, *Dubium eſt quid egeris?* abeſt ab eodem codice: ſequitur enim deinceps poſt, *emendum. In medimna ſingula.* Lambinus.

Lex Terentia] Frumentaria, de qua ſupra. *Hottom.*

H S XV.] Id eſt, ſeſtertios quinos denos. *Idem.*

Tanti enim eſt illo tempore medimnum] Subaudi, *venditum.* niſi forte a librario prætermiſſum eſt. *Idem.* Eſſe pro venale eſſe, æſtimari, vendi Cicero ſæpius uſurpat. Pro Roſc. Comœdo 10: *Ex qua parte erat Fannii, non erat* H-S IↃↃↃ, *ex qua parte erat Roſcii, amplius erat* H-S CCCIↃↃↃ. Id. IX ad Attic. 13: *Id ego volui Q. ſed pluris eſt.* Sic εἶμι Ælian. Var. Hiſt. 1, 20. *Gravius.*

Re-

retines H-S XVIII. tanti enim eſt frumentum Sicilien ex lege aeſtimatum. Quid intereſt, utrum hoc fecc ris, an frumentum non improbaris, ſed frumento pro bato & accepto, pecuniam publicam tenueris omnem neque quidquam ulli diſſolveris civitati, cum aeſtima tio legis ejuſmodi ſit, ut ceteris temporibus tolerabil Siculis, te praetore etiam grata eſſe debuerit? Eſt e nim modius lege H-S III aeſtimatus. Fuit autem, t praetore, ut tu in multis epiſtolis ad amicos tuos glo riaris, H-S II. Sed fuerit H-S III. quoniam tu tantun a civitatibus in modios ſingulos exegiſti. cum, ſi ſol veres Siculis tantum, quantum te populus Romanu juſſerat, aratoribus fieri gratiſſimum poſſet: tu non mo do eos accipere quod oportebat noluiſti: ſed etian dare quod non debebant coegiſti. Atque haec ita ge ſta eſſe, judices, cognoſcite & ex litteris publicis civita tum, & ex teſtimoniis publicis: in quibus nihil fictum nihil ad tempus accommodatum intelligetis. Omnia quae dicimus, rationibus populorum non interpoſitis ne-

Retinens H-S XII.] Et paulo ante, & modo paulo infra, *Modios ſingulos ſeſtertios ternis æſtimatos dicit:* ut hoc loco, non XII. ſed XVIII. reponendum eſſe videatur. *Hottom.* *Retines ſeſtertia duodecim, tanti enim eſt frumentum Siciliense ex lege æſtimatum*] Vetus, *Retines ſeſtertia* XXI. & eundem numerum in ſequentibus habet. Iterum *pop. Rom. a quo* H-S. XXI. *in medimna* pro eodem illo frumento abſtuliſti. *Nann.* *Retines* H-S. XVIII.] Sic legendum eſt, libris omnibus invitis. nam ſi medimnum ſex modios continet, & modius ſeſtertiis tribus lege æſtimatus erat, ut mox dicetur: legi aliter non poteſt. *Lamb.* *Retines* H-S. XVIII.] Eſt ab Hottomanno. nam vulgo; XII. Nannii mſſ. XXI. non hic modo, ſed iterum infra. *Gruterus.*

Vt ceteris temporibus] Cum alii Prætores eſſent, & frumentum Siculis ſuum relinquerent. *Hottom.*

Vt in multis] Omnes alii, *Vt tu i multis.* Idem.

Ad amicos tuos gloriaris] Nam anno nam vilem fuiſſe magiſtratus geſti tempore, glorioſum erat magiſtratibus. Epiſtolæ autem ad Hortenſium miſſæ, i qua hoc idem ſcriptum erat, mentionem facit infra. *Idem.*

LLS. II. *Sed*] Liber antiquiſſ. habet LLS. II. S. id eſt, ſeſtertiis duobus, & ſemiſſe. quo modo legendum cenſeo. *Lambinus.*

Sed fuerit H-S. III.] Vetus, *Sed fuerit* H-S. III S. hoc eſt, *trium & ſemis.* Nann.

Non interpoſitis] Non nominibus quibuſdam intermiſtis atque interjectis. *Hottom.* *Non interpolatis*] Sic reſtitui, atque ita legendum. *Interpolatæ* autem *litteræ* intelliguntur, in quibus veſtigia ſunt mendarum correctarum, multæque lituræ, quæ ſignificent ab initio non eſſe recte neque emendate ſcriptas, poſtea autem correctas. *Lambinus.*

Or-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

eque perturbatis, neque repentinis, ſed certis, inſti- utis, ordine relata atque confecta ſunt. Recita rationes Haleſinorum. Cui pecuniam datam dicit? Dic. dic etiam larius. VOLCATIO, TIMARCHIDI, MAEVIO. Quid eſt, Verres? ne illam quidem tibi defenſionem reli- 76 quam feciſti, mancipes in iſtis rebus eſſe verſatos? manci- es frumentum improbaſſe? mancipes pretio cum civita- ibus decidiſſe, & eoſdem abs te illarum civitatum no- nine pecunias abſtuliſſe: deinde ipſos ſibi frumentum oemiſſe: nihil haec ad te pertinere? Mala mehercule ac niſera defenſio, praetorem hoc dicere, ego frumentum neque attigi, neque adſpexi: mancipibus poteſtatem robandi improbandique permiſi: mancipes a civitatibus ecunias extorſerunt: ego autem, quam pecuniam popu- us dare debui, mancipibus dedi. Mala eſt haec quidem, ut dixi, ac potius perdita defenſio criminis: ſed tamen hac ipſa

Ordine relata atque confecta ſunt] Qui- am legendum putant, *in ordinem rela- t, atque conjecta ſunt.* Lamb.

Cui pecuniam datam dicit? dic etiam cla- ius] Recepi ex primo Francii voculam *ic* repetitam pulchre & ἐν δυνάμει. Sic nim ille: *Dic. dic etiam clarius.* Græ- ius.

Magna mehercule ac miſera] Prim. ranc. *Mala mehercule ac miſera.* Sic & ictor. & aliæ nonnullæ vetuſtiores e- itiones, ſententia omnino id poſtu- ante, & ipſo Tullio, qui ſtatim: *Mala ſt hæc quidem, ut dixi, ac potius perdita lefenſio.* Iac. Gronovius etiam vidit. *dem.*

Ego frumentum neque attigi, neque ſpexi] Vetus, *Inſpexi. Inſpicere* dili- gentioris curæ eſt, *aſpicere* negligentio- is, & quaſi primoribus, ut ſic dicam, oculis delibare: communem tamen le- ctionem præfero ob alluſionem, quæ eſt in præpoſitione *ad*, unde ambo ver- a incipiunt, *neque attigi, neque aſpexi.* Indicat autem Verres, vel nullam ſibi ejus rei, vel minimam curam fuiſſe. *Nannius.* Recepit Car. Stephanus in contextum *inſpexi.*

Mala eſt hæc quidem, ut dixi, &c.] Sic reſtitui, partim auctoritate codicis illius veteris fretus, partim conjectura ductus. Proponam igitur antiquam ſcri- pturam, quæ talis eſt, *Mala eſt hæc qui- dem, ut dixi, ac potius perdita, maxi- morum peccatorum, hujus autem iniqui- tatis, & inertiæ confeſſion. defenſio cri- minis.* Ex qua hanc facio. *Mala eſt hæc quidem, ut dixi, ac perdita maximorum peccatorum per hujuſmodi incuriæ, & iner- tiæ confeſſionem defenſio: ſed tamen &c.* Licet continuo videre lectori, etiam me tacente, quid ſecutus ſim, quid muta- rim, quid delerim. Si quis hic plus vi- debit, ei gratulabor. *Lambinus.* Hæc verba, quæ in vulgatis deſiderantur, ex optimo Fabritii codice procul dubio promſit Lambinus, hic non ſunt ne- gligenda. Nam ex illo codice multa lo- ca egregie ſunt emendata. Sapiunt ſane Ciceronis eloquentiam, & maxime faciunt ad hujus ſententiæ exaggeratio- nem, nec potuerunt ab ullius interpre- tis manu aut, ut loquuntur, gloſſa ex margine irrepſiſſe. Sed quoniam vitiis ſunt ultima inquinata, melior codex, ex quo illa quoque poſſint redintegrari,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ipſa tibi, ſi uti cupias, non licet: vetat te Volcatius, tu tuorumque deliciae, mentionem mancipis facere. T marchides autem columen familiae veſtrae premit fauc defenſionis tuae: cui ſimul & Volcatio pecunia a civita numerata eſt. Iam vero ſcriba tuus annulo aureo ſuc quem ex his rebus invenit, iſta te ratione uti non ſine Quid igitur eſt reliquum, niſi uti fateare, te Romam fru mentum emtum Siculorum pecunia miſiſſe: publica pecuniam domum tuam convertiſſe? O conſuetudo pec candi, quantam habes jucunditatem in improbis & auda cibus, cum poena abſuit, & licentia conſecuta eſt! Iſt in hoc genere peculatus non nunc primum invenitur: ſe nunc demum tenetur. Vidimus huic ab aerario pecu niam numerari quaeſtori ad ſumtum exercitus conſula ris: vidimus paucis poſt menſibus & exercitum & conſu lem ſpoliatum. Illa omnis pecunia latuit in illa caligin ac tenebris, quae totam rempub. tum occupaverant. Ite rum geſſit hereditariam quaeſturam cum Dolabella. ma gnam pecuniam avertit: ſed ejus rationem cum damna tione Dolabellae permiſcuit. Commiſſa eſt pecunia tant praetori. non reperietis hominem timide, nec leviter hae improbiſſima lucra ligurientem. devorare omnem pe-

cu-

eſt expectandus. Mihi videntur duo verba eſſe ſuperflua, quæ ſi deleantur, & una littera quæ in M S. deſideratur, addatur, omnia eſſe ſana. Nimirum ſcripſit Cicero: *Mala eſt hæc quidem, ut dixi, ac potius perdita maximorum peccatorum, hujus iniquitatis & inertiæ confeſſione, defenſio.* Id ſane recepi, *ac potius perdita.* Sane fuit iniquitas, cum permiſit, mancipes frumentum ſe inconſulto improbare, & pecuniam civitatibus extorquere, & ſimul *inertiæ.* Prætoris enim eſt hæc curare. *Græv.*

Vetat te Volcatius] Quod pecuniam ipſe ab aratoribus extorſit. *Hottom.*

Premit fauces defenſionis tuæ] Tollit & infirmat. nullum relinquit iſti defenſioni locum. Deducta eſt tranſlatio ab iis, quibus ſi, cum aliquid dicturi ſunt, premantur fauces, loquendi facultas adi mitur. *Idem.*

Cum pœna abſuit] Sic in orat. pro Milone, *Magna eſt illecebra peccandi impunitatis ſpes.* Idem.

Illa omnis pecunia latuit in illa caligin ac tenebris] Oppreſſa dominatione Sullæ Republica. Similiter in orat. quam habuit in Senatu poſt reditum, *In Rep. caliginem & tenebras* fuiſſe dicit, cum eſſet Gabinii & Piſonis oppreſſa Conſulatu. *Idem.*

Tum occupaverat] *Occupaverant*, numero multitudinis, poſtulat (opinor) ſententia. *Idem.*

Lucra ligurientem] Senſim carpentem & delibantem. nam *ligurire* tenuiter & quaſi faſtidioſe cibum capere ſignificat. Terentius in Eunucho.

Qua

ıniam publicam non dubitavit. Ita ſerpit illud inſitum ı natura malum, conſuetudine peccandi libera, finem ut ıdaciae ſtatuere ipſe ſibi non poſſit. Tenetur igitur aliuando, & in rebus tum maximis, tum manifeſtis teneır. Atque in eam fraudem mihi videtur divinitus inciiſſe, non ſolum ut eas poenas, quas proxime me ruiſſet, ›lveret: ſed ut illa etiam ſcelera ejus in Carbonem & in
)olabellam vindicarentur. Etenim nova quoque res alia 77
xſtitit, judices, in hoc crimine, quae tollat omnem du›itationem ſuperioris illius decumani criminis. Nam, ut llud miſſum faciam, permultos aratores in alteras decunas, & in haec I Ↄ C C C millia modium, quod emtum ›opulo Romano darent, non habuiſſe: ſed a tuo procuatore, hoc eſt, ab Apronio emiſſe: ex quo intelligi ›oteſt, nihil te aratoribus reliqui feciſſe: ut hoc praeeream, quod in multis eſt teſtimoniis expoſitum: poeſt illo quidquam eſſe certius, in tua poteſtate atque n tuis horreis omne frumentum Siciliae per triennium, ıtque omnes fructus agri decumani fuiſſe? Cum eıim a civitatibus pro frumento pecuniam exigebas, unle erat frumentum, quod Romam mitteres, ſi tu d non omne clauſum & compreſſum poſſidebas? Itaque in eo frumento primus tibi ille quaeſtus fuit ipſius rumenti, quod erat ereptum ab aratoribus: alter, quod frumentum improbiſſime per triennium partum, ıon ſemel, ſed bis, neque uno, ſed duobus pretiis ınum & idem frumentum vendidiſti: ſemel civitatibus H-S XV

Qua dum foris ſunt nihil videtur mundius.
Nec magis compoſitum quicquam, nec magis elegans:
Quæ cum amatore ſuo cum ſunt, liguriunt.
Harum videre ingluviem, ſordes, inopiam,
Quam inhoneſtæ ſolæ ſint domi, atque avidæ cibi. Hottom.

In hac D C C C *millia*] Imperata, & civitatibus æquabiliter diſtributa. *Idem.*

In hac D C C C *mod. &c.*] Hic aperte demonſtrat D C C C *mod.* ad imperatum frumentum pertinere. *Nannius.*

Quod in multis eſt teſtimoniis expoſitum] Vetus liber, *quod multorum eſt teſtimoniis &c.* F. Vrſinus.

Alter quo id frumentum] Vetus. *Alter quod frumentum.* Nannius. Merito probavit C. Stephanus.

H-S XV in medimnum: iterum populo Romano a qo
H-S XVIII in medimna, pro eodem illo frumento
ſtuliſti. At enim frumentum Centuripinorum, &
grigentinorum, & nonnullorum fortaſſe praeterea pr
baſti, & his populis pecuniam diſſolviſti. Sint aliqu
civitates in eo numero, quarum frumentum improb
re nolueris. quid tandem? his civitatibus omniſne p
cunia, quae pro frumento debita eſt, diſſoluta e
Vnum mihi reperi, non populum, ſed aratorem: v
de, quaere, circumſpice, ſi quis forte eſt ex ea pr
vincia, in qua tu triennium praefuiſti, qui te nolit p
riſſe: unum, inquam, da mihi ex illis aratoribus, q
tibi vel ad ſtatuam pecuniam contulerunt, qui ſibi d
cat pro frumento omne eſſe, quod oportuerit, ſol
78 tum. confirmo, judices, neminem eſſe dicturum. E
omni pecunia, quam aratoribus ſolvere debuiſti, ce
tis nominibus deductiones fieri ſolebant: primum pr
ſpectatione & collybo: deinde pro neſcio quo cerari
Haec omnia, judices, non rerum certarum, ſed furt
rur

H S XV.] Seſtertios quinos denos, ut infra. *Hottom.*

H S XII.] Corrupte, item ut illud in Aldi libro XXI. ſed dixi paulo ſupra quamobrem hoc quoque loco H-S XVIII. legendum arbitrarer. *Idem.*

A quo H-S XVIII.] Placet magis XII. *F. Vrſinus.* 'Male. Prim. Franc. ſextert. XXXI.

Vide, quare, circumſpice] In vetere libro, *undique circumſpice* ſcriptum eſt: ut *vide, quære* ex unico verbo *undique* ſcribendum eſſe videatur. *F. Vrſinus.*

Certis nominibus] Nondum conſtitui, utrum ſit ſcribendum, *certis nominibus*, an, *rectis nominibus*, qua de re, in annotat. in orationem pro Quinctio nonnihil diximus, ſed plura in commentariis Horatianis, ad illum verſum epiſt. I. lib. 2. *Cautos nominibus certis expendere nummos.* Lambinus.

Pro ſpectatione & collybo] *Spectatione*, probatione pecuniæ, quæ a numulariis ſpectabatur. *Spectator*, inquit D natus, *probator, ut ſpectatores pecun dicuntur.* Plautus in Perſa, *Toxilus*, N *mi ſexcenti hic erunt, probi, numera Dorpalus, Non hercle qui nunc hoc de ſpectandum ſcio. Collybus* autem propri minuta eſt moneta. ſed fere pro permu tatione nummorum ſumitur, qui in a lienam regionem in qua diverſi generi nummorum uſus eſt, deportantur. Ci cero *permutationem* appellat in epiſt. a Appium Pulchrum, cujus initium eſt *Tralleis veni: Puto*, inquit, *me Laodi cea fore, ubi perpaucos dies dum pecuni accipitur, quæ mihi ex publica permuta tione debetur, commorabor.* Etiam pr rerum omnium permutatione cum pe cunia, quæ fit ab argentariis, *collybu* dicitur. ut apud Ciceronem Epiſt. v. libri ad Attic. XII. *Cum omnia quæ haberet, cum argentario Cœlio permutare vellet, & in auream pecuniam redigere.* Hott.

Non rerum certarum] *Certas res* dicit, quaſi

am improbiſſimorum ſunt vocabula. nam collybus qui-am eſſe poteſt, cum utantur omnes uno genere num-iorum? cerarium vero quid? quomodo hoc nomen d rationes magiſtratus, quomodo ad pecuniam publi-am allatum eſt? Nam illud genus tertium deductio-is erat ejuſmodi, quaſi non modo liceret, ſed etiam porteret: nec ſolum oporteret, ſed plane neceſſe eſ-t. Scribae nomine de tota pecunia binae quinquage-imae detrahebantur. Quis tibi hoc conceſſit? quae lex? uae ſenatus auctoritas? quae porro aequitas, ut tan-am pecuniam ſcriba tuus averreret ſive de aratorum onis, ſive de populi Romani vectigalibus? Nam ſi oteſt iſta pecunia ſine aratorum injuria detrahi, po-ulus Romanus habeat, praeſertim in tantis aerarii an-uſtiis. ſin autem & populus id voluit, & aequum ita ſt, ſolvi aratoribus, tuus apparitor parva mercede po-uli conductus, de aratorum bonis praedabitur? & in hac

uaſi probatas ac receptas: ut pro Quin-io, *certum patrem familias*, proba-m & cognitum. *Hottom.*

Nam collybus eſſe qui poteſt?] Vetus. *am collybus quinam eſſe poteſt?* Eſt au-m hic *collybus* precium, quod accipit gentarius pro opera impenſa in pecu-is permutandis, aliquando eſt livor ærugine nummorum digitis compu-ntium adhæreſcens. *Nann.* Sequor unc codicem cum C. Stephano.

Cerarium quid vocas?] Vtrum *cera-ium* eum appellat, qui ex cera tabulas onficiebat? *Ceratas* enim *tabulas* fuiſſe onſtat ut quoniam aratoris rationibus æ tabulæ ſerviebant, deduci aliquid iberet Verres, quod pro ærarii merce-e diſſolveretur. An *cerarium* dicit lo-um, in quo cera reconditur: ut *tabu-rium*, in quo tabulæ? Scribæ autem aretur hæc deductio, quaſi pro cera uæ ex cerario promebatur. Nam Scri-arum hanc fuiſſe tertiam deductionem ignificare videtur. *Hottom.* *Cerarium vero quid vocas, quomodo hoc nomen*] Vetus. *Cerarium vero quid? quomodo hoc nomen, &c.* Videtur autem hic cerarium eſſe precium, quod exigunt ſcribæ pro impenſis ceræ. *Nannius.* Hic quoque C. Stephanus, ſed & Gruterus Nannii codicis ſcripturam probarunt. *Cerarium* eſt quod pro cera exigitur, ut *vaſarium*, pecunia quæ pro vaſariis, id eſt pro uten-ſilibus attribuebatur ex ærario magiſtra-tibus in provincias proficiſcentibus. Sic *ſalarium*, antiquitus, quod dabatur pro victu, in quo principem locum tribue-bant ſali. *Linguarium* apud Senecam, quod pro lingua, quæ temere locuta eſt, penditur. Muret. Var. lect. XII, 5, ubi vide plura.

Scriba tuus auferret] Vetus. *Scriba tuus averreret*, ut ad etymon Verris al-luſum ſit. *Nannius.*

Parva mercede populi conductus] Po-pulus Romanus magiſtratuum mini-ſtris, ſcribis, accenſis, præconibus, li-ctoribus, interpretibus, cæteriſque ap-paritoribus, mercedem miniſterii per-ſolvebat. *Apparitorem* autem *ſcribam* hoc loco appellat, ut pagina inſequenti, de quo paulo ante diximus. *Hottom.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

hac cauſa ſcribarum ordinem in me concitabit Horte-
ſius ? & eorum commoda a me labefactari atque o
pugnari jura dicet? quaſi vero hoc ſcribis ullo exemp
ſit, aut ullo jure conceſſum. Quid ergo vetera rep
tam ? aut quid eorum ſcribarum mentionem facian
quos conſtat ſanctiſſimos homines atque innocentiſ
mos fuiſſe? non me fugit, judices, vetera exempla p
fictis fabulis jam audiri atque haberi. in his tempor
bus verſabor miſeris ac perditis. Nuper, Hortenſ
quaeſtor fuiſti. quid tui ſcribae fecerint, tu potes dic
re: ego de meis hoc dico, cum in eadem iſta Sicil
pro frumento civitatibus pecuniam ſolverem; & m
cum duos frugaliſſimos homines ſcribas haberem, L. M
milium, & L. Sergium: non modo iſtas duas quinqu
geſimas, ſed omnino nummum nullum cuiquam eſ
79 deductum. Dicerem, hoc mihi totum eſſe attribue
dum, judices, ſi illi umquam a me hoc poſtulaſſent
ſi umquam omnino cogitaſſent. Quamobrem eni
ſcriba deducat, ac non potius mulio, qui advexit
tabellarius cujus adventu certiores facti petiverunt
prae

Atque oppugnari injuria dicet] Vetus, & fortaſſe rectius. *Labefactari atque oppugnari jura dicet:* quaſi cerarii jus jam ſcribis quæſitum ſit, quod ſequentia probant, cum inquit, *Quaſi vero hoc ſcribis ullo exemplo ſit, aut ullo jure conceſſum.* Nannius. *Atque oppugnari jura dicet*] Quidam libri & manuſcr. & vulgati habent, *oppugnari jura*, non, ut alii vulgati, *injuria*, ego nunc illos ſequor. *Lambin.* *Atque oppugnari jura dicet?*] Hoc modo Nannianus. minus recte publicati *prius injuria.* Gruterus. Sed in contextu Gruteri non legitur, quod laudat hic, ſed *injuria.* Verum illud cum C. Steph. reſtituimus. *Græv.*

Mulio qui adduxerit] Vetus, *Multo qui advexerit.* Corrige ſic, *Mulio qui advexerit.* Hottom. *Mulio, qui advexerit*] Sic reperi ſcriptum in codice manuſcr. atque ita ſine dubio legendum eſt, non *potius multo.* Lambinus. *Mul qui advexerit*] Sic Pall. neque alit fere edd. vett. *vulgata adduxerit.* Gru Vide Gronov. II de Seſtert. c. 3.

Cujus adventu certiores facti petiverunt Mihi *petiverunt* valde ſuſpectum eſ Manutius dicit aratores petiiſſe pec niam pro vendito frumento, puto, ven dito prætori. Quaſi vero ad petendar pecuniam opus fuiſſet tabellario? & no ipſi aratores ſatis huic pecuniæ colliger dæ invigilaſſent. Itaque *petiverunt* de lendum mihi videtur, quod neſcio un de irrepſit. Sicut in præcedentibus *non potius multo qui advexit?* & in ſe quentibus, *praco qui abire juſſit? Viato ac Venerius, qui fiſcum ſuſtulit?* Sic & i iis, quæ his interpoſita ſunt *tabellarius cujus adventu certiores facti?* ſcribendun exiſtimo. Certiores facti, nimirum ve niendum eſſe ad prætorem. *Gravius.*

Prac

raeco, qui adire juſſit? viator, ac Venerius, qui fiſcum ıſtulit? quae pars operae aut opportunitatis in ſcriba ſt, cur ei non modo merces tanta detur, ſed cur cum eo antae pecuniae partitio fiat? Ordo eſt honeſtus. Quis ıegat? aut quid ea res ad hanc rem pertinet? eſt vero ıoneſtus, quod eorum hominum fidei tabulae publi:ae, periculaque magiſtratuum committuntur. Itaque :x his ſcribis, qui digni ſunt illo ordine, patribus familias, viris bonis atque honeſtis, percontamini, quid ſibi

Præco qui adeſſe juſſit] Omnes alii, *bire*. Ego, *adire*. Hottom. *Præco qui bire juſſit*] Vetus, *Præco qui adire juſſit*. Nannius. *Præco qui abire juſſerit*] ſcriptura hæc reſtat in omnibus libris quos conſuluit Hottomannus: neque aliter Pall. aut edd. antiquæ, nam neotericæ receperunt Hottomanni *adeſſe* noſtræ ſcripturæ alludit etiam Nann. in quo *adire*. quod malim, quam illud medium, ſi quid modo mutandum. *Gruterus*. Cur Nanniani libri lectionem inſuper habuit Gruterus? A tabellario certiores facti ſunt adventus prætoris: a præcone juſſi ſunt ſinguli adire prætorem: a viatoribus fiſci pleni pecuniæ, quam numerarant aratores, ſunt ſublati. *Grævius*.

Qui fiſcum ſuſtulit] *Fiſcus* eſt, in quo pecunia publica deportatur. ut patet infra. *Hottom.*

Ordo eſt honeſtus] Negat Sigon. II de antiq. jure civ. Rom. 14. ſed refutatur a Gutherio II de jure Pontificio c. 13.

Tabulæ publicæ, periculaque magiſtratuum] Mirabiliter iſthæc interpretatus erat Cujacius libris Obſervationum: quem bene refellit Hottomannus libro III. Obſervat. cap. 20. & 79. qui videantur. *Gruterus*. Quæ Hottomannus ibi tradit, quaſi *pericula* hic ſint diſcrimina in notione vulgari, alieniſſima ſunt ab hoc loco. Nam quamvis ex tabulis ſcribarum periculum poſſit naſci magiſtratibus, non minus tamen propterea inepte dicerentur ſcribis committi pericula magiſtratuum, ac ſi iis diceretur committi laus & decus illorum, quia ex tabulis ſcribarum apparet eos ſancte ac ſecundum leges adminiſtraſſe provinciam. Nec illi ſunt audiendi, qui *paricula* hic legendum putant, inter quos eſt doctiſſimus Sirmondus in Antirhetico ſecundo. Sed hanc ſententiam rejecit erudite Salmaſius de modo uſurarum cap. 15, qui oſtendit *paricula* eſſe ἴσα, ἰσότυπα, exempla, quæ hic locum nullum habeant, *pericula* vero eſſe libellos, tabellas magiſtratuum: & *periculum* in hac ſignificatione oriri ab obſoleto *perior*, & notare documentum, argumentum, experimentum, probationem rei cujuſcunque vel cauſſæ, & inde libellum, tabellam, titulum, columnam, cui tale documentum inſcriptum ſit. C. Nep. in vita Epaminondæ: *Neque recuſavit, quo minus legis pœnam ſubiret, ſed unum ab iis petivit, ut in periculo ſuo ſcriberent: Epaminondas a Thebanis morte multatur, eſt, quod eos coegit apud Leuctra ſuperare Lacedæmonios.* In *periculo ſuo* eſt in titulo, in inſcriptione ſepulchrali. Apud Ciceronem quoque I de legibus veteres libros habere *periculum* pro opuſculo, ac libello: *Qui in iſto periculo non ut a poeta veritatem exigunt.* Titulus in codice *de ſententiis judicum ex periculo recitandis*. h. e. ex tabella. *Grævius*.

Patribus familias, viris bonis] Priſcianus lib. VI. ex hoc loco docet Latine dici *patribus familiis*, item ut ex aliis, *familiæ*, & *familiarum*. Hottom. *Patribus familiis*] Sic habet antiquiſſimus ille codex, & præterea ſic legit Priſcianus lib. 6. cujus hæc verba ſunt: *Prima de-*

ſibi iſtae quinquageſimae velint. jam omnes intellig[illegible] tis, novam rem totam, atque indignam videri. Ad e[illegible] me ſcribas revoca, ſi placet: noli hos colligere, q[illegible] nummulis corrogatis de nepotum donis ac de ſcenic[illegible] rum corollariis cum decuriam emerunt, ex primo o[illegible] dine exploſorum in ſecundum ordinem civitatis ſe v[illegible] niſſe dicunt. Eos ſcribas tecum diſceptatores hujus cri minis habebo, qui iſtos ſcribas eſſe moleſte ferun[illegible] Tametſi cum in eo ordine videamus eſſe multos no[illegible] ido[illegible]

declinationis fœmininorum genitivum etiam in as, more Græcorum ſolebant antiquiſſimi terminare. unde adhuc paterfamilias, & materfamilias, pro, *familiæ*, *ſolemus dicere*, &c. ſequitur paucis poſt verſibus: *Dicitur tamen & paterfamiliæ, & patresfamiliæ, & familiarum, & familiis*, &c. mox profert hunc locum. *Lambinus.*

Noli hos colligere, qui nummulis corrogatis] Scribam Verris ſcenicum fuiſſe ſignificat, & ab iis qui ſuas opes in ludos profundebant, ſcenicíſque corollaria præbebant, locupletatum, locum in aliqua ſcribarum decuria coemiſſe. cum tamen ex eorum eſſet numero qui artem ſcenicam tam inepte factitarent. ut ex omnibus maxime & potiſſime exploderentur. *Hottom.*

De nepotum donis, ac de ſcenicorum corollariis] *Nepotes* dicuntur qui temere & inconſulte largiendo patrimonia ef fundunt. Hi epulis, viſcerationibus, & gladiatorum muneribus, ludorum venationumque apparatu ſuas opes profundebant. *Dona* autem dicit, quæ hiſtrionibus ludis ſcenicis fiebant. *Corollaria* autem (ut ſcribit Varro) *dicebantur, quæ addita, præter quam quæ debita. Eſtque vocabulum fictum a corollis, quod hæ cum placuerant actores, in ſcena dari ſolebant.* Tranquillus in Auguſto, *Itaque corollaria, & præmia, alienis quoque muneribus ac ludis, & crebra & grandia de ſuo afferebat.* Plinius libro XXI. *Sic coronis e floribus receptis paulo mox ſubiere, quæ vocantur Ægyptiæ: ac deinde hybernæ, cum terra flores negat, ramento e cornibus tincto, paulatimque & Romæ ſubrepſit appellatio, corollis inter initia propter gracilitatem nominatis: m[illegible] & corollariis, poſtquam e lamina ærea t[illegible] nui inaurata aut inargentata dabantu[illegible]* Plutarchus autem in Catonis Vtic. vita ſcribit eum ludis Ædilitiis Favonii, coronas non ex auro, ſed ex oleaſtro cer tantibus dediſſe. *Idem.* *De nepotum donis*] Manavit ab Hottomanni editione, aliæ *bonis*, quibus reſpondent Pall[illegible] *Gruterus.*

Cum decuriam emerunt] Locum in aliqua ſcribarum decuria. Livius d[illegible] L. Petilio loquens, cujus in agro Numæ libri reperti ſunt, *Q.* inquit, *Petilius Prætor urbanus ſtudioſus legendi, eo[illegible] libros a L. Petilio ſumpſit, & erat familiaris uſus, quod ſcribam eum Quæſto[illegible] Q. Petilius in decuriam legerat.* Hottom. Decuriæ erant collegia, in quibus librarii, ſcribæ, lictores, viatores, nomenclatores, accenſi magiſtratuum Romanorum cenſebantur. De quibus vide Valleſ. ad Am. Marcell. lib. xx. & Reineſium in ep. 31 ad Rupertum.

In ſecundum ordinem civitatis] Equeſtrem. *Hottom.*

Eos ſcribas tecum diſceptatores hujus criminis habebo] In judicio *peculatus.* Nam hoc crimen *peculatus* eſt. Sed cur in eo judicio ſcribæ judices ſedebunt? Hoc intelligitur ex prima & II Verrina, in quibus ſæpe oſtendi M. Aurelium Cottam Prætorem urbanum nunc legem ferre, ut judicia, quæ modo penes ſolos Senatores erant, cum equitibus, & tribunis ærariis communicentur. Scribæ autem ordinis erant equeſtris. Iudicium autem peculatus aperte Verri denuntiat, ſupra. *Idem.*

Qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

loneos, qui ordo induſtriae propoſitus eſt & dignita-
i, mirabimur, turpes aliquos ibi eſſe, quo cuivis licet
retio pervenire? Tu ex pecunia publica H-S trede- 80
ies ſcribam tuum permiſſu tuo cum abſtuliſſe fateare,
eliquam tibi ullam defenſionem putas eſſe? hoc ferre
uemquam poſſe? hoc quemquam denique nunc tuo-
um advocatorum animo aequo audire arbitrare? qua
n civitate C. Catoni, clariſſimo viro, conſulari homi-
ii, H-S XVIII millibus lis aeſtimata ſit; in eadem ci-
itate apparitori tuo eſſe conceſſum, ut H-S uno nomi-
ie tredecies auferret? Hinc ille eſt anulus aureus, quo
u iſtum in concione donaſti, quae tua donatio ſingu-
ari impudentia praedita, nova Siculis omnibus, mihi
vero

Qui ordo induſtriæ propoſitus] Ordo Se-atorius. *Hottom.* Nulla hic eſt mentio ·natorii ordinis, ſed ſcribarum, quo-am ordinem honeſtum eſſe modo di-it Tullius.

Mirabimur turpes aliquot in eo eſſe?] etus. *Mirabimur turpes aliquos in eo eſſe.* trumque rectum, & haud ſcio, an *liqui* nonnunquam pro *aliquot* ponan-ır, ut *aliquanti* nonnunquam pro *ali-uot*, & *quantum* pro *quotquot*. Catullus. *quantum eſt hominum venuſtiorum*, pro *uotquot homines venuſtiores*. Nann.

Pretio pervenire] Ad ordinem ſcriba-ım. *Hottom.*

H-S *terdecies*] Atqui binæ quinqua-eſimæ totius ſummæ, id eſt H-S tre-enties & ſexageſies ſexies, efficiunt uatuordecies & ſexagies ſupra qua-ringenta millia. *Terdecies* vero ſumma ſt eadem ac *tricies*. ut non *terdecies* hoc oco legendum eſſe videatur, ſed potius *redecies*: & ſumma illa binarum quin-uageſimarum minime plena ſit: quod ıon æquabiliter ab omnibus eas civita-ibus abſtulerit. Et profecto ita eſt, ut najor hæc ſumma eſſe videatur, quam ıt eam ſcribæ permiſſam fuiſſe veriſimi-e ſit. Efficit enim aureorum ſeptuagin-a quinque millia. at H S *tredecies*, XXXII nillia & quingentos. Sed nihil attine-ɔat hunc laborem ſumere, ſi Aldinum aut alios libros in tempore vidiſſem: in quibus, non *terdecies*, ſed *tredecies* legitur. Sic igitur corrigendum. *Idem.*

HS. *quatuordecies, &c.*] Sic eſt le-gendum, neque dubitandum, quin ita a Cicerone ſit ſcriptum, quamvis in Aldinis libris, & nonnullis manuſcr. legatur, *tredecies*. Nam binæ quinqua-geſimæ totius illius ſummæ, quæ Verri triennio fuerat erogata ex ærario, quæ erat fere HS. trecenties ſexagies, effi-ciunt quatuordecies ſeſtertium, & paullo plus, nempe quadraginta millia. quorum Cicero rationem non habet. *Lambinus.* *Tredecies* eſt etiam in Francii primo.

C. Catoni clariſſimo viro] Vide orat. ſeq. De litis autem æſtimatione dictum eſt ſupra. *Hottom.*

H-S XVIII *millibus*] Coronatis CCCCL. & ſic malo legere, quam ut in aliis nonnullis, VIII *millibus*, quæ ſumma ducentis aureis noſtratis pecuniæ re-ſpondet. Sed quid attinet argumentari, cum hanc ſcripturam omnes libri reti-neant in orat. inſequenti. *Idem.*

Hic ille anulus aureus] Plinius libro XXXIII, *Anuli*, inquit, *diſtinxere al-terum ordinem a plebe.* Et paulo poſt, *Anuli plane medium ordinem tertiumque plebi & patribus inſeruere: ac quod antea militares equi nomen dederant, hoc nunc pecuniæ judices tribuunt.* Idem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

vero etiam incredibilis videbatur. Saepe enim noſi imperatores, ſuperatis hoſtibus, optime rep. geſta, ſc. bas ſuos anulis aureis in concione donarunt. Tu ve quibus rebus geſtis, quo hoſte ſuperato, concione donandi cauſa advocare auſus es? Neque enim ſolu ſcribam tuum anulo, ſed etiam virum fortiſſimum, tui diſſimillimum, Q. Rubrium, excellentem virtut auctoritate, copiis, corona & phaleris, & torque d naſti: M. Coſſutium, ſanctiſſimum virum atque h neſtiſſimum: M. Caſtritium, ſummo ſplendore, ing nio, gratia praeditum. Quid haec ſibi horum triu civium Romanorum dona voluerunt? Siculos praete ea, potentiſſimos, nobiliſſimoſque donaſti. qui no quemadmodum ſperaſti, tardiores fuerunt: ſed orn tiores tuo judicio ad teſtimonia dicunda venerun Quibus ex hoſtium ſpoliis? de qua victoria? qua e praeda, aut manubiis, haec abs te donatio conſtitu eſt? an quod, te praetore, paucorum adventu myop ronum claſſis pulcherrima, Siciliae propugnaculu praeſidiumque provinciae, piratarum manibus incen eſt? an quod ager Syracuſanus praedonum incendiis te praetore, vaſtatus eſt? an quod forum Syracuſanu navarchorum ſanguine redundavit? an quod in port Syracuſano piraticus myoparo navigavit? Nihil poſſu reperire, quamobrem te in iſtam amentiam incidiſſe a bi

Corona & phaleris & torque donaſti] *Corona civicæ* civi dabantur ob civem in prælio ſervatum. Dabantur & *vallares*, *muraleſque corona*. *Phaleris* autem equitum nobilium equos ornari ſolitos, conſtat ex Livio & Plinio. De *Torquatis* autem *militibus* Vegetius lib. II. ſic ſcribit, *Torquati*, inquit, *duplares*, *torquati ſimplares erant*, *quibus torquis aureus ſolidus virtutis præmium fuit: quem qui meruiſſet*, *præter laudem*, *interdum duas conſequebatur annonas*, *duplares duas*, *ſimplares unam*. De hiſce omnibus Suetonius in Auguſto ſic ſcribit, *Dona militaria aliquanto facilius*, *phaleras & to ques*, *quidquid auro*, *argentoque conſtare quam vallares ac murales coronas*, *qu honore præcederent*, *dabat*. *Has quam pa ciſſime & ſine ambitione*, *ac ſæpe etia caligatis tribuit*. Hottom.

Ingenio, *gloria præditum*] Impreſſ multi, *gratia præditum*. quod magis a ridet. *Idem*. *Ingenio*, *gloria præditum* Vetus. *Ingenio*, *gratia præditum*. Nann

Piratarum manibus incenſa eſt] Vid Verr. VII. infra. *Hottom.*

Prædonum incendiis] Hoc alibi dictun non memini. *Idem.*

itrer: niſi forte id egiſti, ut hominibus ne oblivifci
uidem rerum tuarum male geſtarum liceret. Anulo
ſt aureo ſcriba donatus, & ad eam donationem concio
ſt advocata. Quod erat os tuum, cum videbas in con-
cione eos homines, quorum ex bonis iſte anulus aureus
donabatur, qui ipſi anulos aureos poſuerant, liberiſ-
que detraxerant, ut eſſet unde ſcriba tuus hoc tuum
munus ac beneficium tueretur? quae porro praefatio
tuae donationis fuit? Illa ſcilicet vetus atque impera-
toria? QVANTO TV QVIDEM IN PROELIO, IN
BELLO, IN RE MILITARI: cujus ne mentio qui-
dem, te praetore, ulla facta eſt: an illa? QVANDO-
QVIDEM TV NVLLA VMQVAM MIHI IN CVPI-
DITATE AC TVRPITVDINE DEFVISTI:
OMNIBVSQVE IN IISDEM FLAGITIIS MECVM
ET IN LEGATIONE, ET IN PRAETVRA, ET
HIC IN SICILIA VERSATVS ES: OB HASCE
RES, QVONIAM TE LOCVPLETAVI, HOC A-
NVLO AVREO DONO. Vera haec fuiſſet oratio. non
enim iſte anulus aureus abs te datus, iſtum virum for-
tem, ſed hominem locupletem eſſe declarat. Ita eun-
dem anulum ab alio datum, teſtem virtutis duceremus,
abs te donatum, comitem pecuniae judicamus. Di- 81
ctum, judices, eſt de decumano frumento: dictum
de emto. extremum & reliquum eſt de aeſtimato.
quod

Vt eſſet unde ſcriba tuus hoc tuum munus, ac beneficium tueretur] Cenſus equeſtris ſeſtertium erat quadringentorum millium; auctor Suetonius. Hunc cenſum Equites tueri oportebat: alioqui equo publico a Cenſoribus multabantur. *Hottom.* Recte Hottom. *ut eſſet.* Sic quoque primus Francii, quod & Iac. Gronovius animadvertit. *Grav.*

In prælio, in bello] Inter *bellum* & *prælium* quid interſit, declarat Livius his verbis libro ex belli Punici, *Faſſus in curia eſt, non prælio modo ſe eſſe, ſed bello victum.* Hottom.

Et in prætura] Particula *in* deſiderabatur in vulgatis. Reſtitui ex primo Francii. *Gravius.*

Ita eundem annulum] *Ita*, pro *itaque:* ut lib. de nat. deor. I. *Virtus autem actuoſa eſt, & Deus veſter nihil agens: expers virtutis igitur: ita ne beatus quidem eſt.* Hottom.

De æſtimato] *Æſtimatum frumentum* eſt, quod ex S. C. & legibus Prætori in cellam certo pretio imperatum, æſtimare ipſi, & pecuniam pro frumento accipere licebat. Dabat igitur Senatus Quæſtori ex ærario pecuniam, quam ara-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

quod cum magnitudine pecuniae, tum injuriae gene[...] quemvis debet commovere: tum vero eo magis, quo[...] ad hoc crimen non ingenioſa aliqua defenſio, ſed impro[...]biſſima confeſſio comparatur. Nam cum ex S. C. & e[...] legibus frumentum ei in cellam ſumere liceret, idqu[...] frumentum ſenatus ita aeſtimaſſet, quaternis H-S tritic[...] modium; binis hordei, iſte, numero ad ſummam tritic[...] adjecto, tritici modios ſingulos cum aratoribus dena[...]riis ternis aeſtimavit. Non eſt in hoc crimen, Hor[...]tenſi: ne forte ad hoc meditere: multos ſaepe viro[...] bonos, & fortes, & innocentes cum aratoribus, & cum civitatibus frumentum, in cellam quod ſumi oporteret, aeſtimaſſe, & pecuniam pro frumento abſtuliſſe. Scio, quid ſoleat fieri: ſcio, quid liceat. nihil, quod antea fuerat in conſuetudine bonorum, nunc in iſtius facto reprehenditur. Hoc reprehendo, quod, cum in Sicilia H-S II tritici modius eſſet, ut iſtius epiſtola ad te miſſa declarat, ſummum H-S ternis: id quod & teſtimoniis omnibus & tabulis aratorum planum factum antea eſt: tum iſte pro tritici modiis ſingulis ternos ab aratoribus denarios exegit. Hoc crimen eſt, ut intelligas, non

aratoribus ac civitatibus pro frumento ſolveret. Prætor eam pecuniam aratoribus vel civitatibus adnumerabat: ac tum frumentum quo vellet vehi imperabat: aut ſi aratores civitateſve mallent pro frumento pecuniam, quanti frumentum & vectura erat. *Hottom.*

Quod tum magnitudine pecuniæ, tum injuriæ genere quemvis debet commovere, te vero eo magis] Vetus codex. *Quod cum magnitudine pecuniæ, tum injuriæ genere quemvis debet commovere, tum vero eo magis, &c.* Nannius.

Te vero eo magis] *Te*, quo referatur, non video. Nam de Verre nunc in tertia perſona loquitur. Corrigendum putarem. *Tum vero.* Hottom. Vere conjeciſſe Hottomannum, oſtendit poſtea codex Nannii, ut vides ex annotatione, quæ hanc præcedit.

Numero ad ſummam tritici adjecto] Majore tritici numero, quam legibus liceret, imperato: ut infra, *Reperietis quinquies tanto judices amplius iſtum, quam quantum ei in cellam ſumere licitum ſit, civitatibus imperaſſe.* Hottom.

Denariis ternis æſtimavit] *Denarius*, inquit Varro, *decem aſſes* valebat. *Seſtertius* autem aſſes duos cum ſemiſſe. Ita *denarius* ſeſtertios quatuor valebat. Quod igitur binis, aut ſummum ternis erat ſeſtertiis, id Verres duodenis æſtimavit. infra, & in Divin. *Idem.*

Frumentum in cellam quod ſumi oporteret] Vetus. *Frumenti in cellam quod ſumi oporteret.* Cæterum hoc vix excuſes a vitio, niſi ſubintelligas id, ut ſit, *Id frumenti in cellam quod ſumi oporteret.* Nann. Carolus Stephanus ſequitur codicem Nannii.

Non

ion ex aeſtimatione, neque ex ternis denariis pendere
crimen, ſed ex coauctione annonae atque aeſtimationis.
Etenim haec aeſtimatio nata eſt, judices, initio non ex 82
praetorum, aut conſulum, ſed ex aratorum atque civita-
tum commodo. Nemo enim fuit initio tam impudens,
qui, cum frumentum deberetur, pecuniam poſceret. cer-
te hoc ab aratore primum eſt profectum, aut ab ea civita-
te, cui imperabatur, cum aut frumentum vendidiſſet, aut
ſervare vellet, aut in eum locum, quo imperabatur, por-
tare nollet: petivit in beneficii loco & gratiae, ut ſibi pro
frumento, quanti frumentum eſſet, dare liceret. Ex hu-
juſmodi principio atque ex liberalitate atque accommo-
datione magiſtratuum conſuetudo aeſtimationis intro-
ducta eſt. Secuti ſunt avariores magiſtratus, qui tamen in
avaritia ſua non ſolum viam quaeſtus invenerunt, ve-
rum etiam exitum ac rationem defenſionis. Inſtituerunt
ſemper ad ultima ac difficillima loca ad portandum fru-
men-

Non ex æſtimatione, neque ex ternis denariis] Æſtimare ſiquidem licebat, etiam ternis quaterniſque denariis: ſi modo tanti & frumentum & vectura eſſet. Patet igitur prius adnumeratam aratoribus pecuniam a Quæſtore fuiſſe, quam ſenatus attribuerat. Poſt cum Prætor frumentum poſceret, aratorum acceptam pecuniam ei reddidiſſe, & hoc amplius aliquid acceſſionis nomine, ne procul aliquo deportare illud cogeretur: vel quod jam frumentum non haberet, aut in id tempus ſervare vellet quo pluris poſſet id vendere. *Hott.*

Ex coauctione annonæ atque æſtimationis] Hoc eſt quod ſupra dixit, *Iſte numero ad ſummam tritici adjecto, &c.* & infra, *Atque iſto Prætore judices, non ſolum æſtimandi frumenti modus non fuit, ſed ne imperandi quidem: neque enim id quod debebatur, ſed quantum commodum fuit, imperavit. Annona* autem pro *frumento Prætoris annuo*, ſumitur hoc loco: ut cum ſcribit Aſconius in Divinat. *Annonas Prætoris* dicit, quæ in frumenti certo numero præbebantur ab Siculis. Et Vegetius eo, quem modo protulimus, loco. *Idem.*

Accommodatione magiſtratuum] Facilitate Prætorum, qui ſe ad illorum voluntatem accommodabant. *Idem.* Prim. Franc. *ex hujuſmodi principio, ex liberalitate, atque accommodatione.* rectius. *Grævius.*

Inſtituerunt ſemper ad ultima, &cet.] Corruptus erat hic locus vitioſa interpunctione. ſic enim legitur in libris vulgatis, *ac rationem defenſionis inſtituerunt. Semper, &c.* ego interpunctionis notam locavi poſt vocem, *defenſionis.* ut verbum, *inſtituerunt*, ad ea, quæ ſequuntur, pertineat. Præterea pro vulgata illa, & corrupta lectione, *ad ultima, ad difficillima loca apportandum frument. &c.* ego veram, & emendatam ex antiquiſſ. libro reſtitui, *ad ultima, ac difficillima ad portandum loca, frumentum imperare.* Lambinus. Retinui diſtinctionem Lambini, quamvis non improbem prius vulgatam, *defenſionis inſtituerunt. Semper &c.* eodem enim res redit. *Gruterus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

mentum imperare, ut vecturae difficultate, ad qua vellent aeſtimationem pervenirent. In hoc gener facilior eſt exiſtimatio, quam reprehenſio: ideo quo eum, qui hoc facit, avarum poſſumus exiſtimare: cr men in eo conſtituere non tam facile poſſumus: quo videtur concedendum magiſtratibus noſtris eſſe, ut iis quo loco velint, frumentum accipere liceat. Itaqu hoc eſt, quod multi fortaſſe fecerunt: & ita multi ut ii, quos innocentiſſimos meminimus, aut audivi

83 mus, non fecerint. Quaero nunc a te, Hortenſi, cur utris tandem iſtius factum collaturus es? cum iis, cre do, qui benignitate adducti, per beneficium & gra tiam civitatibus conceſſerunt, ut nummos pro frumen to darent. Ita credo, petiiſſe ab iſto aratores, ut, cum H-S ternis tritici modium vendere non poſſent; pro ſingulis modiis, ternos denarios dare liceret. An, quo niam hoc cum non audes dicere, illuc confugies, ve cturae difficultate adductos ternos denarios dare ma luiſſe? Cujus vecturae? quo ex loco, in quem locum ne portarent? Philomelione Epheſum? Video, quic inter annonam intereſſe ſoleat: video quot dierum vi ſit: video Philomelienſibus expedire, quanti Ephe

ſi

Et ita multi, ut ii, quos meminimus, &c.] Sic habent libri veteres duo, & is, quem ſæpe, & in primis laudare ſoleo, Fabricianus codex. in quib. vox, *innocentiſſimos*, quæ eſt in vulgatis, non comparet: & in quibus pro, *audivimus*, quod habent omnes vulgati, reperitur, *vidimus*. Lambinus. *Et ita multi, ut ii quos innocentiſſimos mem. aut audivimus*] Lambinus ait fuiſſe in Fabr. & duabus aliis membranis, *quos meminimus aut vidimus*, ſine illo *innocentiſſimos*. non auſus fui ſequi, contra noſtros Pall. omneſque editiones. haud refrager tamen admittere, *ſed ita multi, &c.* quod placuit P. Manutio, ſi confirmarit ſe auctoritate veterum librorum. & nihilominus ſuſpicor grandius ſub iſtis latere ulcus. *Gruterus*

An quoniam hoc non audes dicere] Vetus. *An quoniam hoc cum non audes dicere.* Nannius.

Philomelone Epheſum] *Philomelion* corrigendum putarem. Eſt autem *Philomelium* Phrygiæ civitatis. ejus qua παρόρειος dicitur, id eſt ultra monte jacens, Strabo, Ptolemæus, Plinius, Vecturam autem a Philomelio Epheſum difficilem anfractus, opinor, flexuſque Mæandri faciunt: qui, ut Plinius ſcribit ad decimum a Mileto ſtadium illabitur mari. Paſſuum autem a Philomelio Epheſum uſque, ducenta triginta millia numeramus. *Hottom.*

Inter annonam intereſſe] Cum carior ſit Epheſi, quam Philomelii. *Idem.*

Me-

t frumentum, tantum dare potius in Phrygia, quam
pheſum portare, aut ad emendum frumentum Ephe-
im pecuniam & legatos mittere. In Sicilia vero quid
juſmodi? Enna, mediterranea eſt maxime. coge, ut
d aquam tibi, id quod ſummi juris eſt, frumentum
nnenſes metiantur: vel Phintiam, vel Haleſam, vel
atinam, loca inter ſe maxime diverſa, eodem die,
uo juſſeris, deportabunt. tametſi ne vectura quidem
pus eſt. Nam totus quaeſtus hic, judices, aeſtimatio-
is ex annonae natus eſt varietate. hoc enim magiſtra-
us in provincia aſſequi poteſt, ut ibi accipiat, ubi eſt
ariſſimum. ideo valet iſta ratio aeſtimationis in Aſia:
alet in Hiſpania: valet in his provinciis, in quibus u-
um pretium frumento eſſe non ſolet. In Sicilia vero
uid cujuſquam intererat, quo loco daret? neque enim
ortandum erat: &, quo quiſque vehere juſſus eſſet,
i tantidem frumentum emeret, quanti domi vendi-
iſſet. Quamobrem ſi quid, Hortenſi, docere vis,
liquid ab iſto ſimile in aeſtimatione, atque a ceteris
ſſe factum, doceas oportet, aliquo in loco Siciliae,
raetore Verre, ternis denariis tritici modium fuiſſe.
'ide quam tibi defenſionem patefecerim; quam ini- 84
uam in ſocios, quam remotam ab utilitate reipub.
uam ſejunctam a voluntate atque ſententia legis. Tu,
um tibi ego frumentum in meis agris atque in mea
ivitate; denique cum in iis locis, in quibus es, ver-
ſaris,

Mediterranea eſt] In media Sicilia ſita
t. *Hottom.*

Plutiam] Plutiam ajunt eſſe Siciliæ
rbem. Quis ejus meminit? ubi ſita
it. Aſſentior Cluverio qui in antiqua
icilia lib. 1, 16. contendit legendum
ſſe *Phintiam*, quam urbem oſtendit
iiſſe Siciliæ in littore Africano, uti *Ha-
ſam* ad Etruſcum, Catinam ad Sicu-
im mare. Sicut enim tria Sicilia latera
abuerit Africum ad Meridiem, Sicu-
im ad Orientem, Etruſcum ad Septen-
trionem, ſic & tria Ciceronem voluiſſe
nominare loca, ſeu oppida portibus ac
ſtationibus prædita in ſingulis lateribus
ſita, quæ pari intervallo fuerint remota
ab Enna, id vero ſpatium fuiſſe L mil-
lium paſſuum. *Phintia* vero nunc dici-
tur *Licata*. In nummis ΦΙΝΤΙΑ,
populus apud Plinium *Phintienſes*. Ob-
ſervavit id etiam Iac. Gronovius, qui
& addit ſuritam ad Antonini itinera-
rium dudum ante Cluverium ſic emen-
dandum eſſe cenſuiſſe. *Gravius.*

Poteſt

ſaris, rem geris, provinciam adminiſtras, paratus ſi
dare, angulum mihi aliquem eligas provinciae reco
ditum ac derelictum? jubeas ibi me metiri, quo po
tare non expediat? ubi emere non poſſum? Impro
bum facinus, judices: non ferendum, nemini lege co
ceſſum, ſed fortaſſe adhuc in nullo etiam vindicatur
tamen ego hoc, quod ferri nego poſſe, Verri, jud
ces, concedo & largior. Si ullo in loco ejus provin
ciae frumentum tanti fuit, quanti iſte aeſtimavit, ho
crimen in iſtum reum valere oportere non arbitro
Verum enimvero cum eſſet H-S binis, aut etiam ter
nis, quibuſvis in locis provinciae, duodenos ſeſtertic
exegiſti. Si mihi tecum neque de annona, neque d
aeſtimatione tua poteſt eſſe controverſia, quid ſedes
quid exſpectas? quid defendes? Vtrum tibi pecunia
conciliatae videntur adverſum leges, adverſum rem
publ. cum maxima ſociorum injuria: an vero id re
cte, ordine, e rep. ſine cujuſquam injuria factum eſſ
defendes? cum tibi ſenatus ex aerario pecuniam prom
ſiſſet, & ſingulos tibi denarios adnumeraſſet, quo
tu pro ſingulis modiis aratoribus ſolveres, quid fa
cere debuiſti? Si, quod L. Piſo ille Frugi, qui legen
de pecuniis repetundis primus tulit: cum emiſſes
quanti eſſet, quod ſuperaret pecuniae retuliſſes. ſi, u
ambitioſi homines, aut benigni, cum pluris ſenatu
aeſtimaſſet, quam quanti eſſet annona, ex ſenatu
aeſtimatione, non ex annonae ratione, ſolviſſes. ſin
u

Poteſt eſſe controverſia] Hoc dicit, ſi fateri cogeris neque varium fuiſſe annonæ pretium, neque tanti abs te æſtimandum. *Hottom.*

Qui legem de pecuniis repetundis primus tulit] In lib. de officiis II. *Nondum*, inquit, *centum & decem anni ſunt, cum de pecuniis repetundis a L. Piſone lata eſt lex, nulla antea cum fuiſſet, at vero poſtea tot leges, & proximæ quaque duriores: tot rei, tot damnati: tantum Italicum bellum propter judiciorum metum excita- tum: tanta ſublatis legibus & judiciis ex- pilatio direptioque ſociorum, ut imbecilli- tate aliorum, non noſtra virtute valeamus.* Idem.

Vt ambitioſi homines] Qui gratiam & benevolentiam provincialium ambiunt & conſectantur. ſic infra. *Idem.*

Non ex annonæ ratione] Quanti fru- mentum eſſet, binis videlicet aut ſum- mum ternis ſeſtertiis. *Idem.*

Hi

ut plerique faciunt, in quo etiam erat aliquis quaeſtus, ſed is honeſtus atque conceſſus, frumentum, quoniam vilius erat, ne emiſſes: ſumſiſſes id nummorum, quod tibi ſenatus cellae nomine conceſſerat. Hoc vero quid 85
eſt? quam habet rationem, non quaero aequitatis, ſed ipſius improbitatis atque impudentiae? Neque enim eſt fere quidquam, quod homines palam facere audeant in magiſtratu, quamvis improbi, quin ejus facti, ſi non bonam, at aliquam rationem afferre ſoleant. hoc quid eſt? Venit praetor: frumentum, inquit, me abs te emere oportet. Optime. Modium denario. Benigne ac liberaliter. nam ego tribus H-S non poſſum vendere. Mihi frumento non opus eſt, nummos volo. Nam ſperaveram, inquit arator, me ad denarios perventurum: ſed, ſi ita neceſſe eſt, quanti frumentum ſit conſidera. Video eſſe binis H-S. Quid ergo a me tibi nummorum dari poteſt, cum ſenatus tibi quaternos H-S dederit? Quid

His honeſtus] Corrige, *Is honeſtus.* Hottom.

Venit Prætor] Hujus elegantiſſimæ conformationis hæc fere ſententia eſt. Senatus attribuerat Verri pecuniam, qua frumentum in uſum ac cibaria ſua coemeret: denarium in ſingulos modios. Is ſi frumenti ſatis haberet, poterat pecuniam illam ſibi attributam ſervare: cum ab aratoribus nihil peteret. At non modo illam retinuit, verum etiam aratoribus ut pecuniam darent imperavit. Qua de cauſa? nulla prorſus, verum ea fuit furandi occaſio. cogi poterant aratores frumentum metiri Prætori in cellam accepta tamen pecunia, quaſi ergo ſine pecunia dare frumentum deberent, ita illis æſtimationem pro frumento imperabat, eamque graviſſimam & prorſus immodicam: cum bis tanto plus, quam quanti frumentum vendi poterat, æſtimaſſet. *Idem.*

Non ſperaveram, inquit arator] Nonnulli impreſſi codices antiqui, in his Aldinus, *Nam ſperaveram.* quæ lectio mihi majorem in modum arridet. Hæc enim particula *nam* interdum pro *atqui* ponitur, ut ſupra. *Nam Hercule*, inquit Q. Minutius, *me quoque Petilius, ut ſibi in conſilio adeſſem*, *rogavit.* Et apud Plautum in Aulularia.

EVCLIO, *Exi inquam, age, exi; eundum hercle tibi hinc eſt foras,*
Circumſpectatrix cum oculis emiſſitiis.
STAPHYLA, *Nam cur me miſeram verberas?*
EVCLIO, *Vt miſera ſis,*
Atque ut te dignam mala malam ætatem exigas.
STAPHYLA, *Nam qua nunc cauſa me extruſiſti ex ædibus?*

Item in Caſina act. 3. ſcen. 5. & Menæchmis, act. 2. ſcen. 3. & aliis locis ſexcentis. *Idem.* *Nam ſperaveram, inquit arator*] Ita Manutiani omnes, firmatque exemplis Hottomannus, *nam* notare *atqui.* Plautina tamen non faciunt ad rem. quippe *nam cur*; poſitum pro *cur nam.* Gruterus.

Quaternos numos dederit] Eoſque ſumere & retinere poſſis, cum frumentum ſit vilius. *Hottom.* *Quaternos* H-S *dederit*]

Quid poſcat, attendite, & vos, quaeſo, ſimul, judices, aequitatem praetoris attendite. Quaternos H-S quos mihi ſenatus decrevit, & ex aerario dedit, ego habebo, & in ciſtam transferam ex fiſco. Quid poſtea quid? pro ſingulis modiis, quos tibi impero, tu mihi octonos H-S dato. Qua ratione? Quid quaeris rationem? non tantam rationem res habet, quantam utilitatem atque praedam. Dic, dic, inquit ille, planius. Senatus te voluit mihi nummos dare: me tibi frumentum metiri. tu eos nummos, quos mihi ſenatus dare voluit, ipſe habebis: a me, cui ſingulos denarios dari oportuit, binos aufers? & huic praedae ac direptioni cellae nomen imponis? Haec deerat injuria, & haec calamitas aratoribus, te praetore, qua reliquis fortunis omnibus everterentur. Nam quid eſſe reliqui poterat ei, qui per hanc injuriam non modo frumentum omne amittere, ſed etiam omne inſtrumentum vendere cogeretur? Quo enim ſe verteret non habebat. ex quo fructu nummos, quos tibi daret, inveniret? Decumarum nomine tantum erat ablatum, quantum voluntas tulerat Apronii: pro alteris decumis emtoque frumento aut nihil datum, aut tantum datum, quantum reliqui ſcriba fecerat, aut ultro etiam, id quod didiciſtis, ablatum. Cogantur etiam nummi ab aratore? quomo-
86 do? quo jure? quo exemplo? Nam, cum fructus diripiebantur aratorum, atque omni lacerabantur injuria, videbatur id perdere arator, quod aratro ipſe quaeſiſſet, in

derit] Vulgg. *nummos:* ſed alterum eſt in cod. Nannii. ejuſdem auctoritate ſtatim duplicavi, *Dic, dic.* Gruter.

Dic inquit ille planius] Vetus. *Dic, dic, inquit ille, planius.* ut indignatio appareat ex anadiploſi. *Nannius.*

Senatus dare voluit] Rectius putarem, *dari voluit.* Hottom. *Dari* recepit Manutius. Sed repugnant codices.

Hæc deerat injuria, & hac calamitas] Vetus. *Hos deerat injuria, & hac calamitas.* ſed primum magis arridet, ob ὁμοιόπτωτον in commatibus. *Nann.*

Quantum reliqui ſcriba fecerat] Ablatis binis illis quinquageſimis. *Hottom.*

Aut ultro etiam id, quod didiciſtis, ablatum] Nihil variat antiquum exemplar. exiſtimo tamen omnino legendum, *Aut ultro etiam id, quod dediſtis, ablatum.* ut indicet, aut nihil datum, aut parum datum, aut hoc ipſum quod ultro dederit, ab aratore revulſum eſſe. *Nann.*

Num-

in quo elaboraſſet, quod agri ſegeteſque extuliſſent. Quibus injuriis graviſſimis tamen illud erat miſerum ſolatium, quod id perdere videbatur, quod alio praetore eodem ex agro reparare poſſet. Nummos vero ut daret arator, quos non aratro ac manu quaerit, boves & aratrum ipſum, & omne inſtrumentum vendat neceſſe eſt. Non enim debetis hoc cogitare, habet idem in nummis, habet idem in urbanis praediis. nam cum aratori onus aliquod imponitur, non omnes, ſi quae ſunt praeterea facultates, ſed arationis ipſius vis ac ratio conſideranda eſt; quid ea ſuſtinere, quid pati, quid efficere poſſit ac debeat. Quanquam illi quoque ſunt homines ab iſto omni ratione exinaniti ac perditi: tamen hoc vobis eſt ſtatuendum, quid aratorem ipſum arationis nomine muneris in rep. fungi ac ſuſtinere velitis. Imponitis decumas: patiuntur. alteras: temporibus veſtris ſerviendum putant. dent emtum praeterea. dabunt, ſi voletis. Haec quam ſint gravia, & quid, his rebus detractis, poſſit ad dominos puri ac reliqui pervenire, credo vos ex veſtris rebus ruſticis conjectura aſſequi poſſe. Addite nunc eodem iſtius edicta, inſtituta, injurias: addite Apronii Veneriorumque ſervorum in agro decumano regna ac rapinas. Quamquam haec omitto: de cella loquor. Placetne vobis

Nummos vero ut daret arator, quos non aratro ac manu quærit] Vetus. *Nummos vero ut daret arator, quos non exarat.* Alterum haud dubie alterius interpretamentum. nam *fructus aratro ac manu quærere*, hoc ipſum eſt, quod toties antea *exarare* dixit. *Nann.* *Quos non exarat, quos non aratro, ac manu quærit*] Quidam libri, & manuſcr. & vulgati habent, *quos non exarat:* quæ lectio non eſt fortaſſe rejicienda: ego quidem eam probo. *Lambinus.* *Quos non aratro ac manu quærit*] Nannianus, *quos non exarat* præmittit: id ſi recipimus delenda ſubſequentia. at Lambinus utrumque admiſit, ſcias patremfamilias frugi. *Gruterus.*

In urbanis prædiis] *Vrbana prædia* Iuriſconſulti appellant, omnia ædificia, quamvis in villa ſint. *Hottom.*

Non omnes, ſi quæ ſunt præterea facultates, ſed arationis ipſius vis ac ratio conſideranda] Prim. Franc. *non hominis, ſi quæ ſunt præterea facultates, ſed aratoris ipſius vis ac ratio conſideranda.*

Puri ac reliqui pervenire] Quod impendiis omnibus deductis ſolum ſupereſt. Sic lucra & damna in ſocietatibus æſtimanda Paulus tradit in l. Mutius, 30. D. pro ſocio. *Hottom.*

bis in cellam magiſtratibus veſtris frumentum Sicul
gratis dare? quid hoc indignius? quid iniquius? atq
hoc ſcitote, aratoribus, hoc praetore, optandum a
87 petendum fuiſſe. Soſitenus eſt Entellinus, homo cur
primis prudens, & domi nobilis, cujus verba audiſtis
qui ad hoc judicium legatus publice cum Arthemone
& Meniſco, primariis viris, miſſus eſt. Is cum in ſena
tu Entellino multa mecum de iſtius injuriis ageret
hoc dixit: ſi hoc de cella atque hac aeſtimatione con
cederetur, vellet Siculos ſenatui polliceri frumentum i
cellam gratis, ne poſthac tantas pecunias magiſtratibu
noſtris decerneremus. Perſpicere vos certo ſcio, Siculi
quantopere hoc expediat, non ad aequitatem conditionis
ſed ad minima malorum eligenda. nam, qui mille mod
Verri ſuae partis in cellam gratis dediſſet, duo millia nu-
mum, aut ſummum tria dediſſet: idem nunc pro eodem
numero frumenti H·S VIII millia dare coactus eſt. hoc ara-
tor aſſequi per triennium, certe fructu ſuo, non potuit
ven-

Magiſtratibus noſtris] Vetus. *Magiſtratibus veſtris.* Nann. Recepit Car. Stephanus. Cur contemſit Gruterus?

Quid hoc indignius?] Prim. Franc. *At quid hoc indignius?* Solent hac particula uti veteres in indignatione. *Græv.*

Homo cum primis prudens] Alibi legitur, *cum primis civitatis prudens.* In vetuſto codice Fabricii *cum primis prudens.* quem ſequor. Eundem quoque in eo ſequor, quod habet infra non longe, *non ad æquitatem condicionis*, &c. Pro eo, quod habent libri vulgati, *non ad æquitatis condicionem*, &c. Lambin. *Homo cum primis prudens*] Sic Fabricianus. aliæ editiones interſeruerant, *civitatis.* ejuſdem libri fide mox finxi, *ad æquitatem conditionis*, pro vulgato, *æquitatis conditionem.* Gruterus.

Non ad æquitatis conditionem] Non quia hoc ferat æqualitatis ratio. *Hottom.* Sed jam emendatum ex libris eſt, *ad æquitatem conditionis*, ut conditio eſſet ac a Siculis duceretur æqua.

Minima malorum]. Plautus in Sticho, *E malis multis, malum quod minimum eſt, id minimum eſt malum.* Hottom.

Qui mille modium Verri] Non fert Latinæ linguæ ratio *mille modium*, ſed *mille modios.* Itaque ut in Francii primo inveni, ſcripſi *mille mod.* Aut ſi *mille modium* habent vetuſtiores libri, ſubaudiendum, *numerum.* vide Gronov. I de Seſtertiis cap. 10. *Grævius.*

Pro eodem numero frumenti H-S VIII *millia*] Vetus. *Pro eodem numero frumenti* G H. ∞ ∞ ∞ *dare coactus eſt.* Hic clare liquet, eam notam G H ſeſtertiorum eſſe, ut ſuperius diximus, ſed ibi reſpondebat hic numerus XVIII millibus, hic VIII millibus. videtur ſcriba notulam hanc attemperaſſe ad vocem H-S. ubi *ſemis* præit. *Nann.*

Certo fructu ſuo] Id eſt, etiamſi per tricennium certum ac liquidum, purumque ab omni impendio fructum habuerit. *Hottom.* *Certo fructu ſuo*] Quid ſibi velint hæc, certo fructu ſuo, quæ reperiuntur in libris vulgatis, non ſatis perſpicio. quidam legendum putant, *certé*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

vendiderit inſtrumentum neceſſe eſt. quod ſi hoc munus, & hoc vectigal aratio tolerare, hoc eſt, Sicilia ferre ac pati poteſt, populo Romano ferat potius, quam noſtris magiſtratibus. Magna eſt pecunia, magnum praeclarumque vectigal. ſi modo id ſalva provincia, ſi ſine injuria ſociorum percipere poſſitis, nihil detraho. Magiſtratibus tantundem detur in cellam, quantum ſemper datum eſt. quod praeterea Verres imperat, id, ſi facere non poſſunt, recuſent. ſi poſſunt, populi Romani potius hoc ſit vectigal, quam praeda praetoris. Deinde cur in uno genere ſolo frumenti iſta aeſtimatio conſtituitur? Si eſt aequa & ferenda, debet populo Rom. Sicilia decumas. det, pro ſingulis tritici modiis ternos x: ſibi habeat frumentum. Data tibi pecunia eſt, Verres: una, qua frumentum tibi emeres in cellam: altera, qua frumentum emeres a civitatibus, quod Romam mitteres. Tibi datam pecuniam domi retines, & praeterea pecuniam permagnam tuo nomine aufers. fac idem in eo frumento, quod ad populum Romanum pertinet. exige eadem aeſtimatione pecuniam a civitatibus, & refer, quam accepiſti. tum refertius erit aerarium populi Romani quam umquam fuit. At enim iſtam rem in publico frumento Sicilia non ferret: hanc rem in meo frumento tulit. Proinde quaſi aut aequior

certe fructu ſuo non potuit. nonnulli, *profecto fructu ſuo n. p.* alii, *toto fructu ſuo*, &c. quidam, *cetero fructu ſuo*, &c. Ego nunc tandem, *certe fructu ſuo*, &c. quia ſic ſcriptum erat in codice illo antiquiſſ. edendum curavi. *Lambin.* *Certe fructu ſuo*] Haud aliter Pall. & Fabr. alias cuſi, *certo fructu ſuo.* Gruterus.

Id ſi facere non poſſunt] *Facere* pro ſolvere. Item ut in XII tab. *judicatum facere.* Hottom.

Si eſt aequa, & ferenda: debet populo Romano, &c.] Hic locus præclare ex illo libro manuſcr. reſtitutus eſt, in quo ſic plane legitur, *& ferenda: debet populo Romano Sicilia decumas. det pro ſingulis modiis tritici ternos* x. *ſibi hab.* Hac nota x. autem ſignificabant veteres denarium: propterea quod valet decem aſſes. Iam decem aſſes, quattuor ſeſtertios efficiunt. cum ſeſtertius duos aſſes cum ſemiſſe valeat. Ita denarium quattuor ſeſtertios valere perſpicuum eſt. *Lambinus.* *Debet populo Romano*] Illud *debet* additum ex Fabriciano, ceteri non habent. *Gruterus.*

Ternos denarios] Vetus. *Pro ſingulis tritici modiis ternos* x. quod ſignum denarii eſt, idque diligenter obſervatum eſt a Budæo. *Nannius.*

Perinde quaſi] Nonnulli correxerunt, *proinde quaſi.* ſed utrumque frequentiſſime dicitur. *Hottom.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

aequior ſit iſta aeſtimatio in tuo, quam in populi Roma[…] commodo: aut ea res, quam ego dico, & ea, quam tu fe[…] ciſti, inter ſe genere injuriae, non magnitudine pecuni[…] differat. Verum iſtam ipſam cellam ferre nullo mod[…] poſſunt. ut omnia remittantur, ut omnibus injuriis & calamitatibus, quas te praetore tulerunt, in poſteru[…] liberentur; iſtam ſe cellam, atque iſtam aeſtimatione[…]
88 negant ſe ullo modo ferre poſſe. Multa Sophocles Agri gentinus apud Cn. Pompejum Cos. nuper, homo diſer tiſſimus, & omni doctrina, & virtute ornatiſſimus, pr[…] tota Sicilia de aratorum miſeriis graviter ac copioſe di xiſſe ac deploraſſe dicitur. ex quibus hoc, iis, qui aderant […] nam magno conventu acta res eſt, indigniſſimum vide batur: qua in re ſenatus optime ac benigniſſime cum ara toribus egiſſet, large liberaliterque aeſtimaſſet, in ea r[…] praedari praetorem, bonis everti aratores, & id non mo do fieri, ſed ita fieri, quaſi liceat conceſſumque ſit. Quid ad haec Hortenſius? falſum eſſe crimen? Hoc numquam dicet. Non magnam hac ratione pecuniam captam? Ne id quidem dicit. Non injuriam factam Siculis at que aratoribus? Qui poterit dicere? Quid igitur dicet? Feciſſe alios. quid eſt hoc? Vtrum crimini defenſio, an

Inter ſe genere injuriæ, non magnitudine pecuniæ] Non differunt *injuriæ genera*, utrumque enim injurioſum eſt ſive tuum ſive publicum frumentum tanti æſtimes. Differunt autem *pecuniæ magnitudine*, quia multis partibus major erit publici quam tui frumenti æſtimatio ac ſumma. verum hoc nihil ad jus iſtius tui facti. Nam ſi publicum tanti æſtimare injuria eſt, æque in tui æſtimatione magna injuria conſiſtit. *Hott.*

Vt omnia remittantur] Si maxime, etiamſi omnia remittantur. *Idem.*

Feciſſe alios? Quid eſt hoc? &c.] Libet mihi cum his Ciceronianis, quibus hæc ſententia tractatur, non eſſe probandam eorum defenſionem, qui ita dicunt, vulgo fieri ſolere: aut alios idem feciſſe, Demoſthenica, ejuſdem argumenti, comparare, ut vel ex his locis quivis intelligat, quanto ſit Demoſthenes Cicerone ſubtilior, & preſſior: quanto Cicero Demoſthene uberior, & plenior. ſic igitur Demoſthenes in oratione κατ' ἀνδροτίωνος. Φησὶ τοίνυν, ἁπάσας τοῦτον τὸν τρόπον εἰληφέναι τὰς βουλάς, ὅσαι πώποτ' ἔχουσι παρ' ὑμῶν δωρεάν, καὶ οὐδὲ μίαν γεγονέναι προβούλευμα πώποτε. ἐγὼ δὲ, οἶμαι μὲν οὐχὶ λέγειν αὐτὸν ἀλήθειαν, μᾶλλον δὲ οἶδα σαφῶς. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ τοῦτο τοιοῦτό ἐστι τὰ μάλιστα, ὁ νόμος δὲ λέγει τ' ἀναντία· οὐχ ὅτι πολλάκις ἡμάρτηται δήπου πρότερον, διὰ τοῦτ' ἐπεξαμαρτητέον ἐστὶ καὶ νῦν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἀρκτέον, ὡς ὁ νόμος κελεύει τὰ τοιαῦτα ποιεῖν ἀναγκάζειν ἀπὸ σοῦ πρώτου. σὺ δὴ μὴ λέγε, ὡς γέγονε τοῦτο πολλάκις, ἀλλ'

ὡς

in comitatus exſilio quaeritur? Tu in hac repub. an in hac hominum libidine, &c, ut adhuc habuit ſe ſtatus judiciorum, etiam licentia, non ex jure, non ex aequitate, non ex lege, non ex eo, quod oportuerit, non ex eo, quod licuerit; ſed ex eo, quod aliquis fecerit, id, quod reprehenditur, recte factum eſſe defendes? Fecerunt alii alia quam multa: cur in hoc uno crimine iſto genere defenſionis uteris? Sunt quaedam omnino in

ὡς οὕτω προσήκει γίγνεσθαι· οὐ γὰρ, εἴ τι πώποτε μὴ κατὰ τοὺς νόμους ἐπράχθη. σὺ δὲ τοῦτ᾽ ἐμιμήσω, διὰ τοῦτ᾽ ἀποφύγοις ἂν δικαίως· ἀλλὰ πολλῷ, μᾶλλον ἁλίσκοιο. ὥσπερ γὰρ, εἴ τις ἐκείνων ἑάλω, σὺ τάδ᾽ οὐκ ἂν ἔγραψας. οὕτως ἂν σὺ νῦν δίκην δῷς, ἄλλος οὐ γράψει. Id eſt, *Dicet igitur, omnes curias, ſive ſenatus, qui umquam a vobis præmium conſecuti ſunt, hoc eodem modo cepiſſe: neque umquam cuiquam ſenatus conſultum factum eſſe. Ego vero arbitror quidem eum falſum dicere, immo vero certo ſcio. verumtamen, ut hoc demus ita eſſe, ſi tamen lex contraria loquitur: non continuo, quia ſæpenumero ante peccatum eſt, propterea etiam nunc poſt illa ſuperiora peccata peccandum eſt: ſed contra initium faciendum eſt cogendi poſteriores, ut ea faciant, quæ lex jubet, a te ipſo. Tu igitur, noli dicere, hoc ſæpe eſſe factitatum, ſed fieri convenire. Non enim, ſi quid aliquando non ſecundum leges actum eſt, & tu hoc imitatus es, idcirco jure abſolvaris: ſed multo magis damnandus ſis. Quemadmodum enim, ſiquis illorum antea damnatus eſſet, tu iſta non decreviſſes: ita ſi nunc pœnas dederis, alius non decernet.* His addamus etiam hæc Iſocratea, in oratione, quæ inſcribitur, Βουσίριδος ἐγκώμιον. Ἐπεὶ τόν γε λόγον, ὃν συνέγραψας, οὐκ ἀπολογίαν ὑπὲρ Βουσίριδος, ἀλλ᾽ ὁμολογίαν τῶν ἐγκαλουμένων δικαίως ἄν τις εἶναι νομίσειεν. οὐ γὰρ ἀπολύεις αὐτὸν τῶν ἁμαρτιῶν, ἀλλ᾽ ἀποφαίνεις, ὡς καὶ τῶν ἄλλων τινὲς ταῦτα πεποιήκασι, ῥᾳθυμοτάτην τοῖς ἁμαρτάνουσιν εὑρίσκων καταφυγήν. εἰ γὰρ τῶν μὲν ἀδικημάτων οὐ ῥᾴδιον εὑρεῖν, ὃ μήπω τυγχάνει γεγενημένον, τοὺς δὲ ἐφ᾽ ἑκάστοις αὐτῶν ἁλισκομένους μηδὲν ἡγοίμεθα δεινὸν ποιεῖν, ὅτ᾽ ἄλλοι ἕτεροι ταῦτα φαίνονται διαπεπραγμένοι, πῶς οὐκ ἂν καὶ τὰς ἀπολογίας ἅπασι ῥᾳδίας ποιήσαιμεν, καὶ τοῖς βουλομένοις εἶναι πονηροῖς πολλὴν ἐξουσίαν κατασκευάσαιμεν. Id eſt, *Nam orationem quidem, quam conſcripſiſti, non defenſionem Buſiridis, ſed confeſſionem eorum, quæ crimini dantur Buſiridi, merito quis exiſtimarit. Non enim eum peccatorum culpa liberas, ſed pronuntias nonnullos alios eadem feciſſe, nequiſſimum peccantibus perfugium reperiens. Nam ſi non eſt facile reperire facinus ullum injuſtum, quod non ſit admiſſum, & eos, qui in unoquoque eorum manifeſto tenebuntur, nihil reprehendendum facere exiſtimabimus, cum alii eadem maleficia admiſiſſe reperientur: quid aliud aſſequemur, quam, ut, & omnibus defenſiones faciles reddamus, & iis, qui improbi volunt eſſe, magnam ejus rei facultatem, & licentiam demus.* Lamb.

An comitatus exilio quæritur] Quæritur is, qui Verri in exilium eunti, ſimiliter damnatus, ſit comes. *Hottom.* Prim. Franc. *Vtrum criminis defenſio in comitatus exſilio quæritur?*

Status judiciorum] Acerbe in ordinem ſenatorium: ut eos terreat atque ad ſeveritatem adducat. Finis enim accuſatori judicum ſeveritas proponitur ut ipſe in partitionibus demonſtrat. *Idem.*

Non ex eo quod licuerit, ſed ex eo, quod aliquis fecerit] Vetus. *Non ex eo quod oportuerit, non ex eo quod licuerit. ſed ex eo quod aliqui ſecerit.* Nannius.

Fecerunt aliqui alia quam multa] Vetus. *Fecerunt alii alia quam multa.* Idem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

in te ſingularia, quae in nullum alium hominem dici neque convenire poſſint: quaedam tibi cum multi communia. Ergo, omittam tuos peculatus, ut ob ju dicundum pecunias acceptas, ut ejuſmodi cetera, qua forſitan alii quoque etiam fecerint: illud, in quo te gra viſſime accuſavi, quod ob judicandam rem pecunian accepiſſes, eadem iſta ratione defendes, feciſſe alios Vt ego aſſentiar orationi, defenſionem tamen non pro babo. Potius enim, te damnato, ceteris anguſtior lo cus improbitatis defendendae relinquatur, quam, te abſoluto, alii, quod audaciſſime fecerunt, recte feciſſ

89 exiſtimentur. Lugent omnes provinciae: queruntu omnes liberi populi: regna denique jam omnia de noſtris cupiditatibus & injuriis expoſtulant: locus intra Oceanum jam nullus eſt, neque tam longinquus, neque tam reconditus, quo non, per haec tempora, noſtrorum hominum libido iniquitaſque pervaſerit. ſuſtinere jam populus Romanus omnium nationum non vim, non arma, non bellum, ſed luctum, lacrymas, querimonias non poteſt. In ejuſmodi re ac moribus: ſi is, qui erit adductus in judicium, cum manifeſtis in flagitiis tenebitur, alios eadem feciſſe dicet: illi exempla non

Ob judicandam rem] Mire crimen hoc e multis ſingularibus data opera delegit ad judices offenſionis invidiæque, quam apud populum propter judiciorum corruptionem ſuſtinebant, leniter admonendos. & animadvertendum quemadmodum aperte hæc opponat. *Pecuniam ob jus dicendum accipere, & ob rem judicandam.* Nam illo ſuperiori totam ejus præturam urbanam ſignificat, hoc vero Sopatri & Athenii damnationem. Ex quo intelligi licet, tametſi jus dicere nonnunquam Prætores dicantur, quum publica judicia exercent: proprie tamen tum demum jus dicere prætorem urbanum aut provincialem cum privata judicia data decernit. *Hottom.*

Vt ego aſſentiar orationi] Etſi fatear verum eſſe multos ob rem judicandam pecunias capere. Tangit iterum confeſſum hunc judicum. *Idem.*

Relinquetur] Mihi placet *relinquatur.* Reſpondet enim *exiſtimentur.* Idem. *Relinquatur* eſt in primo Francii. Hinc merito recepi. *Grævius.*

Queruntur omnes liberi populi] *Liberi populi* ſunt, qui neque vectigal pendunt, & ſuis legibus utuntur. Magiſtratibus enim populi Romani jus in iis dicere non licet. *Hottom.*

Manifeſtis in flagitiis tenebitur] Gulielmius accedit eis qui abjiciunt præpoſitionem *in.* recte. ſed tamen nihil vetat eam retineri, cum habeant Pall. & edd. pleræque: denique ſic loquatur ſupra cap. 76. *Gruterus.*

Quod

on deerunt: reipub. ſalus deerit, ſi improborum
xemplis improbi judicio ac periculo liberabuntur. Pla-
ent vobis hominum mores? placet ita geri magiſtra-
us, ut geruntur? placet ſocios ſic tractari, quod re-
tat, ut per haec tempora tractatos videtis? Cur haec
me opera conſumitur? quid ſedetis? cur non in me-
lia oratione mea conſurgitis atque diſceditis? Vultis
utem iſtorum audacias ac libidines aliqua ex parte re-
ecare? Definite dubitare, utrum ſit utilius, propter
nultos improbos uni parcere, an unius improbi ſup-
plicio multorum improbitatem coercere. Tametſi quae
ſta ſunt exempla multorum? nam cum in cauſa tanta,
um in crimine maximo dici a defenſore coeptum eſt,
actitatum eſſe aliquid: exſpectant ii, qui audiunt,
xempla ex vetere memoria, & monumentis ac litte-
is, plena dignitatis; plena antiquitatis. Haec enim
plurimum ſolent & auctoritatis habere ad probandum,
x jucunditatis ad audiendum. Africanos mihi, & Ca-
ones, & Laelios commemorabis? & eos feciſſe idem
lices? quamvis res mihi non placeat, tamen con-
ra hominum auctoritatem pugnare non potero. An,
um eos non poteris proferre, proferes hos recen-
es, Q. Catulum patrem, C. Marium, Q. Scaevo-
am, M. Scaurum, Q. Metellum? qui omnes provin-
ias habuerunt, & frumentum cellae nomine impera-
verunt. magna eſt hominum auctoritas, & tanta, ut
etiam delicti ſuſpicionem tegere poſſit. Non habes ne
ex his quidem hominibus, qui nuper fuerunt, ullum
au-

Quod reſtat] Id eſt quod neceſſario conſequitur, ſi magiſtratus ita gerantur, impune in ſocios graſſabantur. *Hottom.*

A me opera conſumitur] Ex lege Cornelia repetundarum accuſandi. *Idem.*

Quid ſedetis?] Cur hoc judicium lege ſociali conſtitutum exercetis? *Idem.*

Hac plurimum ſolent & auctoritatis] Vetus. *Hac enim plurimum ſolent.* Nannius.

Hos recentes] Hoc amplius duo libri veteres, *Proferes hos recentes.* quod ſine dubio rectum eſt. *Hottom.* *An cum eos non poteris proferre, hos recentes, &c.*] Vetus. *An cum eos non poteris proferre, proferres hos recentes.* Nannius.

auctorem iſtius aeſtimationis. Quo me igitur, aut a
quae exempla revocas? Ab illis hominibus, qui tu
verſati ſunt in repub. cum & optimi mores erant,
hominum exiſtimatio gravis habebatur, & judicia ſe
vera fiebant, ad hanc hominum licentiam & libidine
me abducis? & in quos aliquid exempli populus Ro
manus ſtatui putat oportere, ab iis tu defenſionis exem
pla quaeris? Non fugio ne hos quidem mores, dum
modo ex his ea, quae probat populus Romanus exem
pla, non ea, quae condemnat, ſequamur. Non cir
cumſpiciam, non quaeram foris, cum habeas judices
principes civitatis, P. Servilium Q. Catulum: qui tan
ta auctoritate ſunt, tantis rebus geſtis, ut in illo anti
quorum & clariſſimorum hominum, de quibus ante
dixi, numero reponantur. Exempla quaerimus, & e
non antiqua. modo uterque horum exercitum habuit
Quaere, Hortenſi, quoniam te recentia exempla de
lectant, quid fecerint. Itane vero? Q. Catulus frumen-
to eſt uſus, pecuniam non coegit. P. Servilius quin-
quennium exercitui cum praeeſſet, & iſta ratione in-
numerabilem pecuniam facere poſſet, non ſtatuit ſib
quidquam licere, quod non patrem ſuum, non avum
Q. Metellum facere vidiſſet. C. Verres reperietur, qui
quod expediat, id licere dicat? quod nemo, niſi im-

pro-

Auctorem iſtius aſtimationis] *Auctor* dicitur cujus exemplum & factum imitamur, tranſlatione ab iis qui rem aliquam nobis mancipio tradiderunt ſumpta. Nam ut illi rem tradunt, ſic iſti exemplum: ut illos in rei controverſia laudamus, hoc eſt nominamus, ſic hos in reprehenſione facti noſtri commoramus. *Hottom.*

Defenſionis exempla quaris?] Ex accepti ſignificatione vocabuli contraria contrariis oppoſuit. Nam *exemplum* dicitur, & quod imitandum, & quod fugiendum eſt. Nam graves pœnæ, quæ poſſunt ceteris documento eſſe, ne delinquant, *exempla* dicuntur. *Idem.*

Non quæram foris, cum habeas judices principes, &c.] Lamb. *foris. habeo judices.* neſcio an e ſcripto: interim reperio in Pal. ſec. & vett. edd. *non q. foris. habeas judices tecum prino.* nam pr. *habebis.* Gruterus.

P. Servilium, Q. Catulum] *Q. Catulum* Lutatium dicit, ejus, quam paulo ſupra patrem appellavit, filium. Conſul hic M. Lepidum collegam, qui cum acta Sullæ reſcindere tentaret, bellum excitarat, prælio vicit. *P. autem Servilium* dicit Iſauricum, de quo accuſat. r. copioſe diximus. *Hottom.*

A

probus, fecerit, id aliorum exemplo ſe feciſſe defendat?
At in Sicilia factitatum eſt. Quae eſt iſta conditio Sici- 91
liae? cur, quae optimo jure propter vetuſtatem, fidelita-
tem, propinquitatem eſſe debet, huic praecipua lex inju-
riae definitur? Sed in iſta ipſa Sicilia, non quaeram exem-
plum foris, hoc ipſo ex conſilio utar exemplis. C. Mar-
celle, te appello. Siciliae provinciae, cum eſſes pro con-
ſule, praefuiſti: num quae in tuo imperio pecuniae cellae
nomine coactae ſunt? neque ego hoc in tua laude pono.
alia ſunt tua facta atque conſilia ſumma laude digna: qui-
bus illam tu provinciam afflictam & perditam erexiſti at-
que recreaſti. nam hoc de cella ne Lepidus quidem fece-
rat, cui tu ſucceſſiſti. Quae ſunt tibi igitur exempla in
Sicilia cellae, ſi hoc crimen non modo Marcelli facto, ſed
ne Lepidi quidem potes defendere? An me ad M. Anto-
nii aeſtimationem frumenti, exactionemque pecuniae
revocaturus es? Ita, inquit, ad M. Antonii. hoc enim mihi
ſignificaſſe & annuiſſe viſus eſt. Ex omnibuſne igitur
populi Romani praetoribus, proconſulibus, imperatori-
bus, M. Antonium delegiſti, & ejus unum improbiſſi-
mum factum, quod imitarere? Et hic utrum mihi diffi-
cile

At in Sicilia factitatum eſt] Hoc dicit propter M. Lepidum & Antonium: de quibus ſupra, & item C. Sacerdotem, de quo tamen reſpondet pagina inſequenti. *Hottom.*

Huic præcipua lex injuriæ definitur] Apertius eſſet, *huic præcipue.* ſic interpretor, cur quaſi lege permittente, liceat huic uni injuriam facere, & ea lex una hac provincia definiatur, quaſique circumſcribatur? Cur potius in hac licet quam in cæteris? an privilegium de ea latum eſt. *Idem.*

Num quæ in tuo imperio pecuniæ] In primo Francii legitur: *num quæ tuo imperio pecuniæ.* quod hercle non improbem. *Grævius.*

Ante Lepidus quidem fecerat] *Ne Lepidus quidem fecerat*, ex iis quæ ſequuntur legendum eſſe apparet. Et vide de Lepido Aſconium initio Verr. III. Sic etiam legitur in veteribus Lutetiæ impreſſis. *Hottom.* Franc. prim. *Nam hoc de cella an Lepidus quidem fecerat, cui tu ſucceſſiſti.* Animanda ſunt interrogationis nota, *cui tu ſucceſſiſti?* Habet vero illa vim negandi, ac ſi dixiſſet. non fecerat hoc Lepidus. *Grævius.*

Significaſſe, & annuiſſe] Quidam legi volunt, *innuiſſe*, a quibus diſſentio. *Lambinus.*

Prætoribus, conſulibus, imperatoribus] Vetus. *Prætoribus, proconſulibus, imperatoribus.* Nannius.

M. Antonium delegiſti] De hoc quoque Aſcon. in Divinat. & Verr. III. *Hott.*

Quod imitarere? & hic utrum] Suſpectus mihi locus. hiare enim aliquid videtur. Omnes tamen libri conſentiunt. *Idem.*

Quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

cile eſt dicere, an his exiſtimare, ita ſe in illo infinito i-
perio M. Antonium geſſiſſe, ut multo iſti perranicioſius t
dicere, ſe in re improbiſſima voluiſſe Antonium imita,
quam ſi defendere poſſit, nihil in vita ſe M. Antonii ſim-
le feciſſe. Homines in judiciis ad crimen defendendu,
non, quid fecerit quiſpiam proferre ſolent, ſed quid pr
barit. Antonium, cum multa contra ſociorum ſalutem
mu

Quam ſe poſſit] Poſtulare ſententia videtur, *quam ſi poſſet*. Hott. *Quam ſe defendere poſſet*] Vetus caſtigatior hic eſt. *Quam ſe defendere poſſit*. Sed haud ſcio, an ſit lapſus typographi. ſenſus enim manifeſte exigit, etiam ſi refragarentur omnia exemplaria. *Nannius.* *Quam poſſit defendere, &c.*] Sic legendum arbitror, non, ut vulgo, *quam ſe poſſit, &c.* neque, ut vult Hottomannus, quamvis ita habeant nonnulli libri veteres, *quam ſi poſſet, &c.* ſententia eſt aperta. ſignificat enim pernicioſius eſſe Verri dicere, ſe in re improbiſſima Antonii factum imitari voluiſſe, quam facile, aut δυνατὸν, probare nihil ſe in vita M. Antonio ſimile feciſſe. Neque me de mea ſententia demovent docti quidam viri: in his Fabricius, qui ſcripturam illam antiquam tuetur, & ita explicat: M. Antonii adminiſtrationem in illo infinito imperio, quod ille habuerat, talem fuiſſe, ut non ſit difficile nec Ciceroni, verbis demonſtrare, nec judicibus exiſtimare, Verri pernicioſiorem eſſe confeſſionem voluntatis in imitando Antonio, quam eſſet futura defenſio, ſi eam haberet, nihil in vita ſe M. Antonii ſimile feciſſe. Sic ille. cui aſſentiri non poſſum. Non video enim, qualis ſit hæc comparatio, pernicioſiorem eſſe confeſſionem, &c. quam futura ſit defenſio, &c. Ita enim potius fieri debeat, Verri pernicioſiorem eſſe confeſſionem voluntatis in imitando Antonio, quam faciliorem defenſionem, ſi diceret, ſe nihil in vita ſimile Antonii feciſſe. Quare ſic potius, ut oſtendi, legendum videtur: cum ſit hæc ſententia Ciceronis, pernicioſius eſſe Verri dicere, ſe in re improbiſſima voluiſſe Antonium imitari, quam facilius defe dere, ſe nihil in vita Antonii ſimile f ciſſe. Sic igitur mihi videtur hic locus legendus, & explicandus: neque t men cuiquam obſto, quo minus ſı arbitratu legat. Atque idcirco ſcript ram veteris codicis, a qua non admo dum diſſentit vulgata, in contextu ve borum Ciceronis repræſentavi, meu inſtitutum ſervans: ad oram libri aute eam, quæ mihi magis probatur, ad ſcripſi. Quod ſi liceret conjecturis u paullo liberioribus, & a vetere ſcript ra remotioribus, ſic dicerem eſſe l gendum, & ſic a Cicerone eſſe ſcriptum *Vt multo pernicioſius ſit iſti dicere, ſe in improbiſſima voluiſſe Antonium imitari quam facilius defendere, nihil in vita M. Antonii ſimile feciſſe.* Lambin.

Sed quid probarint] Quid probatum & laudatum fecerint, quid fecerint quod aliis probetur. *Probarit* tamen i ſingulari numero, rectius & apertiu exiſtimarem. *Hottom.* *Sed quid probarit*] Sic emendavi. nam vulgo legitur, *ſed quid probarint*, mendoſe. quid probarit autem, id eſt, quid hujuſmodi fecerit, ut recte factum exiſtimetur. Sic M. Tull. epiſt. lib. 1. ad Lent. *Tantum contendere in rep. quantum probare tuis civibus poſſit.* Idem in divinat. in Cæcil. *Si in hac cauſa noſtrum officium, ac diligentiam populo Romano probaverimus.* Lambin. *Sed quid probarit*] Ita Lambinus, non improbante Hottomanno. Multa enim facimus, quæ non probamus nobis, nedum aliis: ut pluribus oſtendi ad Taciti illud lib. 1. Annal. cap. 10. *ne ipſis quidem qui fecere laudatas &c.* vulgata, *probarint*; cui & ſuus ſane ſenſus, ſua vis. *Gruterus.*

Con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

nulta contra utilitatem provinciarum & faceret, & cogiaret, in mediis ejus injuriis & cupiditatibus mors oppreſſit. Tu mihi, quaſi ejus omnia facta atque conſilia ;. P. Q. R. judices comprobarint, ita M. Antonii exemplo iſtius audaciam defendis. At idem fecit Sacerdos. 92
Hominem innocentem, & ſumma prudentia praeditum nominas: ſed tum idem feciſſe erit exiſtimandus, i eodem conſilio fecerit. Nam genus aeſtimationis pſum a me numquam eſt reprehenſum: ſed ejus aequias aratorum commodo & voluntate perpenditur. Non poteſt reprehendi ulla aeſtimatio, quae aratori non nodo incommoda non eſt, ſed etiam grata eſt. Sacerlos, ut in provinciam venit, frumentum in cellam imperavit. Cum eſſet ante novum tritici modius denariis quinque; petiverunt ab eo civitates, ut aeſtimaret. emiſſior aliquanto ejus fuit aeſtimatio, quam annonae. nam

Contra voluntatem] Antiquus codex, *tilitatem*, quod perſpicue rectum eſt. *Hottom.* *Multa contra voluntatem*] Ve-us & hic quoque meo judicio caſtigaor eſt. *Multa contra utilitatem.* Quonodo enim pro crimine objici poteſt, conſul contra provincialium voluntaem fecerit, qui onera omnia vectigaium ſubeunt non voluntate, ſed neeſſitate. *Nannius.*

Mors oppreßit] Indicto Cretenſibus bello, male re geſta ibidem periit, inquit Aſconius. *Hottom.*

Senatus, populuſque R. judices] Legendum putarem, *populique R.* in ſecundo caſu: ſicuti legitur in Aldi & multis impreſſis codicibus. *Idem.*

Si eodem conſilio fecit] Non enim factum ipſum exiſtimationis per ſe eſt improbum: niſi cum illud etiam accedit, ut cum aratorum incommodo ac detrimento fiat. Ergo *eodem conſilio*, id eſt, ut ex aratorum prædetur incommodo. *Idem.*

Tritici mod. H-S xv.] Id eſt tritici modius ſeſtertiis quindecim: ut numos ſeſtertios intelligamus. *Idem.* *Cum eſſet ante novum tritici mod.* H-S xv.] Sic omnia exemplaria tam vetera, quam nova, quæ mihi videre contigit. Ego hanc mutilam orationem ita ſarciri poſſe arbitror. *Cum eſſet ante novam meſſem tritici modius* H-S xv. ut caritas iſta annonæ fuerit ante meſſem. nam poſtea ſubjungit. *Eodem tempore Antonius ternis denariis æſtimavit poſt meſſem.* Nann. *Cum eſſet, ante novum, &c.*] *Cum ante novum*, triticum videlicet, ut recte declarat Fr. Fabricius, *modius eſſet* xv. id eſt, denariis quinque: *petiverunt ab eo civitates, &c.* Lambin. *Cum eſſet ante novum, tritici modius denariis quinque*] Ita fere Fabricianus, nam aliæ edd. ob notas valde intricatæ. *Gruter.*

Remißior aliquanto ejus fuit æſtimatio quam annona] Vetus. *Quam annonæ.* In pari propemodum pondere, ſuperius prætulerim. Eſt enim ipſa *annona* quædam *æſtimatio* rerum promercalium. quanti enim per aliquod tempus frumentum vendi ſolet, id ejus *annona* eſt, quæ ſi gravior eſt, cara dicitur. Terent. in Andria, *Tum annona cara eſt.* Græci ἀγορὰν vocant. *Nannius.*

De-

nam aeſtimavit denariis III. Vides, eandem aeſtima
tionem, propter temporis diſſimilitudinem, in illo lau
dis cauſam habere: in te criminis? in illo beneficii: i
te injuriae? Eodem tempore Antonius III denariis ae
ſtimavit poſt meſſem, ſumma in vilitate, cum arato
res frumentum dare gratis malebant. & ajebat, ſe tan
tidem aeſtimaſſe, quanti Sacerdotem: neque mentie
batur: ſed eadem iſta aeſtimatione alter ſublevarat ara
tores, alter everterat. Quod niſi omnis frumenti rati
ex temporibus eſſet, & annona non ex numero, ne
que ex ſumma conſideranda, numquam tam grati l
ſuſquimodii Q. Hortenſi, fuiſſent: quos tu cum ad men
ſurae tam exiguam rationem populo Romano in capi
ta deſcripſiſſes, gratiſſimum omnibus feciſti. caritas e
nim annonae faciebat, ut iſtuc, quod re parvum vide
batur, tempore magnum videretur. Idem iſtuc ſi i
vilitate populo Romano largiri voluiſſes, deriſum tuum
93 beneficium eſſet atque contemtum. Noli igitur dice
re, iſtum idem feciſſe, quod Sacerdotem: quoniam
non eo tempore, neque ſimili fecit annona. dicito po
tius, quoniam habes auctorem idoneum, quod Antoniu
uno adventu, & vix menſtruis cibariis fecerit, id iſtum

pe

Denariis III.] Id eſt duodecim ſeſtertiis numis. nam denario quaterni ſeſtertii ſunt. *Hottom.* *Nam æſtimavit denariis* XIII.] Vetus. *Nam æſtimavit* XIII. non expreſſo genere nummiſmatis. Cæterum X. non eſt hic nota numeri. ut decem ſit, ſed nummi denarii. ternos autem fuiſſe denarios, etiam ſequens locus coarguit, nam Antonius, qui ternis denariis æſtimavit, tantidem Verres ſe æſtimaſſe dicit. *Nannius.*

Eodem tempore] Id eſt, eodem anno. *Hottom.*

Frumentum dare gratis malebant] Nunquam igitur *gratis* frumentum *dabant*: ſed cum decretam a ſenatu pecuniam accepiſſent, poſt prætori frumentum poſcenti, vel frumentum vel pecuniam dabant. Malebant igitur *grat* frumentum *dare*, quam iſtius pecuni nomine quæſito dici illud vendere: cum multo plus illis imponeretur, quam quanti frumentum eſſet. *Idem.*

Populo Romano in capita deſcripſiſſes] *Populo Romano* in tertio caſu, alii libri rectius: & ſic emenda. *Deſcribere* autem, diſtribuere & diſpertiri ſignificat *Idem.*

Simili fecit anno] *Annona* reponendum cenſeo, ut modo paulo ante, *Niſi frumenti ratio ex temporibus eſſet, & annona.* Idem. *Neque ſimili fecit anno*] Vetus. *Quoniam non eo tempore, neque ſimili fecit annona.* Nannius. *Neque ſimili fecit annona*] Sic Hottomannus emendavit. & vero ſic habet liber vetus. *Lambinus.*

Quid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

per triennium feciſſe: & iſtius innocentiam M. Antonii facto atque auctoritate defendito. Nam de Sex. quidem Paeduceo, fortiſſimo atque innocentiſſimo viro, quid dicetis? de quo quis umquam arator queſtus eſt? aut quis non ad hoc tempus innocentiſſimam omnium diligentiſſimamque praeturam illius hominis exiſtimavit? Biennium provinciam obtinuit, cum alter annus in vilitate, alter in ſumma caritate fuerit. num aut in vilitate nummum arator quiſquam dedit: aut in caritate de aeſtimatione frumenti queſtus eſt? At uberiora cibaria facta ſunt caritate. Credo: neque id eſt novum, neque reprehendendum. modo C. Sentium vidimus, hominem vetere illa ac ſingulari innocentia praeditum, propter caritatem frumenti, quae fuerat in Macedonia, permagnam ex cibariis pecuniam deportare. Quamobrem non ego invideo tuis commodis, ſi qua ad te lege venerunt: injuriam queror, improbitatem coarguo: avaritiam in crimen & in judicium voco. Quod ſi ſuſpiciones injicere voletis, ad plures homines, & ad plures provincias crimen hoc pertinere, non ego iſtam defenſionem veſtram pertimeſcam, ſed me omnium provinciarum defenſorem eſſe profiteor. Etenim hoc dico, & magna voce dico: VBICVMQVE HOC FACTVM EST, IMPROBE FACTVM EST. QVICVMQVE HOC FECIT, SVPPLICIO DIGNVS EST. Nam, per deos immorta- 94
les, videte, judices, & proſpicite animis, quid futurum ſit. multi magnas pecunias ab invitis civitatibus, atque ab invitis aratoribus iſta ratione, cellae nomine, coegerunt: omnino ego neminem video, praeter iſtum: ſed do hoc vobis & concedo, eſſe multos: in hoc homine

Quid dicitis] Vetus. *Quid dicetis.* Nannius.

Vnum aut in vilitate nummum arator quiſquam dedit?] Vetus. *Num aut in vilitate nummum arator quiſquam dedit.* Vividius hoc, & rectius. *Idem.*

Pecuniam reportare] Vetus. *Deportare.* Idem.

Improbitatem arguo] Vetus. *Coarguo.* Idem.

Tan-

mine rem adductam in judicium videtis. quid facer poteſtis? Vtrum, cum judices ſitis de pecunia capta conciliata, tantam pecuniam captam negligere: an cum lex ſociorum cauſa rogata ſit, ſociorum querimonias non audire? Verum hoc quoque vobis remitto. negligite praeterita, ſi vultis: ſed ne reliquas ſpe turbetis, atque omnes provincias evertatis, id providete, ne avaritiae, quae ante hac occultis itineribus atque anguſtis uti ſolebat, auctoritate veſtra viam pate faciatis illuſtrem atque latam. Nam ſi hoc probatis, & ſi hoc licere, pecunias iſto nomine capi, judicatis: certe hoc, quod adhuc nemo, niſi improbiſſimus, fecit poſthac nemo, niſi ſtultiſſimus, non faciet. Improbi ſunt, qui pecunias contra leges cogunt: ſtulti, qui quod licere judicatum eſt, praetermittunt. Deinde judices, videte, quam infinitam ſitis hominibus licentiam pecuniarum eripiendarum daturi. Si ternos denarios qui coegit, erit abſolutus: quaternos, quinos, denos denique, aut vicenos coget alius. quae erit reprehenſio? in quo primum injuriae gradu reſiſtere incipiet ſeveritas judicis? quotus erit iſte denarius, qui non ſit ferendus, & in quo primum aeſtimationis iniquitas atque im-

Tantam pecuniam captam negligere] Prim. Franc. *tantam pecuniam collatam colligere*. quam contulerunt aratores. Inſcriptiones antiquæ: *Ex pecunia collata*. Grævius.

Lex ſociorum cauſa togata ſit] Hoc idem in Divinatione dixit, ſupra, *Nam civibus cum ſunt ereptæ pecuniæ, civili fere actione*, inquit, *& privato jure repetuntur. hæc lex ſocialis eſt, hoc jus nationum exterarum.* Hottom.

Sociorum querimonias non audire] Senſus eſt, lex bipartita eſt, primum enim jubet quæri de pecunia contra leges capta: deinde ſociorum cauſa id jubet utramvis partem negligentis, in utramvis tamen peccatis: Non poteſtis unam in partem peccare quin ſimul in aliam delinquatis. *Idem.*

Occultis itineribus] Nam avaritiæ ſua ſpecioſam aliquam cauſam prætexebant, exitum ac rationem aliquam defenſionis comparabant. *Idem.*

Atque anguſtiis] *Anguſtis*, corrigendum videtur. nam contraria contrariis retulit, cum dixit *occultis itineribus*, & *viam illuſtrem: anguſtis, & latam.* Idem.

Quaternos, denos denique aut vicenos coget alius] Vetus. *Quaternos, quinos, denos denique.* Nannius.

In quo primum injuria gradu] Quidam legendum putant, *in quoto*. fortaſſe rectius. *Lambinus.*

Qui non ſit deferendus] Vetus. *Ferendus*. Hoc eſt, *tolerandus*, non adnumerandus. *Nannius.*

Non

mprobitas reprehendatur? non enim a vobis ſumma,
ſed genus aeſtimationis erit comprobatum. neque hoc
poteſtis judicare, ternis denariis aeſtimare licere; de-
nis non licere. ubi enim ſemel ab annonae ratione, &
ab aratorum voluntate res ad praetoris libidinem trans-
ata eſt; non eſt jam in lege, atque in officio, ſed in
voluntate hominum atque avaritia poſitus modus aeſti-
nandi. Quapropter ſi vos ſemel in judicando finem 95
aequitatis & legis tranſieritis, ſcitote, vos nullum ce-
eris in aeſtimando finem improbitatis & avaritiae reli-
quiſſe. Videte igitur, quam multa ſimul a vobis poſtu-
entur. Abſolvite eum, qui ſe fateatur maximas pecu-
nias cum ſumma ſociorum injuria cepiſſe. non eſt ſatis.
Sunt alii quoque plures, qui idem fecerint. abſolvite
etiam illos, ſiqui ſunt: ut uno judicio quam plurimos
mprobos liberetis. Ne id quidem ſatis eſt. facite, ut
ceteris poſthac idem liceat. licebit. Adhuc parum eſt.
Permittite, ut liceat quanti quiſque velit, tanti aeſti-
net. aeſtimabit. Videtis jam profecto, judices, hac
aeſtimatione a vobis comprobata, neque modum poſt-
hac

Non enim vobis ſumma] Id eſt nul-
um certum æſtimationis frumentariæ
nodum conſtituiſtis, ſed indefinite æ-
ſtimationem comprobaſtis. *Hottoman.*
*Non enim a nobis ſumma, ſed genus æ-
ſtimationis eſt comprobatum*] Vetus. *Sed
genus æſtimationis erit comprobatum.* quod
convenientius huic loco. res enim non-
um acta erat, ſed ſemel admiſſa hypo-
heſi, futura. *Nannius.*

*Neque hoc poteſtis judicare ternis dena-
riis æſtimare licere*] Vetus quod deeſt
ſententiæ adjungit, *Neque hoc poteſtis
judicare, ternis denariis æſtimari lice-
re, denis non licere.* Idem. *Æſtimari
licere, denis non licere*] Sic reſtitui
ex antiquis codicibus. nam lib. vulg.
habent, *denis non licere.* Lambinus.
Merito hanc lacunam quoque ex co-
dice optimo complevit Carolus Ste-
phanus & Gruterus. In Lambinia-
næ editionis margine tantum legitur.

Ab aratorum voluntate] Non enim
ex annonæ ratione ſemper modus æſti-
mationi præſtituendus eſt: quid enim
ſi vectura ſimul æſtimanda ſit? ut ma-
lit arator multo majorem pecuniam
quanti frumentum ſit numerare. *Hotto-
mannus.*

*Sed in voluntate hominum, atque au-
dacia, poſitus modus æſtimandi*] Vetus.
*Sed in voluntate hominum atque avari-
tia poſitus modus æſtimandi.* Nann.

Quam plurimos impios, liberetis] Ve-
tus. *Quam plurimos improbos liberetis.*
Idem.

At hoc parum eſt] Vetus liber, *adhuc
parum eſt.* F. Vrſinus. *At hoc parum
eſt*] Pal. ſec. *Ad hoc.* nimirum ſenten-
tia requirit: *Adhuc parum eſt.* itaque
nihil eſt, cur non deinde ita excudatur.
Gruterus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

hac avaritiae cujuſquam, neque poenam improbitati
futuram. Quas ob res quid agis Hortenſi? conſul e
deſignatus: provinciam ſortitus es: de aeſtimation
cum dices frumenti, ſic te audiemus, quaſi id, quoc
ab iſto recte factum eſſe defendes, te facturum profi
teare, & quaſi, quod iſti licitum eſſe dices, vehemen
ter cupias tibi licere. Atqui ſi id licebit, nihil eſt
quod putetis quemquam poſthac commiſſurum, ut d
pecuniis repetundis condemnari poſſit. Quantam enin
quiſque concupierit pecuniam, tanta licebit per cel
lae nomen aeſtimationis magnitudine conſequatu
96 At enim eſt quiddam, quod, etiam ſi palam in de
fendendo non dicit Hortenſius, tamen ita dicit, u
vos id ſuſpicari & cogitare poſſitis: pertinere hoc ac
commodum ſenatorium: pertinere ad utilitatem eo
rum, qui judicent, qui in provinciis cum poteſtate
aut cum legatione ſe futuros aliquando arbitrentur

Prae

Conſul es deſignatus: provinciam ſortitus es] Senatus priuſquam comitia Conſularia fierent, Conſulibus futuris provincias decernebat. ut apparet ex orat. de prov. conſul. his verbis, *Itaque ego idem, qui nunc conſulibus iis, qui deſignati erunt, Syriam Macedoniamque decerno.* Deſignati autem Conſules ſortiebantur provincias: ſicuti ex hoc loco intelligitur, & ex Salluſtii verbis ex bello Iugurthino, quæ ſubjiciam, *Sed ubi Senatus delicti conſcientia populum timet, lege Sempronia, provinciæ futuris* Coss. *Numidia atque Italia decretæ ſunt. Conſules declarati ſunt P. Scipio Naſica, L. Beſtia Calpurnius. Calpurnio Numidia, Scipioni Italia obvenit.* Prætorum autem alia ratio eſt, ut ſupra dixi. *Hottoman.*

Quid agis Hortenſi? conſul es deſignatus. provinciam ſortitus es] Placet Ant. Auguſtini conjectura, qui pro *ſortitus* legendum putat *ſortiturus*. F. Vrſinus.

Per cellæ nomen] Vulgus *prætextu cellæ.* Alibi Cicero *cellæ quæſito nomine, cellæ nomen, per cellæ ſimulationem ac ſpeciem.* Hottom.

Pertinere hoc ad commodum Senatorium] Quod nonniſi ex eodem ordin Senatorio aut cum poteſtate, aut cun legatione in provincias mittuntur. *Idem*

Eorum qui judicent] Soli enim nun judicant Senatores. *Idem.*

Cum poteſtate aut cum legatione] *Cum poteſtate* dicuntur eſſe magiſtratus, qu imperium a populo Romano accepe runt: ut Prætores, & Conſules. Legatorum vero varia erant genera: quemadmodum ex his Ciceronis verbis intelligitur, & in oratione in Vatinium *Legati, id eſt nuntii pacis ac belli, curatores, interpretes, bellici conſilii auctores, miniſtri muneris provincialis, deligebantur a Senatu, more majorum.* Miniſtro autem dicit provincialis muneris, qui cum Prætore, aut Conſule mittuntur in provincias, & in conſilio cum Prætore conſident. Salluſtius in Iugurthino, *Rogationem ad populum promulgat, ut quæreretur in eos qui a Iugurtha in legationibus, aut imperiis pecunias accepiſſent.* Idem.

Præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Praeclaros vero exiſtimas judices nos habere, quos a-ienis peccatis conceſſuros putes, quo facilius ipſos pec-are liceat. Ergo id volumus populum Romanum id rovincias, id ſocios, nationeſque exteras exiſtimare, i ſenatores judicent, hoc certe unum genus infinitae ecuniae, per ſummam injuriam cogendae, nullo mo-lo poſſe reprehendi? Quod ſi ita eſt, quid poſſumus ontra illum praetorem dicere, qui quotidie templum enet, qui rempubl. ſiſtere negat poſſe, ni ad eque-trem ordinem judicia referantur? Quod ſi ille hoc u-ium agitare coeperit, eſſe aliquod genus cogendae pe-uniae, ſenatorum commune, & jam prope conceſſum rdini, quo genere ab ſociis maxima pecunia per ſum-nam injuriam averratur: neque ullo modo ſenatoriis udiciis reprehendi poſſe, idque, dum equeſter ordo ju-

Præclaros vero exiſtimas judices] Sic mendavi, atque ita ſine dubio legen-um eſt, & meam conjecturam com-robant codices veteres. vulgata autem ectio, *præclaros viros*, rejicienda, & amnanda, & inepta. *Lambin.* *Præ-laros vero exiſtimas*] Ita liber vetus ambino laudatus. ceteri *viros*. Grut.

Alienis peccatis conceſſuros] *Concedere* ro ignoſcere, ut in orat. pro Sex. Ro-cio, *Deinde quod cæterorum neque dictum bſcurum poteſt eſſe propter nobilitatem & mplitudinem, neque temere dicto concedi ropter ætatem & prudentiam.* Hottom. ranc. prim. *peccatis ceſſuros.*

Qui quotidie templum tenet] C. Au-elium Cottam, qui pro roſtris concio-es habebat; de quo in Divinat. dictum ſt. *Navium Antiatium roſtris ſuggeſtum n foro ad ornatum extructum eſt, roſtra-que id templum appellatum.* Varro, Li-ius, & alibi dictum eſt. *Hottom.*

Rempub. ſiſtere negat poſſe] *Siſtere*, id ſt, ſtare, conſiſtere. *Idem.* *Qui R. ublicam ſiſtere negat poſſe*] Vetus. *Qui Rempublicam ſubſiſtere negat poſſe.* Nann. Vere Hottomannus. Male Carolus Ste-hanus, Lambinus, Gruterus hic ſe-uti ſunt Nannianum codicem, qui in hoc loco eſt interpolatus, ignorantia notionis minus tritæ τῦ *ſiſtere*, quod ſæ-pe idem eſt quod ſubſiſtere, ſalvum & incolumem eſſe, ut pridem docuit vir ſummus, I. Frid. Gronovius ad Liv. IV, cap. 12, ubi oſtendit *ſiſti non poſſe* ele-gans eſſe loquendi genus, pro ſubſiſti non poſſe, non poſſe ſuſtineri: & a-pud Liv. 29, pro *ſiſti* librarios eandem ob cauſſam ſuppoſuiſſe *ſubſiſti*, quin & alibi apud Iuſtinum & Livium pro *ſiſti* eoſdem ſubſtituiſſe *reſiſti*. *Siſtere* au-tem accipi pro *ſiſti*, non uno probat exemplo, quem vide. Retinenda igitur hic ceterorum & MSS. & editionum, Victorii, Manutii, Hottomanni, & vetuſtiorum omnium lectio *ſiſtere*. Græ-vius.

Auferatur] Vetus. *Averratur.* Nann. *Per ſummam injuriam averratur*] Sic Nannii membranæ. vulgata *auferatur.* malim *avertatur*, ſi prima non perpla-cet. *Gruterus.* Recepit C. Stephanus, æque ut Gruterus, *averratur.*

Senatoriis judiciis] Quoniam ii judi-cant, qui magiſtratus provinciales ſo-li capere poſſunt, nec eas res in aliis da-mnabunt, quaſi ipſi committere poſtea cogitant. *Hottom.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

judicaret, numquam eſſe commiſſum: quis obſiſtet?
quis erit tam cupidus veſtrum, tam fautor ordinis, qui
97 de transferendis judiciis poſſit recuſare? Atque utinam
poſſet aliqua ratione hoc crimen, quamvis falſa, modo
humana atque uſitata defendere. minore periculo ve-
ſtro, minore periculo provinciarum omnium judicare-
tis. Negaret hic aeſtimatione ſe uſum? vos id credi-
diſſe homini, non factum comprobaſſe videremini. nul-
lo modo negare poteſt: urgetur a tota Sicilia: nemo
eſt ex tanto numero aratorum, a quo pecunia cellae
nomine non ſit exacta. Vellem etiam hoc poſſet dice-
re, nihil ad ſe iſtam rationem pertinere: per quaeſto-
res rem frumentariam eſſe adminiſtratam: ne id quidem
ei licet dicere: propterea quod ipſius litterae recitan-
tur ad civitates de ternis denariis miſſae. Quae eſt igi-
tur defenſio? Feci quod arguis: coegi pecunias maxi-
mas cellae nomine: ſed hoc mihi licuit: vobis, ſi pro-
ſpicitis, licebit. Periculoſum provinciis, genus injuriae
confirmari judicio: perniicioſum noſtro ordini, popu-
lum Romanum exiſtimare, non poſſe eos homines,
qui ipſi legibus teneantur, leges in judicando religioſe
de-

Quis obſtet, quis erit tam cupidus veſtri] Vetus. *Quis obſiſtet, quis erit tam cupidus veſtrum.* Nannius. *Obſiſtet* recepit quoque C. Stephanus.

Minore periculo provinciarum] Quoniam ii qui deinceps in provinciam profecturi ſunt, eorum exempla imitabantur, quorum facta hoc judicio comprobari viderint. Hinc illud periculoſum provinciis genus injuriæ confirmari judico. *Hottom.*

Negaret hac æſtimatione ſe uſum?] Prius editi *hic:* Lambinus *Si negaret hac æſtimatione &c.* a conjecturis procul dubio, antea enim publicarat, *Vellem negare poſſet æſtim. ſe uſum.* Gruterus. *Hac* ex Lambiniana hauſit Gruterus, ſed ille unde petierit, ignoratur. Omnes enim editi ceteri & MSS. *hic.*

Ne id quidem licebit dicere] *Licet dicere*, alii, opinor, omnes: quod puto retinendum, cum ſupra in eodem tempore ſic loquutus ſit. Quod ſi cui lævis hæc videtur caſtigatio, id quod fuerit noſtrum conſilium conſideret. Ciceronis orationes cum duodecim plus minus tum ſcriptis tum impreſſis libris collatas (qua in re nobis pueri aliquot honeſti ſuam operam navarunt) adhibito judicio a typographorum recentiorum audacia vindicare voluimus. *Hott.*

Qui ipſi legibus teneantur] Nam ſoli Senatores repetundarum legibus tenentur, quippe qui ſoli provincias obtineant. Senſus eſt. ergo ſi qui vindices & cuſtodes lege repetundarum a populo poſiti ſunt, & quaſi in præſidio collocati, tenere ac defendere illam non poſſunt, aliorum hominum præſidium quæratur. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

defendere. Atque iſto praetore, judices, non ſolum aeſtimandi frumenti modus non fuit, ſed ne imperandi quidem. neque enim id, quod debebatur, ſed quantum commodum fuit, imperavit. Summam faciam vobis ex publicis litteris, & teſtimoniis civitatum, frumenti in cellam imperati. reperietis quinquies tanto, judices, amplius iſtum, quam quantum ei in cellam ſumere licitum ſit, civitatibus imperaſſe. Quid ad hanc impudentiam addi poteſt, ſi & aeſtimavit tanti, ut homines ferre non poſſent, & tanto plus, quam erat ei conceſſum legibus, imperavit? Qua propter, cognita tota re frumentaria, judices, jam facillime perſpicere poteſtis, amiſſam eſſe populo Romano Siciliam, fructuoſiſſimam atque opportuniſſimam provinciam, niſi eam vos iſtius damnatione recuperatis. Quid eſt enim Sicilia, ſi ei agri cultionem ſuſtuleris, & ſi aratorum numerum ac nomen exſtinxeris? quid enim poteſt eſſe in calamitate reſidui, quod non ad miſeros aratores, iſto praetore, per ſummam injuriam ignominiamque pervenerit? quibus, cum decumas dare deberent, vix ipſis decumae relictae ſunt: cum pecunia deberetur, ſoluta non eſt: cum optima aeſtimatione ſenatus frumentum eos in cellam dare voluiſſet, etiam
inſtrumenta agrorum vendere coacti ſunt. Dixi jam 98
antea, judices, ut has omnes injurias tollatis, tamen ipſam rationem arandi ſpe magis, & jucunditate quadam, quam fructu atque emolumento teneri. etenim in

Qua propter cognita tota re] Concludit per indignationem ex provinciæ calamitate & miſeria: & in extremo, quæ de tribus frumenti generibus diſperſe dicta ſunt, eorum breviter per enumerationem memoriam revocat. *Hott.*

Vix ipſæ decumæ relictæ ſunt] Quis non videt ſic eſſe legendum vel invitis libris omnibus, non, ut in vulgatis, *vix ipſis?* Lambinus.

Cum pecunia deberetur] Tum dupli tum æſtimati frumenti nomine. *Hottomannus.*

Inſtrumenta agrorum] Etenim non modo attributam ſibi a Senatu pecuniam non acceperant, verum etiam multo majorem pecuniam æſtimationis nomine dare coacti ſunt, quam quanti frumenti eſſet. De fructu enim eam ſolvere non poterant, inſtrumentum ad pecuniam conficiendum coacti ſunt vendere. *Idem.*

in incertum caſum & eventum certus quotannis labor & certus ſumtus impenditur. annona porro pretium niſi in calamitate fructuum non habet. ſi autem ubertas in percipiendis fructibus fuit, conſequitur vilitas in vendendis: ut aut male vendendum intelligas, ſi proceſſit, aut male perceptos fructus, ſi recte licet vendere. Totae autem res ruſticae ejuſmodi ſunt, ut eas non ratio, neque labor, ſed res incertiſſimae, venti tempeſtateſque moderentur. Hinc cum unae decumae lege & conſuetudine trahantur: alterae novis inſtitutis propter annonae rationem imperentur: ematur praeterea frumentum quotannis publice: poſtremo etiam in cellam magiſtratibus & legatis imperetur: quid, aut quantum praeterea eſt, quod aut liberum poſſit habere ille arator ac dominus in poteſtate ſuorum fructuum, aut in ipſis fructibus ſolutum? Quod ſi haec feruntur omnia: ſi vobis potius ac populo Romano quam ſibi & ſuis commodis opera, ſumtu, labore deſerviunt; etiamne haec nova debent edicta, & imperia praetorum, & Apronii dominationem, & Veneriorum ſer-

vo-

Ad incertum caſum & eventum] In hanc ſententiam Theophraſti locum ex lib. de plantis VIII. ſubſcribemus cap. 8: *Ad incrementum autem atque alimentum aëris temperies multum refert, ac omnino anni ratio atque conſtitutio. quippe cum pluviæ, ſerenitates, hiemes commode accidunt, uberiora omnia, ac fœcundiora ſunt, quamvis arida terra, & macra jejunaque ſit, eoque proverbio dici ſolet, non recte tamen, annus fert, non ager. Magni enim intereſt, qualisquaque terra ſit.* Hott. Bene prim. Franc. *in incertum caſum & eventum.* Grævius.

Vt aut male vendendum intelligas, ſi proceſſit] Rectius Francii primus: *Vt aut male vendendum intelligas, ſi bene proceſſit.* Eſt enim elegans illa oppoſitio, *male vendere, bene procedere*, ut in ſequentibus *male percipere fructus*, & *recte vendere.* Idem.

Lege & conditione trahantur] Ea lege & pactione, qua in amicitiam populi Romani recepti ſunt. *Conditio* pactionem ſignificat, Cicero in Topic. *Si quæratur a natura ne jus profectum ſit, an ab aliqua quaſi conditione & pactione hominum.* Hott. *Lege & conditione trahantur*] Vetus. *Lege & conſuetudine trahantur.* Nannius. *Lege & conſuetudine trahantur*] Vulgata *& conditione.* alterum exſtat in Nannianis. *Gruter.* Merito Gruterus & C. Stephanus receperunt *conſuetudine.*

Alteræ novis inſtitutis] Decumæ quæ non gratis neque ex lege debentur: ſed conſtituto pretio imperantur. *Hottomannus.*

Magiſtratibus & legatis] Ergo magiſtratuum nomine etiam quæſtores ipſos comprehendit. *Idem.*

Cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

orum furta rapinaſque perferre? etiamne frumentum pro emto gratis dare? etiamne in cellam cum cupiant gratis dare ultro, pecuniam grandem dare? etiamne haec tot detrimenta, atque damna cum maximis injuriis contumeliiſque perferre? Itaque haec, judices, quae pati nullo modo potuerunt, non pertulerunt. Arationes tota Sicilia deſertas, atque a dominis relictas eſſe cognoſcitis: neque quidquam aliud agitur hoc judicio, niſi ut antiquiſſimi ſocii fideliſſimique Siculi, coloni populi Romani atque aratores, veſtra ſeveritate & diligentia, me duce atque auctore, in agros atque in aedes ſuas revertantur.

Cum cupiant gratis dare] Non accipere pecuniam Quæſtoribus a Senatu attributam, quoniam ejus pecuniæ nomine prætores audacius frumentum æſtimant. *Hottom.*

Me duce atque Prætore] Meo ductu atque auctoritate. Auctor illis redeundi Cicero erit, cum illos ſua fide ac periculo redire jubebit. *Idem.*

ACCVSATIONIS IN C. VERREM

Liber Qvartvs,

De Signis.

ORATIO NONA.

Argvmentvm Hottomanni.

In hoc quarto Accuſationis libro, quem alii ſine cauſa ſextum nominant, furta Verris recenſetur in ſignis & ornamentis Siciliae: falſamque Tullius eſſe demonſtrat Hortenſii defenſionem, cum diceret, empta, non ablata eſſe haec ſigna: *primum quod magiſtratibus populi Romani nihil in ſua provincia mercari liceat: deinde quod ea Verres eo pretio per poteſtatem abſtulerat, ut nihilo turpius facturus fuiſſet, ſi ea palam atque aperte diripuiſſet. Hac autem prima parte propoſitio continetur eorum quae mox ſingulatim commemoraturus eſt, & attentionem comparavit, cum demonſtravit ſe* magna, nova, incredibilia dicturum: *quae cum ad ſummam Reip. tum ad Deos immortales pertinerent.*

1 VEnio nunc ad iſtius, quemadmodum ipſe appellat, ſtudium, ut amici ejus, morbum & inſaniam, ut Siculi, latrocinium; ego quo nomine appellem neſcio. rem vobis proponam: vos

QVemadmodum ipſe appellat ſtudium] *Studium* pro voluptate & delectatione, ſæpe apud hunc eundem ſcriptorem. In libro de Seneɛt. *Ignoſcetis autem; nam & ſtudio rerum ruſticarum provectus, & ſenectus eſt natura loquacior.* Terentius in Adelphis,

Dii voſtram fidem,
Vtrum ſtudione id ſibi habet, an tanti putat
Fore, ſi perdiderit gnatum? Hott.

Morbum & inſaniam] *Nunquid dubium eſt, quin vitia mentis humanæ inveterata caduca, quæ morbos vocamus, immo-*

os eam ſuo, non nominis pondere penditote. Genus pſum prius cognoſcite, judices: deinde fortaſſe non magnopere quaeretis, quo nomine appellandum putetis. Nego in Sicilia tota, tam locupleti, tam vetere provincia, ot oppidis, tot familiis, tam copioſis, ullum argenteum as, ullum Corinthium, aut Deliacum fuiſſe, ullam gemnam, aut margaritam; quidquam ex auro aut ebore fatum; ſignum ullum aeneum, marmoreum, eburneum: ego ullam picturam neque in tabula, neque textili fuiſ-, quin conquiſierit, inſpexerit, quod placitum ſit, abtulerit. Magnum videor dicere. attendite etiam, quemdmodum dicam. non enim verbi, neque criminis augeni cauſa complector omnia. cum dico, nihil iſtum ejuſmoi rerum in tota provincia reliquiſſe, Latine me ſcitote, on accuſatorie loqui: etiam planius: nihil in aedibus cu-

oderata ſint? ait Seneca Epiſt. lib. 12. am ut qui alicujus rei cupiditate, & npotenti quadam appetentia tenentur, plerumque in inſaniam incidunt: eoem modo tam perdite Verres hæc aare viſus eſt, ut in poteſtate mentis on eſſe videretur. Et profecto ita eſt, ut inius & Lactantius iterum proſcrium ab Antonio Verrem affirment, uod ei ſe vaſis Corinthiis ceſſurum neſſet. *Hottom.*

Suo nominis pondere penditote] Id eſt, nomen illud imponite, quod rei avitatem æquare poſſit. Nam etiamſi aviſſimo latrocinii verbo eam appelleus, verbo tamen huic præponderare debitur. *Idem.* *Vos eam ſuo, non noinis, &c.*] Sic habent omnes libri anuſcr. *Lambinus.* *Vos eam ſuo, non ominis pondere*] Ita primus legendum nſuit Turnebus libro XXV. cap. 5. ex ſſ. cui adſentitur Giſanius ad Lucreum, neque aliter liber Cujacii Hittorique. vulgatum prius, *ſuo nominis ndere*, cui aſſentiuntur Pall. & Grute anus. *Gruter.* Firmat *ſuo, non nominis ndere* Regius Pariſienſis codex antiuiſſimus.

Vllam gemmam aut margaritam] Quid infer utramque interſit, vide apud Iuriſconſultos ſub titulo D. de aur. & arg. legat. *Hottom.* *Vllam gemmam aut margaritam*] Sic iterum iidem libri H. & C. nam prius cuſi præpoſita poſtpoſitaque voce, *nego ullam gem. aut marg. fuiſſe, aut*, a liberalitate ſcilicet ſcribarum. *Gruterus.*

Picturam textilem] Lana contextam, veſtes ſtragulas dicit, quæ vulgo *Tapetia* dicuntur. *Hottom.* *Neque in tabula, neque in textili fuiſſe*] Et hoc eſt ab iisdem, quibus ſuffragatur & Turnebianus. Vulgata, *tabulis, neque textilem.* Gruterus.

Latine non accuſatorie] Hoc eſt ſimpliciter & aperte, omnium Latine loquentium more, nulla ſuperlatione utens vocabuli, ut ſolent accuſatores. Alibi dixit, *more Romano*, in epiſt. quadam ad Trebatium, cujus initium, *In equo Trojano. Balbus*, inquit, *mihi confirmavit, te divitem futurum; id utrum Romano more loquutus ſit, bene nummatum te futurum: an quomodo Stoici dicunt, omnes eſſe divites, qui cœlo & terra frui poſſunt, poſtea videro.* Et eodem rurſus libro, epiſt. *Vide quam mihi.* Item Philipp. VII. *Quem gladiatorem non*

cujuſquam, ne in oppidis quidem: nihil in locis commu-
bus, ne in fanis quidem: nihil apud Siculum, nihil ap
civem Romanum, denique nihil iſtum, quod ad ocu
animumque acciderit, neque privati, neque publici, n
que profani, neque ſacri, tota in Sicilia reliquiſſe. Vn
igitur potius incupiam, quam ab ea civitate, quae tibi u
in amore atque in deliciis fuit? aut ex quo potius nume
quam ex ipſis laudatoribus tuis? facilius enim perſpici-
tur, qualis apud eos fueris, qui te oderunt, qui accuſa
qui perſequuntur: cum apud tuos Mamertinos invenia
2 improbiſſima ratione eſſe praedatus. C. Hejus eſt M
mertinus, omnes hoc mihi facile concedent, qui Meſ
nam acceſſerunt, omnibus rebus in illa civitate ornatiſ
mus. hujus domus eſt vel optima Meſſanae, notiſſin
quidem certe, & noſtris hominibus apertiſſima, maxim
que hoſpitalis. ea domus ante adventum iſtius ſic orna
fuit, ut urbi quoque eſſet ornamento. nam ipſa Meſſan
quae ſitu, moenibus, portuque ornata ſit, ab his rebu
quibus iſte delectatur, ſane vacua atque nuda eſt. Er
apud Hejum ſacrarium magna cum dignitate in aedibu

a m

ita appellavi, ut interdum etiam M. Antonius gladiator appellari ſolet: ſed ut appellant ii qui plane & Latine loquuntur. Hottom.

Ne in oppidis quidem] Infra, contra ſic ſcripſit: *Non modo oppidum nullum, ſed ne domus quidem expers hujus injuriæ reperietur.* Idem.

Quod ad oculos, animumque acciderit] Sic habent quattuor lib. manuſcr. quos ſecutus ſum. nam vulgati habent, *quod oculos, animumque accenderit:* quam lectionem rejeci, ut ſuppoſitam ab eo, qui veram, & Cicerone dignam non intelligeret. Ita enim ſæpe loquitur, *accidit ad aures, ad oculos, ad animum*, & item Lucretius. *Lambinus.* *Nihil apud civem Romanum: nihil denique iſtum quod oculos animumque accenderit*] Ita videtur hic locus legendus: nec aſſentior iis, qui *denique* tollunt, & *ve* pro *que* reponunt. Nam *denique* loco ſuo poſitum

eſt: & *que*, quam *ve* longe meli
nam quæ accendunt oculos omnia, a
mum quoque accendunt: at non
mnia, quæ animum, oculos quoq
accendunt. *F. Vrſinus.* *Quod ad ocu
animumque acciderit*] Haud aliter pr
ter Lambinianos, H. & C. quippe
tro cuſi, *quæ oculos animumque accen
rint*, quod & in mſſ. noſtris: qui cu
exarati fuerint in Italia, confitendu
eſt Gallica atque Belgica exemplaria d
ſcripta ex aliis authenticis, aut min
ſibi permiſiſſe ſcribas in excipiend
Gruterus. Firmat Regius codex *ad oc
los animumque acciderit.*

Mihi facile concedent] Reg. *concedu*

Vna in amore ac delitiis] Meſſana
dixit, quam paſſim, ita perſtringit,
ejus de Verre teſtimonium elevet. M
ſerant Mamertini, id eſt, Meſſanenſ
cives, legatos Romam, qui Verre
laudarent. *Hottom.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

majoribus traditum, perantiquum: in quo ſigna pul-
herrima quattuor, ſummo artificio, ſumma nobilitate,
uae non modo iſtum hominem, ingenioſum atque in-
elligentem, verum etiam quemvis noſtrum, quos iſte
leotas appellat, delectare poſſent: unum Cupidinis mar-
ioreum Praxitelis: nimirum didici etiam, dum in iſtum
iquiro, artificum nomina: idem, opinor, artifex ejuſdem
iodi Cupidinem fecit illum, qui eſt Theſpiis, propter
uem Theſpiae viſuntur. nam alia viſendi cauſa nulla eſt.
taque ille L. Mummius, cum Theſpiadas, quae ad aedem
'elicitatis ſunt, ceteraque profana ex illo oppido ſigna
olleret, hunc marmoreum Cupidinem, quod erat con-
ecratus, non attigit. Verum, ut ad illud ſacrarium re- 3
eam, ſignum erat hoc, quod dico, Cupidinis e marmore:
x altera parte Hercules egregie factus ex aere. is dice-
iatur eſſe Myronis, ut opinor, & certe. Item ante hoſce
leos erant arulae, quae cuivis ſacrarii religionem ſignifi-
care

In quo ſigna] Videtur deeſſe *inerant*; ıt tale quippiam: ſed nihil muto de ıeo. *Hottom.*

Idiotas appellat] Sic aliis prӕterea lo-s non paucis. *Idiotas* autem idcirco nperitos appellabant, quod privati & lebei homines, uſu magnarum rerum ırentes, earum judicium nullum adi-ıſcuntur. *Idem.*

Cupidinis marmoreum Praxitelis] Cu-ıcii liber *Praxitele*, unde fingebat Gu-ıelmius *Praxitelӕ*. non inepte. *Grut.*

Nimirum didici etiam] Nam veteres ⸌omani Grӕcorum hanc levitatem exi-timabant. Itaque plerumque ſe orator, ıuod pictorum ſculptorumque nomina ronunciet, excuſat. *Hottom.*

Propter quem Theſpiӕ] Plinius libro xxvi. cap. v. de Praxitile loquens: *Eiuſdem eſt*, inquit, *Cupido objectus a Ci-erone Verri: ille propter quem Theſpiӕ vi-ebantur: nunc in Octaviӕ ſcholis poſitus.* dem. Regius quoque *Praxitele.*

Cum Theſpiis ea quӕ ad ӕdem] Pall. editioneſque vett. *cum Theſpiadӕ quӕ ad ӕdem*, Grut. *cum Theſpiӕ quӕ ad ӕdem.* adeo ut fere accedam Turnebo, emendanti ex veteri libro, *Theſpadas quӕ ad ӕdem.* Gruter. Clare Regius *Theſpiadas.* Proxime Francii *Theſpid?* Sic ſcribendum eſſe patet ex Plin. xxxvi, 5: *Sitӕ fuere & Theſpiades ad ӕdem Felicitatis.* Grӕv.

Egregie factus eſt ex ӕre] Nec in Reg. nec in Franc. nec in editionibus melioribus legitur *eſt*. quod omnino delendum. Pro *ita eſt*, quod in nonnullis legitur, recte Reg. & Franc. *Item ante hoſce.* Idem.

Eſſe Myronis ut opinor, & certe] In manuſcripto, & nonnullis impreſſis, *Et certe ita eſt. Myron* autem inſignis fuit ſtatuarius, de quo meminit Cicero lib. de orat. II. Buculam ex ӕre fecit, propter quam nobilitatus eſt: cujus ſupra mentio fit. Sed intelligendum eſt, *Myrones* duos fuiſſe, alterum *Lycium*, alterum *Eleutheris natum*, *Grӕcum*: Ille Polycleti, hic Atladis diſcipulus, Polycleti condiſcipulus fuit. Itaque Plinii tres locos explico, qui obſcuriores videntur; in lib. xxxiv. cap. II. & VIII. *Hottom.*

Erant arulӕ, quӕ cuivis] Sic eſt emen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

care poſſent. erant aenea praeterea duo ſigna non max ma, verum eximia venuſtate, virginali habitu atque veſt tu, quae manibus ſublatis ſacra quaedam more Ath nienſium virginum repoſita in capitibus ſuſtinebant. C nephoroe ipſae vocabantur. ſed earum artificem quem quemnam? recte admones: Polycletum eſſe dicebar Meſſanam ut quiſque noſtrum venerat, haec viſere ſol bat: omnibus haec ad viſendum patebant quotidie: de mus erat non domino magis ornamento, quam civitat C. Claudius, cujus aedilitatem magnificentiſſimam ſc mus fuiſſe, uſus eſt hoc Cupidine tamdiu, dum forum di immortalibus populoque Romano habuit ornatum: & cum eſſet hoſpes Hejorum, Mamertini autem populi pa tro

mendatum in codice Memm. ex duobus libris manuſcr. & in Cujaciano ex uno. Nam vulgati habent, *erant tabulæ*, q. Lambinus. *Et certe ante hoſce Deos erant arulæ*] Placuit Turnebo, reſtatque in Cujac. inepte aliæ editiones *tabulæ*. arulæ enim indices religionis; ſuper quas ſcilicet aromata exurerentur. *Gruterus.*

Canephoræ ipſæ vocabantur] *Canephoræ* virgines erant Athenis Cereris miniſtræ, quæ in pompis & ſupplicationibus manibus ſublatis ſacra deæ repoſita in capitibus portabant; de quibus Suidas ſic ſcribit. Κανηφόροι ἐν ταῖς πομπαῖς αἱ ἐν ἀξιώματι παρθένοι ἐκανηφόρουν, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς παναθηναίοις. οὐ πάσαις δὲ ἐφεῖτο κανηφορεῖν. φιλόχορος φησιν ὡς ἐριχθονίου βασιλεύοντος πρῶτον κατέστησαν, ὡς ἐν ἀξιώματι παρθένοι φέρειν τὰ κανᾶ τῇ θεῷ. ἐφ᾽ οἷς ἐπέκειτο τὰ πρὸς τὴν θυσίαν τοῖς τε παναθηναίοις, καὶ ταῖς ἄλλαις πομπαῖς. Hott. *Canephoræ ipſæ diceb.*] Sic habent libri veteres: nonnulli alii, Canephoroi. quod idem valet. quam ſcripturam ſequor, ut rectam. Nam puellæ illæ dicuntur a Græcis κανηφόροι, non κανηφόραι. Lambinus. *Canephoræ*] Sic uno ore omnes mſſ. noſtri. vulg. *Canephoræ*, male conſulatur Turnebus libro xxv. cap. 5. *Gruterus.* Vide I. Meurſii Panathenæa c. 23. Reg. quoque *Canephoræ*. Hinc apud Plin. xxxvi, 5: *Vbi & Can phoros ejuſdem* ſc. Scopæ. *Grav.*

Sed earum artificem quemnam?] Apud Quintilianum, *Sed earum rerum ar tificem, quem? quemnam?* quod vald placet; ut vox *rerum*, non *canephora* tantum, ſed etiam *tabulas* ſignificer Repetitio quidem illa, *Quem? quem nam?* etiam alterius auctoritate confir matur, Iulii Rufiniani, in libro de fi guris: & Donati in illud Terentii *Quid? quid aliud volui dicere?* Hottom *Artificem: quem? quemnam?*] Ita laudat Quintilianus, & Iulius Ruffinia nus, & Donatus: neque aliter codex Cujacii. vulgata, *quem* excluſerat, neque comparet in noſtris. *Gruterus.*

Omnibus hæc ad viſendum patebant] Aſſentior Iureto arbitranti Notis ad librum II. Symmachi Epiſt. 46. illud *ad viſendum*, ortum a gloſſa. *Idem.*

C. Claudius, cujus Ædilitatem magnificentiſſimam ſcimus fuiſſe] *C. Claudius Pulcher, Appii F. Ædilis ſcenam varietate colorum adumbravit, vacuis ante pictura tabulis extentam.* Valerius. *Hott.*

Forum ornatum] *Olim*, inquit, Aſconius, *cum in foro ludi populo darentur, ſignis ac tabulis pictis partim ab amicis, partim e Græcia commodatis, utebantur ad ſcenæ ſpeciem, quia adhuc theatra non ſuerant.* Idem. Vide Liv. IX, 40, ubi initium hujus rei reperies & Suet. Iul. 10.

Di-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ronus, ut illis benignis uſus eſt ad commodandum, ſic
ſe diligens fuit ad reportandum. Nuper homines nobi-
es ejuſmodi, judices: & quid dico nuper? immo vero mo-
o, ac plane paullo ante vidimus: qui forum ac baſilicas
on ſpoliis provinciarum, ſed ornamentis amicorum,
ommodis hoſpitum, non furtis nocentium ornarent: qui
amen ſigna atque ornamenta ſua cuique reddebant: non
blata ex urbibus ſociorum quatridui cauſa, per ſimula-
ionem aedilitatis, domum deinde atque ad ſuas villas au-
erebant. Haec omnia, quae dixi, ſigna, judices, ab Hejo
e ſacrario Verres abſtulit: nullum, inquam, horum re-
iquit, neque aliud ullum tamen, praeter unum pervetus
igneum, bonam fortunam, ut opinor. eam iſte habere
lomi ſuae noluit. Pro deum hominumque fidem, quid 4
oc eſt? quae haec cauſa eſt? quae iſta impudentia eſt?
uae dico ſigna, antequam abs te ſublata ſunt, Meſſanam
um imperio nemo venit, quin viderit. tot praetores, tot
onſules in Sicilia, tum in pace, tum etiam in bello fue-
runt;

Diligens fuit ad reportandum] Ad-landitur mihi lectio Cujaciani cod. *re-onendum*. Gruterus.

Commodis hoſpitum] *Commoda*, pro ommodata. Etenim re vera *commoda-um* inde dictum eſt, non ut nonnulli utarunt, *quod cum modo utendum ali-uid concedatur*, ſed *quod qui utendum lat, amico commodet, ejuſque utilitati erviat*. Hottom. *Commodum* eſt com-nodatio. Iſidor. v orig. 25: *Commo-lum eſt id, quod noſtri juris eſt, & ad a-ium temporaliter tranſlatum eſt, cum com-nodo temporis, quam diu apud eum ſit, inde commodum dictum.* Ita ex vetuſtiſſi-nis codicibus ſcribendum. *Cum com-nodo temporis*, non ut vulgo eſt, *cum nodo temporis*. Sic accipitur *commodum emporis* apud Iabolinum l. 15 D. de an-uis legatis, & apud Paullum l. 45 D. d legem Falcidiam. Ab illo commodo nedii temporis *commodatum* dictum, uod non tantum obtinet in contractu, qui inde nomen habet, ſed etiam mu-uo. Nam *commodo* medii temporis fruitur quam diu aliena pecunia utitur, pro quo commodo, quod ipſe ſentit, aliud commodum viciſſim ei, a quo mutuum accepit, rependit, nempe u-ſuras. Salmaſ. de uſuris cap. 7. qui & ibi docet *commodare* & *utendum dare* eſſe idem, ſive gratuitus ejus rei uſus ſit, ſive cum mercede, hoc eſt uſuris.

Quatridui cauſa per ſimulationem ædi-litatis] Libri manuſcr. habent, *qua-tridui cauſam*, &c. unde conjecturam facio legendum, *per cauſam, & ſimula-tionem ædilitatis*. Omnino vox, *quatri-dui*, mihi ſuſpecta eſt, tum, *quatridui cauſa* genus loquendi inuſitatum. *Lam-binus*. *Cauſam* eſt etiam in Reg.

Neque aliud ullum tamen] Vetus ali-quis liber conſulendus eſt: ecquid pro *tamen* ſcriptum habeat *omnino*, alioqui locum non intelligo. *Hottom.*

Quæ hæc cauſa eſt? quæ iſta impuden-tia eſt?] Sic Regius & Francii. In vul-gatis primum *eſt* omittitur. dein pro *quæ iſta* editur *quæ hæc*. Grævius.

Tot

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

runt; tot homines cujuſque modi: non loquor de integr
innocentibus, religioſis: tot cupidi, tot improbi, tot au
daces: quorum nemo ſibi tam vehemens, tam potens, ta
nobilis viſus eſt, qui ex illo ſacrario quidquam poſcer
aut tollere, aut attingere auderet. Verres quod ubiqu
erit pulcherrimum auferret? nihil habere praeterea cu
quam licebit? tot domus locupletiſſimas domus iſtius un
capiet? idcirco nemo ſuperiorum attigit, ut iſte toller
ideo C. Claudius Pulcher retulit, ut C. Verres poſſet au
ferre? At non requirebat ille Cupido lenonis domum, a
meretriciam diſciplinam: facile illo ſacrario patrio conti
nebatur: Hejo ſe a majoribus relictum eſſe ſciebat in he
reditate ſacrorum. non quaerebat meretricis heredem
Sed quid ego tam vehementer invehor? verbo jam uno re
pellar. Emi, inquit. O dii immortales, praeclaram defen
ſionem! mercatorem cum imperio ac ſecuribus in provin
ciam miſimus, qui omnia ſigna, tabulas pictas, omne ar
gentum, aurum, ebur, gemmas coemeret: nihil cuiquam
relinqueret. haec enim mihi ad omnia defenſio patefier

Vi

Tot homines cujuſquemodi] Libri manuſcr. habent, *tot homines ejuſcemodi.* ego nihil muto. Quod ſi mutandum aliquid ſit, malim legi, *cuicuimodi*, ſeu *cujuſcujuſmodi.* Lambinus. *Tot homines cujuſque modi*] Ita eſt in vulgatis & manuſcriptis libris, & melius, quam ut quidam emendarunt, *cui cuimodi*: non enim eadem eſt vis illius & hujus verbi: illud amplectitur omne genus hominum: hoc quodvis genus ex omnibus generibus. *F. Vrſinus.*

Tam vehemens] *Tam excellens*, ut in Quinctiana: *Homines nobiles, ſeu recte, ſeu perperam facere cœperunt, ita in utroque excellunt, ut nemo noſtro loco natus aſſequi poſſet.* Hottom.

Ad hæreditatem ſacrorum non quærebat meretricis hæredem] Romæ unaquæque familia ſua ſacra, gentis ſuæ propria, habebat: quæ gentilitia vocabantur, & perpetua eſſe jubebantur lege XII tabul. Itaque bonorum hæredem, ſacrorum quoque hæredem eſſe oportebat. Cicero libro de Legib. II. Fuit autem Chelidone meretrice hæres inſtitutu Verres. *Idem.* *Ad hereditatem ſacrorum non quærebat meretricis heredem*] Ant Auguſtinus, pro *hereditatem* legendum putat *heredem.* F. Vrſinus. *Ad hereditatem ſacrorum*] Vetus editio & Pall an *hereditatem ſacr.* Grut. *in hereditatem* Cujacii liber, *in hereditate*, quod videbatur probatum Gulielmio. *Graterus.* *In hæreditate* eſt in Regio quoque, ut omnino legendum, & poſt *ſacrorum* interpungendum cum Regio & Francii libro. *Se relictum ſciebat in hæreditate ſacrorum.* In hæreditate, in qua cernenda ſacra quoque illa gentilitia fuerunt ei obeunda. inter quæ fuit etiam cultus hujus Cupidinis. *Grævius.*

O dii immortales] Reg. *dii immortales.*

Patefieri] Oſtendi, ut orat. inſeq. *Sed quædam mihi magnifica & præclara ejus defenſio oſtenditur.* Hottom.

Si

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

idetur, emiſſe. Primum, ſi id, quod vis, tibi ego con-
edam, ut emeris: quoniam in toto hoc genere hac
na defenſione uſurus es: quaero, cujuſmodi tu judicia
Romae putaris eſſe, ſi tibi hoc quemquam conceſſu-
um putaſti, te in praetura atque imperio tot res, tam
retioſas, omnes denique res, quae alicujus pretii fue-
nt, tota ex provincia coemiſſe. Videte majorum di-
gentiam, qui nihil dum etiam iſtiuſmodi ſuſpicaban-
ır: verumtamen ea, quae parvis in rebus accidere po-
erant, providebant. Neminem, qui cum poteſtate aut
egatione in provinciam eſſet profectus, tam amentem
ore putaverunt, ut emeret argentum; dabatur enim
e publico: ut veſtem; praebebatur enim legibus. man-
ipium putaverunt; quo & omnes utimur, & non prae-
betur a populo. ſanxerunt, NE QVIS EMERET
MANCIPIVM NISI IN DEMORTVI LOCVM. ſi
qui Romae eſſet demortuus? immo, ſi quis ibidem. non
enim

Si tibi hoc quenquam] Senſus eſt, ſi maxime tibi hoc largiar, & concedam, te emiſſe: tamen non uſque eo judices nulla mente ac nullo judicio ſunt, ut id confeſtim credant, tibique concedant. *Hottom.*

Qui nihil dum etiam] Temporibus nimirum optimis & nondum corruptis ac depravatis. Vt Verr. III. *Ita enim aequabiliter omnes erant ejuſmodi, ut hæc tus eximiæ virtutis & innocentiæ non ſolum hominum, verum etiam temporum eſſe videatur.* Idem.

Tam amentem] Id eſt, ad inſaniam uſque avarum & cupidum: ut cum argenteam ſuppellectilem a populo Romano accepiſſet, tamen incontinentia & impotentia quadam animi aliam coemeret. *Idem.*

Dabatur enim de publico] *Vaſarium* appellabant, quicquid magiſtratus ſibi in provinciam euntibus ex ærario ad uſus ſuos attributum ſecum aſportabant. Vt in Piſoniana: *Nonne ſeſtertium centies & octogies, quod quaſi vaſarii nomine in venditione mei capitis aſcripſeras, ex ærario tibi attributum Romæ in quæſtu reliquiſſe?* Idem.

Immo ſi quis ibidem] Athenæus lib. δειπνοσοφ. ϛ, Romanorum continentiam collaudans, de Scipione Africano ſic ſcribit, Σώφρονες δ' ἦσαν καὶ πάντα ἄριστοι οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι. Σκιπίων γοῦν ὁ Ἀφρικανὸς ἐπίκλην, ἐκπεμπόμενος ὑπὸ τῆς συγκλήτου ἐπὶ τὸ καταστήσασθαι τὰς κατὰ τὴν οἰκουμένην βασιλείας, ἵνα τοῖς προσήκουσιν ἐγχειρισθῶσιν, πέντε μόνους ἐπήγετο οἰκέτας, ὡς ἱστορεῖ Πολύβιος καὶ Ποσειδώνιος. καὶ ἑνὸς ἀποθανόντος κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν, ἐπέστειλε τοῖς οἰκείοις ἄλλον ἀντ' ἐκείνου πριαμένους πέμψαι αὐτῷ. Id eſt, *Romani veteres omnibus in rebus prudentes & optimi viri fuere. Scipio Africanus qui dictus eſt a Senatu ad conſtituenda orbis terrarum regna legatus, ut idoneis viris committerentur, quinque ſolos ſervos ſecum eduxit: quemadmodum in hiſtoria Polybius & Poſidonius commemorant. Cumque unus in itinere eſſet mortuus, ad ſuos miſit, ut alium pro illo emerent, ad ſeque mitterent.* Lampridius in Severo: *Iudices cum pro-*
ma-

enim te inſtruere domum tuam voluerunt in provincia, ſed illum uſum provinciae ſupplere. Quae fuit cauſa, cu tam diligenter nos in provinciis ab emtionibus removε rent? haec, judices, quod putabant ereptionem eſſe, no emtionem, cum venditori ſuo arbitratu vendere non lice ret. in provinciis intelligebant, ſi is, qui eſſet cum impe rio ac poteſtate, quod apud quemque eſſet emere velle idque ei liceret: fore uti, quod quiſque vellet, ſive eſſe venale, ſive non eſſet, quanti vellet, auferret. Dicit al quis, noli iſto modo agere cum Verre. noli ejus facta a antiquae religionis rationem exquirere: concede, ut im pune emerit, modo ut bona ratione emerit, nihil pro po teſtate; nihil ab invito, nihil per injuriam. Sic agam. quid venale habuit Hejus, ſi id, quanti aeſtimabat, tant
6 vendidit: deſino quaerere, cur emeris. Quid igitur nob faciundum eſt? num argumentis utendum in re ejuſmo di? quaerendum eſt, credo, Hejus iſte num aes alienur habuerit, num auctionem fecerit: ſi fecit, num tant difficultas eum rei nummariae tenuerit, tanta egeſtas tanta vis oppreſſerit, ut ſacrarium ſuum ſpoliaret, u deos patrios venderet. At hominem video auctioner feciſſe nullam; vendidiſſe, praeter fructus ſuos, nih um

moveret, exemplo veterum (ut & Cicero docet) *& argento, & neceſſariis inſtruebat: ita ut præſides provinciarum acciperent argenti pondo vicena, phialas ſenas, mulos binos, equos binos, veſtes forenſes binas, domeſticas ſingulas, balneares ſingulas, aureos centenos, cocos ſingulos. Et ſi uxores non haberent, ſingulas concubinas, quod ſine his eſſe non poſſent: reddituri depoſita adminiſtratione, mulas, mulos, equos, muliones, & cocos: cætera ſibi habituri, ſi bene egiſſent: in quadruplum reddituri, ſi male.* Zonarus autem lib. II. Διὰ τοῦτο, inquit, τοῖς τε ἄρχουσι τοῖς ἐκδημοῦσι καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς κατά τι πρᾶγμα τῇ πόλει διαφέρον ἐξιοῦσι τά τε ἄλλα τὰ ἀναγκαῖα καὶ δακτύλιος ἐκ τοῦ δημοσίου ἐδίδοτο. Id eſt, *Apud Romanos magiſtratibus ſuis exeun tibus, aliiſque Reip. cauſa peregre profic ſcentibus, cum aliæ res omnes neceſſaria tum etiam annulus ex ærario ſuppeditatur* De prohibita autem emptione idem tra ditur a Iuriſc. in l. non licet, 46. & l. qui officii 62 D. de cont. empt. *Hot*

Antiquæ religionis] *Religio* pro con tinentia, temperantia, modeſtia, quo metus numinis audaciam & cupidita tem reprimat atque coerceat. *Idem.*

Cur emeres] Quo jure emeres, ve qua fronte, cum id tibi non licere in telligeres. *Idem.*

Tanta vis oppreſſerit] Sic noſtri tres editique Cujac. *preſſerit*, nec diſplicui Gulielmio. *Gruterus.* *Preſſerit* eſt etian in Regio.

Di

umquam; non modo in aere alieno nullo, ſed in ſuis nummis multis eſſe ac ſemper fuiſſe. ſi haec contra, ac dico, eſſent omnia, tamen illum haec, quae tot annos in familia, ſacrarioque majorum fuiſſent, venditurum non fuiſſe. Quid ſi magnitudine pecuniae perſuaſum eſt ei? veriſimile non eſt, ut ille homo tam locuples, tam honeſtus, religioni ſuae monumentiſque majorum pecuniam anteponeret. Sunt iſta: verumtamen abducuntur homines nonnumquam etiam ab inſtitutis ſuis magnitudine pecuniae. Videamus, quanta iſta pecunia fuerit, quae potuerit Hejum, hominem maxime locupletem, minime avarum, ab humanitate, a pietate, ab religione deducere. Ita juſſiſti, opinor, ipſum in tabulas referre: HAEC OMNIA SIGNA PRAXITELIS, MYRONIS, POLYCLETI, H-S VI MILL.

ET

In ſuis nummis multis eſſe] Perſpicue rectum, cum in aliis vitioſe *multos*, in accuſandi caſu legatur, & hanc ſcripturam ſimilis loquutio confirmat in orat. pro Q. Roſcio, ſupra: quam Vlpianus explicat ſub tit. de verb. ſignif. his verbis, *Æs alienum eſt, quod nos aliis debemus: Æs ſuum, quod nobis alii debent*. Ergo hoc Tullius ſignificat, multos in illius ære fuiſſe. *Hottom.* Orat. pro Q. Roſcio: *Egebat? imo locuples erat. Debebat? imo in ſuis nummis verſabatur.* vide ibi notas. *Multis* eſt in cod. Reg.

Veriſimile non eſt, ut ille, &c.] Suſpectus mihi hic locus eſt, quemadmodum & ille, qui eſt in orat. pro Roſcio Amerino. *non eſt veriſimile, ut Chryſogonus horum litteras adamarit.* ubi dixi, vocem, *veriſimile*, videri ab aliquo intertextam. Sed hic putarem ſic legendum, *veriſimile non eſt, ut ille homo tam locuples, tam copioſus, tam honeſtus, religioni ſuæ, monumentiſque majorum pecuniam anteponeret?* Lambinus.

Abducuntur homines nonnunquam] *Nihil eſt quod non emi poſſit, ſi tantum des, quantum velit venditor*, inquit idem in orat. contra Rullum in Senatu. *Hottom.*

Ab humanitate & pietate] Conſuetudo poſtulare videtur, *a pietate*, multoque ita concinnior erit oratio. *Idem.* Vt legendum cenſuit Hottomannus, reperio in C. Steph. & Lambini editionibus. ut & in cod. Regio, ſed in ſequentibus *ab* in illo non legitur.

Signa Praxitelis] Mſſ. Cujac. *Praxiteli*, quomodo ſæpe locutos antiquos, multis exemplis oſtendit Rivius, caſtigationibus in Ciceronem. ideoque mox, ex eod. forſan codice, ſic repoſuit Lambinus. *Gruterus.* Sic *Vlyſſi*, *Achilli*, *Neocli*, & ſimilia multa, quæ partim apud Tullium, partim apud alios optimos ſcriptores paſſim occurrunt.

H-S VI *mill.*] Ex ſequentibus legendum apparet, VI *millibus &* D. Hoc autem tabularum nomen grandioribus litteris ſcribendum eſt, uſque ab illo verbo HAEC OMNIA. *Hottom.* H-S VI *millibus, &* IↃ.] Sic legendum bene monuit Hottomannus, nam illud & IↃ. vulgatis deeſt. ejus loco erat in Cujac. *mill.* III. CIↃ. qui idem, loco *vendita ſunt*, ſcriptum habet *vendita, ſed retulit. Gruterus.* Hottomanni conjecturam editores receperunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ET ID VERRI VENDITA SVNT. Recita ex tab-
lis. TABVLAE HEII. Iuvat me, haec praeclara n-
mina artificum, quae iſti ad caelum ferunt, Verris aeſ-
matione ſic concidiſſe. Cupidinem Praxiteli H-S C Ↄ
I Ↄ C. profecto hinc natum eſt, malo emere, quam roga:
7 Dicet aliquis, quid? tu iſta permagno aeſtimas? Eg
vero ad meam rationem uſumque non aeſtimo. veru-
tamen a vobis ita arbitror ſpectari oportere, quanti hac
eorum judicio, qui ſtudioſi ſunt harum rerum, aeſtime-
tur: quanti venire ſoleant: quanti haec ipſa, ſi palam lib-
reque venirent, venire poſſent: denique ipſe Verres qua-
ti aeſtimet. numquam enim, ſi denariis quadringent
Cupidinem illum putaſſet, commiſiſſet, ut propter eun
in ſermonem hominum atque in tantam vituperationei
veniret. Quis veſtrum igitur neſcit, quanti haec aeſt
mentur? In auctione ſignum aeneum non magnum H-
CXX millibus venire non vidimus? Quid ſi velim nom
nare homines, qui aut non minoris, aut etiam pluris e
merint? nonne poſſum? etenim qui modus eſt in his rebu
cupiditatis, idem eſt aeſtimationis. difficile eſt enim fi
nem facere pretio, niſi libidini feceris. Video igitur He
jum, neque voluntate, neque difficultate aliqua temporis
neque magnitudine pecuniae adductum eſſe, ut haec
ſigna

Verri vendita ſunt. Recita] Codex Regius: *Verri vendita ſunt. Sed rettulit. Recita.* Forte: *Verri vendita ſunt. Sic retulit. Recita.* Græviııs.

Cupidinem Praxiteli] Sic legendum, & ita habent libri veteres. *Praxiteli*, autem, patrii caſus eſt. *Lambinus.*

Malo emere, quam rogare] Proverbium natum ab iis, qui gravate & illibenter precibus utuntur, ut malint quamvis caro emere, quam precibus impetrare. Eſt igitur εἰρωνία: quia viliſſime Verres emerit, ut emere tam vili pretio maluerit, quam rogare. *Hott.*

Commiſiſſet, ut propter eum] Liber Cujacii *commiſſet*, quod animadvertendum adnotavit Gulielmius. *Gruter.*

H-S CXX *millibus*] Tribus millibus aureorum. *Hottom.* **HS.** CXX *millibus*] Libri manuſcr. habent, **HS.** XL *millibus*. Lambinus. In Regio codice eſt H-S XL.

Qui modus eſt] Tanti quæque res eſt, quanti ab eo qui concupiſcit, æſtimatur. *Hottom.*

Neque voluntate, neque difficultate] Enumerat ea tria, quæ hominem ad vendendum inducunt. Nam aut utilis res eſt, aut inutilis, voluntas ad vendendum impellit: non enim fere quiſquam rem quæ domi ſuæ nulli uſui eſt, & corrumpitur, ſervat. Sin utilis eſt, tamen aut propter rei numariæ difficultatem, aut propter ingens lucrum venditur. *Idem.*

Ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

gna venderet: teque iſta ſimulatione emtionis, vi, me-
1, imperio, faſcibus, ab homine eo, quem una cum cae-
eris ſociis non ſolum poteſtati tuae, ſed etiam fidei po-
ulus Romanus commiſerat, eripuiſſe atque abſtuliſſe.
Quid mihi tam optandum, judices, poteſt eſſe in hoc cri-
ııne, quam ut haec eadem dicat ipſe Hejus? nihil profe-
to. ſed ne difficilia optemus. Hejus eſt Mamertinus:
Mamertina civitas iſtum publice communi conſilio ſola
udat: omnibus ipſe ceteris Siculis odio eſt: ab his ſolis
matur. Ejus autem legationis, quae ad iſtum laudandum
ıiſſa eſt, princeps eſt Hejus. Etenim eſt primus civitatis.
e forte, dum publicis mandatis ſerviat, de privatis inju-
iis reticeat. Haec cum ſcirem & cogitarem, commiſi
amen me, judices, Hejo. produxi eum prima actione:
ıeque id tamen ullo periculo feci. Quid enim poterat
Hejus reſpondere, ſi eſſet improbus, ſi ſui diſſimilis? ſigna
lla domi ſuae eſſe, non apud Verrem? qui poterat quid-
quam ejuſmodi dicere? ut homo turpiſſimus eſſet, impu-
lentiſſimeque mentiretur, hoc diceret: illa ſe habuiſſe
venalia, eaque ſeſe quanti voluerit vendidiſſe. Homo do-
mi ſuae nobiliſſimus, qui vos de religione ſua, ac dignitate
vere exiſtimare maxime vellet, primo dixit ſe iſtum pu-
blice laudare, quod ſibi ita mandatum eſſet: deinde neque
ſe illa habuiſſe venalia, neque ulla conditione, ſi, utrum
vellet, liceret, adduci umquam potuiſſe, ut venderet illa,
quae in ſacrario fuiſſent a majoribus ſuis relicta & tradita.
Quid ſedes Verres? quid exſpectas? quid te a Centuripi- 8
na civitate, a Catinenſi, ab Haleſina, ab Tyndaritana,
Ennenſi, Agyrinenſi, ceteriſque Siciliae civitatibus cir-
cumveniri atque opprimi dicis? tua te altera patria,
quemadmodum dicere ſolebas, Meſſana circumvenit:
tua,

Ne forte] Apparet deeſſe quippiam. *Hott.* *Ne forte, dum publicis mandatis, &c.*] Videtur legendum, *ne forte, dum privatis injuriis ſervit, de publicis mandatis reticeat.* Alii legunt, *ſi forte, dum publ. mand. &c.* Omnino hic ulcus eſt. *Lambin.* Vide Manut.

Ennenſi, Agyrinenſi] Alii omnes, *Æthnenſi, Agyrinenſi.* Hottom.

tua, inquam, Meſſana, tuorum adjutrix ſcelerum, l bidinum teſtis, praedarum ac furtorum receptrix. ade enim vir ampliſſimus ejus civitatis, legatus, hujuſc judicii cauſa domo miſſus, princeps laudationis tuae qui te publice laudat. ita enim mandatum atque impe ratum eſt. tametſi rogatus de Cybea tenetis memo ria quid reſponderit: aedificatam publicis operis, pu blice coactis, eique aedificandae publice Mamertinun ſenatorem praefuiſſe. Idem ad vos privatim, judices confugit: utitur hac lege, qua judicium eſt commu nis, & privatae rei ſociorum. tametſi lex eſt de pecu cuniis repetundis, ille ſe negat pecuniam repetere quam

Prædarum ac furtorum] Hoc dicit propter *Cybeam*, navim onerariam permagnam quam Verri Mamertinos ædificaſſe poſtea dicet, qua furta ſua Romam veheret. *Hottom.*

Rogatus de Cybea] Sic appellat navem onerariam non omnem tamen, ſed, ut opinor, quadratam. Nam a cuborum ſimilitudine dictam opinor. Eſt autem κύβος, figura omni ex parte quadrata. ut *cubeas naves* dictas putem, quæ in omnes partes æque pateant. Et de hac *cybea* illud Iuvenalis Sat. VIII. intelligendum eſt: *Inde Dolabella eſt: atque hinc Antonius: inde Sacrilegi Verres referebant manibus albis occulta ſpolia, & plures de pace triumphos.* Idem. Cybea quid ſit ignoro, nec naves quadratæ veteribus ſunt cognitæ. forte ſcripſit Cicero *cymbia.* In Franc. primo eſt ſane *cimba.* Nam quamvis *cymbium* Virgilio ſit poculi genus, id tamen dici a *cymba*, auctor eſt Macrob. Sat. V, 2: *Cymbia autem hæc,* (cum in prioribus oſtendiſſet eſſe Græcum vocabulum) *ut ipſius nominis figura indicat, diminutive a cymba dicta: quod & apud Græcos & apud nos ab illis trahentes navigii genus eſt.* Paullo poſt: *hæc cymbia pocula procera ac navibus ſimilia.* vide & Feſtum. Cur non a *cymba* formetur a Græcis Siculis *cymbia*, genus navis paullo majoris? *Grævius.*

Communis & privatæ res] Id eſt, qua conſtitutum eſt ut de pecuniis quæratur, non modo quæ civitatibus, ſed & quæ ſingulis quibuſque civibus eſſen ereptæ. *Hottom.* *Qua judicium eſt communis, &c.*] Secutus ſum libros vulgatos. nam manuſcr. plane mendoſi ſunt in quibus ita ſcriptum eſt: *qua judicium eſt munia arce ſociorum*, ex qua ſcriptura conjicere quis poſſit, legendum eſſe, *hac lege, tanquam communi arce ſociorum.* Lambin. *Qua judicium eſt communis, & privatæ rei ſociorum*] Haud aliter vulgata, verum antiquius cuſi, *communis: arte ſociorum*, Lambinus citat e mſ. ſuo, *qua jud. eſt munia arce ſociorum*, refingitque in, *utitur hac lege, tanquam communi arce ſociorum:* quod & recepit in contextum. malim ego cum Pal. ſec. *qua judicium eſt, communi arce ſociorum:* præſertim cum ei reſpondeat item Pal. pr. & liber Gruteri, niſi quod ii, *communis arce.* ut forte reſcribendum ſit, *qua judicium eſt communis arx ſociorum.* Gruter. Franc. *qua judicium communis arcæ & privatus rei ſociorum.* Regius: *qua judicium ẽ m̄ muni arcæ ſociorum.* Non rejiciendum exiſtimo *arcæ communis ſociorum*, ſic vocatur ærarium, qui ei præerat dicebatur *arcarius*, de quibus dudum viri docti multa notarunt; opponitur *privatæ rei ſociorum.* Grævius.

Ea-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

quam ereptam non tantopere deſiderat: ſacra ſe majo-
rum ſuorum repetere abs te dicit: deos penates a te
patrios repoſcit. Ecqui pudor eſt? ecqua religio, Ver-
res? ecqui metus? habitaſti apud Hejum Meſſanae: res
illum divinas apud eos deos in ſuo ſacrario prope quo-
tidie facere vidiſti. non movetur pecunia: denique quae
ornamenti cauſa fuerunt, non requirit: habe Cane-
phoros: deorum ſimulacra reſtitue. Quae quia dixit,
quia tempore dato, modeſte apud vos ſocius amicus-
que populi Romani queſtus eſt: quia religioni ſuae non
modo in diis patriis repetundis; ſed etiam in ipſo jure-
jurando ac teſtimonio proximus fuit: hominem miſ-
ſum ab iſto ſcitote eſſe Meſſanam de legatis unum, il-
lum ipſum, qui navi iſtius aedificandae publice prae-
fuit, qui a ſenatu peteret, ut Hejus ignominia afficere-
tur. Homo amentiſſime, quid putaſti? te impetratu- 9
rum? quanti is a civibus ſuis fieret, quanti auctoritas
ejus haberetur, ignorabas? Verum fac te impetraviſ-
ſe: fac aliquid gravius in Hejum ſtatuiſſe Mamertinos:
quantam putas auctoritatem laudationis eorum futu-
ram, ſi in eum, quem conſtet verum pro teſtimonio
di-

Sacra ſe majorum ſuorum repetere] Animadvertendum, appellatione *pecuniæ* res omnes contineri: uti permultis locis Iuriſconſulti tradunt. Verum eas res tantum quæ in hominum commercio eſſe dicuntur. Itaque rerum ſacrarum & religioſarum ad pecuniarum repetundarum judicium, non pertinere, perſpicue Cicero demonſtrat. *Hottom.*

Deos penates a te patrios repoſcit] Cicero ſcripſit, *Deos penates atque patrios repoſcit.* & ſic Franc. primus. ut pro Sulla: *Vos dii patrii ac penates, qui huic urbi atque imperio præſidetis.* Id pro Sextio: *De quo te, te, inquam, patria obteſtor & vos penates patriique dii.* Reg. *Deos penates te patrios repoſcit.* Copula excidit propter litterarum ſimilitudinem. Scribendum *Deos penates te & patrios repoſcit.*

Apud deos] Alii omnes, *apud eos deos.* Hottom. *Res illum divinas apud eos deos*] Sic emendavi, cum libri fere omnes habeant partim: *apud eos*, partim, *apud deos.* Lambinus.

Prope quotidie facere vidiſti] Libri manuſcr. habent, *prope quotidiano.* unde quis ſuſpicari poſſit legendum, *quotidianus:* ut cohæreat cum, res divinas. *Idem.* *Prope quotidie facere vid.*] Cujacii liber, *cottidiano.* (ſic & Regius) quod rectum eſt Gulielmio. ita enim *anno, horno*, adverbii vim habere. *Gruter.*

Tibi habe Canephoras] Libri manuſcr. habent, *Canephoros:* ita legendum puto. *Lambinus.* *Habe Canephoros*] Pronomen *tibi* non eſt in Pall. aut Gruter. neque agnoſcunt vetuſte cuſi. ideoque delevi. Eſt tamen in Regio. *Gruterus.*

Quantam putas auctoritatem] Melius Reg. *quam putas auctoritatem.*

dixiſſe, poenam conſtituerint? tametſi quae eſt iſta laudatio, cum laudator interrogatus laedat neceſſe eſt? Quid iſti laudatores tui, nonne teſtes mei ſunt? Hejus eſt laudator: laeſit graviſſime. producam ceteros: reticebunt quae poterunt libenter: dicent quae neceſſe erit ingrati. Negent iſti onerariam navem maximam aedificatam eſſe Meſſanae? negent, ſi poſſint. negent ei navi faciundae ſenatorem Mamertinum publice praefuiſſe? utinam negent. Sunt etiam cetera, quae malo integra reſervare, ut quam minimum ſit illis temporis ad meditandum confirmandumque perjurium. Haec tibi laudatio procedat in numerum. hi te homines auctoritate ſua ſublevent, qui te neque debent adjuvare, ſi poſſint, neque poſſunt, ſi velint: quibus tu privatim injurias plurimas contumeliasque impoſuiſti: quo in oppido multas familias in perpetuum infames tuis ſtupris flagitiiſque feciſti. At publice commodaſti. Non ſine magno quidem reip. provinciaeque Siciliae detrimento. Tritici modium LX millia emta populo Romano dare debebant, & ſolebant. abs te ſolo remiſſum eſt. Reſp. detrimentum fecit, quod per te imperii jus una in civitate imminutum eſt: Siculi, quod hoc non de ſumma frumenti detractum eſt, ſed tranſlatum

Dicent quæ neceſſe erit ingratis] Omnes veteres, *gratis*. contra quorum omnium auctoritatem hæc ſe ſcriptura manifeſtiſſime tuetur. *Hottom.* *Quæ neceſſe erit, ingratis*] Lambinus, *ingratiis*, ſed præter mſſ. vetuſtius præterea cuſi habent, *gratis*; neque aliter ſcripti noſtri: teſtaturque idem de ſuis aliorumque Hottomannus. *Gruterus.* *Ingratis* extat in editionibus Manutii, C. Stephani, & Lambini; ſed l. in Regio cod. *Ingratis* eſt invite. Pro quo Comici dicunt *ingratiis*.

Negent ei navi faciundæ] In Reg. non habetur *faciundæ*.

Quæ malo integra reſervare] Iidem libri, *Quæ modo integra reſervare volui, ut quam minimum dem illis, &c.* quod cum ſenſum habeat minime abſurdum, immutare non auſi ſumus. *Hottom.* Sic & prim. Franc. Sed Regius ſtat pro vulgata, niſi quod in illo corrupte pro *ſit* ſcribatur *idem*, cum ceteri rectius *dem*.

Procedat in numerum] Legationum, quæ laudandi cauſa mittebantur, numerum uſitatum & quaſi legitimum fuiſſe decem civitatum ſuo loco dictum eſt. *Idem.*

At publice commodaſti] Si minus ſingulis civibus, tamen univerſis profuiſti. Rempub. enim eorum adjuviſti cum ei quod populo debebat remiſiſti. *Idem.*

Siculi, quod hoc non de ſumma] Dixerat M. Tullius paullo ante. Verrem Meſſanæ publice commodaſſe non ſine reip. & Siciliæ detrimento. id oſtendit. reſp. detrimentum fecit eo. quod per eum imperii jus, &c. hic nunc probat etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

um in Centuripinos, & Haleſinos, immunes populos: c hoc plus impoſitum, quam ferre poſſent. Navem mperare ex foedere debuiſti. remiſiſti in triennium. nilitem nullum umquam popoſciſti per tot annos. feiſti item uti praedones ſolent: qui cum communes hotes ſint omnium, tamen aliquos ſibi inſtituunt amicos, uibus non modo parcant, verum etiam praeda quos ugeant, & eos maxime, qui habent oppidum opporuno loco, quo ſaepe adeundum ſit navibus, nonnumuam etiam neceſſario. Phaſelis illa, quam cepit P. Serilius, non fuerat urbs ante Cilicum atque praedonum: ycii illam, Graeci homines, incolebant. ſed quod erat jusmodi loco, atque ita projecta in altum, ut & exeunes e Cilicia praedones ſaepe ad eam neceſſario devenirent: &, cum ex hiſce ſe locis reciperent, eodem eferrentur: aſciverunt illud ſibi oppidum piratae, primo commercio, deinde etiam ſocietate. Mamertina civitas, mproba antea non erat: etiam erat inimica improborum: quae C.Catonis, illius, qui conſul fuit, impedimenta re-

etiam Siciliam damno affectam eſſe, quod de ſumma frumenti, Siciliæ imperari, nihil fuit detractum, ſed in alios Siciliæ populos tranſlatum. Itaque malim legi, *Sicilia*, repete ἀπὸ κοινοῦ, *detrimentum cepit*. verumtamen nihil muto. *Lambinus*.

Qui cum communes hoſtes ſint omnium] Sic lib. offic. III. *Pirata*, inquit, *non eſt ex perduellium numero definitus, ſed communis hoſtis omnium*. Hottom.

Sibi inſtituunt amicos] *Inſtituere* ergo eſt, parare, & conciliare: unde *inſtituere hæredem* docui eſſe, in ſede collocare: ſed tanto ante parare: & tanquam deſignare. *Idem*.

Phaſelis illa] Vrbs eſt Pamphyliæ nobilis, olim piratarum receptrix, quam Strabo lib. Geograph. XIV, Zeniceti piratæ fuiſſe ſcribit: qui, cum Olympum montem Servilius Iſauricus cepiſſet, ſeſe cum univerſa domo cremavit. *Idem*.

Vrbs ante Cilicum, atque prædonum] Initio belli Methridatici piratæ ex Cilicia orti, una cum proſcriptis & fugitivis provincias populi Romani Italiamque omnem vexarunt. hi tum ob eam cauſam, quod primi ex Cilicia deſcenderant, tum quia fere in Ciliciam ſe recipiebant, *Cilices*, ut ſcribit Appianus, appellati ſunt. adverſus quos Cn. Pompeius lege Gabinia Imperator factus, bellum incredibili celeritate confecit. Plutarchus in Pomp. & Appianus in Mith. *Idem*.

Lycii illam Græci homines] *Lucii* videtur ſeribendum ex auctoritate vetuſti lapidis, qui effoſſus eſt ad radices rupis Tarpeiæ. *F. Vrſinus*.

Ita projecta in altum] Hoc Livius eleganter deſcribit lib. XXXVIII, his verbis, *In confinio Lyciæ & Pamphyliæ Phaſelis eſt: prominet penitus in altum, conſpiciturque prima terrarum Rhodum a Cilicia petentibus, & procul navium præbet proſpectum*. Hottom.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

retinuit. at cujus hominis? clariſſimi, potentiſſimique; qu tamen cum conſul fuiſſet, condemnatus eſt. Ita, C. Ca to, duorum hominum clariſſimorum nepos, L. Paulli, & M. Catonis, & P. Africani ſororis filius, quo damnato tum, cum ſevera judicia fiebant, H-S XVIII millibus li aeſtimata eſt. huic Mamertini irati fuerunt; qui majorem ſumtum, quam, quanti Catonis lis aeſtimata eſt, in Ti marchidi prandium ſaepe fecerunt. Verum haec civita iſti praedoni ac piratae Sicilienſi Phaſelis fuit. huc omnia undique deportabantur; apud iſtos relinquebantur: quod celari opus erat, habebant ſepoſitum ac reconditum: per iſtos, quae volebat, in navem clam imponenda, occulte exportanda curabat: navim denique maximam, quam onuſtam furtis in Italiam mitteret, apud iſtos faciendam aedificandamque curavit. pro hiſce rebus, vacatio data eſt ab iſto ſumtus, laboris, militiae, rerum deni-

C. Cato duorum hominum clariſſimorum nepos, L. Pauli, & M. Catonis, & P. Africani ſororis filius] Deeſſe tale quippiam videtur, *Inimicos habuit Mamertinos.* C. autem Catonem dicit ex M. Catone; M. filio, & L. Pauli Æmylii filia ſuſceptum. Ejuſdem L. Pauli filius erat Africanus minor, quem Major Africanus a L. Paulo adoptaverat. Et de hoc ipſo ſcribit Velleius Paterculus his verbis, *Mandetur deinde memoriae ſeveritas judiciorum. quippe C. Cato Conſularis, M. Catonis nepos, Africani ſororis filius, repetundarum ex Macedonia damnatus eſt: cum lis ejus IIII aſtimaretur.* ubi corrigendum tum ex hoc, tum ex ſimili loco infra videtur, *Cum lis ei* H-S XVIII *aſtimaretur.* Hottom. *Ita, C. Cato, &c.*] Nihil deeſt. tantum ſubauditur, aut repetitur ἀπὸ κοινοῦ, condemnatus eſt. quaſi ita diceret, ita, (inquam) C. Cato condemnatus eſt. quod loquendi genus alibi notavimus. *Lambinus.*

Tum, cum ſevera judicia fiebant] Libri veteres plerique non habent vocem, *ſevera*. Idem. Nec habet Regius.

H-S XVIII *millibus*] Quadringentis & quinquaginta coronatis. *Hottom.*

Huic Mamertini irati fuerunt] Applicantur ab aliis iſthæc Verri. nos Catoni accommodanda duximus. ſane Lambinianus codex, item Cujacianus, nec non Gruterianus, (adde Regium) haud agnoſcunt illud negativum hactenus vulgatarum, *irati non fuerunt*: itaque expunxi. *Gruterus.*

In Timarchidi prandium] Sic legi debet, & ita eſt ſcriptum in libris antiquis. *Timarchidi* autem, patrius caſus eſt, quo libenter utebantur veteres, quemadmodum ſupra admonuimus. Infra autem tertio verſu, ubi libri vulgati habent, *undique deportabantur*: manuſcr. habent, *undique deferebantur.* Lambinus.

In navem clam imponenda] Codex Regius non agnoſcit *in navem. Imponere* non nonquam ſimpliciter eſt in navem imponere, ut notarunt docti ad epiſtolas ad Atticum. *Gravius.*

Laboris] Videtur eas intelligere quas poſteriores *angarias* appellarunt: mox dicturus moleſtiam, munus. *Hott.*

Hic

ique omnium. per triennium ſoli non modo in Sicia, verum, ut opinio mea fert, his quidem temporius, in omni orbe terrarum, vacui, expertes, ſoluti c liberi fuerunt ab omni ſumtu, moleſtia, munere. inc illa Verrea nata ſunt: hinc in convivium Sex. Coiinium protrahi juſſit, in quem ſcyphum de manu jaere conatus eſt: quem obtorta gula de convivio in incula atque in tenebras abripi juſſit. hinc illa crux, quam civem Rom. iſte, multis inſpectantibus, ſuulit: quam non auſus eſt uſquam defigere, niſi apud os, quibuſcum omnia ſcelera ſua ac latrocinia comiunicaſſet. Laudatum etiam vos quemquam venire 11
udetis? qua auctoritate? utrum, quam apud ſenatoium ordinem, an quam apud populum Romanum haere debetis? Ecquae civitas eſt, non in provinciis noris, verum in ultimis nationibus, aut tam potens, ut tam libera, aut etiam tam immanis ac barbara: ex denique ecquis eſt, qui ſenatorem populi Romani ecto ac domo non invitet? qui honos non homini ſolum

His quidem in temporibus] Aldinus & mnes libri veteres, *His quidem temporibus.* quos ſequor. *Hottom.*

Hinc illa Verrea] Diem feſtum Vers memoriæ ſacrum. *Idem.*

Hinc in convivium] Sic quidem editi ajus ætatis, at ſuperioris, *quod in nviv.* Gruterus.

Hinc illa crux] Vide infra. *Hottoannus.*

Quam non auſus eſt uſquam defigere] lacet Ant. Auguſtino ut pro *eſt* legatur *ſet:* quam ego lectionem probo, uod magis ad Tullianum dicendi geus accedere videatur, modo id apud lum perpetuum ſit, *quam non auſus ſet niſi communicaſſet.* F. Vrſinus. Sed egius præ ſe fert *communicavit*, pro *mmunicaſſet.*

Vtrum quam apud ſenatorium ordinem])ccaſionem invidiæ captat, & apud orinem ſenatorium (quo ex ordine hi idices ſunt) & apud populum, qui circum ſubſellia coronam faciebat. *Hottomannus.* Reg. C. *apud ſenatum, an.*

Non in provinciis noſtris, verum etiam in ultimis] Recepta lectio, *non modo in pr.* ſed frequenter particula talis ſubauditur: abeſtque Cujaciano, item Lambinianis. *Gruterus.* Sic Gruteri ſola, ex M S S. ſi & alii annuerunt optimi codices, non improbo. *Non* enim ponitur non nunquam pro *non modo.* Victorii tamen, Manutii, C. Steph. Lambini, Hottomanni, ceteræque omnes ut & prim: Franc. *non modo omnes in provinciis noſtris, verum etiam.* Grævius.

In ultimis arationibus] Eſt hic quidem error typographicus, qui ex editione Lambini manavit in Gruterianam & recentiores omnes, caſtigandus tamen ex Victorii, Manutii & antiquioribus omnibus, in quibus ſcribitur recte *nationibus.*

Tecto ac domo non invitet] Forte: *in tectum ac domum non invitet*, inquit

 Lam-

lum habetur, ſed primum populo Romano, cujus be-neficio nos in hunc ordinem venimus: deinde ordi[illegible] auctoritati, quae niſi gravis erit apud ſocios atque e-teras nationes, ubi erit imperii nomen & dignita[illegible] Mamertini me publice non invitarunt. me cum dic, leve eſt. Senatorem populi Romani ſi non invitaverun[illegible] honorem debitum detraxerunt non homini, ſed ordi[illegible] Nam ipſi Tullio patebat domus locupletiſſima & ampl[illegible]ſima Cn. Pompeji Baſiliſci: quo, etiam ſi eſſet invitat[illegible] a vobis, tamen divertiſſet. erat etiam Parcenniorun[illegible] qui nunc item Pompeji ſunt, domus honeſtiſſima: qu[illegible] L. frater meus ſumma illorum voluntate devertit. Sen[illegible]tor populi Romani quod in vobis fuit, in veſtro oppid[illegible] jacuit, & pernoctavit in publico. nulla hoc civitas un[illegible]quam alia commiſit. Amicum enim noſtrum in judiciu[illegible] vocabas. Tu, quid ego privatim negotii geram, inte[illegible]pretabere imminuendo honore ſenatorio? Verum hae[illegible]tum queremur, ſi quid de vobis per eum ordinem agetu[illegible]

qu

Lambinus in margine peſſime. *Invitare tecto ac domo* eſt excipere tecto ac domo, ut apud Iuſtinum 1, 6. *Eoſdem apparatis epulis invitat*, ubi quoque viro docto hæſit aqua. vide quæ ibi notavi. Quæ hic Guilielmius notavit apud Gruterum, ſunt indigna, quæ hic repetantur. Nihil enim faciunt ad hoc genus loquendi, quod non intellexit. *Græv.*

Apud ſocios in exteras nationes] Eſt a Pall. & Grut. item antiquitus impreſſis. alii, *apud ſoc. atque exteras nat.* Cujac. *& exteras*, quod admiſit Lambinus. *Gruterus.* Male Gruterus hic interpolat omnium editionum veriſſimam ſcripturam, quam promit ex Palatinis, nihil eſt inſulſius. *Apud ſocios*, eſt provinciales, & *apud exteras nationes*, quæ non ſunt ſociæ. *Grævius.*

Cn. Pompeii Baſiliſci] Mallet Guilielmius, *Baſili*, nam liber Cujac. *Baſiliti.* Pal. pr. *Baſilici.* Grut. Reg. *Baſiliſci.*

Qui nunc item Pompeii ſunt] Id eſt, cives Rom. facti, & in Pompeiorum familiam aſciti. Moris erat, ut q[illegible] peregrini civitatem Rom. adipiſcere[illegible]tur, ii nomen ejus familiæ ſumeren[illegible] cujus opera ac beneficio in civitate[illegible] aſciti erant, ac meo judicio gentiles e[illegible]rum fiebant: ſic ut jus inter eos gent[illegible] non ſtirpis eſſet. *Hottom.*

Qua L. frater meus] *Quo*, ut pauc[illegible] ante verſibus, crederem corrigendun[illegible] quem autem *L. fratrem* dicat, expoſ[illegible] infra. *Idem.*

Quid ego privatim negotii geram] Pu-blice quidem Cicero negotium hoc ge-rebat. Litteras enim a Glabrione præ-tore acceperat, ſed ita locutus eſt, quo-niam univerſum ordinem ſenatoriu[illegible] ſibi ſoli oppoſuit. *Idem.*

In minuendo honore] Franc. *imminuendo honore*, ut & nonnulli editi. Sole[illegible] Tullius in his loquendi generibus, qu[illegible] frequenter apud eum occurrunt, omit-tere præpoſitiones. *Grævius.*

Per eum ordinem agetur] Per ordinem ſenatorum. *Hottom.*

A[illegible]

ui ordo a vobis adhuc ſolis contemtus eſt. In populi
Romani quidem conſpectum quo ore vos commiſiſtis?
ec prius illam crucem, quae etiam nunc civis Rom.
anguine redundat: quae fixa eſt ad portum urbem-
ue veſtram, revelliſtis, neque in profundum abjeci-
is, locumque illum omnem expiaſtis, quam Romam,
tque in horum conventum adiretis? In Mamertino-
um ſolo foederato atque pacato monumentum iſtius
rudelitatis conſtitutum eſt. veſtrane urbs electa eſt,
d quam cum adirent ex Italia, crucem civis Rom.
rius, quam quemquam amicum populi Romani vide-
ent? quam vos Rheginis, quorum civitati invidetis,
em incolis veſtris, civibus Rom. oſtendere ſoletis:
uo minus ſibi arrogent, minuſque vos deſpiciant, cum
ideant jus civitatis illo ſupplicio eſſe mactatum. Ve-
um haec emiſſe te dicis. Quid? illa Attalica, tota Si- 12
ilia nominata ab eodem Hejo, peripetaſmata emere
blitus es? licuit eodem modo, ut ſigna. Quid enim
ctum eſt? an litteris pepercisti? Verum hominem a-
nentem hoc fugit: minus clarum putavit fore, quod
e armario, quam quod de ſacrario eſſet ablatum. At
uomodo abſtulit? non poſſum dicere planius, quam
ipſe

Ad quam cum adirent] *Qui adirent*, elius opinor legeretur. *Hottom.*

Item incolis veſtris] Vetus liber, *item-ue incolis veſtris.* & infra, *ſi* H-S D. o H-S VI. *mill.* D. F. Vrſinus.

Verum hæc emiſſe te dicis] Putant non-ulli hic aliquid deſiderari. ſed fallun-r. Nam redit ad illud, quod reſpon-bat Verres, ſe emiſſe ſigna, quæ ex ovincia exportaſſet: multis interpo-is de Hejo, & Mamertinis, & Meſ-na. *Lambinus.*

Illa Attalica] Ordo eſt, illa peripe-ſmata, quæ tota Sicilia nominaban-r *Attalica.* Dicuntur autem *peripe-ſmata* παρὰ τὸ περιπίπτειν. quod ar-ariis appenſa decidant: *Attalica* vero ro intertexta, qualia ſolebant eſſe Re-s Attali. Plinius lib. VIII. capite de generibus veſtium, *Aurum*, inquit, *intexere, in eadem Aſia invenit Attalus rex, unde nomen Attalicis.* Hottom.

An litteris peperiſti?] Non illum in tabulas referre juſſiſti, item ut de ſignis ſacrarii. Hinc illud in Piſonem, *Quas rationes ſi cognoveris, intelliges nemini plus, quam mihi litteras profuiſſe.* Ludit enim ancipiti ſignificatione vocabuli: quia *litteras* intelligit tabularum, in quibus ipſius juſſu ſcriba quæ ipſe vellet & quomodo vellet ſcribebat: cum cæteroqui prodeſſe *litteræ* dicantur hominibus doctrina & eruditione præditis. Ipſe in hac oratione nec ita multo poſt, *Dicat ſe emiſſe.* Etenim hic propter magnitudinem furti ſunt, ut opinor, litteræ factæ. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ipſe apud vos dixit Hejus. cum quaeſiſſem, numqu[am] aliud de bonis ejus perveniſſet ad Verrem, respon[dit] iſtum ad ſe miſiſſe, ut ſibi mitteret Agrigentum pe[r] petaſmata. Quaeſivi an miſiſſet. reſpondit id, qu[od] neceſſe erat, ſcilicet dicto audientem fuiſſe praeto[ri], miſiſſe. Rogavi, perveniſſentne Agrigentum: dixit pe[r]veniſſe. Quaeſivi quemadmodum revertiſſent. negav[it] adhuc revertiſſe. Riſus populi atque admiratio omniu[m] veſtrum facta eſt. Hic tibi in mentem non venit j[u]bere, ut haec quoque referret, H-S VI millibus IↃ tibi vendidiſſe? metuiſti, ne aes alienum tibi creſceret ſi H-S VI millibus IↃ tibi conſtarent ea, quae tu faci[le] poſſes vendere H-S CC millibus? fuit tanti, mihi cred[e] haberes quod defenderes: nemo quaereret, quanti ill[a] res eſſet. ſi modo te poſſes docere emiſſe: facile cu[m] velles tuam cauſam & factum probares. nunc de per[i]petaſmatis quemadmodum te expedias, non habe[s]. Quid? a Philarcho Centuripino, homine locuplete a[c] no

Scilicet dicto audientem fuiſſe prætori] Nihil muto. Sed cum hæc vox *ſcilicet* perſæpe ſola prima littera adjecto puncto ſcribatur: haud ſcio, an melius eam in pronomen *ſe*, mutaremus. nam illud, *id* quod neceſſe erat, multo rectius ad inſequentia referretur. quaſi dixiſſet reſpondit ſe dicto audientem fuiſſe prætori, ut neceſſe erat. *Hottom.*

Quæſivi an domum revertiſſent] Alii omnes, *quemadmodum*, pro *quæſivi an domum.* quorum omnium auctoritatem hujus ſcripturæ ſinceritas aperte repudiat. *Idem.* *An domum revertiſſent*] Emendatum in codice Memmiano, & Cujaciano ex veteribus, *quemadmodum revertiſſent*. utraque lectio probabilis eſt. ſed antiqua præſtat. nam vulgati habent, *an domum revertiſſent*. Lamb. Francii liber, æque ut Lambini, Hottomanni MSS. & P. Victor. editio: *Rogavi, perveniſſentne Agrigentum: dixit perveniſſe. Quemadmodum revertiſſent.* Sed Regius codex: *Quæſivi quemadmodum revertiſſent.* quod amplector. Mox *ad[]miratio* firmat idem codex. Sed MSS[] alii nec non C. Stephani editio: *admur[]muratio omnium veſtrum.* Græv.

H-S D *ſe tibi vendidiſſe*] Emenda u[t] proxime, H-S VI *millibus &* D. Hottomannus.

Fuit tanti, mihi crede] Id referre ſcilicet. Id eſt, tantum tibi valuiſſet, ve[l] hoc tibi profuiſſet, quod eo pacto defenſionem tibi comparaſſes, niſi forte tale aliquid aut deeſt, aut ſubaudiendum eſt, *Si me hercule hæc duo verba ſcribi juſſiſſes, fuit tanti, mihi crede haberes, quod defenderes.* ut infra. *Emi, pecuniam ſolvi: credo, etiam tabulæ proferentur. Eſt tanti.* Sed melius erit hoc modo: tanti tua interfuit, tantum tibi commodi in eo poſitum fuit, nam ſi retuliſſes, haberes unde factum tuum defenderes. *Idem.* Vide Manut.

Quid? a Philarcho Centuripino] Tertia orationis pars in qua furta Verris minutiora enumerat, de phaleris, hydriis ſcy-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

obili phaleras pulcherrime factas, quae Regis Hiero-is fuiſſe dicuntur, utrum tandem abſtuliſti, an emiſti? ı Sicilia quidem cum eſſem, ſic a Centuripinis, ſic ceteris audiebam, non enim parum res erat clara, ım te has phaleras a Philarcho Centuripino abſtuliſſe icebant, quam alias item nobiles ab Ariſto Panormi-ıno, quam tertias a Cratippo Tyndaritano. Etenim Philarchus vendidiſſet, non ei, poſteaquam reus factus ;, redditurum te promiſiſſes. quod quia vidiſti plures ire, cogitaſti, ſi ei reddidiſſes, te minus habiturum, ɛm nihilominus teſtatam futuram: non reddidiſti. di-it Philarchus pro teſtimonio, ſe, quod noſſet tuum tum morbum, ut amici tui appellant, cupiſſe te ce-lare

ɣphis, vaſis argenteis, toreumatis, e-ıuleis argenteis, emblematis, patellis, teris, thuribulis: officina, in qua ſa aurea, textrina, in qua veſtes ſtra-læ conficiuntur: item de annulis au-s, lectis æratis, candelabris. *Hotto-ınnus.*

Alias ita nobiles] Iidem libri, *alias m.* cujus ſcripturæ ſenſus, librorum ctoritatem confirmat. *Idem.*

Te minus habiturum] Iidem libri, *minus invidia habiturum.* Mihi noſtra lde arridet, ejuſque ſententia multo ncinnior & elegantior videtur, ſed m alterius lectionis ſententia non ab-rda ſit, diſcedere ab auctoritate libro-m non eſt mei pudoris, ne plus ipſe ihi ſumam, quam quantum aliis ncedi patior. *Idem.* *Te minus habi-rum*] Sic habet unus liber manuſcr. item quidam vulgati: alii, *te minus vidia habiturum.* Lambinus. *Te mi-s habiturum*] Mſſ. Hottomanni no-ique, item olim cuſi, etiam Victo-ıni, *te minus invidia habit.* videntur æcedentia & ſequentia intermixta ali-ıot gloſſulis, quas non eruo. *Gruter.* ne liber Francii quoque, *te minus in-dia habiturum.* Sed Regius hanc vo-m reſpuit.

Vt amici tui appellant, cupiſſe] Iidem ri, *appellant ſtudium, cupiſſe.* Et ver-ſu proximo, *celaſſe* pro *celare*: quorum alterum, initium orationis, alterum, ſenſus ipſe repudiat. *Hottom.* *Vt amici tui appellant, cupiſſe, &c.*] Sic olim e-dendum curavi, & nunc in ſententia maneo. Nam, quod libri nonnulli vul-gati habent, *ſtudioſe cupiſſe te celare de phal.* non probo. Quod autem docti quidam ex hac ipſa lectione hanc fa-ciunt, *morbum, ut amici tui appellant, ut tu ipſe, ſtudium, cup.* probabilis illa quidem divinatio eſt, & cum iis, quæ ſunt in hujus libri IV. principio conſen-tanea: ſed eodem tempore eademque opera, ταυτολογία inepta, & inanis eſt. Verumtamen judicet lector erudi-tus. *Lambinus.* *Vt amici tui appellant, ſtudioſe*] Has voces habeo pro librarii additamento, deſumptas ſcilicet ab hu-jus orationis exordio, & vero, quo magis appareat, faciunt Pall. & vett. edd. in quibus, *appellant, ſtudium.* quod & in Grut. nam Lambinus obtruſit no-bis, *appellant, ut tu ſtudium &c.* Grut. Francii quoque M S. æque ut Victorii editio, *ut amici tui appellant, ſtudium, cupiſſe.* Recte Gruterum vidiſſe puto, hæc verba, *ut amici tui appellant, ſtu-dium*, eſſe pannum intertextum a quo-dam male feriato librario, cum ex ora-tionis initio non nemo illa margini ad-ſcripſiſſet. Non enim amici *morbum* vo-

ca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

lare de phaleris: cum abs te appellatus eſſet, negat
habere ſeſe: apud alium quoque eas habuiſſe depoſita
ne qua invenirentur: tuam tantam fuiſſe ſagacitaten
ut eas per illum ipſum inſpiceres, ubi erant depoſita
tum ſe deprehenſum negare non potuiſſe: ita ab ſe i
13 vito ablatas phaleras gratis. Iam ut haec omnia rep
rire ac perſcrutari ſolitus ſit, judices, eſt operae pr
tium cognoſcere. Cybiratae ſunt fratres quidam, Tl
polemus, & Hiero: quorum alterum fingere opinor
cera ſolitum eſſe, alterum eſſe pictorem. hoſce opin
Cybirae, cum in ſuſpicionem veniſſent ſuis civibus f
num expilaſſe Apollinis, veritos poenam judicii ac leg
domo profugiſſe. quod Verrem artificii ſui cupidu
cognoverant tum, cum iſte, id quod ex teſtibus did
ciſtis, Cybiram cum inanibus ſyngraphis venerat, do
mo profugientes ad eum ſe exſules, cum iſte eſſet i
Aſia, contulerunt. habuit ſecum eos ab illo tempore
& in legationis praedis atque furtis multum illorum
pera conſilioque uſus eſt. hi ſunt illi, quibus in tabul
retulit ſeſe Q. Tadius dediſſe juſſu iſtius, Graecis picto
ribu

cabant, quæ ſententia eſt illarum editionum, in quibus *ſtudium* non habetur. Inepte autem hoc loco, ut vere notat Lambinus, inculcaſſet iterum, quod ſuperius dixerat, quomodo amici Verris vocarint ejus morbum. *ſtudioſe* vero non habetur in veteribus libris. Cod. Reg. C. Stephani & Manutii editio, *morbum, ut amici tui appellant, cupiſſe te celare.* quas ſequor, quia *ſtudioſe* ex τὸ *ſtudium* refinxerunt editores recentiores. *Gravius.*

Cum abs te appellatus eſſet] Invidioſe. Nam & *appellare*, ut Aſconius auctor eſt, inferioris eſt ad ſuperiorem: voluit igitur videri uſque eo flagraſſe cupiditate Verrem, ut ſuæ dignitatis oblitus accedere ad illum voluerit. *Hottom.*

Cum inanibus ſyngraphis venerat] Miſſus eſt Verres in Aſiam legatus cum Gn. Dolabella proconſule. *Legati* vero nonnunquam ii aſciſcebantur, quib
negotia erant in provincia. Tum eni
ſuas ſyngraphas perſequi poterant: qu
rum cauſa etiam certæ legationes, qu
(ut alibi diximus) *liberæ* appellabantu
inſtitutæ ſunt. *Inanes* autem *ſyngraph*
dicit, in quibus numeratam fuiſſe p
cuniam ſcriptum erat, cum tamen n
merata non eſſet. nam in ſyngraph
contra fidem veritatis pactio venit, u
ſcribit Aſconius. De ſyngraphis dixi
mus lib. I. ſupra. *Hottom.*

Quibus in tabulis retulit] Paulli Ma
nutii editio & Lambini margo: *quib*
in tabulas retulit. quod ſi eſt profectun
ex MSS. valde probo. Sed P. Franci
liber cum omnibus aliis editionibus
in tabulis. Nihil auſim invitis libris mu
tare, quamvis *in tabulas* Tullium ſcri
pſiſſe credam. *Gravius.*

Retulit ſeſe Q. Tadium dediſſe] *Publi*

cun

bus. Eos jam bene cognitos, & re probatos ſecum in
iciliam duxit. Quo poſtea quam venerunt, mirandum
modum, canes venaticos diceres, ita odorabantur
mnia & perveſtigabant, ut, ubi quidque eſſent, ali-
ua ratione invenirent. aliud minitando, aliud polli-
endo, aliud per ſervos, aliud per liberos, per amicum
iud, aliud per inimicum inveniebant. quidque illis
acuerat, perdendum erat. nihil aliud optabant quo-
m poſcebatur argentum, niſi ut Hieroni & Tlepo-
mo diſpliceret. Vere mehercules hoc, judices, di- 14
m. memini Pamphilum Lilybaetanum, hoſpitem
eum & amicum, nobilem hominem, mihi narrare:
m iſte ab ſeſe hydriam Boethi manu factam, prae-
aro opere & grandi pondere, per poteſtatem abſtu-
ſet, ſe ſane triſtem & conturbatum domum rever-
ſſe, quod vas ejuſmodi, quod ſibi a patre & a majo-
bus eſſet relictum, quo ſolitus eſſet uti ad feſtos dies,
l hoſpitum adventum, a ſe eſſet ablatum. Cum ſe-
erem, inquit, domi triſtis, accurrit Venerius: jubet
e ſcyphos ſigillatos ad praetorem ſtatim afferre. per- I
mo-

Tadium Verris legatum fuiſſe con-
ex Verrina III. meminit & *Q. Tadii*
ra: & videtur hic Verris quæſtor fuiſ-
Hottom.

Mirandum in modum canes venaticos
res] Alludit ad Cybiratarum mo-
, qui venandi ſtudio erant dediti.
it enim *Cybirata* in montuoſa & aſpe-
egione. vide infra. Notanda autem
ra hæc quam *abſciſſionem* vocant,
n cum eſſet dicturus *mirandum in mo-*
odorabantur, præciſe orationem re-
ſit & ſic extulit, *Canes venaticos di-*
s ita odorabantur. Idem. Locus hic
Manutio ſic eſt diſtinguendus, *mi-*
dum in modum, canes venaticos diceres,
odorabantur omnia & perveſtigabant.
mirandum in modum odorabantur
erveſtigabant omnia, ut canes ve-
ci poſſent dici. *Gravius.*

bi quicquid eſſet] Rectius putarem,
que. Hottom. *Vbi quidquid eſſet*]
Id eſt, ubi quidque eſſet: quo modo
ſæpe uſurpat Lucretius. *Lambinus.* *Vbi*
quidque eſſet] Haud aliter Pal. ſec. &
Cujac. retro vulgati, *quidquid:* quod
& dudum improbarat Hottomannus.
Gruter. Aſſeruit *quicquid* Manutius, ut
& Francii liber. Sed Reg. cod. *quicque.*

Boëti manu factam] *Boëtus* ſculptor
nobilis, de cujus operibus Plinius li-
bro XXXIII. cap. XII. & libro inſequenti.
cap. VIII. *Hottom.* *Boëti manu factam*]
Scribe *Boëthi*, de quo meminit Plinius
lib. XXXIII. cap. XII. & lib. XXXIV.
cap. VIII. & Pauſanias rerum Eliaca-
rum lib. I. *F. Vrſinus.*

Scyphos ſigillatos] In quibus ſigilla
quædam inſculpta ſunt, ut deorum, ut
animalium. *Hottom.* Non fuerunt in-
ſculpta, ſed ſigillis hoc eſt icunculis ex
ære aut argento factis ornata, ut bene
Manutius. Sigilla enim ſunt parva ſigna,
ſeu parvæ ſtatuæ. *Gravius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

motus ſum, inquit: binos habebam: jubeo promi utr que, ne quid plus mali naſceretur, & mecum ad præ toris domum ferri. eo cum venio, praetor quieſceba fratres illi Cybiratae inambulabant. qui, me ubi vid runt, ubi ſunt, Pamphile, inquiunt, ſcyphi? oſten triſtis. laudant. incipio queri, me nihil habiturun quod alicujus eſſet pretii, ſi etiam ſcyphi eſſent abla tum illi, ubi me conturbatum vident: Quid vis nob dare, ut iſti abs te ne auferantur? ne multa, H-S c me, inquit, popoſcerunt: dixi me daturum c. Voc interea praetor: ſcyphos poſcit. tum illos coepiſſe pra tori dicere, putaſſe ſe, id quod audiſſent; alicujus pr tii ſcyphos eſſe Pamphili: luteum negotium eſſe, no dignum, quod in ſuo argento Verres haberet. Ait i le, idem ſibi videri. ita Pamphilus ſcyphos optimos au fert. Et mehercules ego antea, tametſi hoc neſcio qui nugatorium ſciebam eſſe iſta intelligere; tamen mir ri ſolebam, iſtum in his ipſis rebus aliquem ſenſum h bere, quem ſcirem nulla in re quidquam ſimile hom

15 nis habere. Tum primum intellexi, ad eam rem iſt fratres Cybiratas fuiſſe, ut iſte in furando manibus ſui oculis illorum uteretur. At ita ſtudioſus eſt hujus prae clarae exiſtimationis, ut putetur in hiſce rebus intell

ger

Ne multa, H-S c c *me popoſcerunt*] Lege *ſeſtertios ducentos*: quæ ſumma eſt coronatorum quinque. nam ſeſtertium ducenta millia, aureorum quinque millia efficiunt. Alii codices hoc loco depravati ſunt. *Hottom.* Videtur iſta ſumma nimis exigua eſſe. In C. Reg. eſt H-S. ∞. In Franc. ſextc ∞, in quo præterea ſic legitur, *ſextc ∞ me inquit dixi daturum.* quod non damnem. Mille ſeſtertii ſunt viginti quinque coronati. *Grævius.*

Luteum negotium eſſe] Artificium luto, non argento dignum. *Hottomannus.*

Tametſi hoc neſcio quid nugatorium ſciebam eſſe iſta intelligere] Aut hoc aut *iſta* abundat. Sententia non fert utramq vocem. tametſi intelligere iſta neſci quid nugatorium eſſe ſciebam. aut tam etſi hoc intelligere neſcio quid nugato rium eſſe ſciebam. Alterutram dele, a ſcribe cum Francii libro: *ita intellige* ita intelligere hoc, ut ſcilicet narravi de ſcyphis ablatis, & avaritia Cybir tarum redditis Pamphilo mercede cen tum ſeſtertiorum. *Grævius.*

Ad eam rem iſtos fratres Cybirata fuiſſe] Locutio eſt idem ſignificans ut ſi plene dixiſſet, uſui fuiſſe. Sic etiam Ca to plerunque loquitur, ut dicat, *Id e ad alvum crudam, laterum dolorem* pro emolumento, vel uſui eſt. *Hotto mannus.*

Ej

ens eſſe, ut nuper, videte hominis amentiam, poſtea-
uam eſt comperendinatus, cum jam pro damnato mor-
ıoque eſſet, ludis Circenſibus mane apud L. Siſennam,
irum primarium, cum eſſent triclinia ſtrata, argentum-
ue expoſitum in aedibus; cum pro dignitate L. Siſen-
ae domus eſſet plena hominum honeſtiſſimorum, acceſ-
t ad argentum: contemplari unum quidque otioſe &
onſiderare coepit. mirari ſtultitiam alii, quod in ipſo ju-
icio ejus ipſius cupiditatis, cujus inſimularetur, ſuſpicio-
em augeret: alii amentiam, cui comperendinato, cum
m multi teſtes dixiſſent, quidquam illorum veniret in
ıentem. pueri autem Siſennae, credo, qui audiviſſent,
uae in iſtum teſtimonia eſſent dicta, oculos de iſto nuſ-
uam dejicere, neque ab argento digitum diſcedere. Eſt
oni judicis, parvis ex rebus conjecturam facere unius-
ujuſque & cupiditatis & incontinentiae. qui reus lege,
c reus comperendinatus, re & opinione hominum pae-
ıe damnatus, temperare non potuerit maximo conven-
u, quin L. Siſennae argentum tractaret & conſideraret:
ıunc in provincia praetorem quiſquam putabit a Siculo-
um argento cupiditatem aut manus abſtinere potuiſſe?
Verum, uti Lilybaeum, unde digreſſa eſt, oratio rever- 16
atur, Diocles eſt, Pamphili gener, illius, a quo hydria
blata eſt, Popillius cognomine. ab hoc abaci vaſa omnia,
t expoſita fuerant, abſtulit. Dicat licet ſe emiſſe. etenim
hic

Eſt comperendinatus] Vide Verrinam ſecundam extremam. *Hottom.*

Ludis Circenſibus] Qui dabantur in circo maximo dabantur autem certamina equeſtria, de quibus Ovid.

Circus erat pompa celeber, numeroque Deorum:
Primaque ventoſis palma petetur equis.

Dabantur item curulia, de quibus Plinius lib. VIII. cap. XLII. Gellius lib. III. cap. L. *Curricula ludorum Circenſium ſolennia ſeptem* fuiſſe ſcribit. De iiſdem ludis diximus, in Verrina II. *Idem.*

Acceſſerit ad argentum] Regius & Franc. prim. *acceſſit ad argentum.* & mox iidem: *conſiderare cœpit.* vere. præterea Reg. *unum quicque.* Grævius.

Quiſquam putavit a Siculorum] Neſcio unde hæc labes in recentiores editiones manarit. Legendum enim ex Regio, & Francii codd. nec non vetuſtioribus editionibus: *putabit.* Idem.

Vnde digreſſa eſt, oratio revertatur] Libri duo manuſcr. habent, *unde degreſſa eſt oratio, revertamur.* Lamb.

Dicat ſe emiſſe] Reg. *dicat ſe licet emiſſe.* lege cum Lambino: *dicat licet ſe emiſſe.* Grævius.

hic propter magnitudinem furti, ſunt, ut opinor, litter factae. juſſit Timarchidem aeſtimare argentum. Q modo? quo qui umquam tenuiſſime in donatione hiſtri num aeſtimavit. Tametſi jamdudum ego erro, qui ta multa de tuis emtionibus verba faciam, & quaeran utrum emeris nec ne, & quomodo, & quanti emeris: quo verbo tranſigere poſſum. Ede mihi ſcriptum, quid a genti in provincia Sicilia pararis, unde quidque, aut qua ti emeris. Quid fit? quamquam non debebam ego abs has litteras poſcere. me enim tabulas tuas habere & pr ferre oportebat. Verum negas te horum annorum al quot confeciſſe. compone hoc, quod poſtulo, de argent de reliquo videro. Nec ſcriptum habeo, nec poſſum ed re. Quid futurum igitur eſt? Quid exiſtimas hoſce jud ces facere poſſe? domus plena ſignorum pulcherrimoru jam etiam ante praeturam: multa ad villas tuas poſita apud amicos multa depoſita, multa aliis data atque don ta: tabulae nullum indicant emtum: omne argentum ab latum ex Sicilia eſt: nihil cuiquam, quod ſuum dici ve let, relictum. fingitur improba defenſio, praetorem omn id argentum coemiſſe: tamen idipſum tabulis demon ſtrari non poteſt. ſiquas tabulas profers, in his, quae ha beas, quomodo habeas, ſcriptum non eſt. horum auten temporum, cum te plurimas res emiſſe dicas, tabula omnino nullas proferas: nonne te & prolatis, & non pro

17 latis tabulis condemnari neceſſe eſt? Tu a M. Caelio

equi

In donatione hiſtrionum] Significat, opinor, largitiones quæ hiſtrionibus fieri ſolebant: ſi qui præter cæteros populo placuiſſent. *Hottom.*

Tametſi jamdudum ego erro] Sic Regius. *Grævius.*

Vtrum emeris] Locus animadverſione dignus, in quo *utrum* ſimpliciter, ſine particula *an*, poſitum eſt: ut ſupra. *Hottom.* Sed recte in Regio additur, *nec ne.* In ſequentibus idem vetuſtiſſimus codex *quod verbo tranſigere poſſum* non agnoſcit. & rectius abſunt. *Grævius*

Me enim tabulas] Ex lege Prætori Glabrionis, qui Ciceroni poteſtaten fecerat omnia quæ ad accuſationem inſtruendam pertinerent, conquirend quemadmodum Verrina III. dictun eſt. *Hottom.*

Compone hoc] Confice, explica: quoc vulgus dicit *reſolvere.* Idem.

In his quid habeas] Pall. & olim cuſi *quas habes.* Cuja. *quæ habes:* quod poſtremum non diſplicet. *Grut.* Sic & Reg.

T

quite Romano, lectiſſimo adoleſcente, quae voluiſti vaſa
gentea Lilybaei abſtuliſti: tu C. Cacurii, promtiſſimi
ominis, & experientis, & in primis gratioſi ſuppellecti-
m omnem auferre non dubitaſti: tu maximam & pul-
ıerrimam menſam citream a Q. Lutatio Diodoro, qui
Q. Catuli beneficio a L. Sulla civis Romanus factus eſt,
mnibus ſcientibus Lilybaei abſtuliſti. Non tibi objicio,
uod hominem digniſſimum tuis moribus, Apollonium,
Iiconis filium, Drepanitanum, qui nunc A. Clodius vo-
atur, omni argento optime facto ſpoliaſti ac depeculatus
s. taceo: non enim putat ille ſibi injuriam factam: pro-
terea quod homini jam perdito, & collum in laqueum
nſerenti, ſubveniſti, cum pupillis Drepanitanis bona pa-
ria erepta cum illo partitus es. gaudeo etiam, ſi quid ab
lo abſtuliſti: & abs te nihil rectius factum eſſe dico. a
.yſone vero Lilybaetano, primo homine, apud quem de-
erſatus es, Apollinis ſignum ablatum certe non oportuit.
At dices te emiſſe. ſcio: H-S C I Ɔ. ita opinor. ſcio, inquam.
roferam litteras: & tamen id factum non oportuit. A
upillo Hejo, cui Marcellus tutor eſt, a quo pecuniam
randem eripueras, ſcaphia cum emblematis Lilybaei
trum emta eſſe dicis, an confiteris erepta? Sed quid
go iſtius in ejuſmodi rebus mediocres injurias colli-
go: quae tantummodo in furtis iſtius, & damnis eo-
rum,

Tu C. Cacurii] Legendum fortaſſe eſt, *Curii*. Lambinus.

Q. Lutadio Catulo] *Lutatio* quin ſit gendum, non eſt dubium. quod fuit omen Q. Catuli, cujus in familiam vitate donatus erat aſcitus. *Hott.*

Spoliaſti ac depeculatus es] Cujacii co-ex *depecuniatus es.* quod tui judicii fa-io. ego verbum non addo: niſi ad hoc ropemodum exemplum a Lucillio di-tum, *deargentare*, pro *argento emun-ere* libro XXIX. *Gulielmius.*

Apud quem diverſatus es] Libri ſcri-ti omnes habent, *deverſatus es*, ut edi-iſſimus: & ſupra ubi vulgati habent *ivertiſti*, illi, *devertiſti*. Lamb.

Certe non oportuit] Sic Regius ſine τοῦ *eſſe*. Grævius.

H-S M.] Id eſt, mille nummis ſe-ſtertiis: XXV coronatis. *Hottom.*

Scaphia cum emblematis] *Scaphia*, ſunt *ſcyphi* inſtar ſcaphæ facti. *Emblemata* vero παρὰ τὸ ἐμβάλλεσθαι, dicuntur cruſtæ & ornamenta exemptilia, quæ ſcyphis ubi commodum eſt, apponi, adimique poſſunt. *Idem.* Emblemata ſunt ſigna, ſeu ſigilla Deorum, hominum, animalium, quæ pateris, ſcyphis aliiſque vaſis poterant inſeri, & ab iis revelli, & aliis rurſus illigari. vide Salmaſ. exerc. Plinian. p. 736, editionis novæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

rum, a quibus auſerebat, verſatae eſſe videantur? a
cipite, ſi vultis, judices, rem ejuſmodi, ut amentia
ſingularem & furorem jam, non cupiditatem ejus pe
18 ſpicere poſſitis. Melitenſis Diodorus eſt, qui apu
vos antea teſtimonium dixit. is Lilybaei multos ja
annos habitat, homo & domi nobilis, & apud eos, qu
ſe contulit, propter virtutem ſplendidus, & gratioſus. d
hoc Verri dicitur, habere eum per bona toreumata: i
his pocula duo quaedam, quae Theraclia, nominantur
Men

Vt amentiam ſingularem, ut furorem] Reg. *ut amentiam ſingularem & furorem.* Optime. *Gravius.*

Per bona toreumata] *Toreumata* dicuntur opera ſculpta & cælata, παρὰ τὸ τορδύεσϑαι. *Mentorem* autem in vaſis cælandis mirum artificem fuiſſe teſtis eſt Plinius, lib. XII. *Hottoman.* Non eſt idem *ſculpere* & *cælare.* Τόρδυμα Græcis proprie argentum cælatum, τορδυταὶ cælatores. Hinc τορδυτὰ vaſa cælata, & toreuma Latinis vaſculum argenteum cælatum. Plinius de vitro: *Aliud flatu figuratur, aliud torno teritur, aliud argenti modo cælatur.* Cælatura autem extantes figuras oſtendebat, & extra corpus materei prominentes. Sculpebantur vero, quæ cavebantur. Hodie fere tantum ſcalpitur & cavatur argentum, ex quo pocula fiunt, apud veteres tamen frequentius cælabatur argentum figuris extantibus. Salmaſ. in Exerc. Plin. ubi vide plura.

Quæ Thericlea nomin.] Sic nunc edendum curavi, rejecta vulgata ſcriptura, *Heraclea.* Dicta autem ſunt pocula Thericlea, ſeu Thericlia, ab inventore, ſeu artifice Thericle, quem commemorat Plutarchus ἀποφθ. βασιλ. his verbis Μεμμίου δέ τινος χιλιάρχου λαβὼν ψυκτῆρας διαλίθους παρακομίζοντα, καὶ Θηρικλέους, &c. & Plinius libro 16. cap. XL. *Celebratur & Thericles nomine calices ex therebintho ſolitus facere torno,* &c. Horum poculorum fit etiam mentio in epiſtolis Phalaridis. Sic ille ad Polycletum quendam medicum. Ἀπέσταλκά σοι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς χαριστήρια φιάλας ἀπέφθου χρυσοῦ τέσσαρα καὶ κρατῆρας ἀργυροῦς οὐ τῆς καθ' ἡμᾶ τέχνης δύο, καὶ ποτηρίων Θηρικλείω ζεύγη δύο. Id eſt miſi *ad te, ut teſtar meam tuorum erga me meritorum memoriam, & ut intelligeres me grato eſſe animo, phialas ex auro puro quatuor, & crateras argenteas antiqui artificii duas,* (*poculorum Thericleorum paria duo.* Com memorat & Athenæus lib. XI. *Lambi*

Quæ Heraclea vocantur] Locus mire ve xatus. alii enim repoſitum volunt *Thericlea:* quorum e numero eſt Canteru lib. v. Nov. lect. c. 28. Ciacconius i libro de Triclinio, Giſanius ad Lucre tium, Lambinus, aliique. Turnebu aliquando quoque in eadem fuerat ſen tentia, ſed poſtea adhæſit vulgatæ, qu videatur lib. VIII. Adverſ. cap. 10. u & Rob. Titius eandem defendentem lib. IV. controverſ. cap. 6. Mſſ. Pall favent receptæ lectioni, niſi quod ſec *Eraclea.* nam Gruterianus *Ereclea.* Cujacianus & Puteani liber inclinant potius in alteram partem: habent enim *Theridia.* Hittorpii quoque ſchedæ præferunt, *& heridia.* Ceterum retinui *pocula duo quadam,* rejecto Lambiniano, cui expuncta vox *duo:* licet abeſſet & Hit. & Cujac. quod invenerim in mſſ. noſtris, & editis omnibus. Puteanus deletum ibat & *eum.* & *duo.* Gruterus. Cum in codicibus Cujacii, Puteani & Regio legatur *Thericlia*, pro *Thericlea*, ad quos proxime accedit Hittorpianus, nullus dubitavi hanc ſcripturam recipere. Thericles fuit quidem figulus, qui fictiles calices fecit ex nigra terra, qui vixit Ariſto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſentoris manu, ſummo artificio, facta. quod iſte ubi
ıdivit, ſic cupiditate inflammatus eſt non ſolum in-
ɔiciundi, verum etiam auferendi, ut Diodorum ad ſe
ocaret ac poſceret. Ille, qui illa non invitus habe-
:t, reſpondet ſe Lilybaei non habere: Melitae apud
uendam propinquum ſuum reliquiſſe. Tum iſte con-
nuo mittit homines certos Melitam: ſcribit ad quos-
am Melitenſes, ut ea vaſa perquirant: rogat Diodo-
ım, ut ad illum ſuum propinquum det litteras. nihil
i longius videbatur, quam dum illud videret argen-
ım. Diodorus, homo frugi ac diligens, qui ſua ſer-
are vellet, propinquo ſuo ſcribit, ut iis, qui a Verre
eniſſent, reſponderet, illud argentum ſe paucis illis
iebus miſiſſe Lilybaeum. Ipſe interea recedit. abeſſe
b domo paulliſper maluit, quam praeſens illud optime
ıctum argentum amittere. Quod ubi audivit iſte, us-
ue eo eſt commotus, ut ſine ulla dubitatione inſanire
mnibus ac furere videretur. quia non potuerat argen-
um eripere, ipſe a Diodoro erepta ſibi vaſa optime
ıcta dicebat: minitari abſenti Diodoro, vociferari pa-
ım, lacrymas interdum vix tenere. Eriphylam acce-
ɔimus in fabulis ea cupiditate, ut, cum vidiſſet moni-
e, ut opinor, ex auro & gemmis, pulchritudine ejus
in-

ſtophanis tempore, ſed poſtea pocu-
ı quæ ad fictilium illorum imitatio-
em fiebant, ſive ex terebintho, aliove
gno, ſive ex argento vitrove eſſent
'hericlea dicebantur. Vt docuit Salma-
us in Exercitationibus Plinianis p. 734,
ui & ibi hanc iſtius loci emendatio-
em probat. *Grævius.*

Mittit homines certos] Data opera,
on alia de cauſa, miſſos, niſi ut nun-
um illud deferrent. Sæpe alibi ſic lo-
utus eſt. *Hottom.*

Eryphylam accipimus in fabulis] Vxor
uiſſe traditur Amphiarai vatis, qui cum
ıb Adraſto rege ad bellum magna con-
entione vocaretur, neque tamen pare-
e vellet, quod ſe nunquam inde redi-
turum tanto ante prævideret, ſeſeque
ideo abdidiſſet, tandem ab uxore au-
reo monili a rege corrupta proditus eſt,
& in bellum proficiſci coactus: ubi hia-
tu terræ abſorptus eſt. Plato de Rep. IX.
Οὐκ ἄρα ἄθλιός ἐστι καὶ πολὺ ἐπὶ δεινοτέρῳ ὀλέθρῳ χρυσὸν δωροδοκεῖ ἢ Ἐριφύλη, ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνδρὸς ψυχῇ τὸν ὅρμον δεξαμένη. *Nonne miſer eſt, multoque graviorem ſibi perniciem quærit dum aurum accepit, quam Eriphyla, quæ ut ſalutem viri proderet, monile accepit? Monile autem dictum*, inquit Feſtus, *eſt ornatus muliebris qualem habuiſſe Eriphylam fabulæ ferunt. Ex eo etiam equis dependens a collo ornamentum monile appellatur.* Hottom.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

incenſa, ſalutem viri proderet. ſimilis iſtius cupidita
hoc etiam acrior atque inſanior, quod illa cupiebat i
quod viderat: hujus libidines non ſolum oculis, ſ
19 etiam auribus excitabantur. Conquiri Diodorum to
provincia jubet. ille ex Sicilia jam caſtra moverat,
vaſa collegerat. Homo, ut aliquo modo illum in pr
vinciam revocaret, hanc excogitavit rationem: ſi ha
ratio potius, quam amentia nominanda eſt. apponit
ſuis canibus quendam, qui dicat, ſe Diodorum Mel
tenſem rei capitalis reum velle facere. Primo miru
omnibus videri, Diodorum reum, hominem quietiſſ
mum, ab omni non modo facinoris, verum etiam m
nimi errati ſuſpicione remotiſſimum. deinde eſſe pe
ſpicuum, fieri omnia illa propter argentum. Iſte no
dubitat jubere nomen deferri: & tum primum opino
iſtum abſentis nomen recepiſſe. Res clara Sicilia tota
propter caelati argenti cupiditatem reos fieri rerum ca
pitalium: neque ſolum praeſentes reos fieri, ſed etia
abſentes. Diodorus Romae ſordidatus circum patrono
atque hoſpites curſare: rem omnibus narrare. litterae
mittuntur iſti a patre vehementes, ab amicis item, vi-
deret, quid ageret de Diodoro, quo progrederetur
rem

Caſtra jam moverat, & vaſa collegerat] Tranſlatum a re militari. *Vaſa* enim impedimenta Latine dicuntur, ut Græce τὰ σκεύη. Hottom.

Res clara, Sicilia tota] Secutus ſum libros manuſcriptos. nam vulgati habent, *Reclamat Sicilia tota*, &c. infra proximo verſu iidem manuſcripti, ubi vulgati habent, *non præſente reos fieri*, non habent, *præſentes*. quos item ſecutus ſum. *Lambinus.* *Res clara Sicilia tota*] Ita reſcribendum duxit Turnebus, Adverſ. 8. cap. 10. fide librorum vetuſtæ antiquitatis; & ita reperit Gulielmius in Cujac. & Hittorp. ſed, ecce, Italici noſtri codd. tres ſtant a vulgata: *Reclamat Sicilia tota.* quæ ſi vitioſa eſt, clare patet, libros tranſalpinos ſuperare bonitate Ciſalpinos; ideoque natos antequam licentioſa prurigo invaſiſſet librarios quidvis mutandi, addendi, &c. *Gruterus.*

Reos fieri rerum capitalium] Apparet igitur *reos* fieri, dici eos, quorum nomen defertur, atque in reorum aliorum numerum recipitur: hoc eſt, in tabulis publicis perſcribitur. *Hottom.*

Neque ſolum reos fieri, ſed etiam abſentes] Eſt ab Cujac. atque Hittorp. quippe Pall. Grut. editioneſque omnes, *neque ſolum præſentes reos fieri.* Paulus Manutius *præſentes* retinuit, ſed ejecit, *reos fieri.* adeo quiſque in Tullio experitur quantum libeat. *Gruterus.* Abeſſe commode non poteſt *præſentes*, quod merito retinent Franc. & ceteri M S S. & edd. optimæ Victorii, Car. Stephani, Manutii.

Ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

em claram eſſe & invidioſam: inſanire hominem; peturum hoc uno crimine, niſi caviſſet. Iſte etiam tum atrem, ſi non in parentis, at in hominum numero utabat: ad judicium nondum ſe ſatis inſtruxerat: priius annus erat provinciae, non, ut in Sthenio, jam efertus pecunia. itaque furor ejus paullulum non puore, ſed metu ac timore repreſſus eſt. condemnare)iodorum non audet; abſentem de reis eximit. Dioorus interea praetore iſto prope triennium provincia omoque caruit. ceteri non ſolum Siculi, ſed etiam cies Rom. hoc ſtatuerant: quoniam iſte tantum cupiitate progrederetur, nihil eſſe quod quiſquam putaet, ſe, quod iſti paullo magis placeret, conſervare aut omi retinere poſſe. Poſtea vero quam intellexerunt, ſti virum fortem, quem ſumme provincia exſpectabat,). Arrium, non ſuccedere, ſtatuerunt ſe nihil tam lauſum, neque tam reconditum poſſe habere, quod non iſtius cupiditati apertiſſimum promtiſſimumque eſet. Tum iſte ab equite Romano ſplendido & gratioſo, Cn. Calidio, cujus filium ſciebat ſenatorem populi Romani & judicem eſſe, equuleos argenteos nobiles, quique maximi fuerant, aufert. Imprudens huc incidi, julices, emit enim non abſtulit. nollem dixiſſe. jactabit e, & in his equitabit equuleis. Emi: pecuniam ſolvi. Cre-

Ad judicium] Subaudi *corrumpenlum.* Nam ad eam ſe rem inſtruebat, ıt ſæpe alias dictum eſt. *Hottom.*

Abſentem de reis eximit] *Eximere de eis*, eſt nomen alicujus in reorum albo nducere: ut in commentario verb. juis expoſuimus. *Idem.*

Qui Q. Maximi fuerant] Quis ille vero *Q. Maximus*, nuſquam alibi pictus aut fictus? Sed vide, ne rectius legatur, *quique maximi fuerant*, hoc eſt pretioſiſſimi, quique venire potuerant plurimo. Vlpianus in Pandectis ad L. Aquiliam l. 23. ait, *occaſionem hominis occiſi ad id tempus referri, quo plurimi in eo anno fuit.* Adjuvat conjecturam Priſcianus quoque, qui hæc laudat fine libri III. *quique maximi fuerant.* Gulielmius. Accedit his Regius in quo, *quique maxime fuerant.*

In his equitabit equuleis] Iactabit ſe, quaſi idoneam defenſionem nactus: & jactabit ſe ut agitatores, qui in equis deſultoriis equitant, ſeſeque oſtentant. *Hottom.* *Equitabit*, quod eſt, ſe oſtentabit, ſe jactabit. qua in ſignificatione verbo *equitandi*, niſi me memoria fallit, utitur Anobius: & Horat. epod. od. 7. pro inſultabo dixit. *Vectabor humeris tunc ego inimicis eques.* Turnebus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Credo, etiam tabulae proferentur. eſt tanti. cedo tabulas. dilue ſane crimen hoc Calidianum, dum ego tabulas adſpicere poſſim. Verumtamen quid erat, quod Calidius Romae quereretur, ſe, cum tot annos in Sicilia negotiaretur, abs te ſolo ita eſſe contemtum, ita deſpectum, ut etiam una cum ceteris Siculis diſpoliaretur, ſi emeras? quid erat, quod confirmabat, ſe abs te argentum eſſe repetiturum, ſi id tibi ſua voluntate vendiderat? tu porro poſſes facere, ut Cn. Calidio non redderes? praeſertim cum is L. Siſenna, defenſore tuo tam familiariter uteretur: & cum ceteris familiaribus Siſennae reddidiſſes? deinde non opinor negaturum eſſe te, homini honeſto, sed non gratioſiori, quam Cn. Calidius eſt, L. Cordio argentum per Potamonem, amicum tuum, reddidiſſe. qui quidem ceterorum cauſam apud te difficiliorem fecit. Nam cum te compluribus confirmaſſes redditurum, poſteaquam Cordius pro teſtimonio dixit, te ſibi reddidiſſe, finem reddendi feciſti: quod intellexiſti, te, praeda de manibus amiſſa, teſtimonium tamen effugere non poſſe. Cn. Calidio, equiti Romano, per omnes alios praetores li-

Eſt tanti. cedo tabulas] Tanti ſunt venditi, hoc pretium eſt quo empti ſunt. Et ſic locutus eſt ſuperiore oratione: *Accipis* H-S XV *pro medimno: tanti eſt enim illo tempore medimnum. retines* H-S XII. *tanti enim eſt, &c.* Poteſt igitur ſic accipi: poteſt & illo modo quem expoſuimus paulo ſupra. Tanti tua intereſt, tanti tua refert tabulas proferri: ſi proferas, dilutum crimen concedam. *Hottom.* *Eſt tanti. cedo tabulas*] Vetus liber, *exeant cedo tabulas.* F. Vrſinus. *Eſt tanti*] Male hoc interpretatur Hottomannus: & fruſtra eſt Fulvius Vrſinus, qui aliam lectionem ſuppeditat, dicit enim Cicero, eſſe operæ pretium inſpiciundi tabulas: itaque ipſas poſcit, urgetque. *Gruterus.*

Verumtamen] Argumentum eſt ex repugnantibus. Non & emiſti, & queſtus eſt ſe ſpoliatum. Non & ſponte vendiderat, & venditum repetere volebat. *Hottom.*

Vt etiam una cum ceteris] Dictio *una*, exulat fere hodiernis exemplaribus, ſed injuſte; ſi modo fides Pall. Grut. Cujac. & vetuſte cuſis. idem dictum velim de vocula *ita*, quæ præceſſit, redonataque a me auctori, iiſdem libris addicentibus. *Gruterus.*

Deinde non opinor] Reg. & Franc. *Denique, non opinor.* hoc eſt, ut uno verbo abſolvam. Sic ſæpe Cicero, & alii, ut alibi obſervavi. *Grav.*

Cauſam apud te difficiliorem fecit] A quibus argentum factum abſtuleras. Et *cauſam difficiliorem*, id eſt, conditionem puriorem. *Hottom.*

Per omnes alios prætores] *Alios*, quod deſideratur in vulgatis addidimus ex Regio. Pro *Cordius* idem cod. *Curidius.* Grævius.

Ali-

licuit argentum habere benefactum: licuit poſſe dome-
ſticis copiis, cum magiſtratum, aut aliquem ſuperiorem
invitaſſet, ornare & apparare convivium. multi domi Cn.
Calidii cum imperio ac poteſtate fuerunt: nemo inventus
eſt tam amens, qui illud argentum tam praeclarum ac
tam nobile eriperet: nemo tam audax, qui poſceret: nemo
tam impudens, qui poſtularet, ut venderet. Superbum
eſt enim, judices, & non ferendum, dicere praetorem in
provincia homini honeſto, locupleti, ſplendido, vende
mihi vaſa caelata, hoc eſt enim dicere. Non es dignus tu,
qui habeas, quae tam bene facta ſint; meae dignitatis iſta
ſunt. Tu dignior, Verres, quam Calidius? qui, ut non
conferam vitam atque exiſtimationem tuam cum illius,
neque enim eſt conferenda, hoc ipſum conferam, quo tu
te ſuperiorem fingis: quod H-S LXXX millia diviſoribus,
ut praetor renuntiarere, dediſti; trecenta accuſatori, ne
tibi odioſus eſſet. ea re contemnis equeſtrem ordinem ac
deſpicis? ea re indignum tibi viſum eſt, quidquam, quod
tibi placeret, Calidium potius habere, quam te? Iactat 21
ſe jamdudum de Calidio: narrat omnibus, ſe emiſſe. num
etiam de L. Papirio, viro primario, locuplete, honeſtoque
equite Romano thuribulum emiſti? qui pro teſtimonio
dixit, te, cum inſpiciendum popoſciſſes, avulſo emble-
mate remiſiſſe: ut intelligatis, in homine intelligentiam
eſſe,

Aliquem ſuperiorem invitaſſet] Notanda vocabuli ſignificatio: ut *ſuperior* in eo dicatur, quæ præſtantior eſt dignitate, veluti magiſtratus. Auctor Rhetoricorum ad Herennium ſic loquutus eſt, *In ſuperiores contumax, in æquos & pares faſtidioſus, in inferiores crudelis.* Hott.

Non ferendum] Nam ſive civis, ut Calidius ; ſive ſocius eſt, honore dignus habendus eſt. *Idem.*

Quo tu te ſuperiorem fingis] Quod videlicet honores in civitate adeptus es: cum ille privatus in equeſtri gradu permanſerit. Itaque docet illum non dignitate, ſed pretio & largitione eos honores adeptum fuiſſe. *Idem.*

H-S LXXX.] Coronatorum duo millia. De diviſoribus autem dictum eſt Verr. II. *Idem.*

Accuſatori] Qui te ambitus accuſare inſtituerat: Et H-S trecenta millia, id eſt, aureorum ſeptem millia, & præterea quingentos. *Idem.*

Equeſtrem ordinem] Cui aditus ad patricios honores non patebat. *Idem.*

Avulſo emblemate remiſiſſe] Reg. *revulſo emblemate remiſſe.* quod non ſpreverim. Paullo ante idem codex, ut & Francii *Papinio*, pro *Papirio.* præterea *L.* in Regio deſideratur. *Grævius.*

Vt intelligatis] Argumentum ex repugnantibus: Nam & avaritia duceba-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

eſſe, non avaritiam; artificii cupidum, non argenti fuiſſ Nec ſolum in Papirio fuit hac abſtinentia: tenuit hoc i ſtitutum in thuribulis omnibus, quaecumque in Sicil fuerunt. incredibile eſt autem quam multa, & qua praeclara fuerint. Credo tum, cum Sicilia florebat op bus & copiis, magna artificia fuiſſe in ea inſula. nam dc mus erat ante iſtum praetorem nulla paullo locupletior qua in domo haec non eſſent, etiamſi praeterea nihil eſſ argenti; patella grandis cum ſigillis ac ſimulacris dec rum; patera, qua mulieres ad res divinas uterentur; thu ribulum. haec autem omnia antiquo opere & ſummo a tificio facta: ut hoc liceret ſuſpicari, fuiſſe aliquando apu Siculos peraequa proportione cetera: ſed quibus mult fortuna ademiſſet, tamen apud eos remanſiſſe ea, quae re ligio retinuiſſet. Dixi, judices, multa fuiſſe fere apud Si culos omnes: ego idem confirmo, nunc ne unum quiden eſſe. Quid hoc eſt? quod monſtrum, quod prodigium i provinciam miſimus? nonne vobis id egiſſe videtur, u non unius libidinem, non ſuos oculos, ſed omnium cupi diſſimorum inſanias, cum Romam revertiſſet, expleret qui ſimul atque in oppidum quopiam venerat, immitte bantur illi continuo Cybiratici canes, qui inveſtigaban & per-

tur ad aliquid auferendum, & maximam thuribuli partem relinquebat. *Hott.*

Patella grandis] Nihil mutandum. Nam patellæ dicebantur, quibus utebantur in ſacris. *Lambinus.* In patella diis apponebantur epulæ, cum res divina penatibus laribuſque fiebat, aut de cœna iis libabatur. patera vinum libabatur, thuribulo thus adolebatur vaporabaturque. *Turneb.*

Peræqua proportione] Sic olim edidi, ſecutus libros omnes & manuſcr. & vulgatos. ſed Adr. Turnebus exiſtimat legendum, *peræque pro portione.* cujus ſententia probabilis eſt. *Lambin.* *Peræqua proportione cetera*] Sic Victoriana, & ſeqq. nam exoletæ, *æqua prop.* quod & in Pal. & Grut. Turnebus lib. VIII. cap. 10. malebat *peræque.* Gruterus.

Sed omnium cupidiſſimorum] Secut ſumus libros manuſcriptos. nam vul gati habent, *omnium avariſſimorum* Lambinus. *Omnium cupidiſſimorum inſanias*] Eſt ab Cujac. & Hitt. antea im preſſ. *omn. avariſſimorum inſ.* Grut.

In oppidum quopiam] Ita videtur re ſcribendum Gulielmio quod id repe riſſet in Hittorpiano: alludebatque Cujac. qui *copiam*, vulgo *quoppiam.* illepide. *Gruterus.*

Illi continuo Cybiratici canes] Duos fratres *Cybiratas* dicit, & *canes* per metaphoram appellat, quod omnia ſagaciter odorabantur. Etiam hac de cauſa, quod cum *Cybiratæ* in regione aſpera ac montuoſa ſint, prope ab Tauro monte, venandi ſtudio dediti fuerunt. Itaque Celius ad Ciceronem Aſiæ Proconſu-

c perſcrutabantur omnia. Si quod erat grande vas & ma-us opus inventum, laeti adferebant. ſi minus ejuſmodi quippiam venari potuerant; illa quidem certe pro lepuſculis capiebantur, patellae, paterae, thuribula. Hic quos putatis fletus mulierum? quas lamentationes fieri ſolitas eſſe in hiſce rebus? quae forſitan vobis parvae eſſe videantur: ſed magnum & acerbum dolorem commoverent, mulierculis praeſertim, cum eripiuntur e manibus ea, quibus ad res divinas uti conſuerunt, quae a ſuis acceperunt, quae in familia ſemper fuerunt. Hic nolite 22
exſpectare, dum ego hoc crimen agam oſtiatim, ab Aeſchylo Tyndaritano iſtum pateram abſtuliſſe, a Thraſone item Tyndaritano patellam, a Nymphodoro Agrigentino thuribulum. cum teſtes ex Sicilia dabo, quem volet, ille eligat, quem ego interrogem de patellis, pateris, thuribulis: non modo oppidum nullum, ſed ne domus quidem ulla paullo locupletior expers hujus injuriae reperietur. quin cum in convivium veniſſet, ſi quidquam coelati adſpexerat, manum abſtinere, judices, non poterat. Cn. Pompejus eſt Philo, qui fuit Tyndaritanus. is cenam iſti dabat apud villam in Tyndaritano. fecit, quod Siculi non audebant. ille, civis Romanus quod erat, impunius id ſe facturum putavit. appoſuit patellam, in qua ſigilla erant egregia. iſte continuo ut vidit, non dubitavit illud inſigne penatium, ho-

ulem ſcribens, lib. Epiſt. Famil. VIII. tem, inquit, *de Pantheris, ut Cybiratas ceerſas, cureſque mihi ut venentur.* Hott.

Læti auferebant] Reg. & Franc. *læti adferebant*, tanquam captam in venaione feram. *Gravius.*

Pro lepuſculis] Iocans perſtat in meaphora de canibus: & *lepuſculos* appelat furta parvula. *Idem.*

Agam oſtiatim] Perſequar enumerando unamquamque domum in qua aliqua expilavit. *Idem.*

Non modo oppidum nullum, ſed ne domus quidem ulla paullo &c.] Illud *ulla* addidi ſuaſu Cujac. ac Hitt. haud tamen ita abſurde Pall. Grut. edd. vett. *nullum: domus nulla paullo*, ſine *ſed ne*, item *quidem*. Gruter. Sic & Franc.

Qui cum in convivium] Vetus, *Quin cum in convivium.* & ſic emenda. *Hottomannus.*

Cœnam iſti dabat apud villam in Tyndaritano] *Apud villam, in villa*, inquit, Non. Marcellus. Sic Terentius, *apud forum modo e Davo audivi.* Idem.

Illud inſigne penatium] Ornamentum ſacrarii, in quo penates collocabantur. *Idem.*

Eu-

hoſpitaliumque deorum, ex hoſpitali menſa tollere. I
tamen, quod antea de iſtius abſtinentia dixeram, ſigil
avulſis reliquum argentum ſine ulla avaritia reddid
Quid? Eupolemo Calactino, homini nobili, Lucullor
hoſpiti ac perfamiliari, qui nunc apud exercitum cu
L. Lucullo eſt, non idem fecit? cenabat apud eum. a
gentum ille ceterum purum appoſuerat, ne purus ip
relinqueretur; duo pocula non magna, verumtamen cu
emblematis. hic, quaſi feſtivum acroama, ne ſine coroll
rio de convivio diſcederet, ibidem convivis inſpectant
bus emblemata avellenda curavit. Neque ego nunc iſti
facta omnia enumerare conor: neque opus eſt, nec fie
ullo modo poteſt. Tantummodo uniuſcujuſque de var
improbitate generis indicia apud vos & exempla profer

ne

Eupolemo Calactino] Vetus liber habet *Eupolemo Gelaſtino*. F. Vrſinus. *Eupolemo Calactino*] Forte *Galatino*. Pall. tamen & Grut. *Galaſtino*. Gruter. Imo Calactino vide ad III Verrin. 43.

Qui nunc apud exercitum cum L. Lucullo eſt] Bello Mithridatico, cui annos prope ſeptem Lucullus præfuit. *Hottom.*

Cœnabat apud eum] Verres ſcilicet. *Idem.*

Argentum illi caterum purum appoſuerat] Obſcurus locus, & corruptus, niſi me animus fallit. *Purum* autem *argentum* appellat ſine emblematis. ut paulo infra, *Emblemata detrahuntur. ſic Saluntini, excuſſis deliciis, cum argento puro domum revertuntur.* Ego hoc modo legendum potius arbitrer, *Argentum ille caterum, purum, ne purus ipſe relinqueretur: duo pocula non magna, verumtamen cum emblematis appoſuerat.* Primum enim cum de Eupolemo intelligat, *ille*, non *illa* dicendum fuit, ne ad eum qui cœnabat hæc oratio referatur. *Purum* autem relinqui hoſpitem ſic accipio, quaſi diceret, nudum & inanem. Ludit enim ancipiti ſignificatione vocabuli. Et quod initio poſuit *caterum*, ne cui mirum videatur, intelligendum eſt, ſic eum loquutum eſſe cum alibi, tum in Epiſt. ad Trebatium, c jus initium eſt, *accepi a te*, lib. Ep ſtol. VII. Verbum autem *apponebat* quomodo ſuperiore in loco conſiſteret conjectura aſſequi non poſſum. Glo ſema ſane ex ſuo, id eſt, extremo loc ſumptum fuiſſe res ipſa non obſcu ſignificat. *Purum* autem *cœlato* Paul opponit in L. ſi in rem, D. de rei vin dicatione. *Idem.* *Argentum purum* d cebatur, quod ſine ullis craſtis & em blematis erat, quæ cælatura conſtabant

Argenti vaſcula puri.

Vaſcula pura ſigillis & emblematis a liunde revulſis. plerumque decoraban tur. Et quemadmodum aureæ cælatur in vaſis argenteis ſæpe collocabantur ſic argentea emblemata & ſigilla aurei ſcyphis includi ſolebant. *Salmaſius. Ill* eſt in Regio. Mox pro *emblemata avellenda*, idem *evellenda*, forte *revellenda*, ut paullo ante. *Gravius.*

Quaſi feſtivum acroama] *Acroama* Græce auditionem ſignificat, Latini pro feſtiva narratione, & pro eo item qui feſtiva narratione auditorum animos exhilarat, uſurpant. Tales plerunque adhiberi ſolebant locupletum convivis, qui convivarum animos exhilarent: iiſque dari corollaria ſolebant. *Hottom.*

Par

ıeque enim ita ſe geſſit in his rebus, tanquam rationem liquando eſſet redditurus: ſed prorſus ita, quaſi aut reus ıumquam eſſet futurus, aut, quo plura abſtuliſſet, eo ninore periculo in judicium eſſet venturus: qui haec, ıuae dico, jam non occulte, non per amicos, atque inerpretes, ſed palam de loco ſuperiore ageret, pro impeio & poteſtate. Catinam cum veniſſet, oppidum locu- 23
les, honeſtum, copioſum, Dionyſiarchum ad ſe proagoum, hoc eſt, ſummum magiſtratum, vocari jubet. ei alam imperat, ut omne argentum, quod apud quemque ſſet Catinae, conquirendum curaret, & ad ſe transfeendum. Philarchum Centuripinum, primum hominem enere, virtute, pecunia, non hoc idem juratum dicere udiſtis, ſibi iſtum negotium dediſſe atque imperaſſe, ıt Centuripinis, in civitate totius Siciliae multo maxina & locupletiſſima, omne argentum conquireret, & d ſe comportari juberet? Agyrio ſimiliter iſtius imperio aſa Corinthia per Apollodorum, quem teſtem audiſtis, yracuſas deportata ſunt. Illa vero optima, quod, cum d Haluntium veniſſet praetor laborioſus & diligens, ipſe

Pardiorum, hoc eſt, ſummum magiratum] Pro *Pardiorum* corrigendum utarem *Proagorum.* ut hac eadem oraone, *Diſcedens mandat Proagaro Sopao, ut demoliatur. Proagorus refert rem d Senatum.* Et paulo poſt, pagina inequenti, *C. Marcelli ſtatuam delegit in Sopatrum, hominem tum domi nobim, tum ſummo magiſtratu præditum, ivaricari ac deligari jubet.* Hott. Quiam putant verba illa *ſummum magiſtraum*, interpretis alicujus tranſlationem ſſe, quos non ſequor. In ænea apud ne tabella, in qua Agrigentinorum deretum quoddam inciſum eſt, PROAORVS hic ita deſcribitur: Ἐπὶ ἱεροῦτα Νυμφοδώρου τοῦ φίλωνος, παραπροστάτας βουλᾶς, προεδρευούσας τᾶς υλᾶς τῶν ὑλλέων, προαγορεῦντος Διοκλέους τοῦ Διοκλέους, γραμματεύοντος ᾿δρανίωνος τοῦ Ἀλεξάνδρου. F. Vrſinus. ota hæc tabula invenitur apud Gruterum in inſcript. corpore p. 401. Vera eſt emendatio *proagorum*, & certa, quam recepit princeps Lambinus, poſt eum ſecutus eſt Gruterus. & ſic ſane eſt in Regio.

Primum hominem] Vulgata *primarium*, ſed contra edd. vett. & mſſ. Pall. Cujac. Grut. Forſan adſitum *hominem* eſt emblema ſcribæ. *Gruterus.*

Illa vero optima] Repetendum, & ſubaudiendum verbum ſuperius, *Indicia atque argumenta iſtius improbitatis ſunt.* Hottoman. *Illa vero optima*] Subint. judicia & exempla. ſed legendum fortaſſe eſt. *Illa vero notiſſima, &c.* Lambinus.

Cum Haluntium veniſſet] Omnes libri veteres, *Cum ad Haluntium.* quo modo ſine dubio corrigendum putarem. cum ex iis quæ ſequuntur, non *Haluntium* veniſſe, id eſt, in oppidum ingreſſum eſſe, ſed ad oppidum tantum acceſſiſſe appareat. & ſic loquitur, infra.

ipſe in oppidum accedere noluit, quod erat difficili a-
ſcenſu atque arduo; Archagatum Haluntinum, homine
non ſolum domi ſuae, ſed tota Sicilia in primis nobilem,
vocari juſſit: ei negotium dedit, ut, quidquid Halun
eſſet argenti caelati, aut, ſi quid etiam Corinthiorum,
omne ſtatim ad mare ex oppido deportaretur. eſcendit i
oppidum Archagatus homo nobilis, qui a ſuis & amar
& diligi vellet: ferebat graviter, illam ſibi ab iſto pr
vinciam datam: nec quid faceret habebat. pronuntia
quid ſibi imperatum eſſet: jubet omnes proferre, quo
haberent. metus erat ſummus. ipſe enim tyrannus no
diſcedebat longius: Archagatum & argentum in lect
ca cubans ad mare infra oppidum exſpectabat. quem

cor

fra. *Hottom.* *Cum ad Haluntium veniſſet, &c.*] Eſt a Pall. Grut. edd. antiquis. mediæ ætatis edd. abjicere *ad.* neſcio quare, Manutii habent *Haluntium*, contra eoſdem omnes libros. *Gruter.*

Ipſe in oppidum aſcendere noluit] Sic repoſui. neque vero dubium eſt, quin ita legendum ſit. nam primum, *accedere* in urbem, aut in oppidum, non dicunt Latini: deinde, ſi maxime ſit Latinis uſitatum, tamen *accedere in urbem*, non eſſet intrare in urbem. poſtremo apparet, hanc urbem fuiſſe in monte ſitam. itaque *aſcendere* convenit: & ita mox loquitur, *accedere* nullo modo, ut pote qui jam ad urbem acceſſerat, neque longe ab urbe aberat, ad mare, infra oppidum. ut mox dicet, *ibi Arthagathum, & argentum in lectica cubans ad mare infra oppidum exſpectabat.* quem locum aliquantum corruptum profert Servius lib. 3. Æn. ad illum verſum, *Arduus inde Acragas oſtentat maxima longe, &c.* his verbis, mons eſt muro cinctus: in cujus ſumma parte oppidum eſt. unde & Cicero ait, *At mare infra mœnia ante oppidum exſpectabat, de Verre.* legendum, ut hic eſt apud Ciceronem: vel ſic utrobique, *ad mare infra ante oppidum exſpectabat.* Infra autem non longe, nonnulli libri veteres habent, ut vulgati, *ibi, ut quid quid Halunti eſſet argenti cælati, aut,* ſi *quid etiam Corinthiorum, ut omne ſtatim, &c.* quæ ſcriptura ferri poteſt, intelligamus, particulam, *ut*, eſſe it ratam: quod non eſt Ciceroni, Plaut & aliis inuſitatum. *Lambinus.* *Ipſe oppidum accedere noluit*] Habeo totu iſtud pro panno librariorum, adſu purpuræ Tullianæ; niſi dicamus id fo te retinendum, ejecta voce *noluit*, qu non comparet in Cujaciano. ſed non totum eſt a gloſſa: itaque tollatur. G fanius tamen locum hunc laudat, qu probet, *accedere* dici pro *aſcendere*, cu jus adeantur Obſervationes. *Gruteru* Neſcio quid Grutero in mente fuerit cum hæc juſſit deleri, ſine quibus ſen tentia huic loco non conſtat.

Vt omne ſtatim] Vetus liber, *id omn* & ſic puto corrigendum. *Hottomannus* Hanc conjecturam Hottomanni ſolu Gruterus recepit, cæteri omnes cum omnibus libris, *ut omne ſtatim*, quo merito tuetur Manutius. *Gravius.*

Eſcendit in oppidum] Sic repoſuimu ex Regio. Vulgo *adſcendit.* Notum eſ *eſcendere* veteres dixiſſe pro *adſcendere.* vide Muret. xv. Var. Lect. 3. Guilielm. III Veriſim. 16. & I. F. Gronovium ad Livium. *Idem.*

Quæ haberent] Reg. *quod haberent*] nimirum argentum. *Idem.*

Qu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

oncurſum in oppido factum putatis? quem clamorem?
uem porro fletum mulierum? qui viderent equum
'rojanum introductum, urbem captam eſſe dicerent.
fferri ſine thecis vaſa, extorqueri alia de manibus mu-
erum, effringi multorum fores, revelli clauſtra. Quid
nim putatis? ſcuta ſi quando conquiruntur a privatis
ı bello ac tumultu, tamen homines inviti dant, etſi
d ſalutem communem dari ſentiunt: ne quem pute-
s ſine maximo dolore argentum caelatum domo,
uod alter eriperet, protuliſſe. omnia deferuntur. Cy-
iratae fratres vocantur: pauca improbant: quae pro-
arant, iis cruſtae, aut emblemata detrahuntur. Sic
Ialuntini, excuſſis deliciis, cum argento puro domum
everterunt. Quod umquam, judices, hujuſmodi e- 24
erriculum in illa provincia fuit? avertere aliquid de
ublico quam obſcuriſſime per magiſtratum ſolebant:
etiam

Qui viderent] Pro, *qui hoc vidiſſet*, *bem captam exiſtimaſſet.* Hottom.

Equum Trojanum introductum] Pro-biali figura dictum, pro calamita-n ingentem. Sic in ea pro Muræna, *tus, intus eſt, inquam, equus Trojanus, quo nunquam me conſule dormientes op-memini.* Idem.

Et ferri ſine thecis vaſa] Placet *efferri ynæceis vaſa.* F. Vrſinus.

Emblemata detrahuntur] Reg. & anc. *detrahebantur.*

Vlla in provincia fuit?] Omnes vete- & manuſcripti & impreſſi libri, *In provincia fuit?* quod ſine cauſa, & ne temere, ac petulanter immuta-m eſt. Nam ſi aliter legeremus, quæ ntentia proximis verbis ſubeſſet, *A-rtere aliquid ſolebant, Etiam aliquid oc-te auferebant? Quos enim ſignificari emus?* Hac autem antiqua lectione poſita, nemini quod ſignificet, ob-rum erit, cum aperte magiſtratus eos monſtret, qui hanc ipſam provin-m avaro & iniquo imperio admini-arant, qui etiam repetundarum judi-o damnati fuerant, ut oſtendit, ſu-a, cum ait, *ex ea provincia Pratores condemnatos eſſe complures, duos tantum abſolutos.* Sed video quid corrigendi cauſam huic importuno emendatori præbuerit. Nonius Marcellus in dictione *everriculum*, hoc modo hunc locum profert. Quaſi vero religioſe Nonius auctorum locos deſcripſerit: ac non ſatis habuerit, eos eatenus attingere atque indicare, quatenus propoſita vocabula notari intelligique poſſet. Cujus rei documenta ſunt innumera, ſed exempli cauſa vide in dictione *tangere*, locum Verrinæ v. quem teſtem citavit. *Hottom.* *Everriculum in illa provincia*] Miror non obſecutum P. Manutium Hottomanno, jubenti reponere hanc lectionem ex omnibus ſcriptis retroque editis: neque aliter Pall. Grut. Is tamen & Lambinus, *ulla in prov.* Gruter.

Per magiſtratum] Siculum: cujus opera in furtis utebantur. *Hottom.* *Per magiſtratum*] Sic quidem mſſ. Italica. ſed Gallicum Cujacii *per magiſtrum*; quod non videbatur diſplicere Gulielmio, ut is notaretur qui bonorum publicæ præeſſet auctioni: de quali Cicero lib. 1. Epiſt. 1. ad Atticum, & alibi ſæpius. *Gruterus.* Probarem & ipſe *ma-*

gi-

etiam aliquid de privato nonnumquam occulte aufere-bant: & illi tamen condemnabantur. &, ſi quaeris, ut ipſe de me detraham, illos ego accuſatores pro fuiſſe, qui hujuſmodi hominum furta odore, aut i[illegible] quo leviter preſſo veſtigio perſequebantur. Nam nos quidem quid facimus in Verre, quem in luto volu-tatum totius corporis veſtigiis invenimus? permagnum eſt in eum dicere aliquid, qui praeteriens, lectica pau-liſper depoſita, non per praeſtigias, ſed palam per po-teſtatem, uno imperio oſtiatim totum oppidum comi-larit? At tamen, ut poſſet dicere ſe emiſſe, Archaga-tho imperat, ut aliquid illis, quorum argentum fuerat, nummulorum dicis cauſa daret. invenit Archagathus pa-

giſtrum, ſi plures codices ſuffragerentur. Sed Ciceronem ſcripſiſſe cenſeo, *per magiſtratus* nimirum Siculos, quos opponit *privatis*. Nam *magiſtratus* nunquam de collegio rempublicam regentium, ſed de uno homine conſtituto ad adminiſtrandam publicam rem veteribus dicitur. Prætor eſt magiſtratus, Conſul eſt magiſtratus, hinc magiſtratum gerere dicitur de uno homine, cui mandata eſt poteſtas & dignitas aut Conſulis, aut Prætoris, aut ædilis. Hoc pluribus oſtendi in notis ad Iuſtinum. Vulgatam tamen poſſis tueri, ut *de privato* mox dixit pro *de privatis*, & alibi *miles* pro militibus, *eques* pro equitibus, ſic *magiſtratus* pro magiſtratibus. *Grævius.*

Etiam aliquid de privato] Reg. & Franc. *etiam cum aliquid a privato.*

Vt egomet mihi detraham] Omnes veteres impreſſi *ut ipſe de me detraham.* quam lectionem & manuſcriptus tuetur, & Nonius Marcellus in dictione *detraho.* ſic igitur corrigendum. *Hott.*

Vt egomet mihi detraham, &c.] Nihil muto. verumtamen non celabo lectorem, me in nonnullis libris manuſcr reperiſſe ſcriptum, *ut ipſe de me detraham.* Lambinus.

Aliquod leviter preſſo veſtigio] Libri veteres, *aliquid, ego, aliquo.* quo genere loquendi uſus eſt in his ipſis a-tionibus non ſemel. *Hottom.*

Per præſtigia] Quod paulo ante [illegible] occulte. *Idem.*

Aliquid nummorum dicis cauſa da[illegible]] Hæc locutio quid ſignificet, non [illegible] obſcurum, aut difficile eſt ad int[illegible]-gendum. Apparet enim tum apud [illegible]-riſconſultos, tum apud alios item [illegible]-ctores idem ſignificare quod Cicero [illegible]-runque dicit, *ſimulandi cauſa*, vel [illegible] *ſimulationem*, aut *per ſpeciem.* ut c[illegible] ſcribit Vlpianus in Pandectis, titul[illegible] S. C. Silaniano, *Si ſervus finxit ſe*-*mino auxilium ferre, vel dicis gratia*-*lit: nihil hoc commentum illi proderit.* [illegible] eſt, per ſimulationem officii, atqu[illegible] falſam viſionem & ſpeciem defenſio[illegible] objiceret. Sic Plinius lib. XXVIII. *Pontifici accidat dicis cauſa epulanti.* [illegible] eſt, cum revera non epularetur, [illegible] ceremoniæ cauſa epulari ſe fingeret. [illegible]-militer igitur hoc loco, *Aliquid nu*-*morum dicis cauſa dare*, nihil aliud [illegible] patet, quam per ſimulationem ſolut[illegible]-nis dare, vel falſam ſpeciem ſolutio[illegible] objicere. Sed hujus vocabuli orig[illegible] perdifficilis eſſe videtur ad inveſtiga[illegible]-dum: niſi forte depravatum conſue[illegible]-dine loquentium verbum *dicis* exiſtim[illegible]-mus, de verbo *dixis*: quo vocabu[illegible] Græci ſpeciem & oſtentationem ſign[illegible]-fican

aucos, qui vellent accipere: his dedit. eos nummos amen iſte Archagatho non reddidit. voluit Romae pe- ere Archagathus: Cn. Lentulus Marcellinus diſſuaſit, cut ipſum dicere audiſtis. RECITA ARCHAGA- HI ET LENTVLI TESTIMONIVM. Et, ne for- : hominem exiſtimetis hanc tantam vim emblema- um ſine cauſa coacervare voluiſſe, videte, quanti os, quanti exiſtimationem populi Romani, quanti ges & judicia, quanti teſtes, Siculos negotiatores ecerit. poſtea quam tantam multitudinem college- it emblematum, ut ne unum quidem cuiquam reli- uiſſet, inſtituit officinam Syracuſis in regia maximam pa-

cant, præſertim cum ſatis conſtet; *cis cauſa* apud Latinos nihil aliud ſi- iificare, quam apud Græcos δείξεως ἕνεκα. Quanquam de voce δίκη deriva- quoque videri poſſit. ut non *dicis*, d *dices cauſa* ſcribamus, cum δίκη ple- imque ritum modumque ſignificet: *dices cauſa*, ritus tantum obſervandi uſa, ac non revera fieri aliquid dica- ır. unde δίκην etiam adverbium pro *ſtar* Græci uſurpant. Latinas in hoc :nere locutiones apud Cæſarem iſtas bſervavimus, *ad ſpeciem*, *per cauſam*, *mulatione*, *ſpeciem atque opinionem præ- re*. In libro de Bello Gall. I. *Omnes arios in conſpectu hoſtium poſuit, ut ad eciem alariis uteretur.* Item de Bello ivili, *Qua re animadverſa Varus, & rrore exercitus cognito, buccinatore in ſtris, & paucis ad ſpeciem tabernaculis lictis, de tertia vigilia ſilentio exerci- um in oppidum reducit.* Eodem rurſus b. I. *Retineri legiones duas, quæ ab ſe mulatione Parthici belli ſint abductæ.* Et b. II. *Speciem atque opinionem pugnan- um præberent.* Et lib. VII. *Mulioneſque um caſsidibus equitum ſpecie ac ſimulatio- e collibus circumvehi jubet.* Eodem rur- us libro, *Per cauſam ſupplementi, equi- atuſque cogendi, ab exercitu diſcedit.* Quem Livius imitatus lib. II. *Per cau- am*, inquit, *renovati ab Æquis belli*: Cicero ſupra, *Per ſimulationem ædilita- is dixit*, quod vulgo dicimus, *prætex- tu ædilitatis, ſigna ablata ex urbibus, quatridui cauſa, per ſimulationem ædili- tatis. Per nomen: Quantam quiſque con- cupierit pecuniam: tantam licebit per cellæ nomen æſtimationis magnitudine conſequa- tur*, atque hæc quidem de vetuſta locu- tione olim ſcripſeram: ſed poſtea in commentario verborum juris originem ejus alteram judicavi. *Hott.* Nimirum ibi notat eſſe *dicis* ab obſoleto *dex* vel *dix*, ut judex judicis. Sed recte Cha- riſius obſervat eſſe μονόπτωτον. vide Voſſii etymologicum in *dica* & quos ibi laudat.

Cn. Lentulus Marcellinus] Apparet ex Marcellorum familia fuiſſe, a Lentulo vero adoptatum. nam hic mos erat adoptantium, de quo alio loco expli- cavimus. *Hottom.*

Quanti teſtes Siculos, negotiatoreſque fecerit] Libri manuſcripti habent, *quanti teſteis, Siculos negotiatores fecerit*. Lamb. Optime! Sic ſane & Reg. cod. *Grav.*

Inſtituit officinam Syracuſis in regia ma- ximam] Hunc locum emendavi, po- ſita hic interpunctione poſt nomen, *maximam*: & ex, *regiam*, detracta lit- tera *m.* idque ex auctoritate duorum li- brorum manuſcr. *Lamb.* *Inſtituit offi- cinam Syracuſis: in regiam maximam palam*] Codex Cujacii ac Gruteri: *In- ſtituit officinam Syracuſis in regia maxi- mam, palam &c.* forſan melius. & ſic quoque Hittorpianus. *Gruterus.* Nihil

palam, artifices omnes, caelatores, ac vaſcularios co- vocari jubet: & ipſe ſuos complures habebat. eo co- ducit magnam hominum multitudinem. menſes oc continuos opus his non defuit, cum vas nullum f- ret, niſi aureum. tum illa, ex patellis & thuribus quae evellerat, ita ſcite in aureis poculis illigabat, a apte in ſcyphis aureis includebat, ut ea ad illam re nata eſſe diceres: ipſe tamen praetor, qui ſua vigila- tia pacem in Sicilia dicit fuiſſe, in hac officina maj- rem partem diei cum tunica pulla ſedere ſolebat pallio. Haec ego, judices, non auderem proferr, ni vererer, ne forte plura de iſto ab aliis in ſermon,

quai

certius eſt lectione, quam & Lambinus probavit, libri Cujacii & Gruteri, quam & firmat Reg. ac Francii primus, niſi quod pro *maximam* in hoc ſcribatur quoque *maxima*, male. Ex vulgaris editionibus vix quicquam ſani elicias. Quid enim hic ſibi vult *regia maxima?* imo maximam inſtituit officinam in regia propoſitis tot emblematis. *Grav.*

Palam artifices omnes] Vetus liber habet, *aurifices*, pro *artifices*. F. Vrſin.

Cælatores ac vaſcularios] *Vaſcularii* ſunt qui vaſcula ex puro argento faciebant, *cælatores*, qui ſigna ac ſigilla vaſculis aureis & argenteis includenda cælabant. *Salmaſius*. In Franc. prim. ſcribitur *vaſculatores*.

Eo conducit magnam, &c.] Libri tres manuſcr. habent *eos concludit magna hominum multitudine*. Lambin. *Eo conducit magnam hominum multitudinem*] Hittorp. *eos concludit*. neque aliter Cujac. niſi quod is præterea, *magna hominum multitudine*, & vero videtur legi poſſe: *eo concludit magnam hom. multitudinem*: aut magis *eo concluſit*. Gruterus.

Quæ vellerat] Reg. *quæ evelleret*. leg. *evellerat*, ut paullo ante. *Grav.*

Ita apte in ſcyphis aureis includebat] Excerpta & Cujacii & Hittorpii, *ſcaphis aureis conclud.* Gulielmius reſcribit *ſcaphiis*. de quibus ſupra quoque dixit. *Scaphium* ὑποκοριστικῶς, a ſcapha; *Cymbium* a cymba; ut alia pleraque po- lorum genera, de quo Macrobius lib. Saturn. cap. 21. *Gruterus.*

Cum tunica pulla ſedere ſolebat & pall *Pullus color*, ater, terræ ſimilis. I in Vatinum, *Atque illud etiam ſcire te cupio, quo conſilio aut qua mente fe ris, ut in epulo Q. Arrii familiaris cum toga pulla accumberes.* Et paulo po *Quis unquam cœnavit atratus?* Eo col re fere plebs infima in tunicis, & to uti ſolebat. Quintilianus in V. N *poſſum togam prætextam ſperare, cum e ordium pullum videam.* Et lib. II. *Ia collidere manus, terræ pedem incutere, mur, pectus, frontem cædere, mire pullatum circulum facit.* Et lib. VI. P *gnam illam decertatoriam imperitis ac pe pullatæ turbæ relinquunt.* Hoc ig tur in Verre reprehendit, quod Imp rator populi Romani qui cæſis vict mis paludatus ex urbe exiſſet, in pro vincia ſua non modo ſine paludamen to, ſed etiam cum tunica pulla, qu infimæ plebis & artificum propria eſt in publicum prodiret. *pallium* autem notum eſt Græcorum hominum fuiſ ſe, civibus Rom. alienum. Valeriu Max. In mali ominis numero po ſuit, quod M. Craſſo, qui a Parthi cæſus eſt, pullum paludamentum fi traditum, cum in prælium exeunti bus album aut purpureum dari ſole ret. *Hottom.*

Sum

ıam a me in judicio audiſſe vos diceretis. Quis enim
ɛt, qui de hac officina, qui de vaſis aureis, qui de iſtius
ıllio, tunica pulla non audierit? quem voles de con-
ntu Syracuſanorum virum bonum nominato. produ-
m. nemo erit, quin hoc ſe aut vidiſſe, aut audiſſe
cat. O tempora, o mores! nihil nimium vetus pro-
ram. Sunt veſtrum, judices, quam multi, qui L. Pi-
nem cognoverunt, hujus L. Piſonis, qui praetor fuit,
ıtrem. is cum eſſet in Hiſpania praetor, qua in provin-
a occiſus eſt, neſcio quo pacto, dum armis exercetur,
ulus aureus, quem habebat, fractus eſt & comminutus.
ım vellet ſibi anulum facere, aurificem juſſit vocari in
rum ad ſellam Cordubae, & ei palam appendit aurum.
ominem in foro ſellam jubet ponere, & facere anu-
ım, omnibus praeſentibus. Nimium fortaſſe dicet ali-
uis hunc diligentem. hactenus reprehendat, ſi qui volet:
ihil amplius. verum fuit ei concedendum. filius enim
. Piſonis erat, ejus, qui primus de pecuniis repetundis
gem tulit. Ridiculum eſt nunc de Verre me dicere,
um de Piſone Frugi dixerim. verumtamen quantum
ıterſit videte. Iſte cum aliquot abacorum faceret vaſa
urea, non laboravit, quid non modo in Sicilia, verum
tiam Romae in judicio audiret. ille in auri ſemuncia to-
tam

Sunt veſtrum, judices, aliquam multi] ic reſtitui, cum eſſet ſcriptum in li- ris manuſcr. *alii quam multi*. in vulga- s autem, *quam multi*, plane mendo- :. Sed præterea hoc diſſimilitudinis eſt n libris veteribus quod non habent vo- em *judices*. Lambinus. Peſſime hæc nterpolavit Lambinus: *quam multi* Ci- eroni familiaris eſt locutio, pro valde nulti. ſic *litteræ quam gratæ* ſunt per- ratæ. Alibi plura. In Reg. *Sunt veſtrum lii quam multi*. Grævius.

Is cum eſſet in Hiſpania prætor] Reg. *Et cum eſſet in Spania prætor*. ſcriben- dum: *Ei, cum eſſet in Hiſpania prætor*. paullo poſt reſcripſi ex eod. cod. *in fo- rum*. Vulgati *in foro*. Idem.

Ad ſellam] Prope tribunal, *ad ſel- lam* Prætoris eburneam. *Hottom.*

Faceret vaſa] Eſt colligeret, conqui- reret, ut *facere rem, exercitum*. Græv.

Quid non modo in Sicilia, verum etiam Romæ in judicio audiret] *Audiretur*, re- ctius putarem. Sententia quidem ſic poſtulat. *Hottom.* *Non laboravit, quid non modo in Sicilia, verum etiam Romæ in judicio audiret*] Hottomannus vult legi, *non laboravit, quin, &c. audiretur*. in libris manuſcr. nihil eſt varietatis in verbo, *audiret*: ſed in particula, *qui*. illi enim habent, *non laboravit, quid, &c. audiret*. quæ ſcriptura ſine dubio recta eſt, & jam ante a Mureto lib. 3. variar. lection. comprobata. *Lambinus*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

tam Hiſpaniam ſcire voluit, unde praetori anulus fier[i,] nimirum, ut hic nomen ſuum comprobavit: ſic ille c[o-]
26 gnomen. Nullo modo poſſum omnia iſtius facta aut m[e-]moria conſequi, aut oratione complecti. genera ipſa c[u-]pio breviter attingere: ut hic modo me commonuit [Pi-]ſonis anulus, quod totum effluxerat. Quam multis iſtu[m] putatis hominibus honeſtis de digitis anulos aureos a[b-]ſtuliſſe? numquam dubitavit, quotieſcumque alicu[jus] aut gemma, aut anulo delectatus eſt. Incredibilem re[m] dicam, ſed tam claram, ut ipſum negaturum non a[r-]bitrer. Cum Valentio ejus interpreti epiſtola Agrige[n-]to allata eſſet, caſu ſignum iſte animadvertit in cret[u-]la. placuit ei: quaeſivit unde eſſet epiſtola: reſpo[n-]dit, Agrigento. iſte litteras ad quos ſolebat miſit, [ut] is anulus ad ſe primo quoque tempore afferretur. i[ta] litteris iſtius patrifamilias L. Titio cuidam civi Rom[a-]no anulus de digito detractus eſt. Illa vero ejus cup[i-]ditas incredibilis eſt. nam ut in ſingula conclavia, qu[ae] iſte non modo Romae, ſed in omnibus villis habet, tricenos lectos optime ſtratos cum ceteris ornament[is] convivii quaereret, nimium multa comparare videretu[r.]

null[a]

Quid *audiret* nimirum Verres, quid de ſe diceretur.

Nomen ſuum comprobavit] Alludit ad nomen *Verris*, ut ſupra, cognomen autem *frugi*. Hottom.

Hic modo me commonuit] Omnes alii, *hoc modo*. Sed hanc ſcripturam cum ipſius elegantia, tum etiam Quintiliani auctoritas tuetur, apud quem ita ſcriptum reperio libro IX. cap. II. *Idem.*

Annulos aureos] *Aureos* non eſt in Regio. Nec hanc vocem deſiderat ſententia. *Grævius.*

Agrigenti allata eſſet] *Agrigento*, poſtulat Latini ſermonis conſuetudo: & ita legitur in veteribus etiam impreſſis. *Hottom.* *Agrigento* eſt in Regio codice & *epiſtula*.

In cretula] *Creta* veteres uti ſolitos tum in publicis, tum in privatis litter[is] auctor eſt Cicero in orat. pro Flacco his verbis, *Hac quæ eſt a nobis prolat[a] laudatio, obſignata erat creta illa Aſiati[-]ca, qua fere eſt omnibus nota nobis, qu[a] utuntur omnes, non modo in publicis, ſe[d] etiam in privatis litteris, quas quotidi[e] videmus mitti a publicanis, ſæpe unicuiqu[e] noſtrum.* Hottom. Vetus liber *in cretu[-]la.* F. Vrſinus.

Exquiſivit unde eſſet epiſtola] Vetus liber: *quæſivit unde eſſet epiſtola.* Idem. Sic & Regius cod.

Ad quos ſolebat] Quorum opera in conquirendis rebus inſignibus utebatur. *Hottom.*

L. Titio cuidam] Abeſt *cuidam* a Regio.

In ſingula conclavia] *Conclavia*, pro *Tricliniis*: Latino verbo. *Hottom.*

Nihil

nlla domus in Sicilia locuples fuit, ubi iſte non tex-inum inſtituerit. Mulier eſt Segeſtana, perdives & obilis, Lamia nomine. per triennium iſti plena domo larum, ſtragulam veſtem confecit: nihil niſi conchy-o tinctum. Attalus homo pecunioſus Neti; Lyſo Ly-baei; Gritolaus Ennae; Syracuſis Aeſchrio, Cleo-nenes, Theomnaſtus; Elori Archonides, Megiſtus. ox me citius defecerit, quam nomina. Ipſe dabat pur-uram tantum, amici operas, credo. jam enim non bet omnia criminari. quaſi hoc mihi non ſatis ſit ad imen, habuiſſe tam multum, quod daret: voluiſſe portare tam multa: hoc denique, quod concedit, ami-

Nihil niſi conchylio tinctum] Ex *con-lii concha inciſa* colligitur ſuccus, tin-adis veſtibus expetitus, ex eo enim nficitur purpura. Plinius libro x. cap. xvi. *Hottom.*

Attalus, homo pecunioſus Neti; Lyſo libæi] Quamvis etiam in priore edi-ne lectionem vulgatam in contexru inuerim: corruptam eſſe tamen in-caveram, & ſcripturam antiquam opoſueram, ex eaque veram, & re-im conjeceram ante eos omnes, qui libris Adverſ. eadem conjectura ducti, nc locum emendarunt, & hic, & in is innumerabilibus actum agentes. am igitur hunc locum in libris vulga- depravatum, in manuſcriptis non is ſincerum eſſe animadvertiſſem, qui bent, *homo pecunioſus, netyliſo:* ſcri-eram, me ejus ſcripturæ rationem n facile exputare poſſe, & ſuſpicari cum eſſe mendoſum. mihi tamen vi-ri legendum, *Attalus, homo pecunio-ſ Neti, Lyſo Lilybæi. Netini*, aut *Ne-ni*, Siciliæ populi. Hanc igitur ſcri-uram nunc aſſero. Licet tamen etiam gere, *Necti, Lyſo Lilyb. Nectum* enim pellat Ptolomæus, quod alii *Netum.* etinos commemorat & Plinius ſine tera c. *Lambinus.* *Attalus homo pecu-oſus Neti, Lyſo Lilybæi, &c.*] Au-or hujus lectionis Turnebus lib. VIII. p. 10. Adverſ. e veſtigiis mſſ. vulgo im, *pecunioſus, nec vulgo Lilybæi.* Grut. *Netinorum* in libro ſecundo meminit, ubi videndæ ſunt notæ.

Pelori Archonides] Scribendum *Elo-ri*, quod opidum eſt in eo litore, quod eſt inter Syracuſas & Pachynum. Idem mendum irrepſit in Livii librum XXIV. ut annotavit Ant. Auguſtinus. *F. Vrſin.* Vere Vrſinus. Nullum enim eſt in Sici-lia oppidum *Pelorus*, aut *Pelorum* di-ctum, ſed promontorium. Itaque hic contra libros auſus ſum admittere Vr-ſini emendationem, quam aſſeruit quo-que & ſibi vindicavit Cluverius Sicil. antiqua, l. 13, ubi pluribus de hoc op-pido & ejuſdem nominis fluvio diſpu-tat. Reg. *Pelori Archonidas. Vox me ci-tius.* τὸ *Megiſtus* ille ignorat. ſtatim i-dem: *dies me ante deficeret* pro vulgato *Vox. me*, idem *amici operam.* Græv.

Purpuram tantum] Alii ſic interpun-gunt, *Ipſe dabat purpuram: Tantum a-mici operas.* inepte. Eſt enim defenſo-rum objectio. At enim non tam multos ſumptus faciebat in ſtragulas, quam tu dicis. Et hoc apparet ex eo, quod con-tinuo ſequitur. *Hottom.*

Quaſi hoc mihi] Omnes alii, *Quaſi vero hoc mihi.* Idem.

Hoc denique concedit] Sic habent o-mnes libri & manuſcr. & vero etiam vulgati, atque impreſſi, quos vidi, & qui hodie ſunt in manibus poſt annos 40. editi. Itaque miror, ubi Adr. Tur-neb. repererit, *concepit*, pro *concedit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

amicorum operis eſſe in hujuſcemodi rebus uſum. Ia
vero lectos aeratos, & candelabra aenea num cui, pra-
ter iſtum, Syracuſis per triennium facta eſſe exiſtim-
tis? Emebat, credo. Sed tantum vos certiores, ju
ces, facio, quid iſte in provincia praetor egerit,
cui forte nimium negligens fuiſſe videatur, neque
ſatis, cum poteſtatem habuerit, inſtruxiſſe & ornaſ
27 Venio nunc non jam ad furtum, non ad avariciam, n
ad cupiditatem, ſed ejuſmodi facinus, in quo omnia n
faria contineri mihi atque ineſſe videantur: in quo
immortales violati, exiſtimatio atque auctoritas nom
nis populi Romani imminuta, hoſpitium ſpoliatum
proditum, abalienati ſcelere iſtius a nobis omnes reg
amiciſſimi, nationeſque, quae in eorum regno ac d
tione ſunt. Nam reges Syriae, regis Antiochi filios pu
ro

Admonet enim lib. Adverſ. 8. cap. 10. legendum eſſe, *concedit*, non, *concepit*. Licet hinc intelligere, virum illum uſum eſſe interdum libris corruptiſſimis, neque valde laboraſſe, ut exempla editionum recentiorum & emendatiorum coemeret, aut certe conſuleret. Ex eo factum eſt, ut multa loca apud ſcriptores emendare ſtuduerit, quæ nulla emendatione egerent, cum ea eſſent jam ante in melioribus exemplis emendata. quod ego & alibi oſtendi. *Lambinus.*

Lectos aratos, & candelabra ænea] Ex ære Syracuſano ſcilicet. quod nobile & pretioſum fuiſſe, utpote auro vel argento temperatum, auctor eſſe Plinius libro XXXIV. cap. III. *Hottom.*

Sed tantum vos certiores facio] *Sed tamen vos certiores facio* eſt in antiquo, & ita videtur legendum. *F. Vrſinus.* Sic & Franc. cod.

Venio nunc non ad furtum] Aldinus & alii omnes, *Non jam furtum.* quod ſine cauſa corrigendum non putarem. Eſt autem hæc quarta orationis pars in qua facinus Verris atrocius commemorat, de candelabro admirabili opere e gemmis auroque confecto, quod cum Syriæ Rex in Capitolio ponere ſtatuiſſet, Verres ei partim per vim abſtul
Hottom.

Reges Syriæ] Regnum igitur inter
partiti erant: non ut multis in locis fi
mos fuit, primus filius ſolus Regis n
men obtinuit. Biennium autem R
mæ, illos conſtitiſſe: poſterius dic
cum per ſenatum Ægypti regnum fi
reſtitui poſtularent. *Idem.* Hæc or
torie Tullius, cum Reges vocat Lucull
quidem, expulſo Tigrane, Rege Arm
niorum ex Syria, cujus regnum tenu
rat ipſos, ſi Iuſtino fides, octodecin
annos; (quo tempore Antiochus Piu
horum Regum pater latuerat in Coma
gene) avitum regnum his Antiochi li
beris dicitur reſtituiſſe, quod tamen po
eis eripuit, aut reddere noluit Pompeius
cum in formam provinciæ Syriam rede
giſſet. Sed Comagenes illis reliqui
regnum. Hoc eſt illud Syriæ regnum
quod hic commemorat Cicero. *Græv.*

Regis Antiochi] Hic fuit Antiochus Pius, Antiochi Cyziceni filius. Mater ejus fuit Cleopatra, quæ a Tryphæna fuit interfecta. Suſcepit ex Cleopatra Selene duos, ut ex hoc loco colligere licet, filios, qui partem regni Syriæ tenuerunt, cum ceteram Syriam ſubjugaſſet Tigranes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

›s, ſcitis Romae nuper fuiſſe: qui venerant non pro-
ter Syriae regnum: nam id ſine controverſia obtine-
ant, ut a patre & a majoribus acceperant: ſed regnum
egypti ad ſe & ad Selenen, matrem ſuam, pertinere
bitrabantur. Hi ipſi poſtea quam temporibus Reip.
xcluſi per ſenatum agere quae voluerant non potue-
int, in Syriam in regnum patrium profecti ſunt. eo-
im alter, qui Antiochus vocatur, iter per Siciliam fa-
:re voluit. itaque iſto praetore venit Syracuſas. hic
erres hereditatem ſibi veniſſe arbitratus eſt, quod in
us regnum ac manus venerat is, quem iſte, & audie-
rat

s Armeniæ Rex. Alter filiorum voca-
tur Antiochus Aſiaticus, quia fuit
ucatus in Aſia, teſte Appiano in Sy-
icis. Alter fuit Seleucus Cybioſactes,
iem Beronice Ptolemæi Auletis filia
Ægypti regnum vocatum non lon-
poſt interfecit. *Grævius.*

*Regnum Ægypti ad ſe & ad Selenem
atrem ſuam pertinere arbitrabantur*]
icit, puto, *Antiochum*, cui cogno-
en Euſebii, Syrii per ludum ac jo-
im impoſuerunt: quaſi a luna adama-
s, eam in uxorem duxiſſet. is enim a
igrane Armeniæ Rege victus, & re-
io ſpoliatus eſt. verum Lucullus de-
cto Mithridate Antiochum ejus filium
regnum patrium reſtituit. Sed quod
ucullus dederat, poſt ademit Pom-
:ius, qui poſcenti regnum reſpondit,
: volenti quidem Syriæ, nedum recu-
nti daturum ſe regem, qui XVIII an-
os, quibus Tigranes Syriam tenuit,
ı angulo Ciliciæ latuerit, victo autem
›dem Tigrane, a Romanis alieni ope-
s præmia poſtulet. Appianus, Iuſti-
us. *Hottom.* *Sed regnum Ægypti quod
d ſe & ad Selenen matrem ſuam pertinere
rbitrabantur, &c.*] Ita legitur hic lo-
us in manuſcripto, & rectius, ut vi-
etur, quam in vulgatis. *Fulv. Vrſinus.*
Vid. quæ notavi ad præcedentia. Fuit
ıæc Selene, quæ & Cleopatra dicta,
xor primo Ptolemæi Lathuri, dein
Antiochi Grypi, & tandem Antiochi
Pii. Perperam Appianus ſcribit, eam
nte nuptam fuiſſe Antiocho Cyziceno
patri Antiochi Pii, ut & mater Pii &
uxor fuerit, quod falſum eſt. Nunquam
nupta fuit Cyziceno; Ejus uxor dicta
quidem eſt quoque Cleopatra, ſed non
fuit Selene, Cleopatras confudit Ap-
pianus. *Grævius.*

*Regnum Ægypti ad ſe & ad Selenem
matrem pertinere*] Selene fuit Ptolemæi
Phyſconis Ægypti Regis & Cleopatræ
ejus neptis & uxoris filia natu minima.
Ad hanc pertinere regnum Ægypti con-
tendebant, quod tum tenebat Ptole-
mæus Nothus, non legitimus regni
hæres. Nam cum Ptolemæus Alexan-
der ſine hærede mortuus eſſet, Aule-
tes vero, qui id regnum invaſerat, & ma-
gno pondere auri Romæ proceres corru-
perat, ne a Senatu id ſibi eriperetur,
aut aliis addiceretur, ſed ut inter amicos
populi Rom. reciperetur, eſſet ſpurius,
Antiochus & Seleucus Romæ fruſtra la-
borarunt, ut ſibi & matri tanquam ju-
ſtis hæredibus id aſſereretur. *Idem.*

Hi ipſi poſteaquam temporibus Reipubl.]
Obtemperavi Hitt. & Cujac. in quibus
ita erat; non ut in hodie vulgatis. *Hi
poſtquam temporibus populi Romani.* Eo-
rundem librorum fidem ſæpius, tota hac
oratione ſequor, neque tamen ſemper
probo; ne tædio ſim lectori. *Gruter.*

Qui Antiochus vocatus] Is eſt Antio-
chus Aſiaticus.

In ejus regnum] Odioſe in Verrem,
quaſi Regem ſe in Sicilia, non popu-
li Romani magiſtratum haberi vellet.
Hottom.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

rat multa ſecum praeclara habere, & ſuſpicabatur. mitt homini munera ſatis large: haec ad uſum domeſticun vini, olei quod viſum erat: etiam tritici, quod ſatis eſſe de ſuis decumis. deinde ipſum regem ad cenam vocavi exornat ample magnificeque triclinium: exponit ea, qu bus abundabat, plurima ac pulcherrima vaſa argente namque haec aurea nondum fecerat. omnibus curat re bus inſtructum & paratum ut ſit convivium. Quid mul ta? Rex ita diſceſſit, ut & iſtum copioſe ornatum, & ſ honorifice acceptum arbitraretur. vocat ad cenam deir de ipſe praetorem: exponit ſuas copias omnes, multun argentum, non pauca etiam pocula ex auro, quae, ut mo eſt regius, & maxime in Syria, gemmis erant diſtinct clariſſimis. Erat etiam vas vinarium ex una gemma per grandi, trulla excavata, manubrio aureo. de qua, credo ſatis idoneum, ſatis gravem teſtem, Qu. Minucium dice re audiſtis. iſte unum quodque vas in manus ſumere, lau dare, mirari. Rex gaudere, praetori populi Romani ſati jucundum & gratum illud eſſe convivium. poſteaquam inde diſceſſum eſt, cogitare iſte nihil aliud, id quod ipſa res declaravit, niſi quemadmodum regem ex provincia ſpoliatum expilatumque dimitteret. mittit rogatum vaſa ea, quae pulcherrima apud illum viderat: ait ſe ſuis cae- latoribus velle oſtendere. Rex, qui iſtum non noſſet, ſine ulla ſuſpicione libentiſſime dedit. Mittit etiam trullam gem-

Hac ad uſum domeſticum] Supervacua heic particula *hac*. mallem transferre infra, ponique ante *de ſuis decumis*. ſic enim Cujac. & Hitt. non ut vulgo, *de his dec.* Gruterus. Omiſit ſane Paullus Manutius in editione ſua *hac*.

De ſuis decumis] De quibus modo tam multa diximus, ternis videlicet, & quaternis, quas a Siculis extorquebat. *Hott.* Hanc lectionem olim quoque Lambinus & Fulvius ex *ſuis libris produxerunt*.

Exponit ſuas copias omnes] Profert hunc locum Nonius in verbo, *exponere*, quod interpretatur hic, *oſtendere*. Lamb.

Trulla excavata cum manubrio aureo] *Trulla* a ſimilitudine *trua*, diminuto verbo. *Trua* autem, ut Varro ſcribit, *e culina in lavatrinam, aquam fundunt*, *trullæ* figuram eandem eſſe quæ *trullei*, idem eodem loco auctor eſt. Vas autem vinarium fuiſſe, non (ut quidam putant) aquarium, cum ex hoc loco intelligitur, tum ex his Horatii verſibus,

Qui Vejetanum feſtis potare diebus
Campana ſolitus trulla, vappamque
profeſtis. Hottom.

Niſi quemadmodum] Alterutrum abundat, aut *quam*, aut *niſi*. Idem.

Et

gemmeam rogatum: velle ſe eam diligentius conſiderare. ea quoque ei mittitur. Nunc reliquum, judices, at- 28
tendite, de quo & vos audiſtis, & populus Romanus non nunc primum audiet: & in exteris nationibus uſque ad ultimas terras pervagatum eſt. Candelabrum e gemmis clariſſimis, opere mirabili perfectum, reges hi, quos dico, Romam cum attuliſſent, ut in Capitolio ponerent: quod nondum etiam perfectum templum offenderant, neque ponere potuerunt, neque vulgo oſtendere ac proferre voluerunt: ut & magnificentius videretur, cum ſuo tempore in cella Iovis Opt. Max. poneretur, & clarius, cum pulchritudo ejus recens ad oculos hominum atque integra perveniret. ſtatuerunt id ſecum in Syriam reportare: ut, cum audiſſent ſimulacrum Iovis Optimi Maximi dedicatum, legatos mitterent, qui cum ceteris rebus illud quoque eximium atque pulcherrimum donum in Capitolium afferent. Pervenit res ad iſtius aures, neſcio quomodo. nam rex celatum voluerat: non quo quidquam metueret, aut ſuſpicaretur, ſed ut ne multi illud ante praeciperent oculis, quam populus Romanus. Iſte

Et in exteris nationibus] Placet ut eſt n antiquo, *quod in exteras nationes*. '. Vrſinus.

Ad ultimas terras pervagatum eſt] Non omnino inepte par illud librorum *ervulgatum eſt*. Gruterus.

Nondum etiam perfectum templum offenderant] Capitolium, quod ante annos amplius quadringentos a Tarquinio onſtructum erat, Sullanis temporibus e cœlo tactum, incendio conflagravit. d Sulla mortuo, Q. Catulus reſtituenum perficiendumque curavit. *Hott.*

Nequc ponere potuerunt] Verbum, *potuerunt*, quod deſideratur in libris vulatis, reſtitui ex fide codicum manuſcr. uamvis apud Nonium in verbo, ofendere, legitur *potuere*. Lambin.

Cum ſuo tempore] Tempeſtive: temlo ſcilicet perfecto, & Iovis ſigno deicato. *Hottom.*

In ſella Iovis] Sic perperam Gruterus. Cum Reg. & Franc. & optimæ ed. *in cella Iovis*. Grævius.

Quo metueret] Nam quo quiſque melior eſt, eo minus eſſe alios improbos ſuſpicatur. *Hottom.*

Sed ut ne multi ante perciperent oculis] Malim cum Hittorpiano, *præciperent*. Gruterus. Sic omnino ſcribendum eſſe conjeceram antequam Gruterum hæc notaſſe animadverteram, firmaturque cod. Regio. *Percipere oculis*, quam Latine dicatur hoc quidem in loco, videant qui Latine ſunt docti. Recte Hittorpianus codex, *præceperant*. Scioli, qui mutarunt, ignorarunt vim vocis *præcipere*. quæ idem notat ac ante capere, occupare. Virgil.

Omnia præcepi, atque animo ante peregi.

Sicut Cicero dixit 1 de offic. *futura cogitatione præcipere*, ſic idem hoc loco dixit *oculis præcipere*, ante ſcilicet videre aliquid, quam alius aut populus Romanus id videat. *Grævius.*

Iſte petit a rege, & eum pluribus verbis rogat, ut i ad ſe mittat: cupere ſe dicit inſpicere, neque ſe alii videndi poteſtatem eſſe facturum. Antiochus, qui animo & puerili eſſet, & regio, nihil de iſtius improbitate ſuſpicatus eſt: imperat ſuis, ut id in praetorium involutum quam occultiſſime deferrent. quo poſteaquam attulerunt, involucriſque rejectis conſtituerunt iſte clamare coepit, dignam rem eſſe regno Syriae, dignam regio munere, dignam Capitolio. Etenim erat e ſplendore, qui ex clariſſimis & pulcherrimis gemmis eſſ debebat: ea varietate operum, ut ars certare videretu cum copia: ea magnitudine, ut intelligi poſſet, non a hominum apparatum, ſed ad ampliſſimi templi ornamentum eſſe factum. quod cum ſatis jam perſpexiſſ videretur, tollere incipiunt, ut referrent. Iſte ait, ſ velle illud etiam atque etiam conſiderare, nequaquam ſe eſſe ſatiatum. jubet illos diſcedere, & candelabrum relinquere. Sic illi tum inanes ad Antiochum rever-

29 tuntur. Rex primo nihil metuere, nihil ſuſpicari dies unus, alter, plures: non referri. Tum mittit re ad iſtum, ſi ſibi videatur, ut reddat. Iubet iſte poſterius ad ſe reverti. mirum illi videri. mittit iterum. non red-

In prætorium] Domum publicam, in qua Prætores populi Romani diverſari ſolebant. *Hottom.*

Regno Syriæ] Quod paulo poſt opulentiſſimum & maximum appellat. *Idem.*

Qui eſſe debebat] Id eſt, qualem tot, clariſſimæ gemmæ ſolent efficere. *Idem.*

Plurimis gemmis] Hittorp. Cujac. Grut. *pulcherrimis.* Gruter. Sic & Reg. & Franc.

Certare videretur] Dici non poſſet utra major eſſet ars, an operum varietas. *Hottom.*

Non ad hominem apparatum] Nonnulli libri *hominum*, in ſecundo plurali, quod mihi placet: tametſi rerum apparatus non hominum vulgo dicatur. *Ergo ad hominum apparatum*: id eſt, ad apparatum qui hominum cauſa fieret *Idem.* Pro *ornamentum* Reg. *ornatum.*

Quod cum ſatis] Vocula *quod* non e cod. Cujac. neque deſideratur. *Grut.*

Dies unus alter] Sic omnes libri neque ego quicquam mutare auſim, fie tamen potuit ut vox *abiit* in hoc ſermonis genere uſitata, ex hoc loco propte inſequentis affinitatem effluxerit, *Die unus abiit, alter, plures.* Verum, ut jan teſtificatus ſum, nihil de conſenſu librorum immuto. *Hottom.*

Tum mittit Rex ad iſtum] Vocula *Re* abeſt Cujac. & jucundius ſubauditu *Gruterus.*

Si ſibi videatur] Formula loquend honorifica: ut illa: *Si vobis videatur diſcedite Quirites.* Item illa, *aſſurge, ni moleſtum eſt.* Hottom.

R

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

redditur. Ipſe hominem appellat: rogat, ut reddat. Os hominis, inſignemque impudentiam cognoſcite. Quod ſciret, quodque ex ipſo rege audiſſet in Capitolio eſſe ponendum: quod Iovi Optimo Maximo, quod populo Romano ſervari videret, id ſibi ut donaret rogare & vehementer petere coepit. Cum ille ſe & religione Iovis Capitolini, & hominum exiſtimatione impediri diceret, quod multae nationes teſtes eſſent illius operis ac muneris: iſte homini minari acerrime coepit. Vbi videt eum nihilo magis minis, quam precibus permoveri: repente hominem de provincia jubet ante noctem decedere. ait ſe comperiſſe, ex ejus regno piratas in Siciliam eſſe venturos. Rex maximo conventu Syracuſis in foro, ne quis forte me in crimine obſcuro verſari, atque affingere aliquid ſuſpicione hominum arbitretur, in foro, inquam, Syracuſis flens, ac deos homineſque conteſtans clamare coepit, candelabrum factum e gemmis, quod in Capitolium miſſurus eſſet, quod in templo clariſſimo populo Romano monumentum ſuae ſocietatis amicitiaeque eſſe voluiſſet; id ſibi C. Verrem abſtuliſſe: de ceteris operibus ex auro, & gemmis, quae ſua penes illum eſſent, ſe non laborare: hoc ſibi eripi miſerum eſſe & indignum. id etſi antea jam mente & cogitatione ſua fratriſque ſui conſecratum eſſet, tamen tum ſe in illo conventu civium Rom dare, donare, dicare, conſecrare Iovi Opt. Max. teſtemque ipſum Iovem ſuae voluntatis

ac

Religione Iovis] Pietate erga Iovem Capitolinum. Nam religionem fere in delubris ornandis conſtituebant. *Hott.*

Quam precibus permoveri] In libris manuſcr. ſcriptum eſt, *removeri:* quod magis probo. *Lambinus.*

Maximo conventu] Paulo poſt civium Rom. conventum fuiſſe dicit. *Hottom.* Conventus in provinciis dicebantur urbes, & loca, in quibus conventus agebantur. vide I. Fr. Gronov. Obſervat. III, 22.

Atque affingere aliquid ſuſpicioni hominum] Sic repoſui, leviter immutata vulgata ſcriptura, & *e*, in *i*. converſo in voce, *ſuſpicione*. Lambin. Nihil contra libros mutandum. *Affingere* nimirum *crimini*, augere crimen mera ſuſpicione. *Græv.*

Societatis amicitiæque] Nam ſocium hunc atque amicum populi Romani appellatum fuiſſe, poſterius conſtabit. *Hottom.*

Que-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

30 ac religionis adhibere. Quae vox? quae latera? quae vires hujus unius criminis querimoniam, Iudices, poſſint ſuſtinere? Rex Antiochus, qui Romae ante oculos omnium noſtrum biennium fere comitatu regio atque ornatu fuiſſet: is cum amicus & ſocius populi Romani eſſet, amiciſſimo patre, avo, majoribus, antiquiſſimis & clariſſimis regibus, opulentiſſimo & maximo regno, praeceps provincia populi Romani exturbatus eſt. Quemadmodum hoc accepturas nationes exteras: quemadmodum hujus tui facti famam in regna aliorum, atque in ultimas terras perventuram putaſti, cum audierint, a praetore populi Romani in provincia violatum regem, ſpoliatum hoſpitem, ejectum ſocium populi Romani atque amicum? Nomen veſtrum populique Romani odio atque acerbitati ſcitote nationibus exteris, judices, futurum, ſi iſtius haec tanta injuria impunita diſceſſerit. ſic omnes arbitrabuntur, praeſertim cum haec omnino fama de noſtrorum hominum avaritia & cupiditate percrebruerit, non iſtius ſolius hoc eſſe facinus, ſed eorum etiam, qui approbarunt. Multi reges, multae liberae civitates, multi privati opulenti ac potentes habent profecto in animo Capitolium ſic ornare, ut templi dignitas imperiique noſtri nomen deſiderat. qui ſi intellexerint, interverſo regali hoc dono, graviter vos tuliſſe, grata fore vobis populoque Romano ſua ſtudia ac dona arbitrabuntur. ſin hoc vos in rege tam nobili, in re tam eximia, in injuria tam acerba neglexiſſe audierint, non erunt tam amentes, ut operam, curam, pecuniam impendant in eas res, quas VO-

Querimoniam, Iudices, poſſint ſuſtinere] Sic Regius cod. In vulgatis deſideratur *Iudices*. Idem *poſſunt*. Græv.

Violatum Regem] Nam iis qui vivunt in regno, regale nomen magnum & ſanctum eſſe videtur: ut ipſe in Maliniana ſcribit. *Hottom.*

Qui approbarunt] Id eſt, ſenatus. Iudices enim omnes hi ex ordine ſenatorio fuerunt. *Idem.*

Multæ liberæ civitates] *Liberæ civitates*, immunes, & quæ ſuis utuntur legibus, in quibus magiſtratui populi Romani jus dicere non licet. *Idem.*

Q. Ca-

[v]obis gratas fore non arbitrentur. Hoc loco, Q. Ca- 31
[t]ule, te appello. Loquor enim de tuo clariſſimo pulcher[r]imoque monumento: non judicis ſolum ſeveritatem [i]n hoc crimine, ſed prope inimici atque accuſatoris vim [ſ]uſcipere debes. tuus eſt enim honos in illo templo, [ſ]enatus populique Romani beneficio, tui nominis ae[t]erna memoria ſimul cum templo illo conſecratur. tibi [h]aec cura ſuſcipienda, tibi haec opera ſumenda eſt, ut [C]apitolium, quomodo magnificentius eſt reſtitutum, [ſ]ic copioſius ornatum ſit, quam fuit: ut illa flamma [d]ivinitus exſtitiſſe videatur, non quae deleret Iovis Opt. [M]ax. templum, ſed quae praeclarius magnificentiuſque [r]epoſceret. Audiſti, Qu. Minucium Rufum dicere, [d]omi ſuae deverſatum eſſe Antiochum regem Syracu[ſi]s: ſe illud ſcire ad iſtum eſſe delatum: ſe ſcire non [r]edditum. Audiſti, & audies omni e conventu Syra[c]uſano, qui ita dicant, ſeſe audientibus illud Iovi Opt. [M]ax. dicatum eſſe ab rege Antiocho & conſecratum. [S]i judex non eſſes, & haec ad te delata res eſſet, te [p]otiſſimum hoc perſequi, te petere, te agere oporteret.

Q. Catule te appello] L. Scipione, [C.] Norbano coſſ. Capitolium conflagraſſe, ejuſque redintegrandi curam, [L.] Sullam ſuſcepiſſe neque tamen dediſſe, Cornelius Tacitus Hiſt. III. memoriæ prodidit. *Hoc ſolum*, inquit, *felici[tat]i negatum.* Q. igitur Catulus dedica[vit], ejuſque nomen inter tanta Cæſarum [op]era uſque ad Vitellium manſit. Hinc [ill]a inſcriptio Romæ Capitolii ruinis [ef]foſſa, *Q. Lutatius Q. F. Catulus Coſſ. [ſub]ſtructionem & tabularium de S. C. fa[ci]undum curavit.* Capitolium Q. Catu[lu]s dedicavit, quod Sulla, qui reſti[tue]re cœperat, morte interceptus perfi[ce]re non potuit. *Hottom.*

Quomodo magnificentius eſt reſtitutum] [Q]uemadmodum, pro *quomodo* melius [ha]bet manuſcriptus liber. *F. Vrſinus.*

[V]t illa flamma divinitus excitata] La[c]tantius lib. de falſa ſap. 3. cap. 7. *Capitolium*, inquit, *quod eſt Romanæ urbis, & religionis caput ſummum, non ſemel, ſed ſæpius fulmine ictum conflagravit. Homines autem ingenioſi quid de hoc exiſtimaverint, ex edicto Ciceronis apparet: qui ait divinitus extitiſſe illam flammam, non quæ terreſtre illud domicilium Iovis deleret, ſed quæ ſublimius magnificentiuſque depoſceret.* Hottom.

Omni e conventu Syracuſano] Alii libri, *omnes*, accuſandi caſu. quod non puto immutandum. *Idem.* Editio Victorii: *Omnes e conventu Syracuſano*, ſi ex libris antiquis non improbo. Sane Francii primus, *omnes* legit. Sin hoc, quod eſt in C. Steph. Manutii, Lambini, Gruterii, editionibus præferunt codices, non eſt damnandum. *Omni e conventu*, eſt ex omnibus hominibus illius conventus. *Gravius.* *Omni* eſt in cod. Reg.

Che-

ret. Quare non dubito, quo animo judex hujus crimi-
nis eſſe debeas, qui apud alium judicem multo acrior
32 quam ego ſum, actor accuſatorque eſſe deberes. Vo-
bis autem, judices, quid hoc indignius, aut quid mi-
nus ferendum videri poteſt? Verreſne habebit dom
ſuae candelabrum Iovis Opt. Max. e gemmis auroqu
perfectum? cujus fulgore collucere atque illuſtrari Io-
vis Opt. Max. templum oportebat, id apud iſtum i
ejuſmodi conviviis conſtituetur, quae domeſticis ſtu
pris flagitiiſque flagrabunt? In iſtius lenonis turpiſſim
domo ſimul cum ceteris Chelidonis hereditariis orna-
mentis Capitolii ornamenta ponentur? Quid huic ſacr
umquam fore, aut quid fuiſſe religioſi putatis, qui nun
tanto ſcelere ſe obſtrictum eſſe non ſentiat? qui in ju
dicium veniat, ubi ne precari quidem Iovem Opt
Max. atque ab eo auxilium petere more omnium po
ſit? a quo etiam dii immortales ſua repetunt in eo ju
dicio, quod hominibus ad ſuas res repetundas eſt con
ſtitutum. Miramur Athenis Minervam, Deli Apolli
nem, Iunonem Sami, Pergae Dianam, multos prae
terea ab iſto deos tota Aſia Graeciaque violatos, qui
Capitolio manus abſtinere non potuerit? quod privat
homines de ſuis pecuniis ornant, ornaturique ſunt, i
C. Verres ab regibus ornari non eſt paſſus. Itaque ho
nefario ſcelere concepto, nihil poſtea tota in Sicili
neque ſacri, neque religioſi eſſe duxit. ita ſeſe in e
provincia per triennium geſſit, ut ab iſto non ſolum
ho-

Chelidonis hæreditariis ornamentis] Dictum eſt jam aliquoties Verrem a Chelidone clientela ſua & amica hæredem inſtitutum fuiſſe. *Hottom.*

Quid huic ſacri unquam fore] Argumentum eſt ex cauſa remota. Nam cauſa rem aliquam aut ſacram aut religioſam habendi, eſt metus divini numinis: hæc eſt pietas. Quare quo in homine metus Dei nullus eſt, is nihil neque ſacri neque religioſi quicquam ducit. *Idem*

Athenis Minervam] Quibus omnibus de rebus libro accuſationis prim dictum, & commemoratum eſt. *Idem*

Pergæ Dianam] In æreo apud me nu miſmate ΠΕΡΓΑΙΩΝ, impreſſa e in una parte Dianæ imago, in alter Victoriæ ſignum, cui adſcriptum eſt ΑΡΤΕ΄ΜΙΔΟΣ ΠΕΡΓΑΙΑΣ *F. Vrſinus.*

S

ominibus, verum etiam diis immortalibus bellum in-
ictum putaretur. Segeſta eſt oppidum pervetus in Si- 33
ilia, judices, quod ab Aenea fugiente a Troja, atque
1 haec loca veniente, conditum eſſe demonſtrant. Ita-
ue Segeſtani non ſolum perpetua ſocietate atque ami-
itia, verum etiam cognatione ſe cum populo Roma-
o conjunctos eſſe arbitrantur. Hoc quondam oppidum,
um illa civitas cum Poenis ſuo nomine ac ſua ſponte
ellaret, a Karthaginienſibus vi captum atque deletum
ſt, omniaque, quae ornamento urbi eſſe poſſent, Kartha-
inem ſunt ex illo loco deportata. Fuit apud Segeſtanos
x aere ſimulacrum Dianae, cum ſumma atque antiquiſ-
ma praeditum religione, tum ſingulari opere artificio-
ıe perfectum. hoc tranſlatum Karthaginem, locum
ıntum homineſque mutarat: religionem quidem priſti-
am conſervabat. nam propter eximiam pulchritudinem
etiam

Segeſta] Quinta pars hujus oratio-s, quæ furtum Verris continet, in nulacro Dianæ Segeſtanæ quod cum igioſiſſime colebatur a P. Africano, ırthagine capta Segeſtanis reſtitutum erat: ejuſque beneficii monumentum que indicium in baſi conſtitutum. ottom. Vid. Cluv. antiq. Sic. II, 2, Segeſta.

Quod ab Ænea fugiente] Nam Æ-æ & Antenori ſoli Achivi Troja ota pepercerunt: qua de cauſa Æneas mo profugus, in Siciliam, ſedes quæ-ns, delatus eſt: ubi oppida quædam ndidiſſe dicitur: Strabo tamen lib. VI. hiloctetæ comitibus, qui Crotonem mmigrarunt, conditam Segeſtam pu: quos Philocteta una cum Ægeſto ojano tranſmiſerat in Siciliam. Thu lides autem omnino a Trojanis con-am ſcribit, neque nominatim quen-am auctorem commemorat. Ejus ba ex libro VI. ſubjiciam. Ἰλίου δὲ ισκομένου, τῶν Τρώων τινὲς διαφυγόν-ἀχαιοὺς, πλοίοις ἀφικνοῦνται πρὸς ν Σικελίαν, καὶ ὅμοροι τοῖς Σικανοῖς κήσαντες, ξύμπαντες μὲν Ἔλυμοι ήθησαν, πόλεις δ᾽ αὐτῶν Ἔρυξ τε καὶ Ἔγεστα. Hottom. Sane in nummis Segeſtanorum conſpicitur Auguſti caput, & in averſa parte Æneas ferens humeris Anchiſen cum penatibus, & alius cum eadem effigie ſed ab altera parte caput turritum. quæ monumenta ſunt perſuaſionis Segeſtanorum, ab Ænea eorum urbem eſſe conditam. *Græv.*

Verum etiam cognatione] Nam, ut ſcribit Virgilius, *Romanæ ſtirpis origo Æneas*. Hottom.

Vi captum atque deletum eſt] Ita Manutii. at Victorius, ac edd. priores, & Pall. & Grut. *dejectum eſt*; quod non video cur alteri cedere debeat. *Gruter.*

Tranſlatum Carthagine] Alii libri, *Carthaginem*: & ſic emenda. De Scipione autem idem Appianus teſtatur libro extremo. Ἐς δὲ Σικελίαν ἔπεμπεν, ὅσα Καρχηδόνιοι σφῶν ἀναθήματα κοινὰ πολεμοῦντες ἔλαβον. ἐλθόντας ἐπιγινώσκειν καὶ κομίζεσθαι, ὃ καὶ μάλιστα αὐτὸν ἐδημαγώγησεν, ὡς μὲν μάλιστα φιλάνθρωπον. Hottom.

Nam propter eximiam pulchritudinem] Notandum ὀξύμωρον, religionem ſimulacro, propter pulchritudinem & artificium attributam. *Idem.*

P. Sci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

etiam hoſtibus digna, quam ſanctiſſime colerent, vid
batur. Aliquot ſaeculis poſt, P. Scipio bello Punico te
tio Karthaginem cepit: qua in victoria, videte hom
nis virtutem & diligentiam, ut & domeſticis praecl
riſſimae virtutis exemplis gaudeatis, & eo majore od
dignam iſtius incredibilem audaciam judicetis, conv
catis Siculis omnibus, quod diutiſſime ſaepiſſimequ
Siciliam vexatam a Karthaginienſibus cognorat, jub
omnia conquiri: pollicetur, ſibi magnae curae for
ut omnia civitatibus, quae cujuſque fuiſſent, reſtitu
rentur. Tum illa, quae quondam fuerant Himera ſub
lata, de quibus antea dixi, Thermitanis ſunt reddita
tum alia Gelenſibus, alia Agrigentinis: in quibus etia
ille nobilis taurus, quem crudeliſſimus omnium tyra
norum Phalaris habuiſſe dicitur, quo vivos ſupplic
cauſa demittere homines, & ſubjicere flammam ſol
bat. quem taurum Scipio cum redderet Agrigentinis
dixiſſe dicitur: aequum eſſe illos cogitare, utrum eſſ
Siculis utilius, ſuiſne ſervire, an populo Romano ob
temperare, cum idem monumentum & domeſtica
34 crudelitatis, & noſtrae manſuetudinis haberent. Ill
tempore Segeſtanis maxima cum cura haec ipſa Dia
na, de qua dicimus, redditur: reportatur Segeſtam
i

P. Scipio] Pauli Æmilii filius, a Scipionis Africani majoris filio adoptatus. *Hottom.*

Eo majori odio] Nam contrariorum vis ex contentione & comparatione facilius intelligitur. *Idem.*

Convocatis Siculis] Teſtatur hoc & Plutarchus ἀποφθεγμ. βασιλ. Εὑρὼν δὲ τὴν πόλιν (τῶν καρχηδονίων) ἀνδριάντων ἑλληνικῶν, καὶ ἀναθημάτων ἀπὸ Σικελίας μεστὴν οὖσαν, ἐκήρυξε τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων παρόντας ἐπιγινώσκειν, καὶ νομίζεσθαι. Id eſt, *Scipio Africanus cum reperiſſet urbem Karthaginienſium ſtatuis Græcis, & donis, quæ diis fuerant conſecrata, refertam, prædicandum curavit, ut omnes ex Siciliæ urbibus convenirent,*
ſuas quiſque ſtatuas recognoſcerent, ac r
ciperent. Lambinus.

Himera] Qua de re Verrina III. d
ctum. *Hottom.*

Gellenſibus] *Gelenſibus* unico *l*, ſcri
bendum eſt auctoribus antiquis horu
populorum numiſmatibus, in quib
eſt, ΓΕ'ΛΑΑC. *F. Vrſinus.* Plini
lib. III, cap. 8, dicuntur *Gelani*, Gra
cis Γαλαῖοι. Oppidum *Gela* nunc *Ali*
cata.

Phalaris] Tyrannus apud eoſde
crudelis & immanis in quem unive
ſa illa civitas impetum fecit. *Hott*
mannus.

I

In ſuis antiquis ſedibus ſumma cum gratulatione civium & laetitia reponitur. Haec erat poſita Segeſtae, ſane excelſa in baſi: in qua grandibus litteris P. AFRICANI nomen erat inciſum, eumque KARTHAGINE CAPTA RESTITVISSE, perſcriptum. colebatur a civibus: ab omnibus advenis viſebatur. cum quaeſtor eſſem, nihil mihi ab illis eſt demonſtratum prius. Erat admodum amplum & excelſum ſignum cum ſtola: verumtamen inerat in illa magnitudine aetas atque habitus virginalis. ſagittae pendebant ab humero: ſiniſtra manu retinebat arcum, dextra ardentem facem praeferebat. Hanc cum iſte ſacrorum omnium hoſtis religionumque praedo vidiſſet, quaſi illa ipſe face percuſſus eſſet, ita flagrare cupiditate atque amentia coepit. Imperat magiſtratibus iſte, ut eam demoliantur, & ſibi dent, nihil ſibi gratius oſtendit futurum. illi vero dicere, id ſibi nefas eſſe: ſeque cum ſumma religione, tum ſummo metu legum & judiciorum teneri. Iſte tum petere ab illis, tum minari, tum ſpem, tum metum oſtendere. Opponebant illi interdum nomen P. Africani: donum populi Romani illud eſſe dicebant: ni-

In ſuis antiquis ſedibus] In vetere libro conjunctionis nota additur, quæ in vulgatis deeſt, *& in ſuis &c.* Paullo poſt pro *prius* ſcriptum eſt *antiquius*. Fulv. Vrſinus.

Hac erat poſita Segeſta] Pall. Gruter. ed. vet. *repoſita*: ut fere ſuſpicor tria hæc verba eſſe a benignitate ſcribarum. ſine iis nihil Tullianæ deſit ſententiæ. *Gruterus.*

Grandibus litteris] Id eſt, longis litteris. ſic enim appellat Plautus. *Lambinus.*

Siniſtra manu retinebat] Franc. *ſiniſtra manus.*

Quaſi illa ipſa face percuſſus eſſet] Nihil muto. neque quidquam varietatis reperi in libris manuſcr. verumtamen quidam viri docti putant legendum, *peruſtus eſſet*. Agrecius in libello de orthographia legit, *perculſus eſſet*, de quo me admonuit Petrus Daniel Aurelianenſis. Ego, *percuſſus*, retineo: *perculſus*, rejicio, atque improbo. *Idem.*

Ipſa face percuſſus] Belle; neque aliter mſſ. noſtri. inepte Cælius Curio ad oram *peruſtus*. ſed nec aliorum *perculſus* huic noſtro præponendum. *Gruter.*

Metu teneri] Prohiberi, impediri ne facerent. *Hottom.*

Donum populi Romani] Tot librorum conſenſus ſequendus eſt. Fieri tamen poteſt ut nota *Imp.* effluxerit, atque ita Cicero ſcripſerit, *Donum Imperatoris populi Romani illud eſſe dicebant*, Nuſquam enim niſi ex Africani nomine invidia quæritur, ſic infra. *Cum Imperator populi Romani vir clariſſimus, &c.* Item, *Certiorem te faciunt P. Africanum Karthagine deleta ſimulacrum Dianæ majori-*

nihil ſe in eo poteſtatis habere, quod imperator cl
riſſimus, urbe hoſtium capta, monumentum victori
populi Romani eſſe voluiſſet. Cum iſte nihilo remi
ſius, atque etiam multo vehementius inſtaret quot
die, res agitur in ſenatu. vehementer ab omnibus r
clamatur. Itaque illo tempore, ac primo iſtius adver
tu pernegatur. poſtea, quidquid erat oneris in naut
remigibuſque exigendis, in frumento imperando, Se
geſtanis praeter ceteros imponebat aliquanto amplius
quam ferre poſſent. praeterea magiſtratus eorum evo
cabat; optimum quemque & nobiliſſimum ad ſe ar
ceſſebat; circum omnia provinciae fora rapiebat; ſin
gillatim unicuique calamitati fore ſe denuntiabat; uni
verſam ſe funditus illam everſurum eſſe civitatem mi
nabatur. Itaque aliquando multis malis magnoque me
tu victi Segeſtani praetoris imperio parendum eſſe de
creverunt. magno cum luctu & gemitu totius civita
tis, multis cum lacrymis & lamentatione virorum mu
lierumque omnium, ſimulacrum Dianae tollendum lo
catur. Videte quanta religione fuerit. apud Segeſta
no

joribus ſuis reſtituiſſe, idque apud Segeſtanos ejus Imperatoris nomine poſitum ac dedicatum fuiſſe. Idem. *Donum populi Romani id eſſe dicebant*] Abeſt ab Hitt. & Cujac. *donum.* recte, inquit Gulielmius. acrius enim repellitur Verres, ſi rem non ſuam. ſed pop. Rom. eſſe confirment. & certe ita infra hoc libro, Mercurii ſignum apud Tyndaritanos, *publicum populi Romani* vocat. *Gruterus.* Male Hottomannus *Imperatoris* nomen vult inſeri, pejus Gruterus *donum* deleri quamvis abſit quoque a Reg. cod. Nam quod Scipio fecerat, id populi Romani nomine fecerat, itaque donum erat populi Romani, quod virtute Scipionis capta Carthagine, ejuſque ſtudio receperant ac repoſuerant Segeſtani. Invidiam quoque majorem Cicero conflabat Verri, cum donum populi Romani, quam cum donum Scipionis ab eo direptum eſſe docet. *Grav.*

Monumentum victoria populi Romani] Hittorpii excerpta, excludunt *popul. Rom.* placetque Gulielmio; cum ipſemet Cicero paullo poſt, eandem han Dianam nominet *monumentum Victori. P. Africani.* Gruterus.

Omnia provincia fora] Dictum eſt jam aliquoties in quibuſdam provinciis oppida certa fuiſſe, ubi magiſtratus jus dicerent: & quo promitti vadimonia ſolebant. Ea *fora* Latine dicebantur. *Hottom.*

Vniverſam ſe funditus] Putat Gulielmius melius, *univerſis*, quod in Cujac. atque Hitt. niſi tamen verius exiſtimemus *univerſim*, ut reſpondeat illi *ſingillatim:* & corrumpi facillime potuit in *univerſam.* Gruterus.

Videte quanta religione fuerit] Non abhorreo ab Cujac. & Hitt. *religio fuit*, quod item recepit Lambinus. *Idem. Religio* eſt etiam in Reg. cod.

Bar-

ıos repertum eſſe, judices, ſcitote neminem, neque iberum, neque ſervum, neque civem, neque peregriıum, qui illud ſignum auderet attingere. Barbaros uoſdam Lilybeo ſcitote advocatos eſſe operarios. hi deıique illud, ignari totius negotii ac religionis, mercede ccepta, ſuſtulerunt. quod cum ex oppido exportaretur, uem conventum mulierum factum eſſe arbitramini? uem fletum majorum natu? quorum nonnulli etiam ilum diem memoria tenebant, cum illa eadem Diana Seeſtam Karthagine revecta victoriam populi Romani editu ſuo nuntiaſſet. Quam diſſimilis hic dies illi tempoi videbatur? tum imperator populi Romani, vir clariſſinus, deos patrios reportabat Segeſtanis, ex urbe hoſtium recuperatos. nunc ex urbe ſociorum praetor poouli Romani turpiſſimus atque impuriſſimus eoſdem ilos deos nefario ſcelere auferebat. Quid hoc tota Sicilia eſt clarius, quam omnes Segeſtanas matronas & virgines onveniſſe, cum Diana exportaretur ex oppido? unxiſſe nguentis? compleſſe coronis & floribus? thure odoriuſque incenſis uſque ad agri fines proſecutas eſſe? Hanc u tantam religionem ſi tum in imperio propter cupiditatem atque audaciam non pertimeſcebas, ne nunc quidem in tanto tuo liberorumque tuorum periculo perhorreſcis? Quem tibi aut hominem, invitis diis immortalibus, aut

Barbaros operarios] *Operarii*, ſervi, ſed valentes & robuſti, & nati ad onera ferenda. Eos in re ruſtica non minores annis XXII parandos eſſe, Varro lib. I. teſtatur. *Hottom.* *Scitote advocatos eſſe operarios*] Hittorp. & Cujac. *adductos.* (ſic & Reg.) nihilo pejus. at Gruteri mſ. controverſiam movet illi *ſcitote*, tanquam inculcatum ex iis quæ præceſſerant. & poterat ſane ſubintelligi. *Grut.*

Nunc ex urbe ſociorum Prætor ejuſdem populi] Scribendum ex antiquo, *nunc ex urbe ſociorum populi Romani, ejuſdem Prætor populi.* F. Vrſinus. Franc. *nunc ex urbe ſociorum Prætor populi Romani.* ut opponatur illi quod præceſſit *Imperator populi Romani*, ubi in eodem codice *vir clariſſimus* non habetur. *Grav.*

Vnxiſſe unguentis] Mos Græcorum, ut honoris cauſa unguentis ungerent. Hinc Plato repertum in civitate ſua poëtam ita jubet accipi, ut vas unguento plenum in ipſius caput effundatur, & lana capiti imponatur, ita extra urbem honore illo affectus educatur. *Hott.*

Liberorumque tuorum] Propter damnationem & æſtimationem litis. *Idem.*

Invitis diis] Iratis & propter religionem eorum violatam infeſtis. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

aut vero deum, tantis eorum religionibus violatis, au- lio futurum putas? Tibi illa Diana in pace atque in o religionem nullam attulit? quae cum duas urbes, quibus locata fuerat, captas incenſaſque vidiſſet, ex duorum bellorum flamma ferroque ſervata eſt: qu Karthaginenſium victoria, loco mutato, religionem t men non amiſit: P. Africani virtute religionem ſimi cum loco recuperavit. Quo quidem ſcelere ſuſcept cum inanis eſſet baſis, & in ea P. Africani nomen i- ciſum, res indigna atque intoleranda videbatur omn bus, non ſolum religiones eſſe violatas, verum etia P. Africani, viri fortiſſimi, rerum geſtarum gloriam memoriam virtutis, monumenta victoriae, C. Verre ſuſtuliſſe. Quod cum iſti renuntiaretur de baſi ac li teris, exiſtimavit homines in oblivionem totius neg tii eſſe venturos, ſi etiam baſim, tanquam indicem ſ ſceleris, ſuſtuliſſet. itaque tollendam iſtius imperio lo caverunt: quae vobis locatio ex publicis Segeſtanoru
36 litteris priore actione recitata eſt. Te nunc, P. Scipio te, inquam, lectiſſimum ornatiſſimumque adoleſcen tem appello: abs te officium tuum, debitum generi & nomini requiro & flagito. Cur pro iſto, qui lauden honoremque familiae veſtrae depeculatus eſt, pugnas

cu

In pace atque in otio] Quaſi ii religioſius in pace, quam in bello colantur, qua de cauſa milites impii a Poëtis appellantur. *Hottom.*

Recuperavit] Quomodo *recuperavit*, quam non amiſerat, Reſpondetur, religionem ſimul cum loco, id eſt, eam quæ illo in loco ei tribuebatur. Nam colebatur quidem ab hoſtibus, neque omnino religionem amiſerat: ſed ejus tantum loci cultum amiſerat. *Idem.*

Verum etiam P. Africani] Videtur majus crimen facere, *Africani* memoriam, quam Deorum religionem violatam, ſed propterea, quia Deorum ultio tardior eſt, Scipionum vero, qu Romæ opibus & copiis florebant, mul to paratior, ut veriſimile ſit, Verren magis hominum quam Deorum offen ſam pertimuiſſe. *Idem.*

Te nunc P. Scipio] Apoſtrophe ad P. Scipionem, non judicem, ſed advocatum Verris, in ſubſelliis una cum aliis illius defenſoribus ac patronis ſedentem. nobiles enim complures Verri advocatos fuiſſe pro locis intelligitur. *Idem.*

Qui laudem honoremque familia veſtra] Vetus liber habet, *qui laudem honoremque tuum, familiaque tua.* Fulv. Vrſinus.

Qui

ır eum defenſum eſſe vis? cur ego tuas partes ſuſci-
·o? cur tuum onus ſuſtineo? M. Tullius P. Africani
ıonumenta requirit: P. Scipio eum, qui illa ſuſtulit,
efendit. cum mos a majoribus traditus ſit, ut monu-
ıenta majorum ita ſuorum quiſque defendat, ut ea ne
rnari quidem nomine alieno ſinat: tu iſti aderis, qui
on obtruſit aliqua ex parte monumenta P. Scipionis,
d delevit, ac funditus ſuſtulit? Quiſnam igitur, per
eos immortales, tuebitur P. Scipionis memoriam mor-
ui? quis monumenta atque indicia virtutis, ſi tu ea
linques ac deſeres? neque ſolum ſpoliata illa patiere,
d etiam eorum ſpoliatorem vexatoremque defenderis?
dſunt Segeſtani, clientes tui, ſocii populi Romani at-
ıe amici: certiorem te faciunt, P. AFRICANVM,
arthagine deleta, ſimulacrum Dianae majoribus ſuis
ſtituiſſe: idque apud Segeſtanos ejus imperatoris no-
ine poſitum ac dedicatum fuiſſe: hoc Verrem de-
ıoliendum & aſportandum, nomenque omnino P. Sci-
ionis delendum tollendumque curaſſe: orant te at-
ıe obſecrant, ut ſibi religionem, generi tuo laudem
loriamque reſtituas, ut, quod ex urbe hoſtium per
. Africanum recuperarint, id per te ex praedonis
omo conſervare poſſint. Quid aut his reſpondere ho- 37
eſte potes, aut illi facere, niſi ut te ac fidem tuam
nplorent? adſunt & implorant. potes domeſticae lau-
s amplitudinem, Scipio, tueri. potes: omnia in te
ſunt,

Qui non obtruſit aliqua ex parte] *Ob-*
vit, opinor melius legeretur. *Hott.*
ui non obtrivit aliqua ex parte, &c.]
: emendavit Hottomannus, conje-
ura ductus, idemque mihi multo an-
venerat in mentem. nam & vulgati,
i partim habent, *obtruſit*, partim,
ruit: & manuſcripti, qui habent,
ſtruxit, mendoſi ſunt. *Lamb.* *Qui*
n obtruſit] Sic noſtri, ſic editi omnes.
njiciebat Hottomannus, *obtrivit* alii
ruit, Cujacii liber ſervat *obſtruxit*:
ıod Gulielmius annotavit, tanquam
dignum de quo deliberaretur: & eſt
profecto. *Gruterus.* C. Steph. ed. *qui*
non obruit. Reg. cod. *obſtruxit.*

Sed delevit, ac funditus ſuſtulit] Sic
Reg. cod. vulgo, *ſed funditus ſuſtulit ac*
delevit. Mox idem cod. *ſi tu ea relinques*
ac deſeres? & mox *vexatoremque defen-*
deris. Græviús.

Quid aut his reſpondere honeſte potes,
aut illi facere] Deeſt *tu*, quod habet
manuſcriptus, in quo legitur, *quid aut*
tu his reſpondere. F. Vrſinus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſunt, quae aut fortuna hominibus, aut natura largitu non praecerpo fructum officii tui: non alienam mi laudem appeto: non eſt pudoris mei, P. Scipione, fl rentiſſimo adoleſcente, vivo & incolumi, me prop gnatorem monumentorum P. Scipionis defenſoremq profiteri. Quam ob rem ſi ſuſcipis domeſticae laud patrocinium, me non ſolum ſilere de veſtris monume tis oportebit, ſed etiam laetari, P. Africani ejuſmo eſſe fortunas mortui, ut ejus honos ab iis, qui ex e dem familia ſint, defendatur, neque ullum advent tium requiratur auxilium. Sin iſtius amicitia te imp diet; ſi hoc, quod abs te poſtulo, minus ad officiu tuum pertinere arbitrabere, ſuccedam ego vicarius tu muneri: ſuſcipiam partes, quas alienas eſſe arbitraba ne iſta praeclara nobilitas deſinat queri, populum R manum hominibus novis atque induſtriis libenter h nores mandare, ſemperque mandaſſe. Non eſt qu rendum, in ea civitate, quae propter virtutem omn bus nationibus imperat, virtutem plurimum poſſe. Si apud alios imago P. Africani: ornentur alii mortui vir

tut

Quæ aut fortuna hominibus, aut natura largitur] *Fortunæ* bona externa: *naturæ* corporis & animi bona (ut opinor) attribuit. *Hottom.*

Non præcerpo fructum officii tui] Non præripio tibi laudem, quam mereri iſto officii genere poteris. *Idem.*

Ne iſta præclara nobilitas] Ironice ſimul & acerbe dictum. Nam plane & Latine dixiſſet *ut iſta*. Senſus eſt igitur hominis nobilis partes ſubibo, quaſi ignavi & inertis: & non modo reipub. verum etiam familiæ generiſque ſui dignitatem negligentis. Ita præclara illa nobilitas cauſam de populo Romano quærendi habebat, quod hominibus novis induſtriis honores mandet, cum tamen nobiles inertes prætereat. *Idem.*
Ne iſta præclara nobilitas] Videtur legendum ut eſt in antiquo, *dummodo iſta præclara nobilitas*. F. Urſinus. Guilielmius annotavit *ne* confirmantis eſſe, non inſtantis, niſi Fulvii librum ſeq malimus, in quo *dummodo* quod tame ei minus placet. at ego non video qu modo poſſit eſſe confirmantis. *Gruterus.*

Hominibus novis atque induſtriis Lambinus ſuaſu codicis Cujaciani abje cit copulam *atque*, quod nullo mod auſim imitari. Guilielmius conjicie bat, navis. *Idem.*

Non eſt querendum] Non video quo modo hæc belle cohæreant cum præcedenti. debebat ſequi: *quamquam qui quæſo eſt, quod quis merito queratur, in ea civitate &c.* Gruter. Inepte! Optime cohærent cum præcedentibus. Queritur nobilitas novis hominibus mandari honores. Sed non debent queri, his honores mandari qui eos merentur, licet ſint homines novi. *Grævius.*

Sit apud alios] Senſus eſt: ſi Scipiones uſque eo majorum ſuorum virtutem

ıte ac nomine. talis ille vir fuit, ita de populo Ro-
ıano meritus eſt, ut non uni familiae, ſed univerſae
ıvitati commendatus eſſe debeat. Eſt aliqua mea pars
irilis, quod ejus civitatis ſum, quam ille amplam,
luſtrem, claramque reddidit: praecipue quod in his
tibus pro mea parte verſor, quarum ille princeps fuit,
equitate, induſtria, temperantia, defenſione miſero-
ım, odio improborum: quae cognatio ſtudiorum &
tium propemodum non minus eſt conjuncta, quam
ta, qua vos delectamini, generis & nominis. Repe- 38
abs te, Verres, monumentum P. Africani: cauſam
iculorum, quam ſuſcepi, relinquo: judicium de pe-
uniis repetundis ne ſit hoc tempore: Segeſtanorum
njuriae negligantur: baſis P. Africani reſtituatur: no-
ıen invictiſſimi imperatoris incidatur: ſignum pul-
herrimum Karthagine captum reponatur. Haec abs
e non Siculorum defenſor, non tuus accuſator, non
egeſtani poſtulant: ſed is, qui laudem gloriamque
P. Afri-

em ac memoriam aſpernantur, eſto: ...it apud eos majorum ſuorum imago, quæ in illorum atriis conſervabitur. At ...lii qui virtutem eorum defendunt, ...ſorum laude & gloria tanquam imi-...tores ornabuntur. Amara exprobra-...o eſt in P. Scipionem, Verris advo-...atum. *Hottom.*

Eſt aliqua mea pars virilis] *Partem* ...li *aliquam* debeo gratiæ, eam videlicet ...uam unus aliquis ex civibus deberet. ...ræci καθ' ὅσον ἐπιβάλλει μέρος ἑκάστῳ. ...dem.

Quod in his artibus pro mea parte ver-ſor] *Artibus* dixit pro virtutibus: ve-...eres enim ſic loquebantur, ac propter-...a *inertes* eos vocabant, qui virtutibus ...arebant. Cicero de Finib. lib. II. *Sed ...uſtremus animo non has maximas artes, quibus qui carebant, inertes a majoribus nominabantur.* Idem. Cod. Reg. *quod in his rebus pro mea parte verſor.*

Quæ cognatio ſtudiorum] Hoc dicit, homines virtutem colentes non minori cognatione inter ſe devincti ſunt, quam qui ejuſdem ſunt nominis ac generis. *Hottom.*

Baſis P. Africani] Cod. Reg. *baſis Scipionis.*

Nomen invictiſſimi imperatoris] Liber unus manuſcr. habet, *nomen invicti imperatoris.* Lamb. Sic & Reg. cod.

Carthagine captum] Omnes alii libri conſentiunt. Locus tamen poſtulare ſic videtur. *Karthagine capta recuperatum.* Hottom. *Karthagine capta recuperatum*] Sic reſtitui, rectæ ſcripturæ veſtigia in codicibus manuſcr. obſcure apparentia, & fere obſoleta, ſecutus. ita enim in duobus ſcriptum eſt, *captum recuptum:* unde legendum conjeci, *capta recuperatum:* quæ lectio & Hottomanno venerat in mentem. Licet etiam legere, *Karthagine capta receptum reponatur.* Lambinus. *Karthagine captum reponatur*] P. Manutius & Lambinus, deincipeſque, *Karthagine capta recuperatum reponatur:* ſed ſic ſolum conjecit Hottomannus: Manuſcripti firmant vulgatam. *Gruterus.*

P. Africani tuendam conſervandamque ſuſcepit. Nc
vereor, ne hoc officium meum P. Servilio judici nc
probem, qui cum res maximas geſſerit, monumentaqu
ſuarum rerum geſtarum cum maxime conſtituat, atqu
in his elaboret, profecto volet haec non ſolum ſuis pc
ſteris, verum etiam omnibus viris fortibus, & bon
civibus defendenda, non ſpolianda improbis trader
Non vereor, ne tibi, Q. Catule, diſpliceat, cujus am
pliſſimum in orbe terrarum clariſſimumque monumer
tum eſt, quam plurimos eſſe cuſtodes monumentorum
& putare omnes bonos alienae gloriae defenſionem a
officium ſuum pertinere. Et quidem ceteris iſtius furti
atque flagitiis ita moveor, ut ea reprehendenda tantun
putem: hic vero tanto dolore afficior, ut nihil mihi indi
gnius, nihil minus ferendum eſſe videatur. Verres Afri
cani monumentis domum ſuam, plenam ſtupri, plenan
flagitii, plenam dedecoris, ornabit? Verres temperatiſſi
mi, ſanctiſſimique viri monumentum, Dianae ſimula
crum virginis in ea domo collocabit, in qua ſemper
me-

P. Servilio] *Iſaurico* de cujus rebus geſtis Verrina III. dictum eſt. *Hottomannus.*

Monumentaque ſuarum rerum nunc maxime inſtituat] Ita vetus liber. in aliis deeſt *nunc*. F. Vrſinus. *Monumentaque rerum maxime conſtituat*] Forſan *quam maxime conſt.* nam Pall. & Grut. & edd. vett. *cum maxime.* Cujac. *cum quam max.* Fulvianus, *nunc maxime.* Gruter. Legendum omnino, ex Reg. Pall. Grut. & edd. priſcis. *cum maxime* hoc eſt nunc, hoc tempore. *Nunc maxime*, quod eſt in Fulvii libro, prioris eſt explicatio. Simile mendum ex Cic. orat. de aruſp. reſponſo diluit, civis meus elegantiſſimi ingenii Iuſtus Zinzerlingius in Promulſide Critica c. 22: *Antiqua negligimus, etine ea negligemus, quæ fiunt cum maxime.* Sic enim reſtituit ex M S. Vulgo legebatur: *quæ fiunt maxime.* Senec. ep. 120: *Hoc quod futurum dico, cum maxime ſit, & pars ejus jam magna facta eſt.* Ex cod. Regio recepi *geſtarum* quod in editis deſideratur. *Grav.*

Cujus ampliſſimum in orbe terrarum] Sullanis temporibus, templum Iovis in Capitolio igne conſumptum, a Q. Catulo refectum, ac dedicatum eſt Florus, Plutarchus, Appianus. *Hottomannus.*

Vt nihil mihi indignius ferendum videatur] *Ferendum* hic mihi ſuſpectum olim fuit, credebamque id eſſe delendum: ſed poſt deprehendi ex Regio codice duas voces, quæ in aliis deſiderantur, inſerendas eſſe, legendumque *nihil indignius, nihil minus ferendum eſſe videatur.* id recepi ſententia flagitante. *Gravius.*

Et quidem] Fortaſſe in aliquo manuſcripto reperiretur *equidem.* Hottomannus.

Tanto dolore afficior] *Tanto dolore*, ſcriptum habebat codex manuſcriptus: & ſic puto emendandum. *Idem.*

Le-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ıeretricum lenonumque flagitia verſantur? At hoc 39
ılum Africani monumentum violaſti? quid? a Tinda-
itanis non ejuſdem Scipionis beneficio poſitum ſimula-
rum Mercurii, pulcherrime factum, ſuſtuliſti? At
uemadmodum, dii immortales? quam audacter! quam
bidinoſe! quam impudenter! audiſtis nuper dicere le-
atos Tindaritanos, homines honeſtiſſimos, ac princi-
es civitatis: Mercurium, qui ſacris anniverſariis apud
os ac ſumma religione coleretur, quem P. Africa-
us, Karthagine capta, Tindaritanis non ſolum ſuae
ictoriae, ſed etiam illorum fidei ſocietatiſque monu-
ıentum atque indicium dediſſet: hujus vi, ſcelere,
nperioque eſſe ſublatum, qui ut primum in illud op-
idum venit, ſtatim, tanquam ita fieri non ſolum opor-
eret, ſed etiam neceſſe eſſet, tanquam hoc ſenatus
ıandaſſet, populuſque Romanus juſſiſſet, ita continuo
gnum ut demolirentur, & Meſſanam deportarent
nperavit. Quod cum illis, qui aderant, indignum;
ui audiebant, incredibile videretur: non eſt ab iſto
rimo illo adventu perſeveratum. diſcedens mandat
roagoro Sopatro, cujus verba audiſtis, ut demoliatur.
um recuſaret, vehementer minatur. ita tum ex illo
ppido proficiſcitur. Proagorus refert rem ad ſenatum:
ehementer undique reclamatur. ne multa: iterum iſte
liquanto poſt ad illos venit, quaerit continuo de ſigno.
eſpondetur ei ſenatum non permittere: poenam capi-
is conſtitutam, ſi injuſſu ſenatus quiſquam attigiſſet:
imul religio commemoratur. Tum iſte. Quam mihi
re-

Lenonumque flagitia verſantur] Gifa-
ius ad Lucretium in voce *Trivia*, re-
rt veterem codicem ſuum non agno-
ere illud *verſantur*. habent tamen no-
ri omnes, & edd. vett. *Gruterus.*

At hoc ſolum] Sexta orationis pars
e ſigno Mercurii Tindaritanis per vim
epto, & ejus civitatis magiſtratu
ımmo in ærea Marcelli ſtatua eque-
ſtri divaricato ac deligato. *Hottomann.*

Meſſanam deportaret] Vbi eam navim habuiſſe dixit, in quam omnia imponenda & exportanda curabat. *Idem.*

Proagoro] Paulo poſt ſummum ejus civitatis magiſtratum appellat. *Idem.*

Ita tum ex illo oppido proficiſcitur] Libri manuſcr. habent, *& ſtatim ex illo oppido proficiſcitur.* Lamb. Sic & Reg. cod.

religionem narras? quam poenam? quem ſenatum? vum te non relinquam: moriere virgis, niſi ſignum traditur. Sopater iterum flens ad ſenatum rem refert, iſtius cupiditatem minaſque demonſtrat. Senatus Sopatro reſponſum nullum dat. ſed commotus perturbatuſque diſcedit. Ille praetoris arceſſitus nuntio rem demonſtrat: negat ullo modo fieri poſſe. Atque haec, nihil enim praetermittendum de iſtius impudentia videtur, agebantur in conventu palam de ſella ac de loco ſuperiore. Erat hiems ſumma, tempeſtas, ut ipſum Sopatrum dicere audiſtis, perfrigida: imber maximus: cum iſte imperat lictoribus, ut Sopatrum de porticu, in qua ipſe ſedebat, praecipitem in forum dejiciant, nudumque conſtituant. Vix erat hoc plane fore imperatum, cum illum ſpoliatum ſtipatumque lictoribus videres. omnes ideo putabant, ut miſer atque innocens virgis caederetur. fefellit haec homines opinio. virgis iſte caederet ſine cauſa ſocium populi Romani atque amicum? non uſque eo improbus: non omnia ſunt in eo uno vitia: numquam fuit crudelis. leniter hominem clementerque accepit. Equeſtres ſunt medio in foro Marcellorum ſtatuae, ſicuti fere ceteris in oppidis Siciliae: ex quibus iſte C. Marcelli ſtatuam delegit: cujus officia in illam civitatem totamque provinciam

re-

Ad Senatum defert iſtius cupid. &c.] Cujacii liber *rem defert: iſtius cupid. &c.* non reprehendo. ſed mox plane mihi ſupervacuum videtur; *rem demonſtrat:* tanquam potius legendum ſit, *nuntio, negat ullo &c.* Gruterus. Ex veſtigiis libri Cujacii legendum certe: *Ad ſenatum refert.* Sic Latini loquuntur: *referre ad ſenatum*, hinc *jus relationis* apud Tacitum. Nunquam in hac notione *deferre ad ſenatum*, pro proponere deliberandum in ſenatu dixerunt. *Græv.*

Prætoris accerſitus nuntio] *A Prætoris accerſitus*; vetus codex, & ſic emenda. *Hottom.* Peſſime. *accerſitus* barbarum eſt: ubique ſcribendum *arceſſitus.* & ſ Reg. cod. *Grævius.*

In conventu palam] In foro Tindaritano, ubi forum agere prætor & jus dicere cum ſolitus eſſet, negotiatores convenire conſueverant: ſed dictum e hac de re aliis ſatis multis locis. *Hottomannus.*

Vix erat hoc plane etiam imperatum] *Etiam* non eſt in cod. Reg. recte! Mo idem melius: *omnes id fore putabant* vulgati *ideo.* & inferius ex codem *in illam civitatem totamque provinciam*, repoſui cum in edd. ſit *in illa civitate & tota provincia.* Grævius.

Re-

ecentiſſima erant & maxima. in ea Sopatrum, hominem um domi nobilem, tum ſummo magiſtratu praeditum, ivaricari ac deligari jubet. quo cruciatu ſit affectus veire in mentem neceſſe eſt omnibus, cum eſſet vinctus udus in aere, in imbri, in frigore. neque tamen finis uic injuriae crudelitatique fiebat, donec populus atque niverſa multitudo, atrocitate rei miſericordiaque comnota, ſenatum clamore coegit, ut ei ſimulacrum illud Mercurii polliceretur. clamabat fore, ut ipſi ſeſe dii imnortales ulciſcerentur: hominem interea perire innocenem non oportere. Tum frequens ſenatus ad iſtum venit: ollicetur ſignum. Ita Sopater de ſtatua C. Marcelli, um jam paene obriguiſſet, vix vivus aufertur. Non poſum diſpoſite iſtum accuſare, ſi cupiam: opus eſt non ſoum ingenio, verum etiam artificio quodam ſingulari.

/num hoc crimen videtur eſſe, & a me pro uno ponitur, 41
le Mercurio Tindaritano: plura ſunt. ſed ea quo pacto iſtinguere ac ſeparare poſſim neſcio. eſt pecuniarum aptarum, quod ſignum a ſociis pecuniae magnae ſuſtuit. eſt peculatus, quod publice populi Romani ſignum, e praeda hoſtium captum, poſitum imperatoris noſtri omine, non dubitavit auferre. eſt majeſtatis, quod imerii noſtri gloriae rerumque geſtarum monumenta eertere atque aſportare auſus eſt. eſt ſceleris, quod religiones maximas violavit. eſt crudelitatis, quod in hominem

Recentiſſima erant] Nam paulo ante ɾætor in ea provincia fuerat. *Hott.*

Divaricari ac delignari] Nonius Marellus, *Divaricari*, inquit, *diſtendi. Ductum ab his, qui vitio naturæ ita ſunt edibus diſcretis, ut eos in diverſum haeant ſeparatos :* & hunc locum citat. *dem.*

Vinctus nudus in aëre] *Ære*, legenum eſſe locus ipſe ſua ſponte declarat. *dem.*

Clamabant fore] Dictio *clamabat*, abetur mihi pro librarii additamento. *Gruterus.*

Diſpoſite iſtum accuſare] Id eſt, diſtincte, atque diſtribute. Hoc dicit; quia pertinere hoc crimen ad librum ſequentem videbatur. *Hottom.*

Hoc crimine] De homine innocenti tanto cruciatu affecto. *Idem.*

Eſt peculatus] Locus oſtendit quid inter peculatus & repetundarum indicium interſit. Illo tenetur qui rem populi Romani, hoc qui rem ſociorum & provincialium averterit. *Idem.*

Evertere atque aſportare] Gulielmius conjecit, *avertere.* Gruterus.

Fore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

nem innocentem, in ſocium noſtrum atque amicum n vum ac ſingulare ſupplicii genus excogitavit. illud ve ro quid ſit jam non queo dicere: quo nomine appe lem neſcio, quod in C. Marcelli ſtatua. Quid eſt hoc patronuſne quod erat? quid tum? quo id ſpectat? utru ea res ad opem, an ad calamitatem clientium atque ho ſpitum valere debebat? an ut hoc oſtenderes, contr vim tuam in patronis praeſidii nihil eſſe? quis hoc no intelligeret, in improbi praeſentis imperio majorem eſſe vim, quam in bonorum abſentium patrocinio? an vero ex hoc illa tua ſingularis ſignificatur inſolentia ſuperbia, contumacia? detrahere videlicet aliquid te de amplitudine Marcellorum putaſti. itaque nunc Siculorum Marcelli non ſunt patroni: Verres in eorum locum ſubſtitutus eſt. Quam in te tantam virtutem eſſe, aut dignitatem arbitratus es, ut conarere clientelam tam illuſtrem tam ſplendidae provinciae tranſducere ad te, auferre a certiſſimis antiquiſſimiſque patronis? Tu iſta ſtultitia, nequitia, inertia, non modo totius Siciliae, ſed unius tenuiſſimi Siculi clientelam tueri potes? tibi Marcelli ſtatua pro patibulo in clientes Marcellorum fuit? tu ex illius honore in eos ipſos, qui honorem illi habuerant, ſupplicia quaerebas? Quid poſtea? quid tandem tuis ſtatuis fore arbitrabare? an vero id, quod accidit? Nam Tindaritani ſtatuam iſtius, quam ſibi propter Marcellos, altiore etiam baſi poni juſſerat, deturbarunt, ſimulac ſucceſſum iſti audierunt.

42 Dedit igitur tibi nunc fortuna Siculorum C. Marcellum judicem, ut, cujus ad ſtatuam Siculi, te praetore, alligabantur, ejus religioni te eundem vinctum adſtrictumque dedamus. Ac primo, judices, hoc ſignum Mercurii

curii

Fore arbitrabare] Cod. Reg. *fore arbitrabere?* Inferius idem: *Dedit igitur tibi nunc fortuna.* in edd. abeſt *nunc.*

Adſtrictumque dedamus] Legendum fortaſſe eſt, *aſtrictumque videamus.* Lambinus. Cod. Reg. *ejus religione te iſti devinctum adſcriptumque dedamus.*

Mar-

urii dicebat iſte Tindaritanos C. Marcello huic Aeſer-
ino vendidiſſe : atque hoc ſua cauſa etiam Marcel-
ım ipſum ſperabat eſſe dicturum : quod mihi num-
uam veriſimile viſum eſt, adoleſcentem illo loco na-
ım, patronum Siciliae, nomen ſuum iſti ad trans-
tionem criminis commodaturum. Verumtamen ita
:s mihi tota proviſa atque praecauta eſt, uti, ſi ma-
ime eſſet inventus, qui in ſe ſuſcipere iſtius culpam
rimenque cuperet : tamen is proficere nihil poſſet.
ɔs enim teſtis deduxi, & eas litteras deportavi, ut de
ius facto dubium eſſe nemini poſſet. publicae litterae
nt, deportatum eſſe Mercurium Meſſanam ſumtu
ıblico. dicunt, quanti : praefuiſſe huic negotio publi-
: legatum Poleam. quid? is ubi eſt? praeſto eſt: te-
is eſt. Proagori Sopatri juſſu. Quis eſt hic? qui ad ſta-
ıam adſtrictus eſt. Quid? is ubi eſt? teſtis eſt. vidiſtis
ɔminem, & verba ejus audiſtis. Demoliendum cura-
t Democritus gymnaſiarchus, quod is eo loco praee-
t. Quid? hoc nos dicimus? immo vero ipſe praeſens;
omae nuper iſtum ipſum eſſe pollicitum, ſeſe id ſi-
ıum legatis eſſe redditurum, ſi ejus rei teſtificatio tol-
retur, cautumque eſſet, eos teſtimonium non eſſe di-
ıuros. Dixit hoc apud vos Zoſippus, & Hiſmenias,
ho-

Marcello huic Æſernino] *Æſernia*, ɔs Samnitium in Italia, unde hunc Marcellum fuiſſe opinor, & ob eam ıſam, ut ab alio C. Marcello diſcer- poſſet, *Æſerninum* appellatum. Hu- in Bruto mentio fit his verbis, *Marcellus Æſernini pater, non ille dem in patronis, &c.* Plinius lib. XII. *rcelli Æſernini* libertum quendam donem Theſſalicum prædivitem fuiſ- ait, qui platanum in ſuburbana ſua ıſtulerit. *Hottom.*

Prævisa atque præcauta] Verius cod. g. & editi vetuſtiores *proviſa atque cauta.* Nam *providere* & *præcavere* git Tullius ſæpe. *Gravius.*

Eos enim teſtes deduxi] Vetus liber, *adduxi.* & infra, *Nuper iſtum ipſum eſſe pollicitum*, cum in aliis deſit *ipſum.* F. Vrſinus. *Adduxi* eſt etiam in Franc.

Publice legatum] *Delectum*, ut vulgus loquitur, *deputatum* vel *commiſſarium*: nam hac quoque in re *legati* nomen ponitur. *Hottom.*

Quid? is ubi eſt? teſtis eſt] Hæc verba *teſtis eſt* nec ſunt in cod. Reg. nec in Franc. Vereor ne ex verſu præcedente perperam hic ſint inculcata. paullo poſt cod. Reg. *Demetrius gymnaſiarchus.* Grævius.

Dixit hoc] Non memini me ſimilem locutionem animadvertiſſe. *Dixit ille & illi homines nobiliſſimi.* Obſervanda eſt igitur, & conſulendi libri veteres ec-
quſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

homines nobiliſſimi, & principes Tindaritanae civi-
43 tis. Quid? Agrigento nonne ejuſdem P. Scipionis m-
numentum, ſignum Apollinis pulcherrimum, cuju
femine, litterulis minutis argenteis nomen Myro
erat inſcriptum, ex Aeſculapii religioſiſſimo fano ſuſt-
liſti? quod iſte, judices, cum clam feciſſet: cum
ſuum ſcelus illud furtumque nefarium quoſdam hom-
nes improbos duces atque adjutores adhibuiſſet, vel-
menter commota civitas eſt. Vno eodem tempore A-
grigentini beneficium Africani, religionem domeſ-
cam, ornamentum urbis, indicium victoriae, teſtim-
nium ſocietatis, requirebant. Itaque ab illis, qui pri-
cipes in ea civitate erant, praecipitur, & negotium d-
tur quaeſtoribus & aedilibus, ut noctu vigilias ageret
ad aedes ſacras. etenim iſte Agrigenti (credo propt
multitudinem illorum hominum atque virtutem,
quod cives Romani, viri fortes ac ſtrenui, & hone
pe

quis reperiatur in quo *dixere* ſcriptum inveniatur. Ecce tamen in Bruto locum jam video non ex diſſimili admodum genere, in quo ſcriptum ita eſt: *Tum etiam magiſtri dicendi multi ſubito extiterunt, tum Leontinus Gorgias, Thraſimachus Chalcedonius, Protagoras Abdorites, Prodicus Chius, Hippias Elæus, in honore magno fuit.* Hottom.

Quid? Agrigento] Septima hujus libri pars, de Apollinis & Herculis ſimulacris, quæ apud *Agrigentinos* religioſiſſime colebantur per vim a Verre ſublatis. *Idem.*

Nomen Myronis] De *Myrone* dictum eſt initio hujus orationis. Plinius eo quem citavimus loco ſcribit hunc Apollinem feciſſe, quem a Triumviro Antonio ſublatum reſtituit Epheſiis Divus Auguſtus admonitus in quiete. *Idem.*

Improbos] Hoc nomen quo pertineat, non ſatis diſpicio: niſi forte hoc amplius *atque improbos* Cicero ſcripſerit, aut forte *nefarium* ſingulari numero legendum ſit: neutrum tamen ſatis placet. Si quis codex vocem illam abindicaret, facile me adſtipulatorem ha-
ret. *Idem.* *Nefarium* eſt ſane in c
Reg. quem ſequor. *Gravius.*

Vno eodem tempore] Cod. Reg.
enim tempore.

Etenim iſte Agrigenti] Tota hæc p
riodus neque cum ſuperioribus, nec
cum inſequentibus verbis congruere
detur: denique quorſum iſtud *eten*
pertineat, dici non poteſt. Ego, ut
bere quod ſentio, exponam, tot
hunc verborum ambitum a priore lib
rio prætermiſſum, poſt ad margin
aſcriptum, arbitrarer ab altero deſc
ptore alieno loco poſitum fuiſſe; & a
quanto ſuperius, ad illa ſcilicet verb
Quod iſte judices cum clam feciſſet, at
xendum eſſe; eumque integrum par
theſis nota includendum; ut mox p
verbum *placebant*, illud ſubjungat
Cum ad ſuum ſcelus, &c. Conjectura
adjuvat quod narratio inſequens de n
cturna Herculis oppugnatione aptiſſi
cum illo vigiliarum agendarum p
cepto congruit. *Hottom.*

N

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ermulti in illo oppido, conjunctiſſimo animo cum ipſis .grigentinis vivunt ac negotiantur) non audebat palam oſcere, aut tollere; quae placebant. Herculis templum ſt apud Agrigentinos non longe a foro, ſane ſanctum pud illos & religioſum. ibi eſt ex aere ſimulacrum ſius Herculis, quo non facile quidquam dixerim me diſſe pulchrius, tametſi non tam multum in iſtis rebus telligo, quam multa vidi, uſque eo, judices, ut rictum us ac mentum paullo ſit attritius, quod in precibus gratulationibus non ſolum id venerari, verum etiam culari ſolent. Ad hoc templum, cum eſſet iſte Agrienti, duce Timarchide, repente nocte intempeſta ſerorum armatorum fit concurſus atque impetus. clamor vigilibus fanique cuſtodibus tollitur. Qui primo eum ſiſtere ac defendere conarentur, male mulcati clavis

ac

Non audebat palam tollere aut poſcere] Reg. cod. & Franc. *non audebat palam ſcere, aut tollere.* id recepi. *Grav.*

Rictus ejus ac mentum paulo ſit attriis] Nonius Marcellus, *Rictum*, init, *neutri generis.* Lucretius,

Mollia ricta tremunt duros nudantia
dentes.

arc. Tull. De ſignis,

Vt rictum mentumque ejus paulo ſit
attritius.

o nihil muto. tantum eos quæſo, bus antiquorum codicum facultas , ut hanc ſcripturam ratione aliqua nfirment, aut repudient. *Hott.* *Vt um ejus, ac mentum*] Sic legit Nos Marcellus, & ita ſcriptum eſt in ris manuſcr. non, ut in vulgatis, *us. rictum* autem in neutro genere urpavit, & Lucretius lib. I.

Mollia ricta tremunt duros nudantia
dentes.

VI. *Frigida pellis Duraque inhorreſcens um: frons tenta minebat.* ſeu, ut quin legunt, *inhorrebat rictum, &c.* mbinus. *Vt rictum ejus*] Sic Nos, ſervatque Cujac. atque Hitt. nam vulgata *rictus.* Gruter. Reg. etiam d. *rictum.*

Gratulationibus] Lipſius *gratationibus* corrigit II Elect. 6. Verum alteram vocem ſane frequentiſſime uſurpatam in ſimili re multis exemplis oſtendi in ſuſpicionibus. *Gruterus.*

Non ſolum id venerari, verumetiam oſculari ſolerent] Hunc in precando oſculandi morem expreſſit Homerus Ἰλιαδ. α. ubi Iunonem Iovem precantem inducit.

Καὶ ῥα πάροιθ' αὐτοῖο καθέζετο, καὶ
λάβε γούνων
Σκαιῇ, δεξιτερῇ δ' ἄρ ἀνθερεῶνος
ἑλοῦσα,
Λισσομένη προσέειπε Δία κρονίωνα
ἄνακτα.

De *contrectatione* quoque Arnob. cont. gent. lib. VI. *Ita enim*, inquit, *non videtis ſpirantia hæc ſigna, quorum plantas & genua contingitis, & contrectatis orantes.* De mento Plinius lib. XI. cap. XLV. *Antiquis Græciæ in ſupplicandis mentum attingere mos erat.* Hottom.

Male mulcati] Neminem hodie puto eſſe, qui hanc lectionem non tueatur, & probet: vulgatam autem, *mulctati*, rejiciat, atque improbet, niſi forte ex eo genere hominum ſit, qui nihil vident in clara luce. *Lambinus.*

Ni-

ac fuſtibus repelluntur. poſtea convulſis repagulis, fractiſque valvis, demoliri ſignum ac vectibus lab- factare conantur. Interea ex clamore fama tota ur percrebruit, expugnari deos patrios, non hoſtium a- ventu nec opinato, neque repentino praedonum imp- tu, ſed ex domo atque cohorte praetoria manum f- gitivorum inſtructam armatamque veniſſe. nemo Ag- genti neque aetate tam affecta, neque viribus tam i- firmis fuit, qui non illa nocte eo nuntio excitatus ſu- rexerit, telumque quod cuique fors offerebat, arripu- rit. Itaque brevi tempore ad fanum ex urbe tota co- curritur. Hora amplius jàm in demoliendo ſigno p- multi homines moliebantur: illud interea nulla labab ex parte: cum alii vectibus ſubjectis conarentur com- movere, alii deligatum omnibus membris rapere ad funibus. Repente Agrigentini concurrunt: fit mag lapidatio: dant ſeſe in fugam iſtius praeclari imper- toris nocturni milites. duo tamen ſigilla perparvula to- lunt, ne omnino inanes ad iſtum praedonem religi- num reverterentur. Numquam tam male eſt Siculi, quin aliquid facete & commode dicant: velut in h re. ajebant in labores Herculis non minus hunc imm- niſſimum verrem, quam illum aprum Erymanthiu

r

Nihil certius. Miror *multati* retinuiſſe Gruterum. *Mulcare* enim eſt verberare. Liv. 29, 9. *Legatis prius indignum in modum mulcatis.* Græviús.

Convulſis repagulis] *Repagula ſunt* (ut Verrius ait) *quæ pateſaciendi gratia ita figuntur, ut ex contrario quæ oppanguntur.* Hæc Feſtus lib. XVI. ubi hunc locum citat. *Hottom.*

Non hoſtium adventu nec opinato] Sic habent duo libri manuſcr. quorum auctoritatem quamobrem non ſequeremur, nulla cauſa viſa eſt. nam libri vulg. non habent, *nec opinato.* Lambin. *Non hoſtium adventu nec-opinato*] Illud *nec-opinato* admiſit primitus Lambinus e cod. Cujac. reperitque item in H Gulielmius. abeſt tamen Italicis & r ſtris mſſ. *Gruterus.*

Quod cuique fors offerebat] Sic eſt gendum, & ita ſcriptum eſt in libris a tiquis. mendoſe autem habent vulga *ſors offerebat.* Lambinus.

Homines moliebantur] *A mone moliri dictum* inquit Feſtus. Itaque ve bum eſt magnum conatum vimque gnificans. Sic Verrina III. *Hic Ver quod moliare nihil habes* Hottom.

Hunc immaniſſimum Verrem] Lu in nomen *Verris*, cum in *apri* menti nem incidiſſet. De *apro Erymanthio* n ta eſt fabula. *Idem.*

Chr

:ferri oportere. Hanc virtutem Agrigentinorum imi- 44
ıti ſunt Aſſorini poſtea, viri fortes & fideles, ſed ıequaquam ex tam ampla neque tam ex nobili civi- ıte. Chryſas eſt amnis, qui per Aſſorinorum agros uit. is apud illos habetur deus, & religione maxi- ıa colitur. fanum ejus eſt in agro propter ipſam viam, ıa Aſſoro itur Ennam. in eo Chryſae eſt ſimulacrum, raeclare factum e marmore. id iſte poſcere Aſſorinos ropter ſingularem ejus fani religionem non auſus eſt. 'lepolemo dat Hieronique negotium. illi noctu fa- ıa manu armataque veniunt, fores aedis effringunt, :ditui cuſtodeſque mature ſentiunt: ſignum, quod rat notum vicinitati, buccina datur: homines ex agris oncurrunt: ejicitur fugaturque Tlepolemus: neque uidquam ex fano Chryſae, praeter unum perparvu- ım ſignum ex aere deſideratum eſt. Matris magnae fa-

Chryſas eſt] Octava pars orationis, : tentato Aſſorinorum templo, ſpo- ıta æde matris magnæ apud Enguinos, ereris ſigno religioſiſſimo e fano Ca- ıenſium & altero Iunonis Militen- ım ſublato. *Hott.* *Chryſas eſt amnis ıi per Aſſorinorum agros fluit*] Ex au- oritate veteris quod eſt apud me nu- iſmatis, ſcribendum eſt *Cryſas* ſine piratione. In ejus autem numiſmatis ıa parte imberbis juvenis caput redi- itum, prolixa cæſarie, quale Apolli- s, impreſſum eſt cum titulo *Aſſoru*, o *Aſſori*, ut *Menandru*, pro *Menan- i*, herois (ut opinor) ejus a quo Aſ- rina civitas, quod ab eo condita fue- t, nomen accepit: in altera parte hoc ſum quod deſcribit Cicero *Cryſæ* fluvii mulacrum inciſum eſt, dextra manu ceolum retinens, ſiniſtra copiæ cor- ı, adſcripto nomine *Cryſas*, ſine aſpi- ıione. *F. Vrſinus.* Eſt hæc iſtius num- ıi ſcriptuta antiquiſſima, cum nullis terentur duplicibus. Poſteriores ta- ıen, ut ex Diodoro Siculo liquet, ripſerunt Χρύσας. In dextram Syme- ıi fluminis incidit, nunc dicitur *Dat- tino.*

Manufacta armatique] Placebat Gui- lielmio *armataque*, quod in Cujac. Hitt. Pall. Gruter. & olim cuſis. *Gruterus.* Reg. & Francii codd. *armataque.* Opti- me libri veteres, quos etiam Gruterus debebat ſequi. *Græv.*

Æditui cuſtodeſque mature ſentiunt] Gellius lib. XII. cap. X. *In Verrem*, in- quit, *M. Tullii, in exemplaribus fideliſſi- mis, ita inveni ſcriptum, Æditimi cu- ſtodeſque mature ſentiunt. In his libris au- tem vulgatis, Æditui ſcriptum eſt. M. Varro in lib. II. ad Marcellum, de La- tino ſermone, Æditimum dici oportere cenſet, magis quam Æditumm. quod al- terum ſit recenti nomine fictum, alterum antiqua origine incorruptum.* hæc Gel- lius. Ejuſdem Varronis verba hæc ſunt ex lib. I. de re ruſt. *Sementinis feriis in ædem Telluris veneram rogatus ab æditi- mo, ut dicere didicimus a patribus no- ſtris: ut corrigimur a recentibus urbanis, ab æditvo.* Hottom. *Æditimi, cuſto- deſque*] *Æditimi*, legendum, & ita eſt in libris manuſcr. idem autem valet *ædi- timi*, quod, *æditui.* de qua voce lege Gell. lib. XII. cap. 2. *Lambinus.* Reg. tamen & Franc. codd. *æditui.*

fanum apud Enguinos eſt. jam enim mihi non mo
breviter de unoquoque dicendum, ſed etiam praet
eunda videntur eſſe permulta, ut ad majora iſtius
illuſtriora in hoc genere furta & ſcelera veniamus.
hoc fano loricas, galeaſque aeneas, caelatas opere C
rinthio, hydriaſque grandes ſimili in genere, atque e
dem arte perfectas, idem ille P. Scipio, vir omnib
rebus praecellentiſſimus, poſuerat, & ſuum nom
inſcripſerat. Quid jam de iſto plura dicam, aut qu
rar? omnia illa, judices, abſtulit: nihil in religioſiſſim
fano, praeter veſtigia violatae religionis, nomenq
P. Scipionis reliquit. hoſtium ſpolia, monumenta im
peratorum, decora atque ornamenta fanorum po
hac, his praeclaris nominibus amiſſis, in inſtrumen
ac ſuppellectile C. Verris numerabuntur. Tu videlic
ſolus vaſis Corinthiis delectaris? tu illius aeris temper
tionem? tu operum lineamenta ſollertiſſime perſpici
haec Scipio ille non intelligebat, homo doctiſſimus a
que humaniſſimus? tu ſine ulla bona arte, ſine hum
nitate, ſine ingenio, ſine litteris intelligis & judica
vide, ne ille non ſolum temperantia, ſed etiam inte
ligentia te atque iſtos, qui ſe elegantes dici volunt, vi
cerit. nam quia, quam pulchra eſſent intelligebat, id
circo exiſtimabat ea non ad hominum luxuriem, ſe
ad ornatum fanorum atque oppidorum eſſe facta, u
poſteris noſtris monumenta religioſa eſſe videantu
45 Audite etiam ſingularem ejus, judices, cupiditatem
audaciam, amentiam, in his praeſertim ſacris polluen
dis

Apud Enguinos] Enguium & Enguiun Siciliæ oppidum fuit, nunc funditus deletum, cujus incolæ Enguini. vide Cluver. Sic. antiquæ lib. II, c. II.

Numerabuntur] Reg. & Franc. *nominabuntur.*

Hæc Scipio ille non intelligebat, homo doctiſſimus atque humaniſſimus] Gellius lib. XIII. cap. XV. *Humanitatem*, inquit, *veteres appellaverunt id propemo dum quod Græci παιδείαν vocant, nos eru ditionem inſtitutionemque in bonas arte dicimus: quas qui ſinceriter cupiunt appe tuntque, ii ſunt vel maxime humaniſſimi.* Ejus rei Nonius Marcellus teſtimoniun hoc protulit ex Varronis rerum huma narum lib. I. *Praxiteles qui propter arti ficium egregium, nemini eſt paulum mod humaniori ignotus.* Hottom.

Ce

ci, quae non modo manibus attingi, ſed ne cogitatio-
r quidem violari fas fuit. Sacrarium Cereris eſt apud
atinenſes, eadem religione, qua Romae, qua in ce-
ris locis, qua prope in toto orbe terrarum. In eo ſa-
ario intimo fuit ſignum Cereris perantiquum: quod
vi non modo cujuſmodi eſſet, ſed ne eſſe quidem
lebant. aditus enim in id ſacrarium non eſt viris: ſa-
ca per mulieres ac virgines confici ſolent. hoc ſignum
ctu clam iſtius ſervi ex illo religioſiſſimo atque an-
quiſſimo fano ſuſtulerunt: poſtridie ſacerdotes Cere-
s atque illius fani antitiſtae majores natu, probatae
nobiles mulieres, rem ad magiſtratus ſuos deferunt.
nnibus acerbum, indignum, luctuoſum denique vi-
ebatur. Tum iſte permotus illa atrocitate negotii, ut
ſe ſceleris iſtius ſuſpicio removeretur, dat hoſpiti ſuo
uidam negotium, ut aliquem reperiret, quem ea fe-
iſſe inſimularet, daretque operam, ut is eo crimine
amnaretur, ne ipſe eſſet in crimine. Res non procra-
inatur. nam cum iſte Catinam profectus eſſet, ſervi
ujuſdam nomen defertur. is accuſatur: ficti teſtes in
um dantur: rem cunctus ſenatus Catinenſium legibus
dicat. Sacerdotes vocantur: ex his quaeritur ſecreto
in

Cereris apud Catinenſes] Hunc locum ctantius protulit lib. de Origin. er-ris I. cap. IV. ubi ait, *Hujus Cereris ntam fuiſſe religionem, ut adire tem- ejus ſecreta penetralia viris nefas eſſet.* ottom.

Signum Cereris perantiquum] Hittor-i vetus, *inantiquum.* ita Virgilio, *in-na menta*, inquit Gulielmius. *Gru-rus.*

Illius fani antiſtites] Omnes libri ve-res, *antiſtitæ.* quod Gellius & Priſcia-us verum eſſe confirmant. Plautus iam in Rud. ſic loquutus eſt, *Qui pro- hic adeſtis, quique auditis clamorem eum, Ferte ſuppetias, qui Veneri Vene-æque antiſtitæ.* Hottom. *Antiſtitæ*] ic eſt legendum, & ita habent noſtri bri veteres: ita legit Priſcianus lib. v. vulgata autem lectio, *antiſtites*, men-doſa eſt. *Lambin.* *Fani antiſtitæ*] Ita Priſcianus, libro v. ut monuit Gifa-nius, nec aliter Gellius lib. XIII. c. 19. ut indicavit Puteanus; in cujus item li-bro ſcripto hæc erat lectio, reſtabatque etiam in Cujaciano. nam Pall. & Grut. *antiſtites*, ut vulgati. *Gruterus.*

Catinenſium legibus] Inſtituto *Cati-nenſium* Senatus conjunctus rerum ca-pitalium judicia exercebat. Hoc addidit propter inuſitatam Romæ judiciorum rationem. Nam ut infra ſcribit, orat. inſeq. *Ad ſenatum deveniet, qui de Ver-re ſupplicium ſumat? non eſt uſitatum non ſenatorium.* Hottom.

Rem judicat] Advertendum *judicare rem* pro cognoſcere & conſilio judicum quærere. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

in curia, quid eſſet factum, quemadmodum arbitrare- tur ſignum eſſe ablatum. reſpondent illae, Praetoris eo loco ſervos eſſe viſos. res, quae eſſet jam antea no obſcura, ſacerdotum teſtimonio perſpicua eſſe coep itur in conſilium: ſervus ille innocens omnibus ſente tiis abſolvitur, quo facilius vos hunc omnibus ſente tiis condemnare poſſetis. quid enim poſtulas, Verre quid ſperas? quid ſpectas? quem tibi aut deorum, at hominum auxilio putas futurum? eone tu ſervos spoliandum fanum immittere auſus es, quo liberos ac- re ne orandi quidem cauſa fas erat? hiſne rebus man afferre non dubitaſti, a quibus etiam oculos cohibe te religionum jura cogebant? tametſi ne oculis quide captus in hanc fraudem tam ſceleratam ac tam nefaria decidiſti. nam id concupiſti, quod numquam videra id, inquam, adamaſti, quod antea non adſpexeras. aur bus tu tantam cupiditatem concepiſti, ut eam non m tus, non religio, non deorum vis, non hominum ex ſtimatio contineret. At ex viro bono audieras, cred & bono auctore. Qui id potes, qui ne ex viro quide audire potueris? Audiſti igitur ex muliere: quoniam viri neque vidiſſe, neque noſſe poterant. Qualem porr illam foeminam fuiſſe putatis, judices? quam pudicam quae cum Verre loqueretur, quam religioſam, quae ſ crarii ſpoliandi oſtenderet rationem? At minime mirun quae ſacra per ſummam caſtimoniam virorum ac muli

ru

Quæ eſſet antea non obſcura] In manuſcripto eſt, *quæ eſſet jam antea non obſcura*. F. Vrſinus.

Tametſi ne oculis quidem captus, &c.] Correctio eſt, ſive ἐπανόρθωσις ejus, quod ſupra dixerat, non longe, *ibi*, *a quibus etiam oculos cohibere, &c.* Hæc autem ſententia eſt, tametſi, inquit, tu non es deceptus oculis, neque oculorum incontinentia in hanc fraudem incidiſti: ſed auribus & aurium culpa. Sed videtur legendum, *tametſi non oculis ſane captus, &c.* Lambinus.

Qui id poteſt?] Libri manuſcr. h bent. *Qui id potes?* quomodo excude dum curavimus. legendum fortaſſe *Qui id pote eſt?* *pote*, autem, id e δυνατόν. aut ſcriptura antiqua retine da, & ita explicanda, qui id potes a diſſe ex viro bono? *Idem.* *Potes* quoque in Regio.

Virorum ac mulierum] Non dubit quin *Virginum* priore loco reponendu ſit, nam (ut ſupra dixit) *ſacrum hoc p Virgines ac mulieres confici ſolebat.* Ho tomannus.

cum fiant, eadem per iſtius ſtuprum ac flagitium eſſe vio-
lata. Quid ergo? hoc ſolum auditione expetere coepit, 46
cum id ipſe non vidiſſet? immo vero alia complura: ex
quibus eligam ſpoliationem nobiliſſimi atque antiquiſſi-
mi fani: de qua priore actione teſtes dicere audiſtis. nunc
eadem illa, quaeſo, audite, & diligenter, ſicut adhuc fe-
ciſtis, attendite. Inſula eſt Melita, judices, ſatis lato ab
Sicilia mari periculoſoque disjuncta: in qua eſt eodem
nomine oppidum, quo iſte numquam acceſſit: quod ta-
men iſti textrinum per triennium ad muliebrem veſtem
conficiendam fuit. Ab eo oppido non longe in promon-
torio fanum eſt Iunonis antiquum: quod tanta religione
ſemper fuit, ut non modo illis Punicis bellis, quae in his
fere locis navali copia geſta atque verſata ſunt: ſed etiam
in hac praedonum multitudine ſemper inviolatum ſan-
ctumque fuerit. Quin etiam hoc memoriae proditum
eſt, claſſe quondam Maſiniſſae regis ad eum locum ap-
pulſa, praefectum regium dentes eburneos incredibili
magnitudine e fano ſuſtuliſſe, & eos in Africam por-
taſſe, Maſiniſſaeque donaſſe. Regem quidem primo de-
lectatum eſſe munere: poſt, ubi audiſſet unde eſſent,
ſtatim certos homines in quinqueremi miſiſſe, qui eos
dentes reportarent. itaque in his inſcriptum litteris
Punicis fuit: REGEM MASINISSAM IM-
PRVDENTEM ACCEPISSE: RE COGNITA,
RE-

Ex quibus eligam] Vetus liber, *ex quibus unam eligam &c.* F. Vrſinus.

Inſula eſt Melita] Diodorus lib. VI. eam a Syracuſis abeſſe ait ſtadia octoginta, ejus incolas fortunatos haberi, quoniam & varii generis exercent artes, & optimas faciunt lineas telas, tum tenuitate, tum mollitie inſignes. *Hott.* Hodie Malta.

In promontorio fanum eſt Iunonis, &c.] Libri veteres habent, *promuntorio*, per, *u*, ſcriptum in ſecunda ſyllaba: quos nunc ſequor. *Lambinus.*

Navali copia geſta. &c.] Bene, *copia navali*; hoc eſt apparatu navali, ſive claſſibus. & miror Lambinum, qui mutavit, *navali prælio.* Gulielm.

Maſiniſſæ Regis] Hæc eadem Valerius Maximus, libro primo, capite primo. *Hottom.*

Certos homines] Locutio Ciceroni familiaris, pro unius rei cauſa delectos: data opera paratos. *Idem.* Imo Ciceroni *certi homines* ſunt fide digni, quibus tuto rem quampiam credas, & committas. *Grævius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

REPORTANDOS RESTITVENDOSQVE CVRA-
SE. Erat praeterea magna vis eboris, multa ornamenta,
quibus eburneae Victoriae antiquo opere ac ſumma ar
perfectae. Haec iſte omnia, ne multis morer, uno imp
tu, atque uno nuntio per ſervos Venerios, quos ej
rei cauſa miſerat, tollenda atque aſportanda curav
47 Pro dii immortales, quem ego hominem accuſo? que
legibus ac judiciali jure perſequor? de quo vos ſente
tiam per tabellam feretis? dicunt legati Melitenſes p
blice, ſpoliatum templum eſſe Iunonis: nihil iſtum
religioſiſſimo fano reliquiſſe: quem in locum claſſ
hoſtium ſaepe acceſſerint, ubi piratae fere quotannis hi
mare ſoleant, quod neque praedo violarit antea, neq
unquam hoſtis attigerit, id ab uno iſto ſic ſpoliatum eſt,
ut nihil omnino ſit relictum. Hic nunc aut iſte reus, a
ego accuſator, aut hoc judicium appellabitur? Crim
nibus enim coarguitur, haut ſuſpicionibus in judiciu
vocatur. dii ablati, fana vexata, nudatae urbes rep
riuntur. earum autem rerum nullam ſibi iſti neque i
fitiandi rationem, neque defendendi facultatem rel
quit: omnibus in rebus coarguitur a me, convincit
a teſtibus, urgetur confeſſione ſua, manifeſtis in mal
ficiis tenetur, & manet etiam ac tacitus facta mecu

ſu

Reponendos reſtituendoſque] Leg. *reportandos reſtituendoſque.* Muret. Reg. cod. *reportandos curaſſe.*

Quem legibus, ac judiciali jure perſequor?] Hoc, *judiciali jure*, mihi ſuſpectum eſt: videturque vox, *judiciali*, delenda, aut transferenda in alium locum inferiorem, ut legamus, *per judicialem tabellam.* hic autem ſit *legibus ac jure perſequor?* Lambinus.

Sententiam per tabellam feretis?] Quid opus fuit addere, *per tabellam?* ut ſi minus hominum exiſtimatione, ſaltem criminis atrocitate ab rei tam nocentis abſolutione deterrerentur. *Hottomannus.*

Neque unquam hoſtis] Sic repoſui ex Regio codice. Paullo inferius Fran
haut ſuſpicionibus in judicium vocat
quod certiſſimum eſt. Vulgo *aut ſu*
&c. Delenda eſt interrogationis not
quam *enim* particula reſpuit. Quomo
poteſt inquit appellari judicium, cu
accuſator coarguatur criminibus, no
ſuſpicionibus urgeatur, quibus poſ
aliquid reponere.

Earum autem rerum inficiandi] N
tanda locutio, *Facultatem earum reru*
inficiandi. pro *eas res*, cujus locution
ſimiles aliis quibuſdam locis obſerva
mus. *Hott.* Vide Sancti Minerva
lib. III, c. 8. & Gerhard. Voſſii in Ari
ſtarcho de Constructione librum ca
put 53.

V

ua recognoſcit. Nimium mihi diu videor in uno genere verſari criminum. ſentio, judices, occurrendum eſſe ſatietati aurium animorumque veſtrorum. Quam ob rem multa praetermittam. ad ea autem, quae dicturus ſum, reficite vos, quaeſo, judices, per deos immortales, per eos pſos, de quorum religione jamdiu dicimus, dum id ejus acinus commemoro & profero, quo provincia tota commota eſt. de quo ſi paullo altius ordiri ac repetere memoriam religionis videbor, ignoſcite. Rei magnitudo me breviter perſtringere atrocitatem criminis non ſinit. Ve- 48
us eſt haec opinio, judices, quae conſtat ex antiquiſſimis Graecorum litteris atque monumentis, inſulam Siciliam totam eſſe Cereri & Liberae conſecratam. hoc cum ceterae gentes ſic arbitrantur, tum ipſis Siculis tam perſuaſum eſt, ut animis eorum inſitum atque innatum eſſe videatur. nam & natas eſſe has in his locis deas, & fruges in ea terra primum repertas arbitrantur: & raptam eſſe Liberam, quam eandem Proſerpinam vocant, ex Ennenſium nemore: qui locus, quod in media eſt inſula ſitus, umbilicus Siciliae nominatur. quam cum inveſtigare & conquirere Ceres vellet, dicitur inflammaſſe taedas iis ignibus, qui ex Aetnae vertice erumpunt: quas ſibi cum ipſa praeferret; orbem omnium peragraſſe terrarum. Enna autem, ubi ea, quae dico, geſta eſſe memorantur, eſt loco prae- celſo

Vetus eſt hæc opinio] Nona pars orationis, de Cereris ſigno, (quod omnium longe ſanctiſſimum habebatur, & ab Ennenſibus ſumma religione colebatur) ex eorum templo ſublato. Vide Lactantium lib. de orig. er. 12. cap. 4. *Hott.*

Vetus eſt hæc opinio] Cum hoc loco juvabit conferre Diodori Siculi principium lib. VI. ubi hæc eadem fere ad verbum commemorantur. *Idem.*

Animis eorum inſitum atque innatum] Id eſt, ut ad id credendum non tam opinione, & majorum inſtitutis, quam ipſa natura duce veherentur. *Idem.*

Quam eandem Proſerpinam] *Terrena vis omnis atque natura Diti patri dedicata eſt, quis Dis, ut apud Græcos* πλούτων *quia & recedant omnia in terras, & oriantur a terris. Is rapuit Proſerpinam quod Græcorum nomen eſt. Ea enim eſt quæ* περσεφόνη *Græce nominatur: quam frugum ſemen eſſe volunt, abſconditamque quæri a matre fingunt. Mater autem eſt a gerendis frugibus Ceres tanquam Geres.* Hæc noſter II. de nat. Deor. *Idem.*

Vmbilicus Siciliæ] Var. hac ipſa de re lib. de ling. Lat. VI. *Ennius, ſancte Apollo, qui umbilicum certum terrarum obtines.* Vide apud Varronem cætera. *Idem.* Vide Cluver. Sicil. antiq. lib. II, c. 7.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

celſo atque edito: quo in ſummo eſt aequata agri plani ties, & aquae perennes. tota vero ab omni aditu circum ciſa atque diremta eſt. quam circa lacus lucique ſunt plu rimi, & laetiſſimi flores omni tempore anni, locus ut ipſ raptum illum virginis, quem jam a pueris accepimus, de clarare videatur. Etenim propter eſt ſpelunca quaedam converſa ad Aquilonem, infinita altitudine, qua Ditei patrem ferunt repente cum curru exſtitiſſe, abreptam que ex eo loco virginem ſecum aſportaſſe, & ſubito no longe a Syracuſis penetraſſe ſub terras, lacumque in e loco repente exſtitiſſe: ubi uſque ad hoc tempus Syracu ſani feſtos dies anniverſarios agunt, celeberrimo viroru
49 mulierumque conventu. Propter hujus opinionis vetu ſtatem, quod eorum in his locis veſtigia ac prope incuna bula reperiuntur deorum, mira quaedam tota Sicilia pr vatim ac publice religio eſt Cereris Ennenſis. Etenir multa ſaepe prodigia vim ejus numenque declarant multis ſaepe in difficillimis rebus praeſens auxilium eju oblatum eſt, ut haec inſula ab ea non ſolum dilig ſed etiam incoli cuſtodirique videatur. Nec ſolum S culi, verum etiam ceterae gentes nationeſque Enner ſem Cererem maxime colunt. Etenim ſi Athenienſiur ſacra ſumma cupiditate expetuntur, ad quos Ceres i illo errore veniſſe dicitur, frugeſque attuliſſe, quan tam eſſe religionem convenit eorum, apud quos ear natam eſſe, & fruges inveniſſe conſtat? Itaque apu patres noſtros atroci ac difficili reip. tempore, cum Ti. Graccho occiſo, magnorum periculorum metus e

oſten

Lectiſſimi flores omni tempore anni] Ea de re Strabo his verbis in ſexto, Διὰ δὲ τὸ εὐλείμωνα εἶναι τὰ περικείμενα χωρία, καὶ ἀνθηρὰ, τὴν κόρην ἐκ σικελίας πεπιστεύκασιν ἀφικνεῖσθαι δεῦρο ἀνθολογήσουσαν. ἐκ δὲ τούτου ταῖς γυναιξὶν ἐν ἔθει γεγονέναι, ἀνθολογεῖν τε καὶ στεφανηπλοκεῖν, ὥστε ταῖς ἑορταῖς αἰσχρὸν εἶναι στεφάνους ὠνητοὺς φορεῖν. Nonnulli autem ex vetuſtis libris reponun *latiſſimi.* quod non diſplicet. *Hotton*

Lætiſſimi flores] Ita mſ. Turnebi, lon ge venuſtius quam ut antea vulgabatur *lectiſsimi.* Gruterus.

Etenim propter eſt ſpelunca] Deeſt *eam* ut ſit, *Etenim propter eam eſt ſpelun ca*, & ita habet manuſcriptus. *Fulv Vrſinus.*

E

oſtentis portenderetur, P. Mutio, L. Calpurnio Coss. aditum eſt ad libros Sibyllinos: in quibus inventum eſt, Cererem antiquiſſimam placari oportere. Tum ex ampliſſimo collegio decemvirali ſacerdotes populi Romani cum eſſet in urbe noſtra Cereris pulcherrimum & magnificentiſſimum templum, tamen uſque Ennam profecti ſunt. Tanta enim erat auctoritas, & vetuſtas illius religionis, ut, cum illuc irent, non ad aedem Cereris, ſed ad ipſam Cererem proficiſci viderentur. Non obtundam diutius. etenim jamdudum vereor, ne oratio mea aliena ab judiciorum ratione, & quotidiana dicendi conſuetudine eſſe videatur. hoc dico, hanc ipſam Cererem, antiquiſſimam, religioſiſſimam, principem omnium ſacrorum, quae apud omnes gentes nationeſque fiunt, a C. Verre ex ſuis templis ac ſedibus eſſe ſublatam. Qui acceſſiſtis Ennam, vidiſtis ſimulacrum Cereris e marmore, & in altero templo Liberae. ſunt ea perampla atque prae-

Ex ampliſſimo collegio decemvirali] Videtur legendum, *quindecim virali.* F. Vrſin. Male. primo fuerunt duumviri uſque ad annum 388, tum decemviri S.F. creati a populo Liv. 6. Sed Sullæ temporibus numero aucto XV virale collegium factum eſt. *Grav.*

Non obtundam diutius. etenim jamdudum vereor] Ita egregie Cujacianus. vulgati enim; *diutius aures veſtras jamdudum, &c.* Gruterus.

Principem omnium ſacrorum] Quia eſt mater Deum hominumque, inde dicitur Magna Mater. Huic primæ ante Deos alios cultus reddebatur, ac prima Dearum dicta, πρῶτα Θεῶν, ut conſtat ex Pindari Nem. 11. quod & probat Græcus Interpres, adlato etiam eam in rem Sophoclis verſa, additque, πρώτην δὲ ταύτην εἶπε, μαθόσον ἀπ' αὐτῆς ἤρχοντο. *Primam vero eam dixit, quia ab ea incipiunt.* Vnde natum Græcorum proverbium, ἀφ' ἑστίας ἀρχόμενος, *a Veſta incipiens*, ab Ariſtophane, in Veſpis uſurpatum v. 490. Hinc & Cyrus Sardes victor ingreſſus, primum Veſtæ, dein Iovi, aliiſque Diis rem ſacram feciſſe legitur: Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθεν ὁ Κῦρος, πρῶτον μὲν Ἑστίᾳ ἔθυσεν, ἔπειτα Διῒ βασιλεῖ, καὶ εἴτινι ἄλλῳ Θεῷ Μάγοι ἐξηγοῦντο. *Cum ingreſſus eſſet Cyrus, primum Veſtæ rem ſacram facit, deinde Iovi Regi, & ſi cui alteri Deo Magi ſacrificandum indicarent.* Idem in celebritate Olympiaca obſervatum tradit Pauſanias, teſtatus ſacra ibi fieri primæ Veſtæ, aut primum, dein Iovi Olympio, tertio Mercurio, quarto Minervæ, quinto Dianæ. Huic etiam primæ ante Deos alios in Græcia ſacra faciebant Prytanes, ut auctor eſt Pindarus. Sed quid Veſta, inquies, ad Cererem. Nimirum, quia Ceres & Veſta eadem Dea, Phornutus: ἑκατέρα δὲ ἔοικεν οὐκ ἑτέρα τῆς γῆς εἶναι. *Vtraque autem* Ceres & Veſta, *non videtur alia eſſe, quam terra.* Hæc, Lector, debes Viro Illuſtriſſimo Ezechieli Spanhemio, qui hæc pluribus perſecutus eſt in eruditiſſima diatribe de Veſta & Prytanibus Græcorum, adjecta ſelectis nummis P. Seguini.

praeclara, ſed non ita antiqua. Ex aere fuit quoddam modica amplitudine, ac ſingulari opere, cum facibus, perantiquum, omnium illorum, quae ſunt in eo fano, multo antiquiſſimum. id ſuſtulit; ac tamen eo contentus non fuit. Ante aedem Cereris in aperto ac propatulo loco ſigna duo ſunt, Cereris unum, alterum Triptolemi, & pulcherrima, & perampla. his pulchritudo periculo, amplitudo ſaluti fuit, quod eorum demolitio atque aſportatio perdifficilis videbatur. inſiſtebat in manu Cereris dextra ſimulacrum pulcherrime factum Victoriae. hoc iſte e ſigno Cereris avellendum aſportandumque curavit. Qui tandem iſtius animus eſt nunc in recognitione ſcelerum ſuorum, cum ego ipſe in commemoratione eorum non ſolum animo commovear, verum etiam corpore perhorreſcam? venit enim mihi fani, loci, religionis illius in mentem: verſantur ante oculos omnia: dies ille, quo ego Ennam cum veniſſem, praeſto mihi ſacerdotes Cereris cum infulis ac verbenis fuerunt: concio conventuſque civium: in quo ego cum loquerer, tanti fletus gemituſque fiebant, ut acerbiſſimus tota urbe luctus verſari videretur. non illi decumarum imperia, non bonorum direptiones, non iniqua judicia, non importuniſſimas iſtius libidines, non vim, non contumelias, quibus vexati oppreſſique erant, conquerebantur: Cereris numen, ſacrorum vetuſtatem, fani religionem, iſtius ſceleratiſſimi atque audaciſſimi ſupplicio expiari volebant: omnia

Nunc in recognitione ſcelerum ſuorum] Libri duo manuſcr. quorum alter Memmianus, alter Cujacianus eſt, habent, *nunc in recordatione, &c.* Lambin. Sic & Regius, & vulgatæ præferendum.

Cum infulis ac verbenis] *Inſulæ*, ſacerdotum inſignia dicebantur, quibus ornati ſacra diis faciebant. De *verbenis* Plin. lib. XXII. cap. II. *Verbena*, inquit, *gramen eſt ex arce cum ſua terra evulſum: ac ſemper & legati cum ad hoſtes clarigatumque mitterentur, id eſt res raptas clare repetitum, unus utique Verbenarius vocabatur.* hæc ille. Sed poſtea tranſlatum verbum eſt ad omnes herbas ex loco puro collectas: quæ ſacris rebus adhiberentur. *Hottom.*

Non illi decumarum imperia] i. decumæ imperatæ. *Idem.*

Quibus operti oppreſſique erant] In veteri codice, notante margine Lambinianæ editionis, legitur *vexati oppreſſique*, quod probat Muretus. Merito. Sic ſane Reg. cod.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

omnia ſe cetera pati ac negligere dicebant. Hic dolor erat tantus, ut Verres, alter Orcus veniſſe Ennam, & non Proſerpinam aſportaſſe, ſed ipſam abripuiſſe Cererem videretur. Etenim urbs illa non urbs videtur, ſed fanum Cereris eſſe. habitare apud ſeſe Cererem Ennenſes arbitrantur: ut mihi non cives illius civitatis, ſed omnes ſacerdotes, omnes accolae atque antiſtites Cereris eſſe videantur. Ennae tu ſimulacrum Cereris tollere audebas? Ennae tu de manu Cereris Victoriam deripere, & deam deae detrahere conatus es? quorum nihil violare, nihil attingere auſi ſunt, in quibus erant omnia, quae ſceleri propiora ſunt, quam religioni. Tenuerunt enim P. Popillio, P. Rupilio Coss. illum locum ſervi, fugitivi, barbari, hoſtes. ſed neque tam ſervi illi dominorum, quam tu libidinum: neque tam fugitivi illi a dominis, quam tu a jure, & a legibus: neque tam barbari lingua & natione illi, quam tu natura & moribus: neque illi tam hoſtes hominibus, quam tu diis immortalibus. Quae deprecatio eſt igitur ei reliqua, qui indignitate ſervos, temeritate fugitivos, ſcelere barbaros, crudelitate hoſtes vicerit? Au- 51
diſtis Theodorum, & Numinium, & Nicaſionem, le-

ga-

Vt mihi non cives illius civitatis, ſed omnes ſacerdotes, omnes accolæ, atque antiſtites Cereris eſſe videantur] *Accolæ* dictum puto pro *populares*, ſive *concives*, id eſt, δημόται. Eſt enim ſenſus, Quemadmodum urbs, non videtur urbs, ſed fanum: ſic cives non videntur cives Ennæ, ſed ſacerdotes & concives Cereris, quæ urbem illam inhabitat. Sic Livius libro x. qui eundem agrum, nempe Hetruſcum, colerent, *accolas* vocavit. Loquitur de Hetruſcis, qui Gallos in agri partem accipere recuſabant. *Non tam*, inquit, *quia imminui agrum, quam quia accolas ſibi quiſque adjungere tam efferatæ gentis homines horrebat.* Et paulo poſt, *Samnites*, inquit, *Hetruriæ populi demonſtrabant habere accolas Gallos inter ferrum & arma natos, &c.* Hottom. *Omnes accolæ atque antiſtites*] Conjiciebat Gulielmius, omnes *ſacricolæ*. Gruterus. *Concives* non agnoſcunt Latini, ut nec *contribules*, nec *coæquales*, ſed pro his dicunt *cives*, *tribules*, *æquales*. Sic nec Attici dicunt συμπολίτης, notante Phrynicho, ſed πολίτης.

De manu Cereris Victoriam deripere] Sic legendum, non, *diripere*. *deripere* autem, id eſt, de aliquo loco, & interdum de ſuperiore loco rapere: de quo nos alias ſcripſimus. in manuſcriptis libris ſcriptum reperi, *eripere*, ut magis credas a M. Tullio ſcriptum eſſe, *deripere*. Lambinus. Reg. cod. utique *deripere*.

Hac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

gatos Ennenſes, publice dicere, ſeſe a ſuis civibus haec habere mandata, ut ad Verrem adirent, & eum ſimulacrum Cereris & Victoriae repoſcerent. id ſi impetraſſent, tum ut morem veterem Ennenſium conſervarent; publice in eum, tametſi vexaſſet Siciliam, tamen, quoniam haec a majoribus inſtituta accepiſſent, teſtimonium ne quod dicerent. ſin autem ea non reddidiſſet, tum ut judicio adeſſent, tum uti de ejus injuriis judices docerent, ſed multo maxime de religione quererentur. quas illorum querimonias nolite, per deos immortales, aſpernari, nolite contemnere, ac negligere, judices. Aguntur injuriae ſociorum: agitur vis legum: agitur exiſtimatio veritaſque judiciorum. quae ſunt omnia permagna: verum illud maximum. Tanta religione obſtricta tota provincia eſt, tanta ſuperſtitio ex iſtius facto mentes omnium Siculorum occupavit, ut, quaecunque accidant publice vel privatim incommoda, propter eam cauſam ſcelere iſtius evenire videantur. Audiſtis, Centuripinos, Agyrinenſes, Catinenſes, Herbitenſes, Ennenſes, complures alios, publice dicere, quae ſolitudo eſſet in agris, quae vaſtitas, quae fuga ara-

Hæc a majoribus conſtituta] Nihil muto, vetuſti libri auctoritatem expecto, in quo *ſi inſtituta* reperiant, lubenter eam locutionem cum hac recepta commutabo. *Hottom.* *A majoribus inſtituta accepiſſent*] Sic emendaram jam pridem in meo cod. ſola conjectura ductus. nunc in ſententia maneo, poſtquam, *inſtituta*, reperi ſine ulla litura, aut varietate in codicibus manuſcriptis. *Lambinus.* Accedit iis Reg. cod.

Propter eam cauſam, ſceluſque iſtius] Libri vulgati habent, *propter eam cauſam, ſcelere iſtius.* manuſcr. *propter eam cauſam, ſceleris iſtius.* quidam repoſuerunt, *cauſam, ſceluſque.* quos ſecuti ſumus. verumtamen, *ſcelere* & *ſceleris*, puto eſſe ab aliquo adjecta, & ſic legendum, *propter eam cauſam evenire videantur.* vel contra, has duas voces, *eam cauſam*, ſuſpicari licet eſſe inculcatas, & ſic legere oportere, *propter ſcelus iſtius, &c.* Idem. *Propter eam cauſam ſcelere iſtius evenire videantur*] Nihil abeunt ab hac lectione mſſ. noſtri, aut antiquitus impreſſi, itaque habuerim illa *propter eam cauſam* pro ſpuriis, & ſic neceſſe non erit divertere ad conjecturas Lambini. *Grut.* Nihil immutandum. Sic vero ſemper graves ſcriptores publicarum calamitatum cauſſas adſcribunt neglectæ religioni. Horat. III, Carm. 6:

Di multa neglecti dederunt
Heſperiæ mala luctuoſæ.

Camillus oratione ad Romanum populum apud Livium: *Invenietis omnia proſpera eveniſſe ſequentibus Deos, adverſa ſpernentibus.* Græv.

Ex iſtius facto] Non male Franc. *ex iſtius furto.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

aratorum, quam deſerta, quam inculta, quam relicta
omnia. Et tametſi iſtius multis & variis injuriis acci-
derunt, tamen haec una cauſa in opinione Siculorum
plurimum valet, quod, Cerere violata, omnes cultus
fructuſque Cereris in his locis interiiſſe arbitrantur.
Medemini religioni ſociorum, judices: conſervate ve-
ſtram. neque enim haec externa vobis religio, neque
aliena. quod ſi eſſet, ſi ſuſcipere eam nolletis, tamen
in eo, qui violaſſet, ſancire vos velle oporteret. Nunc
vero in communi omnium gentium religione, inque
his ſacris, quae majores noſtri ab exteris nationibus ad-
ſcita atque arceſſita coluerunt: quae ſacra, ut erant re
vera, ſic appellari Graeca voluerunt, negligentes ac
diſſoluti ſi cupiamus eſſe, qui poſſumus? Vnius etiam 52
urbis, omnium pulcherrimae atque ornatiſſimae, Sy-
racuſarum direptionem commemorabo, & in medium
proferam, judices: ut aliquando totam hujus generis
orationem concludam ac definiam. Nemo fere veſtrum
eſt,

Conſervate veſtram] Sic legendum, & ita ſcriptum eſt in libris manuſcriptis, ſine voce, *auctoritatem*, quæ ſine dubio ab aliquo arrogante & ſtolido adjecta eſt, qui non videret ſubintelligi. *religionem*. Lambinus. *Conſervate veſtram*] Subintellige *religionem*. vulgo additur *veſtram auctoritatem*. ſed nulla ejus vocis litera in Cujaciano, aliiſque Lambini, ſi modo non fallit. vereor enim ne ſæpe loquatur de pluribus veteribus, cum tantum ipſe intelligat de uno. *Gruterus*.

Sancire vos velle oporteret] *Sancire*, (inquit Servius) *eſt ſanguine fuſo confirmare*. Hinc noſter in orat. pro Balb. *ſanctiones* ait *ſacrandas aut genere ipſo, ut obteſtatione & conſecratione legis: aut pœna, cum caput ejus qui contra facit conſecratur*. Hottom.

Sic appellari Græca voluerunt] Noſter in ea pro Balbo, *Sacra Cereris, judices, ſumma majores noſtri religione confici cæremoniaque voluerunt. Quæ cum eſſent aſſumpta de Græcia, & per Græcas ſemper curata ſunt ſacerdotes & Græca nominata*. Idem.

Vnius etiam urbis omnium pulcherrima] Legendum putarem, *Græcarum omnium pulcherrima*: ut paulo infra, *Vrbem Syracuſas maximam eſſe Græcarum omnium*. Eſt autem hæc orationis pars decima in qua de Syracuſarum urbis templis compluribus ſpoliatis & direptis commemorat. & M. Marcelli, qui urbem cepit, victoriam & temperantiam cum Verris adventu & latrocinio comparat. *Idem*. De Syracuſarum pulchritudine, partibus, & locis, vide Cluver. Sicil. antiq. II, 12.

Totam hujus generis orationem concludam ac definiam] Verius videtur Gulielmio, *atque finiam*. ego divinabam *& deſinam*. Gruterus. Sic *concludere* ſuperius III in Verr. act. 69: *Qua recitata concluſurum me eſſe crimen decumarum dixeram*. quamvis neget G. Scioppius in hac notione iſtam vocem apud Latinos accipi. *Gravius*.

A M. Mar-

eſt, quin, quemadmodum captae ſint a M. Marcello Syracuſae, ſaepe audierit, nonnunquam etiam in annalibus legerit. conferte hanc pacem cum illo bello: hujus praetoris adventum, cum illius imperatoris victoria: hujus cohortem impuram, cum illius exercitu invicto: hujus libidines, cum illius continentia: ab illo, qui cepit, conditas; ab hoc, qui conſtitutas accepit, captas dicetis Syracuſas. Ac jam illa omitto, quae diſperſe a me multis locis dicentur, ac dicta ſunt. forum Syracuſanorum, quod introitu Marcelli purum a caede ſervatum eſt, id adventu Verris Siculorum innocentium ſanguine redundaſſe: portum Syracuſanorum, qui tum & noſtris claſſibus, & Karthaginienſium clauſus fuiſſet, eum, iſto praetore, Cilicum myoparoni praedonibuſque patuiſſe. Mitto adhibitam vim ingenuis, matresfamilias violatas: quae tum, urbe capta, commiſſa non ſunt, neque odio hoſtili, neque licentia militari, neque more belli, neque jure victoriae: mitto, inquam, haec omnia, quae ab iſto per triennium perfecta ſunt. ea, quae conjuncta cum illis rebus ſunt, de quibus antea dixi, cognoſcite. Vrbem Syracuſas maximam eſſe Graecarum pulcherrimam omnium, ſaepe audiſtis.

A M. Marcello Syracuſæ] Hæc apud Livium lib. xxv. & nos initio Verr. iv. ſummatim expoſuimus. *Hottom.*

Conſtitutas] Diuturna pace & Siculorum fidelitate fundatas & conſtabilitas. *Idem.*

Forum Syracuſanorum] Verrina vii. infra & de *portu Syracuſanorum* eod. lib. *Idem.*

Introitu Marcelli purum a cæde ſervatum eſt] Sic habent libri manuſcripti, & ita ſine dubio eſt legendum, non, ut in vulgatis, *a plurima cæde.* eſt enim lectio illa inconcinna, & inepta: hæc concinna & elegans, & Cicerone digna. *Lambinus.* *Purum a cæde ſervatum eſt*] Ita Lambin. aliique e Cujac. cod. in quo *cæde ſerv.* antea cuſi, *a plurima cæde*, cujus vitium primo detexit Turnebus libro viii. cap. 12. etſi id ſerio amplectatur Mich. Brutus. *Gruterus.*

Qui tum & noſtris claſſibus] Quo neque Karthaginenſium neque noſtræ claſſes vi & armis adire potuerant. *Hott.*

Cilicum] Quos dicat *Cilices*, dixi ſupra. *Idem.*

Myoparoni] Myoparo erat navis miſta & longa & oneraria, qua utebantur piratæ. vid. Scheff. de milit. nav. lib. ii, cap. 2.

Vrbem Syracuſas maximam eſſe Græcarum urbium &c.] Quanto, inquit Gulielmius, Hittorpianæ ſchedæ venuſtius: *Vrbem Syracuſanam, maximam eſſe Græcarum, pulcer &c.* & vero illud *urbium* abeſt etiam Cujaciano. *Gruterus.* Sic & Reg. *maximam eſſe Græcarum, pulcherrimam omnium.* Magnitudine Græcas, pulchritudine ceteras omnes aliarum gentium ſuperat. *Grav.*

Qua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

liſtis. Eſt, judices, ita, ut dicitur. Nam & ſitu eſt cum
nunito, tum ex omni aditu, vel terra, vel mari, praeclaro
ıd adſpectum: & portus habet prope in aedificatione ad-
pectuque urbis incluſos: qui cum diverſos inter ſe aditus
ıabeant, in exitu conjunguntur & confluunt. Eorum
onjunctione pars oppidi, quae appellatur Inſula, mari
lisjuncta anguſto, ponte rurſum adjungitur & contine-
ur. Ea tanta eſt urbs, ut ex quatuor urbibus maximis 53
onſtare dicatur: quarum una eſt ea, quam dixi, Inſula:
juae duobus portubus cincta, in utriuſque portus oſtium
ıditumque projecta eſt: in qua domus eſt, quae regis
Hieronis fuit, qua praetores uti ſolent, in ea ſunt ae-
les ſacrae complures; ſed duae, quae longe ceteris an-
ecellunt, Dianae una, & altera, quae fuit ante iſtius
ıdventum ornatiſſima, Minervae. In hac inſula extre-
na eſt fons aquae dulcis, cui nomen Arethuſa eſt, in-
redibili magnitudine, pleniſſimus piſcium: qui fluctu
otus operiretur, niſi munitione ac mole lapidum a mari
lisjunctus eſſet. Altera autem eſt urbs Syracuſis, cui
nomen Acradina eſt: in qua forum maximum, pul-
herrimae porticus, ornatiſſimum prytaneum, ampliſ-
ima eſt curia, templumque egregium Iovis Olympii,
ceteraeque urbis partes una lata via perpetua, multis-
que tranſverſis diviſae, privatis aedificiis continentur.
Tertia eſt urbs, quae, quod in ea parte fortunae fanum
an-

Quæ regis Hieronis fuit] Hitt. *Gelo-
is*, neque temeraria ea eſt ſcriptura. in-
uirendum. *Gruterus.*

Cui nomen Arethuſa] *Amnes quidam
dio maris ipſa ſubeunt vada, ſicut Are-
huſa, fons Syracuſanus, in quo reddun-
ur jacta in Alpheum.* Hæc Plinius li-
ro II. cap. III. poëtæ fingunt virgi-
em ab Alpheo adamatam, cum ejus
im effugere non poſſet, a Diana in
ontem commutatam eſſe: qui ne ama-
oriis aquis miſceretur, cuniculis in Si-
iliam profugit. Hæc Ovid. Metam. v.
Hottom.

Ornatiſſimum prytaneum] Athenis
πρυτάνειον dicebatur locus, in quo οἱ
πρυτάνεις judicia exercebant, & de Rep.
benemeriti publicis ſumptibus aleban-
tur. Ad ejus ſimilitudinem alterum fuiſ-
ſe Syracuſis *prytaneum* apparet. *Idem.*
Prytanea Græcorum erant Veſtæ ſacra
in cujus honorem perpetuus ibi ignis
fovebatur. Nulla autem urbs fuit tota
Græcia, quæ ſuum prytaneum non ha-
beret. vid. Caſaub. ad Athen. xv, 19. &
Ezech. Spanhemii diſſertationem de
Veſta & Prytaneis.

Ty-

antiquum fuit, Tycha nominata eſt: in qua & gymnaſium ampliſſimum eſt; & complures aedes ſacrae: coliturque ea pars, & habitatur frequentiſſime. Quarta autem eſt urbs, quae quia poſtrema aedificata eſt, Neapolis nominatur: quam ad ſummam theatrum eſt maximum: praeterea duo templa ſunt egregia, Cereris unum, alterum Liberae: ſignumque Apollinis, qui Temenites vocatur, pulcherrimum & maximum, quod
54 iſte ſi portare potuiſſet, non dubitaſſet auferre. Nunc ad Marcellum revertar, ne haec a me ſine cauſa commemorata eſſe videantur: qui cum tam praeclaram urbem vi copiiſque cepiſſet, non putavit ad laudem populi Romani hoc pertinere, hanc pulchritudinem, ex qua praeſertim nihil periculi oſtenderetur, delere &

ex-

Tycha nominata eſt] Eſt, a Cujac. & Hitt. nam vulgata *Tyche*, ſcilicet Syracuſani Dorum lingua pleraque efferebant. *Gulielmius.*

Qui Theſmetes vocatur] Aldinus liber, & alii nonnulli, *Themictes*. Ego aut *Theſmotetes* legendum putarem, aut *Themiſtes*. *Theſmotetis* autem nomen qua de cauſa tributum eſſet Apollini, conjectura aſſequi non poſſum. neque enim legum lator Apollo uſquam, quod ſciam, fingitur; quare *Themiſtes* ſatius putarem: cum *Themis*, ut Suidas auctor eſt, quondam ante Apollinem vaticinandi munus obierit. Ὅτι δὲ Θέμιστες οὐ μόνον δίκαι, ἀλλὰ καὶ μαντεῖα, καὶ βουλαὶ δῆλον ἐκ τῶν παλαιῶν, inquit Euſthatius in lib. Odyſſ. x. quod etiam Ammianus Marcell. a Poëtis fictum teſtatur lib. xxi. Sunt tamen qui *Temenites* legant: de quo eſt apud Suetonium in Tiberio. *Hottom.* *Qui Temenites vocatur*] Tam varia eſt hujus loci ſcriptura, ut facile appareat, eum eſſe corruptum. alii enim habent, *Theſmotes*: alii, *Themictes*: alii, *Themiſtes*: alii, *Tennites*: alii, *Themites*. adde quod docti quidam legi volunt, *Theſmothetes*. ego, *Temenites*, excudendum curavi, proxime accedens ad ſcripturam veterem. *Temnites* enim ſcriptum reperi in duobus libris manuſcriptis. Temenites autem dictus eſt Apollo a loco, qui Τέμενος dictus eſt, de quo ſic Stephanus, Τέμενος, τόπος Σικελίας ὑπὸ τὰς Ἐπιπολὰς πρὸς ταῖς Συρακούσαις, οὗ οἰκήτωρ, Τεμενίτης. Id eſt, *Temenos, locus Siciliæ ſub Epipolis, juxta Syracuſas: cujus incola Temenites appellatur.* Cum hæc ſcripſiſſem, itaque jampridem emendaſſem, & edidiſſem, exierunt in lucem lib. xii. priores Adverſariorum Adr. Turnebi, viri ſingulari doctrina præditi: in quorum libri octavi cap. xii. hoc idem ei veniſſe in mentem videre licet. idem ille in idem caput conjecit emendationem illam meam ſuperiorum, *purum a cæde ſervatum eſt.* Quod cum ſæpe accidiſſe viderem, idque mirarer: comperi bibliopolam ſolitum eſſe ad eum quotidie mittere folia unoquoque die impreſſa. Hinc illæ lacrymæ. *Lambin.* *Qui Temenites vocatur*] Sic omnibus litteris Pal. ſec. nam pr. *Temutes*. Grut. Cujac. Hitt. *Temnites*. prima editio, *Themicles*. Victoriana *Theſmotes*. Hottomannus conjicit *Themiſtes*, ſed non erat opus. lectio primo loco poſita firmatur Suetonii loco cap. 74. Tiberii. adeatur Turneb. lib. viii. cap. 12. *Gruterus.*

In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſtinguere. itaque aedificiis omnibus, publicis, priva-
s, ſacris, profanis ſic pepercit, quaſi ad ea defendenda
ım exercitu, non expugnanda veniſſet. in ornatu urbis
abuit victoriae rationem, habuit humanitatis. victoriae
ıtabat eſſe, multa Romam deportare, quae ornamento
bi eſſe poſſent: humanitatis, non plane exſpoliare ur-
em, praeſertim quam conſervare voluiſſet. In hac parti-
one ornatus, non plus victoria Marcelli populo Roma-
ɔ appetivit, quam humanitas Syracuſanis reſervavit.
omam quae aſportata ſunt, ad aedem Honoris atque
irtutis, itemque aliis in locis videmus. nihil in aedibus,
ihil in hortis poſuit, nihil in ſuburbano: putavit, ſi urbis
rnamenta domum ſuam non contuliſſet, domum ſuam
rnamento urbi futuram. Syracuſis autem permulta at-
ue egregia reliquit: deum vero nullum violavit, nul-
ım attigit. Conferte Verrem: non ut hominem cum ho-
ine comparetis, ne qua tali viro mortuo fiat injuria: ſed
ut

Publicis, privatis, ſacris, profanis] Sic
d. Reg. & Franc. ſine copula, quam
oſuerunt, qui non animadverterunt
ὑνδετα iſta ſuo loco vim orationi ad-
re. Mox Regius *non expoliare*, pro
lgato *ſpoliare*. Pro Deiot. *Quo tum rex
imo erga te fuit? qui auctionatus ſit,
eque & filium ſuum exſpoliare maluerit,
am tibi pecuniam non ſubminiſtrare.*
tævius.

In hac partitione ornatus] Nam ne-
ıe pro victore egiſſet, ſi plane omnia
iquiſſet, neque pro humano ſi omnia
ſtuliſſet utriuſque igitur rationem ha-
ıit & victoriæ & humanitatis. *Hott.*

Ad ædem Honoris atque Virtutis] *Æ-
m Honoris* ad portam Collinam ſitam
ſe, ipſe in libro de legib. II. declarat.
e utraque idem lib. de nat. Deor. II.
ribit his verbis, *Vides Virtutis tem-
um, vides Honoris a M. Marcello reno-
tum, quod multis ante annis erat bello
iguſtico a Q. Maximo dedicatum?* Et
ivius lib. VII. tertiæ decadis, *Marcel-
m alia atque alia objectæ religiones tene-
nt: in quibus, quod cum bello Gallico
ad Claſtidium ædem Honori & Virtuti vo-
viſſet, dedicatio ejus a Pontificibus impe-
diebatur, quod negabat unam cellam am-
plius quam uni Deo recte dedicari, ita ad-
dita Virtutis ædes, approperato opere.* Idem.

Domum ſuam ornamento] Nam illa
domus inanitas ſummæ continentiæ &
temperantiæ argumentum fuit. Qui au-
tem tanta continentia præditus, majori
urbi ſuæ, quam cætera ornamenta o-
mnia ſplendori & gloriæ eſſe ſolet. *Idem.*

Domui ſuæ ornamento urbem futuram] Sic
repoſui. veritatem & rationem ſecutus.
quomodo enim domus Marcelli urbi
poterat eſſe ornamento, ſi nulla ſigna
ejus domum eſſent deportata? nunc au-
tem urbs ſignis Syracuſanis ornamenta,
domui Marcelli eſt ornamento. *Lamb.*

Domum ſuam ornamento urbi futuram]
Domus urbi ornamento futura erat, ſi
quæ ipſa non receperat, publicis urbis
locis viſerentur. Et ſane ſingulorum ab-
ſtinentia domeſtica, publicum civitatis
decus eſt. hoc admoneo Lambini cau-
ſa, qui nobis finxit, *domui ſuæ ornamen-
to urbem futuram.* Gulielmius.

ut pacem cum bello, leges cum vi, forum & juriſdictio
nem cum ferro & armis, adventum & comitatum cu
55 exercitu & victoria conſeratis. Aedes Minervae eſt in i
ſula, de qua ante dixi, quam Marcellus non attigit: qua
plenam atque ornatam reliquit, quae ab iſto ſic ſpolia
atque direpta eſt, non ut ab hoſte aliquo, qui tamen i
bello, religionum & conſuetudinis jura retineret, ſed ut
barbaris praedonibus vexata eſſe videatur. Pugna era
equeſtris Agathocli regis in tabulis picta praeclare: h
autem tabulis interiores templi parietes veſtiebantu
nihil erat ea pictura nobilius: nihil Syracuſis, quod ma
gis viſendum putaretur. has tabulas M. Marcellus, cu
omnia illa victoria ſua profana feciſſet, tamen religion
impeditus non attigit. iſte, cum illa jam, propter diu
turnam pacem, fidelitatemque populi Syracuſani, ſacr
religioſaque accepiſſet, omnes eas tabulas abſtulit: pa
rietes, quorum ornatus tot ſaecula manſerat, tot bell
effugerat, nudos ac deformatos reliquit. Et Marcellus
qui, ſi Syracuſas cepiſſet, duo templa ſe Romae dedi
caturum voverat, id, quod erat aedificaturus, his re
bu

Forum & juriſdictionem] Hoc loco, item ut aliis non paucis, *juriſdictionis* nomen generaliter pro jure, quod a Prætoribus magiſtratibuſve omnibus redditur, uſurpatur. *Hottom.*

Qui tamen in bello religionum jura] Quæ ſunt in bello *jura religionum*, cum paulo poſt dicat, *ſacra omnia, adepta victoria, profana fieri?* Sed ita locutus eſt, cum præter rei militaris inſtituta, & conſuetudinem quæ in pace *religionum jura* habentur, ea ab hoſte victore conſervantur. *Idem.* Quæ ſacris uſibus ſunt dicata, ſi non nocent, propter rerum divinarum reverentiam ſolent a victoribus ſervari. Sil. Ital. lib. 13 de Capua capta:

Ecce repens tacito percurrit pectora ſenſu
Religio, & ſævas componit numine mentes,
Ne flammam tædaſque velint, ne templa ſub uno
In cinerem ſediſſe rogo.

Vide H. Grotium lib. III de jure bell ac pacis c. 12.

Pugna erat equeſtris Agathoclis regis] Vide Iuſtinum lib. XXII. *Hottomannus*

Agathocli regis] Sic eſt legendum, & ita eſt in libris manuſcr. *Agathocli* autem pro *Agathoclis* poſitum, ut ſæpius à nobis dictum eſt. *Lambinus.* Sic & Reg. cod.

Victoria ſua profana feciſſet] Hoc eſt jure victoriæ poſſet auferre, tanquam quæ cepiſſet in urbe capta, ideoque non pro ſacris haberi poſſent, ſi velit, a victore.

Ornatus manſerat] Reg *manſerant*, & *effugerant.* Mox idem *his rebus ornari noluit.* Grævius.

us ornari, quas ceperat, noluit: Verres, qui non Ho-
ori, neque Virtuti, ut ille, ſed Veneri & Cupidini
ota deberet, is Minervae templum ſpoliare conatus
ſt. ille deos deorum ſpoliis ornare noluit: hic orna-
nenta Minervae virginis in meretriciam domum trans-
ulit. Viginti & ſeptem praeterea tabulas pulcherrime
ictas ex eadem aede ſuſtulit: in quibus erant imagi-
ies Siciliae regum ac tyrannorum, quae non ſolum pi-
torum artificio delectabant, ſed etiam commemora-
ione hominum & cognitione formarum. Ac videte,
uanto taetrior hic tyrannus Syracuſanus fuerit, quam
uiſquam ſuperiorum: cum illi tamen ornarint templa
leorum immortalium, hic etiam deorum monumenta
tque ornamenta ſuſtulerit. Iam vero quid ego de val- 56
vis illius templi commemorem? vereor, ne haec qui
non viderunt, omnia me nimis augere atque ornare ar-
bitrentur: quod tamen nemo ſuſpicari debet, tam eſſe
me cupidum, ut tot viros primarios velim, praeſertim
ex judicum numero, qui Syracuſis fuerint, qui haec
viderint, eſſe temeritati & mendacio meo conſcios.
Confirmare hoc liquido, judices, poſſum, valvas ma-
gnificentiores ex auro, atque ebore perfectiores nullas
umquam ullo templo fuiſſe. incredibile dictu eſt, quam
multi

Commemoratione hominum] Modo *commemorationem* pro agnitione & memoria uſurpavit: ut ſit, quia eos ſe vivos ac tyrannidem obtinentes vidiſſe memorarent. *Hottom.*

Ornamenta ſuſtulerit] Reg. *ſuſtulit.*

Quid de valvis] Fores in liminibus profanarum ædium, *Ianuæ* nominantur, inquit hic ipſe lib. II. de natur. Deor. *valvæ* ergo ſacrarum ædium ſunt. *Hottom.*

Tam eſſe me cupidum] Locus ſuſpectus. quid enim hæc ſibi volunt? *cujus rei cupidum?* Itaque putarem legendum eſſe: *tam eſſe me criminandi cupidum*, aut alio ſimili modo. *Lamb.* Fruſtra. Nam ſic locutus eſt orat. pro Cæcin. 3. *Gruter.* Hallucinatur ſane Lambinus, quia non intellexit vim verbi *cupidus.* Latinis ſic dicitur, qui nimio partium ſtudio eſt abreptus, qui eſt, ut barbari loquuntur, *partialis.* Cic. pro Fonteio: *Igitur teſtibus, judices, non credere cupidis & iratis & conjuratis non ſolum poteſtis, ſed & debetis.* Sæpius in illa oratione occurrit. In XVI ad Tiron. ep. II. *Nos agimus nihil cupide, eoque eſt noſtra pluris auctoritas.* Exempla plura notavimus ſuperius. *Grævius.*

Vllo tempore fuiſſe] Sunt qui ex antiquis libris *ullo templo* corrigant. Ego, *ulla in templo*, potius reponerem. *Hott.* *Nullas umquam ullo in templo fuiſſe*] Sic ſe reperiſſe ſcriptum in nonnullis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

multi Graeci de valvarum harum pulchritudine ſcriptum reliquerint. nimium forſitan haec illi mirentur atque efferant. eſto: verumtamen honeſtius eſt reip. noſtrae, judices, ea, quae illis pulchra eſſe videantur, imperatorem noſtrum in bello reliquiſſe, quam praetorem in pace abſtuliſſe. Ex ebore diligentiſſime perfecta argumenta erant in valvis. ea detrahenda curavit omnia. Gorgonis os pulcherrimum, crinitum anguibus, revellit atque abſtulit: & tamen indicavit, ſe non ſolum artificio, ſed etiam pretio quaeſtuque duci. nam bullas aureas omnes ex his valvis, quae erant & multae, & graves, non dubitavit auferre: quarum iſte non opere delectabatur, ſed pondere. Itaque ejuſmodi valvas re-

codicibus vetuſtis teſtatur Adr. Turnebus lib. 8. Adverſ. cap. 12. Nunc igitur & ejus fidem, & librorum illorum auctoritatem ſecutus, ſic edendum curavi, rejecta vulgata, *nullas umquam ullo tempore, &c.* Lambinus. *Perfectiores nullas unquam ullo tempore fuiſſe*] *Vllo in templo* habet vetus liber, pro *ullo tempore*, quod placet. & paullo poſt *in hoc nomine*, pro eo quod eſt in vulgatis, *in hoc non minime.* F. Vrſinus. *Vllo templo fuiſſe*] Sic Hitt. ſic Cujac. prodiditque Turnebus, lib. VIII. Adverſariorum prius vulgati, *ullo tempore.* Grut. Firmat Reg.

Honeſtus eſt] Nam victores non modo quod ſibi emolumento eſt, diripiunt, ſed etiam quod victis hoſtibus voluptati fuit, diſperdunt. *Hottom.*

Argumenta erant in valvis] *Argumenta* eodem modo dicuntur ut *ſigna*: quibus res aliqua ſignificatur, & de re quapiam fit exiſtimatio. Virgilius libro VII. qua Turni arma deſcribit.

At levem clypeum ſublatis cornibus Io
Auro inſignibat, jam ſetis obſita, jam bos,
Argumentum ingens, & cuſtos virginis Argus.

Quem in locum Servius interpres, *Argumentum*, ait, *fabulas ut Cicero, Argumenta erant in valvis, &c.* Idem. Sane argumentum fabulam eſſe non ſolum oſtendit Phædrus lib. IV, fab. 7:

Mordaciorem qui improbo dente adpetit,
Hoc argumento ſe deſcribi ſentiat.

Sic & fabula 10 ibidem: Nec non ejuſdem libri fab. 15: ſed & Cic. de Invent. Rhet. l. 19: *Argumentum eſt ficta res, quæ tamen fieri potuit.* Sed hic *argumenta* ſunt hiſtoriæ ſive veræ ſive fictæ, in ebore ſculptæ. ut apud Suet. Tib. 44: *Parrhaſii quoque tabulam, in qua Meleagro Atlanta ore morigeratur, legatam ſibi ſub conditione, decies pro ea H-S. acciperet.* Grævius.

Gorgonis os pulcherrimum, crinitum anguibus] Perſpicue rectum; cum in aliis omnibus aliter & mendoſe, opinor, ſcriptum ſit, *cinctum anguibus*: quod ex fine libri IV. Metamor. intelligitur. *Hottom.* *Os pulcherrimum crinitum anguibus*] Non audio libros qui habent *cinctum.* noſtrum eſt a *crinire*, verbo eleganti, & quod haud dubie ab antiquis mutuatus eſt Statius libro III. Silvar: *Nunc cuncta veris frondibus annuis crinitur arbos.* Gruterus.

Bulbas omnes aureas] *Bullas* dicit, clavorum capita: quod inſtar, opinor, bullæ haberent. Plautus in Aſinaria, *Iuſſine in ſplendorem dari bullas has foribus noſtris?* Hottom.

Etiamne

reliquit, ut, quae olim ad ornandum templum erant maxime, nunc tantum ad claudendum factae eſſe videantur. Etiamne gramineas haſtas? vidi enim vos in hoc nomine, cum teſtes dicerent, commoveri, quod erant hujuſmodi, ut ſemel vidiſſe ſatis eſſet: in quibus neque manu factum quidquam, neque pulchritudo erat ulla, ſed tantum magnitudo incredibilis, de qua vel audire ſatis eſſet: nimium, videre plus quam ſemel. etiamne id concupiſti? Nam Sappho, quae ſublata de prytaneo 57
eſt, dat tibi juſtam excuſationem, prope ut concedendum atque ignoſcendum eſſe videatur. Silanionis opus tam perfectum, tam elegans, tam elaboratum, quisquam non modo privatus, ſed populus potius haberet, quam homo elegantiſſimus atque eruditiſſimus Verres? nimirum contra dici nihil poteſt. noſtrum enim unusquiſque, qui tam beati, quam iſte eſt, non ſumus, tam delicati eſſe non poſſumus, ſiquando aliquid iſtiuſmodi

Vi-

Etiamne gramineas haſtas?] *Fraxineas* legendum putarem. Cum enim procera ſit fraxinus, & teres, haſtis accommodata eſt: unde Achillis haſta fraxinea apud Homerum Iliad. π. πηλιάδα μελίην, τὴν πατρὶ φίλῳ πορεχείρων. Mirum eſt tamen Servium (ſiquidem illa verba ſunt Servii) hunc locum ſic protuliſſe, *Gramineum in campum, id eſt graminoſum.* Cicero de ſignis, *Etiamne gramineas haſtas?* Hott.

Etiamne gramineas haſtas?] Sic habent omnes libri etiam veteres: neque aſſentior Hottomanno, exiſtimanti, legi potius oportere, *fraxineas.* nam etiam Servius ad illum Virgilii locum lib. Æn. 5. *Gramineum in campum*, hanc lectionem probat: interpretaturque, *gramineum*, graminoſum. *Lambinus.* P. Manutius recepit conjecturam Hottomanni, ſed ingratiis librorum veterum. Quæ tamen gramineæ haſtæ ſint fateor me non intelligere. Forte ita fictæ fuerunt, ut gramine viderentur eſſe veſtitæ & ornatæ, ut thyrſi bacchantium hederis. *Gravius.*

Hoc non minime commoveri] Reg. cod. *hoc nomine commoveri*, nimirum *gramineurum haſtarum*, ſic Cicero ſcripſit. *Gravius.*

M. Syllanionis] Probabilior quorundam ſcriptura, *Annei*, pro *Marci* quod Romanum nomen eſt. Fuit autem Syllanion inſignis ſtatuarius, in quo hoc Plinius ſcribit memorabile fuiſſe, quod nullo doctore nobilis fuit. *Hottoman.*

Silanionis opus] In libris manuſcr. neque eſt prænomen *Marci*, neque *Annei.* Præterea hoc nomen vitioſe ſcribitur in libris vulg. per *y.* & cum *ll.* geminis. *Lambinus.* De Silanione vid. Plin. Hiſt. Nat. 34, 8, & quæ ibi notat Cl. Harduinus.

Homo elegantiſſimus] Qui operum lineamenta ſolertiſſime perſpicit: eaque ſubtiliter judicat. *Hottom.*

Si quando aliquid iſtiuſmodi] Corrigendum putarem, *Si quando quis aliquid.* Idem. Hanc conjecturam admiſit Paullus Manutius. perperam. Præcedentia enim verba *noſtrum aliquis* pertinent ad hæc, *Si quando aliquid iſtius-*

modi

videre volet, eat ad aedem Felicitatis, ad monumentun Catuli, in porticum Metelli: det operam, ut admittatu in alicujus iſtorum Tuſculanum: ſpectet forum ornatum ſi quid iſte ſuorum aedilibus accommodavit: Verres hae habeat domi? Verres ornamentis fanorum atque oppidorum habeat plenam domum, villas refertas? Etiamne hujus operarii ſtudia ac delicias, judices, perferetis? qui it natus eſt, ita educatus, ita factus & animo, & corpore ut multo appoſitior ad deferenda, quam ad auferend ſign

modi videre volet. alioquin nihil eſſet, ad quod referrentur. *Gravius.*

Eat ad ædem Felicitatis] In ea Praxitelis ex ære pulcherrima ſigna fuiſſe Plinius ſcribit, in quibus & Veneris, quæ cum ipſa æde incendio conflagravit, Claudii principatu. Item alibi, *Fuere*, inquit, *& Theſpiades ad ædem Felicitatis, quarum unam adamavit eques Rom. Iunius Piſciculus.* Hottom.

Monumentum Catuli] Capitolium. *Idem.*

In alicujus iſtorum Tuſculanum] Plinius lib. xxxv. de Hortenſii Tuſculano loquitur, in quo ædem illum feciſſe ſcribit tabulæ Argonautarum a Cydia factæ, quam H-S CLXIV emerat. *Ædes* enim hæ quoque appellabantur: ut mihi non *Ædilibus*, proximo verſu, ſed *Ædibus* potius legendum eſſe videatur: nam de hoc more veterum apparet ex æde Apollinis, in qua Lucullus Pompeio & Ciceroni cœnam apparavit. *Tuſculum* autem, oppidum eſt urbi proximum, & ut Strabo ſcribit, *in ipſius urbis conſpectu.* Ejus ager Tuſculanus dicitur, in quo cives Rom. complures villas habebant. De Tuſculano agro, Strabonis verba, quæ de Græco expreſſi, ſubjiciam. *In Albano colle*, inquit, *ſitum eſt Tuſculum, oppidum non parvis ornamentis inſtructum. Ornatum eſt autem undique conſitionibus & ædificiis: ſed multo maxime iis quæ ſunt verſus Romam. Nam ibi Tuſculanus eſt collis ubertate agrorum, & aquationibus inſignis, pluribus in locis ſenſim & leviter aſſurgens, villaſque complectens magnificentiſſimas. Huic Albano monti continentia atque adjuncta ſubſunt eadem bonitat & magnifico ornatu prædia. Hinc camp ſunt, quorum partim Romæ, ejuſque ſub urbiis, partim vero mari adjuncti ſunt ſed qui cum mari continentes ſunt, minu ſunt ſalubres.* Hæc Strabo. *Idem.*

Spectet eorum ornatum] Nonnulli *fo rum* ex ingenio corrigunt; nam *forum* ab ædilibus ornari ſolere, ſignis com modatis, aliis locis dictum eſt. Vſita tam tamen lectionem retineo, ſi mod *ædibus* pro *ædilibus* legatur: nam *forum ornari* ſolere ſignis a civitatibus Græci commodatis ſæpe antea dictum eſt. I taque unde apportata eſſent, ſolus for ornatus non judicabat, vide infra. *Idem*

Spectet forum ornatum, &c.] Secutu ſum libros duos manuſcr. & aliquo vulgatos. Nam alii vulg. habent, *ſpectet eorum ornatum, &c* adde quod Hottomannus vult legi, *ædibus*, pro, *ædilibus.* ſed idem habebat in ſuo codice *eorum ornatum.* Etiam hanc emendationem multo antea me excogitatam, retulit in Adverſ. lib. 8. cap. 12. Adr. Turnebus, eadem atque ego fortaſſe conjectura ductus. *Lambinus.* Vox *eorum* uti tum legebatur pro *forum* Hottomanni emendantis *ædibus* conjecturam reſpuit. *Grut.* In Reg. ſcribitur *forum* In Francii vero *ædibus.* Sed Reg. pro *ac commodavit* legit *commodarit.* Sententi eſt, ſi quid ex ſuis ſtatuis & tabulis Verres ædilibus forum ornantibus ad han ſolemnitatem utendum dedit. *Græv.*

Appoſitior ad deferenda quam ad auferenda] *Deferre* igitur eſſe vult, huc il

lu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſigna eſſe videatur. Atque haec Sappho ſublata quantum deſiderium ſui reliquerit dici vix poteſt. nam cum ipſa fuit egregie facta, tum epigramma Graecum pernobile inciſum habuit in baſi, quod iſte eruditus homo & Graeculus, qui haec ſubtiliter judicat, qui ſolus intelligit, ſi unam litteram Graecam ſciſſet, certe non ſuſtuliſſet. Nunc enim quod inſcriptum eſt inani in baſi declarat, quid fuerit, & id ablatum indicat. Quid? ſignum Paeanis ex aede Aeſculapii praeclare factum, ſacrum & religioſum, non ſuſtuliſti? quod omnes propter pulchritudinem viſere, propter religionem colere ſolebant. Quid? ex aede Liberi ſimulacrum Ariſtei non tuo imperio palam ablatum eſt? Quid? ex aede Iovis religioſiſſimum ſimulacrum Iovis imperatoris, quem Graeci Vrion nominant, pulcherrime factum, nonne abſtuliſti? Quid? ex aede Liberae parvum illud caput pulcherrimum, quod viſere ſolebamus, non dubitaſti tollere? At-

luc deportare, quod bajulorum & operariorum eſt. *Auferre* vero, ſemel ſuam in domum, id quod emptum, aut alio quovis modo paratum eſt, aſportandum locare & ſibi auferre. Sic paulo ſuperius dixit, *Quod iſte ſi portare potuiſſet, non dubitaſſet auferre.* Hottom.

Iovis Imperatoris, quem Graci Vrion nominant] Templum οὐρίου διὸς inter Boſporum Thracium & urbem Trapezuntem fuiſſe, auctores ſunt Arrianus ἐν περίπλῳ Ponti Euxini, & Stephanus in libro de urbibus. *Idem.* *Iovis Imperatoris*] Melior Laubanus, non inficite conjiciebat, *Imbricitoris.* de eodem videndus item Brodæus libro Miſcellan. VI. cap. 9. Biſciola lib. XI. cap. 14. Miſcellaneorum. *Gruterus.* Οὔριος Iupiter non eſt Imbricitor, ſed qui ſecundos ventos immittit navigantibus quaſi ſecundorum ventorum dator. vide Stuckium ad periplum Ponti Euxini p. 113. Latinos autem Iovem, quem Græci dixerunt οὔριον, Imperatorem appellaſſe, nulla habita ratione Græcæ vocis, conſtat non modo ex ſequentibus, ubi Iovis Imperatoris ſignum, quod in Capitolio fuit, ex Macedonia adportatam ait, quod tamen Livius lib. VI Præneſte advectum ſcribit. Sed & ex Plinii Panegyrico cap. 5, & P. Victore, ut ibi Lipſius docet. *Grævius.*

Ex æde Liberi parvum illud caput] Pal. pr. *Parmum*, quod & in Cujac. qui præterea *Liberæ.* ſec. *Parinum.* Conjectabam aliquando, *ex æde Liberi, Liberi parvum illud caput.* nunc ſileo. quid ſi tamen fuerit? *ex æde Liberæ, Liberi parvum &c.* Gruterus. *Liberæ Parinum caput* eſt in cod. Reg. *Liberæ* omnino legendum, quæ eſt Liberi ſoror. Nam de Liberi æde paullo ante loquitur, quod ſi ex ejus templo caput hoc eſſet ablatum, dixiſſet ex *eadem Liberi æde*, aut præcedentibus, ubi de Liberi æde loquitur, hæc adjeciſſet. Vide an pro *parvum*, aut ut M S S. habent *Parinum*, aut *Parmum* Cicero ſcripſerit *Parium* pro *Parii marmoris* capite, ut *Pariæ columnæ* apud Pœtam. Ex eodem cod. Reg. pro *num*, quod hic nihili eſt, ſubſtitui *non* id eſt, nonne, ut ſæpe. *Grav.*

Atque ille Paean ſacrificiis anniverſariis ſimul cum Ae ſculapio apud illos colebatur. Ariſteus, qui, ut Graec ferunt, Liberi filius, inventor olei eſſe dicitur, un cum Libero patre apud illos eodem erat in templo con
58 ſecratus. Iovem autem imperatorem quanto honor in ſuo templo fuiſſe arbitramini? hinc colligere pote ſtis, ſi recordari volueritis, quanta religione fuerit ea dem ſpecie atque forma ſignum illud, quod ex Macedo nia captum in Capitolio poſuerat Flamininus. Etenin tria ferebantur in orbe terrarum ſigna Iovis imperato ris uno in genere pulcherrime facta: unum illud Ma cedonicum, quod in Capitolio videmus: alterum, in Ponti ore & anguſtiis: tertium, quod Syracuſis ant Verrem praetorem fuit. Illud Flamininus ita ex aed ſua ſuſtulit, ut in Capitolio, hoc eſt, in terreſtri do mi-

Quod ex Macedonia captum in Capitolio poſuerat Flaminius] Per Flaminium intelligit T. Quinctium Flaminium. Sed id Liv. lib. VI tribuit Quinctio Cincinnato, quem Præneſte Romam id ſignum Iovis Imperatoris detuliſſe ſcribit: *Triumphans ſignum, Praneſte devectum Iovis Imperatoris in Capitolium tulit. Dedicatum eſt inter cellam Iovis & Minervæ.* Huic adſtipulatur P. Victor. in deſcriptione urbis, qui in regione 6 Capitolii: *Signum Iovis Imperatoris Praneſte devectum.* Putat I. Lipſius hunc diſſenſum ortum eſſe ex titulo hujus ſigni, cui tantum *T. Quinctii* nomen fuerit inſcriptum, qui id dedicaverit in Capitolio, ſine cognomine: Itaque alios retuliſſe ad T. Quinctium Flaminium ac ſi e Macedonia id attulerit, ut Cicero; alios ad T. Quinctium Cincinnatum, tanquam is Præneſte devexerit, ut Livius & Victor. *Grævius.*

In Capitolio videmus] Haud ſcio an potius *vidimus* in præterito tempore legendum ſit: quippe cum nuper Capitolium deflagraſſet, qua de cauſa modo paulo ante dixi. Si recordari volueritis quanta religione fuerit, quod in Capitolio poſuerat Flaminius. *Hottom.*

In Ponti ore & anguſtiis] Situm eſt in promontorio, ubi Boſporus Thracius eſ anguſtiſſimus. De hoc templo P. Mel l. 19: *Thracius Boſporus. Ipſis in faucibu oppidum, in ore templum eſt. oppidi nomen Chalcedon, auctor Archias Megarenſium princeps: templi Numen Iupiter, conditor Iaſo.* alii tamen a Phryxo poſitum tradunt, nec ſoli Iovi Vrio, ſed duodecim diis, ſi Apollonio Rhodio credimus, poſitum, ut multis docent Iſaacus Voſſius ad Melæ laudatum locum, & ante illum Gulielm. Stuckius in Arriani periplum Ponti. Locus ille per excellentiam dicebatur ἱερὸν, & ἐφ' ἱερὸν. Qui poſt Arcturum navigabant ex Ponto in locum ἐφ' ἱερὸν graviores uſuras paciſcebantur. vid. Harpocrationem, & ibi Valleſium. Locus ille hoc quoque tempore a Græcis dicitur ἱερὸν, a Latinis *fanum.* Eſt nunc Caſtellum muro munitum, quod tenent Turcæ. *Græv.*

Flaminius ita ex æde ſua ſuſtulit] *Sua,* id eſt, Iovis. Plutarchus in vita Sullæ, *Flaminium ſubacta Macedonia non modo a Græcorum templis temperaſſe* ſcribit, *ſed etiam dona illis & ornamenta complura addidiſſe.* Hottom.

micilio Iovis poneret. Quod autem eſt ad introitum
Ponti; id, cum tam multa ex illo mari bella emerſe-
rint, tam multa porro in Pontum invecta ſint, uſque
ad hanc diem integrum inviolatumque ſervatum eſt.
Hoc tertium, quod erat Syracuſis, quod M. Marcel-
lus armatus & victor viderat: quod religioni conceſſe-
rat: quod cives atque incolae Syracuſani colere, ad-
venae non ſolum viſere, verumetiam venerari ſolebant:
id Verres ex templo Iovis ſuſtulit. Vt ſaepius ad M. Mar-
cellum revertar, judices, ſic habetote: plures eſſe a
Syracuſanis iſtius adventu deos, quam victoria Marcelli
homines deſideratos. Etenim ille requiſiſſe dicitur etiam
Archimedem illum, ſummo ingenio hominem ac diſci-
plina, quem cum audiſſet interfectum, permoleſte
tuliſſe. Iſte omnia, quae requiſivit, non ut ſervaret,
verum ut aſportaret requiſivit. Iam illa, quia leviora 59
videbuntur, ſi hoc loco dicerentur, ideo praeteribo;
quod iſte menſas Delphicas e marmore, crateras ex aere
pulcherrimas, vim maximam vaſorum Corinthiorum
ex omnibus aedibus ſacris Syracuſis abſtulit. Itaque,
judices, hi, qui hoſpites ad ea, quae viſenda ſunt, du-
cere ſolent, & unumquidque oſtendere, quos illi my-
ſtagogos vocant, converſam jam habent demonſtratio-
nem ſuam. nam, ut ante demonſtrabant, quid ubique
eſſet: ita nunc quid undique ablatum ſit oſtendunt.
Quid

Etiam Archimedem illum] *Archimedes* Geometra nobiliſſimus, de quo vide Livium libro Decadis III. quinto, Ciceronem lib. de finib. V. & Val. Max. lib. VIII. *Hottom.*

Summo ingenio hominem ac diſciplina] Hoc loco *diſciplina* eſt doctrina, ut pro Flacco: *Homo omnium diſciplina juris civilis eruditiſſimus.*

Eumque cum audiſſet interfectum] Vetus liber, *quem cum audiſſet interfectum.* F. Vrſinus. Sic & Reg. cod.

Iam illa quia leviora] *Quæ leviora* placet, ut eſt in antiquo. *F. Vrſinus.*

Delphicas ex marmore] *Delphicæ* dicebantur abaci marmorei, qui ſic dicti ſunt, quod primo Delphis fuerunt facti, deinde ſic appellati omnes abaci, ubicunque fuerint facti, qui erant ejuſdem formæ. vide Plin. 34, 3. & Giffan. in Indice Lucretiano voce *præſtringere.* vide & Cujac. IX. obſervat. 13.

Quid undique ablatum ſit oſtendunt] Ita habent omnes manuſcripti & vulgati libri. Ant. Auguſtinus legit, *Quid undeque ablatum ſit:* quæ lectio cum magis propria, tum elegantior videtur, ut *unde que* ſint duo verba, non unum.

Quid tum? mediocrine tandem dolore eos affectos eſſe arbitramini? non ita eſt, judices: primum, quod omnes religione moventur: & deos patrios, quos a majoribus acceperunt, colendos ſibi diligenter & retinendos eſſe arbitrantur: deinde hic ornatus, haec opera atque artificia, ſigna, tabulae pictae, Graecos homines nimio opere delectant. Itaque ex illorum querimoniis intelligere poſſumus, haec illis acerbiſſima videri, quae forſitan nobis levia & contemnenda eſſe videantur. Mihi credite, judices, tametſi voſmetipſos haec eadem audire certo ſcio, cum multas acceperint per hoſce annos ſocii atque exterae nationes calamitates & injurias, nullas Graeci homines gravius tulerunt, nec ferunt, quam hujuſcemodi ſpoliationes fanorum atque oppidorum. Licet iſte dicat emiſiſſe ſe, ſicuti ſolet dicere: credite hoc mihi, judices: nulla umquam civitas tota Aſia & Graecia ſignum ullum, tabulam pictam, ullum denique ornamentum urbis ſua voluntate cuiquam vendidit. niſi forte exiſtimatis, poſteaquam judicia ſevera Romae fieri deſierunt, Graecos homines haec venditare coepiſſe, quae tum non modo non vendi-

itaque miror non ei veniſſe in mentem, ut hoc eodem in loco legeret, *Vt ante demonſtrabat quid ubique eſſet:* ut *ubique* ſint duo etiam verba. libet autem hic adſcribere Plinii verba ex libro XXXIV. cap. VII. quod in eis ſigni cujuſdam mentio ſit, quod a Cicerone numeratur inter ea quæ a Verre ablata fuiſſe dicit, nec tamen in hoc de ſignis libro reperitur. *Signis* (inquit) *quæ vocantur Corinthia plerique in tantum capiuntur, ut ſecum circumferant, ſicut Hortenſius orator Sphingem Verri reo ablatam, propter quam Cicero illo judicio in altercatione neganti ei ſe ænigmata intelligere, reſpondit debere, quoniam Sphingem domi haberet.* F. Vrſinus.

Mediocrine tandem] *Ne* non eſt in Franc. Poteſt abeſſe ſine ullo detrimento. *Gravius.*

Gravius tulerunt, nec ferunt] Duo lib. manuſcr. habent, *gravius fleverunt, ac tulerunt.* Lambinus. Reg. *gravius fuerunt, ac tulerunt.*

Signum ullum tabulam pictam] Arbitrabatur Gulielmius fortean verbo repetito ſcribendum, *ſignum ullum, ullam tabulam pictam.* Gruterus.

Nullum denique ornamentum] Omnes libri veteres. *ullum denique*, a quorum auctoritate non diſcedimus. *Hottom.*

Niſi forte exiſtimatis] Ironia. Non enim judiciorum ſeveritas ad Græcos homines a vendendo aut emendo deterrendos pertinebat: ſed ad Romanos, qui ea judiciorum metu Græcis hominibus relinquebant. *Idem.*

Hæc venditare cæpiſſe] Sic habent libri manuſcr. quos quamobrem hic improbarem, nulla cauſa viſa eſt. nam ven-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

itabant, cum judicia fiebant, verumetiam coemebant: ut niſi arbitramini, L. Craſſo, Q. Scaevolae, C. Clau- io, potentiſſimis hominibus, quorum aedilitates or- atiſſimas vidimus, commercium iſtarum rerum cum Graecis hominibus non fuiſſe: iis, qui poſt judiciorum iſſolutiones aediles facti ſunt, fuiſſe. Acerbiorem tiam ſcitote eſſe civitatibus falſam iſtam & ſimulatam mtionem, quam ſi quis clam ſurripiat, aut eripiat pa- m atque auferat. nam turpitudinem ſummam eſſe ar- itrantur, referri in litteras publicas, pretio adductam ivitatem, & pretio parvo, ea quae accepiſſet a majo- ibus vendidiſſe atque alienaſſe. etenim mirandum in nodum Graeci rebus iſtis, quas nos contemnimus, lelectantur. Itaque majores noſtri facile patiebantur aec eſſe quamplurima apud ſocios, ut imperio noſtro uam ornatiſſimi florentiſſimique eſſent. apud eos au- em, quos vectigales, aut ſtipendiarios fecerant, ta- nen haec relinquebant, ut illi, quibus ea jucunda ſunt, uae nobis levia videbantur, haberent haec oblecta- menta

enditare, nihil eſt aliud, quam vende- e velle: quod huic loco valde convenit. ententia autem hujus loci, hæc eſt: on eſſe credibile, Græcos homines, igna, & tabulas pictas tum vendere oluiſſe, cum judicia Romæ fieri deſita unt, quas res tum magno ſtudio coë- nebant, cum judicia fiebant. Ratio æc eſt. nam tum res emimus, cum arvo conſtant: tum vendimus, cum ene vendere licet. At cum Romæ ju- licia fiebant, ſtatuæ, & tabulæ pictæ are venibant, quia non metuebant ea- um poſſeſſores & domini, ne a magi- ſtratibus Romanis ſibi auferrentur. con- ra cum judicia fieri deſierunt, domini arvo pretio vendere, quam eas ſibi per vim extorqueri malunt. Et tamen Græ- ci homines ita ſunt tabularum picta- um, & ſignorum cupidi, ut eas res um coëmerent, cum cariſſime conſta- ent. non eſt igitur veriſimile, eoſdem homines has res tum vendere velle cœ- piſſe, cum parvo vendere neceſſe habe- rent. *Lambinus.*

Aut niſi arbitramini] Sic repoſui ex Reg. cod. In vulgatis *aut* male deſidera- tur. *Grævius.*

Poſt judiciorum diſſolutiones] Reg. *diſ- ſolutionem.* recte. Mox idem: *in tabulas publicas.* & *abalienaſſe.*

Turpitudinem ſummam] Quaſi pluris paucos aliquot numulos, quam deos patrios & religionem a majoribus tradi- tam faciant. *Hottom.*

Hæc eſſe quamplurima apud ſocios] *So- cii*, ſunt fœderati populi & immunes. *Vectigales*, qui vectigal incertum, ut decumas: *Stipendiarii*, qui certum ve- ctigal, quod *ſtipendiarium* dicitur, velu- ti certam pecuniam, quotannis populo Romano pendunt; vide infra. *Idem.*

Vt imperio noſtro] Nam illa patientia, quam benigne ac liberaliter a nobis ha- berentur, æſtimandi copiam præbebat. *Idem.*

Mar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

menta & ſolatia ſervitutis. Quid arbitramini Rheg nos, qui jam cives Romani ſunt, merere velle, ut a eis marmorea Venus illa auferatur? quid Tarentinos ut Europam in tauro amittant? ut Satyrum, qui a pud illos in aede Veſtae eſt? ut cetera? quid Theſpien ſes, ut Cupidinis ſignum, propter quod unum viſun tur Theſpiae? quid Cnidios, ut Venerem marmo ream? quid ut pictam, Coos? quid Epheſios, ut Ale xandrum? quid Cyzicenos, ut Ajacem, aut Medeam quid Rhodios, ut Ialyſum? quid Athenienſes, ut e marmore Iacchum, aut Paralum pictum, aut ex aer

My

Marmorea Venus illa ne auferatur] Omnes, quos vidi, codices conſentiunt. Video tamen, qui *ne* particulam tum ex hoc, tum ex proximo loco tollendam putent: ſed qua ratione adducti in eam opinionem venerint, non explicarunt: itaque dum illi cauſas hujus correctionis afferant, receptam lectionem conſervabimus. Etenim niſi plane nihil videmus, non alia ſententia dixit Plautus, *Quem quidem ego ut non excruciem, alterum tantum auri non meream.* Non alia hic noſter in lib. de finib. *Quid merearis, ut te dicas in eo magiſtratu omnia voluptatis cauſa facturum eſſe?* Hott. *Vt ab eis marmorea Venus illa auferatur?*] 12. fere abhinc annos emendavi in commentariis Horatianis ad illum locum, *ſcilicet ut non ſit mihi prima fides*, & *vere q. pl. ut non Acr. el. pretium ætas altera ſordet.* ad Loll. 2. lib. I. epiſt. multaque ſimilia exempla ex Plauto, & ex aliis bonis ſcriptoribus collegi. Et in priore editione Ciceronis ſic edendum curavi, & Ciceronis orationes omnes editæ erant a me X. menſibus ante, quam XII libri Adverſariorum Adr. Turnebi priores in manus hominum pervenirent, & tamen ille vir etiam hic actum agens, eundem locum, quaſi nondum emendatum. cap. 12. lib. 8. Adverſ. ſic legendum eſſe admonuit, non, ut vulgo, *Venus illa ne auferatur.* Eadem opera etiam a nobis emendatus eſt is, qui proxime ſequitur,

Quid Tarentinos, ut Europam in tauro ſe dentem amittant? qui ſic vulgo impreſ ſus eſt, *ut ne Europam, &c.* Lambinus *Vt ab eis marmorea Venus illa auferatur* Ita e mſ. Turnebus lib. VIII. cap. 12 neque aliter Cujacii codex. vulgata, *ill ne auferatur.* iidem libri auctores fuere cur etiam mox ſcriberemus. *ut Euro pam, &c.* pro quo prius editi, *ut ne Eu ropam.* haud diſpliceret tamen adhuc ex pungere vocem *ſedentem*, utpote qu non compareat in Cujaciano, non au ſus fui, quod extaret in Turnebiano auſus tamen eſt Lambinus. *Gruterus* Peſſime hic Manutius. deceptus prava lectione. *Merere* non eſt impendere ſed accipere. Plaut. Menæchmis. 1, 3 *Neque hodie ut te perdam meream Deum divitias mihi.* Multa hujus locutionis exempla collegit Philippus Ferrarius in notis ad Ciceronis Philippicas. *Sedentem* merito Lamb. expunxit. Nam nec in Reg. reperitur.

Illa ne auferatur?] Placet *merere ut illa auferatur:* quod ab aliis ex antiquo libro annotatum eſt, item ut mox, *ut Europam amittant.* Nam vetus locutio eſt, *merere ut auferatur*, pro eo quod vulgo dicimus, *lucrari?* Hottom.

Ex marmore Iacchum aut Parthalum?] *Iacchus*, Bacchus dicebatur, ἀπὸ τοῦ ἰακχεῖν, & vox initiatorum erat ἰακχ' ὦ ἴακχε. *Paralum* autem ut aliis in libris, non *Parthalum* legendum eſt. Fuit autem *Paralus* navis longæ, ut ſcribit Plin.

in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Ayronis buculam? Longum eſt & non neceſſarium
ommemorare, quae apud quoſque viſenda ſunt tota
Aſia & Graecia: verum illud eſt, quamobrem haec
ommemorarim; quod exiſtimare vos hoc volo, mi-
um quendam dolorem accipere eos, ex quorum urbi-
us haec auferantur. Atque, ut ceteros omittamus, 61
e ipſis Syracuſanis cognoſcite: ad quos ego cum ve-
iſſem, ſic primo exiſtimabam, ut Romae ex iſtius a-
iicis acceperam, civitatem Syracuſanam propter He-
aclii hereditatem, non minus eſſe iſti amicam, quam
Aamertinam propter praedarum ac furtorum omnium
ocietatem: ſimul & verebar, ne mulierum nobilium
: formoſarum gratia, quarum iſte arbitrio praeturam
er triennium geſſerat, virorumque, quibuſcum illae
uptae erant, nimia in iſtum non modo lenitudine,
ſed

ventor, & Plut. ac Thucyd. ſacram vim incredibilis celeritatis πάραλον ctam tradunt; qua Athenienſes, cum avior aliquis caſus urgeret, uti ſolent. *Hott.* Omnino legendum *Para-*, qui fuit heros qui triremem ſtru:. Plin. VII, 56, & Phylarchus apud arpocrationem meminit ἥρωος πάλου.

Mirum quendam dolorem accidere eis] io libri manuſcript. habent, *mirum endam dolorem accipere eos, &c.* quæ tio mihi valde probatur: eamque nc ſequor, quamvis olim vulgatam inuerim, ſatis habens, veterem inaſſe. *Lambinus.* *Mirum quendam dolem accidere iis*] Turnebus ait fuiſſe in tiquo ſuo: *mir. q. dol. accipere eos*; od recepit in contextum Lambinus. vero liber Cujacii quoque habebat, *um quem dolorem accipere eos.* ſed viur alterum noſtrum æque probum. *uterus.*

Atque ut cæteros omittamus] Vndeci. & poſtrema orationis pars, de Seu Syracuſarum urbis, quem Verri pter acceptas ab eo injurias infeſtum ſſe oſtendit, ut laudationem ab iis ris cauſæ miſſam elevet, ſimulque Mamertinæ civitatis legationem, quæ pro Verre ſola propugnabat, acriter exagitat. *Hottom.*

Nimia in iſtum non modo lenitudine, &c.] Nihil a lectione vulgata muto, niſi quod addo, *modo*, poſt negationem, *non.* ſed tamen non celabo lectorem amici cujuſdam mei conjecturam: qui putat legendum, *lentitudine*: quam ego valde probarem, niſi Nonius reclamaret. Quod autem etiam hunc locum, quaſi a me non x. menſibus ante emendatum, ſic legendum eſſe admonet Adr. Turnebus, hoc quoque & ſimilia ejuſdem generis quam plurima ejus feſtinationi adſcribenda ſunt. *Lamb.* *Non lenitudine*] Lambinus invexerat, *non modo lenitudine*: quod & in mſ. Turnebi. ſed cum abſit noſtris Pall. & Grut. item edd. aliis omnibus, gratioſius ſubaudiatur. *Grut.* Subaudiri non poteſt, ſed ex Cujaciano & Reg. iſta vox *modo* eſt reponenda cum Lambino, quam jamdudum hic excidiſſe ſine libris conjecerat Manutius. Nec dubito quin Gruterus eam repoſiturus fuiſſet, ſi alius quam Lambinus id præcepiſſet. Huic enim quantum poteſt ſemper obloquitur. Præterea Tullium exiſtimo

ſcri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſed etiam liberalitate oppugnarer, ſiquid ex litteris Sy racuſanorum conquirerem. Itaque Syracuſis cum civ bus Romanis eram, eorum tabulas exquirebam, inju rias cognoſcebam. cum diutius in negotio curaque fu ram, ut requieſcerem, curamque animi remitterem ad Carpinatii praeclaras tabulas revertebar: ubi cu equitibus Rom. ex illo conventu honeſtiſſimis, ill Verrutios, de quibus ante dixi, explicabam: a Syr cuſanis prorſus nihil adjumenti neque publice, nequ privatim expectabam: neque erat in animo poſtular Cum haec agerem, repente ad me venit Heraclius i qui tum magiſtratum Syracuſis habebat, homo nob lis, qui ſacerdos Iovis fuiſſet, qui honos apud Syracu ſanos eſt ampliſſimus. agit mecum, & cum Q. frat meo, ut, ſi nobis videretur, adiremus ad eorum ſen tum: frequentes eſſe in curia: ſe juſſu ſenatus a nob petere, ut veniremus. Primo nobis fuit dubium, qu ageremus: deinde cito venit in mentem, non eſſe v
62 tandum nobis illum conventum & locum. Itaque curiam venimus. Honorifice ſane conſurgitur. nos r gatu magiſtratus aſſedimus. Incipit is loqui, qui & au ctoritate, & aetate, &, ut mihi viſum eſt, uſu reru antecedebat, Diodorus Timarchides: cujus omnis or

t

ſcripſiſſe, *nimia in iſtum lentitudine. Lentitudo* enim proprie dicitur de iis, qui ferunt, quæ ferenda non ſunt, in primis, qui uxorum licentiam non caſtigant; ſed æquiore, quam decet, animo tollerant. Cic. II Tuſc. *Virum denique videri negant, qui iraſci neſciat, eamque, quam lenitatem nos dicimus, vitioſo lentitudinis nomine appellant.* Ovid. Am. II. & ult.

Lentus es, & pateris nulli patienda marito.

Et epiſtola Helenes:

Tu fore tam lentum juſta Menelaon in ira?

Vocabulum *lentitudo* non intellexerunt ſcioli, ideo perverterunt in ſibi not *lenitudo*. Grævius.

Si nobis videretur] Comiter & hon rifice hoc dicitur: ut in formula dim tendæ concionis: *Si vobis videtur, di dite Quirites*. Plinius lib. II. *Hottom*

Primo nobis fuit dubium] Ne pop Romani ſenatores nimiam de ſua gnitate & amplitudine decedere vi rentur. *Idem*.

Diodorus Timarchides] Membra Cujacii, *Timarchidi*, quod dignum nimadverſione cenſebat Gulielmiu ideo forſan, tanquam ſit genitivus tiquus, ſubaudiaturque *filius*. Gru Sic & Reg.

io hanc habuit primo ſententiam: ſenatum populumque Syracuſanum moleſte graviterque ferre, quod ego, um in ceteris Siciliae civitatibus ſenatum populumque docuiſſem, quid eis utilitatis, quid ſalutis afferem, & cum ab omnibus mandata, legatos, litteras, eſtimoniaque ſumſiſſem, in illa civitate nihil ejuſmodi acerem. Reſpondi, neque Romae in conventu Siculoum, cum a me auxilium communi omnium legatioum conſilio petebatur, cauſaque totius ad me Siciliae eferebatur, legatos Syracuſanorum affuiſſe: neque ne poſtulare, ut quidquam contra C. Verrem decereretur in ea curia, in qua inauratam C. Verris ſtatuam iderem. Quod poſteaquam dixi, tantus eſt gemitus actus adſpectu ſtatuae & commemoratione, ut illud n curia poſitum monumentum ſcelerum, non beneficiorum videretur. Tum pro ſe quiſque, quantum dicendo aſſequi poterat, docere me coepit ea, quae paulo ante commemoravi: ſpoliatam urbem, fana direpta: x Heraclii hereditate, quam palaeſtritis conceſſiſſet, nulto maximam partem ipſum abſtuliſſe: neque potulandum fuiſſe, ut ille palaeſtritas diligeret, qui etiam nventorem olei deum ſuſtuliſſet: neque illam ſtatuam ſſe ex pecunia publica, neque publice datam: ſed os, qui hereditatis diripiendae participes fuiſſent, aciendam ſtatuendamque curaſſe: eoſdem Romae uiſſe legatos, illius adjutores improbitatis, ſocios urtorum, conſcios flagitiorum: eo minus mirari me opor-

Quid ſalutis] *Salus* erat provinciæ, ui eam iniquo & avaro imperio vexaſt legibus damnari, ut qui poſtea ſucederent exemplo edocti, moderati & ontinentes eſſe diſcerent. *Hottom.*

Inauratam ſtatuam] Hac de re dictum ſt Verr. IV. *Idem.*

Quantum dicendo aſſequi poterat] Vult ntelligi Latine Siculos loqui conatos: cum paulo poſt eidem ipſi, quod Græce in eo Senatu loquutus eſſet, Metellus objecerit. *Idem.*

Inventorem olei Deum] Ariſteum, de quo paulo antea. Et eſt argumentum ex repugnantibus. Non & ille palæſtram diligit, in qua oleum & unctiones neceſſariæ ſunt; & olei inventorem Deum ſuſtulit. Sed reſpondere poterat, non olei ſe odio Ariſteum, ſed quo ipſe unctior eſſet, in ædes ſuas ſuſtuliſſe. *Idem.*

Tam

oportere, ſi illi communi legatorum voluntati & ſa
63 luti Siciliae defuiſſent. Vbi eorum dolorem ex illiu
injuriis, non modo non minorem, ſed prope majo
rem, quam ceterorum Siculorum eſſe cognovi: tum
ego meum animum in illos, tum mei conſilii nego
tiique totius ſuſcepti cauſam rationemque propoſui
tum eos hortatus ſum, ut cauſae communi ſalutiqu
ne deeſſent: ut illam laudationem, quam ſe vi ac met
coactos, paucis illis diebus, decreſſe dicebant, tolle
rent. Itaque, judices, Syracuſani haec faciunt, iſtiu
clientes atque amici: primum mihi litteras publicas
quas in aerario ſanctiore conditas habebant, proferunt
in quibus oſtendunt omnia, quae dixi ablata eſſe, per
ſcripta, & plura etiam, quam ego potui dicere: per
ſcripta autem hoc modo, quod ex aede Minervae ho
& illud abeſſet: quod ex aede Iovis, quod ex aed
Liberi. ut quiſque eis rebus tuendis conſervandiſqu
praefuerat, ita perſcriptum erat, cum rationem leg
redderet, & quae acceperat deberet tradere, petiſſe
ut ſibi, quod hae res abeſſent, ignoſceretur: itaqu
omnes liberatos diſceſſiſſe, & eſſe ignotum omnibus
quas ego litteras obſignandas publico ſigno, deportan
daſque curavi. De laudatione autem ratio ſic reddita eſt

pri

Tum meum animum in illos] Multi alii, *Tum ego meum animum*; & ſic emenda. *Hottom.*

Vt ei illam laudationem] Aut *ei* excidit ſuo loco, & Cicero ſcripſit, *ut illam laudationem, quam ei* (Verri) *ſe vi ac metu coactos paucis illis diebus decreſſe dicebant, tollerent:* Aut abundat *ei*, & reſcindendum eſt, ut recte reſcidit & delevit hanc voculam Roberti Stephani optima editio, quam ſequor. abeſt etiam a Reg. cod. *Græv.*

Quas in ærario ſanctiore conditas habebant] Romæ fuit *ærarium ſanctius*, quod fere nunquam, nec niſi ſumma & prope extrema neceſſitate Reip. poſtulante aperiebant. Syracuſarum igitur *ærarium* in quo quæ ſanctius aſſervanda erant recondebantur, *ſanctius* ad Romani ſimilitudinem appellat. Livius lib. VII ſecundi belli Punici, *Cætera expedientibus, quæ ad bellum opus erant Coſſ. aurum vicesimarium, quod in ſanctiore ærario ad ultimos caſus ſervabatur, promi placuit.* Hottom. Franc. *quas ærario ſecretiori conditas habebant.*

Conſervandiſque præfuerat] *Conſervandiſque*, abeſt ab uno cod. manuſcript. *Lambinus.* Vt & Reg. qui ſtatim Latinius: *lege redderent, & quæ acceperat, deberent.* Grævius.

Eum

ɿrimum cum a Verre litterae aliquanto ante adven-
um meum de laudatione veniſſent, nihil eſſe decre-
um: deinde, cum quidam ex illius amicis commone-
ent, oportere decerni, maximo eſſe clamore & con-
icio repudiatos: & poſteaquam meus adventus ap-
ɿropinquarit, imperaſſe eum, qui ſummam poteſtatem
aberet, ut decernerent: decretum ita eſſe, ut multo
lus illa laudatio mali, quam boni poſſet afferre. Id
deo, judices, ut mihi ab illis demonſtratum eſt, ſic vos
x me cognoſcite. Mos eſt Syracuſis, ut, ſi qua de 64
e ad ſenatum referatur, dicat ſententiam, qui velit.
ominatim nemo rogatur. & tamen, ut quiſque hono-
e & aetate antecedit, ita primus ſolet ſua ſponte dice-
e, idque a ceteris ei conceditur. ſin aliquando tacent
ɔmnes, tunc ſortito coguntur dicere. Cum hic mos
ſſet, refertur ad ſenatum de laudatione Verris. in
uo primum, ut aliquid eſſet morae, multi interpel-
ant: de Sex. Peducaeo, qui de illa civitate, totaque
ɿrovincia optime meritus eſſet, ſeſe antea, cum audiſ-
ent ei negotium faceſſitum, cumque eum publice pro
plu-

Eum qui ſummam poteſtatem haberet] .. Metellum, quem ſatis acriter hoc oco pungit. *Hottom.*

Id adeo judices] Sic Reg. Franc. & dd. vetuſtiores. Vulgatæ: *id ideo judi- ıs.* & paullo ante: *& poſteaquam*, item *oſſet* pro *poſſit* ex Reg. recepi. *Grav.*

Mos eſt Syracuſis, ut, ſi qua de re ad ènatum referatur] Duo libri manuſcr. abent, *ad ſenatum referant, &c.* Lam- ɔinus.

Dicat ſententiam qui velit] Hoc eo licit, quia Romæ diſſimilis erat ratio ententiarum in Senatu dicendarum. Nam poſt comitia Conſularia Conſu- es deſignati primi rogabantur, & eo- um is prior, qui priore loco declaratus ſſet. Ante comitia is, qui e Cenſori- ɔus princeps Senatus lectus erat: ii dein- le quos Conſulibus videbatur, ita ta- nen ut ne Prætorium Conſulari, Ædilitium Prætorio, Tribunitium Ædilitio anteferrent: auctores Salluſtius & Gellius. At in Augurum collegio Romæ, fere eadem quæ in Senatu Syracuſis. Sic enim Cicero in Catone, *In collegio noſtro ut quiſque ætate antecellit, ita ſententiæ principatum tenet, neque ſolum honore antecedentibus, ſed iis etiam qui cum imperio ſunt, majores natu Augures anteponuntur.* Hottom.

Si quando taceant omnes, tunc ſortito coguntur dicere] Vetus liber, *ſin aliquando taceant omnes, tunc ſortitione coguntur dicere.* F. Vrſinus. Sic & cod. Reg. niſi quod *ſortito* retineat.

Vt aliquid eſſet moræ] Vt eum diem interpellatione eximerent. *Hottom.*

Se ſe antea cum audiſſent ei negotium faceßitum, cumque eum] Non ſunt in cod. Regio, & eſt ibi lacuna trium verſuum. *Gravius.*

plurimis ejus & maximis meritis laudare cuperent, C. Verre prohibitos eſſe: iniquum eſſe, tametſi Peducaeus eorum laudatione jam non uteretur, tamen non id prius decernere, quod aliquando voluiſſent, quam quod tum cogerentur. Conclamant omnes, & approbant ita fieri oportere. Refertur de Peducaeo. ut quisque aetate & honore antecedebat, ita ſententiam dixit ex ordine. Id adeo ex ipſo S. C. cognoſcite. nam principum ſententiae perſcribi ſolent. Recita. QVOD VERBA FACTA SVNT DE SEX. PEDVCAEO. Dicit, qui primi ſuaſerint. decernitur. refertur deinde de Verre. dic, quaeſo, quomodo? QVOD VERBA FACTA SVNT DE C. VERRE. Quid poſtea ſcriptum eſt? CVM SVRGERET NEMO, NEQVE SENTENTIAM DICERET. Quid hoc eſt? SORS DVCITVR. Quamobrem? nemo erat voluntarius laudator praeturae tuae, defenſor periculorum tuorum, praeſertim cum inire a praetore gratiam poſſet? nemo. ipſi illi tui convivae, conſiliarii, conſcii, ſocii, verbum facere non audebant. in qua curia ſtatua tua ſtabat, & nu-

Principium ſententiæ præſcribi ſolet] Valde arridet quod ab aliis annotatum eſt, ex libro veteri, *principum*, id eſt primariorum. *Hott.* *Nam principum ſententiæ perſcribi ſolent*] Sic habent libri duo manuſcr. vulgati autem, *nam principium ſententiæ perſcribi ſolet*, plane inepte. Hottomannus autem legendum exiſtimat, *principio ſententiæ perſcribi ſolent:* quod rejicio. Etiam hanc emendationem Adr. Turnebus in Adverſaria ſua retulit aliquanto poſt quam ita edideram, ſane aliud agens, ſive feſtinans, ſive, quod mihi in mentem veniſſet, idem ſibi quoque veniſſe oſtendere, quamvis ſero, volens. *Lambin.* *Nam principum ſententiæ perſcribi ſolent*] Turnebo iſtud debemus. antea legebatur, *principium*; item *ſolet*. Pal. tamen ſec. *principium ſententiæ perſcribi ſolent*, quod antique dictum videri poſſet, occaſionemque præbuiſſe loci corrumpendi. *Gruterus.* Vulgatam tamen ſcripturam retinuit Gruterus. Sed recepi ex codicibus, quos Turnebus & Lambinus viderunt, certiſſimam emendationem. Nam quis unquam audivit principium tantum ſententiæ in publicas litteras referri. Nihil abſurdius. *Principum* firmat Reg. cod. *Grævius.*

Dicit, qui primi ſuaſerint. decernitur] Hæc non ſunt in Regio. & commodius abeſſent. *Idem.*

Cum ſurgeret nemo, neque ſententiam diceret] Ergo Syracuſis item ut Romæ, ſtantes Senatores ſententiam dicebant. Cicero ad Attic. lib. I epiſt. *Vereor ne putidum, locutus ita eſt in Senatu, ut omnia illius ordinis conſulta γενικῶς laudaret, mihique ut aſſedit, dixit ſe putare ſatis ab ſe etiam de iſtis rebus reſponſum.* Hott.

Inire a prætore gratiam] A L. Metello proprætore Siciliæ. *Idem.*

uda in ea filii, nemo fuit, quem ne nudus quidem fi-
us in nuda provincia commoveret. Atque etiam hoc
ıe docent, ejuſmodi ſenatuſconſulto ſeſe feciſſe lau-
ationem, ut omnes intelligere poſſent, non laudatio-
em, ſed potius irriſionem eſſe illam, quae commo-
efaceret iſtius turpem calamitoſamque praeturam. Et-
nim ſcriptum eſſe ita, quod iſte virgis neminem ce-
idiſſet: a quo cognoſcitis, nobiliſſimos homines, at-
ue innocentiſſimos ſecuri eſſe percuſſos: quod vigi-
ınter provinciam adminiſtraſſet: cujus omnes vigilias
ı ſtupris conſtat adulteriiſque eſſe conſumtas. hoc au-
:m ſcriptum etiam, quod proferre non auderet reus,
ccuſator recitare non deſineret, quod praedones pro-
ul ab inſula Sicilia prohibuiſſet Verres: quos etiam
ıtra Syracuſanam inſulam recepiſſet. Quae poſtea-
ļuam ex illis cognovi, diſceſſi cum fratre e curia, ut,
ıobis abſentibus ſi quid vellent, decernerent. Decer- 65
ıunt ſtatim, ut cum L. fratre hoſpitium publice fie-
ret,

Ne nudus quidem filius] Allegorice, ım de nuda ſtatua intelligatur, *nudum lium* appellat, quaſi neceſſarii veſti- ıs indigentem & miſerandum. *Hott.* ectius Manutius, quem vide. Cod. eg. *nudata provincia* pro vulgato, *in uda provincia.* lege: *in nudata provincia.* Græ vius.

Ejuſmodi ſenatuſconſulto ſe ſe feciſſe audationem] Reg. *Ejuſmodi ſenatuſconſulto feciſſe laudationis.* Franc. *Ejuſmodi n Sicilia feciſſe laudationem.* Eſt locus ἰπυλ@. *Facere laudationem* non fert Latino loquentium conſuetudo. Puto Ciceronem ſcripſiſſe: *ejuſmodi ſenatusconſulti fuiſſe laudationem.* Idem.

Commonefaceret] In memoriam revocaret, demonſtraret, commemoraret. *Hottom.*

A quo cognoſcitis] Cicero ſcripſit, puto: *a quo cognoſcetis.* Nam de his aget demum in oratione ſequente. *Grævius.*

Prohibuiſſet Verres] *Verris* nomen tollendum omnino, & pro eo vocem *vero* reponendam eſſe non dubito; quæ ad irriſionem pertinet: ut apud hunc noſtrum pro C. Rabirio, *popularis vero Tribunuspl. cuſtos defenſorque juris & libertatis*, & apud Virgil. *Egregiam vero laudem, & ſpolia ampla refertis.* Hottom.

Intra Syracuſanam inſulam] Vide lib. ſeq. *Idem.*

Decernunt ſtatim primum ut L. fratri hoſpitium publice fieret] Ita omnes cuſi ante Lambinum, qui ex Cujaciano protulit. *Dec. ſtatim, ut cum fratre L. hoſpitium publ.* neſcio an debeam probare. nimis enim conciſe dicuntur a Cicerone. aliud quid latet. *Gruterus.* Nihil latet. Sic non ſolum ex cod. Cujacii, ſed & Reg. Sic autem veteres loquebantur, *facere cum aliquo hoſpitium*, non *facere alicui hoſpitium.* hoc proprium in hac re loquendi genus. Tabula hoſpitalis in æs inciſa apud Octavium Rubeum in monumentis Brixienſibus: *M. Craſſo Frugi L. Calpurnio Piſon.* IIIII COSS. III *Non. Febr. Civitas Themetra hoſpitium fecit cum C. Si-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ret, quod is eandem voluntatem erga Syracuſanos ſuſcepiſſet, quam ego ſemper habuiſſem. id non modo tum ſcripſerunt, verum etiam in aere inciſum nobis tradiderunt. Valde hercle te Syracuſani tui, quos crebro commemorare ſoles, diligunt: qui cum accuſatore tuo ſatis juſtam cauſam conjungendae neceſſitudinis putant, quod te accuſaturus ſit, & quod ad inquirendum in te venerit. poſtea decernitur, ac non varie, ſed prope cunctis ſententiis, ut laudatio, quae C. Verri decreta eſſet, tolleretur. At vero cum jam non ſolum diſceſſio facta eſſet, ſed etiam perſcriptum, atque in tabulas relatum, praetor appellatur. At quis appellat? magiſtratus aliquis? nemo. ſenator? ne id quidem. Syracuſanorum aliquis? minime. quis igitur praetorem appellat? qui quaeſtor iſtius fuerat, Caecilius.

O rem

C. Silio C. F. Fab. Aviola IIIIII M. *Liberos poſteroſque ejus ſibi liberis poſteriſque ſuis patronum cooptaverunt. C. Silius, C.F. Fab. Aviola civitatem Themetrenſem liberos poſteroſque eorum ſibi liberis poſteriſque ſuis in fidem clientelamque ſuam recepit.* Alia inſcriptio apud Tomaſinum de teſſeris hoſpitalitatis: *Senatus populuſque Timiligenſis hoſpitium fecerunt cum C. Silio C.F. Aviola, &c. eumque poſteroſque ejus ſibi poſteriſque ſuis patronum ceperunt.* In alia legitur *teſſeram hoſpitalem cum eo fecerunt.* Et in alia: *Decuriones & coloni coloniæ Æliæ* &c. *cum Quinto Aradio* &c. *hoſpitium clientelamque feciſſent, & ſibi liberiſque ſuis poſteriſque eorum cooptaſſent.* In æs vero inciſas fuiſſe has tabulas hoſpitales ex alia Fulvii Vrſini, quæ apud Gruterum extat, patet: *Placere conſcriptis legatos ex hoc ordine mitti ad T. Pomponium Baſſum, Clariſſimum Virum, qui ab eo impetrent, in clientelam ampliſſimæ domus ſuæ municipium noſtrum recipere dignetur, patronumque ſe cooptari. tabula hoſpitali inciſa hoc decreto in domo ſua poſita permittat cenſuere.* Vide alias hujus generis tabulas & teſſeras quoque hoſpitalitias apud Tomaſinum cap. 2 de teſſeris hoſpitalitatis, ex quibus vides, quid ſit *hoſpitium facere cum aliquo.* Grævius.

In ære inciſum] Hoſpitii publici teſſeram ſignificat. *Hottom.*

Diſceſſio facta eſſet] Item ut Romæ, ſic in Sicilia Senatuſconſulta *per diſceſſionem* fiebant. *Idem.*

Ad inquirendum in te] Reg. *inquiſitum in te.* Poſt idem cod. *prope cunctis ſententiis.* Quid conjunctæ ſententiæ ſint aliis inquirendum relinquo. *Græv.*

Sed etiam perſcriptum] Non dubito, quin totum hoc deſit *Senatuſconſultum*; ſed uſitatis notis *S. C.* a librario non animadverſis: ut ſit, *Sed etiam perſcriptum S. C. atque in tabulas relatum.* Hottomannus.

Prætor appellatur] Vt Senatuſconſulto intercederet. Nam ſicuti Romæ Tribunos plebis, eodem modo in provinciis populi Romani magiſtratus appellari, ad eoſque provocari jus erat. *Idem.*

Qui Quæſtor iſtius fuerat Cæcilius] Hic eſt Quæſtor Cæcilius in quem facta eſt divinatio, uter potius accuſaret, ipſene an Tullius. Fuiſſe autem Quæſtorem dixit; ſiquidem per ſingulos annos Verri Quæſtores mutati ſunt. *Idem.* *Quæſtor iſtius fuerat Cæcilius*] Non ſit veriſimile

O rem ridiculam! o deſertum hominem! o deſperatum ac relictum a magiſtratu Siculo! ne S. C. Siculi homines facere poſſent, ne ſuum jus ſuis moribus, ſuis legibus obtinere poſſent, non amicus iſtius, non hoſpes, non denique aliquis Siculus, ſed quaeſtor praetorem appellat. Quis hoc vidit? quis audivit? Praetor aequus & ſapiens dimitti jubet ſenatum. concurrit ad me maxima multitudo. primum ſenatores clamare, eripi ſibi jus, eripi libertatem: populus ſenatum laudare, gratias agere: cives Romani a me nuſquam diſcedere. quo quidem die, nihil aegrius factum eſt, multo labore meo, quam ut manus ab illo appellatore abſtinerentur. Cum ad praetorem in jus adiſſemus, excogitat ſane diligenter & caute, quid decernat. nam ante quam verbum facerem, de ſella ſurrexit atque abiit. Itaque tum de foro, cum jam advesperaſceret, diſceſſimus. Poſtridie mane ab eo poſtulo, ut 66
Syracuſanis liceret S. C. quod pridie feciſſent mihi reddere. Ille enimvero negat: & ait, indignum facinus eſſe, quod ego in ſenatu Graeco verba feciſſem: quod qui-

mile factum a Cæcilio, alioqui clare hoc ei objeciſſet Cicero ſupra. itaque, cum reſtet in Pal. ſec. *Ceſellius*, in Grut. *Ceſelius*, quomodo & a manu ſecunda Pal. pr. cum prius habuiſſet, *Celius* inclino legere cum Cujaciano, *Cæſetius*. qui claſſi Verrinæ præfuit, & videtur fuiſſe item quæſtor: ex iis quæ occurrunt oratione ſequenti cap. 24. ſub finem, hæcque etiam fuit ſententia Gulielmii. *Gruterus*. In Reg. eſt *G. Cæſetius*.

Quæſtor prætorem appellat] Reg. *Quæſtor P. R. prætorem appellat*. Sic & alibi Cicero. In ſequentibus *quis hòc vidit? aut quis audivit?* Reg. non agnoſcit *aut*. merito. *Grævius*.

Senatum laudare, gratias agere] Suſpicio eſt Gulielmii deeſſe verbulum neceſſarium, *ſenatum laudare, mihi gratias agere &c.* Gruterus.

Quod ego in Senatu Græco verba feciſſem] Valerius Maximus lib. II. cap. de inſtitutis antiquis, *Magiſtratus*, inquit, *priſci, quantopere ſuam populique Romani majeſtatem retinentes ſe geſſerint, hinc cognoſci poteſt: quod inter cætera obtinendæ gravitatis indicia, illud quoque magna cum perſeverantia cuſtodiebant, ne Græcis unquam niſi Latine reſponſa darent: quin etiam ipſa linguæ volubilitate, qua plurimum valent, excuſſa, per interpretem loqui cogebant: non in urbe tantum noſtra, ſed etiam in Græcia & Aſia, quo ſcilicet Latinæ vocis honos, per omnes gentes venerabilior diffunderetur: nec illis deerant ſtudia doctrinæ, ſed nulla in re pallium togæ ſubjici debere arbitrabantur: indignum eſſe exiſtimantes, illecebris & ſuavitati litterarum imperii pondus & auctoritatem donari.* Hæc ille. Ab eadem etiam, opinor, ratione falſam credidit

 Plu-

quidem apud Graecos Graece locutus eſſem, id ferri nullo modo poſſe. Reſpondi homini, ut potui, ut volui, ut debui. tum multa, tum etiam hoc me memini dicere, facile eſſe perſpicuum, quantum inter hunc, & illum Numidicum, verum & germanum Metellum intereſſet. illum noluiſſe ſua laudatione juvare L. Lucullum, ſororis virum, quicum optime conveniſſet: hunc homini alieniſſimo a civitatibus laudationes per vim & metum comparare. Quod ubi intellexi, multum apud illum recentes nuntios, multum tabulas non commendatitias, ſed tributarias valuiſſe: admonitu ipſorum Syracuſanorum impetum in eas tabulas facio, in quibus ſingula perſcripta erant. Ecce autem nova turba atque rixa. ne tamen iſtum omnino Syracuſis ſine amicis, ſine hoſpitibus, plane nudum eſſe ac deſertum putetis: retinere coepit tabulas Theomnaſtus quidam, homo ridicule inſanus, quem Syracuſani Theoractum vocant: qui illic ejuſmodi eſt, ut eum pueri ſectentur:

ut

Plutarchus, & adulterinam orationem quandam Græcis litteris conſcriptam, quam Athenis pronunciaſſe Catonem nonnulli affirmabant, *Nam per interpretem*, inquit, *omnia loquutus eſt: quanquam ita Græce ſciret, ut interpretis opera minime indigeret.* Scribit tamen Fabius Quintilianus libro XI. M. Craſſum, Dives qui dictus eſt, cum Aſiæ præeſſet, quinque Græci ſermonis differentias ſic tenuiſſe, ut qua quiſque apud eum lingua poſtulaſſet, eadem ſibi jus redditum ferret. *Hottom.*

Illum Numidicum verum] Q. Cæcilius Metellus Conſul, duobus præliis Iugurtham fudit, & univerſam Numidiam vaſtavit; inde *Numidicus* appellatus. Ejus ſororem habuit in matrimonio L. Lucullus, pater L. Luculli; cujus vitam ſcripſit Plutarchus: qua de cauſa idem Plutarchus ipſius avunculum appellat *Metellum Numidicum*; quo in loco eundem Metelli ſororis virum L. Luculli patrem a Servilio augure furti convictum & damnatum ſcribit. De *Numidico vero* & *germano Metello*, vide orat. pro Balbo, Gellii lib. I. cap. VI. Salluſtium item in bello Iugurth. & Valerii librum III. cap. de conſtantia. *Idem.*

Recentes nuncios] Lætilium ſignificat, de quo vide lib. Accuſat. II. *Idem.*

Non commendatitias, ſed tributarias] Solent provincialibus magiſtratibus mitti ab amicis commendatitiæ litteræ, eorum cauſa quibus negotia ſunt in provincia, extantque Ciceronis ejus argumenti epiſtolæ complures: ſolent etiam a Senatu mitti, ſi quando provincialibus aliquod tributum ſit imperandum: quæ *tabulæ tributariæ* dicuntur. Dicit igitur tranſlata ſignificatione vocabuli non *commendatitias*, ſed *tributarias litteras ad Prætorem miſſas*, id eſt, quæ illi tribuerent, & promitterent. *Idem.*

Quem Syracuſani Theoractum vocant] Per contumeliam; nam *Theomnaſtus*, qui dei memor eſt; *Theoractus*, a verbo ῥάσσω: quem Deus feriit, ac furore perculit. *Idem.*

Ille

ut omnes, cum loqui coeperit, irrideant. Hujus tamen inſania, quae ridicula eſt aliis, mihi tum moleſta ſane fuit. nam cum ſpumas ageret in ore, arderent oculi, voce maxima vim me ſibi afferre clamaret: copulati in jus pervenimus. Hic ego poſtulare coepi, ut mihi tabulas obſignare ac deportare liceret. Ille contra negare, eſſe illud S. C. in quo praetor appellatus eſſet, negare id mihi tradi oportere. Ego legem recitare, omnium mihi tabularum & litterarum fieri poteſtatem oportere. Contra, ille furioſus urgere, nihil ad ſe noſtras leges pertinere. Praetor intelligens, negare ſibi placere, quod S.C. ratum eſſe non deberet, id me Romam deportare. Quid multa? niſi vehementius homini minatus eſſem, niſi legum ſanctionem poenamque recitaſſem, tabularum mihi poteſtas facta non eſſet. Ille autem inſanus,

Ille contra, &c.] Sic reſtitui ex codicibus antiquis. multa autem hoc loco deſiderabantur in libris vulgatis, a librariis, ut credibile eſt, prætermiſſa. quæ quis non videt eſſe Ciceronis, & huic loco maxime convenire? hæc dico. *Ille contra: negare illud S. C. in quo pr. appellatus eſſet, mihi tradi oportere. ego legem recitare: inſtare omnium mihi tab. pr.* autem, id eſt, *prætor.* unde tamen ſcriptores librarii fecerant, *populus Romanus.* Lambinus. *Illa contra inſtare, &c.*] Lambinus heic aliquam multa interſeruit ex mſſ. ſuis, hoc eſt ut ego interpretor ex Cujaciano: quæ cum etiam legerit in eodem Gulielmius, heic ſubjicienda duxi. recepiſſem etiam in contextum, & uncis incluſa, diſcreviſſem a ceteris certo legitimis, niſi quod ea ratione turbaretur omnino lector. ſunt autem iſthæc: *Ille contra dicere: negare eſſe illud S. C. in quo prætor appellatus eſſet, negare id mihi tradi oportere. Ego legem recitare, omnium mihi tabularum & litterarum fieri poteſtatem. Ille furioſus urgere, nihil.* ita Cujacii liber, niſi quod pro voce *prætor* ſervaret *pop. Rom.* Lambinus hæc produxit; ſed non nihil a ſe interpolata, uti ſolent prolæ. *Gruterus.* Hic deſiderari, quid contra Theomneſtus dixerit, nemo non videt. In Francii libro legitur: *Ille contra. Recitare omnium*, quæ lacunam apertius judicant. Nullus dubito, veram eſſe Cujaciani libri ſcripturam, quam & recepi, niſi quod *dicere*, quod a ſciolo, ut multis aliis in locis perperam eſt adjectum. *Oportere. Contra* non leguntur in Reg. *Gravius.*

Omnium litterarum fieri poteſtatem] Lege Cornelia repetundarum quæ jubebat accuſatori poteſtatem fieri, omnia quæ ad ipſius accuſationem inſtituendam pertinere poſſent, præter publicanorum litteras, Romam deportare vel exſcribere. *Hottom.* Et ſic plane Regius codex, niſi forte idem ſit, qui Cujacii olim fuit, & propter præſtantiam ac vetuſtatem tranſlatus eſt in bibliothecam Regiam. *Græv.*

Quod S. C. ratum eſſe non deberet] Propter interceſſionem. *Hott.*

Legum ſanctionem] *Legum eas partes, quibus pœnas conſtituimus adverſus eos, qui contra leges fecerint, ſanctiones vocamus*, inquit Iuſtin. lib. Inſtit. II. c. I. *Idem.*

nus, qui pro iſto contra me vehementiſſime declamaſſet, poſtquam non impetravit, credo, ut in gratiam mecum rediret, libellum mihi dat, in quo iſtius furta Syracuſana perſcripta erant, quae ego antea jam ab illis cognoram
67 & acceperam. Laudent te ſane jam Mamertini, qui ex tanta provincia ſoli ſunt, qui te ſalvum velint: ita tamen laudent, ut Hejus, qui ejus princeps legationis eſt, adſit: ita laudent, ut ad ea, quae rogati erunt, mihi parati ſint reſpondere. Ac ne ſubito a me opprimantur, haec ſum rogaturus: navem populo Romano debeantne? fatebuntur. praebuerintne praetore C. Verre? negabunt. aedificarintne navem onerariam maximam publice, quam Verri dederunt? negare non poterunt. frumentumne ab his ſumſerit Verres, quod populo Romano mitteret, ſicuti ſuperiores? negabunt. quid militum, aut nautarum per triennium dederint? nullum datum dicent. Fuiſſe Meſſanam omnium iſtius furtorum, ac praedarum receptricem, negare non poterunt. permulta multis navibus illinc exportata: hanc navem denique maximam a Mamertinis datam, onuſtam cum iſto praetore profectam

Qui ex tanta provincia] Sunt qui ex antiquo libro ſic reſtituunt: *Quoniam ex tota*. Quod mihi non diſplicet. *Hott.* *Qui ex tota provincia*] Sic ex antiquis cod. reſtituit Adr. Turnebus. nam vulgati mendoſe habent, *qui ex tanta provincia*, *&c.* quos fateor me in priore editione ſecutum eſſe, neque hoc mendum ſuſtuliſſe. *Lambin.* *Ex tanta provincia*] Turnebus & Lambinus ex eodem mſ. præpoſuerunt *ex tota*, mihi alterum ſapidius videtur, ſuſtentatque ſe ſcriptura omnium Pall. Grut. editionumque olim cuſorum. *Gruterus.*

Vt ea quæ] Recte ex eodem libro, *ut ad ea*. Hottom. *Vt ad ea, quæ, &c.*] Sic ego jam olim edidi, omnium princeps: cum vulgo legeretur, *ut ea, quæ*, &c. ſine præpoſitione, *ad*. Lambin. Sic quoque Roberti Stephani editio ex Hottomanni codice, cui adſtipulatur Regius, niſi quod pro *ea* corrupte ſcribat *eam*. Sed Francii M S. æque ut Victorii, Manutii, ceteræque omnes vetuſtiores, *ut ea* legunt.

Navem debeantne] Vide librum ſeq. *Hottom.* M S. Francii, ut & Victorii, Manutii, Lambini, & vetuſtiores omnes *navem debeantne?* Roberti autem Stephani editio: *Navem P. R. debeantne.* quod procul dubio hauſtum fuit ex veteri codice. Sic ſane in Reg. eſt cod. Nam alium laudat Lambinus in margine, in quo legatur *navem prætori debeantne.* quod ex notis illis natum eſt, ut apud Florum lib. 1, cap. 2, legebatur in editionibus & libris priſcis: *Ceteraque Prætoris ſacerdotia* pro *ceteraque P. R. ſacerdotia*. Grævius.

Cum iſto prætore profectam] Reg. *Cum iſto profectam.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ectam fatebuntur. Quamobrem tibi habe ſane iſtam audationem Mamertinam: Syracuſanam quidem civitatem, ut abs te affecta eſt, ita in te eſſe animatam idemus: apud quos etiam Verrea illa flagitioſa ſublaa ſunt. etenim minime conveniebat, ei deorum honores haberi, qui ſimulacra deorum ſuſtuliſſet. Etiam nehercule illud in Syracuſanis merito reprehendereur, ſi, cum diem feſtum ludorum de faſtis ſuis ſuſtuiſſent celeberrimum & ſanctiſſimum, quod eo ipſo die yracuſae a Marcello captae eſſe dicuntur, iidem diem eſtum Verris nomine agerent: cum iſte Syracuſanis, uae ille calamitoſus dies reliquerit, ademiſſet. At videte hominis impudentiam atque arrogantiam, judices, qui non ſolum Verrea haec turpia ac ridicula ex Heraclii pecunia conſtituerit, verum etiam Marcellea olli imperarit, ut ei ſacra facerent quotannis, cujus opera omnium annorum ſacra deoſque patrios amiſerant: ejus autem familiae dies feſtos tollerent, per quam ceteos quoque feſtos dies recuperarant.

Verrea illa flagitioſa] Vide lib. Accuıt. II. *Hottom.*

Minime conveniebat] Subeſt vis argunenti ex repugnantibus. Non & Dii ulli ſunt, & honores divini cuiquam ribuendi ſunt. Primum autem ex eo onfirmat, quod ſimulacra Deorum Veres tollens Deos ipſos, hoc eſt numen ac nentem divinam tollere videtur. *Idem.*

Etiam mehercule] Dixit, pro quia tiam. *Idem.*

Suſtuliſſent] Recte cum in aliis quibuſdam *ſuſtuliſſet*, ſingulari numero legatur; nam ad vocem *iidem*, hoc refertur. Suſtulerant tamen Verris prætoris juſſu atque imperio. *Idem.*

Dies reliquerit] Quaſi diem feſtum Marcelli nomine idcirco agerent, quod iis tam multa contra belli & victoriæ conſuetudinem reliquiſſet. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ACCVSATIONIS IN C. VERREM

Liber Qvintvs,

De Suppliciis.

ORATIO DECIMA.

Argvmentvm Hottomanni.

Haec oratio tripartita eſt. Nam primo loco de bello fugitivorum tractat, ex Spartaci reliquiis conflato; tum de maritimo adverſus praedones & piratas, quorum latrociniis mare tum infeſtum habebat Sicilia; poſtremo de civium Rom. ſuppliciis. Ac primos quidem duos locos de bello ſuſcepiſſe ſe dicit, e re nata, adverſus defenſionem Hortenſii, qui omnia Verris crimina virtute ac laude rei militaris tegere atque obſcurare volebat. At de ſuppliciis, dicit ſe non cujuſquam rogatu, ſed ſua voluntate, reique indignitate adductum, ad accuſandum deſcendiſſe. Continet autem hic poſtremus locus minorem orationis partem, ex quo mirum alicui videri poſſit, quod cum ex majore parte res nominandae ſint, tamen hunc poſtremum librum De ſuppliciis *veteres nominarint: cum* de bello maritimo *ex majore parte inſcribendus eſſe videatur, niſi forte haec cauſa eſt, quod maritimi belli tractatio non accuſandi cauſa inſtituta eſt, ut modo demonſtravimus: ſed querela de ſuppliciis ad crimen repetundarum quodammodo pertinet, propterea quod imperii crudeliter & contra leges adminiſtrati accuſationem continet.*

NEmini video dubium eſſe, judices, quin apertiſſime C. Verres in Sicilia ſacra profanaque omnia & privatim & publice ſpoliarit, verſatuſque ſit ſine ulla non modo religione, verum etiam diſſimulatione in omni genere furandi atque praedandi. ſed quaedam mihi magnifica & praeclara ejus defenſio oſtenditur: cui quemadmodum reſiſtam, multo mihi ante, judices, providendum. Ita enim cauſa conſtituitur, provinciam Siciliam virtute ejus & vigilantia ſingulari, dubiis formidoloſiſque temporibus, a fugitivis atque a belli periculis tutam eſſe ſervatam. Quid agam, judices? quo accuſationis meae rationem conferam? quo me vertam? ad omnes enim meos impetus, quaſi murus quidam, boni nomen imperatoris opponitur. Novi locum: video, ubi ſe jactaturus ſit Hortenſius. belli pericula, tempora reip. imperatorum penuriam commemorabit: tum deprecabitur a vobis, tum etiam pro ſuo jure contendet, ne patiamini talem imperatorem populo Rom. Siculorum teſtimoniis eripi: neve obteri laudem imperatoriam criminibus avaritiae velitis. Non poſſum diſſimulare, judices: timeo, ne C. Verres propter hanc virtutem eximiam in 1

ET *privatim & publice*] Tum ut privatus furtim; tum ut magiſtratus & pro imperio ac poteſtate, quam Prætor habuit palam. *Hottom.*

Religione] Nunc promiſcue tum Deorum tum hominum metum ac pudorem ſignificat. *Idem.*

Cauſa conſtituitur] Ita parant, meditanturque defenſionem. *Cauſa* tamen *conſtitutionem* , ſive ſtatum ſignificat: cum ita confligitur , Verres pecunias contra leges cepit: at provinciam virtute ſua ſervavit. Vtrum æquius ſit Verrem propter repetundarum crimen damnari, quam propter provinciam conſervatam abſolvi. Diſceptatio eſt ex juris & æquitatis contentione. *Idem.*

Atque a belli periculis tutam eſſe ſervatam] Magis placet ſi *totam*, pro *tutam* legatur, quomodo Faërnus conjectura ductus, legi debere exiſtimabat. *F. Vrſin.*

Pro ſuo jure contendet] Vulgo dicimus, *Pro eo quod ſua intereſt, Pro ſua virili parte,* vel *Pro ea parte, quatenus ſua intereſt*, cum ſit civis Rom. & permagni ſua interſit, bonos eſſe imperatores in hac Rep. *Hott.* Imo *pro ſuo jure* eſt, quod ei licitum & conceſſum eſt, & a nemine poteſt impediri. Sic ſæpe *ſuo jure* eſt nemine impediente, aut cum nemo poſſet prohibere, ut alibi notamus ad Tullium. *Grav.*

Siculorum teſtimoniis] Contemptim, *Siculorum teſtimoniis*, utpote Græcorum, quorum levis auctoritas in teſtimoniis, ut in orat. pro Flacco copioſe. *Hott.*

Virtutem eximiam] Feſtive. Poſterius enim oſtendit neminem unquam ignaviorem fuiſſe. *Idem.*

Ora-

in re militari, omnia, quae fecit, impune fecerit. venit enim mihi in mentem, in judicio M' Aquillii quantum auctoritatis, quantum momenti oratio M. Antonii habuiſſe exiſtimata ſit: qui, ut erat in dicend non ſolum ſapiens, ſed etiam fortis, cauſa prope perorata, ipſe arripuit M' Aquillium, conſtituitque in conſpectu omnium, tunicamque ejus a pectore abſcidit, ut cicatrices populus Romanus judiceſque adſpicerent adverſo corpore exceptas. ſimul & de illo vulnere, quod ille in capite ab hoſtium duce acceperat multa dixit: eoque adduxit eos, qui erant judicaturi, vehementer ut vererentur, ne, quem virum fortuna ex hoſtium telis eripuiſſet, cum ſibi ipſe non pepercisſet, hic non ad populi Romani laudem, ſed ad judicum crudelitatem videretur eſſe ſervatus. Haec eadem nunc ab illis defenſionis ratio viaque tentatur idem quaeritur. Sit fur, ſit ſacrilegus, ſit flagitiorum omnium vitiorumque princeps: at eſt bonus imperator, & felix, & ad dubia reip. tempora reſervandus

Non

Oratio M. Antonii] Quidam legendum cenſent, *ratio M. Anton.* Lambinus.

Sed etiam fortis] Vehemens & qui in commovendis judicibus iis ipſis ſenſibus, ad quos illos adducere vellet, promoveretur. Qua de re hujus ipſius Antonii præcepta extant in II. de oratore. *Hottom.*

Ipſe arripuit M' Aquilium] Scribit idem Cicero lib. de orat. II. & Quintilianus lib. II. Florus autem in epitome, his verbis, *Marcus*, inquit, *Aquilius Conſul in Sicilia bellum ſervile concitatum confecit. Cum de pecuniis repetundis cauſam diceret, ipſe rogare judices noluit. M. Antonius qui pro eo perorabat, tunicam a pectore ejus diſcidit, ut honeſtas cicatrices oſtenderet, quibus conſpectis indubitanter abſolutus eſt.* In orat. pro Flacco, *M' Aquilium patres noſtri, multis avaritiæ criminibus teſtimoniis convictum, quia cum fugitivis fortiter bellum geſſerat, judicio liberarunt.* Idem.

A pectore abſcidit] Alibi, *diloricavit, & judicibus cicatrices adverſas ſeni Imperatoris oſtendit.* Idem.

Et ad dubia Reipub. tempora reſervandus] Verba ſunt Quintiliani in lib. XII quæ quia ad hunc locum vehementer pertinere videntur, ſubjicere voluimus. *Ad hoc*, inquit, *nemo dubitabit quin ſi nocentes mutari in bonam mentem aliquo modo poſſint, ſicut poſſe interdum conceditur, ſalvos eſſe eos magis e Repub. ſit, quam puniri. Si liqueat igitur Oratori, futurum bonum virum, cui verba objicientur, non id aget, ut ſalvus ſit? Da nunc ut crimine manifeſto prematur dux bonus, & ſine quo vincere honeſte civitas non poſſit: nonne ei communis utilitas Oratorem advocabit? Certe Fabricius Cornelium Rufinum, alioqui & malum civem, & ſibi inimicum, tamen quia utilem ſciebat ducem, imminente bello palam Conſulem ſuffragio ſuo*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Non agam ſummo jure tecum: non dicam id, quod 2
lebeam forſitan obtinere: cum judicium certa lege ſit
:onſtitutum, non quid in re militari fortiter feceris,
ſed, quemadmodum manus ab alienis pecuniis abſti-
ıueris, abs te doceri oportere: non, inquam, ſic agam,
ſed ita quaeram, quemadmodum te velle intelligo, quae
ua opera, & quanta fuerit in bello. Quid dices? an
ello fugitivorum Siciliam virtute tua liberatam? ma-
ɡna laus; honeſta oratio: ſed tamen quo bello? nos
nim poſt id bellum, quod M' Aquillius confecit, ſic
ccepimus, nullum in Sicilia fugitivorum bellum fuiſſe.
At in Italia fuit. fateor, & magnum quidem ac vehe-
mens.

ıo fecit: atque id mirantibus quibuſdam ſpondit, a cive ſe ſpoliari malle, quam hoſte vænire. Ita hic ſi fuiſſet Orator, n defendiſſet eundem Rufinum vel manifeſti peculatus reum? Hæc Fabius. *Hott.*

Non agam ſummo jure tecum: non dicam id, quod debeam forſitan obtinere] pud Quintilianum lib. IX. cap. II. unc locum ita ſcriptum reperio, *Non ɡam tecum jure ſummo: non dicam, quod rſitan obtinerem.* Nihil muto tamen, um ſatis conſtet multa illum non accurate de libro ſumpſiſſe: ſed ex memoria, quantum ad propoſitum ſatis eſſe ıtabat, prompſiſſe. *Idem.*

Certa lege conſtitutum] De pecuniis repetundis. *Idem.* *Iudicium certa lege ſit nſtitutum*] Liber Cujacii non agnoit *conſtitutum*; eaque propter omiſit ambinus. non improbo: haud tamen imium credo exemplari unico. *Grut.*

Abſtinueris] Qua de re agitur: quod ɡere accuſatoris officium eſt primum ſummum. *Hottom.*

An bello fugitivorum] In Triochalio primum excitatum eſt: ubi fugitivi uce Euno, fractis ergaſtulis ad LX millia conjuraverunt: Prætorum caſtra ſuerata, Manilii, Piſonis, Lentuli, ypſei, M. Perpenna vicit, & obſeſſos nnæ fame conſumpſit. Hic ovans urem ingreſſus. Poſt paullo, idem inendium excitavit Athenio Cilix paſtor: ui interfecto domino ergaſtula aperuit Prætoriana caſtra Servilii & Luculli ſuccubuere. M. Aquilius exemplo Perpennæ, & ferro & fame maceratos cepiſſet, niſi metus ſupplicii fuiſſet. Itaque magna ex parte mortem ſibi conſcivere, dux aufugit: hæc fere ad ſummam Florus lib. hiſtoriar. III. Athenæus lib. δειπνοσοφ. β. Servorum in bellis quæ in Sicilia excitarant, ſcribit interfecta amplius decies centena millia. *Idem.*

An bello fugitivorum] Secunda orationis pars, quæ refutationem continet. Nam Prætore in Sicilia Verre, fugitivi bellum in Italia excitarant. quos cum in Sicilia tranſire conarentur, ut ſe cum Siculo ſervitio conjungerent, dicebat Hortenſius a Verre intercluſos aditu fuiſſe. *Idem.*

Magna laus, & honeſta oratio] In manuſcripto ſine conjunctione legitur, *Magna laus, honeſta oratio.* Terentius,

> *Qua ſeſe voluit in ignem injicere, prohibui:*
> *Servavi, honeſta oratio eſt.*

Cicero in lib. de offic. II. *Itaque,* inquit, *vulgo loquuntur ſeſe in beneficiis collocandis mores hominum, non fortunam ſequi, honeſta oratio eſt.* Idem.

At in Italia fuit] Duce Spartaco gladiatore nobili, qui cum aliis ſeptuaginta qui Capuæ in ludo Lentuli exercebantur, fugitivorum magna coacta manu, comparatiſque copiis, bellum ad-

mens. num igitur ex eo bello partem aliquam laudi appetere conaris? num tibi illius victoriae gloriam cum M. Craſſo, aut Cn. Pompejo communicandam putas non arbitror hoc etiam deeſſe tuae impudentiae, u quidquam ejuſmodi dicere audeas. Obſtitiſti videlicet, ne ex Italia tranſire in Siciliam fugitivorum copiae poſ ſent. ubi? quando? qua ex parte? cum aut navibus, aut ratibus conarentur accedere? nos enim nihil umquam prorſus audivimus: & illud audivimus, M. Craſſi fortiſſimi viri virtute conſilioque factum, ne ratibus conjunctis, freto fugitivi ad Meſſanam tranſire poſſent: a quo illi conatu non tantopere prohibendi fuiſſent, ſ ulla in Sicilia praeſidia ad illorum adventum oppoſita putarentur. At cum eſſet in Italia bellum tam prope a Sicilia, tamen in Sicilia non fuit. Quid mirum? ne cum in Sicilia quidem fuit, eodem intervallo pars ejus belli in
3 Italiam ulla pervaſit. Etenim propinquitas locorum ad

verſus Romanos magnum & periculoſum prope quadriennium geſſit: ſed a Craſſo poſtea & Pompeio confectum hoc bellum fuit, Appianus, Plutarchus. De Spartaco Athenæus lib. δειπνοσοφ. ϛ. ſic ſcribit: Σπάρτακος ὁ μονόμαχος ἐκ Καπύης πόλεως Ἰταλικῆς ἀποδρὰς κατὰ τὰ μεθόρια ἀττικὰ, πολὺ πλῆθος ἀποστήσας οἰκετῶν. ἦν δὲ καὶ αὐτὸς οἰκέτης Θρὰξ γένος, κατέδραμε πᾶσαν Ἰταλίαν χρόνον οὐκ ὀλίγον, πολλῶν δούλων καθ' ἑκάστην ἡμέραν συῤῥεόντων ὡς αὐτὸν καὶ εἰ μὴ ἀπέθανεν ἐν τῇ πρὸς Λικίννιον Κράσσον παρατάξει, οὐ τὸν τυχόντα ἂν ἱδρῶτα τοῖς ἡμεδαποῖς παρεσχήκει, ὡς ὁ κατὰ τὴν Σικελίαν Εὔνους. Id eſt, *Spartacus gladiator ex Capua urbe Italiæ, cum in Athenienſium fines profugiſſet, magnum ſervorum numerum ſecum aſcivit. Erat autem ipſe quoque ſervus, Thrax genere, ac per univerſam Italiam brevi ſpatio pervagatus eſt, multique in dies ſervi ad eum confluebant. Quod niſi in bello, quod cum Licinio Craſſo geſſit, interfectus fuiſſet, non vulgare negotium noſtris hominibus præbuiſſet, quemadmodum in Sicilia Eunus fecerat.* Hottom. In Athenæo legitur ἀποδρὰς κατὰ τὰ Μιθριδατικὰ, a que corrupte, ut hic κατὰ τὰ μεθόρι Ἀττικά. quomodo legendum ſit vid Brodæi Miſcell. v, 15.

Aut ratibus] *Rates*, inquit Feſtus, *vocant ligna colligata, quæ per aquam a guntur: quo vocabulo interdum etiam na ves intelliguntur.* Hottom.

Ulla præſidia] Diligentia atque opera Verris comparata. *Idem.*

At cum in Italia] *Tum in Italia*; Vetus codex, & ſic emenda. Objectio eſ Verris; quaſi bellum tam prope Siciliam eſſe non potuerit, quin ſimul in Siciliam pervaderet. *Idem.* Sed Reg. & Franc. *cum.* Ille præterea addit *eſſet* quod hic melius additur, quam omittitur. *Gravius.*

Eodem intervallo] Pro eodem tempore. *Hott.* Minime gentium, *eodem* intervallo nimirum locorum. Æque longe remota erat Italia a Sicilia, a nunc Sicilia ab Italia. *Græv.*

Propinquitas ad utram] Reg. *propinquitas locorum ad utram.*

A

d utram partem hoc loco profertur? utrum aditum faciem hoſtibus, an contagionem imitandi ejus belli periculoſam fuiſſe? Aditus omnis hominibus ſine ulla facultae navium non modo disjunctus, ſed etiam clauſus eſt: it illis, quibus Siciliam propinquam fuiſſe dicis, faciius fuerit ad Oceanum pervenire, quam ad Peloridem ccedere. Contagio autem iſta ſervilis belli, cur abs e potius, quam ab iis omnibus, qui ceteras provincias btinuerunt, praedicatur? an quod in Sicilia jam ante ella fugitivorum fuerunt? At ea ipſa cauſa eſt, cur ſta provincia minimo in periculo ſit, & fuerit. Nam oſteaquam illinc M' Aquillius deceſſit, omnium intituta atque edicta praetorum fuerunt ejuſmodi, ut ne uis cum telo ſervus eſſet. Vetus eſt quod dicam, & ropter ſeveritatem exempli nemini fortaſſe veſtrum nauditum: L. Domitium praetorem in Sicilia, cum per ingens ad eum allatus eſſet, admiratum requiſiſſe, uis eum percuſſiſſet. cum audiſſet, paſtorem cujuſdam uiſſe, eum ad ſe vocari juſſiſſe: illum cupide ad praeorem, quaſi ad laudem atque ad praemium accurriſſe: quae-

Ad utram partem] Imo ad utramae: nam Itali ſuas cum Siculis copias njungere conabantur. *Hottom.*

Hoſtibus] Servis fugitivis, qui ex Itaa tranſire in Siciliam, ut ſe cum Sicu; fugitivis conjungerent, conabantur. *lem.*

Sed etiam clauſus fuit] Reg. *ſed etiam uſus eſt.* Procul dubio verius. Nam non tantum ſervis, ſed omnibus hoinibus clauſam eſſe Siciliam, qui nuls naves habent. Mox ex eodem cod. cepi *iſta provincia*, pro *ipſa.* & infeus *ad laudem atque ad præmium.* in vultis deeſt *ad.* Grævius.

Quam ad Peloridem accedere] Pelom Siciliæ promontorium, verſus Itam. *Hottom.*

Minimo in periculo ſit] A fugitivis. am quod infra ſcribit. *Tantum fuiſſe ovinciæ periculum:* de prædonibus loitur. Et hoc eſt quod dici ſolebat: *bonas leges ex malis moribus naſci.* Idem.

Vetus eſt quod dicam, & propter ſeveritatem &c.] Mihi videtur in manuſcripto rectius eſſe, *Verum eſt quod dicam, ſed propter ſeveritatem &c.* Fulv. Vrſinus.

Propter ſeveritatem exempli] Hoc eſt, quod Iuriſconſulti tradunt: nonnunquam evenire, ut aliquorum maleficiorum ſupplicia exacerbentur, quoties nimium multis graſſantibus exemplo opus ſit. *Hottom.*

Paſtorem cujuſdam fuiſſe] Legendum fortaſſe eſt, *paſtorem cujuſdam feciſſe.* Lambinus.

Ad ſe vocari juſſiſſe] Hoc tenor orationis poſtulat: tametſi aliis in libris omnibus ſcriptum ita ſit, *vocari juſſit.* Valerius autem Maximus hanc cauſam affert, quod Domitius ad exturbanda latrocinia, quibus provincia vaſtabatur, ne quis telum haberet, edixerat. *Hott.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

quaeſiſſe Domitium, qui tantam beſtiam percuſſiſſet: illum reſpondiſſe, venabulo. ſtatim deinde juſſu praetoris in crucem eſſe ſublatum. Durum hoc fortaſſe videatur: neque ego ullam in partem diſputo. tantum intelligo, maluiſſe Domitium crudelem in animadvertendo, quam in praetermittendo diſſolutum videri.

4 Ergo his inſtitutis provinciae, jam tum, cum bello fugitivorum tota Italia arderet, homo non acerrimus, nec fortiſſimus C. Norbanus, in ſummo otio fuit. perfacile enim ſeſe Sicilia jam tuebatur, ut ne quod in ipſa bellum poſſet exiſtere. etenim cum nihil tam conjunctum ſit, quam negotiatores noſtri cum Siculis, uſu, re, ratione, concordia: & cum ipſi Siculi res ſuas ita conſtitutas habeant, ut his pacem expediat eſſe: imperium autem populi Romani ſic diligant, ut id imminui, aut commutari minime velint: cumque haec ab ſervorum bello pericula, & praetorum inſtitutis, & dominorum diſciplina proviſa ſint: nullum eſt malum domeſticum, quod ex ipſa provincia naſci poſſit. Quid igitur? nulline motus in Sicilia ſervorum Verre praetore? nullaene conſenſiones factae eſſe dicuntur? nihil ſane, quod ad S. P. Q. R. pervenerit: nihil, quod iſte Romam publice conſcripſerit: & tamen coeptum eſſe in

Si-

Qui tantam beſtiam percuſſiſſent] Alii libri habent, *quo tantam beſtiam, &c.* Lambinus.

Crudelem in animadvertendo] In cavendis, item ut in adeundis periculis; conſuetudo imitanda medicorum eſt, qui leviter ægrotantes leviter curant; gravioribus autem morbis periculoſas curationes & ancipites adhibere coguntur. *Hottom.*

Cn. Norbanus] Prætor in Sicilia. *Idem.*

Ne quod in ipſa bellum poſſ. ex.] Libri manuſcr. habent, *ut neque ex ipſa bell. poſſ. exſiſtere.* unde ſuſpicari poſſit aliquis, legendum eſſe, *ut ne quod, &c.* Lambinus. Sic plane Regius cod. qui & *jam* addit: *Perſacile enim ſe ſe Sicilia jam tuebatur, ut ne quod in ipſa bellum.* Deleverunt *ut* qui neſcierunt non raro *ut ne* conjungi. *Grævius.*

Vſu] Conſuetudine, cum alii ad alios plerumque commeent. *Hottom.*

Re, ratione] Sic & Plautus hæc conjungit in Amphitruonis Prologo, ubi Mercurius loquitur de negotiationibus:

Et ut res rationeſque veſtrorum omnium
Bene expedire vultis.

Superius III in Verr. 9: *Iſtos inter ſe perbrevi non res, non ratio conjunxit.* Græv.

Publice conſcripſerit] Qui cum imperio in provinciis erant, cum ad Senatum ſcribebant, publice ſcribere dicebantur. *Hottom.* Cur vero *conſcripſerit*, & non *ſcripſerit*, ut recte Reg. codex? *Græv.*

Tri-

Sicilia moveri aliquot locis ſervitium ſuſpicor. id adeo non tam ex re, quam ex iſtius factis decretiſque cognoſco. Ac videte, quam non inimico animo ſim acturus. ego ipſe haec, quae ille quaerit, quae adhuc numquam audiſtis, commemorabo & proferam. In Triocalino, quem locum fugitivi jam ante tenuerunt, Leonidae cujuſdam Siculi familia in ſuſpicionem vocata eſt conjurationis. res delata ad iſtum. ſtatim, ut par fuit, juſſu ejus homines, qui nominati erant, comprehenſi ſunt, adductique Lilybaeum. domino denuntiatum eſt, cauſa dicta damnati ſunt. Quid deinde? quid 5
cenſetis? furtum fortaſſe, aut praedam exſpectatis aliquam. Nolite uſque quaque idem quaerere. In metu belli furandi qui locus poteſt eſſe? etiam ſiqua fuit in hac re occaſio, praetermiſſa eſt. Tum potuit a Leonida nummorum aliquid auferre, cum denuntiavit, ut ad-

Tricalino] *Triochalino*, vetus codex manuſcriptus, & impreſſi Florentiæ vetuſtiſſimi. Et ita legit Volaterranus in libro VI. *Triochala*, inquit, *ubi ſervile bellum concitatum eſt.* Silius,

Et mox ſervili vaſtata Triochala bello.

Cicero in Verrem lib. VII. *In Triochalino, quem locum fugitivi ante tenuere.* Hæc ille. *Hott.* P. Victor. R. Steph. Lamb. editi. *In Tricalino.* Certum eſt urbem mediterraneam in monte ſitam, dictam fuiſſe Τριόκαλα, a tribus pulchris, ſed pro hoc dixerunt vulgo Τρίκαλα, ut patet non ſaltem ex Stephano, ſed & ex nummis antiquis, & incolæ Τρικαλῖνοι. Reg. cod. & Franc. *Triochalino.* Sed adſpiratio perperam inſeritur. P. Francii liber *Tricola*, hodie dicitur *Troccoli.* vid. Cluver. Sic. antiq. II, 12. & Holſteinium ad Stephanum in Τρίκολα. Grævius.

Qui nominati erant] Sic dicebantur qui rei criminum poſtulati erant. Tranquill. Caligula, *Quæſtorem ſuum in conjuratione nominatum flagellant.* Plinius in ep. *Inductus eſt nominatus. Egit ipſe pro ſe.* Sic apud Iuriſconſultos, ut in Comment. de verbis juris expoſui. *Hottom.*

Domino denuntiatum eſt, ut adeſſet] In duobus libris manuſcr. deeſt hoc totum, *ut adeſſet.* Lambinus. In duobus libris, quia non invenit Lambinus, *ut adeſſet*, ſicut nec inveniuntur in Regio codice, omnino habenda ſunt hæc verba pro interpretatione magiſtri, quæ margini eſt adſcripta, & poſt in contextum irrepſit, aut certe, pro ſcioli interpolatione, qui vim vocis *denunciare* non intellexit. Id enim eſt, quod arceſſere, jubere ad ſe venire. Cic. II ad Attic. ep. 22: *Volitat, furit, nihil habet certi, multis denuntiat, quod fors obtulit, id acturus videtur.* Lib. XIII ad fam. epiſt. 77: *Vt hoc tui neceſſarii ſciant, hoc me animo erga te eſſe, velim facias eos certiores, ut ſi quid tibi opus ſit, ne dubitent mihi jure ſuo denuntiare.* Paullo poſt addit Tullius *ut adeſſet.* Sed hic ſequimur antiquiſſimos codices. *Grævius.*

Nolite uſquequaque eadem quærere] Non diſplicet quod eſt in Cujac. *idem quærere.* quoniam ei accedunt Pall. & olim cuſi, in quibus, *quidem quærere.* Gruter.

Tum potuit a Leonida] Quod conſcius fortaſſe conjurationis dominus fuiſſet. *Hottom.*

adeſſet. fuit nundinatio aliqua, & iſti non nova, ne cauſam diceret. etiam alter locus, ut abſolverentur. damnatis quidem ſervis; quae praedandi poteſt eſſe ratio? produci ad ſupplicium neceſſe eſt. teſtes enim ſunt, qui in conſilio fuerunt: teſtes publicae tabulae: teſtis ſplendidiſſima civitas Lilybaetana: teſtis honeſtiſſimus maximuſque conventus civium Rom. nihil poteſt: producendi ſunt. itaque producuntur, & ad palum alligantur. Etiam nunc mihi exſpectare videmini, judices, quid deinde factum ſit: quod iſte nihil umquam fecit ſine aliquo quaeſtu atque praeda. Quid in ejusmodi re fieri potuit? quod commodum eſt? exſpectate facinus, quam vultis improbum: vincam tamen exſpectationem omnium. nomine ſceleris conjurationisque damnati, ad ſupplicium traditi, ad palum alligati, repente, multis millibus hominum inſpectantibus, ſoluti ſunt, & Leonidae illi domino redditi. Quid hoc loco potes dicere, homo amentiſſime? niſi id, quod ego non quaero: quod denique in re tam nefaria, tametſi dubitari non poteſt, tamen, ne ſi dubitetur quidem, quaeri oporteat: quid, aut quantum, aut quomodo

Fuit nundinatio aliqua] Vſitata ratio quæſtus faciendi, qualis in nundinis eſſe ſolet. *Hottom.*

Ne cauſam diceret] Reg. *ne cauſam dicerent.* Quod ſequitur, *ut abſolverentur* hoc firmat. *Gravius.*

Qui in conſilio fuerunt] Nimirum ipſi judices. *Hottom.*

Publicæ tabulæ] Acta magiſtratuum. *Idem.*

Nihil poteſt] Reg. *fieri nihil poteſt ?*

Ad palum alligantur] Vt virgis cæſi cruci poſtea ſuffigerentur. *Hottom.*

Nomine ſceleris conjurationiſque damnati] Alii libri habent, *homines ſceleris conjurationiſque, damnati.* ego neutram vocem neque, *nomine*, neque *homines*, huc recipio, utramque, ſubditam, exiſtimans. ſic autem legendum arbitror, *ſceleris, conjurationiſque damnati, &c.* ſic loquitur infra, *cum viderent ea facilitate prætorem, ut ab eo ſervorum, ſceleris, conjurationiſque damnatorum, &c.* ubi vox, *ſervorum*, a quibuſdam libris abeſt, vox, *nomine*, certe non interponitur. *Lambin.* *Nomine ſceleris conjurationiſque damnati*] Lambinus ex Cujaciano forſan, *homines ſceleris*; quod etiam placuit Gulielmio: ſed vulgatum longe melius eſt; ut oſtendi in Suſpicionibus. *Gruterus.* Vere Gruterus. Invitis libris *nomine* non eſt delendum. Non enim, quia alibi ellipſi utitur Cicero, non licuit ei alibi integra uti locutione. Nam *nomine ſceleris damnari* integra eſt locutio, aut potius *de nomine ſceleris damnari*, conciſa vero ellipſi, *ſceleris damnari.* In Reg. tamen eſt *homines.* Græv.

Leonidæ illi domino] Reg. *Tricholinæ illi redditi.*

Exi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

modo acceperis. remitto tibi hoc totum, atque iſta te
cura libero. neque enim metuo, ne hoc cuiquam per-
ſuadeatur, ut, ad quod facinus nemo praeter te ulla
pecunia adduci potuerit, id tu gratis ſuſcipere conatus
ſis. verum de iſta furandi praedandique ratione nihil
dico: de hac imperatoria jam tua laude diſputo. Quid 6
ais bone cuſtos defenſorque provinciae? tu, quos ſer-
vos arma capere ac bellum facere in Sicilia voluiſſe
cognoras, & de conſilii ſententia judicaras: hos ad ſup-
plicium jam more majorum traditos, & ad palum alli-
gatos, ex media morte eripere ac liberare auſus es? ut,
quam damnatis ſervis crucem fixeras, hanc indemna-
tis civibus Rom. reſervares? Perditae civitates, deſpe-
ratis omnibus rebus, hos ſolent exitus exitiales habere,
ut damnati in integrum reſtituantur, vincti ſolvantur,
exules reducantur, res judicatae reſcindantur. quae
cum accidunt, nemo eſt, quin intelligat ruere illam
rempubl. haec ubi eveniunt, nemo eſt, qui ullam ſpem
ſalutis reliquam eſſe arbitretur. atque haec ſicubi facta
ſunt, facta ſunt, ut homines populares, aut nobiles
ſupplicio, aut exſilio levarentur: at non ab his ipſis,
qui

Exitus exitiales] Sic in orat. contra Rullum ad Quir. *Neque vero illa popularia ſunt æſtimanda, judiciorum perturbationes, rerum judicatarum infirmationes, reſtitutio damnatorum, qui civitatum afflictarum perditis jam rebus extremi exitiorum ſolent eſſe exitus.* Hottom.

Hæc ubi veniunt] *Eveniunt*, poſtulare videtur. *Idem.* Hanc conjecturam Hottomanni receperunt Rob. Stephanus & P. Manutius, quos & nos ſecuti ſumus quia in Reg. cod. legitur *eveniant.* ut paullo ante: *hanc indemnatis videlicet civibus.* & *deſperatis jam omnibus rebus.* Grævius.

Vt non ab iis] Vetus codex, *at* pro *ut*, tribus in locis proximis, quod ſine dubio rectum eſt. Et ut quamlibet occaſionem arripiamus Ciceronis libros adjuvandi, idem prope mendum eſt in Partitionibus oratoriis, eo loco ubi de inſitis commemorat. Nam pro, *Aut ea quæ ſunt quaſi conjuncta, Aut ea quæ ſunt quaſi pugnantia inter ſe, Aut earum rerum de quibus agitur, cauſæ, Aut cauſarum eventus:* pro quatuor, inquam, illis particulis, *aut*, reponendum ſingulis in locis *ut*, facile demonſtraremus, niſi hoc breviter monuiſſe ſatis eſſe putaremus. In eadem pagina locum infimum ſic diſtinguo, & emendo, *Habeo communia præcepta fidem faciendi, & commovendi. Quoniam fides eſt f. o. m. a. a. i. a. a. v. a. a. m. a. a. m. a. a. cupiditatem* (tot enim ſ. m. g. p. p. g. ſingulorum) *omnem collocationem ad finem accommodo definitæ quæſtionis.* In impreſſis enim libris & prava interpunctione omnia perverſa ſunt, & vox *definitæ* deſideratur: nam cum duplex collocatio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

qui judicaſſent: at non ſtatim; at non eorum facinorum damnati, quae ad vitam & omnium fortunas pertinerent. Hoc vero novum & ejuſmodi eſt, ut magis propter reum, quam propter rem ipſam credibile videatur; ut homines ſervos; ut ipſe, qui judicarat; ut ſtatim e medio ſupplicio dimiſerit; ut ejus facinoris damnatos ſervos, quod ad omnium liberorum caput & ſanguinem pertineret. O praeclarum imperatorem, nec jam cum M' Aquillio, fortiſſimo viro, ſed vero cum Paullis, Scipionibus, Mariis conferendum! Tantumne vidiſſe in metu periculoque provinciae? cum ſervitiorum animos in Sicilia ſuſpenſos propter bellum Italiae fugitivorum videret, ne quis ſe commovere auderet, quantum terroris injecit? Comprehendi juſſit. quis non pertimeſcat? cauſam dicere dominos. quid ſervis tam formidoloſum? Feciſſe videri pronuntiavit. exortam videtur flammam paucorum dolore ac morte reſtinxiſſe. Quid deinde ſequitur? verbera atque ignes, & illa

ſit, eorum ſcilicet quæ ad fidem, & eorum præterea quæ ad motum pertinent, non omnis ſane collocatio ad quæſtionem omnino accommodanda eſt, ſed ad finitam: nam ad infinitam fides tantum pertinet, ad finitam & fides & motus: quare cum de finita dixero, inquit, de utraque dixero. *Hott.*

At non ab iis ipſis, qui judic. &c.] Secutus ſum codices manuſcr. qui habent hic tribus in locis proximis, *at*, pro, *ut*, quod eſt in vulgatis. neque dubium eſt, quin ita ſit legendum. *Lambin.*

Cum M. Aquilio] Hunc dicit, quod ejus exemplo, ſperabat Hortenſius Cajum quoque Verrem ob laudem imperatoriam abſolutum iri. *Hottom.*

Cum Paullis] In *Paullo*, diſciplinam; in *ſuperiore Africano*, celeritatem; in altero, conſilium; in *Mario*, vim atque virtutem ſingulariter notat: ut aliquanto poſterius conſtabit. *Idem.*

Tantumne vidiſſe] Subaudi nonne mirandum eſt. Solent in admiratione ſic infinitivis uti Iuſtin. lib. VIII, 2: *Tantum facinus admiſiſſe ingenia omni doctrina exculta, pulcherrimis legibus inſtitutiſque formata, ut quid poſthac ſuccenſere jure barbaris poſſent, non haberent.* Exempla plura congeſſi ad ſimilem locum in notis ad epiſtolas ad Atticum. *Grav.*

In Sicilia ſuſpenſos] Excitatos, & in ſpem conjungendarum copiarum erectos. *Hottom.* Imo *ſuſpenſos* eſt dubios arma ne cuperent, nec ne, quia eventum expectabant belli fugitivorum in Italia.

Cauſam dicere dominos] Elatorie cum ſuperius tantum dixerit, iis denunciatum, ut cum cauſa diceretur, adeſſent. *Hottom.* *Cauſam dicere*] Vox, *dominos*, quæ eſt in codicibus vulg. & quibuſdam manuſcr. videtur delenda. non enim domini cauſam dixerunt, ſed ſervi ſoli, ii, qui in ſuſpicionem conjurationis vocati eſſent. ſed reſponderim, dominos hic cauſam dicere pro ſervis, non pro ſe. ſervi enim cum jure civili ſint ignoti, neque ſint cives: cauſam neque pro ſe, neque pro altero dicere queunt. *Lambinus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

& illa extrema ad ſupplicium damnatorum, metum
ceterorum, cruciatus & crux. hiſce omnibus ſuppli-
cii ſunt liberati. Quis dubitet, quin ſervorum animos
ſumma formidine oppreſſerit, cum viderent ea facili-
tate praetorem, ut ab eo, ſceleris conjurationiſque da-
mnatorum vita, vel ipſo carnifice internuntio, redime-
retur? Quid? hoc in Appolonienſi Ariſtodamo? quid?
in Leonte Megarenſi non idem feciſti? Quid? iſte 7
motus ſervorum, bellique ſubita ſuſpicio, utrum tibi
tandem diligentiam cuſtodiendae provinciae, an no-
vam rationem improbiſſimi quaeſtus attulit? Halicien-
ſis Eumenidae nobilis hominis & honeſti, magnae pe-
cuniae villicus, cum impulſu tuo inſimulatus eſſet,
H-S LX a domino accepiſti: quod nuper ipſe juratus
docuit, quemadmodum geſtum eſſet. Ab equite R. C.
Matrinio abſente, cum is eſſet Romae, quod ejus vil-
licos, paſtoreſque tibi in ſuſpicionem veniſſe dixeras,
H-S centum abſtuliſti. dixit hoc L. Flavius, qui tibi eam
pecuniam numeravit, procurator C. Matrinii: dixit
ipſe C. Matrinius: dicet vir clariſſimus Cn. Lentulus
cen-

Vt ab eo ſervorum ſceleris conjurationiſque damnatorum] Vox *ſervorum*, abeſt a libris veteribus etiam impreſſis; in queis Aldinum numeramus. Et recte abeſt, ut ex ſententia & loco perſpicitur. *Hottom.* *Vt ab ea ſervorum ſceleris &c.*] Emphaſin habet dictio *ſervorum*, quæ in nuper vulgatis interpoſita; ſed tamen non agnoſcitur a Palatinis, aut olim editis: idemque de ſuis prædi cavit Hottomannus. *Gruterus.* Nec in P. Francii extat libro. Retinuerunt tamen eam vocem *ſervorum* Victorius, & R. Stephanus.

Vel ipſo carnifice internuntio] Quia cum jam carnifici ad ſupplicium traditi fuiſſent, tranſigi de illorum miſſione ſine carnificis opera non potuit. *Hottomannus.*

In Leonte Megarenſi] Libri manuſcr. habent, *in Leonida Acharenſi*, quos ſequor. *Lambinus.* *In Leonte Magarenſi*] Puto melius eſſe in antiquo, *Leonida Imacharenſi.* F. Vrſinus. *In Leonte Megarenſi*] Habent iſtud Palatini libri omnes, præter Cujacianum, in quo *Leonida Acharenſi*, quod Lambinus admiſit, tanquam inventum in libris ſuis; cum arbitrer intelligere ipſum tamen unicum illum Cujac. nam eo uſum patet ex nota 33 ad hanc orationem. *Grut.* P. Francii liber ut Victorii & R. Stephani editiones *Magarenſi* corrupte pro *Megarenſi.* Megara Siciliæ civitas, quæ aliter Hybla dicitur. vid. Cluv. Sic. antiq. I. II. Qui tamen, quod Fulvius in ſuo cod. reperit *Imacharenſi* præfert II, 8.

H-S LX.] Coronatos mille quingentos. *Hottom.*

Nuper ipſe juratus] In priore actione, cum teſtes producti ſunt. *Idem.*

H S *centum abſtuliſti*] Coronatorum duo millia & quingentos. *Idem.* In Reg. eſt H-S DC. in Franc. H-S *centies.*

cenſor, qui Matrinii honoris cauſa, recenti negotio ad te litteras miſit, mittendaſque curavit. Quid? de Apollonio, Diocli filio, Panormitano, cui gemino cognomen eſt, praeteriri poteſt? ecquid hoc tota Sicilia clarius? ecquid indignius? ecquid manifeſtius proferri poteſt? quem is, uti Panormum venit, ad ſe vocari, & de tribunali citari juſſit, concurſu magno frequentiaque conventus. Homines ſtatim loqui, mirari, quod Apollonius, homo pecunioſus, tamdiu ab iſto maneret integer: excogitavit: neſcio quid attulit. profecto homo dives repente a Verre non ſine cauſa citatur. exſpectatio ſumma omnium, quidnam id eſſet: cum exanimatus ſubito ipſe accurrit cum adoleſcente filio. nam pater grandis natu jam diu lecto tenebatur. nominat iſte ſervum, quem magiſtrum pecoris eſſe diceret. eum dicit conjuraſſe, & alias familias concitaſſe. is omnino ſervus in familia non erat. eum ſtatim exhibere jubet. Apollonius affirmare, ſervum ſe omnino illo nomine habere neminem. Iſte hominem abripi a tribunali, & in carcerem conjici jubet. clamare ille, cum raperetur, nihil ſe miſerum feciſſe, nihil commiſiſſe pecuniam ſibi eſſe in nominibus, numeratam in praeſentia non habere. Haec

Apollonio Diocli filio] *Dioclis*, contra librorum omnium auctoritatem, corrigendum putarem. *Hott.* *Apollonio Diocli filio*] Antique pro *Dioclis*; neque aliter mſſ. noſtri, niſi quod Pal. ſec. *Dioclii.* meminit hujus loci Rivius, in Caſtigationibus ad Tullium. *Gruter.* Recte Gruterus. Sed cur ipſe admiſit *Dioclis?* Non antique, ſed pro conſuetudine illorum temporum dixit *Diocli* pro Dioclis, ut apud C. Nepotem *Neocli filius*, & alia ſexcenta exempla, quæ ex Tullio, C. Nepote, aliiſque ſcriptoribus ætatis optimæ cum alii, tum nos ipſi congeſſimus. *Grav.*

Ecquid manifeſtius proferri poteſt?] Liber Cujac. *confeſtius*, unde facit Gulielmius *confeſſius.* Gruterus.

De tribunali citari] Ut cauſam diceret, conjurationis accuſatus. *Hottom.*

Homines ſtatim loqui, mirari] Cod. Reg. *homines ſtatim loqui: mirabar.* non ſane inepte. *Gravius.*

Tam diu ab iſto maneret integer] Plagam aliquam pecuniariam non acciperet; non aliqua pecunia emungeretur. *Hottom.*

Abripi a tribunali] Sic legi debet, & ita ſcriptum eſt in libris manuſcr. in vulgatis, *arripi*, mendoſe. *Lamb.*

Pecuniam ſibi eſſe in nominibus] Id eſt, deberi. Sic in Topic. *Non ſi uxori vir legavit omne argentum, quod ſuum eſſet: idcirco quæ in nominibus fuerunt, legata ſunt: multum enim differt, in arcane poſitum ſit argentum, an in tabulis debeatur.* Quem in locum videtur vox *debeatur* e gloſſa interpretis obrepſiſſe. *Hottom.*

Vi-

Haec cum maxime ſumma hominum frequentia teſtifi-
caretur, ut quivis intelligere poſſet, eum, quod pecuniam
non dediſſet, idcirco illa tam acerba injuria affici: cum
maxime, ut dico, hoc de pecunia clamaret, in vincla con-
jectus eſt. Videte conſtantiam praetoris, & ejus praeto- 8
ris, qui nunc reus non ita defendatur, ut mediocris prae-
tor; ſed ita laudetur, ut optimus imperator. Cum ſervo-
rum bellum metueretur, quo ſupplicio dominos inde-
mnatos afficiebat, hoc ſervos damnatos liberabat. Apol-
lonium, locupletiſſimum hominem, qui, ſi fugitivi bellum
in Sicilia facerent, ampliſſimas fortunas amitteret, belli
fugitivorum nomine, indicta cauſa, in vincla conjecit:
ſervos, quos ipſe cum conſilio belli faciendi cauſa conſen-
ſiſſe judicavit, eos ſine conſilii ſententia, ſua ſponte omni
ſupplicio liberavit. Quid ſi ab Apollonio aliquid com-
miſſum eſt, quamobrem jure in eum animadverteretur,
tamenne hanc rem ſic agemus, ut crimini, aut invidiae
reo putemus eſſe oportere, ſiquo de homine ſeverius ju-
dicavit? Non agam tam acerbe: non utar iſta accuſatoria
conſuetudine, ſiquid eſt factum clementer, ut diſſolute
factum criminer: ſiquid vindicatum ſevere eſt, ut ex eo
crudelitatis invidiam colligam. non agam iſta ratione: tua
ſequar judicia: tuam defendendam auctoritatem, quoad
tu voles. ſimul ac tute coeperis tua judicia reſcindere, mi-
hi ſuccenſere deſinito: meo enim jure contendam, eum,
qui ſuo judicio condemnatus ſit, juratorum judicum ſen-
ten-

Videte conſtantiam prætoris] Nam quæ nunc commemorabit, ſummam in illius actis repugnantiam oſtendunt. *Hottom.*

Belli fugitivorum nomine] Quaſi conſcius ſervorum conſpirationis fuiſſet. *Idem.*

Cum conſilio] Referendum ad verbum *judicavit*; ut ſit, *Cum conſilio judicum, qui reorum cauſas cognoverant.* Idem.

Quid ſi ab Apollonio] Objectio tacita Hortenſii; quaſi Cicero accuſatoria conſuetudine, ex eo quod ſeverius judicatum eſſet, invidiam in reum concitaret. *Idem.*

Factum clementer] In ſervis abſolutis. *Idem.*

Iudicia reſcindere] Mox docebit hunc ipſum anno & ſex menſibus poſt, accepta pecunia carcere dimiſſum & abſolutum. *Idem.*

Qui ſuo judicio condemnatus ſit] Nam cujuſque judicium ſolet in re ſua eſſe graviſſimum. *Idem.*

tentiis damnari oportere. Non defendam Apollonii cauſam, amici atque hoſpitis mei, ne tuum judicium videar reſcindere: nihil de hominis frugalitate, virtute, diligentia, dicam: praetermittam illud etiam, de quo antea dixi, fortunas ejus ita conſtitutas fuiſſe, familia, pecore, villis, pecuniis creditis, ut nemini minus expediret, ullum in Sicilia tumultum, aut bellum commoveri: non dicam ne illud quidem, ſi maxime in culpa fuerit Apollonius, tamen in hominem honeſtiſſimum civitatis honeſtiſſimae tam graviter animadverti, cauſa indicta, non oportuiſſe. nullam invidiam in te, ne ex illis quidem rebus concitabo, cum eſſet talis vir in carcere, in tenebris, in ſqualore, in ſordibus, tyrannicis interdictis tuis, patri exacta aetate, & adoleſcenti filio adeundi ad illum miſerum poteſtatem numquam eſſe factam. etiam illud praeteribo, quotiescunque Panormum veneris illo anno, & ſex menſibus, nam tamdiu fuit in carcere Apollonius, toties ad te ſenatum Panormitanum adiſſe ſupplicem cum magiſtratibus, ſacerdotibuſque publicis, orantem atque obſecrantem, ut aliquando ille miſer atque innocens calamitate illa liberaretur. Relinquam haec omnia, quae ſi velim perſequi, facile oſtendam, tua crudelitate in alios omnes tibi aditus miſericordiae judicum jampridem eſſe praeclusos.

9 Omnia igitur iſta concedam & remittam. praevideo enim, quid ſit defenſurus Hortenſius. fatebitur, apud iſtum neque ſenectutem patris, neque adoleſcentiam filii, neque lachrymas utriuſque plus valuiſſe, quam utilitatem ſalutemque provinciae: dicet, remp. adminiſtrari ſine metu ac ſeveritate non poſſe: quaeret, quamobrem faſces praetoribus praeferantur, cur ſecures datae, cur carcer aedificatus, cur tot ſupplicia ſint in improbos more majorum

Ita conſtitutas] Quominus veriſimile eſt eum ſervorum conſpirationis conſcium aut participem fuiſſe. *Hottom.*

Salutemque provinciæ] Vt cæteris formidines ſimilium periculorum proponerentur. *Idem.*

Faſces Prætoribus] Proprætoribus in provincia lictores præferebant ſex faſces virgarum, quarum in ſummo ſecures erant. *Idem.*

rum conſtituta? quae cum omnia graviter ſevereque dixerit: quaeram, cur hunc eundem Apollonium Verres idem repente, nulla nova re allata, nulla defenſione, ſine cauſa de carcere emitti juſſerit? tantumque in hoc crimine ſuſpicionis eſſe affirmabo, ut jam ipſis judicibus ſine mea argumentatione conjecturam facere permittam, quod hoc genus praedandi, quam improbum, quam indignum, quamque ad magnitudinem quaeſtus immenſum infinitumque eſſe videatur. nam quae iſte in Apollonio fecit, ea primum breviter cognoſcite, quot & quanta ſint: deinde haec expendite atque aeſtimate pecunia. reperietis, idcirco haec in uno homine pecunioſo tot conſtituta, ut ceteris formidines ſimilium incommodorum, atque exempla periculorum proponerentur. Primum inſimulatio eſt repentina capitalis atque invidioſi criminis. Statuite, quanti hoc putetis, & quam multos redemiſſe. Deinde crimen ſine accuſatore, ſententia ſine conſilio, damnatio ſine defenſione. Aeſtimate harum rerum omnium pretia, & cogitate, in his iniquitatibus unum haeſiſſe Apollonium: ceteros profecto multos ex his incommodis pecunia ſe liberaſſe. Poſtremo tenebrae, vincula, carcer, incluſum ſupplicium, atque a conſpectu parentum ac liberum, denique a libero ſpiritu, & communi luce ſecluſum. Haec vero, quae vel vita redimi recte poſ-

Vt cæteris] Pecunioſis hominibus. Itaque mirabantur homines hunc Apollonium tam diu a Verre integrum manſiſſe. *Hottom.*

Invidioſi criminis] Quod cum ſervis conſpiraſſet. *Idem.*

Multos redemiſſe] Periculum, ne in ejuſmodi calumniam raperentur, & ſic malo quam *multo* in quibuſdam. *Idem.* *Multo* eſt tamen in Reg. & Franc. poſſes ſubaudire argento. Sed vulgatam præfero.

Vnum hæſiſſe Apollonium] Concinna tranſlatio a feris quæ decipulis & laqueis adhæreſcunt: quaſi hos laqueos Verr. per totam provinciam pecunioſis hominibus poſuiſſet, in quos ſolus Apollonius incidiſſet: cum cæteri metu perterriti, periculum pecunia vitaſſent. *Hott.*

Incluſum ſupplicium] Vellem quis mihi judicaret quid nam iſthæc verba heic ſibi velint. *Grut.* Puto hæc verba delenda eſſe, quod ex ſequentibus patet, *a libero ſpiritu ſecluſum.* Hoc eſſe *incluſum ſupplicium* aliquis in margine notavit, inepte, quod poſtea tamen irrepſit in ipſum contextum Tullii. *Græv.*

Vita redimi] Quæ tam gravia atque acerba ſunt, ut mori multis ſatius atque optabilius videatur. *Hottom.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

poſſunt, aeſtimare pecunia non queo. haec omnia ſer redemit Apollonius, jam maerore ac miſeriis perditus ſed tamen ceteros docuit, ante iſtius avaritiae ac ſceler occurrere, niſi vero exiſtimatis, hominem pecunioſiſſi mum ſine aliqua cauſa quaeſtus electum ad tam incredi bile crimen, aut ſine eadem cauſa repente e carcere emiſ ſum; aut hoc praedandi genus ab iſto in illo uno adhibi tum ac tentatum, & non per illum omnibus pecunioſi Siculis metum propoſitum & injectum. Cupio mihi, ju dices, ab illo ſubjici, quoniam de militari ejus gloria dico ſiquid forte praetereo. Nam mihi videor de omnibus jan rebus ejus geſtis dixiſſe, quae quidem ad belli fugitivo rum pertinerent ſuſpicionem: certe nihil ſciens praeter miſi. Habetis hominis conſilia, diligentiam, vigilantiam cuſtodiam, defenſionemque provinciae. Summa illuc pertinet, ut ſciatis, quoniam plura genera ſunt impera torum, ex quo genere iſte ſit. Ne diutius in tanta penu ria virorum fortium talem imperatorem ignorare poſſi tis, non ad Q. Maximi ſapientiam, neque ad illius ſupe rioris Africani in re gerunda celeritatem, neque ad hujus qui poſtea fuit, ſingulare conſilium, neque ad Paull rationem ac diſciplinam, neque ad C. Marii vim atqu virtutem, ſed aliud genus imperatoris, ſane diligente re-

Occurrere] Pecunia ſe a tantis incommodis liberare. *Hottom.*

Injectum ad tam incredibile crimen] Mire dixit, pro *in crimen:* hoc eſt ſine ſpe quæſtus atque prædæ, tantum crimen tanto homini objectum. *Idem.*

Injectum ad tam incredibile, &c.] Cujacii codex *ejectum.* unde facile fiat *electum.* Gulielmius conjiciebat *ſelectum.* Grut. In codice Regio clare ſcribitur *electum.* Quod cum ex hoc optimo libro tot loca ſint emendata, cur non amplecter, cum vulgata ſit vitioſiſſima, cauſſæ nihil video. In illo quoque non reperitur *aliqua*, quod abeſſe poteſt. *Græv.*

Omnibus pecunioſis] Artificioſe ex unius calamitate exiſtimari vult, ſimilem aliorum complurium fortunam conditionemque fuiſſe. *Hott.* Reg. *pecunioſiſſimi*

Cupio mihi] Tertia pars orationis; in qua continetur digreſſio de vita Verri flagitioſa ac diſſoluta, atque a diſciplin militari disjunctiſſima, ut intelligatur nihil minus ad ejus defenſionem, quan rei militaris commemorationem con venire. *Idem.*

Ne diutius in tanta &c. ignorare poſſitis] Reg. *Ne qui diutius in tanta &c ignorare poſſit.*

Sed ad aliud genus imperatorum eſſe referendum, ſaneque, &c.] Hunc locum in omnibus libris vulg. corruptum, non ſine ope veterum codicum ſane feliciter reſtitui. *Lambinus.*

Re-

etinendum & conſervandum, quaeſo, cognoſcite. Itinerum primum laborem, qui vel maximus eſt in re mi-itari, judices, & in Sicilia maxime neceſſarius, acci-ite, quam facilem ſibi iſte & jucundum ratione con-ilioque reddiderit. Primum temporibus hibernis, ad nagnitudinem frigorum, & ad tempeſtatum vim ac luminum praeclarum ſibi hoc remedium comparar at. ırbem Syracuſas elegerat: cujus ſic ſitus, atque haec ıatura eſſe loci caelique dicitur, ut nullus umquam dies am magna turbulentaque tempeſtate fuerit, quin ali-|uo tempore ſolem ejus diei homines viderent. hic ta vivebat iſte bonus imperator hibernis menſibus, ut eum non facile non modo extra tectum, ſed ne extra ectum quidem quiſquam videret. ita diei brevitas con-iviis, noctis longitudo ſtupris & flagitiis conterebatur. Cum

Retinendum & conſervandum, quaſo *gnoſcite*] Depravatus locus, & aſte-ſci nota inſigniendus. *Hottom.* Hunc tiam conclamatum locum ope vetu-tiſſimi Regii reſtitui. In illo eſt *ſed a-iud genus imperatoris ſane diligenter reti-endum &c.* Omnia nunc ſunt liquida. Ne diutius talem Imperatorem ullus gnorare poſſit, qui quidem non poteſt omparari cum Q. Maximo, quoad apientiam ejus, nec cum Scipione ma-ore, quoad celeritatem &c. Sed aliud lane genus imperatoris cognoſcite, uod modis omnibus eſt conſervan-um, ne pereat. Hæc εἰρωνικῶς. *Impe-atoris* eſt etiam in Franc. *Ad* inſervire omparationibus nemo niſi hoſpes in itteris ignorat. Pro Dejotaro 8: *Veteres, redo, Cæſar.* (ſc. equites) *Nihil ad tuum quitatum.* II de orat. c. 12: *Quem cogno-imus virum bonum, & non illitteratum, ed nihil ad Perſium.* Plaut. *Ad ſapientiam ujus ille nimius nugator, fuit.* Græv.

Ad tempeſtatum vim ac fluminum] Vetus, *ac imbrium.* itaque legitur in quibuſdam impreſſis. *Hott. Et ad tem-eſtatum vim ac fluminum*] Hæc eſt ſcri-tura editionum veterum, & Pall. ac Cujac. poſteriores ſubſtituerunt *atque imbrium*; quaſi non *flumina* invenirentur in Iure civili pro *imbribus.* Gruterus. *Flumen* pro imbre poni apud Iuriſconſultos eſt falſiſſimum. Flumina hic ſunt, amnes, qui tempore hiberno intumeſcunt, & majore cum periculo trajiciuntur. *Fluminum* ſane retinent editiones Victorii, R. Stephani, & omnes vetuſtiores, ut & Reg. ac P. Francii MS. Sed *imbrium* legitur in Manutii & Lambini editionibus, ex conjectura doctorum hominum, non ex codicibus veteribus promtum. qui ſi eſſent, illico quoque reciperem ipſe. *Gravius.*

Comparat] Leg. *comparar at.* Lamb. Sic Franc. M S. ſententia id poſtulante. *Gravius.*

Hæc natura loci, cœlique dicitur] Sic Seneca in conſolat. ad Martiam: *Videbis lepidiſſima hyberna & nullum diem ſine interventu ſolis.* ubi de Syracuſis loquitur. Idem autem de Rhodo inſula tradunt Plinius & alii. *Hottom.*

Quin aliquo tempore, ejus diei] Hunc locum ordo vocum perturbatus corrumpebat: qua perturbatione ſublata, & vocibus in ſuum ordinem reſtitutis, in ſuam integritatem totus quoque locus reſtituitur. *Lambinus.*

Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Cum autem ver eſſe coeperat, cujus initium iſte ne
a Favonio, neque ab aliquo aſtro notabat: ſed, cu
roſam viderat, tunc incipere ver arbitrabatur: dab
ſe labori atque itineribus: in quibus uſque eo ſe prae
bebat patientem atque impigrum, ut eum nemo un
11 quam in equo ſedentem videret. Nam, ut mos fu
Bithyniae regibus, lectica octophoro ferebatur: in qu
pulvinus erat perlucidus, Melitenſi roſa farctus: ip
autem coronam habebat unam in capite, alteram in co
lo, reticulumque ad nares ſibi admovebat tenuiſſim
lino

Non a Favonio] Nam is ventus plurimum flat veris initio. Horatius libro tertio Carm.

Quid fles Aſterie, quem tibi candidi
Primo reſtituent vere Favonii.

Hottom.

Aut ab aliquo aſtro] Aquario. *Aſtra* enim hæc appellantur. Varro libro de re Ruſtica primo, *Dies primus eſt veris in Aquario: æſtatis, in Tauro: Autumni, in Leone: Hyemis, in Scorpione.* Et ibidem de Favonio. *Idem.* *Neque ab aliquo aſtro notabat*] In vetere libro poſt hæc verba additum eſt, *Nec enim egrediebatur tecto, ut vel ventos ſentire, vel cernere ſidera poſſet.* ſed puto gloſſema alicujus eſſe *F. Vrſinus.* In Franc. & Reg. codd. *neque ab aliquo auſtro.*

Lectica octophoro] Lectica, quæ ferebatur ab octo lecticariis. vide Lipſium 1 elect. 29.

Melitenſi] Henricus Memmius vir clariſſimus, ex ingenio reponebat *Melitenſis* ſecundo caſu: Nam in deliciis Melitenſe linum fuit: de roſa Melitenſi nobis non conſtat. *Hottom.* *Pulvinus erat pellucidus Melitenſis, roſa farctus*] Etiam hic locus vitioſa interpunctione, & unius litteræ jactura, corruptus erat. Ita enim legitur in libris vulgatis, *Melitenſi roſa fartus.* eum igitur ſic emendavit Memmius: *pellucidus, Melitenſis, roſa farctus.* non enim (inquit ille) roſa Melitenſis, ſed linum Melitenſe fuit in deliciis, utpote tenuiſſimum, & ſubtiliſſimum. atque ejus conjecturam libri veteres adjuvant. *Lambinus.* *In qua pulvinus erat pelluc[idus] Melitenſi roſa fartus*] Henrici Men[m]mii clariſſimi viri conjecturæ de *Mel[i]tenſis*, ut Lambinus refert, voce ad *pu[l]vinum* propter Melitenſe linum quo[d] celebre tunc erat, referenda, non a[d] *roſam*, adverſatur Cornelii Fronton[is] auctoritas, qui *Melitenſi roſa*, perſpicu[e] legit: (licet in uno manuſcripto ſit *Mi[]leſia*, pro *Melitenſi*) ut credendum o[]mnino ſit, Melitenſem quoque roſa[m] in deliciis tunc fuiſſe, ut Pæſtana fuit[.] *F. Vrſinus.* *Melitenſis* ſane legitur i[n] P. Francii libro, in quo ſcribitur: [in] *qua pulvinus erat pellucidus Meliten[]ſis. roſa fartus.* In Reg. *Melitenſis roſ[a] fartus.* Mirum equidem eſt Meliten[]ſium roſarum, ſi tanto in pretio fue[]runt, nuſquam fieri mentionem. S[i] vetuſtior fuit ille codex Vrſini, in quo ſcribitur *Mileſia roſa*, facile hanc ſcri[]pturam amplecterer. Nam & illa cele[]bris fuit Plin. XXI, 4. *Genera ejus* (roſæ *noſtri fecere celeberrima Præneſtinam & Campanam. Addidere alii Mileſiam, cu[i] ſit ardentiſſimus colos, & non excedent duodena folia.* Grævius.

Reticulumque ad nares ſibi apponebat] Apud Nonium Marcellum, in dictione *minutum*, *ad nares admovebat.* Nihil muto. ſed tamen hoc modo locutum potius Ciceronem reperio. ut Tuſc. III. *Faſciculum ad nares admovebis? incendes odores?* Etiam aliud argumentum. Iterum idem Nonius in dictione *reticulus*, M. inquit, *Tullius in Verrinis, reticulumque ſibi ad nares admovebat.* Et rurſus

in

ino, minutis maculis, plenum roſae. Sic confecto itinere, cum ad aliquod oppidum venerat, eadem lectica uſque in cubiculum deferebatur. eo veniebant Siculorum magiſtratus, veniebant equites Rom. id quod ex multis juratis audiſtis. controverſiae ſecreto deferebantur: paullo poſt palam decreta auferebantur. deinde, ubi paulliſper in cubiculo pretio, non aequitate jura deſcripſerat; Veneri jam & Libero reliquum tempus deberi arbitrabatur. quo loco mihi non praetermittenda videtur praeclari imperatoris egregia ac ſingularis diligentia. Nam ſcitote eſſe oppidum in Sicilia nullum ex iis oppidis, in quibus conſiſtere praetores & conventum agere ſolent, quo in oppido non iſti ex aliqua familia non ignobili delecta ad libidinem mulier eſſet. Itaque nonnullae ex eo numero in convivium adhibebantur palam. ſi quae caſtiores erant, ad tempus veniebant: lucem conventumque vitabant. Erant autem convivia non illo ſilentio praetorum atque imperatorum, neque eo pudore, qui in magiſtratuum conviviis verſari ſolet, ſed cum maximo

cla-

dictione *macula*. poſtrema etiam in ...ctione *tenuis*. Hottom. *Ad nares ſibi movebat*] Sic legit Nonius Marcell. ita ſcriptum eſt in libris manuſcr. ...lgati autem habent, *ad nares ſibi ap...nebat*, minus eleganter. *Lambinus*.

Iura deſcripſerat] *Deſcribere* plerun...e eſt diſtribuere ac diſpertiri. Ius igi...r reddebat cuique pro rata pretii ac...oti. reddebat autem decretis interpo...ndis. *Hottom.*

In quibus Prætores conſiſtere, & con...ntum agere ſolent. *Conventus* civium ...om. erat, qui in provinciis negotia ...ntur, & a Prætore, cum forum age...vellet, advocabantur. Ex quo quid *conventum agere*, intelligitur. Lucas ...actis, cap. 19. Εἰ μὲν οὖν Δημήτριος ...οἱ σὺν αὐτῷ τεχνῖται, πρός τινα λό...ἔχουσιν, ἀγοραῖοι, ἄγονται, καὶ ἀν...πατοί εἰσιν. Ad illa autem oppida in ...ibus conventus agebantur, promitti vadimonia ſolebant: ut ex Verrina v. intellectum eſt. *Idem.* Vide Gronov. lib. III obſerv. 22. Reg. *conventum agere ſoleant*. lege: *ſolebant*. Græv.

Ex aliqua familia non ignobili] Membranæ Cujacii, *ignorabili*: quod Ciceronianis non placet, mihi, qui multa illorum Ciceroni improbari ſcio, non diſplicet. Gloſſæ vett. Ignorabilis, ἀγνωστότερος. Gulielmius.

Delecta ad libidinem mulier] Libri manuſcr. habent, *dilecta ad libidinem mulier*. neque vero dubium eſt, quin ita legendum ſit *dilecta* autem hic a verbo *dilego*, quod eſt, inter multos lego: unde dilectus militum. *Lambinus*.

Prætorum] Codex Memmianus hoc amplius, *Prætorum populi Romani*. Hott. Sic & Reg. *p̄. r. Præt.*

Verſari ſolet] Nihil muto. ſi quis tamen codex *ſervari* haberet, eam lectionem repudiarem. *Hottom.*

Cla-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

clamore atque convicio. nonnumquam etiam res ad manus atque ad pugnam veniebat. Iſte enim praetor ſeverus ac diligens, qui populi Romani legibus numquam paruiſſet; illis diligenter legibus, quae in poculis ponebantur, obtemperabat. Itaque erant exitus ejuſmodi, ut alius inter manus e convivio, tanquam e proelio auferretur: alius tanquam occiſus relinqueretur: plerique ut fuſi ſine mente ac ſinè ullo ſenſu jacerent, quivis ut, cum adſpexiſſet, non ſe praetoris convivium, ſed ut Cannenſem pugnam nequitiae videre arbitraretur.
12 Cum vero aeſtas ſumma eſſe jam coeperat, quod tempus omnes Siciliae ſemper praetores in itineribus conſumere conſueverunt, propterea quod tum putant obeundam eſſe maxime provinciam, cum in areis frumenta ſunt, quod & familiae congregantur, & magnitudo ſervitii perſpicitur, & labor operis maxime offenditur, & fru-

Clamore atque convitio] Hic quoque locus argumento eſſe poterit, *convicium* a multis vocibus dictum eſſe: quod Vlpiano Iuriſconſulto videbatur: & ex oratione pro Sextio, quodam inſigni loco intelligitur. *Hott.* Sic millies *convicium* apud veteres. Phædrus I, 2: *Clamorem ranæ ſuſtulere ad ſidera. Convicio permotus quærit Iupiter.* Ovid. de ranis: *raucæ convicia linguæ.*

Legibus quæ in poculis ponebantur] A magiſtro convivii, a quo magiſteria nominata ſunt: de quibus in Catone Majore. *Hottom.*

Inter manus] *Inter manus auferri*, dicuntur, qui manibus hominum. quia ipſi incedere non poſſunt, deportantur. Phædrus lib. V:

Dum pegma rapitur, concidit caſu gravi,
Nec opinans, & ſiniſtram fregit tibiam, &c.
Inter manus ſublatus, & multum gemens
Domum fertur.

Plerique fuſi ſine mente] Cod. Reg. *plerique ut fuſi.* tanquam in prælio fuſi & cæſi. *Grav.*

Sed ut Cannenſem pugnam] Æmylio Paulo, & Terentio Varron. Coss. & ducibus, cum maxima clade adverſus Annibalem ad Cannas pugnatum eſt, cæſaque eo prælio Romanorum XLV millia cum Paulo Cos. & Senatoribus LXXX. Conſularibus, atque Prætoriis, aut Ædilitiis XXX. Livius. *Hottom.*

Æſtus ſumma] Id eſt, extrema: de hac ipſa conſuetudine paulo infra. *Idem*

Et labor operis maxime offenditur] Senſus (niſi locus ſit corruptus) hic eſt, labores operariorum facillime perſpiciuntur. perſpicue deprehenditur quantum ſuo labore operarii perficere poſſint. Virgilius Æneidos I.

—— dum quæ fortuna ſit urbi,
Artificumque manus inter ſe, operumque labores
Miratur. Idem.

Et labor operis maxime offenditur] Libri veteres habent, *maxime offendit.* ego nihil muto, quamvis locus mihi ſuſpectus ſit. doctus quidam legendum putat, *oſtenditur.* ego, *offenditur*, interpretor, καταλαμβάνεται, deprehenditur, reperitur. *Lambinus.* *Et labor operis maxime offenditur*] Editiones prima-

& frumenti copia commonet, tempus anni non impedit: tum, inquam, cum concurſant ceteri praetores, iſte novo quodam genere imperator, pulcherrimo Syracuſarum luco ſtativa ſibi caſtra faciebat. nam in ipſo aditu atque ore portus, ubi primum ex alto ſinus ad urbem ab litore inflectitur, tabernacula carbaſeis intenta velis collocabat. huc ex illa domo praetoria, quae regis Hieronis fuit, ſic emigrabat, ut per eos dies nemo iſtum extra illum lucum videre poſſet. in eum autem ipſum lucum aditus erat nemini, niſi qui aut ſocius, aut miniſter libidinis eſſe poſſet. Huc omnes mulieres, quibuſcum iſte conſueverat, conveniebant: quarum incredibile eſt, quanta multitudo fuerit Syracuſis. huc homines digni iſtius amicitia, digni vita illa conviviiſque veniebant. Inter ejuſmodi viros ac mulieres adulta aetate filius verſabatur: ut eum, etiamſi natura a parentis ſimilitudine abriperet, conſuetudo tamen ac diſciplina patri ſimilem eſſe cogeret. Huc Tertia illa perducta per dolum atque inſidias ab Rhodio tibicine, maximas in iſtius caſtris effeciſſe turbas dicitur, cum indigne pateretur uxor Cleomenis Syracuſani, nobilis mulier, itemque Aeſchrionis, honeſto loco na-

mæ *oſtenditur.* Cujacii lib. *maxime offendit.* Gulielmius legebat *affunditur* egregie. *Gruterus.*

Novo quodam ex genere imperator] Ex delevi, codicem Regium ſecutus. *Grav.*

Pulcherrimo Syracuſarum loco] Alii nonnulli *luco:* & rectius. ut paulo infra, *lucum illum litoris percrepare totum.* Hæc autem infra fere totidem verbis inculcat. *Hottom.* *Pulcherrimo Syracuſarum loco*] Alii legunt & hic, *luco:* & item infra, *extra illum lucum*, &c. & mox, *ipſum lucum aditus*, &c. ſed codices manuſcr. habent, *loco:* & *locum.* ſignificat autem eum litoris locum (opinor) quem Syracuſani actam appellabant. *Lambinus.* *Pulcherrimo Syracuſarum luco ſtativa*] Vetuſte cuſis abeſt illud *pulcherrimo*, quod nec conſpicitur in Pall. quorum pr. habet *locum:* & vero videtur ſimpliciter legendum, *imperator, Syracuſarum lucum ſtativa*, aut adeo *luco.* quod eſt in mſ. Hottomanni, repræſentavitque P. Manutius & Aldus filius. *Gruterus.*

Vbi primum qui ex alto] Libri veteres habent, *ut primum*, &c. quos ſequor, nam, *ut*, pro, *ubi*, ſæpe uſurpant boni ſcriptores. *Lambinus.*

Carbaſeis intenta velis] Plinius libro xxx. cap. 1. *Hiſpania citerior habet ſplendorem lini præcipuum, torrentis in quo politur natura, qui alluit Tarraconem, & tenuitas mira, ibi primum carbaſis repertis.* Hottom.

Extra illum locum] Libri fere omnes vulgati habent, *lucum.* ſed manuſcr. *locum*, ut diximus. *Lambinus.*

Vit ?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

nata, in conventum ſuum mimi Iſidori filiam veniſſe. iſte autem Hannibal, qui in ſuis caſtris virtute putaret oportere, non genere certari, ſic hanc Tertiam dile-
13 xit, ut eam ſecum ex provincia deportaret. Ac per eos dies, cum iſte cum pallio purpureo talarique tunica verſaretur in conviviis muliebribus, non offendebantur homines in eo: neque moleſte ferebant, abeſſe a foro magiſtratum, non jus dici, non judicia fieri: lucum illum litoris percrepare totum mulierum vocibus, cantuque ſymphoniae: in foro ſilentium eſſe ſummum cauſarum atque juris non ferebant homines moleſte. non enim

Virtute, non genere] Alludit ad illud Ennii, quo Annibalem loquentem facit: *Hoſtem qui feriet, mihi erit Carthaginenſis, quiſquis erit.* Hottom.

Ex provincia exportaret] Liber vetus Lambini & Reg. *deportaret.* Procul dubio verius. Nam proprie dicebantur Proconſules *deportare*, quæ ſecum ex provinciis auferebant, ut ipſi dicebantur *decedere.* Grævius.

Cum pallio purpureo, tunicaque talari] *Pallium* Græcorum erat: *Talaris tunica* mulierum, quæ geſtare indignum Romanis hominibus exiſtimabatur: idemque ipſum & Catilinæ & Antonio Tullius objecit: & rurſus huic ipſi paulo poſt. Hoc didicimus ex Gellio, apud quem tamen mendum eſſe ſuſpicamur. Is libro VII. cap. XII. ſcribit his verbis, *Tunicis uti virum prolixis ultra brachia, & uſque in primores manus, ac prope in digitos Romæ atque omni in Latio indecorum fuit. fœminiſque ſolis veſtem longe lateque diffuſam indecere exiſtimaverunt, ad ulnas cruraque adverſus oculos protegenda. Indecere* autem pro *decere* nove dixit. in Aldino enim libro ſic legitur. Et poſtea, *Viri autem Romani primo quidem ſine tunicis, toga ſola amicti fuerunt: poſtea ſubſtrictas, & breves tunicas citra humerum deſinentes habebant.* Livius lib. XXXIX. *Ipſius etiam Imperatoris* (de Scipione loquitur) *non Romanus modo, ſed ne militaris quidem cultus jactabatur. cum pallio, crepidiſque, libellis etiam palæſtraque operam dare, æque ſegniter molliterque cohortem totam Syracuſarum amœnitate frui.* Hottom. *Cum Pallio purpureo, talarique tunica*] Liber Cujac. *parique tunica.* neque aliter Pall. aut antiquitus impreſſi. ſed ſtat tamen pro vulgata locus alter infra cap. 33. m. *Grut.* Tunicæ menſura vulgo erat, ut paullo infra genua cederet, ut docet Quintil. lib. XI. Qui longis ac demiſſis tunicis, quæ Ciceroni talares ſunt, utebantur, quod fœminarum proprium erat, ii tanquam molles male audiebant. Horatius:

Malthinus tunicis demiſſis ambulat: eſt qui
Inguen ad obſcænum ſubductis uſque facetus.

Octavius Ferrarius de re veſtiaria III, 6, ubi vide plura.

Locum illum litoris] Libri vulg. habent, *lucum illum litoris.* manuſcr. *locum.* quos ſequor. *Lambinus.* *Lucum illum litoris*] Faërnus pro *lucum* emendavit *locum*; quam poſtea lectionem in veteribus quoque libris inveniri Lambinus indicavit. *F. Vrſinus.* *Locum* ſane legitur ubique in hac περικοπῇ in Reg. & Franc. libris.

Percrepare totum mulierum vocibus] Apud Nonium Marcellum, in dictione *crepare*, ſcriptum reperio, *muliebribus vocibus.* Alii nunc antiquorum codicum auctoritate hanc lectionem aut tueri, aut refutare poterunt. *Hottomannus.*

Vetus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

enim jus abeſſe videbatur a foro, neque judicia, ſed vis & crudelitas, & bonorum acerba atque indigna direptio. Hunc tu igitur imperatorem eſſe defendis, Hortenſi? hujus furta, rapinas, cupiditatem, crudelitatem, ſuperbiam, ſcelus, audaciam rerum geſtarum magnitudine atque imperatoriis laudibus tegere conaris? Hic ſcilicet eſt metuendum, ne ad exitum defenſionis tuae, vetus illa Antoniana dicendi ratio, atque auctoritas proferatur: ne excitetur Verres, ne denudetur a pectore, ne cicatrices populus Romanus adſpiciat, ex mulierum morſu veſtigia libidinis atque nequitiae. Dii faciant, ut rei militaris, ut belli mentionem facere audeas. cognoſcentur enim omnia iſtius aera illa vetera, ut non ſolum in imperio, verum etiam in ſtipendiis qualis fuerit, intelligatis. renovabitur prima illa militia, cum iſte e foro abduci, non, ut ipſe praedicat, perduci ſolebat. Alea-

Vetus Antoniana] De qua proxime locutus eſt. *Hottom.*

Omnia iſtius æra illa vetera] Adoleſcentibus Romanis moris fuit ad bellum una cum Imperatoribus proficiſci: & *æra*, id eſt, ſtipendia merere, quæ militibus ſemeſtria, aut annua dabantur. *Idem.* Proprie eſt, quando & in cujus imperatoris caſtris meruerit æra, ſeu ſtipendia.

In ſtipendiis] Cum miles ſtipendia faceret. Imperatoribus enim Romanis nullum pendebatur ſtipendium.

Abduci non perduci ſolebat] Tota ironica eſt oratio. *Perduci* enim ad libidinem pueri dicebantur, ut Verrina III. docuimus: Verres autem dicebat ſe *abduci:* id eſt ſubduci, & pudicitiam ſuam attentari: ſed non *perduci*, id eſt, pervinci. *Hottom.* *Perduci ſolebat*] Alii libri vulg. habent, *produci ſoleb.* videtur legendum, *reduci.* Lambin. Non audiendus Lambinus. *Perduci* recte Hottomannus dicit, dici quæ libidinis cauſſa ad aliquem ducuntur. In capite præcedente: *Huc Tertia illa perducta per dolum atque inſidias ab Rhodio tibicine.* Suet. Tib. 45: *Fœminarum quoque, & quidem illuſtrium capitibus quantopere ſolitus ſit illudere, evidentiſſime apparuit, Mallonia cujuſdam exitu, quam perductam, nec quicquam amplius pati conſtantiſſime recuſantem, delatoribus objecit.* ubi vide quæ notavi. *Abduci* autem veteribus proprie illi dicebantur, qui vi aut a conjugibus, aut parentibus abſtrahebantur libidinis cauſſa. Sueton. Aug. 69: *Fœminam conſularem e triclinio viri coram in cubiculum abductam.* Iuſt. XXII, 2: *Virgines ante nuptias abducebat, ſtupratasque ſponſis reddebat.* Virgil. x. Æn.

Quid, ſoceros legere, & gremiis abducere pactas.

Quamvis & abduci dicebantur illi, qui volentes quoque ad concubitus & ſtupra *perducebantur.* Sed hoc loco tamen *perduci* ſimpliciter accipitur, pro in forum duci, ut ſolebant nobiles pueri, cum primum prætextam deponerent, togamque virilem induerent, dicebantur proprie *in forum duci*, *perduci*, *forum attingere*, ut apud Ciceronem in epiſtolis, *a quo forum attigi*, hoc eſt, in forum viris adſcriptus veni. Dicit igitur Tullius Verrem ea ætate non in forum per-

Aleatoris Placentini caſtra commemorabuntur: in quibus cum frequens fuiſſet, tamen aere dirutus eſt. multa ejus in ſtipendiis damna proferentur: quae ab iſto aetatis fructu diſſoluta & compenſata ſunt. Iam vero, cum in ejuſmodi patientia turpitudinis, aliena, non ſua ſatietate obduruiſſet, qui vir fuerit, quot praeſidia, quam munita pudoris & pudicitiae, vi & audacia ceperit, quid me attinet dicere, aut conjungere cum iſtius flagitio cujuſquam praeterea dedecus? non faciam, judices: omnia vetera praetermittam. duo ſola recentia ſine cujuſquam infamia ponam: ex quibus conjecturam facere de omnibus poſſitis. unum illud, quod ita fuit illuſtre notumque omnibus, ut nemo tam ruſticanus homo, L. Lucullo, M. Cotta Coss. Romam ex ullo municipio vadimonii cauſa venerit, quin ſciret jura omnia praetoris urbani nutu atque arbitrio Chelidonis meretriculae gubernari: alterum, quod, cum paludatus exiſſet, vo-

perductum ad cauſſas aut orandas, aut ad operam amicis dandam, ſed a foro abductum ad libidines, quamvis non negem in voce *perducere* latere quoque figuram aculeatam, qua libidines ejus notantur, quod corpus proſtituerit, æque ut in altera *abduci*. Grævius.

Tamen ære dirutus eſt] *Ære diruti* dicebantur, quibus ſtipendium propter ignominiam non dabatur, quod *Æs diruebatur in fiſcum*, non in militis ſacculum Varro, Nonius, & Feſtus. Senſus eſt autem per tranſlationem, tametſi frequens eſſet in caſtris aleatoriis, ut ſtipendio privandus non eſſet, *tamen ære dirutus eſt*, id eſt, omnia alea perdidit. Et vide ſupra, lib. I. *Hottom.*

Ab iſto ætatis fructu] Dum ætatis & corporis fructu vendendo pecuniam conficeret. *Idem.*

L. Lucullo, M. Cotta COSS.] Quo anno Romæ Præturam geſſit. *Idem.*

Vadimonii cauſa] Nam ex proximis municipiis vadimonium Romam promittebatur. *Idem.*

Iura omnia populi Romani] Codex Memmianus, *Prætoris urbani*, quod ſine dubio rectum eſt. *Idem.* *Iura omnia prætoris urbani*] Vel ſic legendum, quomodo reperi ſcriptum in duobus codicibus manuſcr. vel ſic, ut in alio, *jura omnia prætoris populi R.* licet & ita legere, *jura omnia prætoris R.* nam in vulg. mendoſe legitur, *jura omnia populi R.* non enim jura populi R. hoc loco ſignificat, quæ ſunt publica: ſed jura prætoria. Cui autem ſunt inaudita hæc vocabula, aut cui ignota earum differentia eſt, jus publicum: jus privatum: jus civile, jus prætorium? *Lambin.* *Iura omnia prætoris urbani*] Proba lectio fide mſ. Cujac. nam vulgo, *jura omnia pop. Rom.* præter vetuſte cuſos, in quibus *P. R.* quod & in Pall. adeo ut forte delendum veniat illud *urbani.* videatur Lambinus, *Gruterus.*

Chelidonis] De qua Verrina III. copioſe locutus eſt. *Hottom.*

Cum paludatus exiſſet, votaque pro imperio ſuo, communique populi Romani nuncupaſſet] *Paludamenta* (ut Varro in VI. de lingua ſcribit) *ſunt inſignia & or-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

votaque pro imperio ſuo communique republica nuncu-
paſſet, noctu, ſtupri cauſa, lectica in urbem introferri
ſolitus eſt ad mulierem, nuptam uni, propoſitam omni-
bus, contra fas, contra auſpicia, contra omnes divinas at-
que humanas religiones. O dii immortales! Quid inter- 14
eſt inter mentes hominum, & cogitationes? Ita mihi
meam voluntatem ſpemque reliquae vitae veſtra populi-
que Romani exiſtimatio comprobet, ut ego, quos ad-
huc mihi magiſtratus populus Romanus mandavit, ſic
eos accepi, ut me omnium officiorum obſtringi religione
arbitrarer. Ita quaeſtor ſum factus, ut mihi honorem
illum tum non ſolum datum, ſed etiam creditum ac
commiſſum putarem. ſic obtinui quaeſturam in provin-
cia Sicilia, ut omnium oculos in me unum conjectos
arbitrarer: ut me quaeſturamque meam quaſi in ali-
quo terrarum orbis theatro verſari exiſtimarem: ut o-
mnia ſemper, quae jucunda videntur eſſe, non modo
his

namenta militaria. Ideo ad bellum cum exit Imperator, ac lictores mutant veſtem, & ſigna incinuerunt: paludatus dicitur proficiſci: quæ, propterea quod conſpiciuntur qui ea habent, ac fiunt palam, paludamenta dicta. Imperatoris autem ad bellum ituri ceremoniæ declarantur his Livii verbis, quæ ſubjiciam, *Per hos forte dies P. Licinius COS. votis in Capitolio nuncupatis, paludatus ab urbe profectus eſt. Semper quidem ea res cum magna dignitate ac majeſtate geritur, præcipue convertit oculos animoſque, cum ad magnum nobilemque aut virtute aut fortuna hoſtem, euntem COS. proſequuntur. Contrahit enim non officii modo cura, ſed etiam ſtudium ſpectaculi, ut videant ducem ſuum, cujus imperio conſilioque ſummam R. P. tuendam permiſerunt.* Et libro ejuſdem Decadis v. *Conſul proficiſcens Prætorve paludatis lictoribus in provinciam & ad bellum, vota in Capitolio nuncupat: victor perpetrato eodem, in Capitolio triumphans, ad eoſdem deos quibus vota nuncupavit, merita dona populi Romani traducit.* Ex hoc autem Ciceronis loco intelligi poteſt, qua de cauſa *magiſtratus quidam ad urbem* dicerentur. Nam ex urbe paludati exibant, ſed dum ad urbem eſſent, ita dicebantur. de quo latius diſputavi in Verrina oratione II. *Hott.*

Votaque nuncupaſſet] *Vota nuncupata dicuntur*, inquit Feſtus, *quæ Conſules Prætores cum in provinciam proficiſcuntur faciunt: ea in tabulas præſentibus multis referuntur.* Idem.

Communique populi R.] Lib. manuſcr. habent, *communique rep.* unde quidam ſuſpicantur legendum, *communique reip.* Lambinus. Reg. *rep.* quod recepi. vide Gronov. obſerv. I. 12. *Grav.*

Non ſolum datum, ſed etiam creditum] Placet mihi Memmii conjectura, ut legatur, *honorem illum non tam datum, quam creditum, &c.* Lamb.

Sed etiam creditum ac commiſſum] Quorum hæc differentia eſt, quod rebus datis abuti licet: commiſſis ac creditis non licet. *Hottom.*

Quaſi in aliquo orbis terræ theatro] Lege, ut habent libri manuſcr. *orbis terrarum.* Lambinus. Sic & Reg. cod.

his extraordinariis cupiditatibus, ſed etiam ipſi naturae ac neceſſitati denegarem. Nunc ſum deſignatus aedilis: habeo rationem, quid a populo Romano acceperim: mihi ludos ſanctiſſimos maxima cum caeremonia Cereri, Libero, Liberaeque faciundos: mihi Floram matrem populo plebique Rom. ludorum celebritate placandam: mihi ludos antiquiſſimos, qui primi Romani ſunt nominati, maxima cum dignitate ac religione Iovi, Iunoni, Minervaeque eſſe faciundos: mihi ſacrarum aedium procurationem, mihi totam urbem tuendam eſſe commiſſam: ob earum rerum laborem & ſollicitudinem fructus illos datos, antiquiorem in ſenatu ſententiae dicendae locum, togam praetextam, ſellam curulem, jus

Ex his ordinariis cupiditatibus] *Extraordinariæ cupiditates* dicuntur, quæ contra atque modus & ordo vitæ flagitat, intemperanter & immoderate conquiruntur: ut cum quis rebus Venereis utitur, non ut naturæ neceſſitatique pareat, ſed voluptatem novam excogitat: ut Xerxes, qui præmium ei propoſuiſſe dicitur qui novam voluptatem inveniſſet. *Hottom.*

Ipſi naturæ ac neceſſitati] Quidam legendum cenſent, *ipſi naturæ neceſſitati*, quorum conjecturam adjuvant harum duarum vocum ſic poſitarum, *naturæ neceſsitas*, exempla apud M. Tull. & alios bonos ſcriptores non pauca. *Lambinus.* Nihil muta. *Neceſſitas* enim eſt illa vis, quæ ciet motus in corporibus neceſſarios. vid. Gronovii obſerv. II. 2.

Nunc ſum deſignatus Ædilis] Prior, ut in orat. in Piſonem gloriatur. Erant enim duo Ædiles, Curules ex Curia dicti: quod hi ex Patribus, id eſt, Senatoribus erant. de quibus in tertio de legibus ſic ſcribit, *Suntoque Ædiles curatores urbis, annonæ, ludorumque ſolennium: olliſque ad honoris amplioris gradum is primus aſcenſus eſto.* Hi juriſdictionem quidem habebant. imperium vero non habebant. ex minoribus enim magiſtratibus erant, ut ex Livio & Gellio intelligitur: quorum alter prehendi, ducique a majoribus magiſtratibus Ædilem ſcribit, alter a privato in jus vocari itaque Verrina II. ſic ſcribit, *Erit tum Conſul Hortenſius cum ſummo imperio & poteſtate: ego autem Ædilis, hoc eſt paullo amplius quam privatus.* Hott. Ædiles curules non dicti ſunt a *curia*, a *curia* enim non eſt *curialis*, ſed a ſella curuli, in qua ſedendi jus habebant, cum id non haberent ædiles plebeji.

Maxima cum ceremonia] Codex Memmianus, *Cum cura, tum ceremonia*, quod non diſplicet. *Hottom.*

Qui prima Romani ſunt nominati] Hos L. Tarquinius inſtituit, primoſque in Circo, qui Maximus dicitur, dedit, bello cum Latinis fœliciter geſto, & Appiolis captis. Solennes deinde annui manſere ludi, primique Romani ſunt nominati. auctor Livius. *Idem.*

Antiquiorem in Senatu ſententiæ dicendæ locum] Non quo Ædiles ſententiam primi rogarentur: ſed *antiquiorem*, quam alii ſcilicet Senatores, privati homines: ita tamen privati, ut *pedarii* non eſſent, ſed curulem aliquem magiſtratum antea geſſiſſent. nam *pedarii* ſententiam in Senatu verbis non dicebant, ſed in alienam ſententiam pedibus ibant. *Idem.*

Sellam curulem] At *Ædiles* erant in minoribus magiſtratibus. Pedianus au-

jus imaginis ad memoriam poſteritatemque prodendam. Ex

tem minores magiſtratus non e tribunali, ſed ex ſubſelliis jus dixiſſe ſcribit. Cogitandum igitur, an in ſenatu tantum curuli ſella, uterentur: cum autem jus dicerent, in ſubſelliis conſiderent. *Hott.* Curules ædiles ubique, cum in publico fungerentur provincia ſibi commiſſa, ſella curuli utebantur, non modo in foro. Itaque hunc ædilitatem μείζονα vocat ἀγορανομίαν Plutarchus in Mario: plebeii vero ædiles ſedebant in ſubſelliis.

Ius, imagines] Ius enim dicebant Ædiles de certis rebus. Sic enim legere malo: quam ut alii quidam. *Ius imaginis.* De imaginibus autem Polyb. libro VI. ſic ſcribit, *moris fuiſſe, ut cum aliquis e nobilibus eſſet mortuus, deferretur in roſtra, nonnunquam ſtans ante omnium oculos, raro autem recubans. dein oratione de ipſius laudibus pronunciata, eoque ſepulto & juſtis factis, mortui imago in clariſſimo aliquo domus loco poneretur in cellula lignea condita:* Ἡ δὲ εἰκὼν πρόσωπόν ἐστιν εἰς ὁμοιότητα διαφερόντως ἐξειργασμένον καὶ κατὰ τὴν πλάσιν καὶ κατὰ τὴν ὑπογραφήν. *Eſt autem imago perſona ad ſimilitudinem inſigniter & forma & lineamentis expreſſa. Eas autem imagines feſtis publicis aperiebant, ornabantque: cumque aliquis ex ea familia mortuus efferretur, imagines illæ ſimul efferebantur.* Hæc ille: quibus verba Plinii conſentanea ex lib. XXXV. cap. II. ſubſcribam: *Expreſſi*, inquit, *cera vultus, ſingulis diſponebantur armariis, ut eſſent imagines quæ comitarentur gentilitia funera, ſemperque defuncto aliquo, totus aderat familia ejus, qui unquam fuerat, populus.* Cicero initio Agrariæ ſecundæ: *Eſt hoc in more poſitum Quirites, inſtitutoque majorum, ut ii qui beneficio veſtro imagines familiæ ſuæ conſecuti ſunt, eam primam habeant concionem, qua gratiam beneficii veſtri cum ſuorum laude conjungant.* Hott. De hoc jure præter alios vide Emundum Figrellium de ſtatuis Romanorum cap. II.

Imagines, ad memoriam poſteritatemque prodendam] Dura oratio, *prodere poſteritatem.* Nonius Marcellus ſic interpretatur, ut ſit prætendere, propagare. citatque & hunc locum, & illud Virgilii Æneid. IV.

Italiam regeret, genus alto a ſanguine Teucri
Proderet. Hottom.

Ad memoriam, poſteritatemque prodendam] Approbata Memmii conjectura, edideram olim, *ad memoriam poſteritati prodendam*, neque vero me movit, quod apud Nonium hic locus ita legitur, ut in libris vulgatis. mendoſus enim eſt illo loco Nonius, ut ex iis, quæ mox ſubjicit, intelligere licet. Sic Nonius, *prodere etiam protendere eſt, vel edere.* Virg. Æn. lib. 4.

Italiam regeret, genus altò a ſanguine Teucri
Proderet.

M. Tullius de ſuppliciis in Verrem, *Ius imaginis ad memoriam poſteritatemque prodendam.* ubi legendum eſſe arbitrabar, *jus, imagines, ad memoriam poſteritati prodendam.* legendum autem eſſe, *poſteritati prodendam*, (nam de ſuperiore mendo non eſt dubium) apparet ex altero exemplo, quod ſubjungitur. Idem de ſenectute: *Non accipere modo hæc a majoribus voluerunt, ſed etiam poſteris prodere.* Hactenus Nonius. Quis non videt, eandem eſſe rationem hujus locutionis, *poſteris prodere.* atque illius *poſteritati prodendam?* Hæc igitur olim annotaram. Nunc autem ſatius eſſe judicavi, ſcripturam receptam, præſertim auctoritate Nonii confirmatam, retinere, ita tamen, ut maneam in ſententia, & exiſtimem eſſe corruptam. *Lamb.* *Imagnis* eſt in Reg. Locus non eſt mendoſus, ut cenſuit Lambinus, nec *poſteritatem prodere* quiſquam dixit, ſed *prodere ad poſteritatem.* Eſt autem ἓν διὰ δυοῖν, *prodere ad memoriam poſteritatemque*, pro *prodere ad poſteritatis memoriam.* Sic enim in orat. pro Rab. Poſthumo: *Delectat imago ad poſteritatis memoriam prodita. Prodare* autem eſt proponere, in publico loco ponere, nimirum in atrio, ut omnium oculis pateat. Cenſet autem Gronov. obſerv. I, 12, ſcribendum eſſe *prodenda*, quem vide. *Grav.*

Ex his ego rebus omnibus, judices, ita mihi deos omnes propitios eſſe velim, ut, tametſi mihi jucundiſſimus eſt honos populi, tamen nequaquam tantum capio voluptatis, quantum ſollicitudinis & laboris, ut haec ipſa aedilitas, non quia neceſſe fuerit, alicui candidato data, ſed quia ſic oportuerit, recte collocata, & judicio populi in loco poſita eſſe videatur. Tu cum eſſes praetor renuntiatus quoquo modo, mitto enim & praetereo, quid tum ſit actum, ſed cum eſſes renuntiatus, ut dixi, non ipſa praeconis voce excitatus es, qui te toties ſeniorum juniorumque centuriis illo honore affici pronuntiavit, ut hoc putares, aliquam reip. partem tibi creditam? annum tibi illum unum domo carendum eſſe meretricis? Cum tibi ſorte obtigiſſet, ut jus diceres: quantum negotii, quid oneris haberes, numquam cogitaſti: neque illud rationis habuiſti, ſi forte expergefacere te poſſes, eam provinciam, quam tueri ſingulari ſapientia atque integritate difficile eſſet, ad

Digno in loco poſita] In lib. manuſcr. non eſt vox, *digno*. Lambin. *Iudicio populi, in loco poſita eſſe videatur*] Vulgata. *judicio populi digno in loco.* ſed induxi illud *digno*, nuſquam in edd. veteribus aut membranis ſcriptum. Gulielmius annotavit, tranſlationem eſſe a pictura ductam, in qua ſingula loco ſuo poſita magis delectant. *Gruterus.* Recte *loco poni.* Eſt enim *loco* ſæpius digno, commodo loco. Cic. pro Milon. *Quem jure, quem loco, quem tempore, quem impune non eſt auſus: hunc injuria, iniquo loco, alieno tempore, periculo capitis non dubitavit occidere.* Cornif. IV ad Herenn. *Hac inclamatione ſi loco utemur, & raro.* Græyius.

Toties ſeniorum, juniorumque centuriis] Nam quibus in comitiis Prætores & Conſules creabantur, in iis comitiis populus non per tribus, ſed ex cenſu, ordinibus, & ætate per centurias diviſus ſuffragium ferebat. Vnde Centuriata comitia appellata ſunt. Locus autem notatione dignus eſt: ex quo intelligitur præconem in comitiis centuriatis non ſemel univerſæ claſſis, ſed ordine cujuſque centuriæ ſententiam pronunciare ſolitum fuiſſe. *Hottom.*

Cum tibi ſorte obtigiſſet, ut jus diceres] Creati a populo Prætores, provincias, id eſt procurationes inter ſe ſortiebantur: cui juriſdictio obvenerat, Prætor is urbanus appellabatur: cæteri *Quaſitores.* Eam procurationem paulo poſt *provinciam* tranſlato verbo appellat. Nam provincias quoque Prætores olim inter ſe ſortiebantur, antequam magiſtratum inirent, ut alio loco declaravimus. Sic ſupra. *Nam ut Prætor factus eſt, qui auſpicato a Chelidone ſurrexiſſet, ſortem nactus eſt urbanæ provinciæ.* Idem.

Quid oneris haberes] Legendum putabam olim, *quid oneris ſubires*, quaſi *haberes* natum eſſet ex peccato librarii, *qui oneris ubires*, ſcripſiſſet, omiſſo, ſed nunc ſententiam muto, & vulgatam lectionem retineo. Poſt vocem, *negotii*, fortaſſe deeſt verbum, *ſuſciperes*, ſeu potius, *reciperes.* Lambin.

Ad

ad ſummam ſtultitiam nequitiamque veniſſe. Itaque non modo domo tua Chelidonem in praetura extrudere noluiſti, ſed in Chelidonis domum praeturam tuam totam detuliſti. Secuta provincia eſt: in qua tibi numquam venit in mentem, non tibi idcirco faſces, & ſecures, & tantam imperii vim, tantamque ornamentorum omnium dignitatem datam, ut earum rerum vi & auctoritate omnia redagula juris, pudoris, & officii perfringeres: ut omnium bona praedam tuam duceres: nullius res tuta, nullius domus clauſa, nullius vita ſepta, nullius pudicitia munita contra tuam cupiditatem & audaciam poſſet eſſe. in qua tu te ita geſſiſti, ut, cum omnibus teneare rebus, ad bellum fugitivorum confugias: ex quo jam intelligis, non modo tibi nullam defenſionem, ſed maximam vim criminum exortam. niſi forte Italici belli fugitivorum reliquias, atque illud Temſanum incommodum proferes. ad quod recens cum te peropportune fortuna obtuliſſet, ſi quid in te virtutis atque induſtriae fuiſſet: idem, qui ſemper fueras, inventus es. Cum ad te Valentini veniſſent, 16
& pro

Ad ſummam ſtultitiam nequitiamque veniſſe] Obſcurus mihi locus. Fortaſſe ſic ſcriptum erat, *Ad ſumma ſtultitia nequitiaque hominum veniſſe.* Cum autem vox *hominem*, omiſſa eſſet, ablativus in accuſandi caſum facile mutatus eſt. Sed nihil affirmo, videtur enim *ſtultitiæ ſapientiam nequitiæ integritatem* ſimpliciter opponere. *Hott.* *Ad ſummam ſtultitiam*] Verris ſcilicet. hoc pono, quia Hottomanno locus putatus mutilus. *Gruterus.*

Extrudere noluiſti] *Excludere*, habent libri manuſcr. vulgati autem, *extrudere.* utraque lectio probabilis eſt. hoc tantum intereſt, quod extrudere dicimur eos, qui jam domi noſtræ ſunt: excludere, qui domum noſtram introire volunt. Terent. Eunuch. *Excluſit, revocat. redeam? non ſi me obſecret.* Lambin. Reg. *a domo tua Chelidonem in pratura excludere.*

Ad bellum fugitivorum confugias] Vt ex eo tibi defenſionis facultatem aliquam compares. *Hottom.*

Illud Thempſanum incommodum] Strabo & Plinius *Temeſſam* ab Lao primum eſſe urbem Brutiæ tradunt, ſua ætate dictam *Tempſam.* In eam Scipione & Sempronio Coss. deductam eſſe coloniam, Livius auctor eſt, libro IV. decadis tertiæ. Eam autem a fugitivis qui poſt Spartaci necem reliqui facti ſunt, populatam fuiſſe Cicero ſignificat. *Idem.* *Tempſanum incommodum*] Lege, *Temſanum*, & infra, *Temſa*, ſine *p.* & aſpirationis nota. *Lambinus.* Imo ſcribitur *Temſa*, *Tempſa*, *Temeſa*, unde in Reg. *Temeſanum.* & Lycophroni *Temeſſa.* Vide Cluver. Ital. antiq. lib. IV, cap. 15. in antiqua inſcriptione *Temſani* dicuntur *Temſanæi.* Illam prodidit Gualterus in antiquis tabulis Siciliæ p. 74.

Cum ad te Valentini veniſſent] *Hipponem* eſſe non longe a *Tempſa* ſcribunt iidem.

& pro his homo diſertus & nobilis, M. Marius loqueretur, ut negotium ſuſciperes, ut, cum penes te praetorium imperium ac nomen eſſet, ad illam parvam manum exſtinguendam ducem te principemque praeberes: non modo id refugiſti, ſed eo ipſo tempore, cum eſſes in litore, Tertia illa tua, quam tu tecum deportaras, erat in omnium conſpectu. ipſis autem Valentinis ex tam illuſtri nobilique municipio, tantis de reb. reſponſum nullum dediſti, cum eſſes cum tunica pulla & pallio. Quid hunc proficiſcentem, quid in ipſa provincia feciſſe exiſtimatis, qui cum jam ex provincia non ad triumphum, ſed ad judicium decederet, ne illam quidem infamiam fugerit, quam ſine ulla voluptate capiebat? O divina ſenatus frequentis in aede Bellonae admurmuratio! Memoria tenetis, judices, cum adveſperaſceret, & paullo ante eſſet de hoc

Tem-

dem, quos ante nominavi: quæ ipſorum ætate *Vibona Valentia* nominata ſit. Hos *Valentinos* eſſe puto, *Tempſanorum vicinos*, de quibus loquitur. *Hottom.* Valentia, dicitur & *Vibon*, & *Vibo Valentia*, & ſimpliciter Valentia, & antea *Hippo*, & *Hipponium*. Oppidani *Hipponiatæ*, *Vibonenſes*, *Valentini*. hodie *M. Leone*. Cicero dicit h. l. municipium, ſed Livius & Paterculus coloniam tradunt fuiſſe. Vide Cluver. Ital. antiq. lib. IV, cap. 15.

M. Marius loqueretur] Reg. *M. Marius quereretur*.

Quam tecum deportabas] Recepi ex Reg. *quam tu tecum deportaras*. Græv.

Cum tunica pulla & pallio] *Tunica* ſolebant uti purpurea cum lato clavo. *Pulla* autem amictos *tunica*, Cicero in Vatiniana interrogatione *atratos* appellat. *Pallium* Græcorum hominum erat. *Hottom.* Nemo Romæ tunica purpurea fuit uſus niſi triumphans. Illius enim tunica palmata erat purpurea, aureo lato clavo inſignis. Sed ceterorum Romanorum tunicæ erant albæ, æque ut togæ; ſenatorum vero tunicæ, erant purpureo clavo lato ornatæ, hinc dicebantur tunicæ laticlaviæ. Duo notat in veſtitu Verris, quod non fuerit indutus alba tunica, quæ erat propria Romanorum ingenuorum, ſed pulla, quæ erat ſervorum, & viliſſimæ plebis, unde *pullatus circulus*; & quod pallio veſtimento Græco fuerit amictus, cujus color itidem pullus erat, non toga Romanorum alba, aut paludamento imperatorio. *Gravius*.

In æde Bellonæ] *Exterarum nationum legatis, quos in urbem admittere nolebant, Senatus dabatur in æde Bellonæ*. Sex. Pompeius. Animadverti tamen etiam magiſtratibus qui *ad urbem* dicebantur, datum in eo templo Senatum. Livius enim libro Decadis III. octavo, de P. Scipione loquens: *Ipſe*, inquit, *decem navibus Romam rediit. Et Senatu extra urbem dato in æde Bellonæ, quas res in Hiſpania geſſiſſet, diſſeruit.* Et libro IX. inſequentis Decadis, *Lucius*, inquit, *Manilius Proconſul ex Hiſpania redierat: cui poſtulanti ab Senatu in æde Bellonæ triumphum rerum geſtarum magnitudo impetrabilem faciebat.* Hottom.

In

Temſano incommodo nuntiatum, cum inveniretur ne-
no, qui in illa loca cum imperio mitteretur, dixiſſe
quendam; Verrem eſſe non longe a Temſa: quam val-
le univerſi admurmurarint, quam palam principes con-
radixerint. Et is tot criminibus teſtimoniiſque con-
victus, in eorum tabellis ſpem ſibi aliquam ponit, quo-
um omnium palam, cauſa incognita, voce damnatus
ſt? Eſto: nihil ex fugitivorum bello, aut ſuſpicione 17
belli laudis adeptus eſt, quod neque bellum ejuſmodi,
neque belli periculum fuit in Sicilia, neque ab iſto pro-
viſum eſt, ne quod eſſet. at vero contra bellum prae-
donum claſſem habuit ornatam, diligentiamque in eo
ingularem. itaque iſto praetore praeclare defenſa pro-
vincia eſt. Sic de bello praedonum, ſic de claſſe Si-
ci-

*In eorum tabellis ſpem ſibi aliquam po-
it*] *Tabellas judiciales* dicit, quibus
amnaturi erant Verrem, iidem ipſi qui
am voce tum damnarant. Iudicabant
nim Senatores lege Cornelia L. Sullæ.
Hottom.

Eſto nihil ex fugitivorum] Quarta pars
rationis, quæ refutationem continet
lverſus Hortenſium, qui navale bel-
m contra piratas ſumma virtute a Ver-
administratum, pirataſque complu-
s, in his Archipiratam ipſum, captos
eo defendebat. *Idem.*

Diligentiamque in eo ſingularem] Sub-
diendum verbum, *adhibuit*. Nam
bere diligentiam, non memini me le-
ſſe. *Idem.*

Avaritiæ, majeſtatis deminutæ] Sic
nendavit Hottomannus. neque vero
ubium eſt, quin ita legendum ſit, non,
vulgo, *majeſtatis, dementiæ, &c.* ſu-
a autem paucis ante verſibus, verbum,
lhibuit, quod deerat, ex uno libro
anuſcr. reſtituimus. ibi, *diligentiam-
ue adhibuit in eo ſingularem.* Lamb.

Majeſtatis, dementiæ] Corrigendum
detur *majeſtatis deminutæ*. Hott. Sic
editione priore, ſed in poſteriore hæc
nimadverſio eſt omiſſa. *Lamb.* Non
uſus ſum Lambinum hic ſequi cum
Grutero, & ex unico MS. intrudere
vocem *adhibuit*, ceteris omnibus etiam
P. Francii libro, ut & editionibus opti-
mis Victorii, Roberti Stephani, Ma-
nutiorum ignotam. Nec probo, con-
jecturam Hottomanni, invitis itidem
libris & editionibus omnibus recepiſſe,
amplecti Lambinum, & in contextum
recepiſſe nuperos editores Pariſienſes,
cum videatur ipſe Hottomannus eam
damnaſſe. Nam in editione poſteriore,
quæ infinitis acceſſionibus eſt auctior
priore, non habetur iſta nota, quam
tamen propter Lambini animadverſio-
nem hic repoſui. Non tamen Cicero-
nem ſcripſiſſe *deminutæ majeſtatis* crede-
re poſſum. quia quod nos *crimen læſæ,
violatæ, minutæ majeſtatis* dicimus, id
Tullio, aliiſque ſimpliciter dicebatur
majeſtas. Hinc *majeſtatis judicium*, *ma-
jeſtatis accuſari* ſexcenties occurrit. Di-
cebant quidem *minuere majeſtatem*, &
ab hoc *minutam majeſtatem eſſe populi
Romani*, ſed crimen ipſum appellabatur
majeſtas. Itaque nihil muto, nec ta-
men *dementiæ* probo, ſed cum Manutio
meliores libros expecto. *Gravius.*

Iſto prætore defenſa provincia eſt] Reg.
Ab iſto defenſa provincia eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

cilienſi, judices, dicam, ut hoc jam ante confirmem in hoc uno genere omnes ineſſe culpas iſtius maxima avaritiae, majeſtatis, dementiae, libidinis, crudelitati Haec dum breviter expono, quaeſo, ut feciſtis adhuc diligenter attendite. Rem navalem primum ita dic eſſe adminiſtratam, non uti provincia defenderetur ſed ut claſſis nomine pecunia quaereretur. Superiorun praetorum conſuetudo cum haec fuiſſet, ut naves civi tatibus certuſque numerus nautarum militumque im peraretur, maximae & locupletiſſimae civitati Mamer tinae nihil horum imperaviſti ob quam rem quid tib Mamertini clam dederint pecuniae, poſt videbitur ex ipſorum litteris & teſtibus quaeremus. navem ve ro Cybeam maximam triremis inſtar, pulcherrimam atque ornatiſſimam, palam aedificatam ſumtu publico ſciente tota Sicilia, per magiſtratus ſenatumque Ma mertinum tibi datam donatamque eſſe dico. haec nav onuſta praeda Sicilienſi, cum ipſa quoque eſſet e praeda, ſimul cum iſte decederet, appulſa Veliam eſt, cum plurimis rebus, & iis, quas ante Romam mittere cum ceteris furtis noluit, quod erant cariſſi mae, maximeque eum delectabant. Eam navem nu per egomet vidi Veliae, multique alii viderunt, pul cherrimam atque ornatiſſimam, judices. quae qui den

Poſt videbitur] Senſus concinnior videretur, ſi ſic legeremus: *Poſt, ſi videatur, & ipſum litteris & teſtibus quærere mus.* Codex Memmianus meam hanc ſententiam confirmat. *Hottom.* Rob. Steph. editio: *Poſt, ſi videbitur, ex illorum litteris & teſtimoniis quæremus.* Sed Victorii, Manutii cum M S S. ſtant pro vulgata, quæ non eſt rejicienda. Quid enim in illa incommodi? Poſt videbitur, id oſtendemus illorum litteris & teſtimoniis. *Gravius.*

Cybeam maximam] Navem onerariam fuiſſe ſuperius in act. 4, ex Turnebo didicimus, P. Francii liber *cymbeam maximam.* In Reg. repetitur *Cybæa* non ſine vi & venuſtate: *pulcherrima atque ornatiſſimam Cybaam.* Græv.

Sumptu publico] In manuſcripto ac ditum eſt, *tuo nomine publice ſciente tot Sicilia.* F. Vrſin. Sic & Reg. admiſit *tot*

Per magiſtratum ſenatumque] Fran *per magiſtratus ſenatumque.* recte. vid quæ notavi ad Iuſtinum. A Reg. abe *ſenatumque.* Grævius.

Simul cum iſte decederet] Legendur fortaſſe, *Et ſimul cum iſto decederet.* V particula & quæ mox ſequitur *rebus*, *iis* hunc in locum transferretur, nih tamen affirmo. *Hottom.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

dem omnibus, qui eam adſpexerant, proſpectare jam exilium, atque explorare fugam domini videbatur. Quid mihi hoc loco reſpondebis? niſi forte id, quod 18 tametſi probari nullo modo poteſt, tamen dici quidem in judicio de pecuniis repetundis neceſſe eſt, de tua pecunia aedificatam eſſe eam navem. Aude hoc ſaltem dicere, quod neceſſe eſt. noli metuere, Hortenſi, ne quaeram, qui licuerit aedificare navem ſenatori. antiquae ſunt iſtae leges & mortuae, quemadmodum tu ſoles dicere, quae vetant. Fuit iſta reſpublica quondam, fuit iſta ſeveritas in judiciis, ut iſtam rem accuſator in magnis criminibus objiciendam putaret. Quid enim tibi nave opus fuit? qui ſiquo publice profici-

De tua pecunia conſtare ædificatam] Lambinus in margine adnotat vocem *conſtare*, abeſſe omnibus libris vett. necio. Cujacianus non habet. exſtat tamen in Pall. & olim edd. Gulielmius etiam delevit. ego nihil adhuc decerno. *Gruterus.* In Roberti Stephani editione non habetur, nec in manuſcripto Reg. & P. Francii, quamvis eam vocem agnoſcant P. Victor. & Manutii editiones, delendam tamen cenſeo, & quia meliores codices illam damnant, & quia ſententia eſt rotundior, ſi deleatur. Sed Franc. addit *ſenatori* nimirum *eam navim ſenatori.* Græyius.

Antiquæ ſunt iſtæ leges] Legem Claudiam intelligit. de qua Livius lib. XXI. hic ſcribit. *Invifus etiam Senatui ob novam legem, quam inique Q. Claudius Tribunuspl. uno patrum adjuvante C. Flaminio tulerat: ne quis Senator, quive Senatoris pater fuiſſet, maritimam navem, quæ plus quam trecentarum amphorarum eſſet, haberet: id ſatis habitum ad fructus ex agris vectandos. Quæſtus omnis indecorus patribus viſus eſt.* Hottom.

Fuit iſta reprehenſio quondam] Libri manuſcr. duo ſic habent, *fuit iſta res p. entio quondam.* unde ſuſpicatur Memmius legendum, *fuit iſta reip. religio,* vel, *reip. ratio quondam.* ego ex ſimili quodam loco, qui eſt infra, legendum putarim, *Fuit iſta reip. dignitas quondam.* omiſſa eſt ſcilicet vox, *dignitas*, ab aliud agente librario. Codex Cujacianus tamen habet, *fuit iſta reſp. quondam.* Lambinus. *Fuit iſta reſpublica quondam, &c.*] Iſtud malui, quam vulgatum, *reprehenſio quondam*, nuper admodum natum. quippe temporius cuſi *reſponſio*; quod & in Pall. noſtris, etiam minus abſurdum. Lambinus monuit in Memmianis fuiſſe *reſp. rentio.* unde format Gulielmius, *res præmio.* mea ſcriptura confirmatur illo infra: *Valeret hoc crimen in illa veteri ſeveritate ac dignite reip.* Gruter. Sane P. Francii M S. quoque: *fuit iſta reſponſio quondam.* Recte procul dubio Cujacianus, cum Reg. cum in libro vetuſtiore ſcriptum eſſe fuit *reſp. quondam*, a ſciolo aut oſcitante fuit adjectum illud *rontio.* Græyius.

Quid enim tibi nave opus fuit?] Cujacianus brevius: *Quid enim tibi navim?* & profecto fere perplacet. *Gruter.* Cicero forte ſcripſit, *quo enim tibi navim?* Hanc enim vim iſta habent potius, quam illa quæ ſuppoſuerunt. Horat.

Quo mihi divitias, ſi non conceditur uti?

Cic. VII, ad fam. 23: *Quo mihi ſignum Martis?* Senec. de tranquillitate animi c. 9: *Quo mihi innumerabiles libros & bibliothecas, quorum dominus vix tota vita indices legit?* Multa hujus locutionis exempla paſſim obvia. *Grævius.*

Mer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ficiſcereris, & praeſidii & vecturae cauſa ſumtu publ
co navigia praeberentur: privatim autem nec prof
ciſci quoquam potes, nec arceſſere res tranſmarin
ex iis locis, in quibus tibi habere, mercari nihil lice
Deinde cur quidquam contra leges paraſti? Valere
hoc crimen in illa veteri ſeveritate ac dignitate reipub
Nunc non modo te hoc crimine non arguo, ſed ne i
la quidem communi vituperatione reprehendo: poſtre
mo tu tibi hoc numquam turpe, numquam crimino
ſum, numquam invidioſum fore putaſti, celeberrim
loco palam tibi aedificari onerariam navem in ea pro
vincia, quam tu cum imperio obtinebas? Quid eos lo
qui, qui videbant: quid exiſtimare eos, qui audiebant
arbitrabare? inanem te navem eſſe in Italiam deductu
rum? naviculariam te, cum Romam veniſſes, eſſe f
cturum? Ne illud quidem quiſquam poterat ſuſpicari
te habere in Italia maritimum fundum, & ad fructu
deportandos onerariam navem comparare? Ejuſmo
de te voluiſti ſermonem eſſe omnium, palam ut lo
querentur, te illam navem parare, quae praedam e
Sicilia deportaret: & quae ad ea furta, quae reliquiſſes
com

Mercari nihil] Lex enim fuit de qua ſuperiore oratione dictum eſt, ut qui cum imperio ac poteſtate in provinciis eſſent, ne quid emere eis liceret. *Hott.*
In quibus tibi mercari nihil licet] Libri vulg. habent, *in quibus tibi habere, mercari nihil licet*, mendoſe opinor. libri manuſcr. mendoſius, *in quibus te habere nihil licet, &c.* Quid ſi ex hac tamen ſcriptura, quantumvis mendoſa, faciamus, *in quibus te emere nihil licet?* fortaſſis enim ſcripſit errans ſcriptor librarius, *ebere*, pro, *emere*, *b.* pro, *m.* in quo ſæpe peccabant ſcriptores illi: deinde poſtea fecerunt alii, *habere*, ex, *ebere*. Iudicet Lector eruditus & ingenioſus. *Lambin.* *Habere* certe mendoſum eſt. Nam habebant, & licebat habere ſenatoribus in Sicilia, Africa, Aſia, aliiſque provinciis latifundia. non improbo conjecturam Lambini. *Gravi*
Poſtremo tu tibi hoc numquam turpe Pall. duobus non adeſt, *numquam tu pe*, rejecitque etiam editio Victorii. e tat tamen in prioribus cuſis, ſed ii no agnoſcunt, *poſtremo*, neque habet C jacianus. & ſane aut ejici debet, a potius addi ſententiæ prioris fini: *repr hendo poſtremo; Tu tibi &c.* Gruter.
Naviculariam te eſſe facturum] *Face naviculariam*: ut alibi, *Facere mercat ram, facere argentariam*: pro quæſtum ex arte nautica facere, artem nautica exercere. *Hottom.* Non eſt *navicul riam facere* rem nauticam, ſed navib aut ædificandis, aut vendendis quæſtu facere. *pecuariam facere* Suet. Cæſ. 4 pecudes alere & vendere. *argentaria facere*, nummos permutare, & fœne dare & ſumere, & mille talia. *Grav.*
T

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

commearet? Verum haec omnia, ſi doces, navem de tua pecunia aedificatam, remitto atque concedo. ſed hoc, homo amentiſſime, non intelligis priore actione ab ipſis iſtis tuis Mamertinis laudatoribus eſſe ſublatum? Nam dixit Hejus, princeps civitatis, princeps iſtius egationis, quae ad tuam laudationem miſſa eſt, navem ibi operis publicis Mamertinorum eſſe aedificatam, iique faciendae ſenatorem Mamertinum publice praeuiſſe. Reliqua eſt materies. hanc Rheginis, ut ipſi diunt, tametſi tu negare non potes, publice, quod Mamertini materiem non habent, imperaviſti. Si & ex 19
uo fit navis, & qui faciunt, imperio tibi tuo, non retio praeſto fuerunt; ubi tandem iſtuc latet, quod tu le tua pecunia dicis impenſum? At Mamertini in tabulis ihil habent. Primum video potuiſſe fieri, ut ex aerario ihil darent. etenim vel Capitolium, ſicut apud majores oſtros factum eſt, publice coactis fabris, operiſque imeratis, gratis exaedificari atque effici potuit. deinde id uod perſpicio, quod & oſtendam, cum iſtos produxero, pſorum ex litteris, multas pecunias iſti erogatas, in perum locationes falſas atque inanes eſſe perſcriptas. Iam

Tuis Mamertinis laudatoribus] Scriptum inor, *Mamertinis tuis laudatoribus*. De amertinorum legatione quæ Verrem udabat, priore actione dictum eſt. *Hott.*

In tabulis nihil habent] Scriptum non bent, ſe tibi in ſumptum pecunias deſſe. *Idem.*

Etenim vel Capitolium] In hanc ſenntiam Livius libro primo his verbis, rquinius, inquit, *intentus perficiendo mplo, fabris undique ex Etruria accitis, n pecunia ſolum ad id publica eſt uſus, l operis etiam ex plebe. qui cum haud rvus & ipſe militum adderetur labor, nus tamen plebs gravabatur, ſe templa um ædificare manibus ſuis.* Idem.

Deinde id quod perſpicio & quod oſtenm] Vetus, *Deinde id quoque perſpi, quod & oſtendam.* itaque arbitror endandum. *Idem.*

Pecunias eſſe perſcriptas] *Perſcribi eæ pecuniæ* dicuntur, cui expenſæ latæ ſunt; id eſt, cui ſcriptum eſt in tabulis, eas pecunias expenſas, ſive adnumeratas fuiſſe. Scriptum igitur fuerat in Mamertinorum tabulis publicis Verris in falſas quaſdam & ementitas operum locationes erogatas fuiſſe, quas in illam triremem ædificandam impenderat. *Id.* *Perſcribi pecuniæ* dicuntur proprie, quæ jubebantur per menſæ ſcripturam ſolvi, ſive ab argentario pendi, apud quem pecuniam depoſitam habebant ſive publice, ſive privatim. Liv. 24, 18: *Inde ſi quid emtum paratumque pupillis foret, a quæſtore perſcribebatur.* quæſtor jubebatur pendere. Terent. Phorm. v, 7. *Quod ne ego perſcripſi porro illis* (argentum) *quibus debui*, hoc eſt juſſi trapezitæ ſolvere. Cic. XVI ad Attic. epiſt. 2:
Di

Iam illud minime mirum eſt, Mamertinos, a quo ſum mum beneficium acceperant, quem ſibi amiciorem, quai populo Romano eſſe cognoverant, ejus capiti litter ſuis pepercisſe. ſed ſi argumento eſt, Mamertinos pecu nias tibi non dediſſe, quia ſcriptum non habent, ſit argu mento, tibi gratis conſtare navem, quia quid emeris, au quid locaveris, ſcriptum proferre non potes. At enin idcirco navem Mamertinis non imperaſti, quod ſunt foe derati. Dii approbent. habemus hominem in fetialiur manibus educatum: unum, praeter ceteros, in public religionibus foederum ſanctum & diligentem. omnes qui ante te praetores fuerunt, dedantur Mamertinis quod iis navem contra pactionem foederis imperarin Sed tamen, tu ſancte homo ac religioſe, cur Tauromini tanis item foederatis navem imperaſti? an hoc probabis in aequa cauſa populorum ſine pretio varium jus, {

diſp

De Publiola quod perſcribi oportet, moram non puto eſſe faciendam. ſolvi a menſa. Sic & *reſcribere nummos* eſt reddere per ſcripturam menſæ. Poteſt tamen hic *perſcribi* ſimpliciter eſſe, referri in accepti & expenſi tabulas. *Gravius.*

Nam illud minime mirum eſt] Libri manuſcr. habent, *Iam illud, &c.* Lamb. Sic & Reg. *Iam* ſæpe connectendi ſequentia cum præcedentibus vim habet. *Gravius.*

Tibi gratis conſtare navem] Reg. *tibi gratis ſtare navem.*

Quid emeris, aut quid locaveris] Attingit differentiam apud Iuriſconſultos nobilem emptionem eſſe, cum artifex & rem & operas præbet: locationem, cum ei materia ſubminiſtratur, ipſe ſolum ſuas operas præbet. *Hottom.*

Scriptum proferre non potes] Nam moris erat ut ſinguli patresfam. omnia & expenſa & accepta in tabulas referrent; atque ex iis fidem expenſarum ſuarum facerent, ut dictum eſt in ea pro Comœdo. *Idem.*

In fecialium manibus educatum] *Fecialium collegium* a Numa Pompilio inſtitutum eſt, qui de belli paciſque & fœderum jure conſulerentur: itaque & ad eos de bello indicendo referebatur, bellum ipſi pium verbis conceptis ind cebant: fœderaque etiam ſanciebant in quibus ſi quid, de quo ambigeretu ortum eſſet, referri ad eos conſueveri Varro de vita populi Romani, *Itaq bella & tarde, & nulla licentia ſuſcipi bant: quod bellum nullum, niſi pium putabant geri oportere: & prius, qua indicerent bellum iis, a quibus injurias f ctas ſciebant, Feciales legatos res repet tum mittebant quatuor, quos oratores v cabant.* Idem. *In fetialium manibus ducatum*] Quidam legi putant oport re, *in fetialium moribus*, a quibus di ſentio. *Lambinus.*

Dedantur Mamertinis] Appoſite d *dantur*: verbo *fecialibus* uſitato. Na qui fœdus violarant, ii ut populo, c jus fœdus violarant, dederentur, f *ciales* poſtulabant. Varro de vita P. I *Si cujus legati violati eſſent, qui feciſſent quamvis nobiles eſſent, ut dederentur vitati ſtatuerunt: Fecialeſque* xx *qui his rebus cognoſcerent, judicarent & ſt tuerent, conſtituerunt.* Hottom.

Pi

liſparem conditionem fuiſſe? Quid, ſi ejuſmodi eſſe
ıaec duo foedera duorum populorum, judices, doceo,
ıt Taurominitanis nominatim cautum & exceptum ſit
oedere, ne navem dare debeant: Mamertinis in ipſo
oedere ſanctum atque perſcriptum ſit, uti navem dare
ıeceſſe ſit: iſtum autem contra foedus & Taurominianis imperaſſe, & Mamertinis remiſiſſe? num cui du-
ıium poterit eſſe, quin, Verre, praetore, plus Ma-
nertinis Cybea, quam Taurominitanis foedus opitula-
um ſit? Recitentur foedera. Iſto igitur tuo, quem-
dmodum ipſe praedicas, beneficio, ut res indicat,
ıretio atque mercede minuiſti majeſtatem reipublicae,
ninuiſti auxilia populi Romani, minuiſti copias, ma-
orum virtute ac ſapientia comparatas: ſuſtuliſti jus im-
erii, conditionem ſociorum, memoriam foederis. Qui
x foedere ipſo navem vel uſque ad Oceanum, ſi im-
eraſſemus, ſumtu periculoque ſuo armatam atque or-
ıatam mittere debuerunt: hi, ne in freto ante ſua
ecta & domos navigarent, ne ſua moenia portuſque
efenderent, pretio abs te jus foederis & imperii con-
itionem emerunt. Quid cenſetis in hoc foedere fa-
iundo voluiſſe Mamertinos impendere laboris, ope-
ıe, pecuniae, ne haec biremis adſcriberetur, ſi id ullo
ıodo poſſent a noſtris majoribus impetrare? nam,
um hoc munus imperaretur tam grave civitati, ine-
rat

Plus Mamertinis Cybea] Id eſt, qua-
ata. vide ſupra. *Hott.* P. Franc. MS.
ıique *Cymbea.*

MAMERTINORVM ET TAV-
OMINITANORVM CVM POPV-
O ROMANO FOEDERA] Hanc
ciniam ſuis editionibus inſeruerunt
ımbinus, & Gruterus, nulla ullius libri
cta mentione, cum nec in Regio, nec
Francii libro, nec in Victorii, nec
Stephani, nec P. Manutii, nec Hotto-
anni, nec ulla vetuſtiore ed. conſpi-
ıtur. Exſcindenda igitur. *Grav.*

Pretio abs te jus fœderis] Legendum putarem *contra jus fœderis:* non enim jus fœderis emerunt, ſed ne in naves ſumptus facerent pretium dederunt. *Hottom.* Muretus, ut eſt in cod. Regio cenſuit legendum: *Pretio abs te jus fœderis, & imperii conditionem redemerunt.*

Nam cum hoc munus imponebatur] Sic habent libri manuſcr. duo vulgati, *imperabatur.* Lambin. Sed Franc. MS. P. Victorii & P. Manut. edd. quas Gruterus ſequitur, legit *imperaretur:* Regius vero *imponebatur.*

Id

rat neſcio quo modo in illo foedere ſocietatis quaſi qua
dam nota ſervitutis. Quod tum recentibus ſuis officii
integra re, nullis populi Romani difficultatibus, a m
joribus noſtris foedere aſſequi non potuerunt, id nun
nullo novo officio ſuo, tot annis poſt, jure imperii n
ſtri quotannis uſurpatum, ac ſemper retentum, ſum
ma in difficultate navium, a C. Verre pretio aſſecu
ſunt. At non hoc ſolum ſunt aſſecuti, ne navem daren
Ecquem nautam, ecquem militem, qui aut in claſſ
aut in praeſidio eſſet, te praetore, per triennium M
21 mertini dederunt? Denique cum ex ſenatuſconſult
itemque ex lege Terentia & Caſſia frumentum aequ
biliter emi ab omnibus Siciliae civitatibus oporteret
id quoque munus leve atque commune Mamertinis r
miſiſti. Dices, frumentum Mamertinos non deber
Quomodo non debere? an, ut ne venderent? non
nim erat hoc genus frumenti ex eo genere, quod ex
geretur, ſed ex eo, quod emeretur. Te igitur auct
re & interprete, ne foro quidem & commeatu M
mertini populum Romanum juvare debuerunt. Qu
tandem civitas fuit, quae deberet? Qui publicos agr
arant, certum eſt quid ex lege cenſoria dare debean
cur iis quidquam praeterea ex alio genere imperaviſt

Quic

Id nunc nullo novo officio ſuo, tot annis poſt, jure imperii noſtri quotannis uſurpatum] Cod. Reg. *Id nunc nullo officio ſuo, quotannis uſurpatum.*

At hoc ſolum ſunt aſſecuti] Regius: *At non hoc ſolum ſunt aſſecuti.* Franc. *Et non hoc ſolum* &c. leg. ſententia id exigente, cum Victorio: *At non hoc ſolum ſunt aſſecuti*, &c. Sed aſſecuti ſunt etiam ut ne nautam, ne militem darent. *Non* male Lambinus expunxit. *Grav.*

Ex lege Terentia & Caſſia] De ea libro III. copioſe dictum eſt. *Hottom.*

Ex eo genere] Ex genere decumani, quod ab aratoribus ſine pretio exigebatur. *Idem.*

Quod emeretur] Siciliæ civitates ea conditione in fœdus receptæ fueran
ut cum uſus ferret, frumentum popu
Romano certo pretio darent. quod g
nus *emptum* vocabatur, pro quo
S. C. pecunia ſolvebatur. *Idem.*

Qui publicos agros arant] Septem d
cim Siciliæ civitatum, quæ bellum cu
populo Romano geſſerunt, agri pub
cati ſunt, iiſque tamen redditi. Hi
Cenſoribus locari ſolebant aratoribu
tum Siculis, tum civibus Rom. q
certum frumenti numerum quotan
populo Romano ſolverent. reliqu
ſibi haberent: id eſt, ſuis civitatib
colerent. *Idem.*

Quid ex lege Cenſoria dare debeant
Reg. *quid lege Cenſoria debeant.*

Q

Quid? decumani num quid praeter ſingulas decumas ex ege Hieronica debent? cur iis quoque ſtatuiſti, quantum ex hoc genere frumenti emti darent? Qui ſunt immunes, ii certe nihil debent. at his non modo imperaſti; verum etiam, quo plus darent quam poterant, haec ſexagena nillia modium, quae Mamertinis remiſeras, addidiſti. Neque hoc dico, ceteris non recte imperatum eſſe. Mamertinis, qui erant in eadem cauſa, quibus ſuperiores, omnes praetores item ut ceteris imperarant, pecuniamque ex S. C. & ex lege diſſolverant, his dico non recte emiſſum. Et ut hoc beneficium, quemadmodum dicitur, rabali clavo figeret, cum conſilio cauſam Mamertinorum cognoſcit, & de conſilii ſententia Mamertinis ſe frumentum non imperare pronuntiat. Audite decretum mercenarii praetoris ex ipſius commentario, & cognoſcite, quanta in ſcribendo gravitas, quanta in conſtituendo jure ſit auctoritas. Recita commentarium. Libenter it ſe facere: itaque perſcribit. Quid, ſi hoc verbo non ſſes uſus, libenter? Nos videlicet invitum te quaeſtum acere putaremus? ac de conſilii ſententia. praeclarum ecitari conſilium, judices, audiſtis. utrum vobis conlium recitari tandem praetoris videbatur, cum audieatis nomina, an praedonis improbiſſimi ſocietas atque omitatus? En foederum interpretes, ſocietatis pactores,

Quid? decumani] *Decumanos* appellat, on ipſos publicanos qui decumas ement, ſed aratores qui debebant. *Hottoannus.*

Qui ſunt immunes, ii certe] Reg. *quid mune. hi certe.* lege. *Quid immunes? i certe.* ut paullo ante *Quid? decumani.* ræavius.

Mamertinis, qui erant] In antiquo gitur, *ſed Mamertinis &c.* F. Urſinus.

Quibus ſuperiores omnes pratores, item ut teris imperarant, pecuniamque ex S C.] eg. *quibus ſuperiores omnes item ut ceteris nperarent pecuniam, qui ex S C.* lege: *ſ. o. p. i. u. c. imperarant pecuniam, uam ex S C.* Græavius.

Et ut hoc beneficium] Vetus codex, *At ut hoc, &c.* Hottom.

Trabali clavo figeret] Ingenti & valido, quales ſunt, quibus trabes conjunguntur. Nam per ridiculum transfertur ad ea quæ vehementer firmantur ac ſtabiliuntur. Horatius Carminum I.

Te ſemper anteit ſæva neceſſitas,
Clavos trabales & cuneos manu
Geſtans ahena: nec ſeverus
Vncus abeſt, liquidumque plumbum.

Idem.

DECRETVM EX COMMENTARIO] Hæc quoque non ex libris ſunt adſuta a Lambino & Grutero, ceteris omnibus editoribus inviſa & ignota. *Græv.*

res, religionis auctores. numquam in Sicilia frumentum publice eſt emtum, quin Mamertinis pro portione imperaretur, ante quam hoc delectum praeclarumque conſilium iſte dedit, ut ab his nummos acciperet ac ſui ſimilis eſſet. Itaque tantum valuit iſtius decreti auctoritas, quantum debuit ejus hominis, qui, a quibus frumentum emere debuiſſet, iis decretum vendidiſſet. Nam ſtatim L. Metellus, ut iſti ſucceſſit, ex C. Sacerdotis & Sex. Peducaei inſtituto ac litteris frumen-
22 tum Mamertinis imperavit. Tum illi intellexerunt, ſe id, quod a malo auctore emiſſent, diutius obtinere non poſſe. Age porro, tu, qui te tam religioſum exiſtimari voluiſti interpretem foederum, cur Tauromitanis frumentum, cur Netinis imperaſti? quarum civitatum utraque foederata eſt. Ac Netini quidem ſibi non defuerunt. nam ſimul ac pronuntiaſti, libenter te Mamertinis quiddam remittere, te adierunt, & eandem ſuam cauſam foederis eſſe docuerunt. tu aliter decernere in eadem cauſa non potuiſti. Pronuntias, Netinos frumentum dare non oportere: & ab his tamen exigis. Cedo mihi ejuſdem praetoris litteras & rerum decretarum & frumenti imperati, & tritici emti. Quid po-

A malo auctore emiſiſſent] *Auctor* dicitur is, a quo quis jus in rem quampiam titulo aliquo nactus eſt, ut pro empto, pro donato, & ſiqui ſunt generis ejuſdem. Quod nomen *ab auctionibus* deductum opinor, in quibus is rem aufert, qui maxime pretium auxit unde & *auctoritas* verbum declinatum eſt, de quo in orat. pro Cæcina explicavimus. Nam quod utrumque verbum ſine *c* plerique ſcribunt, id eos præter veterem conſuetudinem facere tum ex antiquis monimentis intelligitur, in quibus *c* littera ſemper adjecta eſt: tum ex Valerii Probi notis antiquis, qui *AVC.* pro *Auctor* notari ſolitum teſtatur. Hoc igitur orator dixit ἀλληγορικῶς. Quæ res a malo auctore accepta eſt, ea jure civili per verum dominum nullo negotio aufertur. *Hott*
Auctor proprie dicebatur, qui aliquid nexu mancupioque vendebat, periculumque evictionis in ſe recipiebat; ſi & fidejuſſor addebatur, is dicebatur auctor ſecundus, ut ex l. 4. D. de evictionibus patet, quod alibi ad has orationes pluribus notamus. Hinc vides, cur hic Verres *malus auctor* appelletur, quia præſtare non poterat, quod jus Mamertinis, accepto pretio, vendiderat. *Græv.*

Taurominitanis] Tauromenium & Taurominium civitas Siciliæ, quæ etiam nunc dicitur Taormína.

Netini] In act. 11, dixit Netinenſes, ubi vide quæ notantur.

Decretarum & frumenti] Codex Memnianus, *decretarum frumenti.* quod ſine dubio verum eſt. *Hottom.* *Et frumenti*

potius in hac tanta, & tam turpi inconſtantia ſuſpicari poſſumus, judices, quam id, quod neceſſe eſt, aut iſti a Netinis pecuniam, cum poſceret, non datam: aut id eſſe actum, ut intelligerent Mamertini, bene ſe apud iſtum tam multa pretia ac munera collocaſſe, cum idem alii juris ex eadem cauſa non obtinerent? Hic mihi etiam audebit mentionem facere Mamertinae laudationis? in qua quam multa ſint vulnera, quis eſt veſtrum, judices, quin intelligat? Primum, ut in judiciis, qui decem laudatores dare non poteſt, honeſtius eſt ei nullum dare, quam illum quaſi legitimum numerum conſuetudinis non explere. tot in Sicilia civitates

menti imperati, & tritici empti] Vulgati olim & *fr. imp. & rerum decretarum tritici empti:* neque aliter Pal. pr. ſed is punctis ſubduxit, illud, *& rer. decr.* priore loco poſitum. at ſec. ſolummodo habet, *literas & rerum decretarum tritici empti*, omiſſo altero membro. quod veroſimile eſt factum negligentia librarii ob ſimilitudinem vocum. Ceterum ea, quæ poſtea in noſtris libris ſequuntur LITERAE PRAETORIS &c. non habentur in ullis mſſ. idem dictum eſto de hujuſmodi titulis infra ſequentibus poſitiſque ſupra. nolui tamen expungere, quod facerent ad lucem ſententiæ: quæ æque nihilominus pateret, ſi illud *Recita* exprimeretur majuſculo charactere. *Gruter.* Imo delenda ſunt omnia, quæ contra libros ſunt inſerta & aſſuta. Nec illa habentur in Reg. & Franc. Non male Lambinus in margine ſuadet legendum eſſe: *Litteras & rerum decretarum & frumenti imperati, & tritici emti.* Sic ſane Reg. niſi quod in illo abeſſent *& tritici empti.*

Tam multa pretia ac munera] Eſt per ἓν διὰ δυοῖν tam multa pretioſa munera.

Primum ut in judiciis] *Vt*, particula meo judicio vacat. *Hottom.* *Primum ut in judiciis, &c.*] Priſcianus lib. 18. hunc locum profert: & quod ad ejus principium attinet, ait, *ut*, poſitum eſſe pro, ὅτι: reliquam partem longe aliter legit, quam vulgo legitur: niſi ibi mendoſus eſt. ſic enim ille: *Primum ut in judiciis qui d. l. d. n. p. honeſtius nullum daret, quam ill. q. l. n. conſ. non expleret.* Ego aſſentior Hottomanno, judicanti, *ut*, particulam eſſe ſupervacaneam. alioqui putarim, hic aliquid deſiderari, & ſic eſſe legendum: *primum quod una totius Siciliæ civitas iſtum laudet: ut in judiciis, &c.* Lambinus. *Primum, in judiciis*] Ita P. Manutius, ſed a conjectura Hottomanni, contra libros, & Grammaticos, quibus inſerta ſyllaba; *primum ut in judiciis.* Gruterus. Eſt ſane *ut* in Reg. & Franc.

Qui decem laudatores dare non poteſt] Rei ſolebant laudari in judiciis a viris gravibus & nobilibus. Cic. IX ad fam. I. *Cum Pomponius, ut laudaret P. Sextium, introiſſet in urbem.* Idem ibid. *Cur autem laudarim,* (Vatinium) *peto a te ut id a me neve in hoc reo, neve in aliis requiras.* Statim: *Recordare enim quibus laudationem ex ultimis terris miſeris.* Græv.

Legitimum numerum] Hoc loco intelligimus uſitatum numerum non *legatorum*, ſed *legationum*, quæ ex provincia mitterentur, ad ejus laudationem qui cum imperio in ea fuerat, fuiſſe decem. Vide quæ diximus Verr. II. *Hottom.* Minime gentium. Intelligit laudatores in judiciis, ſive ex provinciis mittantur legati, ut reos repetundarum laudent & defendant, ſive alius criminis reos homines urbici laudent. *Græv.*

tates ſunt, quibus tu per triennium praefuiſti: arguun ceterae: paucae & parvae metu repreſſae ſilent: un laudat. Hoc quid eſt, niſi intelligere, quid habeat uti litatis vera laudatio: ſed tamen ita provinciae praefuiſ ſe, ut hac utilitate neceſſario ſit carendum? Deinde id quod alio loco ante dixi, quae eſt iſta tandem lau datio, cujus laudationis legati principes & publice ti bi navem aedificatam, & privatim ſe ipſos abs te ſpo liatos expilatoſque eſſe dixerunt? Poſtremo quid aliud iſti faciunt, cum te ſoli ex Sicilia laudant, niſi teſti monio nobis ſunt, te omnia ſibi eſſe largitum, quae tu de repub. noſtra detraxeris? Quae colonia eſt in Ita lia tam bono jure, quod tam immune municipium, quod per hoſce annos tam commoda vacatione ſit uſum omnium rerum, quam Mamertina civitas per trien nium? ſoli, ex foedere quod debuerunt, non dederunt ſoli, iſto praetore, omnium rerum immunes fuerunt: ſoli in iſtius imperio ea conditione vitae fuerunt, ut populo Romano nihil darent, Verri nihil denegarent.

23 Verum, ut ad claſſem, quo ex loco ſum digreſſus, revertar: accepiſti a Mamertinis navem contra leges: remiſiſti contra foedera. ita in una civitate bis improbus fuiſti: cum & remiſiſti, quod non oportebat, & accepiſti, quod

Sed tamen ita provinciæ præfuiſſe, &c.] Sic habent omnes libri manuſcr. non, ut vulgati, *præfuiſti.* Itaque interrogationis nota deleri debet poſt, *laudatio*, & collocari poſt, *ſit carendum?* Lamb. *Sed tamen ita provinciæ præſuiſſe, &c.*] Obſecutus ſum Cujaciano, tanto facilius, quod aſſeveraret Lambinus ſic legi in omnibus libris ſuis: qui tamen male retinet *tibi*, quod non adeſt Cujaciano, imo, ne Pall. quidem aut edd. priſcis. vulgata ſatis frigide; *laudatio? ſed tamen ita Verres prov. præfuiſti, ut hac util. neceſſ. tibi ſit carendum.* Grut. Pro vulgatis tamen ſtat P. Francii liber, ſed pro illis Reg.

Spoliatos, exſpoliatoſque] *Expilatoſque* legendum, ut in aliis omnibus. *Hott.*

Omnia eſſe largitum] Nam & biremem quam debebant, & frumenti numerum quod pro ſua portione dare debebant, eis remiſerat. *Idem.*

De rep. noſtra detraxeris] *De* abeſt a Reg. & Franc.

Ea conditione vitæ fuerunt] Cujacii lib. *vixerunt.* forſan illud *vitæ* eſt a gloſſa. indeque natum illud alterum, tanquam interpretamentum *fuerunt.* Grut. In Reg. eſt etiam *vixerunt.*

Contra legem] *Claudiam*, de qua ex Livio ſuperius diximus. Memnianus codex *leges*, quod a conſuetudine Ciceronis non abhorret. *Hottom.* Sic & Regius: ſic *legibus ſolvi* dicebatur, qui una lege ſolvebatur. *Grav.*

Qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

quod non licebat. Exigere te oportuit navem, quae contra praedones; non quae cum praeda navigaret, quae defenderet, ne provincia ſpoliaretur; non quae provinciae ſpolia portaret. Mamertini tibi & urbem, quo furta undique deportares, & navem, qua exportares, praebuerunt. Illud tibi oppidum, receptaculum praedae fuit: illi homines teſtes cuſtodeſque furtorum: illi tibi & locum furtis, & furtorum vehiculum comparaverunt. Itaque ne tum quidem, cum claſſem avaritia ac nequitia tua perdidiſti, navem Mamertinis imperaſſe auſus es: quo tempore in tanta inopia navium, tantaque calamitate provinciae, etiam ſi precario eſſent rogandi, tamen ab his impetrarentur. reprimebat enim tibi & imperandi vim, & rogandi conatum praeclara illa, non populo Romano reddita biremis, ſed praetori donata Cybea. ea fuit merces imperii, auxilii, juris, conſuetudinis, foederis. Habetis unius civitatis firmum auxilium amiſſum ac venditum pre-

Qua nova provinciæ ſpolia] Cur *nova?* quænam *antiqua?* Merito hæc vox abeſt Regio, cujus auctoritate illam dele-. *Grævius.*

Quo furta undique portares] Idem codex, *deportares*, quo ipſo opponeretur magis illi *exportares*, quod ſequitur. *uterus.* Firmat Regius.

Avaritia, & nequitia tua] Mire duo contraria conjunxit. *Nequitia* enim eorum eſt, qui tum nepotes, cum diſſoluti appellantur, qui rem ſuam diſperdunt. Itaque prætor prodigo rerum ſuarum commercio his verbis interdicebat: *Quando tu bona patria avitaque nequitia tua diſperdis.* Sed *avaritiam* notat, ut militum remigumque pecuniam, propter quam ea navis amiſſa eſt, judicibus renovaret. *Nequitiam* autem, ut ... rris in populi Romani rebus administrandis negligentiam oſtenderet. Ergo *avaritiam* in re ſua, *nequitiam* in publico. Et vide infra prædonum dux Heracleo non ſua virtute, ſed iſtius avaritia nequitiaque victor, quod in... ſic interpretatur: *Miſſione remigum, fama reliquorum.* Hottomannus.

Precario eſſent rogandi] Inſolens locutio: *Rogare aliquem precario*, videndum igitur an *eſſet roganda*, potius legendum ſit: ut ad navem referretur. Quaſi dictum eſſet, ut etiamſi non pro jure fœderis, ac pro imperio poſceretur, ſed precario rogaretur. *Idem.* Mihi videtur *pracario* excidiſſe ſuo loco, & ſic Ciceronem ſcripſiſſe, *etiamſi eſſent rogandi, precario tamen ab iis impetraretur.* Græv.

Merces imperii auxilium juris] Vetus, *auxilii, juris:* & ſic puto legendum. nam per irriſionem loquitur cum indignatione. quaſi diceret, Mamertini hanc tibi Cybeam perſolverunt, quaſi mercedem imperii populi Romani & auxilii, quod ei ex fœdere præſtare debent. hoc apparet infra, unde etiam intelligitur *tui merces*, ut in aliis: ſed *fuit merces*, ut in hoc noſtro corrigendum eſſe. *Hott.* *Auxilii, juris, conſuetudinis, &c.*] Sic eſt ſcriptum in cod. manuſcr. & ita legendum, non, ut vulgo, *auxilium juris, conſ.* Lambinus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

pretio. cognoſcite nunc novam praedandi rationem, al
24 hoc primum excogitatam. Sumtum omnem in claſſem
frumento, ſtipendio, ceteriſque rebus navarcho ſuo quae-
que civitas ſemper dare ſolebat. is neque ut accuſaretur
nautis committere audebat, & civibus ſuis rationem re-
ferre debebat. in illo omni negotio, non modo labore, ſed
etiam periculo ſuo verſabatur. Erat hoc, ut dico, facti-
tatum ſemper, nec ſolum in Sicilia, ſed in omnibus pro-
vinciis; etiam in ſociorum & Latinorum ſtipendio ac
ſumtu; tum cum illorum auxiliis uti ſolebamus. Verre
poſt imperium conſtitutum primus imperavit, ut ea pe-
cunia omnis a civitatibus ſibi adnumeraretur, ut is pecu-
niam tractaret, quem ipſe praefeciſſet. cui poteſt eſſe du-
bium, quamobrem & omnium conſuetudinem veterem
primus immutaris, & tantam utilitatem per alios tractan-
dae pecuniae neglexeris, & tantam difficultatem cum cri-
mine, moleſtiam cum ſuſpicione ſuſceperis? Deinde ali
quaeſtus inſtituuntur, ex uno genere navali videte quam
multi. accipere a civitatibus pecunias, ne nautas darent
pretio certo miſſos facere nautas: miſſorum omne ſtipen-
dium lucrari: reliquis, quod deberet, non dare. Haec
omnia ex civitatum teſtimoniis cognoſcite. Recita te-
25 ſtimonia civitatum. Huncine hominem? hancine im-
pudentiam, judices? hancine audaciam? civitatibus pro
numero militum pecuniarum ſummas deſcribere? cer-
tum pretium, ſexcentenos nummos nautarum miſſion
con-

Rationem referre] Reg. *rationes ferre.* lege: *rationes referre.* Sic alibi ſæpe loquitur. *Grævius.*

Etiam in ſociorum, & Latinorum ſtipendio ac ſumtu] De Latinarum civitatum jure ac conditione, quo tempore Latium in populi Romani ditionem ſubactum eſt, quoniam nonniſi pluribus verbis explicari poteſt, melius eſt ex Livio cognoſcere, eo loco quem indicabo, libro ſcilicet Decadis, 1. octavo: paucis paginis poſt libri initium. *Hottom.* De Latii jure Caroli Sigoni extat pereruditus commentarius, qui eſ conſulendus.

Poſt imperium conſtitutum] Eodem modo dicitur, ut, *poſt urbem conditam* *Hottom.*

Deſcribere] Poſteriores dixerunt *taxare.* Idem.

Certo pretio ſexcentenos nummos, nautarum miſſione conſtituere] Apertius ita legeretur, & (ut opinio mea fert) rectius, *certum precium, ſexcentenos nummos*;

conſtituere? quos qui dederat, commeatum totius aeſtatis abſtulerat: iſte quod ejus nautae nomine pro ſtipendio frumentoque acceperat lucrabatur. itaque quaeſtus duplex unius miſſione fiebat. Atque haec homo amentiſſimus in tanto praedonum impetu, tantoque periculo provinciae, ſic palam faciebat, ut & ipſi praedones ſcirent, & tota provincia teſtis eſſet. Cum propter iſtius hanc tantam avaritiam, nomine claſſis eſſet in Sicilia, re quidem vera naves inanes, quae praedam praetori, non quae praedonibus metum afferrent: tamen, cum P. Caeſetius & P. Tadius decem navibus nis ſemiplenis navigarent, navem quandam piratarum praeda refertam, non ceperunt, ſed abduxerunt, onere ſuo plane captam atque depreſſam. Erat ea navis plena juventutis formoſiſſimae, plena argenti facti atque ignati, multa cum ſtragula veſte. Haec una navis a claſſe noſtra non capta eſt, ſed inventa ad Megaridem; qui

mos, nautarum miſſioni conſtituere. Hott.
Certum pretium, ſexcentenos nummos] ta P. Manutius de conjectura Hottonanni, quam modo firmat codex Cuac. in quo præterea *ſeſcenos.* non male. rius editi: *certo pretio ſexcentos.* Grut.

Quod & nautæ] Codex Memnianus, *Quod ejus nautæ.* Placet. *Hottom.* *Iſte, quod militis, & nautæ nomine*] Cum n libris manuſcr. ſcriptum reperiſſem, *quod ejus nautæ nomine:* in vulgatis auem legeretur, *quod & nautæ nomine,* æpeque me in hoc loco hærere memiiſſem, ego ſic repoſui, *iſte quod militis & nautæ nomine, &c.* Erant enim aii remiges a militibus. infra, *remigibus, militibuſque dimiſſis.* ſupra non longe, *civitatibus pro numero militum pecun. ſumm. deſcrib.* Lamb. *Quod & nautæ nomine*] Dictiuncula *&*, non eſt in Cujac. Lambinus conjecturam ſuam nobis obtruſerat: *quod militis & nautæ nomine;* malim, ut invenerat in ſcriptis ſuis, *quod ejus nautæ nomine* qui videlicet ſexcentos nummos dederat, ut interpretatur Gulielmius. *Gruterus.*

Itaque quæſtus duplex] Reſcripſi ex Reg. & Franc. *Ita quæſtus duplex.* Græv.

Nomine claſſis, eſſent in Sicilia re quidem vera naves inanes] Confuſa locutio: concinnior erit ſententia, ſi ſic legamus, & verba interpungamus, *Nomine, claſsis eſſet in Sicilia: re quidem vera, &c.* ut ſit, verbo & ſimulatione claſſis erat in Sicilia: at revera, &c. *Hottom.* *Nomine, claſsis eſſet in Sicilia, re quidem, &c.*] Sic habent libri manuſcr. & ita tamen emendaverat Hottomannus, conjectura ductus: idemque mihi, nondum conſultis veteribus libris, venerat in mentem. *Lamb.*

P. Cæſetius, & P. Tadius] Verris legati, ut conſtat ex ſuperioribus. *Hott.*

Non ceperunt, ſed abduxerunt] Profert hunc locum Nonius in verbo, *capere.* Lamb. Reg. *adduxerunt.*

Ex claſſe noſtra] *A claſſe*, antiquus liber. quod perſpicue verum eſt. *Hott.*

Ad Megaridem] Megaris, quæ & Megara, olim Hybla dicta, vicina eſt Syracuſis civitas, cujus portus Megarenſis, de qua vide Cluver. Sicil. antiq. I, II.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

qui locus eſt non longe a Syracuſis. quod ubi iſti nuntiatum eſt; tametſi in acta cum mulierculis jacebat ebrius, erexit ſe tamen, & ſtatim quaeſtori legatoque ſuo cuſtodes miſit complures, ut omnia ſibi integra quam primum exhiberentur. Appellitur navis Syracuſas, expectatur ab omnibus, ſupplicium ſumi de captivis putatur. iſte, quaſi praeda ſibi advecta, non praedonibus captis, ſiqui ſenes, aut deformes erant, eos in hoſtium numero ducit: qui aliquid formae, aetatis, artificiique habebant, abducit omnes, nonnullos ſcribis ſuis, filio, cohortique diſtribuit: ſymphoniacos homines ſex cui-

Tametſi noctu] Memnianus codex, *in acta*, quod valde arridet. *Hottoman.* *Tametſi in acta cum mulierculis, &c.*] Sic reſtitui ex auctoritate codicum manuſcr. *in acta* autem, id eſt, in litore Syracuſano: in loco litoris Syracuſani, qui hoc nomine communi appellabatur veluti proprio. ſic infra. *uxorem ejus parum poterat animo ſoluto ac libero tot in acta dies ſecum habere.* & inferius. *tum iſtius acta commemorabatur.* ubi vulgo legitur, *commemorabantur*, plane mendoſe, ut ſuo loco oſtendemus. Quamvis autem, *in acta*, repoſuerim, libros manuſcr. ſecutus, tamen vocem, *noctu*, quæ eſt in vulgatis, retinendam putaverit aliquis alius. nam ex iis, quæ poſt ſequuntur, apparet navim illam noctu appulſam eſſe Syracuſas. Neque incredibile eſt, librarium ſcriptorem, cum, *in acta*, ſcripſiſſet, vocem, *noctu*, per imprudentiam prætermiſiſſe. ſed hac de re judicet lector, nos libros veteres ſecuti ſumus. hoc tantum. ſi quis tamen ſententiam meam exquirat, eam vocem delendam exiſtimo. *Lamb.* *Tametſi in acta*] Non auſus ſum abire a libris Lambini; utique cum eis reſponderet Cujacianus. vulgata *tametſi noctu.* illepide, meo quidem judicio. *Gruter.* Reg. recte *in acta*. In actis enim ſolebant genio indulgere. Hinc ἀκτίζειν Græci dicunt, ut alibi oſtenſum. *Gravius.*

Cuſtodes miſit] Id eſt, obſervatores & exploratores: qui ſi rationes quoque perſcriberent, atque conficerent, ἀντιγραφεῖς a Græcis appellabantur. *Hott.*

Expectatur ab omnibus, &c.] Hic locus ſine dubio corruptus eſt. nam primum, *ſupplicium de captivis ſumi putatur*, genus loquendi duriuſculum eſt, & prope inſolens. deinde hoc totum, *ſumi de captivis putatur.* abeſt a libris manuſcriptis. Memmius putat legendum? *ſpectatur ab omnibus.* nempe *navis.* cui difficile eſt non aſſentiri. reſtat vox, *ſupplicium*, ſola, ſi libris manuſcriptis fidem habeas. Quid ſi dicamus ita legendum? *ſpectatur ab omnibus. expectatur ſupplicium de captivis.* quid ſi ſic? *expectatur ab omnibus ſupplicium de captivis.* conſideret lector. *Lamb.* *Supplicium ſumi de captivis putatur*] Lambinus varie heic hariolatur. mihi omnia ſana ſunt. opinio hæc Syracuſanorum erat cum moras duceret Verres in ſuo loco, punire ipſum captivos ultimo ſupplicio &c. forſan tamen planior eſſet ſenſus, ſi diſtingueremus: *Appellitur navis: Syracuſas exſpectatur ab omnibus: ſupplicium &c.* quomodo eſt in Pal. ſec. *Gruterus.* Infauſta hæc ambiguitas. Sententia clara eſt, non aliud notans, quam ſumtum iri creditur, vel ut ſumatur exſpectatur. vide Paterc. ad Livium II, 5. Iacob. Gronovius. In cod. Reg. non ſunt *ſumi putatur.*

Cohortique] *Cohorti* Prætoriæ, qua pro præſidio Prætores utebantur. *Hott.*

Symphoniacos ſex] Omnes & manuſcripti & impreſſi veteres, *Symphoniacos* ho-

cuidam amico ſuo Romam muneri miſit. nox illa tota
exinaniunda navi conſumitur. Archipiratam ipſum vi-
det nemo, de quo ſupplicium ſumi oportuit. hodieque
omnes ſic habent, quid ejus ſit, vos conjectura quoque
aſſequi debetis, iſtum clam a piratis ob hunc archipi-
ratam pecuniam accepiſſe. Conjectura bona eſt. ju- 26
dex eſſe bonus nemo poteſt, qui ſuſpicione certa non
movetur. hominem noſtis: conſuetudinem omnium te-
netis: qui ducem praedonum, aut hoſtium ceperit,
quam libenter eum palam ante oculos omnium eſſe pa-
tiatur. Hominem in tanto conventu Syracuſis vidi ne-
minem, judices, qui archipiratam captum vidiſſe ſe di-
ceret; cum omnes, ut mos eſt, ut ſolet fieri, concur-
rerent, quaererent, videre cuperent. Quid accidit, cur
tantopere iſte homo occultaretur, ut eum ne caſu qui-
dem quiſquam adſpicere poſſet? Homines maritimi Sy-
ra-

omines ſex. a quorum auctoritate ſine
auſa diſcedere non auſim. *Hottoman.*
Homines cod. Reg. & Victorii editio
uoque agnoſcit. Cur deleverit Rober-
us Stephanus, P. Manutius, & recen-
ores editores, quidem ignoro. Nam
t ſuperius dixit *ſymphoniacus ſervus.* &
ro Milone, *ſymphoniaci uxoris pueri.*
Homo vero ſæpe, quod notum, ponitur
ro ſervo. *Grævius.*

Sic habent perſuaſum] Libri veteres
on habent vocem, *perſuaſum.* ea vero
rtaſſe delenda eſt. ſic enim loquuntur
atini, *ſic habeto, ſic habetote.* Lamb.
c habent perſuaſum &c.] Accedit Gu-
elmius Lambinianis qui non exhibent
ud *perſuaſum.* vultque *habere*, eſſe puta-
, exiſtimare. Terentius Adelphis: *Edu-*
a parvulo, habui, amavi, pro meo. ubi
dendus Donatus. *Gruter.* In Reg. &
elioribus libris, quos Lambinus, &
ruterus evolverunt, non invenitur,
rſuaſum merito id cum Roberto Ste-
ano, damnamus & expungimus. In-
lcata fuit hæc vox *perſuaſum* ab impe-
is ſciolis, qui neſcierunt Ciceronis
quentiſſimum loquendi genus, *ſic ha-*
, ſic habebant omnes. Orat. pro Cœlio:
Sic habebant, quæcunque in equite Romano
dignitas eſſe poteſt, eam ſemper in M. Cælio
habitam eſſe ſummam, hodieque haberi ab
omnibus. Sed pudet exempla congerere.
Quis enim tam hoſpes eſt in Tullio, qui
non facile ſexcenta poſſit afferre. Idem
autem eſt, ut recte Guilielmius, *habeo,*
quod exiſtimo, perſuaſum habeo. Sed
exemplum, quod ex Terentio ſive Gui-
lielmius, ſive Gruterus attulit, plane
ἀπροσδιόνυσον. Grævius.

Conjectura bona eſt] Sic omnes anti-
qui. nunc ſunt qui reponant, *conjectura*
eſt, quod antiquandum puto. Nam
conjecturam bonam dixiſſe videtur: pro
bona copia æſtimandi datur: bona fa-
cultas eſt conjecturæ faciendæ. *Hottom.*
Non eſt tamen in Reg. *bona*, & poteſt
abeſſe.

Vt mos eſt, ut ſolet fieri] Poſtremum
e margine ſumptum videtur, & ab in-
doctis librariis cum veris germaniſque
verbis contextum. *Idem.*

Homines maritimi Syracuſis] Alii, o-
pinor, omnes, *homines Mamertini:*
quod perſpicue falſum eſt. cum de Ma-
mertinis nunquam niſi invidioſe & ma-
ledice loquatur. Nam Mamertini lega-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

racuſis, qui ſaepe iſtius ducis nomen audiſſent, cum eum ſaepe timuiſſent, cum ejus cruciatu atque ſupplicio paſcere oculos, animumque exſaturare vellent: poteſtas adſpiciendi nemini facta eſt. Vnus plures praedonum duces vivos cepit P. Servilius, quam omnes antea. Ecquando igitur iſto fructu quiſquam caruit, ut videre piratam captum non liceret? At contra, quacumque iter fecit, hoc jucundiſſimum ſpectaculum omnibus vin-

tionem, quemadmodum ſæpe antea dictum eſt, laudandi Verris cauſa miſerant. *Hott.* *Homines maritimi Syracuſis, &c.*] Hic eſt ἀνακόλουθον, nam quo pertineat caſus hic rectus, *homines*, non apparet: niſi forte aliquis dicat, ſubintelligendum verbum ſubſtantivum, *ſunt.* At ego malim intereſſe, quam abeſſe: ut ita legamus, *Homines ſunt maritimi Syracuſis.* In quibuſdam libris vulg. impreſſum eſt, *Erant homines maritimi, &c.* Lambinus. *Homines maritimi Syracuſis*] In vetere libro ſcriptum eſt, *erant homines Mamertini Syracuſis*: quæ lectio placet. *Fulv. Vrſinus.* *Homines maritimi Syracuſis &c.*] In Pall. & olim impreſſis inveni, *Homines Mamertini Syracuſis.* & profecto videtur veroſimile, ſi non verum. *Grut.* Sic ſane & P. Francii liber, ſed Reg. cod. & edd. poſt Victorianam omnes, *homines maritimi Syracuſis.* Sed ſive *maritimi* legas ſive *Mamertini*, eſt tamen ἀνανταπόδοτον. qualia plura in Cicerone M S. & ceteris optimæ notæ ſcriptoribus inveniri dudum viri docti obſervarunt. Divinat. in Cœlium: *Putaſne te poſſe de maximis acerbiſſimiſque rebus, cum cauſſam ſociorum, fortunaſque provinciæ, jus populi Romani, gravitatem judicii legumque ſuſceperis, tot res tam graves, tam varias, voce, memoria, conſilio, ingenio, ſuſtinere?* Liv. lib. II, 12. *Quum C. Mucius adoleſcens nobilis, cui indignum videbatur, populum Romanum ſervientem, cum ſub Regibus eſſet, nullo bello, nec ab hoſtibus ullis obſeſſum eſſe, liberum eundem populum ab iiſdem Etruſcis obſideri, quorum ſæpe exercitus fuderit: itaque magno audacique aliquo facinore eam indignitatem vindicandam ratus primo ſua ſponte penetrare in hoſtium caſtra conſtituit.* Vbi eadem ratione, ut hic Lambinus, queritur Sigonius de ἀνακολούθῳ. Nihil enim eſſe quod reſpondeat recte illi *C. Mucius*, itaque legendum eſſe, *C. Mucio adoleſcenti nobili indignum videbatur*. Sed merito fuit exploſa iſta emendatio a Gronovio, quem ibi vide, ut & ad Senecam de ira, l. 3. *Mamertini* vero jure damnavit Hottomannus & alii. Cur enim Mamertini ſoli, qui Syracuſis erant, tanta flagraſſent cupiditate videndi archipiratam? Imo *maritimi* omnes, quicunque Syracuſis erant, ſive Mamertini, ſive Syracuſani, ſive Megarenſes, quicunque tandem, quos miſere vexarat, hoc videre cupiebant. & clariſſime caput ſequens oſtendit, *maritimos* legendum. Sic enim de hoc ipſo pirata: *Amandat hominem. quo? Lilybæum fortaſſe. Video: tamen homines maritimos non plane reformidat*, ſi ſcilicet in urbem maritimam ablegaſſet. *Grævius.*

P. Servilius] Iſauricus: de quo Verrina III. dictum eſt: qui Phaſelin, Olympum, & Iſauricum Ciliciæ urbes, quibus ſe piratæ tuebantur cepit. Cicero poſtea Niconem nobiliſſimum piratam nominat a Servilio captum, & cum fugiſſet, recuperatum. *Hottom.*

Non liceret? At contra, &c.] Subintelligenda eſt reſponſio negans ad hoc, *non liceret?* hoc modo. *Ecquando igitur iſto fr. quiſq. car. ut vid. pir. capt. non liceret?* Numquam. At contra, &c. *Ecquando enim*, idem valet, quod aliquando. ut *ecquis*, idem quod numquis. *Lambinus.*

Ec-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

vinctorum; captorumque hoſtium praebebat. Itaque ei
concurſus undique fiebant, ut non modo ex his oppidis,
qua ducebantur, ſed etiam ex finitimis viſendi cauſa con-
venirent. Ipſe autem triumphus quamobrem omnium
triumphorum gratiſſimus populo Romano fuit, atque
jucundiſſimus? quia nihil eſt victoria dulcius. nullum eſt
autem teſtimonium victoriae certius, quam, quos ſaepe
metueris, eos te vinctos ad ſupplicium duci videre. Hoc
tu quamobrem non feciſti? quamobrem ita iſte pirata ce-
latus eſt, quaſi eum adſpicere nefas eſſet? quamobrem
ſupplicium non ſumſiſti? quam ob cauſam hominem re-
ſervaſti? ecquem audiſti in Sicilia antea captum archipi-
ratam, qui non ſecuri percuſſus ſit? unum cedo aucto-
rem tui facti: unius profer exemplum. Vivum tu archi-
piratam ſervabas, quem per triumphum, credo, quem
ante currum tuum duceres. Neque enim quidquam erat
jam reliquum, niſi ut, claſſe populi Romani pulcherri-
ma amiſſa, provinciaque lacerata triumphus navalis tibi
decerneretur. Age porro, cuſtodiri ducem praedo- 27
num novo more, quam ſecuri feriri omnium exem-
plo magis placuit. quae ſunt iſtae cuſtodiae? apud
quos homines? quemadmodum eſt aſſervatus? lautu-
mias Syracuſanas omnes audiſtis: plerique noſtis. opus
eſt

Ecquem audiſti in Sicilia] Reg. cod. *cquem ſcis in Sicilia.*

Quem ante currum tuum duceres] Nam noris fuit, ut qui triumphantes urbem nirent, vinctos hoſtium duces ante urrum ſuum ducerent, eoſque cum de oro in Capitolium currum flectere inciperent, duci in carcerem ſecurique feiri juberent. *Hottom.*

Lautumias Syracuſanas omnes audiſtis] *Latomias*, legendum potius exiſtimaem, παρὰ τὸ λᾶας τέμνειν. unde *la omi* etiam nominati, qui lapides excidunt. Et ſic apud Varronem ſcriptum eperio, libro de Lingua IV. *Quod*, nquit, *Syracuſis vocantur Latomiæ, & le Latomia tranſlatum, quod hic quoque in eo loco lapidicinæ fuerunt.* Et apud Sex. Pompeium, *Latumias*, inquit, *ex Græco, & maxime a Syracuſanis, qui Latomias, & appellant, & habent ad inſtar carceris, ex quibus locis exciſi ſunt lapides ad extruendam urbem.* Itaque λιθοτομίας Thucydides appellat, libro VII. extremo, ſic ſcribens, Καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἀθηναίων, καὶ τῶν ξυμμάχων ὁπόσους ἔλαβον, κατέβασαν ἐς τὰς λιθοτομίας, ἀσφαλεστάτην εἶναι νομίσαντες τὴν τήρησιν. Paucis autem poſt verſibus locum deſcribit his verbis, quæ non inutile fuerit ſubjicere. Τοὺς δ' ἐν ταῖς λιθοτομίαις οἱ Συρακούσιοι χαλεπῶς τοὺς πρώτους χρόνους μετεχείρισαν, ἐν γὰρ κοίλῳ χωρίῳ ὄντας, πολλοὺς οἵ τε ἥλιοι τὸ πρῶ-
τον

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

eſt ingens, magnificum regum ac tyrannorum. totum eſt ex ſaxo in mirandam altitudinem depreſſo, & multorum operis penitus exciſo. nihil tam clauſum ad exitus, nihil tam ſeptum undique, nihil tam tutum ad cuſtodias nec fieri, nec cogitari poteſt. In has lautumias ſi qui publice cuſtodiendi ſunt, etiam ex ceteris oppidis Siciliae deduci imperantur. Eo quod multos captivos cives Romanos conjecerat, & quod eodem ceteros piratas contrudi imperarat, intellexit, ſi hunc ſubdititium archipiratam in eandem cuſtodiam dediſſet, fore, ut a multis illis in lautumiis verus ille dux quaereretur. Itaque hominem huic optimae tutiſſimaeque cuſtodiae non audet committere. denique Syracuſas totas timet: amandat hominem. quo? Lilybaeum fortaſſe. Video: tamen homines maritimos non plane reformidat. Minime, judices. Panormum igitur? Audio: quamquam Syracuſis, quoniam in Syracuſano captus erat, maxime, ſi minus ſupplicio affici, at cuſtodiri opor-

τον καὶ τὸ πνῖγος ἔτι ἐλύπει, διὰ τὸ ἀστέγαστον. καὶ αἱ νύκτες ἐπιγιγνόμεναι τοὐναντίον μετοπωριναὶ, καὶ ψυχραὶ τῇ μεταβολῇ ἐς ἀσθένειαν ἐνεωτέριζον. πάντα τε ποιούντων αὐτῶν διὰ στενοχωρίαν ἐν τῷ αὐτῷ. καὶ προσέτι τῶν νεκρῶν ὁμοῦ ἐπ' ἀλλήλοις ξυννενημένων οἳ ἔκ τε τῶν τραυμάτων, καὶ διὰ τὴν μεταβολὴν, καὶ τὸ τοιοῦτον ἀπέθνησκον. καὶ ὀσμαὶ ἦσαν, οὐκ ἀνεκτοί. Quem locum ſic convertimus, *Eos vero qui in Latomiis erant, Syracuſani primum duriter & acerbe tractabant. Cum enim illo in loco concavo frequentes eſſent, primum quidem ſol & æſtus eos offendebant, quod locus apertus eſſet, ac ſine tecto. Noctes autem inſequentes, quæ Autumnales erant & frigidæ, nova & contraria ratione propter mutationem morbos inducebant. Eo accedebat, quod propter loci anguſtias ibidem omnia facere, & naturæ neceſſitati parere cogebantur. quin etiam cadavera eorum qui aut ex vulneribus, aut propter illam æris mutationem, aut ſimili quapiam de cauſa mortem obierant, ſimul congeſta & coacervata erant. Ex quo quidem odoris intolerabilis fœditas conſequebatur.* Hott. *Latomias Syracuſanas, &c.*] Non uno modo ſcribitur hoc nomen. Nam apud Feſtum, *latumiæ*, apud nonnullos, *latomæ*, apud alios, *lautumiæ*, ſcriptum reperio: Omnino *latomiæ* efferebant Syracuſani: a quibus Latini mutuati ſunt. Verumtamen, cum *latomiæ* dictum ſit pro *laotomiæ*, & *o*, ſæpe vertant Latini in *u*. credibile eſt, eos *lautumiæ* dixiſſe. Ego tamen libros vulgatos ſequutus ſum, non pugnaturus ſi quis, *lautumias*, ſeu *lautomias* malet. *Lambinus.* Omnino recte Reg. & libri *lautumiæ* pro laotomiæ, ſic apud Iuſtin. *Laudice* pro Laodice, apud Plin. *Laudicea* pro Laodicea, alibi *Laumedon* pro Laomedon. *Græv.*

A multis illis in lautumiis verus ille dux] Reg. *A multis ille dux*, reliquis omiſſis, quæ videntur inculcata eſſe ab interprete. paullo ante idem cod. *ſubditivum* ſcribit.

Qua

oportebat. Ne Panormum quidem. Quo igitur? quo
putatis? Ad homines a piratarum metu & ſuſpicione
alieniſſimos, a navigando rebuſque maritimis remotiſ-
ſimos, ad Centuripinos, homines maxime mediterra-
neos, ſummos aratores: qui nomen numquam tenuiſ-
ſent maritimi praedonis, unum, te praetore, horruiſ-
ſent Apronium, terreſtrem archipiratam. Et, ut quivis
facile perſpiceret, id ab iſto actum eſſe, ut ille ſuppoſi-
tus, facile & libenter ſe illum, qui non erat, eſſe ſimula-
ret, imperat Centuripinis, ut is victu ceteriſque rebus
quam liberaliſſime commodiſſimeque habeatur. Interea 28
Syracuſani, homines periti & humani, qui non modo ea,
quae perſpicua eſſent, videre, verum etiam occulta ſuſpi-
cari poſſent; habebant rationem omnes quotidie pirata-
rum, qui ſecuri ferirentur: quam multos eſſe oporte-
ret, ex ipſo navigio, quod erat captum & ex remo-
rum numero conjiciebant. Iſte, quod omnes, qui artifi-
cii aliquid habuerant, aut formae, removerat atque ab-
duxerat, reliquos ſi, ut conſuetudo eſt, univerſos ad
palum alligaſſet, clamorem populi fore ſuſpicabatur,
cum

Quo igitur? quo putatis?] Sic longe ve-
ius codex Reg. quam vulgati, *quid igi-
ur?* In cod. Reg. *putaſtis*. Græv.

Commodiſſimeque habeatur] Libri ve-
eres habent partim, *adhibeatur*, par-
im, *adhiberetur*. Lambinus.

Homines periti & humani] Animad-
ertendum, *humanos* dici pro acutis &
geniosis: quales ſunt Siculi. quod
ellius lib. XIII. hujus verbi vim ex-
uirens, prætermiſiſſe videtur. *Hottom.*
ide Manut.

*Ex navigio quod erat factum ſex remo-
um numero*] Pagina inſequenti *myopa-
nem pyraticum* appellat. Itaque non
ubium eſt quin Memniani codicis ſcri-
ura melior ſit, *quod erat captum, &
remorum, &c.* puto tamen etiam par-
culam *&* ſuperius deeſſe, ut ſit: *Opor-
ret & ex ipſo*. Idem. *Quod erat fa-
um ſex remorum numero*] Vix me ab-
ſtineo ab Cujaciani cod. ſcriptura, quam
admiſit Lambinus, *quod erat captum,
& ex remorum numero*; licet eadem ſen-
tentia reſultet ex vulgata. *Gruterus*.
Miror hic Gruterum, qui ex vulgata
ſententiam poteſt elicere, quam ne Ar-
go oculatior poſſet ibi perſpicere. Pri-
mo Latinis nihil eſt *navigium factum ſex
remorum numero*. Dein, ſi Latinæ lin-
guæ ratio ferret, ut ſignificare poſſet,
fuiſſe navigium in quo fuerint ſex re-
miges, quis poſſet credere, tantam na-
vem tam paucis remigibus inſtructam
eſſe, & inſtrui potuiſſe? Nugæ meræ
ſunt. Optime & certiſſime Memmii ut
& Cujacii & Reg. libri: *quod erat ca-
ptum, & ex remorum numero*. & hoc o-
lim recepit Robertus, ut mirer, cum
nihil ſit clarius, nihil altero ineptius,
ſequentes editores eum non ſecutum
fuiſſe. *Gravius*.

Cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

cum tanto plures abducti eſſent, quam relicti. propte
hanc cauſam cum inſtituiſſet alios alio tempore produ
cere, tamen in tanto conventu nemo erat, quin ratio
nem numerumque haberet, & reliquos non deſidera
ret ſolum, ſed etiam poſceret & flagitaret. Cum ma
ximus numerus deeſſet, tum iſte homo nefarius in eo
rum locum, quos domum ſuam de piratis abduxerat
ſubſtituere, & ſupponere coepit cives Romanos, quo
in carcerem antea conjecerat: quorum alios, Sertoria
nos milites fuiſſe inſimulabat, & ex Hiſpania fugien
tes ad Siciliam appulſos eſſe dicebat: alios, qui a prae
donibus erant capti, cum mercaturas facerent, aut ali
quam ob cauſam navigarent, ſua voluntate cum pirati
fuiſſe arguebat. Itaque alii cives Romani ne cogno
ſcerentur, capitibus obvolutis e carcere ad palum at
que ad necem rapiebantur: alii cum a multis civibu
Rom. recognoſcerentur, ab omnibus defenderentur
ſecuri feriebantur. Quorum ego de acerbiſſima mort
crudeliſſimoque cruciatu dicam, cum eum locum tra
ctare coepero: & ita dicam, ut, ſi me in ea querimo
nia, quam ſum habiturus de iſtius crudelitate, & d
civium Rom. indigniſſima morte, non modo vires, ve
rum etiam vita deficiat, id mihi praeclarum & jucun
dun

Cum tanto plures] Obſcura mihi locutio. quod ſi quis liber *altero tanto* ſcriptum haberet, eam lectionem non gravate cum hac noſtra commutarem. *Hottom.* *Cum tanto plures adducti eſſent*] *Cum altero tanto plures adducti eſſent*, vetus liber. *F. Vrſinus.* *Cum tanto plures abducti eſſent &c.*] Fulviani libri lectionem ſequitur Gulielmius, *cum altero tanto plures*. Gruterus.

Alios Sertorianos milites] Q. Sertorius a Sulla proſcriptus, in ulteriore Hiſpania bellum ingens excitavit, plurimaſque civitates in poteſtatem ſuam redegit. Metellum & Perpennam cum duobus exercitibus prælio fudit, tandem octavo ducatus ſui anno a M. Antonio & M. Perpenna aliiſque conjura
tis in convivio interfectus eſt, magnu
dux, & adverſus duos Imperatores ſa
pe par. Livius, Plutarchus, Appianu
Hottom.

Aut aliquam ob cauſam navigarent
Vetus, *Aliquam aliam ob cauſam.*
puto rectius. *Idem.* *Aut aliquam alia*
ob cauſam] Eſt a veteri libro Hotto
manni. Vox enim *aliam* prius deera
Gruterus. Non tamen unius libri au
ctoritate hanc vocem ſuſtinui verb
Tullii inſerere, cum nec in Reg. Fran
& aliis libris extet, nec requiratur ne
ceſſario. Qui aliquam ob cauſſam
non mercaturæ cauſſa, navigabant. *Gr*
vius.

Quen

dum putem. Haec igitur eſt geſta res, haec victoria 29
praeclara: myoparone piratico capto dux liberatus, ſymphoniaci Romam miſſi: formoſi homines, & adoleſcentes, & artifices domum abducti: in eorum locum, & ad eorum numerum cives Rom. hoſtilem in modum cruciati & necati: omnis veſtis ablata: omne aurum, & argentum ablatum & averſum. At quemadmodum ipſe ſeſe induit priore actione? qui tot dies tacuiſſet, repente in M. Annii, hominis ſplendidiſſimi teſtimonio, cum is civem Rom. dixiſſet, archipiratam negaſſet ſecuri eſſe percuſſum, exſiluit, conſcientia ſceleris & furore ex maleficiis concepto excitatus: dixit, ſe, quod ſciret ſibi crimini datum iri, pecuniam accepiſſe, neque de vero archipirata ſumſiſſe ſupplicium, ideo ſecuri non percuſſiſſe: domi eſſe apud ſeſe archipiratas dixit duos. O clementiam populi Romani ſeu potius patientiam miram ac ſingularem! Civem Rom. ſecuri eſſe percuſſum Annius, eques Rom. dicit: taces. archipiratam negat: fateris. fit gemitus omnium & clamor, cum tamen a praeſenti ſupplicio ſuo ſe continuit populus Romanus & repreſſit, & ſalutis ſuae rationem judicum ſeveritati reſervavit. Qui ſciebas tibi crimini datum iri? quamobrem ſciebas? quamobrem etiam ſuſpicabare? inimicum habebas neminem. ſi haberes, tamen non ita vixeras, ut metum ju-

Quemadmodum ipſe ſeſe induit] Irre-vit, illaqueavit. Similiter libro Accu-ıt. II. *Videte porro aliam dementiam: idete, ut, dum expedire ſeſe vult, in-uat.* Locutio a feris tranſlata eſt, quæ lagis ſibi a venatoribus poſitis quo nagis expedire ſe conantur eo magis npediunt. *Hottom.*

Cum is cives Romanos] Liber Cujac. *ci-em Rom.* quod ſe tuetur illo infra mox, *vem Rom. ſecuri eſſe percuſſum.* Gruter. ic & Reg. ille delet quoque copulam.

Securi non percußiſſe] Sed domi ad ju-icium ſuum conſervaſſe, quo facilius crimen inimicorum diluere poſſet. *Hott.*

Fit in eo gemitus omnium] *In eo* non agnoſcit Reg. & merito reſpuitur. *Græv.*

Salutis tuæ rationem] An populus ſalutis Verris rationem ſervavit judicibus? Olim in hoc loco hæſit. Sed expediit me Regius codex, qui ſcribit: *Salutis ſuæ rationem.* Continuit ſe populus Romanus, & te non puniit, qui civem Romanum pro Archipirata percuſſiſti ſecuri, in quo ſua ſolus agitur, quam commiſit judicibus vindicandam. Nihil certius. *Idem.*

Non ita vixeras] Hæc quaſi ironice dicta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

judicii propoſitum habere deberes. An te, id quod fie[illegible] ſolet, conſcientia timidum ſuſpicioſumque faciebat Qui igitur, cum eſſes in imperio, jam tum judiciun & crimen horrebas: reus cum tot teſtibus coarguare potes de damnatione dubitare? Verum ſi crimen ho[illegible] metuebas, nequis abs te ſuppoſitum eſſe diceret, qu[illegible] pro archipirata ſecuri feriretur, utrum tandem tibi a[illegible] defenſionem firmius fore putaſti, in judicio, coact[illegible] atque efflagitatu meo, producere ad ignotos tanto poſ[illegible] eum, quem archipiratam eſſe diceres: an recenti re[illegible] Syracuſis apud notos, inſpectante Sicilia paene tota ſecuri ferire? vide quid interſit, utrum faciendun fuerit. In illo reprehenſio nulla eſſe potuit. hic defenſio nulla eſt. Itaque illud ſemper omnes fecerunt: ho[illegible] quis ante te, quis praeter te fecerit, quaero. Piratam vivum tenuiſti. Quem ad finem? dum cum imperio fuiſti. quamobrem? quam ob cauſam? quo exemplo? cur tamdiu? cur, inquam, civibus Romanis, quos piratae ceperant, ſecuri ſtatim percuſſis, ipſis piratis lucis uſuram tam diuturnam dediſti? Verum eſto: ſit tib[illegible] illud

dicta accipienda ſunt: cum toties in ſuperioribus orationibus docuerit, eum multa in ſe ſcelera admiſiſſe, propter quæ aliquando in judicium vocandus eſſet. *Hottom.*

Quid igitur cum eſſes in imperio] *Qui igitur cum eſſes in imperio:* alii, opinor, omnes. In imperio autem, ut *cum imperio* Latine dicimus: Cicero de Fin. II. *Virginem filiam ſua manu occidit, potius quam ea P. Clodii libidini, qui tum erat ſummo in imperio, dederetur.* Idem. *Qui igitur cum eſſes, &c.*] Mendoſe legitur in quibuſdam libris vulgatis, *Quid igitur, &c.* Ego lib. manuſcriptos. quibuſcum congruunt nonnulla exempla impreſſa emendatiora, ſecutus, *Qui igitur, &c.* repoſui. ſententia autem hujus loci nunc eſt apertiſſima, quæ antea nulla erat. *Tu igitur, qui cum eſſes, &c. potes de damnatione dubitare?* Ne hoc quidem lectorem celabo, nonnullos codices manuſcr. non habere vocem, *reus*. Lambinus. *Cum imperio* eſt in Reg. & Franc.

In judicio coactus] Vetus liber, *in judicium.* F. Vrſinus.

Producere ad ignotos] De utriſque dici: & qui norunt, & qui noti ſunt: qui ignorant, & qui ignorantur. *Hottom.* *Producere ad ignotos*] *Ignotos* ἐνεργητικῶς accipiendam, ut & alibi: quod ſupra notavimus: id eſt, qui eum non cognoſcebant. Sic infra eod. libro, ſub extr. *ſi tibi ignota, apud ignotos, apud barbaros, &c.* Quamquam de illo loco fortaſſe aliter ſentiendum. *Lambinus.*

Quis ante te, quis præter te fecerit] Cujac. non habet illud *quis*: unde putabat Gulielmius reſcribi poſſe *quis ante te prætorem fecerit.* verum alterum videtur argutius. *Gruterus.*

Quam ob rem?] Non eſt in Reg. cod.

Quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

illud liberum omne tempus, quoad cum imperio fuiſti. etiamne privatus? etiamne reus? etiamne paene damnatus, hoſtium duces privata in domo retinuiſti? unum, alterum menſem, prope annum denique, domi tuae piratae, a quo tempore capti ſunt, quoad per me licitum eſt, fuerunt: hoc eſt, quoad per M' Acilium Glabrionem licitum eſt: qui, poſtulante me, produci atque in carcerem condi imperavit. Quod eſt hujuſce 30
rei jus? quae conſuetudo? quod exemplum? Hoſtem acerrimum atque infeſtiſſimum populi Romani ſeu potius communem hoſtem gentium nationumque omnium, quiſquam omnium mortalium privatus intra moenia domi ſuae retinere poterit? Quid ſi pridie, quam a me tu coactus es confiteri, civibus Rom. ſecuri percuſſis, praedonum ducem vivere, apud te habitare: ſi, inquam, pridie domo tua profugiſſet, ſi aliquam manum contra populum Romanum facere potuiſſet, quid diceres? Apud me habitavit: mecum fuit: ego illum ad judicium meum, quo facilius crimen inimicorum diluere poſſem, vivum atque incolumem reſervavi. Itane vero? tu tua pericula communi periculo defendes? tu ſupplicia, quae debentur hoſtibus victis, ad tuum, non ad populi Romani tempus conferes? populi Romani hoſtis privatis cuſtodiis aſſervabitur? At etiam qui triumphant, eo diutius vivos hoſtium duces re-

Quod cum imperio fuiſti] *Quo cum imperio*, legendum puto; & ſic conſuetudo poſtulat. Locus autem oſtendit, *privatum*, & *cum imperio* eſſe, ab antiquis opponi: de quo tamen a quibusdam reprehendi me temere animadverti. Memnianus Codex *quoad*. Hott. Sic & Regius cod. quod omnino eſt recipiendum. *quoad fuiſti* eſt quam diu fuiſti. *Grævius.*

M' Acilium] Hujus judicii Prætorem, penes quem ea poteſtas erat. *Hottom.*

Seu potius communem] Nam *hoſtes proprie ſunt, qui nobis, aut quibus nos bellum decrevimus: cæteri latrunculi vel prædones ſunt.* l. 118. D. de verb. ſignif. l. 24. D. de Captiv. *Idem.*

Quiſquam omnium mortalium privatus] In Cod. Reg. *quiſquam omnium* non legitur. *Omnium mortalium* poterat ſine incommodò abeſſe. Forte Cicero ſcripſit: *quiſquam privatus.* Græv.

Privatis cuſtodiis] Libri quidam veteres habent, *privati hominis cuſtodiis.* Lambinus.

Eoque diutius vivos hoſtium duces] Libri manuſcr. duo habent, *eo quod diutius vivos hoſtium duces reſervant.* quos in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

reſervant, ut, his per triumphum ductis, pulcherrimu ſpectaculum, fructumque victoriae populus Romanu percipere poſſit: tamen cum de foro in Capitoliu currum flectere incipiunt, illos duci in carcerem ju bent: itemque dies & victoribus imperii, & victis vi tae finem facit. Et nunc, cuiquam credo, dubium quin tu id commiſſurus non fueris, praeſertim cum ſta tuiſſes, ut ais, tibi cauſam eſſe dicendam, ut ille ar chipirata non potius ſecuri feriretur, quam, quod era ante oculos poſitum, tuo periculo viveret. Si enin eſſet mortuus, tu, qui crimen ais te metuiſſe, quaero cui probares? cum conſtaret, iſtum Syracuſis ab null viſum eſſe archipiratam, ab omnibus deſideratum: cun dubitaret nemo, quin abs te pecunia liberatus eſſet cum vulgo loquerentur, ſuppoſitum in ejus locum quem pro illo probare velles: cum tute faſſus eſſes, t id crimen tanto ante metuiſſe: ſi eum diceres eſſe mor- tuum, quis te audiret? nunc, cum vivum iſtum neſcio quem producis, tamen te derideri vides. Quid ſi au- fu-

in eo ſecuti ſumus, quod, *reſervant*, pro quo vulgati habent, *ſervant*, edendum curavimus: in ceteris improbavimus. *Lamb.* Nec connexio *que* hic locum habet, quæ in editis eſt, nec *quod* in MSS. Lambino inventum. utraque vox delenda eſt. Scripſit Cicero: *eo diutius vivos hoſtium duces ſervant.* Sic olim conjeceram. Sed cum in P. Francii libro ſic reperiſſem, nullus dubitavi hanc lectionem recipere. *Eo diutius* eſt ideo diutius, ut ſexcenties accipitur. *Reſervant* vero, quia & Reg. id præ ſe fert, cum Lambino repoſui. *Gravius.*

Duci in carcerem] Idem ſcribit Zonaras lib. 11. moris fuiſſe ut triumphans in forum Rom. curru inſigni devectus captivos in carcerem duci, ac necari juberet, ac tum in Capitolium aſcenderet, ibique ſacrificium quoddam faceret. *Hottom.*

Eſt nunc, credo, cuiquam dubium] Omnes libri veteres, *Et nunc credo eſſe dubium.* quod ſi ſine antiqui auctoritate codicis immutandum putarem, impudens viderer. *Idem.* In Rob. tamen Stephani, Paulli Manutii, Lamb. edd. *Eſt nunc, credo, cuiquam dubium.* P. Franc. codex, & antiquior ed. Iuntæ, *& non credo eſſe dubium.* Reg. *Et nunc cuiquam credo eſſe dubium*, quem ſequor. *Græv.*

Quæro cui probares] Ita placet. Sed ſi quo in libro veteri legeretur, *quæſo*, magis aliquanto placeret. *Hott.* P. Franc. MS. *quæ cui probares.*

Tamenne id credi voles?] Hanc ſcripturam quamvis nullius, quem quidem viderim, codicis auctoritate confirmatam, ſententia tamen aperte comprobat. cum in aliis libris vitioſe ſic legatur, *Tamen te derideri vides?* quo nihil abſurdius dici poteſt. *Hottom.* *Neſcio quem produces, tamenne, &c.*] Libri veteres duo habent *producis, tamen te derideri vides.* Lambin. Hæc verba *tamen ne id credi voles* receperunt P. Ma- nu-

fugiſſet? ſi vincla rupiſſet, ita, ut Nico ille, nobiliſſi-
mus pirata fecit, quem P. Servilius, qua felicitate ce-
perat, eadem recuperavit? quid diceres? Verum hoc
erat. ſi ille ſemel verus archipirata ſecuri percuſſus eſ-
ſet, pecuniam illam non haberes. ſi hic falſus eſſet mor-
tuus, aut profugiſſet, non eſſet difficile alium in ſup-
poſiti locum ſupponere. Plura dixi, quam volui, de
illo archipirata: & tamen ea, quae certiſſima ſunt hu-
jus criminis argumenta, praetermiſi. Volo enim mihi
totum eſſe crimen hoc integrum. eſt certus locus, cer-
ta lex, certum tribunal, quo hoc reſervetur. Hac tan- 31
ta praeda auctus, mancipiis, argento, veſte locuple-
tatus, nihilo diligentior ad claſſem ornandam, milites
revocandos alendoſque eſſe coepit: cum ea res non
ſolum provinciae ſaluti, verum etiam ipſi praedae eſſe
poſſet. Nam aeſtate ſumma, quo tempore ceteri prae-
tores obire provinciam, & concurſare conſuerunt, aut
etiam in tanto praedonum metu, & periculo ipſi naviga-
re: eo tempore ad luxuriem libidineſque ſuas domo ſua
regia, quae regis Hieronis fuit, qua praetores uti ſolent,
contentus non fuit. tabernacula, quemadmodum con-
ſuerat temporibus aeſtivis, quod antea jam demon-
ſtravi, carbaſeis intenta velis, collocari juſſit in litore:
quod

nutius, R. Stephanus, Lambinus, Gruterus ex ſola conjectura Hottomanni contra libros omnes antiquos, qui conſtanter, *tamen te deridere vides*. quod non auſim rejicere, præſertim ſi ex Lambini libris *producis* ſcribas, pro *produces*. quo modo & Reg. cod. Merito quoque MSS. librorum lectionem retinuerunt Michaël Brutus & P. Victorius. *Græv.*

Hac tanta præda] Quinta pars orationis in qua de Siculorum claſſe, cui Verres Syracuſanum hominem Cleomenem præfecerat ab Heraclione archipirata fugata atque inflammata exponit. *Hott.*

Æſtate ſumma] Id eſt extrema, ut apparet, ex inferioribus. ubi hanc orator conſuetudinem exponit. *Idem.*

Et concurſare] Lambini editio, *circumcurſare*. ſed alterum habuimus ſupra cap. 12. pr. *Grut.* *Concurſare* & *concurſatio* Ciceroni ſæpe de uno homine, qui negotiorum ſuorum aut alterius cauſſa multos inviſit, ſalutat, & modo huc modo illuc currit. pro quo & dixit *concurrere* in orat. pro Quint. c. 16. ubi vide quæ notavi. *Grævius.*

Quod antea jam demonſtravi] Hac ipſa oratione infra. *Hottom.*

Carbaſeis velis] Eſt lineis velis, cum alii uterentur laneis.

In littore] *Hoc littus* & vulgo Syracuſis *acta* dicebatur, & ita Cicero paucis poſt verſibus illud appellat. *Hottomannus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

quod eſt litus in inſula Syracuſis poſt Arethuſae fontem, propter ipſum introitum atque oſtium portus, amoeno ſane & ab arbitris remoto loco. hic dies aeſtivos ſexaginta praetor populi Romani, cuſtos defenſorque provinciae, ſic vixit, ut muliebria quotidie convivia eſſent, vir accumberet nemo, praeter ipſum, & praetextatum filium. tametſi recte ſine exceptione dixeram, virum, cum iſti eſſent, neminem fuiſſe. Nonnumquam etiam libertus Timarchides adhibebatur. mulieres autem nuptae nobiles, praeter unam mimi Iſidori filiam, quam iſte propter amorem ab Rhodio tibicine abduxerat, Pippa quaedam, uxor Aeſchrionis Syracuſani: de qua muliere plurimi verſus, qui in iſtius cupiditatem facti ſunt, tota Sicilia percelebrantur. Erat & Nice, facie eximia, ut praedicatur, uxor Cleomenis Syracuſani. hanc Cleomenes vir amabat: verumtamen hujus libidini adverſari nec poterat, nec audebat: & ſimul ab iſto donis beneficiiſque plurimis devinciebatur. Illo autem tempore iſte, tametſi ea eſt hominis impudentia, quam noſtis, ipſe tamen, cum vir eſſet Syracuſis, uxorem ejus parum poterat animo ſoluto ac libero tot in acta dies ſecum habere. Itaque excogitat rem ſingularem. naves, quibus legatus praefuerat,

Erat & Nice, facie] Quidam legi volunt, *Berenice*. Lambinus.

Tot in acta dies] Id eſt, in littore: ut apud Virg. libr. Æneid. v.

At procul in ſola ſecreta Troados acta
Amiſſum Anchiſen flebant.

Alii reponunt *tot noctes ac dies*, quod non opinor ex antiquo libro ſumptum: præſertim cum ſexaginta dies Cicero modo nominarit. *Actam* autem vulgo Syracuſani littus illud appellabant. Vide Servium in v. Æneid. Strabo lib. 9. dictum putat. ἀπὸ τοῦ ἄγνυμι. Hottom.

Tot in acta dies] In acta, ἐν ἀκτῇ, id eſt, in litore. falluntur autem, qui hic quidquam mutandum putant. Atqui etiam Virgilius hac voce uſus eſt lib. v. Æneid.

At procul in ſola ſecreta Troades acta
Amiſſum Anchiſem flebant, &c.

Lambinus. Hunc locum primus recte expoſuit Muret. Var. Lect. 1, 3. cum ante ipſum non eſſet intellectus. Solebant autem actam, hoc eſt locum late maris arbitrum eligere veteres, cum vellent indulgere genio. Vnde proverbium apud Plut. σήμερον ἀκτάζομεν, hodie in littore verſamur, h. e. epulamur, indulgemus genio, ut ſupra quoque notavi. *Græv.*

Secum habere] Guilielmio ſupervacua viſa vox *ſecum*. etiam minus venuſte, mea quidem opinione. *Idem.*

fuerat, Cleomeni tradit: claſſi populi Romani Cleo-
menem Syracuſanum praeeſſe jubet atque imperare.
Hoc eo facit, ut ille non ſolum abeſſet a domo tum,
cum navigaret: ſed etiam libenter cum magno honore
beneficioque abeſſet: ipſe autem, remoto atque able-
gato viro, non liberius, quam ante, quis enim umquam
iſtius libidini obſtitit? ſed paullo ſolutiore tamen ani-
mo ſecum illam haberet, ſi non tamquam virum, at
tamquam aemulum removiſſet. Accipit navem ſocio-
rum atque amicorum Cleomenes Syracuſanus. Quid 32
primum aut accuſem, aut querar, judices? Siculone
homini, legati, quaeſtoris, praetoris denique poteſta-
tem, honorem, auctoritatem dari? Si te impediebat
iſta conviviorum mulierumque occupatio, ubi quaeſto-
res? ubi legati? ubi ternis denariis aeſtimatum frumen-
tum? ubi muli? ubi tabernacula? ubi tot tantaque or-
namenta magiſtratibus & legatis a ſenatu populoque Ro-
mano permiſſa & data? denique ubi praefecti, ubi tribuni
tui?

Atque imperat] Memnianus codex, *imperare:* quod valde placet. *Hottom.* *Praeſſe jubet, atque impera*] Duo libri manuſcripti habent, *præſſe jubet, atque imperare.* quod probo. ſic enim infra. *quid ſi harum ipſarum civitatum militibus, navibus, navarchis Syracuſanus Cleomenes juſſus eſt imperare?* ſcripturam igitur vulgatam, ut mendoſam, rejiciendam cenſeo, *praeſſe jubet, atque imperat.* Lambin. Miror certiſſimam emendationem, quam olim receperat Robertus Stephanus, repudiatam aut neglectam eſſe a Grutero, cum vulgata ſit inſulſa ſatis. *Grævius.*

Legati poteſtatem] Dixi jam ſemel ac ſæpius, legatos cum poteſtate eos eſſe, qui ab Imperatore cum poteſtate imperatoria alicui provinciæ ac negotio præfecti ſunt. *Hottom.* Hi dicebantur *legati Cæſaris Pro Prætore, & legati Cæſaris Conſulares:* ſed hi nihil ad hunc locum. Hic enim legati ſunt Pro Conſulum Optiones quaſi, & Conſiliarii.

Prætoris denique poteſtatem] Ita probo: cum in aliis corrupte ſcriptum ſit, *populi Romani.* Error autem ex notæ ignorantia natus eſt: cum *P.R.* pro utroque vocabulo ſcriberentur. Idem apud Cæſarem libro de bello civili I. acciderat: ut diximus infra. *Hottom.*

Ternis denariis] Inſignis locus ex quo intelligitur, frumentum illud quod legatis & Quæſtoribus in cella dabatur, tribus tantum denariis æſtimatum fuiſſe. *Idem.* Sed vide Manut.

Vbi muli? ubi tabernacula?] Livius lib. III. *Ante L. Poſthumium Coſ. nemo unquam ſociis in ulla re ſumptui aut oneri fuit: ideo magiſtratus multis tabernaculiſque, & omni alio inſtrumento militari ornabantur, ne quid tale imperarent ſociis. privata hoſpitia habebant, ea benigne comiterque colebant: domuſque eorum Romæ hoſpitibus patebant, apud quos ipſis diverti mos eſſet.* Hottom.

Vbi præfecti, ubi tribuni] Sic Reg. cod. ut paullo ante. *Grav.*

tui? Si civis Rom. dignus iſto negotio nemo fuit, quid civitates, quae in amicitia fideque populi Romani perpetuo manſerant? ubi Segeſtana? ubi Centuripina civitas, quae tum officiis, fide, vetuſtate, tum etiam cognatione populi Romani nomen attingunt? O dii immortales! quid, ſi harum ipſarum civitatum militibus, navibus, navarchis, Syracuſanus Cleomenes juſſus eſt imperare? non omnis honos ab iſto dignitatis, aequitatis officiique ſublatus eſt? Ecquod in Sicilia bellum geſſimus, quin Centuripinis ſociis, Syracuſanis hoſtibus uteremur? atque haec omnia ad memoriam vetuſtatis, non ad contumeliam civitatis referri volo. Itaque ille vir clariſſimus, ſummuſque imperator, M. Marcellus, cujus virtute captae, miſericordia conſervatae ſunt Syracuſae, habitare in ea parte urbis, quae inſula eſt, Syracuſanum neminem voluit. Hodie, inquam, Syracuſanum in ea parte habitare non licet. eſt enim locus, quem vel pauci poſſent defendere. Committere igitur eum non fideliſſimis hominibus noluit: ſimul quod ab illa parte urbis navibus aditus ex alto eſt. Quamobrem qui noſtros exercitus ſaepe excluſerant, iis clauſtra loci committenda non exiſtimavit. Vide quid interſit inter tuam libidinem, majorumque auctoritatem: inter amorem, furoremque tuum, & illorum conſilium atque prudentiam. Illi aditum litoris Syracuſanis ademerunt: tu maritimum imperium conceſſiſti. Illi habitare in eo loco Syracuſanum, quo

Quid civitates quæ in amicitia fideque populi Romani perpetuo manſerant] His ſimilia ſunt, quæ in vetere ſenatuſconſulto apud me Græce ſcripto in ænea tabella inciſa ſunt. Ἐάν τε ὅτι πόλεως ἐλευθέρας τῆς διὰ τέλους ἐν τῇ φιλίᾳ τοῦ δήμου τοῦ Ῥωμαίων μεμενηκυιῶν. Fulvius Vrſinus.

Tum etiam cognatione] De hoc ſuperiore libro dictum eſt infra. *Hottomannus.*

Atque hæc omnia] A Reg. abeſt *omnia* non ſine ratione. & pro illo legitur *ego.* quod probo. Mox idem *quem vel pauci poſſent defendere*, vulgati *poſſunt.* Græv.

Habitare in ea parte] Quod ut infra dicet, qui illam partem urbis tenerent, in eorum poteſtatem urbem futuram intelligebant. *Hottom.*

Habitari in eo loco Syracuſanum] Vetus, *habitare.* & ſic puto corrigendum: ut infra. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

quo naves accedere poſſent, noluerunt: tu claſſi & navi-
bus Syracuſanum praeeſſe voluiſti. quibus illi urbis ſuae
partem ademerunt, iis tu noſtri imperii partem dediſti:
&, quorum ſociorum opera Syracuſani nobis dicto au-
dientes ſunt, eos Syracuſanis dicto audientes eſſe juſ-
ſiſti. Egreditur Centuripina quadriremi Cleomenes e 33
portu: ſequitur Segeſtana navis, Tindaritana, Herbi-
tenſis, Heracleenſis, Apollonienſis, Haluntina, prae-
clara claſſis in ſpeciem: ſed inops & infirma, propter
dimiſſionem propugnatorum atque remigum. Tamdiu
in imperio ſuo claſſem iſte praetor diligens vidit, quam-
diu convivium ejus flagitioſiſſimum praetervecta eſt.
ipſe autem, qui viſus multis diebus non eſſet, tum ſe
tamen in conſpectum nautis paullisper dedit. Stetit ſo-
leatus praetor populi Romani cum pallio purpureo,
tunicaque talari, muliercula nixus in litore. Iam hoc
ipſo iſtum veſtitu Siculi civeſque Romani permulti ſae-
pe viderunt. Poſteaquam paullum provecta claſſis eſt,
& Pachynum quinto die denique appulſa eſt: nautae
fame coacti radices palmarum agreſtium, quarum erat
in illis locis, ſicut in magna parte Siciliae, multitu-
do, colligebant, & his miſeri perditique alebantur.
Cleomenes autem, qui alterum ſe Verrem cum lu-
xuria

Qua naves accedere poſſent] Mendoſe habent lib. vulgati, *quo naves*, &c. Infra proximo verſu, ibi, *urbis ſuæ partem ademerunt*, quidam legendum putant, *urbis ſuæ portam*, ſeu, *portum*. ego nihil muto. *Lambinus.*

Egreditur Centuripina quadriremi] Cujac. *Egr. in Centurip.* forſan non inepte. *Gruterus.*

Stetit ſoleatus prætor populi Romani] *Soleæ*, crepidæ ſunt muliebres, quibus plantarum tantum infima teguntur, cæteris prope nudis & teretibus habenis vinctis. Gerebantur in ipſo fervore æſtatis. at viros, præſertim belli duces atque Imperatores tales mulierum deliciæ minus decere exiſtimabantur. Vide Gellium libro XIII. cap. XX. De pallio & tunica paulo ante explicatum eſt, Plutarchus in Antonio Φαικάσια ſoleas videtur appellare. Ἐπὶ τούτοις εἱστία τοὺς ἕλληνας, ἐγυμνασιάρχει δὲ Ἀθηναίους, καὶ τὰ τῆς ἡγεμονίας παράσημα καταλιπὼν οἴκοι, μετὰ τῶν γυμνασιαρχῶν ῥάβδων, ἐν ἱματίῳ καὶ φαικασίοις προῄει. Id eſt, *Ob eas cauſas Græcos convivio excepit, & Athenis gymnaſii magiſtrum egit: relictiſque domi magiſtratus inſignibus & acceptis gymnaſiarcharum virgis, cum pallio & ſoleis in publicum prodiit.* Hottom.

xuria atque nequitia, tum etiam imperio, putaret: ſimiliter totos dies, in litore tabernaculo poſito, per-
34 potabat. Ecce autem repente, ebrio Cleomene, eſurientibus ceteris, nuntiatur piratarum naves eſſe in portu Odyſſeae. nam ita is locus nominatur. noſtra autem claſſis erat in portu Pachyni. Cleomenes autem, quod erat terreſtre praeſidium non re, ſed nomine, ſperabat, iis militibus, quos ex eo loco deduxiſſet, explere ſe numerum nautarum & remigum poſſe. Reperta eſt eadem iſtius hominis avariſſimi ratio in praeſidiis, quae in claſſibus. nam erant perpauci reliqui, ceterique dimiſſi. Princeps Cleomenes in quadriremi Centuripina malum erigi, vela fieri, praecidi ancoras imperavit: & ſimul, ut ſe ceteri ſequerentur, ſignum dari juſſit. Haec Centuripina navis erat incredibili celeritate velis. nam ſcire iſto praetore nemo poterat, quid quaeque navis remis facere poſſet: etſi in hac quadriremi propter honorem & gratiam Cleomenis minime multi remiges & milites deerant. Evolarat jam e con-

In portu Ediſſæ] Hujus portus & loci nemo veterum facit mentionem, præter Tullium. Cluverius Sic. antiq. 1,14, exiſtimat Græcis Ὀδυσσείας λιμβρία dictum eſſe, portum Odyſſeæ ſc. κρήνης, quæ fuerit prope *Vlyſſeum promontorium*, quod hodie dicatur *Capo di Caſtelluccio.* Huic, ait, ad occidentem adjacere portum, navium capaciſſimum, qui dicatur *Porto di Caſtelluccio.* Ὀδυσσείας λιμβρία vocatum fuiſſe illum portum ſollerter conjecit Cluverius, & vere. Sed corrupte in Tullianis libris dicitur *Ediſſæ portus* pro *Odyſſeæ portus.* Id docet P. Francii liber, in quo ſcribitur: *im portu Odyſee (nam ita is locus nominatur.)* In Reg. eſt *in portu Odyſſæ*, una littera omiſſa. *Gravius.*

Quod erat terreſtre præſidium] Sententia poſtulare videtur, *Quod ibi erat.* Hottom. *Quod erat ibi terr. præſid.*] Particulam, *ibi*, quæ aberat a libb. vulgatis, repertam in manuſcript. reſtitui: quam etiam Hottomannus deeſſe ſenſerat. *Lambinus.*

Præcidi ancoras imperavit] *Ancoræ*, inquit Nonius, *vincula quibus antennæ tenentur.* quod ex Lucilio comprobat. *Hottom.* Sed locum hunc eſſe corruptum, & pro *ancora* legendum *anquina*, legibus metrorum jubentibus, dudum lumen olim Bataviæ Hadrianus Iunius monuit, & poſt eum Turnebus, ex Iſidoro, qui Cinnæ auctoritate muniti ſic emendant:

Atque anquina regit ſtabilem fortiſſima curſum.

Sic autem dicitur funis quo antenna ad malum adſtringitur. Funes quibus ancoræ alligantur, dicuntur *ancoralia.* Sed præciſis funibus, præciditur etiam ancora. *Gravius.*

Facere poſſit] Dele *facere*, quia olet gloſſam. *Lamb.* Lambino olet gloſſam vocabulum *facere.* mihi nihil minus, item Gulielmio. *Gruterus.*

Mo-

conſpectu fere fugiens quadriremis, cum etiam tunc ceterae naves ſuo in loco moliebantur. Erat animus in reliquis. quamquam erant pauci, quoquo modo ſeſe res habebat, pugnare tamen ſe velle clamabant: &, quod reliquum vitae viriumque fames fecerat, id ferro potiſſimum reddere volebant. Quod ſi Cleomenes non tanto ante fugiſſet, aliqua ad reſiſtendum ratio fuiſſet. erat enim ſola illa navis conſtrata, & ita magna, ut propugnaculo ceteris poſſet eſſe. quae, ſi in praedonum pugna verſaretur, urbis inſtar habere inter illos piraticos myoparones videretur: ſed tunc inopes relicti a duce praefectoque claſſis, eundem neceſſario curſum tenere coeperunt. Pelorum verſus, ut ipſe Cleomenes, ita ceteri navigabant. neque hi tamen tam praedonum fugiebant impetum, quam imperatorem ſequebantur. Tum ut quiſque in fuga poſtremus, ita periculo princeps erat. poſtremam enim quamque navem piratae primam adoriebantur. ita prima Haluntinorum navis capitur, cui praeerat Haluntinus, homo nobilis, Philarchus: quem ab illis praedonibus Locrenſes poſtea pu-

Moliebantur] Propter remigum paucitatem, nam *moliri* proprie dicimur in re difficili & laborioſa, quaſi molem movere. *Hottom.*

Quod reliquum vitæ virumque fames fecerat] Omnes alii, *virumque.* & ſic emenda. *Idem.*

Erat enim ſola illa navis conſtrata] Id eſt, tecta. quod infra intelligitur his verbis, *Poterone in eos eſſe vehemens, qui naves inanes non modo habuerunt, ſed etiam apertas? In eum diſſolutus, qui ſolus habuerit conſtratam navem, & minus exinanitam?* Sic Hircius de bello Alexandrino, *Magnoque impetu quatuor ad eam conſtratæ naves, & complures apertæ contenderunt, cui coactus eſt Cæſar ferre ſubſidium.* Idem. Græcis dicuntur κατάφρακτοι.

Pelorum verſus, ut ipſe Cleomenes, ita ceteri navigant] Et poſt, *interea Cleomenes jam ad Pelori litus pervenerat:* item, *Appulſis ad Pelorum navibus Cleomenem perſecuti ſunt.* & paullo poſt, *unam illam ſolam noctem prædones ad Pelorum commorati, accedere incipiunt ad Syracuſas.* ſuper horum locorum emendatione, ita olim ſcripſit ad me Ant. Auguſtinus: *Cum in Sicilia eſſem, turpiter erratum eſſe in hoc Pelori nomine didici. nam cum ad Pachynum eſſet Cleomenes, & Syracuſas prædones fugiens veniret, non potuit eadem nocte terra Syracuſas pervenire. ſed ſcribendum eſt, Elorum, pro Peloro, quod eſt opidum in eo litore, quod eſt inter Syracuſas & Pachynum.* F. Vrſinus. Veriſſima hæc eſt emendatio Vrſini, ſic & ſuperius act. IV, 26, idem Vrſinus pro *Pelori* reſtituit *Elori.* Scribitur autem ab aliis cum adſpiratione *Helorus*, & *Helorum.* vid. Cluv. Sic. antiqu.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

publice redemerunt: ex quo vos priore actione jurato rem omnem cauſamque cognoſtis. deinde Apollonienſis navis capitur, & ejus praefectus Anthropinus occiditur.

35 Haec dum aguntur, interea Cleomenes jam ad Pelori litus pervenerat: jam ſeſe in terram e navi ejecerat, quadrirememque in ſalo fluctuantem reliquerat. Reliqui praefecti navium, cum in terram imperator exiſſet, cum ipſi neque repugnare, neque mari effugere ullo modo poſſent, appulſis ad Pelorum navibus, Cleomenem perſecuti ſunt. Tunc praedonum dux Heracleo, repente, praeter ſpem, non ſua virtute, ſed iſtius avaritia nequitiaque victor, claſſem pulcherrimam populi Romani in litus expulſam & ejectam, cum primum adveſperaſceret, inflammari incendique juſſit. O tempus miſerum atque acerbum provinciae Siciliae! o caſum illum multis innocentibus calamitoſum atque funeſtum! o iſtius nequitiam ac turpitudinem ſingularem. Vna atque eadem nox erat, qua praetor amoris turpiſſimi flamma, ac claſſis populi Romani praedonum incendio conflagrabat. Affertur nocte intempeſta gravis hujuſce mali nuntius Syracuſas: curritur ad praetorium, quo iſtum e convivio illo praeclaro reduxerant paullo ante mulieres cum cantu atque ſymphonia. Cleomenes, quamquam nox erat, tamen in publico eſſe non audet: includit ſe domi: neque aderat uxor, quae conſolari hominem in malis poſſet. Hujus autem praeclari imperatoris ita erat ſevera domi diſciplina, ut in re tanta, in tam gravi nuntio nemo admitteretur: nemo eſſet, qui auderet aut dormientem excitare, aut interpellare vigilantem. Iam vero, re ab omnibus cognita, concurſabat urbe tota maxima multitudo. non enim,

Iſtius avaritia nequitiaque] Vide quæ diximus paulo ſupra hac ipſa oratione. *Hottom.*

Cum primum adveſperaſceret] Cujac. codex *inveſperaſceret*. probumque videtur. *Gruterus.*

Ad Prætorium] Domum regiam, quæ regis Hieronis fuerat, qua Prætores uti ſolebant. *Hottom.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

enim, ſicut antea conſuetudo erat, praedonum adventum ſignificabat ignis e ſpecula ſublatus, aut tumulo, ſed flamma ex ipſo incendio navium & calamitatem acceptam, & periculum reliquum nuntiabat. Cum prae- 36
tor quaereretur, & conſtaret, ei neminem nuntiaſſe: fit ad domum ejus cum clamore concurſus atque impetus. Tum iſte excitatus audit rem omnem ex Timarchide: ſagum ſumit. Lucebat jam fere: procedit in medium vini, ſomni, ſtupri plenus. Excipitur ab omnibus ejuſmodi clamore, ut ei Lampſaceni periculi ſimilitudo verſaretur ante oculos. hoc etiam majus hoc videbatur, quod in odio ſimili multitudo hominum haec erat maxima. Tum iſtius acta commemorabantur: tum flagitioſa illa convivia: tum appellabantur a mul-

Ignis e ſpecula ſublatus] Φρυκτωρία, quæ Græci appellant, ſignificat, faces quæ prædonibus adventantibus, ab iis, qui in ſpecula & cuſtodia collocati erant accendebantur. *Hott.* Φρυκτώριον eſt ſpecula φρυκτωρία ſunt excubiæ in ſpeculis ad ſignum dandum facibus accenſis; φρυκτοὶ ſunt faces quibus ſignum datur.

Tum iſte excitatus exit] *Exit* nondum poteſt hic locum habere. Nam excitatus ex ſomno primo intelligit, dein ſago ſumpto exit. Itaque cum ea vox in Reg. non reperiatur, jure deletur. *Gravius.*

Ex Timarchide] Liberto ſuo & accenſo: cujus opera Verres familiarius utebatur, in eum locum aditus erat nemini, niſi qui aut ſocius, aut miniſter libidinis eſſe poſſet. *Hottom.*

Lampſaceni periculi ſimilitudo] Vide librum Accuſat. 1. ubi & illud de Adriano dictum eſt. *Idem.*

Tum iſtius acta commemorabantur] Ita placet. neque mutandum quicquam cenſeo. Tantum hoc modeſte aſcribo, conſiderari poſſe, ecquid de *acta* illa, de qua ſuperius toties commemoravit, hoc loco ſignificet. Vt ſit ſenſus: Tum iſtius acta illa in qua iſte dies ſexaginta commorabatur, in qua convivia mulierum agitabat, in qua tabernacula collocarat, quæ cantu & ſymphonia percrepabat, ab omnibus probri cauſa commemorabatur. *Idem.* *Tum iſtius acta commemorabatur*] Sic legendum, quamvis, *commemorabantur*, ſcriptum ſit in libris manuſcriptis. Atque hujus loci reſtitutio debetur Errico Memmio, viro clariſſimo, omnique laude digniſſimo, qui non ſolum libris ſuis impreſſis, ad quorum oras erant adſcriptæ multorum librorum manuſcriptorum ſcripturæ variæ, hoc negotium, quod ipſo hortatore atque impulſore ſuſcepimus, verum etiam ingenio & doctrina ſua adjuvit. ſignificatur autem hic locus ille in litore, ubi Verres cum mulierculis æſtatem tabernaculis poſitis conterebat. *acta* enim nomen Græcum eſt. *Lambinus.* *Tum iſtius acta commemorabantur*] Memmius Erricus conjiciebat *commemorabatur.* ut loquatur de amœno illo litore. probo. in proxime tamen ſequentibus vereor ne aliquot lateant ulcera occulta. diſplicet enim ita quater repeti voces eadem terminatione; quæ ſuavius exprimerentur per infinitivum. *Gruter.* Nihil conjectura Memmii eſt certius.

Duo

multitudine mulieres nominatim: tum quaerebatur ex
ipſo palam, tot dies continuos, per quos numquam vi-
ſus eſſet, ubi fuiſſet, quid egiſſet? tum imperator ab iſto
praepoſitus Cleomenes flagitabatur: neque quidquam
propius eſt factum, quam ut illud Vticenſe exemplum
de Hadriano transferretur Syracuſas, ut duo ſepulcra
duorum praetorum improborum, duabuſque in pro-
vinciis conſtituerentur. verum habita eſt a multitudi-
ne ratio temporis, habita eſt tumultus, habita etiam
dignitatis, exiſtimationiſque communis, quod is eſt con-
ventus Syracuſis civium Romanorum, ut non modo illa
provincia, verum etiam hac republ. digniſſimus exiſti-
metur. Confirmant ipſi ſe, cum is etiam tum ſemi-
ſomnis ſtuperet, arma capiunt, totum forum atque in-
ſulam, quae eſt urbis magna pars, complent. Vnam
illam ſolam noctem praedones ad Pelorum commorati,
cum fumantes etiam noſtras naves reliquiſſent, acce-
dere incipiunt ad Syracuſas. Qui videlicet ſaepe audiſ-
ſent, nihil eſſe pulchrius, quam Syracuſarum moenia
ac portus. ſtatuerant ſeſe, ſi ea Verre praetore non vi-
37 diſſent, numquam eſſe viſuros. Ac primo ad illa aeſti-
va praetoris accedunt, ipſam illam ad partem litoris,
ubi iſte per eos dies, tabernaculis poſitis, caſtra luxu-
riae collocarat. quem poſtea quam inanem locum offen-
derunt, & praetorem commoviſſe ex eo loco caſtra
ſen-

Duo ſepulcra] Animadvertendum *ſepulcra* dici hoc loco, pro *buſtis*: cum in lib. de legibus II. notet ex duodecim tabulis *non qui uratur, ſepeliri: ſed qui humetur*. Tametſi Plinius *ſepultos* quoquomodo *conditos* dici teſtetur. *Hott.*

Habita eſt tumultus] Id eſt, ejus terroris, quem prædonum adventus & victoria Syracuſanis attulerat. *Idem.*

Civium Romanorum] Qui in Sicilia negotiabantur: qua de cauſa dixit *exiſtimationem communem*. quia cum Verres civis Rom. eſſet, communis exiſtimatio agebatur. *Idem.* Vide Gronov. libro III obſerv.

Cum is etiam tum ſemiſ.] Legendum fortaſſe eſt, *cum iſte etiam tum ſemiſomn.* Lambinus.

Ad illa æſtiva] Nam cum æſtas ſumma eſſe jam cœperat, ibi tabernacula collocabat. Sic enim ſupra. *Tabernacula quemadmodum conſueverat, temporibus æſtivis collocari juſſit.* Hottom.

Commoviſſe caſtra] Ironia eſt: quaſi propter militiam illam muliebrem prædones ab aditu territi fuiſſent. *Idem.*

Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſenſerunt: ſtatim ſine ullo metu in portum ipſum penetrare coeperunt. Cum in portum dico, judices, explanandum eſt enim diligentius, eorum cauſa, qui locum ignorant, in urbem dico, atque in urbis intimam partem veniſſe piratas. non enim portu illud oppidum clauditur, ſed urbe portus ipſe cingitur & concluditur: non ut alluantur a mari moenia extrema, ſed influat in urbis ſinum

Non enim portu illud oppidum clauditur] Miratur vir doctus & quærit, quomodo oppidum claudi poſſit portu. Nimirum ignoravit vim minus tritam vocis *claudere*. Homines & loca dicuntur *claudi*, illi cum pervenerunt, hæc cum ita ſunt ad littora maris aut alia invia, unde non licet ulterius progredi: ultimi quoque limites, ad quos patet gens aliqua, dicuntur illam claudere. De hominibus Tac. II annal. 20: *Hoſtem a tergo palus, Romanos flumen aut montes claudebant.* Liv. 42, 52: *Majores eorum, qui Europa omni domita, tranſgreſſi in Aſiam, incognitum tum fama aperuerint armis orbem terrarum: nec ante vincere deſierint, quam rubro mari incluſis quod vincerent deſuerit.* Ovid. VIII Metam. 183:

Dædalus interea Creten longumque perosus
Exilium, tactuſque ſoli naturalis amore,
Clauſus erat pelago.

Ovid. VI Metam. 571:

Quid faciat Philomela? fugam cuſtodia claudit.

Cuſtodes obſiſtunt, & impediunt instar maris, ne poſſit fugere. Hinc emendandus Seneca in conſolat. ad Helvidiam, ubi recenſet varias cauſſas, quæ gentes impulerunt ad ſedes mutandas, & in longinquis locis figendas, hoc eſt ad ſpontaneum exilium, ut oſtendat, exilium non tam grave & intollerabile ſupplicium eſſe, quam multis videbatur; *Alii armis ſibi jus in aliena terra fecerunt; quaſdam gentes cum ignota peterent, mare hauſit, quædam ibi conſederant, ubi illas rerum inopia depoſuit.* Gentibus, quas mare hauſit, ſive quæ in mari ſubmerſæ perierunt, quis locus eſt inter illas, quæ ſedes poſuerunt in exteris regionibus, voluntarii exules? Scripſit ſine dubio Seneca, ut olim probavi viris doctis, *quaſdam gentes, cum ignota peterent, mare clauſit.* Alii populi, cum ignotas terras peterent, uſque ad mare delati cum ulterius progredi non poſſent, in maritimis locis conſederunt, ut Thraces apud Florum III, 4, cum veniſſent ad mare Hadriaticum, quamvis ibi non permanſerint. Virgil. X Æneid.

Ecce maris magno claudit nos obice pontus.

De locis Liv. 21, 43: *Dextra lævaque duo maria claudunt.* Virg. VIII Æn.

Nobis, ad belli auxilium pro nomine tanto
Exiguæ vires; hinc Tuſco claudimur amni,
Hinc Rutulus premit, & murum circumſonat armis.

Ovid. VI Metam. v. 419:

Quaque urbes aliæ bimari clauduntur ab Iſthmo.

Quæ ſunt in Peloponneſo, quarum finis eſt Iſthmus. *Grævius.*

Non ut alluantur a mari, &c.] Vel legendum, *ut non alluantur a mari mœnia extrema, ſed influat, &c.* ut olim edidimus: vel ſic, *non ut alluantur a mari mœnia extrema, ſed ut influat, &c.* quomodo nunc maluimus. *Lamb.* Recte Manutius *mœnia* interpretatur, domos, ædificia. Iuſtin. II, 12: *Patriam municipes eſſe, non mœnia.* Auſon. Moſella:

Mœniaque antiquis te proſpectantia muris
Addam præſidiis dubiarum condita rerum,
Sed modo ſecuris non caſtra, ſed horrea Belgis.

Mœ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſinum portus. Hic, te praetore, Heracleo archipirata cum quatuor myoparonibus parvis ad arbitrium ſuum navigavit. Pro, dii immortales! piraticus myoparo, cum imperium populi Romani nomen ac faſces eſſent Syracuſis, uſque ad forum, & ad omnes urbis crepidines acceſſit: quo neque Karthaginienſium glorioſiſſimae claſſes, cum mari plurimum poterant, multis bellis ſaepe conatae, umquam adſpirare potuerunt: neque populi Romani invicta ante te praetorem gloria illa navalis, umquam tot Punicis Sicilienſibuſque bellis penetrare potuit: qui locus ejuſmodi eſt, ut ante Syracuſani in moenibus ſuis, in urbe, in foro hoſtem armatum ac victorem, quam in portu ullam hoſtium navem viderent. hic, te praetore, praedonum naviculae pervagatae ſunt, quo Athenienſium claſſis ſola poſt hominum memoriam CCC navibus vi ac multitudine invaſit: quae in eo ipſo portu, loci ipſius portuſque natura,

Mœnia ſunt caſtella ad Moſellam ſita. Florus 1, 4: *Hic igitur & mœnia muro amplexus eſt.* Hoc eſt ædes Romæ urbis cinxit muro, cum ante tantum vallo eſſent cincta. Statim *ipſe* in cod. Reg. non ſine emphaſi addit: *ſed ipſe influat in urbis ſinum portus.* Grævius.

Heracleo archipirata] Hunc Pergamenonem Oroſius nominat: niſi forte Pergamenus *Heracleo* fuerit, & *Pergameno*, corrigendum ſit. *Metellus*, inquit, *prætor Siciliæ, cum fœdiſſima illa C. Verris prætura Siciliam afflictam inveniſſet, maxime Pergamenone Archipirata, nefariis prædis ac cædibus dilacerantur, qui pulſa claſſe Romanorum, Syracuſanorum portum obtinuerat. mox eum navali terreſtrique prælio convictum Sicilia decedere coëgit.* Hottom. Reg. *Heracleo pirata.*

Quatuor myoparonibus] Paucis poſt verſibus, *prædonum naviculas* appellat. *Hottom.*

Cum imperium populi Romani nomen ac faſces] Cod. Regius, *imperii populi Romani nomen.*

Vrbis crepidines] Sunt quaſi aggeres, quibus fluctus coërcentur: ita dicti quod fluctus illas alluens aſſidue crepeditare videntur. *Hottom.*

Karthaginenſium] Imperium Siciliæ etiam Karthaginenſes tentavere: diuque varia victoria cum tyrannis dimicatum, ad poſtremum amiſſo Hamilcare Imp. cum exercitu aliquantiſper quievere victi. Iuſtinus. *Idem.*

Quo Athenienſium claſſis ſolo poſt hominum memoriam CCC *navibus vi ac multitudine invaſit*] Athenienſium cum Syracuſanis bellum ſcribit Thucydides libro VI. & VII. Sed Cicero navium numerum oratorie protulit: cum Thucydides lib. VII. extremo, ubi navale prælium deſcribit, quod extremum in portu Syracuſarum commiſſum eſt, & quo Athenienſium claſſis victa ac ſuperata eſt, utriuſque claſſis numerum paulo minus ducentarum navium fuiſſe affirmet. *Idem.*

Loci ipſius portuſque natura] *Portuſque* non agnoſcit Reg. Nemo illam deſiderabit vocem, cum ille ipſe locus ſit portus. *Gravius.*

Opes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ra, victa atque ſuperata eſt. hic primum opes illius ci-
vitatis victae, comminutae, depreſſaeque ſunt: in hoc
portu Athenienſium nobilitatis, imperii, gloriae nau-
fragium factum exiſtimatur. Eone pirata penetra- 38
vit, quo ſimul atque adiſſet, non modo a latere, ſed
etiam a tergo magnam partem urbis relinqueret? In-
ſulam totam praetervectus eſt, quae eſt urbs Syracu-
ſis ſuo nomine ac moenibus. quo in loco majores, ut
ante dixi, Syracuſanum quemquam habitare vetue-
runt: quod, qui illam partem urbis tenerent, in eo-
rum poteſtatem portum futurum intelligebant. At
quemadmodum eſt pervagatus? radices palmarum a-
greſtium, quas in noſtris navibus invenerant, jacie-
bant, ut omnes iſtius improbitatem & calamitatem
Siciliae poſſent cognoſcere. Siculoſne milites? arato-
rumne liberos? quorum patres tantum labore ſuo fru-
menti exarabant, ut populo Romano totique Italiae
ſup-

Opes ipſius civitatis victæ] *Illius civitatis*, vetus & quidam impreſſi. quod valde probo, ut civitatem Athenienſium demonſtret. Lubet autem hoc loco verba Senecæ ex lib. de conſolatione ad Martiam aſcribere, quæ magnopere huc pertinent. *Videbis celebratiſſimum carminibus fontem Arethuſam nitidiſſimi & perlucidiſſimi ad imum ſtagni, gelidiſſimas aquas profundentem: ſive illas ibi primum naſcens invenit, ſive immerſum terris flumen integrum ſubter tot maria, & a confuſione pejoris undæ ſervatum reddidit. Videbis portum quietiſſimum omnium, quos aut natura poſuit in tutelam claſſium, aut adjuvit manus, ſic tutum, ut ne maximarum quidem tempeſtatum furori ſit locus. Videbis ubi Athenarum potentia fracta, ubi tot millia captivorum ille excîſis in infinitam altitudinem ſaxis Lautumius carcer incluſerat, & ipſam ingentem civitatem, & latius territorium quam multarum urbium fines ſint: lepidiſſima hyberna, & nullum diem ſine interventu ſolis: ſed cum omnia iſta cognoveris, gravis & inſalubris æſtas hyberni cœli beneficia corrumpit.* Hottomannus. *Victæ* non eſt in Reg. præſtat illam abeſſe.

Quæ eſt urbis magna pars Syracuſis ſuo nomine ac mœnibus] Lambinus in margine notat ex veteri libro legendum eſſe, *quæ eſt urbs Syracuſis ſuo nomine & mœnibus.* Sic ſane Reg. cod. ſententia eſt, quæ eſt urbs, quæ ſuum habet nomen, & ſua peculiaria mœnia. Nomen eſt Νῆσος, inſula. Equidem hæc verba, quæ non agnoſcit Regius, ſpuria ſunt & delenda, *urbis magna pars*. Cur enim Cicero repetat, quod paucis ante dixerat Inſulam eſſe magnam partem urbis. Sic enim paullo ſuperius: *arma capiunt, totum forum atque inſulam, quæ eſt urbis magna pars, complent.* Non eſt Tullianæ copiæ ſine neceſſitate verba eadem repetere. Poſſet quoque deleri *Syracuſis* ſi MSS. annuerent. *Grav.*

Radices jaciebant] Ludibrii atque inediæ exprobrandæ cauſa. *Hottom.* Reg. *jactabant.*

Tantum exarabat] *Exarare* pro lata colligere. *Hottom.*

Supp

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſuppeditare poſſent, eoſne in inſula Cereris natos, ubi primum fruges inventae eſſe dicuntur, eo cibo eſſe uſos a quo majores eorum ceteros quoque, frugibus inventis, removerunt? Te praetore Siculi milites palmarum ſtirpibus, praedones Siculo frumento alebantur. O ſpectaculum miſerum atque acerbum! ludibrio eſſe urbis gloriam, & populi Romani nomen, hominum conventu atque multitudine: piratico myoparone in portu Syracuſano de claſſe populi Romani triumphum agere piratam; cum praetoris nequiſſimi inertiſſimique oculos praedonum remi reſpergerent? Poſtea quam e portu piratae non metu aliquo affecti, ſed ſatietate exierant, tum

Suppeditare poſſent] Legendum opinor *poſſet*, numero ſingulari: ut ſit ſufficere & ſatis eſſe poſſet. Idem lib. I. Offic. *ob eaſque cauſas ſtudeat parare ea quæ ſuppeditant & ad cultum & ad victum.* Hott. Vere Hottomannus. Vulgata triviale ſapit. Cic. III Philipp. *Si vita ſuppeditaſſet.* in 2. Catul. *Sed ſi omiſſis his rebus omnibus, quibus nos ſuppeditamus, egit ille.* In libro VII ad fam. epiſt. 18: *An hoc ſignificas, nihil fieri! frigere te, ne chartam quidem tibi ſuppeditare.* Tac. IV Hiſt. 40: *Publio neque animus in periculis, neque oratio ſuppeditavit.* Hæc non annotaſſem, cum hæc notio τῶ *ſuppeditare* jam ſatis nota ſit, niſi vidiſſem ab omnibus editoribus & interpretibus contemtam fuiſſe Hottomanni auctoritatem. *Grævius.*

Hominum conventu atque multitudine] Meo judicio alterutrum deeſt, vel *tanto* vel *in*, ut ſit, tanto hominum conventu, quod auribus ſuaviſſimum, & ſententiæ accommodatiſſimum videtur. *Hottom.* *Hominum conventum, atque multitudinem, &c.*] Sic hunc locum emendavimus, codicum manuſcr. auctoritate freti. *Lambin.* *Hominum conventum atque multitudinem, &c.*] Secutus ſum fidem codicis Cujacii, expreſſique id quod & antea Lambinus. nam vulgata lectio, *hom. conventu atque multitudine.* inficete. *Gruter.* Non ex uno codice refingenda eſt ſcriptura tot optimorum librorum, quos conſuluerunt editores ante Lambinum. Sane P. Francii liber vulgatam quoque tuetur. Quin & Cujaciani libri lectio videtur oratorum præceptis, ſive potius bonæ menti adverſari. Nam Cicero cum dixiſſet, ludibrio habitam eſſe Romæ gloriam & populi Romani nomen, quis credat illum his addidiſſe: ludibrio habitum eſſe conventum & multitudinem hominum Syracuſis agentium. Quid miri conventum ludibrio haberi, cum ludibrio habeatur ipſe gentium terrarumque dominus populus Romanus? Hæc ſunt inepta & indigna imæ fæcis magiſtro nedum parente Latinæ eloquentiæ. Legendum omnino, aut ut conjecit Hottomannus, *tanto hominum conventu* aut *in hoc hominum conventu ac multitudine.* quod idem eſt, ac in tanto hominum conventu ac multitudine. Nimirum hoc dicit ludibrio habitam eſſe & gloriam urbis, & populum Romanum, Syracuſis, in tam frequenti oppido, ubi tanta & civium Romanorum & Siculorum verſetur multitudo. *Conventus* enim non ſolum dici oppida, in quibus conventus agantur, ſed & hominum in primis civium Romanorum turbam, quæ in oppidis illis verſabatur, ſæpe fuit annotatum. *Grævius.*

Prædonum remi reſpergerent] Elatorie: pro, in Prætoris conſpectu atque oculis, ſic ut ſpectare eas prætor poſſit. *Hott.*

Re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

tum coeperunt quaerere homines cauſam illius tantae calamitatis. dicere omnes & palam diſputare, minime eſſe mirandum, ſi, militibus remigibuſque dimiſſis, reliquis egeſtate & fame perditis, praetore tot dies cum mulierculis perpotante, tanta ignominia & calamitas eſſet accepta. Haec autem iſtius vituperatio, atque infamia confirmabatur eorum ſermone, qui a ſuis civitatibus illis navibus praepoſiti fuerant: qui ex illo numero reliqui Syracuſas, claſſe amiſſa, refugerant. Dicebant, quos ex ſua quiſque navi miſſos ſciret eſſe. Res erat clara: neque ſolum argumentis, ſed etiam certis teſtibus iſtius avaritia tenebatur. Homo certior fit, agi nihil in foro & conventu to- 39
ta die, niſi hoc quaeri a navarchis, quemadmodum claſſis ſit amiſſa. illos docere & reſpondere unumquemque, miſſione remigum, fame reliquorum, Cleomenis timore & fuga. Quod poſteaquam iſte cognovit, hanc rationem habere coepit. cauſam ſibi dicendam eſſe ſtatuerat jam ante quam hoc uſu veniret, ita ut ipſum priore actione dicere audiſtis. videbat, illis navarchis teſtibus, tantum hoc crimen ſuſtinere ſe nullo modo poſſe. conſilium capit primo ſtultum, verumtamen clemens. Cleomenem & navarchos ad ſe vocari jubet, veniunt. accuſat eos, quod hujuſmodi de ſe ſermones habuerint: rogat, ut id facere deſiſtant, & in ſua quiſque navi dicat ſe tantum habuiſſe nautarum, quantum oportuerit, neque quemquam eſſe dimiſſum. illi

Remigibus dimiſſis] Qua de re ſuperius dictum eſt. *Hottom.*

Navibus præpoſiti] Hos *navarchos* idenidem appellat. *Idem.*

Iſtius audacia] An non potius nequitia, aut inertia, aut tale quippiam? ſed *audaciam* dixit pro temeritate & amentia: quod nullo legum metu afficiebatur. *Idem.* Certo locum hic non habet *audacia.* Reg. recte *avaritia*, quod ſententia poſtulat. Cur enim remiges erant dimiſſi, cur reliqui, quos non dimiſerant, enecabantur fame? vitio Verris avaritiæ. Inf. cap. 41. *Vt aliis cauſſam calamitatis attribueret, quæ omnis propter avaritiam ipſius accidiſſet.* Ibid. *iſtius avaritia navibus exinanitis.* Græv.

Hanc rationem habere cœpit] Hoc conſilii capere: ita ſuæ cauſæ defenſionem meditari. *Hottom.*

Quam hoc uſu venerit] *Veniret*, ſententia poſtulat. Hoc autem Aſconius Verrina quarta interpretatur, contingeret. *Idem.*

Cleomenem & navarchos] In Reg. non eſt *Cleomenem &c.* dein in eod. cod. non habentur *id facere deſiſtant &c.* ſed, *ut in ſua quiſque navi.*

illi enimvero ſe oſtendunt, quod vellet eſſe facturos. Iſt non procraſtinat: advocat amicos ſtatim: quaerit ex hi ſingillatim, quot quiſque nautas habuerit. reſpondit unuſquiſque, ut erat praeceptum. Iſte in tabulas refert obſignat ſignis amicorum, providens homo: ut contr hoc crimen, ſi quando opus eſſet, hac videlicet teſtificatione uteretur. Deriſum credo eſſe hominem amentem a ſuis conſiliariis, & admonitum, haſce ei tabulas nihil profuturas: etiam plus ex nimia praetoris diligentia ſuſpicionis in eo crimine futurum. Iam iſte erat hac ſtultitia multis in rebus uſus, ut publice quoque, quae vellet, in civitatum litteris & tolli & referri juberet: quae omnia nunc intelligit ſibi nihil prodeſſe, poſtea quam certis litteris, teſtibus auctoritatibuſque convincitur. Vbi hoc videt, illorum confeſſionem, teſtificationem ſuam, tabulas ſibi nullo

Illi enimvero] Significationem habet prompti & parati animi. Itaque ſæpe iratis accommodatur. *Hottom.*

Teſtificatione uteretur] Obſervanda conſuetudo, cujus ſimile exemplum extat in Quinctiana ſupra, unde intelligitur, *teſtificationem* ſcripturam fuiſſe illius rei, propter quam advocati teſtes eſſent, ipſorum teſtium annulis obſignatam. Quam conſuetudinem Venuleius ſignificans in L. curent, 22. D. de teſtibus. *curent*, inquit, *magiſtratus cujuſque loci teſtari volentibus & ſe ipſos & alios teſtes vel ſignatores præbere: quo facilius negotia explicentur, & probatio rerum ſalva ſit.* Idem.

Deriſum credo] Quia ſtatim conſilium mutavit, & aliam defenſionis rationem inſtituit. *Idem.*

A ſuis conſiliariis] Non qui ſuperius illud conſilium ei dederant: ipſe enim Verres ſua ſponte illud ceperat. Sic aliis locis ſæpe oſtendit, eum nullius neque ingenii eſſe, neque conſilii. *Idem.*

Nimia prætoris diligentia] Non eſt otioſum verbum *Prætoris.* nam eorum qui in ſummo imperio ſunt, acta omnia publica ſunt, neque teſtificatione ulla privata juvari poſſunt. *Hæc* igitur *nimia diligentia*, ſuſpicionem potius quam defenſionis facultatem prætori afferebat. *Idem.*

Iam iſte erat] Id eſt, non modo falſas illas teſtificationes privatas confingebat: verum etiam publicas ipſas civitatum litteras corrumpebat. Id quod Verrina IV. dictum eſt. *Idem.*

Vbi hoc vides] Non incommode fortaſſe ſexta hæc orationis pars numerari poterit, in qua de crudelitate Verris exponit, qui Sicularum civitatum navarchos falſo proditionis crimine damnatos, acerbiſſimis ſuppliciis affecit. *Idem.*

Vbi hoc videt, illorum confeſſionem, teſtificationem ſuam, tabulas ſibi nullo adjumento futuras] Multis laciniis, quæ profectæ ſunt aut a magiſtris ſcriptores antiquos diſcipulis exponentibus, & ab his marginibus adſcriptæ ſunt, onerati ſunt non Tullius ſolus, ſed plerique veteres, ut dudum conqueſti ſunt viri eruditi, præcipue Victorius in animadverſionibus in noſtrum Ciceronem. Puto hujus rei hic quoque manifeſtiſſimum exemplum eſſe? Nam hæc verba *illorum confeſſionem, teſtificationem ſuam*, fuiſſe explicationem margini adlitam, qua

ıullo adjumento futuras, init conſilium, non improbi praetoris, nam id quidem eſſet ferendum, ſed importuni ıtque amentis tyranni. ſtatuit, ſi hoc crimen extenuare vellet, nam omnino tolli poſſe non arbitrabatur, navarchos omnes, teſtes ſui ſceleris, vita eſſe privandos. Occurrebat illa ratio: quid Cleomene fiet? poterone animadvertere in eos, quos dicto audientes eſſe juſſi? miſſum facere eum, cui imperium poteſtatemque permiſi? poterone eos afficere ſupplicio, qui Cleomenem ſecuti ſunt: gnoſcere Cleomeni, qui ſecum fugere & ſe conſequi juſit? poterone in eos eſſe vehemens, qui naves inanes non nodo habuerunt, ſed etiam apertas: in eum diſſolutus, jui ſolus habuerit conſtratam navem, & minus exinaniam? pereat Cleomenes una. Vbi fides? ubi exſecrationes? ubi dextrae complexuſque? ubi illud contubernium nuliebris militiae in illo delicatiſſimo litore? fieri nullo nodo poterat, quin Cleomeni parceretur. Cleomenem vocat. dicit ei, ſe ſtatuiſſe animadvertere in omnes navarchos: ita ſui periculi rationes ferre ac poſtulare. Tibi uni parcam, & totius iſtius culpae crimen, vituperationemque inconſtantiae potius ſuſcipiam, quam ut in te ſim crudelis, aut tot, tam graves teſtes vivos incolumesque

ua ſignificaretur, quid velit verbum *abulas*, nimirum in quibus ſcripta ſit lorum confeſſio, quæ eadem eſſet ſua eſtificatio. Nam primo vides alterum abundare, *illorum confeſſionem*, &c. *abulas*. Cur enim addidiſſet *tabulas*, ſi ım meminiſſet *confeſſionis*, & *teſtificaionis*. Dein cur diceret *teſtificationem uam*, quæ a navarchis data erat de illus actis; potius dicendum fuiſſet, *eſtificationem illorum*. Nam *teſtificatio nea* non eſt teſtimonium, quod de rebus meis ab aliis mihi datur, ſed qua go teſtatum facio, quid norim, aut uæ mea ſit de alterius negotio ſententia. Cic. 1 ad fam. 1 Pompeius *egit tuam auſſam* &c. *cum ſumma teſtificatione tuoum in ſe officiorum, & amoris erga te ſui.* Iæc non poteſt Lentuli teſtificatio dici, ſed Pompeii. Nullus plane dubito Tullium ſcripſiſſe: *Vbi hoc videt, tabulas ſibi nullo adjumento futuras.* Græv.

Verum etiam apertas] *Conſtratas naves* (ut ſuperius docui) *apertis* opponit: quæ cum tectæ non eſſent, hoſtium telis patebant: quominus prædonibus reſiſtere potuerunt. *Hottom.*

Vbi execrationes] Pactiones jurejurando & devotione capitis ſancitæ, atque confirmatæ. *Idem.*

Vbi illud contubernium] Qui in militia ſub iiſdem tabernaculis ſunt, *contubernales* appellantur. Irridet illa Verris caſtra æſtiva Veneria. *Idem.*

Inconſtantia] Quod in pari cauſa diſſimilia jura conſtituam. *Idem.*

Quam ut in te ſim crudelis] Sic reſcripſit ex Reg. Vulgo *aut.* Grævius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

que eſſe patiar. Agit gratias Cleomenes, approbat con
ſilium, dicit, ita fieri oportere. Admonet tamen illud
quod iſtum fugerat, in Phalargum Centuripinum na
varchum non poſſe animadverti, propterea quod ſecun
fuiſſet una in Centuripina quadriremi. Quid ergo? iſt
homo ex ejuſmodi civitate, adoleſcens nobiliſſimus
teſtis relinquetur? In praeſentia, inquit Cleomenes
quoniam ita neceſſe eſt: ſed poſt aliquid videbimus, n
41 iſte nobis obſtare poſſit. Haec poſtea quam acta &
conſtituta ſunt, procedit iſte repente e praetorio, in
flammatus ſcelere, furore, crudelitate: in forum venit
navarchos vocari jubet. Qui nihil metuerent, nihi
ſuſpicarentur, ſtatim accurrunt. Iſte hominibus miſe
ris innocentibuſque injici catenas imperat. Implorar
illi fidem populi Romani, & quare id faceret rogare
Tunc iſte hoc cauſae dicit, quod claſſem praedonibu
prodidiſſent. Fit clamor & admiratio populi, tantan
eſſe in homine impudentiam atque audaciam, ut alii
cauſam calamitatis attribueret, quae omnis propter ava
ritiam ipſius accidiſſet: aut, cum ipſe praedonum ſociu

pu-

In Phalargum Centuripinum] Reg. *In Phalacum Centuripinum.*

Secum fuiſſet una] Poſterius dicit, propterea quod in ejus quadriremi Cleomenes vectus eſſet. *Hottom.*

In præſentia, inquit Cleom.] Legendum fortaſſe eſt, *in præſenti*, inquit Cleom. *Lambinus.* Cave hic audias Lambinum. Nam ſic ſæpe veteres: Terent. Phorm. *Proviſum eſt, ne in præſentia hac hinc abeat.* Liv. XLIX: *Occultiora quædam agebantur, quæ in præſentia inviſum quidem, & ſuſpectum Eumenem Romanis falſis gravioribus criminibus onerarunt.* Grævius.

E prætorio] Non e loco quo jus reddebatur, ut nonnulli verbum hoc interpretantur, ſed e domo prætoria, in qua re cum Cleomene deliberata, conſilium de navarchis necandis inierat. *Hottom.*

Injici catenas] *Collo & cervicibus*, ut poſterius dicet. *Idem.*

Implorare fidem populi Romani] V ſocii & fœderati, cum a Verre pro ho ſtibus ac prædonibus haberentur. *Idem*

Implorare illi fidem populi Romani] Placet Gulielmio quod erat in Cujacii *fidem prætoris.* ſic & cap. 42. Pr. *fidem tuam quæ nuſquam erat, implorant.* & vero editio prima, item Pal. ſec. ex preſſerunt iſtud per *pop. Roman.* hære tamen, hæreo. *Gruterus.* Reg. quoqu *Prætoris*, & ſic ſcripſit Cicero.

Fit clamor, & admiratio populi] Docti quidam legendum putant, *& admurmuratio populi.* Lambin. Stulte. *murmur* ibi ſupervacuum, ubi *clamor.* Gruterus.

Prædonum ſocius] Quaſi cum prædonibus colluſiſſet, & claſſem illis per illam apparatus & pugnæ ſpeciem prodidiſſet. *Hottom.* *Cum ipſe prædonum ſocius putaretur*] Libri manuſcr. habent, *ſocius arbitraretur.* quod ſi probabimus

ar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

putaretur, aliis proditionis crimen inferret: deinde hoc quintodecimo die crimen eſſe natum, poſtquam claſſis eſſet amiſſa. Cum haec fierent, quaerebatur, ubi eſſet Cleomenes? non quo illum ipſum, cujuſmodi eſſet, quiſquam ſupplicio propter illud incommodum dignum putaret. nam quid Cleomenes facere potuit? non enim poſſum quemquam inſimulàre falſo, quid, inquam, magnopere Cleomenes facere potuit, iſtius avaritia navibus exinanitis? atque eum vident ſedere ad latus praetoris, & ad aurem familiariter, ut ſolitus erat, inſuſurrare. Tum vero omnibus indigniſſimum viſum eſt, homines honeſtiſſimos, electos ex ſuis civitatibus, in ferrum atque in vincla conjectos, Cleomenem, propter flagitiorum ac turpitudinis ſocietatem, familiariſſimum eſſe praetori. Apponitur his tamen accuſator Naevius Turpio quidam, qui, C. Sacerdote praetore, injuriarum damnatus eſt, homo bene appoſitus ad iſtius audaciam: quem iſte in decumis, in rebus

arbitraretur accipiendum erit παθητικῶς. quod neque novum, neque mirum, neque in hoc verbo, neque in ſimilibus, videri debet. *Lambinus*. *Prædonum ſocius putaretur*] Malebat Gulielmius e mſſ. Lamb. & Cujac. *ſocius arbitraretur*, παθητικῶς. Sic infra pro Murena: *denique bellum confectum arbitraretur*. ubi male Lambinus *arbitrantur*. Gruter.

Cum hæc fierent] Vetus liber, *cum hac ita fierent*. F. Vrſinus.

Cujuſmodi eſſet] *Cujuſmodi*, pro *cujuſcunque modi*: ut in epiſt. ad Marcellum, *Cogitandum tibi tamen eſſet, Romæ ne an domi tua, cujuſmodi res eſſet, an Mityleneis aut Rhodi malles vivere*. Hott. *Cujuſmodi eſſet*] Pro *cujuſcunque modi*, ut alibi aliquoties. malebat tamen P. Manutius *cujuſcujuſmodi*. Lambinus edidit, *cuicuimodi*. ſed non adprobantibus mſſ. *Gruterus*.

Quid, inquam, magnopere potuit Cleomenes facere] Quid potuit dici concinnius? At ſi Quintiliani verba ſpectemus, alium ordinem conſervavit. Sic enim libro Inſtit. IX. ſcribit, *Interim ſententia quidem repetitur, ſed eodem verborum ordine. Quid Cleomenes facere potuit, (non enim poſſum q. I. f.) quid inquam Cleomenes magnopere facere potuit?* Hottom.

Atque eum vident ſedere ad latus] Dictum videtur pro ſtatim: ut in illo Virgilii, *Atque illum in præceps prono rapit alveus amni*. de quo Gell. lib. x. cap. ult. *Idem*.

Electos ex ſuis civitatibus] Qui navibus præponerentur. *Idem*.

Propter flagitiorum ac turpitudinis ſocietatem] Quod ſuperius militiæ muliebris contubernium appellavit. *Idem*. Reg. *turpitudinum*. ſtatim idem: *familiariſſimum prætori*. Græv.

Injuriarum damnatus] Significat illum infamem fuiſſe: ac propterea ad accuſationem non admittendum. *Hottomannus*.

In decumis] In decumanis territandis, ut ſe calumniæ metu certa pecunia liberarent. *Idem*.

bus capitalibus, in omni calumnia, praecurſorem habe-
42 re ſolebat & emiſſarium. Veniunt Syracuſas parente propinquique miſerorum adoleſcentium, hoc repentino calamitatis ſuae commoti nuntio: vinctos adſpiciunt catenis liberos ſuos, cum iſtius avaritiae poenam collo & cervicibus ſuis ſuſtinerent. adſunt, defendunt, proclamant: fidem tuam, quae nuſquam erat, nec umquam fuit, implorant. Pater aderat Dexio Tyndaritanus, homo nobiliſſimus, hoſpes tuus, cujus tu domi fueras, quem hoſpitem appellaras. eum cum illa auctoritate & miſeria videres praeditum, non te ejus lacrymae, non ſenectus, non hoſpitii jus atque nomen a ſcelere aliquam ad partem humanitatis revocare potuit. Sed quid ego hoſpitii jura in hac tam immani bellua commemoro? qui Sthenium Thermitanum, hoſpitem ſuum, cujus domum per hoſpitium exhauſit & exinanivit, abſentem in reos retulerit, cauſa indicta, capite damnarit, ab eo nunc hoſpitiorum jura atque officia quaeramus? cum homine enim crudeli nobis res eſt, an cum fera atque immani belua? te lacrymae patris de innocentis filii periculo non movebant, cum patrem domi re-
li-

Proclamant] Teſtantur ſe paratos eſſe judicio ſuos liberos & propinquos defendere. *Hottom.*

Quem hoſpitem appellaras] Videtur ſignificare jus hoſpitii non ſolo facto, id eſt diverſando contrahi ſolitum, ſed certis quibuſdam & ſolennibus verbis uti ſolitos fuiſſe. *Idem.*

Eum cum illa auctoritate, ætate, miſeria vid præd.] Sic repoſui, conjectura ductus. nam *cum viderem*, in vulgatis libris & nonnullis manuſcr. ita legi, *auctoritate, & miſeria*, &c. in aliis non eſſe copulationem, &, facile ſuſpicatus ſum, *ætate*, omiſſum eſſe ab aliquo librario, propter ſimilium ſyllabarum vicinitatem, *tate:* ab alio, &, duntaxat, ex voce, *ætate*, propter eandem cauſam eſſe ſcriptum. Quin, ſi mihi, quod ſentio, dicere licet, ſuſpicor, vocem *auctoritate*, eſſe alienam, ac ſubditam: & ita legendum, *eum cum illa ætate, & miſeria videret præditum*, &c. Verum tamen judicet lector eruditus. *Lambinus.* *Cum illa auctoritate & miſeria videres præditum*] Lambinus neſcio quæ interponit. ſimplicius Gulielmius, qui quod Cujacianus non haberet copulam, divinat. *cum illa auctoritate, miſeria videres perditum.* tu, inquit, Verres, cum hoſpitem tuum videres & auctoritate Prætoris eſſes, videres, inquam, hoſpitem tuum miſeria perditum. *Gruterus.*

Per hoſpitium] Per cauſam hoſpitii. De Athenio Thermetano dictum eſt Verr. IV. *Hottom.*

Cum patrem domi reliquiſſes] Nam patre vivo ſenatore Verres in Siciliam profectus erat. *Idem.*

Quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

liquiſſes, filium tecum haberes? te neque praeſens filius
de liberorum caritate, neque abſens pater de indulgen-
tia patria commonebat? Catenas habebat hoſpes tuus
Ariſteus, Dexionis filius. quid ita? Prodiderat claſſem.
quod ob praemium? deſeruerat exercitum. quid Cleo-
menes? ignavus fuerat. At eum tu ob virtutem corona au-
rea donaras. Dimiſerat nautas. tu ab omnibus mercedem
miſſionis acceperas. Alter parens ex altera parte erat
Herbitenſis Eubulida, homo domi ſuae clarus & nobilis:
qui, quia Cleomenem in defendendo filio laeſerat, nudus
paene eſt deſtitutus. Quid erat autem, quod quiſquam di-
ceret, aut defenderet? Cleomenem nominare non licet.
At cauſa cogit. Moriere, ſi appellaris. numquam enim
iſte cuiquam eſt mediocriter minatus. At remiges non
erant. Praetorem tu accuſas? frange cervices. Si neque
praetorem, neque praetoris aemulum appellare licebit,
cum in his duobus tota cauſa ſit: quid futurum eſt? Dicit 43
etiam cauſam Heraclius Segeſtanus, homo domi ſuae
ſummo loco natus. Audite, ut veſtra humanitas poſtulat,
judices. audietis enim de magnis incommodis injuriis-
que ſociorum. Hunc ſcitote fuiſſe Heraclium in ea cauſa;
qui propter gravem morbum oculorum tum non naviga-
rit, & juſſu ejus, qui poteſtatem habuit, cum commeatu
Sy-

Quod ob præmium? deſeruerat exercitum. &c.] Cujacii liber non admiſit vocem *exercitus*, quod rejicit quidem Lambinus, ſed non Gulielmius, ut ſubintelligatur *claſſem*. Gruterus.

Cleomenem læſerat] In eum enim culpam fugæ contulerat. *Hottom.*

Nudus pœne eſt deſtitutus] Dixi ſuperius de hoc verbo, & exemplis docui, uſurpari ſolitum pro *conſtitutus*. Idem. Vid. illius notas in Act. III, 26.

Cleomenem nominare] Qui cum eſſet Imperator a Verre præpoſitus, ſecum omnes fugere & ſe conſequi juſſerat. *Hottom.*

Prætoris æmulum] Videtur jam imitatorem ſignificare, hoc eſt, qui poteſtate atque imperio Verrem referret. Superius tamen de eo ipſo ſic locutus eſt: *Si eum non tanquam virum, at tanquam æmulum removiſſet.* Idem.

In ea cauſa] Paulo poſt dicet: *In eadem cauſa*, id eſt, iiſdem criminibus appetitum. *Idem.*

Ejus qui poteſtatem habuit] Cleomenis, Imperatoris a Verre præpoſiti. *Idem.*

In commeatu] Vetus liber, *cum commeatu*: quod probabilius videtur. *Idem.*
Cum comeatu Syracuſis manſerit] Eſt a veteri libro Hottomanni. nam noſtri ſane & Cujac. item antiquitus typis formati, *in comeatu.* Gruterus. Recepit *cum commeatu* etiam Lambinus, & Mi-

Syracuſis remanſerit. iſte certe neque prodidit claſſem, neque metu perterritus fugit, neque exercitum deſeruit. Etenim tunc eſſet hoc animadverſum, cum claſſis Syracuſis proficiſcebatur. Is tamen in eadem cauſa fuit, quaſi eſſet in aliquo manifeſto ſcelere deprehenſus, in quem ne falſo quidem cauſa conferri criminis potuit. Fuit in illis navarchis Heraclienſis quidam Furius, nam habent illi nonnulla hujuſcemodi Latina nomina, homo quamdiu vixit domi ſuae non ſolum, poſt mortem tota Sicilia clarus & nobilis. in quo homine tantum animi fuit, non ſolum ut iſtum libere laederet; nam id quidem, quoniam moriendum videbat, ſine periculo ſe facere intelligebat: verum, morte propoſita, cum lacrymans in carcere mater noctes dieſque aſſideret, defenſionem cauſae ſuae ſcripſit: quam nunc nemo eſt in Sicilia, quin habeat, quin legat, quin tui ſceleris & crudelitatis ex illa oratione commonefiat. in qua

chaël Brutus. *cum commeatu* eſt impetrato commeatu, ſeu poteſtate domi manendi. Suet. Tib. 72. *Quod commeatu abfuturus e convivio egrediens manum ſibi oſculandi cauſſa apprehendiſſet.* Græv.

Etenim tunc eſſet hoc animadverſum] Mire addidit pronomen *hoc*, quod nullo pacto huic loco congruit. Longius ergo κατ' ἔννοιαν refertur: nimirum, utrum in navi aliqua eſſet, an non. *Hottom.*

Homo, quamdiu vixit, domi ſua, non ſolum poſt mortem] Quamvis hic locus videatur integer & emendatus, neque quidquam varietatis in codicibus manuſcript. repererim, præterquam quod vox, *tota*, ab eis abeſt, &, *Siciliam*, in eiſdem legatur, non prætermittenda tamen, neque diſſimulanda eſt ingenioſa Memmii conjectura. Sic igitur conjiciebat ille eſſe potius legendum: *homo, quamdiu vixit, non ſolum domi ſuæ, ſed per omnem Siciliam clarus & nobilis.* qua lectione nihil excogitari poteſt concinnius, nihil rotundius. *Lambin.* Mihi videntur hæc verba *non ſolum* neſcio unde irrepſiſſe. Vide quam omnia ſint plana, ſi ſcribas, *Homo, quamdiu vixit, domi ſuæ, poſt mortem tota Sicilia clarus & nobilis.* In patria ſua fuit clarus & æſtimatus, quamdiu ſuperſtes fuit; poſt mortem totam Siciliam ejus nomen eſt pervagata cum magna illius laude, propter illam defenſionem, quam in carcere ſcripſit. Manutius delet *non* quem vide. Videtur irrepſiſſe ex ſequente verſu, *non ſolum ut iſtum libere læderet.* Grævius.

Domi ſuæ] In civitate ſua, in patria. Vivus notus erat in patria; mortuus tota Sicilia. *Hottom.*

Defenſionem cauſæ ſuæ] Sic Latine ἀπολογίαν interpretatur. *Idem.* *Defenſionem cauſæ ſuæ ſcripſit*] Niſi eſt ἀνακόλουθον, legendum videtur, *ſcripſerit.* Nam, niſi propter parentheſin, mutavit orationis formam, pendet hoc verbum ab illo loco, *non ſolum ut illum libere læderet*, &c. ſequi debet nunc, *verum, morte propoſita*, &c. *defenſionem cauſæ ſuæ ſcripſerit.* Sed dicamus, eſſe ἀνακόλουθον propter hyperbaton. *Lambinus.*

Quan-

qua docet, quot a civitate ſua nautas acceperit: quot & quanti quemque dimiſerit, quot ſecum habuerit: item de ceteris navibus dicit. quae cum apud te diceret, virgis oculi verberabantur. Ille morte propoſita, facile dolorem corporis patiebatur. clamabat, id quod ſcriptum reliquit, facinus eſſe indignum, plus impudiciſſimae mulieris apud te de Cleomenis ſalute, quam de ſua vita lacrymas matris valere. deinde etiam illud video eſſe dictum, quod, ſi recte vos populus Romanus cognovit, non falſo ille jam in ipſa morte de vobis praedicavit: non poſſe Verrem teſtes interficiendo crimina ſua exſtinguere: graviorem apud ſapientes judices ſe fore ab inferis teſtem, quam ſi vivus in judicium produceretur: tum avaritiae ſolum, ſi viveret: nunc, cum ita eſſet necatus, ſceleris, audaciae, crudelitatis teſtem fore. Iam illa praeclara, non teſtium modo catervas, cum tua res ageretur, ſed a diis manibus innocentium poenas, ſceleratorumque furias in tuum judicium eſſe venturas: ſeſe ideo leviorem caſum ſuum fingere, quod jam ante aciem ſecurium tuarum, Seſtiique, tui carnificis, vultum & manum vidiſſet, cum in conventu civium Rom. juſſu tuo ſecuri cives Rom. ferirentur. Ne multa, judices; libertate quam vos ſociis dediſtis, hac ille in acerbiſſimo ſupplicio miſer-

ri-

Quanti] Quo pretio a Verre definito & conſtituto. *Hottom.*

Iam illa præclara] Subaudi, quæ in eadem apologia conſequebantur. *Idem.*

Sceleratorumque furias] Quibus Verres pepercerat, niſi forte ſcelerum potius legendum ſit, quod conſuetudo poſtulat. *Idem.* *Sceleratorumque furias*] Legendum fortaſſe eſt, *ſcelerumque tuorum furias.* doctus quidam totum hunc locum ſic legendum putat: *Sed etiam a diis manibus innocentium, pœnas ſcelerum tuorum, atque furias, in tuum judicium eſſe venturas.* Lamb. *Sceleratorumque furias*] Liber Cujacii, *ſcelere quamque furias.* Lambinus heic varie ſe torquet: ſed res clara eſt. vocat *furias ſceleratorum*, quia deſtinatæ ſunt ideo, ut crucient *ſceleratos.* Gruterus.

Seſtiique ſui carnificis] Obſervandum, unum aliquem de lictoribus carnificis munus præcipue obiiſſe: nam in ſequenti pagina hunc *lictorem* appellat. *Hottomannus.*

Hac ille in acerbiſſimo] Libri veteres habent, *hanc, ille,* &c. fortaſſe non male, ut intelligamus, verbum, *abutor*, junctum eſſe cum accuſandi caſu: quod Plauto, & Terentio eſt magis uſitatum. Præterea liber unus manuſcriptus habet, *libertatem quam.* quod eadem ratione tueri poſſumus. Licet etiam dicere, *libertatem quam*, poſitum eſſe, comicorum more, pro, *quam li-*

 ber-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

44 rimae ſervitutis abuſus eſt. Condemnat omnes de con ſilii ſententia. tamen neque iſte in tanta re, tot hominu totque civium cauſa, P. Vettium ad ſe arceſſit, quaeſtore ſuum, cujus conſilio uteretur: neque P. Cervium, tale virum, legatum, qui, quia legatus, iſto praetore, in Si cilia fuit, primus ab iſto judex rejectus eſt: ſed de latro num, hoc eſt, de comitum ſuorum ſententia condemna omnes. Hic cuncti Siculi, fideliſſimi atque antiquiſſim ſocii, plurimis affecti beneficiis a majoribus noſtris, gravi ter commoventur, & de ſuis periculis fortuniſque omni bus pertimeſcunt. Illam clementiam manſuetudinemqu noſtri imperii in tantam crudelitatem inhumanitatem que eſſe converſam? condemnari tot homines uno tem pore nullo crimine? defenſionem ſuorum furtorum prae torem improbum ex indigniſſima morte innocentiu quaerere? Nihil addi jam videtur, judices, ad hanc im probitatem, amentiam crudelitatemque poſſe. & rect nihil videtur. nam ſi cum illorum improbitate certet, longe

bertatem. Lambinus. *Libertate quam vos &c. hac ille*] Cujacii liber, *libertatem quam vos &c. hanc ille.* quod placet Gulielmio, nec diſplicebat etiam Lambino. *Abuti* heic eſt largius *uti*. Grut.

Hac ille eſt abuſus] *Abuſus* ad extremum uſus, ut nihil reliqui fecerit quaſi diceret, univerſam illam libertatem conſumpſit, ea quoad licuit eſt uſus, nihil prætermiſit. Similiter Verr. III. *Niſi omni tempore, quod mihi lege conceſſum eſt, abuſus ero quærere.* Hott.

Et de ſuis periculis, fortuniſque omnibus, &c.] Quidam legendum putant, *& de ſuis pecuniis, &c.* Lamb. *Fortuniſque omnibus pertimeſcunt*] Mallet Gulielmius, *fort. communibus.* ſicque fere loquitur noſter, infra cap. 46. pr. ceterum inepte illi qui heic tentant illud *periculis* mutare in *pecuniis*. pertimeſcebant enim Siculi magis de vita & ſanguine, quam de pecuniis. *Gruterus.*

In tantam crudelitatem inhumanitatemque] *Inhumanitas* nimis hic leve eſt, poſt *crudelitatem*. Nec ſatis Latine, credo, dicitur, *inhumanitas*, aut *humanitas imperii*. Scripſit, credo, Tullius: *Illam clementiam manſuetudinemque noſtri imperii in tantam crudelitatem immanitatemque eſſe converſam.* Opponitur clementiæ crudelitas, manſuetudini immanitas. Inferius cap. 47: *Qui a parentibus ſpe noſtri imperii, noſtræque æquitatis ſuſcepti educatique ſunt, ad C. Verris nefariam immanitatem, & ad ejus ſecurem funeſtam eſſe ſervatos?* Firmat emendationem meam Reg. cod. e cujus excerpto biennio poſtquam hæc ſcripſeram, accepi, in quo legitur *umanitatem*: pro vulgato *inhumanitatem*. Inferius tamen cap. 46 recte *inhumanus*. Sic enim ibi dicitur qui omnem humanitatem exuit, & nullius hominis rationem habet. *Grævius.*

Et recte videtur] Sic edendum curavi, deleta voce, *nihil*, ſupervacanea. Quin Memmius hoc totum, *nihil videtur*, delendum putat, ut ex annotatione natum. Ego, *videtur*, retineo. *Lambinus.*

Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

longe omnes multumque ſuperabit. ſed ſecum ipſe cer-
tat: id agit, ut ſemper ſuperius ſuum facinus novo ſcelere
vincat. Phalargum Centuripinum dixeram exceptum
eſſe a Cleomene, quod in ejus quadriremi Cleomenes ve-
ctus eſſet: tamen quia pertimuerat adoleſcens, quod ean-
dem ſuam cauſam videbat eſſe, quam illorum, qui inno-
centes peribant: ad hominem accedit Timarchides: a ſe-
curi negat ei eſſe periculum: virgis ne caederetur monet
ut caveat. Ne multa, ipſum dicere adoleſcentem audiſtis,
ſe ob hunc virgarum metum pecuniam Timarchidi nu-
meraſſe. Levia ſunt haec in hoc reo crimina. metum vir-
garum navarchus nobiliſſimae civitatis pretio redemit:
humanum eſt. alius, ne condemnaretur, pecuniam dedit:
uſitatum eſt. non vult populus Romanus obſoletis crimi-
nibus accuſari Verrem: nova poſtulat, inaudita deſiderat:
non de praetore Siciliae, ſed de crudeliſſimo tyranno
fieri judicium arbitratur. Includuntur in carcerem con- 45
demnati, ſupplicium conſtituitur in illos. ſumitur de mi-
ſeris parentibus navarchorum, prohibentur adire ad fi-
lios, prohibentur liberis ſuis cibum veſtitumque ferre.
Pa-

Sed ſecum ipſe certat: id agit] Videtur rectius ut eſt in antiquo, *ſed cum ſecum ipſe certet, id &c.* F. Vrſinus.

In ejus quadriremi] Ei enim Phalargus præpoſitus a ſua civitate fuerat. Summum tamen in ea imperium Cleomenes obtinebat. *Hottom.*

Homo nobiliſſimus ſuæ civitatis] Sic reſtitui approbata Memmii conjectura. nam lectio vulgata, *navarchus nobiliſſimæ civitatis*, inepta eſt. Neque vero hujus ampliſſimi & doctiſſimi viri conjectura, librorum veterum auctoritate caret. ſic enim in eis legitur, *navarchus, homo nobiliſſ. ſummæ civitatis.* Lambinus.

Humanum. alius, ne condemnaretur] Apud Quintilianum lib. IX. *Humanum eſt.* Hottom. Sic & Reg. cod.

Obſoletis] Tritis & uſitatis, quorum alii ante ipſum accuſati, condemnatique fuerant. *Hottom.* Pro *non vult* Reg. cod. *non volet.*

Sumitur de miſeris parentibus] Vehemens amplificatio, ſupplicium in liberos conſtituitur, de parentibus ſumitur. Parentum enim dolor & cruciatus quem ex eo ſuſcipiebant, quod adire ad ſuos filios prohiberentur, mortis illis inſtar erat. *Hott.* *Sumitur de miſeris parentibus*] Aſſenſus ſum Memmio, qui putat vocem, *navarchorum*, quæ in libris vulgatis ſequitur deinceps vocem, *parentibus*, eſſe ſupervacaneam, & ex annotatione natam. *Lamb.* Statim Reg. *de nefario tyranno.* Vulgg. *crudeliſſimo.*

Prohibentur adire filios] Sic Reg. cod. omiſſo *ſuos.*

Veſtitumque ferre liceat] Alii libri, *introferre.* Verumtamen apud Nonium Marcellum in dictione *ferre*, hanc lectionem offendimus. *Hottom.*

Niſi

Patres hi, quos videtis, jacebant in limine, matreſque miſerae pernoctabant ad oſtium carceris, ab extremo complexu liberum excluſae: quae nihil aliud orabant, niſi ut filiorum extremum ſpiritum ore excipere ſibi liceret. Aderat janitor carceris, carnifex praetoris, mors terrorque ſociorum & civium lictor Seſtius: cui ex omni gemitu doloreque certa merces comparabatur. ut adeas, tantum dabis: ut cibum tibi intro ferre liceat, tantum. nemo recuſabat. quid, ut uno ictu ſecuris afferam mortem filio tuo, quid dabis? ne diu crucietur? ne ſaepius feriatur? ne cum ſenſu doloris aliquo, aut cruciatu ſpiritus auferatur? Etiam ob hanc cauſam pecunia lictori dabatur. O magnum atque intolerandum dolorem! o gravem acerbamque fortunam! non vitam liberum, ſed mortis celeritatem pretio redimere cogebantur parentes. Atque ipſi etiam adoleſcentes cum Seſtio de eadem plaga & de uno illo

Niſi ut filiorum extremum ſpiritum excipere liceret] Quinct. lib. IX. cap. extremo, *Sicut illud. Ore ſpiritum excipere liceret: ſi jungas, laſcivi carminis eſt: ſed interpunctis quibuſdam, & tribus quaſi initiis ſit plenum auctoritatis.* Quibus ex verbis perſpicuum eſt, ita illum hunc locum legiſſe, ut vocem *ore*, interponeret, quo in loco diu multumque addubitavimus, donec apud Nonium Marcellum in dictione *excipere*, ſic ſcriptum offendimus, *Filiorum extremum ſpiritum ore excipere liceret:* & poſtea apud Servium in quartum Æneid. Significat autem Fabius laſcivum carmen hoc futurum ſine illis interpunctis fuiſſe: quod ſpiritus alterius ore oſculando excipitur. *Hottom.* *Niſi ut filiorum extremum ſpiritum ſibi ore excipere liceret*] Sic legit Quintil. ſic eſt ſcriptum in lib. manuſcript. Paullo tamen aliter profertur apud Nonium Marcellum in verbo, *excipere.* nempe ſic, *niſi, ut filiorum ſuorum poſtremum ſpiritum ore excipere liceret.* Lamb. Si *ore* meliores libri habent, ut habet Regius codex, in quo eſt quoque *poſtremum* ut in Nonio; non repudio. Virg.

Extremus ſi quis ſuper halitus errat
Ore legam.

Sin in illis deſideratur, ſicut non extat in Victorii, R. Steph. Lamb. Manut. edd. nec in Francii MS. non requirerem. Iuſtin. XXIII, 2: *Nec invitam periculo ſpiritus ſui emturam, ut extremos viri ſpiritus exciperet.* Græviu.

Aderat janitor carceris, carnifex Praetoris] In eodem libro, apud Quintil. eodem cap. legitur cum conjunctione, *& carnifex.* ſed hoc cum ad rem nihil pertineret, negligentius ex memoria depromſit. In lib. vero VIII. cap. IV. hunc locum integrum ita deſcripſit, ut cum recepta lectione conſentiat. *Hottom.*

Ut cibum tibi introferre liceat, tantum. nemo recuſabat] Apud Quinctilianum hoc modo, *ut cibum veſtitumque introferre liceat, tantum recuſabat nemo.* Et ſane ſic antea locutus eſt, ut de veſtitu etiam mentionem faceret. *Idem.*

Mortis celeritatem] Sine diuturno cruciatu & ſenſu doloris. *Idem.*

Cum Seſtio de eadem plaga &c.] Cujac. addidit *ſuo.* quod blandientis videtur, ut videlicet dixerit, *noſter Sexti.* Guilielmius.

Cru-

illo ictu loquebantur. idque poſtremum parentes ſuos liberi orabant, ut levandi cruciatus ſui gratia lictori pecunia daretur. Multi & graves dolores inventi parentibus & propinquis; multi. verumtamen mors ſit extrema. non erit. Eſt ne aliquid ultra, quo progredi crudelitas poſſit? reperietur. nam, illorum liberi cum erunt ſecuri percuſſi ac necati, corpora feris objicientur. hoc ſi luctuoſum eſt parenti, redimat pretio ſepeliendi poteſtatem. Onaſum Segeſtanum, hominem nobilem, dicere audiſtis, ſe ob ſepulturam Heraclii navarchi pecuniam Timarchidi dinumeraſſe. Hoc (ne poſſis dicere: patres enim veniunt, amiſſis filiis, irati,) vir primarius, homo nobiliſſimus, dicit: neque de filio dicit. Iam hoc quis tum fuit Syracuſis quin audierit, quin ſciat, has per Timarchidem pactiones ſepulturae cum vivis etiam illis eſſe factas? non palam cum Timarchide loquebantur? non omnes omnium propinqui adhibebantur? non palam vivorum funera locabantur? Quibus rebus omnibus actis atque deciſis, producuntur e carcere & deligantur ad palum. Quis tam fuit 46
illo tempore durus & ferreus, quis tam inhumanus, praeter unum te, qui non illorum aetate, nobilitate, miſeria commoveretur? ecquis fuit, quin lacrymaretur? quin ita calamitatem putaret illorum, ut fortunam tamen

non

Cruciatus ſui gratia &c.] Malebat deleri *gratia* Guilielmius. *Gruterus.*

Redimat pretio] Ita ex hoc quoque parentum gemitu & dolore certa merces comparabatur. *Hottom.*

Heraclii navarchi] Quem ſuperius *Furium* Latino nomine appellari dixit. *Idem.*

Patres enim veniunt] Senſus eſt. Dico de eo qui non filii, ſed alieni corporis ſepeliendi poteſtatem redemit pretio. præciſa tibi cavillandi occaſione, ac dicendi, credendum patribus non eſſe, quaſi huc teſtes veniant irati propter amiſſos filios. Itaque totum hoc (*ne poſſis d. p. e. v. l. a. irati*) parenteſi includenda ſunt. *Idem.* Et ſic cum Paullo Manutio interpunxi. *enim* hic poſitum pro *at enim*, *vero* ut ſæpe apud veteres poni multis docuerunt exemplis ad Plautum & Livium viri docti. *Gravius.*

Quis tum fuit Syracuſis, quin audierit] Sic Reg. cod. Vulgg. *qui non audierit.*

Vivorum funera locabantur] *Locari funus* proprie dicitur cum de funeris ſumptibus tranſigitur. itaque tranſlato hoc verbo uſus eſt, pro ſepeliendi poteſtatem redimere. *Hottom.*

Producuntur e carcere & deligantur ad palum] Reg. cod. *producuntur e carcere, deligantur.* Mox idem: *Quis tam illo tempore ferreus.* ſine *durus &.*

Peri-

non alienam, periculum autem commune agi arbitra retur? Feriuntur ſecuri. laetaris tu in omnium gemiti & triumphas: teſtes avaritiae tuae gaudes eſſe ſublatos Errabas, Verres, & vehementer errabas, cum te ma culas furtorum & flagitiorum tuorum ſociorum inno centium ſanguine eluere arbitrabare: praeceps amen tia ferebare, qui te exiſtimares avaritiae vulnera cru delitatis remediis poſſe ſanare. Etenim quamquam ill ſunt mortui ſceleris tui teſtes, tamen eorum propinqu neque tibi neque illis deſunt: tamen ex illo ipſo nu mero navarchorum aliqui vivunt & adſunt: quos, ut mihi videtur, ab illorum innocentium poena fortuna ad hanc cauſam reſervavit. Adeſt Philargus Haluntinus, qui, quia cum Cleomene non fugit, oppreſſus a praedonibus & captus eſt: cui calamitas ſaluti fuit: qui, niſi captus a piratis eſſet, in hunc praedonem ſociorum incidiſſet. dicit is pro teſtimonio de miſſione nautarum, de fame, de Cleomenis fuga. Adeſt Centuripinus Phalargus, in ampliſſima civitate ampliſſimo loco natus. eadem dicit, nulla in re diſcrepat. Per deos immortales, judices, quo tandem animo ſedetis? aut haec quemadmodum auditis? Vtrum ego deſipio, & plus quam ſatis eſt, do-

Periculum autem commune] Nam cum ſemel fœderum & ſocietatis jura violata eſſent, idem poſtea ſociis omnibus accidere poſſe cogitabant. *Hottom.*

Avaritiæ vulnera] Quia propter Verris avaritiam, calamitas illa navalis accepta erat: cum neque militum neque remigum in navibus ſatis eſſet. certum enim pretium ob cujuſque miſſionem acceperat. *Idem.*

Neque tibi, neque illis deſunt] Qui te non avaritiæ, ſed crudelitatis arguant, & propinquorum ſuorum necem ulciſcantur. *Idem.*

Fortuna reſervavit] Sæpe uſurpatur pro *Dei providentia*, ut apud Virg.

Fortuna omnipotens & ineluctabile fatum.

Locus hic perſpicue pro *providentia* dici oſtendit, ut ea quam Græci *Nemeſim* appellant. *Idem.*

Phalargus Centuripinus] Quem ſuperius dixit pecuniam Timarchidi ob virgarum metum dinumeraſſe. *Idem.*

Plus quam ſatis opus eſt] Non memini me conjunctim utrumque alibi legiſſe. Veteres tamen omnes libri etiam impreſſi conſentiunt. *Idem.* *Et plus, quam ſatis eſt*] Sic habent libri omnes, *& plus quam ſatis opus eſt*, &c. quæ ferri non poteſt. nam alterutrum horum duorum, *ſatis*, *opus*, redundat. ego, *opus*, rejeci. licet tamen retinere, &, *ſatis*, rejicere. ut ſic legatur, *plus, quam opus eſt, &c.* Lamb. *Et plus quam ſatis opus eſt*] Ita omnes edd. & Pall. reperitque item in ſuis Lambinus. ſed tamen expunxit illud *opus*, neque admiſit Paulus Manutius, abeſt

doleo in tanta calamitate miſeriaque ſociorum? an vos
quoque hic acerbiſſimus innocentium cruciatus, & moe-
ror pari ſenſu doloris afficit? Ego enim cum Herbi-
tenſem, cum Heraclienſem ſecuri eſſe percuſſum dico,
verſatur mihi ante oculos indignitas calamitatis. Eo- 47
rumne populorum cives, eorumne agrorum alumnos,
ex quibus maxima vis frumenti quotannis plebi Ro-
manae illorum operis ac laboribus quaeritur, qui a pa-
rentibus, ſpe noſtri imperii, noſtraeque aequitatis, ſu-
ſcepti educatique ſunt, ad C. Verris nefariam imma-
nitatem, & ad ejus ſecurem funeſtam eſſe ſervatos?
Cum mihi Tyndaritani illius venit in mentem, cum
Segeſtani, tum jura ſimul civitatum atque officia con-
ſidero. quas urbes P. Africanus etiam ornandas eſſe ſpo-
liis hoſtium arbitratus eſt, eas C. Verres non ſolum
llis ornamentis, ſed etiam viris nobiliſſimis nefario ſce-
ere privavit. En quod Tyndaritani libenter praedicent:
Nos in ſeptemdecim populis Siciliae numeramur: nos
ſem-

beſt Cujaciano. *Gruterus.* Cum in Cujaciano libro optimo & Regio non eperiatur, & ſententia id reſpuat, cur on cum Manutio & Lambino id nos uoque repudiemus? *Gravius.*

Doleo in tanta calamitate] Cujac. non abet præpoſitionem *in*, & poterat abſſe. *Gruterus.*

Eorumne agrorum alumnos] Primum æc vox viſitur hoc loco. hactenus enim editi, *agr. colonos*, ſatis ruſtice. oſtrum illud nititur fide Palatinorum uorum. ſed & alluſit Cujacianus, in uo *alunnus.* Idem. *Alumnos* habetur tiam in Regio, & Francii libro.

Spe noſtri imperii] Sperantibus fore t libertatem innatam ſub imperio vetro retinerent. *Hottom.* Bonis reip. emporibus, homines uxores ducebant & operam dabant liberis, at malis emporibus, cum aut tyranni rerum otirentur, aut bellis civilibus reſpulica agitaretur, alieni erant a conjuiis, aut ab uxorum complexu abſtinebant, ne liberos tollerent, ſi quos tulerant, exponebant, ne in ſpem eſuritionis aliorumque graviorum malorum adoleſcerent. De felicibus temporibus Senec. 1 de clem. 15: *Tollere filios cupiunt, & publici mali indicta ſterilitas recluditur.* Exemplo ſui temporis declarat Plinius in Panegyrico notavit, ubi agit de communi omnium hominum gaudio tempore Trajani: *Fiminas etiam tunc fœcunditatis ſuæ maxima voluptas ſubiit, cum cernerent, cui Principi cives, cui Imperatori milites pepercissent.* Contrarium de malis temporibus aut metu malorum temporum eſt apud Sueton. in Caligula, ubi agit de morte Germanici, & magno omnium mœrore: *Lapidata ſunt templa, ſubverſæ Deum aræ, lares a quibuſdam familiares in publicum abjecti, partus conjugum expoſiti.* Græv.

Spoliis hoſtium] Qua de re ſuperiore oratione dictum eſt. *Hottom.*

In ſeptendecim populis Siciliæ] Qui a fide atque amicitia populi Romani defecerunt, & arma pro Carthaginienſibus tulerunt. *Idem.*

Paci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſemper in omnibus Punicis Sicilienſibuſque bellis amicitiam fidemque populi Rom. ſecuti ſumus: a nobis omnia populo Romano ſemper & belli adjumenta, & pacis ornamenta miniſtrata ſunt. Multum vero haec his jure profuerunt in iſtius imperio ac poteſtate. Veſtros quondam nautas contra Karthaginem Scipio duxit. at nunc naves contra praedones paene inanes Cleomenes ducit. Vobiſcum Africanus hoſtium ſpolia, & praemia laudis communicavit. at nunc per me ſpoliati, nave a praedonibus abducta, ipſi in hoſtium numero locoque ducemini. Quid vero? illa Segeſtanorum non ſolum litteris tradita, neque commemorata verbis, ſed multis officiis illorum uſurpata & comprobata cognatio, quos tandem fructus hujuſce neceſſitudinis in iſtius imperio tulit? Nempe hoc fuit jure, judices, ut ex ſinu patris nobiliſſimus adoleſcens, & e complexu matris ereptus innocens filius iſtius carnifici Seſtio dederetur. Cui civitati majores noſtri maximos agros atque optimos conceſſerunt, quam immunem eſſe voluerunt, haec tanta apud te cognationis, fidelitatis, vetuſtatis auctoritate, ne hoc quidem juris obtinuit, ut unius honeſtiſſimi atque innocentiſſimi civis
48 mortem & ſanguinem deprecaretur. Quo confugient ſocii? quem implorabunt? qua ſpe denique, ut vivere velint,

Pacis ornamenta adminiſtrata] Rectius cod. Regius: *pacis ornamenta miniſtrata.* hoc eſt, data, ſubminiſtrata. In Piſon. *Cum ardentes faces furiis Clodianis pene ipſe Conſul miniſtrabas.* Græv.

Veſtros quondam nautas] Verba ſunt Verris, Siculorum orationem irridentis, unde deeſſe quiddam ſuſpicari licet, in quibus Verrem hoc modo reſpondere orator admonebat. *Hottom.*

Naves contra prædones inanes] Reg. cod. *navem inanem.* Mox idem: *in hoſtium loco numeroque ducimini.*

Nave a prædonibus abducta] Non igitur Haluntinorum tantum & Apollonienſium, ſed etiam Tindaritanorum navis capta eſt. *Hottom.*

Maximos agros, atque optimos] Quidam legi volunt, *max. agr. atque optimos.* Lambinus.

Vt ex ſinu patris nobiliſſimus] Cod. Reg. *ut ex ſinu patriæ nobiliſſimus adoleſcens iſtius carnificis exitio traderetur*, reliquis omiſſis.

Apud te] Hoc mire implicatum eſt & ad illud inſequens referendum. Nec hoc quidem juris apud te obtinuit. *Hott.*

Ne hoc quidem juris obtinuit] Vocula *juris* abeſt Cujaciano; neque ſane requiritur. *Gruterus.*

Qua ſpe denique ut vivere velint tenebuntur &c.] Cujac. *quas denique preces ut viv. vel tenebunt.* fuit forte; *qua ſe denique ſpe ut viv. vel. tenebunt.* Guilielm.

Ad

velint, tenebuntur, ſi vos eos deſeretis? ad ſenatum venient, qui de Verre ſupplicium ſumat? non eſt uſitatum, non ſenatorium, ad populum Romanum confugient? facilis eſt cauſa populi. legem enim ſe ſociorum cauſa juſſiſſe, & vos ei legi cuſtodes ac vindices praepoſuiſſe dicet. Hic locus eſt igitur unus, quo perfugiant: hic portus, haec arx, haec ara ſociorum: quo quidem nunc non ita confugiunt, ut antea in ſuis repetendis rebus ſolebant. non argentum, non aurum, non veſtem, non mancipia repetunt: non ornamenta, quae ex urbibus faniſque erepta ſunt. metuunt homines imperiti, ne jam haec populus Romanus concedat, & jam fieri velit. Patimur enim jam multos annos, & ſilemus, cum videamus, ad paucos homines omnes omnium nationum pecunias perveniſſe. quod

Ad Senatum devenient &c.] Emendat Lambinus, *venient:* Guilielmius litera mutata, *ad Senatumne venient?* Sic pro Murena: *Quo ſe miſer vertet? domumne.* pro Flacco: *Quem implorem? Senatumne?* Grut. *Venient* eſt in Regio cod. ſed & in præced. *deſeretis*, melius, quam vulgatum *deſeritis*. ſtatim idem codex: *quid ut de Verre ſupplicium ſumant.* Totus locus ſic eſt ſcribendus: *Ad ſenatum venient? quid? ut de Verre ſupplicium ſumat? non eſt uſitatum, non eſt ſenatorum.* ſic enim idem pro communi *ſenatorium.* Græv.

Non eſt uſitatum, non Senatorium] Non enim in curia, ſed in foro judicia exercebantur: quippe quæ non S. C. ſed populi lege conſtituta eſſent. *Hott.*

Facilis eſt cauſa populi] *Populus* enim nullis aliis de criminibus, niſi de perduellione judicabat. Cæterarum quæſtionum lege certa judicia conſtituerat. *Idem.*

Legem enim ſociorum cauſa juſſiſſe] Legem de pecuniis repetundis, totam eſſe *ſociorum cauſa* conſtitutam, etiam in divinatione docuit. Nam civibus cum ſint ereptæ pecuniæ, civili fere actione, & privato jure eas repeti. *Idem.* Reg. cod. melius *legem enim ſe ſociorum cauſſa.* Grævius.

Hac arx ſociorum] In qua præſidium ſuis fortunis conſtitutum eſſe arbitrantur. *Idem.* Hæc verba non ſunt in Reg. cod.

Ne jam hac populus Romanus concedat] Cum furandi conſuetudinem ita vulgarem & communem & ab omnibus populi R. magiſtratibus uſurpatam animadvertant, putant id lege aliqua populi R. permiſſum & conceſſum eſſe. *Hott.*

Patimur enim jam multos annos, & ſilemus] Abeſt a veteribus aliquot libris vox *annos*, unde conjiciebat Ant. Auguſtinus legendum eſſe, *inultos*, pro *multos.* quæ mihi lectio argutior ſane videtur, quam ea, quæ in vulgatis libris invenitur: utri tamen accedam hæreo. *F. Vrſinus.* *Annos* omiſit Lambinus, & Gruterus. Sed Reg. cod. Victorii, Rob. Stephani, Manutii, & edd. vett. *annos* retinent. In P. Francii libro non reperitur. Vtraque ſcriptura poteſt ferri. Patimur multos annos ſc. tales fures, & provinciarum prædones. *Patimur multos* nimirum tales proconſules & proprætores, qui nudarunt provincias, ut ſuas ditarent domos. *Græv.*

Ad paucos homines omnes] Hoc eſt quod dicebatur Romam eſſe ἐπιτομὴν τῆς οἰκουμένης. Hottom. *Omnes* non eſt in Reg. cod.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

quod eo magis ferre aequo animo atque concedere videmur, quia nemo iſtorum diſſimulat, nemo laborat, ut obſcura ſua cupiditas eſſe videatur. In urbe noſtra pulcherrima atque ornatiſſima quod ſignum, quae tabula picta eſt, quae non ab hoſtibus victis capta atque apportata ſit? At iſtorum villae, ſociorum fideliſſimorum & plurimis, & pulcherrimis ſpoliis ornatae refertaeque ſunt. Vbi pecunias exterarum nationum eſſe arbitramini, quibus nunc omnes egent, cum Athenas, Pergamum, Cyzicum, Miletum, Chium, Samum, totam denique Aſiam, Achajam, Graeciam, Siciliam jam in paucis villis incluſas eſſe videatis? Sed haec, ut dico, omnia jam ſocii veſtri relinquunt & negligunt, judices. Ne publice a populo Romano ſpoliarentur, officiis ac fide providerunt. Paucorum cupiditati tum, cum obſiſtere non poterant, tamen ſufficere aliquo modo poterant. nunc vero jam ademta eſt non modo reſiſtendi, verum etiam ſuppeditandi facultas. itaque res ſuas negligunt. pecunias, quo nomine judicium hoc appellatur, non repetunt: relinquunt, & negligunt. hoc jam ornatu ad vos confugiunt. adſpicite, adſpicite, judices, ſqualorem, ſordeſque
49 ſociorum. Sthenius hic Thermitanus cum hoc capillo at-

Nemo iſtorum] Qui cum imperio aut poteſtate in provincias mittuntur. *Hott.*

Vt obſcura ſua cupiditas] Ita ſine ulla non modo religione, verum etiam diſſimulatione in omni genere furandi ac prædandi verſantur. *Idem.*

Iam in paucis villis] Sic Franc. MS. ſic Vict. & al. edd. Cur Gruterus & Lamb. *jam* omiſerunt? Reg. *tam* corrupte. *Grav.*

Ne publice ſpoliarentur] Quaſi pro hoſtibus habiti & prædæ objecti. *Hott.*

Tamen ſufficere aliquo modo] Materiam tuis direptionibus ſuppeditare: cum haberent quod diriperes, quod auferres, quod nunc ſpoliati & exinaniti non habent. *Idem.*

Quo nomine judicium] Locus hic oſtendit repetundarum judicium inde dictum eſſe, quod eo judicio ſocii pecunias ſibi contra leges ereptas repetebant, quas ex condemnatorum litibus æſtimatis domum reportarent. *Idem.*

Relinquunt & negligunt. hoc jam] Tres voces, *relinquunt & negligunt* videntur repetitæ ex lineis præcedentibus. certe ſi abjiciantur, nihil defuerit ſententiæ, quæ reddetur aſperior, ſi repetatur, *hoc, hoc jam &c.* Gruterus. In cod. Reg. *& negligunt* non extat.

Hoc jam ornatu] Moris fuit in epilogo vel miſericordiæ captandæ cauſa, vel indignationis commovendæ producere ſordidatos, qui ſe ſupplices ad judicum pedes abjicerent. *Hottom.*

Cum hoc capillo] Sordidati enim & barbam & capillos ſubmittebant, ut corpore inculto atque horrido miſericordiam moverent. *Idem.*

Domo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

atque veſte, domo ſua tota expilata, mentionem tuorum furtorum non facit: ſeſe ipſum abs te repetit, nihil amplius. totum enim tua libidine & ſcelere ex ſua patria, in qua multis virtutibus & beneficiis floruit princeps, ſuſtuliſti. Dexio hic, quem videtis, non quae publice Tyndari, non quae privatim ſibi eripuiſti, ſed unicum miſer abs te filium optimum atque innocentiſſimum flagitat. non ex litibus aeſtimatis tuis pecuniam domum, ſed ex tua calamitate cineri atque oſſibus filii ſui ſolatium vult aliquod reportare. Hic tam grandis natu Eubulida, hoc tantum, exacta aetate, laboris itineriſque ſuſcepit, non ut aliquid ex ſuis bonis recuperaret; ſed ut, quibus oculis cruentas cervices filii ſui viderat, iiſdem te condemnatum videret. Si per L. Metellum licitum eſſet, judices, matres illorum, uxo-

Domo ſua] Reg. *domu ſua.* Sic contra in Læl. *ſenato* pro *ſenatu* poſuit Cicero.

Princeps fuit] Omnes alii, *princeps floruit*, a quibus cur diſſentiam, cauſa nulla eſt. *Hott.* *In qua multis virtutibus & beneficiis princeps fuit*] Alii libri habent, *princeps floruit.* Lambin.

Non ex litibus æſtimatis] Inter *litem* & *rem* quantum intereſſet, fere non videbant. Itaque *lites æſtimare* Pædianus interpretatur, res ſive pecunias propter quas damnatus quis fuit, in ſummam redigere: quæ ſumma de ipſius bonis exigeretur. *Duæ res enim*, inquit, *damnationem conſequebantur: altera redditio pecuniæ iis ad quos pertinebat, altera exilium.* Hottom. *Non ex litibus æſtimatis tuis pecuniam domum*] Ant. Auguſtinus legit *ex litibus æſtimatis tuis non pecuniam domum*, felici, ut mihi videtur, conjectura. *F. Urſinus.*

Cineri atque oſſibus] Poſteaquam combuſtum cadaver erat, *oſſa* legebantur, & *in urnam* condebantur: exiſtimabant autem ſenſum aliquem iis ineſſe: quapropter ſolatium ſe dicit iis oſſibus quærere. *Hottom.*

Hoc tantum itineris] Cum huc ex Sicilia ad judicium Verris venit. *Idem.* *Tantum* ex margine irrepſit, qua voce exponebatur *hoc itineris*; id enim eſt *tantum itineris*, tam longum iter. Plaut. Amphit. 1, 1.

——— qui me confidentior
Iuventutis mores qui ſciam, qui hoc noctis ſolus ambulem?

Ibid.

Quis hic eſt homo, quem ante ædes video hoc noctis?

Tam ſero. Sic etiam *id* accipitur. Plaut. Aſin. 1, 54: *Nec puduit eum id ætatis ſycophantias ſtruere.* i. in tanta ætate cum eſſet tam grandis natu. Nec tamen pugnabo, ſi quis præferat vulgatum. *Gravius.*

Non ut aliquid ex hujus bonis] *Ex ſuis bonis*, multi veteres impreſſi; & ſic emenda. *Hottom.* *Non ut aliquid de ſuis bon. rec.*] Hæc eſt integra, & vera ſcriptura. ceteræ autem, & illa, *non ut aliquid ex hujus bonis recuperaret*, &c. & illa, *non ut aliquid ex hujus bonis uſurparet*, mendoſæ ſunt. *Lambinus.*

Quibus oculis cruentas, &c.] Nam, ut ait Publius, *læſo doloris remedium inimici dolor.* Idem.

Iiſdem te] Reg. *is te* leg. *iis te.* Græv.

Si per L. Metellum] Hac ipſa de re quarta oratione queſtus eſt, quod aliquot teſtes Romam venire prohibuerit. *Hottom.*

uxores ſororeſque veniebant. quarum una, cum ego ad Heracliam noctu accederem, cum omnibus matronis ejus civitatis, & cum multis facibus mihi obviam venit, & ita, me ſuam ſalutem appellans, te ſuum carnificem nominans, filii nomen implorans, mihi ad pedes miſera jacuit, quaſi ego excitare filium ejus ab inferis poſſem. Faciebant hoc idem in ceteris civitatibus grandes nátu matres, & item parvuli liberi miſerorum: quorum utrorumque aetas laborem & induſtriam meam, fidem & miſericordiam veſtram requirebat. Itaque ad me, judices, praeter ceteras hanc querimoniam Sicilia detulit. lacrymis ego ad hoc non gloria inductus acceſſi: ne falſa damnatio, ne carcer, ne catenae, ne verbera, ne ſecures, ne cruciatus ſociorum, ne ſanguis innocentium, ne denique etiam exſanguium corpora mortuorum, ne moeror parentum ac propinquorum magiſtratibus noſtris quaeſtui poſſet eſſe. Hunc ego ſi metum Siciliae, damnatione iſtius, per

Sororeſque veniebant] Hoc eſt venturæ erant. Solebant veteres uti hoc tempore de re, quæ certo futura erat, fierique debebat, quaſi jam facta. Tacit. VI an. 43: *Ac ſi ſtatim interiora ceteraſque nationes petiviſſet, oppreſſa contantium dubitatio, & omnes in unum cedebant.* Pro omnes ei cedere volebant, acceſſuri erant. Iuſtin. XXXV, 1: *Oroſernes ingrato animo, inita cum Antiochenſibus pactione, offenſis tunc Demetrio, pellere ipſum regno, a quo reſtituebatur, conſilium cepit.* qui eum reſtituere volebat. Exempla hujus locutionis, quæ & in ſacris litteris, præſertim in divinorum vatum voluminibus, occurrunt non infrequenter, alibi attulimus plura. *Grævius.*

Laborem & induſtriam] In agendo & exponendis criminibus. *Hottom.*

Hanc querimoniam] De crudelitate Verris & ſuppliciis in miſeros & innocentes conſtitutis. *Idem.* *Hanc querimoniam Sicilia detulit lacrymans*] Hanc ab Errico Memmio non dicam conjecturam, ſed veram & germanam Ciceronis ſcripturam, ſingulari ſagacitate judicioque prolatam, ſi non probaſſem, quis mediocriter eruditus mihi judicium defuiſſe non dixiſſet? quis enim non videt, lectionem vulgatam, *detulit lacrymis*, eſſe ineptam, atque adeo vix Latinam? *Lambin.* *Detulit: lacrimis ego ad hoc, non gloria inductus acceſſi: ne falſa*] Interpunctio ſolum a me eſt. nam illud *ſed* quod viſitur in recepta lectione abeſt libro Cujacii: nec aliter voluit Brutus. Lambinus Memmii conjecturam admiſit. Guilielmius ita diſtinguebat legebatque; *requirebat: totaque ad me &c. detulit. lacrimis ego huc, non gloria inductus acceſſi: ſed &c.* & vero Cujac. non habet illud *ad hoc*, ſed ejus loco *huc*. Gruterus.

Exſanguium corpora mortuorum] Quorum ob ſepulturam merces dabatur. *Hottom.*

per veſtram fidem & ſeveritatem dejecero, judices, ſatis officio meo, ſatis illorum voluntati, qui a me hoc petiverunt, factum eſſe arbitrabor. Quapropter ſi quem forte inveneris, qui hoc navale crimen conetur defendere, is ita defendat: illa communia, quae ad cauſam nihil pertinent, praetermittat; me culpam fortunae aſſignare, calamitatem crimini dare: me amiſſionem claſſis objicere; cum multi viri fortes in communi incertoque periculo belli & terra & mari ſaepe offenderint. Nullam tibi objicio fortunam. nihil eſt, quod ceterorum res minus commode geſtas proferas: nihil eſt, quod multorum naufragia fortunae colligas. ego naves inanes fuiſſe dico: remiges nautaſque dimiſſos: reliquos ſtirpibus vixiſſe palmarum: praefuiſſe claſſi populi Romani Siculum, perpetuo ſociis atque amicis Syracuſanum: te illo tempore ipſo, ſuperioribuſque diebus

Satis officio meo] Qui totius Siciliæ rogatu hanc accuſandi provinciam ſuſcepi. *Hottom.*

Quapropter] Concuſſio eſt hujus criminis de claſſe amiſſa & a prædonibus capta atque incenſa. *Idem.*

Iſta defendat: illa communia] Nonnulli libri *is ita defendat.* Ego ſic probarem: *Is ita defendat, ut illa communia, &c.* Idem. Vetus liber. *Is ita defendat, illa crimina.* Muretus.

Me culpam fortunæ aſſignare] Videtur legendum, *Culpam fortunæ homini aſſignare.* Itaque mox ita loquitur, *Nullam tibi objicio cauſam.* Hottom. *Me culpam fortunæ tibi aſſ.*] Libris omnibus invitis, in quibus ita legitur, *me culpam fortunæ aſſignare*, reponendum cenſeo, addito provocabulo, *tibi*, vulgatæ lectioni, *me culpam fortunæ tibi aſſignare, calamitatem crimini dare:* quomodo olim edendum curavi. *Lambinus.* Hottomannus princeps vidit vocem deſiderari. Cujus vero conjectura probabilior ſit Hottomanni an Lambini ſine libris emendatioribus decidi non poteſt. In Regio quoque vox, quæ excidit, deſideratur. Aliquid vero inſerere contextui ſine libris religioni mihi fuit. Nam talia multa poſſunt fingi, quæ appoſite potuit dicere Cicero. ut *me culpam fortunæ Verri, aut reo aſſignare.* Grævius.

Cum multi viri fortes] Guilielmius ex Cujaciano reponendum putabat, *multa.* non prohibuerim. *Gruterus.*

Sæpe offenderint] Hoc eſt clade afficerentur. vide quæ notavi ad lib. 1 ad fam. ep. 7. Sic Græcis, προσπταίειν. Herod. 1, 65: Ἐπὶ γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ τοὺς ἄλλους πολέμους εὐτυχέοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸς Τεγεήτας μούνους προσέπταιον. *Leonte & Hegeſiclæ Spartæ regnantibus Lacedæmonii in aliis bellis gerendis felices erant, adverſus ſolos Tegeates offenderunt.* Lib. 11, 161: Ἀποπέμψας γὰρ στράτευμα ὁ Ἀπρίης μέγα ἐπὶ Κυρηναίους μεγαλωστὶ προσέπταισε. *Miſſo magno exercitu adverſus Cyrenæos Apries valde offendit*, magnam accepit cladem. *Grævius.*

Perpetuo ſociis atque amicis Syracuſanum] Vetus liber *præfectum ſociis atque amicis Syracuſanum:* & infra habet, *quod de his ſupplicium &c.* F. Vrſinus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

bus omnibus in litore cum mulierculis perpotaſſe dico: harum rerum omnium auctores teſteſque produco. Num tibi inſultare in calamitate, num intercludere perfugium fortunae, num caſus bellicos exprobrare aut objicere videor? tametſi ſolent hi fortunam ſibi objici nolle, qui ſe fortunae commiſerunt, qui in ejus periculis ſunt ac varietate verſati. iſtius quidem calamitatis tuae fortuna particeps non fuit. homines enim in praeliis, non in conviviis belli fortunam tentare, periclitari ſolent. in illa autem calamitate non Martem fuiſſe communem, ſed Venerem poſſumus dicere. Quod ſi fortunam objici tibi non oportet, cur tu fortunae illorum innocentium veniam ac locum non dediſti? Etiam illud praecidas licet, te, quod ſupplicium more majorum ſumſeris, ſecurique percuſſeris, idcirco a me in crimen & invidiam vocari. Non in ſupplicio crimen meum vertitur: non ego ſecuri nego quemquam feriri debere: non ego metum ex re militari, non ſeveritatem imperii, non poenam flagitii tolli dico oportere. fateor non modo in ſocios, ſed etiam in cives militeſque noſtros, perſaepe eſſe ſevere ac vehementer vindicatum.
51 Quare haec quoque praetermittas licet. Ego culpam non

Intercludere perfugium fortunæ] Defenſionis ex fortuna petendæ facultatem præcidere. *Hottom.*

Non Martem fuiſſe communem] Sic Philipp. XI. *Sed ut concedam incertos exitus eſſe belli, Martem communem, tamen pro libertate vitæ periculo decernendum.* Hinc ἀλλοπρόσαλλος Mars Græcis dictus. Hinc illud Iliad. Σ. Ξυνὸς ἐνυάλιος καίτοι κτανέοντα κάτεκτα. Idem.

Quod ſi fortunam objici tibi non oportet] Omnes alii, *Fortunam tibi objicere non oportet.* Idem.

Illorum innocentium] Qui ſe in fugam contulerunt, neque prædonum impetum ſuſtinere potuerunt. Eos enim Verres quaſi exercitus deſertores & claſſis proditores ſecuri percuti juſſerat. *Idem.*

Etiam illud præcidas licet] Eſt a Cujaciano. Vetuſtius impreſſi, *prædicas*, quomodo & Pall. recentius *prædices*, inepte. *Gruterus.*

Quod ſupplicium more majorum ſumſeris] Leg. *quod de his ſupplicium more majorum.* Muretus.

Idcirco a me] Videtur legendum, *Idcirco te a me.* Erat autem invidioſum crimen, propterea quod non iis tantum de quibus ſumptum erat ſupplicium injuria facta, ſed fœderum cum Siculis & ſocietatis fides violata videbatur. *Hottom.*

Severitatem imperii] Recte, quod autem *ſecuritatem* quidam repoſuerunt, abſurdum eſt. *Idem.* *Non ſeveritatem imperii*] Perperam Lambinianæ oſtentant *ſecuritatem.* Gruterus.

Te

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

non in navarchis, ſed in te fuiſſe demonſtro: te pretio milites remigeſque dimiſiſſe arguo. hoc navarchi reliqui dicunt: hoc Netinorum foederata civitas publice dicit, hoc Herbitenſes, hoc Ameſtratini, hoc Ennenſes, Agyrinenſes, Tyndaritani, publice dicunt: tuus denique teſtis, tuus imperator, tuus hoſpes Cleomenes hoc dicit, ſeſe in terram eſſe egreſſum, uti Pachyno, e terreſtri praeſidio, milites colligeret, quos in navibus collocaret. quod certe non feciſſet, ſi ſuum numerum naves haberent. ea eſt enim ratio inſtructarum ornatarumque navium, ut non modo plures, ſed ne ſinguli quidem poſſint accedere. Dico praeterea, illos ipſos reliquos nautas fame atque inopia rerum omnium confectos fuiſſe ac perditos. dico, aut omnes extra culpam fuiſſe, aut, ſi uni attribuenda culpa ſit, in eo maximam fuiſſe, qui optimam navem, plurimos nautas haberet, ſummum imperium obtineret: aut, ſi omnes in culpa fuerint, non oportuiſſe Cleomenem conſtitui ſpectatorem illorum mortis atque cruciatus. dico etiam, in illo ſupplicio mercedem lacrymarum, mercedem vulneris atque plagae, mercedem funeris ac ſepulturae conſtitui nefas fuiſſe. Quapropter ſi mihi reſpondere voles, haec dicito: claſſem inſtructam atque ornatam fuiſſe, nullum propugnatorem afuiſſe, nul-

Te pretio milites, remigeſque, &c.] *Te*, quod hic deerat in libris vulgatis, ex manuſcriptis reſtitui, quemadmodum & ſupra, *ibi*, *Etiam illud pracidas licet*, *te*, *quod ſupplicium*, &c. ubi pleraque exempla vulgata pro, *præcidas*, habent, *prædices*, mendoſe. *Lamb.*

Netinorum fœderata civitas] Netini ſuperius act. 2, vocantur *Netinenſes*. Oppidum *Neetum*, nunc *Noto*.

Locrenſes] Locrenſes ego in Sicilia nullos novi. In vicina Italia novi urbem & agrum Locrenſem. P. Franc. MS. *Locreſes*. Sed in Reg. nulli ſunt *Locrenſes*, uti nec in tota inſula. Hinc merito expunguntur. Omiſit ille liber etiam *Ennenſes*, in quo ſcribitur: *Hoc Ameſtratini*, *Agyrinenſes*, *Tyndaritani publice dicunt*. Grævius.

Tuus imperator] Reg. *æmulus tuus imperator*.

In eo maximam fuiſſe] *Cleomenem* ſignificat, & *Centuripinam navem*, in qua eſt vectus. *Hottom.*

Vulneris atque plagæ] Vt uno ictu ſecuris mors afferretur. *Idem.*

Nullum propugnatorem afuiſſe] Sic legendum: & ita habent libri manuſcr. niſi quod in uno eſt *affuiſſe*. *affuiſſe* autem valet, *abfuiſſe* noſtrum. nam veteres dixiſſe *afuiſſe*, non *abfuiſſe*, multis argumentis probare poſſum. *Lambinus.* Sane ubique vetuſtiſſimi libri *afuiſſe* ſcribunt pro vulgato *abfuiſſe*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

nullum vacuum tranſtrum fuiſſe, remigi rem frumentariam eſſe ſuppeditatam, mentiri navarchos, mentiri tot & tam graves civitates, mentiri etiam Siciliam totam: proditum te eſſe a Cleomene, qui ſe dixerit exiſſe in terram, ut Pachyno deduceret milites: animum illis, non copias defuiſſe: Cleomenem acerrime pugnantem ab his relictum eſſe atque deſertum: nummum ob ſepulturam datum nemini. quae ſi dices, tenebere. ſin
52 alia dices, quae a me dicta ſunt non refutabis. Hic tu etiam dicere audebis, eſt in judicibus ille familiaris meus, eſt paternus amicus ille? non, ut quiſque maxime eſt, quicum tibi aliquid ſit, ita tui hujuſcemodi criminis maxime eum pudet? Paternus amicus eſt. Ipſe pater ſi judicaret, per deos immortales, quid facere poſſet,

Nullum vacuum tranſtrum fuiſſe remigi] Reg. cod. *nullum vacuum tractum eſſe remum, rem frumentariam.*

Tenebere] Tam multorum teſtimoniis convictus. *Hottom.*

Eſt paternus amicus ille? non ut quiſque] Vetus liber, *Eſt paternus amicus? imo vero ut quiſque:* & ſic puto corrigendum. M. autem Marcellum ſignificari arbitror, Prætorem deſignatum, judicem a Cicerone retentum. *Idem.*

Non ut quiſque maxime eſt, &c.] In quibuſdam libris manuſcr. ſic legitur, ſine interrogationis nota: *Immo vero, ut quiſque, &c.* Lamb. Quam Hottomannus in ſuis libris reperit ſcripturam planiſſima eſt. Sin, quæ in aliis tam editis quam manu exaratis codicibus habetur, & nunc obtinet, eſt probanda, *non* accipiendum pro *non ne* ut non raro fit, & alibi notavi. *Græv.*

Ita tui hujuſcemodi criminis maxime eum pudet?] Ita & Victoriana. ſed vetuſtiores & Pall. *Ita te hujuſcemodi crimine maxime ejus pudet.* Cujacianus, *ita te in hujuſcemodi crimine ejus maxime pudet?* Gruterus.

Ipſe pater ſi judicaret, per deos immortales, quid facere poſſes, cum hac tibi diceret?] Apud Quintilianum lib. VI. cap. I. locus hic multo aliter legitur, hoc modo, *Si pater ipſe judicaret, quæ diceret, cum hæc probarentur:* quod, opinor, ex memoria deprompſit; ut in iis locis conſuevit, quorum ſatis habet ſententiam proferre, neque verba ſpectare neceſſe eſt. Nam in fine hujus enumerationis, hæc eadem verba repetuntur ab oratore, *Hæc ſi tibi tuus parens diceret, &c.* quaſi dixiſſet, hæc, inquam, ſi tibi tuus pater diceret: quo in loco verbum *poſſes* bis poſitum, meam ſententiam mirifice confirmat; ut hoc loco non *poſſet* in tertia perſona, ſed item ut illo loco, in ſecunda *poſſes* corrigatur. *Hottom.* *Quid facere poſſes, cum, &c.*] Vulgati libri habent. *quid facere poſſet, &c.* mendoſe: & mox, ubi eſt, *Tu in provincia populi Romani prætor:* iiſdem libris pleriſque non eſt vox, *prætor*, ego manuſcriptos ſecutus ſum. *Lambinus.* Libri tamen omnes tam editi quam ſcripti *poſſet.* quod recte Manutius interpretatur. Eſt tamen aliquid ſcabri in hoc loco. Prave interpungitur, ſcribendum & diſtinguendum: *quid facere poſſet? Quin hac tibi diceret.* Vides quam liquida ſint omnia. *Gravius.*

Tu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

poſſet, cum tibi haec diceret? Tu in provincia populi Romani praetor, cum tibi maritimum bellum eſſet adminiſtrandum, Mamertinis, ex foedere quam deberent navem, per triennium remiſiſti: tibi apud eoſdem privata navis oneraria maxima publice eſt aedificata: tu a civitatibus pecunias claſſis nomine coegiſti: tu pretio remiges dimiſiſti: tu, cum navis eſſet a quaeſtore & ab legato capta praedonum, archipiratam ab omnium oculis removiſti: tu, qui cives Rom. eſſe dicerentur, qui a multis cognoſcerentur, ſecuri ferire potuiſti: tu tuam domum piratas adducere, in judicium archipiratam domo producere auſus es: tu in provincia tam ſplendida, apud ſocios fideliſſimos, cives Rom. honeſtiſſimos, in metu periculoque provinciae, dies continuos complures in litore conviviiſque jacuiſti: te per eos dies nemo domi tuae convenire, nemo in foro videre potuit: tu ſociorum atque amicorum ad ea convivia matresfamilias adhibuiſti: tu inter ejuſmodi mu-

Tu in provincia] Ἀνακεφαλαίωσις omnium, quæ de bello maritimo dicta ſunt. *Hottom.* Sequentia hujus capitis omnia interrogatione animata longe erunt efficaciora. *Tu in provincia* &c. *navem per triennium remiſiſti?* Tibi apud eoſdem &c. *eſt ædificata?* tu, *cum navis eſſet a quæſtore* &c. *removiſti?* Et ſic parvo in ſingulis ejus periodis uſque ad *tibi hominum innocentium ſanguis non modo voluptati, ſed etiam quæſtui fuit?* Filius a patre quaſi interrogatus. & cum nihil ad ſingula reſpondere poſſit, damnatur. *Gravius.*

Tu in provincia populi Romani prætor] Sequitur Proſopopœia, qua pater Verris inducitur, omnia ſuperiora flagitia ſtrictim enumerans, ut ea figura orationis ſubſit, quam συναθροισμὸν Græci, Latini *frequentationem* appellant. *Hott.*

Navis oneraria] *Cybea*, qua ſua furta Romam deportavit. Quod autem eſt *privatim* & mox *publice*, diverſa reſpicit. Nam *privatim*, id eſt, proprie Verri contra leges ædificata eſt, & præſertim contra legem Claudiam, de qua ſuperius dictum eſt. *Publice* autem, id eſt a civitate, cui univerſæ Verres ſumptus in navem, quam ex fœdere debebant, remiſerat. *Idem.* Sed longe melius Reg. cod. pro *privatim* ſcribit *privata.* Iuv. *quem priva triremus ducit.* Græv.

A quæſtore, & ab legato] P. Cæſetio, & P. Tadio, qui prædonum navem ceperunt. *Hottom.*

Securi ferire potuiſti] Nihil muto, quamvis Hottomannus exiſtimet eſſe legendum, *ſecuri ferire juſſiſti*, ſeu *voluiſti.* nam hoc potuiſti, valet idem fere, quod illud apud Græcos, ὑπέμεινας, ἔτλης, hoc eſt, ſuſtinuiſti: proinde quaſi diceret, tam ferus, & immanis fuiſti, ut inducere animum poſſes, cives Romanos ſecuri ferire. *Lambinus.* Verum ſententiam hanc in editione poſteriore Hottomannus ipſe repudiavit.

Tu tuam domum piratas abducere] Quidam lib. manuſcr. habent *adducere.* ego nihil muto, quamvis, *adducere*, non damnem. *Lambinus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

mulieres praetextatum tuum filium, nepotem meum
collocaviſti: ut aetati maxime lubricae atque incerta
exempla nequitiae parentis vita praeberet: tu praeto
in provincia cum tunica pallioque purpureo viſus es
tu propter amorem libidinemque tuam, imperium na-
vium legato populi Romani ademiſti, Syracuſano tra-
didiſti: tui milites in provincia Sicilia frugibus frumen-
toque caruere: tua luxuria atque avaritia claſſis popul
Romani a praedonibus capta & incenſa eſt: poſt Sy-
racuſas conditas, quem in portum nunquam hoſtis ac-
ceſſerat, in eo, te praetore, primum piratae navigave-
runt: neque haec tot tantaque dedecora diſſimulatio
ne tua, neque oblivione hominum, ac taciturnitat
tegere voluiſti: ſed etiam navium praefectos ſine ull
cauſa de complexu parentium ſuorum, hoſpitum tuo-
rum ad mortem cruciatumque rapuiſti: neque in pa-
rentum luctu atque lacrymis te mei nominis comme-
moratio mitigavit: tibi hominum innocentium ſanguis
53 non modo voluptati, ſed etiam quaeſtui fuit. Haec ſi
tibi tuus parens diceret, poſſes ab eo veniam petere?
poſſes, ut tibi ignoſceret, poſtulare? Satis eſt factum
Siculis, ſatis officio, ac neceſſitudini, judices, ſatis pro-
miſſo muneri ac recepto. Reliqua eſt ea cauſa, judi-
ces,

De complexu parentium, &c.] Priſcianus lib. 7. ſic legit, *parentium ſuorum, hoſpitum tuorum.* & Cariſius lib. I. teſtatur ita ſæpe dici a Cicerone. Sic & Horatius oda 24. lib. 3. *Dos eſt magna parentium Virtus, &c.* Lamb. *De complexu parentium ſuorum, hoſpitum tuorum*] Eſt a Priſciani libro VII. vulgata *parentum ſuorum, hoſpitumque tuorum.* Gruterus.

Satis promiſſo muneri ac recepto] Alii, *Satis promiſſo noſtro, ac muneri recepto*; quod cur improbemus, cauſa nulla eſt. *Hottom.* *Satis promiſſo muneri, ac recepto*] Liber unus manuſcr. habet, *promiſſo noſtro, ac recepto,* & ita quidam vulgati: alii, *promiſſo noſtro, ac muneri recepto*: quam poſteriorem lectionem eſſe veram puto, neque tamen eam, quam ſecutus ſum, damno. *Lambinus.* Victorii cum vulgatis: *ſatis promiſſo noſtro ac recepto.* Sed cum Rob. Stephano & Lambino ſcripſi: *ſatis promiſſo muneri ac recepto.* Satisfeci officio, quod præſtiturum me & Siculis & reipublicæ promiſi & in me recepi. Plus eſt recipere, quam promittere, ut Manutius recte notavit. *Grævius.*

Reliqua eſt ea cauſa] Septima hujuſce libri pars, de ſuppliciis civium Rom. ex qua huic libro nomen impoſitum eſt ab Aſconio, Nonio Marcello, & aliis quibuſdam, *de ſuppliciis*; tametſi de fugitivorum bello & de maritimo latius fu-

ces, quae non jam recepta, ſed innata: neque delata
ad me, ſed in anima ſenſuque meo penitus affixa atque
inſita eſt: quae non ad ſociorum ſalutem, ſed ad ci-
vium Romanorum, hoc eſt, ad uniuſcujuſque noſtrum
vitam & ſanguinem pertinet. In qua nolite a me, qua-
ſi dubium ſit aliquid, argumenta, judices, expectare.
omnia, quae dicam de ſupplicio civium Romanorum
ſic erunt clara, & illuſtria, ut ad ea probanda totam
Siciliam teſtem adhibere poſſim. Furor enim quidam,
ſceleris & audaciae comes, iſtius effrenatum animum,
importunamque naturam tanta oppreſſit amentia, ut
numquam dubitaret in conventu palam ſupplicia, quae in
convictos maleficii ſervos conſtituta ſunt, ea in cives Ro-
manos exprimere. Virgis quam multos ceciderit, quid
ego commemorem? Tantum breviſſime dico, judices.
nullum fuit omnino, iſto praetore, in hoc genere diſcri-
men. Itaque jam conſuetudine ad corpora civium Ro-
manorum etiam ſine iſtius nutu ferebatur manus ipſa li-
ctoris. Num potes hoc negare, Verres, in foro Lilybaei, 54
maximo conventu, C. Servilium, civem Romanum, in
conventu Panormitano veterem negotiatorem, ad tribu-
nal, ante pedes tuos, ad terram virgis & verberibus abje-
ctum? aude hoc primum negare, ſi potes. nemo Lilybaei
fuit, quin viderit: nemo in Sicilia, quin audierit. Plagis
confectum dico a lictoribus tuis civem Romanum ante
oculos tuos concidiſſe. Ob quam cauſam, dii immortales?
tametſi injuriam facio communi cauſae & juri civitatis.
quaſi

fuſiuſque tractet: opinor, quia hæc magis attributa ſunt negotio, & crimini repetundarum: ut ſupra demonſtravi. *Hottom.*

In convictos maleficii ſervos] Servis maleficii convictis virgæ & extrema ſupplicia conſtituta erant: quæ apud Triumviros capitales ad columnam Mœniam luebant. *Idem.*

Nullum fuit diſcrimen] Inter ſervos & cives Rom. *Idem.*

In conventu Panormitano] Probo Reg. cod. *e conventu Panormitano*, ut alibi. *Gravius.*

Ob quam cauſam] Reg. *Ad quam ob cauſam.* leg. *At quam ob cauſam.* Idem.

Communi cauſæ] Quia nullum præter perduellionem crimen eſt, propter quod civi Rom. adimi vita poſſit. Lex enim Porcia, itemque Sempronia virgas a civium Rom. corporibus removerunt. *Hottom.*

Quaſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

quaſi enim poſſit eſſe ulla cauſa, cur hoc cuiquam civi Romano jure accidat, ita quaero, quae in Servilio cauſa fuerit. Ignoſcite in hoc uno, judices. in ceteris enim non magnopere cauſas requiram. Locutus erat liberius de iſtius improbitate atque nequitia. Quod iſti ſimulac renunciatum eſt, hominem jubet Lilybaeum vadimonium Venerio ſervo promittere. Promittit. Lilybaeum venitur. cogere eum coepit, cum ageret nemo, nemo poſtularet, H-S duobus millibus ſponſionem facere cum lictore ſuo, ni furtis quaeſtum faceret. Recuperatores de cohorte ſua dicit daturum. Servilius & recuſare, & deprecari, ne iniquis judicibus, nullo adverſario, judicium capitis in ſe conſtitueretur. Haec cum maxime loqueretur, ſex lictores eum circumſiſtunt valentiſſimi, & ad pulſandos verberandoſque homines exercitatiſſimi: caedunt acerrime virgis: denique proximus lictor, de quo ſaepe jam dixi, Seſtius, con-

Quaſi enim poſſit eſſe ulla cauſa, cur hoc cuiquam civi Romano jure accidat] Verba ſunt Ciceronis in orat. pro C. Rabirio, ex quibus intelligi hoc poſſit: *Porcia lex virgas ab omnium civium Rom. corpore amovit. Porcia lex libertatem civium lictori eripuit. C. Gracchus legem tulit, ne de capite civium Rom. injuſſu populi judicaretur.* Hæc ille. De populi vero judicio dictum eſt in actione prima ex Polybio, & in orat. pro Cæcina. Nota autem parentheſis inducenda eſt. *Hottom.*

Venerio ſervo] De his dictum eſt Verr. IV. quemadmodum eorum opera, vulgo Verres in hujuſmodi negotiis uteretur. *Idem.*

Vadimonium promittere] Nam certæ civitates erant, in quibus Prætores forum agere, & conventum habere ſolebant: ad quas vadimonia promittebantur. *Idem.*

Cum ageret nemo, nemo poſtularet] Cum eum nemo ſponſione laceſſeret, *Ni hoc dixiſſet*, ſponſionem ipſe facere nolebat. Ergo apparet, quod meminimus alibi dicere, *ſponſionem* ex eo appellatam, quod prius eum qui ageret, ſpondere, quam ſtipulari oporteret. *Idem.*

H-*S duobus millibus*] Coronatis quinquaginta. De ſponſione vero dixi copioſe in orat. pro Quinctio. *Idem.*

Ni furtis quæſtum faceret] Præciſa oratio, pro, *Ni dixiſſet Verrem furtis quæſtum facere.* Idem.

De cohorte ſua] Prætoria, ex qua nemo contra ipſius voluntatem judicare auderet. *Idem.*

Iudicium capitis] Elatorie; ut in orat. pro Quinctio: nam rei pecuniariæ ſponſio erat, ſed tamen actioni injuriarum præjudicium fiebat. *Idem.*

Proximus lictor] Proximus lictor eſt, qui claudebat agmen lictorum, & proxime aberat a magiſtratu, ſicut primus lictor erat, qui ceteros antecedebat. Valer. lib. I. *Maxima diligentia majores hunc morem retinuerunt, ne quis ſe inter & Conſulem & proximum lictorem, quamvis officii cauſſa una progrederetur, interponeret.* Salluſtius: *Hiempſal in* opido

converſo bacillo, oculos miſero tundere vehementiſſime coepit. Itaque illi cum ſanguis os oculoſque compleſſet, concidit: cum illi nihilo minus jacenti latera tunderentur, ut aliquando ſpondere ſe diceret. Sic ille affectus, illinc tum pro mortuo ſublatus, brevi poſtea eſt mortuus. Iſte autem homo Venerius, & affluens omni lepore & venuſtate, de bonis illius in aede Veneris argenteum Cupidinem poſuit. Sic etiam fortunis hominum abutebatur ad nocturna vota cupiditatum ſuarum. Nam quid ego 55
de ceteris civium Romanorum ſuppliciis ſingillatim potius, quam generatim atque univerſe loquar? Carcer ille, qui eſt a crudeliſſimo tyranno Dionyſio factus Syracuſis, quae lautumiae vocantur, in iſtius imperio domicilium civium Romanorum fuit. ut quiſque iſtius animum aut oculos offenderat, in lautumias ſtatim conjiciebatur. Indignum hoc video videri omnibus, judices: & id jam priore actione, cum haec teſtes dicerent, intellexi. retineri enim putatis oportere jura libertatis non modo hic, ubi tribuni plebis ſunt, ubi ceteri magiſtratus, ubi plenum forum judiciorum, ubi ſenatus auctoritas, ubi exiſtimatio populi Romani & frequentia: ſed, ubicumque terrarum & gentium violatum jus civium Romanorum ſit, ſtatuitis id pertinere ad communem cauſam libertatis & dignitatis. In externorum hominum & maleficorum ſceleratorumque, in praedonum hoſtiumque cuſtodias tu tan-

pido *Thumida forte ejus domo utebatur, qui proximus lictor Iugurthæ, carus ceptuſque ei ſemper fuerat.* Antiquus lapis:

M. VALERIVS
ACHILLEVS LI-
CTOR PROXIMVS
LAVRENS. LAVINAS.

. *Lipſius.*

Converſo baculo] Quid ſibi vult hoc, *converſo baculo?* an, *contorto?* Lambin. vide Manutium. Reg. *baculo*, non ut alii, *bacillo*.

Latera tunderentur] Reg. *latera tunderent.*

In æde Veneris] Erycinæ, de qua in Divinat. dictum eſt. *Hottom.*

Ad nocturna vota] Significat Verrem vota Veneri Erycinæ nuncupaſſe, ſi libidinem ſuam explere liceret. *Idem.*

Vbi Tribuni plebis ſunt] Qui libertatis retinendæ cauſa creati ſunt; cum eam Conſularis poteſtas nimia labefactaret. Nam exactis regibus plebi non re, ſed verbo (ut alibi Cicero teſtatur) permiſſa libertas erat. *Idem.*

Nun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

tantum numerum civium Romanorum includere auſi
es? numquamne tibi judicii, numquam concionis, num-
quam hujus tantae frequentiae, quae nunc animo te ini-
quiſſimo infeſtiſſimoque intuetur, venit in mentem?
numquam tibi populi Romani abſentis dignitas, num-
quam ſpecies ipſa hujuſcemodi multitudinis in oculis ani-
moque verſata eſt? numquam te in horum conſpectum
rediturum, numquam in forum populi Romani ventu-
rum, numquam ſub legum & judiciorum poteſtatem ca-
56 ſurum eſſe putaſti? At quae erat iſta libido crudelitati
exercendae? quae tot ſcelerum ſuſcipiendorum cauſa
nulla, judices, praeter praedandi novam ſingularemque
rationem. Nam ut illi, quos a poetis accepimus ſinus
quoſdam obſediſſe maritimos, aut aliqua promontoria,
aut praerupta ſaxa tenuiſſe dicuntur, ut eos, qui eſſent
appulſi navigiis, interficere poſſent, ſic iſte in omnia
maria infeſtus ex omnibus Siciliae partibus imminebat.
Quaecumque navis ex Aſia, quae ex Syria; quae Ty-
ro, quae Alexandria venerat, ſtatim certis indicibus
& cuſtodibus tenebatur: vectores omnes in lautumias
conjiciebantur: onera atque merces in praetoriam do-
mum deferebantur: Verſabatur in Sicilia longo inter-
vallo alter, non Dionyſius ille, nec Phalaris, tulit enim
illa

Nunquam concionis] Cum magiſtratus ad populum de civitatis & libertatis jure abs te violato quererentur, & populum rogarent, ut centuriatis comitiis perduellionem tibi judicarent. *Hott.*

Tantæ frequentiæ] Quæ circum judicum ſubſellia coronam faciebat. *Idem.*

Prædandi novam ſingularemque rationem] Nam cives illi R. mercatores erant, quibus necatis naves illorum exinaniebantur. *Idem.*

Nam ut illi, quos a Poëtis accipimus, ſinus quoſdam obſediſſe maritimos] Vt Læſtrygones, qui Capuæ portum obſidebant; de quibus Homerus in Odyſſea. *Idem.*

Interficere poſſent] Malim legi, *intercipere poſſent*: quo modo olim edideram, conjectura ductus. nam, *interficere*, quod eſt in omnibus libris, hic ineptum videtur. *Lambinus.*

Quæcunque navis ex Aſia, quæ ex Syria, &c.] Libri duo hic manuſcr. nuſquam habent, *quæ*. Idem.

Verſabatur in Sicilia longo intervallo, &c.] In hoc loco excudendo Quintilianum ſecutus ſum, qui eum profert lib. 8. cap. ult. *Idem.*

Alter, non Dionyſius ille] Apud Quintilianum lib. VIII. capite extremo, ita hunc locum ſcriptum reperio, ut ab hac uſitata lectione nonnihil diſcrepet; primum enim vox *alter* abeſt; deinde pro *quoddam novum*, *novum quoddam*, immu-

illa quondam inſula multos & crudeles tyrannos, ſed quoddam novum monſtrum; ex vetere illa immanitate, quae in iiſdem locis verſata eſſe dicitur. non enim Charybdim tam infeſtam, neque Scyllam nautis, quam iſtum in eodem freto fuiſſe arbitror. hoc etiam iſte infeſtior, quod multo ſe pluribus & majoribus canibus ſuccinxerat. Cyclops alter, multo importunior. hic enim totam inſulam obtinebat: ille Aetnam ſolam, & eam Siciliae partem tenuiſſe dicitur. At quae cauſa tum ſubjiciebatur ab ipſo, judices, hujus tam nefariae crudelitatis? eadem, quae nunc in defenſione commemorabitur. Quicumque acceſſerant ad Siciliam paullo pleniores, eos Sertorianos milites eſſe, atque a Dianio fugere dicebat. Illi ad deprecandum periculum proferebant alii purpuram Tyriam; tus alii atque odores, veſtemque linteam; gemmas alii & margaritas; vina non-

nutato ordine; poſtremo pro *in iiſdem ocis verſata eſſe dicitur*, ſic ſcriptum eſt, *n iiſdem verſata locis dicitur.* Nunc itrum ſit verius, eruditi viri cognocent. Nam mihi quidem ſine maxinis graviſſimiſque cauſis quicquam imnutare religio eſt. Quod ſi cuique ſuam ententiam teſtificari licet, omnino ox illa quam dixi abeſſe, jacere atque otioſa eſſe videtur. In aliis quidem lois, ſine dubio immutato ordine multo enius fluit ipſa comprehenſio. *Hott.*

Ex vetere illa immanitate] Libro VIII. ap. ultimo Quintilianus mſ. Bibliohecæ Palatinæ legit heic, *ex utero illo mmanitatem.* quod mutatum ibat in *tero immanitatis*, amicus meus Ianus Gebhardus lib. I. Crepundiorum cap. 8. ui videatur: inſula ſane illa nutricula mmanium regum &c. *Gruterus.*

Multo ſe pluribus & majoribus canius] De Scylla media parte corporis, Circes opera & veneficiis in canes ac upos mutata, nota eſt omnibus fabula x libro Metamorph. XIV. & Æneid. III. Revera autem ſaxum eſt, eminus humaam figuram, ſed fluctuum colliſione atratus canum, luporumque ululatus referens. *Canes* autem Verris comites appellat, ut ex ſimilibus locis intelligitur, & ex Iulio Rufiniano, in libro de figuris. *Hottom.* *Pluribus & immanioribus*] Cum ſcriptum reperiſſem in libris manuſcriptis, *pluribus, & in majoribus canibus*, Memmius certiſſima conjectura ductus reſtituit, *immaniororibus*, ſeu, ut quidam ſcribi malunt, *inmanioribus canibus.* Lamb. Reg. ſane *in majoribus*, ut recte Memmius conjecerit, *immanioribus.* Grævius.

Totam inſulam obtinebat] Liber unus manuſcr. habet, *obſidebat.* Lamb.

Quæ nunc in defenſione] Præmunitio eſt adverſus Hortenſii defenſionem, qui dicturus erat non de civibus Rom. ſed de Sertorianis proſcriptis ſumptum ſupplicium fuiſſe, *Hottom.*

Eos Sertorianos milites eſſe, atque a Dianio fugere] De Sertorio, & Dianio dixi Verr. III. *Idem.*

Veſtemque linteam] Quidam hic legi volunt, *veſtemque lineam.* alii, *veſtemque Meliteam.* ego nihil muto. *Lambin.* Credo ad lectos cubiculares ſternendos. Nam Romani linteis indumentis tum non utebantur. Servi quidem in tricliniis

nonnulli Graeca, venaleſque Aſiaticos: ut intelligere-tur ex mercibus, quibus ex locis navigarent. Non pro-viderant, eas ipſas ſibi cauſas eſſe periculi, quibus ad-jumentis ſe ad ſalutem uti arbitrabantur. Iſte enim haec eos ex piratarum ſocietate adeptos eſſe dicebat, ipſo in lautumias abduci imperabat: naves eorum atque o-
57 nera diligenter aſſervanda curabat. His inſtitutis cum completus jam mercatorum carcer eſſet, tum illa fie-bant, quae L. Suetium, equitem Romanum, lectiſſi-mum virum, dicere audiſtis, & quae ceteros audieti-. Cervices in carcere frangebantur indigniſſime civium Romanorum, ut jam illa vox & imploratio, civis Ro-manus ſum, quae ſaepe multis in ultimis terris open inter barbaros & ſalutem tulit, ea mortem illis acerbio-rem & ſupplicium maturius ferret. Quid eſt, Verres quid ad haec cogitas reſpondere? num mentiri me num fingere aliquid? num augere crimen? num quid horum dicere iſtis defenſoribus tuis audes? Cedo mi-hi, quaeſo, ex ipſius ſinu litteras Syracuſanorum, quas iſte ad arbitrium ſuum confectas eſſe arbitratur. cedo rationem carceris, quae diligentiſſime conficitur, quo quiſque die datus in cuſtodiam, quo mortuus, quo neca-tus ſit. LITTERAE SYRACVSANORVM. Videtis cives Rom. gregatim conjectos in lautumias: videtis in-digniſſimo in loco coacervatam multitudinem veſtrorum civium. Quaerite nunc veſtigia, quibus exitus illorum ex illo loco compareant. nulla ſunt. Omneſne mortui? Si

niis miniſtrabant inducti & ſuccincti tunicis lineis, ſed nullus hujus indumenti uſus apud ingenuos, niſi forte in re ſacra facienda. *Gravius.*

Quibus adjumentis ſe ad ſalutem] Alii, *quibus argumentis.* Cenſeo nihil immutandum. *Hottom.*

Et quæ ceteros audietis] Sic Regius codex. In vulgatis copula prætermiſſa eſt. *Gravius.*

Supplicium maturius] Ne ſi diutius in latumiis haberentur, pro civibus Rom. agnoſcerentur. *Hottom.*

Litteras Syracuſanorum] Syracuſani enim Verri ſuffragati, litteras ad Senatum miſerant, quibus de ipſius integritate & abſtinentia teſtificabantur; ſimul etiam in eorum ſuppliciis, qui in latumiis necati fuerant, rationem reddebant. *Idem.*

Omnes ne mortui?] Morbo extincti, non ſupplicio affecti. *Idem.*

E'ſt-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Si ita poſſet defendere, tamen fides huic defenſioni non haberetur. Sed ſcriptum exſtat in iiſdem litteris, quod iſte homo barbarus ac diſſolutus neque attendere umquam, neque intelligere potuit, ἘΔΙΚΑΙΏΘΗΣΑΝ, inquit, hoc eſt, ut Siculi loquuntur, ſupplicio affecti ac necati ſunt. Si quis rex, ſi qua civitas exterarum 58
gentium, ſi qua natio feciſſet aliquid in civem Romanum ejuſmodi, nonne publice vindicaremus? non bello perſequeremur? poſſemus hanc injuriam, ignominiamque nominis Romani inultam impunitamque dimittere? Quot bella majores noſtros & quanta ſuſcepiſſe arbitramini, quod cives Romani injuria affecti, quod navicularii retenti, quod mercatores ſpoliati dicerentur? At ego retentos non queror: ſpoliatos ferendum puto: na-

Ἐδικαώθησαν] Fortaſſe legendum ἐδικαιώθησαν: Herodot. in Clio de Dejoce loquens: Εἴ τινα πυνθάναιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅκως μεταπέμψαιτο κατ' ἀξίην ἑκάστου ἀδικήματος ἐδικαίευ. Id eſt, *Si quem comperiſſet injuriam cuiquam facere, in eum prout accerſiviſſet, pro delicti ratione animadvertebat.* Dixit autem ἐδικαίευ Ionice, pro ἐδικαίου. Videndum tamen ecquid hoc Siculorum loquendi genus fuerit. Præſertim cum dicat, Verrem nunquam illud intellexiſſe, & ſimul ſubjungat, *ut Siculi loquuntur*: Siculos autem Græce perperam locutos, in divinatione ex Plauto docuimus. *Hott.* Ἐδικαώθησαν, *inquit*] Legendum fortaſſe eſt, ἐδικαιώθησαν, id eſt, juſti facti ſunt. quod valet, ſupplicio affecti ſunt. nam malefici, & nocentes homines cum pœnas dant ſuorum injuſtorum factorum, juſti quodammodo fiunt, qui antea erant injuſti, & iniqui. Atque hoc ipſo verbo utitur Ariſtoteles lib. 5. de moribus ad Nicom. hac de re diſputans. Ego tamen nihil mutandum cenſeo. Satis enim cognoſcere licet ex M. Tullii verbis, hanc vocem eſſe Siculorum: cujus ratio & ἔτυμον eſt in promptu. nam ἐδικαώθησαν, aoriſti β. perſona tertia eſt, numeri multitudinis, a verbo δικόω, quod apud Siculos valet, ſupplicio afficio. natum eſt autem δικόω, ἀπὸ τῆς δίκης. quæ interdum pœnam, & ſupplicium ſignificat, ut, cum dicunt Græci, δίκην διδόναι. Non celabo lectorem tamen, me in duobus libris manuſcr. reperiſſe ſcriptum, ἐδικαιώθησαν, ut ego legendum conjeci. *Lamb.* Ἐδικαώθησαν] Lambinus invenit in duobus mſſ. ἐδικαιώθησαν. quomodo omnino legendum contendit Hottomannus libro 11. Obſervat. cap. 14. m. *Gruterus.* In Reg. eſt ἐδικαιώθησαν. Nihil certius quam δικαιοῦσθαι eſſe condemnari, puniri. Suidas, δικαιούμενος κολαζόμενος, δίκης τυγχάνων. Dicit vero Cicero Siculos hoc verbo uſos eſſe, non tanquam Siculis fuerit proprium, ſed quia Græce loquebantur, ideoque vocabulum aliis tamen Græci etiam uſitatum adhibuerunt in ſuis litteris. Exempla vero hujus notionis, τοῦ δικαιοῦν non pauca Theologi quoque congeſſerunt. vide Thomæ Gatakeri diſſertationem de ſtylo novi teſtamenti. cap. 8. Sed recte obſervavit Iac. Gronovius, eſſe trajectionem & ſic legendum, ἐδικαιώθησαν, *inquit, ut Siculi loquuntur, hoc eſt, ſupplicio affecti.*

Quot bella majores] Idem quoque in ea pro lege Manilia commemorat. *Hott.*

At ego retentos] Reg. *At ego jam retentos.*

navibus,mancipiis,mercibus ademtis,in vincula conjectc eſſe mercatores,& in vinculis cives Romanos necatos eſ arguo. Si haec apud Scythas dicerem, non hic in tan multitudine civium Romanorum, non apud ſenatorc lectiſſimos civitatis, non in foro populi Romani, de tot tam acerbis ſuppliciis civium Romanorum, tamen an mos etiam barbarorum hominum permoverem. Tant enim hujus imperii amplitudo, tanta nominis Romai dignitas eſt apud omnes nationes, ut iſta in noſtros hom nes crudelitas nemini conceſſa videatur. Num ego til ullam ſalutem, ullum perfugium putem, cum te implica tum ſeveritate judicum, circumretitum frequentia pc puli Rom. eſſe videam? Si mehercules, id quod fieri no poſſe intelligo, ex his laqueis te exueris, ac te aliqua vi ac ratione explicaris, in illas tibi majores plagas inciden dum eſt,in quibus te ab eodem me ſuperiore ex loco cor fici & concidi neceſſe eſt. Cui ſi etiam id, quod defendi velim concedere, tamen illa ipſa defenſio non minus eſſ ei pernicioſa, quam mea vera accuſatio debeat. Quid e nim defendit? ex Hiſpania fugientes ſe excepiſſe, & ſup plicio affeciſſe dicit. Quis tibi id permiſit? quo id jure fe ciſti

Navibus, mancipiis, mercibus] Reg. *navibus magnis, mercibus.*

Apud Senatores lectiſſimos] Nam hoc tempore ſolus ordo Senatorius lege Cornelia L. Sullæ dictatoris judicabat. *Lectiſſimos* autem dicit, quoniam ab accuſatore & reo rejectio facta erat. *Hott.*

Frequentia populi] Qui hæc ad communem cauſam libertatis ac dignitatis ſtatuit pertinere. *Idem.*

Ex his laqueis] Ex hoc judicio de pecuniis repetundis conſtituto. *Idem.*

Ac te aliqua vi ac ratione] Optime Reg. cod. *ac te aliqua via ac ratione.* Sæpe enim hæc Cicero conjungit. Sic I in Verrem: *Habeo certam viam ac rationem, per quam omnes illorum conatus inveſtigare ac perſequi poſſim.* Pro Cœlio: *Quare da nobis viam ac rationem defenſionis.* Plura exempla ex Tullio ſunt in numeratu. *Via ac ratio*, eſt quod barbari d cunt medium. *Grævius.*

Majores plagas] Crimen imminut majeſtatis; ob cives indemnatos ſuppli cio affectos. *Hottom.*

Superiore ex loco] Significat centuriat comitia in quibus de perduellione judi cium ab univerſo populo fiebat. Qua d re Verr. III. copioſe dictum eſt. Vnd & ex hoc loco intelligi poteſt in camp Martio centuriatis comitiis, æque ut i foro tributis, locum aliquem ſuperioren fuiſſe, unde magiſtratus ad populum ver ba faciebant. *Idem.* Sed vide Manut.

Cui ſi etiam id] Abruptus videtur locus, & fortaſſe deſit quippiam. Nam apoſtrophe ad populum abruptior (u dixit) videtur. *Hottom.*

Illa ipſa defenſio] Reg. *illa ipſa falſa defenſio.*

Ba-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ciſti? quis idem fecit? qui tibi id facere licuit? Forum ple-
num & baſilicas iſtorum hominum videmus,& animo ae-
quo videmus. Civilis enim diſſenſionis & amentiae, ſeu
fati, ſeu calamitatis, non eſt iſte moleſtus exitus, in quo
reliquos ſaltem cives incolumes licet conſervare. Verres
ille, vetus proditor conſulis,tranſlator quaeſturae,averſor
pecuniae publicae, tantum ſibi auctoritatis in rep. ſuſce-
pit, ut, quibus hominibus per ſenatum,per populum Ro-
manum, per omnes magiſtratus, in foro, in ſuffragiis, in
hac urbe,in rep. verſari liceret,iis omnibus mortem acer-
bam crudelemque proponeret, ſi fortuna eos ad aliquam
partem Siciliae detuliſſet. Ad Cn. Pompejum, clariſſi-
mum virum & fortiſſimum permulti, occiſo Perperna,
ex illo Sertoriano numero militum confugerunt. quem
non ille ſummo cum ſtudio ſalvum incolumemque ſerva-
vit? cui civi ſupplici non illa dextera invicta & fidem por-
rexit,& ſpem ſalutis oſtendit? itane vero? quibus fuit por-
tus apud eum, contra quem arma tulerant,iis apud te,cu-
jus nullum in repub. unquam monumentum fuit,mors &
cruciatus erat conſtitutus? Vide quam commodam de-
fenſionem excogitaris. Malo, malo mehercule, id, quod 59
tu defendis, his judicibus, populoque Romano,quam id,
quod ego inſimulo, probari malo, inquam, te iſti generi
hominum, quam mercatoribus & naviculariis inimicum
atque infeſtum putari. meum enim crimen avaritae te ni-
miae coarguit: tua defenſio furoris cujuſdam, & immani-
ta-

Baſilicas] Quas circa forum fuiſſe conſtat. *Hottom.*

Civilis enim diſſenſionis & ſive amentiæ] *Sive* non agnoſcit Reg. & rectius abeſt. Dein idem: *ſeu fati.* Græv.

Proditor Conſulis] His de rebus Vertin. III. dictum eſt. *Hottom.*

Iis omnibus] Reg. *his hominibus.* paullo inferius idem: *contra quem arma tulerant.* mox: *tu defendes.*

Fidem porrexit] Dextram fidei inſigne apud veteres fuiſſe, nemo neſcit. Itaque qui alterius fidem implorabant ejus manum apprehendere ſolebant; ut ex fine Quinctianæ orationis intelligitur. *Hottom.*

Nullum in repub. unquam monumentum] Id eſt, nulla res geſta memoratu digna. Rara & (ut opinor) inſolens locutio. *Idem.* *Nullum in rep. umquam momentum fuit*] Sic reſtitui. nam lectio vulgata, *monumentum fuit.* ſine dubio mendoſa eſt. *Lambinus.*

Iſti generi hominum] Sartorianorum, qui nunc armis poſitis in foro, conſpectu omnium verſantur. *Hottom.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

tatis,& inauditae crudelitatis,& paene novae proſcriptio nis. Sed non licet me iſto tanto bono, judices, uti, non licet. adſunt enim Puteoli toti: frequentiſſimi venerunt ad hoc judicium mercatores, homines locupletes atque honeſti, qui partim ſocios ſuos, partim libertos ab iſto ſpoliatos, in vincla conjectos; partim in vinclis necatos, partim ſecuri percuſſos eſſe dicent. Hic vide quam me ſis uſurus aequo. Cum ego P. Granium teſtem produxero, qui ſuos libertos a te ſecuri percuſſos eſſe dicat, qui a te navem ſuam merceſque repetat, refellito, ſi poteris: meum teſtem deſeram, tibi favebo: te, inquam, adjuvabo: oſtendito, illos cum Sertorio fuiſſe, a Dianio fugientes ad Siciliam eſſe delatos. Nihil eſt, quod te malim probare. nullum enim facinus, quod majore ſupplicio dignum ſit, reperiri neque proferri poteſt. Reducam iterum equitem Romanum, L. Flavium, ſi voles: quoniam priore actione, ut patroni tui dictitant, nova quadam ſapientia; ut omnes intelligunt, conſcientia tua atque auctoritate meorum teſtium teſtem nullum interrogaſti. interrogetur Flavius, ſi voles, quinam fuerit L. Herennius, is, quem ille argentariam Lepti feciſſe dicit: qui cum amplius centum cives Romanos haberet ex conventu Syracuſanorum, qui eum non ſolum cognoſcerent, ſed etiam lacrymantes ac te implorantes defenderent, tamen a te, inſpectantibus omnibus Syracuſanis, ſecuri percuſſus eſt. hunc quoque teſtem meum refelli, & illum Herennium Sertorianum fuiſſe
60 abs te demonſtrari & probari volo. Quid de illa multitudine dicemus eorum, qui capitibus involutis in piratarum captivorumque numero producebantur, ut ſecuri ferirentren-

Novæ proſcriptionis] Quaſi dicat, Sullanæ proſcriptionis renovatæ, cujus recens erat memoria. *Hottom.*

Puteoli toti] Pro, cuncti Puteolani: ut ſæpe antea, *adeſt tota Sicilia.* Idem.

Partim in vinclis necatos] Hoc totum abeſt ab uno libro manuſcr. *Lambinus.*

Priore actione] Hac de re ſatis dictum eſt in Verrinam ſecundam extremam: unde quæ ad hunc locum pertinebunt, aſſumentur. *Hottom.*

Quinam fuerit L. Herennius] Reg. *qui an fuerit T. Herennius.*

Qui capitibus involutis] Ne pro civibus Rom. agnoſcerentur. *Hottom.*

Quam

rentur? quae iſta nova diligentia? quam ob cauſam abs te excogitata? an te L. Flavii ceterorumque de L. Herennio vociferatio commovebat? an M. Annii, graviſſimi atque honeſtiſſimi viri, ſumma auctoritas paullo te diligentiorem timidioremque fecerat? qui nuper pro teſtimonio non advenam neſcio quem, nec alienum, ſed eum civem Romanum, qui omnibus in illo conventu notus, qui Syracuſis natus eſſet, a te ſecuri percuſſum eſſe dixit. Poſt hanc illorum vociferationem, poſt hanc communem famam atque querimoniam, non mitior in ſupplicio, ſed diligentior eſſe coepit. Capitibus involutis cives Romanos ad necem producere inſtituit: quos tamen idcirco necabat palam, quod homines in conventu, id quod antea diximus, nimium diligenter praedonum numerum requirebant. Haeccine plebi Romanae, te praetore, eſt conſtituta conditio? haec negotii gerendi ſpes? hoc capitis vitaeque diſcrimen. Parumne multa mercatoribus ſunt neceſſario pericula ſubeunda fortunae, niſi etiam hae formidines ab noſtris magiſtratibus, atque in noſtris provinciis impendebunt? ad eamne rem fuit haec ſuburbana ac fidelis provincia Sicilia plena optimorum ſociorum, hone-

Quam ob cauſam abs te cogitata] Le-
:, *abs te excogitata.* Muretus. Sic Reg.
od. ut non dubitarim reponere *excogi-
ta.* Grævius.

Producere inſtituit] Ciceronem exiſti-
no ſcripſiſſe: *producere inſtitit*, hoc eſt
epit. Sæpe hoc vocabulum parum in
ic notione vulgo cognitum, mutatum
it a ſciolis in *inſtituit*, ut paullo ante
otavimus. Non tamen nego *inſtituit*
ioque ferri & defendi poſſe. In lib. 1
. 1 ad Lentulum: *quod inſtituit referre
religione, & ſæpe jam retulit, ab eo
duci non poteſt.* Grævius.

Prædonum numerum] Potius eorum
ui pro prædonibus capti atque in latu-
ias abducti fuerant. *Hottom.*

Hæccine plebi Romanæ, &c.] Retinui
tam ſcripturam quod ſatisfaceret Ca-
erario. nam alioquin Pall. edd. vetu-
ſtæ, etiam Victoriana, *Hæc in plebe Ro-
man.* Gruterus.

Hæc negotii gerendi ſpes] Ergo etiam qui mercaturam faciunt generaliter *negotium gerere* dicuntur. Quid autem inter *mercatores* & *negotiatores* interſit, alio loco explicavimus. *Hottom.* *Hæc negotii gerendi ſpes*] *Species*, pro *ſpes*, ſcriptum eſt in antiquo, & ita legendum videtur. *F. Vrſinus.*

Hoc capitis vitaque diſcrimen] Quod cum negotii gerendi cauſa navigant, & peregrinantur, ſubire cogantur. *Hott.*

Hæ formidines] Vt pro piratis & prædonibus habiti ſupplicio afficiantur. *Idem.*

Provincia Sicilia] Nihil muto: tantum hoc dico, facile me antiqui libri auctoritati aſſenſurum, in quo vox *Sicilia* abſit, quæ ex gloſſa irrepſiſſe videtur, cum toties jam Cicero Siciliam nominarit. *Id.*

Propter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

neſtiſſimorumque civium, quae cives Romanos omnes
ſuis ipſa ſedibus libentiſſime ſemper accepit, ut, qui uſque
ex ultima Syria, atque Aegypto navigarent, qui apuc
barbaros propter togae nomen in honore aliquo fuiſſent
qui ex praedonum inſidiis, qui ex tempeſtatum periculi
profugiſſent, in Sicilia ſecuri ferirentur, cum ſe jam do-
61 mum veniſſe arbitrarentur? Nam quid ego de P. Gavic
Coſano municipe dicam, judices? aut qua vi vocis, qu
gravitate verborum, quo dolore animi dicam? tametſi do-
lor me non deficit. ut cetera mihi in dicenda digna re
digna dolore meo ſuppetant, magis elaborandum eſt
quod crimen ejuſmodi eſt, ut, cum primum ad me dela-
tum eſt, uſurum me illo non putarem. Tametſi enim ve-
riſſimum eſſe intelligebam, tamen credibile fore non ar-
bitrabar. Coactus lacrymis omnium civium Romano-
rum, qui in Sicilia negotiantur, adductus Valentinorum
hominum honeſtiſſimorum, omniumque Rheginorum
multorumque equitum Romanorum, qui caſu tun
Meſſanae fuerunt, teſtimoniis, dedi tantum prior
actione teſtium, res ut nemini dubia eſſe poſſet. Qui
nunc agam? Cum jam tot horas de uno genere, ac d
iſtius nefaria crudelitate dicam: cum prope omnem vin
verborum ejuſmodi, quae ſcelere iſtius digna ſunt, alii
in rebus conſumſerim, neque hoc providerim, ut va-
rietate criminum vos attentos tenerem: quemadmodum
dc

Propter togæ nomen] Cives Romanos togam in provinciis geſtare leges jubebant: qui non geſtabant, civitatis jus imminuebant, ut ex orat. pro Poſthumo intelligitur. At quibus aqua & ignis interdicebatur, iis togæ jus adimebatur: quemadmodum Plinius in quarto Epiſtolarum teſtatur. *Hottom.*

Iam domum veniſſe] Propter Italiæ vicinitatem. *Idem.*

De P. Gavio Coſano] Pal. pr. *Conſano*, quomodo primitus cuſi, ſec. *Coſſano*, ut vulgo editur. prima lectio eſt a Cujaciano. *Grut.* Dicebatur *Coſa* & *Coſſa* hoc Etruriæ oppidum. unde incolæ *Coſani*. Virg. *Quique urbem liquere Coſas* Fuit colonia Romanorum. vide Vell Paterc. I. & Plin. III. 5.

Dolor me non deficit] Hoc ex artis præcepto: *ſi vis me flere, dolendum eſt*, q. d ſatis habeo doloris: cætera tanta dolor explicando neceſſaria deficiunt. *Hott.*

Valentinorum] Ex Vibona Valentia, de qua initio hujus orationis dictum eſt. *Idem.*

Vim verborum ejuſmodi] Quæ ad inflammandos judicum animos requiritur. *Idem.*

D

de tanta re dicam? Opinor unus modus, atque una ratio eſt. Rem in medio ponam: quae tantum habet ipſa gravitatis, ut neque mea, quae nulla eſt, neque cujuſquam, ad inflammandos veſtros animos eloquentia requiratur. Gavius hic, quem dico, Coſanus, cum in illo numero civium ab iſto in vincla conjectus eſſet, & neſcio qua ratione clam e lautumiis profugiſſet, Meſſanamque veniſſet: qui prope jam Italiam & moenia Rheginorum videret, & ex illo metu mortis ac tenebris, quaſi luce libertatis & odore aliquo legum recreatus revixiſſet: loqui Meſſanae coepit & queri, ſe civem Romanum in vincla eſſe conjectum, ſibi recta iter eſſe Romam, Verri ſe praeſto advenienti futurum. Non intelligebat miſer, nihil intereſſe, utrum 62
haec Meſſanae, an apud ipſum in praetorio loqueretur. Nam, ut ante vos docui, hanc ſibi iſte urbem delegerat, quam haberet adjutricem ſcelerum, furtorum receptricem, flagitiorum omnium ſociam. Itaque ad magiſtratum Mamertinum ſtatim deducitur Gavius, eoque ipſo die caſu Meſſanam venit Verres. Res ad eum defertur, eſſe civem Romanum, qui ſe Syracuſis in lautumiis fuiſſe quereretur? quem jam ingredientem navem & Verri nimis atrociter minitantem, a ſe retractum eſſe & aſſervatum, ut ipſe in eum ſtatueret quod videretur. Agit hominibus gratias, & eorum erga ſe benevolentiam diligentiam-

De tanta re dicam?] Ne hic quidem quicquam muto: niſi forte *dicerem* aliquo in antiquo libro legeretur. *Hott.*

Vt neque mea, quæ nulla eſt] Quidam legendum putant, *quæ nonnulla eſt.* ego nihil muto. *Lambinus.*

Cum illo numero] Deſiderari videtur *in*: ut ſit, *Cum illo in numero.* & ſic puto corrigendum. *Hottom.* Tò *in* ſuis editionibus intulerunt R. Stephanus, P. Manutius, Lambinus, Gruterus. Et recte ſane. Nam in margine notavit Lambinus, in veteri codice eſſe *in illo numero*, quod recepit R. Stephanus. *In* non modo eſt in Reg. ſed & *civium.* Sic enim bene in illo ſcribitur: *cum in illo numero civium ab iſto in vincla conjectus eſſet.* Grævius.

Verri ſe præſto] Vt eum imminutæ majeſtatis in civitatis jure violando accuſaret. *Hottom.*

In prætorio] Non in jure, ſed in ea domo in qua diverſari prætores ſolent. *Idem.*

Furtorum receptricem] *Receptatricem*, vult legi Memmius: cui olim aſſenſus ſum: neque vero nunc ab eo diſſentire temere velim. Sed cum hac voce jam antea ſit uſus M. Tullius, & hanc ſcripturam confirment libri veteres, leviter peccabimus, ſi peccabimus, cum hanc lectionem retinebimus. *Lamb.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

tiamque collaudat. Ipſe inflammatus ſcelere & furore in forum venit. Ardebant oculi, toto ex ore crudelitas eminebat. exſpectabant omnes, quo tandem progreſſurus, aut quidnam acturus eſſet: cum repente hominem proripi, atque in foro medio nudari ac deligari, & virgas expediri jubet. Clamabat ille miſer, ſe civem eſſe Romanum, municipem Coſanum: meruiſſe ſe cum L. Pretio, ſplendidiſſimo equite Romano, qui Panormi negotiaretur, ex quo haec Verres ſcire poſſet. Tum iſte ſe comperiſſe ait, eum ſpeculandi cauſa in Siciliam ab ducibus fugitivorum eſſe miſſum: cujus rei neque index, neque veſtigium aliquod, neque ſuſpicio cuiquam eſſet ulla. deinde jubet undique hominem vehementiſſime verberari. Caedebatur virgis in medio foro Meſſanae civis Romanus, judices; cum interea nullus gemitus, nulla vox alia iſtius miſeri, inter dolorem crepitumque plagarum audiebatur, niſi haec, civis Romanus ſum. Hac ſe commemoratione civitatis omnia verbera depulſurum, cruciatumque a corpore dejecturum arbitrabatur. Is non modo hoc non perfecit, ut virgarum vim deprecaretur: ſed, cum imploraret ſaepius, uſurparetque nomen civitatis: crux, crux, inquam, infelici, & aerumnoſo, qui num-
63 quam iſtam poteſtatem viderat, comparabatur. O nomen

dulce

Toto ex ore crudelitas eminebat] Apud Agellium lib. x. cap. III. *emanabat.* apud Quintilianum, lib. IX. cap. II. *emicabat.* quod ἐνεϱγητικώτεϱον videtur, & ad crudelitatem oſtentandam accommodatius. *Hottom.* *Crudelitas emicabat*] Sic legitur apud Quintilianum lib. 9. cap. XI. ubi vulgati libri habent, *crudelitas eminebat.* Lambin. *Eminebat*] Ita noſtri ſcripti, & cuſi antiquitus. *Gruterus.*

Expectabant quo tandem progreſſurus] Cum animadvertendi in illum cauſa eſſet nulla, mirabantur quidnam acturus eſſet. *Hottom.*

Cum repente hominem proripi] Profert hæc Nonius in verbo, *expedire.* Lamb.

Qui Panormi negotiaretur] Addendum verbum *adeſſe* ex manuſcripto: ut ſit, *adeſſe qui Panormi &c.* F. Vrſinus.

Iubet undique hominem proripi, vehementiſſimeque verberari] Quid eſt *undique proripi?* Atqui jam proreptus erat. Iſta vox male hic iterum inculcata fuit. in codice Reg. non legitur, in quo ſic habetur: *jubet undique hominem vehementiſſime verberari* Hæc eſt Tullii manus. *Grav.*

Cruciatum a corpore] Omnes alii libri, quibuſcum Agellius conſentit, *cruciatumque.* Hottom.

Iſtam poteſtatem viderat] Vt cives Rom. præſertim indemnati ad ſolum Prætoris nutum atque arbitrium ſecuri ferirentur. *Idem.*

Li-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

dulce libertatis: o jus eximium noſtrae civitatis: o lex Porcia, legeſque Semproniae: o graviter deſiderata, & aliquando reddita plebi Romanae tribunitia poteſtas! Huccine tandem omnia reciderunt, ut civis Romanus in provincia populi Romani, in oppido foederatorum, ab eo, qui beneficio populi Rom. faſces & ſecures haberet, deligatus in foro virgis caederetur? Quid, cum ignes ardenteſque laminae, ceterique cruciatus admovebantur? Si te illius acerba imploratio, & vox miſerabilis non inhibebat, ne civium quidem Romanorum, qui tum aderant, fletu & gemitu maximo commovebare? In crucem tu agere auſus es quemquam, qui ſe civem Romanum eſſe diceret? Nolui tam vehementer agere hoc prima actione, judices: nolui. Vidiſtis enim, ut animi multitudinis in iſtum dolore, & odio, & communis periculi metu concitarentur. Statui egomet mihi tum modum orationi meae,

Libertatis] Quæ Regibus exactis, a quibus ſimilis crudelitas exercebatur, adepta eſt. *Hottom.*

O lex Porcia, legeſque Semproniæ] De his legibus dictum eſt paulo ſupra. *Idem.*

Reddita plebi Romanæ Tribunitia poteſtas] Tribunitiam poteſtatem a Sulla ſublatam Pompejus populo Rom. reſtituit: ut diximus in Divinat. *Idem.*

Ignes, candenteſque laminæ] Omnes libri veteres, *ardenteſque laminæ:* quibuſcum Agellii liber conſentit, lib. x. cap. III. *Idem.* *Ardenteſque laminæ*] Vulgata lectio *candentes.* ſed ultimæ antiquitatis edd. noſtrum habent, firmantque & Pall. & quos excuſſit Hottomannus. neque aliter Gellius. *Grut.*

Non inhibebat] Codex Agellii, *lenibat.* quod rejicio, ut ab ea crudelitate quam intelligi in Verre voluit, plane alienum. *Hottom.* *Et vox miſerabilis non leniebat*] Sic repoſui, Gellium ſecutus, apud quem ita legitur hic locus, lib. 10. cap. 3. Quod autem apud eundem, *ardenteſque laminæ*, legitur, conſentientibus nonnullis libris manuſcr. pro, *candenteſque laminæ*, in eo vulgatos libros ſequi malui. Apud eundem præterea ita legitur, *ut virgarum vim, cruciatumque deprecaretur*, quo modo & in nonnullis libris manuſcr. cum vulgati non habeant copulationem, *que.* Præterea ſupra pro, *emicabat*, apud eundem impreſſum eſt, *emanabat* mendoſe, pro *eminebat*, ſive, *emicabat.* Lamb. Lambinus *non leniebat*, minus recte, certe contra libros, licet ſic extet apud Gellium, qui memoriter iſta ſe ſcripſiſſe confirmat. *Inhibere* metaphora eſt a re nautica. Remos inhibent cum inflectunt, ut aliter navigent. *Gruter.* Sed hoc erat *remis inhibere*, ut diximus in notis ad epiſtolas ad Atticum.

Statui egomet mihi tum, &c.] Videtur hic aliquid deeſſe, atque ita legendum, *Statui egomet mihi tum modum orationi meæ faciendum, & C. Numitorio, &c.* Lamb. *Statui egomet mihi*] Nihil deeſt. & ſic Terentius: *Tute ipſe huic rei ſtatuiſti modum pater.* induxit Lambinum, ut locum mutilum crederet, ſuperfluum *tibi.* atqui elegans id, & tritum optimis ſcriptoribus. *Gulielmius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

meae, & C. Numitorio, equiti Romano, primo homini, teſti meo: & Glabrionem, id quod ſapientiſſime fecit, facere laetatus ſum, ut repente conſilio in medio teſtem dimitteret. Etenim verebatur, ne populus Rom. ab iſto eas poenas vi repetiſſe videretur, quas veritus eſſet, ne iſte legibus & veſtro judicio non eſſet perſoluturus. Nunc, quoniam jam exploratum eſt omnibus, quo loco cauſa tua ſit, &, quid de te futurum ſit, ſic tecum agam. Gavium iſtum, quem repentinum ſpeculatorem fuiſſe dicis, oſtendam in lautumias Syracuſis a te eſſe conjectum: neque id ſolum ex litteris oſtendam Syracuſanorum, ne poſſis dicere, me, quia ſit aliquis in litteris Gavius, hoc fingere, & eligere nomen, ut hunc illum eſſe poſſim dicere: ſed ſecundum arbitrium tuum teſtes dabo, qui iſtum ipſum Syracuſis abs te in lautumias conjectum eſſe dicant. producam etiam Coſanos, municipes illius ac neceſſarios, qui te nunc ſero doceant, judices non ſero, illum P. Gavium, quem tu in crucem egiſti, civem Romanum, & municipem Coſanum, non ſpeculatorem fugitivorum fuiſſe.
64 Cum haec omnia, qui polliceor, cumulate tuis proximis plana

C. Numitorio equiti Romano primario homini] Libri veteres, in his Aldinus. *Primo homini* quorum auctoritatem, ſine cauſa nunquam repudiabimus. præſertim cum ſuperiore libro ſic locutus ſit, *Aliſone vero Lilybatano, primo homine, &c.* Hottom. *Equiti Romano primo homini*] Eſt item a Pall. & mſſ. verſatis manu Hottomanni: neque abit veterum editionum ſcriptura. nupera *primario homini.* Gruterus.

Conſilio in medio] *Conſilium in medio teſtimonio dimittere*, quid ſignificet intelligo, *Teſtem in medio conſilio dimittere*, non intelligo. Fuiſſe autem in poteſtate Prætoris conſilium, cum ei commodum videretur, dimittere, nemo ignorat. *Hottom.*

Quid de te futurum ſit] Guilielmius arbitrabatur expungi poſſe particulam *de*. Gruterus.

Repentinum ſpeculatorem] Id eſt, de quo antea nihil ejuſmodi auditum, de quo nulla prius ejuſmodi ſuſpicio fuerat. *Hottom.*

Ex litteris] Id eſt, actis publicis: ut mox, *Quia ſit aliquis in litteris Gavius:* id eſt, in actis Syracuſanorum, in quibus eorum nomina, qui in latomias conjecti erant, perſcripta fuerant. *Idem.*

Qui te nunc ſero doceant] Quod prius diſcere noluiſti: & *ſero*, quia jam remedii locus eſt nullus. *Idem.*

Tuis proximis plana fecero] Iis qui te quaſi propinquum ac neceſſarium ſuum defendunt, & eo nomine tam ſtudioſe pro te pugnant. *Idem.* *Cumulate tuis proximis*] Locus, meo judicio, corruptus, in quo mihi olim aquam hærere ſcripſi: neque nunc multo ſum inſtructior, aut paratior ad aliquid de eo dicendum, quod quidem verum, & rectum eſſe liquido confirmare poſſim. verumtamen, ne nihil ad priorem editio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

plana fecero, tum iſtuc ipſum tenebo, quod abs te mihi datur. eo contentum me eſſe dicam. Quid enim nuper tu ipſe, cum populi Romani clamore atque impetu perturbatus exſiluiſti, quid, inquam, locutus es? Illum, quod moram ſupplicio quaereret, ideo clamitaſſe, ſe eſſe civem Romanum: ſed ſpeculatorem fuiſſe. Iam mei teſtes veri ſunt. Quid enim dicit aliud C. Numitorius? quid M. & P. Cottii, nobiliſſimi homines, ex agro Taurominitano? quid Q. Luccejus, qui argentariam Rhegii maximam fecit? quid ceteri? Adhuc enim teſtes ex eo genere a me ſunt dati, non qui noviſſe Gavium, ſed qui ſe vidiſſe dicerent, cum is, qui ſe civem Romanum eſſe clamaret, in crucem ageretur. Hoc tu, Verres, idem dicis: hoc tu confiteris, illum clamitaſſe, ſe civem eſſe Romanum: apud te nomen civitatis ne tantum quidem valuiſſe, ut dubitationem aliquam; ut crudeliſſimi taeterrimique ſup-

tionem tanto intervallo addidiſſe, neve nihil novi excogitaſſe videamur: aliquid potius, modo probabile, dicamus, quam ſemper in hoc loco multi ſimus. Arbitror igitur ita legi poſſe, a veſtigiis receptæ ſcripturæ non admodum longe diſcedens, *cumulate, teſtibus productis, planum faciam.* Quin dicam amplius, & liberius, vox, *productis*, tollatur licet. Credibile enim eſt a M. Tullio ſcriptum eſſe, *cumulate teſtibus planum faciam:* deinde, cum ad oram libri e regione vocis, *teſtibus*, adſcriptum eſſet, declarationis cauſa, *ejus proximis*, id eſt, ejus propinquis, & neceſſariis, hanc declarationem in contextum verborum Ciceronis ab indocto ſcriptore eſſe tranſlatam, ejecta voce, *teſtibus* quod millies, & locis innumerabilibus factitatum eſt. Quod autem quidam, *ejus proximis pl. f.* ſubſtituunt, ferri non poteſt, mea quidem ſententia, nam *proximus meus, tuus, illius*, pro, *propinquus meus, tuus, illius*, bonis ſcriptoribus non eſt uſitatum loquendi genus. *Lambin.* *Cumulate tuis proximis plana fecero*] Lambinus cenſet locum corruptum cui accedit Lipſius lib. II. Variar. lect. cap. 19. negat Hottomannus lib. IX. Obſerv. cap. II. & recte, *proximi* enim ſunt, defenſores Verris, qui circa ipſum familiariſſime verſarentur, & vero tunc forte ſtarent ei ad latus. ſic ſupra *non quæſivit procul alicunde: ſed proximum pene alterum filium*; quem locum etiam annotarat Guilielmius. *Gruter.* *Proximi* ſunt advocati, & ſtudioſi, qui in judicio aderant, qui in rei ſubſelliis, ut recte cepit Hottomannus. Superius lib. II: *Videtis illum qui tabulas tenet, qui ſcribit, qui monet, qui proximus eſt.* Gronov. obſerv. I, 24, ubi vide plura.

Quod abs te mihi datur] Clamitaſſe illum, ſe civem eſſe Romanum. *Hottomannus.*

Quid enim nuper] Priore actione. *Idem.*

Vt dubitationem aliquam, ut crudeliſſimi] Secutus ſum fere mſſ. noſtros & editionem exoletam, in quibus aperte; *ut dubitationem aliquam, crudeliſſimi, &c.* exinde natæ obtruſere nobis, *ut dilationem aliquam crucis; ut crud.* neſcio quam bene. *dubitationis* voce iterum utitur pro Cæcina cap. 2. p. *Gruterus.*

Sua

ſupplicii aliquam parvam moram ſaltem poſſet afferre. Hoc teneo, hic haereo, judices, hoc ſum contentus uno: omitto, ac negligo cetera: ſua confeſſione induatur ac juguletur neceſſe eſt. Qui eſſet ignorabas? ſpeculatorem eſſe ſuſpicabare? non quaero, qua ſuſpicione: tua te ac-
65 cuſo oratione. Civem Romanum ſe eſſe dicebat. Si tu apud Perſas, aut in extrema India deprehenſus, Verres, ad ſupplicium ducerere, quid aliud clamitares, niſi te civem eſſe Romanum? &, ſi tibi ignoto apud ignotos, apud barbaros, apud homines in extremis atque ultimis gentibus poſitos, nobile & illuſtre apud omnes nomen tuae civitatis profuiſſet, ille, quiſquis erat, quem tu in crucem rapiebas, qui tibi eſſet ignotus, cum civem ſe Romanum eſſe diceret, apud te praetorem ſi non effugium, ne moram quidem mortis mentione atque uſurpatione civitatis aſſequi potuit? Homines tenues, obſcuro loco nati, navigant: adeunt ad ea loca, quae numquam antea viderunt: ubi neque noti eſſe iis, quo venerunt, neque ſemper cum cognitoribus eſſe poſſunt. Hac una tamen fiducia civitatis non modo apud noſtros magiſtratus, qui & legum & exiſtimationis periculo continentur: neque apud cives ſolum Romanos, qui & ſermonis, & juris, & multarum rerum ſocietate juncti ſunt, fore ſe tutos arbitrantur: ſed, quocunque venerint, hanc ſibi rem praeſidio ſperant futurum. Tolle hanc ſpem, tolle hoc prae-

Sua confeſſione induatur] Iam ſuperius dictum eſt, uſurpari hoc verbum pro *irretiatur*. Hottom.

Apud homines] Mira frequentatio & mihi ſuſpecta: cum in eadem comprehenſione toties vocem *apud* inculcarit. *Idem.*

Cum cognitoribus] Non procuratoribus, ut Aſconius putavit: ſed cum iis quibus noti eſſent. *Idem. Cognitores* hic ſunt qui nos norunt, & noſtri notitiam aliis inſinuant.

Huc una tamen] Apud Agellium, *Hac una tantum*, lib. I. cap. VII. Ego vulgatam ſequor, quam omnes libri veteres confirmant. *Hottom.*

Sperans eſſe futurum | De hac locutione vide Agellium eo ipſo capite quod modo citavimus, exemplum etiam obſervavimus in orat. pro Roſcio. *Idem.*

Hanc ſibi rem præſidio ſperant futurum] Si quis miretur, cur ita ediderim, legat Gellium lib. I. cap. 7. ubi hic locus profertur, & item ſuperior ille, non longe hinc diſtans, *Homines tenues, obſcuro loco nati, navigant, adeuntque ad ea loca*, &c. quem ſic edidimus, etiam A. Gellium ſecuti, cum ita vulgo legatur:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

praeſidium civibus Romanis, conſtitue nihil eſſe opis in hac voce, civis Romanus ſum: poſſe impune praetorem, aut alium quemlibet ſupplicium, quod velit, in eum conſtituere, qui ſe civem Romanum eſſe dicat; quod quis ignoret: jam omnes provincias, jam omnia regna, jam omnes liberas civitates, jam omnem orbem terrarum, qui ſemper noſtris hominibus maxime patuit, civibus Romanis iſta defenſione praecluſeris. Quid, ſi L. Pretium, equitem Romanum, qui tum in Sicilia, nominabat? etiamne id magnum fuit, Panormum litteras mittere? aſſervaſſe hominem? cuſtodiis Mamertinorum tuorum vinctum, clauſum habuiſſe, dum Panormo Pretius veniret? cognoſceret hominem: aliquid de ſummo ſupplicio remitteres. ſi ignoraret, tum ſi ita tibi videretur, hoc juris in omnes conſtitueres, ut, qui neque tibi notus eſſet, neque cognitorem locupletem daret, quamvis civis Rom. eſſet, in crucem tolleretur.
Sed quid ego plura de Gavio? quaſi tu Gavio tum fui- 66
ris infeſtus, ac non nomini, generi, juri civium hoſtis.
non

tur: *Hom. ten. obſc. loco nati, navigant: adeunt ad ea l.* &c. Poſtremo quia apud eundem ſic leguntur illa, *Hac tantum fiducia*, &c. ita & nos edenda curavimus, codices vulgatos non ſecuti, qui ſic habent, *Hac tamen fiducia*, &c. quæ ſcriptura tamen ferri poteſt. *Lambinus.* De hac locutione, *hanc rem præſidio futuram.* vide Voſſium de analogia III,16. Sanctii Minervam I, 14, & quæ ibi notavit vir politiſſimus & mei amantiſſimus Iacobus Perizonius.

Quod quis ignoret jam omnes provincias] Id eſt, de quo quis ignoret: vel quæ res ignoretur: civem ſcilicet illum Romanum eſſe. *Hottom.* *Quod quis ignoret?*] Nihil muto, niſi quod lego hæc tanquam interpoſitionis notis incluſa, & per interrogationem. Hottomannus autem, ſic: qui ſe civem Rom. eſſe dicat: quis ignorat, quin jam omnes, &c. præcluſeris? a quo diſſentio. *Lambin.* *Quod quis ignoret*] Scilicet an verum ſit nec ne. quod adjicio, quia Hottomannus, quia Lambinus, pervenire non potuerunt ad hanc ſententiam, ideoque neſcio quibus mutationibus uſi ſint. *Gruterus.*

Qui tum in Sicilia nominabat] Deeſſe opinor verbum *negotiabatur*: quod tamen in Florentina editione ſola reperio. ut ſit, *Qui tum in Sicilia negotiabatur.* Hott. *Qui tum in Sicilia, nominabat?*] Neceſſe habui adhærere Pall. item olim cuſis, in quibus iſthæc lectio. deinceps vulgati, *Sicilia negotiabatur. nominabat.* quam vocem Hottomannus quoque fatetur nuſquam inventam ſibi quam in editione Florentina. *Gruterus.*

Vinctum, clauſum habuiſſe] Leg. *Vinctum clauſumque habuiſſe, dum Pretius veniret? ſi cognoſceret hominem, aliquid de ſummo ſupplicio remitteres.* Lamb.

Cognoſceret hominem] Subauditur *ſi.* niſi forte ut in parte dilemmatis altera apponendum videatur. *Hottom.*

Do-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

non illi, inquam, homini, ſed cauſae communi libertatis inimicus fuiſti. Quid enim attinuit, cum Mamertini more atque inſtituto ſuo crucem fixiſſent poſt urbem in via Pompeja: te jubere in ea parte figere, quae ad fretum ſpectaret: & hoc addere, quod negare nullo modo potes, quod omnibus audientibus dixiſti palam, te idcirco illum locum deligere, ut ille, qui ſe civem Rom. eſſe diceret, ex cruce Italiam cernere, ac domum ſuam proſpicere poſſet? Itaque illa crux ſola, judices, poſt conditam Meſſanam illo in loco fixa eſt. Italiae conſpectus ad eam rem ab iſto delectus eſt, ut ille in dolore cruciatuque moriens, peranguſto fretu diviſa ſervitutis ac libertatis jura cognoſceret: Italia autem alumnum ſuum ſervitutis extremo ſummoque ſupplicio affixum videret. Facinus eſt vinciri civem Romanum: ſcelus verberari: prope parricidium necari: quid dicam in crucem tollere? verbo ſatis digno tam nefaria res appellari nullo modo poteſt. Non fuit his omnibus iſte contentus. Spectet, inquit, patriam: in conſpectu legum libertatiſque moriatur. Non tu hoc loco Gavium, non unum hominem, neſcio quem civem Romanum; ſed communem libertatis & civitatis cauſam

ſam

Domum ſuam proſpicere] Potuit hoc a Verre non contumeliæ in Italiam, ſed irridendi hominis gratia, dici. ut quia civem ſe Romanum jactabat, in ſublimem locum tolleretur, unde ſuam domum poſſet proſpicere. *Hottom.*

Peranguſto freto diviſa] Agellius libro XIII. cap. XIX. non *freto*, ſed *fretu* ſcripſiſſe Ciceronem affirmat, in quo tamen vis nulla eſt. Quantum autem hoc fretum, & quam latum ſit, ex Thucydidis verbis ſuperius expoſui. *Idem.* *Peranguſto fretu diviſa* | Sic legunt Gellius, & Priſcianus. ſic loquitur Lucretius lib. I. *Anguſtoque fretu rapidum mare dividit undis.* Lambinus.

Summoque ſupplicio affectum] Nihil muto: aliorum tamen omnium librorum lectionem teſtatam relinquere volui: ut ſtudioſi argumento aliquo eam aut confirment, aut repudient. Sic igitur ſcriptum eſt, *Summoque ſupplicio affixum.* Et ut dicam quod ſentio, valde vereor ut purior & ſincerior hæc ſcriptura ſit. nam in libris Nonii Marcelli, in dictione *alumnus*, ita hunc locum citatum reperio, ut hanc ſcripturam aperte tueatur. *Hottom.* *Servitutis extremo, ſummoque ſupplicio affectum*] Nonius Marcellus in voce, *alumnus*, legit, *affixum* ſeu, ut in quibuſdam exemplis legitur, *fixum.* nec aliter in lib. veteribus ſcriptum eſt. *Lambinus.* *Affixum videret*] Sic etiam omnes membranæ Bibliothecarum, niſi quod Pall. *ea fixum:* ſic edd. antiquæ, etiam Victoriana. recentiores maluere, *affectum videret.* Gruterus.

Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſam in illum cruciatum & crucem egiſti. Iam vero vi-
dete hominis audaciam. Nonne eum graviter tuliſſe
arbitramini, quod illam civibus Rom. crucem non
poſſet in foro, non in comitio, non in roſtris defige-
re? quod enim his locis in provincia ſua celebritate ſimil-
limum, regione proximum potuit, elegit. monumen-
tum ſceleris audaciaeque ſuae voluit eſſe in conſpectu
Italiae, veſtibulo Siciliae, praetervectione omnium,
qui ultro citroque navigarent. Si haec non ad cives 67
Romanos, non ad aliquos amicos noſtrae civitatis, non
ad eos, qui populi Romani nomen audiſſent, denique,
ſi non ad homines, verum ad beſtias, aut etiam, ut
longius progrediar, ſi in aliqua deſertiſſima ſolitudine,
ad ſaxa & ad ſcopulos haec conqueri & deplorare vel-
lem, tamen omnia muta atque inanima tanta & tam in-
digna rerum atrocitate commoverentur. Nunc vero
cum loquar apud ſenatores populi Romani, legum ju-
diciorumque, & juris auctores, timere non debeo, ne
non

Non poſſet in foro, non in comitio, non in roſtris defigere] *In foro*, & comitium & roſtra: ſed quo quique locus celebrior erat & frequentior, eo illum ſuperiore loco poſuit. *In comitio* autem Equitibus & Senatoribus convenire mos erat, ut ſcribit Aſconius: *pro roſtris*, conciones habebantur. *Hottom.*

Quod enim his locis] Locutio inſolens & nova ut opinor. Nam etſi *locis*, in neutro genere accipias, tamen quod locum, nullus, opinor, dicit. *Idem.*

Quem enim locum in provincia, &c.] Libris omnibus invitis ſic edendum curavi. neque vero dubium eſt, quin ita ſit legendum, lectioque vulgata, *quod enim* his locis ſit mendoſa. *Lambinus.* Male. *Locum* enim veteres quoque dixiſſe ut *loca* oſtendit Voſſius I de analog. 37 ex Varronis VIII rerum divinarum: *Sicut locum, in quo figere candelam, candelabrum appellatur, ita in quo deum ponerent delubrum.* Legitur hoc fragmentum apud Macrob. Saturn. III, 4. Similis locutio in illo Ciceronis XV, ep. ult. *Ille baro te putabat quæſituram, unum cælum eſſet an innumerabilia.* ac ſi diceretur cœla. Gruterus etiam probat vulgatam, mallet tamen *enim* abeſſe. *Græv.*

Hæc conqueri & deplorare] Vetus liber conſulendus, an pronomen *hæc* inculcatum habeat. *Hottom.*

Muta atque inanima] Recte. videatur amicus noſter Pichena, Taciti ſoſpitator poſt Lipſium unico magis unicus, notis ad librum I. Hiſt. *Gruterus.*

Tanta, & tam indigna rerum atrocitate] Libri manuſcr. nonnulli habent, *rerum acerbitate.* Lambinus.

Legum judiciorumque & juris auctores] Subaudi *legum judiciorumque conſervandorum: item juris conſervandi.* Nam *auctores juris* proprie Iuriſconſulti dicuntur, ut alio loco docuimus. *Hott.* Auctores juris hic ſunt quorum auctoritate leges conditæ, judicia & jus conſtitutum eſt. Id enim ſine auctoritate patrum fieri non poterat. Sic Velleio Paterc. Hiſt. I, 13 Scipio dicitur *elegans liberalium ſtudiorum omniſque doctrinæ & au-*

non unus iſte civis Romanus, illa cruce dignus, ceter omnes ſimili periculo indigniſſimi judicentur. Paullo ante, judices, lacrumas in morte miſera atque indigniſſima navarchorum non tenebamus; & recte ac merito ſociorum innocentium miſeria commovebamur: quid nunc in noſtro ſanguine tandem facere debemus? nam civium Rom. omnium ſanguis conjunctus exiſtimandus eſt, quoniam id & ſalutis omnium ratio, & veritas poſtulat. omnes hoc loco cives Rom. & qui adſunt, & qui ubicumque ſunt, veſtram ſeveritatem deſiderant, veſtram fidem implorant, veſtrum auxilium requirunt: omnia ſua jura, commoda, auxilia, totam denique libertatem in veſtris ſententiis verſari arbitrantur. A me, tametſi ſatis habent, tamen ſi res aliter acciderit, plus habebunt fortaſſe, quam poſtulant. nam & ſi qua vis iſtum de veſtra ſeveritate eripuerit, id quod neque metuo,

ju-

auctor & admirator, cujus auctoritate litterarum cultus in primis Romæ vigebat. *Grævius.*

Civium Romanorum ſanguis conjunctus] Melius Reg. *civium Romanorum omnium ſanguis conjunctus.* Idem.

Et veritas omnium poſtulat] Abundat, opinor, vox *omnium.* Niſi forte *ſecuritas* potius pro *veritas* legendum videtur. *Hottom.* *Et ſecuritas omnium*] Codices omnes vulgati habent, *& veritas omnium*, ſed vox, *omnium*, abeſt a libris manuſcr. ego pro, *& veritas*, edendum curavi, *& ſecuritas.* Lambin. *Et veritas omnium poſtulat*] Lambinus, præter libros, maluit, *ſeveritas*, prorſus abſurde; ne quid præterea dicam. Libri noſtri præterea addebant *omnium*, quam vocem non agnoſcit cod. Cujacianus & ſupervacanea videtur Hottomanno. ſi cui tamen placeret mutare in *hominum*, ecce me ei adſtipulatorem. *Gruterus.* Quia in Cujacii nonnullorumque aliorum libris non legitur *omnium*, idque ſententia delendum eſſe clamat, cur diutius id toleremus? *Veritas* hic ut frequenter alias eſt juſtitia. Ius & æquum poſtulat, ut qui ejuſdem civitatis, eorundem ſacrorum conſortes ſunt, habeantur ſanguis conjunctus. Inde patriæ tanto ſumus devincti officio. Patriam vero non mœnia eſſe & ædificia, ſed cives & municipes, merito dixit Themiſtocles & alii. *Grav.*

Hoc loco] Hoc tempore, quo civitatis Romanæ tam indigna vexatio commemorata & audita eſt. *Hottom.*

In veſtris ſententiis] Hoc enim Verris ſcelere inulto nemo qui civium Rom. libertatem violare timeat, reperietur: nam impunitate propoſita, facile quivis ad maleficium ſuſcipiendum aggreditur. *Idem.* *In veſtris ſententiis verſari arbitrantur*] Legendum fortaſſe eſt, *verti arbitrantur.* Lambinus.

Tamen ſi res aliter acciderit] Quaſi ominis cauſa, quod intelligi voluit, reticuit. nam hoc ſignificat, ſi Verres ab hoc judicio veſtro impunitus diſceſſerit. *Hottom.* *Tametſi res aliter acciderit*] Vſitatius ſit, & fortaſſe verius, inquit Guilielmius *ceciderit.* Gruterus.

De veſtra ſeveritate eripuerit] Lambinus inclinat legere *veſtræ ſeveritati.* quaſi alterum minus Latine dictum fuerit, ſcilicet. *Idem.*

Quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

udices, neque ullo modo fieri poſſe video : ſed ſi in
ıoc me ratio feſellerit, Siculi cauſam ſuam periſſe que-
rentur, & mecum pariter moleſte ferent : populus
quidem Romanus brevi, quoniam mihi poteſtatem a-
pud ſe agendi dedit, jus ſuum, me agente, ſuis ſuffra-
giis ante Kal. Februarias recuperabit. Ac, ſi de mea
gloria & amplitudine quaeritis, judices, non eſt alie-
ıum meis rationibus iſtum mihi ex hoc judicio ereptum
d illud populi Romani judicium reſervari. Splendida
ſt illa cauſa : probabilis mihi & facilis: populo grata
tque jucunda. Denique, ſi videor hic, id quod ego
ıon quaeſivi, de uno iſto voluiſſe creſcere: iſto abſo-
uto, quod ſine multorum ſcelere fieri non poteſt, de
nultis mihi creſcere licebit. Sed mehercules veſtra 68
eique publicae cauſa, judices, nolo in hoc delecto
onſilio tantum flagitium eſſe commiſſum : nolo eos ju-
lices, quos ego probarim atque delegerim, ſic in hac ur-
be notatos, iſto abſoluto, ambulare, ut non cera, ſed
coeno obliti eſſe videantur. Quamobrem te quoque,
Hor-

*Quoniam mihi poteſtatem apud ſe agen-
i dedit*] Nemini enim, niſi qui ma-
iſtratum gereret, concionem advo-
andi, & cum populo agendi poteſtas
rat. Ædilis autem Cicero proximis
omitiis ædilitiis deſignatus erat: ut jam
epe diximus. Significat igitur: id quod
epe jam ante dixit, Verrem a ſe perduel-
ionis arceſſitum iri : quod judicium
enturiatis comitiis apud populum uni-
erſum exercebatur. Perduellionis autem
ropter jus civitatis violatum. *Hottom.*

Ante Kalendas Februarias] Hoc eſt,
imulatque Ædilis eſſe cæpero. Initu-
us autem Ædilitatem erat proximis
Kal. Ianuarii. *Idem.*

De uno iſto voluiſſe creſcere] Nam ex
ccuſatione aliqua nobili adoleſcentes
ıomines eloquentiæ & ingenii gloriam
onſequebantur. *Idem.* *De aliquo cre-
ſcere* eſt alicujus damno, & ruina po-
entiam, opes, gloriam adipiſci. Alibi
quoque ſic Cicero & Livius loquitur.

De multis mihi creſcere licebit] Amare, nec tamen obſcure, judicibus qui ſe Verris largitione corrumpi ſinent, minitatur. Itaque paulo poſt aperte ſic loquitur, *non omnes qui tanto ſe ſcelere obſtrinxerint, ut fidem ſuam corrumpi paterentur, in diſcrimen ac judicium vocandi.* Hottom.

Delecto conſilio] Id eſt, quod judicibus totius Senatus lectiſſimis conſtat. Sic *delecta manus* dicitur eorum, qui egregii & tanquam eximii habentur. *Idem.*

Probarim atque delegerim] Alterum ad eos quos a reo datos non rejecit, alterum ad eos quos ipſe dedit refertur. *Idem.*

Non cera, ſed cœno obliti] Notam dicit cenſoriam, qua Cenſores quos Senatu moverant, aut equo publico multarant, notare conſueverant, *ceram* autem ceratas Cenſorum tabulas modo ſignificat. *Idem.*

Hortenſi, ſi qui monendi locus eſt, ex hoc loco mone videas etiam atque etiam & conſideres, quid agas, q progrediare, quem hominem, & qua ratione defend neque de illo quidquam tibi praefinio, quo minus i genio mecum atque omni dicendi facultate contend cetera, ſi qua putas te occultius extra judicium, qu ad judicium pertinent, facere poſſe: ſi quid artifici conſilio, potentia, gratia, copiis iſtius moliri cogita magnopere cenſeo deſiſtas: ſed & illa, quae tenta jam & coepta ab iſto ſunt, a me autem perveſtiga & cognita, moneo ut exſtinguas, & longius progre ne ſinas. magno tuo periculo peccabitur in hoc jud cio, majore, quam putas. Quod enim te liberatum ja exiſtimationis metu, defunctum honoribus, deſigna tum Cos. cogites, mihi crede, ornamenta iſta & be neficia populi Romani non minore negotio retinentur quam comparantur. Tulit haec civitas, quoad potuit quoad neceſſe fuit, regiam iſtam veſtram dominatio nem in judiciis & in omni republica; tulit. ſed qu die populo Romano tribuni plebis reſtituti ſunt, omni iſta vobis, ſi forte nondum intelligitis, ademta atqu erepta ſunt: omnium nunc oculi conjecti ſunt hoc ipſ tem

Quia monendi locus eſt] Libri manuſc. duo habent, *ſi qui monendi, &c.* Lamb. *Si qui monendi locus eſt*] Placuit iſtud Guilielmio, firmatum Cujaciano & Lambiniano; & acerbius profecto longe eſt vulgata; *Hortenſi, quia monendi, &c.* ex qua liquet, quam facile depravari potuerit illa noſtra. *Gruter.*

Quo progrediare] Reg. *pro quo progrediare.* Poſſis tueri, ſed non recedendum a vulgatis.

Extra judicium] In corrumpendis largitione judicibus. *Hottom.* *Occultius extra judicium*] Vox, *judicium*, abeſt a duobus codicibus manuſcr. Paulo poſt autem, ubi legitur, *moneo, ut exſtinguas*, malim legi, *reſtinguas.* verumtamen ſine libris manuſcr. nihil mutandum cenſeo. *Lambinu*

Deſiſtas: & illa quae tentata &c.] Cujacii codex: *deſiſtas iſta ſed & illa qu tent.* Forſan recte, ut *deſiſtere* regat accuſativum. utut eſt, vehementior fuerit oratio, ſi reponatur, *deſiſtas: ſed & illa quae tent. &c.* Gruterus.

Exiſtimationis metu] Extra periculum exiſtimationis amittendae. *Hotte mannus.*

Deſignatum conſulem] Proximis conſularibus comitiis: ut in Verrina II dictum eſt. *Idem.*

Non minore negotio retinentur] Vnde notus ille verſiculus: *Non minor eſt virtus quam quaerere parta tueri.* Idem.

Tribuni plebis reſtituti] Qua de re in Divinat. dictum eſt. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

empore in unumquemque noſtrum, qua fide ego ac-
uſem, qua religione hi judicent, qua tu ratione de-
endas. de omnibus nobis, ſi quis tantulum de recta
egione deflexerit, non illa tacita exiſtimatio, quam
ntea contemnere ſolebatis, ſed vehemens ac libe-
um populi Romani judicium conſequetur. nulla tibi,
Quinte, cum iſto cognatio eſt, nulla neceſſitudo. qui-
us excuſationibus antea nimium in aliquo judicio ſtu-
ium tuum defendere ſolebas, earum habere in hoc
omine nullam potes. quae iſte in provincia palam di-
titabat, cum ea, quae faciebat, tua ſe fiducia facere
icebat, ea ne vera putentur tibi maxime eſt provi-
endum. Ego mei jam rationem officii confido eſſe 69
mnibus iniquiſſimis meis perſolutam. nam iſtum pau-
is horis primae actionis omnium mortalium ſententiis
ondemnavi. Reliquum judicium non jam de mea fide,
uae perſpecta eſt, neque iſtius vita, quae damnata eſt,
ed de judicibus, &, vere ut dicam, de te futurum eſt.
At quo tempore futurum eſt? nam id maxime providen-
um eſt: etenim cum omnibus in rebus, tum in republica
ermagni momenti eſt ratio atque inclinatio temporum:
nem-

Si quis tantulum de recta regione de-lexerit] Ant. Auguſtinus pro *regione* xiſtimat legendum eſſe *religione* vel *ra-ione*. Ego vulgatam lectionem retineo, *egione*: nam hoc verbo complectitur idem, religionem, rationem ſupra-dictas. *F. Vrſinus.*

Tacita exiſtimatio] Cum magiſtratus per quem agi liceret, in Repub. deeſſet. *Hottom.*

Tua ſe fiducia] Fretum artificio tuo, & uſitata in judiciis corrumpendis in-duſtria. *Idem.*

Rationem officii perſolutam] Nove dixit *perſolvere rationem officii*, pro ſatisface-re. *Idem.* *Omnibus iniquiſſimis meis per-ſolutam*] Vel, *inimiciſſimis*, legendum: vel, *iniquiſſimis*, dixit pro, *inimiciſſi-mis*. Lambinus.

Paucis horis primae actionis] Ὑπερβολικῶς, pro paucis diebus. Dies autem novem in illa actione conſumpti ſunt. *Hottom.*

Ratio atque inclinatio temporum] Sic Philip. v. *Minimis momentis P. R. maxi-mae inclinationes temporum fiunt.* & in II. de l. agr. *A temporis inclinatione & per-levi ſaepe fortunae momento vectigalia po. R. pendere.* Idem. Hinc vere Pind. Py-thion. 9.

Ὁ καιρὸς παντὸς ἔχει κορυφάν.

Tempus in omni negotio primum locum habet.

Et Sophocles in Electra:

Καιρὸς ἀνδράσι μέγιστος ἔργου παν-τός ἐστ' ἐπιστάτης.

Tempus in omnibus rebus hominum ma-ximum obtinet imperium.

Graevius.

nempe eo, cum populus Romanus aliud genus hominum, atque alium ordinem ad res judicandas requirit nempe ea lege de judiciis judicibuſque novis promulgata, quam non is promulgavit, cujus nomine proſcriptam videtis; ſed hic reus. hic, inquam, ſua ſpe atque opinione, quam de vobis habet, legem illam ſcribendam promulgandamque curavit. Itaque cum primo agere coepimus, lex non erat promulgata: cum iste, veſtra ſeveritate permotus, multa ſigna dederat, quamobrem reſponſurus non videretur, mentio de lege nulla fiebat. Poſtea quam iſte recreari & confirmari viſus eſt, lex ſtatim promulgata eſt. cui legi cum veſtra dignitas vehementer adverſetur, iſtius ſpes falſa & inſignis impudentia maxime ſuffragatur. Hic ſi quid erit commiſſum a quoquam veſtrum, quod reprehendatur, aut populus Romanus judicabit de eo homine, quem jam antea judiciis indignum putavit, aut ii, qui propter offenſionem ju-

Ea lege de judiciis promulgata] Dictum eſt actione priore de lege, quam tulit Aurel. Cotta Prætor, ut judicia cum equeſtri ordine & tribunis ærariis communicarentur. *Hottom.*

Iudicibuſque nobis] Alii nonnulli codices *novis*. quod mihi rectius videtur. *Idem.* *Iudicibuſque novis promulgata*] Sic legendum, etiam libris omnibus reclamantibus, non, *judicibuſque nobis prom.* Lamb. Regius ſane, *judiciis novis.*

Proſcriptam videtis] Id eſt, propoſitam. *Proſcriptæ leges* dicuntur, dum inſcripto latoris nomine, palam in foro ſpectandæ ac legendæ proponuntur. *Hottom.* *Cujus nomine proſcriptam*] Quidam legi volunt, *perſcriptam.* ego nihil mutandum cenſeo. *Lambinus.*

Recreari ac confirmari] Poſt conſularia comitia, quibus Hortenſius & Metellus Conſules deſignati ſunt. *Hott.*

Vehementer adverſaretur] Vetus liber, *adverſetur.* quod magis placet. *Idem* Et ſic cod. Reg. ſic Carolus Stephanus & P. Manutius ediderunt, quos ſequor. *Grævius.*

Iudicabit de eo homine, quem jam antea judiciis indignum putavi] Priore actione cum ab illo manus vix abſtinuit, quo tempore Prætor Glabrio conſilio in medio teſtem dimiſit, veritus ne Pop. R. præſentes pœnas ab illo repeteret. Indignum igitur judicavit Verrem de quo judicium exerceretur, cum tam apertus perduellio eſſet, in præſentia mactandum exiſtimavit. *Hottom.* *De eo homine, quem jam antea*] Sic habent omnes libri vulgati, & aliquot manuſcr. Verres autem, qui ſenator erat, ſignificatur. Sed quid ſi legamus, *de eodem ordine?* adjuvant hanc lectionem libri nonnulli manuſcr. in quibus ſcriptum eſt, *de eodem homine.* nam hoc, *eodem*, natum videtur ex voce, *ordine.* Iam quis non videt, ſi ita legamus, ordinem ſenatorium ſignificari, qui rebus judicandis præerat, quem Cicero, terrorem ei injiciens, ad ſevere judicandum excitat? Veruntamen nihil hic mutandum cenſeo ſine librorum manuſcr. auctoritate. *Lambinus.*

 De

udiciorum de veteribus judicibus lege nova novi judices erunt conſtituti. Mihi porro, ut ego non dicam, quis omnium mortalium non intelligit, quam longe progredi ſit neceſſe? potero ſilere, Hortenſi? potero diſſimulare, cum tantum reſp. vulnus acceperit, ut expilatae provinciae, vexati ſocii, dii immortales ſpoliati, cives Rom. cruciati & necati impune, me actore, eſſe videantur? potero hoc ego onus tantum aut in hoc judicio deponere, aut diutius tacitus ſuſtinere? non agitanda res erit? non in medium proferenda? non populi Rom. fides imploranda? non omnes, qui tanto ſe ſcelere obſtrinxerint, ut aut idem ſuam corrumpi paterentur, aut judicium corrumperent, in diſcrimen ac judicium vocandi? Quaeret aliquis fortaſſe, tantumne igitur laborem, tantas inimicitias ot hominum ſuſcepturus es? non ſtudio quidem hercule ullo, neque voluntate. ſed non idem mihi licet, quod iis, qui nobili genere nati ſunt: quibus omnia populi Romani beneficia dormientibus deferuntur: longe alia mihi ege in hac civitate & conditione vivendum eſt. Venit enim mihi in mentem M. Catonis, hominis ſapientiſſimi & vigilantiſſimi: qui cum ſe virtute, non genere populo Romano commendari putaret, cum ipſe ſui generis initium ac nominis ab ſe gigni & propagari vellet, hominum potentiſſimorum ſuſcepit inimicitias, & maximis in laboribus uſque ad ſummam ſenectutem ſumma cum gloria vixit. Poſtea Q. Pompejus, humili atque obſcuro loco na-

De veteribus judicibus] Hanc ſcripturam ſententia confirmat, tametſi non *judicibus* in aliis, ſed *judiciis* legatur. Eſt enim ſenſus, Equites Rom. qui ex veterum judicum numero conſtituti erunt novi judices. Nam annis ab hinc decem equites Rom. judicabant: ut ſæpe antea demonſtravimus. *Hottom.*

Me actore] Cum mihi eorum criminum perſequendorum provincia data eſſet. *Idem.*

Hominis ſapientiſſimi] In manuſcripto poſt hæc verba additum eſt, *& vigilantiſſimi.* F. Vrſinus. Sic ſane Regius quoque codex, cujus auctoritas non eſt contemnenda. *Gravius.*

Hominum potentiſſimorum ſuſcepit inimicitias] Hoc ipſum ſuperius in divinatione poſuit. Multa autem in hanc eandem rationem dixit Livius, libro decadis, quartæ nono, quem vide. *Hottom.*

Poſteaque Pompeius humili atque obſcuro loco natus] Q. Pompeium Rufum in-

natus, nonne plurimis inimicitiis, maximiſque ſuis periculis ac laboribus ampliſſimos honores eſt adeptus? Modo L. Fimbriam, C. Marium, C. Coelium vidimus non mediocribus inimicitiis ac laboribus contendere, ut ad iſtos honores pervenirent, ad quos vos per ludum & per negligentiam perveniſtis. Haec eadem eſt noſtrae rationis regio & via: horum nos hominum ſectam atque inſtituta
71 perſequimur. Videmus, quanta ſit in invidia, quantoque in odio apud quoſdam homines nobiles novorum hominum virtus & induſtria: ſi tantulum oculos dejecerimus, prae-

intelligit, qui conſul fuit anno DCXII. cum Cn. Servilio Cæpione, quem hominem novum appellat in Fonteiana, his verbis: *Cn. & Q. Cæpionibus L. & Q. Metellis teſtibus in Q. Pompeium hominem novum non crediderunt*, & pro L. Murena: *Nec mihi unquam minus in Q. Pompeio novo homine, & fortiſſimo viro virtutis eſſe viſum eſt, quam in homine nobiliſſimo M. Æmilio &c.* Itaque dubitandum non eſt, quin pro, *poſteaque Pompeius* ſit legendum, *poſtea Q. Pompeius:* quam lectionem miror cur rejecerit Lambinus, præſertim cum veterum quoque codicum auctoritate confirmetur. *Fulv. Vrſinus.* Recepit P. Manutius merito & eſt in cod. Reg.

Ac doloribus] Occiſus quidem hic Q. Pompeius in Conſulatu fuit, nam milites illum ſacrificare incipientem in modum hoſtiæ mactaverunt. Sed hoc nihil ad honorum contentionem pertinet. Videndum igitur ecquid *laboribus* rectius legeremus. *Hottom.* *Maximiſque ſuis periculis ac doloribus*] Ita eſt in veteribus libris, & fortaſſe non male: quamvis recentior lectio *laboribus* nitatur exemplo ſuperiore, & inferiore. Antiqua lectio defendi poteſt cum varietatis ornamento, tum quod in periculis ineſt metus, & cum metu labor mali vitandi: in malo autem ipſo ineſt dolor, quem non ſemper vitare poſſunt ambitioſi. *F. Vrſin.* Vide Manutium multis emendationem Hottomanni adſerentem exemplis, & cum eam repererim in cod. Reg. nullus dubitavi recipere. *Grav.*

Per ludum & negligentiam] Ludibundi, & negligentes. παίζοντες ϗ ῥᾳδιουργοῦντες. Lambinus.

Hæc eadem eſt noſtræ rationis regio & via] Ita legitur in vulgatis, & magis placet, quam ut eſt ab amico meo emendatum, *regia via:* Nam *regio* refertur ad ſtudium ambitus: *via* ad labores, diligentiam, & virtutem. *Regia* autem *via* ſignificat publicam; qui ſenſus hic nihil facit: hæc enim *via* non eſt publica, ſed communis ſolum novis hominibus. neque mihi certum eſt Ciceronem uti *Regia via.* F. Vrſinus. *Noſtræ rationis regio & via*] Recte. nec auſcultandum emendatoribus. ſic ſupra cap. 68. *ſi quis tantulum de recta regione deflexerit.* Plautus Milite: *Dum in regionem aſtutiarum mearum te induco.* Guilielmius. Solus Paullus Manutius edidit *noſtræ nationis* invitis omnibus libris & editionibus, & explicat novorum hominum. nollem factum. *Noſtræ rationis* ſcripſit Cicero, hoc eſt, hanc ego quoque viam ſequor, ſic ego quoque facere inſtitui. III ad fam. 9. *quo mea ratio facilior & ſolutior ſit.* quo expeditius & minore moleſtia poſſim agere quæ volo. *Gravius.*

Si tantulum oculos dejecerimus] Tranſlatum a ſomniculoſis: & ſimiliter videtur dixiſſe in ea pro Sext. Roſcio, *Cum præſertim tam multi occupationem ejus obſervent, tempuſque aucupentur: ut ſimulatque ille deſpexerit, aliquid hujuſcemodi moliantur.* Hottom.

Si

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

raeſto eſſe inſidias: ſi ullum locum aperuerimus ſuſpi-ioni, aut crimini, accipiendum eſſe ſtatim vulnus: eſſe obis ſemper vigilandum, ſemper laborandum videmus. nimicitiae ſunt? ſubeantur: labores? ſuſcipiantur. Ete-im tacitae magis & occultae inimicitiae timendae ſunt, uam indictae & apertae. Hominum nobilium non fere uiſquam noſtrae induſtriae favet: nullis noſtris officiis enivolentiam illorum allicere poſſumus: quaſi natura & enere disjuncti ſint, ita diſſident a nobis animo ac vo-untate. Quare quid habent eorum inimicitiae periculi, uorum animos jam ante habueris inimicos & invidos, uam ullas inimicitias ſuſceperis? Quamobrem mihi, ju-ices, optandum eſt illud, in hoc reo finem accuſandi fa-ere. cum & populo Romano ſatisfactum, & receptum fficium Siculis, neceſſariis meis, erit perſolutum. Deli-eratum autem eſt, ſi res opinionem meam, quam de obis habeo, fefellerit, non modo eos perſequi, ad quos naxime culpa corrupti judicii, ſed etiam illos, ad quos onſcientiae contagio pertinebit. Proinde ſi qui ſunt, qui in hoc reo aut potentes, aut audaces, aut artifices ad orrumpendum judicium velint eſſe, ita ſint parati, ut liſceptante populo Romano mecum ſibi rem videant fu-tu-

Si ullum locum aperuerimus ſuſpicioni] Tranſlatio eſt a gladiatoribus. Horat. ib. 1. Serm. ſat. 1. *hic fugit omnes inſidias, nullique malo latus obicit apertum?* ad quem locum, legat qui volet, quæ a nobis annotata ſunt. *Lamb.*

Tacitæ magis & occultæ] De hac ſententia dictum eſt libro Accuſat. 1. ſupra. Quemadmodum autem huic loco & oratoris inſtituto conveniat nondum, vere ut dicam, diſpicere potui. videturque a librariis ac ſcriptoribus prætermiſſa & in recognoſcendo ad marginem poſita, tandem ab eo qui ſententiam non ſatis attenderet, alieno loco poſita fuiſſe. Ejus autem ſedem eſſe arbitrarer poſt illam interrogationem. *Quare quid habent, &c.* Neque dubito ſi quis attentius utriuſque loci ſententiam conſiderarit, quin veriſſimam meam eſſe conjecturam agnoſcat. *Hottom.*

Culpa corrumpendi judicii] Reſtitui ex Reg. cod. quod ſententia neceſſario poſtulat, *corrupti judicii.* Non eos perſecuturus erat, qui corrumpere volebant, ſed quis corrupiſſe hoc judicium ſit cogniturus, ut & eos qui hujus corruptionis conſcii fuerint. *Gravius.*

Artifices ad corrumpendum] Superiore actione nominavit eos, qui deponere aut accipere, aut polliceri, aut ſequeſtres, aut interpretes corrumpendi judicii ſolent eſſe. *Hottom.*

Diſceptante populo] Reg. cod. *diſceptandi populo.* Credo Ciceronem ſcripſiſſe: *ut diſceptandi apud populum Rom.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

turam. &, ſi me in hoc reo, quem mihi inimicum Siculi dederunt, ſatis vehementem, ſatis perſeverantem, ſatis vigilantem eſſe cognorunt: exiſtiment, in his hominibus, quorum ego inimicitias populi Romani ſalutis cauſa ſuſcepero, multo graviorem atque acriorem futu-
72 rum. Nunc te, Iupiter optime, maxime, cujus iſte donum regale, dignum tuo pulcherrimo templo, dignum Capitolio, atque iſta arce omnium nationum, dignum regio munere, tibi factum ab regibus, tibi dicatum atque promiſſum, per nefarium ſcelus de regiis manibus extorſit: cujuſque ſanctiſſimum, & pulcherrimum ſimulacrum Syracuſis ſuſtulit: teque, Iuno regina, cujus duo fana duabus in inſulis poſita ſociorum, Melitae, & Sami, ſanctiſſima & antiquiſſima, ſimili ſcelere idem iſte omnibus donis ornamentiſque nudavit: teque, Minerva, quam item iſte duobus in clariſſimis & religioſiſſimis templis expilavit: Athenis, cum auri grande pondus, Syracuſis, cum omnia praeter tectum & parietes abſtulit: teque, Latona, & Apollo, & Diana, quorum iſte Deli non fanum, ſed ut hominum opinio & religio fert, ſedem antiquam, divinumque domicilium nocturno latrocinio atque impetu compilavit: etiam te, Apollo, quem iſte Chio ſuſtulit: teque etiam atque etiam, Diana, quam Pergae ſpoliavit: cujus ſimulacrum ſanctiſſimum Segeſtae, bis apud Se-

ge-

mecum ſibi rem videant futuram. Ante abſorpſit ultima præcedentis vocis *diſceptante* ſyllaba, cum ea eſſet interpolata. Vulgata tamen ferri poteſt.

Populi Romani ſalutis cauſa] Honeſtius ita locutus eſt, cum ſi contraria contrariis retuliſſet dicturus fuiſſet, *mea ſponte*. Hottom.

Nunc te Iupiter] Concluſio univerſæ accuſationis: in qua Deos deaſque omnes quorum religionem Verres violarat, obſecrat atque obteſtatur, ut quam ipſi fidem in ſuſcipienda atque augenda cauſa dederant, eandem judicibus in judicando diſceptandoque præbeant. ubi ſimul memoria violatarum omnium religionum, de quibus libro ſuperiore dictum eſt, curſim ſtrictimque renovatur. *Idem.*

Cujus iſte donum] Et hac de re, & cæteris omnibus ſuperiore oratione dictum eſt a Cicerone, a quo nunc ſtrictim & acervatim hæc commemorantur. *Idem.*

Dignum regio munere] Obſervanda locutio, donum regale, *dignum munere*, quaſi *donum* ſit *res*, *munus* vero ipſa *donatio & liberalitas*. Idem.

Ce-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

geſtanos conſecratum, ſemel ipſorum religione, iterum P. Africani victoria, tollendum aſportandumque curavit: teque Mercuri, quem Verres in villa, & in privata aliqua palaeſtra poſuit, P. Africanus in urbe ſociorum & in gymnaſio Tyndaritanorum, juventutis illorum cuſtodem ac praeſidem voluit eſſe: teque, Hercules, quem iſte Agrigenti: nocte intempeſta, ſervorum inſtructa & comparata manu convellere ex ſuis ſedibus atque auferre conatus eſt: teque ſanctiſſima mater Idaea, quam apud Enguinos auguſtiſſimo & religioſiſſimo in templo ſic ſpoliatam reliquit, ut nunc nomen modo Africani, & veſtigia violatae religionis maneant, monumenta victoriae fanique ornamenta non exſtent: voſque, omnium rerum forenſium, conſiliorum maximorum legum, judiciorumque arbitri & teſtes, celeberrimo in loco praetorii locati, Caſtor & Pollux, quorum e tem-

Celeberrimo in loco Prætorii collocati] Obſervandum locum aliquem in foro fuiſſe, quod *prætorium* diceretur: nimirum in quo prætores cum judicia exercerent, ſedere ſolebant. Prætores autem rerum capitalium Quæſitores dico: nam urbanum in Comitio jus dixiſſe, multis ex locis intelligitur. *Hottom.* Lambinus in margine legit: *celeberrimo in loco urbis locati.* Sed verius Manutius hunc locum corruptum eſſe cenſet, qui ſine melioris libri ope non poſſit corrigi. Cui ſubſcribit ingenio doctrinaque præſtantiſſimus & mihi amiciſſimus Vir, Iacobus Perizonius, quia pro loco in foro, aut loco, in quo prætores, cum judicia exercerent ſedere ſolebant, ut vult Hottomannus, aut pro ipſo foro, ubi fuit templum Caſtoris & Pollucis, nuſquam apud veteres hoc vocabulum in hac notione occurrat, itaque conjicere ſe, forte Ciceronem ſcripſiſſe: *Prætoribus*, quibus dicantur potiſſimum hi Divi poſiti fuiſſe, quia ad templum Caſtoris & Pollucis, quod erat in celeberrimo loco Vrbis Romanæ, ſeu in foro, jus dixerint Prætores, ſicuti poſtea ad Herculis templum facere ſolitus fuerit Claudius, teſte Seneca. Sane loca in quibus prætores jus dicebant nunquam Romæ ſunt dicta prætoria, ſed tribunalia: Nam *prætoria* erant Imperatorum tabernacula in Caſtris. Cum vero Caſtoris templum fuerit in foro, in quo jus etiam dicebatur a prætoribus, unde dicuntur in verbis, quæ hæc præcedunt, hi Divi, *omnium rerum forenſium, conſiliorum maximorum, legum judiciorumque arbitri & teſtes*, quia in foro illo, in quo templum erat Caſtoris, non ſolum tribunal erat, ſed etiam roſtra, & comitium, in quibus de legibus, de judiciis, de maximis reip. negotiis agebatur, fere quotidie, non infeliciter conjeciſſe videtur ſagaciſſimus Perizonius. In Reg. cod. pro *prætorii* ſcribitur p̄r. quibus notis ſæpe notatur *populi Romani.* Hinc in multis locis Tullii legitur *Prætor* ubi debuit legi *pop. Rom.* & viciſſim *pop. Rom.* ubi ſcribendum fuit *Prætor*, ut jam obſervatum eſt viris doctis. Cenſeo & hic legendum eſſe *in celeberrimo loco populi Romani*, aut, *fori Romani.* Grævius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

e templo quaeſtum ſibi iſte & praedam maximam improbiſſime comparavit: omneſque dii, qui vehiculis thenſarum ſollemnes coetus ludorum initis: quorum iter iſte ad ſuum quaeſtum, non ad religionum dignitatem, faciendum exigendumque curavit: teque, Ceres & Libera, quarum ſacra, ſicut opiniones hominum, ac religiones ferunt, longe maximis atque occultiſſimis caeremoniis continentur, a quibus initia vitae atque victus, legum, morum, manſuetudinis, humanitatis exempla hominibus, & civitatibus data ac diſpertita eſſe dicuntur: quarum ſacra populus Romanus a Graecis aſcita & accepta tanta religione & publice & privatim tuetur, non ut ab aliis huc allata, ſed ut ceteris hinc tradita eſſe videantur: quae ab iſto uno ſic polluta & violata ſunt, ut ſimulacrum Cereris unum, quod a viro non modo tangi, ſed ne adſpici quidem fas fuit, e ſacrario Catinae convellendum auferendumque curaverit: alterum autem Ennae ex ſua ſede ac domo ſuſtulerit: quod erat tale, ut homines, cum viderent, aut ipſam videre ſe Cererem, aut effigiem Cereris, non humana manu factam, ſed coelo delapſam arbitrarentur: vos etiam, atque etiam imploro, & appello, ſanctiſſimae deae, quae illos Ennenſes lacus lucoſque colitis, cunctaeque Siciliae, quae mihi defendenda tradita eſt, praeſidetis: a quibus, inventis frugibus, & in orbem terrarum diſtributis, omnes gentes ac nationes veſtri religione numinis continentur: ceteros idem deos deaſque omnes imploro atque obteſtor, quorum templis & religionibus iſte nefario quodam furore & audacia inſtinctus bellum ſacrilegum ſemper impiumque habuit indictum, ut, ſi in hoc

A quibus initia vitae] Vide Meurſii Eleuſinia cap. 17.

Convellendum avertendumque] Reg. cod. *convellendum auferendumque.* ut paullo ante: *Hercules, quem* &c. *convellere ex ſuis ſedibus, atque auferre conatus eſt.* Sic legendum quoque Muretus cenſuit. *Gravius.*

Deinde

hoc reo, atque in hac cauſa, omnia mea conſilia ad ſalutem ſociorum, dignitatem populi Romani, fidem meam ſpectaverunt: ſi ullam ad rem, niſi ad officium & veritatem omnes meae curae, vigiliae, cogitationeſque elaborarunt: quae mea mens in ſuſcipienda cauſa fuit, fides in agenda, eadem veſtra in judicanda ſit: denique uti C. Verrem, ſi ejus omnia ſunt inaudita, & ſingularia facinora ſceleris, audaciae, perfidiae, libidinis, avaritiae, crudelitatis, dignus exitus ejuſmodi vita atque factis veſtro judicio conſequatur: utque reſpub. meaque fides una hac accuſatione mea contenta ſit: mihique poſthac bonos potius defendere liceat, quam improbos accuſare neceſſe ſit.

Deinde uti C. Verrem] Omnes alii libri, *denique.* utrumque recte. ſed hoc tamen tam multorum auctoritate librorum præponderat. *Hottom.*

Vtque Reſp. meaque fides una hac accuſatione mea contenta ſit] Suſpicor de mendo: legendumque potius arbitrer: *Mea fide, unaque hac accuſatione.* Qualis autem hujus judicii exitus fuerit, Aſconius exponit: qui poſt poſteriorem actionem Verrem in exilium ſua ſponte profectum eſſe ſcribit, neque ſententiam judicum expectaſſe. Hortenſium autem novo accuſandi genere ita perculſum fuiſſe, ut rationem defenſionis omitteret: quod etiam Tullius in Bruto declarat. Hortenſium tamen Verris defenſionem ſcripſiſſe, Quintilianus multis in locis teſtatur. De Verris autem exitu, Lactantius ita loquitur lib. de orig. error. II. cap. IV. *At enim Verres ob hæc facinora damnatus eſt. Apud ipſum Verrem non fuit illa damnatio: ſed vacatio, ut quemadmodum Dionyſio deorum ſpolia geſtanti Dii immortales bonam dederunt navigationem: ſic etiam Verri bonam quietem tribuiſſe videantur, in qua ſacrilegiis ſuis tranquille frui poſſet. Nam frementibus poſtea civilibus bellis, ſub obtentu damnationis ab omni periculo & metu remotus, aliorum graves caſus & miſerabiles exitus audiebat: & qui cecidiſſe ſolus omnibus ſtantibus videbatur, is vero univerſis cadentibus ſolus ſtetit: donec illum & opibus ſacrilegio partis, & vita ſatiatum, ac ſenectute confectum proſcriptio triumviralis auferret, eadem ſcilicet qua Tullium violata Deorum majeſtatis ultorem. Quinetiam felix in eo ipſo fuit, quod ante ſuam mortem crudeliſſimum exitum ſui accuſatoris audivit: Diis videlicet providentibus, ut ſacrilegus ac prædo religionum ſuarum non ante moreretur, quam ſolatium de ultione cepiſſet.* Idem. *Meaque fides, una hac accuſatione*] P. Manutii editio, *mea fide, unaque hac.* ſciamus eſſe non a libris, ſed ab Hottomanni conjectura. *Gruterus.* Reg. *uti hi qui reſp. meaque fide.* leg. *utique reſp. mea fide, unaque hac accuſatione.* Solennis vocula in precibus & votis *uti* pro *ut.* Sic in paucis verſibus præcedentibus, *denique uti C. Verrem.* &c. Græv.

Mihique poſthac bonos potius defendere liceat] In margine libri emendati a viro doctiſſimo, pro verbo *defendere*, notatum eſt, *laudare*, ad ſententiam apte: ſed nimis longe a vulgata ſcriptura. *F. Vrſinus.*

PRO

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

PRO M. FONTEIO.

ORATIO VNDECIMA.

ARGVMENTVM HOTTOMANNI.

M. Fontejus M. F. ejus qui Sulpitio Praetori bello ſociali legatus, Aſculi interfectus eſt, perfunctus Quaeſtura, legatione in Macedonia & Hiſpania, Praetor Galliam provinciam obtinuit, eique triennium praefuit: quo tempore Cn. Pompejus Hiſpanienſe bellum adverſus Sertorium adminiſtravit. Romam reverſus repetundarum reus factus eſt, poſtulantibus Gallis, in his Induciomaro Trevirorum duce, claro & nobili. & accuſatus a M. Pletorio, ſubſcriptore M. Fabio. Ex multis criminibus tria haec ſuperſunt: oppreſſam aere alieno Galliam fuiſſe: quaeſtum ex viarum munitione factum, ut aut ne cogeret munire, aut id quod munitum eſſet, ne improbaret: denique portorium vini inſtituiſſe. Duabus autem actionibus accuſatus eſt: idque ob legem, ut mea quidem opinio eſt, Serviliam repetundarum, quae comperendinari reum jubebat, quemadmodum ex Verrina accuſatione intelligitur. Fonteji defenſionem Cicero ſuſcepit: quam fere deroganda fide & auctoritate teſtibus Gallis hominibus conſumpſit: quibus, quia nulla religione ac metu Deorum immortalium teneantur, credi negat oportere. Nomen autem neque Quaeſtoris, ad cujus tribunal cauſa haec acta eſt, neque Conſulum, quibus habita eſt oratio, reperire potui. Apparet tamen poſt legem Aureliam, qua judicia inter tres ordines communicata ſunt, cauſam actam fuiſſe. Deſiderantur autem in hac oratione permulta. Quae recuperare legendis auctoribus potuimus, ea deſcripſimus. Ex Ammiani quidem Marcellini lib. xv. *hic locus eſt, ubi Gallorum mores expoſuit.* Vini, *inquit*, avidum genus, affectans

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ad vini ſimilitudinem multiplices potus: & inter eos humiles quidam obtuſis ebrietate continua ſenſibus, quam furoris voluntariam ſpeciem eſſe Catoniana ſententia definivit, raptantur diſcurſibus vagis: ut verum illud videatur, quod ait defendens Fontejum Tullius, Gallos poſthaec dilutius eſſe potaturos, quod illi venenum eſſe arbitrabantur. Ex Aquila autem Romano alter hic eſt: frumenti maximus numerus e Gallia: peditatus ampliſſimae copiae e Gallia: equites numero plurimi e Gallia.

ARGVMENTVM P. MANVTII.

M. Fontejus, Gallia per triennium poſt praeturam adminiſtrata, Romam reverſus, poſtulantibus Gallis repetundarum accuſatur a M. Plaetorio, defenditur a Cicerone, actione ſecunda, conſulatum gerentibus, quantum conſequi conjectura liceat, Q. Hortenſio, Q. Metello, cum judicia per tres ordines Aurelia lege adminiſtrarentur.

Deſunt permulta.

Hoc praetore oppreſſam eſſe aere alieno Galliam. A quibus verſuras tantarum pecuniarum factas eſſe dicunt? a Gallis? nihil minus. A quibus igitur? a civibus Romanis, 1

A *Quibus verſuras tantarum pecuniarum factas eſſe dicunt*] *Verſura fieri* proprie dicitur, cum creditoris converſio quædam & mutatio fit, nimirum cum quis alii ut ſolvat, ab alio pecuniam mutuatur. nam ut *vertere ſolum*, pro mutare veteres dicebant, ſic etiam *vertere creditorem*, pro mutare dictum ab illis videtur. Sed modo *verſuram facere*, ſimpliciter ſignificat æs alienum contrahere. ſic Verrina IIII. *Inſpiciebamus Syracuſis a Carpinatio confectas tabulas ſocietatis, quæ ſignificabant multis nominibus eos homines verſuram a Carpinatio feciſſe, qui pecuniam Verri dediſſent.* ſic in orat. pro Celio. *Tabulas qui in patris poteſtate eſt, ullas conficit: verſuram nunquam omnino fecit ullam.* Senſus ergo hic eſt, a quibus illos tantum æris alieni contraxiſſe dicunt? a quibus tantam pecuniam fœnore ſumpſiſſe? &, *verſuras factas*: ut pecuniam M. Fontejo imperanti & exigenti darent. *Hottomannus.* Semper *verſuras facere*, eſt pecuniam ſub uſuris mutuam accipere. Sive alteri des, ſive impendas aliis uſibus. Aliud eſt *verſura ſolvere*, quod eſt, *verſura facta ſolvere*, pecuniam ab aliis mutuari ad debitum expungendum, ſive quam alteri debitori des. Hæc duo a doctiſſimis quoque confunduntur, quod in Act. III in Verr. notatum.

A civibus Romanis] Patet igitur verum eſſe quod alibi docuimus, litterarum

nis, qui negotiantur in Gallia. Cur eorum verba non audimus? cur eorum tabulae nullae proferuntur? Inſector ultro, atque inſto accuſatori, judices: inſector, inquam, ac flagito teſtes. Plus ego in hac cauſa laboris & operae conſumo in poſcendis teſtibus, quam ceteri defenſores in refutandis. Audaciter hoc dico, judices: non temere confirmo. Referta Gallia negotiatorum eſt, plena civium Romanorum. nemo Gallorum ſine cive Romano quidquam negotii gerit: nummus in Gallia nullus ſine civium Romanorum tabulis commovetur. Videte quo deſcendam, judices, quam longe videar ab conſuetudine mea & cautione, ac diligentia diſcedere: unae tabulae proferantur, in quibus veſtigium ſit aliquod, quod ſignificet, pecuniam Fontejo datam; unum ex toto negotiatorum, colonorum, publicanorum, aratorum, pecuariorum numero teſtem producant; vere accuſatum eſſe concedam.

rum obligationem, ita civium Rom. propriam fuiſſe, ut in provinciis tamen, ubi Romani magiſtratus copia erat, ea peregrini quoque homines aſtringerentur. Alioqui rem inter ſe rationemque communem habere non potuiſſent. Quare idem quoque Romæ factitatum eſſe non dubito. Cicero pro Flacco jus ex hac obligatione dictum oſtendit, *Repente teſtimoniis Fuſiorum, nominibuſque recitatis, Recuperatores contra iſtam rem minime dubiam judicaverunt.* Hottom.

Qui negotiantur in Gallia] Non a mercatoribus. aliud eſt enim *mercatorem* eſſe, aliud *negotiatorem*: ut ſupra oſtendiſſe memini: quod tamen hodie vulgo ignoratur. *A negotiatoribus* ergo, id eſt, a publicanis, aratoribus, pecuariis, ut infra, *Omnes illius provinciæ publicani, agricolæ, pecuarii, cæteri negotiatores, &c.* Idem.

Cur eorum tabulæ proferuntur] De tabulis cognoſce ex orat. pro Q. Roſcio. *Idem.*

Ac flagito teſtes] Antiquus liber, *& flagito teſtis*, & ſequenti verſu pro *audacter, audaciter*, quod non probo: & poſt pauca pro, *a conſuetudine, ab conſuetudine*, & infra, *qua hac eſt cauſa.* G. Faërnus.

Audaciter] Sic eſſe ſcriptum in vet. lib. teſtatur Faërnus: quod probo: quamvis ille improbet. *Lamb.* *Audaciter hoc dico*] Sic quoque membranæ Palatinæ; non *audacter*, ut vulgo legitur. *Gruterus.*

Sine civium Romanorum tabulis] Vt non pecuniæ rationem cum civibus Rom. contrahant: quam rationem cives Rom. in ſuis tabulis perſcribunt. *Hottom.*

Negotiatorum, colonorum pub.] De hiſce omnibus multa multis in locis Verrinæ accuſationis explicavimus. *Colonos* tamen accipio hoc loco, qui in coloniam Narbonenſem miſſi ſunt: de qua paucis poſt verſibus, & pagina inſequenti, *Vtrum colonis veſtris, negotiatoribus veſtris, &c.* Idem. *Ex toto negotiatorum*] Non male Guilielmius litera ſubtracta, *ex tot negot.* Gruter.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Pro dii immortales! quae eſt haec cauſa? quae defenſio? Provinciae Galliae M. Fontejus praefuit, quae conſtat ex iis generibus hominum & civitatum, qui, ut vetera mittam, partim noſtra memoria bella cum populo Romano acerba ac diuturna geſſerunt: partim modo ab noſtris imperatoribus ſubacti, modo bello domiti, modo triumphis ac monumentis notati, modo ab Senatu agris urbibuſque multati ſunt: partim, qui cum ipſo M. Fontejo ferrum ac manus contulerunt, multoque ejus ſudore ac labore ſub populi Romani imperium ditionemque ceciderunt. Eſt in eadem provincia Narbo Marcius, Colonia noſtrorum civium, ſpecula populi Romani ac propugnaculum, iſtis ipſis nationibus

Provinciæ Galliæ M. Fontejus præfuit] Fontejam gentem tribus tantum prænominibus, Publio, Cajo, & Manio uſam fuiſſe, ſatis conſtat ex antiquorum numiſmatum auctoritate, in quibus *M'. C.* & *P. Fonteji* deſcripti ſunt. Sæpe autem librarii in eo errarunt, ut omiſſa virgula, quæ *M'.* litteræ obducta, Manium ſignificabat, pro Manio prænomine, Marcum ſcripſerint. quod tum in Acilia gente perſæpe accidit, tum in Aquillia, quæ hoc prænomine frequentius uſæ ſunt. quibus rationibus facile adducor, ut credam, hic quoque erratum eſſe in Fonteji prænomine, & pro Marco Manium, Fontejum hunc, qui prætor Galliam obtinuit, prænominandum eſſe. *F. Vrſinus.*

Partim noſtra memoria bella cum populo Romano] Memoria Ciceronis nullum cum Gallis bellum nobile geſtum memoriæ mandatum eſt: niſi quis Cimbricum bellum Gallicum interpretetur. Florus quidem in Epitome de C. Cæcilio meminit: quem in Gallia tranſalpina Salvios rebellantes belli Italici tempore viciſſe ſcribit. *Hottom.*

Partim modo ab noſtris Imperatoribus] Loquitur de iis qui ipſius memoria geſta ſunt. de quibus nihil ſcriptum reperio. In orat. pro Quinctio, C. Flaccum imperatorem nominabat, qui bellum in Gallia adminiſtrabat. *Idem.*

Monumentis notati] Intelligit, credo, monumenta, quæ Domitius Ænobarbus, & Fabius Maximus, victis Gallis, conſtituerunt, de quibus Flor. III, 2: *Vtriuſque victoriæ quod quantumque gaudium fuerit, vel hinc exiſtimari poteſt, quod & Domitius Ænobarbus, & Fabius Maximus, ipſis, quibus dimicaverant, in locis ſaxeas extruxere turres, & deſuper exornata armis hoſtilibus tropæa fixere, cum his mos inuſitatus fuerit noſtris.* Grævius.

Ditionemque ceciderunt] Non diſplicet, quod eſt in Pal. *reciderunt*. Gruterus.

Narbo Martius] *Narbo*, nota civitas, *Martium* autem dictum eſſe quidam putant, quod C. Cæſar Dictator colonos ex Martia legione milites eo deduxiſſet. Sed cum Vellejus Paterculus hanc coloniam deductam ſcribat Porcio & Martio Coss. veriſimilius videtur ex *Martii* nomine appellationem ſumpſiſſe. In libro tamen Velleji priore, mendoſe *Marco* legitur pro *Martio*. Hottom. *Narbo Marcius*] Sic ſcribendum, *Marcius*, per *c*, non *Martius* per *t*. In hac autem oratione emendanda nos in primis exemplar baſilicæ Vaticanæ & Faërni conjecturas ſecuti ſumus. *Lamb.*

Ar-

bus oppoſitum & objectum. eſt item urbs Maſſilia, d qua ante dixi, fortiſſimorum fideliſſimorumque ſocio rum, qui Gallicorum bellorum pericula populo Roma no copiis armiſque compenſarunt. eſt praeterea numeru civium Romanorum atque hominum honeſtiſſimorum Hui

Armiſque propulſarunt] *Armiſque compenſarunt*, habet antiquus liber, & ſequenti verſu pro *gentium varietate*, *generum varietate*: & infra, ubi eſt, *hac qui geſſit*, ibi legitur, *his qui g.* quod recipimus, aſpiratione deleta. *G. Faërnus.*

Populo Romano copiis armiſque] Alii prope omnes, *copiis remiſque*. in libris manuſcriptis P O. R O. Ego ſic caſtigarem, *Qui Gallicorum bellorum pericula a populo Romano copiis armiſque propulſarunt.* nam ſi copiis populi Romani ac non ſuis id feciſſent, minorem multo gratiam apud populum Romanum iniviſſent. *Hottom.*

Qui Gallicorum bellorum pericula populo Romano armis copiiſque compenſarint] Non putavi hanc antiquam ſcripturam eſſe vulgatæ poſthabendam, *qui Gallicorum bellorum pericula populo Romano*, ſive potius, ut olim edideram, *a populo Romano armis*, *copiiſque propulſarint*. Eſt enim ejus ſententia non inconcinna, neque inepta. Nam ſignificat, Maſſilienſes ſuis armis & copiis ita populo Romano profuiſſe, ut cum Gallis, a populo Romano alienis, comparati, & quadam bilance ponderati, tanti ponderis ac momenti eſſent populo Romano ad eum tuendum, quanti hoſtes ad oppugnandum. *Lamb.*

Populo Romano coriis remiſque compenſarunt] Ita editiones veteres, niſi quod ii duabus literis *pop. Rom.* item *copiis.* at illud *coriis* eſt a Pal. cui a prima manu *corriis*, nimirum Maſſilia coria remoſque ſuppeditavit Romanis, quid planius. at quid inſulſius pridem vulgatis? *P. R. copiis armiſque.* hæc non ſunt civitatis unius in medio hoſtium poſitæ, ſed integræ provinciæ. de tali emendatione alii gloriarentur; ſtatuam & clypeum aureum ſibi poſcerent, mihi ſatis eſt, ſi non reprehendat, quod unius libri auctoritate, damnare auſus fuerim lectionem hactenus vulgatam. *Grutern* Vere hunc locum reſtituit Faërnus, e optimo illo & antiquiſſimo codice qui in hac oratione nobis debet eſſ pharos Franc. ed. Mediol. & aliæ veteres non longe recedunt a Faërno, qua *Populi Romani copiis remiſque compenſarunt.* Qui retinent *propulſarunt*, oſtendant quando Narbo & Maſſilia propulſarint a Romanis pericula bellorum Gallicorum. Maſſilia cum Romam a Gallis incenſam & ſolo æquatam intellexiſſet, dolebat, juſtitium indicebat, Romanos ſolabatur. Sed nullum unquam ullius belli Gallicani periculum propulſavit. Eruditiſſimo Grutero, cui Cicero plurimum debet, ut tota res litteraria, nollem excidiſſe νεανικὸν καύχημα, cum nuſquam in Cicerone infelicius verſatus ſit, quam in hoc loco. Quis enim credat virum tam emunctæ naris potuiſſe probare, imo in contextum admittere corruptiſſimam & ineptiſſimam unius codicis ſcripturam. An *coriis remiſque* poterant penſari pericula illa bellorum Gallicorum, quæ Romam pœne totam funditus deleverant, & propter quæ ſanctitas ærarium conſtituerunt? Veriſſime Faërni liber & nonnulli alii, *copiis armiſque compenſarunt.* Narbo Marcius, & Maſſilia, miſſis armis & copiis, ubi reip. tempora requirebant, penſarunt illa pericula, in quæ ceteri Galli variis in bellis Romam adduxerant. Itaque non recedo a lectione, quam reſtituit Faërnus: *qui Gallicorum bellorum pericula populo R. copiis armiſque compenſarunt*, Qui non intellexerunt vim vocis *compenſarunt*, id mutarunt in *propulſarunt*. Grævius.

Numerus civium Romanorum atque honeſtiſſimorum hominum] Vox *atque* otioſa eſt. Sententia autem ad vocem *numerus* requirere *maximus* videtur. quare ſic

Huic provinciae, quae ex hac gentium varietate conſtaret, M. Fontejus, ut dixi, praefuit. qui erant hoſtes, ſubegit: qui proximi fuerant, eos ex iis agris, quibus erant multati, decedere coegit: ceteris, qui idcirco magnis ſaepe erant bellis ſuperati, ut ſemper populo Romano parerent, magnos equitatus ad ea bella, quae tum in toto orbe terrarum a populo Romano gerebantur, magnas pecunias ad eorum ſtipendium, maximum frumenti numerum ad Hiſpanienſe bellum tolerandum imperavit. is qui geſſit in judicium vocatur: vos, qui in re non interfuiſtis, cauſam una cum populo Romano cognoſcitis. dicunt contra, quibus invitiſſi- 2

ic corrigendum putarem, *Eſt præterea* *numerus civium Romanorum maximus,* *ominum honeſtiſſimorum.* Itaque pagina nſequenti ſic ſcribit, *Quid? civium R.* *ua voluntas eſt? nemo eſt ex tanto nume-* *o, &c.* Hottom.

Hac gentium varietate] Faërnus edilit *generum varietate.* Invenitur quidem pud Ciceronem, Livium & alios ſcritores *genus* pro populo frequenter: ſed n numero multitudinis pro populis failius feras in Appulejo & illius ætatis criptoribus, quam in Cicerone. Nount quoque docti, gentem eſſe proprie erræ & hominum originis unius quæ nultos populos habet. Sic eſt una gens ermanorum, Gallorum, Hiſpanorum, d in multos populos diffuſa. nonunquam tamen *gentes* quoque ponunr pro populis. itaque nihil muto. In ranc. *gentium.* ſed alia manus, eaque tus adſcripſerat, alii *generum.* Græv.

Qui proximi fuerant] Emendo, *proime:* ut ſit, *qui proxime*, id eſt, paulo nte hoſtes fuerant. *Hottom.* *Qui proimi fuerant*] Si locus mendo vacat, oximos interpretor, qui proximi fuent hoſtibus, qui ſocietatem coierant m hoſtibus, qui hoſtes juverant: ottomannus legit, *qui proxime fuent*, id eſt, qui paullo ante hoſtes fuent. *Lambinus.* *Qui erant hoſtes, ſubet: qui proximi fuerant*] Videtur lendum, *qui proxime fuerant:* & ita vidi notatum in libro manuſcripto. *F. Vrſin.*

In toto orbe terrarum] Bellum hoc tempore populus Romanus gerebat cum Sertorio in Hiſpania, duce Pompejo: cum Iſauris & piratis in Cilicia, duce Servilio: cum Dardanis in Thracia. duce Curione: cum Mithridate in Aſia duce Lucullo: cum Spartaco in Italia, duce Vareno. *Hottom.*

Ad Hiſpanienſe bellum] Quod Pompejo duce adverſus Sertorium gerebatur. *Idem.*

Hac qui geſſit] Codex Vatic. habet, *his qui geſſit.* unde Faërnus conjecturam facit legendum, *Is, qui geſſit*, &c. Lambinus. *Hac qui geſſit*] Pal. & olim cuſi, *Is qui geſſit.* Nihil inquinatius hac oratione. operæ pretium faceret qui eam accuratius conferret cum mſſ. aut ſane cum antiquioribus editionibus. nam mihi quidem jam non vacat. *Grut.* Cum omnes Pall. & edd. vett. ſicut & Francii *is qui geſſit*, cur vulgata retinemus? *Grævius.*

Cum populo Romano cognoſcitis] In antiquo libro eſt, *cum P R. cognoſcitis*, id eſt, cum prætore cogn. *G. Faërnus.* *Cauſam una cum populo Romano cognoſcitis*] Non quo populus Romanus quaſi ſententiam laturus cognoſceret, ut in certis criminibus, quorum quæſtiones ad populum Romanum pertinere dicuntur, de quibus diximus Verrina III. hoc enim judicium eſt repetundarum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

tiſſimis imperatum eſt: dicunt, qui ex agris ex M. Fon
teji decreto decedere ſunt coacti: dicunt, qui ex bel
lo, caede, & fuga nunc primum audent contra M. Fon
tejum inermem conſiſtere. Quid coloni Narbonenſes
quid volunt? quid exiſtimant? Hunc per vos volunt
ſe per hunc incolumes exiſtimant eſſe. Quid Maſſi
lienſium civitas? hunc praeſentem iis affecit honori
bus, quos habuit ampliſſimos: vos autem abſens ora
atque obſecrat, ut ſua religio, laudatio, auctoritas ali
quid apud veſtros animos momenti habuiſſe videatu
Quid? civium Romanorum quae voluntas eſt? Nem
eſt ex tanto numero, quin hunc optime de provincia
de imperio, de ſociis & civibus meritum eſſe arbitre
3 tur. Quoniam igitur videtis qui oppugnatum M. Fon
tejum

lege populi conſtitutum: cui legi cuſtodes ac vindices præpoſiti ſunt: ut Verrina VII. *Quo confugient ſocii? ad Senatum devenient, qui de Verre ſupplicium ſumat? non eſt uſitatum, non Senatorium, ad populum Romanum confugient? facilis eſt cauſa populi. Legem enim ſociorum cauſa juſſiſſe, & ei legi cuſtodes ac vindices propoſuiſſe dicet. Hic locus eſt igitur unus, quo perfugiant, &c.* Sed *cum populo R.* id eſt, præſente & inſpectante populo Romano qui circum ſubſellia judicum coronam faciebat. Iudices autem hoc judicio Senatores, Equites & Tribunos ærarios fuiſſe patet ex ſequentibus. Neque tamen diſplicet, quod G. Faërnus ex antiquo libro repoſuit *P R.* ut Prætorem interpretemur. *Hottomannus.* Faërnus ſane edidit *cum pratore.*

Ex Cn. Pompeji decreto] Accedo eorum ſententiæ, qui legunt *ex M. Fontei* ſive id ex fide alicujus libri faciant, ſive ex ingenio; & infra pro, *oppugnent*, eſt, *oppugnatum:* pro, *cognoſcitis*, *cognoſtis:* in hunc modum; *Quoniam igitur videtis qui oppugnatum M. Fontejum, cognoſtis qui defenſum velint.* G. Faërnus. *Ex Cn Pompeji decreto*] Proxime dixerat *M. Fonteji.* Eos, inquit, ex iis agris, quibus erant multati, decedere coegit. Et ſane quorſum attinebat *Pompeji* mentionem facere, non diſpicio
cum ipſius *Fonteji* mentio magnope
ad cauſam ſententiamque pertinea
præterea quomodo *Cn. Pompeji decreto*
cum id aut S. C. aut Prætoris Gallici de
creto factum dici oporteat? nam nequ
dum Pompejus Conſul tum fuerat: ne
que, ut opinor, imperium in Galli
geſſerat. Quare *M. Fonteji*, non dubit
quin ſit corrigendum: de quo tamen e
integra & non contaminata oration
planius conſtaret. *Hottom.* *Qui ex a
gris, M. Fonteji decreto decedere, &c.*
Sic reſtitui libris omnibus invitis, pro
bata doctorum virorum ſententia. nan
quo pertinet hic *Pompeji* nomen? qui
non videt hoc nomen ex depravato *Fon
teji* nomine eſſe natum, & ex *Fonteji*
Pompeji eſſe factum? *Lambinus.* *Ex
M. Fonteji decreto*] Sic hodie legimus
ſed de conjectura Hottomanni. libr
quippe editi olim & mſſ. *ex Gn. Pompej
decr.* quod cur delevimus? Sane Siculi
adfuiſſe, liquet ex Maniliana capite 10
Gruterus.

Religio, laudatio, auctoritas] De lau
dationibus provincialium cognoſce e
Verr. II. *Hottom.*

Qui oppugnent] Faërnianus liber *op
pugnatum* quod recipimus: & *cognoſti*
pro *cognoſcitis.* Idem. Recte *cognoſti*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

tejum, cognoſtis qui defenſum velint : ſtatuite nunc quid veſtra aequitas, quid populi Romani dignitas poſtulet : utrum colonis veſtris, negotiatoribus veſtris, amiciſſimis atque antiquiſſimis ſociis & credere, & conſulere malitis, an iis, quibus neque propter iracundiam fidem, neque propter infidelitatem honorem habere debetis. Quid, ſi majorem hominum etiam honeſtiſſimorum copiam affero, quae hujus virtuti atque innocentiae teſtimonio poſſit eſſe? tamenne plus Gallorum conſenſio valebit, quam ſummae auctoritatis hominum? Cum Galliae Fontejus praeeſſet, ſcitis, judices, maximos populi Romani exercitus in duabus Hiſpaniis, clariſſimoſque imperatores fuiſſe. Quam multi equites Romani, quam multi tribuni militum, quales, & quot, & quoties legati ad eos. Exercitus praeterea Cn. Pompeji

ro *cognoviſtis*. Sic *decreſtis* pro *decreviſtis*, & talia ſexcenta. Vaſtitatem aures lelicatas radentem, de qua alias pluriius egimus & ipſi, & alii viri docti, præipue dicendi magiſtri veteres ſcriptores ugiebant. Sic & *decrerunt* dixerunt pro *lecreverunt*. Grævius.

Copiam affero] Ant. liber *copiam adferta*. ubi video non incommode legi oſſe, uti in impreſſis, *adfero*. & ſtatim ro, *qui* habet, *quæ*: & ſequenti verſu ro, *poſſint*, *poſſit*. & item alio ſequenti erſu pro, *quam ſumma auctoritas omnium* in eo eſt, *quam ſummæ auctoritatis omnium*. nos cætera admittentes, ro, *omnium*, judicamus legendum, *ominum*. G. Faërnus. *Copiam affert*] Corrige, *copiam affero*: ut in omnibus ntiquis. *Hottom.* Miror cur in nullo t *adferat*, quod unice verum videtur ex ranſpoſitis modo litteris, nempe reus ontejus, ut bene Fabricius. *Iac. Gron.*

Gallorum conſenſio] *Conſenſio*, in maim partem: quaſi conſpiratio, conjuatio, ſic Verrina VII. *Quid igitur? nulne motus in Sicilia ſervorum Verre Prætoe? nullane conſenſiones facta?* Hott.

Quam ſumma auctoritas] In antiquo aërni, *ſumma auctoritatis hominum*. quod valde arridet. *Idem.* *Quam ſummæ auctoritatis hominum?*] Subintellige ἀπὸ κοινȣ, conſenſio, ut ſit, quam conſenſio hominum ſummæ auctoritatis? fortaſſe tamen, levi immutatione facta, legendum, *quam ſumma auctoritates hominum?* Lambinus.

In duabus Hiſpaniis] Ea quæ cis, & altera quæ ultra Iberum flumen poſita eſt. *Hottom.* *In duabus Hiſpaniis*] Sic ſine dubio legendum, non, ut quidam doctus volebat, *in duabus Galliis*. primum ita ſcriptum eſt in libris omnibus: deinde, quod ait ille. nihil attinere hic commemorare Hiſpanias, cum Fontejus Galliæ præeſſet: reſpondeo eo pertinere Hiſpaniarum commemorationem, quod ex Italia per Galliam, id eſt, per mare Gallicum, & per Maſſiliam navigabant tot equites illi R. & tribuni militum, ad eos exercitus, qui in duabus Hiſpaniis erant, legati: ut obſcurum eſſe non poſſit, quomodo ſe in Gallia provincia adminiſtranda geſſerit Fontejus. *Lambinus.*

Clariſſimoſque Imperatores] Pompejum, Metellum, Perpennam. *Hottom.*

Legati ad eos] Hic diſtinguendum, & deinde ex antiquo libro, in quo pro,

peji maximus atque ornatiſſimus hiemavit in Gallia M. Fontejo imperante. Satiſne vobis multos, ſatis idoneos teſtes & conſcios videtur ipſa fortuna eſſe voluiſſe earum rerum, quae M. Fontejo praetore gererentur in Gallia? Quem ex tanto hominum numero teſtem in hac cauſa producere poteſtis? quis eſt ex eo numero, qui vobis auctor placeat? eo nos jam laudatore & teſte utemur. Dubitabitis etiam diutius, judices, quin illud, quod initio vobis propoſui, veriſſimum ſit, aliud per hoc judicium nihil agi, niſi ut, M. Fontejo oppreſſo teſtimoniis eorum, quibus multa reipub. cauſa invitiſſimis imperata ſunt, ſegniores poſthac ad imperandum ceteri ſint, cum videant eos oppugnari, quibus oppreſſis populi Romani imperium incolume eſſe
4 non poſſit? Objectum eſt etiam, quaeſtum M. Fontejum ex viarum munitione feciſſe: ut aut ne cogeret munire, aut id, quod munitum eſſet, ne improbaret. Si & coacti ſunt munire omnes, & multorum opera improbata ſunt, certe utrumque falſum eſt, & ob vacationem pretium datum, cum immunis nemo fuerit: & ob probationem, cum multa improbata ſint. Quid ſi hoc crimen optimis nominibus delegare poſſimus, & ita,

Pompejus, eſt, *Pompei*, legendum: *exercitus præterea Cn. Pompei maximus atque ornatiſſimus hiemavit in Gallia.* Faërnus. Sic & Franc. Nihil vulgata inſulſius, nihil hac interpunctione verius. Miror a poſterioribus editoribus omnibus hoc neglectum, niſi quod paucis credo viſam eſſe Faërni editionem & notas. *Ornatiſſimus exercitus* eſt inſtructiſſimus. Pro leg. Manl. 8. *Copias ornatas omnibus rebus.* v in Verrina 17: *At vero contra bellum prædonum claſſem habuit ornatam.* Grævius.

Auctor placeat] *Auctor*, teſtis cujus auctoritatem ſequimur. *Hottom.*

Optimis hominibus delegare poſſumus] pro *hominibus*, *nominibus*, id eſt debitoribus, vel cauſis, & pro, *poſſumus*, *poſſimus* legendum ex ant. libro. *Faërn.*

Optimis hominibus delegare] Faërnus recte ex antiquo: *Nominibus: id eſt, debitoribus.* Sic in ea pro domo. *Delegavi amico locupletiori: non quo illi onus illud imponerem.* Cælius ad Ciceronem ſcribens lib. VIII. *Tamen in hoc deprecor, ne meum hoc officium arrogantiæ condemnes, quod hunc laborem alteri delegavi.* Hottom. *Quid ſi hoc crimen optimis nominibus delegare poſſumus?*] Sic legendum, non ut in pleriſque libris vulgatis, *optimis hominibus.* Nam primum raro dicit Cicero, *homo optimus*, ſed potius *vir optimus.* deinde ſic teſtatur eſſe ſcriptum in codice Vatic. Gabriel Faërnus: poſtremo, *delegare crimen optimis nominibus*, dictum eſt per tranſlatio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ita, ut non culpam in alios transferamus, ſed uti doceamus, eos iſti munitioni praefuiſſe, qui facile officium ſuum & praeſtare & probare poſſunt, tamenne vos omnia in M. Fontejum iratis teſtibus freti conferetis? Cum majoribus reipub. negotiis M. Fontejus impediretur, & cum ad rempubl. pertineret viam Domitiam munire, legatis ſuis, primariis viris, C. Annio Bellieno, & C. Fontejo negotium dedit. itaque praefuerunt, imperaverunt pro dignitate ſua, quod viſum eſt, & probaverunt. quod vos, ſi nulla alia ex re, ex litteris quidem noſtris, quas exſcripſiſtis, & miſſis, & allatis certe ſcire potuiſtis. quas ſi antea non legiſtis, nunc

ionem ductam ab iis, qui, quod ſuo reditori debent, tranſcribunt in ſuum ebitorem, ut id diſſolvat: verbi cau-ı, mihi, qui debeo Mævio centum, ebentur totidem a Sempronio. ea igiır centum, quæ Mævio debeo, delego empronio, id eſt, ſcribo, aut mitto d Sempronium, debitorem meum, t quæ centum mihi debet, ea Mævio, reditori meo numeret. *Optima* autem *omina* dicuntur, debitores, qui ſunt olvendo, debitores locupletes, & qui s alienum diſſolvere & poſſunt, & non olunt. *Delegare* igitur *crimen optimis minibus*, hoc loco dictum eſt, pro , quod eſt, transferre crimen in eos, ıi facile poſſunt probare ſe omni culı vacare: qui poſſunt criminis ſibi illi onus ſuſtinere, aut refellere. *Lamnus.*

Probare poſſunt] Melius Franc. *prore poſſint.* Græviús.

Viam Domitiam munire] Nos *muniri* gendum omnino arbitramur, invitis mnibus libris. *G. Faërnus.* *Viam Domitiam munire*] Dictam, opinor, & unitam a Cn. Domitio, qui Proconl cum Gallis & Allobrogibus bellum ſſit. Vide Florum in Epit. libr. XLI. ecte autem Faërnus admonuit, *muri* legendum eſſe. *Hottom.*

Legatis ſuis] De legatis ſcripſi Verri III. *Idem.*

Imperaverunt pro dignitate ſua quod viſum eſt, & probaverunt] Pertinent hæc ad antiquam illam, qua utebantur in publicis operibus, inſcriptionum formulam: *Coeraverunt eidemque probaverunt.* F. Vrſinus.

Ex litteris quidem veſtris quas ſcripſiſtis] Legendum ex fide antiqui libri, *ex litteris quidem noſtris quas exſcripſiſtis.* hæc enim verba directa ſunt ad adverſarios: qui, cum Fontejus litteras quas ipſe ad legatos ſuos, quaſque legati ſui ad ſe de munitione viæ Domitiæ miſerant, in judicio produxiſſet, ex quibus purgatus de eo crimine remanebat, eas ad conſiderandum exſcripſerunt, ut quotidie fit ab litigantibus, qui jura alterius partis in judicio producta exſcribunt, id eſt exemplum eorum ſumunt. *G. Faërn.* *Ex litteris quidem veſtris*] Cum in hoc conſilio judices ſedeant, ut ante dixi, ex Senatu, equitibus, & Tribunis ærariis. hæc ad Senatores tantum pertinet oratio. Senatus enim de vectigalibus & ſumma Reip. conſultabatur. *Hottom.* Libri veteris ſcripturam merito recepit P. Manutius, quem alii quoque ſequi debebant. Nam vulgata explicari non poteſt. Non enim de his ſcribebant ad ſenatum Proconſules, aut legati eorum, ſed legati de rebus ſibi mandatis certiores faciebant Proconſules. Hi Romam reverſi omnium cogebantur rationem reddere ſenatui, ſi res exigeret. *Grævius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

nunc ex nobis, quid de iis rebus Fontejus ad legatos ſuos ſcripſerit, quid ad eum illi reſcripſerint cognoſcite. L. M. AD C. ANNIVM LEG. A C. FONTEIVM LEG. L. A C. ANNIO LEG AB C. FONTEIO LEG. Satis opinor eſſe perſpicuum, judices, hanc rationem munitionis, nequ ad M. Fontejum pertinere, & ab iis eſſe tractatam quos nemo poſſit reprehendere. Cognoſcite nunc d crimine vinario, quod illi invidioſiſſimum & maximum eſſe voluerunt. Crimen a Pletorio, judices, it conſtitutum eſt: Fontejo non in Gallia primum ve niſſe in mentem, ut portorium vini inſtitueret, ſe hac in Italia propoſita ratione, Roma profectum. Itaque Titurium Toloſae quaternos denarios in ſingula vini amphoras portorii nomine exegiſſe: Croduni Porcium, & Numium ternos victoriatos. Vulchalon

Ser

De iis rebus] De litteris a Senatu ad Fontejum miſſis. *Hottom.* Imo de munitione viæ & probatione. *Grav.*

LITTERAE AD C. ANNIVM LEGATVM] In ant. libro mendum eſt, quod pro *C. Annium*, *Cannium* habet & infra pro. *C. Annio*. *G. Canninio* utrumque mendoſe, ut putamus, cum ſupra habeat quemadmodum vulgata, *C. Annio*. hoc ergo errore ſublato, ita habet antiquus liber, majoribus litteris minio perſcriptum: L. M. AD C. ANNIVM LEG. AD C. FONTEIVM LEG. L. A. C. ANNIO LEG. AB C. FONTEIO LEG. Nos duas primas litteras interpretamur, *littera Marci*. in reliquis vulgata bene ſe habet. *G. Faërnus.*

Portorium vini] *Portorium*, vectigal quod in portu pro exportandis mercibus ſolvitur. unde qui hoc, vectigal publicani redemerunt, *Portitores* dicuntur. *Hottom.*

Crodimum, Porcium, & Humium ternos victoriatos Nulchalone ſerene Vmbinos] Ex antiquo libro ita lege, *Crodium Porcium & Munium ternos victoriatos. Vulchalone Servæum binos.* & ſic i ſequenti verſu lege, *Crodum & Vulchalone:* & deinde alio ſequenti pro, *Cobiamacho*, *Cobiomacho*. Gabr. Faërnus

Crodimum Porcium] *Crodimi*, opinor legendum eſt, ut paucis poſt verſibus Totus autem hic locus valde corruptu eſt. Faërnianus liber ita reſtituit: *Crodeum, Porcium, & Manium ternos victoriatos: Vulchalone Servæum binos.* Hott

Croduni Porcium, &c.] Totus hic locus qui miſerabilem in modum in libri vulgatis depravatus jacet, ex fide codicis Vaticani, & diligentia Faërni reſtitutus eſt. *Lambinus.*

Ternos victoriatos] De victoriatis Plinius lib. XXXIII. ſcribit his verbis, *Qu nunc victoriatus appellatur, lege Clodia percuſſus eſt. antea enim hic numus ex Illyrico advectus, mercis loco habebatur, eſt autem ſignatus victoria, & inde nomen.* Eſt autem victoriatus ſemis denarii: & nunc, inquit Voluſius Metianus, tantundem valet quantum olim quinarius. Varro libro de analogia III. *Nam quam rationem*, inquit, *duo ad unum habent, eandem habent XX ad decem. in numis, in*

ſimi-

Servaeum binos H-S, & victoriatos mille. atque in his locis Servaeum Croduni & Vulchalone ab his portorium eſſe exactum, ſi qui Cobiamacho, qui vicus inter Toloſam & Narbonem eſt, deverterentur, neque Toloſam ire vellent. Eleſiodolus tantum ſenos denarios ab his, qui ad hoſtem portarent, exegiſſet. Video, judices, eſſe crimen, & genere ipſo magnum. vectigal enim eſſe impoſitum fructibus noſtris dicitur, & pecuniam permagnam iſta ratione cogi potuiſſe confiteor, & invidiam. Vel maxime enim inimici hanc rem ſermonibus divulgare voluerunt. Sed ego ita exiſtimo, quo majus crimen ſit id, quod oſtendatur eſſe falſum, hoc majorem ab eo injuriam fieri, qui id confingat. vult enim magnitudine rei ſic occupare ani-

ſimilibus. ſi eſt ad unum victoriatum denarius, ſic ad alterum victoriatum alter denarius. Ita enim locum illum corrigendum eſſe arbitramur. *Hottomannus.*

Atque in his locis ſe Croduni & Vulchalone ab his portorium eſſe exactum] Legendum opinor, *Atque in his locis ab his portorium eſſe exactum &c.* verba autem illa, *ſe Corduni & Vulchalone*, gloſſema alicujus eſſe exiſtimo, qui voluerit declarare, quæ eſſent ea loca. itaque voci *Croduni* inhæſit particula *ſe*, quæ erat S C. hoc eſt, *ſcilicet.* paullo ſupra, quidam pro *Numium*, reponunt *Munium*: quod non placet. *Numium* eſt in antiquo libro Vaticano, & Numiæ gentis mentio eſt in vetuſtiſſimo lapide Reatino. Octavius Pantagathus totum hunc locum ita legebat: *Crodimi M. Porcium & Numium ternos victoriatos Narbone. Servejum*, (ſive *Serenum*, de quo in orat. pro Cn. Plancio) *binos victoriatos Maſſiliæ. atque in his locis Crodimi ſcilicet & Narbone &c. Eleſiodolis T. Annium ſenos denarios ab his qui ad hoſtem portarent exegiſſe.* Vidi qui Pantagathi lectionem probarent, deleto tamen verbo *Victoriatos*, quod eſt ſecundo loco poſitum, & gloſſula illa, quam ſupra dixi ab imperito librario in ſeriem receptam, *Crodimi ſcilicet & Narbone.* Fulv. Vrſinus.

Eſſe crimen, & crimen genere ipſo magnum] Vocem *crimen*, omiſſam a librario, ut credibile eſt, quæ jam ſemel erat poſita, plane neceſſariam, reſtitui. *Lambinus.*

Impoſitum fructibus noſtris vectigal] Octav. Pantagathus *fratribus noſtris* ex hiſtoria. *Fulv. Vrſinus.* Neſcio unde Lambinus & Gruterus hauſerint *frugibus*, cum omnes meliores editiones, Victorii, Faërni, Rob. Steph. Manut. & Franc. MS. *fructibus.* Sed Faërnus aliter interpungit: Video judices eſſe *crimen*, *& genere ipſo magnum vectigal enim eſſe impoſitum fructibus noſtris dicitur, & pecuniam.* Grævius.

Et invidioſam] Ratio poſtulat, ut ita legamus: *pecuniam permagnam, & invidioſam*, non, ut habent libri vulgati, *& invidiam.* Lambinus.

Sed ego ita exiſtimo quo majus crimen ſit id, quod oſtendetur eſſe falſum] Ita legebat Pantagathus, cujus emendationi ſuffragatur liber etiam Vaticanus. *F. Vrſinus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

animos eorum, qui audiunt, ut difficilis aditus veri tati relinquatur.

Omnia de crimine vinario, de bello Vocontiorum, de diſpoſitione hybernorum deſiderantur.

6 At hoc Galli negant. At ratio rerum, & vis argumentorum coarguit. Poteſt igitur teſtibus judex non cre-

De crimine vinario] Deſiderantur quæ de crimine vinario, & quæ ſequuntur. pro his omnibus verbis hæc alia in antiquo libro ſcripta ſunt minio majoribus litteris, uno tantum verbo. *Vocontiorum*, ab antiqua ſcriptura, quæ, *contiorum*, habet mutato: DE CRIMINE VINARIO. DE BELLO VOCONTIORVM. DE DISPOSITIONE HIBERNORVM. *Gabr. Faërnus.* Francii cod. conſentit Vaticano.

Actio rerum, & vis argumentorum coargui poteſt. igitur teſtibus judices non credere cupidis, & iratis, & conjuratis, & ab religione remotis, non ſolum poteſtis, ſed etiam debetis] In antiquo libro pro, *actio*, *atrio* legitur. quod nos emendamus, *at ratio*: item in eo eſt pro, *coargui*, *coarguit*, pro, *judices*, *jud.* quod nos interpretamur *judex*: item in eo legitur pro, *poteſtis*, *poteſt*: & pro *debetis*, *debet.* ut totus locus ita legatur: *At hoc Galli negant. At ratio rerum, & vis argumentorum coarguit. Poteſt igitur teſtibus judex non credere? cupidis, & iratis, & conjuratis, & ab religione remotis non ſolum poteſt, ſed etiam debet.* ut illa prima verba, *At hoc Galli negant.* & illa deinde, *Poteſt igitur teſtibus judex non credere?* ſint per antipophorum interpoſita in perſona adverſarii, reliqua reſponſione Ciceronis ad illa duo objecta. *G. Faërn.* *At ratio rerum*] Ingenioſiſſime & feliciſſime (ut ſolebat) Gabriel Faërnus hunc locum reſtituit, qui ſic legitur in vulg. *actio rer.* Sed non neceſſe habeo ad omnes locos ab eo emendatos adſcribere, quamobrem ego a vulgata lectione diſceſſerim. Semel admonitum lectorem velim, quidquid immutavi in hac ratione, a Faërno, vel ex codicis Vaticani auctoritate, vel ex ipſius ingenio, & conjectura, eſſe immutatum, niſi quid etiam nobis in mentem venerit, quamobrem aliquid mutarimus a Faërno præteritum. quod lectori ſignificabimus. *Lamb.* *At hoc Galli negant: at ratio rerum & vis argumentorum coarguit*] Ita Faërnus corruptæ ſcripturæ Vaticani libri ſecutus veſtigia ingenioſe hunc locum emendavit, cum antea legeretur, *Actio rerum & vis argumentorum coargui poteſt.* quæ tamen lectio quamvis non ſit cum ea comparanda, quam repoſuit Faërnus, poteſt tamen aliquo modo defendi; nam falſæ negationi Gallorum opponit actionem ipſam rerum, & vim argumentorum, quæ negari non poſſunt. Non habebat enim contrarios teſtes, quos produceret, ſed actionem ipſam negotiorum publicorum, quam fateri cogebantur, tametſi impudenter negabant: & vim argumentorum quoque afferebat, quam refutare nequibant. Victorius habet, *At Galli hoc non negant: actio rerum & jus argumentorum coargui poteſt.* Plane illud *jus* deterius eſt quam *vis*: ceteroqui placet lectio cum illa interrogatione, *Quid enim negent? cum actio rerum & vis argumentorum coargui non poſſit.* Pantagathus legebat *actio eorum*, pro *actio rerum.* F. Vrſinus. *At ratio rerum &c.*] Secutus ſum Faërni libroſne an conjecturas, neſcio: nitor enim fide Lambini, deſtitutus ſcilicet editione Faërniana. accedere tamen iſthæc omnia, quam proxime ad ſcripturam codicis Palatini, teſtor. quare non eſt quod tota hac oratione rationem reddam textus mutati. pendeo a Lambino. *Gruter.* Ita ſane legitur in Faërni editione.

Cu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

credere? Cupidis, & iratis, & conjuratis, & ab religione remotis, non ſolum poteſt, ſed etiam debet. Etenim ſi, quia Galli dicunt, idcirco M. Fontejus nocens exiſtimandus eſt: quid mihi opus eſt ſapiente judice? quid aequo quaeſitore? quid oratore non ſtulto? Dicunt enim Galli. negare non poſſumus. Hic ſi ingenioſi, & periti, & aequi judicis has partes eſſe exiſtimatis, ut, quoniam quidem teſtes dicunt, ſine ulla dubitatione credendum ſit, ſalus ipſa virorum fortium innocentiam tueri non poteſt. Sin autem in rebus judicandis, non minimam partem ad unamquamque rem aeſtimandam, momentoque ſuo ponderandam, ſapientia judicis: videte ne multo veſtrae majores gravioresque

Cupidis] Vir doctus interpretatur *lædendi reum cupidis.* Sed non intellexit vim verbi. *Cupidus* eſt qui nimis addictus eſt partibus, quibus ſe dedit. Sic ſtatim: *Ne aut irato facultas ad dicendum data, aut cupido auctoritas attributa eſſe videatur.* ſc. teſti. & inferius cap. 7: *Quarum virtuti, generi, rebus geſtis fidem & auctoritatem in teſtimonio cupiditatis atque inimicitiarum ſuſpicio derogavit.* vide quæ ſupra notavi ad IV in Verr. 58. *Grævius.*

Quid æquo quæſitore?] Prætor qui capitis judicio præeſt, & cum conſilio de cauſa cognoſcit, *quæſitor* dicitur: & ipſum judicium, *quæſtio:* quo eo judicio is qui accuſatus eſt, nocens necne ſit, cum conſilio quæritur. *Hottom.*

Salus ipſa virorum fortium innocentiam] Dicit deam Salutem, cui templum in Quirinali dedicatum eſt. Sic Terent. in Adelphis.

—— *ipſa ſi cupiat Salus*
Servare prorſus non poteſt hanc familiam. Idem.

Sapientia judicis tenet] In ant. libro non eſt verbum, *tenet:* quod tamen neceſſarium eſt. *G. Faërnus.* *Sapientia judicis tenet*] Faërnus ait verbum, *tenet*, quod eſt in libris vulgatis, non eſſe in libro manuſcr. eſſe tamen neceſſarium. ego puto aliud verbum a Cicerone fuiſſe poſitum: & *minimam partem*, dictum, pro, *minima ex parte:* quod eſt bonis ſcriptoribus uſitatiſſimum. Lucret. lib. 3.

—— *hæc vulnera vitæ*
Non minimam partem mortis formidine aluntur.

Ad quem locum legito annotationes noſtras. ſubſtituerem potius verbum *confert*, ſeu, *valet*, ſeu, *pertinet*. Lamb. Deeſt *valet* etiam in Franc.

Videte næ multo veſtræ majores gravioreſque partes ſunt] Idem liber pro, *næ*, habet *ne.* nec unquam, neque hic liber, neque quiſquam alius ſcriptus, præſertim antiquus, hanc particulam per diphtongum ſcriptam habet. Pro, *ſunt*, vero in eo legitur, *ſint:* quod me in hanc ſententiam adducit, ut non ſolum eo libro deſit verbum, *tenet*, ut proxime diximus, ſed etiam hoc aliud, *videte:* ut ſit, *videte ne multo veſtræ majores, gravioreſque partes ſint.* vulgatam lectionem coarguit etiam uſus auctorum, qui hac particula, *ne*, quando id ſignificat, quod iſti ipſi volunt, qui eam per diphtongum perperam ſcribunt, non temere uſi reperiuntur: niſi ſi ſtatim, nullaque dictione interpoſita, ſubjecerint aliquod pronomen: ut; *Ne illi vehementer errant: Ne tu haut mecum ſentis: Ne iſtam multimodis tuam* in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

que partes ſint ad cogitandum, quam ad dicendu meae. Mihi enim ſemper unaquaque de re teſtis no ſolum ſemel, verum etiam breviter interrogandus, ſaepe etiam non interrogandus; ne aut irato facult ad dicendum data, aut cupido auctoritas attributa eſ videatur. vos & ſaepius eandem rem animis agitare, diutius uno de teſte cogitare poteſtis: &, ſi quem no interrogare noluimus, quae cauſa nobis tacendi fuerit exiſtimare debetis. Quamobrem, ſi hoc judici prae ſcriptum lege, aut officio putatis, teſtibus credere: ni hil eſt, cur alius alio judice melior aut ſapientior exi ſtimetur. unum eſt enim & ſimplex aurium judicium & promiſcue, & communiter ſtultis ac ſapientibus a natura datum. Quid eſt igitur, ubi elucere poſſit pru dentia? ubi diſcerni ſtultus auditor & credulus ab re ligioſo & ſapienti judice? nimirum illud, in quo ea quae dicuntur a teſtibus, conjecturae & cogitationi tra

dun

inveniri gaudeo. G. Faërnus. *Videte, ne mult.*] Teneat memoria lector, quod admonent Faërnus & Muretus, quodque ego etiam ſæpe ipſe animadverti, & lectorem poſt illos admonui, hanc particulam, *næ*, quæ legitur hoc loco in omnibus libris vulgatis, plane mendoſe, nullis in codicibus manuſcr. per diphthongum ſcribi, cum affirmandi cauſa ponitur, ſed ſine diphthongo, *ne*, ut, cum dicimus, *ne ego ſum egregie miſer. ne tu vehementer erras, ne ille valde deſipit.* legendum autem eſt hoc loco ex auctoritate libri Vaticani, *videte, ne multo*, &c. Lambinus. *Videte* non habetur etiam in Franc.

Non ſolum ſemel, ſed etiam breviter interrogandus] Fortaſſe, *Breviter eſt interrogandus.* Teſtes autem & ab ipſis accuſatoribus & a defenſoribus interrogari ſolitos notum eſt omnibus ex ſcriptis Aſconii. *Hottom.*

Uno quoque de teſte] Ab antiquo libro abeſt particula *quoque.* quæ & alioqui judicio noſtro abundat: & ſequenti verſu pro, *nolumus*, legendum, *noluimus.* & idem alio ſequenti pro *judices*, *judici.* G. Faërnus. *Unoquoque de teſte* Rectius Faërnianus codex, *uno de teſte* ut ſupra, *eandem rem:* & mox, *noluimus:* itemque *judici*, pro *judices.* Hott Quæ omnia ſunt rectiſſima, perperan a Grutero aliiſque editoribus neglecta & firmantur M S. Francii, niſi quod i *voluimus.* Grævius.

Simplex aurium judicium] Hinc illud Hadriani præclare dictum, *Teſtibus ſ non teſtimoniis crediturum*, apud Calliſt l. 3. D. de teſtibus. *Hottom.*

Conjectura & cogitatione traduntur] Corrigendum ſic putarem, *Conjectura & cogitationi traduntur.* Nam locus erit hoc modo perſpicuus: & eandem habebit ſententiam quam ille in orat. pro Sex. Roſcio, *Quæ poſita ſunt in ſuſpicionibus, ea veſtris ingeniis conjecturæque committo.* Idem. *Nimirum illud in quo ea quæ dicuntur a teſtibus conjectura & cogitatione traduntur*] Pantagathus legebat *conjecturæ & cogitationi.* F. Urſinus. *Conjectura & cogitatione traduntur*] Lambinus edidit *conjecturæ & cogitationi*,

ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

duntur, quanta auctoritate, quanta animi aequitate,
quanto pudore, quanta fide, quanta religione, quanto
ſtudio exiſtimationis bonae, quanta cura, quanto ti-
more dicantur. An vero vos id in teſtimoniis homi- 7
num barbarorum dubitabitis, quod perſaepe & noſtra,
& patrum memoria ſapientiſſimi judices de clariſſimis
noſtrae civitatis viris dubitandum non putaverunt? qui
Cn. & Q. Caepionibus, L. & Q. Metellis teſtibus in
Q. Pompejum, hominem novum, non crediderunt:
quorum virtuti, generi, rebus geſtis fidem & aucto-
ritatem in teſtimonio cupiditatis atque inimicitiarum
ſuſpicio derogavit. Ecquem hominem vidimus, ec-
quem vere commemorare poſſumus parem conſilio,
gravitate, conſtantia, ceteris virtutibus, honoris, in-
genii, rerum geſtarum ornamentis M. Aemilio Scauro
fuiſſe? tamen hujus, cujus injurati nutu prope ter-
rarum orbis regebatur, jurati teſtimonio, neque in
C. Fimbriam, neque in C. Memmium creditum eſt.
Noluerunt ii, qui judicabant, hanc patere inimicitiis
viam, quem quiſque odiſſet, ut eum teſtimonio poſſet
tollere. Quantus in L. Craſſo pudor fuerit, quod inge-
nium, quanta auctoritas, quis ignorat? tamen is, cu-
jus etiam ſermo teſtimonii auctoritatem habebat, te-
ſti-

ſed de conjectura Hottomanni. accedit propius libris divinatio Guilielmii, *trahuntur*. Gruterus. *Conjectura & cogitationi traduntur*, edidit ſane Faërnus ſecutus credo, veterem codicem. Et ſic ego ſane legi in Francii M S. *Grav.*

An vero vos id in teſtimoniis hominum barbarorum dubitabitis] Franc. *An vero vos in teſtimoniis hominum barbarorum dubitatis.*

Cn. & Q. Cepionibus] Valerius Max. *Cajum* & *Quintum* appellat libro VIII. cap. de teſtibus. ubi hæc omnia exempla paulo dilucidius commemorat. *Hottom.* In emendatioribus editionibus legitur quoque *Cn. Q. Cæpiones.*

Q. Pompejum] Auli Filium, de quo vide Leopard. Emendat. I, c. 6.

Hominem novum] *Homines novi* nobilibus opponuntur. qua de re nobis alio loco explicatum eſt. *Hottom.*

Ecquem vere commemorare &c.] Mallet Guilielmius *vero.* quid ſi fuit? *fere.* Grut.

M. Æmilio Scauro] Hic eſt *M. Scaurus*, cujus pater, quamvis patritius, propter paupertatem carbonariam exercuit. qui nullo præſidio fortunæ, ſed eloquentia & labore ſummos quoſque magiſtratus adeptus eſt: princeps etiam Senatus fuit. *Hottom.*

In C. Fimbriam] Valerius eo quem ſupra dixi loco, *C. Flavium* nominat. *Id.*

Quantus in L. Craſſo] Hæc eadem eodem loco Valerius. *Idem.*

Qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſtimonio ipſo, quae in M. Marcellum inimico anim dixit, probare non potuit. Fuit, fuit illis judicibus d vinum ac ſingulare, judices, conſilium, qui ſe non ſ lum de reo, ſed etiam de accuſatore, de teſte judica re arbitrabantur, quid fictum, quid a fortuna ac tem pore allatum, quid pretio corruptum, quid ſpe au metu depravatum, quid a cupiditate aliqua aut inim citiis profectum videretur. Quae ſi judex non ample ctetur omnia conſilio, non animo ac mente circum ſpiciet, ſi, ut quidque ex illo loco dicetur ex oracul aliquo dici arbitrabitur, profecto ſatis erit, id quod dix antea, non ſurdum judicem huic muneri atque offici praeeſſe. nihil erit quamobrem ille neſcio quis ſapien homo, ac multarum rerum peritus, ad res judicanda
8 requiratur. An vero illi equites Rom. quos nos vidi mus, qui nuper in rep. judiciiſque maximis floruerunt habuerunt tantum animi, tantum roboris, ut M. Scauro teſti non crederent: vos Volcarum, atque Allobrogum teſti-

Qui ſe non ſolum de reo] Poſt hæc verba eſt in antiquo libro dictio, *judicium:* quam tamen reſpuendam puto, & poſt *pauca* pro, *ſi quidquid*, *ſi ut quidque*. G. Faërnus. Suffragatur Vatic. in his quoque Francii M S. Legendum autem puto, *Sed etiam de accuſatore, & de teſte.* Sed paullo ante idem cod. *Singulare judicii conſilium.* Grævius.

Si quicquid] Rectius in Faërniano: *Si ut quidque.* Hottom. *Si, quidquid ex illo loco*] Faërnus notat, in codice Vaticano ſcriptum eſſe, *ſi, ut quidque.* Ego ut antiquam ſcripturam non repudio, ita vulgatam probo. Quod ſi quis antiquo libro fidem habendam putat, ut ego puto, exiſtimem eadem opera vel ſic legendum, *ſi, ut quidque ex illo loco dicetur, ita ex oraculo*, &c. vel ſic: *ſi, ut quicquid*, &c. *ita ex oraculo*, &c. Nam, *quidquid*, pro, *quidque*, a M. Tullio, Lucretio, Plauto, ceteris bonis & probatis ſcriptoribus eſſe uſurpatum, alibi notavimus. *Lambinus.*

Illi equites Rom. quos nos vidimus] Senatores Romuli inſtituto ſoli ſemper judicaverant. C. Gracchus poſtea legem tulit, ut ad equeſtrem ordinem judicia transferrentur. Iudicarunt annos amplius XL. deinde L. Sulla victor ſolis Senatoribus judicia reſtituit. Poſtremo L. Aurelius Cotta Hortenſio Metello Coss. id eſt decem poſt legem a Sulla latam annis judicia inter tres ordines communicavit, Senatum ſcilicet, Equites, & Tribunos ærarios, Florus, Appianus, Plutarchus, Aſconius. *Hott.*

Vos Belgarum atque Allobrogum] Antiquus liber, *Vulgatum.* populi ſunt quos Cæſar libro primo belli civilis *Volgas* appellat. Sunt autem populi contermini Allobrogibus. *Belgæ* vero prætérquam quod longius diſſiti ſunt, nihil ad Fontei provinciam pertinebant: ac ne ad imperium quidem Romanum: cum multis annis hæc oratio præceſſerit bellum Gallicum Cæſaris, quo ſubacti ſunt. *Gabr. Faërnus.* *Belgarum*] Faërnus ex codice reſtituit *Vulgarum:* partim quia Cæſar *Volgas* lib. I. nominat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

:eſtimoniis non credere timetis? Si inimico teſti credi non oportuit, inimicior Marcello Craſſus, aut Fimbriae Scaurus ex civilibus ſtudiis atque obtrectatione domeſtica, quam huic Galli? quorum, qui optima in cauſa ſunt, equites, frumentum, pecuniam ſemel atque iterum, ac ſaepius invitiſſimi dare coacti ſunt: ceteri, partim ex veteribus bellis agro multati, partim ab hoc ipſo bello ſuperati & oppreſſi. Si qui ob aliquod emolumentum ſuum cupidius aliquid dicere videntur, is credi non convenit: credo majus emolumentum Caepionibus & Metellis propoſitum fuiſſe ex Q. Pompeji damnatione, cum ſtudiorum ſuorum obtrectatorem ſuſtuliſſent, quam cunctae Galliae ex M. Fonteji calamitate: in qua illa provincia prope ſuam immunitatem ac libertatem poſitam eſſe arbitratur. An, ſi homines ipſos ſpectare convenit, id quod in teſte profecto valere plurimum debet, non modo cum ſummis civitatis noſtrae viris, ſed cum infimo cive Rom. quisquam ampliſſimus Galliae comparandus eſt? ſcit Induciomarus, quid ſit teſtimonium dicere? movetur eo timore, quo noſtrum unuſquiſque, cum in eum locum
productus eſt? Recordamini, judices, quantopere la- 9
borare ſoleatis, non modo quid dicatis pro teſtimonio,
ſed etiam, quibus verbis utamini, ne quod minus mo- 10
derate poſitum, ne quod ab aliqua cupiditate prolapſum ver-

nat, *Allobrogum vicinos:* partim quia *Belgæ* hoc tempore nihil ad Imperium populi Romani pertinebant. *Hottom.*

Vos Vulgarum, atque Allobrogum] Ne quis forte putaret erratum eſſe typographi, quod, *Vulgarum*, pro, *Belgarum*, repoſuimus, non me piguit admonere lectorem minus callidum, *Vulgas*, ſive *Volgas*, (ſic enim habet liber primus Cæſaris) eſſe populos Galliæ, Allobrogibus finitimos, quos Cæſar commemorat lib. illo I. de bello Gallico: Belgas autem longe eſſe ab his remotos: neque quidquam ad Fonteji provinciam pertinuiſſe: quæ ſunt diligenter a Faërno obſervata. *Lambinus.* Legendum *Volcarum* uti emendatum eſt quoque in melioribus editionibus Cæſaris. Sic enim a veteribus vocantur, non *Volgæ. Volcæ*, hodie ſuperior & inferior Languedocia. *Gravius.*

Qui optima in cauſa ſunt] Qui optima conditione ſub imperium ditionemque populi Romani ſubjuncti ſunt. *Hottom.*

Scit Induciomarus quid ſit] Hic eſt *Induciomarus* princeps Trevirorum, qui a C. Cæſare bello victus atque interfectus eſt. *Idem.*

Pri-

verbum eſſe videatur. Vultu denique laboratis, ne qu
ſignificari poſſit ſuſpicio cupiditatis: ut &, cum pro
ditis, exiſtimatio ſit quaedam tacita de vobis pudori
ac religionis: &, cum diſceditis, ea diligenter conſer
vata ac retenta videatur. Credo haec eadem Inducio
marum in teſtimonio timuiſſe, aut cogitaſſe: qui pri
mum illud verbum conſideratiſſimum noſtrae conſue
tudinis arbitror, quo nos etiam tunc utimur, cum e
dicimus jurati, quae comperta habemus, quae ipſi vi-
dimus, ex toto teſtimonio ſuo ſuſtulit, atque omnia ſe
ſcire dixit. Verebatur enim videlicet, nequid apud vo
populumque R. de exiſtimatione ſua deperderet: n
qua fama conſequeretur ejuſmodi Induciomarum, ta-
lem virum tam cupide, tam temere dixiſſe. non intel-
ligebat, ſe in teſtimonio nihil praeter vocem & os, &
audaciam neque civibus ſuis, neque accuſatoribus no-
ſtris praeſtare debere. An vero iſtas nationes religione
jurisjurandi, ac metu deorum immortalium in teſti-
moniis dicendis commoveri arbitramini? quae tantum
a ceterarum gentium more ac natura diſſentiunt, quod
ceterae pro religionibus ſuis bella ſuſcipiunt, iſtae con-
tra omnium religiones. illae in bellis gerendis ab diis
immortalibus pacem ac veniam petunt, iſtae cum ipſis
10 diis immortalibus bella geſſerunt. Hae ſunt nationes,
quae quondam tam longe ab ſuis ſedibus Delphos us-
que ad Apollinem Pythium, atque ad oraculum orbis
terrae vexandum ac ſpoliandum profectae ſunt. Ab
iiſdem gentibus ſanctis & in teſtimonio religioſis ob-
ſeſſum

Primum illud verbum, arbitror] Hoc idem libr. Acad. quæſt. II. teſtatur his verbis, *Quam rationem majorum etiam comprobat diligentia: qui primum jurare ex ſui animi ſententia quemque voluerunt: deinde ita teneri, ſi ſciens falleret, quod inſcitia multa verſaretur in vita: tum qui teſtimonium diceret, ut arbitrari ſe diceret etiam quod ipſe vidiſſet: quaeque jurati judices cognoviſſent, ut ea non eſſe facta, ſed ut videri pronuntiarent.* Hott.

Religione jusjurandi] Corrige *jurisjurandi*, ut aliis in libris omnibus. *Idem.*

Delphos uſque ad Apollinem Pythium] Nota eſt hiſtoria ex Pauſania in Phocicis, & Iuſtini libro XXIV. extremo: quam & Strabo attigit lib. IV. & Livius lib. XXIX. *Idem.*

San-

ſſum Capitolium eſt, atque ille Iupiter, cujus nomi-
ıe majores noſtri ſanctam teſtimoniorum fidem eſſe vo-
uerunt. Poſtremo his quidquam ſanctum ac religio-
um videri poteſt: qui etiam ſi quando aliquo metu ad-
ducti deos placandos eſſe arbitrantur, humanis hoſtiis
orum aras ac templa funeſtant? ut ne religionem qui-
dem

Sanctam teſtimoniorum fidem] Anti-uus liber *vinctam*. G. Faërnus. *San-am teſtimoniorum fidem*] Ipſe in libr. : offic. III. in hanc ſententiam, *Qui itur jusjurandum violat, is fidem vio-t: quam in Capitolio vicinam Iovis Opt. ſax. ut in Catonis oratione eſt, majores ſtri eſſe voluerunt.* Hottom. *Cujus no-ine majores noſtri ſanctam teſtimoniorum dem*] Liber manuſcr. habet, *vinctam ſtimoniorum fidem*, ut admonet Faërn. que ita reponendum cenſeo. *Lambin. Atque ille Iuppiter, cujus numine majores oſtri ſanctam teſtimoniorum fidem eſſe vo-erunt*] Placet ut pro *ſanctam* legatur *nctam*, ut eſt in optimo libro Vati-ano: intelligit enim Iovem, qui a ræcis, quod jurijurando præſit, ὅρκιος ppellatur. *F. Vrſinus.* Non hic au-iendi Vrſinus, Lambinus, nec Faërni odex. totus autem locus ſic eſt legen-us: *Ille Iupiter, cujus numine majores oſtri ſanctam teſtimoniorum fidem eſſe vo-erunt.* Cujus tanquam jurisjurandi ummi præſidis divina vi & poteſtate ıncta debet eſſe teſtimoniorum fides, : nullis commentis ac calumniis pol-ıta, quippe qui perjuros & falſos te-es punit. I de dictus Ζεὺς πίστιος, atinis *Dius fidius*, in cujus templo de-icatum fuit fœderis monumentum in-r Tarquinium & Gabinios initi. ion. Halic. IV, τούτων ἐστὶ τῶν ὁρ-ίων μνημεῖον ἐν Ῥώμῃ κείμενον ἐν ρῷ Διὸς πιστίου, ὃν Ῥωμαῖοι Σάγκτον αλοῦσιν. *Hujus fœderis monumentum omæ dedicatum in templo Diis Fidiis, uem ſanctum Romani nominant.* Me-ninit hujus templi etiam lib. IX: Ἐν ῇ πόλει τὸν νεὼν τοῦ πιστίου Διὸς Σπό-ιος Ποστούμιος ὁ συνύπατος αὐτοῦ αθιέρωσε. *In urbe ædem Dii Fidii olega ejus Spurius Poſtumius dedica-vit.* Latinis *Fidius*. Ovid. VI. Faſt.

> *Quærebam nonas Sanco Fidione refer-rem.*

Scribendum autem *numine*, (non, quod omnes hic editiones præ ſe ferunt, ſine ulla, commoda ſententia *nomine*) οἱ χαρίεντες mihi facile credo aſſentien-tur. *Numine* enim eſt divina vi & pote-ſtate. ut in Catil. *Dii immortales, qui* &c. *præſentes ſuo numine atque auxilio nos de-fendunt.* Et in Anton. *Mihi quidem nu-mine Deorum videtur hoc fortuna voluiſſe.* Virgil. XII Æneid.

> ——— *tuque inclyte Mavors*
> *Cuncta tuo qui bella pater ſub numine torques.*

Ovid. epiſt. Sapphus:

> *Fons ſacer, hunc multi numen habere putant.*

Forte tamen erit, qui vulgatam aſſeren-dam ac ſic explicandam eſſe cenſeat, ille Iupiter, cujus nomine jurantes te-ſtes utuntur, quo firment teſtimonii fidem. Nam ſollemne jurisjurandi car-men eſt: *Si ſciens fallo, tum me Dieſpiter* perdat. Hinc *Iovem lapidem jurare* de quo Feſtus & alii. Si quis ſic ſentit, per me glande hac ſit contentus. *Grav.*

Humanis hoſtiis] Hunc Gallorum mo-rem cognoſce ex Comment. Cæſaris li-bro de bello Gall. VI. Plinius lib. XXX. ſcribit uſque ad ſuam memoriam eum morem a Gallis retentum, ac conſer-vatum fuiſſe: ſed Tiberii Cæſaris prin-cipatum Druidas eorum ſuſtuliſſe. hoc amplius, DCLVII demum anno ur-bis Cn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Craſſo Coss. Senatuſconſultum fa-ctum eſſe, ne homo immolaretur, pa-lamque ad illud uſque tempus ſacra pro-digioſa celebrata. Multa etiam hac de re ſcribit Euſebius libro de Præparat. Euang. IV. *Hottom.*

Qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

dem colere poſſint, niſi eam prius ſcelere violarin
Quis enim ignorat, eos uſque ad hanc diem retine
illam immanem ac barbaram conſuetudinem hominu
immolandorum? Quamobrem, quali fide, quali pi
tate exiſtimatis eos eſſe, qui etiam deos immortal
arbitrentur hominum ſcelere & ſanguine facillime poſ
placari? cum his vos teſtibus veſtram religionem cor
jungetis? ab his quidquam ſancte aut moderate dictu
putabitis? hoc veſtrae mentes tam caſtae, tam inte
grae ſibi ſuſcipient, ut, cum omnes legati noſtri, qu
illo triennio in Galliam venerunt, omnes equites Ron
qui in illa provincia fuerunt, omnes negotiatores eju
provinciae: denique omnes in Gallia qui ſunt ſocii po
puli Romani atque amici, M. Fontejum incolumen
eſſe cupiant, jurati privatim & publice laudent: vo
tamen Gallis credere malitis? quid ut ſecuti eſſe vi
deamini? voluntatemne hominum? Gravior igitu
vobis erit hoſtium voluntas, quam civium? an digni
tatem teſtium? poteſtis igitur ignotos notis, iniquo
aequis, alienigenas domeſticis, cupidos moderatis,
mercenarios gratuitis, impios religioſis, inimiciſſimo
huic imperio ac nomini bonis ac fidelibus & ſociis &
11 civibus ante ferre? An vero dubitatis, judices, quin
inſitas inimicitias iſtae gentes omnes & habeant, & ge-
rant cum populi Romani nomine? ſic exiſtimatis eos hic
ſaga-

Qui illo triennio in Galliam venerunt] Quo Fontejus Galliæ præfuit. Prætoriæ provinciæ annum unum obtinebantur: ſed plerumque prorogabantur, ut Verri, ut Piſoni, ut aliis innumeris. *Hottom.*

Vos tamen Gallis credere malitis] In Vatic. legitur: *Vos tamen cum Gallis jurare malitis.* nam & Galli jurati teſtimonium dixerant in Fontejum, & judices antequam de eo ſententiam ferrent, juraturi erant. quod ſi condemnaſſent, viſi eſſent jurare cum Gallis. *G. Faërn.*

Gallis credere] Faërnus ex libro ſuo reponit: *Cum Gallis jurare.* quod abſurdum puto. *Hottom.*

Vos tamen cum Gallis jurare malitis?] Sic Faërnus reſtituit auctoritate vetuſti codicis fretus. *Lambinus.* Sed recte hanc veteris codicis ſcripturam damnarunt Hottomannus & Manutius, quamvis illa ſit quoque in Franc. cod. & ei prætulerunt vulgatam lectionem. Poſſis tamen illam tueri verbis, quæ paullo ante præceſſerunt: *Cum his vos teſtibus veſtram religionem conjungetis?* hoc eſt, veſtrum jusjurandum. *Gravius.*

Saga-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſagatos brachatoſque verſari animo demiſſo atque humili, ut ſolent ii, qui affecti injuriis ad opem judicum ſupplices inferioreſque confugiunt? Nihil vero minus. Hi contra vagantur laeti atque erecti paſſim toto foro, cum quibuſdam minis & barbaro atque immani terrore verborum: quod ego profecto non crederem, niſi aliquoties ex ipſis accuſatoribus vobiſcum ſimul, judices, audiſſem: cum praeciperent, ut caveretis, ne, hoc abſoluto, novum aliquod bellum Gallicum concitaretur. Si M. Fontejum, judices, in cauſa deficerent omnia: ſi turpi adoleſcentia, vita infami, magiſtratibus, quos ante oculos veſtros geſſit, convictus virorum bonorum teſtimoniis, legationibus flagitioſe obitis, in-

Sagatos brachatoſque verſari] *Sagum*, opinor, non militarem veſtem, Romanorum ſimilem ſignificat, ſed ſtragulæ veſtis genus, non abſimile cilicio. Suetonius in Othone illiuſmodi *ſagi* mentionem facit his verbis, *Ferebatur & vagari noctibus ſolitus, & in validum quemque obviorum vel potulentum corripere, ac diſtento ſago impoſitum in ſublime jactare.* Tacitus de moribus Germanorum. *Nudi aut ſagulo leves, nulla cultus jactatio.* Et paulo poſt, *Tegumen omnibus ſagum, fibula, aut ſi paulo poſt, ſpina conſertum.* De braccis autem & ſagis Diodorus lib. VI. ſic ſcribit, *Veſtes autem ad terrorem intonſas, ac coloris varii ferunt, quas illi vocant braccas. Sagula gerunt virgata: hyeme quidem craſſiora, æſtate ſubtilia.* Hottom. Quamvis in omnibus editis ſit *brachatos*, cur tamen vitium orthographiæ, de quo in tanta luce litterarum nemo dubitat, non corrigemus? bracas autem ſcribendum eſſe, non *brachas*; nec *braccas* dudum docti monuerunt, unde *bracata Gallia.*

Magiſtratibus, quos ante oculos veſtros geſsit, peſſime geſtis] Sic hunc locum reſtitui, partim conjectura ductus, partim Hottomannum ſecutus. Credibile autem eſt, a ſcriptore librario, cum, *geſſit*, ſcripſiſſet, tranſiſſe ad vocem, *legationibus*, omiſſis his duabus, *male*, ſive *peſſime geſtis*, deinde poſtea ab aliis & ordinem verborum eſſe perturbatum, & *convictis*, eſſe factum, ex, *convictus*: atque ita totum hunc locum eſſe depravatum. *Lambinus.*

Convictis virorum bonorum teſtimoniis] *Convictus*, alii nonnulli: & ſic puto emendandum. ſed utrocunque modo, mendum tamen ſubeſt, nam verbum *magiſtratibus*, quo ſe referat, non habet, quare haud ſcio an ſic potius ſit legendum, *Magiſtratibus, quos ante oculos veſtros geſsit, legationibus flagitioſe obitis, convictus virorum bonorum teſtimoniis, inviſus ſuis omnibus.* Nihil tamen affirmo: tantum ſententiam meam teſtificor. *Hottom.* Miror hic Gruterum, non æquiſſimum Lambino, paſſum tamen eſſe ſibi, ab eo perſuaderi, ut centones ejus Ciceronis purpuræ attexeret, verbaque tranſponeret. Nam editiones Faërni, Victor. Rob. Steph. P. Manutii, nec non MS. Franc. & vett. edd. omnes conſtanter ex antiquis libris: *ſi turpi adoleſcentia, vita infami, magiſtratibus, quos ante oculos veſtros geſsit, convictis virorum bonorum teſtimoniis, legationibus flagitioſe obitis*, niſi quod in Mediol. ed. eſt *convictus*, quod recepi. Cetera immutare, repugnantibus membranis, non licet. Procul dubio hic exci-

inviſus ſuis omnibus in judicium vocaretur: ſi in eo judicio colonorum populi Romani Narbonenſium, fideliſſimorum ſociorum Maſſilienſium, civium Romanorum omnium teſtimoniis tabuliſque premeretur: tamen eſſet vobis magnopere providendum, ne, quos ita afflictos a veſtris patribus majoribuſque accepiſſetis, ut contemnendi eſſent, eos pertimuiſſe, & eorum minis & terrore commoti eſſe videremini. Nunc vero, cum laedat nemo bonus, laudent omnes veſtri cives atque ſocii oppugnent ii, qui ſaepiſſime hanc urbem & hoc imperium oppugnarunt: cumque inimici M. Fonteji vobis ac populo Romano minentur, amici ac propinqui ſupplicent vobis: dubitabitis non modo veſtris civibus, qui maxime gloria ac laude ducuntur, verum etiam exteris nationibus ac gentibus oſtendere, vos in ſententiis ferendis civi parcere, quam hoſti cedere maluiſſe?
12 Magna mehercules, cauſa, judices, abſolutionis cum ceteris cauſis haec eſt, nequa inſignis huic imperio macula atque ignominia ſuſcipiatur, ſi hoc ita perlatum erit in Galliam, ſenatores equiteſque populi Romani non teſtimoniis Gallorum, ſed minis commotos, rem ad illorum libidinem judicaſſe. Ita vero, ſi illi

ciderunt aliquot verba, tam quæ pertinent ad *magiſtratibus* quam ad *convictus* nimirum tale aliquid *male geſtis, ullius criminis convictus.* Sed hæc ex ingenio ſine teſtatæ fidei codicibus ſupplere Muſæ non ſirint. Reſtitui igitur optimarum editionum omnium lectionem, rejectis conjecturis. *Grævius.*

Qui maxime gloria & laude ducuntur] Qui maxime ignominiam oderunt, quam ex damnatione Fonteji civis ſui & multis honoribus affecti conſequentur. *Hottom.*

Magna me hercule cauſa] Antiquus liber *me hercules.* & poſt duos verſus ubi eſt, *Senatum equiteſque populi Romani*, ille habet, *Senatus*, nos *Senatores:* non enim totum Senatus, nec totus equeſter ordo, ſed certi ex utroque ordine judicabant. & poſt pauca ubi eſt *par in belligerando.* in eo eſt *in belligerendo*, pro quo legi poſſet *bello gerendo.* Satis tamen commoda eſt vulgata lectio. *G. Faërnus.*

Senatum equiteſque] Apparet quod ſupra dixi, ſediſſe in hoc conſilio judices ex tribus ordinibus. nam ordinem Tribunorum ærariorum cum Aſconio dignitatem appello. Tribunos enim ærarios, cum Senatum appellat, præter eos Senatores qui ſine poteſtate tum erant, intelligi voluit. Magis tamen placeret ut ex Faërni ſententia legeremus, *ſenatores.* Hottom.

Ita vero] Εἰρωνικῶς pronuntiandum, ſine interrogatione. Hoc eo dico, quod quidam putabant, ita ſcribendum, *Itane vero? ſi illi*, &c. Lambinus.

Ex-

illi bellum facere conabuntur, excitandus nobis erit ab inferis C. Marius, qui Induciomaro iſti minaci atque arroganti par in belligerando eſſe poſſit: excitandus Cn. Domitius, & Q. Maximus, qui nationem Allobrogum, & reliquias ſuis iterum armis conficiat atque opprimat: aut, quoniam id quidem non poteſt, orandus erit nobis amicus meus, M. Plaetorius, ut ſuos novos clientes a bello faciendo deterreat, ut eorum iratos animos atque horribiles impetus deprecetur: aut, ſi non poterit, M. Fabium ſubſcriptorem ejus rogabimus, ut Allobrogum animos mitiget, quoniam apud illos Fabiorum nomen eſt ampliſſimum, ut velint iſti aut

Excitandus nobis erit ab inferis C. Marius] *Marius* IV. COS. Ambronum Teutonumque gentem ferociſſimam, quæ cum exercitu numeroſiſſimo in Italiam invaſerat, prælio vicit: qua victoria Romam nuntiata V. COS. abſens creatus eſt. Quintum Conſul Catulo cum Cimbris difficile bellum gerenti præſidio fuit, hoſteſque ſuperavit. *Hottomannus.*

Et Maximus] In antiquo libro eſt, *& o Maximus*, nos, *& Q. Maximus*, loquitur enim de Q. Fabio Maximo, qui Allobroges devicit. Livius libro LXI, teſte Floro. *G. Faërnus.* *Cn. Domitius & Maximus*] Q. Fabius Max. cum Allobrogibus, Cn. Domitius cum Arvernis, acerba & diuturna bella geſſerunt. ut ipſe alibi ſcribit, & Cæſar lib. I. de quorum victoriis cognoſce ex Floro in Epit. lib. LXI. Itaque placet Faërni conjectura, ut *Q. Maximus* ſcribatur. *Hottom.*

Et reliquas ſuis iterum] Vel vox, *reliquias*, quæ eſt in libris vulgatis, delenda, vel addendum, *belli*: ut ſit, *reliquias belli*: vel legendum, *reliquas*, ut ſubaudiatur, nationes, quomodo edendum curavimus. *Lambin.* Veroſimilis quidem eſt Lambini conjectura, quin & veram eſſe cenſeo, non auſim tamen contra librorum omnium tam ſcriptorum quam editorum auctoritatem recipere. *Gravius.*

Quod jam quidem non poteſt] Vel addendum, *fieri*, ut ſit, *fieri non poteſt*, vel legendum, *non pote eſt. pote*, autem, valet δυνατὸν, id eſt, poſſibile, ſi liceat dicere. *Lambinus.*

M. Pletorius] Hic eſt M. Pletorius Fonteji accuſator, in quem Ciceronis locus memoratur a Quintiliano lib. VI. *Ejus*, inquit, *matrem dixit dum vixiſſet, ludum habuiſſe. dicebantur autem dum vixit infames fœminæ ad eam convenire ſolitæ: poſt mortem ejus bona veniebant. quanquam hic ludus per tranſlationem dictus eſt: Magiſtri, per ambiguitatem.* hæc Fabius. *Hottom.* *M. Pletorius*] *M. Plætorius* ſcribendum eſt auctoribus antiquis numiſmatibus, in quibus hic ipſe, ut opinor, M. PLAETORIVS, qui M'. Fontejum accuſavit, deſcriptus eſt, adſcripto adoptionis cognomine, CESTIANVS. *F. Vrſinus.*

M. Fabium ſubſcriptorem] De *ſubſcriptoribus* ſatis multa diximus in Divinat. in C. Verrem. *Hottom.*

Vt velint iſti aut quieſcere] In antiquo libro pro, *ut velint*, ſcriptum eſt *volunt.* melius omnino quadrat impreſſa lectio. aliquid tamen mendi ineſſe ſuſpicamur. *G. Faërnus.* A codice Francii *ut* etiam abeſt, ſed *velint* in illo ſcribitur. Vnde conjicit Iacobus Gronovius legendum eſſe: *Allobrogum animos mitiget, quo (nam apud illos Fabiorum nomen eſt ampliſſimum) velint iſti.* &c.

aut quieſcere, id quod victi ac ſubacti ſolent: aut, cum minantur, intelligere, ſe populo Rom. non metum belli, ſed ſpem triumphi oſtendere. Quod ſi in turpi reo patiendum non eſſet, ut quidquam iſti ſe minis profeciſſe arbitrarentur: quid faciendum vobis in M. Fontejo arbitramini? de quo homine, judices, (jam enim mihi videor hoc, prope cauſa duabus actionibus perorata, debere dicere,) de quo vos homine ne ab inimicis quidem ullum fictum probroſum non modo crimen, ſed ne maledictum quidem audiſtis. Ecquis umquam reus, praeſertim in hac vitae ratione verſatus, in honoribus petendis, in poteſtatibus, in imperiis gerendis, ſic accuſatus eſt, ut nullum probrum, nullum facinus, nulla turpitudo, quae a libidine, aut a petulantia, aut ab audacia nata eſſet, ab accuſatore objiceretur, ſi non vera, attamen ficta cum ali-
13 qua ratione ac ſuſpicione? M. Aemilium Scaurum, ſummum noſtrae civitatis virum, ſcimus accuſatum a M. Bruto. exſtant orationes. ex quibus intelligi poteſt, multa in illum ipſum Scaurum eſſe dicta: falſo. quis negat? verumtamen ab inimico dicta & objecta. Quam multa

M. Aqui-

Prope cauſa duabus actionibus perorata] Hunc locum & alium ſimillimum qui ſequitur, explicavimus in Comment. Verrinæ II. unde ea aſſumentur, quæ huc pertinebunt. *Hottom.*

De quo vos homine judices] Dicto *judices*, ab antiquo libro abeſt, in quo infra ubi eſt, *attamen ſacta*, legitur *at deficta:* & poſt aliqua pro, *ac libidinem*, *ad libidinem:* nos tamen etiam contra omnium librorum fidem legendum eſſe contendimus, *ac libidinum.* quod totum locum legenti manifeſto liquebit rectum eſſe: *multa audivit in ſua cauſa, quæ ad ſuſpicionem ſtuprorum ac libidinum pertinerent.* Gabr. Faërnus. Franc. adſtipulatur Vaticano, in quo, *ad libidinem.* forte *ac ad libidinem.* Græ-vius.

In poteſtatibus, in imperiis gerendis] Cum poteſtate eſſe dicuntur, qui a populo alicui negotio præficiuntur: cum imperio, quibus nominatim a populo dabatur imperium. ut illi quidem minores magiſtratus fuerint: qui videlicet minoribus auſpiciis creabantur: veluti Quæſtores, Ædiles, Tribuni ærarii, Tribuni militares, Triumviri capitales, Treviri ære, auro, argento. Majores vero, qui majoribus auſpiciis: qui in imperio, & item cum imperio eſſe dicuntur: Tribuni plebis, Conſules, Prætores, Dictatores. *Hottom.*

M. Æmilium Scaurum accuſatum a M. Bruto] Ter accuſatum Scaurum reperio, primum a Cn. Domitio Trib. pleb. quod ejus opera ſacra multa populi Romani deminuta eſſe diceret. iterum a Q. Servilio Cæpione lege Servilia repetundarum: tertio a Q. Vario Tribuno pleb. lege Varia proditionis. quæ omnia ex Aſconio didicimus. ſed M. Bruti qualis accuſatio fuerit, legiſſe non memini. *Idem.*

M. Aqui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

M. Aquilius audivit in ſuo judicio? quam multa L. Cotta? denique P. Rutilius, qui etſi damnatus eſt, mihi videtur tamen inter viros optimos atque innocentiſſimos eſſe numerandus. Ille igitur ipſe, homo ſanctiſſimus ac temperantiſſimus, multa audivit in ſua cauſa, quae ad ſuſpicionem ſtuprorum ac libidinum pertinerent. Exſtat oratio hominis, ut opinio mea fert, noſtrorum hominum longe ingenioſiſſimi atque eloquentiſſimi C. Gracchi: qua in oratione permulta in L. Piſonem turpia ac flagitioſa dicuntur. At in quem virum? qui tanta virtute atque integritate fuit, ut etiam illis optimis temporibus, cum hominem invenire nequam neminem poſſes, ſolus tamen Frugi nominaretur. quem cum in concionem Gracchus vocari juberet, & viator quaereret, quem Piſonem? quod erant plures: cogis me, inquit, di-

M. Aquilius] Repetundarum a P. Lentulo accuſatus, ut Verrina I. Is eſt, qui cum cauſam diceret, judices rogare noluit, cujus patronus M. Antonius cum pro eo peroraret, tunicam diſcidit, ut honeſtas cicatrices oſtenderet, teſtis Cicero lib. de orat. II. & Verr. VII. *Hott.*

L. Cotta] Quem P. Africanus poſteaquam bis Conſul & Cenſor fuiſſet, in judicium vocavit. in Divinat. abſolutus eſt tamen, ne nimiis adverſarii viribus abjectus videretur: ut in orat. pro Muræna, & apud Valer. Max. lib. VIII. *Idem.*

P. Rutilius] Cognomento Rufus, de quo perſæpe Tullius commemorat, ut in Bruto, *Qui quanquam*, inquit, *innocentiſſimus in judicium vocatus eſſet, quo judicio convulſam eſſe penitus ſcimus Rempubl. cum eſſent eo tempore eloquentiſſimi viri L. Craſſus & M. Antonius Conſulares, eorum adhibere neutrum voluit, dixit ipſe pro ſeſe.* Et in Piſonem, *Damnatio iſta quæ in te flagitatur, obtigit P. Rutilio, quod ſpecimen habuit hæc civitas innocentiæ, major mihi judicum & Reipubl. pœna illa viſa eſt, quam Rutilii.* De eodem Florus in Epit. ſic ſcribit, *P. Rutilius vir ſummæ innocentiæ, qui legatus C. Marii Proconſulis a publicanorum injuriis Aſiam defenderat, inviſus Equeſtri ordini, penes quem judicia erant, repetundarum damnatus, in exilium miſſus eſt.* Idem.

Eloquentiſſimi C. Gracchi] Idem ſcribit in Bruto, & in oratore multis locis. *Idem.*

Cum hominem invenire nequam neminem poſſes, ſolus tamen frugi nominaretur] Ergo *frugi hominem* cum *homine nequam*, quaſi contraria inter ſe, opponit. in Tuſcul. III. hoc modo: *Frugalitates, ut opinor, a fruge, qua nihil melius e terra oritur. nequitiæ ab eo, quod nequicquam eſt in tali homine ex quo idem mihi dicitur.* Hæc Cicero, fereque *nequitiæ* verbum ita proprie uſurpatur, ut ponatur in hominibus luxu diffluentibus. quos *nepotes* etiam vulgo appellamus, ex quo Prætoris bonis alicui interdicentis formula concepta eſt: quemadmodum Paulus Iuriſconſultus teſtatur, *Quandoquidem tibi bona paterna avitaque nequitia tua diſperdis, liberoſque tuos ad egeſtatem perducis, ob eam rem tibi ea re commercioque interdico.* Idem.

Viator quæreret] *Viatoribus* enim Tribuni pleb. utebantur: Conſules & Prætores *lictoribus*. Idem.

dicere inimicum meum, Frugi. Is igitur vir, quem ne inimicus quidem ſatis in appellando ſignificare poterat; niſi ante laudaſſet: qui uno cognomine declarabatur, non modo quis eſſet, ſed etiam qualis eſſet: tamen in falſam atque iniquam probrorum inſimulationem vocabatur. M. Fontejus ita duabus actionibus accuſatus eſt, ut objectum nihil ſit, quo ſignificari veſtigium libidinis, petulantiae, crudelitatis, audaciae poſſit. non modo nullum facinus hujus protulerunt, ſed ne dictum
14 quidem aliquod reprehenderunt. Quod ſi, aut quantam voluntatem habent ad hunc opprimendum, aut quantam ad maledicendum licentiam, tantum haberent aut ad ementiendum animi, aut ad fingendum ingenii, non meliore fortuna ad probra non audienda Fontejus, quam illi, de quibus antea commemoravi, fuiſſet. Frugi igitur hominem, judices, frugi, inquam, & in omnibus vitae partibus moderatum ac temperantem, plenum pudoris, plenum officii, plenum religionis videtis poſitum in veſtra fide ac poteſtate: atque ita, ut commiſſus ſit fidei, permiſſus poteſtati. Videte igitur, utrum ſit aequius, hominem honeſtiſſimum, virum fortiſſimum, civem optimum, dedi inimiciſſimis atque immaniſſimis nationibus, an reddi amicis: praeſertim cum tot res ſint, quae veſtris animis pro hujus innocentis ſalute ſupplicent: primum generis antiquitas, quam Tuſculo ex clariſſimo municipio profectam in monumentis rerum geſtarum inciſam ac notatam videmus: tum autem continuae praeturae, quae & ceteris or-

Vt objectum nihil ſit] Videtur addendum, *ei*, & hoc modo legendum: *ut ei objectum nihil ſit*, q. Lamb.

Ad probra nunc audienda] Pro, *nunc*, legendum ex antiquo libro *non*: *ut* ſit; *non meliore fortuna ad probra non audienda Fontejus*: nam bona fortuna non eſt in audiendis probris, ſed in non audiendis. *G. Faërnus.* *Ad probra nunc audienda*] Recte Faërnus ex lib. antiquo *non audienda.* non enim bona fortuna in audiendis, ſed in non audiendis probris apparet. *Hottom.* *Non* eſt etiam in Franc. Paullo ante idem codex in illis, *tantum haberent ad ementionem*, ſine vocula *aut*.

Pro hujus innocentis ſalute] *Innocentis* non legitur in Franc.

In monumentis rerum geſtarum] In ſtatuis. *Hottom.*

Aſcu-

ornamentis, & exiſtimatione innocentiae maxime flo-
ruerunt: deinde recens memoria parentis, cujus ſan-
guine non ſolum Aſculanorum manus, a qua interfectus
eſt, ſed totum illud ſociale bellum macula ſceleris im-
butum eſt: poſtremo ipſe cum in omnibus vitae par-
tibus honeſtus atque integer, tum in re militari cum
ſummi conſilii, & maximi animi, tum vero uſu quoque
bellorum gerendorum in primis eorum hominum, qui
nunc ſunt, exercitatus. Quare ſi etiam monendi eſtis a 15
me judices, quod non eſtis, videor hoc leviter pro mea
auctoritate vobis praecipere poſſe, ut ex eo genere homi-
nes, quorum cognita virtus, induſtria, felicitas in re mili-
tari ſit, diligenter vobis retinendos exiſtimetis. Fuit enim
major talium virorum in hac rep. copia: quae cum eſſet,
tamen eorum non modo ſaluti, ſed etiam honori conſule-
batur. Quid nunc vobis faciendum eſt, ſtudiis militaribus
apud juventutem obſoletis: claris autem hominibus, ac
ſummis ducibus partim aetate, partim civitatis diſcordiis
ac

Aſculanorum manus a qua interfectus eſt] *Cum Italiæ populi ſeſe ad bellum populo Romano inferendum compararent, obſideſque inter ſe civitates darent, Servilius ea de re admonitus Aſculum profectus cum Aſculanos vehementius objurgare inſtituiſſet, qui tum diem feſtum celebrabant, ab iis una cum Fontejo Legato ſuo, omnibuſque civibus Rom. qui in eo oppido erant, interfectus eſt.* Appianus. *Hott.*

Totum illud ſociale bellum] Quod propter negatam Italicis populis civitatem exortum eſt. nota eſt hiſtoria ex Appiano, & aliis. *Idem.*

In primis eorum hominum qui nunc ſunt, exercitus] In antiquo libro legitur, *exercitatus:* numero pleniore. & quod ſtatim ſequitur, in eo eſt meliore collocatione & numero, quam in impreſſis: *Quare ſi etiam monendi eſtis a me judices, quod non eſtis.* & poſt aliqua ubi eſt, *hac Reip. calamitate* legendum, *ac* ſine aſpiratione. & infra pro, *inferte oculos, inſerite oc.* G. Faërnus. *Exercitus*] Recte Faërnianus codex: *exercitatus.* & mox: *a me judices, quod non eſtis.* Hottom. *Qui nunc ſunt, exercitus*] *Exercitatus* habent veteres libri manuſcripti. *F. Vrſinus.* Sic & Franc.

Hominibus autem] Hic aliquid deſiderari quivis, ſi attendit animum, per ſe videt. Id nos expiſcati ſumus ex codice Francii, in quo eſt: *aut claris hominibus, ac ſummis ducibus.* Sine dubio legendum: *claris autem hominibus, ac ſummis ducibus.* Græviús.

Partim civitatis diſcordiis] Civilibus bellis. Appianus auctor eſt amplius centum millia hominum Sullæ victoria cæſa eſſe, & præterea Senatores nonaginta: eorum autem qui cum imperio aut poteſtate eſſent XV. Equitum duo millia ſupra DC. Quod enim ſcribit ὑπάτους πεντεκαίδεκα, ſic interpretor, qui cum imperio aut poteſtate eſſent. nam Conſules quinque tantum interfecti ſunt. Valerius Max. ſcribit quatuor millia & ſeptingentos diræ proſcriptionis edicto jugulatos Sullam in tabulas publicas retuliſſe. *Hottom.*

ac reip. calamitate conſumtis? cum tot bella aut a nobis
neceſſario ſuſcipiantur, aut ſubito atque improviſa na-
ſcantur? nonne & hominem ipſum ad dubia reipub. tem-
pora reſervandum, & ceteros ſtudio laudis ac virtutis in-
flammandos putatis? Recordamini, quos legatos nuper
in bello L. Iulius, quos P. Rutilius, quos L. Cato, quos
Cn. Pompejus habuerit. ſcietis fuiſſe tum M. Cornutum,
L. Cinnam, L. Sullam, praetorios homines, belli gerendi
peritiſſimos: praeterea C. Marium, P. Didium, Q. Catu-
lum, P. Craſſum, non literis homines ad rei militaris
ſcientiam, ſed rebus geſtis ac victoriis eruditos. Age ve-
ro, nunc inſerite oculos in curiam, introſpicite penitus in
omnis reipub. partes. utrum videtis nihil poſſe accidere,
ut tales viri deſiderandi ſint? an, ſi acciderit, eorum ho-
minum copia populum Romanum abundare? Quae ſi di-
ligenter attendetis, profecto, judices, virum ad labores
belli impigrum, ad pericula fortem, ad uſum ac diſcipli-
nam peritum, ad conſilia prudentem, ad caſum fortu-
namque felicem, domi vobis ac liberis veſtris retinere,
quam inimiciſſimis populi Romani nationibus, & crude-
16 liſſimis tradere & condemnare maletis. At infeſtis pro-
pe ſignis inferuntur Galli in Fontejum: & inſtant atque
ur-

Hac Reip. calamitate] *Ac Reip. calamitate*, ſine aſpiratione: corrigendum ex libro Faërni. *Hottom.*

Quos legatos nuper in bello] Legendum videtur *in bello ſociali*. nam eo bello omnes illi interierunt. *Idem.*

L. Iulius, quos P. Rutilius] Horum omnium & poteſtatem, & cædem cognoſcet lector ſtudioſus ex una aut altera pagina libri primi περὶ τῶν ἐμφυλ. apud Appianum cap. de bello ſociali. nam neque longam interpretationem hic locus poſtulat: & ſi poſtularet, locum illum Appiani totum hunc in locum adſcribi oporteret. *Idem.*

Tradere & condemnare] Nos, quamvis omnibus libris diſſentientibus, legendum omnino arbitramur, *condonare*. nam cum oratio creſcere debeat, hic decreſcit, quod enim levius eſt, in extremo ponitur. præterea cum tempore prius ſit *condemnare*, quam tradere, hic poſteriore loco ponitur, *condemnare*. at id quod nos malumus, quodque omnino a Cicerone ſcriptum eſſe contendimus, honeſta locutio eſt, & Ciceroniana. *G. Faërnus.* *Tradere & condemnare*] Placet Faërni conjectura, ut *condonare* reſtituamus. *Hottom.* Certiſſima & veriſſima eſt emendatio Faërni. Nam *tradi* & *donari* aut *condonari hoſtibus* dicuntur, qui impune ab hoſtibus permittuntur vexari, aut in hoſtium gratiam damnantur, & puniuntur, ut pluribus exemplis ad Tullium alibi oſtendimus. *Grævius.*

Infeſtis prope ſignis inferuntur] Franc. *inſtruuntur.*

Nos

ırgent ſummo cum ſtudio, ſumma cum audacia. Vi-
leo judices. Nos & multis, & firmis praeſidiis, vo-
ɔis adjutoribus, iſti immani atque intolerandae barba-
riae reſiſtemus. Primum objicitur contra iſtorum im-
ɔetus Macedonia, fidelis & amica populo Romano pro-
vinciae: quae cum ſe ac ſuas urbes non ſolum conſilio,
ed etiam manu Fonteji conſervatam eſſe dicat, ut illa
ɔer hunc a Thracum adventu ac depopulatione defen-
a fuit, ſic ab hujus nunc capite Gallorum impetus ter-
oreſque depellit. Conſtituitur ex altera parte ulterior
Iiſpania, quae profecto non modo religione ſua reſi-
tere iſtorum cupiditati poteſt, ſed etiam ſceleratorum
ıominum perjuria teſtimoniis ac laudationibus ſuis re-
ıtare. Atque ex ipſa etiam Gallia fideliſſima & graviſ-
ima auxilia ſumuntur. Venit huic ſubſidio miſero at-
ue innocenti Maſſilienſium cuncta civitas, quae non
ɔlum ob eam cauſam laborat, ut huic, a quo ipſa ſer-
ata eſt, parem gratiam referre videatur: ſed etiam,
uod ea conditione, atque eo fato ſe in iis terris col-
lo-

Nos vero judices non & multis] Pro
s verbis in antiquo libro hoc ſcriptum
t, *video jud. c.* ego quid ſignificet il-
d *c.* neſcio. ſed ſi eo circumſcripto
que deleto, reliquam lectionem an-
qui libri vellemus admittere, opor-
ret tamen infra pro, *reſiſtemus*, emen-
re *reſiſtendum.* nos receptam lectio-
m tuebimur. *G. Faërnus.* *Et multis*
firmis] Vetus codex, & aliquot im-
eſſi, *non & multis*, quod placet: ut
n interrogatione legatur. *Hottom.*
os vero, judices, multis] Libri vete-
s nonnulli ſic habent, *Nos vero, ju-*
ces, non & multis, & firmis præſidiis,
bis adjutoribus iſti immani, atque into-
andæ barbariæ reſiſtemus? Lamb. Plane
Vaticanus, ſic & Franc. cod. niſi quod
ud *c* ignoret. Sed & ſequentes voculas
n &. Cicero videtur ſcripſiſſe, *Video*
dices. Nos & multis & firmis præſidiis,
bis adjutoribus. &c. *Video judices*, ſci
et Gallos urgere ſummo cum ſtudio
& audacia. In his ſecutus ſum veteres
codices, niſi quod interpunctionem
mutavi, & *non* refinxi, una littera im-
mutata, in *nos.* Grævius.

Objicitur contra iſtorum impetus Mace-
donia] In Macedonia & Hiſpania lega-
tum fuiſſe ex eo loco conjecturam ca-
pio, ubi paulo ante dixerat, *legationi-*
bus flagitioſe obitis: ab utraque autem
ſignificat miſſas publice legationes, quæ
Fontejum, ut moris erat, laudarent.
Hottom.

Vt illa per hunc] Non eſt in contextu
antiqui libri dictio, *ut*, ſed deinde in
extremo verſu alia manu eſt addita,
quam & nos retinendam putamus. Se-
quenti quoque verſu ubi eſt, *defenſa*
fuit, abeſt ab eo libro dictio *fuit*, quæ
& alioqui diſplicet, maxime propter
numerum, pro qua ſubſtituendum ar-
bitramur verbum, *eſt.* G. Faërnus.

Venit huic ſubſidio] Franc. *Venit hinc*
ſubſidio noſtro atque Maſſilienſium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

locatam eſſe arbitratur, ne quid noſtris hominibus il lae gentes nocere poſſint. Pugnat pariter pro ſalut M. Fonteji Narbonenſis colonia, quae per hunc ipſ nuper obſidione hoſtium liberata, nunc ejuſdem miſeri ac periculis commovetur. Denique, ut oportet bell Gallico, ut majorum jura moreſque praeſcribunt, nem eſt civis Rom. qui ſibi ulla excuſatione utendum putet omnes illius provinciae publicani, agricolae, pecuarii, ceteri negotiatores, uno animo M. Fontejum, atque una vo-

CC

Pugnat pariter] Antiquus liber, *propugnat p.* & poſt multa ubi eſt, *de veſtro judicio commoveri*, legendum, *commoneri*, & quæ ſtatim ſequuntur verba, ſic collocanda ſunt *proſpicite ne ille ignis æternus.* & ſequenti verſu ubi eſt, *ſacerdotis Veſtæ lacrimis*, legendum, *veſtræ:* id eſt quæ pro vobis ſacra curat: quod invidioſius eſt. Item alio ſequenti verſu ubi eſt, *tendet ad vos*, contendo atque aſſevero omnino legendum, *tendit:* etiamſi liber nullus hoc habeat, etenim conſiderandum eſt, Ciceronem cum hæc diceret, oſtendiſſe judicibus tendentem manus ad ipſos ſupplicem pro fratre Fontejam, quod ſi illa in hoc articulo, id eſt in extrema peroratione, & cum ipſa nominatim appellaretur, non tenderet manus, quando id faceret? *G. Faërnus.*

Vt oportet bello Gallico] Appianus ἐμφυλ. β, ſic ſcribit. Οὕτω δή τι Ῥωμαίοις ἐπίφοβα, ὡς νόμῳ τῶν περὶ ἀστρατείας ἱερέων καὶ γερόντων ἐγγεγράφθαι, πλὴν εἰ μὴ κελτικὸς πόλεμος ἐπίοι, τότε δὲ καὶ γέροντας καὶ ἱερέας στρατεύεσθαι. *Vſque eo*, inquit, *Galli Romanis terribiles & formidoloſi ſunt, ut in lege de vacatione militiæ, quæ ſacerdotibus & ſenibus permittitur, illud aſcriptum ſit, niſi bellum Gallicum exoriatur.* Tum enim & ſenes & ſacerdotes in militiam proficiſci, Livius quoque lib. VIII. tradit, *Exorto tumultu Gallico, Mamercum COS. juſſum ſcribere exercitum ſine ulla vacationis venia, quin opificum quoque vulgus, & ſellularii, minime militiæ idoneum genus, exciti dicuntur.* Idem præterea lib. x. ubi de eodem nuntio commemorat, *Senatus*, inquit, *juſtitium indici, delectum omnis generis hominum haberi juſſit, nec ingenui modo, aut juniores ſacramento adacti ſunt: ſed ſeniorum etiam cohortes factæ, Libertinique centuriati.* Plutarchus præterea in vita M. Marcelli, de Gallis loquens: Οὓς μάλιστα, inquit, Ῥωμαῖοι δεῖσαι δοκοῦσιν ἅτε δὴ καὶ τὴν πόλιν ὑπ' αὐτῶν ἀποβαλόντες, ἐξ ἐκείνου δὲ καὶ θέμενοι νόμον, ἀτελεῖς εἶναι στρατείας τοὺς ἱερέας, πλὴν εἰ μὴ Γαλατικὸς πάλιν ἐπέλθοι πόλεμος. Id eſt, *Quos maxime Romani metuiſſe videntur, quippe a quibus urbe pulſi aliquando fuerant, ac jam tum legem tulerant, ut vacatio militiæ ſacerdotibus eſſet, præterquam ſi rurſus Gallicum bellum exoriretur.* Item in Camillo, Οὕτω δ' οὖν ὁ φόβος ἦν ἰσχυρὸς, ὥστε θέσθαι νόμον ἀφεῖσθαι τοὺς ἱερεῖς στρατείας χωρὶς ἂν μὴ Γαλατικὸς ᾖ πόλεμος. Id eſt, *Tantus erat Gallorum metus, ut legem Romani tulerint, ut ſacerdotes militiæ vacationem haberent, præterquam ſi bellum Gallicum exoriretur.* Tumultu tamen, non bello Gallico, hanc fuiſſe conſuetudinem, Cicero Philippica octava docet his verbis; *Gravius autem eſſe tumultum, quam bellum hinc intelligi poteſt, quod bello Gallico vacationes valent, tumultu non valent.* Appian. ἐμφυλ. β. loquens de Cæſare urbem ingreſſo. Τὰ δὲ κλεῖθρα τῶν δημοσίων ταμείων ἐξέκοπτε, καὶ τῶν δημάρχων ἑνὶ Μετέλλῳ κωλύοντι θάνατον ἠπείλει· τῶν δὲ ἀψαύστων ἐκίνει χρημάτων ἅ φασιν ἐπὶ κελτοῖς πάλαι σὺν ἀρᾷ δημοσίᾳ τεθεῖναι μὴ σαλεύειν ἐς μηδὲν εἰ μὴ κελτικὸς πόλεμος ἐπίοι. Hottom.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ce defendunt. Quod ſi tantas auxiliorum noſtrorum copias Induciomarus ipſe deſpexerit, dux Allobrogum ceterorumque Gallorum: nunc etiam de matris hunc complexu, lectiſſimae miſerrimaeque foeminae; vobis inſpectantibus, avellet atque abſtrahet? praeſertim cum virgo Veſtalis ex altera parte germanum fratrem complexa teneat, veſtramque, judices, ac populi Romani fidem imploret: quae pro vobis, liberiſque veſtris tot annos in diis immortalibus placandis occupata eſt, ut ea nunc pro ſalute ſua fratriſque ſui animos veſtros placare poſſit. cui miſerae quod praeſidium, quod ſolatium reliquum eſt, hoc amiſſo? nam ceterae faeminae gignere ipſae ſibi praeſidia, & habere domi fortunarum omnium ſocium participemque poſſunt: huic vero virgini quid eſt praeter fratrem quod aut jucundum, aut carum eſſe poſſit? Nolite pati, judices, aras deorum immortalium, Veſtaeque Matris quotidianis virginis lamentationibus de veſtro judicio commoneri. Proſpicite, ne ille ignis aeternus nocturnis Fontejae laboribus vigiliiſque ſervatus, ſacerdotis veſtrae lacrymis exſtinctus eſſe dicatur. Tendit ad vos virgo Veſtalis manus ſup- 17

De matris hunc complexu] Vtramque & matrem ſcilicet, & ſororem in epilogo productas eſſe, & locus demonſtrat, & patet ex more qui ex his verbis Verr. III. cognoſcitur, quæ infra ſubſcribam; *Cur cogis ſodalis uxorem, ſodalis ſocrum. domum denique totam ſodalis mortui contra te teſtimonium dicere? prudentiſſimas lectiſſimaſque fœminas in tantum virorum conventum inſolitas invitaſque prodire cogis?* Hottom.

Ceteræ fœminæ gignere ipſæ præſidia] Sex. erant Veſtales, ut ſcribit Dionyſius Hal. quas annos XXX cœlibes eſſe oportebat. ac primo quidem decennio religionem diſcebant, altero ſacra faciebant, tertio alias docebant quo exacto licebat illis, relictis ſacerdotii inſignibus, nubere. ſed hoc, inquit, & perpaucæ fecerunt, & quibus hoc accidit, exitus vitæ infelices evenerunt. hæc ex Dionyſio & Plutarcho. *Idem.*

Commoveri] Rectius in Faërni libro, *commoneri.* Idem. *De veſtro judicio commoneri*] Niſi Vaticani codicis auctoritas obſtaret, in quo eſt *commoneri*, libenter vulgatam retinerem lectionem, *commoveri*, hoc eſt, indignari, & iraſci Deos, qui omnem in vos poteſtatem habent: non enim commonentur dii, ſed homines; qui errant. *Fulv. Vrſinus.*

Sacerdotis Veſtæ] Rectius in Faërniano *Veſtræ*; & mox *tendit in præſenti.* Hottom. Firmat Franc.

Tendit ad vos virgo Veſtalis manus] Sequor Faërni lectionem, qui *tendit* legit pro *tendet*, ut habent Victorius, & Manutius, neſcio quid ſecuti: neque enim illud puto dicendum, perorante

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſupplices, eaſdem, quas pro vobis diis immortalibus ten dere conſuevit. cavete, ne periculoſum ſuperbumqu ſit, ejus vos obſecrationem repudiare, cujus preces ſi di aſpernarentur, haec ſalva eſſe non poſſent. Videtiſn ſubito, judices, virum fortiſſimum, M. Fontejum, pa rentis & ſororis commemoratione lacrymas profudiſſe Qui numquam in acie pertimuerit, qui ſe armatus ſaep in hoſtium manum multitudinemque immiſerit, cum in ejuſmodi periculis eadem ſe ſolatia ſuis relinquere arbitraretur, quae ſuus pater ſibi reliquiſſet: idem nunc perturbato animo pertimeſcit, ne non modo ornamento & adjumento non ſit ſuis, ſed etiam cum acerbiſſimo luctu dedecus aeternum miſeris atque ignominiam relinquat O fortunam longe diſparem, M. Fontei, ſi deligere potuiſſes, ut potius telis tibi Gallorum, quam perjuriis intereundum eſſet. tum enim vitae ſocia virtus, mortis comes gloria fuiſſet. nunc vero qui eſt dolor, victoriae te atque imperii poenas ad eorum arbitrium ſufferre, qui aut victi armis ſunt, aut invitiſſimi paruerunt? A quo periculo defendite, judices, civem fortem atque innocentem: curate, ut noſtris teſtibus plus, quam alienigenis credidiſſe videamini: plus ſaluti civium, quam hoſtium libidini conſuluiſſe: graviorem duxiſſe ejus obſecrationem, quae veſtris ſacris praeſit, quam eorum audaciam, qui cum omnium ſacris delubriſque bella geſſerunt. poſtremo proſpicite, judices, id quod ad dignitatem populi Romani maxime pertinet, ut plus apud vos preces virginis Veſtalis, quam minae Gallorum valuiſſe videantur.

rante adhuc Cicerone non tendiſſe, ſed poſteaquam peroravit. *F. Vrſinus. Tendit* recte quoque Franc.

Hæc ſalva eſſe non poſſent] In antiquo libro eſt, *poſſunt.* nos tamen vulgatam ſequimur. *G. Faërnus.*

Tum enim vitæ ſocia] Franc. *tuc enim vitæ ſocia virtus.* leg. *tunc enim.* Mox idem, *victoriæ tuæ atque imperii.* male. Dein pro vulgato, *ut plus apud vos preces.* Franc. *ut potius apud vos preces.* Grævius.

PRO

PRO
A. C AE C I N A.
ORATIO DVODECIMA.

Argvmentvm Hottomanni.

M. Fulcinius Tarquinienſis uxori Ceſenniae moriens omnium ſuorum bonorum uſumfructum reliquit, ut frueretur una cum filio haerede inſtituto. Mortuo filio, & auctione bonorum conſtituta, Sex. Ebutius, ejus mulieris cognitor, fundum ex iis quendam mercatus eſt: eique fundus ille ab argentario ad cujus tabulam auctio fiebat, venditus addictusque in tabulas relatus eſt. Non ita multo poſt Ceſennia A. Caecinae Volaterrano nupſit: quo haerede inſtituto, deceſſit. Ebutius continuo in eum fundum, quem emerat, proficiſcitur, ſuum eſſe illum affirmans, ſibique emiſſe: idque etiam ex argentarii tabulis demonſtrans: & hoc amplius, non poſſe haere-

re-

Pro A. Cæcina*] *Pro A. Licinio citat Gellius lib. VI. cap. XVI. Idem & prænomen & nomen fuit *Archiæ* Poëtæ, pro quo item egregia Ciceronis extat oratio: id neminem conturbare debet. Etenim *Cæcinis* quoque nomen fuiſſe *Licinii* auctor eſt Plinius in libro XX. cap. XVIII. Mirum tamen quod non, ut ambiguitatem vitaret, hanc orationem Gellius *pro Cæcina* inſcripſerit. non veniebat fortaſſe in mentem. P. *Faber*. Cæcina nomen Hetruſcum, eoque nomine fuit atavus Mæcenatis. Menodorus enim, qui Cæſari adverſus Pompejum adfuit, pater fuit Mæcenatis, Menodori Menippus, Menippi Cæcina. Si a Cæcino fluvio Italiæ cognomen *ſumpſere* Cæcinæ, ut Vfens Vergilii, unico *n* ſcribi debet nomen iſtud. & *Cæcina* ſcribitur apud Plinium. Rationem Etruſcæ diſciplinæ a patre nobiliſſimo & ſapientiſſimo acceperat. Cic. ep. 6. lib. 6. Videtur ex patre Mæcenatis. Iterum ibidem vocat *Etruriæ nobiliſſimum*, & hic in peroratione, *Etruriæ ampliſſimum*. Libro VI ad fam. tres Ciceronis epiſtolæ ad hunc Cæcinam leguntur, & una Cæcinæ ad Ciceronem. Ex prima intelligitur exulem fuiſſe Cæcinam, ut Pompejanum, & ob librum in Cæſarem ſcriptum. In ea, quæ eſt ipſius Cæcinæ, ſe clientem veterem Ciceronis vocat, & mittit alterum librum de laudibus Cæſaris. Meminit etiam epiſtolæ 66 lib. 13 ad fam. ubi ſalutem Cæcinæ commendat Servilio Cæſaris collegæ. In epiſt. v. lib. 16 ad Attic. *Octavianus miſit ad me Cæcinam quendam Volaterranum.* ſed non de hoc loqui videtur. An ille fuit Mæcenas? Apud Gellium VI, 16 nominatur hæc oratio pro Aulo Licinio, ubi mendum eſt, & legendum *pro A. Cilnio*. Nam & Cilnius Mæcenas dictus, & probavimus gentile Cæcinæ fuiſſe Mæcenatem. *Paſſeratius.*

redem eſſe Ceſenniae Caecinam, quod Volaterranis ademp
eſſet a Sulla victore civitas. Itaque cum in illum Caecina fu
dum ingredi vellet, coactis armatiſque hominibus per vi
eum ab ejus fundi aditu ingreſſuque prohibuit. Repulſus Cae
cina interdictum de armatis hominibus a Praetore impetrat
ut unde dejectus eſſet, eo reſtitueretur, Ebutius reſtituiſſe
defendebat, i. imperio Praetoris paruiſſe: (haec enim vete
rum judiciorum ratio fuit) quamvis revera non reſtituiſſet
ſed quia Praetor non aliter reſtitui juſſerat, niſi dejeciſſe
Dejectum autem Caecinam non fuiſſe, cum in eo fundo no
eſſet: ſed tantum repulſum, ac prohibitum: dejici enim eu
duntaxat, qui ex eo, in quo erat, loco depellitur. Quibu
omnibus reſpondet Cicero mea ſententia calumnioſe, & a
tempus cauſamque nimis accommodate. Cum enim id quo
de loco dicebat Ebutius, dejectum videlicet a Praetore ne
minem intelligi, niſi qui cum in eo loco eſſet, ex eo depulſu
eſt, hoc tantum ſignificet, neminem dejici, niſi qui locum
illum aut poſſideat, aut teneat, id eſt, niſi in eo ſit: tamen
callidiſſime verba ipſa non dejeci, ſed ejeci, *quae frigidiſſi-*
ma prima ſpecie videntur eſſe, urget atque inſectatur: ſen-
tentiam illorum calumnioſe diſſimulans, & defenſionem il-
lam, quaſi perridiculam ac plane nugatoriam pluribus verbis
exagitans. etiam ad extremum utens illa calumnia: cum
Praetores vim armis factam, etiamſi dejectus non poſſideat,
reſtitui jubeant, non eſſe quaerendum, poſſideatne Caecina,
annon: quia vis armatis hominibus facta ſit. Nam reſponde-
ri nullo negotio poterat, in vi armis facta, etiamſi is qui de-
jicitur non poſſideat, in loco tamen eſſe illum oportere. quod
ſi, cum juris in eam rem nihil habeat, neque eam poſſideat,
tamen ingredi velit, ſine ulla injuria prohiberi ac repelli poſſe.
Secundo loco reſpondet Caecinam poſſediſſe. quod ex eo confir-
mat, quia ſit haeres uſufructuariae, quae ſine controverſia
poſſidebat. quod aperte falſum ac nugatorium eſt: ut vel iis,
qui primoribus labris jus civile deguſtarunt, facile intellectu
eſt. In extremo de Volaterranorum jure ſic reſpondet: jus non

fuiſſe

fuiſſe populo Romano civitatem adimere Volaterranis. & neminem invitum civitatem aut libertatem amittere. Genus cauſae judiciale eſt. ſtatus definitionis. Intentio eſt. Dejeciſti Caecinam, quod eum in fundum Fulcinianum ingredi prohibuiſti. depulſio, non dejeci. Quaeſtio eſt, an dejecerit. Ratio, in fundo enim non erat. Firmamentum, dejeci etiam qui ingreſſu tantum prohibetur, tametſi de loco non depellatur. ſed hoc firmamento ad ſpeciem utitur, non ad veritatem: infirmat enim rationis verba, non rationis ſententiam: nam revera ratio haec erat. Neque poßidebat Caecina, neque tenebat; dejici non dicitur, niſi qui ſaltem in loco eſt: quare dejectus non eſt. Iudicatio igitur nulla eſt, quae ex conflictione rationis ac firmamenti naſcitur: cum firmamentum cum ratione non committatur. Quibus Coss. *acta ſit, nondum reperi. Apparet tamen diu poſt Sullae mortem actam eſſe. P. Dolabella Praetore urbano. Agitur autem ad Recuperatores ab eo datos, cum bis jam ampliata fuiſſet. Et hic fuit, opinor, Caecina Volaterranus, equeſtris ordinis, quadrigarum dominus, quem Plinius ſcribit lib.* x. *comprehenſas hirundines in urbem ſecum auferentem victoriae nuntias amicis miſiſſe, in eundem nidum remeantes illito victoriae colore: quod niſi mendum eſt apud Gell. lib.* VI. *cap.* XVI. *ubi haec oratio* Pro A. Licinio *nominatur, nomen habuit* Caecina Licinii: *de quo tamen affirmare non auſim. De hac oratione Cicero in Bruto ſic ſcribit:* Tota mihi cauſa pro Caecina de verbis interdicti fuit: res involutas definiendo explicavimus, jus civile laudavimus, verba ambigua diſtinximus.

ARGVMENTVM P. MANVTII.

Heres uxoris ſuae Caeſennae A. Licinius Caecina Volaterranus, fundum repetit a Sex. Aebutio, qui, viva Caeſennia, cum ejus cognitor eſſet, in auctione fundum illum emerat, nec tamen ante obitum Caeſenniae poſſederat; ea vero mortua, ſtatim in eum tamquam ſuum venerat. Caecina, cum

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

in rem praeſentem ex conventu cum amicis veniſſet, ut fundo moribus deduceretur, vi hominibus armatis repulſ ac prohibitus impetrat a praetore interdictum de vi homin bus armatis, ut, unde dejectus eſſet, eo reſtitueretur. A butius contra dejectum eſſe negat, ejectum ait. inde orit quaeſtio de verbis interdicti, aliter ea Cicerone, aliter A butio interpretante: in eo facta ſponſio eſt, de quo ſic in Or tore: Tota mihi cauſſa pro Caecina de verbis interdic fuit. *Haec pro argumento ſufficiant. non enim totam orati nem in argumentum includere conſilium eſt. Acta cauſſa e apud recuperatores a praetore datos, incertum quo anno, ſe omnino poſt Aureliam legem, judiciis inter tres ordines com municatis: quod factum eſſe conſtat Pompejo & Craſſo pr mum Cos.*

ARGVMENTVM P. FABRI.

M. Fulcinius Tarquinienſis Ceſenniae uxori moriens uſum fructum bonorum ſuorum legavit, ut frueretur una cum fili haerede inſtituto. Filio mortuo & auctione bonorum conſti tuta, Ceſennia fundum ex iis bonis emere de ſententia ami corum conſtituit: Idque negotium Sex. Aebutio dedit, cu fundus pecunia Ceſenniae emptus fuit addictus. Ceſennia cun non longe poſt A. Caecinae nupſiſſet, eumque haeredem fe ciſſet, deceſſit. Tum Aebutius fundum illum, quem mandato Ceſenniae emerat, ſuum eſſe dixit. Itaque conſtitutum fuit qua die in rem praeſentem veniretur ut, cum Caecina de fund eſſet dejectus, interdictum a Praetore poſtularet. Verum Aebutius fundo occupato, Caecinam in eum ingredi conantem coactis armatiſque hominibus per vim aditu ingreſſuque prohibuit. Repulſus Caecina interdictum de armatis hominibus a Dolabella Praetore impetravit, ut unde dejectus eſſet, eo reſtitueretur. Aebutius reſtitiſſe ſe dixit, in eamque rem ſponſio facta eſt, de qua Recuperatores a Praetore dati cognoverunt.

Tota quaeſtio Definitionis eſt, an interdicto de vi teneatur etiam is, qui non dejecit de fundo, ſed ab ejus ingreſſu prohibuit:

de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

de qua re Cicero in Oratore: Tota mihi cauſa pro Caecina de verbis interdicti fuit: res involutas definiendo explicavimus, jus civile laudavimus, verba ambigua diſtinximus.

Ita autem verſatur in Iure Civili haec omnis oratio, ut exemplis ipſis, quae in Topicis *(quod cum librum ad ſummum Iuriſconſultum Trebatium Cicero ſcriberet) ſunt omnia ſumpta de Iure, nuſquam exempla magis affinia poſſint reperiri. Neque adeo Iuris illius ſtudioſi quidquam legant dignius, in quo aut ipſorum ingenii lumen eluceat aut appareat induſtria.*

SI, quantum in agro lociſque deſertis audacia poteſt, tantum in foro atque in judiciis impudentia valeret, non minus nunc in cauſa cederet A. Caecina Sex. Aebutii impudentiae, quam tum in vi faciunda ceſſit audaciae. Verum & illud conſiderati hominis eſſe putavit, qua de re jure decretari oporteret, armis non contendere: & hoc 1

SI quantum] Hoc initio benevolentiam a clientis pariter & adverſarii perſona conciliat: cum hujus audaciam & impudentiam, una cum illius moderatione & conſtantia comparat. *Hottomannus.*

Tantum in foro atque in judiciis impudentia valeret] Romæ in foro judicia exercebantur; privata plurimum in comitio: ut apparet ex lib. Macrobii Saturn. III. Plauto in Pœnulo, & Varrone de lingua Latina IV. Comitium autem in foro fuiſſe Plinius lib. XV. demonſtrat his verbis, *Colitur ficus arbor in foro ipſo atque comitio Romæ nata, ſacra fulguribus ibi conditis:* & ſic accipio locum libri Rhetor. ad Her. II. *In foro aut in comitio cauſam conjicito:* quem locum poſtea explicabimus. *Idem.*

Non minus in cauſa ſederet] Aquila R. & Fab. Quintilianus, *Non minus nunc in cauſa:* quod particula *tum* quæ proxime ſequitur, rectum eſſe oſtendit. *Idem.* Adverbium *nunc* poſt *non minus* prætermiſſum videlicet a librario, ut ſæpe fit, ob ſimilitudinem ſyllabæ unius antecedentis. ſic docuit Hottomannus & ratione, & auctoritate librorum Quintiliani & Aquilæ (potuit addere & Capellam, qui in libro 5. hunc eundem locum ſic integrum recitat) eſſe reponendum, ut id potuerit in ipſo libro ſcribere. *P. Faber.* Accedit Erfurtenſis cod. *In cauſſa cederet*] In diſceptatione forenſi inferiorem eſſe ſe pateretur. *Paſſerat.*

Conſiderati hominis eſſe putavit] Cum illius ceſſit audaciæ, & ſe in fugam conjecit. Hoc enim dicit, ut conſideratione & prudentia adductus, non autem ignavia & inani metu perculſus fuiſſe Cæcina videatur. *Hottom.*

Iure decertari] Erfurt. *Iure deceptari.* forte *diſceptari.* Sed a vulgata non recedo. *Gravius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

& hoc conſtantis, qui cum vi & armis certare noluiſſet, eum jure judicioque ſuperare. Ac mihi quidem cum audax praecipue fuiſſe videtur Aebutius in convocandis hominibus & armandis: tum impudens in judicio: non ſolum quod in judicium venire auſus eſt, nam id quidem, tametſi improbe fit in aperta re, tamen malitia eſt jam uſitatum, ſed quod non dubitavit id ipſum quod arguitur confiteri. niſi forte hoc rationis

Et hoc conſtantis] In propoſito ſuſceptoque conſilio permanentis: non temere deſerentis eam controverſiam, quam prudenter & conſiderate ſuſceperat. *Hott.* Inferius *virum fortem ac ſapientem* appellat, ut hic *conſideratum & conſtantem.* Paſſerat.

Iure judicioque ſuperare] *Ius*, quod Prætor decrevit, cum *judicium* conſtituit: *Iudicium*, judicum ſive Recuperatorum a Prætore datorum cognitio atque diſceptatio. *Hottom.* Diverſa ſunt *jus* & *judicium.* Nam jure ſuperare poteſt quis æquitate & bonitate cauſſæ, qui tamen non ſuperet judicio, ut plerumque malæ cauſſæ culpa judicum obtinentur, & judicio ſuperior, qui cauſa inferior & jure. *Paſſerat.*

In convocandis hominibus] Cogendis ad vim faciendam. *Lege Iulia de vi publica*, inquit Paulus, *tenetur, qui homines commodaverit, locaverit, conduxerit.* In prætoris interdicto hæc erant verba: *vi hominibus coactis.* Idem.

Malitia] Cic. III de nat. Deorum: *Malitia eſt verſuta & fallax nocendi ratio.* Ea prudentiam imitatur. Cic. in Partit. Verum Terent. malitiam vocavit nimis aſperam juris interpretationem. *Ius ſummum ſumma malitia eſt.* Cic. in epiſtola quadam ad Pœtum I C. *Tamen a malitia non diſcedit.* I de offic. *Malitioſam juris interpretationem vocat.* Idem.

Iam uſitatum eſt] Notat pravam conſuetudinem, ut VII Verrina: *Alius ne condemnaretur pecuniam dedit. uſitatum eſt.* Sic Pomponius Ariſta apud Nonium in iraſcere. *Noli quaſo iraſcere. More fit, moriri ſuam quiſque uxorem ut velit.* Plautus vocat *more morum. Idem.*

Non dubitavit idipſum quod arguitur confiteri] Convocatos a ſe homines, & armatos fuiſſe: ſed diſſimulat Cicero defenſionem Ebutii. Defendebat enim, quantum ego exiſtimare poſſum, ſe ob eam cauſam armaſſe, ne vis ſibi afferretur, ac de ſuo fundo vi a Cæcina dejiceretur; quin etiam non modo id confitebatur, ſed etiam profitebatur, ac præ ſe ferebat: teſtes enim eos ipſe ſumpſerat, quemadmodum Cæcina in ipſius fundum per vim armatis hominibus ingredi conatus eſſet; & eum prohibuiſſet, non dejeciſſet. Atque hoc videlicet quaſi graviſſimo in ſua cauſa firmamento utebatur infra. *Hottomannus.*

Hoc rationis habuit] Cum in judicium venire auſus eſt. *Idem.* Hoc rationis habet, eſt hoc ſpectavit μείωσις. Trebonius ad Cic. lib. 12 ep. *Hoc libertatis licuit aſſerere Lucilio.* Cic. XII ad Attic. *Hoc litterularum exaravi.* Paſſeratius. *Niſi hoc rationis haberet*, quaſi diceret: ſi ex fundo vi armata dejectus eſſet Cæcina, facile agnoſceret Æbutius, prætoris interdicto reſtitui illum oportere. Nunc vero cum is, qui fundum ingreſſus non ſit, dejici inde non potuerit, ſed metu perterritus profugerit, nullam ei actionem dari poſſe. Voluit autem Æbutius ad ſolam atrocem vim, quæ vulnerationem, quæ cædem, quæ occiſionem haberet, hoc interdictum pertinere: eique tantum competere, qui de poſſeſſione eſſet dejectus, cum ſolum armorum terrorem, ut videamur armis dejecti, ſufficere Vlpianus reſcripſerit. *Iacobus Omphalius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

nis habuit, quoniam ſi facta vis eſſet moribus, ſupe-

Quoniam ſi facta vis non eſſet moribus] Tolle negationem, quæ in hoc uno (ut opinor) libro legitur, ab imperito aliquo & temerario correctore ſine cauſa poſita. Nam ſæpe poſtea in hac ipſa oratione *De vi quæ moribus fiebat* loquitur; infra, *Placuit Cæcinæ de amicorum ſententia conſtituere, quo die in rem præſentem veniretur, & de fundo Cæcina moribus deduceretur. Ad eum fundum profectus eſt, ex quo ex conventu vim fieri oportebat. Cum ad vim faciendam veniretur, ipſe porro Cæcina cur ſe moribus deduci volebat?* Sed ingenioſi quidam homines locum ſic interpretantur, ut poſt *eſſet* notam diſtinctionis, quaſi ſpiritus ſuſtineatur, adhibeant; & vocem *moribus* ad vocem *ſuperior* referunt: ut ſit, non fuiſſet ſuperior moribus, id eſt, more inſtitutoque majorum. Quorum ego ſententiam refellerem, ſi cuiquam paulo acutiori placere poſſe exiſtimarem. Quid ſit igitur *vim fieri moribus*, videamus. Ex his ſane locis, quos commemoravimus. & ſi qui ſunt præterea ſimiles, illud manifeſto intelligitur, moris fuiſſe, ut cum de agro quopiam controverſia inſtitueretur, quia propter commoda poſſeſſionis magna jurgia, & pugnæ interdum ac cædes oriebantur, litigatores de amicorum ſententia diem inter ſe ſumerent, qua die in rem præſentem, id eſt, in agrum illum una venirent, & in eo agro vim aliquam alter alteri faceret, non veram & ſolidam, ſed fictam & ſimulatam. Ex tota autem oratione illud aperte conſtat, quod is, qui detruſus erat, a Prætore ex edicto poſtulabat, ut *unde vi dejectus eſſet, cum poſſideret, eo reſtitueretur*, Prætor decernebat. Cum reſtitui juſſus ab adverſario peteret, ut ſe reſtitueret, reſpondebat adverſarius *ſe reſtituiſſe*: altero igitur reſtitutum ſe negante, ſponſio fiebat. Recuperatores ſumebantur; apud quos quærebatur, reſtitutus ne eſſet, qui fuerat dejectus, an non: id eſt, paruiſſetne dejector edicto atque imperio Prætoris, an non. Hoc autem judicio (ut ſæpe poſtea docebimus) revera nihil aliud quærebatur, quam uter poſſideret; nam ſi non poſſidere adverſarium dejector probaret, vincebat, & edicto Prætoris paruiſſe judicabatur: non enim aliter erat reſtituere juſſus, niſi ſi poſſeſſorem dejeciſſet. Dejectionis enim invidia probationis onus in dejectorem rejiciebat; ut patet infra, *Oſtendo, ſi ſine armatis coactisve hominibus dejectus quiſquam ſit: eum qui fateatur ſe dejeciſſe, vincere ſponſionem, ſi oſtendat eum non poſſediſſe.* Atque hæc quidem mea quondam fuit propter illum Ciceronis locum ſententia, qui non modo mihi adoleſcenti ut tum eram, verum etiam cuivis exercitato errorem objicere facile potuit, quod enim clarius dici potuit, quam *dejectori onus incumbere probandi dejectum non poſſediſſe?* Sed poſtea partim majore attentione adhibita, partim aliis Ciceronis locis excitatus, ſtatui *probandæ poſſeſſionis onus dejecto non dejectori incumbere*; ut infra docebimus. Hæc autem vis eſt, & dejectio quam moribus fieri dicit; quam infra *vim quotidianam* appellat: quam A. Gell. lib. xx. cap. x. *vim civilem ac feſtucariam* appellat, quam veræ vi ac ſolidæ opponit; de qua Ennius dixerat, *Non ex jure manu conſertum, ſed mage ferro rem repetunt, regnumque petunt, vadunt ſolida vi.* Vt etiam perſpicue appareat *conſertionem illam manuum*, de qua toto illo capite diſputat, nihil aliud fuiſſe, quam vim hanc, ac deductionem, *quæ moribus* (ut Cicero dicit) *fiebat*; & quam dicit olim præſente Prætore fieri ſolitam, qui ipſe in rem præſentem, agrumque litigioſum proficiſcebantur. Verba autem Iuriſconſulti, quæ Gellius protulit, quæ in vulgatis libris valde corrupta ſunt: ſic legenda ac reſtituenda putamus: *Manum conſerere, eſt qua de re diſceptabatur in re præſenti, (ſive ager, ſive quid aliud eſt) cum adverſarius adverſarium ſimul manu prehenderet, in ea re omnibus verbis vindicare, id eſt, vindicia correpta* (*Vindiciam* autem hic ſurculum ſive feſtucam, opinor, appellat: quæ aliter *vindicta* dicitur, ut cum ſervi *vindicta*, id eſt virga manumitti di-

ſuperior in poſſeſſione retinenda non fuiſſet qui

dicuntur; propius enim ad *vindicii* nomen, unde *vindicta* deducta eſt, accedit) *manus in re atque in loco præſenti conſerere: quod apud Prætorem* (id eſt, præſente in agro Prætore) *ex* XII *tabulis fiebat; in quibus ita ſcriptum eſt, Si qui in jure manum conſerunt. Sed poſtquam Prætores propagatis Italiæ finibus, latis Iuriſdictionibus, negotiis occupati, proficiſci vindiciarum dicendarum cauſa longinquas in res gravabantur: inſtitutum eſt contra* XII *tabulas tacito conſenſu, ut litigantes non in jure apud Prætorem manum consererent, ſed ex jure manu conſertum vocarent, id eſt, alter alterum ex jure ad conſerendam manum in rem, de qua ageretur, vocaret; atque profecti ſimul in agrum de quo litigabatur, terræ aliquid ex eo, veluti unam glebam, in jus in urbem ad Prætorem deferrent: & in ea gleba, tanquam in toto agro, vindicarent.* Hæc Gellius. In quibus illud obſervandum eſt, hanc manuum conſertionem etiam tum fieri ſolitam cum de poſſeſſore conſtaret: & actor *vindicatione*, id eſt, in rem actione uti vellet; quod etiam Cicero demonſtrat in orat. pro Murena, & lib. de orat. I. *Multiſque*, inquit, *praeſſem, qui aut interdicto tecum contenderet, aut te ex jure manu conſertum vocarent, quod in alienas poſſeſſiones tam temere irruiſſes: agerent enim tecum lege Pythagorei omnes, vindicarentque, &c. Interdictum* autem eo in loco non hoc de vi quotidiana & feſtucaria ſignificat: ſed de vi hominibus armatis coactiſque; in qua ſcilicet non ex jure manu conſertum vocari ſolet: ſed vis revera adhibita eſt. Quare duabus de cauſis *manu conſertum* vocabatur: primum cum de poſſeſſione agendum eſſet; & interdictum *unde vi ſimplici & civili*, poſtulandum: deinde cum in rem actione, ſive vindicatione utendum eſſet: eo enim conſertio fiebat, ut in re præſenti vindicari poſſet. Superioris exemplum eſt in Epiſtola ad Trebatium, libro VII. *Tantum metuo*, inquit, *ne artificium tuum tibi parum proſit: nam ut audio, iſtic non ex jure manu conſertum, ſed mage ferro rem repetunt. Et tu ſoles ad vim faciendam adhiberi?* & quæ ſequuntur. Eſt autem *manu conſertum* confictum vocabulum, conjunctumque ex *manus* & *conſerere*, qua de re in Comment. verb. jur. copioſe diximus. *Hott.*

Si facta vis eſſet moribus] Sic eſſe legendum, vincunt codices duo manuſcr. a quibus abeſt negatio: vincit & ratio: quæ plus poteſt. nam vis erat aliqua, quæ fiebat moribus, ut hi loci oſtendunt, qui ſunt infra, *Placuit Cæcinæ de amicorum ſententia diem conſtituere, quo die in rem præſentem veniretur, & de fundo Cæcina moribus deduceretur.* & infer. *ad eum fundum profectus eſt, ex quo ex convento vim fieri oportebat.* & infra: *At vero hoc quidem jam vetus eſt, & majorum exemplo multis in rebus uſitatum, cum ad vim faciendam veniretur, &c.* & infer. *Ipſe porro Cæcina, cur ſe moribus deduci volebat?* Lambinus. Negationem tollendam eſſe poſt verba *quoniam ſi facta vis*, quam ne adſcripſiſſet quidem, ſi librorum impreſſorum olim a Badio, & aliis, quos ipſe dicit, in quibus ea non fuit, exemplum ſequi maluiſſet Hottomannus. *Petrus Faber.*

Si facta vis eſſet] Vis civilis & quotidiana, qua vulgo experiuntur, qui de agri poſſeſſione diſceptant. Ratio hæc Æbutii ad duo diverſa reducitur, ad agrum, & ad judicium. In agro aut vis moribus fit, aut adverſus morem. Vtroque modo ſuperior Cæcina eſſe debet. Illo, quod erat poſſeſſor verus fundi, hoc quod vis armis facta non civiliter commiſſa eſt in interdictum. In judicio autem aut more & inſtituto cauſſa agitur, aut receditur a conſuetudine. Si more, inferior non erit Cæcina, ſi præter mores inique agetur & impudenter ab Æbutio. *Moribus* autem ἀρχαϊκῶς pro more & inſtituto, ut mox loquitur. *Ius ex conſuetudine* dicitur II ad Herenn. *Paſſeratius.*

Superior in poſſeſſione retinenda] Quaſi facto docuiſſet Cæcina ſe poſſediſſe hæredem uxoris. *Idem.*

Quia

quia contra jus moremque facta ſit, A. Caecinam cum amicis metu perterritum profugiſſe: nunc quoque in judicio, ſi cauſa more inſtitutoque omnium defendatur, nos inferiores in agendo non futuros: ſin a conſuetudine recedatur, ſe, quo impudentius egerit, hoc ſuperiorem diſceſſurum. quaſi vero aut in judicio poſſit idem improbitas, quod in vi confidentia: aut nos non eo libentius tum audaciae ceſſerimus, quo nunc impudentiae

Quia contra jus moremque facta ſit] Contra jus ſcriptum, & inſtitutum deducendi & vi quotidiana feſtucariaque manus conſerendi. Iuris vero civilis pars eſt mos Cicer. Top. *Paſſerat.*

Si cauſa more inſtitutoque omnium defendatur] Si nobis permittatur uti hoc interdicto, & ex eo reſtituamur. Dicit hunc eſſe morem majorum, ut dominus de ſuo fundo depulſus & in eum ingredi prohibitus (quamvis revera dejectus non ſit, ſi verba conſectemur) uti poſſit hoc interdicto. Ebutius qui Cæcinam neque dominum neque poſſeſſorem eſſe diceret, negabat ei uti hoc interdicto licere, quod dominis aut poſſeſſoribus tantum datur. *Hott.*

Sin a conſuetudine recedatur] Ita Lambinus, & adſtipulatur ei editio antiquiſſima, anni ſcilicet CCCCLXXXIII & LXXXVIII. quatenus habet, *ſi non a conſuetud.* nam annis duobus junior vulgato ſubſervit, *ſin e conſuetud.* quod & in Pall. quorum tantum duo hanc habent orationem. *Gruter.* Erf. *ſin e conſuet.* Francii MS. legit: *ſin a conſuetudine*, ut & editio antiquiſſima anni 1472.

Sin a conſuetudine recedatur] Lambinus corrigit illud *ſin e conſuetudine recedatur.* ego non video cur *a* quam *e* poſt verbum *recedatur*, aptior propoſitio ſit. Cicero cum particulam *unde* vim utriuſque harum præpoſitionum duarum habere docet, etiam quid eæ inter ſe differant, oſtendit infra exemplis pluribus, ex qua ratione, quomodo ipſe ad Atticum ſcribit, *Advola in Formianum unde nos pridie Non. Mart. recedere cogitamus.* Certe unde non a Formiano, valet, ſed ex Formiano, id eſt, non ex propinquo Formiani loco aliquo, ſed ex Formiano ipſo, & meminiſti, credo, in commentario de bello Africo dici & commodius, & verius *in eo prælio Petrejus graviter ictus ex acie receſſit*, quam ſi is dicatur ab acie receſſiſſe: ut ſic e *conſuetudine* dictum ſit, quaſi *ex ipſa*, ac velut *media conſuetudine* dictum fuiſſet. *P. Faber.* Cic. 7 ad Atticum: *E Philotimo veſperi litteras accepi.* pro a Philotimo. de re ipſa Cic. orat. pro Quint. *Vſque dum invenirem qua res ab uſitata conſuetudine recederet. Nam ſequenda eſt conſuetudinis via. Erroris igitur eſt.* Paſſerat.

Quaſi vero aut in judicio poſſit idem improbitas, quod in vi confidentia] Quaſi vero in foro tantum valeat impudentia, quod in vi audacia. *Improbitas* eſt impudentia. Ennius: *Nam ſe veretur, cum eum accuſas, qui eſt probus.* Sueton. de illuſtribus Grammaticis: *Salluſtius ore improbo & animo inverecundo ſcripſit eum fuiſſe.* Cic. pro Quint. *improbe mentiri. Confidentia* eſt audacia. Cic. 3 Tuſc. *Qui fortis eſt idem eſt fidens, qui confidens mala conſuetudine loquendi in vitio ponitur.* Plautus utrumque conjunxit in Amphit. *Quis me audacior eſt homo, aut qui confidentior?* Idem.

Aut non eo libentius tum audaciæ ceſſerimus, quo nunc impudentiæ] Impudentia audaciæ finitima. Vnde Plautus Amphit. *Quid illa impudente audacius?* Verum audacia facinori, impudentia flagitio propior. Terent. Heaut. *O hominis impudentem audaciam.* Idem. Repoſui ex Erf. *nos*, quod ſequens earundem litterarum abſorpſerat vocula. *Grav.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

tiae facilius obſiſteremus. Itaque longe alia ratione, Recuperatores, ad agendam cauſam hac actione venio, atque initio veneram. Tum enim noſtrae cauſae ſpes erat poſita in defenſione mea, nunc in confeſſione adverſarii: tum in noſtris, nunc vero in illorum teſtibus: de quibus ego antea laborabam, ne, ſi improbi eſſent, falſi aliquid dicerent: ſi probi exiſtimarentur, quod dixiſſent, probarent: nunc ſum animo aequiſſimo.

Si

Itaque longe alia ratione] Benevolentiam, a re ipſa conciliat, cum eam ſe cauſam agere oſtendit, quæ cum adverſarii, tum etiam ejuſdem teſtium confeſſione comprobata ſit. *Hottomannus.*

Recuperatores] In privatis judiciis arbitratu Prætoris aut *judex* dabatur unus, qui de facto cognoſceret; aut *Recuperatores* tres: neque vero certas fuiſſe cauſas exiſtimandum eſt, in quibus modo *judex*, modo *Recuperatores* darentur: ut plerique putant, in controverſiis poſſeſſionum *Recuperatores* dari ſolitos: nam & de injuriarum cauſa ad *Recuperatores* acta mentio fit apud Gell. libro xx. cap. I. & lib. de Invent. II. & de corona murali apud Livium lib. XXXVI. de pecunia credita apud Plautum in Bacchid.

Poſtquam quidem Prætor Recuperatores dedit:
Damnatus demum: vi coactus reddidit
Ducentos & mille Philippum.

De furto item apud Plautum in Rud. cum temere virginem quam Pleſidippo adoleſcenti tradiderat, ejuſque nomine arrabonem acceperat, abduxiſſet, *Quis me eſt* (inquit) *mortalium miſerior, quem modo damnavit ad Recuperatores Pleſidippus?* Item de eorum cauſa, qui jugerum numerum ex edicto Prætoris profeſſi non eſſent, Verr. v. his verbis: *Iudicium in aratorem in quadruplum, ex quo judicum numero? ex cohorte Prætoris præclara honeſtiſſimorum: quid amplius? minus te jugerum profeſſum eſſe dico: Recuperatores rejice, quod adverſum edictum feceris.* Denique hoc planum eſt ex his ejuſdem orationis verbis: *Cœpit Scandilius Recuperatores, aut judicem poſtulare.* A recuperando vero dictos apparet, quod per eos ſuum jus privati homines recuperarent; ut infra dicitur, *Si alia ratione jus noſtrum recuperare poſſemus. Quanti ea res erit, tanti pecuniæ, judicium Recuperatorium dabo teſtibuſque publice duntaxat decem denunciandi poteſtatem facio.* Idem.

Hac actione] Tertia; nunc enim tertium agitur hæc cauſa, cum judices antea bis ſibi non liquere dixiſſent, & amplius cognoſcendum pronuntiaſſent. Hæc enim fuit judiciorum conſuetudo, de qua diximus in Verr. II. & III. & paulo poſt latius explicabimus. *Idem.* Actio generale nomen eſt, l. 37 de oblig. action. & tam de petitione ac perſecutione ſui juris, quam de accuſatione accipitur. *Paſſerat.*

Atque initio] Quam prima actione. *Idem.*

In confeſſione adverſarii] Qui convocatos & armatos a ſe fuiſſe homines fatetur: hoc enim non modo non negabat, ſed etiam profitebatur, ac præ ſe ferebat; ut ſupra docuimus. *Hottomannus.*

Ne ſi improbi eſſent falſi aliquid dicerent] Δίλημμα quod definitur Suidæ τὸ διασῶς λαμβανόμενον φρόνημα quæ utrinque acute conſtringit ſententia. Aut probus aut improbus. Si improbus, nocebit, ſi probus oberit. Sic I de invent. *Complexio eſt, in qua utrum conceſſeris reprehenditur, hoc modo, ſi improbus es, cur uteris, ſin probus cur accuſas.* Paſſerat.

Si

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Si enim ſunt viri boni, me adjuvant, cum id jurati di-
cunt, quod ego injuratus inſimulo. ſin autem minus
idonei, me non laedunt: cum iis ſive creditur, hoc
ipſum quod nos arguimus, ſive fides non habetur, de
adverſarii teſtium fide derogatur. Verumtamen cum 2
illorum cauſae actionem conſidero, non video, quid
impudentius dici poſſit. cum autem veſtram in judican-
do dubitationem, vereor ne id, quod videntur impu-
denter feciſſe, aſtute & callide fecerint. Nam ſi ne-
gaſſent vim hominibus armatis eſſe factam, facile ho-
neſtiſſimis teſtibus in re perſpicua tenerentur. ſin con-
feſſi

Si enim ſunt viri boni] Altera complexio, & utraque efficit argumentum ἀντίςρεφον, & reciprocum, ut vocat Gellius v, 10. *Paſſerat.*

Hoc ipſum quod nos arguimus] Obſcurus mihi locus, & ut arbitror mutilatus: deeſſe autem verbum aliquod opinor, ut ſic legatur, *Hoc ipſum quod nos arguimus, confitentur.* Hottom. *Cum ſive creditur his hoc ipſum, quod nos arguimus*] Locus corruptus eſt, qui quomodo a Lambino corrigitur, haud, opinor, meliore conditione ſit. Hottomannus opinatur addendum verbum *confitentur.* Magna quoque ea licentia. At ſi ſubauditur verbum ſubſtantivum, & diſtinguatur ante *hoc ipſum*, ut ſit *hoc ipſum eſt, quod nos arguimus*, vix quisquam opinor quidquam in ſententia reprehenderit. Etiam probavi in *notis in Lucullum* ad hæc verba, *ſi non fuerint*, & quidem, ut mihi videor, γεωμετρικῶς in 2. de orat. in illis, *Nam & omne quod eloquimur, ſic, ut aut eſſe dicamus id, aut non eſſe*, &c. Alterum *eloquimur*, quod continenter ſequebatur, a librario male fuiſſe prætermiſſum ac debere ſcribi, *Omne quod eloquimur, eloquimur ſic.* Et in libello de optimo genere oratorum, ubi eſt, *Quia in Senatu Demoſthenes*, alterum *Senatu* deeſſe docui & ſcribendum eſſe, *qui a Senatu, in Senatu Demoſthenes*, &c. Quoniam igitur ipſis tabulis & teſtibus illa probaveram, mihi viſus ſum hic quoque, hanc eandem habere conjecturam vel optimam, ſi alterum creditur, hic item errore librarii prætermiſſum reponerem, ut legatur ſic, *Cum ſive creditur his, creditur hoc ipſum quod nos arguimus, ſive fides non habetur, de adverſarii teſtium fide derogatur.* Alia quidem ſententia eſſe non poteſt. *P. Faber.* Vt Faber emendandum cenſet, legit Lambinus in editione Argentoratenſi anni 1581 a Iacobo Dupuys & Ioſia Rihelio publicata: *Cum ſive his creditur, creditur hoc ipſum quod nos arguimus.* Sed nec in vetuſtioribus Lambini, ut Pariſienſi 1566, nec in Genevenſi Ieremiæ des Planches 1584 invenitur alterum *creditur*. Veriſſima tamen eſt illa ſive Fabri, ſive Lambini emendatio. Alterum *creditur* eſt vitio & oſcitantia librariorum omiſſum. Si non mihi religio eſſet aliquid ſine libris veteribus interpolare, immutaſſem ſane hæc verba, & interpoſuiſſem, τὸ *creditur*. Cum iis creditur, hoc ipſum quod nos arguimus, nimirum armatos & convocatos fuiſſe homines, creditur. Editio P. Manutii Veneta anni 1583, quæ cum ejus commentario prodiit, recepit Hottomanni conjecturam, *Cum, ſive creditur iis hoc ipſum, quod nos arguimus, confitentur, ſive fides non habetur.* Grævius.

Cum illorum cauſæ actionem] Quomodo ſuam cauſam agant; qua ratione defenſionem ſuam inſtituant. *Hottom.*

Veſtram in judicando dubitationem] Bis enim ſibi de hac cauſa non liquere reſponderant. *Idem.*

feſſi eſſent, & id, quod nullo tempore jure fieri poteſt tum ab ſe jure factum eſſe defenderent, ſperarunt, i quod aſſecuti ſunt, ſe injecturos vobis cauſam delibe randi, & judicandi juſtam moram ac religionem. ſimu illud, quod indigniſſimum eſt, futurum arbitrati ſunt ut in hac cauſa non de improbitate Sex. Aebutii, ſe de jure civili judicium fieri videretur. Qua in re, ſ mihi eſſet unius A. Caecinae cauſa agenda, profitere ſatis idoneum eſſe me defenſorem, propterea quoc fidem

Sperarunt ſe] Ab adverſariorum improbitate & malitia benevolentiam aucupatur: quos dicit inſidioſe in hoc judicio egiſſe, ut cauſa ampliaretur. *Hottom.*

Iuſtam moram & religionem] Hoc eſt, ſcrupulum. Terent. Andr. *Nihil eſſe mihi religio eſt dicere.* Ibid. *Dignus cum tua relligione odio.* Paſſerat.

De jure civili judicium fieri videretur] *Ius civile*, jus civium interpretor. Quod autem Cæcina Volaterranus eſſet, cui municipio Sulla victor, item ut cæteris Italiæ municipiis, civitatem ademerat, jure Quiritium ac civium uti eum poſſe negabat: veluti hæreditatem a cive R. accipere: ſolis enim civibus Rom. hæreditatum aditio permittebatur. Cæcina autem ab uxore ſua Ceſennia hæres fuerat inſtitutus; ergo de jure civili ſic accipio, de jure civium, vel de jure civitatis. *Hottom.* *Sed de jure civili judicium fieri videretur*] Suſpicio de mendo nulla eſt in his verbis. Explicatio nobiliſſimi Iuriſconſulti fecit, ut non prætermitterem. Hottomannus igitur *jus civile* interpretatur hic *jus civitatis*, quod Æbutius, quoniam Sulla civitatem Volaterranis ademiſſet, negat Cæcinam Volaterranum civem eſſe, & a cive poſſe hæreditatem capere. Mihi probari vix poſſit. Mitto loquendi genus, quo non alibi, quod quidem meminerim, ſic utitur. De *jure* autem *civitatis* quæ dicturus eſt in hac oratione, in extrema dicet, ut aliud agens, ac dicet his ipſis verbis: *Nihil ea ad cauſam attinuiſſe.* Quod igitur civile jus dicam hic intelligi? id de quo ſtatim ſubjiciet, *Sed cum de eo jure mihi dicendum ſit, quo ſublato non ſolum pars aliqua diminuta, ſed etiam vis ea, quæ juri maxime eſt adverſaria, confirmata eſſe videatur.* Hoc autem jus in qua re verſatum ſit, dixit etiam in oratore ſic: *Tota nobis cauſa pro Cæcina de verbis interdicti fuit.* Et dicet in hac oratione; *Dolabella prætor interdixit, ut eſt conſuetudo, de vi hominibus armatis.* Deinde *Sponſio facta eſt; de hac ſponſione vobis judicandum eſt.* Formula ſponſionis ſequitur, *ni adverſus edictum prætoris vis facta eſſet.* Ius igitur illud, cui vis eſt inimiciſſima in verbis *interdicti*, de quibus totam hanc cauſam ait ſibi fuiſſe, de quo judicium fieri videretur, profecto hoc eſt, neque fuit ferendum, ne quid obſtaret ea diſtinctio juris civilis & juris Prætorii poſita à Papiniano in lege 7. *De juſtitia & jure*, aliiſque Iuriſconſultis, & uſurpabit infra Cicero, quam cur hic magis obſervet, quam in ipſa definitione *juris civilis*, quam in Topicis expoſuit, ubi edicta prætorum aliorumque magiſtratuum juris civilis partem conſtituit? Eſt enim ibi *jus civile*, ut ſcis, *quod in legibus, Senatuſconſultis, rebus judicatis, juriſperitorum auctoritate, edictis magiſtratuum, more, æquitate conſiſtit.* Neque porro, quin *edicti* appellatione Cicero *interdictum* complectatur item, ut Iuriſconſulti, hic locus, quem citavi modo, *ni adverſus edictum prætoris vis facta eſſet*, aliique in hac oratione loci dubitare nos ſinunt, ut illic oſtendemus; ubi, cur *edictum* pro *interdicto* dici negarent, cauſa non fuit. *Petrus Faber.*

Vis

fidem meam diligentiamque praeſtarem: quae cum ſunt in actore cauſae, nihil eſt, in re praeſertim aperta ac ſimplici, quod excellens ingenium requiratur. Sed cum de eo jure mihi dicendum ſit, quod pertineat ad omnes, quod conſtitutum ſit a majoribus, conſervatum uſque ad hoc tempus: quo ſublato non ſolum pars aliqua juris deminuta, ſed etiam vis ea, quae juri maxime eſt adverſaria, judicio confirmata eſſe videatur, video ſummi ingenii cauſam eſſe, non uti demonſtretur quod ante oculos eſt, ſed ne, ſi quis vobis error in tanta re ſit objectus, omnes potius me arbitrentur cauſae, quam vos religioni veſtrae defuiſſe. Quamquam ego mihi ſic perſuadeo, Recuperatores, non vos tam propter juris obſcuram dubiamque rationem bis jam de eadem cauſa dubitaſſe, quam quod videtur ad ſummam illius exiſtimationem hoc judicium pertinere,

Vis ea, quæ juri maxime eſt adverſaria] Hinc prætoria in interdictis formula *vim fieri veto.* & legum, *vis in populo abeſto.* Nihil eſt enim exitioſius civitatibus, nihil tam contrarium juri & legibus, nihil minus civile & humanum quam compoſita & conſtituta republica quicquam agi per vim. *Paſſeratius.*

Ne ſi quis vobis error in tanta re ſit objectus] Ne ſi quædam vobis caligo ſit offuſa. Non nunquam honeſto & probabili nomine bono viro judici error objici ſolet. Cicero ipſe, cum Munatius a Cicerone defenſus Sabinum ejus amicum in jus raperet: *An tu plane illud judicium tua opera effugiſti? an non mea, qui multum caliginis tribunalibus offudi.* Idem.

Omnes potius me arbitrentur cauſæ, quam vos religioni veſtræ defuiſſe] Me putent potius non diligentiam & fidem non præſtitiſſe, quam vos non integre judicaſſe. *Idem.*

Bis jam de eadem re dubitaſſe] Deliberaſſe. Sueton. Claud. 35: *Dubitavit adhibitis principibus viris an obtemperaret.* Iuſtin. XXI, 1: *Diu dubitavit an imperium deponeret, an bello reſiſteret.* Grævius.

Quod videtur ad ſummam illius exiſtimationem] Quippe, cum hoc judicio quæſtioni publicæ de vi & coactis armatiſque hominibus præjudicium fiat. *Hottom.* *Ad ſummam exiſtimationem*] In diſcrimen infamiæ adducet Ebutium *judicium de probro* vocat orat. pro Quint. Si damnatur Æbutius, hoc judicio videtur quæſtionis publicæ de vi præjudicium fieri. Itaque injecta judicibus mora ex conſuetudine, de qua Aſcon. in Verrina docet, tertiam ſemel atque iterum, ſi videbatur judicibus bona cauſa, abſolutum fuiſſe reum, ſi mala, non ſtatim damnatum. Infamis autem erat damnatus vi bonorum raptorum, vel injuriarum. l. 1. D. de iis qui not. infamia. de pœna legibus Iuliis conſtituta. Inſtitut. *Paſſerat.* *Summa exiſtimatio* eſt res a qua omnis noſtra fama & dignitas pendet. Cic. 1 ad Attic. 12: *Exiſtimes humanitate prohibitum, ne contra amici ſummam exiſtimationem miſerrimo ejus tempore venirem.* Sic *ſummum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

nere, moram ad condemnandum acquiſiſſe, ſimul &
illi ſpatium ad ſeſe colligendum dediſſe. Quod quo
niam jam in conſuetudinem venit, & id viri boni
veſtri ſimiles, in judicando faciunt, reprehendendum
fortaſſe minus, querendum vero magis etiam videtur
ideo quod omnia judicia aut diſtrahendarum contro
verſiarum, aut puniendorum maleficiorum cauſa re
perta ſunt: quorum alterum levius eſt, propterea quod
& minus laedit, & perſaepe diſceptatore domeſtico di
judicatur: alterum eſt vehementiſſimum, quod & ad
graviores res pertinet, & non honorariam operam amici
ſed

bellum, apud Cæſarem, in quo periclitatur res univerſa. *Summa reſpublica*, res, a qua pendet ſalus reipublicæ apud Cic. ut alibi oſtendimus. *Gravius.*

Moram ad condemnandum acquiſiſſe] Id eſt, lubentiſſime arripuiſſe occaſionem differendæ & producendæ damnationis. Apparet duabus de cauſis ampliationem interponi ſolitam; primum cum revera non liquebat judicibus, & obſcura erat cauſa; deinde ſi grave erat judicium, utpote quod exiſtimationem lædebat, nam ſi abſolvendus eſſet reus, prima actione judicabatur, ſi videretur condemnandus, *amplius* pronuntiabatur; non ex jure ſcripto, ſed ex conſuetudine, ut modo declarat, & in hanc eandem rationem atque ſententiam ſic loquitur Aſconius in III. Verrina: *Et omnino*, inquit, *ſi videbatur judicibus bona cauſa, abſolvebant reum; ſi mala, non ſtatim damnabant, ſed hac excuſatione parcebant.* Hottom. *Moram ad condemnandum acquiſiſſe*] Guilielmius conjicit, *anquiſiſſe.* Gruterus.

Spatium ad ſeſe colligendum dediſſe] *Seſe colligere*, non illud ſignificat hoc loco, quod Cicero dicit in Tuſculana diſputatione IV. *diſſipatas animi partes rurſum in unum locum cogere*; ſed hoc εἰρωνικῶς accipiendum eſt, quaſi diceret. Ne tam celeriter damnetur poſt ſuſceptum judicium, ſed aliquod ei reſpondendi ſpatium inter ſuſceptum judicium & condemnationem daretur. *Hottom.* Tempus ad ſeſe confirmandum, & parandam defenſionem. V ad fam. *Colligas te virumque præbeas.* Paſſerat.

Quod omnia judicia aut diſtrahendarum controverſiarum, aut &c.] Lambinus addidit particulam *cum*; quæ ſi adſit mihi videatur oratio conſtare vix poſſe neque relativum *quod* in verbis, *Quod eſt gravius*, non recte ſententiam incipiebat, declarat etiam ſequens pronomen *id*, cum quo cohæret illud *quod.* ſimile exemplum erit infra in verbis, *Quod vobis venire in mentem neceſſe eſt*, quod non ſatis animadverſum homines doctiſſimos conturbavit: at ubi paulo poſt idem Lambinus pro *& facto quidem turpe*, vult legi *& factum quidem turpe*, recte corrigit; eſtque anthypophora illa hic commodiſſima. *P. Faber.*

Diſceptatore domeſtico dijudicatur] Dixi de hac conſuetudine pro Quinctio, in illum locum, *Si quid in controverſiam veniret, aut intra parietes, aut ſummo jure experiretur.* Et putidum eſt eadem iterare. *Hottom.* Intra parietes ab amicis controverſia componitur. Cic. III de leg. *Diſceptator juris, qui privata judicet, judicarive jubeat Prætor eſto.* Paſſerat.

Non honorariam operam amici] Onus judicandi honoris cauſſa impoſitum. Cicer. pro Roſcio Comœdo: *Dat iſte M. Trebellium amicum, nos communem neceſſarium Sex. Alphenum.* Cicer. V Tuſcul. *Quorum controverſias ſolebat tanquam honorarius arbiter judicare Carneades.* Idem.

Se-

ed ſeveritatem judicis ac vim requirit. Quod eſt gravius, & cujus rei cauſa maxime judicia conſtituta ſunt, d jam mala conſuetudine diſſolutum eſt. nam ut quaeque res eſt turpiſſima; ſic maxime & maturiſſime judicanda eſt. at ea, in qua exiſtimationis periculum eſt, ardiſſime judicatur. Qui igitur convenit, quae cau- 3
ſa fuerit ad conſtituendum judicium, eandem moram eſſe

Severitatem judicis] Nam illæ privaorum cauſæ ſunt, qui de ſuo negotio ro ſuo arbitratu tranſigere conſtituereque poſſunt; hæ vero Reipublicæ: cuus ratio ſcriptis legibus conſtituta eſt; it omnino eam in perſequendo ipſius ure rationem tenere neceſſe ſit, quæ ertis ſcriptiſque legibus præſcripta & lefinita ſit. *Hottom.* Arbitris omnia oluta, judicibus contra & reis. *Vt ſi actus ſim ne experiar interdicto unde vi, uatenus cauſſam publicam contingit paiſci non poſſum.* l. ſi vero. §. pacta quæ turpem ob cauſſam D. de pactis. *Paſſer.*

Quod eſt gravius] Quod puniendorum maleficiorum cauſa repertum eſt. *Hottom.*

Cujus rei cauſa maxime judicia conſtituta ſunt, id jam diſſolutum eſt] Locutionem huic ſimilem obſervaſſe me in Verrinis, & annotaſſe memini; cujus neque hæc diſſimilis eſt, qua uſum Varronem animadverti initio lib. I. de re ruſt. *Hoc libro, circumciſis rebus quæ non arbitror pertinere ad agriculturam.* Cicero de divin. 2. *Nunquid igitur in iis rebus eſt, quod proviſione aut permotione mentis magis quam natura ipſa ſentiamus?* Sed hæc plane gemina eſt, quam in lege Atinia reperio apud Gell. lib. XVII. cap. VII. *Quod ſubreptum erit, ejus rei æterna auctoritas eſto.* Idem. *Cujus rei cauſſa*, nempe ut maleficia vindicentur. *Paſſerat.*

Mala conſuetudine diſſolutum eſt] Tardiſſime, & poſt multas ampliationes dilationeſque judicatur. *Hottom.*

Sic maxime & maturiſſime judicanda eſt] Octavius Pantagathus eorum conjecturam non probabat, qui pro, *ſic maxime*, *ocyſſime* vel *velociſſime* legendum putant. nam *ocyſſime* contra ſignificat quam *maturiſſime*: cauſa enim periculi exiſtimationis omnes alias anteire debet, & per quam mature (non ocyſſime ut quidam volunt) judicari: quod autem tardiſſime judicetur, peccatur contra maturitatem judicandi; quemadmodum etiam peccaretur, ſi ocyſſime judicaretur. *F. Vrſinus.* *Maturiſſime judicanda eſt*] Erphurd. cod. *vindicanda.* forſan melius. *Gruterus.* Sane melius. Docet id quod anteceſſit, *ut quæque res eſt turpiſſima.* Manifeſta enim turpitudo non tam judicari, (quid enim in ea dubium?) quam vindicari debet. In Franc. deeſt copula & legitur *maxime maturiſſime.* Grævius.

At ea, in qua exiſtimationis periculum eſt] Ita probo; cum in aliis partim *de qua*, partim *at ea qua*, vitioſe legatur. *Hottom.*

Exiſtimationis periculum eſt, tardiſſime judicatur] Vt in publicis omnibus judiciis, & privatis præterea quibuſdam, ex quibus videlicet damnatio affert ignominiam, quæ modo commemorabo: nam illa tardiſſime judicantur, dum ſæpius ampliatur cauſa, & pronuntiatur *non liquere.* Valerius Max. libro VIII. de cauſa quadam mentionem facit, quam ſepties ampliatam fuiſſe ſcribit. *Idem.*

Quæ cauſa fuerit ad conſtituendum judicium] Videlicet gravitas criminis; nam propter illam, & ut maleficium in pœnam vocetur, judicium conſtituitur. At propter eandem ſententia differtur. Eſt autem argumentum ex repugnantibus. Non & aliqua de re quam celerrime judicium conſtituendum eſt, & ejuſdem rei diſceptatio differenda. Sed facilis, ut quivis intelligit, ad id afferri reſponſio poterat. Nam *in conſtituendo*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

eſſe ad judicandum? Si quis, quod ſpopondit, qua in
verbo ſe uno obligavit, id non facit, maturo judicio, ſi
ulla religione judicis condemnatur. qui per tutelan
at

do judicio, periculi nihil eſt; at in re judicanda quam plurimum. *Conſtituere judicium vel quæſtionem* (utrumque enim dicimus) in publicis duntaxat judiciis, dicitur *Quæſitor*, qui judicum rejectione utrinque facta, certos conſtituit judices, qui ſibi jurati in conſilio adſint, & ſecum cauſam cognoſcant. In privatis vero judiciis, cum Prætor urbanus judici aut Recuperatoribus a litigatoribus acceptis poteſtatem de cauſa cognoſcendi & judicandi facit, *Iudicium conſtituere* dicitur. *Hottom.*

Qua in re] Qua in ſponſione; nam hoc quaſi per parentheſim dictum intelligendum eſt. *Idem.*

Verbo ſe uno obligavit] Verum eſt, ſi ſerio loquutus eſt. Nam ſi jocandi cauſa dixit cum eo agi non poteſt ex ſponſu. Varro lib. v de L L. obligatio, inquit Iuſtin. juris vinculum eſt, quo neceſſitate adſtringimur alicujus ſolvendæ rei ſecundum civitatis noſtræ jura. *Paſſer.*

Maturo judicio] Prima actione, non ampliata cauſa. *Hottom.*

Sine ulla religione] Sine metu deſerti officii, aut violati juris. *Paſſerat.*

Qui per tutelam] Quatuor hæc ſunt privata judicia, quorum damnatio affert ignominiam; de tribus Cicero in orat. pro Q. Roſcio, de quarto in orat. pro Sex. Roſcio & univerſis Iulianus ex Prætoris edicto in Pandectis, *Qui pro ſocio tutelæ, mandati, depoſiti, ſuo nomine non contrario judicio damnatus erit*, &c. Quibus verbis eum duntaxat infamia notari ſignificat, qui *directa actione*, non qui *contraria* damnatus erit. Eſt autem *directa actio*, ea formula quæ cum certam ob cauſam inventa atque inſtituta ſit, ad eandem ipſam cauſam accommodatur? veluti Lex XII tab. Pro ſocio actionem inſtituit, aut ea ex lege ſcilicet inſtituta eſt. Quoniam utriuſque ſocii cauſa inſtituta hæc actio eſt, *directa* utrinque nominatur. At in tribus cæteris negotiis inventa primum eſt actio tantum pupillo in tutorem mandatori in mandatarium, & dep nenti in depoſitarium: quare quæ in cauſis dantur actiones, quia illæ ip ſunt maxime, quæ primum inſtitu ſunt, *directæ* nominantur. Et quonia uſu rerum poſtulante intellectum eſt ciſſim quoque dandas eſſe tutori in p pillum, mandatario in mandatorem depoſitario in deponentem certis cauſis actiones: conceſſæ quoque ſu eædem ipſæ antiquitus inſtitutæ co ceptæque formulæ, quas *directas*, cu ad ſua negotia referuntur, nominamu ſed quia non ad ſuam cauſam propr accommodantur, *contrariæ* nomina tur; quaſi dicas, eædem ipſæ actiones ſed ad contrariam partem accommodatæ. Ex quibus illud quoque intelligi facile eſt, quam ob cauſam qui *contrario judicio* damnati ſunt, infamia non notentur. Cum enim Lex XII tab. de tutore tantum, mandatario, ac depoſitario mentionem feciſſet, cum infamiam damnatis infligeret, Prætor qui formulas contrariis in cauſis accommodavit, pœnæ gravitatem longius propagandam non putavit; ſive quod lege id cautum non eſſet, ſive quod non tanto odio hi contrario judicio damnati, digni viderentur; ut Vlpianus oſtendit. Atque hæc quidem hactenus. Quid ſit autem *fiducia*, diximus in eum locum orat. pro Q. Roſcio, quem ſupra notavimus. *Hottom.* Cic. pro Q. Roſcio: *Si qua ſunt privata judicia ſummæ exiſtimationis, & pæne dicam capitis, tria hæc ſunt, fiduciæ, tutelæ, ſocietatis. æque enim perfidioſum eſt fidem frangere quæ continet vitam, & pupillum fraudare, qui in tutelam pervenit, & ſocium fallere, qui ſe in negotio conjunxit.* Idem lege I de his qui notantur infamia. Pro Sex. Roſcio: *In privatis rebus ſi qui rem mandatam non modo malitioſius geſſiſſet, ſui quæſtus, aut commodi cauſa, verum etiam negligentius, eum majores ſummum admiſiſſe dedecus exiſtimabant. Itaque mandati*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ut ſocietatem, aut rem mandatam, aut fiduciae ra-ionem, fraudavit quempiam, in eo, quo delictum majus eſt, eo poena eſt tardior. eſt enim turpe judi-ium. & facto quidem turpe. Videte igitur quam ini-que accidat, quia res indigna ſit, ideo turpem exiſti-ma-

ti conſtitutum eſt judicium, non minus rpe, quam furti. Paſſerat. Tutelæ tio, ſi dolus committatur, famoſa t. Inſtitut. § ſuſpectus t. de ſuſpecto tore. *Iacobus Omphalius.*

Aut ſocietatem] Societas Græcis *ιvoνία*, quæ ex omni cauſſa honeſta, æ inter eos obligari poſſunt, coitur, nſtituiturque certis quibuſdam pa-ionibus, ne vel dolus, vel commo- ſocietas excludatur. l. *ſi non fuerit* . ult. ff. e. Ex hac damnatus ignomi-a notatur, eoque gravior eſt actio. . *ex quibuſdam.* Inſtitut. de pœn. tem. tigan. *Idem.*

Aut rem mandatam] Mandatum gra-itum eſt, propterea quod originem officio atque amicitia trahit. l. 1. ff. andati. Ejus obligatio ex conſenſu ntrahentium in rebus honeſtis con-ſtit, quoties ut negotium noſtrum ge-t, aliquem rogamus, mandamus, que ſcribimus. Itaque directa actio, æ mandatori & ejus heredi convenit moſa eſt. l. *furti* §. *mandati* ff. de iis, i notantur infamia. *Idem.*

Aut fiduciæ rationem] Fiducia eſt ge-us contractus, quo fidem alterius ſe-ti vel fundum, vel filium, vel here-tatem relinquimus, ut viciſſim man-panti remancipetur. vide Boët. in Top. nde *fiduciarius heres* l. Sejus ad S. C. rebell. *Paſſerat.* Cic. in Top. *Si tu-r fidem præſtare debet, ſi ſocius, ſi cui andaris, ſi qui fiduciam acceperit.* vid. oët. *I. Omphalius.*

In eo, quo delictum majus eſt, eo pœna t tardior] Indigne, inquit, cum in tione eſt ſtipulatus, & verbi unius bligatio, ſententia ſtatim pronuncie-r (in quo tamen minor culpa eſt) ic ubi grave delictum eſt, & ſcelus lane nefarium, differri ac procraſtinari dicium. *Hottom.*

Eo pœna eſt tardior] Eo ſerius con-demnatur. Propert. *Pœna erit ante meos ſera, ſed apta pedes.* Paſſerat.

Eſt enim turpe judicium. Et factum] Sic reſtitui, conjectura certiſſ. ductus. Verba autem illa ſuperiora intelligen-da ſunt, tanquam ab adverſario ob-jecta καθ' ὑποφορὰν. hæc autem, *Et factum*, a Cicerone reſponſa. *Lambin.*

Eſt enim turpe judicium: & facto qui-dem turpe] Vitioſa & prava diſtinctio ſententiam elegantiſſimam funditus e-vertit. Sermocinatio enim hæc eſt, in qua primum contra diſputantium verba ponuntur; deinde reſponſio ſequitur, hoc ſenſu, at enim, (dicet aliquis) judicium turpe eſt, & lædit exiſtima-tionem; ob eamque cauſam tardius & ſerius tranſigendum: non enim parva res eſt, neque levi momento æſtiman-da civis Rom. exiſtimatio, cui Cice-ro objectioni continuo ſic refert, *Et factum quidem turpe.* Sane, inquit, *turpe hoc judicium* eſt; & ignominiam affert, nec injuria, cum *factum turpe* ſit, quo dignius eſt celeri & matura condemnatione. Lambino enim *factum* reponenti lubenter aſſentior. *Hottom.* Lambinus edidit *factum.* Dixit tamen *facto*, orat. in Vatin. *Majore malo ma-ctandus, quod non ſolum facto, ſed etiam exemplo laceraſti rempublicam.* Paſſerat.

Et facto quidem turpe] Paul. Manutius *factum*, ſed e conjectura contra omnes libros impreſſos ſcriptoſque. ſequitur tamen Lambinus. *Gruterus.* Muretus probat *factum.*

Eſt enim turpe judicium] Objectio eſt, ut dixi; cui particula *enim* frequenter accommodatur: exempla crebra ſunt apud hunc auctorem; ut Verr. II. *Cau-ſam enim*, inquit, *cognoſci oportet; ea re quidem, quod aliter condemnari reus non poteſt:* & hac ipſa oratione, *Vſus enim*, inquit, *ejus & fructus fundi fue-rat Ceſenniæ.* Hottom.

Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

mationem ſequi : quia turpis exiſtimatio ſequatur, id rem indignam non judicari. At ſi quis mihi hoc judex recuperatorve dicat, potuiſti enim leviore actione confligere : potuiſti ad tuum jus faciliore & commodiore judicio pervenire. quare aut muta actionem, aut noli mihi inſtare, ut judicem. tamen is aut timidior videatur, quam fortem, aut cupidior, quam ſapientem judicem eſſe aequum eſt, ſi aut mihi praeſcribat, quemadmodum meum jus perſequar, aut ipſe id, quod ad ſe delatum ſit, non audeat judicare. Etenim ſi praetor is, qui judicia dat, numquam petitori praeſtituit qu

Non judicari] Sic libri veteres nonnulli in aliis *vindicari*; quod ſententiæ ratio non obſcure repudiat. *Hott.* *Ideo rem indignam non judicari*] Quidam libri habent, *non vindicari.* (ſic & Erfurt.) ego nihil muto. *Lambinus.*

Potuiſti enim leviore actione confligere] Quam hac, quæ eſt de vi armata & injuria, unde turpis exiſtimatio ſequitur. *Hottom.* Alii *leniorem*, quod repudio. Levior autem eſt actio de rei vindicatione, qua poſſeſſio reſtituatur D. de rei vindic. vel ſi amiſſa ſit poſſeſſio inſtituitur actio Publiciana l. 2. D. de Publiciana. Orat. pro Quint. *Vt ocyus ad tuum pervenias honeſtiore judicio conflictare.* Vbi negat agendum fuiſſe actione pro ſocio, quia famoſa ſit. *Paſſerat.*

Ad tuum jus] Quod tibi debetur. Sic leno in Rudente Plauti queritur *jus ſuum ſibi eripi* de ancillis. *Idem.*

Faciliore & commodiore judicio] Vbi nulla eſt ampliatio, nulla turpitudo. *Idem.*

Tamen is aut timidior videatur] Vſitata defectio, quam alibi notaſſe meminimus ; ſubauditur autem, etſi fortis & ſapientis hominis perſonam ſuſtineat. *Hottom.*

Aut cupidior] *Cupiditatis* verbum fere in vitio ponitur ; hoc loco *cupidum* dicit *judicem*, qui alteri faveat. *Idem.* Propenſior in abſolutionem rei. Pro Fontejo : *cupidi teſtes.* Paſſerat. Sæpe *cupidus* Ciceroni partium nimis ſtudioſus, partibus nimis addictus, ut mult exemplis alibi oſtendi. vid. quæ nota ad Sueton. Iulium. *Grævius.*

Quod ad ſe delatum ſit] De quo ju dicandi poteſtas illi a Prætore facta e *Hottom.*

Si Prætor is, qui judicia dat] Mul enim Romæ Prætores ; ſed alii qua ſtiones exercebant capitales, eum ver intelligit , qui juri dicundo præerat qui *urbanus* dicebatur. Hic enim judici privata conſtituebat, id eſt, agendi po teſtatem litigatoribus, judicandi ver privatis hominibus, judicibus ſumptis permittebat. Quod autem ait, *Prætorem nemini præſcribere, qua formula actionis uti debeat*, ex eo facile convincitu nullam eſſe actionem *præſcriptis verbi* quemadmodum in aliis libris noſtri probavimus. *Idem.* Formula dand judicii 1 Verr. *Si pateret eam ſe & ſu Veneris eſſe dixiſſe.* Verr. v. *Si pateret adverſus edictum feciſſe.* *Ius dicere* autem & *judicare* aliud eſt. Iudicat etiam, cu mandatum munus judicandi. Prætor autem jus dicit, cum dat bonorum poſſeſſionem, cum in poſſeſſionem mittit, cum pupillis dat tutores, & litigantibus judices. l. 1 D. de juriſdict. Ab eodem & agendi poteſtas accipiebatur. *Paſſerat.*

Petitori præſtituit] Actori præſcribit. In privatis pecuniariis *petitor*, in criminibus & publicis *accuſator*. Pro Quintio : *Poſſumus petitoris perſonam capere ;* accu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ua actione illum uti velit. videte quam iniquum ſit, onſtituta jam re, judicem, quid agi potuerit, aut quid oſſit, non quid actum ſit, quaerere. Verumtamen iimiae veſtrae benignitati pareremus, ſi alia ratione us noſtrum recuperare poſſemus. Nunc vero quis eſt, ui aut vim armatis hominibus factam relinqui putet portere, aut ejus rei leviorem actionem nobis aliquam lemonſtrare poſſit? Ex quo genere peccati, ut illi clamitant, vel injuriarum, vel capitis judicia conſtituta unt, in eo poteſtis atrocitatem noſtram reprehendee, cum videatis nihil aliud actum, niſi poſſeſſionem er interdictum eſſe repetitam? Verum ſive vos exiſti- 4
ma-

ccuſatoris deponere. Plerumque tamen *etitionis* verbo actionem in rem ſignifiamus, & *actionis* nomine perſonales ctiones. Sed *actio* etiam utrumque omplectitur. Vlpianus l. pecuniæ §. ctionis D. de verb. ſignif. *Præſtituit* eſt ræſcribit. Cic. II de invent. *Lex quius diebus proficiſceretur, præſtituibat.* II in Verr. *Diem præſtituit operi faciuno.* Paſſerat.

Qua actione uti] Qua formula litem ntendere. Actiones autem & agendi ormulæ a Iuriſconſultis petebantur. 'arro v. de L L. Cic. in orat. pro Muena. *Idem.*

Conſtituta jam re] Accepto a Prætore idicio, & re ad judices delata. *Hottoannus.*

Non quid actum ſit] Vi dejectum eſſe. *'aſſerat.*

Nimiæ veſtræ benignitati] Humaniati, comitati, qua erga adverſarios imini; & hanc reprehendit, cum diit *nimiæ*. Hottom. Immodicæ clemeniæ veſtræ in reos. Horat. *Ne nimium ii rebuſque fidentes.* Id. *nimium caſto Bellerophonti.* Paſſerat.

Ius noſtrum] Amiſſam poſſeſſionem. *Idem.*

Relinqui putet] Inultam, non perſequi III Verr. *Cur injurias tuas conjunctas um publicis reliquiſti?* Huic opponitur erſequi. *Relinquere* eſt imperfecti opeis ait Donatus, ut apud Virgil. *Atque opere in medio defixa reliquit aratra.* Idem.

Leviorem actionem, &c.] Neſcio an non poſſit locum habere quod eſt in Pal. *leniorem.* Gruterus. Facilius & commodius judicium, quo ad noſtrum perveniremus. *Paſſerat.*

Ex quo genere peccati] Ex vi armata. *Idem.*

Vt illi clamitant] Dum adverſarii vociferantur indignum eſſe tam gravi judicio experiri. *Idem.*

Vel injuriarum, vel capitis judicia ſunt conſtituta] Hoc eſt, quod ſcribit Vlpianus ſub tit. de injuriis: *Lex Cornelia de injuriis competit ei, qui injuriarum agere volet ob eam rem, quod domum ſuam vi introitam eſſe dicat.* Sed & criminale poſtea judicium legibus Iuliis conſtitutum eſt. Nam Martianus ad legem Iul. de vi pub. *Hac*, inquit, *lege tenetur, qui hominibus armatis poſſeſſorem domo agrove ſuo dejecerit, excuſſerit, expugnaverit*; & ſub tit. inſeq. *Si quis aliquem dejecerit ex agro ſuo hominibus congregatis ſine armis, vis privatæ poſtulari poterit.* Hottom.

Atrocitatem noſtram] Nimiam ſævitiam.

Per interdictum] Decreta quædam Prætoris, quibus ille aliquid fieri jubebat aut vetabat, *interdicta* dicebantur, præſertim in poſſeſſionum controverſiis. Vnde autem dicta ſint, diu quæſitum eſt: nam ab *interdicere* deductum
vo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

mationis illius periculum, ſive juris dubitatio tardior fecit adhuc ad judicandum: alterius rei cauſam voſme ipſi jam vobis, ſaepius prolato judicio, ſuſtuliſtis: alteri ego vobis hodierno die cauſam profecto auferam, ne di tius de controverſia noſtra, ac de communi jure dubiteti

Et

vocabulum non videtur, quod cum *interdicere* verbum *prohibere* ſignificet, & denuntiare ne quid fiat; pleraque interdicta jubeant, non prohibeant. Ego ex eo derivatam appellationem puto, quod inter hoc Prætoris decretum, & principalis negotii controverſiæque diſceptationem aliquid fieri aut juberetur, aut vetaretur; quaſi hoc decretum interea dictum atque interpoſitum eſſet, dum actionem principalis cauſæ aliquando litigator poſtularet; itaque puto ſenſiſſe ac diſputaſſe juriſconſultos, quorum obtinuiſſe ſententiam Tribonianus ſcribit; non autem, quod ille, neſcio quo auctore, tradidit, quod inter duos dicantur; niſi forte non *duos*, ſed *duo* ſcribendum ſit. Exempli cauſa, cum in fundo eſſem, dejeciſti tu me ex eo, vi armatis aut non armatis hominibus, quod tuum eſſe illum fundum diceres. Prætor me per interdictum reſtitui jubet; hoc eſt dicere, jubet me poſſidere interea, dum ille conſtituto judicio planum fecerit, ac docuerit, ſe illius eſſe fundi dominum; hoc ita eſſe, ex iis quæ poſt dicentur, facile ac dilucide conſtabit. Sed quoniam ubi non conſtat, uter poſſeſſor ſit, petitoria actio inſtitui non poteſt, *quia & civilis & naturalis ratio poſtulat* (inquit Iuſtinianus) *ut alius poſſideat, alius a poſſidente petat*: propterea inter hanc de poſſeſſione contentionem & principalis cauſæ diſceptationem hæc quaſi actio ac judicium a Prætore dabatur, quo uter eſſet poſſeſſor conſtitueretur. Hæc ergo inter *actionem* & *interdictum* ſimilitudo eſt, quod utrumque a Prætore datur, ut l. 35. §. non ſolum, D. de Procur. utrumque certa conceptaque verborum formula conſtituitur, in utroque ſponſiones fiunt, utroque Iudex aut Recuperatores dantur. Sublatis autem judiciis ordinariis, ab illis poſtulari actiones deſierunt, tum *interdi quoque* (ut Iuſtinianus ait) *una cum c teris formulu interciderunt*. Sic enim i telligendum eſt, quod apud Iuriſco ſultos paſſim legimus, *judiciorum al eſſe ordinaria, alia extraordinaria. Ord naria* enim dicebantur, cum ordi prius ad Prætorem in jus adibatur, formula ab eo conceptioque action poſtulabatur; deinde ad judicem diſc ptabatur. *Extraordinaria* vero, cum miſſa Prætorum juriſdictione recta a judicem aditur; quamobrem Vlpian in l. pecuniæ, D. de verb. ſign. *acti num nomine formulas intelligi* ſcribit, *q in ordinariis judiciis in uſu erant. Perſec tionis autem verbo* (inquit) *extraordinari perſecutiones puto contineri: ut puta Fide commiſſorum, & ſi quæ aliæ ſunt, q non habent juris ordinarii executionen* Paulus autem in l. actio, D. de nego geſt. *Nec refert*, ait, *directa quis an uti actione agat, vel conveniatur; plane i contrariis judiciis ubi conceptio formularu non obſervatur, hac ſubtilitas ſupervacu eſt.* Quæ omnia juris ſtudioſus ex orat pro Q. Roſcio, facilius intelliget. *Hott* Nihil aliud poſtulatum a Prætore, ni ut in poſſeſſionem reſtitueretur. *Paſſe ratius.*

Iuris dubitatio] Obſcura juris dubia que ratio. *Idem.*

Alterius rei cauſſam] Tarditatis & dubitationis. *Idem.*

De communi jure] Paſſim obſervato. Inferius: *Vt non minus hominem ipſum, quam jus commune defendam.* Lib. 2 ad Herenn. *Dicemus eam ſententiam non conſtare cum jure communi, & cum legibus communibus.* Huic opponitur jus ſingulare, quod propter aliquam utilitatem contra tenorem rationis introductum eſt. l. jus ſingulare D. de legibus. *Idem.* *Ius commune* Suetonio in Auguſto dicitur *jus publicum.*

Al-

Et, ſi forte videbor altius initium rei demonſtrandae petiſſe, quam me ratio juris, & jus, de quo judicium eſt, & natura cauſae coegerit, quaeſo ut ignoſcatis. non enim minus laborat A. Caecina, ne ſummo jure egiſſe, quam ne certum jus non obtinuiſſe videatur. M. Fulcinius fuit, recuperatores, e municipio Tarquinienſi, qui & domi ſuae cum primis honeſtus exiſti-

Altius initium rei demonſtrandæ] Quaſi a capite initium rei exponendæ & narrandæ. Cic. 1 de leg. *Alte tu quidem repetis, & a capite quod quærimus.* In 1 de Invent. Vitioſa expoſitio dicitur, quæ nimis longe repetita. & in Topicis, ubi agit de argumento a cauſſis, ideo veniam petit. Brevitas enim in narrando præcipue laudatur. *Paſſerat.*

Ratio juris] Hujuſce cauſæ difficultas atque obſcuritas; ut *jus* de quo judicium eſt, *jus Cæcinæ* de quo in hoc judicio quæritur. *Hottom.*

Et jus, de quo judicium eſt] Eſt legendum, *& vis, de qua judicium eſt.* quamvis codices reclament. *Lambinus.*

Quam me ratio juris & jus, de quo judicium eſt] Lambinus corrigit ac legit, *& vis de qua judicium eſt*, ut videtur nimis audacter. Hottomannus, qui *rationem juris*, hic vult dici hujuſce cauſæ difficultatem & obſcuritatem, interpretatur *jus de quo judicium eſt*, jus Cæcinæ de quo in hoc judicio quæritur, ne hoc quidem ſatis probabile, Ciceronem tam inuſitata defectione verborum ex ancipiti notione verbi *juris* orationi ſuæ voluiſſe tenebras iſtas obducere: Quid igitur dicam? niſi librarium non tenuiſſe conſuetudinem ſcribendi Ciceronis, atque aliorum veterum, qui *I* conſonantem inter duas vocales geminare ſoliti ſunt. *Sciat*, ait Quintilianus in lib. 1. cap. 4 *etiam Ciceroni placuiſſe*, aiio, maiiamque *geminata* i *ſcribere.* idem aliis exemplis docuit Velius, & Terentianus, *Atque* i. *geminum ſcribere nos docent magiſtri.* Et Priſcianus in lib. 1. *Quo in loco antiqui ſolebant geminare eandem* i *literam, &* maijus, peijus, eijus *ſcribere*, & quæ ſequuntur: quæ repetit pluribus etiam exemplis idem in lib. 8. Ergo Ciceronem dicam ex illa ſua conſuetudine ſcripſiſſe hic, *Quam me ratio juris ejus, de quo judicium eſt.* Non alio modo atque paulo ante dixit, *Sed cum de eo jure mihi dicendum ſit.* Et infra dicet, *At vero ratio juris interdictique vis*, &c. nihil apertius. Et vide mutatio illa tam in literis prope nulla ut ſententiam mutarit, aut adeo corruperit. *Faber.*

Quam me ratio juris, & jus de quo, &c.] Lambinus, *& vis de qua*; ſicque ait legendum, codicibus quamvis reclamantibus. at aliquanto propius ſcripturam veterem reponebat Guilielmius, *juris ejus de quo.* natumque vult errorem, quod veteres duplicarent *i*, ut docet Quintilianus; affirmans Tullium perpetuo ſcripſiſſe *aijo Maijam, &c.* Gruterus. Hæc debentur Fabro.

Ne ſummo jure egiſſe] Hoc quid ſit, diximus in orat. pro Quinctio. *Summo* autem *egiſſet jure* Cæcina, ſi cum actione leviore confligere potuiſſet, uti tamen odio & malevolentia animi inductus, iſta actione voluiſſet. *Hottom.* *Summo jure* eſt nimis atroci actione. *Paſſerat.*

Ne certum jus non obt.] *Certum jus*, bonam cauſam, veram & juſtam cauſam. *Hottom.* Ius controverſum huic opponitur in orat. pro Muræna: *Si id quod oportet reſponderis, idem reſpondiſſe videaris, quod Servius. Sin aliter etiam jus controverſum noſſe & tractare videare.* Paſſerat.

E municipio Tarquinienſi] De *municipiis* dixi in orat. pro Sex. Roſcio. *Hottomannus.*

ſtimatus eſt, & Romae argentariam non ignobile
fecit. Is habuit in matrimonio Caeſenniam, eodem
municipio, ſummo loco natam, & probatiſſimam fae
minam, ſicut & vivus multis ipſe rebus oſtendit, &
in morte ſua teſtamento declaravit. Huic Caeſennia
fundum in agro Tarquinienſi vendidit temporibus il
lis difficillimis ſolutionis. Cum uteretur dote uxo
ris numerata, quo mulieri eſſet res cautior, cura
vi

Argentariam non ignobilem fecit] *Argentarii* Latine dicti ſunt, qui Græce *trapezitæ* dicebantur; apud quos pecuniæ deponi ſolebant, quas occupare aliquis atque exercere vellet: inde enim fœnore vulgo ſumebantur, præerant etiam auctionibus faciendis: nam ad eorum tabernam plerumque fiebant, & in tabulas quod cuique expenſum aut acceptum eſſet, referebant. *Hott.* Cic. III de offic. *Pytheas, qui argentariam Syracuſis faceret.* Græcis ἀργυροπρατικὴν ἐργάζεσθαι.

Fundum vendidit] Hæc a Iuriſconſultis *permutatio* dicitur. l. ſi mulier, re, D. de pact. dot. l. 25. l. 26. l. 27. l. 50. D. de jur. dot. *Hottom.*

Temporibus illis difficillimis ſolutionis] Sic omnes libri veteres. Magis tamen placeret, *ſolutionibus.* Quod ſi *ſolutionis* legamus, ordo hic erit. Temporibus ſolutionis difficillimis, id eſt, quo tempore argentarii difficultate rei nummariæ laborabant, neque ſine maxima difficultate æs alienum diſſolvere poterant. Tempora autem Sullana ſignificat, quibus civitatem ille multis Italiæ municipiis ademit, eaque omnibus injuriis cumulavit. Hoc autem ideo ſubjecit, ut ſignificaret non magno illum fundum Ceſenniæ venditum; ſed eo tempore, quo propter bellorum civilium calamitates prædiorum pretia jacebant. *Idem.* *Temporibus illis difficillimis ſolutionis*] A libris manuſcript. duobus abeſt, *illis*: ego non tam de hac voce laboro, quam quod hoc genus loquendi me offendit, *temporibus difficillimis ſolutionis.* malim enim legi, *temporibus difficillimæ ſolutionis.* Lamb. *Temporibus illis difficillimis ſolutionis* Nihil mutem: dicitur non minus commode quam in lib. I. de officiis meminiſti dici, *Tempus actionis opportunum* Græce εὐκαιρία. Latine appellatur occaſio. *P. Faber.* *Temporibus difficillimi ſolutionis* eſt, quibus æs alienum ſumma difficultate diſſolvebatur. *Nam cum in Aſia res magnas tam multi amiſerunt* (initio belli Mithridatici) *ſcimus Romæ ſolutione impedita fidem concidiſſe.* In orat. pro lege Man. *Secuta ſunt quoque tempora Sullana difficillima & pernicioſiſſima municipiis plurimis Italiæ.* Id. in epiſt. Et lib. 10: *His temporibus difficillimis reipublicæ.* Paſſerat.

Cum uteretur dote uxoris numerata] Ratio cur vendiderit fundum, ne quis minus bonum patrem familias putet. Cic. in Topicis docet, numeratam pecuniam argenti nomine contineri, eandemque ſignatam eſſe cum argento. XII ad Attic. *Numerato malım quam æſtimatione.* Dotem numeratam itaque ſignificat in Aſinaria Plautus, cum dicit *argentum accepı, dote imperium vendidi.* Cic. pro Flacco: *Doti Valeria pecuniam omnem ſuam dixerat.* Idem.

Quo mulieri eſſet res cautior] Vt magis doti conſuleretur. Sic pro Roſcio, *in eam partem potius potius peccant, quæ eſt cautior*, eſt, in qua plus eſt cautionis. Sæpe enim a marito uxores prædia pignori ob dotem accipiebant, quod ſi emiſſent, & ea emptio donationis cauſſa facta videbatur, nullius erat momenti. Sin bona fide facta venditio inter maritum & uxorem valet. l. *Quod autem* §. *ſi uxor a marito.* D. de dot. jure int. mar. & ux. Solebat autem
etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

vit ut in eo fundo dos collocaretur. Aliquanto poſt, jam argentaria diſſoluta, Fulcinius huic fundo uxoris continentia quaedam praedia atque adjuncta mercatur. Moritur Fulcinius: multa enim, quae ſunt in re, quia remota ſunt a cauſa, praetermittam: teſtamento facit heredem, quem habebat e Caeſennia filium: uſumfructum omnium bonorum ſuorum Caeſenniae legat, ut frueretur una cum filio. Magnus honos viri, jucundus mulieri fuiſſet, ſi diuturnum eſſe licuiſſet. frueretur enim bonis cum eo, quem ſuis bonis he-

etiam interponi ſtipulatio, ſoluto patrimonio dotem reddi. *Paſſer.* Reipublicæ intereſt dotes mulieribus conſervari. l. 1. D. *ſol. matrim.* quo fit ut mariti bona, ſi nihil expreſſe obligatum ſit, uxori pro dote reſtituenda obligentur. l. 1. §. *ut plenius* C. de rei uxoriæ actione. *I. Omphalius.*

Argentaria diſſoluta] Negotiatione nummaria finita. *Diſſolvere ſocietatem* pro Q. Roſcio. Contrahebatur cum ſociis negotium ab argentario. Id autem addi oportuit, quia dixerat *difficillimis temporibus.* Cur igitur mercatus? Quia diſſoluta argentaria pecuniam alibi collocare debuit. *Paſſerat.*

Continentia atque adjuncta] Vicina & proxima. II de divin. *mari aer continens eſt.* In I de nat. Deor. *Motus ſemini conjunctus & continens.* XV ad fam. *Cappadociæ pars, quæ Ciliciæ eſt continens.* Idem.

Quia remota ſunt a cauſſa prætermittam] Quia non tam ad cauſſam pertinent præteribo. Pro Quint. *Non neceſſe habeo dicere ea, quæ me P. Quintius jubet commemorare, tametſi cauſſa poſtulat: tamen quod poſtulat, non flagitat, prætermittam.* Studet autem narrationis brevitati. *Idem.*

Vſumfructum omnium] Erfurt. *uſum & fructum omnium.*

Caſenniæ legat] In Topicis eſt *legare a filio: Pater familias uxori ancillarum uſumfructum legavit a filio, neque a ſe, ſed herede legavit.* Legare autem legis modo imperativo relinquitur, nam precantium modo dicitur fideicommiſſum. Vlp. tit: 24 Inſtitut. *Paſſerat.*

Frueretur una cum filio] Stulte, qui hoc loco ſcribit, niſi hoc additum fuiſſet futuram fuiſſe, ut ex uſufructu triens detraheretur, ex Novel. Iuſtin. lib. 4. Ridiculum caput. Cum vir doctus alicui Patavino Doctorculo locum hunc oſtendiſſet, admonitus eſt, legitimam deberi filio ex Novella Iuſtiniani prima, trientem, quaſi vero vel Falcidia lex, vel legitimæ detractio ad illius exemplum inducta hoc tempore fuiſſet; nedum trientis portio ex Iuſtiniani jure. Legatum igitur partitionis intelligit. *Hottom.* *Cum filio.* Nam uſusfructus legari poteſt pro parte diviſa, vel indiviſa. Papinius l. uſusfructus 5. D. de uſufr. ut & legari poteſt proprietas ita ut uſusfructus apud heredem maneat. l. uſusfructus 6. ibid. Fructui autem uſus ineſt, uſui fructus deeſt. l. 14. §. 1. D. de uſu & habit. *Paſſerat.*

Magnus honos viri] Honorificum fuiſſe aliquid amici teſtamento accipere, dictum eſt in orat. pro Quintio copioſe; unde aſſumi poterunt, quæ ad hunc locum pertinere videbuntur. *Hott.* Cic. pro Quint. *Vt ad quem ſummus mœror morte ſua ad eum ſummus honos perveniret*, quod ſcriptus heres. Sueton. Auguſtum ait graviſſime ferre ſolitum, ſi a quoquam amicorum præteritus in teſtamento fuiſſet. Cicero reſpondet Antonii calumniæ, ſe amplius H-S. ducenties acceptum hereditatibus amicorum retuliſſe, hoc eſt quingenta ſcutatorum millia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

heredem eſſe cupiebat, & ex quo maximum fructum ipſa capiebat. Sed hunc fructum mature fortuna ademit: nam brevi tempore M. Fulcinius adoleſcens mortuus eſt: heredem P. Caeſennium fecit: uxori grande pondus argenti, matrique partem bonorum majorem legavit. Itaque in partem mulieres vocatae ſunt. Cum eſſet haec auctio hereditaria conſtituta: Aebutius iſte, qui jamdiu Caeſenniae viduitate ac ſolitudine aleretur, ac ſe ejus in familiaritatem inſinuaſſet hac ratione, ut cum aliquo ſuo compendio negotia mulieris, ſi qua acciderent, controverſiaſque ſuſciperet: verſabatur quoque eo tempore in his rationibus auctionis, & partitionis: at-

Heredem eſſe cupiebat] Ex parentum voto. unde dicti ſuperſtitioſi II de nat. Deorum. Plaut. Aſin. *Sicut tuum vis unicum tuæ ſupereſſe.* Eſt autem hæc morata oratio. Ariſtoteles cap. 2, lib. 3. Rhet. *Paſſerat.*

Ex quo maximum fructum ipſa capiebat] Alludit ad uſumfructum bonorum. Multo majorem, inquit, ex filio, quam ex mariti bonis fructum capiebat. *Hottom.* *Et ex quo maximum fructum ipſa cap.*] Hæc abſunt ab uno codice manuſcr. *Lambin.* *Ex quo maximum fructum ipſa capiebat*] Nihili eſſe librum illum, in quo teſtatur Lambinus, non eſſe hæc ſeptem verba, ſatis docent, quæ ſubjicit, *Sed eum fructum*, &c. Sic enim loquitur apud Nonium Turpilius, *Hæc ſi impetro abs te, ut faciat, ſatis fructi cepero ex te.* Quod vero poſtea Lambinus idem pro adverbio *mature* vult legi *præmature*, nihil neceſſe eſt. *Mature* recte in Gloſſis veteribus eſt interpretatum ταχέως, ut etiam apud Gellium ipſum in lib. 10. cap. 11. *P. Faber.* Ad voluptatem, non ad commoda legati ſpectat. *Paſſerat.*

Mature fortuna ademit] Legendum fortaſſe eſt, *præmature ei fortuna ademit.* Lambin. Vid. notam P. Fabri ad præcedentia verba. Fructum hunc propere & nimis cito caſus aliquis ademit.

Vxori grande pondus argenti] Multa vaſa argentea, atque gravia. Cic. Top. *Quoniam argentum omne mulieri legatum eſt, non poteſt ei pecunia, quæ domi numerata relicta eſt, non eſſe legata.* Cic. I ad Herenn. *Tullius heres meus triginta pondo vaſorum argenteorum dato quæ volet.* Factum potius, quam infectum aut ſignatum videtur intelligere. *Paſſer.*

In partem vocatæ ſunt] Sive *re & verbis*, ſive *re tantum conjunctæ* fuerunt, in ſolidum quidem juris interpretatione ab initio vocatæ ſunt; concurſu autem partes fecerunt. *Hottom.* Ad uxorem & matrem pars bonorum venit. *Venire in partem* dixit lib. XIV ad fam. ad Terentiam, *Doleo te in ejus (rei) partem venire.* Ovid. *Hic ſoror in partem miſera cum matre doloris venit.* Vnde *partiarius legatarius* cui pars hereditatis legata erat. Vlpian. Inſtitut. tit. 24. *Paſſeratius.*

Cum eſſet hæc auctio hæreditaria conſtituta] Cum a communione diſcedere cuperent, neque id facile & commode res inter ſe partiri poſſent, placuit auctionem conſtitui, ut pecuniæ redactæ partitio fieret. *Hottom.*

Cæſenniæ viduitate ac ſolitudine aleretur] Cui pereundum fame fuiſſet, niſi viduam & ſolitudinem nactus eſſet. *Paſſerat.*

Partitionis] Infra, *quanta ex partitione pecunia deberetur.* More autem factum, ut inter heredes & legatarios ſi non conveniret, auctionem fieri, & re-

atque etiam ſe ipſe inferebat & intrudebat: & in eam opinionem Caeſenniam adducebat, ut mulier imperita nihil putaret agi callide poſſe, ubi non adeſſet Aebutius. Quam perſonam jam ex quotidiana cognoſcitis vita, recuperatores, mulierum aſſentatoris, cognitoris viduarum, defenſoris nimium litigioſi, conciti ad rixam, inepti ac ſtulti inter viros, inter mulieres periti juris & cal-

redactam inde pecuniam dividi inter ſe. Species autem legati, qua cum herede legatarius partiebatur hereditatem, partitio dicebatur, & legatarius, partiarius. Iuſtin. Inſtitut. de fideicommiſſo hered. & Vlpian. tit. 24. Inſtitut. Commemorat ipſe 11 leg. partitionis caput ſcriptum caute a I C. *Paſſerat.*

Atque etiam ſe ipſe inſerebat, & intrudebat] In uno libro manuſcr. ſcriptum reperi, & *intro dabat*, pro, *intrudebat.* Lambinus. *Se ipſe inferebat & intrudebat*] Verbum *intrudo* rarius alibi ſe offert. Ponitur tamen hic valde commode poſt verbum *inſerebat* de eo qui ſe vi immittat & quaſi introrumpat. Pro his utuntur commode Græci verbo ὠθοῦμαι. Plutarchus ſæpe ut in lib. περὶ πολυπραγμοσύνης cum dicit οἱ δὲ πολυπράγμονες φεύγοντες τὸν ἀγροικίαν εἰς τὸ βῆμα, καὶ τὴν ἀγορὰν, καὶ τὸ λιμένας ὠθοῦνται. P. Faber. *Se ipſe inferebat*] Ita & mſſ. noſtri: ſecundusque ſtatim poſtea *introdabat*, pro *intrudebat.* Guilielmius malebat, *ingerebat.* P. Manutius *inſerebat.* Gruterus. *Se ipſe inferebat*, eſt ſe immiſcebat, interponebat. Virg. 1 Æneid. *Infert ſe ſeptus nebula mirabile dictu.* & lib. IX: *Campo ſe ſe arduus infert.* Id. 11 libro: *Ibat & ingenti ſe ſe clamore ferebat.* Paſſeratius.

Mulier imperita] Cui facile imponebatur, propter infirmitatem conſilii, & ingenium antiquum & ſimplex, ut alibi loquitur. Vide Diogenianum in γυναικὸς φρένες. Idem.

Ex quotidiana vita] Ex moribus & conſtituta vivendi ratione. Pro Sex. Roſc. expreſſam vitæ quotidianæ imaginem a Poëtis ait.

Mulierum aſſentatoris] Guilielmius inclinabat, in *aſſectatoris.* Grut. Qualem Vitellium deſcribit Suetonius, *qui pro maximo munere a Meſſalina petiit, ut ſibi pedes præberet calceandos, detractumque ſocculum dextrum inter togam tunicaſque geſtavit aſſidue, non nunquam oſculabundus.* Paſſerat.

Cognitoris viduarum] *Cognitor*, qui præſentis negotium cauſamque ſuſcepit; *Procurator*, qui abſentis. Hoc dictum eſt, & demonſtratum alibi frequentiſſime. De cognitoribus extant ſententiæ apud Paulum Iuriſconſultum, lib. 1. ubi tamen titulus corrupte legitur, *De curatoribus & cognitoribus*, pro *De procuratoribus, &c. Cognitorem* autem Æbutium Cicero *viduarum* per contemptionem appellat, quaſi viduarum tantum negotia ſuſciperet, inter quas ſolas peritus juris & callidus exiſtimaretur; ut ſi diceret, neminem ejus opera uti velle, præter viduas mulieres imperitas, & quæ hominem ignorarent. *Hottom.*

Conciti ad rixam] Qui facile ad rixam commovetur. Contra Propertius dixit *ſobrius ad lites.* Paſſerat.

Inter mulieres periti juris & callidi] Euripides in Hippolyto coronato:

> Οἱ γὰρ ἐν σοφοῖς φαῦλοι, παρ᾽ ὄχλῳ
> μουσικώτεροι λέγειν.

Inter doctos nihili & infantes, apud turbam & plebem valde facundi videntur. Quale illud dictum ab æmulis in Hermogenem Rhetorem, ἐν παισὶ μὲν γέρων, ἐν τοῖς δὲ γέρουσι παῖς. *Inter pueros ſenex, inter ſenes puer.* quo & illud ἐν ἀμούσοις ὁ κόρυδος φθέγγεται. Idem.

& callidi: hanc perſonam imponite Aebutio. is enim Caeſenniae fuit Aebutius: ne forte quaeratis, num propinquus? nihil alienius. amicus aut a patre, aut a viro traditus? nihil minus. quis igitur? ille, quem ſupra deformavi, voluntarius amicus mulieris, non neceſſitudine aliqua, ſed ficto officio ſimulataque ſedulitate conjunctus: magis opportuna opera nonnumquam, quam aliquando fideli. Cum eſſet, ut dicere inſtitueram, conſtituta auctio Romae, ſuadebant amici, cognatique Caeſenniae, id quod ipſi quoque mulieri in mentem veniebat; quoniam poteſtas eſſet emendi fundum illum Fulcinianum, qui fundo ejus antiquo continens eſſet, nullam eſſe rationem amittere ejuſmodi occaſionem; cum prae-

Hanc perſonam imponite Æbutio] Facile eam geret ac ſuſtinebit. *Paſſerat.*

Is enim Cæſenniæ fuit Æbutius] Talem ſe ei præſtitit. *Idem.*

Nihil alienius] Nemo minus cognatione eam contingebat. *Idem.*

Deformavi] Eſt, deſcripſi, depinxi. Male Manutius. non deſcripſi, aut deſignavi, ſed probroſis verbis deformavi. Nam *deformare* eſt quidem deformem reddere non nunquam. Virgil. *deformare domum.* Cic. de haruſp. reſponſis: *Pompejam ornat, an potius deformat.* Sed tamen ſæpius eſt depingere ſimpliciter & deſcribere, delineare. Cic. pro Cæcin. 5: *Quis igitur ille, quem fruſtra deformavi, voluntarius amicus meus.* Vitruv. *Tragicæ ſcenæ deformantur columnis, ſignis & regalibus rebus.* Grævius.

Simulataque ſedulitate] In uno libro manuſcr. legitur, *ſimulataque fidelitate*: ego nihil muto, quamquam antiquam magis probo. *Lambinus.* Inſidioſa, ſubdola diligentia. Hieronym. *Officioſaque ſedulitas. Facere ſedulo* eſt ex animo, ſine dolo. Don. Sic in Rullum: *Finem feci offerendi mei, ne forte mea ſedulitas aut inſidioſa, aut impudens videretur.*

Magis opportuna] In tempore oblata. *Paſſerat.*

Fundo antiquo continens] *Fundo dotali*, quem maritus cum dote numerata permutarat. *Hottom.*

Nullam eſſe rationem amittere ejuſmodi occaſionem] Vſitata locutio, pro *quamobrem amitti debeat*; ſic in Lucullo, *Nec vero eſſe ullam rationem diſputare cum iis qui nihil probarent.* Idem. *Nullam eſſe rationem amittere occaſionem, &c.*] Videbatur mihi legendum, *nullam eſſe rationem, cur amitteret*, &c. ſed ita locutus eſt in Lucullo. *Nec vero ullam eſſe rationem diſputare cum iis, qui nihil probarent*, &c. ut quidem legitur in libris vulgatis. nam manuſcr. habent, *Nec verum eſſe diſputare*, &c. quare cum locus ex Lucullo nihil nos in hoc adjuvet, legendum fortaſſe ita, ut paullo ante oſtendi. Immo potius dicendum eſt, hæc pendere a ſuperioribus illis, *ſuadebant amici, cognatique*, &c. ut legantur hæc jam hoc modo, *nulla ratione amittere*, &c. Quod ſi probaretur: totus hic locus ſic eſſet interpungendus, & legendus: *Cum eſſet, ut dicere inſtitueram, conſtituta auctio Romæ: ſuadebant amici, cognatique Ceſenniæ, id quod ipſi quoque mulieri in mentem veniebat, quoniam poteſtas eſſet, emendi fundum illum Fulcinianum, qui fundo ejus antiquo continens eſſet, nulla ratione amittere ejuſmodi occaſionem*, &c. Malim tamen huic emendationi, hanc quoque addi, ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

praeſertim pecunia ex partitione deberetur: nuſquam eam poſſe melius collocari. itaque mulier facere conſtituit: mandat ut fundum ſibi emat. Cui tandem? cui putatis? an non in mentem venit omnibus, illius hoc munus eſſe ad omnia mulieris negotia parati, ſine quo nihil ſatis caute, nihil ſatis callide agi poſſet? recte attenditis. Aebutio negotium datur. Adeſt ad tabulam. licetur Aebutius. 6
deterrentur emtores multi, partim gratia Caeſenniae: par-

ut pro, *nulla ratione amittere*, legatur, *ne ulla ratione amitteret*, &c. Uſitatius enim dicunt Latini, *ſuadeo tibi*, *ut facias*, quam, *ſuadeo tibi facere*: &, *ſuadeo tibi*, *ne amittas occaſionem*, quam, *ſuadeo tibi non amittere occaſionem*. Lamb. *Nullam eſſe rationem amittere ejuſmodi occaſionem*] Virum doctum & diligentem aut ille quem profert e Lucullo, aut uterque potuit ab utriuſque correctione deterrere: & ſequebatur in Lucullo horum ſimilis alter; & alibi ſimiles multi, de qua re ibidem ſatis admonui, oſtendique exemplis in eo Ciceronem etiam Græcos eſſe imitatum. *P. Faber*. *Nullam eſſe rationem, &c.*] Delicium ſermonis: *nulla ratio eſt hoc facere*: quod nos vulgatius diceremus, *imprudentis & ſtulti eſt hoc facere*. prima in Verrem: *Minari denique diviſoribus ratio non erat*. Contra, ad Atticum, *ratione facere*. & pro Plancio, *ratione uti*; eſt, recte & ordine, & ut virum prudentem convenit, ita agere. hæc Guilielmius in Lambinum, multa heic molientem. *Gruterus*.

Hominis illius ad hoc munus & ad omnia mulieris] Erfurt. *illius hoc munus eſſe ad omnia mulieris negotia parati, ſine quo*. Sic & Francii prim. & ed. Mediol. niſi quod ab hac abſit *eſſe*. *Hominis* natum eſt ex *omnibus*. Recte ſe puto habet Erfurtenſis. *Grævius*.

Adeſt ad tabulam] Olim ad argentariorum tabernas auctiones fieri in foro ſolebant, ut cui quæque res addicta eſſet, ei argentarius expenſam pecuniam in tabulas referret ut modo oſtendit, cum ait, *Pecuniam argentario promittit*; & paulo poſt, *Se autem habere argentarii tabulas, in quibus ſibi expenſa pecunia lata ſit acceptaque relata*; & Quintil. lib. XI. *Hortenſius*, inquit, *auctione dimiſſa, quod cuique vendidiſſet, teſtibus argentariorum tabulis reddidit*: quod Seneca in prologo Declamationum commemorat his verbis, *Hortenſius a Siſenna provocatus in auctione perſedit diem totum, & omnes res, & pretia, & emptores, ordine ſuo recenſuit argentariis recognoſcentibus, ita ut in nullo falleretur*; & Suetonius in Nerone, *Perfidiæ vero tantæ, ut non modo argentarios pretiis rerum coëmptarum fraudaret*, &c. itemque Ulpianus in l. item videndum, D. de petit. hæred. & aliis locis ſexcentis. Ad eaſdem tabernas *tabulæ* figebantur, in quibus quarum rerum auctio futura eſſet, perſcriptum erat; atque illæ *tabulæ* ſcilicet, *auctionariæ* dicebantur. Cicero in Catil. *Meo beneficio tabulæ novæ proferentur, ſed auctionariæ*. Hinc *tabula Valeria* in epiſtola ad Terentiam, id eſt Valerii argentarii, ad cujus tabernam bona Ciceronis auctione vendebantur. *Nam ad me*, inquit, *P. Valerius homo perofficioſus ſcripſit, id quod ego maximo cum fletu legi, quemadmodum a Veſta ad tabulam Valeriam ducta eſſes*; & in epiſt. ad Attic. lib. XII. ubi de Scapulanis hortis loquitur, quos emere cogitabat, ut in iis fanum defunctæ Tulliolæ ædificaret: *De hortis*, inquit, *Scapulanis hoc videtur effici poſſe, ut præconi ſubjiciantur, id niſi fit, excludemur: ſin ad tabulam venimus, vincemus facultatem Othonis noſtra cupiditate*; & lib. inſeq. *Quid vis? inquam? At ego ad tabulam, ut ſi recte poſſem, Scapulanos hortos*, id eſt, properabam ad tabulam, ad quam Scapulanorum hortorum auctio futura eſt. *Hotom.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

partim etiam pretio. fundus addicitur Aebutio: pecuniam argentario promittit Aebutius. quo teſtimonio nunc vir optimus utitur, ſibi emtum eſſe. quaſi vero aut nos ei negemus addictum, aut tum quiſquam fuerit, qui dubitarit, quin emeretur Caeſenniae, cum id plerique ſcirent: omnes fere audiſſent: hi conjectura aſſequi poſſent, cum pecunia Caeſenniae ex illa hereditate deberetur: eam porro in praediis collocari maxime expediret: eſſent autem praedia, quae mulieri maxime convenirent; ea venirent, liceretur is, quem Caeſenniae dare operam nemo miraretur, ſibi emere nemo poſſet ſuſpicari. Hac emtione facta, pecunia ſolvitur a Caeſennia. cujus rei putat iſte rationem reddi non poſſe, quod ipſe tabulas averterit: ſe autem habere argentarii tabulas, in quibus ſibi expenſa pecunia lata ſit acceptaque relata: quaſi id aliter fieri oportuerit.

Cum

Cum id plerique ſcirent] Emi Ceſenniæ. *Hottom.*

Hi conjectura aſſequi poſſent] Cæteri loci quos mutarat in hac pagina Lambinus mihi non videbantur emendationis indigere: Hoc pronomen *hi* tantum erat obſcurius quo referendum ſit: fortaſſe pro *hi* legendum ſit *alii.* Nam ſi referemus ad illa *omnes audiviſſent*, quia non addit eos audiviſſe, ſibine ille emiſſet, an Ceſenniæ, fuerit etiam obſcurius. *P. Faber.* *Hi* nihil hic aliud notat, quam *alii.* Et ſic ſæpe in enumerandis partibus utuntur hac particula veteres.

Pecunia ſolvitur a Ceſennia] Nota locutio; pro *ex numis Ceſenniæ*: idem lib. epiſt. ad Attic. IV. *Homines, non modo non recuſare, ſed etiam hoc dicere, ſe a me ſolvere*; & lib. VII. *Frater laborat, ut tibi quod debet, ab Egnatio ſolvat.* Plautus in captivis, *Sequere me; viaticum ut dem ab Trapezita tibi.* Græci παρ' ἐμȣ̃ τὰ χρήματα ἐκτίνειν. Quantum autem ad jus attinet, ſatis conſtat *ei rem emi, cujus nomine emitur, non cujus pecunia ſolvitur.* l. I. C. ſi quis alter; vel ſi Paulus ſent. 2. tit. I. *fundus ejus eſſe videtur, cujus nomine comparatus eſt, non a quo pecunia numerata eſt, ſi tamen fundus comparatori ſit traditus.* Hott.

Tabulas avertit] Ceſenniæ; in quibus expenſa Æbutio pecunia relata erat, quam ipſe Ceſenniæ nomine argentario ſolverat. *Idem.* Tabulas expenſæ a Cæcina pecuniæ amoverit, interceperit. *Avertere pecuniam publicam* in III & VII Verrin. & XII Philipp. Et in V Philipp. *Quod ſi doceo te non minus domum tuam avertiſſe, quam Romam miſiſſe.* Catullus: *Auratam optantes Colchis avertere pellem.* *Avertere merces* Vlp. l. 3 D. de crim. ſtell. Vnde actio oneris averſi. l. in navem D. locati. quæ datur in nautam ob onus & ſarcinam averſam. *Paſſerat.*

Sibi expenſa pecunia lata ſit, acceptaque relata] *Expenſa pecunia refertur*, etiam quæ adnumerata non eſt; ut cum alicui res addicta eſt certo pretio, argentarius expenſam illi tantam pecuniam refert; cum hoc tantum ſignificet, ab illo deberi. Senſus nunc qui ſit, opinor non obſcurum eſt. *Hottoman.* In quibus tabulis ſcriptum ſit a te deberi pecuniam, & a te quoque ſolutam eſſe.

Ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Cum omnia ita facta eſſent, quemadmodum nos defen-
dimus, Caeſennia fundum poſſedit locavitque: neque
ita multo poſt A. Caecinae nupſit. Vt in pauca con-
feram, teſtamento facto mulier moritur. facit heredem
ex deunce, & ſemuncia Caecinam: ex duabus ſextu-
lis M. Fulcinium, libertum ſuperioris viri: Aebutio
ſextulam adſpergit. hanc ſextulam illa mercedem iſti
eſſe voluit aſſiduitatis & moleſtiae, ſi quam ſuſceperat.
Iſte autem hac ſextula ſe anſam retinere omnium con-
troverſiarum putat. Iam principio auſus eſt dicere, 7
non poſſe heredem eſſe Caeſenniae Caecinam: quod is
deteriore jure eſſet, quam ceteri cives, propter incommo-
dum Volaterranorum, calamitatemque civilem. Itaque
homo timidus imperituſque, qui neque animi, neque
conſilii ſatis haberet, non putavit eſſe tanti hereditatem,
ut de civitate in dubium veniret. conceſſit, credo, Aebu-
tio,

Expenſum ferre eſt ſcribere te dediſſe pecuniam. *Acceptum referre* eſt ſcribere te accepiſſe. Cælius ep. 8 ad fam. *legionem expenſam Cajo Cæſari tulit Pompejus*, de mutua data. *Paſſerat.*

Fundum poſſedit] Iuriſconſulti traditionem requirunt; ut modo dictum eſt: ſed cum Ceſennia fundum illum naturaliter utpote uſufructuaria poſſideret, nihil traditione opus fuit, l. 9. §. nihil, D. de acq. rer. dom. in l. 62. de evict. §. interdum, de rer. diviſ. *Hottom.* Hic vertitur cardo cauſſæ. Nam ſi poſſedit Cæſennia, & ejus heres Cæcina, non reſtitutus eſt ex Interdicto. *Paſſerat.*

Locavitque] Vt Cicero contendit, tanquam pleno jure domina: ut Æbutius, tanquam uſufructaria quod verum credo. *Hottom.*

Vt in pauca conferam] *Vt verbis fiat compendium* Plautus. *Paſſerat.*

Ex duabus Sextulis M. Fulcinium] Sextula eſt ſexta pars unciæ. Dividitur hereditas in duodecim uncias, quæ ſunt partes hereditatis, unaquæque uncia in ſex ſextulas, de hoc loco multis Budæus in de aſſe. *Idem.*

Æbutio ſextulam adſpergit] Tranſlatum ab olitoribus, qui perfundunt aqua cariores ſibi plantas, vilia olera prætereuntes adſpergunt tantum. Sic pro Cluentio: *Guttam adſpergit huic bulbo.* Nam bulbus inter olera eſt. In VIII fam. in epiſtola quadam ad hunc Cæcinam: *Eodem e fonte hauſturum ſe intelligit laudes ſuas, a quo leviter ſit adſperſus.* quia adſperſerat infamia Cæſarem Cæcina libro in eum edito. *Idem.*

Propter incommodum Volaterranorum] L. Sulla rerum potitus Italiæ municipiis civitatem ademit. Cicero in orat. pro domo Livius, Appianus, & alii. hoc præter alia eam vim habebat, ut nemo ex iis municipiis hæreditatem a populo Romano poſſet accipere. Volaterras autem biennium obſeſſas, & omnibus injuriis a Sulla Dictatore affectas, notum eſt ex hiſtoria. Sed huic loco reſpondet poſtea Cicero copioſe. *Hottom.*

Neque animi, neque conſilii] Illud fortitudinis, hoc prudentiæ. Sed Lucretius permiſcet: *Conſilium quod nos animum mentemque vocamus.* Paſſer.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

tio, quantum vellet, de Caeſenniae bonis ut haberet: immo, ut viro forti ac ſapienti dignum fuit, ita calumnia ſtultitiamque obtrivit ac contudit. In poſſeſſione bonorum cum eſſet, & cum ipſe ſextulam ſuam nimium exaggeraret, nomine heredis arbitrum familiae erciſcunda poſtulavit. atque illis paucis diebus, poſteaquam vidc nihil ſe ab A. Caecina poſſe litium terrore abradere: hc mini Romae in foro denuntiat, fundum illum, de quo ar te dixi, cujus iſtum emtorem demonſtravi fuiſſe, mand tu Caeſenniae, ſuum eſſe, ſeque ſibi emiſſe. Quid ais

Iſtiu

Calumniam ſtultitiamque obtrivit ac contudit] Improbæ litis terrorem, & ſtultitiam proſtravit, perfregit, & inanem reddidit. Vatin. ad Cic. v ad fam. *Proſternere atque obterere obtrectationes & invidias.* 1 de divin. *Artem obterere extiſpicum.* Virgil. *proterere faſtus.* Cic. Phil. 13: *Contundere & frangere exultantis prædonis audaciam.* Virg. *populosque feroces contundet.* Paſſerat.

In poſſeſſione bonorum cum eſſet] Mortua igitur fructuaria confeſtim tanquam conſolidatione facta & pleno jure dominus ejus fundi poſſeſſionem naturalem apprehenderet. nam antea civiliter tantum poſſidebat, *cum uſusfructus poſſeſſionem non impediat.* l. pen. D. de acq. poſſ. *Hottom.* *In poſſeſſione bonorum cum eſſet*] Editio anni CCCCXCIX. habet *poſſeſſiones*: unde putabat Gulielmius fieri, *In poſſeſsiones bonorum cum iſſet.* & vero illud *poſſeſsiones* extat item Pal. pr. ac ſec. *Gruterus.* Petierat ſcilicet bonorum poſſeſſionem ſecundum tabulas. Itaque prætor in poſſeſſionem miſerat, ut in Topicis in exemplo ab adjunctis. & l. 7. de bon. poſſ. ſec. tabulas. Minus eſt autem in poſſeſſionem mitti, quam jubere poſſidere. l. 7. de damn. inf. *Paſſerat.*

Et cum ipſe ſextulam ſuam nimium exaggeraret] Pro *ipſe* legebat Pantagathus, *iſtam.* F. Vrſinus. Portiunculam ſibi legatam nimium augere vellet. Cic. 1 offic. *Exaggerare rem familiarem.* Paſſerat.

Nomine hæredis] Ambigue dictum. Nam *hæredis nomine* dicimus, pro *qui* *hæres eſſet.* & ridicule hoc ſignifica quaſi qui tam parva ex parte hæres eſſe indignus hæredis nomine videretu *Hottom.*

Litium terrore] Concuſſionis genu l. 1. §. ult. D. de calumn. *Paſſerat.*

Abradere] Extorquere. *Abradere* aliquid per vim auferre. Terent. Phorm *Aliis aliunde eſt periculum unde aliqu abradi poteſt.* Donatus ad Terent. n tat *corradere*, & *abradere* eſſe contrari *Idem.*

Homini Romæ in foro denuntiat] E hoc loco, & illo altero, intelligi pc teſt, moris fuiſſe, ut qui litem inſt tuere & aliquid petere vellet, prius d ea re debitori denuntiaret, id eſt, tant ante prædiceret, litem ſe & controve ſiam ei velle intendere, niſi cedendun putaret. *Hottom.* *Denuntiatio commi nantis* eſt Donat. in Terentii Adelphos Cic. 11 ad Attic. *Clodius terrores adhu & judicium denuntiat.* Pro Sext. *Iudicium & diſceptationem denuntiare.* Paſſeratius.

Mandatu Ceſenniæ] Sic legendum non, *mandato*, ut eſt in libris impreſſis. *Lamb.* *Mandato Ceſenniæ*] Mandatum eſt admodum frequens in Pandectis, & fortaſſis hic etiam verius ſit *P. Faber.*

Quid ais?] Sermo perquam uſitatus Plauto. In Amphit. *Quid ais? quod Amphitruoni datum eſt a Telebois.* Ibid. *Quid ais? num obdormiviſti dudum.* Paſſeratius.

Quid

Iſtius ille fundus eſt, quem ſine ulla controverſia quadriennium, hoc eſt, ex quo tempore fundus veniit, quoad vixit, poſſedit Caeſennia? Vſus enim, inquit, ejus & fructus fundi, teſtamento viri, fuerat Caeſenniae. Cum

Quid ais? iſtius ille fundus eſt] Sic omnes quos vidi, & ſcripti, & impreſſi. Ego contra omnium auctoritatem ſic reſtituo, *Tuus ille fundus eſt?* neque eſt cur meam ſententiam quæ aperta eſt, pluribus confirmem. Verba ſunt Cæcinæ, ut apparet, quibus Æbutii reſponſio ſubjecta eſt. *Hottomann.* *Tuus ille fundus eſt, quem, &c.*] Sic jampridem emendaram in meo codice, conjectura ductus: quod idem veniſſe in mentem Hottomanno poſtea cognovi. Ciceronis autem verba ſunt ad Æbutium. *Lambinus.* *Quid ais? iſtius ille fundus eſt?*] Hottomannus ait ſe contra omnium librorum auctoritatem reſtituere *tuus ille fundus eſt*, in qua ſententia ſe dicit eſſe Lambinus: me librorum ſcriptura non offendit, bonamque locutionem illam atque uſitatam eſſe video; quaſi id quærens alienus aliquis inducitur; & ſic neſcio quo modo major vis eſt hujus anthypophoræ. Plura vidiſti e Cicerone ipſo in Lucullo ad illa verba, *Veraces ſuos ſenſus eſſe dicit*, quæ non eſt hic neceſſe repetere. *P. Faber.* *Iſtius ille fundus eſt &c.*] Paullus Manutius, & Lambinus, *Tuus ille fundus eſt &c.* non e libris tamen, ſed ex hariolatione Hottomanni. *Gruter.*

Quadriennium] Dimidio majore ſpatio quæ ex lege 12 tabularum ad uſucapionem requiratur. Iubet enim tantum eſſe biennium. Cic. Top. & hic infra. *Paſſerat.*

Poſſedit Ceſennia] Hoc loco nota interrogationis ponenda eſt: & intelligendum ſermocinationem eſſe Cæcinæ & Æbutii. *Hottom.*

Teſtamento viri fuerat Ceſenniæ] Quare mortua fructuaria redit ad fundi proprietarium uſusfructus. nam uſumfructum ſimul cum uſufructuario extingui atque interire nemo ignorat. *Idem.* *Vſus enim, inquit, ejus & fructus fundi teſtamento viri fuerat Ceſenniæ. Cum hoc novæ litis genus*] Etſi mendi nulla ſuſpicio eſt in his verbis, tamen attentius ea conſideranda viſa ſunt, quod hæc Æbutii videri poſſit alicui juſta eſſe defenſio, qui Ceſenniam poſſediſſe propter uſumfructum dicat, Cæcinam autem illius hæredem neget hoc nomine potuiſſe poſſidere, quem Cicero tamen defendit poſſediſſe, Hottomannus quidem hanc Ciceronis defenſionem ait aperte falſam & nugatoriam eſſe. nititur credo maxime illis verbis quæ leguntur in extrema oratione *Ceſenniam poſſediſſe propter uſumfructum non negas.* ſed & illa mendoſa eſſe eo in loco Hottomannum docere potuit quod hic Cicero tam ſollicite docet, fundum illum in auctione emptum eſſe Ceſenniæ, ut illa jam quod emerit, non propter uſumfructum dicatur poſſediſſe, & hic novæ genus hoc litis cum appellet, non quæritur, opinor, an Ceſennia mortua uſusfructus ille ad hæredem redeat: hoc quæratur potius an filio mortuo matri, quæ cum filio teſtamento viri frueretur bonis omnibus, uſusfructus accreverit. Nam hoc jus eſſe ſtatuit Iulianus, quem laudat auctorem Vlpianus in lege 8. *De uſuſructu decreſcendo.* Deinde ſi Ceſennia, ut illi Iuriſconſulti volunt, uſumfructum habere debuit jure accreſcendi, cur, cum ea bona venirent in auctione, mulieres in partem vocatæ ſunt? Et cum ipſi Ceſenniæ, quæ bonis omnibus frueretur jure, majorem partem legaret filius, uxori quoque ſuæ grande pondus argenti legaverit. Sane reſponſum hic velim quidvis potius quam Ciceronem ſic importune, ne dicam impudenter, aut adeo ſic impune eſſe mentitum, ut ne adverſarius quidem quicquam de re tanta dixerit, neque in hoc loco potiſſimum reſtiterit. Dixerit igitur potius timidior aliquis, quam audacior, jus in pleriſque mutatum fuiſſe, oſtendat

etiam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

etiam, ut ſæpe jus novum juri antiquo videamus opponi in poſteriorum Iuriſconſultorum libris: quam multa in illo correxerint novæ leges, Senatuſconſulta, Iuriſconſulti ipſi, ſiquidem Labeo unus (ut mittam ipſius, & Capitonis, ut horum utriuſque ſucceſſorum diſſenſiones inter ſe) in illa ſcientia pluxima innovare inſtituit, ut ait Pomponius in lege ultima *De origine juris.* Quin Cicero in hac ipſa oratione. *Dubium eſt*, inquit, *quin ſi Ceſennia tum poſſidebat, cum erat colonus in fundo, poſt ejus mortem hæres eodem jure poſſederit?* Aut Paulus Iuriſconſultus poſtea in lege 30. *De acquirenda vel amittenda poſſeſſione. Quod per colonum poſſideo*, inquit, *hæres meus, niſi ipſe nactus poſſeſſionem, non poterit poßidere.* Cicero in Topicis, *Quoniam argentum omne mulieri legatum eſt, non poteſt ea pecunia, quæ numerata domi relicta eſt, non eſſe legata.* Contra Vlpianus in lege 30. *De auro & argento mundo*, &c. *An cui argentum omne legatum eſt, ei nummi quoque legati eſſe videantur, quæritur: Et ego puto non contineri.* Hic noſter in Topic. *Non debet ea mulier, cui vir uſumfructum bonorum ſuorum legavit, cellis vinariis & oleariis plenis relictis putare id ad ſe pertinere. uſus enim non abuſus legatus eſt.* At Vlpianus in lege 1. De uſufructu earum rerum quæ uſu conſumuntur. *Senatusconſulto*, inquit, *inductum videtur. ut earum rerum, quæ uſu tolluntur, vel minuuntur, poßit uſusfructus legari:* in eodem Topicorum libro, & in hac oratione de Mancini cauſa quæ dicit, iis poſſum maximorum Iuriſconſultorum ſententias opponere. ſed quid etiam opus exemplis, cum hic liber unus Topicorum tam multa ſuppeditet: Ferendum profecto non ſit Ciceronem, qui tam multa de jure diſſeruit, *de jure* librum ſeparatim ſcripſit, de jure reſpondere in animo habuit apud Trebatium, cui Topica ſcribebat, Iuriſconſultum vel omnium doctiſſimum in tam multis tam turpiter voluiſſe mentiri: quinetiam jus eſt quoddam varium, ut infra appellaturus eſt, ut *controverſum* in oratione pro Murena, ut *anceps* appellavit Horatius. Vna Lex 29. de legatis & fideicommiſſis. libr. 32. quam multa ejus juris exempla continet? *Caſ- lius, Trebatius negant ei deberi, Labe non probat. Labeonis ſententia vera* Deinde *Q. Mutius, & Gallus putaba maximam partem legatam eſſe, Servi Ofilius minimam. Labeo hoc probat idq verum eſt.* Item, *Id legatum putat L beo. ego non puto.* & in illis *neutrum berum futurum putat Labeo, ſed Tuber* & quæ ſequuntur. Poſtremo ſane v dendum, ſi ſcriptum & verba ſpectar tur, a quibus dicet in hac ipſa oratior ſummus Iuriſconſultus Aquilius rece non oportere, verba teſtamenti Fulc nii patris, *ut frueretur una cum filio ma ter*, quid valeant. Nam qui fieri pc tuit, ut poſt filii mortem frueretur un cum filio mater? aut quid ſit aliud *fru retur una cum filio mater*, quam fruerer tur una mater & filius. Vtro modo di catur monet Paulus nihil intereſſe, qu in lege 7. *De uſufructu accreſcendo.* N *enim intereſt*, inquit, *ita legetur illi cun Mævio, an ita, & illi & Mævio.* Et i lege 29. quam proxime citabam de legatis & fidecommiſſis in hac formula *Si Stichus & Dama ſervi mei in poteſtate mea erunt cum moriar, tum Stichus & Dama liberi ſunto, & fundum illum ſib habento, ſi alterum ex his poſt teſtamentum factum dominus alienaſſet, vel manumiſiſſet, neutrum liberum futurum Labeo putat. Sed Tubero eum qui remanſiſſet in poteſtate, & liberum futurum, & legatum habiturum. Tuberonis ſententiam voluntati defuncti magis puto convenire.* Sic fit: hic Tuberonis magis probat ſententiam. Cur non minus licuerit hic Labeoni in eadem eſſe cum Cicerone ſententia? qui cenſeat illa verba teſtamenti *ut frueretur una cum filio*, poſtulare ut vivat filius, quo mortuo matri ſi frui velit, emere neceſſe ſit, cum præſertim ſi filius ante moreretur futurum eſſet, ut matri ſuo teſtamento conſuleret. Itaque fecit, & mater illius teſtamento, ut ex iis quæ dixi apparet, ſtetit. Quæ expoſui tam multa non tam, ut in ſententiam illam Hottomanni inquirerem, quam ut intelligeres jura iſta, & auctoritates hominum quamvis prudentium cujuſmodi plerumque ſint: utque nullum jus eſſe, nullave lex, aut inſtitutum poſſit, quod, præter verbum

Cum hoc novae litis genus tam malitioſe intenderet, placuit Caecinae de amicorum ſententia conſtituere, quo die in rem praeſentem veniretur, & de fundo Caecina moribus deduceretur. Colloquuntur. dies

bum Dei, maneat in æternum. *Petrus Faber.*

Tam malitioſe intenderet] Hoc loco *intenderet*, dictum putemus pro *ſtrueret*, aut *compararet*. *Lis* enim tum proprie, cum judicium poſtulatur, *intenditur*. hæc autem ante ullum vadimonium facta ſunt. Vlpianus in l. ſed & ſi, par. etiam ſi, D. de petit. hæred. *Movere controverſiam* pro eodem dixit, quod hoc loco Tullius *litem intendere*. *Hoc*, inquit, *ideo adjectum eſt, quoniam poſt litem conteſtatam omnes incipiunt malæ fidei poſſeſſores eſſe: quinimo poſt controverſiam motam. quamquam enim litis conteſtatæ mentio fiat in Senatuſconſulto, tamen & poſt motam controverſiam omnes poſſeſſores pares fiunt: & quaſi prædones tenentur, & hoc jure hodie utimur. cœpit enim ſcire rem ad ſe non pertinentem poſſideri is, qui non interpellatur.* hæc ille. *Convenire* autem hoc proprie dicitur: quo verbo Iuriſconſulti plurimum utuntur. ſed pro *movere controverſiam* Cajus in l. ſi quo tempore, ſub eod. tit. ſic uſurpat: *Si quo tempore conveniebatur poſſeſſor hæreditatis, pauciores res poßidebat, deinde aliarum quoque rerum poſſeſſionem aſſumpſit, ſive ante judicium acceptum, ſive poſtea acquiſierit actionem, eam quoque victus reſtituere debebit.* Hottomannus.

De amicorum ſententia conſtituere quotidie] Lambinus, *diem conſtituere*. Non placet. nam hæc uſitata locutio eſt. *Id.* *Conſtituere* eſt convenire, Tac. *ſic conſtituunt, ſic condicunt.* & millies alibi. *Paſſerat.*

In rem præſentem veniretur] Dictum eſt jam antea moris fuiſſe, ut in poſſeſſionum controverſiis uterque adverſarius aliquot homines advocaret, cum quibus in fundum, de quo controverſia eſſet, proficiſceretur: ibique illis præſentibus vis ſine armis per ſimulationem fieret: ut alter ex iis, qui ſcilicet naturaliter non poſſidebat, ipſis poſtea teſtibus uti poſſet de fundo ſe dejectum: & interdictum poſtularet. Hanc conſuetudinem ſignificat in lib. de offic. I. his verbis, *Vt ſi conſtitueris te cuipiam advocatum in rem præſentem eſſe venturum, atque interim graviter filius ægrotare cœperit, non ſit contra officium non facere quod dixeris.* Hottom.

In rem præſentem venire] Budæus in Pandectis exponit, locum oculo ac digito deſignare, quod hodie vocent, *ventam facere*, id veteribus eſſe in rem præſentem perduci. Cic. I de orat. *Si de re ipſa, ſi de finibus, cum in rem præſentem non venimus.* I offic. *Si conſtitueris te cuipiam advocatum in rem præſentem venturum.* Paſſerat.

De fundo Cæcina moribus deduceretur] In initio hujus orationis: *Vis facta moribus.* Vis ea civilis feſtucaria dicitur Gellio IX, 20, unde hujus loci explicatio petenda eſt, de manu conſerto in jure. *Idem.* Olim cum controverſia erat de fundo non illico ad Prætorem adibant, ut de proprietate ejus fundi certarent, ſed prius poſſeſſionis erat cauſſa ſpectanda. Itaque ex amicorum ſententia conveniebant, ut in rem præſentem uterque veniret, præſentibus utriuſque partis advocatis ſeu teſtibus, exque eo fundo alteruter moribus deduceretur, ſicut convenerat. Vis itaque moribus fiebat, ut dicitur initio orationis, ea vis quotidiana appellatur infra. Hac vi quotidiana is qui dejectus fundo erat poſtulabat a Prætore interdictum in hæc verba. Vnde ille me vi dejecit, cum ego nec vi, nec clam, nec precario poſſiderem &c. Tum poſſeſſor ſe reſtituiſſe ajebat. Deinde actor provocabat eum ex ſponſione, ſi eum reſtituiſſet, nive cum poſſideret dejeciſſet. In hoc igitur interdicto neceſſe erat, quod ait Cicero, ut petitor bonæ fidei poſſeſſor eſſet. Secus ſi vis homi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

dies ex utriuſque commodo ſumitur. Caecina cum
micis ad diem venit in caſtellum Axiam: ex quo loo
fundus is, de quo agitur, non longe abeſt. Ibi certio
fit a pluribus, homines permultos, liberos atque ſe
vos, coegiſſe & armaſſe Aebutium. Cum id parti
mirarentur, partim non crederent, ecce ipſe Aebutiu
in caſtellum venit. denuntiat Caecinae ſe armatos ha
bere: abiturum eum non eſſe, ſi acceſſiſſet. Caecina
placuit & amicis, quoad videretur ſalvo capite fie
poſſe, experiri. Tum de caſtello deſcendunt: in fun
dum proficiſcuntur: videtur temere commiſſum. ve
rum, ut opinor, hoc fuit cauſae. tam temere iſtum r
commiſſurum, quam verbis minitabatur, nemo putavi
At

minibus coactis & armatis facta eſſet, tunc enim etiam prædo ex interdicto de vi hominibus armatis reſtituebatur. In prima ſpecie poſſeſſio in judicium veniebat, quam ſi non probaſſet petitor ſibi bona fide quæſitum, cauſſa cadebat. In ſecunda ſpecie de vi armata ſufficiebat petitori probare, ſe vi hominibus coactis & armatis ex fundo eſſe dejectum. Porro etiam in lite vindiciarum, ſive poſſeſſionis ac rei vindicatione olim vis ſimulata ac civilis intercedebat, ut docet Gellius lib. xx & alii. quod *manum conſerere* dicebant *ex jure*. quod diverſum a deductione moribus non jure facto. vide ep. ad Trebat.

Dies ſumitur] Conſtituitur, eligitur, Cic. Gallo VII fam. *Dixi, alium diem ſi ſumpſiſſet, me ei non defuturum.* II Philip. *Quid ceſſas?* &c. *ſume diem.* Paſſerat.

Abiturum eum non eſſe] Fore ut mortuus auferatur. Minantis mortem ſermo. Plaut. Amphit. *Auferere, non abibis, ſi ego fuſtem ſumpſero.* Virgil. *Egregii forma, ſed queis fortuna negarat in patriam reditus.* Idem.

Experiri] Feſtucaria actione. Infra, *qui ad conſtitutum experiendi juris gratia veniſſent.* Pro Quintio: *experiri judicio.* Deductum a vi ſolida, qua fit virium periculum. Virg. *Quid poſſit vivida vi tus Experiare licet.* Idem.

Videtur temere commiſſum] *Committe* de re illicita & punienda ſæpe dicitur notat Donat. in Terent. Adelph. Inc *commiſſa luetis* Virgilio. Peccat aute qui inermis ſe armatis adverſariis con mittit. Habet enim hoc verbum pecca tum conjunctum. Virgil. *Ignoto ſe committere ponto.* Id. *hyemi fluctibus ſe committere.* Idem.

Quam verbis nuntiabatur] *Nunti bat*, magis arrideret. *Hottom.* *Quam verbis denuntiabat*] Sic habet liber unu manuſcr. alius, *denuntiabatur.* vulgati *nuntiabatur*: unde quidam putant le gendum, *minabatur.* ego, *denuntiabat* probo. *Lambinus.* *Tam temere com miſſurum quam verbis nuntiabatur nem putabat*] *Nuntiabat.* magis arrideret inquit Hottomannus; Lambino magi placet *denuntiabat*: Vide litterarum du ctus ſimiles quam valde ſæpe contur bent, detritis apicibus illis litteræ. ſcripſere *nuntiabatur* unica. *i* tranſpoſi ta ubi *minitabatur* ſcripſerat Cicero Itaque infra cum idem ex Æbutii per ſona repetit, *Fateor me*, inquit, *tib mortem eſſe minitatum*, & alibi, *Cum Æbutius Cæcinæ malum minitaretur*, &c Nihil opus argumentis. *Petrus Faber* *Quam verbis minitabatur*] Sic Turingi

cus

Atque iſte ad omnis introitus, qua adiri poterat non 8
modo in eum fundum, de quo controverſia erat, ſed etiam in illum proximum, de quo nihil ambigebatur, armatos homines opponit. Itaque primo cum in antiquum fundum ingredi vellet, quod ea proxime accedi poterat, frequentes armati obſtiterunt. Quo loco depulſus Caecina, tamen, qua potuit, ad eum fundum profectus; ex quo ex conventu vim fieri oportebat. ejus autem fundi extremam partem oleae directo ordine definiunt. Ad eas cum accederetur, iſte cum omnibus copiis

cus liber Suffridi Petrei, & placuit Guilielmio, neque mihi diſplicet. nam licet Pal. pr. & vetuſte cuſi ſtent pro recepta lectione, eſt tamen in ſec. aut *minitabatur*, aut certe *immitabatur*. Grut. Hoc ipſo tempore Turingicum illum codicem verſo, in quo clare ut conjecerat P. Faber, homo acuti ingenii *minitabatur*. quod probante Guilielmo & Grutero, recepi. *Gravius.*

De quo controverſia fuerat] Erfurt. *de quo erat controverſia*. vere. non enim fuerat, ſed etiam nunc erat. *Idem.*

Armatos homines opponit] Vt ſi ſe invito ingredi conetur, eum prohibeat. quod jure permiſſum eſt. l. 3. D. de acq. rer. domin. l. 13. §. ultim. D. de injur. neque eo nomine interdictum datur; *quia dejicitur, qui poſſeſſionem amittit, non, qui non accipit.* l. 1. §. eum qui D. de vi & vi arm. quid vero, ſi etiam cum armis Cæcina veniſſet? tum enim etiam armis eum depellere licuiſſet, neque illi eo nomine datum interdictum fuiſſet, l. 3. §. cum igitur, D. eod. *Hottomannus.*

Ad eum fundum profectus] Sic omnes veteres. Corrigendum putarem, *profectus eſt*. Hoc autem loco mea ſententia cauſæ ſervit orator, ut non modo prohibitus, ſed etiam dejectus Cæcina videatur. item ut in illo qui proxime ſequitur: *Ingrediens jam intra finem ejus loci, &c.* Idem. *Profectus, ex quo ex conventu*] Pal. ſec. *in quo*. hodie cuſi habent; *profectus eſt, ex quo &c.* ſed verbulum illud manavit ab Hottomanni arbitratu; in nullo eſt edito ſcriptove. *Gruterus.*

Ex conventu vim fieri] Vim illam uſitatam, quæ *dicis cauſa* & per ſimulationem fiebat. *Hottom.* Lege: *e quo ex conventu*. Lambin. Cic. ad Attic. 6: *Pomtinus enim ex pacto & conventu (nam ea lege exierat) jam a me diſceſſerat.* 11 ad Herenn. *Sunt autem pacta, quæ ſine legibus obſervantur ex conventu.* Ciceroni ſæpius *conventum*. 1 de offic. *fides dictorum, conventorum conſtantia. Conventio* dicitur I C. Vlpian. l. 1. §. 1. D. de pactis. *Paſſerat.*

Oleæ directo ordine definiunt] Ad oram ita ſatæ ſunt, ut recta ſerie terminent fundum. In Catone: *Cum admiraretur & proceritates arborum, & directos in quincuncem arbores.* Virgil. 11 Georg.

Indulge ordinibus: nec ſecius omnis inunguem
Arboribus poſitis ſecto via limite quadret.

Ibid.

Omnia ſunt paribus numeris dimenſa viarum.

Demoſthenes πρὸς Νικόστρατον. Φυτουτήρια τῶν ἐλαιῶν περιστοίχων κατέκλασε. *Oliveta in verſus quoquo verſum digeſta confregit.* Xenophon quem Cicero tranſtulit, οἱ στίχοι τῶν δένδρων, εὐγώνια δὲ πάντα καλῶς. *Directi verſus arborum, & ad angulos rectos pulchre exacta omnia.* Idem.

Cum omnibus copiis] Inſidioſe dicit paucos armatos. *Idem.*

Plus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

copiis praeſto fuit, ſervumque ſuum, nomine Anti-chum, ad ſe vocavit, & clara voce imperavit, ut eur, qui illum olearum ordinem intraſſet, occideret. H-mo mea ſententia prudentiſſimus Caecina, tamen hac re plus mihi animi, quam conſilii videtur habuiſſ nam cum & armatorum multitudinem videret, & eai vocem Aebutii, quam commemoravi, audiſſet: tame acceſſit propius, & jam ingrediens intra finem ejus lo-ci, quem oleae terminabant, impetum armati Antic-chi, ceterorumque tela atque incurſus refugit. Ec-dem tempore ſe in fugam conferunt una amici advoca-tique ejus, metu perterriti, quemadmodum illorur teſtem dicere audiſtis. His rebus ita geſtis, P. Dola-bella praetor interdixit, ut eſt conſuetudo, de vi, ho-minibus armatis, ſine ulla exceptione, tantum, ut und

Plus mihi animi, quam conſilii] *Plus animi*, plus audaciæ: ſed hoc frequentius in vitio: illud, quia in laude plerunque ponitur, maluit dicere. *Hott.* *Plus animi* eſt plus fiduciæ, quam prudentiæ. Superius: *Homo timidus imperituſque, qui neque ſatis animi, neque conſilii haberet.* Paſſerat.

Quem oleæ terminabant] Ante definiebant. Sic in Catil. *Quorum alter fines veſtri imperii non terræ, ſed cœli regionibus terminaret.* Cicero I de offic. *Illorum fines terminarint.* Idem.

Atque incurſus refugit] Legendum fortaſſe eſt, *effugit*. Lambinus. Male. *Refugit*, eſt retro fugit, vitavit. Aſinius Pollio Ciceroni in x ad fam. ep. 31: *Nec periculum eſt ullum, quod pro libertate aut refugiam aut deprecer.* Virgil. VII Æneid. *Abſtinuit tactu pater averſuſque refugit Fœda miniſteria.* Grævius.

Se in fugam conferunt] Conjiciunt. Plauto *dare ſe in pedes.* Paſſerat.

Prætor interdixit] Edicimus quod jubemus fieri, interdicimus, quod vetamus. *Interdictum eſt*, inquit Iſidor. lib. v, c. 24: *quia a judice non in perpetuum, ſed pro reformando momento ad tempus interim dicitur, ſalva propoſitione actionis ejus.* vid. Inſtitut. titulum de interdictis.

Vi, hominibus armatis] Supra: *Vin hominibus armatis eſſe factam.* Sic epiſt ad Caſſium xv ad famil. *Poſtulabams ex qua hæreſi vi hominibus armatis dejectu ſis in eam reſtituare.* Paſſerat.

Sine ulla exceptione] Id eſt, pure a ſimpliciter decrevit ut reſtitueret, neque addidit, *Cum Cæcina poſſideret.* ſed ſive poſſideret, ſive non poſſideret, reſtitui juſſit. quod planum eſt ex loco, qui inferius extat: *Cur ergo aut in illud quotidianum interdictum, unde ille me vi dejecerit additur, cum ego poſſiderem, ſi dejici nemo poteſt, qui non poſſidet, aut in hoc interdictum, de hominibus armatis, non additur.* Vbi ſi vis ſimpliciter & ſine armatis hominibus facta eſt, addi hanc exceptionem ſolere oſtendit, cum is qui dejectus eſt, poſſideret: ſi per ejuſmodi rationem ac vim, non ſolere: ſed purum dari interdictum, ut ſive poſſideret, ſive non poſſideret, tamen reſtituatur. idemque Vlp. tradit in l. 1. & §. interdictum. Hanc autem exceptionem, quia de ea Cicero poſtea copioſiſſime diſputat, ſignificat Cornelius Tacitus in dialogo de oratore his ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

unde dejeciſſet, reſtitueret. Reſtituiſſe ſe dixit. ſponſio facta eſt. hac de ſponſione vobis judicandum eſt.
9 Maxime fuit optandum Caecinae, Recuperatores, ut controverſiae nihil haberet: ſecundo loco, ut ne cum tam improbo homine: tertio, ut cum tam ſtulto haberet. etenim non minus nos ſtultitia illius ſublevat, quam laedit improbitas. improbus fuit, quod homines coegit, armavit, coactis armatiſque vim fecit. laeſit in eo Caecinam. ſublevavit ibidem. nam in eas ipſas res, quas improbiſſime fecit, teſtimonia ſumſit, & eis

verbis: *Quis de exceptione & formula perpetietur illa immenſa volumina, quæ pro M. Tullio, aut A. Cæcina legimus?* Notandum igitur, *interdictum de vi armata* pure dari ſolitum: at *de vi privata*, cum hac exceptione, ſi quo tempore dejectus eſt, poſſidebat d. §. Interdictum. Fuit & illa differentia, quod hoc interdictum annuum erat. d. l. 1. in pr. illud autem perpetuum: ut Cicero famil. 15. ſignificat. Tertia hæc fuit, quod in illo dari ſolebat exceptio, *Niſi qui dejectus eſt, prior vi hominibus armatis convenerit.* Cicero in epiſt. ad Trebatium: cujus initium eſt *adeone*, libro VII. *Et tu ſoles*, inquit, *ad vim faciundam adhiberi? Neque eſt quod ullam exceptionem in interdicto pertimeſcas, quod tu prior vi hominibus armatis conveneris. ſcio enim te non eſſe procacem in laceſſendo.* Quarta hæc fuit, quod quotidianum ei tantum dabatur, qui a dejectore *nec vi nec clam nec precario poſſidebat.* ut poſterius Cicero demonſtrat. Alterum autem etiam ei, qui a me illis modis poſſidebat. l. 14. eod. *Hottom.*

Reſtituiſſe ſe dixit] Quod *reſtituiſſe ſe dixit*, non ſic accipiendum eſt, quaſi revera ſe in fundum litigioſum reduxiſſe Cæcinam contenderet. hoc enim falſum eſſe ex oratione intelligitur. Sed hoc eam vim habet, quaſi diceret *reſtituere non debere.* Hic enim mos fuit in iſtis ſponſionibus, ut reſtituere juſſus ſtatim ſe reſtituiſſe diceret. quod ita intelligi volebat, quaſi edicto atque imperio Prætoris, cui civem modeſte parere oportebat, paruiſſet. Cum enim ſub ea conditione eſſet reſtituere juſſus, *ſi dejeciſſet*, non dejeciſſe ſe contendebat: eoque Prætoris imperio & interdicto morem geſſiſſe. hoc confirmatur apertiſſime infra. *Idem.*

Sponſio facta eſt] *De ſponſione* abunde explicatum eſt in orat. pro Quinctio: & abſurdum eſt eadem ſæpius inculcare. *Idem.* Qui litem intendebat ſponſione certæ pecuniæ laceſſebat reum, qui poſtquam ſpoponderat ſtipulanti reſtipulabatur ut eſt apud Valer. Max. lib. 2, cap. 3. *Paſſerat.* *Sponſio facta eſt. hac de ſponſione vobis, &c.*] Pall. noſtri, item tres editt. antiquiſſimæ, non agnoſcunt, illa, *ſponſio facta eſt. hac de.* examinent otioſiores. nam non de nihilo libri tot conſpirant. *Gruter.* Hæc verba non niſi librariorum incuria ſunt omiſſa, etiam in Erfurt. propter repetitam vocem *ſponſio.* quæ cauſſa multarum lacunarum. *Grævius.*

Ut controverſia nihil haberet] Nihil dico. ſed ſi vetus aliquis codex reperiretur, in quo ſic ſcriptum eſſet, *primum ut controverſia:* valde hanc lectionem comprobarem. *Hottom.*

Ne cum tam improbo] Audaci & impudente. *Paſſerat.*

Stultitia illius ſublevat] Cic. in Verr. de prætura urbana: *Verum hoc admodum percommode cadit, cum cum ejus incredibili audacia ſingularis conjuncta eſt ſtultitia.* Id.

Sublevavit idem] Erf. *ſublevat idem.*

In eas ipſas res quas improbiſſime fecit, teſtimonium ſumpſit] Oratorie quæ ad-

& eis in cauſa teſtimoniis utitur. itaque mihi certum eſt Recuperatores, antequam ad meam defenſionem, meosque teſtes venio, illius uti confeſſione & teſtimoniis. Quid confitetur, atque ita libenter confitetur, ut non ſolum fateri, ſed etiam profiteri videatur, Recuperatores? Convocavi homines, coegi, armavi, terrore mortis ac periculo capitis, ne accederes, obſtiti: ferro, inquit, ferro, & hoc dicit in judicio, te rejeci atque perterrui. Quid testes quid ajunt? P. Vetilius, propinquus Aebutii, ſe Aebutio cum armatis ſervis veniſſe advocatum. Quid praeterea? fuiſſe complures armatos. Quid aliud? minatum eſſe Aebutium Caecinae. Quid ego de hoc teſte dicam, niſi hoc, Recuperatores, ut idcirco non minus ei cre-

verſarius juvandæ ac ſublevandæ ſuæ cauſæ gratia fecerat, & ſecum facere magnopere videbantur, in illum, tanquam ei adverſaria, retorquet. Teſtimonium autem Æbutius duabus de rebus ſumpſerat primum in ſuum fundum Cæcinam per vim ingredi conatum eſſe: deinde (quia interdicto illum uſurum intelligebat) non dejectum, ſed prohibitum duntaxat eſſe illum, ne ingrederetur, & quos orator criminatur convocatos & armatos homines fuiſſe, eos in eam rem advocatos, ut teſtes eſſent, a ſe fuiſſe defendebat. *Hottom.* *Sumſit* quaſi mutua, ut Græcis *δανείζειν μαρτυρίαν*. Vulgatum illud *δάνεισόν μοι μαρτυρίαν*. Orat. pro Flacco: *Da mihi mutuum teſtimonium.* Nam ſumimus parata & ſine labore. Stultitia autem eſt, cum libera ſit optio, ſumere nociva. *Paſſerat.*

Illius uti confeſſione] Supra: *Spes noſtræ cauſſæ in confeſſione adverſarii.* Nam judicatus & damnatus habetur, qui confeſſus eſt, l. 1, & 2. D. de confeſſis. Et qui in jure confeſſus eſt, ſuam confeſſionem infirmare non poteſt. l. donari D. de donat. Sic pro Quintio: *Quis huic rei teſtis eſt? Idem qui acceſſerat adverſarius. Te, te teſtem citabo.* Idem.

Fateri, ſed etiam profiteri] Sic & orat. pro Rab. *Quam ob rem fateor, atque etiam profiteor, & præ me fero, perduellionis judicium a me fuiſſe ſublatum.* Non eſt autem teſtis fateri, ſed rei. Donat. in Eunucho Terentii. Nomen confiteri neceſſitatis eſt, profiteri voluntatis. Cicero pro Manlio: *Hoc ego non ſolum confiteor, verum etiam profiteor.*

Ferro, inquit, ferro] Conduplicatio & iteratio verbi vocatur 4 ad Herenn. ſed alio verbo interpoſito. Virg. *Pallas te hoc vulnere Pallas Immolat.* Idem *bella horrida bella.* Paſſerat.

Atque perterrui] Legendum fortaſſe eſt, *atque proterrui.* Lambin. *Atque perterrui*] Hoc verbum mutandum non eſſe ſatis docet quod ſic infra repetat: *Quid ais? is qui armis perterritus, &c.* *Et metu perterriti* dixit in hac pagina, & dicit aliquanto poſt, *Metu perterritis noſtris*, uſurpari hic ſolitum oſtendit etiam Labeo lege 1. *De vi & vi armata. Idem Labeo ait*, inquit Vlpianus, *cum qui metu turbæ perterritus fugerit, videri dejectum & permotum metu*, eadem ſignificatione Cicero infra dicturus. *P. Faber.*

P. Vetilius] Legendum opinor *Vettilius*: ut enim a Manio, Manilius, & a Lucio Lucilius, ita a *Vettio*, *Vettilius*. F. Vrſinus.

Vt idcirco non minus] Erfurt. *ut ne idcirco minus ei credatis.* quod magis probo. *ut ne* ſæpe Cic. conjungit. *Græv.*

Hotom.

credatis, quod homo minus idoneus habetur: ſed ideo credatis, quod ex illa parte id dicit, quod illi cauſae maxime eſt alienum? A. Terentius, alter teſtis, non modo Aebutium, ſed etiam ſe ipſum facinoris arguit: in Aebutium hoc dicit, armatos homines fuiſſe: de ſe autem hoc praedicat, Antiocho, Aebutii ſervo, imperaſſe, ut in Caecinam advenientem cum ferro invaderet. Quid loquar amplius hoc de homine? in quem ego dicere, cum rogarer a Caecina, numquam volui, ne arguere illum rei capitalis viderer: de eo dubito nunc, quomodo aut loquar, aut taceam, cum ipſe hoc de ſe juratus praedicet. deinde L. Coelius non ſolum Aebutium cum armatis dixit fuiſſe compluribus, verum etiam cum advocatis perpaucis eo veniſſe Caecinam. De hoc ego teſte detraham: cui aeque atque meo teſti ut credatis poſtulo? P. Memmius ſecutus eſt, qui ſuum non parvum beneficium commemoravit in amicos Caecinae, quibus ſeſe viam per fratris ſui fundum dediſſe dixi, qua effugere poſſent, cum eſſent metu omnes perterriti. Huic ego teſti gratias agam, quod & in re miſericordem ſe praebuit, & in teſtimonio religioſum. A. Atilius,

Homo minus idoneus] Minus firmus & certus teſtis. *Paſſerat.*

Quod ex illa parte id dicit] Sic accipio, quod, cum ex illa parte ſit, id eſt, ſtet a parte adverſarii, tamen hoc dicit, quod illius cauſæ maxime eſt adverſarium. *Hottom.* Pro adverſario ſe dicere putat, quod dicit, cum revera ſit a nobis. In Catil. *Ex hac parte pudor pugnat, illinc petulantia.* Cic. 1 de fin. *Ex utraque parte audita judicare.* Paſſer.

Quod illi cauſſæ maxime eſt alienum] Quod illorum cauſſam maxime lædit. In VII Verr. *Non eſt alienum meis rationibus, iſtum mihi ex hoc judicio eripi.* Idem.

Alter teſtis] Secundus. Liv. lib. *Anno trecenteſimo altero, quam condita Roma eſt.* hoc eſt, trecenteſimo ſecundo. Plin. l. 15: *Tabulas plures pinxit, ex quibus unam in foro, alteram in comitio, duas in Pompeji porticibus videmus.* Virg. *Alter ab undecimo tum jam me ceperat annus.* id eſt tertius decimus, ut bene ibi Servius. *Paſſer.*

Se ipſum arguit] Erfurt. *ſæpiſſimi facinoris arguit.* leg. *ſe ipſum facinoris arguit.* Grævius.

Advenientem cum ferro] Ambigue. an *advenientem cum ferro*, an *cum ferro invaderet.* Illud magis ex commodo teſtis. *Paſſerat.*

Se viam dediſſe] Propert. *Non datur ad Muſas currere lata via.* Plaut. Aulul. *Date viam nobis.* Idem.

Et in teſtimonio religioſum] Metuentem Deorum, & qui jurisjurandi fidem non fefellerit. Qui omnia, quæ ad cultum Deorum pertinerent, diligenter retractaret, & tanquam relegeret, dicti ſunt religioſi a relegendo, teſte Cic. 2 de nat. Deorum. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

lius, & ejus filius L. Atilius, & armatos ibi fuiſſe, & ſe ſuos armatos adduxiſſe dixerunt: etiam hoc am plius: cum Aebutius Caecinae malum minaretur, ib tum Caecinam poſtulaſſe, ut moribus deductio fieret Hoc idem P. Rutilius dixit, & eo libentius dixit, u aliquo in judicio ejus teſtimonio creditum putaretur Duo praeterea teſtes nihil de vi, ſed de re ipſa atqu emtione fundi dixerunt: P. Caeſennius, auctor fundi, non

Et ſe ſuos armatos] Non puto Ciceronem ſcripſiſſe *ſuos armatos*, pro a ſe coactos, & armatos, ſed Ciceronis manum fuiſſe *ſuos armatos*, hoc eſt, *ſervos armatos*, ut in præcedente capite: *Se Æbutio cum armatis ſervis veniſſe advocatum.* Iſta nota *ſuos* fraudi fuit librariis, ut inde fingerent *ſuos.* Si quis tamen pugnare velit pro vulgata, quam omnes retinent libri, ei ego non repugnem. Poteſt enim defendi ſuos adduxiſſe ſcilicet domeſticos & quidem armatos. *Grævius.*

Malum minaretur] Erfurt. *Malum minaretur, hoc eſt, mortem minaretur.* Sic & Franc. primus. Vereor tamen ne ſit gloſſema, quo in contextum irrepſit. *Idem.*

Vt aliquo in judicio ejus teſtimonio creditum putaretur] Perurbane in teſtem falſum, qui ne verum quidem gratis dixerit, ſed mercedem ſecutus videatur, ut fama & exiſtimatione hominum non ſemper pejeraſſe videretur. Cic. ad Att. I, 16: *Iuranti, inquit* (Clodius) *tibi non crediderunt. mihi vero, inquam,* (Cicero) XXV *judices crediderunt;* (tot enim Clodium damnarant) XXXI, *quoniam nummos ante acceperunt, tibi nihil crediderunt.* Paſſerat.

Nihil de vi, ſed de ipſa emptione fundi] Pal. pr. *ipſa* .... *atque emptione.* neque aliter ſecundus, ſed ſine ſpatio vacuo. ergo deſit aliquid oportet. *Gruter.* Lacunam hanc aliorum librorum pulcherrime codicum Erfurt. & Franciani ope & ſubſidio explevi, in quo legitur: *Nihil de vi, ſed de re ipſa atque emtione fundi dixerunt.* Nihil certius. Nec Pyrrho dubitet. *Grævius.*

P. Ceſennius auctor fundi] *P. Ceſennius*, quem ſupra hæredem a M. Fulcinio inſtitutum dixit. & *auctor fundi, quia auctione hæreditaria conſtituta, Ceſennia* (ut Cicero dicebat) *fundum de eo ſibi per Æbutium cognitorem emerat. Auctor* enim is dicitur, a quo quis auctoritatem, id eſt, jus dominii in rem quampiam accepit. Ipſe Verrina VII. *Tum illi intellexerunt ſe id quod a malo auctore emiſſent, diutius obtinere non poſſe:* id eſt, ab eo, qui vendendi auctoritatem nullam habebat. Declinatum autem vocabulum arbitror ab auctionibus, in quibus ei, qui plurimum auget, res addicitur: & ex ea auctione atque adjectione ſua auctoritatem ſibi in rem emptam comparat. Nam ab *augendo* deductum Grammatici veteres teſtantur: & nota illa oſtendit quæ eſt apud Valerium Probum, qua veteres utebantur *auc.* quæ *auctor* ſignificat: & in antiquis monimentis ſic ſcriptum eſſe plerique teſtantur. Cum ergo *auctor* is proprie diceretur, cui propter ſummam auctionem & licitationem, res addicta eſſet, & *auctoritas* jus ex ea auctione quæſitum: tranſlatum poſtea fuiſſe vocabulum putamus ad eos, qui rem quoquomodo abalienarent. ut cum quæreretur ex eo qui rem acceperat, unde ſibi jus in eam comparaſſet, ſuum illum quaſi *auctorem* nominaret, qui ſibi ſuam auctoritatem tradidiſſet. unde ſenſim in eos quoque quorum ſententiam & conſilium ſequimur, quaſi jus quoddam ita ſentiendi certum & conſtitutum haberent, conſuetudine ſermonis tranſlatum eſt. Nam verbi gratia, cum inſtitutum eſt, ut legum quæ

non tam auctoritate gravi, quam corpore: & argentarius Sex. Clodius, cui nomen eſt Phormio, nec minus niger, nec minus confidens, quam ille Terentianus eſt Phormio, nihil de vi dixerunt, nihil praeterea, quod ad veſtrum judicium pertineret. Decimo vero loco teſtis exſpectatus, & ad extremum reſervatus, dixit, ſenator populi Romani, ſplendor ordinis, decus atque ornamentum judiciorum, exemplar antiquae religionis, Fidiculanius Falcula: qui cum ita vehemens acerque veniſſet, ut non modo Caecinam perjurio ſuo laederet, ſed etiam mihi videretur iraſci; ita eum placidum mollemque reddidi, ut non auderet, ſicut memi-

quæ comitiis centuriatis ferrentur, ante initum ſuffragium patres auctores fierent, id eſt, ut S. C. prius aliquid decerneretur, poſtea illud idem a populo juberetur: ea lex hanc vim habebat, ut quaſi in evictionibus, poſſeſſionumque controverſiis poſſeſſor ſuum auctorem a quo jus ſuum adeptus eſt laudat, ita populus conſilii ſui auctorem ac ſuaſorem Senatum laudare poſſet. *Auctorem* autem Galli *Guarend* appellant. Quod ſi quis vel αὐθέντης vel αὐτὸς vocabula nobis objiciat, indeque propter literarum ſimilitudinem *auctoritatem* dictam putet, is Dionis verba audiat, qui libro LV. ſic ſcribit: Ἐβουλεύοντο μὲν, καὶ ἥ γε γνώμη συνεγράφετο, οὐ μέντοι καὶ τέλος τι ὡς κεκυρωμένη ἐλάμβανεν, ἀλλὰ ἀυκτάριτας ἐγίγνετο, ὅπως φανερὸν τὸ βούλημα αὐτῶν ᾖ τοιοῦτον γάρ τι ἡ δύναμις τοῦ ὀνόματος τούτου δηλοῖ ἑλληνίσαι γὰρ αὐτὸ καθάπαξ ἀδύνατόν ἐστι. Id eſt, *Conſultabant autem Senatores* (abſente Cæſare ſcilicet) *& eorum ſententia perſcribebatur, non tamen quaſi rata effectum habebat: ſed erat auctoritas, ut eorum ſententia nota eſſet. Tale enim quiddam vis hujus verbi declarat: quod uno verbo Græce exprimi non poteſt.* Hæc Dion. Sed de *auctoritatis* verbo poſtea diſputabimus. *Hottom.* *P. Ceſennius auctor fundi*] *Auctionator* Pantagathus, pro *auctor*. F. Vrſinus. Auctor eſt, a quo quis auctoritatem & jus dominii accipit. Hinc in D. de reg. juris: *Qui auctore judice comparavit bonæ fidei poſſeſſor eſt.* Auctorem laudare, & ad *auctorem* reverti in D. de evictionibus. *Paſſerat.* Vide quæ ſupra in VII Verrinam ad locum ab Hottomanno laudatum de *auctore*, & *auctoritate* notavimus.

Cui nomen eſt Phormio] *Nomen* hoc loco dixit pro *cognomen*. Hottom.

Nec minus niger, nec minus confidens] Verba ſunt Getæ ſervi, act. I. ſcena VI.

Eſt paraſitus quidam Phormio,
Homo confidens: qui illum di omnes perduint.

Sed *niger*, opinor, ex hiſtrionis, quem illas partes agentem viderat, colore dixit: tametſi improbitatis quoque argumentum videri hoc voluit Athenæus quidem libro δειπνοσοφιστῶν VI. verba paraſiti cujuſdam profert, ex quibus exiſtimari poteſt moris fuiſſe, ut nigri paraſiti in ſcenam producerentur. Δύ᾽ ἐστὶ Ναυσίνικε παρασίτων γένη. Ἓν μὲν, τὸ κοινὸν καὶ κεκωμῳδημένον. Οἱ μέλανες ἡμεῖς. θάτερον ζητῶ γένος. Σεμνοπαράσιτον ἐκ μέσου καλούμενον χιλιοταλάντους. Verba ſunt Alexis comici, in Gubernatore. *Idem.*

Acerque] Violentus. Terent. Phorm. *Lenonem illum me factum eſſe acerrimum.* Virg. *Acer Lycurgus.* Hor. *Acer, inexorabilis.* Paſſerat.

Placidum mollemque reddidi] Ita fe-

miniſtis, iterum dicere, quot millia fundus ſuus abeſſe ab urbe. nam cum dixiſſet minus abeſſe LIII populu cum riſu acclamavit, ipſa eſſe. meminerant enim omnes quantum in Albiano judicio accepiſſet. In eum quid di cam, niſi id, quod negare non poſſit? veniſſe in conſiliun pu

rociam ejus contudi. Virg. 8 Æneid. *Eufrates ibat jam mollior undis.* Serv. ad illud Virg. 3. Georg. *Belgica vel molli melius feret eſſeda collo*, id eſt, domito, inquit, ut & *mollia colla reflectit.*

Fundus ſuus abeſſet] Interrogaverat Cicero hoc modo, ut videretur quærere, an fundus Falculæ eſſet vicinus fundo controverſo, & ex remotione loci eum coargueret perjurii. *Paſſerat.*

Minus abeſſe LIII.] Subaudi *paſſuum millibus.* & apparet hoc dicto ſignificare Tullium tot millia ſeſtertium, pro pretio corruptionis, Falculam accepiſſe. quod ſi ita eſt, ſcutatos accepit CIↃ CCCXXV. Sed in orat. pro Cluentio longe majorem ſummam reperio. Video enim *accepta dictum H-S quadraginta millia. Fidiculanius*, inquit, *quid feciſſe dicebatur? accepiſſe a Cluentio H-S* CCCC. *nimirum ut Opianicum quem Cluentius accuſabat, damnaret.* Quare aut hoc, aut illo loco mendum omnino eſt. Vtro autem in loco ſit, obſcurum eſt. tametſi illarum pecuniarum ſummam reputanti, quæ ad Albianum judicium corrumpendum Staleno datæ ſunt, major illa pecunia videtur quadringentorum H-S. nam XL tantum in ſingulos judices diſtribuenda data dicitur: quæ ſumma noſtratium aureorum efficit mille duntaxat. cum quadraginta H-S, decem millia ſcutatorum efficiant. ut ex hoc loco ille potius Cluentianæ corrigendus, & pro CCCC. LIII. reponendum eſſe videatur. *Hottom.* *Nam cum dixiſſet, minus abeſſe* XL. CIↃ.] Sic legendum eſſe licet intelligere ex oratione pro Cluentio, eo loco, quo ſexdecim judices corruptos eſſe in judicio Oppianici, & ſeſtertium XL. CIↃ. corrumpendi judicii cauſa, ad Stalenum eſſe delata, narrat: ut ſcilicet ſingulis judicibus darentur quadragena ſeſtertium millia. Nam, tametſi hic d XL millibus paſſuum agatur, vult ta men M. Tullius obſcure intelligi X millia ſeſtertium, quæ accepit Fidicu lanius Falcula in judicio illo Oppianici in quo judex ſedit paullo ante quan damnaret. *Lamb.* *Minus abeſſe* LIII.] Nihil propemodum hic muto. Leg LM. poterat intelligit paſſuum, ut apu Horatium:

Millia tum peranſi tria repſimus, atque ſubimus,
Impoſitum ſaxis late candentibus Anxur.

Poterat *nummum*, ut hic populus jocan intelligit: Et ſic apud eundem Horatium quoque legi:

Si quadringentis ſex, ſeptem millia deſunt,
Eſt animus tibi, &c.

Minus LM. reſponderat Falcula id erat populo 40 millia, quia tot millia nummum in illo judicio acceperat, ut appa ret in defenſione Cluentii; qua in oratione tamen, dum cauſæ inſervit Cicero, purgat Falculam. *P. Faber.* *Minus abeſſe* LIII. *populus*] Lambinus heic, adjutus commentariis Hottomanni, numerum mutat, ſed contra ipſius Hottomanni ſententiam, & omnes mſſ. editoſque, e quibus Pall. ambo & editio primogenia ſervant, *minus habere* LIII. quod perpendent religioſiores Tullii amatores. *Gruterus.*

In Albiano judicio] In judicio Statii Albiani Opianici, quem A. Cluentius veneficii accuſabat. *Hottom.*

Veniſſe in conſilium publicæ quæſtionis] In conſeſſum judicum de veneficii cognitione. Conſilium, ut ait Theophilus, *συνέδριον φανερῶν ἀνδρῶν.* unde apud Valerium D. C. S. exponitur de conſilii ſententia. *Paſſerat.*

Cum

publicae quaeſtionis, cum ejus conſilii judex non eſſet: & in eo conſilio, cum cauſam non audiſſet, & poteſtas eſſet ampliandi, dixiſſe ſibi liquere: dum incognita re judicare voluiſſet, maluiſſe condemnare, quam abſolvere: cum, ſi uno minus damnarent, condemnari reus non poſſet, non ad cognoſcendam cauſam, ſed ad explendam damnationem praeſto fuiſſe. Vtrum gravius aliquid in quempiam dici poteſt, quam ad hominem condemnandum, quem numquam vidiſſet, neque audiſſet, adductum pretio eſſe? An certius quidquam objici poteſt, quam quod is, cui objicitur, ne nutu quidem infirmare conatur? Verumtamen is teſtis, ut facile intelligeretis, eum non adfuiſſe animo, cum ab

Cum ejus conſilii judex non eſſet] Cum ex ipſius decuria judices eo tempore non darentur. De decuriis judicum dixi in Verrinis orationibus, non uno loco. *Facile autem* (ut ſcribit Aſconius) *pro veris judicibus improbi ſupponi poterant, volente hoc judice quæſtionis, & illis patientibus, qui veri judices erant: quia niſi citati non conſidebant, & grave onus erat, & incommodum judicare.* Cæſar quoque initio libri de bello civili III. judiciorum quorundam mentionem facit, quibus nonnulli ambitus damnati erant: *quæ judicia*, inquit, *aliis audientibus judicibus, aliis ſententiam ferentibus ſingulis diebus erant perfecta.* Hottom. Cic. pro Cluent. *Non ſuæ decuriæ munere, nec ex lege ſediſſet.* Paſſerat.

Cum cauſam non audiſſet] Vide Aſconium in Verr. III. fere in extremo. *Hottom.*

Incognita re] Cum cauſſam non audiſſet, ferre voluit ſententiam. Cic. III Verr. *Cauſſam cognoſci oportet ea quidem re, quod ante condemnari reus non poſſit, quamvis ſit nocens.* Ibid. *Cauſſa cognita multi poſſunt abſolvi, incognita condemnari nemo poteſt.* Paſſerat. Erfurt. *cum dein cognita re.*

Si uno minus damnarent] Erant judices XXXII. ut ex Cluentiana intelligitur: & ſexdecim corrumpendos Ælius Stalenus judex ipſe decimus ſeptimus ſuſceperat, cum unus deeſſet, C. Fidiculanius Falcula ad complendam Oppianici damnationem dicebatur eſſe ſuppoſitus. Hæc autem ad tempus dicuntur ut cauſæ ſerviat, nam in Cluentiana Fidiculanium excuſat. *Hottom.* Lex erat, quod eorum judicum major pars judicarit, id jus ratumque eſto. Quod ſi æquo numero fuiſſent ſententiæ, reus abſolvebatur. Nam favorabiliores rei, quam actores.

Ne nutu quidem] Significat taciturnitatem comitari confeſſionem. Nutus eſt annuentis, & renuentis, minuſque eſt nutu, quam oratione. Cic. VII ad Attic. *An nutus tuus mihi non faceret fidem.* de re facili. lib. III ad fam. *nutu quod velis conſequare.* Paſſerat.

Eum non abſuiſſe animo] Aldus, & omnes, quos vidi, veteres & ſcripti, & impreſſi, *affuiſſe*, quod cum perſpicue rectum ſit, non ſatis ſanum oportet hominem fuiſſe, qui hanc novam lectionem induxit. *Hottom.* *Eum non affuiſſe animo, cum ab illis, &c.*] Sic habent libri manuſcr. & item nonnulli vulgati, itaque legendum, non, ut alii depravati, *eum non abſuiſſe an.* Lamb.

Eo non adſuiſſe animo] Non fuit corrigendum. etſi enim in pleriſque ultima litera præpoſitionis commutatur ad-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ab illis cauſa ageretur, teſteſque dicerent, ſed tantiſpe de aliquo reo cogitaſſe: cum omnes ante eum dixiſ ſent teſtes, armatos cum Aebutio fuiſſe complures ſolus dixit non fuiſſe. Viſus eſt mihi primo vetera tor intelligere praeclare, quid cauſa optaret: & tan tummodo errare, quod omnes teſtes infirmaret, qu ante eum dixiſſent: cum ſubito ecce idem, qui ſo
11 let, ſuos ſolos ſervos armatos fuiſſe dixit. Quic huic tu homini facias? nonne concedas interdum, u ex-

juncti verbi primam literam, ut eſt in oratore, tamen Cornutus, ſcriptor vetus, docuit in hoc verbo id non ſervari, cum ſcribit, *D. ibi ſonat & ibi ſcribitur cum F. conſonanti adjungitur, adfluo, adſui, adfectus*, quod idem a Vindice item vetere Grammatico ſcriptum eſt. Frequens autem genus loquendi *adeſſe animo*, pro eo quod vidi in Numa Plutarchi. Προσέχειν τὴν διάνοιάν τινι ἀπὸ τῶν ἄλλων σχολὴν ἄγοντας. quæ interpretatio eſt illius, *hoc age*, quod ibidem uſurpaverat: ut contra, πρὸς ἑτέρῳ τινὶ τὴν γνώμην ἔχειν. *Aliud agere* neque *adeſſe animo* dicit in oratione contra Cteſiphontem Æſchines. *P. Faber.* Significat Tullius, animum ejus aureſque peregrinatas eſſe. Orat. pro Sulla: *Adeſte omnes animis, qui adeſtis corporibus.* Plaut. Aulul. *Ego hic ſum, animus domi eſt.* Terent. *animus eſt in patenis.* Vetus poëta, Ὁ νοῦς γὰρ ἐπὶ τραπέζαις. *Animus* in *menſa.* & Ariſtophanes, ἐν εἰρήνῃ, ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ἦν τότ᾽ ἐν τοῖς σκύτεσι. *in coriis.* Paſſerat.

Tantiſper de aliquo reo cogitaſſe] Facete dictum non attendebat, inquit, dum alii teſtimonium dicerent: ſed interea cogitabat an unquam ſimili fortuna uti poſſet, quali in Oppianici judicio uſus erat. *Hottom.*

Intelligere præclare quid cauſa optaret] Mire invertit adverſarii defenſionem. Armatos enim & convocatos a ſe homines fuiſſe prædicabat Æbutius, ſed ita, ut propterea armatos fuiſſe diceret, quia per vim Cæcina in ipſius fundum ingredi conaretur: & ſecum præclare actum eſſe, quod eum comitatum ſecum habuerit. At hanc orator defenſionem adverſarii cauſæ maxime adverſariam videri vult. Qua de cauſa dicit, exiſtimaſſe ſe primo ex verbis Falculæ, *præclare illum intelligere, quid cauſa optaret, cum armatos cum Æbutio ullos fuiſſe negaret.* Idem. *Optaret*, quid requireret, quid commodum eſſet. Erfurt. *quia cauſæ optaret*, hoc eſt, quid optaret factum eſſe commodo cauſæ.

Teſtes infirmaret] De omnibus detraheret. Cic. pro Quint. *Nulla res poteſt infirmare veritatem.* Pro domo ſua: *Quod in Gabinio fateris, in me infirmas.* Paſſerat.

Cum ſubito ecce idem qui ſolet] Terentius *redire ad ingenium* dixit in Hecyr. act. 1. ſcen. 2. *Parmeno, ſi mihi fidem das te taciturum, dicam.* Ph. *ad ingenium redis.* Cicero in Divin. *Redit ad ſe, atque ad mores ſuos.* Hottom. Ad ingenium redit. Lib. IX ad Attic. *Iſte turpiſſimus omnium eſt idem, qui ſemper fuit in rep.* In divin. *Sed repente ex homine, tanquam aliquo Circeo poculo factus eſt Verres.* Paſſerat.

Quid huic homini facias] Vtrumque dicitur ſæpe Latine & hoc, & quod addit Lambinus in ora libri; ſed ut hic impreſſum eſt, recitat Gellius in lib. 6. cap. 16. *P. Faber.* Vt Græci ἀλλά τι ἂν πάθοις. III Verr. *Quid hoc homine faciatis? ad quam ſpem reſervetis?* XIII Phil. *Quid huic facias, qui hæc litteris mandavit?* In Lucull. *Diodoro quid facias Stoico?* Paſſerat.

Ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

excuſatione ſummae ſtultitiae ſummae improbitatis odium deprecetur? Vtrum, Recuperatores, his teſtibus non credidiſtis, cum quid liqueret non habuiſtis? At controverſia non erat, quin verum dicerent. An in coacta multitudine, in armis, in telis, in praeſenti metu mortis, perſpicuoque periculo caedis, dubium vobis fuit, utrum eſſe vis aliqua videretur, necne? Quibus gitur in rebus vis intelligi poteſt, ſi in his non intelligetur? An vero illa defenſio vobis praeclara viſa eſt? Non dejeci, ſed obſtiti. non enim te ſum paſſus in fundum ingredi: ſed armatos homines oppoſui: ut intelligeres,

Excuſatione ſummæ ſtultitiæ] Egregia xcuſatio ſcilicet. ita de haruſp. reſponſ. *ſtuporis excuſatione ſe defendere.* Nam ut cribit lib. 1 de orat. *Stultitia excuſatioem non habet.* Paſſerat.

Cum quid liqueret non habuiſtis] Cum duabus jam actionibus reſpondiſtis vois *non liquere*, & *amplius* pronuntiatis. *Hottom.* *Non habuiſtis*, non repeiſtis. Sic pro Muræna: *Quid reſpondees non habeatis.* Virg. *Nec quid ſperare abebant.* Cicero in Lucullo: *Si habes uod liqueat, neque reſpondes ſuperbis.* d. 1 de nat. Deor. *Protagoras de Diis egabat ſe habere quod liqueat.* Paſſer.

An controverſia non erat] Cum & eo petitor, & Æbutius reus ea de re conentiremus. *Hottom.* Nemo ambigeat, cum fateretur armatos fuiſſe cum Æbutio. *Paſſerat.*

Perſpicuoque periculo cædis] Sic repoui ex Erfurt. In vulgatis deeſt copula. *Grævius.*

Dubium vobis fuit, utrum eſſe vis aliua videretur, necne] Nihil hic mutanum eſſe unus Donatus ſatis docere poait; qui in his Terentii verbis in Euucho, *utrum taceam ne an prædicem*, περίσσον eſſe dicit, & abundare *utrum*, ut *ne*. In epiſtola D. Bruti, ut hic *deliberant, utrum trajiciant legiones ex Africa, necne.* Exempla ſunt infinita. *P. Faber.*

Non dejeci, ſed obſtiti] Defenſio Æbutii non tam, opinor, nugatoria, uam Cicoro vult videri. nam quo minus Æbutius obſtaret, ne in ipſius fundum ipſo invito Cæcina ingrederetur, & vim vi repelleret, nulla lege prohibebatur. hæc enim erat illius oratio. Non te ſum paſſus in fundum meum ingredi: ſed armatos oppoſui, qui periculum, quod mihi tu intentabas, a me meiſque fortunis propulſarent. Sed cum dejeciſſe ſe fateri nolit, illud intelligi poteſt, quod paulo infra apertius oſtendit, prohibere quidem aditu ingredi volentem licere, ingreſſum vero dejicere, vi quidem armatis hominibus, non licere. Et hoc ipſum quod modo dicebamus confirmat Vlpianus his verbis ſub tit. de vi & vi arm. l. 1. §. eum qui. *Eum*, inquit, *qui neque animo neque corpore poſſidebat: ingredi autem incipere poſſidere prohibeatur: verius eſt non videri dejectum. Dejicitur enim qui amittit poſſeſſionem, non qui accipit. vim vi repellere licere, Caſſius ſcribit, idque jus natura comparatur. Apparet autem*, *inquit, ex eo, arma armis repellere licere.* Hottom.

Non enim te ſum paſſus in fundum ingredi] Vera defenſio & probabilis, cum Cæcina dominus non eſſet. Quod ſi eſſet dominus, ut Cicero defendit, tum quid juris ſit oſtendit Vlpianus in l. 3. §. ſi quis de vi & vi arm. *Si autem cum dominus veniret in poſſeſſionem, armati eum prohibuerunt, qui invaſerant poſſeſſionem: videri eum armis dejectum.* Idem.

geres, ſi in fundo pedem poſuiſſes, ſtatim tibi e[...] pereundum. Quid ais? is, qui armis perterritus, f[...]gatus, pulſus eſt, non videtur eſſe dejectus? poſteri[...] de verbo videbimus: nunc rem ipſam ponamus; qua[...] illi non negant: & ejus rei jus actionemque quæramu[...] Eſt hæc res poſita, quæ ab adverſario non negatu[...] Cæcinam, cum ad conſtitutam diem tempuſque ve[...]niſſet, ut vis ac deductio moribus fieret, pulſum proh[...]b[...]

Pedem poſuiſſes] Leviter eſſes ingreſſus. Cic. III Phil. *Hodie in libertatis poſſeßionem pedem ponimus.* XIII ad Att. *Pedem ubi ponat in ſuo non habet.* Pro Ligario: *Prohibiti eſtis in provincia veſtrum pedem ponere.* Propert. *Nec domina ulla meo ponet veſtigia lecto.* Paſſeratius.

Pulſus eſt] Non tantum loco motus. Vis major ineſt huic verbo, quam apparet; ut apud Virgil. II Æneid. *Pone animos & pulſus abi.* Reſpondet Turnus: *Pulſus ego? aut quiſquam merito fœdiſſime pulſum Arguet?* Idem VII Æneid. *Pulſi regnis, quæ maxima quondam Extremo veniens ſol aſpiciebat Olympo.* Idem.

Poſterius de verbo videbimus] Alio loco diſputabimus. Pro Quintio: *Poſterius iſta videbimus.* Ad Attic. *Sed hoc poſterius, & coram commodius.* Pro Cœlio: *Videre hoc poſterius.* VI Verr. *Compone hoc quod poſtulo de argento, de reliquo videro.* Pro Sext. Roſcio: *De Capitone poſt videbimus.* Idem.

Nunc rem ipſam ponamus] Ita conſtituamus, ut nulla ſit amplius controverſia. Cic. I de fin. *Sed hoc primum poſitum ſit, noſmet commendatos eſſe nobis.* Et I de Divin. *Hoc poſito atque conceſſo.* Vnde Græcis θέσις dicitur, de certa conceſſaque propoſitione. Ita apud Ariſtotelem: Ὁ γὰρ ὁρισμὸν θέσις μὲν ἐστι. τίθεται μὲν γὰρ ὁ ἀριθμητικὸν μονάδα τὸ ἀδιαίρετον εἶναι. Rem individuam eſſe. Sic τίθεσθαι verbum dialecticorum idem quod λαμβάνειν ſumere tanquam confeſſum & probatum. *Idem.*

Ejus rei jus] Leg. *ejus rei vim* hoc eſt naturam. *Idem.* Hoc & in veteri codice reperit Lambinus.

Et ejus rei jus actionemque quæramu[s]] Sic infra conjuncte dixit, *Vt & lege[s agant], & ſuum jus perſequantur*, ubi n[on] magis emendatione opus eſt. *P. Faber.*

Eſt hæc res poſita] De qua ampli[us] non eſt diſſerendum. Pro quo ſtatim *Cum hoc conſtet.* Paſſerat.

Ad conſtitutam diem] Etſi lapſus e[...] facilis *u* in *a* tamen præter illa exempla[...] quibus docet Nonius *diem* de die cer[...] dici etiam genere muliebri, liceat ali[...] multa afferre. In lib. 3. de orator[...] Lambinus corrigit item illud, *quod [...] ego heſterna die dixi*: quod ne faceret unus hic Plauti locus in Perſa, *Hæc di[es] ſumma hodie eſt*, prohibere debuit. Se[d] quod ibidem ipſe & Hottomannus pr[o] *jus ac deductio*, reponunt *vis ac deductio*, emendatio eſt veriſſima & apertiſſima *P. Faber.*

Vt jus ac deductio moribus fieret] Si[c] legitur in omnibus libris, quos quidem adhuc viderim. ſed ex compluribus locis *vis* non *jus* legendum eſſe manifeſto intelligitur. neque hæc noſtra ſententia indiget ullius confirmationis. ſic in orat. pro Quinctio, *Ius non auferatur*, pro *Vis non auferatur*, ſcriptum erat, errore manifeſto: ut in eum locum diximus. *Hottom.* *Vt vis, ac deductio moribus fieret*] Sic legendum eſſe argumento ſunt illa, quæ ſupra diximus, vim aliquam fuiſſe, quæ fieret moribus. ſupra quoque non longe, ubi eſt vulgo, &, *ejus rei jus, actionemque quæramus*, liber unus manuſcr. habet, *ejus rei vim*, &c. & paullo poſt, *ad conſtitutum diem*, repoſui, veteres libros ſecutus, pro quo libri vulgati habent, *ad conſtitutam diem.* Lamb.

Ego

ıitumque eſſe vi, coactis hominibus, & armatis. Cum ıoc conſtet, ego homo imperitus juris, ignarus nego-ıorum ac litium, hanc puto me habere actionem, ıt per interdictum meum jus teneam, atque injuriam ıuam perſequar. Fac in hoc errare me, nec ullo modo ɔoſſe per hoc interdictum id aſſequi, quod velim. te ıti in hac re magiſtro volo. Quaero, ſitne aliqua hu-ıs rei actio, an nulla. convocari homines propter poſ-ſeſſionis controverſiam non oportet: armari multitudi-ıem juris retinendi cauſa non convenit: nec juri quid-ıuam tam inimicum, quam vis: nec aequitati quidquam am infeſtum eſt, quam convocati homines, & armati. Quod cum ita ſit, reſque ejuſmodi ſit, ut in primis a ma-12
giſtratibus animadvertenda eſſe videatur, iterum quae-o, ſitne ejus rei aliqua actio, an nulla. nullam eſſe dices? udire cupio: qui in pace & otio, cum manum fecerit,

co-

Ego homo imperitus juris] Hæc dicun-ır non εἰρωνικῶς: ſed in imperiti ho-ıinis perſona, qui de hoc negotio con-ſilium exquireret. *Hottom.*

Ignarus negotiorum] Etſi hic diſſi-ıulatione utatur, tamen in orat. pro Muræna ſe vehementer occupatum juri ıon dediſſe operam ait. *Negotium* au-em pro lite, ut *res*: *Quod ſi clientium* ınga *negotia.* Cicero II de orat. *Ali-uando tibi tuum negotium agere licebit.* upra *negocia controverſiaſque alienas* ıſcipere. Græcis τὸ πρᾶγμα. Paſſer.

Habere actionem] Ius perſequendi. *dem.*

Vt per interdictum jus meum teneam] nterdicti vi & beneficio ad meum per-eniam. Cic. III Tuſc. *Poeta jus ſuum* ɪnuit, *& dixit audacius.* Paullo aliter *us ſuum obtinere* dixit III Verrin. *I-em.*

Fac in hoc erraſſe] Finge in hoc me lecipi. *Fac* uſitatum verbum in con-eſſione ficta. I de nat. Deorum, *fac ſſe imagines, quibus pulſantur animi.* n Tuſc. *Fac animum interire ut corpus.* II ad Attic. *Tradam igitur iſti me. fac oſſe tuto. num etiam honeſte.* Idem.

Poſſeſſionis] Recte de poſſeſſione. Nam poſſeſſio proprie non dicitur de iis, quæ tangi poſſunt, ut ipſe ait in Topicis. vide Feſtum in *poſſeſſio.* I C. abutuntur eo verbo. *Idem.*

Iuris retinendi cauſa non convenit] Niſi ut vi vis repellatur. Armaſſe autem ſe homines defendebat Æbutius, ut vim Cæcinæ & ejus convocatorum re-pelleret. *Hottom.*

Quam vis] *Vis eſt neceſſitas impoſita contraria voluntati, majoriſque rei impe-tus, qui repelli non poteſt.* l. I. & 2. D. *quod met. cauſa.* Paſſerat.

A magiſtratibus animadvertenda] *Magiſtratus* dicit, Quæſitores rerum capitalium, qui a quærendo, id eſt cognoſcendo, atque animadvertendo *Quæſitores* dicuntur. Ergo hoc dicit eſſe crimen publicum, & quod ab iis, qui cum imperio ſunt animadverti debeat. nam privatarum rerum judices, privati homines erant, & ſine magiſtratu at-que imperio. *Hottom.*

Manum fecerit] Sic *manu facta tem-plum effringere* dixit Vlpian. leg. ſacri-legii D. ad l. Iuliam peculatum: Hoc in Vatin. dixit, *manum facinoroſorum*

ho-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

copias pararit, multitudinem hominum coegerit, ar-marit, inſtruxerit, homines inermes, qui ad conſtit-tum experiundi juris gratia veniſſent, armis, viris, te-rore, periculoque mortis repulerit, fugarit, averter-, hoc dicat, feci equidem, quae dicis, omnia: & ea ſu-& turbulenta, & temeraria, & periculoſa. Quid erg-eſt? impune feci. nam quid agas mecum ex jure civ-li, ac praetorio non habes. Itane vero, Recuperatore-hoc vos audietis? & apud vos dici patiemini ſaepiu-

cu-

hominum compararit. Sic Flor. I, I: *Populum Romanum ipſe fecit.* vide quæ ibi notavi. *Grævius.*

Qui ad conſtitutum experiundi juris gratia veniſſent] *Conſtitutum*, vocabulum ad jus civile pertinens & ſignificat diem tempuſque litigatoribus indictum, quo ſe in loco certo ac conſtituto ſiſtant. Ipſe in orat. pro Cælio, *Cum iis confitendum, nunquam ſe ne congreſſu quidem & conſtituto cœpiſſe de tantis injuriis experiri.* Et in epiſt. ad Attic. XI. epiſt. I. *Atque eo die cogitabam in Anagnino, poſtero autem die in Tuſculano, ibi unum diem v. Kal. igitur ad conſtitutum.* Et eleganter tranſtulit in epiſt. ad Marium, *Si quod conſtitutum habes cum podagra, fac in alium diem differas.* Varro de re ruſt. lib. II. *Scrofam enim mane ſalutavi: cum alius eum ſalutaſſet, alius convitiatus eſſet, qui tam ſero veniſſet ad conſtitutum.* Hottom. Ad diem & locum, qui convenerant, ut manus ex jure conſererent, dicebantur *ad conſtitutum venire.* Varro II de R R: *Cum alius eum convitiatus eſſet, quod tam ſero ad conſtitutum veniſſet. Experiri jus*, ut Paullus l. I. D. de in jus vocando: *In jus vocare eſt juris experiundi gratia vocare.* Cic. pro Sextio: *Hæc Milo & vidit, & fecit ut jus experiretur, & vim depelleret.* Superius in hac oratione: *Cæcina placuit de amicorum ſententia experiri.* Paſſerat.

Quid ergo eſt?] Cur feciſti? Pro Sex. Roſcio: *Nemo eſt, qui neſciat, te nullas amicitias exercere cum Sexto Roſcio. Quid ergo eſt?* Sic & pro Quintio, non longe ab initio. *Idem.*

Quid agas mecum ex jure civili & pr-torio non habes] *Actiones* primum a I-riſconſultis ex legibus XII tabularu- conſtitutæ ſunt: quæ *civiles* idcirco - libris Pandectarum appellantur, quo- jure civili comparatæ ſint, ſed cu- multis in cauſis deeſſe actiones Prætor- animadverterent, alias item pro ſu- ipſi jure atque imperio conſtituerun- quæ ideo *Prætoriæ* in iiſdem libris nom- nantur. Vtriuſque tamen generis actio- nes Prætor urbanus, qui juri dicund- præerat, litigatoribus, qui eas poſtu- labant, dare ſolebat, & agendi pote- ſtatem petitoribus permittere. *Hottom* Nulla actio hac de re prodita eſt aut - Iuriſconſulto, aut a Prætore. Ius civil- interdum quod ſine ſcripto a prudenti- bus eſt compoſitum. l. 2. D. de orig. juris. Vnde jus civile Flavianum, quod Flavius vulgavit, in quo erant ſcriptæ actiones ab Appio Claudio dictæ, de quo hic loquitur. Itaque Valer. Max. cap. 13. lib. 8. ſcribit, Q. Scævolam juris civilis peritiſſimum, &, ut loquitur, legum vatem clariſſimum, quotieſcunque de jure prætorio conſuleretur, ad Furium & Caſcelium conſultores rejicere ſolitum. Ita in Pandectis actiones civiles, & actiones prætoriæ diſtinguuntur. Illas I C. ex legibus 12 tabb. conſtituerunt, has Prætores, cum multis in rebus viderentur actiones deeſſe. *Paſſerat.*

Itane vero] Reprehendentis eſt & ſubiraſcentis. VII Verr. *Itane vero tu tua pericula convivii periculo defendes?* Idem.

Vt

:um majores noſtri tanta diligentia prudentiaque fue-
rint, ut omnia omnium non modo tantarum rerum,
ſed etiam tenuiſſimarum jura ſtatuerint perſequutique
ſint; ut hoc genus unum vel maximum praetermitte-
rent: ut, ſiqui me exire domo mea coegiſſent armis,
aberem actionem; ſiqui introire prohibuiſſent, non
aberem? Nondum de Caecinae cauſa diſputo, non-
lum de jure poſſeſſionis noſtrae loquor. tantum de tua
lefenſione, C. Piſo, queror. Quando ita dicis, & ita
onſtituis, ſi Caecinae, cum in fundo eſſet, inde de-
ectus eſſet, tum per hoc interdictum eum reſtitui o-
ortuiſſe: nunc vero dejectum nullo modo eſſe inde,
bi non fuerit: hoc interdicto nihil nos aſſecutos eſſe:
uaero, ſi te hodie domum tuam redeuntem coacti
ho-

*Vt hoc genus unum vel maximum præ-
rmitterent*] Hoc cum exclamatione
ronunciandum & magna admiratione:
ioqui enim deeſſe quippiam videre-
ır & particula *ut* vim habet interroga-
onis: ac ſi diceret. Tametſi uſque eo
nperitos exiſtimabimus, &c. *Hottom.*
oc genus unum vel maximum, &c.]
articulam, *ut*, quæ erat ante prono-
ıen, *hoc*, ego ſola ratione & veritate
etus delevi: qua ſublata, locus, qui
ıtea erat ſubobſcurus; & non ſatis ex-
icatus, ego planum, apertum, & fa-
lem reddidi. *Lambinus.*

Si qui me exire domo] Argumentatur
pari. Nam domus fundo comparatur.
ı Topicis: *Quemadmodum uſus aucto-
tas fundi biennium eſt, ſic etiam in æ-
bus*, quæ in lege non appellantur.
orro nec domo vi extrahere aliquem
cet. Nihil enim religione munitius
ſanctius eſſe putabant, quam cu-
ſque ſit domus, ut oſtendit in Vatin.
ſſerat.

Haberem actionem] Interdicto uti li-
ret. Interdictum de vi & vi armata.
ı. Hoc interdictum pertinet ad eos,
ıi de ſolo dejiciuntur, ſive id fiat in
ndo, ſive in ædificio, & de omni re,
ıæ ſolo cohæret, ut ſi quis de inſula
perficiaria dejectus ſit. At referet Æ-
butius non de tuo, ſed meo te fundo
prohibui. *Idem.*

Si qui introire prohibuiſſent] Sed huic
loco facile reſpondere poterat Æbutius,
ſumere pro vero & confeſſo Cicero-
nem, quod erat in controverſia. non
in ſuum fundum introire Cæcinam
prohibui, ſed in meum. *Hottomannus.*
Argumentum ex iis, quæ cum aliquo
conferuntur, ut *exire*, *introire*, locare,
conducere. Sic Soſia apud Plautum
quærit. *Tu ne me domo prohibere peregre
venientem poſtulas?* Et Amphitruo: *Tu
ne me meis procul prohibeſſis ædibus?* Paſſe-
ratius.

De jure poſſeſſionis noſtræ] Sibi relicto
a Cæſennia. Hereditas nihil eſt aliud
quam ſucceſſio in univerſum jus, quod
defunctus habuit. *l. nihil D. de verb.
ſign.* Igitur jus poſſeſſionis idem hære-
di Cæcinæ, quod Cæſenniæ teſtatrici.
Idem.

Ita conſtituis] Ita ponis, & firma-
mentum cauſſæ tuæ hoc eſſe vis. *I-
dem.*

Vbi non fuerit] Tota defenſio Piſonis
erat in verbis *unde vi.* Neque ex fundo,
neque dejectus. Neque ex fundo, non
eſt ingreſſus fundum, non dejectus,
qui non de ſuperiore loco detruſus, in
quem non adſcendit. *Idem.*

Prima

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

homines & armati, non modo limine tectoque ædiu tuarum, ſed primo aditu veſtibuloque prohibueri, quid acturus ſis. Monet amicus meus te, L. Calpu-nius, ut idem dicas, quod ipſe antea dixit, injuriaru. Quid? ad cauſam poſſeſſionis: quid? ad reſtituendu eum, quem oportet reſtitui: quid denique? ad jus civil, aut ad actoris notionem & ad animadverſionem age i-

Primo aditu veſtibuloque] His verbis confirmatur Cæcilii Galli Iuriſconſulti ſententia, quem Gellius & Macrobius commemorant, *veſtibulum* eſſe non in ipſis ædibus, neque ædium partem: ſed locum ante januam domus vacuum, per quem de via aditus acceſſuſque ad fores ædium ſit. Ipſa enim janua procul a via fiebat, area interſita quæ vacaret. *Hottom.* Cic. IV Verr. *In primo erant aditu veſtibuloque templi.* Virgil. *Veſtibulum ante ipſum primiſque in faucibus Orci.* Pro Cœlio: *Si eſſent in veſtibulo balneorum non laterent.* vide Gell. XVI, 5. Dictum a *ve* & *ſtabulo*, quod qui ſalutatum veniebant in illo loco, tanquam in grandi ſtabulo conſiſtebant. *Paſſerat.*

Injuriarum] I C. meminere tantum domus vi introitæ, ut competat actio injuriarum. l. lex Cornelia §. domum D. de injur. Piſo igitur interpretatione legis verba profert, ut idem ſit, vi alienam domum introire, & vi prohibere, ne quis ſuam introeat. *Idem.*

Injuriarum. Quid? ad cauſam] Iterandum illud verbum, *injuriarum?* Cum interrogationis nota. *Hottomann.* Quid ad cauſſam poſſeſſionis illa pertinet actio? *Paſſerat.*

Ad reſtituendum eum] Reſtituere, eſt rem vel cauſſam actori reddere eandem, quam habiturus erat, ſi ſtatim judicii accepti tempore res ei fuiſſet reddita l. 35. & 75. de verb. ſignif. *Idem.*

Quem oporteret reſtitui] Omnes alii *oportet.* quod cur immutemus, cauſa nulla eſt. *Hottom.*

Quid denique? ad jus civile, aut ad actoris actionem, & ad animadverſionem ages? injuriarum] Obſcurus locus, & ut opinor, depravatus, nam etiam aliis prope omnibus pro *actionem* re-rio *notionem.* Ego ſic legendum pot exiſtimarem, *Quid denique ad jus ci-le? Cum ad actoris ultionem & anim-verſionem agatur injuriarum.* quod n-tum eſt ex l. 2. §. emancipatus, D. collat. bon. l. 7. §. 1. D. de injur. *& -nimadverſionem agens injuriarum.* Ide. *Quid denique? ad jus civile ages injur-rum?*] Sic hunc locum reſtitui, de-tis iis, quæ ex ora libri in contextu orationis irruerant. ſententia aute nunc eſt aperta. quid denique inqui ad jus civile, id eſt, ad ea, quæ ſu juris civilis, ſeu ad ea obtinenda, qu beneficio juris civilis, & actionum jure civili naſcentium, contingunt, ges injuriarum? pro inde quaſi dica nequaquam. nam qui agit injuriarum pœnam perſequitur: ſed non recupera rem ſibi ereptam, aut poſſeſſionem a miſſam actione injuriarum. quid ergo alia actione experiendum. Sed, ne qui queratur, voces aliquot a nobis hic eſſ deletas, vulgatam lectionem repræſen-tabo. *ad jus civile, aut ad actoris actio-nem, & ad animadverſionem ages inju-riarum?* Quæſo quid ſibi hæc volunt *aut ad actoris actionem*, &c. quid vero ſcriptura antiqua? *aut ad actoris notio-nem*, &c. Omnino facile apparet, hæc verba eſſe aliunde profecta, & initio ab aliquo adſcripta, qui vellet declarare, actionem injuriarum pertinere ad notionem, atque ad animadverſionem non ad poſſeſſionem. *Lambin.* *Quid denique ad jus civile, aut ad actoris actionem, & ad animadverſionem, ages injuriarum?*] Hottomannus in pluribus libris ait hic non *actionem* ſed *notionem* legi.

njuriarum? Plus tibi ego largiar. non ſolum egeris, verum etiam condemnaris licet: numquid magis poſſidebis?

egi. *Vt* etiam legit Cujacius lib. 5. Ob-
ervationum cap. 17. Lambinus octo
erba delet: *Quid enim hæc ſibi volunt*,
nquit: ego loci valde corrupti vitium
mne in diſtinctione, & in uno nomi
e *actoris* poſitum eſſe ſentio: falſum
omen *actionem*, cauſa fuit credo li-
rario ut *actoris* etiam ſcriberet pro *Præ-
oris*. Ego igitur hic lego, & diſtinguo
c: *Quid denique ad jus civile, aut ad
rætoris notionem, & ad animadverſio-
em? ages injuriarum. Plus ego tibi lar-
iar, non ſolum egeris*, &c. Et mirum
ſt tantos Iuriſconſultos hoc vel non
nimadvertiſſe, vel non oſtendiſſe.
rimum quis neſcit ejuſdem eſſe *notio-
em, & animadverſionem*, & utrumque
rætoris eſſe, neutrum *actoris*? De a-
imadverſione eſt notum ex ipſo edicto
rætoris in titulo, *De injuriis*, lege 15.
it Prætor, *Si quis adverſus ea fecerit,
rout quæque res erit, animadvertam.*
ic in titulo, *De minoribus viginti quin-
ue annis*: & *De aleatoribus*. Sed lon-
ior ſum in re facili. *Notio* item, ut
ognitio Prætori quam ſæpe tribuatur
n Pandectis juris commemorare nihil
eceſſe eſt. Paulus certe in lege 105. de
eg. jur. *Vbicunque*, inquit, *cauſæ co-
nitio eſt, ibi Prætor deſideratur.* Quæ ſit
utem vis hujus nominis, ſatis docet
n lege 90. *De verborum ſignificatione*,
lpianus, *Notionem*, inquit, *accipere
oſſemus, & cognitionem & juriſdictio-
em.* Et Cicero in oratione de Provin-
is conjunxit *judicium* & *notionem*,
uaſi pro eodem. *Clodius*, inquit, *Cen-
rium judicium ac notionem, atque illum
orem ſeveriſſimum magiſtratuum de ci-
itate ſuſtulit.* Sic γνῶσις Demoſtheni
n oratione contra Ariſtogitonem eſt
ρίσις, ut ſæpe alias: Idem διάγνωσις;
uod etiam *notio*, & *cognitio* bene eſt
nterpretatum in Gloſſis veteribus: ſed,
t illa mittam, quid eſſe poteſt eviden-
ius, quam hic repeti eiſdem verbis,
uod dixerat proxime, *Quid agas me-
um ex jure civili, & Prætorio non habes?*
t idem Cujacius in eo quem citavi lo-

co, deceptus mendoſo verbo *actoris*, indiligentius *jus civile* pro *jure Prætorio*, dici hic a Cicerone ſcripſerit. Tum occupatione, quæ ſequitur, nihil potuit eſſe aptius. *Dixeris*, inquit, *te acturum injuriarum; at ego hoc dicam, etiam ſi injuriarum egeris, etiam ſi ille condemnatus tibi ſit, nihilo te magis poſſeſſurum.* Cauſam hic addit eandem, quam Vlpianus in lege 7. de injuriis. *In actione injuriarum*, inquit, *agitur, ut facinus vindicetur, non ut damnum ſarciatur.* Quæras fortaſſe, cur hic *injuriarum actio* neque ad jus civile, neque ad jus Prætorium quicquam pertinere dicatur, cum de ea re Prætor Edicto nominatim caveat. Hoc de jure poſſeſſionis dictum accipi vult, quia *actio injuriarum* jus poſſeſſionis non aſſequitur, ut hic ſubjicit; & Vlpianus probat in his quæ citavimus. *P. Faber.* *Aut ad actoris notionem & animadverſionem*] Guilielmius conjicit, *aut ad actoris notationem &c.* Cujacius citat vulgatum libro v. Emend. cap. 7. *Gruterus.* *Ius civile* eſt, quod obſervari omnium intereſt; *jus actoris*, quod ipſius actoris privatim, ſcilicet *jus poſſeſſionis* ſupra. Chariſius: *Ius civile de privatis controverſiis & judiciis.* Notionem accipere debemus pro cognitione & juriſdictione, dicitur etiam de cognitione criminum l. 1. § Quicquid D. de officio præfecti urbis. *Quicquid ultra centeſimum ab urbe lapidem admittitur, egreſſum eſt præfecti urbi notionem.* Notio enim generale verbum eſt. l. act. prætor. D. de re judicata. Sententia eſt, cum ages injuriarum pœnam non rem ipſam repetes, ut magiſtratus & Quæſitor ea de re cognoſcat, & animadvertat in eum, qui te affecit injuria. Paullo poſt dicit *judicio pœnaque*, quod hic notionem & animadverſionem. *Paſſer. Erfurt.* *& ad animadverſionem? Aies. Injuriarum.*

Non ſolum egeris, verum etiam condemnaris] Non ſolum litem intenderis, verum etiam feceris, ut condemnetur injuriarum. Pro Sex. Roſcio:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

debis? Actio enim injuriarum non jus poſſeſſionis aſ-
quitur, ſed dolorem imminutae libertatis judicio pœ-
13 naque mitigat. Praetor interea, Piſo, tanta de re t-
cebit? quemadmodum te reſtituat in aedes tuas, n
habebit? Qui dies totos aut vim fieri vetat, aut reſ-
tui factam jubet: qui de foſſis, de cloacis, de minimis
aquarum itinerumque controverſiis interdicit, is r-
pente obmuteſcet? in atrociſſima re quid faciat n
habebit? &, C. Piſone domo tectiſque ſuis prohib-
to, prohibito, inquam, per homines coactos & arm-
tos, praetor quemadmodum more & exemplo opit-
lari poſſit non habebit? Quid enim dicet? aut quid t-

tan

Etiamne ad ſubſellia cum ferro, veniſtis, ut hic aut juguletis, aut condemnetis Sex. Roſcium. In divin. *Ego illum hoc uno crimine condemnem neceſſe eſt.* Sueton. Tib. c. 8: *Fannium Cepionem reum majeſtatis fecit condemnavitque.* Plaut. Moſtell. *Tanto apud judicem hunc argenti condemnabo facilius.* Nam judex cum reum damnat, facit accuſatoris opera. *Paſſer.*

Actio enim injuriarum non jus poſſeſſionis aſſequitur] Ea tamen vis eſt illius, & efficientia. nam cum qui dejecit injuriarum damnatus eſt, nunquam ſe judicio a dejecto abſolvet, niſi poſſeſſionem ei reſtituat. & profecto ſic eſt, ut dejecto & injuriarum actio dari ſoleat, ut paulo ante ex Vlpiano docuimus, & hoc ipſum interdictum. ita tamen ut injuriarum actio interdictum extinguat. *Hottom.* Ea actione non id obtinemus, ut reſtituamur in poſſeſſionem noſtram. Itaque qui egit injuriarum, ei non datur actio per interdictum *unde vi.* Paſſerat.

Dolorem imminutæ libertatis judicio pœnaque mitigat] *Imminutæ libertatis* eſt acceptæ injuriæ. Hoc ipſum eſt injuriam facere libertatem imminuere. Pro lege Manilia cum dixiſſet: *Majores veſtri ſæpe mercatoribus aut naviculatoribus veſtris injurioſius tractatis bella geſſerunt,* ſubjicit: *Illi libertatem civium imminutam non tulerunt.* Nam fit injuria cum adimitur poteſtas vivendi ut ve[...] quæ eſt inde minutio libertatis in Pa[ra]doxis, & injuria, de finibus. De p[œ]na injuriæ ſecundum leges XII Ta[b.] vide Gellium XX, 1. Poſterioribus te[m]poribus humiliores fuſtibus cæſi, c[...] cæteri exilio temporali, vel certæ [...] interdictione coërcebantur. l. ult. [...] de injur. & famoſ. *Idem.*

Tanta de re tacebit] De re tam at[ro]ci jus non dicet? II Verrin. *An [...] taciturum de tantis rebus exiſtimaſ[...]* Idem.

Quemadmodum te reſtituat in ædes tu[as] non habebit?] Quemadmodum [...] tuum tibi reddat, non reperiet? ſupr[a] *Cum quid liqueret non haberetis.* Idem.

Dies totos] Sic ad Attic. *Totos d[...] ſcribo.* Et, *totos dies ſum ſine te.* Idem.

Aut vim fieri vetat] Hæc genera i[n]terdictorum Iuriſconſulti perſecuti ſu[nt] lib. Pandect. XLIII. *Hottom.* Signific[...] interdicta alia prohibitoria, alia reſt[i]tutoria. *Paſſerat.*

Domo tectiſque ſuis prohibito] Ædiu[m] ſuarum aditu, vel ingreſſu. *Idem.*

More & exemplo] Quod more fi[t] exemplo quoque fit, ſed non contr[a.] Nam aut alterum exemplum more[m] non conſtituit. Sic in Vatin. *Quare q[...] exemplo quo more feceris.* IV ad fami[l.] *Quod exemplo fit, jure fieri putant.* Idem.

Ta

tam inſigni accepta injuria, poſtulabis? Vnde vi prohibitus ſis? nemo umquam interdixit. novum eſt, non dico inuſitatum, verum omnino inauditum. Vnde dejectus? quid proficies, cum illi hoc reſpondebunt tibi, quod tu nunc mihi: armatos ſe tibi obſtitiſſe, ne in aedes accederes: dejici porro nullo modo potuiſſe, qui non acceſſerit? Dejicior ego, inquis, ſiquis meorum dejicitur. Omni-

Tam inſigni accepta injuria] Tam conſpicua quaſi notis & vibicibus. Terent. Eunucho: *Hanccine ego ut contumeliam tam inſignem in me accipiam, Gnatho?* Pro Rab. *Omnibus notis turpitudinis inſignis.* II de orat. *Nec inſignis improbitas, nec inſignis miſeria.* III de leg. *Inſignis ad deformitatem puer.* Paſſer.

Poſtulabis?] Poſtulare eſt ſuum vel alterius deſiderium, pro tribunali, id eſt, apud eum, qui præeſt juriſdictioni, exponere. l. 1. D. de poſtulato. *Idem.*

Vnde vi prohibitus ſis, nemo unquam interdixit] Ita eſt, & ſupra diximus, hoc ipſum Vlpiani tempore ſine controverſia fuiſſe, ut, ſi cum dominus veniret in poſſeſſionem, armati eum prohiberent, qui invaſerant poſſeſſionem, ei tanquam armis dejecto interdictum *unde vi* competeret. neque hoc diſputaſſe arbitror aut Piſonem, aut Calphurnium, ſed illud tantum, non eſſe dominum prohibitum: id eſt, non eſſe Cæcinæ fundum a quo depulſus eſt. *Hottom.* *Vnde vi prohibitus ſis*, ut eo reſtituare, ſi ingreſſu ædium te armati prohibuerint. *Nemo unquam interdixit*, nullo hoc fieret exemplo & more. *Paſſ.* Adjeci verbis, *unde vi prohibitus ſis* interrogationis notam ex Erfurt. ſententia loci id poſtulante? *Græv.*

Vnde dejectus?] Poſtulabis. ſi exire domo coactus ſis armis. *Paſſerat.*

Cum illi hoc reſpondebunt tibi] A quibus inſignem acceperis injuriam. *Idem.*

Armatos ſe tibi obſtitiſſe] Leve ſit hic monere, *armatis* eſſe legendum, ut paulo poſt dicet, *Quod obſtiterit armatis hominibus*, & tamen a nemine vidi eſſe correctum, cum hic error eſſet in libris, quos vidi omnibus. Cætera integra erant in hac pagina, niſi ubi Hottomannus recte pro *jus approbatum* repoſuerat *& vis approbata.* Quod & Lambinus teſtatur eſſe in quibuſdam libris, & requirit ſententia, quam ſuperius etiam ita expreſſerat. *P. Faber.* *Armatos*] Oppoſitis corporibus & telis te aditu ædium prohibuiſſe. *Paſſerat.* Recte P. Francii liber: *armatos tibi obſtitiſſe.* Grævius.

Ne in ædes accederes] Sic. 2 legum: *Accedere in funus aliorum Pittacus vetat.* VII ad Atticum: *accedere in ſenectutem.* VII Philipp. *accedere in Macedoniam.* Paſſerat.

Dejicior enim, inquit, ſi quis meorum dejectus eſt] Quid ſi pars familiæ dejecta eſt, pars relicta? Vlpianus in l. 1. De vi & vi arm. reſpondit, *ſi ſervi quidam dejecti ſunt, alii detenti & vincti, aut etiam eis imperatum, vi me dejectum intelligi. deſiiſſe enim te poſſidere, cum ſervi ab alio poſſideantur.* Quid ergo ſi non ſit imperatum? ego per eos retineri poſſeſſionem puto, eoque dejectum dominum non videri. quod ſane ex ſuperiori ejuſdem Vlpiani reſponſo confirmatur, his verbis: *Apud Vivianum relatum eſt, ſi quis me vi dejecerit, meos non dejecerit, non poſſe me hoc interdicto experiri: quia per eos retineo poſſeſſionem, qui vi dejecti non ſunt.* Hottom. Sic in actione injuriarum. Nam ſi liberis meis, uxori, nurui ſervis facta ſit injuria, tanquam mihi facta ſit, mihi actio competit. l. 1. D. de injur. Diſtinguendum tamen ex l. 1. D. de vi arm. Nam ſi ſint alii non dejecti, per eos retineri poſſeſſionem. *Paſſerat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Omnino. Iam bene agis. a verbis enim recedis, & a-quitate uteris. Nam verba quidem ipſa ſi ſequi volumu, quomodo tu dejiceris, cum ſervus tuus dejicitur? Veru ita eſt, uti dicis. te dejectum debeo intelligere, etiam tactus non fueris. Nonne? Age nunc, ſi ne tuoru quidem quiſquam loco motus erit, atque omnes in a-dibus adſervati ac retenti: tu ſolus prohibitus, & a tu aedibus vi atque armis perterritus: utrum hanc actio-nem habebis, qua nos uſi ſumus, an aliam quampiam, a omnino nullam? nullam eſſe actionem dicere in re tan inſigni, tamque atroci, neque prudentiae, neque aucto

r.

Iam bene agis] Vox, *omnino*, non debet cum his conjungi, cum ad ſuperiora pertineat. *Lamb.* *Omnino. Iam bene agis*] Lambinus vocem omnino vult cohærere cum ſuperioribus, ſed fallitur. Vnde Verr. IV, Cicero dixit: *Omnino præclare te habes* ut hic. *Paſſerat.* Recte diſtinxit Gruterus. *Dejicior ego, ſi quis meorum dejicitur. Omnino. Iam bene agis.* Omnino ſcilicet dejicior ego, ſi quis meorum dejicitur. Ceteri omnes tam editi, quam ſcripti. *Dejicitur. Omnino jam bene agis.* Grævius.

A verbis recedis, & æquitate uteris] Verbis omiſſis, id quod æquum eſt amplecteris. Sic ſupra: *ſi a conſuetudine recedatur.* Paſſerat.

Nonne? Age nunc] *Nonne* eſt aſſenſum flagitantis. *Age nunc*, ulterius pergentis. Pro Sex. Roſcio, *Age, nunc illa videamus, quæ conſecuta ſunt.* VII Verr. *Age porro.* In Tuſc. *Age jam. Quomodo non eſſe miſeros, qui mortui ſunt.* Idem.

Loco motus] Tranſlatio videtur a re militari, ubi flagitium eſt moveri loco, ſed quiſque potius, ubi ſteterat jacet, obtinetque ordinem, ut cum Plauto loquar. In epiſt. ad Q. fratrem: *Ergone illi ut nos loco moverent.* Idem II in Catil. *Loco ille motus eſt, cum eſt urbe depulſus.* Ita *moveri ſedibus* XIII Phil. *Idem.*

Omnes in ædibus adſervati ac retenti] Si retentis imperatum eſſet, quo tem pore Vlpianus ſcripſit dari ſolere inte dictum, ex ejus verbis ſupra ſcript intelligitur; ſi non imperatum, no dari. *Hottom.* *Adſervati*] Id eſt, & i omnibus ſervis, & in parte, ut ſi retenti vel vincti, & poſſeſſi ab eo, qui ingreſſu in poſſeſſionem eſt, vel ſi iis quid imperavit, dejectus prior dominus videa tur, quod ſi dominus dejectus, & ſerv remanſerunt, dejectus non videtur quod per ſervos retineat poſſeſſionem ut conſtat ex Iuris libris. *Paſſerat.*

Vi atque armis proterritus] Sic potiu legendum, quam, ut vulgo, *perterritus*, nam, *proterrere*, valet, procul terrere: quod huic loco convenit. *Lambin.* Supra *ferro te rejeci atque perterrui.* Dixit autem *perterritus* pro abſterritus. *Paſſerat.*

Vtrum hanc actionem habebis, quæ nos uſi ſumus, an aliam, an omnino nullam] Quintil. lib. V, 10, ubi diſſerit de diviſione: *Periculoſum & cum cura intuendum genus: quia ſi in propendo unum quodlibet omiſerimus, cum riſu quoque tota res ſolvitur. Tutius quod Cicero pro Cæcina fecit, cum interrogat, ſi hæc actio non ſit, quæ ſit? ſimul enim removentur omnia.* Idem.

Nullam eſſe actionem] Remotio partium. *Idem.*

Neque prudentiæ, neque auctoritatis tuæ eſt] Alienum a tua ſcientia, & exiſtimatione, qua præſtas. Cic. in Top.

Iu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ritatis tuae eſt. alia ſiqua forte eſt, quae nos fugerit, dic, quae ſit. cupio diſcere. Haec ſi eſt, qua nos uſi ſumus, te judice vincamus neceſſe eſt. Non enim vereor, ne hoc dicas, in eadem cauſa, eodem interdicto, te oportere reſtitui, Caecinam non oportere. Etenim cui perſpicuum non ſit, ad incertum revocari bona, fortunas, poſſeſſiones omnium, ſi ulla ex parte ſententia hujus interdicti deminuta aut infirmata ſit? ſi auctoritate virorum talium vis armatorum hominum judicio approbata videatur: in quo judicio non de

Iudicia privata in I C. prudentia poſita. Ibid. *Ad I C. prudentiam confugio.* Auctoritatem aut natura, aut tempus adfert. Naturæ auctoritas in virtute eſt maxima. Tempus continet ingenium, artem, uſum. In Top. in lib. 1 de orat. I C. dixit auctores: *Cum diſſerendo par non eſſet,* (illum ajunt) *ad auctores confugiſſe, & in P. Mutii fratris ſui libris, & in Sex. Ælii commentariis ſcriptum protuliſſe.* Sic l. 2. §. *Poſt originem* D. de or. jur. & l. 4. §. Labeo D. de dol. excep. *Paſſerat.*

Qua nos uſi ſumus] Ex interdicto, unde vi. *Idem.*

Te judice vincamus] Summa victoriæ fiducia in hunc ſermonem includitur. Virgil.

Pan etiam Arcadia mecum ſi judice certet,
Pan etiam Arcadia dicat ſe judice victum.

Idem:

Non ego Daphnin judice te metuam.

Auſon.

Nunc certemus ait judice vel Paride.

Idem.

In eadem cauſſa &c. te oportere reſtitui, Cæcinam non oportere] Æquitas enim paribus in cauſſis paria jura deſiderat. Topic. ubi parem cauſſam eſſe ædium & fundi oſtendit. Ea vis argumenti. Pro Marcello: *Vehementer angebar cum videbam virum talem, qui in eadem cauſſa fuiſſet, non in eadem eſſe fortuna.* Idem.

Ad incertum revocari bona] Nemini rem ullam vel ſoli, vel mobilem relinqui non obnoxiam controverſiis. Sub finem hujus orationis: *Bona, fortunæ, poſſeſſioneſque omnium in dubium incertumque revocabuntur.* Plaut. *Mihi res omnis in incerto ſita eſt.* Id eſt, quod dixit in exordio: *Sed cum de eo jure mihi dicendum ſit, quod pertinet ad omnes.* Idem.

Sententia hujus interdicti deminuta aut infirmata ſit] Sententia hujus interdicti, quæ latet in voce *dejectus*, ſeu *prohibitus*, anguſtioribus terminis concluſa, aut labefactata ſit. In exordio: *De eo jure dicendum* &c. *quo ſublato non ſolum pars aliqua juris deminuta, ſed etiam vis ea, quæ juri maxime eſt adverſaria, judicio confirmata eſſe videatur.* Idem.

Si auctoritate virorum talium vis armatorum hominum judicio approbata videatur] Deeſt copula & legendum: *Si auctoritate virorum talium vis armatorum & judicio approbata fuerit.* Sic enim pro Dejotaro: *Si ita corruptela ſervi a tanta auctoritate & judice Cæſare approbata fuerit, nulla jura ſalutem noſtram cuſtodient.* Grævius.

Ius armatorum hominum judicio approbatum] *Vis approbata*, ſententia poſtulat; quod enim *jus* tandem *eſt armatorum hominum?* quare legendum ita eſſe, non eſt dubium. *Hottom.* *Vis armatorum hominum judicio approbata videatur*] Sic videtur Hottomanno legendum, & item mihi. nam libri vulgati ſic habent, *jus armatorum hominum judicio approbatum videatur*, plane mendoſe. Quin hanc ipſam lectionem, quam repoſui, in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

de armis dubitatum, ſed de verbis quaeſitum eſſe c
catur? Is ne apud vos obtinebit cauſam ſuam, qui
ita defenderit? Ejeci ego te armatis hominibus, no
dejeci. ut tantum facinus non in aequitate defenſioni,
ſed in una litera latuiſſe videatur? hujuſce rei vos ſt
tuetis nullam eſſe actionem, nullum experiundi jus con
ſtitutum, quod obſtiterit armatis hominibus? qui mu
titudine coacta, non introitu, ſed omnino aditu quem
14 piam prohibuerit? Quid ergo? hoc, quam habet vim

in uno libro manuſcr. & in nonnullis exemplis impreſſis reperi. *Lambinus.*

Ius armatorum hominum judicio approbatum] Lambinus, *vis arm. hom. jud. approbata*, verum præter libros. ſecutus ſcilicet ſententiam Hottomanni; tanquam armatorum nullum ſit jus. *Grut.* Perperam. Num vis armatorum hominum privatorum poteſt dici jus armatum? An non toties in hac oratione *vim* opponit *juri*, & id urget unice, ſi hæc injuria vi facta judicum ſententiis approbetur, omnium facultates in incerto eſſe. Superius: *nihil tam inimicum juri quam vis.* Præterea in M S S. *vis* & *jus* eoſdem habet litterarum, ductus. ſic enim ſcribuntur *ius*, ut utrum *uis* an *jus* legendum ſit, ex ſententia ſit judicandum. *Græv.*

Ejeci ego te] Sup. *rejeci atque perterrui.* Paſſerat.

Non in æquitate defenſionis] Apud Aquilam R. *æquitate juris*; omnes tamen alii libri cum hac recepta conſentiunt. *Hottom.* *Non in æquitate defenſionis* eſt, non in defenſione, quæ æquitatis ſpeciem præberet, non quod æquitas ſit in facinore, quæ ei poſſit obtendi. *Paſſerat.*

In una littera] *D* detracta, aut adjecta. *Idem.*

Nullum experiundi jus conſtitutum] Eſt a Pal. ſec. atque Erfurdienſ. prius cuſi, *nulli.* minus Tulliane. *Gruterus.* *Nulli experiendi jus conſtitutum*] Agendi, & perſequendi. *Experiri* dicitur ut in bello, ſic & in foro, quod dubia & anceps judiciorum & militum eſt alea. Hinc l. 1. D. de in jus vocando: *In jus vocare eſt juris experiendi cauſſa vocare.* Paſſerat.

Quod obſtiterit armatis hominibus] obſtitit ne dominus introiret, jam ſu pra competere diximus interdictum ſed in illo controverſia eſt, quod Tu lius oratorie diſſimulat. *Hottom.* *Qu obſtiterit arm. hom.*] Nempe ille, q ſe ita defendit, *Ejeci ego te armatis h minibus, non dejeci.* alioqui videtur l gendum, *obſtiterim.* & infra non mu to poſt, *prohibuerim.* Lambinus. E quo liquet recte Gruterum ex Palat. Erfurtenſi reſtituiſſe *nullum.* Ex quo r poſui etiam *qui* pro *quod.* Græv.

Qui multitudine coacta] Obſcurus locus: ſed, ut opinor, ſic explicandus ut illa duo verba ſubaudiantur, *Adverſus eum*, ut ſit, *nullam eſſe actionem, nullum jus conſtitutum adverſus eum, qui multitudine coacta aditu quempiam prohiberet: actionem*, inquam, de eo, quod armatis hominibus obſtiterit. *Hottom.*

Multitudine coacta] Manu facta, non limine tectoque, ſed omnino veſtibulo prohibuerit. *Paſſerat.*

Quid ergo? hoc quam habet vim?] Prior interrogatio aperta eſt: ea quippe Cicero utitur, cum hoc ſignificat, ſi ita eſt, ſi tibi hoc concedam & largiar, quid ad hæc reſpondebis? ut ſtatim objectionem quampiam ſubjiciat: uti hoc loco ſubjectam ab eo fuiſſe exiſtimamus. Sed poſterioris ſententia quæ ſit, non deſpicio, quid enim pronomen *hoc* ſignificet conjectura aſſequi non poſſum. nam ut nota tollatur interrogationis, ut in quibuſdam libris ſublata eſt, tamen interrogatio illa ſuperior, *Quid ergo?* nihilo magis quo pertineat, ha-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

habitura eſt. Cum animi penderem, libros veteres conſului. nihil adjumenti. In uno tantum poſt illa verba, *Hoc quam habet vim?* inane ſpatium non longum relictum erat ex quo deſiderari nonnulla facile ſum ſuſpicatus, cum etiam proxima particula *ut* ſimiliter abeſſet. Deſiderari autem interdicti verba grandioribus olim conſcripta literis exiſtimavi, eoque magis, quod in vetuſtis codicibus animadvertebam, quæ literis grandioribus ſcribenda eſſent, notis fere omnia exarata eſſe, & præciſis verbis atque inchoatis. ut cum ita ſcriptum interdictum librarius animadverteret, neque eas notas intelligeret, qua tum plerique ignorantia atque adeo negligentia præditi erant, conſulto prætermiſerit. quod ipſum in hac eadem rurſus oratione factum eſt, in illa ſcilicet lacuna, quæ aſteriſco notata eſt infra, & Verrina IV. Verr. V. & alibi frequenter. Meo igitur judicio tale quippiam prætermiſſum eſt. *Quid ergo? hoc quam habet vim? Vnde vi tu illum dejeciſti, eo tu illum reſtituas. nam ut illa res, &c.* Vt poſt *aſpirare* poſſim, non interrogandi, ſed membri nota ponatur, nondum videlicet abſoluta, ſed pendente adhuc ſententia: & illa verba, *Qui hoc ab illo differt?* ſic exponamus, quaſi diceret, ſi maxime res illæ duo facto inter ſe differrent, ac diſſiderent, tamen cur in eo diſcreparent, ut in altera æquum ſit reſtitui, in altera minime. *Hottom.* *Hoc, quam habet vim?*] Non dubium eſt, quin poſt hæc, *hoc quam habet vim?* quippiam deſit. quid deſit, quæritur. Hottomannus hoc deeſſe putat: VNDE *tu illum dejeciſti, eo tu illum reſtituas.* ego illud ſupra poſitum, EIECI *ego te armatis hominibus, non dejeci.* ſententia eſt aperta. hoc, nempe quod dicis, *ejeci ego te, non dejeci:* quam habet vim? an eam vim habet, ut illæ duæ res differre aliquid inter ſe videantur, utrum tum armis expellar, cum intravero, pedemque aliquo intulero, an antequam ingrediar, mihi ab armatis hominibus occurratur, & obviam eatur, ne poſſim intrare? proinde quaſi dicat, nihil differre debet, utrum mihi jam ingreſſo vis afferatur, ut exeam: an ingredi volenti obſtetur, ne ingrediar. Malim autem hæc verba, quæ deſiderari me ſuſpicari dixi, poni poſt, *hoc*, ut ita legatur, *hoc, ejeci te, non dejeci, quam habet vim?* Præterea illa, *aliquid aliqua ex parte*, mihi ſuſpecta ſunt, exiſtimoque vel, *aliquid*, vel, *aliqua ex parte*, eſſe delendum. Nam tantundem valet, *aliquid differre*, quantum, *aliqua ex parte differre.* Lambinus. *Quid ergo? hoc quam habet vim, ut illa res aliquid aliqua ex parte differre videatur, utrum*] In libris Caroli Stephani erat impreſſum *ut hic* valde mendoſe ſcilicet. Hottomannus quod in libro veteri deerat particula *ut*, in illo ſpatio inani putabat deeſſe verba interdicti. Lambinus explet his quinque verbis, *ejeci ego te, non dejeci.* Ego quia nullum vidi librum, in quo particula *ut* deeſſet, in quove ſpatium inane ullum appareret; contra detrahenda potius quædam conjicio. Primum illud, *aliqua ex parte*: vel ut eſt in aliis etiam mendoſius, *cum aliqua ex parte*, plane eſt totum ſupervacaneum interpretamentum vocis *aliquid.* Deinde hæc duo *illa res* nullius item uſus hic ſunt. Nam vox *utrum* abſque illis explet abunde ſententiam. Adde quod in libris impreſſis a Badio olim, & poſtea a Colinæo & in Victorianis pro *illa res* erat *iſta re*; ut pro hoc, *iſta re*, totidem, nec valde diſſimilibus literis legendum videatur *in jure* hoc modo, *Quid ergo? hoc quam habet vim? ut in jure aliquid differre videatur, utrum pedem cum intulero, atque in poſſeſſionem veſtigium fecero, tum expellar, atque dejiciar, an cum eadem vi*, &c. In jure autem hic dicitur, ut in hac ipſa pagina, *Id leve in jure civili judicabitur?* plura exempla videas infra ad illa verba *ſic venire*; pro quibus ego item reſtituo, *ſic in jure.* P. Faber. Nihil ego cenſeo omiſſum eſſe. Sententia eſt, quod eſt hujus defenſionis firmamentum, quod argumentum? quomodo & cui unquam probabis differre, ſi vim reſpicies, *ejici* & *dejici*? Grævius.

Quam habet vim?] *Vis* hic notionem ſignificat. Pro Balbo: *Adjunctum eſt in fœdere, majeſtatem populi Romani comiter conſervent. Id habet hanc vim, ut ſit ille in fœdere inferior.* Cic. XI ad fam. ad Bru-

ut illa res aliquid aliqua ex parte differre videatu, utrum, pedem cum intulero, atque in poſſeſſione vestigium fecero, tum expellar atque dejiciar: a eadem vi atque iiſdem armis mihi ante occurratur, r non modo intrare, verum etiam adſpicere, aut adſp rare poſſim? qui hoc ab illo differt? ut ille cogatur re ſtituere, qui ingreſſum expulerit: ille, qui ingredien tem repulerit, non cogatur? Videte, per deos immorta les, quod jus nobis, quam conditionem vobiſmetipſis

quan

Brutum: *Qui Antonium oppreſſerit, is bellum confecerit. Hoc quod habeat vim te exiſtimare malo, quam me apertius ſcribere.* Sic in Top. *Ex vi nominis argumentum ducere.* Paſſerat.

Vt illa res aliquid aliqua ex parte differre] Leg. *ut illa res aliquid aliqua ex parte differre videantur.* Lamb. *Vt illa res aliquid aliqua ex parte*] Pantagathus *in ipſa re aliquid cum aliqua ex parte.* F. Vrſinus. *Aliquid ex aliqua parte*] Alterutrum vacat, & eſt interpretatio alterius. *Illa res* eſt prohiberi, non dejici. *Paſſerat.* Erf. *ut iſta re aliquid aut aliqua ex parte.* Vnde patet *aliqua ex parte* eſſe adjectum ex magiſtri interpretatione. *Gravius.*

In poſſeſſionem veſtigium fecero] Inferius *impreſſero.* v. de Fin. *Quacunque ingredimur, in aliquam hiſtoriam veſtigium ponimus.* Pro Rab. Poſthumo: *Orat ut in foro veſtigium facere liceat.* III Philip. *Hodie in poſſeſſionem libertatis pedem ponimus.* Paſſerat.

Tum expellar atque dejiciar] Tum ſit locus interdicto.

An in eadem vi atque iiſdem armis] Veteres libri, *an cum eadem.* Hottom. Lambinus ſic emendavit nulla librorum ſuorum mentione facta, & in contextum recepit, *an cum eadem vi, atque iiſdem armis*, quod & ſecutus eſt Gruterus, qui alioquin non facile Lambiniana probat, cum tamen & ipſe in notis nullius codicis meminerit, in quo ſe ſic reperiſſe doceret. Paſſeratius quoque id probat, aut pro *in* cenſet legi poſſe *ut.* Sed omnes tamen MSS. & editi, ante Lambinum præter duos: *an in eadem vi atque iiſde armis.* hoc eſt eadem vi utentes, & ſ militer armati. Locutiones ſunt ant quæ. *In vi* eſt vim adhibens, *in armis* eſt armatus, ut apud Phædrum lib. *occaſio in novacula* eſt manu novacula gerens. Virgil. v Æneid. *Aceſtes Horr dus in jaculis, & pelle Libyſtidis urſæ.* ja cula gerens, & indutus pelle urſin Apud alium poëtam *juventus in rem* ſunt remiges & Valer. Flacc. I. *triſtis Neptunus in haſta.* tridente armatus. Si quidem tot librorum ſcriptura pote defendi, ſed tamen cum diu poſt obla tus Erfurt. codex probet *an eadem vi* i illo conquieſco. *Cum* ἀπὸ κοινοῦ repeten dum. Vereor tamen ne exciderit hæ particula. Eſt enim inſolentius iſtud lo quendi genus, quod in editis habetur Sane ſi *cum* reperiſſem in ullo libro non reſpuiſſem. *Gravius.*

Adſpicere aut adſpirare] Aſcon. in Divinat. *Accedere eſt proximum fieri, aſpirare eſt in eam partem, qua quid quaſitum eſt, vultum, & oculos, & ſpiritum convertere.* In I Verr. *Quis tam impudens, qui ad alienam cauſſam invitis iis, quorum negotium eſt, accedere aut aſpirare audeat.* Paſſerat.

Qui hoc ab illo differt?] Malim legi, *Quid hoc ab illo differt?* Lambinus.

Quam conditionem vobiſmetipſis] Quibus hæc, itidem ut Cæcinæ, uſu venire poſſunt. *Hottom.* Ex tit. 2. lib. 2. D. *Quod quiſque juris in alterum ſtatuit, ut ipſe eodem jure utatur.* Præterea omnes confugient ad arma, ut poſſeſſiones adimant. *Paſſerat.*

Quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

quam denique civitati legem conſtituere velitis. Hujuſce generis una eſt actio per hoc interdictum, quo nos uſi ſumus, conſtituta. ea ſi nihil valet, aut ſi ad hanc rem non pertinet: quid negligentius, aut quid ſtultius majoribus noſtris dici poteſt, qui aut tantae rei praetermiſerint actionem, aut eam conſtituerint, quae nequaquam ſatis verbis cauſam & rationem juris amplecteretur? Periculoſum eſt diſſolvi hoc interdictum: eſt captioſum omnibus, rem ullam conſtitui ejuſmodi, quae, cum armis geſta ſit, reſcindi jure non poſſit. verumtamen eſt turpiſſimum illud, tantae ſtultitiae prudentiſſimos homines condemnari, ut vos judicetis, hujus rei interdictum atque actionem in mentem majoribus noſtris non veniſſe. Queramur, inquit, licet: tamen hoc interdicto Aebutius non

Quam denique civitati legem] Lib. II Cornificius ad Herenn. *Ius conſtat natura, lege, conſuetudine, judicato, æquo bono, pacto.* Ibid. *Iudicatum eſt id de quo ſententia lata, aut decretum interpoſitum.* Ergo hic lex pro re judicata. Pro Sulla: *Status reipublicæ maxime judicatis rebus continetur.* Paſſerat.

Hujuſce generis] In ejuſmodi cauſſa una eſt actio, ut probavi a remotione partium. *Idem.*

Ea ſi nihil valet, aut ſi ad hanc rem non pertinet] Si nihil per eam aſſequimur, & ſpectat ad dejectum tantum, non etiam ad prohibitum. *Idem.*

Quid negligentius, aut quid ſtultius] Cum tamen in iis fuerit ſumma diligentia & pudentia. *Idem.*

Nequaquam ſatis verbis cauſſam & rationem juris amplecteretur] Sic idem, *nequaquam ſatis explicata res*, quod non additum eſt *unde vi dejecis*, *ut unde prohibueris.* Idem.

Cauſſam & rationem juris] Formulam juris. *Idem.*

Periculoſum eſt diſſolvi hoc interdictum] Quod bona & fortunæ ad incertum revocabuntur. *Diſſolvi*, eſt convelli non nude infirmari. Phil. *Acta Cæſaris diſſolvi ferendum non puto.* Inferius hic: *Id, cujus rei cauſſa judicia conſtituta ſunt, conſuetudine diſſolutum eſt.* In Rullum: *diſſolvere judicia publica.* In Vatin. *diſſolvere auſpicia.* Idem.

Captioſum eſt omnibus] Omnes in fraudem impellet. *Capere* ſæpe eſt decipere. ut *captio*, & *captioſus*. Sic in Bruto: *Captioſum eſt populo, quod ſcriptum ſit negligi, opinione quæri voluntatis.* Idem.

Hujus rei interdictum atque actionem in mentem majoribus non veniſſe] Doctiſſimus Budæus in commentariis linguæ Græcæ legit, *Hujus rei atque actionis in mentem non veniſſe*, ut dicatur, ſicut ſupra dici vidimus, *in mentem venit omnibus hominis illius:* qua in formula Priſcianus ait genitivum caſum poni pro nominativo; ſed nominativus hic quoque recte uſurpari ſolet. In lib. XII. ad Attic. epiſt. cujus initium eſt, *Fanum fieri*, leges: *Nunquam ea res tibi tam belle in mentem venire potuiſſet.* Terent. in Phormion. *Venere in mentem iſtæc mihi*; & his ſimilia in quibus erratum eſſe non poteſt. *P. Faber.* Rectius in Erfurt. *Hujus rei jus atque actionem in mentem.* Grævius.

Queramur, inquit, licet] De majoribus noſtris. *Paſſerat.*

Tamen hoc interdicto Æbutius non tenetur] Hoc vinculo juris ſolutus eſt. *Idem.*

non tenetur. Quid ita? Quod vis Caecinae facta non eſt Dici in hac cauſa poteſt, ubi arma fuerint, ubi coact hominum multitudo, ubi inſtructi, & certis locis cun ferro homines collocati, ubi minae, pericula, terroresque mortis, ibi vim non fuiſſe? Nemo, inquit, occiſus eſt, neque ſaucius. Quid ais? cum de poſſeſſionis controverſia, & de privatorum hominum contentione juri loquamur, tu vim negabis eſſe factam, ſi caedes & occiſio facta non erit? Ego exercitus maximos ſaepe pulſo & fugatos eſſe dico terrore ipſo impetuque hoſtium, ſine cujuſquam non modo morte, verum etiam vulnere. Etenim, Recuperatores, non ea ſola vis eſt, quae

Quod vis Cæcinæ facta non eſt] Quippe qui non poſſidebat. hoc enim eſt Æbutii cauſæ firmamentum: ut infra oſtendam. ſcribit autem Labeo, *eum qui per vim poſſeſſionem ſuam retinuit, vi non poſſidere.* l. 1. D. de vi & vi arm. Quare hæc mihi Æbutii defenſio probatur, ut in poſſeſſione retinenda non videatur eſſe vis facta, ſi, qui non poſſidebat, prohibitus eſt introitu. *Hottom.* *Quia vis Cæcinæ, &c.*] Verba ſunt Æbutii reſpondentis. *Quia*, autem, repoſui, admonitus a codice manuſcripto, in quo eſt, *Quid.* Lambinus.

Nemo, inquit, occiſus eſt, neque ſaucius] Tum enim aut injuriarum actio daretur, aut quæſtio de vi publica decerneretur. Locus autem non eſt iſtis actionibus, niſi cum res ad manus & ad pugnam venerit. *Hottom.* *Nemo, inquit, occiſus eſt, neque ſaucius*] Verbum *eſt* nemo neget hic cum *occiſus* recte conjungi. De cujuſmodi conjunctione diſputatio eſt Iuriſconſultorum veterum & doctiſſimi Nigidii apud Gell. lib. XVII. *At ſaucius* conjuncte dictum cum verbo ſubſtantivo *eſt*, per ſe haud tam ſæpe occurrerit; etſi Priſcianus in lib. 10. *Retus*, inquit dicebant pro *Retitus*, quomodo *ſaucius* pro *ſauciatus*, aut liceat ἔκλειψιν, quam Græci vocant ἐξ ἀναλόγου, eſſe dicere. Plura exempla videbis aliquanto poſt ad illa, *Vis eſt, quæ periculo aut decedere nos alicunde jubet, aut prohibet accedere.* Petrus Faber.

De poſſeſſionis controverſia] Vter poſſideat, an tu poſſidere debeas. *Paſſer.*

De privatorum hominum contentione juris] De juris diſceptatione. Cic. pro Quintio: *Quod niſi res ex Publicio narrata Quintio eſt, non tam cito res in contentionem veniſſet.* Pro M. Cæl. *Res minime dubitanda in contentione ponitur.* Idem.

Tu vim negabis eſſe factam] Negari certe non poſſet, ſi ei qui poſſideret, vis eſſet allata. ſed quia non poſſidere Cæcinam contendebat Æbutius, bona ratione hac defenſione utebatur. alioqui verum eſſet, quod Tullius oratorie vociferatur. & hoc eſt quod ſcribit Vlpianus in l. 3. de vi & vi arm. *Qui armati venerunt, etſi armis non uſi ſunt ad dejiciendum, ſi dejecerint, armata vis facta eſſe videtur, ſufficit enim terror armorum, ut videantur armis dejeciſſe.* Hottom.

Pulſos & fugatos] Erfurt. *pulſos & effugatos.*

Non ea ſola vis eſt, quæ ad corpus noſtrum vitamque pervenit] Nihil eſt hic mutandum, etſi jus controverſum eſt; apparet ex una lege, *De vi & de vi armata. Labeo ait eum, qui metu præterritus fugerit, videri dejectum. Sed Pomponius ait, vim ſine corporali vi locum non habere. Periculo* autem *mortis injecto*, non ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

quae ad corpus noſtrum vitamque pervenit, ſed etiam multo major ea, quae, periculo mortis injecto, formidine animum perterritum loco ſaepe, & certo de ſtatu demovet. Itaque ſaucii ſaepe homines, cum corpore debilitantur, animo tamen non cedunt, ne-

magis hic corrigendum quam infra, ubi dicetur. *Cui periculum mortis ſit injectum*; aut alibi, *Injicere metum, injicere terrorem* & ſimilia. *P. Faber.* Vide Fab. VII, 4. inſtitut. *Paſſerat.*

Quæ ad corpus noſtrum vitamque pervenit] Quæ corpori vitæque infertur. In epiſt. ad Brutum: *Ad liberos qui nihil meruerunt, pœna parentum pervenit.* Vitam & corpus conjungit etiam 1 de off. *ut ſe vitam corpuſque tueantur.* Idem.

Formidine animum perterritum] Cic. Top. *Facit etiam neceſſitas fidem, quæ tum ab animis, tum a corporibus naſcitur. Nam & verberibus torti & in igne fatigati, quæ dicunt ea videtur veritas ipſa dicere; & quæ a perturbatione animi ſunt, dolore, cupiditate, iracundia, metu, neceſſitatis vim habent, afferunt auctoritatem & fidem.* Formido 4 Tuſcul. definitur metus permanens. *Idem.*

Loco ſæpe, & certo de ſtatu demovet] *Dimovet* eſt in pluribus libris; quod verbum, vel magis diſturbare adverſarium ſignificet; utrumque eſt commodum. In lib. I. de Officiis Proverbium, *de gradu dejici*, idem eſt, *ſtatum* autem vocant etiam στάσιν Græci; quod nomen uſurpatum a Rhetoribus Græcis & Latinis ſæpe, maxime autem in Partitionibus & in Topicis. Illos ipſos qui uſurparent, teſtantur Hermogenes & Quintilianus, unde ductum id eſſet, dubitaviſſe. Docuerat autem Æſchines in oratione contra Cteſiphontem his verbis, Ὥσπερ οὖν ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν ὁρᾶτε τοὺς πύκτας περὶ τῆς στάσεως πρὸς ἀλλήλους διαγωνιζομένους, οὕτω καὶ ὑμεῖς ὅλην τὴν ἡμέραν ὑπὲρ τῆς πόλεως καὶ περὶ τῆς τάξεως αὐτῷ τοῦ λόγου μάχεσθε. Interpres quoque vetus Hermogenis στάσιν apud Rhetores ait eſſe, ἴδιον τῶν πυκτευόντων. Sed in verbis Æſchinis ubi eſt περὶ τῆς τάξεως corrigo & lego, & in priore parte collationis περὶ τῆς στάσεως, & ſic auctor eſt Quintilianus in lib. III. cap. VI. legiſſe veteres, qui vertit περὶ τῆς στάσεως τοῦ λόγου, de ipſo cauſæ ſtatu, χῶρον vocat Homerus in ſingulari certamine Paridis & Menelai lib. III. Iliadis, ubi vetus interpres ad illa verba, χῶρον μὲν πρῶτον διεμέτρεον. annotat. ἀναγκαίως διεμέτρουν πᾶν τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἔμελλον μονομαχήσειν, ὥστε μὴ μόνον τὸν διὰ τῶν ὅπλων ἡττηθέντα νενικῆσθαι, ἀλλὰ τὸν ἀπολιπόντα τὸ ἀποδεδειγμένον χωρίον. ὅπερ γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν ἀθλητῶν. Sic apud Plautum. *In ſtatu ſtat ſenex.* paratus videlicet ad pugnam. Sic Q. Claudius apud Gellium in lib. IX. cap. XIII. cum deſcribit certamen illud nobile Manlii cum Gallo, *Manlius animo magis quam arte confiſus ſcutum ſcuto percuſſit, atque ſtatum Galli conturbavit. Dum ſe Gallus iterum eodem pacto conſtituere ſtudet, Manlius iterum ſcutum ſcuto percutit, atque iterum de loco hominem dejicit.* Hic quidem ſtatum, ut illi, interpretatur locum; & res tota cujusmodi ſit, ex illo planiſſimum eſt: dixi pluribus; quod ſciebam fore, ut & ratione verbi ſic exquirenda, & hiſtoria iſta, valde delectari quis queat. *P. Fab.* *De ſtatu* eſt ſua ſede dejicit, & firmitudine ac ratione. Laberius: *movere potuit in juventa de ſtatu.* Mox: *ut facile labefecit loco.* Horat. *mente quatit ſolida.* Cic. Parad. *Voluptas quo major eſt, eo magis mentem ex ſua ſede & ſtatu dimovet.* Virgil. *Caſuque animum concuſſus amici.* Catull. *Externata mente.* Paſſeratius,

Cum corpore debilitantur, animo tamen non cedunt] Quamvis grave vulnus acceperunt, vim tamen & fortitudinem retinent. Si vis eſſet tantum in corpore debilitato, corpore cederent omnes urgenti. At contra. Igitur vis omnis in animo eſt. *Corpore debilitari* ut

neque eum relinquunt locum, quem ſtatuerint defe-dere. At alii pelluntur integri: ut non dubium ſi, quin major adhibita vis ei ſit, cujus animus ſit perte-ritus, quam illi, cujus corpus vulneratum ſit. Qud ſi vi pulſos dicimus exercitus eſſe eos, qui metu ac t-nui ſaepe ſuſpicione periculi fugerunt: &, ſi non ſ-lum impulſu ſcutorum, neque conflictu corporun, neque ictu comminus, neque conjectione telorum: ſe ſaepe clamore ipſo militum, aut inſtructione adſpect-que ſignorum magnas copias pulſas eſſe & vidimu, & audivimus: quae vis in bello appellatur, ea in ot- non appellabitur? &, quod vehemens in re milita putatur, id leve in jure civili judicabitur? &, quo exercitus armatos movet, id advocationem togatoru non videbitur moviſſe? & vulnus corporis magis iſta vim

ut pro Flacco: *Membra uxoris debilitarit lapidibus, fuſtibus, ferro.* Pro Marcello: *Nulla vis quæ non ferro debilitari poßit.* Paſſerat.

Neque eum relinquunt locum] Vide exemplum apud Sueton. in Iul. c. 68. Valer. Max. l. 3, c. 2. Eo pertinet ratio Platonis de vita non abrumpenda, ſed manendum eſſe in præſidio. *Idem.* Erfurt. *neque eum relinquent locum.*

Integri] Nullo vulnere accepto, ſive ut Ovid. *violati vulnere nullo.* Pro Muræn. *Integrorum & fortunatorum promiſſis ſaucios & miſeros credere non oportere.* Horat. *Voces audit adhuc integra.* & *integer laudo.* Paſſerat.

Qui metu ac tenui ſæpe ſuſpicione periculi] Vt rumore falſo hoſtis ingruentis. Ii autem metus ſunt, quos Pindarus in Nemeis δαιμονίυς φόβυς vocat. Pauſaniæ eſt φόβ☉ πανικὸς. Liv. lib. 8: *Romæ nocturnus terror ita ex ſomno trepidam repente civitatem excivit, ut omnibus locis eſſet, prima luce nec auctor, nec cauſſa terroris comparuit.* Cicero contra Rullum: *tenuiſſima ſuſpicione hoſtium injecta.* Idem.

Impulſu ſcutorum] Cum ſcuta ſcutis colliduntur. Sueton. in Cæſ. *Tranſilivit in navem umbone obvios agens.* Vir *Iam clypeus clypeos umbone repellit Vmb* Liv. lib. v: *Gallum umbone ictum detu bat.* Idem.

Neque conflictu corporum] Valid concurſu. *Idem.*

Sæpe clamore militum] In initio pu gnæ. Horat. de Marte: *quem juvat cla mor.* Hom. βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης C. Catonis Cenſorii dictum eſt, verb plus quam gladios, voces plus quam manus hoſtes in fugam conjicere. Idem etiam dicebat, ſe odiſſe militem, qui clarius ſterteret, quam proclamaret. *Idem.*

Aut inſtructione] Acies enim ſtructa horrorem adfert. II de nat. *Inſtructio exercitus.* vide Ælianum de inſtruendis aciebus. *Idem.*

Advocationem togatorum] Homines inermes, qui ad conſtitutum venerant, non vertiſſe in fugam. *Advocatio* eſt multitudo advocatorum. Pro Quint. *Vti advocatione copioſa.* Pro Roſc. Com. *Roſcii advocatio ea eſt, quam propter eximium ſplendorem, ut judicem unum vereri debemus.* Toga autem indicium pacis. vid. Fab. VII, 4, ubi docet cur ſimilitudine hic uſus ſit Cicero. *Idem.*

Quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

vim, quam terror animi declarabit? & ſauciatio quaeretur, cum fugam factam eſſe conſtabit? Tuus enim teſtis hoc dixit, metu perterritis noſtris advocatis, locum, qua effugerent, demonſtraſſe. Qui non modo ut fugerent, ſed etiam ipſius fugae tutam viam quaeſierunt, his vis adhibita non videbitur? Quid igitur fugiebant? propter metum. Quid metuebant? vim videlicet. Poteſtis igitur principia negare, cum extrema conceditis? Fugiſſe perterritos confitemini: cauſam fugae dicitis eandem, quam omnes intelligimus, arma, multitudinem hominum, incurſionem atque impetum armatorum: haec

Quam terror animi] Quo gravius animus vulneratur, ut amore. Virgil. *Vulnus alit venis.* Ovid. *animi grave vulnus habebam.* Paſſerat.

Sauciatio quæretur] An ſit aliquis ſauciatus. *Sauciatio* noſtris auribus durum, ſed uſu mollius erat. Sic a pius, piare, piatio, a tertius, tertiare, tertiatio, a nuncius, nunciare, nunciatio, amplius, ampliare, ampliatio. *Idem.*

Metu perterritis noſtris advocatis locum, qua effugerent demonſtraſſe] In pleriſque locis in quibus accuſandi caſus ante verbum infinitum prætermittitur a Cicerone, eum video reponi. ille autem conſulto prætermittit & hic & alibi conſuetudine maxime Græcorum. Docuerat multis exemplis Budæus in Commentariis linguæ Græcæ. Non magis igitur hoc mutem quam apud Maronem in lib. III. Æneid. *Ipſe diem noctemque negat diſcernere*; aut in IV. *Cur mea dicta negant duras dimittere in aures?* quibus in locis nemo certe corrigere quid audeat. Sequitur hic, *Quid igitur fugiebam?* neque hoc mutandum eſt. Quis enim mutet apud Terentium, *Quid iſtæc mihi narras?* aut apud Horatium, *Quid brevi fortes jaculamur ævo Multa?* & horum ſimilia compluria apud illum Poëtam. Cujuſmodi in locis Grammatici veteres particulas *quid* & *cur*, idem valere dixerunt. Deinde *impetum armorum*, etiam mutant hic. Non magis eſt opus quam apud Cæſarem in lib. I. de bello Gallico. *Germani celeriter ex conſuetudine phalange facta, impetus gladiorum exceperunt.* P. Faber.

Locum] Locum viam per fratris fundum dediſſe ſe. *Paſſer.* P. Fabri animadverſio reſpicit notas Lambini, appoſitas margini, qui pro *metu perterritis* conjiciebat: *ſe metu perterritis.* pro *quid igitur* volebat legi *cur igitur*. In Erfurtenſi tamen: *locum ſe, qua effugerent*, &c.

Ipſius fugæ tutam viam] Qui & fugere & effugere ſecure poſſent. Ipſe ad Attic. VII: *Ei rei de me ipſo tibi aſſentior, ne me dem incertæ & periculoſæ fugæ.* Paſſerat.

Poteſtis igitur principia negare, cum extrema conceditis] Cauſſas antecedentes negare, cum effectum & conſequentia conceditis. vid. Fab. VII, 4, ubi male legitur *poteſtatis*, pro *poteſtis*. *Principia* pro cauſſis antecedentibus, ut I de offic. *principia & cauſſæ rerum.* Hinc pro his ſtatim dicit, *cauſſam fugæ dicitis eandem.* Aliter vulgus Philoſophorum appellat, pro cujuſque artis certis & indubitatis principiis. Nam principia ſunt, unde quodque oritur, oritur autem ex cauſſis. *Idem.* *Poteſtatis* eſt etiam in Erfurt.

Atque impetum armatorum] Sic Lambinus, firmaturque auctoritate Pal. ſec. requiritque orationis curſus. vulgo, *armorum*. Gruter. Recte. Nam *arma* jam præceſſerat: *Arma, multitudinem hominum, incurſionem atque impetum armatorum.* Paſſerat. Sic ſuperius: *Impetum armati Antiochi ceterorumque incurſus refugit.*

haec ubi conceduntur eſſe facta, ibi vis facta negabi-
16 tur? At vero hoc quidem jam vetus eſt, & majorum exemplo multis in rebus uſitatum: cum ad vim faciundam veniretur, ſi quos armatos quamvis procul conſpexiſſent, ut ſtatim teſtificati diſcederent, optime ſponſionem facere poſſent, ni adverſus edictum praetoris vis facta eſſet. Itane vero? ſcire eſſe armatos ſatis eſt, ut vim factam probes: in manus eorum incidere, non

Iam vetus eſt & multorum exemplo multis in rebus uſitatum] Sic I de orat. *Vetus & uſitata exceptio.* Ius autem eo certius, quo antiquius, unde hæc antiquitatis mentio, ut ſupra de eo jure, quod conſtitutum a majoribus, conſervatum uſque ad hoc. Et jus vetus & uſitatum pertinet ad mores. Iure autem fieri videtur, quod fit exemplo. in IV ad fam. *Paſſerat.*

Cum ad vim faciendam veniretur] Ex conventu, *ut vis fieret moribus.* de quo ſupra. *Hottom.* *Ad vim*] Ad conſtitutum juris experiendi gratia ex conventu, ut ſuperius loquitur. *Paſſerat.*

Si quos armatos, quamvis procul conſpexiſſent] Hunc tamen morem ſic interpretatur Vlpianus in l. 3. ſupradicta. *Si quis*, ait, *viſis armatis, qui alio tendebant, metu hoc deterritus profugerit, non videtur vi dejectus; quia non hoc animo fuerunt, qui armati erant, ſed alio tendebant. proinde etſi cum armatos audiſſet venire, metu poſſeſſione deceſſerit: ſive verum, ſive falſum audiſſet, dicendum eſt non armis eſſe eum dejectum: niſi poſſeſſio ab his fuerit occupata.* Et in l. metum, D. de eo quod metus cauſa: *Si fundum*, inquit, *meum dereliquero, audito quod quis cum armis veniret, an huic edicto locus ſit.* Et Pomponius refert, *Labeonem exiſtimare edicto locum non eſſe, ſed & unde vi interdictum ceſſare: quoniam non videar neque vi dejectus, qui dejici non expectavi, ſed profugi. aliter atque ſi poſteaquam armati ingreſſi ſunt, tunc diſceſſi, huic enim edicto locum fore.* Hottom.

Teſtificati] Poſtquam teſtium ſignis tabulæ obſignatæ. Teſtificari is dicebatur, qui teſtificandi alicujus negotii cauſſa tabulas obſignari curabat. VI Verrina: *Ipſe in tabulas refert, obſignat ſignis amicorum providens homo, ut contra hoc crimen, ſi quando opus eſſet, hac teſtificatione uteretur.* Pro Quintio: *Neceſſarios rogat, ut ad tabulam Sextiam ſibi adſint hora ſecunda. Veniunt frequentes. Teſtificantur iſti P. Quintium non ſtitiſſe, & ſe ſtitiſſe. tabulæ maximæ ſignis hominum nobilium conſignatæ.* Ad hunc morem alludit Ovid. IV de Ponto:

Confiteor, teſtere licet, ſignate Quirites.
Nec opus eſt legum viribus, ipſe loquor. Paſſerat.

Optime ſponſionem facere] Rectiſſime & tutiſſime ſponſionem facere cum eo, qui eos armaſſet homines. *Idem.*

Ni adverſus edictum Prætoris vis facta eſſet] Hæc tamen ſponſio non eſt, ex qua judicandum. Nam, ut conſtat ex narratione, reſtituiſſe ſe dixit Æbutius. Ergo ni adverſus interdictum reſtitutus ſit Cæcina. Formula autem ſponſionis eſt *Ni.* III de offic. *Ni vir bonus ſit.* Pro Quint. *Ni bona ex edicto poſſeſſa.* Idem.

Itane vero? ſcire eſſe armatos ſatis, ut vim factam probes] Armatos, quos conſpexeris, ut te vi dejectum probes. Eſſe argumentum ex minore hic monet Fab. lib. V, 10, ut ſupra ex majore: *Quod exercitus armatos movet, id advocationem togatorum non moviſſe?* Idem.

In manus eorum incidere] In tela præter opinionem incurrere, & vix effugere. *Incidere* eſt præter opinionem & expectationem, & interdum ſine vi & periculo. ut in Bruto: *Libelli in manus inciderunt.* Idem.

Ad-

non eſt ſatis? adſpectus armatorum ad vim probandam valebit, incurſus & impetus non valebit? qui abierit, facilius ſibi vim factam probabit, quam qui effugerit? At ego hoc dico: ſi, ut primo in caſtello Caecinae dixit Aebutius, ſe homines coegiſſe & armaſſe, neque illum, ſi eo acceſſiſſet, abiturum, ſtatim Caecina diſceſſiſſet, dubitare vos non debuiſſe, quin Caecinae facta vis eſſet. ſi vero, ſimulac procul conſpexit armatos, receſſiſſet, eo minus dubitaretis. omnis enim vis eſt, quae periculo aut decedere nos alicunde cogit, aut prohibet accedere. Quod ſi aliter ſtatuetis, videte, ne hoc vos ſtatuatis, qui vivus diſceſſerit, ei vim non eſſe factam: ne hoc omnibus in poſſeſſionum controverſiis praeſcribatis, ut confligendum ſibi, & ar-

Adſpectus armatorum] Si armatos quamvis procul conſpexeris, ut confirmemus vim factam. *Paſſerat.*

Qui abierit, facilius ſibi vim factam] Qui diſceſſerit, conſpectis procul armatis. *Idem.*

Quam qui effugerit] Qui ægre fuga ſalutem quæſierit. *Abire* ſine periculo, *effugere* cum periculo. *Idem.*

Si ut primo] Nihil corrigendum hic fuit; non enim particula *ut* ita jungebatur cum *primo*, ut ſignificaret *ut primum*, quod valet *ſimul* ac *primum*; ſed hic dicitur, ut a Plauto in Bacchidibus, *Nam dudum primo, ut dixeram noſtro ſeni mendacium.* Itaque hic ſit ordo directus, *ut Æbutius primo*, &c. P. Faber.

Abiturum] Auferetur aliorum manibus. *Paſſerat.*

Quin Cecina facta vis eſſet] Quia nimis libertatem imminuit, quæ poteſtas eſt vivendi ut velis. Vis eſt neceſſitas impoſita, contraria voluntati. At in l. *metus* §. *Denique.* D. *quod metus cauſſa:* Si quis audit, quod quis cum armis veniebat, diſceſſit, neque agit unde vi, neque quod metus cauſſa, ait Vlpianus ex Pomponio & Labeone. Diſtingue, audito an fama tantum, an ex ipſo adverſario, ut hic. *Idem.*

Eo minus dubitaretis] Quia certius eſt vidiſſe, quam audiviſſe. *Idem.*

Periculo aut decedere] Metu mortis perterritos fugere. *Decedere, accedere* antitheta, ut in orat. pro Cluentio: *An ut de cauſſa ejus nihil decederet, periculum novum accederet?* Idem.

Vis eſt, qua periculo aut decedere nos alicunde jubet, aut prohibet accedere] Vides, ut Lambinus corrigat? Tutius puto ἔκλειψιν illam ἐξ ἀναλόγου ſtatuere hic uſurpari. Quid enim dicamus apud Terent. in illis, *Qui vidiſſe eum diceret exeuntem, aut introeuntem ad amicam*, aut in illis, *In ludum ducere & reducere*, aut apud Maronem, *Nec jam amplius armis, Sed votis precibuſque jubent expoſcere pacem.* Aliiſque exemplis, de quibus ad hunc locum nos Servius admonuit. Apud Græcos Alexander Rhetor ejuſmodi ἔκλειψιν obſervarat in verbis Demoſthenis, μέλλ δ' οὐδενὶ, οὐδὲ μεμίνηται. Et Euſtathius apud Homerum in illis, σῖτον καὶ οἶνον ἔδοντες, aliiſque in locis prope infinitis. *P. Faber.* Lambinus in margine corrigebat, *aut aliquo prohibet accedere.* & ſic ait, v.c.

Quod ſi aliter ſtatuetis] Si judicetis vim non eſſe in prohibendo. *Paſſer.*

Præſcribatis] Conſtituatis. Superius: *Quemadmodum jus ſuum proſequatur alteri præſcribere.* Idem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

armis decertandum putent: ne, quemadmodum in bell poena ignavis ab imperatoribus conſtituitur, ſic in ju diciis deterior cauſa ſit eorum, qui fugerint, quam qu ad extremum uſque contenderint. Cum de jure & legi timis hominum controverſiis loquimur, & in his rebu vim nominamus, pertenuis vis intelligi debet. Vidi armatos, quamvis paucos: magna vis eſt. deceſſi unius hominis telo perterritus: dejectus detruſuſque ſum. Hoc ſi ita ſtatuetis, non modo non erit, cur depugnare quisquam poſthac poſſeſſionis cauſa velit: ſed ne illud quidem, cur repugnare. Sin autem vim ſine caede, ſine vulneratione, ſine ſanguine nullam intelligetis, ſtatuetis, homines poſſeſſionis cupidiores, quam vitae eſſe oportere.

Age

Qui ad extremum] Ad mortem. Cic. x ad fam. ad Brutum: *Cui conſuli non animus ab initio, non fides ad extremum defuit.* Nam *mors ultima linea rerum eſt.* Cic. Toranio VI ad fam. *omnium rerum extremum mors.* Paſſerat.

Legitimis controverſiis] Quæ legum interdictorumque præceptis diſceptantur. Cic. Top. *Æquitatis inſtitutio tripartita. Vna pars legitima, altera conveniens, tertia moris vetuſtate confirmata.* Sic apud Iuriſconſultos *legitimus actus.* Cic. pro dom. *Ius Quiritium legitimum.* Idem.

Pertenuis] Non atrox, & vehemens, ſed perexigua. *Idem.*

Magna vis eſt] Quomodo magna, ſi pertenuis? Ex comparatione vis bellicæ. *Idem.*

Dejectus detruſuſque ſum] Depulſus vi omnino adhibita. *Idem.*

Non modo non erit, cur depugnare quisquam poſthac poſſeſſionis cauſa velit, ſed ne illud quidem cur repugnare] Vlpianus tamen in eadem lege ſic ſcribit, *Eum,* inquit, *qui cum armis venit, poſſumus armis repellere: ſed hoc confeſtim, non ex intervallo: dummodo ſciamus non ſolum reſiſtere permiſſum, ne dejiciatur: ſed etſi dejectus quis fuerit, eundem dejicere, non ex intervallo, ſed ex continenti poſſe.* Et Iulianus l. qui poſſeſſionem, eod. *Qui poſſeſſionem vi ereptam vi in ipſo congreſſu recipit; in priſtinam cauſam reverti potius, quam vi poſſidere intelligendus eſt.* Hott.

Sed ne illud quidem cur repugnare] Neque locus hic de mendo ſuſpectus eſſe poteſt; neque nos tamen decet ſuſpicari Ciceronem apud tales viros id ex jure civili idcirco falſo depromere, quod in lege I. *De vi & de vi armata,* eſt. *Sed qui per vim poſſeſſionem ſuam retinuerit, Labeo ait non vi poſſidere.* Antiquius quoddam jus hic ſecutum Ciceronem potius exiſtimem; de qua re tam multa ſupra diximus, & hunc Labeonem docuimus plurima in jure innovare inſtituiſſe. *T. Faber.* *Depugnare* eſt ad extremum uſque contendere. Plaut. Menæchm. *Vereor ne ſero veniam depugnato prælio.* *Repugnare* quod ſi vis facta eſt, vis vi repelli poteſt. Ita in vitæ diſcrimine. Sed hic vi facta adeundus prætor. Nam vis eſt, cum quis quod debetur non per judicem repoſcit. l. *Creditores* D. ad l. Iuliam de vi privata. Cic. v ad fam. *Non ego oppugnavi fratrem tuum, ſed repugnavi.* Idem ad Attic. *Pars ad te accedat, non ut pugnet, ſed repugnet ſuis locis.* Paſſerat.

Vulneratione] In Piſone: *Major hæc eſt vitæ, famæ, ſalutis ſuæ vulneratio.*

Poſſeſſionis cupidiores, quam vitæ] Vt non prius poſſeſſionem, quam vitam

re-

Age vero, de vi te ipſum habebo judicem, Aebuti. 17
reſponde, ſi tibi videtur. In fundum Caecina utrum noluit tandem, an non potuit accedere? cum te obſtitiſſe & repuliſſe dicis, certe hunc voluiſſe concedis. Potes igitur dicere, non ei vim fuiſſe impedimento, cui, cum cuperet, eoque conſilio veniſſet, per homines coactos non ſit licitum accedere? Si enim id, quod maxime voluit, nullo modo potuit: vis profecto quaedam obſtiterit neceſſe eſt: aut tu dic, quamobrem, cum vellet accedere, non acceſſerit. Iam vim factam negare non potes. dejectus quemadmodum ſit, qui

elinquant: id eſt, quam cædes aut vulnera facta ſint. *Hottom.* Homines debere potius de vita, quam de poſſeſſione cedere. Abſurdum judicium. Nam ita fortunis omnibus anteponenda, nedum poſſeſſioni. Laudis quidem quam vitæ alii ſunt cupidiores, ut apud Virgil. *qui vitam bene credat emi.* Item: *mortemque volunt pro laude paciſci.* At poſſeſſio amiſſa recuperari poteſt, amiſſa vita non poteſt. *Paſſerat.*

Si tibi videtur] Niſi moleſtum eſt. Interdum eſt blandientis. In Lucullo: *Simul aſſideamus, ſi videtur.* VII ad fam. p. ad Gallum: *Facies me, ſi tibi videtur, certiorem.* Interdum acrius eſt. Catullus: *Prodeas nova nupta jam ſi videtur.* Plaut. Capt. *Secede hinc ſi videtur, hinc procul.* Idem.

Vtrum noluit tandem, an non potuit accedere?] Deſuit voluntas an facultas accedendi? Dilemmatis vis ineſt in definitione vis, quæ eſt neceſſitas impoſita contraria voluntati. l. 1. D. Quod i metusve cauſſa. *Idem.*

Cum te obſtitiſſe & repudiaſſe] Quidam legi hic volunt, *repuliſſe.* alii, *repugnaſſe.* ego nihil auſus ſum mutare. alterutrum tamen horum reponendum cenſeo. ſed malim, *repugnaſſe.* Lambinus. *Cum te obſtitiſſe, & repudiaſſe dicis*] Pantagathus *repuliſſe* legebat pro *repudiaſſe*: optime, ut videtur. mihi tamen *repugnaſſe* magis placeret. *Fulv. Vrſinus.* *Cum te obſtitiſſe, & repudiaſſe dicis*] Levis mutatio fuerit e verbo *repugnaſſe*, quod verum verbum hic eſſe puto; apparet vel ex eo quod quaſi repetit e proximo illo, *Sed ne illud quidem cur repugnare*; & tamen verbum *repudiaſſe* pro *obſtitiſſe*, ſit etiam levius, & rem ita augeat, ut potius extenuet. *P. Faber.* *Obſtitiſſe & repudiaſſe*] Pal. ſec. *repuliſſe.* primus tamen ſtat a vulgata. Lambinus nobis ingeſſit *repugnaſſe*, quod literis ſane parum diſtat ab altero. veteres enim ſcribebant *repucnaſſe.* ſed tamen nihil mutandum. *repudiare*, eſt repellere. noſter pro Sextio: *num defuit gladiis? num repudiavit.* pro Domo ſua: *Quocunque venit repudiatus convictuſque diſceſſit.* Guilielmius. *Repudiare* levius eſt verbum in hoc loco & hac ſententia. Vere Erfurtenſis: *repuliſſe.* Sæpius uſus eſt Tullius in hac oratione hac voce. Superius cap. 14: *Ille qui ingredientem repulerit, non cogatur.*

Aut tu dic] Genus eſt partitionis, cum percunctantur adverſarios, ut ſupra: *Alia ſi qua eſt* (actio) quæ nos fugerit, dic quæ ſit. Sic autem argumentatur, aut noluit, aut non potuit. Voluit, igitur non potuit. Nam ſi concurriſſet facultas cum voluntate acceſſiſſet. Voluntas autem ſi impedita ſit, factum id eſt vi, quæ eſt neceſſitas impoſita contraria voluntati. Ariſtot. II Rhet. 36. Εἰ ἐδύνατο καὶ ἐβούλετο, πέπραγε. πάντες γὰρ ὅταν δυνάμενοι βουληθῶσι, πράττουσιν. Paſſerat.

Quod

qui non acceſſerit, id quaeritur. demoveri enim & dc pelli de loco neceſſe eſt eum, qui dejiciatur. id auter accidere ei qui poteſt, qui omnino in eo loco, und ſe dejectum eſſe dicit, numquam fuit? Quod ſi fuiſſet & ex eo loco metu permotus fugiſſet, cum armatos vi diſſet, diſceresne eſſe dejectum? Opinor. An tu, qu tam diligenter & tam callide verbis controverſias, nor aequitate dijudicas: & jura non utilitate communi, ſec literis exprimis: poteriſne dicere, dejectum eſſe eum qui tactus non erit? Quid? detruſum dices? nam ec verbo antea praetores in hoc interdicto uti ſolebant Quid ais? poteſtne detrudi quiſquam, qui non attingitur? nonne, ſi verbum ſequi volumus, hoc intelligamus neceſſe eſt, eum detrudi, cui manus afferantur

ne-

Quod ſi fuiſſet, & ex eo] Alii, *Quid ſi fuiſſet*, &c. quod magis arridet. *Hott.* *Quid ſi fuiſſet*] Sic teſtatur Hottomannus eſſe in aliis libris; id probabilius longe eſt, eſtque oratio ſic repetita interrogatione acrior & fortior. *P. Faber.*

An tu, qui tam diligenter, &c. poteriſne dicere] *Anne*, conjunctum perſæpe dicitur. Terent. in And. *Anne eſt intus Pamphilus?* Interdum tamen aliquot interjectis verbis, ut hoc loco, & lib. de finib. I. *An partus ancillæ ſitne in fructu habendus, diſſeretur inter principes civitatis.* Hottom. *An tu, qui tam diligenter & tam callide*] *Tam diligenter* eſt minutiſſima quæque perſequens in malam partem. Pro Quintio: *diligenter morem gerere cupiditati.* Et Scipionis illud, *non amo nimis diligentes.* Nam ut ille ait, *omnis minuta eſt diligentia.* *Tam callide* eſt tam veteratorie, tam malitioſe. *Paſſerat.*

Verbis controverſias, non æquitate dijudicas, & jura non utilitate communi, ſed litteris exprimis] Superius, ut *tantum facinus non in æquitate defenſionis, ſed in littera jaceat.* Et: *omnino jam lege agis, a verbis enim recedis, & æquitate uteris.* Philipp. 9, de Servio Sulpitio, *non magis juris, quam juſtitiæ conſultus.* *Litteris.* ſic 2 de invent. *deſinite litteras legis perſcrutari.* Vlpianus l. ſi fidejuſſor D. mandati bonæ fidei, *non convenit de apicibus juris diſceptare.* Idem.

Non utilitate communi] Æquitas conſtituta omnibus, qui ſunt ejuſdem civitatis, ad res ſuas obtinendas. Ita communis ineſt utilitas. *Idem.*

Litteris exprimis] Non explicas, ſed ad iniquum detorques. Sic x ad Attic. *Exprimere aliquid ab aliquo.* v Verr. *exprimere pecuniam.* Terent. Andr. *exprimere lacrymas.* Pro Quintio: *Extorquendum eſt ingratiis, eripiendum & exprimendum.* Idem.

Eo verbo prætores in hoc interdicto uti ſolebant] In edicto de bonorum poſſeſſione id verbum erat. Pro Quintio: *Detrudi dominum invitum non placet.* Idem.

Poteſt ne detrudi quiſquam, qui non attingitur?] Supra, *qui tactus non eſt, qui ibi non eſt.* Idem.

Eum detrudi, cui manus afferantur?] Vis adhibetur. Virgil. VI Æneid. *Qui manibus magnum reſcindere cœlum Aggreſſi ſuperiſque Iovem detrudere regnis.* Huc pertinet quod ait Plaut. Captiv. *Iſta quidem vis eſt pelli & trudi ſimul.* unde *trudes.* Tacit. *Trudibus aut furcis hoſtem proſternent.* Afferre manus. III ad Attic. *Afferre manus ſuis vulneribus.* Idem.

Ll

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

neceſſe eſt, inquam, ſi ad verbum rem volumus attingere, neminem ſtatu detruſum, qui non adhibita vi, manu demotus, & actus praeceps intelligatur. Dejectus vero qui poteſt eſſe quiſquam, niſi in inferiorem locum de ſuperiore motus? poteſt pulſus, fugatus, ejectus denique: illud vero nullo modo poteſt, dejectus eſſe quiſquam, non modo qui tactus non ſit, ſed ne aequo quidem & plano loco.

Si ad verbum rem volumus attingere] *Aſtringere*, magis placeret. ut Verr. VI. *Quis hic eſt, qui ad ſtatuam adſtrictus eſt*. Hottom. *Si ad verbum rem volumus attingere*] Hottomannus & Lambinus verbum *attingere* mendoſum hic putant; Ego non puto. explicat vel adeo repetit ſuperius illud Cicero, *Si verbum ſequi volumus*, quod eiſdem verbis expreſſit ex Theæteto Platonis, λόγον μὴ τῷ ῥήματί μου διώκε. Ad formulam, qua hic utitur, magis accedit Timonis illud de Megaricis Philoſophis apud Diogenem in Stilpone, τὴν δ' ἀρετὴν παρὰ γράμμα διώκοντες κατέτριβον. Iam verbo *attingere*, ut id quidem interpretatur Donatus apud Terentium, qui id dicit multo minus eſſe quam *tangere*; & Cicero ipſe, qui id alibi cum *perſtringere* conjuncte poſuit, non potuit hic uſurpari commodius. Non enim levius rem attingere, perſtringereve poſſumus, quam ſi, ut infra dicetur, *Verba conſectamur, rem cujus verba ſunt, non conſideramus*. Ad verbum autem dicit eadem formula, qua etiam lib. 2. de oratore, *Verbi ad litteram immutati ſimilitudo*. Id explicat ibidem ſic, *Quod habet parvam verbi immutationem, quod in littera poſitum Græci vocant παρονομασίαν*. Res nota. *P. Faber*. *Si ad verbum rem volumus attingere*] Vox *attingere* a gloſſa mihi addita videtur. Guilielmius tuetur vulgatum, illo Plauti Mercatore: *Quæ nihil attingunt ad rem, neque ſunt uſui*. Gruter. Lego cum Hottomanno *adſtringere*. Nam Fab. VII, 4: *Eſt enim ſervitus ad certa ſe verba adſtringendi vis*. Paſſerat.

Neminem ſtatui detruſum] Sic emendavi, cum mendoſe legeretur in libris impreſſis, *nominem ſtatu*. conjecturam meam adjuvit vetus codex, in quo ſcriptum eſt, *ſtatin. ſtatin.* enim, factum ex, *ſtatui*. ſupra autem proxime, ubi legitur, *attingere*, placet mihi idem, quod Hottomanno, ut legatur *adſtringere*, ſeu, ut aliis videtur, *adjungere*. Omnino, *attingere*, mendoſum eſſe arbitror. *Lambinus*. *Statu detruſum*] Statu detruſum pro *de ſtatu detruſum*, non dicatur inuſitate magis, quam dicitur apud Maronem, *Superiſque Iovem detrudere regnis*. Verum quia non dejectum de ſtatu ſolum qualis eſt ille pugilum, qualisve obſervatus eſt ſupra in certamine Galli & Torquati Manlii, ex A. Gell. lib. 9. c. 13. ſed omnino pulſum, & fugatum diſſeruit pluribus, ubi ſtatus mentio facta nuſquam eſt, veram hic eſſe Lambini emendationem arbitror. *P. Faber*. Superius dixit *demoveri de ſtatu*, ſed ibi refertur ad animum. Durum autem eſt interpretari de loco, ubi quis ſtet. quare *ſtatui* legendum. *Paſſerat*. Muretus legebat *neminem ſtatuere detruſum*.

Manu demotus] Telum quoque & gladium comprehendit. ut I de offic. *Manu cum hoſte confligere*. Virgil. *Oppida capta multa manu*. Proprie III de offic. *Qui ſtadium currunt, eum qui cum certant, ſupplantare aut manu depellere non debet*. Paſſerat.

De ſuperiore motus] Pulſus, ut *moveri ex agro* XIII ad fam. & ſæpe *moveri ſenatu*. & *movere tribu* 2 de orat. *Idem*.

Ejectus] Eſſe, vel videri. *Idem*.

Ne æquo quidem & plano loco] Vbi deſcendere nemo poteſt. Partit. *In locis illa naturalia ſpectantur, maritimi, an*

loco. Quid ergo? hoc interdictum putamus eorum eſ
cauſa compoſitum, qui ſe praecipitatos ex locis ſup
rioribus dicerent? eos enim vere poſſumus dicere eſ
18 dejectos. An non, cum voluntas, & conſilium, &
ſententia interdicti intelligatur, impudentiam ſum
mam, aut ſtultitiam ſingularem putabimus, in verbo
rum errore verſari: rem, & cauſam, & utilitatem com
munem non relinquere ſolum, ſed etiam prodere? A
hoc dubium eſt, quin neque verborum tanta cop
ſit, non modo in noſtra lingua, quae dicitur eſſe inops
ſed ne in alia quidem ulla, res ut omnes ſuis certis a
propriis vocabulis nominentur? neque vero quidquam
opus ſit verbis, cum ea res, cujus cauſa verba quaeſit
ſint

remoti, plani, an montoſi, leves an aſperi, ſalubres an peſtilentes, opaci an aprici. In Rullum: *Capua planiſsimo in loco explicata.* Vnde apud I C. *de plano cognoſcere*, cui opponitur *de loco ſuperiore*, hoc eſt, pro tribunali. Ad Appium 3 ad fam. *Multi ſermones de te a me habiti ſunt & ex ſuperiore, & ex æquo loco maxima cum tua laude.* Paſſerat.

Compoſitum] In 1 de leg. *componere & deſcribere jura.* Virgil.

——— *omnes*
Compoſitæ leges.

Pro Muræna: *Et quoque carmen compoſitum eſt.* Idem.

Cum voluntas, & conſilium, & ſententia interdicti intelligitur] Mens legis Partit. in extremo: *Ille qui ſe ſententia legis & voluntate defendet, dicat in conſilio atque in mente ſcriptoris, non in verbis aut litteris vim legis poſitam eſſe.* vide 11 ad Herenn. & de Invent. Idem *l. ſi tibi D. de rebus creditis.* & *l. Credere D. Qui petunt tutores.* & *l. Quiſquis de verb. ſignif.* Contra *l. Non aliter D. de lege.* & l. 1. §. ſed ſi D. de exercitoria actione: *In re dubia melius eſt verbis edicti ſervire.* Ariſtoteles ait 1 Rhet. cap. 44: Ὅτι, τὸ μὲν ἐπιεικὲς ἀεὶ μένει, καὶ οὐδέποτε μεταβάλλει, κατὰ φύσιν γάρ ἐστιν, οἱ δὲ γεγραμμένοι πολλάκις. Idem.

In verborum errore verſari] Verba ca ptare, quorum anceps & dubia plerun que ſignificatio nos fallit. *Idem.*

Vtilitatem communem] Quæ æquit te continetur. lib. 2 de leg. *Conſtat a ſalutem civium, civitatumque incolu mitatem, vitamque hominum & qui tam, & beatam conditas eſſe leges.* Su pra: *Iura non utilitate communi, ſe litteris exprimimus.* Paullo ante: *No utilitate communi, ſed litteris exprimi* Idem.

Non relinquere ſolum, ſed etiam pro dere] Lib. 1 ad Q. Fatrem ep. 3: *Amici partim deſeruerunt me, partim etiam prodiderunt.* Virgil. *unius ob iram prodimur.* Cic. *Socii deficiunt, deſerunt patroni, parentes produnt.* Idem.

Quæ dicitur eſſe inops] Lucret. lib. 3.

——— *ſæpe*
Dicere nos prohibet patrii ſermonis egeſtas.

Martial. *Nobis non licet eſſe tam diſertis.* Tuſcul. 11: *Græcorum copioſior eſt lingua quam noſtra.* 11 de fin. *Quod nobis in hac inopi lingua non conceditur, quanquam tu hanc etiam copioſiorem dicere ſoles.* At lib. 1 de fin. linguam Latinam non modo non inopem, ſed etiam copioſiorem diſputat, ut in 1 Tuſcul. & 11 de orat. *Idem.*

Qua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſint, intelligatur? Quae lex, quod ſenatuſconſultum, quod magiſtratus edictum, quod foedus, aut pactio, quod, ut ad privatas res redeam, teſtamentum, quae judicia, aut ſtipulationes, aut pacti & conventi formula non infirmari ac convelli poteſt, ſi ad verba rem deflectere velimus: conſilium autem eorum, qui ſcripſerunt, & rationem, & auctoritatem relinquamus? Sermo

Qua lex, quod Senatuſconſultum, quod magiſtratus edictum] In Topic. ubi agit de partitione: *Ius civile eſt in legibus, S C. rebus judicatis, juriſperitorum auctoritate, edictis magiſtratuum, more, æquitate conſtituta.* Edictum magiſtratus eſt, quod *proponit magiſtratus antequam jus reddat, ut ſcirent cives, quod jus de quaque re, quiſque dicturus eſſet* l. 2. §. 5. de orig. juris. *Paſſerat.*

Quod fœdus aut pactio] *Pactiones publicas* modo dixit, quæ fiunt cum hoſtibus, ut induciarum, ut de reddendis captivis. quam *conventionem publicam* Vlpianus appellat in l. conventionem, D. de pactis. *Hottom.* Orat. poſt red. ad Quir. *Pactiones, fœdera, reconciliationes.* Pro Sex. *Pacto jam fœdere provinciarum.* 1 de orat. *Iura ſacrorum, fœdera, pactiones, cauſſæ imperii tenendæ.* *Pactio* eſt, Vlp. l. 1 de pactis, *eſt duorum pluriumve in idem placitum conſenſus.* Paſſerat.

Vt ad privatas res redeam] Nam illa ſuperiora publici juris ſunt. Cicero in Partit. *Scriptorum publicum aliud, aliud privatum. Publicum, ut lex, S C. fœdus. Privatum tabulæ* (hoc nomine teſtamentum ſignificat) *pactio, conventio, ſtipulatio.* Idem.

Quæ judicia aut ſtipulationes] *Iudicia* judiciorum formulas, quæ a Prætore præſcribebantur. Nam judicia pro contractibus interpretari nulla ratio eſt. *Hottom. Iudicia*] Inter privatos. Topic. *Privata judicia maximarum rerum in I C. poteſtate.* Paſſerat.

Stipulationes] Verborum obligationes. vide l. 5. D. de verborum obligatione. *Idem.*

Aut pacti & conventi formulæ] Sic Cicero appellare ſolet, quos *contractus* Iuriſconſulti nominant. qua tota de re diximus abunde in Diſput. de pact. *Hottom.* *Aut pacti & conventi formula*] Nihil mutandum hic fuit; utroque enim modo & ſine copula, & cum copula hoc recte dicitur. Vidi in veteribus gloſſis, *pactum & conventum*; ut apud Senecam Controverſiarum lib. 9. Controverſia 3. *Pacta conventaque legibus facta ſint.* Et ſic alibi idem copulam hic addidit. Et apud Iuven. ſat. 6.

Conventum tamen & pactum & ſponſalia noſtra
Tempeſtate paras:

ubi recte corrigi nihil poteſt. Sine copula autem, *pactum conventum*, ſæpius dicitur, quam ut exemplis egeat. *P. Fab.* Conventum verbum generale ad omnia pertinet, quibus tranſigendi, negotiique gerendi cauſſa conſentiunt, qui inter ſe agunt. l. 1. D. de pactis. Addit *& conventi*, quod pacta quædam ex legibus obſervantur, quædam ex conventu tantum. II ad Herenn. Et VI ad Attic. *Pompejus ex pacto & conventu a me diſceſſerat.* Conventionis alia legitima eſt, alia juris gentium, teſte Vlpiano l. juris gentium D. de pactis. Hic pactum eſt legitimum conventum juris gentium. Formula pacti & conventi, ut VII ad fam. *Vbi illa formula fiduciæ inter bonos bene agier.* 1 de orat. *Cantor formularum.* &, *tot ſtipulationum & judiciorum formulæ.* Paſſerat.

Infirmari & convelli] Labefactari & tolli funditus. *Idem.* Erfurt. *ac convelli*, vulgo *aut*.

Si ad verba rem deflectere] Si rem cogere, ut verbis ſerviat. *Paſſerat.*

Rationem & auctoritatem relinquamus] Mentem & ſententiam ſpernamus. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

mo mehercule & familiaris, & quotidianus non cohæ-
rebit, ſi verba inter nos aucupabimur. denique imp-
rium domeſticum nullum erit, ſi ſervulis hoc noſtr-
conceſſerimus, ut ad verba nobis obediant: non ad id
quod ex verbis intelligi poſſit, obtemperent. Exem-
plis nunc uti videlicet mihi neceſſe eſt harum reru-
omnium? non occurrit unicuique veſtrum aliud alii i-
omni genere exemplum, quod teſtimonio ſit, non e-
verbis aptum pendere jus, ſed verba ſervire hominun-
conſiliis & auctoritatibus? Ornate & copioſe L. Craſ-
ſus, homo longe eloquentiſſimus, paullo ante quan-
nos in forum venimus, judicio centumvirali hanc ſen-
tentiam defendit, & facile, cum contra eum pruden-
tiſſimus homo Q. Mucius diceret, probavit omnibus
M'. Cu-

Non cohærebit] Sæpius abrumpetur, vel a nobis ipſis, vel ab aliis, dum verba reprehenduntur. Pro Cluentio: *Vix diſerti adoleſcentis cohærebat oratio.* Paſſer.

Si verba inter nos aucupabimur] Captabimus. Pro Cluentio, *aucupari rumuſculos.* II de orat. *Attendere & aucupari verba oportebit.* in loco, *ex ambiguo.* Idem, ibid. *Legulejus quidam, præco actionum, cantor formularum, auceps ſyllabarum.* Infra: *aucupia verborum & litterarum tendiculas* vocat. Plaut. Aſinar. *Aucupemur ex inſidiis, quam rem gerat.* Paullus I C. l. ad exhibendum D. tit. ad exhibendum: *Non oportet jus civile calumniari, neque verba captari.* Idem.

Ad verba nobis obediant] Iuſſa noſtra exequantur, ut Æſopus, juſſus τὴν φακὴν ἑψῆσαι, lentem coquere, κόκκον ἕνα φακῆς coxit lentis granum, & cum Xanthus ei dixiſſet, δὸς ἡμῖν ἀπὸ λουτροῦ πιεῖν, ex balneo aquam dedit bibendam, *Ad verbum. ſic ediſcere ad verbum ſcripta aliena* 2 de orat. & 1 de fin. *Ad verbum expreſſiſſe fabellam Latine de brutis.* Id. 1 de divin. *ſomnium cum re ad verbum convenit.* Idem.

Non ad id, quod ex verbis intelligi poſſit] Ad ſententiam & voluntatem. *Idem.*

Non ex verbis aptum pendere jus] Hæc eſt ſcriptura Pall. hæc Turing. & veritatis ejus veſtigium etiam num hæret in olim cuſis; in quibus *actum.* vulgata ſubſtituit *totum*, ignoratione vocis alterius, quo tamen uſus lib. 1. Officiorum: *Honeſtum ex quo aptum eſt officium;* ſæpiuſque libro v. Tuſcul. ut cap. 12. cap. 14. item cap. 21. ex noſtra quidem lectione, firmata libris vetuſtis; cum prius fuiſſet *appenſum.* Guilielm. Sic Tuſcul. v, *cum ex ſe ipſo apta ſunt omnia, nec pendere ex fortuna cogatur.* Ibid. *gladium ſeta equina aptum e lacunari demitti juſſit.* Paſſerat.

Verba ſervire hominum conſiliis & auctoritatibus] Verba tanquam miniſtros indicare hominis voluntatem & ſententiam. Verba enim, ut alibi dicit, reperta ſunt, non quæ impedirent, ſed quæ indicarent voluntatem.

Ornate & copioſe L. Craſſus] De Curiana controverſia pluribus verbis & locis commemorat Tullius, ex quibus quæ ad hunc locum pertinebunt, ſumere licebit. *Hottom.*

Prudentiſſimus homo] Iuris conſultiſſimus. In 1 de orat. *Iuris peritorum eloquentiſſimus, eloquentium juris peritiſſimus.* Paſſerat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

M'. Curium, qui heres inſtitutus eſſet ita, mortuo poſtumo filio: cum filius non modo non mortuus, ſed ne natus quidem eſſet, heredem eſſe oportere. Quid? verbis ſatis hoc cautum erat? minime. quae res igitur valuit? voluntas. quae ſi tacitis nobis intelligi poſſet, verbis omnino non uteremur. quia non poteſt, verba reperta ſunt, non quae impedirent, ſed quae indicarent voluntatem. Lex uſum & auctoritatem fundi jubet eſſe biennium. 19
At

Qui heres inſtitutus eſſet] Heres ſecundus in Top. I C. heres ſubſtitutus. Sed & inſtitutus quoque dicitur, qui ſcriptus non eſt, ſed ſolum nuncupatus. D. de hered. inſtituend. *Paſſerat.*

Ne natus quidem eſſet] In decem menſibus. *Idem.*

Verbis ſatis hoc cautum erat] Satis diligenter ſcriptum. II de Invent. *Lex diligenter perſcripta eſſe demonſtrabit, ita cautum unaquaque de re.* Idem.

Quæ res igitur valuit? voluntas] Obtinuit illam cauſſam per Craſſum, cum habita ratio ſententiæ potius, quam ſcripti. *Idem.*

Si tacitis nobis intelligi poſſet] Id referendum ad ſuperius exemplum de mortuo teſtatore, vel de eo quod plerumque. Ita in I Catil. *Quid expectas auctoritatem loquentem, quorum voluntatem tacitam perſpexiſti.* Ibid. *Cum tacent, clamant.* Catull. *nequaquam tacitum cubile clamat.* Idem.

Lex uſum & auctoritatem fundi jubet eſſe biennium] Budæus locum ſic explanat, *Id eſt biennio fundum uſucapi.* Aſſentior eruditiſſimo viro, & omnium qui ſua ætate fuerunt, mea quidem opinione, diligentiſſimo. Quare ſententiam meam teſtatus, verendum, credo, non erit ne quid pudore meo & obſervantia, qua ſemper ſummi viri auctoritatem ſingulariter colui, alienum faciam, ſi quæ mihi in mentem venerunt, hujuſce loci ſententiam accuratius perpendenti, breviter exponam. primum igitur ut *auctoritatis* vocabulo *uſucapionem* intelligimus, quemadmodum quidem ipſe voluit, tametſi teſtimonio in eam rem utatur non admodum idoneo, prius illud verbum *uſus* quorſum pertineat, conſideremus. Cui namque probari poterit ita loquutum fuiſſe Ciceronem, ut diceret, *Biennium eſſe uſum & uſucapionem fundi?* quid enim illo dicendi genere inſolentius, ne dicam ineptius. Quod ſi huic quoque vocabulo eandem vim ac ſignificationem tribuamus, qualis illa tandem enuntiatio, aut quæ ſub illa ſententia ſubjecta eſt? *Biennium eſt uſucapio fundi:* vel illa, *Vſucapio fundi eſt biennium.* Quod ſi tamen hoc exponamus modo? *Lex jubet uſum eſſe*, id eſt durare biennium. Primum nova locutio, *uſus eſto biennium:* pro *biennis.* deinde abſurda ſententia, *uſus & auctoritas eſto biennium.* Quod enim? an auctoritas, id eſt jus uſucapione comparatum biennio circumſcriptum eſt? Nam *auctoritatis* verbo jus illud intelligitur, quo rem aliquam jure civili acquiſitam, noſtram eſſe affirmamus. ut cum in lege Atinia ſcriptum eſt, *Si quid ſurreptum erit, ejus rei æterna auctoritas eſto:* hæc, opinor, ſententia ſub illis verbis ſubjecta eſt, *In rem furtivam jus domini æternum eſſe, neque ulla alterius quamvis diuturna poſſeſſione labefactari poſſe.* & illud in officiorum primo, *Adverſus hoſtem æterna auctoritas eſto:* id eſt, ut ne peregrinus civis Romani bona quantumvis diuturna uſu acquirere & uſucapere poſſit: ſed jus dominii integrum & inviolatum ſemper permaneat. Scævola ſimiliter in l. ultima D. de pig. act. *Cum controverſia de latitudine ei moveretur, quod alias probare non poterat, petiit a creditore, ut inſtrumentum a ſe traditum auctoritatis exhiberet.* Ex

quibus locis, & aliis præterea innumeris hanc eſſe hujus legis, de qua meminit Cicero, ſententiam exiſtimamus, ut cum aliarum rerum uſus annuus auctoritatem, id eſt jus dominii bona fide poſſidenti afferat, fundi nonniſi biennis uſus afferre poſſit. ut mihi quidem hoc in loco non *biennium*, ſed *biennem* potius legendum eſſe videatur, & in illo Topicorum perſimili, *biennis:* quaſi in lege ſcriptum hoc modo fuiſſet, *Vſus, auctoritas fundi, biennis eſto. Cæterarum rerum, annuus eſto.* Quorum verborum ſenſus hic eſt apertiſſimus: Vſus biennis eſto auctoritas fundi cæterarum rerum, annuus. ut ſi quæratur, quod jus ſit in eam rem poſſeſſori: &, ut modo loquimur, quis titulus: reſpondere poſſit, quia bona fide annum aut biennium ea re uſus ſit, quam conjecturam Venuleji verba confirmant, qui *auctoritatis* verbo, pro jure ex uſucapione quæſito, perſpicue uſus eſt in l. ult. D. de evictionibus, *Si alienam rem mihi tradideris, & eandem pro derelicto habuero, amitti auctoritatem placet:* Et Ciceronis paulo infra, *Aquæ ductus, hauſtus, iter, actus, a patre: ſed rata auctoritas harum rerum omnium a jure civili ſumitur.* Et item in orat. pro domo ſua. *Multæ ſunt domus in hac urbe, atque haud ſcio an pene cunctæ jure optimo, ſed jure privato, jure hæreditario, jure auctoritatis, jure mancipii, jure nexi.* Nam *auctoritatis* verbum ipſe etiam Budæus eo in loco ſimiliter interpretatur. Confirmat præterea noſtram opinionem quod in Topicis, in libris quidem omnibus quos adhuc viderim, ſine conjunctione locus ſic legitur, quemadmodum hunc noſtrum legendum eſſe ſuſpicamur, *Quoniam uſus auctoritas fundi biennium eſt.* Item illud, *Et ſunt cæterarum omnium, quarum annuus eſt uſus.* Subauditur enim verbum antecedens, *auctoritas.* ut ordo & ſenſus hic ſit, quoniam uſus biennis fundi, eſt rata ipſius auctoritas: ſic etiam ædium. at in lege ædes non appellantur. & ſunt cæterarum rerum omnium quarum annuus uſus eſt rata auctoritas: id eſt, quarum annua poſſeſſio ratam auctoritatem, hoc eſt, jus dominii fixum & firmum afferre ſolet. nam *annuus & biennis* comparare atque opponere videtur. ut Plinius lib. 11. cap. 82 *Vtpote*, inquit, *cum quidam annuo & bienni ſpatio duraverint.* Quæ quamvis ita ſeſe habeant, nihil tamen affirmare volumus, ſed aſſenſionem noſtram ſuſtinebimus, dum alii majoris auctoritatis viri conjecturam hanc noſtram bona aliqua & probabili ratione aut confirment, aut repudient. Nos diſputandi finem faciemus, ſi unum illud addiderimus, non videri abſurdam oportere verborum implicationem, qua uſum eſſe Tullium ſuſpicamur, cum ſic diceret, *Lex uſum, auctoritatem fundi jubet eſſe, biennium.* quod videlicet *legis* verborum notiſſimum ordinem ſequeretur, in qua, ut diximus, ſcriptum hoc modo fuiſſe arbitramur, *Vſus, auctoritas fundi, biennis eſto. Cæterarum rerum, annuus eſto.* Ac de hoc quidem verbo *auctoritas*, quæ ſit ipſius origo ac notatio, paulo ſupra in hanc ipſam orationem explicabimus: itemque in Fragment. XII tab. *Hottomann.*

Lex uſum & auctoritatem fundi] Lege, quæ annotavimus ad ſimilem locum in Topicis. *Lambinus.*

Lex uſum & auctoritatem ſundi jubet eſſe biennium] *Vſum & auctoritatem*, cum copula dicit hic; In Topicis vidi ſine copula dici, *Quoniam uſus auctoritas fundi biennium eſt.* Nec aliter apud Boëtium eſt, qui hæc duo conjuncta bene interpretatur *uſucapio:* cum utrumque nomen ſeparatim & *uſus* & *auctoritas* uſucapionem ſignificet. De *uſu* vidimus in Topicis. De *auctoritate* in hac oratione notum exemplum eſt: Conjunctе vero hæc duo nomina quod ſic dicantur, non magis conturbare debuit doctiſſimos homines, quam illud, *pactum conventum.* Quod item cum copula & ſine copula dici docui, nec vero magis neceſſarium puto *biennis*, quomodo vult legi Hottomannus, reponere pro *biennium*, quod hic & in Topicis, & in Commentario Boëtii ſcriptum eſt, quam in Aſinaria Plauti mutari decet, *Hic dies ſummu'ſt apud me inopiæ excuſatio.* Poſſis etiam hic quærere, cur in illa lege Cicero *jumentum* potius, quam *vehiculum* dixerit, cum præſertim Paulus Iuriſconſultus in lege 23. *De ſervitutibus*

præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

At utimur eodem jure in aedibus, quae in lege non appellantur. Si via ſit immunita, jubet, qua velit, agere jumentum. poteſt hoc ex verbis intelligi, licere, ſi via ſit in Brutiis immunita, agere, ſi velit, jumentum

prædiorum ruſticorum, dicat. *Via conſtitut vel latior octo pedibus, vel anguſtior poteſt: ut tamen eam latitudinem habeat, qua vehiculum ire poteſt.* Gellius explicat in lib. 20. cap. 1. In lege item XII tabb. *Iumentum quoque*, inquit, *non id ſolum ſignificat, quod nunc dicitur, ſed vectabulum etiam, quod adjunctis pecoribus trahebatur, veteres noſtri jumentum a jungendo dixerunt.* P. Faber. Vſus eſt jus poſſeſſionis quæſitum, quod exprimit auctoritas. Apud Feſtum Ælius Gallus definit poſſeſſionem uſum agri aut ædificii. Horat. *Quædam, ſi credis conſulto, mancipat uſus.* Plautus: *Pugnis uſu feciſti tuum.* An *uſus & auctoritas* eſt ἓν διὰ δυοῖν pro uſus (genitivo caſu) auctoritas. Orat. pro Cæl. *Iure auctoritatis tenere.* Paſſerat. In omnibus libris tam editis quam ſcriptis, quot & ipſe & alii viderunt, legitur *uſum & auctoritatem fundi.* Perperam ſane, ut jam viderunt docti viri. Recte in aliis Ciceronis locis, quæ laudat Hottomannus, ſcribitur ſine copula, idque ratio evincit. Non hic eſt ordo verborum hujus legis: *uſus fundi biennium auctoritas eſt*, hoc eſt uſus ſeu uſura fundi per biennium parit jus poſſeſſionis legitimæ. Vſus non eſt uſucapio, ut alibi nonnunquam, ſed ipſa utendi facultas, & poteſtas, Ciceroni aliter uſura dicitur, ut in Tuſculana I: *Natura dedit uſuram vitæ, tanquam pecuniæ, nulla præſtituta die. Vſus biennium* eſt utentes per biennium, ſi quis utitur fundo duos annos, ut in VII ad famil. *Annos multos nihil aliud commentaris*; per annos multos. Et ad Attic. VIII, 14: *Neque Romæ quicquam auditur novi, nec in his locis, quæ a Brunduſio abſunt propius, quam tu, biduum, aut triduum.* An non omnium eſt in ore, *annos tres; biennium afuit?* Vides igitur concidere emendationem Hottomanni, explicationem Fabri & Paſſeratii, qui retinent connectendi particulam. *Auctoritas* eſt evictio, ſive potius id quod actionem parit, pro evictione, ut erudite docuit Salmaſius de uſuris, & dein ipſa actio evictionis, denique quod acquiritur actione illa jus poſſeſſionis, id quod male negat Salmaſius in loco laudato. Hæc pluribus confirmarem, niſi eſſet res liquida. Clariſſime quoque patet, biennium pertinere ad τὸ *uſum*, non ad auctoritatem ex iis, quæ apud Ciceronem in Topicis hæc verba, *quoniam uſus auctoritas fundi biennium eſt* ſequuntur, *& ſunt ceterarum omnium, quarum annuus eſt uſus*, hoc eſt, mobilium, quibus annum tantum ſumus uſi, auctoritas eſt. *Grævius.*

Vtimur eodem jure in ædibus] Rationem exponit in Topicis, ſupra dicto loco. *Hottom.*

Quæ in lege non appellantur] Quarum in lege non fit mentio. *Idem.* Lex 12 tabularum, dicitur lex κατ᾽ ἐξοχὴν. In Topicis: *Lex aſſiduo aſsiduum vindicem eſſe jubet.* Paſſerat.

Si via ſit immunita] Via eſt jus eundi, agendi, ambulandi. l. 1. *de ſervit. præd. ruſtic.* In porrectum octo pedes, in amfractu & flexu ſedecim. l. 8. ibid. & Varro VI de L. L. ubi legis 12 tabb. meminit. *Munire viam* dixit Paullus l. Qui vias D. de damn. inf. *Qui vias publicas muniunt, ſine damno vicinorum id facere debent.* Munitio viarum Iavolen. *l. qui muneris D. de mun. & hon.* Idem.

Qua velit] Is cui ſervitus debetur. *Hottom.*

Si via ſit in Brutiis immunita] *Brutii*, Italiæ populi, ad fretum Siculum ſiti. *Tuſculum* vero oppidum proxime urbem: atque, ut Strabo ſcribit *in ipſius urbis conſpectu.* Ejus ager *Tuſculanus*: in quo, ut alibi diximus, Romani cives villas habebant amœniſſimas. in his M. Scaurus, M. Cicero, Q. Hortenſius,

tum per M. Scauri Tuſculanum. Actio eſt in auctoren praeſentem his verbis, QVANDOQVIDEM TE II IVRE CONSPICIO. Hac actione Appius ille Caecu uti non poſſet, ſi tam vere homines verba conſectarentur u

ſius, L. Lucullus, & alii quam multi. Porro autem qui viam, hoc eſt ſervitutem debet, munire viam debet munitamque & paratam præbere. Quod ſi non fecerit, tum ei, cui ſervitus debetur, lex XII tab. poteſtatem facit, qua velit jumentum, quod vehiculum trahit, agere. Senſus ergo eſt apertiſſimus, ſi verba, inquit, ſequeremur, quæ poteſtatem faciunt, ut qua velit is cui ſervitus debetur, ſi via ubi illa debetur imminuta eſt, jumentum agat: agere liceret vel per amœniſſimum quemvis agrum, qualis eſt ager M. Scauri: quam ille graviſſimam contumeliam ſibi factam interpretaretur. cum agro illo ſuo nihil neque jucundius neque ſuavius quicquam habeat. Cum autem id lex dicit, de ejus ſolius agro ſentit, qui ſervitutem viæ debebat, quam non muniverat. *Hottom.*

Actio eſt in actorem præſentem his verbis] *Auctorem*, omnes libri veteres: & rectum eſt, opinor, ſic emendari: nam quam *actionem* Cicero nominat, eam his conceptam fuiſſe verbis ex Valerio Probo didicimus, *Quando in jure te conſpicio, poſtulo anne fias auctor.* Idem. *Actio eſt in actorem præſentem, &c.*] Libri veteres habent, *in auctorem præſentem*, &c. Lambinus. *Actio eſt in auctorem præſentem*] *Auctorem* recte reponunt hic Hottomannus & Lambinus, & ex notis Probi, & ex libris, ſignificat eum unde is qui agit, ſuum jus repetere poteſt, hoc eſt facile: ſed quod ſequitur, *Si tam vere homines*, &c. merito conturbavit doctiſſimos viros: eſt enim valde corruptum; ubi tamen ego vitium in una litera eſſe ſentio ob ſimilitudinem *V*, & *A*; ob quam ſæpe a librariis peccatum eſſe docui: ſic igitur ſcribam, *Si tum vere homines verba conſectarentur, quum rem, cujus cauſa verba ſunt, non conſiderarent:* hic vere valet *bene*, recte, ut Græcis ἀληθῶς eſt ὀρθῶς, δικαίως. Sic in 1. epiſt. lib. 2 ad Atticum: *Quid verius quam in judicium venire, qui ob rem judicandam pecuniam acceperit?* Et Virg. lib. 12. Æneid

—— me verius unum
Pro nobis fœdus luere, & decernere ferro.

Servius hic, ut Priſcianus in lib. 18. *verius* interpretatur *juſtius*; ut in aliis locis apud Ciceronem, & alios, *verum* pro *juſto* tam ſæpe dicitur, ut merito dicat idem Priſcianus, *Noſtri quoque verum pro juſto, & juſtum pro vero frequenter dicunt.* P. Faber. Recepi *auctorem*, quod miror repudiaſſe Gruterum. Sic enim legitur in MSS. Erfurt. & Francii, in Mediolanenſi antiquiſſima, Aſcenſii & Cratandri editionibus. & ſic legi jubet ratio, ut docuit Hottomannus & Faber. *Grævius.*

In jure] *Ius* pro loco ubi jus dicitur. *l. Ius D. de juſt. & jur.* Vnde *in jus vocare*. *Auctorem* cum appellat, loquitur forte de auctoritate tutorum muliebrium, vel aliorum, & pertinet ad titulum de auctoritate tutorum. In ſolemni formula apud Probum forte legendum *fuas auctor*, pro *fias auctor*. Paſſerat.

Hac actione Appius ille Cæcus uti non poſſet] Quod cœcus in jure non poſſet conſpicere adverſarium. *Idem.*

Si tam vere homines verba conſectarentur, quam rem] Quid eſt *vere conſectari verba?* Licet *vere* interpreteris juſte, juſte tamen verba conſectari quid ſit, nemo dixerit. Forte ſcripſit Cicero, *ſi tam ſevere homines verba conſectarentur:* Nihil ſani elicies ex hac periodo, ſi advertes animum. Quid enim hic ſibi vult, *quam rem non conſiderarent?* Niſi Erfurtenſis nobis ſuccurriſſet, etiam nunc in tenebris & mendis hic locus jaceret. In illo vero ſcribitur pulchre: *ut rem, cujus cauſſa verba ſunt, non conſiderarent.* Vides nunc omnia liquida eſſe. *Grævius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ıt rem, cujus cauſa verba ſunt, non conſiderarent. Teſtamento ſi recitatus heres eſſet pupillus Cornelius, ſque jam annos XX haberet; vobis interpretibus amitteret hereditatem. Veniunt in mentem mihi permulta: vobis plura, certo ſcio. verum ne nimium multa omplectamur, atque ab eo, quod propoſitum eſt, longius aberret oratio: hoc ipſum interdictum, de quo gitur, conſideremus. Intelligitis enim in eo ipſo, ſi n verbis jus conſtituamus, omnem utilitatem nos huus interdicti, dum verſuti & callidi volumus eſſe, miſſuros. VNDE TV, AVT FAMILIA, AVT ROCVRATOR TVVS. Si me villicus tuus ſous dejeciſſet, non familia dejeciſſet, ut opinor, ſed liquis de familia. Recte igitur diceres te reſtituiſſe? quippe.

Quam rem, cujus cauſa verba ſunt, on conſiderarent] Inſolens locutio: cuıs ſimilem non memini me legiſſe: *Quam non conſiderarent.* pro *ut non conderarent.* Hottom. Leg. *ut* pro *quam* id. not. præced.

Pupillus Cornelius] Cum teſtamenti ripti tempore pupillus eſſet, adeundæ æreditatis tempore pubes eſſet. *Hott.*

eſtamento ſi recitatus eſſet hæres pupilıs Cornelius] Hoc nomen exempli auſa puto uſurpari ſolitum a Iuriſconltis, qui fortaſſis ad *legem Corneliam Teſtamentis* exempla illa accommoarent, ut in lege 33. *De acquirenda & mittenda poſſeſſione.* Et in lege 7. *Pro mptore.* Et in lege 49. *De uſufructu*, ut ittam alia. Alibi *Attius* & *Titius* tiam proverbio celebrati ſunt. *Idem Attii, quod Titii*, ut etiam *Titius* & *ejus* apud Iuvenalem, & apud Plutarhum. Non eſt igitur error in nomine, ed in his, *Isque jam annos* XX *haberet, vobis interpretibus amitteret hæreditatem.* Gravis error eſt in numeri notis. Quis nim pupillum annos XX natum appelaverit? Pupillus a tutela liberatur ſimul ac pubes eſſe incipit. Incipere autem ab annis 14 docet Iuſtinianus, & uriſconſulti, & Feſtus, & alii. Quoniam igitur, quam ſit hæc iniqua interpretatio, quantum poteſt, auget; lego *annos* XV *haberet*, quod hic annus primus eſt, ut illi omnes auctores ſunt, quos memoravi, ex quo impubes eſſe deſiit. Id erit igitur, *isque anno uno plus haberet*, oſtendetque quanto major iniquitas illa futura ſit; error autem eo facilior, quod literam *v*, dimidiatam eſſe *X*, etiam veteres prodiderunt. *P. Faber.*

Amitteret hæreditatem] Quippe qui pupillus non eſſet, utpote non impubes. nam pubertatis primus annus, quartuſdecimus. *Hottom.*

Intelligitis enim] Alii *intelligetis.* & ſic emenda. *Idem.* Sic ſane Franc. MS. & Erfurt. qui & paullo poſt *dum callidi velimus eſſe.*

Vtilitatem hujus interdicti] Supra ſæpius utilitatem communem de æquitate dixit. Superius: *Iura non utilitate communi, ſed litteris exprimis.* Paullus l. jus D. de juſt. & jure: *Ius ſecundo modo dicitur, quod omnibus in civitate eſt utile, ut jus civile.* Paſſerat.

Si me villicus tuus] Quia eſt villici rem domini poſſeſſionemque defendere, pro Cluentio. Eſt autem hæc fictio ut adnotat Fab. v lib. cap. 10. Ficta exempla vocat in Topicis. *Idem.*

Recte igitur diceres te reſtituiſſe?] Notetur locus, cui ſimiles ſunt alii quam

 multi;

quippe. Quid enim facilius eſt, quam probari iis, q[ui] Latine ſciant, in uno ſervulo familiae nomen non v[a]lere? Si vero ne habeas quidem ſervum, praeter eu[m], qui me dejecerit, clames videlicet, ſi habeo familia[m], a familia mea fateor te eſſe dejectum. neque dubiu[m] eſt, quin, ſi ad rem judicandam verbo ducimur, n[o]re, familiam intelligamus, quae conſtet ex ſervis plu[ri]bus, quin unus homo familia non ſit. verbum ce[rte] hoc non modo poſtulat, ſed etiam cogit. At ve[ro]

rat[io]

multi: ex quibus verum eſſe intelligitur quod antea diximus ſponſionis verbis quibus quis *reſtituiſſe ſe dicit*, non factum ipſum comprehendi: hoc eſt, non facto ipſo ac revera dicere ſponſorem ſe reſtituiſſe. quippe qui nullo modo reſtituerit. nam hoc ipſo in loco qui reſtituiſſe ſe dicit, non reſtituit. & ſi hoc aliis verbis efferret, ſic diceret, *Reſtituere non debeo: quippe qui non dejecerim.* Sed quod magiſtratus imperio parere civem neceſſe eſt, uti hac illi oratione non licet, *Non reſtituam*, aut *reſtituere non debeo.* Quocirca reſtituiſſe ſe contendit, id eſt, magiſtratus edicto atque imperio morem geſſiſſe: ſed ſub ea tamen conditione, qua & reſtituere jubebat. Iubebat autem reſtituere, ſi dejeciſſet, non dejecerat, quare magiſtratus imperio paruerat: & hoc modo reſtituerat. Similis locus infra, *Si glebis aliquem dejeceris, juſſuſque ſis quem hominibus armatis dejeceris, reſtituere: reſtituiſſe te dices?* Hottom. Te paruiſſe edicto, nihil feciſſe contra interdictum. *Paſſerat.*

Quippe] Non eſt hic rationem reddentis, ut ſæpe alias, ſed aſſerentis. Plaut. Caſ. H. *Væ ætatis tuæ.* C. *Quippe. quum mihi nihil credis.* Apud eundem *Quippini.* In Menæch. *Itane auſis? Quippini*, h. e. quid ni. *Paſſerat.*

In uno ſervulo familiæ nomen non valere] Vlpianus eodem modo in l. 40. §. 2. D. de verb. ſignificat. *Hottomann. Non valere* eſt non habere locum. Tuſcul. 3. *Id auguſtus apud Græcos valet*, h. e. ſignificat. De re ipſa l. *Pronunciatio* §. *familiæ, de verb. ſignif. Vnic[us] ſervus*, inquit Vlpianus, *familiæ app[el]latione non continetur; ne duo quidem f[a]miliam faciunt.* Paullus tamen lib. [..] ſententiarum duos ſervos familiam f[a]cere reſpondet. & Vlpian. in *l.* 1. §. *f[a]miliæ D. de vi armata: Etiam ſi un[us] ſervus dejecerit familiam ait videri dej[e]ciſſe.* Paſſerat. Cicero hoc loco doc[et] quomodo hæc, quæ videntur ſibi e[ſſe] adverſa, poſſint in concordiam redig[i]. Si nimirum propriam vocis ſignificatio[]nem reſpicias, familia non eſt villicus aut ſervus, ſi ad mentem legis atten[]das, ubi me villicus, aut alius ſervu[s] tuus unicus dejecit, judicabor a famili[a] tua dejectus eſſe. *Grævius.*

Si ad rem judicandam verbo ducimur] Si in controverſia diſceptanda verba ſe[]quimur, non ſententiam. Ineſt verb[o] ducere vis & ſervitus quædam. *Duci o[]pinione* 1 I Tuſcul. *Duci mercede & quæſtu* Id offic. *Omnes ducimur & trahimur a[d] cognitionis & ſcientiæ cupiditatem.* Paſſer.

Quæ conſtet ex ſervis plurimis] Hoc eſt quod ait Vlpianus in *l. pronunciatio* §. *familiæ, Familiæ appellatio refertur ad corporis cujuſdam ſignificationem. Corpus enim quoddam continuum eſt, ut homo* (inquit Senec. ep.) *quoddam compoſitum, ut navis, domus, quoddam ex diſtantibus capitibus, ut, grex, populus familia.* Idem.

Quin unus homo familia ſit] Phædrus tamen:

Æſopus cum ſolus eſſet familia.

Sed hoc eſt, cum eſſet loco familiæ. *Grævius.*

Ratio

tio juris interdictique vis, & praetorum voluntas, & ominum prudentium conſilium & auctoritas reſpuat anc defenſionem, & pro nihilo putet. Quid ergo? 20
ti homines Latine non loquuntur? immo vero tantum quuntur, quantum eſt ſatis ad intelligendam voluntaem: cum ſibi hoc propoſuerint, ut, ſive me tu dejeeris, ſive tuorum quiſpiam, ſive ſervorum, ſive amiorum, ut ſervos non numero diſtinguant, ſed appelnt uno familiae nomine: de liberis autem quiſquis eſt, pro-

Ratio juris] Eſt mens legis; *interdicti* est interdicti ſententia, ut ſuperius: *uid ergo hoc, quam habet vim?* quæ eſt jus rei ſententia. *Prudentium*, eſt juperitorum, ut ſuperius: *Q. Scævo- homo prudentiſſimus. Conſilium & au- ritas*, ut ſuperius: *Neque prudentiæ e neque auctoritatis eſt id dicere.* Paſſeius.

Reſpuat hanc defenſionem, & pro nihilo tet] In hanc rationem reſpondit Vlan. hoc modo in l. 1. §. dejeciſſe D. vi & vi arm. *Familiæ autem appellatio rvos continet. ſed quæritur, quem numem ſervorum contineat: utrum plurium, vero duorum, vel trium. ſed verius, in hoc interdicto, etiamſi unus ſervus dejecerit, familiam videri vi dejeciſſe.* ottom.

Latine non loquuntur] An Oſce & olſce? In III de orat. *Latine loqui verba ea efferre, quæ nemo jure repre- ndat.* Interdum ſimpliciter & vere. Verr. *Latine ſcitote me, non accuſato- e loqui.* VII Phil. *Gladiatorem appello, n ut interdum M. Antonius gladiator ppellari ſolet, ſed ut appellant, qui plane Latine loquuntur.* VII ad famil. *Roano more loqui & commendare.* I ad Att. *ore majorum.* Paſſerat.

Tantum loquuntur, quantum eſt ſatis d intelligendum] Brevitati ſerviunt ſine bſcuritate. II de orat. *Brevitas eſt cum ntum eſt verborum, quantum ſat eſt.* Id.

Cum ſibi hoc propoſuerint, ut me reſtiuas. ſive tu dejeceris, &c.] Præclare a ne hic locus reſtitutus eſt, ope veteris odicis, cum in libris vulgatis verbum, *reſtituas*, deſideraretur: pronomen, *me*, eſſet loco ſuo motum, & in alieno poſitum, in quo ſic legitur: *cum ſibi hoc propoſuerint, ut me reſtituas, ſive tu dejeceris*, &c. Lambin. *Cum ſibi hoc propoſuerint, ut*] Locum corruptum liberius, ut mihi videtur, corrigit vir doctus. Particula *ut* inculcata videtur poſt *propoſuerint*; ex illius verbi duabus literis ultimis ob ſimilitudinem, ut ſæpe fit: quia *ut*, quod huic verbo redditur, poſitum inferius eſt ante nomen *ſervos*: aut certe dictum fuerit eadem forma quam notavi in Lucullo in his verbis, *ut Calliphontem ſequar*, & quæ ſequuntur. Cætera hic conſtant. Et paulo poſt, *non quo* recte dicitur, ut a Terentio in Eunucho, *Non Pol quo quemquam plus amem*, &c. Et ſic ſæpe alibi, ubi corrigi quicquam eſt nefas. Neque magis corrigendum paulo poſt, *an tuus colonus*: recte enim reſpondet illi *utrum*, quod præcedit, *utrum me tuus procurator*. Neque præterea quicquam in hac tota pagina mutandum eſſe video. *P. Faber.*

Cum hoc ſibi propoſuerint, ut ſive me tu &c.] Quæ Lambinus heic inferciit, non inveni in Pall. & puto nuſpiam gentium ſcripta. *Gruterus.* *Vt* non eſt delendum, ut cenſet Faber, ſed interdum geminatur, quamvis ſententia non deſideret. ut ſuperius: *Cum majores noſtri tanta diligentia prudentiaque fuerint, ut omnia omnium non modo tantarum rerum, ſed etiam tenuiſſimarum jura ſtatuerint, perſecutique ſint, ut hoc genus unum, vel maxime prætermitterent.* Grævius.

procuratoris nomine appelletur: non quo omnes ſi[t], aut appellentur procuratores, qui negotii noſtri [a]li- quid gerant: ſed in hac re, cognita ſententia int[er]- dicti, verba ſubtiliter exquiri omnia noluerunt. N[o]n enim alia cauſa eſt aequitatis in uno ſervo, & in p[lu]- ribus: non alia ratio juris in hoc genere duntaxa[t], utrum me tuus procurator dejecerit, is qui legiti[me] procurator dicitur omnium rerum ejus, qui in Ita[lia] non ſit, abſitve reip. cauſa, quaſi quidam paene dom[i]- nus, hoc eſt, alieni juris vicarius: an tuus colonu[s], aut vicinus, aut cliens, aut libertus, aut quivis, q[ui] illa[m]

Qui negotii aliquid gerant] Procurator tamen in *D. de procur.* definitur, qui aliena negotia domini mandatu adminiſtrat, & ſæpe pro negotiorum geſtore accipitur, ut in *l. Qui hominem* §. *ſubponet* D. de ſolut. & in l. *ſi quis offerenti* eod. tit. *Paſſerat.*

Sed in hac re cognita verba ſubtiliter exquiri omnia noluerunt] Excludere nolui vocem *ſubtiliter* repertam in Pal. ſec. & Turingico. facit enim mire ad ſententiam. *Gruterus.* Cum ſic in duobus codicibus reperit Gruterus, non repugno. *Exquiri*, eſt expendi, ut Verr. 6: *Noli exquirere facta Verris ad antiquæ religionis rationem.* Græv.

In hoc genere] In hac parte & ſpecie controverſiæ. Superius: *Occurrit nobis in eo genere exemplum.* II de orat. *Qui in aliquo genere inconcinnus eſt, ineptus eſt.* Paſſerat.

Qui legitime procurator dicitur omnium rerum ejus] Hoc eſt, quod ſcribit Vlpianus in l. 1. D. de procur. *quoſdam non putare, unius rei mandatum ſuſcipientem procuratorem eſſe: ſicuti nec is quidem, qui rem perferendam, vel epiſtolam vel nuntium perferendam ſuſcepit proprie procurator appelletur. ſed verius eſt,* inquit, *eum quoque procuratorem eſſe, qui ad unam rem datus ſit.* Cicero igitur *procuratoris* nomen proprie ad eum reſtringit, qui vel ad lites, vel univerſorum negotiorum procurator eſt. Reliquos *mandatarios* eſſe vult. *Hottom.* *Legitime*, eſt vere, proprie. In Bruto: [...] *oratorum propria & quaſi legitima op[era]* II de offic. *Cum juſto & legitimo h[oste] bellum gerere.* Idem *legitimæ nuptiæ*, [...]rent. *veræ.* Paſſerat.

Ejus qui in Italia non ſit] Nam q[ui], ut ſæpe ante diximus, præſentis ne[go]tium ſuſcipiebat, *cognitor* dicebatur. [...] ita ſcripſiſſe arbitramur Aſconiu[m] tametſi verbum *abſentis* deſit ut alibi [o]ſtendimus ex Feſto Pompejo: & hic l[o]cus manifeſto demonſtrat. Præter[ea] cum quis eſſet in Italia, cogi ipſe po[te]rat vadimonium promittere. Suetoni[us] in Caligula, *Comprehendit*, inquit, *m[e]ritoria vehicula, adeo ut plerique litig[a]torum, quod occurrere abſentes ad vad[i]monium non poſſent, cauſa caderent.* Ho[t]tomannus.

Abſit reipublicæ cauſſa] Ab urbe, no[n] ab Italia. Is tamen, ſi procuratore[m] nullum reliquit, reſtitui poteſt in inte[]grum *l. 36. D. Ex quibus cauſſis majore[s] in integrum inſtitui.* Paſſerat.

Alieni juris vicarius] Qui vices ob[it] in negotiis alienis. Pro Sex. Roſcio *Quibus in rebus ipſi intereſſe non poſſumu[s] in iis operæ noſtræ vicaria fides amicoru[m] ſupponitur.* In ep. Bruti ad Cic. *Vicariu[s] alienæ dominationis.* VI Verr. *Succedan[t] ego vicarius tuo muneri. Suſcipiam par[]tes, quas alienas eſſe arbitrabar.* Idem.

Aut cliens, aut libertus] De clienti[]bus cognoſce ex orat. pro Sex. Roſcio *Hottom.*

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

lam vim dejectionemque tuo rogatu, aut tuo nomine ecerit. Quare, ſi ad eum reſtituendum, qui vi dejectus ſt, eandem vim habet aequitatis ratio, ea intellecta, erte nihil ad rem pertinet, quae verborum vis ſit ac nominum. Tam reſtitues, ſi tuus me libertus dejecerit, ulli tuo praepoſitus negotio, quam ſi procurator dejeerit: non quo omnes ſint procuratores, qui aliquid noſtri egotii gerunt, ſed quod in hac re quaeri nihil attinet. Tam reſtitues, ſi unus ſervulus, quam ſi familia dejecerit niverſa, non quo idem ſit ſervulus unus, quod familia, erum quia non quibus verbis quidque dicatur quaeriur, ſed quae res agatur. Etiam ut jam longius a verbo ecedamus, ab aequitate ne tantulum quidem; ſi tuus ſervus nullus fuerit, ſed omnes alieni ac mercenarii, tamen & ipſi tuae familiae genere, & nomine continebuntur.
Perge porro hoc idem interdictum ſequi, hominibus 21
coactis. Neminem coegeris: ipſi convenerint ſua ſponte. erte cogit is, qui congregat homines & convocat. coacti ſunt ii, qui ab aliquo ſunt unum in locum congregati. Si non modo convocati non ſunt, ſed ne convenerunt

Dejectionemque fecerit] Pro dejecerit. Sic *emptionem facere* pro emere. & *gratulationem* IV ad Attic. *facere mutationem veſtis* pro Sext. *Paſſerat.*

Si tuus me libertus dejecerit, nulli tuo præpoſitus negotio] Modo vel mandato tuo id fecerit, vel ratum habueris. *Rectius enim*, ait Vlpianus, *dicitur ratihibitionem in maleficio mandato comparari* l. 1. §. dejeciſſe, & l. 3. §. cum procurator, D. de vi & vi arm. *Hottom.*

Si unus ſervulus] Idem in l. 1. §. dejeciſſe. *Sed verius eſt, in hoc interdicto, etiamſi unus ſervus me dejecerit, familiam videri dejeciſſe.* Idem.

Quam ſi familia dejecerit] Erf. *quam ſi familia fecerit:* paullo poſt idem: *etiamſi ut jam longius. ut* poſſet deleri, aut, ſi retinetur, accipitur pro *licet.* inferius reſcripſi ex eodem libro, *tuæ familiæ genere & nomine.* cum in editis ſit *tuæ familiæ & genere & nomine.* Græv.

Non quo idem ſit ſervulus unus] Dictionem *unus* admovi auctoritate codicis jam laudati Turing. *Gruterus.*

Quia non quibus verbis quidque dicatur quæritur, ſed quæ res agatur] Non eſt de nominibus, ſed de rebus in judicio diſceptandum. *Paſſerat.*

Omnes alieni ac mercenarii] Idem, *Si filiusfam. vel mercenarius vi dejecerit, utile interdictum competit.* Hottomannus.

Tuæ familiæ genere & nomine] Familiæ genus duplex liberorum & ſervorum: *Nomen* autem ad duos refertur. ut ſervus Titii me dejecit, & ſervus illa familia eſt. Vel *genus* eſt ſervorum tuorum ac alienorum, *nomen* ut tui quoque alieni intelligantur. *Paſſerat.*

Perge porro hoc idem interdictum ſequi] Perſequere recta reliqua, ſervato ordinem. Plaut. Amph. *nunc pergam exequi.* In Aſin. *Perge porro maledicere.* Idem.

Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

runt quidem: ſed ii modo fuerunt, qui etiam arma, non, vis ſit fieret, verum colendi aut paſcendi cauſa eſſe in agro conſueverant: defendes, homines coactos non fuiſſe: & verbo quidem ſuperabis, me ipſo judice: re autem ne conſiſtes quidem ullo judice. Vim enim multitudinis reſtitui voluerunt, non ſolum convocatae multitudinis: ſed, quia plerumque, ubi multitudine opus eſt, homines cogi ſolent, ideo de coactis compoſitum interdictum eſt: quod, etiam ſi verbo differre videbitur, re tamen erit unum, & omnibus in cauſis idem valebit, in quibus perſpicitur una atque eadem cauſa aequitatis. Armatiſve. Quid dicemus? armatos, ſi Latine loqui volumus, quos appellare vere poſſumus? opinor eos, qui ſcutis teliſque parati ornatique ſunt. Quid igitur? ſi glebis, aut ſaxis, aut fuſtibus aliquem de fundo praecipitem egeris: juſſuſque ſis, quem hominibus armatis dejeceris, reſtituere, reſtituiſſe te dices? Verba ſi valent; ſi cauſae non ratione, ſed vocibus ponderantur, me auctore dicito, vinces profecto, non fuiſſe armatos eos, qui ſaxa jacerent,

qui

Non vis ut fieret] Aliter reſpondendum in edicto vi bonorum raptorum. Vbi homines coactos accipiunt ad hoc coactos, ut damnum darent *l.* 1. §. *D. de vi bon. rap.*-Paſſerat.

Verbo quidem ſuperabis &c. ne conſiſtes quidem] Si de verbo erit controverſia, vinces, ſin de re ſtatim victus diſcedes. In orat. *Cauſſidicus, qui in forenſibus cauſſis poſſit conſiſtere.* In Bruto: *Vix ſingulis ætatibus binos oratores laudabiles conſtitiſſe*, hoc eſt probatos fuiſſe, nec exploſos. Eſt tranſlatum a militia & pugna. Contra *percelli* dicuntur, h. e. everti, qui vincuntur in judicio & *affligi.* 1 de orat. *Carbonem quem tu Craſſe adoleſcentulus perculiſti.* Pro Quintio: *afflictus & everſus judicio.* Idem.

Vim enim multitudinis reſtitui voluerunt] *Reſpici voluerunt*, Pantagathus. *F. Vrſinus.* Sed *vim multitudinis reſtitui* eſt vim a multitudine factam reparari, ut vulgo. Superius: *totos dies* [illegible] *vim fieri vetat, aut factam reſtitui jul.* Paſſerat.

Armatiſve] Nihil muto: ſed magis placeret *armatiſque*: ut infra: [illegible] *fit plerumque per homines coactos armatiſque.* Hottom. *Armatique*] In libris Victorianis aliiſque impreſſis eſt *armatiſve*, quod rectum eſſe ſatis docet u[illegible] lex 53. *De verborum ſignificatione. Sup*[illegible] *pecunia tutelave ſua*, &c. Aliter tame[illegible] cenſuit Hottomannus. *P. Faber.*

Si cauſſæ non ratione, ſed vocibus ponderantur] Si non ſententia & conſilio ſed verbis æſtimantur. v Tuſcul. *No*[illegible] *verbis ponderantur divitiæ, bona valetud*[illegible] In Piſon. *Non verbis, ſed factis cujuſv*[illegible] *virtutem ponderari.* Paſſerat.

Vinces profecto, non fuiſſe armatos] Probabis. Non amplius repugnandun[illegible]

ſci

uae de terra ipſi tollerent: non eſſe arma ceſpites, eque glebas: non fuiſſe armatos eos qui praetereunes ramum defringerent arboris: arma eſſe ſuis nomiibus, alia ad tegendum, alia ad nocendum: quae qui ion habuerint, eos inermes fuiſſe vinces. Verum ſiuidem erit armorum judicium, tum iſta dicito. juris udicium cum erit & aequitatis, cave in iſta tam frigia, tam jejuna calumnia deliteſcas. non enim reperies uemquam judicem, aut Recuperatorem, qui, tanuam ſi arma militis inſpiciunda ſint, ita probet armaum: ſed perinde valebit, quaſi ornatiſſimi fuerint, ſi re-

ilicet adverſario, & contradicendum. latius ad Ciceronem: *Deinde patriæ micitiam præponendam eſſe, quaſi jam icerint, obitum ejus reip. fuiſſe utilem.* ro Cluentio: *Vince virum bonum fuiſſe ppianicum.* Virg. *Verbis ea vincere manum quam ſit*, probare, & exprimere. ucret. lib. v. *docere & vincere verbis.* dem: *Quod quidem vinco fieri, nunc ſe docebo.* Paſſerat.

Qui prætereuntes ramum defringerent rboris] Obiter. I Verr. *Quaſi prateiens ſatisfaciam univerſis.* In Bruto: *no adſpecta & quaſi præteriens.* Ramus ntiquorum arma. Lucret. lib. v:

Arma antiqua manus, ungues, dentesque fuerunt
Et lapides & tum ſylvarum fragmina rami.

ropert. *Mænalium ramum* dixit pro claa, & telo. *Idem.*

Alia ad tegendum, alia ad nocendum] Ad tegendum, galea, lorica, ſcutum, ocrea, nobis defenſionis, ad nocendum, haſta, gladius, nobis offenſionis. *Idem.*

Siquidem erit armorum judicium] Si de armis diſceptabitur, ut inter milites. Hinc ſtatim: *Tanquam ſi arma militis inſpiciunda ſint.* Idem.

Iuris judicium cum erit & æquitatis] Cum de jure & æquitate quæretur. *Idem.*

In iſta tam frigida, tam jejuna calumnia deliteſcas] Tam languida, tam inani defenſione fraudulenta tectus eſſe velis, ut Teucer ſub Ajacis clypeo. II de orat. *frigida, ridicula.* Sic Græcis ψυχρὸν & ψυχρολογεῖν, ut apud Plutarch. Cic. ad Q. Fratr. *Tantum fuit frigus in ſermone, ut Appius nos coactus ſit dimittere.* Contra Ennius: *Enni poeta ſalve, qui mortalibus verſus propinas flammeos medullitus.* Iejunus eſt inanis Cic. II ad fam. 18: *Iejunus animus & inanis malevolentia.* & x: *Iejunus homo.* II de orat. *Iejunitas bonarum artium.* Virgil.

Nam jejuna quidem clivoſi glarea ruris.

Hoc eſt, ſicca, & ſterilis, vulgo macilenta dicimus: *Deliteſcere* eſt defendi, tegi. In Lucullo: *Arceſilaum ait in eorum auctoritate deliteſcere, qui negant quicquam fieri poſſe, cum ipſe totam philoſophiam evertat.* Supra, *ut tantum facinus in una littera latuiſſe viderat.* Infra: *invenero verbum unum, ubi deliteſcam.* Idem.

Ita probet armatum] Spectet, æſtimet, exploret. Vt Verr. *probare triticum.* Sic *probare aurum, amicum.* Idem.

Sed perinde valebit, quaſi ornatiſſimi fuerint] In hanc ſententiam Vlpianus in l. 3. ſic ſcribit: *Armis dejectum, quomodo accipimus? Arma ſunt omnia tela: hoc eſt, & fuſtes & lapides, non ſolum gladii, haſtæ, & frameæ, id eſt romphææ plane & ſi unus vel alter fuſtes vel gladium* te-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

reperientur ita parati fuiſſe, ut vim vitae, aut corpri
22 potuerint afferre. Atque ut magis intelligas, quam ver-
ba nihil valeant: Si tu ſolus, aut quivis unus cum ſcu-
cum gladio impetum in me feciſſes, atque ego ita e-
jectus eſſem, auderesne dicere, interdictum eſſe de ar-
matis hominibus, hic autem hominem armatum unu
fuiſſe? Non, opinor, tam impudens eſſes. Atqui vic
ne multo nunc ſis impudentior. nam tum quidem omnes
mortales implorare poſſes, quod homines in tuo negoo
Latine loqui obliviſcerentur; quod inermes armati ju-
dicarentur: quod, cum interdictum eſſet de pluribus
commiſſa res eſſet ab uno; unus homo plures eſſe ho-
mines judicarentur. Verum in his cauſis non vera
veniunt in judicium, ſed ea res, cujus cauſa verba hac

tenuit, armis poſſeſſor dejectus videtur plus dicitur. Etſi inermes venerunt, ſi in ipſa contrectatione, qui inermes venerant, eo proceſſerunt, ut fuſtes aut lapides ſumerent: vis erit armata. Qui armati venerunt, etſi non armis uſi ſunt ad dejiciendum: ſi dejecerint, armata vis facta eſſe videtur. ſufficit enim terror armorum, ut videantur armis dejeciſſe. Hottom. *Sed perinde*] Hoc *perinde* mutat hic, ut alibi, immerito, vir doctus. Oſtendi in Lucullo, & Gloſſæ veteres ſatis docere potuerunt, & Donatus apud Terentium, atque adeo Terentius ipſe. Nihil etiam mutandum in verbis, *Quod inermes armati judicarentur.* Repetit ſuperius argumentum de iis, qui glebis, aut ſaxis, aut fuſtibus inſtructi ſic inermes dicerentur; ut de uno armato reddidit, cum ſubjicit, *Commiſſa res eſſet ab uno.* Rectum item, *auctoritate retinetur. Re* enim ſæpe abundare in verbis compoſitis, docuere etiam Grammatici veteres. *P. Faber.* Erfurt. *armatiſſimi*, pro *ornatiſſimi*, me non probante.

Aut quivis unus] Quilibet alius. In x Philipp. *Quod unus aliquis tuam ſententiam ſecutus ſit.* In Rullum: *Vllum unus.* In Brutum: *quivis unus e populo.* Paſſerat.

Latine loqui obliviſcerentur] Non fruſtra Erfurt. *Latine obliviſcerentur.* ut ſu-
pra cap. 19. *Latine ſcire*, & alibi *G*
doctus. In eod. cod. ſtatim *inermi*
inermes. Grævius.

Quod armatus armati judicarent]
Sic eſt ſine dubio legendum. hæc em
referuntur ad illa, *Si tu ſolus cum ſ*
to, &c. & illa, *hic autem armatum*
num fuiſſe? & proxime ad illa, *n*
tum quidem, &c. *tum*, autem, *nem*
cum unus armatus fuiſſet: & ad ea, q
ſequuntur: *quod, cum interdictum e*
de pluribus, commiſſa res eſſet ab un
unus homo plures eſſe homines, &c. Lam
Inermes armati] Lambinus reſtitu
armatus armati. quod mihi non plac
Nam orator perſpicue loquitur de pl
ribus, in quibus unus tantum armat
erat, reliqui inermes: ut mox oſte
det. *Hottom.* *Inermes armati*] Ha
verba ſane cum ſuperioribus non co
veniunt. Nam qui diceretur inermis
qui cum ſcuto & gladio fuit. Sed haber
da fortaſſe ratio numeri, ut plures fu
rint, ſed unus tantum armatus. *Paſſe*
Editam tuetur quoque P. Faber cont
Lambinum ad cap. præcedens.

Non verba veniunt in judicium] D
verbis controverſia non eſt. Pro Quint
Non neceſſe famam alterius in judicium
venire. Paſſerat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ı interdictum conjecta ſunt. Vim, quae ad caput & d vitam pertinet, reſtitui ſine ulla exceptione voluerunt. Ea fit plerumque per homines coactos armatosque: quae ſi alio conſilio, eodem periculo facta ſit, odem jure eſſe voluerunt. Non enim major eſt injuia, ſi tua familia, quam ſi tuus villicus: non, ſi tui ervi, quam ſi alieni, ac mercenarii: non, ſi tuus prourator, quam ſi vicinus, aut libertus tuus: non, ſi oactis hominibus, quam ſi voluntariis, aut etiam aſſiluis, ac domeſticis: non, ſi armatis, quam ſi inermious, qui vim haberent armatorum ad nocendum: non, i pluribus, quam ſi uno armato. Quibus enim rebus lerumque vis fit, ejuſmodi hae res appellantur interlicto. ſi per alias res eadem facta vis eſt ea, tametſi erbis interdicti non concluditur, tamen ſententia juis atque auctoritate retinetur. Venio nunc ad illud 23
uum: Non dejeci, ſi non ſivi accedere. Puto te ipſum, Piſo,

In interdictum conjecta] Collata, inluſa. Ad Attic. *Conjeci id procemium in um librum, quem tibi miſi.* In Parad. *lla, quæ vix Stoici probant, conjeci in ommunes locos.* Et VII ad Attic. *Plurina conjeci in epiſtolam.* I de Invent. *Quam legem eiſdem prope verbis noſtri deemviri in decimam tabulam conjecerunt.* 'aſſerat.

Vim, quæ ad caput, & ad vitam perinet, reſtitui ſine ulla exceptione voluerunt] *Exceptionem* ſignificat, quemadmodum ſupra demonſtravimus, *adſcriptionem* quæ interdicto ſubjicitur, *Cum qui dejectus eſſet poſſideret.* Hottom. *Sine ulla exceptione.* Non addita illa formula: *Extra quæ* ſin non poſſidebat, qui dejectus. Supra: *Prætor ſine ulla exceptione interdixit.* Paſſerat.

Quæ ſi alio conſilio, eodem periculo facta ſit] Si ſua ſponte, non tua voluntate colonus dejecerit, eodem periculo capitis, æque reſtitui voluerunt. *Idem.* *Quæ* in Erfurt. non habetur.

Non enim major eſt injuria] Proprie. Nam injuria eſt, quæ aut pulſatione corpus, aut convitio aures, aut aliqua alia turpitudine vitam alterius violat, ut docet IV ad Herenn. *Paſſerat.*

Voluntariis, aut etiam aſſiduis] Qui ſponte conveniunt. Sup. *voluntarius amicus mulieris.* Vnde *voluntarii milites & volones.* *Aſſiduis* qui eo in loco eſſe conſueverunt colendi aut paſcendi cauſa. *Idem.*

Tametſi verbis interdicti non concluditur] Non continetur, non comprehenditur. *Idem.*

Sententia juris atque auctoritate retinetur] Vi & ratione æquitatis conſequitur. quin, ſi quis abſtrahere & avertere conetur, nihil proficiat. Vel *retinere* pro tenere, ut V Verr. *Sagittæ pendebant ab humero, ſiniſtra manu retinebat arcum.* Idem.

Venio nunc ad illud tuum] Ad illam tuam defenſionem. *Illud* τεχνικῶς ut ſupra: *Illud vero nullo modo poteſt, dejectum eſſe.* Ad Attic. *Inhibere illud tuum.* Idem.

Non dejeci, ſi non ſivi accedere] Firmiſſima defenſio, ut ſupra oſtendi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Piſo, perſpicere, quanto iſta ſit anguſtior iniquiorq; defenſio, quam ſi illa uterere: Non fuerunt arma; cum fuſtibus & ſaxis fuerunt. Si mehercule mihi, n copioſo homini ad dicendum, optio detur, utrum m lim defendere, non eſſe dejectum eum, cui vi & a mis ingredienti ſit occurſum: an, armatos non fui eos, qui ſine ſcutis ac ſine ferro fuerint: omnino probandum utramque rem videam infirmam nugat riamque eſſe: ad dicendum autem, in altera vide mihi aliquid reperire poſſe, non fuiſſe armatos eos, q neque ferri quidquam, neque ſcutum ullum habuerin hic vero haeream, ſi mihi defendendum ſit, eum, qui pu ſus fugatuſque ſit, non eſſe dejectum. Atque illud in to defenſione tua mihi maxime mirum videbatur, te dicer juriſconſultorum auctoritati obtemperari non oporter

Quo

nam ſi ingreſſum dejeciſſet, omnino reſtitui oporteret. ut Paulus ſcribit in l. Fulcinius, eod. tit. & clarius poſtea Ciro infra ubi ſive poſſideat, ſive non poſſideat, qui armis dejectus eſt, reſtituendum dicit, *atqui per vim* (inquit Labeo) *poſſeſſionem ſuam retinuit, ut non poßidet. d. l.* 1. §. eum qui. *Hott.*

Anguſtior iniquiorque defenſio] Legendum fortaſſe eſt, *inaniorque def.* Lambin. *Anguſtior* eſt quæ minus late pateat, minuſque juris habeat. Top. *longe lateque pervagata anguſtis anteponenda ſunt. Videtur ſpatiari, ubi non conceditur.* II de orat. *anguſtis diſputationibus illigari.* Infra *verborum anguſtia.* *Iniquior* poteſt eſſe ejuſdem ſignificationis, ut apud Virg. *ſpatioque ſubit Sergeſtus iniquo.* Idem: *ſpatiis excluſus iniquis.* Propert. *Iniqua vada.* Paſſerat.

Non copioſo homini] Oratori non diſerto, proprie non diviti non abundanti. IV Verr. *Ille erat in primis inter ſuos copioſus.* I Verr. *Copioſa & locuples mulier.* IV Verr. *in dicendo copioſus.* Idem.

Vi & armis ingredienti ſit occurſum] Vi armata I C. itum obviam arcendi cauſſa. *Idem.*

Ad probandum utramque rem videam infirmam nugatoriamque eſſe] Ad vi cendum, ad obtinendum cauſſam, v deam utramque defenſionem parum v lere, inanem plane & ridiculam eſ *Nugatorius*, pro Sex. Roſc. *mala nug toriaque accuſatio.* & in epiſt. Bruti a Anton. XI ad fam. *Hoc leve eſt & nug torium.* Idem.

Ad dicendum autem] Diſtinguit d *cere* a *probare*, quod *probare* ſit argumen torum & veritatis, *dicere* eſt calumnia I de orat. *Aliud oratio videtur, aliu diſputatio, & aliud loqui, aliud dicere* Idem.

Iuriſconſultorum auctoritati obtemperar non oportere] De Iuriſconſultorum auctoritate Iuſtinianus ſic loquitur in lib Inſtit. juris I. *Reſponſa prudentum ſunt ſententiæ & opiniones eorum, quibus permiſſum erat jura condere. nam antiquitus conſtitutum erat, ut eſſent qui jura publice interpretarentur: quibus a Cæſare jus reſpondendi datum eſt, qui Iuriſconſulti appellabantur. quorum omnium ſententiæ & opiniones eam auctoritatem tenebant, ut judici recedere a reſponſo eorum non liceret: ut eſt conſtitutum.* hæc ille. Neque hoc mirum cuiquam videri debet, *cum præſertim homines plerumque* (ut Quintilia-

nus

Quod ego, tametſi non nunc primum, neque in hac cauſa ſolum audio, tamen admodum mirabar, abs te quam ob rem diceretur. nam ceteri tum ad iſtam hortationem decurrunt, cum ſe in cauſa putant habere aequum & bonum, quod defendant. ſi contra verbis & literis, &, ut

us ſcribit) *indocti, ſæpe etiam ruſtici, udices darentur:* &, ut alibi teſtatur, *ure etiam plerumque arceſſerentur.* cuuſmodi tres iſti fortaſſe recuperatores uerunt: quos Cicero, nunquam ſane alde honorifice appellavit. Iudices ero iſtius generis, imperiti homines, ere ad Iuriſconſultos confugiebant, qui ia eis reſponſa ſcripta dabant. Pomponius ſub tit. de Origine juris, *Ante tempora Auguſti publice reſpondendi jus non a Principibus dabatur: ſed qui fiduciam ſtudiorum ſuorum habebant, conſulentibus reſpondebant: neque reſponſa utique ſignata dabant, ſed plerumque judicibus ipſis ſcribebant aut teſtabantur: qui illos conſuluerant. Primus D. Auguſtus, ut major juris auctoritas haberetur, conſtituit ut ex auctoritate ejus reſponderent.* Porro autem ut totam Iuriſconſultorum rationem breviter explicemus, illud intelligi oportet *cum jus* (ut idem Quintilianus ſcribit) *aliud certum eſſet, nimirum quod ſcripto aut moribus conſtaret: aliud dubium, quod æquitatis regula examinandum eſſet*, Iuriſconſultos in hoc uno genere reſponſa dediſſe, juſque conſtituiſſe. *Iuris autem omnis quæſtio*, ut idem alibi oſtendit, *aut verborum proprietate, aut æqui diſputatione, aut voluntatis conjectura continebatur.* veluti cum in hac cauſa quæreretur, an *dejecti verbo* etiam is, qui prohibitus eſſet accedere, contineatur, conſulti Iuriſperiti ſunt. Sed ad rem. Ex hac diſputatione facile eſt exiſtimare, Iuriſperitos a Cæcina conſultos, ejus cauſam probaſſe. quod etiam in peroratione oſtendit his verbis, *Auctoritatem ſapientiſſimorum hominum facere nobiſcum:* opinor, quod Cæcinam poſſeſſorem fuiſſe cum dejiceretur exiſtimarent. Scribit enim Paulus in l. Fulcinius, D. eod. *vi poſſideri, & ob eam cauſam interdictum competere, etiamſi non dominus (cum tamen poſſideret) vi dejectus eſſet.* Verum igitur Piſonem Æbutii patronum, ne illorum auctoritas judicibus errorem objiceret, hanc diſputationem inſtituiſſe, ut diceret, non ſemper Iuriſconſultorum reſponſa ſequi oportere. Quod contra Cicero callide & aſtute defendens, jus civile univerſum collaudat, & ejus auctoritatem confirmat. cum contra unam illius partem, eamque infirmam adverſarius diceret: ſed hoc ſcilicet habuit rationis, quod omnia jura civilia per Iuriſperitos deſcriberentur: ut in univerſo jure civili Iuriſperitorum nomen valere poſſe videatur. *Hottom.* *Auctoritati obtemperari non oportere* eſt I C. reſponſis non eſſe parendum. Sup. *conſilium prudentum & auctoritas.* Vide Iuſtin. lib. 1 Inſtitut. de reſponſis prudentum & auctoritate, quod jura condebant permiſſu Cæſaris. *Paſſer.*

Ad iſtam hortationem decurrunt] Nihil muto: ne hic quidem intelligit hortationem, qua illi videlicet hortentur judices, ut æquitatis non verborum rationem habere velint. Hoc facile. *P. Faber.* Legendum puto *rationem.* Idem pro Quinctio: *Dici vix poteſt, quam multa ſint, quæ reſpondeatis ante fieri oportere, quam ad hanc rationem extremam neceſſariam devenire M. Brutus.* *Decurrunt* ſe conferunt. Pro Quintio: *Ad extrema & inimiciſſima jura decurret.* Paſſerat. *Decurrunt*, tanquam ad ſacram ancoram. Vis verbi *decurrere* ſecretior minus vulgo nota, nec Paſſeratio ſatis perſpecta. Sicut Latinis *ſuccurrere* eſt opem ferre, ſic *decurrere* eſt opem implorare, apud Iuſtinum *decurre ad oraculum, ad Regem*, ut alibi notavi & declaravi pluribus. *Gravius.*

Se in ſua cauſſa putant habere æquum & bonum] Ius quod de ſummo jure remittit. *Paſſerat.*

ut dici ſolent, ſummo jure contenditur: ſolent eju modi iniquitati boni, & aequi nomen dignitatemq opponere. Tum illud, quod dicitur, ſive, nive, irriden tu

Vt dici ſolet ſummo jure contenditur] Hoc quid ſit, explicavimus in orat. pro Quinctio. *Hottom.* Cicero I de offic. *Exiſtunt etiam injuriæ a calumnia quadam, & nimis callida & malitioſa juris interpretatione, ex quo illud jus ſummum, ſumma injuria factum eſt jam tritum ſermone proverbium.* Terent. *Verum illud Chreme dicitur, jus ſummum, ſæpe ſumma malitia.* Colum. lib. I. *Ius ſummum antiqui putabant ſummam crucem.* XVI ad Attic. *Si me non improbiſſime tractaſſet Dolabella, dubitaſſem fortaſſe, utrum remiſſurus eſſem, an ſummo jure contendendum.* de ſolvenda dote Tulliolæ. *Paſſerat.*

Iniquitati boni & æqui nomen dignitatemque opponere] Iuri ſummo, quod eſt ſumma injuria, obtendere & contra ſtatuere æquitatem. Poteſt eſſe ἓν διὰ δυοῖν, ut Grammatici loquuntur, *nomen dignitatemque*, pro nominis dignitatem. Nam in Lucullo ſic ſcribit: *Nominis dignitatem videtur retinere voluiſſe* (Antiochus) *cum a re ipſa deſciſceret.* Sic pro Quint. *cauſſæ neceſſitudineſque.* II deor. *ludus campuſque.* Paſſeratius. Franc. MS. & omnes editi ante Gruterum: *iniquitati & boni, & æqui nomen.* Sed Erfurt. ſtat pro Grutero.

*Tum illud quod dicitur * derident*] In lacuna ſic libri veteres, *ſi veni bê.* Locus eſt mutilus: quem reſtituere ſine melioris ope codicis, non poſſumus. Quod ſi tamen ullus conjecturæ locus eſt: fortaſſe ipſa illa verba deſiderantur, quæ eadem in re ad diſputationem Antonius ex XII tabul. protulit in libro de orat. I. *Vti lingua nuncupaſſit. Tu ſi,* inquit, *cauſam ageres militis, patrem ejus, ut ſoles, dicendo a mortuis excitaſſes,* &c. ut totum illud *Vti lingua nuncupaſſit, non in XII tab. ſed in magiſtri carmine ſcriptum videretur.* Hottom.

Tum illud, quod dicitur] Poſt hæc verba patet lacuna non magna in libris manuſcript. quam & impreſſi imitati ſunt. Eam autem his verbis expleri poſſe exiſtimat Hottomannus, VTI *lingua nuncupaſſit.* cui difficile eſt non aſſent est enim probabiliſſimum ac credibiliſſimum, hæc ipſa verba in hoc ſpa fuiſſe ſcripta, & a librariis ſcriptoribu vel quod majuſculis litteris eſſent p ſcripta, vel quod notis eſſent ſignifica ta, eſſe prætermiſſa. Quod autem nonnulli ita conati ſunt explere, illud, qu dicitur, *ſummo jure*, ſatius fuerat, e tacere. *Lambinus.*

Tum illud quod dicitur irrident] Scio aliter ab aliis hanc lacunam repletam eſſe. Ant. Auguſtin pro *ſic venire*, ut eſt in aliquibus libri corrigebat, *ſic in ventre* ex loco inferior in quo eſt: *Sed ego invenio in interdi verbum unum.* Sed ille locus proprius e hujus cauſæ, hic communis omniu Quare Octav. Pantagathus ita legendu putabat: *Tum illud, quod dicitur, ſummo jure irrident.* nam paullo ante dixi *Et ut dici ſolet ſummo jure contenditur:* idem ſit hic, *quod dicitur*, & ſupra, *dici ſolet.* Etiam in hoc inferiori, *S ego invenio in interdicto verbum unum u deliteſcam*, omnia dicuntur εἰρωνικῶς hic ſerio agitur. *F. Vrſinus.*

Quod dicitur uti lingua nuncupaſſit] Miſere depravatum eſt, ut mittam quos Fulviu Vrſinus appellat, Auguſtinum & Pantagathum doctiſſimos viros. Noſte Hottomannus ait fortaſſe deſiderari, *u lingua nuncupaſſit.* Cui, inquit Lambinus, non aſſentiri difficile eſt. Itaqu aſſenſus eſt ipſe, & tria illa verba hu inſeruit, pro quibus erat impreſſum in libris Victorianis, *ſic venire:* ſine ulla litura; ubi veteres libros ait Hottomannus habere, *ſi veni Be.* non multum differt; literæ enim *B*, & *R*, valde ſunt ſimiles, ut alibi etiam notavimus. Ego in libris Victorianis ſcripturam video veram atque integram prope manſiſſe: Ergo pro *ſic venire*, aut *ſic vinire*, lego *ſic in jure:* qua formula Iuriſconſulti ii, qui jus conſtituerent in verbis, reſponderent illis, qui ipſis *æquitatis* nomen opponerent, *ſic eſt in jure*, id eſt, in

tum aucupia verborum, & literarum tendiculas in invidiam vocant: tum vociferantur, ex aequo & bono, non ex callido verſutoque jure rem judicari oportere: ſcriptum ſequi calumniatoris eſſe: boni judicis, voluntatem ſcriptoris auctoritatemque defendere. In iſta vero cauſa cum tu ſis is, qui te verbo literaque defendas: cum tuae ſint eae partes, Vnde dejectus es? an inde, quo pro-

n verbis interdicti; de qua re ſuperius dictum eſt; quod eorum reſponſum contra irriderent, qui jus non in verbis interdicti, ſed in æquitate ponerent: Etenim quod *in jure* dicit Bruto, exponenda cauſa Curii, hoc idem in lib. 1. de oratore dicit, *in ſcripto*, quod ibi *æquitati* opponitur. *In* utroque genere teſtatur in eodem Bruto Q. Mucium præſtitiſſe: *Qui*, inquit, *cum peracutus eſſet ad excogitandum quid in jure, aut in æquo verum eſſet, aut non eſſet*, &c. Quibus ex locis apparet Q. Mucium in cauſa Curii, quod in jure eſſet, id eſt, quod eſſet in ſcripto, atque in verbis teſtamenti defendiſſe. De qua cauſa hic etiam dicet pagina ſequenti, & quid *in jure* ſignificet, pluribus oſtenſurus eſt. Inferius etiam dicet, *in jure parum dejectum eſſe*, ut docebo, peſſime impreſſum eſt. Neque Vlpianus aliter loquitur in lege 45. *De ritu nuptiarum in eo jure quod dicit, invito patrono libertam, quæ ei nupta eſt, alii nubere non poſſe*, &c. P. Faber. *Quod dicitur*, SIVE, NIBE, *irrident*] Hæc eſt lectio Pall. duorum, item aliorum mſſ. ut dudum monuerunt Hottomannus, Manutius, ſed neuter ſeſe inde expediit: fecit Guilielmius; dudumque prodidit ad Aſinariam Plauti cap. 9. *Nibe* ſcriptum pro *Nive*, ἀρχαικῶς, ut mille locis in Pandectis Florent. reſpicit autem ad formulas ſponſionum, quarum initium, SI, SIVE, NI, NIVE. quod infinitis exemplis palam fecit Barnabas ille Briſſonius lib. v. de Formulis, qui conſulatur. *Gruterus.* Acute Guilielmius verum vidit. Sed cur retinetur antiqua ſcriptio corrupta *nibe*, (quæ quoque in Erfurt. eſt, in quo ſcribitur, *ſi venibe*) pro *nive?* Grævius.

Tum aucupia verborum, & litterarum tendiculas] Græce ſimiliter dicitur: ut apud Platonem in Thæteto, εἰ δὴ ὀνομάτων γε δεήσοι θηρεύσεις, διαλαβεῖν ἀλλήλων. Hottom. *Aucupia* ſunt Decipulæ, captatiunculæ; *litterarum tendiculæ* ſunt quaſi laquei, quos invidioſos reddere conantur. Super. *Sermo quotidianus non cohærebit, ſi verba inter nos aucupabimur.* 1 de orat. *Auceps formularum. Tendiculæ* meminit Non. in *tendere. Tendere inſidiari, decipere, dictum a tendicula.* Terent. Phorm. *Quia non rete accipitri tenditur neque milvo.* Horat. *rara tendit retia.* Paſſerat.

Non ex callido verſutoque jure] Non jure ſummo. Superius: *Dum verſuti & callidi volumus eſſe utilitatem interdicti amiſſuros.* Idem.

Voluntatem ſcriptoris auctoritatemque] Voluntatem teſtatoris, aut legiſlatoris ac ſententiam tueri. *Idem.*

Cum tu ſis is] Cic. in Top. *Neque enim tu is es, quem jus civile delectat.* 1 in Catilin. *Neque enim tu is es, Catilina, quem pudor a turpitudine revocet.* Idem.

Cum tuæ ſint eæ partes] *Partes* dicuntur perſonarum, quæ comœdias agunt: ad quas hoc loco alludit: Et paulo poſt idem dicit aliis verbis. *Cum tua ſit hæc oratio.* nam *unde dejectus es, A. I. Q. P. E. A. E. N. dejectus*: verba ſunt Æbutii. Gallice ſimili metaphora dicimus, *le rolle que vous jouez.* Hottom. *Cum tuæ ſint partes*, cum tu id agendum ſuſceperis. *Paſſerat.*

Vnde dejectus es? &c.] Hæc verba proferuntur ex perſona Æbutii, cum iis, quæ ſequuntur ibi, *fateor, me homines*, &c. uſque ad illa, *in illa defenſione*, &c. Lambinus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

prohibitus es accedere? ejectus es, non dejectus. cum tu
ſit haec oratio, fateor, me homines coegiſſe, fateor arma
ſe, fateor tibi mortem eſſe minitatum, fateor hoc inte
dicto praetoris vindicari, ſi voluntas & aequitas valeat: ſe
ego invenio in interdicto verbum unum, ubi deliteſcam
non dejeci te ex eo loco, quem in locum prohibui ne ve
nires. In iſta defenſione accuſas eos, qui conſuluntur, quo
aequitatis cenſeant rationem, non verbi haberi oportere
24 Et hoc loco Scaevolam dixiſti cauſam apud centumviro
non tenuiſſe: quem ego antea commemoravi, quod iden
faceret, quod tu nunc, tametſi ille in aliqua cauſa faciebat
tu in nulla facis, tamen probaſſe nemini quod defendit
qui

Prohibitus es accedere] Erfurt. *cohibitus es accedere.* Pro Roſc. Amer. *Cohibent pugnare leges.* Sic edd. vett. pro quo recentiores *prohibebant.* Græv.

Ejectus, non dejectus] Libri veteres, *Ejectus es, non dejectus.* Et ſic emenda. *Hottom.*

Cum tua ſit hæc oratio] Subauditur, *inquam:* ut ſit, *Cum inquam, hæ tuæ ſint partes, atque oratio.* Idem.

Tibi mortem eſſe minitatum] Bis, in caſtello, & in fundo. *Paſſerat.* Erfurt. *minitatam.*

Fateor hoc interdicto Prætoris vindicari] *Violari* legebat Pantagathus pro *vindicari.* F. Vrſinus. Nihil muto. Sententia eſt, hoc interdictum Prætoris ulciſci vim, cum reſtitui jubet. *Græv.*

Vbi deliteſcam] Quo me tegam, & defendam, ut ſupra. *Paſſerat.*

Eos qui conſuluntur] Iuris peritos. *Hottom.* Cicero pro Quintio: *Si in re tua captionis aliquid vereris ad C. Aquilam,* aut *ad eorum aliquem, qui conſuluntur, te conſeres.* Vnde & *Conſulti* dicuntur. Horat. *Si credis conſultis mancipat uſus.* Paſſerat.

Haberi oportere?] Lego ſine interrogatione: deinde *non tenuiſſe, quem,* &c. *tenuiſſe* quod minus probatur a Lambino, verbum eſt hic aptiſſimum. Potuit illum ab hac ſuſpicione deducere vel unus hic Horatii verſus epiſtolæ ad Quinctium, *Quo reſponſore, & quo cauſa teſte tenentur.* P. Faber. Rect Faber delevit interrogationis notam quæ, cum nec in Victorii, nec in antiquioribus habeatur, cur Lambinum cui tam infeſtus eſt, hic ſequitur Gruterus? *Grævius.*

Cauſſam apud centumviros non tenuiſſe] Cauſſam apud judices privatarum rerum non obtinuiſſe. Sueton. in Domit. *Vt accuſatori, qui cauſſam non teneret exilii pœna eſſet. Apud majores id teneri non potuit, ut patres reprehenſores eſſent comitiorum.* Pro Flacco: *Tenere auctoritatem & ſalutem per judices.* Paſſerat.

Quem ego antea commemoravi, quod idem faceret] Omnes prope alii libri, *Antea non commemoravi* quod perſpicue falſum eſt, ut patet ex ſequentibus. ſed pro *quod idem,* valde placeret ut reſtitueremus *cum idem.* Hottom.

In aliqua cauſſa faciebat] In qua, ut ſupra loquitur, aliquid reperire poſſet propter teſtatoris verba. Marcellus *l. non aliter de leg. 3: Non aliter a ſignificatione verborum recedi oportet, quam cum manifeſtum eſt, aliter ſenſiſſe teſtatorem.* Vlp. 1. §. *ſed ſi D. de exercitoria actione: In re dubia melius eſt verbis edicti ſervire.* Paſſer.

Tamen probaſſe nemini, quod defendit] Ita placet, cum in aliis pleriſque partim *non probaſſe,* partim *probaſſe memini, quod defendit,* legamus. quæ ſententia perabſurda eſt, nam cum verbo *commemoravi* hæc ſententia manifeſto contexitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

uia verbis oppugnare aequitatem videbatur. Cum id iiror, te hoc in hac re, alieno tempore, & contra uam iſta cauſa poſtulaſſet, defendiſſe: tum illud vulo in judiciis, & nonnumquam ab ingenioſis hominius defendi, mihi mirum videri ſolet, nec juriſconſulis concedi, nec jus civile in cauſis ſemper valere oporere. Nam qui hoc diſputant, ſi id dicunt, non recte liquid ſtatuere eos, qui conſulantur: non hoc debent icere, juri civili, ſed hominibus ſtultis, obtemperari on oportere. ſin illos recte reſpondere concedunt, & liter judicari dicunt oportere, male judicari oportere icunt. neque enim fieri poteſt, ut aliud judicari de ure, aliud reſponderi oporteat: nec ut quiſquam juris iumeretur peritus, qui id ſtatuat eſſe jus, quod non porteat judicari. At eſt aliquando contra judicatum. Pri-

xitur. *Hottom.* *Probaſſe nemini* perꝛaſiſſe nemini Scævolam, a ſcripto andum eſſe. Supra: *Facile Craſſus proꝛvit omnibus.* Paſſerat.

Alieno tempore] Intempeſtive, & *ntra quam iſta cauſſa poſtulaſſet.* adverꝛs cauſſæ commoda. *Idem.*

Nec juriſconſultis concedi] Obtemperi. lib. 3 leg. *Parere jubet interceſſori, uo nihil præſtantius. Impediri enim bonam m melius, quam concedi malæ.* Idem.

Nec jus civile in cauſis ſemper valere portere] *Ius* civile συνεκδοχικῶς (quod dhuc neminem animadvertiſſe valde niror) cum partem ejus unam ſignifiet: nimirum *reſponſa prudentum.* nam s civile dicitur, quod in legibus, ſeatuſconſultis, rebus judicatis, juriseritorum auctoritate, edictis magiſtrauum, more, æquitate conſiſtit: ut ipſe cribit in Topicis. Sed Pomponius Iuiſconſultus in l. 2. D. de orig. juris, *us illud quod ſine ſcripto in ſola prudentium interpretatione conſiſtit, proprie jus ivile appellari* ſcribit, & generis nomen proprium ac peculiare ſibi facere. *Hott.*

Non hoc debent dicere juri civili] Hoc dicit, Iuriſperitorum reſponſis juris nomen, niſi cum æquitati conſentanea ſunt, non tribuitur. Aliter tamen ſenſiſſe videtur Paulus Iuriſconſultus ſub tit. de juſt. & jure. *Prætor*, inquit, *jus reddere dicitur, etiam cum inique decernit, relatione ſcilicet facta non ad id quod ita Prætor fecit, ſed ad illud quod Prætorem facere convenit.* Et profecto ita eſt, ut juris nomine, his quidem locis, non tam illa æqui verique regula intelligatur, quam vis a populo delata & permiſſa, cui ſua voluntate cives obtemperant. *Idem.* Hoc ſentit Cicero, juris nomen reſponſis prudentum non convenire, niſi cum recte reſponderint I C. *Paſſerat.*

Nec ut quiſquam juris numeretur peritus] Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. nam ut interdum fallatur, non tamen Iuriſconſulti nomen ac dignitatem amittit. *Iuriſconſultus autem*, ut eſt in libro de orat. 1. *dicitur, qui legum & conſuetudinis ejus, qua privati in civitate utuntur, & ad reſpondendum & ad agendum, & ad cavendum peritus eſt.* Hottom.

Quod non oporteat judicari] Secundum quod non oporteat pronunciari. *Paſſerat.*

Contra judicatum] Contra reſponſa prudentum. *Idem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Primum utrum recte, an perperam? ſi recte, id fu
jus, quod judicatum eſt. ſin aliter, non dubium e
utrum judices, an juriſconſulti vituperandi ſint. deine
ſi de jure vario quippiam judicatum eſt, non poti
contra juriſconſultos ſtatuunt, ſi aliter pronuntiatu
eſt, ac Mucio placuit, quam ex eorum auctoritat
ſi, ut Manilius ſtatuebat, ſic eſt judicatum. Eteni
ipſe Craſſus non ita cauſam apud centumviros egit, t
contra juriſconſultos diceret: ſed ut hoc doceret,
lud, quod Scaevola defendebat, non eſſe juris: & i
eam rem non ſolum rationes afferret, ſed etiam Q. Muci,
ſocero ſuo, multiſque peritiſſimis hominibus auctorib
ut

Id fuit jus, quod judicatum eſt] Non illud quod conſulti reſponderant. quare contra jus civile judicatum non eſt. *Hottom.* *Id fuit jus* eo ſtandum, nec reprehendi poteſt. *Ius judicari*, ut vetus poëta 1 de divin. *Paris judicium judicavit inclytum inter deas tres.* Paſſerat.

Vtrum judices, an I C. vituperandi ſint] Conſtat judices accuſandos non I C. *Idem.*

Si de jure vario] Id eſt, cum alii aliter reſpondiſſent. *nam*, ut ſcribit Quintilianus, *Iuriſconſultis diverſas inter ſe opiniones tueri conceſſum erat.* Hottom. *Ius varium*, de quo variant reſponſa I C. *Ius controverſum* dicitur pro Muræn. Hinc Caſſianorum & Proculcianorum ſectæ. l. 2. de or. jur. §. ult. *Paſſer.*

Si aliter pronunciatum eſt, ac Mutio placuit] Hoc loco *duos Mutios* patrem & filium ſignificat, qui ambo Pontifices fuerunt, & iidem juriſperitiſſimi: ut ipſe ſcribit in libro de leg. 1. quorum alter *P. Mutius Scævola pater*, quo Cos. C. Gracchus cæſus eſt: alter *Q. Mutius*, de quo Cicero jus civile didicit, ſocer L. Craſſi oratoris, & ut paulo poſt, & in libris de orat. oſtendit. nam L. Craſſus, Liciniam, Scævolæ & Læliæ filiam in uxorem duxit. *Hottom.* *Mutio placuit* eſt, Mutius reſpondit. Vt III, XI, & XIV Philippica, *ſenatui placere* dicitur de eo, quod ſenatus cenſuit, & Principi *l.* 1. *de conſtit. imp.* ſic de iis, quæ prudentum auctoritate recep & conſtituta ſunt, Paullus *l. Item D.* *pactis.* Iulianus *l. eum de jure codici* Paullus *l. Plantius de Procur.* & alib *Paſſerat.*

Quam ex eorum auctoritate] Secun dum illorum reſponſa. Supra: *Ex i parte id dicit.* Idem.

Vt Manilius ſtatuebat] *M. Manili* ſummus Iuriſconſultus. ut Cicero te ſtatur in 1. de oratore & de Finibus l bro. Pomponius ſub tit. de orig. juris *Poſt hos*, inquit, *P. Mutius, & Brutus & Manilius, qui fundaverunt jus civile ex his P. Mutius decem libellos reliquit Brutus ſeptem, Manilius tres. extant & volumina inſcripta Manilii monumenta* Hottom. Meminit & Gell. lib. XVIII. cap. 7. Perperam a multis vocatu M. Manlius, cum ex tabula Capitolina legendum ſit Man. Manilius P. F. P. N. Cos. fuit a. v. 604, ut obſervavit eruditiſſimus Rupertus ad Pomponii enchiridion de origine juris.

Non eſſe juris] Iuri civili non eſſe proditum. *Paſſerat.*

Socero ſuo] Cujus filiam Liciniam uxorem duxerat. *Idem.*

Peritiſſimis hominibus auctoribus uteretur] Iuriſconſultorum auctoritate ſe muniret. 1 Tuſcul. *Auctoribus uti optimis in omnibus cauſis & dicitur, & ſolet valere plurimum.* Idem.

Quis

ıteretur. Nam qui jus civile contemnendum putat, s vincula revellit non modo judiciorum, ſed etiam utilitatis vitaeque communis. qui autem interpretes juris vituperat, ſi imperitos juris eſſe dicit, de hominibus, non de jure civili detrahit. ſin peritis non putat eſſe obtemperandum, non homines laedit, ſed leges ac jura labefactat. Quod vobis venire in mentem profecto neceſſe eſt, nihil eſſe in civitate tam diligenter, quam us civile, retinendum. etenim, hoc ſublato, nihil eſt, quare exploratum cuiquam poſſit eſſe, quid ſuum, aut quid alienum ſit: nihil eſt, quod aequabile inter omnes, at-

Quis jus civile contemnendum putat] Oratorie, cum de juris civilis particula, nimirum de Iuriſconſultorum reponſis agatur, univerſi juris civilis laudationem inſtituit: quaſi de toto civili jure adverſarii detrahant. *Hottom.*

Is vincula revellit] Abrumpit, non diſſolvit. VI Verr. *Effringere fores & clauſtra revellere.* Pro Muræn. *effracta & evulſa janua.* Cic. III de fin. *hominum inter homines juris vincula eſſe putant.* Vide & lib. I legum. In Paradoxis: *jus & æquitas vincula ſunt civitatis.* Paſſer.

Vitæque communis] Societatis humanæ. Cic. I de offic. *Societas hominum inter ipſos & vitæ quaſi communitas.* I de divin. *Hæc jam communis vita exploſit.* Idem.

Sed leges ac jura labefactat] Quorum illi ſunt interpretes populi conſenſu ac voluntate conſtituti. *Hottom.*

Quod vobis in mentem venire profecto neceſſe, nihil eſſe in civitate tam diligenter, quam jus civile retinendum] Sic eſt in libris impreſſis Badianis & Victorianis: In aliis, quos Hottomannus & Lambinus ſequuntur, pro *eſſe* eſt *enim*; neutrum cohæret: unicam *e* linea ſuperpoſita ſic *ē* ſcribebant pro *eſt*, ut geminam ſic *ēē* pro *eſſe*, teſtatur Probus in notis. In illa varietate igitur nata e compendio ſcribendi lego, & diſtinguo. *Quod vobis in mentem venire profecto neceſſe eſt; Nihil eſt in civitate*, &c. Ordo verborum & ſententiæ eſt idem, a quo incipit prima Actio in Verrem. *Quod erat optandum judices*, &c. Aut in ſolenni formula precationum: *Quod bonum fauſtum felix fortunatumque ſit mihi magiſtratuique meo populo plebique Romanæ, L. Luinium Conſulem renuntio*, & iis ſimilia quibus hiſtoria referta eſt; quæ non magis corrigi debeant, quam in Andria Terentii, *Quod plerique omnes faciunt adoleſcentuli*, & quæ ſequuntur. Hæc vera ſententia eſt. *Petrus Faber.* Aſſentior Fabro, ſed libri omnes repugnant. *Grævius.*

Nihil in civitate tam diligenter, quam jus civile retinendum] Tanta cura adſervandum. V Verr. *religiones Deorum immortalium retinere.* Recte autem Cicero. Nam civitas nihil aliud eſt, quam cœtus hominum jure ſociatus. VI de Rep. & jus civile eſt æquitas conſtituta iis, qui ſunt ejuſdem civitatis ad res ſuas obtinendas. vid. lib. I de or. *Paſſer.*

Nihil eſt, quare exploratum] Certum. In X ad fam. in epiſtola Planci: *Omnia feci quare Lepido reſiſterem.* III de nat. Deorum: *Nihil affert, quare putemus.* Idem.

Nihil eſt, quod æquabile inter omnes] Hoc ad jus certum pertinet, quod aut ſcripto conſtare, aut moribus, ex Quintiliano docuimus, aut Iuriſconſulti de jure dubio reſpondent. *Hottomannus.* Cic. II de Invent. *Ius par dicitur, quod inter omnes æquabile.* & pro Quintio. Hæc ἰσονομία Græcis dicitur. Supra *de eo, quod judicandum, quod ad omnes pertinet.* Horat. *æque pauperibus prodeſt, locupletibus æque.* Paſſerat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

atque unum omnibus eſſe poſſit. Itaque in ceteris cor
troverſiis atque judiciis, cum quaeritur, aliquid factu
necne ſit, verum an falſum proferatur: & fictus te
ſtis ſubornari ſolet, & imponi falſae tabulae: nonnun
quam honeſto ac probabili nomine bono viro judici er
ror objici, improbo facultas dari, ut, cum ſciens per
peram judicarit, teſtamentum; aut tabulas ſecutus eſſ
videatur. In jure nihil eſt ejuſmodi, Recuperatores
non tabulae falſae, non teſtis improbus, denique nimi
iſta, quae dominatur in civitate, potentia, in hoc ſol
genere quieſcit: quid agat, quomodo aggrediatur ju
di

Atque unum omnibus eſſe] Idem eſſe. Virg. *Rex Iuppiter omnibus idem.* Paſſeratius.

Imponi falſæ tabulæ] Sic omnes ſcripti & impreſſi; haud ſcio tamen annon potius *interponi* ſcriptum fuerit. præſertim cum ab hoc in illud facilis ſit lapſus; cum ſyllabam *ter* plerique ſic ſcribant ut apicem in capite literæ appingant, ĩ. ſic in orat. pro Pompejo, memini *Intentionem* in omnibus antiquis libris pro *internecionem* ſcriptum fuiſſe. *Hottomann.* *Et interponi falſæ tabulæ*] Sic legendum cenſet Hottomannus: cui aſſentior. ejuſdem conjecturam in eo probo, quod *teſtimonium*, ubi *teſtamentum* vulgo legitur infra, non longe, reponit. *Lambinus.* *Et imponi falſæ tabulæ*] Optime corrigit Hottomannus; & nihil hic facilius, quam vel ſcribendi compendio *imponi* ex *interponi* facere. Sed quod idem teſtimonium facit ex *teſtm̄*, quod ait eſſe in libris ſcriptis omnibus, ego non *teſtimonium*, ſed *teſtem* lego. Quod & propius eſt, & repetit, quod dixerat, *Fictus teſtis, & falſæ tabulæ.* Et repetet paulo poſt, *Non teſtis improbus*, &c. In verbis, *Cui filius agnatus ſit*; Diligentius fuerit vobis Hottomanni interpretatio conferenda cum lege 3. *De injuſto rupto, irrito facto teſtamento.* Et cum titulo 23. Vlpiani, *De legibus & moribus.* P. Fab. *Et imponi falſæ tabulæ*] Lambinus *interponi*, ſed a conjectura Hottomanni, contra libros vett. quemadmodum paullo poſt admiſit ejuſdem divinatoris hariolationem *teſtimonium*, pro *teſtamentum.* Gruter.

Nonnunquam honeſto ac probabili nomine] Aliqua ſpecie honeſtatis & æquitatis. In Vatin. *miſericordiæ nomine promulgari legem.* Paſſerat.

Teſtamentum, aut tabulas] Omnes manuſcripti *teſtam̄.* linea ſuperimpoſita ut mihi non *teſtamentum*, ſed *teſtimonium* legendum eſſe videatur: primum quod cum de teſtibus ac de tabulis & modo paulo ante, & uno præterea interjecto verſu ſit loquutus, utrumque hoc verbum eleganter & commode ad utrumque illud referri poteſt: deinde quod cum in tabulis teſtamenta ſcribantur, & *tabulæ* pro *teſtamento* plerumque uſurpentur, inepte *teſtamentum* aut *tabulas* conjuncte ac ſine cauſa poſuiſſet. *Hottom.* Procul dubio vere Hottomannus. Francii quidem liber & Erfurt. *teſtam̄tum*, quod eſt *teſtamentum.* Perperam. Nam ad tabulas pertinent quoque teſtamenti tabulæ, ut bene notat Hottomannus. Sed tamen nullo libro vetuſto addicente immutare quicquam religioni mihi fuit. *Grævius.*

In jure] Vbi quæſtio juris, non facti. *Paſſerat.*

Quæ dominatur in civitate potentia] De potentia, cognoſce ex orat. pro Quinctio. *Hottom.*

In hoc ſolo genere quieſcit] Nihil molitur. *Paſſerat.*

Qua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

dicem, qua denique digitum proferat non habet. Illud enim poteſt dici judici ab aliquo non tam verecundo homine, quam gratioſo: Iudica hoc factum eſſe, aut non umquam eſſe factum, vel cogitatum: crede huic teſti: has comproba tabulas. Hoc non poteſt: cui filius agnatus ſit, ejus teſtamentum non eſſe ruptum judica: quod mulier ſine tutore auctore promiſerit, deberi. non

Qua denique digitum proferat] Ne tantulum quidem, quo progrediatur, non invenit. In Lucullo: *Quibus conceſſis digitum progredi non poſſunt.* VII ad Attic. *Ab honeſtiſſima ſententia digitum nuſquam.* III Verr. *Ab argento digitum non diſcedere.* III de fin. *Ejus cauſſa ne digitum quidem porrigendum.* Aliud eſt digitum tollere in auctione, quod dicitur de redemtore, niſi ſi huc alluſit. Qua ut ſupra: *Lex jubet, qua velit agere jumentum. Non habet*, ut itidem ſuperius: *Quod agat mecum non habet.* Paſſerat. *Qua denique digitum proferat*] Non recte interpretatur Paſſeratius. Sed hæc ſignificant hæc verba, ne tantillum quidem habet quod moliatur, aut agere poſſit. Nam *digitum proferre*, *exſerere*, *porrigere* dicitur de actione minima, ut patet ex loco illo III de finibus: *Chryſippus ne digitum quidem ejus cauſſa porrigendum dicebat.* Grævius.

Illud enim poteſt dici judici] Erfurd. & Pal. ſec. *pro te eſt dici*, fuerat olim *pote eſt.* Guilielmius.

Non tam verecundo homine, quam gratioſo] Cui minus ſit pudoris, quam gratiæ. *Paſſerat.*

Hoc factum eſſe] Vt, Clodium occiſum a Milone. *Idem.*

Vel cogitatum] Quia conſilia hominum legibus vindicantur. Cic. pro Milone. *Idem.*

Has comproba tabulas] Iudica veræ an falſæ ſint. *Idem.*

Cui filius agnatus ſit, ejus teſtamentum non eſſe ruptum] *Nam agnatione poſthumi rumpitur teſtamentum.* Vlpianus in l. 3. D. de injuſt. rupt. irrito fact. teſt. *Poſtumi per virilem ſexum deſcendentes ad ſimilitudinem filiorum nominatim exhæredandi ſunt, ne teſtamentum agnoſcendo rumpant.* Cic. de orat. I. *Num quis eo teſtamento, quod paterfam. ante fecit quam ei filius natus eſt, hæreditatem fecit? nemo: quia conſtat agnoſcendo rumpi teſtamentum.* Hott. Cui teſtatori natus eſt filius poſt mortem, nec exhæredatus nominatim, ejus teſtamentum eſt vitiatum & irritum. Agnata dicuntur quæ præter ſpem aut poſt mortem naſcuntur. Rumpitur autem teſtamentum, cum permanente in ſuo ſtatu teſtatore caſu aliquo evertitur. *l.* 2. §. *de Inſtr. rupto*, ut agnatione puſtumi, adoptione vel arrogatione filii & filiæ. Iuſtin. in Inſtit. & Iſidor. lib. V, cap. 24. *Paſſerat.*

Quod mulier ſine tutore auctore promiſerit deberi] Olim mulieres ſub tutoris poteſtate atque auctoritate perpetuo fuerunt. Cicero pro Muræna, *Nam cum multa præclare legibus eſſent conſtituta, ea Iuriſconſultorum ingeniis pleraque corrupta ac depravata ſunt. Mulieres omnes propter infirmitatem conſilii majores in tutorum poteſtate eſſe voluerunt; hi invenerunt genera tutorum, quæ poteſtate mulierum continerentur.* Vlpianus in Titulis, capite de Tutelis: *Tutores*, inquit, *conſtituuntur tam maſculis, quam fœminis. Sed maſculis quidem impuberibus duntaxat propter ætatis infirmitatem: fœminis autem tam impuberibus, quam puberibus, & propter ſexus infirmitatem, & propter forenſium rerum ignorantiam.* M. Cato pro lege Oppia diſſerens apud Livium, ſic loquitur: *Majores noſtri nullam ne privatam quidem rem agere fœminas ſine auctore voluerunt: in manu eſſe parentum, fratrum, virorum.* Et L. Valerius Tribunus pl. in oratione contraria, in extremo: *Nunquam*, inquit, *ſalvis ſuis exuitur ſervitus muliebris.* Quædam tamen inter mulierum & pupillorum tutelam

non eſt aditus ad hujuſmodi res neque potentiae c-
juſquam, neque gratiae. denique quo majus hoc fa-
ctiuſque videatur, ne pretio quidem corrumpi jud
in ejuſmodi cauſa poteſt. Iſte veſter teſtis, qui auſ
eſt dicere, feciſſe videri eum, de quo ne cujus rei a
gueretur quidem ſcire potuiſſet, ipſe numquam aud
ret judicare, deberi viro dotem, quam mulier null
auctore dixiſſet. O rem praeclaram, vobiſque ob ho
26 retinendam, Recuperatores! Quod enim eſt jus civile
quod neque inflecti gratia, neque perfringi potentia
neque adulterari pecunia poſſit. quod ſi non modo op
pre

telam interfuiſſe, & Cicero in Topicis ſignificat his verbis, *Non quemadmodum quod mulieri debeas, recte ipſi mulieri ſine tutore auctore ſolvas, ita quod aut pupillæ aut pupillo debeas, recte poſſis eodem modo ſolvere.* Et Vlpianus in Titulis, capite de Tutelis, cujus verba ſubjiciam: *Moribus tutor datur mulieri, pupillove, qui cum tutore ſuo lege aut legitimo judicio agere vult, ut auctore eo agat (ipſe enim tutor in rem ſuam auctor fieri non poteſt) qui Prætorianus tutor dicitur, qui a Prætore urbis dari conſuevit. Pupillorum pupillarumque tutores & negotia gerunt, & auctoritatem interponunt, mulierum autem tutores auctoritatem duntaxat interponunt. Tutoris auctoritas neceſſaria eſt, mulieribus quidem in his rebus, ſi lege aut legitimo judicio agant, ſi ſe obligent, ſi civile negotium gerant, ſi libertæ ſuæ permittant in contubernio alieni ſervi morari, ſi mancipia alienent: pupillis autem hoc amplius, etiam in rerum nec mancipi alienatione tutoris auctoritate opus eſt.* Hottom.

Deberi viro dotem, quam mulier nullo auctore dixiſſet] Nam, ut modo diximus, ſub tutorum poteſtate mulieres perpetuo fuerunt. *Idem.* *Dixiſſet* promiſiſſet ſine tutore. Cic. pro Flacco: *quæ ſine ullo auctore dicta dos eſt, nulla eſt.* Afranius: *Ei dicat doti paullulum.* vide Nonium in *dicere* promittere. *Paſſer.*

Quod enim eſt jus civile] Mire juris ſcripti & certi laudatione Iuriſconſultorum reſponſis auctoritatem conciliat: nam utrumque hoc caput, de quo mo do explicavimus, ex XII. ut arbitra mur, tabulis ſcriptum eſt. *Hottoman*

Quod enim eſt jus civile?] Locus men doſus; nec, ut a Lambino corrigitur mendum ſublatum eſt. Repetitur pau cis, quod dictum fuerat pluribus; particula *enim*, hic ſupervacanea omni no ſit. Deinde *quod*, non habet vim in terrogandi, quaſi rem inauditam quæ rat ex illis, ſed refertur ad anteceden pronomen *hoc*, ut ſit *ob hoc retinendam quod*, &c. Itaque pro illo *enim*, leg *unum*, id eſt, *ſolum*. Hoc ipſe paulo ante dixit, *nimia iſta quæ dominatur in civitate potentia, in hoc ſolo genere quieſcit.* P. Faber. In P. Francii libro ſic interpungitur hic locus, uti in Gruteriana diſtinguitur. Nullam video cauſſam, cur debeat immutari cum Fabro. Exaggerat oratorie cum interrogatione, quæ dixerat. *Grævius.*

Neque inflecti gratia, neque perfringi potentia] Ex hoc loco intelligitur, quod alibi diximus, *gratiam* hoc differre a *potentia*, quod illa cum ſuperioribus, hæc cum inferioribus rationem habet. ut ſi quem privatum hominem apud conſules, ceteroſque magiſtratus, & primos civitatis gratioſum eſſe dicamus: horum vero magnam eſſe potentiam in iſtos Recuperatores. *Hottom.* Cum tribuitur aliquid gratiæ vel miſericordiæ jus non eſt amplius rectum. Don. *jus omnia recta & inflexibilia exigit.* Paſſerat.

Qua

preſſum, ſed etiam deſertum, aut negligentius adſervatum erit; nihil eſt, quod quiſquam ſeſe habere certum, aut a patre accepturum, aut relicturum liberis arbitretur. Quid enim refert, aedes aut fundum relictum a patre, aut aliqua ratione habere bene partum, ſi incertum ſit, quae cum omnia tua jure mancipii ſint, ea poſſiſne retinere?

ſi pa-

Quæ cum omnia tua jura mancipii ſint, a poſſiſne retinere?] Sic omnes libri eteres. Ego contra omnium auctoritatem paucis immutatis, ſic puto corriendum: *Quæ tua communi jure mancii ſint, &c. Mancipi autem res ſunt*, ut Vlpianus in Titulis exponit, *prædia in talico ſolo, tam ruſtica, qualis eſt fundus, quam urbana qualis domus: item ura prædiorum ruſticorum: velut via, ter, actus: & aquæ ductus: item ſervi & quadrupedes, quæ dorſo, collove domantur, velut boves, muli, equi, aſini, ætera res nec mancipi ſunt. Mancipatio ropria ſpecies alienationis eſt rerum manipi: eaque fit certis verbis, libripende & uinque teſtibus præſentibus, res mobiles non niſi præſentes mancipari poſſunt, & on plures, quam quæ manu capi poſſunt. mmobiles autem etiam plures ſimul, & uæ diverſis locis ſunt, mancipari poſſunt.* Hæc Vlpianus. In capite proximo mendum eſt apertiſſimum: *Traditio propria ſt rerum.* addendum eſt enim *nec mancipi*: quod propter inſequens ſimile erbum (ut alibi perſæpe) omiſſum ſt. nam Vlpianus, *Mancipationem* dicit *eſſe propriam alienationem rerum mancipi: Traditionem rerum nec mancipi: Vſucapionem & in jure ceſſionem utraumque communem.* Eſt ergo *jus mancipii*, jus dominii in iis rebus quæ mancipi ſunt quæſitum, (eo more quem Cajus explicat in libro I. Inſtitutionum) quarum rerum nomine evictio præſtatur, ut ab eo qui emiſſet, repeti non poſſent. Plautus in Curculio.

Cappadox, memini, & mancupio tibi dabo.
Curculio, Egone ab lenone quicquam
Mancupio accipiam, quibus ſui nihil eſt, niſi una lingua,
Qui abjurant, ſi quid creditum eſt?
alienos mancupatis,
Alienos manumittis, alieniſque imperatis.
Nec vobis auctor ullus eſt, nec voſmet eſtis ulli.

Vnde *manceps* etiam dicitur in eadem ſcena, ut *auctor*: qui cum in auctione emerit, & manu rem venditam ceperit, alteri poſtea mancipium ſuum, id eſt jus dominii atque auctoritatem tradit.

Curculio, *Ego mancupem nihil moror, nec lenonum alium quenquam.*

Idem in Perſa,

Dorpalus, Iſte qui tabellas affert, adduxit ſimul
Forma expetenda liberalem mulierem
Furtivam, abductam ex Arabia penitiſſima:
Eam te volo accurare, ut iſtic veneat:
Ac ſuo periculo is emat, qui eam mercabitur.
Mancipio neque promittet, neque quiſquam dabit. Hottom.

Si incertum ſit omnia, quæcumque tua jure mancipii ſint] Hunc locum ex veſtigiis antiquæ ſcripturæ, a qua vulgata non admodum diſcrepat, præfiſcine, feliciter ſic reſtitui. Nam vulgata quidem, ferri omnino non poteſt, *ſi incertum ſit, quæ cum omnino tua*, &c. Lambinus. *Quid enim refert ædes, aut fundum relictum a patre, aut aliqua ratione habere bene partum, ſi incertum ſit, quæ cum omnia tua jure mancipii ſint, ea poſſiſne retinere?*] Hottomannus corrigit, ut ipſe fatetur contra omnium librorum auctoritatem, & legit, *Quæ tua communi jure mancipii ſint.* Lambinus item & Sigonius recedunt longe a ſcriptura librorum. Ego in loco tam inſigniter depravato literas V, & A, tantum video fruſtra ob ſimili-

tu-

ſi parum ſit communitum jus? ſi civili ac publica le
contra alicujus gratiam teneri non poteſt? Quid, i
quam, prodeſt fundum habere, ſi, quae decentiſſim
deſcripta a majoribus jura finium, poſſeſſionum, aqu
rum, itinerumque ſunt, haec perturbari aliqua rati
ne, commutarique poſſunt? Mihi credite, major h
reditas venit unicuique veſtrum in iiſdem bonis a ju
& a legibus, quam ab iis, a quibus illa ipſa bona r
licta ſunt. nam, ut perveniat ad me fundus, teſtament
alicujus fieri poteſt: ut retineam quod meum factum ſi
ſin

tudinem, ut fieri ſæpe jam dixi, repetitas. De reliquo literis eiſdem ſententia veriſſima lego, *Quæ communita jure mancipii ſint ea poſſiſne retinere?* addit ratione ſubjicienda, *Si parum ſit communitum jus.* In qua iteratione ejuſdem verbi, & venuſtatem quæſivit orationi, & gravius argumentum duxit ea cauſa, id eſt, ex ipſo jure; quod ſi parum communitum eſt, illa, quorum id efficiens eſt, qui poterunt ſatis eſſe communita? hoc idem dicet paulo poſt ſic, *Non ſolum quod hæc jure civili ſepta ſunt.* Et in oratione pro Domo ſua, *Nullam domum aliam æque eſſe privato & publico jure munitam.* P. Faber. *Si incertum ſit, quæ cum omnia tua &c.*] Mordicus retinui vulgatam, Palatinis noſtris ſuſtentatam. nam Manutii ac Lambini ſuppoſita, nihil habent certi. Hottomannus tentabat, *ſit quæ tua communi jure mancipi ſint.* & certum quidem eſt legendum *mancipi.* ſed quis intruſit illa alia? Guilielmius putabar extrito *quæ*, conſtare lectionem. *Gruterus.* In orat. de aruſp. reſponſis: *Nobis ſunt domus in hac civitate jure mancipi, jure nexus.* Pro Muræna: *In iis rebus repetendis, quæ mancipi ſunt, periculum præſtat, qui ſe nexu obligavit.* Paſſeratius. De rebus mancipi vide inprimis Salmaſium de uſuris cap. 7. Mihi valde ſuſpecta ſunt illa verba, *cum omnia tua*, ne a mala manu ſint ingratiis Ciceronis adjecta. Ea ſi tollas erant omnia liquidiora, cum nunc neſcio quid nubili illa obfuſcet. *Grævius.*

Si parum ſit communitum jus] Stal
litum.

Si civili ac publica lege] Id eſt, ſi
vium ac populi lege. *Hottom.* Qu
hic *publicam legem* vocat. 1 de offic.
vocat *publicum jus.* *Ex quo fit, ut n*
que diſceptatione vinci ſe, nec ullo publ
ac legitimo jure patiantur. Et Suet. Au
Sed adverſante conatibus ſuis M. Anton
Conſule, &c. ne publicant quidem,
tranſlatitium jus ulla in re ſibi ſine pactio
graviſſimæ mercedis impertiente. Nec nc
in Tib. *Peculio conceſſo* (Iuliam ux
rem) *a patre præbitiſque annuis fraud*
vit, per ſpeciem publici juris. Sub pra
textu civilis & publicæ legis, quæ omn
bus ſit ſcripta. *Grævius.*

Major hereditas venit] Obvenit. 1
de Invent. *Hereditas, quæ pupillo veni*
III Verr. *Mihi hereditas a propinquo v*
nit. Paſſerat.

Vt perveniat ad me] Vt meus fiat. Iuri
verbum, quo utimur, cum quid perman
ſurum intelligitur. *l. aliud D. de verb*
ſignif. & cum effectu accipiendum *l. no*
men §. ult. eod Tit. hic tamen aliter acci
pitur, cum ei opponitur *retinere.* Idem

Vt retineam quod meum factum ſit
Hoc eam vim habet, ut cujus teſta
mento alicujus hæreditatem poſſit acci
pere, peregrinus non poſſit: ut ſæpe i
hac oratione oſtenditur. nam cum hære
ditatis aditio per in jure ceſſionem fie
ret, hæc autem inter cives Rom. tan
tum valeret, ut ipſe docet in Topicis,
ſequitur, ut peregrinus hæres a cive R.
inſtitui non poſſit. *Hottom.*

At

ſine jure civili non poteſt. Fundus a patre relinqui poteſt. at uſucapio fundi: hoc eſt, finis ſollicitudinis ac periculi litium non a patre relinquitur, ſed a legibus. Aquae ductus, hauſtus, iter, actus a patre: ſed rata auctoritas harum rerum omnium a jure civili ſumitur. Quapropter non minus diligenter ea, quae a majoribus accepiſtis, publica patrimonia juris, quam privatae rei veſtrae retinere debetis, non ſolum quod haec jure civili ſepta ſunt: ſed etiam quod patrimonium unius incommodo dimittitur jus amitti non poteſt ſine magno
incommodo civitatis. In hac ipſa cauſa, Recuperato- 27
res,

At uſucapio fundi] Id eſt, jus dominii, atque auctoritas, quam uſus fundi biennis affert. & hoc vere dicitur. nam civium hoc jus erat proprium: peregrini uſucapere non poterant. ut in lege XII tab. quam ipſe memorat lib. offic. I. *Adverſus hoſtem æterna auctoritas eſto. Hoſtis enim*, inquit, *apud majores noſtros is dicebatur, quem nunc peregrinum dicimus.* Hottom. Vſucapio eſt adeptio dominii legitimo ſpatio poſſeſſionis. *Vſus* poſſeſſionem ſignificat, unde dicta *uſucapio* quæ definitur *adeptio* (ita leg. Duaren. non *advectio*) *dominii per continuationem poſſeſſionis temporis lege definiti l. 3. D. de uſucap.* Iſidor. V, 25. Vlpian. tit. 19. Gell. VII, 10. capionem tanquam captionem dici putat, ut pignoris capionem; ſed fallitur, cum ſcribendum eſſet *uſucapione.* non enim uſus rei capitur, ſed res uſu. *Paſſerat.* Recte. Sed *uſu* non eſt poſſeſſione proprie, ſed utendo, ut ſupra oſtendi. *Græv.*

Finis ſollicitudinis, ac periculi litium] Quidam legunt, *a periculo litium.* ego in uno codice manuſcr. reperi, *ac periculorum*, &c. hoc tantum. *Lambinus.* Non longe ab hoc Lambiniano recedit P. Franc. liber: *finis ſollicitudinis, ut periculum litium.* & editio Mediolanen. *finis ſollicitudinis ac periculum litium.* Sed omnium antiquiſſima, *finis ſollicitudinis ac periculorum litium.* Sane *litium* cenſeo eſſe centonem, adſutum ab illo, in cujus libro corrupte ſine ſententia ulla legebatur *periculum.* Græv.

Aquæ ductus, hauſtus, iter] Harum ſervitutum explicationem imperiti juris cognoſcent ex libro Pandect. VIII. vel Inſtitut. II. *Hottom.* Aquæ ductus definitur leg. I. de ſerv. præd. ruſt. jus aquam ducendi per fundum alienum, quod etiam aquagium dicitur apud Feſtum. & *l. 3. §. penult. D. de aqua quotid.* De aquæ hauſtu dubitatum eſt, quia perpetuam cauſſam non habet, ſed tandem obtinuit, ut ſervitus eſſet. *l. 2. D. Communia prædiorum.* Hauritur autem machinis, ut in l. 40. de contrah. empt. & apud Vitruv. c. 9. lib. 10. *d. l.* 2. Paſſer.

Iter actus] Vt hæc differant vide Iuriſconſultos, imprimis Ægid. Menag. Amœnitat. Iuris c. 36.

Rata auctoritas] Ius dominii firmum ac fixum. & vide ſupra. *Hottom.*

A jure civili ſumitur] At non ex juriſconſultorum reſponſis. ex quo quam religioſe cauſæ ſerviat intelligitur. *Idem.*

A majoribus] Legiſlatoribus & I. C. *Paſſerat.*

Publica patrimonia juris] Iura univerſo populo data. III Tuſcul. Lege Sempronia publicum patrimonium diſſipatum ſcribit h. e. ærarium. *Idem.*

Vnius incommodo dimittitur] Alii conceditur. *Dimittere libertatem* pro Planci *tempus* II de orat. *vitam* II Philipp. *ſui quemque juris & retinendi & dimittendi eſſe dominum.* pro Balbo. *Idem.*

In hac ipſa cauſſa] Redit a loco communi ad rem cauſſamque privatam. *Idem.*

Rem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

res, ſi hoc nos non obtinebimus, vi armatis hominib dejectum eſſe eum, quem vi armatis hominibus pulſu fugatumque eſſe conſtet, Caecina rem non amitte, quam ipſam animo forti, ſi tempus ita ferret, amitt ret: in poſſeſſionem in praeſentia non reſtituetur: nil amplius: populi Romani cauſa, civitatis jus, bona, fo tunae poſſeſſioneſque in dubium incertumque revoca buntur: veſtra auctoritate hoc conſtituetur, hoc praeſcr betur: quicum tu poſthac de poſſeſſione contendes, eun ſi ingreſſum modo delegeris, in praedium reſtituas opo tebit: ſin autem ingredienti cum armata multitudin obvius fueris, & ita venientem repuleris, fugaris, ave teris, non reſtitues. tum ſtatueritis vim in caede ſolum

no

Rem non amittet] Fundi poſſeſſionem. *Paſſerat.*

In poſſeſſionem in præſentia non reſtituetur] Hoc tempore, quia vis facta non eſſe dicatur. Pro Quintio: *Hominem in præſentia non vadant.* Pro domo ſua: *Periculum in præſentia & ante oculos propoſitum.* VII Verr. *In præſentia, inquit Clemens, quoniam ita neceſſe eſt.* Idem.

Nihil amplius] Hoc tantum. Se tuetur, incommodis populi Rom. *Idem.*

In dubium, incertumque revocabuntur] Controverſiæ & calumniæ obnoxia erunt. *Idem.*

Si ingreſſum modo dejeceris] Erfurt. *Si ingreſſum modo delegeris.* quod qui non intellexerunt, interpolare ſunt auſi. Sic in Vatin. 13. *Vrnas delegerit*, ubi peſſime alii *deleverit*, al. *dejecerit.* Plaut. Aſin. III, 3. *Hinc me amantem ex ædibus delegit hujus mater.* Plura ſunt exempla in promtu. *Grævius.*

Sin autem ingredienti cum armata multitudine obvius fueris] Iam ſupra dictum eſt, verum hoc eſſe, ut qui non poſſidentem prohibuit, non reſtituat. at qui poſſidentem, quamvis dominus non eſſet, repulit, reſtituere debere, l. Fulcinius, de vi & vi arm. *Hottom.*

Tum ſtatueritis vim in cæde ſolum, non in animo libidinis] Omnes libri veteres, *Tu res ſi equos, veſtes, ſi vim non in ca ſolum ſed animo libidinis.* Qui loc quemadmodum reſtitui poſſit, divina non poſſum: ſed hujus rei lectores a monere volui, ne lacunoſum & hia tem locum in integri & ſinceri loco n merarent. *Idem.* *Reſtituere non deb bis, &c.*] Veſtigiis antiquæ ſcriptu inſiſtens, hunc locum in libris vulg tis lacerum, & corruptum, in int grum reſtitui, atque emendavi. ſic nim vulgo legitur: *ita venientem repul ris, fugaris, averteris: non reſtitues tum ſtatueritis, vim in cæde ſolum,* & plane mendoſe. legendum autem: *a ve teritis: ſi vos hoc ſtatueritis, ſtatuerit vim eſſe in cæde ſolum.* præterea eum qui proxime ſequitur, qui haud mult minus erat mendoſus, partim codi cum antiquorum auctoritatem ſecutus partim conjectura ductus, prope per purgavi: in quo, ut dicam quod ſen tio, videtur mihi hoc totum, *ſed inju riam tantum*, eſſe ex annotatione na tum, neque a Cicerone poſitum. poteſ tamen ferri, ut eſt a nobis editum. u autem vulgo legitur, *injuriarum delictum*, quod profectum eſt a ſemidoctis, immo vero, indoctis hominibus, non eſt ferendum. *Lambinus.* Octavius Pantagathus locum mala interpunctione ſubobſcurum reſtitui poſſe exiſti-

non etiam in animo, niſi cruor appareat, vim non eſſe factam: injuriarum delictum eſſe, qui prohibitus ſit: niſi ex

timabat, ſi ita interpungeretur: *Tum ſtatueritis vim in cæde ſolum, non etiam n animo: niſi cruor appareat, vim non ſſe factam: injuriarum delictum eſſe, qui prohibitus ſit: niſi ex eo loco ubi veſtiium impreſſerit, dejici neminem poſſe: uris retinere ſententiam & æquitatem pluimum valere oportere; verbo ne ac littera us omne torqueri, vos ſtatuite recuperatoes, utrum utilius eſſe videatur.* F. Vrſin.

Non reſtitues. Tum ſtatuetis vim in cæde ſolum, non etiam in animo, niſi cruor apareat, vim non eſſe factam] Sic erat mpreſſum olim a Rob. Stephano, ut n editis Florentiæ doctiſſimi Victorii fide abſque ulla litura. Scriptura librourn, quos memorat Hottomannus toa nihili eſt; etiam illa depravata eſt, quam ſequitur ipſe. *Tum ſtatueritis vim in cæde ſolum non in animo libidinis*, ubi Lambinus reponit. *In animo & libidine*; verbum *libidinis* in illis libris aperte eſt addititium. Puto ex aliqua explicatione, quaſi Cicero hoc diceret, cui & animus & libido ſit aliquem dejicere, neque id conari audeat, quia viribus inferior ſit, ab eo nihilominus vim eſſe factam. Id quam falſum ſit; apparet ex eo quod ſuperius dixit, *Vt dubium ſit, quin major adhibita vis ei ſit, cujus animus ſit perterritus, quam illi, cujus corpus vulneratum ſit.* Non eſt, opinor, opus argumentis certioribus, ut conſtet nihil ſcriptura illa librorum Victorii & Rob. Stephani poſſe dici verius. Atque eadem eſt Labeonis ſententia in lege 1. *De vi & vi armata*, quam ſuperius etiam citavimus. *Idem Labeo ait eum qui metu turbæ perterritus fugerit, videri dejectum.* Eadem ibidem Vlpiani ſententia eſt; ſed Pomponius ait, *Vim ſine corporali vi locum non habere.* Controverſum ergo hoc jus fuit apud illos recentiores Iuriſconſultos. *Petrus Faber.* Secutus ſum cum Fabro, P. Victorii, qui caſtiſſime verſatus eſt in Tullio recenſendo, editionem, reſciſſis pannis, qui adſuti ſunt a mangonibus. Quæ adtulit Hottomannus ex MSS. reperiuntur etiam in Erfurt. P. Francii V. C. in Pall. & edd. primis. Vnde vides quam interpolatus ſit hic locus. Sane vox *libidinis* ter in Erfurt. paucis verbis interpoſitis repetitur, ut hic, dein *qui prohibitus ſit libidinis.* dum: *plurimum valere libidinis.* ut appareat hanc vocem irrepſiſſe ex margine. *Grævius.*

Non in animo] Libri antiqui ut & editi plerique: *non in animo libidinis.* forte: *non in animo o formidine.* Superius: *vim adferri & corpori & animo.* Cædes ad corpus, metus ad animum refertur. *Paſſerat.*

Niſi cruor appareat, vim non eſſe factam] Quod contra jure civili conſtitutum eſt, ut ſi quis aliquem dejecerit ex agro ſuo, hominibus etiam ſine armis congregatis, vis privatæ poſtulari poſſit. l. ſi quis, D. de vi privata. & l. pen. Tu vim putas eſſe ſolum, ſi homines vulnerentur? Vis enim eſt & tunc, quoties quis id quod ſibi deberi putat, non per judicem repoſcit. Sed hac defenſione utebatur Æbutius, in retinenda poſſeſſione vim factam non intelligi, ſi qui prohibitus eſt, non poſſidebat. Quod ſi aliter vim factam eſſe contenderet, quæ aut injuriarum actione, aut publica quæſtione de vi publica aut privata vindicanda eſſet, tum vim factam non putari, niſi res ad manus & ad pugnam veniſſet. *Hottom.*

Injuriarum delictum eſſe] Ne hic quidem locus eſt integer. *Idem.* *Sed injuriarum delictum eſſe, qui prohibitus ſit, niſi ex eo loco, ubi veſtigium impreſſerit, dejici neminem poſſe*] Inſigne item hic eſt tam prope mendum alterum. Ne te morer cujuſquam ſententia refellenda. In libris impreſſis Victorii & Roberti Stephani, omnia pæne integra remanſerant, in quibus pro *injuriarum delictum eſſe*, erat *in jure parum delictum eſſe*. In locum *T*, literæ ſucceſſerat *L*, quam ſimilis, alibi dictum eſt: Deinde ex *E*, factum eſt *I*, mutatione item admodum levi. Sic ergo ſcripſerat Cicero, *In jure parum dejectum eſſe, qui prohibitus*

ex eo loco, ubi veſtigium impreſſerit, dejici nemine
poſſe: Iuris retinere ſententiam & aequitatem plurimu
valere oportere, an verbo ac litera jus omne torquer,
vos ſtatuite, Recuperatores, utrum utilius eſſe videatu
Hoc loco percommode accidit, quod non adeſt is, q
paullo ante affuit, & adeſſe nobis frequenter in hac cau
ſolet, vir ornatiſſimus, C. Aquillius. nam ipſo praeſent
de virtute ejus & prudentia timidius dicerem, quod
ipſe pudore quodam afficeretur ex ſua laude, & me ſimi
ratio pudoris a praeſentis laude tardaret. cujus auctorit
ti dictum eſt ab illa cauſa concedi nimium non oporter.
Non vereor de tali viro ne plus dicam, quam vos au
ſer

tus ſit. Quibus opponit illud, *Dejici neminem poſſe.* Et repetit, quod proxime dixerat, *Vi hominibus armatis dejectum eſſe eum.* Et inferius: *Non poſſe probari quenquam eſſe dejectum:* qui rem breviter explicare velit, dicat ἀνακεφαλαίωσιν eſſe brevem ſuperioris defenſionis; cujus extrema diſputatio erat de jure, id eſt, de verbis interdicti. Piſo igitur ſcripto & verbo ſe defendebat, cum diceret, *ſic in jure*, nempe *unde tu dejeciſti:* ad quam illius defenſionem Cicero hæc referebat, cum recuperatoribus diceret, *Tum ſtatuetis vim in cæde ſolum, non etiam in animo, niſi cruor appareat, vim non eſſe factam: in jure parum dejectum eſſe qui probibitus ſit*, &c. Dixit autem & hic, & ſuperius in jure potius, quam in interdicto, ut Iavolenus Iuriſconſultus in lege 198. *De regulis juris*, dicit, *Neque in interdicto, neque in cæteris cauſis pupillo nocere oportet dolum tutoris*; ut invidiam conflaret adverſario, qui jus in verbo ponebat, & gravius calumniam illam defenſionis, *ſic in jure*, acriuſque refelleret: quamquam etiam ſine invidia recte id dici ſupra multis in locis vidimus: ut in lib. 3. de natura Deorum: *In jure civili qui eſt de matre libera liber eſt.* Nam *dejectum eſſe*, & hic, & tot aliis locis eſſe idem ac dejectum videri, ut Iuriſconſulti loquuntur ſæpius in lege 1. *De vi & vi armata*, quam proxime citavimus; Et Donatus interpretatur ap Terentium, ut nemini jam obſcuru ſit. Adverbium autem *parum*, qu hic addidit, merito cenſeat quis ad illa formulam, *parum caviſſe videtur*, qua exponit Feſtus, eum reſpexiſſe. *P. Fa* Quia multæ editiones *injuriam delictu eſſe*, Lambinus legit, *ſed injuriam ta tum, qui prohibitus ſit.* Erfurt. *injur delictum eſſe.*

Iuris retinere ſententiam] Sic melio res libri tam manu exarati, quam typi vulgati. Lambinus intruſit *igitur*, & *retineri* ſcribit, quem ſequitur Grute rus, refragantibus codicibus.

Vir ornatiſſimus C. Aquilius] Hic eſt opinor, idem ipſe Aquilius, qui i Quinctiana cauſa Iudex fuit, de qu primæ orationis initium explicavimus *Hottom.*

Quod ipſe pudore quodam afficeretur ex ſua laude] Non ſine rubore ſuam laudem audiret.

Me ſimilis ratio pudoris a præſentis laude tardaret] Propter aſſentationis ſuſpicionem.

Cujus auctoritati dictum eſt ab illa cauſſa concedi nimium non oportere] Cujus dignitati, & fidei dictum eſt ex illa parte tribui non oportere.

Vereor ne de tali viro, ne plus dicam, quam vos aut ſentiatis, &c.] Miror hoc non eſſe correctum, quod ut eſt, efficeret ſententiam plane contrariam; &

ta-

ſentiatis, aut apud vos commemorari velitis. Quapropter hoc dicam, numquam ejus auctoritatem nimium valere, cujus prudentiam populus Romanus in cavendo, non in decipiendo perſpexerit: qui juris civilis rationem numquam ab aequitate ſejunxerit, qui tot annos ingenium, laborem, fidem ſuam populo Romano promtam expoſitamque praebuerit: qui

tamen ſic eſt etiam in libris, quos Hotomannus ſequitur: at non in Victorianis fuerat hic prætermiſſa particula *non*; ſic eſt enim recte in illis, *Non vereor de tali viro, ne*, &c. P. Faber. Sic & P. Manutii editio, optime. Quamvis Erfurt. *non* cum vulgatis omittat.

Apud vos commemorari] Pro Quintio: *Non neceſſe habeo dicere, quæ me cupit commemorare.* Dicimus ergo ſingula, non commemoramus, niſi plura. *Paſſerat.*

Populus Romanus in cavendo] In vadimoniis concipiendis, in litium actionibus, exceptionibusve conſtituendis, id eſt judiciorum formulis concipiendis, quæ a Prætore litigatores poſtularent. hæc enim tum erat Iuriſconſultorum procuratio. *Hottom.* *In cavendo* Conſultoribus providendo. Cicero in Topic. *Cum tu mihi meiſque multa ſæpe caviſſes.* In ep. ad Trebat. *Qui aliis cavere didiciſti, ne ab eſſedariis capiaris caveto.* Paſſerat.

Qui juris civilis rationem nunquam ab æquitate ſejunxerit] Eandem ipſius diſcipulo Ser. Sulpitio laudem hic ipſe tribuit, Philipp. IX. extrema: *Quem ego ſane Servium non ea tantum in re, verumetiam in cavendo reſpondendoque præceptoris veſtigia ingreſſum ac perſequutum eſſe, animadverti.* Quæ mihi res in memoriam revocat opinionem, quam duos ab hinc annos amplexus, ac nuper Franciſci Duareni Iuriſconſulti doctiſſimi literis atque aſſenſione confirmatus, nunc vix poſſum ex animo dimittere; verſum videlicet illum integrum, qui apud Vlpianum legitur in l. I. de dolo malo, *Machinationem quandam alterius decipiendi cauſa*, non Labeonis, aut Vlpiani, ſed vel ſtudioſi alicujus, vel fortaſſe Triboniani fuiſſe. alioqui enim ſtultiſſime a Labeone Servium reprehendi, cum ipſius definitio nihil aliud contineat, quam hoc ipſum, quod Servium dixiſſe locus hoc modo ſcriptus ſignificat. Probabile autem eſſe Sulpitium præceptoris ſui ſententiam amplexum, *dolum malum* ita definiſſe, ut permultis in locis Aquilium Cicero feciſſe teſtatur: nimirum *Cum aliud agitur, aliud ſimulatur:* neque differentiam ac proprietatem illam quam adhibere Labeo voluit, adjicere voluiſſe: non dialecticæ imperitia; qua in arte excelluiſſe illum Cicero teſtatur: ſed quod (ut videtur) in negotiis rebuſque contrahendis nemo aliud agere, aliud ſimulare, niſi animo alterius inducendi fraudandique poſſit. Quod ſi mihi pace Dei Opt. Max. quod inſtitui opus abſolvere aliquando liceat, ſpero fore, ut Pandectarum libri multis mendis & fœdis maculis, itemque alienis notis repurgati in lucem edantur. *Notas* autem intelligo qualis illa eſt Triboniani in l. I. D. de interrogat. in jure faciendis: quam ſeptem verſibus conſtantem aut literarum varietate, aut ſane ſignificatione aliqua diſtingui, ut a Calliſtrati verbis internoſceretur, oportuit. Sed hæc hactenus. Nunc quod inſtat, agamus. *Hottom.*

Ingenium, laborem, fidem ſuam populo Romano promtam expoſitamque præbuerit] Subtilitatem doctrinæ, operam, integritatem in conſilio dando paratam & tanquam explicatam habuerit. In Bruto: *C. Aquilii Galli promptam & paratam in agendo & in reſpondendo celeritatem ſubtilitate diligentiaque ſuperavit.* Significat factam ſui copiam conſulentibus, quod ſolebant I. C. facere transverſo ambulantes in foro. *Paſſerat.*

qui ita juſtus eſt & bonus vir, ut natura, non diſciplin
conſultus eſſe videatur: ita peritus ac prudens, ut ex jur
civili non ſcientia ſolum quaedam, verum etiam bonita
nata videatur: cujus tantum eſt ingenium, ita promt
fides, ut, quidquid inde haurias; purum liquidumqu
te haurire ſentias. Quare permagnam initis a nobis gra
tiam, cum eum auctorem noſtrae defenſionis eſſe dici
tis: Illud autem miror, cur vos aliquid contra me ſen
tire dicatis, cum eum auctorem vos pro me appelletis
no

Qui ita juſtus & bonus vir eſt] 1 de officio: *Iuſtitia virtutis ſplendor maximus, ex qua boni viri appellantur.* Et Partit. *Iuſtitia alio nomine bonitas.* Paſſeratius.

Vt natura non diſciplina conſultus] Vt natus non factus Iuriſperitus. *Idem.*

Purum liquidumque te haurire ſentias] Nulla calliditate, aut aſtutia admixtum, nihil non ſincerum & purum. *Hottom.*

Veſtræ defenſionis eſſe dicitis] *Noſtræ defenſionis*, Aldus & omnes libri veteres; quod qui corrigendum putavit, hallucinatus eſt. Significat enim Cicero ſuam cauſam C. Aquilio probatam eſſe; idcirco dicit, *Magnam a nobis initis gratiam, cum cauſam noſtram tanto viro probari dicitis. Idem.* *Cum eum auctorem veſtræ defenſionis*] Hanc nunc veram hujus loci ſcripturam eſſe arbitror, quamvis olim aliter ſenſerim, & Hottomanni ſententiam probarim. Dicebant enim adverſarii, ſe, auctoritate C. Aquilii fretos, ita, ut defendebant, Æbutii cauſam defendere, eumque ſuæ defenſionis auctorem laudabant: & tamen iidem, propter ea quod aliquid, quod Cæcinæ prodeſſet, reſponderat, negabant ei nimium credi oportere. Ideo autem ſuæ defenſionis auctorem C. Aquillium nominabant, quod reſponderat, quibus quidque verbis actum, pronuntiatumque ſit, ſpectari oportere: hoc eſt, verba ſpectanda eſſe, non res. *Lambinus.* *Cum eum auctorem veſtræ defenſionis eſſe dicitis*] Nihil hic mutandum fuit; ſic infra dicet: *Quid ait iſte veſter auctor?* dicas, cur igitur tantam ineunt illi gratiam a Cicerone quia jam dixerant, *ejus*, id eſt, Aquil *auctoritati concedi nimium non oporter* Neque in his verbis, *Illud autem miror cur vos aliquid contra me ſentire dicatis cum eum auctorem vos pro me appelletis veſtrum nominetis*, ubi multa verba Lambinus addit, quicquam muto; ni forte notam diſtinctionis: ſic enim diſtinguo, *Cur vos aliquid contra me ſentir dicatis; cum eum auctorem vos pro me appelletis, veſtrum nominetis*, ut ſit ἀσύνδετον pro *& cum eum*, &c. ubi *auctoren vos appelletis pro me*, valet auctorem faciatis ejus ſententiæ, quæ meam cauſam adjuvat. Gravis hæc, ut vides, altera repugnantia notatur in illorum defenſione; ut ſic omnia conveniant, apparet e ſuperioribus, & e paulo poſt ſequentibus. *P. Faber.* In Erfurt. tamen & Franc. eſt *noſtra*, ut & paullo inferius *noſtrum auctorem.* Sed Victor. ed. præ ſe fert *veſtræ* & *veſtrum.*

Contra me ſentire] C. Aquilium. *Hott.* *Illud autem miror cur vos, quem aliquid contra me ſentire prædicetis, eum pro me ſentire dicatis; cur quem auctorem meum appelletis, veſtrum nominetis*] Sententia hujus loci ſic reſtituti facilis & plana eſt. oſtendit enim M. Tullius, adverſarios pugnantia loqui, cum dicunt, C. Aquillium contra Cæcinam, & pro Cæcina ſentire: cum C. Aquillium & ſuum, & Cæcinæ auctorem appellant. Fuerant autem prætermiſſa verba aliquot a ſcriptore librario: quæ nos reſtituimus, veſtigia ſcripturæ veteris perſecuti, & ſenſum Ciceronis, ratione duce, conſecuti. *Lambinus.*

Veſtrum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

noſtrum nominetis. verumtamen quid ait iſte veſter auctor? Omnibus, quidquid verbis actum pronuntiatumque ſit, convenit. Ego ex iſto genere conſultorum non 28 no-

Veſtrum nominetis] *Noſtrum nominetis*, Aldus & omnes tum ſcripti, tum impreſſi veteres. Et ſic ſine controverſia corrigendum. *Hottom.*

Quid ait iſte veſter auctor] *Noſter auctor*, iidem omnes, uno Aldino excepto: quam ſcripturam, ut germanam & incorruptam retineo. *Idem. Veſter* eſt in Erfurt. & Franc.

Omnibus, quicquid verbis actum pronunciatumque ſit, convenit] Deeſt quiddam; ut tamen ſenſum conjicere poſſimus; hoc enim dixiſſe videtur, placet, inquis, hoc omnibus: (& ſubaudi *Conſultis*) Quibus quidque verbis actum pronunciatumque ſit, ſpectari convenit. Niſi forte *quibus* pro *omnibus* ſit reponendum. Et hoc eſt, quod dicit infra, *Id verum, id æquum, id utile omnibus eſſe, ſpectari quo conſilio & quæ ſententia, non quibus quidque verbis eſſet actum.* Huic autem illius objectioni ſic reſpondet, *Ego in iſtum numerum conſultorum, qui ſcilicet hoc reſponderunt, non aſcribam, opinor, illum, qui tam diſſimili ratione uſus eſt:* & mox Aquilii reſponſum ſubjicit; qui rem & ſententiam interdicti cum Cæcina facere dicebat. Conjecturam adjuvat locus infra, *Quia non quibus quidque verbis dicatur, quæritur; ſed quæ res agatur.* Hottom. *Quibus quidquid verbis, &c.*] Verba ſunt Aquilii. *quidquid* autem poſitum, pro, *quidque:* quod uſitatum eſt bonis ſcriptoribus ut ſæpe admonuimus. Etiam hic locus magna ex parte conjectura reſtitutus eſt, non tamen ſine veterum codicum adjumento: in quorum uno bis ſcriptum reperi vocem, *nominem.* * Ex iſto genere autem conſultorum, nempe eorum, qui dicunt ſpectari oportere, *quibus quidque verbis actum ſit*, non, quæ res agatur, id eſt, quæ voluntas fuerit contrahentium. multum eſt hoc in Pandectis juris civilis, *videndum, quid actum ſit*, ſeu, *quid egerint contrahentes*, id eſt, videndum, quæ fuerit eorum mens, quæ voluntas. *Lambinus.* *Omnibus quicquid verbis actum pronunciatumque ſit, convenit*] Iuriſconſultorum formula eſt vetus; credo ex illo capite legis, *Vti lingua nuncupaſſit, ita jus eſto. Vti jus eſto* prætermiſit, quod eſſent omnibus nota: quam ob cauſam etiam in lib. 1. de oratore, cum hanc eandem legem recitaret, *Vti lingua nuncupaßit*, prætermiſit, *ita jus eſto*; quod Feſtus addidit in verbo *nuncupata.* In libris quoque de legibus vide ut principia tantum ponat interdum legum, quas recitat, quamquam hic poterat etiam e ſequentibus verbum *ſequi*, aut *ſpectari* commode ſubaudiri. In libris Badii aſteriſcus eſt additus, fortaſſis ab eo, qui hanc conſuetudinem ignoraret. Nam quod Lambino videtur nomen *omnibus* ferri non poſſe, ipſe oblitus hoc dicit horum Gellii verborum ex antiquis actionibus, *Manu conſerere eſt, de qua re diſceptatur in re præſenti, ſive ager, ſive quid aliud eſt, ſimul adverſarium manu prehendit, in ea re omnibus verbis vindicare.* In his Probi notis, *Ejus hac omnibus lege nihilum rogari*, aliter accipiatur: ſed ea quoque explicatio conveniat, ut e ſequenti pagina intelligitur. *Petrus Faber.* Legendum *dictum* potius, quod adjungit *pronunciatum.* Nam actum & pronunciatum opponitur, ut verbis ſententia. Pompon. l. *ſed Celſus D. de contrah. empt. In emptis & venditis potius id quod actum, quam id quod dictum ſit ſequendum.* Conjunge *l. ſecundam §. in hered. de hered. vel action.* At Vlpianus *l. ſolemus de judiciis* ex Celſo docet, non in judicio ſpectandum de quo actum ſit ut veniret, ſed de quo nominatim actum ſit ne veniret. An vero & *actum* & *pronunciatum* dixit conjunctim de verbis & ſententia. Sed repugnant, quod Vlpianus ait, *nominatim actum.* Superius, *non quibus quidque verbis dicatur, ſed quæ res agatur quæritur.* Paſſerat.

Ego ex iſto genere conſultorum, non nominem, ut opinor] Nihil mutari debuit:

nominem, ut opinor, iſtum ipſum, quo vos auctor
rem iſtam agere, & defenſionem cauſae conſtituere vo
dicitis. qui cum iſtam diſputationem mecum ingreſſ
eſſet, non poſſe probari quemquam eſſe dejectum, ni
ex eo loco, in quo fuiſſet: rem & ſententiam inte-
dicti mecum facere fatebatur: verbo me excludi dic
bat: a verbo autem poſſe recedi non arbitrabatu
cum exemplis uterer multis, etiam illa materia aequit-
tis, ab verbo & ab ſcripto, plurimis ſaepe in rebus j
& aequi bonique rationem eſſe ſejunctam: ſemperque i
V-

eodem utitur principio in pagina ſequenti, *& non nominem.* Ironia hic eſt aptiſſima. *P. Faber.*

Iſtum ipſum] C. Aquilium. *Hottom.*

Quo vos auctore rem iſtam agere] Aut *nos* corrigendum neceſſario eſt, ut in libris quibuſdam impreſſis legitur: aut verſu inſequenti ſic reponendum, ut veterum codicum auctoritas poſtulat, *Cauſæ nos conſtituere dicitis.* Idem. *Defenſionem cauſſæ conſtituere*, eſt firmamentum cauſſæ. Vnde *conſtitutio* Rhetoribus, & *ſtatus.* Paſſerat.

Cum iſtam diſputationem mecum ingreſſus eſſet] Cum mecum diſputare cœpiſſet. XIV ad Attic. *Cum iſtam orationem ingreſſus eſſem, Caſſius intervenit.* Idem.

In quo fuiſſet] Sic accipio, *quem poſſediſſet.* Et ſic puto aut dixiſſe, aut certe intellexiſſe Aquilium; ſed artificioſe & oratorie verba Tullius ad ſuum commodum utilitatemque deflectit. *Hott.*

Mecum facere] A me ſtare. Horat. *Et ſapit, & mecum facit, & Iove judicat æquo.* Pro Quintio: *Veritas cum Quintio facit.* Lib. I de divin. *Ratio mecum facit.* Paſſerat.

Verbo me excludi] Non admitti ad defenſionem. I de orat. *Petitor petebat ne exceptione excluderetur.* II de Invent. *Prætoriis exceptionibus multæ excluduntur actiones.* Pro Cluent. *Excludi ab hæreditate.* Idem.

A verbo autem poſſe recedi] Idem dicitur in l. non aliter de leg. 3. & alibi, *de exercitoria, in re dubia melius eſſe verbis edicti ſervire.* Idem.

Cum exemplis uterer multis, etiam i materia æquitatis] *Etiam illa me tuer æquitate*, corrigendum putarem. Omni no enim locus mendo non caret. *Ho.*

Etiam illa materia æquitatis] Hottomanus legendum exiſtimat, *etiam illa m tuerer æquitate.* qua de re judicet lect *Lambinus.* *Cum exemplis uterer multi etiam illa me tuerer æquitate*] Pantag thus legebat, *cum exemplis uterer mul ex omni memoria antiquitatis.* F. Vrſinu

Materia æquitatis] Quod mutat Hott mannus facit non neceſſario: vocat nim hic *materiam æquitatis*, quem *cam pum æquitatis* vocabit paullo poſt, que *latum locum* alibi. Sic in lib. I. *De Ora tor.* ut in 2. *De inventione*, conjunc dixit, *Sylvam & materiam.* Pro Milo ne, *Segetem & materiam.* In lib. 4. d Finibus, *Materiam & copiam*, ut Græc quoque ὕλην uſurpare ſolent. *P. Faber*

Materia hic de loco communi capitu Infra vocabit campum. ὕλη enim eſt copia. Pro Milon. *Materia & ſeges ſu gloria.* Paſſerat.

Ius & æqui bonique rationem eſſe ſejunctam] Vocem *jus* ex ſuo remotam loco, in hunc poſtea irrepſiſſe alienum, arbitror; & proximo in verſu reponendam; ut ſic legamus, *Semperque id jus valuiſſe plurimum.* Hottom. Quod ibi, *ſemperque id valuiſſe plurimum*, nomen *jus*, in libris vulgatis ſuo loco motum judicat Hottomannus, (nam debet ſequi, ut vult ille, voculam, *id*, hoc modo: *ſemperque id jus valuiſſe plurimum*, non locari poſt vocem, *rebus.* ſupra ibi, *plurimis*

valuiſſe plurimum, quod in ſe auctoritatis habuiſſet aequitatiſque plurimum: conſolatus eſt me, & oſtendit, in hac ipſa cauſa nihil eſſe quod laborarem. nam verba ipſa ſponſionis facere mecum, ſi vellem diligenter attendere. Quonam, inquam, modo? Quia certe, inquit, dejectus eſt Caecina vi hominibus armatis aliquo ex loco: ſi non ex eo loco, quem in locum venire voluit; at ex eo certe, unde fugit. Quid tum? praetor, inquit, interdixit, ut unde dejectus eſſet eo reſtitueretur, hoc eſt, quicumque is locus eſſet, unde dejectus eſſet. Aebutius autem, qui fatetur aliquo ex loco dejectum eſſe Caecinam, is, quo modo ſe reſtituiſſe dixit, neceſſe eſt male fecerit ſponſionem. Quid eſt, Piſo? placet tibi pugnare verbis? placet cau-

mis ſæpe in rebus jus æqui bonique, &c.) in hoc ei aſſentior. *Lambinus.* *Ius æqui bonique rationem eſſe ſejunctam*] Ne hic quidem probare poſſum correctionem. Appellat enim, *Ius æqui bonique rationem*; quaſi ἐκ παραλλήλου, ut alibi, *jus & æquitatem*; alibi, *jus ex æquo & bono.* Etiam definitio juris civilis, ut in Topicis, æquitatem, ut partem juris complexa eſt; quin *cauſam juris & æquitatis* dicet hic paulo poſt: quo magis enim æquitatem tueri hic ſe volebat intelligi, eo magis in æquitate jus hac diſputatione conſtituit. *P. Faber.* In 1 Philipp. *Ius æquum proponere.* Pro Quintio *jus par.* Iuris definitio eſt *æqui bonique ratio.* Itaque vox *jus* non eſt hic movenda. *Paſſer.*

Quod in ſe auctoritatis habuiſſet æquitatiſque plurimum] Ex interpretum prudentum ſententia. *Idem.*

Conſolatus eſt me] Iuſſit me bono animo eſſe.

Nihil eſſe quod laborarem] Quod eſſem ſollicitus & anxius. Eſt enim defenſionis labor. 1 Tuſcul. pro Milon. Supra: *De quibus antea laborabam, ne, ſi iniquum eſſet, falſi aliquid decerneretur. Nunc autem ſum animo æquiſſimo.* Paſſer.

Is quo modo ſe reſtituiſſe dixit, neceſſe eſt, male fecerit ſponſionem] Hoc ipſum eſt, quod paulo ante nominavit *Ius callidum & verſutum*; nam, ut ſupra oſtendimus, *ſponſionis* ſententia non ex verbis & ſyllabis æſtimanda; cum hac ſponſione vulgo uterentur, & ſe reſtituiſſe contenderent, qui hoc ſignificabant *reſtituere non debere.* Sed quia aperte hoc dicere non audebant, ne viderentur magiſtratui nec obedientes eſſe reſtituiſſe ſe dicebant; quaſi quis diceret, *parui Prætoris imperio*; non enim me reſtituere juſſit, niſi ſi dejeciſſem; non dejeci; non juſſit igitur reſtituere, & profecto ita eſt, ut hanc quoque calliditatem Cicero non probet; quemadmodum pagina inſequenti oſtendit in illo loco, *velim Recuperatores, &c.* Hott.

Male fecerit ſponſionem] Parum caute conceperit. Supra: *Optime ſponſionem facere poſſet.* Ratio autem Aquilii petitur ex verbo reſtituiſſe te dicis, ergo aliquo reſtituiſſe. Nuſquam reſtituiſti, igitur male feciſti ſponſionem. At Æbutius alio modo verbum reſtituendi ſumebat, qui negabat omnino illum dejectum eſſe. *Paſſerat.*

Placet tibi pugnare verbis] Ovid.

Tutius eſt igitur fictis contendere verbis,
Quam pugnare manu.

Idem alibi:

Quem quantum prohibent anni bellare loquendo
Pugnat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

cauſam juris & aequitatis, & non noſtrae poſſeſſionis, ſ[illegible] omnino poſſeſſionum omnium conſtituere in verb[illegible] Ego, quod mihi videretur, quod a majoribus factit[illegible] tum, quod horum auctoritate, quibus judicandum eſ[illegible] dignum eſſet, oſtendi, id verum, id aequum, id uti[illegible] omnibus eſſe, ſpectari, quo conſilio, & qua ſente[illegible] tia, non, quibus quidque verbis eſſet actum. Tu m[illegible] ad verbum vocas? non ante venio, quam recuſaro. n[illegible] go oportere, nego obtineri poſſe, nego ullam rem eſſ[illegible] quae aut comprehendi ſatis, aut caveri, aut exci[illegible] poſſit, ſi aut praeterito aliquo verbo, aut ambigu[illegible] poſito, ſententia & re cognita, non id quod intellig[illegible]
29 tur, ſed id quod dicitur valebit. Quoniam ſatis recu[illegible] ſavi: venio jam quo vocas. quaero ab te, ſimne d[illegible] jectus, non de Fulciniano fundo: neque enim prae[illegible] tor, ſi ex eo fundo eſſem dejectus, ita me reſtitui juſſit ſe

Afranius: *Interea verba jactare & labris inter ſe velitari.* Γλώσσαστις dicitur Græcis auctore Heſychio, qui ſe lingua tuetur. Hinc ſtudium linguæ Demoſthenis arma. Cornif. l. 12 fam. *Bellum gerimus cum Antonio, ſed non pari conditione contra arma verbis.* Paſſerat.

Id verum] Iuſtum, honeſtum. Cic. pro domo ſua: *Non eſt verum, quemquam belli tempore extra ordinem præfici.* Pro Muræna: *negat eſſe verum Cato.* Idem.

Tu me ad verba vocas] Tanquam ad judicem. Virg. *Veniam quocunque vocaris.* Cic. in Rullum: *Laceſſo vos, in concionem voco.* In Lucullo: *Me ad Democritum vocas, cui non aſſentior.* Idem.

Quam recuſaro] Quam teſtatus ero, iniquum eſſe. Perſtat in tranſlatione. Nam vocatus ad judicem aliquem, ſi iniquum eſt recuſat. Pro Flacco: *Populum Romanum non recuſo.* III Verr. *de judiciis transferendis recuſare.* Idem.

Nego obtineri poſſe] Vel a me concedi, vel a judicibus impetrari. *Idem.*

Quæ aut comprehendi] Includi verbo, ut complectatur vim rei. Sup. *Verbis edictum non concluditur.* Idem.

Aut caveri, aut excipi poſſit] Pru[illegible]denter & callide ſcribi, aut excludi [illegible] refelli verbis idoneis poſſit. Vtrumqu[illegible] eſt I. C. & alterum ad actorem propri[illegible] refertur, cujus eſt cavere, ne male a[illegible]gendo cauſſa cadat, ut defenſoris, ex[illegible]ceptione excludere actionem & petitio[illegible]nem, ut in Partit. ſcribit I. C. eſſe, *excipere iniquitatem actionis.* Idem.

Venio jam quo vocas] In certamen iniquum deſcendo. *Idem.*

Ita me reſtitui juſſiſſet] Omnes fere veteres, etiam impreſſi, *juſſit*; quod ſine dubio rectum eſt: hæc enim verba, *Si ex eo fundo eſſem dejectus*; & illa, *Eo unde dejectus eſſem*; Prætoris verba ſunt, & grandioribus literis ſcribenda. Senſus eſt tamen ſubobſcurus, ſed qui facile ſic eliciatur, quoniam verbis & ſyllabis decernendum putas, mihi placet conditio. Iam cum Prætor ſic dixit, *Eo unde dejectus ſum*; non Fulcinianum fundum ſignificavit; unde (hoc enim tibi nunc temporis cauſa concedam & largiar) dejectus non ſum; ſed proximum. Tu vero qui de Fulciniano fundo intelligens exceptione uſus es, *reſtitui*, ſi dejeci; & non dejeciſſe te defen-

ed eo, unde dejectus eſſem; ſum ex proximo vici-
i fundo dejectus, qua adibam ad iſtum fundum:
um de via: ſum certe alicunde, ſive de privato, ſive
le publico. eo reſtitui ſum juſſus. reſtituiſſe te dixiſti.
iego me ex decreto praetoris reſtitutum eſſe. Quid ad
haec

ndis: male ſponſionem feciſti. Decretum enim Prætoris non eſt ſub exptione conceptum, *Si dejectus ſum*; t de Fulciniano fundo diſputatum ſit: d pure & ſimpliciter, *eo unde*. Quare um omnino nullum in locum me reituеris, cauſam amiſeris neceſſe eſt. Ioc ex iis quæ ſupra diximus, nullo egotio intelligetur. Qui defendebat, t ſe reſtituiſſe dicebat, hoc (ut diximus) duntaxat ſignificabat, *non dejeci*; um ſcilicet locum intelligens, de quo at controverſia. Iam ſi Iudex non nentem Prætoris, ſed verba & ſyllabas ectaret, qui non certum fundum noinavit, reum ſine dubio condemnat. Nam cum fateatur aliquo ex loco ectum eſſe adverſarium, neque eum llum in locum reſtituerit, neceſſe eſt nale fecerit ſponſionem; & hoc eſt uod dicit pagina inſequenti, *Si Prætor on diſtinxit locum, quo me reſtitui jubeet, & reſtitui juſſit, non ſum ex decreto ſtitutus.* Hottom. *Ita me reſtitui juſſet*] Hottomannus ait omnes fere veres libros etiam impreſſos habere *juſt*; quos ipſe merito probat. Non enim ic, quid Prætor juſſiſſet, ſed quod iſſit, quomodo accipi debeat, quætur: & in quibus libris eſt *juſſiſſet*, rror facile eſt natus e repetitione eiſdem prope ſyllabæ ſequentis *ſed*. . Faber.

Sed eo, unde dejectus eſſem] Rem ad erbum torquet. Nam prætor non ait n hunc vel illum fundum, *ſed unde eo*.

Ex proximi vicini fundo] Plerique ai, *proximo*; quod magis placet. *Hottomannus.*

Reſtituiſſe te dixiſti] Leve ſit fortaſſe nonere Quintilianum in lib. 9. cap. 3. bi hæc verba recitat, legere *dixti*, cum icit, *ubi & ipſum* dixti *extrita littera*, *gura in verbo eſt*. Potuit addere imitaum eſſe illud Terentii, *Eunuchum dixti velle te*, ut alia mittam. Sed hoc non item leve dixeris, quod idem Quintilianus ibidem hæc verba recitat, *Nego me ex edicto Prætoris reſtitutum eſſe*. Cum Hottomannus pro *edicto* legendum omnino eſſe *decreto* contendet; & ita eſſe in multis libris; itaque etiam corrigit in pagina ſequenti; ut illum ſequutus utrobique legit clariſſimus item Iuriſconſultus Cujacius in lib. 5. Obſervat. quem citavi ſuperius: qui etiam addit. non putare ſe *edicti* & *interdicti* auctores abuti vocabulis. Id valet opinor altero eorum vocabulorum pro altero uti, quibus in locis Lambinus mavult *interdicto* reponere. ſupra tamen in his verbis interdicti, *Ni adverſus edictum prætoris vis facta eſſet*, illi non correxerant. Ego ſatis conſtare puto ex tot hujus orationis locis, & Quintilianum recte deſcripſiſſe, & qui *decreto*, quo continetur *interdictum*, ait Hottomannus: & qui *interdicti* hic pro *edicto* poſuerunt, parum attendiſſe *interdictum* etiam *edicti* appellatione, ut ſpeciem in genere contineri. Cum *interdicere* ſit edicere, & non modo prohibere, ſed etiam jubere ſignificet. In Gloſſis ſatis interpretatum eſt, ut etiam a Iuſtiniano, & Iuriſconſultis, ut mittam Terentium aliquot locis, & alios. Neque in hac oratione modo, tot locis *edictum* pro *interdicto* dicitur; ſed in una lege 1. in interdicto. *Ne vis fiat ei, qui in poſſeſſionem miſſus erit*, quater *interdictum* illud ab Vlpiano *edicti* nomine appellatum eſt. Hoc de Iuriſconſultis ipſis nemo, opinor, negaverit. *P. Faber.*

Ex edicto Prætoris] Aldus & omnes prope alii libri, *Ex decreto Prætoris*, quomodo legendum videtur: niſi forte idcirco hanc ſcripturam malimus; quod *Interdicta edicto & albo Prætoris continebantur*. l. 1. C. interdict. *Hottom.*

Nego me ex interdicto, &c.] Vel ſic le-

Nn 5 gen-

haec dicimus? aut tuo, quemadmodum dicitur, glad[io], aut noſtro defenſio tua conficiatur neceſſe eſt. Si ad in-terdicti ſententiam confugis, &, de quo fundo actum ſit tum, cum Aebutius reſtituere jubebatur, id quaerendum eſſe dicis, neque aequitatem rei verbi laqueo capi pu[ta]s oportere, in meis caſtris praeſidiiſque verſaris. mea, mea eſt iſta defenſio: ego hoc vociferor, ego omnes homines deoſque teſtor, cum majores vim armatam nulla juris de-fenſione texerint, non veſtigium ejus, qui dejectus ſit, ſed factum illius, qui dejecerit, in judicium venire: e-jectum eſſe, qui fugatus ſit: vim eſſe factam, cui pericu-lum mortis ſit injectum. Iſtum locum fugis, & reformi-das? & me ex hoc, ut ita dicam, campo aequitatis ad iſtas verborum anguſtias, & ad omnes literarum angulos revocas? in iis ipſis intercludere inſidiis, quas mihi o-naris opponere. Non dejeci, ſed ejeci. Peracutum hoc

ti

gendum, vel *nemo me ex decreto, &c.* idemque ſe ſimili loco, qui eſt pagina ſequente, ſentiendum. vulgata autem lectio, *ex edicto*, mendoſa eſt. *Lambin.*

Nego me ex decreto prætoris] Sic Pall. & vetus editio, item Victoriana, tam heic quam mox infra, loco vulgati *edicto*: pro quo Lambinus repoſuit *interdicto*, ſatis licenter. *Gruterus.* Erfurt. *decreto.* Vid. not. præcedentem.

Tuo gladio] Tuis armis, tua defenſione. Terent. in Adelphis: *Suo ſibi hunc jugulo gladio.* Plaut. Amph. *ſuo ſibi telo.* Paſſerat.

In meis caſtris præſidiiſque verſaris] Meas copias auges, & confirmas. IX ad fam. ep. ad Pætum: *In Epicuri nos adverſarii noſtri copias nos conjecimus, & ſigna ejus ſequi cœpimus.* II de orat. *Verſari in hoſtium caſtris & ſua præſidia dimittere.* Idem.

Vim armatam nulla juris defenſione texerint] Vim armatorum hominum nullo jure defendi voluerint. *Idem.*

Non veſtigium ejus] Non ubi pedem poſuerit. Superius: *Niſi ex loco, ubi veſtigium impreſſerit, dejici neminem poſſe.* Item: *Vtrum pedem cum intulerit, atque in poſſeſſionem veſtigium fecerit,* [...] *expellar atque dejiciar.* Idem.

Me ex hoc, ut ita dicam, campo æquitatis] Ex hoc loco patente, ubi ſpatiari & exultare libere poteſt oratio. In Lucullo: *Cum ſit campus, in quo exultare poßit oratio, num eam in anguſtias* [...] *Stoicorum dumeta compellimus?* III [...] orat. *Ex immenſo campo in exiguum* [...]*rum orationem compellitis.* XIV Phili[pp.] *Magnus eſt in rep. campus, ut ſapien*[...] *dicere ſolebat Craſſus, multis apertus* [...]*ſus ad laudem.* Alludit ad proverbium, εἰς πεδίον τὸν ἵππον. Idem.

Ad omnes litterarum angulos] Ad[...]portuna latebris loca. Superius dixi[t] *deliteſcere in calumnia, & in una litte*[...] *latuiſſe te tutum.* V Verr. *Angulum a*[...] *quem eligas provinciæ abditum atque* [...]*ſertum.* Idem.

In iis ipſis intercludere inſidiis] O[b]ſeſſus obſeptuſque tenereris. Tranſlat[um] a bello. XIV fam. ad Terentiam: *Et*[...] *illud metu ne intercludamur, ut cum ve*[...]*mus, exire non liceat.* VII ad Attic. *Ipſu*[...] *adeſſe putant, ut fugam intercludat.* I[n]*ſidiis* dixit, ut paullo ante, *laqueo,* [...] *aucupio & tendiculis.* Idem.

H

ibi videtur. hic eſt mucro defenſionis tuae. in eum pſum cauſa tua incurrat, neceſſe eſt. Ego enim tibi efero, ſi non ſum ex eo loco dejectus, quo prohibi-us ſum accedere: at ex eo ſum dejectus, quo acceſſi, ınde fugi. Si praetor non diſtinxit locum, quo me re-titui juberet, & reſtitui juſſit: non ſum ex edicto re-titutus. Velim, Recuperatores, hoc totum, ſi vobis erſutius, quam mea conſuetudo defendendi fert, vi-lebitur, ſic exiſtimetis: primum alium, non me exco-gitaſſe: deinde hujus rationis non modo non invento-rem, ſed ne probatorem quidem eſſe me: idque me non ıd meam defenſionem attuliſſe, ſed illorum defenſioni etuliſſe: me poſſe pro meo jure dicere, neque in hac e, quam ego protuli, quaeri oportere, quibus verbis raetor interdixit, ſed de quo loco ſit actum, cum in-erdixit: neque in vi armatorum ſpectari oportere, in quo loco ſit facta vis, verum ſitne facta: te vero nullo nodo poſſe defendere, in qua re tu velis verba ſpectari oportere, in qua re nolis non oportere. Verumtamen ecquid mihi reſpondetur ad illud, quod antea dixi, non olum re & ſententia, ſed verbis quoque hoc inter-dictum

Hic eſt mucro defenſionis tuæ] Cicero II de leg. *Clodius mucronem tribunitium xacuit in nos.* Pro Cluent. *Cenſorii ſtyli nucronem multis remediis majores retude-unt.* Paſſerat.

Ego enim tibi refero] *Referre*, contra-licere, ad defenſionem alterius afferre, & contra alterius reſponſionem oppo-iere. Græci ἀνθυποφέρειν dicunt, Iu-iſconſulti *replicare.* Hic ipſe in Partit. *Denique unicuique rationi opponendum eſt ıb accuſatore id, quod ſi non eſſet in accu-ſatione, cauſa omnino eſſe non poſſet: ita-que ea quæ ſic referuntur, Continentia cau-ſarum vocentur.* Et paulo poſt, *Firma-mentum autem, quod contra ad labefactan-dam rationem refertur, ſine quo accuſatio ſtare non poteſt.* Et in orat. pro Quinctio, *Quid a nobis autem C. Aquili refertur?* Hottom. *Tibi refero*, tuæ defenſioni oppono. *Referre* ut Græcis ἀντιφέρειν, replicare I. C. In Lucull. *Sic enim ego nunc tibi refero.* Paſſer. Paullo poſtea in hac oratione: *Idque me non ad meam de-fenſionem attuliſſe, ſed illorum defenſioni retuliſſe.*

At ex eo ſum dejectus] Ex ora fundi. *unde fugi* perterritus.

Ex edicto reſtitutus] Aldus & omnes, puto, alii, *ex decreto*; ſed hanc ſcriptu-ram retineri poſſe, paulo ante docui-mus. *Hottom.* Erfurt. *ex decreto.*

Sed ne probatorem quidem eſſe] Nec recte & ordine factum videri. II Philip. *Quid intereſt inter ſuaſorem facti & pro-batorem?* XVI ad Attic. *Probator fuiſti, etſi non ſuaſor.* Paſſerat.

Neque in hac re, &c.] Pall. Erfurd. editio vetuſta, *neve.* Gruterus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

dictum ita eſſe compoſitum, ut nihil commutandu videretur? Attendite diligenter, quaeſo, Recuperato- res. Eſt enim veſtri ingenii, non meam, ſed majorum prudentiam cognoſcere. non enim ſum id dictur, quod ego invenerim, ſed quod illos non fugerit. Cu de vi interdicitur, duo genera cauſarum eſſe intellig- bant, ad quae interdictum pertineret: unum, ſi qui e eo loco, in quo eſſet, alterum, ſi ab eo loco, quo v- niret, vi dejectus eſſet: & horum utrumque, neq praeterea quidquam, poteſt accidere, Recuperator Id adeo, ſi placet, conſiderate. Si qui meam famili de meo fundo delegerit, ex eo me loco dejecerit. ſi q mihi praeſto fuerit cum armatis hominibus extra meu fundum, & me introire prohibuerit, non ex eo, ſ ab eo loco me dejecerit. Ad haec duo genera rerun unum verbum, quod ſatis declararet utraſque res, i venerunt: ut, ſive ex fundo, ſive a fundo dejectus e ſem, uno, atque eodem interdicto reſtituerer, VND TV. Hoc verbum VNDE utrumque declarat: & ex qu loco, & a quo loco. Vnde dejectus eſt Cinna? ex urb

Vnd

Duo genera cauſarum eſſe intelligebant] Notanda locutio, nobis præſertim juris civilis ſtudioſis, qui in hoc genere vulgo ſic loquimur, *Duos caſus*, & *duobus caſibus contingere*. Hottom.

Si qui ex eo loco] Pro ſiquis. Pro Quintio: *Qui huic rei teſtis eſt?* Paſſer.

Si qui ex eo loco, in quo eſſet, alterum, ſi ab eo loco, quo veniret, vi dejectus eſſet] Erfurt. *Si qui ex eo loco, ubi fuiſſet, ſe dejectum diceret, alterum, ſi qui ab eo loco, quo veniſſet.* Hoc ſane vulgatis præferendum. *Grævius.*

Id adeo, ſi placet, conſiderate] Diligenter, ſi videtur, attendite. Donatus: *Adeo* aut expletiva particula ornatus cauſſa, aut auget. Pro Plancio: *Peto, poſco, atque adeo flagito.* Paſſerat.

De meo fundo dejecerit] Erfurt. *delegerit*, ut ſup. cap. 27. & cap. præced. idem codex: *non poſſe probari, quenquam eſſe delectum.* Grævius.

Ex eo me loco dejecerit] Dictum ſ pra: *Dejicior, inquis, ſi quis meos dejic* & disjunctum ex l. 1. de vi arm. *mo omnes dejecti ſint. Nam ſi qui remanſ rint, per eos retineo poſſeſſionem.* Paſſe ratius.

Si qui mihi præſto fuerit] Occurrerit, v ibi expectarit meum adventum. *Idem.*

Vnde dejectus eſt Cæcina? ex urbe; una dejeciſti? ab urbe] Complures tum im preſſi, tum manuſcripti, *Vnde dejectu eſt Cinna? ex urbe; unde dejectus Carbo ab urbe.* Quod mihi majorem in mo dum arridet: nam illud quid valeat aut quorſum pertineat, difficillime in telligitur. Cum autem exempla hæ afferri intelligamus, quibus id quod proxime dixit, confirmet, veriſimile eſt ex hiſtoria ſumpta eſſe potius, quam inepte & abſurde conficta: ut illa de Gallis & Graccho, quæ proxime ſequuntur. De Cinna autem nota eſt hiſto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Vnde dejeciſti? ab urbe. Vnde dejecti Galli? a Capitolio. Vnde

oria; cum Conſul eſſet, & legem, uam Marius de novis civibus promularat, per vim ferret, ab Octavio colga cum Sextio Tribunopl. pulſum eſ, in ejuſque locum L. Merulam creaam; pulſus eſt poſtea ſimiliter una um Mario; cum ope Appii Claudii ribunipl. cui Ianiculi cuſtodia mandaerat, in urbem ingreſſus, Ianiculum ccupaſſet. Sed de Carbone exemplum ſt obſcurius; nam hoc eodem tempore mul cum aliis omnibus *ex urbe dejectus* ?, hoc eſt cum Cinna, Mario & Serorio, cum, ut dixi, Ianiculum occuaſſent; *ab urbe* vero *dejectum* non memini. *Hottom.* *Vnde dejectus eſt Cinna?*] ic edendum curavi, nonnullos libros nanuſcr. & vulgatos emendatiores ſeutus: quam lectionem hiſtoria comrobat. Conſtat enim Cinnam conſuem a collega Octavio ex urbe ejectum ſſe. vulgata autem, *Vnde dejectus eſt Cæcina*, ferri non poteſt. quod vidit & Hottomannus. *Lambinus.* *Vnde dejectus eſt Cinna?*] Sic eſſe teſtantur in pluribus libris & impreſſis & ſcriptis. Nullum exemplum potuit afferri commodius. Hiſtoria ignota non eſt. *Cæcina* autem, quod eſt in quibuſdam libris, ideo in his exemplis locum habere non poſſe. *P. Faber.* *Cinna* eſt etiam in Erfurt.

Vnde dejecti Pœni? ab urbe] Sic hunc locum emendavi. Neque vero dubium eſt, quin ita ſit legendum. nam quod alii legunt, *Vnde dejectus Carbo? ab urbe.* errant: &, quod eſt gravius. id faciunt contra fidem hiſtoriæ. nunc autem ex lib. XXVI. annalium T. Livii notum eſt, Annibalem poſt multas victorias, ad tertium ab urbe lapidem ſupra Anienem caſtra poſuiſſe: ipſum cum duobus equitum CIↃ. uſque ad portam Capenam obequitaſſe, ut urbis ſitum exploraret: inde poſtea a M. Marcello victum receſſiſſe. deinde a M. Livio, & Claudio Nerone, Aſdrubale intercluſo, & ſuperato, omnem ſpem Italiæ obtinendæ abjeciſſe: poſtremo ab ipſis Karthaginenſibus, Scipione ſecundis præliis & victoriis eos urgente, & ad deſperationem agente, ex Italia revocatum eſſe: annoque decimo ſexto, poſtquam venerat, ex Italia diſcedentem in Africam trajeciſſe. Iam vero, quod vulgo legitur hic, *Vnde dejeciſti?* ferri nullo modo poteſt. *Lambinus.* *Vnde dejectus Carbo*] *Vnde dejecti Samnites*, Pantagathus. *F. Vrſinus.* *Vnde dejectus Carbo? ab urbe*] In libris impreſſis a Rob. Stephano, & poſtea a Carolo illius fratre pro his verbis eſt, *unde dejeciſti ab urbe?* corrupte. nemo neget, ſed tamen quam longe ab illis, *unde dejectus Carbo?* Certe vix poſſe videtur hiſtoria de Carbone hic convenire, Lambinus conjicit legendum, *unde dejecti Pœni? ab urbe.* Longe recedit a ſcriptura. Neque tamen Hannibal aut repulſus, aut fugatus e locis tam propinquis urbis atque Tarquinius Superbus. Video apud Livium, *Tarquinio clauſa porta*, quo tempore Rex Romanus, quomodo Cicero hic dejectum ab urbe vult intelligi, certe ab urbe dejectus eſt; niſi quis malit intelligere de eo tempore, cum Porſenæ regis copiis urbem obſedit. Maro ſic extulit:

Nec non Tarquinium ejectum Porſena jubebat
Accipere, ingentique urbem obſidione premebat.

Nec ſane probabile ſit, in tam multis exemplis, exemplum tam aptum ſimul & nobile hic fuiſſe prætermiſſum neque e notis *Tar*, aut *Tarq.* facere *Carbo*, librario difficile fuit. *P. Faber.* *Carbo* ſane, quod præ ſe fert P. Manutius, & alii recentiores editores ferri non poteſt. Nam Carbonem non conſtat ab Vrbe Roma dejectum eſſe, ſed Arimino tantum exercitu Pompeji. ut tradit Appian. lib. I. bell. civil. Malui retinere quod in Erfurt. aliiſque MSS. extat cum Victorio, & Car. Stephano, & Grutero, quam dubias & ancipites conjecturas cum Manutio & Lambino recipere. *Gravius.*

Vnde dejecti Galli? a Capitolio] Nota eſt hiſtoria Galli urbe capta & incenſa, cum arcem unam Capitolii reliqui ex Romanis tenerent, nocte ſubluſtri alii

aliis

Vnde qui cum Graccho fuerunt? ex Capitolio. Vic-
tis igitur, hoc uno verbo ſignificari res duas & ex qu
& a quo loco. Cum autem eo reſtitui jubet, ita jube
ut, ſi Galli a majoribus noſtris poſtularent, ut eo reſtitu-
rentur, unde dejecti eſſent, & aliqua vi hoc aſſeq
poſſent, non, opinor, eos in cuniculum, qua aggre
erant, ſed in Capitolium reſtitui oporteret. hoc enim
intelligitur. VNDE TV DEIECISTI, ſive ex qu
loco, ſive a quo loco, EO RESTITVAS. hoc jam ſim-
plex eſt, in eum locum reſtituas: ſive ex hoc loco deje-
ſti, reſtitue in hunc locum: ſive ab hoc loco, reſtitue i
eum locum, non ex quo, ſed a quo dejectus eſt. Vt,
qui ex alto, cum ad patriam acceſſiſſet, tempeſtate ſubi
rejectus optaret, ut, cum eſſet a patria dejectus, eo reſ-
tu-

aliis innixi, ſublevanteſque invicem, in ſummum evaſere. Clangore anſerum M. Manilius excitatus primum, qui jam in ſummo conſtiterat, deturbat, cujus caſus prolapſi cum proximos ſterneret, tota prolapſa acies in præceps delata eſt. Hæc Livius, Plutarch. & alii. *Hottom.*

Vnde qui cum Graccho ſuerunt? ex Capitolio] *Cum Tyberio Graccho*; nam, ut Appianus & Plutarchus ſcribunt, P. Scipio Naſica Pont. Max. in Capitolium, quo Gracchus cum multitudine convenerat, ut leges civitati maxime ſalutares ferret, cum Senatu profectus impetum in Gracchi comites fecit, eoſque non modo ex Capitolio dejecit, ſed etiam ex rupe præcipites exturbavit. *Idem.*

Cum autem eo reſtitui jubet, ita jubet: ut ſi Galli] Legendum; *Cum autem reſtitui jubet, ita jubet:* VNDE TV DEIECISTI, EO RESTITVAS. ut ſi Galli. *Lambinus,* *Cum autem eo reſtitui jubet, ita jubet*] Nihil muto, & facile illa intelligo ex proximo, *unde tu dejeciſti:* ut neque in his, *ut cum eſſet a patria dejectus*, quicquam mutetur abſque magno ſententiæ incommodo, quæ ut nunc eſt, quid habet, quæſo incom-

modi? nam ut hic *a patria dejectus*,
cit; ſic dicet paulo poſt, *Poſtulat, a*
loco dejectus eſt, &c. P. Faber.

Eos in cuniculum] *Cuniculum* eg
Gallos in Capitolium iterum Philip.
ſignificat his verbis: *Adeſſe in Capit*
juſſit; quod in templum ipſe neſcio q
per Gallorum cuniculum aſcendit. Ea
men de re nullus, quod ſciam, al
ſcriptor commemoravit. *Hottom.* H
Iac. Gronovius ad Liv. lib. v. conj
Ciceronem ſcripſiſſe *colliculum*, pro
niculum.

Sed in Capitolium reſtitui oporter
Oporteret, omnes libri veteres; qu
perſpicue rectum eſt, & per ſe intelli
tur. *Hottom.*

Hoc jam ſimplex eſt] Apertum, n
ambiguum. Sup. *res aperta & ſimple*
I de offic. *Homo ſimplex & apert*
Idem alibi: *Simpliciter tibi me quodcu*
que eſt dicere oportet. Paſſerat.

Tempeſtate ſubito rejectus] Sic lib. x
ad Attic. *Cum a Leucopetra ſolviſſet, A*
ſtro vehemente rejectus eſt ad eande
Idem.

Optaret, ut cum eſſet a patria dejectu
eo reſtitueretur] Conſideretur locus,
cogitetur quorſum illud pertineat mem
brum ſuperius; nam ſive *cum* pro *qu*
nian

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ıeretur: hoc, opinor, optaret, ut, a quo loco depulſus ſſet, in eum ſe fortuna reſtitueret, non in ſalum, ſed in pſam urbem, quam petebat: ſic, quoniam vim verborum eceſſario ſimilitudine rerum aucupamur, qui poſtulat, t, a quo loco dejectus eſt, hoc eſt, unde dejectus eſt, eo eſtituatur, hoc poſtulat, ut in eum ipſum locum reſtitua-

am, ſive pro *poſtquam* poſitum dicaıus, ſententia tamen non admodum ota videbitur; deinde ut hæc verba ſic ıaneant, apparet tamen, ut diſputaoni ſerviant, tale quiddam deſiderari *nde eſſet dejectus.* Nam in his verbis mnis verſatur diſquiſitio, quippe illa ınt, quæ confictis exemplis declarat; t mihi veniat in mentem ſuſpicari, on hoc modo ſcripſiſſe Ciceronem, ed illo potius, *Optaret, ut unde eſſet dectus, eo reſtitueretur:* quod niſi eſſet, erba quæ conſequuntur, omnino quo eferrentur, non haberent. *Hottomann.*

t, unde eſſet dejectus] Aſſenſus ſum tiam hic Hottomanno. recte reſtituen hunc locum. *Lambinus.*

Optaret, t cum eſſet a patria dejectus, eo reſtitueretur] Lambinus publicavit, *optaret ut nde eſſet dejectus, eo reſtituetur: hoc ptaret, ut cum eſſet, &c.* tanquam ſi Ciceronis ea eſſent, cum provenerint e timida conjectura Hottomanni. tota ac oratione intolerabilis eſt protervia Monſtrolienſis hujus. & jactat tamen eſtigia manu exaratorum codicum. *Gruterus.*

In eum ſe fortuna reſtitueret] Quæ Domina eſt æquoris. Horatius & C. Tacitus: *Nihil tam capax fortuitorum quam mare.* Paſſerat.

Non in ſalum] Cicero III Tuſcul. *Nec tam ærumnoſo navigaſſe ſalo.* ex veteri poëta Livius: *In ſalo ſtare ante hoſtium portum.* Hinc *ſalacia* apud Feſtum, quæ ſalum ciet, ſeu mare movet. Gloſſar. *Salacia ἀμφιτρίτη.* Idem.

Qui poſtulat, ut a quo loco dejectus eſt, hoc eſt, unde dejectus eſt, reſtituatur] Mutilatum eſſe locum & ex verbis intelligitur, & ex litura librorum veterum perſpicitur: in quibus hoc amplius legitur, *Hoc poſtulat, ut unde dejectus eſt, eo reſtituatur.* Ex quibus verbis reſtitui locus minimo negotio poterit, ſi ſic legamus: *Qui poſtulat, ut a quo loco dejectus eſt, eo reſtituatur: hoc poſtulat, ut unde dejectus eſt, eo reſtituatur.* Nam hæc eo pertinent, ut quemadmodum hoc verbo *unde* duo illa *a quo* intelligi docuit, & in eam rem exemplum de dejecto a tempeſtate protulit; ſic viciſſim duo hæc *a quo*, hoc uno & ſingulari *unde* contineri demonſtret: in quam rem etiam proxime exemplum de Piſone a ſuis ædibus dejecto proferet. *Hott.*

Qui poſtulat, ut, unde dejectus eſt, eo reſtituatur, hoc etiam poſtulat, ut, a quo loco, &c.] Alii aliter, ego ſic hunc locum legendum eſſe contendo: cujus lectionis ſententia niſi eſſet apertiſſima, niſique ſeipſa tueretur, & probaret, ego ejus rationem pluribus verbis explicarem, atque exponerem. *Lambin.*

Sic quoniam vim verborum neceſſario ſimilitudine rerum aucupamur, qui poſtulat, ut a quo loco dejectus eſt, hoc eſt, unde dejectus eſt, reſtituatur] Locus eſt aperte corruptus ille quidem, ſi tamen ſit conjecturæ locus: ego conjiciam particulam *ut* eſſe addititiam; & vel, repetitam a librario ex extrema ſyllaba verbi *poſtulat* ob ſimilitudinem; vel additam, ut redderetur particulæ *ſic*, quæ tamen non ad illam eſſet, ſed ad antecedentia referenda. ſic igitur lego, & diſtinguo. *Sic (quoniam vim verborum neceſſario ſimilitudine rerum aucupamur) qui poſtulat, a quo loco dejectus eſt, hoc eſt, unde dejectus eſt, eo reſtituatur.* Hic *qui poſtulat* valebit, *qui igitur poſtulat*, ut diximus ſcilicet, ut ſit inductio: eo reſtituatur autem eadem formula dicitur, qua in Topicis, *valeat æquitas, quæ paribus in cauſis paria jura deſiderat.* P. Faber.

Qui poſtulat &c.] Repræſentamus quod erat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

tuatur. Cum verba nos eo ducunt, tum res ipſa h
31 ſentire atque intelligere cogit. Etenim, Piſo, red
nunc ad illa principia defenſionis meae, ſi quis te
aedibus tuis vi hominibus armatis dejecerit, quid ag
res? opinor, hoc interdicto, quo nos uſi ſumus, p
ſequerere. Quid? ſi qui jam de foro redeuntem a
matis hominibus domum tuam te introire prohibu
rit, quid ageres? uterere eodem interdicto. Cum ig
tur praetor interdixerit, unde dejectus es, ut eo r
ſtituaris: tu hoc idem, quod ego dico, & quod pe
ſpicuum eſt, interpretabere: cum illud verbum, v
DE, in utramque rem valeat, eoque tu reſtitui ſis ju
ſus: tam te in aedes tuas reſtitui oportere, ſi e veſt
bulo, quam ſi ex interiore aedium parte dejectus ſi

erat in editionibus antiquis. cui accedunt Pall. nam Hottomanni Lambinique ſupplementa, non curo. *Gruterus.* In hoc loco peſſime habito reſtituendo ſecutus ſum codicem Erfurtenſem, in quo ſic legitur: *Qui poſtulat, ut a quo loco dejectus eſt, hoc eſt, unde dejectus eſt, eo reſtituatur, hoc poſtulat, ut in eum ipſum locum reſtituatur.* Vnde ſcilicet dejectus eſt. Vnam tantum litteram ex aliis codd. & edd. adjecimus. Nam pro *unde dejectus* in illo vitioſe ſcribitur, *unde ejectus.* Grævius.

Res ipſa eo hoc ſentire] Corrige, *Res ipſa hoc ſentire.* Hottom.

Si quis te ex ædibus tuis vi hominibus armatis dejecerit, quid ageres?] Hic pro *dejecerit* legam libenter totidem atque eidem literis omnibus, *dejiceret*, quia ſequitur *ageres & proſequerere*, aut ut vult legi Lambinus, *dejecerit, quid ages?* ſed nihil auſim mutare: etenim quando in Pandectis illis nobilibus, in lege 36. *De auro, argento, mundo*, &c. Scævola in hac formula, *Sejæ*, inquit, *dulciſſimæ poculum aureum, quod elegerit fidei hæredum committo, ut darent.* Quam locutionem, ut alias ſimiles magni Iuriſconſulti quidam audacius opinor, hos tempore corrigunt. Etenim Dio-

medes Grammaticus ipſe, qui in lib
primo de hujuſmodi verborum co
junctione diligentiſſime ſcripſit, ea
confitetur non ſolere ſemper apud ve
res obſervari. Exemplum etiam prof
e Ciceronis oratione pro Sext. Roſci
Cum nulla proſcriptionis mentio fieret,
men refertur in tabulas Sexti Roſcii. I
gimus item apud Cæſarem lib. I.
bello Gallico, *Perſuadet Caſtico, ut*
gnum in civitate ſua occuparet. Apud T
rentium in verbis, *auſugerim pot*
quam redeam. Donatus conjunctivu
pro indicativo poſitum dixit; ut ap
Virgilium Servius tempus pro tempo
in illis, *Nec veni, ni fata locum ſeder*
que dediſſent, aliiſque locis ſimilibu
Sed initio paginæ ſequentis, pro *qu*
ageres vetere, lego ut eſt in libris im
preſſis a Badio, Roberto Stephano,
liis *quid ages? utere.* P. Faber.

In utramque rem valeat] Et a quo & ex quo loco. *Hottom.* Sup. *utrun que genus cauſſæ.*

Eoque tu reſtitui] *Eoque*, verbo ſcili cet; ut ſit pronomen, & referatur a verbum *unde.* Hottom.

In ædes tuas reſtitui] Appoſui ex Er furt. *tuas*, quod in vulgatis deſideratu *Grævius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Vt vero jam, Recuperatores, nulla dubitatio ſit, ſive rem, ive verba ſpectare vultis, quin ſecundum nos judicetis, xoritur hic jam, obrutis rebus omnibus & perditis, illa lefenſio, eum dejici poſſe, qui tum poſſideat: qui non poſideat, nullo modo poſſe. itaque, ſi ego ſim a tuis aedibus lejectus, reſtitui non oportere: ſi ipſe ſis, oportere. Nuhera, quam multa in iſta defenſione falſa ſint, Piſo: ac primum illud attende, te jam ex illa ratione eſſe depulſum, uod negabas quemquam dejici poſſe, niſi in eo loco eſſet: iunc jam poſſe concedis: eum, qui non poſſideat, negas dejici

Vt vero jam Recuperatores] Hæc ſunt, uæ appellantur μωσήεια Rhetorum; uæ melius fuiſſet ſempiterna oblivioe deleri, quam cum ſummo omnium ıcommodo a tam multis artis magiris enuntiari. Firmiſſimam & primam Ebutii defenſionem in poſtremum loum, quaſi jam enervata & afflicta ejus auſa, conjicit: eamque leviter & neligenter, quaſi ad rem minus pertinenem percurrit, cum in illa una totius auſæ firmamentum ſtatuſque verſetur. Qua de re lubet hujus ipſius verba ex ratione pro Cluentio ſubſcribere, ex uibus ipſius in agendo fides atque inegritas intelligatur. *Errat*, inquit, *veementer, ſi quis in orationibus noſtris, uas in judiciis habuimus, auctoritates noſtras conſignatas ſe habere arbitratur; omnes enim illæ orationes cauſarum & temorum ſunt, non hominum ipſorum, ac atronorum: nam ſi cauſæ ipſæ pro ſe loqui oſſent, nemo adhiberet oratorem; nunc dhibemur, ut ea dicamus, non quæ noſtra auctoritate conſtituantur, ſed quæ ex re ipſa cauſaque ducuntur.* Hottom.

Quin ſecundum nos judicetis] Damnato Æbutio. Pro Flacco: *Sententiam ſecundum Plautium ſe dicturum oſtendit.* Pro Roſc. Com. *Secundum nos judicari volumus.* Paſſerat.

Obrutis rebus omnibus & perditis] Argumentorum copia oppreſſis & afflictis. III in Verr. *Obrui & opprimi crimine & teſtibus.* II Tuſcul. *Obrui copia ſententiarum & verborum.* Ante *exoritur* eſt, exiſtit. III in Rullum: *Repentinus nobis Sulla exoritur.* Idem.

Eum dejici poſſe, qui tum poſſideat] Quod veriſſimum & rectiſſimum eſſe quis non videt; itaque ſine controverſia ſcribit ſic Vlpianus in l. 1. D. de vi & vi arma. *Interdictum*, inquit, *hoc nulli competit, niſi ei, qui tunc cum dejiceretur, poſſidebat; nec alius dejici viſus eſt, quam qui poßidet.* Sive autem *corpore, ſive animo poßidens quis dejectus eſt; palam eſt eum vi dejectum videri: idcircoque ſi quis de agro ſuo vel de domo proceſſiſſet, nemine ſervorum relicto, mox revertens prohibitus ſit ingredi ad ipſum prædium; vel ſi quis eum in medio itinere detinuerit, & ipſe poſſederit, vi dejectus videtur; ademiſti enim ei poſſeſſionem, quam animo retinebat, etſi non corpore.* Hottom.

Nullo modo poſſe] Non videri dejectum ut reſtituatur. *Paſſerat.*

Te jam ex illa ratione depulſum] Defenſione illa recedere coactum. *Idem.*

Quod negabas quenquam dejici poſſe, niſi qui in eo loco eſſet] Non hoc præciſe Piſo negabat, quod plane frigidum ac nugatorium fuiſſet; ſed hoc defendebat, ſi in fundum Cæcina ingreſſus poſtea vi armatis hominibus dejectus eſſet, hoc quidem illum uti potuiſſe interdicto; quia vero tantum prohibitus eſt ingredi, dejectum nullo modo fuiſſe, id quod ſine controverſia verum eſt. *Hottom.*

Niſi qui in eo loco eſſet, nunc jam poſſe concedis, eum, qui non poßideat, negas dejici poſſe] Sic Aldi liber. Alii, opinor, omnes, *Niſi qui in eo loco fuerit, nunc qui poßideat, eum, etiam ſi non fuerit in eo loco,*

jici poſſe. Cur ergo aut in illud quotidianum interdictun unde ille me vi dejecit, additur, cum ego poſſiderem, dejici nemo poteſt, qui non poſſidet: aut in hoc interd ctum de hominibus armatis non additur, ſi oportet quæ poſſederit necne? Negas dejici, niſi qui poſſideat. Oſte do, ſi ſine armatis coactiſve hominibus dejectus quiſqua ſit, eum, qui fateatur ſe dejeciſſe, vincere ſponſionem ſi oſte

dejici poſſe concedis. Quam lectionem haud ſcio qua dè cauſa librarius cum hac corrupta & contaminata commutaverit. Senſus eſt enim illius apertiſſimus, antea ſemper negavit Æbutius dejectum Cæcinam ex fundo Fulciniano, quod in eo non fuiſſet, nunc hoc dicit; dejectum tantum qui poſſidet; cui Cicero ſic refert: Poſſeſſio duplex eſt: aut animi ſcilicet aut corporis. abſens enim corpore animo tamen retinere poſſeſſionem poteſt. Finge nunc ejus, qui animo tantum poſſidebat, familiam dejectam eſſe: ſi nemo poteſt dejici, niſi qui in loco eſt, dejectus non dicetur: itaque ſentire antea videbatur Æbutius. ſin dejicitur quicunque poſſidet, ut modo defendit: dejectum quoque hunc dici neceſſe eſt: quare pugnantia loquitur Æbutius. Sed huic calumniæ facillime reſpondetur. nam quæ antea dixit Æbutius, de eo qui non poſſidet intelligenda ſunt: ut copioſe ſupra multis in locis oſtendimus, ſi quis enim quamvis non poſſideret, cum tamen in loco eſſet, ex eo vi armatis hominibus dejectus eſt, decreto Prætoris reſtituendus eſt. *Hottom.*

Quod negabas quemquam dejici poſſe, niſi qui in eo loco fuerit. Nunc qui poſſideat, cum etiam ſi non fuerit in eo loco, dejici concedis, Cur, &c.] In libris Aldinis, Victorianis, impreſſis deinde a Rob. Stephano; item a Carolo fratre illius, eſt *qui in eo loco eſſet. Nunc jam poſſe concedis: eum, qui poßideat, negas dejici poſſe.* Cur horum librorum aliorumve auctoritatem repudiarint Hottomannus & Lambinus, non video: quod videatur obſcurius dictum propter ἔκλειψιν *qui in eo loco eſſet*, in eo facile ſubaudimus toties repetita verba, *unde dejiceretur*; Deinde, *nunc jam*, cur quemquam offendere debeat, quod quinqui uſurparit in una Adelphorum ſcena T rentius? quod Donatus cum explica ait jam, *incuſationem eſſe tarditatis:* hac particula nihil his potuerit eſſe cor modius. Cætera, opinor, ſunt hic pl niſſima omnia. *P. Faber.* Hic locus Erfurt. Franc. editione prima, & M diolan. ſic legitur, *te jam dejici poſſe, n indubium* (ed. prim. *niſi dubium*) *e etiam poſſe concedu. Eum qui non poſſide negas dejici poſſe.* Suſpicor Cicerone ſcripſiſſe: *quod negabas quemquam dej poſſe, niſi qui in eo loco fuerit, id indubiu eſſe; nunc etiam poſſe concedis. Eum q non poſſideat negas dejici poſſe.* Græv.

Cur ergo aut in illud quotidianum Summa hæc eſt: Hoc interdictum d tur ei, qui armatis hominibus depulſ eſt, quamvis non poßideat: ergo etia is, qui non poſſidet, dejectus dicitu Sed facile reſponderi poterat, tene ſaltem eum debuiſſe, qui dejectus dic tur, ſi non poſſideret: id eſt, in loc eſſe debuiſſe: alioqui dejectum eu non dici poſſe. *Hottom.*

Illud quotidianum interdictum] Quo Prætor interpoſuit in vi quotidiana & ſimulata, cum deductio moribus fact eſt. *Idem.*

Cum ego poſſiderem] Hæc eſt excepti de qua ſupra loquutus eſt. *Idem.*

Vincere ſponſionem] Hanc ſponſio nem, *Ni ex edicto reſtituerit.* ut ſupra & paulo poſt. *Idem.* Ita *vincere cauſſan* dixit pro Dejotaro. Pro Quintio tame *vincere ſponſione.* Paſſerat. Paucis verſibus poſt: *vincit tamen ſponſione* i omnibus libris ut & M S S. Erfurt. & Francii, excepta P. Manutii editione, quæ ibidem quoque ſcribit *ſponſionem*, ut & editio antiquiſſima.

Si

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

oſtendat, eum non poſſediſſe. negas dejici, niſi qui poſſi-
eat. oſtendo ex hoc interdicto de armatis hominibus,
ui poſſit oſtendere non poſſediſſe eum, qui dejectus ſit,
ondemnari tamen ſponſionis neceſſe eſſe, ſi fateatur eſſe
ejectum. Dupliciter homines dejiciuntur, aut ſine 32
oactis armatiſve hominibus, aut per ejuſmodi rationem
tque vim. Ad duas diſſimiles res duo dejuncta interdicta
unt. In illa vi quotidiana non ſatis eſt poſſe docere ſe
de-

Si oſtendat eum non poſſediſſe] *At ne-antis factum probatio nulla eſt.* denique erſæpe poſtea demonſtrat, *dejecti*, non *ejectoris* partes fuiſſe, probandæ poſ-eſſionis onus in ſe ſuſcipere, quod & aturali & civili æquitati conſentaneum ſt, ut qui excipit non, qui intendit robet. l. 19. D. de probat. *Hottom.*

Niſi qui poſſideat] Non enim dejici-ar, niſi cui poſſeſſio adimitur. non dimitur autem niſi ei qui habet. tit. 1. . cum qui, D. de vi & vi armat. *Idem.*

Qui poſſit oſtendere] Id eſt, eum qui i armata dejecit, etiam ſi probare poſſit e poſſediſſe, tamen propter odium ar-norum condemnari. *Idem.*

Condemnari tamen ſponſionis] Iudicari amen male feciſſe ſponſionem. *Paſſ.*

Per ejuſmodi rationem aut vim] *Et vim*, quin ſit legendum, nemo mea ententia dubitabit, qui loci ſenten-iam diligenter animadverterit. *Hottom.*

Per ejuſmodi rationem, aut vim] Parti-ulam *aut* doctiſſimi viri ferendam hic eſſe non putant; ego non magis corri-gam, quam in lib. 1. de orat. *Quæ in diſceptatione, aut in uſu forenſi.* aut ſi-milibus in locis, in quibus valere co-pulativam conjunctionem, docuerunt Grammatici veteres Diomedes, Priſcia-nus, alii. Etiam Paulus Iuriſconſultus in lege 53. De verborum ſignificatione, his verbis, *Sæpe comparatum eſt, ut con-juncta pro disjunctis accipiantur, & dis-juncta pro conjunctis.* Deinde in exem-plis addidit, *Quod dedi, aut donavi, utrumque continemus.* P. Fab. In Erfurt. tamen codice recte ſcribitur *atque vim.* Nam quamvis *aut* nonnunquam ſic ac-cipiatur, ut contendit Faber, tamen hic judici auditoribuſque potuiſſet obſcuri-tatem parere. *Grævius.*

Ad duas diſſimiles res duo devincta in-terdicta ſunt] Eodem edicti capite con-juncta ſunt, *duo ſub illo titulo interdicta ſunt.* Sic ſcripſerat Vlpian. l. 2. §. ult. D. de interd. ubi Tribonianus repoſuit *aliqua.* Hottom. *Ad duas diſſimiles res duo devincta interdicta ſunt*] *Adjuncta*, pro *devincta*, placet ut legatur. *F. Vrſin.* *Duo devincta interdicta*] Lambinus vidit errorem & correxit. Potuit tamen leviore mutatione verum verbum *dejuncta* repo-nere, ut erat in Timæo, *Ita neceſſitas co-git, ut eadem ſint ea, quæ dejuncta fuerunt.* Nihil opus exemplis, tantum monendus es in Arato ſimile peccatum eſſe in libris, etiam in Ciceroniano Lexico, in verſu:

Hoſce æquo ſpatio devinctos ſuſtinet axis,

pro illo, Τοῖς μὲν παρβολάδην ὀρθὸς περιβάλλεται ἄξων. Vnus, quod ſciam Morelius impreſſit *dejunctos.* Recte. ſic poſtulat ſententia. Avienus etiam docet, qui ſic vertit:

Diſtanteſque pari ſpatio ſibi tranſigit axis. P. Faber.

Editio ſane antiquiſſima anni 1472, Er-furt. & P. Franc. MSS. *dejuncta.* Plaut. Aſinar. *Ne nos dejunge amantes.* Cic. de univerſitate: *dejuncta quæ fuerant omnia ſunt unum.* ſic ibi legendum. Vbi quoque perperam in vulgatis *devincta.* Græv.

In illa vi quotidiana] *Vim quotidia-nam* appellat, quam ſupra multis in locis, *Quæ moribus fit*, & *dejectionem*, vel *deductionem moribus*, vel *quæ ex con-ventu fit*, nominavit. Gellius *civilem & feſtucariam*, ex feſtuca, opinor, quã in conflictione utebantur, appellat. *Hott.*

 Niſi

dejectum, niſi oſtendere poſſit, cum poſſideret, tum d
jectum. ne id quidem ſatis eſt, niſi docet ita ſe poſſediſſ
ut nec vi, nec clam, nec precario poſſederit. Itaque i
qui ſe reſtituiſſe dixit, magna voce ſaepe confiteri ſole
ſe vi dejeciſſe: verum illud addit. Non poſſidebat: v
etiam, cum hoc ipſum conceſſit, vincit tamen ſponſion
ſi planum facit, ab ſe illum aut vi, aut clam, aut precar
poſſediſſe. Videtiſne, quot defenſionibus eum, qui ſi
armis ac multitudine vim fecerit, uti poſſe majores v
luerunt? hunc vero, qui ab jure, officio, bonis moribu
ad ferrum, ad arma, ad caedem confugerit, nudum i
cauſa deſtitutumque videtis: ut, qui armatus de poſſe
ſione contendiſſet, inermis plane de ſponſione certare
Ecquid igitur intereſt, Piſo, inter haec interdicta? ecqui

in

Niſi oſtendere poſſit, cum poſſideret, vi dejectum] Non quo ei qui dejectus eſt, probationis onus incumbat. alioqui enim dejici nemo vellet: & aperta eſſet audacibus hominibus feneſtra vim poſſeſſoribus afferendi, eoſque dejiciendi; ſed cum is qui dejecit, quod potuit probavit, tum contra dejectus pugnat, & ſe poſſediſſe, ſi poteſt, oſtendit. *Hottom.*

Nec vi, nec clam, nec precario] *Vi poſſidere* quis dicatur, facile ex ſuperioribus intelligitur. *Clam poſſidere* Vlpianus ſic definit in l. VI. D. de acquirend. poſſeſſ. *Clam poſſidere eum dicimus, qui furtive ingreſſus eſt poſſeſſionem eo ignorante, quem ſibi controverſiam facturum ſuſpicabatur, & ne faceret timebat.* Et paulo poſt, *Itaque clam nanciſcitur poſſeſſionem, qui futuram controverſiam metuens, ignorante eo quem metuit, furtive poſſeſſionem ingreditur. Precario vero poſſidemus* (ait Vlpianus) *quod precibus petenti utendum conceditur tam diu quam diu is qui conceſſerit, patitur.* Idem.

Qui ſe reſtituere dixit] *Dicit*, in præſenti, magis arrideret. Omnes tamen libri veteres cum hac ſcriptura conſentiunt. Senſum autem explicavimus infra. *Idem.*

Abs ſe illum aut vi, aut clam aut precario poſſediſſe] A me poſſidet, qui mea poſſidet. *Vi a me poſſidet* qui me vi d jecit, & poſſeſſionem mihi abſtuli *Paſſerat.*

Qui ſine armis, ac multitudine] A *qui ſine armatis, ac multitudine.* al. q *ſine armata multitudine.* Lambin. Q *ſine armis ac multitudine*] Editi vetuſte Palatini excludunt illud *ſine.* Gruteru *Sine armis ac multitudine* eſt vi quotidiana.

Qui a jure, ab officio, bonis moribus] A legibus, a recta ratione vitæ. Officium bonique mores ſunt domeſtica diſciplinæ, *jus* publicæ. *Paſſerat.*

Nudum in cauſſa deſtitutumque] Sin ulla defenſione deſertum & relictum In x ad fam. *Nudus huc ſe confert Antonius.* In epiſtola Planci, *ſine copiis* In VII ad Atticum: *Nuda præſidiis urbs, referta copiis huic* (C. Cæſari) *tradita.* Pro domo ſua: *Nuda reſp. a magiſtratibus.* Supra: *Nulla juris defenſione texerint vim armatam.* Contra Cæcina in exordio: *Qua de re jure decertari oportebat, armis non contendit.* &, *qui cum vi & armis certare nolint, eum jure judicioque ſuperare.* Idem.

Inermis de ſponſione certaret] Hoc judicio dimicaret. *Idem.*

Inter hac interdicta] De vi quotidiana, & vi armata. *Idem.*

Ratio

ntereſt, utrum hoc additum, cum A. Caecina poſſederit, ecne? ecquid te ratio juris, ecquid interdictorum diſſimilitudo, ecquid auctoritas majorum commovet? Si eſſet dditum: de eo quaeri oporteret. additum non eſt: tamen portebit? Atque ego in hoc Caecinam non defendo. oſſedit enim Caecina, Recuperatores: & id, tametſi xtra cauſam eſt, percurram tamen brevi, ut non minus ominem ipſum, quam jus commune defenſum velitis. Caeſenniam poſſediſſe propter uſumfructum non negas. qui

Ratio juris] Æquitas & diſciplina juris. iper. *Ius & æqui bonique ratio.* Paſſer.

Interdictorum diſſimilitudo] Dejuncta terdicta. Ex hac diſſimilitudine inrdictorum diſſimilis oriri debet juris tio. Orat. pro Balbo: *Diſſimilitudo citatum varietatem juris habet maximam.* de divin. *Diſſimilitudo locorum diverſas minum procreationes habet.* Idem.

Auctoritas majorum] Gravitas & pruentia majorum. *Idem.*

De eo quæri oporteret] Poſſediſſet ne ec ne. *Idem.*

Additum non eſt tamen oportebit] Apparet cum interrogandi nota pronunandum. *Hottom.* *Additum non eſt*] rætor ſine exceptione interdixit. *Paſſ.*

In hoc Cæcinam non defendo] In hac re on conſtituo defenſionem Cæcinæ. *Id.*

Tametſi extra cauſam eſt] At contra, 1 hoc ſumma judicii cauſaque tota conſtit: quemadmodum vel leviter cauam intuenti perſpicuum eſt. *Hottom.*

Ius commune] Commune interdum uod ad omnes pertinet ejuſdem civitas. Κοινὸν νόμιμον vocat Ariſtoteles. *Paſſerat.*

Ceſenniam poſſediſſe propter uſum fructum, &c.] Quis in jure civili Rom. mediocriter verſatus, non videt, hunc ocum eſſe mendoſum, neque dubium eſſe, quin, mortuo uſufructuario, qui rem, cujus habebat uſumfructum, vivus locaverat, hæres fructuarii nihil juris in ea re habeat, cum ad dominum, ſeu (ut appellant) proprietarium, reverterit? Nam quod quidam dicunt, cauſæ ſerviſſe Ciceronem: quid minus credibile, quam ita cauſæ ſerviſſe, ut impudentiſſime mentiretur? Hunc igitur locum mendoſum eſſe contendo, atque ita legendum: *Ceſenniam poſſediſſe per colonum non negas.* cui conjecturæ argumento ſunt illa, quæ ſunt ſupra non longe a principio in ipſa narratione: *Ceſennia fundum poſſedit, locavitque*, & quæ proxime ſequuntur. *qui colonus*, &c. ante, *qui*, debet ſcribi, comma, hoc pacto: *Ceſenniam poſſediſſe per colonum non negas: qui colonus habuit conductum de Ceſennia fundum.* Vnde igitur hæc verba, *propter uſumfructum*, nata ſunt? ex annotatiuncula hominis ſemidocti: quæ tandem a ſcriptore librario in contextum orationis relata ſunt, iis rejectis, quæ Ciceronis erant. *Lamb.*

Poſſediſſe propter uſumfructum] Rectiſſime. naturaliter enim uſufructuarius poſſidet, ſiquidem corpore fundo incumbat. ſi per colonum, civiliter, vel potius quaſi civiliter. l. 12. l. penul. D. de acquir. poſſ. Quod cum Lambinus non intelligeret, reponendum putavit, *per colonum.* Hottom. *Ceſenniam poſſediſſe propter uſumfructum non negas*] Hoc *propter uſumfructum*, rejicit merito Lambinus. Falſum eſt enim hac defenſione Ciceronem unquam hic uſum, qui tam multis ſupra diſſeruit, Ceſenniam poſt filii mortem hunc fundum in auctione emiſſe. In quo etiam clariſſimum Iuriſconſultum mihi deceptum videri, oſtendi pluribus. Error hic videtur natus ex alicujus explicatione, qui illam defenſionem Ciceronis non ſatis attenderat. Meminerat autem illorum, quæ Cæcinæ objecerat Æbutius. Sed quod in horum trium verborum locum hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

qui colonus habuit conductum de Caeſennia fundur, cum idem ex eadem conductione fuerit in fundo, d- bium eſt, quin, ſi Caeſennia tum poſſidebat, cum erat c- lonus in fundo, poſt ejus mortem heres eodem jure poſſ- derit? deinde ipſe Caecina, cum circuiret praedia, ven in iſtum fundum, rationes a colono accepit. ſunt in ea rem teſtimonia. Poſtea cur, Aebuti, de iſto potius fu- do, quam de alio, ſi quem habes, Caecinae denunti- bas, ſi Caecina non poſſidebat? Ipſe porro Caecia

Cr

duo *per colonum* ſufficit idem Lambinus, nihil id facere neceſſe habuit: ſatis id e ſequentibus intelligitur. Sic igitur lego & diſtinguo, *Ceſenniam poſſediſſe non negas: quia Colonus habuit conductum de Ceſennia fundum, cum idem ex eadem conductione fuerit in fundo. Dubium eſt, quin ſi Ceſennia tum poſſidebat, cum erat colonus in fundo, hæres poſt ejus mortem eodem jure poſſederit?* Ait Paulus Iuriſconſultus in lege, quam etiam ſupra citare memini: *Quod per colonum*, inquit, *poſsideo, hæres meus niſi ipſe nactus poſſeſſionem non poterit poſſidere.* At mihi non magis neceſſe eſt, qui huic velut ἐντινομία occurram, laborare, quam in tam multis illis, quæ ſupra expoſui, in quibus Iuriſconſulti, non magis a Cicerone, quam ipſi inter ſe diſſentiebant. *P. Faber.* *Propter uſumfructum*] At *in l. ſciendum* §. *Eum vero D. Qui ſatiſdare cogatur*, Macer ſcribit, eum qui tantum uſum fructum habeat poſſeſſorem non eſſe ex ſententia Vlpiani. Sed cauſſæ ſervit Cicero. *Paſſerat.*

Qui colonus habuit conductum] Palatinus ſecundus *quoniam.* quod ſane hic aptius. *Gruterus.* Qui liber firmat emendationem P. Fabri.

Hæres eodem jure poſſederit] Non opinor, tam fuit Cicero imperitus, ut quod æquiſſimum eſſet non videret: ſed, ut in Cluentiana teſtatur, cauſæ ſervit. De jure vero Vlpianus ſic ſcribit in l. ſi quis domum, D. locati. *Si fructuarius*, inquit, *locaverit fundum in quinquennium, & deceſſerit, hæredem ejus non teneri, ut frui præſtaret.* & hoc perſpicue verum eſt: ut cuivis vel mediocriter erudito licet intelligere. Iuſtinianus titul. de rerum diviſ. *Licet uſufructuarius maturis fructibus, nondum tam perceptis deceſſerit: ad hæredes ejus n pertinent, ſed domino proprietatis acquruntur.* Cum autem ita perſpicue Ci- ro calumnietur, quid eſt quod Lam- nus ſcribit, non eſſe credibile, illu ita cauſæ ſerviſſe, ut impudentiſſi mentiretur? Poteſtne quicquam re- gnantius fingi quam illud eſt Ciceror, cum illo Vlpiani? *Non igitur debuit, tor ultra crepidam:* ut in vetere prov- bio eſt. *Hottom.* Heres ſucceſſit in- niverſum jus defuncti, quod hab tempore mortis. *l. Nihil de verb. ſi* & *l. hereditas de Reg. Iuris.* At, ut di poſſeſſor non eſt uſufructuarius, er nec heres. *Paſſerat.*

Poſtea cur Æbuti] *Poſtea* pro *prat ea.* ut apud Plautum in Mercatore.

Neſcio quid animo meo ægre eſt pater.
Poſtea nocte hac quievi non ſatis
ſententia.

Hic ipſe pro Roſc. Amer. *Nonne cogit te a ſectoribus huc adductum eſſe? quid po ea? neſcimus per iſta tempora, &c.* Hott.

Cæcinæ denunciabas ſi Cæcina non poſſid bat?] *Denuntiare*, ut alibi diximus aliud nihil eſt, quam litem & judiciu oſtentare, niſi petitioni ſatisfiat. Cu igitur *denuntiare* ſit petitoris, poſſeſſo autem, ut ſcribit Vlpianus, ſatis quod poſſidet, recte & probabilit concludit, quia denuntiavit Æbutius poſſeſſorem fateri fuiſſe Cæcinam. Qui ad hæc reſpondere potuit Æbutius? *De nuntiatione non amitti jus poſſeſſionis, iter ut actione.* Idem.

Cur

ur ſe moribus deduci volebat: idque tibi de amicorum, tiam de ipſius C. Aquillii ſententia reſponderat? At e-
im Sulla legem tulit. Vt nihil de illo tempore, nihil de 33
alamitate reip. querar, hoc tibi reſpondeo: adſcripſiſſe undem Sullam in eandem legem, SI QVID IVS NON SSET ROGARIER, EIVS EA LEGE NIHILVM OGATVM. Quid eſt quod jus non ſit, quod populus ju-

Cur, ſe moribus deduci volebat] Etenim, t proxima pagina oſtendit, deducuntur i ſoli, qui poſſident, aut certe qui in undo ſunt: & ob eam cauſam dedu-i ſe patiebatur, quod confideret ſibi fa-ilem poſſeſſionis probationem. *Hott.*

Sententia reſponderat?] Hoc amplius lii tum impreſſi, tum antiqui libri. *Et d eam* * Vt inane ſpatium relinquatur. quod aliqua ex parte repleri facile pote-it ex iis, quæ ſupra dixit, ut ſic lega-mus, *Et ad eam rem diem conſtituerat, amicos convocarat.* Sed alia multo plu-a deeſſe abrupta ſententia quæ proxime conſequitur, manifeſto declarat. item-que illud quod ſcribit inſequenti pagi-na, *Deinde nihil rationis affers, quamob-rem ſi libertas adimi nullo modo poßit, ci-vitas poßit.* Idem.

At enim Sulla legem tulit] Dicit *le-gem*, qua victor Sulla civitatem Vola-terranis ademerat. *Idem.*

SI QVID IVS NON ESSET RO-GARI, EIVS EA LEGE NIHI-LVM ROGATVM] Legum princi-pium hoc erat: *Conſul, vel Prætor, vel alius magiſtratus, qui cum populo egerat, populum jure rogavit, populuſque ſcivit.* Extremum illud, *Si quid jus non fuit rogari, ejus ea lege nihilum rogatum:* conſtat ex prima in Antonium, & lege quadam apud Frontinum de aquæ du-ctibus, & libro Valerii Probi, de notis antiquis, in quo tamen quædam cor-rupta ſunt: itemque ex orat. pro domo ſua his verbis, *Quæ tua fuit conſecratio? Tuleram, inquit, ut mihi liceret, quid non exceperas. ut ſi quod jus non eſſet ro-gare, ne eſſet rogatum?* Etiam in epiſt. ad Atticum, libro III. Epiſtola ad v. Cal. ubi rogationem de ſe reſtituendo ſcriptam commemoravit, his notis uti-tur, quæ hoc ſignificant, *E. H. L. N. R.* ubi tamen *I.* pro *L.* corrupte legitur. Verum ut ad rem revertamur, quid ita Sullæ non fuit jus id rogare? hoc intel-ligitur ex eadem oratione, *Cum hoc,* in-quit, *juris a majoribus proditum ſit, ut nemo civis Rom. aut libertatem, aut ci-vitatem poſſit amittere, niſi ipſe auctor factus ſit.* Et paulo poſt, *Ius a majoribus noſtris ita comparatum eſt, ut civis Rom. libertatem nemo poſſit invitus amittere.* Et pro Balbo, *Iure noſtro neque mutare ci-vitatem quiſquam invitus poteſt, neque, ſi velit, mutare non poteſt.* Et eadem rur-ſus orat. *O jura præclara, atque divini-tus jam inde a principio Romani nominis a majoribus noſtris comparata. ne quis invi-tus civitate mutetur, neve in civitate ma-neat invitus. hæc enim fundamenta firmiſ-ſima noſtræ libertatis, ſui quemque juris & retinendi & dimittendi eſſe dominum.* Et multa in hanc ſententiam. *Idem.* Er-furt. *rogarier.* Recte. In legibus enim amant uti antiquis flexionibus, & etiam vocibus obſoletis. *Græv.*

Quid eſt, quod rogari jus non ſit?] Hunc locum ſic eſſe reſtituendum, vin-cit ratio: vincunt illa, quæ antecedunt. *ſi quid jus non eſſet rogari.* ſequitur dein-ceps, *quod populus jubere, aut vetare non poſſet?* ubi repetendum e ſuperiore, *quid,* hoc modo. *quid, quod populus jub. aut vet. non poſſit?* aut, ſi malis, exprimendum, & reponendum, idque mihi ita videtur. *Lambinus.* *Quid eſt quod jus non ſit?*] Nihil addo, repeto ex lege verbum, *rogari,* & diſtinguo ſic, *Quid eſt quod jus non ſit? quod po-pulus jubere aut vetare non poſſit?* nihil planius. *P. Faber.*

jubere,aut vetare non poſſit? Vt ne longius abeam,dec
rat iſta adſcriptio eſſe aliquid. nam,niſi eſſet,hoc in omn
bus legibus non adſcriberetur. Sed quaero abs te, put
ne, ſi populus juſſerit, me tuum, aut item, te meum ſ
vum eſſe, id juſſum ratum atque firmum futurum? Pe
ſpicis hoc nihil eſſe, & fateris,quae inter. * Primum ill
concedis, non,quidquid populus juſſerit,ratum eſſe opo
tere. deinde nihil rationis affers, quamobrem, ſi libert
adimi nullo modo poſſit,civitas poſſit. nam & eodem m

Vt ne longius abeam] *Vt ne* pro ne. Sic Græci *ἵνα μὴ*. Donat. in Phorm. Terent. Cic. pro Milone: *Opera detur ut judicia ne fiant.* Paſſerat.

Perſpicis hoc nihil eſſe, ut in cæteris, quæ rogavit] Scripti libri pro *Vt in cæteris, & ea terris, quæ inter.* Melior aliquis quærendus: & tantiſper aſteriſci nota in margine relinquenda. *Hottom.* *Vt in ceteris, quæ rogavit*] Rogavit, nempe Sulla. nihil video in hoc loco eſſe difficultatis, aut mendi: niſi forte in voce *ceteris*: pro qua libri manuſcr. habent, & *ea teris*. ego tamen interea, *ceteris*, retineo, & probo. Verba autem illa ſuperiora, *Perſpicis hoc nihil eſſe*: hoc ſignificant, Perſpicis ratum non futurum, neque quidquam valiturum, ſi populus juſſerit, aut me tuum ſervum eſſe, aut te meum. *Lambinus.* *Perſpicis hoc nihil eſſe, ut in cæteris, quæ rogavit? Primum*] Valde mendoſe legitur in libris Victorianis aliiſque impreſſis: etiam, ut teſtantur in ſcriptis. Hi minus meo judicio depravati, in quibus tantum pro *ut* lego *at*. ſic *perſpicis hoc nihil eſſe? At in cæteris, quæ rogavit. Primum*, &c. Proxime quaſi objecerat. *At enim Sulla legem tulit?* qua ſcilicet municipiis civitatem ademit, ut eſt in oratione *pro Domo*. Hic ſimili arte occupatione utitur altera. *At in cæteris, quæ rogavit.* quibus ſcilicet, libertas non adimitur, *quid rogatum non eſt?* id eſt, ut recte eſt interpretatum in Gloſſis, *κυρωθέν*, ut Cicero interpretatur hic *juſſum, ratum, firmum*, cum *rogavit* alibi ſit in eiſdem gloſſis *εἰσήνεγκεν*. item rectiſſime reſponſio incipit a verbo *primum*, ubi docetur multis, ut
tæ fuerint aliæ Sullæ leges omnes, ha
tamen qua civitatem municipiis adem
ratam eſſe non poſſe. *P. Faber.* *Vt*
ceteris quæ rogavit] P. Victor. habet,
fateris, ſed qui primum. &c. Propius
mſſ. & veteres edd. *& ea teris quæ int*
primum. Gruter. In Erfurt. Franc. e
prim. legitur, ut Gruterus & Hottoma
nus in ſuis repererunt. Cum id prim
deprehendiſſem in Erfurtenſi, non i
ſpecto Grutero, ſtatim conjiciebam l
gendum eſſe, ut edidit Victorius,
fateris. Nam in veteribus libris, q
majuſculis litteris ſcripti ſunt, fuit FA
TERIS. quam facile potuit ab oſci
tante librario F mutari in E. illa *quæ ro*
gavit, unde irrepſerint in editiones, non
dum potui perveſtigare. Videtur aliqui
cum fateris mutatum eſſet in *in ceteris*, n
nulla hujus loci eſſet ſententia, adſcripſiſſe, *quæ rogavit.* Hæc eo ſunt ableganda, quo huc pervenerunt. Petri Fabri commentum acutum eſt ut cetera illius viri, ſed non expediunt nodum. Reſtitui itaque veterum librorum lectionem, una litterula immutata. Verbis *quæ inter* appoſui aſteriſcum. Quædam enim, quæ ſequebantur, interciderunt, quod etiam ex iis, de quibus ſtatim diſputat, videre licet, ut animadvertit Hottomannus. *Grævius.*

Primum illud concedis, &c.] Malim ſic legi, *Primum igitur illud concedis*, &c. Lambinus.

Nihil rationis affers] Apparet de eo ſuperius Tullium diſputaſſe: & multa omnino deeſſe. *Hottom.*

Ne-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

o de utraque re traditum nobis eſt:&,ſi ſemel civitas adi-i poteſt, retineri libertas non poteſt. Qui enim poteſt ıre Quiritium liber eſſe is,qui in numero Quiritium non ſt? Atque ego hanc adoleſcentulus cauſam cum agerem ontra hominem diſertiſſimum noſtrae civitatis Cottam robavi. Cum Arretinae mulieris libertatem defende-em, & Cotta decemviris religionem injeciſſet,non poſſe cramentum noſtrum juſtum judicari, quod Arretinis demta civitas eſſet,& ego vehementius contendiſſem,ci-itatem adimi non potuiſſe:decemviri prima actione non ju-

Retineri libertas non poteſt] At in *l. ult. capitis minut.* Media dicitur capitis mi-ıtio quando civitas amittitur, retine-rque libertas. Paullus I.C. Reſpondeo pertatis nomen ita hic accipi,ut ſit ma-me propria Pop. Romano. *Paſſer.*

Qui enim poteſt jure Quiritium] Hoc s eſt proprium Pop. Romani Iuſtin. in ſtitut. Tit. de Iure naturæ. Et locum bet maxime in dominiis,ut l. 1. de rei ndic. *Hunc ego fundum ex jure Quiri-um meum eſſe ajo.* Ex jure Quiritium li-ri fieri ſolebant, qui vindicta, cenſu, ſtamento manumittebantur, Vlpianus . 1. Inſtitut. Seneca lib. 1. Nat. Quæſt. *ec res efficit, ut non ex jure Quiritium er ſit, ſed ex jure naturæ.* Idem.

Ego hanc adoleſcentulus] At pro Quin-o cum dixit erat ſex & viginti annos ıtus, Gellio teſte. In oratore: *Quan-illi clamore adoleſcentuli diximus* de o-tione pro Sex. Roſcio. At natus erat ınos viginti ſeptem. *Idem.*

Hominem diſertiſſimum noſtræ civitatis ottam] Dicit, *C. Cottam*, quem in ruto dilaudat, & ex omnibus ætatis ıæ oratoribus cum P. Sulpitio primas liſſe ſcribit. *Hottom.* *Cottam*] In ruto & oràtore ſubagreſtem ejus ora-onem fuiſſe dicit. *Paſſerat.*

Arretinæ mulieris] Ex Arretio, Tu-ciæ oppido. *Civitas eſt*, inquit Strabo, *mediterranea, montuoſis locis proxima, adia mille ac ducenta ab urbe Romana di-ans.* Municipiis ademptam a Sulla ctore civitatem dictum eſt infra. *Hott.*

Cotta Decemviris religionem injeciſſet] Ex hoc loco & alio præterea ſimillimo in oratione pro domo ſua conjecturam capio *Decemviros* Romæ creatos fuiſſe, qui de cauſis civitatis ac libertatis cognoſcerent: item ut de cauſis capitalibus *Triumviros*, & de certis item cauſis *Centumviros.* Verba illius orat. hæc ſunt: *Si Decemviri ſacramentum in libertatem injuſtum judicaſſent, tamen quotieſcunque vellet quis, hoc in genere ſe rem judicatam referre poſſe voluerunt.* Idem. *Religionem iniecit* eſt ſcrupulum injecit. In antiquis notis *Decemviri ſtlitibus judicandis.* Meminit in oratore & alibi. Dio lib. 54. l. 2. de orig. Iuris §. 16. Lucan. ad Piſonem: *Seu trepidos ad jura decem citat haſta virorum.* Paſſerat.

Non poſſe ſacramentum noſtrum juſtum judicari] De ſacramento vide quæ diximus in orat. pro Quinctio. Nam abſurdum ſit eadem inculcare. *Hottom.* *Non poſſe ſacramentum noſtrum juſtum judicari*] Non poſſe nos contendere ſacramento, litem noſtram iniquam eſſe. 1 de orat. *Injuſto ſacramento contendere.* Pro Milon. *Injuſtis ſacramentis fundos alienos petere.* Feſtus: *Sacramenti nomine id omne dici cœptum eſt, quod pœnæ nomine petebatur, propter ærarii inopiam.* Differt a ſponſione. quod in ſponſione non deponitur proprie pecunia, ſed promittitur tantum, nec quicquam de ea ad ærarium perveniebat. *Paſſerat.*

Prima actione non judicaverunt] Hunc locum alibi quoque explicavimus initio Verrinæ 11. & hujus orationis. *Hottom.* Pronuntiarunt non liquere. *Paſſerat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

judicaverunt, poſtea, re quaeſita & deliberata, ſacram[...] tum noſtrum juſtum judicaverunt. Atque hoc, & con[...] dicente Cotta, & Sulla vivo, judicatum eſt. Iam veri[...] ceteris, ut omnes, qui in eadem cauſa ſunt, & lege aga[...] & ſuum jus perſequantur, & omnes jure civili, ſine cuj[...] quam aut magiſtratus, aut judicis, aut periti homin[...] aut imperiti dubitatione utantur, quid ego commem[...] rem? dubium nemini veſtrum eſt. Certe quaeri h[...] ſolere me non praeterit, ut ex me ea quae tibi in ment[...] non veniunt audias, quemadmodum, ſi civitas adimi n[...] poſſit, in colonias Latinas ſaepe noſtri cives profecti ſu[...]

Et Sulla vivo] Idem pro domo ſua, *Populus Romanus L. Sulla Dictatore ferente, comitiis centuriatis, municipiis civitatem ademit, ademit iiſdem agros. de agris fuit enim populi poteſtas, de civitate, ne tamdiu quidem valuit, quamdiu illa Sullani temporis arma valuerunt.* Hott.

Et lege agant, & ſuum jus perſequantur] *Lege augere*, modo nihil aliud ſignificat, quam litem intendere. unde *legis actiones* dictæ ſunt: quas Pomponius in l. 2. de orig. juris, ex legibus XII tabularum a Iuriſconſultis conceptas & conſtitutas eſſe ſcribit. Ergo *lege agere* hoc ſignificat, *actionem intendere*, quæ lege XII tabularum civibus populoque concedatur. Terentius in Phorm. *Vna injuria eſt tecum. D. lege agito ergo.* Cic. Verr. IV. *Quis unquam iſto Pratore Chelidone in vita lege agere potuit?* Et libro de orat. I. *Alter plus lege agendo petebat, quam quantum lex in XII tabulis permiſerat.* Idem. Alio modo *lege agere* lictor apud Livium jubetur a Conſule, hoc eſt exequi quod juſſum erat a magiſtratu.

Et omnes jure civili] Exemplum apparet in Vſucapione, quæ uſque eo juris civilis eſt, ut ea ſoli cives utantur: peregrini uſucapere non poſſint. ut ſupra demonſtravimus. *Hottom.* *Ex jure civili* eſt ex definitione juris civilis. Ius civile omnibus idem eſt. Eadem quoque libertas, eadem conditio in civitate. Itaque deteriore conditione non poſſunt eſſe Volaterrani. *Paſſerat.* *Et omnes jure civili*] *Et omni jure civili.*

Dubium nemini veſtrum eſt. Certe qu[...]] Erfurt. *dubium nemini veſtrum eſſe. C[...] Quæri.* Forte Cicero ſcripſit: *Dub[...] nemini veſtrum eſſe poteſt. Certo. Quæri* ſic alibi: *Nam id te cupere certo ſcio.* Gr[...]

Ea qua tibi in mentem non veniu[nt]] Obſcurus locus, cum infra dicat, [...] *hæc commemorant:* & rurſus, *Vt ha[...] jure civili protulerunt.* Hottom.

Si civitas adimi non poſſit] Nam [...]rum qui in colonias deducebantur, [...]tim rerum capitalium damnati erant [...] mox dicemus. quare inviti civitaten[...] mittere videbantur. *Idem.*

In colonias Latinas ſæpe noſtri cives p[ro]fecti ſunt] Qua profectione media [ca]pitis diminutio contingebat: ut ſcri[...] Boëtius. civitas enim amittebatur: [...] ex ſimili loco intelligitur, quem [...] orat. pro domo ſua ſubſcribemus: *Q[...] cives Rom.* inquit, *in colonias Lati[nas] proficiſcebantur, fieri non poterant Lati[ni] qui non erant auctores facti, nomenque [...]derant. qui erant rerum capitalium damn[a]ti, non prius hanc civitatem amitteban[t] quam erant in eam recepti, quo vertend[i] hoc eſt, mutandi ſoli cauſa venerant. [...] autem ut eſſet faciendum, non ademptio[ne] civitatis, ſed tecti & aquæ & ignis inte[r]dictione faciebant.* Hæc ille. Deduc[e]bantur igitur coloniæ eorum hominu[m] qui aut ſua voluntate nomen dederant civitatemque mutabant: aut quib[us] tecto, aqua, & igni interdictum era[t] nam (ut ſcribit Polybius) *qui erant r[e]rum capitalium damnati, in colonias La*-

tinas

ut ſua voluntate, aut legis multa profecti ſunt: quam ultam ſi ſufferre voluiſſent, tum manere in civitate poiſſent. Quid? quem pater patratus dedidit: aut ſuus pater 34 po-

us, ut Præneſte, Tibur, Neapolim in lium proficiſcebantur. Sunt autem *coiæ Latinæ*, coloniæ in Latium dectæ, quibus tum quidem jus civitatis omanæ conceſſum non erat. Nam tiquitus *Latini* neque ſuffragia ferent, neque magiſtratus petere potent. unde etiam *liberti* alii dicuntur *cis Rom.* alii *Latini Iuniani*: veluti qui ter amicos manumiſſi erant, aut ab manumiſſi, qui tantum in bonis, on etiam ex Iure Quiritium ſervum ilm habebant. *Latini* autem quibus odis jus Quiritium conſequerentur, adit Vlpianus in Titulis, capite tero. *Hottom.* Coloniæ Latinæ, habeant tantum jus Latii. vide de iis Sigon. de antiquo jure Italiæ cap. 3. Cum ribit Hottomannus deductos eſſe in olonias, qui damnati erant, falſum eſt. on eo deducebantur, ſed ſponte illuc oficiſcebantur, ut pœnam effugerent omæ.

Aut ſua voluntate] Ante hæc verba ota puncti deſideratur ſua autem vountate proficiſcebantur, qui auctores rant, ſuumque nomen profitebanur. *Hottom.* *Sua voluntate* auctores eant & ſuum nomen dederant.

Aut legis multa] Cum eis tecto, aua, & igni eſſet interdictum. *Hottom.*

Quam multam ſi ſufferre voluiſſent, tamen manere in civitate potuiſſent] Alii onnulli *noluiſſent, tum manere.* quod alſum eſt, ut ex ſimili loco intelligiur hac ipſa pagina: *Qui in civitate legis im ſubire vellent, non prius civitatem, uam vitam amitterent.* Nam tecto illis, & aqua, & igni interdicebatur: c certa pœna ſanciebatur, ſi quis eos ecto recepiſſet, aquave & igni juviſſet. quod ſi de civitate exire nollent, quamdiu aëre & veſci & tegi poſſent, tamdiu eis in civitate manere licebat. *Idem.* *Sufferre* pati. *ut pœnas ſuffert* in Catil. & pro Flacco. *Paſſerat.*

Quem pater patratus dedidit] *Pater patratus*, Fecialium princeps, qui, ſi quid cum hoſtibus patrandum, id eſt, aut belli aut pacis cauſa tranſigendum eſſet, populi Romani nomine patrabat. Dedebatur autem hoſtibus, qui cum eis pacem fecerat, quam populus Romanus ratam habere nollet. Eam deditionem *pater patratus*, ex Fecialium collegio creatus, patrabat. De deditione exemplum eſt notum omnibus de T. Veturio, & Sp. Poſthumio, qui a Samnitibus dediti repudiati ſunt: apud Livium libro IX. de Mancino etiam nota eſt hiſtoria ex Plutarcho in Gracchorum vita, Livio libro LV. & LVI. Valerio libro I. capite VI. & Cicerone libro de offic. III. in Topicis, & libro de oratore I. his verbis, *Si C. Mancinum nobiliſſimum atque optimum virum, ac conſularem, cum propter invidiam Numantini fœderis pater patratus ex S. C. Numantinis dedidiſſet, eumque illi non recepiſſent, poſteaque Mancinus domum reveniſſet, neque in Senatum introire dubitaſſet, P. Rutilius M. F. Tribunus pleb. de Senatu juſſit educi, quod eum civem negaret eſſe: quia memoria ſic eſſet proditum, quem pater ſuus aut populus vendidiſſet, aut pater patratus dedidiſſet, ei nullum eſſe poſtliminium.* Et apud Pomponium Iuriſconſultum l. ult. D. de legat. *Eum*, inquit, *qui legatum pulſaſſet, Q. Mutius dedi hoſtibus, quorum erant legati, utilius eſſe ſolitus eſt reſpondere. quem hoſtes ſi non recepiſſent, quæſitum eſt an civis Rom. remaneret: quibuſdam exiſtimantibus remanere, aliis contra: quia quem ſemel populus juſſiſſet dedi, ex civitate expuliſſe videretur, ſicut faceret, cum aqua & igni interdiceret. in qua ſententia videtur P. Mutius fuiſſe.* Id autem maxime quæſitum eſt in Hoſtilio Mancino, quem Numantini ſibi deditum non acceperunt. de quo tamen lex poſtea lata eſt, ut eſſet civis Rom. & Præturam quoque geſſiſſe dicitur. *Hott.*

Aut ſuus pater vendidit] Hæc erat non vera, ſed ſimulata, & ficta venditio. nam venditionem in emancipationibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

populuſve vendidit, quo is jure amittit civitatem? Vt re-
gione civitas ſolvatur, civis Rom. traditur: qui cum
acceptus, eſt eorum, quibus eſt deditus, ſi non accipitur,
ut Mancinum Numantini, retinet integram cauſam & jus
civitatis. Si pater vendidit eum, quem in ſuam poteſta-
tem ſuſceperat, ex poteſtate dimittit. Iam populus cum
eum vendidit, qui miles factus non eſt, non adimit ei li-
bertatem: ſed judicat non eſſe eum liberum, qui ut liber
ſit adire periculum noluit. cum autem incenſum vendit,

bc

nibus aut adoptionibus fieri ſolitam ſignificat. de qua Cajus ſic ſcribit libro Inſt. I. *Emancipatio autem, hoc eſt, manus traditio, quadam ſimilitudo venditionis eſt: quia & in emancipationibus præter certum patrem alius pater adhibetur, qui fiduciarius nominatur.* ergo iſte *naturalis pater filium ſuum fiduciario patri mancipat, hoc eſt, manu tradit: a quo fiduciario patre naturalis pater unum aut duos numos quaſi in ſimilitudinem pretii accipit, & iterum eum acceptis numis fiduciario patri tradit. hoc ſecundo & tertio fit, cum fiduciario patri mancipat ac tradit? & ſic de patris poteſtate exit. Tamen cum tertio mancipatus fuerit filius a patre naturali fiduciario patri, hoc agere debet naturalis pater, ut ei a fiduciario patre mancipetur, & a naturali patre manumittatur: ut ſi filius ille mortuus fuerit, ei in hæreditate naturalis pater, non fiduciarius ſuccedat.* Hæc Cajus. Vlpianus autem in Titulis, capite x. *Liberi*, inquit, *parentum poteſtate liberantur emancipatione: id eſt, ſi poſteaquam mancipati fuerint, manumiſſi ſint. Sed filius quidem ter mancipatus, ter manumiſſus, ſui juris fit. id enim lex* XII *tabularum jubet his verbis, Si pater filium ter venundavit, filius a patre liber eſto. Cæteri autem liberi, præter filium tam maſculi, quam fœminæ, una mancipatione manumiſſione ſui juris fiunt.* Hæc cum ita ſint videndum annon commodius locus hic ſic legeretur, *Si pater ter vendidit eum*, &c. Nam hoc mendo nihil eſſe in libris antiquis frequentius, nemo in iis verſatus ignorat. *Hott.*

Vt religione civitas ſolvatur] Iurejurando, quo ſanctum fœdus, liberetur. *Paſſer.*

Eſt eorum, quibus eſt deditus] In in jus vitæ & necis habent. *Idem.*

Quem in ſuam poteſtatem ſuſceper] Ex legitimis nuptiis. *Hottom. Suſceperat* eſt genuerat.

Ex poteſtate dimittit] Quare, cum juris illum ſui ac poteſtatis faciat, in invitus in illa venditione libertatem mittit. & hoc eſt, quod dicit in oratione pro domo ſua, *Quod tu ipſe potes in tua cauſa diſcere: credo enim, quanquam in illa adoptione legitime factum nihil, tamen te eſſe interrogatum, aut ne eſſes, ut in te P. Fontejus vitæ neciſque poteſtatem haberet, ut in filio.* Hotto. *Ex poteſtate dimittit* emancipat.

Cum eum vendidit, qui miles fact non eſt] Moris erat, ut conſcripto excitu, qui citatus non reſponderet, u cum bonis ſuis omnibus venderet Valerius Max. libro ſexto exemplum C. Varieno protulit, qui, quod ſiniſtræ manus digitos, ne bello Itali militaret, abſciderat, publicatis ej bonis, in perpetua vincula damnat eſt. Et de alio rurſus, quem M. Curi Conſul una cum omnibus ejus bon vendidit. de quo etiam meminit Flo rus in Epit. libro XIV. Suetonius i Auguſto, cum eum in re militari mu ta ad antiquum morem revocaſſe d xiſſet, *Equitem*, inquit, *R. quod du bus filiis adoleſcentibus cauſa detrectan ſacramenti pollices amputaſſet, ipſum bo naque ſubjecit haſtæ: quem tamen quo imminere emptioni publicanos videbat, li berto ſuo addixit, ut relegatum in agro pro libero eſſe ſineret.* Hottom.

Cum autem incenſum vendidit] Dio

nyſiu

ɔc judicat:cum is, qui in ſervitute juſta fuerit,cenſu libe-
tur,eum,qui,cum liber eſſet,cenſeri noluerit,ipſum ſibi
ertatem abjudicaſſe. Quod ſi maxime iiſce rebus adimi
ertas,aut civitas poteſt: non intelligunt qui haec com-
emorant, ſi per has rationes adimi majores poſſe volue-
nt,alio modo noluiſſe? Nam, ut haec ex jure civili pro-
lerunt,ſic afferant velim,quibus lege aut Romana civi-
tas

ſius Halicar. libro IV. Antiquit. pœ-
m incenſis conſtitutam ſcribit, ut
na primum eorum publicarentur,
inde virgis cæſi venderentur. Vlpianus
tem in Titulis ſic ſcribit: *Maxima ca-
is diminutio eſt, per quam & civitas &
ertas amittitur: veluti cum incenſus a-
us venierit, &c.* Hottom.

Cum is, qui in ſervitute juſta fuerit] *
vitus juſta*, id eſt, ſervitus jure gen-
m, & jure civili comprobata. Nam,
ſcribit Paulus Iuriſconſultus in l.
ſtliminium, & Vlpianus in l. hoſtes,
de capt. & poſtl. rev. *liberi, qui a
atis aut latronibus capti venundantur,
vi non ſunt. unde quæſitum eſt, ſi meus
vus a latronibus captus ad hoſtes per-
nerit, inde in bello victis hoſtibus ſervus
nierit, an poſſit uſucapi.* & Iabolenus in
latrones, D. eod. *Labeoni, Offilio,
Trebatio placere reſpondit, uſucapi non
ſe.* Idem.

Cenſu liberentur] Servi, qui in pecu-
H-S centum millia haberent, aut
ibus eas facultates domini imparti-
nt, ſi eos domini in cenſum civium a
enſoribus adſcribi juberent, liberta-
m conſequebantur. *Nam*, ut ſcribit
conius, *more veterum Cenſi diceban-
r, qui centum millia profeſſione detuliſ-
nt.* & ſic accipio quod veteres tradunt, *
rvos, qui voluntate domini cenſeban-
r, libertatem conſequutos eſſe*, Cicero
tat. I. *Quid de libertate, quo judicium
avius eſſe nullum poteſt, nonne ex jure
vili poteſt eſſe contentio, cum quæritur is
ut domini voluntate cenſus ſit, ſi luſtrum
on ſit conditum, ſitne liber.* Idem.

Ipſum ſibi libertatem abjudicaſſe] Quaſi
ntentia ſua alteri addixiſſe. In Rul-
m: *Iudicabit Alexandriam Regis eſſe,
populo abjudicabit.* II de orat. *Vbi plus
mali, quam boni reperio, id tecum abju-
dico atque rejicio.* Sic & *abdicere l. 2. de
orig. juris abdicere vindicias* opponitur
addicere & adjudicare. Paſſerat.

*Quibus lege aut Romana civitas, aut
libertas erepta ſit*] Cur ergo privilegia
de Cicerone & Clodio lata ſunt, ut
exularent? Reſponſio ex more & in-
ſtituto intelligitur. Nam primum reo
dies a Tribuno pleb. ad populum dice-
batur: deinde citabatur, & ter ante in-
termiſſa die accuſabatur, quam multa
irrogaretur. itaque trinundino accuſa-
tus a populo aut morte, aut alia pœna
damnabatur: cum eo tamen ut ne pœ-
na capitis cum pecunia conjungeretur:
id eſt, ne ſimul pecuniæ & capitis mul-
ta ei a Tribuno diceretur. Magiſtratus
autem ſic populum rogabat, *Velitis, ju-
beatis Quirites, ut Clodio, puta, aut
M. Tullio, aqua & igni interdicatur.* Si
populus juberet, pœna etiam ſanciеba-
tur, ſi quis M. Tullium tecto recepiſſet,
& aqua aut igni cæteriſve rebus, quibus
vita continetur, juvaret. non ergo fe-
rebatur ut exirent: ſed tantum, ne quis
reciperet. quod ſi minus verbo eſſet ci-
vitatem adimere, re quidem vera nihil
aliud erat. Hoc autem primum in eam
rem valebat, ut ipſis manere in civitate
liceret, ſiquidem aëre ſolo vivere ac te-
gi vellent. deinde ut ne prius civitatem
Rom. amiſiſſe viderentur, quam eſſent
in eam recepti, quo *vertendi*, hoc eſt,
mutandi ſoli cauſa venerant. Hæc Cice-
ro diſperſe in orat. pro domo ſua. *Hott.*

*Quibus lege aut ratione civitas aut libertas
erepta ſit*] Sic in veteribus libris. Pro
ratione repoſitum eſt a Victorio & Ma-
nutio *Romana*: ſed magis placet Ant.
Auguſtini conjectura, qui pro *ratione*,
emendat *rogatione*, quamvis idem fere
ſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

tas aut libertas erepta ſit. Nam quod ad exilium attin perſpicue intelligi poteſt, quale ſit. Exilium enim n ſupplicium eſt, ſed perfugium portuſque ſupplicii. n qui volunt poenam aliquam ſubterfugere, aut calam tem, eo ſolum vertunt, hoc eſt, ſedem ac locum muta Itaque nulla in lege noſtra reperietur, ut apud ceteras vitates, maleficium ullum exſilio eſſe multatum. ſed cu homines, vincula, neces, ignominiaſque vitant, quae ſu legibus conſtitutae, confugiunt, quaſi ad aram, in ex lium

ſit. F. Vrſinus. *Quibus lege aut Romana civitas, aut libertas erepta ſit*] Vrſinus teſtatur in veteribus libris eſſe *lege aut ratione civitas* : quod minus probabile eſt; cum ſcriptura altera nihil habeat incommodi. Alia porro, quæ corrigit Lambinus in hac pagina, mihi videntur integra omnia. *T. Faber.*

Exilium enim non ſupplicium eſt] Hoc eſt quod dicit in eadem oratione. *Exilium per ſe ipſum calamitatis nomen eſſe, non turpitudinis. quando igitur eſt turpe? re vera, quando eſt pœna peccati: opinione autem hominum, etiam ſi eſt pœna damnati.* Ex quibus verbis intelligimus duo fuiſſe exilii genera: primum ſi quis ſibi conſcius ante damnationem ſua ſponte in exilium proficiſceretur, ut C. Verres, & L. Tubulus, de quo mentio fit in libro de Finibus II. aut poſt damnationem, cum lex ferretur, ut aqua & igni damnato interdiceretur, ut Cn. Dolabellæ Verr. III. Prius exilii genus etiam Athenis uſurpari ſolitum apparet ex his Demoſthenis verbis in orat. Κατὰ ἀριςοκρ. τῷ δὲ φεύγοντι τὸν πρότερον ἔξεστιν εἰπόντα λόγον μεταστῆναι, καὶ οὔθ' οἱ δικάζοντες, οὔτ' ἄλλων ἀνθρώπων οὐδεὶς κύριος κωλῦσαι. Et de Romanorum lege ac conſuetudine verba Polybii ſubjicienda ſunt. quæ hunc locum aperte ac dilucide declarant. Κρίνει μὲν οὖν δῆμος καὶ διαφόρου πολλάκις, ὅταν ἀξιόχρεων ᾖ τὸ τίμημα τῆς ἀδικίας, καὶ μάλιστα τοὺς τὰς ἐπιφανεῖς ἐσχηκότας ἀρχάς. θανάτου δὲ κρίνει μόνος, καὶ γίνεταί τι περὶ ταύτην τὴν χρείαν παρ' αὐτοῖς ἄξιον ἐπαίνου καὶ μνήμης. τοῖς γὰρ θανάτου κρινομένοις ἐπὰν καταδικάζωνται, δίδωσι τὴν ἐξου τὸ παρ' αὐτοῖς ἔθος ἀπαλλάττεσθαι νερῶς, κἂν ἔτι μία λείπηται φυλὴ ἐπικυρουσῶν τὴν κρίσιν ἀψηφοφόρητ ἑκούσιον ἑαυτοῦ καταγνόντα φυγαδείαν δ' ἀσφάλεια τοῖς φεύγουσιν ἔν τε τῇ πολιτῶν καὶ πραινεστινῶν, ἔτι δὴ τιβου νῶν πόλει, καὶ ταῖς ἄλλαις πρὸς ἃς ἔ σιν ὅρκια. Huc etiam illud Lacta pertinet, ex lib. de orig. erroris cap. X. *Exſulibus quoque ignis & aqua terdici ſolebat. adhuc enim videbatur fas, quamvis malos, tamen homines plicio capitis afficere.* Hottom. Tuſc *Exſilium, ſi rerum naturam, non igno niam nominis quærimus, quantum a petua peregrinatione differt, in qua tem ſuam nobiliſſimi philoſophi conſum runt.* Et in Parad. *Terribile exilium quibus quaſi circumſcriptus habitandi cus, non iis, qui omnem orbem terrar unam urbem eſſe dicunt.* Paſſerat.

Aut calamitatem] Iacturam rei miliaris.

Nulla in lege noſtra reperietur] Poſ rioribus temporibus, cum unius don natu Reſpub. teneretur, diſſimillin fuit legum ratio: ut conſtat ex verb Vlpiani in l. ſi quis forte, D. de pœn *Et ſunt*, inquit, *pœnæ quidem quæ vitam adimant, aut ſervitutem adju gant, aut civitatem auferant, aut ex lium, aut coërcitionem corporis contineat* Hottom.

Quaſi ad aram] Locum tutum & m nitum. Virgil. *Hæc ara tuebitur omn* IV Verr. *ad aram legum confugere.* II Nat. Deorum: *Sicut in aram confugit in hujus domum.* Paſſerat.

Le

ım : qui ſi in civitate legis vim ſubire vellent, non prius
vitatem, quam vitam amitterent :quia nolunt; non adi-
iitur his civitas, ſed ab his relinquitur atque deponitur.
Jam, cum ex noſtro jure duarum civitatum nemo eſſe
oſſit, tum amittitur haec civitas denique, cum is, qui
rofugit, receptus eſt in exſilium, hoc eſt, in aliam civita-
em. Non me praeterit, Recuperatores, tametſi de hoc 35
are multa praetereo, tamen me longius prolapſum eſſe,
uam ratio veſtri judicii poſtularit. Verum id feci, non
uod vos in hac cauſa hanc defenſionem deſiderare arbi-
rarer, ſed ut omnes intelligerent, nec ademtam cuiquam
ivitatem eſſe, nec adimi poſſe. Hoc cum eos ſcire volui,
uibus Sulla voluit injuriam facere, tum omnes ceteros
ıovos vetereſque cives. neque enim ratio afferri poteſt,
ur, ſi cuiquam novo civi potuerit adimi civitas, non
mnibus patriciis, omnibus antiquiſſimis civibus poſſit.
Nam ad hanc quidem cauſam nihil hoc pertinuiſſe, pri-
num ex eo intelligi poteſt, quod vos ea de re judicare non
de-

Legis vim ſubire] Pœnam legum & ententiam ſufferre.

Ab his relinquitur & deponitur] Vt *leponere exercitum* Philipp. XIII ad fam. *edificationem deponere*, hoc eſt, omittere. *Paſſerat.*

Cum ex noſtro jure duarum civitatum nemo eſſe poſſit] Rationem attulit in orat. pro Balbo. *O jura*, inquit, *praeclara, atque divinitus, jam inde a principio Romani nominis a majoribus noſtris comparata: nequis noſtrum plus, quam unius civitatis eſſe poſſit. diſſimilitudo enim civitatum varietatem juris habeat neceſſe eſt.* Hottom.

Cum is qui profugit] Pro domo ſua: *Illi damnati in exilium profugerunt.* Paſſ.

Me longius prolapſum eſſe] Proceſſiſſe, quam conſuetudo eſt judiciorum. *Idem.*

Nec ademptam cuiquam civitatem eſſe, nec adimi poſſe] De Volaterranis ipſe idem ſic loquitur in orat. pro domo ſua: *Populus Romanus L. Sulla Dictatore ferente, comitiis centuriatis municipiis civitatem ademit, ademit iiſdem agros, de agris ratum eſt: fuit enim populi poteſtas de civitate ne tamdiu quidem valuit, quamdiu illa Sullani temporis arma valuerunt. Hanc vero Volaterranis cum etiam tum eſſent in armis L. Sulla victor Repub. recuperata, comitiis centuriatis civitatem eripere non potuit: hodieque Volaterrani non modo cives, ſed etiam optimi cives fruuntur nobiſcum ſimul hac civitate.* Hott.

Non omnibus antiquiſſimis civibus poſſit] Hoc amplius omnes ad unum & ſcripti & impreſſi libri, *Non omnibus patriciis, omnibus antiquiſſimis civibus.* Quod ſine ulla dubitatione retinendum ac reponendum eſt. nam *patritios* pro antiquiſſimis civibus poſuit. cum (ut ſcribit Livius) *patricii* dicerentur, qui progenies ſenatorum eſſent, quos Romulus crearat. hac ætate antiquiſſimæ cujuſque ſenatoriæ familiæ liberi. *Idem.*

Ea de re judicare non debetis] Privatis enim judicibus judicare, niſi ea de re de qua definite judicandi poteſtatem a Prætore acceperant, licebat: ut copioſe diximus in orat. pro Q. Roſcio. *Idem.*

Vt

debetis: deinde quod Sulla ipſe ita tulit de civitate, ut non ſuſtulerit horum nexa atque hereditates. jubet enim eodem jure eſſe, quo fuerint Ariminenſes: quos quis ignorat duodecim coloniarum fuiſſe, & a populo Romano hereditates capere potuiſſe? Quod ſi adimi civitas A. Caecinae lege potuiſſet, magis illam rationem tamen omnes boni quaereremus, quemadmodum ſpectatiſſimum prudentiſſimumque hominem, ſummo conſilio, ſumma virtute, ſumma auctoritate domeſtica praeditum, levatum injuria, civem retinere poſſemus, quam uti nunc, cum de jure civitatis nihil potuerit deperdere, quiſquam exſiſtat, niſi tui, Sexte, ſimilis & ſtultitia, & impudentia, qui huic civitatem ademtam eſſe dicat. Qui quoniam, Recuperatores, ſuum jus non e- e-

Vt non ſuſtulerit horum nexa atque hæreditates] Ipſe lib. de orat. 3. & Varro de lingua VI. *nexum* ſcribunt *eſſe*, *omne id quod per libram & as geritur. Gerebatur autem hoc modo*, ut Cajus IV. Inſtitut. teſtatur, *adhibitis non minus quam quinque teſtibus, civibus Rom. puberibus, & præterea alio ejuſdem conditionis, qui libram æneam tenebat, qui appellabatur libripens, qui mancipium accipit, æs tenens ita dicebat: Hunc ego hominem ex jure Quiritium meum eſse ajo: iſque mihi emptus eſt hoc ære æneaque libra. deinde ære percutiebat, quaſi pretii loco. Nexu* igitur abalienationes & commercia fiebant. Ex his autem intelligitur ſolos cives R. hoc jure *nexus* uſos eſſe: quippe cum is qui emebat jure Quiritium, mancipium, id eſt, rem quamlibet, quam manu caperet, ſuam eſſe diceret. Et hoc eſt quod ipſe aperte oſtendit in Topicis, *Abalienatio*, inquiens, *eſt ejus rei quæ mancipi eſt, aut traditio alteri nexu, aut in jure ceſſio, inter quos ea jure fieri poſſunt.* Quare cum civitas adimeretur, nexa quoque & ſimiles abalienationes atque commercia adempta eſſe intelligebantur. *Nam jure civili*, ut ſcribit Boëtius, *fieri aliquid non inter alios, niſi inter cives Rom. poteſt: quorum eſt etiam jus civile.* Idem.

Atque hæreditates] Id eſt, jus adeundarum hæreditatum. nam hæreditatis aditio per alterum illum abalienationis modum fiebat, id eſt, per in jure ceſſionem. hæres enim apud Prætorem rem tenens ita vindicabat: *Hanc ego rem ex jure Quiritium meam eſſe ajo.* deinde poſtquam is vindicaſſet, Prætor interrogabat eum, qui cedebat, an contra vindicaret: quo negante, aut tacente, tunc ei qui vindicaverat, eam rem addicebat. *Idem.*

Et a populo Romano hereditates capere potuiſſe] Ant. Auguſtinus teſtatur in vetere codice ſcriptum inveniſſe *A C. R. hereditates capere potuiſſe*, quod maxime probat, & interpretatur *A civibus Romanis.* Vulgata quoque lectio defendi poteſt, & ex ea hic ſenſus elici a populo Romano, hoc eſt, a quovis de populi Romani. *F. Vrſinus.* *A populo Romano*] Liber Antonii Auguſtini in quem memorat Vrſinus, hic egregie eſt A C. R. pro *a cive Romano*, ut etiam has notas interpretatus eſt Probus, paulo poſt Lambinus quod *pudentiſſimum* reponit, ubi legitur *prudentiſſimum*, recta conjectura videtur facere: nam *prudentiſſimum* ſic hic ſupervacaneum, quia ſubjungitur *ſummo conſilio*: & *pudentiſſimum* etiam cum probat, quod infra *ſummo pudore* hominem, appellaturus eſt. *P. Faber.*

It

ſeruit, neque quicquam illius audaciae petulantiaeque onceſſit; derelinquo jam communem cauſam, populique Romani jus in veſtra fide ac religione depono. Is homo 36
ita ſe probatum vobis, veſtrique ſimilibus ſemper voluit, ut id non minus in hac cauſa laborarit: nec contenderit liud, quam ne jus ſuum diſſolute relinquere videretur: nec minus vereretur, ne contemnere Aebutium, quam ne de eo contemtus eſſe exiſtimaretur. Quapropter ſiquid

Illius audaciæ petulantiaque conceſſit] Deeſſe quiddam poſt hæc verba & ſententia oſtendit mutila & contaminata, c relicta in vetere codice lacunula. eeſſe autem tale quippiam videtur, *nunc in civitatis controverſiam vocatur.* Hottom.

Derelinquo jam communem cauſam] Locus aperte mutilatus. hoc amplius, veteres libri, pro *communem*, *omnem*. Idem. *Derelinquo jam communem cauſam*] In libris vulgatis legitur, *communem cauſam*, in antiquis, *omnem cauſam*. Exiſtimat Hottomannus, ante hæc verba, poſt verbum, *conceſſit*, aliquid deeſſe. uod item mihi videtur. Quid deſit autem, incertum. Hottomanno videtur eeſſe tale quiddam, *nunc in civitatis controverſiam vocatur.* aliis tale quiddam, *ideo in civitatis diſcrimen venit.* in uibus ego me eſſe profiteor. Alius præterea mihi ſubeſt ſcrupulus, quod hæc, uæ mox ſequuntur, *is homo ita ſe probatum*, &c. uſque ad, *Quapropter*, &c. identur eſſe ponenda ante, *derelinquo am*, & cetera. *Lambinus.* *Qui quoniam recuperatores, ſuum jus non deſeruit, neque quicquam illius audaciæ petulantiæque conceſſit. Derelinquo jam communem cauſam*] Locus aperte corruptus. Hottomannus conjecit aliquid deſiderari. Lambinus inane ſpatium etiam reliquit. In quo progreſſa conjectura. Ego plus una littera eſſe dico, quam hic a Cicerone unquam pronuntiatum ſcriptumve it. Quam frequenter titulus ille, qui vocali ſuperpoſitus valet N. occurrat in libris, & impreſſis; & is quam ſit ſimilis illi velut apici litteræ *i*, quid attinet dicere? At hoc animadverſo quis non malit hic *de reliquo*, quam *de relinquo*, ſcribere? nemo profecto qui videat, quid hic ſententia poſtulat, quidve in eandem ſententiam tam multis antea dictum ſit. Quod ſi etiam exemplum hujus formulæ deſideres, hæc una de plurimis fuerit, opinor, ſatis ex lib. I. de oratore. *Quoniam id, quod difficillimum videbatur, ut omnino de his rebus Craſſe loquerere, aſſecuti ſumus, de reliquo noſtra culpa fuerit*, &c. Ergo ad lib. II. Æneid. Servius, *quod ſupereſt*, bene interpretatur, *de reliquo*, potuit *quod reliquum eſt*, ut Græci dicunt τὸ λοιπὸν, potuit *de cætero*. Sed multus hic ſum. *P. Fab.*

Vt id non minus in hac cauſa laborarit] Etiam poſt hæc verba deeſſe quippiam apparet. *Hottom.* *Vt id, non minus in hac cauſa laborarit*] *Etiam*, inquit Hottomannus, *poſt hæc verba deeſſe aliquid apparet.* Lambinus corrigit. Mihi locus videtur eſſe integer: neque enim hæc non cum ſequentibus cohærent, & reſpondent præcedentibus ſingula ſingulis: particula *ut*, particulæ *ita*: & pronomen *id*, quatuor his *ſe probatum vobis voluit*; & hæc tria *in hac cauſa*, particulæ *ſemper*, ut nihil dici potuerit aptius. *P. Faber.*

In veſtra fide ac religione depono] Franc. *In veſtram fidem ac religionem depone.*

Diſſolute relinquere] Negligenter. I Catill. *Negligentem & diſſolutum videri.* Paſſerat.

De eo contemptus] Fortaſſe *ab eo*. Libri tamen alicujus auctoritatem expectamus. *Hottom.* Miror hanc conjecturam recepiſſe Manutium, Lambinum, & Gruterum contra veteres libros omnes tam ſcriptos, quam editos.

quid extra judicium eſt,quod homini tribuendum ſit,ha betis hominem ſingulari pudore, virtute cognita, & ſpe ctata fide, ampliſſimum Etruriae nomine totius, in utr que fortuna cognitum multis ſignis & virtutis & hum nitatis. Si quid in contraria parte in homine offendendu ſit, habetis eum, ut nihil dicam amplius, qui ſe homin coegiſſe fateatur. Sin, hominibus remotis, de cauſa qua ritis, cum judicium de vi ſit, is, qui arguitur, vim ſe h minibus armatis feciſſe fateatur: verbo ſe, non aequ tate defendere conetur: id quoque ei verbum ipſu ereptum eſſe videatis: auctoritatem ſapientiſſimorum h minum facere nobiſcum: in judicium non venire, utru Caecina poſſederit, necne: tamen doceri poſſediſſ multo etiam minus quaeri, A.Caecinae fundus ſit,necn

Ic

Cic. orat. pro Sex. Roſcio: *De L. Sulla emit.* Id. orat. poſt reditum in ſenatum: *diſceſſus de patria.* Plaut. Captiv. *Emit hoſce de Quæſtoribus.* Grævius.

Quod homini tribuendum ſit] Franc. *quod virtuti hominis tribuendum.*

Etruriæ nomine totius in utraque fortuna cognitum] Hoc quid ſit, diſpicere non poſſum. quamobrem explicandum aliis eruditioribus relinquam. Aperiam tamen quod mihi in mentem venit, & quibuſdam probavi amicis meis, eruditis hominibus. Vereor ut vocabulum *hominem* alieno loco repoſitum in illud quod nunc legimus *nomine* ſit mutatum: itaque ſcribi hunc totum locum oporteat. *Habetis h. ſ. p. v. c. & ſpectata fide, ampliſſimum Etruriæ totius, hominem in utraque fortuna cognitum*, &c. *Vtramque* autem *fortunam* ſignificat: tum *ſecundam*, quæ civile bellum anteceſſit, quo tempore & civitas & ſuffragii jus Italiæ populis datum eſt: tum *adverſam*, quæ Sullæ victoriam conſecuta eſt, cum Sulla municipiis omnibus civitatem ademit, atque omnes (ut Valerius Max. ſcribit) Italiæ partes civilis ſanguinibus fluminibus inundavit. *Hottomann.* Vox *nomine* poſt *Hetruriæ*, omnino videtur eſſe tollenda. Sive enim quis hominem hic annotare voluit, quod illi hoc nomen jam videretur abeſſe l gius, ſive *nomine* pro cauſa dictum c accipi velit, neutro modo cohærere teſt. *P. Faber.* Ep. 6. lib. 6. ad C vocat Etruriæ nobiliſſimum, ſu ſumma auctoritate domeſtica pra tum. *Paſſerat.*

In utraque fortuna cognitum] Adv fortiter, & ſecunda moderate feren *Idem.*

In homine offendendum ſit] Improb dum. II de orat. *Nihil tam inſigne, ad diuturnitatem memoriæ ſtabile, qu in quo aliquid offenderis.* Idem.

Qui ſe homines coëgiſſe fateatur] H minem impudentiſſimum, qui hæc p fiteatur in judicio, & ſe rei capitalis ſimulet. *Idem.*

Cum judicium de vi ſit] Enumerat *Hottom.*

Auctoritatem ſapientiſſimorum hom num] Iuriſperitorum ſupra. *Idem.*

Multo etiam minus quæri, A. Cæc fundus ſit, &c.] Sic olim hunc locu reſtitueram, Georgii Bucanani, Sco viri cum omni doctrina præſtantis, tu poëtæ optimi, auctoritatem ſecutu *Multo etiam minus quæri, A. Cæcin fundus ſit*, &c. cujus verba edenda c ravi. ſic igitur ille: In oratione p Cæcina extrema ita vulgo legitur: *M*

æſtor in provincia non poteſt ultra annum eſſe, niſi poteſtas prorogetur, *Div.* 1. 69
æſtor legato antecellit honore, 3 *Ver.* 58. 16
æſtores acceptare ab ærario pecuniæ rationem reddere cogebantur, 1 *Ver.* 13. 108
æſtores in provinciis faſcibus uſi, 2 *Ver.* 4. 128
æſtores locabant publica opera, 1 *Ver.* 54. 122
æſtoris cum prætore neceſſitas, *Div.* 14. 85
æſtorum etymon, munus, numerus, &c. *Quint.* 4. 11, 12
æſtura primus gradus honoris eſt, 1 *Ver.* 13. 108
VANTUM æquius melius ſit dari, formula a prætore arbitro data, *Roſc. Com.* 4. 60
atuor ab eo, qui multis imperat, requiruntur, *Div.* 1. 70
id ejus ſit, 5 *Ver.* 25. 46
id ergo eſt? pro, cur igitur ita ſe res habet; *Quint.* 2. 6
id eſt aliud, &c. modus reprehendendi Cic. familiaris, *Roſc. Am.* 19. 49
id hominis eſt? 2 *Ver.* 74. 140
idquid, pro quidque, 4 *Ver.* 13. 30
inarii permutatio, *Quint.* 4. 12
. Metelli reſponſum in Nævium, 5 *Ver.* 70. 61
Pompejus, *Font.* 7. 65
. Scævola, *Roſc. Am.* 12. 47
incunx, *Quint.* 5. 13
is. — ut, quem hominem, dii immortales? &, at quem virum? amplificationis genus, 2 *Ver.* 45. 138. & 66. 142
is. — eum judicem, quem commodum erat, dabat, 3 *Ver.* 7. 5
is. — quam tu mihi religionem narras, &c. modus reſpuendi per contemptum quæ contradicuntur, 4 *Ver.* 39. 36
uod, pro ſed, 1 *Ver.* 46. 119. & 2 *Ver.* 26. 135
uod contra contendi, pro cum contra contenderim, loquendi modus, *Quint.* 28. 36
uomodo nunc intendit, argumentum ex iis, quæ cernuntur, *Qu.* 29. *ibid.*

R.

RAtio, 1 *Ver.* 6. 105
ratio. — in rationem inducere, 1 *Ver.* 42. 117
ratio a cauſa quomodo differat, *Div.* 1. 69
rationem ſuam ducere, 1 *Ver.* 48. 120
recte vendere, 3 *Ver.* 98. 26
recuperator. — poterat uterque & actor, & reus, ſi quem de conventu recuperatorem non probaſſet, eum rejicere, 3 *Ver.* 40. 17
recuperatores, 3 *Ver.* 11. 6
recuperatores a prætore dati, *Quint.* 1. 3
redivia, *Roſc. Am.* 44. 56
redundat ſanguine civis R. 4 *Ver.* 11. 30
referri, pro contra afferri, *Quint.* 13. 24
reficere, 3 *Ver.* 47. 13. & 63. 17
referveſcere, *Roſc. Com.* 6. 62
reges barbari Perſarum & Syrorum plures uxores habebant, 3 *Ver.* 33. 10
reus. — non reſpondebat in judicio reus, ſed defenſor, 1 *Ver.* 1. 102
rei perſonam ſuſcipit patronus, *Qu.* 1. 3
rejectio judicum primum a reo, deinde ab accuſatore facta, 1 *Ver.* 7. 105
religio a judicibus quare petatur, *Act.* 1 *Ver.* 1. 93
rem abire ab aliquo, 3 *Ver.* 64. 17
Remmia lex, *Roſc. Am.* 19. 49
renunciare deciſionem, 1 *Ver.* 54. 121. *ſeq.*
repetitio ejuſdem verbi, *Div.* 8. 81. & *Act.* 1 *Ver.* 1. 92
repræſentandæ futuræ rei modus, *Div.* 14. 85
reprehenſio ex comparatione acrior eſt, 5 *Ver.* 32. 48
reſpicere plus, quam contemnere, 1 *Ver.* 47. 119
reſpirare non ſinere, *Quint.* 11. 23
reſpondere. — non reſpondebat in judicio reus, ſed defenſor, 1 *Ver.* 1. 102
reſpuendi modus per contemptum ea, quæ contra dicuntur, 4 *Ver.* 39. 36
reſtare. — illud etiam reſtiterat, loquendi modus, *Quint.* 9. 21
reſtipulatio, *Roſc. Com.* 5. 61. & 12. 65
reſtituere. — cum litigantes ſignificare vellent dejectum aliquem de poſſeſſione non eſſe, ideoque nec reſtituendum, reſtituiſſe ſe dicebant, *Cæc.* 8. 72. & 19. 74

reum facere, *Div.* 3. 75
reus qui dicitur, *Quint.* 2. 8
Rhegini cives Romani, 5 *Ver.* 61. 57
robuſta ætate, &c. *Roſc. Am.* 51. 57
rogare, *Div.* 1. 71
Romanam plebem virgis concidere contra veteres leges, 1 *Ver.* 47. 119
Romanorum civium hereditates peregrinis adire non licet, *Cæc.* 32. 77
roſtra templum vocabantur, 3 *Ver.* 96. 26

S.

SAcerdos. —— a ſacerdote ſus mactari ſolebat, 1 *Ver.* 46. 119
ſacramentum, *Cæc.* 33. 78
ſaltus, *Quint.* 6. 17
Salvator, 2 *Ver.* 63. 141
ſalus. —— qui ſalutem dedit, interpretatum a Cicerone τὸ σωτὴρ, *ibid.*
ſalus ipſa ſervare non poteſt, &c. *Font.* 6. 65
ſanguine civis Romani redundat, 4 *Ver.* 11. 30
ſartorum tectorum exigendorum cura ad cenſores pertinuit, 1 *Ver.* 40. 117
ſatietati ſupereſſe, *Act.* 1 *Ver.* 4. 95
ſatiſdare damni infecti, 1 *Ver.* 56. 123
ſatiſdare quis debet, *Quint.* 7. 18
ſatisfacere, *Roſc. Com.* 9. 63
ſatisfactionem accipere, *ibid.*
ſcaphia, 4 *Ver.* 17. 31
Scapula cognomen Quinctiæ gentis, *Quint.* 4. 11
Scauri conſtantia, *Act.* 1 *Ver.* 17. 101
ſceleratus, 2 *Ver.* 31. 136
ſcelere gravius parricidium, 5 *Ver.* 66. 58
ſceleris propria ſignificatio, *Div.* 2. 72
ſcelus gravius eſt, quam facinus, 5 *Ver.* 44. 51. & 66. 58
ſcenicam artem agere probro fuit, *Quint.* 25. 33
ſcribæ, *Roſc. Am.* 7. 45
ſcribæ apparitores, 3 *Ver.* 78. 21
ſcribæ de plebe homines erant, 1 *Ver.* 57. 124
ſcribere dicam alicui, 2 *Ver.* 14. 132
ſcriptura, 2 *Ver.* 70. 142
ſcurræ facilius quam patrifamilias divitem fieri, *Quint.* 17. 27
Scylla, 5 *Ver.* 56. 55
Scylla canibus ſuccincta, *ibid.*
ſector, 1 *Ver.* 20. 110
ſectores, *Roſc. Am.* 29. 51
ſectores collorum & bonorum, *Roſc.* *Am.* 29. 51
ſecus, pro male, *Quint.* 9. 20
ſedere ad gubernacula reip. *Roſc. Am.* 18. 48
ſemis, *Quint.* 5. 13
Semproniæ leges, 5 *Ver.* 63. 57
ſemuncia, *Quint.* 5. 13
ſenator eſſe quis non poterat ampl... amiſſo ſenatorio cenſu, 1 *Ver.* 60.
ſenatores cum binis lictoribus lib... legationes obibant, *Quint.* 2.
ſenatores quando ſoli judicarunt, ... *Am.* 1.
ſenatoria ætas, 2 *Ver.* 49.
ſenatorio loco eſſe, & natus eſſe ... dicebatur, *Quint.* 19.
ſenatori nec habere, nec mercari ... mare quidquam libuit, 5 *Ver.* 18.
ſenatori quamdiu vellet, dicere l... bat, 2 *Ver.* 39.
ſenatoria ornamenta, *Quint.* 19.
ſenatoria tunica, 4 *Ver.* 24.
ſenatoribus proprie dignitas tribui... 2 *Ver.* 71.
ſenatoribus negotiari non liceb... 4 *Ver.* 20.
ſenatorius cenſus, *Quint.* 19.
ſenatoribus ordo ſolum Romano... ab nepotibus tribui ſolebat, *Qu.* 7
ſenatorius ordo ſolus de repetundis ... tenebatur, 3 *Ver.* 47.
ſenatus audit ſociorum querellas, ... mina vero judicibus commit... 5 *Ver.* 48.
S. C. intercedit, 2 *Ver.* 16.
ſenex Cæcilianus, *Roſc. Am.* 16.
ſeptunx, *Quint.* 5.
ſepulcra non in urbe, ſed in agro er... *Roſc. Am.* 9.
ſervator, 2 *Ver.* 63.
ſervi nonnulli vicarios habent & pe... lium, 3 *Ver.* 38.
Servilius lacus, *Roſc. Am.* 32.
ſeſtertii permutatio, *Quint.* 4.
ſeſtertii duobus & ſeſtertium duo... differunt, *Div.* 10.
ſeſtertius, *Quint.* 5.
ſeſtertius & nummus idem ſunt, *R...* *Am.* 2.
ſextula, *Cæc.* 6.
ſi. —— elegans & veteribus uſitata fig... loquendi, ut: rectum eſt, ego ut facia... pro, ſi rectum eſt, &c. 5 *Ver.* 65.

ſi d...

diis placet, hic loquendi modus quid ſignificet, *Roſc. Am.* 36. 54
dii volent, 3 *Ver.* 67. 18
ſapis, admonentis eſt, *Quint.* 4. 11
iciliæ civitates ex quattuor generibus ſunt, 3 *Ver.* 6. 4
iculi acuti, *Div.* 9. 82
iculi & Græca & Latina lingua utebantur, *Div.* 13. 84
iculi Græca lingua mendoſe utentes, 5 *Ver.* 57. 56
iculum frumentum, 3 *Ver.* 31. 9
igillatim, 3 *Ver.* 42. 12
igillatus, 4 *Ver.* 14. 30
ignatum argentum, 5 *Ver.* 25. 46
iſtere dicitur ſimpliciter & conjunɛte, *Quint.* 6. 16
ive adeo, 3 *Ver.* 46. 12
ociorum tria genera, *Div.* 3. 73
olarium, *Quint.* 18. 27
oleatus, 5 *Ver.* 33. 49
olvo tibi quod debeo, ab aliquo, *Cæc.* 6. 71
ortiri dicas, 2 *Ver.* 15. 132
ortitio & ſubſortitio & rejectio judicum, *Act.* 1 *Ver.* 6. 96
ortis conjunctio, *Div.* 19. 90
oter, 2 *Ver.* 63. 141
pectatio pecuniæ, 3 *Ver.* 78. 21
pectatus & cognitus, *Div.* 4. 76
ſpero, pro metuo, *Roſc. Am.* 4. 41
ſplendor proprie equitibus tribuitur, 2 *Ver.* 71. 143
ſponſionem facere quis dicebatur, *Act.* 1 *Ver.* 45. 119
ſponſione laceſſebat actor, *Roſc. Com.* 4. 60
ſponſionis exempla, 3 *Ver.* 57. 15
ſtatores, *Roſc. Am.* 7. 44
ſtatuæ. — quinquennium conferendæ in ſtatuas pecuniæ præſcriptum, 2 *Ver.* 58. 140
ſtipendiarii, *Div.* 3. 73
ſtipulationum duo genera, *R. C.* 5. 61
ſtragula, 2 *Ver.* 72. 143
ſtragula veſtis, 5 *Ver.* 25. 46
ſtudium, 5 *Ver.* 1. 27
ſtylo ſcribebatur in ceratis tabulis, 3 *Ver.* 78. 21
ſubire vultum alicujus, *Quint.* 31. 37
ſubſcriptores qui, *Div.* 15. 85
ſubſellia judicum, *ibid.* 87
ſubſellia magiſtratuum minorum, *Roſc. Am.* 5. 42
ſubſellia, trina, judicum, reorum, accuſatorum, *ibid.*
ſubſortitio & ſortitio & rejectio judicum, *Act.* 1 *Ver.* 13. 99
ſubterfugere imprudentiam, *Act.* 1 *Ver.* 4. 95
ſuburbana provincia, 3 *Ver.* 26. 9
ſuccincta canibus Scylla, 5 *Ver.* 56. 55
ſuffragium ferre nemini poſt annos LX licebat, more majorum, *Roſc. Am.* 35. 54
Sulla. — optimates pro Sulla, plebs & equeſter ordo pro Mario pugnarunt, *Roſc. Am.* 6. 43
Sulla quid ademerit tribunis pl. & populo, *Div.* 3. 74
Sulla tribunitiam poteſtatem valde minuit, *Act.* 1 *Ver.* 15. 100
Sulla lex contra Volaterranos, *Cæc.* 32. 77
ſumma æſtate, 5 *Ver.* 31. 47
ſummum jus, *Cæc.* 4. 50
ſupellex Deliaca & Corinthia, 2 *Ver.* 34. 137
ſuperbia & arrogantia commune nobilitatis malum, *Act.* 1 *Ver.* 6. 96
ſupereſſe ſatietati, *Act.* 1 *Ver.* 4. 95
ſuperlative prolatum nomen, ut, non promptiſſimus, &c. minuere vituperationem, vel laudem videtur, nec tamen parum vituperat, vel laudat, 2 *Ver.* 14. 132
ſupplicium commune, 1 *Ver.* 3. 103
ſyngrapha quid, 1 *Ver.* 36. 115
ſyngrapha utriuſque manu facta creditori cavebat, *ibid.*
σωτὴρ & σωτῆρα, 2 *Ver.* 63. 141

T.

TAbellæ judicum in ciſta conſtitutæ, *Div.* 7. 80
tabellæ judicum tribus litteris inſcriptæ erant, A. C. N. L. *Roſc. Am.* 20. 49
tabula Sextia, *Quint.* 6. 16
tabulæ, *Roſc. Com.* 2. 60
tabulæ. — ſtylo ſcribebatur in ceratis tabulis, 3 *Ver.* 78. 21
tabulis fides quomodo habenda ſit, *Roſc. Com.* 1. 59
talentum Atticum, *Roſc. Am.* 2. 40
tanti eſt, *Roſc. Com.* 8. 63. & 4 *Ver.* 12. 30
tela, pro argumentis cauſſæ, *Qu.* 4. 10
Temenites Apollo, 4 *Ver.* 53. 38

templum Caſtoris, 1 *Ver.* 49. 120
templum Roſtra vocabantur, 3 *Ver.* 96. 26
tempus verbi præſens, 3 *Ver.* 94. 25
tenſarum orbitæ pompam ferentes, 1 *Ver.* 59. 124
tenuis, *Roſc. Am.* 31. 52
teſtamentaria lex, 1 *Ver.* 42. 118
teſtes. — quos accuſator teſtes produxerat, ab reo interrogari mos erat, 5 *Ver.* 59. 57
teſtes interrogati priori actione, 3 *Ver.* 16. 7
teſtes, licet jurati, nihil tamen affirmabant, arbitrari ſe dicebant, *Font.* 9. 66
teſtes minus idonei, *Cæc.* 9. 72
teſtificari, *Quint.* 6. 16
teſtimonii denunciandi poteſtas cui dabatur, *Roſc. Am.* 38. 55
teſtimonium a juratis dicebatur, 1 *Ver.* 35. 114
Theomnaſtus, 4 *Ver.* 66. 40
Theoractum, *ibid.*
theſpiæ quare viſebantur, 4 *Ver.* 2. 28
Thraſimenus lacus, *Roſc. Am.* 32. 52
tibi, cum indignatione, *Roſc. Am.* 46. 56
toga utebantur ſoli cives Romani, 5 *Ver.* 60. 57
toreumata, 4 *Ver.* 18. 31
trabali clavo figere, 5 *Ver.* 21. 45
tranſigere, *Div.* 14. 85
tranſlaticium, 1 *Ver.* 44, 45. 119
tranſlatorum vis in oratione, *Qu.* 11. 22
tribunalia prætorum, *Roſc. Am.* 5. 42
tribuni pl. judicibus male judicantibus, diem dicere poterant, *Div.* 3. 74
tribuni pl. jus dicebant in baſilicis, 4 *Ver.* 3. 28
tribuni pl. magiſtratum inibant IV id. Dec. *Act.* 1 *Ver.* 10. 79
tribuni plebis quare initio fuerint creati, *Quint.* 20. 29. & 5 *Ver.* 55. 55
tribuniciam poteſtatem valde minuit Sulla, *Act.* 1 *Ver.* 15. 100
tribuno mil. præfectus antecellit honore, 3 *Ver.* 58. 16
tribunorum pl. proprium fuit diem dicere ad populum, *Div.* 20. 90
tribus nomen quibus nominibus addi ſoleret, *Quint.* 6. 14. *ſeq.*
tribus nomen addebatur iis, qui non valde nobiles erant, 2 *Ver.* 43. 137
tribus prærogativa, *Act.* 1 *Ver.* 9. 97
tribus quattuor urbanæ, ruſticæ igno... liores, *Roſc. Am.* 7. 44. ſ...
tribuum numerus, ratio & nomin... *Quint.* 6.
tricies, 1 *Ver.* 39. 1...
triclinia, 2 *Ver.* 74. 143. & 4 *Ver.* 26. ...
triens, *Quint.* 5.
triumphantes uno tantum die imperiu... in urbe habebant, 5 *Ver.* 30.
trulla, 4 *Ver.* 27.
tunica ſenatoria, 4 *Ver.* 24.
Turpio, 3 *Ver.* 39.
tutorum in poteſtatem muliere... *Cæc.* 25.

V.

Valerii Meſſallæ & Flacci, *Ro... Am.* 51.
vanus, hoc eſt, mendax, *Quint.* 6.
vectigal unde exigebatur, *Div.* 3.
vendere male & recte, 3 *Ver.* 98.
Venerii, *Div.* 17.
Venerius homo, 2 *Ver.* 38. 1...
venire contra aliquem, *Roſc. Com.* 6.
verba ſimiliter incipientia, *Quint.* 11.
verbi ejuſdem repetitio, *Div.* 8. 8... & *Act.* 1 *Ver.* 1.
verbi præſens tempus, 3 *Ver.* 94.
verborum aucupia, *Cæc.* 23.
verborum inopem quando ſe fingat or... tor, 4 *Ver.* 1.
verborum in nulla lingua copia eſt ta... ta, res ut omnes ſuis propriis voc... bulis exprimantur, *Cæc.* 18. 7...
veritas, *Act.* 1 *Ver.* 1. 92. ſe...
veritas, pro æquitate, *Quint.* 1. 5. & 2.
Verrea, 4 *Ver.* 10. 2...
Verres ad Sullanam factionem tranſiit... 1 *Ver.* 13. 10...
Verrinum jus, 1 *Ver.* 46. 11...
Verris ambiguum nomen, *Div.* 19. 8...
Verris etymon, 4 *Ver.* 25. 3...
Verris nomen quare taceat Cicero, *ibid.*
verumtamen, 1 *Ver.* 50. 120. & 2 *Ver.* 11. 13...
verſatus, *Div.* 1. 6...
verſuram facere, 2 *Ver.* 76. 14...
veſtis nomine quidquid ſterni poſſet comprehendebatur, 2 *Ver.* 7. 12...
veſtis ſtragula, 5 *Ver.* 25. 4...
viatores, *Roſc. Am.* 7. 4...
vicies, 1 *Ver.* 39. 11...
victoriæ in judicio ſpes duabus maxim... rebus nititur, *Quint.* 1.

victo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

etiam minus quæri, A. Cæcinæ fundus *, necne: me tamen id ipſum docuiſſe,* *ndum eſſe Cæcinæ.* At enim docere fun-am eſſe Cæcinæ, non magnopere ad æſentem quæſtionem pertinet: nec id icero uſpiam docuit: niſi forte id do-re quis vocet, quod in orationis nar-tione paucis rem verbis attigit. ut in uca conferam, *teſtamento facto mulier oritur. facit heredem ex deunce, & ſe-uncia Cæcinam.* paullo vero inferius leo ſe id non docuiſſe oſtendit, ut de oc agro tanquam controverſo, & am-gui juris loquatur, his verbis: *Atque le omnes introitus, qua adiri poterat, on modo in eum fundum, de quo contro-erſia fuerat, ſed etiam in illum proxi-num, de quo nihil ambigebatur, armatos pponit.* Vides, ut de illo fundo con-overſia ſit, de altero nihil ambigatur? bi ergo docet Cicero fundum fuiſſe æcinæ? Nam inter argumenta cauſæ ulla de hac re mentio eſt, ubi maxime l oportuit doceri. Tum enim res con-overſa docetur, cum vel argumentis, el teſtibus vel multis, magniſque indi-is probatur. Quod ſi nuſquam Cicero acit, cujus improbitatis eſt in cauſa ræſertim tam multiplici ac perplexa, l in epilogo pro confirmato numera-e, cujus nuſquam in tota cauſa facta it mentio? aut cujus negligentiæ eſt, uod in refutando fuit poſtremum, in ota pæne cauſa firmiſſimum, cum ce-era commemoraris, id in enumera-ione præterire? Horum cum neutrum n Ciceronem convenire poſſit, hunc ocum nimia caſtigantium audacia di-ám, an inſcientia, corruptum eſſe non lubito. Ego vero cum ad eum corri-gendum nihil habeam, quod afferam, præter conjecturam, eam in medium proponam, ac ſuum exiſtimaturis ju-dicium relinquam. ſic igitur legendum cenſeo: *Multo etiam minus quæri, A. Cæcina fundus ſit, necne: me tamen id ipſum docuiſſe, fundum eſſe Cæcinam.* Id ut ita eſſe exiſtimem, cum illa, quæ ſupra adverſus veterem lectionem diſputata ſunt, tum etiam capitum ordo, quibus hæc cauſa continetur, facit. Primum enim Cicero vim factam eſſe probat: deinde verbum illud, *unde*, cujus interpretatione cauſa adverſariorum maxime nitebatur, ſecum facere contendit: tertio loco, Cæcinam poſſediſſe oſtendit: quarto loco civem eſſe Cæcinam, ac poſſe jure civium Romanorum hereditates capere, neque legem Corneliam, quo minus id faceret, impedimento eſſe probat. Quattuor hæc, quibus tota cauſa continetur, capita, in peroratione, eodem, quo dixerat, ordine enumerat. Quod ſi ita legamus, ut habent vulgati codices, quartum quod erat in refutando caput, in epilogo videbitur plane præteriiſſe. ſin ut ego legendum puto, cum cetera oratione conſtabit epilogus. Nam cum fundi dicantur populi (ut alibi Cicero ſcribit) ii, in quibus jus Romanum, velut in fundo, reſediſſet, non poteſt dubitari, quin coloni, fundi eſſent, ſiquidem cives eſſent Rom. hoc eſt (ut Ciceronis verbis utar) quin lege agerent, & ſuum jus perſequerentur, & omnes jure civili ſine cujuſquam aut magiſtratus, aut judicis, aut periti hominis, aut imperiti dubitatione, uterentur. Igitur A. Cæcina cum colonus eſſet ejus coloniæ, cujus coloni cives eſſent: non dubium eſt, quin ſit fundus, & jure civili Romano utatur, ſuumque jus perſequi, & hereditates civium Romanorum capere poſſit: nec hoc jus ei quiſquam per vim auferre potuerit, Legitimus ergo Ceſenniæ heres, ut, qui optimo jure, fuit A. Cæcina. Hæc omnia Cicero ut in epilogo breviter complecteretur, fundum eſſe Cæcinam dixit. Quod ſi quis pertinacius contra dicat, ac veteris lectionis fidem tueri velit, quod ſatis credat eſſe probatum, fundum eſſe Cæcinæ, cum ſit demonſtratum, eum Ceſenniæ eſſe heredem: ex iis, quæ ſupra diſputavimus, ſatis perſpicuum eſſe puto, alterum non ſtatim ſequi, ſi Cæcina heres ſit Ceſenniæ, ideo fundum eſſe Cæcinæ, non magis, quam Fulcinii, qui ex duabus ſextulis, aut Æbutii, qui ex una ſextula, ejuſdem ſcriptus fuerat heres: alterum vero neceſſario ſequi, heredem eſſe Ceſenniæ non potuiſſe, qui fundus non eſſet. Poſtremo, ſi, ut ego cenſeo, hæc clauſula orationis ultima legetur: & ſenſus Ciceronis erit apertiſſimus, & idem ordo in epilogo ſervabitur, qui fuit in argu-

me tamen idipſum docuiſſe, fundum eſſe Caecinae: c[illegible] haec ita ſint, ſtatuite quid vos tempora reip. de arm[illegible] hominibus, quid illius confeſſio de vi, quid noſtra d[illegible] ſio de aequitate, quid ratio interdicti de jure admoneat, ut judicetis.

mentatione & confirmatione. quod enim in argumentatione quarto loco poſitum erat, id in epilogo quartum locum obtinebit. Sin vetus lectio retinebitur: neutrum, meo judicio, conſtabit. Hactenus Bucananus. Ego vel ita, ut Bucananus cenſet, legendum arbitror, vel hoc modo, quamvis a recepta ſcriptura remotius, *multo minus quæri, A. Cæcina, civis ſit, necne*, &c. & pancis poſt, *civem eſſe Cæcinam*. Lambinus.

Cæcinæ fundus ſit, necne] Lambinus ſcribit *Bucananum* virum omnium judicio plane ſingularem legendum putare, *Cæcina*. ut *fundus* dicatur pro *colonus*: ea ratione qua *populus* dicebatur *fundus*. Bucanani judicio nemo plus tribuit, quam ego, ſed quominus ei aſſentiri poſſim, hæc obſtant, primum quod *fundum hominem* dici, pro *cive*, nuſquam legi. Docui quidem Obſervat. 2. c. 5. *Fundum* eum dici, qui alicui rei auctor eſt. multaque in eam ſententiam diſputavi. ſed *fundum* pro *cive*, pro eo qui juris civilis particeps eſt, nuſquam legi. præterea præcipua totius iſtius cauſæ vis in eo vertitur, utrum Æbutius an Cæcina fundi iſtius controverſi ſit dominus. Nam ſi Æbutius dominus non fuit; certe injuſte dominum aditu ſui fundi prohibuit. Quod vero Bucananus ait, nuſquam niſi perleviter tactum fuiſſe, Cæcinam fundi dominum eſſe, videamus ne mendum ſit memoriæ: quid enim aliud ſuperius actum eſt, ubi Cicero multis verbis contendit, Æbutium non ſibi, nec ſua pecunia fundum illum emiſſe: ſed Ceſenniæ, & de ipſius pecunia. *Hottom.* Lambinus accuratam, Bucchanani diſputationem affert, qua ille vir probare voluit pro his *A. Cæ-*
cinæ fundus ſit necne, legendum[illegible]
A. Cæcina, fundus ſit nec ne: ne ea[illegible]
dem conjectura mihi ſatis firma eſſ[illegible]
detur. Primum *fundus* pro eo qui ju[illegible]
lud civitatis quod populus Rom[illegible]
dediſſet ei municipio, cujus munic[illegible]
Cæcina eſſet, adſciverit, ut ipſe c[illegible]
pit ex oratione pro Balbo; ſive, u[illegible]
ſtus interpretatur, is eſt auctor, q[illegible]
modo hic ſatis convenire poſſit, [illegible]
viderit. Deinde hac tota oratione C[illegible]
ro nunquam hoc nomen ſic uſurp[illegible]
pro *auctore*, cum pro *fundo illo Fulci-*
no toties uſus eſſet, *quem Ceſenni[illegible]*
auctione filii bonorum emiſſet: qui fun[illegible]
cur non idem in hac orationis con[illegible]
ſione intelligatur & repetatur, vi[illegible]
non poſſum. Ait ſe eum fundum Ca[illegible]
næ eſſe docuiſſe. Cur non docue[illegible]
qui illic docuit a Ceſennia teſtame[illegible]
relictum civi Romano a cive Roma[illegible]
cum is fundus Ceſenniæ eſſet jam e-
ptus in auctione, *quaſi quiſquam*, [illegible]
quit, *fuerit qui dubitarit, quin emer[illegible]*
Ceſenniæ, cum id plerique ſcirent, om[illegible]
fere audiſſent, & quæ ſequuntur. N[illegible]
quod hoc leviter ſic attingit, atque[illegible]
judicium venire negat, facit ut ante[illegible]
cum de ſponſione ex interdicto hic [illegible]
dicium eſſe dixit. *P. Dolabella prætor [illegible]*
terdixit de vi hominibus armatis, ut [illegible]
dejeciſſet, reſtitueret: Reſtituiſſe ſe dix[illegible]
Sponſio facta eſt. Hac de ſponſione vo[illegible]
judicandum eſt. Et poſtea in orator[illegible]
Tota nobis cauſa pro Cæcina de verbis inte[illegible]
dicti fuit; quo in libro etiam tum cau[illegible]
illum ſic inſervire dicere, ſatis ut op[illegible]
nor ſani non ſit. *P. Faber.*

Tempora reip.] Turbulenta, quib[illegible]
magna eſt impunitas gladiorum. P[illegible]
Sex. Roſc. Itaque vis coërcenda. *Paſſ.*

Finis Tomi primi Orationum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

PAVLLI MANVTII

COMMENTARIVS

IN

M. TVLLII CICERONIS

ORATIONES.

TOM. I. PARS II.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

PAVLLI MANVTII COMMENTARIVS IN ORATIONEM VIII.

Capvt I.

Pag. 3. NVllis impulſi inimicitiis, nulla privatim læſi injuria, nullo præmio adducti] Se ipſum deſcribit.

Quid oneris in præſentia tollant] Onus nim accuſandi graviſſimum eſt: cum n accuſatore multa requirantur: ut in Divin.

Virtutumque omnium] Quibus contraria vitia in eo, qui reus eſt, accuantur.

Pag. 4. *Ab religione officii declinarit ?*] Officium quod religioſe colendum eſt, iolaverit.

Ac præſtat] Qui re ipſa talem ſe præbet, qualem ſe fore, cum alterum accuſaret, profeſſus eſt.

Communi voluntate virtutis, atque officii] Eo ſtudio virtutis, atque officii, quod commune omnibus eſt.

Magis neceſſaria ratione] Quia ſibi indicit legem innocentiæ, continentiæ, virtutumque omnium, qui ab altero tationem vitæ repoſcit.

Pag. 5. *C. Carbonem*] Conſularem, virum eloquentiſſimum: qui ſe voluntaria morte a judicum ſeveritate vindicavit. in Bruto, & in ep. ad Pætum.

Fortunæque] Craſſi nobilitatem ſignificat, quæ numeratur inter fortunæ bona.

Ineunte ætate] Annos enim natus XIX, Carbonem accuſavit: ut ait Tacitus in dialogo de orat.

Gloriæ cauſſa] Minime providentes; quantum in omnem vitam negotii ſuſcipiant, quibuſque ſe innocentiæ, continentiæ, virtutum omnium legibus adſtringant.

Et quid facere, & quantulum judicare poſſemus] Quid præſtare poſſemus vel agendo, vel judicando. Facere, non ad onus accuſandi, ſed ad univerſæ vitæ rationem refero.

Capvt II.

Pag. 6. *Verumtamen*] Vſitatum verbum ſuperioribus iterandis: de quo ſupra diximus.

Hoc ego amplius ſuſcepi, quam ceteri] Correctio quædam ſuperiorum verborum. quod enim ſuſcepit, onus hic non appellat, vitato vocabulo, in quo moleſtia quædam ineſt.

Maleficum] Alibi generale nomen eſt, hic unius proprium criminis: ut ſi dixiſſet, aſperis moribus: nam ſubjungit, *ſi qua in re aſperior.*

Pag. 7. *Contumacia*] Contrarium eſt humilitati. infra: *Ex ea contumacia, quam hic in perditis rebus retinet, illos ejus ſpiritus Sicilienſes quos fuiſſe putetis cogitate.*

Capvt III.

Pudorem, & pudicitiam] Pudor animi, pudicitia corporis infra: *Non pudore, non pudicitia.* De haruſp. reſp. *An ex ſororis cubiculo egreſſus, pudorem, pudicitiamque defendat ?* Pro Cluent. *Eam non pudor, non pudicitia a cupiditate revocavit.*

Adduxeris] In judicium. act. 1. *Vt perſpicuum cuivis eſſe poſſit, hominem ab iſto quæſitum eſſe, non qui reum ſuum adduceret, ſed qui meum tempus obſideret.*

Qui ex tenſarum orbitis prædari ſit auſus] Hanc prædam ſignificant illa verba lib. 1. *Quis a ſigno Vertumni in circum* ma-

maximum venit, quin is in unoquoque gradu de avaritia, tua commoneretur? quam tu viam tenſarum atque pompæ ſic exegiſti, ut tu ipſe illa ire non audeas.

Pag. 8. *Iure æquo*] Non ut varie propter pecuniam, ſed ut æqualiter pro cujuſque cauſſa decernatur.

Aſiæ] Ciliciæ, cui præfuit Dolabella, Verre legato: quam ſæpe Aſiam vocat, ut act. I. *Vexatorem Aſiæ, atque Pamphiliæ.* Et: *Cujus legatio exitium fuit totius Aſiæ, & Pamphyliæ.* Iam lib. I. *Legatione Aſiatica,* pro, Cilicienſi.

Pamphyliæ] Hæc quoque minoris Aſiæ pars fuit, ſed nominatur cum Aſia, quia ſolam Ciliciam Aſiæ nomine Cicero ſignificat: ut exemplis intelligitur.

Iura] Antiquis legibus tradita.

Arbitrarer] Alii, *arbitrarere:* quod probo: ut cum eo congruat, *Quæris cur ei ſim inimicus, cui populus Romanus infeſtus ſit?*

Pro voluntate populi Romani] Vt obſequar voluntati populi Romani, optime de me meriti.

CAPVT IV.

Pag. 9. *Ita credo*] A contrario ſenſu. Non eum, inquit, amatis, ſed capti muneribus ita defenditis eum, ac ſi amaretis. quis enim amet illum, quem virtus nulla commendet?

Frugaliſſimi] Qui nihil in veſtras domos conferant.

Ferendum putas] Supra, & infra nobiles omnes alloquitur: ergo hic, *putatis*, rectius videtur.

Pag. 10. *Veſtro Marte*] Veſtris artibus, ac rapinis. quo majore flagratis cupiditate, cum ea ſumitis aliunde, quibus abundatis ipſi. Offic. lib. II. *Hanc igitur partem relictam explebimus, nullis adminiculis, ſed, ut dicitur, Marte noſtro.* Phil. II. *Rex ipſe ſua ſponte, nullis commentariis Cæſaris, ſuo Marte res ſuas recuperavit.*

Ceteri] Exemplo commoti.

Suo periculo] Nam, ſi prædentur in provinciis, pœnas fortaſſe judicio dabunt.

CAPVT V.

Alio loco] Lib. IV.

Et dicta ſunt] Suſpicor hæc add[illegible] eſſe ab eo, qui hæc, quæ Cicero ſe [illegible] cturum alio loco pollicetur, ſatis ja[illegible] hic ab eo eſſe dicta ſignificare volue[illegible] alioqui, ubinam hæc adverſus nobi[illegible] in ſuperioribus orationibus dicta ſin[illegible] non invenio.

Superiore omni oratione] Non de u[illegible] tantum loquitur ſuperiore oratione, v[illegible] rum de omni ante habito ſermone v[illegible] in primo, vel in ſecundo libro. na[illegible] in utroque varia, novaque Verris cr[illegible] mina expoſuit: hic autem ſubjungi[illegible] *Erat quædam ex ipſa varietate, ac novit[illegible] te rerum, ac criminum delectatio.*

Pag. 11. *Religioni*] Cauſſæ, quæ a[illegible] veſtram religionem pertinet. juraſt[illegible] enim in leges. nunc attentionem a vo[illegible] bis religio poſtulat: cum præſertim ſu[illegible] periora propter voluptatem libenter au[illegible] dieritis.

Decumano] Quod ex decumis exig[illegible] tur.

Empto] Quod, præter decumanum [illegible] emit a Siculis populus Romanus.

Æſtimato] Pro quo pecuniam ex[illegible] gunt mancipes, æſtimatione prætoris [illegible] quæ fuit iniquiſſima prætore Verre. i[illegible] his enim tribus generibus furatus eſt [illegible] hæc in Divin. attinguntur, hic expo[illegible] nentur latius, per ſingula cujuſque ge[illegible] neris crimina.

CAPVT VI.

Vectigal eſt certum] Pecuniarium.

Pag. 12. *Cenſoria locatio*] Locabant cenſores Aſiaticos agros.

Perpaucæ Siciliæ civitates] Numerum non dicit, quem tamen optime tenebat. nam lib. VII. *Tindaritani officia ſua erga populum Romanum ita commemorant. Nos in ſeptemdecim populis Siciliæ non eramus: nos in omnibus Punicis, Sicilienſibuſque bellis amicitiam, fidemque populi Romani ſecuti ſumus.* Cum igitur numerum ponit, officia Tindaritanorum auget, qui ſe a ſeptemdecim Siciliæ populis in bello ſejunxerint, & Romanis opem tulerint. Cum, omiſſo numero,

per-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

erpaucas Siciliæ civitates fuiſſe dicit, uæ bello ſubactæ ſint, habet rationem emporis, quo Siciliam, ut bene de opulo Romano meritam, judicibus ommendat. Cujus artificii exemplo gregie ad imitationem, qui velit, eruitur.

Pag. 13. *Illis eſt redditus*] Cum eo tamen, ut decumas ſolvant: quas cenſores locant.

Venire] Locari. nam ipſæ decumæ nomine populi Romani exiguntur.

Immunes] Quæ nihil omnino pendant.

Decumanus eſt] Decumas dat. Sunt igiur ex quattuor generibus Siciliæ civitaes. Aliæ, quarum ager a cenſoribus locatur, ut pro decumis pecuniam capiant. Aliæ, quarum ager non locatur, nec veneunt decumæ, ſed exiguntur. Aliæ, quæ nihil omnino pendant. Aliæ, quæ decumas dent.

Pag. 14. *In ſuis rebus ipſos intereſſe*] Propterea, ubi vendi olim ſolebant, ibidem in Sicilia vendi voluerunt.

Ne nomine quidem legis novo] Non modo legem, quæ ab Hieronica differet, ſed ne aliam quidem, licet non differret, novo nomine Siculis dederunt: cum intelligerent, ſi nomen ſervaretur ejus regis, qui cariſſimus iis fuiſſet, fore, ut ipſa decumanorum venditio, Hieronica lege facta, eſſet illis jucundior.

CAPUT VII.

Ad alienos] Minucii hereditas ad Minuciam gentem pertinebat: Verres ad alienum tranſtulit. lib. 1.

Pag. 15. *A primis heredibus ad ſecundos*] A P. Annii filia ad L. Annium lib. 1.

Cenſorias quoque leges] Dixi jam, condiciones illas, quibus cenſores ſarta tecta locarent, cenſoriam legem appellari ſolitam, ut appellatur lib. 1. & alibi.

Ne pupillo] Putidum ſit, ea ſi hic de pupillo Iuniano exponam, quæ Cicero dixit lib. 1.

Quam ipſis videretur] Vſitata locutio: ut lib. 11. *Eum judicem, quem commodum erat dabat.*

Pag. 16. *Ad legem*] Qua quæſtores locabant.

Hic] Aderat enim in judicio. lib. 11. *Sthenius eſt, is qui nobis aſsidet, Thermitanus.*

CAPUT VIII.

Pag. 17. *Ita acute, ut Siculum*] Acumen ingenii alibi quoque laudat in Siculis, ut in Divin. *Illi quidem, ut eſt hominum genus nimis acutum, & ſuſpicioſum.*

CAPUT IX.

Quem videtis] Teſtis aderat in judicio, ut etiam Sthenius.

Pag. 18. *Corpore*] Magno.

Ore] Obeſo.

Pag. 19. *Commodus*] Humanus, ſic lib. 11. in extremo: At mores commodi. quis contumacior? quis inhumanior? quis ſuperbior.

In cubiculo ſolus] Excluſis ceteris, quaſi ſolus eum Apronius delectaret.

Accubante prætextato prætoris filio] Verris notatur improbitas, qui turpiſſimarum rerum adſpectu filium adhuc puerum corrumpi ſineret.

CAPUT X.

Edidiſſet] Significaſſet.

Ego] Aratoris inducitur perſona de Verris injuria conquerentis.

Pag. 20. *Inquit*] Arator.

Quid tum? quid cenſes?] Adhuc loquitur arator.

Aut dabis] Hoc ex decumani perſona.

Ex Codice] Ex ipſius tabulis.

De profeſſione] Ne arator minus profiteatur, quam exaraverit: ne decumanus plus, quam ſibi debeatur, deberi profiteatur. infra.

CAPUT XI.

Pag. 21. *Quæ vectigalia ſunt*] Quæ vectigal pendunt. convertit enim ad neutrum genus hæc ſimul omnia, Aſiam, Macedoniam, Hiſpaniam, Galliam, Africam.

Pignerator] Pignus capit ab eo, qui non ſolvit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Qui digito licitus ſit] Sublato digito licebantur. lib. I. Digitum tollit Iunius.

In ſingulis jugis] Non in amplo fundo, ſed in uno tantum jugo, quod ipſi arant, & unde recedere non licet. Iugum erat, quod uno die juncti boves exarare poſſent.

Pag. 22. *Iubet recuperatores rejicere*] Recuperatores judex dabat: ex iis actor, & reus, quos ſuſpectos habebant, rejiciebant.

Decurias ſcribamus] Si dixiſſet actor: Decuriæ ſcribantur: id eſt, judices legantur: reſpondebat Verres: Quas decurias? de cohorte mea rejicies: id eſt, recuperatores ego dabo de cohorte mea: ex iis tu rejicies.

Quid? iſta cohors] Ex aratoris perſona. is enim actor eſſe fingitur.

Voluſii haruſpicis] Infra Voluſianus appellatur.

Cornelii medici] De quo ſic infra: *Iſte viros optimos recuperatores dat, eundem illum medicum Cornelium.* is eſt Artemidorus Pergæus, qui in ſua patria duxiſti quondam, & magiſter ad deſpoliandum Dianæ templum fuit. Cornelius vocatur, accepto Verris nomine, cujus beneficio civis Romanus factus eſſet: ut lib. I. *Lictor Cornelius.*

Et horum canum] Valerium præconem, Tlepolemum pictorem: qui nominantur infra ut recuperatores a Verre dari. Canes appellavit eoſdem lib. I. *Multa ſibi opus eſſe, multa canibus ſuis, quos circa ſe haberet.*

Pag. 23. *Lambere*] Quaſi aliquid petant.

De conventu] E civibus Romanis.

CAPVT XII.

Impudentia] Sine impudentia: cum ſcriptum eſſet in edicto: *Quantum decumanus edidiſſet aratorem ſibi decuma dare oportere, tantum ut arator decumano dare cogeretur.*

Pag. 24. *Commiſſam*] Debitam. uſitata locutio.

Irritos] Infecta re.

Res agi videretur] Serio colloqui, & agere inter ſe de aratoris petitione viderentur.

Pag. 25. *Nova dignitas publicani*] i-gnitas eſt in publicanis, quia ſun-queſtris ordinis. Apronius eques manus non erat: ideo, *Nova dign publicani*, cum quadam irriſione di fungebatur autem Apronius, cum cumanus eſſet, munere publicani.

CAPVT XIII.

Recuperatores daturum in octuplum] Daturum te recuperatores cum eo, decumanum octupli condemnarent.

Pag. 26. *Te cum tuos omnes fructus p-blicano tradidiſſes*] In perſona Verris ratorem fingit.

Procuratoribus] Agunt enim re tuam.

Factum] Contra decumanos.

Poſtulatum] Ab aratoribus.

Pag. 27. *Quod in aratorem dari p ſet?*] Vt enim dare cogatur, quantu ab eo decumanus petit; judicem ei d Siculum magiſtratum: ut ipſe con publicanum agat, ſi plus ei dederi quam debet; judices dat recuperator de cohorte ſua.

Non malum eſt, inquit, eſſe iſtam fo midinem] Quod ſecum Verres tacite c gitabat, id eum fingit dicere.

Iſtam formidinem] Iudicii recuper torum, quo decumanus vocare pote aratorem, quaſi minus acceperit ab eo quam petierit.

Cum exactum ſit] Cum exegerit Sicu lus magiſtratus.

Ne ſe commoveat] Arator: ne quei audeat.

Reliquus metus judicii ſit] Metuat illu judicium, quo poteſt, agente publicano quadrupli condemnari. Ad quam ratio nem Verris ita Cicero ex aratoris perſo na reſpondet: *Si judicio a me vis exigere* Sunt enim hæc ſine dubio aratoris verba, non, ut alii putant, decumani.

Hanc vim] Siculi magiſtratus.

CAPVT XIV.

Vter] Pro, alteruter, ut alibi.

Quantum commodum eſt] Quantumlibet. ſic locutus lib. I. *De capite, quantum commodi fuerit, frumenti decumani detraxerit.* Lib. II. *Eum judicem, quem commodum erat, dabat.*

Lu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Luteus] Hebes, ac tardus. ſic *Lu um negotium*, pro nullius pretii, dixit). IV.

Pag. 28. *Etiam*] Pro, tamen.

Peculiare] Novum, Verriſque pro- ium, non cum aliis commune præ- ribus: ut infra: *Peculiarem habes ali- iam Siciliam, quæ tibi ex alio genere umentum ſuppeditare poſſit?*

Pag. 29. *Mature*] Antequam cor- mpantur.

CAPVT XV.

Pag. 30. *Ex Leontino*] Vrbs vocatur eontinum, non, ut alii ſunt arbitrati, eontini. itaque lib. II. *Leontini miſe- in civitate*, dixit generandi caſu.

Calumniandi quæſtus] Quæſtus aſtuto onſilio contractus. nam aratores miſe i, ne tam longe ire cogerentur, qua- is, etiam iniquiſſima, condicione cum Apronio paciſcebantur.

CAPVT XVI.

Pag. 31. *Lex*] De repetundis, qua udicium hoc eſt conſtitutum.

Pag. 32. *In Sthenii Thermitani nomine*] Cujus enim abſentis nomen delatum eſſe jam ſcripſerat, eum poſtea coram eſſe delatum, ſcripſit in eodem codice. quod ſine litura fieri non potuit lib. II. *Tollit ex tabulis id, quod erat; & facit; coram delatum eſſe.*

Qui teſtes interrogari priori actione nolueris] Teſtes interrogati erant priore actione: quod ſupra jam ſæpe demonſtratum eſt. Sed Verres ipſe, cum eos interrogare poſſet, tacuerat. quod quia fuit impudentiæ, (quis enim reus ſuos teſtes non interrogat? propterea dixit Cicero, *Et iis tacitum os tuum præbere malueris.* Videtur autem legendum potius, *interrogare*, quam *interrogari*. ut ad ipſum Verrem referatur: de quo lib. V. *Reducam iterum equitem Romanum L. Flavium, ſi voles: quoniam priore actione, ut patroni tui dictitant, nova quadam ſapientia, ut omnes intelligunt, conſcientia tua, atque auctoritate meorum teſtium, teſtem nullum interrogaſti.*

Patronos tuos] Quorum conſilio teſtem nullum interrogaſti, nova quadam ſapientia, ut ipſi dictitabant.

Pag. 33. *Cn. Pompeius*] Hoc anno conſul. Opinor ſignificari tempus illud, cum Pompeius in Sicilia Carbonem conſulem occidit.

M. Marcellus] Qui lib. I. nominatur, & in oratione pro Quinctio judex eſt.

Pag. 34. *Paternus honor, & avitus*] Nam & L. Metellus Dalmaticus pater hujus Metelli, & Q. Metellus Macedonicus, avus, conſules fuere.

CAPVT XVII.

Metellum minime fore putaſſet] Eo dignum nomine. fuit enim familia Metellorum nobiliſſima, plurimis decorata conſulatibus, cenſuris, triumphis. unde illud Nævii poetæ: *Fato Metelli Romæ fiunt conſules.* Eadem laude Metellos ornavit lib. V. *Facile inquit, eſſe perſpicuum, quantum inter hunc, & illum Numidicum verum & germanum Metellum intereſſet.*

Ab urbe Roma] Cum nondum Verres e Sicilia deceſſiſſet. ideo ſubjungit, in alienam provinciam.

CAPVT XVIII.

Pag. 35. *Hornotini*] Hujus anni.

Pag. 36. *Vt abſens accuſaretur*] Abſentem Verrem Siculi Romæ accuſabant, cum is adhuc Siciliæ præeſſet, atque in eorum bona, liberoſque ſummum imperium, poteſtatemque haberet.

Antiquum modum ſationis] Quantum ſeri antea ſolebat. ſic dicitur, de agri modo.

Quadriennio poſt] Poſtquam in ea provincia quæſtor fuerat.

Pag. 37. *Non ſolum jugerum*] Quia non arabantur.

Sed etiam dominorum] Quia diffugerant, ſedibus patris relictis. ideo dixit proxime: *Vt ager ipſo cultorem deſiderare, ac lugere dominum videretur.*

Quod caput eſt rei frumentariæ] Hinc illud Phil. II. *Quid jam querar de agro Leontino? quoniam quidem hæ quondam arationes in populi Rom. patrimonio grandiferæ, & fructuoſæ ferebantur.*

Superior annus] Secundus Verris annus.

Proximus] Tertius. Duos tantum annos nominat, quia primo anno Verres & ſata, & bene culta invenit omnia, ſed ita aratores afflixit, ut pro ejus anno in annum ſecundum multo minus ſererent, quam ſolerent. anno autem ſecundo eos plane perdidit, ut multo etiam minus, quam primo, ſererent. nam tertio, litteris ac precibus Metelli, qui ſucceſſurus erat Verri, ad arationes redierunt.

CAPVT XIX.

Populare] Quod populo placere debeat.

Pag. 38. *Cerviculam jactaturum*] Notat in Hortenſi motum cervicis laſciviorem in agendis cauſſis.

Populo ſe ad coronam daturum] Populi gratiam aucupaturum, quaſi magno decumas vendideris.

Ad coronam] Ad omnes, qui circa judicium ſtabant.

CAPVT XX.

Pag. 40. *Locatione illa columnarum*] Quæ erant in æde Caſtoris. quas locavit H-S DLX millibus. lib. I.

Prædatum ?] Ex pupillo Iunii bonis.

Iniquam legem] Correxit enim Verres, prætor urbanus, legem cenſoriam de ſartis tectis. ſupra : *Eundemque te memini cenſorias quaſque legis in ſartis tectis exigendis tollere, & commutare.* Et lib. I. *C. Verres, prætor urbanus, addidit. Corriguntur leges cenſoriæ.*

Ac tempore] Non cum decumas venderes, verum aliquanto poſt, re diligentius ad tuum quæſtum cogitata.

Pag. 41. *Reprehendiſti*] Revocaſti: omiſſum antea per imprudentiam, admonente quæſtu feciſti.

CAPVT XXI.

Pag. 42. *Eundem illum*] Quem ſupra nominavi.

Pergamenus] Omnino, *Pergæus*, aut, *Pergamus*, legendum, a *Perga*; ubi ſpoliatum ac nudatum Dianæ templum, lib. I. dixit.

CAPVT XXII.

Pag. 43. *Si pareret*] Vſitatum form[...] larum initium, de quo jam diximu[...]

Tum Xeno damnaretur] Hoc per[...] ſententiam, & mihi tamen vid[...] abundare, & ſubaudiendum pot[...] quam addendum. hæc enim form[...] rum conſuetudo fuit, ut ſubaudire[...] videamus exempla. pro Q. Roſ[...] *Quid eſt in judicio? directum, aſper[...] ſimplex : Si paret, H-S IↃↃↃ deb[...]* ſubaudi, Condemnaretur. In Div[...] *Iudicium dat ſtatim : Si pareret, eam[...] & ſua Veneris eſſe dixiſſe.* Et lib. II. [...] *paret, fundum. Capenatem, quo de a[...] tur, ex jure eum P. Servilii eſſe, nequ[...] fundus Q. Catulo reſtituetur.* Subau[...] Coge Servilium judex, ut eum Cat[...] fundum reſtituat. Et hic infra: *Si pa[...] ret, adverſus edictum feciſſe.* Subau[...] Condemnarentur. Atque hoc, qu[...] ego ſubaudiri malim, quam ad[...] Theophilus in ſuis Inſtit. interdum a[...] dit, *Iudex eum condemna.*

H-S LXXX] Hæc in edicto ſcri[...] pœna erat, ſi quis jugera non eſſet pr[...] feſſus.

Pag. 44. *Veneriis*] Apparitoribus Ve[...] ris: quorum nonnullos decumanos e[...] voluit. ſupra : *Apronium Venerioſq[...] ſervos, quod iſto prætore novum gen[...] publicanorum fuit.* Et infra: *Mittit [...] hominem Venerios.* Lib. V. *Hominem j[...] bet Lilybaum Venerio ſervo promittere.*

CAPVT XXIII.

Medimna] Medimnum ſenos modio[...] capit.

Pag. 45. *Conſortes*] Bonis iiſden[...] fruentes.

CAPVT XXIV.

Pag. 46. *Crucem*] In quam egit P. Gavium, civem Romanum. lib. V.

Condicione] Quo apud hunc loco fuerint.

Pag. 47. *De iſto tranſigamus*] Ego accuſando, vos condemnando.

Ad Apronium] De majeſtate accuſandum, qui equitibus Romanis manus attulerit.

Leon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Leontinis] Aut ubique, *Leontinis*, le-
ndum: ut urbs ipſa, *Leontini*, dicta
: aut, ubi legitur, *Leontini*, repo-
ndum *Leontinus*.

CAPVT XXV.

Pag. 48. *Commode*] Satis humane.
nia: quod pro Apronii libidine eques
manus attraheretur.

*Statuitur Lollius in illo tempeſtivo gla-
torum convivio*] Iocatur in duobus
minibus *tempeſtivo*, *gladiatorum*:
aſi tempeſtivum uſitato vocabulo
nvivium, in quo gladiatores decum-
rent, appellari non deberet.

CAPVT XXVI.

Pag. 52. *Suburbana?*] Admodum
pinqua. lib. II. *Quemadmodum pro-
quis vos veſtris prædiis maxime delecta-
ni, ſic populo Romano jucunda ſuburba-
as eſt hujuſce provinciæ.*

CAPVT XXVII.

*Hominum ante hac prætorem locuple
?*] Sic in Divin. *Mulier ante hunc
ſtorem copioſa plane, & locuples.* Li-
II. *Homo in primis domi ſuæ nobilis,
ante hunc prætorem vel pecunioſiſſimus
acuſanorum.*

CAPVT XXVIII.

Pag. 53. *Pictorem Tlepolemum*] Alii
lunt, *præconem*, non recte: nam
cco Valerius erat, ſupra nominatus
m eodem medico, & haruſpice Vo-
iano: Tlepolemus autem pictor: de
o ſic lib. V. *Cybiratæ ſunt fratres qui-
m, Tlepolemus, & Hiero, quorum al-
um fingere opinor e cera ſolitum eſſe,
erum eſſe pictorem.*

Repente Cornelii] Verris beneficio ci-
s Romani facti, ideoque Cornelii a
rris nomine.

Pag. 54. *Si pareret*] Formulæ verba:
qua jam diximus.

Dicturum] Apronium. ſupra. *Præſto
Apronius: ait eos ipſos, qui veniſſent,
tra edictum prætoris feciſſe. Quærebant,
id? Reſpondebat, ſe ad recuperatores
dicturum.*

CAPVT XXX.

Pag. 56. *Medimna* XXXIV.] Subaudi, millia: & lege, *medimnum*, ubique, non *medimna*, ubi ſubauditur, millia.

Pag. 57. *Addidiſſent*] Agyrinenſes.

Pag. 58. H-S DC.] Millia, id eſt, ſcutatorum XVIII millia. quod eſt pretium illorum medimnum XXXIV millium, quæ lucri nomine Verres Apronio dari voluit.

A patronis] A Marcellis maxime. nec ſe tamen ipſum excludit. dixit enim in Divin. Factum eſt, uti cum ſummum in veteribus patronis multis, tum nonnullum etiam in me præſidium ſuis fortunis conſtitutum eſſe arbitrarentur.

Ut probaret] Ut probum eſſe diceret, ut eo tamquam probo contentus eſſet.

H-S III.] Ubique adde, millia. ſcutati ſunt XC millia.

CAPVT XXXI.

Pag. 59. *Siculum frumentum*] Probum enim ſignificatur, cum Siculum eſſe dicitur.

Ex area] Ne vitiatum ab aratoribus putaretur.

Nummi] In ſingula medimnum H-S tria millia.

XXXIII.] Lege aut hic, XXXIV, aut ſupra, XXXIII: ne alterum ab altero in eadem re diſſentiat.

H-S LX.] Si H-S tria millia in ſingula medimna putentur, & medimnum XXXIII millia ſint: fient H-S nonaginta novem millia. adde pro hordeo H-S XXX millia: erunt omnino, H-S CXXIX millia. itaque locus emendandus.

CAPVT XXXII.

Pag. 60. *Modiis* XVIII *millia*] Medimna ubique malim nominari, quam modios: ut cum Siculis Græca menſura potius agatur, quam Romana. mendum fortaſſe natum ex *med.* & *mod.*

Pag. 61. *Cum illa prædonis copia*] Cum Veneriis ſtipatoribus. Supra.

Pag. 62. H-S M M.] Exigua ſumma: itaque ſuſpicor de mendo: & fortaſſe notis antiquis, C C C I Ↄ Ↄ Ↄ, ſcriptum fuit, id eſt centum millibus, nummo noſtro ſcutatorum tribus millibus.

Operæ] Quam Verri navabat.

CAPVT XXXIII.

Plures uxores habere] Plato in Alcibiade primo, Diodorus lib. 1.

Pag. 63. *Addicitur medimnis* M M.] Corruptæ notæ: cum ſequatur, dimidio fere pluris, quam ſuperiore anno. ex hoc mendo fluxit illud in notis proxime ſubjectis.

CAPVT XXXIV.

Pag. 65. *Non moleſti*] Quia mulieres ſuas Verri non inviti relinquerent.

Tritici modios DC.] Dixi jam, ubique pro modiis medimna reponenda.

Pag. 66. *Hac decumanis merces dabatur*] Publice: ut abirent: cum jam aratorum bona diripuiſſent.

CAPVT XXXV.

Quod de capite ipſo dempſit] De eo, quod ex decumis Æſchrioni venditis populo Romano debebatur. dempſit autem Verres, quominus Æſchrio, Pipæ vir adumbratus pro decumis ei jam addictis ſolveret, pluris amorem Pipæ, quam populi Romani emolumentum, faciens. qua de re ſic infra: *Illum viris fortiſſimis judicarant Patris conſcripti dimittere de ſumma non potuiſſe: te mulieri deterrimæ recte remiſiſſe ſenatores judicabunt?*

Quo tandem modo ferendum, verum etiam animadvertendum videtur?] Qui tritas habent aures notandis generibus Latini ſermonis, iis profecto, niſi fallor, locus hic vacare mendo non videbitur. atque ego, ut dicam quod ſentio, legendum putarem: *Quo tandem modo ferendum, ferendum vero? etiam animadvertendum videtur?* Simile illud lib. 1. *Dictum hoc eſt in Cn. Dolabellæ judicio. dictum? etiam æſtimatum?* Et pro Plancio: *Nihil eſt, mihi crede, Laterenſis, de te detractum: detractum dico? ſi mehercules vere, quod accidit interpretari velis, eſt aliquid etiam de virtute ſignificatum tua.*

Pag. 67. *Propter majorum incomm[...] rum, & calamitatum metum*] Ne[...] ejus acta reſcinderemus, durius aliq[...] accideret.

Pag. 68. *Publica auctoritate defe[...] mus*] Defendit ipſe conſul. nam, c[...] Sulla proſcriptorum liberos honor[...] petendorum poteſtate privaſſet, ii[...] contenderent Cicerone conſule, u[...] integrum reſtituerentur: Cicero ipſe[...] ſtitit, &, ne quid novaretur, o[...] nuit. hinc illa in Piſonem: *Ego a[...] ſcentes bonos, & fortes, ſed uſos ea con[...] tione fortunæ, ut, ſi eſſent magiſtra[...] adepti, reip. ſtatum convulſuri viden[...] tur, meis inimicitiis, nulla ſenatus m[...] gratia, comitiorum ratione privavi.* [...] rationem quoque de proſcriptorum [...] liis a ſe ſcriptam ſignificat epiſt. 1. lib[...] ad Attic.

De capite] De tota ſumma, qu[...] debebant.

Pecunias in ærarium referrent] Q[...] eis largitus erat Sulla.

A populo factarum] Alii, *ab ipſo[...] ctarum*. probo. ut ſignificentur factæ [...] ab ipſo, & partæ, ſuo labore, ſua [...] tute, civili bello. ſequitur enim: [...] *illo reprehenditur, quod ex ea pecunia[...] miſerit, quam ipſe quæſierat.*

Pag 69. *Viris fortiſſimis*] Qui ab i[...] emerant: quid autem? cum alias r[...] tum vero proſcriptorum bona.

Mulieri deterrimæ] Pipæ. quod [...] nim de capite dempſit, ad ejus lucr[...] dempſit.

Senatores] Iudices.

CAPVT XXXVI.

Segeſtenſium] Ergo non immun[...] prætore Verre. nam quinque civitat[...] Centuripinam, Haleſinam, Segeſtana[...] Halycienſem, Panormitanam, imm[...] nes, ac liberas fuiſſe, dixit oratio[...] initio. infra quoque: *Quid Halyci[...] ſes, quorum incolæ decumas dant, [...] agros immunes habent, nonne huic ei[...] Turpioni, cum decuma* C *med. veniſſe[...]* H-S XV *dare coacti ſunt?* Et poſt: *Se[...] ſtam item ad immunem civitatem Vene[...] Symmachus decumanus immittitur.*

E

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Hoc eſt] Otioſum eſt, &, ut puto, endum.

Quinque millia] *Millibus*, & hic, & ia repone, ex nota M.

ag. 70. *Tabulas publicas commuta-* ?] Quia, cum decumas quinque libus medimnum vendidiſſet, ita- in tabulas retuliſſet, poſtea, cum millia de capite decerneret, quæ tiæ mimæ donavit, tabulas corru- , & ſcripſit, vendidiſſe duobus mil- as. ita minus dedit populo Roma- , quam mimæ.

CAPUT XXXVII.

Pag. 72. *Tibi decumas vendidiſſe*] Ti- , ad prædam, quæſtumque tuum.

CAPUT XXXVIII.

ag. 73. *Novum genus publicani*] Su- : *Apronium, Venereoſque ſervos,* *d iſto prætore fuit novum genus publica-* *um.*

ag. 74. *Tertio anno* H-S MM *med.*] S videtur delendum. & lucri nomi erant duo millia medimnum, id eſt ertium XXX millia. tanti enim vale- it.

icarium nullum habet, nihil omnino *lii*] Poſtremus igitur ſervorum o- ium. nam ſervi nonnulli & vicarios bent, id eſt ſervos ſuos, & pecu- n, id eſt rem propriam, permiſſu mini, ſuo labore partam.

CAPUT XXXIX.

ag. 75. *Emiſſet*] Ipſe, non Cæſius.

enunciat] Suis civibus.

At Ameſtratinos] Corruptum no- n. nam de Ameſtratinis jam locu- eſt.

ag. 76. *Dant Banobali med.* DCCC, S MD.] Si plus eſt lucrum, quam umæ, quod & proxime dixit, & ra quoque dicet; & ſi ſingula me- nna H-S quindenis æſtimantur, quod ra demonſtratum eſt: neceſſe videtur, ſeſtertiorum numerus augeatur, & , MD, legatur, XII millia.

Turpioni] De quo lib. II. *Petit Næ-* *s Turpio, quidam iſtius excurſor, & emiſſarius.* Et lib. V. *præcurſorem Verris, & emiſſarium vocat.*

Pag. 77. *Diſſolute*] Negligenter: ſed cum eas non diſſolute ſed magno venieris; cur præterea lucrum addis?

Cum medimnum XV *millibus veniſſent*] Videtur legendum III *millibus*. nam ſequitur, *Hoc eſt*, H-S XLV. nam ſi medimnum æſtimatur XV ſeſtertiis: ſequitur, ut trium millium medimnorum pretium ſit XLV millia H S.

H-S MMM.] Aut hic, VII *millia*, aut ſupra, MMM, reponendum.

CAPUT XL.

Pag. 78. *Ipſi agros immunes habent*] De quo dixit orationis initio.

Cum decumæ C *med. veniſſent*] Malim, D *med.* quod ſi cui parum videtur, conſideret, non univerſi Halycienſis agri, ſed ejus dumtaxat, quem incolæ ararent, decumas veniſſe.

H-S XV.] Ita lucrum plus erit, quam decumæ: ut in Banobale quoque ſupra legimus.

Pag. 79. *Liberorumque tuorum*] Quos in egeſtate, atque in ſolitudine condemnatus relinques.

A Venerio] Venerio Symmacho decumano. Venerio, tantum dixit: quo major injuria in homine illuſtri, ac nobili aratore videretur.

CAPUT XLI.

Pag. 80. *Cum equeſter ordo judicaret*] Lege Sempronia, ante decem annos.

Pag. 81. *Coæquaſti*] Cum nullius hominis, nullius rei rationem haberes.

Iudices rejicere] Qui de cohorte tua judices dare velles, ſenatores deſpiceres.

Pag. 82. *Equitem Romanum*] Nominavit C. Matrinium, & Q. Lollium. ideo, malim, Equites Romanos: cum præſertim ſequatur: Quid enim jam nocere poſſunt, quibus non licet judicare?

Auferre] Malim, *auferri.*

Providiſti] Eo rejecto.

Legum] Exempli gratia, lege repetundarum ſoli ſenatores tenentur. pro Cluentio, & Poſtumo.

Rumorum] Qui facile diſſeminantur contra ſenatores.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Temporum] Mutatis enim temporibus, qui eſt ordo in civitate ampliſſimus, ei majora, quam ceteris, pericula impendent.

Pag. 83. *In obtinendo jure noſtro*] Quod prætore Verre non obtinuit ſenator Anneius Brochus in Sicilia.

CAPVT XLII.

Appoſitus erat] Malitiam, & fraudem ſignificat hoc verbum lib. II. *Apponit, qui Veneri Erycinæ petat illam heredıtatem.* Lib. VII. *Apponitur his tamen accuſator Nævius Turpio quidam.*

Tritici med. VIIC.] Subaudi, millibus.

Renunciat] Thermitanis.

Ne accedat] Ad eos decumarum cauſa. Verris enim decumanos, qui modum injuriis non facerent, oderant ſimul & timebant.

Pag. 84. *Apronio coacti ſunt dare tritici med.* LXXM] Manifeſtum mendum: & fortaſſe reponendum, I Ɔ Ɔ: quod eſt, quinque millia.

Pag. 85. *Sigillatim*] Vt a *Lingua Ligula*, abjecta *n*, ſic a *ſingula ſigillatim.* alii malunt, *ſingulatim.*

Cum hoc cumulo] Cum eo quæſtu, qui publice dabatur.

Decederent] Ex eorum agris, atque urbibus.

CAPVT XLIII.

Muticenſem] Recte ſentiunt, qui *Mutyenſem* ex Plinio, & Strabone reponunt.

Pag. 88. *Quantum ex eo, quo iſtius avaritia contenta fuit, redundarit*] Act. I. *Quantum hominis avariſſimi, & libidinoſiſſimi aut imprudentiam ſubterfugit, aut ſatietati ſuperfuit.*

CAPVT XLV.

Pag. 90. *Quam fuerunt*] Cur lucri tantum das Apronio? an quia minoris decumæ venierint, quam eſſent, id eſt, quam numerus earum eſſet pro tritico exarato? an vero & illæ ſatis magno venierunt, & hic tamen frumenti, pecuniæque tantus numerus ab aratoribus per vim ablatus eſt?

Cum ſatis magno veniſſent] Cur hoc dicat, & ſubjungat, *Hic tantus* [...] *frumenti pecuniæque numerus:* app[...] illa CCC millia mod. lucri nomine fuiſſe. quod infra perſpicuum fit i[...] bis: *Vno adventu, ex uno agro,* [...] *pronium, præter eam, quam dixi* [...] *niam numeratam,* CCC *millia mo*[...] *tici lucri nomine abſtuliſſe?*

Frumenti] Generale frugum om[...] nomen eſt: hic tamen pro tritico [...] tum ſcilicet pro parte, ponitur.

CAPVT XLVI.

Pag. 91. *Penſum magis in Leontin*[...] *eſt exigendum*] Videndum eſt, & [...] penſum a me exigendum, cum Le[...] nis quo modo ſit actum.

Poſſidet nemo] Quinam igitur p[...] dent? incolæ. ſupra: Quid Haly[...] ſes? quorum incolæ decumas dant p[...] agros immunes habent.

Pag. 92. *Expectare nolite*] Vt [...] monium in Apronium dicant.

Verſati] Non refero hoc verbu[...] rapinas Apronii, ſed ad quæſtum [...] compendium: ut hoc dicat: V[...] ſunt, cum Apronius raperet ab inc[...] & a Mnaſiſtrato, in quæſtu, com[...] dioque proprio.

Civitas] Supra: *Ipſi Leontini p*[...] *non ſane me multum adjuverunt.*

Legatio] Quæ cum aliarum ci[...] tum legationibus ad accuſandum [...] rem Romam non venit.

Mihimet] Sine teſtimoniis eorum [...]

Sive adeo] Modus loquendi. Li[...] *Hujus improbiſſimi furti, ſive adeo ne*[...] *prædæ.*

Ingentem, immanemque prædam] [...] jor eſt in *immanem*, quam in *ingent*[...] ſignificatio.

Magno] Nam venire pluris, qu[...] medimnum XXX millia, nulla rati[...] potuerunt: cum agri Leontini profe[...] eſſet ad jugerum XXX millia, ut i[...] oſtenditur & e ſingulis jugeribus ca[...] rentur, ubi meſſis optima, medi[...] deni: quo fiebat, ut medimni, [...] decumæ nomine dabantur, totid[...] plane, quot jugera eſſent. ergo, ſi ſ[...] jugerum XXX millia, decuma item [...] medimnum XXX millia: cum ſcil[...]

a[...]

a fructus eſt, quantus maximus eſſe peſt. nam interdum octo tantum meœni, nonnunquam pauciores in jugo colliguntur. Verres autem gloriatur, magno ſe decumas vendidiſſe, ca non ſolum XXX millibus medirum vendidiſſet, quæ, ut dixi, meſ optimæ decuma fuit, ſed etiam XXXVI libus, id eſt ſex millibus amplius; ſunt omnino modium CCXVI mil ex quo rem populi Romani diligter curaſſe videbatur. Cicero contra endit, ipſum ſibi Verrem dimidio s ex agro Leontino abſtuliſſe, quam pulo Romano miſerit.

os] Decumanum Apronium.

D *millia mod.*] Vt infra, ratione ducta, patebit.

ucri faciunt] Qui videntur quidem decumani, ſed Verri tamen, non , lucrabantur.

amnum facturos] Quia vocati ab oribus in judicium condemnati eſ, niſi Verres ex cohorte ſua, qui icarent, recuperatores dediſſet.

CAPVT XLVII.

ag. 93. *Ager efficit, cum octavo bene gatur*] Non dubito, quin legen n ſit: *Ager reficit cum octavo:* pro, dit. Sic infra: *Cum ager cum decumo aliſſet.* Hoc verbo cum eodem ſenſu s eſt in Parad. *Hoc propoſito*, inquit, *nquam eris dives, antequam tibi ex poſſeſſionibus tantum reficiatur, ut eo i quattuor legiones, & magna equi, ac perditum auxilia poſſit.*

CAPVT XLVIII.

ag. 94. *Inſanivit*] Cum decumas ribus emit medimnis, quam quan eſſet jugerum numerus.

ag. 96. *Hæc ſunt ad tritici medimnum millia*] Hoc modo. Si decuma una tot medimnorum numerus, quot erum; & jugera ſunt omnino XXX llia; ternas autem decumas in ſingugera ab aratoribus exprimit Apros: ſequitur, ut medimnorum nurus, qui eſſet ex una decuma XXX lia, ſit ex tribus XC millia. ergo V millia medimnum lucri facit Verres: nam Apronio decumam populi Romani vendiderat XXXVI millibus medimnum: idque in tabula retulit: reliquum autem, uſque ad XC millia, quod Apronio datum eſt, ipſe ad ſe tranſtulit. plus igitur lucratus eſt Verres, quam populo Romano datum. ex tribus enim decumis duas ille habuit, populus unam.

Quanti decumæ venierunt] Apronio. venierunt enim XXXVI millibus medimnum: quæ CCXVI millia modium ſunt. hæc ſi deducantur a Verris lucro, quia decumæ nomine ad populum Romanum pertinent; ſuperſunt, quæ Verres lucrifacit, CCCXXIV millia. perſequitur Cicero hac ratione ſingula tritici lucra, quæ ad ipſum Verrem, præter populi Romani decumam, pervenerunt: ut expleat ſummam promiſſi ſui, quod dixerat velle ſe oſtendere, in unius agri Leontini decumis lucri feciſſe Apronium, id eſt ipſum Verrem, CD millia modium.

CAPVT XLIX.

Totius ſummæ DXL *millium mod.*] Medimnum XC millium. Addidit autem Verres ad injuriam trium decumarum quinquageſimas tres: ut eſſent primum decumæ pro una tres, deinde totius ſummæ, id eſt DXL millium modium, tres præterea quinquageſimæ, id eſt tritici modium XXXII millia CD.

Pag. 97. *Sunt hæc jam*] Tres decumæ cum tribus quinquageſimis.

Ad H-S.] Notam H-S, ut perſpicue mendoſam, delevi.

CCCXL *millia*] Sic in antiquis libris, ſed mendoſe. nam ex tribus decumis, & earum tribus quinquageſimis colliguntur, quæ ad Verrem perveniant, CCCLVI millia CD medii, deductis CCXVI millibus, quæ ad populum Romanum decumæ nomine pertinebant.

Ad ſingula medimna multi H-S *duo*] Idem, ac ſi diceret, ad ſingula millia medimnum multi H-S duo millia. eodem enim ratio redit.

Multi H-S *quinque*] A duobus ad quinque violenta tranſgreſſio. itaque malim, tres. & apte quadrat, ut alii unum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

unum, alii duos, nonnulli tres ſeſtertios ad ſingula medimna dare cogerentur.

Pag. 98. *Ad* H-S X C *millia*] Vt compleatur ſumma promiſſi. nam ſi ad C C C L V I millia C D modios accedant, H S X C millia, quæ pretium ſunt ſex millium medimnum, æſtimato medimno quindecim ſeſtertiis; ſex vero millia medimnum, ſunt X X X V I millia modium: fient omnino C C C X C I I millia C D modii. quod a C D millibus, quæ lucri facta eſſe a Verre Cicero ſe velle oſtendere pollicitus eſt, parum diſtat.

Dimidio ipſe plus abſtulit] Non dicit dimidium ejus, quod populo Romano miſit, quod X V I I I millia medimnum fuiſſet: neque alterum tantum, quod X X X V I millia medimnum: ſed dimidio plus, id eſt, & alterum tantum, quantum illud fuit, quod populo Romano miſit, & dimidio amplius: quod totum eſt L I V millia medimnum, vel C C C X X I V millia modium. tantum enim lucrifecit Verres in tribus decumis; quod jam dictum eſt in eo loco: Deductis tritici modium C C X X V I millibus, quanti decumæ venierunt, reliqua tritici C C C X X I V millia. Loquitur igitur Cicero non de toto Verris lucro, quod C D millia modium fuiſſe dixit, verum de eo tantum, quod trium decumarum nomine fecit ex agro Leontino. nam ad decumas ternæ præterea quinquageſimæ, & ad quinquageſimas accedebant in ſingula medimna ſinguli ſaltem nummi. quorum hic ratio non habetur. nam ſi haberetur; verius erat, duplo plus, quam dimidio plus.

Si, ut lex eſſet libido tua, parvo] Cum videam ſubjungi, *parvo* vendidiſti, offendor iteratione ejuſdem verbi. nam particula, *ſi*, ter hic repetita, varietatem in pretio decumarum ſingulis locis requirit. accedit alterum vitium, quod tertio loco, *ſi*, repetita nihil affert, quod a Verris libidine non pendeat. at libidinis proxime facta mentio eſt: itaque, quod ſequitur, ad reprehenſionem Verris nihil addit. venit igitur in mentem ſuſpicari, hoc totum ita conjungi debere; *Si, ut lex eſſet libido tua, ut, quæ dimidiæ eſſent, decumæ vocarentur, parvo vendidiſti*: ita & [illegible] da illa, minime Ciceronis ingen[illegible] gna, repetitio verbi, *parvo* tolleret[illegible] diſtractæ ejus ſententiæ partes co[illegible] nentur. quorſum enim exactæ pr[illegible] cumis dimidiæ, niſi ad libidinem [illegible] ctant? cur igitur, quaſi diverſum [illegible] quid, ſeparatim ponantur? Sen[illegible] vero hæc eſt. Si de exigendis non [illegible] mis, ſed dimidiis pro tua libidine [illegible] taſti: multo pluris vendere po[illegible] nam, ut uno utamur exemplo, ex [illegible] Leontino, cujus agri profeſſio [illegible] jugerum X X X millia, ſi dena med[illegible] ex jugero percipiuntur, univerſa [illegible] ma fit C C C millia medimnum: [illegible] rum dimidiæ ſunt, C L millia, [illegible] ſcilicet plus. quam X X X V I mi[illegible] quanti decumas ejus agri vendidiſt[illegible] neque legi, quia magno, neque li[illegible] ni tuæ, quia parvo venditæ decu[illegible] ſatisfactum a te eſt.

Fructus annui Siciliæ] Non, o[illegible] fructus, ſed omnium fructuum [illegible] diæ. nam etſi omnium agrorum [illegible] mæ pluris a te quam lege liceat, [illegible] tamen, quam hortari videbatur l[illegible] tua, venierunt. Dicit autem, Fr[illegible] annui Siciliæ, ab agro Leontino [illegible] mnes Siciliæ agros oratione trad[illegible] ut oſtendat, non unius agri Leon[illegible] ſed Siciliæ totius decumas pluris, [illegible] lex permitteret, a Verre veniſſe.

Si id te ſenatus, aut populus Ro[illegible] facere voluiſſet] Hoc addit, ne Ve[illegible] quia dimidias non vendiderit, acc[illegible] videatur. Numquam, inquit, ſen[illegible] aut populus Romanus de dimidi[illegible] mandaſſet, ſicuti de decumis, l[illegible] mis tamen, mandavit.

Etenim ſæpe decumæ tanti venier[illegible] Redit ad decumas, dimidiis om[illegible] Quid gloriaris Verres, magno a te [illegible] ditas eſſe decumas? tantidem alii [illegible] que ſæpe vendiderunt, nec tamen [illegible] tu, contra legem Hieronicam. [illegible] mihi ſcrupulus, & quædam inj[illegible] dubitatio. Qui enim lege Hieronic[illegible] cumas magno vendere Norbano, [illegible] que licuit, Verri autem eadem lege [illegible] tidem non licuit? quod ei Cicero [illegible] cit iis verbis: *Si ex lege, magno*: & [illegible] ſubjungens, *lege Verrea*: quaſi ini[illegible] & Hieronici diſſimuli. Nimirum [illegible]

imatur ſcrupulus, ita credendum eſt: rrem, etſi non dena medimna in juro naſcerentur, quod accidere ſolim, ubi ſationem dii omnes adjuvaat, Cicero dixit, ad eam tamen ranem decumas triennio vendidiſſe, medimnorum numerus jugerum nuerum æquaret: quaſi perpetuum eſſet. od perquam raro contingeret: cum Hieronica medimnum ex jugero, cumæ nomine; iis dumtaxat concetet, cum dena medimna arator ex gero caperet: ubi vero minus, decua minuebatur, id eſt medimno minor it. Norbanus autem, & alii, qui iti decumas jure vendiderunt, quanti rres injuſte, per legem Hieronicam facere potuerunt, in maxima agrom ubertate, denis medimnis ex juro perceptis.

Lege Verrea] Quaſi Verres non ad lem Hieronicam, ſed ad ſuam libidim, veluti legem quandam, in vendis decumis reſpexerit.

Atque tum neque judicium] Quæ re fecit Verres, non ſolus, neque prius fecit, nam & Norbanus, & alii, eſſe optima, tanti decumas vendideat. idem ſolus multa facit improbe, cum judicium de modo jugerum de, cum recuperatores e ſua cohorte: quæ infra narrantur.

CAPVT L.

Pag. 99. *Iam iſte*] Novum Verris crum addit ad ſuperiora: quod ubi cujus agri decumam venderet, a ſinlis decumanis, prætor decumam, bi, vel terna millia nummum ſibi exiret: quo nomine H-S fortaſſe D mil per triennium fecit. Erant enim Siiæ populi, Plinio teſte, LXXII. todem igitur eorum decumæ. pro quius ſingulis ſi bina millia nummum igantur, triennio fient CDXXXII illia nummum, eoque amplius, quod nonnullis decumanis non bina, ſed rna millia nummum acceſſionis exieret decumani porro totum illuda miris aratoribus exprimebant.

Neque eam pecuniam retulit] In æraum: non enim populo, ſed ſibi exiebat.

Parvum crimen] Quia minimum hoc lucrum, ſi cum decumis illis, & quinquageſimis, & nummorum pro ſingulis medimnis acceſſione conferatur.

CAPVT LI.

Pag. 101. *Subſcribitur*] Eodem verbo uſus eſt ſupra; *Ingerum ſubſcriptio, ac profeſſio.*

Agri Muticenſis?] *Mutyenſis*, rectius, ut ſupra.

CAPVT LIII.

Pag. 103. *Deterruit*] Ne Romam venirent ad teſtimonium dicendum.

An amicum lædendi eſſe cupidum?] Quod certe nemo dicit. amicum enim lædere nemo cupit.

CAPVT LIV.

Pag. 105. *Eũ*] Euno primum, deinde Athenione ducibus. Eunum P. Pupilius, Athenionem M. Aquillius devicit.

Prætoribus] Proconſulibus Rupilio & Aquilio: ſed, prætoribus, idem valet.

Aratores reliquos non colligebant] Quia non diffugerunt iis prætoribus, ut prætore Verre.

Supplicaret] Vt ſupplicavit Metellus.

Præſens oraret] Vt idem Metellus.

CAPVT LVII.

Pag. 109. *Quod ex judicio te ulla Salus ſervare poſſet?*] Imitatus eſt Terentium, qui dixit in Ad.

Ipſa ſi cupiat Salus
Servare prorſus non poteſt hanc familiam.

Quo ſpectat illud etiam pro Fonteio: *Salus ipſa virorum fortium innocentiam tueri non poteſt.*

Contra inſtituta legis] Hieronicæ. vel lege, quod magis probo, *Contra inſtituta, leges.*

Pag. 110. *Sponſione laceſſivit*] Promiſſa certæ pecuniæ ſolutione, ſi cauſſa caderet.

Ni Apronius dictitaret] Similia ſponſionis exempla ſæpe occurrunt, ut in Pi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Piſonem, in ep. ad Trebatium, in Valerio Max.

CAPVT LVIII.

Exiſtimationi hominum] Eorum, qui aderant, Siculorum. non enim placet, *populi Romani*: quod aliis videtur eſſe rectius, quam, *hominum*. Infra quoque, *Exſpectant*, inquit, *omnes, quantæ tibi ea res curæ ſit, quemadmodum hominum exiſtimationi te, atque innocentiam tuam probari velis*.

Pag. 111. *Ante tibi ſatisfacere*] Ante tibi purgatum eſſe, quam tu purgatus eſſes omnibus. nota verbi ſignificatio. unde *ſatisfactionem accipere*.

Quæſtores, legatos, præfectos ſuos, tribunos] Ordinem ſervavit. nam quæſtor legato, legatus præfecto, præfectus tribuno mil. honore antecellit.

Animam] Spiritum. ſupra: Odor Apronii tæterrimus oris.

Non profecto] Miror ſublatam eſſe particulam, *non*: cum eam ſententia non modo poſtulet, verum etiam flagitet. dicit enim Cicero, non eſſe Apronium a Verre ne verbo quidem graviore appellatum: quod futurum non fuiſſe, niſi Verres notam eſſe rem omnibus, & manifeſtam videret. non profecto commiſiſſes, inquit, ut eum ne verbo quidem graviore appellares, neque tanti apud te nefaria illa ſocietas fuiſſet, niſi rem ita notam omnibus videres, ut infamiam a te in Apronium avertere nulla ratione poſſes.

Neque apud te] Patet ſenſus: cur igitur, *atque*, pro, *neque*, reponatur? quod alii probarunt.

Pag. 112. *Societatis*] Furtorum, ac prædarum.

Videres] Dixit affirmans, non interrogans.

CAPVT LIX.

Circumdati cancelli] Impoſita neceſſitas. cogitur enim, cui cancelli circumdantur.

Pag. 113. *Tantis cervicibus*] Tam forti animo.

Qui illam ſuſpicionem levare, abs ſe removere cuperet] Ironia.

CAPVT LX.

Pag. 114. *Cognitore tuo*] Qui [illegible] me noſſet, cuique credi oporteret [illegible] cium te ſibi in decumis eſſe dictita[illegible]

Ni ſocium tibi] Supra, bis: Tibi [illegible] quod magis placet.

Caſſianum] Severiſſimum. a L. Caſ[illegible] ſio, qui ſcopulus reorum vocab[illegible] quærendumque dicebat, *cui bono* [illegible] ſiani judices dicti, quaſi Caſſio ſi[illegible] pro Roſcio Amer. act. 1. Pro Mi[illegible] Phil. 2.

Papirium Potamonem] Scriban[illegible] familiarem Cæcilii, qui Verris qu[illegible] fuit. nominatur in Divin.

Hominem ſeverum] Minime ſeve[illegible] cum ſit de cohorte Verris.

Iniquum ejurare] Vt iniquum cu[illegible] ſare. Phil. XII. *Sic me iniquum e[illegible] bant*. Et lib. II. de orat. *Ejero*, in[illegible] *iniquus eſt*.

Pag. 115. *Apud tres negotiat*[illegible] Quos de conventu judices eſſe n[illegible] Tres autem recuperatores erant.

Metum] Senſus eſt. Tres de co[illegible] tu judices putavit ſevere judicat[illegible] nullo metu prætoris: itaque nega[illegible] ſua exiſtimatione ſe eis eſſe comm[illegible] rum. qui igitur apud tres negotia[illegible] metum non valere judicavit, is [illegible] apud lectiſſimos ſenatores judices [illegible] pecuniam putat?

Artemidorum] Medicum Verri[illegible] quo ſupra.

Sponſionem acceptam facere?] F[illegible] pro perſequi. Quod, inquit, no[illegible] cis: in quo tollis expectatum exiſt[illegible] tionis tuæ judicium: quia ſcire h[illegible] nes cupiebant, quid de tua exiſtim[illegible] ne decerneretur. Hoc igitur eſt, i[illegible] primum peccas, quod Scandilium [illegible] cogis litem perſequi: alterum, [illegible] Apronio non permittis, ut, quos [illegible] de tua cohorte recuperatores ſumat.

Impudenter tollis exſpectatum exiſt[illegible] *tionis tuæ judicium*] Lego ſine int[illegible] gandi nota, hoc ſenſu. Iudicium [illegible] non vis in ea re, in qua homines, [illegible] de tua exiſtimatione decerneretur [illegible] ſpectabant.

Non facis] Non cogis acceptam ſ[illegible] ſionem facere Scandilium.

No-

Apronio permittis] An hoc facis? ne oc quidem.

Pag. 116. *Vni*] Apronio.

Ex iniquis] E cohorte Verris.

Vtriſque] Scandilio, & Apronio.

Ex æquis] E conventu.

Rejiciendi] Potuiſſet enim uterque, quem de conventu recuperatorem on probaſſet, eum rejicere.

Quinque millia nummum] Quibus candilius ſponſionem fecerat, ni Aonius dictitaret, ſocium ſibi Verrem ſe in decumis.

CAPUT LXI.

Ob ſingularem improbitatem, atque auaciam] Quaſi Scandilii ſingularis imobitas, & audacia in laceſſendo ſponone illa Apronio fuiſſet.

Hoc decerneres] Quod in Scandilium ecreviſti.

Tu de te proferres] Te Apronio ſoum eſſe in decumis. idem fuit, & hoc ecernere; & de te ipſo, quod Aproius dictitabat, proferre.

Quem hominem] Apronium.

Si quis pudor] Verbis illius exiſtimaone tua læſa: quod pudor tuus ferre on debuit.

Si quis metus] Legum, ac judiciorum.

Domeſticum, ac vernaculum] Domiatum, ut vernæ ſervi naſcuntur.

Pag. 117. *Iam*] Hoc tempore.

CAPUT LXII.

Pag. 118. *Sponſiones*] Rubri, & candilii.

At qui amici] Hoc cum dolore prounciat. quod ejus amici, qui ea dictient, quæ univerſum ordinem ſenatoium in invidiam adducant, ſenatores pſi ſint. ideo ſubjungit: *O miſerum, atque invidioſum, offenſumque paucorum culpa, atque indignitate ordinem ſenatorium.* Erat igitur ſenator Alba Æmilius, qui proxime nominatur, qui ſcilicet illa dictitabat.

Pag. 119. *Ad tuam veniam condicionem*] Dixiſti: *Niſi ita res manifeſta erit allata, ut reſponderi nihil poſſit vicimus.* At ego ita rem afferam manifeſtam, ut reſponderi nihil poſſit.

Litteras manifeſtas quæris] Mire placet, quod hic alii excogitarunt: *Auctoritates, teſtimonia, litteras: res manifeſtas quæris.*

Exiſtimari vult] Ita turpiter vivit, ut, ſi ſcurra exiſtimetur, honori ſibi ducat. at eum ſcurræ ſuo dignum numine non putant, gladiatorem vocant: quod multo eſt ignominioſius.

CAPUT LXIII.

Pag. 120. *Lege*] Verrea, ipſius libidine: hæc enim ei lex fuit. ſupra: Quis hoc non ex eo ſtatim judicavit, quod oſtendi, iſtum decumas nova lege, atque adeo nulla lege, contra omnium conſuetudinem, atque inſtituta vendidiſſe?

Decumam quam maximam] Venire medimnis quamplurimis. nam quo pluris venierunt, eo plus aratori relinquitur.

Qui plurimum efficit] Etſi hoc & apertum eſt, & Latinum videtur: malim tamen, *reficit:* ut ſupra quoque ſimili loco.

Pag. 121. *Amator*] Cum vitio, & obſcenæ conſuetudinis nota alibi tamen ſine vitio, ſed per jocum, ut in epiſt. ad Pætum: *S. C. ſcribuntur apud amatorem tuum.*

CAPUT LXIV.

Ne res abiret ab Apronio] Ne Apronius excluderetur. Sic lib. 1. *Si res abiret ab eo mancipe, quem ipſe appoſuiſſet, ſibi nullam prædam eſſe.*

Tu commotus non eſſes] Infinitum Verris lucrum oſtendit. Nam ſi lucrum hoc ad te non pertinuiſſet, dediſſet illud Minucius, Apronio, ſi modo accipere voluiſſet. verum nec Apronio dedit, quia, cum tuus eſſet ſocius, voluiſti illum decumas redimere, non Minucium: quo majorem quæſtum faceres, quam erant illa xxx millia modium.

Pag. 122. *Per eum*] Per Apronium.

Cui quidvis licitum ſit] Cum ei plus etiam multo abs te permitteretur, quam quod edixeras.

Tantum lucri] xxx millia modium.

Idem non liceret] Idem quod Apronio. nam illo lucro xxx millium modium, quod Minucius dabat, cum pluris emeret decumas, quam Apronius, ideo contentus non fuiſti, quia majo-

rem quæſtum, Apronio decumano, cogitabas.

Defendere] Probare. quod, ut arbitror, non probabis. Cupio enim dixit, quia fore non credit, ut probet.

CAPVT LXV.

Pag. 123. *Panchreſto*] Quod medetur omnibus morbis, ut panace herba. pecuniam ſignificari conſtet: qua Verres uteretur ad omnia.

Eductus eſt] In jus.

Abſtuliſſet] Ab aratoribus.

Formulam Octavianam] Octavio Prætore inſtitutam.

Pag. 124. *Habuerat*] Servaverat.

Hominum non ingratorum] Qui, pecunia a Verre accepta ingrati eſſe nolebant.

Homo noſtri ordinis] Animadvertenda ſunt hæc. non impetrat ſenator: non impetrat a ſuo familiariſſimo: non impetrat ex edicto.

Homini amico] Verri.

Neceſſario] Cognato. lib. 2. *Repente cœpit dicere, ſe omnia Verris cauſſa velle, ſibi cum eo amicitiam, cognationemque eſſe.*

CAPVT LXVI.

Pag. 125. *Quod adſcripſit, accenſus*] Timarchidem irridet, quod adſcripſerit, *accenſus*, quaſi honoris cauſſa. quemadmodum, qui ſcribæ erant, addebant, *ſcriba*: ut, *L. Papirius ſcriba*: qui de cohorte Verris erat, & inter recuperatores dabatur, ſi qua res major ageretur: ut paullo ante dictum eſt. cognomen ei fuit Potamoni. ſcriba, & familiaris Cæcilii vocatur in Divin.

Commune accenſorum lictorum, viatorum] Vt, qui eſt accenſus, adſcribat, accenſus; qui lictor, lictor; qui viator, viator: &, quod licet ſcribis, idem omnibus liceat apparitoribus.

Pag. 126. *Cæde, concide*] Omnia effice, nihil omitte, ut habeas eum in tua poteſtate.

CAPVT LXVII.

Pag. 127. *In fuga*] Cum decederet una cum Verre, patrono ſuo.

Præcipit] Malim, *præcepit*: cum de patrono ſuo Verre, qui jam deceſſerat, loquatur.

Te poſtulante] Apud prætorem.

Omnes] Pro quibus poſtulas.

Pag. 128. *Inculcatum eſt*] Perſua[...] quaſi per vim: ut in Vatinium: *I*[...] *caſti, ut C. Piſonem nominaret.*

Si dii volent] Precantis eſt, non[...] bitantis, ut in Plauti Capt. *Exte*[...] *ego hunc, ſi dii volunt.* Et in Pœn. [...] *bertus meus faxo eris, ſi dii volent.* S[...] le illud in Capt. *Efficiam tamen id, ſ*[...] *adjuvant.*

CAPVT LXVIII.

Inſinuet] Addendum, *ſe*, qui put[...] hujus verbi conſuetudinem obſerv[...] parum videntur. uno contenti eri[...] exemplo ex ep. ad Nigidium: *In i*[...] *conſuetudinem inſinuabo.*

Pag. 129. *Scribas, accenſoſque*] N[...] igitur ſcriba Vulteius erat, ſed fort[...] legatus, aut quæſtor.

Incauto] Qui facile deciperet, qui[...] veri propter aſtutiam non facile poſſe[...]

Pag. 130. *C. Lælii*] Qui Sapiens [...] ctus eſt. poſterior autem ſignificat [...] Africani minoris familiariſſimus. n[...] fuit alter, Africani majoris item a[...] ciſſimus.

M. Catonis] Cenſorii, qui & ipſe [...] piens eſt appellatus.

Materiem] Præſtantis naturæ vi[...] quæ, ſi accedat diſciplina, mirabi[...] fructus effert.

Indolem] Non modo in pueris [...] adoleſcentulis eſſe dicitur, ſed in vi[...] quoque, ut hic, & pro Cœlio: *Si q*[...] *hoc robore animi, atque hac indole virtu*[...] *ac continentiæ fuit.*

Pag. 131. *Id quod turpiſſimum eſt*] V[...] deri eum patri ſuo ſimilem.

CAPVT LXIX.

Furis, ac diviſoris] Patris tui. act. [...]

Quid iſto feſtivius] Iſto tuo filio. F[...] ſtivi dicuntur pueri, id eſt amabiles: [...] in ep. ad Torquatum: Præſertim ab i[...] pueris, quibus nihil poteſt eſſe feſtiviu[...]

Facile paterer] Non enim ab eo mi[...] timerem, ut a bono, fortique.

Pag. 132. *Quam Verri defuit*] Ver[...] non defuit accuſator: mihi ſimiliter no[...] deerit, ſi qua in re Verri ſimilis fuero.

Neque deeſſe nocenti] Nocentes enim [...] accuſabuntur.

Ne[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Neque obeſſe innocenti] Innocentes e-
m abſolventur.

Haud ſcio an fieri poſſit] Fieri fortaſſe
teſt ob cuſtodiam amicorum. quam-
iam vereor, ne ambigue Cicero ſit
cutus, & cum infamia potius, quam
m laude pueri Verris: cum dicat, ſe-
abuntur: & ſubjungat, *Quoniam pa-
r tam negligens, ac diſſolutus eſt.*

Crimen decumarum] Quid, ſi *decu-
anum?* ut ſupra.

CAPVT LXX.

Pag. 133. *Certarum*] Quot primæ
iiſſent.

Diſtributum] Imperatum.

Pag. 135. *Duodetricies*] Si tota mo-
iorum ſumma eſt, DCCC millia; ſin-
uli autem modii quaternis ſeſtertiis æ-
timantur: ſubducta ratione patet, le-
endum, *bis & tricies*, id eſt, ſcutato-
um XCVI millia.

Ferme] Quia certus decumarum nu-
nerus numquam erat.

Nonagies] Scutatorum CCLXX millia.

Pag. 136. *Ex ærario inopi, atque an-
uſto*] Scripſi olim, quod hic non gra-
abor iterare, tria Romæ æraria fuiſſe,
num, quo vectigalia, tributa, & ex
ſſiduis bellis collecta præda confereba-
ur, & ex eodem, quidquid ad ſumptus
ellicos, aliaſve res temporum ratio po-
tularet, depromebatur. exhauſtum an-
te civile bellum Cæſarianum, non hic
modo Cicero ſignificat, & infra, cum
ait: *Si poteſt iſta pecunia ſine aratorum
injuria detrahi, populus Romanus habeat,
præſertim in tantis ærarii anguſtiis:* ſed
etiam in orat. de Prov. *Quibus quidem
vos*, inquit, *in his anguſtiis ærarii tamen
ſubveniatis neceſſe eſt.* itaque miror Lu-
canum exiſtimaſſe, apertum non eſſe
ante Cæſaris dominationem. *inquit,
conditus imo tunc*

„ *Eruitur templo, multis intactus ab*
„ *annis,*
„ *Romani cenſus populi, quem Punica*
„ *bella,*
„ *Quem dederat Perſes, quem victi*
„ *præda Philippi, &c.*

Nam, ut omittam Ciceronem, qui an-
guſtias hujus ærarii ſæpe nominat: ſi
gaza Macedonica, a Paullo in ærarium
invecta, populum Romanum diuturni
tributi penſione liberavit, quod idem
Cicero lib. 2. offic. tradidit: neceſſe vi-
detur, ex ea præda tantum ſumi, & in
ſumptus erogari ſolitum eſſe, quantum
antea populus Romanus tributi nomi-
ne pendere conſueverat. alioqui non
tria, ſed quattuor æraria fuiſſent. Alte-
rum erat ærarium ex auro viceſimario,
de manumiſſorum viceſima lege Man-
lia collecto: quod aperiri niſi extremis
caſibus non licebat: ideo ſanctius ap-
pellabatur, auctore Cicerone lib. VII
ad Attic. & Cæſare lib. I. bell. civ. Ter-
tium erat ex præda Gallica: ex quo, niſi
Gallici belli metus urgeret, promi nihil
poterat. Cæſar tamen victor omnem ex
eo pecuniam, quaſi remp. ipſe Gallici
belli metu liberaſſet, ad ſe tranſtulit:
ut apud Appianum ſcriptum eſt.

Binis centeſimis] Menſtruis. quæ ſunt
pro centenis XXIV in anno.

Commodum fuit] Libuit, ut lib. I.
*De capite, quantum commodi fuerit, fru-
menti decumani detraxerit.*

CAPVT LXXI.

Tu, cui] Quæro verbum, unde, *tu*,
regatur.

Pag. 137. *P. Vettio*] Repoſui, L.
cum & paullo poſt ſequatur, L. Vettii:
& P. prænomen fratris ejus fuerit, qui
Verris quæſtor fuit, & lib. V. nominatur.

Qui iſti ita amicus, & neceſſarius eſt]
Neceſſarius, ob affinitatem: quia ſo-
rorem ejus in matrimonio Verres habe-
bat. Sed hic eſt luculenta figura, pro
teſte contra reum: ut Vettii teſtimonio
neutram ob cauſſam, aut quod amicus
neceſſariuſque ſit Verris, aut quod ejus-
dem inimicus, fides abrogetur. facit
enim probitas Vettii; ut ei, quæcumque
dicat, credenda ſint omnia: facit im-
probitas Verris, ut, quæcumque in eum
dicantur, neque ficta, neque ab inimi-
co dicta videantur. Eandem venuſtatem
habet, & in ſimili genere verſatur, id,
quod in Quinctiana ſcriptum eſt de Ro-
ſcio Comœdo: *Cum artifex ejuſmodi ſit,
ut ſolus dignus videatur eſſe, qui in ſcena
ſpectetur: tum vir ejuſmodi eſt, ut ſolus
dignus videatur, qui eo non accedat.* Et
pro Cæcina de Gallo juriſconſulto: *Qui*

ita juſtus, & bonus vir eſt, ut natura, non diſciplina, conſultus eſſe videatur; ita peritus, ac prudens, ut ex jure civili non ſcientia ſolum quædam, verum etiam bonitas nata eſſe videatur.

Grave videretur] Magni ponderis: quia non habuiſſet rationem amicitiæ.

Ejus teſtimonio credi oporteret] Propter bonitatem.

Pag. 138. *Magiſter ſcripturæ*] Vettius, non Carpinatius.

Et ſex] Alii ex antiquo libro, *& ſocietatis*, quod probo.

Pag. 139. *Tui quæſtoris*] Lib. V. nominatur. Sex autem quæſtores triennio in Sicilia Verres, habuit, binis in ſingulos annos mutatis.

Appellanda?] Deeſt, *Suo teſtimonio patefacit*: aut aliquid ſimile.

CAPVT LXXII.

Scribæ] Societatis.

Ab ſe] Ab ſocietate, qui operam navabant.

Vſura ſæpe juviſſet] Cum eis utendam pecuniam ſine fenore relinqueret. vel dic, uſura minima: cum Verres binas centeſimas voluerit.

Pro uſuris] Vſurarum nomine. Dixit autem numero multitudinis, quia Verres unis centeſimis, quæ graviſſima erat omnium uſurarum, contentus non fuerat, ſed binas exegerat.

Pag. 140. *Annos ſingulos*] Malim, *annis ſingulis.*

CAPVT LXXIII.

Pag. 141. *Nummos abſtulit*] Ab Haleſinis.

Quanti erat] Quanti æſtimabatur.

Cauſſam] Curam, negotium.

Fratrique meo] Patrueli, L. Tullio.

Gratias ageret] Quod in Siciliam ad colligenda Verris crimina profecti eſſemus.

Decumarum nomine] De quo frumento, quantum de imperato debebat, Romam miſit: imperati pretium apud ſe retinuit.

Poſco rationes] Publicas Haleſinorum.

Litteras] Id quod ſcriptum erat in rationibus. Sic enim hic, *litteras*, interpretor, ut paullo poſt, *ex litteris publicis.*

CAPVT LXXIV.

Pag. 142. *Progredi iſte non po[...]*] Commovere ſe non poſſet, teneret[...]

Peculiarem] Tuam propriam: u[...] pra, *peculiare edictum.*

Pag. 143. *Mancipes*] Publicani,[...] publica ſuo quæſtu, ſuoque peri[...] emunt.

CAPVT LXXV.

Lex Terentia] Lex Terentia, & C[...] ſia, quæ nominatur lib. I.

Pag. 144. *Ex litteris publicis civi[...]tum*] Rationibus populorum. q[...] infra dicit.

Non interpoſitis, neque perturbatis] [...] interpoſitæ ſunt, & perturbatæ ratio[...] Verris: quod fraudis judicium erat.

CAPVT LXXVI.

Pag. 146. *Columen familiæ veſtræ*] T[e]rentii in Phorm.

Premit fauces] Vt loqui pro te n[...] poſſit.

Anulo aureo ſuo] Quo utebatur[...] obſignandas tabulas: ut mutire j[...] Verri, & ex mancipibus defenſion[...] arripere non liceret. de hoc anulo lib[...] in extremo.

Quem ex his rebus invenit] Quo[...] eum in concione donaſti propter huju[...] modi flagitia. De hoc anulo infra pl[u]ribus verbis.

Tenetur] Arguitur, & convincitur.

Quæſtori] Cn. Carbonis conſulis. lib.[...]

Conſulem] Ipſum Carbonem.

In illa caligine ac tenebris] Bellum c[i]vile Marianum ſignificat, quod, p[...] obitum Marii, & Cinna, & Carb[o] ejuſdem factionis duces, perſecuti ſun[t]. Apte, *Latuit in caligine, ac tenebris.*

Occupaverat] Non refero ad tenebr[as] (nam legendum eſſet *occupaverant*) ſe[d] ad caliginem, propter pronomen, *illa* quod ad ſe verbum attrahere videtur.

Hereditariam quæſturam] Malleol[o] quæſtore mortuo. Hereditariam vocat quod eam ut hereditatem quandam ac[...]cepit, in qua lucri plurimum faceret. Lib. I. *C. Malleolo, quæſtore Cn. Dolabellæ, occiſo, duas ſibi hereditates veniſſ[e] arbitratus eſt, unam quæſtoriæ procurationis, alteram tutelæ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Permiſcuit] Itaque furta Verris Dobellæ ſunt æſtimata.

Pecunia] De publico, ad emendum umentum.

Prætoris] Siciliæ.

Ligurientem] Carpendo comedentem.

CAPVT LXXVIII.

Pag. 148. *Pro ſpectatione, & collybo*] ſpectatio eſt, cum ſpectatur peritis, & probatur pecunia: collybus, cum in aliud monetæ genus permutatur.

Neſcio quo cerario] Quod in ceram rogatum eſſet, ceram autem fortaſſe tabularum, in quas relata pecunia eſſet illa. ſtylo enim ſcribebatur in ceratis tabulis.

Pag. 149. *Genus tertium deductionis*] Pecunia ſcribæ data pro labore, operaque ſua.

Tuus apparitor] Scribæ igitur apparitores.

Conductus] Vt operam tibi navaret in rationibus publicis.

CAPVT LXXIX.

Pag. 150. *Certiores facti*] Aratores.

Petiverunt] Pecuniam.

Pag. 151. *Fiſcum*] In quo pecunia erat. act. 1. *Fiſcos complures cum pecunia Sicilienſi a quodam ſenatore ad equitem Romanum, eſſe tranſlatos.*

Pag. 152. *Nepotum*] Qui bona temere diſſipant.

Scenicorum] Spectantium ſcenicos ludos.

Corollariis] Muneribus.

Cum decuriam emerunt] Decuriam ſcribarum.

Ex primo ordine exploſorum] Hiſtriones, cum eorum actio, aut pronunciatio non probatur, exſibilantur, & exploduntur. in iis videtur fuiſſe ſcriba Verris, ante quam decuriam emeret. Primus ordo exploſorum deterrimos ſignificat hiſtriones in quo feſtive Cicero, cum videatur laudare, dicens, *primus ordo*, vituperat, ſubjungens, *exploſorum*.

In ſecundum ordinem civitatis] Equeſtrem. nam primus erat ſenatorius.

Veniſſe] Non, quod jam veniſſent, ſed quod veniſſe ſibi viderentur, quandoquidem decuriam emiſſent, unde in equeſtrem ordinem adſcendi ſoleret.

Dicunt] Gloriantur.

Tecum diſceptatores] Qui de hoc tecum crimine, id eſt de binis quinquageſimis, tecum diſceptabunt, negantes eas a bonis ſcribis poſtulari, ac ne cogitari quidem ſolitas.

Iſtos] Qui, nummulis corrogatis de nepotum donis, ac de ſcenicorum corollariis, decurias emunt: quod fecit ſcriba tuus.

Scribas eſſe moleſte ferunt] Vt indignos ordine ſecundo civitatis.

In eo ordine] Senatorio.

Pag. 153. *Quo cuivis licet pretio pervenire*] Licet enim cuivis empta aliqua decuria, in ſcribarum ordinem pervenire.

CAPVT LXXX.

H-S *tredecies*] Inſignis menda: quod facile probabo. Loquitur hic Cicero de tritico decumano empto, non de imperato, quod ipſum quoque emebatur, & decumanum quidem ternis H-S in ſingulos modios, imperatum quaternis. loqui autem eum de decumano, inde conjicio, quod paullo ante dixit: *Ex omni pecunia, quam aratoribus ſolvere debuiſti, certis nominibus deductiones fiebant.* videamus igitur, binæ quinquageſimæ decumani frumenti, ſcribæ nomine deductæ, quo numero ſint. Imperati tritici DCCC millia modium, decumani ferme ad nonagies, Cicero ſupra dixit. de nonagies igitur centenis millibus modium, ſi binæ quinquageſimæ, id eſt, quattuor centeſimæ deducantur: erunt omnino quinquageſimæ, CCCLX millia. pretio autem in ſingulos modios conſtituto ſeſtertiis ternis, erunt H-S decies LXXX millia, id eſt, ſcutatorum XXXII millia CD. Quæ ſi a nobis recte ſubducta ratio eſt; legendum & hic, & infra conſtat, H-S decies LXXX millia.

C. Catoni] Qui Siciliæ præfuit, &, cum H-S tantum XVIII millia, id eſt ſcutatos DX contra leges cepiſſet, de repetundis damnatus eſt. Nepos fuit M. Catonis Cenſorii, & L. Æmilii Paulli, Africani minoris ſororis filius. lib. IV.

Pag. 154. *Quid hæc ſibi*] Ideo eos donaſti, ne teſtimonium contra te dicerent.

Pag. 155. *Vt eſſet, unde ſcriba tuus*] Vt equeſtris ordinis eſſe poſſet. cenſus enim equeſtris erat, H-S CD millia, id eſt, ſcutatorum XIII millia. unde Horatius: *Si quadringentis ſex ſeptem millia deſint, plebs eris.* Eo cenſu qui carebat, anuli aurei geſtandi jus non habebat. ita nec eques Romanus eſſe poterat. propterea dixit Plinius: *Anuli aurei diſtinxere equitem a plebe.* Et Verres, antequam eo anulo ſcribam donaret, eum locupletavit: ut equeſtri cenſu eſſet. Dicit igitur Cicero: *Qui ipſi anulos aureos poſuerant, liberiſque ſuis detraxerant, ut eſſet unde ſcriba tuus hoc tuum munus, ac beneficium tueretur?* Et infra: *Ob haſce res, quoniam te locupletavi, hoc anulo aureo dono.*

Tueretur?] Anuli enim aurei, & equeſtris ordinis, cenſu equeſtri imminuto, jus amitteret. in ep. ad Dolabellam: *Res familiaris alteri eorum valde exigua eſt, alteri vix equeſtris.* Docere videtur hic locus, qui anulo aureo donaretur, adeptum eſſe locum inter equites Romanos licet a cenſoribus nondum lectus eſſet.

Quoniam te locupletavi] Vt anulo aureo uti poſſis.

Iſtum virum] Scribam tuum non oſtendit eſſe virum, cujus tibi in prœlio, in bello, in re militari cognita virtus, perſpectaque ſit, ſed hominem locupletem eſſe declarat, & equeſtri eſſe cenſu, ut anulum ipſe ferre poſſis.

Virtutis] In bello perſpectæ.

Comitem pecuniæ] Cum enim jam eum locupletaſſes, anulum poſtea donaſti, ut eques Romanus, equeſtri cenſu jam a te inſtructus, eſſe poſſet.

CAPVT LXXXI.

Decumano frumento] Ordinario, non empto. erat enim & decumanum extraordinarium emptum.

Empto] Cujus duo genera, decumanum, & imperatum. ſupra.

Pag. 156. *Et vero eo magis*] Ita correxi, exemplis adductus Latini ſermonis: cum antea legeretur, *te vero.* in ep. ad Plancum: *Qua quidem voluntate eſſe erga Atticum, ſæpe præſens & illi oſtendiſti, & vero etiam mihi.* Ad Q. F. *Tibi & fuit hoc ſemper facillimum, & ve debuit.* Ad Attic. lib. XVI. *Qua quim voluntate te eſſe erga Atticum, ſæpe p ſens & illi oſtendiſti, & vero etiam m* Pro Mur. *Qui & per ſe, & per ſuos, vero etiam per alienos defendatur.*

Numero ad ſummam tritici adject] Imperato frumenti majore nume quam liceret in quo primum Verris crum fuit: alterum in æſtimatione ternis H-S ad ternos denarios perdu

Pag. 157. *Non ex æſtimatione*] Po enim Verres excuſare æſtimationem lam difficultate temporis, quod tr cum ternis denariis valeret.

Ex coauctione annonæ, atque æſtin tionis] Hoc reprehendo, quod & n merum ad ſummam tritici adjeceris, æſtimationem auxeris: ut pro tern H-S ternos denarios a civitatibus exig res. *Coauctionem annonæ* vocavit id, qu ad ordinariam tritici ſummam a Ve addebatur.

CAPVT LXXXII.

Accommodatione] Eodem verbo uſ eſt lib. I. de Invent. *Elocutio eſt idone rum verborum & ſententiarum ad inve tionem accommodatio.* Et in ep. ad Men mium: *Peto a te, ut ei de habitatio accommodes.*

Pag. 158. *Et ita multi*] Malim pr ſententia, *ſed ita multi.*

CAPVT LXXXIII.

Philomelo] Græci, φιλομήλιον: La tini, *Philomelum:* & ita in Ciceroni epiſtolis ubique legitur.

Video quid inter annonam intereſſe ſo leat] Video frumenti pretium non iden eſſe omnibus in locis. poteſt enim plu ris eſſe Epheſi, quam Philomeli.

Pag. 159. *In Phrygia*] Cujus regionis opidum eſt Philomelum.

Aut ad emendum frumentum] Hoc quoque refertur ad, *expedire.*

Id quod ſummi juris eſt] Nihil potes difficilius imperare, quam ut mediterranei populi frumentum ad aquam portent.

Ne vectura quidem opus eſt] Quo enim quiſque vehere juſſus erit, ibi tantidem frumenti emet, quod magiſtra-

det, quanti domi ſuæ vendidiſſet. rum totus hic quæſtus ex eo naſcitur, ia varia eſt annona, id eſt, quia umento non ubique pretium unum t. magiſtratus autem imperat, ut ibi umentum accipiat, ubi eſt cariſſimum. de naſcitur æſtimatio, & pro frumen- pecunia exigitur: ita vectura non eſt pus.

Valet iſta ratio æſtimationis] Poteſt uiſque uti hac æſtimatione: ſi poteſt i quiſque frumentum accipere, ubi riſſimum eſt.

CAPUT LXXXIV.

Iniquam in ſocios] Propter id, quod ubjungitur: *Tu, cum tibi ego.*

Pag. 160. *Quanti iſte æſtimavit*] Sed um nullo in loco ternis denariis fuerit, alet in te crimen.

Si mihi tecum] Tollitur controverſia, um id probatur, quod objicitur: ego ihil objicio, quod non probem. ergo nihi non poteſt eſſe controverſia neque le annona, id eſt de numero ſummæ ritici a te adjecto, neque de æſtimatio- ne, id eſt, de ternis denariis.

Quid ſedes] Cur non, ut perſpicue onvictus, diſcedis?

L. Piſo] Cum Siciliæ præeſſet.

Solviſſes] Pro, ſolvere debebas. ſupra ſic locutus.

CAPUT LXXXV.

Pag. 161. *Conceſſerat*] Donaverat in cellam tuam.

Benigne, ac liberaliter] Aliquid enim lucrabor. Aratoris verba.

Mihi frumento non opus eſt] Prætoris verba, ut ad pecuniam qua velit æſtimatione perveniat.

Non ſperaveram] Affirmationem locus poſtulat, itaque pro, *non*, repono, *nam.* quod eſt, certe: ut lib. I. *Nam mehercule*, inquit, *ſic agamus.* Et lib. II. *Nam hercule, inquit Minucius, me quoque Petilius, ut ſibi in conſilio adeſſem, rogavit.*

In ciſtam] Meam privatam, ex fiſco publico.

Pag. 162. *Octonos* H-S.] Qui ad ſingulos denarios, in ſingulos modios a ſenatu datos, adjecti, terni denarii erunt.

Dare voluit] Elegantius, *te*, ſubauditur; quam, *dari*, legitur.

Quantum reliqui ſcriba fecerat] Cum ſub binis, quinquageſimis.

Ultro] Nullo nomine, nulla cauſſa, pro Verris ipſius libidine.

CAPUT LXXXVI.

Cum fructus] Rectius, *quam*, ut in quibuſdam libris, *qui fructus.*

Illi quoque homines] Illi quoque aratores, qui vel in nummis, vel in urbanis prædiis habebant.

Pag. 163. *Decumas*] Eas, quæ non emebantur.

Alteras] Eas, quæ emebantur, H-S ternis in modios ſingulos.

Dent emptum præterea] Imperatum, civitatibus æqualiter diſtributum. ſupra.

De cella loquor] De frumento, quod utendum prætori dabatur. Infra: *Data tibi pecunia eſt Verres, una, qua frumentum tibi emeres in cellam; altera, qua frumentum emeres a civitatibus, quod Romam mitteres.*

CAPUT LXXXVII.

Pag. 164. *Non ad æquitatis condicionem*] Non quia ſit æqua condicio, ſed quia ſit hoc tolerabilius, frumentum in cellam gratis dare, quam illud, prætori in cellam vendere, cum æſtimatione a Verre inſtituta. Placeret magis, *Non ad æquitatem condicionis.*

Sua partis] De ſuo, pro ſua parte, pro eo, quod ad ipſum attineret.

H-S IIX *millia*] Æſtimato modio H-S octonis.

Aſſequi] Ut pro ſingulis modiis H-S octonos magiſtratui det.

Certo fructu ſuo non potuit] Eo fructu, quem capere ſolitus eſt. mihi tamen, *Certe fructu ſuo non potuit*, magis arridet, quam opinionem adjuvat, quod ſubjungitur: *Vendiderit inſtrumentum, neceſſe eſſe.*

Pag. 165. *Hoc munus*] Ut aratores pro frumento in cellam imperato H-S octonos magiſtratibus dent. Munus hic accipitur pro eo, quod aratores pendunt, ut paullo ante: *Hoc vobis eſt ſtatuendum, quid aratorem ipſum, arationis nomine, muneris in remp. fungi, ac ſuſtinere velitis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Nihil detrabo] De hoc vectigali.

In uno genere ſolo frumenti] Ejus frumenti, quod in cellam imperatur.

Populo Romano Sicilia decumas det] Implicata ſententia. non enim hæc verba cum ſequentibus apte conjunguntur. quanto planius hoc modo: *Populo Romano Sicilia decumas dat: det pro ſingulis tritici modiis ternos denarios, ſibi habeat frumentum.*

Tibi datam pecuniam] A ſenatu, H-S quaternos in ſingulos modios.

Pecuniam permagnam tuo nomine auferſ] Aufers ab aratoribus H-S octonos in ſingulos modios.

Tuo nomine] Quia nomine frumenti acceperas jam a ſenatu pecuniam: quam vero ab aratoribus aufers, tuo, non frumenti, nomine aufers.

Refer, quam accepiſti] Refer ad ærarium, quam tuo nomine accepiſti.

Pag. 166. *Ea res, quam ego dico*] De frumento, quod ad populum Romanum pertinet, ſimiliter æſtimando.

Genere injuriæ, non magnitudine pecuniæ differant] Si differrent genere injuriæ, & æſtimatio iſta in tuo commodo æqua eſſet, in populi Romani commodo non item: recte diceres, quod in tuo frumento Sicilia tulit, id in publico laturam non eſſe. Sed injuriæ genere non differunt: iniqua tui frumenti æſtimatio fuit, iniqua eadem eſſet publici frumenti. differunt autem pecuniæ magnitudine: quia tanto plus penderet Sicilia pro publico frumento, ſi ternis denariis æſtimaretur, quam pro tuo, quanto major eſt ejus frumenti numerus, quod ad populum Romanum pertinet, quam ejus, quod in cellam imperatur.

Iſtam ipſam cellam] Iſtam æſtimationem ejus frumenti, quod in cellam dare ſolent.

CAPVT LXXXVIII.

Pag. 167. *An comitatus exſilio quæritur?*] Hæc enim defenſio non aſſequitur, ut Verres abſolvatur, ſed ne ſolus condemnetur, & ut exſilii ſui comites habeat.

In hac hominum libidine] Quam pœna minui, non augeri impunitate, oportet.

Fecerunt aliqui alia quam mu[...] Quæ facere non licebat, quorum ex[...]plis in tuorum criminum defen[...] non uteris.

Pag. 168. *In te ſingularia*] Quo[...] ſimile nemo quidquam fecit.

Vt ego aſſentiar orationi] Vt fate[...] verum eſſe, quod dicis, feciſſe alio[...]

CAPVT LXXXIX.

Liberi populi] Qui ſui juris ſunt, [...] lam nobis vectigal pendunt.

Pag. 169. *Quod reſtat*] In poſteru[...]

CAPVT XC.

Africanos] Minorem ſignific[...] non utrumque: cum ſequatur, Ca[...]nes: &, Lælios: quod de poſter[...]re Lælio, minoris Africani amici[...]mo, qui & ipſe, tamquam Cato, [...]piens cognomine eſt honeſtatus, [...]ctum volo. hos enim tres alibi qu[...]que Cicero ſimul nominat, ut pro M[...]rena, pro Archia.

Hos recentes] Subaudi, commem[...]rabis.

Q. Scævolam] P. F. Pontificem m[...] quem juſſu Marii junioris prætor urb[...]nus Damaſippus occidit. fuit alter [...] Scævola Q. F. augur, ætate major: q[...] non poteſt inter hos recentes ſignifica[...]

M. Scaurum] Principem ſenatu[...] patrem ejus, quem Cicero defendit.

Q. Metellum] Numidicum. hic [...]nim, cum multi Q. Metelli fuerin[...] virtute, & rerum geſtarum gloria [...]mnibus antecelluit: & idem nom[...]natur.

Hominum exiſtimatio gravis habebatur [...] Cupiebat unuſquiſque, bene de ſe ho[...]mines exiſtimare.

Aliquid exempli] Severi exempli.

P. Servilium] Iſauricum.

Q. Catulum] Filium proxime no[...]minati.

Avum Q. Metellum] Avum maternum Metellum Numidicum. eſt enim in oratione poſt red. in ſen. Luculli Servilii, Scipiones, Metellarum liberi.

CAPVT XCI.

Pag. 170. *Cum eſſes proconſul*] Qui[...] tamen conſul non fuerat, ſed proconſules quoque vocari ſolitos, qui poſt præturam

ım in provincias iviſſent, alibi co- ſe oſtendimus.

)e cella] Quod tu feciſti, ut nullas cæ nomine pecunias cogeres, idem e fecerat Lepidus.

1. *Antonii*] Quem univerſæ oræ ritimæ infinito cum imperio præ- ſſe, ſupra diximus.

'trum mihi difficile eſt dicere] Modus luendi, pro facile eſt & mihi dicere, his exiſtimare.

'ag. 172. *Quam ſe poſſit defendere*] ıo, *Quam, ſi poſſit, defendere*, hoc lu. Tuetur ſuum factum Verres imi- rone Antonii. at hoc illi pernicioſius e, quam dicere, ſe nulla umquam in lli ſimilem fuiſſe: ſi modo hoc de- dere, & probare poſſit: quod non eſt: multis enim in rebus ejus im- bitatem imitatus eſt.

Quid probarint] Vt ab iis recte factum.

'ag. 173. *Mors oppreſſit*] Indicto etenſibus bello: de quo ſupra. Et, *preſſit, ante quam, quod cogitabat, eret.*

udices] Nominandi caſu, non vo- di. judices enim appellat ſenatum, pulumque Romanum: ut ſi dixiſſet: aſi ejus omnia facta, atque conſilia atus, populuſque Romanus judicio comprobarint.

CAPVT XCII.

Aratorum commodo] Supra: Hæc imatio nata eſt initio non ex præto- n, aut conſulum, ſed ex aratorum, ue civitatum commodo.

Ante novum] Antequam novum fru- ntum perciperetur.

Remiſſior] Ternos enim H-S de ſin- is modios detraxit. nam terni denarii ıt duodeni H-S.

Quam annona] Quam frumenti pre- m in ſumma caritate.

Pag. 174. *Quos tu*] Quæſtor. Inter æſtorum provincias rei frumentariæ a erat.

CAPVT XCIII.

Pag. 175. *Et iſtius innocentiam*] Cum nia: ut etiam, cum ſubjungit, au- ritate: quæ nulla erat: nam turpiſſi- vixerat Antonius.

Sex. Peducæo] Cui quæſtor ipſe fuit.

Vberiora cibaria] Quia vel frumenti pretium, vel ipſum frumentum Peducæus a Siculis accepit: quo vendito, pecuniæ plus, quam in vilitate, colligit, quod C. Sentius quoque fecit.

CAPVT XCIV.

Pag. 177. *Non enim a nobis ſumma*] Si Verrem abſolvitis hoc æſtimationis crimine: non putabunt homines, judicaſſe vos, licere ternis denariis æſtimare frumentum illud, quod in cellam imperetur, pluris autem non licere, ſed ipſam æſtimandi licentiam a vobis eſſe comprobatam arbitrabuntur: ut magiſtratui poſthac frumentum illud, Verris exemplo, pro libidine liceat æſtimare.

Eſt comprobatum] *Eſt* pro *erit*. utitur enim præſenti tempore, quo magis rem ſubjiciat oculis judicum, & a præſenti eos avertat infamia.

Neque hoc poteſtis judicare] Neque poteſtis injuriæ modum ſtatuere, & æſtimationem ternis denariis definire.

Ab annonæ ratione] Ab eo, quanti frumentum erit: a communi pretio.

Ab aratorum voluntate] Qui, quod licet, id fieri volunt, & frumentum, quanti licet, æſtimari.

CAPVT XCV.

Pag. 178. *Provinciam ſortitus eſt*] Cretam; qua tamen collegæ conceſſa Q. Metello, inde Cretici cognomen adepto, in urbe manſit.

Condemnari poſſit] Habebit enim, quo ſuum factum defendat: pecuniam a ſe coactam dicet æſtimatione frumenti: quod licere jam ſit judicatum in cauſſa Verris.

CAPVT XCVI.

Tamen ita dicit] Palam quidem in defendendo non dicit, ſed ita dicit, ut vos id ſuſpicari, & cogitare poſſitis.

Hoc] Abſolvi Verrem hoc æſtimationis crimine.

Ad commodum ſenatorium] Vt ſenatoribus idem liceat in provinciis, quod Verri licuit.

Eorum, qui judicent] Iudicabant adhuc ſenatores. nam legem de judiciis inter tres ordines communicandis pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

mulgaverat Cotta prætor, nondum pertulerat. de quo paullo poſt. Ad utilitatem autem judicum id pertinere videbatur, quia, cum eſſent ſenatores, & evenire facile poſſet, ut in provincias irent, non mediocre lucrum ex eadem æſtimandi licentia ſperare poſſent.

Aut cum legatione] Nam legatis quoque frumentum in cellam imperabatur. infra.

Pag. 179. *Illum prætorem*] L. Aurelium Cottam.

Templum tenet] Templum Roſtra vocabantur, in quibus legem magiſtratus ferebat. quotidie autem prætor Cotta erat in Roſtris, ut legem de judiciis ferre poſſet. in Vatinium: *judicem in Roſtris, in illo, inquam, augurato templo, ac loco collaris.*

Qui remp. ſiſtere negat poſſe] *Stare*, malim, quam *ſiſtere*, ex conſuetudine Latini ſermonis.

Referantur] Non ut ſoli judicent, ſed ut cum ſenatoribus. id enim Aurelia lege ſancitum eſt.

CAPVT XCVII.

Pag. 180. *Minore periculo veſtro*] Abſolvere enim ſine ſummo periculo veſtro non poteſtis eum reum, qui manifeſto in periculo tenetur, qui, quod commiſit, negare non poteſt.

Minore periculo provinciarum] Quia, ſi Verrem abſolvitis, cui ſuum delictum nulla ne falſa quidem ratione licet defendere: peccabunt ceteri multo impudentius maximo provinciarum damno. Vocem, *periculo*, ut otioſam, tollendam crederem.

Vobis] Iudices.

Si proſpicitis] Si me abſolvitis. Hæc enim dicuntur ex perſona Verris.

Eos homines] Senatores.

Qui ipſi legibus teneantur] Quibus non æque tenentur cives reliqui. ſolus enim ordo ſenatorius lege de repetundis, qua reus erat Verres, tenebatur.

Pag. 181. *Quantum commodum fuit*] Quantum libuit. quo modo ſæpe[...] interpretati ſumus.

CAPVT XCVIII.

Tollatis] Verre punito.

Pag. 182. *Annona*] Id, quod [...] ratione percipitur.

Male vendendum] Parvo pretio [...]

Si proceſſit] Si meſſis copioſa fu[...]

Male perceptos fructus] Parum [...] menti perceptum eſſe.

Si recte licet vendere] *Recte*, pro [...] contrarium contrario retulit, quia [...] rat, *male vendendum*. Et, *recte*, ex [...] ſona aratoris, qui caritate potius i[...] lamitate fructuum, quam vilitate[...] det in copia.

Novis inſtitutis] Non Hieronica [...]

Propter annonæ rationem] Quia nec[...] riæ populo Romano ſint, quia ſic a[...] na poſtulet, quia primæ non ſuffic[...]

Imperentur] Pro quibus tamen p[...] nia ſolvitur, H-S terni in modios [...] gulos: ut ſupra demonſtratum eſt.

Ematur præterea frumentum] O[...] genta millia modium, H-S quat[...] in ſingulos.

Legatis] Propterea dixit ſupra: [...] *in provinciis cum poteſtate, aut cum* [...] *tione ſe futuros aliquando arbitrentur.*

Aut in ipſis fructibus ſolutum?] Q[...] dari non oporteat aut in primis d[...] mis, aut in ſecundis, aut in frume[...] civitatibus æqualiter imperato, au[...] eo, quod aratores in cellam magi[...] tibus & legatis dare coguntur.

Deſerviunt] Siculi ita ſerviunt, [...] nihil omittant. hæc enim vis eſt in [...] bo, *deſervire.*

Nova] A Verre primum induc[...] quæ alii prætores, abſoluto Verre, i[...] tabuntur.

Apronii dominationem] Quæ nu[...] quam deerit, ſceleribus impunitate p[...] poſita.

Pag. 183. *Non pertulerunt*] Ara[...] nes enim deſeruerunt, ſedes patrias [...] liquerunt, hæc ne perferrent, quæ p[...] non poterant.

PAVL[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

PAVLLI MANVTII COMMENTARIVS IN ORATIONEM IX.

Capvt I.

184. STudium] Honeſtum vocabulum flagitioſæ rei.

Morbum] Animi: quæ πάθη ...ant Græci. lib. I. *Ille quoque, ſodalis ...s, erat in hoc morbo, & cupiditate.*

...*ſaniam*] Non modo morbum, ſed ...rbum etiam ejuſmodi, qui ſimilitu... ...em habeat inſaniæ. Qui enim alicu... ...ei majore, quam deceat, cupidita... ...agraret, inſanire dicebatur: ut in... *Similis iſtius cupiditas, hoc etiam a... ..., atque inſanior.* Et poſt: *Nonne vo... ...d egiſſe videtur, ut non unius libidi... ..., non ſuos oculos, ſed omnium ava... ...morum inſanias, cum Romam rever... ...t, expleret?* Lib. II. *Quibus in re... ...iſtius cupiditates, & inſaniam quis ...rat?* Ibidem infra: *Hæc iſte ad inſa... ...m concupierat.* Ad Attic. lib. XIII. *...onem vincas volo: nec tamen inſanitu... ...s illum puto.* Eodem ſenſu Horatius:

Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emendo.

...*go, quo nomine appellem, neſcio*] ...ggerandi cauſſa ſæpe fingit orator ...pem ſe verborum eſſe, quæ rei vim ...naturam exprimant: ut pro Quin... ...: *Si vadimonium omnino tibi cum Quinctio nullum fuit, quo te nomine ...ellemus? improbum? at, etiam ſi de... ...um vadimonium eſſet, tamen in iſta ...ulatione & proſcriptione bonorum im... ...biſſimus reperiebare. num malitioſum? ...as. fraudulentum? jam id quidem ar... ...as tibi, & præclarum putas. audacem? ...idum? perfidioſum? vulgaria, & ob... ...ta ſunt, res autem nova, & inaudita. ...d ergo eſt? vereor mehercule, ne aut gravioribus utar verbis, quam natura fert, aut levioribus, quam cauſſa poſtulat.* Lib. V. *Facinus eſt, vinciri civem Romanum: ſcelus, verberari: prope parricidium, necari: quid dicam, in crucem tollere? verbo ſatis digno tam nefaria res appellari nullo modo poteſt.* Et agr. II. *Verbum mihi deeſt, Quirites, cum ego hanc poteſtatem regiam appello: ſed profecto major eſt quadam.* Similiter ad Cœlium: *Putares ne umquam accidere poſſe, ut verba mihi deeſſent, neque ſolum iſta veſtra oratoria, ſed etiam hæc levia noſtratia? deſunt autem propter hanc cauſſam, quia mirifice ſum ſollicitus, quidnam de provinciis decernatur.*

Pag. 185. *Suo nominis pondere penditote*] Rem perpendite: deinde, quod ei nomen ſua gravitate reſpondebit, id eligite.

Corinthium, aut Deliacum] Quæ non argentea, ſed ænea erant, utraque magni pretii.

Non enim verbi] Non, ut verbum, id eſt orationem meam, aut crimen augeam, ideo complector omnia: ſed, quæ loquor, Latine, non accuſatorie nihil rem addens, ſed propriis eam verbis, qualis, & quanta eſt, exponens.

Pag. 186. *Ab ea civitate*] Mamertina, id eſt urbe Meſſana.

Laudatoribus tuis] Sola Mamertina civitas legatos Romam publice miſerat ad laudandum Verrem. infra.

Capvt II.

Ante adventum iſtius ſic ornata fuit] Modus avaritiæ notandæ. ut in Divin. *Quæ mulier ante hunc quæſtorem copioſa plane & locuples fuit.* Quo loco plura poſuimus exempla.

Pag. 187.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Pag. 187. *Ingenioſum, atque intelligentem*] Irriſione condita laus.

Propter quem Theſpiæ viſuntur] Idem Strabo narrat lib. IX. & addit, opus hoc Glycerium meretricem a Praxitele conſecutam Theſpienſibus ſuis donaſſe.

CAPVT III.

Vt opinor, & certe] Quaſi res ipſas contemnens, quarum cupiditate Verres inſanibat, artificum quoque nomina vel ignorare ſe fingit, vel tunc primum didiciſſe. ſupra: *Nimirum didici etiam, dum in iſtum inquiro, artificum nomina.* Infra quoque, quaſi Polycleti nomen oblitus, *Earum*, inquit, *artificem, quem? quemnam? recte admones: Polycletum eſſe dicebant.*

Pag. 188. *C. Claudius*] Vt opinor, is, qui cum M. Perperna conſul fuit, avus P. Clodii, Ciceronis inimici. nam lib. II. offic. ubi de muneribus ædiliciis mentio fit, poſt L. Craſſum, & Q. Mucium nominatur: & poſt eoſdem triennio conſul fuit. Valerius lib. II. cap. V. *C. Pulcher ſcenam varietate colorum adumbravit, vacuis antea pictura tabulis extentam.*

Pag. 189. *Baſilicas*] Quæ & ipſæ erant in foro, in quibus tribuni pl. jus dicebant. Plutarchus.

Non ſpoliis provinciarum] Non enim ſpoliaverant provincias noſtras, ut Verres.

Per ſimulationem ædilitatis] Vt forum ornarent in ædilitate ſua.

Habere noluit] Quaſi non dignus bona fortuna. Inde Cicero de Verris exitio per jocum ominatur.

CAPVT IV.

Pag. 190. *Meretricis*] Chelidonis. infra: *Cum tibi illo ipſo anno Chelidone veniſſet hereditas.* De eadem lib. II.

Heredem] Sacrorum hereditas cum bonorum hereditate veniebat. Verres autem, Cupidinem illum, Hejo a majoribus traditum, qui ſimiliter poſteris ab Hejo tradi debebat, quaſi ejus heres e ſacrario abſtulit.

Mercatorem cum imperio, ac ſecuribus in provinciam miſimus] Lib. I. *Sed, ut opinor, ſolet hac, quæ rapuit, &* [illegible] *eſt, nonnunquam dicere, ſe emiſſ*[illegible] *niam quidem in Achajam, Aſiam*[illegible] *phyliam ſumptu publico & legati*[illegible] *mine, cum imperio, & ſecuribus* [illegible] *tor ſignorum, tabularumque pictar*[illegible] *ſus eſt.*

Pag. 191. *Cujuſmodi tu judici*[illegible] *putaris eſſe*] Flagitioſa videlicet [illegible] taſti, ſi tibi quemquam hoc e[illegible] ceſſurum credidiſti.

CAPVT V.

Iſtiuſmodi] Horum ſimile, qu[illegible] miſit Verres.

Mancipium putaverunt] Fore p[illegible] runt, non ut argentum, aut ve[illegible] ſed ut mancipium aliquis emere [illegible] que de eo ſolo ſanxerunt: quæ [illegible] parva res eſt.

Si quis Romæ eſſet demortuus] Si [illegible] cipium aliquod Romæ deceſſiſſe[illegible] eo alterum emi in provincia vetu[illegible] ſed ſi in provincia, permiſerunt.

CAPVT VI.

Pag. 193. *In ſuis nummis mult*[illegible] Inſtructum pecunia eſſe. Elega[illegible] quæſivit e contrariis, *eſſe in ære* [illegible] *nullo, eſſe in ſuis nummis multis.*

Venditurum non fuiſſe] Refer h[illegible] verbum, *video.*

Sunt iſta] Quæ proxime dixi, [illegible] ſimile non eſſe, ut homo tam loc[illegible] tam honeſtus, religioni ſuæ monu[illegible] tiſque majorum pecuniam antepo[illegible]

Ab humanitate, & pietate] H[illegible] nitatis eſt, hujuſmodi ſignis delec[illegible] quæ non domino magis ornam[illegible] ſint, quam civitati: pietatis, ea [illegible] & cuſtodire diligenter, quæ, tra[illegible] majoribus, in ſacrario cuſtodiantu[illegible]

Ab religione] Quam violare vi[illegible] tur, cum ſacrarium ſpoliaret.

Hæc omnia] Verba ſunt juſſu V[illegible] ab Hejo ſcripta in ſuis tabulis.

H-S VI *millibus*] Scutatis CLXXX[illegible]

Pag. 194. *Iſti*] Qui hoc morbo [illegible] borant.

Malo emere] Quandoquidem [illegible] parvo emitur.

CAPUT VII.

H-S cxx *millibus*] Scutatorum tribus
libus ſexcentis.

merint] Signum illud æneum, pro-
ænominatum.

ag. 195. *Sola laudat*] Oratorie: nam,
ter eam, Syracuſana laudavit. in-
, & in Divin.

Ne forte] Ioci genus: quaſi civitas
pectaverit, cum legatum miſit: quod
erte propoſitum non fuit. ipſe tamen
umque fecit, & faciet.

De religione ſua] In confitenda ve-
te.

CAPUT VIII.

Pag. 196. *De cibea*] Navi oneraria a
mertinis publice ædificata, Verrique
nata, ut exportare furta ſua poſſet.
adrata eſſe debuit: ſiquidem a *κύϐος*
ea deducitur.

ag. 197. *Deorum ſimulacra*] Cupi-
em, & Herculem.

Quæ quia dixit] Priore actione.

Proximus fuit] Id eſt, a ſua religio-
non diſceſſit.

CAPUT IX.

Pag. 198. *Ingratis*] Vel inviti.

Perjurium] Falſum teſtimonium, in
o dicendo pejerabunt.

Tibi] Verres.

In numerum] Ex animi tui ſententia.
mptum opinor ab hiſtrionibus, nu-
rum in motu ſervantibus. Parad. Hi-
o ſi paullo ſe movit extra numerum,
ſi verſus pronunciatus eſt una ſyllaba
ngior, aut brevior, exſibilatur, &
loditur.

At publice commodaſti] Beneficio eos
eciſti.

CAPUT X.

Pag. 199. *P. Servilius*] Iſauricus.

Ex hiſce ſe locis] Vnde Ciliciam ver-
s navigatur.

Pag. 200. *At cujus hominis?*] Am-
ficandi modus. ut lib. 3. Videamus,
*rbitenſis civitas, honeſta antea, & co-
pioſa, quemadmodum ſpoliata ab iſto, ac
vexata ſit: at quorum hominum? ſummo-
rum aratorum, remotiſſimorum a foro,
judiciis, controverſiis.*

C. Cato] Nihil deeſt: ad illud enim
reſpicit, condemnatus eſt.

L. Paulli, & M. Catonis] Maternus
ei fuit avus Paullus, paternus Cato.

Africani] Minoris, qui Paulli filius
naturalis fuit.

Cum ſevera judicia fiebant] Cum e-
quites judicabant, aculeus in ſenatores
judices, & ad condemnandum Verrem,
infamiæ tollendæ gratia, tacita cohor-
tatio. Ejuſdem generis illud infra: *Niſi
forte exiſtimatis, poſtea quam judicia ſe-
vera Romæ fieri deſierint.*

Huic Mamertini irati non fuerunt] Cui
veriſimile videatur, Mamertinos C. Ca-
tonis, conſularis viri, & nobiliſſimi,
impedimenta retinuiſſe propter H-S
XVIII millia, quibus ei lis æſtimata eſt;
eoſdem iratos Verri non fuiſſe, majore
ſumptu ſæpe facto in prandium Timar-
chidis, quam quanti Catoni lis æſtima-
ta eſt? ſed ideo irati ei non fuerunt,
quia, cum eſſent furtorum conſcii, &
in iis occulte exportandis omni eum o-
pera, navi etiam publice ædificata, ad-
juvarent, vacationem ſumptus, labo-
ris, militiæ, rerum denique omnium
per triennium conſecuti ſunt.

Catonis lis æſtimata eſt] Catoni, puto
eſſe rectius. &, ut alia mittantur exem-
pla, de eodem Catone lib. III. dixit:
Qua in civitate C. Catoni H-S XVIII *mil-
libus lis æſtimata ſit.*

Pag. 201. *Verrea*] Dies feſtus, in ho-
norem Verris inſtitutus, maxime pro-
pter hæc in Mamertinos beneficia.

CAPUT XI.

Pag. 202. *Cujus beneficio*] Dat enim
populus Romanus eos magiſtratus,
quos qui geſſerunt, in ſenatum legi de-
bent.

Ipſi Tullio] Mihi, non ut ſenatori,
ſed ut eorum amico.

Frater] Patruelis, qui cum Cicero-
ne in Siciliam ad inquirendum in Ver-
rem profectus eſt.

Per eum ordinem] Per ſenatum.

Agetur] Qua enim cum contumelia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

affeciſtis, cum me, ſenatorem populi Romani, publice non invitaſtis, eam inultam eſſe non ſinet.

Pag. 203. *Civis Romani ſanguine redundat*] Sic locutus eſt C. Gracchus lib. III. de orat. *Quo me vertam miſer? in Capitolium ne? at fratris ſanguine redundat. P. Gavium ſignificat, de quo* lib. V.

Quorum civitati invidetis] Quia cives Romani ſunt, infra: *Quid arbitramini Rheginos, qui jam cives Romani ſunt, mereri velle, ut ab iis marmorea Venus illa ne auferatur?* Iidem Cornificii tribules in epiſtola ad illum vocantur, municipes autem Phil. I.

Quo minus ſibi arrogent] Quia cives Romani ſint.

Illo ſupplicio] Gavii in crucem acti.

Mactatum] Verbo uſus eſt, quod cum ſupplicio congrueret. quaſi diceret: in uno homine jus civitatis univerſum cruci affixum eſt. Diſerte hoc expreſſit lib. V. *Non tu*, inquit, *hoc loco Gavium, non unum hominem neſcio quem, civem Romanum, ſed communem libertatis & civitatis cauſſam in illum cruciatum, & crucem egiſti.*

Hæc] Signa.

CAPVT XII.

Attalica peripetaſmata] Aulæa, auro intertexta: qualia primus Attalus rex invenit, *peripetaſmata* vero generale nomen eſt, παρὰ τὸ περιπετάζειν, quod verbum ex Heſychio notum eſt, potius, quam, ut aliis videtur, παρὰ τὸ περιπίπτειν.

Emere oblitus es?] Cur, ut ſigna, non item peripetaſmata juſſiſti Hejum in ſuas tabulas referre, tamquam tibi vendita? an hoc oblitus es?

Licuit] Emere, id eſt emptionem ſimulare.

An litteris peperciſti?] An tibi viſum non eſt, ut hoc nomen in tabulis ſcriberetur? *Parcere litteris*, eſt, a ſcribendo abſtinere.

De armario] Vnde promuntur peripetaſmata.

Pag. 204. *H-S CC millibus*] Scutatorum ſex millibus.

Fuit tanti] Fuit, cur id faceres. e re tua fuit, ut in tabulas id referri juberes. Modus loquendi, quo, utile eſſe [...] fuiſſe, aliquid fieri, oſtenditur. [...] lio ſpectat, quod infra dicitur: [...] *etiam tabulæ proferentur, eſt tanti.* S[...] illud Cœlianum: *Sed tanti? ſed e*[...] *hercule.* Et in Catil. or. II. *Eſt* [...] *tanti, Quirites, hujus invidiæ falſ*[...] *que iniquæ tempeſtatem ſubire, dum*[...] *a vobis hujus horribilis belli, ac nefar*[...] *riculum depellatur.*

Pag. 205. *Thaleras*] Equorum [...] namenta.

Te minus habiturum] Phaleras [...] non habiturum.

CAPVT XIII.

Pag. 206. *Cibyram*] Quæ erat in[...] perio Cilicienſis provinciæ. eo leg[...] Dolabellæ Verres venit.

Cum inanibus ſyngraphis] Ex qu[...] exigere nihil potuit. ſyngraphas e[...] attulerat, ex quibus ei nihil deberet[...]

In Aſia] Dixi jam, Aſiam vo[...] Ciliciam provinciam Dolabellæ.

Q. Tadius] P. appellatur lib. I. [...] magnam ei cum Verre nummariam[...] tionem fuiſſe conſtat.

Pag. 207. *Vbi quidquid eſſet*] *Q*[...] *quid* pro quidque: ut pro Fonteio: [...] *ut quidquid ex illo loco dicetur, ex ora*[...] *aliquo dici arbitrabitur.* In ep. ad T[...] quatum: *Quocumque in loco quiſquis* [...] *idem eſt ei ſenſus, & eadem acerbi*[...] Tuſc. V. *Vt quidquid objectum eſt.* Pl[...] tus in Amphitr. *Ordine omne, ut q*[...] *quid actum eſt, Ediſſertavit.* Et in T[...] *Vnum quidquid ſigillatim, & placide*[...] *cunctabere.* Lucretius lib. II. *Inque*[...] *quidquid rurſus revocare meatus.* Idem [...] libi ſæpe.

CAPVT XIV.

Boëthi] Sculptoris egregii. Plini[...] lib. 33. c. 12. lib. 34. c. 8.

Per poteſtatem] Prætoriam, non p[...] tio, vel precibus.

Sigillatos] Parvis ſignis ornatos. [...] ep. ad Attic. *Putealia ſigillata.* Hic i[...] fra: *Patella grandis, cum ſigillis,* [...] *ſimulacris deorum.* Et poſt: *Sigillis* [...] *vulſis, reliquum argentum ſine avarit*[...] *reddidit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Pag. 208. *Luteum*] Viliſſimum ut luto nihil vilius. lib. III. In hoc homo luteus, etiam callidus, ac veteratorem eſſe vult.

CAPUT XV.

Pag. 209. *Siſennam*] Defenſorem ſuum. infra, & lib. II.

Illorum] Ejuſmodi rerum, quas in provincia ad inſaniam concupierat.

CAPUT XVI.

Pag. 210. *Sunt, opinor litteræ factæ*] Scriptum eſt in tabulis.

In donatione hiſtrionum] Locus hic oſtendit, bonos hiſtriones argento donari ſolitos. æſtimationi tamen locum eſſe non video. cur enim æſtimetur, quod donatur? niſi ſi hoc dicitur, eum, qui donabat, retuliſſe in tabulas, non quanti valebat argentum, ſed multo minoris: ne quando ſibi probro dari poſſet. quod in hiſtriones pecuniæ plus, quam diceret, erogaſſet.

Quid ſit] Cur mihi, quod poſtulo, ſcriptum non edis?

Has litteras] Tabulas, in quibus, quid argenti in Sicilia pararis, unde quidque, aut quanti emeris, a te ſcriptum eſſet.

Me enim] Accuſatorem tuum.

Horum annorum aliquot] Poſt M. Terentium, & C. Caſſium conſules. lib. I.

Compone] Ede mihi ſcripta ſimul hæc tria, quid argenti pararis in Sicilia, unde quidque emeris, quanti emeris.

De reliquo videro] De reliquis non urgeo: quærendi ſpatium erit.

Improba defenſio] Quid enim improbius, quam prætorem argentum omne in ſua provincia coëmere?

Prolatis] In quibus, quid habeas, quo modo habeas, ſcriptum non eſt.

Non prolatis] Quia, cum horum temporum plurimas res emiſſe te dicas, idque tabulis non demonſtres, quis emiſſe te credat? quid cauſſæ eſt, cur non crimine repetundarum condemneris?

CAPUT XVII.

Pag. 211. *Promptiſſimi hominis*] In agendis rebus. ad ingenii præſtantiam refertur, ut ad tarditatem illud de Heraclio lib. II. *Hominem eſſe majorem natu, non promptiſſimum.*

Experientis] In uſu rerum verſati.

Q. Catulli beneficio] A quo propterea prænomen, & nomen accepit.

Hominem digniſſimum tuis moribus] Tui ſimillimum, turpiſſimum. in Piſonem: *Hominem impurum, atque non modo facie, ſed etiam oculo tuo digniſſimum:* Et pro Sextio: *Homo iis digniſſimus, quibus cum vivit.*

Bona patria erepta] Quæ ille pupillis eripuerat, cum propter ea puniendus a te eſſet, ea tu cum eo partitus es.

Id factum non oportuit] Auferre ſignum Apollinis non debuiſti.

C. Marcellus] Qui judex in conſilio aderat. infra.

Scaphia] Vaſa potoria, quæ ſcaphæ ſimilitudinem referrent. παρὰ τὸ σκάπτεσθαι.

Cum emblematis] Id, quod in opus aliquod ornamenti gratia includitur, emblema dicitur. unde vermiculatum emblema apud Lucilium, dictum ἀπὸ τοῦ ἐμβάλλεσθαι.

CAPUT XVIII.

Pag. 212. *Splendidus*] Honoratus.

Toreumata] Argentea vaſa cælata. infra.

Pag. 213. *Mentoris*] Artificis nobiliſſimi.

Non invitus] Feſtive, quo Diodorus admodum delectaretur, id eum habere non invitum dicit.

Pag. 214. *Salutem viri*] Amphiarai vatis: quem latentem, ne ad bellum Thebanum iret, quod ibi ſe periturum ex auguriis noverat, aureo monili corrupta uxor Polynici prodidit. Servius in illud Virg. lib. VI. *Maſtamque Eriphylen, Crudelis nati monſtrantem vulnera; cernit.* Attingit hanc fabulam Æſchylus in ſeptem, Euripides in Phœniſſis, Plato de rep. lib. IX. Pauſanias in Atticis, Cicero in ep. ad Cæcinam, cum ait: *Prudens & ſciens, tamquam Amphiaraus in fabulis, ad exitium ruerem voluntarium.* Et Propertius in eo verſu:

> *Adſpice, quid donis Eriphyla invenit amaris.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

CAPVT XIX.

Caſtra jam moverat] Argute, pro, diſceſſerat: quia ſequitur, *vaſa collegerat:* nam vaſa, id eſt impedimentá, milites colligunt caſtra moturi: jocus eſt: quia ſua vaſa, id eſt ſcyphos, Diodorus abſtulerat.

De ſuis canibus quendam] De ſuis domeſticis, ut lib. I. *Multa ſibi opus eſſe, multa canibus ſuis, quos circa ſe haberet.* Lib. II. *Iſta cohors quorum hominum eſt? Voluſii haruſpicis, Cornelii medici, & horum canum, quos tribunal meum vides lambere.*

Tum primum] Primo anno præturæ Sicilienſis. nam poſtea Sthenii Thermitani abſentis nomen recepit.

Pag. 215. *Ad judicium*] Hoc repetundarum.

Inſtruxerat] Pecunia, ex furtis, iniquiſque damnationibus collecta.

CAPVT XX.

Equuleos argenteos nobiles] Equulei ſunt pulli equini: ſunt etiam tormenta quædam: hic videntur eſſe vaſa cælata, cum aliqua fortaſſe equi forma, unde nomen acceperint. ſubjungit enim infra de his ipſis equuleis: *Vende mihi vaſa cælata.*

Q. Maximi] Fabii, qui de Allobrogibus triumphavit. hunc enim, ut rebus geſtis clariorem, ſignificari malo, quam alterum, ejuſdem ætatis. Q. Maximum, cui cognomen Eburno fuit.

In his equitabit equuleis] Ex hoc equuleorum crimine defenſionem arripiet: non ſe abſtuliſſe dicet, ſed emiſſe. exultabit, & in his quaſi equitabit equuleis, quod hoc ſe Calidianum crimen facile ſperet poſſe diluere.

Pag. 216. *Credo, etiam tabulæ proferentur*] Pungit Verrem, qui ſe tabulas ejus temporis confeciſſe jam negaverat. eſt enim cum ironia dictum: *Credo, etiam tabulæ proferentur.* & hunc ſenſum confirmat id, quod ſequitur.

Eſt tanti] Id eſt: Expedit tibi: operæ pretium eſt: digna res videtur, propter quam tabulas proferas; quas habere te negaſti. Eodem reſpiciunt illa verba: *Dilue ſane crimen hoc Calidianum dum ego tabulas adſpicere poſſim.* quo[...] malo tabulas adſpicere, quam [...] hoc obtinere. nam, ſi tabulas [...] iis ipſis utar ad probanda, quæ[...] quamplurimá.

Negotiaretur] Negotiari liceba[...]tibus Romanis, ſenatoribus pe[...] non licebat. unde in Parad. *Propt[...]ditatem pecuniæ nullum quæſtum [...] putas: cum iſti ordini ne honeſtus q[...] eſſe poſſit ullus.*

Abs te ſolo] Qui enim antea p[...]res in Sicilia fuerant, eorum nem[...] ventus eſt tam amens, qui illud a[...]tum, tam præclarum, ac tam no[...] eriperet; nemo tam audax, qui p[...]ret; nemo tam impudens, qui p[...]laret, ut venderet.

Cum ceteris Siculis] Siculi tibi h[...]nis loco fuit: non ejus abs te, ut c[...]tis Romani, habita ratio eſt: erip[...] equuleos argenteos ab eo, ut a Si[...] alia perquam multa.

Potamonem] L. Papirium Pota[...]nem, quo ſcriba uſus erat Cæcil[...] quæſtor Verris in Divinat. & lib. [...] bis.

Difficiliorem fecit] Teſtimonio [...] cum enim te ſibi reddidiſſe dixit, in[...]lexiſti, etiam ſi ceteris redderes, [...]ſtimonia tamen eorum effugere [...] poſſe.

Pag. 217. *Superiorem*] Dignitate [...] ſenatorem.

Cum imperio, ac poteſtate] Prætor[...] & conſules.

H-S LXXX *millia*] Scutatorum d[...] millia quadringenti.

Ne tibi odioſus eſſet] Ne tibi neg[...]tium faceſſeret, ne te de ambitu accu[...]ret. Non caret lepore, *Ne tibi odio[...] eſſet.*

Equeſtrem ordinem] Nam equeſt[...] ordinis Calidius. Ne quis putet, qu[...] dixit, Quo tu te ſuperiorem fingi[...] Calidium petiiſſe præturam cum Ve[...]re, & repulſam tuliſſe. præturam [...]nim, qui ſenator non eſſet, ei pet[...]re non licebat. ſed in uno Calidio [...]queſtris ordinis univerſi dignitate[...] Cicero conſiderat: eoque contempto[...] ſimul univerſum ordinem contemptu[...] dicit.

CA[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

CAPVT XXI.

Intelligentiam] Artificium enim erat in emblemate, non in thuribulo: ſed artificium pretii majoris erat, quam argentum. Eodem modo jocatus eſt infra: *Sigillis avulſis, reliquum argentum ſine avaritia reddidit.*

Pag. 218. *Cum Sicilia floreret omnibus opibus, & copiis*] Antequam a Pœnis vexari cœpta eſt. Sic de invent. lib. *Crotoniatæ, cum florerent omnibus copiis.*

Ante iſtum prætorem] Qui patellas, pateras, thuribula abſtulit omnia. Sermo eſt ad indicandam avaritiam Ciceroni familiaris. cujus exempla quædam in Divin. recitavimus in eo loco, *Quæ mulier ante hunc quæſtorem copioſa plane, & locuples fuit.*

Patella grandis] Contraria videntur, *patella*, & *grandis*. itaque malim, *patera grandis*: & poſt, *patella*, non, *patera*.

Cetera] Profana.

Fortuna] Vis bellorum.

Quæ religio retinuiſſet] Ergo rebus divinis pateræ, patellæ, thuribula ſerviebant.

Inſanias] Inſanas cupiditates. de quo ſupra.

Expleret] Vt iis in judicio ſuffragatoribus uteretur. ſupra: *Multa aliis data, atque donata.*

Cibyratici canes] Tlepolemus, & Hiero. ſupra: *Canes venaticos diceres.* ſequuntur verba canum propria, *inveſtigabant, perſcrutabantur, Venari, pro lepuſculis capiebantur.*

CAPVT XXII.

Pag. 219. *Qui fuit Tindaritanus*] Antequam civis Romanus eſſet. ſic in ep. ad Acilium: *L. Mallius eſt Soſis. is fuit Catinenſis: poſtea eſt cum reliquis. Neapolitanis civis Romanus factus.*

Pag. 220. *Quod antea de iſtius abſtinentia dixeram*] Cum dixit eum, avulſo emblemate, thuribulum L. Papirio remiſiſſe: & ſubjunxit: *Vt intelligatis, in homine intelligentiam eſſe, non avaritiam; artificii cupidum, non argenti fuiſſe.*

Luculloram] Lucii, & Marci, fratrum, conſularium.

Apud exercitum] Qui erant in caſtris non militandi, ſed militiæ potius cognoſcendæ gratia, apud exercitum eſſe dicebantur: de quibus Cæſar lib. I. bel. Gall. *Qui ex urbe amicitiæ cauſſa Cæſarem ſecuti.* Plinius autem lib. XXXIII. cap. II. *Pompeium Paullinum, Arelatenſis equitis Romani filium, paterna quoque gente pulſum, quod XII pondo argenti habuiſſet apud exercitum ferociſſimis gentibus oppoſitum, ſcimus.*

Cum L. Lucullo] Mithridatico bello.

Argentum illi] Malim, *ille*: cum ſequatur, *hic.*

Purum] Sine emblematis.

Ne purus ipſe relinqueretur] Ne cum emblematis argentum omne Verres pro ſua conſuetudine auferret.

Purus] Id eſt inanis, nullo cum argento.

Quaſi feſtivum acroama] Acroama dicebatur, & qui feſtive caneret in convivio; cui munera dabantur; & res ipſa, quæ canebatur. hic accipitur pro eo, qui caneret.

CAPVT XXIII.

Pag. 221. *Pardiorum*] Senatorum Catinenſium, ut opinor.

Illa vero optima] Quæ excellant inter cetera: pro, ſumme improba.

Pag. 222. *Si quid etiam Corinthiorum*] Hoc addidit, quaſi viliora eſſent, quia non ex argento, ſed ex ære.

Vt omne ſtatim] *Vt* videtur, abundare: ſed non abundat: iterat enim ſæpe hanc particulam Cicero: ut alibi oſtendimus.

Laborioſus, & diligens] Ironia. ſequitur enim: *In opidum accedere noluit*, quod erat aſcenſu arduo.

Infra opidum] Legit Servius, *Intra mœnia opidi*, id eſt arcis, deinde ſuburbanorum in planitie. Sed in opido habitabant ii, quibus argentum erat.

Pag. 223. *Excuſſis deliciis*] Detractis cruſtis & emblematis quibus argentum in deliciis erat.

CAPVT XXIV.

Per magiſtratum] Ejus civitatis.

Pag. 224. *Accuſatores*] Dignos hoc no-

nomine, qui occulta perquirerent, & invenirent.

Per præſtigia] Quam obſcuriſſime: ut ſupra dixit.

Dicis cauſſa] Vnde hoc deductum ſit, non plane conſtat: deductum tamen a verbo, *dico*, oſtendit Varro: & hoc, *dicis cauſſa*, ætate, quoque ſua antiquum ait eſſe. Vſurpatur a veteribus pro, ad ſpeciem: ut vere, ac ſerio factum videretur, id, quod ſimulatione quadam factum erat. exempla non deſunt apud juriſconſultos. Cajus: *Cum dicis gratia, loco numerationis, pecuniæ intervenit.* Vlpianus: *Si finxit quis auxilium ferre, vel dicis gratia tulit.* Idem: *Qui maturius profectus eſt, vel dicis gratia cœpit reip. cauſſa abeſſe.* Eſt etiam apud Plinium pontificis mentio *dicis gratia epulantis.* Horum verborum ſententiam a ſe primum animadverſam, excellentis vir ingenii, juriſprudentiæ laude clarus, Duarenus prodidit.

Pag. 225. *Non reddidit*] Dederat enim Archagathus de ſuo, tantum ſibi Verrem eſſe redditurum arbitratus quantum ipſe dediſſet iis, quorum argento cruſtæ & emblemata fuerant avulſa.

Cn. Lentulus Marcellinus] De quo diximus in Divin.

Pag. 226. *Opus his non defuit*] Non defuit, quod agerent.

Cum tunica pulla] Non ſenatoria, quæ a latis purpureis clavis latus clavus dicebatur.

Pallio] More Græco non Romana toga.

CAPVT XXV.

Pag. 227. *Quam multi*] Quaſi admirantis, ut lib. III. *Fecerunt aliqui alia quam multa.*

Ad ſellam] In qua ſedebat ipſe prætor.

Hactenus] Quod nimium ſe in probanda integritate abſtinentiaque ſua diligentem oſtenderit.

Nihil amplius] Nihil addat. rem enim ipſam quis magna laude dignam eſſe neget?

De Verre] Piſoni diſſimillimo.

Aliquot abacorum] Cum ſinguli abaci vaſa multa cupiant.

Auri ſemuncia] Scutatis quatt[uor] paullove amplius. auri enim pret[ium] decuplo argento præſtat, ut ait Pol[...]

Pag. 228. *Nomen ſuum*] Quaſi [...] res dictus a Verrendo ſit. *Nomen* [...] pro cognomen: quia Verrem ſen[...] appellat, omiſſo gentis nomine, [...] majorem ignominiam, & ſimul [...] puto, ne gentem Corneliam, e [...] Verres fuit, offenderet.

CAPVT XXVI.

Quod totum effluxerat] Mirum [...]toris artificium in addenda, ſine ju[...] cum faſtidio, ac ſatietate, novare. [...]

In cretula] Et cera, & creta in [...] ſignandis litteris veteres utebantur. [...]ſiaticam cretam, qua publicani uter[...]tur, Cicero nominat in oratione p[ro] Flacco.

Nimium multa] Quæ comparav[...] ita multa ſunt, ut, ſi in ſingula ſua co[...] clavia tricenos lectos optime ſtrato[s] cum ceteris convivii ornamentis quæ[...]ret, haud pauca tamen ei ſupereſſent. [...]

Pag. 229. *Conchylio tinctum*] Purp[u]ra intertextum.

Nec vulgo] Nec vulgaris homo, ſ[...] honeſtus.

Ipſe] Verres.

Operas] Qui opus facerent, eoru[m] impenſa, non Verris.

Credo] Hoc non negaverim, ipſu[m] purpuram dediſſe: ne criminari omni[a] videar.

Habuiſſe tam multum, quod daret [...] Vnde enim habuit, niſi ex rapinis, & furtis?

Hoc denique] Nam & in hoc ipſ[o] crimen eſt.

Quod concedit] Quaſi licuerit.

Pag. 230. *Lectos aratos*] Cubiculares, & tricliniares erant lecti, illi, nocturnæ quietis cauſſa, hi, unde cibum accubantes caperent: qui primum lignei, ut rude, experſque deliciarum priſcum ſæculum fuit, deinde, corruptis peregrino luxu moribus, ærati, poſtremo etiam eburni, argentei, aurei fuere. & cum ait Plinius lib. XXXIV. cap. III. Cn. Manlium, devicta Aſia, triclinia ærata, abacos, & monopodia primum invexiſſe triumpho ſuo, quem anno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

nno V. C. DLXVII duxit; lectos æra-
os, qui ponebantur in tricliniis, ſigni-
cat, non ipſa triclinia, quæ partes æ-
ium erant, & conclavia dicebantur,
cubiculis diverſæ, in quibus non ce-
abatur.

Cum poteſtatem habuerit] Cum præ-
or eſſet: qui ſua poteſtate ad libidinem
ti non debuit, hoc & ſupra exagitat
is verbis: *Sed quid ego tam vehementer
nvehor? verbo jam uno repellar. Emi,
nquit. O dii immortales praclaram defen-
ionem. mercatorem cum imperio ac ſecu-
ibus in provinciam miſimus, qui omnia
igna, tabulas pictas, omne argentum,
urum, ebur, gemmas coëmeret.* Et lib. I.
*Hic ego non arbitror illum negaturum,
ſigna ſeſe plurima, tabulas pictas innu-
merabiles, habere: ſed, ut opinor, ſolet
hac, quæ rapuit & furatus eſt, nonnum-
quam dicere ſe emiſſe: quoniam quidem
n Achajam, Aſiam, Pamphyliam ſum-
ptu publico, & legationis nomine, mer-
ator ſignorum, tabularumque pictarum
miſſus eſt.*

CAPVT XXVII.

Pag. 231. *Temporibus populi Romani*]
Fortaſſe propter duo bella difficillima,
quæ tum gerebantur, Mithridaticum
in Aſia duce Lucullo, Sertorianum in
Hiſpania ducibus Metello Pio, Cn.
Pompeio Magno.

Antiochus] Vide Appianum in Sy-
riaco.

In ejus regnum] Regnabat enim plane
Verres in Sicilia.

Pag. 232. *De his decumis*] Quas ſu-
pra commemoravi, per injuriam e-
reptis.

Trulla] Vnde vinum effunditur.

Niſi] Videtur abundare.

CAPVT XXVIII.

Pag. 233. *Nondum etiam perfectum
templum*] Quod cum incendio defla-
graſſet, Sulla mortuo Q. Catulus refe-
cit, & conſecravit. Plutarchus, Appia-
nus, Florus.

Pag. 234. *Vt ars certare videretur cum
copia*] Similis in laudando Pompeio
ſententia in oratione pro Balbo: *In quo
uno ſumma fortuna cum ſumma virtute
certavit.* Et in vituperando Piſone: *Cu-
jus, ut provinciam tetigit, ſic fortuna
cum improbitate certavit, ut nemo poſſet,
utrum deterior, an infelicior eſſet, judicare.*

CAPVT XXXI.

Pag. 237. *Loquor enim de tuo clariſſi-
mo, pulcherrimoque monumento*] De Ca-
pitolini Iovis templo. infra.

Non judicis ſolum] Iudex erat Catu-
lus in cauſſa Verris. lib. III.

CAPVT XXXII.

Pag. 238. *Chelidonis*] Meretricis, quæ
Verrem heredem reliquerat.

CAPVT XXXIII.

Pag. 240. *P. Scipio*] Æmilianus,
qui Carthaginem evertit.

Suis ne ſervire] Vt ſerviverat Phalari
tyranno.

CAPVT XXXIV.

Pag. 242. *Circum omnia provincia fora
rapiebat*] Magno cum eorum incom-
modo ſecum ducebat per omnem pro-
vinciam, ubicumque forum acturus eſ-
ſet. Lib. II. *Cum pratorem circum omnia
fora ſectaretur.*

CAPVT XXXVI.

Pag. 244. *Te nunc, P. Scipio*] Qui
Verrem defendebat, ſocer poſtea Pom-
peii Magni.

Pag. 245. *Obſtruſit*] Mendoſum for-
taſſe verbum. niſi ſi quis putet, *Obtru-
ſit aliqua ex parte* dictum eſſe pro loco
movit. quod placere vix poteſt: ſicuti
nec, *obtruit*, admodum arridet. Quid,
ſi nec mendoſum ſit, & hoc ſenſu acci-
piatur? Obtruſit aliqua ex parte: alie-
no nomini aliqua ex parte tradidit, ita
reſpondebit ad id, quod proxime di-
ctum eſt: *Cum mos a majoribus traditus
ſit, ut monumenta majorum ita ſuorum
quiſque defendat, ut ea ne ornari quidem
nomine alieno ſinat.* Sic Terentius in
Andr. *Ea quoniam nemini obtrudi poteſt,
ad me itur.* Et in Hec. *Quam mihi ob-
trudit pater.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

CAPVT XXXVII.

Pag. 246. *Partes*] Tueandæ Africani gloriæ.

Quas alienas eſſe arbitrabar] Tuas eſſe, & reliquæ Scipionum familiæ arbitrabar.

Ne iſta præclara nobilitas deſinat queri] Conferam induſtriam meam ad inſectandam improbitatem, beneque de rep. merendum: ut quotidie magis populus Romanus ad honores mihi mandandos excitetur. ita habebit cur queratur, quemadmodum ſolet, iſta præclara nobilitas, facile homines novos, & induſtrios a populo Romano, quos honores petant, obtinere. *iſta*, contemnens dixit, *præclara*, cum ironia.

Apud alios] Apud Scipiones: quos ejus imitari virtutem deceret, cujus imaginem domi habent.

Alii] Ejuſdem familiæ, qui Africani mortui virtute ac nomine ornantur.

CAPVT XXXVIII.

Pag. 248. *Ampliſſimum in orbe terrarum*] Templum Iovis Capitolini.

Dedecoris] Vnico verbo colligit omnia vitia.

CAPVT XXXIX.

Pag. 249. *At hoc ſolum*] Modus conjungendæ, & continuandæ ex diverſis rebus orationis. ut lib. I. *At credo in hiſce ſolis rebus indomitas cupiditates, atque effrenatas habebat: ceteræ libidines ejus ratione aliqua, aut modo continebantur. quam multis iſtum ingenuis, quam multis matribus familias in illa tatra atque impura legatione vim attuliſſe exiſtimatis?*

Proagoro] Summo Tyndaritanorum magiſtratui. infra.

Pag. 250. *Quam mihi religionem narras? quam pœnam? quem ſenatum?*] Modus reſpuendi per contemptum ea, quæ contra dicantur: ut Phil. I. *Quas tu mihi*, inquit, *interceſſiones? quas religiones?*

CAPVT XL.

Præcipitem in forum dejiciant] Pro, raptim in forum trahant.

C. Marcelli] Qui Siciliæ paullo … præfuerat, ut lib. III. & nunc in ca… Verris judex erat, ut infra.

Pag. 251. *Divaricari*] Apertus … ribus diſtendi.

In ære] Suſpenſus, in equo æ… vinctus.

CAPVT XLI.

De Mercurio Tyndaritano] Aut h… ut gloſſema, inducendum: aut lo… ita diſtinguendus. *Vnum hoc crimen… detur eſſe, & a me pro uno ponitur, … Mercurio Tyndaritano: plura ſunt.*

Pecuniæ magnæ] Eodem modo, M… *torum nummorum bibliothecam*, dixi… ep. ad Sulpicium lib. XIII.

CAPVT XLII.

Pag. 253. *Huic Æſernino*] M. M… celli filio, ejus, de quo lib. I. men… fit his verbis: *Hi rem ad virum prin… rium, ſummo officio ac virtute præditu… M. Marcellum, quod erat pupilli tut… deferunt.* Nominatur idem, ut hu… Æſernini pater, in Bruto.

Proagori Sopatri juſſu] Deportatu… eſſe Meſſanam, dicunt publicæ litteræ…

CAPVT XLIII.

Pag. 254. *Societatis*] Cum popu… Romano: cujus imperatoris virtu… ſignum illud recuperaverant.

Pag. 256. *Hunc immaniſſimum Ve… rem*] Illi apro Erymanthio ſimillimum… Ludit in verre, & apro.

CAPVT XLIV.

Pag. 258. *Opere Corinthio*] Ære Co… rinthio.

Simili in genere] Ipſas quoque cæla… tas opere Corinthio.

Veſtigia] Loca ipſa, in quibus lo… ricæ illæ, galeæ, hydriæ, ſtatuæ fue… rant.

His præclaris nominibus] Imperato… rum, qui de hoſtibus capta, Siculis de… derunt.

CAPVT XLV.

Pag. 260. *In hanc fraudem*] Culpam, crimen, flagitium.

Pag. 261. *Per iſtius ſtuprum*] Stuprata aliqua muliere ex iis, quæ ſignum illud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

llud viderant, ſacriſque faciendis in-erfuerant. Auget culpam Verris, ad-ito ad ſacrilegium inceſtu.

CAPVT XLVII.

Pag. 262. *Aut hoc judicium appellabitur?*] Diſſimile quiddam eſt id, quod gitur. nam in judicio reus accuſatur; & defenditur: ab iſto autem dii ablati, ana vexata, nudatæ urbes reperiuntur: nec ei vel infitiandi ratio, vel defendendi facultas ulla relinquitur.

Et manet etiam] Adhuc ſedet neque bit ſua ſponte in exſilium, ſed ex oratione mea tacitus facta ſua recognoſcit.

Mecum] Ille tacitus, ego narrans recognoſco.

CAPVT XLVIII.

Pag. 264. *Dirempta*] Disjuncta, nullus ut ad eam aditus, acceſſuſque ſit.

Lectiſſimi flores omni tempore anni] Quod elegantiſſimus poëta, nulli veterum aut ingenio, aut doctrina concedens, lib. v. Met. cum hunc ipſum locum deſcriberet, Ovidius mira brevitate dixit, *perpetuum ver eſt*. Et quod hic Cicero, *Quam circa lacus, lucique ſunt plurimi*: ille eadem brevitate,

Silva coronat aquas:

tum addidit ingenio ſcilicet indulgens,

Cingens latus omne, ſuiſque
Frondibus, ut velo, Phœbæos ſummovet ignes.

CAPVT XLIX.

Ti. Graccho] Tribuno pl. remp. novis legibus perturbante.

Occiſo] Nobilitatis duce P. Scipione Naſica.

Pag. 265. *Collegio decemvirali*] Quod Sibyllinis libris præerat.

Pag. 266. *Perantiquum*] Hoc ſupervacaneum eſſe, verba, quæ ſequuntur, oſtendunt.

CAPVT L.

Cum infulis, ac verbenis] Quo habitu ſacra faciunt.

Pag. 267. *Alter Orcus*] Alter Pluto, qui Proſerpinam aſportaſſe ferebatur.

Accolæ] Qui cum ipſa Cerere habitarent.

Servi fugitivi] Primo ſervili bello ducibus Euno, & Cleone: quorum copias P. Rupilius conſul delevit, Siculiſque leges dedit. Cicero, Valerius, Pedianus.

CAPVT LI.

Pag. 268. *Veritaſque judiciorum*] Ut populus Romanus intelligat, in judiciis locum eſſe veritati. Act. 1. *Si iſtius ingentes divitiæ judiciorum religionem, veritatemque perfregerint.*

Pag. 269. *Veſtram auctoritatem*] Iam enim hanc religionem, & hæc Cereris ſacra adſciviſtis, atque comprobaſtis.

Nobis] Quod ſequitur, oſtendit, vobis, eſſe rectius, quam nobis.

Sancire] Comprobare: ab eo, qui violaſſet, pœnas perſequi.

Appellari Græca voluerunt] Lib. II. de leg. *Neve initianto, niſi ut aſſolet Cereri Græco ſacro.*

Diſſoluti] In ep. ad Metellum: *Non humanitas, ſed diſſolutio quædam animi.*

CAPVT LII.

Omnium pulcherrima] Livius libro xxxv.

Pag. 270. *Conferte hanc pacem cum illo bello*] Mirabilis in hoc toto verborum ambitu vis agnoſcitur eloquentiæ. nam & pluribus membris diſtinguitur ſententia: & ipſa membra comparatione contrariorum numerum efficiunt: & ita paucis verbis multa dicuntur, ut apertius tamen ac planius eſſe nihil poſſit. Ipſemet Cicero in libro, qui inſcribitur Orator, cum loquitur de numero, *Nos etiam*, inquit, *in hoc genere frequentes ut illa ſunt in quarto Accuſationis: Conferte hanc pacem cum illo bello.*

Ingenuis] Nam ſi peccaretur in libertinis, levius ferendum. propterea ingenui quoque nominantur libro I. *Quam multis*, inquit, *iſtum ingenuis, quam multis matribus familias vim attuliſſe exiſtimatis?* Et Vatinius ad Ciceronem: *Hominem unum omnium crudeliſſimum, qui tot ingenuos, matres familias, cives Rom. occidit, arripuit, diſperdidit.*

CAPVT LIII.

Pag. 271. *Prytaneum*] Quale Athenis fuit, ubi ſumptus publice dabatur bene de rep. meritis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Pag. 272. *Quam ad ſummam*] Cujus in extrema parte.

Qui Theſmotes vocatur] *Temenites*, malim legere, diſſentientibus inter ſe antiquis libris. hoc enim cognomine Syracuſis advectum Apollinem Suetonius appellat in Tiberio. Et Syracuſis fons fuit Temenites dictus, auctore Plinio: montis quoque vertex, teſte Thucydide lib. VII.

CAPVT LIV.

Ex qua præſertim nihil periculi oſtenderetur] Nam Carthago periculi metu deleta eſt.

Pag. 273. *Ad ædem Honoris, atque Virtutis*] Renovatam a Marcello, ut apud Ciceronem lib. II. de Nat. deor. legitur: votam, & ædificatam, ſi Livium auctorem ſequimur.

Ne qua tali viro mortuo fiat injuria] Similiter in Piſonem: *Facio injuriam fortiſſimo viro mortuo, qui illum, cujus paucos pares hæc civitas tulit, cum importuna bellua conferam.*

CAPVT LV.

Pag. 274. *Quod erat ædificaturus*] Honoris, & Virtutis: ut ea, quæ ſequuntur, verba declarant. renovatum tamen ab eo, non ædificatum, auctor eſt idem Cicero lib. II. de Nat. deor. Etiam illud miror, Livium ſcribere, Marcellum voviſſe hoc templum Gallico bello ad Claſtidium, Ciceronem autem, voviſſe eum, ſi Syracuſas cepiſſet.

CAPVT LVI.

Pag. 276. *Argumenta*] Fabulæ: ut Virgilius lib. VII. *Argumentum ingens.* quo loco vide Servium.

Crinitum anguibus] In quo angues eſſent pro crinibus.

CAPVT LVII.

Pag. 278. *Ad ædem Felicitatis*] A L. Lucullo conſule exſtructam. Auguſtinus de civitate Dei.

Ad monumentum Catuli] Ad templum Iovis Capitolini, a Catulo refectum.

In porticum Metelli] Macedonici: qui non modo porticus fecit, ſed eum quoque locum ſtatuis equeſtribus, quas Alexandri Magni juſſu Lyſippus fece[...] ex Macedonia deportatis, exorn[...] Vellejus lib. I.

Studia] Cupiditates.

Delicias] In operario non feren[...] ad ſigna deferenda potius appo[...] quam auferenda.

Ita factus & animo, & corpore] [...]dem modo dixit lib. I. Offic. *N[...] enim ita generati a natura ſumus, [...] ludum facti eſſe videamur, ſed ad ſev[...]tatem.* Pro Milone: *Ad quam le[...] non docti, ſed facti, non inſtituti, [...] imbuti ſumus.*

Pag. 279. *Simulacrum Iovis Imp[...]toris, quem Græci Vrion nominant*] [...] exquiſitæ ac reconditæ doctrinæ, Io[...]nes Brodæus in ſuis Miſcellaneis p[...] mendoſum eſſe, *Imperatoris*: quod [...]vem ὅριον vel ὅρειον Græci finium p[...] ſidem appellent: idque Demoſthen[...] Dionyſii, Arriani teſtimonio prob[...] Sane verbum Græcum, Imperatore[...] non ſignificat: ſed aliud fortaſſe G[...]cis, aliud Latinis nomen fuit: quo[...] qui terminis præeſſet, imperare, & [...]cere finitimos ab injuria videretur. n[...] enim præeſſet, niſi imperandi jus [...]beret.

CAPVT LVIII.

Pag. 280. *Flamininus*] T. Quincti[...] Flamininus, qui ex Macedonia, de Ph[...]lippo rege triumphavit.

Pag. 281. *Cives atque incolæ*] Qui civ[...] non ſunt, incolæ dicuntur, ut lib. II[...] *Quid Halycienſes, quorum incolæ decum[...] dant, ipſi agros immunes habent?*

CAPVT LIX.

Pag. 282. *Nimio opere delectant*] Si[...] in Parad. *Quos ſigna, quos tabulæ, qu[...] Corinthia opera, quos ædificia magnific[...] nimio opere delectant.*

Poſteaquam judicia ſevera Romæ fier[...] deſierint] Poſteaquam judicare ſenato[...]res cœperint. ſupra: *Quo damnato tun[...] cum ſevera judicia fiebant.*

Hæc vendere cœpiſſe] Quod minime [...] fecerunt.

Pag. 283. *Niſi arbitramini*] Quod arbitrari non debetis. Animadvertendum, [...] hoc loquendi genere negari ſemper id, [...] quod ſequitur.

L. Craſſo,

L. Craſſo, Q. Scævolæ, C. Claudio] Quorum ædilicia munera nominantur lib. II. Offic.

Commercium iſtarum rerum cum Græcis hominibus non fuiſſe] Fuit: eaſque res ad ornandum forum, & ſumebant, a Græcis, & reddebant: nihil tamen umquam emerunt. nec Verrem igitur emiſſe debetis exiſtimare.

CAPVT LX.

Et pretio parvo] Quanti Verres ab Hejo Mamertino quattuor pulcherrima ſigna, Cupidinem, Herculem, Canephoras, a ſe empta, ipſius Heji tabulis probare conabatur.

Quas nos contemnimus] Contra Verrem, qui tamquam Græcus adamabat illa, quæ Romani contemnebant. quamquam antiquos mores exſuere, & oculorum oblectamenta quærere Græca levitate multi jam cœperant, privato dedecore, publico damno: nam deliciis contemnendis imperium Romana ſeveritas auxerat. unde Virg. lib. VI.

Excudent alii ſpirantia mollius æra:
Credo equidem, vivos ducent de marmore vultus.
Tu regere imperio populos Romane memento:
Hæ tibi erunt artes, pacique imponere morem;
Parcere ſubjectis, & debellare ſuperbos.

Facile patiebantur] Hic loquendi modus æquitatem animi, cum neutram in partem laboramus, oſtendit, ut in ep. ad Pompeium: *Plus officii apud alium reſidere facillime patior.*

Vectigales, aut ſtipendiarios] Sociorum tria genera, immunes, vectigales, ſtipendiarii: quorum ſtipendiarii deterrima conditione. vectigal enim certum, & æquale: ſtipendium a populo Romano pro temporum ratione imponebatur.

Pag. 284. *Qui jam cives Romani ſunt*] Supra: *Quam vos Rheginis, quorum civitati invidetis, civibus Romanis, oſtendere ſoletis.*

Mereri] Solvere, & impendere. ut lib. V. *Quid cenſetis in hoc fœdere faciundo voluiſſe Mamertinos impendere laboris, operæ, pecuniæ, ne hac biremis adſcriberetur, ſi id ullo modo poſſent a noſtris majoribus impetrare?*

CAPVT LXI.

Pag. 285. *Heraclii*] De quo lib. II.

Non lenitudine] Placeret, *non modo lenitudine:* cum ſequatur, *ſed etiam liberalitate.*

Pag. 286. *Liberalitate*] Qui uxores Verris libidini permitterent: ut communes viderentur eſſe.

De quibus ante dixi] Lib. II.

CAPVT LXII.

Pag. 287. *Monumentum ſcelerum*] Ne ſcelera Verris quiſquam poſſet oblivisci.

Inventorem olei deum] Ariſteum, Bacchi filium, de quo paullo ante.

Hereditatis] Heraclii.

CAPVT LXIII.

Pag. 288. *Non modo minorem*] Pro, nedum minorem: ut in ep. ad Lentulum: *Non modo præmiis, ſed ne periculis quidem compulſus ullis.* Et alibi ſæpe.

Vt ei] Non placet, *ei.*

Paucis illius diebus] Cum jam appropinquaret adventus meus.

Pag. 289. *Qui ſummam poteſtatem haberet*] Prætorem L. Metellum.

CAPVT LXIV.

De Sex. Peducæo] Patre ejus, qui Attici amiciſſimus fuit.

Ei negotium faceſſitum] Reum eſſe factum. ſic ad Appium: *Cum eſt ad nos allatum de temeritate eorum, qui tibi negotium faceſſerent.*

Pag. 291. *Ne nudus quidem filius*] Obſcenæ libidinis cupiditate. hanc ſuſpicionem ſæpe excitat de puero Verre, ut in Divin. *Curſare iſte homo potens cum filio blando & gratioſo circum tribus.* Lib. II. *Hunc enim puerum non oderant.* Lib. III. *Veſter ille puer prætextatus in provinciis quemadmodum fuiſſet; dicerem, ſi pueri eſſe illam culpam, ac non patris exiſtimarem.*

In nuda provincia] Exinanita, exhauſta, deſpoliata.

Cognoſcitis] Malim, *cognoſtis:* a teſtibus videlicet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

CAPVT LXV.

Pag. 292. *Diſceſſio*] Eadem, quæ Romæ fieri ſolebat in S. C. faciendis, aut improbandis.

Prætor appellatur] Qui aderat, L. Metellus. Appellatur autem, ne laudationem illam tolli ſinat.

Cæcilius] Cum quo Ciceroni de accuſando Verre contentio fuerat.

Pag. 293. *A magiſtratu Siculo*] Cæcilius a magiſtratu Siculo prætorem appellat: id eſt, omiſſo magiſtratu Siculo, ad prætorem confugit.

Sed quæſtor] Qui fuerat, non qui tunc eſſet.

CAPVT LXVI.

Pag. 294. *Græce locutus*] Quaſi dignitas in eo ſenatoris populi Romani minueretur.

Verum, & germanum Metellum] Quaſi alii minus hoc digni nomine viderentur. Similiter ſupra: *Ille vero tum ſe Metellum minime fore putaſſet, ſi te ulla in re imitatus eſſet.*

Iuvare] Lucullum reum, ſororis ſuæ virum, Luculli patre, qui de Mithridate & Tigrane triumphavit. Plutarchus.

Quod ubi intellexi] *Quod*, pro, *ſed*, ut lib. I. *Quod vos oblitos eſſe non arbitror, quæ multitudo, qui ordo ad Piſonis ſellam iſto prætore ſolitus ſit convenire.* Et lib. II. *Quod ego niſi meo adventu illius conatus aliquantulum repreſſiſſem.*

Recentes nuncios] Lætilium de quo lib. II.

Tributarias] Quæ Metello munera tribuerent. Lib. II. *Is epiſtolas complures attulerat, in iis unam domo, quæ totum hominem immutarat.*

Theomnaſtus] Dei memor, Latine valet. Verris familiaris fuerat, ut lib. II.

Theoractum] Divino furore commotum, a deo perculſum.

Vocant] Per irriſionem.

Pag. 295. *Prætor intelligens*] C[...] ironia.

Legum] De repetundis. lib. II. *N*[...] *Glabrionis litteris, ac lege putaſſem; t*[...] *multos huc evocare non potuiſſem.*

Sanctionem] Ne quis impediat, q[...] minus & obſignare, & deportare R[...]mam tabulas liceat.

Pœnamque] Si quis impedierit.

CAPVT LXVII.

Pag. 296. *Vt Hejus, qui ejus princ*[...] *legationis eſt adſit*] Qui ſi adierit, p[...]blico te nomine laudabit, ſuo læd[...] ſibi enim e ſacrario ſuo Cupidine[...] marmoreum, Herculem æneum, C[...]nephoras ſublatas eſſe dicet, quema[...]modum priore jam dixit actione.

Navem debeant ne?] Populo R[...]mano.

Superiores] Qui ante Verrem Sicili[...] præfuerunt.

Pag. 297. *Diem feſtum*] Marcellea.

Suſtuliſſent] Non tamen ſua ſpont[...] ſed juſſu Verris. lib. II.

Ex Heraclii pecunia] Vt erogaretur i[...] ſumptum ejus diei.

Et] Verri, tamquam deo.

Omnium annorum ſacra] Nam cui deo ſacra fierent, cum Verres omnium deorum ſimulacra ſuſtuliſſet? in Divin. *Seſe jam ne deos quidem in ſuis urbibus, ad quos confugerent, habere; quod eorum ſimulacra ſanctiſſima, C. Verres ex delubris religioſiſſimis ſuſtuliſſet.*

Patrios] Quos jampridem colere ſoliti eſſent.

Ejus autem familiæ] Claudiæ Marcellorum.

Dies feſtos] Pro, diem feſtum.

Recuperarant] Cum jure belli, victore M. Marcello, omnia amiſiſſent. Familiam Cicero nominavit, cum unum M. Marcellum nominare poſſet; ut a judicibus C. Marcello, & Cn. Lentulo Marcellino gratiam iniret.

PAVL-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

PAVLLI MANVTII COMMENTARIVS IN ORATIONEM X.

CAPVT I.

Pag. 299. N*Ovi locum*] Qui occaſionem & facultatem exaggerandi præbeat oratori.

Pro ſuo jure contendet] Carpit eum, quaſi dominari ſoleret in judiciis. nam, *pro ſuo jure*, potentiam ſignificat.

Timeo] Hoc totum ironia eſt, nullam enim eſſe Verris in re militari virtutem, aut vigilantiam, oſtendet.

Pag. 300. *M'. Aquillii*] Qui de repetundis ex Sicilia eſt accuſatus a L. Fuſio. lib. II. Offic.

Fortis] Magno animo præditus.

Ab hoſtium duce] Fugitivorum dux Athenio fuit, quos Aquillius in Sicilia vicit, de quibus etiam ovavit.

Cum ſibi ipſe non pepercisſet] Cum in pugna nullam ſuæ ſalutis rationem habuiſſet.

Ad judicum crudelitatem] Vt cum judices necarent, quem ſervare fortuna voluiſſet.

CAPVT II.

Pag. 301. *Summo jure*] Vt nihil afferre te patiar in judicium, niſi quod ad crimen repetundarum, de quo reus es, pertinet.

Certa lege] De repetundis.

At in Italia fuit] Spartaco duce, quem vicit M. Craſſus.

Pag. 302. *Aut Cn. Pompeio*] Cum fugitivis Pompeius non pugnavit: ſed, cum ex Hiſpania, ſuperato Sertorio, rediret, magnum fugitivis terrorem ejus adventus injecit. unde illa in oratione pro lege Manilia: *Teſtis eſt iterum, & ſæpius Italia: quæ cum ſervili bello tætro periculoſoque premeretur, ab hoc auxilium abſente expetivit: quod bellum exſpectatione Pompeii attenuatum, atque imminutum eſt, adventu ſublatum, ac ſepultum.*

Tam prope a Sicilia] Tam prope Siciliam eſſet.

Tamen in Sicilia non fuit] Quaſi, ne eſſet, Verres effecerit.

CAPVT III.

Pag. 303. *Aditum*] In Siciliam.

Hoſtibus] Servorum copiis, quæ erant in Italia.

Imitandi ejus belli] Ne ſervi qui erant in Sicilia, imitarentur eos qui bellum in Italia excitaverant.

Sine ulla facultate navium] Qui navibus omnino carerent.

Illis] Fugitivis.

Ad Pelorıdem] Siciliæ promontorium, Italiam ſpectans.

Prædicatur] Quaſi eam ipſe prohibueris.

Pag. 304. *In crucem eſſe ſublatum*] Servili ſupplicio affectum, paſtor enim ille ſervus fuit.

CAPVT IV.

Cn. Norbanus] Prætor in Sicilia. C. Norbanus vocatur lib. III & fortaſſe is eſt, qui cum L. Scipione conſul fuit.

Ratione] Quia contrahunt inter ſe.

In Triochalino] Silius: Et mox ſervili vaſtata Triochala bello.

CAPVT V.

Pag. 305. *Furtum*] Verris.

Prætermiſſa eſt] Minime prætermiſſa. ſic enim intelligendum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Pag. 306. *Fuit nundinatio aliqua*] Id eſt, eſſe potuit.

Niſi id] Te pecuniam accepiſſe.

Ne ſi dubitetur quidem] Non dubitatur, quin pecuniam acceperis: ſed, ſi dubitetur, id quæri tamen in re tam nefaria non oportet. nam, ſi pecuniam non accepiſti, qua ratione adductus eos liberaſti?

CAPVT VI.

Pag. 308. *Propter reum*] Propter ipſum Verrem: a quo tantum ſceleris eſſe commiſſum, credibile eſt.

Ipſe qui judicarat] Ipſe Verres, qui eos damnaverat. Hoc ad illud ſupra dictum refertur, *Vt non ab iis ipſis, qui judicaſſent.* Nam ad quattuor propoſita, quattuor item hic ſubjunguntur, utraque per particulam, *ut.*

Feciſſe videri] Condemnationis verba: ut modeſte ſuam ſententiam judices oſtenderent. In Lucullo: *Quæ jurati judices cognoviſſent, ut ea non eſſe facta, ſed ut, videri, pronunciarent.* In ep. ad Attic. lib. IV. *Druſus, Scaurus, non feciſſe videntur.* Simile illud lib. II. *Sthenium litteras publicas corrupiſſe videri.* Ibidem: *Omnium ſententia pronunciatum eſſe, non videri Sthenium impediri edicto, quo minus ei liceret Romæ eſſe.* Et pro Cæcina, & in Piſonem.

Pag. 309. *Summa formidine oppreſſerit*] A contrario ſenſu: pro, *omni* prorſus formidine liberarit.

Vel ipſo carnifice internuncio] Agente de pretio inter Verrem & Leonidam.

Redimeretur] Verbo uſus eſt pecuniam indicante.

CAPVT VII.

H-S LX *millia*] Scutatos MDCCC.

H-S C *millia*] Scutatorum tria millia.

Pag. 310. *Cenſor*] Cum L. Gellio.

Diocli] Antique, pro Dioclis: ut Virgilius, *immittis Vlyſſi.* vide Cariſium.

Excogitavit] Contra Apollonium Verres. Inducit Cicero Panhormitanum aliquem ita loquentem.

Neſcio quid attulit] Aliquid omnino attulit, quo Apollonium citaret.

In nominibus] Nomina pro debit bus ponuntur.

Non habere] Quam ſi haberet, pet ti Verri dediſſet. id enim ſignificatur.

CAPVT VIII.

Pag. 311. *Servos damnatos*] Leo dæ: de quo ſupra.

Clementer] Vt in ſervis Leonidæ.

Severe] Vt in Apollonio.

Eum] Verrem.

Suo judicio] Quia, cum ſuum de pollonio judicium reſcidit, ipſe ſe co demnavit: quo minus vos de eo co demnando dubitare nunc poteſtis.

CAPVT IX.

Pag. 313. *Redemiſſe*] Ne accuſare tur ejuſmodi crimine.

Vel vita] Præſtat enim mori, qua hæc pati.

Pag. 314. *Occurrere*] Pecunia ſe Verre ante redimere, quam illa ferant quæ tulit Apollonius.

CAPVT X.

Q. Maximi] Fabii Cunctatoris.

Pag. 315. *Solem ejus diei*] Scribi idem de Alexandria Ammianus Marcel linus. lib. XXII.

CAPVT XI.

Pag. 317. *Equites Romani*] Qui negotiabantur in Sicilia.

CAPVT XII.

Pag. 318. *Æſtas ſumma*] Cum ſummus calor eſt. infra.

Pag. 319. *Conſueverat*] Rem habuerat. Plautus in Ciſt. *En umquam cum cuiquam viro conſueviſti?* Ibidem: *Conſuetudine cœpi amare ego contra illum, atque ille me.* In Pſeu. *Nunc noſtri amores, amores, conſuetudines.*

Pag. 320. *Virtute putaret oportere, non genere certari*] Hannibalem ſuos milites ad prœlium his verbis adhortantem Ennius inducit:

Hoſtem qui feriet, mihi erit Carthaginenſis,
Quiſquis erit.

CAPUT XIII.

Pag. 321. *Antoniana*] Cum M. Antonius M'. Aquillium defendit: ut in hujus orationis principio.

Æra illa vetera] Veterem militiam, id eſt, veteres libidines. lib. 1. *Lucretur indicia veteris infamiæ.*

E foro] Quo ſe virili toga ſumpta, adoleſcentes ad oratores audiendos conferebant.

Abduci] Vt obſcenam libidinem pateretur.

Perduci] Ad meretrices: quod Verres ipſe prædicabat, ut illam a ſe alteram longe turpioris libidinis ſuſpicionem removeret.

Pag. 322. *Cum frequens fuiſſet*] Hoc dicit, quia per infrequentiam adimi ſtipendium militibus ſolebat. Feſtus: *Infrequens appellabatur miles, qui abeſt, abfuitve a ſignis.* Plautus in Truc. *Vbi nihil det, pro infrequente eum mittas militia domum. Illud præterea, quod rei militari te infrequentem tradidiſti.* Gellius lib. XVI. cap. 4. *Miles, cum die, qui prædictus eſt, aberat, neque excuſatus erat, infrequens dabatur.* Scriptor libri de viris ill. *Lucano cuidam fortiſſimo, ob amorem mulieris infrequenti, empta dono dedit.*

Tamen ære dirutus eſt] Ambiguo ſenſu. nam, cum videatur dicere, tamen ei ſtipendium eſt ademptum: hoc ſignificat, alea Verrem, quod habebat, perdidiſſe. *Ære diruti milites, quibus ignominiæ cauſſa ſtipendium non daretur, appellabantur*, ut ait Feſtus. hinc illuc Phil. XIII. *Homo dirutus, diruptuſque Q. Cælius.*

Ejus in ſtipendiis] Dum in aleatoris Placentini caſtris militavit.

Ætatis fructu] Eo quæſtu, quem corpore faciebat: ut, quantum damni alea, tantum lucri faceret Venere præpoſtera.

CAPUT XIV.

Pag. 323. *Creditum, ac commiſſum*] Fidei, diligentiæque mandatum.

Obtinui quæſturam in provincia Sicilia] Sorte.

Pag. 324. *Antiquiorem*] Supra omnes non modo ſenatores, verum etiam magiſtratus, curulibus exceptis id eſt conſulibus, prætoribus, cenſoribus.

Pag. 325. *Ius, imagines*] Nonius legit, imaginis. quod ita placet, ſi, prodendum, infra legatur, hoc modo: Ius imaginis, ad memoriam, poſteritatemque prodendum.

CAPUT XV.

Pag. 326. *Quid, tum ſit actum*] Libro v. H-S LXXX millia diviſoribus, ut prætor renunciaretur, dediſti; CCC accuſatori, ne tibi odioſus eſſet.

Centuriis] Centuriatis comitiis major magiſtratus, prætor, conſul, cenſor, creabatur, Cicero, Livius, Dionyſius, Gellius.

Pag. 327. *Ad ſummam ſtultitiam, nequitiamque veniſſe*] Ad te omnium ſtultiſſimum, ac nequiſſimum.

Fugitivorum reliquias] Victo jam Spartaco.

Thempſanum incommodum] Cum Thempſam opidum in Bruttiis reſidua Spartaci manus occupavit.

CAPUT XVI.

Te] Qui non longe aberas.

Valentini] Thempſanorum vicini.

Pag. 328. *Proficiſcentem*] In provinciam.

Ne illam quidem infamiam] Cum eſſes in litore cum Tertia, & cum tunica pulla, & pallio, decedens jam ex provincia, nec ad triumphum, ſed ad judicium.

Pag. 329. *Cum inveniretur nemo*] Non quod ire nemo vellet, ſed quod in Italia cum imperio tunc nemo eſſet: extra ordinem autem decerni, qui contra fugitivorum reliquias cum imperio mitteretur, dignitatis publicæ non eſſe videretur. quam ob cauſſam facta Verris mentio eſt, quod is & cum imperio eſſet, nec longe a Thempſa, jam e provincia decedens. in quo ſenatus univerſus, quid de Verre ſentiret, admurmuratione oſtendit: ſenatus vero principes, ut conſulares, & prætorii, quique magiſtratum gerebant, palam contradixerunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Teſtimoniiſque] Recitatis actione prima.

Eorum] Senatorum.

Quorum omnium voce] Et qui admurmurarunt, & qui palam contradixerunt.

Cauſſa incognita] Teſtes enim Siculos non audierant, fama tantum ipſa movebantur, & quod, quis eſſet Verres, quid in eo virtutis, & induſtriæ, ex urbana prætura cognoverant.

CAPVT XVII.

Eſto] Orationem ad aliam rem traducere, ſic, ut conjungantur ea, quæ diverſa ſunt, vulgaris artificii non eſt, ut hoc loco: *eſto:* deinde ſubjungitur, *at vero.* Ejuſdem artificii eſt illud lib. I. *At credo in hiſce ſolis rebus indomitas cupiditates, atque effrenatas habebat: ceteræ libidines ejus ratione aliqua, aut modo continebantur.* quam multis iſtum ingenuis, quam multis matribus familias in illa tætra atque impura legatione vim attuliſſe exiſtimatis? Simile illud lib. III. *Privatim hoc modo: quid publice? civitates quemadmodum tractatæ ſunt?* Idem tranſitus agnoſcitur lib. IV. *At hoc ſolum Africani monumentum violaſti. quid? a Tindaritanis non ejuſdem Scipionis poſitum ſimulacrum Mercurii, pulcherrime factum, ſuſtuliſti?* Cum hoc genere ſimilitudinem habet, quod ſcriptum eſt in ep. ad Appium: *Atque hæc domeſtica: quid illa tandem popularia?* Hoc, quidquid eſt induſtriæ, ſi quis negligit; nimirum is, quanti ſit eloquentia, quamque partes in ea multæ requirantur, ſimul negligere videtur.

Neque ab iſto proviſum eſt, ne quod eſſet] Potius opera data eſt, ut aliquod eſſet, liberatis poſt condemnationem Leonidæ ſervis. ex quo illa per ironiam: *Quis dubitet, quin ſervorum animos ſumma formidine oppreſſerit, cum viderent ea facilitate prætorem, ut ab eo ſervorum, conjurationiſque damnatorum, vita, vel ipſo carnifice internuncio, redimeretur?* Atque illæ duæ cauſſæ ad fortunam referuntur, *Quod neque bellum ejuſmodi, neque belli periculum in Sicilia fuit:* tertia Verri adſcribitur, *Neque ab iſto proviſum eſt, ne quod eſſet.*

Ornatam] Inſtructam remigibus, [illegible] litibus, duce, rebus ad pugnandum [illegible] ceſſariis.

Pag. 330. *Dementiæ*] Hic certa [illegible] mina exponuntur: dementia vero [illegible] men certum non eſt, ſed fons quida[illegible] & origo criminum. itaque vel toll[illegible] dum cenſeo, vel immutandum, n[illegible] trum tamen ſine veterum librorum [illegible] ctoritate. nam quod alii legunt, *ma[illegible] ſtatis deminutæ*; frigidum videtur. b[illegible] vis enim criminum enumeratio n[illegible] modo majorem vim, ſed numeru[illegible] quoque meliorem efficit.

Rem navalem] Primo loco expo[illegible] avaritiæ crimen, ſicuti ex quattuor c[illegible] minibus avaritiam primam proxin[illegible] nominavit.

Nihil horum imperaviſti] Lib. I [illegible] *Pro hiſce rebus vacatio data ab iſto ſun[illegible] ptus, laboris, militiæ, rerum deniq[illegible] omnium.*

Navem vero Cybeam] Lib. IV.

Triremis inſtar] Quæ biremis erat: [illegible] infra.

Pag. 331. *Domini*] Verris, qui ju[illegible] dicio damnatus in exſilium ibit, ave[illegible] ctus ipſa navi.

CAPVT XVIII.

Pag. 332. *Habere*] Nec habere, ne[illegible] mercari ſenatori trans mare quidquan[illegible] licuit.

CAPVT XIX.

Pag. 333. *In operum locationes falſas*] Vt ejus pecuniæ, quam in navem erogaverant, quam, tuo parcentes capiti, in tabulas referre noluerant, exitus aliquis inveniretur.

Pag. 334. *Ejus capiti litteris ſuis pepercisse*] Noluiſſe quidquam in tabulas referre, ne Verri nocerent.

Tibi gratis conſtare navem] Tua pecunia factam non eſſe. Valet argumentum: Si, quod ſcriptum non eſt, factum non eſt: ne tu quidem, quod ſcriptum proferre non potes, id factum eſſe dices, emptam videlicet a te navem illam eſſe, aut locatam Mamertinis.

Dii approbent] Modus laudandi. ſed hic mera ironia eſt. quaſi factum Verris ejuſmodi non ſit, ut a diis approbari debeat.

CA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

CAPVT XX.

Pag. 335. *Ne hac biremis adſcriberetur*] Animadverte, quam ſupra navem vocavit, hic biremem dici: ut navis generale nomen ſit.

CAPVT XXI.

Pag. 336. *Exigeretur*] Ex primis decumis: nam alteras emebat populus Romanus, & præterea quod erat civitatibus æqualiter imperatum. lib. IV.

Ex lege cenſoria] Lib. IV. *Perpauca Siciliæ civitates ſunt bello a majoribus noſtris ſubactæ: quarum ager cum eſſet publicus populi Romani factus, tamen illis eſt redditus. is ager a cenſoribus locari ſolet.* Legem igitur *cenſoriam*, ipſo interprete Cicerone, accipio pro locatione cenſoria.

Iis] Qui publicos agros arant.

Pag. 337. *Decumani*] Aratores, qui populo Romano decumas Hieronica lege, nullo pretio, darent.

Statuiſti] Arbitrio tuo, in ſecundis decumis, quæ vendebantur: cum id ſtatuere Verres ipſe non deberet. tot enim erant ſecundæ decumæ, quot primæ. unde lib. III. *Frumentum emere in Sicilia debuit Verres ex S. C. & ex lege Terentia & Caſſia frumentaria. emendi duo genera fuerunt, unum certarum decumarum, alterum, quod præterea civitatibus æqualiter eſſet diſtributum: illius decumani tantum, quantum ex primis decumis fuiſſet: hujus imperati tritici modium* DCCC *millia.*

Qui ſunt immunes] Tertium genus eorum, quos frumenti plus, quam debebant, aut etiam ſi nihil deberent, ſolvere coegit Verres.

Trabali clavo figeret] Maxime confirmaret.

Cum conſilio] Cum ſua cohorte.

En fœderum interpretes] Quia Verres ideo ſe Mamertinis navem non imperaſſe dicebat, quod eſſent fœderati. Apoſtrophe per indignationem expreſſa, ut illa aliquanto poſt: *En, quod Tindaritani libenter prædicent.* Et illa lib. I. *En, cui tuos liberos committas: en memoria mortui ſodalis.*

Societatis pactores] Digni, quibus utamur in paciſcenda ſocietate.

Pag. 338. *Religionis auctores*] Qui fœderum religionem tuentur. ſupra: *Habemus hominem in fetialium manibus educatum unum præter ceteros in publicis religionibus fœderum ſanctum & diligentem.*

Ac litteris] Id enim in tabulas retulerant.

CAPVT XXII.

A malo auctore] Ab eo, cujus apud Metellum auctoritas nulla fuit.

Tritici empti] Fortaſſe rejectus, *& tritici empti*: ut illud proxime dictum, *Rerum decretarum, & frumenti imperati.*

Pag. 339. *Inconſtantia*] Cum idem & pronunciarit, Netinos frumentum dare non oportere; & ab iiſdem tamen exegerit.

Vt in judiciis] Subjici debuit, *ſic.* ſed ejus particulæ vim incluſit Cicero in ſententiam proxime ſequentem. quaſi diceret: Sic, cum tot in Sicilia civitates ſint, quæ arguant, paucæ & parvæ, quæ ſileant, una, quæ laudet: quid hoc eſt, niſi. &c.

Decem laudatores] Id comprobat Pedianus. decem enim, qui Scaurum, a Cicerone defenſum, laudaverint, enumerat, novem conſulares, unum adoleſcentem Fauſtum, Scauri fratrem, Sullæ filium.

Pag. 340. *Vera laudatio?*] Quæ multarum teſtimonio civitatum conſtat.

Hac utilitate] Multarum laudantium civitatum.

Legati principes] Hejum ſignificat, a quo Verres Cupidinem, Herculem, Canephoras abſtulerat. lib. VI.

Tam bono jure] Diverſa coloniarum genera diverſo jure, id eſt aliæ aliis, pro ſuis quæque meritis, immuniores fuere.

CAPVT XXIII.

Remiſiſti] Quam ex fœdere debebant populo Romano.

Pag. 341. *Cybea*] Iam non biremis, quæ ex fœdere debebatur, ſed triremis inſtar, quo plura poſſet exportare, Cybea propter latitudinem dicta.

Aſſi

Auxilii] Quod ab iis debebatur.

Iuris] Ita enim jure, conſuetudine, fœdere inter eos & populum Romanum convenerat.

CAPVT XXIV.

Pag. 342. *Vti ſolebamus*] Non quod hoc tempore auxiliis eorum non uterentur: ſed ait, *uti ſolebamus*, tum cum aſſidue bella gerebantur.

Neglexeris] Negligere viſus es: ſed non neglexiſti, qui per eum, quem tractandæ pecuniæ præfeciſſes, eandem ad te pecuniam perventuram ſcires.

Difficultatem] Quia tuo periculo tractaretur illa pecunia ab eo, quem ipſe præfeciſſes. ſupra: *In illo omni negotio non modo labore, ſed etiam periculo ſuo verſaretur.*

Cum crimine] Et difficultas erat in tractanda pecunia; cujus quæcumque jactura fieret, ab eo ſarciri debebat, cui eſſet a civitatibus adnumerata: & cum difficultate crimen conjungebatur: quia Verres ejus pecuniæ partem ad ſe ipſum avertebat.

CAPVT XXV.

Hunccine hominem?] Subaudi, reperiri potuiſſe?

Deſcribere] Quantum quæque ſolveret: ut in ep. ad Caſſium, immunitates dantur: pecuniæ maximæ deſcribuntur. id eſt, quantum cuique donaretur.

Sexcentenos nummos] Scutatos XVII cum dimidio. Poſtulat analogiæ ratio, ſexcenos, ut quingenos, ſeptingenos, & ſimilia.

Pag. 343. *Commeatum*] Quod pro victu dabatur. quod erat ipſum quoque lucrum Verris.

Abſtulerat] Illo ſumptu Verrem levabat.

Quod & nautæ nomine] Particula, *&*, alios quæſtus indicat, præter eos, quos miſſorum nautarum nomine Verres faciebat: quos autem quæſtus? quos ſupra dixit: *Primum ex tractanda pecunia a civitatibus accepta: deinde, cum a civitatibus, ne nautas darent, pecunias acciperet: poſtremo, cum id, quod deberet, nautis non daret.*

Pro ſtipendio] Sexcenos nummos. ſu-
pra: *Pretio certo miſſos facere nautas, m-*
ſorum omne ſtipendium lucrari.

Frumentoque] Commeatu totius
ſtatis.

Quæſtus duplex] Pro ſtipendio,
frumento.

Prædam] Quæſtum. prædebatur
nim e ſociis Verres, cum ex prædonib
deberet.

P. Caſetius, & P. Tadius] Cæſeti
quæſtor Tadius legatus, ut lib. II.

Argenti facti atque ſignati] Arge
tum factum, vaſa ſunt, quæque orn
menti & magnificentiæ gratia elabora
tur: ſignatum, pecunia: ſignum eni
aliquod & erat, & eſt hodie in nu
mis.

Stragula veſte] Qua lecti, menſ
parieteſque ſternuntur.

Pag. 344. *Noctu cum mulierculis jac*
bat ebrius] Pro, *noctu*, ſunt qui legan
in acta, non habita ratione tempori
quo Verres in acta, id eſt in litore fu
nam æſtate ſumma aliquanto poſt c
ptam piratarum navem in litus cu
mulierculis ſe contulit. quod infra pe
ſpicuum eſt.

Eos in hoſtium numero ducit] Extrem
ſupplicio afficit. ſic veteres loquebantu
ut cædis mentionem vitarent. infra: *I*
hoſtium numero, locoque ducemini. Cæſa
lib. I. bel. Gall. *Reductos in hoſtium nu*
mero habuit.

Pag. 345. *Quid ejus ſit*] Senſum ob
ſcurat præciſa locutio. ſed exemplorun
ſimilitudo lucem affert. *quid ejus ſit*
valet, quid ejus rei ſit, vera ne ſit e
res, an falſa. ſic Terentius in Eun
Quidquid hujus feci, virginis cauſſa feci.
Vbi Donatus: *Quidquid hujus: rei, ſub-*
audiendum eſt: quod eum excluſi foras.
Idem in Heaut. *At mihi fidem apud*
hunc eſt, nihil me iſtius facturum, pater.
Ibidem: *Quidquid ego hujus feci, tibi*
proſpexi, & ſtultitiæ tuæ. In Hec. *Quod*
te Æſculapi, & te Salus, ne quid ſit hu-
jus, oro. Noſter autem in ep. ad Attic.
lib. XVI. *Non video ſciturum me, quid*
ejus ſit, ni ſtatim aliquid litterarum. Plau-
tus in Aul. plene dixit: *Ibo intro, ut,*
quid hujus ſit rei, ſciam.

CA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

CAPVT XXVI.

Verus] Non ſuppoſitus.

Video] Aſſentientis verbum, ut infra, audio.

Homines maritimos] Lilybætanos.

Non plane reformidat] Qui Syracuſas totas timuit, is ſi Lilybæum archipiratam mittit, Lilybætanos non timet, qui tamen, item ut Syracuſani homines maritimi ſunt. quo minus veriſimile videtur, quem Verres cuſtodiri noluit Syracuſis, eum Lilybæum eſſe miſſum.

CAPVT XXVII.

Pag. 349. *Ille ſuppoſitus*] Iam igitur Verres accepta pecunia, archipiratam dimiſerat.

CAPVT XXVIII.

Periti] Vſu rerum. non barbari, & indocti, ſed moribus & literis exculti.

Sex remorum] Myoparonem infra vocat. cujus in ſingulis tranſtris cum ſeni remiges eſſent; maximum & celerrimum fuiſſe, licet intelligere.

CAPVT XXIX.

Pag. 351. *Induit*] Indicavit: incurrit, quo minime volebat. Vſitatus loquendi modus, *induere ſe*, pro, in difficultatem ſua ſponte per imprudentiam conjicere.

O clementiam populi Romani] Qui cum, hoc audito, vehementer commotus eſſet, a præſenti tamen ſupplicio ſe continuit, ac repreſſit.

Tibi crimini datum iri?] Si archipiratam ſecuri percuſſiſſes.

Non ita vixeras] Cum ironia.

Pag. 352. *Reprehenſio nulla eſſe potuit*] Quia mos fuit, ut capti piratæ ſecuri ferirentur.

Pag. 353. *Glabrionem*] Prætorem.

CAPVT XXX.

Pag. 354. *Idemque dies*] In urbe imperium habere non licebat: itaque lex ferebatur, ut iis, qui triumphantes urbem inirent, uno tantum triumphi die imperium eſſet, id eſt, jus eundi per urbem cum eo exercitu, quem ex provincia deduxerant.

Eſt nunc, credo cuiquam dubium] Implicata ſententia: ſed videtur hoc dici: Niſi, pecunia accepta, archipiratam dimiſiſſes, certe eum ſecuri potius percuſſiſſes, quam ut eum domi tuæ, tuo cum periculo, vivum cuſtodires; qui præſertim ſcires, ubi Romam revertiſſes, cauſſam tibi eſſe dicendam. Cum igitur dicit; *Eſt nunc, credo, cuiquam dubium, quin tu id commiſſurus non fueris*; hoc, opinor, dicit: Numquam commiſiſſes, ut ille ſecuri non potius feriretur, quam domi tuæ tuo periculo viveret.

Quod erat ante oculos poſitum] Si viveret tuo periculo viveret. crimen enim majeſtatis illud erat: de quo infra: *Volo mihi totum eſſe crimen hoc integrum: eſt certus locus, certa lex, certum tribunal, quo hoc reſervetur.*

Pag. 355. *Quid diceres?*] Quæ tua excuſatio, quæ defenſio eſſet? Verum de fuga archipiratæ non laborabas: vero archipirata dimiſſo, pecuniam acceperas: in falſi locum, ſi fugiſſet, poſſes alium ſupponere.

Eſt certus locus] Certus hic non eſt, ubi de repetundis agitur, non de majeſtate.

Certa lex] De majeſtate.

Certum tribunal] Ejus prætoris, qui de majeſtate quærit.

CAPVT XXXI.

Veſte] Stragula.

Ornandam] Inſtruendam.

Revocandos] Quos pretio dimiſerat. ſupra.

Prædæ] Ex prædonibus.

Æſtate ſumma] Media, cum frumenta ſunt in areis. ſupra. Et Cœlius in ep. ad Ciceronem, *ſummis Circenſibus ludis*, dixit, pro, mediis.

Pag. 356. *Cum iſti eſſent*] Verres, & filius: quos appellare viros, cum viro nihil dignum agant, minime licet.

Tot in acta dies] Acta vocabulum, non ſatis uſu tritum, loci depravandi cauſſam præbuit. eſt autem, in acta, ſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſecreto & amœno litore: ut ait Servius in illud Virgilii lib. v.

At procul in ſola ſecretæ Troades acta
Amiſſum Anchiſen flebant.

Nepos, vel Probus in Ageſilai vita: *Cum in acta cum ſuis accubuiſſet.*

Legatus] P. Tadius.

Pag. 357. *Claſſi populi Romani*] Cui vel prætor ipſe, vel legatus, vel quæſtor, non Siculus homo, præeſſe deberet: ut infra.

CAPVT XXXII.

Vbi ternis denariis æſtimatum frumentum?] Cur enim tibi in cellam datum eſt frumentum illud, quod tu, cum eſſet H-S binis, ternis denariis in ſingulos modios æſtimaſti, niſi, ut opera tua, tuorumque populus Romanus pro ſalute ſociorum uteretur?

Pag. 358. *Perpetuo manſerant*] Quam ob cauſſam immunes erant, ac liberæ. Duæ tantum hic nominantur, Segeſtana, & Centuripina: ſed præterea tres erant, Haleſina, Halycienſis, Panormitana. quarum omnium initio lib. III. mentio fit.

Cognatione] Hoc ad Segeſtanam pertinet. Segeſta enim opidum ab Ænea conditum putabatur.

Dignitatis] Nulla, inquit, habita dignitatis ratio eſt: claſſi enim populi Romani Siculus homo præeſſe non debuit: nulla æquitatis: nam ſi homini Siculo, certe Segeſtano, aut Centuripino potius, quam Syracuſano, mandandus honos fuit: cum eæ civitates, quæ in amicitia, fideque populi Romani perpetuo manſerant, iis, quæ armis victæ fuerant, omnino præferendæ viderentur. nulla denique officii, cum referri gratiam deceret Centuripinis, quibus in omni bello, quod in Sicilia geſtum eſſet, ſociis populus Romanus uſus eſſet. nam Syracuſani ſemper hoſtes.

Vide, quid interſit inter tuam libidinem, majorumque auctoritatem inter amorem, furoremque tuum, & illorum conſilium, atque prudentiam. Illi, &c.] Acrior eſt ex comparatione reprehenſio: lib. III. *Vide, inter importunitatem tuam, ſenatuſque bonitatem quid interſit. Senatus, cum temporibus reip. cogit[ur] decernat, ut alteræ decumæ exigantur ita decernit, ut pecunia pro his decumis ſo[lva]tur aratoribus: ut, quod plus ſumi[tur] quam debetur, idem non auferri pute[tur]: tu cum tot decumas non S. C. ſed no[vis] edictis tuis, nefariiſque inſtitutis exige[res] & eriperes: magnum te feciſſe arbitrab[ere], ſi pluris vendideris, quam L. Hortenſ[ius] pater iſtius Q. Hortenſii, quam Cn. P[om]peius, quam M. Marcellus, qui ab æ[qui]tate, ab lege, ab inſtitutis, non receſſeru[nt]?* Similiter ibidem infra: *Illum viris [for]tiſſimis judicarunt patres conſcripti dim[it]tere de ſumma non potuiſſe: te mul[ctam] deterrimæ recte remiſiſſe ſenatores jud[ica]bunt? Ille, de quo lege populus Roma[nus] juſſerat, ut ipſius voluntas & poſſit eſ[ſe] & eſſet pro lege, tamen in hoc uno gene[re] veterum religione legum reprehenditu[r]: tu qui, omnibus legibus implicatus te[ne]bare, libidinem tibi tuam pro lege eſſe v[o]luiſti? in illo reprehenditur, quod ex[...] pecunia remiſerit, quam ipſe quæſiera[t]: tibi concedetur, qui de capite vectigali[um] populi Romani remiſiſti.* Agr. II. *Vide[te] quid interſit inter Cn. Domitium tribun[um] pl. hominem nobiliſſimum, & P. Rullu[m], qui tentavit, ut opinor, patientiam v[e]ſtram, cum ſe nobilem eſſe diceret, D[o]mitius, quod, per cærimonias, pop[ulo] fieri non poterat, ratione aſſecutus eſt, id quoad poſſet, quoad fas eſſet, quoad[...] ceret populo ad partes daret: hic, quod p[o]puli proprium ſemper fuit, quod nemo in[...] minuit, nemo immutavit, quin ii; q[ui] populo agros eſſent aſſignaturi, ante acc[i]perent a populo beneficium, quam darent: id totum eripere nobis, atque e manib[us] extorquere conatus eſt. Ille, quod dari po[pulo] nullo modo poterat, tamen quodam modo dedit: hic, quod animi nullo pact[o] poterat poteſtate, quadam ratione eriper[e] conatus.* Nec minus valet ad objurgandum idem modus. præclarum habemus exemplum in ſuaſione Maniliæ legis. *Majores veſtri ſæpe, mercatoribus, a[c] naviculatoribus injurioſius tractatis, bella geſſerunt: vos, tot civium Romanorum millibus uno nuncio, atque uno tempore necatis, quo tandem animo eſſe debetis?* Et quæ ſequuntur: Eodem genere materia conditur irridendi: ut pro Mur. *Vigilas tu de nocte, ut tuis conſultoribus reſpon-*

reſpondeas: ille, ut, quo intendit, mature cum exercitu perveniat. Te gallorum, illum buccinarum cantus exſuſcitat. Tu actionem inſtitutis, ille aciem inſtruit. Tu caves, ne tui conſultores, ille, ne urbes, aut caſtra capiantur. Ille tenet, & ſcit, ut hoſtium copiæ, tu, ut aquæ pluviæ arceantur. Ille exercitatus eſt in propagandis finibus, tu in regendis.

Habere] Habitare: ut apud Plautum in Truc.

——— *Hæc meretrix,*
Quæ hic habet.

Amorem] Quo impulſus, Cleomenem, ut animo ſoluto, ac libero ejus uxorem habere poſſes, claſſi præfeciſti.

Opera] Quia Marcellum in expugnandis Syracuſis adjuverant.

Syracuſanis] Cleomeni Syracuſano.

Caput XXXIII.

Pag. 359. *Soleatus*] Crepidis muliebribus: quibus tamen & viri uterentur domi. unde Horatius: *Et ſoleas poſcit.*

Caput XXXIV.

Pag. 360. *Quod erat terreſtre præſidium*] Nihil deeſt. nam, *erat*, eſt pro aderat. *Præſidium autem non re, ſed nomine*, quaſi correctio eſt, cum ignominia Verris: quia, cum præſidium milites ſignificet re, non nomine; ipſe effecerat, ut præſidium illud eſſet nomine, non re.

Scire iſto prætore nemo poterat] Quia remiges pretio Verres dimiſerat.

Pag. 361. *Moliebantur*] Satagebant in paranda fuga. Occupationem, & tarditatem ſignificat hoc verbum, ut lib. IV. *Hora amplius jam in demoliendo permulti homines moliebantur.* Terentius Heaut. *Dum comuntur, dum moliuntur, annus eſt.*

Caput XXXV.

Inopes] Ope carentes.

Pag. 362. *Nequitiaque*] Hoc ad libidinem refertur. nam ſtatim illa ſubjunguntur: *O iſtius nequitiam, ac turpitudinem ſingularem. una atque eadem nox erat, qua prætor amoris turpiſſimi flamma, ac claſſis populi Romani prædonum incendio conflagrabat.* lib. III. *Homo inertior, ignavior, magis vir inter mulieres nequam, impura inter viros muliercula, præferri non poteſt.*

Caput XXXVI.

Pag. 363. *Lampſaceni periculi*] Cum parum abfuit, quin a Lampſacenis in ea domo, in qua diverſabatur, vivus exureretur. lib. I.

Acta commemorabantur] Dolor vocem exprimebat, ut, quæ Verres, cum obire provinciam, & concurſare ceterorum prætorum more deberet, per luxuriam & libidinem egiſſet, ea libere commemorarentur. Lambinus, *commemorabatur*, legit: ut, *acta*, ſit litus de qua conjectura nihil pronuncio.

Pag. 364. *Vticenſe exemplum de Hadriano*] Vticæ prætor Hadrianus domi ſuæ propter avaritiam vivus exuſtus eſt. lib. I.

Duo ſepulcra] Vt cremarentur duo prætores improbi duabus in provinciis.

Caput XXXVIII.

Pag. 367. *Suo nomine*] Quia, ſi eſt in urbe inſula, unde nomen accepit; magnam urbis partem teneat, neceſſe eſt.

Ac mœnibus] Extrema, ut opinor, ædificia. vocat mœnia. nam duobus quidem portubus inſula cingebatur, in utriuſque portus oſtium aditumque projecta, mœnium tamen ambitu carebat. lib. IV.

In eorum poteſtatem] Pro, poteſtate: ut pro Quinctio: *Res eſſe in vadimonium cœpit.* Quem locum pluribus confirmavimus exemplis.

Pag. 368. *Conventu*] Civium Romanorum, qui Syracuſis negotiabantur. is enim conventus appellatur in provinciis.

Caput XXXIX.

Pag. 370. *In civitatum litteris & tolli, & referri*] Litteras accipi pro eo, quod ſcribitur teſtimonii, memoriæque cauſſa

cauſſa ſæpe jam dixi. ſequitur proxime: *Certis litteris, teſtibus, auctoritatibuſque convincitur.*

CAPVT XL.

Pag. 371. *Apertas*] Non conſtratas, non tectas.

Minus exinanitam?] Militibus. ſupra: In hac quadriremi, propter honorem, & gratiam Cleomenis, minime multi remiges, & milites deerant.

Vbi fides?] Data Cleomenis uxori.

Exſecrationes?] Exſecratio pro jurejurando omnium ſanctiſſimo nonnunquam ſumitur. hic quidem aliter accipi non poteſt, cum inter fidem, & dextras collocetur. in ea vero pro Sextio non obſcure: *Hunc vir clariſſimus Cn. Pompejus omni cautione, fœdere, exeeratione devinxerat, in tribunatu nihil contra me eſſe facturum.* Et Salluſtius in Catil. *poſt exſecrationem*, id eſt, poſt jusjurandum.

Contubernium] Convictus uxoris Cleomenis.

Muliebris militiæ] Caſtra Verris litus illud delicatiſſimum fuerat.

CAPVT XLI.

Pag. 372. *Prædonum ſocius*] In quo ſocius? in perdenda claſſe populi Romani.

Pag. 373. *Cujuſmodi*] Malim, *cujus cujuſmodi*, id eſt, qualiſcumque eſſet. dicebant &, *cuicuimodi.*

Flagitiorum, ac turpitudinis] Communicatam Verri uxorem a Cleomene ſignificat.

Apponitur] Dixi jam, hoc verbo malitiam fraudemque deſignari. lib. I. *Si res abiret ab eo mancipe, quem ipſe appoſuiſſet.* lib. II. *Apponit, qui petat Verri Erycinæ illam hereditatem.* Lib. III. *Appoſitus erat Venulejus quidam, qui emeret.*

Nævius Turpio] Nominatus lib. II.

In decumis] Lib. III. *Petrini, cum eorum decumæ magno addictæ eſſent, tamen invitiſſimi P. Nævio Turpioni, improbiſſimo homini, qui injuriarum Sacerdote prætore damnatus eſt,* H-S VII *millia dari coacti ſunt.*

In rebus capitalibus] Cum Dioni Haleſino hereditatem ademit. lib. II.

CAPVT XLII.

Pag. 375. *Æmulum*] Cum eand[...] uterque amaret. ſupra: Paullo ſoluti[...] tamen animo ſecum illam haberet[...] non tamquam virum, & tamquam [...]mulum removiſſet. Lib. III. [...]niunt Herbitam duo prætoris æmi[...] non moleſti.

CAPVT XLIII.

In ea cauſſa] Ejus criminis accu[...]tum. infra: *Is tamen in eadem cau[...] fuit, quaſi eſſet in aliquo manifeſto ſcel[...] deprehenſus.*

Iuſſu ejus] Iuſſu Cleomenis, q[...] præfuit claſſi.

In commeatu] Vt cum commeatu, [...]beratus oculorum morbo, ſequeretur[...]

Pag. 376. *Cum claſſis*] In qua ip[...] non fuit. quo tempore ſi cum cete[...] navigaſſet; hoc eſſet animadverſum[...] poſſe idem quod in ceteros, crim[...] conferri: cum vero conſtet eum n[...] navigaſſe; ex eo ſcilicet animadver[...]tur, nullam in eo culpam eſſe.

Ne falſo quidem] Quid enim cr[...]minis in eum, qui abſuit, confer[...] poſſit?

Homo, quamdiu vixit, domi ſuæ ſ[...]lum, poſt mortem tota Sicilia clarus, [...] nobilis] Aperta, & magnifica ſententia. quod ſi legas, *domi ſuæ non ſolum* ut in libris pervulgatis: quis erit ſenſus[...] Ego, particula, *non*, inducta, diſtinctione ad ſententiam accommodata, locum, ut puto, reſtitui. Eſt enim hæc præclara figura ad augendam Furii laudem, vituperationem Verris. Dum vixit Furius, domi ſuæ tantum clarus, & nobilis fuit, poſt mortem vero tota Sicilia. mors enim eum nobilitavit: non modo quia Verrem, præſenti jam morte, libere accuſavit, ſed etiam, quia ſuæ cauſſæ defenſionem ſcripſit in carcere: quæ ſcelus crudelitatemque Verris univerſæ Siciliæ paſſim lecta patefacit. Habet autem hic tranſitus ab una civitate, in qua Furius vixit, ad Siciliam totam, quæ poſt mortem eum

cogno-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

cognovit, ſplendidum quiddam, ac magnificum; ut ille a multis ad omnes lib. II. *Sthenius eſt, is qui nobis aſſidet, Thermitanus, antea multis propter ſummam virtutem, ſummamque nobilitatem, nunc propter ſummam calamitatem, atque iſtius inſignem injuriam omnibus notus.* Addo illud a copiis ad inopiam eodem libro. (cur enim ſimilia negligamus? cum e contrariis quoque, non modo e ſimilibus, ornate & copioſe ſcribendi facultas augeatur) *Heraclius eſt, Hieronis filius Syracuſanus, homo in primis domi ſuæ nobilis, & ante hunc prætorem vel pecunioſiſſimus Syracuſanorum, nunc nulla alia calamitate, niſi iſtius avaritia, atque injuria, pauperrimus.* Habet id quoque ſimilitudinem aliquam, quod hic paullo poſt ſubjungitur: *Graviorem apud ſapientes judices ſe fore ab inferis teſtem, quam ſi vivus in judicium perduceretur: tum, avaritiæ ſolum, ſi viveret, nunc, cum ita eſſet necatus, ſceleris, audaciæ, crudelitatis teſtem fore.*

Pag. 377. *Cum tua res ageretur*] Cum reus eſſes.

Sceleratorumque furias] Eas furias, quæ ſceleratos homines perſequi, & vexare conſueverunt.

Ideo leviorem caſum ſuum fingere] Ideo ſibi leviorem videri caſum ſuum.

Cives Romanos] Eos, de quibus ſupra his verbis: *Cum maximus numerus deeſſet; tum iſte, homo nefarius, in eorum locum, quos domum ſuam de piratis abduxerat, ſubſtituere, & ſupponere cœpit cives Romanos, quos in carcerem antea conjecerat.*

Ille] Furius.

In acerbiſſimo ſupplicio] Quia, cum illa diceret, virgis oculi verberabantur.

Pag. 378. *Abuſus eſt*] Quia forti animo dixit omnia: cum tamen pro ea libertate, quam ſenatus populuſque Romanus ſociis dedit, miſerrimæ ſervitutis acerbiſſimum ſupplicium perpeteretur.

CAPUT XLIV.

Totque civium] Siculorum.

P. Vettium] Cujus ſororem in matrimonio Verres habebat prænomen aut in hoc Vettio, aut in altero, ejus fratre, qui lib. III. nominatur. mendoſum ſit neceſſe eſt: nam uterque *Publius* appellatur.

Quia legatus iſto prætore in Sicilia fuit] Vt ejus omnia ſcelera cognoſcere potuerit.

Comitum ſuorum] Ex eadem cohorte, ex qua in decumarum litibus recuperatores dabat.

Tot homines, uno tempore, nullo crimine?] Interpunctis vim ſententia majorem acquirit.

Pag. 379. *Secum ipſe certat*] Tribus partibus ſententia tota conſtat: quarum prima eſt, alios vincere; altera, ſecum certare; tertia, ſe ipſum vincere quæ conferuntur hic omnes ad infamiam Verris, duæ priores ad laudem Dolabellæ in illa luculenta epiſtola, *Etſi contentus eram, mi Dolabella, tua gloria.* Sic enim cum Cicero cohortatur. *Quid eſt, quod ego te horter, ut dignitati & gloriæ ſervias? proponam tibi claros viros? neminem habeo clariorem, quam te ipſum te imitere, oportet, tecum ipſe certes.*

Scelere] Quod eſt gravius quam facinus. quæ enim id agit, ut ſe ipſum vincat, non a ſcelere ad facinus, verum a facinore progreditur ad ſcelus. infra: *Facinus eſt, civem Romanum vinciri: ſcelus, verberari.*

Obſoletis] Communibus, uſitatis.

CAPUT XLV.

Sumitur] Propter ea, quæ ſequuntur. parentibus enim id acerbiſſimi ſupplicii loco eſt, cum adire ad filios ſuos, cum cibum iis veſtitumque ferre prohibentur.

Pag. 381. *Multi, & graves dolores inventi parentibus, & propinquis, multi: verumtamen mors ſit extrema: non erit*] Pluribus modis uſurpatur ejuſdem ſive nominis, ſive verbi, addo etiam particulæ, repetitio: ſed quocumque modo ſplendor & vis additur orationi. habet autem vel in media ſententia locum repetitio, ut hic, & infra: *Tulit hæc civitas, quoad potuit, quoad neceſſe fuit, regiam iſtam veſtram dominationem in judiciis, & in omni republica, tulit: ſed quo die populo Romano tribuni pl. reſtituti ſunt, omnia iſta vobis, ſi forte nondum* in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

intelligitis, adempta atque erepta ſunt, Ejuſdem generis illud Terentii in Adel. *Non eſt flagitium, mihi crede, adoleſcentulum Scortari, neque potare, non eſt.* Eodem loco venuſtatem habet repetita particula, *non*, ut in ep. ad Attic. lib. x. *Ea vero, quæ ſunt iis ipſis malis, in queis ſumus, miſeriora, non ſunt ab obſequio noſtro, non: ſuas radices habent.* Et in oratione de haruſp. reſp. *Bonam deam appellat, quia ſibi in tanto ſcelere ignoverit, non ignovit, mihi crede, non.* Varro quoque lib. III. rei r. *non tibi decoquet, non, ornithon: neque hoc accidit his moribus, niſi raro.* In ipſo autem ſententiæ principio verba quoque cum ornatu repetuntur, vel cum aliqua interpoſitione, ut hic paullo poſt: *Errabas Verres, & vehementer errabas, cum te maculas furtorum, & flagitiorum tuorum, ſociorum innocentium ſanguine eluere arbitrabare.* Vel nullo interpoſito verbo, ut pro Milone: *Eſt, eſt profecto iſta vis.* Pro Fontejo: *Fuit, fuit in illis judicibus divinum ac ſingulare conſilium.* Progreditur ſæpe repetitio ſic, ut tria membra nonnunquam comprehendat: quale eſt illud in ep. ad Lentulum: *Magna eſt hominum opinio de te, magna commendatio liberalitatis, magna memoria conſulatus tui.* Et illud Sulpicii, quo nihil perfectius, præſertim in rogando: *Quod ſi quis etiam inferis ſenſus eſt: qui illius amor in te fuit, pietaſque in omnes ſuos, hoc certe illa te facere non vult, da hoc illi mortuæ: da ceteris amicis, & familiaribus, qui tuo dolore mærent: da patriæ; ut, ſi qua in re opus ſit, opera, & conſilio tuo uti poſſit.* In quattuor membris illud pro Murena: *Date hoc ipſum pudori: date patri mortuo: date generi, & familiæ: date etiam Lanuvino municipio honeſtiſsimo, quod in hac cauſſa frequens, mæſtumque vidiſtis.*

CAPVT XLVI.

Vi fortunam tamen non alienam, periculum autem commune agi arbitraretur?] Quod ad omnes pertinere poteſt, eo movemur magis, quam quod ejuſmodi eſt, ut, etiam ſi grave acerbumque ſit aliis, ipſi tamen extra periculum ſimus. Inde ſumpſit eam ſententiam Cicero pro Dejotaro: *Fugitivi dominum accu[ſan]tis, & dominum abſentem, & domi[num] amiciſſimum noſtræ reip. cum os videba[m,] cum verba audiebam; non tam afflict[am] regiam condicionem dolebam, quam de [for]tunis communibus extimeſcebam.*

CAPVT XLVII.

Pag. 383. *En, quod Tyndaritani lib[...] ter prædicent*] Cum indignatione, [...] lib. I. *En, cui tuos liberos committas, [...] memoria mortui ſodalis.* Et hic ſup[ra:] *En fœderum interpretes, ſocietatis pac[...] res, religionis auctores.*

In XVII populis Siciliæ] Qui bellu[m] cum populo Romano geſſerunt: q[ui] tamen victi clementiam in eo ma[xi]mam ſunt experti, quod eorum ager [...] redditus eſt, cum eſſet jure belli pub[li]cus populi Romani factus. lib. v.

Pag. 384. *In hoſtium numero, locoq[ue] ducemini*] Vltimo ſupplicio afficiemin[i:] id enim eſt hoſtium numero ducere. ſu[pra:] *Si qui ſenes, aut deformes erant h[o]ſtium numero ducit.*

Vſurpata] Renovata.

Cognatio] Origine ducta ab Æne[a ...] ſupra.

Hoc fuit jure] Ea condicione fuit. in[fra:] *Ne hoc quidem juris obtinuit.*

CAPVT XLVIII.

Pag. 385. *Ad ſenatum devenient*] Lamentatio epilogis maxime accom[modata,] ex afflicta miſeraque fortun[a] miſericordiam captans. Attigit hun[c] locum Cicero vel ex ingenii præſtantia, unus in primis ad omnes oratorias virtutes a natura factus, vel obſervatione veterum: nam lib. III. de orat. recitat illud Gracchi: *Quo me miſer conferam? quo vertam? in Capitolium ne? at fratris ſanguine redundat. an domum? matrem ne ut miſeram, lamentantemque videam, & abjectam?* Quod mihi Cicero ita videtur imitatus in peroratione pro Murena, ut majore etiam copia locum exornaverit. *Si hunc, inquit, veſtris ſententiis afflixeritis, quo ſe miſer vertet? domum? ne ut eam imaginem clariſſimi viri parentis ſui, quam paucis ante diebus laureatam in ſua gratulatione conſpexit, ean-*

ndem deformatam ignominia, lugentem ſe videat? an ad matrem? quæ miſera odo conſulem oſculata filium ſuum, nunc uciatur, & ſollicita eſt, ne eundem paullo oſt ſpoliatum omni dignitate conſpiciat. ed quid ego matrem, aut domum appel- ? quem nova pœna legis & domo, & rente, & omnium ſuorum conſuetudi- e, conſpectuque privat. Ibit igitur in ex- lium miſer? quo? ad orientis ne partes, quibus annos multos legatus fuit, & xercitus duxit, & res maximas geſſit? t habet magnum dolorem, unde cum ho- ore deceſſeris, eodem cum ignominia re- erti. An ſe in contrariam partem terra- um abdet? ut Gallia tranſalpina, quem uper ſummo cum imperio libentiſſime vi- lerit, eundem lugentem, mærentem, ex- ſulem videat? Vidit hanc virtutem & allustius, expreſſique in Iugurthina iſtoria, opem & miſericordiam a ſe- atu Romano contra Iugurthæ inju- ias Adherbale quærente. *Exſul patria,* nquit, *domo, ſolus, atque omnium ho- eſtarum rerum egens quo accedam? aut quos appellem? nationes ne, an reges? qui omnes familiæ noſtræ ob veſtram ami- itiam infeſti ſunt. An quoquam mihi adi- re licet, ubi non majorum meorum hoſti- lia monumenta plurima ſint? aut qui quiſ- quam noſtri miſereri poteſt, qui aliquando vobis hoſtis fuit?* Neque vero hæc ſive orationis figura, ſive ſententiæ forma ab oratoribus quidem obſervata, cultaque eſt, a poëtis autem vel ignorata, vel neglecta. agnoſcitur eadem in Catullo, cum Ariadnæ, in ignoto litore a Theſeo relictæ, deſperationem indicat his verſibus?

Nam quo me referam? quali ſpe perdita nitar?
Idæas ne petam montes? an gurgite vaſto
Diſcernens pontum truculentum ubi dividit æquor?
An patris auxilium ſperem, quem ne ipſa reliqui,
Reſperſum juvenem fraterna cæde ſecuta?
Conjugis an fido conſoler memet amore?
Qui refugit lentos incurvans gurgite remos?

Quem locum Virgilius lib. IV. Didonis morituræ vocibus ita expreſſit:

En quid agam? rurſus ne procos irriſa priores
Experiar? Nomadumque petam connubia ſupplex,
Quos ego ſum toties jam dedignata maritos?
Iliacas igitur claſſes, atque ultima Teucrum
Iuſſa ſequar? quia ne auxilio juvat ante levatos,
Et bene apud memores veteris ſtat gratia facti?

Imitatio fortaſſe e Sophocle ducta, qui ait in Ajaces:

Καὶ νῦν τί χρὴ δρᾶν, ὅστις ἐμφανῶς θεοῖς
Ἐχθαίρομαι, μισεῖ δέ μ' Ἑλλήνων στρατὸς,
Ἔχθει δὲ Τροία πᾶσα, καὶ πεδία τάδε.
Πότερα πρὸς οἴκους. &c.

Similis illa ſententia Demoſthenis Olynth. I. Ἂν δ' ἐκεῖνα Φίλιππος λάβῃ τίς αὐτὸν ἔτι κωλύσει δεῦρο βαδίζειν, Θηβαῖοι, μὴ λίαν πικρὸν εἰπεῖν ᾖ, καὶ συνεισβαλοῦσιν ἑτοίμως. ἀλλὰ Φωκεῖς. οἱ τὴν οἰκείαν οὐχ' οἷοί τε ὄντες φυλάττειν, ἐὰν μὴ βοηθήσητε ὑμεῖς, ἢ ἄλλος τις.

Non ſenatorium] Reos nocentes punire. audit enim ſenatus ſociorum querellas: crimina vero judicibus committit: admonet igitur Cicero judices officii ſui.

Facilior eſt cauſſa populi] Facilius excuſari populus poteſt. veſtrum enim hoc munus eſſe dicet: cum vos legi repetundarum, quam ipſe juſſit, præpoſuerit.

Pag. 386. *In urbe noſtra*] Non in villis, ſed locis publicis.

CAPUT XLIX.

Pag. 388. *Ne falſa damnatio*] Verris exemplo, qui navarchos injuſte damnavit.

CAPUT L.

Pag. 389. *Iſta defendat*] Quæ ego objicio, quæ proxime nominavi, falſam damnationem, carcerem, catenas. infra: Si mihi reſpondere voles, hæc dicito, claſſem inſtructam, atque ornatam fuiſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Illa communia] Me culpam fortunæ aſſignare, calamitatem crimini dare.

Perpetuo] Claſſi per aliquot dies, ſociis perpetuo : cum in eos, te permittente, imperium haberet.

Superioribuſque diebus omnibus] Æſtivos dies ſexaginta cum mulierculis in illo delicatiſſimo litore Verres fuit.

Pag. 390. *Intercludere perfugium fortunæ*] Prohibere, ne culpam in fortunam conferas, ne ad fortunam excuſandi ſceleris tui cauſſa confugias. non ego hoc prohibeo.

Solent ii fortunam ſibi objici nolle] Ego nullam tibi objicio fortunam. noli queri, quod fortunam tibi objiciam. tametſi velle debes eam tibi objici : nolunt enim ii, qui ſe fortunæ commiſerunt : cui tu te non commiſiſti, nec in ejus periculis verſatus es.

Calamitatis tuæ] Quod amiſeris claſſem populi Romani.

Venerem] Quia mulieres eædem tibi cum aliis communes erant. Nicen Cleomenis, Pipam Æſchrionis uxorem, Tertiam, Iſidori mimi filiam a Docimo perductam, præcipue ſignificat. ideo lib. III. dixit de Æſchrione, & Docimo: *Veniunt Herbitam duo prætoris æmuli non moleſti.* Hoc autem libro æmulum prætoris Cleomenem bis appellavit.

Crimen meum] Quod a me tibi objicitur.

Non ego metum ex re militari] Qui ſi tolleretur, periret omnis diſciplina militaris. animadverti igitur in eos milites, qui deliquerint, oportet : ut neceſſarius in re militari metus maneat.

Severitatem imperii] Quam, ut neceſſariam, ſalutaremque probo.

CAPVT LI.

Pag. 391. *Optimam navem*] Quadriremem Centuripinam.

Si mihi reſpondere voles, hæc dicito] Supra: *Si quem forte inveneris, qui hoc navale crimen conetur defendere : iſta defendat.*

CAPVT LII.

Pag. 392. *Hic tu etiam dicere audebis*] Modus admirationis oſtendendæ, non ſine reprehenſione quadam, ut ſup *Hic mihi etiam audebit mentionem fa Mamertinæ laudationis.* Pro Archia : *tu tabulas Heraclienſium requiris ſcili* In ep. ad Lucejum ; *Hic tu ea me ab urbe miraris, in qua domum nihil delect poſſit, ſummum ſit odium temporum, minum, fori, curiæ?*

Quicum tibi aliquid ſit] Non negot ſed conſuetudinis, & amicitiæ. id en hoc loquendi modo ſignificari, exe plis intelligitur. in ep. ad Memmiu lib. XIII. *Cum Patrone Epicureo m omnia ſunt, niſi quod in philoſophia ve menter ab eo diſſentio.* Et ad C. Marc lum lib. XV. *Si mihi tecum minus eſſe quam eſt cum tuis omnibus ; allegarem te illos a quibus intelligis me præcipue di gi.* Et in ep. ad Attic. lib. XII. *M ante ædilitatem meam nihil erat cum Corn ficio.* Ad eundem lib. XIV. *Bruto ce tuo nihil deero : idque, etiam ſi mihi cu eo nihil fuiſſet, facerem propter ejus ſi gularem eximiamque virtutem.*

Quid facere poſſet] Fore ſperas, u qui paternus amicus eſt, is te abſolva at, ſi pater ipſe judicaret abſolvere non poſſet, præſertim cum tibi hæc d ceret, quaſi ſe excuſans, quod te damn re cogeretur.

Pag. 393. *A quæſtore, & ab legato* Quæſtore Tadio legato Cæſetio, ſup nominatis.

Potuiſti] Pro, auſus es : adduc potuiſti, ut cives Romanos ſecu ferires.

In judicium] Cum eum domi tua eſſe, in ipſo judicio confeſſus es. ſupra : *Domi eſſe apud ſeſe archipiratas dixi duos.*

Dies continuos complures] Sexaginta. ſupra.

In litore] In amœna, & ab arbitris remota litoris parte, quæ Acta vocatur : ut ſupra.

Domi tuæ] Quæ fuerat Hieronis regis, in ea Syracuſarum parte, quæ Inſula dicebatur. ſupra.

Matres familias] Æſchrionis uxorem Pipam, Cleomenis Nicen.

Pag. 394. *Lubrica*] Quæ ſua ſponte, propter inopiam conſilii, facile in vitia labitur, eo magis, ſi exempla nequitiæ parentis vita præbeat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Legato populi Romani] Hujus loci teſtimonio, legatum potius, quam quæſtorem, præeſſe claſſi debuiſſe, cognoſcitur: cum tamen quæſtorem ſimul cum legato præfuiſſe, ſupra demonſtratum ſit.

Syracuſano] Cleomeni.

Luxuria] Quia, neglecta claſſe, delicatiſſimo in litore cum mulierculis convivia faciebas.

Avaritia] Quia milites, & nautas pretio dimiſiſti.

Hoſpitum tuorum] Dexionem ſignificat cujus filium Ariſteum Verres ſecuri percuſſit.

CAPVT LIII.

Promiſſo muneri, ac recepto] Auget: plus enim eſt recipere, quam promittere. Alii, *Promiſſo noſtro, ac muneri recepto.* quod videtur eſſe languidius.

Pag. 395. *Non jam recepta, ſed innata, neque delata ad me, ſed in animo, ſenſuque meo penitus affixa, atque inſita eſt*] Similis figura pro Milone, paullo etiam ſplendidior, ac plenior: *Eſt enim hac, judices, non ſcripta, ſed nata lex; quam non didicimus, accepimus, legimus, verum ex natura ipſa arripuimus, hauſimus, expreſſimus; ad quam non docti, ſed facti non inſtituti, ſed imbuti ſumus; ut, ſi vita noſtra in aliquas inſidias, ſi in vim, in tela aut latronum, aut inimicorum incidiſſet, omnis honeſta ratio eſſet expediendæ ſalutis.*

Furor enim quidam, ſceleris, & audaciæ comes] Vt in Oreſte, & Alcmæone, matricidis. inde illa pro Amerino: *Nolite putare quemadmodum in fabulis ſæpenumero videtis, eos, qui aliquid impie ſcelerateque commiſerint, agitari & perterreri furiarum tedis ardentibus. ſua quemque fraus, & ſuus terror maxime vexat: ſuum quemque ſcelus agitat, amentiaque afficit: ſuæ male cogitationes, conſcientiæque animi terrent.*

In conventu] Conventus dicitur civium Romanorum in provincia negotiantium.

Supplicia] Crucem.

CAPVT LIV.

Pag. 396. *Cur hoc cuiquam civi Romano jure accidat*] Vetabat enim lex Porcia.

Pag. 397. *Converſo bacillo*] Converſa virga: ut, a qua parte firmior erat, gravius percuteret.

Homo Venerius] Qui Venerem præcipue coleret. ſic enim lib. II. per irriſionem appellat.

CAPVT LV.

Dionyſio] Priore, ejus patre, qui regno pulſus Corinthi ludum aperuit, ut aliquam regni ſpeciem ſaltem inter pueros obtineret.

Domicilium] Cum in eo carcere & ita diu, & ita multi eſſent cives Romani, ut ibi prorſus habitare viderentur.

Omnibus] Malim, *vobis*, aut, *vobis omnibus.*

Tribuni pl.] Ideo creati, ut populi Romani jura, libertatemque defenderent.

Pag. 398. *Concionis*] In qua tribuni pl. de tuis ſceleribus acturi eſſent.

Horum] Populi Romani, qui ad judicium audiendi ſtudio convenerat.

CAPVT LVI.

Vt illi] Læſtrigones: de quibus Homerus, Plinius, Gellius.

Pag. 399. *Ex vetere illa immanitate*] Charybdis, & Scyllæ, quæ poëtæ monſtra fuiſſe finxerunt.

Canibus] Quos poëtæ Scyllæ tribuunt, non Charybdi. Canes Verris nominat eos quos ille, iiſdem furtis alebat: de quibus lib. I. *Multa ſibi opus eſſe, multa canibus ſuis, quos circa ſe haberet.* Et libro III. *Horum canum, quos tribunal meum vides lambere.*

Succinxerat] Vſus eſt eodem verbo, quo Lucretius lib. V.

Aut rapidis canibus ſuccinctas ſemi marinis.
Corporibus Scyllas.

Nec aliter poſtea Virgilius lib. VI.

——— *Syllam. Niſi, quam fama ſecuta eſt,*
Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris,
Dulichias vexaſſe rates.

Et Ovidius lib. XIII. Met.

Illa feris atram canibus ſuccingitur alvum,
Virginis ora gerens.

Sertorianos] Itaque proſcriptos a ſenatu. nam Sertorium ſenatus, ut hoſtem reip. proſcripſit.

A Dianio] Hiſpaniæ opido, quod Sertorius tenebat.

CAPVT LVII.

Pag. 400. *Ex ipſius ſinu*] Cuſtoditas a Verre, quaſi ei profuturæ eſſent in judicio.

Litteras] Tabulas publicas.

Ad arbitrium ſuum] Quia verbum Græcum, ἐδικαιώθησαν, non intellexit. non enim valet, mortui ſunt, ut ipſe credidit homo barbarus, ſed ſupplicio affecti, ac necati ſunt.

Pag. 401. *Neque attendere umquam, neque intelligere potuit*] Neque attendere umquam potuit, quia diſſolutus, & negligens; neque intelligere, quia barbarus, & indoctus.

Vt Siculi loquuntur] Notat Siculos, Græca lingua mendoſe utentes. nam, ἐδικαιώθησαν, non modo Attici, ſed nec omnino e ceteris Græcis quiſquam diceret.

CAPVT LVIII.

Quod navicularii retenti, quod mercatores ſpoliati dicerentur] Idem pro lege Manilia: *Majores veſtri ſæpe mercatoribus, ac naviculatoribus injurioſius tractatis, bella geſſerunt. Retenti*, &, *ſpoliati*, ad augendam Verris culpam dixit, qui non retinuerat, aut ſpoliaverat, ſed, navibus, mancipiis, mercibus ademptis, mercatores in vincula conjecerat.

Pag. 402. *Majores plagas*] Apud populum Romanum, agente eodem me. *Plagas*, dixit, ut in translatione, perſiſteret. jam enim dixerat, *laqueis*, *exſueris*, *vi explicaris*: & ſubjungit ex eodem genere, *incidendum*, *confici*, *concidi*: quaſi de fera loquatur; quæ jam e laqueis elapſa, majores plagas effugere non poſſit.

Superiore ex loco] E Roſtris, in quibus ædilis accuſabo te de majeſtate.

Id quod defendit] Cives quidem Romanos, ſed Sertorianos milites fuiſſe.

Pag. 403. *Iſtorum hominum*] Qui cum pro Sertorio, Marianiſque partibus pugnaverint, clementia tamen ſenat[...] populique Romani reditum in patria[...] impetrarunt.

Civilis enim diſſenſionis] Pruden[...] belli nomen evitat, quo levior eoru[...] culpa videatur, quibus incolumitate[...] recte donatam eſſe defendit. quæ rat[...] Verris defenſionem infirmat.

In ſuffragiis] Non tamen in mag[...]ſtratibus. nam proſcriptorum etiam [...]lios lege lata victor Sulla petendoru[...] magiſtratuum poteſtate privavit. in P[...]ſonem, & alibi.

Cn. Pompejum] Qui cum Metell[...] Pio, Numidici filio, contra Sertoriu[...] pugnavit.

Perperna] Sertoriani belli duce, qu[...] Sertorium ipſum fraude occiderat. Plu[...]tarchus, alii.

Monumentum] Signum animi tui [...] non modo meritum, aut factum in[...]ſigne.

Quam commodam] Ironia.

CAPVT LIX.

Id quod tu defendis] Excepiſſe te, & necaſſe Sertorianos milites, ex Hiſpania[...] fugientes.

Quod ego inſimulo] Mercatores a te[...] ademptis navibus, mancipiis, mercibus, in vincula conjectos. quod avaritiæ tantum crimen eſt.

Iſti generi hominum] Sertorianis militibus. ſupra quoque dixit, *iſtorum hominum*: quos patriam adeptos non tamen amari admodum a judicibus ſenatoribus, qui Sullanarum partium fuerant, intelligebat.

Pag. 404. *Novæ*] Quod una Sullæ proſcriptione contentus non ſis.

Iſto tanto bono] Cuperem enim, hanc defenſionem tuam, quæ te avaritia liberat, inauditæ crudelitatis arguit, probari judicibus, & populo Romano.

Vt patroni tui dictitant, nova ſapientia; ut omnes, intelligunt, conſcientia tua, atque auctoritate meorum teſtium] Similis figura initio lib. IV. *Venio nunc ad iſtius, quemadmodum ipſe appellat, ſtudium; ut amici ejus, morbum, & inſaniam; ut Siculi, latrocinium.*

Conſcientia tua] Cum ſcires, quidquid in te, ſi interrogarentur, dicerent,

id

dita verum eſſe, ut refelli nullo modo oſſet.

Auctoritate] Ejuſmodi virorum, uos mentiri poſſe nemo duceret.

Teſtem nullum interrogaſti] Mos erat, t, quos accuſator teſtes produxerat, b reo interrogarentur: Verres autem, el teſtium auctoritate commotus, vel onſcientia ſua deterritus, nullum inerrogavit, de quo ſunt illa lib. III. *Quibus rebus id aſſecutus es? innocentia? dſpice ædem Caſtoris: deinde, ſi audes, ac mentionem innocentiæ. diligentia? colicis lituras tui contemplare in Sthenii Thermitani nomine: deinde aude te dicere diligentem. ingenio? qui teſtes interrogare riore actione nolueris, & iis tacitum os uum præbere malueris, quantumvis & te, & patronos tuos ingenioſos eſſe dicito.*

Probari volo] Refellito, ſi voles. Fingit ſe favere Verri in refutandis teſtium dictis, quos minime refutari poſſe non ignorat.

CAPVT LX.

Capitibus involutis] Ne cives Romani ognoſcerentur. ſupra.

Pag. 405. *Nova diligentia*] Vt producerentur capitibus involutis.

Pag. 406, *Propter togæ nomen*] Soli ives Romani toga utebantur: itaque olum hoc nomen, *togatus*, civem Romanum deſignat. lib. I. *Erant nonnulli ogati, creditores Græcorum.*

CAPVT LXI.

De uno genere] De ſuppliciis.

Pag. 407. *Illo numero*] Mercatorum: uos Sertorianos eſſe milites, & ex Hiſpania profugiſſe Verres dicebat. Vſitatius eſſet, *in illo numero* quamquam & ine præpoſitione ferri poteſt.

Mœnia Rheginorum] Quæ cum videret, in Italia ſibi eſſe videbatur. Rhegini enim cives Romani. de quibus alio loco: Quam vos Rheginis, quorum civitati invidetis, civibus Romanis, oſtendere ſoletis. Et Phil. I. municipes appellantur, in ep. ad Cornificium ejus tribules.

Praſto advenienti futurum] Romæ ſe ulturum eſſe injurias ſuas apud judices, ope & auxilio legum.

CAPVT LXII.

Pag. 408. *Inflammatus ſcelere, & furore in forum venit*] In re ſimili ſupra: *Procedit iſte repente prætorio inflammatus ſcelere, furore, crudelitate, in forum venit.*

Eminebat] Legit Quinctilianus lib. IX. cap. II. *emicabat.* quod cum duobus verbis, *inflammatus*, *ardebant*, congruere videtur.

Meruiſſe] Fuiſſe in iiſdem caſtris. non enim ſignificat, cum L. Pretio duce, ſed commilitone.

Iſtam poteſtatem] In crucem adigendi cives Romanos.

CAPVT LXIII.

Pag. 409. *O lex Porcia legeſque Semproniæ*] Quarum illa virgas amovit a corpore civium Romanorum: hæ de civium capite injuſſu populi Romani judicari vetuerunt. Leges Semproniæ, dicit, quia plures leges C. Sempronius Grachus pro libertate civium Romanorum tulit.

Aliquando reddita] Adempta a Sulla dictatore, reddita a Pompejo conſule hoc anno.

Huccine tandem omnia reciderunt] Ita ne hæc a te, Verres omnia ſpreta, contemptaque ſunt?

Non inhibebat] Non aliquem crudelitati tuæ modum non faciebat, non te removebat a crudelitate.

Pag. 410. *Primo homini*] Primario, ut lib. IV. *A Lyſone Lilybatano, primo homine.*

Conſilio in medio] Iudicum.

Verebatur] Niſi teſtem dimiſiſſet, fore metuebat, ne populus, dolore, & iracundia concitatus, in Verrem impetum faceret, eaſque pœnas per vim ſumeret, quas vereretur ne ille ſententiis judicum non daret. hanc ſuſpicionem, & hanc infamiam Glabrio prætor a ſe ipſo, & a conſilio ſuo removendam putavit: itaque teſtem dimiſit, reumque a multitudinis iracundia vindicatum legibus & judicio reſervavit.

Quid de te futurum ſit] Abſolvi te nullo modo poſſe.

Qui te nunc ſero doceant] Cum in vitam reſtitui Gavius jam non poſſit.

Iudices non ſero] Quia ſatis hoc mature cognoverunt ante finem judicii.

CAPVT LXIV.

Tuis proximis] Tuis defenſoribus, qui tibi aſſident.

Pag. 412. *Hoc teneo*] Quod abs te mihi datur, quod tu fateris.

Induatur] Capiatur. lib. II. *Videte, in quos laqueos ſe induerit.* Hic ſupra: *Si te ex his laqueis exſueris.*

CAPVT LXV.

Vſurpatione civitatis] *Vſurpare*, eſt nominare. pro Marcello: *Soleo ſæpe ante oculos ponere. idque libenter crebris uſurpare ſermonibus.* Et Phil. I. *Græcum etiam verbum uſurpavi.* In Parad. pro dicere. *Præclare eſt hoc uſurpatum a doctiſſimis.* Et ſubjungit: *Dictum eſt igitur ab eruditiſſimis viris, niſi ſapientem liberum eſſe neminem.*

Hanc ſibi rem præſidio ſperant eſſe futurum] Vetus locutio, pro, *futuram.* ſimile illud in Vatinium: *Eripueras ſenatui provinciæ decernendi poteſtatem.* Et apud Terentium in Hec. *Ejus videndi.* cum de muliere loquatur vide Gellium lib. I. cap. I.

Pag. 413. *Quod quis ignoret*] Quod qui ſciat, nemo adſit. aut ad eum refert, qui ſupplicium in eum conſtitueret, qui ſe civem Romanum eſſe diceret: quem ipſe non cognoſceret.

Cognoſceret hominem] Pro, ſi cognoſceret.

Si ignoraret] Venit in mentem, cum Latini ſermonis conſuetudinem ſpecto, abundare particulam, *ſi*, eſt enim elegans in primis, & veteribus uſitata figura; cum duo contraria proponuntur: ut Phil. XI. *Aſſenſus ero: ambitionem induxero in curiam. negaro, videbor ſuffragio meo, tamquam comitiis, honorem homini amiciſſimo denegaviſſe.* Et Phil. XIII. *Receſſeris: undique omnes inſequentur. manſeris: hærebis.* Et apud Terentium in Heaut.

Vel me monere hoc, vel percunctari putas:
Rectum eſt, ego ut faciam: non eſt, te ut deterream.

Eſt enim dictum tamquam: ſi rect[...] eſt, ſi non eſt: quemadmodum in du[...]bus locis Ciceronis, proxime recita[...] Si aſſenſus ero, ſi negaro: Si receſſer[...] ſi manſeris.

Hoc juris] Quod tamen eſſet iniqu[...]ſimum.

Locupletem] Cujus pecunia civis i[...] Romanus crucis ſupplicio redimeret[...] alioqui, ſi cognitorem non locup[...]tem daret, ſervari non poſſet. Ita cu[...] Verris crudelitate avaritiam Cic[...] conjungit.

CAPVT LXVI.

Ac non nomini, generi, juri civi[...] hoſtis] Infra: *Non tu hoc loco Gaviu[...] non unum hominem neſcio quem civem [...]manum, ſed communem, libertatis & [...]vitatis cauſſam in illum cruciatum, & c[...]cem egiſti.* De eodem lib. IV. *Cum v[...]deant jus civitatis in illo ſupplicio mact[...]tum.*

Pag. 414. *Perauguſto fretu*] Non *f[...]to*: ut *peccatu*, non peccato, lib. II.[...] extremo. auctor Gellius libro XII [...] cap. 19.

Scelus] Dixi ſupra, plus eſſe in ſc[...]lere, quam in facinore, in eo loc[...] Id agit, ut ſemper ſuperius ſuum fa[...]nus novo ſcelere vincat. Vt ſcelus a[...]tem facinore. ſic parricidium ſcele[...] gravius eſt.

Vinciri] Legit Quinctilianus, *vinci[...] verberare, & necare*: ſed major quæda[...] ineſſe vis videtur in patientibus verbi[...] nec aliter antiqui libri: qui tamen h[...]bent omnes, *tollere*, non, *tolli*: quo[...] ferri poteſt: cum a ceteris tribus verb[...] quodam modo disjungatur.

Verbo ſatis digno tam nefaria res appe[...]lari nullo modo poteſt] Magnam, & in[...]uſitatam eſſe rem oportet, quam ve[...]ba non æquent de quo artificio vide qu[...] diximus initio lib. IV.

CAPVT LXVII.

Pag. 415. *Timere non debet, ne no[...] unus iſte*] Negantes particulæ acume[...] addunt, ſed eædem ſententiam non ni[...]hil interdum obſcurant: His Ciceroni[...] verbis hæc ſubeſſe res videtur. Timer[...]

non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

on debeo, ne cauſſa Gavii a communi civium Romanorum cauſſa ſejungaur, & hic quidem unus illa cruce dinus, ceteri autem indigniſſimi judientur: ſed exploratum habeo, quemdmodum ceteros omnes cives, ita Gaium a vobis indigniſſimum illa cruce udicari. civium enim omnium ſanguis onjunctus exiſtimandus eſt. Quæ ratio ubjungitur.

Pag. 416. *Veritas omnium*] Malim, *mnino*. cum enim iiſdem omnes legibus teneantur, & eodem omnes jure int, poſtulat non modo ſalutis omnium atio, ſed etiam veritas ipſa, ut, quo eteri ſupplicio, eodem Gavius indigniſſimus judicetur.

Hoc loco] In cauſſa Gavii, in eo, quod a me vobis de Gavio commemoratum eſt. ut lib. IV. *Hoc loco Q. Catule te appello.*

Tametſi ſatis habent] Defendi enim, quantum in me fuit, cauſſam civium Romanorum: eaque ipſi defenſione ontenti ſunt: reliqua a vobis exſpectant.

Si res aliter acciderit] Si Verrem abſolvetis.

Si qua vis] Pecuniæ. ſupra: *Si mehercules, id quod fieri intelligo non poſſe, ex his laqueis te exſueris, ac te aliqua vi, ac ratione explicaris; in illas tibi majores plagas incidendum eſt, in quibus te ab eodem me ſuperiore ex loco confici, & concidi neceſſe eſt.*

Id quod neque metuo] Interpoſitio ad vitandam judicum offenſionem: ut ſupra: *Si mehercules, id quod fieri intelligo non poſſe, ex his laqueis te exſueris.*

Brevi] Primo menſe ædilitatis meæ. Subjungit enim, ante Kal. Feb.

Pag. 417. *Me agente*] Me Verrem de majeſtate accuſante, quia cives Romanos vel ſecuri percuſſerit, vel in crucem egerit.

De uno iſto voluiſſe creſcere] Laus enim & gloria pariter ex accuſatione improborum. pro Sex. Roſcio: *Si mihi liberet accuſare, accuſarem alios potius, ex quibus poſſem creſcere.*

De multis] De judicibus, qui pecunia corrupti Verrem abſolverint: quos ad populum accuſabo. In Divin. *Nihil erit, quod me agente arbitretur, judicium ſine magno multorum periculo poſſe corrumpi.*

CAPVT LXVIII.

Probarim, ac delegerim] In rejectione. quos enim non rejecit, eos probare, ac deligere viſus eſt. unde illud act. I. In rejiciendis judicibus mea diligentia iſtorum impudentiam vicerat.

Notatos] Infamia.

Vt non cera] Reſpexit ad eorum tabellas cera illitas, qui pretio reos abſolverant: de quibus in Divin. *Ceratam unicuique tabellam dari, cera legitima, non illa infami, ac nefaria.* Et act. I. *Nulla nota, nullus color, nullæ ſordes videbantur his ſententiis allini poſſe.*

Sed cœno] Quod eſt turpius. Major, inquit, erit infamia veſtra, quam eorum, qui, notatis cera tabellis, nocentes reos abſolverunt: ut illi cera, vos cœno obliti, & inquinati eſſe videamini.

Pag. 418. *Locus eſt*] Occaſio eſt: ut pro Quinctio: *Qui locus abſentis defendendi procuratori primus datus eſt.* Et ad Appium: Non nihil loci dare alicui ſecus exiſtimandi.

Ex hoc loco moneo] Cum ago pro Siculis contra Verrem.

Quo progrediare] Carpit Hortenſium, plus audere ſolitum, quam liceret.

Qua ratione] Vt, præter ingenium, & dicendi facultatem, nihil in judicium afferas. Eundem, ut recta, laudabilique ratione Verrem defendat, oblique hortatur, & monet in Divin. *Huic ego,* inquit, *homini jam ante denuncio; ſi a me cauſſam hanc vos agi volueritis, rationem illi defendendi totam eſſe mutandam, & ita tamen mutandam, ut meliore & honeſtiore condicione ſit, quam qua ipſe eſſe vult: ut imitetur homines eos, quos ipſe vidit, ampliſſimos, L. Craſſum, & M. Antonium, qui nihil ſe arbitrabantur ad judicia cauſſaſque amicorum, præter fidem, & ingenium afferre oportere.*

Extra judicium, quæ ad judicium pertinent] Quæ reum adjuvare poſſint: quæ ſtatim dicuntur: ſi quid artificio, conſilio, potentia, gratia, copiis iſtius moliri cogitas. hæc enim extra judicium ſunt. nam in judicio, præter fidem, & ingenium, nihil requiritur.

Ar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Artificio, conſilio] Quibus in obtinenda nocentium reorum abſolutione uti ſoleret Hortenſius.

Potentia, gratia] Quibus valeret Hortenſius, quod eſſet conſul deſignatus.

Copiis iſtius] Pecunia Sicilienſi. Ex his quinque nominibus, artificio, conſilio, potentia, gratia, copiis efficitur illa vis de qua ſupra: *Si ex his laqueis te exſueris, ac te aliqua vi, ac ratione explicaris.* Et: *Si qua vis iſtum de veſtra ſeveritate eripuerit.*

Peccabitur] Ab ipſo etiam Verre, non modo a te.

Liberatum jam exiſtimationis metu] Quod jam non times, ne qua res lædere poſſit exiſtimationem tuam, cum ſummum honorem conſulatum, cujus cauſſa de exiſtimatione laboramus, obtinueris.

Quoad neceſſe fuit] Vſque eo neceſſe fuit, donec tribuniciam poteſtatem populo Romano Pompejus conſul reſtituit.

Regiam iſtam veſtram dominationem in judiciis] Nobilitatem inſectatur, in quam etiam illud conjicitur lib. I. Tantum dicam paucos homines, ut leviſſime dicam arrogantes, hoc adjutore Q. Opimium per ludum & jocum fortunis omnibus evertiſſe.

Tulit] Vis eſt in repetitione verbi, de qua ſupra diximus.

Omnia iſta] Quæ pro veſtra libidine, nullo populi Romani metu, in judiciis, & in omni rep. faciebatis.

Erepta] Invitis, hoc enim in verbo vis eſt.

Conjecti ſunt] Ideo conjecti, ut, ſi quis peccaverit, in eum populus Romanus animadvertat.

Pag. 419. *Tacita exiſtimatio*] Cum non erat qui ad populum quemquam accuſare poſſet, tribunis pl. agendi jure ac poteſtate carentibus: quibus nunc reſtitutis, vehemens ac liberum populi Romani judicium erit.

Nulla neceſſitudo] Nulla affinitas. Vettius quoque, cujus ſororem habebat Verres in matrimonio, *neceſſarius*, pro affinis, appellatur lib. III.

Nimium] Mordet Hortenſium qui cognationi, & neceſſitudini plus interdum, quam juſtitiæ tribueret.

CAPVT LXIX.

Iniquiſſimis meis] Obtrectatori
ut in ep. ad Matium: *Tam defendo, q*
me ſcio a te contra iniquos meos ſoler
fendi.

Condemnavi] Id ſum aſſecutus in
rogandis teſtibus, ut omnes eum
centiſſimum judicarent.

Pag. 420. *Alium ordinem*] Eq
ſtrem, lege jam a Cotta prætore p
mulgata.

Ad res judicandas] Ad judicia ad
niſtranda. dixi ſupra de hoc genere
quendi.

Cum primo agere cœpimus] Acti
prima.

Veſtra dignitas] Quæ facit, ut le
tamquam vobis judicibus minime
ceſſaria, populi ſuffragiis antiquam
videatur.

Suffragatur] Populus enim, c
iſtum bene ſperare videt, & ea præ
tum eſſe impudentia, ut a nullo c
rumpendi judicii genere abſtineat,
ſpectos habet judices, & alium om
no ordinem ad res judicandas nova le
quærit.

De eo homine] Non dubito, qui
de eo ordine, magis probetur hominib
eruditis. ſæpe enim jam dictum eſt, i
dignum videri populo Romano, q
judicaret, ordinem ſenatorium.

Pag. 421. *De veteribus judicibus*
Scriptum hoc in lege non arbitror: ſ
minatur Cicero judicibus, ſi quid
Verre judicando commiſerint, qu
reprehendatur: quaſi periculum iis v
a populo Romano, vel a novis judic
bus impendeat.

CAPVT LXX.

Quam longe progredi ſit neceſſe] No
in hoc judicio, ſi Verres elabetur, acti
mea finem inveniet: cogar alio loco
nempe apud populum Romanum, ean
dem cauſſam agere: cogar ſociorum
deorum immortalium, civium Roma
norum injurias perſequi.

Hoc onus tantum] Officii & muneris
quod jam ſuſcepi. In Divin. *Ego in ho*
judicio mihi Siculorum cauſſam receptam,
populi Romani ſuſceptam eſſe arbitror.

De-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Deponere] Vel ſi Verres abſolvatur, non deponam.

Tacitus] Nec deponam, nec animo tantum ſuſtinebo: re ipſa meum officium declarabo.

Agitanda] Vehementius agenda.

Fidem ſuam corrumpi] Iurejurando latam de ſervandis legibus.

Quæret aliquis fortaſſe] Vtitur occaſione ad ignaviam nobilitatis accuſandam.

Neque voluntate] Tantum abeſt, ut id cupiam, ut ne velim quidem.

Non idem mihi licet] Deſidioſe vivere, & honores conſequi,

Dormientibus] Propterea Nævius poëta in Metellos dixit: *Fato Metelli Romæ ſunt conſules.* quo, tamquam gravi probro, Q. Metellus tum conſul, Macedonici pater, iratus, alio verſu reſpondit: *Dabunt malum poëtæ Nævio poëtæ.* Et quod hic, *Populi Romani beneficia dormientibus deferuntur*, infra dixit, *Per ludum, & negligentiam ad honores perveniſtis.*

M. Catonis] Cenſorii qui Sapiens dictus eſt: ideoque apte ſubjungitur, *hominis ſapientiſſimi.*

Non genere] Quia novus homo erat, Tuſculi natus.

Hominum potentiſſimorum ſuſcepit inimicitias] Qui etiam L. Quinctium Flaminium, Titi fratrem, ejus qui ex Macedonia triumphaverat, virum conſularem, cenſor ſenatu movit.

Maximis in laboribus] Sæpe accuſans, ſæpius accuſatus.

Poſtea Q. Pompejus] Sic legendum putavi, cum eſſet antea, *poſteaque Pompejus.* cur enim uni Pompejo ſuum prænomen adimatur, cum tribuatur ceteris hic nominatis, Catoni, Fimbriæ, Mario, Cœlio?

Humili, atque obſcuro loco natus] In Bruto *Q. Pompejus, non contemptus orator, qui ſummos honores, homo per ſe cognitus, ſine ulla commendatione majorum adeptus eſt.* Primus in familiam ſuam conſulatum intulit: ut Vellejus lib. II. & Capitolini lapides.

Pag. 422. *Inimicitiis, periculis, ac doloribus*] Malim, *laboribus*, pro *doloribus.* Subjungit enim, *Non mediocribus inimicitiis, ac laboribus.* Et paullo poſt: *Inimicitiæ ſunt, ſubeantur: labores, ſuſcipiantur.* Lib. I. in Verrem hæc ſimul tria ponuntur, *labores, pericula, inimicitiæ: Quod ego*, inquit, *laboribus, periculis, inimicitiiſque meis tum, cum admiſſum erit, dedecus ſevere me perſecuturum eſſe polliceor; id ne accidat, tu tua ſapientia, auctoritate, diligentia M'. Glabrio potes providere.* Pro Murena: *Quorum ego opera illum in locum, atque in hanc celſiſſimam ſedem dignitatis, atque honoris multis meis ac magnis laboribus, & periculis adſcendiſſem.* Pro domo: *In urbe, quam ſuis laboribus, ac periculis conſervaſſet.* Phil. II. *Magno labore, multis periculis, quod cogitabat, effecerat.* Labores etiam cum periculis conjungit in ea pro Sulla. & lib. Offic. *Inimicitias* autem nobilium virorum, præcipue Cæpionum, & Metellorum, ſignificabat, qui teſtimonium in Q. Pompejum de repetundis accuſatum, acerrime dixerunt. vide pro Fontejo, & Valerium Max. lib. IIX. cap. V.

L. Fimbriam] Mendum eſt in prænomine. hic eſt enim C. Flavius Fimbria, qui cum C. Mario conſ. fuit, cum in trib. pl. repulſam paſſus eſſet: ut in oratione pro Plancio.

Inimicitiis] Accuſatus eſt repetundarum, & in eum vir nobiliſſimus M. Scaurus teſtimonium dixit: cui tamen judices non crediderunt. pro Fontejo, Valerius Max. lib. IIX. cap. V.

C. Cœlium] Caldum, novum hominem: quo Q. Cicero de Pet. conſ. *Quanto*, inquit, *melior tibi fortuna petitionis data eſt, quam nuper homini novo, C. Cœlio? ille cum duobus hominibus ita nobiliſſimis petebat, ut tamen in iis omnia pluris eſſent, quam ipſa nobilitas: tamen eorum alterum, cum adeſſet alter, Cœlius, cum multo eſſet inferior genere, ſuperior nulla re pæne, ſuperavit.* Conſulatum geſſit cum L. Domitio Ahenobarbo.

Per ludum, & per negligentiam] Facile, ſine labore. Similiter lib. I. *Paucos homines, ut leviſſime dicam, arrogantes, Q. Opimium per ludum & jocum fortunis omnibus evertiſſe.*

Eadem] Quæ Catonis, Fimbriæ, Marii, Cœlii.

Noſtræ nationis] Novorum hominum.

num. Sic in Piſonem: *Nemo tibi obviam venit, ne de officioſiſſima quidem natione candidatorum.* Et de har. reſp. *Deteriores cavete, quorum eſt magna natio.*

Regio] Qua novis hominibus ad honores eundem eſſe judicamus. ſupra: *Si quis tantulum de recta regione deflexerit.*

CAPVT LXXI.

Si tantulum oculos dejecerimus] Tantum abeſt, ut dormientibus honores deferantur. Quod paullo ante de nobilitate dixit.

Pag. 423. *Accipiendum eſſe ſtatim vulnus*] Pergit in ſimilitudine, & poſt inſidias vulnus nominat.

Vigilandum eſſe] Ne, ſi paullulum oculos dejecerimus, præſto ſint inſidiæ.

Indictæ] Vt indicitur bellum id eſt denunciatur.

Natura & genere] Cum tamen hominem homini maximi me natura commendet, nec differant homines inter ſe genere, ſed animo ſæpe ac voluntate.

Animo ac voluntate] Separatim ponuntur, licet motus animi ſit voluntas. itaque conjunguntur in ep. ad Rufum: *Credo me quidem tibi pro animi mei voluntate proque ea ſpe facultatum, quam tum habebamus, quam humaniſſime potuerim, reſcripſiſſe* Et apud Lucretium libro II. *Ex animique voluntate id procedere primum.*

Quid habent inimicitiæ periculi] Periculi nihilo plus habent, quam habebant, ante quam indictæ, apertæque eſſent. idem enim ſemper animus fuit, inimicus videlicet, atque ad nocendum propenſus.

Ad quos maxime] Hi ſunt judices ipſi.

Corrumpendi judicii] *Corrupti*, ut eſt in antiquo libro, ſententia magis probat.

Potentes] Auctoritate.

Audaces] In corrumpendo nullo legum metu.

Artifices] Peritia, & ingenio. hæc enim tria hominum genera ſi conjunguntur, leges, & judicia, atque adeo ſalus ipſa reip. periclitatur.

Diſceptante populo Romano] Iudice populo Romano. nam, diſceptare, judicis eſt. pro Milone: *Iſti eſt præpoſitus quæſtioni, qui hæc juſte, ſapienterque diſceptet.* Pro Dejot. *Si hanc cauſſ[am in] foro dicerem, eodem audiente, & [acce]ptante te.* Interdum valet, litigo, [con]tendo. pro Balbo: *Qui non de ſuo f[…] ſed de publico jure diſceptat.* Et in Ver[rem] lib. II. *Vt ſibi cum palæſtritis æquo[…] diſceptare liceat.*

Pag. 424. *Multo graviorem*] Eo [gra]viorem, quo major populi Romani [u]niverſi, quam unius provinciæ, hab[en]da ratio eſt.

CAPVT LXXII.

Donum regale] Antiochi regis. lib[…]

Sanctiſſimum, & pulcherrimum ſim[ula]chrum] De quo lib. V. *Ex æde Iovis [Im]peratoris, quem Græci Vrion nomina[nt …] pulcherrime factum, nonne abſtuliſti?*

Melitæ] Lib. IV.

Sami] Lib. I.

Auri grande pondus] Lib. I. *Athen[is] audiſtis, ex æde Minervæ grande auri p[on]dus ablatum dictum hoc eſt in Dolabella[e ju]dicio: dictum? etiam æſtimatum. hu[jus] conſilii non modo participem C. Verre[m] ſed principem fuiſſe reperietis.*

Omnia, præter tectum, & parietes a[b]ſtulit] Lib. IV. *Ædes Minervæ eſt [in] Inſula, de qua ante dixi; quæ ab iſt[o …] ſpoliata, atque direpta eſt, non ut ab [ho]ſte aliquo, qui tamen in bello religionis [et] conſuetudinis jura retineret, ſed ut a barb[a]ris prædonibus vexata eſſe videatur.*

Sedem antiquam] Lib. I. *Latonam […] longo errore, & fuga, gravidam, & j[am] ad pariendum vicinam, temporibus exac[tis] fugiſſe Delum, atque ibi Apollinem [ac] Dianamque peperiſſe. qua ex opinione h[o]minum illa inſula eorum deorum ſacra p[u]tatur.*

Chio] Lib. I. *Chio per vim ſigna pu[l]cherrima dico abſtuliſſe.*

Pergæ] Lib. I.

Segeſtæ] Lib. IV.

Pag. 425. *In privata aliqua palæſtra* Erant enim in ædibus quoque privati[s] palæſtræ ep. I. lib. III. ad Q. frat. a[d] Gallum lib. VII. de leg. I.

In gymnaſio Tyndaritanorum] Lib. I[V.]

Agraganti] Lib. IV.

Enguinos] Lib. IV.

Omnium rerum forenſium] Caſtoris e[…] nim & Pollucis templum in foro erat.

Con[…]

Conſiliorum maximorum] Significari bitror conſilia deliberationeſque poli de maximis rebus: vel hoc ad leges judicia pertinet. nam & leges a polo ferebantur, & judicia fiebant.

Prætorii] Hic ſubeſſe mendum cur on putem, cauſſa nulla eſt. nam, etſi ætores in foro jus dicebant, aut quæones publicas exercebant: locum taen in foro fuiſſe, qui *prætorium* vocatur; in quo eſſet templum Caſtoris, gendo nondum comperi.

Pag. 426. *Quæſtum ſibi iſte*] Hæc totes lib. I. narratur in eo loco: *Ædem ſtoris P. Iunius habuit tuendam, L. Sul-, Q. Metello COSS. is mortuus eſt: reliit pupillum parvum filium. Ex ejus igir pupilli bonis, quaſi ædem Caſtoris ſarm tectam non tradidiſſet, quæſtum ſibi erres, prædamque maximam improbiſſie comparavit.*

Exigendumque] Ab iis, quibus faendum locaverat. inde enim quæſtus caſionem capiebat. hæc res ita narrar lib. I. *Quis ſigno Vertumni in Circum aximum venit, quin is in unoquoque gra- de avaritia tua commoneretur? quam viam tenſarum atque pompæ ejuſmodi egiſti, ut tu ipſe illa ire non audeas.*

Quarum Sacra populus Romanus, a racis adſcita, & accepta, tanta religione, publice, & privatim tuetur, non ut ab iis huc allata, ſed ut aliis hinc tradita ſe videantur: quæ ab iſto uno ſic polluta iolataque ſunt, ut ſimulacrum Cereris unum, quod a viro non modo tangi, ſed ne adſpici quidem fas fuit, e ſacrario Catinæ convellendum, avellendumque curaverit] Lib. IV. *Sacrarium Cereris eſt apud Catinenſes, eadem religione, qua Romæ, qua in ceteris locis, qua prope in toto orbe terrarum, in eo ſacrario intimo fuit ſignum Cereris perantiquum: quod viri, non modo cujuſmodi eſſet, ſed ne eſſe quidem ſciebant: aditus enim in id ſacrarium non eſt viris: ſacra per mulieres ac virgines confici ſolent.*

Alterum autem Ennæ ex ſua ſede, ac domo ſuſtulerit] Lib. IV. *Qui acceſſiſti Ennam, vidiſtis ſimulacrum Cereris e marmore, & in altero templo Liberæ. ſunt ea perampla, atque præclara, ſed non ita antiqua ex ære fuit quoddam modica amplitudine, ac ſingulari opere, cum facibus, perantiquum, omnium illorum, quæ ſunt in eo fano, antiquiſſimum, id ſuſtulit.*

Sanctiſſimæ deæ] Ceres, & Libera.

Pag. 427. *Eadem veſtra in judicanda ſit*] Quamquam ita ſententiam ſit exorſus: *Vos etiam atque etiam imploro, & appello, ſanctiſſimæ deæ:* tamen, *veſtra,* ad judices refert, ad quos in extremo ſermonem convertit.

Reſp. meaque fides] Nam & reip. cauſſa, & ut fidem ſuam Siculis præſtaret promiſſaque perſolveret, ad accuſandum deſcendit. ut in Divin.

Neceſſe ſit] Quaſi Verrem non ſuo ſtudio, ſed ab ipſa rep. fide coactus accuſaverit.

PAVL-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

PAVLLI MANVTII COMMENTARIVS IN ORATIONEM XI.

Capvt I.

Pag. 429. Hoc *prætore oppreſſam eſſe ære alieno Galliam*] Cujus æris alieni cauſſam in Fonteji rapinas Galli conferebant: unde orta repetundarum accuſatio.

A quibus verſuras tantarum pecuniarum factas eſſe dicunt?] Confutatio. nam, ſi oppreſſa eſt hoc prætore ære alieno Gallia, unde pecuniam tantam ſumpſit? *Verſuram facere*, eſt, pecuniam ab aliquo accipere, quam alteri des. & quia datam Fontejo pecuniam a Gallis, dicebat accuſator: unde, inquit Cicero, tanta pecunia ſumpta eſt? ſic lib. II. in Verrem: *Eos homines verſuram a Carpinatio feciſſe, qui pecuniam Verri dediſſent.* Quo perſpicue intelligitur, qui Verri pecuniam dare cogerentur, eos illam pecuniam a Carpinatio ſumpſiſſe.

Pag. 430. *Negotiatorum*] Præter publicanos, qui poſtea nominantur, cives Romani multi negotiabantur in Gallia.

Colonorum] Vt Narbonenſium, de quibus infra.

Aratorum, pecuariorum] Hi ſunt publicani. tertium genus portitores non nominant, quod eo fortaſſe vectigali ante Fontejum prætorem Gallia caruiſſet: itaque portorium vini a Fontejo inſtitutum querebantur.

Pag. 431. *Noſtra memoria*] Eorum memoria, qui tum ſenes vivebant, de Gallis triumphaverat M. Fulvius Flaccus anno urbis DCXXX, C. Sextius Calvinus, & Cn. Domitius Ahenobarbus DCXXXI, Q. Fabius Max. DCXXXII, C. Marius, Q. Cat[...] DCLII.

Agris, urbibuſque multati] Colo[...] in Galliam deductis.

Narbo Martius] Accepto nomin[...] eo, qui deduxit; Q. Martio Rege c[...]ſule DCXXXV.

Pag. 432. *Atque*] Non abun[...] hæc copula, ſed civibus Romanis [...]neſtatem addit. non enim ſequitur, [...] quicumque ſit civis Romanus, id[...] ſit honeſtiſſimus.

Capvt II.

Pag. 433. *Qui proximi fuerant*] H[...]ſtes.

Multati] A ſenatu.

In toto orbe] Duo præcipue b[...] ſignificat, unum contra Sertorium [...] Hiſpania, ducibus Q. Metello Pio, [...] Cn. Pompejo, alterum contra Mith[...]datem in Aſia, duce L. Lucullo.

Pag. 434. *Ex agris*] Supra: Eos[...] iis agris, quibus erant multati, dece[...]re coëgit.

Hunc per vos volunt] Incolumen e[...]

Per hunc] Per hujus æquitatem, [...] virtutem.

Laudatio] Legatos & coloni Narb[...]nenſes, & Maſſilienſium civitas mi[...]rat, qui Fontejum in judicio laud[...]rent.

Pag. 435. *Colonis*] Narbonenſibu[...]

Negotiatoribus] Civibus Romanis.

Sociis] Maſſilienſibus.

Capvt III.

Quam ſummæ auctoritatis omnium? [...] Subaudi, conſenſio. & pro, *omnium* [...] placet, *hominum*.

Im

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Imperatores] Q. Metellum Pium, Numidici filium, & Cn. Pompejum.

Legati ad eos ?] Miſſi a Fontejo ad eos exercitus.

Pag. 436. *Qui vobis auctor placeat ?*] Cui fidem habendam putetis.

CAPVT IV.

Ob vacationem] Ne munire cogerentur.

Datum] Fontejo.

Hoc crimen] Quod adverſarii crimen eſſe volunt. Similiter infra: Cognoſcite nunc de crimine vinario.

Nominibus] Cauſſis.

Delegare] Aliis attribuere.

Pag. 437. *Viam Domitiam*] Quam Cn. Domitius proconſul in Gallia ſtraverat.

Quod vos] Alloquitur adverſarios.

Noſtris] Quibus cauſſam noſtram tuemur.

Exſcripſiſtis] Vt exemplum earum eſſet apud vos.

CAPVT V.

Pag. 438. *Croduni*] Nomen loci, ut Vulchalone, Cobiomacho.

Pag. 439. *Binos & victoriates M.*] Lege, *binos victoriatos:* mendi nihil ſupererit. Victoriatus binis, H-S denarius quaternis valebat.

Eleſiodolus] Malim, *Eleſiodolum:* & infra, *exegiſſe.* ut cum ſuperioribus congruat.

Fructibus noſtris] Sociorum noſtrorum: quorum fructus in noſtra poteſtate ſunt.

CAPVT VI.

Pag. 440. *Coarguit*] Gallos.

Non credere ?] Argumentum pro Gallis. confutatio proxime ſequitur.

Pag. 441. *Quaſitore*] Prætore, qui de repetundis quærit.

Non ſtulto] Modeſte de ſe ipſo.

Dicunt enim Galli] Objectio: quam proxime ſequitur ſolutio.

Salus ipſa] Sumptum ex Terentii Ad. In qua fabula ſunt hæc:

——— *Ipſa ſi cupiat ſalus,*
Servare prorſus non poteſt hanc familiam.

Similiter in Verrem lib. III. *Ecquod judicium Romæ tam diſſolutum, tam perditum, tam nummarium fore putaſti, quo ex judicio te ſalus ſervare poſſet ?*

CAPVT VII.

Pag. 442. *Dubitabitis*] Teſtimoniis eorum credendum non eſſe.

Cn. & Q. Cæpionibus] Fratribus, Serviliæ gentis: quorum Cnæus conſul fuit cum hoc ipſo, in quem teſtimonium dixit, Q. Pompejo, anno urbis DCXII, Quinctus anno ſequenti cum C. Lælio.

L. & Q. Metellis] L. Metello Calvo, qui conſul fuit DCXI, Q. Metello Macedonico, conſule DCX.

Q. Pompejum, hominem novum] Libro V. in Verrem: *Q. Pompejus, humili, atque obſcuro loco natus, nonne plurimis inimicitiis, maximiſque ſuis periculis, ac laboribus ampliſſimos honores eſt adeptus ?* Pro Murena: *Nec mihi, umquam minus in Q. Pompejo, novo homine, & fortiſſimo viro, virtutis eſſe viſum eſt, quam in homine nobiliſſimo M. Æmilio.* In Bruto: *Q. Pompejus, non contemptus orator, qui ſummos honores homo per ſe cognitus, ſine ulla commendatione majorum adeptus eſt.* Is igitur Pompejus, geſto jam conſulatu, accuſatus repetundarum, cum in eum duo Cæpiones fratres, conſulares, & duo item Metelli fratres, conſulares, acerrime teſtimonium dixiſſent, abſolutus eſt. Valerius Max. lib. IIX. cap. 5.

Pag. 443. *Conſtantia*] Qua maxime Scaurus virtute excelluit. unde illud in ep. ad Lentulum: *In quo cum omnes homines, tum M. illum Scaurum, ſingularem virum conſtantia, & gravitate ſuperaſſet.* Ejuſdem conſtantia laudatur act. I. in Verrem.

Honoris] Conſul, cenſorque fuit.

Ingenii] Valuit eloquentia, qua ſibi gloriam peperit, cum primo dubitaſſet, honores peteret, an argentariam faceret: ut eſt in libro de vir. ill.

Rerum geſtarum] Triumphavit conſul de Liguribus, viam Æmiliam cenſor ſtravit: ut in eodem libro.

Neque in C. Fimbriam, neque in C. Memmium] Vtrumque de repetundis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

accuſatum, auctore Valerio Max. libro IIX. cap. 5. Fimbria cum C. Mario conſulatum geſſit.

L. Craſſo] Oratore ſummo.

Pudor] Lib. I. de Orat. *Fuit enim mirificus quidam in Craſſo pudor: qui tamen non modo non obeſſet ejus orationi, ſed etiam probitatis commendatione prodeſſet.*

Pag. 444. *M. Marcellum*] Valerius Max. lib. IIX. cap. 5.

Fuit, fuit illis judicibus] Mira vis eſt geminato eodem verbo in principio ſententiæ, ut pro Milone: *Eſt, eſt profecto illa vis.*

Fortuna, ac tempore] Ejus, qui accuſaretur, calamitate ac tempore difficillimo.

Vt quidquid] Pro, *ut quidque.* quod qui ignorarunt, pro, *quidquid*, ſine cauſſa repoſuerunt *quidque.* exempla non deſunt. lib. IV. in Verrem: *Ita odorabantur omnia, & perveſtigabant, ut, ubi quidquid eſſet, aliqua ratione invenirent.* Quo loco plura diximus.

Ex illo loco] Ab adverſariis: ad quos, hæc dicens, digitum intendebat.

Quod dixi antea] Dixit hoc: *Quid mihi opus eſt ſapiente judice.*

CAPVT VIII.

Quos nos vidimus] Iudices, ex lege C. Gracchi, ante Sullam dictatorem.

Vulgarum] Pars Galliæ in ea provincia, cui Fontejus præfuerat. Volgas Cæſar appellat lib. I. bel. civil. ſunt autem Allobrogibus finitimi. Belgæ vero longe diſtant, nec tum erant in ditione populi Romani.

Pag. 445. *Qui optima in cauſſa ſunt*] Qui leviores habent cauſſas, cur Fontejo inimici ſunt.

Suam immunitatem] Queritur enim, præter cetera, vini portorium a Fontejo primum inſtitutum.

Scit Induciomarus] Is fortaſſe, quem in Trevirorum civitate principem Cæſar appellat lib. V. bel. civil.

CAPVT IX.

Pag. 446. *Arbitror*] Teſtes, licet jurati, nihil tamen affirmabant, arbitrari ſe dicebant. id Cicero plane doc[illegible] Lucullo, in extremo.

Verebatur enim videlicet] Ironia. q[illegible] enim alii teſtes apud nos vereri ſol[illegible] is nihil prorſus tale verebatur.

Non intelligebat] Et hic ironia [illegible] maxime enim intelligebat, ſe & [illegible] civibus, qui Romam contra Fontej[illegible] venerant, & accuſatoribus Font[illegible] ſatis eſſe facturum, ſi vocem, os, [illegible] audaciam ad teſtimonium dicend[illegible] attuliſſet.

CAPVT X.

Delphos uſque] Nota hiſtoria ex [illegible]vio, Iuſtino, Pauſania.

Sanctis, & in teſtimonio religioſis] [illegible]perta ironia.

Pag 448. *Vſque ad hanc diem*] C[illegible]ſar lib. VI.

Illo triennio] Diximus jam, per trie[illegible]nium Galliæ Fontejum præfuiſſe.

Gallis credere malitis?] Sic mal[illegible] quam, ut aliis placere video, *cum Ga[illegible]lis jurare.*

CAPVT XI.

Pag. 449. *Sagatos, brachatoſque*] I[illegible] Gallia tranſalpina: nam in ciſalpina t[illegible]gis utebantur, unde togata Gallia. Br[illegible]chas vero Narbonenſis Galliæ propri[illegible] fuiſſe, auctor eſt Plinius.

Pag. 450. *Lædat*] Vituperet. id e[illegible]nim eſt, *lædere:* & ſequitur, laudet ut contrarium. quo modo & Phil. III[illegible] *Nam me iiſdem edictis, neſcit, lædat, a[illegible] laudet.* ſupra de hoc verbo diximus.

CAPVT XII.

Pag. 451. *M. Plætorius*] Fonteji accuſator.

Suos novos clientes] Per jocum hæc dixit. nam clientes Fabiorum, quod a Q. Fabio Max. devicti eſſent, Allobroges erant. infra, & Salluſtius in Catil.

Pag. 452. *Id quod victi ac ſubacti ſolent*] Quod alioqui non ſolent.

CAPVT XIII.

A M. Bruto] Iuriſconſulto, accuſationibus dedito, propterea de eo dixit

Ci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Cicero in libro de clar. orat. *In quo magnum dedecus, Brute, fuit generi veſtro.*

Pag. 453. *M'. Aquillius*] Accuſatus de repetundis a P. Lentulo, eo, qui ſenatus princeps fuit: ut in Divin. Fuit alter M'. Aquillius ipſe de repetundis, ſed poſt multos annos, accuſatus, nec a P. Lentulo, ſed a L. Fuſio: ut libro II. Offic. & in Bruto. atque hic poſterior Aquillius is eſt, quem cum defenderet orator ille ſummus M. Antonius cauſſa prope perorata, tunicam ejus a pectore abſcidit, ut cicatrices populus Romanus judiceſque adſpicerent adverſo corpore exceptas. qua de re lib. V. in Verrem.

L. Cotta] De repetundis accuſatus ab Africano minore: ut in Divin. in orat. pro Murena, apud Valerium Max. libro IIX. cap. I.

P. Rutilius] Rufus, qui conſul fuit cum Cn. Mallio. is cum in Aſia quæſtor Q. Mucii Scævolæ provinciam ab injuriis publicanorum defendiſſet, inviſus equeſtri ordini, penes quem judicia erant, repetundarum damnatus in exſilium miſſus eſt; &, cum redire poſſet victore Sulla, equitibus inimico exſulare maluit, ne contra leges feciſſe videretur. In Piſonem, in Bruto: Valerius Max. lib. II. capite 10. lib. VI. cap. 4. Aſconius in Divin. & pro Scauro, epitome Liviana lib. LXX.

Qui etſi damnatus eſt] Hoc dicit, quia ceteri, quos ſupra nominavit, Scaurus, Aquillius, Cotta, abſoluti ſunt.

Ac libidinem] Alii legunt, *libidinum*. utraque lectio ſenſum habet.

L. Piſonem] Qui cum conſul fuiſſet quo anno Tib. Gracchus occiſus eſt, poſtea C. Gracchi legem frumentariam diſſuaſit. Tuſcul. III.

CAPUT XIV.

Pag. 454. *Ad probra non audienda*] Ideo meliore fortuna utitur Fontejus, quam Scaurus, Aquillius, Cotta, Rutilius, quia illi probra audierunt, hic non audit.

In monumentis rerum geſtarum inciſam] In marmoribus inciſam, in quibus, & rerum a Fontejis geſtarum, & antiqui generis memoria exſtaret.

Continuæ præturæ] In Fontejorum familia. ſed oratorie dictum, *continuæ*, pro, fere continuæ. nam hujus Fonteji pater in legatione obiit, præturam nondum adeptus.

Pag. 455. *Parentis*] Belli ſocialis initio Q. Servilius proconſul ad ſedandos motus Aſculum profectus, cum legato Fontejo, omnibuſque Romanis civibus eſt interemptus. epitome lib. LXXII.

CAPUT XV.

Civitatis diſcordiis] Civilibus bellis.

Pag. 456. *In bello*] Sociali, exorto L. Iulio, P. Rutilio COS.

L. Iulius] Nominat duorum annorum conſules, primi Iulium, & Rutilium, & ſecundi Catonem, & Pompejum.

C. Marium] Poſt prætorios nominat conſulares. nam & Marius, & Didius, & Catulus, & Craſſus ante bellum ſociale conſulatum geſſerunt.

P. Didium] Pro P. repoſui T. ex lapidibus Capitolinis.

Q. Catulum] Si conſulatuum ratio habeatur, Catulus poſt Marium ſtatim collocandus fuit.

Non litteris] Eruditum tamen Catulum fuiſſe, in oratoriis libris, & in Bruto Cicero ſignificat.

Ad caſum, fortunamque felicem] Felicitas in imperatore conſideratur. vide pro lege Manilia.

Condemnare] Non video, cur Faërnus, contra veteres omnes libros, *condonare*, maluerit, quam, *condemnare*.

CAPUT XVI.

Pag. 457. *Macedonia*] Videtur Fontejus in Macedonia, & Hiſpania legatus fuiſſe. nam quæſturæ nulla mentio. legationes autem ſupra nominantur. ſic Fonteji probitatem, ac virtutem utraque provincia cognovit; & in ejus periculo teſtes laudatoreſque Romam miſit.

A quo ipſa ſervata eſt] Contra reliquorum Gallorum arma. nam Fontejum cum Gallis pugnaſſe, ſupra dictum eſt: idque mentio comprobat Narbonenſis coloniæ, a Fontejo obſidione liberatæ.

Pag. 458. *Vt oportet bello Gallico*] Quo vacationes non dantur. Phil. IIX.

Vlla excuſatione] Venerunt omnes ad hoc judicium, ſolliciti de Fonteji ſalute.

Publicani] Quattuor genera commemorat civium Romanorum.

CAPVT XVII.

Pag. 459. *Matris*] Quæ ſupplex a[illegible] rat in judicio, ex altera parte ſoror Fo[illegible] teji, virgo Veſtalis.

Pro ſalute ſua] Sita in ſalute fratris[illegible]

Veſtræ] Qua pro vobis, liberiſq[illegible] veſtris aſſidue ſacra facit.

Pag. 460. *Eadem ſolatia*] Decus, [illegible] honeſtæ mortis memoriam.

Suus pater] Cum Aſculi pro patr[illegible] mortem oppeteret.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

PAVLLI MANVTII COMMENTARIVS IN ORATIONEM XII.

Capvt I.

Pag. 461. PRo *A. Cæcina*] Liciniæ gentis Cæcinam eſſe, docet Gellius libro VI. cap. 16.

Pag. 465. *Quantum in agro*] Orditur ab injuria adverſarii, qui Cæcinam vi hominibus armatis de fundo dejecerit.

Armis non contendere] Ceſſit enim audaciæ.

Pag. 466. *Conſtantis*] Qui cauſſam deſerere, ſuoque de jure decedere noluerit.

Malitia] Venit enim in judicium, qui malam cauſſam habet, ut bonam habere videatur.

Confiteri] Coactis armatiſque hominibus a ſe de fundo eſſe dejectum.

Pag. 467. *Moribus*] Non ferro, ut ab ipſo facta eſt, ſed vetere judiciaria conſuetudine, cum litigantes in rem præſentem, id eſt in eum agrum, de quo lis erat, communi conſilio venirent; ibique alter alterum vi quadam non vera, & ſolida, ſed ficta, & adumbrata, repelleret; & qui repulſus erat, interdictum a prætore de armatis hominibus impetraret, ut, unde dejectus erat, reſtitueretur. Infra: *Placuit Cæcinæ de amicorum ſententia conſtituere, quo die in rem præſentem veniretur, & de fundo Cæcina moribus deduceretur.* Et poſt: *Cum & conſtitutam diem, tempuſque veniſſet, ut vis ac deductio moribus fieret, pulſum, prohibitumque eſſe vi, coactis hominibus, & armatis.*

Pag. 469. *Quo impudentius egerit*] Qui non dubitet id ipſum, quod arguitur, de vi ſcilicet armis facta, confiteri.

Pag. 470. *Hac actione*] Ampliata bis jam cauſſa erat: cum recuperatores *non liquere* judicaſſent.

Pag. 471. *Si ve creditur iis*] Vel minus idoneis.

Derogatur] Vel quia ſint minus idonei vel quia mentiuntur. utroque enim modo, ſi viri boni non ſunt, de illorum fide derogatur.

Capvt II.

Dubitationem] Iudicatam in eo, cum, *amplius*, pronunciaſtis.

Pag. 472. *Non de improbitate Sex. Æbutii*] Qui alienum fundum occuparit, dominumque hominibus armatis & dejecerit, & dejectum fateri non dubitet.

Pag. 473. *Illius*] Æbutii.

Pag. 474. *Diſceptatore*] Iudice.

Pag. 475. *Quod eſt gravius*] De puniendis maleficiis.

Iudicia maxima conſtituta ſunt] Nam illud alterum, quod eſt levius, & in quo diſtrahuntur, ac dirimuntur controverſiæ, perſæpe diſceptatore domeſtico tranſigitur.

Diſſolutum eſt] Neglectum.

At ea] Hæc, quæ nunc agitur.

Exiſtimationis periculum] Exiſtimationis Æbutii paullo ante: *Quod videtur ad ſummam illius exiſtimationem hoc judicium pertinere.*

Capvt III.

Quæ cauſſa fuerit ad conſtituendum judicium] Cauſſa puniendi maleficii, quod Æbutius Cæcinam vi & armis de fundo dejeciſſet. proxime dixit: *Quod eſt gravius*, &, *Cujus rei gratia maxime judicia conſtituta ſunt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Eandem] Quod exiſtimationis in ea periculum ſit.

Pag. 476. *Sine ulla religione judicis*] Mature eum condemnare judici religio non eſt.

Pag. 477. *Eſt enim turpe judicium*] Quo damnatum ſequitur infamia.

Et turpe quidem factum] Id, quod commiſſum eſt, ex quo oritur judicium.

Quia res indigna ſit] Quia turpe ſit illud, quod commiſſum eſt.

Pag. 478. *Si qui*] Si reus damnetur.

Ideo rem indignam non judicari] Notat recuperatores, qui ſerius ideo judicent, bis jam ampliata cauſſa, quod ex eo judicio turpem exiſtimationem ſequi videant. Inique accidit, inquit, cum indigna & flagitioſa res ideo non judicatur, id eſt ideo differtur, ac ſero judicatur, quia turpis exiſtimatio ſequatur: cum exiſtimatio turpis ideo ſequatur, quia res indigna, flagitioſaque ſit.

Leviore actione] Qua turpis exiſtimatio non ſequeretur.

Confligere] *Confligere*, & *conflictari*, de litibus uſurpantur.

Prætor] Vrbanus.

Pag. 479. *Qua actione illum uti velit*] Liberum ei relinquit, ut ſuum jus, quo velit judicio, perſequatur.

Conſtituta jam re] Conſtituto inter Cæcinam & Æbutium judicio.

Iudicem] Eum, de quo ſupra: *At, ſi quis mihi hoc judex, recuperatorve dicat.*

Quid agi potuerit] Quia potuerim leviori actione confligere. Hoc refertur ad illud ſupradictum. *Potuiſti enim leviore actione confligere: potuiſti ad tuum jus faciliore, & commodiore judicio pervenire.*

Aut quid poſſit] Quaſi adhuc mutari actio poſſit. ſupra: *Aut muta actionem: aut noli mihi inſtare, ut judicem.*

Non quid actum ſit] Non quæ ſit actio jam inſtituta. venimus enim ad hoc judicium, ut contra Æbutium interdicto ageremus de vi hominibus armatis.

Nimiæ] Erga Æbutium.

Relinqui] Sileri a nobis.

Et quo genere peccati] Ex illa vi.

Vt illi clamitant] De nobis expoſtulantes, quaſi atrociores, quam oporteat, ſimus.

Cum videatis nihil aliud actum] a nobis.

Eſſe repetitam?] In quo quæ atro[...]tas eſt? an non ſuam cuique poſſeſſionem per interdictum prætoris licet [...] petere?

CAPVT IV.

Pag. 480. *Alterius rei cauſſam*] E[...]ſtimationis Æbutii periculum.

Voſmetipſi] Non enim judicium amplius proferre vobis licet.

Sapius] Oratorie. nam bis tantu[...] prolatum erat judicium.

Alterius cauſſam] Iuris dubitat[...]nem.

Pag. 481. *Ius, de quo judicium eſt*] Res ipſa, de qua conſtitutum ju[di]cium eſt.

Non enim minus laborat] Ita ſuum j[...] perſequitur Cæcina, ut humanitati [...]men ſatisfactum a ſe velit. laborat i[...] quidem, ut certum jus obtineat, fu[...]dumque ſuum recuperet, non minus t[a]men, ne ſummo jure egiſſe videatur.

Summo jure] Quod reprehendi ſol[...] unde illud: *Summum jus, ſumma injuria.*

Certum jus] Nam dubio jure non l[i]tigaret.

Vendidit] Dotalem eſſe voluit: ip[...] ex dote pecuniam accepit.

Pag. 482. *Temporibus illis*] Civilium bellorum tempora ſine dubio ſignificantur.

Difficillimis] Cum jacerent preti[a] prædiorum. pro Q. Roſcio. *Accepit agrum temporibus iis: cum jacerent pretia prædiorum.* Hoc ideo Cicero dicit, ne videatur Fulcinius uxori ſuæ magno fundum vendidiſſe. nam, ſi vendit temporibus difficillimis, certe non magno vendit, nec ut ſibi lucrum paret, ſed ut res mulieri ſit cautior.

Solutionis] Ferri poteſt: Latinum enim, *difficile ſolutionis tempus:* gloſſema tamen eſſe potuit.

Pag. 483. *Vt frueretur una cum filio*] Hoc niſi eſſet additum, ex uſufructu detractus eſſet triens. Novell. Conſtit. Iuſt. lib. IV.

Magnus honos viri] In legando ei uſufructu bonorum omnium. honorat

enim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

nim is, qui moritur, eum, cui ali-uid legat: quippe nihil legaret, niſi ores ejus', *& amorem erga ſe probaret.* ropterea dixit in ea pro Quinctio: *He-edem reliquit hunc P. Quinctium: ut, d quem ſummus mœror morte ſua veneat, ad eundem ſummus honos quoque ervenires.*

Pag. 484. *Maximum fructum*] Pro, naximam voluptatem: aut, *maximum ructum*, quem ex filio mater multis ebus caperet.

CAPVT V.

Pag. 485. *Cognitoris viduarum*] Qui viduarum negotia curet: quo facilius lucrum ſibi paret ex mulierculis imperitis, quam ſi cognitor virorum eſſet.

Pag. 486. *Deformavi*] Non, deſcripſi, aut deſignavi, ſed probroſis verbis pro ejus merito deformavi.

Antiquo] Quem ipſa emerat a viro.

CAPVT VI.

Pag. 487. *Ad tabulam*] In qua ſcripta bona eſſent, quorum auctio fieri deberet, prope argentarias tabernas in foro.

Hi] Argentarius, & qui aderant, vel qui audierant.

Pag. 488. *Dare operam*] Vt cognitorem.

Solvitur] Æbutio datur, argentaria ſolvenda.

A Cæſennia] Non, ſolvitur a Cæſennia, ſed, ſolvitur, accepta a Cæſennia. eſt enim loquendi modus, exemplis ſatis notus. ut ep. ad Attic. lib. VII. *Frater laborat, ut tibi, quod debet, ab Egnatio ſolvat.*

Tabulas] Cæſenniæ.

Sibi expenſa lata, ſit, acceptaque relata] Sibi expenſa lata, tamquam debitori: accepta relata, tamquam creditori. pecunia argentario ſoluta.

Pag. 489. *Ex deunce, & ſemuncia*] Vndecim hereditatis partes cum dimidia ſignificantur. nam, deunx, undecim unciæ ſunt. As autem totam hereditatem oſtendit.

Duabus ſextulis] Sextula unciæ ſexta pars fuit. tres igitur ſextulæ dimidium unciæ.

Sextulam aſpergit] Feſtive, tamquam de aqua. nam & ſextula menſura fuit.

Anſam retinere] Locutus de ſextula, tamquam de vaſe, apte ſubjunxit, *anſam retinere*: cum ſignificet, occaſionem habere.

CAPVT VII.

Incommodum Volaterranorum] Quos victor Sulla, ut ſtudioſos Marianorum partium, multis affecerat incommodis.

Homo timidus] Cæcina. ironia eſt.

Pag. 490. *In poſſeſſione bonorum cum eſſet*] Æbutius.

Familiæ herciſcundæ] Rei dividendæ.

Pag. 493. *Tam malitioſe*] Qui uſumfructum Fulcinii teſtamento non Cæſenniæ emptioni tribueret.

Moribus] Vt ſolet inter bonos viros, non vi, & armis. Sic in exordio: *Si facta vis non eſſet moribus.* Et infra: *Vt vis, ac deductio moribus fieret.*

Deduceretur] Si reſtituere Æbutius nollet. Apparet igitur, novo litis genere jam occupatum eſſe fundum illum ab Æbutio, ſibi emptum eſſe dicente, & argentarii tabulis probante.

Pag. 494. *In fundum*] Quæ tamen ingreſſi non ſunt, armatis obſiſtentibus.

CAPVT VIII.

Pag. 495. *Antiquum*] Quem a viro ſuo Cæſennia emerat.

Ex conventu] Vt inter eum & Æbutium convenerat.

Vim fieri] Moribus. ſupra: *Placuit Cæcinæ de amicorum ſententia conſtituere, quo die in rem præſentem veniretur, ut de fundo Cæcina moribus deduceretur.*

Pag. 496. *Interdixit*] Interdictum de vi hominibus armatis Cæcinæ dedit, ut, unde eum dejeciſſet Æbutius, eo reſtitueret.

Sine ulla exceptione] Interdictis addi interdum ſolebant exceptiones: ut ſi Dolabella prætor interdixiſſet, ut unde Cæcinam Æbutius dejeciſſet, eo reſtitueret, ac addita exceptione, Extra quam ſi dejeciſſet, ex eo loco, quem ipſe poſſideret. Harum exceptionum tribus Cicero utitur exemplis, in libris de Invent. In primo his verbis: *Si, ju-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

dices, id quod Epaminundas ait legis ſcriptorem ſenſiſſe, adſcribat ad legem, extra quam ſi quis reip. cauſſa exercitum non tradiderit; patiemini? Altera exceptio hæc eſt lib. II. *Cum ad vim faciendam quidam armati veniſſent; armati contra præſto fuerunt. & cuidam equiti Romano quidam ex armatis reſiſtenti gladio manum præcidit. agit is, cui manus præciſa eſt, injuriarum. poſtulat is, quicum agitur, a prætore exceptionem. Extra quam ſi in reum capitis præjudicium fiat.* Hic is, qui agit, judicium purum poſtulat: Ille, quicum agitur, exceptionem addi ait oportere. Tertia eſt in eodem extremo libro. *Homines mortales neceſſe eſt interire ſine adjunctione: ut cibo utantur, non neceſſe eſt: niſi cum illa exceptione, Extra quam ſi nolint fame perire.* Iam in ep. ad Attic. lib. V. *De Bibuli,* inquit, *edicto nihil novi præter illam exceptionem, de qua tu ad me ſcripſeras. Nimis gravi præjudicio in ordinem noſtrum. ego tamen habeo ἰσοδυναμοῦσαν, ſed tectiorem, ex Q. Mucii P. F. edicto Aſiatico, Extra quam ſi ita negotium geſtum eſt, ut eo ſtari non oporteat, ex fide bona.* Cæcina igitur purum interdictum, ſine ulla exceptione, impetraverat a prætore: Ne quid afferretur moræ, quo minus, unde eſſet dejectus, eo ſtatim reſtitueretur. infra: *Vim, quæ ad caput, & ad vitam pertinet, reſtitui ſine ulla exceptione voluerunt.*

Pag. 497. *Reſtituiſſe ſe dixit*] Hoc falſum eſt: ſed, cum, ſignificare vellent, dejectum aliquem non eſſe, ideoque nec reſtituendum, reſtituiſſe ſe dicebant, modeſtiæ cauſſa, ut prætoris decreto paruiſſe viderentur. infra quoque: *Si me villicus tuus ſolus dejeciſſet; non familia dejeciſſet, ut opinor, ſed aliquis de familia; recte igitur diceres te reſtituiſſe?* Et: *Si glebis, aut ſaxis, aut fructibus aliquem de fundo præcipitem egeris, juſſuſque ſis, quem hominibus armatis dejeceris, reſtituere; reſtituiſſe te dices?*

Sponſio facta eſt] A Cæcina ſic, *Ni hominibus armatis dejectus ſum:* ab Æbutio ſic, *Si hominibus armatis Cæcinam dejeci.*

CAPVT IX.

Sumpſit] Id Cicero transfert ad commodum cauſſæ ſuæ: quaſi teſtibus Æbutii probare poſſet, Cæcinam n[...] dejectum: cum tamen iis uteretur [...] butius, ut prohibitum eſſe, non [...] jectum, probaret.

Pag. 499. *Minus idoneus*] Non [...] nus, nam & ſupra, cum loqueretu[r] [...] teſtibus oppoſuit, viri boni, &, mi[...] idonei.

Ex illa parte] Æbutii.

Rei capitalis] Quod Antiocho im[...] raverit, ut in Cæcinam advenient[em] cum ferro invaderet.

CAPVT X.

Pag. 500. *Vt aliquo in judicio*] Qu[...] reliquis in judiciis ei credi non ſoleret [...]

Auctor fundi] Venditor, alienat[or] idem enim valet Auctor. unde Feſtu[s] Fuit dicitur populus eſſe rei, quam ali[e]nat, hoc eſt auctor.

Pag. 501. *Nec minus niger, nec min[us] confidens*] Confidens quidem apud T[e]rentium appellatur paraſitus ille Pho[r]nio, non tamen niger: ſed habet r[a]tionem Cicero hiſtrionis, colore nig[ro] paraſitum agentis in ſcena.

Senator] Solus ſenator ex Æbutii te[ſ]tibus.

Iudiciorum] Corruptum ſignificat i[n] Oppianici judicium. ut in orat. pr[o] Cluentio.

Exemplar antiquæ religionis] Qui nihil aut in dictis, aut in factis contra quam religio præſcribit, committeret: qui talis eſt in religione ſervanda, quales fuiſſe veteres illos memoriæ proditum eſt.

Pag. 502. *Ipſa eſſe*] Tot plane eſſe: ambiguo ſenſu: nam, cum de fundo videretur dicere, de pecunia dicebat, quam in Oppianici judicio acceperat.

Pag. 503. *Publicæ quæſtionis*] Cum veneficii accuſaretur Oppianicus.

Non affuiſſe animo] Alias res egiſſe, alia cogitaſſe.

Pag. 504. *De aliquo reo*] Quem, accepta pecunia, vel abſolvere, vel condemnare poſſet.

Veterator] Homo callidus & aſtutus. In Verrem lib. III. *Deinde in hoc homo luteus, etiam callidus ac veterator eſſe vult.*

Quid cauſſa optaret] Optabat enim, ut diceretur, quod ille dixit, armatos cum Æbutio non fuiſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Tantummodo errare] Feſtive: quaſi evis quidam error eſſet, omnes teſtes, ui ante dixerant, infirmare.

Suos ſolos ſervos] Ita ſuum ipſe teſtimonium infirmavit: & qui viſus fuerat, uid cauſſa optaret, intelligere, poſtea, uod contra cauſſam eſſet, dixit.

CAPVT XI.

Quid huic tu homini facias?] Antiqua ocutio. In Verrem lib. II. *Quid huic omini faciatis?* lib. V. *Quid Cleomeni iet?*

Pag. 505. *Cum, quid liqueret, non abuiſtis*] Cum bis, non liquere, judicaſtis.

Quin verum dicerent] Cum eorum teſtimonio conſentirent.

Pag. 506. *Eſt hæc res poſita*] Conſtat hoc jam.

Non negatur] Id enim teſtes ejus diunt. In quo ſe illa excuſabat Æbutius, non a ſe Cæcinam de fundo dejectum, ſed repulſum, ne, quem ipſe fundum poſſidebat, in eum ingrederetur.

Vis] Vis illa civilis ſine armis.

Moribus] In proœmio: *Si facta vis non eſſet moribus.* Et alio loco: *Quo die in rem præſentem veniretur, & de fundo Cæcina moribus deduceretur.*

Pag. 507. *Ego homo imperitus juris*] Non loquitur de ſe ipſo, ſed utitur exemplo extrinſecus aſſumpto: quaſi dicat: cum hoc conſtaret, quid facere potuit quivis homo imperitus juris, niſi quod a nobis factum eſt, ut per interdictum & ſuum jus teneret & injuriam acceptam perſequeretur?

CAPVT XII.

Pag. 508. *Ex jure civili ac prætorio*] Aliæ ſunt I. C. aliæ prætorum actiones, ex quibus duplex jus conſtituitur.

Pag. 509. *Hoc genus unum*] Cum indignatione, id enim ſignificat. An majores noſtri tenuiſſimarum rerum jura perſecuti ſunt, ut hoc genus vel maximum prætermitterent?

Domum tuam] Facile poterat Æbutius, quique pro illo agebant, hoc refellere. Si domus tua eſt; qui te aditu prohibuerunt, recte contra eos ex interdicto ages, at fundum, quo prohibitus, ac repulſus es, tuum eſſe non conſtat. mea poſſeſſio eſt: eam ſi defendo, cur, quaſi de tuo fundo dejectus, mecum agis?

Pag. 510. *Injuriarum*] Acturus es. hæc tamen actio, inquit Cicero, te non reſtituet.

Actoris] Ejus, qui domo ſua repulſus eſt. nam ad eum actio pertinet.

Ad animadverſionem] Vt animadvertatur, & cognoſcatur id, quod commiſſum eſt.

CAPVT XIII.

Pag. 512. *Tacebit*] Non dabit interdictum, ut, unde vi prohibitus ſis, eo reſtituaris?

C. Piſone] C. Calpurnio Piſone, Æbutii defenſore.

Pag. 513. *Vnde vi prohibitus ſis*] Vt eo reſtituaris. nemo unquam prætor interdixit? hoc dici non poteſt. novum inuſitatum, inauditum eſt. ergo impetrabis interdictum ut nos quoque impetravimus.

Vnde dejectus?] Mutat verba, ut majorem oſtendat injuriam in dejiciendo, quam in prohibendo. an inquit, unde dejectus ſis, ut eo reſtituaris, nemo unquam interdixit? Si dices, interdici ſolere: quid proficies? tibi enim reſpondebunt idem adverſarii tui, quod tu mihi nunc.

Pag. 514. *Ne quidem*] Rarum, & fortaſſe mendoſum. nam aliquid interponi ſolet.

Auctoritatis tuæ] Viri conſularis. hunc enim eſſe arbitror, qui conſul fuit cum Glabrione, anno antequam Cicero præturam geſſit. & hanc Cicero cauſſam prætorius, ut opinor, egit.

CAPVT XIV.

Pag. 519. *Hujus rei*] Quam commiſit Æbutius: ſiquidem una eſt actio per hoc interdictum, quo nos utimur, conſtituta.

CAPVT XV.

Pag. 522. *Advocationem*] Advocatos Cæcinæ; qui cum in rem præſentem veniſſent, metu armorum fugerunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

CAPVT XVI.

Pag. 524. *Ad vim faciundam*] Moribus, non vi, & armis.

Veniretur] In rem præſentem, communi ſententia: ad quam vim faciundam cum Cæcina & Æbutius ex conventu veniſſent, non ſervavit pactionem Æbutius, & armis uſus eſt.

Pag. 526. *Pertenuis vis*] Ea, quæ moribus fit: at quæ armis, magna.

Depugnare] Pro recuperanda poſſeſſione.

Repugnare] Pro tuenda.

Statuetis, homines poſſeſſionis cupidiores, quam vitæ, eſſe oportere] Cæcina, & ejus advocati vitæ cupidiores quam poſſeſſionis, aufugerunt. vos, ſi vim eſſe nullam intelligitis, quæ ſine cæde, vulnere, ſanguine fit: ſtatuitis, non debere homines effugere, niſi prius armis decernatur, nec vitæ cupidiores eſſe oportere, quam poſſeſſionis, ſed poſſeſſionis, quam vitæ.

CAPVT XVII.

Pag. 528. *Dimoveri enim*] Æbutii ratio.

Quod ſi fuiſſet] Ciceronis confutatio.

Pag. 529. *Si ad verbum rem volumus attingere*] Malim, *attinere*: pro, ſi volumus a verbo rem pendere. vel, *attingere*, explicare, oſtendere.

Neminem ſtatuere detruſum] Sciat lector, *ſtatuere*, conjecturam eſſe noſtram: cum in antiquis libris legatur, *ſtatu*.

CAPVT XVIII.

Pag. 530. *An dubium eſt, quin neque*] Certum eſt, inquit, neque verborum ullam eſſe copiam tantam, non modo in noſtra, quæ dicitur eſſe inops, ſed in ulla omnino lingua, res ut omnes ſuis certis ac propriis vocabulis exprimantur; neque, ſi res pateat, verba eſſe quærenda.

Quæ dicitur eſſe inops] Vulgi opinionem ſignificat: quam non refellit cauſſæ ſerviens. at lib. I. de Finibus, *Ita ſentio*, inquit, *ut ſæpe diſſerui Latinam linguam non modo non inopem, ut vulgo putarent, ſed locupletiorem etiam eſſe, quam Græcam.*

Pag. 532. *Non cohærebit*] Disjun[...] erit, interruptus, hians, ſi, cum [...] loquimur, attente quæramus, & [...] cupemur verba alia magis aliis, quæ m[...] attingere videantur.

Hanc ſententiam] Pro jure con[...] verba.

Q. Mucius] Pont. max. qui ejus c[...] lega fuerat in conſulatu. Eodem te[...] pore fuit alter Q. Mucius augur, L[...] ſapientis gener, L. Craſſi, qui nomi[...] tur hic, ſocer: ut infra.

Pag. 533. *M'. Curium*] De hac co[...] troverſia lib. I. & II. de orat. in Bru[...] in Topicis.

CAPVT XIX.

Lex uſum, & auctoritatem fundi ju[...] eſſe biennium] Iubet lex, uſum fu[...] eſſe biennium, ut uſucapionis jus [...] quiratur.

Auctoritatem] Id eſt jus uſucapio[...] biennium eſſe.

Pag. 535. *Eodem jure in ædibus*] [...] uſucapionis jus biennio acquiratur.

Pag. 536. *Tuſculanum*] Longe[...] Bruttiis.

Vti non poſſet] Cæcus enim non co[...] ſpicit.

Pag. 537. *Non conſiderarent*] Toll[...] *non*: apertior ſententia erit.

Te reſtituiſſe] Id eſt, me non eſſe d[...] jectum? eundem ſenſum ex verbo, [...] *ſtituere*, ſupra quoque licet colligere, [...] eo loco: *Prætor interdixit, ut, unde dej[...] ciſſet, reſtitueret. reſtituiſſe ſe dixit, ſpo[...] ſio facta eſt.* Nam illud, *reſtituiſſe* ſe d[...] xit, nihil aliud ſignificat, quam, d[...] jectum a ſe non eſſe. ſic & infra: *Si gl[...] bis, aut ſaxis, aut fuſtibus aliquem [...] fundo præcipitem egeris, juſſuſque ſis [...] quem hominibus armatis dejeceris, reſt[...] tuere; reſtituiſſe te dices?*

Pag. 538. *Quippe*] Nihil minus [...] minime vero.

Non valere?] Non accipi de uno ſer[...] vulo.

Si habeo familiam] Quam quia no[...] habeo, (neque enim ſervus unus Fami[...] lia dici poteſt) ideo dejectum te nego [...] familia mea. itaque verba interdicti a[...] me non pertinent, qui familiam no[...] habeo.

Pag. 539.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Pag. 539. *Hanc defenſionem*] Æbutii.

CAPVT XX.

Iſti homines] Quos dixit hanc defenſionem reſpuere. Objectio Æbutii, vaere verba debere contendentis apud eos, qui Latine loquuntur.

Pag. 540. *Non enim alia cauſſa eſt æquitatis in uno ſervo, & in pluribus*] Quæ vis fit ab uno ſervo, eadem eſt, ac ſi fieret in pluribus.

Pag. 541. *Tam reſtitues*] Tam reſtituere debebis.

Procurator] Qui cum maxime differat a colono, a vicino, a cliente, a liberto tuo, cum illi nullo tuo negotio, hic præpoſitus omnibus ſit: non tamen alia ratio juris eſt, in hoc genere dumtaxat, utrum ipſe me procurator, an, exempli gratia, libertus tuus dejecerit.

Tamen & ipſi] Si me tuo juſſu dejecerint.

CAPVT XXI.

Pag. 542. *Vim enim multitudinis reſtitui voluerunt*] Qui interdictum ſcripſere, non eos modo, qui a convocata multitudine dejecti eſſent, ſed eos etiam, qui a multitudine reſtitui voluerunt. Sic infra: *Vim, quæ ad caput, & ad vitam pertinet, reſtitui ſine ulla exceptione voluerunt.*

Armatiſve] Sive, *armatiſve*, ſive, *armatiſque* legas, recte utrumque. eſt enim infra: *Vis fit per homines coactos, armatoſque.* Eſt etiam: *Si ſine armatis, coactiſve hominibus.* Et ibidem: *Sine coactis, armatiſve hominibus.*

Ornatique] Inſtructique.

Reſtituiſſe te dices] Negabis a te eſſe dejectum? Quo modo accepimus illud ſupra, *Reſtituiſſe ſe dixit*: & illud, *Recte igitur diceres te reſtituiſſe?*

CAPVT XXII.

Pag. 545. *Alio conſilio*] Non per homines coactos, armatoſque ſed alio modo, id eſt nec a multitudine, nec armis.

Eodem jure eſſe] Pariter teneri interdicto de vi.

CAPVT XXIII.

Pag. 548. *Summo jure*] Quod interdum ab æquitate diſcedit.

Illud quod dicitur, ſummo jure, irrident] Veſtigia ſecutus antiquitatis, vel ſententiam potius ipſam, repoſui, *ſummo jure*: cum in veteribus libris, *ſi veni be*, ſcriptum viderem.

Pag. 549. *Aucupia verborum*] Iuriſconſultorum propria, ut homines more avium capiantur.

Litterarum tendiculas] Et hoc ejusdem generis eſt.

CAPVT XXIV.

Pag. 550. *Quod idem faceret*] Quod verborum rationem tantum haberet: quod tu nunc facis.

Tu in nulla facis] Non ſoles verba defendere, æquitatem oppugnare.

Pag. 551. *Defendiſſe*] Æquitatem: cum tua cauſſa tota ſit in verbis, litteriſque poſita.

Mihi mirum videri ſolet] Incipit laudare jus civile: cum ſatis copioſe ambigua diſtinxerit. & hoc eſt, quod ait in Oratore: *Ambigua diſtinximus: jus civile laudavimus.*

Nec juriſconſultis concedi] Semper oportere.

Pag. 552. *De jure vario*] Cum duo, pluresve juriſperiti varie reſpondiſſent.

CAPVT XXV.

Pag. 554. *In ceteris controverſiis*] In quibus non de jure quæritur, ſed de facto.

Imponi] Inferri, induci.

Improbo] Iudici.

Teſtamentum] Legendum puto, *teſtimonium*: vel, *teſtem tamen.* hic enim teſtamenti nulla mentio: teſtis autem ſupra, infraque nominatur.

Nimia iſta potentia] In corrumpendis judicibus.

Quieſcit] Iacet, nihil proficit.

Pag. 555. *Cui filius agnatus ſit*] Cui poſthumus filius natus ſit: quo nato rumpitur teſtamentum. lib. 1. de Orat.

Sine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Sine tutore auctore] Sive quo promittere nihil poteſt: itaque quod promiſerit non debetur. pro Murena: *Mulieres omnes propter infirmitatem conſilii majores in tutorum poteſtate eſſe voluerunt.*

Pag. 556. *Iſte veſter teſtis*] Fidiculanius Falcula; qui, cum non audiſſet Oppianici cauſſam, tamen eum condemnavit. ſupra: *In eum quid dicam, niſi id, quod negari, non poſſit? veniſſe in conſilium publicæ quæſtionis, cum ejus conſilii judex non eſſet; & in eo conſilio, cum cauſſam non audiſſet, & poteſtas eſſet ampliandi, dixiſſe, ſibi non liquere.*

Feciſſe videri eum] *Feciſſe*, pro, peccaſſe: quo de genere loquendi ſupra diximus.

CAPVT XXVI.

Pag. 557. *Quæ lumina*] In ædibus: unde *obſtruere luminibus.*

Iure mancipii ſint] Eo jure, quo perpetua poſſeſſio datur: quod jus dominii dicitur. Lucretius: *Vitaque mancipio nulli datur, omnibus uſu.*

Pag. 558. *Si parietum communium jus, civilia publica lege*] Nam, ſi lex vincitur gratia, parietum communium jus teneri non poteſt.

Pag. 559. *Rata auctoritas*] Firma poſſeſſio, certum poſſidendi jus.

CAPVT XXVII.

Pag. 560. *Tum ſtatueritis*] Totus hic verborum ambitus varie mendis inquinatus eſt, nec opem afferunt antiqui libri.

Pag. 562. *C. Aquillius*] Gallus, clarus juriſperitus, de quo diximus in oratione pro Quinctio. nam in ea cauſſa judex fuit.

Dictum eſt ab illa cauſſa] Ab iis, qui cauſſam illam defendunt.

Concedi nimium non oportere] Supra: *Illud in tota defenſione tua mihi maxime mirum videbatur, te dicere, juriſconſultorum auctoritati obtemperare non oportere.*

Pag. 563. *In cavendo*] Cavere juriſconſulti proprie dicuntur. ad Trebatium: *Tu, qui aliis cavere ſoles, al*[...] *dariis ne dicipiaris, caveto.*

Pag. 564. *Qui ita juſtus, & bonus* [...] *eſt ut natura, non diſciplina, conſ*[...] *eſſe videatur; ita peritus, ac prudens* [...] *ex jure civili non ſcientia ſolum quæda*[...] *ſed bonitas nata eſſe videatur*] Profe[...] nihil hac figura jucundius: nec eſt [...] eam, niſi excellenti præditus ingen[...] excogitare quiſquam poſſit. Exempl[...] unum & alterum obſervavimus, [...] mum in Quinctiana, alterum lib. [...] in Verrem. Primum eſt de Roſcio [...] mœdo: *Cum artifex ejuſmodi ſit, ut* [...] *lus dignus videatur eſſe, qui in ſcena ſpe*[...] *tur: tum vir ejuſmodi eſt, ut ſolus dig*[...] *videatur, qui eo numquam accedat.* [...] Verrem: *utar teſte, quo? L. Vettio* [...] *lone, homine equeſtris ordinis honeſti*[...] *mo, atque ornatiſſimo: qui iſti ita amic*[...] *& neceſſarius eſt, ut, etiam ſi vir bonus* [...] *eſſet, tamen, quod contra iſtum dicer*[...] *grave videretur; ita vir bonus eſt, ut, etia*[...] *ſi inimiciſſimus iſti eſſet, tamen ejus teſ*[...] *monio credi oporteret.*

Prudens] Iuris civilis.

Noſtræ defenſionis] Sic legendum [...] detur, non, *veſtræ*: cum ſupra dictu[...] ſit, *Qui adeſſe nobis frequenter in h*[...] *cauſſa ſolet.*

Pag. 565. *Omnibus. quidquid verbi*[...] Defenduntur hic verba contra æquit[...] tem.

CAPVT XXVIII.

Pag. 566. *Quo vos auctore*] Non, A[...] quillium, ſed alium juriſconſultum, d[...] quo proxime dixit: *Conveni ego ex iſt*[...] *genere conſultorum non neminem.*

Etiam illa materia æquitatis] Legaba[...] acerrimi vir ingenii, Octavius Panta[...] gathus, *Ex omni memoria antiquitati*[...] quod ſententiam ſane percommodam [...] habet: neque tamen ſic ea delector, u[...] conſulandos non cenſeam veteres libros.

Pag. 567. *Quo modo ſe reſtituiſſe dixit*] Dixi ſupra, cum Æbutius, reſtituiſſe [...] ſe, dixit, id ſignificare, dejectum a ſe [...] Cæcinam non eſſe.

Pag. 568. *Nego oportere*] Spectari[...] verba.

Obtineri] Defendi.

CAPUT XXIX.

P. 569. *Reſtituiſſe te dixiſti*] Ex decre- prætoris ita reſpondit Æbutius, quaſi aruiſſet decreto prætoris: cum, a ſe dectum non eſſe Cæcinam, ſignificaret.

Pag. 570. *De quo fundo*] Negas enim ejectum eſſe Cæcinam de fundo quo oluit accedere: dejectum ais de propinuo fundo.

Verbi laqueo] Quia ſcriptum eſt in inrdicto, ut, unde dejectus eſt Cæcia, eo reſtituatur. quem tu laqueum apiendæ æquitatis appellas: quo eo erbo Cæcinam reſtitui velit in eum undum, quem ſuum eſſe dicit.

Pag. 571. *Tibi refero*] Sic tibi reſponeo: contra te hoc affero: Eodem moo locutus eſt pro Quinctio: *Quid a obis autem, C. Aquilli, refertur?*

Non ſum ex edicto reſtitutus] Non pauit decreto Æbutius: non me reſtituit.

Alium] Eum, de quo ſupra dixit: *onveni ego ex iſto genere juriſconſultorum on neminem.*

CAPUT XXX.

Pag. 572. *C. Cinna?*] Quem Octaius collega urbe expulit.

Ex urbe] In qua erat.

Pag. 573. *Vnde dejeciſti?*] Mendoſus ocus. legebat Octavius meus, apte, uod ad ſententiam attinet, ſed conjetura longius ab antiquis libris diſcelente, *Vnde dejecti Samnites?*

Ab urbe] Quo volebant accedere.

Pag. 574. *Iubet*] Interdictum.

Sive ex quo loco, ſive a quo loco] Sive x eo loco, ubi eſſet; ſive ab eo loco, quo vellet accedere.

Pag. 575. *Aucupamur*] Quærimus. ſimilibus enim rebus verborum vis intelligitur.

CAPUT XXXI.

Pag. 577. *Exoritur hic*] Pro Æbutio.

CAPUT XXXII.

Pag. 579. *In illa vi quotidiana*] Vſitata, legitima, quæ moribus fit.

Pag. 580. *Cum poſſideret*] Quod niſi oſtenderet; interdictum illud ei quotidianum non daretur, in quo additur, *Cum ego poſſiderem.*

Qui ſe reſtituiſſe dixit] Hoc loquendi genere quid ſignificetur, ſupra oſtendi. dicebat enim is, contra quem eſſet interdictum, *reſtitui:* non quia reſtituiſſet, ſed ut interdicto prætoris, quo reſtituere videbatur, paruiſſe videretur.

Se vi dejeciſſe] Vi quotidiana, moribus facta, ſine armis.

Ab ſe] Non jure, ſed opera, malitiaque ſua.

Inermis] Nullo defenſionis præſidio munitus.

Pag. 581. *Si eſſet additum*] Hoc, *Cum A. Cæcina poſſideret.*

Non defendo] Cum dico, quæri non oportere de eo, quod additum in interdicto non eſt. poſſum enim, hac omiſſa ratione, Cæcinam defendere, & dicere, eum poſſediſſe.

Extra cauſſam eſt] Non enim hoc quæritur in hoc genere interdicti, utrum poſſederit, necne. neque hanc exceptionem in interdicto prætor addidit, *Cum A. Cæcina poſſideret:* ſed interdixit ſine ulla exceptione ſupra: *P. Dolabella prætor interdixit, ut eſt conſuetudo, de vi hominibus armatis, ſine ulla exceptione, tantum, ut, unde dejeciſſet, reſtitueret.* Et: *Vim, quæ ad caput & ad vitam pertinet, reſtitui ſine ulla exceptione voluerunt.*

Hominem ipſum] Quem poſſediſſe oſtendam.

Ius commune] Quod ſatis jam defendiſſe, mihi videor in hoc interdicto, in quo de poſſeſſione non quæritur.

Pag. 582. *Dubium eſt, quin, ſi Cæſennia tum poſſidebat*] Infirma ratio. poſſidebat enim ex uſufructu, qui morte finitur. itaque non ſequitur, ut quæ poſſeſſio Cæſenniæ fuit, eadem eſſe potuerit heredis.

Poſtea] Pro, poſtremo.

De iſto potius fundo, quam de alio] Quia ſciebas, iſtum a Cæcina fundum poſſideri, ideo ei, niſi eo tibi cederet; denunciabas, id eſt, poſſeſſionem tueri velle oſtendebas. ſupra: *Homini Romæ in foro denuntiat, fundum iſtum ſuum eſſe, ſeque ſibi emiſſe.*

Pag. 583. *At enim Sulla legem tulit*] Ne Volaterrani cives Romani eſſent. qua lege privatus Cæcina jure civitatis, heres eſſe Cæſenniæ non poteſt. nam peregrinis civium Romanorum hereditates adire legibus non licet.

CA-

CAPVT XXXIII.

Ejus ea lege nihilum rogatum] Legum clauſula cujus exſtat exemplum in ep. ad Attic. lib. III. & Phil. I.

Vt in ceteris, quæ rogavi] Nihil obſcurius, aut etiam nihil mendoſius. veteres libri, *Et ea terriſque primum.*

Pag. 585. *Cottam*] C. Cottam, conſularem, qui loquitur adoleſcens in libris de Orat.

Decemviris] Qui de libertate judicabant. pro domo.

Quod Arretinis adempta civitas eſſet] Et quibus adempta ſemel civitas eſſet, ii libertatem retinere non poſſent.

Civitatem adimi non potuiſſe] A Sulla. nam is legem tulit, ut multis municipibus, in quibus Arretini, & Volaterrani fuerunt, jus Romani civitatis adimeretur. quod irritum tamen fuit. & ad hunc locum pertinent illa pro domo: *Populus Romanus, L. Sulla dictatore ferente comitiis centuriatis, municipiis civitatem ademit, ademit iiſdem agros, de agris ratum eſt: fuit enim populi poteſtas: de civitate ne tam diu quidem valuit, quam diu illa Sullani temporis arma valuerunt.* Scripſit etiam ad Attic. lib. I. *Volaterranos, & Arretinos, quorum agrum Sulla publicarat, neque diviſerat; in ſua poſſeſſione retinebam.*

Non judicaverunt] Vt in dubia re pronunciarunt, non liquere. deeſſe arbitror, L. ut legatur, non L. judicaverunt: id eſt, non liquere.

Pag. 586. *Sacramentum noſtrum*] Pecunia depoſita ab eo, qui petebat, & ab eo, qui infitiatur, *ſacramentum* dicebatur: ut ex Varrone intelligitur. *Iuſtum ſacramentum*, aut *injuſtum judicare*, eſt, ſecundum aliquem, aut contra aliquam litem dare. pro domo: *Quin etiam, ſi decemviri ſacramentum in libertatem injuſtum judicaſſent, tamen, quotieſcunque vellet quis, hoc in genere ſolo rem judicatam referre poſſe voluerunt.*

Atque hoc & contradicente Cotta] Homine diſertiſſimo.

Sulla vivo] Cujus lege ademta municipiis civitas cum agris erat: quam, quod ad civitatem attinuit, ne ipſo quidem Sulla vivo ſervatam eſſe, non hic modo locus, verum etiam oratio[...] domo perſpicue demonſtrat.

Qui in eadem cauſſa ſunt] Qui ſu[...] iis municipiis, quibus Sulla civit[...] ademit.

Lege agant] Hoc explanatur ſeq[...] tibus verbis, *jus ſuum perſequantu[...]* enim, *lege agere*, judicio experiri.[...]

Iure civili utantur] Eodem jure,[...] qui cives Romani ſunt.

Dubitatione] Nemo dubitat,[...] jure civili recte utantur.

Vt ex me ea, quæ tibi in mentem[...] veniunt, audias] Feſtive ſuſcipit m[...]ſtri perſonam ad irridendum adv[...]rium. facit idem in Divin. his ver[...] *Cognoſce ex me, quoniam hoc pri[...] diſcendi tempus nactus es, quam mult[...] oporteat in eo, qui alterum accuſet.*

Si civitas adimi non poſſet] Poterat[...] Æbutius dicere: Si civitas adimi [...] poteſt, cur in colonias Latinas m[...] cives Romani profecti ſint? nam ju[...]vitatis Romanæ cum jure Latii perm[...]tare, dementia videtur. ideo autem p[...]fecti, quia civitatem Romanam am[...]rant.

Pag. 587. *Aut ſua voluntate*] C[...]futatio Ciceronis.

Legis multa] Aliquo judicio dam[...]ti: cujus infamiam cum non ferre[...] maluerunt in Latio jure Latii vive[...] quam Romæ communi jure civi[...] Romanorum. infra: *Qui ſi in civit[...] legis vim ſubire vellent.* &c.

Paterpatratus] Vnus ex fetialium c[...]legio, qui hoſtibus civem Romanum[...] poteſtatem juſſu populi tradebat, qu[...] pacem cum iis feciſſet, quam popul[...] ratam habere nollet. exemplum ap[...] Livium exſtat Mancini Numantini.

CAPVT XXXIV.

Pag. 588. *Qui miles factus non eſt*] Qui militiam detractavit, qui citatu[...] non reſpondit. Valerius Max. lib. VI.[...]

Incenſum] Qui cenſum vitavit.

Pag. 589. *Liberentur*] Libertatem ad[...]piſcantur.

Iiſce rebus] Quas proxime comme[...]moravi.

Ex jure civili] Ex juris civilis mate[...]ria, non ex legibus.

Affi[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Afferant velim] Quod afferent numiam : quia factum numquam eſt.

CAPVT XXXV.

Pag. 591. *Nihil hoc pertinuiſſe*] Quod adverſariis objectum eſt.

Ea de re] Non enim de civitate, ſed : interdicto, ejuſque verbis veſtrum dicium eſt.

Pag. 592. *Horum*] De quibus legem lit.

Nexa] Vt abalienare poſſent, quidiid vellent, per nexum, id eſt per æs libram, ut ait Varro.

Duodecim coloniarum] Quæ in Italia eductæ ſunt lege M. Livii tribuni pl. ollegæ C. Gracchi. Plutarchus, Apanus.

Fuiſſe] Non, inter duodecim colo ias fuiſſe, (nam illæ deductæ ſunt in alia. Ariminum autem in Gallia: & riminum annis multis ante duodem) ſed eodem jure fuiſſe, quo fuere uodecim coloniæ.

Prudentiſſimum] Ne bis idem dicair, cum ſequatur, *ſummo conſilio*, mam legere, *pudentiſſimum*. infra: *Haetis hominem ſingulari pudore, virtute ognita, & ſpectata fide ampliſſimum.*

Auctoritate domeſtica] Inter ſuos, patria eundem in parte Italiæ minime ontemnenda nobiliſſimum vocat, ſcriens ad eum lib. VI. fam. ſi modo hic . Cæcina ille eſt.

Pag. 593. *Communem cauſſam*] De ivitate: in qua cauſſa non unius Cæcinæ, ſed omnium civium Romanorum jus agitur.

CAPVT XXXVI.

Vt id] Vt vobis probatus eſſet.

Ne contemnere Æbutium] Quo pudor ejus, probitaſque cognoſcitur. noluit committere, ut vel ab Æbutio contemptus eſſe, vel ipſe eum contemſiſſe videretur: itaque diligenter ſuum jus perſecutus eſt.

Pag. 594. *Etruriæ nomine totius*] *Nomine*, mendoſum eſt, &, quamquam ſententia patere ſatis videtur, divinatione tamen veritatem aucupari non auſim.

Virtutis] In adverſa fortuna, civilibus bellis.

Humanitatis] In proſpera. interpretatur enim illud, *in utraque fortuna.*

Verbo] Cum dicat, *ejeci non dejeci.*

Ereptum] A me: cum docuerim eandem rem utrique verbo ſubeſſe.

Sapientiſſimorum hominum] Iuriſconſultorum.

Poſſederit, necne] Hæc enim exceptio non eſt in interdicto.

Pag. 596. *Tempora reip.*] Recenti bellorum civilium memoria.

Quid illius confeſſio de vi] Non, *confeſſio de vi*, ſed, *confeſſio de vi admoneat.* ad eum enim verbum, *admoneant*, hæc omnia referuntur, *de hominibus armatis, de vi, de æquitate, de jure.*

Deciſio] Explicatio verborum.

De æquitate] Admoneat.

VA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

VARIAE LECTIONES IN LIBRVM TERTIV[M] IN C. VERREM.

Pag. 3. Liber tertius] *al.* Accuſationis in Verrem liber v. *mſ.* Liber ſecundus de lege Frumentaria.

Capvt I.

Quid oneris in præſentia tollunt] *Pall. & edd. primæ non habent* non ſolum.

Legem enim ſibi ipſi dicunt innocentiæ, continentiæ, virtutumque] *ſic Metelli & Hittorpii mſs. in quibus tamen non extat* continentiæ. *ſed vulgati pro* dicunt *ſcribunt* indicunt.

P. 4. Sed etiam ut quadam magis neceſſaria ratione recte] *Hittorp. & Metell. mſs.* Sed etiam ut vi quadam magis neceſſaria recte. *In Hittorpiano* ut *quoque non legitur.*

Itaque hoc judices] *ſic tres mſs. Vulgati :* Ita hoc judices.

Capvt II.

P. 6. Poſtulatur ab omnibus] *Nann. mſ.* Poſtulatur ab hominibus.

Vt ab iis ſe abſtineant maxime vitiis, in quibus] *Hittorp. & Metell. mſs.* ut his abſtineant maxime vitiis.

Alterum deprehenderunt] *Nann. mſ.* alterum reprehenderunt. *Sed Hittorp. & Metell.* alterum reprehenderint.

In eo ipſe deprehenditur] *duo mſs.* in eo ipſe reprehenditur.

Capvt III.

P. 7. Ex thenſarum orbitis] *Lamb. ed.* ex cenſorum orbitis.

P. 8. Haberi velit] *ſic mſs. vulg.* haberi vult.

Capvt IV.

Ceterorumque hominum ma[…]rum] *edd.* Ceterorumque omni[…] magnorum.

P. 9. Domus veſtras] *mſs. du[…] Grut. ed.* dominia veſtra.

Capvt V.

P. 10. Novitate rerum] *mſ.* no[…]tate rerum.

Magnitudine injuriæ fere] *mſs[…] & Grut. ed.* magnitudine injuriæ & […]

P. 11. In audiendi diligentia] *[…] mſs. duo & Grut. ed. aliæ edd.* in aud[…]do diligentiam.

Capvt VI.

P. 12. Vt Aſiæ Sempronia] *edd. v[…]* Vt Aſia, Sempronia.

Fidem amicitiamque recepimu[s] […] *Metell. liber :* fidem amicitiamque ac[…]pimus. *probabat Guilielmus.*

P. 13. Vendundi aut tempus] *ſic m[…] Vulgati :* vendundis aut tempus.

P. 14. Eorumque animos] *al. e[…]* eorum animos.

Capvt VII.

Sapientiſſimos & clariſſimos, qu[…] *edd. & mſs.* ſapientiſſimos, qui.

Ingenii diligentiæque] *ſic mſs. tr[…] Vulgatæ edd.* ingenii prudentiæque.

Poſſeſſiones hereditatum a liberis […] alienos] *ſic tres mſs. edd.* poſſeſſion[…] hereditatum ad alienos. *Pal. ſec.* po[ſ]ſeſſiones hereditatum a ſuis ad alienos.

P. 15. Præfinire operi] *edd. vett.* pr[…]finiri operi.

Qua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Quam ipſis videretur, edicerent] *ſic Victor. Manut. aliaque vetuſtiores editiones. Sed Roberti Stephani, Gruteri*, quæ ipſis videretur edicerent. *Lambini:* quam ipſi videretur, dicerent.

P. 16. Qui caſu tum Romæ] *mſ.* qui caſſu tum Romæ.

CAPVT VIII.

Totam Hieronicam legem] *mſ. Metelli*, totam totam Hieronicam legem.

P. 17. Conſtituta ſunt jura decumano] *ſic Nann. mſ. & Metell. ſed edd.* conſtituta ſunt jura decumani.

Tot annis atque adeo ſeculis] *mſ. Metelli:* tot annis ad eo ſeculis tot inventus.

Qui hæc non commutaret, ſed everteret] *edd. vett.* qui hæc non commutarit, ſed everterit.

Ad quæſtus converteret] *mſ.* Ad quæſtus converterit.

CAPVT IX.

P. 18. Illos ejus ſpiritus Sicilienſes] *Lamb. ed.* illos etiam ſpiritus Sicilienſes.

Is erit Apronius] *edd.* is erat Apronius.

Non ſolum vita, ſed etiam corpore] *mſ.* non ſolum vita, ſed corpore.

Stupris hunc in fanorum] *edd. Vict. & al.* ſtupris, in fanorum.

P. 19. Tantamque habebat morum] *mſ.* tantamque habet morum.

In cubiculo ſolus] *mſs. aliquot* in cubiculo ſocius.

CAPVT X.

Ad fortunas aratorum vexandas] *ſic mſs. ſed edd. vulgatæ:* ad evertendas fortunas aratorum, vexandas.

P. 20. Vtrum prætoris inſtitutum] *Metelli mſ.* utrum prætoris pr. inſtitutum. *Vnde conjiciebat Gruterus*, prætoris populi Romani inſtitutum.

Edicis enim] *edd.* dicis enim.

CAPVT XI.

P. 22. Iubet recuperatores rejicere. Decurias ſcribamus. quas decurias?] *Robert. Steph. Lambin. multaque alia:* Iubet recuperatorum rejicere decurias. ſcribamus, quas decurias. *P. Victor. ed.* Iubet recuperatores rejicere decurias. ſcribamus quas decurias.

CAPVT XII.

P. 23. Non ſolum avaritia, ſed etiam imprudentia accidere potuerit] *ſic Metelli & Francii mſs. Sed vulgatæ:* Non ſolum ſine avaritia, ſed etiam ſine imprudentia accipere potuerit. *Pal. prim.* non ſolum ſine avaritia, ſed etiam ſine imprudentia accidere potuerit.

Omnes dico plus, ac multo plus quam decumas] *ſic mſs. ſed edd.* omnes dico plus quam decumas.

P. 24. Illuſos ſe & irriſos] *mſs. & edd.* illuſos ſe & irritos.

P. 25. Petitorem Apronio condemnare poſſent. Hanc tu licentiam diripiendorum aratorum cum decumanis, hoc eſt, Apronio permiſiſſes, ut quantum] *ſic reſtituerunt hunc locum ex mſs. Nannius & Gruterus. Edd. Victor. Robert. Steph. Manut.* Petitorem Apronio permitterent, ut quantum vellent. *ceteris omnibus omiſſis. Franc. primus:* Petitorem ipſum Apronio permiſiſſe, ut quantum. *al.* Petitorem ipſum Apronio permiſiſſent, ut quantum. *ed. Manut.* Petitorem ipſum Apronio permitterent, ut quantum. *& hoc ex conjectura Hottomanni.*

CAPVT XIII.

P. 26. Illius judicii] *mſs. nonnulli:* ullius judicii.

P. 27. Quod decumanus edidiſſet] *Lamb. ed.* quod decumanos edidiſſet.

Quod popoſcerit] *edd.* quod poſcerent.

Quadruplo condemnari] *edd.* quadrupli condemnari.

CAPVT XIV.

Homo luteus] *Victor. & al. edd.* homo lynceus. *Pal. ſec.* homo lautus.

P. 29. Sed iſti ipſi] *vulgg.* ſed illi ipſi.

At iſta vis Septitium] *edd.* at iſta vi Septitium.

Non tollam potius] *edd. vett.* ne tollam potius.

His hoc opponitur] *multa edd.* his hoc apponitur.

Prohibitio tollendi] *edd. vett.* cohibitio tollendi.

CAPVT XV.

P. 30. Vt arator, quo vellet] *edd. vett.* ut arator, quod vellet.

CAPVT XVI.

P. 31. Conſtituiſſe convincam] *Fab. & Metell. mſs.* Conſtituiſſe vincam. *Victor. & edd. vett.* irrupiſſe convincam. *Lamb. & Manut.* reperiſſe convincam. *Pariſienſis Merovillii:* cepiſſe convincam.

P. 32 Innocentiæ. Diligentia] *Vict. Carol. Steph. & alia edd.* Innocentiæ diligentiæque. *Sed Manut. Lambin. Grut. ex conjectura Hottomanni:* innocentiæ. Diligentia. *Sic tamen vetus quoque Baſil. Cratandri anni* 1528.

P. 33. Pro una defungeretur] *Victor. ed.* pro una defrugeretur.

P. 34. Ratio reip. in poſteritatem fuit negligenda] *ſic mſs. duo vetuſtiſſimi. Ceteri ut & edd.* ratio reip. in poſterum fuit negligenda.

Ratio reip. in poſteritatem fuit negligenda, cum rem ita conſtitutam accepiſſes, ut & populo Romano ſatis frumenti] *ſic primus hunc locum ex ſuo vetere codice reſtituit & reſarſit P. Nannius, cum in editionibus ante illum proditis magna eſset lacuna. Legebatur enim*, ratio reip. * ut ſatis frumenti in Sicilia ſuppeditaretur. *Sed in Nanniano perperam legebatur*, cum jure conſtitutam *pro* cum rem ita conſtitutam, *quod in aliis libris invenerunt editores poſteriores.*

Aſſecutus es? Vt populo Romano prætore neſcio quid] *Hunc quoque locum primus ſupplevit Nannius, ut multos alios. Cum in veterioribus legeretur:* aſſecutus es? Vt prætore neſcio quid.

CAPVT XVII.

Ad Siciliæ civitates miſit] *mſ. Nann.* ad Siciliæ civitates miſerit.

Vt ſerant in beneficio populi] *mſ. Nannii*, ut ſerant beneficio pop. Rom. *Lamb. ed.* Vt arent, ut ſerant. In beneficio populi R.

P. 35. Hoc petit aliquanto ante] *mſ. Nann.* Propter hoc petit aliquanto ante.

CAPVT XVIII.

P. 36. De iſtius pravitate] *Nann.* [...] de iſtius improbitate.

Nulla ex parte aſſequi] *edd.* nulla [...] parte exequi.

Aſſorinus, Imacharenſis] *edd.* [...] *mſs.* Aſſorinus, Macharenſis.

P. 37. Cujus antea ſpecies hæc era[...] *ſic mſs. ſed alii ut & edd. nonnulli:* cu[...] antea ſpes hæc erat.

CAPVT XIX.

Tu in tanta improbitate] *Hæc* [...] *Nannii mſ. reſtituta ſunt, cum in a*[...] *libris, tam editis, quam manu exara*[...] *deſiderentur.*

P. 38. Et populo ac coronæ ſe da[...]rum] *ſic mſ. Nannii. Ceteri libri mſs.* [...] *edd.* & populo ſe ad coronam daturu[...]

P. 39. Vocem improbam] *edd. ve*[...] vocem probam.

CAPVT XX.

P. 40. Audimus hoc jam diu] [...] *Pall. ſed edd.* audivimus hoc jam diu.

Procuratores iſtius quæſtus & min[...]ſtros dico fuiſſe] *mſ. Nann.* procur[...]tores iſtius quæſtus adminiſtros du[...] fuiſſe. *edd. vett.* procuratores iſtius qua[...]ſtus & miniſtros duos fuiſſe.

Arator ne tolleret, ut ante Kal. Sex[...]tiles] *edd.* arator ne tolleret, Kal. Sex[...]tilibus.

P. 41. Venditis jam decumis] *a*[...] venditis decumis.

Admonitus reprehendiſti] *mſ.* ad[...]monitus deprehendiſti.

Neglexiſſe, ut cum totius] *edd. vett* [...] neglexiſſe, cum totius.

Tot homines honeſtiſſimos] *edd.* [...] tot honeſtiſſimos.

P. 42. Singillatim autem] *ſic mſ.* [...] *vulgg.* Sigillatim autem.

CAPVT XXI.

Nymphonem negaret] *al. edd.* Nymphonem vocaret.

Numerum jugerum profeſſum eſſe] *edd.* numerum jugerum profeſſum non eſſe.

Artemidorus Pergæus] *mſs. & edd.* Artemidorus Pergamenus.

Edicti pœna] *edd. vett.* edicta pœna.

CA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

CAPVT XXII.

P. 43. Fundum elocatum eſſe] *edd. vett.* fundum eum locatum eſſe.

Dabat iſte judicium] *Victor. ed.* dabat teſtes, dabat judicium.

Si pareret jugera] *vulgati vetuſtiores :* Si pateret jugera.

Non modo ſe non araſſe id] *aliæ editiones :* non modo non araſſe ſe id.

Quod in ſatis erat] *ſic Car. Steph. Hottom. Manut. & Grut. edd. Sed aliæ ut & mſs.* quod ſatis erat.

Vxoris eſſe] *plerique edd. & mſs.* uxorem eſſe.

H-S LXXX dabat] *Lambin. & Grut. edd.* H-S LXXX millium dabat.

P. 44. Vt Xeno audiret] *vulgatæ :* ut Xenonem adirent. *Pal. prim.* Xenon ut audirent.

Dum res judicetur] *edd.* dum res judicaretur.

Hominem ut aſſervent] *edd.* hominem ut aſſervarent.

CAPVT XXIII.

In jus eductus eſt] *ſic Pall. & Nann. & editiones primæ. Vulgg.* in jus deductus eſt.

P. 45. In oleaſtro quodam] *edd.* in oleaſtro quadam.

Iudices, Ætnæ in foro] *ſic mſ. Nann. Ceteri omnes tam editi, quam ſcripti :* Iudices, in foro.

CAPVT XXIV.

P. 46. Iſte cives Romanos ?] *Pall.* Iſte C. R. *Primi editi :* Iſte civ. Rom.

At nullis inimicior] *mſs. & editi, præter Manutii & Gruteri,* at nullus inimicior.

Verum hæc, quoniam ejuſmodi cauſa fuit] *C. Steph. ut & aliæ edd.* Verum hæc hujuſmodi caſus affuit. *Sed Victor. & Manut.* Verum hæc, quoniam hujuſmodi caſus affuit. *In Pall. non legitur* verum.

Ferenda arbitrentur] *liber Nannii,* ferenda arbitrarentur.

P. 47. Pollicitus ſum, pervenire] *ita mſ. Nannii & Grut. ed. alii :* pollicitus ſum, venire.

Ad conditiones ejus depactus] *Nann. mſ.* ad conditiones ejus dejectus eſt.

CAPVT XXV.

Cumque is ager Apronio] *edd. vett.* Cum is ager in Apronio.

Refertur ejus ſermo ad Apronium] *al.* Refertur ejus ſermo Apronio.

P. 48. Si hoc mediocre argumentum] *edd. vett.* Si mediocre argumentum.

Non mehercule quæ loquor crederem] *Nann. mſ.* non mehercule hæc quæ loquor crederem.

P. 49. Nemo tuorum amicorum, nemo abs te productus, nemo interrogatus] *edd.* nemo tuorum amicorum, nemo interrogatus. *Nann. mſ.* nemo tuorum amicorum, nemo prompte abductus, nemo abs te interrogatus.

CAPVT XXVI.

P. 50. Iam videtis] *nonnullæ edd.* Iam ne videtis.

Non potuerit hoc novum] *al. edd.* non potuerit novum.

Contumeliarumque perferre] *edd. vett.* contumeliarum ferre.

Eo vocari homines honeſtiſſimos] *mſs.* evocari homines honeſtiſſimos. *edd. vett.* evocari homines honeſtiſſimos.

P. 51. Quicum inire convivium] *ſic mſ. Nann. edd.* quo cum inire convivium.

P. 52. Si Athenio feciſſet, in Sicilia] *mſ. Nann.* Si Athenio feciſſet, rex fugitivorum in Sicilia.

CAPVT XXVII.

Qui cum eo cum apparitoribus, id eſt, cum minis & vi] *Pall. & edd. vett.* Qui cum apparatoribus eo, cum minis & vi. *Lambin.* Qui cum apparitoribus vi ac minis eo veniſſet.

Accepta pecunia quam primum aliam civitatem occurrere] *Lambini margo :* accepta pecunia velle quam primum aliam civitatem occurrere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

CAPVT XXVIII.

P. 53. Artemidorum Cornelium medicum] *ſic mſ.* Artemidorum medicum Cornelium.

Pictorem Tlepolemum] *al.* Præconem Tlepolemum.

P. 54. Si pareret adverſus edictum] *Victor. & nonnullæ aliæ edd.* ſi pateret adverſus edictum.

Quæ in judicio dicturum eſſe dicebat] *Nann. mſ.* qua re ſe in judicio dicturum ajebat.

Si audet] *ſic Victor. Manut. Lambin. edd. & mſs. Sed Pall. edd. antiquiores, ut & C. Steph. ac Grut.* ſi volet.

CAPVT XXX.

P. 55. Aratorum dominum ac regem fuiſſe] *mſ. Nann. & C. Steph. ed.* Arationum dominum ac regem fuiſſe.

Magno emerat] *ſic Manut. Lamb. & Grut. edd. Sed P. Victor. Car. Steph. aliaque*, magno emerant.

P. 56. Putate Apronio datum] *Manut. ed.* putare Apronio datum.

Medimnum XXXIII.] *P. Victor. Lamb. edd.* Medimna XXXIV. *C. Steph.* Medimna XXXIII.

P. 57. Tu magno decumas vendidiſti, cum tantum lucri decumano ſit datum? *edd. vett.* Tu magno decumas vendidiſti: cum tantum lucri decumano ſit datum.

P. 58. Triticum, quod ei dabatur, imperat] *ſic mſ. Nann. & Car. Steph. ed. Sed alii:* triticum imperat.

CAPVT XXXI.

P. 59. Frumenti, lucri nomine, imperato] *Manut. & al. edd.* frumenti, lucri nomen, imperato.

Medimnum XXXIII.] *al.* Medimna XXX.

H-S LX.] *mſ. Nann.* H S L.

Quos tu tui quæſtus cauſſa] *ſic Nann. mſ. & Car. Steph. ed. ſed Manut. Victor. & al. edd.* quos tui quæſtus cauſſa.

Cauſſa evocaſti] *nonnulli* cauſſa evocaras.

P. 60. Cui Pyragro cognomen eſt] *mſ. Nann.* cui Pyragro nomen eſt. *edd.* cui Pyragri cognomen eſt.

Tantus dolor in injuria] *ſic Nan[...] mſs. & Car. Steph. & Gruter. edd. Ed[...]* tantus dolor injuriæ.

Non una te tantum, ſed univerſæ [...] *ſic mſ. Nann. & C. Steph. ac Grut. ed[...] ſed al.* non una te, ſed univerſæ.

CAPVT XXXII.

Tritici medimnum $\overline{\text{XVIII}}$.] *edd.* tri[...]tici medimna XVIII. *P. Manut. ed.* tri[...]tici medimnum XVIII M. *Gruter. ed[...]* tritici medimnum XVIII.

P. 61. Atidius iſtius item miniſter [...] *edd.* Accenſus iſtius item miniſter.

Tritici medimnum XXXVII millia [...] *ſic Manut. Grut. Hottom. al.* tritici mo[...]dium XXXVII millia.

Cum decumæ veniſſent tritici me[...]dimnum XVIII.] *al.* Cum decumæ ve[...]niſſent M. XVIII.

Atque hoc tantum triticum] *ſic e[...] mſ. Nann. C. Steph. & Grut. Ceteri*, Atque hoc triticum.

Decumas tritici medimnum $\overline{\text{XXV}}$.] *C. Steph. Victor. Grut. aliæque edd.* decumas tritici modium XXV millibus.

Cum illa prædonum copia] *Victor & al. edd.* cum illa prædonis copia.

CAPVT XXXIII.

P. 62. Siculorum ducebat] *al.* Siculorum dicebat.

P. 63. Addicuntur medimnum XXX[...] millibus] *ſic Manut. & Grut. ſed Vict. C. Steph. Lambin. & edd. vett.* Addicitur medimnis MM. *mſ. Nann.* Addicitur med. VIII C dimidio. *al.* Addicitur medimnum MM.

P. 64. Medimnum CIↃ CIↃ CIↃ IↃC.] *ſic ed. Grut. Sed Victor. Car. Steph. Lambin. & vett. aliæ:* Medimna DC. *ed. Manut.* Medimnum CIↃ CIↃ CIↃ.

Pro medimnum XXXI.] *ſic Grut. & Manut. Sed C. Steph. Victor. Lambin. & aliæ edd.* Pro medimnis MMMVIII.

Referri XXXI & CCCC.] *ſic Manut. & Grut. Victor. C. Steph. Lamb. & al. edd.* Referri DMMD & IIII.

CAPVT XXXIV.

P. 65. Tritici medimnum CIↃ CIↃ CIↃ DC.] *ſic Grut. ed. ſed Manutii*, tritici medimnum DC. *mſ. Nann. Vict. & Ca-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

& Carol. Steph. edd. Tritici modios MMMDC. *Lamb. ed.* Tritici modios CIↃ CIↃ CIↃ CIↃ. *al.* Tritici med. D. III. DC.

P. 66. H-S XV.] *al.* H S XII.

CAPVT XXXV.

Quod de capite ipſo demſit] *v. c.* Quod de capite iſte demſit. *Vulgg.* Quod de capite ipſi demſit.

Vobis non modo ferendum, verum etiam audiendum videtur] *edd.* Vobis non modo ferendum, verum etiam animadvertendum videtur.

P. 67. Se totam traderet] *ſic mſ. Nann. C. Steph. & Grut. edd. Cetera:* totam ſe tradidit.

L. Sylla] *al.* L. Sulla.

Propter majorum incommodorum] *edd.* Propter malorum, incommodorum.

P. 69. Remittere de ſumma] *edd. vett.* dimittere de ſumma.

Mulieri teterrimæ] *edd.* mulieri deterrimæ.

De quo lege populus Romanus] *mſ.* de quo legem populus Romanus juſſerat.

Vt ipſius voluntas pop. Rom. eſſet] *mſ.* ut ipſius voluntas ei poſſet eſſe.

CAPVT XXXVI.

Illi Decimo, hoc eſt, Tertiæ, tritici] *ſic vetus liber Fabrit. al. mſs. & edd.* Illi Decimo, hoc eſt, tritici.

Tritici modium quinque millibus] *ſic Manut. Gruter. aliæ vero editiones & libri*, tritici modium quinque millia.

P. 70. H-S MD.] *Francii mſ.* ſexterc. cõ d.

Tritici modium quinque millibus] *ſic Manut. & Grut. Cæteri edd. & mſs.* tritici modium quinque millia.

P. 71. Te ulla vis, aut ulla largitio eripiet] *edd. vett.* te ulla vis eripiet, aut ulla largitio eripiet.

Sed ſi eripuerit] *mſ. Nann. C. Steph. & Grut. edd.* ſed ſi eripueris.

CAPVT XXXVII.

A. Valentius] *al.* A. Valentinus.

P. 72. Te decumas vendidiſſe] *edd. vett.* tibi decumas veniſſe.

Vt ad medimna IↃC H-S XXX millia lucri] *ſic Victor. C. Steph. Manut. edd. Sed Lamb. & Grut.* Ad medimna IↃC XXX millia lucri.

Tritici medimnis DC.] *Nann. mſ.* tritici M°. DC.

Duo millia] *ſic mſ. Francii, qui ubique ſcribit* milia, *ut fere omnes veteres codices. ed. C. Steph.* LI millia. *mſ. Nann.* M°. ∞ ∞.

Cum magno decumas vendidiſſes] *edd. vett.* Cum magno decumas vendidiſſet.

Solutum ſit, ex litteris] *Hottom. ed.* ſolutum ſit litteris.

P. 73. In inſulula inculta] *ſic mſ. Nann. alii vero & edd.* in inſula inculta. *Fabric. mſ.* in inſicula inculta.

Redimere a piratis] *edd. vett.* redimere a privatis.

CAPVT XXXVIII.

Sed aratoribus laborioſiſſimis] *edd. vett.* & aratoribus laborioſiſſimis.

Diognotum] *edd. vett.* Diognetum.

Romæ quoque ſervi publici ad vectigalia] *edd. vett.* Romæ ſervi publici ad vectigalia. *mſ. Nann.* Romæ quoque ſervi ad publica vectigalia. *C. Steph. ed.* Romæ quoque ſervi publici ad publica vectigalia. *mſ. Franc.* Romæ ſervi pu^ce ad vectigalia.

P. 74. Tertio anno CIↃ CIↃ CIↃ medimnum] *Victor. C. Steph. Lamb. & omnes veteriores:* Tertio anno H-S MM modium. *Sed Manutii:* Tertio anno CIↃ CIↃ medimnum. *Lectio Gruterianæ editionis eſt ex conjectura Hottomanni, quam ſecutus etiam eſt Manutius, niſi quod detraxerit unum millenarium propter codicum conſenſum.*

P. 75. Aliquanto plus ipſi lucri auferant] *edd. vett.* aliquando plus ipſi auferant.

CAPVT XXXIX.

P. 76. Dant Banobali medimnis DCCC H-S MD.] *Manut. ed.* Dant Banobali medimnis pro DCCC H-S MD. *Car. Steph. ed.* Dant Banobali med. DCCCL. *al.* Dant Bariobali med. DCCC H-S CIↃ IↃ.

Quam populo Romano] *edd. vett.* quam prætori Romano.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

P. 77. H-S LII] *ſic Nann. mſ. & C. Steph. ed. At Victor. Lamb. & al. edd.* H-S VII. *Manut. & Gruter. edd.* H-S XXXVII & D.

Cum medimnum eſſet H-S XV, decumæ autem IIIXV millibus veniſſent, hoc eſt H-S XXXV.] *ſic mſ. Nann. & C. Stephani editio. Sed Victor. ed.* Cum medimnum XV millibus veniſſet, hoc eſt H-S XXXV. *Lambin. ed.* Cum medimnum XV millibus veniſſent, hoc eſt H-S XXXV. *P. Manut. & Grut. ed.* Cum modium XV millibus veniſſent, medimnum CIƆ CIƆ CIƆ, hoc eſt H-S XLV millia. *ex conjectura Hottomanni.*

Vt lucri decumano H-S LII darentur?] *Victor. & Lamb. edd.* ut lucri decumano H-S MMM darentur? *Manut. & Gruter. edd.* ut lucri decumano darentur?

P. 78. Permagno decumas ejus agri vendidi] *ſic Victor. C. Steph. Manut. & vett. edd. Sed Lambini & Gruter.* Permagno decumas ejus agri vendidiſti.

Videlicet gloriatur non Turpioni lucrum datum, ſed Petrinis pecuniam ereptam] *edd. vett.* Videlicet igitur non Turpioni lucrum datum, ſed Petrinis pecuniæ ereptæ.

CAPUT XL.

P. 79. Vt ſibi contra S C. contra jura omnia] *Manut. & al. edd.* ut ſibi contra jura omnia.

Quemadmodum aratores eluſerit] *mſ. Nann.* quemadmodum in aratores eluſerit.

Homo illuſtris ac nobilis] *ſic mſs. Nann. & C. Steph. ed.* arator. *Alii omnes:* Homo illuſtris ac nobilis arator.

Commercium in eo agro Panormitanis eſt] *mſ. Nann. & C. Steph. editio:* Commercium in eo agro nemini eſt.

Decidit H-S XVI millibus, & DCLIIII.] *Nann. mſ. & Car. Steph. ed.* Decidit H-S XS DCLIII. *Sed alia,* dedit H-S XVI millia, & DCLIV.

CAPUT XLI.

P. 80. Ne hoc quidem ſciebas] *mſ. Nann. & C. Steph. ed.* nec hoc quidem ſciebas.

Eos qui in operis erant] *ſic Nann.* [...] *& ed. C. Steph. Sed Grut. aliaque e*[...] eos quicunque in operis erant.

P. 81. Pudentes ac boni viri] *e*[...] prudentes ac boni viri.

In injuriis ſuis provinciales] *mſs.* [...] *edd. Victor. & vett.* in injuriis ſuis g[...]ves. *mſ. Nann.* in injuriis ſuis. *ſine* g[...]ves & provinciales.

P. 82. Raroque decedunt] *Pal. ſ*[...] raroque deſcendunt.

Equitem Romanum] *ſic mſs. e*[...] *Victor. C. Steph. Manut. edd. Sed Lam*[...] *& Grut.* equites Romanos.

Iſtum ſenatorium] *ſic. mſ. Nann.* [...] *C. Steph. ed. Sed vulgati,* iſtum ſenat[...]rem.

Nomen ſenatorium] *edd.* nom[...] ſenatorum.

P. 83. In hac tam miſera & iniqua [...] *edd.* In hac tam miſera & indigna. *a*[...] in hac miſeria. *Lamb.* in hac miſera [...] iniqua.

CAPUT XLII.

Tritici mod. VI, præterea H-S CI[...] CIƆ.] *edd.* tritici mod. VI, prætere[...] H-S CIƆ CIƆ millia. *P. Manut. e*[...] tritici mod. VI. præterea H-S II mi[...]lia. *In margine Lambinianæ ſcribitur* tritici modii CIƆ & præterea H-S du[...] millia.

P. 84. Tributum facere miſeros] *edd*[...] tributum ferre miſeros.

Medimnum CIƆ CIƆ CIƆ CC.] *P. Manut. ed.* medimnis MMM CC[...] *mſ. Nann.* medimnum VIIICC.

Tritici modium XVIII, & H-S III[...] millia] *ſic mſ. Nann. & C. Steph. ed. Sed edd.* tritici modium LXXXIII, & H-S III millia. *al. vetuſtiores edd.* tritici modium LXXMMM & H-S III millia.

P. 85. Percurrit oratio mea] *ſic mſ. Nann. ſed edd. vett.* præcurrit oratio mea.

CAPUT XLIII.

In agrum Mutycenſem] *mſ. Nann. C. Steph. Manut. Hottom. Gruter. edd.* In agrum Mutyenſem.

P. 86. Pactiones Menenorum] *edd. vett.* pactiones Mennorum. *Grut. & al.* pactiones Meneniorum.

Pu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Publicis. Profeſſiones] *P. Manut. & al. edd.* Publicis. Cognoſcite item profeſſiones ſationum.

Per acerbiſſimas contumelias] *ſic mſ. Nann. & C. Steph. & Grut. ed. Sed P. Manut. & alii editi :* Per ſummas contumelias.

Vt tamen in cauſſa relinquam] *ſic C. Steph. & Grut. ex mſ. Nann. P. Manut. & al. edd.* ut in cauſſa relinquam.

Heraclienſium, Gelenſium, Solentinorum] *ſic Lamb. & Grut. edd. Sed vulgati*, Heraclienſium, Incilienſium, Ætnenſium, Solentinorum. *Alii pro* Incilienſium *ſcribunt* Icilienſium. *Pal. & P. Franc.* & Cilienſium. *pro* Ætnenſium *mſ. Franc.* Hennenſium.

P. 87. Hac iniquitate decumarum] *ſic Nann. mſ. edd.* hac iniquitate decumanorum.

Cetarinos] *vulgati :* Citarinos. *edd. vetuſtiores :* Ciratararinos.

P. 88. Si cui quid aut remiſſum] *ſic mſ. Nann. ſed vulgg.* Quibus quod tum aut remiſſum.

CAPVT XLIV.

Ætnenſem ac Leontinum] *ſic mſs. Nann. & C. Steph. edd. Vulgg.* Ætnenſium & Leontinorum.

Retinere ſolitum] *Lamb. ed.* retineri ſolitos.

CAPVT XLV.

P. 89. L̄ MEDIMNVM, L H-S. Per deos] *Victor. Lambin. & multa alia*, L MEDIMNA. Per deos. *P. Manut. ed.* L MILLIA. Per deos. *mſ. Nann. & C. Steph. ed.* H-S. L. Per deos.

P. 90. Maximus hominum honeſtiſſimorum] *edd.* maximus honeſtiſſimorum.

In omnium fere finibus] *ſic mſ. Nann. C. Steph. P. Manut. & Grut. edd. Cetera*, in omnibus fere finibus.

CAPVT XLVI.

P. 91. Verum, uti dixi, ratio] *ſic mſ. Nann. & C. Steph. & Gruter. edd. Sed alia :* Verum, ut dixi, ratio.

Conſignata. meæ diligentiæ penſum] *P. Victor. C. Steph. P. Manut. & omnes vett. edd. & mſs.* Conſignata mea diligentia. Penſum.

Potius etiam adjuverunt] *Grut. ed. & margo Lambini*, potius etiam, judices, adjuverunt.

P. 92. Quid ſi c c? quid ſi c c c? quid ſi c c c c millia?] *ſic mſ. Nann. & C. Steph. Lamb. & Grut. edd. Sed Vict. P. Manut. aliæque edd.* quid ſi c c? quid ſi c c c millia?

Conjecturam capiam furti] *ſic mſ. Nann. & C. Steph. ed. Vulgg.* conjecturam faciam furti.

Si tua iniquitas, ſi tui ex cohorte] *ſic mſ. Nann. ſed vulgg.* Si tua iniquitas ſit, ut ex cohorte. *C. Steph. & Lamb. ed.* Si, ut tua iniquitas fuit, ſi tui ex cohorte.

P. 93. Propter improbitatem tam magni quæſtus] *ſic mſ. Nann. C. Steph. & Grut. edd. Cetera vero*, propter iniquitatem tam magni quæſtus.

CAPVT XLVII.

Nullas confecerat litteras] *Pall. mſs. & edd. vett.* nullus confecerat litteras.

Ratio decumanorum] *al.* ratio decumarum.

Tot cruces, tot ſupplicia] *Victor. P. Manut. Lamb. & vett. edd.* tot cruces, tot judicia.

P. 94. Pluribus millibus medimnum] *mſ. Nann.* pluribus millibus modium.

Ex jugero ararent] *edd. vett.* ex jugere ararent.

Venibant aratorum] *P. Franc. mſ.* veniebant aratorum.

Non eſt plus xxx millium] *In edd. vett. & multis mſs. non reperitur* millium.

CAPVT XLVIII.

P. 95. Vt cum decumo] *ſic C. Steph. Manut. & Hottom. edd. Sed Victor. Lamb. Grut.* ut cum decumano.

Vt in jugera ſingula] *ſic Pal. prim. & Franc. mſ. nec non Manut. Lambin. & Grut. edd. ſed vett.* ut jugera ſingula. *Pal. ſecundus*, uti jugera ſingula.

CAPVT XLIX.

P. 96. Ad jugerum xxx millia] *edd. vett.* ad jugera xxx. *al.* ad jugerum xxx.

Tritici medimnum x c.] *al.* tritici medimna x c. *Manut. ed.* tritici medimnum x c.

Tritici mod. DXL millia] *Manut. ed.* tritici mod. DXL.

Mod. CCXVI millibus] *Manut. ed.* mod. CCXVI. *ſic & paullo poſt eadem* tritici CCCXXIV. *pro* CCCXXIV millia. *In edd. vett.* tritici CCXXIII. *& ſic in ſequentibus.*

P. 97. Sunt hæc jam ad CCCLVI millia CCCC mod.] *edd. vett.* ſunt hæc jam ad H-S CCCXL mod. tritici *Manut. ed.* ſunt hæc jam ad CCCXL mod. tritici.

P. 98. Exemplo H-S x c millia] *ſic mſ. Nann. ſed edd. vett.* exemplo ad H-S. x c millia.

Dimidio plus ipſe abſtulerit] *ſic mſ. Nann. C. Steph. & Grut. ed. Vulgati:* Dimidio plus abſtulerit.

CCXVI modium millibus decumas] *ſic Lamb. & Grut. ſed Victor. C. Steph. & aliæ vulgg.* CCXVI decumas. *P. Manut. ed.* CCXVI decumas.

Atqui tum neque] *edd. vett.* atque tum neque.

CAPUT L.

P. 99. H-S. faciebat acceſſiones] *ſic mſ. Nann. & C. Steph. ed. Cetera:* nummorum faciebat acceſſiones.

P. 100. Si quis villicus] *mſ. Nann.* ſi qui villicus.

Ex eo fundo] *P. Manut. & Hottom. ed.* ex fundo *in mſ. Nann.* ex fundo *non legitur.*

Cui H-S dena merces eſſet] *mſ. Nan.* qui H-S. dena meritaſſet. *& ſic C. Steph. ed. & Pall. mſs. edd. prima,* qui H-S dena mercaſſet.

CAPUT LI.

P. 101. Neque id ſolum accidit] *ſic mſ. Nann. C. Steph. & Grut. ed. ſed alia:* neque id ſolum actum eſt.

Agros lætos & fertiles] *ſic ex mſs. Grut. Vulgati:* agros latos & fertiles.

Agri Mutycenſis] *plerique vulgg.* Agri Mutyenſis.

P. 102. Quam locupletium] *ſic mſ. Nann. & C. Steph. ed. Vulgg.* quam locupletum.

CAPUT LII.

Minus multis jugis remanſiſſe] *vul*[...] minus multis jugis minores remanſi[...] *Vetuſtiores edd.* minus multis locis m[...]nores remanſiſſe.

Sui cauſſa fecerant] *ſic mſ. Na*[...] *C. Steph. & Grut. ed. al.* ſua cauſſa [...]cerant.

Iam vero, judices, ſi Siculorum [...] *ſic mſ. Nann. C. Steph. & Grut. edd.* [...]*teri vulgati:* Iam vero ſi Siculorum.

P. 103. Doceo litteris civitatum] [...] *quoque mſ. Nann. C. Steph. & Grut. ed*[...] *ſed Victor. P. Manut. & al.* doceo litt[...]ris. *ſine* civitatum.

CAPUT LIII.

P. 104. Dicit quanti] *mſ.* dicit de[...] quanti.

Summa vi data eſt] *ſic mſ. Nan*[...] *C. Steph. & Gruter. edd. Vulgati alii* ſumma data eſt.

Ait ſe miſiſſe & præſentem confi[...]maſſe] *ſic ex mſ. Hottom. Grut. Vulgat*[...] ait ſe miſiſſe & confirmaſſe.

Tantum non Metellus aratoribus ob[...]ſides dedit] *ſic Victor. & Grut. edd. &* *mſ. Nann. ſed vulgg.* tantum quod Me[...]tellus aratoribus obſides non dedit.

Se nulla in re] *edit. vetuſtiores:* ſ[...] ulla in re. *mſ. Nann.* ſe non ulla in re.

CAPUT LIV.

P. 105. Poſt noſtra patrumque memoria] *ſic Gruter. ex Hottom. mſs. ſed ceteræ edd.* poſt noſtram patrumque memoriam.

Verſatæ ſint] *mſs.* Verſatæ ſunt.

Aratorum interitio] *ſic mſs. vulgg.* aratorum internicio. *al.* internecio.

CAPUT LV.

P. 106. Expectate etiam, judices, expectate, ſi poteſtis] *ſic Gruter. ed. mſ. Nann. & C. Steph. ed.* Expectate etiam expectate. *Vulgati:* expectate etiam judices ſi poteſtis.

P. 107. Deminuta] *ſic mſ. Nann. & C. Steph. & Grut. edd. al.* diminuta.

Interierit, ſaltem commoda] *edd. vett.* interiit, ſaltem commoda.

Commoda populi Romani reſpicite] *edd. vett.* commoda veſtra reſpicite.

Ex

Ex agris ejecti] *ſic mſ. Nann. edd. meliores. Vulgatæ :* ex agris rejecti.

Capvt LVI.

P. 108. Mihi connitendum] *edd. vett.* mihi contendendum.

Capvt LVII.

P. 109. Non ſolum, id quod commune eſt, propter imperium] *edd.* non ſolum id, quod commune eſt propter imperium.

Sed etiam id quod ipſius præcipuum eſt] *ſic diſtinguit Hottom. & Grut. al.* ſed etiam id ipſius præcipuum eſt.

Avaritiæque ſuæ refrenaret] *edd.* avaritiæque ſuæ frenaret.

Capvt LVIII.

P. 110. Exiſtimationi hominum ſe venditaſſet] *mſs. & edd. nonnulli :* exiſtimationi ſe hominum vendicaſſet. *al.* exiſtimationi populi Romani ſe vendicaſſet. *al.* non aliqua re ſe ſimulatione exiſtimationi hominum vindicaſſet.

P. 111. Ne verbo quidem graviore appellaſſes] *Pal. prim.* profecto ne verbo quidem, verbo quidem graviore.

Neque apud te] *Lamb. ed.* atque apud te.

P. 112. Sponſio H-S v. mil.] *P. Manut. ed.* facta eſt ſponſio H-S v millia. *mſ.* facta eſt ſponſio H-S. v. *al. mſ.* facta eſt ſponſio H-S $\overline{\text{v}}$.

Capvt LX.

P. 113. Teneo, teneo, inquam in mediis] *ſic mſ. Nann. & C. Steph. ac Grut. edd. al.* teneo te in mediis.

P. 114. Furem manifeſte avertentem] *mſ. Nann. & C. Steph. ed.* furem manifeſte averrentem.

Ni ſocium ſe tibi] *ſic mſ. Nann. Car. Steph. & Grut. edd. Sed ceteræ,* ni ſocium tibi. *Aldi Manut. & nonnullæ aliæ:* ni ſocium te ſibi.

P. 115. Auget atque ornat te] *edd. vett.* auget atque ornate. *Lamb. ed.* urget atque onerat.

Capvt LXI.

P. 116. H-S. v millia] *mſ. Nann.* H-S. quingenta millia.

Mercedis ac præmii dare] *ſic mſ. Nann. & ed. Grut. Cetera,* mercedis nomine ac præmii dare.

Capvt LXII.

P. 119. Omnes omnia dicant in illum, niſi ita res] *editiones fere omnes :* omnes omnia dicant: in illo niſi ita res. *P. Manut. ed.* omnes omnia dicant: niſi ita res.

Litteras manifeſtas quæris] *P. Manut. ed.* litteras, res manifeſtas quæris. *ex conjectura Hottomanni.*

Capvt LXIV.

P. 121. Quam manifeſtis in rebus teneare] *ſic mſ. Nann. C. Steph. & Grut. edd. Sed ceteræ,* quam maximis in rebus teneare.

Nam ſi xxx mil. mod. trit.] *ſic Grut. Lamb. & P. Manut. edd. ſed Nann. mſ. & C. Steph. ed.* Nam ſi xxx mod. tritici. *Vict. & al. vett. edd.* Si ᴅxxx mod. tritici.

P. 122. Decumas xxx millibus mod. minoris] *al. edd.* xxx mod. minoris. *mſ. Nann. & P. Manut. ed.* decumas xxx millia minoris.

Te ita illud defendere] *ſic mſ. Nann. ſed vulgati :* te illud defendere.

Capvt LXV.

Tenetur ergo jam] *ſic mſ. Nann. & C. Steph. ed. Ceteræ:* tenetur igitur jam.

Amicos reddidiſſet] *ſic mſ. Nann. C. Steph. & Gruter. edd. Sed P. Manut. Victor. aliæque,* amicos redemiſſet.

P. 123. Additum eſt ad Metellum] *v. c.* Aditus eſt Metellus.

C. Gallius ſenator : poſtulavit a L. Metello] *ſic mſ. Nann. C. Steph. & Gruter. edd. Sed Victor. Manut. & al.* C. Gallius ſenator a L. Metello.

P. 124. Præjudicium a ſe de capite] *ſic mſ. Nann. C. Steph. Lamb. & Gruter. edd. Sed Victor. Manut. aliæque :* præjudicium ſe de capite.

Capvt LXVI.

Epiſtolam Timarchidis] *vetus liber :* epiſtolam Timarchidi.

P. 125. Crimen decumanum peroraro] *ſic mſ. Nann. & C. Steph. ed. Sed Gruter. cum ceteris :* crimen decumanum perorabo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

P. 126. Quod retundarit] *ſic C. Steph. Lambin. & Gruter. edd. Sed Victor. & P. Manut. aliæque edd.* quod redundaret.

Non ne verba domo tua] *ſic mſ. Nann. C. Steph. & Grut. edd. al.* non verba domo tua.

Volo mi frater fraterculo] *ſic mſ. Nann. & C. Steph. Lamb. & Grut. edd. ac Victor. Manut. aliæ:* Volo mihi fraterculo.

CAPVT LXVII.

P. 127. In cohorte carus habebere] *ſic mſ. Nann. & Grut. ed. Victor. Manut. Lamb.* In cohorte carus habeare. *Car. Steph.* In cohorte carus habere.

Quod cuique opus ſit oppone] *mſ.* quod cuique opus ſit appone.

Da, profunde, oppone] *ſic P. Manut. & Grut. edd. Sed T. Victor. Lamb. C. Steph. ceteræque*, dare, profundere, opponere, ſi velis. *Michaelis Bruti ed.* DA. PROFVNDE. SI VELIS VINCERE.

Hoc vero ferri jam non poteſt] *Pal. prim.* Hoc vero fieri utique jam non poteſt. *Pal. ſec.* Hoc vero ſperari jam non poteſt.

Omnia ludibundus conficies] *ſic mſ. Nann. C. Steph. & Grut. edd. Sed Victor. Lamb. Manut. edd.* Omnia ludibundus perficies.

CAPVT LXVIII.

P. 128. Muneribus inſinuet in familiaritatem] *ſic P. Victor. Manut. & vetuſtiores editiones. Sed mſ. Nann. C. Steph. Lamb. Grut. edd.* muneribus ſe inſinuet. *Brut. ed.* quibus ſe rebus ac muneribus inſin.

P. 129. In hoc errat uno] *edd. vetuſtiores:* in hoc erat uno.

Non ſermone impuro atque improbo] *edd. nec mſs.* non ſermone incauto atque improbo.

Ad iſtius amicitiam adrepſerat] *edd.* ad iſtius amicitiam arrepſerat.

Ex qua in aratorem recuperatores] *ſic mſ. Nann. & C. Steph. ed. Sed ceteræ Victor. Manut. Lamb. Grut.* ex qua recuperatores.

P. 130. In iſto aut C. Lælii, [...] M. Catonis materiem] *ſic mſ. N[...] Sed edd. & mſs. alii,* fac C. Lælii M. [...]tonis materiem.

P. 131. Nihil unquam patrem ag[...] vidit] *mſ. Nann.* nihil unquam patr[...] facere vidit.

CAPVT LXIX.

Civitatis diſciplinam, non ad [...] flagitia, neque ad tuas] *ſic Grut. ed[...] mſ. Lambini. Ceteræ edd.* civitatis di[...]plinam non ad tuas.

Eſſet ex inerti] *ſic ex mſ. Nann. [...] Steph. & Gruter. edd. Sed ceteræ:* e[...] inerti.

Quamvis bonum fortemque] *e[...] nonnullæ:* quantumvis bonum forte[...]que.

P. 132. Ereptumque aratoribus] [...] *ex Nann. mſ. C. Steph. & Grut. at ce[...]ræ:* abreptumque aratoribus.

CAPVT LXX.

P. 133. Vnum alterarum decun[...]rum] *ſic mſ. Hottom. & duo Lamb[...] & ejuſd. ac Bruti edd. Sed mſ. Nann.[...] C. Steph. ed.* unum decumarum. *V[...]gati:* unum certarum decumarum. [...]*tuſtiores edd. mſs. Pall. Grut. ed.* unu[...] ceterarum decumarum.

Fuiſſet, hujus imperati tritici mo[...] DCCCC millia] *ſic ex Nann. mſ. C[...] Steph. Manut. Grut. Lamb. ſed vetuſt[...]res*, fuiſſet tritici mod. DCCCC.

P. 135. H-S. terni] *edd. vett.* H-[...] ternos. *al.* H-S ternis.

H-S bis & tricies] *ſic Lamb. & Gru[...] edd. ſed Victor. & ceteræ:* H S. duo [...] tricies. *P. Manut. ed.* H-S II & tricie[...] *C. Steph. ed.* H-S. duodevicies.

Prope centies & tricies] *mſ. Nan[...]* prope centiens & triciens. *P. Manut. e[...]* propes centies & vicies.

P. 136. Nihil cuiquam probare ve[...]lim] *edd. vett.* nihil probare velim.

Primum cum poſita eſſet apud eas ſo[...]cietates] *ſic mſs. Lamb. & ed. Grut. ſe[...] aliæ edd.* Primum eam, cum poſita eſſe[...] apud eas ſocietates.

CAPVT LXXI.

Ex Carpinatii litteris] *edd. vett.* e[...] Arpinati litteris.

P. 137. Quibus enim teſtibus? publicanis? tractati] *edd. vett.* quibus enim teſtibus? publicani tractati.

P. 138. Et ejus ſocietatis publicanorum] *edd. vett.* & ſex publicanorum.

Quas ego Syracuſis apud Carpinatium in litterarum allatarum libris. Romæ in litterarum miſſarum apud magiſtrum Tullium, familiarem tuum inveni] *mſ. Nann.* Quas ego Syracuſis in litterarum miſſarum libris apud magiſtrum L. Tullium, familiarem tuum inveni. *& ſic Car. Steph. ed.*

Impudentiam fœnerationis] *mſ. Nann. & C. Steph. ed.* impudentiam fœneratoris.

L. Vetti] *edd. vett.* L. Vectii.

C. Antiſtii] *edd. nonnulli*, C. Antiſtitis.

Magiſtrorum litteris, primorum] *ſic ex mſ. Nann. C. Steph. Lamb. Grut.*

P. 139. Tui quæſtoris teſtatur impudentiſſimum] *ſic mſ. Nann. C. Steph. Lamb. Grut. edd. Sed Victor. P. Manut. aliæque omnes* teſtatur *non habent. unde ſtellis appoſitis notant locum eſſe defectum. Lamb. in margine notat neſcio an ex libro, an ex conjectura:* Tui quæſtoris teſtatur litteris impudentiſſimum.

CAPVT LXXII.

Perſcriptorem tuæ fœnerationis] *mſ.* præſcriptorem tuæ fœnerationis.

Etenim caſu ſcribæ tum duo] *ſic mſ. Hottom. edd.* & caſu ſcribæ tum duo.

Minor eſſe nunc, judices, vobis diſceptantibus] *ſic P. Manut. Lambin. Grut. Sed ceteræ omnes:* minor eſſe nunc cura, judices, vobis diſceptantibus. *mſ. Franc.* minor eſſet nunc cura, judices, vobis diſceptantibus.

CAPVT LXXIII.

P. 141. Obſtupui, judices] *mſ.* obſtipui judices.

Haleſinus Aeneas] *mſ.* Haleſinus Aenias.

LX millia modium] *mſ. Nann. & C. Steph. ed.* ſexagena millia mod.

P. 142. Civitatum frumentum improbare, ſuum probare, cum ſuum probaſſet, pretium ei frumento conſtituere] *ſic mſ. Nann. edd. Car. Steph. Lamb. & Grut. Sed Victor. P. Manut. aliæque vett. edd.* civitatum frumentum improbare, pretium ei frumento conſtituere.

Quod conſtituiſſet] *mſ. Nann. & C. Steph. ed.* quod cum conſtituiſſet.

CAPVT LXXV.

P. 144. Retines H-S. XVIII.] *al.* ſeſtertia XII. *al.* ſeſtertia XXI.

Vt tu in multis epiſtolis] *liber Hott.* ut in multis epiſtolis.

Gloriaris, H-S II. Sed] *mſ.* Gloriaris, H-S II S.

Sed fuerit H-S III, quoniam] *mſ. Nann.* Sed fuerit H-S III S. quoniam.

Cognoſcite & ex litteris publicis & ex teſtimoniis] *ſic ex mſ. Nann. C. Steph. & Gruter. edd. Sed aliæ edd.* cognoſcite ex litteris publicis & ex teſtimoniis.

Ad tempus accommodatum intelligitis] *ſic ex mſ. Nann. C. Steph. & Grut. edd. ſed ceteræ,* ad tempus accommodatum intelligatis.

CAPVT LXXVI.

P. 145. Mancipes eſſe verſatos] *mſ.* mancupes eſſe verſatos. *ſic mox idem mſ.* proxume *pro* proxime.

Neque attigi, neque adſpexi] *Car. Steph. ed. ex mſ. Nann.* neque attigi, neque inſpexi.

P. 146. Remp. tum occupaverant] *edd.* remp. tum occupaverat.

Quæſturam cum Dolabella] *mſ. Nann. & C. Steph. ed.* cum A. Dolabella.

Lucra ligurientem] *edd. nonnullæ*, lucra ligurrientem.

CAPVT LXXVII.

P. 147. Alter, quod frumentum] *ſic ex mſ. Nann. C. Steph. ſed aliæ:* alter quod id frumentum.

P. 148. H-S XVIII.] *mſſ. & edd.* H-S XII.

Qui tibi vel ad ſtatuam] *ſic ex mſ. Nann. C. Steph. & Gruter. ed. aliæ,* qui vel ad ſtatuam.

CAPVT LXXVIII.

P. 149. Cerarium vero quid? quomodo] *P. Victor. Manut. aliique editi:* cerarium vero quid vocas? quomodo.

Scriba

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Scriba tuus averreret] *ſic mſ. Nann. C. Steph. & Grut. ed. Ceteræ:* Scriba tuus averteret.

P. 150. Et mecum duos frugaliſſimos] *Hottom.* mecum duos frugaliſſimos.

L. Sergium] *edd. vett.* L. Segetum.

CAPVT LXXIX.

Mulio qui advexerit] *edd.* mulio qui adduxerit. *al.* multo qui adduxerit, tabellarius? Cujus adventu certiores facti.

P. 151. Quæ pars operæ aut oportunitatis] *mſ. Nann.* quæ pars operæ at oportunitatis.

Cur ei non modo merces] *ſic mſ. Nann. C. Steph. P. Manut. & Grut. edd. ſed vett. edd.* cui rei non modo merces.

P. 152. De nepotum donis] *edd. & mſs.* de nepotum bonis.

P. 153. Mirabimur turpes aliquos] *ſic ex mſ. Nann. C. Steph. & Grut. edd. alii:* mirabimur turpes aliquot.

CAPVT LXXX.

H-S tredecies] *edd. vett.* H-S terdecies. *mſ. Nann.* H-S terdeciens.

H-S XVIII millibus] *al.* H-S VIII millibus. *Lambin. ed.* HS CCIↃↃ. ↃC. CIↃ. CIↃ. CIↃ. *mſ. Nann.* GII ∞ ∞ ∞.

P. 154. Optime rep. geſta] *mſ. Nann.* optume rep. geſta.

Q. Rubrium excellentem virtute] *ſic ex mſ. Nann. C. Steph. & Grut. Ceteri,* Q. Rubrium excellenti virtute.

Ingenio, gratia præditum] *ſic mſs. ſed edd. vett.* Ingenio, gloria præditum.

CAPVT LXXXI.

P. 156. Quod cum magnitudine pecuniæ] *ſic ex mſ. Nann. C. Steph. & Grut. At vulgati:* Quod tum magnitudine pecuniæ.

Tum vero eo magis] *ſic mſ. Nann. & C. Steph. ac Grut. ed. ſed aliæ edd. & mſs.* te vero eo magis. *P. Manut. Lamb. ed.* & vero eo magis.

Frumenti in cellam quod ſumere oporteret æſtimaſſe] *ex mſ. Nann. & C. Steph. editione. Ceteræ omnes,* frumentum, in cellam quod ſumeret, æſtimaſſe.

CAPVT LXXXII.

P. 157. Rationem defenſionis. In[...] ſtituerunt ſemper] *ſic ex Lambini in[...] punctione Gruterus. Editiones ceteræ,* ra[...] nem defenſionis inſtituerunt. Sem[...]

Ad ultima ac difficillima ad por[...] dum loca. ad portandum frumentu[...] *ſic ex mſ. Lambini, Gruterus. Ceteri* [...] *omnes:* ad ultima ac difficillima ap[...] tandum frumentum.

P. 158. Vt ii quos innocentiſſim[...] meminimus, aut audivimus] *mſ.* [...] *brit. & duo alii,* ut, ii, quos mem[...] mus, aut vidimus.

CAPVT LXXXIII.

An, quoniam hoc cum non au[...] dicere] *ſic ex Nann. C. Steph. & Gru[...] edd. At vulgg.* An, quoniam hoc n[...] audes dicere.

CAPVT LXXXIV.

P. 161. Is honeſtus] *edd. vett.* [...] honeſtus.

CAPVT LXXXV.

Nam ego tribus H-S non poſſu[...] *mſ. Nann.* Nam ego H-S ternis n[...] poſſum.

Nam ſperaveram] *ſic P. Manut. a*[...]*que. Vulgg.* non ſperaveram.

Quaternos H-S. dederit] *ſic ex m*[...] *Nann. C. Steph. & Grut. Sed vulgat*[...] quaternos nummos.

P. 162. Dic, dic, inquit planius [...] *ſic ex mſ. Nann. C. Steph. & Grut. V*[...]*gati,* dic, inquit, planius.

Hæc deerat injuria] *mſ. Nann.* h[...] deerat injuriæ.

CAPVT LXXXVI.

P. 163. Quos non aratro ac man[...] quærit, boves, & aratrum] *Nann. m*[...] *& Lamb. ed.* quos non exarat, quo[...] non aratro ac manu quærit, boves & a[...]ratrum. *C. Steph. ed.* quos non exarat [...] boves & aratrum.

CAPVT LXXXVII.

P. 164. Homo cum primis prudens] *ſic ex mſ. Fabric. Lamb. & Grut. ed. Se*[...] *ceteri,* homo cum primis civitatis prudens.

Ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Ad æquitatem conditionis] *ex mſ.* *brit. ſic emendarunt Lambinus & Gruus. Sed ceteri*, ad æquitatis conditiom.

Certe fructu ſuo] *ſic ex mſs. Pall. & brit. Lambin. & Grut. Vulgati :* certo actu ſuo.

P.165. Debet populo Romano] *ſic C. Fabrit. Lamb. & Grut. Sed vulgati :* pulo Romano det.

Ternos denarios] *mſ.* ternos x.

Proinde quaſi] *al.* Perinde quaſi.

CAPVT LXXXVIII.

P.167. Non ex eo, quod oportuet, non ex eo quod licuerit, ſed ex eo] *c verba*, non ex eo quod oportuerit. *Nanniano libro repoſuerunt, quæ in Manutii aliiſque edd. deſiderantur, C.Steph. Lamb. Grut. edd.*

Fecerunt alii alia quam multa] *ſic mſ. Nann. C. Steph. & Grut. Sed P. Manut. Lamb. Victor. aliæque :* fecerunt alii alia quam multa. *Alius liber :* fecerunt alii. Quid ? alia quam multa.

CAPVT XC.

P.169. Hæc enim plurimum ſolent] *c mſ. Nann. ſed edd.* Hæc plurimum ſolent.

Cum eos non poteris proferre, proferes hos recentes] *ſic ex mſ. Nann. C. Steph. Sed Gruterus cum ceteris edd.* cum eos non poteris, proferes hos recentes. *Sed alii :* cum eos non poteris proferre, hos recentes.

P. 170. Non quæram foris, cum habeas judices] *in Lamb. margine :* non quæram foris, habeo judices. *Palat. ſec.* non quæram foris, habeas judices tecum. *Pal. prim.* non quæram foris, habebis judices tecum.

CAPVT XCI.

P.171. De cella ne Lepidus quidem fecerat] *ſic Lamb. & Grut. ex conjectura Hottomanni. Sed C. Steph. & Victor. edd.* de cella ante Lepidus quidem fecerat. *P. Manut.* de cella ante ne Lepidus quidem fecerat.

Prætoribus, Proconſulibus] *ſic ex Nann. Grut. & C. Steph. ſed ceteri*, Prætoribus, Conſulibus.

P. 172. Quam ſi defendere poſſit] *ſic ex Nann. mſ. Rob. Steph. & Grut. Sed vulgatæ :* quam ſe defendere poſſet.

P. 173. Multa contra utilitatem] *edd. vett.* multa contra voluntatem. *Pall.* contra voluntatem *ſine* multa.

Ita M. Antonii exemplo] *ſic cod. Nann. at vulgata*, ita Antonii.

Populuſque R. judices] *ſic edd. ſed Lamb. & Gruterus*, S. P. Q. R. judices.

CAPVT XCII.

Tritici modius denariis quinque] *Lamb. ed.* tritici modius x. v. *edd. Hott. & al.* tritici modius H-S. xv.

P. 174. Æſtimavit denariis III.] *mſ.* æſtimavit XIII. *edd. vett.* æſtimavit denariis XIII.

CAPVT XCIII.

Non ſimili fecerat annonas] *ſic mſ. Nann. edd. vett.* non ſimili fecerat anno.

P.175. Quid dicetis] *edd.* quid dicitis.

Biennium provinciam obtinuit] *edd. vett.* biennio provinciam obtinuit.

Num aut in vilitate nummum] *edd. vett.* unum aut in vilitate nummum.

Pecuniam deportare] *vett. edd.* pecuniam deportare.

Improbitatem coarguo] *edd. vett.* improbitatem arguo.

CAPVT XCIV.

P.176. Occultis itineribus ac anguſtis] *edd. vett.* occultis itineribus atque anguſtiis.

Quaternos, quinos, denos] *ſic Nann. mſ. edd.* quaternos, denos.

Non ſit ferendus] *ſic mſ. Nann. ſed edd. vett.* qui non ſit deferendus.

P.177. Genus æſtimationis erit comprobatum] *ſic Nann. mſ. ſed edd.* genus æſtimationis eſt comprobatum.

Ternis denariis æſtimari licere, ternis non decere] *ſic ex mſ. Nann. C. Steph. & Grut. Sed edd. ceteræ :* ternis denariis æſtimare licere.

CAPVT XCV.

Quam plurimos improbos] *edd. vett.* quam plurimos impios.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

At hoc parum eſt] *mſ.* adhuc parum eſt. *al.* ad hoc parum eſt.

*P.*178. Per cellæ nomen] *edd. vett.* prætextu cellæ.

*P.*179. Præclaros vero exiſtimas] *ſic mſ. Lamb. & ejus ac Grut. edd. Ceteræ,* Præclaros viros exiſtimas.

CAPUT XCVI.

Rempublicam ſiſtere negat] *mſ. Nann. & edd. C. Steph. Lamb. & Gruter.* rempublicam ſubſiſtere negat.

Per ſummam injuriam averratur] *ſic mſ. Nann. C. Steph. & Grut. ed. Sed ceteri mſs. & edd.* per ſummam injuriam auferatur.

*P.*180. Quis obſiſtet? quis erit tam cupidus veſtrum?] *ſic ex Nann. cod. C. Steph. Sed ceteri,* quis obſtet? quis erit tam cupidus veſtri. *niſi quod* veſtrum *legatur quoque in Gruteriana.*

CAPUT XCVII.

Negaret hic æſtimatione ſe uſu[m] *Lamb. & Grut.* negaret hac æſtimat[ione] ſe uſum. *al.* Vellem negare poſſet [...] æſtimatione. *ſic Lamb. in margine* [...] *unde hauſerit, nam in nulla editione* [...] *lectionem reperi, neſcio. Addit ide[m in] margine, ex codice, an conjectura, i[ncer]tum,* ſi negaret hac æſtimatione. *M[...] ſine interrogationis nota, ut Victorius,* [n]egaret hic æſtimatione ſe uſum.

Ne id quidem licet dicere] *al.* [n]id quidem licebit dicere.

CAPUT XCVIII.

P. 182. Lege & conſuetudine trah[an]tur] *ſic mſ. Nann. & C. Steph. & G[rut.] edd. Sed vulgatæ,* lege & conditi[one] trahantur.

VARIAE LECTIONES IN LIBRUM QUARTUM IN C. VERREM.

CAPUT I.

*P.*185. VOs eam ſuo, non nominis pondere] *ſic mſs. ſed edd. vett.* vos eam ſuo nominis pondere.

Vllam gemmam, aut margaritam] *ſic mſs. ſed edd.* nego ullam gemmam aut margaritam fuiſſe, aut.

Neque in tabula, neque in textili] *ſic mſs. ſed edd.* neque in tabula, neque textilem.

P. 186. Quod ad oculos animumque acciderit] *ſic mſs. at edd.* quod oculos animumque accenderit.

CAPUT II.

P. 187. Marmoreum Praxitelis] *n[...]* Marmoreum Praxitele.

Cum Theſpiis ea quæ ad ædem [...] *multi mſs. & edd.* Cum Theſpiadæ, qu[æ] ad ædem. *Grut. mſ.* Cum Theſpiæ qu[æ] ad ædem.

CAPUT III.

Erant arulæ] *ſic mſs. ſed edd.* era[nt] tabulæ.

P. 188. Sed earum artificem quem [?] quemnam?] *edd. vett.* ſed earum artificem quemnam? *Quintil.* ſed earum rerum artificem quem? quemnam?

P. 189

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

P. 189. Diligens fuit ad reportanum] *mſ. Cujac.* diligens fuit ad repoendum.

Quatridui cauſſa, per ſimulationem] *ſs.* quatridui cauſſam, per ſimulatioem.

CAPUT IV.

P. 190. Tot homines cujuſque moi] *mſs.* tot homines cujuſce modi.

Ad hereditatem ſacrorum] *Pall. & et. ed.* an hereditatem ſacrorum. *Grut. ſ.* in hereditatem ſacrorum. *Cujac. ſ.* in hereditate ſacrorum. *edd. vett.* An ereditatem ſacrorum non quærebat? eretricis heredem quærebat?

CAPUT V.

P. 192. Cur emeris] *edd. nonnullæ:* ur emeres.

CAPUT VI.

Tanta vis oppreſſerit] *mſ.* tanta vis reſſerit.

P. 193. Ab humanitate, a pietate] *c C. Steph. Lamb. Grut. edd. Sed Victor. anut. & aliæ*, ab humanitate & pietate.

H-S. VI mill. & D.] *ſic edd. Manut. Grut. Sed Victor. Lamb. & C. Steph. on agnoſcunt* & D. *Manut. ed.* $\overline{\text{VI}}$ & D.

CAPUT VII.

P. 194. Commiſiſſet ut propter eum] *ſ.* commiſſet ut propter eum.

H-S cxx millibus] *mſ.* H-S XL milbus.

CAPUT VIII.

P. 195. Ennenſi, Agyrinenſi] *edd. ett.* Ætnenſi, Agyrinenſi.

P. 196. Qua judicium eſt communis privatæ rei ſociorum] *edd. vett.* qua dicium eſt communis: arte ſociorum. *ſs.* qua judicium eſt munia arce ſocioum. *Alii mſs. & in his primus Francii*, ua judicium eſt, communi arce ſocioum. *alii:* qua judicium eſt communis rce ſociorum.

P. 197. Apud eos deos] *al.* apud eos.

Prope quotidie facere] *quidam mſ.* rope quotidiano facere.

Habe Canephoros] *edd. multæ:* tibi hae Canephoros. *al.* habe Canephoras.

CAPUT IX.

P. 198. Neceſſe erit ingratis] *mſs. ed. Victor. & aliæ vetuſtiores:* neceſſe erit gratis.

Quæ malo integra reſervare, ut quam minimum ſit illis temporis] *quidam mſs.* quæ modo integra reſervare volui, ut quam minimum dem illis.

Multas familiam] *quidam mſs. & edd. vett.* multas familias totas.

CAPUT X.

P. 199. Exeuntes e Cilicia] *edd. Lamb. & M. Bruti*, exeuntes ex Sicilia.

P. 200. Clariſſimi potentiſſimique] *Pall. mſs. & edd.* clariſſimi potentiſſimi quoque. *Cujac.* clariſſimi ac potentiſſimi.

Cum ſevera judicia fiebant] *mſ.* cum judicia fiebant.

Mamertini irati fuerunt] *edd.* Mamertini irati non fuerunt.

In Timarchidis prandium] *mſs.* in Timarchidi prandium.

His quidem temporibus] *nonnullæ edd.* His quidem in temporibus.

P. 201. Hinc in convivium] *edd. vett.* quod in convivium.

CAPUT XI.

Ecquæ civitas eſt] *al.* ecqua civitas eſt.

Non in provinciis noſtris] *ed. Lamb.* non modo in provinciis noſtris.

P. 202. Apud ſocios atque exteras] *Palatini & Gruteri mſs. & editio:* Apud ſocios in exteras.

Cn. Pompeji Baſiliſci] *Cujac. mſ.* Cn. Pompeji Baſiliti. *Pal. prim.* Cn. Pompeji Baſili.

Quo L. frater meus] *edd. vetuſtiores:* qua L. frater meus.

CAPUT XII.

P. 204. Quemadmodum revertiſſent] *ſic mſs. omnes & Victor. ed. Sed ceteræ omnes vulgatæ, etiam Gruteri:* quæſivi, an domum revertiſſent.

Riſus populi atque admurmuratio facta eſt] *P. Franc. & al. mſs.* Riſus populi atque admiratio omnium veſtrum facta eſt. *C. Steph. ed.* Riſus populi atque admurmuratio omnium veſtrum facta eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

H-S. VI millibus D ſe tibi vendidiſſe] *edd. vulgatæ:* H-S. D. quingentis ſe tibi vendidiſſe.

A Philarcho] *mſ.* a Philiarcho. *al.* a Philarchio.

P. 205. Alias item nobiles] *edd. vett.* alias ita nobiles.

CAPVT XIII.

P. 206. Domo profugientes] *mſs.* domo fugientes.

Quibus in tabulis retulit] *P. Manut. ed.* quibus in tabulas retulit.

P. 207. Vbi quidquid eſſet] *Grut. & P. Manut. ed.* ubi quidque eſſet.

CAPVT XIV.

Quod ſibi a patre & a majoribus] *ed. Victor.* quod ſibi a matre, & a majoribus.

P. 208. Ne multa H-S. C C me, inquit, popoſcerunt. dixi me C daturum] *ſic Manut. Hottom. Lamb. Grut. edd. Sed Pall. & Grut. mſs. nec non Victor. & aliæ vett. edd.* ne multa: H-S C I Ɔ me inquit dixi daturum.

Et mehercules] *al. edd.* & mehercule.

CAPVT XVI.

209. Vnde digreſſa eſt, oratio revertatur] *mſs. duo:* unde digreſſa eſt oratio, revertamur. *Lamb. ed.* unde degreſſa eſt, oratio revertatur.

P. 210. Iam etiam ante præturam] *mſ.* jam ante præturam.

In his quid habeas] *Pall. mſs. & edd. vett.* in his quas habeas. *Cujac. lib.* in his quæ habes.

CAPVT XVII.

P. 211. Spoliaſti ac depeculatus es] *Cujac. mſ.* ſpoliaſti ac depecuniatus es.

CAPVT XIX.

P. 214. Res clara, tota Sicilia] *ſic mſs. ſed alii & edd. vett.* Reclamat tota Sicilia.

Neque ſolum præſentes reos fieri, ſed etiam abſentes] *Lamb. & Grut. edd. & duo mſs.* neque ſolum reos fieri, ſed etiam abſentes. *Manut. ed.* neque ſolum præſentes, ſed etiam abſentes.

CAPVT XX.

P. 216. Eſt tanti. cedo tabulas] *ſ*[...] exeant cedo tabulas.

Abs te ſolo ita eſſe contemtum [...] *mſs. & edd. ſed aliæ:* abs te ſolo [...] contemtum.

Vt etiam una cum ceteris] *ſic Gr*[...] *ex mſs. & edd. vett. ſed aliæ:* ut et[...] cum ceteris.

Cum Siculis diſpoliaretur] *ſic Vi*[...] *C. Steph. & aliæ edd. Verum Manu*[...] cum Siculis deſpoliaretur.

CAPVT XXI.

P. 218. Peræqua proportione cete[...] *edd. vett.* æqua proportione cetera.

Omnium cupidiſſimorum] *ſic q*[...] *dam mſs. & edd. Lamb. & Gruteri.* [...] *teræ*, omnium avariſſimorum.

In oppidum quopiam venerat] [...] *Gruter. ex mſ. Vulgati*, in oppid[...] quoppiam.

CAPVT XXII.

P. 219. Non modo oppidum n[...]lum, ſed ne domus quidem ulla paul[...] *ſic ex mſs. duobus Gruterus, & ante e*[...] *C. Stephanus. Sed ed. Victor. & alia:* n[...] modo oppidum nullum, ſed ne dom[...] quidem paullo. *Manut. ed.* non op[...]dum nullum, ſed ne domus quid[...] paullo.

Quin cum in convivium veniſſet] [...] *mſ. Hottom. Sed vulgati:* qui cum [...] convivium veniſſet. *Manut. ed.* qu[...] cum in convivium veniſſet.

P. 220. Eupolemo Calactino] *v.*[...] Eupolemo Gelaſtino. *al.* Eupolem[...] Calatino.

CAPVT XXIII.

P. 221. Proagorum, hoc eſt ſummu[...] magiſtratum] *mſs. & edd.* Pardiorum hoc eſt, ſummum magiſtratum.

Primum hominem] *ſic mſs. Pa*[...] *Cujac. Grut. legunt. Sed vulgata:* pr[...]marium hominem.

Per Apollodorum, quem teſtem [...] *Lambini edd.* per quem teſtem.

Cum ad Haluntium veniſſet] *ed*[...] *pleraque*, cum Haluntium veniſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Caput XXIV.

P. 223. In illa provincia] *C. Steph. Manut. & Lamb. edd.* ulla in provincia.

Per magiſtratum] *mſ.* per magiſtrum.

P. 224. Vt ipſe de me detraham] *edd. vett.* ut ipſe mihi detraham.

Aliquo leviter preſſo veſtigio] *mſ.* Aliquid leviter preſſo veſtigio. *codd.* Aliquod leviter preſſo veſtigio.

P. 225. Quanti teſtes, Siculos, negotiatoreſque fecerit] *ſic duo mſs.* quanti teſtes, Siculos, negotiatores fecerit.

Inſtituit officinam Syracuſis in regia maximam] *ſic nonnulli mſs. & ed. Lamb. ſed ceteræ:* inſtituit officinam Syracuſis; in Regiam maximam.

P. 226. Eo conducit magnam hominum multitudinem] *mſ.* Eos concludit magna hominum multitudine. *Aldus:* Eos concludit magnam hominum multitudinem.

In ſcyphis aureis includebat] *duo mſs.* ſcaphis aureis concludebat.

Caput XXV.

P. 227. De iſtius pallio, tunica pulla] *Pall. Grut. vett. edd.* de iſtius pallio, palla. *Cujac.* de iſtius pallio, palla pulla.

Quid non modo in Sicilia, verum etiam Romæ in judicio audiret] *edd. vett.* quin non modo in Sicilia, v. e. R. i. j. a. *ed. Manut. legit,* quin, *&* audiretur.

Caput XXVI.

P. 228. Agrigento allata eſſet] *ſic P. Manut. & Grut. ex conjectura Hottomanni, Victor. C. Steph. Lamb.* Agrigenti allata eſt. *Manutius tamen* Agraganto allata eſt.

In cretula] *v. e.* in cerula.

Exquiſivit unde eſſet epiſtola] *mſ.* quæſivit unde eſſet epiſtola.

P. 229. Pecunioſus Neti; Lyſo] *edd. vett. & mſs.* pecunioſus nec vulgo, Lyſo.

Quaſi hoc mihi] *edd.* quaſi vero hoc mihi.

Caput XXVII.

P. 230. Venio nunc non jam ad furtum] *C. Steph. & Lamb. edd.* Venio nunc non ad furtum. *Aldina:* Venio non jam furtum.

P. 231. Hi ipſi poſteaquam temporibus reip.] *ſic duo mſs. & Grut. ed. Vulgati:* Hi poſteaquam temporibus reip.

P. 232. Satis large: hæc ad uſum domeſticum. Vini, olei quod viſum eſt] *P. Manut. ed.* ſatis large; ad uſum domeſticum, vini olei, quod ſatis eſt.

De his decumis] *ex mſs. duobus Grut.* de ſuis decumis.

Cogitare iſte nihil aliud, quod ipſa res declaravit, niſi quemadmodum regem] *edd. vett.* Cogitare iſte nihil aliud, quam id quod ipſa res declaravit, niſi quemadmodum regem. *P. Manut. ed.* Cogitare iſte nihil aliud, quam, id quod ipſa res declaravit, quemadmodum regem. *ex conjectura Hottomanni.*

Caput XXVIII.

P. 233. Ad ultimas terras pervagatum eſt] *Cujac. & Hittorp. mſs.* ad ultimas terras pervulgatum eſt.

Neque ponere potuerunt] *non habetur in editionibus vulgatis* potuerunt.

P. 234. Et plurimis gemmis] *Hittorp. Cujac. Grut.* & pulcherrimis gemmis. *Pal. prim.* & pulcrimis gemmis.

Quod cum ſatis] *vocula* quod *non eſt in Cujaciano.*

Caput XXIX.

Mittit rex ad iſtum] Rex *non eſt in Cujacii membranis.*

P. 235. Precibus permoveri] *mſs.* precibus removeri.

Caput XXXI.

P. 237. Omni e conventu] *P. Victor. ed. & mſs. quidam,* omnes ex conventu.

Caput XXXIII.

P. 239. Vi captum atque deletum eſt] *Victor. ed.* vi captum atque dejectum eſt. *P. Franc. primus liber:* captum atque dejectum eſt, *ſine* vi.

Tranſlatum Karthaginem] *edd. vett.* tranſlatum Karthagine.

Caput XXXIV.

P. 241. Hæc erat poſita] *Pall. ac edd. vett.* hæc erat repoſita.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Ipſa face percuſſus eſſet] *quidam legunt :* ipſa face perculſus eſſet.

Donum populi Romani] *non habetur* donum *in quibuſdam mſs.*

P. 242. Monumentum victoriæ populi Romani] *in Hittorp. mſ.* populi Romani *non legitur.*

Vniverſam ſe funditus] *duo mſs.* univerſis ſe funditus.

CAPVT XXXV.

Videte quanta religione fuerit] *mſs. duo & Lamb. ed.* Videte quanta religio fuit.

P. 243. Scitote advocatos eſſe operarios] *Gruter. mſ.* advocatos eſſe operarios. *Alii duo* ſcitote adductos eſſe operarios.

Omnes Segeſtanas matronas] *Pal. prim. ac Grut. mſ.* Omnes Segeſtanos, matronas. *Cujac. & Hittorp. mſ.* Omnes Segeſtanæ matronas.

CAPVT XXXVI.

P. 245. Qui non obtruſit] *mſs. nonnulli*, qui non obſtruxit. *Alii & ed. C. Steph.* qui non obruit.

CAPVT XXXVII.

P. 246. Ne iſta præclara nobilitas] *mſ. F. Vrſin.* dummodo iſta præclara nobilitas.

Novis atque induſtriis] *Cujac. mſ.* novis induſtriis *ſine copula.*

CAPVT XXXVIII.

P. 247. Nomen invictiſſimi imperatoris] *mſ.* nomen invicti imperatoris.

Captum Karthagine reponatur] *P. Franc. liber :* captum reponatur Karthagine. *Alius :* captum receptum Karthagine reponatur. *P. Manut. & Lamb. edd.* Karthagine capta recuperatum reponatur. *ex conjectura Hottomanni.*

P. 248. Monumentaque rerum cum maxime conſtituat] *ſic mſs. quidam. Liber Cujac.* monumentaque rerum cum quam maxime conſtituat. *Fulv. mſ.* monumentaque rerum nunc maxime conſtituat. *edd. vulgatæ :* monumentaque rerum maxime conſtituat.

Tanto dolore afficior] *mſs. & edd. antiquiores :* tantum dolore afficior.

P. 249. Lenonumque flagitia verſa-tur] *in vet. codice non eſt* verſantur.

CAPVT XLIII.

P. 255. Rictum ejus ac mentum] *ſic mſs. & ed. Gruter. Sed aliæ Vict. C. Steph. P. Manut. Lamb.* rictus ejus ac mentum.

Male mulcati] *edd.* male multati.

P. 256. Adventu nec opinato, neque] *editi & mſs. plerique :* adventu neque.

Quod cuique fors offerebat] *edd. vul.* quod cuique ſors offerebat.

CAPVT XLIV.

P. 257. Facta manu armataque] *mſ. & edd. multi :* facta manu, armatiqu

Æditui cuſtodeſque] *quidam libri* æditimi cuſtodeſque.

P. 258. Apud Enguinos] *Pall.* apud Inguinos. *Cujac. & Hittorp. mſ.* apud Eguinos. *Grut.* apud Iunios. *al.* apud Eginos. *Pal. prim.* apud Æginnos. *Pal. ſec.* apud Eguinos.

CAPVT XLV.

P. 259. Illius fani antiſtitæ] *edd.* illius fani antiſtites.

P. 260. Qua eſſet jam antea non obſcura] *edd.* quæ eſſet antea non obſcura.

CAPVT XLVIII.

P. 264. Tota vero ab omni ab aditu circumciſa] *edd. vett.* tota vero omni aditu circumciſa.

Lætiſſimi flores] *edd.* lectiſſimi flores.

Propter eſt ſpelunca] *vet. codex Fulv. Vrſin.* propter eam eſt ſpelunca.

CAPVT L.

P. 267. Victoriam deripere] *ſic mſs. ſed edd.* Victoriam diripere.

CAPVT LI.

P. 268. Hæc a majoribus conſtituta] *mſs. aliquot & Lamb. ed.* hæc a majoribus inſtituta.

Propter eam cauſſam ſcelere iſtius] *mſ.* propter eam cauſſam ſceleris iſtius. *Nonnulli editi*, propter eam cauſſam ſceluſque iſtius.

P. 269.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

P. 269. Conſervate veſtram] *P. Manut. Victor. C. Steph. aliæque edd. nec non P. Franc. mſ.* Conſervate veſtram auctoritatem.

CAPVT LII.

P. 270. Purum a cæde ſervatum eſt] *edd. vett.* plurima cæde ſervatum eſt.

Maximam eſſe Græcarum urbium] *in Hittorp. non habetur* urbium.

CAPVT LIII.

P. 271. Regis Hieronis] *Hittorp.* Regis Gelonis.

P. 272. Tycha nominata] *edd.* Tyche nominata.

Qui Temenites vocatur] *ed. Victor. & al.* qui Theſmoto vocatur. *Pal. prim.* qui Temutes vocatur. *tres mſs.* qui Temnites vocatur. *al.* qui Themicles vocatur.

CAPVT LV.

P. 274. Equeſtris Agathocli] *ſic mſs. edd.* equeſtris Agathoclis.

CAPVT LVI.

P. 275. Vllo templo fuiſſe] *edd. vett.* ullo tempore fuiſſe.

P. 276. Crinitum anguibus] *edd. vett.* cinctum anguibus.

P. 277. Gramineas haſtas] *ed. P. Manut.* fraxineas haſtas. *ex conjectura Hottomanni.*

CAPVT LVII.

Si quando aliquid] *P. Manut. ex conjectura Hottomanni:* ſi quando quis aliquid.

P. 278. Spectet forum ornatum] *edd. vett. & mſs.* ſpectet eorum ornatum.

P. 279. Liberi parvum illud caput] *Pal. prim.* Liberi parmum illud caput. *Cujac.* Liberæ parmum illud caput.

CAPVT LVIII.

P. 280. Hinc colligere poteſtis] *Lamb. ex mſs.* hinc conjicere poteſtis.

CAPVT LIX.

P. 281. Crateras ex auro pulcherrimas] *Lamb.* crateras ex auro pulcherrimos.

P. 282. Vllum denique ornamentum] *ed. vet.* nullum denique ornamentum.

CAPVT LX.

P. 284. Merere velle, ut ab eis marmorea Venus ne auferatur] *edd. vett.* merere velle, ut ab eis marmorea Venus auferatur.

Tarentinos, ut Europam] *edd. vett.* Tarentinos ut ne Europam.

Aut Paralum pictum] *P. Victor. ed.* Aut Parthalum pictum.

CAPVT LXIII.

P. 288. Vt illam laudationem] *Vict. Manut. Lamb. aliique:* ut ei illam laudationem.

Tuendis conſervandiſque] *non habetur in uno libro,* conſervandiſque.

CAPVT LXV.

P. 291. Decernunt ſtatim, primum, ut L. fratri hoſpitium] *Cujac. cod.* Decernunt ſtatim, ut cum fratre L. hoſpitium.

CAPVT LXVI.

P. 295. Ille contra. Inſtare ego, omnium] *Cujac. mſ.* Ille contra dicere: negare eſſe illud a SC. in quo prætor appellatus eſt, negare id mihi tradi oportere. Ego legem recitare, omnium. *P. Franc. mſ.* Ille contra. Recitare omnium.

CAPVT LXVII.

P. 296. Qui ex tanta provincia] *mſ. & Lamb. ed.* qui ex tota provincia. *al.* quoniam ex tota provincia.

Navem populo Romano debeantne?] *P. Victor. Manut. Lambin. edd. & mſ. Franc.* Navem debeantne? *ed. R. Steph.* navem P. R. debeantne.

P. 297. Feſtum diem ſuſtuliſſent] *al.* feſtum diem ſuſtuliſſet.

VARIAE LECTIONES IN LIBRVM QVINTVM IN C. VERREM.

CAPVT I.

P. 299. PRæclare ejus defenſio] *v. c.* præclara defenſio ejus.

Multo mihi ante, judices, eſt providendum] *al.* multo ante, judices, mihi eſt providendum.

P. 300. Oratio M. Antonii. *al.* ratio M. Antonii.

Servatus. Hæc eadem nunc ab illis] *al.* ſervatus. Eadem nunc ab illis.

Viaque tentatur] *vetus codex:* viaque temptatur.

CAPVT II.

P. 301. Iudicium certa lege ſit conſtitutum] *in mſ. Cujac. non eſt* conſtitutum.

Magna laus, honeſta oratio] *edd. vett.* magna laus, & honeſta oratio.

CAPVT III.

P. 303. Ad ſe vocari juſſiſſe] *P. Vict. & edd. vett.* ad ſe vocari juſſit. *In R. tamen Steph. Manut. Lamb. Grut. edd.* ad ſe vocari juſſiſſe.

CAPVT IV.

P. 305. Domino denunciatum eſt: cauſſa] *ſic duo mſs. Edd. vulgatæ:* domino denunciatum eſt, ut adeſſet. cauſſa.

CAPVT V.

Vſquequaque eadem quærere] *mſs.* uſquequaque idem quærere. *Alii ut & edd. vett.* uſquequaque quidem quærere.

P. 306. Nomine ſceleris] *mſ.* homines ſceleris.

CAPVT VI.

P. 307. Hæc ubi eveniunt] *ſic R. Steph. & Manut. edd. Sed aliæ omnes mſs.* hæc ubi veniunt.

At non ab iis] *ſic mſs. ſed edd. ve*[...] ut non ab iis. *ſic in ſequentibus emenda*[...]*runt* at *pro* ut.

P. 309. Ab eo ſceleris conjurationi[...]que] *P. Victor. Rob. Stephani & nonnu*[...] *alia edd.* ab eo ſervorum ſceleris conj[...]rationiſque.

In Leonte Megarenſi] *mſs. & ed*[...] *Victor. ac aliæ:* In Leonte Magaren[...] *Vetus liber:* In Leonida Imacharen[...] *Alius:* In Leonida Acharenſi.

CAPVT VII.

P. 310. Apollonio Diocli filio] *edi*[...] *nonnulli*, Apollonio Dioclis filio.

Ecquid manifeſtius] *mſ.* ecquid con[...]feſtius.

Abripi a tribunali] *editi nonnulli* arripi a tribunali.

CAPVT VIII.

P. 311. Locupletiſſimum hominem] *v. c.* hominem locupletiſſimum.

Cum conſilio belli] *v. c.* de conſilio belli.

Quid ſi ab Apollonio] *v. c.* Si aliquid ab Apollonio.

Tamen ne hanc rem] *v. c.* tamen non hanc rem.

Severius judicavit?] *v. c.* ſeverius judicaverit.

Vindicatum ſevere eſt] *v. c.* vindicatum eſt ſevere.

P. 312. Nullam invidiam in te] *v. c.* nullam in te invidiam.

Tam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Tam diu fuit in carcere Apollonius] *v. c.* tam diu fuit in carcere Apollonius.

Relinquam hæc omnia] *v. c.* relinquo hæc omnia.

CAPUT IX.

P. 313. Quam multos redemiſſe] *al.* quam multo redemiſſe.

P. 314. Injectum ad tam incredibile crimen] *Cujac. mſ.* ejectum ad tam incredibile crimen.

CAPUT X.

P. 315. Diligenter retinendum & conſervandum] *Lamb.* eſſe referendum ſaneque diligenter retinendum & conſervandum.

Et ad tempeſtatum vim ac fluminum] *mſ.* & tempeſtatum vim ac imbrium. *Lamb. ed.* & ad tempeſtatum vim ac imbrium.

Quin aliquo tempore ſolem ejus diei] *Lamb. & Grut. edd.* quin aliquo tempore ejus diei ſolem.

CAPUT XI.

P. 316. Perlucidus, Melitenſi roſa fartus] *mſs. nonnulli & Lamb. ed.* Perlucidus Melitenſis, roſa fartus.

Ad nares ſibi admovebat] *edd.* ad nares ſibi apponebat.

P. 317. Delecta ad libidinem mulier] *mſs.* dilecta ad libidinem mulier.

Prætorum atque imperatorum] *mſ.* Prætorum populi Romani atque imperatorum.

CAPUT XII.

P. 318. Labor operis maxime offenditur] *edd. vett.* labor operis maxime oſtenditur. *Cujac. mſ.* labor operis maxime offendit.

P. 319. Pulcherrimo Syracuſarum loco] *ſic Manut. & Gruter. edd. Sed P. Victor. aliaque edd.* pulcherrimo Syracuſarum loco. *Pall. & Franc. mſs.* Syracuſarum loco, *omiſſo* pulcherrimo.

CAPUT XIII.

P. 320. Talarique tunica] *mſ.* parique tunica.

Mulierum vocibus] *al.* muliebribus vocibus.

P. 322. Iura omnia prætoris urbani] *Francii & alii mſs. & edd. vett.* jura populi Romani.

CAPUT XIV.

P. 323. In aliquo orbis terræ theatro] *mſ.* in aliquo orbis terrarum theatro.

P. 324. Maxima cum cærimonia] *mſ.* maxima cum cura, tum cærimonia.

P. 325. Ius imaginis ad memoriam] *edd. vett.* jus imagines ad memoriam.

P. 326. In loco poſita] *edd. nonnulli,* digno in loco poſita.

CAPUT XV.

P. 327. Extrudere noluiſti] *mſs.* excludere noluiſti.

CAPUT XVII.

P. 329. Diligentiamque adhibuit in eo ſingularem] *edd. vett. ut & Victor. R. Steph.* diligentiamque in eo ſingularem. *Sed* adhibuit *ex uno mſ. repoſuit Lambinus, quem ſequitur Gruterus. In P. Francii libro non habetur.*

P. 330. Majeſtatis, dementiæ] *Lambinus ex conjectura Hottomanni recepit,* majeſtatis deminutæ, *contra veteres omnes libros & editiones.*

CAPUT XVIII.

P. 331. Fuit iſta reſp. quondam] *ſic Cujac. & P. Franc. mſs. & Grut. ed. Sed P. Victor. R. Steph. P. Manut. & pleræque aliæ omnes edd.* Fuit iſta reprehenſio quondam. *Duo mſs.* Fuit iſta reſp. rentio quondam.

Quid enim tibi nave opus fuit?] *Cujac.* quid enim tibi navim.

P. 332. Tu tibi hoc nunquam turpe, nunquam crimінoſum] *P. Victor. ed. non agnoſcit,* hoc nunquam turpe.

CAPUT XIX.

P. 333. Deinde id quod perſpicio, quod & oſtendam] *edd. vett.* Deinde id quod perſpicio, & quod oſtendam.

CAPUT XX.

P. 335. Cum hoc munus imperaretur] *ed. R. Steph. & Lamb. ed.* cum hoc munus imponebatur. *Duo mſs.* cum hoc munus imperabatur.

CAPVT XXII.

P. 338. Tu, qui te tam religioſum exiſtimari voluiſti] *mſ.* qui tam religioſum exiſtimari te voluiſti.

Libenter te Mamertinis quiddam remittere] *al.* libenter te Mamertinis quidem remittere.

Frumentum dare non oportere] *mſ.* frumentum dare non debere.

Litteras & rerum decretarum frumenti imperati] *pleræque edd.* litteras & rerum decretarum & frumenti imperati.

P. 339. Primum in judiciis] *ſic Manut. & Grut. edd. Sed mſs. & edd.* primum, ut in judiciis.

P. 340. Laudatio, ſed tamen ita provinciæ præfuiſſe] *ſic ex mſs. Lambini Gruterus edidit. P. Victor. Rob. Steph. P. Manut. Lambini, & ceteræ omnes edd.* lautatio. Sed tamen ita Verres provinciæ præfuiſti.

Spoliatos expoliatoſque] *edd. vett.* Spoliatos exſpoliatoſque.

Ea conditione vitæ fuerunt] *Cujac. mſ.* Ea conditione vitæ vixerunt.

CAPVT XXIII.

Contra legem] *mſ.* contra leges.

P. 341. Quo furta undique portares] *Cujac. mſ.* quo furta undique deportares.

Auxilii, juris conſuetudinis] *edd.* auxilium juris, conſuetudinis.

CAPVT XXV.

P. 342. Certum pretium, ſexcentenos nummos] *ſic mſ. Cujac. ſed edd.* certo pretio, ſexcentenos nummos.

P. 343. Quod ejus nautæ] *ſic cod. Mem. ſed edd.* quod & nautæ.

Nomine claſſis eſſet in Sicilia re quidem] *ſic mſs. quidam & Lamb. & Grut. edd. Sed ceteræ*, nomine claſſis, eſſent in Sicilia re quidem, vera naves inanes.

P. 344. In acta cum mulierculis] *P. Victor. Rob. Steph. P. Manut. aliique*, noctu cum mulierculis.

Ab omnibus, ſupplicium ſumi de captivis putatur] *mſs.* ab omnibus ſupplicium. *Cetera verba*, ſumi de captivis putatur *non habetur in multis mſs. teſte Lambino.*

Symphoniacos ſex] *mſ.* Symphoniacos homines ſex.

P. 345. Omnes ſic habent, quid e[jus] ſit] *ſic mſs. & R. Steph. ed. Sed P. V[ict.] P. Manut. Lamb. Grut.* omnes ſic ha[bent] bent perſuaſum, quid ejus ſit.

CAPVT XXVI.

Homines maritimi Syracuſis] *n[on]nulli libri:* Erant homines maritimi Syracuſis. *edd. vett.* Homines Mamert[ini] Syracuſis.

CAPVT XXVII.

P. 349. Commodiſſimeque habe[re]tur] *mſs.* commodiſſime adhibeat[ur] *al.* commodiſſimeque adhiberetur.

CAPVT XXIX.

P. 351. Cum is cives Romanos] *n[...] Cujac.* cum is civem Rom.

P. 352. Qui igitur cum eſſes] *ed[d.] vett.* quid igitur cum eſſes.

Cum eſſes in imperio] *Rob. Step[h.] Lamb. & Grut. edd.* cum eſſes cum imperio.

Reus cum tot teſtibus] *in quibuſda[m] mſs. deeſt* reus.

CAPVT XXX.

P. 353. Privatis cuſtodiis] *mſs. qu[i]dam*, privati hominis cuſtodiis.

Eo diutius vivos hoſtium duces [...] *Victor. Rob. Steph. P. Manut. Lambin[i] Grut. edd.* eoque diutius vivos hoſtium duces. *edd. vett.* eo quoque diutius vivos hoſtium duces.

P. 354. Eſt nunc cuiquam, credo, dubium] *P. Vict. & Grut. edd.* Et nunc cuiquam credo dubium eſſe. *edd. vett.* & nunc credo eſſe dubium. *P. Franc. & Iuntina editio Florentina minor anni* 1515: Et non credo eſſe dubium.

Quæro, cui probares] *P. Franc. mſ.* quæ cui probares.

Producis, tamen te derideri vides] *P. Victor. & edd. vett.* produces, tamen te derideri vides. *Rob. Steph. P. Manut. Lamb. Grut. edd.* produces, tamen ne credi vides?

P. 355. Nobiliſſimus pirata fecit] *mſs. nonnulli*, nobiliſſimus pirata fugit.

CA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

CAPUT XXXI.

P. 357. Iubet atque imperare] *edd. plerique omnes & multi mſs.* jubet atque imperat.

CAPUT XXXII.

Prætoris denique] *edd. vett.* P. R. denique. *alii:* Populi R. denique.

P. 358. Illi habitare in eo loco] *edd. vett.* Illi habitari in eo loco.

P. 359. Quo naves accedere] *edd. vett.* qua naves accedere.

CAPUT XXXIII.

Egreditur Centurupina] *mſ.* Egreditur in Centirupina.

CAPUT XXXIV.

P. 360. In portu Odyſſeæ] *mſs. & edd.* in portu Ediſſæ.

Quod erat terreſtre præſidium non re, ſed nomine] *Lamb.* quod erat ibi terreſtre præſidium non re, ſed nomine.

P. 361. Quod reliquum vitæ viriumque] *mſs.* quod reliquum vitæ virumque.

CAPUT XXXV.

P. 362. Cum primum adveſperaſceret] *mſ. Cujac.* cum primum inveſperaſceret.

CAPUT XXXVII.

P. 367. Opes illius civitatis] *edd.* opes ipſius civitatis.

CAPUT XLI.

P. 372. Implorare illi fidem populi Romani] *Cujac. mſ.* Implorare illi fidem prætoris.

Fit clamor & admiratio populi] *mſ.* Fit clamor & admurmuratio populi.

Prædonum ſocius putaretur] *mſ. Cujac.* prædonum ſocius arbitraretur.

CAPUT XLII.

P. 374. Cum illa auctoritate & miſeria] *mſ.* cum illa auctoritate, miſeria.

P. 375. Dexionis filius] *mſ.* Dexonis filius.

Pæne eſt deſtitutus] *mſ.* pœnæ eſt deſtitutus.

Frange cervices] *ſic mſ. & R. Steph. ed. Vulgata:* frange cervicem.

CAPUT XLIII.

Cum commeatu] *mſs. & edd.* in commeatu.

P. 376. Iſte certe non prodidit] *mſ.* Is certe neque prodidit.

Domi ſuæ non ſolum poſt mortem] *mſ.* non domi ſuæ ſolum poſt mortem.

Poſt mortem tota Sicilia] *mſ.* poſt mortem Siciliam.

P. 377. Libertate quam vos, &c. hac ille] *mſ.* libertate quam vos, &c. hanc ille. *Pal. ſec.* libertatem quam vos, &c. hac vos.

CAPUT XLIV.

P. 379. Navarchus nobiliſſimus ſuæ civitatis] *mſs.* navarchus, homo nobiliſſimus ſummæ civitatis.

CAPUT XLV.

Veſtitumque ferre] *mſs.* veſtitumque inferre.

P. 380. Filiorum extremum ſpiritum ore excipere ſibi liceret] *edd. vett.* filiorum extremum ſpiritum excipere ſibi liceret.

Cum Seſtio de eadem] *mſ. Cujac.* Cum Seſtio ſuo de eadem.

CAPUT XLVI.

P. 382. Plus quam ſatis eſt] *ſic Cujac. mſ. P. Manut. & Lamb. edd. Sed cetera omnes:* plus quam ſatis opus eſt.

P. 383. Doleo in tanta calamitate] *Cujac.* doleo tanta calamitate.

CAPUT XLVII.

Eorumne agrorum alumnos] *ſic ex duobus Pall. Grut. Ceteræ edd.* eorumne agrorum colonos.

P. 384. Ne hoc quidem juris obtinuit] *mſ. Cujac.* ne hoc quidem obtinuit.

CAPUT XLVIII.

Qua ſpe denique, ut vivere velint, tenebuntur] *mſ. Cujac.* qua denique preces ut vivere vel tenebunt.

CAPUT XLIX.

P. 387. Floruit princeps] *edd. vett.* fuit princeps.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Aliquid ex ſuis bonis recuperaret] *mſ. Cujac. & Lamb. ed.* aliquid de ſuis bonis recuperaret. *ed. vet.* aliquid ex hujus bonis exurparet. *Pall.* aliquid ex hujus bonis exuperat. *Vulgg.* aliquid ex hujus bonis uſurparet.

P. 388. Sicilia detulit. Lacrymis ego ad hoc] *edd. vett.* Sicilia detulit lacrymis. Ego ad hoc. *mſ. Cujac.* Sicilia detulit lacrymis. Ego huc.

CAPVT L.

P. 389. Is ita defendat] *edd. vett.* iſta defendat.

P. 390. Si fortunam tibi objici] *al.* ſi fortunam tibi objicere.

Etiam illud præcidas licet] *edd.* etiam illud prædices licet. *edd. vett.* etiam illud prædicas licet.

CAPVT LI.

P. 391. Te pretio milites remigesque] *ſic mſ. ſed edd.* pretio milites remigeſque.

Se in terram eſſe egreſſum] *Victor. ed.* in terram eſſe projectum.

CAPVT LII.

P. 392. Non, ut quiſque maxime eſt] *quidam mſs.* imo, ut quiſque maxime eſt.

Ita tui hujuſcemodi criminis maxime eum pudet?] *vetuſtiores edd. & Pall.* ita te hujuſcemodi crimine maxime ejus pudet] *Cujac.* ita te in hujuſcemodi crimine ejus maxime pudet.

Quid facere poſſet] *ed. Grut.* quid facere poſſis. *Apud Quintil.* quid facere poſſes.

P. 393. Populi Romani prætor, cum tibi] *edd. vett.* populi Romani, cum tibi.

P. 394. De complexu parentium ſuorum, hoſpitum tuorum] *edd.* de complexu parentum ſuorum, hoſpitumque tuorum.

CAPVT LIV.

P. 395. In conventu Panormitano] *P. Manut. ed.* e conventu Panormitano.

CAPVT LVI.

P. 398. Ex Aſia, quæ ex Syria] *edd. Lamb. & Grut.* Ex Aſia, ex Syria.

P. 399. Inſulam obtinebat] *mſ.* [illegible] ſulam obſidebat.

Quibus adjumentis] *mſ.* quibus a[illegible] gumentis.

CAPVT LX.

P. 405. Hæccine plebi Romanæ [illegible] *Pall. mſs. Victor. & edd. vett.* Hæc i[illegible] plebe Romana.

Negotii gerendi ſpes] *mſ.* Negot[illegible] gerendi ſpecies.

CAPVT LXI.

P. 406. De P. Gavio Coſano] *Pa*[illegible] *prim. & edd. vett.* Conſano. *Pal. ſecund*[illegible] de P. Gavio Coſſano.

P. 407. Cum illo in numero] *v.* [illegible] cum in illo numero. *& ſic R. Steph. ed*[illegible]

CAPVT LXII.

P. 408. Cruciatumque a corpore] *edd. vett.* cruciatum a corpore.

CAPVT LXIII.

P. 409. Ardenteſque laminæ] *edd*[illegible] candenteſque laminæ.

Miſerabilis non inhibebat] *Lambin. ed. & Gellius*, non leniebat.

P. 410. Primo homini] *edd. quædam*, primario homini.

CAPVT LXIV.

P. 411. Vt dubitationem aliquam] ut crudeliſſimi] *mſs. & ed. vet.* ut dubitationem aliquam, crudeliſſimi. *edd. recentiores:* ut dubitationem aliquam crucis; ut crudeliſſimi.

CAPVT LXV.

P. 413. Eſſe dicat, quod quis ignoret: jam omnes] *ed. R. Steph.* eſſe dicat. quod quis ignoret. *In margine Lambini*, eſſe dicat, (quod quis ignoret?)

Qui tum in Sicilia, nominabat?] *vulgatæ edd.* qui tum in Sicilia negotiabatur. nominabat.

CAPVT LXVI.

P. 414. Supplicio affixum videret] *ſic mſs. & inter eos P. Francii, & edd. vett. Sed recentiores*, ſupplicio affectum videret.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

CAPVT LXVII.

P. 415. Rerum atrocitate] *mſs. quilam*, rerum acerbitate.

CAPVT LXVIII.

P. 418. Hortenſi, ſi quia monendi locus] *edd. vulgg.* Hortenſi, quia monendi locus.

Et qua ratione] *mſs. Pall.* ex qua ratione.

Occultius extra judicium, quæ ad judicium] *duo mſs.* occultius extra, quæ ad judicium.

Deſiſtas, & illa quæ tentata] *Cujac. mſ.* deſiſtas iſta, ſed & illa quæ tentata.

CAPVT LXIX.

P. 420. Iudicibuſque novis] *edd. vett.* judicibuſque nobis.

Vehementer adverſaretur] *mſ.* vehementer adverſetur.

CAPVT LXX.

P. 421. Hominis ſapientiſſimi] *mſ.* hominis ſapientiſſimi & vigilantiſſimi.

CAPVT LXXI.

P. 423. Optandum eſt illud] *mſ. Cujac.* optatum eſt illud.

Corrumpendi judicii] *v. c.* corrupti judicii.

CAPVT LXXII.

P. 427. Denique uti C. Verrem] *edd. vett.* deinde uti C. Verrem.

Meaque fides, una hac] *P. Manut. ed.* mea fide unaque hac.

VARIAE LECTIONES IN ORATIONEM CICERONIS PRO M. FONTEIO.

CAPVT I.

P. 429. PEcuniarum factas eſſe] *Pal. mſ.* pecuniarum tractas eſſe.

P. 430. Ac flagito teſtes] *mſ.* & flagito teſtis.

Audaciter hoc dico] *edd. vulgg.* audacter hoc dico.

Ab conſuetudine mea] *edd.* a conſuetudine mea.

P. 431. Ditionemque deciderunt] *Pall.* Ditionemque reciderunt.

Narbo Marcius] *edd.* Narbo Martius.

P. 432. Populo Romano copiis armiſque compenſarunt] *edd. vett.* Pop. Rom. copiis remiſſiſque compenſarunt. *Pro* remiſſiſque *alius* reſmiſciſque. *al.* remiſque. *P. Victor. Rob. Steph.* Populo Romano copiis armiſque propulſarunt. *P. Manut. & Lamb. editio prior:* A populo Romano copiis armiſque propulſarunt. *Lambini poſterior:* Populi Romani copiis armiſque propulſarunt. *ed. Grut.* Populo Romano coriis remiſque compenſarunt.

CAPVT II.

P. 433. Ex hac gentium varietate] *mſs. & edd. Faërni*, ex hac generum varietate.

Qui proximi fuerant] *mſ.* qui proxime fuerant.

Hæc qui geſſit] *mſ.* his qui geſſit.

Cum populo R. cognoſcitis] *mſs.* cum P. R. cognoſcitis.

P. 434. M. Fonteji decreto] *mſs. &* *edd.* Cn. Pompeji decreto.

CAPVT III.

P. 434. Qui oppugnatum M. Fontejum cognoſtis] *edd.* qui oppugnent M. Fontejum; cognoſcitis.

P. 435. Copiam affero] *quidam editi:* copiam affert.

Quam ſummæ auctoritatis hominum] *edd.* quam ſumma auctoritas omnium.

Legati ad eos. Exercitus præterea Cn. Pompeji maximus] *edd. & mſs.* legati ad eos exercitus. Præterea Cn. Pompejus. *P. Manut. ed.* legati ad eos? Exercitus Cn. Pompejus.

CAPVT IV.

P. 436. Optimis nominibus delegare] *edd.* optimis hominibus delegare.

P. 437. Ex litteris quidem noſtris, quas exſcripſiſtis] *edd.* ex litteris quidem noſtris, quas ſcripſiſtis.

CAPVT V.

P. 438. Croduni Porcium] *Lamb. ed.* Crodimum Porcium.

Numium ternos victoriatos] *ed. Faërn.* Munium ternos victoriatos.

Vulchalone Servæum] *ed. Faërn.* Vulchalone Servæum binos, & victoriatos. *al.* Vulchalone Servejum binos, & victoriatos. *P. Manut. ed.* Vulchalone, ſervæ Vmbinos & victoriatos. *Lamb. ed.* Nulchalone ſevere Vmbinos & victoriatos.

P. 439. Croduni & Vulchalone] *al.* Crodimi & Vulchalone. *al.* Crodimi & Nuchalone.

CAPVT VI.

P. 440. At ratio rerum] *edd.* actio rerum.

Poteſt igitur judex] *edd. vett.* Poteſt igitur judices. *mſ.* Poteſt igitur jud. *Totus locus in editionibus antiquis longe aliter legitur & interpungitur:* Coargui poteſt igitur teſtibus judices non credere cupidis, & iratis, & conjuratis, & ab religione remotis, non ſolum poteſtis, ſed etiam debetis.

P. 441. Sapientia judicis tenet] *mſ. non eſt* tenet.

Videte ne multo veſtræ majores g viorеſque partes ſint] *edd. vett.* multo veſtræ majores gravioreſque pa tes ſunt ad cogitandum.

P. 442. Vno de teſte cogitare] *e* unoquoque de teſte cogitare.

Si quem nos interrogare noluimu *edd.* ſi quem nos interrogare nolumu

Si hoc judici præſcriptum] *edd.* hoc, judices, præſcriptum.

Conjecturæ & cogitationi tradu tur] *edd.* conjectura & cogitatione t duntur.

CAPVT VII.

P. 443. Cn. & Q. Cæpionibus *Faërnus:* Gn. & Q. Cæpionibus.

P. 444. Non ſolum de reo] *mſ.* n ſolum de reo judicium.

Vt quidque ex illo] *edd.* Quicqu ex illo.

CAPVT VIII.

Volcarum atque Allobrogum] *ea* *vett.* Belgarum atque Allobrogum. *R* *centiores:* Vulgarum atque Allobr gum. *ed. Faërni,* Vulgarum atque A lobrogum.

CAPVT IX.

P. 446. Induciomarum] *ſic P. Vi* *P. Manut. edd. ſed alia,* Indutioma rum.

Religione jurisjurandi] *edd. vett.* re ligione jusjurandi.

CAPVT X.

P. 447. Sanctam teſtimonium fi dem] *mſ.* vinctam teſtimoniorum fi dem.

P. 448. Vos tamen Gallis credere] *mſ. & edd. Faërni, Lambini, Gruter.* Vos tamen cum Gallis jurare.

CAPVT XI.

P. 449. Bracatos] *edd.* brachatos.

Geſſit, convictis virorum bonorum teſtimoniis, legationibus flagitioſe obitis] *ed. Grut. ex conjectura Hottomanni & Lambini,* geſſit, male geſtis, legationibus flagitioſe obitis, convictus virorum bonorum teſtimoniis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

CAPVT XII.

P. 450. Magna mehercules cauſa] *al.* magna mehercule cauſa.

Senatores equiteſque populi Romani] *edd.* Senatum equiteſque populi Romani.

P. 451. Par in belligerando] *mſ. Vatic.* par in belligerendo, *unde Faërnus edidit:* par in bello gerendo.

Et Q. Maximus] *edd. vett.* Et Maximus. *mſ.* Et o Maximus.

Ampliſſimum, ut velint iſti aut quieſcere] *mſ. Vatic. & ed. Faërni:* ampliſſimum. * Volunt iſti aut quieſcere.

P. 452. Homine, ne ab inimicis] *edd.* homine, judices, ne ab inimicis.

Attamen ficta] *mſ. Vatic.* at deficta.

CAPVT XIII.

P. 453. M. Aquilius] *ed. P. Manut.* M' Aquilius. *Grut.* M. Aquillius.

CAPVT XIV.

P. 454. Ad probra nunc audienda] *Faërn. & Grut. edd.* ad probra non audienda.

P. 455. Qui nunc ſunt, exercitatus] *al.* qui nunc ſunt exercitus.

CAPVT XV.

Si etiam monendi a me eſtis judices] *edd.* Si etiam monendi eſtis judices a me.

P. 456. Ac reip. calamitate] *al.* hac reip. calamitate.

Inſerite oculos] *al.* inferte oculos.

CAPVT XVI.

P. 457. Nos vero judices, non multis & firmis præſidiis, vobis adjutoribus, iſti immani atque intolerandæ barbariæ reſiſtemus?] *edd. vett.* Nos vero judices, multis & firmis præſidiis, vobis adjutoribus, iſti immani atque intolerandæ barbariæ reſiſtemus. *Pal. mſ.* Video judices, & multis & infirmis præſidiis v. a. i. i. a. i. b. r.

Vt illa per hunc a Thracum adventu ac depopulatione defenſa fuit] *al.* ut illa per hunc a Thracum adventu ac depopulatione defenſa eſt. *In nonnullis edd. vett. deeſt* fuit. *in mſ. Faërni deeſt* ut.

P. 458. Pugnat pariter] *mſ. Faërn.* propugnat pariter.

CAPVT XVII.

P. 459. De veſtro judicio commoneri] *edd. omnes, præter Faërni,* de veſtro judicio commoveri.

Sacerdotis veſtræ lacrymis] *edd.* Sacerdotis Veſtæ lacrymis.

Tendit ad vos] *edd.* tendet ad vos.

P. 460. Hæc ſalva eſſe non poſſent] *mſ.* Hæc ſalva eſſe non poſſunt.

VARIAE LECTIONES IN ORATIONEM CICERONIS PRO A. CAECINA.

P. 461. PRo A. Cæcina] *editi pleríque etiam Victorii,* pro A. Cæcinna.

CAPVT I.

P. 465. Non minus nunc in cauſſa cederet] *P. Victor. Steph. Lambin. mſ. Francii,*

Francii, non minus in cauſſa cederet. *Sed in Manutii & Gruteri editione & in Lambiniana margine* nunc *habetur.*

P. 467. Si facta vis eſſet moribus] *ed. Lamb. aliæque vulgatæ:* ſi facta non vis eſſet moribus.

P. 469. Sin a conſuetudine] *ſic mſ. Franc. & primæ editiones. Ceteræ*, ſin e conſuetudine.

P. 471. Cum iis ſive creditur, hoc ipſum, quod nos arguimus] *ed. Lambini.* 1581: Cum ſive his creditur, creditur hoc ipſum quod nos arguimus. *Ed. P. Manut.* Cum, ſive creditur iis hoc ipſum, quod nos arguimus, confitentur. *ex conjectura Hottomanni hæc lectio eſt conflata, non ex mſs.*

CAPVT II.

P. 475. Maturiſſime judicanda eſt] *mſ.* maturiſſime vindicanda eſt.

At ea, in qua exiſtimationis] *edd. vett.* at ea de qua exiſtimationis. *al.* at ea qua exiſtimationis periculum.

CAPVT III.

P. 477. Et facto quidem turpe] *Manut. & Lamb.* & factum quidem turpe.

P. 478. Rem indignam non judicari] *edd. vett.* rem indignam non vindicari.

CAPVT V.

P. 485. Se ipſe inferebat & intrudebat] *mſs.* ſe ipſe inferebat & intro dabat.

P. 486. Simulatque ſedulitate] *mſ.* ſimulataque fidelitate.

CAPVT VII.

P. 490. Calumniam ſtultitiamque] *mſ.* Kalumpniam ſtultitiamque.

In poſſeſſione bonorum cum eſſet] *mſs. & ed. antiqua:* in poſſeſſiones bonorum cum eſſet. *ſic & P. Francii liber, niſi quod in voce poſſeſſiones ultima littera ſubjecta eſſet* ϛιγμὴ *ab eadem manu, quæ ſignificat hanc litteram abundare, & delendam eſſe.*

Mandatu Cæſenniæ] *edd.* mandato Cæſenniæ.

P. 491. Iſtius ille fundus] *Lamb. & Manut. edd.* tuus ille fundus.

CAPVT VIII.

P. 495. Profectus, ex quo] *P. Ma-nut. & Lamb. ed.* profectus eſt, ex qu[o]

P. 497. Sponſio facta eſt, hac de *iſta verba non habentur in Pall. nec Francii mſ. nec in duabus editionibus an-tiquiſſ.*

Sponſione vobis judicandum] *Fran[cii] mſ.* ſponſione nobis judicandum.

CAPVT X.

P. 499. In teſtimonio religioſum *edd. quædam*, teſtimonio religioſum.

P. 500. De re ipſa atque emtion[e] fundi dixerunt] *ſic mſ. Francii. Ali[i]* de ipſa . . atque emtione fundi dixe-runt. *edd.* de ipſa emtione fundi dixe-runt.

P. 501. Fidiculanius] *edd. vett.* Fi-diculanus.

P. 502. Minus abeſſe LIII.] *Pal[l.] duo & edit. prima*, minus habere LII[I]

P. 503. Non adfuiſſe animo] *edd. vett.* non abfuiſſe animo.

CAPVT XI.

P. 506. Ejus rei jus] *mſ.* ejus re[i] vim.

Vt vis atque deductio] *edd. vett.* u[t] jus atque deductio.

CAPVT XII.

P. 510. Ad animadverſionem ages injuriarum?] *ſic ed. Victor. & C. Stephani. Sed Lamb. & Grut.* ad animadverſionem ages injuriarum? *P. Manut. ed.* Ad animadverſionem ages actionem, & ad injuriarum? *Editio antiquiſſima:* ad animadverſionem ajes. Injuriarum?

CAPVT XIII.

P. 513. Armatos ſe tibi obſtitiſſe] *mſ.* armatos tibi obſtitiſſe.

P. 515. Interdicti deminuta] *al.* interdicti diminuta.

Vis armatorum hominum judicio approbata videatur] *ſic P. Manut. ed. mſs. & edd.* jus armatorum hominum judicio approbata. *Lamb. edd.* vis armatorum hominum judicio approbatum.

P. 516.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

P. 516. Nullum experiendi jus conſtitutum] *mſs. & edd. plerique :* nulli experiendi jus conſtitutum.

CAPVT XIV.

P. 518. Vt illa res aliquid ex aliqua parte] *P. Franc. mſ.* ut iſta res aliquid cum aliqua parte. *Victor. & vetuſta Mediolan.* 1480, *nec non Aſcenſii edd.* ut illa re aliquid cum aliqua ex parte. *C. Steph. ed.* ut illa res aliquid aliqua ex parte.

An in eadem vi atque iiſdem armis] *Lamb. & Grut. edd.* an quum eadem vi atque iiſdem armis.

P. 520. Quod vis Cæcinæ facta non eſt] *mſ.* quid vis Cæcinæ facta non eſt. *Lambin. ed.* quia vis Cæcinæ facta non eſt.

CAPVT XV.

P. 523. Impetum armatorum] *mſs. & edd.* impetum armorum.

CAPVT XVI.

P. 524. Ad vim faciundam] *ſic Vict. & Carol. Steph. ed. Alii*, ad vim faciendam.

P. 525. Aut prohibet accedere] *v. c.* aut aliquo prohibet accedere.

CAPVT XVII.

P. 528. Demoveri enim & depelli] *edd.* dimoveri & depelli.

P. 529. Ad verbum rem volumus attingere] *al. manus in P. Francii libro voci* attingre *impoſuerat iſtam* attineri.

CAPVT XVIII.

P. 530. Impudentiam ſummam] *editio Pariſ.* 1555 *hujus orationis*, imprudentiam ſummam.

P. 532. Ex verbis aptum pendere jus] *ſic Aſcenſ.* 1511, *Andr. Cratandri Baſil.* 1528, *& Grut. edd. Sed vetuſtior Mediolanenſis* 1480. *edd.* ex verbis actum pendere jus. *P. Franc. mſ. & plerique edd.* ex verbis totum pendere jus. *P. Manut. ed.* non ex veſtris totum pendere jus.

CAPVT XIX.

P. 536. In auctorem præſentem] *ſic Mediolanenſis*, *Aſcenſ. Cratandri*, *& P. Manut. edd. & mſ. Francii*, *aliique. Sed P. Victor. Car. Stephani*, *Lambin. Gruteri :* in actorem præſentem.

P. 537. Intelligitis enim] *ſic mſ. Franc. edit. Mediolan. & edit.* 1472, *& C. Steph. Sed P. Victor. Lambin. Manut. Grut. aliique :* intelligetis enim.

CAPVT XX.

P. 539. Vt ſive tu me dejeceris] *ed. Lamb.* Cum ſibi hoc propoſuerint, ut me reſtituas, ſive tu dejeceris.

P. 540. Verba ſubtiliter exquiri omnia] *mſs. & edd.* verba exquiri omnia.

An tuus colonus aut vicinus] *edd.* aut tuus colonus, aut vicinus.

P. 541. Servulus unus] *ſic ex mſ. Grut. In aliis omnibus deſideratur* unus.

CAPVT XXI.

P. 543. Si reperientur ita parati fuiſſe] *Grut. & nonnullæ aliæ ed.* ſi reperientur ita parata fuiſſe.

Quaſi ornatiſſimi fuerint] *P. Franc. mſ. & pleræque edd.* quaſi armatiſſimi fuerint.

CAPVT XXII.

P. 544. Quod inermes armati] *Pal. ſec. & edit. antiquiſſima*, quod inermi armati.

CAPVT XXIII.

P. 548. Iniquitati boni & æqui nomen] *multi edd.* iniquitati & boni & æqui nomen.

Quod dicitur, SIVE NIBE irridént] *antiquiſſimæ, ut & P. Victor. edd.* ſic venire irrident. *Car. Steph. ed.* quod dicitur * irrident. *P. Manut. ed.* quod dicitur ſummo jure irrident. *Lamb. ed.* Quod dicitur * VTI LINGVA NVNCVPASSIT * irrident. *P. Manut. ed.* quod dicitur, ſive ni be, irrident. *Cratand. ed.* quod dicitur, ſi veni, be * irrident. *P. Francii mſ.* quod dicitur, ſi veni. bene. irrident.

P. 550. Ejectus es, non dejectus] *edd. vett.* ejectus, non dejectus.

Haberi oporteret] *Lambin. & Grut. edd.* haberi oporteret?

CA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

CAPVT XXIV.

Quem ego antea commemoravi] *edd. vett.* quem ego antea non commemoravi. *Franc. mſ.* quem ego antea non eo memem̃oravi.

Probaſſe nemini, quod defendit] *edd. vett.* probaſſe nemini, quod defendis. *Sed mſ. P. Franc. & ed. Victor.* probaſſe memini quod defendis.

CAPVT XXV.

P. 553. Profecto neceſſe eſt, nihil eſſe in civitate] *Aſcenſ. Bad. & Victor.* profecto neceſſe, nihil eſſe in civitate.

P. 554. Teſtamentum aut tabulas] *Lamb. & P. Manut. edd.* teſtimonium aut tabulas.

CAPVT XXVI.

P. 557. Quæ cum omnia tua jure mancipii ſint] *P. Manut. ed.* quæ lumina tua jure mancipii ſint. *Lamb. ed.* omnia, quæcunque tua jure mancipii ſint.

P. 559. Finis ſollicitudinis ac periculi litium] *mſ.* finis ſollicitudinis ac periculorum. *Editio* 1472: finis ſollicitudinis ac periculorum litium. *alii aliter. vid. not.*

CAPVT XXVII.

P. 560. Tum ſtatuetis vim in cæde ſolum, non etiam in animo] *mſs. & edd. primæ:* non reſtituis, tum res, ſi equos, veſtes, ſi vim non in cæde ſolum. *Ed.* 1472, *& Mediolanenſ.* non reſtituis tu res, ſi equos, veſtes, ſi vim non in cæde ſolum. *Edit. Aſcenſ.* non reſtitues * tu res, ſi equos, veſtes * ſi vim non in cæde ſolum.

Vim in cæde ſolum] *edd. priſcæ:* vim non in cæde ſolum.

P. 561. Non etiam in animo] *mſs. & edd.* non etiam in animo libidinis. *C. Steph. ed. P. Manut. ed.* vim in cæde ſolum non in animo. *Vox* libidinis *ter in mſ. Francii in hac periodo repetitur:* ſed etiam in animo libidinis, niſi c. a. v. n. e. f. i. d. e. qui prohibitus eſt libidinis niſi ex eo loco, *&c.* valere op... tere. libidinis verbo ac littera jus.

Injuriarum delictum eſſe] *ſic Aſc... & Cratandri, C. Steph. aliæque edd.* ... *P. Franc. mſ. & edit. antiquiſſima,* ... *non Mediolan.* In juris delictum e... *P. Victor. ed.* In jure parum delictu... eſſe.

P. 562. Iuris retinere ſententiam ... *Aſcenſ. Cratand. Mediolanenſ. & an... quiſſima ed.* Iuris retinet ſententia... *Lamb. & Grut. edd.* Iuris igitur retin... ſententiam.

Vtrum utilius eſſe videatur] *edit. a... tiquius,* ne viliores eſſe videantur. *C... tand. ed.* ut viliores eſſe videantur. *M... diol. & mſ. Franc.* & viliores eſſe v... deantur.

Tum ſtatuetis vim in cæde ſ... lum, &c. uſque utrum utilius vide... tur] *aliter hic locus diſtinguitur in ed... P. Manutii:* Tum ſtatueritis vim in c... de ſolum, non in animo libidinis: ni... cruor appareat, vim non eſſe factam... injuriarum delictum eſſe: qui prohib... tus ſit, niſi ex eo loco, ubi veſtigiu... impreſſerit, dejici neminem poſſe... juris retinere ſententiam & æquitate... plurimum valere oportere, an verb... ac littera jus omne torqueri. Vos ſtatu... te, Recuperatores, utrum utilius e... videatur. *Edit. Lambini & Gruteri p...* neminem poſſe *ponunt* τελείαν στιγμὴν *& ſubjiciunt:* Iuris igitur retineri ſen... tentiam, *&c.*

P. 564. Eum auctorem veſtræ defen... ſionis] *ſic P. Victor. C. Steph. & Lamb... edd. Sed Franc. mſ. ed. antiquiſſ. Medio... lanenſ. P. Manut. Grut.* eum auctorem... noſtræ defenſionis.

P. 565. Veſtrum nominetis] *alii* noſtrum nominetis.

Veſter auctor] *al.* noſter auctor.

CAPVT XXVIII.

Omnibus quicquid verbis actum pronunciatumque ſit, convenit. Ego ex iſto genere conſultorum non nominem] *Pal. ſec.* Omnibus quidque verbis actum pronunciatumque ſit, convenit. Ego ex iſtis conſultorum non neminem. *Paul. Manut. ed.* Omnibus quicquid verbis actum pronunciatum-

que

ue ſit. Conveni ego ex iſto genere conaltorum non neminem. *Lamb.* Quius quicquid verbis actum pronunciaumque ſit ſpectari convenit. Ego ex ſto genere conſultorum poſſum nomiare non neminem.

P. 566. Vt opinor iſtum ipſum] *Pal.* *ec.* iſtum ipſum, ut opiner.

Quo vos auctore rem iſtam agere] *c Pal. prim. P. Franc. mſ. P. Victor. ar. Steph. & Lambin. ed. Sed Pal. ſec. . Manut. Grut. & alia:* quo nos auctore rem iſtam agere.

Et defenſionem cauſſæ vos conſtiuere dicitis] *P. Manut. & Car. Steph. dd.* & defenſionem cauſſæ conſtituere icitis.

Plurimis ſæpe in rebus jus, æqui onique rationem] *P. Manut. ed.* pluimis ſæpe in rebus æqui bonique raionem.

CAPVT XXIX.

P. 568. Ita me reſtitui juſſit] *multæ dd.* ita me reſtitui juſſiſſet.

P. 569. Nego me ex edicto Prætois] *pleraque edd.* nego me ex decreto 'rætoris.

P. 571. Non ſum edicto reſtitutus] *Aldi & al. edd.* non ſum decreto reſtiutus.

Neque in hac re] *mſs. & ed. antiqua:* eve in hac re.

CAPVT XXX.

P. 572. VNDE TV? Hoc verbum] . *Manut. ed.* VNDE VI. Hoc verum.

Vnde dejectus eſt Cinna] *edd.* Vnde ejectus eſt Cæcinna.

P. 573. Vnde dejeciſti? ab urbe] *ſic iſ. P. Franc. cum multis aliis & editiones etuſtiores omnes, nec non Car. Steph. & ictor. Sed P. Manut. cum aliis recentiobus?* Vnde dejectus Carbo? ab Vrbe. *amb. ed.* Vnde dejecti Pœni? ab Vrbe.

P. 574. Reſtitui oporteret] *edd. vett.* eſtitui oportere.

Sed a quo dejectus eſt] *ſic mſ. P. Franc. & vetuſtiſſ. ed. Sed in P. Manutii, Lamini, aliiſque edd. omittitur* eſt.

Subito rejectus optaret] *al.* ſubito ejectus optares.

Vt cum eſſet a patria dejectus eo reſtitueretur] *P. Manut. & Lamb. edd.* ut unde eſſet dejectus eo reſtitueretur.

P. 575. Qui poſtulat, ut a quo loco dejectus eſt, eo reſtituatur, hoc poſtulat, ut unde dejectus eſt, eo reſtituatur] *ſic ex veteribus libris Hottom. & P. Manut. Sed Pall. P. Franc. mſs. & edd. vett.* Qui poſtulat, ut a quo loco dejectus eſt, hoc eſt, unde dejectus eſt, eo reſtituatur.

P. 576. Res ipſa hoc ſentire] *edd. vett.* Res ipſa eo hoc ſentire.

CAPVT XXXI.

Quid ageres?] *mſ. P. Franc. P. Manut. & nonnullæ aliæ:* quid ages?

Hoc interdicto, quos nos uſi ſumus perſequerere] *P. Franc. mſ. & ed. P. Manut.* hoc interdicto, quos nos uſi ſumus, perſequere. *Sic & ſtatim iidem,* quid ages? utere eodem interdicto. *Pro quo Victor. Grut. & vetuſtiſſima,* quid ageres? uterere eodem interdicto.

P. 577. Niſi qui in eo loco fuerit] *al.* niſi qui in eo loco eſſet.

Dejici poſſe, niſi qui in eo loco fuerit. Nunc, qui poſſideat, eum, etiamſi non fuerit in eo loco, dejici poſſe concedis] *ſic Lambin. & Grut. edd. Sed mſ. P. Franc. & edit. Mediolan.* dejici poſſe, niſi indubium eſſe etiam poſſe concedis, eum qui non poſſideat, negas dejici poſſe. *ſic & antiquiſſima niſi quod pro* indubium *edatur ibi* dubium. *Aldi Manut. Cratandri, Aſcenſ.* 1511, *& Victor. & C. Steph. edd.* niſi in eo loco eſſet; nunc jam poſſe concedis; eum qui non poſſideat, negas dejici poſſe. *ſic & P. Manut. ed. quæ tamen inſerit* qui, niſi qui in eo loco eſſet.

P. 578. Vincere ſponſionem] *Grut. ed.* vincere ſponſione *contra ceteras omnes.*

CAPVT XXXII.

P. 579. Per ejuſmodi rationem aut vim] *P. Franc. mſ. & ed antiquiſſima:* per ejuſmodi rationem aut per vim. *P. Manut. ed* per ejuſmodi rationem ac vim. *M. Brut. ed.* per ejuſmodi rationem & vim.

Duo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Duo dejuncta interdicta] *edd. vett.* duo devincta interdicta. *Antiquiſſima tamen & mſ. Franc.* dejuncta *ſcribunt.*

P. 580. Qui ſine armis ac multitudine] *P. Franc. & al. mſs. & edd. primæ :* qui armis ac multitudine.

P. 581. Cum A. Cæcina poſſederit] *P. Manut. ed.* Cum A. Cæcina poſſideret.

P. 582. Qui colonus habuit conductum] *mſ.* quia colonus habuit conductum.

CAPUT XXXIII.

P. 583. Quod populus jubere] *mſs. & edd. vett.* quo populus jubere.

P. 584. Perſpicis hoc nihil eſſe
in ceteris, quæ rogavit] *P. Man*
aliæ edd. * Perſpicis hoc nihil eſſe
in ceteris, quæ rogavi. *P. Franc*
alii mſs. Perſpicis hoc nihil eſſe.
teris, quæ inter primum. *P. Victo*
Perſpicis hoc nihil eſſe & fateris
qui primum. *M. Brut. ed.* Perſpicis
nihil eſſe, ut in ceteris, quæ rogari
poſſunt. Primum ergo.

CAPUT XXXIV.

P. 589. Quibus lege aut Roman
vitas, aut libertas] *mſ.* quibus
aut ratione civitas, aut libertas erea
ſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

INDEX
RERVM ET VERBORVM LOCVPLETISSIMVS,
Quae in primo Ciceronis Orationum volumine continentur.

Primus numerus librum, ſecundus caput, tertius paginam denotat.

A.

AB ineunte adoleſcentia, *Div.* cap. 2. Pag. 289
ab initio, *Roſc. Am.* 5. 124
abducere aliquem ab inſtitutis, cogitationibuſque ſuis, *Div.* 14. 322
abducere aliquem a natura, a paternis viriis, atque a generis ſimilitudine, 3 *Ver.* 68. 130
abducuntur homines nonnumquam ab inſtitutis ſuis magnitudine pecuniæ, 4 *Ver.* 6. 193
abeſſe a culpa, *Roſc. Am.* 20. 148
abeſſe longe ab aliquo crimine, *Roſc. Am.* 33. 176
abeſſe plurimum ab aliqua ſuſpicione, 2 *Ver.* 25. 619
ab hinc ann. XIIII fuiſſe conſulem, 1 *Ver.* 12. 440
ab hinc duos & xx annos eſſe mortuum patrem, 2 *Ver.* 9. 586
abhorret judicii diſcrimen ab opinione tua, 3 *Ver.* 20. 41
abhorret longe ab hac re mea ratio, ac voluntas, 2 *Ver.* 4. 574
abjicere ad terram aliquem virgis, & verberibus, 5 *Ver.* 54. 395
abigere greges equarum, 1 *Ver.* 10. 436. 2 *Ver.* 7. 583
abiit ab illo pecunia, 2 *Ver.* 23. 616
abiit res ab illo, 1 *Ver.* 54. 543
abit ille a jure, 1 *Ver.* 44. 521
abjudicare rationem veritatis, integritatis, fidei, religionis ab ordine ſenatorio, 1 *Ver.* 2. 414
abradere aliquid ab aliquo terrore litium, *Cæc.* 7. 490
abripere e complexu filios, 1 *Ver.* 3. 417
abripere aliquem in vincla, & tenebras, 4 *Ver.* 10. 201
abrogare magiſtratum alicui, 2 *Ver.* 57. 671
abrogare fidem jurisjurandi teſtibus, *Roſc. Com.* 15. 268
abſentes homines in provinciis ne rei fiant rerum capitalium, ſtatuitur a ſenatu, 2 *Ver.* 39. 643. *ſeq.*
abſentes rei fieri per leges in provinciis non poterant, 2 *Ver.* 42. 648
abſolvere. —— ab aliquo homine judicio ſe abſolvere, *Roſc. Com.* 12. 263
ab aliquo hodie judicio abſolvi, *Roſc. Com.* 14. 266
abſolvi judicio, *Roſc. Com.* 12. 262
abſolvi omnibus ſententiis, 4 *Ver.* 45. 260
abſtinere manus a tutela, 1 *Ver.* 37. 499
abſtinere manus, animoſque a ſcelere, *Act.* 1 *Ver.* 12. 388
abſtinere manus, & cupiditatem ab aliqua re, 4 *Ver.* 15. 209
abſum. vide, abeſſe.
abſumere tempus dicendo, *Quint.* 10. 44
abſurdum auribus, animiſque hominum, *Roſc. Com.* 7. 243
abundare vaſis argenteis, 4 *Ver.* 27. 232
abuti fortunis hominum ad aliquid, 5 *Ver.* 54. 397
abuti aliquo conſeſſu, & conventu pro ſumma ſolitudine, *Roſc. Am.* 21. 155
abuti alterius ornamentis pro ſpoliis, *Quint.* 31. 110
abuti nomine inimici in alicujus periculo, 2 *Ver.* 43. 650

abuti judicio, ac legibus ad quæſtum, atque ad libidinem, *Roſc. Am.* 19. 148
abuti omni tempore, quod lege conceſſum eſt, 1 *Ver.* 9. 430
accedere ad remp. *Roſc. Am.* 1. 116
accedere ad cauſſam, *Div.* 4. 297
accedere ad alienam cauſſam, *Div.* 5. 302
accedere ad periculum, *Div.* 19. 337
accedere ad alicujus condiciones, & pactiones, 3 *Ver.* 28. 54
accedere ad iſtam rationem, *Quint.* 24. 91
accedere alicui ad aurem, 3 *Ver.* 58. 111
accedere veluti cumulus, *Roſc. Am.* 3. 120
accedere proxime ad, 2 *Ver.* 3. 572
accedit eodem, *Roſc. Am.* 31. 171
accenſus eſſe alicui, 1 *Ver.* 28. 477
accenſi, 2 *Ver.* 10. 588
accidere pernicies fortunis omnium, 1 *Ver.* 2. 414
accidere. ——— Si quod tempus accidiſſet, *Div.* 1. 287
accidere ad oculos, animumque, 4 *Ver.* 1. 186
accidere caſu, ut quis aliquid faciat, *Roſc. Am.* 34. 178
accidit illi aliqua calamitas, 3 *Ver.* 55. 107
accipere ab reo ſcelus eſt. quanto magis ab accuſatore, 2 *Ver.* 32. 632
accipere pecuniam ob rem judicandam, turpiſſimum eſt, maximeque nefarium, *ibid.*
accipere hoc in bonam partem, *Roſc. Am.* 16. 143
accipere contumeliam, 2 *Ver.* 24. 618
accipere injuriam, *Quint.* 7. 33
accipere ignominiam & calamitatem, 2 *Ver.* 42. 648
accipere plagam, 3 *Ver.* 58. 111
accipere vulnus, 5 *Ver.* 71. 423
accipere leniter, & clementer aliquem, 4 *Ver.* 40. 250
accipere male verbis aliquem, 1 *Ver.* 54. 542
accipere teſtimonium publicum, & mandata contra aliquem, 2 *Ver.* 5. 578
accipere certiſſimum argumentum, 2 *Ver.* 7. 581, *ſeq.*
accipere aliquem libentiſſime ſuis ſedibus, 5 *Ver.* 60. 406
ſatis accipere, vide ſatis.
acceptam facere ſponſionem, 3 *Ver.*
acceptum referre, 2 *Ver.* 70.
accitu alicujus evocari, 3 *Ver.* 28.
accommodatio magiſtratuum, 3 *Ver.*
accommodatus ad tempus, 2 *Ver.* 3.
accommodatus ſaluti, fortuniſque omnium, *Div.* 3. 2
accuſare. —— qui alterum accuſa[nt,] magnum onus tollunt, magnum n[e]gotium ſuſcipiunt, 3 *Ver.* 2.
accuſant ii diligentiſſime, & labor[io]ſiſſime, qui ſeipſos in diſcrimen e[xi]ſtimationis venire arbitrantur, *D[iv.]* 22. 3
quam multa eſſe oporteat in eo, qui a[l]terum accuſet, *Div.* 9. 3
accuſare diſpoſite, 4 *Ver.* 40. 2
accuſare inter ſicarios, *Roſc. Am.* 3 174. *ſe[q.]*
accuſare ſtudio, *Roſc. Am.* 32. 1
accuſare gloriæ, & oſtentationis cauſſ[a,] 3 *Ver.* 1.
accuſator quæ facere poſſe debeat *Div.* 10. 31
accuſator quantum onus ſubeat, 3 *Ver.*
accuſator alterius ſibi bene ſit conſcius 3 *Ver.* 1.
accuſatore abſente condemnari reus ne[] quit, 2 *Ver.* 40. 64
accuſatores quantum onus ſubeant 3 *Ver.* 3.
accuſatoris cauſſa bis agenda, 1 *Ver.* 9 431
accuſatori quæ vitia vitanda ſint, *ibid.*
accuſatores ſolent in reos multa turpia & flagitioſa dicere, *Font.* 13. 453
facile omnes patimur accuſatores plurimos eſſe, quod innocens ſi accuſatus ſit, abſolvi poteſt; nocens, niſi accuſatus fuerit, condemnari non poteſt, *Roſc. Am.* 20. 148, 149
accuſatorum alii anſeres, alii, canes, *Roſc. Am.* 20. 151
accuſatores utiles in republica, *Roſc. Am.* 20. 148. *ſeq.*
accuſator firmus, & verus, *Div.* 9. 310
accuſator mutus, *Roſc. Am.* 36. 183
accuſatoris negligentia, *Roſc. Am.* 21. 153
accuſatoria conſuetudo, 5 *Ver.* 8. 311

accu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ccuſatorie aliquid dicere, 2 *Ver.* 72, 694
ccuſatorie cum aliquo agere, 3 *Ver.* 70. 136
cerbiſſimus luctus, 4 *Ver.* 50. 266
Achaja, 1 *Ver.* 21. 461
——— & Græcia, 5 *Ver.* 48. 386
M'. Acilius Glabrio, 5 *Ver.* 29. 353
cquirere moram ad condemnandum, *Cæc.* 2. 474
Acradina urbs una ex quattuor, ex quibus conſtant Syracuſæ, 4 *Ver.* 53. 271
croama feſtivum, 4 *Ver.* 22. 220
ctio conſtituta per interdictum, *Cæc.* 14. 519
ctio in auctorem præſentem, *Cæc.* 19. 536
actio injuriarum jus poſſeſſionis non aſſequitur, *Cæc.* 12. 512
actio injuriarum non jus poſſeſſionis aſſequitur, ſed dolorem imminutæ libertatis judicio pœnaque mitigat, *Cæc.* 12. 512
actionem poſtulare, 2 *Ver.* 25. 619
actor eſſe cauſſæ, *Div.* 4. 297
actores Græci, *Div.* 15. 325
actus quartus improbitatis, 2 *Ver.* 6. 581.
actum eſt, *Roſc. Am.* 52. 209
acutum, & ſuſpicioſum hominum genus, *Div.* 9. 310
ad arbitrium alicujus ſcriptum eſſe, 1 *Ver.* 45. 525
ad arbitrium libidinoſiſſimæ mulieris ſpoliari, 3 *Ver.* 33. 63
ad arbitrium ſuum navigare, *ibid.*
ad arbitrium alicujus pœnas ſufferre, *Font.* 17. 460
ad arbitrium hominis nequiſſimi opus efficere, 1 *Ver.* 55. 549
ad coronam ſe dare populo, 3 *Ver.* 19. 38
ad diem adeſſe, 2 *Ver.* 40. 646
ad diem dare frumentum, quod quis debet, 2 *Ver.* 2. 570
ad incertum caſum, & eventum certum quotannis ſumptum & laborem impendere, 3 *Ver.* 98. 182
ad invitationes adventuſque amicorum & hoſpitum ſuppellectilem elegantiorem comparare, 2 *Ver.* 34. 635
ad manus atque ad pugnam res venit, 5 *Ver.* 11. 318
ad nutum alicujus judicare, 2 *Ver.* 27. 624
ad perpendiculum columnas exigere, 1 *Ver.* 51. 538
ad rem non pertinet, utrum, &c. an &c. 2 *Ver.* 69. 689
ad tempus accurrere, 2 *Ver.* 54. 543
addere, in corrigenda lege, 1 *Ver.* 55. 548
addicere ruſticanam parcimoniam nudam cupiditati, ac petulantiæ, *Quint.* 30. 105, 106
addicit alicui bona prætor, 1 *Ver.* 52. 541
addicere fundum alicui, *Cæc.* 6. 488
addicere opus H-S DLX millibus, 1 *Ver.* 55. 549
addictam fidem pretio habere, 2 *Ver.* 32. 632
addictus eſſe alicui, *Roſc. Com.* 15. 266
addictio bonorum poſſeſſionumque, *Act.* 1 *Ver.* 4. 360. *ſeq.*
adducere aliquem in opinionem, *Cæc.* 5. 485
adducere in invidiam aliquem, *Act.* 1 *Ver.* 4. 360
adducere in jus, *Quint.* 9. 43
adducere in judicium, *Roſc. Am.* 10. 135
adducitur ea res in diſcrimen, 1 *Ver.* 2. 416
adduci ad facinus pecunia, 5 *Ver.* 5. 307
adduci pretio ad hominem condemnandum, *Cæc.* 10. 503
adduci rem in id tempus, *Act.* 1 *Ver.* 18. 402
adduci in oblivionem, *ibid.* 403
adduci in ſermonem, invidiam, vituperationem, 3 *Ver.* 61. 116
adductus benignitate, 3 *Ver.* 83. 158
adductus cupiditate, 3 *Ver.* 17. 35
adductus difficultate temporis, magnitudine pecuniæ, 4 *Ver.* 7. 194
adductus metu, *Font.* 10. 447
adductus imperio, metu, vi, malo, 2 *Ver.* 59. 675
adductus vi, atque imperio, non officio, 2 *Ver.* 62. 679
adductus inimicitiis, aut injuria, 3 *Ver.* 3. 7
adductus præmio, 3 *Ver.* 1. 3
adductus officio, fide, miſericordia, multorum bonorum exemplo, veteri conſuetudine, *Div.* 2. 290
adductus ſtudio, 3 *Ver.* 25. 50
adductus religione, 1 *Ver.* 35. 493
adductus ad ſupplicium, 1 *Ver.* 30. 482
adductus in periculum, 1 *Ver.* 27. 477
adductus in ſummas anguſtias, *Quint.* 5. 22
adeſa pecunia, *Quint.* 12. 51

adeſſe ad judicium, *Div.* 9. 310
adeſſe alicui in conſilio, *Quint.* 1. 8
adeſſe in conſilio, *Quint.* 6. 26
adeſſe animo, *Cæc.* 10. 503
adhibere in convivium aliquem, 5 *Ver.* 11. 317
adhibere ad convivium aliquem, 5 *Ver.* 52. 393
adhibere improbos duces atque adjutores ad ſcelus, 4 *Ver.* 43. 254
adhibere ſimulationem aliquam æquitatis, 2 *Ver.* 19. 606
adhibere Iovem teſtem ſuæ voluntatis, ac religionis, 4 *Ver.* 29. 235. *ſeq.*
adhibere vim, *Roſc. Am.* 11. 136
adhibere vim veritati, *Quint.* 14. 57
adhibere vim ingenuis, 4 *Ver.* 52. 270
adjicere oculum hereditati, 2 *Ver.* 15. 602
adigere arbitrum pro ſocio aliquem, *Roſc. Com.* 9. 250. *ſeq.*
adipiſci magiſtratus per largitionem, 2 *Ver.* 55. 670
adire periculum capitis, *Roſc. Am.* 38. 185
adire hereditatem, 1 *Ver.* 48. 533
adire ad aliquem, *Roſc. Am.* 9. 132
adiri ad libros Sibyllinos, 4 *Ver.* 49. 265
aditus ad aliquem ardui ac potius interclusi, 1 *Ver.* 51. 539
aditus ad aliquos non ſunt iidem, 3 *Verr.* 68. 130
aditus iidem ad omnes patent, 3 *Ver.* 67. 127
aditus non modo disjunctus, ſed etiam clauſus, 5 *Ver.* 3. 303
aditus omnes miſericordiæ alicui præcluſos eſſe, 5 *Ver.* 8. 312
aditum faciliorem ad amicitiam alicujus habet nequitia quam virtus, 3 *Ver.* 4. 8
adjudicare aliquam in ſervitutem deæ, *Div.* 17. 332
adjumento eſſe, *Quint.* 1. 7
adjumento eſt illa res illi, *Act.* 1 *Ver.* 3. 358
adjumenta belli, 5 *Ver.* 47. 384
adjungere ad remp. ſubſidium belli, & pacis opportunum, 3 *Ver.* 6. 13
adjungere ſe ad aliquem, *Roſc. Am.* 47. 202
adjungere ſibi aliquem ſocium, *Quint.* 3. 16
adjuvat caſus cauſſam alicujus, 2 *Ver.* 40. 645
ut omnes dii Adjuvent, *pro*, ad ſu[...] mum, 3 *Ver.* 47.
adjuvat aliquem multum natura, *D*[...] 13. 3[...]
adjutores improbitatis, ſocii furtorum[...] conſcii flagitiorum, 4 *Ver.* 62. 2[...]
adhibere aliquem adjutorem ad ſcelu[...] 4 *Ver.* 43. 2[...]
adminiſter cupiditatum, 2 *Ver.* 54. 6[...]
adminiſtri rapinarum, 3 *Ver.* 20. [...]
puer Adminiſter victus quotidiani[...] *Roſc. Am.* 28. 1[...]
adminiſtri, & ſatellites, *Quint.* 26. [...]
adminiſtrare ſummam rerum, *Ro*[...] *Am.* 32. 1[...]
adminiſtrare bellum, 5 *Ver.* 52. 3[...]
adminiſtrare provinciam vigilante[...] 4 *Ver.* 64. 29
admittere aliquem ſocium, 1 *Ver.* 55. 54
admittit nemo maleficium ſine cauſſa[...] *Roſc. Am.* 26. 16
admittere dedecus, *Roſc. Am.* 38. 18
admonere, non prohibere, *Roſc. Am.* 2[...] 16
admonere illud, quod aliquem fugera[...] 5 *Ver.* 40. 37
admonitus quæſtu ac tempore, 3 *Ve*[...] 20. 4
admovere ſibi ad nares reticulum[...] 5 *Ver.* 11. 31[...]
admovere ignes, candentes laminas, ce[...] teroſque cruciatus, 5 *Ver.* 63. 40[...]
admurmurationem gratam concioni[...] fieri, *Act.* 1 *Ver.* 15. 297. *ſeq*
adoleſcens bonus ac prudens, 3 *Ver.* 68 13[...]
adoleſcentuli accuſabant gloriæ & oſtentationis cauſſa, 3 *Ver.* 1. 5
adoptare aliquem ſibi patronum, *Div.* 20. 337
adoptare ſibi defenſorem ſui juris, ultorem injuriarum, *Div.* 17. 330
adoriri quam tumultuoſiſſime, 2 *Ver.* 14. 602
adſcribere nomen alicujus ad numerum clariſſimorum hominum, 2 *Ver.* 45. 652
adſpergere alicui ſextulam, *Cæc.* 6. 489
adſpicere vultum hominis & adſpectum, 3 *Ver.* 9. 18
adſpicere hanc ſuaviſſimam lucem, *Roſc. Am.* 22. 157
adſpicere ora judicum, 1 *Ver.* 1. 411. *ſeq.*

ad-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

adſpectus armatorum ad vim probandam valet, *Cæc.* 16. 525
adſpirare ad alicujus pecuniam, 1 *Ver.* 54. 545
adſpirare aliquo, *Quint.* 29. 104
adſpirare ad portum Syracuſarum numquam potuerunt claſſes Carthaginienſium, 5 *Ver.* 37. 366
adſtringere aliquem ſuis condicionibus in ipſo temporis articulo, *Quint.* 5. 24
adſtringere rem ad verbum, *Cæc.* 17. 529
adſtrictus ad ſtatuam, 4 *Ver.* 42. 252
advenit dies, quo die &c. 2 *Ver.* 15. 602
adventicia res atque hereditaria, 1 *Ver.* 48. 534
adventicium auxilium, 4 *Ver.* 37. 246
adverſaria menſtrua ſunt: delentur ſtatim, *Roſc. Com.* 2. 229. *ſeq.*
adverſaria negligenter ſcribuntur, *ibid.*
adverſaria non eandem vim, neque auctoritatem habent, quam tabulæ, *ibid.*
adverſaria quid a tabulis differant, *ibid.*
adverſaria ſuarum perſcriptionum, & liturarum proferre, *ibid.*
adverſarius mulierum, 1 *Ver.* 41. 512
adverſarius palam facile vitatur, 1 *Ver.* 15. 447
adverſarium hoc mihi eſt maxime, *Div.* 2. 289. *ſeq.*
adverſatur fortuna alicujus amentiæ, 2 *Ver.* 40. 645
adverſo anni tempore navigare, 2 *Ver.* 38. 643
adverſum tempus, 2 *Ver.* 29. 626
adulta ætate filius, 5 *Ver.* 12. 319
adulterare pecunia jus civile, *Cæc.* 26. 556
advocare aliquem in conſilium, 3 *Ver.* 7. 16
advocare amicos, 3 *Ver.* 39. 370
advocati, *Roſc. Am.* 28. 165
advocatio, *Roſc. Com.* 5. 239
advocatio copioſa, *Quint.* 14. 57
ædes ſacræ, 1 *Ver.* 50. 536
ædes Felicitatis, 4 *Ver.* 2. 187
ædilis paullo amplius eſt, quam privatus, *Act.* 1 *Ver.* 13. 388
ædilis officium & jura, 5 *Ver.* 14. 324
ædilitates ornatiſſimæ L. Craſſi, Q. Scævolæ, C. Claudii, 4 *Ver.* 59. 283
æditui cuſtodeſque templi, 4 *Ver.* 44. 257
ægre. ——— nihil ægrius factum eſt, multo labore meo, quam ut abſtinerent, &c. 4 *Ver.* 65. 293
æger & prope depoſitus, 1 *Ver.* 2. 414
Ægritomari propter injurias dies dicta eſt a Silano, *Div.* 20. 339
æqua condicio æquumque certamen, 2 *Ver.* 72. 695
æqua poſtulatio, *Roſc. Am.* 2. 119
æquabiliter omnes eſſe ejuſmodi, 1 *Ver.* 21. 461
æquari conferrique vix poſſe omnium ſcelera cum parva parte alicujus, 1 *Ver.* 8. 427. *ſeq.*
æquitas cauſſæ, 1 *Ver.* 48. 533
æquitas jactata, atque agitata multis injuriis, *Quint.* 2. 14
æquus animus, *Roſc. Am.* 49. 205
æquum certamen proponi, 2 *Ver.* 72. 695
æraria ratio, *Quint.* 4. 21
ærarium inops atque exhauſtum, 3 *Ver.* 70. 136
ærarium ſanctius, 4 *Ver.* 63. 288
ære dirutus, 5 *Ver.* 13. 322
æs alienum habere, 4 *Ver.* 6. 192
in ære alieno eſſe, 4 *Ver.* 6. 193
in nullo ære alieno eſſe, 2 *Ver.* 6. 192
Æſchrio, 4 *Ver.* 26. 229. 2 *Ver.* 14. 601.
Æſchrionis uxor, 5 *Ver.* 12. 319
Æſchylus Tyndaritanus, 4 *Ver.* 22. 219
Æſculapii ædes Syracuſis, 4 *Ver.* 57. 279
——— fanum Agrigenti, 4 *Ver.* 43. 254
æſtatis tempus prætores Siciliæ in itineribus conſumere conſueverunt, 5 *Ver.* 12. 318
æſtate ſumma prætores Siciliæ provinciam obire ſolent, 5 *Ver.* 31. 355
æſtimare tenuiſſime, 4 *Ver.* 16. 210
æſtimare alicujus rei pretium, 5 *Ver.* 9. 313
æſtimare, *Act.* 1 *Ver.* 13. 391
æſtimatio remiſſior, 3 *Ver.* 92. 173
æſtimatio Sicilienſis, 1 *Ver.* 38. 500
æſtimatio frumenti nata eſt initio ex aratorum commodo, 3 *Ver.* 75. 144
æſtimatio ſtatuarum, 4 *Ver.* 7. 194
æſtimationem habere, 2 *Ver.* 53. 665
æſtimationis frumenti initium & conſuetudo, 3 *Ver.* 82. 175
æſtiva, 5 *Ver.* 37. 364
æſtuare dubitatione, 2 *Ver.* 30. 629
æſtus, *Div.* 14. 321

ætas ad dicendum eſt impedimento, *Roſc. Am.* 51. 208
ætas maxime lubrica atque incerta, 5 *Ver.* 52. 394
ætas prope acta & decurſa, *Quint.* 31. 110
ætatis exactæ fructus, *Roſc. Com.* 15. 268
ætas affecta, 4 *Ver.* 43. 256
id ætatis homo, 2 *Ver.* 14. 602
Ætna, 4 *Ver.* 48. 263
Ætnæ vertex, *ibid.*
Ætnam obtinuit Cyclops, 5 *Ver.* 56. 399
Ætnenſis ager, 3 *Ver.* 18. 37
æquo jure uti, 1 *Ver.* 46. 527
affabre factus, *Act.* 1 *Ver.* 6. 363
affectare iter aliquo, *Roſc. Am.* 48. 204
affectus contumelia, ignominia, 2 *Ver.* 56. 671
affectus ignominia, *Quint.* 15. 59
affectus maximis injuriis, 2 *Ver.* 27. 623
affectus multis incommodis & difficultatibus, *Div.* 3. 293
affectus atque afflictus multis & magnis difficultatibus, *Quint.* 2. 14
afferre nuncium exoptatum alicui, *Roſc. Am.* 7. 127
afferre nuncium alicujus mali aliquo, 5 *Ver.* 35. 362
afferre aliquam moram teterrimi ſupplicii, 5 *Ver.* 64. 411. *ſeq.*
afferre diligentiam alicui, 5 *Ver.* 7. 309
afferre manus impias ac ſacrilegas templo alicui, 1 *Ver.* 18. 452
afferre metum alicui, 5 *Ver.* 25. 343
afferre principium mali, 2 *Ver.* 60. 676
afficere aliquem beneficiis, 5 *Ver.* 44. 378
afficere aliquem ſummo timore, *Qu.* 2. 9
afficere aliquem morte, cruciatu, cruce, 1 *Ver.* 4. 418
afficere macula cærimoniam, *Roſc. Am.* 39. 189
afficit aliquem pari ſenſu doloris acerbiſſimus innocentium cruciatus, 5 *Ver.* 46. 383
affici calamitate, *Roſc. Am.* 50. 206
affici dolore, 4 *Ver.* 38. 248
affici honore, 5 *Ver.* 15. 326
affingere aliquid ſuſpicioni hominum, 4 *Ver.* 29. 235
affinis culpæ, *Roſc. Am.* 7. 126
affinis rei capitalis, 2 *Ver.* 38. 643
affinitatem divellere, *Quint.* 6. 30
affinitas intercedit mihi cum illo, *Quint.* 15. 58

afflictus incommodis, 3 *Ver.* 31.
affligere provincias, 1 *Ver.* 38.
affligere aliquem ita, ut ſalvus eſſe n[…] poſſit, 2 *Ver.* 3.
affluens bonitate, *Roſc. Com.* 10.
affluens omni lepore & venuſta[…] 5 *Ver.* 54.
Africanus ſuo cognomine declarat ſe […] tiam partem orbis terrarum ſubegi[…] *Roſc. Am.* 36.
Africani dictum in veterem aſſecta[…] rem, 2 *Ver.* 11.
Africani minoris ſingulare conſiliu[…] 5 *Ver.* 10.
Africani ſuperioris celeritas, *ib[…]*
P. Africani monumenta Thermi[…] 2 *Ver.* 34. 6[…]
—— ſororis filius C. Cato, 4 *Ver.* 1[…] 2[…]
P. Africanus, 2 *Ver.* 1. 5[…]
—— Siculorum urbes ornavit, *ibi[…]*
—— accuſavit L. Cottam, *Div.* 21. 3[…]
Agathinus, 2 *Ver.* 36. 6[…]
Agathocles rex, 4 *Ver.* 55. 2[…]
—— ejus pugna equeſtris, *ibi[…]*
ager cultiſſimus cum optima vill[…] *Roſc. Com.* 12. 26[…]
ager incultus ſine tecto, *ibi[…]*
ager deformis & horridus, 3 *Ver.* 18. 3[…]
ager feraciſſimus, 3 *Ver.* 36. 7[…]
ager immunis liberque, 2 *Ver.* 69. 68[…]
ager obſitus, 3 *Ver.* 18. 3[…]
ager decumanus Siciliæ, 3 *Ver.* 6. 1[…]
—— Liparenſis, 3 *Ver.* 37. 7[…]
agri cultio, 3 *Ver.* 23. 4[…]
ager cultorem deſiderat, lugere domi[…] num videtur, 3 *Ver.* 18. 3[…]
ager affert frumentum, 3 *Ver.* 74. 14[…]
ager affert cum decimo, 3 *Ver* 47. 93. *ſeq*
agri ſegeteſque efferunt hoc frumenti […] 3 *Ver.* 86. 16[…]
agere. —— Quæ res agatur, non quibus quidque verbis dicatur, quæritur[…] *Cæc.* 20. 541
agere tanta contentione, tantiſque copiis aliquid, 1 *Ver.* 29. 440
agere animam, *Roſc. Com.* 8. 248
agere cauſſam, *Div.* 8. 307
agere judicio cum aliquo, 2 *Ver.* 24. 619.
agere lege, vide, Lex.
agere ex ſponſo, *Quint.* 9. 42
agere dies feſtos, 2 *Ver.* 21. 612
omnia per nos Agere non poſſumus, *Roſc. Am.* 38. 186

agere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

gere triumphum de claſſe alicujus, *5 Ver.* 38. 368
gere geſtum, *Roſc. Com.* 8. 248
gere in crucem civem, 5 *Ver.* 64. 411
gere perliberaliter, *Roſc. Am.* 37. 184
gere ſummo jure cum aliquo, 5 *Ver.* 2. 301
agitur jus amicitiæ, ſocietatis, &c. *Quint.* 16. 66
agitur res alicujus, 5 *Ver.* 44. 377
agitur res alicujus permagna, *Roſc. Am.* 36. 182
agitur dupondius alicujus, id eſt res parvula, *Quint.* 16. 66
agitur res, honos, &c. *Quint.* 2. 13
agitur periculum commune, 5 *Ver.* 46. 382
aguntur fortunæ alicujus, 1 *Ver.* 29. 480
aguntur injuriæ ſociorum, agitur vis legum, 4 *Ver.* 51. 268
agi præclare cum aliquo, 3 *Ver.* 29. 54
agi bene cum octavo, 3 *Ver.* 47. 93. *ſeq.*
agitantur dies feſti alicujus nomine, 2 *Ver.* 63. 680
agitare animis ſæpius rem, *Font.* 6. 442
agitare ſecum & cum ſuis quibus rebus quis facere poſſit aliquid, 3 *Ver.* 96. 179
agitatur res in ſenatu, 2 *Ver.* 41. 646
agitari pœnis ſcelerum, 1 *Ver.* 2. 416
aggredi aliquem conari leviore artificio, 2 *Ver.* 14. 601
agnoſci filium alicui. vide, Teſtamentum.
Agonis, nomen feminæ, *Div.* 17. 330
Agrigentini veteres & coloni, 2 *Ver.* 50. 559
Agrigentinorum leges de ſenatu cooptando, *ibid.*
——— duo genera, veterum & colonorum, *ibid.*
Agrigentum, 2 *Ver.* 26. 622
Agyrinenſes, 2 *Ver.* 65. 682
Agyrinenſis ager, 3 *Ver.* 18. 36. *ſeq.*
Agyrium, 3 *Ver.* 27. 52
Ajax & Medea Cyzici, 4 *Ver.* 60. 264
Alba Æmilius, 3 *Ver.* 62. 118
Albianum judicium, *Cæc.* 10. 502
L. Albucius Sardiniam rexit, *Div.* 19. 337
Alexander Epheſiorum, 4 *Ver.* 60. 284
alias res agere, *Roſc. Am.* 22. 156
alienus litteris, *Roſc. Am.* 16. 143
alienus animus ab aliqua re, *Roſc. Am.* 46. 201
alienum illi cauſſæ, *Cæc.* 9. 499
alienum eſt meis rationibus, 5 *Ver.* 67. 417
alimur ac ſuſtinemur hac re, 3 *Ver.* 5. 13
aliquam multi veſtrum, 3 *Ver.* 5. 11
aliquid eſſe videri, *Div.* 15. 325
aliquid dici videri, 2 *Ver.* 41. 647
aliquid mihi eſt cum illo, 5 *Ver.* 52. 392
aliquis de populo, 1 *Ver.* 56. 552
allegare aliquem, *Roſc. Am.* 9. 132
allegare ad aliquem amicos, 1 *Ver.* 53. 542 *&* 57. 553
allegationes, 1 *Ver.* 17. 450
allegationes ad aliquem difficiles, 1 *Ver.* 51. 539
allevare onus, *Roſc. Am.* 4. 121
allicere alicujus benevolentiam officiis, 5 *Ver.* 71. 423
Allienus, *Div.* 15. 324
alligare ad palum aliquem, 5 *Ver.* 5. 306
allinere notam, colorem, ſordes ſententiis, *Act.* 1 *Ver.* 6. 366. *ſeq.*
Allobroges, *Font.* 8. 445
S. Alphenus, *Quint.* 5. 25
altius petere initium rei demonſtrandæ, *Cæc.* 4. 481
altius perſpicere, *Act.* 1 *Ver.* 8. 370
amandare aliquem, *Roſc. Am.* 15. 142
amandari infra mortuos, *Quint.* 15. 61
amandatio, *Roſc. Am.* 15. 143
amator, vide, Amicus.
ambitione ſumma contendere magiſtratum, 2 *Ver.* 53. 665
ambitiones ex civitatibus tollere, *ibid.*
ambulare ſeptingenta millia paſſuum triduo, *Quint.* 25. 93
amentia præditus atque audacia, 2 *Ver.* 42. 648
Amerinus municeps, *Roſc. Am.* 6. 124
Ameſtratini, 3 *Ver.* 39. 75
amici & hoſpitis nomina, 2 *Ver.* 45. 652
amicitia afflicta, *Quint.* 30. 106
amicitia florens, *ibid.*
ab Amicitia afflicta transfugere, atque ad florentem devolare, *ibid.*
amicitia veritate colitur, *Quint.* 6. 31
amicitiæ iccirco comparantur, ut commune commodum mutuis officiis gubernetur, *Roſc. Am.* 38. 186. *ſeq.*
amicitiam diſſolvere, *Roſc. Am.* 39. 187
amiculus, 3 *Ver.* 34. 66

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

amicus. —— non ſolum amicus, verum etiam amator, 3 *Ver.* 63. 121
amicus recens, 2 *Ver.* 56. 671
amittere ſenſum omnem humanitatis ex animis aſſiduitate moleſtiarum, *Roſc. Am.* 53. 211
amittere bona, fortunas, ornamenta omnia, 1 *Ver.* 60. 561
amittere jus ſuum, *Act.* 1 *Ver.* 18. 402
amittere omnem honeſtatem, *Roſc. Am.* 39. 189
amittere vitam, *Roſc. Am.* 11. 136
amittere exiſtimationem ſui pudoris in alterius impudentia, 2 *Ver.* 78. 705.
amittere rem de manibus, 3 *Ver.* 13. 26.
amœnus & ab arbitris remotus locus, 5 *Ver.* 31. 356
amor penitus inſitus, *Roſc. Am.* 19. 147
in Amore ac deliciis alicui eſſe, 4 *Ver.* 1. 186
amovere, aſportare frumentum, 3 *Ver.* 8. 17
amphoræ vini, *Font.* 5. 438
ample exornare triclinium, 4 *Ver.* 27. 232
amplecti totum genus judiciorum, 2 *Ver.* 13. 597
amplecti edicto aliquid, 1 *Ver.* 45. 526
amplecti omnia conſilia, *Font.* 7. 444
amplecti animo aliquanto amplius, 2 *Ver.* 1. 566. *ſeq.*
ampliandi poteſtas, 1 *Ver.* 9. 434
amplum ſibi eſſe putare, 2 *Ver.* 43. 650
ampliſſima pecunia, *Roſc. Am.* 8. 130
ampliſſimum eſt apud eos Fabiorum nomen, *Font.* 12. 451
ampliſſimus quis videtur, *Roſc. Am.* 30. 169
amplius centum cives Romani, 1 *Ver.* 5. 422
amplius ſunt ſex menſes, vel triennium, *Roſc. Com.* 3. 231
amplius triennium eſt, *ibid.*
amplius trienno nomen in adverſariis relinquere, *ibid.*
amplius pronunciari, *Act.* 1 *Ver.* 13. 388
amplius pronunciari de Philodamo, 1 *Ver.* 29. 480
neminem amplius petiturum, *Roſc. Com.* 12. 262
Andro Centuripinus, 2 *Ver.* 64. 682
Andron Centuripinus, 3 *Ver.* 45. 90
angi animi dolore, 2 *Ver.* 34. 636
angiportum, 2 *Ver.* 57.
angulus provinciæ reconditus ac de[...] lictus, 3 *Ver.* 83.
anguſtiæ ærarii, 3 *Ver.* 78.
Anianum caput, 1 *Ver.* 46.
anima. —— non modo animum in[...] grum; ſed ne animam quidem [...] ram ſervare potuit, 3 *Ver.* 58.
animadverſio paterna, *Roſc. Am.* [...]
animadverſionis genus inhumanum [...] Varrone excogitatum, 1 *Ver.* 17. 4[...]
animadvertenda ſunt ea peccata ma[...] me, quæ difficillime præcaventu[...] *Roſc. Am.* 40. 1[...]
animadvertere in aliquem, 5 *Ver.* 4[...] 3[...]
animadverti in aliquem, 5 *Ver.* 8. 3[...]
animus demiſſus atque humilis, *Font.* [...] 4[...]
animus diſſolutus, *Quint.* 12.
animo ſoluto & libero uxorem aliena[...] ſecum habere, 5 *Ver.* 31. 3[...]
animo vacuo ac ſoluto de aliqua re co[...]gitare, *Act.* 1 *Ver.* 9. 37[...]
animo æquiſſimo aliquid afferre [...] 2 *Ver.* 23. 61[...]
animo æquiſſimo eſſe, *Cæc.* 1. 47[...]
animo libentiſſimo facere, ut &c. *Act.* 1 *Ver.* 9. 37[...]
eſt in Animo facere aliquid, 4 *Ver.* 6[...] 28[...]
animi & aurium cauſſa homines habe[...]re, *Roſc. Am.* 46. 20[...]
animum exſaturare ſupplicio alicujus [...] 5 *Ver.* 26. 34[...]
anni Siculorum ratio, 2 *Ver.* 52. 66[...]
anniverſaria ſacra & ſacrificia. vide Sacr.
C. Annius Bellienus, *Font.* 4. 437
L. Annius, 1 *Ver.* 41. 510
M. Annius, 1 *Ver.* 5. 422. 5, 29. 351
P. Annius Aſellus, 1 *Ver.* 41. 508
—— Senator, 2 *Ver.* 7. 583
annona niſi in calamitate fructuum pretium non habet, 3 *Ver.* 98. 128
annonæ caritas, 3 *Ver.* 18. 37
annonæ proſpicere, 3 *Ver.* 64. 122
annumerari, *Roſc. Am.* 32. 173
anno vertente, *Quint.* 12. 51
in illum Annum locus ille atque honos debebatur illi, 2 *Ver.* 52. 662
in Annos ſingulos Iovis ſacerdotem capere, 2 *Ver.* 51. 661

anſeres & canes in Capitolio, *Roſc. Am.* 20. 149
anſeribus cibaria publice locabantur, *ibid.*
ante oculos eſſe, *Cæc.* 2. 473
anteacta vita, 3 *Ver.* 62. 119
antecedere auctoritate, & ætate, & uſu rerum, 4 *Ver.* 62. 286
antecedere honore, & ætate, 4 *Ver.* 64. 289
Anthropinus Apollonienſis, 5 *Ver.* 34. 362
Antiochi Syriæ regis filii, 4 *Ver.* 27. 230
Antiochus a L. Scipione victus, 1 *Ver.* 21. 460
——— ſervus Æbucii, *Cæc.* 8. 496
antiqua officii ratio, *Quint.* 21. 82
antiqui homines, *Roſc. Am.* 10. 132
antiqui officii homo, *Quint.* 22. 88
antiqui officii veſtigium in aliquo remanere, *Roſc. Am.* 10. 134
antiquior in ſenatu ſententiæ dicendæ locus, 5 *Ver.* 14. 324
antiquo opere, & artificio ſummo factus, 4 *Ver.* 21. 218
antiquitas generis inciſa ac notata in monumentis rerum geſtarum, *Font.* 14. 454
Antiſtita fani, 4 *Ver.* 45. 259
Antiſtius, *Roſc. Am.* 32. 174
C. Antiſtius magiſter publicanorum, 3 *Ver.* 71. 138
Antonii præfectus, *Div.* 17. 331
Antonium nullas tabulas accepti & expenſi feciſſe falſum, 1 *Ver.* 23. 466
M. Antonii improbiſſimum factum, 3 *Ver.* 91. 171
——— infinitum imperium, 2 *Ver.* 3. 573
M. Antonius defenſor M'. Aquillii, 5 *Ver.* 1. 300
Antonius orator, 1 *Ver.* 23. 466
aper Erymanthius, 4 *Ver.* 43. 256
aperire bonorum emptionem, *Roſc. Am.* 22. 156
aperire locum ſuſpicioni aut crimini, 5 *Ver.* 71. 423
apertus in corripiendis pecuniis, *Act.* 1 *Ver.* 2. 354
in Aperto ac propatulo loco, 4 *Ver.* 49. 266
aperto ſuſpicionis introitu ad intima aliquorum conſilia pervenire, *Act.* 1 *Ver.* 6. 368
Apollo Delius, 1 *Ver.* 18. 452
Apollo Temenites, 4 *Ver.* 53. 277
Apollinis ſignum pulcherrimum Scipionis monumentum Agraganti, 4 *Ver.* 43. 354
Apollinis fanum Deli, 1 *Ver.* 17. 451
——— ſignum, 4 *Ver.* 17. 221
Apollo Chio, 5 *Ver.* 72. 424
——— Pythius, *Font.* 10. 446
——— Temnites Syracuſis, 4 *Ver.* 53. 272
Apollodorus Agyrio, 4 *Ver.* 23. 221
——— Laphiron, 2 *Ver.* 7. 582
——— Pyragrus, 3 *Ver.* 31. 60
Apollonienſis civitas, 3 *Ver.* 43. 87
Apollonius Geminus Diocli filius, 5 *Ver.* 7. 313
——— Niconis, 4 *Ver.* 17. 211
apparitor, 3 *Ver.* 25. 47
appellari nominatim, 5 *Ver.* 36. 363. *ſeq.*
appellare aliquem honoris cauſſa, *Roſc. Com.* 6. 243
appellare aliquem leviore nomine, *Roſc. Am.* 33. 176
appellare debitorem, *Quint.* 11. 47
appellare, cum pertinet ad judicia.
appellare tribunos a prætore, *Quint.* 20. 80
appellari poterat a Prætore urbano ad collegium, 1 *Ver.* 46. 528
appellantur tribuni, *Quint.* 7. 35
appellatur prætor, 4 *Ver.* 65. 292
appellere claſſem, 1 *Ver.* 18. 454
appellitur navis aliquo, 5 *Ver.* 25. 344
appetere alienum, *Roſc. Am.* 33. 176
appetere aliquid per avaritiam, *Roſc. Com.* 7. 246
appetere partem aliquam laudis ex aliqua re, 5 *Ver.* 2. 302
appetitus omnibus ignominiis, *Quint.* 31. 110
appetita vita ferro atque inſidiis, *Roſc. Am.* 11. 135
Appius Cæcus, *Cæc.* 19. 536
apponere calumniatores ex ſinu ſuo, 1 *Ver.* 10. 435
apponere mancipem, 1 *Ver.* 54. 543
apponere de canibus ſuis quendam, 4 *Ver.* 19. 214
apponitur accuſator aliquis, 1 *Ver.* 29. 480
apponi accuſatorem alicui, 5 *Ver.* 41. 373
appoſitus homo ad alicujus audaciam, bene appoſitus ad, &c. *ibid.*

appoſiti menſes ad agendum, 1 *Ver.* 11. 437
appoſitior multo ad faciendum aliquid, 4 *Ver.* 57. 278
Apronius deſcribitur, 3 *Ver.* 10. 18. *ſeq.*
Apronius Decumanus, 3 *Ver.* 43. 87
Apronius decumanorum princeps, 3 *Ver.* 9. 17
Apronius caput atque os ſuum unguento perfricans, 3 *Ver.* 25. 48
Q. Apronius princeps decumanorum, 3 *Ver.* 9. 17
apud aliquem eſſe in honore, & in pretio, *Roſc. Am.* 29. 165
L. Apulejus, *Div.* 15. 324
aqua ferventi perfundi ab aliquo, 1 *Ver.* 26. 474
C. Aquillius, *Quint.* 1. 3. *Cæc.* 27. 563
M. Aquillium defendit M. Antonius, 5 *Ver.* 1. 300
M. Aquillius prætor Siciliæ, 3 *Ver.* 54. 105
ad Aram legum confugere, 2 *Ver.* 3. 572
Arandi ratio, 3 *Ver.* 98. 181
arationis ipſius vis & ratio conſideranda eſt, cum aratori onus aliquod imponitur, 3 *Ver.* 86. 163
arbiter familiæ herciſcundæ, *Cæc.* 7. 490
arbiter eſſe in aliquam rem, *Roſc. Com.* 4. 235
arbitrarii, in teſtimonio proprium, *Font.* 9. 446
arbitrii & judicii differentia, *Roſc. Com.* 4. 232
arbitrum ſumere, *Roſc. Com.* 4. 234
arbitratu alicujus accuſare quempiam, *Div.* 5. 301
arbitratu mulieris gerere præturam, 1 *Ver.* 53. 542
arbitratu ſuo facere aliquid, 4 *Ver.* 54. 267
arbitrium quid a judicio differat, *Roſc. Com.* 4. 232
arbitrium pro ſocio, *Quint.* 3. 18
arbitria honoraria, *Roſc. Com.* 5. 239
arbitror, verbum Romanæ conſuetudinis conſideratiſſimum, *Font.* 9. 445
arceſſebantur ab aratro qui conſules fierent, *Roſc. Am.* 18. 145
arceſſere res tranſmarinas, 5 *Ver.* 18. 332
arceſſere aliquem, pro accuſare, 2 *Ver.* 58. 673
arceſſi crimine invidioſo magis, quam vero, 2 *Ver.* 46. 653
Archagathus Haluntinus, 4 *Ver.* 23. 22
Archimedem M. Marcellus, captis Syracuſis, dicitur requiſiſſe, eumque cum audiſſet interfectum, permoleſte tuliſſe, 4 *Ver.* 58. 28
archipirata, 5 *Ver.* 25. 34
archipiratæ capti in Sicilia ſecuri percutiebantur, 5 *Ver.* 26. 34
architectus & machinator omnium rerum, *Roſc. Am.* 45. 19
Archonides, 4 *Ver.* 26. 22
——— Elorinus, 3 *Ver.* 56. 10
ardere amore mulieris, 2 *Ver.* 47. 65
ardet Italia bello fugitivorum, 5 *Ver.* 4 30
ardent oculi: toto ex corpore crudelitas emicat, 5 *Ver.* 62. 40
ardere dolore, 2 *Ver.* 38. 64
ardens avaritia, *Roſc. Am.* 31. 17
Arethuſa fons, 4 *Ver.* 53. 27
argentaria diſſoluta, *Cæc.* 4. 48
argentariam facere, 5 *Ver.* 59. 40
argentarii tabulæ, *Cæc.* 6. 48
argentum cælatum, *Roſc. Am.* 46. 200 1 *Ver.* 36. 49
argentum purum, 4 *Ver.* 23. 22
argentum exponere in ædibus, 4 *Ver.* 15 209
argumentatio diſtans ab re ipſa atque a veritate, *Roſc. Am.* 15. 143
argumentum odii certiſſimum, *Roſc. Am.* 19. 147
argumento eſt alicui res aliqua, 3 *Ver.* 65. 124
argumento pertenui res patefacta, *Act.* 1 *Ver.* 6. 368
argumenta ex ebore diligentiſſime perfecta in valvis erant, 4 *Ver.* 56. 276
arguere cives Rom. necatos, 5 *Ver.* 58. 402
arguere aliquem rei capitalis, *Cæc.* 9. 499
Ariminenſes, *Cæc.* 35. 592
Ariſtæi ſignum in æde Liberi, 4 *Ver.* 57. 279
Ariſtæus Liberi filius, inventor olei, 4 *Ver.* 57. 280
Ariſtæus Dexionis f. 5 *Ver.* 42. 375
Ariſtodamus Apollonienſis, 5 *Ver.* 6. 309
Ariſtus Panormitanus, 4 *Ver.* 12. 205.
arma alia ad tegendum, alia ad nocendum, *Cæc.* 21. 543
arma capere, *Roſc. Am.* 53. 210
arma ſumere, *Roſc. Am.* 47. 202

ar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

arma non eſſe ceſpites, neque glebas, *Cæc.* 21. 443
armati non ſunt, qui ſaxis & fuſtibus ſunt, *Cæc.* 21. 542
armati qui intelligantur, *Cæc.* 21. 543
armati intelligendi ſunt, qui ita parati reperiuntur fuiſſe, ut vim vitæ, aut corpori potuerint afferre, *Cæc.* 21. 544
armati non ſunt, qui ſaxa jaciunt ſi vocibus, non ratione cauſſæ ponderantur, *Cæc.* 21. 542
armati homines, non eſt dicendum, ſi quis ſolus cum ſcuto, cum gladio impetum in aliquem faciat, *Cæc.* 21. 544
armis non contendendum, qua de re jure decertari oportet, *Cæc.* 1. 465
arrepere ſenſim & moderate ad alicujus amicitiam, 3 *Ver.* 68. 129
Arretina mulier, *Cæc.* 33. 585
arripere aliquid celeriter, quod alius tarde percipit, *Roſc. Com.* 10. 258
Q. Arrius, 4 *Ver.* 20. 215
arrogantia omnis odioſa: ingenii moleſtiſſima, *Div.* 11. 315
arrogare ſibi nihil, *Roſc. Am.* 32. 173
ars certare videtur cum copia, 4 *Ver.* 28. 234
ars pretioſior, quam corpus, *Roſc. Com.* 10. 255
Artemidorus, 3 *Ver.* 60. 115
——— Ætnenſis, 3 *Ver.* 44. 88
——— Cornelius, 3 *Ver.* 49. 98
——— Pergæus, poſt Cornelius dictus, 3 *Ver.* 21. 42
Artemo Callimachias ſummus ſacerdos Cephalœdii, 2 *Ver.* 52. 662. & 64. 682
Arthemon Centuripinus, 3 *Ver.* 45. 90. & 87. 164
artes, æquitas, induſtria, temperantia, defenſio miſerorum, odium improborum, 4 *Ver.* 36. 247
artificia magna fuerunt in Sicilia, 4 *Ver.* 21. 218
artificium, 5 *Ver.* 68. 418
arulæ ante Deas, 4 *Ver.* 3. 187
Aſculani, *Font.* 14. 455
Aſiæ cenſoria locatio, 3 *Ver.* 6. 12
Aſiatici venales, 5 *Ver.* 56. 440
Aſpendius cithariſta, 1 *Ver.* 20. 458
Aſpendus Pamphiliæ urbs plena fuit ſignorum, *ibid.*
aſpernari auctoritatem alicujus, *Roſc. Am.* 1. 117
aſſecla legatorum, 1 *Ver.* 25. 471
aſſectator vetus, 2 *Ver.* 11. 590
aſſequi conjectura, quæ alicujus defenſio futura ſit, 2 *Ver.* 69. 688
aſſequi conjectura aliquid, *ibid.*
aſſequi conjectura ex aliqua re, quam aliquid ſit grave, 5 *Ver.* 25. 345
aſſequi effugium, aut moram mortis aliqua re, 5 *Ver.* 65. 412
aſſequi paſſive uſurpatum, 2 *Ver.* 73. 697
aſſiduus eſſe alicubi, *Roſc. Am.* 33. 176
aſſiduum vivere ruri, *Roſc. Am.* 18. 146
aſſignare fortunæ culpam alicui, 5 *Ver.* 50. 389
aſſignati apparitores, 3 *Ver.* 25. 47
aſſimulare & exprimere omnes litteras, & lituras, 2 *Ver.* 77. 703
aſſiſtere ad fores, 1 *Ver.* 26. 474
Aſſorinus ager, 3 *Ver.* 18. 36
Aſſorum civitas, 4 *Ver.* 44. 257
Athenienſes virgines in capitibus ſacra ſuſtinent, 4 *Ver.* 3. 188
Athenienſium civitas ſacra Cereris, 4 *Ver.* 49. 264
Athenienſium civitas prudentiſſ. *Roſc. Am.* 25. 160
Athenienſium claſſis ſola poſt hominum memoriam CCC navibus vi ac multitudine in portum Syracuſ. invaſit, 5 *Ver.* 37. 367
Athenienſium opes in portu Syracuſ. victæ, comminutæ depreſſæque ſunt, 5 *Ver.* 37. 367
ab Athenienſibus data & diſpertita ſunt hominibus, & civitatibus initia vitæ atque victus, legum, morum, manſuetudinis, humanitatis exempla, 5 *Ver.* 72. 426
Athenio rex fugitivorum, 3 *Ver.* 54. 105
Atidius præfecti nomine apud Verrem, 3 *Ver.* 32. 61
Atilium ſua manu ſpargentem ſemen convenerunt ii, qui miſſi erant, *Roſc. Am.* 18. 145
A. & L. Atilii, *Cæc.* 10. 499. *ſeq.*
M. Atilius, *Act.* 1 *Ver.* 13. 392
Atinia lex, 1 *Ver.* 42. 516
atria Licinia, *Quint.* 3. 17
atrocitas, *Quint.* 16. 62
atrociter minitari, 5 *Ver.* 62. 407
atrox ac difficile reip. tempus, 4 *Ver.* 49. 264
Attalica peripetaſmata, 4 *Ver.* 12. 203
Attalus, 4 *Ver.* 26. 229

atten-

attendere alium. —— aures judex erigeret, animumque attenderet, 1 *Ver.* 10. 436
attendere aliquem, *pro*, attente audire, 1 *Ver.* 10. 434
attente bonaque cum venia verba alicujus audire, *Roſc. Am.* 4. 121
attinet. —— Quid attinuit? *Roſc. Am.* 34. 177
attingere leviter aliquid, *Roſc. Am.* 42. 194
attingere aliquem cognatione, affinitate, neceſſitudine, 2 *Ver.* 10. 589
attrahere ad aliquod negotium aliquem, 2 *Ver.* 1. 566
attribuere cauſſam calamitatis alicui, 5 *Ver.* 41. 372
attribuere culpam alicui, 5 *Ver.* 51. 391
attribuere auctoritatem alicui, *Font.* 6. 442
avaritia. —— Nullum officium eſt tam ſanctum, neque ſollemne, quod non avaritia comminuere, atque violare ſoleat, *Quint.* 6. 31
ex Avaritia audacia erumpit, *Roſc. Am.* 27. 164
avaritia ex luxuria creatur, *ibid.*
avaritia hians & imminens, 2 *Ver.* 54. 667
avaritia fervere, & ferri, *Quint.* 11. 49
auctus præda, 5 *Ver.* 31. 355
auctionem conſtituere, *Cæc.* 5. 484
auctionem facere, *Quint.* 4. 20
auctionari, *ibid.*
auctor idoneus, 3 *Ver.* 93. 174
auctor injuriæ, 2 *Ver.* 19. 609
auctore & interprete aliquo, i. ut auctor eſt, ſive ſuaſor, & ut ſentit aliquis, 5 *Ver.* 21. 336
auctore & conſuaſore aliquo aliquid agere, *Quint.* 5. 23
a malo auctore emere, 5 *Ver.* 22. 338
auctoritas adjuvat non ad obtinendum mendacium, ſed ad verum probandum, *Quint.* 24. 91
auctoritas rata aquæductus & itineris ſumitur a jure civili, *Cæc.* 26. 559
auctoritas levior, *Roſc. Com.* 16. 270
auctoritatem deſpicere, 1 *Ver.* 48. 534
auctoritatem alicujus repudiare, 3 *Ver.* 15. 31
auctoritate alicujus niti, *Act.* 1 *Ver.* 6. 364
auctoritas atque amplitudo, *Roſc. Am.* 1. 115
aucupari verba, *Cæc.* 18. 5
aucupium verborum, *Cæc.* 23. 5
aucupari vim verborum ſimilitudine rum, *Cæc.* 30. 5
aucupari tempus, *Roſc. Am.* 8. 1
audax ad conandum, *Act.* 1 *Ver.* 2. 3
audacia metu continetur, *Roſc. Am.* 2 1
audacia multum poteſt in agro, loci que deſertis, *Cæc.* 1. 4
audacia prorupta, *Roſc. Am.* 24. 1
audacia ſingularis, *Roſc. Am.* 13. 14
nihil tam ſanctum eſt, quod non al quando violet audacia, *Roſc. Am.* 2 1
audacter, *Roſc. Am.* 36. 18
audaciter hoc dico, non temere confi mo, *Font.* 1. 43
audire liquido, 3 *Ver.* 59. 11
audire minus commode ſuorum culpa 3 *Ver.* 58. 11
auditione expetere aliquid, 4 *Ver.* 46. 26
avellere atque abſtrahere aliquem d matris complexu, *Font.* 17. 45
avertere ad ſe ex pecunia magnam par tem, *Div.* 17. 33
avertere pecuniam domum, 2 *Ver.* 58 67
avertere pecuniam publicam, 1 *Ver.* 4 41
avertere tabulas, *Cæc.* 6. 48
avertere a rep. frumentum, 3 *Ver.* 69. 13
averſor pecuniæ publicæ, 5 *Ver.* 58. 40
auferre fundum, *Roſc. Com.* 12. 26
auferre ſpem victoriæ alicui, 1 *Ver.* 7. 427
auferre voluntatem defenſionis alicui *ibid.*
auferre cauſſam alicujus rei, *Cæc.* 4. 480
auferre ſpiritum cum cruciatu, 5 *Ver.* 45. 380
auferre aliquid ex priore actione, 1 *Ver.* 8. 427
auferunt dies quinque hi ludi, *Act.* 1 *Ver.* 10. 383
auferre paucos dies, *Quint.* 5. 25
augere rem, 2 *Ver.* 30. 628
augere oratione rem aliquam, *Roſc. Com.* 13. 259. *ſeq.*
augere ſuſpicionem, 4 *Ver.* 15. 209
augere præda, 4 *Ver.* 9. 199
auguſtiſſimum & religioſiſſimum templum, 5 *Ver.* 72. 425
avocat ætas aliquem a prœliis, *Roſc. Am.* 32. 174

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

auram voluntatis alicujus afflare alicui, 1 *Ver.* 13. 442
C. Aurelius Cos. 1 *Ver.* 50. 536
M. Aurelius Scaurus Quæſtor L. Flacci, *Div.* 19. 336. 1 *Ver.* 33. 489
aurium judicium unum eſt & ſimplex promiſcue ſtultis ac ſapientibus a natura datum, *Font.* 6. 442
auribus concipere cupiditatem, 4 *Ver.* 45. 260
auribus excitari libidines, 4 *Ver.* 18. 214
Vide, Inſuſurro.
auſpicato ſurgere ab aliquo, 1 *Ver.* 40. 508
auſcultare alicui, *Roſc. Am.* 36. 182
authepſa, *Roſc. Am.* 46. 200
Automedon, *Roſc. Am.* 35. 179
auxilium ſibi petere per aliquem ab aliquo, *Div.* 4. 296
Axia caſtellum, *Cæc.* 7. 494

B.

BAcchationes & vigiliæ nocturnæ, 1 *Ver.* 12. 439
Balearici filia Cæcilia, ſoror Nepotis, *Roſc. Am.* 50. 207
Ballio, leno. *Roſc. Com.* 7. 245
balneæ palatinæ, *Roſc. Am.* 7. 126
Banobal Venerius, 3 *Ver.* 39. 75
barba maxima & capillo ſordidati, 2 *Ver.* 25. 620
barbarus lingua & natione, 4 *Ver.* 50. 267
barbarus natura & moribus, *ibid.*
barbaria immanis atque intoleranda, *Font.* 16. 457
baſilica, 4 *Ver.* 3. 189
baſilicæ & forum, 5 *Ver.* 58. 403
baſis Dianæ Segeſtanæ, 4 *Ver.* 34. 240. *ſeq.*
bella Punica & Sicilienſia, 5 *Ver.* 47. 384
belle dicere, *Quint.* 30. 106
belli vis ac turba molitur multa imprudentibus impp. *Roſc. Am.* 32. 175
bello domare aliquem, *Font.* 1. 431
bello perſequi, 5 *Ver.* 58. 401
Bellonæ ædes, 5 *Ver.* 16. 328
bellua fera immaniſque, 5 *Ver.* 42. 174
bellum injuſtum, impium, *Div.* 19. 336
bellum metuere, 5 *Ver.* 8. 311
bellum adminiſtrare, 5 *Ver.* 52. 393
bellum conficere, 2 *Ver.* 35. 636
bellum facere, 1 *Ver.* 31. 484
bellum indicere & inferre, 1 *Ver* 31. 485
bellum fugitivorum in Sicilia, 5 *Ver.* 2. 301
——— Hiſpanienſe, *Font.* 2. 433
——— Italicum, 2 *Ver.* 2. 570
——— Punicum tertium, 4 *Ver.* 33. 240
——— Sociale, *Font.* 14. 455
bellum fugitivorum in Sicilia a M. Aquilia confectum, 5 *Ver.* 2. 301
terræ, in quibus Bellum acerbum diuturnumque verſatum eſt, quomodo ſint affectæ, 3 *Ver.* 18. 36
bene agere, *Cæc.* 13. 514
bene agitur, 3 *Ver.* 47. 93. *ſeq.*
bene cognitus, & reprobatus, 4 *Ver.* 13. 207
bene gerens ſui negotii, *Quint.* 19. 78
bene collocare pretia & munera, 5 *Ver.* 22. 339
bene penitus dare ſe in amicitiam alicujus, 2 *Ver.* 70. 690
beneficii loco, vel in beneficio aliquid petere, 3 *Ver.* 17. 34
benevolo animo præmonere aliquem, *Act.* 1 *Ver.* 8. 375
benigniſſime promittere, 2 *Ver.* 4. 576
benigniſſime tractatus ab aliquo, 2 *Ver.* 73. 696
benignitate deorum immortalium, *Roſc. Com.* 12. 260
benignus ad commodandum, 4 *Ver.* 3. 189
bibere Græco more, 1 *Ver.* 26. 472
Bidis oppidum, 2 *Ver.* 22. 613
Bithyniæ regum mos, 5 *Ver.* 11. 316
Bithyniæ reges lectica lati, *ibid.*
blanditiæ flagitioſæ, 3 *Ver.* 26. 51
Boeti manu facta hydria, 4 *Ver.* 14. 207
Boetus ſculptor, *ibid.*
bona fortuna, 4 *Ver.* 3. 189
bonæ exiſtimationis cauſſa, *Roſc. Com.* 5. 239
bonam ſpem de ſe habere, *Act.* 1 *Ver.* 14. 395
boni & æqui nomen quando opponitur, *Cæc.* 23. 548
boni, & fortes, & innocentes viri, 3 *Ver.* 81. 156
bono eſſe alicui fieri aliquid, *Roſc. Am.* 5. 123. & 30. 170
CVI BONO FVISSET, (nempe commiſiſſe delictum) identidem in cauſſis quærere ſolebat L. Caſſius ſapientiſſimus judex, *Roſc. Am.* 30. 170

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

bonorum poſſeſſio ſpectatur non in aliqua parte, ſed in univerſis, quæ teneri ac poſſideri poſſint, *Quint.* 29. 103. *ſeq.*
bonis everti, *Quint.* 31. 108
braccati Galli, *Font.* 11. 449
Brundiſium, *Act.* 1 *Ver.* 2. 355
D. Bruti prædia, 1 *Ver.* 55. 549
Bruttii, *Roſc. Am.* 46. 199
Brutus in pace jacere, quam in bello vigere maluit, 1 *Ver.* 57. 556
D. Brutus, *ibid.*
bucula Myronis, 4 *Ver.* 60. 285
Bulbus, 2 *Ver.* 31. 633
Buleuterium, 2 *Ver.* 21. 611
Burrienus prætor, *Quint.* 6. 30

C.

CAchinnari, 3 *Ver.* 85. 49
cadere. —— nihil incommodi cadere alicui, *Quint.* 16. 64
cadere ſub legum & judiciorum poteſtatem, 5 *Ver.* 55. 398
C. Cacurius, 4 *Ver.* 17. 211
Cæcilia Nepotis filia, *Roſc. Am.* 10. 133
Cæcilianus ſenex, *Roſc. Am.* 16. 143
Q. Cæcilius delationem nominis petebat in Gabinium, *Div.* 20. 337
Q. Cæcilius Dio, 2 *Ver.* 8. 585
cæcus cupiditate & avaritia, *Quint.* 25. 98
cædere januam ſaxis, 1 *Ver.* 27. 475
cædes & occiſio fit, *Cæc.* 14. 520
cædi virgis ad necem, 2 *Ver.* 47. 529
cærimonia legationis, *Roſc. Am.* 39. 189
cærimoniæ omnium ſacrorum fanorumque violatæ, 1 *Ver.* 3. 417
P. Cælius prætor, 1 *Ver.* 50. 537
Cæſennia, *Cæc.* 4. 482
P. Cæſennius, *Cæc.* 4. 484. & 10. 500
P. Cæſetius, 5 *Ver.* 25. 343
M. Cæſius, 3 *Ver.* 39. 75. & 43. 85
—— prætor, 1 *Ver.* 50. 537
M. Cæſonius ædilis, *Act.* 1 *Ver.* 10. 380
C. Aquillius, *Quint.* 1. 8
C. Aquillius, vir ornatiſſimus, *Cæc.* 27. 562
C. Aquillii laus, *ibid.*
C. Caſſius, vir clariſſimus & fortiſſimus, 3 *Ver.* 41. 82
C. Cato conſul, 4 *Ver.* 10. 199
C. Cato vir clariſſ. conſularis homo, 3 *Ver.* 80. 153
C. Cato duorum hominum clariſſim[...]rum nepos, L. Paulli, & M. Ca[...]nis: & P. Africani ſororis filiu[...], 4 *Ver.* 10. 2[...]
C. Catoni H-S ccıↄↄ ıↄↄ cıↄ c[...] cıↄ. lis æſtimata eſt, *ib*[...]
C. Claudii ædilitas magnificentiſſim[...], 4 *Ver.* 3. 1[...]
C. Claudius Pulcher, 4 *Ver.* 4. 1[...]
C. Clodius Pulcher Appii filius, 2 *V*[...] 49. 6[...]
C. Curio, *Act.* 1 *Ver.* 7. 3[...]
C. Fannius, 1 *Ver.* 50. 5[...]
C. Fimbria, homo audaciſſimus & i[...]ſaniſſimus, *Roſc. Am.* 12. 1[...]
C. Fimbria diem Scævolæ dixit, *ib*[...]
C. Malleolus, quæſtor Cn. Dolabell[...] 1 *Ver.* 36. 493. *ſ*[...]
C. Marius, 3 *Ver.* 90. 1[...]
C. Marii vis atque virtus, 5 *Ver.* 10. 3[...]
C. Matrinius, 5 *Ver.* 7. 3[...]
C. Muſtius, eques Rom. 1 *Ver.* 51. 5[...]
C. Norbanus, prætor Siciliæ, 5 *Ver.* 4. 3[...]
C. Quinctius, *Quint.* 4. [...]
C. Rutilius Rufus, *Div.* 21. 34[...]
C. Sentius, 3 *Ver.* 93. 1[...]
C. Servilius, *Div.* 19. 33[...]
C. Varro, vir omnibus rebus ornatu[...] 1 *Ver.* 28. 47[...]
Calactini, 3 *Ver.* 43. 8[...]
calamitas accepta, 5 *Ver.* 35. 3[...]
calamitas interdum ſaluti eſt, 5 *Ver.* 4[...] 38[...]
calamitate affici, *Roſc. Am.* 50. 20[...]
calet res, 1 *Ver.* 26. 47[...]
Calidius, 3 *Ver.* 25. 4[...]
Cn. Calidius eques, cujus filius ſena[...]tor, 4 *Ver.* 20. 21[...]
Q. Calidius, *Act.* 1 *Ver.* 13. 39[...]
caligo & tenebræ, 3 *Ver.* 76. 17[...]
callidus ac veterator, *Roſc. Com.* 7. 24[...] *ſeq*[...]
Callidama Agathini filia, 2 *Ver.* 36. 63[...]
callidus in ſuo artificio, *Roſc. Am.* 17[...] 14[...]
callidus, & imperitus, ejus oppoſitum[...] *Roſc. Com.* 7. 24[...]
L. Calpurnius, *Cæc.* 12. 51[...]
—— conſul, 4 *Ver.* 49. 26[...]
calumnia frigida & jejuna, *Cæc.* 21. 54[...]
campus æquitatis. —— ex hoc, ut ita dicam, campo æquitatis ad iſtas verborum anguſtias, & ad omnes litterarum angulos me revocas, *Cæc.* 29. 57[...]

campi

campi colleſque nitidiſſimi & viridiſſimi, 3 *Ver.* 18. 36
cancellos circumdare prætori improbo, 3 *Ver.* 59. 112
candelabrum e gemmis clariſſimis opere mirabili perfectum, 4 *Ver.* 28. 233
candentes laminæ admovebantur cruciandi gratia, 5 *Ver.* 63. 409
canephoræ, 4 *Ver.* 3. 188
canes ſunt aliqui accuſatores, *Roſc. Am.* 20. 151
canes, 1 *Ver.* 48. 534
canes venatici, 4 *Ver.* 13. 207
canes alebantur in Capitolio, ut ſignificarent, ſi fures veniſſent, *Roſc. Am.* 20. 149
canes ibi permultos eſſe nihil mali eſt, ubi multi obſervandi, multaque ſervanda ſunt, *Roſc. Am.* 32. 175
Cannenſis pugna, *Roſc. Am.* 32. 173
Cannenſis pugna nequitiæ, 5 *Ver.* 11. 318
cantus vocum, & nervorum, & tibiarum, *Roſc. Am.* 46. 201
cantus ſymphoniæ, 5 *Ver.* 13. 320
Canuleius, 2 *Ver.* 70. 691
capellæ ſignum ſcite factum, 2 *Ver.* 35. 638
Capenas fundus, 2 *Ver.* 12. 593
capere acrimoniam alicujus, *Act.* 1 *Ver.* 17. 401
capere conſilium facere aliquid, 2 *Ver.* 17. 605
capit quis conſilium, ut faciat aliquid i. faciendi, 1 *Ver.* 54. 542
capere conjecturam. *Roſc. Am.* 35. 179
capere fructum ſui laboris, & induſtriæ, *Act.* 1. *Ver.* 11. 384
capere laborem, *Roſc. Com.* 17. 272
capere pecunias, 2 *Ver.* 58. 673
capere & conciliare pecunias, 3 *Ver.* 30. 56
capere pecunias contra leges, 1 *Ver.* 4. 419
capere incommodum, 3 *Ver.* 46. 92
capere perſonam petitoris, *Quint.* 13. 55
capere vim acrimoniamque alicujus ad reſiſtendum hominibus audaciſſimis, *Act.* 1 *Ver.* 17. 401
capere urbem vi & conſilio, 2 *Ver.* 2. 569
capere urbem vi & copiis, 4 *Ver.* 54. 272
capere ac ſuſtinere non poſſe libidines alicujus, 1 *Ver.* 31. 483
capi miſericordia, *Quint.* 31. 109
Capitina civitas, 3 *Ver.* 43. 87
Capitolii templum nondum perfectum, 4 *Ver.* 28. 233
Capitolium, *Roſc. Am.* 20. 149
Capitolium a Gallis obſeſſum, 4 *Ver.* 28. 233
Capitolium publice coactis fabris operiſque imperatis, gratis ædificatum eſt, 5 *Ver.* 19. 333
Capitolium incendio conſumptum, 4 *Ver.* 32. 238
Capitolium terreſtre domicilium Iovis, 4 *Ver.* 58. 280. *ſeq.*
capſæ, *Div.* 16. 328
captioſa ſocietas & iniqua, *Roſc. Com.* 10. 255
captioſum eſt omnibus rem ullam conſtitui ejuſmodi, quæ cum armis geſta ſit, reſcindi jure non poſſit, *Cæc.* 14. 519
captivi, 5 *Ver.* 60. 404
caput raſum, *Roſc. Com.* 7. 244
caput involutum, 5 *Ver.* 60. 404
capite & ſuperciliis raſis ſemper eſſe, ne is dicatur pilum viri boni habere, *Roſc. Com.* 7. 244. *ſeq.*
capitibus involutis aliquem ad necem producere, 5 *Ver.* 60. 404
capitibus obvolutis ad palum atque ad necem rapi, 5 *Ver.* 28. 350
capitale crimen & invidioſum, 5 *Ver.* 9. 313
capitale, formidoloſum, atque optimo cuique metuendum eſſe, 2 *Ver.* 31. 631
Carbaſea vela. vide, Tabernaculum.
carcerem ædificare, 5 *Ver.* 9. 312
carere commodis omnibus, *Roſc. Am.* 15. 142. *ſeq.*
carere ſuſpicione, *Roſc. Am.* 49. 205
caritas annonæ; & vilitas annonæ, oppoſitum, 3 *Ver.* 93. 175
caritas annonæ facit, ut, quod re parvum eſt, tempore magnum videatur, 3 *Ver.* 92. 174
carnifex civium, non ſicarius, 1 *Ver.* 3. 418
L. Carpinatius, 2 *Ver.* 70. 690
Carthaginenſium glorioſiſſimæ claſſes nunquam adſpirare potuerunt ad portum Syracuſ. 5 *Ver.* 37. 366
Caſſia lex, 3 *Ver.* 70. 133
Caſſiani judices, *Roſc. Am.* 30. 171
Caſſianus judex, 3 *Ver.* 60. 114
C. Caſſius, 3 *Ver.* 41. 82

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

L. Caſſius, 1 *Ver.* 10. 381
—— Cenſor, 1 *Ver.* 55. 548
caſtiſſimus, & conſtantiſſimus, *Roſc. Com.* 16. 271
caſtiſſimus homo, 1 *Ver.* 39. 504
caſtus. —— Perjurus, ejus oppoſitum, *Roſc. Com.* 7. 245
Caſtor & Pollux celeberrimo in urbis loco locati, 5 *Ver.* 72. 425
Caſtoris, locus argentariorum, *Quint.* 4. 21
—— ædes, 1 *Ver.* 50. 536
caſtra movere ex aliquo loco & vaſa colligere, 4 *Ver.* 19. 214
M. Caſtricius, 3 *Ver.* 80. 154
catenas injicere alicui, 5 *Ver.* 41. 372
caterva teſtium, 5 *Ver.* 43. 377
Catina oppidum, 4 *Ver.* 23. 221
C. Cato Cos. M. Catonis nepos, 4 *Ver.* 10. 200
M. Cato, 5 *Ver.* 70. 421
—— Sapiens, *Div.* 20. 338. 2 *Ver.* 2. 570
Catuli monumentum, 4 *Ver.* 57. 278
Q. Catulus pater & filius, 3 *Ver.* 90. 169
cavere, 1 *Ver.* 11. 438
cavere ab aliquo. i. ſatis accipere, 2 *Ver.* 23. 616
cavetur. —— cautum eſſe alicui prædibus & prædiis, 1 *Ver.* 54. 546
cautum velle alicui, 1 *Ver.* 55. 548
cautum eſſe in legibus alicujus, ne, &c. 2 *Ver.* 50. 659
cautum & exceptum eſſe nominatim alicui fœdere, ne debeat dare aliquid, 5 *Ver.* 19. 335
cautum ſatis alicui eſſe ad defenſionem, 1 *Ver.* 35. 492
cauſſa certiſſima, 1 *Ver.* 10. 435. *ſeq.*
cauſſa grata & jucunda alicui, 5 *Ver.* 67. 417
cauſſa idonea, illuſtris, gravis, *Div.* 2. 291
cauſſa juſta, magna, perſpicua, *Roſc. Am.* 14. 141
cauſſa ſplendida, probabilis, & facilis, 5 *Ver.* 67. 417
cauſſa difficilior, 4 *Ver.* 20. 216
cauſſa conſiſtit apud aliquem magiſtratum. i. ſedem aliquam reperit, *Quint.* 23. 90
cauſſa in eadem eſſe, 5 *Ver.* 21. 337
cauſſam cognoſcere, 3 *Ver.* 7. 16
cauſſam conſtituere, 5 *Ver.* 1. 2
cauſſam dicere, 1 *Ver.* 9. 4
cauſſam dicere de capite priore loc *Quint.* 8. 4
cauſſam diſtribuere, *Roſc. Am.* 42. 15
cauſſam perdere, *Roſc. Com.* 4. 23
magnum eſſet, tantam cauſſam, ta exſpectatam & diligentia conſequ & memoria complecti, & oratior exponere, & voce ac viribus ſuſt nere. *Div.* 13. 31
cauſſam obtinere. vide, obtinere.
cauſſam perorare. vide, perorare.
cauſſam perdit, qui in judicio H nummo amplius petit, quam deb tum eſt. *Roſc. Com.* 4. 23
cauſſam labefactare, *Roſc. Com.* 4. 23
in eadem cauſſa eſſe, 5 *Ver.* 21. 33
ad cauſſas amicorum nihil præter f dem & ingenium afferre oportet *Div.* 8. 30
cauſſa quæ ad facinus aliquem addu xit, *Roſc. Am.* 31. 17
cauſſa maleficii quæri ſolet etiam in m nimis noxis, & in levioribus pecca tis, *Roſc. Am.* 22. 15
cauſſa neceſſitudinis mihi cum illo in tercedit, *Div.* 2. 29
cauſſæ multæ in unum locum conve niunt, atque inter ſe congruunt, *Roſc. Am.* 22. 15
cauſſa cur, *Quint.* 14. 58. & 1 *Ver.* 33 48
cauſſam eſſe alicui, cur faciat aliquid *Roſc. Am.* 50. 20
cauſſam dare alicui, ut aliquid fa ciat. i. dare, aut deferre negotium 3 *Ver.* 73. 14
cedit quæſtus alicui, 2 *Ver.* 70. 69
celare dolorem taciturnitate, *Act* 1 *Ver.* 8. 37
celeberrimus locus, 5 *Ver.* 18. 33
celeberrimus urbis locus, 2 *Ver.* 65. 684
celeberrimus conventus virorum mulierumque, 4 *Ver.* 48. 264
celeberrimum clariſſimumque monumentum, 1 *Ver.* 94. 536
celebritas ludorum, 5 *Ver.* 14. 324
cella. —— frumentum in cellam ſumebant prætores, 3 *Ver.* 86. 164
cellæ nomine pecuniæ coactæ, 3 *Ver.* 91. 171
cella penaria, 2 *Ver.* 2. 571
cenam imperare puero, *Roſc. Am.* 21. 155

cen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

cenſendi cauſſa convenire, *Act.* 1 *Ver.* 18. 403
cenſetur quincto quoque anno Sicilia, 2 *Ver.* 56. 671
cenſeri qui noluit libertatem amittit, *Cæc.* 34. 589
cenſores in Sicilia quotannis creabantur, 2 *Ver.* 53. 665
——— in ſingulas civitates binos deſcribit Timarchides, *ibid.* 666
cenſoria locatio, 3 *Ver.* 6. 12
cenſorium nomen, *Div.* 3. 294
cenſum habere, 2 *Ver.* 26. 622. & 55. 670
cenſus extenuare, *ibid.*
ex cenſu ſpectare aliquem, *Roſc. Com.* 14. 467
cenſu liberare aliquem, *Cæc.* 34. 589
cenſu liberatus ex juſtâ ſervitute, *ibid.*
centeſimæ. vide, fœnerari.
centumvirale judicium, *Cæc.* 18. 532
centumviri, *Cæc.* 24. 552
Centuripa civitas, 4 *Ver.* 23. 221
Centuripini, 5 *Ver.* 27. 349
Centuripini legati, 2 *Ver.* 49. 657
——— maximam agri Ætnenſis partem poſſident, 3 *Ver.* 45. 90. & Leontini, 3 *Ver.* 48. 95
Cephalœdi ſacerdos maximus creabatur certo menſe, 2 *Ver.* 51. 661
Cephalœdum, 2 *Ver.* 52. 662
cera infamis, *Div.* 7. 306
cera legitima, *ibid.*
cerarium, 3 *Ver.* 78. 149
Cereris fabula, 4 *Ver.* 48. 263
Ceres cum filiam ſuam Proſerpinam inveſtigaret, dicitur tædas inflammaſſe iis ignibus, qui ex Ætnæ vertice erumpunt, *ibid.*
Ceres filiam ſuam quærens, in illo errore ad Athenienſes veniſſe, frugeſque attuliſſe dicitur, 4 *Ver.* 49. 264
Ceres Ennenſis, *ibid.*
Cereris ſacra non modo manibus attingi, ſed ne cogitatione quidem violari fas fuit, 4 *Ver.* 50. 267
Cereris ſacra, Græca appellantur, 4 *Ver.* 51. 269
Cereris ſacra per mulieres ac virgines confici ſolebant, 4 *Ver.* 45. 259
Cereris ſacrarium, *ibid.*
Cereris ſignum apud Catinenſes perantiquum, quod viri non modo cujusmodi eſſet, ſed ne eſſe quidem ſciebant, *ibid.*
Cereris inſula, 5 *Ver.* 38. 368
——— templum Syracuſis, 4 *Ver.* 53. 272
Cereri & Liberæ totam Siciliam eſſe conſecratam, vetus opinio eſt, 4 *Ver.* 48. 263
Cereris & Liberæ ſacra max. & occultiſſimis carimoniis continentur, 5 *Ver.* 72. 426
Cererem & Liberam natas eſſe in Sicilia Siculi arbitrantur, 4 *Ver.* 48. 263
Cererem antiquiſſimam placari oportere, 4 *Ver.* 49. 265
cernere oculis, *Roſc. Am.* 35. 179
certare de hereditate, 1 *Ver.* 45. 525
certare ſuis legibus domi, 2 *Ver.* 13. 597
certare de ſponſione, *Cæc.* 32. 580
certare ſecum, 5 *Ver.* 44. 379
certam pecuniam petere, *Roſc. Com.* 5. 238
certamen æquum, 2 *Ver.* 72. 695
certatio, *Quint.* 22. 88
certis nominibus alicui pecuniam debere, *Quint.* 11. 47
certum eſt non facere illud, *Roſc. Am.* 30. 169
certum mihi eſt non committere, ut illud fiat, *Act.* 1 *Ver.* 18. 402
certum teſtimonium victoriæ vincti duces hoſtium, 5 *Ver.* 26. 347
certus accuſator, *Roſc. Am.* 19. 147
cervices frangi, 5 *Ver.* 57. 400
P. Cervius legatus Verris, 5 *Ver.* 44. 378
Chæreſtratus comicum nomen, *Roſc. Am.* 16. 143
Charidemus Chius, 1 *Ver.* 20. 457
——— erat trierarchus, *ibid.*
Charybdis, 5 *Ver.* 56. 399
Chelidon, 1 *Ver.* 40. 508. & 3 *Ver.* 34. 65
Chelidonis arbitrio jura regebantur, 5 *Ver.* 13. 322
Chius inſula, 1 *Ver.* 19. 454
Chryſas amnis per Aſſorinorum agros fluens, 4 *Ver.* 44. 257
Chryſæ ſimulachrum, *ibid.*
cibaria præbentur accuſatoribus, *Roſc. Am.* 20. 151
cibaria uberiora fieri caritate, 3 *Ver.* 93. 175
Cibyra, 4 *Ver.* 13. 206
Cibyratæ fratres, *ibid.*
cicatrices adverſo corpore exceptæ, 5 *Ver.* 1. 300
Cilicia conſtituta provincia Dolabellæ, 1 *Ver.* 17. 450

Cilicum myoparo, 4 *Ver.* 52. 270
cincta duobus portubus urbs Syracuſæ, 4 *Ver.* 53. 271
Cinna ex urbe dejectus eſt, *Cæc.* 30. 572
Circæum poculum, *Div.* 17. 333
circumciſa omni aditu atque dirempta planities, 4 *Ver.* 48. 264
circumdare ligna & ſarmenta, 1 *Ver.* 27. 475
circumdare ſarmenta ædibus, 1 *Ver.* 31. 485
circumflari ab omnibus ventis invidiæ, 3 *Ver.* 41. 83
circumfluere atque abundare omnibus rebus, 3 *Ver.* 4. 9
circus maximus, 1 *Ver.* 59. 559
circus Flaminius maximus, *ibid.*
circumſcribere, 2 *Ver.* 61. 677
circumſcribi H-S ı ɔ ɔ ɔ, ab aliquo, *Roſc. Com.* 8. 248
circumſpicere omnia, *Quint.* 31. 108
circumſpicere animo ac mente, *Font.* 7. 444
circumſtant aliquem ſummæ auctoritates, *Act.* 1 *Ver.* 17. 401
circumvenire, 1 *Ver.* 37. 499
circumveniri ab aliquo, *Quint.* 31. 108
circumventus frequentia populi, 5 *Ver.* 55. 397
circumſpicere ſe magnifice, *Roſc. Com.* 2. 229
ciſta. —— ex fiſco in ciſtam transferre pecuniam, 3 *Ver.* 85. 162
citare accuſatorem, 2 *Ver.* 40. 645
citare reum, *ibid.*
citare teſtem, *Quint.* 11. 46
Citarini, 3 *Ver.* 43. 87
Cithariſtes Aſpendius, 1 *Ver.* 20. 458
citerior pars ædium, *Cæc.* 31. 576
cives ſocietate multarum rerum juncti, 5 *Ver.* 65. 412
civis Romani jura, 5 *Ver.* 62. 408
civis Romanus ſum. Vox, quæ ſæpe multis in ultimis terris opem & ſalutem tulit, 5 *Ver.* 57. 400
civilis diſſenſionis exitus, 5 *Ver.* 58. 403
civitas quibus modis amittatur, *Cæc.* 34. 588
civitas Romana, aut Libertas non poteſt lege cuiquam eripi, *ibid.* 589
cum civitas adimitur, retineri libertas non poteſt, *Cæc.* 33. 584
civitas adimi non poteſt, *ibid.* 585
civitates immunes ac liberæ, 3 *Ver.* 6. 13
civitates perditæ hos ſolent exitus e[…] tiales habere, ut damnati in integru[…] reſtituantur, vincti ſolvantur, exſul[…] reducantur, res judicatæ reſcindantu[…] 5 *Ver.* 6. 3[…]
civitatium perditarum ſigna, *ib*[…]
—— duarum nemo eſſe poteſt ju[…] civili, *Cæc.* 34. 5[…]
clamant tabulæ ſeſe eſſe corruptas, 2 *Ve*[…] 42. 64[…]
clamant tabulæ ſeſe prædam illius fuiſſ[…] 1 *Ver.* 57. 55[…]
clamat hoc reſtipulatio: QVOD, &[…] *Roſc. Com.* 14. 26[…]
clamitare calliditatem, *Roſc. Com.* 7. 24[…]
clamorem fieri tota domo, 1 *Ver.* 26. 47[…]
clamorem tolli a cuſtodibus templi[…] 4 *Ver.* 28. 23[…]
clamor inimicus atque infeſtus, 1 *Ver.* 5[…] 42[…]
clara ac teſtata res, 2 *Ver.* 76. 70[…]
clara res apud omnes, 1 *Ver.* 19. 45[…]
clara res conſuetudine, *Roſc. Com.* 3. 23[…]
clara res eſt, 3 *Ver.* 25. 4[…]
clarius luce, 2 *Ver.* 76. 701
claſſis Maſſaniſæ regis, 4 *Ver.* 46. 261
claſſis appulſa ad eum locum, *ibid.*
claſſis mille navium numero, 1 *Ver.* 18. 454. *ſeq.*
claſſis ornata, 5 *Ver.* 17. 329
claſſes optimæ atque ornatiſſimæ, *Act.* 1 *Ver.* 5. 362
clauditur terra & mari loci natura urbs, 2 *Ver.* 2. 569
C. Claudii Pulchri ædilitas, 4 *Ver.* 3. 188
A. Claudius, 2 *Ver.* 57. 671
C. Claudius Appii filius Pulcher prætor, 2 *Ver.* 49. 649. —— Siculis de cooptando ſenatu ex S C. leges ſcripſit, *ibid.*
clauſa concilia habere de aliquo, 3 *Ver.* 25. 50
clauſus ad exitus, ſæpius undique tutus ad cuſtodiam, 5 *Ver.* 27. 348
clavis male multare aliquem, 4 *Ver.* 43. 255
clementiſſimus ab innocentia, *Roſc. Am.* 30. 170
Cleomenes, 2 *Ver.* 14. 601. & 4 *Ver.* 26. 229
—— Syracuſanus, 2 *Ver.* 14. 601. & 21. 611
clientela, *Roſc. Am.* 33. 176
de Cloacis interdicit prætor, *Cæc.* 13. 512

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

A. Clodius Apollonius, 4 *Ver.* 17. 211
T. Clœlius Tarracienſis, *Roſc. Am.* 23. 158
C. Cluvius judex, *Roſc. Com.* 14. 266
Cn. Carbo, homo ſeditioſus, 1 *Ver.* 14. 455
Cn. Carbo ſpoliatus a quæſtore ſuo Verre pecunia publica, *Act.* 1 *Ver.* 4. 359
Cn. Carbonis mortui nomen odio eſt multis, 1 *Ver.* 15. 446
Cn. Domitius M. Silano diem dixit, *Div.* 20. 339
Cn. Lentulus Marcellinus, *Div.* 4. 298
Cn. Lentulus patronus Siciliæ, clariſſimus adoleſcens, 2 *Ver.* 42. 648
Cn. Pompejus, *Div.* 19. 336
Cn. Pompejus de tribunicia poteſtate retulit, *Act.* 1 *Ver.* 15. 396
Cn. Pompejus quæſtor Albutii fuit, *Div.* 19. 336. *ſeq.*
Cn. Pompejus vir clariſſimus & fortiſſimus, *Act.* 1 *Ver.* 15. 396
Cn. Pompeji dextera invicta, 5 *Ver.* 58. 403
Cn. Tremellius, *Act.* 1 *Ver.* 10. 381
Cnidii, 4 *Ver.* 60. 284
coacervare una in domo ex multis familiis, *Roſc. Am.* 46. 200
coacta multitudo, *Cæc.* 11. 505
coacti ſunt ii, qui ab aliquo ſunt unum in locum congregati, 4 *Ver.* 8. 196
coactæ pecuniæ novo inſtituto, *Act.* 1 *Ver.* 5. 362
coactis hominibus, *Cæc.* 21. 542
coactus malo, 3 *Ver.* 23. 45
coactus metu, 2 *Ver.* 60. 677
coactus vi & metu, 4 *Ver.* 63. 288
coactus vi & neceſſitate, *Quint.* 16. 64.
coactu alicujus facere aliquid, 2 *Ver.* 13. 600
coactu atque efflagitatu alicujus, 5 *Ver.* 29. 352
coæquare omnia ad injurias, libidinesque ſuas, 3 *Ver.* 41. 81
coargui criminibus, 4 *Ver.* 47. 262
coauctio annonæ, 3 *Ver.* 81. 157
Cobiamachus victus, *Font.* 5. 439
M. Cœlius, 4 *Ver.* 17. 210
P. Cœlius prætor, 1 *Ver.* 50. 537
cœpta ſunt haberi comitia, *Act.* 1 *Ver.* 9. 356
codicem inſtituere & conſcribere, *Roſc. Com.* 2. 229
cogere nummos, 3 *Ver.* 85. 162
cogere pecuniam, 1 *Ver.* 38. 501
cognatio ſtudiorum & artium, 4 *Ver.* 37. 247
cognitor juris, *Div.* 4. 296
cognitor frumentorum, 3 *Ver.* 97. 181
cognitor honeſtus, 1 *Ver.* 5. 421
cognitor i. qui aliquem novit, 5 *Ver.* 65. 412
cognitor locuples, 5 *Ver.* 65. 413
cognitorem dare, 2 *Ver.* 43. 650
cognitorem dare in aliquam rem, *Roſc. Com.* 18. 275
cognitorem fieri, 2 *Ver.* 43. 650
cognomen eſſe alicui Capitoni, *Roſc. Am.* 6. 125
cognoſcere cauſſam, 2 *Ver.* 16. 605
cognoſcere cauſſam alicujus cum conſilio, 3 *Ver.* 27. 52
cognoſcendi conſuetudo, *Roſc. Am.* 1. 116. *ſeq.*
cohibere oculos ab aliqua re, 4 *Ver.* 45. 260
cohoneſtare exſequias, *Quint.* 15. 63
cohoneſtare ſtatuas, 2 *Ver.* 69. 690
Coi habent Venerem pictam, 4 *Ver.* 60. 284
coire ſocietatem, *Roſc. Am.* 31. 172
coire ſocietatem voluntariam cum alio, *Quint.* 24. 92
coitur ſocietas, *Roſc. Am.* 7. 127
colere ac tueri prædia, *Roſc. Am.* 15. 142
colitur ea pars urbis & habitatur frequentiſſime, 4 *Ver.* 53. 272
colere atque obſervare aliquem, *Roſc. Am.* 37. 184
colere ſacris anniverſariis ac ſumma religione, 4 *Ver.* 39. 249
colere aliquem Deum ſacrificiis anniverſariis, 4 *Ver.* 57. 280
colere propinquitatem, *Quint.* 6. 31
colligere multitudinem rerum, 4 *Ver.* 24. 225
colligere reliquias, 2 *Ver.* 54. 668
colligere vaſa, 4 *Ver.* 19. 214
colligere atque aucupare omnia, *Act.* 1 *Ver.* 3. 357
colligere famam, *Div.* 22. 341
colligere exiſtimationem multo ſudore, labore, vigiliis, *ibid.* 342
colligere invidiam crudelitatis ex aliqua re, 5 *Ver.* 8. 311
colligere ſe, *Quint.* 16. 67
collige te, *Div.* 12. 315

coloniæ duodecim potuerunt hereditates a populo Rom. capere, *Cæc.* 35. 592
colonia eſt ſpecula populi R. *Font.* 1. 431
collocare caſtra, 5 *Ver.* 37. 364
collocare caſtra luxuriæ, *ibid.*
collocare monumenta plurima victoriæ ſuæ apud aliquos, 2 *Ver.* 2. 569
collocare dotem in fundo, ut mulieri eſſet res cautior, *Cæc.* 4. 483
collocare pecuniam melius alicubi, *Cæc.* 5. 487
collocare ſedes ac domicilium, 2 *Ver.* 3. 571
collocare apud hoſpites, 1 *Ver.* 24. 469
collucet atque illuſtratur templum candelabri fulgore, 4 *Ver.* 32. 238
collucet forum furtis, præda provinciarum, ſpoliis ſociorum. i. rebus furtivis ibi ſuſpenſis, 1 *Ver.* 22. 463
colludere cum aliquo, 2 *Ver.* 24. 618
collum inſerere in laqueū, 4 *Ver.* 17. 221
colluſio hominis nequiſſimi cum aliquo, 3 *Ver.* 12. 24
collybus, 3 *Ver.* 78. 148
collybus eſſe non poteſt, cum utuntur omnes uno genere nummorum, *ibid.* 149
columen familiæ, 3 *Ver.* 76. 146
columna Mænia, *Div.* 16. 328
columna vix poteſt eſſe ad perpendiculum, 1 *Ver.* 51. 538
comes pecuniæ anulus, 3 *Ver.* 80. 155
comeſſatio, 3 *Ver.* 12. 24
S. Cominius, 4 *Ver.* 10. 201
comitatu regio atque ornatu eſſe, 4 *Ver.* 30. 236
comites prætor debet præſtare innocentes, 2 *Ver.* 10. 590
——— probi prætoribus ſunt educendi in provinciam, 2 *Ver.* 11. 590
comitia habere menſe illo legitimo, 2 *Ver.* 52. 662
commemoratio. —— eſſe omnibus in aſſidua commemoratione flagitiorum, 1 *Ver.* 39. 506
commemoratio ſplendidior atque illuſtrior, *Div.* 21. 338
commendare rem & famam ſuam alicui, *Quint.* 20. 78
commentari declamationem in aliquem, *Roſc. Am.* 29. 168
commercium, 2 *Ver.* 50. 660
commercium nemini eſſe in aliquo agro, 3 *Ver.* 40. 79
committere clauſtra loci alicui, 5 *Ver.* 32 35
committere conſilia alicui, 3 *Ver.* 3.
committere exiſtimationem ac ſpem reliquæ vitæ alicui, *Quint.* 31. 10
committere de ſua exiſtimatione alicui 3 *Ver.* 60. 11
committere hominem fidei alicujus 4 *Ver.* 7. 19
committere rem fidei alicujus, 2 *Ver.* 1 56
committere liberos ſuos alicui, 1 *Ver.* 37 49
committere tabellas alicui injurato *Act.* 1 *Ver.* 10. 38
committere tabellam judicialem alicui 2 *Ver.* 32. 634
committere ſe hiemi & fluctibus, 2 *Ver.* 37. 641
committere ſe in conclave, *Roſc. Am.* 23 158
committere ſe in conſpectum alicujus, 4 *Ver.* 11. 233
committere prœlium, *Roſc. Am.* 52. 209
committere pœnam octupli, 3 *Ver.* 12. 24
commiſſam eſſe hereditatem Veneri, 1 *Ver.* 10. 435
commiſſam eſſe hereditatem palæſtræ, 2 *Ver.* 14. 601. *ſeq.*
commodare nomen ſuum alicui ad tranſlationem criminis, 4 *Ver.* 42. 253
commode, 3 *Ver.* 25. 48
commodi mores, 2 *Ver.* 78. 705
commodum eſſe alicui facere illud i. utile, 2 *Ver.* 13. 599
quos ſibi commodum ſit invitare, 1 *Ver.* 26. 471
quantum commodum eſt, detrahere, 1 *Ver.* 4. 419
Comœdia ad imaginem vitæ noſtræ quotidianæ, *Roſc. Am.* 16. 144
commonefacere aliquem, 2 *Ver.* 17. 605
commonefacere de calamitate, 4 *Ver.* 64. 291
commonefieri ſui ſceleris ex illa oratione, 5 *Ver.* 44. 376
commonere aliquem de re aliqua, 5 *Ver.* 42. 375
commonere aliquem noctes dieſque, *Act.* 1 *Ver.* 17. 401
commovere caſtra alicunde, 5 *Ver.* 37. 364
commovere invidiam ſc. in aliquem, 1 *Ver.* 58. 556

com-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

commovent illa magnum & acerbum dolorem alicui, 4 *Ver.* 21. 219
commovent illæ res animum aut oculos alicujus, 2 *Ver.* 34. 635
commovere aliquem æquitate cauſſæ & ſua auctoritate, 1 *Ver.* 48. 533
commoveri animo, *Div.* 13. 318
commoveri atrocitate rerum, 3 *Ver.* 72. 140
commoveri incommodis alicujus, 3 *Ver.* 45. 90
commoveri miſeriis ac periculis alicujus, *Font.* 16. 458
commune ſubſtantivum. — Commune Siciliæ, 2 *Ver.* 46. 654 & 69. 690
commune Miliadum, hoc eſt reſpubl. 1 *Ver.* 38. 500
commune quiddam eſt ejuſdem ordinis hominibus inter ipſos, atque conjunctum, *Quint.* 14. 57
communis metus, commune periculum, 1 *Ver.* 15. 446. *ſeq.*
communis humanitas, *Quint.* 16. 64
communis inimicus, 1 *Ver.* 15. 446
commune malum, communis metus, commune periculum, 1 *Ver.* 15. 446
communis omnium eſt inimicus, qui fuit hoſtis ſuorum, *ibid.*
communicare gloriam alicujus facti, cum aliquo, 5 *Ver.* 2. 302
communicare præmium laudis cum aliquo, 5 *Ver.* 47. 384
communicare culpam ſuam cum aliquo, 2 *Ver.* 20. 611
communio ſanguinis multum valet, *Roſc. Am.* 22. 157
communita cauſſa teſtimoniis firmiſſimis, *Roſc. Com.* 15. 268
comparare accuſatorem, *Roſc. Am.* 10. 134
comparare convivium magnifice & ornate, 1 *Ver.* 26. 471
comparare defenſionem ſibi, 3 *Ver.* 13. 25
comparare pecunia aliquem, *Roſc. Am.* 11. 136
comparare remedium præclarum ſibi ad, &c. 5 *Ver.* 10. 315
comparatum eſt more majorum, *Roſc. Am.* 53. 210
comparere, pro apparere, 1 *Ver.* 50. 538
veſtigia quibus exitus illorum ex illo loco compareant, 5 *Ver.* 57. 400
compendium & quæſtus, 2 *Ver.* 3. 571
compendium facere, *Roſc. Com.* 17. 272
comperendinare, *Act.* 1 *Ver.* 11. 386
comperendinatus, 1 *Ver.* 7. 427
comperendinatus, pro comperendinatione, 1 *Ver.* 9. 431
compilare divinum domicilium latrocinio nocturno, 5 *Ver.* 72. 424
complecti oratione facta alicujus, 4 *Ver.* 26. 228
complecti memoria tantam cauſſam, *Div.* 13. 317
complecti verbis cauſſam, 1 *Ver.* 43. 518
complecti omnia ſcelera uno maleficio, *Roſc. Am.* 13. 139. *ſeq.*
complere Dianam coronis & floribus, 4 *Ver.* 35. 243
completum eſſe carcerem mercatorum, 5 *Ver.* 57. 400
complere ſummam promiſſi ſui, 3 *Ver.* 49. 97
comparandus non eſt homo ampliſſimus cum infimo cive, *Font.* 8. 444
comparatio ad ignem in aquam conjectum, *Roſc. Com.* 6. 242
comparatio ad fruges & arbores, quæ non in omni agro naſcuntur, *Roſc. Am.* 27. 163. *ſeq.*
componere aliquid de argento, &c. 4 *Ver.* 16. 220
componi cauſſam, *Roſc. Am.* 47. 202
compoſita comparataque ad utilitatem reip. 3 *Ver.* 8. 17
compoſitus & delibutus capillus, *Roſc. Am.* 46. 201
compoſitio. — per compoſitionem ſervare ſuos cives, *Roſc. Am.* 12. 138
compromiſſum, 2 *Ver.* 27. 623
compromiſſum facere de aliqua pecunia & arbitrum ſumere, *Roſc. Com.* 4. 234
concedere aliquid ſua voluntate alicui, *Div.* 7. 305
concedere primas partes alicui, *Div.* 13. 326
concedere imperium alicui, 5 *Ver.* 32. 358
concedere alicui de familiaritate alicujus, 2 *Ver.* 44. 651
concedere crimen, gratiæ. i. gratiæ cauſſa criminari alterum, *Roſc. Com.* 6. 243
concedere omnia peccata omnibus, 1 *Ver.* 49. 533
concedere temere dicto, *Roſc. Am.* 1. 116
conceptus. vide, concipio.
conchylio tinctum, 4 *Ver.* 26. 292
concidere virgis aliquem, 1 *Ver.* 47. 529

concidunt præclara artificum nomina, 4 *Ver.* 6. 194
conciliare pecuniam, 2 *Ver.* 55. 670
concipere maculam ex aliqua re, *Roſc. Am.* 24 159
concipere nefarium ſcelus, 4 *Ver.* 32. 238
concipere in ſe ſcelus, 1 *Ver.* 4. 418
conceptam turpitudinem delere, *Act.* 1 *Ver* 16. 400
conciſus pugnis & calcibus, 3 *Ver.* 23. 44
concitare animum alicujus, 1 *Ver.* 58. 557
concitare bellum, *Font.* 11. 449
concitare populum, 1 *Ver.* 33. 489
concitare invidiam in aliquē, 5 *Ver.* 8. 312
concitare tumultum, 1 *Ver.* 26. 475
concitus ad rixam, *Cæc.* 5. 485
conclave, *Roſc. Am.* 23. 158
concludere in anguſtiſſimam formulam ſponſionis aliquem, *Roſc. Com.* 4. 235
concludere cauſſam omnem in ſingulare judicium, *Quint.* 21. 83
concoquere. —— tibi deliberandum & concoquendum eſt, utri potius credas, *Roſc. Com.* 15. 268
concredere alicui rem & famam ſuam, *Quint.* 20. 78
concupiſcere aliquid ad inſaniam. i. ita ut quis inſaniat, 2 *Ver.* 35. 638
concurri ex tota urbe, 4 *Ver.* 43. 256
concurſare, 5 *Ver.* 12. 319
concurſare tota urbe, 5 *Ver.* 35. 362
concurſatio alicujus, 1 *Ver.* 30. 481
concurſus tantæ multitudinis, *Act.* 1 *Ver.* 2. 352
condemnare aliquem omnibus ſententiis, 2 *Ver.* 64. 681
condemnari perpaucis ſententiis, 1 *Ver.* 30. 481
condemnare ſponſionis, 4 *Ver.* 10. 200
condemnatus injuriarum, 2 *Ver.* 8. 584
condemnatus pecuniæ publicæ, *Roſc. Am.* 44. 197
condicio bona, *Div.* 8. 308
condicio difficilior, *Quint.* 5. 25
condicio honeſta, *Div.* 8. 308
condicio æqua, 2 *Ver.* 72. 695
condicio ſocietatis, *Roſc. Com.* 11. 258
condicio vitæ miſera & iniqua, 3 *Ver.* 41. 83
ea condicione & eo pacto, nequid, &c. 3 *Ver.* 91. 171
optima condicione debet eſſe is, cuja res eſt, cujum periculum, in bonis vendendis, 1 *Ver.* 54. 545
condicionem ferre, *Quint.* 28. 10
conditum domi, 2 *Ver.* 2. 56
condonare alteri edicto hereditatem 1 *Ver.* 41. 51
condonare partem ſuam alicui, *Roſ Com.* 18. 27
condonatio poſſeſſionum, *Act.* 1 *Ver.* 4 360. *ſeq*
confectus, *Quint.* 12. 5
confectus ac perditus fame atque inopi rerum omnium, 5 *Ver.* 51. 391
confector negotiorum, 2 *Ver.* 44. 651
conferre capita, 3 *Ver.* 12. 24
conferre cauſſam in aliquem, 1 *Ver.* 57 553
conferre culpam & cauſſam in alios 1 *Ver.* 33. 488
conferre pecunias ad aliquam rem, 2 *Ver.* 55. 669
conferre pecunias maximas alicui ad honorem & amplitudinem, 2 *Ver.* 65. 683
conferre rationem alicujus rei ad, &c. 3 *Ver.* 7. 15
conferre ſuſpicionem in aliquem, *Roſc. Am.* 35. 179
conferre ſe in alicujus fidem & clientelam, *Roſc. Am.* 37. 184
conferre ſe in fugam, *Cæc.* 8. 496
conferre ſe in gregem ſicariorum, *Roſc. Am.* 33. 176
conferre tributa ex cenſu, 2 *Ver.* 53. 665
conferre ſupplicia, quæ debentur hoſtibus, ad ſuum, non ad reip. tempus, 5 *Ver.* 30. 353
conferre vocem in quæſtum, *Qu.* 3. 16
conferre aliquid in commune, *ibid.* 17
conferre unum in locum, 1 *Ver.* 8. 427
confeſſa res, 3 *Ver.* 56. 108
confeſſio, 1 *Ver.* 5. 420
conficere dotem filiæ nubili, *Qu.* 31. 110
conficere tabulas, *Roſc. Com.* 1. 226
conficere permagnam pecuniam ex aliqua re, 1 *Ver.* 52. 541
confictio criminis, *Roſc. Am.* 13. 139
confidere præſidio alicujus, *Act.* 1 *Ver.* 6. 364
confidere cauſſæ, 2 *Ver.* 28. 625
confingere crimen alicui, 2 *Ver.* 37. 640
confingere falſam cauſſam tumultus, 1 *Ver.* 28. 477
confingere crimen incredibile, *Roſc. Am.* 11. 135
confirmare ſe, 4 *Ver.* 20. 216

con-

confirmare aliquem, *Quint.* 24. 92
confirmare aliquid liquido poſſe, 4 *Ver.* 56. 275
confirmo hoc vobis, *Act.* 1 *Ver.* 17. 400
confiſus copia & facultate cauſſæ, *Roſc. Com.* 1. 225
confiteri de maleficio ſuo, *Roſc. Am.* 41. 192
conflagrat claſſis incendio illius, 5 *Ver.* 35. 362
conflagrare invidia, 1 *Ver.* 61. 562
conflagrare invidia furtorum alterius, 1 *Ver.* 15. 448. *ſeq.*
conflare accuſationem & judicium, 2 *Ver.* 47. 655
conflare crimen & invidiam, in aliquem, 2 *Ver.* 29. 628
conflare judicium, *Roſc. Am.* 45. 199
conflat illa res hoc judicium, *Roſc. Am.* 2. 117
conflare negotium alicui, 2 *Ver.* 54. 665
conflictari honeſto judicio, *Quint.* 13. 54
conflictari verbis iniquiſſimis, improbiſſimis judicibus, 3 *Ver.* 28. 54
conflictus corporum, *Cæc.* 15. 522
confligere leviore actione, *Cæc.* 3. 478
confringere conſilia alicujus vi ſua, 1 *Ver.* 5. 421
confugere ad arma, 1 *Ver.* 31. 484
confugere ad aram legum, præſidiumque judicum, 2 *Ver.* 3. 572
confugere ad arbitrum, *Roſc. Com.* 4. 236
confugere ad fidem alicujus, *Roſc. Am.* 40. 190
confugere ad alicujus veritatem, fidem, miſericordiam, *Quint.* 2. 14
confugere ad vim atque ad arma, 1 *Ver.* 31. 484
confugere aliquo quaſi in portum, *Roſc. Am.* 29. 166
confugere in aſylum, 1 *Ver.* 33. 489
confugere in domum alicujus, ſicut in aram, *Roſc. Com.* 11. 257
conjecturam capere, *Roſc. Am.* 35. 179
conjecturam capere furti, atque prædæ ex lucri magnitudine, 3 *Ver.* 46. 92
conjecturam facere, 2 *Ver.* 74. 698
conjecturam facere ex aliquo de ceteris, 1 *Ver.* 47. 532
conjectura aſſequi, quid ſit, 5 *Ver.* 25. 345
conjicere aliquid in navem, 1 *Ver.* 17. 451
conjicere tela in aliquem, *Quint.* 16. 65
conjicere ſortes in hydriam, 2 *Ver.* 51. 661
conjicere aliquem in carcerem, 5 *Ver.* 7. 310
conjicere in vincula, *ibid.* 311
conjicere in ferrum, 5 *Ver.* 41. 373
conjicere in lautumias, 5 *Ver.* 55. 397
conjunctio ſecundæ, dubiæque fortunæ, 1 *Ver* 15. 446
conjunctus cum aliquo ſumma neceſſitudine, præterea re, ac ratione, 2 *Ver.* 70. 697
conjunctus cum aliquo ſocietate criminum, *Div.* 10. 313
conjunctiſſimo animo cum aliquo vivere, 4 *Ver.* 43. 255
conjungere neceſſitudinem cum accuſatore, 4 *Ver.* 65. 292
connivente aut imprudente aliquo, committere aliquid, *Roſc. Am.* 45. 198
conqueri ignominiam alicujus, *Act.* 1 *Ver.* 13. 393
conqueri graviter, *Roſc. Com.* 4. 121
conſceleratiſſimi filii, *Roſc. Am.* 24. 160
conſcientia timidum & ſuſpicioſum facit, 5 *Ver.* 29. 352
conſcientia ſceleris frenat aliquem, ne faciat, 3 *Ver.* 57. 109
conſcientia animi ſontem vexat, *Roſc. Am.* 24. 159
conſcius eſſe temeritatis, & mendacii alicujus, 4 *Ver.* 56. 275
conſcribere edictum, 1 *Ver.* 41. 512
conſecratum ſignum, 4 *Ver.* 2. 187
conſequi diligentia aliquid, *Div.* 13. 317
conſequi memoria, 4 *Ver.* 26. 228
conſervare conſuetudinem, 2 *Ver.* 32. 632
conſervare leges, *Act.* 1 *Ver.* 16. 398
conſervare ordinem, *Roſc. Com.* 2. 229
conſervare voluntatem, 1 *Ver.* 47. 532
conſeſſus, *Roſc. Am.* 31. 155
conſiderare cum ſuis animis, 3 *Ver.* 12. 23
conſideratus homo, *Cæc.* 1. 465
Q. Conſidius, 1 *Ver.* 7. 425
conſilio publico confugere ad aram legum, 2 *Ver.* 3. 572
conſilium publicæ quæſtionis, *Cæc.* 10. 503. *ſeq.*
—— publicum ſenatus, *Roſc. Am.* 52. 209
conſilium audax, *Quint.* 26. 96
conſilium cupidum, audax, temerarium, *ibid.*
conſilium plenum ſceleris, *Roſc. Am.* 10. 134
conſilium ſtultum, 5 *Ver.* 39. 369

conſilium capere, 1 *Ver.* 54. 542
conſilium conſtituere, *Act.* 1 *Ver.* 3. 377
conſilium enunciare adverſariis, *Roſc. Am.* 40. 191
conſilium pro judicibus, *Act.* 1 *Ver.* 18. 402
conſilium dimittere, 2 *Ver.* 29. 628
conſilium inire, *Act.* 1 *Ver.* 9. 377
in conſilio adeſſe alicui, *Quint.* 1. 8
conſilii non modo particeps, ſed etiam princeps, 1 *Ver.* 15. 447
conſilio eodem ſi quis fecit, tum idem feciſſe erit exiſtimandus, 3 *Ver.* 92. 173
conſiſtit culpa & ſuſpicio in aliquo, *Roſc. Am.* 52. 210
conſiſtit ſalus alicujus rei in aliquo facto, 2 *Ver.* 6. 579
conſiſtere in cauſſa animo certo & confirmato, *Quint.* 24. 92
conſiſtere illius animum ſine furore, atque amentia non ſinunt ſcelera, 1 *Ver.* 3. 417
conſolari ſe tenui & inani ſpe, *Roſc. Com.* 14. 267
conſolatur aliquem illa ſpes, 2 *Ver.* 69. 690
conſpicere in jure, *Cæc.* 19. 536
conſtat. —— hoc conſtat, illum feciſſe aliquid, *Div.* 5. 300
conſtat hoc inter omnes, *Act.* 1 *Ver.* 16. 400
conſtat ille totus ex fraude, fallaciis, mendaciis, *Roſc. Com.* 7. 244
conſtituere ſe daturũ nummos, *Qu.* 5 23
conſtituere accuſatorem, *Div.* 3. 295
conſtituere animadverſionem, 1 *Ver.* 27. 476
conſtituere auctoritatem judiciorum, 1 *Ver.* 2. 415
conſtituere cauſſam in verbo, *Cæc.* 28. 568
conſtituere cognitionem prætoris, 2 *Ver.* 25. 619
conſtituere crimen in aliquo homine, 3 *Ver.* 82. 158
conſtituere condicionem alicui, 5 *Ver.* 60. 405
conſtituere donationem, 3 *Ver.* 80. 154
conſtituere fines certos ac terminos ſibi, *Quint.* 10. 45
conſtituere hominem in conſpectum omnium, 5 *Ver.* 1. 300
conſtituere diem, 2 *Ver.* 15. 603
conſtituere jus, 1 *Ver.* 48. 534
conſtituere pœnam, 4 *Ver.* 9. 198
conſtituere novum jus in populun 1 *Ver.* 42. 5
conſtituere hoc juris in omnes, 3 *Ver.* 7 1
conſtituere malum alicui, 1 *Ver.* 25. 4
conſtituere mercedem, 5 *Ver.* 51. 3
conſtituere modum aliquem cupidita 2 *Ver.* 59. 6
conſtituere monumenta ſuorum viti rum alicubi, *Act.* 1 *Ver.* 4. 36
conſtituere pretium frumento, 3 *Ver.* 7 14
conſtituere rationem ſalutis omnem i pecunia, *Act.* 1 *Ver.* 3. 35
conſtituere ſpectaculum acerbum, & m ſerum & grave, alicubi, 1 *Ver.* 30. 48
conſtituere ſpectatorem mortis al quem, 5 *Ver.* 51. 39
conſtituere ſplendorem & ornamentu alicui, 2 *Ver.* 31. 63
conſtituere ſupplicium in aliquem 5 *Ver.* 45. 37
conſtituere terminos ſibi, *Quint.* 10. 4
conſtituere cum aliquo, 2 *Ver.* 27. 62
conſtitui ſalutem alicujus ex aliqua fa milia, 2 *Ver.* 3. 57
conſtituta victoria eſt, ab armiſque re ceſſimus, *Roſc. Am.* 6. 125
ad conſtitutum diem, *Cæc.* 11. 506
conſtrata navis, 5 *Ver.* 34. 361
conſuaſor, *Quint.* 5. 23
conſuetudo incommodorum adimit miſericordiam, *Roſc. Am.* 53. 211
conſuetudo a majoribus tradita, 2 *Ver.* 65. 684
conſuetudo majorum longo intervallo repetita ac relata, *Div.* 21. 339
conſuetudo regia, 3 *Ver.* 32. 62
conſuetudo peccandi, 3 *Ver.* 76. 147
conſuetudinem convellere & commutare, 3 *Ver.* 7. 14
conſuetudo paullum ſerpere ac prodire incipit, *Div.* 21. 339
conſuetudinẽ introducere, 3 *Ver.* 82. 157
conſularis provincia, 1 *Ver.* 13. 440
conſulere exiſtimationi, 3 *Ver.* 51. 109
conſultus natura, non diſciplina, *Cæc.* 27. 564
conſumere annos in aliqua re, 1 *Ver.* 12. 410
conſumere noctem totam facienda aliqua re, 5 *Ver.* 25. 345
conſumere tempus in aliquo ſtudio, *Div.* 13. 318

con-

conſumere tempus dicendo, 2 *Ver.* 39. 644
conſumere operam in faciendo aliquo, *Act.* 1 *Ver.* 11. 385
conſumere aliquantum operæ & temporis in agris colendis, *Roſc. Am.* 18. 146
conſumere pecuniam in ſtatuis, 2 *Ver.* 57. 673
conſumi homines partim ætate, partim civitatis diſcordiis, ac reip. calamitate, *Font.* 15. 455. *ſeq.*
contagio imitandi belli, 5 *Ver.* 3. 303
contemnere ac pro nihilo putare aliquem, *Div.* 7. 307
contemnere aliquem; non ducere eſſe hominem, 3 *Ver.* 23. 46
contemnere aliquem, deſpicere, liberum eſſe non ducere, 1 *Ver.* 47. 530
contemnere ſermonem atque exiſtimationem alicujus, 1 *Ver.* 56. 552
contendere aliquid, *Roſc. Am.* 33. 176
contendere magiſtratu, *Act.* 1 *Ver.* 12. 387
contendere ab aliquo per gratiam, ut faciat, *Act.* 1 *Ver.* 16. 399
contendere armis, *Cæc.* 1. 465
contendere verbis, litteris, ſummo jure, *Cæc.* 23. 548. *ſeq.*
contendere omnibus nervis atque in eo laborare, ut, &c. 3 *Ver.* 56. 108
contendere omnes nervos ætatis, induſtriæque in aliqua re, *Act.* 1 *Ver.* 12. 387
contendere tantum itineris una nocte, *Roſc. Am.* 34. 178
contentione magna, magniſque copiis agere, 1 *Ver.* 29. 440
contentus ſupplicio communi avaritiæ, 1 *Ver.* 3. 417
contentus uno ſcelere, 1 *Ver.* 15. 447
conterere tempus fruſtra, *Roſc. Com.* 14. 266
conterere diei brevitatem conviviis, noctis longitudinem ſtupris & flagitiis, 5 *Ver.* 10. 315
conteſtari. vide, lis.
conteſtata lis, *Roſc. Com.* 12. 262
continens fundus fundo alicujus, *Cæc.* 5. 486
continere & reprimere ſe ab aliquo faciendo, 5 *Ver.* 29. 351
contineri legum & exiſtimationis periculo, 5 *Ver.* 65. 412
contineri remp. a quibuſdam hominum, 2 *Ver.* 61. 678
contineri cauſſam alicujus in communibus miſeriis, 2 *Ver.* 47. 656
contra conſuetudinem dicere, *Roſc. Am.* 15. 143
contra inſtituta omnium facere aliquid, *Act.* 1 *Ver.* 4. 361
contra morem majorum facere aliquid, *Roſc. Am.* 35. 180
contra nutum, ditionemque alicujus, *Quint.* 30. 107
contra naturam rerum, contraque conſuetudinem hominum, contraque opiniones omnium dicere, *Roſc. Am.* 15. 143
contra pactionem fœderis, 5 *Ver.* 19. 334
contra pugnare omni ratione, *Roſc. Am.* 47. 202
contra quam cauſſa poſtulet, aliquid facere, *Cæc.* 24. 551
controverſia. —— ſine controverſia, id eſt ſine dubio, *Quint.* 12. 51
controverſias diſtrahere, *Cæc.* 2. 474
contrahere rem cum aliquo, 2 *Ver.* 70. 691
contrariæ hominum ſententiæ, inimicitiæ maxime ſunt, 3 *Ver.* 3. 7
contumacia, 3 *Ver.* 2. *ibid.*
contumeliam accipere, 2 *Ver.* 24. 618
contumelia afficere, 2 *Ver.* 56. 671
contumeliis operiri & opprimi, 4 *Ver.* 50. 266
contumelia habet aliquem aculeum, quem pati prudentes, ac viri boni difficillime poſſunt, 3 *Ver.* 41. 81
convellere ſtatuam ex ſuis ſedibus, 5 *Ver.* 72. 425
convellere & commutare inſtituta omnium, conſuetudinem a majoribus traditam, condicionem amicitiæ, jus ſocietatis, 3 *Ver.* 6. 14
convenire in concionem, 1 *Ver.* 27. 475
convenire in conſilium frequentes, 2 *Ver.* 29. 627
convenire aliquid in aliquem, ut vitium aliquod, 1 *Ver.* 49. 535
convenire tempora cum conſulibus, & cum menſibus, 2 *Ver.* 76. 701
convenit ſpectare homines ipſos, *Font.* 8. 445
conventum —— ex conventu facere aliquid, *Cæc.* 8. 495
conventum agere in opidis prætores ſolebant, 5 *Ver.* 11. 317
conventus Syracuſanus, 2 *Ver.* 29 627

conventus in provinciis, 2 *Ver.* 13. 598
convertere aliquid ad ſuos quæſtus, 3 *Ver.* 8. 17
convertere aliquid de alterius fortunis in ſuam rem, *Roſc. Am.* 49. 205
convertere vel tantulum in rem ſuam ex negotio ſibi mandato, *Roſc. Am.* 39. 189
convertere mandatum ad ſuum commodum, *Roſc. Am.* 38. 187
convertere quæſtum unius anni in rem ſuam, *Act.* 1 *Ver.* 19. 394
converti clementiam in crudelitatem, 5 *Ver.* 44. 378
convinci omnibus judiciis, 3 *Ver.* 59. 113
convictus criminibus nefariis, 1 *Ver.* 1. 411
convictus tot criminibus & teſtimoniis. 3 *Ver.* 16. 329
convivium pudicum & ſobrium, 3 *Ver.* 68. 131
convivia cum maximo clamore & convicio, 5 *Ver.* 11. 317. *ſeq.*
convivia Verris turpia, *ibid.*
convivia parare, 3 *Ver.* 25. 48
convivia magiſtratuum in ſilentio, 5 *Ver.* 11. 317
convivium ornare & apparare, 4 *Ver.* 20. 217
convivari de publico, 3 *Ver.* 44. 88
convulſis repagulis. 4 *Ver.* 43. 256
coopertus lapidibus, 1 *Ver.* 46. 528
coopertus ſceleribus, 1 *Ver.* 4. 418
cooptare ſenatorem, 2 *Ver.* 49. 658
cooptari in ordinem aliquem, *ibid.*
copiam alicui facere alicujus rei quam largiſſime, 1 *Ver.* 61. 564
copias excipere mœnibus, 2 *Ver.* 65. 684
copioſa & locuples mulier, *Div.* 17. 331
copioſus in dicendo in primis Siculorum, 2 *Ver.* 36. 638
copulatos pervenire aliquo, 4 *Ver.* 66. 295
cordi eſſe, *Quint.* 30. 106
L. Cordius, 4 *Ver.* 20. 216
Corduba, 4 *Ver.* 25. 227
Corinthia ſuppellex, 2 *Ver.* 34. 635
—— vaſa, 2 *Ver.* 19. 609. & 72. 694. *Roſc. Am.* 46. 200
Corinthium æs, 4 *Ver.* 44. 258. & 59. 281
Corinthium vas aut Deliacum, 4 *Ver.* 1. 185
Corinthus ſublata ab L. Mummio, 1 *Ver.* 21. 460. *ſeq.*
Cornelia lex, *Roſc. Am.* 43. 195
Cornelia lege vetabantur proſcripti j[...] vari, 1 *Ver.* 47. 5[...]
Corneliæ leges, 2 *Ver.* 31. 63[...]
Cornelius lictor Verris legatus, 1 *Ver.* 2[...] 47[...]
—— medicus, 3 *Ver.* 11. 22. & 2[...] 4[...]
L. Cornelius Chryſogonus, *Roſc. Am.* [...] 11[...]
Cornificius ſcriba Verris, 1 *Ver.* 57. 55[...]
Q. Cornificius, *Act.* 1 *Ver.* 10. 38[...]
corollarium. Sine corollario de conv[...]vio diſcedere, 4 *Ver.* 22. 22[...]
corollarium nummorum ad fructus [...]ratorum addi, 3 *Ver.* 50. 5[...]
corollarium ſcenicorum, 3 *Ver.* 79. 15[...]
coronam habere unam in capite, alte[...]ram in collo, 5 *Ver.* 11. 31[...]
corpore perhorreſcere, 4 *Ver.* 50. 26[...]
corripere pecuniam, 2 *Ver.* 11. 59[...]
corripere pecunias, *Act.* 1 *Ver.* 11. 35[...]
corrogati nummuli, 3 *Ver.* 79. 15[...]
corruptelæ mulierum, 2 *Ver.* 54. 66[...]
M. Coſſetius, 3 *Ver.* 22. 4[...]
M. Coſſutius, 3 *Ver.* 80. 15[...]
Cotta diſertiſſimus civitatis, *Cæc.* 33. 58[...]
C. Cotta Cos. 3 *Ver.* 7. 1[...]
M. Cotta conſul, 5 *Ver.* 13. 32[...]
M. & P. Cottii, 5 *Ver.* 64. 41[...]
crapulam exhalare, 3 *Ver.* 11. 2[...]
Craſſi & Antonii cur laudentur, 2 *Ver*[...] 78. 70[...]
Craſſi pœnitentia ob C. Carbonem accuſatum, 3 *Ver.* 1. 4. *ſeq.*
L. Craſſus inimicus M. Marcelli, *Font.* 7. 443
M. Craſſus contra fugitivos dux in Italia, 5 *Ver.* 2. 302
—— conſul, 3 *Ver.* 53. 103
Cratippus Tyndaritanus, 4 *Ver.* 12. 205
creare periculum alicui, *Div.* 19. 336
creatus ſacerdos ſuffragiis, 2 *Ver.* 51. 661
credit nemo niſi ei, quem fidelem putat, *Roſc. Am.* 39. 187
credi non convenit iis, qui ob aliquod emolumentum ſuum cupidius aliquid dicere videntur, *Font.* 8. 449
qui orationem bonorum imitatur, eum facta quoque imitari, facile creditur, *Quint.* 4. 21
M. Creperejus, *Act.* 1 *Ver.* 10. 381
crepidines urbis, 5 *Ver.* 37. 366
crepitus plagarum, 5 *Ver* 62. 408
creſcere de aliquo, 5 *Ver.* 67. 417

cre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

creſcere ex aliquo, id eſt augeri auctoritate ex moleſtia alicui allata, *Roſc. Am.* 30. 169
Cretenſes, 2 *Ver.* 31. 630
cretula. —— Signum in cretula (ea autem obſignabantur litteræ.) 4 *Ver.* 26. 228
crimen commenticiū, *Roſc. Am.* 15. 142
crimen domeſticum ac vernaculum, 3 *Ver.* 62. 116
crimen invidioſum, *Roſc. Am.* 31. 171
crimen obſoletum, 5 *Ver.* 44. 379
crimen incertum multis ſuſpicionibus coarguitur, *Roſc. Am.* 30. 169
crimen non eſſe ita defendendum, quod aliquis tale fecerit, 3 *Ver.* 88. 167
crimen naſcitur ex hominum judicio, 2 *Ver.* 67. 687
—— quo majus & falſum, eo major injuria, *Font.* 5. 439
crimen ſine accuſatore, 5 *Ver.* 9. 313
crimen objicere, *Roſc. Com.* 9. 252
crimen extenuare, 5 *Ver.* 40. 371
crimina diluere dilucide, *Roſc. Am.* 28. 165
crimina diſſolvere defenſione, 3 *Ver.* 28. 625
crimini dare calamitatem, 5 *Ver.* 50. 389
criminibus obrui & opprimi, 1 *Ver.* 7. 427
crimini eſſe alicui rem aliquam, *Roſc. Am.* 29. 168
criminationem diſſolvere, *ibid.*
criminoſum eſſe alicui, 2 *Ver.* 67. 687
Critolaus, 4 *Ver.* 26. 229
cruces propoſitæ, 3 *Ver.* 29. 54
cruciatus gratia ignes & candentes laminæ admovebantur, 5 *Ver.* 63. 409
cruciatu afficere aliquem, 1 *Ver.* 4. 418
crudelis prætor videri malle in animadvertendo, quam diſſolutus in prætermittendo, 5 *Ver.* 3. 304
crudelitas emicat illi toto ore, 5 *Ver.* 62. 408
crudelitas quo modo in mortuos ſæviat, 5 *Ver.* 45. 381
crudelitatis teſtem fore, 5 *Ver.* 43. 377
crudelitatis crimen, 4 *Ver.* 41. 251. *ſeq.*
cruſtæ vaſorum, 4 *Ver.* 23. 223
cruſtas aut emblemata detrahere vaſis, *ibid.*
cubilia avaritiæ, 2 *Ver.* 77. 703
cubitum ire in idem conclave, *Roſc. Am.* 23. 158
CVI BONO. vide, bono.
cuicuimodi, *Roſc. Am.* 34. 177
cuja res erat, 3 *Ver.* 27. 53
culeus. vide, inſuere.
cullei ſupplicium, cur? *Roſc. Am.* 25. 161
culpa ad illos pertinet, 5 *Ver.* 71. 423
a culpa abeſſe, *Roſc. Am.* 20. 140
culpam derivare in aliquem, 2 *Ver.* 20. 611
cumulare atque adaugere facinora aliis nefariis, *Roſc. Am.* 11. 135
cumulari injuriis majoribus alicujus, 3 *Ver.* 37. 73
cumulatiore menſura uti, 3 *Ver.* 50. 99
cumulum accedere, *Roſc. Am.* 3. 120
cuniculus, *Cæc.* 30. 574
cupere cauſſa alicujus, *Roſc. Am.* 51. 208
cupere omnia cauſſa alicujus, 2 *Ver.* 73. 696
cupiditas inconſiderata, *Quint.* 26. 94
cupiditas indomita & effrenata, *Roſc. Am.* 14. 140
præ cupiditate, neque officii, neque periculi rationem habere, 2 *Ver.* 40. 645
cupiditates nullæ ſunt in eo, qui ruri ſemper habitavit, *Roſc. Am.* 14. 141
cupidus exiſtimationis bonæ, 3 *Ver.* 5. 116
Cupido argenteus cum lampade, 2 *Ver.* 47. 655
Cupido marmoreus Praxitelis, 4 *Ver.* 2. 187
Cupidinis ſignum Theſpiis, 4 *Ver.* 60. 284
cur. —— Dignam cauſſam eſſe, cur inimicitiæ ſuſcipiantur, 2 *Ver.* 47. 656
curare faciendum aliquid, 4 *Ver.* 10. 200
curare pecuniam, 2 *Ver.* 23. 616
curam ſuſcipere, 3 *Ver.* 1. 5
curationes, ſacerdotia, magiſtratus, 2 *Ver.* 51. 660. *ſeq.*
curatorem præficere, 2 *Ver.* 59. 654
curſum tenere, 5 *Ver.* 34. 361
Curtii, *Roſc. Am.* 32. 174. & 1 *Ver.* 39. 505
Q. Curtius, 1 *Ver.* 61. 563
—— judex quæſtionis, *ibid.*
cuſtodem apponere alicui, *Div.* 16. 328
Cybea, 4 *Ver.* 8. 196
—— navis, 5 *Ver.* 17. 330
Cyclops Ætnam & eam Siciliæ partem obtinuiſſe dicitur, 5 *Ver.* 56. 399
Cyclops alter multo importunior, Verres, *ibid.*

Cy-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Cyzici Ajax & Medea, 4 *Ver.* 60. 284
Cyzicum ſpoliata ab prætoribus, 5 *Ver.* 48. 386

D.

Damnari potius debet nocens, ut ceteris anguſtior locus defendendæ improbitatis relinquatur, quam abſolvi, ut, quod alii audaciſſime fecerint, recte feciſſe exiſtimentur, 3 *Ver.* 88. 168
damnum proferre, 5 *Ver.* 13. 322
damna diſſolvi & compenſari ab illo fructu ætatis, *ibid.*
damni injuria lis, *Roſc. Com.* 18. 275
dare cœnam alicui, 4 *Ver.* 22. 219
dare cervices alicui, *Roſc. Am.* 11. 136
dare crimini. vide, crimini.
dare facultatem, *Font.* 6. 442
dare judicium in ea verba, 2 *Ver.* 12. 592
dare judicium in octuplum, 3 *Ver.* 10. 20
dare leges, 2 *Ver.* 49. 659
dare licentiam infinitam pecuniarum eripiendarum, 3 *Ver.* 94. 176
dare negotium alicui, ut faciat aliquid, 2 *Ver.* 71. 692
dare operas. vide, oper.
dare præcepta alicui, *Quint.* 27. 100
dare ultro, 3 *Ver.* 98. 183
dare ſpecimen aliis, *Div.* 8. 309
dare teſtes in ſponſionem, *Quint.* 23. 90
dare veniam & locum fortunæ, 5 *Ver.* 50. 390
dare in cruciatum, *Roſc. Am.* 41. 192
dare in cuſtodiam aliquem, 5 *Ver.* 27. 347
dare ſe labori atque itineribus, 5 *Ver.* 10. 316
dare ſeſe in fugam, 4 *Ver.* 43. 256
dare ſe in conſpectum aliquibus, 5 *Ver.* 33. 359
dare ſe paulliſper in conſpectum alicui, *ibid.*
dare ſe penitus in familiaritatem alicujus, 2 *Ver.* 70. 690. *ſeq.*
de induſtria facere aliquid, *Act.* 1 *Ver.* 12. 387
de loco ſuperiore cauſſam agere, 1 *Ver.* 5. 422. *ſeq.*
de medio removere aliquid, 2 *Ver.* 71. 693
de populo Romano bene meritus, 3 *Ver.* 19. 38
de pecunia ſua ædificare navem, 5 *Ver.* 18. 331
de ſententia alicujus facere aliqui[d], *Roſc. Am.* 36. 1[...]
dealbatæ columnæ, 1 *Ver.* 55. 5[...]
debere omnia alicujus cauſſa, *A*[*ct.*] 1 *Ver.* 8. 3[...]
debilitata veritas multis incommodi[s], *Quint.* 1.
decedere de bonis ſuis, 2 *Ver.* 17. 6[...]
decedere de curriculo vitæ, 2 *Ver.* 73. 6[...]
decedere de dignitate, *Act.* 1 *Ver.* 10. 3[...]
decedere de jure ſuo, *Roſc. Am.* 27. 1[...]
decedere de more ſuo, 2 *Ver.* 64. 6[...]
decedere de officio, *Act.* 1 *Ver.* 10. 3[...]
decedere de provincia, 1 *Ver.* 29. 4[...]
decedere ex provincia, *Div.* 1. 2[...]
decem primi Ameriæ, *Roſc. Am.* 9. 1[...]
—— primi Centuripini, 2 *Ver.* 67. 6[...]
decemvirale collegium ampliſſimum[...] 4 *Ver.* 49. 2[...]
decemviri, *Cæc.* 33. 5[...]
decernere injuriam, *Quint.* 8. 4[...]
decernere triumphū alicui, 5 *Ver.* 26. 34[...]
decernere de vita, *Quint.* 14. 5[...]
decernitur non varie, ſed prope cunct[is] ſententiis, 4 *Ver.* 65. 29[...]
decidere aliquid cum aliquo, 3 *Ver.* 28. 5[...]
decidere res, 2 *Ver.* 52. 66[...]
decidere partem ſuam dimidiam, *Roſ*[*c.*] *Com.* 12. 26[...]
decidere partem ſuam magno, *Roſ*[*c.*] *Com.* 11. 25[...]
decidere cum aliquo, *ibi*[*d.*]
decidere pretio cum aliquo, 3 *Ver.* 76. 14[...]
decidere ternis medimnis in ſingula ju[-]gera, 3 *Ver.* 48. 9[...]
decidere de re, *Roſc. Com.* 12. 26[...]
decidere de rebus, rationibuſque omnibus, *Quint.* 5. 2[...]
Decimus Silanus, *Div.* 20. 33[...]
deciſio, 1 *Ver.* 54. 54[...]
deciſionem fieri, *Roſc. Com.* 16. 27[...]
declinare ab religione officii, 3 *Ver.* 1. [...]
decorare opidum locis communibus & monumentis ex pecunia ſua, 2 *Ver.* 46. 653
decretum interponere, 2 *Ver.* 48. 657
decretum ita eſt, 4 *Ver.* 63. 289
decreta Verris, qualia, 2 *Ver.* 12. 595
decrevit ſenatus honorifico S. C. 2 *Ver.* 49. 65[...]
decumæ vel agrorum vel incolarum, 3 *Ver.* 40. 78
decumani, hoc eſt principes, & quaſi ſenatores publicanorum, 2 *Ver.* 71. 693

de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

decumanum frumentum, 3 *Ver.* 5. 11
decumarum ea ratio eſt, ut ſine plurimis litteris confici non poſſit, 3 *Ver.* 47. 93
decuria noſtra judicum, 1 *Ver.* 61. 563
decuriones Ameriæ, *Roſc. Am.* 9. 131
decurrere ad extrema & inimiciſſima jura, *Quint.* 15. 59
decurrere ad rem aliquam, *Cæc.* 23. 547
decurſa ætas, *Quint.* 31. 110
decurſa ſeptingenta millia paſſuum biduo, *Quint.* 26. 96
decus atque ornamentum judiciorum, *Cæc.* 10. 501
dedita opera facere aliquid, *Roſc. Am.* 36. 183
deducere colonos aliquo, 2 *Ver.* 50. 659
deducere ab humanitate, a pietate, a religione aliquem, 4 *Ver.* 6. 193
deducere a vera accuſatione, 1 *Ver.* 6. 424
deducere a mente, conſilioque aliquem, 1 *Ver.* 2. 416. *ſeq.*
deducere de fundo aliquem moribus, *Cæc.* 7. 493
deducere de ſtatu ſuæ vitæ aliquem, 2 *Ver.* 4. 574
deducitur huc univerſa cauſſa, *Roſc. Com.* 12. 261
deduci ad hoſpitem, 1 *Ver.* 24. 469
deductio, 3 *Ver.* 78. 149
deductionem fieri ex pecunia, *Div.* 10. 313
deductionem fieri moribus, *Cæc.* 7. 493
deeſſe commodis alterius, *Div.* 1. 287
deeſſe hoc tuæ impudentiæ non puto, 5 *Ver.* 2. 302
defatigare, *Quint.* 13. 52
defendere aliquem officio, *Roſc. Am.* 32. 175. *ſeq.*
defendere aliquem ſatis copioſe, *Roſc. Am.* 51. 207
defendere crimen, 3 *Ver.* 91. 172
defendere injuriam novo ſcelere conflatam, *Roſc. Am.* 1. 115
ad defendendum crimen, non quod fecerit quiſpiam homines in judiciis proferre ſolent, ſed quid probari, 3 *Ver.* 91. 172
defenſio criminis mala: Feciſſe alios, 3 *Ver.* 88. 166
defenſio magnifica & præclara, 5 *Ver.* 1. 299
defenſio mala & improba, 2 *Ver.* 41. 647
defenſio ingenioſa, 3 *Ver.* 84. 159
defenſio perditiſſima, 2 *Ver.* 41. 647
defenſio præclara, *Cæc.* 11. 505
defenſionis mucro, *Cæc.* 29. 571
defenſio hæc mihi ad omnia patefieri videretur, 4 *Ver.* 4. 190
defenſionem patefacere, 3 *Ver.* 84. 159
defenſionibus ſolita dicta, 3 *Ver.* 61. 116
defenſor calamitatum, *Div.* 4. 296
defenſor debet poſt accuſatorem dicere, *Quint.* 2. 11. *ſeq.*
defenſorem laudari præſtat, quam accuſatorem, 1 *Ver.* 38. 502
defenſoris partes, *Font.* 6. 441
deferre aliquid in beneficii loco alicui, 2 *Ver.* 11. 591
deferre beneficium alicui, 1 *Ver.* 51. 539
deferre cauſſam ad ſenatum, 1 *Ver.* 33 489
deferre cauſſam omnem alicujus ad ejus inimicos, 1 *Ver.* 15. 448
deferre crimen, *Roſc. Am.* 3. 119
deferre nomen alicujus de parricidio, *Roſc. Am.* 10. 134
deferre nomen alicujus de repetundis, *Div.* 3. 295
deferre nomen alicujus criminis ad prætores, 2 *Ver.* 28. 625
deferre rem ad aliquem, 1 *Ver.* 25. 469
deferre rem ad amicos, 2 *Ver.* 38. 643
deferre rem ad magiſtratus, 4 *Ver.* 45. 259
deferre ad aliquem res omnes, 1 *Ver.* 53. 542
deferri in ſinum, 1 *Ver.* 50. 537
defeſſa & refrigerata accuſatio, *Act.* 1 *Ver.* 10. 384
deficere animo, *Roſc. Am.* 4. 121
deficit aliquem id, quod conſuevit eſſe adjumento, *Quint.* 1. 7. *ſeq.*
deficit aliquem vox, vireſque, 1 *Ver.* 11. 438
deficit aliquem citius tempus, quam oratio, *Roſc. Am.* 32. 173
deficiunt aliquem multa, *Div.* 16. 329
deficiunt aliquem omnia, *Font.* 11. 449
deficere ab amicitia, 2 *Ver.* 1. 568
deficere ab imperio ac nomine populi Romani, 1 *Ver.* 31. 485
defigere crucem, 5 *Ver.* 66. 414
defigere furta & flagitia alicujus in auribus & in oculis omnium, *Act.* 1 *Ver.* 3. 355
defixum & in animo & ſenſu alicujus, 5 *Ver.* 53. 395
definire alicui quid faciat, *Qu.* 27. 100
definire legem injuriæ alicui provinciæ, 3 *Ver.* 91. 171

de-

definiunt extremam partem fundi directo ordine, &c. *Cæc.* 8. 495
deflectere a veritate, *Roſc. Com.* 16. 270
deflexiſſe de recta regione, 5 *Ver.* 68. 419
deformatus atque ornamentis omnibus ſpoliatus, *Quint.* 30. 105
deformare aliquem, *Cæc.* 5. 486
defungitur arator tribus decumis pro una, 3 *Ver.* 16. 33
defunctus jam eſſe honoribus, 5 *Ver.* 68. 418
defunctus jam eſſe periculis, *Roſc. Am.* 8. 128
degenerata a vitiis paternis, 3 *Ver.* 68. 130
degere ætatem inter feras, *R. A.* 52. 209
degere vitam in egeſtate, *R. A.* 49. 205
dejicere aliquem ædilitate, *Act.* 1 *Ver.* 8. 374. *ſeq.*
dejicere de honore, *Act.* 1 *Ver.* 9. 377.
dejicere cruciatum a corpore, 5 *Ver.* 62. 408
dejicere oculos nuſquam de aliquo, 4 *Ver.* 15. 208
dejicere oculos tantulum, 5 *Ver.* 71. 422
dejicere propugnaculum ex defenſione alicujus, 3 *Ver.* 16. 32
dejiciuntur homines, aut ſine coactis armatiſque hominibus aut per ejuſmodi rationem & vim, *Cæc.* 31. 578
dejectus in inferiorem locum, *Cæc.* 17. 529
dejectum eſſe ex loco aliquo, *Cæc.* 28. 566
dejectus quis intelligatur, *Cæc.* 16. 526
delatus. vide, defero.
delatio, delationem dare alicui, *Div.* 3. 295
delegare crimen optimis hominibus, *Font.* 4. 436
delere urbes, *Roſc. Am.* 45. 198
delere ſuſpicionem omnem metumque ex animo alicujus, *Roſc. Am.* 2. 118
delere ac tollere turpitudinem conceptam alicui, *Act.* 1 *Ver.* 16. 400
deliburus capillus, *Roſc. Am.* 46. 201
delicatiſſimum litus, 5 *Ver.* 40. 371
delinire pretio aliquem, 3 *Ver.* 68. 129
deliteſcere in frigida & jejuna calumnia, *Cæc.* 21. 543
delitum tectorium ex columna. vide, tectorium.
delubra conſecrata ſanctiſſimis religionibus, *Act.* 1 *Ver.* 5. 363
delubra religioſiſſima, *Div.* 1. 288
deludi ab aliquo facete, *Roſc. Am.* 44. 196
Delus Apollini & Dianæ ſacra, 1 *Ver.* 4
Deli fani Apollinis religioſiſſimu 1 *Ver.* 17. 4
Deliaca ſupellex, 2 *Ver.* 72. 6
——— vaſa, *Roſc. Am.* 46. 2
Deliacum vas, 4 *Ver.* 1. 1
Delphi, *Font.* 10. 4
Delphicæ menſæ e marmore, 4 *Ver.* 2
demere de capite, 3 *Ver.* 34.
demerſa cauda Verris in litura tanqua in luto, 2 *Ver.* 78. 703. *ſ*
demittere ſe crebro ad aurem alicuju 2 *Ver.* 30. 6
Democritus gymnaſiarchus, 4 *Ver.* 4 2
demoliri ſignum, 4 *Ver.* 43. 2
demonſtrare rem, 1 *Ver.* 48. 5
demortuus, 2 *Ver.* 50. 6
demovere aliquem de ſententia, *A* 1 *Ver.* 17. 4
demovere moleſtiã ab aliquo, *Div.* 2. 2
dentes eburnei incredibili magnitudin 4 *Ver.* 46. 26
denudari a pectore, 5 *Ver.* 13. 3
denunciare alicui faciendum eſſe al . quid, 2 *Ver.* 4. 57
denunciare judicium, *Roſc. Com.* 9. 25
denunciare teſtimonium alicui, *Roſ* *Am.* 38. 18
denunciare teſtimonia aliquibus in al quam rem, 1 *Ver.* 19. 45
deonerare aliquid ex invidia alicujus *Div.* 14. 32
depaciſci partem ſuam cum aliquo, *Roſ* *Am.* 38. 18
depactus eſt ſibi tria prædia, *Roſc. Am* 39. 18
depeculari fanum, *Act.* 1 *Ver.* 4. 36
depeculari aliquem, 4 *Ver.* 17. 22
depeculari laudem, honoremque familiæ alicujus, 4 *Ver.* 36. 24
depeculatio publicorum operum, *Act* 1 *Ver.* 4. 360
depeculator ærarii, *Act.* 1 *Ver.* 1. 351
depellere impetus alicujus a capite alicujus, *Font.* 16. 457
depellere tela, *Quint.* 2. 12
depellere verbera, 5 *Ver.* 62. 408
deperdere de exiſtimatione ſua aliquid, *Font.* 9. 445
deperdere de jure civitatis aliquid, *Cæc.* 35. 592

de-

deperdere de libertate aliquid, 2 *Ver.* 30. 628
deperdere aliquid in offenſione, *Div.* 22. 341
depingere vitam alicujus, *R. A.* 27. 163
deplorare calamitatem ſuam, *Div* 6. 303
deplorare jus ſuum, *Act.* 1 *Ver.* 18. 402
deplorare de incommodis alicujus, 2 *Ver.* 27. 623
deplorare miſeriis alicujus, 2 *Ver.* 4. 574
deplorare & conqueri de improbitate, & injuriis alicujus, 3 *Ver.* 18. 36
deponere perſonam accuſatoris, *Qu.* 13. 55
deponere ſtudium, *Roſc. Am.* 17. 145
depopulari provinciam, *Div.* 4. 296
depoſcere aliquid ſibi, *Act.* 1 *Ver.* 12. 387
depoſcere partes ſibi, *Roſc. Am.* 34. 177
depoſitus. —— æger & prope depoſitus, 1 *Ver.* 2. 414
deprecari mortem & ſanguinem unius innocentiſſimi, 5 *Ver.* 47. 384
deprecari periculum, 5 *Ver.* 56. 399
deprecari vim virgarum, 5 *Ver.* 62. 408
deprecari crimina avaritiæ, frugalitatis laudibus, 2 *Ver.* 78. 704
deprecari calamitatem ab aliquo, 1 *Ver.* 60. 561
deprecari pauca ab aliquo, 3 *Ver.* 5. 10
deprecatione deorum non tam commoventur homines, quam conſcientiæ fide, *Roſc. Com.* 16. 270
deprehendere furtum, 3 *Ver.* 45. 90
deprehenſus in aliquo manifeſto ſcelere, 5 *Ver.* 44. 376
derivare culpam ſuam in aliquem, 2 *Ver.* 20. 611
derivare reſponſionem aliquo, 1 *Ver.* 53. 542
derogo. —— non tantum mihi derogo, ut te copioſius, quam me putem poſſe dicere, *Roſc. Am.* 32. 173
derogat fidem teſtibus ſuſpicio cupiditatis & inimicitiarum, *Font.* 7. 443
derogatur fides alicujus, *Quint.* 23. 90
derogatur de fide teſtium, *Cæc.* 1. 471
deſcendere ad accuſandum, 5 *Ver.* 64. 412
deſcendere ad petitionem rei alicujus, *Quint.* 16. 64
videte, quo deſcendam, *Font.* 4. 430
deſcribunt illi me latronem & ſicarium, *Roſc. Am.* 33. 176
deſcribere ſummas pecuniarum, 5 *Ver.* 25. 342
deſcribere jura, *Quint.* 14. 55
deſcribere jura pretio, non æquitate, 5 *Ver.* 11. 317
deſerere. —— non ſolum deſerere, ſed etiam oppugnare, *Act.* 1 *Ver.* 4. 360
deſerere cauſſam alicujus ac prodere, 1 *Ver.* 33. 489
deſerere vadimonium alicui, *Qu.* 18. 70.
deſertiſſima ſolitudo, 5 *Ver.* 67. 415
deſervire alicui opera, ſumptu, labore, 3 *Ver.* 98. 182
deſperare de aliquo, 1 *Ver.* 8. 428
deſperatus homo, *Act.* 1 *Ver.* 12. 386. *ſeq.*
deſperatus ab hominibus, *Roſc. Am.* 10. 134
deſperatiſſimum perfugium, 2 *Ver.* 41. 647
deſtitui in convivio, 3 *Ver.* 26. 51
deſtitutus nudus, 5 *Ver.* 43. 375
deſtitutus ſolus pertimuit, 2 *Ver.* 30. 628
deſtitutione perculſus, *Quint.* 5. 25
deterrere aliquem, 3 *Ver.* 53. 103
deterrere aliquem agere aliquid, id eſt, ne agat, *Act.* 1 *Ver.* 9. 376
deterreri pudore, *Act.* 1 *Ver.* 5. 363
detrahere manubias, 1 *Ver.* 60. 561
detrahere ſpolia cruenta, *Roſc. Am.* 50. 207
detrahere ex ea facultate, quam quis habeat, *Div.* 15. 325
detrahere de capite alicujus rei, 1 *Ver.* 4. 419
detrahere ſibi, 4 *Ver.* 24. 224
detrahere aliquid de jure & commodo ſuo, 1 *Ver.* 9. 430
detrahere aliquid de aliqua re, 3 *Ver.* 78. 149
detrahi alicui, *Roſc. Am.* 48. 203
detrimentum facere, 4 *Ver.* 9. 198
detrimento mihi eſſe aliquid, *Div.* 4. 299
detrudi, *Cæc.* 17. 528
deturbare de poſſeſſione aliquem, *Quint.* 26. 98
deturbare de fortunis omnibus aliquem, *Quint.* 14. 57
deverſari, 1 *Ver.* 25. 470
devincire aliquem donis & beneficiis, 5 *Ver.* 31. 356
deunx, *Cæc.* 6. 489
devolare ad florentem amicitiam ab afflicta, *Quint.* 30. 106
devorare pecuniam publicam, 3 *Ver.* 76. 146. *ſeq.*

de-

devorare prædam ſpe & opinione, 1 *Ver.* 51. 539
Deus. —— commoda quibus utimur, lucemque qua fruimur, ſpiritumque quem ducimus, a Deo nobis dari atque impertiri videmus, *Roſc. Am.* 45. 198
dii immortales non ex pactione verborum quibus jusjurandum comprehenditur, ſed ex perfidia & malitia, per quam inſidiæ tenduntur alicui, hominibus iraſci conſueverunt, *Roſc. Com.* 16. 270
dii approbent, 5 *Ver.* 19. 334
dii faciant, ut &c. pro, utinam, 5 *Ver.* 13. 321
deos mihi velim propitios, *Div.* 13. 318
dii penates, *Quint.* 26. 97
dii ſpoliati ac violati, id eſt ſimulacra Deorum, 4 *Ver.* 30. 236
Dexio Tyndaritanus, 5 *Ver.* 42. 374
dextræ complexuſque, 5 *Ver.* 40. 371
Diana Delo nata, 1 *Ver.* 18. 453
—— Pergæ, 5 *Ver.* 72. 424
Dianæ ædes Syracuſis, 4 *Ver.* 53. 271
—— fanum aſylum Epheſi, 1 *Ver.* 33. 485
—— fanum Pergæ, 1 *Ver.* 20. 459
—— templum Pergæ, 3 *Ver.* 21. 42
—— ſimulacrum ex ære apud Segeſtanos, 4 *Ver.* 33. 239
—— deſcriptio, *ibid.*
—— Segeſtanæ ſignum, quo fletu mulierum majorumque natu Segeſta exportatum ſit, 4 *Ver.* 34. 241. *ſeq.*
Dianium, 5 *Ver.* 56. 399
Dianium: quod in Hiſpania eſt, 1 *Ver.* 34. 491
dicatus & conſecratus Iovi, 4 *Ver.* 31. 237
dicere diem. vide, dies.
dicere legem, 3 *Ver.* 8. 16
dicere contra, *Roſc. Am.* 22. 156
dicere contra caput, *Quint.* 13. 54
dicere criminoſe & ſuſpicioſe, *Roſc. Am.* 20. 148
dicere diſperſe aliqua, 4 *Ver.* 52. 270
dicere gravius quidquam nolle hominis cauſſa, *Roſc. Am.* 48. 203
dicere pro teſtimonio, 1 *Ver.* 48. 534
dicendi conſuetudo, *Quint.* 3. 16
dicis cauſſa nummulorum aliquid dare, 4 *Ver.* 24. 224
dictio cauſſæ, *Quint.* 10. 45
dicto audiens, 1 *Ver.* 35. 492
dicto audiens eſſe alicui, 4 *Ver.* 12. 2
P. Didius, *Font.* 15. 4
dies calamitoſus, 4 *Ver.* 67. 2
dies dicere alicui, *Div.* 20. 3
diem dicere operi, 1 *Ver.* 57. 5
diem præſtituere operi faciundo, 1 *V* 56. 5
diem differre omnibus judiciis, 2 *Ver.* 1 6
diem effugere, *ib.*
diem ſumere ex commodo alicuju 3 *Ver.* 98. 1
quo die in rem præſentem veniretu *Cæc.* 7. 4
die excludere, 1 *Ver.* 52. 5
incidere in illam diem, 1 *Ver.* 11. 3
differre vadimonium, *Quint.* 14. 5
difficile eſt finem facere pretio, niſi li bidinem feceris, 4 *Ver.* 7. 19
difficilis adſcenſus atque arduus, 4 *Ve* 23. 22
difficillimis in rebus, 4 *Ver.* 49. 26
difficultas nummaria, 2 *Ver.* 28. 62
difficultas magna rei nummariæ ten aliquem, 4 *Ver.* 6. 19
eſſe in ſumma difficultate nummaria 2 *Ver.* 28. 62
difficultatibus nullis populi, id eſt, po pulo nulla re laborante, 5 *Ver.* 20. 33
diffidere fidei alicujus, *Act.* 1 *Ver.* 10. 38
digitum non diſcedere ab argento 4 *Ver.* 15. 20
digitum tollere, 1 *Ver.* 54. 54
digna cauſſa eſt, cur inimicitiæ ſuſci piantur, 2 *Ver.* 47. 65
digna mulier, quamobrem quis com moretur alicubi, 1 *Ver.* 24. 46
dijudicare cauſſam aliquam diſceptator domeſtico, *Cæc.* 2. 47
dijudicare controverſias verbis non æ quitate, *Font.* 7. 44
diligentia & ſanctimonia, *Quint.* 17. 6
diligentiam præſtare, *Cæc.* 2. 47
diligere ſingulariter aliquem, 2 *Ver.* 47. 656
diligere ſe & magnifice circumſpicere, *Roſc. Com.* 2. 229
diluere crimen, *Roſc. Am.* 13. 139
diluere crimina accuſatoris & inimicorum, 5 *Ver.* 30. 353
diluere crimina dilucide, 2 *Ver.* 78. 704
dimittere conſilium, 2 *Ver.* 29. 628
dimittere atque ablegare conſilium, 2 *Ver.* 30. 628

di-

imittere hominem male verbis acceptum, 2 *Ver.* 29. 626
imittere quæſtionem, 2 *Ver.* 30. 628
imittere ſenatum, 4 *Ver.* 65. 293
imittere teſtem, 5 *Ver.* 63. 410
Diocles Centuripinus, 3 *Ver.* 56. 108
——— Popillius, 4 *Ver.* 16. 209
Diodorus Melitenſis, 4 *Ver.* 18. 212
——— Timarchides, 4 *Ver.* 62. 286
Dio Haleſinus, 1 *Ver.* 10. 434. 2 *Ver.* 7. 582
Diognotus, 3 *Ver.* 38. 74
Dionyſia, *Roſc. Com.* 8. 247
Dionyſiarchus Proagorus, 4 *Ver.* 23. 221
Dionyſidorus, 2 *Ver.* 21. 651
lireƈto ordine, *Cæc.* 8. 495
lireptio bonorum acerba atque indigna, 3 *Ver.* 19. 37
liſpar condicio, 5 *Ver.* 19. 334
Dis pater, 4 *Ver.* 48. 264
liſcedere impune, 2 *Ver.* 23. 617
liſcedere turpiſſime, *Div.* 22. 341. *ſeq.*
liſcedere inferiorem in cauſſa pari, id eſt, ſuperatum ab adverſario, *Qu.* 18. 73
liſcedere ſuperiorem, *Cæc.* 1. 499
liſcedere a defendendis hominibus, *Div.* 2. 291
liſcedere ab omnium conſuetudine, 2 *Ver.* 43. 650
liſcedere longe a ſua conſuetudine, & cautione, & diligentia, *Font.* 1. 430
diſceſſionem fieri in eam rem, 4 *Ver.* 65. 292
diſceptare cum aliquo æquo jure, 2 *Ver.* 15. 603
diſceptare de re pecuniaria, *Quint.* 13. 55
diſceptante populo, 5 *Ver.* 71. 423
diſceptator domeſticus, *Cæc.* 2. 474
diſceptator criminis, 3 *Ver.* 79. 152
diſcipulus ex magiſtro amatus, *Roſc. Com.* 10. 256
diſcoloribus ſignis ſententiæ notarentur, *Aƈt.* 1 *Ver.* 13. 393
diſcrimen, 3 *Ver.* 20. 41
in diſcrimen adduci rem, 1 *Ver.* 2. 416
diſerte ſcribere, 3 *Ver.* 54. 106
disjeƈtus. —— ejus oppoſitum conjeƈtus in ordinem, *Roſc. Com.* 2. 230
diſperſe dicere aliqua, 4 *Ver.* 52. 270
diſpoſite accuſare, 4 *Ver.* 40. 251
diſſenſionis civilis non moleſtus exitus, 5 *Ver.* 58. 403
diſſimilis illi, 4 *Ver.* 35. 243
diſſimilitudines ſtudiorum ac voluntatum, inimicitiæ maximæ ſunt, 3 *Ver.* 3. 7
diſſolvere amicitiam, *Roſc. Am.* 39. 187
diſſolvere quod quis debuit, *Roſc. Com.* 10. 254
diſſolvere criminationem, *R. A.* 29. 168
diſſolute jus ſuum relinquere, *Cæc.* 36. 593
diſſolute vendere, *Quint.* 24. 91
diſſolutio judiciorum, 4 *Ver.* 59. 283
diſſolutus, *Quint.* 12. 51
diſſolutus in aliquem, 5 *Ver.* 40. 371
diſſolutus in re familiari, *Quint.* 11. 47
diſſolutus in judicando, 3 *Ver.* 62. 117
diſſolutiſſimus, 3 *Ver.* 56. 108
diſtinƈtus, 4 *Ver.* 27. 232
diſtrahere controverſias, *Cæc.* 2. 474
diſtribuere cauſſam, *Roſc. Am.* 42. 194
diſtributio quadripartita, 1 *Ver.* 12. 440
diſtriƈtus & obligatus negotio, *Aƈt.* 1 *Ver.* 9. 376
diſturbare ſocietatem vitæ, *Roſc. Am.* 38. 186
divaricare ac deligare aliquem in ſtatua, 4 *Ver.* 40. 251
diverſari, 1 *Ver.* 25. 470
diverſorium flagitiorum, *Roſc. Am.* 46. 208
diverſi aditus Syracuſarum, 4 *Ver.* 52. 271
diverſa inter ſe loca, 3 *Ver.* 83. 159
diverticulum fraudis & inſidiarum reperire, *Roſc. Com.* 17. 273
divinitus, 3 *Ver.* 76. 147
diviſores tribuum, *Aƈt.* 1 *Ver.* 8. 374
diviſoribus dedit H-S. LXXX millia Verres, ut prætor renunciaretur, 4 *Ver.* 20. 217
divulgare rem aliquam ſermonibus, *Font.* 5. 439
docere aliquem de aliqua re, *Roſc. Am.* 9. 132. & 44. 169
quo quiſque ſollertior & ingenioſior eſt, hoc docet iracundius & laborioſius, *Roſc. Com.* 10. 257
Docimus, 3 *Ver.* 34. 65
Dolabella, 1 *Ver.* 29. 179
Cn. Dolabella, *Aƈt.* 1 *Ver.* 4. 360. & 1 *Ver.* 15. 447
——— damnatus, 2 *Ver.* 44. 651
——— prætor, *Quint.* 8. 36
P. Dolabella prætor, *Cæc.* 8. 496
dolorem inurere cineri atque oſſibus alicujus, 1 *Ver.* 44. 520

dolorem tegere & celare. vide, celare & tegere.
domeſticum atque inteſtinum malum opprimit antequam proſpicere potueris, 1 *Ver.* 15. 447
dominari in capite & fortunis hominum honeſtiſſimorum, *Qu.* 30. 106
dominari in judiciis, *Div.* 7. 307
Domitia via in Gallia, *Font.* 4. 417
Cn. Domitius, 2 *Ver.* 47. 556. *Font.* 12. 451
——— Silani accuſator, *Div.* 20. 339
——— Cenſor, 1 *Ver.* 55. 548
L. Domitius, 1 *Ver.* 53. 541
——— prætor in Sicilia, 5 *Ver.* 3. 303
domus clauſa pudori & ſanctimoniæ, *Quint.* 30. 106
domus patens atque adeo expoſita cupiditati & voluptatibus, *ibid.*
domus vacua ſignis & tabulis pictis, virtute florens, 1 *Ver.* 21. 461
domum exornatam atque inſtructam reddere nudam atque inanem, 2 *Ver.* 34. 636
domum habere clauſam, *Quint.* 30. 106
domum habere patentem, *ibid.*
domum inſtruere, 4 *Ver.* 5. 192
domum introire prohibitus, habere debet actionem ex interdicto VNDE VI, *Cæc.* 13. 512. *ſeq.*
donandi cauſſa advocabant concionem, 3 *Ver.* 80. 154
donare large effuſeque, *Roſc. Am.* 18. 130
donari præmiis, *Roſc. Am.* 37. 184
Dorotheus, 2 *Ver.* 36. 639
dotem dicit mulier nullo auctore, *Cæc.* 25. 556
Drepanitanus pupillus, 2 *Ver.* 57. 671
dubia reip. tempora, 5 *Ver.* 1. 300
dubia formidoloſaque tempora, *ib.* 299
dubitare de fide atque integritate alicujus, 1 *Ver.* 6. 425
ducem & principem ſe præbere ad aliquid, 5 *Ver.* 16. 328
ducere ad ſupplicium aliquem, 5 *Ver.* 28. 350
ducere per triumphum ante currum, 5 *Ver.* 26. 347
ducere animum de cælo, *Roſc. Am.* 26. 162
ducere rem ita, pro agere, *Act.* 1 *Ver.* 9. 377
ducere hinc & conflare mendacium, *Roſc. Com.* 16. 271
duci honore, laude, gloria, 2 *Ver.* 58. 6
ducere pro exiſtimare, habere. Non ducere aliquem hominem, 3 *Ver.* 26.
ducere aliquem in numero & loco hoſtis, 5 *Ver.* 25. 3
ducere pro nihilo res ſanctiſſimas 2 *Ver.* 16. 6
ducere rationem temporis, &c. *Div.* 3
ducere aliquem in hac ratione: quo barbari dicunt ponere, ſive include in hoc computo ſummam alicuju 3 *Ver.* 49. 9
duximus xc medimnum millia, 3 *Ve* 49. 97. *ſe*
ducere, pro differre, *Act.* 1 *Ver.* 10. 38
dupondius tuus ageretur, *Quint.* 16. 6
durus & ferreus, 5 *Ver.* 46. 38
dux prædonum, 5 *Ver.* 26. 34
Dyrrachinus, 3 *Ver.* 56. 10

E.

ECce autem, *Act.* 1 *Ver.* 6. 36
ecquid, *Roſc. Am.* 36. 18
edere nomen alicujus alicui, *Roſc. Am* 18. 146, & *Div.* 1. 286. *ſeq*
edere poſtulata alicui, 2 *Ver.* 4. 574 & 42. 68
edere ſibi ſocium illum & illum, *Quint* 24. 9
edere ſcriptum alicui, 4 *Ver.* 16. 22
ἐδικαιώθησαν, hoc eſt, ut Siculi loquuntur, ſupplicio affecti ac necati ſunt, 5 *Ver.* 57. 401
edictum prætoris lex annua eſt, 1 *Ver.* 42. 517
edicti prætoris initium naſcitur a Kalendis Ianuariis, *ibid.*
edicto prætoris finem afferunt Kalendæ Ianuariæ, *ibid.*
edictum interponere, 1 *Ver.* 41. 511
Ediſſæ portus, 5 *Ver.* 34. 360
educatio, *Roſc. Am.* 22. 157
educatus in diſciplina diviſoris, 3 *Ver.* 69. 131
educere ſortem, 2 *Ver.* 51. 661
efficere, 3 *Ver.* 33. 63
effictі mores in alienis perſonis, *Roſc. Am.* 16. 144
effrenatæ cupiditates, 1 *Ver.* 24. 468
effugere bella, 4 *Ver.* 55. 274
effugere diem, 2 *Ver.* 15. 602
effugere de manibus, *Roſc. Am.* 12. 138

effun-

ffundere atque conſumere per luxuriam id, quod per ſcelus adeptus ſis, *Roſc. Am.* 2. 118
Eggyna civitas, 3 *Ver.* 43. 87
egredi extra cancellos, *Quint.* 10. 46
egreſſus in terram, 5 *Ver.* 51. 391
Egritomarus, 2 *Ver.* 47. 656
ejicere aliquem nudum domo, *Roſc. Am.* 8. 130
ejicere ex animo amorem penitus inſitum, *Roſc. Am.* 19. 147
ejici magnos fluctus, 1 *Ver.* 18. 452
ejurare forum ſibi iniquum, 3 *Ver.* 60. 114
elabi e crimine, 1 *Ver.* 34. 492
elabi ſuſpicione omni, 1 *Ver.* 39. 506
elaborare in aliquo, 1 *Ver.* 11. 438
elaborant omnes alicujus curæ, vigiliæ, cogitationes ad officium & veritatem, 5 *Ver.* 72. 427
elaboratum mihi eſt magno ſtudio, ut, &c. *Div.* 13. 317
elegantes, 4 *Ver.* 44. 258
Eleſiodolus, *Font.* 5. 439
eloquentia. —— duæ res in omni civitate plurimum poſſunt, gratia & eloquentia, *Quint.* 1. 3
non omnia ſunt in eloquẽtia, *Qu.* 26. 96
Elorini, 3 *Ver.* 43. 87
eludere minas accuſatoris, magnamque exſpectationem judicii ad ſuum arbitrium, *Act.* 1 *Ver.* 10. 382
eludere aliquem, 3 *Ver.* 40. 79
eluere maculas furtorum & flagitiorum ſuorum ſanguine innocentium, 5 *Ver.* 46. 382
eluere innocentium ſanguinem ſupplicio alicujus, 1 *Ver.* 3. 417
emanat fama, 1 *Ver.* 1. 411
emblema, 4 *Ver.* 21. 217
ementiri, *Roſc. Am.* 44. 196
ementiri aliquid & criminari alterum, 3 *Ver.* 5. 10
emere bona ratione, 4 *Ver.* 4. 190
emere mancipium non licebat magiſtratui, aut legato in provincia, niſi in demortui locum, 4 *Ver.* 5. 191
emere a malo auctore, 5 *Ver.* 22. 338
emergere ex paternis vitiis ac probris, 3 *Ver.* 68. 130
emergere belluas ex mari, 4 *Ver.* 58. 281
emergere ex judicio peculatus, 1 *Ver.* 4. 420
emicat crudelitas illi toto ore, 5 *Ver.* 62. 408
emigrare domo, 2 *Ver.* 36. 639
eminet & apparet, *Roſc. Am.* 41. 193
emiſſarius, 3 *Ver.* 40. 79
emiſſus repente e carcere, 5 *Ver.* 9. 313
emolumentum magnum propoſitum eſſe alicui, ſi, *Font.* 8. 449
emolumentum. —— nemo ſine emolumento ad maleficium conatur accedere, *Roſc. Am.* 30. 170
ereptio eſt, non emptio, cum venditori ſuo arbitrio vendere non licet, 4 *Ver.* 5. 192
en, 5 *Ver.* 47. 383
Enguini, 4 *Ver.* 44. 258
eniti, aut efficere, *Div.* 8. 309
Enna urbs, ejus deſcriptio, 4 *Ver.* 48. 263. *ſeq.*
Enna eſt loco perexcelſo atq; edito, *ibid.*
Enna mediterranea eſt maxime, 3 *Ver.* 83. 159
Enna videtur non urbs eſſe, ſed fanum Cereris, 4 *Ver.* 50. 267
Ennenſes, 2 *Ver.* 65. 682
Ennenſium nemus, 4 *Ver.* 48. 263
Entellini, 3 *Ver.* 43. 86
enunciare conſilia ſociorum adverſariis, *Roſc. Am.* 40. 191
enunciare conſilia & voluntatem alicujus alteri, *Roſc. Am.* 38. 185
eo reſtituas, *Cæc.* 30. 574
eodem accedit, *Roſc. Am.* 31. 171
ephemeris, *Quint.* 18. 71
Epheſus, 3 *Ver.* 83. 159
Epicrates Agyrinenſis, 2 *Ver.* 9. 586
—— Bidinus, 2 *Ver.* 22. 614
equeſter ordo judicat, *Act.* 1 *Ver.* 13 389
equeſtres ſtatuæ, 4 *Ver.* 41. 252
equitare in equuleis, 4 *Ver.* 23. 215
equitatum imperare, *Font.* 1. 433
equites Rom. judices, *Font.* 8. 444
equulei argentei, 4 *Ver.* 23. 215
equus Trojanus introductus, *ibid.* 223
erigit aures judex, 1 *Ver.* 10. 436
erigere atque recreare provinciam afflictam & perditam, 3 *Ver.* 91. 171
erigere malum, 5 *Ver.* 34. 360
eripere ſe ex ferro, 1 *Ver.* 32. 487
ex periculo, 1 *Ver.* 27. 476
ex infamia, 3 *Ver.* 60. 116
eripere orationem alicui, 2 *Ver.* 69. 689
eripere poteſtatem judicandi alicui, 1 *Ver.* 8. 428
eripere prædam de manibus alicui, 1 *Ver.* 54. 543

eripere purgationem ſuam alicui, 2 *Ver.* 68. 688
ereptio eſt, non emptio, cum venditori ſuo arbitrio vendere non licet, 4 *Ver.* 5. 192
Eriphila ea cupiditate fuiſſe dicitur, ut cum vidiſſet monile ex auro & gemmis, pulchritudine ejus incenſa ſalutem viri prodiderit, 4 *Ver.* 18. 213. *ſeq.*
erogare pecunias in operum locationes falſas, 5 *Ver.* 19. 333
Eros comœdus, *Roſc. Com.* 11. 127
errare conjectura domeſtica, 3 *Ver.* 67. 127
errati ſuſpicio, 4 *Ver.* 19. 214
Erucius, *Roſc. Am.* 13. 139
eruditus ad rei militaris ſcientiam, non litteris, ſed rebus geſtis ac victoriis, *Font.* 15. 456
erumpunt ignes ex Ætnæ vertice, 4 *Ver.* 48. 263
exſpectatur, quonam illius cupiditas ſit eruptura, 2 *Ver.* 30. 629
Erycina Venus, 2 *Ver.* 8. 583
Ery:us mons, 2 *Ver.* 47. 654
Erymanthius aper, 4 *Ver.* 43. 256
Erythræ, 1 *Ver.* 19. 454
eſſe aliquid alicui cum homine aliquo, 5 *Ver.* 52. 392
eſſe bono alicui aliquid fieri, *R A.* 5. 123
eſſe emolumento & ornamento alicui, *Roſc. Am.* 49. 204
eſſe fraudi & damnationi alicui pecunias captas, 3 *Ver.* 40. 79
eſſe aliquid detrimento, maculæ, invidiæ, infamiæ alicui, 3 *Ver* 62. 118
eſſe aliquid quæſtui alicui, 3 *Ver.* 40. 80
eſſe ſumptui aut labori alicui, 1 *Ver.* 6. 4-4
eſſe odio alicui, 1 *Ver.* 13. 442
eſſe tanti. vide, tanti.
eſſe cum imperio & poteſtate, 4 *Ver.* 5. 192
eſſe in ære alieno, 4 *Ver.* 6. 193
eſſe in ſuis nummis multis, id eſt, habere multos nummos, *ibid.*
eſſe in eadem cauſſa, 5 *Ver.* 21. 337
eſſe in difficultate ſumma nummaria, 2 *Ver.* 28. 626
eſſe in gratia cum aliquo, *Act.* 1 *Ver.* 17. 401
eſſe in honore magno apud aliquem, *Roſc. Am.* 41. 192
eſſe in laude & gratia cum aliquo, 1 *Ver.* 8. 427
eſſe in mendicitate ſumma, *R. A* 31.
eſſe in ſqualore in tenebris, 5 *Ver.* 8. 3
eſſe in vadimonium, *Quint.* 5.
eſto, 5 *Ver.* 17. 3
evadere bonus & fortis, 3 *Ver.* 69. 1
Eubulida Herbitenſis, 5 *Ver.* 42. 3
Eubulides Groſphus Centuripinus, 3 *Ver.* 23.
evehere ſigna ploſtris, 1 *Ver.* 20. 4
evellere ſcrupulum ex animo alicui: q eum dies noctesque ſtimulat ac pu git, *Roſc. Am.* 2. 118. *ſ*
everriculum, 4 *Ver.* 24. 2
evertere provinciam, 2 *Ver.* 7. 5
evertere aliquem funditus, *R. A.* 39. 1
evertere aliquem funditus bonis, 1 *V* 37. 4
evertere aliquem fortunis patriis, 1 *V* 51. 5
evertere leges, teſtamenta, voluntat mortuorum, jura vivorum, 2 *Ver.* 1 6
eveſtigio, *Div.* 17. 3
Eumenidas Halycienſis, 5 *Ver.* 7. 3
evocari, 3 *Ver.* 28.
evolare, 5 *Ver.* 30. 3
evolare aliqua, 1 *Ver.* 26. 4
evolare ex illa flamma, 1 *Ver.* 32. 4
evolare ex ſeveritate alicujus, 1 *Ver.* 5. 4
Eupolemus Calactinus, 4 *Ver.* 22. 2
Europa in tauro ſedens Tarenti, 4 *V* 60. 2
Eutychus, comicum nomen, *Ro Am* 16, 14
ex animi ſui ſenſu & dolore pronuncia re aliquid, *Roſc. Am.* 44. 19
ex inſtituto alicujus ac litteris aliqui facere, 5 *Ver.* 21. 33
ex voluntate ſua dicere, 3 *Ver.* 71. 13
ex templo, *Roſc. Com.* 3. 23
ex oratione ſua petere, *Roſc. Com.* 18. 27
majores noſtri ex minima, tenuiſſima que republica maximam, & floren tiſſimam nobis reliquerunt, *Roſ Am.* 18. 14
exacta ætate, 5 *Ver.* 8. 31
exæquare omnia pretio, 2 *Ver.* 49. 66
exaggerare nimium aliquid, *Cæc.* 7. 49
exagitatus injuriis alicujus, 3 *Ver.* 32. 6
exardere iracundia & ſtomacho, 2 *Ver* 20. 61
exardere ad aliquid, 1 *Ver.* 25. 470. *ſeq*
excidit vultus, oratio, mens denique 1 *Ver.* 54. 54

excidi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

cidit repente oratio, *Quint.* 11. 50
cidunt nummi, 2 *Ver.* 54. 668
cipere copias & impetum alicujus mœnibus, litoribus, claſſibus, 2 *Ver.* 65. 684
cipere eos, qui ex acie fugerunt, *Roſc. Am.* 59. 209
cipere ſpiritum extremum ore, 5 *Ver.* 45. 380
cipere ex omnibus rebus ſuis ſeipſum nudum, neque præterea quidquam, *Roſc. Am.* 49. 205
ceptio legis, 2 *Ver.* 8. 586
ne exceptione recte dixeram, virum cum iſti eſſent, neminem fuiſſe, 5 *Ver.* 31. 356
xcitare dormientem, 5 *Ver.* 35. 362
xcitare aliquem ex inferis, 5 *Ver.* 49. 338
xcitari libidines alicujus non ſolum oculis, ſed etiam auribus, 4 *Ver.* 18. 214
xcitari odium in aliquem, 3 *Ver.* 67. 128
xcitari conſcientia ſceleris & furore ex maleficiis concepto, 5 *Ver.* 29. 351
xcludere matres ab extremo complexu liberorum, 5 *Ver.* 45. 380
xcludere die aliquem, 1 *Ver.* 57. 555
xcludere die aliquem a negotio, 3 *Ver.* 7. 15
xcludi anguſtiis temporis, 1 *Ver* 56. 552
xcludi temporis reip. 4 *Ver.* 27. 231
excogitare diligenter & caute quid quis decernat, 4 *Ver.* 65. 293
excruciatus fumo, 1 *Ver.* 17. 451
excurſor Verris & emiſſarius, 2 *Ver.* 8. 524
excuſatione ſummæ ſtultitiæ, ſummæ improbitatis odium deprecari, *Cæc.* 11. 505
excutere aliquem ſiquid ferri fortaſſe habet, *Roſc. Am.* 34. 178
exigere, *Roſc. Com.* 13. 264
exigere portorii nomine in ſingulas vini amphoras quaternos denarios, *Font.* 5. 439
exempla vetera, 3 *Ver.* 78. 150
exempla ex vetere memoria, & monumentis, ac litteris, plena dignitatis, plena antiquitatis, 3 *Ver.* 89. 169
exemplum ſtatuere in aliquos, 3 *Ver.* 91. 171
exemplum præbere nequitiæ alicui, 5 *Ver.* 52. 394
exemplo alicujus, inſtitutoque facere, 2 *Ver.* 42. 647
exemplo alicujus adductum facere aliquid, 3 *Ver.* 90. 170
exemplo multorum licitum eſſe, *Roſc. Com.* 11. 259
exemplorum citatio quid promittat, 3 *Ver.* 89. 169
exemplis improborum, improbi judicio ac periculo liberari non debent, 3 *Ver.* 90. 171
exempla nequitiæ filiis præbet parentis vita, 3 *Ver.* 78. 150
exempla vetera pro fictis fabulis audiuntur, 3 *Ver.* 90. 170
quæ exempla habeant plurimum auctoritatis ad probandum & jucunditatis ad audiendum, 3 *Ver.* 90. 169
ἐξαιρέσιμοι dies, 2 *Ver.* 52. 663
exercere judicium publicum, 1 *Ver.* 60. 560
exercere inimicitias nimium familiariter, *Div.* 4. 298
exerceri armis, 4 *Ver.* 25. 227
exercitatus in cauſſis, *Quint.* 1. 7
exercitatus uſu bellorum gerendorum, *Font.* 14. 455
exercitatiſſimus ad verberandos homines, 5 *Ver.* 54. 396
exercitus conſularis, 1 *Ver.* 13. 441
exercitus maximi ſæpe pulſi & fugati ſunt terrore ipſo, impetuque hoſtium, ſine cujuſquam vulnere, *Cæc.* 14. 520
exercitus vi pulſi dicuntur, qui metu ac tenui ſæpe ſuſpicione periculi fugerunt, *Cæc.* 15. 522
exheredare filium quanta res, *Roſc. Am.* 19. 147
exhibere hominem, 2 *Ver.* 78. 704
exigere ad perpendiculum columnas, 1 *Ver.* 51. 538
exigere mercedem, 1 *Ver.* 46. 527
exigere pecuniam, 1 *Ver.* 29. 480
exigere ſarta tecta, 1 *Ver.* 50. 536
exigere pro ſua parte, *Roſc. Com.* 18. 275
exigere alteri, *Roſc. Com.* 17. 274
exilium non eſt ſupplicium, *Cæc.* 34. 590
eximere abſentem de reis, 4 *Ver.* 19. 215
eximere dies de faſtis, 2 *Ver.* 53. 665
eximere nomen alicujus de tabulis, *Roſc. Am.* 10. 133
eximere ex reis aliquem, 2 *Ver.* 40. 646
exinanire domos, *Div.* 4. 296
exinanire naves, 5 *Ver.* 41. 373
exinanitus ac perditus, 3 *Ver.* 86. 163
exire nomen ex hydria, 2 *Ver.* 51. 661

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

exire in terram, 5 *Ver.* 35. 362
exire atque in vulgus emanare oratio poterit, *Roſc. Am.* 1. 116
exire in reum, hoc eſt, exire de hydria nomen alicujus judicis futuri in reum, *Act.* 1 *Ver.* 13. 393
exitium alicujus, *Act.* 1 *Ver.* 4. 359
exitum reperire, 2 *Ver.* 25. 620
exiſtimare bene de aliquo, *Roſc. Com.* 5. 238
exiſtimare optime de aliquo, 2 *Ver.* 47. 656
exiſtimare male de aliquo, 3 *Ver.* 20. 40
exiſtimare longe aliter de aliquo, *Roſc. Am.* 18. 146
exiſtimare aliquid licere, eſt perditiſſima defenſio, 2 *Ver.* 41. 647
exiſtimari in hoſtium numero, *Act.* 1 *Ver.* 5. 362
exiſtimatio hominum, *Quint.* 16. 64
exiſtimatio innocentiæ, 3 *Ver.* 90. 170
exiſtimatio vitæ anteactæ, 3 *Ver.* 62. 119
exiſtimatio integra, *Quint.* 15. 59
exiſtimatio præclara alicujus, *Act.* 1 *Ver.* 14. 395
exiſtimationis periculum, *Act.* 1 *Ver.* 9. 378
exiſtimationis pudor, 2 *Ver.* 16. 604
exiſtimationis vivorum metus, 1 *Ver.* 37. 499
exiſtimationem colligere multo ſudore, labore, vigiliis, *Div.* 22. 342
exiſtimationem alicujus imminuere, 4 *Ver.* 27. 230
exiſtimatione innocentiæ florere, *Font.* 14. 455
exiſtimationis alterius ſtudioſiſſimus & cupidiſſimus, 2 *Ver.* 47. 656
exornare ample, magnificeque triclinium, 4 *Ver.* 27. 232
expedire alicui, pro, utile eſſe, *Qu.* 14. 58
expedire virgas, 5 *Ver.* 62. 408
expedire ſe ex laqueis, 2 *Ver.* 42. 647
expendere aliquid & æſtimare pecunia, 5 *Ver.* 9. 313
expenſam pecuniam alicui ferre, *Roſc. Com.* 1. 224
expergefacere ſe, 5 *Ver.* 15. 326
experiens arator, 3 *Ver.* 11. 22
experiens homo, 4 *Ver.* 17. 221
experientiſſimus ac diligentiſſimus arator, 3 *Ver.* 21. 42
experiri, *Roſc. Com.* 7. 243
experiri jus, *Cæc.* 12. 508
experiri judicio gravi, *Roſc. Com.* 9. 25
experiri intra parietes aut ſummo jure *Quint.* 11. 47. ſeq
experrecta nobilitas, *Roſc. Am.* 49. 20
expers injuriæ, 4 *Ver.* 22. 21
expiare locum, 4 *Ver.* 11. 20
expiare religiones deorum immorta lium, 1 *Ver.* 3. 41
expiare ſacrorum vetuſtatem, fani reli gionem ſupplicio alicujus, 4 *Ver.* 50 26
expilare domum, 5 *Ver.* 49. 38
expilare provinciam, 5 *Ver.* 70. 42
explere damnationem, *Cæc.* 10. 50
explere inſanias hominum cupidiſſimo rum, 4 *Ver.* 21. 21
explere lacunam rei familiaris, 2 *Ver.* 55 67
explere numerum nautarum & remi gum dimiſſorum, 5 *Ver.* 34. 36
explere legitimum numerum conſuetu dinis, 5 *Ver.* 22. 339
explicare volumen, *Roſc. Am.* 35. 181
explicare totam cauſſam, *R. A.* 12. 135
explicare totum crimen interrogando, *Act.* 1 *Ver.* 18. 404
explicare deſcriptionem, imaginemque tabularum, 2 *Ver.* 78. 703
explicare totam vitam alterius, *Div.* 8. 309
explicare omnia vitia & peccata alicujus, *Roſc. Am.* 19. 147
explodi e ſcena ſibilis & convicio, *Roſc. Com.* 10. 157
exponere argentum in ædibus, 4 *Ver.* 15. 209
exponere vaſa argentea, 4 *Ver.* 27. 232
exponere cauſſam oratione, *Div.* 13. 317
exponere cauſſam ante oculos, *Roſc. Am.* 12. 139
exponere difficultates ſuas, 2 *Ver.* 28. 626
exponere vere ſenſum acceptum oculis & animo, 3 *Ver.* 18. 36
exponere vitam alterius in conſpectu omnium, *Div.* 8. 309
exportari res ſine portorio, 2 *Ver.* 74. 698
expoſita ad prædandum provincia, 1 *Ver.* 37. 499
expoſtulare de cupiditatibus alicujus, 3 *Ver.* 89. 168
expreſſa imago vitæ quotidianæ, *Roſc. Am.* 16. 144
expreſſa perſona alicujus in vita & moribus alterius, *Roſc. Com.* 7. 245

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

expreſſa veſtigia ſceleris, *R. A.* 22. 157
exprimere iniquas pactiones vi & metu, 3 *Ver.* 62. 117. *ſeq.*
exprimere ab aliquo amplius, 3 *Ver.* 33. 64
exprobrare aut objicere aliquid alicui, 5 *Ver.* 50. 390
exprobrandi cauſſa dicere aliquid, *Roſc. Am.* 16. 143
expromere ſupplicia in aliquem, 5 *Ver.* 53. 395
expugnare legationem aut magiſtratum aliquem magna cupiditate, &c. 1 *Ver.* 17. 450
expugnator pudicitiæ, non adulter, 1 *Ver.* 3. 417
expellere aliquem nudum e patrimonio, tamquam e naufragio, *Roſc. Am.* 50. 207
expellere ex bonis, *Roſc. Am.* 11. 137
expellere fortunis omnibus, 3 *Ver.* 55. 106
expulſa in litus claſſis atque ejecta, 5 *Ver.* 35. 362
exquirere pretium diligentiſſime, 3 *Ver.* 30. 56
exquirere facta alicujus ad antiquæ religionis rationem, 4 *Ver.* 5. 192
exſaturare animum ſupplicio alicujus, 5 *Ver.* 26. 346
exſcribere litteras, *Font.* 4. 437
exſcribere tabulas, 2 *Ver.* 77. 703
exſcribendi poteſtatem habere, 1 *Ver.* 38. 503
exſequias cohoneſtare, *Quint.* 15. 63
exſilire de ſella, 2 *Ver.* 30. 629
exſiſtere aliquis ab inferis, 1 *Ver.* 37. 499
exſpectare tempus legitimum ad ulciſcendum, 1 *Ver.* 32. 486
exſpectatio ſumma omniũ, 5 *Ver.* 7. 310
exſpectationem afferre, *Div.* 13. 319
exſtare expreſſa veſtigia ſceleris, *Roſc. Am.* 22. 157
exſtinguere crimina interficiendo teſtes, 5 *Ver.* 44. 377
exſtinguere ac delere improbitatem, *Div.* 8. 308. *ſeq.*
exſtinguere atque opprimere poteſtatem intolerandam alicujus, *Roſc. Am.* 13. 139
exſtinguere omnem invidiam atque infamiam ſuam, 2 *Ver.* 69. 690
exſtinguere religionem potuit cupiditas, 1 *Ver.* 18. 454
exſtinctus funditus, 2 *Ver.* 21. 613
exſuere ſe laqueis, 5 *Ver.* 58. 402
exſulium non ſupplicium eſt, ſed perfugium portuſque ſupplicii, *Cæc.* 34. 590
exſultare victoria, *Roſc. Am.* 6. 125
extemplo, *Roſc. Com.* 3. 230
extenuare crimen, 5 *Ver.* 40. 371
exteræ nationes, *Div.* 3. 292
extorquere de manibus, 5 *Ver.* 72. 424
extorquere pecuniam, *Quint.* 14. 57
extraordinariæ cupiditates, 5 *Ver.* 14. 324
exturbare patriis bonis aliquem, 2 *Ver.* 19. 608
exturbare patriis focis præcipitem, *Roſc. Am.* 8. 130
exturbare ex numero vivorum aliquem, *Quint.* 15. 60
exuri vivum, 1 *Ver.* 27. 476

F.

Fabianus fornix, *Act.* 1 *Ver.* 7. 369
M. Fabius ſubſcriptor Plætorii, *Font.* 12. 551
facere audientiam, *Div.* 14. 320
facere bellum alicui, 1 *Ver.* 31. 484
facere paullum compendii, *Roſc. Com.* 17. 272
facere finem orationi, 2 *Ver.* 48. 656
facere heredem ex deunce & ſemuncia, *Cæc.* 6. 489
facere jacturam. vide, facere.
facere impetum. vide, impetus.
facere indicium, 1 *Ver.* 57. 555
facere injuriam alicui, 1 *Ver.* 31. 485
facere inſidias alicui, *Act.* 1 *Ver.* 2. 352
facere inſidias terra marique. *ibid.*
facere modum aliquem & finem orationi, 2 *Ver.* 48. 656
facere manum aliquam contra populum, 5 *Ver.* 30. 353
facere multa nefaria in Deos hominesque, 1 *Ver.* 2. 416
facere naviculariam, 5 *Ver.* 18. 332
facere optionem alicui, *Div.* 14. 320
facere omnia cum filia, 1 *Ver.* 41. 510
facere pactionem, *Roſc. Com.* 9. 252
facere pecuniam, 2 *Ver.* 6. 580
facere periculum ſui, *Div.* 14. 321
facere poteſtatem, optionemque alicui, ut, utrum velit, eligat, *ibid.* 320
facere poteſtatem interpellandi, *Roſc. Am.* 27. 163
facere poteſtatem omnium tabularum alicui, 4 *Ver.* 66. 295
facere planum. vide, planum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

facere ſcelus, 1 *Ver.* 47. 531
facere ſtrepitum, *Act.* 1 *Ver.* 15. 397
facere ſummam, 2 *Ver.* 53. 666
facere ſuum id, quod eſt commune aut alienum, *Quint.* 29. 104
facere contra aliquem, *Quint.* 1. 3
facere cum. — veritas cum illo facit, *Quint.* 30. 105
facere pro aliquo, *Act.* 1 *Ver.* 10. 379
facere una cum aliquo, *Div.* 11. 314
facit cum illo res & ſententia interdicti, *Cæc.* 28. 566
facit coram delatum eſſe, pro, ſcribit, 2 *Ver.* 41. 647
facio, cum ablativo hominis aut rei. quid hoc homine faciatis, 1 *Ver.* 16. 449
fac ita eſſe, 2 *Ver.* 57. 672
fac audiſſe ſtatim, pro, concedo: Eſto, *Roſc. Am.* 27. 162
factus ad libidines alicujus, 1 *Ver.* 25. 469
faceſſere periculũ innocenti, *Div.* 14. 321
facete & commode dicere aliquid, 4 *Ver.* 43. 256
facies perſonarum crimen vel arguit, vel refellit, *Roſc. Com.* 7. 244
facilitas, 5 *Ver.* 6. 309
facinus eſt vincire civem Rom. ſcelus verberare, 5 *Ver.* 66. 414
facinus improbum, in nullo etiam vindicatum, 3 *Ver.* 84. 160
facinus indignum, 5 *Ver.* 44. 377
facinus natum a cupiditate, auctum per ſtuprum, crudelitate perfectum atque concluſum, 2 *Ver.* 34. 635
facinus ſceleſtum ac nefarium, *Roſc. Am.* 13. 139
ad facinus adduci pecunia, 5 *Ver.* 5. 307
ut non omnem frugem, neque arborem in omni agro reperire poſſis: ſic non omne facinus in omni vita naſcitur, *Roſc. Am.* 27. 163. *ſeq.*
factitatum, 5 *Ver.* 24. 342
facultas ad agendum, *Div.* 11. 315
facultas agendi, *ibid.*
facultas dicendi & copia, *Act.* 1 *Ver.* 4. 358
facultas nummorum, *Quint.* 4. 20
facultas ſuſcipiendi maleficii, *Roſc. Am.* 33. 176
facultas ſumma maleficii ſuſcipiendi, *ibid.* 177
facultatem adimere, 5 *Ver.* 48. 386
facultatem facere vere atque honeſte judicandi, 2 *Ver.* 73. 696

fallere omni fraude & perfidia, *Roſ[c.] Am.* 40. 19
fefellit hoc me, 1 *Ver.* 7. 42
fallit multum illum opinio, 4 *Ver.* 4[…] 25
non multum me fallit, quid ſitis reſpon[ſuri], *Quint.* 17. 6
niſi me fallit animus, *Roſc. Am.* 17. 14[…]
falſa multa ſunt, quæ argui ſuſpicio[ne] poſſunt, *Roſc. Am.* 28. 16[…]
falſum crimen in puriſſimam vitam collatum, ſtatim concidit, & exſtinguitur, *Roſc. Com.* 6. 24[…]
falſo inſimulare, 5 *Ver.* 44. 37[…]
famam collectam conſervare, *Div.* 22 34[…]
fama percrebreſcit. vide, percreb.
fama emanat, 1 *Ver.* 1. 41[…]
fame necatus, *Act.* 1 *Ver.* 5. 36[…]
familia conſtat ex rebus pluribus *Cæc.* 19. 538
familiæ nomen non valet in uno ſervulo, *ibid.*
familiæ nomine etiam ſervus unus intelligitur, *Cæc.* 20. 540
familiaritas. vide, inſinuare.
C. Fannius, 1 *Ver.* 49. 535. & 50. 537
M. Fannius, *Roſc. Am.* 4. 121
fanum fortunæ Syracuſis, 4 *Ver.* 53. 271
fanum Apollinis religioſiſſimum, 1 *Ver.* 17. 451
fanum nudatum ac ſpoliatum, 1 *Ver.* 20. 459
fartus roſa pulvinus, 5 *Ver.* 11. 316
faſces & ſecures, 5 *Ver.* 15. 327
faſces quare prætoribus præferantur, 5 *Ver.* 9. 312
fauces macelli, *Quint.* 6. 28
fautor nobilitatis, *Roſc. Am.* 6. 124
Februarium menſem ſocii exſpectant, 1 *Ver.* 35. 493
feciales, 5 *Ver.* 19. 334
feciſſe videri pronunciare, 5 *Ver.* 6. 308
feciſſe alios, non eſt defenſio, 3 *Ver.* 88. 168
Felicitatis ædes, 4 *Ver.* 2. 187. & 57. 278
femina primaria, 1 *Ver.* 58. 558
femina probatiſſima, *Cæc.* 4. 482
femina lectiſſima, 1 *Ver.* 37. 500
femina ſpectatiſſima, *Roſc. Am.* 49. 207
feminæ poſſunt gignere ſibi præſidia, & habere domi fortunarum omnium ſocium & participem, *Font.* 17. 459
fenerari pecuniam, 2 *Ver.* 70. 691

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

fenerari pecuniam binis centeſimis, 3 *Ver.* 70. 136
fenori dare pecuniam alicui, 2 *Ver.* 70. 691
fera. —— feras partus atque educatio & natura ipſa conciliat, *Roſc.Am.*22.157
feris corpus objicere, *Roſc. Am.* 26. 161
ferus, a, um. —— fera, immaniſque natura, *Roſc. Am.* 50. 206
fera atque immanis bellua, 5 *Ver.*42.174
ferias imperare, *Roſc. Am.* 14. 151
ferre ad cælum aliquem, 4 *Ver.* 6. 194
ferre condicionem, *Roſc. Am.* 11. 136
ferre fructum laboris ſui, 1 *Ver.* 1. 412
ferre fructum, pro afferre, 5 *Ver.* 47. 384
ferre judicem, pro offerre, *Roſc. Com.* 15. 269
ferre partem prædæ, *Roſc. Am.* 37. 184
ferre pecuniam expenſam per alicujus tabulas, *Roſc. Com.* 1. 223. *ſeq.*
ferre graviter & acerbe fieri aliquid, *Div.* 2. 289
ferre indigne, *Roſc. Am.* 40. 190
ferri avaritia, *Quint.* 11. 49
ferro Phrygio vulneratus, *Roſc. Am.* 32. 173. *ſeq*
fervere, ferrique avaritia, *Quint.* 11. 49
fervens aqua, 1 *Ver.* 26. 474
feſtos dies anniverſarios agere, 5 *Ver.*48. 264
feſtivus, 4 *Ver.* 22. 220
fides & clientela, *Roſc. Am.* 33. 176
fides illius perſpecta eſt, 5 *Ver.* 69. 419
fidem addictam pretio habere, 2 *Ver.*32. 632
fidem frangere, *Roſc. Com.* 6. 241
fidem habere alicui, *Font.* 3. 435
fidem præſtare, *Cæc.* 2. 473
in fide alicujus manere, 2 *Ver.* 37. 640
fides vitam continet, *Roſc. Com.* 6. 241
fides non eſt habenda irato, *Font.* 3. 435
fides amicorum, *Roſc. Am.* 38. 186
fidem abrogare teſtibus, *R. C.* 15. 268
fidem derogat teſtibus ſuſpicio cupiditatis & inimicitiarum, *Font.* 7. 443, vide, derogo &, imploro &, infirmo.
fidem venalem proponere, 2 *Ver.*32.632.
Fidiculanius Falcula, *Cæc.* 10. 501
fiducia alicujus ſpoliare aliquem, *Act.* 1 *Ver.* 14. 394
fiducia civitatis, 5 *Ver.* 65. 412
fiduciæ judicium, *Roſc. Com.* 6. 240
figura corporis aliquam hominum affert conjecturam, *Roſc. Com.* 7. 244
filia unica, 1 *Ver.* 58. 558
filiarum amor patris, 1 *Ver.* 44. 520
filius natura, conſuetudine diſcipulus, voluntate ſimilis, 3 *Ver.* 69. 131
filii inſtituendi atque erudiendi ad majorum inſtituta, *ibid.*
C. Fimbria, *R. A.* 12. 137. *Font.*7.443
L. Fimbria, 5 *Ver.* 70. 422
fingere alios ex ſua natura, *Roſc. Am.*10. 133
fieri. —— fit gemitus omnium & clamor, 5 *Ver.* 29. 351
fit lapidatio, 4 *Ver.* 43. 256
fit concurſus hominum, 2 *Ver.* 76. 702
fieri obviam alicui, *Act.* 1 *Ver.* 7. 368
fingere aliquid commode. *Roſc. Am.*19. 147
fingere crimina in aliquem, *Act.* 1 *Ver.*5. 363
fingere caſum ſuum leviorem, 5 *Ver.* 43. 377
fingere e cera aliquid, 4 *Ver.* 13. 206
finem facere aliquando impudentiæ ſuæ, 3 *Ver.* 62. 118
finem ſtatuere audaciæ, 3 *Ver.* 76. 147
quem ad finem, 5 *Ver.* 29. 352
firmius ad defenſionem, *ibid.*
fiſcus, *Act.* 1 *Ver.* 8. 373
L. Flaccus quæſtor fuit M. Aurelii Scauri, *Div.* 19. 336
flagitare tabulas alicujus, *Roſc. Com.*1.225
flagitare officia tutelæ, ſodalitatis, 1 *Ver.* 37. 500
flagitioſe obire legationem, *Font.*11.449
flagrare amentia, 4 *Ver.* 34. 241
flagrare cupiditate, 1 *Ver.* 25. 471
flagrare infamia, *Act.* 1 *Ver.* 15. 396
flagrare invidia atque infamia, *Act.* 1 *Ver.* 2. 354
flagrat domus ſtudio hominum & cupiditate, 2 *Ver.* 53. 666
Flaminius, 1 *Ver.*21. 460. 4 *Ver.*58.280
—— Philippi victor, 1 *Ver.* 21. 460
L. Flavius, 1 *Ver.* 5. 422
—— Procurator Matrinii, 5 *Ver.*7. 309
Q. Flavius Tarquinienſis, *Roſc. Com.*11. 258.
Flora mater, 5 *Ver.* 14. 324
floret domus honore atque virtute, 1 *Ver.* 21. 461
floret nomen populi Rom. *Div.* 21. 340
florere gratia atque hoſpitiis hominum nobiliſſimorum, *Roſc. Am.* 6. 124
florere opibus & copiis, 4 *Ver.* 21. 218

fluctuans in ſalo quadriremis, 5 *Ver.* 35. 362
fluctibus jactari, *Roſc. Am.* 26. 162
focis patriis ejici, *Roſc. Am.* 8. 130
fœderatæ civitates, 3 *Ver.* 6. 13
fons aquæ dulcis Arethuſa, incredibili magnitudine, pleniſſimus piſcium, 4 *Ver.* 53. 271
Fonteja virgo Veſtalis, *Font.* 17. 459
C. Fontejus Marci legatus, *Font.* 4. 436
M. Fontejus præfuit Galliæ provinciæ, *Font.* 1. 431
formata in muliebrem, figuram habitumque, 2 *Ver.* 35. 637
formidinem injicere alicui, 3 *Ver.* 28. 53
formula actionis, ſeu judicii, 1 *Ver.* 12. 593
formula: QUOD ab eo petat, cujus ex edicto prætoris Romani bona dies xxx poſſeſſa ſint, *Quint.* 7. 37
formulæ conſtitutæ ſunt de omnibus rebus, *Roſc. Com.* 8. 248
formulæ poſtulationum uſitatæ, 2 *Ver.* 60. 676
formulæ quædam in judicio & arbitrio, *Roſc. Com.* 4. 233, 234
fornix Fabianus, *Act.* 1 *Ver.* 7. 369
fors. — telum, quod cuique fors offerebat, 4 *Ver.* 43. 256
fortis & experiens arator, 3 *Ver.* 11. 22
fortis ad pericula, *Font.* 15. 456
fortes viri magno & libero animo affecti, 3 *Ver.* 24. 46
fortiſſimus contra audaciam, *Roſc. Am.* 30. 170
fortuna peropportune obtulit, 5 *Ver.* 15. 327
fortuna bona, 4 *Ver.* 3. 189
fortunam belli periclitari, 5 *Ver.* 50. 390
fortunam volunt ſibi objici militares, *ibid.*
fortuna pecuniam ademit illi, *Qu.* 15. 59
fortunæ ampliſſimæ, *Roſc. Am.* 49. 205
fortunæ fanum Syracuſis, 4 *Ver.* 53. 271
fortunæ alicujus ita conſtitutæ ſunt familia, pecore, villis, pecuniis creditis, ut, &c. 5 *Ver.* 8. 312
fortunis expellere aliquem, 3 *Ver.* 55. 107
fortunis ſuis evertere aliquem, 1 *Ver.* 51. 539
forum & baſilicas ornabant ſignis nobiles homines, 4 *Ver.* 3. 189
forum negotiatorum, 3 *Ver.* 60. 114
foro & commeatu juvare, 5 *Ver.* 21. 336
forum ſibi iniquum ejurare, 3 *Ver.* 60. 114
de foſſis interdicit prætor, *Cæc.* 13. 512
frangere cervices, 5 *Ver.* 42. 375
frangere fidem, *Roſc. Com.* 6. 241
fraudare palam, *Quint.* 16. 64
fraudare aliquem, *Quint.* 23. 90
fraudare aliquem aliqua re, *R. A.* 49. 205
fraudare aliquem per tutelam, aut ſocietatem, aut rem mandatam aut fiduciam, *Cæc.* 3. 476. *ſeq.*
fraudare decumanum uno grano, 3 *Ver.* 8. 17
fraudandi cauſſa latitare, *Quint.* 27. 100
fraudationis cauſſa latitare, *Quint.* 19. 74. *ſeq.*
fraudem facere, *Roſc. Com.* 9. 254
fraudi eſſe quippiam alicui, *R. A.* 17. 145
fremit tota provincia, 3 *Ver.* 57. 110
frenat conſcientia ſceleris alicujus animum, *ibid.* 109
frequens ſenatus, 4 *Ver.* 40. 251
frequentes veniunt amici, *Quint.* 6. 29
frequens eſſe Romæ, *Roſc. Am.* 6. 125
frequentia. — in ſumma hominum frequentia facere aliquid, 2 *Ver.* 77. 703
fretus fide ſapientiaque alicujus, *Roſc. Am.* 4. 121
fretus innocentia, *Roſc. Am.* 27. 163
freto disjunctus ab Italia, 1 *Ver.* 59. 559
fretu perangusto diviſa ſunt ſervitutis ac libertatis jura, 5 *Ver.* 66. 414
frigent omnia conſilia, 2 *Ver.* 25. 619
frigidior. — nempe in jocando, 1 *Ver.* 46. 529
frigus intolerabile, *Roſc. Am.* 45. 198
fructum percipere, *Act.* 1 *Ver.* 11. 385
frugaliſſimus homo & caſtiſſimus, 1 *Ver.* 52. 540
fruges in Sicilia primum repertas, Siculi arbitrantur, 4 *Ver.* 48. 263
fruges minutæ, 3 *Ver.* 7. 15
Frugi, *Font.* 13. 453. & 14. 454
frumentaria lex, 3 *Ver.* 70. 133
res frumentaria. vide, res.
frumentum emebat prætor in Sicilia, ex S. C. & ex lege Terentia, Caſſia frumentaria, *ibid.*
frumentum Siculum, 3 *Ver.* 31. 59
frumentum hornotinum, 3 *Ver.* 18. 35
frumentum in cellam imperare, 3 *Ver.* 97. 181
pro frumento in modios ſingulos duodenos ſeſtertios exegiſſe, *Div.* 10. 311. *ſeq.*

C. Fuficius, 2 *Ver.* 12. 596
fugit hoc illum, *Act.* 1 *Ver.* 15. 396
fugere infamiam, 5 *Ver.* 16. 328
fugitivus. —— ſervi illi non tam fugitivi ſunt à dominis, quam tu a jure & a legibus, 4 *Ver.* 50. 267
M. Fulcinius, *Cæc.* 4. 481
Q. Fulvius cenſor, 1 *Ver.* 41. 513
funditus evertere aliquem, *R. A.* 39. 189
funditus exſtinguere, 2 *Ver.* 21. 613
funditus evertere provinciā, *Div.* 3. 292
fundus nobiliſſimus, *Roſc. Am.* 35. 179
fundus Tiberim tangens, *Roſc. Am.* 7. 127
functio muneris, 3 *Ver.* 6. 14
funeſtare, *Font.* 10. 447
funus duci vivo videntique, *Qu.* 15. 63.
furere iracundia, 2 *Ver.* 38. 641
Furia lex, 1 *Ver.* 42. 516
furiæ in fabulis, *Roſc. Am.* 24. 159
furiæ aſſiduæ ac domeſticæ impiis, quæ, *ibid.*
furiæ matricidas agitant, *ibid.*
furioſus homo, *Roſc. Am.* 12. 138
Furius Heraclienſis, 5 *Ver.* 43. 376
furor quidem ſceleris & audaciæ comes, 5 *Ver.* 44. 395
furtum impudens, *Div.* 10. 312
furtum maximum atque impudentiſſimum, 3 *Ver.* 70. 132
furtum, ſive adeo præda, 1 *Ver.* 34. 492
furtum reddere, 2 *Ver.* 24. 617
Fuſia lex, 1 *Ver.* 42. 516
fuſi ſine mente, ac ſine ullo ſenſu jacerent, 5 *Ver.* 11. 318
fuſtibus male mulcare aliquem, 4 *Ver.* 43. 255. *ſeq.*

G.

GAbinium voluerunt accuſare L. Piſo & Q. Cæcilius, *Div.* 20. 337
Gallia civium Rom. negotiantium plena, *Font* 1. 430
Galliæ ampliſſimus cum infimo cive Romano non comparandus, *Font.* 8. 445
C. Gallius, 3 *Ver.* 65. 123
Gallus homo ampliſſimus, *Font.* 8. 444
Galli Capitolium obſederunt, *Font.* 10. 446. *ſeq.*
Galli a Capitolio dejecti, *Cæc.* 30. 573
Galli per cuniculum aggreſſi ſunt, *ibid.* 574
Galli bella ſuſcipiunt contra religiones, *Font.* 9. 445
Galli humanis hoſtiis deorum aras ac templa funeſtant, *Font.* 10. 447
Galli longe ab ſuis ſedibus Delphos uſque ad Apollinem Pythium, atque ad oraculum orbis terræ vexandum profecti ſunt, *ibid.* 446
Gallorum nationes religione non commoventur, nec metu deorum in teſtimoniis dicendis, *Font.* 9. 445
Gallorum perjuria, *Font.* 17. 460
Gallonii quæſtus & ſumptus, *Qu.* 30. 106
gaudere vehementerque lætari aliquid factum eſſe, *Roſc. Am.* 47. 202
P. Gavius Coſanus municeps, 5 *Ver.* 61. 406
Gelenſes, 3 *Ver.* 43. 86
L. Gellius, 1 *Ver.* 48. 533
—— Conſul, 2 *Ver.* 39. 643
generatim atque univerſe, 5 *Ver.* 55. 397
generatim, ſigillatim, ejus oppoſitum, *ibid.*
gemina audacia, *Roſc. Am.* 40. 191. *ſeq.*
gemina ſocietas hereditatis, *R. C.* 18. 275
geminus & ſimillimus nequitia, 3 *Ver.* 66. 126
gemitum magnum fieri, 4 *Ver.* 62. 287
gero. —— ita ſe gerere, ut, &c. 4 *Ver.* 22. 221
ita ſe in ea provincia geſſit, 4 *Ver.* 32. 238
obſervant quemadmodum ſeſe unusquiſque noſtrum gerat in conſervandis legibus, *Act.* 1 *Ver.* 16. 398
quemadmodum ſe geſſerit in illa re, quid ego dicam? 1 *Ver.* 49. 535
gerere morem alicui, 1 *Ver.* 9. 429
gerere negotium, 1 *Ver.* 61. 562
gerere ſuum negotium, 3 *Ver.* 22. 43
bene gerere ſuum negotium, *Roſc. Com.* 11. 259
præclare gerere ſuum negotium, 3 *Ver.* 22. 43
gerere rem mandatam malitioſius & negligentius, *Roſc. Am.* 38. 186
gerere & contrahere rem, *Quint.* 2. 14
gerere ſocietatem magna fide, *Quint.* 3. 17. *ſeq.*
Germanus Metellus, 4 *Ver.* 66. 294
M'. Glabrio, *Act.* 1 *Ver.* 10. 380. & *ibid.* 14. 394
gladiator vetulus, *Quint.* 7. 33. *ſeq.*
gladiator vetus ac nobilis, *Roſc. Am.* 6. 125
gladio tuo defenſio tua conficiatur neceſſe eſt, *Cæc.* 29. 570

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Gorgonis os pulcherrimum, crinitum anguibus, 4 *Ver.* 56. 276
C. Gracchus, *Font.* 13. 453
Ti. Gracchus occiſus, 4 *Ver.* 49. 264
gradus injuriæ, 3 *Ver.* 94. 176
gradus imperii, 2 *Ver.* 1. 568
gradus peccatorum aliquot in uno furto, 3 *Ver.* 74. 142
gradus imperii factus eſt a Romanis e Sicilia in Africam, 2 *Ver.* 1. 568
gradum ſuum cuique reddere, *Roſc. Am.* 47. 202
Græca ſacra, 4 *Ver.* 51. 269
——— vina, 5 *Ver.* 56. 359 *ſeq.*
Græco more bibere, 1 *Ver.* 26. 472
Græci pictores fratres, 4 *Ver.* 13. 206 *ſeq.*
Græcorum moris eſt, ut in convivio virorum mulieres non accumbant, 1 *Ver.* 26. 473 *ſeq.*
Græcorum conſuetudo in accommodandis diebus & menſibus rationi Solis & Lunæ, 2 *Ver.* 52. 662 *ſeq.*
grandis natu, *Roſc. Com.* 15. 268
grandis pecunia, *Act.* 1 *Ver.* 6. 365 *ſeq.*
P. Granius, 5 *Ver.* 59. 404
gratia. — in gratia eſſe cum aliquo, *Act.* 1 *Ver.* 17. 401
gratiam inire ab aliquo, 4 *Ver.* 64. 290
gratia & eloquentia in omni civitate plurimum poſſunt, *Quint.* 22. 88
gratia alicujus niti, *Act.* 1 *Ver.* 6. 364
gratioſus apud aliquem, 2 *Ver.* 69. 690
gratioſus alicui, 3 *Ver.* 14. 29
gratioſiſſimus adverſarius, *Quint.* 1. 6.
gratuitus, mercenarius, ejus oppoſitum, *Font.* 10. 448
gratulari victoriā alicui, *Act.* 1 *Ver.* 7. 369
gratulationem fieri alicui, *Act.* 1 *Ver.* 8. 372
grave & ſanctum, *Roſc. Com.* 2. 229
graves & certi teſtes, 3 *Ver.* 45. 90
gravem ducere obſecrationem alicujus, *Font.* 17. 460
graviſſima apud te voluntas patris eſſe debet, 2 *Ver.* 40. 645
gravida & ad pariendum vicina, 1 *Ver.* 18. 453
Gymnaſium Leontinorū, 2 *Ver.* 66. 685

H.

HAbere comitia, 2 *Ver.* 52. 662
Habere commodiſſime aliquem victu ceteriſque rebus, 5 *Ver.* 27. 349
habere domum clauſam, *Quint.* 30. 106
habere fidem alicui, 1 *Ver.* 15. 446
habere honorem pro obtinere, 2 *Ver.* 55. 669
habere honorem alicui, 1 *Ver.* 15. 446
habere quamliberaliſſime aliquem victu ceteriſque rebus, 5 *Ver.* 27. 349
habere mandata a ſuis civibus, 4 *Ver.* 51. 268
habere victoriæ rationem, 4 *Ver.* 54. 273
habere pecuniam in judicium, *Roſc. Com.* 17. 272
habere poteſtatem ſummam, 4 *Ver.* 63. 289
habere quæſtionem mortis alicujus de aliquo, *Roſc. Am.* 28. 165
habere rationem annorū, 2 *Ver.* 74. 697
habere rationem & numerum, 5 *Ver.* 28. 350
habere hoc rationis, 2 *Ver.* 29. 627
habere ſatis ætatis atque roboris, *Roſc. Am.* 51. 208
habere ſermones de &c. 2 *Ver.* 42. 647
habere ſacerdotium, 2 *Ver.* 51. 661
habere certam viam atque rationem, qua, &c. *Act.* 1 *Ver.* 16. 399
habere in animo facere aliquid, *Roſc. Am.* 18. 146
habere in conſilio homines honeſtos, 2 *Ver.* 29. 627
habere aliquid defenſionis, 1 *Ver.* 57. 553
habere in judicium pecuniam, *Roſc. Com.* 17. 272
habere in matrimonio aliquam, *Qu.* 4. 21
habere in numero hoſtium aliquem, 2 *Ver.* 69. 688
habere eo numero & loco aliquem, 2 *Ver.* 54. 667
habere in nummis, 3 *Ver.* 86. 163
Hadrianus Proprætor Vticæ combuſtus, 1 *Ver.* 27. 476
hærere adverſari, rubere, 2 *Ver.* 76. 701
hærere peccatum alicui, *Roſc. Com.* 6 242
hærere in iniquitatibus aliquem, 5 *Ver.* 9. 313
Haleſina civitas, 3 *Ver.* 73. 140
Haleſinis quæ leges datæ de ſenatu, ex quo genere hominum ſit legendus, 2 *Ver.* 49. 659
Halicyenſes, 2 *Ver.* 33. 634. 3 *Ver.* 40. 78
Halicyenſis civitas immunis, 3 *Ver.* 6. 13
Haluntina civitas, 3 *Ver.* 43. 87
Hannibal Verres, 5 *Ver.* 12. 320

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Haſdrubal cum Pœnorum exercitu in Sicilia, 3 *Ver.* 54. 105
haud ſcio an fieri poſſit, 3 *Ver.* 69. 132
Hejus princeps legationis Mamertinæ, 4 *Ver.* 67. 296
C. Hejus, 2 *Ver.* 5. 577
——— Mamertinus, 4 *Ver.* 2. 186
Helleſpontus, 1 *Ver.* 24. 468
Heraclea Siciliæ, 5 *Ver.* 33. 359
Heracleæ leges de cooptando ſenatu, 2 *Ver.* 50. 660
Heracleam colonos P. Rupilius duxit, *ibid.*
Heracleo archipirata, 5 *Ver.* 37. 366
Heraclia pocula Mentoris manu ſummo artificio facta, 4 *Ver.* 18. 222
Heraclius Centuripinus, 2 *Ver.* 27. 623
—— legatus Ameſtratinus, 3 *Ver.* 39. 75
—— Segeſtanus, 5 *Ver.* 43. 375
—— Hieronis filius, Syracuſanus, 2 *Ver.* 5. 578. & 14. 600
Herbita, 3 *Ver.* 32. 61
Herbitenſes, 2 *Ver.* 65. 682
Herbitenſis ager, 3 *Ver.* 18. 36
Hercules ex ære Myronis, 4 *Ver.* 3. 187
Herculis ſignum ex ære Agraganti, 4 *Ver.* 43. 255
Craſſus contra Q. Mucium probavit, eum, qui eſſet heres inſtitutus mortuo poſtumo, heredem eſſe oportere non nato filio, *Cæc.* 18. 532. *ſeq.*
hereditas major a jure & legibus quam ab teſtatoribus venit, *Cæc.* 26. 558
Herennius negotiator ex Africa, 1 *Ver.* 5. 422
C. Herennius ſenator. *Act.* 1 *Ver.* 13. 392
L. Herennius, 5 *Ver.* 59. 404
heres. —— primus heres, ſecundus heres, 3 *Ver.* 7. 15
Herodotus Cephalœditanus, 2 *Ver.* 52. 664
hiare ac poſcere aliquid, non patere videtur domus, 3 *Ver.* 4. 9
Hiero rex Siculis cariſſimus, 3 *Ver.* 6. 14
——— Cibyrata, 4 *Ver.* 13. 206
——— Satelles Verris, 4 *Ver.* 44 257
Hieronica lex, 2 *Ver.* 13 598. & 60 676
Hieronis regis domus in inſula, 4 *Ver.* 53. 271
Himera oppidum, 2 *Ver.* 35. 636
——— capta & deleta, *ibid.*
——— nova urbs a ſuperſtitibus condita non longe ab antiquo oppido, *ibid.* 637
——— opidum Siciliæ in primis clarum, olim a Carthaginienſibus captum, *ibid.* 636
Himeræ in muliebrem figuram formatæ imago, *ibid.*
——— ſuſtulerunt Pœni ſigna, 4 *Ver.* 33. 240
Hiſmenias, 4 *Ver.* 22. 253
Hiſpania ulterior, *Font.* 16. 457
Hiſpaniæ vectigal ſtipendiarium, 3 *Ver.* 6. 12
Hiſpanienſe bellum, *Font.* 2. 433
Hiſtrionum donatio, 4 *Ver.* 16. 210
hoc erat, 5 *Ver.* 30. 355
homo id ætatis, 2 *Ver.* 14. 602
amicitiis plurimis homo, 2 *Ver.* 43. 649
homo antiquus, *Roſc. Am.* 10. 132
homo barbarus ac diſſolutus, 5 *Ver.* 57. 401
homo caſtiſſimus, 1 *Ver.* 52. 140
homo commodus ac diſertus, 3 *Ver.* 9. 19
homo certus ac diligens, *Act.* 1 *Ver.* 8. 373
homo cognitus in aliqua re, *Act.* 1 *Ver.* 10. 380
homo contaminatus, 3 *Ver.* 58. 111
homo cogitatione nulla, 2 *Ver.* 54. 667
homo cognatione ampliſſima, 2 *Ver.* 43. 649
homo in dedecore natus, 3 *Ver.* 25. 48
homo diligens, 2 *Ver.* 38. 641
homo diſertus, 3 *Ver.* 9. 19
homo diſſolutus, 5 *Ver.* 57. 401
homo educatus ad turpitudinem, 3 *Ver.* 24. 47
homo egens, 3 *Ver.* 37. 71
homo fide ſpectata, *Cæc.* 36. 594
homo fortunatus, 2 *Ver.* 64. 681
homo flagitii plenus, 2 *Ver.* 45. 652
homo florentiſſimus civitatis eloquentia, &c. *Quint.* 22. 88
homo frugaliſſimus & caſtiſſimus, 1 *Ver.* 52. 540
homo libertinus, *Roſc. Am.* 7. 126
homo honeſtiſſimus, *Roſc. Am.* 17. 145
homo hoſpitaliſſimus, 1 *Ver.* 26. 471
homo induſtria aut opera probata, 1 *Ver.* 39. 505
homo importunitate incredibili & audacia, 2 *Ver.* 30. 628
homo induſtrius, 3 *Ver.* 21. 42
homo inertia ſingulari, 1 *Ver.* 13. 441
homo ingenio nullo, 2 *Ver.* 54. 667
homo juris peritiſſimus, 2 *Ver.* 12. 593

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

homo nimium ſui juris & ſententiæ, 1 *Ver.* 7. 426
homo levis atque egens, 3 *Ver.* 37. 71
homo lectiſſimus atque ornatiſſimus, 1 *Ver.* 6. 423
homo luxuria ſingulari atque inertia, 1 *Ver.* 13. 441
homo major natu, 2 *Ver.* 14. 601
homo navus & induſtrius, 3 *Ver.* 21. 42
homo nobilis, 5 *Ver.* 71. 422
homo domi nobilis, 1 *Ver.* 17. 451
homo in primis domi ſuæ nobilis, 2 *Ver.* 14. 600
homo ſanctus, 3 *Ver.* 78. 150
homo nimium ſui juris ſententiæque, 1 *Ver.* 7. 426
homo ornatiſſimus exiſtimatione omnium, 2 *Ver.* 42. 647
homo peritiſſimus juris & officii, 2 *Ver.* 12. 593
homo plenus ſtupri, flagitii, ſceleris, 2 *Ver.* 45. 652
homo probatiſſimus judicio Pompeji, 2 *Ver.* 42. 647
homo non promptiſſimus, 2 *Ver.* 14. 601
homo pudore ſingulari, virtute, cognita & ſpectata fide, *Cæc.* 36. 594
homo nimium ſuæ ſententiæ, 1 *Ver.* 7. 426
homo ſpectatus & cognitus in rebus judicandis, 1 *Ver.* 10. 380
homo ſpectata fide, *Roſc. Am.* 22. 157
homo ſplendidus & gratioſus, *Roſc. Am.* 7. 127
homo tenuiſſimus, *Act.* 1 *Ver.* 16. 398
homo virtute cognita, *Cæc.* 36. 594
homines coacti qui intelligantur, *Cæc.* 21. 541
hominum novorum contemptus apud nobiles, 3 *Ver.* 4. 8
honeſtas facile conſolatur egeſtatem, *Quint.* 15. 59
honeſte parta bona, *Quint.* 23. 90
honeſtius eſt, alienis injuriis, quam re ſua commoveri, 3 *Ver.* 72. 140
honeſta oratio, 5 *Ver.* 2. 301
honeſta pecunia. —— ejus oppoſitum Sordida, *Roſc. Com.* 8. 247
honoraria opera amici, *Cæc.* 2. 474
honos ampliſſimus, 4 *Ver.* 61. 236
honore afficere aliquem, 5 *Ver.* 15. 326
honorem habere alicui, 2 *Ver.* 65. 683
honorem reddere alicui, *Roſc. Am.* 47. 202
honos habitus hominibus in monumentis, nonnulla deorum religione conſecrari exiſtimatur, 2 *Ver.* 65. 68[3]
honos non eſt habendus infideli, *Font.* 3. 453
Honoris & Virtutis ædes Romæ, 4 *Ver.* 54. 27[3]
honoris cauſſa nominare aliquem, *Roſc. Am.* 2. 111
honoris potius quam contumeliæ cauſſa hominem nominatum volo, *Act.* 1 *Ver.* 8. 368
hora nulla vacua a furto, ſcelere, crudelitate illi fuit, 1 *Ver.* 12. 440
hora prima noctis, *Roſc. Am.* 7. 127
horas præſtituere, *Quint.* 22. 87
hornotinum frumentum, 3 *Ver.* 18. 35
Hortenſii ſocrus Servilia, 2 *Ver.* 8. 586
Hortenſius excellens ingenio, nobilitate, exiſtimatione, *Quint.* 88
Hortenſius dividendi peritus, *Qu.* 10. 45
L. Hortenſius pater Quinti, 3 *Ver.* 16. 33
Q. Hortenſius Prætor, *Act.* 1 *Ver.* 13. 391
hoſpitaliſſimus homo, 1 *Ver.* 26. 471
hoſpitia hominum nobiliſſimorum, *Roſc. Am.* 6. 124
hoſpitis nomen ſanctiſſimum, 2 *Ver.* 45. 652
hoſpitium publice fieri alicui, 4 *Ver.* 65. 291
hoſtes e triumpho quando in carcerem ducti, 5 *Ver.* 30. 354
hoſtis in bello retinet religionum & conſuetudinis jura, 4 *Ver.* 55. 274
—— ſuorum eſt communis omnium inimicus, 1 *Ver.* 15. 446
hoſtis ferus & immanis, 2 *Ver.* 21. 612
hoſtis ſacrorum, religionumque non ſacrilegus, 1 *Ver.* 3. 417
hoſtem non debet quiſquam intra mœnia domi ſuæ retinere, 5 *Ver.* 30. 353
hoſtes in bello religionum, & conſuetudinis jura retinent, 4 *Ver.* 55. 274
humanitatis magna vis eſt, *Roſc. Am.* 22. 157
humilis atque demiſſus ex alacri atque læto, *Act.* 1 *Ver.* 6. 367
humilitas cum dignitate de amplitudine contendit, *Roſc. Am.* 47. 202
hydria Boëti manu facta, 4 *Ver.* 14. 207
hydriæ argenteæ, 2 *Ver.* 19. 609
hydriæ grandes, 4 *Ver.* 44. 258

I. Iac-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

I.

IAcchus Athenis, 4 *Ver.* 60. 284
jacere ad pedes alicujus ſtratum, *Quin.* 31. 108
jacere alicui ad pedes, 5 *Ver.* 49. 388
jacere crimen, *Roſc. Com.* 9. 252
jacere in oblivione, 1 *Ver.* 39. 506
jacere in tenebris, 1 *Ver.* 3. 417
jacere nomen in adverſariis pati amplius triennium, *Roſc. Com.* 3. 231
jactare aliquem omni ratione, *Div.* 14. 320
jactare ſe, *Roſc. Am.* 32. 173
jactare minas, *Quint.* 14. 57
jactari fluctibus, *Roſc. Am.* 26. 162
jactari injuriis, *Quint.* 31. 109
jacturam facere, *Quint.* 5. 25
jacturam criminum facere, 1 *Ver.* 12. 440
Ialyſus Rhodi, 4 *Ver.* 60. 284
Ianitor Lampſacenus, 1 *Ver.* 24. 469
ictus. —— uno ictu ſecuris afferre mortem alicui, 5 *Ver.* 45. 380
id temporis, pro, eo tempore, *Roſc. Am.* 34. 178
Idæa mater, 5 *Ver.* 72. 425
idiotæ, 4 *Ver.* 2. 187
idoneus defenſor, *Cæc.* 2. 472
idoneus teſtis, *ibid.* 471
idoneus qui judicet, 2 *Ver.* 29. 628
ignavis pœna eo conſtituitur ab imperatoribus in bello, *Cæc.* 16. 526
igne ex lignis viridibus & humidis in anguſto loco cruciatur magiſtratus Sicyonius, 1 *Ver.* 17. 451
ignis e ſpecula ſublatus aut tumulo prædonum adventum ſignificabat, 5 *Ver.* 35. 363
ignis in aquam conjectus continuo reſtinguitur & refrigeratur, *R. C.* 6. 242
ignis cruciatus gratia admovebatur, 5 *Ver.* 63. 409
ignominia affici, 4 *Ver.* 8. 197
ignominiam accipere, 2 *Ver.* 23. 617
ignominiam imponere alicui, *Quint.* 31. 108
ignorare aliquem, *Act.* 1 *Ver.* 10. 379
ignorare cauſſam, *Roſc. Am.* 49. 204
ignoti, 5 *Ver.* 29. 352
illudere exiſtimationi viri optimi, *Roſc. Com.* 13. 265
illudere fortunis hominis miſeri & dignitati honeſtorum virorum, *Roſc. Am.* 19. 147
illuſtrari templum fulgore candelabri, 4 *Ver.* 32. 238
illuſtris via, 3 *Ver.* 94. 176
illuſtre notumque omnibus, 5 *Ver.* 13. 322
imago vitæ quotidianæ expreſſa, *Roſc. Am.* 16. 144
imbibere de aliquo malam opinionem, *Act.* 1 *Ver.* 14. 395
imbibere facere aliquid, *Quint.* 6. 32
imbutus macula ſceleris, *Font.* 14. 455
imitari aliquem præclare in perſona lenonis, *Roſc. Com.* 7. 245
immanis fera. vide, fera.
immanis pecunia, *Roſc. Com.* 8. 247
immaturitas, *Quint.* 26. 96
imminere, 5 *Ver.* 56. 398
imminuere jus, 1 *Ver.* 33. 488
immittere in bona alicujus homines, 1 *Ver.* 56. 550
immunis civitas ac libera, 3 *Ver.* 6. 13
immunis omnium rerum, 5 *Ver.* 22. 340
immunita via, *Cæc.* 19. 535
immutare veterem conſuetudinem, 5 *Ver.* 24. 342
impedire ſe & implicare, 2 *Ver.* 18. 607
impediri exiſtimatione hominum, 4 *Ver.* 29. 235
impeditus ætate & morbo, 3 *Ver.* 25. 49
impeditus religione, 4 *Ver.* 55. 274
impellere ad ſcelus, *Roſc. Am.* 14. 140
impellere in fraudem, *Roſc. Am.* 21. 153
impendere terrores, minas, pericula, *Roſc. Am.* 11. 136
impendere laborem & ſumptum in aliquid, 3 *Ver.* 98. 182
impendere laborem, operam, pecuniam, nequid fiat, 5 *Ver.* 20. 335
imperare acrius, 1 *Ver.* 27. 477
imperare nimis atrociter ſociis, *ibid.*
imperare iniquo jure ſociis, 2 *Ver.* 68. 688
imperare equitatus & pecunias alicui nationi vel civitati, *Font.* 2. 433
imperare frumentum in cellam, 3 *Ver.* 67. 128
imperare tributum, 2 *Ver.* 55. 670
imperare ſaccos, 1 *Ver.* 38. 500
imperatores quid facere ſoleant, cum prœlium committunt, *R. A.* 52. 209
imperatorum plura genera, 5 *Ver.* 10. 314
imperitus morum, *Roſc. Am.* 42. 204
imperium, 5 *Ver.* 22. 340
impertiri unum diem feſtum alicui, 2 *Ver.* 21. 612

impetrare ut dies prorogetur, 1 *Ver.* 38. 502
impetrari ab aliquo in ſummo beneficio, 3 *Ver.* 48. 95
impetum deprecari, *Font.* 12. 451
impetum facere in aliquem, *Roſc. Am.* 20. 151
impetum facere in bona alicujus, 1 *Ver.* 36. 494
impetum facere in fortunas alicujus, *Roſc. Am.* 47. 202
impetum vitare, *Quint.* 2. 12
impiger ad labores belli, fortis ad pericula, *Font.* 15. 456
impios agitari tædis ardentibus, *Roſc. Am.* 24. 159
implicari ſua defenſione, 2 *Ver.* 18. 607
implicatum legibus teneri, 3 *Ver.* 35. 69
implicatus ſeveritate judicũ, 5 *Ver.* 58. 402
implicatus ad ſeveritatem, *R. A.* 30. 170
implorare fidem populi Romani, 5 *Ver.* 41. 372
implorare deum atque hominum fidem, 1 *Ver.* 9. 430
impluvium, 1 *Ver.* 23. 467
imponere contumelias alicui, 4 *Ver.* 9. 198
imponere decumas, *Quint.* 14. 56
imponere injurias & contumelias alicui, 4 *Ver.* 9. 198
imponere munus grave civitati, 5 *Ver.* 20. 335
imponere negotiũ alicui, 1 *Ver.* 24. 468
imponere nomina honeſta rebus turpiſſimis, 2 *Ver.* 58. 673
imponere nomen cellæ direptioni ac prædæ, 3 *Ver.* 85. 162
imponere onus & negotium alicui, 1 *Ver.* 24. 468
imponere onera populo, 3 *Ver.* 70. 136
imponere tantum oneris plebi, 2 *Ver.* 55. 670
imponere partes audaciæ alicui, *Roſc. Am.* 42. 194
imponere aliquam perſonam alicui, *Cæc.* 5. 486
imponere perſonam improbam falſi cognitoris alicui, 2 *Ver.* 44. 651
imponere perſonam turpiſſimam calumniæ civitati honeſtæ, 2 *Ver.* 17. 606
imponere res duas alicui, *R. A.* 13. 139
imponere vectigal fructibus, *Font.* 5. 439
imponere vectigal novũ agris, 3 *Ver.* 6. 11
imponere vectigal certũ provinciis, *ibid.*
imponere vim alicui, 2 *Ver.* 16. 67
imponere in navim, 4 *Ver.* 10. 20
importare calamitatem provinciæ, 3 *Ver* 54. 10
importuniſſimæ libidines, 4 *Ver.* 50. 26
importunitate incredibili homo, 2 *Ver* 30. 62
improbus. —— inſignite improbus *Quint.* 23. 85
improbitas non modo ratione, ſed n diſſimulatione quidem tecta, 2 *Ver.* 29. 627
improbitas calumniæ, 2 *Ver.* 15. 602
improviſum atque inopinatum hoc ill accidit, 2 *Ver.* 28. 626
improviſo homini incidere, 2 *Ver.* 74. 697. *ſeq*
de improviſo incidere in hoſtes, *Roſc. Am.* 52. 209
imprudentem incidere aliquo, 4 *Ver.* 20. 215
imprudente aliquo fieri aliquid, *Roſc. Am.* 8. 129
impugnandi tempus, *Quint.* 2. 12
impulſu ſuo facere aliquid, *R. A.* 37. 184
impulſus inimicitiis, 3 *Ver.* 1. 3
impulſus ratione ſummi officii, 2 *Ver.* 47. 656
impunitum diſcedere, 4 *Ver.* 30. 236
impunitus injuria, *Div.* 16. 329. *ſeq.*
impurus & nefarius, 1 *Ver.* 27. 476
in animo eſt facere aliquid, *R. A.* 32. 175
in animo habere. vide, habere.
in ea verba recuperatores dare, 3 *Ver.* 28. 54
in matrimonium habere aliquam. vide, habere.
in modum ſervilem cruciari, *Act.* 1 *Ver.* 5. 362
in præſentia, 5 *Ver.* 40. 372
in primis Siculorum copioſus, id eſt inter primos, 2 *Ver.* 35. 638
in magna invidia, magnoque odio eſſe apud homines aliquid, 5 *Ver.* 71. 422
incenſus ſtudio, *Roſc. Am* 17. 144
incenſus venditur, *Cæc.* 34. 588
incidere in amentiam, 3 *Ver.* 80. 154
incidere in eam diem, 1 *Ver.* 11. 438
incidere in fraudem divinitus, 3 *Ver.* 76. 147
incidere caſu in mentionem alicujus, *Div.* 15. 327
incidere in nomen alicujus dicendo, *Roſc. Com.* 10. 256

In-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

incidere homini improviſo, 2 *Ver.* 74. 697. *ſeq.*

inciſus, a, um. inciſum nomen in baſi grandibus litteris, 4 *Ver.* 34. 241

inciſum in ære, 4 *Ver.* 65. 292

inciſum in tabula, 2 *Ver.* 46. 653

inclinatio temporum magni momenti eſt in rep. 5 *Ver.* 69. 419

includere aliquem in ſocietatem alicujus periculi, tamquam in equum Trojanum, 4 *Ver.* 23. 223

includere apte emblemata in ſcyphis aureis, 4 *Ver.* 24. 226

includere in carcerē aliquē, 5 *Ver.* 45. 379

includere in cuſtodias prædonum aliquem, 5 *Ver.* 55. 397. *ſeq.*

incluſum malum, inteſtinum ac domeſticum, 1 *Ver.* 15. 447

incognita cauſſa condemnare, *Act.* 1 *Ver.* 13. 393

incolume caput, *Quint.* 13. 55

incolumis verſari inter tela hoſtium, 1 *Ver.* 33. 490

incommodare alteri, *Quint.* 16. 64

incommodi aliquid capere, 3 *Ver.* 46. 92

increbreſcere. — diſciplina, quæ nunc increbruit, 2 *Ver.* 3. 572

inculcatum illi eſt illum aliquid feciſſe, 3 *Ver.* 69. 128

incunabula infantium puerorum, *Roſc. Am.* 53. 210

incunabula deorum, 4 *Ver.* 49. 264

incurrere cauſſam in mucronem defenſionis, *Cæc.* 29. 571

incurſio atque impetus armatorum, *Cæc.* 15. 523

indagare & odorari acutiſſime quid cuique opus ſit, 2 *Ver.* 54. 667

India, 5 *Ver.* 65. 412

indicium clariſſimum latrociniorum ſuorum relinquere, 1 *Ver.* 50. 537

indicium dari alicui, *Div.* 11. 314

indicere bellum & inferre, 1 *Ver.* 31. 485

indicere ſibi legem innocentiæ, 3 *Ver.* 1. 4

indicunt ſibi lege innocentiæ, qui ab altero rationem vitæ repoſcunt, *ibid.*

indictæ inimicitiæ, 5 *Ver.* 71. 423

indictus mercatus, 2 *Ver.* 53. 666

indicta cauſſa, 2 *Ver.* 17. 606

indicta cauſſa damnari, *Act.* 1 *Ver.* 5. 362

indigne ferre aliquid, *Roſc. Am.* 48. 204

indigna res. vide, inique.

indignus qui impetret, *Roſc. Am.* 41. 192

indignitas injuriæ, 1 *Ver.* 55. 548

indomitæ atque effrenatæ cupiditates, 1 *Ver.* 24. 468

indomitæ animi cupiditates, *R. A.* 14. 140

inducere, decipere, deſtituere aliquem, *Roſc. Am.* 40. 190

inducere pretio, gratia, ſpe, promiſſis aliquem, *Roſc. Am.* 28. 164

inducere benignitate aut ambitione, 2 *Ver.* 40. 645

inducere animum, ut faciat aliquid, *Roſc. Am.* 19. 147

inducere tectorium, 1 *Ver.* 55. 549

Induciomarus, *Font.* 12. 451

inductus ab hominibus nequam, *Roſc. Am.* 14. 140

inductus ambitione, 2 *Ver.* 40. 645

inductus conſuetudine, *Quint.* 3. 16

induere ſe in laqueos, 2 *Ver.* 42. 647

induere ſe actione, 5 *Ver.* 29. 351

induit ſe ille dum expedire vult, 2 *Ver.* 43. 649

indui & jugulari confeſſione ſua, 5 *Ver.* 64. 412

indulgentia filiorum & filiarum, 1 *Ver.* 44. 520

inertia laboris, *Roſc. Com.* 8. 248

infamia gravis & diuturna, *Act.* 1 *Ver.* 15. 396

infamia vetus, *Act.* 1 *Ver.* 2. 354

infamia flagrare, *ibid.*

ex infamia eripere, 3 *Ver.* 60. 116

negligere quemquam magnam ſuam infamiam ſine ſuo quæſtu non eſt credibile, 3 *Ver.* 20. 41

infenſus animus atque inimicus, 2 *Ver.* 61. 677

inferre bellum alicui, *Div.* 19. 336

inferre crimen proditionis alicui, 5 *Ver.* 41. 373

inferre periculum alicui, *Div.* 18. 334

inferre ſeipſum & intrudere, *Cæc.* 5. 485

inferri ſignis infeſtis in aliquem, *Font.* 16. 456

infeſtus & inimicus, 3 *Ver.* 13. 27

infeſta ſigna, *Font.* 16. 456

infeſta vita, *Roſc. Am.* 11. 135

infideli non eſt habendus honos, *Font.* 3. 435

infimus, 1 *Ver.* 36. 496

infinitum imperiū M. Antonii, 2 *Ver.* 3. 573

infirma & nugatoria res ad probandum, *Cæc.* 23. 546

infirmare fidem teſtis, *Roſc.Com.* 15. 269
infirmare ac diluere res leves, *Roſc. Am.* 15. 142
inflammare animum alicujus in aliquem, 2 *Ver.* 36. 639
inflammare invidiam ſenatus, *Act.* 1 *Ver.* 1. 350
inflammare aliquem ſtudio laudis & virtutis, *Font.* 15. 456
inflammatus cupiditate auferendi, 4 *Ver.* 18. 223
inflammatus ſcelere & furore, 5 *Ver.* 62. 408
inflammatus ſcelere, furore, crudelitate, 5 *Ver.* 41. 371
influit in ſinum urbis portus, 5 *Ver.* 37. 365. *ſeq.*
informata cauſſa, *Quint.* 10. 44. *ſeq.*
infulæ, 4 *Ver.* 50. 266
ingenuitatis ornamenta, 1 *Ver.* 44. 520
ingerere recuperatores, 3 *Ver.* 28. 53
ingratiis, 4 *Ver.* 9. 198
ingredi diſputationem cum aliquo, *Cæc.* 28. 566
ingredi in res aliquas, *Div.* 13. 317
inire conſilium, *Roſc. Am.* 34. 178
inire convivium cum aliquo, 3 *Ver.* 26. 51
inire gratiam ab aliquo, 4 *Ver.* 64. 290
inire magiſtratum, 1 *Ver.* 48. 533
inire rationem, 3 *Ver.* 46. 92
initia vitæ atque victus, legum, morum, conſuetudinis, 5 *Ver.* 72. 426
initium quærere, *Roſc. Am.* 52. 210
initium generis ac nominis ab aliquo gigni ac propagari, 5 *Ver.* 70. 471
injicere, *Quint.* 21. 83
injicere catenas alicui, 5 *Ver.* 40. 372
injicere cauſſam deliberandi, *Cæc.* 2. 472
injicere formidinem alicui, 3 *Ver.* 28. 53
injicere manum alicui, *Roſc.Com.* 16. 271
injicere moram judicandi alicui, *Cæc.* 2. 472
injicere periculum mortis, *Cæc.* 29. 570
injicere religionem alicui, *Cæc.* 2. 472
injicere ſuſpicionem, 3 *Ver.* 93. 175
inimicitiæ inſitæ, *Font.* 11. 448
inimicitias juſtas perſequi, 1 *Ver.* 6. 424
inimicitiæ tacitæ & occultæ, magis timendæ ſunt, quam indictæ & apertæ, 5 *Ver.* 71. 423
inimicitiæ maximæ ſunt, contrariæ hominum ſententiæ & diſſimilitudines ſtudiorum ac voluntatum, 3 *Ver.* 3. 7.
inimicitiæ ſuſcipiendæ, 5 *Ver.* 70. 4
inimicus, neque deeſſe nocenti pote, neque obeſſe innocenti, 3 *Ver.* 69. 1
inimicos ſuos morte affici volunt homines, vel quod metuunt, vel qu oderunt, 4 *Ver.* 50. 2
inique accidit, quia res indigna ſit, id turpem exiſtimationem ſequi: q turpis exiſtimatio ſequatur, ideo r indignam non judicari, *Cæc.* 3. 477. *ſ*
iniqua certatio, *Quint.* 22.
injurato credere, *Roſc. Com.* 15. 2
injuria inſignis, *Quint.* 7.
injuriam accipere, *ib.*
injuria ſerpit, 2 *Ver.* 22. 6
injuriam conflare novo ſcelere, *Ro Am.* 1. 1
injuriam imponere alicui, *Qu.* 31. 1
injuriam perſequi. vide, perſequi.
injuriam propulſare ab ſe, *R. A.* 50. 20
injuriam queri, 3 *Ver.* 93. 17
injuriarum damnare aliquem, 3 *Ver.* 3 7
injuriarum actio, *Cæc.* 12. 51
injuſſu alicujus facere aliquid, 2 *Ver.* 57
innatus, 4 *Ver.* 48. 26
innocens, ſi accuſatus ſit, abſolvi poteſ *Roſc. Am.* 20. 14
innocenti inimicus obeſſe non poteſt 3 *Ver.* 69. 13
inquinatus ſermo, 3 *Ver.* 26. 5
inſaniam alicujus cupidiſſimi explere 4 *Ver.* 21. 21
inſectari, *Font.* 1. 43
inſequi aliquem irato animo, 3 *Ver.* 67 128
inſerere cullum in laqueũ, 4 *Ver.* 17. 221
inſerere oculos in curiam, *Font.* 15. 456
inſidiæ occultiſſimæ, quæ latent in ſimulatione officii, aut in aliquo neceſſitudinis nomine, 1 *Ver.* 15. 447
inſidias comparari famæ alicujus, *Act.* 1 *Ver.* 6. 368
inſidias facere alicui, *Act.* 1 *Ver.* 2. 352. *ſeq.*
inſigne penatium, 4 *Ver.* 22. 219
inſigniter improbus, *Quint.* 23. 89
inſimulare aliquem, 1 *Ver.* 33. 488
inſimulare aliquem feciſſe aliquid, 4 *Ver.* 45. 259
inſimulare avaritiæ & audaciæ aliquem, 1 *Ver.* 49. 535
inſimulare aliquem falſo, 5 *Ver.* 41. 372

inſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Inſinuare ſe in familiaritatem alicujus aliqua re, 3 *Ver.* 68. 128
Inſiſtere ſingulis gradibus peccatorum, 3 *Ver.* 74. 142
Inſitum atque innatum in animis alicujus, 4 *Ver.* 48. 263
Inſitas inimicitias habere cum aliquo, *Font.* 11. 448
Inſolentia fori & judiciorum, *Roſc. Am.* 31. 172
Inſtat judicium, *Act.* 1 *Ver.* 9. 375
Inſtar. —— navis Cybea maxima, triremis inſtar, 5 *Ver.* 17. 330
navis magna, quæ urbis inſtar habere videretur, 5 *Ver.* 34. 361
Inſtauratus, *Roſc. Am.* 53. 210
Inſtituere dicere vel facere, 2 *Ver.* 27. 623
Inſtituere filiam unicam heredem ſuis bonis, 1 *Ver.* 41. 510
Inſtitui ſecundum filiam, id eſt, poſt, *ibid.* 511
Inſtituere portorium vini, *Font.* 5. 438
Inſtituere rem occulte, 2 *Ver.* 22. 614
Inſtituere quæſtus ſibi, 2 *Ver.* 11. 591
Inſtituere atque erudire aliquem ad majorum inſtituta & civitatis diſciplinam, 3 *Ver.* 69. 131
Inſtitui & doceri, 2 *Ver.* 61. 677
Inſtitutus artibus & diſciplinis, 1 *Ver.* 18. 452. *ſeq.*
Inſtitutum. —— accepiſſe inſtituta aliqua a majoribus, 4 *Ver.* 4. 190
Inſtituta omnium convellere & commutare, 3 *Ver.* 6. 14
Inſtitutum referre ac renovare, *Div.* 21. 339
Inſtituto bonorum virorum vivere, *Quint.* 17. 70
ex inſtituto alicujus imperare aliquid, 5 *Ver.* 21. 338
Inſtruere domum, 4 *Ver.* 5. 192
Inſtruere ſe & ornare, 4 *Ver.* 26. 230
Inſtruere ſe ad judicium, 4 *Ver.* 19. 215
Inſtruere & comparare manus ſervorum, 4 *Ver.* 26. 228. *ſeq.*
Inſtructus nefario furore & audacia, 5 *Ver.* 72. 426
Inſula pars urbis Syracuſanæ, 4 *Ver.* 52. 271
Inſula, quæ undique exitus maritimos habet, 2 *Ver.* 75. 700
Inſultare alicui in calamitate, 5 *Ver.* 50. 390
Inſuſurrare in alicujus aurẽ, 1 *Ver.* 46. 528
Inſuſurrare familiariter ad aurem alicujus, 5 *Ver.* 41. 373
Inſui in culeum parricidas vivos, *Roſc. Am.* 25. 161
Integerrimis viribus, 2 *Ver.* 1. 567
Integer manere ab aliquo, 5 *Ver.* 7. 310
Integra res, *Act.* 1 *Ver.* 10. 384
Integritas, 1 *Ver.* 6. 425
nulla laus eſt ibi eſſe integrum, ubi nemo eſt, qui aut poſſit aut conetur corrumpere, *Act.* 1 *Ver.* 16. 399
de integro creari cenſores, 2 *Ver.* 56. 671
Intendere animum aliquo, *Act.* 1 *Ver.* 3. 357
Intendere periculum in aliquem, *Roſc. Am.* 3. 119
Intenta tabernacula. vide, tabern.
Inter ſicarios accuſare, *R. A.* 32. 174. *ſeq.*
Inter decem annos, *Act.* 1 *Ver.* 13. 389
Inter tot annos, *Quint.* 14. 56
Interkalares Kalendæ, *Quint.* 25. 94
Interkalarius menſis XLV dies longus, 2 *Ver.* 52. 664
Intercedit illi affinitas, ſocietas, neceſſitudo cum aliquo, *Quint.* 15. 58
Interceſſit mihi cum illo ratio, *Roſc. Com.* 15. 266
Interceſſit pecunia, 1 *Ver.* 47. 532
Intercipere, 5 *Ver.* 53. 394
Intercludere aditus omnes ad aliquem, *Roſc. Am.* 38. 186
Intercludere perfugia fortunæ, 5 *Ver.* 50. 390
Intercludi in inſidiis, *Cæc.* 29. 570
Intercolumnia, 1 *Ver.* 19. 459
Interdictum de vi, hominibus armatis, *Cæc.* 8. 496
Interdictum VNDE VI, quo modo interpretandum, *Cæc.* 30. 572. *ſeq.*
Interdictum unde vi VNDE TV, AVT FAMILIA, AVT PROCVRATOR, &c. *Cæc.* 19. 537
Interdictum de vi, *Cæc.* 30. 572
Interdictum quotidianum, *Cæc.* 31. 578
Intereſſe in convivio, *Roſc. Am.* 14. 140
Intereſſe in ſuis rebus, 1 *Ver.* 8. 428
Intereſſe in conſiliis, *Act.* 1 *Ver.* 18. 404
Intereſt inter mentes hominum & cogitationes, 5 *Ver.* 14. 323
Intereſt utrum quis ſponte rejiciat, an juſte eripiatur ei, 1 *Ver.* 8. 428
Interitio aratorum, 3 *Ver.* 54. 105
Interpellare, 5 *Ver.* 35. 362
Interpolare, 1 *Ver.* 61. 562

interponere rationes & perturbare, 3 *Ver.* 75. 144. *ſeq.*
interponere auctoritatem ſuam, 3 *Ver.* 53. 104
interponere decretum, 2 *Ver.* 48. 657
interponere edictum improbum, 1 *Ver.* 41. 511
interponere fidem ſuam in aliquam rem, *Roſc. Am.* 39. 189
interponere nomen ſuum in re turpi, 3 *Ver.* 57. 109
interponere operam, ſtudium, laborem, *Div.* 19. 337
interponere ſe, *Div.* 6. 303
interponitur nova reſtipulatio, *Roſc. Com.* 13. 264
interpoſitis diebus XL, *Act.* 1 *Ver.* 10. 383
interpres, 3 *Ver.* 37. 71
interpres corrumpendi judicii, *Act.* 1 *Ver.* 12. 388
interprete uti aliquo ad furta & flagitia, 3 *Ver.* 37. 71
interprete aliquo & auctore, 5 *Ver.* 21. 336
intertrimentum, 1 *Ver.* 50. 538
intervallum, 1 *Ver.* 6. 423
intolerandus, *Roſc. Am.* 13. 139
introducta conſuetudo, ex liberalitate magiſtratuum, 3 *Ver.* 82. 157
introferre, 5 *Ver.* 45. 380
introitus atque oſtium portus, 5 *Ver.* 31. 356
introſpicere penitus in omnes reip. partes, *Font.* 15. 456
intus canere, 1 *Ver.* 20. 459
invadere in aliquem cum ferro, *Cæc.* 9. 499
invadere in fortunas alicujus, *Roſc. Am.* 5. 123
invadere in portum, 5 *Ver.* 37. 356
invadere in pecuniam alienam, plenam, atque præclaram nullo jure, *Roſc. Am.* 2. 118
invadere in prædia alicujus, *R. A.* 8. 130
invadere in urbes ſociorum vi cum exercitu, 1 *Ver.* 20. 459. *ſeq.*
invenire rationem, 2 *Ver.* 58. 673
inventi multi dolores parentibus, 5 *Ver.* 45. 381
inventor non ſum hujus rationis, nedum probator, *Cæc.* 29. 571
inveſtigare & conſequi omnes aliquorum conatus aliqua certa via, *Act.* 1 *Ver.* 16. 399
inveteravit opinio pernicioſa, *A*[illegible] 1 *Ver.* 1. 3[illegible]
in magna invidia, magnoque odio [illegible] apud nobiles homines novorum h[illegible]minum virtus & induſtria, 5 *Ver.* 7[illegible] 4[illegible]
invidia flagrare. vide, flagr.
invidere alicujus laudi, 1 *Ver.* 1. 4[illegible]
invitare tecto & domo, 4 *Ver.* 11. 2[illegible]
invitatio fit, ut Græco more biberetu[illegible] 1 *Ver.* 26. 4[illegible]
inultam impunitamque injuriam dim[illegible]tere, 5 *Ver.* 58. 4[illegible]
involucra rejicere, 4 *Ver.* 28. 2[illegible]
inurere dolorem animis, 2 *Ver.* 68. 6[illegible]
Iovem Opt. Max. in judicio precaba[illegible]tur, 4 *Ver.* 32. 2[illegible]
Iovis Olympii templum Syracuſis [illegible] 4 *Ver.* 53. 2[illegible]
——— ſacerdotium, quod apud Syr[illegible]cuſanos ampliſſimum, 2 *Ver.* 51. 66[illegible]
——— ſacerdotes ut ſorte legeba[illegible]tur, *ibi*[illegible]
iracundia exardere, 2 *Ver.* 20. 61[illegible]
Iſidorus mimus, 3 *Ver.* 34. 65. 5 *Ver.* 1[illegible] 32[illegible]
Italicum bellum, 2 *Ver.* 2. 57[illegible]
iter anguſtum & occultum, 3 *Ver.* 94. 17[illegible]
itinerum labor vel maximus in re mil[illegible]tari, 5 *Ver.* 10. 31[illegible]
jubere aliquem eſſe ſine cura, *A*[illegible] 1 *Ver.* 7. 37[illegible]
jucunditas major virtutis, quam ex l[illegible]bidine & cupiditate, 1 *Ver.* 21. 46[illegible]
judex eſſe bonus nemo poteſt, qui ſuſpi[illegible]cione certa non movetur, 5 *Ver.* 26. 34[illegible]
judicis boni eſt voluntatem ſcriptoris [illegible] auctoritatemque defendere, *Cæc.* 23[illegible] 54[illegible]
judicis boni eſt, conjecturam ex parvi[illegible] rebus facere uniuſcujuſque cupiditat[illegible] & incontinentiæ, 4 *Ver.* 15. 20[illegible]
judex judicare debet non ſolum de reo [illegible] ſed etiam de accuſatore & de teſte[illegible] *Font.* 7. 44[illegible]
judex non debet cuivis teſti credere[illegible] *Font.* 6. 44[illegible]
judex corrumpi non poteſt in ea cauſſa [illegible] quæ in jure civili poſita eſt, *Cæc.* 25. 55[illegible]
judex qui alium de ſuo judicio putat ju[illegible]dicaturum, ſeque in eo periculum ca[illegible]pitis aditurum, voluntatem ſpecta[illegible] ejus, quem ſtatim de capite ſuo pute[illegible] judicaturum, 2 *Ver.* 13. 59[illegible]

jude[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

udex Caſſianus, 3 *Ver.* 60. 114. & 62. 119
adicis poteſtas ſæpius cogitatur, quam æquitas, *Quint.* 2. 10
le judicis officio in dictis teſtium, *Font.* 6. 442
udicis prudentia ubi elucere poſſit in his, quæ a teſtibus dicuntur, *ibid.*
omnes omnium pecuniæ poſitæ ſunt in eorum poteſtate, qui judicia dant, & eorum, qui judicant, 2 *Ver.* 12. 592
udex quaeſtionis, 1 *Ver.* 61. 563
udex ingenioſus, peritus & æquus, *Font.* 6. 441
udex ſapiens, *ibid.*
udex triſtis & integer, *Act.* 1 *Ver.* 10. 381
udicem dare, 2 *Ver.* 13. 597
udicem rejicere, 1 *Ver.* 2. 414
udices proponi, 2 *Ver.* 13. 598
udicare ad nutum alicujus, 2 *Ver.* 27. 624
udicare cum conſilio, 5 *Ver.* 6. 308
udicare de abſente ſecundum præſentem, 2 *Ver.* 17. 605
judicare ſecundum aliquem, *R.C.* 1. 225
judicare oculis, *Div.* 4. 299
judicare ſecus de ſe: quod judicium eſt graviſſimum, *Quint.* 9. 42
judicari debet idem de jure & reſponderi, *Cæc.* 24. 551
onus grave & incommodum eſt, judicare, 1 *Ver.* 8. 428
judicatur ſæpe perperam per imprudentiam, 2 *Ver.* 23. 617
judicium. —— judicia omnia aut diſtrahendarum controverſiarum, aut puniendorum maleficiorum cauſſa reperta ſunt, *Cæc.* 2. 474
judicium capitis, 5 *Ver.* 54. 396
judicium damni injuria, *Roſc. Com.* 11. 258
judicium de probro, de re, *Quint.* 2. 13
judicium de pecuniis repetundis, *Div.* 3. 295
judicium pecuniarium, *Roſc. Com.* 4. 232
judicium inter ſicarios, *Roſc. Am.* 5. 122
judicium ſi pareret, &c. 3 *Ver.* 22. 43
judicia privata ſummæ exiſtimationis & pæne dicam, de capite tria ſunt, Fiduciæ, Tutelæ, Societatis, *R.C.* 6. 240
judicium & arbitrium quo differant, *Roſc. Com.* 4. 232. *ſeq.*
judicium eſt pecuniæ certæ: arbitrium incertæ, *ibid.*
judicium committi inter ſicarios, *Roſc. Am.* 5. 122
judicio abſolvi. vide, abſ.
ad judicium adeſſe, *Div.* 9. 310
judicium conſtituere, *Quint.* 2. 13
judicium capitis conſtitui in aliquem, 5 *Ver.* 54. 396
judicium conſtitutum legibus, 2 *Ver.* 13. 600
judicio experiri, *Quint.* 11. 48
judicium diſſolutum ac perditum, 3 *Ver.* 57. 109
judicium armorum aliud quam juris & æquitatis, *Cæc.* 21. 543
judicium centumvirale, *Cæc.* 18. 532
judicium irritum, 2 *Ver.* 27. 624
judicium pecuniarium, *Quint.* 28. 101
judicium nummarium, 3 *Ver.* 57. 109
judicium recuperatorium, 3 *Ver.* 11. 22
in judicium dare aliquem, 1 *Ver.* 52. 541
judicium tranſactum aut dilatum, 2 *Ver.* 30. 625
judicia ab ſenatu per ignominiam, turpitudinemque ablata, 1 *Ver.* 8. 428
judicia ad equeſtrem ordinem referenda, 3 *Ver.* 96. 179
judicia ad ſenatum tranſlata, *Act.* 1 *Ver.* 13. 389
judicia corrupta, ac contaminata paucorum vitio, ac turpitudine, *Div.* 21. 341
judicia reſtituta, 2 *Ver.* 26. 622
judicia legitima, *Roſc. Com.* 5. 239
judiciorum diſſolutio, 4 *Ver.* 59. 283
judicia Verris qualia, 2 *Ver.* 12. 595. *ſeq.*
judicium inimici non debet eſſe grave, 2 *Ver.* 56. 671
judicium voluntatis plus debet valere, quam ſortis, 1 *Ver.* 15. 448
judicum poteſtas, 2 *Ver.* 12. 592
jugulare civem ne jure quidem quiſquam bonus vult, *Quint.* 16. 64
jugulari a forti viro, *Quint.* 31. 108
jugulatus litteris, 3 *Ver.* 54. 106
jugulatus confeſſione ſua, 5 *Ver.* 64. 412
C. Iulius rogatus fuit a Sardis, ut Albutium accuſaret, *Div.* 19. 337
L. Iulius, *Font.* 15. 456
Iuniana ſubſortitio, 1 *Ver.* 60. 562
M. Iunius, *Quint.* 1. 7. 1 *Ver.* 51. 539
P. Iunius, 1 *Ver.* 50. 536
Q. Iunius, 1 *Ver.* 7. 425
Iuno Melitæ, 5 *Ver.* 72. 424
—— Samia, 1 *Ver.* 19. 455
Iunonis fanum in promontorio Melitæ, quod omnibus bellis ſemper inviolatum ſanctumque fuit, 4 *Ver.* 46. 261

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Iunonis Samiæ fanum antiquiſſimum, 1 *Ver.* 19. 455
Iuppiter imperator: qui a Græcis Vrius, 4 *Ver.* 57. 279
Iuppiter ſæpe ventis vehementioribus, aut immoderatis tempeſtatibus, aut nimio calore, aut intolerabili frigore hominibus nocuit, *Roſc. Am.* 45. 198
Iuppiter Capitolinus, 4 *Ver.* 29. 235
——— Opt. Max. *Roſc. Am.* 45. 195. 5 *Ver.* 72. 424
jurare in litem, *Roſc. Com.* 1. 228
jurato ſuam tabellam committere, *Act.* 1 *Ver.* 10. 384
levior eſt auctoritas ejus, qui dicit aliquid juratus, quam qui injuratus, ſi de eodem fuerit judex, *Roſc. Com.* 16. 270
juri nihil tam inimicum, quam vis, *Cæc.* 11. 507
juris & judicii diverſitas, *Cæc.* 25. 554
—— peritorum auctoritas, *Cæc.* 24. 552
—— dictio in Sicilia venalis, 2 *Ver.* 48. 658
jus impetrare ab aliquo, *Quint.* 31. 108
jus callidum & verſutum, *Cæc.* 23. 549
jus civile in civitate diligentiſſime retinendum, *Cæc.* 25. 553
in jure civili non falſæ tabulæ, non teſtis improbus locum habet, *ibid.* 554
jus civile neque inflecti gratia, neque perfringi potentia, neque adulterari pecunia poteſt, *Cæc.* 26. 556
ſine jure civili fieri non poteſt, ut retineam, quod meum factũ ſit, *ibid.* 558
jure civili ſublato, nihil eſt, quare cuipiam exploratum ſit, quid ſuum aut quid alienum ſit, *Cæc.* 25. 553
jure civili duarum civitatum nemo eſſe poteſt, *Cæc.* 34. 591
jus amitti non poteſt ſine magno incommodo civitatis, *Cæc.* 26. 559
jus iniquum, 2 *Ver.* 29. 626
jus mancipii, *Cæc.* 26. 557
jure nullo invadere in pecuniam alicujus, *Roſc. Am.* 2. 118
jus ſummum, *Quint.* 11. 48
jus imperii, 5 *Ver.* 20. 335
jus Verrinum, 1 *Ver.* 46. 529
jus victoriæ, 4 *Ver.* 52. 270
juria finium, poſſeſſionum, aquarum, itinerum, decentiſſime a majoribus deſcripta, *Cæc.* 26. 558
jura religionum, 4 *Ver.* 45. 260
jure contendere cum aliquo, *Qu.* 31. 108
jus experiri, *Cæc.* 12.
jus torquere verbo ac littera, *Cæc.* 27.
jure ſummo experiri, *Quint.* 11.
jus ſuum obtinere. vide, obtinere.
jus civium Rom. inviolatum ubiq 5 *Ver.* 55. 37
——— non pendet aptum ex verb *Cæc.* 18. 5
——— prætorium, 1 *Ver.* 44. 5 2 *Ver.* 12. 55
jura omnia commutare cum vitupe tione ſine quæſtu nemo umqu conatus eſt, 3 *Ver.* 20.
juriſconſulti, juris interpretes, *Cæc.* 525. ſ.
juriſconſultis ſit ne obtemperandu *Cæc.* 23. 5
juriſperitis qui non putat eſſe obtem randum, non homines lædit, ſed ges, & jura labefactat, *Cæc.* 25. 5
juſſum populi non omne ratum e *Cæc.* 33. 5
juſta ſolvere, *Roſc. Am.* 8. 1

K.

KAlendæ interkalares, *Qu.* 25.
L. Kalenus, 2 *Ver.* 8. 5
Karthaginis opes qui conciderint 2 *Ver.* 1. 5

L.

LAbare, 4 *Ver.* 43. 2
labes, ignominia, calamitaſq populi, *Act.* 1 *Ver.* 13. 3
labefactare commoda aliquorum, 4 *V* 43. 25
labefactare atque infirmare aliquem i genio, *Div.* 14. 32
laborioſiſſimus arator, 3 *Ver.* 38. 7
laborare crudelitate domeſtica, *Ro Am.* 53. 21
laborare de aliqua re, 4 *Ver.* 29. 23
laborare ex invidia, *Roſc. Am.* 51. 20
laborare ex his rebus, *R. A.* 53. 210. *ſe*
laborare in aliquo, *Quint.* 13. 5
lacerare omni injuria aliquem, 3 *Ver.* 86 16
lacerata pecunia, 3 *Ver.* 70. 13
lacerata provincia, 5 *Ver.* 26. 34
laceſſere ſponſione aliquem, ni, &c 3 *Ver.* 57. 11
lacrymor, 5 *Ver.* 46. 381
lacunam explere, 2 *Ver.* 55. 67
Lacus Servilius, *Roſc. Am.* 32. 17

Lacu

Lacus Thraſimenus, *Roſc. Am.* 32. 173
Lædere cauſſam nobilitatis, *R. A.* 35. 179
Lædere commodum aliquod alicujus negligentia, *Roſc. Am.* 39. 188
Lædere fidem, morem majorum, ſortis neceſſitudinem, 1 *Ver.* 14. 445
Lædere voluntatem alicujus, *Roſc. Am.* 50. 206
Lædi injuria, 3 *Ver.* 1. 3
Lædi & injuriam accipere differunt inter ſe, *Div.* 18. 334. *ſeq.*
Lætari in omnium gemitu & triumphare, 5 *Ver.* 46. 382
Lambere tribunal prætoris, 3 *Ver.* 11. 22. *ſeq.*
Lamia Segeſtana, 4 *Ver.* 26. 229
Lampſacum oppidum in Helleſponto, 1 *Ver.* 24. 468
Languidus vino & vigiliis, 3 *Ver.* 12. 25
Laniſta, *Roſc. Am.* 6. 126
Laodicea, 1 *Ver.* 30. 482
Lapidationem fieri, 4 *Ver.* 43. 256
Laqueatum templum pulcherrime, 1 *Ver.* 51. 538
laqueis exſuere ſe, 5 *Ver.* 58. 402
in laqueum inſerere collũ, 4 *Ver.* 17. 211
larem familiarem ſuum relinquere, 3 *Ver.* 11. 21
lares familiares, *Quint.* 27. 101
large, effuſeque donare, *Roſc. Am.* 10. 130
largitione infinita uti contra aliquem, 1 *Ver.* 7. 426
Latina nomina habent aliarum nationum homines, 5 *Ver.* 43. 376
Latinæ coloniæ, *Cæc.* 33. 586
Latine loqui, non accuſatorie, 4 *Ver.* 1. 185
Latini & ſocii, 5 *Ver.* 24. 342
latitare, *Quint.* 19. 75. & 28. 102
Latomiæ, 1 *Ver.* 5. 422
Latomiæ, carcer a Dionyſio factus, 5 *Ver.* 55. 397
Latomiæ, Syracuſanæ, earumque deſcriptio, 5 *Ver.* 27. 347. *ſeq.*
Latona gravida ex longo errore & fuga Delum confugit, 1 *Ver.* 18. 453
Latona peperit in Delo Apollinem & Dianam, *ibid.*
latet pecunia in illa caligine & tenebris, 3 *Ver.* 76. 146
laudare præſentem pudor vetat, & ejus, qui laudatur, & ejus, qui laudare velit, *Cæc.* 27. 562
laudatio, *Font.* 16. 457
laudator voluntarius, 4 *Ver.* 64. 290
laudatores decem in judicio dari oportebat, 5 *Ver.* 22. 339
laus eximiæ virtutis, non ſolum hominum, verum & temporum, 2 *Ver.* 21. 461
laudem veritati tribuere, *Roſc. Com.* 6. 243
in laude & gratia eſſe cum populo, *Act.* 1 *Ver.* 13. 388
nulla laus eſt ibi eſſe integrum, ubi nemo eſt, qui aut poſſit, aut conetur corrumpere, *Act.* 1 *Ver.* 16. 399
lauti & urbani homines, 1 *Ver.* 6. 424
lectica octophoro ferri, 5 *Ver.* 11. 316
lecticarii, *Roſc. Am.* 46. 201
lecto teneri, 5 *Ver.* 7. 310
lectiſſimus adoleſcens, 1 *Ver.* 26. 471
lectiſſimus atque ornatiſſimus adoleſcens, *Div.* 9. 311
lectiſſimi atq; ornatiſſ. viri, 1 *Ver.* 6. 423
lectiſſima femina, 1 *Ver.* 35. 500
legare uſumfructum bonorum ſuorum alicui, *Cæc.* 4. 483
legationem flagitioſe obire, *Font.* 11. 449
legatus populi Romani ſi aliqua ex parte violatus ſit, niſi publice ſatisfactum ſit, ei civitati bellum indici ſolet, 1 *Ver.* 31. 485
legati nomen ejuſmodi eſſe debet, quod non modo inter ſociorum jura, ſed etiam intra hoſtium tela incolume verſetur, 1 *Ver.* 33. 489. *ſeq.*
legati incommodi a prætoribus juſſi decedere de provincia, 3 *Ver.* 58. 111
legatorum ſanctitas, 1 *Ver.* 33. 489
lemniſcata palma, *Roſc. Am.* 35. 180
leno, *Roſc. Com.* 7. 245
lenocinari alicui, *Div.* 15. 325
Cn. Lentulus cenſor, 5 *Ver.* 7. 309
——— conſul, 2 *Ver.* 39. 643
——— Marcellinus, 4 *Ver.* 24. 225. *Div.* 4. 298
P. Lentulus princeps ſenator, *Div.* 21. 339
——— & L. Triarius quæſtores urbani, 1 *Ver.* 14. 444
Leonidæ Siculi familiæ, 5 *Ver.* 4. 305
Leon Megarenſis, 5 *Ver.* 6. 309
Leontini, miſera civitas, 2 *Ver.* 66. 685
——— ager optimus ac nobiliſſimus, 3 *Ver.* 44. 88
——— urbs, 3 *Ver.* 15. 30. & 24. 47
Leontinus ager caput rei frumentariæ, 3 *Ver.* 18. 37

Lepido Siciliæ prætori ſucceſſit C. Marcellus, 3 *Ver.* 91. 172
Leptis, 5 *Ver.* 59. 404
Letilius, 2 *Ver.* 26. 622. — a Verre miſſus in Siciliam, 2 *Ver.* 56. 670
Letini, 3 *Ver.* 43. 87
levare atrocitatem nomine neceſſitudinis, *Quint.* 16. 65
levare calamitatem innocentium, *Roſc. Am.* 3. 119
levare invidiam, 1 *Ver.* 2. 415
levare infamia graviſſima ſe, 3 *Ver.* 61. 116
levare ſuſpicionem, 3 *Ver.* 59. 113
levia ducere pericula, 2 *Ver.* 64. 682
M. Levinius prætor Siciliæ, 3 *Ver.* 54. 105
levis auctoritas, *Roſc. Com.* 16. 270
levis conjectura, *Roſc. Am.* 22. 157
leviſſimam eſſe pecuniam alicui, *Roſc. Com.* 5. 238
leviter ferre aliquid, *Roſc. Com.* 10. 254
lex Acilia, *Act.* 1 *Ver.* 17. 401
lex Atinia, 1 *Ver.* 42. 516
lex Cornelia, 1 *Ver.* 47. 530
lex Cornelia teſtamentaria & nummaria, 1 *Ver.* 42. 515
lex belli & victoriæ, 2 *Ver.* 21. 612
lex frumentaria, ſeu Hieronica, 2 *Ver.* 13. 598
lex Furia, 1 *Ver.* 42. 516
lex Hieronica, 3 *Ver.* 7. 16
lege Hieronica numerus aratorum quotannis apud magiſtratus publice ſubſcribitur, 3 *Ver.* 51. 101
lex Memmia, *Roſc. Am.* 19. 148
lex de repetundis prima L. Piſonis Frugi, 3 *Ver.* 84. 160
lex Porcia, 5 *Ver.* 63. 409
lex Rupilia, 2 *Ver.* 13. 597
lex de pecuniis repetundis ſociorum cauſſa conſtituta eſt, *Div.* 20. 337
lex de pec. repet. a L. Piſone primo lata, 3 *Ver.* 84. 161
lex de pecuniis repetundis ſocialis eſt, *Div.* 5. 300
leges Semproniæ, 5 *Ver.* 63. 409
lex Terentia & Caſſia, 3 *Ver.* 70. 133
lex Valeria, ſive Cornelia de proſcriptione, *Roſc. Am.* 43. 195
lex Voconia pertinens ad eos, qui cenſi ſunt, 1 *Ver.* 42. 514
leges conſtituit Sulla, *Roſc. Am.* 45. 199
legis exceptio, 2 *Ver.* 8. 586
lex antiqua & mortua, 5 *Ver.* 18. 331
lex mollior, 1 *Ver.* 9. 4
lex mitiſſima, *ibid.* 4
lex jubet, 2 *Ver.* 51. 6
lege agere, 2 *Ver.* 16. 6
lege agere in hereditatem, 1 *Ver.* 45. 5
lege creatus, ea tenetur, 2 *Ver.* 56. 6
leges novæ non pertinent ad illos, i. al quid egerunt aut commiſerunt an illas latas, quod eæ vetant, 1 *Ver.* 42. 5
——— ſociis a Romanis datæ haber dæ pro legibus Romanis, 2 *Ver.* 49. 65
——— Atiniæ, Furiæ, Fuſiæ, 1 *Ver.* 4 51
legem comparare, *Div.* 20. 33
legem conſtituere, *Roſc. Am.* 47. 20
leges dicere, 3 *Ver.* 7. 1
legem promulgare, 5 *Ver.* 69. 42
libella, 2 *Ver.* 10. 58
libellos dejicere, *Quint.* 6. 3
libentibus animis, *Roſc. Am.* 35. 18
Libera eadem, quæ Proſerpina, 4 *Ve* 48. 26
Liberæ conſecrata Sicilia, *ibi*
—— templum Syracuſis, 4 *Ver.* 53. 27
libera poteſtas ad credendum dari alicui 2 *Ver.* 72. 69
liberare metu exiſtimationis, 5 *Ver.* 68 41
liberare periculo litium, 1 *Ver.* 38. 50
liberalitas ea probanda eſt, quæ ſine periculo exiſtimationis eſt, 2 *Ver.* 11. 59
liberalis homo & diſſolutus, *R.C.* 10. 25
libere alicui quod non licet, *Qu.* 30. 10
Liberi ædes Syracuſis, 4 *Ver.* 57. 28
liberi ſuſcipiuntur non ſolum nobis, ſed etiam patriæ, 3 *Ver.* 69. 131
Libero Liberæque & Cereri ludos faci ædilis, 5 *Ver.* 14. 324
Liberta Veneris, *Div.* 17. 33
libertas adimi poteſt, ſi poteſt adimi civitas, *Cæc.* 34. 589
libertatem amittit, qui cenſeri noluit, *ibid.*
libertatis nomē dulce, 5 *Ver.* 63. 408. *ſeq.*
libertinorum ordo, 1 *Ver.* 47. 532
libertus & libertinus promiſcue uſurpatur, *ibid.*
libido flagitioſa, 2 *Ver.* 54. 667
libido crudelitatis exercendæ, 5 *Ver.* 56. 398
ad libidinem alicujus judicare, *Font.* 12. 450
ad libidinem ſuam vexare bona & fortunas civium, *Roſc. Am.* 49. 204

libi-

libidines excitari non ſolum oculis, ſed etiam auribus, 4 *Ver.* 18. 214
libri Sibyllini, 4 *Ver.* 49. 265
licentia militaris, 4 *Ver.* 52. 270
licentiam diripiendi permittere, 3 *Ver.* 13. 25
licentiam permittere, 3 *Ver.* 12. 23
licentiam calumniæ præbere alicui, *Font.* 14. 454
liceri, *Cæc.* 6. 487
liceri contra aliquem, 3 *Ver.* 63. 121
liceri digito, 3 *Ver.* 11. 21
L. Licinius conſul, 2 *Ver.* 49. 658
licitationes facere, 2 *Ver.* 53. 666
lineamenta operum ſollertiſſime perſpicere, 4 *Ver.* 44. 258
lingua Romana inops, *Cæc.* 18. 530
liquido audire, 3 *Ver.* 59. 113
Liſo Lilybætanus, 4 *Ver.* 17. 211
litem æſtimare, *Act.* 1 *Ver.* 13. 391
litem amittere, *Roſc. Com.* 4. 233
litem conteſtari, *Roſc. Com.* 11. 258
litem conteſtatam habere cum aliquo, *Roſc. Com.* 12. 262
litem conteſtari per ſe, *Roſc. Com.* 18. 274
litem dare ſecundum tabulas alicujus, *Roſc. Com.* 1. 226
litem obtinere, *Roſc. Com.* 4. 233
littera affixa ad caput, *R. A.* 20. 151. *ſeq.*
litteræ grandes, 4 *Ver.* 34. 241
litteræ integræ, 2 *Ver.* 76. 701
litterarum vetuſtatem memoriæ tradere, *Roſc. Com.* 2. 229
litteris maximis inciſus in marmore, 2 *Ver.* 63. 680
litteræ vehementes, 4 *Ver.* 19. 214
litteris definire numerum, magnitudinem, figuram, ſtatum, ſtatuarum, 1 *Ver.* 21. 462
littus delicatiſſimum, 5 *Ver.* 40. 371
litura. —— litteræ, quæ ſunt in litura, 2 *Ver.* 76. 701
nomen eſt in litura, 2 *Ver.* 42. 649
locare alicui ſtatuas faciendas optima condicione, 2 *Ver.* 59. 674
locaverunt ædes ſacras conſules, 1 *Ver.* 50. 536
locare in complures annos, quæ ſacris epuliſque opus ſunt, 2 *Ver.* 21. 612
Locrenſes, 5 *Ver.* 34. 361
locupletari pecuniis alienis, *R. A.* 47. 202
locus dignus, 5 *Ver.* 14. 324
loca inter ſe maxime diverſa, 3 *Ver.* 83. 159
locum opportune capere, *R. A.* 24. 160
locum conſtituere ad dicendum, 2 *Ver.* 21. 611
locum, alium ſervare ſibi ad demonſtrandum aliquid, 1 *Ver.* 17. 451
loco movere, *Cæc.* 13. 514
in loco digno ponere aliquid, 5 *Ver.* 14. 326
quo loco cauſſa ſit, 5 *Ver.* 63. 410
quo loco quis ſit cogitare, *Act.* 1 *Ver.* 17. 401
humili atque obſcuro loco natus, 5 *Ver.* 70. 421. *ſeq.*
ſecundo loco: tertio loco. vide, ſecundo.
Q. Lollius, 3 *Ver.* 25. 47
longius. —— nihil longius alicui videri, 4 *Ver.* 18. 223
longius progredi. vide, progredi.
loricæ galeæque æneæ cælatæ opere Corinthio, 4 *Ver.* 44. 258
luce latrare, *Roſc. Am.* 20. 149
L. Albius, *Quint.* 6. 27
L. Appulejus, *Div.* 15. 324
L. Caſſius judex veriſſimus & ſapientiſſ. *Roſc. Am.* 30. 170
L. Caſſius ex familia ad judicandum ſeveriſſ. *Act.* 1 *Ver.* 10. 381
L. Cato, *Font.* 15. 456
L. Cinna, *ibid.*
L. Cornificius, 1 *Ver.* 57. 556
L. Cotta conſul cum L. Octavio, 5 *Ver.* 13. 322
L. Craſſus, *Font.* 7. 443
L. Craſſi dictum, 3 *Ver.* 1. 4. *ſeq.*
L. Craſſi laus, *Font.* 7. 443
L. Domitius, 1 *Ver.* 53. 541
L. Flaccus, *Div.* 19. 336
L. Flavius, 1 *Ver.* 5. 422
L. Hortenſius, pater Q. Hortenſii, 3 *Ver.* 16. 33
L. Iulius, *Font.* 15. 456
L. Licinus Coſ. cum Q. Mucio, 2 *Ver.* 49. 658
L. Lucullus conſul cum M. Cotta, 5 *Ver.* 13. 322
—— habuit ſororem Metelli Numidici, 4 *Ver.* 66. 294
L. Mamilius, 3 *Ver.* 78. 150
L. Metellus, 2 *Ver.* 7. 582
ejus litteræ ad Cn. Pompejum & M. Craſſum conſules, 3 *Ver.* 53. 103
L. Mummius, 4 *Ver.* 2. 187
L. Mummius Corinthum ſuſtulit, 1 *Ver.* 21. 460. *ſeq.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

L. Murena, 1 *Ver.* 35. 492
L. Octavius conſul cum L. Cotta, 3 *Ver.* 7. 15
L. Paullus Perſen regem vi ac virtute ſuperavit, 1 *Ver.* 21. 460
L. Philippus eloquentia, gravitate, honore florentiſſimus civitatis, *Qu.* 22. 88
L. Philo, *Div.* 19. 336
L. Piſo in Gabinium delationem nominis poſtulavit, *Div.* 20. 337
L. Piſo Frugi, qui legem de pecuniis repetundis primus tulit, 3 *Ver.* 84. 161
L. Piſo ſolus Frugi nominatus eſt iis temporibus, cum hominem nequam invenire neminem poſſes, *Font.* 13. 453
L. Publicius, *Quint.* 6. 28
L. Scipio bellum in Aſia geſſit, Antiochumque regem potentiſſimum vicit, 1 *Ver.* 21. 460
L. Sergius, 3 *Ver.* 78. 150
L. Siſenna vir primarius, 4 *Ver.* 15. 209
L. Sulla, *Font.* 15. 456
L. Sulla tantum potuit, ut nemo, illo invito, nec bona, nec patriam, nec vitam retinere poſſet, 3 *Ver.* 35. 67
L. Sulla tantum animi habuit ad audaciam, ut dicere in concione non dubitaret, bona civium Romanorum cum venderet, ſe prædam ſuam vendere, *ibid.*
L. Sullæ res geſtæ defendebantur publica auctoritate propter incommodorum & calamitatum metum, *ibid. ſeq.*
L. Vibius eques Rom. 2 *Ver.* 74. 697
Q. Lucejus, 5 *Ver.* 64. 413
lucrari judicia veteris infamiæ, 1 *Ver.* 12. 440
M. Lucretius, 1 *Ver.* 7. 425
lucri magnitudo obſcurat periculi magnitudinem, 3 *Ver.* 57. 110
luctus acerbiſſimus, 4 *Ver.* 50. 266
M. Lucullus, 2 *Ver.* 8. 585. — fuit in Macedonia, *ibid.* — hoſpitium ei fuit cum Dione, *ibid.*
ludibundus omnia conficere, 3 *Ver.* 67. 127
ludificare, *Quint.* 17. 68
ludificari aperte & calumniari ſciens, *Roſc. Am.* 20. 148
ludi Circenſes, 4 *Ver.* 15. 209
ludi Romani, *Act.* 1 *Ver.* 10. 382. *ſeq.*
ludi plebeji, *ibid.* 383
ludi antiquiſſimi, qui primi Romani ſunt appellati, 5 *Ver.* 14. 324
ludi ſanctiſſimi, maxima cum cura, cærimoniaque Cereri, Libero, Liberæque fiebant, *ibid.*
ludi Victoriæ, *Act.* 1 *Ver.* 10. 383
ludi votivi, *ibid.* 382
ludorum celebritas, 5 *Ver.* 14. 324
per ludum. vide, per.
luere libidinem alicujus ſanguine innocentium, 1 *Ver.* 30. 482
luteus homo, 3 *Ver.* 14. 27
luteum negotium, 4 *Ver.* 14. 208
lucem hanc, quæ communis eſt, eripere, *Roſc. Am.* 52. 208
lucem conventumque vitare, 5 *Ver.* 11. 317
luce communi privari, *Quint.* 23. 90
luce clarius, 2 *Ver.* 76. 701
lucis uſuram diuturnam dare alicui, 5 *Ver.* 29. 352
luce libertatis recreatus, 5 *Ver.* 61. 407
lucet. — nondum lucebat, *Roſc. Am.* 34. 178
C. Luſcius Ocrea, *Roſc. Com.* 14. 267
Q. Lutatius Diodorus, 4 *Ver.* 17. 211
luxuries in urbe creatur: ex luxuria exſiſtat avaritia neceſſe eſt, ex avaritia erumpat audacia, inde omnia ſcelera ac maleficia gignuntur, *Roſc. Am.* 27. 164

M.

MAcedonia amica & fidelis provincia, *Font.* 16. 457
Macelli fauces, *Quint.* 6. 28
Macharenſis ager, 3 *Ver.* 18. 36
machinari aliquid, *Act.* 1 *Ver.* 6. 364
mactare, 4 *Ver.* 11. 203
macula ex paterno, aut materno ſanguine concepta, elui non poteſt, *Roſc. Am.* 24. 159
maculæ adoleſcentiæ, *Act.* 1 *Ver.* 4. 359
macula ſceleris imbutus, *Font.* 14. 455
mærore ac miſeriis perditus, 5 *Ver.* 9. 314
Mævius, 3 *Ver.* 75. 145
magiſter ſcripturæ, 3 *Ver.* 71. 138
magiſter in ſcriptura, 2 *Ver.* 71. 692
magiſter ſocietatis, *ibid.*
magiſtratum contendere a populo ſumma ambitione, 2 *Ver.* 53. 665
magiſtratum mandare, *ibid.*
magiſtratum male gerere, *Font.* 11. 449
magiſtratus improbi afferre ſolent aliquam facti rationem, 3 *Ver.* 85. 161

magi-

magiſtratus per largitionem adepti ſolent rapere, 2 *Ver.* 55. 670
L. Magius, 1 *Ver.* 34. 491
magnifice exornare triclinium, 4 *Ver.* 27. 232
magnificentia liberalitatis, *R. C.* 8. 248
majeſtas reipublicæ imminuta, 5 *Ver.* 20. 335
majeſtatis crimen, 4 *Ver.* 41. 251
malitiam olere, *Roſc. Com.* 8. 247
malo emere, quam rogare, 4 *Ver.* 6. 194
malum domeſticum, incluſum, inteſtinum, 1 *Ver.* 15. 447
malis cogi, 3 *Ver.* 38. 75
malum. —— quæ (malum) ſtultitia fuit Roſcii, &c. *Roſc. Com.* 18. 276
malum erigi, vela fieri, præcidi anchoras, 5 *Ver.* 34. 360
male accipere verbis aliquē, 1 *Ver.* 54. 542
male agere, *Quint.* 14. 56
male agere & fraudare, *Quint.* 16. 65
male agere cum creditoribus ſuis, *Quint.* 27. 100
male exiſtimare de omnibus bonis, *Act.* 1 *Ver.* 3. 356
male mulctari clavis ac fuſtibus, 4 *Ver.* 43. 255. *ſeq.*
maleficium ad illum pertinet, *Roſc. Am.* 52. 210
maleficia atrocia non gignuntur in ruſticis moribus, in victu arido, in horrida incultaque vita, &c. *R. A.* 27. 163
maleficium nullo exſulio multatum eſt apud Romanos, *Cæc.* 34. 590
maleficia in urbe gigni ſolere, *Roſc. Am.* 27. 163
malevolus natura, *Roſc. Com.* 12. 260
C. Malleolus quæſtor, 1 *Ver.* 36. 493
Mallius Glaucia, *Roſc. Am.* 7. 126
Mamerci, *Roſc. Am.* 32. 174
Mamertina civitas, 2 *Ver.* 5. 577
—— fœderata, 3 *Ver.* 6. 13
Mamertini non habent materiem navibus ædificandis, 5 *Ver.* 18. 333
L. Mamilius ſcriba Ciceronis quæſtoris, 3 *Ver.* 78. 150
Mancinum Numantini non receperunt, cum eis eſſet a patre patrato traditus, *Cæc.* 34. 588
manceps, *Roſc. Am.* 8. 128
mancipii jus, *Cæc.* 26. 557
mancipium pretioſiſſimū, 2 *Ver.* 14. 600
mandare. —— mandat nemo niſi amico, *Roſc. Am.* 39. 187
mandare honores hominibus, 4 *Ver.* 37. 246
mandare magiſtratum alicui, *Roſc. Am.* 47. 203
mandatur hic magiſtratus a populo apud Siculos diligentiſſime, 2 *Ver.* 53. 665
mandare memoriæ diligenter aliquid, *Quint.* 10. 46
mandatam rem malitioſius & negligentius gerere, *Roſc. Am.* 38. 186
mandatum neglectum in crimen, judiciumque infame vocatur, *R. A.* 39. 188
mandati neglecti culpa duas res ſanctiſſimas violat, amicitiam & fidem, *ibid.* 187
mandatum negligens etiam in minimis rebus turpi judicio condemnatur, *ibid.* 189
mandati judicium non minus turpe, quam furti, *Roſc. Am.* 38. 186
manet memoria illius, 2 *Ver.* 21. 612
manere in amicitia, 2 *Ver.* 1. 568
manere perpetuo & manere ſemper in amicitia populi Rom. 5 *Ver.* 32. 358
manifeſtum maleficium & manifeſto. vide, teneri.
manſerat tot ſæcula ille ornatus templi, 4 *Ver.* 55. 274
M'. Manilius Iuriſconſultus, *Cæc.* 24. 552
T. Manilius, *Roſc. Com.* 14. 267
L. Manlius, 2 *Ver.* 8. 585
Q. Manlius, *Act.* 1 *Ver.* 10. 381. *ſeq.*
T. Manlius prætor, 2 *Ver.* 50. 659
—— ex oppidis Siculorum deduxit colonos Agrigentum, *ibid.*
Manius Acilius Glabrio, 5 *Ver.* 29. 352
M. Aquillius a P. Lentul. accuſatus, *Div.* 21. 339
M. Aquillii imperatoris judicium, 5 *Ver.* 1. 300
M. Glabrio, *Act.* 1 *Ver.* 2. 353
manubiæ, *Roſc. Am.* 37. 185
manubias detrahere, 1 *Ver.* 60. 561
manubias facere ex, &c. 1 *Ver.* 59. 558
manubrium aureum, 4 *Ver.* 27. 232
manupretium, 1 *Ver.* 56. 551
manus abſtinere ab alienis pecuniis, 5 *Ver.* 2. 301
manus afferre alicui, 1 *Ver.* 26. 474
manus reſperſæ paterno ſanguine, *Roſc. Am.* 24. 160
manus fugitivorum inſtructa & armata, 4 *Ver.* 43. 256

manum facere contra populum, 5 *Ver.* 30. 353
manu munita urbs, 2 *Ver.* 2. 569
Marcellea, 2 *Ver.* 21. 612, 651
Marcelli antiquiſſimi Siciliæ patroni, 3 *Ver.* 18. 35
Marcello ſtatua ærea poſita, 2 *Ver.* 21. 612
Marcellorum ſtatuæ equeſtres, 4 *Ver.* 40. 250
C. Marcellus, 2 *Ver.* 45. 652
——— Æſerninus, 4 *Ver.* 42. 253
M. Marcellus, *Qu.* 17. 68. 1 *Ver.* 21. 460. & 51. 536
L. Marcius cenſor, 1 *Ver.* 55. 548
Marcus Æmilius Scaurus accuſatus eſt a M. Bruto, *Font.* 13. 452
ejus virtutes, *Font.* 7. 443
Marii, *Roſc. Am.* 32. 174
C. Marii vis ac virtus, 5 *Ver.* 10. 314
mari putantur omnia expiari, *Roſc. Am.* 26. 161
C. Marius, 5 *Ver.* 70. 422. *Font.* 12. 451
M. Marius, 5 *Ver.* 16. 328
M. Æmilio teſti in C. Fimbriam non eſt creditum, neque in C. Memmium, *Font.* 7. 443
M. Annius, 1 *Ver.* 5. 422
M. Annius, eques Romanus, 5 *Ver.* 29. 351
M. Aurelius Scaurus, *Div.* 19. 336
M. Antonius, *Div.* 8. 308
M. Antonius arripuit M. Aquillium, ejuſque tunicam a pectore abſcidit, 5 *Ver.* 1. 300
M. Antonius, prætor in Sicilia, 3 *Ver.* 91. 171
M. Antonium mors oppreſſit, cum multa contra ſociorum ſalutem, multa contra utilitatem provinciarum faceret & cogitaret, 3 *Ver.* 91. 172. *ſeq.*
M. Aurelius Scaurus, *Div.* 19. 336
M. Cæſius, 1 *Ver.* 50. 537
M. Caſtritius, 3 *Ver.* 80. 154
M. Cato ſapiens, cum multis graves inimicitias geſſit, *Div.* 20. 338. *ſeq.*
M. Cornutus, *Font.* 15. 456
M. Coſſutius ſanctiſſimus vir, 3 *Ver.* 80. 154
M. Creperejus, *Act.* 1 *Ver.* 10. 381
M. Druſus, 5 *Ver.* 60. 405
M. Iunius, *Quint.* 1. 7
M. Lepidus, 5 *Ver.* 58. 401
M. Marcellus Syracuſas cepit, 1 *Ver.* 21. 460
M. Marcellus ſuperatis hoſtibus temperavit, 2 *Ver.* 2. 569
M. Marcellus neminem Syracuſanum habitare voluit in ea parte urbis, quæ inſula eſt, 5 *Ver.* 32. 358
M. Marcellus Archimedem requiſiſſe dicitur captis Syracuſis, eumque cum audiſſet interfectum, permoleſte tuliſſe, 4 *Ver.* 58. 281
M. Marcelli laus ob moderationem animi in victoria, 2 *Ver.* 2. 569
M. Marcelli virtute captæ, miſericordia conſervatæ ſunt Syracuſæ, 5 *Ver.* 32. 358
M. Piſo quæſtor, L. Scipioni obtigit, 1 *Ver.* 14. 445
M. Plætorius, *Font.* 12. 451
M. Scaurus, *Act.* 1 *Ver.* 17. 401
Mars communis, 5 *Ver.* 50. 390
Marte veſtro, 3 *Ver.* 4. 10
Maſaniſſa, dentes eburneos e fano Iunonis, quod eſt in Melitæ promontorio ſublatos, ſibi donatos, remittendos curavit, 4 *Ver.* 46. 261
ejus claſſis, *ibid.*
Maſſilia urbs fideliſſimorum ſociorum, *Font.* 1. 432
C. Matrinius, 3 *Ver.* 24. 47
——— eques Rom. 5 *Ver.* 7. 309
Matris magnæ fanum apud Enguinos, 4 *Ver.* 44. 257. *ſeq.*
matricidas agitant furiæ, *R. A.* 24. 159
maxime, ſecundo loco, tertio, *Cæc.* 9. 497
maxime cupere, *Div.* 10. 313
Q. Maximi ſapientia, 5 *Ver.* 10. 314
Q. Maximus, *Font.* 12. 451
Medea apud Cyzicenos, 4 *Ver.* 60. 284
mederi vulneribus, *Roſc. Am.* 32. 175
mederi crimini & ſuæ confeſſioni, 1 *Ver.* 5. 420
mederi religioni, 4 *Ver.* 51. 269
medicinam nullam reperiri his tot incommodis, *Div.* 21. 341
medimnum frumenti H-S. xv. æſtimatur, 3 *Ver.* 77. 148
meditari, 1 *Ver.* 5. 420
meditatus venire ad dicendum, 1 *Ver.* 40. 506
Megaris non longe a Syracuſis, 5 *Ver.* 25. 343. *ſeq.*
Megiſtus, 4 *Ver.* 26. 229
Melita inſula disjuncta a Sicilia ſatis lato mari, 4 *Ver.* 46. 261
Melitenſis veſtis, 2 *Ver.* 72. 694
mellis amphoræ, 2 *Ver.* 74. 698

C. Mem-

C. Memmius, *Font.* 7. 443
P. Memmius, *Cæc.* 10. 499
memoriæ tradere litterarum vetuſtatem, *Roſc. Com.* 2. 229
memoriam poſteritati prodere, 5 *Ver.* 14. 325
poſt hominum memoriam, 1 *Ver.* 3. 418
mendaces. — perjuros eſſe, *R. C.* 16. 269
vide, mentiri.
mendaci atque perjuro eadem pœna conſtituta eſt, *ibid.* 270
qui ſemel a veritate deflexit, hic non majore religione ad perjurium, quam ad mendacium perduci conſuevit, *ibid.*
mendicitate in ſumma eſſe, *Roſc. Am.* 31. 171
Menenii, 3 *Ver.* 43. 86
Meniſcus, 3 *Ver.* 87. 164
menſæ Delphicæ e marmore, 4 *Ver.* 59. 281
menſis uno die longior, aut biduo apud Græcos & nonnumquam brevior, 2 *Ver.* 52. 663
mentiri qui ſolet, pejerare conſuevit, *Roſc. Com.* 16. 269. *ſeq.*
Mentor, 4 *Ver.* 18. 223
Mentoris manu facta toreumata, *ibid.*
mercatoribus multa neceſſario pericula ſunt ſubeunda fortunæ, 5 *Ver.* 60. 405
mercaturas facere, 5 *Ver.* 28. 350
mercatus indictus, *Roſc. Am.* 50. 206
mercedem exigere, 1 *Ver.* 45. 527
mercenarius, gratuitus ejus oppoſitum, *Font.* 10. 448
Mercurii ſimulacrum, 4 *Ver.* 39. 249
Mercurius in gymnaſio, 5 *Ver.* 72. 425
merere cum aliquo, 5 *Ver.* 62. 408
merere duodecim æris, *Roſc. Com.* 10. 255
quid arbitramini Rheginos merere velle, ut ab iis marmorea Venus illa auferatur? 4 *Ver.* 60. 284
merere poſſe H S. CCCIↃↃↃ CCCIↃↃↃ CCCIↃↃↃ, *Roſc. Com.* 8. 247
merere poſſe Dionyſia H-S. CCCIↃↃↃ CCCIↃↃↃ, *ibid.*
Meſſala, *Roſc. Am.* 51. 208
Meſſana, 2 *Ver.* 5. 577
Meſſana ſitu, mœnibus, portu ornata, 4 *Ver.* 2. 186
Metelli porticus, 4 *Ver.* 57. 278
——— manubiæ, 1 *Ver.* 59. 559
——— opem implorant legati Siciliæ, 2 *Ver.* 4. 574
L. & Q. Metelli, *Font.* 7. 443
L. Metellus prætor Siciliæ, *Act.* 1 *Ver.* 9. 378
——— cenſorem Verris improbavit, 2 *Ver.* 56. 670
M. Metellus, *Act.* 1 *Ver.* 8. 372
——— cenſor, 1 *Ver.* 55. 548
Q. Metellus, 2 *Ver.* 7. 582
——— avus Servilii, 3 *Ver.* 90. 170
——— cenſor, 1 *Ver.* 50. 536
metum magnorum periculorum portendi ex oſtentis, 4 *Ver.* 49. 264. *ſeq.*
metum propoſitum habere, 5 *Ver.* 29. 352
metum injicere. vide, injicere.
metu afficere aliquem, 5 *Ver.* 38. 368
reſp. adminiſtrari ſine metu aut ſeveritate non poteſt, 5 *Ver.* 9. 312
metum tollere ex re militari, 5 *Ver.* 50. 390
migrare ad aliquem, 1 *Ver.* 25. 470
miles non factus venditur, *Cæc.* 34. 588
Mileſius populus, 1 *Ver.* 35. 492
Mileſiorum claſſis, 1 *Ver.* 34. 490
militaris licentia, 4 *Ver.* 52. 270
militaris viri neceſſitas, *Font.* 15. 456
Milyadum commune, 1 *Ver.* 38. 500
metus non debet tolli ex re militari, 5 *Ver.* 50. 390
rei militaris ſtudia apud juventutem obſoleta ſunt, *Font.* 15. 455
minari malum alicui, *Cæc.* 10. 500
minas jactare, *Quint.* 14. 57
Minerva Athenis, 4 *Ver.* 32. 238
Minervæ ædes Syracuſis, 4 *Ver.* 53. 271
——— — Athenis, 1 *Ver.* 17. 451
miniſter improbiſſimæ cupiditatis, 2 *Ver.* 29. 479
miniſtri ac ſatellites cupiditatum, 3 *Ver.* 8. 17
miniſter libidinis, 5 *Ver.* 12. 319
miniſtrari maximis poculis, 3 *Ver.* 44. 88
minitari atrociter alicui, 5 *Ver.* 62. 407
Minucia gens, 1 *Ver.* 45. 524
Minucius, *ibid.* 523
Q. Minucius, 2 *Ver.* 28. 625. 3 *Ver.* 64. 121
——— Rufus, 4 *Ver.* 31. 237
——— eques Romanus, 2 *Ver.* 28. 625
minuere majeſtatem pop. Rom. 5 *Ver.* 20. 335
miſerum eſt, exturbari fortunis omnibus, *Quint.* 31. 107
Mithridates Aſiam totam occupavit, 2 *Ver.* 21. 612

Mithridati ſtatua Rhodi, 2 *Ver.* 65. 683. *ſeq.*
mitigare animos alicujus, *Font.* 12. 451
mittere litteras alicui, 1 *Ver.* 31. 485
mittere homines certos domo, 2 *Ver.* 39. 644
mittere in conſilium, 1 *Ver.* 9. 434
mittere in poſſeſſionem bonorum alicujus, *Div.* 17. 332
mittere vocem cum dolore & querimonia, 1 *Ver.* 37. 500
miſſos facere legatos, 3 *Ver.* 58. 111
miſſum facere vadimonium, *Qu.* 14. 56
Mnaſiſtrati familia, 3 *Ver.* 46. 91
mobilis, conſtans ejus oppoſitum, *Roſc. Com.* 17. 271
moderari orationi ſuæ, 3 *Ver.* 43. 86
moderatio animi M. Marcelli in victoria, 2 *Ver.* 2. 569
M. Modius, 2 *Ver.* 48. 657
modius frumenti lege H-S. 11. æſtimatus, 3 *Ver.* 75. 144
modus cupiditatis, 4 *Ver.* 7. 194
modum haberi alicujus rei, 2 *Ver.* 59. 675
in modum ſervilē cruciari, *Act.* 1 *Ver.* 5. 362
moliri. —— evolarat jam e conſpectu quadriremis, cum etiam tunc ceteræ naves uno in loco moliebantur, 5 *Ver.* 34. 360. *ſeq.*
moliebantur homines horam jam amplius in demoliendo ſigno, 4 *Ver.* 43. 256
moliri aliquid artificio, conſilio, potentia, gratia, copiis, 5 *Ver.* 68. 418
momentum. —— momentum alicujus magnum eſſe in rep. 5 *Ver.* 58. 403
orationem non eſſe magni momenti, 1 *Ver.* 10. 436
plus momenti habet pecuniæ magnitudo nocenti reo ad ſuſpicionem, quam ad rationem ſalutis, *Act.* 1 *Ver.* 17. 402
moneri in aliqua re, 2 *Ver.* 40. 645
monitor, 3 *Ver.* 67. 127
monumenta majorum non patiebantur alieno nomine ornari, 4 *Ver.* 36. 245
monumentorum cuſtodes plurimi eſſe debent, 4 *Ver.* 38. 248
monumentum Catuli, 4 *Ver.* 31. 237
monumentum crudelitatis conſtitui, 2 *Ver.* 34. 635
monumentum ſuorum flagitiorum ponere in aliquo loco, 2 *Ver.* 47. 654
monumentum domeſticæ crudelitatis & noſtræ manſuetudinis, 4 *Ver.* 33. 240
monſtrum & prodigium, 3 *Ver.* 73. 141
monſtri ſimile, 2 *Ver.* 65. 683
moratores, *Div.* 15. 326
morbus oculorum, 5 *Ver.* 43. 375
mori repentino, *Quint.* 4. 19
mors Q. Scævolæ omnes cives afflixit, *Roſc. Am.* 12. 138
mors ſine cæde & ferro, *Cæc.* 16. 526
morte afficere aliquem, 1 *Ver.* 4. 418
mortem ſibi conſciſcere, 3 *Ver.* 56. 108
mortem offerre patri, *Roſc. Am.* 13. 140
mortem proponere, 5 *Ver.* 43. 376
mortis celeritatem pretio redimere, 5 *Ver.* 45. 380
mors honeſta ſæpe vitam quoque turpem exornat, *Quint.* 15. 61
mos a majoribus traditus, 4 *Ver.* 36. 245
mors Syracuſanorum in ſententia dicenda, 4 *Ver.* 64. 289
mos vetus, 4 *Ver.* 51. 268
mores feri, *Roſc. Am.* 13. 140
morem gerere ſtudio & cupiditati alicujus, *Quint.* 2. 13. *ſeq.*
more majorum comparatum eſt, *Roſc. Am.* 36. 181
movere loco aliquem, *Cæc.* 13. 514
movere poſſeſſione, 1 *Ver.* 45. 526
moveri vehementius odio libidinis, quam metu legationis, 1 *Ver.* 32. 486
Mucia non tolluntur a Mithridato, 2 *Ver.* 21. 651
Q. Mucii innocentia, 2 *Ver.* 10. 589
P. Mucius conſul, 4 *Ver.* 49. 265
Q. Mucius, *Cæc.* 18. 532
—— conſul, 2 *Ver.* 49. 658
—— Scævola, *Cæc.* 24. 552
mucro defenſionis, *Cæc.* 29. 571
mulier eximia pulchritudine, ſed ſumma integritate & pudicitia, 1 *Ver.* 25. 469
mulier eximia facie, 5 *Ver.* 31. 356
mulier nullo auctore dotem dicens, *Cæc.* 25. 556
mulieres Græcæ in convivio virorum non accumbunt, 1 *Ver.* 26. 474
mulierem obligari non potuiſſe, ſi quid promitteret ſine auctore, apparet, *Cæc.* 25. 555
mulier quædam viri ſalutem prodidit, ut monili quodam pulcherrimo potiri poſſet. vide, Eryphila.
muliebria convivia, 5 *Ver.* 31. 356
muliercula, 5 *Ver.* 33. 359

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

multam petere, 1 *Ver.* 60. 560
multari agris, urbe, *Font.* 1. 431
multatus morte, 1 *Ver.* 5. 422
multatus Veneri, 2 *Ver.* 9. 586
multum intelligere. —— non tam multum intelligo in iſtis rebus quam multa vidi, 4 *Ver.* 43. 255
L. Mummius, 1 *Ver.* 21. 460. 4 *Ver.* 2. 187
—— Corinthum ſuſtulit, 1 *Ver.* 21. 461
M. Mummius prætor, 3 *Ver.* 53. 103
municipalium patrum ſtudia, *Roſc. Am.* 16. 144
municipium Tarquinienſe, *Cæc.* 4. 482
munire viam ſibi ad ſtuprum, 1 *Ver.* 25. 470
muniri bono præſidio exiſtimationem alicujus, 3 *Ver.* 66. 126
muniri præſidiis ingenii, fortunæ, 3 *Ver.* 1. 5
munita pudicitia contra cupiditatem alicujus, 5 *Ver.* 15. 327
munita pueritia quam firmiſſimo præſidio, 1 *Ver.* 58. 558
munita urbs manu, 2 *Ver.* 2. 569
munitare viam, *Roſc. Am.* 48. 204
munitio viarum, *Font.* 4. 436
munitio ac moles lapidũ, 4 *Ver.* 53. 271
munus grave imponere civitati, 5 *Ver.* 20. 335
munus receptum, 5 *Ver.* 53. 394
L. Murena, 1 *Ver.* 35. 492
Murgentinus ager, 3 *Ver.* 18. 36
C. Muſtius, 1 *Ver.* 51. 539
mutare voluntatem, *Div.* 1. 285
mutatio loci, non ingenii, *Qu.* 3. 17.
mutus atque exanimatus metu, conſcientiaque peccati, 2 *Ver.* 77. 703
Mutycenſis ager, 3 *Ver.* 43. 85. & 51. 101
Myndus, 1 *Ver.* 34. 490
myoparo egregius, ornatus, atque armatus, *ibid.*
myoparo piraticus, 5 *Ver.* 38. 368
Myro, fictor, 4 *Ver.* 3. 187
Myronis bucula, 4 *Ver.* 60. 285
—— Apollo, 4 *Ver.* 43. 254
—— Hercules, 4 *Ver.* 3. 187
myſtagogi: qui hoſpites ad ea, quæ viſenda ſunt, ducere ſolent, 4 *Ver.* 59. 281

N.

NActus amplam occaſionem, 2 *Ver.* 25. 620
nanciſci tempus diſcendi, *Div.* 9. 309
næ, *Roſc. Am.* 18. 145
Nævius Turpio, 2 *Ver.* 8. 584
P. Nævius Turpio, 3 *Ver.* 39. 76
S. Nævius, *Quint.* 1. 5
Narbo Marcius, colonia populi Romani, *Font.* 1. 431
naſci certo patre, *Roſc. Am.* 16. 143
nationes exteræ, *Act.* 1 *Ver.* 14. 394
nationes Gallorum. vide, Galli.
natu. vide, grandis.
natus ad illam rem, 4 *Ver.* 24. 226
natus atque aptus ad aliquid, 2 *Ver.* 54. 667
natura triſti & recondita eſſe, *Qu.* 18. 73
naturam ipſam vincere, *Roſc. Am.* 19. 147
navarchi ratio in claſſe ſociorum Rom. 5 *Ver.* 20. 336
naviculariam facere, 5 *Ver.* 18. 332
navicularii, 5 *Ver.* 56. 398
naufragium. —— Athenienſium nobilitatis, imperii, gloriæ, in portu Syrac. factum exiſtimatur, 5 *Ver.* 37. 367
naufragia fortunæ, 5 *Ver.* 50. 389
navis conſtrata & ita magna, ut urbis inſtar habere videretur inter myoparones piraticos, 5 *Ver.* 34. 361
navis maximæ triremis inſtar, 5 *Ver.* 17. 330
navis incredibili celeritate velis, 5 *Ver.* 34. 360
navis oneraria, 1 *Ver.* 17. 451
navim faciendam ædificandamque curare, 4 *Ver.* 10. 200
navus & induſtrius, 3 *Ver.* 21. 42
ne multis morer, 4 *Ver.* 46. 262
ne tenuiſſima quidem dubitatio eſt, 2 *Ver.* 7. 583
ne ſpem quidem ullam reliquam facere, 3 *Ver.* 19. 37
Neapolis, urbis Syracuſarum pars, 4 *Ver.* 53. 272
necatus fame, *Act.* 1 *Ver.* 5. 362
necatus in vinculis, 5 *Ver.* 58. 407
negligere magnam infamiam & magnum periculum, 3 *Ver.* 20. 41
negligere poſtulatum alicujus, 1 *Ver.* 15. 471
negligere voluntatem alicujus, *R. A.* 1. 117
negligens ac diſſolutus, 3 *Ver.* 69. 132
negotiari, 3 *Ver.* 60. 114
negotiatores non ejurant forum, ubi negotiantur, *ibid.*
negotium dare alicui, 1 *Ver.* 24. 469

ne-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

negotium faceſſere alicui, 4 *Ver.* 64. 289
negotium imponere alicui, 1 *Ver.* 24. 468
negotii ſui bene gerens, *Quint.* 19. 78
nullo negotio occiſus, *Roſc. Am.* 7. 127
neminem amplius petiturum, *Roſc. Com.* 12. 262
nepos perditus ac profuſus, *Qu.* 12. 51
nequitiæ fama aliquos delectat, 2 *Ver.* 47. 655
C. Nero Aſiæ procoſ. 1 *Ver.* 19. 455. 28. 477. 30. 488
Netinenſes, 2 *Ver.* 65. 682
Netini, 5 *Ver.* 22. 339
Netum oppidum, 4 *Ver.* 26. 229
Nice uxor Cleomenis, 5 *Ver.* 31. 356
Nicaſio Ennenſis, 4 *Ver.* 51. 267. *ſeq.*
Nico pirata, 5 *Ver.* 30. 355
Nicomedes rex, 1 *Ver.* 24. 469
nihil eris mecum in hac re, *Div.* 14. 322
nihil longius videri alicui, quam, &c. 4 *Ver.* 18. 223
pro nihilo ducere, 2 *Ver.* 16. 604
niſi me fallit animus, *Roſc. Am.* 17. 144
niti gratia, auctoritate, potentia alicujus, *Act.* 1 *Ver.* 6. 364
niti fide alicujus, *Div.* 4. 298
niti ſpe aliqua, 2 *Ver.* 19. 627
nixus muliercula, 5 *Ver.* 33. 359
nobiles homines, ſeu recte, ſeu perperam facere cœperunt, in utroque excellunt, *Quint.* 8. 40. *ſeq.*
nobiles diffident a novis animo & voluntate, 5 *Ver.* 71. 423
nobili genere natis beneficia dormientibus deferuntur, 5 *Ver.* 70. 421
nobilis pirata, 5 *Ver.* 30. 355
nobiliſſ. equæ, 2 *Ver.* 7. 583
nocentes prætores in provinciis, 2 *Ver.* 65. 683
nocenti inimicus deeſſe non poteſt, 3 *Ver.* 69. 132
nocens, niſi accuſatus fuerit, condemnari non poteſt, *Roſc. Am.* 20. 149
nomen dulce libertatis, 5 *Ver.* 63. 409
inimicitias habent Galli cum populi Romani nomine, *Font.* 11. 448
nomen deferre alicujus, 4 *Ver.* 45. 259
nomina filiorum deferre de patricidio, *Roſc. Am.* 23. 158
nomen deferre, 4 *Ver.* 45. 259
nomine aliquo abſolvere aliquem, 1 *Ver.* 8. 428
per nomen cellæ, id eſt, nomine cellæ, 3 *Ver.* 95. 178
nominibus his ſolis Dolabellæ H S. ac tricies lis æſtimata, 1 *Ver* 38. 501
nomina digeſta habere in codice accepti & expenſi, *Roſc. Com.* 3. 231
nomina ſua exigere, 1 *Ver.* 15. 447
nomina honeſta turpiſſimis rebus imponuntur, 2 *Ver.* 58. 673
nominibus optimis delegare, *Font.* 4. 436
nominare aliquem honoris cauſſa, *Roſc. Am.* 2. 118
nominatim cautum fœdere, 5 *Ver.* 19. 335
nominatim proferre multos vicinos ſuos, *Roſc. Am.* 16. 144
nonis Decembr. quæſtiones procedebant, *Act.* 1 *Ver.* 10. 381
Norbanus conſul, *Quint.* 6. 27
C. Norbanus, 3 *Ver.* 49. 98
nota ſervitutis ineſt in illo fœdere, 5 *Ver.* 20. 336
notas ac veſtigia ſuorum flagitiorum relinquere. 2 *Ver.* 47. 655
notare judicialem tabellam non modo cera, verum etiam ſanguine, 2 *Ver.* 32. 634
notari triumphis ac monumentis, *Font.* 1. 431
noti homines, *Roſc. Am.* 16. 144
noviſſimi hiſtriones, *Roſc. Com.* 11. 257
novo more &, omnium exemplo ejus oppoſitum, 5 *Ver.* 27. 347
nocte intempeſta, 4 *Ver.* 43. 255
nox ſempiterna, *Roſc. Am.* 32. 175
nudum expellere aliquem e matrimonio, tamquam e naufragio, *Roſc. Am.* 50. 207
nudos ac deformatos parietes relinquere, 4 *Ver.* 55. 274
nugatoria accuſatio, *Roſc. Am.* 15. 142
nugatorium, *Roſc. Am.* 19. 147
nugatoria res ad probandũ, *Cæc.* 23. 546
nullus, pro non. —— profecto hæc bona in tabulas publicas nulla redierunt, *Roſc. Am.* 44. 169
Numenius, 3 *Ver.* 23. 45
numeratur alter Timarchides, 2 *Ver.* 70. 691
numerari inter honeſtos homines, *Roſc. Am.* 39. 187
numeratam pecuniam habere, 5 *Ver.* 7. 310
numeratum tua manu, 2 *Ver.* 7. 582
numerum explere, 5 *Ver.* 34. 360

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ad eorum numerum cives necati ſunt, id eſt, totidem cives, 5 *Ver.* 29. 351
claſſis mille navium numero, 1 *Ver.* 18. 453. *ſeq.*
eſſe in numero parentis alicui, *Div.* 19. 336
in numero hoſtium habere aliquem, 1 *Ver.* 34. 491
Numidicus Metellus noluit laudatione juvare L. Lucullum ſororis virum, 4 *Ver.* 66. 294
Numinius Ennenſis, 4 *Ver.* 41. 267
C. Numitorius, 5 *Ver.* 63. 410
Numius, *Font.* 5. 438
nummaria Cornelia lex, 1 *Ver.* 42. 515
nummarium judicium, 3 *Ver.* 57. 109
nummi. —— eſſe in ſuis nummis multis, id eſt, habere pecuniam ſuam, 4 *Ver.* 6. 193
nunc primum, 2 *Ver.* 8. 585
nuncii ſeu potius pegaſi, *Quint.* 26. 95
nuncius gravis affertur hujuſce mali Syracuſis, 5 *Ver.* 35. 362
nuncius volucris, *Quint.* 26. 95
nundinari ab aliquo jus ad ſuam utilitatem, 1 *Ver.* 46. 528
nundinari nomen ſenatorium, 2 *Ver.* 49. 659
nupta uni propoſita omnibus, 5 *Ver.* 13. 323
nutum. —— ad nutum alicujus, *Act.* 1 *Ver.* 5. 362
ad nutum alicujus præſto eſſe, 1 *Ver.* 31. 483
nutu Iovis & arbitrio cælum, terra, mariaque reguntur, *Roſc. Am.* 45. 198
Nympho Centuripinus, 3 *Ver.* 21. 42
Nymphodorus, 3 *Ver.* 23. 45
—— Agrigentinus, 4 *Ver.* 22. 219

O.

O Rem incredibilem, *Quint.* 26. 95
o tempora, o mores, 4 *Ver.* 25. 227
ob rem judicandam pecuniam accipere nefarium, 2 *Ver.* 32. 632
obduruiſſe in patientia alicujus rei, 5 *Ver.* 13. 322
obibatur provincia Sicilia æſtate ſumma, 5 *Ver.* 12. 318
obire civitates, 2 *Ver.* 51. 660
obire vadimonium, *Roſc. Com.* 14. 264
objicere corpora feris, 5 *Ver.* 45. 381
objicere crimen, *Roſc. Com.* 9. 252
objicere aliquid alicui, *Roſc. Am.* 14. 141
objicere religionem, nomenque Dei alicui, *Div.* 17. 331
objicere errorem alicui, *Cæc.* 2. 473
objici ad incredibile crimen, 5 *Ver.* 9. 314
objurgator non eſt ferendus, qui, quod vitium in altero reprehendit, in eo ipſe reprehenditur, 3 *Ver.* 2. 6
oblectamenta & ſolatia ſervitutis, 4 *Ver.* 60. 284
obligari non ſolum jurisjurandi atque exiſtimationis periculo, ſed etiam communi inter ſe conſcientia, 2 *Ver.* 72. 695
oblitus non cera, ſed cœno, 5 *Ver.* 68. 417
oblitus ſummo dedecore ac turpitudine, 3 *Ver.* 4. 9
oblivio. —— in oblivione jacere, 1 *Ver.* 39. 506
in oblivionem adducere aliquid, *Act.* 1 *Ver.* 18. 403
obriguiſſe, 4 *Ver.* 40. 251
obrui teſtimonio hominum, 2 *Ver.* 62. 679
obrui & opprimi criminibus, 1 *Ver.* 7. 427
obrui verbis ab aliquo, *Div.* 14. 322
obrutæ res & perditæ, *Cæc.* 31. 577
obſcurat magnitudo lucri periculi magnitudinem, 3 *Ver.* 57. 110
obſcurus in agendo, *Act.* 1 *Ver.* 2. 353
obſervare leges, 2 *Ver.* 16. 604
obſervare certam diem, 3 *Ver.* 7. 15
obſervare occupationem alterius, *Roſc. Am.* 8. 129
obſervare quemadmodum gerat ſe aliquis, *Act.* 1 *Ver.* 16. 398
obſides habere ab aliquo, *Div.* 20. 342
obſidere tempus alterius, *Act.* 1 *Ver.* 2. 355
obſignare tabulas ſignis amicorum, 5 *Ver.* 39. 370
obſitus ager, 3 *Ver.* 18. 37
obſolevit ſplendor, *Quint.* 18. 73
obſoleta ſunt apud juventutem ſtudia rei militaris, *Font.* 15. 455
nimis antiqua & obſoleta, 1 *Ver.* 21. 461
obſoletis criminibus accuſari, 5 *Ver.* 44. 379
obſoletius veſtitus, 1 *Ver.* 58. 557
obſtare atque officere, *Roſc. Am.* 2. 118
obſtringere ſe ſcelere, 1 *Ver.* 3. 417
obſtringi religione, 5 *Ver.* 14. 323
obtemperare teſtamento, 1 *Ver.* 47. 531

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

obterere calumniam ſtultitiamque, *Cæc.* 7. 490
obteri laudem imperatoriam criminibus avaritiæ, 5 *Ver.* 1. 299
obtigit illi provincia conſularis, 1 *Ver.* 13. 440
obtigit illi, ut de pecuniis repetundis quæreret, *Act.* 1 *Ver.* 8. 372
obtigit illi ſorte, ut illud faciat, 5 *Ver.* 15. 326
obtinere auctoritatem ſuam in perpetuum, *Roſc. Am.* 47. 203
obtinere cauſſam, 1 *Ver.* 10. 435. *ſeq.*
obtinere famam, *Roſc. Am.* 17. 145
obtinere imperium, 5 *Ver.* 40. 371
obtinere jus certum, *Cæc.* 4. 481
obtinere jus ſuum, *Quint.* 9. 43. & 1 *Ver.* 26. 471
obtinere litem, *Roſc. Com.* 4. 233
obtinere locum ſuum, *Quint.* 13. 53
obtinere ornamenta, *Quint.* 30. 107
obtinere partes accuſatoris, *Quint.* 2. 12
obtinere patrimonium alterius eo incolumi, *Roſc. Am.* 3. 118
obtinere pecuniam alienam invito domino, *Roſc. Am.* 10. 133
obtinere quod dicimus, 3 *Ver.* 71. 138
obtinere vitam, *Roſc. Am.* 17. 145
obtorta gula, 4 *Ver.* 10. 201
obtrectatio domeſtica, *Font.* 8. 445
obtundere aures alicujus, 4 *Ver.* 49. 265
obvenire alicui ſorte provinciam, 2 *Ver.* 6. 580
obviam fieri, *Act.* 1 *Ver.* 7. 360
obviam prodire frequentes alicui, 2 *Ver.* 70. 692
occaſio illi viſa eſt, 1 *Ver.* 13. 441
occidendi hominis non oportet eſſe cuiquam poteſtatem, ne in ulciſcenda quidem injuria, 1 *Ver.* 28. 479
occultare cauſſam erroris, 1 *Ver.* 31. 485
occulta itinera atq; anguſta, 3 *Ver.* 94 176
occupare animos eorum, qui audiunt, ſic, ut difficilis aditus veritati relinquatur, *Font.* 5. 440
occupare pecunias, 1 *Ver.* 36. 494
occupat mentes omnium magna ſuperſtitio, 4 *Ver.* 51. 268
occupata eſt virgo Veſtalis tot annos in diis immortalibus placandis, *Font.* 17. 459
occurrit illa ratio, 5 *Ver.* 40. 371
occurrere ſatietati aurium & animorum, 4 *Ver.* 47. 263
ocius, *Quint.* 13. 53
Octaviana formula, 3 *Ver.* 65. 123
Octavius Balbus judex, homo juſtiſſimus, 2 *Ver.* 12. 592
——— conſul, 1 *Ver.* 50. 536
M. Octavius Ligur, 1 *Ver.* 48. 533
octophorus. — lectica octophorus, 5 *Ver.* 11. 316
oculum adjicere alicui rei, 2 *Ver.* 15. 602
oculos dejicere nuſquam de aliquo, 4 *Ver.* 15. 209
oculos omnium conjici in aliquem, 5 *Ver.* 14. 323
oculis captus, 4 *Ver* 45. 260
odium acerrimum, *Roſc. Am.* 18. 146
odium illius hominis tenet, 1 *Ver.* 8. 428
odium excitare in aliquem, 3 *Ver.* 67. 128
odio eſſe alicui nomen mortui, 1 *Ver.* 13. 442
odio magno eſſe apud aliquem, *Act.* 1 *Ver.* 14. 395
odor alicujus tæterrimus oris & corporis, quem ne beſtiæ quidem ferre poſſent, 3 *Ver.* 9. 19
quaſi odore aliquo legum excitari, 5 *Ver.* 61. 407
odore aut aliquo leviter preſſo veſtigio furta perſequi, 4 *Ver.* 24. 224
odorari omnia & perveſtigare, 4 *Ver.* 13. 207
offendere oculos animoſque populi, 2 *Ver.* 61. 678
offendere in aliqua re, 1 *Ver.* 43. 519
multi viri fortes in communi incertoque periculo belli offenderunt, 5 *Ver.* 50. 389
offendere ſcopulum, *Roſc. Am.* 29. 166
offenſum ac titubatum eſt, *Div.* 22. 342
offenſio, *ibid.* 341
offenſio alicujus, *Div.* 3. 295
offenſionis periculũ, *Act.* 1 *Ver.* 18. 403
offerre ſe invitiſſimis, *Div.* 6. 302
offerre ſe ad damnationem, 1 *Ver.* 3. 417
offerre mortem alicui, *Roſc. Am.* 14. 141
offerre metum, 2 *Ver.* 54. 667
offerre os ſuum, *Roſc. Am.* 31. 172
officere commodis alicujus, *Roſc. Am.* 50. 206
officere & obſtare commodis alicujus, *Roſc. Am.* 38. 187
officium certi accuſatoris, *R. A.* 19. 147
officina nequitiæ, *Roſc. Am.* 46. 201
officium receptum perſolvere, 5 *Ver.* 71. 423

offi-

officium nullum præteriri a procuratore, *Quint.* 21. 83
officium ſequi, *Roſc. Am.* 1. 115
officiis fidelis, 3 *Ver.* 73. 140
offundi noctem ſempiternam reipub. *Roſc. Am.* 32. 175
oleaſter, 3 *Ver.* 23. 45
olere malitiam, *Roſc. Com.* 7. 244
Olympus urbs antiqua & nobilis, 1 *Ver.* 21. 462
omen communis famæ atque ſermonis conjectum a vulgo in Siciliam, 2 *Ver.* 6. 581
ne ominis quidem cauſſa nolle in aliquem quidquam gravius dicere, *Roſc. Am.* 48. 203
omnia per nos agere non poſſumus, *Roſc. Am.* 38. 186
Onaſus Segeſtanus, 5 *Ver.* 45. 381
onerare bonis condicionibus aliquem, 3 *Ver.* 60. 115
onus grave & incommodum, 1 *Ver.* 8. 428
onus deponere aut ſuſtinere, 5 *Ver.* 70. 421
onus imponere alicui, 3 *Ver.* 70. 136
onere opprimi, *Roſc. Am.* 4. 121
oneris plus tollere, quam quis intelligat ſe poſſe ferre, *ibid.*
providere quid oneris quis tollat, 3 *Ver.* 1. 3
onus ſuſcipere, *Div.* 2. 290
operam alicujus eximiam in rebus gerendis exſiſtere, *Roſc. Am.* 7. 127
opera opportuna & fidelis, *Cæc.* 5. 486
operam, curam, pecuniam impendere in aliquas res, 4 *Ver.* 30. 336
operam inſumere, 3 *Ver.* 64. 122
operam ſuam profiteri ad aliquid, vel in aliqua re, *Roſc. Am.* 53. 210
operas dare in portu, 2 *Ver.* 70. 691
operæ pretium eſt cognoſcere, *Quint.* 30. 105
operæ pretium eſt conſiderare aliquid, *Roſc. Am.* 31. 153
facere aliquid quod operæ pretium ſit, *Roſc. Am.* 37. 184
opertus oppreſſuſque contumeliis, 4 *Ver.* 50. 266
Q. Opimius, 1 *Ver.* 60. 560
——— accuſatus apud Verrem, *ibid.*
opimus præda, 1 *Ver.* 50. 538
opinionem malam de aliquo imbibiſſe, *Act.* 1 *Ver.* 14. 395
oportere. —— non ſolum oporteret, ſed etiam neceſſe eſſet, 4 *Ver.* 39. 249
oppetere mortem, 3 *Ver.* 56. 108
opponere formidines alicui, *Qu.* 14. 57
opponere inſidias alicui, *Roſc. Am.* 35. 179
opponere præſidia ad alicujus adventum, 5 *Ver.* 2. 302
opponere ſcelus alicujus ac nomen ad pactiones faciendas, 3 *Ver.* 67. 128
opponi nomen boni imperatoris ad omnes impetus alicujus, quaſi murum quendam, 5 *Ver.* 1. 299
opportuna opera, *Cæc.* 5. 486
oppreſſit mors aliquem in mediis ejus flagitiis, 3 *Ver.* 91. 173
oppreſſit illum egeſtas, 4 *Ver.* 6. 192
opprimere aliquem conſilio, *Div.* 14 320
opprimere aliquem iniquo judicio, *Quint.* 2. 11
opprimere animum alicujus ſumma fortitudine, 5 *Ver.* 6. 309
opprimi onere, *Roſc. Am.* 4. 121
oppugnare commoda & jura alicujus, 3 *Ver.* 78. 150
oppugnari grandi pecunia, *Act.* 1 *Ver.* 9. 375
optatum negotium in ſinum delatum, 1 *Ver.* 50. 537
optionem miſeram & iniquam dare alicui, *Quint.* 9. 42
optionem dare alicui utrum malit, &c. *Cæc.* 23. 546
optima condicione debet eſſe is, cuja res eſt, & cujum periculum in bonis vendendis, 1 *Ver.* 54. 545
opus eſſe ingenio, 4 *Ver.* 40. 251
oraculum. —— ex oraculo aliquo dici arbitrabitur quidquid a teſtibus dicetur, *Font.* 7. 444
oratio aliena ab judiciorum ratione & quotidiana dicendi conſuetudine, 4 *Ver.* 49. 265
oratio illius prima hanc habuit ſententiam, 1 *Ver.* 9. 430
oratio magni momenti, 1 *Ver.* 10. 436
oratio excidit, 1 *Ver.* 11. 438
oratio exit atque in vulgus emanat, *Roſc. Am.* 1. 116
oratio M. Antonii quantum momenti habuiſſe exiſtimata ſit in judicio M. Aquillii, 5 *Ver.* 1. 300
Orcus alter Verres, 4 *Ver.* 50. 267
ordo de libertinis, 1 *Ver.* 47. 532

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ordo induſtriæ propoſitus, 3 *Ver.* 79. 153
ordiri de aliqua re paullo altius, 4 *Ver.* 47. 263
ornamentum pacis, 5 *Ver.* 47. 384
ornamento & adjumento eſſe alicui, *Font.* 17. 459
ornamenta & beneficia populi Romani non minore negotio retinentur, quam comparantur, 5 *Ver.* 68. 418
ornare omnibus beneficiis aliquem, 1 *Ver.* 13. 441
ornare manubiis villas, 3 *Ver.* 4. 9
ornare & apparare convivium, 4 *Ver.* 20. 217
ornare magnifice ſplendideque convivium, *Quint.* 30. 106
ornatus ſupellectile, argento, veſte, mancipiis, 2 *Ver.* 14. 600. *ſeq.*
ornatum edictum procemio mercenario & multis verbis, 1 *Ver.* 43. 519
ornatiſſimus omni doctrina & virtute, 3 *Ver.* 88. 166
os hominis, 2 *Ver.* 20. 610
os hominis inſigniſque impudentia, 4 *Ver.* 29. 235
quod erat os tuũ, cum, &c. 3 *Ver.* 80. 155
oris alicujus mihi venit in mente, *Roſc. Am.* 34. 177
ore duriſſimo eſſe, *Quint.* 24. 92
in ore atque oculis provinciæ geri aliquid, 2 *Ver.* 33. 634
in ore atque in ſermone omnium incipit res eſſe, 2 *Ver.* 23. 616
os portus, 5 *Ver.* 12. 319
oſculandi ſimulacra deorum mos veterum, 4 *Ver.* 43. 255
oſtendere metum, 4 *Ver.* 34. 241
oſtendere os ſuum, *Roſc. Am.* 31. 172
oſtendere rationem faciendi aliquid, 4 *Ver.* 45. 260
oſtendere ſpem, 2 *Ver.* 54. 667
oſtendere ſpem & metum, 4 *Ver.* 34. 241
oſtendere ſpem alicujus rei alicui, 1 *Ver.* 51. 539
oſtendere ſtudium ſuum in aliquem, 1 *Ver.* 6. 423
oſtendi periculum ex aliqua urbe, 4 *Ver.* 45. 272
oſtendere ſe facturum quod aliquis velit, 2 *Ver.* 28. 626
oſtentatione & gloriæ cauſſa facere aliquid, 2 *Ver.* 42. 647
oſtiatim crimina agere, 4 *Ver.* 22. 219
oſtium portus, 5 *Ver.* 31. 356

P.

Pachyni portus, 5 *Ver.* 34. 361
Pacilius, 2 *Ver.* 38. 643
pactio fœderis, 5 *Ver.* 19. 334
pactiones iniquas exprimere vi & metu, 3 *Ver.* 62. 117
pactiones facere ſepulturæ cum vivis, 5 *Ver.* 45. 381
Pæanis ſignum, 4 *Ver.* 57. 279
palæſtra Syracuſanorum, 2 *Ver.* 14. 601
palæſtricus prætor, 2 *Ver.* 22. 614
palam dictitare, 1 *Ver.* 8. 428
Palatina tribus, 2 *Ver.* 43. 650
Palatinæ balneæ, *Roſc. Am.* 7. 126
M. Palicanus, 2 *Ver.* 41. 646
paludatum exire, 5 *Ver.* 13. 322
palmæ infames, *Roſc. Am.* 35. 179
palmæ agreſtes in Sicilia, 5 *Ver.* 33. 359
palmarum agreſtium radices, *ibid.*
palmarum plurimarum gladiator, *Roſc. Am* 6. 125
Pamphilus Lilybætanus, 4 *Ver.* 14. 207
panchreſtum medicamentum, 3 *Ver.* 65. 123
Panormus, 2 *Ver.* 26. 622
Panurgus Fannii, *Roſc. Com.* 10. 254
Papirius Potamo, 3 *Ver.* 60. 114
Cn. Papirius Conſul, 1 *Ver.* 12. 440
L. Papirius, 4 *Ver.* 21. 217
——— ſcriba, 3 *Ver.* 66. 125
par certatio cum aliquo, *Quint.* 21. 83
par alicui in omnibus rebus ad nefarias libidines, 3 *Ver.* 9. 18
Paralus pictus Athenis, 4 *Ver.* 60. 284
parare inſidias vitæ alicujus, *Roſc. Am.* 10. 132
parare reſpondere, *Roſc. Com.* 14. 266
paratum meditatumque venire, *Act.* 1 *Ver.* 11. 385
paratus atque inſtructus, *Act.* 1 *Ver.* 3. 355
paratum, vigilantem, compoſitumque venire ad judicium, *Act.* 1 *Ver.* 11. 385
paratior promptiorque ad uſum forenſem; *Div.* 13. 318
paratiſſimus ad dicendum, *Div.* 14. 319
Parcennii, 4 *Ver.* 11. 202
parcere auribus alicujus, *Quint.* 12. 50
parcere homini ſcelerato peccatum eſt, 1 *Ver.* 27. 476
parcere famæ ſuæ & alterius, 2 *Ver.* 20. 611
parcere litteris, 4 *Ver.* 12. 203

pro parente mori filium, ſi res poſtulet, jura divina atque humana cogunt, *Roſc. Am.* 13. 140
paret pro apparet, 3 *Ver.* 28. 54
paries. ——— intra parietes experiri, *Quint.* 11. 48
parricidam eſſe portentum atque monſtrum eſt, *Roſc. Am.* 22. 157
parricida non modo ſine cura quieſcere, ſed ne reſpirare quidem ſine metu poteſt, *Roſc. Am.* 23. 159
parricidæ quomodo puniantur, *Roſc. Am.* 26. 161
parricidii crimen non temere creditur, *Roſc. Am.* 22. 157
parricidii crimen quibus argumentis probandum ſit, *Roſc. Am.* 13. 140
parricidii fœditas, *Roſc. Am.* 22. 157
parricidii cur nullam pœnam conſtituerit Solon, *Roſc. Am.* 25. 160
parricidium non eſt credibile, niſi pene manifeſtum proferatur, *Roſc. Am.* 24. 160
parricidium ſine multis cauſſis ſuſcipi non poteſt, *Roſc. Am.* 26. 162
parricidium ita raro exſtitit, ut, ſi quando auditum ſit, portenti ac prodigii ſimile numeretur, *Roſc. Am.* 13. 140
pars mea virilis, 4 *Ver.* 37. 247
parſimonia ruſticana atque inculta, *Quint.* 30. 105
partes pro munere. —— partes hoſpitum recipiendorum, 1 *Ver.* 25. 470
partes audaciæ poſcere ſibi. i. perſonam audacis tranſlatum a comœdia, *Roſc. Am.* 13. 139
primæ partes, ſecundæ, tertiæ. vide, primarum & ſecundarum.
partim, genitivo junctum, 1 *Ver.* 3. 417
partim ſemel tantum poſitum, 2 *Ver.* 65. 683
partiri æqualiter, *Roſc. Com.* 17. 274
partimur vivi noſtra bona cum liberis, 1 *Ver.* 44. 520
partiri cum aliquo bona patria erepta pupillis, 4 *Ver.* 17. 221
partitionem pecuniæ facere cum aliquo, 3 *Ver.* 79. 151
paſcere oculos cruciatu alicujus, 5 *Ver.* 26. 346
patella grandis cum ſigillis ac ſimulacris deorum, 4 *Ver.* 21. 218
patefacere defenſionem alicui, 3 *Ver.* 84. 159
patefacere viam illuſtrem & latam vitiis, 3 *Ver.* 94. 176
patet domus illi, *Roſc. Am.* 50. 206
patet idem aditus ad omnes, 3 *Ver.* 67. 127
patet hæc via inimicitiis, ut, quem quisque odit, eum teſtimonio poſſit tollere, *Font.* 7. 443
patibulum, 4 *Ver.* 41. 252
pater amens, qui odit eum ſine cauſſa, quem procreavit, *Roſc. Am.* 14. 142
ex improbo patre probus filius naſci poteſt, *Roſc. Com.* 9. 256
ex inerti atque impuro & improbo patre poteſt eſſe navus, pudens & probus filius, ſi adhibeatur bona inſtitutio, 3 *Ver.* 69. 131
pater, qui filios turpiter vivendo corrumpit, reip. facit injuriam, non ſolum filiis, *ibid.*
patris vita turpis & vitioſa liberos corrumpit, 3 *Ver.* 60. 130
paterfamilias prudens & attentus, *Quint.* 3. 14. *ſeq.*
pater patratus, *Cæc.* 34. 587
patricida. vide, parricida.
patrimonium unius incommodo amittitur, jus amitti non poteſt ſine magno incommodo civitatis, *Cæc.* 26. 559
Paulli ratio & diſciplina, 5 *Ver.* 10. 314
L. Paullus, 1 *Ver.* 21. 460. 4 *Ver.* 10 200
——— Perſen regem ſuperavit, 1 *Ver.* 21. 460
peccabant veteres ita, ut defenſioni locum relinquerent, 2 *Ver.* 78. 704
peccandi jucunditas, cum pœna abfuit, & licentia conſecuta eſt, 3 *Ver.* 76. 146
peccare humano modo, uſitato more, 2 *Ver.* 3. 573
peccare alieno periculo, 1 *Ver.* 6. 423
peccare cum ſummo detrimento reip. 1 *Ver.* 8. 428
peccare in eam partem potius, quæ eſt cautior, *Roſc. Am.* 20. 149
peccata animadvertenda maxime, quæ difficillime præcaventur, *Roſc. Am.* 40. 190
peccatorum multi gradus in uno furto, 3 *Ver.* 74. 142
peccatum levius homini ſcelerato parcere, quam innocenti non parcere, 1 *Ver.* 27. 476
pecuarii, 2 *Ver.* 6. 579
peculatus crimen, 4 *Ver.* 41. 251

peculatus eſt fæneratio publicæ pecuniæ, 3 *Ver.* 71. 139
pecuſia ſervorum, 1 *Ver.* 36. 499
peculiare edictum, 3 *Ver.* 14. 28
pecunia ampliſſima, *Roſc. Am.* 8. 130
pecunia attributa, 1 *Ver.* 13. 441
pecunia certa, *Roſc. Com.* 4. 231
pecunia extraordinaria, *Roſc. Com.* 1. 227
pecunia immanis, *Roſc. Com.* 8. 247
pecunia innumerabilis, 2 *Ver.* 10. 588
magna pecunia, *Font.* 5. 439
maximæ pecuniæ, 1 *Ver.* 38. 501
pecunia parvula, *Roſc. Com.* 8. 247
pecunia plena & præclara, *R. A.* 2. 118
pecunia tenui, 3 *Ver.* 4. 9
pecunia vectigalis, 1 *Ver.* 35. 492
pecuniam capere & conciliare, 3 *Ver.* 40. 79
pecuniam cogere, 2 *Ver.* 48. 657
pecuniam auferre, 3 *Ver.* 87. 165
pecuniam decernere ob frumentum, 3 *Ver.* 72. 140
pecunias erogare, 3 *Ver.* 27. 52
pecuniam erogare ex ærario, 3 *Ver.* 71. 137
pecuniam exprimere ab invitis, 3 *Ver.* 37. 72
pecunias expendere. vide, expendo.
pecuniarum captarum crimen, 4 *Ver.* 44. 258
pecuniam eſſe alicui in nominibus, 5 *Ver.* 7. 310
pecunia interceſſit, 1 *Ver.* 47. 532
pecuniam petere non ex tabulis, ſed ex adverſariis, *Roſc. Com.* 2. 229
pecunia nihil poteſt contra fidem, 1 *Ver.* 7. 426
pecuniæ magnitudine homines nonnumquam ab inſtitutis abducuntur, 4 *Ver.* 6. 193
pecunia omnia effici poſſe, 3 *Ver.* 67. 127
nihil eſt tam ſanctum, quod non violari, nihil tam munitum, quod non expugnari pecunia poſſit, *Act.* 1 *Ver.* 2. 353
pecunioſus homo, *Act.* 1 *Ver.* 1. 350
pedem inferre, *Cæc.* 14. 518
pedem ponere in oppido, 1 *Ver.* 24. 468
pedibus reverti, 1 *Ver.* 34. 490
pedetentim cauteq; dicere, *Act.* 1 *Ver.* 7. 368
timide & pedetentim diſcedere aliquo, *Quint.* 16. 64
Sex. Peducæus, 1 *Ver.* 7. 425
——— prætor Siciliæ, 2 *Ver.* 56. 67[illegible]
pegaſus, *Quint.* 26. 9[illegible]
pejerare conſuevit, quod mentiri ſolet, *Roſc. Com.* 16. 27[illegible]
qui ut mentiatur induci poteſt, ut pejeret exorari facile poterit, *ibid.*
Pelori littus, 5 *Ver.* 35. 36[illegible]
Peloris, 5 *Ver.* 3. 30[illegible]
Pelorus, 5 *Ver.* 34. 36[illegible]
penates dii, *Quint.* 26. 9[illegible]
pendere cauſſam ex opibus, non ex veritate, *Quint.* 1. 5
pendere rem ſuo, non nominis pondere, 4 *Ver.* 1. 18[illegible]
pendere rem non levi conjectura, *Roſc. Am.* 22. 15[illegible]
penes aliquem redacta eſt omnis copia frumenti, 3 *Ver.* 73. 141
penes illum eſt imperium prætoriũ, *ibid.*
penetrare ſub terras, 4 *Ver.* 48. 264
penetrare in portum cœperunt, 5 *Ver.* 37. 365
penſitat illi pecunia binas centeſimas, 3 *Ver.* 71. 137
penſum diligentiæ exigere in aliqua re, 3 *Ver.* 46. 91
peræqua proportione eſſe cetera, 4 *Ver.* 21. 21[illegible]
per ignominiam & turpitudinem auferre judicia ab ſenatu, 1 *Ver.* 8. 428
per ludum & jocum evertere aliquem omnibus fortunis, 1 *Ver.* 60. 561
per ludum & negligentiam ad honores pervenire, 5 *Ver.* 70. 422
per nomen cellæ conſequi pecuniam, 3 *Ver.* 95. 178
per ſimulationem ædilitatis, 4 *Ver.* 3. 189
per poteſtatem auferre, 4 *Ver.* 14. 207
percelebrari verſus de muliere aliqua in cupiditatem alicujus factos, 5 *Ver.* 31. 356
percellere. ——— perculſus deſtitutione, *Quint.* 5. 25
percipere fructum, *Act.* 1 *Ver.* 11. 385
percipere oculis aliquid, 4 *Ver.* 28. 233
percipere aliquid tarde, *R. C.* 11. 285
percrebuit fama tota urbe, 4 *Ver.* 43. 256
percrebuit opinio, *Act.* 1 *Ver.* 1. 350
percrebuit aliquem feciſſe aliquid, *Div.* 4. 297
percrepat locus ille mulierum vocibus, cantuque ſymphoniæ, 5 *Ver.* 13. 320
percurrit oratio mea per omnes civitates, 3 *Ver.* 42. 85

percutere ſecuri prædones, 1 *Ver.* 5. 420
percuſſus manu, *Roſc. Am.* 34. 178
perditus homo & collum in laqueum inſerens, 4 *Ver.* 17. 221
perditus egeſtate & fame, 5 *Ver.* 51. 391
perditus luctus, *Roſc. Am.* 8. 130
perdita profligataque judicia, *Act.* 1 *Ver.* 3. 356
perducere ad mendacium & perjurium aliquem, *Roſc. Com.* 16. 269
perducere aliquem ad H-S. LXXX, 2 *Ver.* 28. 626
perducta res ad extremum, 2 *Ver.* 25. 620
perfricare caput & os ſuum unguento, 3 *Ver.* 25. 48
perfringunt divitiæ judiciorum religionem & veritatem, *Act.* 1 *Ver.* 1. 352
perfringere repagula juris & pudoris, 5 *Ver.* 15. 327
perfuga, *Roſc. Am.* 40. 191
perfugium paratiſſimum in æquitate prudentiaque alicujus, 1 *Ver.* 46. 528
perfugium ſuplicium, *Cæc.* 34. 590
perfugium intercludere, 5 *Ver.* 50. 390
perfundere aqua ferventi aliquem, 1 *Ver.* 26. 474
perfundere aliquem judicio, *Roſc. Am.* 29. 168
Pergæ eſt fanum Dianæ, 1 *Ver.* 20. 459
Pergamum ſpoliata ab prætoribus, 5 *Ver.* 48. 386
perhorreſcere corpore, 4 *Ver.* 20. 265
perhorreſcere toto corpore, *Div.* 13. 318
Pericles Epheſius, 1 *Ver.* 33. 489
periclitari belli fortunam in prœliis, 5 *Ver.* 50. 390
periculum eſſe a ſecuri, 5 *Ver.* 44. 379
pericula propulſare. vide, propulſare.
pericula providere aliqua re, 5 *Ver.* 4. 304
ex periculo eripere aliquem, 1 *Ver.* 28 478
periculum facere fidei alicujus, *Act.* 1 *Ver.* 12. 386
periculum facere ſui, *Div.* 8. 309
periculo alieno peccare, 1 *Ver.* 6. 423
Peripetaſmata Attalica, 4 *Ver.* 12. 203
peritiſſimus & juris, & officii, 2 *Ver.* 12. 593
perjurium. vide, mendacium.
perjurus: & caſtus, ejus oppoſitum, *Roſc. Com.* 7. 245
perjurus & mendax, *Roſc. Com.* 16. 269
perlucidus, 5 *Ver.* 11. 316
permiſcere, 2 *Ver.* 50. 660
permittere licentiam diripiendi aliquibus, 3 *Ver.* 12. 23
permittere magiſtratus, 2 *Ver.* 55. 669
permittere poteſtatem aliquid faciendi alicui, *Roſc. Am.* 28. 165
permittere omnem poteſtatem alicujus rei alicui, 3 *Ver.* 8. 16
permittere vitam alicujus ſententiis judicum, *Roſc. Am.* 51. 208
permotus atrocitate negotii, 4 *Ver.* 45. 259
pernoctare in publico, 4 *Ver.* 11. 202
perorare cauſſam, *Quint.* 24. 92
perpendere æquitatem alicujus rei commodo populi, 3 *Ver.* 92. 173
perpendiculum. —— ad perpendiculum exigere, 1 *Ver.* 51. 538
perperam. —— ſeu recte, ſeu perperam faciat quis, *Quint.* 8. 40
Perperna, 5 *Ver.* 58. 403
M. Perperna cenſor, 1 *Ver.* 55. 548
perpetua atque æquabilis ſatio, 3 *Ver.* 47. 93
perrumpere quæſtiones, 1 *Ver.* 5. 421
Perſæ, 5 *Ver.* 65. 412
—— pepercerunt Delo, 1 *Ver.* 18. 453. *ſeq.*
—— bellum toti Græciæ indixerunt, 1 *Ver.* 19. 453
Perſarum reges uxoribus attribuunt urbes, 3 *Ver.* 33. 62
Perſes victus, 1 *Ver.* 21. 460
perſcribere res captas ex urbe hoſtium ad ærarium, *ibid.* 462
perſcribere falſum nomen, *R. C.* 1. 224
perſcriptio, *Roſc. Com.* 2. 229
perſequi aliquem opinione dubia, 2 *Ver.* 42. 649
perſequi aliquem ejus veſtigiis, *ibid.*
perſequi aliquem legibus & judiciali jure, 4 *Ver.* 47. 262
perſequi furta odore ac leviter preſſo veſtigio, 4 *Ver.* 24. 224
perſequi veſtigia alicujus, 3 *Ver.* 17. 34
perſequi dedecus admiſſum ſevere, *Act.* 1 *Ver.* 17. 401
perſequi inimicitias veteres, *Div.* 20. 337
perſequi injuriam, 1 *Ver.* 32. 487
perſequi jus ſuum, *Div.* 9. 311
perſequi rem ſuam, *Quint.* 13. 55
perſequi longius, quam &c. *R. A.* 30. 169
perſeverantiam deeſſe alicui ad, *Act.* 1 *Ver.* 17. 400
perſeverare & tranſfigere id, quod ſemel ſuſceptum eſt, *Quint.* 24. 91

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

perſolvere pœnas legibus & judicio, 5 *Ver*. 69. 419
perſona lutulenta, impura, inviſa, *Roſc. Com*. 7. 245
perſona mulierũ aſſentatoris, *Cæc*. 5.485
perſonam imponere. vide, imponere.
perſonat tota vicinitas quotidiano cantu vocum & nervorum & tibiarum, *Roſc. Am*. 46. 201
perſpicere facillime, 3 *Ver*. 97. 181
perſtringere breviter atrocitatem criminis rei magnitudo non ſinit, 4 *Ver*. 47. 263
perſtringere tantummodo unamquamque rem, *Roſc. Am*. 32. 175
perſtare in ſententia, *Roſc. Com*. 18. 276
perterritus metu, *Cæc*. 1. 469
pertinet ad meum officium illa res, *Roſc. Am*. 13. 139
pertinet ad ſummam exiſtimationem alicujus aliqua res, *Cæc*. 2. 473
pertinet crimen ad plures, 3 *Ver*. 93. 175
pertinent gemitus illi ad tui capitis periculum, 3 *Ver*. 56. 108
pertinet maleficium ad illum, *Roſc. Am*. 36. 181
pertinet oratio ad plures, *R. A*. 33. 177
pertinet ſuſpicio ad illum, *R. A*. 7. 126
pertinet ad nullam utilitatem reip. hæc res, 3 *Ver*. 15. 30
ad rem non pertinet, utrum, &c. an, &c. 2 *Ver*. 69. 689
perturbare omnia ac permiſcere, 1 *Ver*. 15. 445
pervagatum uſque ad ultimas terras, 4 *Ver*. 28. 233
pervaſit ejus belli pars in Italiam, 5 *Ver*. 2. 302
pervaſit noſtrorum hominum libido in omnia orbis terrarũ loca, 3 *Ver*. 89. 168
pervadere quædam calamitas videbatur, 1 *Ver*. 17. 450
pervaſit prætor improbus per omnes partes provinciæ tamquam aliqua calamitoſa tempeſtas & peſtis, 1 *Ver*. 38. 501. *ſeq*.
pervaſit incendium per agros, per fortunas aratorum, per bona, per jura libertatis, 3 *Ver*. 26. 51
pervenit nihil ad aures illius de ſua infamia, 3 *Ver*. 57. 110
pervenit res ad illius aures, 4 *Ver*. 28. 233
pervenit illius pulchritudo recens atque integra ad oculos hominum, *ibid*.
pervenit ad eum locum reſp. *R. A*. 53 21
pervenient omnes omnium nationum pecuniæ ad paucos homines, 5 *Ver*. 48 38
pervenire ad denarios, 3 *Ver*. 83. 15
pervenire ad conſilia aliquorum aperto ſuſpicionis introitu, *Act*. 1 *Ver*. 6. 36
pervenire ad ſuum ocius, *Quint*. 13. 54
pervenire ad ſuum jus faciliore & commodiore actione, 3 *Ver*. 46. 92
pervenire aliquid puri & reliqui ad aliquem, aliquibus rebus detractis, 3 *Ver*. 86. 163
pervenire in altiorem locum ſua virtute, *Roſc. Am*. 30. 169
pervenire in familiaritatẽ, 2 *Ver*. 70. 692
pervenire in maximam invidiam, 2 *Ver*. 18. 607
pervenire famam alicujus facti in ultimas terras, 4 *Ver*. 30. 236
perveniri ad aliquam rationẽ, *Qu*. 19. 74
pervertere vectigalia populi ſuo quæſtu, 3 *Ver*. 55. 107
pervertere aliquem artificio, *Div*. 14. 320
perverſo more, *Roſc. Com*. 18. 276
pervigilare noctem, *Roſc. Am*. 35. 179
pervolare tot millia paſſ. x. horis nocturnis, *Roſc. Am*. 7. 127
petere aliquid in beneficio, 3 *Ver*. 17. 34. *ſeq*.
petere in beneficii loco & gratiæ, 3 *Ver*. 83. 158
petere aliquid judicio, 2 *Ver*. 14. 606
petere pacem ac veniam ab diis immortalibus, in bellis gerendis, *Font*. 9. 445
petere certam pecuniam, *R. C*. 5. 238
petere altius. vide, altius.
petere caput, *Quint*. 7. 34
petitiones, *Div*. 14. 250
M. Petilius eques Rom. 2 *Ver*. 29. 627
petitor ac pignerator, 3 *Ver*. 11. 21
Petrini, 3 *Ver*. 39. 76
Phalargus Centuripinus, 5 *Ver*. 40. 372
Phalaridis taurus, 4 *Ver*. 33. 240
Phalaris, 5 *Ver*. 56. 398
phaleræ, 4 *Ver*. 12. 205
Phaſelis, 4 *Ver*. 10. 199
Philarchus Centuripinus, 4 *Ver*. 12. 204
——— Haluntinus, 5 *Ver*. 34. 361
Philargus Haluntinus, 5 *Ver*. 46. 382
Philinus Herbitenſis, 3 *Ver*. 34. 66
Philippus & Macedonia ſubacta, 1 *Ver*. 21. 460

L. Philippus, *Quint.* 22. 88
L. Philo C. Servilii quæſtor, *Div.* 19. 336
Philodamus, 1 *Ver.* 25. 470
——— Opuntius, 2 *Ver.* 44. 651
Philomelium Phrygiæ, 3 *Ver.* 83. 158
Phimes cognomen Siculum, 3 *Ver.* 40. 79
Phintia urbs, 3 *Ver.* 83. 159
Phormio Terentianus, *Cæc.* 10. 501
Phrygium ferrum, *Roſc. Am.* 32. 174
pictura textilis, 4 *Ver.* 1. 185
picturæ viſendæ ubi eſſent, 4 *Ver.* 60. 285
pietas vultu ſæpe læditur, *R. A.* 13. 140
pignerator, 3 *Ver.* 11. 21
pilum viri habere nullum, *Roſc. Com.* 7. 244. *ſeq.*
Pippa, 5 *Ver.* 31. 356
——— uxor Æſchrionis, 3 *Ver.* 33. 63
pirata communis hoſtis gentium nationumque omnium, 5 *Ver.* 30. 353
pirata nefarius, 1 *Ver.* 59. 558
Piſo, 1 *Ver.* 46. 528
C. Piſo, *Roſc. Com.* 3. 230
——— defenſor Æbutii, *Cæc.* 12. 509
L. Piſo legem de repetundis primus tulit, 3 *Ver.* 84. 161
——— delationem nominis petebat in Gabinium, *Div.* 20. 337
——— Frugi, *Font.* 13. 452
——— filius ejus qui tulit de repetundis, L. Piſonis prætoris pater, in Hiſpania prætor occiſus, 4 *Ver.* 25. 227
——— prætor, 1 *Ver.* 46. 528
M. Piſo Quæſtor L. Scipionis, 1 *Ver.* 14. 445
Placentinus aleator, 5 *Ver.* 13. 322
M. Plætorius, *Font.* 5. 438. & 12. 451
placidum mollemque reddere aliquem, *Cæc.* 10. 501
plagam accipere, 3 *Ver.* 58. 111
planum facere, *Roſc. Am.* 19. 147
planum facere teſtibus & tabulis, *Act.* 1 *Ver.* 14. 394
planities agri æquata, 4 *Ver.* 48. 264
plauſibile, *Div.* 3. 294
plebeji ludi, *Act.* 1 *Ver.* 10. 383
plena ſtupri, plena flagitii, plena dedecoris domus, 4 *Ver.* 38. 248
plenus pudoris, plenus officii, *Font.* 14. 454
plenus vini, ſomni, ſtupri, 2 *Ver.* 45. 652
ploſtris evecta ſigna, 1 *Ver.* 20. 458
plus animi, quam conſilii habere, *Cæc.* 8. 496
plus quam pars virilis poſtulat, 3 *Ver.* 3. 8
pocula diſtincta gemmis clariſſimis, 4 *Ver.* 27. 232
pocula Heraclea, 4 *Ver.* 18. 212
poculis maximis miniſtrari, 3 *Ver.* 44. 88
pœna capitis conſtituta, 4 *Ver.* 39. 249
pœna eadem conſtituta eſt mendaci atque perjuro, *Roſc. Com.* 16. 270
pœna flagitii ex re militari non debet tolli, 5 *Ver.* 50. 390
pœna legibus conſtituta, 2 *Ver.* 56. 670
Pœni ab urbe dejecti, *Cæc.* 30. 573
Pœnorum vectigal ſtipendiarium, 3 *Ver.* 6. 11. *ſeq.*
Poleas legatus, 4 *Ver.* 42. 253
Polemarchus Murgentinus, 3 *Ver.* 23. 44
polliceri operam ſuam alicui ad rem aliquam, *Roſc. Am.* 7. 127
polliceri ultro, 1 *Ver.* 52. 541
polluta & violata ſacra, 5 *Ver.* 72. 426
Polycletus, 4 *Ver.* 3. 188
Pompeja via Meſſanæ, 5 *Ver.* 66. 414
Cn. Pompeji exercitus in Gallia hiemans, *Font.* 3. 436
——— ludi votivi, *Act.* 1 *Ver.* 10. 382
Pompejus humili atque obſcuro loco natus, 5 *Ver.* 70. 421
Cn. Pompejus fuit Albutii Quæſtor, *Div.* 19. 336
——— contendit cum C. Iulio de Albutio accuſando, *ibid.* 337
——— Baſiliſcus, 4 *Ver.* 11. 202
——— conſul, 3 *Ver.* 53. 103
——— conſul deſignatus, 3 *Ver.* 18. 35. *ſeq.*
——— dux contra fugitivos in Italia, 5 *Ver.* 2. 302
——— Philo, 4 *Ver.* 22. 219
——— Theodorus, 2 *Ver.* 42. 647
Q. Pompejus homo novus, *Font.* 7. 443
Sex. Pompejus Chlorus, 2 *Ver.* 8. 585
ponderare crimina, rerum ipſarum magnitudine, non brevitate orationis, 1 *Ver.* 16. 449
ponderare ſuo momento rem unamquamque, *Font.* 6. 441
ponderis nihil habet tutoris auctoritas, 1 *Ver.* 55. 549
ponere pedem in fundo, *Cæc.* 11. 506
ponere ſtatuas omnibus in angiportibus, 2 *Ver.* 57. 672
ponere rem totam in medio, 1 *Ver.* 11. 437
ponere ante omnium oculos ſcelus, *Roſc. Am.* 36. 181

ponere aliquid in alicujus laude, 3 *Ver.* 91. 171
pons. — de ponte dejicere in Tiberim, minorem annis LX. *Roſc. Am.* 35. 180
ponti os atque anguſtiæ, 4 *Ver.* 58. 280
poſitum in medio: & occultum ejus oppoſitum, *Div.* 11. 313
poſitum in oculis, quotidianoque adſpectu populi, 1 *Ver.* 49. 536
poſitum atque infixum in communibus hominum ſenſibus, atque in ipſa natura, *Font.* 14. 454
poſitum in ſuſpicionibus, *R. A.* 42. 194
C. Popillius ſenator, *Act.* 1 *Ver.* 13. 292
P. Popillius conſul, 4 *Ver.* 50. 267
populariter agere, 1 *Ver.* 58. 556
populata vexataque provincia, 3 *Ver.* 52. 103
populus non poteſt quidquid libet jubere aut vetare, *Cæc.* 33. 583. *ſeq.*
populus & ſenatus facit, quod facit is, qui poteſtatem faciendi ab eis habet, 2 *Ver.* 49. 658
Porcia lex, 5 *Ver.* 63. 409
Porcius, *Font.* 5. 438
porrexit fidem ſupplicibus dextera Pompeji, 5 *Ver.* 58. 403
portendi magnum periculorum metum ex oſtentis, 4 *Ver.* 49. 264. *ſeq.*
portentum in ultimas terras exportandum, 1 *Ver.* 15. 447
porticus Metelli, 4 *Ver.* 57. 278
portorium vini, *Font.* 5. 438
portorium vino inſtituere, 5 *Ver.* 5. 438
ſine portorio exportare res, 2 *Ver.* 74. 698
portus, arx, ara ſociorum, 5 *Ver.* 47. 385
portus munitiſſimi, *Act.* 1 *Ver.* 5. 362
portus ſupplicii, *Cæc.* 34. 590
portus Syracuſarum in ipſa urbe eſt, 5 *Ver.* 37. 365
poſcere cenam & pocula, 3 *Ver.* 25. 48
poſcere munus ab aliquo, 2 *Ver.* 47. 655
Poſides Matro Solentinus, 2 *Ver.* 42. 647
poſſe quod libet, *Quint.* 31. 107
poſſe apud aliquem & amicitia, & beneficiis, & dignitate, *Roſc. Am.* 1. 117
poſſe aliquid ad perniciem innocentis apud bonos viros, *Roſc. Am.* 48. 204
poſſidemus fundum per colonum, qui a nobis conduxit, *Cæc.* 32. 582
poſſidere ex edicto prætoris, *Qu.* 14. 55
poſſidere vi, clam, precario, *Cæc.* 32. 580
Poſſidorus legatus Thermitanus, 3 *Ver.* 42. 83
poſſeſſionem per interdictum repetere, *Cæc.* 3. 479
in poſſeſſionem mittere aliquem, *Div.* 17. 332
poſſeſſione movere aliquem, 1 *Ver.* 45. 526
poſſeſſor. — nil ad prætorem, uter poſſeſſor ſit, *ibid.* 525
poſt hominum memoriam, 1 *Ver.* 3. 418
poſt imperium conſtitutum primus ille fecit illud, 5 *Ver.* 24. 342
poſt populi Romani nomen auditum & cognitum, 3 *Ver.* 31. 60
poſteritas, 3 *Ver.* 55. 107
poſtremi homines, *Roſc. Am.* 47. 202
poſtridie mane, 4 *Ver.* 66. 293
poſtulat hoc res, non flagitat, *Qu.* 3. 19.
poſtulare actionem, 2 *Ver.* 25. 619
poſtulare aliquem in quæſtionem ab adverſariis, *Roſc. Am.* 28. 165
poſtulata edere conſulibus, 2 *Ver.* 4. 574
poſtulatum alicujus negligere, 1 *Ver.* 25. 471
poſtulatio æqua & honeſta, *Roſc. Am.* 2. 119
Q. & Cn. Poſtumii, 1 *Ver.* 39. 505
A. Poſtumius cenſor, 1 *Ver.* 41. 513
M. Poſtumius quæſtor Verris, 2 *Ver.* 18. 607
poſtumus. vide, heres.
Potamo, 4 *Ver.* 20. 216
P. Potitius, 1 *Ver.* 51. 539. & 52. 540
potentia pernicioſa atque intoleranda, *Roſc. Am.* 13. 139
poteſtatem eſſe ampliandi, *Cæc.* 10. 503
poteſtatem judicandi eripere alicui, 1 *Ver.* 3. 428
poteſtatem facere alicui adſpiciendi, 5 *Ver.* 26. 346
poteſtatem permittere. vide, permittere.
præ ſe non putare quemquam hominem, *Roſc. Am.* 46. 200
præ aliquo videri conſul, *Act.* 1 *Ver.* 13. 388
præ lucro prædaque præſenti non habere rationem alicujus, 3 *Ver.* 55. 107
levia ducere omnia pericula præ ſalute, 2 *Ver.* 64. 682
præbere ſe ducem & principem ad aliquid faciendum, 5 *Ver.* 16. 328
præbere ſe non legatum, ſed tyrannum, 1 *Ver.* 32. 487
quoquo modo ille ſe præbeat in illa re, tamen, &c. 2 *Ver.* 29. 627

præbere exemplum nequitiæ alicui, 5 *Ver.* 52. 394
præbere licentiam calumniandi alicui, 2 *Ver.* 27. 624
præbere os ſuum tacitum hominibus, 3 *Ver.* 16. 32
præbere redimiculum in collum, in crines, 3 *Ver.* 33. 62
præbere ſpectaculum jucundiſſimum hoſtium vinctorum captorumque omnibus, 5 *Ver.* 26. 347
præcaveri, 1 *Ver.* 34. 490
præcipitem dejici de porticu in forum, 4 *Ver.* 40. 250
præcipitem exturbari ex provincia, 4 *Ver.* 30. 236
præcipitem ejici a ſuis diis penatibus, *Quint.* 26. 97
præcipitem ferri amentia, 5 *Ver.* 46. 382
præcipitatus ex locis ſuperioribus, *Cæc.* 17. 530
præcerpere fructum officii ſui, 4 *Ver.* 37. 246
præcidere, 5 *Ver.* 50. 390
præcidere anchoras, 5 *Ver.* 34. 360
præcidere ſibi licentiam libertatemque vivendi, 3 *Ver.* 1. 6
præcidere alicui ſpem faciendi aliquid, 1 *Ver.* 7. 426
præcipere aliquid patrono ſuo, 3 *Ver.* 67. 127
præcipere & dare negotium, 4 *Ver.* 43. 254
præcepta, inſtituta, diſciplina familiæ, 3 *Ver.* 69. 131
præclare cum aliquo agi, *Act.* 1 *Ver.* 14. 394
præcludere omnem orbem terrarum alicui, 5 *Ver.* 65. 413
præcludere aditus omnes miſericordiæ alicui, 5 *Ver.* 8. 312
præco prædicat decumas frumenti venire, 3 *Ver.* 16. 32
præco in vendendis decimis, *ibid.*
præconius quæſtus, *Quint.* 31. 108
præcurſorem & emiſſarium habere aliquem in omni calumnia, 5 *Ver.* 41. 374
præda opima & præclara, *R. A.* 3. 119
prædam de manibus amittere, 4 *Ver.* 20. 216
prædam quæri alicui, 3 *Ver.* 46. 92
prædari ex aliqua re, 2 *Ver.* 18. 607
prædari in bonis alienis, 2 *Ver.* 19. 608
prædari improbiſſima ratione, 4 *Ver.* 1. 186
præditus auctoritate & ætate, 3 *Ver.* 25. 48
præditus amentia & audacia, 2 *Ver.* 42. 648
præditus ſingulari cupiditate, audacia, ſcelere, *Div.* 2. 291
præditus ſingulari fide, *Roſc. Com.* 1. 223
præditus ſingulari impudentia, 3 *Ver.* 80. 153
præditus parvis opibus ac facultatibus, *Div.* 21. 340
præditus miſeriis, 5 *Ver.* 42. 374
præditus ſummo officio ac virtute, 1 *Ver.* 51. 539
præditus omnibus ornamentis, 1 *Ver.* 5. 422
præditus ſummo ſplendore, ingenio, gratia, 3 *Ver.* 80. 154
præditus auctoritate, *Roſc. Am.* 53. 210
prædo frumentarius, 3 *Ver.* 32. 62
prædo juris urbani, *Act.* 1 *Ver.* 2. 355
prædo ſibi facit amicum, 4 *Ver.* 9. 199
prædonum conſuetudo, inſtituendi ſibi aliquos amicos, *ibid.*
prædo nullus tam nefarius, neque pirata tam barbarus, ut, cum integram prædam ſine ſanguine habere poſſet, cruenta ſpolia habere mallet, *Roſc. Am.* 50. 206
præeſſe agro colendo, *Roſc. Am.* 18. 145
præeſſe colendis prædiis, *R. A.* 15. 142
præeſſe negotio, 4 *Ver.* 42. 253
præeſſe quæſtioni, *Act.* 1 *Ver.* 10. 381
præfatio, qua imperatores utebantur, cum aliquem e ſuis aureo annulo donabant, 3 *Ver.* 80. 155
præfatio donationis, *ibid.*
præfecti avari decedere de provincia ab prætoribus juſſi, 3 *Ver.* 58. 111
præfectus navis, 5 *Ver.* 35. 362
præferre avaritiam, *Roſc. Am.* 31. 172
præferri faſces prætoribus, 5 *Ver.* 9. 312
præficere aliquem curatorem, 2 *Ver.* 59. 674
præfinire alicui aliquid, 5 *Ver.* 68. 418
præfinire exiguam diem operi, 3 *Ver.* 7. 15
præjudicare de aliquo, 3 *Ver.* 65. 124
præjudicium de capite alicujus fieri per aliquod judicium, *ibid.*
prælufio, *Div.* 14. 322
præponere leges ac vindices, 5 *Ver.* 47. 385
præripere cauſſam alicui, *Div.* 16. 328

præ-

prærogativam ſuæ voluntatis dare, *Act. 1 Ver. 9.* 377
præs litis vindiciarum, *1 Ver. 45.* 524
præſcribere. —— ut majorum jura, moreſque præſcribunt, *Font. 16.* 458
præſens auxilium illius ſæpe multis oblatum eſt, *4 Ver. 49.* 264
præſens pecunia ſolvitur, *1 Ver. 56.* 550
præſentem confirmare, *3 Ver. 53.* 104
præſidium magnum poſitum eſſe in pecunia, *Act. 1 Ver. 3.* 356
præſidium alicujus fortunis conſtitutum eſſe in aliquo, *Div. 1.* 287
præſidii aliquid eſſe in patronis contra vim, *4 Ver. 41.* 252
præſidio eſſe ſolitudini contra vim & gratiam, *Quint. 1.* 8
præſidio eſſe alicui, *5 Ver. 64.* 412
præſidia adverſariorum, *Roſc. Am. 43.* 195
præſidia munita pudoris & pudicitiæ vi & audacia capere, *5 Ver. 13.* 322
præſidia opponere ad alicujus adventum, *5 Ver. 1.* 302
præſidium ab aliquo petere, *Div. 4.* 299
præſtare aliquid ſocietati, *Roſc. Com. 12.* 261
præſtare debemus abſtinentes non nos ſolum, ſed etiam noſtros comites, *2 Ver. 10.* 590
præſtare fidem & diligentiam, *Cæc. 2.* 473
præſtigiæ. —— non per præſtigias, ſed palam per poteſtatem opidum compilare, *4 Ver. 24.* 224
præſtinguere aciem ingenii alicujus, *Div. 14.* 322
præſtituere diem operi faciundo, *1 Ver. 56.* 552
præſtituere tempus, *Quint. 9.* 43
præſtituere horas ad arbitrium alicujus, *Quint. 21.* 87
præſto eſſe, *Quint. 16.* 65
præſto eſſe ad nutum alicujus, *1 Ver. 31.* 483
præſto eſſe alicui advenienti, *5 Ver. 61.* 407
præter oculos, id eſt ante oculos, *3 Ver. 25.* 48
præterit me, te, illum, &c. *Cæc. 33.* 586
præterire aliquid imprudentia, *Roſc. Am. 45.* 198
præterire nullum officium procuratoris, *Quint. 21.* 83
prætermitto dicere, *1 Ver. 34.* 490
prætervectio. —— in prætervectione omnium, qui ultro citroque navigant eſſe monumentum audaciæ alicujus, *5 Ver. 66.* 415
prætor dies totos aut vim fieri vetat, aut reſtitui jubet, *Cæc. 13.* 512
prætor interdicit de foſſis, de cloacis, de minimis aquarum itinerumque controverſiis, *ibid.*
prætor, qui judicia dat, numquam petitori præſtituit, qua actione illum uti velit, *5 Ver. 49.* 388
prætor prætori poterat interdicere, *1 Ver. 46.* 528
prætor dat judicia, *Cæc. 3.* 478
prætores provinciales, æſtatem conſumere conſueverunt in itineribus, *5 Ver. 12.* 318
prætores ex Sicilia complures condemnati, *2 Ver. 64.* 681
prætori dabatur pecunia ex ærario, qua frumentum emeret in cellam, *3 Ver. 85.* 162
prætorem quæſtori ſuo parentis loco eſſe oportet, *Div. 19.* 335
prætorium Verris, *4 Ver. 28.* 234
prætorum domus Syracuſis, *4 Ver. 53.* 271
prætextatus filius grandis, *3 Ver. 68.* 130
prævaricator, *Div. 18.* 334
prævidere, quid ſit facturus aliquis, *5 Ver. 9.* 313
Praxiteles, *4 Ver. 2.* 187
precario poſſidere, *Cæc. 32.* 580
precario rogare aliquem, *5 Ver. 23.* 341
L. Precius, *5 Ver. 62.* 408
premit neceſſitas, *Roſc. Am. 34.* 178
premere fauces defenſionis alicujus, *3 Ver. 76.* 146
premi improbitate & audacia paucorum, *Act. 1 Ver. 12.* 387
premi teſtimoniis & tabulis omnium, *Font. 11.* 450
premi peccatis & criminibus comitum, *2 Ver. 20.* 610
præmio adduci, *3 Ver. 1.* 3
pretio adduci ad aliquid faciendum, *Cæc. 10.* 503
pretio induci. vide, inductus.
Priamus ſenex Antiſtius, *Roſc. Am. 32.* 174
primarius vir, *Roſc. Com. 6.* 242
primaria femina, *1 Ver. 58.* 558
primarum partium actor, *Div. 15.* 325

primus

primus ſui municipii, vicinitatis, aut civitatis genere, nobilitate, pecunia, *Roſc. Am.* 6. 124
primo diluculo, *Roſc. Am.* 7. 127
princeps Romæ, genere, honore, copiis, exiſtimatione, 1 *Ver.* 25. 469
principem ſe præbere ad aliquid, 5 *Ver.* 16. 328
princeps virtute, nobilitate, pecunia, 3 *Ver.* 23. 44. *ſeq.*
princeps omnium flagitiorum & vitiorum, 5 *Ver.* 1. 300
princeps omnium nationum Sicilia ſe ad amicitiam populi Romani applicuit, 2 *Ver.* 1. 567
principia negari non debent, extremis conceſſis, *Cæc.* 15. 523
privare eos luce, propter quos quis lucem adſpexit, *Roſc. Am.* 22. 157
privare communi luce, *Quint.* 23. 90
pro deum hominum fidem, *Roſc. Com.* 17. 272
pro dii immortales, 5 *Ver.* 37. 366
pro eo, ut temporis difficultas tulit, 3 *Ver.* 54. 106
pro hoſpitio, quod ſibi cum eo eſſet, 2 *Ver.* 8. 585
pro dimidia parte decidere, *Roſc. Com.* 11. 259
pro illa tenui infirmaque parte, *Roſc. Am.* 47. 201
pro mortuo tolli illinc, 5 *Ver.* 54. 397
pro nihilo ducere aliquid, 2 *Ver.* 16. 604
pro nihilo putare, *Div.* 7. 307
pro poteſtate emere, *Quint.* 18. 70
pro ſe quiſque quantum dicendo aſſequi poterat, facere cœpit, &c. 4 *Ver.* 62. 287
pro teſtimonio dicere, 4 *Ver.* 9. 197. *ſeq.*
Proagorus, ſummus magiſtratus Catinæ, 4 *Ver.* 23. 221
——— Tyndari, 4 *Ver.* 39. 249
probare cuivis quod quis dicit, *Div.* 6. 302
probare fidem ſuam & religionem populo, 1 *Ver.* 8. 428
probare innocentiam ſuam exiſtimationi hominum, 3 *Ver.* 60. 114
probare ſuum officium ac diligentiam, *Div.* 22. 342
probatur hoc nemini, 1 *Ver.* 8. 425
probationem eſſe alicujus, 1 *Ver.* 55. 548
probatam eſſe omnibus fidem & diligentiam alicujus, 1 *Ver.* 8. 425
probro & crimini eſſe vitam ruſticam, *Roſc. Am.* 17. 144
procedere longe alicui obviam, 2 *Ver.* 27. 623
procellam temporis devitare, *Act.* 1 *Ver.* 3. 356. *ſeq.*
procedere in medium, 2 *Ver.* 77. 703
Proconſulibus in provincias educendi ſunt comites probi, 2 *Ver.* 11. 590
procraſtinare, 4 *Ver.* 45. 259
procraſtinare rem, *Roſc. Am.* 10. 132
procurare negotium alicujus, 3 *Ver.* 64. 121
procuratoris nomine appellantur liberi, *Cæc.* 20. 539. *ſeq.*
prodere cauſſam & utilitatem communem, *Cæc.* 18. 530
prodere ſalutem alicujus, 4 *Ver.* 18. 214
prodere, oppugnare, 3 *Ver.* 3. 7
proditio quam deteſtabilis, 1 *Ver.* 15. 446
proditum memoriæ ac litteris, 3 *Ver.* 34. 66
prodire in publicum, 1 *Ver.* 31. 485
prodire in conventum virorum, 1 *Ver.* 37. 500
proditori nemo ſapiens credendum putat, 1 *Ver.* 15. 446
prodigia, 4 *Ver.* 49. 264
producere ad ſupplicium aliquem, 5 *Ver.* 5. 306
producere condicionibus aliquem, *Quint.* 8. 36
producere teſtes, *Roſc. Com.* 14. 266
producere in judicium aliquem, 5 *Ver.* 43. 377
producere in proſpectum populi aliquem, 1 *Ver.* 47. 529
proferre cauſſam inimicitiarum, *Div.* 17. 330
proferre pecuniam ex arca, *R. C.* 10. 255
proferre in medium crimen, *Act.* 1 *Ver.* 10. 380
proferre judicium, *Cæc.* 4. 480
proferre multos nominatim, *Roſc. Am.* 16. 144
qua digitum proferat non habet, *Cæc.* 25. 555
profeſſio, *Act.* 1 *Ver.* 12. 387
profeſſio agri Leontini eſt ad jugerum xxx millia, 3 *Ver.* 47. 94
proficiſci in provinciam cum poteſtate, aut legatione, 4 *Ver.* 5. 191
profiteri ſe odioſum & inimicum alicui, *Act.* 1 *Ver.* 12. 387

profiteri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

profiteri ſe adjutorem ad prædam nefariam, *Roſc. Am.* 2. 119
profiteri operam ſuam ad rem aliquam, vel in aliqua re, *Roſc. Am.* 53. 210. & 2 *Ver.* 34. 636
profiteri impudentiam ſuam ad aliquam rem, *Act.* 1 *Ver.* 12. 388
profiteri jugera ſuarum ſationum, 3 *Ver.* 15. 30
profiteri ex tabulis, *Act.* 1 *Ver.* 12. 388
profligata omnia ad perniciem atque perdita, *Roſc. Am.* 3. 140
profligatiſſimus omnium mortalium ac perditiſſimus, 3 *Ver.* 26. 61
profundere lacrymas, 1 *Ver.* 30. 481
profugere clam e latomiis, 5 *Ver.* 61 407
profugere domo, 4 *Ver.* 13. 206
profuſis ſumptibus vivere, *Qu.* 30. 106
progredi longius, 5 *Ver.* 68. 418
progredi in eum locum, ut &c. 1 *Ver.* 32. 486
progredi tantum cupiditate, 4 *Ver.* 19. 215
progredi edicto in eum annum, quo alius prætor futurus eſt, 1 *Ver.* 42. 517
aliquid eſt, quo ultra mortem crudelitas progredi poſſit, 5 *Ver.* 45. 381
prohibere aliquem a conatu aliquo, 5 *Ver.* 2. 302
prohiberi cibo & tecto, 3 *Ver.* 24. 47
projecta in altum urbs, 4 *Ver.* 10. 199
projectus ad audendum, 1 *Ver.* 1. 412
proinde quaſi, 3 *Ver.* 87. 165
prolabi timore, *Quint.* 24. 92
promere ex artificio, *Roſc. Com.* 10. 255
promere pecuniam ex ærario alicui, 3 *Ver.* 84. 160
promittere aliquem ſiſti, *Quint.* 7. 36
promittere benigniſſime alicui, 2 *Ver.* 2. 576
promittere vadimonium, *Quint.* 18. 71
promittere vadimonium extra ſuum forum, 3 *Ver.* 15. 29
promptum & propoſitum, *Roſc. Am.* 40. 191
pronunciare quid imperatum ſit, 4 *Ver.* 23. 222
pronunciare de conſilii ſententia, 3 *Ver.* 7. 16
propagari, 5 *Ver.* 70. 421
propatulus locus, 4 *Ver.* 49. 266
prope. —— cum eſſet in Italia bellum, tam prope a Sicilia, 5 *Ver.* 2. 302
propenſus ad miſericordiam, *Roſc. Am.* 30. 170
proponere animum ſuum in aliquem & cauſſam ſui conſilii, negotiique ſuſcepti, 4 *Ver.* 63. 288
proponere & explicare omnia crimina, 1 *Ver.* 11. 437
proponere magnum emolumentum alicui, ſi, &c. *Font.* 8. 445
proponere fidem venalem, 2 *Ver.* 32. 632
proponere formidines ſimilium incommodorum atque exempla alicui, 5 *Ver.* 9. 313
proponi in altum, 3 *Ver.* 41. 83
proponi metum & injici omnibus, 5 *Ver.* 9. 314
proponere mortem acerbam alicui, 5 *Ver.* 58. 403
proponi rationem, *Font.* 5. 438
proponere ſpem alicui, 2 *Ver.* 47. 656
propinquitas pietate colitur, *Qu.* 6. 31
propius. —— neque quidquam propius eſt factum, quam ut illud transferretur Syracuſas, 5 *Ver.* 36. 364
propter cubare, *Roſc. Am.* 33. 150
propugnaculum illi nationi oppoſitum & objectum, *Font.* 1. 431. *ſeq.*
propugnaculo eſſe alicui, 5 *Ver.* 34. 361
propulſare injuriam ab ſe, *Roſc. Am.* 50. 206
propulſare periculum, *Roſc. Am.* 3. 119
propulſare pericula bellorum a populo, *Font.* 1. 432
propulſare ſcelus ac libidinem ab ſe, 1 *Ver.* 31. 484
propulſare ſuſpicionem, 3 *Ver.* 60. 116
proripere aliquem, 5 *Ver.* 62. 408
prorogare diem alicui, 1 *Ver.* 38. 502
prorumpit eo cupiditas hominum & audacia, ut ante oculos judicum cædes futuræ ſint, *Roſc. Am.* 5. 123
proſcribere ſe facturum auctionem, *Quint.* 4. 20
proſcriptio, *Roſc. Am.* 53. 210
proſcriptus, 1 *Ver.* 47. 530
proſequitur aliquem bona exiſtimatio uſque ad rogum, *Quint.* 31. 110
proſequi beneficiis & liberalitate aliquem, *ibid.*
proſequi ture odoribuſque incenſis, 4 *Ver.* 35. 243
proſequi verbis vehementioribus aliquem, 2 *Ver.* 29. 628
Proſerpina, eadem Libera, 4 *Ver.* 48. 263
Proſerpinæ raptus, *ibid.*
proſpicere animis, 3 *Ver.* 94. 175

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

proſpicere jam ante animo, quid futurum ſit, *Quint.* 10. 45
proſpicere jam nunc mente & cogitatione, quid futurum ſit, *Div.* 13. 318
proſpicere inſidias, *Act.* 1 *Ver.* 17. 401
proſpicere annonæ, 3 *Ver.* 64. 122
proſpicere ſaluti ſuæ, 1 *Ver.* 61. 562
proſpicere vectigalibus in reliquum tempus, 3 *Ver.* 55. 107
proſternere aliquem, 1 *Ver.* 7. 427
protrahere in convivium aliquem, 4 *Ver.* 10. 201
provehi longius orationem, *Roſc. Com.* 11. 258
providere animo, 2 *Ver.* 14. 602
providere capiti ſuo ac fortunis, 3 *Ver.* 57. 109
providere & conſulere alicui rei, *ibid.*
providere ſapientia ne quid accidat, 1 *Ver.* 33. 489
providere multis rationibus ne alicui noceri poſſit, *Act.* 1 *Ver.* 9. 378. *ſeq.*
provideri poſſe, 1 *Ver.* 41. 514
provincia non tam Quæſtoribus Sicilia fuit, quam Verres, 2 *Ver.* 4. 576
provinciale edictum, 1 *Ver.* 43. 520
provinciam obibant prætores ſumma æſtate, 5 *Ver.* 31. 355
proviſa mihi res tota & præcauta eſt, 4 *Ver.* 42. 253
proxime accedere ad diſciplinam veterem, 2 *Ver.* 3. 572
prudentia C. Aquillii perſpecta in cavendo, non in decipiendo, *Cæc.* 27. 563
Prytaneum, 4 *Ver.* 53. 271
Pſeudothyrum, 2 *Ver.* 20. 611
publicanos ſæpe ſenatus uſura juvit, 2 *Ver.* 3. 572
P. Africanus C. Cottam in judicium vocavit, *Div.* 21. 340
P. Annius Aſellus, 1 *Ver.* 41. 509
P. Cœlius, 1 *Ver.* 50. 537
P. Galba, judex, 1 *Ver.* 7. 425
P. Gavio Conſanus municeps, 5 *Ver.* 61. 406
P. Lentulus, princeps ſenatus, *Div.* 21. 339
P. Mucius, L. Calpurnius Cos. 4 *Ver.* 49. 265
P. Popillius, P. Rupilius Cos. 4 *Ver.* 50. 267
P. Rutilius, quamvis damnatus eſt inter viros optimos tamen, atque innocentiſſimos numerandus, *Font.* 13. 453
P. Scapula, *Quint.* 6. 21
P. Scipio, bello Punico tertio Carthaginem cepit, 4 *Ver.* 33. 240
P. Septimius ſenator damnatus, *Act.* 1 *Ver.* 13. 391
P. Servilius Olympum cepit, 1 *Ver.* 21. 461. *ſeq.*
P. Servilius Phaſelin, Cilicum urbem cepit, 4 *Ver.* 10. 199
P. Servilius unus plures prædonum duces cepit, quam omnes antea, 5 *Ver.* 26. 346
P. Tettius, 1 *Ver.* 28. 477
P. Vettius Chilo, 3 *Ver.* 71. 137
Ptolemæus, 2 *Ver.* 31. 630
publicanus petitor ac pignerator, 3 *Ver.* 11. 21
L. Publicius, *Quint.* 6. 28
publicum judicium exercuit Verres in urbana prætura, 1 *Ver.* 60. 560
pudens exitus, 1 *Ver.* 1. 412
pudentiſſimæ lectiſſimæque feminæ, 1 *Ver.* 37. 500
pudicitiæ expugnator, 1 *Ver.* 3. 417
pudor adoleſcentiam ornat, *Roſc. Am.* 51. 208
pudor tardat a laude præſentis, *Cæc.* 27. 562
pudore deterreri, *Act.* 1 *Ver.* 5. 363
puer ſumit exemplum a patre, 3 *Ver.* 68. 131
infantes pueri, *Roſc. Am.* 53. 210
pugnat metus cum cupiditate, 2 *Ver.* 30. 629
pugnare omni ratione, *Div.* 14. 320
pugnare tempore ipſo, *Roſc. Am.* 10. 135
pugnatur hoc ſolum, *Roſc. Am.* 3. 119
pugnatur hoc ab illo, *Roſc. Am.* 41. 192
pulvinus fartus roſa, 5 *Ver.* 11. 316
pulvinus perlucidus Melitenſis, *ibid.*
pungere. —— intellexit quid eum pupugiſſet, *Roſc. Am.* 22. 156
Punicæ litteræ, 4 *Ver.* 46. 261
Punicum bellum tertium, 4 *Ver.* 33. 240
pupilli & pupillæ ſunt certiſſima præda prætoribus, 1 *Ver.* 50. 537
pupillum fraudare, qui in tutelam pervenit, *Roſc. Com.* 6. 241
Pupillus Cornelius hæres ſit, *Cæc.* 19. 537
purgationem eripere, 2 *Ver.* 68. 688
purum a cæde forum ſervatum eſt, 4 *Ver.* 52. 270
putare pro nihilo, *Div.* 7. 307

Q. Qua.

Q.

QVa. — cuniculus, qua Galli agreſſi erant, *Cæc.* 30. 574
quadrare, 1 *Ver.* 36. 498
quadriremis, 5 *Ver.* 35. 362
quadruplatores, *Div.* 21. 339
quærere conſulatum alicui, 3 *Ver.* 16. 34
quærere exempla defenſionis ab improbis, 3 *Ver.* 90. 170
quærere defenſionem ad crimen, 3 *Ver.* 67. 128
quærere defenſionem ſuorum furtorum ex indigniſſima morte innocentium, 5 *Ver.* 44. 378
quærere foris, 3 *Ver.* 90. 170
quærere exitum pudentem impudentiæ tuæ, 1 *Ver.* 1. 412
quærere manu, 3 *Ver.* 11. 21
quærere moram ſupplicio, 5 *Ver.* 64. 411
quærere de morte alicujus, *R. A.* 41. 192
quærere de pecuniis repetundis, *Act.* 1 *Ver.* 9. 378
quærere de ſervis in dominos, *Roſc. Am.* 41. 192
quæri de ſervis in dominos iniquum eſt, *ibid.*
quæſitor æquus, *Font.* 6. 441
quæſtiones rerum capitalium, 2 *Ver.* 28. 624
quæſtionis publicæ conſilium, *Cæc.* 10. 502. *ſeq.*
quæſtor prætori aut conſuli liberorum loco eſt more Rom. 1 *Ver.* 15. 447
quæſtoris cum prætore neceſſitudo, *Div.* 13. 321
quæſtor prætorem ſuum ſine vituperatione accuſare non poteſt, *Div.* 18. 335
quæſtor ſine prætore rationem referre poteſt, & ſine quæſtore prætor, 1 *Ver.* 39. 503
quæſtor in provincia habet duos ſcribas, 3 *Ver.* 78. 150
quæſtores nummarii de provincia decedere juſſi a prætoribus, 3 *Ver.* 58. 111
quæſtores in Sicilia vendebant decumas, 3 *Ver.* 7. 15
quæſtura, primus gradus honoris, *Act.* 1 *Ver.* 4. 359
quæſtus improbiſſimus, 3 *Ver.* 8. 17
quæſtus magni atq; uberes, 2 *Ver.* 11. 591
quæſtus factus, 3 *Ver.* 64. 122
quæſtus partus labore, *Roſc. Am.* 31. 172
quæſtui eſſe aliquid alicui, 3 *Ver.* 7. 15.
quæſtum comparare ſibi & prædam ex aliqua re, 5 *Ver.* 72. 426
quæſtum facere ex aliquo munere, 3 *Ver.* 64. 122
quæſtum inſtituere, 5 *Ver.* 24. 342
quamobrem. vide, digna.
quandoquidem te in jure conſpicio, actionis formula, *Cæc.* 19. 536
quanto honore ipſa ex illorum dignitate afficeretur, non minora illis ornamenta ex ſua laude redderet, *Roſc. Am.* 50. 207
quantum æquius melius, *R. C.* 4. 235
quem ad finem, 5 *Ver.* 29. 352
quemadmodum. vide, gero.
queri non leviter, *Roſc. Com.* 10. 254
queri injuriam, 3 *Ver.* 93. 175
queri de patrimonio, *Roſc. Am.* 49. 204
querimoniæ ſociorum delatæ ad hominem non meritiſſimum, *Div.* 21. 339
querimonias de alicujus injuriis conventuſque haberi, 3 *Ver.* 57. 110
quicum, *Quint.* 21. 84
quid ad te? *Roſc. Com.* 12. 260
quid attinuit, te illud facere? 5 *Ver.* 66. 414
quid enim? 1 *Ver.* 61. 562
quid ergo? 4 *Ver.* 46. 261
quid igitur? *Roſc. Am.* 41. 193
quidquid, pro quidque, *Font.* 7. 444
quidem certe, 4 *Ver.* 2. 186
quinquageſimæ binæ detractæ de tota pecunia nomine ſcribæ, 3 *Ver.* 78. 149
quinque primi Agyrinenſes, 3 *Ver.* 28. 53
P. Quintilius, *Quint.* 17. 68
Q. Arrius, 4 *Ver.* 20. 215
Q. Calidius, *Act.* 1 *Ver.* 13. 391
Q. Catulus, 3 *Ver.* 90. 170
Q. Catulus, pater, 3 *Ver.* 90. 169
Q. Catulus, homo ſapientiſſ. atque ampliſſ. *Act.* 1 *Ver.* 15. 396
Q. Catuli ampliſſimum clariſſimumque monumentum, 4 *Ver.* 57. 278
Q. Conſidius, 1 *Ver.* 8. 425
Q. Fabricius princeps rogationis, qua Cicero revocaretur, 4 *Ver.* 33. 240
Q. Hortenſius in caritate annonæ ſeſquimodios frumenti in capita populo Romano deſcripſit, & gratum populo Romano fecit, 3 *Ver.* 92. 174
Q. Hortenſii eloquentia, *Quint.* 1. 3
Q. Iunius, 1 *Ver.* 7. 425
Q. Lollius eques Rom. 3 *Ver.* 25. 47
Q. Maximus, *Font.* 12. 451

Q. Maximi ſapientia, 5 *Ver.* 10. 314
Q. Metellus, 3 *Ver.* 90. 169
Q. Minucius Rufus, 4 *Ver.* 31. 237
Q. Rubrius, 3 *Ver.* 80. 154
Q. Scævola, 3 *Ver.* 90. 169
Q. Scævola vulneratus in funere C. Marii opera C. Fimbriæ, *R. A.* 12. 137
Q. Tadius, 1 *Ver.* 50. 537
Quirina tribus, *Quint.* 6. 27
Quiritium jus, 2 *Ver.* 12. 593
quo pertinet? 3 *Ver.* 67. 127
quo confugiam? 5 *Ver.* 47. 384
quo me vertam? 3 *Ver.* 71. 137
quo tibi tantum opus eſt? 2 *Ver.* 74. 698
quod alicui eripuerimus, id alteri tradere non licet, 2 *Ver.* 18. 607
quod in vobis fuit, 4 *Ver.* 11. 202
quod in ſenatu Græco Græce locutus eſſet Cicero, indignum facinus eſſe, dicebat Metellus prætor, 4 *Ver.* 66. 293. *ſeq.*
quorſum recidat reſponſum tuum, non magnopere laboro, *Roſc. Com.* 15. 268
quotidianæ vitæ, *Roſc. Am.* 16. 144

R.

L. RAbirius, 1 *Ver.* 34. 491
L. Rabonius, 1 *Ver.* 50. 538. & 51. 539
L. Racilius, 2 *Ver.* 12. 596
radices palmarum agreſtiũ, 5 *Ver.* 33. 359
rapaces magiſtratus, 3 *Ver.* 41. 80
rapacitas magiſtratuum in provinciis, 5 *Ver.* 48. 386
rapere aliquem in crucem, 5 *Ver.* 65. 412
rapere ad ſupplicium, 1 *Ver.* 3. 417
rapi cupiditate, 1 *Ver.* 25. 471
ratiocinari, *Act.* 1 *Ver.* 7. 370
ratio aſtuta, *Act.* 1 *Ver* 11. 386
ratio mihi eſt cum illo, *Quint.* 23. 90
ratio non eſt facere illud, *Act.* 1 *Ver.* 9. 376
ratio me in hoc fefellit, 5 *Ver.* 67. 417
ratio tractata ab iis, quos nemo poſſit reprehendere, *Div.* 14. 320
mea ratio eſt, ut faciam illud, tua ut facias illud, *Act.* 1 *Ver.* 11. 385. *ſeq.*
rationis quæſtoriæ exemplum, 1 *Ver.* 14. 443. *ſeq.*
rationem ab altero vitæ nemo debet poſcere, qui neſcit reddere ſuæ, *Div.* 9. 309
in eam rationem loqui, 1 *Ver.* 27. 475
rationem officii mei confido eſſe omnibus iniquiſſimis meis perſolutam, 5 *Ver.* 69. 419
rationem reddere factorum ſuorum, 2 *Ver.* 17. 606
rationem reddere de factis comitum, 2 *Ver.* 11. 591
rationes referre ad ærarium, 1 *Ver.* 30. 483
rationes menſtruas transferre in tabulas, *Roſc. Com.* 3. 231
ratibus conjunctis tranſire, 5 *Ver.* 2. 302
ratum habere quocumque aliquis in ſuas tabulas retulerit, *Roſc. Com.* 1. 225
recedere a verbis, *Cæc.* 13. 514
recedere ab uſitata conſuetudine, *Qu.* 21. 83
recedere ab inſtitutis ſuperiorum prætorum, ab auctoritate ſenatus, ab jure omnium Siculorum, 2 *Ver.* 15. 603
recedere ab lege, 2 *Ver.* 18. 607
recedere a legibus, 3 *Ver.* 7. 16
recedere de medio, *Roſc. Am.* 38. 187
recens e provincia, *Act.* 1 *Ver.* 2. 354
recenti negotio, 1 *Ver.* 24. 469
recidit ſuſpicio in illos, *Roſc. Am.* 29. 166
recidit, quod ille ſibi exegit, in ſocietatem, *Roſc. Com.* 18. 275
reciderunt huc omnia, 5 *Ver.* 63. 409
quorſum recidat reſponſum alicujus, non magnopere laborare, *R. C.* 15. 268
recipere cauſſam alicujus, *R. A.* 1. 115
recipere cauſſam rogatu alicujus, 2 *Ver.* 47. 655
recipere hoſpites, 1 *Ver.* 26. 471
recipere laborem quæſtus: & quæſtum laboris rejicere, *Roſc. Com.* 8. 247. *ſeq.*
recipere mandatum, *Roſc. Am.* 38. 187
recipere nomen abſentis, 4 *Ver.* 19. 214
recipere nomen abſentis inter reos, 2 *Ver.* 38. 643
recipi nomen abſentis non licet, 2 *Ver.* 41. 647
recipere telum corpore, *R. A.* 12. 138
recipere domum aliquem, *R. A.* 10. 134
recipere in domum ſuam aliquem, 1 *Ver.* 26. 471
recipere tecto aliquem, 2 *Ver.* 10. 588
recipere ſe facturum, *Roſc. Am.* 39. 189
receptaculum claſſium, 2 *Ver.* 2. 568
receptaculum prædæ, 5 *Ver.* 23. 341
receptatrix furtorum, 5 *Ver.* 62. 407
recitare ſuum codicem teſtis loco arrogantiæ eſt, *Roſc. Com.* 2. 229

reclamitat natura ſuſpicionibus, *Roſc. Am.* 22. 157
recognoſcere fugam & furtum alicujus, 2 *Ver.* 5. 581
reconciliare exiſtimationem amiſſam, *Act.* 1 *Ver.* 1. 351
reconditus, 3 *Ver.* 89. 168
recondita ac triſtis natura, *Quint.* 18. 73
recreare provinciam vexatam, & vaſtatam innocentia, & ſapientia magiſtratuum, 3 *Ver* 8. 17
recreari & confirmari, 5 *Ver.* 69. 420
recreari vix poſſe per multos annos, *Act.* 1 *Ver.* 4. 361
recreatus. —— iſto bello non recreatus neque reſtitutus, ſed ſubactus atque oppreſſus populus eſt, *R. A.* 47. 202
recte collocata ædilitas, 5 *Ver.* 14. 326
recte facere, 3 *Ver.* 25. 47
recte & ordine judicare, *R. A.* 47. 203
recuperare aliquid de bonis ſuis, 5 *Ver.* 49. 387
recuperare aliquem captum, qui effugerat, 5 *Ver.* 30. 355
recuperare jus ſuum, 5 *Ver.* 67. 417
recuperatores rejicere, 3 *Ver.* 11. 22
recuperatorium judicium, 3 *Ver.* 12. 23
recuſare, *Quint.* 19. 76
recuſare id, quod imperatur, 2 *Ver.* 2. 570
recuſare de transferendis judiciis, 1 *Ver.* 2. 416
reddere vitam ferro, 5 *Ver.* 34. 361
redemptio judicii facta grandi pecunia, *Act.* 1 *Ver.* 6. 364
redemptor decumarum, 3 *Ver.* 30. 55
redimere aliquem a piratis, 3 *Ver.* 37. 73
redimere jus fœderis pretio, 5 *Ver.* 20. 335
redimere lites ſuas, *Roſc. Com.* 12. 261
redimere metum virgarum pretio, 5 *Ver.* 44. 379
redimere poteſtatem ſepeliendi pretio, 5 *Ver.* 45. 381
redimere pericula ſua quæſtu aliquo aut pecunia, 3 *Ver.* 19. 40
redimere rem manifeſtam & confeſſam pecunia, 3 *Ver.* 56. 108
redimere aliquem eripiendum, 1 *Ver.* 11. 438
redimere opus, 1 *Ver.* 54. 543
redimiculum, 3 *Ver.* 33. 62
redire ad ſe atque ad ſuos mores, *Div.* 17. 333
redire in gratiam cum aliquo, *Div.* 8. 310
redire in memoriam, *Quint.* 18. 71
rediviam curare, *Roſc. Am.* 44. 197
redivivus lapis, 1 *Ver.* 56. 551
reducere ad officium & ad ſanitatem, 2 *Ver.* 40. 645
reducere exſules, 5 *Ver.* 6. 307
redundat crux ſanguine civis, 4 *Ver.* 11. 203
redundat forum ſanguine, 3 *Ver.* 80. 154
redundare aliquid ex eo, quo alicujus avaritia contenta fuit, 3 *Ver.* 43. 88
refellere teſtem, 5 *Ver.* 59. 404
referre aliquem in numerum proſcriptorum, *Roſc. Am.* 11. 137
referre aliquem in reos proſcriptos, *Roſc. Am.* 10. 134
referre expenſum, 1 *Ver.* 39. 504
referre falſum in codicem, *R. C.* 1. 225
referre fructum diligentiæ alicui, 1 *Ver.* 7. 426
referre parem gratiam pro beneficio, *Roſc. Com.* 7. 245
referre inſtitutum, *Div.* 21. 339
referre nomen in tabulas, *R. C.* 1. 228
referre nomina in codicem, *ibid.* 226
referre oculos, animumque ad aliquem, *Quint.* 14. 58
referre pecuniam in ærariū, 1 *Ver.* 14. 444
referre rationes ad ærarium, 3 *Ver.* 71. 138
referre renunciationem rei geſtæ in publicas litteras, 1 *Ver.* 34. 492
referre ſpolia domum ex calamitate alicujus, 1 *Ver.* 60. 561
referre ſummas omnes in codicem, *Roſc. Com.* 1. 226
referre ad aliquem, *Quint.* 16. 67
referre aliquid ad memoriam vetuſtatis, non ad contumeliam civitatis, 5 *Ver.* 32. 358
referri poſſe reum ad innocentiam Q. Mucii, 2 *Ver.* 10. 589
referre, pro afferre contra: ſive, ut nunc loquuntur, opponere, *Quint.* 13. 54
referta negotiatorum terra, *Font.* 1. 430
refertum ærarium, 3 *Ver.* 87. 165
reficere quæſtus, *Roſc. Com.* 8. 248
refugere aliquid, 5 *Ver.* 16. 328
refutare perjuria hominum ſceleratorum teſtimoniis ac laudationibus, *Font.* 16. 457
regio & via noſtræ nationis, 5 *Ver.* 70. 422
regredi edicto in annum illum, quo alius prætor fuit, 1 *Ver.* 42. 517
rejectio judicum facta, *Act.* 1 *Ver.* 6. 365

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

rejicere aliquem ad leges, 2 *Ver.* 37. 641
rejicere aliquem & aſpernari, *Roſc. Am.* 53. 210
rejicere aliquid in aliud dicendi tempus, 3 *Ver.* 24. 46
rejicere judices, 1 *Ver.* 2. 414
rejicere onus, 1 *Ver.* 8. 428
rejicere recuperatores, 3 *Ver.* 13. 26
rejicere rem in illud tempus, 1 *Ver.* 11. 438
rejicere Romam, 3 *Ver.* 60. 115
relaxandi animi cauſſa, *R. A.* 46. 200
relegare filium in prædia ruſtica, *Roſc. Am.* 15. 142
religatio atque amandatio, *ibid.* 143
religio civium Romanorum in teſtimonio dicendi, *Font.* 9. 445
religione moventur omnes, 2 *Ver.* 71. 693
religionem injicere. vide, injicere.
religionem objicere alicui, *Div.* 17. 331
religione obſtringi, 4 *Ver.* 51. 261
relinquere aliquid in aliorum ſpe malle, quã in oratione ſua ponere, *Div.* 8. 309
relinquere actionem integram aliis, *Roſc. Com.* 12. 262
relinquere exemplum atque auctoritatem poſterioribus, 3 *Ver.* 16. 33
relinquere locum defenſionis, 2 *Ver.* 78. 704
relinquere liberos in egeſtate, 1 *Ver.* 30. 482
relinquere memoriam jucundam, diuturnamque alicujus rei, *Div.* 1. 286. *ſeq.*
relinquere monumentum æternum audaciæ ſuæ in ſermone hominum, 1 *Ver.* 49. 536
relinquere petitionem integram alicui, *Roſc. Com.* 17. 272
relinquere & negligere, 5 *Ver.* 48. 386
reliquias vitæ lacerare & diſtrahere, *Quint.* 15. 64
reliqua facta eſſe H-S. ſexcenta millia, 1 *Ver.* 14. 444
reliquam facere alicui ſpem, 3 *Ver.* 19. 37
ne illud quidem reliqui ſibi facere, 1 *Ver.* 1. 412
remedium ægrotæ ac prope deſperatæ provinciæ, *Div.* 21. 341
remedium quærere injuriæ morte & ſuſpendio, 3 *Ver.* 56. 108
remittere aliquid & concedere, 5 *Ver.* 21. 337
remitto tibi hoc totum, 5 *Ver.* 5. 306
remittere aliquid de ſummo ſupplicio, 5 *Ver.* 65. 413
remittere curam animi, 4 *Ver.* 61. 286
remittere horam aliquam de ſuis legitimis horis, 1 *Ver.* 9. 430. *ſeq.*
remittere infinitam largitionem alicui, *Roſc. Com.* 4. 235
remittere munus leve atque commune, 5 *Ver.* 21. 336
remittere tempus alicui, 1 *Ver.* 11. 437
remittere de ſumma, 3 *Ver.* 35. 69
remittendum aliquid eſt, ne omnia contendamus, 2 *Ver.* 21. 612
Remmia lex, *Roſc. Am.* 19. 148
removere æmulum, 5 *Ver.* 31. 357
removere clam de alieno multa, *ibid.*
removere aliquem ab oculis omnium, 5 *Ver.* 52. 393
removere ſceleris ſuſpicionem ab ſeſe, 4 *Ver.* 45. 259
removere de medio litteras, fidem ſuam & religionem removere non poſſe, 2 *Ver.* 71. 693
remotus a cupiditate, 1 *Ver.* 41. 513
remotiſſimus a foro, judiciis, controverſiis, 3 *Ver.* 32. 60
remotiſſ. ab omni non modo facinore, verum etiam minimi errati ſuſpicione, 4 *Ver.* 19. 214
renovare inſtitutum, *Div.* 21. 339
renovare rem aliquam commemorando, *Quint.* 21. 86
renovare ſcelus ſuum priſtinum, *Act.* 1 *Ver.* 4. 360
renuncio tibi te eſſe abſolutum, *Act.* 1 *Ver.* 7. 370
renunciare alicui rem geſtam, 1 *Ver.* 34. 492
renunciari prætor, 5 *Ver.* 15. 326
renunciari ſacerdos, 2 *Ver.* 51. 661
renunciari extra ſortem, *ibid.*
renuntiare hoſpitiũ alicui, 2 *Ver.* 36. 639
repagula convellere, 4 *Ver.* 43. 256
repagula juris & pudoris perfringere, 5 *Ver.* 15. 327
repente excidit oratio alicui, *Qu.* 11. 50
repentino mori, *Quint.* 4. 19
reperire cauſſam, 2 *Ver.* 8. 583
reperire viam, 3 *Ver.* 46. 92
repetund. vide, judicium.
repetere pecunias ereptas civili actione & privato jure, *Div.* 5. 300
repetere memoriam religionis, 4 *Ver.* 47. 263
repetere pœnas ab aliquo vi, 5 *Ver.* 63. 410

repetere pœnas parentum a conſceleratiſſimis filiis, *Roſc. Am.* 24. 160
reponi in ſuis antiquis ſedibus, 4 *Ver.* 34. 241
reponi in numero clariſſimorum hominum, 3 *Ver.* 90. 170
reportare aliquod ſolatium cineri filii ex calamitate, 5 *Ver.* 49. 387
repoſcere ab aliquo vitæ rationem, *Div.* 9. 309
reprehenſor. vide, objurgator.
reprimere conatus alicujus, 2 *Ver.* 26. 623
reprimere conatum rogandi alicui, 5 *Ver.* 23. 341
reprimi metu, 5 *Ver.* 22. 340
repromittere, *Roſc. Com.* 13. 263
repudiare auctoritatem ſuã, 1 *Ver* 43. 520
repudiare condicionem æquiſſimam, *Quint.* 14. 57
repudiare officium neceſſitudinis, *Div.* 4. 298
requirere teſtimonium ſocietatis, 4 *Ver.* 43. 410
requirit locus ingenium patroni, eloquentiam deſiderat, *Roſc. Am.* 12. 139
requirere magno ſtudio, *Act.* 1 *Ver.* 15. 396
res clara Sicilia tota, 4 *Ver.* 35. 443
res clara, teſtata, abs te ipſo pervulgata, 2 *Ver.* 42. 648
res præclara, referta omnibus rebus, 2 *Ver.* 14. 601
res teſtata, 4 *Ver.* 12. 205
res patris, id eſt, bona paterna, 1 *Ver.* 12. 440
res familiaris, id eſt, bona, *R. A.* 15. 142
res frumentaria, 3 *Ver.* 97. 181
res militaris. — rei militaris ſtudia apud juventutem obſoleta ſunt, *Font.* 15. 455
metus non debet tolli ex re militari, 5 *Ver.* 50. 390
reſpublica. — rempublicam relinquere maximam & florentiſſimam ex minima & tenuiſſ. *Roſc. Am.* 18. 146
reſpub. adminiſtrari ſine metu aut ſeveritate non poteſt, 5 *Ver.* 9. 312
reſp. illa ruit, ubi res judicatæ reſcindantur, &c. 5 *Ver.* 6. 307
res ruſtica bene culta & fructuoſa, *Quint.* 3. 16. *ſeq.*
res ruſticas non ratio, neque labor, ſed res incertiſſimæ venti tempeſtatesque moderantur, 3 *Ver.* 98. 182
reſcindere damnationem alicujus, 2 *Ve*[r.] 44. 65[…]
reſcindere injurias prætoris & irritas fa[…]cere, 2 *Ver.* 26. 62[…]
reſcindere judicium, 5 *Ver.* 8. 31[…]
reſcindere præturam alicujus, 2 *Ver.* 57 67[…]
reſcindere res judicatas, 5 *Ver.* 6. 30[…]
reſcindere voluntates mortuorum […] 1 *Ver.* 43. 51[…]
reſecare aliquid de vivo, 3 *Ver.* 50. 9[…]
reſervare aliquem improbum ad ſpem […] 1 *Ver.* 16. 44[…]
reſervare aliquem ad dubia tempor[a] reip. *Font.* 15. 45[…]
reſervare aliquem ad illam rem, *Roſc.* *Am.* 52. 20[…]
reſervare aliquem tempori alicui, 1 *Ver* 44. 52[…]
reſervat aliquem fortuna ad judiciu[m] alicujus, 1 *Ver.* 28. 47[…]
reſervare aliquid ad teſtes, *R. A.* 29. 16[…]
reſervare fructum laudis in alia tempora *Act.* 1 *Ver.* 11. 38[…]
reſervare aliqua teſtibus integra, 1 *Ver* 40. 50[…]
reſervare ſibi integrum, 3 *Ver.* 36. 7[…]
reſervare humanitatem, 4 *Ver.* 54. 27[…]
reſidui nihil eſt, 4 *Ver.* 24. 22[…]
reſilit crimen ad hoc, *Roſc. Am.* 29 16[…]
reſiſtere in aliquo gradu injuriæ incipia[…] ſeveritas judicis, 3 *Ver.* 91. 17[…]
reſpicere miſerum aliquem, 3 *Ver.* 10. 2[…]
reſpicere commoda alicujus, 3 *Ver.* 55 107
reſpirat cupiditas atque avaritia paullulum, *Quint.* 16. 67
reſpirare ſine metu non poſſe, *Roſc* *Am.* 23. 159
reſpirandi poteſtas, *Quint.* 29. 104
reſponderi debet idem de jure & judicari, 4 *Ver.* 18. 223
reſponſum nullũ dare illi, 4 *Ver.* 39. 250
reſponſum ferre, 1 *Ver.* 19. 455
reſtinguere flammam, 5 *Ver.* 6. 308
reſtinguere ignem, *Roſc. Com.* 6. 242
reſtinguere improbitatem, tamquam aliquod incendium, communi præſidio, 1 *Ver.* 58. 558
reſtinguere incendium, *ibid.*
reſtinguere invidiæ incendium, 4 *Ver.* 41. 251
reſtipulari neminem amplius petiturum, *Roſc. Com.* 13. 264

reſti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

reſtipulatio, *Roſc. Com.* 13. 264
reſtitui in antiquum ſtatũ, *Act.* 1 *Ver.* 4. 361
retexere præturam alicujus, 2 *Ver.* 26. 622
reticulum tenuiſſimo lino, minutis maculis, plenum roſæ, 5 *Ver.* 11. 316. *ſeq.*
retinere aliquid memoria, *R. A.* 12. 137
retinere amicos obſervantia, *Qu.* 18. 73
retinere auctoritatem foris, *R. A.* 47. 202
retinere conſuetudinem ſuam, 1 *Ver.* 26. 471
retinere contumaciam ſuam in perditis rebus, 3 *Ver.* 9. 18
retinere dignitatem domi & foris auctoritatem, *Roſc. Am.* 47. 202
retinere fidem, 2 *Ver.* 32. 632
retinere humanitatem ſuã, 1 *Ver.* 26. 471
retinere religionem, *Act.* 1 *Ver.* 16. 398
retinere rem parcimonia, *Quint.* 18. 73
retrulæ atq; abditæ res a fure, 1 *Ver.* 3. 417
reverti in ſuam rationem mentes, 2 *Ver.* 52. 664
reverti pecuniam per pſeudothyrum, 2 *Ver.* 20. 611
revocare ab incepto furore aliquem, 2 *Ver.* 39. 644
revocare ad exempla aliquem, 3 *Ver.* 90. 170
revocari ad ſortem res, 2 *Ver.* 51. 661
revocari ad incertum bona, *Cæc.* 13. 515
reus. vide, eximo.
reus audit ſæpe ab accuſatore probroſa falſa, *Font.* 12. 452
reus condemnari non poterat, ſi uno minus damnarent, *Cæc.* 10. 503
reus etſi nocens, niſi cauſſa cognita, condemnari nequit, 1 *Ver.* 9. 430
reges Barbari, Perſarum ac Syrorum, plures uxores habere ſolent, 3 *Ver.* 33. 62
Rhegini, 5 *Ver.* 61. 407
——— habent materiem navibus ædificandis, 5 *Ver.* 18. 333
Rhegium, 2 *Ver.* 22. 615
Rhodiorum opinio de ſtatuis, 2 *Ver.* 65. 683. *ſeq.*
rictum ac mentum Herculis paullo attritius, 4 *Ver.* 43. 255
ridiculi ex dolore homines, 1 *Ver.* 46. 528
robur. ——— ſatis ætatis atque roboris, *Roſc. Am.* 51. 208
robuſtus atque exercitatus in clamando, *Div.* 15. 325
rogare aliquem rem inſpiciendam, 3 *Ver.* 14. 601
rogare blande & concinne, *R. C.* 17. 271
rogari ſententiam, *Act.* 1 *Ver.* 15. 396
malo emere, quam rogare, 4 *Ver* 6 194
rogatu alicujus facere aliquid, *Div.* 4. 297
Romani ſapientius, quam Athenienſes, leges conſtituerunt, *Roſc. Am.* 25. 161
Romani ludi, *Act.* 1 *Ver.* 10. 383
Romilia tribus, *Act.* 1 *Ver.* 8. 375
roſa Melitenſis, 5 *Ver.* 11. 316
Roſcii laudes, *Quint.* 24. 92
T. Roſcii Capito & Magnus, *Roſc. Am.* 6. 125
Roſcius comœdus, melior vir, quam hiſtrio, *Roſc. Com.* 6. 242
Roſcius purus, pudens, humanus, officioſus, liberalis, *Roſc. Com.* 7. 245
Roſcius, præſente eo geſtum agere, impudentis videbatur, *Quint.* 24. 92
Q. Roſcius, *ibid.* & *Roſc. Com.* 6. 241
Rubrius, 1 *Ver.* 25. 469
P. Rubrius, 3 *Ver.* 57. 110
Q. Rubrius, 3 *Ver.* 80. 145
ruentis reipubl. ſigna, 5 *Ver.* 6. 307
rudis provinciæ & tiro, 2 *Ver.* 6. 580
ruit reſpublica, 5 *Ver.* 6. 307
Rupilia lex, 3 *Ver.* 40. 79
P. Rupilius, 2 *Ver.* 13. 597
——— conſul, 4 *Ver.* 50. 267
——— prætor Siciliæ, 3 *Ver.* 54. 105
——— Heracleam colonos duxit, 2 *Ver.* 50. 660
rus amœnum & ſuburbanum, *Roſc. Am.* 46. 200
ruri qui ſemper habitat, cupiditates nullæ in eo ſunt, *Roſc. Com* 14. 141
ruſtica vita parcimoniæ, diligentiæ, juſtitiæ magiſtra eſt, *Roſc. Com.* 27. 164
ruſticæ rei conditio, 3 *Ver.* 98. 182
in ruſticis moribus, in victu arido, in horrida incultaque vita atrocia maleficia gigni non ſolent, *R. A.* 27. 163
C. Rutilius Rufus ſubſcriptor fuit accuſationis Lentuli cum L. Cottæ diem diceret, *Div.* 21. 340
P. Rutilius, *Font.* 13. 453
——— teſtis ſuſpectus, *Cæc.* 10. 500

S.

SAcerdos Iovis Syracuſis eſt honor ampliſſimus, 4 *Ver.* 61. 286
——— Maximus, 2 *Ver.* 52. 662
——— Prætor, 2 *Ver.* 7. 583

C. Sacerdos prætor Siciliæ, 1 *Ver.* 10. 434. 41. 508. 47. 532
Sacerdotium Iovis apud Syracuſanos, 2 *Ver.* 51. 661
ſacietate afficere aliquem, 2 *Ver.* 45. 652
ſacra Cereris. vide, Ceres.
ſacra polluere, 4 *Ver.* 45. 259
ſacra anniverſaria, 4 *Ver.* 39. 249
ſacra Græca, 4 *Ver.* 51. 269
ſacramentum juſtum, *Cæc.* 33. 585
ſacrarium Cereris. vide, Ceres.
ſacrarium magna cum dignitate, 4 *Ver.* 2. 186
ſacrificia anniverſaria, 4 *Ver.* 57. 280
Sadalas rex, 1 *Ver.* 24. 469
ſagacitas, 4 *Ver.* 12. 206
ſagacitate mira eſſe in quibuſdam rebus, 1 *Ver.* 41. 510
ſagum ſumere, 5 *Ver.* 36. 363
Sallentini, *Roſc. Am.* 46. 199
ſaltare nudus in convivio, 3 *Ver.* 9. 19
ſalum. —— in ſalo fluctuare, 5 *Ver.* 35. 362
ſalus ipſa innocentiam tueri non poteſt, ſi, quoniam teſtes dicunt, credendum ſit, *Font.* 6. 441
ſalus te ſervare non poſſit, 3 *Ver.* 57. 109
ſalus fortunarum alicujus, 2 *Ver.* 6. 579
ſaluti eſſe alicui, *Roſc. Am.* 28. 164
ſalutatum deos venire, *Roſc. Am.* 20. 149
ſalva fide, *Roſc. Am.* 34. 177
ſalvo officio, *Roſc. Am.* 1. 117
ſanare avaritiæ vulnera crudelitatis remediis, 5 *Ver.* 46. 382
ſancire religionem, 4 *Ver.* 51. 269
ſanctum legibus, 1 *Ver.* 42. 515
ſanctum & perſcriptum in fœdere, 5 *Ver.* 19. 335
ſanctum apud omnes, 3 *Ver.* 3. 8
inviolatum, ſanctumque fanum, 4 *Ver.* 46. 261
ſanctius ærarium, 4 *Ver.* 63. 288
ſanctiſſ. atque ornatiſſ. civitatis, *Roſc. Am.* 12. 137
ſanguine redundare, 3 *Ver.* 80. 145
ſanguinem & vitam petere, *R. A.* 3. 119
ſanguinem vitamque alterius eripere conari, *Quint.* 11. 50
Sappho, Silanionis opus, 4 *Ver.* 57. 272
ſartam tectam tradere ædem, 1 *Ver.* 50. 537
ſarta tecta, 1 *Ver.* 49. 535
ſarta tecta exigere, 1 *Ver.* 50. 536
ſationis tempus, 3 *Ver.* 17. 35
ſatis accipere ab aliquo, *Quint.* 13. 5
ſatis accipere judicatum ſolvi, *ibid*
ſatis accipere illis verbis, *ibid*
ſatiſdare iiſdem verbis, *ibid*
ſatiſdare judicatum ſolvi, *Quint.* 8. 3
ſatiſdare damni infecti, 1 *Ver.* 56. 54
ſatiſdare amplius neminem petiturum *Roſc. Com.* 12. 26
ſatis ſuperque habere, *Roſc. Com.* 4. 23
ſatisfacere cupiditati avariſſimi hominis, *Act.* 1 *Ver.* 14. 39
ſatisfacere exiſtimationi populi & omnium, *Act.* 1 *Ver.* 15. 39
P. Saturius, *Roſc. Com.* 1. 22
Satyrus in æde Veſtæ Tarenti, 4 *Ver.* 6 28
ſcaphia cum emblematis, 4 *Ver.* 17. 22
Scævola avus M'. Acilii Glabrionis *Act.* 1 *Ver.* 17. 40
Q. Scævola vulneratus in funere Marii *Roſc. Am.* 12. 13
P. Scandilius, 3 *Ver.* 58. 11
P. Scapula, *Quint.* 4. 2
Scaurus ſocer M'. Acilii Glabrionis *Act.* 1 *Ver.* 17. 40
ſcelere obſtringere ſe, 1 *Ver.* 3. 41
ſcelere obſtringi. vide, obſtringo.
ſcelere aſſequi, *Roſc. Am.* 3. 12
ſceleris macula imbutus, *Font.* 14. 45
ſceleris crimen, 4 *Ver.* 41. 25
ad ſcelus impellere aliquem, *Roſc. Am* 14. 14
ſcelera commiſſa quanta cura afficiant *Roſc. Am.* 23. 15
Scipio conſul, *Quint.* 6. 2
—— Agrigentinis de ſenatu cooptand leges dedit, 2 *Ver.* 50. 65
L. Scipio Antiochi victor, 1 *Ver.* 21. 46
—— conſul, 1 *Ver.* 14. 44
P. Scipio, 4 *Ver.* 33. 24
Scipionis Africani humanitas & æquitas, 2 *Ver.* 34. 63
ſcopulum offendere, *Roſc. Am.* 29. 16
ſcopuloſo difficilique loco verſari *Div.* 11. 315
ſcribæ ab imperatoribus re bene geſta anulis aureis in concione donabantur, 3 *Ver.* 80. 154
ſcribæ conducti parva populi mercede, 3 *Ver.* 78. 149
ſcribarum fidei tabulæ publicæ, periculaque magiſtratuum committuntur, 3 *Ver.* 79. 151
ſcribere dicam alicui, 2 *Ver.* 15. 602

ſcri-

ſcriptum ſequi, calumniatoris eſt, *Cæc.* 23. 549
ſcriptum Siciliæ, 2 *Ver.* 70. 690. vide, magiſter.
ſcrupulum evellere alicui ex animo, *Roſc. Am.* 2. 118. *ſeq.*
ſcurra facetus, *Quint.* 3. 15. *ſeq.*
ſcuta conquiruntur a privatis in tumultu, 4 *Ver.* 23. 223
Scylla & Charybdis, 5 *Ver.* 56. 399
ſcyphi ſigillati, 4 *Ver.* 14. 207
Scythæ, 5 *Ver.* 58. 402
Sebuſiani, *Quint.* 26. 95
ſectam alicujus atque inſtituta perſequi, 5 *Ver.* 70. 422
ſectores collorum & bonorum, *Roſc. Am.* 29. 168
ſecundo loco: tertio, pro deinde tum, *Cæc.* 9. 497
ſecundum filiam inſtitui i. heredem ſubſtitui filiæ, 1 *Ver.* 41. 511
ſecundum arbitrium alicujus, 5 *Ver.* 63. 410
ſecundum aliquem judicare, *Cæc.* 31. 577
ſecundum præſentem judicare, 2 *Ver.* 17. 605
ſecundarum aut tertiarum partium actor, *Div.* 15. 325
ſecuri ferire, 1 *Ver.* 30. 481
ſecuri percuſſi omnes archipiratæ, 5 *Ver.* 26. 347
ſedare invidiam & infamiam, *Act.* 1 *Ver.* 1. 348
ſedare lites, 3 *Ver.* 57. 110
ſedare ſeditionem, 1 *Ver.* 27. 476
ſedatur tempeſtas, 1 *Ver.* 18. 452
ſedere ad gubernacula reip. *R. A.* 18. 146
ſedere in equo, 5 *Ver.* 10. 316
ſedere in conſilio, *Roſc. Com.* 4. 235
Segeſta opidum pervetus in Sicilia quod ab Ænea fugiente a Troja conditum eſſe demonſtrant, 4 *Ver.* 33. 239
Segeſtana & Centuripina civitas populum Romanum cognatione attingunt, 4 *Ver.* 35. 243
Segeſtani non ſolum perpetua ſocietate atque amicitia, verum etiam cognatione ſe cum populo Romano conjunctos eſſe arbitrantur, 4 *Ver.* 33. 239
Segeſtani Rom. cognati, 5 *Ver.* 47. 384
ſelecti judices, 2 *Ver.* 13. 598
Selene uxor Antiochi, 4 *Ver.* 27. 231
Sella ac tribunal prætoris in provincia, 2 *Ver.* 38. 642
——— Piſonis, 1 *Ver.* 46. 528
——— aurificis, 4 *Ver.* 25. 227
ſemiſomnis ſtupere, 5 *Ver.* 36. 364
ſemita eadem revertit pecunia, qua via exiit, 2 *Ver.* 23. 617
ſemivivum relinquere aliquem, 1 *Ver.* 17. 451
Semproniæ leges, 5 *Ver.* 63. 409
ſemuncia auri, 4 *Ver.* 25. 227
ſenatores male & flagitioſe judicia tueri, *Act.* 1 *Ver.* 15. 396
ſenatori navem ædificare non licuit, 5 *Ver.* 18. 331
ſenatoris honos apud ſocios, 4 *Ver.* 11. 202
ſenatorius ordo ſic quaſi propoſitus eſt atque editus in altum, ut ab omnibus ventis invidiæ circumflari poſſe videatur, 3 *Ver.* 41. 83
ſenatorio ordini multa ſunt impoſita munera, multi labores, &c. *ibid.* 82
ſenatus in æde Bellonæ, 5 *Ver.* 16. 328
ſenatus miſericors, *Roſc. Am.* 52. 209
ſenſus. —— ornatus ad ſenſum cogitationemque lugubris, 1 *Ver.* 22. 463
ex ſenſu animi alicujus, *R. A.* 44. 197
ſentire contra remp. 2 *Ver.* 46. 643
ſentire cum aliquo, *Roſc. Am.* 49. 204
ſeſquimodii, 3 *Ver.* 92. 174
ſententia ſine conſilio, damnatio ſine defenſione, 5 *Ver.* 9. 313
de ſententia alicujus facere aliquid, *Roſc. Am.* 10. 133
ſententia cognita, verba exquirere non oportet, *Cæc.* 18. 530. *ſeq.*
ſententiarum ratio Syracuſis, 4 *Ver.* 64. 289
C. Sentius Macedoniæ prætor, 3 *Ver.* 93. 175
ſepulcrum patrium, *Roſc. Am.* 9. 130
ſepoſitum ac reconditum habere, 4 *Ver.* 10. 200
P. Septimius ſenator, *Act.* 1 *Ver.* 13. 391
Q. Septitius eques Rom. 3 *Ver.* 14. 28
ſeptus jure civili, *Cæc.* 26. 559
vita ſepta contra cupiditatem & audaciam alicujus, 5 *Ver.* 15. 327
ſequeſter, interpres, confector, negotiorum, 2 *Ver.* 44. 651
ſequeſtres aut interpretes corrumpendi judicii, *Act.* 1 *Ver.* 12. 388
ſequi familiaritatem alicujus, non ſplendorem ejus, 2 *Ver.* 43. 650
ſequi inſtitutum alicujus, 1 *Ver.* 43. 519

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Cn. Sergius, 3 *Ver.* 43. 85
L. Sergius ſcriba Ciceronis quæſtoris, 3 *Ver.* 78. 150
ſermo inquinatiſſimus, 3 *Ver.* 26. 51
in ſermone res erat, illud factum eſſe, 2 *Ver.* 14. 600
ſermocinari cum aliquo diligenter, 1 *Ver.* 52. 541
ſerpit facile injuria & peccandi conſuetudo, 2 *Ver.* 22. 613
ſerpit inſitum in natura malum, 3 *Ver.* 76. 147
Cn. Sertius, 2 *Ver.* 48. 657
Sertoriana tempora, 5 *Ver.* 59. 404
Sertoriani milites, 5 *Ver.* 56. 399
Servæus, *Font.* 5. 439
ſervare pudicitiam liberorum tutam ab aliorum libidine, 1 *Ver.* 27. 475
ſervata ex duorum bellorum flamma & ferro ſtatua, 4 *Ver.* 35. 244
ſervire commodis reip. *Div.* 20. 337
ſervire dolori ſuo, *ibid.*
ſervire exiſtimationi alicujus, 2 *Ver.* 24. 618
ſervire laudi & exiſtimationi alicujus, 1 *Ver.* 2. 415
ſervire petitioni, *Act.* 1 *Ver.* 9. 376
ſervire rei familiari, *Roſc. Am.* 15. 142
ſervire temporibus populi Romani, 3 *Ver.* 86. 163
ſervitium, 5 *Ver.* 4. 305
in ſervitutem adjudicare aliquem, *Div.* 17. 332
ſervus nequis eſſet cum telo in Sicilia, prætores edixerunt, 5 *Ver.* 3. 303
ſervus, qui aprum venabulo percuſſerat, L. Domitii juſſu in crucem ſublatus, *ibid.* 304
ſervi non tam illi dominorum, quam tu libidinum, 4 *Ver.* 50. 267
ſervi publici, 3 *Ver.* 38. 75
ſervi artifices, 1 *Ver.* 36. 496
ſervi moribus iiſdem quibus dominus, 3 *Ver.* 25. 48
Servilia ſocrus Hortenſii, 2 *Ver.* 8. 586
——— Dionis hoſpita, *ibid.*
Servilius lacus, *Roſc. Am.* 32. 173
C. Servilius, 5 *Ver.* 54. 395
—— magiſter ſocietatis, 3 *Ver.* 71. 138
Cn. Servilius, 1 *Ver.* 55. 548
P. Servilius vir clariſſimus, 1 *Ver.* 21. 460
Seſtius carnifex, 5 *Ver.* 43. 377
ſeveritas prætextus crudelitatis, 5 *Ver.* 9. 312
ſevocare multa de communi ad ſe in privatam domum, *Quint.* 3. 17
Sex. Alphenus, *Quint.* 5. 25
Sex. Comminius, 4 *Ver.* 10. 201
Sextia tabula, *Quint.* 6. 29
Sextius lictor, 3 *Ver.* 67. 128
Sex. Peducæus, 3 *Ver.* 93. 175
ſextula, *Cæc.* 6. 489
ſi paret dari oportere, *Roſc. Com.* 4. 233
ſi dii volent, 3 *Ver.* 67. 128
ſi diis immortalibus placet, *R. A.* 36. 181
ſi recte homines novi, 2 *Ver.* 71. 693
Sibyllini libri, 4 *Ver.* 49. 265
ſic vita eſt hominum, ut, &c. *Roſc. Am.* 30. 170
ſicarius vetus, *Roſc. Am.* 14. 140
ſicarii & gladiatores, *Roſc. Am.* 3. 120
Sicilia, cella penaria reip. Romanæ, 2 *Ver.* 2. 570
Sicilia nihil eſt, ſi ei agri cultionem ſuſtuleris, 3 *Ver.* 97. 181
Sicilia prima omnium provincia eſt appellata, 2 *Ver.* 1. 568
Sicilia tulit multos & crudeles tyrannos, 5 *Ver.* 56. 399
Sicilia Cereri & Liberæ conſecrata, 4 *Ver.* 48. 263
Sicilia quo jure Romanis acceſſerit, 3 *Ver.* 6. 11. *ſeq.*
Sicilia ſuburbana & fidelis provincia, 5 *Ver.* 60. 405
Sicilia, quanta ex illa commoda capiant Romani, 2 *Ver.* 3. 569
Siciliæ ſeptendecim populi, 5 *Ver.* 47. 383
——— utilitas Romanorum ex re frumentaria, 3 *Ver.* 5. 11
Sicilienſe edictum, 1 *Ver.* 43. 519
Siculi acuti, 3 *Ver.* 8. 17
Siculi milites eo cibo uſi ſunt, a quo majores eorum ceteros quoque frugibus inventis removerunt, 2 *Ver.* 2. 569
Siculi dicaces, 4 *Ver.* 43. 256
Siculi frugi & ſobrii, 3 *Ver.* 27. 52
Siculi tributa conferebant ex cenſu, 2 *Ver.* 53. 665
Siculorum jus & leges, 2 *Ver.* 13. 597
Siculorum, ceterorumque Græcorum conſuetudo in menſium ratione, 2 *Ver.* 52. 662
Siculorum leges de judiciis Siculi cum Siculo, aut Siculi cum cive, 2 *Ver.* 13. 597
Siculum frumentum, 3 *Ver.* 74. 142

Sicyonius magiſtratus, 1 *Ver.* 17. 450

ſigilla ac ſimulacra deorum in patella grandi, 4 *Ver.* 21. 218

ſigillatim: & ejus oppoſitum generatim, 5 *Ver.* 55. 397

ſigillati ſcyphi, 4 *Ver.* 14. 207

ſignum dare, 5 *Ver.* 34. 360

ſignum notum vicinitati buccina datur, 4 *Ver.* 44. 257

ſigna vendere, 4 *Ver.* 7. 194

ſigna infeſta, *Font.* 16. 456

ſignum æneum non maximum in auctione H-S cxx veniit, 4 *Ver.* 7. 194

ſigna antiqua quanti æſtimanda & quorum judicio, *ibid.* 195

ſigna eximia vetuſtate, virginali habitu atque veſtitu, quæ manibus ſublatis ſacra quædam more Athenienſium virginum repoſita in capitibus ſuſtinebant, 4 *Ver.* 3. 188

ſigna, tabulæque pictæ Græcos homines nimio opere delectant, 4 *Ver.* 59. 282

ſigna Iovis imperatoris, 4 *Ver.* 58. 280

ſigna coëmere, 4 *Ver.* 4. 190

ſignificare atque adeo aperte oſtendere, 2 *Ver.* 60. 677

ſignificare ſuam voluntatem non ſtrepitu, ſed clamore, *Act.* 1 *Ver.* 15. 398

ſignificare & annuere videtur, 3 *Ver.* 91. 171

ſignificare nutu, 3 *Ver.* 10. 20

Silanionis opus Sappho, 4 *Ver.* 57. 277

M. Silanus, 2 *Ver.* 47. 656

——— a Cn. Domitio accuſatus, *Div.* 20. 339

ſilentium eſſe in foro cauſſarum atque juris, 5 *Ver.* 13. 320

ſimilem eſſe alicujus in avaritia, *Act.* 1 *Ver.* 14 395

ſimulacrum Cereris, 5 *Ver.* 72. 426

ſimulacrum Dianæ, 4 *Ver.* 38. 248

ſimulacra ſanctiſſima, *Div.* 1. 288

ſimulationem adhibere æquitatis, 2 *Ver.* 17. 606

ſine ullo ſumptu, 2 *Ver.* 2. 571

ſine cura eſſe, *Act.* 1 *Ver.* 7. 370

ſine ulla bona arte, ſine humanitate, ſine ingenio, ſine litteris, 4 *Ver.* 44. 258

ſine ulla non modo religione, verum etiam diſſimulatione, 5 *Ver.* 1. 299

Sinope, quæ in Ponto eſt, 1 *Ver.* 34. 491

ſinus ad urbem a litore inflectitur, 5 *Ver.* 12. 391

Siracuſarum ſinus, *ibid.*

L. Siſenna, 2 *Ver.* 45. 652

ſiſtere vadimonium, *Quint.* 8. 36

ſiſtere ſe, *Quint.* 6. 29

ſive adeo furtum, ſive adeo præda, 1 *Ver.* 34. 492

ſive, nive, in formulis ſponſionum, *Cæc.* 23. 548

ſocialis lex, *Div.* 5. 300

ſociale bellum, *Font.* 14. 455

ſocietas atque comitatus prædonis improbiſſimi, 5 *Ver.* 21. 337

ſocietas fide colitur, *Quint.* 6. 31

ſocietas ſimillima & maxime gemina hereditatis eſt, *Roſc. Com.* 18. 275

ſocietatis judicium, *Roſc. Com.* 6. 240. *ſeq.* & *Cæc.* 3. 477

ſocietatis magiſtri, 2 *Ver.* 71. 692

ſocietatem cum aliquo facere, *Qu.* 3. 16

ſocii & Latini, 5 *Ver.* 24. 342

ſocii putandi ſunt, quos inter res communicata eſt, 3 *Ver.* 20. 40

ſocium cavere non poſſumus, *Qu.* 24. 92

ſocium fallere turpiſſimum eſt, *Roſc. Com.* 6. 241

ſocium non eſt boni viri, *R. A.* 40. 190

ſocium etiam ſi metuimus, jus officii lædimus, *ibid.*

ſolarium, *Quint.* 18. 73

ſolatium exitii, *Div.* 3. 292

Solentini, 3 *Ver.* 43. 87

ſolitudo deſertiſſima, 5 *Ver.* 67. 415

ſollennes cœtus ludorum inire, 5 *Ver.* 72. 426

ſollicitari rebus maximis, *Act.* 1 *Ver.* 9. 375

Solon Athenienſium ſapientiſſ. *Roſc. Am.* 25. 160

Solon quare ſupplicium in parricidas non conſtituerit, *ibid. ſeq.*

ſolvere juſta, *Roſc. Am.* 8. 130

ſolutus crimine nefario, *R. A.* 49. 205

ſoluto & quieto animo eſſe, *R. C.* 15. 268

ſolum vertere, *Cæc.* 34. 590

ſolum vertere exſulii cauſſa, *Qu.* 19. 75.

ſolum quamobrem vertant homines, *Cæc.* 34. 590

Sopater Halicyenſis, 2 *Ver.* 28. 625

Sopater Proagoras, 4 *Ver.* 39. 249

Sophocles Agrigentinus, 3 *Ver.* 88. 166

ſordes. —— multos annos eſt in ſordibus opera illius, 1 *Ver.* 58. 557

ſordidati, maxima barba & capillo, 2 *Ver.* 25. 620

ſortis neceſſitudo, *Act.* 1 *Ver.* 4. 359

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſortes conjicere in hydriã, 2 *Ver.* 51. 661
ſortem educere, *ibid.*
ſorte obtingere & ſorte obvenire. vide, obtingo & obvenio.
ſortiri judices, 2 *Ver.* 13. 597
ſortiri provinciam, 2 *Ver.* 15. 602. *ſeq.*
ſortiuntur prætores deſignati, *Act.* 1 *Ver.* 8. 372
ſortito capi ſacerdotem in annos ſingulos, 2 *Ver.* 51. 661
Soſippus Agyrinenſis, 2 *Ver.* 9. 586
Soſitenus Entellinus, 3 *Ver.* 87. 164
Soſtratus, 3 *Ver.* 23. 45
ſoter is eſt, qui ſalutem dedit, 2 *Ver.* 63. 680
ſoter Latino verbo exprimi non poteſt, *ibid.*
ſpecies. —— ad ſpeciem, 1 *Ver.* 22. 463
in ſpeciem, 5 *Ver.* 33. 359
ſpectaculum miſerum atque acerbum, 2 *Ver.* 44. 652
ſpectare ad aliquem locum, 5 *Ver.* 66. 414
ſpectare aliquem ex cenſu, *R. C.* 13. 265
ſpectare aliquem non ex trunco corporis, ſed ex artificio ſuo, *R. C.* 10. 255
ſpectant omnia mea conſilia ad ſalutem ſociorum, 5 *Ver.* 72. 427
ſpectari oportet quo conſilio & qua ſententia, non quibus quidque verbis actum ſit, *Cæc.* 28. 568
ſpectari ſuam induſtriam ac diligentiam in aliquo homine velle, 3 *Ver.* 60. 113
ſpectata fides & cognita, *Div.* 4. 296
ſpectatus & cognitus in, *Act.* 1 *Ver.* 10. 380
ſpectatiſſimus ordinis ſui, 1 *Ver.* 52. 540
ſpectatio & collybus, 3 *Ver.* 78. 148
ſpecula. —— homines in ſpeculis eſſe, 5 *Ver.* 35. 363
ſpelunca infinita altitudine, converſa ad Aquilonem, 4 *Ver.* 48. 264
ſpes amicitiæ nos fallit, *Div.* 2. 289
ſpes prædæ propoſita, 3 *Ver.* 64. 122
ſpem abjicere omnium rerum, 1 *Ver.* 22. 464
ſpem habere, *Div.* 22. 341
ſpem collocare in aliqua re, *Qu.* 26. 98
ſpem comprobare, 5 *Ver.* 14. 323
ſpem confirmare, *Div.* 22. 341
ſpem habere in manibus, *Act.* 1 *Ver.* 6. 364
ſpem maximam nanciſci peccatorum, 1 *Ver.* 22. 464
ſpem oſtendere. vide, oſtendere.
ſpem ponere in aliqua re, *R. A.* 50. 206
ſpem proponere, 2 *Ver.* 47. 656
ſpem omnem poſteritatis avaritia ſua ſuſtuliſſe, 3 *Ver.* 50. 100
ſpe aliqua niti, 2 *Ver.* 29. 627
ſpiritum extremũ excipere, 5 *Ver.* 45. 380
ſpiritus Dolabellæ, 1 *Ver.* 30. 481
ſplendidus & gratioſus homo, 4 *Ver.* 18. 222
ſplendidior fiet cauſſa, ſi nequiſſimo cuique reſiſtetur, *Roſc. Am.* 49. 204
ſplendor cauſſæ, *ibid.*
ſpoliare aliquem argento ac depeculari, 4 *Ver.* 17. 221
ſpoliare fama ac fortunis ſociũ, *Qu.* 6. 31
ſpoliatus auxiliis, nefarie oppugnatus ac proditus, 1 *Ver.* 30. 483
ſpoliis ornatus, auctuſque diſcedere, *Roſc. Am.* 3. 120
ſpondere. —— ſi quis quod ſpopondit, qua in re verbo ſe uno obligavit, id non facit, maturo judicio, ſine ulla religione judicis condemnatur, *Cæc.* 3. 476
ſponſio, ni adverſus edictum prætoris vis facta ſit, *Cæc.* 16. 524
ſponſio, ni ex edicto prætoris bona alicujus poſſeſſa non ſint, *Quint.* 27. 99
ſponſionem facere cum aliquo, ni bona ſua ex edicto prætoris dies xxx poſſeſſa eſſent, *Quint.* 8. 37
H-S duobus millibus ſponſionem facere cum lictore, ni furtis quæſtum faceret, 5 *Ver.* 54. 396
ſponſionem facere de probro, *Qu.* 14. 57
ſponſionem facere pro præde litis vindiciarum, 1 *Ver.* 45. 524. *ſeq.*
ſponſionem fieri, *Cæc.* 8. 497
ſponſionem fieri in ea verba, *Qu.* 9. 42
ſponſione laceſſere aliquem, ni, &c. 3 *Ver.* 57. 110
ſponſione vincere, *Quint.* 27. 99
ſponte ſua, 3 *Ver.* 2. 7
ſpumas agere in ore, 4 *Ver.* 66. 295
ſpurciſſ. homo, 1 *Ver.* 37. 500
ſqualor ſordeſque ſociorũ, 5 *Ver.* 48. 386
ſqualoris plenus ac pulveris, 3 *Ver.* 12. 25
Stalenus, 2 *Ver.* 32. 433
ſtare non poſſe remp. 1 *Ver.* 7. 426
ſtare nullo modo poſſe cenſum alicujus, 2 *Ver.* 56. 670
Statilius comœdus, *Roſc. Com.* 10. 256
ſtatim audire, *Roſc. Am.* 34. 178
ſtativa ſibi caſtra facere, 5 *Ver.* 12. 319

ſtatua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſtatua Steſichori poëtæ, 2 *Ver.* 35. 637
ſtatuæ Verris dejectæ a Siculis, 2 *Ver.* 66. 685
ſtatuam ſtatuere, 2 *Ver.* 65. 683
ſtatuarum apud Græcos religio, *ibid.*
ſtatuarum pretia, 4 *Ver.* 7. 194
ſtatuere exemplum in aliquos, 2 *Ver.* 42. 648
ſtatuere exemplum acerbum atque intolerandum in aliquo, 2 *Ver.* 45. 652
ſtatuere legem ſibi, 3 *Ver.* 2. 7
ſtatui ſocietatem ſub illo nomine, *Roſc. Am.* 43. 194
ſtatuere ſtatuam, 2 *Ver.* 65. 683
ſtatuere in aliquem quod videtur, 5 *Ver.* 62. 407
ſtatuere reddendam eſſe rationem, 2 *Ver.* 11. 590
ſtatui in aliquo homine, poſſit ne, &c. *Act.* 1 *Ver.* 19. 399
Steſichori poëtæ ſtatua ſenilis, incurva, cum libro, ſummo artificio facta, 2 *Ver.* 35. 637
Sthenius Thermitanus, 2 *Ver.* 34. 635
—— —— hoſpes Verris, 3 *Ver.* 7. 16
ſtipendiarii populi Romani, *Div.* 3. 292
ſtipulata pecunia, *Roſc. Com.* 5. 238
ſtipulatione alligare aliquem, *Roſc. Com.* 12. 263
ſtomacho exardere, 2 *Ver.* 20. 610
ſtragula veſtis, *Roſc. Am.* 46. 200
ſtrictim videre, *Roſc. Am.* 34. 177
ſtructura verborum, 5 *Ver.* 51. 391
ſtudia cupiditateſque & ambitiones ſunt evertendæ reipubl. 2 *Ver.* 53. 665. *ſeq.*
ſtudium doctrinæ, *Roſc. Am.* 17. 145
ſtudium partium, *Roſc. Am.* 47. 202
ſtudio partium facere aliquid, 2 *Ver.* 13. 442
ſtudiorum turpitudo illos conjunxit, 3 *Ver.* 9. 18
ſtudioſus alicujus rei, 4 *Ver.* 15. 208
ſtulti, qui, quod licere judicatum eſt, prætermittunt, 3 *Ver.* 94. 176
ſtultitia conjuncta cum audacia, *Act.* 1 *Ver.* 2. 353
ſtuprum ac flagitium, 4 *Ver.* 45. 261
ſua quemque fraus & ſuus error maxime vexat, *Roſc. Am.* 24. 159
ſuum quemque ſcelus agitat amentiaque afficit, *ibid.*
ſuus cuique honos & gradus redditus, *Roſc. Am.* 47. 202
ſub dio, 1 *Ver.* 19. 456
ſubcriſpus capillus, 2 *Ver.* 44. 651
ſubditivus, 5 *Ver.* 27. 348
ſubditus in locum alicujus, 1 *Ver.* 5. 420
ſubeſſe ſuſpicionem, *Quint.* 21. 82
ſubire invidiam, *Div.* 14. 321. *ſeq.*
ſubire onus, 3 *Ver.* 3. 8
ſubire periculum, 1 *Ver.* 55. 549
ſubire turpitudinem, 1 *Ver.* 52. 540
ſubire vultum ſuperbiſſimum alicujus, *Quint.* 31. 108
ſubjicere ignem, 1 *Ver.* 27. 475
ſubjectus ſub præcone, *Quint.* 15. 60
ſubigere. —— ſubactæ bello civitates, 3 *Ver.* 6. 12. *ſeq.*
ſubacti ab imperatoribus homines, *Font.* 1. 431
ſubjungere urbes ſub imperium, ditionemque populi Romani, 1 *Ver.* 21. 461
ſublevare: & evertere, ejus oppoſitum, 3 *Ver.* 92. 174
ſublevare cauſſam inimici, *Div.* 4. 297
ſublevare pericula improbi hominis ſua crudelitate, 1 *Ver.* 30. 482. *ſeq.*
ſublevare reum & perdere reum, ejus oppoſitum, 1 *Ver.* 9. 429
ſublevari vitia alicujus aliis recte factis, *Act.* 1 *Ver.* 16. 399
ſublevari adjumento atque ſolatio aliquo in ſuis miſeriis, *Quint.* 15. 60
ſubornare falſum teſtem, *Roſc. Com.* 17. 272
ſubſcriptionem poſtulare, *Div.* 15. 326
ſubſcriptores diſerti, *ibid.* 323
ſubſidium belli atque pacis opportunum, 3 *Ver.* 6. 13
ſubſidia vectigalium, 3 *Ver.* 50. 100
ſubſidio ſibi diligentiam comparare, *Quint.* 1. 8
ſubortiri in alicujus locum, *Act.* 1 *Ver.* 10. 381
ſubſortitio, 1 *Ver.* 61. 563
ſubſtituere & ſupponere aliquem in locum alicujus, 5 *Ver.* 28. 350
ſubſtituere pro ſe alterum alicui, 3 *Ver.* 69. 131
ſubterfugit aliquid imprudentiam alicujus, *Act.* 1 *Ver.* 4. 362
ſubterfugere crimen extraordinariæ pecuniæ, 1 *Ver.* 39. 506
ſubterfugere vim criminũ, *Act.* 1 *Ver.* 3. 356
ſuburbanitas, 2 *Ver.* 3. 572
ſuccedo vicarius muneri illius, 4 *Ver.* 37. 246

ſuc-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſuccinxerat ſe Verres multo pluribus canibus & immanioribus, quam Scylla, 5 *Ver.* 56. 399
ſuccurrere infamiæ communi, *Act.* 1 *Ver.* 1. 351
ſudare, 3 *Ver.* 67. 128
L. Suetius, 1 *Ver.* 5. 422. 2 *Ver.* 12. 596
ſufficere aliquo modo poſſe cupiditati alicujus, 5 *Ver.* 48. 386
ſuffragari alicui, *Div.* 7. 305
ſuffringere crura canibus, *R. A.* 20. 149
L. Sulla Cenſor, 1 *Ver.* 50. 536. & *Font.* 15. 462
L. Sullæ ſe reſpubl. tradidit, 3 *Ver.* 35. 67
Sullanarum proſcriptionum ac rapinarum tempus, 1 *Ver.* 16. 450
C. Sulpitius Olympus, 1 *Ver.* 48. 532
P. Sulpitius, *Act.* 1 *Ver.* 10. 381
ſumere arbitrum, *Roſc. Com.* 4. 235
ſumere aliquid ſibi, *Div.* 4. 299
ſumere defenſionem ex communi calamitate, 1 *Ver.* 16. 450
ſumere judicem, *Roſc. Com.* 4. 235
ſumere mandata, litteras, teſtimonia ab aliquibus, 4 *Ver.* 62. 287
ſumere pecunias mutuas, 1 *Ver.* 10. 437
ſumere operam, 4 *Ver.* 31. 237
ſumere recuperatores, 3 *Ver.* 14. 28
ſumere teſtimonium ab aliquo, *Roſc. Com.* 3. 231
ſumere in manus, 4 *Ver.* 27. 232
ſumma illuc pertinet, 5 *Ver.* 10. 314
ſummã promiſſi complere, 3 *Ver.* 49. 94
ſummam rerum adminiſtrare, *Roſc. Am.* 32. 175
ſumma res, 2 *Ver.* 10. 587
ſumma reſp. 2 *Ver.* 61. 678
ſummum beneficium, libertas, 1 *Ver.* 47. 532
ſummo jure contendere, *Cæc.* 23. 548
ſummo jure non agere cum aliquo, 5 *Ver.* 2. 301
ſummo loco natus, 5 *Ver.* 43. 375
ſummam poteſtatẽ habere, 4 *Ver.* 63. 289
ſummo tempore reip. *Act.* 1 *Ver.* 1. 349
ſumme cupere, *Roſc. Am.* 5. 123
biduo aut ſummum triduo ſeptingenta millia paſſuum ambulare, *Qu.* 25. 93
ſummittere aliquem, 3 *Ver.* 28. 54
ſummittere multum, *Div.* 15. 325
ſumptum omnem in claſſem frumento, ſtipendio, ceteriſque rebus navarcho ſuo quæque civitas dare ſolebat, 5 *Ver.* 24. 342
ſumptus effuſi cum probro atque dedecore, *Roſc. Am.* 24. 160
ſupellex ex ære Deliaca, Corinthia, 2 *Ver.* 34. 635
ſuperat pecunia, 3 *Ver.* 87. 165
ſuperbum & non ferendum eſt, dicere prætorem in provincia homini honeſto, locupleti, ſplendido, vende mihi vaſa cælata, 4 *Ver.* 20. 217
ſupercilia penitus abraſa, *R. C.* 7. 244
ſupereſſe ſatietati avariſſimi hominis, *Act.* 1 *Ver.* 4. 361. *ſeq.*
ſuperior ætas, *Div.* 21. 340
de loco ſuperiore agere cauſſam, 1 *Ver.* 5. 422. *ſeq.*
ſuperior memoria, 3 *Ver.* 26. 50
ſuperior eſſe & plurimum poſſe, *Qu.* 30. 106
ſuppetunt mihi crimina, 1 *Ver.* 11. 438
ſupplere uſum provinciæ, 4 *Ver.* 5. 192
ſupplicium incluſum a libero ſpiritu atque a communi luce ſecluſum, 5 *Ver.* 9. 313
ſupplicium ſingulare in impios a Romanis inventum, *Roſc. Am.* 25. 161
ſupplicium in parricidas ſingulare a Romanis excogitatum, *ibid.*
de ſupplicio parricidarum, *ibid.*
ſupra adjicere. — intelligitur autem adjicere ad ſummam in auctione, 3 *Ver.* 33. 63
ſuſcipere cauſſam ac defenſionem fortunarum alterius, *Div.* 1. 287
ſuſcipere cauſſam integritatis, fidei, religionis, *Act.* 1 *Ver.* 17. 401
ſuſcipere crimen culpæ, 5 *Ver.* 40. 371
ſuſcipere culpam & crimen in ſe, 4 *Ver.* 42. 253
ſuſcipere defenſionem, *Div.* 1. 287
ſuſcipere difficultatem cum crimine, 5 *Ver.* 24. 342
ſuſcipere facinus aliquod gratis, 5 *Ver.* 5. 307
ſuſcipere ignominiam imperio, *Font.* 12. 450
ſuſcipere inimicitias alicujus, *Div.* 12. 334
ſuſcipere invidiam apud populum, 2 *Ver.* 55. 669
ſuſcipere laborem & inimicitias, 5 *Ver.* 70. 421
ſuſcipere maculam inſignem imperio, *Font.* 12. 450
ſuſcipere moleſtiam cum ſuſpicione, 5 *Ver.* 24. 342

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſuſcipere offenſionem apud populum, 2 *Ver.* 55. 669
ſuſcipere onus, *Roſc. Am.* 38. 187. & 2 *Ver.* 1. 566
ſuſcipere plus oneris ac muneris pro aliquo, 3 *Ver.* 3. 8
ſuſcipere partem reip. maxime ægram & prope depoſitam, 1 *Ver.* 2. 414. *ſeq.*
ſuſcipere partes defenſionis, 2 *Ver.* 1. 567
ſuſcipere religionem externam, 4 *Ver.* 51. 269
ſuſcipere vim inimici atque accuſatoris, 4 *Ver.* 31. 237
ſuſcipere vituperationem inconſtantiæ, 5 *Ver.* 40. 371
ſuſcipere voluntatem eandem erga aliquem, 4 *Ver.* 65. 292
ſuſpendi jubere aliquem in oleaſtro, 3 *Ver.* 23. 45
ſuſpendere ſe, 3 *Ver.* 56. 108
ſuſpicari occulta, non modo occulta videre, 5 *Ver.* 28. 349
ſuſpicio convenit in illum, *R. A.* 23. 158
ſuſpicio maleficii ad illum pertinet, *Roſc. Am* 7. 126
ſuſpicio turpiſſima in illo reſidet, *Act.* 1 *Ver.* 17. 402
ſuſpicionem ne tenuiſſimam quidem acceptæ pecuniæ ob rem judicandam conſtitui, *Act.* 1 *Ver.* 13. 390
ſuſpicionem injicere, 3 *Ver.* 93. 175
ſuſpicionem vitare, 1 *Ver.* 7. 425
ſuſpicione elabi, 1 *Ver.* 39. 506
ſuſpicione offenſus, 2 *Ver.* 76. 701
ſuſpicione innocens non utique caret, *Roſc. Am.* 10. 148. & 28. 164
ſuſpicioſe, *ibid.*
ſuſtinere cauſſam mortis alicujus, 3 *Ver.* 25. 49
ſuſtinere cauſſam publicam, *Div.* 8. 309
ſuſtinere cauſſam voce ac viribus, *Div.* 13. 317
ſuſtineri cauſſa ſine his rebus non poteſt, *Div.* 12. 316
ſuſtinere invidiam non poſſe, 2 *Ver.* 30. 629
ſuſtinere totum judicium, *Div.* 15. 325
ſuſtinere lacrymas non poſſe, 3 *Ver.* 89. 168
ſuſtinere querimonias non poſſe, *ibid.*
ſuſtinere onus officii, *Roſc. Am* 38. 178.
ſuſtinere res graves ingenio, *Div.* 12. 316
ſuſtinebunt tales viri ſe tot ſenatoribus non credidiſſe? 1 *Ver.* 4. 419
ſuſtinere ſe hoc crimen nullo modo poteſt, 5 *Ver.* 39. 369
Sylla dictator, *Quint.* 24. 91
Symmachus decumanus Venerius, 3 *Ver.* 40. 79
ſymphonia canere, 3 *Ver.* 44. 88
ſymphoniæ cantus, 5 *Ver.* 13. 320
ſymphoniaci homines, 5 *Ver.* 25. 344
ſymphoniaci ſervi, *Div.* 17. 331
ſyngraphas facere, 1 *Ver.* 36. 494
Syracuſæ urbs deſcribitur, 4 *Ver.* 52. 270. *ſeq.*
Syracuſæ tanta urbs eſt, ut ex quattuor urbibus conſtare dicatur, 4 *Ver.* 53. 271
Syracuſæ urbs maxima, pulcherrimaque omnium Græcarum urbium, 4 *Ver.* 52. 270
Syracuſæ captæ a M. Marcello, 4 *Ver.* 58. 281
quemadmodum ſint captæ, 4 *Ver.* 52. 270
Syracuſano non licet habitare in inſula, 5 *Ver.* 32. 358
Syracuſanorum lex de Sacerdote Iovis ſortito capiendo, 2 *Ver.* 51. 661
Syracuſarum direptio, 4 *Ver.* 52. 269
Syracuſarum ſoli cœlique natura, 5 *Ver.* 10. 315
Syracuſis emebantur decimæ, 3 *Ver.* 64. 121
Syriæ regum pocula, 4 *Ver.* 27. 232
Syrorum reges, 3 *Ver.* 33. 62

T.

Tabernacula carbaſeis intenta velis collocare in aliquo loco, 5 *Ver.* 12. 319
tabella cerata, *Div.* 7. 306
tabula picta, *Roſc. Am.* 46. 200
tabulæ pictæ, in quibus erant imagines Siciliæ regum, quæ non ſolum pictorum artificio delectabant, ſed etiam cognitione formarum, 4 *Ver.* 55. 274
tabula ænea fixa in curia de meritis Sthenii in remp. ſuam, 2 *Ver.* 46. 653
tabula Sextia, *Quint.* 6. 29
ad tabulam adeſſe, *Cæc.* 6. 487
tabulæ accepti, 1 *Ver.* 23. 466
tabulæ accepti & expenſi, *Roſc. Com.* 1. 225
tabulæ in alicujus rem ejus arbitratu ſcriptæ, *ibid.*
tabulæ non commendaticiæ, ſed tributariæ, 4 *Ver.* 66. 294
tabulæ publicanorum, 2 *Ver.* 76. 701

tabulæ ſunt æternæ, ſervantur ſancte & perpetuæ exiſtimationis fidem amplectuntur, *Roſc. Com.* 2. 229. *ſeq.*
tabulæ teſtamenti obſignatæ non minus multis ſignis, quam e lege oporteat, 1 *Ver.* 45. 526
tabulæ teſtamenti, 1 *Ver.* 44. 521
tabulæ ab aliis obſignatæ poterant exſcribi, 1 *Ver.* 38. 502. *ſeq.*
tabulæ continere debent, quid debeas, *Roſc. Com.* 1. 224
tabularū accepti confectio, 1 *Ver.* 23. 467
tabulas habent magiſtri decumanorum, 2 *Ver.* 74. 697
tabulas conficere, *Roſc. Com.* 3. 231
taciturnitas teſtium concedit, *R.C.* 5. 238
taciturnitate celare dolorem, *Act.* 1 *Ver.* 8. 372
tacitus, 3 *Ver.* 58. 111
P. Tadius, 1 *Ver.* 39. 505
——— legatus Verris, 2 *Ver.* 20. 610
Q. Tadius, 1 *Ver.* 49. 535. & 50. 537
talaris tunica, 5 *Ver.* 13. 320
ſimul ac ille tetigit provinciam, 1 *Ver.* 10. 435
tanti non putare eſſe hereditatē, ut, &c. *Cæc.* 7. 489
tanti non eſſe alicui H-S. 1ↃↃↃ, ut ſocium fraudaret, *Roſc. Com.* 8. 246
tantum roboris habere, tantum animi, ut, &c. *Font.* 8. 444
tantum quod. —— quivis intelligere poteſt edictum unius hominis cauſſa conſcriptum eſſe: tantum quod hominem non nominat, 1 *Ver.* 45. 525
tantum quod Metellus aratoribus obſides non dedit, ſe, &c. 3 *Ver.* 53. 104
tardat illius animum ad perſequendum negligentia, 3 *Ver.* 57. 109
Tarquinienſe municipium, *Cæc.* 4. 481
Taurominitana civitas fœderata, 3 *Ver.* 6. 13
Taurus ille nobilis, quem crudeliſſimus omnium tyrannus habuiſſe dicitur, quo vivos ſupplicii cauſſa demittere homines ſolebat, 4 *Ver.* 33. 240
tectorium vetus ex columna delitum & novum inductum, 1 *Ver.* 55. 549
tecto ac domo invitare, 4 *Ver.* 11. 201
tecti eſſe poſſumus ad alienos, *Roſc. Am.* 40. 190
tectum & veteratorium, 1 *Ver.* 54. 543
tegere animi dolorem vultu & taciturnitate celare, *Act.* 1 *Ver.* 8. 371. *ſeq.*
tegere dedecora diſſimulatione, 5 *Ver.* 52. 394
tegere delicti ſuſpicionem, 3 *Ver.* 90. 169
tegere facinus aliquod mendacio, *Roſc. Am.* 13. 139
tegere furta & rapinas rerum geſtarum magnitudine & imperatoriis laudibus, 5 *Ver.* 13. 321
tegere venenatum, *Quint.* 2. 12
tela excipere, 2 *Ver.* 72. 695
Temenites Apollo, 4 *Ver.* 53. 272
temere commiſſum, *Cæc.* 7. 494
temere non diſcedere de prædiis, *Roſc. Am.* 29. 166
temeritas magna non procul abhorret ab inſania, *Roſc. Am.* 24. 160
temperare hoſtibus ſuperatis, 2 *Ver.* 2. 569
temperare nemini nulla in re, 2 *Ver.* 6. 579
temperare ſibi, 4 *Ver.* 15. 209
temperare alicui pro ab aliquo, 2 *Ver.* 2. 569
tempeſtas perfrigida, 4 *Ver.* 40. 250
tempeſtates coortæ maximæ, 1 *Ver.* 18. 452
tempeſtivum convivium, 3 *Ver.* 25. 48
tempus æſtatis, 5 *Ver.* 12. 318
tempus anni adverſum, 2 *Ver.* 38. 643
tempus alienum ad aliquid faciendum, *Act.* 1 *Ver.* 2. 354
tempus atrox & difficile reip. 4 *Ver.* 49. 264
tempore deteriore, *Quint.* 5. 25
tempus divinitus datum, *Act.* 1 *Ver.* 15. 395
tempus dubium & formidoloſum, 5 *Ver.* 1. 299
temporibus exactis, 1 *Ver.* 18. 453
tempus idoneum, *Roſc. Am.* 24. 160
temporibus optimis, *Div.* 20. 338
tempus ſolutum ac liberū, 1 *Ver.* 12. 439
temporis cauſſa, *Roſc. Com.* 17. 272
temporis difficultas, 3 *Ver.* 54. 106
temporis diſſimilitudo, 3 *Ver.* 92. 174
id temporis proficiſci, *Roſc. Am.* 34. 178
temporis rationem ducere, *Div.* 4. 300
tempus dari faciendi aliquid, 1 *Ver.* 9 430
tempus accidit, *Div.* 1. 287
tempus venit, *ibid.*
tempus præteritum in lege non reprehenditur, 1 *Ver.* 42. 514
temporibus ſervire, 3 *Ver.* 86. 163
Tempſanum incommodū, 5 *Ver.* 16. 328

ten-

tendere ad aliquem manus ſupplices, *Font.* 17. 459. *ſeq.*
tendiculæ litterarum, *Cæc.* 23. 549
Tenedus a Tene nominata, 1 *Ver.* 19. 454. *ſeq.*
Tenes tenedum condidit, *ibid.* 455
tenere. —— hoc teneo: hic hæreo: hoc ſum contentus uno, 5 *Ver.* 64. 412
tenet lex aliquem, 3 *Ver.* 30. 56
tenet hoc inſtitutum in turibulis omnibus, 4 *Ver.* 21. 218
tenere aliquem in ſua poteſtate ac ditione, 1 *Ver.* 38. 502
tenere aliquem non modo publicis, ſed etiam privatis, pactionibus ac litteris, 3 *Ver.* 45. 90
in rebus judicandis non minimam partem tenet ſapientia judicis ad unamquamque rem exiſtimandam, ſuoque momento ponderandam, *Font.* 6. 441
tenere illud ipſum, quod ab aliquo ſibi datur, 5 *Ver.* 64. 411
tenere imperium judiciorum, 2 *Ver.* 31. 631
tenere ſuas leges, ſua jura, *Act.* 1 *Ver.* 4. 361
tenere lacrymas, 4 *Ver.* 18. 223
tenere riſum, 3 *Ver.* 25. 49
teneri, 5 *Ver.* 51. 392
teneri interdicto, *Cæc.* 14. 519. *ſeq.*
teneri arctioribus laqueis, 1 *Ver.* 5. 421
teneri omnibus rebus, 5 *Ver.* 15. 327
teneri ſpe aliqua, ut, &c. 5 *V.* 47. 384. *ſeq.*
teneri certis teſtibus audaciam alicujus, 2 *Ver.* 44. 651
teneri honeſtiſſimis teſtibus in re perſpicua, *Cæc.* 2. 471
teneri manifeſtam rem & flagitioſam tabularum turpitudinem, 2 *Ver.* 76. 701
teneri in manifeſto maleficio, 2 *Ver.* 78. 704
teneri in manifeſtis flagitiis, 3 *Ver.* 89. 168
teneri manifeſto furto, 2 *Ver.* 59. 675
teneri in manifeſto peccato, 2 *Ver.* 78. 704
teneri in rebus manifeſtis, 2 *Ver.* 73. 697
teneri manifeſto in rebus turpiſſimis, 1 *Ver.* 1. 412
tenetur manifeſto avaritia hominis, 3 *Ver.* 65. 122
tenſarum vehicula, 5 *Ver.* 72. 426
tentare decretum prætoris pecunia, 2 *Ver.* 24. 618
tentare fortunam belli, 5 *Ver.* 50. 390
tentare rationem defenſionis in aliquo, 2 *Ver.* 10. 589
tentare ſummam reip. in, *R. A.* 51. 207
tenuis laus atque obſcura, 1 *Ver.* 1. 413
tenuiſſime, 4 *Ver.* 16. 210
Terentia lex, 3 *Ver.* 70. 133. 5 *Ver.* 21. 336
Terentianus Phormio, *Cæc.* 10. 501
A. Terentius, *Cæc.* 9. 499
tergiverſari, *Roſc. Com.* 13. 263
terræ, in quibus bellum verſatum eſt, quomodo ſint affectæ, 3 *Ver.* 18. 36
terror impendet, *Roſc. Am.* 11. 136
terror nominis illius verſatur in auribus, animiſque hominum, 3 *Ver.* 57. 109
terrorem injicere, 5 *Ver.* 6. 308
tertia mima Iſidori filia, 3 *Ver.* 34. 65
tertio loco. vide, ſecundo.
teſtamentaria Cornelia lex, 1 *Ver.* 42. 515
teſtamenti tabulæ obſignatæ, 1 *Ver.* 45. 526
teſtamentum non improbum, non inofficioſum, non inhumanū, 1 *Ver.* 42. 514
teſtamentum ejus, cui filius agnatus eſt, ruptus eſt, *Cæc.* 25. 555
ſi tabulæ teſtamenti non proferuntur, tum uti proximum quemque potiſſimum heredem eſſe, oporteat, ita ſecundum eum poſſeſſio datur jure prætorio, 1 *Ver.* 44. 521
teſtificari aliquid ſumma hominum frequentia, 5 *Ver.* 7. 311
teſtimonium acerrimum, 1 *Ver.* 20. 457
teſtimonium certius & clarius, *Roſc. Com.* 12. 263
teſtimonium graviſſ. 1 *Ver.* 15. 448
teſtimonium firmiſſ. & ſanctiſſ. *Roſc. Com.* 15. 268
teſtimonium improbiſſimum & inimiciſſimum, 1 *Ver.* 15. 448
teſtimonium leve, *Quint.* 26. 91
teſtimonium dicere, *Font.* 8. 444
teſtimonium dicere de aliqua re, *Roſc. Am.* 36. 182
teſtimonium dicere in aliquem, 1 *Ver.* 15. 448
teſtimonium quo timore, qua religione dicerent Romani, *Font.* 9. 445
teſtimonia eſſe in aliquā rem, *Cæc.* 32. 582
dicere pro teſtimonio, 3 *Ver.* 9. 197. *ſeq.*
teſtis certus, *Roſc. Com.* 13. 264
teſtis certior, 3 *Ver.* 90. 145
teſtis cupidus, iratus, conjuratus, ab religione remotus, *Font.* 6. 440. *ſeq.*

teſtis

teſtis fictus, *Cæc.* 25. 554
teſtis graviſſimus, *Roſc. Com.* 14. 266
teſtis idoneus, *Cæc.* 2. 471
teſtis prodire, *Roſc. Am.* 30. 170
teſtis produci, 1 *Ver.* 5. 421
teſtem adhibere. vide, adhibere.
teſtem improbare, *Roſc. Com.* 15. 269
teſtem probare, *ibid.*
teſtem ſubornare, *Roſc. Com.* 17. 272
teſtem ſuſcitare contra aliquem, *Roſc. Com.* 13. 263
teſtes edere, 1 *Ver.* 9. 434
teſtibus cupidis, iratis, conjuratis, ab religione remotis credere non debet judex, *Font.* 6. 440. *ſeq.*
teſtibus magna virtute præditis, honeſtiſſimiſque quibus, propter inimicitiarum ſuſpicionem, non creditum ſit a judicibus Romanis, *Font.* 7. 443
teſtibus ſtatim uſus eſt Cic. in cauſſa Verris, *Act.* 1 *Ver.* 18. 403
P. Tettius accenſus Neroni, 1 *Ver.* 28. 477
textilis pictura, 4 *Ver.* 1. 185
textrinam inſtituere, 4 *Ver.* 26. 229
textrinum, 4 *Ver.* 46. 261
Themiſtagoras, 1 *Ver.* 33. 488
Theodorus Ennenſis, 4 *Ver.* 51. 267
Theomnaſtus quidam ridicule inſanus, 4 *Ver.* 66. 294
——— Theoractus dictus, *ibid.*
——— Iovis Sacerdos apud Syracuſanos, 2 *Ver.* 51. 661
Thermitani, 4 *Ver.* 33. 240
Theſpiæ, 4 *Ver.* 2. 187
Theſſalus Lampſacenus, 1 *Ver.* 33. 488
Thracum adventus in Macedoniam, *Font.* 16. 457
Thraſimenus lacus, *Roſc. Am.* 32. 173
Thraſo Tyndaritanus, 4 *Ver.* 22. 219
Timarchides, 2 *Ver.* 54. 667
——— accenſus & libertus Verris, 2 *Ver.* 28. 625. & 54. 667
Timarchidis in Sicilia calliditas & improbitas, 2 *Ver.* 53. 666
timeo non credere, illius teſtimonio, *Font.* 8. 445
timide & pedetentim deſcendere aliquo, *Quint.* 16. 64
timor meus de fide alicujus, 1 *Ver.* 8. 429
timorem mihi natura, pudorque meus attribuit, ait de ſe Cicero, *R. A.* 4. 121
tiro non ætate, ſed uſu forenſi & exercitatione, *Div.* 15. 324
tiro ſcientia, *Roſc. Am.* 6. 126
rudis provinciæ & tiro, 2 *Ver.* 6. 586
L. Titius, 4 *Ver.* 26. 228
Q. Titinius, 1 *Ver.* 49. 535
titubari, *Div.* 20. 342
Titurius, *Font.* 5. 438
T. Albutius, *Div.* 19. 336
T. Cœlius Terracinenſis, qui cum in idem conclave cum duobus filiis cubitum iſſet, inventus eſt mane jugulatus, *Roſc. Am.* 23. 158
T. Flaminius regem Philippum & Macedoniam ſubegit, 1 *Ver.* 21. 460
T. Manlius prætor, 2 *Ver.* 50. 658
Tlepolemus & Hiero fratres, 4 *Ver.* 13. 206
——— pictor, 3 *Ver.* 28. 53
toga prætexta ingenui pueri utebantur, 1 *Ver.* 58. 557
togæ nomen honori erat, 5 *Ver.* 60. 406
togatorum advocatio, *Cæc.* 15. 522
tolerabilis condicio, *Quint.* 31. 109
tolerare bellum, *Font.* 2. 433
tollere aliquem in crucem, 1 *Ver.* 4 418
tollere dubitationem omnem, 3 *Ver.* 77. 147
tollere delectum omnium rerum pecunia, 2 *Ver.* 50. 660
tollere legem, 3 *Ver.* 8. 16
tollere nummos, qui exciderunt, 2 *Ver.* 54. 668
tollere onus. vide, onus.
tollere vituperationem judiciorum, 1 *Ver.* 2. 415
tolli de medio, *Roſc. Am.* 7. 127
Toloſa, *Font.* 5. 438
toreumata perbona, 4 *Ver.* 18. 222
toreumata pretioſa, 2 *Ver.* 52. 662
torquere jus verbo ac littera, *Cæc.* 27. 562
tot dies continuos, ubi fuiſſet, 5 *Ver.* 36. 364
trabali clavo figere beneficium, 5 *Ver.* 21. 337
tractare aliquem crudeliter, ſcelerate, nefarie, 2 *Ver.* 47. 656
tractare aliquem liberaliter, *Act.* 1 *Ver.* 8. 374
tractari liberaliter ex cibariis alicujus, 2 *Ver.* 4. 575
tractare cauſſam, 3 *Ver.* 5. 10
tractare crimina, 2 *Ver.* 28. 625
tractare pecuniam, 5 *Ver.* 24. 342
tradere adoleſcentes alicui in diſciplinam, 1 *Ver.* 45. 523
tradere aliquem adverſariis, *R. A.* 40. 190

tradere

tradere aliquem ad ſupplicium, 5 *Ver.* 6. 307
tradere quæ dicuntur a teſtibus, conjecturæ & cogitationi, *Font.* 6. 442. *ſeq.*
tradere prædia alicui vacua, *Roſc. Am.* 10. 133
tradere & condonare inimicis virum fortem, *Font.* 15. 456
tradere huic, quod illi eripueris, non licet, 2 *Ver.* 18. 607
tradita litteris, commemorata verbis, uſurpata officiis cognatio, 5 *Ver.* 47. 384
traducere rem ad ſuum quæſtum, nundinationemque hominum, 2 *Ver.* 48. 657
traduci ad accuſandum, *Div.* 2. 289
trajicere alterius invidiam in ſe, *Div.* 14. 321
tranſactor & adminiſter rerum omnium, 2 *Ver.* 28. 625
transferre animum ad, 3 *Ver.* 34. 66
transferre culpam in alios, *Font.* 4. 437
transferre oculos, animumque ad aliquid, 2 *Ver.* 77. 703
tranſtulit Verres poſſeſſiones hereditatum a liberis ad alienos, a primis heredibus ad ſecundos, a legibus ad libidinem ſuam, 3 *Ver.* 7. 14. *ſeq.*
tranſigere cum aliquo tolerabili condicione, *Quint.* 5. 25
tranſigere cum reo, poſt cum accuſatore decidere, 2 *Ver.* 32. 633
tranſigere de aliquo celeriter, 3 *Ver.* 28. 54
tranſigere negotium, 2 *Ver.* 70. 691
tranſigere nihil, 2 *Ver.* 39. 644
tranſigere per alium, *Roſc. Am.* 38. 187
tranſigere pro parte ſua, *Roſc. Com.* 13. 263
tranſigere rem totam, *Quint.* 5. 25
tranſire finem æquitatis & legis in judicando, 3 *Ver.* 95. 177
tranſire leviter, *Roſc. Am.* 32. 175
tranſire ad adverſarios, 1 *Ver.* 15. 447
tranſlaticium edictum, 1 *Ver.* 44. 523
tranſtrum vacuum, 5 *Ver.* 51. 392
M. Trebellius, *Quint.* 5. 25
A. Trebonius, 1 *Ver.* 47. 530
P. Trebonius, *ibid.*
Cn. Tremellius, *Act.* 1 *Ver.* 10. 381
L. Triarius & P. Lentulus quæſtores urbani, 1 *Ver.* 14. 444
tribuere diligentiam in audiendo non minus religioni quam voluptati, 3 *Ver.* 5. 11
tribuere laudem veritati, *Roſc. Com.* 6. 243
tribuere præmia liberaliter alicui, 1 *Ver.* 15. 446
tribunicia poteſtas graviter deſiderata, & aliquando reddita plebi Rom. 5 *Ver.* 63. 409
tribuni avari de provincia a prætoribus decedere juſſi, 3 *Ver.* 58. 111
tribunicia poteſtas judiciorum deſiderio efflagitata eſt, *Div.* 3. 293
tribuniciam poteſtatem populi Romani magno ſtudio requiſivit, *Act.* 1 *Ver.* 15. 396
tribuniciam poteſtatem ſe reſtituturum Pompejus oſtendit, cum eſſet conſul deſignatus, *ibid.*
tribunorum plebis edictum, 2 *Ver.* 41. 646
tribus Palatina, 2 *Ver.* 43. 650
tribus v & xxx, 1 *Ver.* 5. 422
tributum impetrare, 2 *Ver.* 55. 670
triclinia ſterni, 3 *Ver.* 26. 50
trierarchus, 1 *Ver.* 20. 457
Triocalinus, 5 *Ver.* 4. 305
triremis. vide, inſtar.
Triptolemi ſignum, 4 *Ver.* 26. 228
triumphare in gemitu omnium, 5 *Ver.* 46. 382
triumphantes, qui diutius vivos hoſtium duces reſervant, ut, iis per triumphum ductis, pulcherrimum ſpectaculum, fructumque victoriæ populus Romanus percipere poſſit, cum de foro in Capitolium currum flectere incipiunt, illos duci in carcerem jubent, 5 *Ver.* 30. 353. *ſeq.*
Trojanus equus, 4 *Ver.* 23. 223
tropæum neceſſitudinis atque hoſpitii, 2 *Ver.* 47. 655
trulla excavata, 4 *Ver.* 27. 232
trulla gemmea, *ibid. ſeq.*
truncus corporis. vide, ſpectare.
tu te collige, *Div.* 12. 315
tueri amplitudinem domeſticæ laudis, 4 *Ver.* 37. 245
tueri arationes magna impenſa, magno inſtrumento, 3 *Ver.* 21. 42
tueri clientelam alicujus, 4 *Ver.* 41. 252
tueri memoriam mortui, 4 *Ver.* 36. 245
tueri munus ac beneficium alicujus, 3 *Ver.* 80. 155
tueri provinciam ſapientia, integritate, 5 *Ver.* 15. 326

Tullius magiſter publicanorum Romæ, 3 *Ver.* 71. 138
tumultuoſe adoriri aliquem, 2 *Ver.* 14. 602
tumulus, 5 *Ver.* 35. 363
tundere oculos, 5 *Ver.* 54. 397
tunica pulla, 5 *Ver.* 16. 328
turbare delectum & ordinem civium, 2 *Ver.* 50. 660
turbare ſpes, 3 *Ver.* 94. 176
turbas maximas effeciſſe, 5 *Ver.* 12. 319
turbulenta tempeſtas, 5 *Ver.* 10. 315
turpes eſſe in eo ordine non eſt mirum, quo cuivis licet pretio pervenire, 3 *Ver.* 79. 153
Tuſculanum Catuli & Metelli, 4 *Ver.* 57. 278
——— M. Scauri, *Cæc.* 19. 536
Tuſculum clariſſimum municipium, *Font.* 14. 454
Turpio, 3 *Ver.* 39. 78
tutam ſervari provinciam a fugitivis, 5 *Ver.* 1. 299
tutela flagitioſe adminiſtrata ab aliquo, 1 *Ver.* 37. 499
tutelæ judicium, *Roſc. Com.* 6. 240
pupillus in tutelam pervenit, *ibid.* 241
Tyche, urbis Syracuſarum pars, 4 *Ver.* 53. 272
Tyndaritani, 2 *Ver.* 65. 682
——— & Segeſtani junctiſſimi Romanis, 5 *Ver.* 47. 308
tyranni Siciliæ, 4 *Ver.* 55. 257
tyrannos multos tulit Sicilia, 5 *Ver.* 65. 398. *ſeq.*
Tyria purpura, 5 *Ver.* 56. 399

V.

Vacatio ſumptus, laboris, militiæ, rerum denique omnium, data a prætore, 4 *Ver.* 10. 200
vacatione commoda omnium rerum uti municipium, 5 *Ver.* 22. 340
vacua hora nulla a furto, 1 *Ver.* 12. 440
vacua prædia alicui tradere, *R. A.* 10. 133
vacua atque nuda eſt ab his rebus, 4 *Ver.* 2. 186
vacuus, expers, ſolutus, ac liber ab omni ſumptu, moleſtia, munere, 4 *Ver.* 10. 201
vacuum peccato punctum nullum temporis præterire pati, 1 *Ver.* 40. 506. *ſeq.*
vada Volaterrana, *Quint.* 6. 28
vadari, *Quint.* 19. 77
vadimonia extra ſuum forum promiſſa, 3 *Ver.* 15. 29
vadimonium deſerere, *Quint.* 14. 58
vadimonium differre, *Quint.* 5. 26
vadimonium miſſum facere, *Quint.* 8. 36
vadimonium obire, *Quint.* 18. 70
vadimonium promittere, *ibid.* 71
valere ad opem & ad calamitatem, 4 *Ver.* 41. 252
valere apud aliquem animumque ejus, *Div.* 5. 300
valere contra caput atque exiſtimationem alicujus, 2 *Ver.* 71. 692
valere in utramque rem, *Cæc.* 31. 576
valent in aliquem crimina, 1 *Ver.* 15. 448
Valentini, 5 *Ver.* 16. 327. & 61. 406
Valentinus interpres, 3 *Ver.* 37. 71
valere edictum non oportet in eas hereditates, quæ ante prætorem qui edictum compoſuerit, venerint, 1 *Ver.* 48. 533
Valeria lex, *Roſc. Am.* 43. 195
Valerius præco, 3 *Ver.* 21. 42. & 28. 53
valvis effractis, 4 *Ver.* 43. 256
varietas, libidoque decretorū, 3 *Ver.* 3. 8
C. Varro tribunus militum, 1 *Ver.* 28. 478
vas Corinthium aut Deliacum, 4 *Ver.* 1. 185
vaſa Corinthia & Deliaca, *Roſc. Am.* 46. 200
uberiora cibaria facta ſunt caritate, 3 *Ver.* 93. 175
ubertatem fructuum conſequitur utilitas in vendendo, 3 *Ver.* 98. 182
vectigal novum imponere agris, 3 *Ver.* 6. 13
vectigal ſtipendiariorum, *ibid.* 11. *ſeq.*
vectigalem eſſe civitatem mulierculis, 3 *Ver.* 34. 65
vecturæ difficultas, 3 *Ver.* 83. 158
vehementer commoveri aliqua re, *Act.* 1 *Ver.* 8. 371
vehere per triumphum, 1 *Ver.* 21. 462
vejens ager, *Roſc. Am.* 16. 144
vela fieri, 5 *Ver.* 34. 360
velia, 2 *Ver.* 40. 646
velitari contra aliquem, *Quint.* 22. 88
velle omnia alicujus cauſſa, *Div.* 6. 303
venalem fidem proponere, 2 *Ver.* 32. 632

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

venalis juriſdictio, 2 *Ver.* 48. 657
vendere bona, prædia & prædes, 1 *Ver.* 54. 544
vendere ſuo arbitrio, 4 *Ver.* 5. 192
venditor ſuo arbitratu vendere debet, *ibid.*
venerari deorum ſimulacra, 1 *Ver.* 22. 464
venire ad aliquem divitias morte alicujus, *Roſc. Am.* 31. 172
venire ad heredem rem, *Quint.* 12. 51
venire ad condicionem alicujus, 3 *Ver.* 62. 119
venire ad diem, *Cæc.* 7. 494
venire in mentem, *Roſc. Am.* 34. 177
venire ad manus & ad pugnam, 5 *Ver.* 11. 318
venire ad tempus, *ibid.* 317
venire ad vadimonium, *Quint.* 15. 58. & 16. 65
venire contra aliquem, *Roſc. Com.* 6. 243
veniſſe hereditatem alicui a propinquo, 2 *Ver.* 7. 582
venire in amicitiam alicujus, 2 *Ver.* 1. 568
venire in arbitrium & poteſtatem alicujus, 1 *Ver.* 57. 555
venire in calamitatem, *Roſc. Am.* 17. 145
venire in certamen, 1 *Ver.* 1. 413
venire in conſilium publicæ quæſtionis, *Cæc.* 10. 502. *ſeq.*
venire in conſpectum alicujus, 1 *Ver.* 58. 556
venire in conſuetudinem rem, 3 *Ver.* 93. 175
venire in contentionem rem, *Qu.* 6. 28
venire in contentionem & certamen, 1 *Ver.* 1. 413
venire in diſcrimen, *Roſc. Am.* 6. 124
venire in dubium, *Quint.* 21 83
venire in dubium de civitate, *Cæc.* 7. 489
venire in dubium alicui fidem & conſtantiam alterius, *Quint.* 2. 9
venire in familiaritatem & conſuetudinem, 2 *Ver.* 70. 691
venire in judicium rem, *Roſc. Com.* 14. 266
venire in judicium atque diſcrimen aliquam rem, 3 *Ver.* 61. 116
venire in mentem alicui factum eſſe aliquid, *Roſc. Com.* 13. 265
venire in mentem alicui ſuſpicari, *Roſc. Am.* 21. 153
venire in mentem alicui rei, vel temporis alicujus, 4 *Ver.* 50. 266
venire in periculum, 1 *Ver.* 27. 376
venire in poſſeſſionem, *Quint.* 26. 98
venire in rem præſentem, *Cæc.* 7. 493
venire in ſermonem hominum & magnam vituperationem, 4 *Ver.* 7. 194
venire in ſuſpicionem alicui, feciſſe aliquid, 4 *Ver.* 13. 206
venire in ſuſpicionem aliquem alteri, 5 *Ver.* 7. 309
venire in turpitudinem, *Quint.* 16. 67
venire in vituperationem, 4 *Ver.* 7. 194
venti & tempeſtates, res incertiſſimæ, res ruſticas moderantur, 3 *Ver.* 98. 182
Sex. Vennonius, 3 *Ver.* 39. 75
Venulejus, 3 *Ver.* 42. 83
Venus communis, 5 *Ver.* 50. 390
Venus Erycina, *Div.* 17. 331
Venus marmorea Cnidi, 4 *Ver.* 60. 284
Venus picta in Co inſula, *ibid.*
Venerius apparitor, 3 *Ver.* 39. 76
Veneri Erycinæ multati, 2 *Ver.* 8. 583
Venerii ſervi, 3 *Ver.* 20. 40. & 25. 48
Venerii in Sicilia, *Div.* 17. 331
Ver ab Favonio aut aſtro notatum, 5 *Ver.* 10. 316
verberare vehementiſſime, 5 *Ver.* 62. 408
verbum conſideratiſſimum, *Font.* 9. 445
verbum lugubre, 3 *Ver.* 54. 106
verbum prolapſum ab aliqua cupiditate, *Font.* 9. 444
verbum facere de, *Roſc. Am.* 21. 143
verbum alicui nullum facere, *Act.* 1 *Ver.* 7. 369. *ſeq.*
verbum nullum interponere, *Qu.* 4. 20.
verbi laqueo æquitatem rei capi, *Cæc.* 29. 570
verbo aliquid poſcere: re vero aliud poſcere, *Act.* 1 *Ver.* 15. 396
verbo lugubri provinciæ calamitatem ſignificare, 3 *Ver.* 54. 106
verbo ſatis digno nefariam rem appellari nullo modo poſſe, 5 *Ver.* 66. 414
verbo tranſigere poſſe, 4 *Ver.* 16. 210
verba aucupari non oportere alioquin futurum, ut ſermo familiaris & quotidianus non cohæreat, *Cæc.* 18. 532
verba rerum cauſſa ſunt inventa, *ibid.* 530
verba reperta ſunt non quæ impedirent, ſed quæ indicarent voluntatem, *ibid.* 533

verba non eſſe ſpectanda, ſed conſilium & ſententiam, *Cæc.* 28. 568
verborum tanta copia non eſt non modo in Latina lingua, ſed ne in alia quidem ulla, res ut omnes ſuis certis, ac propriis vocabulis, nominentur, *Cæc.* 18. 530
verborum error, *ibid.*
verbis non eſt opus, cum ea res, cujus cauſſa verba quæſita ſunt, intelligitur, *ibid. ſeq.*
quæ in verba recuperatores daret prætor, quærere, 3 *Ver.* 28. 54
verbis interdicti non concludi, *Cæc.* 22. 545
verbis pugnare, *Cæc.* 28. 567
veris initium notabat Verres non a Favonio, neque ab aliquo aſtro, ſed, cum roſam viderat, tunc incipere ver arbitrabatur, 5 *Ver.* 10. 316
vere dicere, *Roſc. Am.* 37. 184
vere loqui, *Act.* 1 *Ver.* 8. 371
vereor ut poſſim, *Quint.* 25. 93
vereri præjudicium, 3 *Ver.* 65. 124
veritas quædam eſt ita perſpicua, ut eam infirmare nulla res poſſit, *Quint.* 26. 96
qui ſemel a veritate deflexit, hic non majore religione ad perjurium, quam ad mendacium perduci conſuevit, *Roſc. Com.* 16. 270
verum fuit, pro, æquum fuit, *Qu.* 15. 58
Verres cum Eryphila comparatus, 4 *Ver.* 18. 223
——— H-S. quadringenties contra legem abſtulit Siculis, 1 *Ver.* 10. 434
——— Quæſtor fuit Cn. Papirii Carbonis, 1 *Ver.* 12. 440
——— pecuniam publicam avertit, 1 *Ver.* 13. 441
——— fuit legatus Dolabellæ in Cilicia, 1 *Ver.* 17. 450
——— magiſtratum Sicyonum fumo excruciavit, *ibid.* 451
——— ſigna & tabulas ex Achaja & Delo auferr, *ibid.*
——— in Sicilia vendidit omnes dignitates, 2 *Ver.* 49. 657
Verrem Lampſaceni vivum comburere voluerunt, 1 *Ver.* 31. 484
Verrea, 2 *Ver.* 21. 613
——— lex, 3 *Ver.* 49. 98
——— inſtituta in Sicilia, 2 *Ver.* 21. 651
Q. Verres Romilia, *Act.* 1 *Ver.* 8. 375
Verri & ejus filio ſtatuæ ponuntur inauratæ Syracuſis, 2 *Ver.* 21. 612
Verris adventus in urbem Syracuſas, cum Marcelli victoria confertur, 4 *Ver.* 52. 270
C. Verrutius, 2 *Ver.* 76. 701
verſa & mutata eſſe omnia in pejorem partem, *Roſc. Am.* 36. 182
verſare ſe, 1 *Ver.* 51. 538
verſare ſe in utramque partem, non ſolum mente, verum etiam corpore, 2 *Ver.* 30. 629
verſari ad ſolatium, in campo, in conviviis, *Quint.* 18. 73
verſari ante oculos alicui ſimilitudinem periculi, 5 *Ver.* 36. 363
verſari ante oculos multa, *Roſc. Am.* 19. 130
verſari in auribus, animiſque aliquorum terrorem nominis alicujus, 3 *Ver.* 57. 109
verſari in aliqua provincia bellum diuturnum & calamitoſum, 3 *Ver.* 53. 105
verſari in cæde, *Roſc. Am.* 14. 140
verſari in miſeris temporibus, 3 *Ver.* 78. 150
verſari in egeſtate & inſidiis, *Roſc. Am.* 29. 165
verſari in crimine obſcuro, 2 *Ver.* 48. 657
verſari in honoribus petendis, & imperiis gerendis, *Font.* 12. 452
verſari in diſcrimine aliquam rem, *Quint.* 30. 105
verſari in omni genere furandi ſine ulla non modo religione, verum etiam diſſimulatione, 5 *Ver.* 1. 299
verſari in metu & periculo, *Qu.* 18. 72
verſari in aliquo negotio, labore & periculo, 5 *Ver.* 24. 342
verſari in ore omnium, *Roſc. Am.* 6. 125
verſari in nummis ſuis, *Roſc. Com.* 8. 246
verſari in quæſtu, 3 *Ver.* 43. 86
verſari jura, commoda & libertatem alicujus, in ſententiis cujuſpiam, 5 *Ver.* 67. 416
verſuram facere ab aliquo multis nominibus, 2 *Ver.* 76. 700
verſuras magnarum pecuniarum ab aliquo fieri, *Font.* 1. 429
verſutus & callidus, *Cæc.* 23. 549
vertere rationem, *Roſc. Com.* 12. 261
vertere ſtylum in tabulis ſuis, 2 *Ver.* 41. 647
quo me vertam? 3 *Ver.* 71. 137

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

vertitur crimen in hoc, 5 *Ver.* 50. 390
vertentur omnia in unius poteſtate ac moderatione, *Act.* 1 *Ver.* 7. 371
vertice Ætnæ erumpunt ignes, 4 *Ver.* 48. 263
Vertumni ſignum, 1 *Ver.* 59. 559
Veſta mater, *Font.* 17. 459
Veſtæ ædes Tarenti, 4 *Ver.* 60. 264
veſtiuntur tabulis interiores templi partes, 4 *Ver.* 55. 274
veſtigium facere in poſſeſſionem, *Cæc.* 15. 518
veſtigium imprimere in aliquo loco, *Cæc.* 27. 562
veſtigium nullum ſtatuarum relinquere, 2 *Ver.* 66. 686
veſtigia recentia, 3 *Ver.* 34. 66
veſtigia ſceleris expreſſa, *Roſc. Am.* 22. 157
veſtigia, quibus ad caput maleficii perveniri ſolet, *Roſc. Am.* 27. 163
veſtigia & cubilia avaritiæ, 2 *Ver.* 77. 703
veſtigia & prope incunabula deorum, 4 *Ver.* 49. 264
veſtigia libidinis atque nequitiæ ex mulierum morſu, 5 *Ver.* 13. 321
veſtigia relinquere ſuorum ſtuprorum, 1 *Ver.* 24. 468
veſtigia alicujus perſequi, 3 *Ver.* 17. 34
veſtigiis perſequi aliquem, 2 *Ver.* 42. 649
veſtis Melitenſis, 2 *Ver.* 72. 694
veſtis ſtragula, *Roſc. Am.* 46. 200
veſtitus obſoletus, 1 *Ver.* 58. 557
L. Vetecilius Ligur, 2 *Ver.* 8. 585
P. Vetilius, *Cæc.* 9. 498
P. Vettius Chilo, 3 *Ver.* 71. 137. affinis Verris, *ibid.* 138
——— quæſtor Verris, 5 *Ver.* 44. 378
vetulus gladiator, *Quint.* 7. 34. *ſeq.*
vexare bona fortunaſque civium, *Roſc. Am.* 49. 204
vexata Sicilia bellis Carthaginenſibus, 3 *Ver.* 54. 105
vexatus multis contumeliis, *Quint.* 31. 109
via illuſtris & lata, 3 *Ver.* 94. 176
via lata perpetua, 4 *Ver.* 53. 271
via Pompeja Meſſanæ, 5 *Ver.* 66. 414
via tenſarum atque pompæ, 1 *Ver.* 59. 559
viam munire, *Roſc. Am.* 48. 204
viæ eædem ad omnium familiaritates non ſunt munitæ, 3 *Ver.* 68. 129
viarum in provinciis munitio, *Font.* 4. 437
L. Vibius eques Rom. 2 *Ver.* 74. 697
Vibo urbs, 2 *Ver.* 40. 646
vicaria operæ noſtræ fides amicorum ſupponitur in iis rebus, in quibus intereſſe non poſſumus, *Roſc. Am.* 38. 186
vicem alienam dolere, 1 *Ver.* 44. 521
viceſima portorii Syracuſis, 2 *Ver.* 75. 699
vicina ad pariendum, 1 *Ver.* 18. 453
victoria conſtituta, *Roſc. Am.* 6. 125
victoria nihil dulcius, 5 *Ver.* 26. 347
victoria facit omnia profana, 4 *Ver.* 55. 274
victoria nihil dulcius, 5 *Ver.* 26. 347
victoriæ ludi, *Act.* 1 *Ver.* 10. 383
victoriæ ſimulacrum in dextra Cereris manu, 4 *Ver.* 49. 266
victoriæ major jucunditas, quam voluptas libidinis, 1 *Ver.* 21. 463
victoriæ teſtimonium certiſſimum, quos ſæpe metueris, eos te vinctos ad ſupplicium duci videre, 5 *Ver.* 26. 347
victoriati nummi, *Font.* 5. 439
victus. — in victu arido maleficia gigni non ſolent, *Roſc. Am.* 27. 163
vide & perſpice, 2 *Ver.* 60. 677. *ſeq.*
videt non adeſſe, 2 *Ver.* 38. 641
vidiſſe tantum, 5 *Ver.* 6. 308
videri aliquem commiſiſſe aliquod delictum, pronunciare, 2 *Ver.* 39. 643
vigilanter adminiſtrare provinciam, 4 *Ver.* 64. 291
vigilias agere ad ædes ſacras, 4 *Ver.* 43. 254
villicus, 3 *Ver.* 50. 100
vincere exſpectationem omnium, 5 *Ver.* 5. 306
vincere judicium, quod quis habuit omnium fortunarum ſuarum, 1 *Ver.* 53. 541. *ſeq.*
vincere judicio aliquid, *Roſc. Com.* 18. 274
vincere ſponſionem, *Cæc.* 31. 578
vinci multis malis, magnoque metu, 4 *Ver.* 34. 242
vindicare maleficia quam acerrime, *Roſc. Am.* 5. 123
vindicare ſcelera in aliquem, 3 *Ver.* 76. 147

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

vindicare ſe hominum exiſtimationi aliqua ſimulatione, 3 *Ver.* 58. 110
vindicare manu, 1 *Ver.* 44. 521
vindicare, pro punire, *Roſc. Am.* 36. 181
vindicare peculatum alicujus, 1 *Ver.* 4. 420
vindicari aliquid ſevere, 5 *Ver.* 8. 311
violare exiſtimationem, *Quint.* 23. 89
violare honorem alicujus deorum religione conſecratum, 2 *Ver.* 21. 612
vir clariſſimus & fortiſſimus, 5 *Ver.* 58. 403
vir fortiſſ. & clariſſimus, *Act.* 1 *Ver.* 15. 396
vir fortis & ſtrenuus, 4 *Ver.* 38. 248
vir nequam inter mulierculas, 2 *Ver.* 78. 705
virginalis verecundia, *Quint.* 11. 50
virgo Veſtalis Fonteja, *Font.* 17. 459
virilis pars, 4 *Ver.* 37. 247
Virtutis & Honoris ædes Romæ, 4 *Ver.* 54. 273
virtutis & victoriæ major jucunditas, quam voluptas, quæ percipitur ex libidine & cupiditate, 1 *Ver.* 21. 463
virtute non genere certari oportere, 5 *Ver.* 12. 320
viſendus, 4 *Ver.* 55. 274
vis nullo tempore jure fieri poteſt, *Cæc.* 2. 472
vis, quibus in rebus intelligatur, *Cæc.* 11. 505
vis eſt, etiam ſi cruor non appareat, *Cæc.* 27. 561
vis eſt omnis, quæ periculo aut decedere nos alicunde, aut aliquo prohibet accedere, *Cæc.* 16. 525
vis multo major ea, quæ formidine animum perterritum loco & certo de ſtatu demovet, quam quæ ad corpus noſtrum pervenit, *Cæc.* 15. 521
vim armatam majores nulla juris defenſione texerunt, *Cæc.* 29. 570
vim, quæ ad caput & ad vitam pertinet, veteres reſtitui ſine exceptione voluerunt, *Cæc.* 22. 545
vis pertenuis, *Cæc.* 16. 526
vim adhibere, *Roſc. Am.* 11. 136
vim afferre alteri, *Quint.* 27. 100
vim afferre pueris ingenuis, 1 *Ver.* 26. 474
vim facere moribus, *Cæc.* 1. 467
vim facere hominibus armatis, *Cæc.* 2. 471
vindiciæ, 1 *Ver.* 45. 524
virilis. vide, pars.
vita arida, *Quint.* 30. 106
vita conjuncta multis vitiis & flagitiis, *Act.* 1 *Ver.* 4. 359
vita disjuncta a cupiditate & conjuncta cum officio, *Roſc. Am.* 14. 141
vita inquinata omnibus flagitiis, *Qu.* 30. 105
vita horrida atque arida, *ibid.* 106
vita inſidioſa, infeſta, 1 *Ver.* 15. 445
vita inculta, *Roſc. Am.* 25. 163
vita pluribus oculis obſervata, 3 *Ver.* 1. 3
vita impura Verris, 2 *Ver.* 78. 704. *ſeq.*
vita omnis non producit omne facinus, *Roſc. Am.* 27. 164
vita pura falſum crimen extinguit, *Roſc. Com.* 6. 242
vita periculoſa, 1 *Ver.* 15. 445
vita quotidiana, *Roſc. Am.* 16. 144
vita turpis, *Quint.* 15. 61
vita mihi prius, quam vis perſeverantiaque deerit ad, &c. *Act.* 1 *Ver.* 17. 400
vita caſtiſſima, *Roſc. Com.* 6. 242
vitam continere, *ibid.* 241
vitæ ratio cum ratione decernit, *Qu.* 30. 105
vita anteacta dat in utramque partem firmiſſimum argumentum, *Roſc. Com.* 6. 241
in vita horrida atque inculta maleficia gigni non ſolent, *Roſc. Am.* 27. 163
vita ruſtica maxime disjuncta a cupiditate eſt, & cum officio conjuncta, *Roſc. Am.* 14. 141
vita ruſtica, parcimoniæ, diligentiæ, juſtitiæ magiſtra eſt, *Roſc. Am.* 27. 164
vita turpis ne morti quidem honeſtæ locum relinquit, *Quint.* 15. 61
vitare offenſionem negligentiæ, 1 *Ver.* 40. 506
vitare ſuſpicionem avaritiæ, 3 *Ver.* 2. 6
vitio & culpæ dare ſummam laudem, *Roſc. Am.* 16. 144
vivere aliena miſericordia, *Roſc. Am.* 50. 205
vivere in cæde atque ex cæde, *Roſc. Am.* 28. 165
vivere ea condicione, ut populo Romano nihil detur, 5 *Ver.* 22. 340
vivere inculte atque horride, *Qu.* 18. 72
vivere alia lege & condicione, 5 *Ver.* 70. 421
vivo videntique funus duci, *Qu.* 15. 63

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ulciſci & perſequi injurias per judices, 2 *Ver.* 3. 574
ultor injuriarum, *Div.* 16. 329
ultorem injuriarum adoptare ſibi, *ibid.* 330
ultro & citro curſare, *Roſc. Am.* 22. 156
ultro citroque navigare, 5 *Ver.* 66. 415
umbilicus Siciliæ, 4 *Ver.* 48. 263
Vmbria, *Roſc. Am.* 16. 144
unde. —— hoc verbum, unde, duo loca declarat, ex quo loco & a quo, *Cæc.* 31. 576
VNDE ille me vi dejecit, eum ego poſſiderem, interdictum quotidianum, *ibid.* 578
unguentis oblitus, 3 *Ver.* 12. 25
unica filia, 1 *Ver.* 41. 509
univerſe, 5 *Ver.* 55. 397
unus modus atque una ratio eſt, 5 *Ver.* 61. 407
uno nomine, 2 *Ver.* 13. 600
uno atque eodem perexiguo tempore, *Act.* 1 *Ver.* 9. 375
vocabula omnium rerum certa & propria non ſunt, *Cæc.* 18. 530
vocare aliquem in crimen, *R. A.* 13. 140
vocare in crimen & in judicium, 3 *Ver.* 93. 175
vocare in diſcrimen ac judicium, 5 *Ver.* 70. 421
vocari in falſam atque iniquam probrorum inſimulationem, *Font.* 13. 454
vocare in judicium, *Act.* 1 *Ver.* 12. 386
vocare in judicium aliquem ſuſpicionibus, 4 *Ver.* 47. 262
vocare in invidiam, *Cæc.* 23. 549
vocari in partem, pro fieri heres ex parte bonorum, *Cæc.* 4. 484
vocari in ſuſpicionem conjurationis, 5 *Ver.* 4. 305
Voconia lex, 1 *Ver.* 41. 512
C. Voconius, 1 *Ver* 42. 514
Volaterræ, *Roſc. Am.* 7. 127
Volaterrana vada, *Quint.* 6. 28
Volaterranorum incommodum, calamitaſque civilis, *Cæc.* 7. 489
Volcatius, 2 *Ver.* 9. 587. *&* 23. 616
Volgæ, *Font.* 8. 444
volitare per forum, *Roſc. Am.* 46. 201
volumen explicare, *Roſc. Am.* 35. 181
voluntarius laudator, 2 *Ver.* 35. 654
voluntas eadem manet, *Quint.* 26. 97
voluntas illius apud me gravis debet eſſe, *Div.* 4. 297
ex voluntate alicujus, 3 *Ver.* 71. 137
voluntatem eſſe ſpectandam, non verba tantum, *Cæc.* 20. 539
voluntatem & auctoritatem ſcriptoris defendere, boni judicis eſt, *Cæc.* 23. 549
Voluſius haruſpex, 3 *Ver.* 11. 22
Voluſianus, 3 *Ver.* 21. 42
volutatum in luto aliquem, totius corporis veſtigiis invenire, 4 *Ver.* 24. 224
vorago immenſa, aut gurges vitiorum, turpitudinumque omnium, 3 *Ver.* 9. 18
vota debere Veneri & Cupidini, non Honori, neque Virtuti, 4 *Ver.* 55. 275
vota pro imperio ſuo nuncupare, 5 *Ver.* 13. 323
votivi ludi. vide, ludi.
vovit Marcellus, ſi Syracuſas cœpiſſet, ſe duo templa dedicaturum, 4 *Ver.* 55. 274
vox citius me defecerit, quam nomina, 4 *Ver.* 26. 229
vocem primam mittere cum dolore & querimonia, 1 *Ver.* 37. 500
urbs manu munita, 2 *Ver.* 2. 569
urbes maximæ piratis patefactæ, *Act.* 1 *Ver.* 5. 362
luxuries in urbe creatur, *R. A.* 27. 164
urgeri confeſſione ſua, 4 *Ver.* 47. 262
urgeri infamia judiciorum, *Act.* 1 *Ver.* 12. 387
urgeri comitia, *Act.* 1 *Ver.* 9. 375
Vrius Iupiter, 4 *Ver.* 57. 279
uſitatum exemplo majorum, *Cæc.* 16. 524
uſitatum jam eſſe malitia, *Cæc.* 1. 466
uſquedum, 1 *Ver.* 5. 421
uſucapio finis periculi litium, *Cæc.* 26. 559
uſurpatum jus & ſemper retentum, 5 *Ver.* 20. 336
uſurpata multis officiis cognatio, 5 *Ver.* 47. 384
uſus & auctoritas fundi biennium, *Cæc.* 19. 533
ut leviſſime dicam, 1 *Ver.* 60. 561
ut omnes dii adjuvent, 3 *Ver.* 47. 94
ut opinor, 4 *Ver.* 18. 213
ut quis illum maxime cognatione attingit, ita maxime putatur manus ejus, 2 *Ver.* 10. 588
ut quæque res eſt turpiſſima, ſic maxime & maturiſſ. judicanda eſt, *Cæc.* 2. 475

ut quiſque in fuga poſtremus, ita in periculo princeps eſt, 5 *Ver.* 34. 361
uti aliquo æquo, 5 *Ver.* 59. 404
uti aliquo benigno ad commodandum, 4 *Ver.* 3. 189
uti aliquo familiariter, 4 *Ver.* 20. 216
uti aliquo plurimum, *Quint.* 5. 25
uti bono, 5 *Ver.* 56. 400
uti condicione, 1 *Ver.* 57. 554
uti pari condicione, *Quint.* 28. 101
uti civibus multo locupletioribus, 2 *Ver.* 3. 571
uti hoc jure in ſocios, 1 *Ver.* 27. 475
uti inſtituto ſuo, 2 *Ver.* 17. 605
uti hoſpitio alicujus, 2 *Ver.* 34. 635
uti novo genere querimoniæ, 1 *Ver.* 9. 429
uti oratione, *Roſc. Com.* 1. 224
uti oratione perpetua, 1 *Ver.* 9. 429
uti hoc perfugio, 1 *Ver.* 32. 487
uti ſignis aliquibus, *Div.* 9. 311
uti teſtificatione aliqua contra crimen, 5 *Ver.* 39. 370
uti ſuo legitimo tempore ad dicendum, *Act.* 1 *Ver.* 11. 384
uti hac voce, *Div.* 5. 302
Vtica, 1 *Ver.* 27. 476
utilius eſt abſolvi innocentem, quam nocentem cauſſam non dicere, *Roſc. Am.* 20. 149
utilius eſt unius improbi ſupplicio multorum improbitatem coërcere, quam propter multos improbos uni parcere, 3 *Ver.* 89. 169
Vulcani ædes, 2 *Ver.* 61. 678
Vulchalon, urbs Galliæ, *Font.* 5. 439
Vulgæ, *Font.* 8. 445
vulgus ex veritate pauca, ex opinione multa æſtimat, *Roſc. Com.* 10. 256
vulnus accipere. vide, mederi.
L. Vultejus, 3 *Ver.* 66. 126
vultu ſæpe læditur pietas, *R. A.* 13. 140
uxores aliquorum numquam alienas exiſtimare, 2 *Ver.* 14. 601

X.

XEno Menenus, 3 *Ver.* 22. 43

Z.

ZOſippus, 4 *Ver.* 42. 253

FINIS.

INDEX
RERVM ET VERBORVM
LOCVPLETISSIMVS,
Quae in primi tomi duabus partibus Notarum in Ciceronis Orationes continentur.

Primus numerus librum, ſecundus caput, tertius paginam denotat.

A.

A Fannio, id eſt, a parte Fannii, *Roſc. Com.* 12. 263
a nobis contra vos faciunt, *Roſc. Am.* 36. 183
ab aliquo ſolvere, *Cæc.* 6. 488
ab innocentia clemens, *R. A.* 30. 170
abduci, 5 *Ver.* 13. 321
abducere & auferre ut differant, *Quint.* 27. 100
abducere uxorem marito, 3 *Ver.* 34. 64
abigere, 1 *Ver.* 10. 436
abire. non abiturum eum h. e. moriturum, *Cæc.* 7. 494
abjudicare ſibi libertatem, *Cæc.* 34. 589
abradere, *Cæc.* 7. 490
abſens reip. cauſſa poteſt reſtitui, ſi damnatur, *Cæc.* 20. 540
abſolvere Veneri hominem, 2 *Ver.* 8. 584.
abſolvi eſt liberari ea lite ac judicio, *Roſc. Com.* 9. 253
abſolvi judicio, *Roſc. Com.* 12. 262
abuti, 5 *Ver.* 43. 378
abuti, utendo conſumere, 1 *Ver.* 9. 429
accedere in ædes, *Cæc.* 13. 513
accedere ad haſtam, 1 *Ver.* 54. 545
accedere, & adſpirare, ut differant, *Div.* 6. 302
accedere ad publica, 3 *Ver.* 38. 74
accenſi militares cum accenſis magiſtratuum male confunduntur, 1 *Ver.* 27. 478
accenſi. Scribis tantum tribuebatur hoc nomen, 3 *Ver.* 66. 125
accenſus de milite, 1 *Ver.* 27. 477
inter accenſum & apparitorem quid interſit, *ibid.*
acceptum & expenſum in codicem referre, *Roſc. Com.* 3. 230
acceptam facere ſponſionẽ, 3 *Ver.* 60. 115
acceptum referre, 1 *Ver.* 39. 506. & *Cæc.* 6. 489
accipere judicium, *Qu* 20. 78. & 21. 83
accommodatio magiſtratuum, 3 *Ver.* 82. 157
accuſabant adoleſcentes, *Div.* 21. 340
accuſare reip. cauſſa quid, *Div.* 2. 291
accuſatio nobilis viam ſternebat ad honores, *Roſc. Am.* 30. 169
accuſator a præcone citatus ſi non reſponderet, reus eximebatur reorum numero, 2 *Ver.* 40. 646
accuſatores obſignabant omnia in ædibus reorum, 1 *Ver.* 19. 456
accuſatores lege Prætoria obſignabant, quod apud quenquam inveniebant, quod ad inſtruendam faciebat accuſationem, 2 *Ver.* 74. 698
accuſatoribus dabatur a Prætore lex omnia in provinciis conquirendi & deportandi, quæ ad accuſationem inſtituendam pertinebant, *Div.* 9. 310
accuſatoris nomen odioſum, *Div.* 2, 290
accuſatorium nomen inviſum, 1 *Ver.* 38. 502
acer, *Cæc.* 10. 501
acerrima familia, *Act.* 1 *Ver.* 10. 381
Acilia lex, *Act.* 1 *Ver.* 17. 401
Acilia lex repetundarum, 1 *Ver.* 9. 433
M. Acilius Prætor, *Act.* 1 *Ver.* 2. 353
Acroama, 4 *Ver.* 22. 220
acta, 5 *Ver.* 31. 356
actio, *Cæc.* 1. 470. & 3. 478
actio, formula litem intendendi, *ibid.* 479
actio injuriarum, *Cæc.* 12. 511, 512

actio ejuſdem criminis interdum duplex eſt, capitalis, & non capitalis, publica & privata, 2 *Ver*. 38. 643
actio utilis, *Roſc. Com*. 8. 249. directa, *ibid*. 250. civilis, quæ in factum dabatur a Prætore, *ibid*.
actionem habere, *Cæc*. 11. 507
actionem dare, 2 *Ver*. 25. 620
actiones civiles & prætoriæ, *Cæc*. 12. 508
actor in prima actione prior cauſſam dicebat, poſtea reus. Sed in ampliata contra, *Quint*. 9. 43
actores Atellanarum erant honeſti, *Roſc. Com*. 11. 257
actores primarum, ſecundarum, tertiarum partium, *Div*. 15. 324
actus quartus improbitatis, 2 *Ver*. 6. 581
actus quinque habet fabula ſcenica, *ibid*.
acuere aliquem, *Roſc. Am*. 38. 185
ad villam, pro in villa, *Roſc. Am*. 15. 142
addicere bona, 1 *Ver*. 52. 541
addici hoſti, *Quint*. 18. 74
addictio bonorum, *Act*. 1 *Ver*. 4. 360
addictus, *Roſc. Com*. 14. 266
adducere in judicium, *Act*. 1 *Ver*. 2. 355
adeo, *Cæc*. 30. 472
adeſſe alicui, 2 *Ver*. 29. 627
adeſſe animo, *Cæc*. 10. 504
adigere arbitrium, & arbitrum, *Roſc. Com*. 8. 250
adjicere oculos hæreditati, 2 *Ver*. 15. 602
adminiſtri & ſatellites, *Quint*. 25. 95
admurmuratio, *Act*. 1 *Ver*. 15. 397
adnumerare, *Roſc. Com* 5. 236
adoleſcentulus viginti ſex annorum, *Cæc*. 32. 585
adſpergere ſextulam Æbutio, *Cæc*. 6. 489
adſpicere nemo poteſt, *Roſc. Com*. 10. 256
adſpirare, *Cæc*. 14. 518
adſpirare ad curiam, 2 *Ver*. 30. 630
adſtipulator, *Quint*. 18. 72
adventitia res, 1 *Ver*. 48. 534
adverſaria, *Roſc. Com*. 2. 229
adumbratus vir uxoris, 3 *Ver*. 33. 62
advocatio togatorum, *Cæc*. 15. 521
advocatio copioſa, *Quint*. 15. 57
advocationes frequentiſſimæ, 1 *Ver*. 50. 536
advocatus, *Div*. 4. 297
ædiles edebant ſpectacula, 1 *Ver*. 6. 423
ædiles ad ornatum ludorum ſtatuas ex provinciis petebant, & poſt ſociis reſtituebant, 1 *Ver*. 19. 455. & ab amicis mutua petebant, 1 *Ver*. 22. 463
ædilibus cura ſartorum tectorum tribuebatur, 1 *Ver*. 50. 537
ædilis non poteſt judex eſſe, *Act*. 1 *Ver*. 10. 380
ædilitas primus ad honoris amplioris gradum adſcenſus, *Act*. 1 *Ver*. 13. 388
ædilitium munus, 1 *Ver*. 6. 423
ædilium officium, 5 *Ver*. 14. 324
æditimi, 4 *Ver*. 44. 257
æditui, *ibid*.
M. Æmilius Scaurus, *Act*. 1 *Ver*. 17. 401, 402
æmuli ſunt rivales, 3 *Ver*. 34. 64
æquabile jus, *Cæc*. 25. 553
æquo judicio ſe defendere, 3 *Ver*. 21. 42
æquo jure, 2 *Ver*. 15. 603
æquo jure uti, 1 *Ver*. 46. 527
æquus animus, *Roſc. Am*. 50. 206
æquus locus, *Cæc*. 17. 529
ærario in tabulis perſcriptum inferebatur, quicquid triumphantes ex victis provinciis ferebant, 1 *Ver*. 21. 467
ærarium ſanctius apud Siculos, 4 *Ver*. 63. 288
ære dirui, 5 *Ver*. 13. 322
æris duodecim, *Roſc. Com*. 10. 255
æs Deliacum, *Roſc. Am*. 45. 200
æs Corinthiacum, *ibid*.
æs Syracuſanum, 4 *Ver*. 26. 230
æſtimare litem, *Act*. 1 *Ver*. 13. 391
æſtimare frumentum in cellam decretum licebat Prætori, *Div*. 10. 312
æſtimatum frumentum, 3 *Ver*. 81. 155
æſtimatum eſt auri pondus ablatum, 1 *Ver*. 17. 451
æſtuare, 2 *Ver*. 23. 615
æſtuare dubitatione, 2 *Ver*. 30. 628
æſtus, *Div*. 14. 321
ætatis fructus, 5 *Ver*. 13. 322
affines, 2 *Ver*. 14. 601
affinitas mortuo illo, per quam affinitas contracta eſt, extinguitur, ſed ſuperſtitibus liberis, affinitatis vis permanet, *Quint*. 6. 30
afflictus pro affligendo, *Quint*. 23. 90
P. Africani monumenta, 1 *Ver*. 4. 420
age nunc, *Cæc*. 13. 513
agere alias res, *Roſc. Am*. 22. 156
agere geſtum, *Quint*. 24. 92
agere cum populo nemini licet niſi magiſtratui, *Act*. 1 *Ver*. 12. 387
agere eſt eo animo exponere, ut populus Romanus de ea re ſuffragium ferat, *Act*. 1 *Ver*. 13. 388

agere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

agere jure, judicio, lege, 2 *Ver.* 25. 618
agnatus & agnatio de poſtumo, *Cæc.* 25. 555
Agyrium, 2 *Ver.* 8. 586
alacer qui & unde dicatur, *Act.* 1 *Ver.* 6. 367
Albutii, *Div.* 19. 336
Alentina, 3 *Ver.* 43. 87
alieniſſimi, *Quint.* 23. 89
aliqui pro aliquot, 3 *Ver.* 80. 153
alienum cauſſæ illi, *Cæc.* 9. 499
allegationes, 1 *Ver.* 17. 450
alligare ſtipulatione, *Roſc. Com.* 12. 262
alte initium rei petere, *Cæc.* 4. 481
alter pro ſecundo, *Cæc.* 9. 499
alter de duobus, *Div.* 3. 314
amandari infra mortuos, *Quint.* 15. 61
ambitio eſt captatio gratiæ, 2 *Ver.* 40. 645
ambitioſi homines, 3 *Ver.* 84. 160
ambulabant non nunquam inter agendum oratores, *Roſc. Am.* 22. 155
in amicitiam ditionemque populi Romani eſſe, *Div.* 20. 338
amicus & amator, 3 *Ver.* 64. 121
ampliabant judices cum reus eſſet damnandus, *Cæc.* 2. 474
ampliatio & comperendinatio ut differant, 1 *Ver.* 9. 431. de ampliatione vid. & *ibid.* 432
ampliationum cauſſæ, *Cæc.* 3. 475
amplius cognoſcendum quando judices pronunciabant, *Act.* 1 *Ver.* 18. 405. vide & 1 *Ver.* 29. 480
Ἀνακόλουθα in optimis ſcriptoribus, 5 *Ver.* 26. 346
ancoræ, 5 *Ver.* 34. 360
Ancylienſes, 3 *Ver.* 43. 87
Anquina, 5 *Ver* 34. 360
angulus. ad litterarum angulos, *Cæc.* 29. 570
anguſta defenſio, *Cæc.* 23. 545
animadverſio eſt Prætoris, *Cæc.* 12. 511
animadvertere plus eſt quam intelligere, *Act.* 1 *Ver.* 9. 377
anne interdum interjectis vocibus ſejungitur, *Cæc.* 17. 528
P. Annius, 1 *Ver.* 41. 514
annona, 3 *Ver.* 92. 173
annona frumentum annuum Prætoris, 3 *Ver.* 82. 157
annuere, *Quint.* 5. 23
annuli aurei ingenuitatis ſigna, 2 *Ver.* 11. 590
annulus equeſtris ordinis inſigne, *Roſc. Am.* 49. 205
annus octavus decimus, fuit annus legitimus cauſſas agendi, *Roſc. Am.* 51. 207
anſeribus cibaria locabantur Romæ, *Roſc. Am.* 20. 149
ante v Kalendas Intercalares, *Qu.* 25. 94
ante diem IV Kal. Febr. *Quint.* 6. 27
antiqui, *Roſc. Am.* 10. 132
antiqui officii homo, *ibid.* 134
antiquior in ſenatu ſententiam dicendi locus, 5 *Ver.* 14. 324
antiquum officium, *Quint.* 22. 88. homo antiqui officii, *ibid.*
antiſtitæ, 4 *Ver.* 49. 259
Antonio Marco cura totius oræ mari erat commiſſa, *Div.* 17. 331
aperire locum ſuſpicioni, 5 *Ver.* 71. 422
apud villam, pro in villa, 4 *Ver.* 22. 219
Apollonienſis, 3 *Ver.* 43. 87
apparitor, 3 *Ver.* 78. 149
apparitor & accenſus quid differant, 1 *Ver.* 27. 477
apparitores, 3 *Ver.* 25. 47. & 65. 126
appellare tribunos, & ad tribunos, *Quint.* 20. 80
appellari poterat a Prætore Vrbano ad Collegium, 1 *Ver.* 46. 528. etiam ad Conſulem, *ibid.*
appellabatur in provinciis ad Proconſules, 4 *Ver.* 65. 292
appeti ignominiis, *Quint.* 31. 110
Appius Claudius accuſat Terentium Varronem, *Div.* 7. 307
apponere accuſatorem, 1 *Ver.* 29. 480
appromiſſor, *Roſc. Am.* 10. 133
aptum ex verbis jus, *Cæc.* 18. 532
Aquilii laus, *Cæc.* 27. 563
Aquilius, *Font.* 13. 483
M. Aquilius de repetundis accuſatur, *Div.* 21. 340. defendit M. Antonius, *ibid.*
ara. ad aram confugere, *R. C.* 11. 257. & *Cæc.* 34. 590
arationes magnas conducere, 3 *Ver.* 21. 42
aratores, *Act.* 1 *Ver.* 4. 362
arbiter eſt judex interdum in judiciis bonæ fidei, *Roſc. Am.* 39. 189. & *Roſc. Com.* 3. 231
arbitrium, & arbitrum adigere, *Roſc. Com.* 9. 260
arbitrium & judiciũ ut differant, *Qu.* 3. 18

arbi-

arbitrium pro ſocio quid, *Quint.* 3. 18
ab arbitro ad judicem num cauſſa poſſit deferri, *Roſc. Com.* 5. 236
Archimedes, 4 *Ver.* 58. 281
Arethuſa, 4 *Ver.* 54. 271
argentarii, *Cæc.* 4. 482
argentariam facere, *ibid.*
argentariorum ad tabernas auctiones fiebant, *Cæc.* 5. 486. ad eas tabulæ figebantur, in quibus quarum rerum auctio fieret perſcriptum erat, *ibid.* 5. 487
argenti grande pondus, *Cæc.* 4. 484
argumentari & dicere ut differant, *Act.* 1 *Ver.* 18. 405
argumentum. quid habet hæc res argumenti, 2 *Ver.* 46. 654
arida vita, *Quint.* 30. 106
arma omnia tela, *Cæc.* 21. 543
arma alia ad tegendum, alia ad nocendum.
armatis hominibus, eum, quis in fundum invito poſſeſſore vellet ingredi, prohibere licebat, *Cæc.* 8. 495
arripere eſt memoriæ mandare, *Roſc. Com.* 11. 258
artes, pro virtutibus, 4 *Ver.* 38. 247
artifices ad corrumpendum, 5 *Ver.* 71. 422
artificium, *Quint.* 22. 86
arx aut tyrannorum ſedes, aut editus & munitior locus, *Div.* 5. 300
Aſconii errores, 1 *Ver.* 15. 448
Aſconius refutatur, *Div.* 3. 292
aſpirare, *Quint.* 29. 104
aſportare & deportare ut differant, *Div.* 9. 310
aſſectator vetus, 2 *Ver.* 11. 590
aſſem ſe negat daturum, *Quint.* 5. 24
aſſentator mulierum, *Cæc.* 5. 485
aſſequi paſſive, 2 *Ver.* 73. 695
aſſeverare, pro ſerio loqui, 2 *Ver.* 8. 587
aſſidui agricolæ, *Roſc. Com.* 16. 144
aſſiduitas, 1 *Ver.* 39. 505
Aſſorini, 3 *Ver.* 43. 87
aſtutus, *Act.* 1 *Ver.* 11. 386
atque pro atqui, *Div.* 19. 337. & 1 *Ver.* 59. 560
atque pro ſtatim, 5 *Ver.* 41. 373
in atriis auctiones erant, *Quint.* 3. 17
attentus, *Roſc. Com.* 15. 143
attributa pecunia, 1 *Ver.* 13. 441
auctio fiebat inter heredes & legatarios, ſi non convenirent, *Cæc.* 5. 484
auctiones fiebant in foro ad argentariorum tabernas, *Cæc.* 6. 487
auctiones habebantur in atriis, *Qu.* 3. 17
auctor fundi, *Cæc.* 10. 500
auctor malus, 5 *Ver.* 22. 328
auctor æſtimationis qui? 3 *Ver.* 90. 170
auctor. actio eſt in auctorem præſentem, *Cæc.* 19. 536
auctor, per c ſcribendum, 5 *Ver.* 22. 338
auctores juris, legum, judiciorum, 5 *Ver.* 67. 415
auctoribus peritiſſimis uti, *Cæc.* 24. 552
auctoritas Iuriſconſultorum, *Cæc.* 23. 546 & *Roſc. Com.* 18. 277
auctoritas, *Act.* 1 *Ver.* 1. 351
auctoritas. uſus & auctoritas fundi biennium, *Cæc.* 19. 533, 534, 535
auctoritas jus dominii, *Cæc.* 10. 500
ex auctoritate alicujus judicare, *Cæc.* 24. 552
auctoritates publicæ, *Act.* 1 *Ver.* 3. 356
aucupia verborum, *Cæc.* 23. 549
audaciter, *Roſc. Am.* 35. 181. & *Font.* 1. 430
audacter pro confidenter, *R. C.* 6. 242
avertere tabulas, *Cæc.* 6. 488
auferre paucos dies, *Quint.* 5. 25
auferre pro obtinere, extorquere, 2 *Ver.* 59. 675
auferre, & abducere ut differant, *Quint.* 27. 100
avidus pro avaro, *Roſc. Com.* 7. 248
authepſa, *Roſc. Am.* 46. 200

B.

Balneæ Palatinæ, *Roſc. Am.* 7. 126
Bellonæ ædes, 5 *Ver.* 16. 328. In ea legatis exterorum, & imperatoribus ex provincia redeuntibus dabatur ſenatus, *ibid.*
blanditiæ meretricum ſunt, *Act.* 1 *Ver.* 9. 376
Boëthus ſculptor, 4 *Ver.* 14. 207
bona prædia, 1 *Ver.* 54. 544, 545
bona dicuntur res conductæ, *ibid.* 544, & 546
bona vendere, pro opera locare, *ibid.*
boni & æqui nomen & dignitas, *Cæc.* 23. 548
bonis prædibus & prædiis cavere, 1 *Ver.* 54. 545
bonitas, *Roſc. Com.* 8. 246
bonitas pro liberalitate, *Quint.* 12. 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

bonorum multatio ubi erat, in corpus ſupplicium non irrogabatur, 1 *Ver.* 4. 418
bonum opus ſuo cuique, 1 *Ver.* 56. 548
Bulla aurea puerorum ingenuorum ornamentum, 1 *Ver.* 58. 557
Bullæ, clavorum capita, 4 *Ver.* 56. 276

C.

CAdere pro accidere, *Quint.* 16. 64
calamitas, *Cæc.* 34. 590
Calactini, 3 *Ver.* 43. 85
caligo & tenebræ reipublicæ, 3 *Ver.* 76. 146
caligo interdum judicibus offunditur, *Cæc.* 2. 473
calumniandi in patiendi ſignificatione, 3 *Ver.* 15. 29
campus, *Cæc.* 29. 570
cancelli circumdati, 3 *Ver.* 59. 112
candidati non facile accuſabant, ne ſpe dignitatis exciderent, 1 *Ver.* 9. 375
canephoræ, 4 *Ver.* 3. 188
canes aluntur in Capitolio, *R. A.* 20. 149
canes Verris, 1 *Ver.* 48. 534. & 51. 538
canes, aſſeclæ Prætoris, 3 *Ver.* 11. 22
Cannenſis pugna, *Roſc. Am.* 32. 173
Cannenſis pugna pro Sullana proſcriptione & cæde, *ibid.*
capere miſericordiam, *Quint.* 31. 109
capitalis, pernitioſus, exitioſus, 2 *Ver.* 70. 691
de capite detrahere, 1 *Ver.* 4. 420
Capitina, 3 *Ver.* 43. 87
Capitolium igne deletum Q. Catulus reſtituit, 4 *Ver.* 31. 237
capſæ, *Div.* 16. 328
caput petere, *Quint.* 7. 34
caput liberum, 2 *Ver.* 33. 634
caput maleficii, *Roſc. Am.* 27. 163
caput ſumma principalis, 3 *Ver.* 33. 64
Caſſiæ leges tabellariæ de ſuffragiis, *Act.* 1 *Ver.* 10. 381
Caſſianus judex, 3 *Ver.* 60. 114
L. Caſſius, ſeveriſſimus judex, *Roſc. Am.* 30. 170
caſus vitæ, *Roſc. Am.* 44. 197
Caſtoris ædes, 1 *Ver.* 50. 563
Caſtoris ædes fuit in foro, 1 *Ver.* 59. 558
caſtra movere, 4 *Ver.* 19. 214
caſtris in meis praſidiiſque verſaris, *Cæc.* 29. 570
cauſſa, conjunctio, amicitia, *Qu.* 15. 58
cauſſa. numquid eſt cauſſæ, *Qu.* 27. 99
cauſſa in optima eſſe, pro optima conditione eſſe, *Font.* 8. 445
cauſſa. in ea cauſſa, 5 *Ver.* 41. 375
cauſſa pro prætextu, *Quint.* 18. 70. & 2 *Ver.* 61. 678
cauſſa eadem paria jura deſiderat, *Cæc.* 13. 515
cauſſa pro excuſatione, 1 *Ver.* 26. 471
cauſſæ dictio, *Quint.* 10. 45
cauſſæ nihil dicimus, *Quint.* 18. 71
cauſſæ publicæ, *Roſc. Am.* 21. 153
cauſſæ nihil eſt, cauſſam non dico quin, eſt non recuſo, *Quint.* 9. 42
cauſſam conſtituere, 5 *Ver.* 1. 298
cauſſam pecuniæ reperire, 2 *Ver.* 8. 583
cauſſam dare, 3 *Ver.* 73. 141
cauſſarum duo genera, pro duobus caſibus, *Cæc.* 30. 472
Cato accuſavit Sergium Galbam pro direptis Luſitanis, *Div.* 10. 338
cavere ab aliquo, 2 *Ver.* 23. 616
cavere alicui, *Cæc.* 27. 563
cavere ab aliquo eſt ſponſores accipere, *Quint.* 7. 34
caute dicere, *Act.* 1 *Ver.* 7. 368
cautior. quo mulieri res eſſet cautior, *Cæc.* 4. 482
cautum ſatis erat verbis, *Cæc.* 18. 533
cella. in cellam frumentum imperare, *Div.* 10. 311
cenſi qui dicebantur, 1 *Ver.* 41. 508, 509
cenſores ſartorum tectorum leges ſcribebant, 1 *Ver.* 54. 548
cenſores creabantur apud Siculos quotannis in ſingulis civitatibus, 2 *Ver.* 53. 665
cenſoriæ leges, 1 *Ver.* 55. 546
cenſoribus cura ſartorum tectorum dabatur, 1 *Ver.* 50. 537
cenſorum nomen populus Romanus oderat, *Div.* 3. 294. cenſores ut notarint cives, *ibid.* cenſorum notas ſucceſſores plerumque ſolvebant, *ibid.* cenſores ſuſtulit Sulla, *ibid.* cenſores qui corrupte judicarant notabant, *ibid.*
cenſu liberari, *Cæc.* 34. 589
centeſimis binis fœnerari, 3 *Ver.* 70. 136
centuriata comitia, 5 *Ver.* 15. 326
Cephalœditana, 3 *Ver.* 43. 87
Cephalœdium oppidum Siciliæ, 2 *Ver.* 52. 661
cera extrema, 1 *Ver.* 36. 496

cera oblitus, 5 *Ver.* 68. 417
cera ceratæ cenſorum tabulæ, *ibid.*
cerarium, 3 *Ver.* 78. 149
certare de hereditate, 1 *Ver.* 45. 523
certare ſuis legibus, 2 *Ver.* 13. 597
certatio non par, iniqua, *Quint.* 21. 83
certus accuſator, *Roſc. Am.* 19. 147
cervicibus tantis eſſe, 3 *Ver.* 59. 113
cerviculam jactare, 3 *Ver.* 19. 38
Cetarini, 3 *Ver.* 43. 87
Chirographon, *Roſc. Com.* 5. 237
chirographæ & ſyngraphæ ut differant, 1 *Ver.* 36. 494
Chryſas fluvius, 4 *Ver.* 44. 256. olim ſcribebant Cryſas, *ibid.*
cibaria menſtrua plebis Romanæ, 3 *Ver.* 30. 57
Cicero notatur, & ejus ſententia, *Quint.* 15. 62
Cicero improbat in oratione ſua, quam adoleſcens pro Roſcio Amerino habuit, quæ magno applauſu populi fuerunt excepta, *Roſc. Am.* 26. 162
Cicero Verrinam primam, ſive divinationem habuit anno ætatis XXVIII, *Div.* 1. 285
Cicero cum magno metu multas cauſſas egit, *Div.* 13. 318
cineres ſuorum propinqui ſervabant, *Quint.* 31. 109
Circæum poculum, *Div.* 17. 333
Circenſes ludi, 4 *Ver.* 15. 209
circum amicos mittere, *Quint.* 6. 28
circumpedes, 1 *Ver.* 36. 496
circumſcribere, pro rejicere, excludere, 2 *Ver.* 59. 677
circumſcriptus pro ſublatus, 1 *Ver.* 17. 450
circumſpicere ſe, *Roſc. Com.* 2. 239
Ciſium, *Roſc. Am.* 7. 127
citabantur & judices, & rei, & accuſatores, & defenſores a præcone Prætoris, *Div.* 12. 317
civilis actio opponitur judicio publico, *Div.* 5. 300
civitates rejicere, 2 *Ver.* 13. 597
civitates aliæ vectigales, aliæ liberæ, 3 *Ver.* 6. 11
civitatis jus amittebant turpi judicio damnati, *Quint.* 13. 53
clamatores Cic. dixit oratores non bonos, qui aliter dicuntur declamatores, *Div.* 15. 324
clamitare præconum, *Quint.* 21. 83
clamore audientium excipiebantur, quæ valde placebant, *Roſc. Am.* 26. 162
clariſſimus pro integerrimus, *Roſc. Com.* 14. 267
claudi dicuntur homines, & loca, 5 *Ver.* 37. 364
clavo trabali figere, 5 *Ver.* 21. 337
cliens, patronus, *Roſc. Am.* 7. 126
clientes aſſectabantur patronos in publico, *Roſc. Am.* 46. 201
Cluentius accuſat Oppianicum veneficii reum, *Act.* 1 *Ver.* 1. 350
Cluentius accuſavit Oppianicum, 1 *Ver.* 60. 561
coacti homines, 3 *Ver.* 23. 45
coauctio annonæ & æſtimationis, 3 *Ver.* 81. 157
cognitor, *Roſc. Com.* 11. 258
cognitor, qui præſentem civitatem defendit, 2 *Ver.* 43. 649
cognitor, *Div.* 4. 297. & 3 *Ver.* 60. 114
cognitor viduarum, *Cæc.* 5. 485
cognitores mulierum, 3 *Ver.* 34. 64
cognoſcere & recognoſcere ut differant, *Act.* 1 *Ver.* 5. 363
cohortem in conſilium vocare Prætoribus in provincia non licebat, 2 *Ver.* 11. 590
coire ſocietatem, *Roſc. Com.* 18. 276
colligere ſe, *Qu.* 16. 67. *Div.* 12. 315. & *Cæc.* 2. 474
coloniæ Latinæ, *Cæc.* 33. 586
colludere, 2 *Ver.* 24. 618
collybus, 3 *Ver.* 77. 148
comiſſatio, 3 *Ver.* 12. 24
commiſſa quæ dicantur, 2 *Ver.* 8. 586
commiſſa pœna, multa, 3 *Ver.* 12. 23
commiſſa hæreditas, 1 *Ver.* 10. 435
commiſſa hæreditas palæſtritis, 2 *Ver.* 14. 602
comites magiſtratuum provincialium, ſive apud ipſos illorum magiſtratus, ſive apud ſucceſſores, ſive apud ſenatum Romæ accuſabantur, 1 *Ver.* 32. 486
comitia conſularia, *Act.* 1 *Ver* 6. 367
comitia bina de ſingulis candidatis fiebant, & quomodo, *Act.* 1 *Ver.* 9. 377
comitia ædilitia ſequebantur conſularia, & prætoria, *Act.* 1 *Ver.* 8. 374
comitiati tribuni militares, *Act.* 1 *Ver.* 10. 381
comitium, 1 *Ver.* 22. 463
comitium in foro, *Cæc.* 1. 465

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

cum commeatu remanere, 5 *Ver.*41. 375
committere judicium, i. exercere, *Roſc. Am.* 5. 122
committere, *Cæc.* 7. 494
Comœdi nomen honeſtius quam hiſtrionis, *Roſc. Com.* 11. 257
commode cauſſam demonſtrare, *Quint.* 10. 44
commodum. quos ei commodum ſit, pro quos ei placebat, 1 *Ver.* 26. 471
commodum. quem commodum erat, eſt quem libebat dare, 2 *Ver.* 13. 599
commodum pro commodatio, 4 *Ver.* 3. 189
comparant Prætores, *Quint.* 16. 64
comparare convivium, 1 *Ver.* 26. 471
comperendinare, *Act.* 1 *Ver.* 11. 386
comperendinatio & ampliatio ut differant, 1 *Ver.* 9. 431
comperendinatus, *ibid.* 430
complexio, quod genus argumenti, *Div.* 14. 320
componere edictum, *Cæc.* 17. 530
compoſitior, *Act.* 1 *Ver.* 11. 385
compromiſſum, *Roſc. Com.* 4. 235
compromiſſum. in compromiſſo plus nonnumquam eſt, quam in controverſia, 2 *Ver.* 27. 623
commune Siciliæ, 2 *Ver.* 46. 654. & 63. 680
communis vita, *Cæc.* 25. 553
concedere aliquo, 3 *Ver.* 41. 82
concedere pro ignoſcere, *Roſc. Am.* 1. 116
concedere peccatis, pro ignoſcere, 3 *Ver.* 96. 179
conchylium, 4 *Ver.* 26. 229
concio apud Græcos cognoſcit de injuria publica, 1 *Ver.* 27. 475
concitus ad rixam, *Cæc.* 5. 485
concludere pro finire, 4 *Ver.* 52. 269
concoquere, *Roſc. Com.* 15. 269
concurrere de uno homine, *Qu.* 16. 66
concurſare, 5 *Ver.* 31. 355
concurſare de uno homine, *Qu.* 16. 66
conditio, *Quint.* 22. 87
conditio. ex conditione juris, *Roſc. Com.* 12. 263
condonare hereditatem edicto, 1 *Ver.* 38. 511
condonatio bonorum, *Act.* 1 *Ver.* 4. 361
conductio judicii, *Act.* 1 *Ver.* 6. 366
confeſſus habetur judicatus, *Cæc.* 9. 498
conficere pecuniam, 2 *Ver.* 75. 699
confidentia eſt audacia, *Cæc.* 1. 469
confirmare ſe, *Roſc. Com.* 16. 271
conflictus corporum, *Cæc.* 15. 521
conjectio cauſſæ, 1 *Ver.* 9. 431
conjicere in interdictum, *Cæc.* 22. 545
conjicere in interdictum, in epiſtolam, pro includere, inſerere, *ibid.* 544
conjungere ſe in negotio, *R. C.* 6. 241
conſenſio Gallorum, *Font.* 3. 435
conſeſſus in re turpi, *Quint.* 3. 17
conſilia, 2 *Ver.* 25. 619
conſilii ſatis non habere, *Cæc.* 6. 489. & 7. 497
conſilium, *Qu.* 16. 67. & *Cæc.* 10. 502
conſilium dimittere, 5 *Ver.* 63. 410
conſilium publicum, judices in judicio publico, *Roſc. Am.* 52. 209
conſilium Prætoris in provincia, 2 *Ver.* 11. 590
in conſilium mittere, ire, *Qu.* 10. 44
conſilium. in conſilium Prætores in provinciis adhibebant negotiatores in cauſis capitalibus, 2 *Ver.* 29. 627
conſiſtere dicuntur, quorum cauſſa vincit in judicio, *Cæc.* 21. 542
conſiſtere in cauſſa animo ſatis certo & confirmato, *Quint.* 24. 92. Hunc miſerum poſſe conſiſtere, *Qu.* 30. 107
conſiſtit cauſſa apud magiſtratum, *Quint.* 22. 87
conſortes, 3 *Ver.* 23. 45
conſtans, *Roſc. Am.* 15. 142
conſtituere, *Cæc.* 7. 493
conſtituere judicium, 3 *Ver.* 13. 26
conſtituere cauſſam, 5 *Ver.* 1. 298
conſtituere defenſionem cauſſæ, *Cæc.* 27. 563
conſtituere judicium dicitur Prætor, *Cæc.* 3. 476
conſtituere, tabulas in ciſta ponere, *Div.* 7. 306
conſtitutum. ad conſtitutum venire, *Cæc.* 12. 508
conſtratæ naves, opponuntur apertis, 5 *Ver.* 34. 361
conſuaſor, *Quint.* 5. 23
e conſuetudine pro a conſuetudine, *Cæc.* 1. 469
conſulere. qui conſuluntur, *Cæc.* 23. 550
conſules quando & quemadmodum volunt referunt, 1 *Ver.* 32. 493
conſules antequam magiſtratum inirent provincias aut ſortiebantur, aut comparabant, 2 *Ver.* 6. 580

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

conſulibus futuris ante comitia conſularia provinciæ decernebantur a Senatu, 3 *Ver.* 95. 178
conſulti pro Iuriſconſultis, *Cæc.* 23. 550
conſulum ſummum imperium & poteſtas, *Act.* 1 *Ver.* 13. 388
contendere pro conferre, *R. A.* 33. 176
contentio juris, *Cæc.* 14. 520
conteſtata lis, *Roſc. Com.* 11. 258
continens pro vicinus, proximus, *Cæc.* 4. 483
contrariæ cauſſæ, *Div.* 14. 320
controverſias ante domi amici opera componere ſtudebant, quam judicio contenderent, *Quint.* 11. 47
contubernium muliebre, 5 *Ver.* 40. 371
contumelia & injuria ut differant, *Quint.* 31. 110
contundere ſtultitiam, *Cæc.* 7. 490
convenire, pro controverſiam movere, *ibid.* 493
conventi & pacti formula, *Cæc.* 18. 531
conventum, *ibid.*
conventum agere, 5 *Ver.* 11. 317
conventus, 4 *Ver.* 29. 235
conventus in provinciis, ex quibus legebantur judices a prætoribus, 2 *Ver.* 13. 598
conventus. ex conventu, *Cæc.* 8. 495
convicium, 5 *Ver.* 11. 318
convictu tot vitiis vita, *Act.* 1 *Ver.* 4. 359
convitio explodere, *Roſc. Com.* 11. 257
copioſiſſime defendere, *Quint.* 28. 102
coquere, *Roſc. Com.* 15. 269
Corinthiacum æs, *Roſc. Am.* 45. 198
Cornelia tribunitia lex, 1 *Ver.* 60. 560
Cornelia lex repetundarum, 1 *Ver.* 9. 433
Cornelia teſtamentaria, 1 *Ver.* 41. 514
Cornelia nummaria, *ibid.*
Cn. Cornelii Dolabellæ duo, *Qu.* 8. 36
corollaria, 3 *Ver.* 79. 152
coronæ civicæ, 3 *Ver.* 80. 154
corrogare, *Quint.* 6. 29
Cotta Aurelius legem tulit, ut ſenatores, & equites Romani, ac tribuni ærarii judicarent, *Div.* 3. 294
L. Cotta, *Font.* 13. 453
L. Cotta accuſatus a P. Africano, *Div.* 21. 340
Cottæ lex, ut equites cum ſenatoribus judicent. *Act.* 1 *Ver.* 1. 349, 350
crepedines urbis, 5 *Ver.* 37. 366
creta veteres obſignabant epiſtolas, 4 *Ver.* 26. 228
creſcere de aliquo, *Roſc. Am.* 30. 169. & 5 *Ver.* 67. 417
Cretenſes coierant cum piratis adverſus Romanos, 2 *Ver.* 30. 630
cretula, 4 *Ver.* 26. 228
crimen pro criminatione, *R. A.* 13. 139. & *Roſc. Com.* 6. 243
crimina pro criminatione, 2 *Ver.* 4. 574
criniti, 4 *Ver.* 56. 276
crura frangere pœna, *Roſc. Am.* 20. 149
cubilia. non veſtigia, ſed ipſa cubilia videre, 2 *Ver.* 77. 703
cuicuimodi, *Roſc. Am.* 34. 177
cujuſmodi pro cujuſcunque modi, 5 *Ver.* 41. 373
cum maxime, *Roſc. Am.* 45. 198. & 2 *Ver.* 77. 701
cum octavo, cum decimo ager efficit, 3 *Ver.* 47. 93
cuniculo Galli oppugnarunt Capitolium, *Cæc.* 30. 574
cupere alicujus cauſſa. *Roſc. Am.* 51. 208
cupidi teſtes, *Font.* 6. 441
cupiditas, *Quint.* 25. 93
cupiditas, pro partium ſtudio, *Roſc. Com.* 16. 270
cupidus, 4 *Ver.* 56. 275
cupidus judex, *Cæc.* 3. 477
curare pecuniam, *Quint.* 4. 20
currere de jure, *Quint.* 25. 95
Q. Curtius, judex quæſtionis, 1 *Ver.* 61. 563
cuſtodiis Apronii retineri, 3 *Ver.* 24. 45

D.

DAmnare aliquem, eſt facere ut a judice damnetur, *Cæc.* 12. 511
damnata omnium voluntate judicioque vita, *Act.* 1 *Ver.* 4. 359
damnati capitalis criminis ſponte in exilium ibant, *Cæc.* 8. 586
damnati turpi judicio jus civitatis amittebant, *Quint.* 13. 53
damnatio quæ in opinione hominum eſt poſita, *Div.* 4. 297
damni injuria ſc. dati, *Roſc. Com.* 11. 258
damnum infectum, 1 *Ver.* 56. 548
dare litem ſecundum aliquem, *Roſc. Com.* 1. 226
dare ſe populo ac coronæ, 3 *Ver.* 19. 38
dare viam, *Cæc.* 10. 499
de tota ſocietate eſt pro tota ſocietate, *Roſc. Com.* 12. 261

de-

debilitare corpus, *Cæc.* 15. 521
decedere de fundo, *Roſc. Com.* 12. 262
decemprimi, *Roſc. Am.* 9. 131
decemviri, *Cæc.* 32. 585
decidere, *Quint.* 4. 21
decidere pro tranſigere, *R. A.* 39. 189
decidere cum Flavio, *Roſc. Com.* 11. 259
decies H-S, 1 *Ver.* 10. 435
decies centena millia ſeſtertium, *ibid.*
decretum & juſſum prætoris ut differant, *Quint.* 20. 78
decumanæ civitates dicuntur & vectigales, quæ vectigal ſed incertum pendebant, 3 *Ver.* 6. 11, 12
decumanus ager, *ibid.* 13
decumani, *Div.* 10. 313
decumani aratores, *Act.* 1 *Ver.* 4. 362
decumanum frumentum, *Div.* 10. 312
decumarum lex venditionis, 3 *Ver.* 6. 13
decuria judicum, 1 *Ver.* 60. 563
decuriæ ſenatorum tres, *ibid.*
decuriæ judicum, 3 *Ver.* 11. 22
decuriam emere, 3 *Ver.* 79. 152
decurias ſcribere, 3 *Ver.* 11. 22
decuriones, *Roſc. Am.* 9. 131
decurrere ad extrema jura, *Qu.* 15. 59
dedi hoſtibus, *Cæc.* 34. 587
dedi cupiditati & crudelitati hoſtis, *Quint.* 18. 74
deductio, *Div.* 10. 312
defendere injuriam pro propulſare, *Roſc. Am.* 1. 115
defenſio ſuæ cauſſæ, 5 *Ver.* 41. 376
defenſori non licebat teſtimonium denunciare accuſator, 2 *Ver.* 8. 586
deferre nomen & accuſare differunt, *Roſc. Am.* 3. 119
deferre nomen eſt reũ facere, *Div.* 3. 295
ut differant *deferre nomen*, *diem dicere*, *accuſare*, *ibid.*
deformare, *Qu.* 30. 105. & *Cæc.* 5. 486
dejectus, ejectus, 3 *Ver.* 55. 106
dejicere oculos, 5 *Ver.* 71. 422
dejicere tabellas, *Quint.* 6. 31
dejuncta, *Cæc.* 32. 579
delegare crimen optimis nominibus, *Font.* 4. 436
delectum conſilium, *Act.* 1 *Ver.* 17. 402. & 5 *Ver.* 68. 417
deliteſcere pro defendi, *Cæc.* 21. 543
Delos ſacra inſula, 1 *Ver.* 17. 453
delubra, *Div.* 1. 287, 288
demonſtrare pro alligare, *Quint.* 14. 58
demoveri ſtatu, *Cæc.* 15. 521
ad denarium ſolvere, *Quint.* 4. 22
denunciare, *Cæc.* 32. 583
denunciare judici, & in judicium, *Roſc. Com.* 9. 253
denunciare alicui, 2 *Ver.* 4. 576
denuntiare, 5 *Ver.* 4. 305. & *Cæc.* 7. 490
depaciſci partem ſuam, *R. A.* 38. 185
depactus eſt ad conditiones ejus, 3 *Ver.* 24. 47
depeculari fana, *Act.* 1 *Ver.* 4. 360
depeculator ærarii, *Act.* 1 *Ver.* 1. 351
depelli ex illa ratione, *Cæc.* 31. 577
deponentia in paſſiva notione, *Roſc. Am.* 13. 139
deponere civitatem, *Cæc.* 34. 591
depontani ſenes, *Roſc. Am.* 35. 180
depopulatio operum publicorum, *Act.* 1 *Ver.* 4. 360
deportare, 5 *Ver.* 12. 320
depoſitus pro deſperatus, 1 *Ver.* 2. 414
deprecatio, *Roſc. Com.* 16. 270
depugnare, *Cæc.* 16. 526
deripere, 2 *Ver.* 7. 582
derogare, *Quint.* 23. 90
deſcendo, 2 *Ver.* 72. 694
deſcribere jura, *Qu.* 14. 55. & 5 *Ver.* 11. 317
deſcriptio, 2 *Ver.* 77. 703
deſpicere pro videre, cernere, *R. A.* 8. 129
deſtitui, 5 *Ver.* 41. 375
deſtitui pro conſtitui, 3 *Ver.* 26. 51
deverſari laute, 1 *Ver.* 25. 470
dextra fidei inſigne, 5 *Ver.* 58. 405
Dianium in Hiſpania, 1 *Ver.* 34. 491
dicas ſortiri, 2 *Ver.* 15. 602
dicis diem differre, *ibid.* vid. & *ibid.* 17. 606, 607
dicere jus prætores quando dicantur, *Quint.* 26. 97
dicere & argumentari ut differant, *Act.* 1 *Ver.* 18. 405
dicere & probare ut differant, *C.* 23. 546
dicere dotem, *Cæc.* 25. 556
dicis cauſſa, 4 *Ver.* 24. 224
didicit pro conſuevit, *Quint.* 13. 54
diem petere, pro diem ſolutionis petere, *Quint.* 23. 90
diem dicere, 1 *Ver.* 56. 554
diem eximunt Græci, ut menſes congruant cum ſolis & lunæ motu, 2 *Ver.* 52. 663
dies pro tempore, *Act.* 1 *Ver.* 2. 354
dies dici poterat abſoluto ad populum, 1 *Ver.* 1. 411

dies præſtitutus operi faciendo arbitratu boni viri poterat proferri, 1 *Ver.* 56. 552
dies XL inter binos ludos, 2 *Ver.* 52. 663
differre diem dicis, 2 *Ver.* 15. 602
difficilia judicia quæ, *Quint.* 27. 101
difficultas pro paupertate, *Div.* 3. 293
difficultas nummaria, 2 *Ver.* 28. 626
digito liceri in auctione, 3 *Ver.* 11. 21
digitum tollere in auctionibus, 1 *Ver.* 54. 543
digitum qua proferat non habet, *Cac.* 25. 555
diligenter in malam partem, *Cac.* 17. 528
diligentia, 1 *Ver.* 44. 522
dilogia, *Act.* 1 *Ver.* 9. 377
dimittere patrimonium, *Cac.* 26. 556
directa actio quæ? *Cac.* 3. 476
dirigere arbores, *Cac.* 8. 495
diſceptator juris domeſticus, *Cac.* 2. 474
diſciplina, *Roſc. Com.* 6. 243
diſciplina pro doctrina, 4 *Ver.* 58. 281
diſerte, 3 *Ver.* 54. 106
diſpoſite accuſare, 4 *Ver.* 41. 251
diſſenſio civium pro bello civili, 1 *Ver.* 13. 441
diſſerere, *Div.* 14. 319
diſſolvere interdictum, acta, *Cac.* 14. 519
diſſolutus, *Roſc. Com.* 10. 254
diſtrictus & obligatus ut differunt, *Act.* 1 *Ver.* 9. 376
ditio. contra nutum ditionemque, *Quint.* 30. 107
divaricari, 4 *Ver.* 40. 250
diverticulum fraudis, *Roſc. Com.* 17. 273
divinatio, *Div.* 1. 284. 285
diviſores tribuum, *Act.* 1 *Ver.* 8. 374
dium. ſub dio, 1 *Ver.* 19. 456
dixi, *Act.* 1 *Ver.* 15. 406
Dolabella accuſatus a Cæſare, *Div.* 7. 307
duo Dolabellæ, *ibid.* alter conſularis ac triumphalis accuſatus a Scauro, *ibid.*
Dolabellæ varii, 1 *Ver.* 15. 448
domi nummos habere, *Quint.* 5. 23
domini auctionum, *ibid.* 25
domino, qui cum venit in poſſeſſionem prohibetur armis ab illo, qui eam invaſit, competit interdictum, unde vi, *Cac.* 13. 513
Domitia via, *Font.* 4. 437
domo ſua quenquam extrahere non licebat, *Cac.* 12. 509
donari hoſti, *Quint.* 18. 74
dotes mulierum conſervandæ, *Cac.* 4. 482, 483
dubitare aliquid, *Roſc. Am.* 31. 172. & 40. 191
dubitare, pro deliberare, *Cac.* 2. 473
dubitari hoc poteſt, 2 *Ver.* 22. 615
dubitatio juris, *Cac.* 4. 480
ducere, 2 *Ver.* 2. 593
ducere funus, *Quint.* 15. 63
ducere tempus, 1 *Ver.* 11. 438
ducere rem, *Act.* 1 *Ver.* 18. 402
ducere ſuam rationem, 1 *Ver.* 48. 534
ducere pro producere, *Act.* 1 *Ver.* 10. 383
duci verbis ad rem, *Cac.* 19. 538
duumviri, *Roſc. Am.* 9. 131

E.

EDere actionem, *Quint.* 20. 79
edere Quintium, *Quint.* 24. 92
edere actionis formulam debebant, qui vadabantur, *Quint.* 14. 56
edicere diem, 1 *Ver.* 52. 542
edicere & interdicere ut differant, *Cac.* 8. 496
edicta Prætorum qualia, 1 *Ver.* 41. 508
edictum pro interdicto, *Cac.* 2. 472. & 29. 569, 570
edictum magiſtratus, *Cac.* 18. 531
educi, pro in jus duci, 3 *Ver.* 65. 123
ejectus, *Quint.* 19. 77
εἰσάγειν, 3 *Ver.* 65. 123
elocare fundum, 3 *Ver.* 22. 43
Elorini, 3 *Ver.* 43. 87
Elorum, 5 *Ver.* 34. 301
emblemata, 4 *Ver.* 17. 211
emere tempus, *Act.* 1 *Ver.* 3. 356
emere in provinciis olim Proconſulibus & Proprætoribus nihil licebat, 4 *Ver.* 5. 191
emigrare & exire ut differant, 2 *Ver.* 36. 638
emiſſarii, 3 *Ver.* 40. 79
Engyna, 3 *Ver.* 43. 87
enim utuntur in objectionibus, *Cac.* 3. 477
enim pro vero, 5 *Ver.* 45. 381
enimvero, 1 *Ver.* 25. 473
Entellini, 3 *Ver.* 43. 86
eo pro ideo, *Roſc. Am.* 31. 171
ergo pro &, confirmandi vim habet, *Quint.* 15. 62
erigere aures, 1 *Ver.* 10. 436
eripere jus, *Quint.* 28. 102
Eriphyla, 4 *Ver.* 18. 213
eripi ſententia judicis ut dicatur, 1 *Ver.* 30. 481

Ery-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Erycina Venus, *Div.* 17. 330
Eryx, *ibid.*
eſſe pro vendi, *Roſc. Com.* 10. 255. & 3 *Ver.* 75. 143
eſſe pro æſtimari, *Roſc. Am.* 2. 118
eſſe cum aliquo, eſt alicui nupſiſſe, *Quint.* 24. 92
eſſe ad eam rem, 4 *Ver.* 15. 208
eſſe in amicitiam ditionemque populi Romani, *Div.* 20. 338
eſto, *Roſc. Am.* 27. 162. & *Div.* 15. 323
& in exclamationibus, *Quint.* 12. 51
etiam poſt *ſed* ſæpe omittitur, 3 *Ver.* 9. 18
evertendæ reip. eſſe, 2 *Ver.* 53. 665
everti bonis, 3 *Ver.* 43. 85
evinci dicuntur qui pudore aut alia quadam ratione impelluntur ad aliquid agendum, 1 *Ver.* 1. 411
exactis temporibus, 1 *Ver.* 17. 453
exaggerare ſextulam, *Cæc.* 7. 490
exagitari, expelli, 2 *Ver.* 3. 574
ἐξαιρέσιμοι, 2 *Ver.* 52. 663
exarare, 3 *Ver.* 23. 45
exarare eſt ex aratione percipere, 3 *Ver.* 10. 20
excellere in malam partem, *Qu.* 8. 41
exceptio. ſine ulla exceptione reſtituere, *Cæc.* 22. 545
exceptionem formulæ, quæ dabatur, interdum adjiciebat Prætor, *R. C.* 8. 249
excipere, *Cæc.* 28. 568
excludi pro non admitti ad defenſionem, *Cæc.* 27. 566
excurſor, 2 *Ver.* 8. 584
excuſationes reorum, *Act.* 1 *Ver.* 10. 383
exempla pro pœnis, 3 *Ver.* 90. 170
exempli cauſſa, *Roſc. Am.* 10. 134
exemplum, quod aliis imitandum, aut fugiendum, 2 *Ver.* 43. 652
exigere viam, 1 *Ver.* 59. 559. & 60. 561
exilium apud Romanos non erat ſupplicium, *Cæc.* 34. 590
eximere de reis, 4 *Ver.* 19. 215
exiſtere ſi Craſſi omnes cum Antoniis deſiſtant, *Quint.* 26. 95
exiſtimatione ſua revocare, *Qu.* 10. 46
exitus exactionis, *Roſc. Com.* 13. 265
exoritur hic jam, *Cæc.* 31. 577
expenſilatio, *Roſc. Com.* 5. 237
expenſum ferre, *ibid.* 1 *Ver.* 39. 506. & *Cæc.* 6. 489
experiri, *Qu.* 11. 48. & *Roſc. Com.* 6. 243
experiri pro lege agere, *Quint.* 21. 84
experiri pro lege experiri, *Quint.* 16. 64
experiri jus, *Cæc.* 12. 508. & 13. 516
experiri pro experiri jure, judicio, *Cæc.* 7. 494
experiri jus, & experiri jure, *Qu.* 11. 48.
experiri ſummo jure, *ibid.*
explodere ſibilis, convitio, *R. C.* 11. 257
exponere præmium eximium ſceleris, *Quint.* 23. 90
extraordinaria pecunia, *Roſc. Com.* 1. 227
extraordinaria judicia, *Cæc.* 3. 479
extraordinariæ pecuniæ, 2 *Ver.* 70. 691
extrema jura, *Quint.* 15. 59

F.

Fabianus fornix, *Act.* 1 *Ver.* 7. 369
fac in hoc erraſſe, *Cæc.* 11. 507
facere cum aliquo, *Quint.* 30. 105
facere judicium, 3 *Ver.* 13. 26
facere tributum, 3 *Ver.* 41. 82
facere pro ſolvere, 3 *Ver.* 87. 165
facere dejectionem pro dejicere, *Cæc.* 20. 541
facere mecum, *Cæc.* 27. 566
faceſſere periculum, *Div.* 14. 321
facias quid huic homini, &, hoc homine, *Cæc.* 11. 504
facies, *Roſc. Com.* 10. 255
facile, ſine dubio, 2 *Ver.* 14. 600
facillime comparare, 1 *Ver.* 36. 496
faciunt a nobis contra vos, *R. A.* 36. 183
fama. pudicitia, 1 *Ver.* 30. 482
famam & pecuniam qui amittit miſerrimus eſt & vivum cadaver, *Qu.* 15. 60
familia, *Cæc.* 29. 538
familiariter inimicitias exercere, *Div.* 4. 298
Fannius fuit olim judex quæſtionis de ſicariis, *Roſc. Am.* 4. 121
fanum, 1 *Ver.* 20. 549
fanum Dianæ Epheſiæ, 1 *Ver.* 33. 489
fateri & profiteri ut differant, *Cæc.* 9. 498
fauces defenſionis premere, 3 *Ver.* 76. 146
Februario menſe legati audiebantur, 1 *Ver.* 35. 493
Februario menſe legati civitatum ex provinciis edebant poſtulata Conſulibus, 2 *Ver.* 42. 648
feciſſe alios miſera & mala eſt defenſio, 3 *Ver.* 88. 166
feciſſe ut ementiretur, pro mentitum eſſe, *Roſc. Am.* 44. 196
Felicitatis ædes, 4 *Ver.* 57. 277
ferculis ſigna ante triumphum ferebantur, 1 *Ver.* 21. 462

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ferre judicem, *Roſc. Com.* 15. 269
ferre in ſenatu ſententiam, 2 *Ver.* 30. 630
ferrum Phrygium, *Roſc. Am.* 32. 174
Fetiales, 5 *Ver.* 19. 334. cognoſcebant de iis, qui propter violatum fœdus dedendi erant hoſtibus, *ibid.*
fide conſcientiæ commoveri, *Roſc. Com.* 16. 270
fideicommiſſa olim legibus improbabantur, *Roſc. Com.* 8. 249. poſtea valebant, *ibid.* non per formulam petebantur, *ibid.*
fideicommiſſarius, *ibid.*
fidem alicui habere ſuarum rerum, 2 *Ver.* 53. 665
C. Fidiculanius Falcula, *Act.* 1 *Ver.* 13. 393
fiducia, *Roſc. Com.* 6. 240. & *Cæc.* 3. 476
fiducia pro pignore, *Roſc. Com.* 6. 241
figura ſtatuæ, 1 *Ver.* 21. 462
fiſcus, 3 *Ver.* 79. 151
fiſcus ſparteum utenſile ad pecuniam cuſtodiendam, *Act.* 1 *Ver.* 8. 373
flagitare & poſtulare ut differant, *Quint.* 3. 19
fœderum tria genera, 3 *Ver.* 6. 13
fœnus exercebant Romani in provinciis, 1 *Ver.* 36. 494
formula, *Cæc.* 18. 531
formula caput edicti Prætoris, *Quint.* 8. 36, 37
formula qui cadebant, *Quint.* 14. 56
formula Octaviana, 3 *Ver.* 65. 123
formulæ de omnibus rebus conſtitutæ, *Quint.* 20. 79
formulas edebant petitores; ſi recte eas recuſaret reus, cauſſa cadebat petitor, *ibid.*
formulæ juris de omnibus rebus ſunt conſtitutæ, *Roſc. Com.* 8. 248
formulam Prætor recuſare non poteſt, quam petebat actor, *ibid.* 249. Exceptionem interdum adjiciebat Prætor, *ibid.*
formula qui cadebat, cauſa cadebat, *ibid.*
fornix Fabianus, *Act.* 1 *Ver.* 7. 369
fortiſſime injuriam facere, *Qu.* 8. 41
fortunæ, non opes tantum ſignificat, ſed caput, exiſtimationem, 1 *Ver.* 29. 480
forum ornare, 1 *Ver.* 54. 543
forum pro conventu, 2 *Ver.* 17. 606
forum agere, 2 *Ver.* 70. 691. & 3 *Ver.* 15. 29
forum ornatum, 4 *Ver.* 3. 188
fraudari, *Quint.* 16. 64
fraudator, *ibid.*
fraus pro pœna, 1 *Ver.* 41. 514
fretu pro freto, 5 *Ver.* 66. 414
frigida calumnia, *Cæc.* 21. 543
fructum capere, *Cæc.* 4. 483
frugi homo, *Font.* 13. 454
frumentum in cellam imperabant Prætores, *Div.* 10. 311
frumentum omne genus penſitationis, 2 *Ver.* 2. 569
frumentum in cellam ex S C. prætoribus in provinciis decernebatur, 3 *Ver.* 81. 155
furiis agitari quid ſit, *Roſc. Am.* 24. 159
P. Furius accuſavit Serg. Galbam repetundarum, *Div.* 20. 338
futurum omnibus generibus adponitur, *Roſc. Am.* 5. 122

G.

in Galliam fuiſſe, *Quint.* 11. 47
Gelenſes, 3 *Ver.* 43. 87
Gelenſes, Gelani, 4 *Ver.* 33. 240
Gellius & Lentulus cenſores, *Act.* 1 *Ver.* 18. 403
gemina audacia, *Roſc. Am.* 41. 191
geminus, *Roſc. Com.* 18. 275
geminus & ſimillimus, 3 *Ver.* 66. 126
genus. in hoc genere, *Cæc.* 20. 540
gerens bene ſui negotii, *Quint.* 18. 78
gerere ſocietatem, *Quint.* 3. 17. *ſeq.*
geſtu ac motu obruere, *Div.* 14. 322
gladiator plurimarum palmarum, *Roſc. Am.* 6. 125
gladiator pro homine nequam & viliſſimo, *Qu.* 7. 33. pro ſicario, *ibid.* 34
a gladiatore recedere, *Roſc. Am.* 41. 191
gladiatores, *Quint.* 21. 84
gladiatores in conviviis Romanorum exhibebantur, *Roſc. Am.* 14. 140
gladio tuo, *Cæc.* 29. 570
Glauciæ lex de comperendinatione, 1 *Ver.* 9. 431. dicitur & Servilia, *ibid.*
Græca ſacra, 4 *Ver.* 51. 209
Græci otioſi & leves, 1 *Ver.* 24. 468
Græco more bibere, 1 *Ver.* 25. 472
Græcorum mos in convivio inſtruendo, 1 *Ver.* 26. 471
gratia amicorũ copia, *Act.* 1 *Ver.* 9. 376
gratia & potentia ut differant, *Cæc.* 25. 556
gratulationes, 4 *Ver.* 43. 255
grave judicium, *Roſc. Com.* 9. 251

H. Ha-

H.

HAbere quod liqueat, *Cæc.* 11. 504
habere officium & ſtudium erga aliquem, *Quint.* 25. 93
habere in Sicilia, 3 *Ver.* 41. 81
habes te præclare, 2 *Ver.* 60. 677
hac una in re, *Div.* 18. 334
hærere peccatum alicui, *R. C.* 6. 242
ad Haliuntium, 4 *Ver.* 23. 221
heredem inſtitui honor erat, *Qu.* 4. 19
heres inſtitutus, *Cæc.* 18. 533
heres non poteſt agere, niſi ea parte, qua heres eſt, *Roſc. Com.* 18. 276
hic ille, ut *hic* reſpondeat remotiori, *ille* propinquiori, *Roſc. Com.* 2. 229
Hieroduli, *Div.* 17. 331
Himeræ figura, 2 *Ver.* 35. 637
Hiſtrionica turpis, *Roſc. Com.* 6. 243
hoc itineris, 5 *Ver.* 49. 387
homo pro ſervo, *Quint.* 19. 77
honoraria opera amici, *Cæc.* 2. 474
honorarius arbiter. honorarium arbitrium. honorariæ actiones, *Roſc. Com.* 5. 239
honorificum erat ex teſtamento amici aliquid accipere, *Cæc.* 4. 483
honoris gratia nominare, *Quint.* 7. 33
honos pro præmio, remuneratione, *Roſc. Am.* 37. 184
horæ inæquales Romæ, *Roſc. Am.* 7. 127
hortatur hoc natura, 1 *Ver.* 41. 510
Hortenſii diviſiones, ſeu partitiones, *Div.* 14. 320
hoſpites, *Div.* 15. 326
per hoſpitium, 5 *Ver.* 41. 374
huic homini criminis iſtius nomen ad Prætorem deferunt, 2 *Ver.* 28. 625
humanitas, 4 *Ver.* 44. 258

I.

IAcent pretia prædiorum, *R. C.* 12. 260
jacere, *Roſc. Com.* 1. 228
jacere crimen, adulteria, *R. C.* 9. 252
jacet res in controverſiis, *Quint.* 21. 83
id ætatis filii, pro ejus ætatis, *Roſc. Am.* 23. 158
idiotæ, 4 *Ver.* 2. 187
jejuna calumnia, *Cæc.* 21. 543
Ietini, 3 *Ver.* 43. 87
ignis e ſpecula adventum piratarum ſignificabat, 5 *Ver.* 35. 362
ignominia affectus ſalvis bonis miſer eſt, ſed non miſerrimus, *Qu.* 15. 59
ignorare aliquem pro non noſſe, *Act.* 1 *Ver.* 10. 379
ignotus, qui non novit, 1 *Ver.* 7. 426
illud tuum, *Cæc.* 23. 545
illudere exiſtimationi, *Roſc. Com.* 13. 265
illuſi & irriſi, 3 *Ver.* 12. 24
imagines, 5 *Ver.* 14. 326
imbibit, *Quint.* 6. 32
immanitas, 5 *Ver.* 43. 378
immaturitas, *Quint.* 26. 96
imminuta libertas, eſt accepta injuria, *Cæc.* 12. 511
immunes, 3 *Ver.* 6. 13
imperare frumentum in cellam, *Div.* 10. 311
imperator, *Quint.* 7. 33
imperatoribus injuſſu ſenatus non licebat de provincia decedere, 1 *Ver.* 29. 479
cum imperio eſſe, 5 *Ver.* 29. 353
imperium ſummum erat penes Proconſules & Proprætores, 2 *Ver.* 5. 578
impetus armorum, *Cæc.* 15. 521
implacatus, *Roſc. Am.* 30. 170
imperfecto utebantur pro futuro de rebus quæ certo futuræ erant, 5 *Ver.* 49. 387
improbitas, *Cæc.* 1. 469
improbitas quæſtus, 3 *Ver.* 46. 93
imprudentia accidere, 3 *Ver.* 11. 23
impulſus ſcutorum, *Cæc.* 15. 521
in unius eſſent poteſtatem pro poteſtate, 2 *Ver.* 27. 624
inantiquum, 4 *Ver.* 45. 259
inauditum facinus, *Quint.* 25. 94
incenſi vendebantur, & illorum bona, *Cæc.* 34. 588
incertum. ad incertum revocare bona, *Cæc.* 13. 515
incognita re, *Cæc.* 10. 503
index, *Div.* 10. 314. qui indices poſſint eſſe, *ibid.* & in quibus cauſſis, *ibid.*
indicium poſtulare, *ibid.*
indicium pro indicii præmio, *Roſc. Am.* 37. 184
induere ſe, 2 *Ver.* 42. 647. *Induere ſe in laqueos*, ibid. & 5 *Ver.* 29. 352
indulgentia pro benevolentia, charitate, 1 *Ver.* 44. 520
inertes qui? 4 *Ver.* 38. 247
inertia, 1 *Ver.* 13. 441
inertia laboris, *Roſc. Com.* 8. 248
inferre ſe pro ſe ingerere, *Cæc.* 5. 485

 in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

inſirmare teſtes, *Cæc.* 10. 504
informare cauſſam, *Quint.* 10. 44
infulæ ſacerdotum inſignia, 4 *Ver.* 50. 266
ingenioſi & ſollertes docent iracundius, *Roſc. Com.* 11. 257
ingratiis, *Quint.* 14. 57
ingredi diſputationem, *Cæc.* 27. 563
injicere pro leviter mentionem facere, *Quint.* 21. 83
iniqua defenſio, *Cæc.* 23. 545
iniqua & incommoda quædam in rep. ſunt ferenda majorum malorum avertendorum cauſſa, 3 *Ver.* 35. 67
injuria, *Cæc.* 22. 545
injuria & contumelia ut differant, *Quint.* 31. 110
injuria damni ſc. dati, *Roſc. Com.* 11. 258
injuria pro damno accepto, & quod non jure fit, *Roſc. Com.* 8. 250
injuriæ pœna, *Cæc.* 12. 512
injuriam decernere, poſtulare, *Qu.* 21. 85
injuriarum judicium capitale, *Cæc.* 3. 479
injuſtum impiumque bellū, *Div.* 19. 336
innuere, *Quint.* 5. 23
inſania nimia rei alicujus cupiditate, 4 *Ver.* 1. 184
inſignis, *Quint.* 7. 33
inſignis injuria, *Cæc.* 13. 513
inſignite improbus, *Quint.* 23. 89
inſinuare pro inſinuare ſe, 3 *Ver.* 67. 128
inſolentia fori judiciorumque, *Roſc. Am.* 31. 172
inſtitutus ſecundum filium heres, 1 *Ver.* 41. 511
inſtrumentum, 3 *Ver.* 21. 42
integri, *Cæc.* 15. 521
integri homines, *Div.* 3. 293
intendere, *Quint.* 28. 103
intendere litem pro controverſiam movere, *Cæc.* 7. 493
inter ſicarios, i. de ſicariis, *R. A.* 5. 122
inter duos annos, per duos annos, *Quint.* 14. 56
inter manus auferri, 5 *Ver.* 11. 318
intercalarium 40 dies longum, 2 *Ver.* 52. 683
interceſſor, *Roſc. Am.* 38. 186
intercludi inſidiis, *Cæc.* 29. 571
interdicere & edicere ut differant, *Cæc.* 8. 496
interdictum pro edicto, *Cæc.* 29. 569
interdictum & edictum ut differant, *Cæc.* 8. 496
interdictum prætoris, *Cæc.* 3. 479
inter interdictum & actionem quid interſit, *ibid.* 480
interdictū de vi & vi armata, *Cæc.* 12. 509
interdictum de vi armata quomodo differebat de interdicto de vi privata, *Cæc.* 8. 497
interkalares Kalendæ, *Quint.* 25. 94
interpellare, 1 *Ver.* 27. 478
interpretes, *Act.* 1 *Ver.* 12. 387
intertrimentum, 1 *Ver.* 50. 538
intra decem annos, *Act.* 1 *Ver.* 13. 389
intra Kalendas, *ibid.*
intus canere, 1 *Ver.* 20. 458, 459
inveſtigare pro perveſtigare, *Act.* 1 *Ver.* 16. 399
invitare tecto ac domo, 4 *Ver.* 11. 202
ab invocatione deorum incipiebant oratores, *Div.* 14. 319. aut a reprehenſione temporis, *ibid.*
ipſe honorifice poſitum, 2 *Ver.* 8. 585
ire in poſſeſſionem, *Quint.* 27. 100
ita pro itaque, 3 *Ver.* 80. 155
ita mihi deos velim propitios, *Div.* 13. 318
judex quæſtionis, 1 *Ver.* 60. 563
judex eſſe non poteſt Ædilis, *Act.* 1 *Ver.* 10. 380
judex eſt arbiter in judiciis bonæ fidei, *Roſc. Com.* 3. 231
judicare grave onus erat, 1 *Ver.* 8. 428. & 60. 563
judicare pro fateri, oſtendere, *Roſc. Com.* 4. 236
judicare & res dicere ut differant, 3 *Ver.* 88. 168. & *Cæc.* 10. 503
judicare rem, 4 *Ver.* 45. 259
judicatum pro certum, exploratum, 1 *Ver.* 2. 415
a judice ad arbitrum non licebat cauſam deferre, *Roſc. Com.* 4. 236
ad judicem, *Roſc. Com.* 15. 269
judicem ferre, *ibid.* Actor ferebat judicem, reus aut probabat, aut improbabat, *ibid.*
judices quomodo potuerint ſupponi, *Cæc.* 10. 503
judices in privatis cauſis prætores in provinciis decernebant, 2 *Ver.* 29. 627
judices improbi facile ſupponi poterant pro veris, volente judice quæſtionis, 1 *Ver.* 60. 563
judices forte lecti non confidebant niſi citati, 1 *Ver.* 60. 563

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

judices, cum grave eſſet judicium, ampliabant, præſertim ſi condemnandus eſſet, ſin abſolvendus, ſtatim judicabant, *Cæc.* 2. 474
judices dabat Prætor, *Cæc.* 3. 478. formula judices dandi, *ibid.*
judices ſorte lecti a Prætore urbano conſignabantur in tabulis, 1 *Ver.* 61. 562
judices in Verris cauſſa, *Act.* 1 *Ver.* 1. 349
judices in judicio publico, *Roſc. Am.* 1. 115
judices legebat accuſator & reus, *Roſc. Am.* 3. 120. uterque rejiciebat ſuſpectos, *ibid.*
judices cum daret Prætor, ſorte legebantur, & in rejectorum locum fiebat ſubſortitio, *ibid.*
judices dabantur, qui reis placuiſſent, *Quint.* 9. 42
judices jurati cognoſcebant, *Qu.* 20 80
judices Romæ diverſis ex ordinibus fuerunt diverſis temporibus, *Font.* 8. 444
judices erant privati, *R. C.* 4. 232, 233. non poterant judicare niſi de ſumma definita, *ibid.*
judices ſunt plerumque indocti, etiam ruſtici, *Cæc.* 23. 546
judicia publica, *Div.* 1. 285
judicia exercebantur in foro, *Cæc.* 1. 465
judicia privata quæ infamiam afferunt, *Cæc.* 3. 476
judicia non in curia, ſed in foro exercebantur, 5 *Ver.* 48. 385
judicia ordinaria & extraordinaria, *Cæc.* 3. 479
judicia bonæ fidei unde dicta, *Roſc. Com.* 4. 234
judicia equeſtri ordini ademta & reſtituta ſenatui a Sulla, *Div.* 3. 292
judicibus interdum caligo offunditur, *Cæc.* 2. 473
judicii ſui homo, 1 *Ver.* 7. 426
judicium dare, *Div.* 17. 331
judicium accipere, *Qu.* 20. 78. & 21. 83
judicium pro arbitrium, *Roſc. Com.* 3. 231
judicium reddere, *Quint.* 22. 87
judicium uſitatum, *ibid.*
judicium in judiciis, in quibus additur ex bona fide, eſt arbitrium, *Roſc. Com.* 9. 251
judicium grave eſt turpe, infame, *ibid.*
judicium de falſo & corruptis litteris, non erat rei capitalis judicium, 2 *Ver.* 38. 642
judicium dare in ea verba, 2 *Ver.* 11. 592
judicium dare quid, *ibid.*
judicium populi. ad illud pertinebat perduellionis crimen, 1 *Ver.* 5. 421. ut & violatæ libertatis, *ibid.* ſed lege Iulia de vi ad publicum Prætoris judicium fuit tranſlatum, *ibid.*
judicium damni injuria conſtituere, *Roſc. Com.* 11. 258
judicium. in judicium adducere, & in jus ut differant, *Quint.* 9. 43
judicium & arbitrium ut differant, *Quint.* 3. 18. judicia quæ arbitria dicebantur, *ibid.*
judicium graviſſimum de ſe male judicare, *Quint.* 9. 42
in judicium habere, *Roſc. Com.* 17. 272
judicum libelli ſortitionis interpolati, *Act.* 1 *Ver.* 10. 380
judicum nomina, qui erant judicaturi in aliqua cauſſa, in album inſcribebantur, *Act.* 1 *Ver.* 6. 366
juga in agris, 3 *Ver.* 11. 21
ad jugera xxx, 3 *Ver.* 49. 96
jugere, 3 *Ver.* 47. 93
jugulari dicuntur, qui damnantur judicio turpi, *Quint.* 13. 53
Iulia repetundarum, 1 *Ver.* 9. 433
jumentum etiam eſt vehiculum, *Cæc.* 19. 534
Iunianum conſilium, *Act.* 1 *Ver.* 10. 380
Iunius Quæſitor fuit in Cluentii cauſſa, *ibid.*
Iunius damnatus quod judices ſuppoſuerit, 1 *Ver.* 60. 561
Iuno Sami dicitur nata eſſe & Iovi elocata, 1 *Ver.* 19. 455
Iupiter Vrius, 4 *Ver.* 58. 280
Iupiter Imperator, *ibid.* 279
Iupiter, Deus Fidius, jurisjurandi præſes, *Font.* 10. 447
jura religionum in bello, 4 *Ver.* 55. 274
jurabant judices, *Quint.* 20. 80
jurare in litem, *Roſc. Com.* 1. 228
jure ſuo, 2 *Ver.* 14. 601
jure ſummo contendere, *Cæc.* 23. 548
in jure, h. e. ubi quæſtio juris eſt, *Cæc.* 25. 554
in jure eſſe, pro in lege ſcriptum eſſe, *Cæc.* 24. 549
ex jure Quiritium habere aliquid quid ſit, 2 *Ver.* 11. 593
juris civilis laus, *Cæc.* 24. 553
juris ſui judiciique homo, 1 *Ver.* 7. 426

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

juriſjurandi ſub conditione quæ relinquuntur, a Prætore reprobantur, 1 *Ver.* 47. 530
juriſconſultorum de eadem re diverſæ ſunt ſententiæ, *Cæc.* 7. 492
juriſconſultorum auctoritas, *Cæc.* 23. 546
juriſdictio pro jure, quod magiſtratus reddunt, 4 *Ver* 55. 274
juriſdictionis verbo etiam poſſeſſionis datio continetur, 1 *Ver.* 48. 534
juriſdictionis Prætoris urbani duæ ſunt partes, 1 *Ver.* 40. 507
jus, *Cæc.* 4. 481. juris ratio, *ibid.* jure ſummo agere, *ibid.* jus certum, *ibid.*
jus, officium, *Cæc.* 32. 579
jus imagines prodendæ ad memoriam, 5 *Ver.* 14. 326
jus poſtulare, *Quint.* 21. 85. & 31. 108
jus par, *Quint.* 22. 86
jus pro loco, in quo jus dicitur, *Qu.* 25. 95
jus eripere, *Quint.* 28. 102
jus & judicium ut differant, *Cæc.* 1. 466
jus commune, *Cæc.* 4. 480. ſingulare, *ib.*
jus dicere, & res judicare ut differant, 3 *Ver.* 88. 168
jus callidum verſutumque, *Cæc.* 23. 549
jus ſuum tenere, *Cæc.* 11. 507
jus pro loco ubi jus dicitur, *Cæc.* 19. 536
jus experiri, *Cæc.* 13. 516
jus varium eſt controverſum, *Cæc.* 24. 551
jus Quiritium, *Cæc.* 32. 585
jus civile proprie prudentum reſponſa, *Cæc.* 24. 551
jus civile, *Cæc.* 2. 472
jus. in jure veteri multa ſunt mutata poſteris temporibus, *Cæc.* 7. 492.
in jus adducere, & in judicium quomodo differant, *Quint.* 9. 43.
per jus & magiſtratum defendere, *Quint.* 21. 84
jus pro ſuo jure, 5 *Ver.* 1. 298
juſſum & decretum prætoris ut differant, *Quint.* 20. 78
juſta ſolvere, *Roſc. Am.* 9. 130
juſtus & bonus vir, *Cæc.* 27. 563

L.

LAbes ac pernicies provinciæ, *Act.* 1 *Ver.* 1. 351
labor pro angaria, munere, 4 *Ver.* 10. 201
laborare pro ſollicitum eſſe, *Cæc.* 28. 567
laboribus & periculis, 5 *Ver.* 70. 422
laceraare reliquias vitæ, *Quint.* 15. 64
lædi quis poteſt juſte, *Div.* 18. 333
læti agri, 3 *Ver.* 51. 101
lanæ publicæ Mileſiorum, 1 *Ver.* 39. 490
laniſta, *Roſc. Am.* 6. 125
de lapide empti, *Quint.* 15. 60
lapis, in quo ſtabant præcones, & venales, *ibid.*
Latinæ linguæ paupertas, *Cæc.* 18. 530
Latine loqui, *Cæc.* 20. 539
Latine loqui, non accuſatorie, 4 *Ver.* 1. 185
latitare quis dicatur, *Quint.* 19. 75
latro & prædo ut differant ab hoſte, 5 *Ver.* 30. 353
latrocinium, fraus, dolus, *R. A.* 22. 156
laudabantur rei in judiciis a viris gravibus, 5 *Ver.* 22. 339
lautumiæ, 1 *Ver.* 5. 422
legare, *Cæc.* 4. 483
legare uſumfructum, *ibid.*
legati provinciales qui? 3 *Ver.* 95. 178
legati civitatum ex provinciis edebant poſtulata Conſulibus, menſe Februario, 2 *Ver.* 42. 648
legati decem mittebantur in gentem primo ſubactam, quæ jura ei præſcriberent, 2 *Ver.* 13. 597
legati miſſi ad fœdus faciendum jus invidioſe & oratorie Cicero transferet ad legatos Procoſſ. 1 *Ver.* 34. 490
legationes ex provinciis Romam mittebantur, vel ad laudandos præfectos provinciarum, vel ad accuſandos, *Act.* 1 *Ver.* 3. 356
legatorum ſanctitas, 1 *Ver.* 33. 489
legatus pro quæſtore, *Act.* 1 *Ver.* 4. 360
legatus pro deputatus, 4 *Ver.* 42. 253
lege agere, *Cæc.* 33. 586
lege venit hereditas ad gentem Minuciam, 1 *Ver.* 45. 523
lege agere in hereditatem, *ibid.*
lege repetundarum quod fuerit ſupplicium conſtitutum, 1 *Ver.* 3. 417
legem repetundarum primam tulit L. Piſo Frugi, 3 *Ver.* 84. 160
leges quantum præſtent edicto Prætoris, 1 *Ver.* 41. 514
leges cenſoriæ, 1 *Ver.* 55. 546
legis vim ſubire, *Cæc.* 34. 590
legis mens, non verba reſpicienda, *Cæc.* 18. 530
legitimæ controverſiæ, *Cæc.* 16. 526
legitime, *Cæc.* 20. 540
legitimum tempus, *Act.* 1 *Ver.* 11. 384

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

lemniſcatæ coronæ, *Roſc. Am.* 35. 179
lentitudo, 4 *Ver.* 61. 285
Lentulus & Gellius cenſores, *Act.* 1 *Ver.* 18. 403
Cn. Lentulus Marcellus quis, *Div.* 4. 298
Cn. Lentulus & L. Gellius Conſules, 2 *Ver.* 38. 643
lex pro judicato, *Cæc.* 14. 519
lex venditionis decumarum, 3 *Ver.* 6. 13
lex operi faciundo, 1 *Ver.* 55. 546
lex pro pactione, conditione, 1 *Ver.* 54. 545
lex pro lege duodecim tabularum, *Cæc.* 19. 535
libella pro parva pecunia, *Roſc. Com.* 4. 233
libelli, quibus judicum nomina continebantur, *Act.* 1 *Ver.* 6. 366. ſervabantur a quæſtore, *ibid.* diſtribuebantur per tribus, *ibid.* 367
Liber populus, 3 *Ver.* 6. 12
Libera, quæ & Proſerpina, 4 *Ver.* 48. 261
Liberæ civitates, 4 *Ver.* 30. 236
liberalis homo, bene merendi de omnibus cupidus, 2 *Ver.* 11. 590
liberare provinciam, 2 *Ver.* 30. 630
Liberi fœdere, aut ſine fœdere, 3 *Ver.* 6. 12
Liberi populi, 3 *Ver.* 88. 168
libertas imminuta, eſt accepta injuria, *Cæc.* 12. 512
liberti Veneris, *Div.* 17. 330
liberti raſo erant capite, *Roſc. Com.* 6. 245. & homines molles, *ibid.*
licentia, *Quint.* 30. 105
licere quid dicatur, *ibid.* 107
lictores carnificis munere fungebantur, 5 *Ver.* 43. 377
lis privata, & capitalis, *Roſc. Com.* 8. 250
lis vindiciarum, 1 *Ver.* 45. 523, 524
litem æſtimare, *Act.* 1 *Ver.* 13. 391
lites æſtimatæ, 5 *Ver.* 49. 387
litteræ, hoc eſt acta publica, 5 *Ver.* 63 410
litteræ pro tabulæ accepti & expenſi, 4 *Ver.* 12. 203
litteras publicas Sthenii nomine corrumpere, 2 *Ver.* 42. 649
loco poni, 5 *Ver.* 15. 326
locum ſuum obtinere, *Quint.* 13. 53
locupletes teſtes cur dicantur, *Roſc. Com.* 14. 267
locus ſuperior in foro, & campo Martio, 1 *Ver.* 5. 423
locus ſuperior aliquis fuit in campo Martio æque ac in foro, ex quo verba faciebant magiſtratus ad populum, 5 *Ver.* 58. 422
lucri cauſſa plerique ſunt malefici, *Roſc. Am.* 30. 170
lucri dare, 3 *Ver.* 32. 61
ludi victoriæ, *Act.* 1 *Ver.* 10. 383
ludi plebeii, *ibid.*
ludi votivi & Romani, & victoriæ, ac plebeji, *Act.* 1 *Ver.* 18. 402
ludorum diebus judicia non habebantur, *Act.* 1 *Ver.* 10. 382
luteus homo, 3 *Ver.* 14. 27
luxuries in urbibus omnium malorum cauſſa, *Roſc. Am.* 27. 164

M.

MÆcenatis avus fuit Cæcina, *Cæc.* 1. 461
Mænia columna, *Div.* 16. 327
magiſter ſocietatis, 2 *Ver.* 70. 690
magiſter convivii, 5 *Ver.* 11. 318
magiſter auctionis, *Quint.* 15. 63
magiſtratus minores, 1 *Ver.* 16. 449
magiſtratus provinciales non ante deponebant faſces, quam in urbem redierant, 2 *Ver.* 4. 576
magiſtratus majores, quam diu in magiſtratu ſunt, in jus vocari non poſſunt, 1 *Ver.* 52. 540. minores poſſunt, *ibid.*
magiſtratus. per jus & magiſtratum defendere, *Quint.* 21. 84
magiſtratus & judices eodem tempore non poterant eſſe, *Act.* 1 *Ver.* 10. 380
magiſtri curiæ ſunt diviſores, *Act.* 1 *Ver.* 8. 374
pro magiſtro, 2 *Ver.* 70. 690
L. Magius, 1 *Ver.* 34. 490
magnificentia, *Roſc. Com.* 8. 248
magnus defenſor, *Div.* 7. 304
male agere, *Quint.* 27. 100
male agere pro mala fide in re verſari, *Quint.* 16. 65
maleficia pertinent ad rempublicam, *Cæc.* 2. 475
ad maleficium nemo ſine ſpe atque emolumento accedit, *Roſc. Am.* 30. 170
mali locum mutant, non ingenium, *Quint.* 3. 17
malitia pro malitioſa juris interpretatione, *Cæc.* 1. 466

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

malle potius, *Div.* 6. 303
Mamertini ſunt Meſſanenſes, 2 *Ver.* 75. 700
manceps, *Roſc. Am.* 8. 128
Mancinus, *Cac.* 33. 587
mancipes, *Div.* 10. 313. 1 *Ver.* 54. 543. & 3 *Ver.* 75. 143
mancipi res, *Cac.* 26. 556, 558
mancipii jus, *ibid.* 556
mandatu, *Cac.* 7. 490
mandatum, *Cac.* 3. 476
M. Manilius ſummus I C. *Cac.* 24. 552
manu conſertum, *Cac.* 1. 468
manubiæ quid, 1 *Ver.* 59. 559
manum facere, *Cac.* 12. 507
manum ejus prehendebant veteres, qui valde aliquid rogabant, *Qu.* 31. 109
manupretium, 1 *Ver.* 56. 551
Marcellea, 2 *Ver.* 21. 612
Marcelli Siculorum patroni, & cur? *Div.* 4. 298
M. Marcelli monumenta, 1 *Ver.* 4. 420
C. Marcellus recreavit Siculos, 2 *Ver.* 3. 573
mare dicitur omnia expiare, *R. A.* 26. 161
Mars communis, 5 *Ver.* 49. 390
materies & indoles M. Catonis, 3 *Ver.* 68. 130
matres, uxores, ſorores in epilogo producebantur, *Font.* 17. 458
matute, *Cac.* 4. 483
maxime ſolet ſuperlativis jungi. *Maxima remotiſſimi*, 2 *Ver.* 66. 685
medimna & medimni, 3 *Ver.* 30. 57
medimna non notat mille medimnos, *ibid.*
Melitenſe linum, 5 *Ver.* 11. 316
Melitenſis veſtis, 2 *Ver.* 72. 694
Memmia lex, *Roſc. Am.* 20. 148
mendacem & inter perjurum parum intereſt, *Roſc. Com.* 16. 269
mendacii fœditas, *ibid.*
Meneni, & Menanini, 3 *Ver.* 43. 86
menſes Græcorum quomodo Lunæ & Solis curſui conveniant, 2 *Ver.* 52. 662
menſum pro menſium, 2 *Ver.* 74. 698
mercedis ac præmii dare, 3 *Ver.* 61. 116
merere pro accipere, lucrari, 4 *Ver.* 60. 283
Meſſana, 1 *Ver.* 9. 435
Metelli tres, *Act.* 1 *Ver.* 9. 377, 378. fiunt fato Conſules, *ibid.*
Metellus Numidicus, 4 *Ver.* 66. 293
Metellus Dalmaticus Caſtoris ædem condidit, 1 *Ver.* 59. 559
M. Metellus Prætor de pecuniis repetundis quæſtionem ſortitus eſt, *Act.* 1 *Ver.* 8. 372
metuentium corpus cur perhorreſcat, *Div.* 13. 318
mihi ſæpe abundat, 1 *Ver.* 32. 486
Mileſii claſſem præſidiariam habebant, 1 *Ver.* 34. 490
militiam detrectantium bona vendebantur, & ipſi quoque homines, *Cac.* 34. 588
mille ſeſtertia pro decies nunquam dixerunt veteres, 1 *Ver.* 14. 445
miniſtrare belli adjumenta, 5 *Ver.* 47. 384
Minos judex inferorum a Virgilio deſcribitur tanquam Prætor Romanus, *Aſcon. in argum.* 1 *Verrinæ*, 408
minus uno, eſt excepto uno, 1 *Ver.* 56. 554
minus dimidium, pro minus quam dimidium, 1 *Ver.* 47. 530
miſericordia aliena vivere, *Roſc. Am.* 50. 205
mittere in poſſeſſionem, *Quint.* 26. 98. vid. poſſeſſio.
mittere qui nuncient, *Act.* 1 *Ver.* 8. 372
mittere in conſilium, *Quint.* 10. 44. & 1 *Ver.* 9. 433. In judiciis publicis, cum præco dixiſſet, utrumque oratorem dixiſſe, orator dimittebat judices ad dicendum ſententiã, *Qu.* 10. 44. in privatis judiciis quæ ratio fuerit in conſilium eundi, *ibid.*
modo & ratione, *Quint.* 7. 33
mœnia pro domibus, 5 *Ver.* 37. 365
moliri, 5 *Ver.* 34. 360
moliri quid proprie, 1 *Ver.* 50. 537
monumentis notari, *Font.* 1. 431
moram afferre, 2 *Ver.* 59. 674
moratores, oratores qui moram faciunt in judiciis, *Div.* 15. 326
morbus de nimia rei alicujus cupiditate, 4 *Ver.* 1. 184
more & exemplo fieri, *Cac.* 12. 512
moribus deduci e fundo, *Cac.* 7. 493
moribus vis fieri ut dicatur, *Cac.* 1. 467, 468
mors dicitur exilium, *Quint.* 13. 53
mos eſt juris civilis pars, *Cac.* 1. 469
moveri loco, *Cac.* 13. 513
Mucia, 2 *Ver.* 21. 612
mucro defenſionis, *Cac.* 29. 570

mu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

mulieres olim fuerunt ſub tutoris poteſtate atque auctoritate perpetuo, *Cæc.* 25. 555
multa cum a magiſtratu impoſita eſſet, certatio multæ ad populum erat, 1 *Ver.* 60. 560
municipia, *Roſc. Am.* 6. 124
munire viam, *Font.* 4. 437. & *Cæc.* 19. 535
Murgentina, 3 *Ver.* 43. 87
Mutia, *Div.* 17. 332
Mutii Scævolæ duo, *Cæc.* 24. 552
Mutius, *Div.* 17. 332
mutuum aut contrahebatur nominibus, aut chirographis, aut ſyngraphis, aut teſtibus, *Roſc. Com.* 5. 237

N.

N. L. quid notet, & quando uſi ſint judices, 1 *Ver.* 9. 431
næ particula affirmandi mendoſe ſcribitur pro ne, *Font.* 6. 441
nam pro atqui, 2 *Ver.* 30. 628. & 3 *Ver.* 85. 161
nam pro jam, 1 *Ver.* 49. 535
Narbo Marcius, *Font.* 1. 431
natalis dicebatur dies reſtitutionis ab exilio, *Quint.* 13. 53
naturæ obſequi, *Quint.* 30. 105
ne particula affirmandi, non næ, *Font.* 6. 441
neceſſaria ratio, *Quint.* 17. 68
neceſſatius, *Act.* 1 *Ver.* 11. 386
neceſſitas, 5 *Ver.* 12. 324
neceſſitas, neceſſitudo, *Roſc. Am.* 24. 159
nefarius, 1 *Ver.* 2. 416
negationes duæ non nunquam fortius negant, 2 *Ver.* 25. 618
negotiator & mercator ut differant, 2 *Ver.* 77. 702
negotiatores qui, *Font.* 1. 430
negotium pro lite, *Cæc.* 11. 507
nepotes, 3 *Ver.* 79. 152
nequam homo, *Font.* 13. 453
nequitia, 5 *Ver.* 23. 341
Netini, 5 *Ver.* 22. 328
nexa, *Cæc.* 34. 591. propria erant civium Romanorum, *ibid.* 592
ni furtis quæſtum faceret, 5 *Ver.* 54. 396
nimis. non nimis ſevere, *Div.* 22. 341
nihil videtur, *Roſc. Com.* 7. 245
niſi pro ſed, *Roſc. Am.* 35. 179
nobilis & notus ut differant, *Act.* 1 *Ver.* 5. 363
nomen cellæ, pro prætextu cellæ, 3 *Ver.* 95. 178
nomen pro nobilitate, 2 *Ver.* 21. 612
nomen abſentis deferre non licebat, 2 *Ver.* 38. 643
nomen. ex nominibus hominum olim captabant omina, 2 *Ver.* 6. 581
nomen pro cognomine, *Cæc.* 10. 501
nomen non tantum articulos debitorum, ſed etiam caput cujusvis rei, quæ in tabulas refertur, notat, 2 *Ver.* 42. 648
nomina. in nominibus pecunia, 5 *Ver.* 7. 310
nomina, id eſt, capita accuſationum, 1 *Ver.* 39. 504
nominari, 5 *Ver.* 4. 305
nomine heredis, *Cæc.* 7. 490
nomine & re opponuntur, 5 *Ver.* 25. 343
nomine probabili error objici judici poteſt, *Cæc.* 25. 553
nominibus certis pecuniam debere, *Quint.* 11. 47
nominibus quomodo mutuum contrahebatur, *Roſc. Com.* 5. 237
nominibus aliquot de capite detraxit, 1 *Ver.* 3. 421
non modo, pro non modo non, *Act.* 1 *Ver.* 3. 357
non modo pro non dico, 2 *Ver.* 24. 618
Nonis Decembribus tribuni pl. creabantur, *Act.* 1 *Ver.* 10. 381
notio & cognitio cauſſæ, *Cæc.* 12. 511, 512
notus & nobilis ut differant, *Act.* 1 *Ver.* 5. 365
notus, qui novit, 1 *Ver.* 7. 426
novi homines, *Font.* 6. 443
novum ſcelus, inauditum, *Roſc. Am.* 1. 115
nudus in cauſſa deſtitutuſque, *Cæc.* 32. 579
nugatorius, *Cæc.* 23. 546
nulla debetur, 2 *Ver.* 17. 606
nulli conſilii, *Roſc. Com.* 16. 271
numen dei, *Font.* 10. 447
numerata pecunia, *Cæc.* 4. 482
numerorum Romanorum notæ, *Roſc. Com.* 1. 226
nunc maxime, *Roſc. Am.* 45. 198
nundinatio, 5 *Ver.* 5. 306
nuper de tempore longinquo, 2 *Ver.* 49. 658

O. Obli-

O.

OBligatio, *Cæc.* 3. 476
obligatio quæ nominibus fieri ſolebat qualis, 1 *Ver.* 36. 494
obligatio litteraria ita civibus Romanis, ut in provinciis ea homines adſtringerentur, *Font.* 1. 429
obſcurus, qui occultat ſua conſilia, *Act.* 1 *Ver.* 2. 353
obſervare, ſpeculari, *Act.* 1 *Ver.* 15. 398
obſidere tempus alicujus, *Act.* 1 *Ver.* 2. 355
obſoletius veſtitus, 1 *Ver.* 58. 557
obruere geſtu ac motu, *Div.* 14. 322
obterere calumniam, *Cæc.* 7. 490
obtinere mendacium, *Quint.* 23. 91
occupare pecuniam, 1 *Ver.* 36. 494
ocriculana tribus, *Roſc. Com.* 14. 267
octophorus, 5 *Ver.* 11. 316
Odyſſea portus in Sicilia, 5 *Ver.* 34. 360
offendere in homine, *Cæc.* 36. 594
offendere in aliquo, 1 *Ver.* 25. 470
offendere pro peccare, *Div.* 22. 341
offenſio pro peccato, *ibid.*
officium quid, *Act.* 1 *Ver.* 10. 379
officium ſequi, *Roſc. Am.* 1. 115
officium Ciceroni non eſt ſtatio, 2 *Ver.* 40. 645
omnia alicujus cauſſa debere, *Act.* 1 *Ver.* 8. 374
omnino, *Cæc.* 13. 513
operam dare ſocietati, 2 *Ver.* 70. 691
opinione, opponitur, re & veritate, *Roſc. Com.* 12. 259
Oppianicus veneficii reus damnatur, *Act.* 1 *Ver.* 1. 350
Opimii judicium, 1 *Ver.* 60. 561.
fuit in invidia, *ibid.*
optare eſt eligere, *Quint.* 9. 42
opto pro lego, eligo, *Roſc. Am.* 11. 136
opus eſt pro utile eſt, 1 *Ver.* 9. 431
oratio pro Quintio quando habita, *Quint.* 8. 41
oratio pro Sex. Roſcio Amerino quando habita, *Roſc. Am.* 1. 113, 114
orationum ſuſpenſarum exempla, quarum initiis nullum reſpondet verbum, 3 *Ver.* 71. 136
oratores non ſemper jus & fas tuentur in defendendis clientium cauſſis, *Cæc.* 31. 577
orbita duas res ſignificat, 1 *Ver.* 59. 559
ordinaria judicia, *Cæc.* 3. 479
ordinarius, 3 *Ver.* 38. 74
ornatiſſimus exercitus, *Font.* 3. 436
ornatiſſimus fundus, *Quint.* 31. 110
ornatiſſimus omnibus rebus, *Div.* 15. 324
os præbere, *Roſc. Am.* 49. 205
os præbere adverſariis, 3 *Ver.* 16. 32
oſculandi ſtatuarum menta in precando, 4 *Ver.* 43. 255
oſtentare pecuniam, *Roſc. Com.* 6. 240

P.

PActi & conventi formula, *Cæc.* 18. 531
pactio, *ibid.*
pactione verborum, *Roſc. Com.* 16. 270
palæſtra, 2 *Ver.* 14. 601
Palicanus ex tribus ordinibus volebat judices legi, *Act.* 1 *Ver.* 1. 350
palliatæ pluribus agebantur perſonis, quam togatæ, *Div.* 15. 325
pallium, 4 *Ver.* 25. 226
pallium Romanis exprobrabatur, 5 *Ver.* 12. 320
palmas ſuas cognoſcet, *Roſc. Am.* 30. 170
paludamentum, 5 *Ver.* 13. 322
paludatum exire ex urbe, *ibid.*
panchreſtum medicamentum, 3 *Ver.* 65. 122
pandectæ emendantur, *Cæc.* 27. 563
Cn. Papirius Carbo, 1 *Ver.* 13. 442. & 14. 445
par jus, *Quint.* 22. 86
Paralus, 4 *Ver.* 60. 285
paraſiti nigri in ſcenam plerumque producebantur, *Cæc.* 10. 501
parere libidini, 1 *Ver.* 30. 483
paticulum pro exemplo, 3 *Ver.* 79. 151
pars, munus, cauſſa, *Div.* 3. 295.
parte ex illa id dicit, *Cæc.* 9. 499. in partem vocari, *Cæc.* 5. 484
partes primæ, ſecundæ, tertiæ, *Div.* 15. 325
partes tuæ ſunt, *Cæc.* 23. 549
partiarius heres, *Cæc.* 5. 484
partim ſemel tantum ponitur non nunquam, 2 *Ver.* 63. 683
partitio ſpecies legati, *Cæc.* 5. 485
partitio nimis accurata & crebra vitioſa eſt, *Quint.* 10. 45
pater patratus, *Cæc.* 34. 587
pater familiis, 3 *Ver.* 79. 152
patefieri mihi ad omnia hæc defenſio videtur, 4 *Ver.* 4. 199

pati judicium, *Quint.* 20. 78. & 28. 102
patrare obſcœnum, *Div.* 12. 316
patresfamilias omnia accepta & expenſa in tabulas referebant, 5 *Ver.* 19. 334
patrimonium publicum, *Cæc.* 26. 556
patris luxurioſi filii vix poſſunt ad bonam frugem pervenire, 3 *Ver.* 68. 130
patroni Siculorum, 2 *Ver.* 4. 574
patronis quatuor tempore Ciceronis utebantur rei, *Div.* 15. 323. etiam Athenis, *ibid.*
patronus, *Div.* 4. 297
patronus & advocatus ut differant, *Act.* 1 *Ver.* 14. 395
patronus, cliens, *Roſc. Am.* 7. 126
peculatus, 1 *Ver.* 5. 420
peculatus & inter repetundarum judicium quid interſit, 4 *Ver.* 41. 251
pecunia in nominibus, 5 *Ver.* 7. 310
pecunia expugnat omnia, *Act.* 1 *Ver.* 2. 353
pecunia certa tribus modis peti poteſt, *Roſc. Com.* 5. 238
pecunia fortunas omnes notat, *Roſc. Am.* 2. 118
pecuniam habebant Romani apud argentarios, 1 *Ver.* 36. 494
pecuniam ſi quis amittit fama ſalva facile ſe conſolatur, *Quint.* 15. 59
pedem ponere in loco, & in locum, *Cæc.* 11. 506
pelli, *ibid.*
penatibus ſuis expelli, *Quint.* 26. 98
penſio, *Roſc. Com.* 17. 272
penſum meæ diligentiæ, 3 *Ver.* 46. 91
per ſe litigat, *Roſc. Com.* 18. 274
perduci, 5 *Ver.* 13. 321
perductores, 1 *Ver.* 12. 439
perduellionis judicium pertinebat ad populum, 5 *Ver.* 48. 385
perduellionis crimen a populo judicabatur, 1 *Ver.* 5. 421
perfidioſus, *Div.* 18. 333
perfundere judicio, *Roſc. Am.* 29. 167
perfuſoriæ aſſertiones, *ibid.*
perfuſorie dicere, *ibid.*
periculum pro tabella, libello, 3 *Ver.* 79. 151
periculum ſui facere, *Div.* 8. 309
Peripereſmata Attalica, 4 *Ver.* 11. 303
permittere poteſtatem infinitam, *Roſc. Com.* 4. 235
permutatio, *Cæc.* 4. 482
pernicies provinciæ, *Act.* 1 *Ver.* 1. 351
perpendiculum, 1 *Ver.* 51. 538
Perſæ templa evertebant, 1 *Ver.* 17. 453. Solem unum colebant, *ibid.*
Perſarum Reges uxoribus ſuis attribuebant urbes in mundum muliebrem, 3 *Ver.* 33. 61
Perſarum religio, 5 *Ver.* 19. 453
perſeverare aliquid pro perſeverare in aliquo, *Quint.* 24. 91
perſcribere pecuniam, 5 *Ver.* 19. 338
perſcribere nummos, 1 *Ver.* 36. 494
perſcriptor fœnerationis, 3 *Ver.* 72. 139
perſona turpiſſima calumniæ imponitur civitati, 2 *Ver.* 17. 606
perterrere aliquem, *Cæc.* 9. 498
pervenire, *Roſc. Com.* 18. 275
pervenit hæc res ad me, *Cæc.* 26. 556
pervenit vis ad corpus vitamque, *Cæc.* 15. 521
petere pro perſequendi jus habere, *Roſc. Com.* 18. 276. Adire hereditatem, *ibid.*
petitio actio eſt in rem, *Cæc.* 3. 478
petitiones, *Div.* 14. 320
petitor in privatis judiciis, quod in publicis accuſator, *Cæc.* 3. 478
Philomelium, 3 *Ver.* 83. 158
Phintia, *ibid.* 159
Phrygium ferrum, *Roſc. Am.* 32. 174
pictura in tabula, pictura textilis, 4 *Ver.* 1. 185
pilus. ne pilum boni viri habere, *Roſc. Com.* 6. 244
placuit Mutio, *Cæc.* 24. 552
placidum mollemque reddere, pro ferociam contundere, *Cæc.* 10. 501
plebis Romanæ cibaria menſtrua, 3 *Ver.* 30. 56
plena pecunia, *Roſc. Am.* 2. 118
plus petere quid, *Roſc. Com.* 4. 232
ponderare non ratione, ſed vocibus cauſam, *Cæc.* 21. 542
ponere aliquid pro conſtituere, ut certum ſit & habeatur, *Cæc.* 11. 506. Eſt hæc res poſita, *ibid.*
Pontes in comitiis, *Roſc. Am.* 35. 180
de populo, *Div.* 16. 327
populo cavere, 1 *Ver.* 54. 545
populus Romanus, cum aliquid quod ſibi placeret, in concione audiviſſet, admurmurabat, ſive ſubmiſſa voce alius alii inſuſurrabat, *Act.* 1 *Ver.* 15. 398. ſin aliquid diſpliceret, infeſto clamore id teſtabatur, *ibid.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

populus non niſi de perduellione judicabat, 5 *Ver.* 48. 385
populus dicitur interdum collegium, 2 *Ver.* 15. 603
porro, *Quint.* 8. 40
portitores, *Div.* 10. 313
portorium, *Font.* 5. 438
poſcere majoribus poculis, 1 *Ver.* 25. 473
poſſeſſio, *Cæc.* 11. 507
poſſeſſio civilis, & naturalis, *Cæc.* 7. 490. in poſſeſſionem mittere, *ibid.* mittere in quorundam bonorum poſſeſſionem, & *mittere in bonorum poſſeſſionem*, ut differant, *Quint.* 29. 104. in poſſeſſionem cum mittit Prætor, non licet dominum detrudere, ſed cum jubet poſſidere, *Quint.* 26. 98. ire in poſſeſſione, *Quint.* 27. 100
poſſidere ab aliquo, *Cæc.* 32. 580
poſtea pro præterea, *Roſc. Am.* 29. 168. *&* *Cæc.* 32. 582
poſterius de hoc videbimus, *Cæc.* 11. 506
poſterius iſta videbimus, *Quint.* 5. 24
poſtremo pro denique, 1 *Ver.* 2. 415
poſtremus homo, *Roſc. Am.* 47. 202
poſtulare, *Quint.* 19. 76. *&* *Cæc.* 13. 513
poſtulare jus, *Quint.* 31. 108
poſtulata civitatum tam communium, quam propriarum edebantur Conſulibus menſe Februario, 2 *Ver.* 42. 648
poteſtas & imperium ut differant, *Font.* 12. 452
cum poteſtate mitti in provinciam, 3 *Ver.* 95. 178
poteſtate populi Romani ſublata, *Act.* 1 *Ver.* 13. 390
cum poteſtate, cum legatione mitti, 3 *Ver.* 95. 178
potentes ſunt injurii, *Quint.* 9. 44
potius malle, *Div.* 6. 303
præbere ſe quoquo modo in judicio, 2 *Ver.* 29. 627
præcones in judiciis judices, actores, & reos, teſtes citabant, 2 *Ver.* 5. 605
præcones in comitiis centuriatis cujusque centuriæ ſententiam ordine pronunciabant, 5 *Ver.* 15. 326
pro præde litis vindiciarum, 1 *Ver.* 45. 523
prædes ſunt ſatiſdatores locupletes, *ibid.*
prædes vendere, 1 *Ver.* 54. 545
prædiis & prædibus cavere, *ibid.*
prædo juris urbani, *Act.* 1 *Ver.* 1. 351
præfinire diem operi, 3 *Ver.* 7. 15
præjudicium, *Div.* 4. 297. ut differat a judicio, *ibid.*
prærogativa voluntatis, *Act.* 1 *Ver.* 9. 377
prærogativæ tribus, *ibid.*
præſcribere pro conſtituere, *Cæc.* 16 525
in præſentia, 5 *Ver.* 40. 372. *&* *Cæc.* 27. 560
præſidia pro caſtris, *Roſc. Am.* 43. 195
præſtare debere ſocietati, *R. C.* 12. 261
præſtigiæ, 4 *Ver.* 24. 224
præſtituere pro præſcribere, *Cæc.* 3. 478
præſtituere horas, *Quint.* 22. 87
præſtinguere aciem, *Div.* 14. 322
præſtringere aciem, *ibid.*
præter oculos ducere, 3 *Ver.* 25. 48
prætereuntes, *Div.* 16. 327
præteriens facit, *Cæc.* 21. 543
prætexta communis habitus fuit tam virorum, quam mulierum, ſed honeſtiorum, 1 *Ver.* 44. 520
prætextam quando depoſuerint pueri, 1 *Ver.* 58. 556. ſoli ingenui illa utebantur, *ibid.* 557
prætextati pueri, 3 *Ver.* 68. 130
prætor urbanus non exercet quæſtiones, 1 *Ver.* 59. 560
prætor prætori poterat intercedere, 1 *Ver.* 46. 528
prætor judicum ſelectorum conſignabat in libro, 1 *Ver.* 61. 562
prætor qui juridicundo præerat, interdum etiam præerat quæſtioni, 1 *Ver.* 40. 507
prætor non omnes cauſſas cognoſcebat, 2 *Ver.* 11. 590
prætor formulam, quam petebat actor, recuſare non poterat, *Roſc. Com.* 8. 249. adjiciebat tamen ei non nunquam exceptionem, *ibid.* cum quid accideret, de quo nulla erat formula, ſubſidiaria dabatur actio a prætore, *ibid.* quæ aut erat utilis, aut in factum, *ibid.* 250
prætores ſortiebantur provincias, 1 *Ver.* 40. 507
prætores deſignati provincias ſortiebantur, *Act.* 1 *Ver.* 8. 372
prætores nonnulli quæſtionibus præerant, 1 *Ver.* 40. 507
prætores ſortiebantur provincias cum magiſtratu abirent, 2 *Ver.* 6. 580
prætores in judiciis non jurabant, *Act.* 1 *Ver.* 10. 384
prætores ſortiebantur inter ſe provincias, 5 *Ver.* 15. 326

præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

prætores, qui de quæſtionibus cognoſcebant, *Act.* 1 *Ver.* 8. 372
prætori in provincia nemo poteſt intercedere, in urbe poſſunt tribuni, 2 *Ver.* 11, 592, 594
prætoria cohors, 1 *Ver.* 14. 443. prætor, *ibid.* prætorium, *ibid.* præfectus prætorio, *ibid.*
prætoribus non licebat judicum, quos dederat, judicia reſcindere, 2 *Ver.* 13. 599
prætorium domus prætoris, 5 *Ver.* 40. 372
prævaricator, *Div.* 18. 333
prævaricatores bonos rejiciebant judices, malos retinebant, 1 *Ver.* 7. 425
pretium pro mercede, *Roſc. Am.* 27. 163
primus homo, 1 *Ver.* 26. 474
princeps ſenatus qui legebatur, *Div.* 20. 339
privatus, *Act.* 1 *Ver.* 13. 388
pro ſuo jure, 5 *Ver.* 1. 298
pro ſuo quiſque ſenſu ac dolore, 1 *Ver.* 27. 475
Proagorus, 4 *Ver.* 23. 221
probare triticum, 3 *Ver.* 31. 57. & *Cæc.* 21. 543
probare nemini quod defendit, *Cæc.* 23. 546
probare & dicere ut differant, *ibid.*
probator, *Cæc.* 29. 571
procellam temporis devitare, *Act.* 1 *Ver.* 3. 356
proconſulibus, cum imperium provinciale ſuſcepiſſent, non licebat eſſe in urbe, ſed ad urbem, *Act.* 1 *Ver.* 15. 397
proconſulibus & proprætoribus ſtatuæ & templa ponebantur in provinciis, 2 *Ver.* 55. 668
pro Coſſ. & pro Pr. omni inſtrumento ornabantur Romæ, ne ſociis eſſent oneri, 5 *Ver.* 32. 356
procurator, *Qu.* 6. 31. & *Div.* 4. 297
procurator qui? *Cæc.* 20. 540
procuratores etiam judicatum ſolvi ſatisdabant, 2 *Ver.* 25. 619
prodere, *Cæc.* 18. 530
prodere, oppugnare, *Act.* 1 *Ver.* 4. 360
prodere ad memoriam poſteritatemque, 5 *Ver.* 14. 326
proditio quam deteſtabilis, 1 *Ver.* 15. 446
prœlium & bellum ut differant, 3 *Ver.* 80. 154
profeſſa res, 3 *Ver.* 56. 108
profiteri & fateri ut differant, *Cæc.* 9. 498
profugere in exitium, *Cæc.* 34. 591
prolabi longius, *ibid.*
proluſio, *Div.* 14. 322
promptus, 2 *Ver.* 14. 601
procemium legis quid, 1 *Ver.* 43. 519
proſcribere Kalendas Martias, 2 *Ver.* 52. 663
proſcribere legem, 5 *Ver* 96. 420
proſcribere venalia, *Quint.* 4. 20
proſcribere diem, 1 *Ver.* 52. 542
proſequi peregre euntes ſolebant, *Qu.* 18. 72
provecta longius eſt oratio, *R. C.* 11. 258
provinciæ dicebantur procurationes prætorum, *Roſc. Am.* 5. 122
provinciæ decernebantur a Senatu Conſulibus futuris ante comitia conſularia, in quibus deſignabantur, 3 *Ver.* 95. 178
proximi, id eſt advocati, qui reo adſunt, 5 *Ver.* 64. 411
prudentiſſimus homo, *Cæc.* 18. 532
publica, 3 *Ver.* 38. 74
publica vectigalia, *ibid.*
publica lex, jus, *Cæc.* 26. 556
publica judicia, *Div.* 1. 285
publicæ cauſſæ, *Roſc. Am.* 21. 155
publice, 3 *Ver.* 73. 141
publice ſcribere, 5 *Ver.* 4. 303
pugnare verbis, *Cæc.* 28. 567
pulla tunica erat imæ plebis, 4 *Ver.* 25. 226
pulla tunica cur exprobrata Ciceroni, 5 *Ver.* 16. 328
purum argentum, 4 *Ver.* 22. 220
purum, quod ad dominos pervenit, 3 *Ver.* 86. 163

Q.

QVadruplatores, *Div.* 7. 307. & 2 *Ver.* 7. 583
quæſitor eſt prætor, *Font.* 6. 441
quæſitor in publicis cauſſis, *R. A.* 30. 170
quæſitor in judiciis publicis conſtituit judices, *Cæc.* 3. 476
quæſitores, *Cæc.* 12. 507
quæſtio judicium, *Font.* 6. 441
quæſtiones i. judicia publica, *Roſc. Am.* 5. 122
quæſtiones rerum capitalium, 2 *Ver.* 27. 624
pro quæſtore, *Act.* 1 *Ver.* 4. 360

quæſtores referebant ad ærarium rationes, 1 *Ver.* 13. 442
quæſtores comitiis tributis creabantur, 1 *Ver.* 12. 440
quæſtores urbani, 1 *Ver.* 3. 419
quæſtores provinciales habebant lictores, prætexta, & alia magiſtratus inſignia, 2 *Ver.* 4. 575. urbani quæſtores nec lictores habebant, nec viatores, *ibid.*
quæſtores bini in Sicilia ſingulis prætoribus erant, 1 *Ver.* 39. 503
quæſtori prætor parentis loco erat, *Div.* 19. 335
quæſtorum provincialium procuratio, 2 *Ver.* 8. 584
quæſtura primus gradus ad honores, & ejus adminiſtratio, 1 *Ver.* 12. 440. & 15. 449
quæſtus & fructus ut differant, *Roſc. Am.* 31. 172
quam ipſis videretur pro vulgato, quæ ipſis videretur, 3 *Ver.* 7. 15
quamvis bonus, 3 *Ver.* 69. 132
quare. nihil eſt, quare exploratum, *Cæc.* 25. 553
quatriduo, intra quatuor dies, *R. A.* 7. 127
qui pro quis, 2 *Ver.* 49. 659. & 56. 670. & *Cæc.* 30. 472
qui pro cui, 2 *Ver.* 59. 674
qui fecit, fecerit, 1 *Ver.* 41. 513
quicquid mihi eſt elaboratū, *Div.* 12. 317
quid cenſes? *Roſc. Am.* 18. 144
quid ais? *Roſc. Com.* 6. 240. & *Cæc.* 7. 490
quid ergo eſt? *Cæc.* 12. 508
Quinctius trib. pl. Oppianicum veneficii reum defendit, *Act.* 1 *Ver.* 1. 350
quippe eſt affirmantis, *Cæc.* 19. 538
quo tibi navim? 5 *Ver.* 16. 331
quod interdum abundat, 2 *Ver.* 27. 623
quod per vim aut metum, 3 *Ver.* 65. 123

R.

L. Rabirius, 1 *Ver.* 34. 491
radebant ſupercilia veteres, ut & caput, *Roſc. Com.* 6. 244
raſo capite erant liberti, *ibid.*
ratio, res, 3 *Ver.* 9. 18. & 5 *Ver.* 4. 303
ratio, quæ tibi cum illo intercesſerat, *Roſc. Com.* 14. 266
ratio nulla eſt hoc facere, *Cæc.* 5. 486
ratione fieri, *Roſc. Am.* 39. 188
rationem ſuam ducere, 1 *Ver.* 48. 534
rationem domeſticam per omnes vitæ dies Rom. ſibi ſcribebant, 1 *Ver.* 23. 465
rationem officii perſolvere, 5 *Ver.* 68. 419
rationes ad ærarium referebant quæſtores, 1 *Ver.* 13. 442
rationes ad ærarium referebant Romæ magiſtratus, qui in provinciis pecuniam tractarant, 3 *Ver.* 71. 138
rationis noſtræ regio & via, 5 *Ver.* 70. 422
ratis, 5 *Ver.* 2. 301
re & veritate opponitur opinione, *Roſc. Com.* 12. 259
recipere, ſuſcipere ut differant, *Div.* 8. 308
recipere quæſtus, *Roſc. Com.* 8. 248
reconditus ac triſtis, *Quint.* 18. 73
recte facta, *Act.* 1 *Ver.* 16. 399
recte, id eſt, arbitrio boni viri, *Qu.* 27. 100
recuperatores dabantur a Prætore, *Cæc.* 1. 470
recuſare, *Cæc.* 28. 568
reddere judicium, *Quint.* 22. 87
redemtio judicii, *Act.* 1 *Ver.* 6. 364
redemtor litis, *Roſc. Com.* 12. 261
redimere eripiendum, 1 *Ver.* 11. 438
redimere litem, *Roſc. Com.* 12. 261
redire ad ſe, *Div.* 17. 333
rediviam curare, *Roſc. Am.* 44. 197
redivivus lapis, 1 *Ver.* 56. 551
referebantur in accepti tabulas etiam opera, *ibid.* 553
referre pro replicare, opponere, *Cæc.* 29. 571
referre ad ſe, *Quint.* 17. 67
referre, ad objectionem reſpondere, *Quint.* 13. 54
refervens, *Roſc. Com.* 6. 242
reficere quæſtus, *Roſc. Com.* 8. 248
refrigerata accuſatio, *Act.* 1 *Ver.* 10. 384
refugere pro vitare, *Cæc.* 8. 496
reges Syriæ, Antiochi filii, 4 *Ver.* 27. 230
regione de recta deflectere, 5 *Ver.* 68. 419
rei ſervos ſuos in quæſtionem dabant, *Roſc. Am.* 28. 164
rei in voluntarium exilium proficiſcebantur etiam poſt damnationem, 1 *Ver.* 1. 411, 413
rejectio judicum. ex rejectione judicum populus Romanus judicabat, quis cauſſæ ſuæ confideret, quis judices corrumpere vellet, *Act.* 1. *Ver.* 3. 358
rejicere recuperatores, 3 *Ver.* 59. 113
rejicere judices tantum tres licebat lege Cornelia, 2 *Ver.* 30. 631. lege Pompeja quindecim licebat rejicere, *ibid.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

de reis eximere, 4 *Ver.* 19. 215
religio, 5 *Ver.* 1. 299. & *Cæc.* 2. 472
religio pro continentia, modeſtia, 4 *Ver.* 5. 191
religionum jura in bello, 4 *Ver.* 55. 274
religioſe judicare, *Act.* 1 *Ver.* 1. 351
religioſus in teſtimonio, *Cæc.* 10. 499
relinquere vim armatam, *Cæc.* 3. 479
rem judicare, 4 *Ver.* 45. 259
in rem præſentem venire, oculis locum, de quo controverſia eſt, ſpectare, *Cæc.* 7. 493
Remmia lex, *Roſc. Am.* 20. 148
renaſci dicuntur qui ab exilio revocabantur, *Quint.* 13. 53
renunciare deciſionem, 1 *Ver.* 54. 543
repagula, 4 *Ver.* 44. 255
reperiri improbiſſimus, *Quint.* 18. 70
repetundarum judicium, *Div.* 4. 296. eſt publicum, *Div.* 5. 300
repetundarum judicium duabus actionibus abſolvebatur, 1 *Ver.* 1. 411
repetundarum damnati pœna erat aquæ & ignis interdictio, 2 *Ver.* 30. 628
repetundarum & inter peculatus judicium quid interſit, 4 *Ver.* 41. 251
repetundarum lex eſt arx ſociorum, 5 *Ver.* 48. 385
repudiari, *Quint.* 31. 109
res, ratio, 3 *Ver.* 9. 18. & 5 *Ver.* 4. 303
res rationum relatarum, 1 *Ver.* 14. 444
reſpondere, 1 *Ver.* 1. 411
reſpublica. de rep. verbum facere, i. de rebus in rep. geſtis, *Roſc. Am.* 1. 115
reſtipulari, *Roſc. Com.* 12. 262
reſtiterat id etiam, *Quint.* 9. 43
reſtituere, *Cæc.* 12. 510
reſtituere vim factam, *Cæc.* 21. 542
reſtituiſſe ſe dixit quam vim habeat, *Cæc.* 8. 497
reſtituiſſe ſe cum dicit, qui non reſtituit, quomodo intelligendum, *Cæc.* 19. 537
reticulū ad nares admovere, 5 *Ver.* 11. 316
reſtituere jus civile, *Cæc.* 25. 553
revellere vincula judiciorum, *ibid.*
revocare, *Roſc. Am.* 18. 146
revocare bona ad incertum, *Cæc.* 13. 515
reum fieri quid? *Act.* 1 *Ver.* 2. 354
reus fieri qui dicatur, 4 *Ver.* 19. 214
reus tam nocens, 2 *Ver.* 10. 589
rictum pro rictus, 4 *Ver.* 43. 254
rogare & orare ut differant, *Div.* 1. 288
Romani ſolebant fœnus exercere in provinciis, 1 *Ver.* 36. 494
Romani ludi, *Act.* 1 *Ver.* 10. 383. cur magni dicti, *ibid.*
Romani in Græcis civitatibus per interpretes agebant, quia nolebant Græce loqui, 4 *Ver.* 66. 293
Romanorum veterum continentia, 4 *Ver.* 5. 191
Romanus populus quibus ſit ſpoliatus a Sulla, *Div.* 3. 293
Romanus cum oſtendendus eſſet, a quibus rebus ſignificabatur, *Act.* 1 *Ver.* 8. 375
Romilia tribus, *ibid.*
Ruffuli tribuni militares, *Act.* 1 *Ver.* 10. 381
Rupilius ex publicano Conſul, 2 *Ver.* 13. 597
rura & prædia ut differant, *R. A.* 45. 198
ruſticorum probitas, *Roſc. Am.* 14. 141
Rutilius, *Font.* 13. 453

S.

SAcra cuilibet genti & familiæ propria, 4 *Ver.* 4. 190
ſacramentum, *Quint.* 8. 38. quomodo differat a ſponſione, *ibid.*
ſacramentum non juſtum judicatur, *Cæc.* 32. 505
ſaltatio in conviviis apud Romanos turpis, apud Græcos laudabatur, 3 *V.* 9. 19
ſalus Dea, *Font.* 6. 441
ſalus illum ex hoc judicio ſervare non poteſt, 3 *Ver.* 57. 109
ſalutant blande & concinne, qui aliis inſidias tendunt, *Roſc. Com.* 17. 271
ſancire, 4 *Ver.* 51. 269
ſanctimonia & diligentia, *Quint.* 17. 69
ſanctio, 4 *Ver.* 66. 295
ſarta tecta, 1 *Ver.* 49. 535
ſartorum tectorum exigendorum procuratio Cenſorum propria, 1 *Ver.* 40. 507. interdum Conſulibus, aut Prætori mandabatur, *ibid.*
ſatiſdare, *Roſc. Com.* 12. 262
ſatiſdare damni infecti, 1 *Ver.* 56. 548
ſatiſdare actor debet in judiciis in perſonam, ſi periculum ſit, ne reus ſit non ſolvendo, *Quint.* 13. 54
ſatiſdare & cavere ab aliquo ſunt relata, *Quint.* 7. 34. ſatiſdato ſolvere, *ibid.* reum non ſatiſdare, ſi ipſe adeſſet, quomodo intelligendum, *ibid.* 35
ſatiſdationis formula, *Quint.* 13. 55
ſatisfacere, 1 *Ver.* 30. 485

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ſcaphia, 4 *Ver.* 17. 211. & 24. 226
Scaurus ter fuit accuſatus, *Font.* 12. 452
Scherini, 3 *Ver.* 43. 88
ſcribæ erant ordinis equeſtris, 3 *Ver.* 79. 152
ſcribarum ordo honeſtus, *ibid.* 151
ſcribere pro cavere, *Roſc. Com.* 13. 264
ſcriptura, *Div.* 10. 313. & 2 *Ver.* 70. 690
ſcrupulus, *Roſc. Am.* 2. 118
ſectores, *Roſc. Am.* 29. 167. 1 *Ver.* 20. 457. & 23. 467
ſecundum aliquem judicare, *Cæc.* 31. 577
ſecus, *Quint.* 9. 42
ſedere teſtes in ſubſelliis accuſatorum crimini vertebatur, *Roſc. Am.* 36. 182
ſedulitas ſimulata, inſidioſa, *Cæc.* 5. 486
Segeſta ab Ænea condita, 4 *Ver.* 33. 239
ſelecti judices in provinciis, 2 *Ver.* 13. 598
Selene, 4 *Ver.* 27. 230
ſemel pertimuiſſe, *Act.* 1 *Ver.* 2. 354
ſemita. pecunia eadem ſemita revertit, qua via exiit, 2 *Ver.* 23. 617
ſenator non poteſt index eſſe, *Div.* 10. 314
ſenatores ut legebantur, *Roſc. Am.* 3. 120
ſenatori non licebat naves habere, 5 *Ver.* 18. 331. nec mercari, *ibid.*
ſenatus judicia rerum capitalium exercebat apud Catinienſes, 4 *Ver.* 49. 259
ſenatuſconſulta ante ortum & poſt occaſum ſolis non licebat facere, 2 *Ver.* 39. 644
ſenes diſcere & dediſcere non poſſunt, *Quint.* 17. 70
ſententiam dicendi ordo in ſenatu Romano, 4 *Ver.* 63. 288
ſententiã dicebant ſtantes, 4 *Ver.* 64. 290
ſententiam de tabula pronunciabant judices in levioribus cauſſis, *Div.* 7. 306
ſepulchra veterum in agris, *R. A.* 9. 130
ſepulchra pro buſtis, 5 *Ver.* 36. 363
ſequeſtres, *Act.* 1 *Ver.* 12. 387
ſervi Deorum, *Div.* 17. 330
ſervi publici, 3 *Ver.* 38. 73
ſervi noſtri ſi dejiciuntur, nos ipſi dejecti videmur, *Cæc.* 13. 513
C. Servilii quæſtor L. Philo, *Div.* 19. 336
Servilius lacus, *Roſc. Am.* 32. 173
ſervire populo, ſibi, *Roſc. Com.* 8. 248
ſervitus juſta, *Cæc.* 34. 589
ſervos ſuos in quæſtionem dabant rei, *Roſc. Am.* 28. 164
ſervus ſocietatis, 2 *Ver.* 77. 702
ſevere judicare, *Act.* 1 *Ver.* 1. 351
ſexcenta pro multis, 1 *Ver.* 47. 532
ſextula hereditatis, *Cæc.* 6. 489
ſi pro an, *Roſc. Am.* 39. 188
ſi pro etſi, *R. A.* 43. 195. & *Div.* 3. 292
ſi videtur, *Cæc.* 17. 527
ſi nobis videretur, 4 *Ver.* 61. 286
ſi paret, *Div.* 17. 331. & 3 *Ver.* 22. 43
ſibilis explodere, *Roſc. Com.* 11. 257
ſicarii, *Roſc. Am.* 3. 120
Sicilia quando provincia fuerit facta, 2 *Ver.* 1. 568
Siciliæ patroni, *Div.* 1. 287
Siculi ſunt acuti & ſuſpicioſi, *Div.* 9. 310
Siculi debebant populo Romano frumenti quantum vellet certo pretio vendere, *Div.* 10. 312
Siculi male loquebantur Græce & Latine, *Div.* 12. 317
Siculorum frugalitas, 2 *Ver.* 3. 572
ſigillati ſcyphi, 4 *Ver.* 14. 207
ſigna in ferculis ante triumphum ferebantur, 1 *Ver.* 21. 467
ſignorum ſtudio capiuntur, qui artificii excellentiam intelligunt, 2 *Ver.* 35. 637
Silanio, 4 *Ver.* 56. 277
ſimilitudo morum parit amicitiam, 3 *Ver.* 9. 18
ſimplex, *Cæc.* 30. 474
ſingula nummum, pro ſingula millia nummum non eſt Latinũ, 3 *Ver.* 49. 97
Sinope ad pontum, 1 *Ver.* 34. 491
ex ſinu ſuo calumniatores, 1 *Ver.* 9. 435
negotium ſibi in ſinum eſſe delatum, 1 *Ver.* 50. 537
ſis, *Roſc. Com.* 18. 144
ſiſtere remp. pro ſubſiſtere, ſalvam eſſe, 3 *Ver.* 96. 179
ſive, nive, *Cæc.* 23. 548
ſocietas, *Cæc.* 3. 476
ſocietas pro ſocio, *Roſc. Com.* 18. 277
in ſocietate, id eſt, in bonis ſocietatis, *Roſc. Com.* 12. 262
ſocietatis vox late accepta, *Quint.* 16. 65
ſocii & ſtipendiarii ut differant, *Div.* 3. 292
ſocium fallere quam grave crimen, & quam turpe ſit, *Roſc. Am.* 40. 190
ſocius & particeps ut differant, 1 *Ver.* 55. 548
ſocius poteſt in damno communis rei pro ſua tantum parte decidere, *Roſc. Com.* 12. 261
ſodales imperii provincialis miniſtri, 1 *Ver.* 60. 563
ſolarium, *Quint.* 18. 73

So-

Solentini, 3 *Ver.* 43. 87
Solentum urbs Siciliæ, 2 *Ver.* 42. 647
ſolere fieri eſt peſſima defenſio, 3 *Ver.* 88. 166
ſolutionis tempora difficillima, *C.* 4. 482
ſors, *Div.* 14 321. & 1 *Ver.* 13. 441
ſortis religio, *Div.* 14. 321
ſortiebantur inter ſe Prætores deſignati, antequam magiſtratum inirent, provincias, *Act.* 1 *Ver.* 8. 372
ſortitio judicum, *Act.* 1 *Ver.* 6. 365, 366
Soter dictus eſt Verres, 2 *Ver.* 63. 680
ſpectatio pecuniæ, probatio eſt, 3 *Ver.* 77. 148
ſperare videor, *Act.* 1 *Ver.* 16. 400
ſpes & exſpectatio, *Roſc. Com.* 10. 255
ſponſio, *Quint.* 22. 87
ſponſionem facere, 5 *Ver.* 54. 396. & *Cæc.* 28. 567
ſponſionem facere, ſponſione certare, *Quint.* 8. 37. & 14. 57. ſponſio ut differat a ſacramento, *Quint.* 8. 38. ſponſionum exempla, *ibid.* 39
ſponſiones litigantium, *Cæc.* 8. 497
ſponſum & ſponſus, *Quint.* 9. 42
ſtabant oratores in foro, & in ſenatu ſenatores, cum cenſerent, *R. A.* 1. 115
ſtatuæ omnibus locis, 2 *Ver.* 63. 680
ſtatuæ & templa ponebantur in provinciis Proconſulibus & Proprætoribus, 2 *Ver.* 55. 668
ſtatuæ hominibus poſitæ apud Græcos religione quadam conſecrabantur, 2 *Ver.* 63. 683. hinc ad ſtatuas confugiebant noxii, tanquam ad aſylum, *ib.* nonnunquam tamen etiam in eas ſævierunt, *ibid.*
ſtatus. demoveri loco & ſtatu, *Cæc.* 15. 521
ſtatus ſigni, 1 *Ver.* 21. 462
Steſichori cæcitas, 2 *Ver.* 35. 637
ſtipendiariæ civitates & provinciæ, quæ vectigal certum pendebant, 3 *Ver.* 6. 11
ſtipulatio, *Cæc.* 18. 531
ſtipulationis exemplum, *R. C.* 5. 237
ſtomachus, *Roſc. Com.* 11. 259
ſtudiū eſt voluptas, delectatio, 4 *Ver.* 1. 184
ſua ſponte ſcelerata, 1 *Ver.* 41. 513
ſuæ conditiones, *Quint.* 5. 24
ſub præcone ſubjici, *Quint.* 15. 60
ſubire invidiam orationis, *Div.* 14. 321
ſubmovetur populus a lictoribus Conſulum & Prætorum pro imperio, a tribunis plebis per viatores comiter, *Quint.* 8. 41
ſubſellia litigatorum, *Roſc. Com.* 12. 263
ſubſellia ſunt minorum magiſtratuum, opponuntur tribunalibus, *Div.* 15. 324
a ſubſelliis, *ibid.*
ſubſcriptores, *ibid.* 323
ſubſcriptores a judicibus admittebantur, *Div.* 16. 327
ſubſortitio judicum, *Act.* 1 *Ver.* 10. 381
ſufferre multam, *Cæc.* 33. 587
Sulla dictator vendidit bona civium, *Quint.* 24. 91
ſumere teſtimonium, *Cæc.* 9. 498
ſumere diem, *Cæc.* 7. 494
ſumma exiſtimatio, *Cæc.* 2. 473
ſumma voluntas erat ſenatus, 2 *Ver.* 39. 644
ſumma reipublicæ, & ſumma reſpublica, *Roſc. Am.* 51. 207
ſummæ exiſtimationis judicia, *Roſc. Com.* 6. 240
ſummo jure egiſſe, *Cæc.* 4. 481
ſummo jure contendere, *Cæc.* 23. 548
ſummoveri maleficio, *Roſc. Am.* 26. 161
ſummum reip. tempus, *Act.* 1 *Ver.* 1. 349
ſuo tempore redire, 3 *Ver.* 60. 115
ſuo populo uti, *Quint.* 7. 34
ſupercilia radebant veteres, *R. C.* 6. 244
ſuperior, pro præſtantior dignitate, 4 *Ver.* 20. 217
ſuppeditare, 5 *Ver.* 38. 367
ſupplicium in corpus non irrogabatur, ubi multatio bonorum erat, 1 *Ver.* 4. 418
ſuſcitare teſtem a ſuis ſubſelliis, *Roſc. Com.* 13. 263
ſylvæ dicuntur viridaria, 1 *Ver.* 19. 456
ſyngrapha, *Roſc. Com.* 5. 237
ſyngraphæ & chirographæ ut differant, 1 *Ver.* 36. 494
Syracuſæ Græcarum omnium urbium maxima, 4 *Ver.* 52. 269
Syracuſæ ut captæ ſint, 2 *Ver.* 2. 569
Syracuſis nulla dies hyberna ſine ſole, 5 *Ver.* 10. 315

T.

TAbellæ judicum, *Div.* 7. 306. & 5 *Ver.* 16. 329
tabellæ diſcoloribus ceris illitæ, *Div.* 7. 306
tabellis obſignatis agere, *Quint.* 21. 83
tabernæ argentariorum, *Quint.* 6. 29. in iis variæ erant tabulæ, *ibid.*
tabula Sextia, *ibid.*

tabulæ in tabernis argentariorum ad varias res forenſes, *Quint.* 6. 29
tabulæ affigebantur tabernis argentariorum, in quibus quarum rerum auctio fieret erat perſcriptum, *Cæc.* 5. 487
tabulæ publicæ, in quibus pecunia, quæ ex publicatis bonis redigebatur, ſcribi ſolebat, *Roſc. Am.* 44. 196
tabulas obſignare, 1 *Ver.* 52. 541
tabulas, etſi eſſent penes accuſatorem, reis tamen deſcribere licebat, 1 *Ver.* 38. 503
ex tabulis agere, *Roſc. Com.* 5. 237
tamen pro tandem, *Roſc. Com.* 3. 230. & *Div.* 15. 323
tamen etſi, *Qu.* 21. 86. & 1 *Ver.* 2. 416
tangere. ſi quid communi nomine tetigit, *Roſc. Com.* 12. 261
tangere Siciliam, 2 *Ver.* 7. 582
tangi dolore, 2 *Ver.* 34. 636
tantum quod, 3 *Ver.* 53. 104
tantum quod hominem non nominat, 1 *Ver.* 45. 523
Taurominitani, 5 *Ver.* 22. 328
temperare alicui, 2 *Ver.* 2. 569
tempeſtates, nimius calor, aut frigus, naturæ vi oriuntur, *Roſc. Am.* 45. 198
tempeſtiva convivia, 3 *Ver.* 25. 48
templum pro roſtris, 3 *Ver.* 96. 179
templum tenere, *ibid.*
ex tempore, hoc eſt fictum pro ratione temporis, 3 *Ver.* 71. 137
tempus pro ratione negotiorum, *Div.* 2. 290
tempus conſumere dicendo, 2 *V.* 39. 644
tendiculæ litterarum, *Cæc.* 23. 549
tenere & poſſidere ut differant, *Qu.* 29. 104
tenere cauſſam, *Cæc.* 24. 550
Terentius Varro repetundarum accuſatus & abſolutus eſt, *Div.* 7. 306, 307
tergiverſari, *Roſc. Com.* 13. 263
terminare locum, *Cæc.* 8. 496
ex teſtamento, 2 *Ver.* 7. 583
teſtamentum improbum, inofficioſum, inhumanum ut differant. 1 *Ver.* 41. 513
teſtatio, *Quint.* 21. 83
teſtes interrogabantur ab accuſatoribus & defenſoribus, *Font.* 6. 442
teſtes ſpectantur ex cenſu, *R. C.* 14. 267
teſtes interrogabantur ab eo etiam, contra quem producebantur, 1 *Ver.* 32. 488. non niſi interrogati eſſent poterant loqui, *ibid.*
teſtes ſuos etiam accuſatores interrogabant, *Act.* 1 *Ver.* 18. 403
teſtes auriti olim quoque admittebantur, *Roſc. Com.* 14. 267
teſtibus, ſi ſederent in ſubſelliis accuſatorum, vitio vertebatur, *Roſc. Am.* 36. 182, 183. habebant ſua ſeorſim ſubſellia, *ibid.*
teſtificari, *Cæc.* 16. 524
teſtificatio, *Quint.* 6. 29
teſtimonio eſt ejus rei, *Roſc. Com.* 4. 233
teſtimonium in re ſua dicere nulli licebat, *Roſc. Am.* 36. 181
teſtimonium denunciare defenſori non poterat accuſator, 2 *Ver.* 8. 586
teſtimonium dicebant veteres de rebus, quas audiverant, 1 *Ver.* 52. 541
teſtimonium etiam dicebatur de iis, quæ audivimus, 1 *Ver.* 10. 436
teſtimonium denuntiabant tantum accuſatores, *Roſc. Am.* 38. 186
teſtium interrogatio quomodo facta, *Act.* 1 *Ver.* 18. 403. erat actus legitimus & judicialis, *ibid.* 404
teſtium interrogatio, 1 *Ver.* 11. 437
thenſæ, 1 *Ver.* 59. 559
Thericlea pocula, 4 *Ver.* 18. 212
Timarchidi pro Timarchidis, 2 *Ver.* 54. 668
toga communis habitus tam virorum, quam mulierum fuit, 1 *Ver.* 44. 520
togas etiam cives in provinciis geſtare cogebantur, 5 *Ver.* 61. 406. togæ jus amittebant, quibus aqua & igni interdicebatur, *ibid.*
togatæ fabulæ paucioribus agebantur perſonis, quam palliatæ, *Div.* 15. 324
toreumata, 4 *Ver.* 18. 212
totos dies, *Cæc.* 12. 512
tractare pecuniam publicam, *Div.* 10. 312
tranſactor, 2 *Ver.* 28. 625
tranſigi nihil potuit, 2 *Ver.* 39. 644
tranſlatitia, 1 *Ver.* 45. 523
tribunalia ſunt Prætorum, & majorum magiſtratuum, opponuntur ſubſelliis, *Div.* 15. 324
tribuni plebis cognitionem earum rerum habebant, de quibus edicebant, 2 *Ver.* 41. 647
tribuni militares duorum generum, Ruffuli & Comitiati, *Act.* 1 *Ver.* 10. 381
tribuni pl. nonis Decemb. creabantur, *ib.*
tribuni pl. qui fuerint, qui tribunitiam poteſtatem reſtituerint, *Div.* 3. 293

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

tribuni plebis ante Sullana tempora poterant quemvis judicem, qui pecuniam acceperat ob rem judicandam, apud populum accuſare, *Div.* 3. 294. hoc jus Sulla eis eripuit, *ibid.* a quibus fuerit iis reſtitutum, *ibid.*
tribuni omnibus decretis magiſtratuum poterant intercedere, *Quint.* 7. 35. tribunos qui appellabant, jurabant ſe hoc facere, quod æquo jure uti non poſſent, *ibid.*
tribunitia poteſtas quam grata populo, *Act.* 1 *Ver.* 15. 396
tribus. a tribu nominabantur cives, *Quint.* 6. 28
tribus Romanæ, 1 *Ver.* 5. 422
tribus xxxv, *Act.* 1 *Ver.* 8. 375
tributariæ litteræ, 4 *Ver.* 66. 293
Tricala, 5 *Ver.* 4. 305
Trierarchus, 1 *Ver.* 20. 457
Triocalini, 5 *Ver.* 4. 305
triſtis ac reconditus, *Quint.* 18. 73
trulla, 4 *Ver.* 27. 232
tu pro aliquis, cum exempli cauſſa ponitur, 3 *Ver.* 13. 25
tunica Romanorum quæ veſtis, 5 *Ver.* 12. 320. talaris erat probro, *ibid.*
tunica pulla, 5 *Ver.* 16. 328
Tyndaritani, 3 *Ver.* 43. 87

V.

Vacuus & integer, *R. C.* 17. 273
vadimonium, *Quint.* 5. 26
vadimonium qui deſeruerat, in ejus bona immittebatur a Prætore creditor, *Quint.* 6. *ibid.*
in vadimonium res eſt, *Quint.* 5. *ibid.*
valere pro ſignificare, locum habere, *Cæc.* 19. 538
Valeria lege vetabantur proſcripti juvari, 1 *Ver.* 47. 530
valvæ, 4 *Ver.* 56. 275
vaſa colligere, 4 *Ver.* 19. 214
vaſarium, quidquid magiſtratibus in provinciam euntibus ex ærario erat attributum in uſus, 4 *Ver.* 4. 191
vaſcularii, 4 *Ver.* 24. 226
vectigal certum impoſitum provinciis, quod ſtipendium dicebatur, 3 *Ver.* 6. 11
vectigales alii, alii ſtipendiarii, *ibid.* 12
vectigalium duo genera, *ibid.*
velitari, *Quint.* 22. 88
velle alicujus cauſſa, *Div.* 6. 303
vendere pro locare, ut redimere pro conducere, 1 *Ver.* 54. 544
vendendi liberos jus apud Romanos, *Cæc.* 34. 587
Veneri Erycinæ multari, 2 *Ver.* 7. 583
Venerii erant viatores in Sicilia, 2 *Ver.* 38. 641
Venerii, & Venereæ, *Div.* 17. 331
Venerii ſervi, 3 *Ver.* 62. 118
venire contra aliquem, *Roſc. Com.* 6. 243
venire in judicium pro in controverſiam, *Cæc.* 22. 544
venit hæreditas, *Cæc.* 26. 556
Veſtales Virgines, *Font.* 17. 458
veſtibulum, *Cæc.* 12. 510
veſtigia ſceleris, *Roſc. Am.* 22. 157
veſtigio in eodem, *Roſc. Com.* 17. 273
veſtigium facere in poſſeſſionem, *Cæc.* 14. 518
verba non ſunt captanda, *Cæc.* 18. 530, 531, &c.
verbis non uteremur, ſi voluntas ſine iis poſſet exprimi, *ibid.* 532
ad verba obedire, *ibid.*
verbenæ, 4 *Ver.* 49. 266
verbo, re opponuntur, 1 *Ver.* 60. 560
verbum ſæpe ponitur in ultimis tantum accommodatum, cum præcedentia aliud deſiderent, quod mente addendum eſt, *Roſc. Am.* 8. 129
veritas & pudor, *Quint.* 25. 94
veritas pro bonitas, probitas, *R. C.* 6. 243
veritas judiciorum, 3 *Ver.* 69. 132
veritati vim adhibere, *Quint.* 14. 57
vernaculum crimen, 3 *Ver.* 61. 116
Verrea, 2 *Ver.* 21. 612
Verres cur ante damnationem in exilium iverit, 1 *Ver.* 1. 413
Verres piratarum navem cepit, cujus prædam in ſe avertit, 1 *Ver.* 59. 558
verſura juvare, 3 *Ver.* 72. 139
verſura ſolvere, verſuram facere, *Font.* 1. 429
verſuram facere, & verſura ſolvere quid differat, 2 *Ver.* 76. 700
vertere ſolum, *Quint.* 19. 75
Vertumnus deus mercaturæ, 1 *Ver.* 59. 559. ubi ejus ſignum, *ibid.*
verus pro juſtus, *Cæc.* 19. 537
verus accuſator, *Div.* 9. 311
Veſta cur dicatur princeps omnium ſacrorum, 4 *Ver.* 49. 266
veterator, *Roſc. Com.* 8. 246
veteres homines, *Act.* 1 *Ver.* 10. 381

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Vettilius, *Cæc. 9.* 498
vetus hiſtrio, *Roſc. Com.* 10. 254
vetus accuſator, *R. A.* 10. 134. & 13. 140
vetus i. peritus, exercitatus, *R. A.* 6. 125
vetus jus ac uſitatum, *Cæc.* 16. 524
vetuſtas, *Quint.* 22. 86
vexator Aſiæ, *Act.* 1 *Ver.* 1. 351
vi ſumma data eſt opera a me, 3 *Ver.* 53. 104
vi hominibus armatis, *Cæc.* 8. 496
in vi, in armis, *Cæc.* 14. 518
via, *Cæc.* 19. 535
viator & lictor ut differant, *Font.* 13. 453
vicarius, 3 *Ver.* 38. 74
vicarius alieni juris, *Cæc.* 20. 540
viceſima portorii, 2 *Ver.* 75. 699
victoriatus, *Font.* 5. 438
videbimus poſterius de hoc, *Cæc.* 11. 506
videri feciſſe ſolemnis formula judicum ſententiam ferentium, 2 *Ver.* 38. 642
viderint iſta officia, *Quint.* 17. 69
vincere ſponſione, *Quint.* 27. 99
vincere pro probare, *Cæc.* 21. 543
vincere cauſſam, judicium, *Quint.* 27. 99
virgarum ſupplicium non erat capitale, 2 *Ver.* 37. 641
viri & hominis nomen diſtinguitur, *Roſc. Am.* 39. 187
virtute ſua in altiorem locum adſcendendum, non per alterius incommodum & calamitatem, *R. A.* 30. 169
vis, *Cæc.* 11. 507
vis quid, *Cæc.* 15. 521
vis interdicti, *Cæc.* 19. 539
vis pro notione, *Cæc.* 14. 518
vis civilis, *Cæc.* 7. 493
vis quotidiana, *Cæc.* 32. 579, 580
vis maxime contraria eſt juri, *Cæc.* 2. 473
vis ſimulata, *Cæc.* 7. 493
vis civilis, *Cæc.* 1. 468. quæ moribus fit, *ibid.* 467, 468. feſtucaria, *ibid.*
vita anteacta grave eſt teſtimonium in utramque partem, *Roſc. Com.* 6. 241
vita pro victu, 3 *Ver.* 5. 11
vivus videnſque, *Quint.* 15. 63
ulciſcor, *Div.* 6. 303
ultro pro inſuper, *Quint.* 23. 89
ungebantur honoris cauſſa apud Græcos dii, 4 *Ver.* 35. 342
unum omnibus jus, *Cæc.* 25. 553
unus. quivis unus, ullus unus, *Cæc.* 21. 544
Voconia lex, 1 *Ver.* 41. 508. *ibid.* 512. & 42. 514
Voconia lex vetabat plus uni legatorio relinquere, quam ad heredem, aut heredes perveniret, 1 *Ver.* 42. 518
C. Voconius, 1 *Ver.* 41. 514
voluntas ſumma erat ſenatus, 2 *Ver.* 39. 644
voluntas. ad voluntatem loqui, *Qu.* 30. 105
vota nuncupare, 5 *Ver.* 13. 323
votivi ludi, *Act.* 1 *Ver.* 10. 382. vovebantur a magiſtratibus in provincias ituris, *ibid.*
urbana prædia, 3 *Ver.* 86. 163
ad urbem, 2 *Ver.* 6. 580
uſucapio, *Cæc.* 26. 556
uſus, 5 *Ver.* 4. 303
uſus & auctoritas fundi biennium, *Cæc.* 19. 533, 534
uſusfructus legari poteſt, *Cæc.* 4. 483
ut interdum geminatur, *Cæc.* 20. 539
ut ne, pro ne, *Cæc.* 32. 584
uti peritiſſimis hominibus, *Cæc.* 24. 552
utilitas communis, *Cæc.* 18. 530
utrum eſſe vis aliqua, nec ne, *Cæc.* 11. 505
utrum non ſequente *an*, 2 *Ver.* 69. 689
vulgus ex veritate pauca, ex opinione omnia æſtimat, *Roſc. Com.* 10. 256
vulneribus ſuis mederi, *R. A.* 32. 175
vultu læditur pietas, *Roſc. Am.* 13. 140

X.

X Eſt denarius, 3 *Ver.* 87. 165
Xenon & Xeno, 3 *Ver.* 23. 44

FINIS.

INDEX
RERVM ET VERBORVM
LOCVPLETISSIMVS,

Quae in primi tomi duabus partibus P. Manutii Commentarii in Ciceronis Orationes continentur.

Primus numerus librum, ſecundus caput, tertius paginam denotat.

A.

ABire rem ab aliquo, 3 *Ver. cap.* 64. *pag.* 17.
ab opponitur contra, *Roſc. Am.* 30. 52
abſolvere, *Div.* 14. 85
accenſi, *Roſc. Am.* 7. 44
accenſi erant liberti, 1 *Ver.* 28. 112
accepta relata, *Cæc.* 6. 71
accommodare, 3 *Ver.* 82. 22
accommodatio, *ibid.*
accuſare, *Div.* 20. 90
accuſare. —— prior accuſabat is, qui breviorem ad inquirendum diem poſtulaverat, *Act.* 1 *Ver.* 2. 93
accuſatio decet adoleſcentes, *Div.* 1. 68
accuſationes quæ laudantur, *Div.* 2. 72
accuſator priore loco dicere debet, *Quint.* 2. 6
accuſator reſpondendi, vel interpellandi poteſtatem, niſi permittente patrono rei, non habebat, *Roſc. Am.* 27. 50
accuſator. —— ab accuſatore poſtulatur fides & diligentia, 1 *Ver.* 7. 105
acerbum, *Div.* 2. 71
Acilia lex, 1 *Ver.* 9. 106
acroama, 4 *Ver.* 22. 53
acta, 5 *Ver.* 31. 47
actio quaſi tributa rei, quæ ſenſu caret, *Quint.* 11. 22
actiones prætoris aliæ ſunt atque juris civilis actiones, *Cæc.* 12. 73
actor ſponſione laceſſebat, *R. C.* 4. 60
adagium, geſtum facere ſpectante Roſcio, impudentis eſt, *Roſc. Com.* 6. 62
adagium, vivo, videntique funus ducitur, *Quint.* 15. 26
ad denarium, *Quint.* 4. 12
addicti qui dicebantur, *Roſc. Com.* 14. 65
adeſſe. —— non adeſſe animo, *Cæc.* 3. 72
admirationis oſtendendæ modus; hic tu etiam mihi dicere audebis, &c. 5 *Ver.* 52. 54
admonere, *Roſc. Am.* 25. 50
admonere, creditoris verbum, *Qu.* 12. 23
adoleſcens, qui grandes ætate laudat, arroganter facit, *Roſc. Com.* 15. 65. *ſeq.*
adoleſcentes decet accuſatio, *Div.* 1. 68
adoleſcentes probos blanditiæ non decent, *Act.* 1 *Ver.* 9. 97
adoleſcentibus quæ laus tribui ſoleret, 1 *Ver.* 53. 121
adoptare, *Div.* 16. 88
adſpirare, *Quint.* 29. 36. & *Div.* 5. 79
adverſaria, *Roſc. Com.* 2. 60
advocati qui erant, *Roſc. Com.* 5. 61
advocatus, *Quint.* 8. 19. *ſeq.*
ædes ſacræ & publica opera ad prætorem urbanum pertinebant, *Act.* 1 *Ver.* 5. 95
ædiles cur comitium ornare ſolebant, 1 *Ver.* 19. 110. & 21. 111
ædilium cur. munera, 1 *Ver.* 5. 104
æraria ratio, *Quint.* 4. 11
æraria tria, unum ex tributis, vectigalibus, præda bellica; alterum ſanctius; tertium Gallicum, 2 *Ver.* 2. 127. & 3 *Ver.* 70. 19
ære dirutus miles, 5 *Ver.* 13. 43
æris duodecim, *Roſc. Com.* 10. 64
æs Corinthium & Deliacum, *Roſc. Am.* 46. 56
æs Cyprium, *Quint.* 5. 13
æſtate ſumma, 5 *Ver.* 31. 47
æſtimatum frumentum, 3 *Ver.* 5. 4
ætas puerilis lubrica, 5 *Ver.* 52. 54
afflari auram, 1 *Ver.* 13. 108
Africanus minor & major, *R. A.* 36. 54

ager, *Quint.* 6. 17
ager reficit, 3 *Ver.* 47. 13. *&* 63. 17
agere animam, *Roſc. Com.* 8. 63
agere geſtum, *ibid.*
agere lege, *Cæc.* 33. 78
agri modus, 3 *Ver.* 18. 7
Alcmæo, *Roſc. Am.* 24. 50
aliter pro male, *Quint.* 9. 20
Allobroges, clientes Fabiorum, *Font.* 12. 66
amator, 3 *Ver.* 63. 17
amentia. —— vitii plus eſt in amentia, quam in audacia, *Act.* 1 *Ver.* 3. 94
Amphiaraus, 4 *Ver.* 18. 31
ampliatio, 1 *Ver.* 9. 106
amplificatio, vel ſimplex eſt, vel duplex, *Div.* 3. 73
anima, 3 *Ver.* 58. 16
animam agere, *Roſc. Com.* 8. 63
animi voluntas, 5 *Ver.* 71. 62
animo non adeſſe, *Cæc.* 10. 72
annonæ coauctio, 3 *Ver.* 81. 22
anſam retinere, *Cæc.* 6. 71
anſeribus cibaria publica locabantur in Capitolio, *Roſc. Am.* 20. 47
ante diem IV Kal. &c. *Quint.* 6. 14
ante diem V Kal. idem valet, quod V Kal. *Quint.* 25. 33
antiquæ religionis exemplar, *Cæc.* 10. 72
antiqui homines, *Roſc. Am.* 10. 46
anulo aureo utebantur ad obſignandas tabulas, 3 *Ver.* 76. 20
anulo aureo donati, equites ſtatim fiebant, licet nondum a cenſoribus lecti, 3 *Ver.* 80. 22
Apollo Temenites, 4 *Ver.* 53. 38
apoſtrophe uti ad aliquem, &c. artis oratoriæ eſt, 1 *Ver.* 30. 113
apoſtrophis maxime excellit Cicero, *ibid.*
apparitores, *Roſc. Am.* 7. 44
apparitores ſcribæ, 3 *Ver.* 78. 21
appellare, verbum creditoris, *Qu.* 11. 22
apponere, 1 *Ver.* 54. 122
appoſitus, 3 *Ver.* 42. 12
apud exercitum eſſe, 4 *Ver.* 22. 33
Aquillius juriſconſultus, *Quint.* 1. 4
arbiter. —— ad arbitrum petitur in certa pecunia, *Roſc. Com.* 4. 61
arbiter honorarius, *Roſc. Com.* 5. 62
arbitria quæ, *Quint.* 1. 4
arbitria quæ judicia vocarentur, *Roſc. Am.* 38. 55
arbitria. —— in arbitriis non accipitur a prætore formula, *Quint.* 3. 10
arbitrii formulæ, *Roſc. Com.* 9. 63
arbitrium pro ſocio, *Quint.* 3. 10
argenteus nummus quando ſignari cœptus, *Quint.* 4. 12
argentum factum & ſignatum, 5 *Ver.* 25. 46
argumentum, 2 *Ver.* 47. 138. *&* 4 *Ver.* 56. 38
Ariſtæus, 4 *Ver.* 62. 39
Arretini. —— Sullæ lex contra Arretinos, *Cæc.* 33. 78
arrogantia & ſuperbia, commune nobilitatis malum, *Act.* 1 *Ver.* 6. 96
articulus temporis, *Quint.* 5. 12
as quid, &c. *ibid. ſeq.*
Aſconius Pedianus, *Div.* 2. 73
Aſconii error, 1 *Ver.* 17. 110
Aſia, *Div.* 2. 72
aſſentire orationi, 3 *Ver.* 88. 24
at, 4 *Ver.* 39. 36
Athenienſium reſp. prudentiam cum imperio amiſit, *Roſc. Am.* 26. 50
atque etiam, 1 *Ver.* 60. 125
Atria Licinia quæ, *Quint.* 3. 10
Attalica peripetaſmata, 4 *Ver.* 12. 30
attentus, *Quint.* 3. 9
attributa pecunia, 1 *Ver.* 13. 108
avaritiæ notandæ modus, 4 *Ver.* 2. 27
auctor, *Cæc.* 10. 72
audacia, *Div.* 2. 72
audacia. —— vitii plus eſt in amentia, quam in audacia, *Act.* 1 *Ver.* 3. 94
auferre, pro impetrare, *Quint.* 5. 14
auram afflari, 1 *Ver.* 13. 108
aureo anulo quibus uti licebat, *Roſc. Am.* 49. 57
Autumedon, *Roſc. Am.* 35. 53

B.

Baſilicæ. —— in eis tribuni pl. jus dicebant, 4 *Ver.* 3. 28
Ballio, leno, *Roſc. Com.* 7. 62. *&* 17. 66
bes, *Quint.* 5. 13
bulla, 1 *Ver.* 44. 118. *&* 58. 124

C.

C. Carbo, 3 *Ver.* 1. 3
C. Pompilii lex pro debitoribus, *Roſc. Com.* 14. 65
Calpurnia lex, 1 *Ver.* 9. 106
calumniari, pro rem variis artibus producere, *Quint.* 27. 30

campus Martius, in quo ludendi gratia conveniebant, *Quint.* 17. 27
candidati. — de candidatis bina comitia fieri ſolita, *Act.* 1 *Ver.* 9. 97
canere intus, 1 *Ver.* 20. 111
canes, 1 *Ver.* 48. 120
canes alebantur in Capitolio, *Roſc. Am.* 20. 49
canibus crura quando ſuffringerentur, *ibid.*
Cannenſis pugna, *Roſc. Am.* 32. 52
Caſſiani judices, 3 *Ver.* 60. 16
Caſſianum illud cui bono fuerit, *Roſc. Am.* 5. 42
Caſtoris templum, 1 *Ver.* 49. 120
caſtra movere, 4 *Ver.* 19. 32
caſtus, *Roſc. Com.* 6, 7. 62
Cato Cenſorius deorum mentionem facere ſolitus erat in omnibus orationum ſuarum prooemiis, *Div.* 14. 84
cavere proprie dicuntur I. C. *Cæc.* 27. 76
cauſſa capitis, hoc eſt exiſtimationis, *Quint.* 9. 20
cauſſam dicere, *Roſc. Am.* 5. 42
cauſſa a ratione quid differat, *Div.* 1. 69
cenſor. — ad cenſores pertinuit ſartorum tectorum exigendorum cura, 1 *Ver.* 40. 117
cenſor creabatur centuriatis comitiis, 5 *Ver.* 15. 43
cenſores locabant publica opera, 1 *Ver.* 54. 122
cenſores locabant Aſiaticos agros, 3 *Ver.* 6. 4
cenſores, magiſtri morũ dicti, *Div.* 3. 75
cenſoria lex, 1 *Ver.* 51. 121
cenſoriæ leges, 3 *Ver.* 7. 5
cenſus equeſtris, *Roſc. Com.* 14. 65
cenſus qui eſt, poteſt filiam heredem inſtituere, 1 *Ver.* 43. 118
centuria prærogativa, *Act.* 1 *Ver.* 9. 97
centuriatis comitiis majores magiſtratus creabantur, 5 *Ver.* 15. 43
Cephalœdium, 2 *Ver.* 42. 139
cera diſcolor, quæ corrupti judicis fidem faciebat corruptori, *Div.* 7. 80. & *Act.* 1 *Ver.* 13. 99
Cereris ſimulacrum, 5 *Ver.* 72. 63
certare. — ut ars certare videretur cum copia, laudandi modus, &c. 4 *Ver.* 28. 35
cervix. — tantis cervicibus, 3 *Ver.* 59. 16
Charybdis, 5 *Ver.* 56. 55
Chriſtus Σωτὴρ, Salvator, 2 *Ver.* 60. 141
Cicero quæſtor in Sicilia fuit, *Div.* 1. 69
Cicero conſul reſtitit, ne proſcriptorum liberi in integrum reſtituerentur, 3 *Ver.* 35. 10
Ciceronis artificium in oratione, *Quint.* 6. 17
Ciceronis mos, criminis oſtendendi, antequam rem ipſam exponat, *Div.* 17. 88
Circes potio, *ibid.* 89
circumpedes, 1 *Ver.* 36. 115
circumſpicere ſe magnifice, *R. C.* 2. 60
ciſiæ, *Roſc. Am.* 7. 46
cives ingenui habitabant in collibus, *Div.* 1. 68
cives Romani, præter publicanos, multi negotiabantur in Gallia, *Font.* 1. 64
cives Romani ſoli toga utebantur, 5 *Ver.* 60. 57
civis. — qui fiebant cives Romani, Romana nomina & prænomina ſumebant, 2 *Ver.* 7. 129
civile jus, 1 *Ver.* 42. 118
Cn. Carbo, 1 *Ver.* 4. 103
coauctio annonæ, 3 *Ver.* 81. 22
cognitor a procuratore quid differat, *Div.* 4. 76
cognitor viduarum, *Cæc.* 5. 71
cognitus & ſpectatus, *Div.* 4. 76
cohors prætoria quæ, *Quint.* 1. 5
collegium Decemvirale, 4 *Ver.* 49. 37
colles. — in collibus habitabant ingenui cives, *Div.* 1. 68
collybus, 3 *Ver.* 78. 21
coloniæ XII in Italia deductæ, *Cæc.* 35. 79
columen familiæ, 3 *Ver.* 76. 20
columna Mænia, *Div.* 16. 88
comitia de candidatis, *Act.* 1 *Ver.* 6. 96
comitiis centuriatis majores magiſtratus creabantur, 5 *Ver.* 15. 43
comitium ædiles cur ornare ſolebant, 1 *Ver.* 19. 110
commemorare. — longior oratio ſignificatur in commemorare, quam in dicere, *Quint.* 2. 6
committere, *Roſc. Am.* 5. 42
committi hereditatem, 1 *Ver.* 10. 107
commode, 3 *Ver.* 25. 9
commodum tibi eſt, 1 *Ver.* 44. 118
commodus, 3 *Ver.* 9. 5
comœdus. — plus eſt artis in comœdo, quam in hiſtrione, *R. C.* 11. 64
commune Siciliæ, &c. 2 *Ver.* 46. 138
comparatio. — acrior eſt ex comparatione defenſio, 5 *Ver.* 32. 48
comperendinatio, *Act.* 1 *Ver.* 11. 98

comperendinatum adimere, 1 *Ver.*9.106
conclave, *Roſc. Am.* 23. 50
concoquere, *Roſc. Com.* 15. 66
concurſio, 1 *Ver.* 30. 113
confirmari, *Quint.* 2. 9
confligere, *Cæc.* 3. 70
conflictari, pro contendere, *Qu.* 13. 24. & *Cæc.* 3. 70
conſequi moleſtiam, Latinum eſſe non videtur, 2 *Ver.* 53. 140
conſiſtere, *Quint.* 2. 9
conſortes, 3 *Ver.* 23. 8
conſueſcere, 5 *Ver.* 12. 42
conſul creabatur centuriatis comitiis, 5 *Ver.* 15. 43
conſules ante annum urbis CCCXC jus dicere prætorum loco ſolebant, *Quint.* 2. 7
conſules locabant publica opera, 1 *Ver.* 54. 122
contemnere minus, quam deſpicere, 1 *Ver.* 47. 119
contendere majoris vis, quam petere, *Roſc. Am.* 1. 39. *ſeq.*
contra aliquem venire, 2 *Ver.* 43. 137
contra opponitur ab, *Roſc. Am.* 30. 52
contumacia, 3 *Ver.* 2. 3
conventus in provinciis, 5 *Ver.* 38. 49. & 53. 55
convivia, *Quint.* 18. 28
Corinthia ſuppellex, 2 *Ver.* 34. 136
Cornelia lex, 1 *Ver.* 42. 118. & 47. 120
Cornelia lege tres tantum judices rejicere licebat, 2 *Ver.* 31. 136
corona, 3 *Ver.* 19. 8
corroborare ſe, *Roſc. Am.* 51. 58
Craſſi pudor, *Font.* 7. 65
Cretenſes male animati erga P. Romanum, 2 *Ver.* 31. 135
crimina ſunt graviora, quam peccata, 2 *Ver.* 20. 133
cubiculares, 4 *Ver.* 26. 34
cui bono fuerit, a Caſſio uſurpatum in judiciis, *Roſc. Am.* 5. 42
cum, tum, cum, tum etiam, &c. *Div.* 1. 70
cupiditas, *Div.* 2. 72
Cybea, 5 *Ver.* 23. 45

D.

DAmni infecti ſatiſdare, 1 *Ver.* 56. 123
damni injuria, *R. C.* 11. 64. & 18. 66
dare operas in ſcriptura, 2 *Ver.* 71. 142
de aliquo emere domum, &c. *Roſc. Am.* 2. 40
decem primi, 2 *Ver.* 67. 142
decemvirale collegium, 4 *Ver.* 49. 37
decemviri de libertate judicabant, *Cæc.* 33. 78
decernere, pro contendere, *Quint.* 2. 6
deciſionem renunciare, 1 *Ver.* 54. 122
decumæ nomine populi Romani exiguntur, 3 *Ver.* 6. 5
decumani, *Div.* 3. 74. & 10. 83
decumanum frumentum, 3 *Ver.* 5. 4. & 81. 22
decuria. —— a decuria adſcendi in equeſtrem ordinem ſolebat, 3 *Ver.* 79. 21
decurias ſcribere, 3 *Ver.* 11. 6
dedere, *Roſc. Am.* 3. 41
delatio nominis, *Div.* 3. 76
delatum. —— coram delatum eſſe, 2 *Ver.* 42. 137
Deliaca & Corinthia ſuppellex, 2 *Ver.* 34. 136
delitus, 1 *Ver.* 55. 123
denarii permutatio, *Quint.* 4. 12
denarius aureus, *ibid.*
depontani ſenes, *Roſc. Am.* 35. 54
deprecari bellum, ignominiam, &c. *Roſc. Com.* 16. 66
deſcendere ad accuſandum, &c. *Div.* 1. 68
deſervire, 3 *Ver.* 98. 26
deterrere, pro diſſuadere, *Quint.* 4. 11
deunx, *Quint.* 5. 13
dextans, *ibid.*
diarium, *Roſc. Com.* 2. 60
dicacitas in præcone fertur, *Quint.* 3. 9
dicam ſcribere alicui, 2 *Ver.* 14. 132
dicas ſortiri, 2 *Ver.* 15. *ibid.*
dicis cauſſa, 4 *Ver.* 24. 34
diem dicere, *Div.* 20. 90
diem dicere cui licebat, *Roſc. Am.* 12. 47
dies civilis, *Quint.* 6. 16
dies naturalis, *ibid.*
digito ſublato licebantur, 3 *Ver.* 11. 6
digitum tollere, 1 *Ver.* 54. 122
digniſſimus aliquo, 4 *Ver.* 17. 31
dignitas in publicanis, 3 *Ver.* 12. 6
dignitas proprie ſenatoribus tribuitur, 2 *Ver.* 71. 143
diis hominibuſque invitis: diis hominibuſque approbantibus, 1 *Ver.* 4. 103
diligentia & fides ab accuſatore poſtulatur, 1 *Ver.* 7. 105

Diodi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Diocli, pro Dioclis, 5 *Ver.* 7. 42
Dionyſia ſaltatricula, *Roſc. Com.* 8. 63
dipondium, *Quint.* 5. 13
dirutus ære miles, 5 *Ver.* 13. 43
diſcedere, *Quint.* 18. 28
diſceptare judicis eſt, 5 *Ver.* 71. 62
diſſerere, *Div.* 14. 84
divaricari, 4 *Ver.* 40. 36
diviſores, *Act.* 1 *Ver.* 8. 96
dodrans, *Quint.* 5. 13
domeſtica crudelitas, *Roſc. Am.* 53. 58
drachma, *Quint.* 4. 12. & *Roſc. Am.* 2. 40
ducere, 2 *Ver.* 12. 131
ducere ſuam rationem, 1 *Ver.* 48. 120
duces Romani quos bello ſuperaſſent, in clientelam accipiebant, *Div.* 1. 69. *ſeq.*

E.

EDicti prætorii formulæ, *Qu.* 8. 18
ejerare iniquum, 3 *Ver.* 60. 16
ejus ea lege nihil rogatum: legum clauſula, *Cæc.* 33. 78
ejuſmodi, 1 *Ver.* 13. 108
ejuſmodi, adverbium, 1 *Ver.* 59. 125
emblema, 4 *Ver.* 17. 31
emptum frumentum, 3 *Ver.* 5. 4
epilogis maxime accommodata lamentatio, 5 *Ver.* 48. 52
eques eſſe non poterat, qui pronepos civis Romani non eſſet, *R. A.* 7. 45
eques eſſe non poterat aliquis, amiſſo equeſtri cenſu, 1 *Ver.* 60. 125
equeſtri loco eſſe, & natus eſſe quis dicebatur, *Quint.* 19. 28
equeſtris cenſus, *Roſc. Com.* 14. 65
equeſtris dignitatis, ordinis, ac cenſus ratio, *Quint.* 19. 28. *ſeq.*
equitibus negotiari licebat, ſenatoribus non licebat, 4 *Ver.* 20. 32
equitum ornamenta, *Quint.* 19. 29
equitibus proprie ſplendor tribuitur, 2 *Ver.* 71. 143
equulei, 4 *Ver.* 20. 32
eſt tanti, *Roſc. Com.* 8. 63
eſt verbi vis, *Quint.* 30. 37
etiam, 3 *Ver.* 14. 7
& vero, 3 *Ver.* 81. 22
e veſtigio, *Roſc. Com.* 18. 66
ἐξαιρέσιμος, 2 *Ver.* 52. 139
exaggerandi cauſſa ſæpe fingit orator inopem ſe verborum eſſe, quæ rei vim, ac naturam exprimant, 4 *Ver.* 1. 27
exaggerandi modus per ſimilitudinem, *Quint.* 31. 37
excellere, *Quint.* 8. 19
exercitus. —— apud exercitum eſſe, 4 *Ver.* 22. 33
expedire, *Div.* 14. 85
expenſa lata, *Cæc.* 6. 71
experiri, *Quint.* 11. 22
exploſorum primus ordo, 3 *Ver.* 79. 21
exſecratio, 5 *Ver.* 40. 50
ex ſponſu, *Quint.* 9. 20

F.

FAbiorum Clientes Allobroges, *Font.* 12. 66
facere. —— mecum & contra me facit, *Quint.* 1. 3
facere. —— fecerunt, &c. ut me deducerent, *Act.* 1 *Ver.* 9. 97
facere. —— tua fides facit, &c. 1 *Ver.* 8. 106
facere. —— quid hoc homine faciatis, 1 *Ver.* 16. 109
faceſſere negotium, 4 *Ver.* 64. 39
facetus. —— hoc nomen ſolum ſi ponatur, caret ignominia, *Quint.* 3. 9
facinus. —— ſcelus gravius eſt, quam facinus, 5 *Ver.* 44. 51. & 66. 58
factum argentum, 5 *Ver.* 25. 46
factus, 4 *Ver.* 57. 38
familia, *R. A.* 41. 56. & 1 *Ver.* 36. 115
familiæ herciſcundæ, *Cæc.* 7. 71
fateri, *Div.* 3. 75
fauces macelli, *Quint.* 6. 16
Februario menſe legationes ſolum audiuntur, 2 *Ver.* 31. 135
Felix, Sullæ cognomen, *Roſc. Am.* 8. 46
feriarum dies, *Act.* 1 *Ver.* 10. 98
feſti dies, *ibid.*
feſtivus, 3 *Ver.* 69. 18
fides & diligentia ab accuſatore poſtulatur, 1 *Ver.* 7. 105
figere trabali clavo, 5 *Ver.* 21. 45
fiſcus, 3 *Ver.* 79. 21
Fontejorum familia, *Font.* 14. 67
flagitare, *Quint.* 3. 10
formulæ a prætore datæ judici & arbitro, *Roſc. Com.* 4. 60
formularum conſuetudo, ut ſubaudirentur verba quædam, 3 *Ver.* 22. 8
fretu, 5 *Ver* 66. 58
frugalitas plebejorum hominum propria laus, 1 *Ver.* 52. 121

fru-

frumentum, 3 *Ver.* 45. 12
frumentum æſtimatum, 3 *Ver.* 5. 4
frumentum decumanum, 3 *Ver.* 6. 5. & 81. 22
frumentum emptum, 3 *Ver.* 5. 4
frumentum legatis quoque in cellam imperabatur, 3 *Ver.* 96. 26
frumentum Siculum, 3 *Ver.* 31. 9
Furia lex, 1 *Ver.* 42. 118
furor quidam ſceleris & audaciæ comes, 5 *Ver.* 53. 55
futurum, pro futuram, 5 *Ver.* 65. 58

G.

GAlli Bracati, Sagati, Togati, *Font.* 11. 66
Gallico bello vacationes non dantur, *Font.* 16. 68
Gallonii ſumptus, *Quint.* 30. 37
gentium Romanarum nomina in *ius* deſinunt, pauca in *ienus*, *Quint.* 6. 16
gerundii genitivus antiquo loquendi modo uſurpatus, ut provinciæ decernendi, &c. 5 *Ver.* 61. 57
geſtum agere, *Roſc. Com.* 8. 63
gladiatores palmis poſt victoriam coronabantur, *Roſc. Am.* 6. 43
Græca levitas in quærendis oculorum oblectamentis, 4 *Ver.* 60. 39
Græcus mos in potionibus, 1 *Ver.* 26. 112
grave, *Div.* 2. 71
grex, *Div.* 15. 87
gubernacula. — ad gubernacula reip. ſedere, tranſlatio uſitata Ciceroni, *Roſc. Am.* 18. 48

H.

HAbere, pro habitare, 5 *Ver.* 32. 49
hercìſcundæ familiæ, *Cæc.* 7. 71
heredem filiam inſtituere poteſt, qui non eſt cenſus, 1 *Ver.* 43. 118
hereditas ſacrorum cum bonorum hereditate veniebat, 4 *Ver.* 4. 28
hereditatem committi, 1 *Ver.* 10. 107
hereditates R. civium adire peregrinis non licet, *Cæc.* 31. 77
hic tu etiam dicere audebis, &c. admirationis oſtendendæ modus, &c. 5 *Ver.* 52. 54
Hieronica lex, 2 *Ver.* 13. 131
hiſtrio. — plus eſt artis in comœdo, quam in hiſtrione, *Roſc. Com.* 11. 64
hiſtriones boni argento donari ſoliti, 4 *Ver.* 16. 31
hiſtriones quando exſibilarentur, 3 *Ver.* 79. 21
homines non differunt inter ſe genere, ſed animo & voluntate, 5 *Ver.* 71. 62
hominum tria genera, 2 *Ver.* 24. 134
homo. — ſententiam incipiens, ut, homo, ut hæc audivit, &c. 1 *Ver.* 26. 112. & 50. 121
homo a viro diſtinctus, 1 *Ver.* 8. 106
honorarius arbiter, *Roſc. Com.* 5. 62
honoris cauſſa aliquem nomino, loquendi modus quando uſitatus, *Roſc. Am.* 2. 40
honorat is, qui moritur, eum, cui aliquid legat, *Cæc.* 4. 71
horarum apud veteres ratio, *Qu.* 6. 16
hornotinus, 3 *Ver.* 18. 7
Hortenſii geſtus plus habebat artis, quam decet, *Div.* 14. 85
Hortenſii motus cervicis laſcivior, 3 *Ver.* 19. 8
Hortenſius orator, *Quint.* 1. 4
Hortenſius partitionibus utebatur, *Quint.* 10. 21
hoſpitiis præerat Iuppiter, 2 *Ver.* 45. 138
hoſtis. — in hoſtium numero aliquem habere, 5 *Ver.* 24. 46
hujuſmodi. — atque hujuſmodi, &c. quando hoc loquendi modo utamur, *Roſc. Am.* 13. 48
humanitas cuivis homini a quovis homine debetur, *Quint.* 31. 37

I.

IBi, ad rem ſpectat, *Quint.* 4. 11
idoneus. — minus idonei teſtes, *Cæc.* 9. 72
IESVS CHRISTVS appellari ne debeat Servator, an Salvator, &c. 2 *Ver.* 63. 141
ignominia affectus, *Quint.* 15. 25
ignotus, 1 *Ver.* 7. 105
imbibere, *Quint.* 6. 17
immanis major, quam ingens, 3 *Ver.* 46. 12
imperator. — felicitas in imperatore conſideratur, *Font.* 15. 67
imperium deponebant ad urbem ingredientes, *Act.* 1 *Ver.* 15. 100

in-

imperium in urbe habere non licebat, 5 *Ver.* 30. 47
improbitatis ſummæ deſcriptio, *Div.* 2. 72
imprudentiam ſubterfugere, *Act.* 1 *Ver.* 4. 95
in. — in hoc tempore, partem temporis ſignificat, *Quint.* 1. 3
in cum accuſativo, &c. *Quint.* 5. 14
in eodem veſtigio, *Roſc. Com.* 18. 66
incautus, 3 *Ver.* 68. 18
incenſus, *Cæc.* 34. 78
incolæ, 4 *Ver.* 58. 38
increbeſcere, 2 *Ver.* 3. 128
inculcare, 3 *Ver.* 67. 18
indignantis oratio, cum imperativi modi verbo, ut, dubitate etiam nunc, judices, ſi poteſtis, &c. *Roſc. Am.* 28. 50
indignantis verba, *Roſc. Com.* 2. 60
indignatio poſt narrationem, 1 *Ver.* 37. 115
indoles etiam in viris, 3 *Ver.* 68. 18
induere ſe, 5 *Ver.* 64. 58
infantium ornamenta, 1 *Ver.* 44. 118
infeſtum, *Quint.* 2. 8
infeſtus, paſſive, *Roſc. Am.* 11. 47
infrequens miles, 5 *Ver.* 13. 43
ingens minor quam immanis, 3 *Ver.* 46. 12
ingenuus, *Roſc. Am.* 7. 44. *ſeq.*
inimicitiæ, labores, pericula, 5 *Ver.* 70. 61
inimicum plus, quam contrarium, *Quint.* 2. 8
iniqui mei, 5 *Ver.* 69. 60
iniquitas & injuria, *Quint.* 2. 8
iniquum ejerare, 3 *Ver.* 60. 16
inſanire, 2 *Ver.* 14. 132. & 4 *Ver.* 1. 27
inſinuare, 3 *Ver.* 68. 18
inſolens, *Roſc. Am.* 8. 46
inſtituere, 2 *Ver.* 33. 134
intercedit S. C. 2 *Ver.* 16. 133
interdictis addi interdum ſolebant exceptiones, *Cæc.* 8. 71
interpellare, 1 *Ver.* 28. 112
interpolare, 1 *Ver.* 61. 126
interpretes, *Roſc. Am.* 7. 44
intus canere, 1 *Ver.* 20. 111
in vadimonium eſſe, *Quint.* 5. 14
invidia, *Roſc. Am.* 51. 58
ipſe. — ut, ipſos xx annos, 2 *Ver.* 9. 130
ironia. — objectio per ironiam inducitur duobus modis, vel cum at enim, vel cum at credo, *Act.* 1 *Ver.* 5. 95
ironiæ loca varia, *Div.* 7. 80
is, ea, id, indicantis eſt, *Roſc. Am.* 25. 50
itane eſt? *Quint.* 11. 22
itane vero? 1 *Ver.* 15. 109
iteratio ejuſdem verbi concinna eſt, *Roſc. Am.* 26. 50
judex gravis & levis, *Div.* 3. 74
judex quæſtionis, 1 *Ver.* 41. 126
judex quæſtionis non quærit, ſed judicat, *Roſc. Am.* 4. 41
judex quæſtionis differt a prætore quæſtionis, *ibid.* 42
judex remittendi poteſtatem non habet, *Roſc. Com.* 4. 61
judicare. — res judicare, *Div.* 3. 75. & *Act.* 1 *Ver.* 10. 97
judices, cauſſa utrimque perorata, in conſilium ibant, &c. *Quint.* 10. 21
judices omnes jurabant in ferenda ſententia, *Act.* 1 *Ver.* 14. 99
judices qui de conſtituendo accuſatore judicabant, iidem poſtea de reo judicare conſueverunt, *Div.* 1. 67
judices. — tres tantum judices lege Cornelia rejicere licebat, 2 *Ver.* 31. 136
judices a prætore quomodo darentur, *Quint.* 1. 3. *ſeq.*
judices a prætore de parricidiis quærente, *Roſc. Am.* 3. 41
judices Caſſiani, 3 *Ver.* 60. 16
judicia a Sulla plebi & equitibus adempta, *Div.* 1. 67
judicia de ſicariis civili bello intermiſſa, *Roſc. Am.* 4. 41
judicia fiebant in foro, *Roſc. Am.* 5. 42
judicia, in quibus addebatur ex fide bona, arbitria vocabantur, *Roſc. Am.* 39. 55
judicia quando etiam arbitria vocarentur, *Quint.* 1. 3
judicia publica, *Div.* 1. 67
judicia publica non attinebant ad prætorem urbanum, 1 *Ver.* 60. 125
judicii formulæ, *Roſc. Com.* 9. 63
judicio perfundere, *Roſc. Am.* 29. 51
judicis appellatio initio orationis quid valeat, *Quint.* 1. 3
judicis ſumendi poteſtas penes reum erat, *Quint.* 9. 20

judi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

judicium. —— ubi de re aliqua in judicio contenditur, quid magni referat, *Quint.* 1. 3
judicium mandati, *Roſc. Am.* 38. 55
judicium pati, vel accipere, *Qu.* 20. 29
judicium de re prius, quam de probro fiebat, *Quint.* 16. 26
judicum ſortitio, &c. *Act.* 1 *Ver.* 13. 99
jugum, 3 *Ver.* 11. 6
Iuppiter hoſpitalis, 2 *Ver.* 45. 138
Iuppiter imperator, 4 *Ver.* 57. 38
Iuppiter Vrios, *ibid.*
jurabant judices omnes in ferenda ſententia, *Act.* 1 *Ver.* 14. 99
jurare in litem, *Roſc. Com.* 1. 60
jure mancipii, *Cæc.* 26. 76
juriſconſulti cavere proprie dicuntur, *Cæc.* 27. *ibid.*
juriſconſultorum propria verborum aucupia, *Cæc.* 23. 75
juris civilis actiones a prætoriis differunt, *Cæc.* 12. 73
jus. —— de jure ad prætorem refertur, non ad judices, *Quint.* 25. 33
jus. —— pro ſuo jure, 5 *Ver.* 1. 41
jus civile, 1 *Ver.* 42. 118
jus duplex, *Cæc.* 12. 73
jus prætorium, 1 *Ver.* 42. 118
jus ſummum, *Cæc.* 4. 70
jus Verrinum, 1 *Ver.* 46. 119

L.

LAbores, pericula, inimicitiæ, 5 *Ver.* 70. 61
lædere, *Roſc. Com.* 6. 62. & *Div.* 1. 68
Lætoria lex, *ibid.*
lamentatio epilogis maxime accommodata, 5 *Ver.* 48. 52
laniſta, *Roſc. Am.* 40. 55
laudatio. —— modus quidam laudandi aliquem apud Cic. *Quint.* 25. 33
laus adoleſcentibus tribui ſolita, 1 *Ver.* 51. 121
lecti cubiculares & tricliniares, 4 *Ver.* 26. 34
lecticarii, *Roſc. Am.* 46. 57
legare. —— honoratis, qui moritur, eum, cui aliquid legat, *Cæc.* 4. 71
legationibus audiendis Februarius menſis dari ſolitus, 1 *Ver.* 35. 114
legatis quoque frumentum in cellam imperabatur, 3 *Ver.* 96. 26
legato quæſtor antecellit honore, 3 *Ver.* 58. 16
legatus imperium habebat & lictoribus utebatur, 1 *Ver.* 32. 111
legatus potius quam quæſtor præeſſe claſſi debuit, 5 *Ver.* 52. 55
legatus præfecto antecellit honore, 3 *Ver.* 58. 16
lege de repetundis ſolus ordo ſenatorius tenebatur, 5 *Ver.* 45. 52
lege agere, *Cæc.* 33. 78
leges cenſoriæ, 3 *Ver.* 7. 5
leges Semproniæ, 5 *Ver.* 63. 57
lemniſcata palma, *Roſc. Am.* 35. 54
Leontinum, 3 *Ver.* 15. 7. & 24. 9
Leontinus campus, 3 *Ver.* 18. 7
lex Acilia, 1 *Ver.* 9. 107
lex Calpurnia, *ibid.*
lex Cenſoria, 1 *Ver.* 51. 121
lex Cornelia, 1 *Ver.* 47. 120
lex Cornelia de repetundis, 1 *Ver.* 19. 107
lex Furia, 1 *Ver.* 42. 118
lex Hieronica, 2 *Ver.* 13. 131
lex Lætoria, *Div.* 1. 68
lex Memmia, *Roſc. Am.* 19. 49
lex nummaria, 1 *Ver.* 42. 118
lex Porcia, 5 *Ver.* 63. 57
lex Remmia, *Roſc. Am.* 19. 49
lex teſtamentaria, 1 *Ver.* 42. 118
lex tribunicia per Pompejum lata, 1 *Ver.* 4. 103
lex Voconia, 1 *Ver.* 42. 118
lex de proſcriptione, *Roſc. Am.* 43. 56
libella, *Qu.* 5. 13. & *Roſc. Com.* 6. 60
liberalitas, 2 *Ver.* 11. 130
liberis carius nihil vult nobis eſſe natura, 1 *Ver.* 42. 117
libertatis imminutæ jus ad P. Romanum pertinet, 1 *Ver.* 5. 104
libertinus, *Roſc. Am.* 7. 44. *ſeq.*
liberti prænomen & nomen accipiebant a patrono, *Roſc. Am.* 2. 40
liberti propria laus, 1 *Ver.* 28. 112
libertus, *Roſc. Am.* 7. 44. *ſeq.*
licebantur ſublato digito, 3 *Ver.* 11. 6
lictores, *Roſc. Am.* 7. 45
lictores erant liberti, 1 *Ver.* 26. 112
ligurrire, 3 *Ver.* 76. 21
lingua nulla verborum habet copiam tantam, res ut omnes ſuis propriis vocabulis exprimantur in ea, *Cæc.* 23. 75
lis conteſtata, *Roſc. Com.* 11. 64. & 18. 66
lis vindiciarum, 1 *Ver.* 45. 119
litem dari, *Roſc. Com.* 1. 60

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

litteræ, 3 *Ver.* 73. 20
litteræ. —— a litteris non alienus, 2 *Ver.* 26. 134
litteræ. —— in obſignandis litteris & cera, & creta veteres utebantur, 4 *Ver.* 26. 34
litteris parcere, 4 *Ver.* 12. 30
locus, 5 *Ver.* 67. 59
locus. —— eodem loco natus, *Roſc. Am.* 51. 58
locus ad miſericordiam commovendam, *Roſc. Am.* 52. *ibid.*
locus ad oſtendendam cauſſæ iniquitatem, per quandam adverſarii contentionem inductus, *Quint.* 22. 31
locus, pro dignitate, *Act.* 1 *Ver.* 17. 100
locutio. —— hujuſmodi loc. Quid cenſes hunc ipſum Sex. Roſcium, quo ſtudio, & qua diligentia eſſe in rebus ruſticis? alias a Cic. uſurpata, *Roſc. Am.* 16. 48
lubrica ætas puerilis, 5 *Ver.* 52. 54
Lucani error, 2 *Ver.* 2. 127
L. Caſſius judex, *Roſc. Am.* 30. 52
L. Craſſus orator exalbeſcere ſolitus erat in principiis dicendi, *Roſc. Am.* 10. 47
L. Philippus orator, *Quint.* 2. 6
ludi Romani, *Act.* 1 *Ver.* 10. 93
ludi Victoriæ, *ibid.*
luteus, 3 *Ver.* 14. 7

M.

MÆnia columna, *Div.* 16. 88
magiſter publicanorum, 2 *Ver.* 70. 142
magiſtratus omnes poſtremo, exceptis interregibus, plebi communicati, *Quint.* 4. 12
magiſtratus majores creabantur centuriatis comitiis, 5 *Ver.* 15. 43
magiſtri morum dicti cenſores, *Div.* 3. 75
magiſtri perſonam feſtive aliquando ſumit Cicero, *Cæc.* 33. 78
magnifice circumſpicere ſe, *Roſc. Com.* 2. 63
majeſtas publica læditur, cum homo privatus domi ſuæ duces hoſtium tenet, 1 *Ver.* 5. 104
majeſtatis & peculatus crimina ad prætores pertinent, *ibid.*
male agere, *Quint.* 14. 24. & 27. 35
male vendere, 3 *Ver.* 98. 26
maleficus, 3 *Ver.* 2. 3
malo cum potius, *Div.* 6. 79
Mamertini cives Meſſanæ, 2 *Ver.* 5. 128
mancipes, *Div.* 10. 83
mancipii jure, *Cæc.* 26. 76
mancipium aliquod prætoribus provinciarum ſi Romæ eſſet demortuum, pro eo alterum in provincia emi vetitum erat, ſed ſi in provincia, permittebatur, 4 *Ver.* 5. 28
mandare, *Quint.* 15. 25
mandati judicium, *Roſc. Am.* 39. 55
Marcellea, 2 *Ver.* 21. 133
M. Peperna, *Roſc. Com.* 8. 63
Marius. —— plebs & equeſter ordo pro Mario pugnarunt contra Sullam, *Roſc. Am.* 6. 43
medicamentum πάγχρηστον, 3 *Ver.* 65. 18
medimnum, 3 *Ver.* 23. 8
Memmia lex, *Roſc. Am.* 19. 49
Meſſanæ cives Mamertini, 2 *Ver.* 5. 128
Metelli porticus, 4 *Ver.* 57. 38
Metellorum familia nobiliſſima, 3 *Ver.* 17. 7
miles ære dirutus, 5 *Ver.* 13. 43
miles infrequens, *ibid.*
miles. —— qui miles factus non eſt, *Cæc.* 34. 78
mina, *Quint.* 4. 12
miſer, 1 *Ver.* 15. 109
miſeratio plurimum valet in epilogo, *Quint.* 30. 37
miſeratio quibus locis commovetur, *ibid.*
modo, *Div.* 14. 85
modo, pro temperate, *Quint.* 7. 17
modus agri, 3 *Ver.* 18. 7
mœnia, 5 *Ver.* 38. 49
moleſtiam conſequi, Latinum eſſe non videtur, 2 *Ver.* 53. 140
moliri, 5 *Ver.* 34. 49
morbus, 4 *Ver.* 1. 27
moribus deducere aliquem de fundo, &c. *Cæc.* 1. 69
moriens honorat eum, cui aliquid legat, *Cæc.* 7. 71
mortuorum corpora cremari Romæ mos fuit, *Quint.* 31. 38
movemur magis eo, quod ad omnes pertinere poteſt, quam eo, quod ad alios attinet, noſtra autem nihil intereſt, 5 *Ver.* 46. 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Mucia, 2 *Ver.* 21. 134
muliercula. —— muliercula inter viros impura, vir inter mulieres nequam, 2 *Ver.* 78. 144
mulieres in tutorum poteſtate, *Cæc.* 25. 76
multam petere, 1 *Ver.* 61. 125
municipia unde dicta, *Roſc. Am.* 6. 42. *ſeq.*
municipiorum triplex condicio diverſis temporibus fuit, *ibid.*
munus, 3 *Ver.* 87. 23
myoparo, 1 *Ver.* 34. 114

N.

NÆvii poëtæ dictum in Metellos, 5 *Ver.* 70. 61
nam, vim habet affirmandi aliquando, 1 *Ver.* 51. 121. & 2 *Ver.* 29. 135
narratio. —— poſt narrationem indignatio, 1 *Ver.* 37. 115
navis generale nomen eſt, 5 *Ver.* 20. 45
nec, pro non, *Quint.* 4. 10
nefarius, 2 *Ver.* 31. 136
neganti copulæ affirmantem ſubjungere ſolet Cicero, *Quint.* 1. 4
negantium particularum vis, 5 *Ver.* 67. 58
nego non ſemper negat, *Quint.* 26. 34
negotiari equitibus licebat, ſenatoribus non licebat, 4 *Ver.* 20. 32
negotium faceſſere, 4 *Ver.* 64. 39
nemo modo negat, modo affirmat, *Quint.* 26. 34
nexa, *Cæc.* 35. 79
nihil melius quam, pro nihil boni præter, &c. *Quint.* 3. 9
nimio opere, 4 *Ver.* 59. 38
niſi. —— ejus vis in quibuſdam loquendi modis, *Roſc. Am.* 29. 51. & 35. 57
niſi forte, 1 *Ver.* 30. 113
nobiles qui dicebantur, *Quint.* 8. 19
nobili opponitur notus, *Act.* 1 *Ver.* 6. 96
nobilitas, *Quint.* 21. 31
nobilitas inter fortunæ bona, 3 *Ver.* 1. 3
nobilitatis commune malum ſuperbia & arrogantia, *Act.* 1 *Ver.* 6. 96
nolo non ſemper negat, *Quint.* 26. 34
nomen idem repetitum, vim habet in fine membri, *Quint.* 30. 36
nomina inania, *Act.* 1 *Ver.* 6. 95
nominis delatio, *Div.* 3. 75
nomina, pro debitoribus, 5 *Ver.* 7. 42
non modo, pro nedum, 4 *Ver.* 63. 39
non nimis, *Div.* 22. 91
notus opponitur nobili, *Act.* 1 *Ver.* 6. 96
novum, *Quint.* 8. 19
nullus, pro numquam ullus, *Act.* 1 *Ver.* 13. 99
numeri jucunditatem quærit Cic. *Quint.* 1. 3
numerus. —— in numerum, 4 *Ver.* 9. 29
nummaria lex, 1 *Ver.* 42. 118
nummus aureus, *Quint.* 4. 12
nummus & ſeſtertius idem ſunt, *Roſc. Am.* 2. 40
nunc, pro ſed, *Quint.* 18. 28

O.

OBſignandis tabulis anulo aureo utebantur, 3 *Ver.* 76. 20
obſoletus, 5 *Ver.* 44. 51
occupare pecuniam, &c. 1 *Ver.* 36. 115
offendere aliquando paſſive capitur, 1 *Ver.* 25. 112
operæ pretium eſt, *Roſc. Am.* 21. 49
operas dare in ſcriptura, 2 *Ver.* 71. 142
opere nimio, 4 *Ver.* 59. 38
orare, *Div.* 1. 71
orationi aſſentire, 3 *Ver.* 88. 24
orator quare diutius non immoretur in iis quæ ſunt extra cauſſam, *Quint.* 4. 10
oratores, ſedebant in ſubſelliis rei non ut patroni ſed ut advocati, *Roſc. Am.* 1. 39
oratoriæ artis eſt, apoſtrophe uti ad aliquem, &c. 1 *Ver.* 30. 113
ordine, pro ſapienter, *Quint.* 7. 17
ordo primus exploſorum, 3 *Ver.* 79. 21
ordo ſecundus civitatis, *ibid.*
Oreſtes, *Roſc. Am.* 24. 50
ornatus, *Div.* 15. 86
os duriſſimum, *Quint.* 24. 33
oſtendere, *Div.* 1. 70
Ovidii laus, 4 *Ver.* 48. 37

P.

PAlæſtræ erant quoque in ædibus privatis, 5 *Ver.* 72. 62
Palicanus, 2 *Ver.* 41. 137
palma lemniſcata, *Roſc. Am.* 35. 54
palmis gladiatores poſt victoriam coronabantur, *Roſc. Am.* 6. 43

πάγ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

πάγχρηστον medicamentum, 3 *Ver.* 65. 18
parcere litteris, 4 *Ver.* 12. 30
paret, verbum in formulis, *Div.* 17. 99
parricidium ſcelere gravius, 5 *Ver.* 66. 58
pars. — interdum Cicero ex parte totum intelligit, *Div.* 2. 73
partes primas, ſecundas, &c. agere quis ut dicatur, *Div.* 15. 87
pater patratus, *Cæc.* 33. 78
patronorum numerus, *Div.* 15. 86
peccatis graviora ſunt crimina, 2 *Ver.* 20. 133
peccatu, 2 *Ver.* 78. 144
peculatus & majeſtatis crimina ad prætores pertinent, 1 *Ver.* 5. 104
pecuarii, *Div.* 3. 74
peculiaris, 3 *Ver.* 14. 7
peculium, 1 *Ver.* 36. 115
peculium habent & vicarios ſervi non nulli, 3 *Ver.* 38. 11
pecunia attributa, 1 *Ver.* 13. 108
pecunia depoſita ab eo, qui petebat, & ab eo qui infitiabatur, ſacramentum vocabatur, *Cæc.* 33. 78
pecunia incerta petitur ad arbitrum, *Roſc. Com.* 4. 61
pecunia pro bonis, *Roſc. Am.* 8. 46. *&* 52. 58
pecuniæ nomen unde, *Quint.* 4. 12
pecuniam expenſam ferre, *Roſc. Com.* 1. 59
pecuniam, &c. occupare, 1 *Ver.* 36. 115
pegaſi, *Quint.* 25. 33
Peloris, 5 *Ver.* 3. 41
per ludum & negligentiam, 5 *Ver.* 50. 54
per ſe, *Roſc. Com.* 7. 62
perdita, *Act.* 1 *Ver.* 3. 94
perductores, 1 *Ver.* 12. 107
peregrinis civium Rom. hereditates adire non licet, *Cæc.* 32. 77
pericula, labores, inimicitiæ, 5 *Ver.* 70. 61
peripetaſmata Attalica, 4 *Ver.* 12. 30
pernicies, *Roſc. Am.* 45. 56
pernicii, *ibid.*
perorandi locus ex patronis dabatur eloquentiori, *Div.* 15. 86
Perperna, *Roſc. Com.* 1. 59
perſonæ alienæ loquentis inductio, *Div.* 5. 78
petere multam, 1 *Ver.* 61. 125
petitio, 1 *Ver.* 44. 118
Philomelum, 3 *Ver.* 83. 22
Φιλομήλιον, *ibid.*
Phormio Terentianus, *Cæc.* 10. 72
piratæ capti ſecuri feriebantur, 5 *Ver.* 29. 47
populare, 3 *Ver.* 19. 8
populatus, paſſive, *Div.* 1. 70
P. Romanus. — ad P. R. pertinet jus libertatis imminutæ, 1 *Ver.* 5. 104
P. R. de perduellionis crimine quibus comitiis judicaret, &c. *ibid.*
Porcia lex, 5 *Ver.* 63. 57
porticus Metelli, 4 *Ver.* 57. 38
portitores, *Div.* 3. 74
poſſe vivere, *Roſc. Am.* 12. 48
poſſideri bona ex prætoris edicto tunc jure poſſunt, ſi nemo ſatiſdet, *Quint.* 26. 34
poſtremi homines, *Roſc. Am.* 47. 57
poſtve ea, 1 *Ver.* 42. 118
poſtulare, *Div.* 3. 75
potiones. — Græcus mos in ſingulis potionibus, 1 *Ver.* 26. 112
potius cum malo, *Div.* 6. 79
præcipitem dejici, 4 *Ver.* 40. 36
præcones, *Roſc. Am.* 7. 44
præconis deſcriptio, *Quint.* 3. 9
prædes, 1 *Ver.* 45. 119
prædes venduntur ut prædia, 1 *Ver.* 54. 122
prædia, *ibid.*
præditus, *Div.* 2. 72
præfecto legatus antecellit honore, 3 *Ver.* 58. 16
præfectus tribuno mil. antecellit honore, *ibid.*
prærogativa centuria, *Act.* 1 *Ver.* 9. 97
prærogativæ tribus, *ibid.*
præſens, verbi tempus, 3 *Ver.* 94. 25
prætexta toga utebantur feminæ antequam nuberent, mares ante annum XVII, 1 *Ver.* 44. 118
prætor unde dictus, 1 *Ver.* 51. 121
prætor. — ad prætorem urbanum pertinebant ædes ſacræ & pub. opera, *Act.* 1 *Ver.* 4. 95
ad præt. urbanum non attinebant publica judicia, 1 *Ver.* 60. 125
prætor urbanus ſortiebatur judices, *Act.* 1 *Ver.* 13. 99
prætor urbanus edictum proponere ſolebat initio magiſtratus, 1 *Ver.* 41. 117
prætor creabatur centuriatis comitiis, 5 *Ver.* 15. 43
prætor dabat actori judicium cum formula, *Roſc. Com.* 8. 63

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

prætor non judicat, ſed quærit de crimine, *Roſc. Am.* 4. 41
prætor peregrinus, 2 *Ver.* 12. 130
prætor quæſtionis differt a judice quæſtionis, *Roſc. Am.* 4. 41. & 24. 50
prætor quando recuperatores dabat, *Roſc. Am.* 10. 47
prætores. — ad prætores pertinent peculatus & majeſtatis crimina, 1 *Ver.* 5. 104
prætores quando judicia dabant, 2 *Ver.* 48. 139
prætores dabant judices, juriſque formulam, 2 *Ver.* 12. 130
prætores locabant publica opera, 1 *Ver.* 54. 122
prætoria cohors, 1 *Ver.* 14. 108
prætoris actiones aliæ ſunt atque juris civilis, *Cæc.* 12. 73
prætoris cum quæſtore neceſſitas, *Div.* 14. 85
prætoris non eſt in pub. perſonam animadvertere, ſed populi Romani, 1 *Ver.* 19. 110
prætorium jus, 1 *Ver.* 42. 118
prætorum numerus, poteſtas, inſignia, &c. *Quint.* 2. 7
præturam ei, qui ſenator non eſſet, petere non licebat, 4 *Ver.* 20. 32
pretium conficere, *Quint.* 15. 26
Priamus, *Roſc. Am.* 32. 53
primi. — decem primi, 2 *Ver.* 67. 142
primus homo, 5 *Ver.* 63. 57
princeps equeſtris ordinis, *Div.* 21. 91
princeps juventutis, 1 *Ver.* 53. 121
princeps ſenatus, *Div.* 21. 91
promagiſtro publicanorum, 2 *Ver.* 70. 142
pro ſuo jure, 5 *Ver.* 1. 41
Proagorus, 4 *Ver.* 39. 36
procurator, *Cæc.* 20. 75
procurator a cognitore quomodo differat, *Div.* 4. 76
profligata, *Act.* 1 *Ver.* 3. 94
prohibere, *Roſc. Am.* 32. 53
πρόληψις, *Div.* 1. 67
pronomen ſecundæ perſonæ uſitatum pro pronomine tertiæ perſonæ, *Quint.* 3. 9
proſcriptio, & res auctionantis, & diem auctionis nominabat, *Quint.* 4. 11
proſcriptio bonorum quomodo fiebat, *Quint.* 15. 26
proſcriptorum colla quare ſecabantur, *Roſc. Am.* 29. 51
proſcriptorum liberi ne in integrum reſtituerentur, vetuit Cicero conſul, 3 *Ver.* 35. 11
proſtitit vox, &c. præconio quæſtu, *Quint.* 31. 37
provinciæ. — in provincias cum imperio miſſis ſi mancipium aliquod Romæ eſſet demortuum, pro eo alterum in provincia emi vetitum erat, ſed ſi in provincia, permittebatur, 4 *Ver.* 5. 28
provinciæ prætoriæ annuæ, *Div.* 1. 70. *ſeq.*
provincia ſuburbana, 3 *Ver.* 26. 9
provinciæ prætoriæ & conſulares quæ, *Quint.* 2. 7
provocatio ad populum a Sulla ſublata, *Act.* 1 *Ver.* 13. 99
Prytaneum, 4 *Ver.* 53. 37
Ptolemæus Alexandrinus, 2 *Ver.* 31. 135
publica judicia, *Div.* 1. 67
publica judicia ad prætorem urbanum non attinebant, 1 *Ver.* 60. 125
publicani, *Div.* 3. 74
publicani. — in publicanis dignitas, 3 *Ver.* 12. 6
publicanorum magiſter & pro magiſtro, 2 *Ver.* 70. 142
publicus. — in pub. perſonam animadvertere, prætoris non eſt, ſed populi Romani, 1 *Ver.* 19. 110
P. Antiſtius, *Roſc. Am.* 32. 53
P. Rutilius Rufus, *Font.* 13. 67
P. Scipio, *Roſc. Am.* 28. 50
P. Sullæ lex, *Roſc. Am.* 53. 58
pudicitia, 3 *Ver.* 3. 3
pudor, *ibid*
pueri, hoc eſt ſervi, *Quint.* 6. 15
pugnare, *Div.* 14. 84

Q.

QVadragies, 1 *Ver.* 39. 116
quadrans, *Quint.* 5. 13
quadruplatores, *Div.* 7. 81
quæſitor jurare ſolitus non erat, 1 *Ver.* 61. 126
quæſtor. — inter quæſtorum provincias, rei frumentariæ cura erat, 3 *Ver.* 92. 25
quæſtor. — legatus potius quam quæſtor præeſſe claſſi debuit, 5 *Ver.* 52. 55

quæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

victoriati valor, *Font.* 5. 65
videre. —— ac vide quid differat, &c. *Div.* 11. 83
videri, verbo in condemnatione, quare uſi judices, ut, feciſſe videri, &c. 5 *Ver.* 6. 42
viduarum cognitor, *Cæc.* 5. 75
vindiciarum lis, 1 *Ver.* 45. 119
violatum hoſpitium, 2 *Ver.* 45. 138
vir. —— vir inter mulieres nequam, muliercula inter viros impura, 2 *Ver.* 75. 144
vir ab homine diſtinctus, *Quint.* 15. 25
virgis plebem Rom. concidere contra veteres leges, 1 *Ver.* 47. 119
vis divina, *Roſc. Am.* 45. 56
vis eſt quidquid in judicio pluſquam æquitas & religio valet, *Quint.* 1. 5
ultimæ nationes, vel terræ, *Div.* 5. 78
ultro, *Quint.* 23. 32
uncia, *Quint.* 5. 13
vocem vendere, turpiſſimum, *Qu.* 3. 9
Voconia lex, 1 *Ver.* 42. 118
Volaterrani. —— Sullæ lex contra Volaterranos, *Cæc.* 33. 78
voluntas animi, 5 *Ver.* 71. 62
urbs. —— ad urbem ingredientes imperium deponebant, *Act.* 1 *Ver.* 15. 100
urbs. —— in urbe imperium habere non licebat, 3 *Ver.* 30. 47
uſucapionis jus, *Cæc.* 19. 74
uſurpare, 5 *Ver.* 65. 58
uter, 3 *Ver.* 14. 6
utrum mihi difficile eſt dicere, &c. loquendi modus, 3 *Ver.* 91. 25
Vulgæ, *Font.* 8. 66
uxores plures habebant reges Barbari, Perſarum & Syrorum, 3 *Ver.* 33. 10
vultum ſubire alicujus, *Quint.* 31. 37
vulnera pro damno, quod cauſſæ argumentis infertur, *Quint.* 2. 6

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

ADDENDA

Ad tomi primi partem ſecundam pag. 471. ad notas colum. 1. v. 9. poſt Hottom.

Cum ſive his creditur, creditur hoc ipſum quod nos arguimus] Sic legendum libris omnibus invitis. Fuerat autem verbum *creditur*, quod bis poni debet, ſemel tantum a ſcriptore librario ſcriptum, ſive errante, & imprudente, ſive prudente & data opera. ſententia autem plana eſt. Eſt enim dilemma cujus hæc vis eſt. teſtes, qui teſtimonium dicunt in Cæcinam, non reformido. Nam ſi viri boni ſunt, me adjuvant, cum id jurati dicunt, quod ego juratus arguo. ſin autem leves & minus idonei ſunt, me non lædunt, cum ſive eis creditur, id ipſum eis creditur, quod nos objicimus & arguimus: ſive eis non creditur de eorum fide derogatur. Viderat hunc locum eſſe corruptum & mutilatum Hottomannus, ſed redintegrare non potuerat. P. Faber Arvernus & vidit ulcus & ſanavit. *Lambinus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
292 G 27 vol. 2